NAZIONALE
14
28 G
17

Tomo Unico
Q. II. 6 ÷ Q. 1

VII 2 15

Digitized by Google

7 1:65

Digitized by Google

Digitized by Google

VETVSTIVS
OCCIDENTALIS ECCLESIÆ
MARTYROLOGIVM
D. HIERONYMO
A CASSIODORO, BEDA, VVALFRIDO, NOTKERO,

ALIISQVE SCRIPTORIBVS TRIBVTVM,

Quod nuncupandum eſſe

ROMANVM
A MAGNO GREGORIO DESCRIPTVM,

AB ADONE LAVDATVM,

Proximioribus ſæculis præteritum, & expetitum non leuiora argumenta ſuadent.

FRANCISCVS MARIA FLORENTINIVS
NOB. LVCENSIS.

Ex ſuo præſertim, ac Patriæ Maioris Eccleſiæ, pluribuſq; alijs probatæ fidei codicibus, quà Notis, quà Exercitationibus explicatum, integrè vulgauit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVCÆ, Ex Typographia Hiacynthi Pacij, &c. MDCLXVIII.

Superiorum Permiſſu.

Digitized by Google

PSAL. XLIX.

Congregate illi Sanctos eius, qui ordinant Teſtamentum eius ſuper Sacrificia.

THEODORETVS CYRI EPISCOPVS,

In admirabili Opere aduerſus Gentiles Libro 8. in fine, per interpretem, ita de vbiq; ſeruatis, notioribus, ac ſuo tempore veneratis Martyrum nominibus, teſtatur.

Philoſophi quidem, præclarique Oratores obliuioni iam dati ſunt, Imperatorum verò, ac Magnorum Ducum, ne nomina quidem multi hodiè norunt, cum tamen MARTYRVM NOMINA; magis quam familiarium, cuncti mortales ſciant. Quin etiam naſcentibus filijs ea imponi curant, ita cuſtodiam illis, tutelamque certiſſimam comparantes.

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO PATRI D. N. CLEMENTI IX. PONTIFICI MAXIMO.

AD SANCTISSIMÆ MAIESTATIS VESTRÆ veſtigia procumbo CLEMENTISSIME PATER, & è domeſtico latibulo prodiens, tolerabili quadam animatus licentia, de ſplendoribus Sanctorum audeo non contemptibile munus offerre. Vetuſtius, quod procidens exhibeo Martyrologium, Romano emendato vberius, vindemia ſanguinis fuit. Vinum germinans virgines, à pluribus iam ſæculis ipſa vetuſtate commendabile, noſtro tempore recentatum, repetere fortaſſe non dedecet cellaria Domini. Sed quis in Eccleſiæ penum reducere illud audebit, niſi ſummus Dominicæ Vineæ cuſtos, & promocondus? Quis ſacros palmites, tot annorum ſideratione areſcentes, in primæuam viriditatem poterit reſtituere, niſi ſuperni Patris Vicarius Agricola?

Digitized by Google

Latuit anteactis ſæculis in ſacris aliquibus cimeliarchijs neglectus theſaurus, & lynceos magnorum virorum oculos aufugit. In domo pauperis diutiùs latitare non potuit. Breues angulos ſæpiùs perſcrutari docet inopia, & ad pauperiem tegendam antiqua non rarò ſupellex reconcinnatur in nouam. Ex veteris Lucenſis Baſilicæ ruderibus vetuſtum codicem, neſcio quæ ſors, in manus meas dederit. Huius ſpecimen vidit Vaticanæ Bibliothecæ cuſtos Lucas Holſtenius, & datis ad me literis theſaurum dixit. Ad ingenij mendicitatem leuandam abſconditas exindè cœpi diuitias refodere, & variarum dudùm Eccleſiarum mss. codicibus adiutus, ſuperinductam potiùs rubiginem indicare, quàm extergere laboraui. Per ſummam Cardinalis Bonuiſij benignitatem animum, & calcar addidit SANCTITATIS VESTRÆ Deceſſor laudatiſſimus ALEXANDER. Eo verò ad beatam vitam vocato, non mihi diù deliberandum fuit, cui latentes deberentur opes. Theſaurus ſequitur fundi Dominum. In plurium Eccleſiarum agro olim defoſſus ſupremo debebatur Hierarche, & omni iure, omnium Eccleſiarum Principi oppigneratus, ad SANCTITATIS VESTRÆ veſtigia deferri debuit.

Apoſtolico igitur priſco more qualecunque libri pretium ad Apoſtolicos pedes depono. Si pondus vetuſtas non addit, ſi manibus offerentis vileſcit, tot ſacrorum pugilum memoria, quam adhùc notioribus Diuis ſociatam, aureis characteribus ſcriptam eſſe ſuadeor in libro vitæ, æſtimatione ſaltem materiæ, improbari non debet. Plures quidem, & diſparati diuerſarum Eccleſiarum vetuſti codices, dum eoſdem ſimul Cœlites in ſacris tabu-

lis

lis deſcriptos, & publicis ſupplicationibus inuocatos oſtendunt, vſitatum non ſemel illis, & quotidianum quodammodò honorem videntur aſſerere. Primùm ergò SANCTITAS VESTRA Auguſtiſſimum Nomen in fronte libri affixum non refigi patiatur, dignetur deinde in populoſum Martyrum cenſum conijcere oculos illos, quibus dubiam in terris ſanctimoniam ſecernere, indubitabilem vindicare datum eſt deſuper, facilè IVLIOS plures, facilè CLEMENTES multos, non tàm nominum, quàm meritorum ſocietate exhilaratos dignoſcet. Quid ſi ſacris aliquando per SANCTITATEM VESTRAM amplificatis dypticis, reliqua cœleſtium Ciuium nomina, proximis inaudita ſæculis, iterùm aures fidelium perſonuerint? Audeo dicere. Exultabunt Sancti in gloria, & lætabuntur in cubilibus ſuis.

Beauit BEATISSIME PATER Chriſtianum orbem SANCTITAS VESTRA, cum primùm omnium bonorum voto elatam audiuit ad Solium: hilariores, ni fallor, cœleſtes Ciues efficiet, ſi diuinæ laudis in partem vocari iterùm, vel inuocari permiſerit. In Gentilitio ſtemmate, cui me deuotum eſſe SANCTITATIS VESTRÆ Gentiles non ſemel benigniſſimis obſtrinxerunt officijs, Aurea, & geminata planicies, Aureum multipliciter Regnanti ſæculum pollicetur; ſed duplex ſerenioris Cœli fragmentum magnum aliquid prædicit ex æthere. Angulares Sapphiri, atque Chryſolithi, nimirùm tetragoni ex duodecim Vrbis Beatæ fundamentis perpoliti lapides, ſupernam in terris Hieruſalem noua claritate decorandam præſagiunt.

Vaticinari proindè licet, labentibus annis futurum, vt

Cœle-

Cæleſtium Purpuratorum Senatus, ſi quandò probata, & rediuiua veneratione lætabitur, in laudes VESTRÆ SANCTITATIS aſſurgat, & poſt conſummatæ virtutis faſtigium, ſublimius in Regnum triumphali pompa deducendam ſuſcipiat. Sed ignoſcat CLEMENTISSIME PATER, SANCTITAS VESTRA, ſi tantam eidem felicitatem nos aſtringimur inuidere; ad omnium enim virtutum exemplum, ad Catholicæ Eccleſiæ incrementum longiſſimam in terris moram cogimur adprecari. Ita cum reliquis voueo. Ita enixè rogo; Vt deinceps, à DEO diutiſſimè ſoſpites annos SANCTITATI VESTRÆ impetrare, Gloria ſit omnibus Sanctis eius.

Ad SANCTISSIMOS PEDES prouolutus

Humillimus Seruulus

Franciſcus Maria Florentinius.

LIBRIS SATVRATO LECTORI.

IN tanta noſtri ſæculi ſcriptorum redundantia, & nos literaria malacia laborantibus minùs vſitatas dapes obtrudimus. Faſtidienti ſtomacho, ne copia tumultum moueat, breue operis antœcenium damus. Paratum ſyntagma hoc erit. Admonitiones aliquæ pro Vetuſtioris Martyrologij notitia præcurrunt Exercitationes ad implicatiores nodos ſoluendos interponuntur. Epiſtolæ dubiæ fidei, omnibus ferè vetuſtis Martyrum codicibus præfixæ, quantùm licuit, aſſeruntur. Apoſtolorum hiſtoria multis ambagibus inuoluta, vel tenuiùs contexta, nonnihil collata ſtipe adornatur. Et quia ſingula per notationes diſſerta in elenchum repetere inopportunum duximus, ſelecta magis quædam per literarum elementa diſtincta, in breuiori ſynopſi contraximus. Veterum Librorum cum Martyrologio noſtro, & Cathedralis Lucenſis conſonantiam vndique anxiè quæſiuimus, & præter iamdiù editos codices, vbiq; cum iiſdem ſequentes contulimus, hoc eſt, mſs Antuerpienſem Bollandi, & Henſchenij omnium vetuſtiſſimo charactere exaratum, Corbeienſem, ſiue ex Dufreſnij varijs lectionibus, ſiue ex Dacherij nupera, & non integra editione, Sueco Regium ex poſthumis Holſtenij, Viennenſem Blumanium, vltra octingentos annos ſcriptum, noſtriſque libris apprimè conſonum, ſed ſerò acceptum. His vetuſta hædina Calendaria, & Hagiologia addidimus, vt in eiſdem, ſupra triginta ſex mille, ſiue numero tantum, ſiue nominibus expreſſis, Cælitibus recenſendis longiùs petiti, ac diſſiti codices exhibitæ olim in aliquibus Eccleſijs venerationis concordiam vniſoni confirmarent. Ne quid verò malacorum palato excitando deficeret, amplum, & alphabeticum nominum indicem in fine ſubſtratum apponimus, vt quod ad ſingulorum Sanctorum agnitionem conducere valeat, vnicuique facilè occurrat. Vtinam vberes, ac ſpiſſi Calcographi errores non ita in propatulo eſſent. Nemo ſine crimine viuit, neque plumbeus Typotheta, ſiue Lentulum ex quinquenij mora, ſiue Craſſum inter pinguia ſphalmata dixeris, ſiue ex Græcorum characterum inopia agrammatum Irum vocare malueris. Sunt maculæ quædam minùs attentè ſcribentis: ſunt ad leges orthographiæ malè tornati calami ductus: ſunt in antiquorum codicum excerptis patentes næui, quos tamen abſtergere religio fuit. Primi ordinis, magiſque enormes lapſus ad ſynopſis calcem verecundi reiecimus, dignos profectò, qui arceantur à limine. Sperare tamen præcognitos licet, vel à legentibus edolandos humaniùs, vel tolerandos eſſe pacatiùs. Si forte liber recudi aliquandò meruerit, hinc nitidior prodibit. Locupletior euadet, ſi quis Auctorem de noua editione monuerit.

OPERIS

OPERIS SYNTAGMA.

Vetuſtioris Martyrologij vulgandi propoſitum. Admonitio I.
Lucæ Holſtenij ad Auctorem Epiſtola pag. 4.
Vetuſtiſſima Sanctorum Tabula per ætates ſuppleta, & Martyrologij origines. Adm. II. p.6.
Primus Martyrologij auctor, ſiue Euſebius, ſiue Hieronymus, & Vetuſtioris characteres. Adm. III. p.11.
Martyrologium à Roſuueydo editum, non eſſe vetus Romanum, & cum noſtro Vetuſtiori exæquari non poſſe. Adm. IV. p. 17.
Romanam, ſeu Occidentalem Eccleſiam proprium olim Martyrologium habuiſſe aſſeritur. Adm. V. p.21.
Vetuſtioris Martyrologij, Hieronymo aſcripti, apographi codices, additamenta, ætas, & editorum fragmentorum collatio. Adm. VI. p. 26.
Vetuſtiſſimum, ſeu Romanum Bollandi, & Henſchenij Martyrologium, conſimile Corbeienſe, aliique mſſ. codices, eorumque fragmenta cum libris noſtris conferuntur. Adm. VII. p.32.
Litania ad cuiuſcumque menſis initium in antiquis Martyrologiis annotata, earumque Eccleſiaſticus vſus. Adm. VIII. p. 38.
Confeſſoris titulus, dies natalis, & depoſitionis nomen in Sanctis Martyribus explicantur. Adm. IX. p.42.
Dubia Sanctorum nomina fraude, vel incuria ſacris Tabulis ſuperaddita pro veritate exploranda. Adm. X. p.45.
Anniuerſaria in Martyrologiis ſignata temporum momenta non ſemper cum originario celebritatis die conuenire. Adm. XI. p.48.
Epiſtola Martyrologio Vetuſtiori præfixa. p.55.
In eaſdem Annotationes. p.57.
Contra earumdem Epiſtolarum ſinceritatem argumenta. p. 58.
Concilium Mediolanenſe ſub Theodoſio. ibidem.
Sub eodem Imperatore, D. Hieronymi tẽpore, adhuc in Italia Arianorũ purgamẽta. p. 61.
Veſpertina Miſſarum Sacrificia, & quotidiana Martyrum veneratio. p. 63.
Euſebij feriale Martyrum, eidemq. tributus ſanctitatis titulus explicantur. p.64. 65.
Euſebiana Martyrum collectiones, an Conſtantini opera. p. 66.
Paſſiones, ſeu Acta Martyrum ab Euſebio collecta quale opus fuerit. p.67.
Ex Martyribus, ſine numero multis, celebriores tantùm in Martyrologium Vetuſtius relati. p.13. & 69.
Calendæ Ianuarij immunes plurimùm ab hominum pœna. ibid.
Adducta ſub Hieronymi nomine, & ad Hieronymum Epiſtola, neque falſitatis vitio, neque S. Doctoris ſtylo conſcripta. p.70.
Euſebius Cæſarienſis Paleſtinus, an ſanctitatis titulo, quo apud aliquos inſignitur, videatur exuendus. Latè diſſeritur Exercitatione I. p.71.
D. Hieronymi ſententia contra Euſebium Cæſarienſem de Arianiſmo inſimulatum confirmatur. Exerc. II. p.84.
Indiculus de Feſtis Apoſtolorum diebus Vetuſtiori Martyrologio præfixus. p.91.
Quatuordecim in Indiculo Apoſtoli numerati Vetuſtius eſſe Martyrologium ſuadent. Exerc. I. p. 93.
Tres ſub Iacobi nomine Apoſtoli. Exerc. II. p. 95.
Natalis dies SS. Petri, & Pauli explicatus. p.102. & 633.

Marcelli

Digitized by Google

Marcelli Hiſtoria de mirificis rebus, & actibus Beatorum Petri, & Pauli, & de magicis artibus Simonis Magi ex antiquo mſſ. p. 103.

In eamdem Notationes. p. 111.

Pilati apocripha Epiſtola ad Tiberium ex duplici mſs. apographo. p. 112. & 113.

Ad paſſionem S. Andreę Apoſtoli collectanea. p. 116.

Sancti Iacobi Maioris, ſeu Zebedei feſtus dies. p. 121.

S. Ioannis Apoſtoli Aſſumptio comprobata. Exerc. III. p. 123. & 143.

Mellito Laodicenſi Epiſcopo tributa S. Ioãnis Euãgeliſtæ Hiſtoria ex antiquo mſſ. p. 130.

In eamdem animaduerſiones. p. 137.

S. Iacobi Apoſtoli fratris Domini ordinatio, ſeu Natalis Cathedræ Hieroſolymitanę. p. 145.

S. Thomæ Apoſtoli notitia, & ex antiquis mſſ. excerpta. p. 145.

De SS. Philippo Apoſtolo, eiuſque filiis Virginibus, à filijs Philippi Diaconi diuerſis, aſſertio. p. 150.

S. Iacobi Apoſtoli fratris Domini certamen. p. 153.

S. Iacobus Alphæi, Apoſtolus frater Matthæi, & Publicanus, eiuſq. paſſio explicata. p. 155.

S. Bartholomæi Martyrium per Crucem, eiuſque collectanea. p. 157.

S. Matthæi Apoſtoli genus, & locus Paſſionis. p. 159.

Natalis SS. Apoſtolorum Simonis, & Iudæ. p. 160. 635. 640.

S. Simonem Cananæum, dictum etiam Zelotem, vnum ex Domini fratribus, & eumdem cum Simeone Epiſcopo Hieroſolymorum fuiſſe, ac in Perſide Crucis martyrio coronatum. Exerc. IV. p. 161.

S. Iudas Simonis frater cognomento Zelotes, Thaddæus, & Lebeus, & de eo excerpta. p. 171.

S. Matthiæ Apoſtoli analecta. p. 176. & 543.

Vetuſtior, & multiplex Eccleſiarum Epocha, annique Chriſtiani, & ſacri numerandi ratio. Exerc. I. p. 180.

Natalis Dominici celebritas, origo, & pervigilium. Exerc. II. p. 195.

Hypapanthes, ſeu Occurſus Domini feſtum, & tempus inſtitutionis. Exerc. III. p. 225.

Magorum ad Chriſtum venientium hiſtoria, hoc eſt Patria, itineriſque tempus, & ſtella. Exerc. IV. p. 340.

Paſſionis Dominicæ celebritas. Exerc. VII. p. 399.

Initium Prædicationis Dominicæ, eiuſque præcipuum tempus, & ſignatus olim in Eccleſia dies. Exerc. VII. p. 478.

Primitiæ martyrum, quæ dicenda, & earum feſtum. p. 506.

Euſebius Cæſarienſis in Cappadocia Epiſcopus apud coenos Patres ſanctitatis opinione clarus. Exerc. X. p. 607.

Prima Roma à D. Petro dedicata Eccleſia expenditur. Exerc. XI. p. 697.

B. V. MARIAE, quę prima Romæ conſecrata Baſilica fuerit, & de Niuis Miraculo. Exerc. XII. p. 726.

Locus, & dies, quo natus, & ſepultus eſt S. Ioannes Baptiſta. Exerc. XIII. p. 786.

S. Eiuſdem Præcurſoris officium nondum poſitum, ac Conceptionis, & Natiuitatis locus iterum expenſus. Exerc. XIV. p. 857.

Vetuſti, ſacrique Viduarum cœtus, ac earundem Eccleſiaſtica officia. Exerc. XV. p. 979.

Aſſerta in Vetuſtiori Martyrologio noſtro Siricij Romani Pontificis Sanctimonia, pluribus rationibus comprobatur. Exerc. 16. p. 1001.

Paruum Hieronymianum, ſiue Martyrologium, ſiue Calendarium. p. 1049.

Ex codice Blumanio ſerius accepto Variæ Lectiones. p. 1053.

Obſeruationum præcipuarum Synopſis.

ABgarus, ſiue Abagarus Rex Oſroenorum à Thaddæo Apoſtolo curatus. p. 188.
S. Aciſcli Martyris ſepulcrũ quotannis Roſis prodigioſè ornatũ. p. 976.
Additiones ad vetuſtius Martyrologium laudandæ, non improbandæ. p. 6. quis Auctor 30.
Æra Diocletiani, ſeu Martyrum. 183.
Dionyſiana, ſiue annus Paſchalis. 185.
Agatha Martyr multiplex 659. Mammilla Lucæ 300.
Agnetis nomine plures Martyres 925. Natiuitas celebrata raro exemplo. 288.
S. Alexandri PP. & Martyris corpus, ſeu reliquiæ pluribus in Vrbibus venerata 384. & 496.
Amaon ex diſcipulis Domini. 165.
S. Ammonij Martyris corpus ab Vrbano VIII. auctori dono datum. p. 304.
S. Andreas Apoſtolus 116. qualis eius Crux. ibid.
Anni Chriſtiani numerandi ratio, ſeu vetuſtior Eccleſiæ Epocha. 180.
Anni Edeſſani à Seleuco. 188.
Anni initium à Conſulibus, & Regnantibus 181. à Paſſione, ſeu Incarnatione 186. in cereo Paſchali inſcribebantur. ibidem. ab Epiphania; à prædicatione Domini, & à fundata Eccleſia Romana 191. 193. à Solſtitio brumali 191. antiquiſſimum à menſe Septembris. 184.
Annunciationis feſtum 398.
Antrum Bethlehemiticum an in Oppido, vel extra. 205.
S. Antherus, ſiue Antherotes PP. 997.
S. Antonius Presbyter primus heremita 463.
Apoſtoli nonnulli antea coniugati 150. eorum communis dies feſtus 154. plures in Perſide paſſi. p. 170.
Apoſtolorum Indiculus 91. Acta deinceps explicata, à Manichæis, aliiſque perduellibus deprauata. p. 137. 140.
Aprilis Menſis Martyrum feraciſſimus. 411.
Arca Noemi diù in reliquiis ſeruata, & vbi. 663.
Arianæ hæreſis chronologia ab initio deducta. 74.
Aſſumptionis Deiparæ ſolemnis dies, varius à die depoſitionis, ſiue obdormitionis. p. 261. 263. & 754.
Aſſumptio S. Ioannis Euangeliſtæ 123 dies. 552. & 624.
Baptiſmus Conſtantini. p. 81. 215.
Baptiſterium, eiuſque dedicatio 635. in titulis antiquitùs. 715.
S. Bartholomæus bis Martyr. 157. certamen conſummauit in Cruce capite deorſum poſito. ibidem.
Baſilicæ, ſeu Auguſtiores Eccleſiæ poſt Conſtantinum frequentes 729.
Baſilica Liberiana ad ſacrum vſum 730. duplici miraculo celebris. 731.
Bedæ nomine editum Martyrologium genuinum illius non eſſe. p. 16. & 257.
Bethlehem natalitium antrum an in oppido, vel extra p. 205. ibi alij Martyres ſub Herode præter Innocentes pueros 310.
S. Bonifacius PP. & eius depoſitionis dies. 808.
Cæcilia nomine plures Martyres. p. 838.
Cæſariani Milites inter primos Romæ Chriſtianos 699.
S. Cæſarij Acta explicantur. p. 453.
S. Caius vide Gaium. p. 331.
S. Caij PP. corpus inuentum 332. 453. 637.
Calliroës Vrbs Iudeæ. 864.
S. Calliſtus PP. 917. vbi ſepultus. ibidem.
Canonicæ Sacræ Virgines XL. Martyres 1047. ſeptem. 425.
Catacumba. 117.
Cathedra idem quod ordinatio in Epiſcopum. 144. S. Iacobi ibidem. S. Petri Romæ 261. Antiochiæ 335.
Cheraba, ſeu gynecæa ſacrarum mulierum 986.
Chriſtianam fidem naſcentem reprimere, deinde euertere conati ſunt Romani Imperatores quandò primùm, & quomodò. 507.
Chriſtus Dominus plures quam tres mortuos ſuſcitauit p. 139. eius effigies Romæ. 732. vbi baptiſmum ſuſceperit. 857.
Circumciſio Domini in domo potius, quam in templo peracta. p. 217. eius feſtum quando cœptum. ibidem.
S. Clementis PP. notitiæ aliquæ. 994.
Concilium Mediolanenſe ſub Theodoſio 61.
Confeſſoris titulus vetuſtior, & recentior. 42.
Conſtantini Baptiſmus p. 82. 215. Baptiſterium 635. an Euſebius eius iuſſione Martyrum acta collegerit. 66.
Conuentus quid. 776.
SS. Coſmæ, & Damiani ſub eodem nomine multiplices. 879.
Coronati quatuor, cur quinque dicti. p. 957.
Crucis apparitiones variæ, earumque celebritates 761. Exaltatio. 828. Inuentio. 493. Reuelatio per Iudam, ſeu Quiriacum. 489.
S. Cyriaci Martyris corpus in Lucenſi ditione auctoris opera. 437.
Depoſitionis nomen, Confeſſorũ potius, quam Martyrum ſepulturæ accomodatum. 42. 445. 472. pro die natali, ſeu celebritatis 123.
Dedicatio prima Eccleſiæ à D. Petro Romæ 699. S. MARIAE ad Niues 730.

Dia-

Diaconi antiquitus officium 252.
Diaconiſſa ex Viduis, & Virginibus olim ſelectæ. 985.
Dies vetuſto Romano ritu à media nocte incipit. 203.
Dies anniuerſarij, in Martyrologio ſignati, nō ſemper cum vero die paſſionis, aut actionis conueniunt 48. 508. *& tamen ita ab Eccleſia ſtatuta prodigijs confirmantur.* 54.
Dies luminum 225. *Nullus tempore perſecutionum immunis à Chriſtianorum pœna.* 456.
S. Dionyſius PP. Confeſſor, & Martyr 743. *Areopagita an diuerſus à Pariſino.* 908.
Diocletiani æra, ſiue Martyrum 183.
Domine quo vadis locus Romæ. 114.
Dyptica, ſeu duplices in Eccleſia tabulæ. 9.
Eccleſia prima Romæ conſecrata à S. Petro 697. *facilè in Exquilijs, & S. Petri ad Vincula* 699. *An Domus Pudentis, vel Pudentiana; an Titulus Paſtoris* 701. 702. *Beatæ Virgini primum dicata Romæ, & prodigijs illuſtrata.* 726.
Eccleſiæ ferè omnes Vetuſtiores ſub Diocletiano dirutæ, vel in vſum profanum redactæ. Quæ remanſent ferè omnes poſt Diocletianū. 727. *Quales primis ſeculis.* 707.
Edeſſanorum anni quomodo numerati 188.
S. Eleutherius PP. an Martyr 812. 813.
S. Emilianus Epiſcopus, an Trebiates, vel Lucenſis. 203.
Epiphania initium anni 193. *Secunda Domini natiuitas nuncupata; Olim ſolemnior quam prima celebritas.* 201. 228.
Epiſcopæ Viduæ. quæ. 985.
Epiſtola ſub Hieronymi nomine Martyrologio præfixa, quo ad veritatem defenſa 55. 57. *quis illius auctor.* 16.
Epocha, ſeu anni numerandi ratio, quæ nam vetuſtior in Eccleſia 180.
Epularum feſtum S. Petri 335.
S. Euſebius PP. an Martyr 865. *depoſitio* 892.
Euſebij Paleſtini Sanctitas dubia, vel malè aſſerta 65. 71. 84. *Eiuſdem collectiones Martyrum* 11. 12. 67.
Euſebij Cæſarienſis in Cappadocia sāctitas ex coæuis ſcriptoribus explorata 606. 507.
Exquilina Regio 700. *ibi prima S. Petri domus. ibid.*
S. Felix PP. primus 211. *ſecundus* 687. 1042.
Feriale Euſebij, idem cum codice Martyrum. 64.
Feſtos in Eccleſia dies non ſemper cum eorum origine conuenire 48. *& tamen prodigijs eſſe confirmatos.* 52.
Feſtum omnium Apoſtolorum 154.
Fratres Domini vocati quomodo tales eſſent. 164.
S. Frigiani, ſeu Frigdiani dies natalis, & tranſlationes. p. 977.
S. Gaius PP. qui & Caius, & Gagius 331. 453. 637.
Gargani Montis dedicatio. 885.
S. Geneſij dies 774. *prodigium quotannis renouatum p.* 777.
S. Gregorius PP. 377.
Herodiades quomodo S. Præcurſorem perdidit 787. *timor de eodem rediuiuo* 793.
S. Hieronymus vetuſtioris Martyrologij auctor à pluribus creditus 11. 26. *Euſebius Hieronymus nuncupatus.* 28. *eius nomine epiſtola* 55. *expenditur* 57. *ſententia de Euſebij Arianiſmo comprobata* 84. *dignus reputatus qui Damaſo ſuccederet. Siricio poſtpoſitus* 1003.
S. Hilarius PP., & depoſitionis dies. 822.
Hypapantes, ſeu Occurſus, & Purificationis feſtum. 295.
S. Iacobi nomine tres Apoſtoli. 95.
S. Iacobus Alphæi frater Matthæi 155. *Publicanus* 155. *per Crucem martyrium compleuit.* 155.
S. Iacobus Zebedæi 190. 681. *de eo error in Menologio Baſilij. p.* 522.
S. Iacobus frater Domini; eius cathedra, ſeu ordinatio 144. *extra numerū duodecim Apoſtolorum, & eius laudes.* 145. *Maior ætate quam Dominus ibidem. Venit Bethlehem ad eius natiuitatem. ibidem. Oblias dictus, & Eccleſiæ Columna. p.* 153. *paſſio. p.* 154.
SS. Iacobi, & Philippi dies feſtus. 150.
Ianuarij Calendæ immunes ab hominum pœna, exceptis Martyribus; diſſolutionibus refertæ, & in eas SS. Patrum declamationes. 69. 217.
Ieiunium Natiuitatis Domini. 202. *Incarnatio Domini initium anni.* 186.
Indictiones quæ 184.
Initium prædicationis Domini olim in Eccleſia celebratum, & quo die. 478.
SS. Innocentium cædes quando 239. *Matres ab aliquibus inter Martyres numeratæ.* 217.
S. Innocentius PP. 375. *Martyr* 1040.
Ioanna diſcipula deficit in Martyrologio noſtro, in alio Hieronymiano memoratur. 548. 549.
S. Ioannis Apoſtoli immortalitas expenſa. Aſſumptio, ſiue Tranſmigratio aſſerta. 123. *Hiſtoria à Mellito Laodiceno ſcripta* 130. *in hanc Annotationes.* 137. *Manna ſepulchri* 141. 143. *an ſub Nerone relegatus* 138. *ætas* 141. *quo die aſſumptus* 552. 624.
S. Ioannis Baptiſtæ locus, & dies natalis, conceptionis, & ſepulchri. 623. 786. 857. *Non in Samaria, ſed trans Iordanem in Macheronte obtruncatus.* 783. *Conceptionis feſtum* 855. *cur prætermiſſum in Eccleſia.* 856. *adhuc conuerſionis præcurſor* 857. *vbi primum baptizauerit* 864. 866.
S. Iob patientiſſimus inter martyres reputatus. 123
S. Ioſeph Domini nutricius quantum vixerit, &

Digitized by Google

vbi ſepultus 389.

S. Iuda Apoſtoli, Thaddæi, Labæi, & Zelotes nuncupati Natalis, & geſta. 179. Frater Domini. filios habuit. 164.

Iuda in ſcripturis, & apud Patres aliquando pro Iudæa 860.

S. Iulius PP. primus 431.

Legio Thebæa 850.

S. Leonis PP. dies depoſitionis expenſus 951.

Liberiana Baſilica ex duplici miraculo celebris. 734.

Liberius PP. vt Sanctus veneratus. 535. 854.

Litaniæ ad cuiuſcunque menſis initium. 38. quid nomen ſignificet. 39.

Lucæ Holſtenij de Vetuſtiori Martyrologio ad Auctorem epiſtola. p. 4. eiuſdem de Euſebiana martyrum collectione in Bibliotheca Scotiadi teſtimonium. p. 12.

S. Lucas Euangeliſta an Martyr. 849. tranſlatio. 923.

S. Lucij PP. & Martyris patria. 362.

Machæruntis Caſtrum in Iudæa. Regia domus Herodis. Ibi Io. Baptiſta obtruncatus, fortaſſe conceptus, & natus. 860. & ſeq. quomodo nunc vocetur. 860.

Magorum ad Christū Dominū venientiū hiſtoria, hoc eſt patria, tempus, ſtella 229. & ſeq.

Magdalena, & Marta Hieroſolymis veneratæ, an Maſſilienſes. 272.

Manichæi acta Apoſtolorum corruperunt, & eorum hæreſis 137.

Māna ex ſepulchro S. Ioānis Euangeliſtæ. 141. 143.

Marcelli de SS. Petro, & Paulo, ac Simone Mago hiſtoria ex mſs. 103.

S. Marcellus PP. Confeſſor, & Martyr 256. 895. 902. cū Marcellino à Græcis confuſus 257.

S. Marcellinus PP. 570.

S. Marci nomine duo Pontifices Romani 875. 899 903. Euangeliſtæ cathedra 145. Martyrium. 853.

S. MARIÆ Virginis depoſitio. 261. Obdormitio, tranſmigratio, & aſſumptio. 263. & ſeq. 754. Martyrium ab aliquibus ſcriptoribus aſſertum 266. Prima eidem Romæ dicata Eccleſia 726. Niuis, & aliud prodigium ibidem. Natiuitas à quo tempore celebretur. 816. Panagia Græcorum feſtum. 265. Aſſumptio quando celebrari cœpta. 266. 267. Patria Nazaret, & ibi duplex domus. 817.

Martyrologium in Eccleſia ſemper auctum, eiuſq; primæ origines. p. 6. Auctor creditus Euſebius, ſiue Hieronymus. 11. Romanum, vel Occidentalis Eccleſiæ 21. 491. Vetuſtius noſtrū ex varijs fragmentis aſſertum. 26. 32. de eo Holſtenij iudicium. 4. cum hoc vetus Roſweydi non æquiparandum 17. Primò codex martyrum nuncupatum. 15. in ſacrificijs Miſſarum recitatum 11. in vſu ad litanias 38. Non omnia Martyrum nomina continebat, ſed in ſuis locis celebriorum 69. Quomodo, & quando mutatum 9. 23. 27. quis additionum auctor p. 30. laudandus 6. potius improbandi qui decurtarunt. ibidem. recentius emendatum adhuc emendatione egere aliqui exiſtimant, 5. 51. Corbeienſe Dacherij non integrè editum. p. 208. Blumanij variæ lectiones p. 1053.

Martyrum nomina plurima cur tanto tempore latuerint. p. 7. cur vulgatis Martyrologijs ſubtracta 24. 27. eorundem Aprilis menſis feraciſsimus 421. Initium, ſeu primitiæ 506. Collectiones Euſebij Cæſarienſis 67. nomina inter Miſſarum ſolemnia recitari conſueta 10. 40. cur Sanctorum Martyrum tantum 45. in Romanis extra Vrbem vus palmam adepti Romæ in Martyrologio Vetuſtiori tributi p. 95. 320. plures anonymi Romæ 634. qui vocati Maſſa candida. 790. Scyllitani p. 667. Martyrum aliqua nomina in Codice Corbeienſi dubiè appoſita videntur. 745.

Matres Sanctorum Innocentium Martyres à nonnullis reputatæ 217.

S. Matthæi Apoſtoli natales, & tranſlationes 158. 849.

S. Matthiæ Apoſtoli notitia 176. 543.

S. Maximus Martyr p. 436. plures huius nominis Romæ 993.

Menologia Græcorum p. 16.

Melliti hiſtoria S. Ioannis Euangeliſtæ ex ms. veteri, & in eamdem notationes 130. 137.

Metaſtaſis, ſeu migratio Deiparæ. 263. S. Ioannis Euangeliſtæ 123. 147.

S. Michaelis dedic. Eccleſiæ montis Gargani. 885.

Milciades PP. 246. 641.

Miſſæ Veſpertinæ. 63. antelucana 141.

Natalis Dominici duplex feſtum. Secunda natiuitas, ſeu Epiphania celebrior 199. in ſolſtitio 205. quādo cœperit recoli die vigeſima quinta Decembris. 195. eius peruigilium 198. anni inde numerati. 187.

Natalis Sanctorum idem quod dies feſtus, & celebritas 42. Cathedræ 144. 153.

Nathanael quis ex Apoſtolis. 166.

Nero primus Chriſtianos pœnis affecit 509. in hos eius ludibria, & tormenta ibidem. mortis tempus. 115.

Niuis miraculum in Exquilijs. 726.

Noemi Arca vbi reſederit, & eius reliquiæ diutius ſeruatæ. 552. S. Iacobo Niſibitæ tantùm videri permiſſæ. ibidem. In Turcarum meſchitas tranſlata. 664.

Nouus Sol dictus dies Brumalis ſolſtitij. 191.

Obdormitionis vox in Aſſumptione Deiparæ à Baronio improbata 754.

Occidentalis Eccleſiæ Martyrologiū cur Vetuſtius

dictū

dictu. 21. confirmatũ. 317. 743. 255. 1039.
Occurſus feſtum, ſeu Hypapanthe 225.
Orientis nomine quæ nam Orbis pars 231. 743.
Tangia Græcorum feſtum, ſeu reuelatio Aſſumptionis Deiparæ. 265.
Paſchalis annus, ſeu Æra Dionyſiana. 185.
Paſſionis Dominicæ Dies ſolemnis 396. & 399.
Paſtoris Titulus vbi 702.
S. Paulus cum Petro paſſus Romæ eodem anno, & die 633. eiuſdem tranſlatio, ſiue conuerſio. 282.
Perſecutio prima in Chriſtianos. 507.
Perſæ plurium Apoſtolorũ ſepulcra habuit. 190.
D. Petrus primam Eccleſiam Romæ dedicauit, ſeu conſecrauit 697. fortaſſe S. Petri ad Vincula nuncupatam. ibidem. eius Vincula, tam Hieroſolymis, quam Romæ venerata. 694. pluribus in locis Romæ baptizauit 705. Cathedra Romana 261. Antiochena 335. eius vxor Martyr. 511.
SS. Petri, & Pauli natalis 202. eorundem acta contra Simonem Magum 103. eodem die martyrio coronati 633.
S. Petronilla filia Petri ſpiritualis 561.
S. Phocæ nomine tres martyres 363.
Pilati epiſtola apocrypha, & eius bina exempla 105. & 113.
S. Philippi Apoſtoli natalis diuerſus à Philippo Diacono 150. filiæ diuerſæ à filijs Philippi Diaconi. Paſſio ex mſ. 153.
S. Pontianus PP. & eius tranſlatio. 751.
Prædicationis Dominicæ initium, ac celebris dies 477. & 478. aliquibus principiũ anni 193.
Presbyteræ Viduæ quæ. 983.
Primitiæ, ſeu initium Martyrum, & ſater illis dies. 505.
Primæ Chriſtianorum Eccleſiæ quales 697.
Pudentis, Pudentianæ, & Praxedis inter primas Romanæ Vrbis Eccleſias. 701.
S. Reguli Epiſc. memoria in Martyrologio Vetuſtiori addita, eiuſque aliqua monumenta. 798.
S. Reparatæ corpus vbi quieſcat. 905.
Reſurrectionis Dominicæ dies. 406.
Romani nomine plures inſignes Martyres. 973.
Romanum Vetuſtius eſſe quod damus Martyrologium. p. 21. Emendatum adhuc egere emendatione ſcripſerunt aliqui. 4. & 51.
Sanctitatis titulus dignitatis aliquando fuit, non morum, aut vitæ. 65. 606.
Sanctorum Tabulæ, & memoriæ à vetuſtiſſimo tempore auctæ. 6. nomina aliqua fraude, vel incuria inducta 45. corpora pluribus in locis venerata. 384. 753.
Sebaſte, ſeu Samariæ ſepulcrum fuit S. Ioannis Baptiſtæ, non carcer, nec ibi obtruncatus. 627. 786. 867.
S. Sigiſmundus Rex frigore laborantibus opitulatur. p. 491.
Simeon Propheta viſo in carne Domino ſtatim obijt. 227.
Simon Cyreneus ex diſcipulis Domini. 165.
SS. Simonis, & Iudæ Apoſtolorum notitia. 150.
Simon, & Simeon idem nomen. 164.
S. Simon Cananeus, idem ac Simeon, & frater Domini, Epiſcopus Hieroſolymitanus, dictus etiam Zelotes. In Perſide martyrio coronatus p. 51. & ſeq.
Simonis Magi mors 123. an ſtatim à præcipiti lapſu. ibid.
Siricius PP. in pluribus Martyrologijs veneratus, eiuſq; ſanctitas explicata. 1051. an Martyr. & Cyriacus; an S. Vrſulæ ſocius. 1009. laudes, & epitaphium. 1010.
Sol nouus, ſiue hyemale ſolſtitium. 191. initium anni. ibidem.
Stella Magorum quæ forma. 231.
S. Syluester PP. 215.
Tebæa Legio. 850.
S. Teclæ nomine duæ Pauli Apoſtoli diſcipulæ. 853.
S. Thaddæus Apoſtolus idem ac Iudas Zelotes. 171. an is, vel alius frater Thomæ ex ſeptuaginta diſcipulis miſſus ad Abgarum Edeſſenum. 172. 173.
Theodotus Epiſcopus Laodicenus ab aliquibus Martyrologijs remouendus. 947. fuit Arianus 77.
Thermæ Titianæ, & Traianæ an diuerſæ 706.
S. Timotheus Romanus diſcipulus Pauli Apoſtoli. 767. alius ab Epheſino Epiſcopo, de quo. p. 882.
Thlibomeni, ſiue egentes 981.
S. Thomæ Apoſtoli notitia 145. dictus Iuda 149. & 171. In India martyrium compleuit. 146. quomodo eius corpus traſlatum Edeſſam. 117. 1040.
Titi Thermæ, Titianæ, & Domitianæ nuncupatæ. 706.
Tituli Romæ erecti, eorumque vetus origo. 714.
Traiani Thermæ 706. quomodo, & quando is in Chriſtianos perſecutionem mouerit. 168.
S. Victor PP. 449.
Viduæ Sacræ 979. earum cætus antequam Virginum 980. deſolatæ, & profeſſæ. 981. Veſtibus nigellis vtebãtur 982. Velamen. 983.
Vigiliarũ, ſeu ſacrarum pernoctationũ origo. 193.
Vigilia, ſeu Peruigiliũ Dominicæ Natiuitatis. 191.
SS. Vincentij, & Benigni monumenta p. 582.
Virginum Sacrarum antiqui cætus. 746. 980. ex his quadraginta Canonicæ Martyres. p. 1047. ſeptem pariter canonicæ 416.
S. Vrbanus PP. an Martyr, vel Confeſſor p. 551.
S. Zachariæ patris S. Ioannis Baptiſtæ domus vbi. 860.
S. Zephyrinus PP. an martyrio coronatus. 1036.

Pudet Martyrologij Textum, candidè ex libris noſtris editum, tot næuis eſſe maculatum; non piget tamen à Sanctorum amaſijs appoſitam emendationem rogare. Deterſas reliqui operis quiſquilias in poſtremam Mantiſſam detruſimus.

Decembris die 28. poſt Saturninam hæc addantur omiſſa In Tracia Gaiani, Domiciæ.	
30. Polocliti *lege*	Polecliti.
31. Sennionis Paſſio	Sennonis paſſio.
Ianvarii die. 5. Sermij	Fermi.
7. Faloronis	Filoronis.
9. Selli	Silli.
10. habent	habentur.
11. Abſolami	Alſolami.
Pirolomi	Piloromi.
12. Hortenſi	Hortinſi.
15. Genomi	Genonij.
16. poſt Saturninum addatur.	Fauſtini.
17. Teuſſe	Tecuſæ.
Sancte	Sate.
19. Vittalis	Vitalis.
Menelampi	Minelampi.
Tiberiani	Tybariani.
22. Fici	Tyci.
24. Euſtaſi Epiſc.	Euſtaſi Conf.
25. Potioli	Potiolis.
Theugeni	Thengenis.
26. Anthemaſius	Antemiaſius.
27. & aliorum XLIII.	& aliorum XLIIII
Febrvarii die 2. qui Aurelianis.	quæ Aurelianis
6. Sancti Sotheris	Sanctæ Sotheris.
Reuocati	Reuocate.
9. Orioni	Orion.
12. Eulialiæ	Eulaliæ.
14. Breconi	Preconi.
Moyſe	Moyſei.
15. Focbi	Poebi.
Auanti	Auentij.
17. Gundinis	Gundynis.
18. Frutuoſi	Fructuli.
19. Baechei	Barechei.
Maruli	Mauili.
21. Iocundi	Iocuni.
Secundi	Sancti.
23. Carmiani	Cariniani.
Sincritis	Sineritis.
24. Abſolanas	Abſolonas.
poſt nomen Nicofori addendũ Claudiani.	
28. Satthei	Gatthei.
Martii die 1. Andegauis &c. ſcribenda eſſent Italico charactere.	
3. Saliani	Sabiani.
Aſtri	Aſteri.
Socij	Focii.
Aſclipi	Aſclipi.

Frunumi *lege*	Frunimi.
6. Plamiagioni	Plamiigoni.
7 Sutunde	Sucundæ.
9. & in territurio Rodomi &c. ſcribẽda eſſent charactere Italico.	
10. Alexandria Eracli	In Alexandria.
corpus	corporis.
12. Netar	Neear.
Zirnæ	Zmirnæ.
13. Mitritiæ	Matriciæ.
Zedioni	Zeddoni.
Duoni	Duomini.
14. Frontinæ	Frotinæ.
Frummi	Frunimi.
15. Thephili	Theophili.
17. Marinæ deleatur.	
18. Aplis	Aprilis.
19. Friſciani	Fiſciani.
Ioſeni	Ioſeri.
20. Valentiani	Valentini.
In Fontanella &c. ſcribenda eſſent Italico charactere.	
22. S. Pauli Epiſcopi	S. Pauli Cõfeſſoris.
24. Firoſi	Firon.
Saturniai	Saturnini.
& depoſitio Iuuini burgo. ſcribenda charactere Italico.	
31. *Vualframmo*	*Vualframno.*
Aprilis die. 1. In Ægyto Sanctorũ. In Ægypto paſſio Sanctorum.	
3. S. Paſſerati	S. Pancrati.
In Mirca	In Mirea.
5. Sanctorum Virginum,	Sanctarum Virginũ.
6. Hermei Epiſ.	Herenei Epiſc.
11. Filonis	Filoni.
12. Flanini	Flauini.
15. Cypani	Cypriani.
20. Geme Cornilię	Geme Comiliæ.
23. Theodonę	Theodoræ.
Naboris.	adde Item Siluij.
24. Fortunatæ	Fortunæ.
26. Germiani	Germani.
27. Paſi. Priami. ſcribe Priam.	
Gemilliani	Gemillini.
28. *Sãcti Euſebij Epiſc.*	*Depoſitio S. Euſebij Epiſ.*
29 Codomoni	Eodomoni.
Baſili	Baſeli.
30. Criſpini.	adde Itẽ Criſpini.
Nomeſis	Nomenſis.
Teleſfori	Teliſfori.
Maii die 2. *presbyteris*	*presbyteri.*

7. Item

Digitized by Google

7. Itẽ Auguſtini Epiſc. dele Epiſcopi.
Iuſtiniani *lege* Iuſtiani.
Floriani Floridiani.
8. Marie Marcie.
Iohunis Iohannis.
Aialæ Stiale.
9. Medialano Mediolano.
Natalis S.B.Cõſ.ſcribe Italico charactere.
10. *Mauli* Mauli.
11. Sipponi Sippioni.
12. Panerati Pancrati.
14. CCCIIII. marty. CCCCIIII. martyr.
& Anduci Andrei.
15. Auguſtoduno &c. ſcribe Italico charactere.
16. Manerini Menerini.
Peregrinĩ primi. Peregrini Epiſcopi primi.
18. Petecon Diaconis Petecon Diaconus
20. Saudeli Baudeli.
24. Zeoli Zoeli.
Timiffi Timini.
25 Septini Septimi.
28. Zotoli Zetoli.
29. Carchi Carelli.
31. Leuticæ Lauticæ.
Tertuli Tertulæ.
Ivnii die 1. Coteuſe Coteuſę.
Caſſe Carre.
Niuæ Ninæ.
Lepaci Sepaci.
Sillere Sillitæ.
2. *Pauli Rauli* Pauli Pauli. fortè
incurioſa repetitio.
Fortunati.Fortunatæ.infra etiã emẽdãdũ.
Euanci Euanciæ.
Samnatræ Sammatæ.
Datuli Datulæ.
Frontei Fontei.
Terij Tertij.
Comminis Commini.
Potamiæ Petamiæ.
Sammiæ Iannicæ.
3. Zinei Zinci.
& aliorum CXLII. & aliorum CXLVII.
Urbani. Felicis. Meſoni. delenda ſunt nomina Urbani, & Felicis.
Paſſomi Paſſemi.
Papori Napori.
Titonij Titorij.
Oberce Oberci.
Siluani Siluanæ.
Romani Romoni.
Veranti Verani.
4. In Sabaria In Sabaria ciuitate
5. Iappe Sappe.
6. & alibi depoſitio &c. ſcribenda ſunt Italico charactere.
9. *Popeia* *Popeia martyris.*
10. In Autiſiodoro &c. ſcribe inclinato charactere.

12. Aureli *lege* Aurili.
20. Pellici Bellici.
23. Inuentio corporis S.Quintini Martyris.ſcribenda charactere Italico, ſicuti pariter die ſeq. In ciuitate Auguſtoduno &c.
25. Lunitani Lamtani.
26. Luciæ Luciæ.
28. Miliani Niliani.
corporinis corporis.
28. Pheſci Pheſici.
Ivlii die 1. Gagi Romæ Gagi.
cum alijs VI. adde Orion cum alijs VIII.
Idonij cum alijs. Idonij cum filijs.
& Auguſtoduno depoſ. Leoni Epiſcopi.
Egoliſma ciuitate &c. ſcribenda ſunt charactere Italico.
2. Turonis &c. ſcribe charactere Italico.
3. Honeſtis Oreſtis.
Serenæ Soueri.
Martyniani Martyrij. Ami.
4. in Syria in Syrmia.
Luciani Epiſc. Lauriani Ep.
6. Sichetis Archetis.
In Auguſtiduno &c. ſcribẽda charactere Italico
7. Codomuni Eodomuni.
Patheni Partheni.
Parmi Parni.
Amniias Animias.
Pidinij Pydiui.
8. In Auſtria paſſio S. Kiliani. ſcribenda charactere Italico.
Pramiati Pramcati.
Eleti Elenti.
Fromedi Tromedi.
9. & Fraterni Epiſcopi. ſcribendum charactere Italico.
11. Perdiciæ Prodiciæ.
12. Carnili ſi Corninſi.
14. Gunni Gummi.
15. Niſiuis Niciuis.
Etropi Eotropi.
ſimiliter ſimul.
17. Beſſiæ Beſſæ.
18. Faltei Epiſ. Falbei Epiſ.
21. Stencoris Stercorij.
Dimeſi Dimeli.
25. Aconiti Aconti.
26. Laudaci Laudaie.
27. In ciuitate Autiſiodoro &c. ſignanda charactere Italico.
30. Ammonici Ammonij.
Donatuli Donatulæ.
Avgvsti die 1. VI.Fratrum. VII. Fratrum.
Antiochio Antiocho.
Manandri Menandri.
Proluni Profuni.
In Gallia ciuitate &c. ſcribenda diuerſo charactere.

3. Acellai

3. Acellai	*lege*	Acelli.
4. Natais		Natalis.
8. Cyrici		Cyriaci.
Sacundini		Secundini.
9. Permeni		Permoni.
Creſcentiani		Creſcentianæ.
Samaragdi		Iamaragdi.
Saſtiri		Saſtiri.
Ladicis		Ladici.
Iſtriani		Iuriani.
Urbe Lemoucis &c. ſcribe inclinato cha-raſtere.		
10. Seni		Seui.
13. Antiocheni Epiſ.		Antiochi Epiſ.
poſtquē adde *Lugduno Galliæ natalis San-ſti Antioci Epiſcopi*, & reliqua etiam ſcri-be charaſtere inclinato.		
15. cum ſocijs		cum ſocijs eorum
17. in Calcidona		in Calcidonia.
Diſci		Diſcis.
19. Ponti		Ponto.
Falionis		Filionis.
Roſini		Roſſini.
21. Semi		Seui.
Steri		Aſteri.
24. Presbyteris		Presbyteri.
25. Milites		Mil.
27. Cæſaris		Cæſarij.
28. Iuliani		Iubiani.
Septembris die 1. Euti		Euoti.
Bellauſia		Bettauſia.
4. Caſſi		Caſſi.
8. Peneti		Paneti.
Serapionis. lin. 6.		Arapionis.
9. intra duos		inter duos.
10. Caprici		Cupſici.
Oraſoni		Oroponi.
12. Dieſoli		Dioſoli.
Euenti		Euanti.
13. Andecauis ciuit. &c.		ſcribēda charactere Italico.

15. Mercibi	*lege*	Merubi.
16. Priſtiani		Priſciani.
19. Paeli		Palei.
Quapilici		Quapilei.
Muſicij		Muſci.
Bestoria		*Betoria.*
27. Ad Acia		Adacia.
28. Longeræ		Longeſæ.
Octobris die 2. Platonis		Plationis.
4. Maſſi		Marſi.
10. Sciendi		Secundi.
16. Suſis		Suffi.
Mirei		Merei.
20. Euticij		Eutiers.
24. Flauiani		Flauini.
27. Sancti Florenti		*Sancti Florentij.*
31. In Italia &c. ſcribenda Italico charactere.		
Novembris die 5. Marcis		Martij.
6. Venericini		Veuericini.
8. Symphronis		Simphronij.
13. Bricci		Brici.
16. Fronloni		Frontoni.
21. Baſiliſci		Baſiliſcæ.
Theodoli		Seodoli.
22. In Afrigia Criſogeni.		In Africa Eriſogeni.
28. Euceri		Euceri.
Decembris die 1. Aleguati.		Alequati.
4. Criſtai		Chriſtiani.
5. Briuati		Priuati.
10. Maggini		Miggini.
Draſonis		Traſonis.
11. Samnioni		Sammoni.
Meriti		Emeriti.
15. Mathri		Matheri.
17. Oſtoſi		Oſtori.
18. Terſuri		Terturi.
Semtimini		Sentumini.
Aneſthi		Areſti.
Colei		Cuſei.
22. Theodotiæ		Theodoſiæ.

AD VETVSTIVS MARTYROLOGIVM ADMONITIONES PRÆVIÆ.

De vetuſtioris Martyrologij Vulgandi propoſito.

ADMONITIO I.

QVOD in tam varia diſtractus operoſiſſimum opus ſuſceperim, momenta tecum Beneuole Lector ediſſeram conſilij mei. Excuſabilis temeritatis fiducia non aliunde, quam ex trepidatione manauit. Habet, & timor audaciam ſuam, fortemque reddidit aliquando periclitatio, quem ſecuritas nimia detinuiſſet ignauum. In hoc multorum Martyrum Hagiologio, ſiue proferendo, ſiue emaculando, quantulus cumque conatus euaſerit, extremæ lineæ timor eſt, & ſummi iam aduentantis Iudicis non inconſulta formido. Suſtinuit ille diutiſſimè clemens inertiam meam, & patientiſſimè diſſimulauit nequitiam. Iam iã ſenio ingruente propè eſt, vt Paterfamilias rationem villicationis repoſcat, & frugiperdam arborem, quam diutius tolerauit in agro ſuo, deſignet, vt ſuccidatur. Quis in die mala liberabit, niſi Sanctorũ cætus excipiat? An neſcimus *quoniã Sancti de hoc mũdo iudicabunt?* Non ne præcipuè Martyres, vt loquitur Dionyſius Alexãdrinus apud Euſebiũ lib. 6. cap. 42. *Aſſeſſores ſunt Chriſti, & regni illius conſortes, ac iudicij participes vnà cum ipſo iudicaturi?* Omnium horarum peccator, quæ ſupereſſe poterant analecta dierum, in nouiſſimam horam deuoui, & ex Anniuerſario Sanctorum circulo, non vtique mihi coronam, qua tempora redimirem diſpoſui, ſed prætium, quo tempus malo diſpendio conſumptum alieno theſauro redimerem, decoctor improbus deſignaui. Vtinam dies diei verbum bonum eructet, & in tanta ſæculorum nocte tot Martyrum detecta nomina poſtremæ mihi noctis ſcientiam indicent ſalutarem. In vno horum dierum auſpicaturus æternitatem, non malè difficillimum iter capeſſerem, ſi quis ex multis probatæ fortitudinis pugnatoribus ductor præiret, vel per deuia errantem ex alto ſpeculator

aliquis ad tutiorem arcem dirigeret. Fiduciariæ à Chriſti commilitonibus conſcriptæ ſanguine literæ in ſpem aliquam ſecuritatis attollunt, & plurium Sanctorum Nominum amuleta æternæ mortalitatis contagia pollicentur auertere. Commune pluribus votum eſt ad Diuorum tutelarium delubra pro ſecuritate deponi, noſque præſertim D. Maximus ex alijs vetuſtioribus monuit Homelia in Natali SS. Tauricorum. *Ideo à maioribus prouiſum eſſe, vt SS. oſſibus noſtra corpora ſociemus, quia dum illos Chriſtus illuminat, à nobis tenebrarum caligo diffugiat*. Quid ſi non diſſonum putauerim ſub vberrimo Martyrum cenſu latere, ac minùs pœnam metuere? Quamquã vero inter Sanctorum nomina miſceri non ſit in partem meritorum aſcribi, eorundem tamen probitate obumbrari, expiari ſimul eſt, ac diteſcere. Diues equidem in miſericordia Deus eorundem precibus emollitus non continebit in ira diuitias ſuas, ſed in probroſam etiam paupertatem ignoſcendo diffundet. Fiduciam ergo inde mihi obueniſſe profiteor, vnde timor emerſerat. Solemnem quoque reorum artem vſurpare non erubui. De cauſæ etenim æquitate deſperans, ita totus in Iudicis laudes incubui, vt demulcito animo, qui crimen non poterat non agnoſcere, beneuolus tandem dignaretur ignoſcere. Sed inconſultam fortaſse ridebis induſtriam, quaſi per meam in hoc opere inſcitiam, Dei laudes inde putem augeri, vnde non parum poſſint ex imperitia vileſcere. Nemo Deum dignè laudare valet. Laudat quoquomodo Dominum in Sanctis eius, qui iuſtorum memoriam æternandam in cœlis apud homines etiam ſatagit perennare; de ſeruorum ſi quidem præconijs aliquid etiam Domino videtur laudis accreſcere. Voluit aliquando Deus ſuorum in terris monumenta celari, ac ita per ſæculorum caligines deformari, vt poſterorum habeant ingenia, vnde defodiendo diteſcant, & in Sanctorum, ac ſua repaſtinanda gloria non vile capiant ex lucubrationibus lucrum. Ita Pionius, dum Smyrnenſium epiſtolã de Polycarpi Martyrio ferè corruptam ipſius reuelatione reſtituit, ex conſimili labore, non diſſimile ſibi ſuadebat & præmium. Si quid igitur vel abſcondita detegendo, vel deprauata complanando in Dei, & Iuſtorum gloriam proferre contigit, ſi quid ex antiquitatis ſtudio per ſubſeciuas meo muneri horas proficere, totum illi cui omnia debeo vectigal pendo, non ignarus interim in ſumma bonorum pauperie nihil dignum offerre. At planiùs etiam alias tibi Lector rationes aperiam, cur ſacra hæc cimelia vulgare ſuccurrerit, quæ quamuis humaniores videri poſſint, non tamen à gloria Dei velim eſse ſeiunctas. Cur ſi licuit ætate noſtra Heriberto Roſuueydo, nec ſine laude, vetuſtas Sanctorum Ephemeridas in lucem prodere, ac ſub Veteris Romani Martyrologij programmate Pontifici Summo, tanquam ſummum munus offerre, non licebit & mihi, quando inenarrabilis bonitatis Deus pauperculæ viduæ quadrantem à Gazophilaceo non repulerit? Putauit quidem Vir doctus, ac pius, non modo illud Romanum eſse aliorum fontem, quodque D. Gregorius per vniuerſam Eccleſiam ſuo tempore diffuſum graficè deſcripſerat, ſed etiam quod Ado, vt archetypum, ſuo præfixum Martyrologio reliquerat, ac proinde veluti cunctis eruditorum oculis optatiſſimum vulgare feſtinauerat. Vulgauit, ſed minori plauſu, quam auguraretur à titulo; plura enim in eo Viri docti obſeruarunt, quæ minus illud à Baronio expetitum eſse ſuaderent. Poſsum & ipſe facilius quam Roſuueydus decipi; at inuento ex Lucenſi Eccleſia vberiori, ac vt puto, vetuſtiori Martyrologio, quis in tenebris amplius latere piaculum non duxiſſet? Repetebam profectò & ipſe memoria Lãphranci Cantuariẽſis grauiſſimi viri monitum aduerſus Berengarium, monimenta eccleſiarum, & Sanctorum hiſtorias, tametſi eam, quam diuina ſcriptura auctoritatem nõ habeant, *hoc tamen* inquit *probare ſufficiunt quòd hanc fidem,*

quam

quam nunc habemus, omnes fideles, qui nos præceſſerunt, à priſcis temporibus habuerunt. Illius inde præcepti memor, quod diuinus Vates vulgauerat *Congregate illi Sanctos eius, qui ordinant teſtamentum eius ſuper ſacrificia*, alacriori tandem animo concipiebam, non ingratum Deo futurum, ſi pluriū Martyrū nomina quæ ſcripta ſunt in Cælis, & in Auguſtiſſimo dudum ſacrificio, vel Litaniarum pompa recenſebantur, iterum in Chriſtianorum auribus perſonarent. Sed tolerabilia etiam quædam reſpiciebam; putabam enim apud eos, qui de ſacræ hiſtoriæ prouentu ſoliciti ſunt, aliquam me gratiam initurum, dum multo interuallo vberius martyrologium, & ad Romani vetuſtioris puritatem magis accedens, exhiberem. Nec me latebat eruditiſſimos Viros Ioannem Bollandum, & Godefridū Henſcheniū in Sanctorum monumentis colligendis noſtro quoque ſæculo deſudare, quibus ſi ſuppetias ad locum ſaltem, & diem paſſionis me ferre contingeret, duriſſimi laboris non pæniteret. Hinc quædam ad Apoſtolorum præſertim hiſtoriam, tot ambagibus inuolutam, ſpectantia, neque adhuc, quod nouerim edita interſuere placuit, & quia nondum probata eſſent aliquibus etiam notationibus complanare. Acceſſerat poſtremò humanioris adhuc rationis momentum, quod tibi erudite Lector celare nequeo; Humaniſſimi nempe, ac Sapientiſſimi Viri Lucæ Holſtenij Vaticanæ Bibliotecæ Præfecti ſolemnis admonitio: Quod nanque hoc vetuſtiori monumento eadem Pontificia Bibliotheca careret, datis ad me, quæ humanitas eius fuit, benignioribus literis editionem non ſemel ſuaſit, ac veluti magno authoramento coegit. Quia vero dum hæc prælo pararem Vir ſummus, cuius memoria in benedictione ſit, eſſe deſijt in terris, Epiſtolam, quam transmiſſo primùm Martyrologij ſpecimine primam ad me dedit, hìc apponere non piguit, tanta enim penes me Viri dignitas eſt, tanta apud omnes candoris, & eruditionis exiſtimatio, vt hi, quibus conſilij mei argumenta minùs placere poſſe timerem, tanti Viri iudicio non me facilè ſtoliditatis conuincerent. Si quæ tamen in notis, tam ad Apoſtolorum Indiculum, quam ad reliquum opus adieci, quæ vel à Baronio doctiſſimo, vel alijs qui Romanum Martyrologium reſtituerunt, diſſonantia videantur, non adducta vti validiora argumenta velim, ſed quaſi leuiora offendicula ſummo tantùm digito indicata, vt ab his facilè remoueantur, qui Pontificia auctoritate per tempora ſacris faſtis emendandis præfuerint, & vt vetuſtiſſimus Sāctorum Martyrum catologus, ſi ita videbitur, iiſdem ſacris Tabulis addendus quàm emendatus prodire poſſit. Ne vero Sanctitatis titulo in pluribus non ità certò, ab Eccleſia probatis Martyribus, me abuti quis obiurget, memor Vrbanæ Pontificiæ Sanctionis iuxta illius tenorem omnia dicta eſſe profiteor, meque præter antiquorum codicum fidem nihil addidiſſe, non modo prò certo ſciat, ſed quòd ad extremum vſque vitæ momentum omnibus Romanæ Apoſtolicæ Eccleſiæ decretis ſubeſſe libentiſſimè ac demiſſiſſimè velim. Hæc Lector in limine te potius exoratum maluiſſem quàm monitum, niſi quædam magis ex rè fuiſſet præmonere quam rogare. Si quæ vero perfunctoriè hic tantum indicata doleas, vberius in ſequentibus explicata fortaſſe te non pigebit excurrere dum interim doctiſſimum Holſtenium non dedigneris audire.

Franciſco Mariæ Florentinio Viro Ill. & Clariſſimo Lucas Holſtenius ſalutem pl. dicit.

*EGO vero Clariſs.me Florentini, felicitatem iſtam, & tibi, & rei Chriſtianæ ex animo gratulor, quæ fruſtra hactenus quæſitum theſaurum tibi tandem in manus dedidit: Vetus illud inquam, & genuinum Martyrologium Romanum, Baronio, Roſuueydo, alijſque ſacræ antiquitatis amatoribus tantopere expetitum. Salinam mihi non ita pridem mouit Iacobus * Bollandus Societatis Ieſu Theologus Antuerpienſis, qui ſpiſſum, & magnum ſanè opus de Vitis Sanctorum in Belgio nunc procudit: cuius menſem Ianuarium duobus ingentibus tomis diuiſum te vidiſſe non dubito. In prolegomenis eius operis per quam eruditis capite quarto adminicula, quibus ad hagiologium illud concinnandum vtitur, commemorat, & in illis vel primo loco Martyrologium iſtud Hieronymi, & Euſebij nomine inſignitum; exemplum nactus ex Carthuſia Treuirenſi. Specimina aliquot proponit tuis illis ſimillima: ita vt dubitari non poſſit quin idem omnino vtrumque opus ſit; Exhibet deinde ad ſingulos Ianuarij dies Sanctos eò numero, atque ordine, vt in Codice Treuerenſi habentur. Fidem optimam eius Martyrologij vnum præ cæteris illuſtre exemplum mihi comprobauit. Cuius periculũ etiam in Lucenſi exemplari facere poteris. ad V. Idus Ianuarias Martyrologium Baronianum commemorat in Africa natalem SS. Martyrum Epicteti, Iucundi, Secundi, Vitalis, Felicis, & aliorum ſeptem. Vetuſtiſſimum S. Hieronymi apud Bollandum tomo 1. pag. 567. In Africa Epicteti, Quincti, Secundi, Iocundi, Saturnini, Vitalis, Quincti, Vincentij, & Felicitatis: Item Quincti, Felicis, Artaxis, Fortunati, Ruſtici, Silli, Quincti, & aliorum ſex. Baronius in notis Epictetum anteſignanum, Aſſuritanum Epiſcopum ex ſola nominis ſimilitudine, quod apud Cyprianum extat, conijcit, adeoque ſub Decio paſſum. Sed mihi Hieronymiani illius Martyrologij beneficio certo conſtat, Martyres hoſce Seueri perſecutione perijſſe. quæ anno Chriſti 205. ponitur, nam acta paſſionis Sanctarum Martyrum Perpetuæ, & Felicitatis, quæ Tertullianus libro de paradiſo laudat, & Pontius principio libri de Vita Cypriani tacito nomine innuit, tum vero S. Auguſtinus quatuor homelijs quaſi verbotenus exponit, ex vetuſtiſſimis membranis Africanis à me eruta, hoſce Martyres in viſione Paradiſi, vt Tertullianus vocat, ita commemorant.* Quatuor illi angeli qui geſtabant nos, depoſuerunt nos: & pedibus noſtris tranſiuimus ſtadium via lata vbi inuenimus Iocundum, & Saturninum, & Artaxium qui eadem perſecutione viui arſerant; & Quinctum, qui & ipſe Martyr in carcere exierat. *Sic acta vetuſtiſſima. Itaque eadem perſecutione Iucundus cum ſocijs menſe Ianuario, & Perpetua atque Felicitas cum Reuocato, Saturnino, Secundulo, & Saturo ſocijs, nonis Martij paſſi fuerunt: Et quia priores illos viuicomburio perijſſe conſtat, rectiùs de ipſis accipi puto verba Tertulliani Apologet. c. 50. quæ Baronius alijs minus certis tribuit ad diem 6. Ianuarij. Hilarianus enim qui hanc perſecutionem exercuit, primus exſeruit gladium in Chriſtianos Afros, teſte Tertulliano ad Scapulam. Sed multa minus rectè à Baronio ſcripta actorum iſtorum fide corrigi poſſe alibi oſtendam.*

Et quamuis Bollandus Martyrologij huius editionem in iiſdem prolegomenis promittat, vix tamen illud futurum puto niſi toto hagiologio abſoluto. Proinde quam primum tu eo beneficio nos mactes, vt publicato theſauro coinò ermì *fruamur. Neque opus habes mea admonitione, vt puram putam codicis tui antiquitatem religioſè nobis repræſentes, cum luculentum diligentiæ, & iudicij ſpecimen Matildis tua exhibueris.*

Nam

*Ioãnes

Nam qui in Martyrologio, quo nunc vtimur, concinnando varias diuerſorum codicum lectiones non ſatis accuratè diſpexerunt, pro veris falſos, & pro vno plures Sanctos effinxerunt. Exemplum in ipſo limine offendes. Qui enim die ſecunda Ianuarij tanquam diuerſi ponuntur B. Iſidorus Epiſcopus, & paulo poſt S. Siridon Epiſcopus, pro vno vero duo falſi ſubſtituuntur, vitio ambo creati ex veræ lectionis ignoratione, vt ex Vetuſtiſſimis M SS. deprehendi, in quibus ſemel ſimpliciterque legitur: Antiochiæ Syridoni Epiſcopi eiuſdem loci. Vnde, & veram lectionem, & erroris originem facile perſpexi. Quis enim non videt legendum Antiochiæ Syriæ, Domni Epiſcopi eiuſdem loci. Atque ita vero illius loci poſſeſſore in integrum reſtituto duos hypobolimæos expungendos? Scio Baronium in annalibus non ſatis fauere Domni iſtius famæ; cum tamen ex publicis hiſce tabulis conſtet nomen eius in Romanæ Eccleſiæ dypthichis olim commemoratum fuiſſe. Antiochia autem Syriæ dicitur, vt à Piſidiæ, alijſque eiuſdem nominis diſcriminetur. Sed hæc apud te accurati iudicij Virum probatione non egent. Simili errore ad diem vii. Ianuarij inuitis omnibus antiquorum Martyrologiorum exemplaribus inſeritur, In Dacia Sancti Nicetæ Epiſcopi, qui feras, ac barbaras gentes &c. cum eundem alibi ſuo loco, hoc eſt xxii. Iunij, & Romanum ipſum, & alia probatæ fidei Martyrologia commemorent. Quo loco Baronius neque ipſius Nicetæ, neque Ciuitatis Epiſcopalis verum nomen perſpexit, vnde ex vno eodemque Nicetæ duos conſtituit. Fuit autem Nicetas Romitianæ Epiſcopus olim S. Paulini Nolani hoſpitio, & carminibus celeberrimus, ideoq; cum de certo exitus eius die non conſtaret Eccleſia eius cõmemorationẽ cum S. Paulini memoria coniuxit: quod Romano Martyrologio conſuetũ eſſe nemo ignorat. Neq; aliã ob cauſã Ioannes Neapolitanus Epiſcopus itidem Paulino eodem xxii. Iunij die ſubiungitur, quam quod idem Paulinus eum ad cæleſtia regna vocauit. Itaque Baronius gemino errore hic hariolatur, dum Niceam Nicetæ præfert, & ſedem eius ex Dacia ad Aquileiam transfert. Fuit enim Romatiana Daciæ Mediterraneæ Ciuitas ſub Metropoli Serdicenſi, inter Naiſſum Conſtantini Magni Patriam, & ipſam Serdicam poſita: & Antonini itinerario Remiſiana, Hierocli, & Conſtantino Porphyrogenito Remeſiana, tabula autem Anguſtana Romeſiana dicitur; Beſſos autem hunc Daciæ tractum circa Romeſianam, & Serdicam incoluiſſe ſi alia veterum teſtimonia deeſſent, docet nos vetus lapis Neapolitanus apud Capaccium pag. 331. in quo Aurelius Abitus miles legitur natione Beſſus, natus regione Serdica, Vico Magan, &c. Hæc non eo animo ad te ſcribo, vt Magni Viri hallucinationes ſugillem, ſed vt te commoneam quantum referat veram, genuinam antiquitatem non interpolari, ſed religioſè produci ad veterum librorum fidem: ita tibi, & Lucenſi Eccleſiæ laudem, & gratiam conciliabis apud eos, qui ex merito ſacra iſta cimelia æſtimant &c. Vale Cl. Vir, & præclari operis editionem quam primum publico cum fauore, & plauſu abſolue.

Romæ iv. Kal. Feb. CIↃIↃC LVIII.

Digitized by Google

De Vetuſtiſſimis Sanctorum Tabulis in Eccleſia per ætates ſuppletis, Primiſq; Martyrologij Originibus.

ADMONITIO II.

EXPETIVIT non ſemel Doctiſſimus Baronius purũ Martyrologiũ illud,quod D.Gregorius deſignauit, atq; Ado per antiquum dixit, at quia, neque dum Vir ſummus aduiueret, neque deinceps integrè comparuit, doluerunt alij viri docti, nullum Martyrologium ad nos hucuſque perueniſſe,quod auctum à recentioribus non fuerit, & à priſca puritate non deflexerit. Ita vero nonnulli doluerunt, quaſi piaculum fuerit Sanctum aliquem nonnihil recentiorem perantiquis, ac nullis additionibus maculatis faſtis indidiſſe. At ſicuti per ætates, piorum virorum induſtria, ſemper aliqua ſacris tabulis accreuiſſe conſentio, ita è contra querimonijs modum imponendum eſſe exiſtimo, & bono animo ferendum ex vetuſtioribus, & clarioribus Eccleſijs nullum ad poſteriora tempora Martyrologium potuiſſe ſine additionibus peruenire; Quòd nimirum ex Apoſtolicæ Eccleſiæ decretis, & inſtituto, additis primo Martyribus, deinde alijs Sanctitate præclaris viris,ſacras Tabulas locupletare ex ipſa præcepti neceſſitate conueniret. Quapropter dolendum potius eſſe putarem,ab inconſultis antiquarijs, nè Martyrum Codices nimium excreſcerent, dum noui quotidie emergerent, huiuſmodi tabulas fuiſſe decurtatas,atque ita,dum Sancti recẽtiores,& notiores addebantur, vetuſtiores,minuſque notos decreuiſſe. Hoc in Martyrologio S. Cyriaci nuncupato, & à Baronio non ſemel adducto, atque in alijs aliarum Eccleſiarum apud Bollandum, obſeruari non difficile poteſt. Dolendum præterea eſſet, niſi pietas vitaret, quòd Beda,Florus, Vſuardus, Ado, & alij, qui eorum veſtigia preſſerunt, Martyrum ignotorum ſegetem amputauerint, & ab eorum Martyrologijs ſine vllo crimine remouerint. Etenim labentibus ſæculis accidere facile potuit, vt monumenta aliqua Martyrum, quantumuis antiquitùs illuſtrium, ſiue vetuſtate, ſiue Tyrannorum ſæuitia ex hominum memoria euaneſcerent, ſuperſtite tantum in Eccleſiaſticis tabulis loco, nomine, ac die paſſionis, ac inde quoque euenerit, vt à fidelibus populis Acta aliquorum, Martyrum quæ ſupererant, præcipuè compendioſius narrata,pronis magis auribus ſuſciperentur, quam plura, nudaque Martyrum nomina, quorum reliqua monumenta laterent. Ex hac autem pia in notiores Martyres propenſione, cum etiam magis pietas per rerum geſtarum exempla videretur augeri,excitatus fortaſſe Beda Venerabilis,primus nouam, & diuerſam Martyrologij rationem inire tentauit, & opus à Gregoriano Martyrum Codice diuerſum omnino condidit. Non ſtuduit profectò Beda, vt plurima quotquot inuenire potuiſſet nomina Martyrum in vnum volumen colligeret, ſed in hoc præcipuè incubuit, vt eorum tantum, quorum inuenerit paſſiones,additis nominibus breuiorem narrationem componeret. Cum verò id per ſingulos menſium dies abſoluere non valuerit, & ad omnes Calendas ſupplendas Acta Martyrum deficerent, aliquas intactas reliquit, Flori deinde, Vſuardi, ac Adonis ſtudio ſuppletas quemadmodũ in eorumdẽ præfationibus continetur.Ita cũ in dies fidelibus populis compendioſa huiuſmodi aliquorum Martyrum narratio magis arrideret, quam multiplex,nudaque nomenclatura, neceſſariò etiam accidit, vt

ex

ex Vetuſtiori, ſiue Martyrologio, ſiue paſſionum codice in recentius, & diffuſius non niſi aliqui magis innoteſcentes Martyres tranſponerentur, alijque minus noti à populorum auribus ſubmouerentur, qui tamen Dei beneficio cum nomine, loco, ac die paſſionis in hoc quod damus, aut conſimili Martyrologio Gregoriano ſuperſtites remanſerint. Hæc verò, quò ad geſta Martyrum, latiora Martyrologia, quamquam deuoto populorum ſtudio magis placuiſſe, & pietatis fortaſſe vberius prouentum ex iiſdem emanaſſe conſentiam, negare tamen nequeo, non leue inde detrimentum minus cognitorum Martyrum monumentis accidiſſe, quòd tantis ferè ſæculis neglecti, & ab hominum memoria alieni latuerint. Verum, & ſi citra crimen, imò cum laude, ac pietatis incremento Sancti præclarique Viri huiuſmodi opus perfecerint, dolendum tamen remanet, quòd præter intentionem exinde huiuſmodi veterum codicum detruncatio, ac tantorum nominum in Martyribus iactura prouenerit, magiſque dolendum, quam quod vis additamentum, etiam ab imperito ſcholiaſte confectum, cum multo difficilius ſit mutila, ac detruncata reſtituere, quam ſuperaddita, vix eruditorum oculos effugientia, à vetuſtioribus ſegregare. Cum autem Bedæ præcipue, ac Flori conſilium fuerit, nouum potius, ac latius conſtruere, quam vetuſtius Martyrologium nouis Sanctis augere, ſi forte aliquos addiderint, auctaria hæc inter illa non reponenda cenſerem, quæ ex vi legis Apoſtolicæ, aut priſco Sanctorum Patrum inſtituto vſitata in Eccleſia nō fuerint. Notiſſimum eſt, morem adnotandi exitus Sanctorū, vt eorumdem ageretur memoria, ab Apoſtolorum æuo defluxiſſe; Neque enim apud poſteros ex Apoſtolorum præcepto recoli poterant, qui præceſſerant, niſi ad memoriam retinendam in aliquibus tabulis adnotarentur. Quòd verò id Apoſtoli mandauerint ex D.Pauli verbis ad Hebræos cap. vltimo non conſulentis, ſed præcipientis videtur educi. *Mementote Præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuerſationis imitemini fidem.* Nec deſunt, qui conſimile præceptum agnoſcant in alijs eiuſdem Apoſtoli verbis ad Romanos cap. 12. iubentis nos Sanctorum memorijs communicare. Vbi enim in vulgatis codicibus habetur. *Neceſſitatibus Sanctorum communicantes.* Origenes, D. Ambroſius, ac Optatus Mileuitanus legunt *Memorijs* non *neceſſitatibus*, & S.Hilarius libro contra Conſtantium Auguſtum non modò idem retinet, ſed præceptum in iiſdem verbis agnoſcit. *Apoſtolus* inquit *iubet communicare nos Sanctorum memorijs, tu eas damnare elegiſti.* Eccleſiam quoque Latinam ad eandem lectionem reſpexiſſe videtur, dum in Auguſtiſſimo Sacrificij canone adhuc aliquorum Sanctorum memoriam recolit. *Communicantes, & memoriam venerantes in primis Glorioſæ Virginis Mariæ, Sanctorum Apoſtolorum &c.* vetuſtiſſimo id quidem more; cum in omnibus liturgijs Sanctorum agatur commemoratio, & apud Cyrillum Hieroſolymitanum Cathecheſi. 5. per interpretem hæc verba legantur. *Hoc ſacrificium tibi offerimus, vt meminerimus etiam eorum, qui ante nos dormierunt: in primis Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, & Martyrum, vt Deus Orationibus illorum, & deprecationibus ſuſcipiat preces noſtras.* Vbi obſeruare licèt, antiquitùs non niſi Martyres poſt Apoſtolos in Miſſæ ſacrificio numeratos, quòd in ſacris, & pretioſioribus tabulis, ex quibus Martyrologij nomen defluxit, non niſi Martyres notarentur. Exuberante tamen deinde tam Martyrum, quam aliorum Sanctorum ſegete, non licuit amplius in Canone alia nomina addere, præter ea quæ Canon ipſe exiberet, ſed tantum poſt dominicam Orationem, vt alibi adnotamus. Et quamquam in Græcorum liturgijs, tam Baſilij, quam Chryſoſtomi nomen tantum Sancti illius addi videatur, cuius eo die memoria, ſeu feſtum celebraretur, latina tamen Eccleſia non vnius tantùm, ſed plurium Beatorum, quorum

dies

dies Natalitius intercurreret, memoriam habendam eſſe cenſuit, quod ad longioris lectionis moleſtiam tollendam Gregorius Papa tertius potius generali commemoratione tranſigendum his verbis præcepit apud Ordericum Vitalem lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. *Quorum ſolēnitas hodiè in conſpectu maieſtatis tuæ celebratur Domine Dominus noſter in toto Orbe terrarum*. Sin verò huiuſmodi Sanctorum commemoratio ex Eccleſiaſtico præcepto peragebatur, & quotidie Sanctorum numerus exuberabat, certum eſſe videtur tabulas quotidie fuiſſe augendas: Ita priſcis perſecutionis temporibus factum eſſe conſtat, ex Epiſtola Smyrnenſium apud Euſebium lib. 4. cap. 15. qui cum reliquis Martyrum natalitijs Policarpi diē celebrari pollicētur in loco, vbi tanti Martyris oſſa condidiſſent, admiſcentes eius memoriam cum alijs glorioſo certamine perfunctis. Ita S. Aldelmus ſeptimi ſæculi Scriptor lib. de Virg. cap. 25. teſtis eſt S. Gregorium addidiſſe *in Canone quotidiano quando Miſſarum ſolemnia celebrantur in Catalogo Martyrum* S. Fælicitatem Anaſtaſiam, &c. aliarumque Sanctarum Virginum nomina, quæ ante in Sacrificio non recitabantur. Morem hunc vetuſtiſſimum adnotandi diem, & acta certaminum Sanctorum, ita à ſæculo Apoſtolorum fluxiſſe tradunt eruditi, vt S. Clemens ijſdem ſuppar, & ſucceſſor Notarios ad geſta Martyrum curioſè colligenda primus apertè conſtituerit, & per Vrbis regiones diuiſerit; Anterum itidem S. Pontificem acta Martyrum à notarijs congeſta ita diligenter exquiſiuiſſe referunt, vt inde ſibi viam aperiret ad palmam; Huic S. Fabianus ſucceſſit, qui (niſi potius D. Cornelius auctor illius conſtitutionis fuerit) omnibus Eccleſiæ Catholicæ cōminiſtris in prima decretali Epiſtola mandauit, vt exemplo ſeptem Subdiaconorum, quos nuper ad geſta Martyrum colligenda præfecerat, in idem & ipſi munus incumberent. Verba epiſtolæ ſunt non modo monentis *quod etiam vos omnes agere monemus*, ſed & precipientis, *& ideo fideliſſimis hæc negocia committi præcipimus, ne aliqua in eis illuſio inueniatur*. At quia hæc non omnibus probantur quòd commentitiam Epiſtolam illam aliqui ſuſpicentur, ſinceriora ex D. Cypriano addenda ſunt, qui adhuc perſecutionū procella vigente, non modo, vt Acta Martyrum ſcriberentur ſedulò curabat, ſed ad natales eorundem celebrandos dies conſummati agonis diligenter adnotari præcipiebat. Ita præter Tertulli religioſiſſimi presbyteri ſtudium qui agones Martyrum, & ſcripſerat, & ſcribebat in Africa, Presbiteris, & Diaconibus Eccleſiæ Cartaginenſis, tabularum ſacrarum additiones iniunxit Epiſt. 37. *Dies eorum, quibus excedunt adnotate, vt commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare poſſimus*. Hinc frequenter de Martyribus Epiſtolæ, vltra citraque ex prouincijs in prouincias tranſmittebantur, ipſique fideles Sanctorum certaminibus, vt eorundem acta, exituſque adnotarent, cum codicillis adſtabant, quemadmodum apud Euſebium, & ſinceriora acta Martyrum vnicuique inuenire facilè erit. Hinc ſacros cenſus, & municipales faſtos, hoc eſt proprios ſingularium Vrbium indiculos, in quibus dies natales Sanctorum poſteritati cōmendarentur, ortum duxiſſe omnes conſentiunt. Cōmentaria hæc Tertullianus de Corona militis in Eccleſiarum tabularijs repoſita, & vulgò notiſſima ideo perduellibus objiciebat, vt morem ab Eccleſiæ crepundijs ortum duxiſſe conuinceret. Sanctus equidem Aſterius Amaſenus non obſcurè indicare videtur orat. in Sanctos Martyres, codicem aliquem ſua ætate in vſu fuiſſe, qui toto anno florentes Martyres contineret, vt per integrum anni circulum eorundem feſtós dies peragi poſſent. Vixit Sanctus Epiſcopus ſub Iuliano Apoſtata, & ex Combefiſij verſione ita rem attingit. *Ecce enim, per vniuerſum orbem impletus eſt Chriſti athletarum circulus, nec eſt locus vllus quo non eorum memoria habeatur, anniq; tempora omnia &c. Quo circà, vt aliquis ſedulus eſſet*

Martyrum

Martyrum amans, atque omnium paſſionibus feſti vellet celebritate litare, ne diem quidem in anno non feſtum præteriret. Quomodò verò feſti dies ſingulos per annos peragi poſſent ſine calendario, aut conſimili codice memoriali? Hinc poſt Martyrum agones, ſilente iam perſecutionum procella, conſuetudinem inualuiſſe par eſt credere, vt aliorum etiam virorum ſanctitate præſtantium nomina, & depoſitionis dies eccleſiaſticis tabulis, ſiue ex præcepto, ſiue inducta in vim legis conſuetudine, conſignarentur. Non me tamen latet ab antiquo tempore duplices fuiſſe in Eccleſijs tabulas, quæ dyptica dicerentur, quaſi tabulæ duas plicas habentes, ſiue Auſonio Epig. 137. Bipatens pugillar. In horum altero pugillari viuentium, in altero defunctorum nomina deſcribebantur. Primæ hæ tabulæ licet Pontificum, ac Præſulum potiùs, quam Virorum fama tantùm ſanctitatis coruſcantium nomina referrent, ita tamen ſacræ, ac venerabiles reputabantur, vt Catholici Antiſtites neminem ex his eradere auderent, quantumuis ab eccleſiaſticis dogmatibus, & honeſtis moribus deflexiſſet, niſi expreſsè Romanus Pontifex conſentiret. Quod inter cætera ex Epiſtolà Hincmari Rhemenſis Epiſcopi ad Nicolaum Pontificem eruditi ſcriptores deducunt. At pretioſiores tabulæ, quæ in eccleſijs ſeruabantur, hoc eſt, quæ nomina Sanctorum in cælis regnantium continebant, ac in quotidiano Miſſæ ſacrifitio, vt innuimus, recitabantur, quamuis Epiſcoporum dypticis conſimiles viderentur, in hoc tamen ad inuicem maximoperè diſtabant, quòd pro illis, qui in primis dypticis continebantur orationes funderentur ad Deum; de ſecundis verò ita ageretur memoria, vt non pro eis oraret Eccleſia, ſed vt latina liturgia monet, *vt illis oblatio quidem proficeret ad honorem, nobis autem ad ſalutem.* Hunc Eccleſiæ morem adhuc ſuis temporibus vigentem non modò D. Auguſtinus retexuit, ſed quam adduximus rationem ſolidiſſimè ita explicauit de verbis Apoſt. ſerm. 17. cap. 1. *Habet Eccleſiaſtica diſciplina, quod fideles norunt, cum Martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ibi non pro eis oretur, pro cæteris autem cõmemoratis defunctis oratur. Iniuria eſt enim pro Martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendari*, & ſerm. 101. inter additos à Louanienſibus. *Habent honorabile locum Martyres Sancti. Aduertite in recitatione ad Altare Chriſti loco meliore recitantur, non tamen pro Chriſto adorantur*, & rurſus Homel. XI. ex codice Cartuſ. *Scitis quo loco Martyres recitentur. Non pro illis orat Eccleſia. Nam meritò pro alijs defunctis dormientibus orat Eccleſia, pro Martyribus non orat, ſed eorum potius orationibus ſe commendat.* Cum autem ſub perſecutionum rabie innumeri quotidiè Martyres in quauis ferè regione excreſcerent, & tandem pace Eccleſijs reddita, plurimi qui Deum inculpabili vita confitentes ſub Confeſſorum titulo pretioſioribus tabulis mererentur aſcribi, & à Romana præcipuè magiſtra Eccleſia re vera aſcriberentur, quot Sanctorum nomina accreuiſſe neceſſe eſt in antiquis, ſiuè indicibus, ſiuè calendarijs, non tantùm Romanæ Vrbis exemplo, quàm Pontificum, & Epiſcoporum præcepto? Quanta additamenta, vel auctaria in Martyrologijs, ſiuè ſacris dypticis emerſiſſe neceſſe eſt? Equidem etiam ſi initiò Acta Martyrum ſtrictim & compendioſiùs indicata continuiſſent, exuberante tamen numero in tantam molem deindè excreſcere oportebat, præſertim in Romana Matre omnium Eccleſia, vt ad celebrantium, vel audientium laborem minuendum, opus tandem fuerit nomina tantùm, locum, & diem paſſionis, vel depoſitionis adhuc compendioſiùs in Commentarium redigere, non quidem quorumcunque Martyrum, ſed in ſuis Vrbibus, vel regionibus clariorum. Nudum nomenclatorem, ſeu nominum cathalogum iam tum vſu receptũ S. Ioannis Chryſoſtomi ætate, ex eiuſdem verbis, quæ hom. 21. in Apoſtolica Acta habentur, elici poſſe videtur, in quibus non tantùm Mar-

tyrum nomina cum D. Auguſtino recitari, ſiuè in ſacrificijs memorari conſueuiſſe ſupponitur, ſed ex ſola nomenclatura quantùm iiſdem Sanctis Martyribus honoris accreſceret, ita per interpretem docetur. *Quid putas pro Martyribus offerri, quòd vocantur in illa hora? licet Martyres ſint, etiam pro Martyribus magnus honor nominari Domino præſente, dum mors illa perficitur, & horrendum ſacrificium, & ineffabilia Sacramenta. Nam quaſi ſedente Rege, quacumque voluerit perficit. Vt autem ſurrexit, quacumq; dicit, fruſtra dicit. Ita & nunc quandiù propoſita fuerint myſteria omnibus honor maximus in memoria haberi*. Apertiùs verò Sanctus Gregorius binis ferè ſæculis Chryſoſtomo recentior in Epiſtola ad Eulogium Alexandrinum teſtatur, Sanctorum nominum codicem iam per vniuerſam Eccleſiam diffuſum fuiſſe, vt Martyrum memoria quotidiè inter Miſſarum ſolemnia recoleretur, ſed in quo nomina tantùm, locus, & dies paſſionis exhiberentur. Quia verò in Admonitione ſequenti de hoc Gregoriano codice diffuſiùs differendum nobis eſt, nunc oſtendiſſe ſufficiat, non de quibuſque ad ſacras tabulas additionibus dolendum nobis eſſe; imò de pleriſque gratias potiùs addentibus eſſe habendas. Si enim poſt Magnum Gregorium Veteres Patres, quibus ad ſacra diptyca augenda, nec præcepta, nec exempla deerant, antiquo Sanctorum nomenclatore ſolummodò contenti, nullos ex Sanctis Viris eorum ætate florentes iiſdem tabulis addidiſſent, quanta profectò ſilentibus ipſis ad virtutem incitamenta deeſſent? Optarem & ipſe ad corrigendos aliquos recentiorum in auctarijs errores aliquod illibatum, & ſine additionibus volumen à D. Gregorij ætate ad nos vſque fuiſſe ſeruatum. Et ò vtinam, vel Dæmonis inuidia, vel humanæ ambitionis gloria non aliqua intercurrentibus ſæculis ſacris Martyrologijs irrepſiſſent falſa, vel ex perduellibus impura, quæ Eccleſiam impulerint prohibere, ne noui Sancti colerentur; quemadmodum cautum fuit tùm in Concilio Francofurdienſi anno 794. tùm anno 789. in capitularibus Caroli Magni cap. 42. & deinceps duodecimo ſæculo labente ab Alexandro, & Innocentio Pontificibus, quandò vetitum fuit fidelibus, aliquem pro Sancto colere, niſi is pro Sancto à Summo Pontifice, & Apoſtolica ſede probaretur. Cum verò tàm Concilia, quam ſubſequentes Pontifices additiones præteritas non vetuerint, eas præſertim, quæ ex veteri inſtituto, tacito Apoſtolicæ Sedis conſenſu, & communi alicuius prouinciæ, vel Epiſcopi canonica approbatione factas fuiſſe probabile erat, facilè crederem ea, quæ in noſtro Martyrologio auctaria extant, ſub cenſura illa nequaquam cadere, cum tempus non attingant, quandò ex tunc editis conſtitutionibus credibile eſt, nimiam in album Sanctorum inſcribendi licentiam excreuiſſe. Priſcas certè Sanctorum Tabulas totus exhibiti Martyrologij contextus emulatur, & vna, aut altera ex additionibus facilè ſegregata, ita vetuſtiora ſæcula videtur redolere, vt Gregorianum ſpecimen omninò præſeferat, quod pluribus rationum momentis deinceps conſtare poſſe non diffido. Interim ſi quis ſingulare illius pretium ex ſola vetuſtate metiri nolit, vberrima ſaltem nououeterum Martyrum nomenclatura perfruatur, & ad plura ſæcula ignotos Martyrum populos veneratus, ex Eccleſiæ Lucenſis cimelijs mecum lætetur in Domino, iterum reuireſcere ſyluam palmarum. Ex illa inquam Eccleſia, quæ non modò ſub Neroniano gladio inter primitias Martyrum, Patris, ac filiorum ſtolas purpurauit in ſanguine, ſed quæ inter Thuſcas primogenita fidei plures Cœlo dedit Martyres anteſignanos.

De

Digitized by Google

De Primo Martyrologij Auctore, ſiue Euſebio, ſiue Hieronymo, deque Vetuſtioris charactere.

ADMONITIO III.

SVNT qui Martyrologij primordia ab Euſebio Cæſarienſi deducant, arbitrantes nil aliud nomen ipſum continere, quam ſermonem de Martyribus, quorum acta ipſe primus collegerit, ſiuè Martyrum ſyllogen, ſiuè ſynagogen, ſiuè Epigraphem opus ſuum nuncupauerit. At Martyrum codicem, vel nominum elenchum, qualem S. Gregorius ſuo tempore in Romana Eccleſia vſitatum deſcripſit, Euſebium compoſuiſſe, difficillimum eſt credere. Petierat à Magno Gregorio Eulogius Alexandrinus. *Cunctorum Martyrum geſta, quæ pia memoriæ Conſtantini temporibus, ab Euſebio Cæſarienſi collecta erant*. Hæc S. Pontifex, dum in Romanis Bibliothecis diligenter perquiſita ignorare fatetur, de Martyribus vulgarem tunc Romæ codicem exibuit, in quo *non quis qualiter paſſus*, ſed tantummodo *nomen, locus, & dies paſſionis* indicaretur. At multum aberat codex huiuſmodi à Sanctorum collectione, quam contexuerat Euſebius. Acta enim non modo locum, & diem paſſionis, ſed integrum certamen, & alia ad Martyris, & Martyrij notitiam pertinentia continere debuerant. Exempla ſunt in eiuſdem Euſebij, quæ adhuc remanent, hiſtorijs. Equidem miror, quòd aliqui docti viri exiſtimauerint, Euſebium nil aliud de Martyribus ſcripſiſſe, quam quod in hiſtoria proſtat; nam collectionem de Martyribus ſeiunctim ab hiſtoria compoſuiſſe manifeſtè liquet, tum ex lib. 4. cap. 14. vbi de S. Pionio lectorem plura cupientem ad proprium opus de Veterum Martyrijs relegat, tum lib. 5. cap. 20. vbi de Apollonio Senatore agit. Ne quis autem putet collectionem illam breuem eſſe Syllogen, in qua ad inſtar Codicis à S. Gregorio indicati, nomen, locus, & dies paſſionis tantum contineretur, ſpecimen libri exhibet, & plura complecti his præcipuè verbis de S. Pionio ſcribit, ex verſione Chriſtoforſoni. *Cuius confeſſiones ſingillatim habitas, libertatem Sermonis, Apologias pro fide coram populo, ac Iudicibus recitatas, conciones ad docendum accomodatas, ſuſceptionem benignam eorum, qui perſecutionis acerbitate lapſi erant, ſolatia in carcere fratribus ad ſe confluentibus adhibita, quæ præterea ſuſtinuerit tormenta, quos in ijs perpeſſus ſit dolores, vt confixus ſit clauis, qua rogum pertulerit animi conſtantia; qualem poſt tot res admirandas habuerit vitæ exitum, cum pleniſſimè cõtineat, qui de ipſo conſcriptus eſt commentarius, ad huius lectionem amandamus eos, quibus ſtudium erit illa cognoſcere, eſt autem veterum Martyrijs à nobis collectis inſertus*. Cumque his non diſſimilia continere addat, Acta Sãcti Apollonij Senatoris, quæ penes ſe ipſum in collecta de Paſſionibus veterum Martyrum proſtare teſtatur, non modò breue non fuiſſe opus ſuum ita confirmat, ſed qualia eſſent acta Martyrum à ſe collecta non obſcurè demonſtrat. Quod profectò ſpiſſum, & amplum opus valdè diſtare à contracto D. Gregorij codice neceſſe eſt; & à vulgato Martyrologij charactere prorſus fuiſſe diſſimile, eo magis quòd plura Euſebium de Martyribus collegiſſe volumina, ex ſequentibus ſuaderi non diffiteor. Non me quidem latet Baronium doctiſſimum exiſtimare Euſebij opus, vel volumen de Martyribus vnicum fuiſſe; ideo enim redarguit cap. 6. de Martyrologio Romano Hieronymi nomine ſcriptam ad Chromatium, & Heliodorum Epiſtolam, noſtro etiam Martyrologio præfixam, quòd in ea dicatur Eu-

ſebium Conſtantini Imperatoris auxilio totius Chriſtiani orbis Martyres collegiſſe. *Quonam pacto* inquit *vnus liber, volumen vnum tot Martyrum acta continere valuiſſet?* At non vnicum fuiſſe Euſebij de Martyribus volumen, ſeu opus ex ipſo met Euſebio deducitur, & quicquid ſit de illius epiſtolæ infra diſcutiendæ ſinceritate, neutiquam inde conuinci poteſt, quòd de omnibus Martyribus ſcripſerit, aut omnium acta diffuſius collegerit. Collectiones ſuas profectò Euſebius ad minimum in duo volumina, vel potius voluminum genera diuiſit, & alterum voluminum genus de antiquis Martyribus, alterum de recentioribus, vel de ſui temporis Martyribus appellauit. De antiquis Martyribus collectionem iam vidimus indicaſſe lib. 4. cap. 14. lib. 5. cap. 20. & alibi; At de recentioribus, & ætatem ſuam attingentibus collegiſſe opus facilè is ſibi ſuadebit, qui librum octauum legerit, iuxta Chriſtoforſoni recenſionem, vel iuxta Græcorum codicum fidem poſt octauum integrum librum de Martyribus Paleſtinis in nouiſſima editione Valeſij. In hoc Martyrum Paleſtinorum præcipuè agones ſua ætate conſummatos ita commemorat, vt etiam ſi multa ſtrictè, & per compendia indicauerit, alia tamen diffuſius, & diebus paſſionis adnotatis perſoluiſſe demonſtret. Inter hæc fortaſſe opus de Pamphilo Martyre numerabat, eius enim meminit, tum lib. 6. cap. 25, tum lib. 7. cap. 29. vbi ſeparatim de eius martyrio libellum ſcripſiſſe docet, quem in tria volumina diſtinctum habet, tam ipſe Euſebius lib. 8. cap. 21, quam D. Hieronymus in Epiſtola ad Marcellam. Hæc de martyribus, tam antiquis, quam recentioribus opera huc vſque nullibi comparent. Et quamquam aliqui in Schoriali S. Laurentij Bibliotheca latitare affirment, ac Voſſius præſertim in Append. ad lib. 2. cap. 17. de Hiſtor. Græcis, ex eiuſdem Bibliothecæ catalogo ibidem extare ſcribat librum Euſebij de SS. Martyribus, & alterum de Martyribus è Cæſarea Paleſtinæ, doctiſſimus tamen alias memoratus Holſtenius oculatus teſtis ita ad Magnum ducem Æruriæ de iiſdem Schorialis voluminibus ſcripſit. *Ibidem Hiſtoria Eccleſiaſtica Euſebij antiquiſſimum, & pulcherrimum extat exemplar in folio maiori. Decimo libro ſubiungitur fragmentum de Martyribus in Paleſtina paſſis, qua tota narratio totidem ferè verbis lib. 8. legitur. Hoc fragmentū ab Hiſpanis aliquando habitum fuit pro libro illo quem de Martyribus ſeorſim ab ſe ſcriptum non vno loco fatetur Euſebius; qui vix tandem eius copiam fecerunt Vaticanæ Bibliothecæ Præfectis.* Quod Epiſtolare fragmentum opera humaniſſimi, & eruditiſſimi Equitis Ioannis Guidaccij Florentia ad me tranſmiſſum, ſicuti ſpem adimit, vt aliquando lucem videant, quæ nō extant, ita eorūdem operum de Martyribus deductum ex hiſtorijs ſpecimen ampliora quidem fuiſſe ſuadet, non tamen ita ampla, vt in immenſum extenderentur. Neque meherclè omnium Martyrum Acta collegiſſe Euſebius idem profitetur, ſed aliqua collectim indicaſſe, plurimaque ex infinito athletarum Domini numero prætermiſiſſe. In primo autem volumine quod de antiquis Martiribus inſcripſit, eos tantùm recenſuiſſe exiſtimarem, qui ab ortu Saluatoris, vſque ad euerſionem, & vaſtitatem Eccleſiarum pertingerent, hoc eſt, vt ipſe ad calcem libri ſeptimi non obſcurè indicat, vſque ad trecentos, & quinque Dominicæ natiuitatis annos; deinceps enim de Martyrum ſui temporis collectione ſermonem inſtituiſſe, ex his quæ eodem loco ſubiungit coniectare non eſt difficile, ac de iiſdem ſecundum volumen deinceps confeciſſe; niſi fortè quis crederet octauum hiſtoriarum librum, vel ſeiunctam de Martyribus Paleſtinis hiſtoriam in Græcis codicibus, & editione Valeſiana; nil aliud eſſe quam de recentioribus Martyribus opus, tum quòd magis accuratè acta, & dies paſſionis ſignati, quam antea videantur, tum quòd ad ea narranda via his verbis ſternatur. *Sequitur vt deinceps certamina eorum, qui viriliter, & excelſo animo pro pie-*

pietate hoc noſtro tempore dimicarunt, quam multa, quamque grauia, & acerba fuerint ad poſteritatis memoriam ſcriptis prodamus. Quibus verbis quamuis omnimodam de coæuis martyribus hiſtoriam polliceri videatur, non tamen omnes adnotauit, neque vbique terrarum, quemadmodum ex pluribus eiuſdem libri locis apparet. Infinitos quandoquidem fuiſſe initiò perſecutionis fatetur cap. 4. & cap. 7. & poſt Nicomedienſes Martyres ſummatim indicatos ita cap. 7. Lectorem monuit. *Multitudo Martyrum, qui denuo in ſingulis prouincijs occumbebant, à nemine dinumerari poteſt, & eorum maximè, qui in Africa, in gente Maurorum, in Thebaide, in Ægypto deniq; Martyrio defuncti ſunt.* Ita, & Martyres in Arabia, & Cappadocia nominatim commemorare ſuperſedet, nè in immenſum hiſtoria excreſceret eodem lib. cap. 24. Sed cap. 25. ex verbis quæ apud omnes Græcos codices Curterius inuenit, & addit ad verſionem Chriſtoforſoni, quãta etiam in antiquis Martyribus Euſebius præterierit, clarè apparet, poſt enumeratos enim aliquos ex celebrioribus in Ægypto, & Thebaide ſubdit, *aliįque præſtantes viri præter iſtos propè infiniti, qui in eccleſijs regionis, & loci cuiuſque, vbi habitabant, multorum ſermone celebrantur, quorum toto orbe diuini cultus nomine labores exantlatos, & ſingula exactè, quæ illis contigerunt, narrare non eſt noſtri muneris, ſed eorum potius qui res oculis vſurparunt. Quibus verò ipſe interfui, eoſdem alio opere poſteritati commendare conabor.* Quæ verba, vel conſimilia, cum proſtent etiam in editione Valeſij cap. 13. manifeſtè etiam oſtendunt Euſebium de recentioribus, ſiue ſui temporis Martyribus ſeiunctim à veteribus athletis opus, vel ſcripſiſſe, uel deſignaſſe, non tamen, ut ea tantum quæ ipſe oculis uiderit in Commentaria redegerit, ut Martyres Paleſtinæ, & Ægypti, ſed etiam aliarum Prouinciarum, quòd ita cap. eodem 25. perſecutionis ætate ſua graſſatæ claudit hiſtoriam. *Talis fuit perſecutio contra nos concitata, quæ ab eccleſiarum euerſione, & vaſtitate initium ſumpſit,* & infra. *Innumerabilis extitit Martyrum multitudo in ſingulis prouincijs, quæ à Libya per vniuerſum Ægyptum, Syriam, & partes verſus Orientem, & vndique ad oras vſque Illirici pertinent, nam ea loca, quæ illis iam demonſtratis adiacent, vt Italia tota Sicilia, Gallia, & quæ ad ſolem occidentem vergunt, & ad Hiſpaniam, Mauritaniam, & Africam ſe porrigunt, vbi non duobus annis integris impetum perſecutionis ſuſtinuerant, celerrimè clementis Dei obtutu ſunt pacem, & pacis tranquillitatem conſecuti.* Quomodo enim in illis prouincijs ſciret, innumerabilem fuiſſe Martyrũ multitudinem, & cum Occidentali ora Italiam non niſi ad duos annos perſecutionem paſſam eſſe, niſi hæc diligentius perquiſiuiſſet, & fortaſſe Conſtantini deinde auxilio. Siue igitur vnum de antiquis Martyribus, alium de recentioribus, vel plura de vtriſque volumina ſcripſerit, diuus certè Hieronymus teſtis eſt, Euſebiũ plures libros de eadem re compoſuiſſe; Sed cum libellos, non libros idem vocauerit, non immenſa volumina recogito, qualia nonnulli ex Epiſtola ad Chromatium, & Heliodorum, ſub eiuſdem Hieronymi nomine deducunt. De cuius fide, ſicuti, & de altera Epiſcoporum ad Hieronymum, cum in notis ad eaſdem noſtro etiam Martyrologio præfixas ſuo loco à nobis agẽdum ſit, ſufficiat nunc de Martyrologij propriè dicti auctore affirmare nullum vetuſtiorem hucuſque apparere, quam qui in ijſdem Epiſtolis aſſeritur, hoc eſt vetuſtius illud eſſe in Scriptorum memoria Martyrologium, quod Euſebio aſcribitur, vel D. potius Hieronymo ex collectionibus Euſebij; ex his equidem collectaneis Martyrologium omne, ſiue calendarium Martyrum ortum habuiſſe vetuſtus Scriptor Vitæ S. Valeriani affirmat, vt in notis ad Epiſtolas iam dictas indicamus; Neque omnino negat D. Gregorius, dum Epiſcopo Alexandrino Euſebij de Martyribus volumina perquirenti, codicem notiſſimum obijcit, quaſi Euſebij fuerit, ſed nimis breue, vel ex

Eu-

Euſebio collectum, Hieronymi, vel alterius laboribus. Nec diligentiùs mihi perquirenti primum Martyrologij auctorem inuenire licuit uetuſtiorem, quam Euſebium, ac Hieronymum, apud Bedam locis infra adnotandis. Et quamuis idem Hieronymi Martyrologium ante Bedæ ætatem vulgatum fuiſſe liceat coniectare, non tamen ſub Martyrologij nomine, ſed titulo Epiſtolam de paſſionibus Martyrum, vel paſſiones Martyrum, aut quid ſimile præferebat. Caſſiodorus primus eſt, quod ego ſciam, qui Martyrum collectionis ſub D. Hieronymi nomine vulgatæ meminerit. Hic vno circiter ſæculo poſt Hieronymum aduiuens, & plurima eruditione pollens, maximam fidem meretur, dum aſcetas ſuos in diuinis lectionibus inſtituens cap. 32. illis ad Sacræ hiſtoriæ prouentum, ita cum Martyrum paſſionibus Hieronymi opus commendat. *Paſſiones Martyrum legite conſtanter, quas inter alia in Epiſtola Hieronymi ad Chromatium, & Heliodorum deſtinata procul dubio reperietis, qui per totum Orbem terrarum floruere.* Quæ poſtrema verba reſpicere illa videntur, quæ in Epiſtola Hieronymo aſcripta leguntur *omnium penè Martyrum Prouinciarum &c.* Martyrologij vtique Caſſiodorus nomen illi non tribuit, ſed Epiſtolæ paſſionis Martyrum; cum uerò Epiſtolam dixerit, quis magnum codicem fuiſſe exiſtimabit? Non diſſimilem, & fortaſſe eundem Gregorius Magnus pinxit, qui gemino ſæculo poſt Hieronymum uixit, uno uerò poſt Caſſiodorum. Quod enim ſub Hieronymi nomine Martyrologium damus, notis à Gregorio codici ſuo attributis ita reſpondet, vt nomine, & Martyribus per totum orbem florentibus Hieronymi Epiſtolæ congruat, cuius meminit Caſſiodorus. Volumen illud Romanæ Eccleſiæ, quod Eulogio Alexandrino non ſine vulgaritatis metu D. Gregorius propoſuit, & tamquam rem notiſſimam ſubijcere velle confinxit, characteres huiuſmodi habuit. *Nos autem penè omnium Martyrum* (Epiſtolæ Hieronymo aſcriptæ ſtylo) *per dies ſingulos paſſionibus* (& eodem titulo cum Caſſiodoro de Martirum paſſionibus) *collecta in vno Codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Miſſarum ſolemnia agimus, non tamen in eodem volumine, quis qualiter ſit paſſus indicatur, ſed tantummodo nomen, locus, & dies paſſionis ponitur* (relictis nimirum ad breuitatem Iudicis nomine, atque paſſionis conſtantia, vt in Euſebij collectionibus auctor Epiſtolæ contineri indicauit) *Vndè fit, vt multi ex diuerſis terris, atque prouincijs, per dies, vt prædixi, ſingulos cognoſcantur Martyrio coronati, ſed hæc habere vos Beatiſſimos credimus.* Ita Eulogio notum exiſtimabat Gregorius codicem illum, vel quia Occidentalibus eccleſijs iam vulgaris eſſet, vel quia ex Euſebij collectionibus paratus, Eulogio ipſi Euſebij opera perquirenti, non videbatur obijciendus. Vereri enim Sanctus Pontifex poterat, ideò Eulogium Euſebij opera de Martyribus poſtulare, quòd in Epiſtola Martyrum paſſionibus præfixa, tamquam origines adducerentur, & quòd in Græcorum Bibliothecis, vel ignota, vel deperdita ille exiſtimaret in Romana Eccleſia, omnium Matre ſeruari potuiſſe. At ſicuti à D. Gregorio adductum codicis ſpecimen côuenire ad amuſſim videtur cum eo, quod damus Martyrologio, ita viris doctis non omninò placuit, idipſum eſſe, cuius Caſſiodorus meminerit ſub epiſtolæ titulo. Primum quòd Epiſtolam ſub Hieronymi nomine Martyrologijs præpoſitam, Vir ille eruditiſſimus ex ſtylo ocbuiſſet ſtatim agnoſcere non eſſe Hieronymi; Deindè, quòd Epiſtolæ nomine ſatis ineptè Martyrologium, ſiue Martyrum elenchus nuncuparetur. At qui hæc obijciunt animaduertere primum expediret, Caſſiodorum ibi de Hieronymi opere ita perfunctoriè agere, vt locus non daretur opportunè diſcutiendi, an Hieronymi re vera eſſet opus illud, quod vulgò nomen eius præferebat, an non. Satis enim illi tunc erat, Aſcetis ſuis indicare, vndè proficere potuiſſent. Secundò

me-

Digitized by Google

memoria recolant plura Hieronymi opuſcula, nec minoris molis, quam relictum ſub eius nomine Martyrologium, in eius Epiſtolarum voluminibus recenſeri conſueuiſſe, ſicuti apparet ex editione annorum 1480. Multò verò magis, quòd conſimile de ſcriptoribus Eccleſiaſticis opus olim ſub epiſtolæ nomine circumferebatur, vt Victorius in Scholio fatetur. Inſuper opuſcula aliqua, vt aduerſus Heluidium, certum eſt adhuc inter epiſtolas numerari. Nec dedecebat à Caſſiodoro totam collectionem Martyrum epiſtolam vocari, quod eidem epiſtolæ ſubtenſa verba demonſtrabant *Vt videre dignabimini*, neq; opus aliud breuius, & ab eo quod damus Martyrologio diuerſum eſſe poterat Martyrum elenchus, ſi in eadem epiſtola paſſiones Martyrum legi poterant, *qui per totum terrarum Orbem floruerunt*. Non omnes profectò, ſed *penè omnes*, ſeu plurimos, quòd liber non omnia acta Martyrũ contineret, ſed paſſiones, hoc eſt Paſſionũ memorias, vt D. etiam Gregorium explicare monuimus. Hunc eundem codicem, quem poſt D. Gregorium Martyrologium vocatum fuiſſe inuenimus, illum antiquiſſimum extitiſſe credimus, quem à Romano Pontifice Aquileiam, cuidam Sancto Epiſcopo tranſmiſſum refert Ado, & quem etiamſi Martyrologium dicar, incertum eſt, an ipſe ita vocauerit, vel ita iam inſcriptum repererit. Ab hoc licet ſe plurimũ adiutũ eſſe Ado fateatur, nõ tamen quis credat in faſtis Sanctorũ latius, & apertius deſcribẽdis, ſuppetias illi dediſſe, ſed tãtùm, *vt dies Martyrũ veriſſimè notarẽtur, qui cõfuſi in Kalẽdis ſatis inueniri cõſueuerũt*, vt inde nõ diſſimile ab eo, quod Gregorius deſcripſit volumen cõcipiat, & nõ magnũ ſibi fingat, quod in ſui operis fronte tranſcriptum præfigere pollicetur. Martyrologij Euſebio, & Hieron. tributi bis meminit apertiſſimè Beda, qui Adonẽ ſaltẽ vno ſæculo præceſſerat, Primũ lib. 2. in Marcum cap. 26. dum vocat *Martyrologium Euſebij, & Hieronymi vocabulis inſignitum*. Secundò cap. 1. retractationis in Actus Apoſtolorum his verbis, *liber Martyrologij, qui B. Hieronymi nomine, ac præfatione attitulatur, quamquam idem Hieronymus illius libri non Auctor, ſed interpres, Euſebius autem Auctor extitiſſe narretur*. quod poſtea luce clarius Vualfridus Strabus ſequenti ſæculo ita explicauit. *Hieronymus Martyrologium, ſecutus Euſebium Cæſarienſem, per anni circulum conſcripſit, ea occaſione ab Epiſcopo Chromatio, & Heliodoro illud opus rogatus componere, quia Theodoſius Religioſus Imperator in Concilio Epiſcoporum laudauit Gregorium Cordubenſem Epiſcopum, quòd omni die Miſſas explicans, eorum Martyrum, quorum Natalitia eſſent, nomina plurima commemoraret*. Quæ ex epiſtolis iam tunc Hieronymi Martyrologio præfixis accepta fuiſſe, nemo poteſt ambigere. Ita Vſuardus Vualfrido paulo ſenior, ſi re vera ſub Carolo Magno floruit, non verò ſi Carolo Caluo aduixerit, vt veretur Bollandus, Hieronymi Martyrologium cæteris vetuſtius agnouit, ac inter Patres, qui Martyrologium ſcripſerint, ita primum numerat Hieronymum, vt præ cæteris etiam breuitati ſtuduiſſe confirmet. *Præterea, & Venerabilium Hieronymi, ſcilicet, ac Bedæ presbyterorum pijs, quamuis ſuccinctis, ſuper hoc prouocabar ſcriptis, quorum vnus breuitati admodum ſtudens, alter verò quamplures Kalendarum dies intactos relinquens, multa inueniuntur huius operis prætermiſſe neceſſaria.*
Hinc etiam vtriuſque auctoris ſpecimen colligere licet, D. quidem Hieronymum faſtos integros cuiuſque diei adnotaſſe, ſed breuiſſimè, quod idem prorſus uidetur, ac apud Gregorium, nomen, locum, diem paſſionis tantùm indicare; Bedam uerò non id præſtitiſſe, ut D. Hieronymi cathalogum nominibus augeret, neque dies Martyrum apponeret, quos inuenire potuiſſet, id enim iam D. Hieronymus perfecerat, *verum etiam quo genere certaminis, vel ſub quo Iudice mundum vicerint adnotare ſtuduit*. Quod præcipuè Beda in ſuorum operum catalogo, qui in editione

Euſebio collectum, Hieronymi, vel alterius laboribus. Nec diligentiùs mihi perquirenti primum Martyrologij auctorem inuenire licuit uetuſtiorem, quam Euſebium, ac Hieronymum, apud Bedam locis infra adnotandis. Et quamuis idem Hieronymi Martyrologium ante Bedæ ætatem vulgatum fuiſſe liceat coniectare, non tamen ſub Martyrologij nomine, ſed titulo Epiſtolam de paſſionibus Martyrum, vel paſſiones Martyrum, aut quid ſimile præferebat. Caſſiodorus primus eſt, quod ego ſciam, qui Martyrum collectionis ſub D. Hieronymi nomine vulgatæ meminerit. Hic vno circiter ſæculo poſt Hieronymum aduiuens, & plurima eruditione pollens, maximam fidem meretur, dum aſcetas ſuos in diuinis lectionibus inſtituens cap. 32. illis ad Sacræ hiſtoriæ prouentum, ita cum Martyrum paſſionibus Hieronymi opus commendat. *Paſſiones Martyrum legite conſtanter, quas inter alia in Epiſtola Hieronymi ad Chromatium, & Heliodorum deſtinata procul dubio reperietis, qui per totum Orbem terrarum floruere.* Quæ poſtrema verba reſpicere illa videntur, quæ in Epiſtola Hieronymo aſcripta leguntur *omnium penè Martyrum Prouinciarum &c.* Martyrologij vtique Caſsiodorus nomen illi non tribuit, ſed Epiſtolæ paſsionis Martyrum; cum uerò Epiſtolam dixerit, quis magnum codicem fuiſſe exiſtimabit? Non diſsimilem, & fortaſſe eundem Gregorius Magnus pinxit, qui gemino ſæculo poſt Hieronymum uixit, uno uerò poſt Caſsiodorum. Quod enim ſub Hieronymi nomine Martyrologium damns, notis à Gregorio codici ſuo attributis ita reſpondet, vt nomine, & Martyribus per totum orbem florentibus Hieronymi Epiſtolæ congruat, cuius meminit Caſſiodorus. Volumen illud Romanæ Eccleſiæ, quod Eulogio Alexandrino non ſine vulgaritatis metu D. Gregorius propoſuit, & tamquam rem notiſſimam ſubtiicere velle confinxit, characteres huiuſmodi habuit. *Nos autem penè omnium Martyrum* (Epiſtolæ Hieronymo aſcriptæ ſtylo) *per dies ſingulos paſſionibus* (& eodem titulo cum Caſſiodoro de Martirum paſſionibus) *collecta in vno Codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Miſſarum ſolemnia agimus, non tamen in eodem volumine, quis qualiter ſit paſſus indicatur, ſed tantummodo nomen, locus, & dies paſſionis ponitur* (relictis nimirum ad breuitatem Iudicis nomine, atque paſsionis conſtantia, vt in Euſebij collectionibus auctor Epiſtolæ contineri indicauit) *Vnde fit, vt multi ex diuerſis terris, atque prouincijs, per dies, vt prædixi, ſingulos cognoſcantur Martyrio coronati, ſed hæc habere vos Beatiſſimos credimus.* Ita Eulogio notum exiſtimabat Gregorius codicem illum, vel quia Occidentalibus eccleſijs iam vulgaris eſſet, vel quia ex Euſebij collectionibus paratus, Eulogio ipſi Euſebij opera perquirenti, non videbatur obijciendus. Vereri enim Sanctus Pontifex poterat, ideò Eulogium Euſebij opera de Martyribus poſtulare, quòd in Epiſtola Martyrum paſsionibus præfixa, tamquam origines adducerentur, & quòd in Græcorum Bibliothecis, vel ignota, vel deperdita ille exiſtimaret in Romana Eccleſia omnium Matre ſeruari potuiſſe. At ſicuti à D. Gregorio adductum codicis ſpecimen côuenire ad amuſſim videtur cum eo, quod damus Martyrologio, ita viris doctis non omninò placuit, idipſum eſſe, cuius Caſſiodorus meminerit ſub epiſtolæ titulo. Primum quòd Epiſtolam ſub Hieronymi nomine Martyrologijs præpoſitam, Vir ille eruditiſſimus ex ſtylo debuiſſet ſtatim agnoſcere non eſſe Hieronymi. Deindè, quòd Epiſtolæ nomine ſatis ineptè Martyrologium, ſiue Martyrum elenchus nuncuparetur. At qui hæc obijciunt animaduertere primum expediret, Caſſiodorum ibi de Hieronymi opere ita perfunctoriè agere, vt locus non daretur opportunè diſcutiendi, an Hieronymi re vera eſſet opus illud, quod vulgò nomen eius præferebat, an non. Satis enim illi tunc erat, Aſcetis ſuis indicare, vndè proficere potuiſſent. Secundò

Digitized by Google

memoria recolant plura Hieronymi opuſcula, nec minoris molis, quam relictum ſub eius nomine Martyrologium, in eius Epiſtolarum voluminibus recenſeri conſueuiſſe, ſicuti apparet ex editione annorum 1480. Multò verò magis, quòd conſimile de ſcriptoribus Eccleſiaſticis opus olim ſub epiſtolæ nomine circumferebatur, vt Victorius in Scholio fatetur. Inſuper opuſcula aliqua, vt aduerſus Heluidium, certum eſt adhuc inter epiſtolas numerari. Nec dedecebat à Caſſiodoro totam collectionem Martyrum epiſtolam vocari, quod eidem epiſtolæ ſubtenſa verba demonſtrabant *Vt videre dignabimini*, neq; opus aliud breuius, & ab eo quod damus Martyrologio diuerſum eſſe poterat Martyrum elenchus, ſi in eadem epiſtola paſſiones Martyrum legi poterant, *qui per totum terrarum Orbem floruerunt*. Non omnes profectò, ſed *penè omnes*, ſeu plurimos, quòd liber non omnia acta Martyrũ contineret, ſed paſſiones, hoc eſt Paſſionũ memorias, vt D. etiam Gregorium explicare monuimus. Hunc eundem codicem, quem poſt D. Gregorium Martyrologium vocatum fuiſſe inuenimus, illum antiquiſſimum extitiſſe credimus, quem à Romano Pontifice Aquileiam, cuidam Sancto Epiſcopo tranſmiſſum refert Ado, & quem etiamſi Martyrologium dicat, incertum eſt, an ipſe ita vocauerit, vel ita iam inſcriptum repererit. Ab hoc licet ſe plurimũ adiutũ eſſe Ado fateatur, nõ tamen quis credat in faſtis Sanctorũ latius, & apertius deſcribẽdis, ſuppetias illi dediſſe, ſed tãtùm, *vt dies Martyrũ veriſſimè notarẽtur, qui cõfuſi in Kalẽdis ſatis inueniri cõſueuerũt*, vt inde nõ diſſimile ab eo, quod Gregorius deſcripſit volumen cõcipiat, & nõ magnũ ſibi fingat, quod in ſui operis fronte tranſcriptum præfigere pollicetur. Martyrologij Euſebio, & Hieron. tributi bis meminit apertiſſimè Beda, qui Adonẽ ſaltẽ vno ſæculo præceſſerat, Primũ lib. 2. in Marcum cap. 26. dum vocat *Martyrologium Euſebij, & Hieronymi vocabulis inſignitum*. Secundò cap. 1. retractationis in Actus Apoſtolorum his verbis, *liber Martyrologij, qui B. Hieronymi nomine, ac præfatione attitulatur, quamquam idem Hieronymus illius libri non Auctor, ſed interpres, Euſebius autem Auctor extitiſſe narretur*. quod poſtea luce clarius Vualfridus Strabus ſequenti ſæculo ita explicauit. *Hieronymus Martyrologium, ſecutus Euſebium Cæſarienſem, per anni circulum conſcripſit, ea occaſione ab Epiſcopo Chromatio, & Heliodoro illud opus rogatus componere, quia Theodoſius Religioſus Imperator in Concilio Epiſcoporum laudauit Gregorium Cordubenſem Epiſcopum, quòd omni die Miſſas explicans, eorum Martyrum, quorum Natalitia eſſent, nomina plurima commemoraret*. Quæ ex epiſtolis iam tunc Hieronymi Martyrologio præfixis accepta fuiſſe, nemo poteſt ambigere. Ita Vſuardus Vualfrido paulo ſenior, ſi re vera ſub Carolo Magno floruit, non verò ſi Carolo Caluo aduixerit, vt veretur Bollandus, Hieronymi Martyrologium cæteris vetuſtius agnouit, ac inter Patres, qui Martyrologium ſcripſerint, ita primum numerat Hieronymum, vt præ cæteris etiam breuitati ſtuduiſſe confirmet. *Præterea, & Venerabilium Hieronymi, ſcilicet, ac Bedæ presbyterorum pijs, quamuis ſuccinctis, ſuper hoc prouocabar ſcriptis, quorum vnus breuitati admodum ſtudens, alter verò quamplures Kalendarum dies intactos relinquens, multa inueniuntur huius operis prætermiſſe neceſſaria*.

Hinc etiam vtriuſque auctoris ſpecimen colligere licet, D. quidem Hieronymum faſtos integros cuiuſque diei adnotaſſe, ſed breuiſſimè, quod idem prorſus uidetur, ac apud Gregorium, nomen, locum, diem paſſionis tantùm indicare; Bedam uerò non id præſtitiſſe, ut D. Hieronymi cathalogum nominibus augeret, neque dies Martyrum apponeret, quos inuenire potuiſſet, id enim iam D. Hieronymus perfecerat, *verum etiam quo genere certaminis, vel ſub quo Iudice mundum vicerint adnotare ſtuduit*. Quod præcipuè Beda in ſuorum operum catalogo, qui in editione

tione Pariſienſi anno 1583. Epitome hiſtoriæ Anglicanæ ſubnectitur. Hinc faci-lè deducitur, cur in Bedæ Martyrologio plures Kalendarum dies vacui tunc re-manſerint, & cur tot, ſæculo ſequenti, additiones, Flori, Vſuardi, Rabani, Notke-rij, & Adonis emerſerint; nimirum quòd pij Viri certarent ſub pijs Imperatori-bus ea ſupplere latius, & apertius ſcribentes, quæ vel Hieronymus breuitati ſtu-dens non appoſuit, vel Beda, & Florus non integrè præſtiterunt; Et iiſdem cir-citer ſæculis Menologia Græcorum æmulantium latinorum pietatem in Orientali Eccleſia initium habuiſſe Viri docti exiſtimarunt. Præterea *Græcæ auctoritatis Martyrologium*, quod Hilduinus in Areopagiticis habuiſſe profitetur eo tempore compoſitum, *quo Conſtantino iubente Martyria Sanctorum Domini de toto orbe col-lecta, & Cæſaream ſunt conuecta*. Niſi enim Martyrologium illud eſſe velit, quod Euſebio, & ex illius laboribus tribuitur Hieronymo, ignotum penitus antè, & poſt Areopagitica ſcriptoribus omnibus eſſet Græcum Martyrologium. Menologia quidem nil aliud Græcis ſunt, quam Latinis martyrologia, vel kalendaria, neque aliud in illis habetur, niſi vel Sanctorum vitæ quolibet die per totum annum ſum-matim expoſitæ, vel eorum commemoratio, quorum vitæ non haberentur. Tale eſt, quod ex verſione Sirleti Cardinalis Caniſius exhibuit T. 2. antiq. lectionum, & aliud Baſilio Imperatori tributum, ex editione eruditiſſimi, & amiciſſimi Viri Ferdinandi Vghellij, quibus in adnotationibus, tàm ad Apoſtolorum indiculum, quàm ad reliquum Martyrologium frequenter deinceps vtimur, & aliud anti-quiſſimum, quod in Barberina Bibliotheca aſſeruari teſtatur Allatius, qui animad-uertit Menologium illud ſub Paulo V. anno 1615. in Vaticana Bibliotheca repo-ſitum, & quod Baſilio Macedoni à Baronio tribuitur ad annum 886, Baſilio Por-phirogenito circa annum Domini 977. tribuendum potiùs eſſe; quod ſolidis ar-gumentis conuincit in diſſert. 1. de libris Eccleſiaſticis Græcorum. Hæc autem Menologia, ſicuti Mænea, & quæcunque Græcorum Kalendaria nullo vnquam tempore Vniuerſalis Eccleſiæ propria fuiſſe patet, proterea quòd non omnes ex quibuſque Prouincijs Martyres in iiſdem recolantur, ſed inter paucos latinos plu-rimi Orientales Viri ſanctitate conſpicui præcipuis laudibus, & narrationibus exornentur: dum Occidentalis Catholica eccleſia omnes ſanctos Martyres in ſinu ſuo fouit, & ex omnibus Prouincijs, vt ſuprà patet, collegit, atque in ipſo, quod damus Martyrologio luculenter apparet. Hoc autem Martyrologium D. Hieronymo eadem fortè ratione tributum fuiſſe ſuſpicarer, qua auctor prædica-tur Eccleſiaſtici antiqui voluminis, quod Lectionarium, vel Comes appellaba-tur, & prologum eiuſdem S. Doctoris nomine præfert; Equidem præter illud, quod Pamelius edidit, ſeruatur adhuc in Lucenſium Canonicorum Bibliotheca venerabile, & membranaceum ſacramentarium Comitis titulo inſignitum, in quo, vt obiter indicetur, antiquæ modulationis Eccleſiaſticæ characteres minutiſſimis quibuſdam punctis deſignati conſpiciuntur, & cui ſub B. Hieronymi nomine præ-fatio ineſt; quæ cum ſtylo magis epiſtolis vetuſtioribus Martyrologijs, & noſtro pariter præfixis, quam genuinis eiuſdem alijs aſſimiletur, anſam dedit dubitandi, ne idem vetuſtus Auctor vtraſque, tàm præfationes, quàm literas exarauerit, & fortaſſe Paulus, vel Paulinus quidam Diaconus fuerit, cui in eodem Sacramentà-rij volumine aliquæ additiones tribuuntur. At cum affirmare id non liceat, pro-babilius videtur ex veteri traditione librum illum Comitem nuncupatum D. Hie-ronymo fuiſſe aſcriptum, ſicuti illum re vera agnoſcunt Auctorem Micrologus de obſeruationibus Eccleſiaſticis cap. 31. Honorius in gemma animæ lib. 1. cap. 88. & Berno, vel Benno Augienſis de rebus ad officium Miſſæ pertinentibus cap. 1. quamuis præter ordinem & induſtriam nihil ferè ex ſe S. Doctor in opere illo

adie-

adiecerit. Ita vidi in eadē Canonicorū Lucenſium Bibliotheca Pontificalē Hiſtoriam antè octingentos annos ſcriptam, & Anaſtaſij Bibliothecarij laboribus deinde auctam, in fronte præferre epiſtolas B. Hieronymi ad Damaſum Pontificem, & Damaſi ad Hieronymum, in quibus non obſcurè operis illius, quod inſcribitur *Epiſcopale*, B. Hieronymus ipſe auctor conſtituatur: quaſi omnes eccleſiaſticas collectiones ſub Damaſo Hieronymus vel compoſuerit, vel refecerit. Quid autem vetat ex conſimili vetuſto titulo, eidem B. Hieronymo Martyrologium tribuiſſe Bedam, Vſuardum, Vualfridum, ac reliquos, epiſtolas vetuſtiores ſecutos, etiāſi codicis paſſionum Martyrum inſtructor tantum, & ordinator D. Hieronymus fuerit? ſiue is ab Euſebio, ſiue ex antiquis Romanis dypticis Martyrum memorias collegerit, ſiue Romæ ſub Damaſo, vt alia plurima ad Eccleſiæ vtilitatem perfecerit, ſiue Epiſcoporum Synodi Mediolanenſis precibus, dum in Paleſtina verſaretur. Epiſtolæ quidem S. Viri nomine adornatæ, quia noſtrum quoque martyrologium in limine antecedunt, annexum opus eidem S. Doctori ita tribuere ſuadent, vt piacularis haberi poſſet ſi quis auferret.

Martyrologium à Roſuueydo editum non eſſe Vetus Romanum, & cum noſtro exæquari non poſſe.

ADMONITIO IIII.

THESAVRVM dixit Doctiſſimus Holſtenius Martyrologium noſtrum, vt primùm vnius laterculi ſpecimen vidit. Benè ſit. Sed liceat inuenti theſauri pondus ad trutinam reuocare, & aliena primùm lance, deinde noſtra, cum veteri Romano à Roſuueydo vocato martyrologio conferre. Andreas Sauſſayus in apparatu ad Gallicanum martyrologium pluries Heriberti Roſuueydi in Romano veteri Martyrologio cudendo non ſatis laudandam curam prædicauit, quòd in lucem opus ediderit ab Adone commendatum, & à Baronio vehementer, ſed fruſtra expetitum. At vix eodem loco laudes congeſſit, cum primùm videns opus illud Baronij aſſertioni fauere, quòd Beda veteris martyrologij inſtaurator fuerit non integri, & noui auctor, in eundem Roſuueydi codicem inſurgit, & cum ipſo Bedæ martyrologio componens, quòd recentioribus Sanctis auctum ſit, minus habere ponderis ſtatuit, & eſſe *merum Martyrologij Bedæ indicem* pronunciat. Acriùs autem in eundem inuehitur, dum biennio poſt editū Gallicanum Hagiologium in Myſticos Galliæ ſcriptores incumbens data opera ipſum expendit, & plurium argumentorum ſerie impetit, quòd aſſertæ Dionyſij Areopagitæ in Galliam prædicationi minùs conducere exiſtimaret. Poſtquam enim pleroſque graues, & eruditos viros negare affirmauit, martyrologium illud Roſuueydi eſſe vetus Romanum ab Adone laudatum, & à S. Gregorio depictum, ex ipſis elogijs, ſeu lineamentis operi præfixis, *Spurium, diuerſum à vero, & repudiandum eſſe* cenſet, & purum non eſſe, ſed *corruptum, fucatum, & ex corruptiſſimo codice depromptum* decernit. Proinde ſagaciùs ſe geſſiſſe Moſandrum addit, quòd Adonem exibens eidē adnexū indiculum, quem merum Kalendarium ad vſum Monaſterij S. Pantaleonis Colonienſis congeſtum exiſtimat, non euulgauerit,

uerit, neque vt Roſuueydus martyrologij dignauerit appellatione; dumque videt plures dies vacuos à martyribus continere, quod aduerſus Baronium in Apparatu edixerat, hic retractat. Docuerat quidem prius, Bedam ex veteri Romano martyrologio nomina Martyrum in proprium transferre nequiuiſſe, quòd quantumlibet ſudauerit in conquirendis Sanctorum martyrum faſtis, non tamen dies ſingulos eorundem natalibus inſignire potuerit, quod alioquin facilè potuiſſet, ſi vetus Romanum Roſuueydi nactus aliquando fuiſſet, in quo nullum diem à martyribus vacuum adhuc animaduerteret. Cum verò contrarium diligentiùs perquirenti occurrerit, iam inuictum, quod exiſtimauerat aduerſus Baronium argumentum, eneruè ſibi quoque apparuiſſe fatetur, & dum validius idem in Roſuueydum retorquet, vetuſtius negat ab ipſo editum martyrologium eſſe idem poſſe, quod D. Gregorius deſignauit, & in quo nomina martyrũ appoſita erãt per ſingulos dies, cũ pleriq; dies vacui martyrũ natali bus in illo ſint, aliqui verò ita vacui, vt à quibuſq; Sãctorũ nominibus prorſus ſileant. Quantũ verò vetus Roſuueydi Kalẽdariũ Sauſſayus ex hoc capite conuellit, tantò magis vetuſtius noſtrum confirmat, quòd nullã diẽ ſine martyribus pertranſeat. Nimis tamen acriter rigidus cenſor illud proſcinderet, quòd in Gregoriano non quis qualiter fuerit paſſus martyr indicetur, in veteri verò Roſuueydi non modò qualitas paſſionis exprimatur, ſed à quo baptizatus, & ſub quo etiam paſſus fuerit, ſi id rariſſimè, & breuiſſimè adnotari contingeret; ſi vnus, aut alter Sanctus adderetur, quamuis martyr expreſsè non eſſet, cum à maiori parte denominatio martyrologij accipienda videatur. Quis nanque martyrologium antiquum damnaret, ſi præter martyres, feſtos dies Chriſto Domino, eiuſque Matri dicatos adnotaret? quinimò ſi vnum, aut alterum ex propriè dictis Confeſſoribus! Vetuſtum equidem Sacramentariũ D. Gregorij, tàm quod ſtudio Angeli Rochæ ex Bibliotheca Vaticana, quàm quod recentiùs Hugonis Menardi opera ex Corbeienſi prodijt, non modò martyrum natales exhibet, ſed etiam alias celebritates, quæ propriè martyres non reſpiciunt, vt ſunt Baſilicarum dedicationes, natale S. Auguſtini, S. Martini, & aliorum, qui Confeſſoris vulgato deinceps titulo, non martyris decorantur. Quæ enim, tàm in Gregoriano Sacramentario, quàm Roſuueydi martyrologio recentiora illius S. Pontificis ætate ſunt, codices illos auctos quidem eſſe ſuadent, non tamen quæ vetuſtiora continent tamquam falſa explodenda eſſe compellunt. Iam ſupra monuimus ſacras tabulas, ſiue diptyca, ſiue martyrologia, niſi per ſummã notariorum Eccleſiaſticorum incuriam ad poſteriora ſæcula ſine additamentis peruenire nõ potuiſſe, & in tãta ſacrorum codicum iactura, tantiſque intercurrentibus ſæculis ſeruata aliqua monumenta dolere non debemus, præſertim ſi addita nonnulla ſint, quæ omni prorſus careant ſuſpicione falſitatis. Nec illius à Roſuueydo editi martyrologij vetuſtati, officere videbatur vocabulũ *Natalis*, quod tanquam proprium, & ſingulare martyribus, antiquitùs Confeſſoribus fuiſſe tributum negat Sayſſaius, cum ſuo loco notatum à nobis ſit, nomina hæc etiã S. Gregorij Pontificis ætate fuiſſe confuſa. Vrgent quidem fortiùs, quæ deinde cenſor opponit, martyrologium nempe illud nequaquam eſſe poſſe, quod Ado laudauit, & à quo ſe plurimum adiutum fatetur. Primùm quod ex tribus antiquis codicibus, quibus Roſuueydus vſus eſt, in vno tantum inuenerit Adoni præfixum, cui potius præfigi tanquam Kalendarium potuerit, & cuius ſpecimen re vera non incongruum exhibet. Inde Roſuueydum exagitat, quod putauerit Adonem vbique veſtigijs Romani veteris inſiſtere, cum ex locis adnotatis certum oſtendat Romanum illud putatitiũ in multis cũ Adone non cõuenire, in aliquibus exuberare. At hæc Roſuueydum, quòd ita exiſtimauerit, tangunt, non incertitatem

codi-

codicis deſtruunt. Aliqua tranſcribentis vitia concederem, at malè ex Adone deduci putarem, quòd ita ſe Romani apud Aquileiam reperti veſtigijs accomodare voluerit, vt ne latum quidem vnguem tranſgredi putaret. Adiutum certè ſe plurimùm ab eo fatetur, *vt dies Martyrum veriſſimè notarentur, qui confuſi in Kalendis ſuis inueniri* ſolebant; At non eius inſtitutum erat, ita ſe ad amuſſim aptare Aquileienſi Martyrologio, vt nihil in ſuo mutare, vel addere voluerit; quinimò ex multis, quos nactus erat, paſſionum codicibus in ſpem erectus, non modò prætereitos à Beda, & Floro dies feſtos ſupplere poſſe credidit, ſed etiam *aliorum, qui per totum annum ibi notatim poſiti erant, latiùs & paulò apertiùs deſcribere*. Sed adhuc magis oppugnant Roſuueydi Kalendarium dies frequentes à Martyribus vacui; ſi enim Ado in præfigendis diebus feſtis malè, alioquin per ſingulos dies, ac Kalendas diſpoſitis, hoc vſus eſſet, cum & in eodem aliqui dies deficerent, non vtique Bedam, & Florum ſupplere potuiſſet. Inſuper negari nequit, quin ad recentiora tempora martyrologium illud ablegent, quæ ſubdit Sauſſayus, ad annum ſcilicet 1049. Etenim cum in eo ad diem 20. Octobris Remis ſolemnitas Sancti Remigij adnotetur, quæ antea die migrationis 13. Ianuarij peragi conſueuerat, & hæc in eandē diē accomodata fuerit in Concilio Remenſi, Leone Nono adſtante Pontifice, nemo poteſt concedere martyrologium illud eſſe, quod Authographo ſuo præfixerit Ado Epiſcopus Viennenſis circa annum 875., ſed compoſitum, vel ſcriptum vndecimo ſæculo excurrente. Poſtremò Roſuueydi ſiuè martyrologium, ſiuè Kalendarium illud non eſſe à Baronio deſideratū, probat Sauſſayus, quia Magnus Annalium ſcriptor in prolegomenis ad martyrologium cap. 8. ita, quod expetiuit, deſcripſerit *ſimplex abſque alio additamento Romanum martyrologium per breue, in quo tantum nomina Mratyrum, locus, & dies paſſionis poſiti habentur*. Ex his tamen falſum eſſe codicem à Roſuueydo vulgatum non conuincitur, & illum ipſum non eſſe, quem Moſander edere pretermiſit, non probatur. Ne verò Sauſſayus aliquid prætereat, quod omnem adimat auctoritatem Roſuueydi Kalendario, idemque nullæ certitudinis, aut ponderis codicillum eſſe, futile, craſſiſque erratis reſperſum prorſus concludat, addit pro coronide ridicula etiam quædam continere, idque ex adnotatis ad ſextum Idus Nouembris probare nititur. *Eo ipſo die quatuor Coronatorum Seueri, Seueriani, Carpophori, Victorini, quorum feſtiuitatem ſtatuit Melchiades Papa ſub nominibus quinque Martyrum celebrari, quia nomina eorum non reperiebantur, ſed intercurrentibus annis cuidam Sancto viro reuelata ſunt*. Quomodò enim (inquit Sauſſayus) Melchiades Papa ſtatuit celebrari feſtiuitatem ſub nominibus quinque Martyrum, ſi erant tantum quatuor? At durus nimis exactor, vt Dionyſium Pariſinum eundem eſſe, ac Areopagitam mordicùs defenderet, quod à Roſuueydi tàm martyrologio, quàm adnotationibus, non nihil infringi conijciebat, dum acrius omnia rimatur, non vidit ea, quæ putabat ridicula, ex myſtico ſuæ Galliæ Scriptore Albino Flacco de diuin. offic. cap. 24. explicari facilè poſſe, hoc eſt natalem diem quatuor Coronatorum ignoratis eorum nominibus celebrari conſueuiſſe eodem die, quo alij quinque Martyres in eadem eccleſia recolebantur, & quorum nomina nota erant, accidiſſeque poſtea, vt quatuor etiam Coronatorum nomina innoteſcerent: ſed remanente priſco vſu, quinque Martyrum feſtiuitatem, ſub quatuor Coronatorum titulo celebrem pariter remanſiſſe, quæ non ridiculè appoſita diſcere etiam poterat, tum ex Gregorij Sacramentario, tum ex ordine, & martyrologio Romano, vt ad diem illam adnotamus. Verùm ſicuti Sauſſayo facilè concederem, Roſuueydi nuncupatum martyrologium non eſſe vetus Romanum à D. Gregorio indicatum, & à Baronio expetitum, ita ex Bedæ

Hagiologio contractum nequaquam conſentirem; cum potiùs ex Adone confe-
renti cuique excerptum videri compendioſius Kalendarium omninò poſſit. Con-
tuli equidem cuiuſcumque menſis plurimos dies, & ex ijſdem ab Adone excer-
ptis, ac in proprium vſum, vel obſcuriori, vel mutilò, vel recentiori ſtylo dedu-
ctis facilè agnoui, non Adonem ex hoc Kalendario, tanquam ex antiquo Aqui-
leienſi codice in ſuum martyrologium tranſtuliſſe, ſed è contra recentiorem ſcrip-
torem indè ſuum Indiculum compegiſſe. Euagemus compendioſè; ſi libet; per
vnum, aut alterum menſem, & aliquos ſignatos dies in quibus Roſueydi ephe-
meris præter Sancti nomen, aliquid; vel de paſſione, vel de baptiſmo, vel de ty-
ranno, vel de tranſlatione agit, cum Adone, & noſtro ſimul conferamus, vt aſſer-
tionis non minùs veritas, quàm noſtri vetuſtioris ætas appareat. Quam verò
opportunè ab ipſo limine auſpicari accidit. Roſuueydi Martyrologium recen-
tiori ritu quam noſtrum à Kalendis Ianuarij annum orditur, quod euulgator ipſe
fatetur in annotationibus ad Adonem, noſque ad eandem diem comprobabimus.
In ipſa autem Kalendarum die præter octauam Natalis Domini, & Circumciſionē,
non alios, quàm tres Martyres exhibet, vnumq; Confeſſorem, relictis apud Ado-
nem triginta Martyrum Romanorum Corona, Euphroſina Virgine, ac Eugendo
Abbate. In Almachio, tamen de quo aliqua fuſiùs habet Ado, non modò genus
paſſionis, more poſt D. Gregorium, vſitato, exhibet, ſed, & Præfecti nomen, ſub
quo paſſus eſt, non ſilet. Noſtrum verò præter Domini Circumciſionem, & S.
Stephani apud Orientales memoriam viginti ferè Martyrum nomina profert, &
ſine nomine tres & quadraginta recolit. Inter hos nequaquam Almachium ex-
hibet, quem ex Beda in ſuum Hagiologium transferre Ado potuit, multò minùs
Tyranni nomen, aut paſſionis genus. Silentij verò ratio in promptu eſt, nimi-
rum, quòd inter antiquos Martyres Almachius non ſit, ſed ſub Honorio, vel
potius Theodoſio triumphauerit. At quia nimis tæderet omnia ſingillatim per-
pendere, quæ Kalendarij illius compilator mutilà tranſtulit ex Adone, conferat
in eodem primo menſe curioſus Lector diem decimam tertiam, quam Coronis,
& nominibus quadraginta militum mutilat; Decimam nonam, vbi Pontianus ad
beſtias damnatum ex multis colligit, ſed præcipuè vigeſimam diem animaduer-
tat, & agnoſcet Fabianū ab Adone Romæ Epiſcopum dici, à Breuiatore verò re-
centiori more Papam appellari, quem titulum cum vtique, & conſtantiſſimè Ro-
mano Pontifici tribuat, & rariſſimè apud Adonem inueniatur, non obſcurè vide-
tur arguere Kalendarij auctorem poſt Gregorium Septimum adiuxiſſe, quòd an-
no Chriſti 1073. Pontifex ille ſtatuerit, nomen Papæ alijs hactenus Epiſcopis, &
clarioribus Presbyteris communè, proprium deinceps, & ſingulare Romani Pon-
tificis cognomentum eſſe debere. Videat etiam cordatus lector diem ipſam vige-
ſimam in Sebaſtiano, vigeſimam primam in Publio, vigeſimam nonam in Papia, &
Mauro, trigeſimam in Matthia Epiſcopo, atque Alexandro, & ex Adone ex-
cripſiſſe conuincet. Sed preſſiùs diem vndecimam Martij animaduertat, in qua,
dum quadraginta militum nomina apud Adonem enumerata ſilere viderit, non
indè Adonem ſuum aptaſſe Martyrologium, at è contra Kalendarium ex Adone
contractum affirmabit. Quid verò expreſſius, quam Kal. Aprilis Theodoram ſo-
rorem Hermetis Martyris ex Adone cum Barbariſmo actiui verbi excribi? puta
martirizauit. Ita 7. die Septembris, vt multa, & minutiora prætercam in Ioan-
ne Martyre ijſdē Adonis verbis additur, *librum iniquæ legis minutatim diſcerpſit*,
& Kal. Nouembris 1. *Feſtiuitas Romæ celebris & generalis agitur*, quæ verbis ipſius
Adonis conſtantur, quemadmodum die 8. eiuſdem Menſis quinque Romani Mar-
tyres *artifices* dicuntur ex ipſo Adone *inſigniſſimi*. Decima verò die Martini Pa-

pæ

pæ exilium Cherſonæ Liciæ, non tantùm cum Adone reponit, ſed eiuſdem uerbis addidit, quòd ibi *relegatus vitam finiuit*. Vigeſima ſexta eiuſdem menſis die translationem Alexandri Epiſcopi à Damaſo celebratam cum ijſdem verbis Adonis exſcribit, quod *feſtiuitatem ei dicauerit*. Quin etiam vigeſima octaua ipſius Nouembris Rufum per Chryſogonum lucratum, decima octaua Decembris per Rufum alterum, & Zozimum de primis diſcipulis, primitiuam Eccleſiã de Iudæis, & Græcis fundatam, & decima nona Nemeſium per calumniam, quaſi latronem ad Iudicem delatum eſſe animaduertet. Quæ omnia purum putum Adonem ſapere non negabit. Ex his Bollandi doctiſſimi viri hæſitantia tolli poteſt, vtrum ex hoc, quod Romanum minùs vocare potius decreuit, quàm vetus, adiutus Ado ſit; cum plures multo Sanctos apud Adonem recenſeri fateatur, quàm in Roſuueydi Romano contineantur; nam conſtare ex dictis arbitror vetus Romanum, ſiue cum Bollando minùs Romanum ex Adone contractum potius eſſe, quia characteres à D.Gregorio indicatos non retineat, quã vti perantiquum Adoni facem prætuliſſe. Patet igitur martyrologium vetus Roſuueydi eſſe illud non poſſe, quod purum nominibus tantùm veterum Martyrum ſignatum expetiuit Baronius, & æque minus Aquilcienſe, ſeu Romanum, à quo adiutum ſe eſſe Ado profitebatur, *vt ſupplerentur dies abſque nominibus Martyrum*. Quandoquidem nec nuda ferè ſemper Martyrum nomina contineat, ac aliquos dies à Martyribus vacuos, alios verò tantùm Sanctorum recentiorum actis, vel tranſlationibus ſignatos exhibeat, quòd Bollandus ipſe pius eiuſdem cum Roſuueydo Societatis alumnus ingenuè profitebatur in Gener. præfat. §.v. Valeſius etiam nuper in annotationibus ad lib. 7. Euſebij cap. 32. Roſuueydi martyrologium, nec vetus eſſe, nec Romanum affirmat, maximaq; parte ex Rufini Eccleſiaſtica Hiſtoria deſcriptum ſe obſeruaſſe dicit, quòd tranſlati in illud errores ſint, qui apud Rufinum leguntur. Atqui ſi eruditorum omnium calculo id eſſe vetuſtius martyrologium exiſtimatur, quod ad puriorem tantùm Martyrum Nomenclaturam accedit, & contractiora, & vetuſtiora continet additamenta, noſtrum quod damus ſupra omnia, quæ hucuſq; edita ſint ex ſola ipſius nomenclaturæ inſpectione, additionum ætate, & loquendi ſtylo vetuſtius exiſtimandum eſſe non dubitamus, tantùm verò illud à Roſuueydo editum antecedere, quantũ omnia in vetuſtatis characteribus antecedit & quantum in ſimpliciſſima Martyrum meſſe, largo prouentu, ſupra illud redundat.

De Romano, ſeu Occidentalis Eccleſiæ Martyrologio.

ADMONITIO V.

PARTIM igitur ex his, quæ huc vſque dicta ſunt, partim ex infra dicendis facilè lector agnoſcet, cur vetuſtius Occidentalis Eccleſiæ martyrologium nuncupare noſtrum libuerit, quantumue Romanum vetus Roſuueydi genuinis characteribus antecellat. Quia verò nuper videre contigit Henrici Valleſij præter ſuperius adductas notas, etiam diſſertationem de martyrologio Romano gauiſus ſum Viro Eruditiſſimo placuiſſe, aſcriptum D. Hieronymo martyrologium pluribus in Occidente Eccleſijs commune olim fuiſſe, vt iurè meritò, tùm Vetuſtius, tùm Occidentale nuncupari à me promeruerit. Veruntamen quia Ro-

Romanum dici non debere addit, ſubſtiti, & in momenta rationum euagatus,dum eidem aſſenſum nequaquam me præbere potuiſſe deprehendi, cum eodem doctiſſimo Viro paululum ad lectoris admonitionem exerceri placuit, non tàm vt vetuſtius noſtrum Occidentalis Eccleſiæ martyrologium D. Gregorio memoratum eſſe confirmarem, quam vt detractis recentioribus aliquibus additionibus omninò Romanum eſſe comprobarem. Aſſumit Vir doctus ad Roſuueydi martyrologium de ueteris Romani maieſtare deponendum, non modò quædam malè ex Ruffino in idem tranſpoſita, quæ noſtrum non tangunt, ſed in illud præcipuè incumbit, ut aduerſus Baronium, cæteroſque, qui contra ſenſerint omninò affirmet,nunquam Romanum uetuſtius martyrologium extitiſſe, quia nullum Romana Eccleſia proprium ullo tempore habuerit; quam aſſertionem his uerbis non ueretur concipere. *Ego verò contra aſſumo nullum vnquam fuiſſe proprium, ac peculiare martyrologium Eccleſiæ Romanæ ante illud, quod iuſſu Xiſti Quinti Pontificis Maximi editum eſt hoc titulo, & Baronij notationibus illuſtratum*: Et quia diſſertationis illius pondus in illis uerbis reponi animaduerterem *proprium, ac peculiare*, primò fluctuaui, an reliquas Eccleſias Occidentis ita à Romana vellet ille diſiungere, vt ſciſſuram faceret, quaſi quod Catholicum, & vniuerſale ſaltem Latinæ Eccleſiæ martyrologium, ſeu Martyrum Nomenclator fuit, Romanum eſſe non potuerit. Secundò, an martyrologium illud ſub Xiſto Quinto editum peculiare ita eſſe voluerit Eccleſiæ Romanæ, vt ante illud tempus conſimile habere nequiuerit. Primum quidem offendiculum in Viro Catholico ſuſpicari non libuit, quòd omnibus Latinis idem ſit Romana eccleſia, ac vniuerſalis. Quamquam enim in his, quæ ad diſciplinam, & ritus pertinent, Romana aliarum mater Eccleſia aliquibus prouincijs varios aliquos ex antiqua traditione ritus permiſerit, & aliquibus de Romana Eccleſia optimè meritis ſodalitatibus id adhuc indulgeat, non indè tamen conſequi reputabam, vt quod alioquin omnibus eccleſijs commune diceretur, illicò Romanum non eſſet, & à Romana eccleſia ſeiunctum. Quin potiùs inferebam illud, quod commune omnibus Eccleſijs eſſet, Romanum neceſſariò dicendum. Inſuper memoria repetebam quàm accuratè vetuſtiores Romani Pontifices curauerint, vt memoriæ martyrum colligerentur, quæ ſi recoli à fidelibus debuiſſent anniuerſaria celebritate, vt alibi monuimus, exuberante Martyrum copia, ſine codice, quo nomina, & dies paſſionis notarentur, labentibus annis peragi poſſe non videbam. Optauerat fortaſſe Valeſius, Romanam Eccleſiã ita proprium habuiſſe martyrologium, vt in eo tantum Martyres illi numerarentur, qui vel in Vrbe, vel in ſuburbicarijs regionibus floruiſſent, tunc enim tanquam proprium, & peculiare Romanæ eccleſiæ ſuſcepiſſet. Equidem Romana fides, etiam D.Pauli tempore toto Orbe celebris, tam frequentes in Vrbe Athletas habuit, tamque exuberantes in confinibus locis, vt magnum ex ſe codicem ſolo nomine, & paſſionis die conſignatis, producere potuiſſet; Sed vel furente perſecutione omnes in ſacras tabulas referre non licuit, vel vniuerſalis Mater non ita præſentes filios curauit, vt abſentes negligeret. Calendarium vtique, ſiue Indiculum pro Romanis incolis, & Vrbanis ferijs à martyrologio ſeiunctum parare Eccleſia Romana conſueuit, & huius vetuſtum ſpecimen apud Bucherium, & Ioannem Frontonem extare ipſe Valeſius fatetur, recentius verò exemplum videre poterat iam omnibus Eccleſijs commune in codicibus Miſſalibus, & Breuiarijs Romanis, quorum ueſtibulis breuiter quotidianæ Sanctorum feriæ, & aliæ ſolemnitates affiguntur. Sin uerò, & magis proprium intelligere maluerit, editur etiam nunc Romæ quotannis paruus codex, ſicuti alijs etiam eccleſijs in uſu eſt, in quo non modò ſacræ quotidianæ feriæ ſignantur, ſed modus etiam docetur,

quo-

quomodo, & quibus locis ibidem debeant celebrari. Ex his autem inferre Eccleſiam Romanam proprium martyrologium non habuiſſe, incongruum eſt; diuerſum enim vtriuſque vſum fuiſſe, nemo ignorat. Martyrologij codex antiquitùs Nomenclator erat, in quo nomen, locus, & dies paſſionis notabatur, vt Martyrum nomina in ſacrificio Miſſæ recitarentur, uel ut Litaniæ fierent, ut alibi notauimus; Indiculus uerò, ſeu Calendarium ferias in honorem, uel Dei, uel Sanctorum tantummodò indicabat, & in magnis Vrbibus, vt Romana erat, Eccleſias in quibus conuentus, vel ſtationes fierent, præſignabat, non autem in ſacrificio Miſſæ, aut diuinis officijs recitabatur. Alios etiam codices Romana Eccleſia ſibi parauit, quos alijs Eccleſijs eſſe communes non præcipiebat. Attamen, quia norma ſemper aliarum Eccleſiarum fuit, ſtatim alijs euadebant communes. Sacramentarij, Antiphonarijque codices tales erant, qui Romæ à Sanctis Pontificibus ordinati in alias promptiſſimè Eccleſias euolabant, nec tamen Romanæ Eccleſiæ proprij eſſe deſierant; niſi quatenus aliæ Eccleſiæ ad earumdem ſingulares celebritates ex propria deuotione accomodatos, proprios quodammodo ſibi reddebant. Nil Sacramentario magis commune Occidentis Eccleſijs fuit, quod tamen D. Gregorius *Papa primus, à quo omnia Eccleſiaſtica officia penè habemus*, vt verbis vtatur Micrologi cap. 25, ex Gelaſij ritualibus libris in vno volumine coarctauit, *& librum Sacramentorum prætitulauit*, vt Berno teſtatur de officio Miſſæ cap. 1. ex Ioanne Diacono lib. 3. c. 17. Iam eiuſdem Micrologi tempore tàm Sacramentaria, quàm martyrologia ad Sanctorū feſtiuitates indicandas in vſu erant, & de vtriſque ita meminit. c. 55. *Ideò eſſe inuenitur in Martyrologijs, ſiue in Sacramentarijs feſtiuitas Sanctorum Iacobi, & Philippi, & omnium Apoſtolorum.* Martyrologij aliquem codicem à temporibus ſaltem D. Gregorij habuiſſe Romanam Eccleſiam, rectè cenſuit Baronius, quamquam in eo deſignando D. idem Gregorius martyrologij nomen non expreſſerit, & vel librum paſſionum Martyrum, ſiue codicē nominum magis appellare illi placuerit. Neque enim quæſtionem de nuda martyrologij voce intentare, vel dirimere mihi eſt animus, cum ſciam illum re uera fuiſſe Martyrum codicem, ſiue martyrologium, quod venerabile, & uetuſtiſſimum Roma Aquileiam tranſmiſſum apud Adonem legimus. Negat Valeſius codicem Gregorianum illum, quantumuis martyrologium diceretur, proprium fuiſſe Romanæ Eccleſiæ, quòd D. Gregorius non ita uocauerit expreſsè, quin potiùs contrarium docuerit, nempe Latinis, & Occidentalibus commune. Per uerba enim illa *Vos beatiſſimos* Orientales ſignificare uoluiſſe exiſtimat, ſicuti per alia uerba *Nos penè omnium Martyrum, &c.* Occidentales Eccleſias; At niſi has uelit Acephalas conſtituere, non niſi Eccleſia Romana, & cui præerat Pontifex, dicere iurè poterat *Nos penè omnium Martyrum diſtinctis per dies ſingulos paſſionibus collecta in vno codice nomina habemus.* Etenim quæ nā Occidentis Eccleſia, ſecluſo Romano capite, iurè ſibi arrogare omnes Martyres poterat, præſertim ſi eodem Valeſio auctore Occidentalibus omnibus commune olim fuiſſet martyrologium S. Hieronymo tributum? In hoc autem cum plures Martyres Orientis numerentur, nulla Occidentalis Eccleſia eos ſibi poterat aſcribere, præter Romana, quæ tanquam uniuerſalis Mater omnes Martyres inter filios agnoſcebat. Profectò codicem illum Romanum, quem Eulogio obtulerat D. Gregorius, Hieronymi nuncupatum martyrologium fuiſſe facilè aſſentior, & quia in eo *ex diuerſis terris, atque prouincijs per dies ſingulos multi* cognoſcebantur *Martyrio coronati*, & de illis Miſſarum ſolemnia quotidianis diebus Romana Eccleſia peragebat, ita proprium illius Eccleſiæ fuiſſe apparet, vt dies non effugeret, quo eo non vteretur. Neque propterea, quod Hieronymi nomen præferret, Romanæ Eccleſiæ

mar-

Digitized by Google

martyrologium eſſe deſierat. Nam & liber Comitis, ſeu lectionarium ſecundum morem Romanæ Eccleſiæ D. Hieronymo aſcriptum, de quo in admonitione de martyrologij auctore aliqua diximus, re vera Romanum erat, *& eius libri ordinē S. Gregorius diligentiſſimè obſeruauit*, vt notat Micrologus cap. 31. Eodem enim modo, quo D. Gregorius librum Sacramentorum, & Antiphonarum compoſuit, ita *& B. Hieronymum* fuiſſe *ordinatorem lectionarij*, vt *ipſius teſtatur Prologus appoſitus in capite eiuſdem Comitis* Berno Abbas inquit; in quo quidem Prologo, quãuis expreſsè non dicatur librum in Romana Eccleſia compoſitum fuiſſe; dum tamen aſſeritur ab Auctore concinnatum *per ordinem, quem aſſiduum in Eccleſia didicerat*, hoc præclaro titulo Eccleſiæ non aliam quã Romanam Catholicam ſignificari palam eſt. Sicuti ergo pluribus Occidentalibus Eccleſijs fuiſſe olim commune Hieronymi nuncupatum martyrologium non repugno, atque illud à Roſuueydo editum non eſſe vetus Romanum fateor, ita Romanam Eccleſiam proprium martyrologium non habuiſſe vſque ad tempora Xiſti Quinti conſtantiſſimè inficior. Aſſentior quidem à Beda, Floro, alijſque latinis Romanum martyrologium ita immutatum fuiſſe, vt pluribus Martyrum nominibus detractis, quia eorum geſta perierint, aliorum verò actis ſtrictim additis, quòd fidelium pietati magis ita arrideret, purum nominum codicem, ſiue vetuſtiſſimum martyrologium in vſu eſſe deſijſſe, præſertim quòd circa hæc tempora ex ſacrificijs Miſſarum ad matutinas laudes martyrologij lectionem tranſlatam fuiſſe appareat ex additione prima Capitularis Ludouici Imperatoris cap. 69. ad annum 817. Eccleſiam tamen Romanam martyrologio caruiſſe non concedo. Ablegato enim deinceps codice nominum, ſiue D. Hieronymi, ſiue D. Gregorij, longo vſu in Romana Eccleſia Vſuardi martyrologium locum habuiſſe, docti plures fatentur. Antiquũ Monaſterij S. Cyriaci, quod adducit ſæpè Baronius, Romanum aliquando fuiſſe probabile eſt, & ante Xiſtum Quintum integro ferè ſæculo ſub titulo Martyrologij Romani emendatum à ſe, & auctum edidit Bellinus de Padua primò Venetijs 1498. deindè Pariſijs 1521. Contractum Sanctorum, ſiue Vſuardi codicem ſub hac item Epigraphe *Martyrologium ſecundum morem ſacroſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ* edidit Franciſcus Maurolycus Abb. Meſſanenſis Venetijs 1527. Aliud pariter martyrologium S. Romanæ Eccleſiæ typis Venetis cum doctis annotationibus publici iuris fecit 1578. Petrus Galeſinius. Quapropter miror doctiſſimum Valeſium non modo hæc Romanæ Eccleſiæ aſcripta martyrologia latuiſſe, multo tamen magis præterijſſe anno 1583. antequam Baronij notis locupletatum in lucem prodiret, Gregorij Decimi tertij iuſſu Martyrologium Romanum Romæ editum fuiſſe tali prorſus titulo *Martyrologium Romanum ad nouam Kalendarij rationem, & Eccleſiaſticæ hiſtoriæ veritatem reſtitutum Gregorij XIII. iuſſu editum*. Vnicuique autem notum eſſe exiſtimo Gregorium Decimum tertium ante Xiſtum V. cathedrã aſcendiſſe. Sicuti ergò poſterioribus ſæculis de ſacris codicibus Miſſalibus, & Breuiarijs, qui pro ſacramẽtarijs, & lectionarijs ſucceſſerant conſtat accidiſſe, vt, qui vniuerſales totius Eccleſiæ Romanæ eſſe debuerant, additis proprijs, & ſingularibus Prouinciarum, & Vrbium celebritatibus à ſuis originibus deformati diſcederent, neceſſe fuit ad plures abuſus tollendos iterum Summorum Pontificum iuſſu veteribus abolitis Romanum Miſſale, ac Breuiarium, aliaque ritualia volumina caſtigata recudi. Ita in martyrologio eueniſſe palam eſt. Quòd enim minùs aptè plures ſingulares Eccleſiæ Sanctos ſuos adderent, alijque errores irreperent in varijs ſub martyrologij nomine codicibus, qui Romanæ Eccleſiæ titulum vel tacitè, vel expreſsè præferebant, neceſſe fuit, vt aliquando quantum emendatius fieri potuerit martyrologium Romanum ederetur, aliaque

ſub hoc titulo in Eccleſijs legi vetarentur, non quidem Xiſti Quinti, ſed Gregorij Decimi tertij iuſſu; Hæc Vir doctus Valeſius videre poterat in pagina liminari ipſius Romani martyrologij etiam Pariſijs editi 1645, & in proxima pagina quã ſub datum Romæ die 13. Ianuarij 1584. Gregorius Decimus tertius non modò ſe curaſſe teſtatur *Romanum Martyrologium* (ecce quomodo etiam ante ipſum extabat) *non nullis in locis librariorum, typographorumque negligentia mendoſum* corrigeretur; ſed diſtrictè præcipit, *vt omni alio Martyrologio amoto*, illo, quod vt ſupra emendari curauit, omnes Eccleſiaſtici in peragendo diuino officio vterentur. Verùm ſi diutius fortaſſe, quàm par ſit, in his contigit immorari, ignoſcat cordatus lector. Non malè enim factum putaui, ita minùs verſatos monuiſſe, ne ex eruditi Viri auctoritate veluti manu ducti in aliquem errorem impingerent. Subdere autem libet Hieronymi, quod damus, martyrologium ex frequenti memoria Sanctorum Martyrum, qui Romæ paſſi ſunt, ex dedicatione plurium Baſilicarum eiuſdem Vrbis, & quod optare videbatur Valeſius, ex plurium Sanctorum nomenclatura, qui non expreſsè alicui Vrbi, aut Prouinciæ aſcribuntur, & Romæ paſſos eſſe manifeſtum eſt, illud idem conuinci, hoc eſt præter alienas, & recentiores, quæ facilè ſeiungi poſſent additiones, Eccleſiæ Romanæ vſui deſtinatum fuiſſe, & proprium martyrologium Romanum antiquitùs fuiſſe, non tamen Vrbicarium tantùm Indiculum, quo etiam ſeiunctim à martyrologio nunc vtitur, ſed vniuerſale, & Romanæ Vniuerſalis Eccleſiæ propriſſimum. Hunc vero codicem, ſeu Martyrum nomenclatorem Gregorij tempore, & antequam Græcorum Eccleſia manifeſto ſchiſmate à Romana ſeiungeretur, communem Orientalibus fuiſſe, & fortaſſe ſub Euſebij, & Hieronymi nomine, verba illa innuere videntur, quæ poſt ſuperius recenſitos Romani martyrologij characteres D. Gregorius Eulogio Alexandrino ſcribens ſuperaddit. *Sed hæc habere vos beatiſſimos credimus.* Vlterius etiã adijcere libuit, neque in hoc aſſenſum præbere doctiſſimo Viro nos potuiſſe, quòd martyrologium illud à Roſuueydo editum antiquiſſimum, & vetuſtiſſimum fuerit, quo vſus ſit Ado. Præter plura enim, quæ in ſuperioribus admonitionibus attulimus, ita etiam ſuadent bini noſtri codices, in quibus D. Hieronymo aſcriptum, & à nobis exhibitum martyrologium Adoni prorſus ſociatur, quod antiqui characteres, qui Gregorianum omninò demonſtrant vix dubitandi locum relinquunt, quin illud ipſum ſit apud Adonem *venerabile, & perantiquum martyrologium ab Vrbe Roma Aquileiam cuidam Sancto Epiſcopo à Pontifice Romano directum.* Quæ verba ideò libenter adduximus, quia Romanum Martyrum codicem fuiſſe etiam contra Valeſium decernunt, quia Roma, & à Pontifice Romano tranſmiſſum fuerit, & quia perantiquum etiam Adonis ætate, atque ante octingentos annos dici meruerit. Diuinare verò, quòd à Monaco Ado Epiſcopus deceptus ſit, neque pium videtur, neque alijs coniecturis fulcitum, præter quam quod illud a Roſuueydo editum peruetuſtum Adonis eſſe non potuerit, quod libenter concedimus; inde tamen educi in Romana Eccleſia non inueniri vetuſtius, omninò negamus. Optarem autem doceri, cur martyrologium, quod plures Sanctos diuerſorum locorum exhibuerit, Romanum eſſe antiquitùs non potuerit, poſſit tamen recentius eſſe, hoc eſt poſt Xiſtum V. cum tamen præter ſtylum, additiones, & caſtigationes aliquas, martyrologium cum notis Baronij editum eadem ferè contineat, quæ iam Bedæ, Adonis, Vſuardi, & recentius Bellini, ac Maurolycij martyrologia exhibebant. Vel enim ex his nullum Romanum eſt, vel neque poſtremum, quod tamen Valeſius concedit. Non igitur noſtrum Vetuſtius Occidentale diximus, quòd Romanum perantiquum eſſe negaremus, ſed quòd omnibus ferè Occidentalibus commune à Græcorum Menologijs ſeiungeretur

D retur

gereretur. *Romani enim codices*, vt D. Gregorius teſtatur lib. 5. Ep. 114. *multò veriores ſunt, quam Græci: quia noſtri ſicut non acumina, ita nec impoſturas habent.*

De noſtri Martyrologij auctore Hieronymo, autographis Codicibus, additamentis, ætate, ac ad conſimilis Martyrologij edita fragmenta collatio.

ADMONITIO VI.

PRÆTER ea, quæ vniuerſim de Martyrologij originibus, deque Euſebij, ac Hieronymi laboribus hucuſque tradita ſunt, de huius quod exhibemus auctore, auctario, autographis codicibus, fragmentiſque conſimilibus iam editis, aliquid addere conſentaneum duxi, ne quid ad pretium eius æſtimandum deeſſe lector conqueratur. Primùm igitur, ac iterum aſſumo, præter volumen de paſſionibus Martyrum Hieronymo aſcriptum, nullum vetuſtiorem Martyrum nomenclatorem, aut nominum codicem ad nos perueniſſe, & ſiue auctor, ſiue concinnator Hieronymus fuerit, de eius vocabulo, aut laboribus appoſitũ deinde fuiſſe martyrologij nomen. Huius Euſebio ſimul, & Hieronymo tributi fragmentum adfert Beda lib. 2. in Marcum cap. 2.. idque ſatis diffuſum, & in quo non modò legitur *4. Cal. Septembris in Edeſſa Ciuitate Phœniciæ Prouinciæ Natale Ioannis Baptiſtæ die, quo decollatus eſt*, ſed longa deinde ex Marcellino Comite interſuitur narratio de eiuſdem Præcurſoris decollatione, die, & inuentione Capitis, quæ totidem ferè verbis apud Adonem 6. Cal. Martii, *ex Martyrologio, quod Euſebij, & Hieronymi vocabulis inſignitum eſt*, adducitur. At quia hæc eadem verba cum reliqua Hiſtoria, & iiſdem penè ſyllabis proſtant etiam in martyrologio Notkeri, plura ſuggerunt animaduertenda: & primò conſtanter inde videtur colligi, iam Bedæ temporibus vulgatum ſub nomine Euſebii, & Hieronymi martyrologium præ manibus cunctorum fuiſſe, ſicuti pariter ex libro retractationum in Acta Apoſtolorum cap. 1. idem conuincitur, ſed longè diuerſum fuiſſe à Nomenclatura, ſeu libro Paſſionum Martyrum, cuius meminit D. Gregorius, omninò videtur. Si enim reliqua ſpecimini, ſeu fragmento à Beda adducto reſpondere deberent, vtique non tantùm nomen, locus, & dies Paſſionis in illo Euſebii, & Hieronymi martyrologio ſignata eſſe conueniret, ſed plura, & longiora acta Martyrum continere, quàm breuitati Hieronymiano martyrologio aſcriptæ congruere minimè poſſent. Equidem à Romani vetuſtioris martyrologii decantata breuitate tam longa de inuentione capitis S. Ioannis Baptiſtæ hiſtoria, dicam amplius ex Baronio, tam inconcinna, prorſus abhorret; neque Gregoriano Martyrum Indiculo aptari vllo modo poteſt. Quid igitur dicendum eſt? An forte ad Bedæ manus purum putum Euſebii Hieronymi martyrologium nuncupatum non perueniſſe, quando ad Vſuardum vno, & amplius ſæculo recentiorem peruenit? Veriſimilius profectò putarem fragmentum illud ex aliquo recentiori martyrologio, & latioribus narrationibus iam aucto, ad caput illud Bedæ accreuiſſe, præſertim quòd in Bedæ edito martyrologio ad ſextum Cal. Martii multò breuius eadem

hæc,

Digitized by Google

hæc, quam in Marci commentariis delibentur. Neſcire quidem Vir doctus Beda nequierat Marcianum, quo imperante ea capitis præcurſoris inuentio accidiſſe narratur, non modo longius ab Euſebii tẽporibus abeſſe, ſed & poſt Hieronymi mortẽ pluribus annis eueniſſe. Cur ergo Ado, qui peruetuſtum Romanum, & Aquileienſe martyrologium D. Hieronymo non aſcripſit, ſed tantùm pro Romano agnouit, Euſebio tamen, & Hieronymo tribuerit fragmentum longius de inuentione capitis Ioannis Baptiſtæ 6. Cal. Martii? dicendum eſſet Adonis temporibus iam auctum martyrologium ſub Euſebii, & Hieronymi titulo vulgare ita fuiſſe, vt ex eo, non modo in Bedæ euangelica explanatione lacinia illa à Neoterico librario interſui potuerit; ſed ex ipſo Bedæ iam aucto codice, vel Hieronymi, & Euſebii eodem martyrologio in ſuum, quod latius conabatur construere, Ado ipſe traſtulerit, præſertim cum iiſdem penè verbis, quibus proſtant in edito apud Bedæ fragmento, idem apud Rabanum, & poſt eum Notkerum, legere quiſque poſſit. Plures quidem Patres in Martyrologio ampliando deſudaſſe, ante Adonem coæuus Vſuardus teſtis eſt, qui licet præter Bedam, & Florum nomina eorum ſileat, quibus in coagmentando Hagiologio vſus fuit, ingenuè tamen fatetur, opus ſuum *ex quibuſdam præcedentium Patrum martyrologijs in quandam collegiſſe vnitatem*. Vix autem credibile eſt Adonem, ſi peruetuſtum illud martyrologium, quod in fronte operis ſui prætulit, Hieronymo tributum inueniſſet, tanti auctoris nomine carere voluiſſe, quaſi non leue inde pondus auctoritatis emergeret. Sed quòd ita ſignatum non inuenerit, & Hieronymi genuinum non eſſe exiſtimauerit, anonymum reliquiſſe, vel potius, vt Romanæ Eccleſiæ proprium, non alteri, quam Romano Pontifici aſcribere voluiſſe. Et quamquam nullum ex peruetuſto Romano martyrologio fragmentum adducat, quo conuinci poſſit, præter Martyris nomen, locum, & diem paſſionis, aliquod inſuper ex actis in eo latiùs recenſeri, ex modo tamen loquendi colligi poſſe videtur, nihil præterea continuiſſe, quam quod Gregorii Index, vel Nomenclator habuerit, neque alio ſibi vſui fuiſſe profitetur Ado, quam *vt dies Martyrum veriſſimè notarentur, qui confuſi in Kalendis ſatis inueniri ſolebant*. Difficile autem eſt credere, ſi ſuppetias inde habuiſſet ad acta Martyrum explicanda, de peruetuſto, & quod tanti fecerat Martyrologio, ſilere voluiſſe, quando ingenuè fatetur ex pluribus vndequaque collectis paſſionum codicibus latius, & paulo apertius ſupplere in animo fuiſſe martyrologium, *quod Venerabilis Flori ſtudium in labore Domini Bedæ accreuerat*. Quæ coniectura maximè ex noſtro martyrologio confirmatur, quia in binis codicibus hædinis peruetuſtis, tã Lucẽſis Cathedralis, quã Muſæi noſtri, nuſquam, præter quam in Epiſtola, præfigitur Hieronymi nomen, & quãquã eadem Adonis ipſius martyrologio in vtroque codice copuletur, nil tamen prorſus continet, quod latiora Martyrum Acta reſpiciat. Nec illud eſſe, quo vſus eſt Ado, & in capite martyrologii ſui deſcribendum curauit, dubitauimus, locũ enim in frõte tenuiſſe potuit, quouſq; recitari in ſacrificio Miſſæ deſierit. Poſtquam autem magis arriſerat fidelium pietati, aliquid ex geſtis Martyrum audire quam plura ignota nomina recenſeri ad calcem facilè amandari potuit, quantumuis copioſiorem Martyrum meſſem contineret, ac vetuſtius eſſet. Non tamen negamus ex Romano autographo ab Adone ſeiuncto in alios quoque codices potuiſſe transferri, ac in apographis deſcribi, & tale illud S. Vuillebrordi apud Bollandum putamus poſt Caſſidori, & Gregorii, vt infra patet, ætatem conſcriptum. Cæterùm ſicut potuit tranſcribi, ita ante ipſum Adonẽ potuit ampliari, & in aliquibus decurtari. Nec difficilè auctum illud fuit, cuius fragmentum exhibet idem Ado 6. Cal. Martii, & Euſebii, ac Hieronymi martyrologium vocat,

 que-

quemadmodum codex perantiquus apud Bollandum §. 6. ex Monaſterio S. Martini Tornaci; qui hunc præfert titulum. *Incipit Martyrologium Euſebij Hieronymi, & Bedæ Presbyteri.* Subijt autem hic ſuſpicari, an poſt Caſſiodorum, qui epiſtolam de Paſſionibus Martyrum Hieronymo tantùm tribuit, non Euſebio, & Hieronymo, accidere potuerit, vt librarius aliquis, dum ſacrum diarium ex laboribus Euſebij confectum in epiſtolis martyrologijs vetuſtioribus præfixis legeret, deinceps Euſebium à Hieronymo diſtinxerit, & addita particula coniunctiua *et* leue mendum induxerit, neſciens Hieronymum appellatum quoque fuiſſe Euſebium, ſiue Euſebium Hieronymum, vt in adducto titulo Tornacenſis martyrologij obſeruare quis poteſt. Paucos verò latere puto, duplici hoc nomine Sanctum Doctorem appellari ex patre Euſebio; atque ita pariter antiquas, & recentiores epiſtolarum editiones præferre; quin potius epiſtolam ad Oceanũ de vita Clericorum inter ſpurias, non ſine iniuria, doctiſſimi Baronij iudicio, reiectam, eundem trinomium exhibere, & Sophronium Euſebium Hieronymum indigitare. Vrget ſuſpicionem Caſſiodorus cap. 32. diuin. lect. qui etſi Epiſtolã, in qua totius Orbis florentes Martyres reperiri docet, nõ Euſebio Hieronymo, ſed Hieronymo tantũ aſcripſerit, in fine tamen Chronicorũ, dũ tẽporũ anacephalæoſim ita reſtringit, inquit. *Ab Adam vſque ad Diluuium, ſicuti ex Chronicis Euſebij Hieronymi collegimus anni ſunt MMCCXLII*, vt confirmare prorſus videatur, ætate, qua ille vixit, binomium S. Doctorem adhuc permanſiſſe. Niſi quis potius exiſtimare maluerit, Euſebio Hieronymo ſine coniunctiua particula libros illos tributos fuiſſe, quia D. Hieronymus ex Euſebio in latinam linguam vertendo proprijs laboribus auxerit, quale Chronicon erat, & quale Martyrologium, ſi ex Euſebij pariter voluminibus concinnatum fuiſſe concedamus. Notkerus qui Adoni Viennenſi aduixit anno DCCCLXX, vt ex die decima Kal. Iunij conuincitur, Hieronymo pluries tribuit vetuſtius martyrologium, ſiue Calendariũ, idque ex Euſebij Cæſarienſis monumentis. Ita ſeptimo Kal. Maii, poſt quam *iuxta Calendarium ſagaciſſimi Hieronymi docuit*, ea die in Perſide memoriam peragi S. Georgii Martyris, ſubdit diem feſtum *S. Marci Euangeliſtæ à ſupradicto Hieronymo Sancto priori die, ideſt octauo Calendarum Maiarum, auctoritate Euſebij Cæſarienſis* celebrem fuiſſe, die vero 13. Kal. Iulii, Nazarium, & Celſum adiunxiſſe fatetur Geruaſio, & Protaſio iuxta martyrologium S. Hieronymi, cui vi. Idus Auguſti in enumerandis Martyribus Colonienſibus inhærere profitetur. Et quamquam poſtrema hæc cum noſtro conueniant, ac idem Hieronymianum martyrologium, quo vſus eſt Notkerus, in pluribus Martyribus ad menſem vſque Septembris indicandis, cum noſtro plurimùm conſonet, in hoc tamen diſcrepat, quòd S. Marci memoria, tàm in codicibus noſtris, quàm in vetuſtiori Bollandi, & Henſchenii nequaquam illa die compareat, ſed natalem habeat Alexãdriæ viiii. Kal. Octobris, Georgium verò noſtri codices exhibeant, non 7. Kal. Maii, ſed inter Africanos Martyres 9. Kal; vel in ſuperadditis cum Sancto Polione 8. Kalendas, ſilente interim vtrobique de Sancto Georgio Hieronymiano Bollandi. Veruntamen cum ſemel Notkerus fragmentum martyrologii, quod Euſebii, & Hieronymi vocabatur, vi. Kal. Martii his verbis adducat, *iv. Kal. Sept. In Emiſſa Ciuitate Phœnicis prouinciæ Natiuitatis S. Ioannis Baptiſtæ die, quo decollatus eſt*, & hæc eadem penè verba ſint ab Adone ex eodem martyrologio producta, certè cum noſtro non conuenire fatemur; legit enim vetuſtius noſtrum ad illam diem in vtroque codice. *In Prouincia Palæſtinæ Ciuitate Sebaſtia Natalis S. Ioannis Baptiſtæ*. Suſpicari quapropter licuit, tàm Adonem, quàm Notkerum diuerſum à martyrologio noſtro codicem habuiſſe, vel apud Bedam ex aucto iam martyrologio

acce-

accepiſſe; ſunt enim ad amuſſim verba, quæ ille habet lib. 2. in Marcum cap. 26. & nos ſupra adduximus. Conſimile martyrologium nomine Sancti Hieronymi inſcriptum ſæpè producit Petrus de Natalibus; at hoc ipſum pluribus additionibus lucupletatum fuiſſe, non dubitarem. Salomen Chriſti Diſcipulam, eiuſque vitæ aliqua ex martyrologio S. Hieronymi adducit lib. 9. cap. 9. De Maria Salomæ alia lib. 4. cap. 5; Plura etiam lib. 4. c. 66. de Timone Diacono ex antiquis, ac eius agone per Crucem conſummato, in quibus auctorem profert Hieronymi Martyrologium; quæ tamen cum in noſtro non inueniantur, & quia longiora etiam ſunt, quam codicis Gregoriani ſtylus patiatur, diuerſum à noſtro martyrologium eſſe conuincunt, præſertim quòd etiam alia, quæ ex Hieronymo habuiſſe teſtatur, in noſtro non legantur, qualia ſunt adnotata de ſexdecim millibus Martyribus in Perſide paſſis ſub Sapore Rege Perſarum lib. 4. cap. 78, de Dioſcoro lectore lib. 5. cap. 11. & de Ioanna, ac Manae diſcipulis lib. 5. cap. 24. & 25. ſicuti plura nomina Sanctorum, quorum, præter diem feſtum, & locum Paſſionis, aliud ſe non inueniſſe fatetur, vnicoque Catalogo comprehendit lib. 11. cap. 130. cum noſtris codicibus conuenire fatemur, & ſuis locis indicauimus; Quæ verò ab eodem Petro recenſita Acta Martyrum reſpiciunt, nequeunt cum vetuſtiori noſtro, aut Gregoriano conuenire, quòd, præter nomen, locum, & diem paſſionis Martyrum, aliud hæc continere non debeant. Qualis inſuper fuerit liber ſcriptus, quo vſus eſt in martyrologio ſuo exornando, & emendando Petrus Galeſinus, non ſemper in notationibus indicauit, ſed pluries Martyrologium Cremonenſe, ſeu codicem Cremonenſem nuncupauit, & eidem multum tribuit vt 6. Idus Ianuarii, & alibi. Sub Hieronymi quidem nomine martyrologium adduxit, pridie Nonas Maii in Lucio, & Martyrologium quod *S. Hieronymi* putatur 13. Kal. Aprilis in S. Cirillo, ac ſociis, & 7. Kal. Decembris de Sancta Catharina nihil inueniſſe fatetur, neque apud S. Hieronymum, neque apud cæteros latinos martyrologii ſcriptores; diſertiſſimè vero ad tranſlationem S. Ignatii 16. Kal. Ianuarii eiuſdem martyrologii his verbis meminit. *De qua S. Hieroymus in martyrologio, quod eius nomine inſcribitur.* Verùm quia huius fragmenta nunquā expreſsè protulit, cum noſtro conferre in pluribus non licuit; deprauatum, & in multis Martyrum nominibus mutilum fuiſſe in notationibus noſtris paſſim ad errores dignoſcendos indicamus, & quantum, ex ipſa Sancti Ignatii tranſlatione in noſtro nequaquā appoſita coniicere potuimus, in aliquibus diuerſum à martyrologio noſtro affirmare cogimur. Vulgatum aliquando fuiſſe in Gallia martyrologium ad Euſebii, & Hieronymi, aliorumque exemplum iuſſu Imperatoris Caroli Magni digeſtum, & impreſſum annis 1490. & 1536. monuit Molanus cap. 12. præfationis in Vſuardū, ſed quòd ipſius Vſuardi paucis mutatis eſſet, non negauit. Antiquiſſimū Bollādi, & alia martyrologia olī in Patauinis Bibliothecis manuſcripta S. Hieronymi nomen præferre in ſequēti admonitione cōſtabit, vbi de nō editis adhuc Vetuſtioris martyrologii codicibus agētes, nōnullos codices Corbeiēſes S. Hieronymi, alios Euſebii, & Hieronymi nomina oſtendere adnotamus. Ex his igitur apparet in pluribus Occidētis Eccleſiis, & à pluribus ſæculis martyrologiū vetus extitiſſe, aliquādo S. Hieronymo tantū tributū, aliquando Euſebii Hieronymi nomine, aliquādo Euſebii, & Hieronymi titulo ādnotatū; nō id tamen expreſsè ex noſtris codicibus docere nos poſſe cōfitemur, cū tantùm ex præpoſita epiſtola, & alia eidē Hieronymo tributa, illud, aut cōſimile ex monumentis Euſebii compoſuiſſe Sāctū doctorē appareat. At quia additiones aliquas poſt Hieronymi, Caſſiodori, & D. Gregorij ætatē in pluribus eidem Hieronymo tributis martyrologiis, quorum fragmenta videre contigit, irrepſiſſe, & à noſtro nequaquam abeſſe deprehen-

prehendimus, non abs re forè duximus, ſi eaſdem in noſtro additiones expendẽtes,
quis earum auctor fuerit, vel vnde emanauerint inquiramus, vt de noſtrorum co-
dicum fide, & ætate etiam, atque etiam conſtare poſſit. Auctorem equidem igno-
rare me fateor, & vnum tantùm fuiſſe vix crederem: Monachum aliquem, vel
Monachos Fontanellenſis cænobij, & Autiſiodorenſis Eccleſiæ Clericum, vel
Clericos ex maiori parte coniectare licet. Nonnulla etiam addita Aquileiæ ſuſ-
picor, vbi primùm Ado conſimile nactus eſt martyrologium. Aliqua Rauennæ,
vbi perantiquum Romanum volumen in fronte ſui martyrologij tranſcribi idem
Ado curauit. De Aquileienſi Auctario coniecturam facit, quòd præter conſue-
tum huius martyrologij ſtylum inter cætera adnotetur aliquarum Sanctarum reli-
quiarum ingreſſus Aquileiam die tertio Septembris. De Rauennate additamen-
to ſuſpicionem ingerunt eiuſdem Vrbis Epiſcoporum dies Natales diligentiùs ſi-
gnati, quàm reliquarum Italiæ Vrbium, præſertim die prima Februarij, & v. Idus
Aprilis dedicatio Oratorij S. Polieti. Fontanellenſem vero Monachum additio-
num plurium auctorem fuiſſe ſuadent adnotata ad eundem cænobium ſpectantia,
quæ vetuſtiſſima eſſe nequeunt, & omninò poſt annum ſexcenteſimum quinqua-
geſimum quartum, quandò S. Vuandregeſilus Fontanellæ Cænobium inter Roto-
magum, & Pariſios fundauit. Nil autem magis propenſum in res ſuas ſtudium
ipſius Monaci produnt, quàm pluribus verbis repetita illius Eccleſiæ dedicatio iii.
& xi. Kal. Auguſti, & minutiora quædam de S. Ausberto Epiſcopo vi. Idus Maij,
aduentus nimirum, & exceptio corporis eius, & ii. Kal. Aprilis tranſmutatio cor-
poris S. Vuandonis Abbatis, cũ frequenti memoria illius cænobij Beatorum. Iiſ-
dem penè rationibus videtur conuinci auctarium aliquod perfeciſſe Clericum, vel
Monachum Antiſiodorenſis Vrbis in Gallia Lugdunenſi. Præter crebram enim
Sanctorum illius Eccleſiæ memoriam, ſingulariter ad 17. Kal. Maij adnotatur *de-
diratio Baptiſtery, qui eſt iuxta Baſilicam S. Germani Epiſcopi, & Confeſſoris, vbi
ſunt condita reliquiæ S. Ioannis Euangeliſtæ.* Quæ niſi omninò Gallos arguerent
additionum auctores, idem prorſus conuincerent frequentiſſimæ commemora-
tiones Sanctorum Galliæ, quæ in tanto Italicarum Vrbium, earumque Sanctorum
Epiſcoporum, & Baſilicarum ſilentio, Italum auctorem reijciunt, præſertim quòd
præter ſupraſcriptas Rauennates, & Aquileienſes additiones vix Mediolanenſis
Eccleſiæ memoria reperitur ad 7. Idus Maij, & Lucenſis 14. Kal. Decembris. Cæ-
terum, cum non tantùm ſcire referat, quis additionum Auctor fuerit, quàm eas
à vetuſtioris martyrologij textura ſeiungere, quid in his obſeruare licuit, & de
Apographorum fide, præter iam dicta, hic aliqua libuit attexere. Sicuti ergò
negari nequit, codices non eſſe etiam quo ad additiones autographos, ſed ex ve-
tuſtioribus alijs apographos, ita aliqua menda pariter librariorum incuria, &
obſcitantia in ijſdem irrepſiſſe fateri oportet, præſertim in marginalibus aliquibus
auctarijs reponendis; Non ſemel enim accidit, vt ſuo loco adnotamus, librariũ,
vel amanuenſem additiones quaſdam, fortè marginum penuria interlineares, in
martyrologium ipſum intruſiſſe, ac nomina Martyrũ inter ſe coniuncta diſſociaſſe:
aliquando verò marginale additamentum, quod ad calcem laterculi de more re-
ponendum fuiſſet, in capite præfixiſſe. Quia tamen attentè inſpicienti appendices
huiuſmodi difficilè non videbatur ſecernere, nihil immutantes, nec iota quidem,
diuerſo tantùm caracteres ignauimus. Vtinam verò tam facile mihi fuiſſet nomina
Martyrũ reſtituere, quæ corrupta aliquãdo librariorũ vitio occurrunt, quã ſuperad
dita agnoſcere. Bini quidẽ codices, & optimæ notæ hædini, ex quibus fideliter mar-
tyrologium reddidi, integri ſunt, & ætate inter ſe fere ſuppares, ſed vel ex eodem
exemplari, vel alterum ex altero excerptum. Primus eſt Cathedralis Lucenſis,

non

non in Bibliotheca, ſed in ſecretiori tabulario cum alijs vetuſtis Sanctorum Actis magnis hædinis libris ſeruatur: Characteres decimi, vel vndecimi circiter ſæculi videntur, vnde circa milleſimum, vel milleſimum centeſimum annum exaratum fuiſſe coniicio, quamquam aliquas additiones contineat recentiori manu confectas, quæ annum notatũ præferunt MCIII. In fronte codicis hæc verba proſtant. *Hic liber eſt B.Martini Lucenſis Epiſcopatus, quẽ ſi quis furatus fuerit, aut fraudolẽter retinuerit ex auctoritate huius matricis Eccleſiæ, quæ caput eſt omniũ Eccleſiarum huius Epiſcopatus, & conſenſu Canonicorum anathema ſit in perpetuum, niſi reddiderit, Amen fiat fiat fiat*. Præcedit martyrologium Adonis, quod ſequntur Vitæ aliquæ Sanctorum, nempe Iacobi interciſi, Pauli primi Heremitæ, S. Auguſtini, S. Paulæ Matris S. Euſtochiæ, S. Mauri Abbatis, deinde Martyrologium metricum Vuandelberti in aliquibus ab eo, quod edidit Molanus, diuerſum. Huic ſine aliquo titulo Vetuſtius, quod damus Martyrologiũ ab Epiſtolis ad Hieronymum incipiens connectitur. In huius marginalibus ſpaciis recentiori charactere, & ſeiuncti m.. nonnullorum Epiſcoporum Lucenſium, ac aliorum, qui eidem Eccleſiæ aliquod beneficium præſtiterunt, obitus & memoriæ, quas prætermiſimus, adduntur. In eodem pariter codice, ſed eadem librarii manu Chronicon breue extat ab anno 700. vſque ad milleſimum circiter centeſimum, quod in monumentis Matildæ Comitiſſæ editis Lucæ anno 1642. non ſemel adduxi. Alter ex codicibus folio hædino, & ab iniuria temporum illeſus in noſtra Bibliotheca ſeruatur. Fuit hic olim ad vſum Canonicorum Baſilicæ Sancti Theodori, & Donati extra Lucenſem Vrbẽ. Præfert initio Kalendarium pro eadem Eccleſia accomodatum, in quo pariter aliquorũ beneficorũ obitus recentiori manu adnotãtur, & præcipuè Io: Prioris S. Donati Lucenſis MCLXVII. Deinde ſequitur martyrologium Adonis, cui immediatè ſubnectitur, quod D. Hieronymo aſcribimus, & ſuo loco exhibemus. Alia in eodem codice ſequntur, nempè Canonicorum illius Baſilicæ ordo de Nouitiis, qui ad conuerſionem veniunt, D. Auguſtini, & D. Benedicti ſeiunctim regula, B. Gregorii Dialogi, & alia opuſcula ad fidem catholicam profitendam ſpectantia. Primus codex qui ad plures annos in Cathedrali Lucenſi Eccleſia legi conſueuiſſe non dubito, maioris quidem ponderis eſt, quòd Eccleſiæ vetuſtiſſimæ, & quæ non modo in Edibus Epiſcoporum vberrimum plurium monumentorum tabularium ſeruat, ſed etiam penes Canonicos inſtructam plurium mss. librorum Bibliothecam oſtendit. Alter verò codex, quamquam in priuatas manus meas peruenerit, non leuioris ponderis eſt. Et ſi enim ab imminenti cultro Bibliopolæ inuolucra librorum meditantis non magna pecunia redemerim, dudũ tamen, vt in ipſa fronte apparet, ad vſum Baſilicæ vetuſtiſſimæ fuerat S. Donati, & Theodori. Hæc in Lucenſis Epiſcopatus octaui ſæculi membranis Eccleſia dicitur Sedalis, hoc eſt, in qua illius Vrbis Epiſcopi aliquando reſederint, vt humatum S. Theodori Epiſcopi corpus confirmat. Inſigne in ea Canonicorum Collegium olim conuiuebat, donec auorum noſtrorum memoria belli metu ſolo æquata in Sancti Paulini Baſilicam cum omnibus ſacris cimelijs tranſlata fuit, & volumen illud diſperſum. Ceterùm vtriuſque codicis exemplar, vt prædixi. Lucam delatum ex Gallia coniectaui, ſed qua ætate incertum mihi ad amuſſim eſt. Poſt ſeptimum ſæculum non dubitarem; Profectò cum Adonis martyrologio in vtroque Lucenſi codice ſubnectatur, non niſi poſt Longobardorum Regnum etiam in Italia Carolinghis dominantibus euenire potuit, quãuis nullis poſt Adonem Sanctorum additamentis, locupletetur neque intra octauum ſeculum, quo Ado Viennenſis vixit, & poſt eum Rabanus, & Notkerus. Recentiores vtique animaduertere non licuit additiones, quam Fontanel-

tanellenſes Landonis Abbatis, & Vuandonis item Abbatis, qui ſeptimo ſæculo obierunt; Alter enim cuius memoria extat 16. Febr., ſi Sauſſayo credimus, octauus fuit Abbas Fontanellenſis: Alter vero, qui in noſtro martyrologio memoratur 2. Kal. Aprilis, & 15. Kal. Maij, cum duodecimus Abbas numeretur, atq; ſub Theodoro, ſeu Theodorico, Cala ſiue Calenſi Rege floruerit, vt Sauſſayus aſſerit in Appendice ad Gallicanum martyrologium, viuere potuiſſe dicendum eſt ab anno 720. ad 737, in quibus Rex ille regnauit, quemadmodum accuratè prodit idem Bollandus ad vitam S. Sigisberti 1. Febr. §. 12. n. 102. Idem ferè tempus 729. collimat dedicatio Eccleſiæ S. Petri Fontanellenſis, vt diximus ad diem xi. Kal. Auguſti ex ſcriptore vitæ B. Vuandrageſili Tom. 1. Bibliothecæ MSS. Lebbei p. 785. in qua, cum Vuando etiam cognomento dicatur, me in ancipiti reliquit an idem Vuandrigi ſilus, & Vuando ſit, cum vterque Presbyter, & Abbas in hoc martyrologio, & alibi nuncupetur. Sed præter additiones, neque ita purum, vt prædiximus, martyrologium noſtrum exiſtimamus, quin aliquibus librariorum maculis ſcateat, quas ingenuè ſuis locis adnotabimus. Negliguntur paſſim Grammaticæ leges, cuius obſeruantiſſimus alioquin D. Hieronymus fuit, ſæpe Vrbium, & locorum nomina à recta ſcribendi ratione declinant, ex ipſa tamen barbarie, ac pluribus minùs accuratè ſeruatis; ex ſilentio Martyrum Vuandalicæ perſecutionis, & alijs multis, quæ paſſim in adnotationibus indicamus, priſca tempora redolere patet, & hinc clarum eſt, quantum diſtet ab indiculis ſingularium Eccleſiarum. Certè ſumma Religione in Vrbe Lucenſi ſeruatum video, & præter S. Frigdianum ſiue Frigianum vbique celebrem, nullum ex Lucenſibus Sanctis, quorum plurimis Vrbs illa decoratur, & quorum aliqui in antiquis Litanijs meo codici annexis memorantur, additum agnoſco, quaſi Lucenſis Eccleſia hanc Sanctorum nomenclaturam, veluti Romanum codicem reuerita nihil addere cogitauerit, ſicuti vel minimum apicem mouere ipſe quoque piaculum omnino eſſe exiſtimauerim.

De Vetuſtiori, ſeu Romano Bollandi, & Henſchenij Martyrologio, conſimile Corbeienſi, alijſque mſs. Codicibus, & eorum fragmentis cum Occidentali, ſeu Vetuſtiori noſtro collatis.

ADMONITIO VII.

IAM Chalcographus noſtri Martyrologij editionem parauerat, iamque inſtabat impreſſor, cum Clariſſimus, & Doctiſſimus Godefridus Henſchenius Societatis Ieſu Theologus Antuerpienſis, & in Atlantico opere de Actis Sanctorum Ioannis Bollandi ſocius Lucam Vrbem in Tuſcia, meaſque ædes acceſſit, ſecumque P. Daniel Papebrochius eorundẽ veſtigia premens, vt pro reliquo opere ditando theſauros aliquos effoderent. Attulit, quæ ſua fuit humanitas, Henſchenius toties ab eis in magnis voluminibus Ianuarij, & Februarij adductum martyrologium, vſque ad vigeſimam Iunij diem in laminis ſumma diligentia procuſum, ſiue Antuerpienſe S. Hieronymi, ſiue Romanum vetus, ſiue à loco vbi aliquando ſcriptum fuit, Epternacenſe, ſiue à S. Viro cuius in vſu fuit S. Villibror-

di placeat nuncupare. Præſciuerat Vir Clariſſimus à Luca Holſtenio piæ memoriæ Vaticanæ Bibliothecæ Præfecto, conſimile Hieronymianum codicem penes me eſſe, & anhelabat vt videret; exhibui libentiſſimè cum omnibus, quæcunque in paruo Muſæo noſtro Sanctorum monumentis exiſterent, quod ad gloriam Dei communicatũ integrè deſcripſit. Gauiſus & ipſe ſummopere fui, non tam de optato eorumdem aduentu, quam de vetuſtiſſimi Romani inſigni fragmento; concupiueram ſanè illud cum noſtro conferre, ſed præter ſpecimen, & diſiuncta hinc inde in Actis Sanctorum edita ſegmenta, non nullaque ad diem 6. & 5. Kal. Iunij, 15. & 14. Kal. Septembris, 5. & 4. Nonas Octobris ſpectantia à ſummo Viro Ioanne Bollando accepta, reliqua me latebant. Verũ per eorũdẽ Bollandi, & Henſchenij humanitatem, reliquo accepto exemplari, cum prototypo noſtro contuli, vidiq; in pluribus, quæ coniectauerã me non valdè à ſcopo aberraſſe: fateor tamen laboris noui perteſum, vix animum in plura, & diuerſiſſima diſtractum applicuiſſe, vt aliqua immutarem, cõtentus ad vnumquemque diem, quæ per impreſſionem liceret, feſtinatiſſimè apponere; ſed vicit in Sanctos qualecunque obſequium, & vniuersũ martyrologium illud Antuerpienſe cum noſtro collatum inſerere libuit. Hoc quidem Antuerpienſe, quoad librarium, eſſe noſtro vetuſtius non negauerim, noſtrum tamen minus à librario corruptum, & vberius, quam illud agnoſco, vt ingenuè etiam faſſus eſt Henſchenius. Cum autem alter codex ad alterum ſit conferendus, de illius ætate hìc aliqua prælibanda eſſe duxi, partim à Bollando ipſo, partim ex ijſdem additionibus, quæ vt plurimum in calce Calendarum proſtant. Codicem fuiſſe ad vſum S. Vuillibrordi Epiſcopi Traiectenſis rectè coniectatur Bollandus. In Carthuſia Treuerenſi illud Roſuueydus reperit, & in laminis iam dictis excudi pro parte à Moreto curauit. In huius fronte non tantùm codex S. Vuillibrordi dicitur, quia iam fuerit Cænobij Epternacenſis in Moſellana ditione, vbi S. Vuillibrordus quieſcit, ſed etiam quia ad ipſius S. Vuillibrordi vſum fuiſſe ex nota marginali annexi Kalendarij conuincitur. In hac ipſius S. Clementis Vuillibrordi manu (Clementem enim vocatum à Sergio Papa dum in Archiepiſcopum conſecraretur, Aleuinus Abbas in eiuſdem vita teſtatur) adnotatũ legitur, veniſſe in Frãciã anno ſexcẽteſimo nonageſimo; Anno verò ſexcenteſimo nonageſimo quinto à Sergio Papa ordinatum Epiſcopum, & dum illa ſcriberet ad oram Calendarij, iam excurrere annum ab Incarnatione ſeptingeſimũ vigeſimum octauum. Si parergum hoc martyrologio additum eſſet, iam illud ante notatũ tempus ſcriptum conuinceret: at cum ad Calendarium additum dicatur, non ita probat, quin Laurentius Leuita Cænobij Epternacenſis, & martyrologij illius librarius non potuerit eundem codicem poſt S. Vuillibrordum exarare, & ſicuti Calendarium ab alio conſcribi ante S. Vuillibrordum potuit, in quo S. Vir notam addiderit in ipſo a ſe fundato Epternacenſi Monaſterio, ita ab alio recentius potuit cum recentiori martyrologio compaginari. Sanè niſi ijdem characteres tàm Calendarij, quàm Martyrologij appareant, affirmare alterutrũ non licet, quemadmodum, neque an S. Vuillibrordi iuſſu Laurentius Diaconus codicẽ illũ ſcripſerit, & an ex martyrologio in Angliam à D. Auguſtino Archiepiſcopo D. Gregorij munere delato, ac ibidẽ reperto deſcripſerit, vel ab alio codice, quẽ Romæ, dũ ibi S. Vuillibrordus ordinaretur à Sergio Papa, acceperit, difficile eſt diuinare. Archetypum vnde fuerit excerptum Bollandi, ſiue Epternacẽſe martyrologium, non eſſe Roma adductum omnino exiſtimarem, ſed à vetuſtiori aliquo deſumptum, in quo iam plures Galliæ Sancti accreuerint, cum ſæpiſſimè aliqui Galliarum Sancti Viri, præſertim in calce Calendarum recenſeantur, & additiones eodem prorſus charactere, cum reliquo in martyrologio illo adnotentur, quæ omnia

ex alio codice iam Sanctis recentioribus aucto excerptum eſſe, non eidem illos à librario ſuperadditos fuiſſe, ſuadent. Excurram tantùm Ianuarij menſem, vbi Auguſtoduno Agrippinum die prima, Viennæ Florentum die 3., Redonis S. Melanium 8. Idus, Auguſtoduno Egenonem 6. Idus, Pictaui S. Hilarium Idibus, Remis S. Remigij 18. Cal. Feb., Arelate S. Honoratum Epiſcopum die 23. Kal., & Treueris depoſitionem Valerij Epiſcopi 4. Kal. Febr. Aliud argumentum non eſſe autographum exhibent loca quædam mutila, quæ punctis tantùm explentur, vel quòd in vetuſtiori typo fuerint corroſa, vel à librario non integrè perceptis nominibus Martyrum derelicta. Patet id inter cætera ex procuſis laminis die 9. & 6. Cal. Martij. De ætate verò, qua codex ille vetuſtiſſimus à Laurentio Diacono ſcriptus ſit, ſicuti certi aliquid ſcire nequeo, ita poſt D. Gregorium Magnum omninò ſcriptum putarem, cum 4. Idus Martij *S. Gregorij* Papæ Romenſis memoriã recolat, & 10. Kal. Iunij Deſiderium Epiſcopum Viennenſem ipſius Gregorij coæuum recenſeat. Cum enim Magnus Gregorius terram reliquerit anno ſexcẽteſimo tertio, vel quarto, & ex Sigisberto Deſiderius anno 612. iam poſt hunc annum eſſe ſcriptum certo certius eſt. At quo annò, tàm D. Gregorius, quàm Deſiderius venerationem Sanctorum cæperint habere, vt in martyrologio reponerentur, non ita facilè decerni poſſe exiſtimarem. Statim poſt mortem D. Gregorium apud omnem populum pro Sancto habitum non fuiſſe docere poteſt inuidorum conatus incendendi eius libros, vnde neceſſe fuerit Petrum Diaconum propria morte Gregorianæ Sanctitati teſtimonium ferre, quemadmodum Ioannes Diaconus refert lib. 4. cap. 69. Ritu quidem Sanctorum ſuper poſita Ara veneratum non niſi ſub Gregorio quarto apparet, non quidem quinquaginta annis, vt legitur apud eundem Diaconum cap. 80., neque centum viginti quinque, vt corrigitur apud Baronium editionis Venetæ anno 604. n. 35. ſed ducenti viginti quinque, aut ducenti viginti, vt rectiùs emendauit idem Baronius anno Chriſti 827. n. 40. Tunc enim ſacrum eius corpus cum indumentis ex ſepulcro incorruptis in Eccleſiam S. Petri Tranſlatum eſſe, & eius anniuerſariam ſolemnitatem cum pernoctatione celebratam, teſtatur ipſe Ioannes Diaconus. Sin verò eo tantum tempore in album Sanctorum S. Gregorius aſcriptus fuiſſet, cum annus primus Gregorij quarti incidat in annum 827. iam recentior additio illa eſſet in martyrologio S. Vuillibrordi, quinimò ſi eodem prorſus charactere omne martyrologium ſcriptum eſt, fatendum etiam eſſet, omnem codicem tempore additionis recentioris ſcriptum fuiſſe. At ante annum octingenteſimum D. Gregorium ſacris tabulis additum ſuadet decretum Concilij Clouesh ouienſis anno 747. can. 17. vbi præcipitur Natalitia PP. Gregorij celebrari. Quamquam verò eruditiſſimus Bollandus hunc etiam martyrologij codicem candidè fateatur additiones aliquas habere, & in commentario Hiſtoriæ S. Seueri Epiſcopi die 1. Februarij recentiores ab eo illucuſque obſeruatas additiones non magis deſcendere, quam ad annum 523. aut 524. in S. Auito Viennenſi Epiſcopo, & S. Brigita Virgine, id equidem tanto Viro conſentire non poſſum. Nam præter D. Gregoriũ, qui, vt diximus, obijt anno 604. v. Cal. Iunij, Ciuitate Pariſius depoſitio S. Germani Epiſcopi recenſetur, qui obijt anno 576. Tranſlatio pariter Optati Epiſcopi, & ſociorum Presbyterorum, quæ indicatur 6. Nonas Maij, recentiora tempora ſapit. Floruit ille ſub Vigilio Papa poſt annum 540., ſed tranſlatio, vt ad diem illum adnotamus recentior fuit. Item quartò nonas Aprilis S. Nicetæ, ſeu Nicæ Epiſcopi Lugdunenſis agitur commemoratio, qui vixit circa annum 580. Claudius, ſeu librarij vitio Caudius Viſontinus 6. Iunij recolitur, qui obijt 583. Atalus Abbas diſcipulus S. Columbani 6. Idus Martij, qui floruit circa annum 626. Recentius adhuc 13. Cal. Aprilis Gut-

bertus

bertus Epiſcopus, qui ſedere cœpit anno 685., & migrauit è vita anno 688. quemadmodum ex Beda Baronius habet in notis, vel vt Sigibertus anno 687. Cùm verò præter excuſas laminas, quæ diem 20. Iunij non excedunt, hucuſque non licuerit omnia examinare, ſi in eodem ex ſchedia quadã Bollandi ad me tranſmiſſa recolatur 15. Cal. Auguſti S. Arnulphus Metenſis, qui iuxta Baronij ſupputationes obijt anno 640., vel vt idem Bollandus fatetur anno 637. ſi pariter de S. Martino Papa memoria eſſet Pridie Idus Nouembris, qui obijt anno 654. vel 655. additiones poſt tempora S. Gregorij, ipſius S. Vuillibrordi ætatem, & ſeptimum ferè ſæculum attingerent; Idem profectò ſuadent Sanctorum additamenta ad finem ſexti ſæculi defunctorum, cum vix credibile ſit, ſtatim ab eorundem depoſitionibus appoſitos in martyrologio Romano fuiſſe, preſertim cum vniformes librarij characteres additiones fuiſſe aliundè excerptas fateri cogant. Verùm cum argumenta, quæ ex ſola librarij manu ducuntur, reſpiciant potius librarij ætatem, quàm operis, cumque facilè accidere poſſit, vt quod antiquiſſimum eſt recenti manu exaretur, & in Eccleſiaſticis præſertim codicibus, qui quotidie manibus teruntur, & vſu conſumuntur, ætas non ex ſola ſcriptione commenſurari debeat, ſed quòd ſcribendo non ita facile librarius in vſum recentiorem aliquid immutauerit, cogitandum potius eſſet, an codex ille vetuſtiſſimus Bollandi, an & noſter ita à priſca ſinceritate degenerauerint, vt vereri poſſit martyrologium vetuſtiſſimum illud tempore S. Gregorij, & Caſſiodori taliter ex additionibus fuiſſe immutatũ, quòd in cæteris antiquam formam non retineat. Vtrumque ſanè codicem nequaquaquam degenerem puto, & vtrumque idem aliquãdo in prototypo fuiſſe, & ex Gregoriano, ſeu Hieronymi, aut vetere Romano ſcriptum exiſtimo. Quandoquidem præter additiones Sanctorum Galliæ, & paucorum Italiæ, nihil in illis obſeruatur, quòd à vetuſtioris, & purioris characteribus, vel paululum declinet. Conferendo tamen binos codices noſtros cum Antuerpienſi, ſeu S. Vuillibrordi, quamquam noſtros recentiori manu ſcriptos eſſe non negauerim, audeo tamen dicere, melioris notæ eſſe, quàm illud, non modo quoad librarium ſcribentem, ſed quò ad totius martyrologij conſtructionem. Habent, & noſtri codices ſua ſcripturientis vitia, & præter adnotata in fine admonitionis, & quæ paſſim in notis occurrunt, frequens eſt librarij inſcitia in nominibus proprijs locorum, aut Vrbium, quæ facile inuertit: non infrequens eſt etiam aliqua tranſpoſitio, vel additæ commemorationis inopportuna interpolatio, quas tamen maculas non difficile remouendas etiam ſine alterius codicis auxilio exiſtimaui. In Antuerpienſi verò ſunt non infrequentes omiſſiones Martyrum, & verborum tranſpoſitiones, quæ non facilè ſine alijs codicibus emendari poſſent. Harum quædam, priuſquam huius martyrologij ectypa communicata mihi eſſent, ex editis fragmentis animaduertiſſe fateor, quæ minus purum vetuſtiſſimum illud ſuaderent. Cum enim tunc nihil aliud conferre potuiſſem, quam quòd in ſpecimine Generalis Præfationis Bollandus ipſe exhibuerat, nempe aliquot dies Ianuarij menſis, cumq; reliqua, tùm eiuſdem menſis, tùm Februarij fragmenta iam edita, non me aliquando finerent laterculorum initium cum fine componere, ſuſpicabar in reliquis latiora additamenta contineri. Exemplum integrum Calendarum Ianuarij præferebam. In hoc die non modò librarij oſcitantiam agnoſcebam, & codicis deprauationem, ſed in Martyribus ipſis additiones, & mutationes, quas omnes minùs in Actis Sanctorum verſatos agnoſcere etiam poſſe exiſtimabam. Quid enim longius à Gregoriani Nomenclatoris, vel Martyrologij vetuſtioris ſtylo diſtare poterat, quàm martyrium Coronæ, nomen præfecti Aſclepij, & integram paſſionis cauſam narrare, quando illud Gregorii non qualiter

paſſus ſit Martyr, ſed tantummodo locus, & dies paſſionis continere debuerat. Deprauatio verò, vel mutilatio, non modo ex codicibus noſtris, ſed à vetuſtis omnibus martyrologijs arguebatur, dum Coronæ nomen, ſiue ſit ſingulare Martyris; ſiue genericum turmæ triginta militum, à calce tranſpoſitum in capite, relictam ibi lacunam oſtendebat, & dum Almachij, vel Telemachi Martyris nomen deficere videbatur, Coronæ aſcriptum animaduertebam, quod Telemacho, ſiue Almachio debebatur; præter quam quòd non is ex antiquis Martyribus fuerit, ſed qui, vt Theodoretus rem geſtam Romæ narrat lib.5.Hiſt. Eccl. c.26. ſub Honorio principe triumphauerit; vel vt Baronius potius exiſtimat, ſub Theodoſio. Hinc non modo recentiorem Martyrem additum videbam, ſed latiùs, quàm ſtylus vetuſtioris martyrologij ferret, acta eius narrata eſſe ſuſpiciebam. Attamen cum reliqua in communicatis exemplaribus contenta ſedulò deinde perluſtrauerim, nihil aliud in illis licuit obſeruare, quod non ſinceritatem, & vetuſtatem redoleret, præter additiones, quarum aliquæ cum noſtro etiam comunes ſunt, & fortaſſe à Clerico pariter Autiſſiodorenſi concinnatæ. Igitur omnium, quæ penes ſcriptores memorentur, & quorum fragmenta videre contigit, vetuſtius, ac pauciora, & vetuſtiora additamenta continere, hoc S. Vuillibrordi martyrologiũ apud Bollandum, & Henſchenium eſſe puto, quòd ita etiam forma caracteris in laminis ad amuſſim expreſſa facilè illis poſſit ſuadere, qui vetuſtas aliquando tabulas per manus habuerint. Vtinam & integrum Corbeiẽſe addere poſſem, quod non dum licuit. Licuiſſet profectò, niſi immatura mors Eruditiſſimi Viri Raffaellis Dufreſnii interceſſiſſet. Humaniſſimus equidem Vir ille, cuius memoria in benedictione ſit, quam plurimas varias lectiones ex vetuſto Corbeienſi codice, vti quæſieram tranſmiſit, & vnà cum Clariſſimo Petro de Faultrei non pauca integra ſegmẽta addidit. Quæ cum ſint omnia ſuis locis inſerta, aliquid etiam de hoc martyrologio dicendum remanet, quòd ipſius laciniæ quædam à recentioribus Galliæ ſcriptoribus afferantur, præcipuè ab Hugone Menardo in notis ad D. Gregorii Sacramentarium. Corbeiæ Monaſterium S. Petri in extrema Piccardia etiã Amalarii Fortunati tempore pluribus Vetuſtis codicibus refertum erat; nam initio libri de diuinis officiis Amalarius teſtatur, dum Romæ eſſet, anno 831., à Gregorio tunc Pontifice quarto audiuiſſe Vualam legatum Apoſtolicum ſecum adduxiſſe in Franciam libros diuinorum officiorum, & inueniſſe volumina Galliæ, quamquam Matrem Romam agnoſcerent, vetuſtiora Romanis, quæ ſupereſſent voluminibus, & præcipuè inueniſſe affirmat in Monaſterio Corbeiæ copiam Antiphonariorum. In hac pluribus vetuſtis codicibus referta Bibliotheca, non modo Hugo Menardus in præfatione ad Sacramentarium extare teſtatur Martyrologium m.ſs. S. Hieronymi, verùm etiam de eo iudicium ſuum ita apponit. *Quod quidem, vt liberè dicam, quod de eo ſentiam, non videtur purum: cum in eo multa Sanctorum, qui poſt S. Hieronymum vixerunt, nomina adiecta videantur ab ipſo ſcriptore, qui ſane fuit Monachus Corbeienſis. Si quidem ibi notatur tranſlatio Sancti Precordij, cuius & corpus in dicto Monaſterio ſeruatur, obitus Theofredi primi Abbatis eiuſdem cœnobij, dedicatio Eccleſiæ eiuſdem loci, & nonnullorum Sacellorum quæ adhùc Corbeiæ viſuntur. Codex tamen antiquus eſt, & videtur ſcriptus ante annos ſexcentos*. S. Præcordii tranſlationem ad Monaſterium Corbeienſe ſub Berengario Abbate, notat Bollandus ad diem 1. Februarii incidiſſe inter annum 932. & 942. quibus Berengarius Corbeiæ præfuit. Producit etiã paſſim Menardus in notationibus paruum martyrologium aſſutum Remenſi Sacramentario, & alia martyrologia m.ſs. illius Bibliothecæ, diſtincta à martyrologio Hieronymi, vt p. 39. 46. 48. 175. 176. 177. &c. Manuſcriptum hoc S. Hieronymi Corbeienſe

ſe idem exiſtimaui, quod aliquando etiam ſub Euſebii nomine adducitur in diſceptationibus de duobus Dionyſiis apud Milletum, & de Launoy, & nuper meminiſſe vidi Henricum Valleſium in diſſertatione de martyrologio Romano ex Bibliotheca S. Germani. Bibliothecam enim Corbeienſis Monaſterij metu bellorum tranſlatam fuiſſe Pariſios ad Monaſterium S. Germani de Pratis me pridem monuerũt amici Pariſienſes,& codicẽ eſſe in pluribus præ vetuſtate corraſum. Audiui autem nuper à Clariſſimo Henſchenio D. Lucam Acherium eiuſdem Bibliothecæ S. Germani Præfectum, aliquot veterum ſcriptorum ſpicilegium publici iuris facere, inter quos martyrologium illud numerabatur; niſi hoc ſerius quam impreſſio cæpta patiatur ad manus meas peruenerit, excurrere ſine integra collatione non ſinam, interim dum varias lectiones, integroſque laterculos conferre cum noſtro licuit, non admodum vnum ab altero differre cognoui, quamquam in aliquibus vel feſtis diebus, vel Martyrum nominibus, vel eorundem numerandorum ordine a noſtro variare non dubitauerim, ſicuti apertè conſtat illud etiam eſſe recentioribus additionibus interpolatum. Vtique dedicationem Corbeiæ ſuperadditam,præter Menardum,notauit etiam Ioannes de Launoy cap.7.diſcuſſ. n.8.& alia quæ ſuis locis diſcutimus. Propius ad noſtrũ hoc accedere,quã Vetuſtiſſimum Romanum Bollandi, & Henſchenij, ſeu Antuerpienſe ſuſpicamur. Non me latet etiam ſub nomine martyrologij S. Hieronymi duos codices protuliſſe Tomaſinium in m. ſ. Bibliothecis Patauinis; alterum ex Bibliotheca maioris Eccleſiæ hoc titulo *Martyrologium S. Hieronymi elegantiſſimo caractere ſcriptum*; alterum ex Bibliotheca Caroli Auantij hàc Epigraphe ſignatum *B. Hieronymi Martyrologiũ quarto in membranis elegantiſſimis, incipiens à Vigilia Natiuitatis Domini apud Antiochiam, &c.* Hos ambos amicorum opera Patauij diligenter perquiſitos inuenire non licuit. Aliud martyrologium m ſ. Hieronymianum adducit Vſſerius Armachànus cap.2.de antiquitatibus Eccleſiarum Brittannicarum,cui adhærere libellum de feſtis Apoſtolorum addit, & ex quo pleraque omnia in librum ſuum de Patribus noui Teſtamenti tranſcripſerit Iſidorus; ſed an idem cum noſtro martyrologio ſit me fateor ignorare. Libellũ illũ diuerſum eſſe ab indiculo Apoſtolorum a nobis exhibito, non eſt dubitandum, quia Philippum Apoſtolum *Gallis prædicauiſſe Chriſtum* habeat, quod in noſtro ſiletur. Aliud etiam Sub Hieronymi nomine m ſ. producit in notis ad Tertullianum Pamelius (locus aufugit) quòd an ſit idem cum noſtro, vel diuerſum affirmare non auderem. Præter hæc ſub Hieronymi, vel Euſebij nomine alia m. ſs. vel edita Martyrologia hucuſque mihi non innotuerunt. Sed aliqua ex Bibliotheca Canonicorum Lucenſium ſiue parua martyrologia, ſiue Kalendaria ex membranis contuli, vt quantùm liceret emendatum, & illuſtratum vetuſtius noſtrum Martyrologium exiret. Inter hæc breuiſſimum quoddam Martyrologium, ſeu Calendarium extat in Bibliotheca illa, quod ſine titulo præfigitur libro vetuſtiſſimo Cathedralis Lucenſis aliàs adducto, & Comes nuncupato. Hoc idem recentius ſcriptum in alio codice quarto paruo item membranaceo eiuſdem Bibliothecæ extat,ſed ita malæ cuſtodiæ culpa detritum, vt pauca excerpi poſſint. Profert Bedæ nomen in ipſo limine Kalendarij quod Lucia Abbatiſſa S.Mariæ de Pontetecto pro anima ſua ſororumque ſuarum, ac parentum ſuorum deſcribere fecit anno Domini 1278. At quamuis in eiuſdem fronte hæc verba legantur *Incipit Martyrologium Bedæ*, nequaquam Bedæ Martyrologium eſſe poteſt, tum quia nuda nomina continet, non aliquos Martyres diffuſiori ſtylo proſequitur, tùm quia, vt alibi diximus, non omnes Kalendas Bedæ impleuit, quas hic, licet plurima nomina Sanctorum obliterata ſint, aliquibus tamen ſemper referta fuiſſe apparent. Hoc Bedæ inſcriptum, quia aliquibus

quibus paginis mutilum eſt, & pauca excerpere licuit, integrum exhibere non potui, ſed illud potius ſine titulo expreſſum libuit ad calcem noſtrarum adnotationũ apponere, quia ex vetuſtiſſimo codice expreſſum eſt; & vetuſtiores characteres præſeferre videtur, quam quod Roſuueydus ſub titulo veteris Romani edidit. Adnotaui tamen ad margines quæ ex illo Bedæ nuncupato varia decerpere potui. Placuit vero paruum S. Hieronymi Martyrologium Lucenſe nuncupare, quia ſtatim poſt Anonymum illud in limine appoſitum, ſiue Kalendarium, ſiue Martyrologium, ſequitur liber Comitis ita in codicis veſtibulo D. Hieronymo tributus. *In nomine Domini incipit Prologus S. Hieronymi Presbyteri de libro qui Comitis appellatur.* Paucos Sanctos quidem continet; veruntamen exhibere placuit ad nomina, & dies commemorationis aliquorum certius confirmandos, & ad auitam in Sãctorum venerationem conſonam ſemper pietatem certò certius adſtruendã, [illegible]

De Litanijs ad cuiuſcumque Menſis initium in antiquis Martyrologijs adnotatis.

ADMONITIO VIII.

INDICTÆ etiam Litaniæ in capite menſium eiuſdem Martyrologij noſtri vetuſtatem confirmant: quamquam enim veritus aliquando ſim, nè in cuiuſque menſis limine Litaniæ titulus appoſitus argueret potius Sanctorum nomina, quæ ſequuntur, in alium vſũ, quam Martyrologij coadunata eſſe, cum tamen eodem prorſus modo, & ijſdem vocibus *Litanias indicendas* viderim adnotatas tam in hoc, quod puris ferè nominibus componitur, quam in m. ſ. Corbeienſi, & in diffuſiori Adonis Martyrologio, ſiue penes me antiquo, & membranaceo, ſiue ex tribus m. ſs. codicibus edito apud Roſuueydum, à ſententia non diſceſſi. Omnem vero hæſitationem deinde abſtulit Vualfridus Strabo octaui ſæculi ſcriptor, qui me docuit ex D. Hieronymi Martyrologio Litaniarum morem defluxiſſe, quem pro re noſtra præſtabit audire in libro de reb. Eccleſ. cap. 28. *Notandum autem Litanias non tantùm diei illam recitationem nominum, qua Sancti in adiutorium vocantur infirmitatis humanæ. Sed etiam cuncta, quæ ſupplicationibus fiunt, orationes appellari. Litania autem Sanctorum nominum poſtea creditur in vſũ aſſumpta, quam Hieronymus Martyrologium ſecutus Euſebium Cæſarienſem per anni circulum conſcripſit.* At verò cum frequens ſit apud antiquos ſacros Scriptores Litaniarum memoria, non hic pigebit pro appoſiti tituli explicatione Litaniarum origines non nihil altius repetere, quòd viderim auctorẽ de Eccleſiaſticis Proceſſionibus aliqua ſicco pede præterijſſe. Litania Græcis nil aliud ſonat, quam Latinis Rogatio. Hanc vocem Simeon Theſſalonicenſis opuſculo contra hæreſes ita per interpretem explicauit. *Litania autem eſt ſupplicatio ad Deum, & communis deprecatio propter iram imminentem, aut agendas gratias propter collata beneſitia.* A conſueto igitur orandi modò ſecernitur Litania, quòd eodem Symeone teſte *fiat multis ſimul per mediam Vrbem congregatis Deum, Sanctoſque eius in auxilium inuocantibus*, vt Goar animaduertit ad Euchologium Græcorum. Litania ergo genus orationis, ſeu ſupplicationis eſt, à conſueta oratione aliquo modo ſeiunctum. Indicebantur vt plurimũ Litaniæ ad pænitentiam excitandam, & ideo ieiunijs, alijſq; pænalibus operibus copulabantur. Pſalmodijs tamen, hymnis, & circuitibus,

ſeu

ſeu Proceſſionibus, vt plurimùm complebantur. Ex his tamen aliæ ſtabiles erant, & ſine circumeuntium pompa, vt quæ ex antiquo ordine Romano, tàm in celebratione Miſſæ, quàm in ordinatione Pontificis proponuntur. Baronius doctiſſimus inexploratum ſibi eſſe fatetur à quo primum Litaniæ fuerint inſtitutæ. Rupertus Abbas lib. 9. de diuinis officijs cap. 5. à Conſtantini temporibus Litaniarum vſum in Eccleſia cæpiſſe refert. A temporibus verò Sancti Gregorij Thaumaturgi ſub Decio iam in vſu fuiſſe, ex Baſilij quidem epiſtola educit eruditiſſimus Baronius. At niſi me fallat interpres, educi poſſe non video; Nam Neoceſarienſes reluctantes ad Pſalmodiam, & Matutinas preces monere ideò conatur Baſilius, quòd Litanias iam in vſu haberent, quæ ſub Gregorio eorum Epiſcopo in vſu non eſſent, ita enim eos arguit. *Sed iſta dicitis tempore Gregorij Magni non fuiſſe. Verum neque Litaniæ, quas vos iam in vſu habetis, illius tempore fuerunt.* Ex quibus potius confirmatur Ruperti opinio, vſu receptas Litanias Sancti Baſilii tempore paulo poſt Conſtantinum, quam Gregorii Thaumaturgi ætate ante Conſtantinum. At, ne decipiamur in eiuſdem vocis vſurpatione, ſciendum Litaniæ nomine antiquis veniſſe Græcorum formulam illam *Kyrie eleiſon*, quæ humilem ſupplicationem ſonat *Domine miſerere*. Huius vocis ſignificationem, & ſi paſſim apud Scriptores ſacrorum ritũ obſeruare liçet, & ex ipſo ordine Romano, attamen Vualfridum hìc Strabum adducere libet, quòd ex eo Micrologus, & alii in ſua tranſtulerint de reb. Eccl. c. 22. *Litaniæ autem, quæ ſequuntur Kyrie eleiſon, & Chriſte eleiſon, à Græcorum vſu ſumptæ creduntur, quia & Græca ſunt verba, & ea ipſi Græci ſæpius in ſuis iterant miſſis*. Plura vero quæ de Litaniis apud antiquos proſtant hoc ſenſu intelligi debere palam eſt. Ita in Sacramentario Gregorii, dum Sabbathi Sancti ritus proponuntur, poſt Infantium baptiſma decernitur, vt ſchola faciat *Litaniam quinam ad fontes*, & poſt confirmationem incipiat *Litaniam ternam*, hoc eſt quinquies primo, mox ter repetat Kyrie eleiſon: quod expreſſius de Septena, & Quina Litania docetur in ordine Romano poſt fontium benedictionem. Huius Litaniæ originem Hugo de Sancto Victore de officiis Eccleſiaſticis lib. 2. cap. 11. refert in S. Silueſtrum Papam, qui *Kyrie eleiſon* de Græco ſumpſerit; ita tamen vt Gregorius deinde Magnus ſtatuerit, ad Miſſas cantari debere; ſed reuera Gregorius ipſe inſimulatus, quòd Eccleſiam Conſtantinopolitanam vellet opprimere, transferendo illius ritus in Romanam lib. 7. Epiſtola 63. Indictionis 2. ita ſe purgat. *Kyrie eleiſon autem nos, neque diximus, ſicut à Græcis dicitur, quia in Græcis ſimul omnes dicunt, apud nos autem à Clericis dicitur, à populo reſpondetur, & totidem vicibus etiam Chriſte eleiſon dicitur, quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autẽ Miſſis alia, quæ dici ſolent, tacemus, tantummodo Kyrie eleiſon, & Chriſte eleiſon dicimus, vt in his deprecationis vocibus paulo diutius occupemur*. Et quia ante D. Gregorium non modo per Orientales Prouincias, ſed per Occidentales, huiuſmodi Litaniarum vſus inoleuerat, & Concilium Vaſenſe Can. 3. his verbis oſtendit, *dulcis & nimium ſalutaris conſuetudo eſt intromiſſa, vt Kyrie eleiſon cum grandi affectu, & compunctione dicatur*, Gregorius tantum addidit *Chriſte eleiſon*, & in quotidianis Miſſis ſub præcepto dici mandauit, quemadmodum Rupertus Abbas lib. 2. de diuin. off. cap. 21. expreſsè docet. Anceps verò fui, an ex hac Litaniæ ſignificatione mos ille fluxerit, qui adhuc in Eccleſia perdurat, vt poſt Kyrie eleiſon repetitum, Deus Sanctique eius in auxilium vocentur, & an Litania in Martyrologio noſtro, ad cuiuſcumque menſis caput indicenda, quotidiana fuerit, hoc eſt, ſi poſt Kyrie Sanctorum illa fieret inuocatio, quorum ea die memoria recolebatur. At quia non modo ex Epiſtola Hieronymo aſcripta, totieſque adducta, ſed ex alia D. Gre-

Gregorii genuina ad Eulogium Alexandrinum clarum eſt, Martyrum aſcriptorum nomina in Miſſa quotidie recitari conſueuiſſe, neque ſtatim poſt Kyrie eleiſon cõmemorationem illam peragi appareat, id ſuadere mihi non potui, quando & ipſam Sanctorum in Miſſa recitationem ex Hieronymi Martyrologio Litaniarum fuiſſe originẽ Vualfridus Strabo indicare videatur, non tamen ſtatim poſt Kyrie eleiſon affirmet. In Liturgia Baſilij ex antiquo latino codice tom. 6. Magnæ Patrum Bibliothecæ quatuor in Miſſæ celebratione Litaniæ recenſentur. Prima ante primam orationem, & Euangelium. Secunda poſt lectum Euangelium. Tertia poſtquam admiſſi ſunt Cathecumeni ante lotionem manuum. Quarta poſt conſecrationem in Commemoratione Sanctorum ante Communionem, ſed hæc de more Eccleſiæ Orientalis. Hunc verò illius Eccleſiæ ritum, an in alijs Occidentis ſeruare contigerit, incertus ſum, quia Sanctorum nominum ſeriem aliquando ante conſecrationem recitatã fuiſſe inuenerim. Ità in Mozarabum, ſiue Gothorum Miſſa, quæ S. Iſidoro tribuitur, *vſu* receptum video. Multa enim in ea Sanctorum nomina adduntur ſtatim poſt oblationem in duas claſſes diuiſa, Apoſtolorum, & Martyrum primò, deinde aliorum Sanctorum. Ita apud eos qui Romanos ritus ſequebantur, aliquando obſeruatum educitur ex Stephano Eduenſeo, qui non ſæculo vixit, in libro de Sacramẽto altaris cap. 13. his verbis *Ante conſecrationem fit memoria plurimorum Martyrum, qui ſtolas ſuas in Sanguine Agni dealbauerunt*. Ita & ex Rodulfo Tungrenſe habetur nomina Sanctorum addi conſueuiſſe in oratione ſecreta Ordinis Romani, *Suſcipe Sancta Trinitas, &c.* vbi poſt memoriam Apoſtoli Petri, & Pauli, adduntur hæc verba, *& Iſtorum atque omnium Sanctorum*. Particula enim illa *Iſtorum* appoſitum aliquem Sanctorum Indicem deſignare videtur, eorum nempe qui addi in eadem oblationis oratione cõſueuerint. Addit idem Rodulphus ex Micrologo. *Aliorum Sanctorum nomina annumerare non debemus, niſi quos antiquitùs deſcriptos in Canone reperimus, excepto ſecundum Micrologum in oratione poſt Pater noſter, vbi iuxta ordinem quantalibet Sanctorum nomina internumerare poſſumus*, & repetit poſt Dominicam Orationem in ea, quæ incipit Libera nos, &c. *Hic* inquit *nominet ſecundum Micrologum quotquot Sanctos voluerit*. Sed hæc Martyrologium Hieronymo aſcriptum, & Litanias ex eo confectas reſpicere non exiſtimarem, quòd iam S. Gregorii tempore vſitatum de more Romanæ Eccleſiæ quotidie in Miſſa recitaretur. Hi enim Sancti Martyres ab Eccleſia pro vſu Miſſæ probati, & ſuſcepti, extra canonem non erant, nec ad libitum addebantur, quemadmodum videtur ſentire auctor Micrologi à Rodulpho indicatus, cuius verba cap. 13. ita ſe habent. *Aliorum Sãctorum nomina annumerare nõ debemus, niſi quos in Canone inuenimus antiquitus deſcriptos, excepto poſt Pater noſter in illa oratione, vbi iuxta ordinem quãtalibet Sãctorum nomina connumerare poſſumus*. Quæ autem ſub Gregorio, vel ante ipſum in vſu erant ſæculo quinto, iam Micrologi tempore, qui decimo ſæculo floruit, benè antiquitùs deſcripta, intercurrente ſpacio quingentorum annorum, appellari poterant. Siue ergo ante conſecrationem, ſiuè poſt, huiuſmodi Sanctorum ſeries ex Codice Martyrum, ſiuè Hieronymi Martyrologio recitaretur, fortè Litania dicebatur, & ſub hoc titulo in vetuſtiori noſtro martyrologio ſignatur. Nòn diù tamen morem hunc perduraſſe ſuſpicor. Nam à Beda, & Floro dilatatis martyrologijs, & diffuſioribus Sanctorum actis impoſitis, cum longius fortè quam deceret protraheretur oratio, ſtatutum fuit, vt ad finẽ matutinæ Synaxis Martyrologiũ recitaretur. Ita enim, vt alibi diximus, cautum legitur anno 817. in conſtitutionibus ſub Ludouico Pio Imperatore nimirum, *vt ad capitulum primitus Martyrologium legatur*. Quòd enim tunc in Eccleſiis vſus Martyrologii eſſe cæperit, vt Menar-

dus

dus ad Gregorii Sacramentarium educit ſub nomine fortaſſe martyrologii concedi poſſet, ſed de libro Martyrum non tantùm in Eccleſia, ſed in Miſſarum celebratione legi conſueto; luculentius eſt Gregorij teſtimonium, quam tergiuerſari debeat. Dubium tamen adhuc remanere videtur, an Sanctorum Martyrum huiuſmodi recitatio Litaniæ dicerentur, & vt verè fatear, neminem id expreſsè docentem inueni. Certum eſt Adonis locupletatum Sanctorum hiſtorijs Martyrologium, quod Roſuueydus edidit, Sanctorum nuda nomina non exhibere, & quamquam latiùs expreſſa Sanctorum geſta contineat, in nominibus tamen Sanctorum palam eſt plura deſiderari, quæ in Hieronymi Martyrologio adhuc proſtant, & nihilominus in capite cuiuſque menſis ſcriptum præfert *Litania indicenda*, hancq; formulam ſingulis menſibus ex m. ſs. tribus codicibus præmitti in notationibus idem Roſuueydus addit, noſque in noſtro ſatis antiquo Adonis martyrologio teſtamur ita inſcribi *Litanias indicẽdas mẽſis Ianuarij*, vt ſic deinceps ſingulorum menſium initio ſignetur: argumento quidpiam præter nominum ſimplicem numerationem intelligendum eſſe. An fortè initio cuiuſcunque menſis Litaniæ ex illius menſis Martyribus ad diuinam opem implorandam peragebantur? vel vt vna eiuſdem menſis die ſiue hebdomada perficerentur in capite menſis indicebantur? expreſſum fateor, nondum mihi inuenire contigit, niſi Litaniarum frequentem vſum fuiſſe antiquitùs, idque præſertim ex Gennadio de Viris illuſtribus in S. Honorato deduci poſſe exiſtimo, dum inter Sancti viri laudes hæc additur, *quod Litanias* ad ſupplicandam Dei clementiam cum plebe ſibi credita pro viribus agebat. Nimis autem latè menſtruanas Litanias illas appellat Roſuueydus, quas Sergius Papa indixit circa annum Domini 687. Conſtituerit enim ille quantumlibet in diebus Annunciationis, Domini Natiuitatis, & dormitionis Sanctæ Dei Genitricis, ac S. Simeonis, quod Hypapanton, Græci dicunt; Litanias exire debere à S. Adriano, & populum ad Sanctam Mariam occurrere, in hac certè ſanctione menſtruanas Litanias me non agnoſcere fateor. Sub Sergio quidem anno 694. in concilio Toletano 17. cap. 6. non modò anniuerſarias Litanias in vſu fuiſſe ex antiquo Patrum inſtituto inuenio, ſed etiam per ſingulorum menſium curſum, hiſque verbis rem noſtram maximè illuſtrantibus. *Quamquam priſcorũ Patrum inſtitutio per totum annum per ſingulorum menſium curſum Litaniarum vota decreuerit perſoluendum*; & infra. *Statuendum decernimus, vt deinceps per totum annum in cunctis duodecim menſibus per vniuerſas Hiſpaniæ, & Galliarum Prouincias pro ſtatu Eccleſiæ Dei, pro incolumitate Principis noſtri, atque ſaluatione populi, & indulgentia totius peccati, & à cunctorum fidelium cordibus expulſione Diaboli exomologeſis vobis gliſcentibus celebrentur*. In quo autem differat Litania ab exomologeſi explicat concilium Moguntinum Primum celebratum anno 813. cap. 23. *Quod Litaniæ Græco nomine appellantur, quæ latinè dicuntur Rogationes. Exomologeſes verò per ſolam peccatorum confeſſionem aguntur. Sed nunc iam, vtrumque vocabulum, ſub vna deſignatione habetur*. Hebdomadarium inſuper Litaniæ vſum apertiſſimè habemus apud Anaſtaſium in vita Honorij primi, circa annum Domini 626. his verbis. *Hic fecit conſtitutum in Eccleſia, & decreuit, vt per omnem hebdomadam Sabato die exeat Litania à B. Apollinare, & ad B. Petrum Apoſtolum cum hymnis, & canticis populus omnis occurrere debeat*, quòd iterum Stephanus tertius circa annũ Chriſti 732. ſtatuit *Pro ſalute Prouinciæ, & omniũ Chriſtianorũ omni Sabatorũ die Litaniam omni poſtpoſito neglectu fieri*. Sanctũ igitur hunc morẽ Litaniarum frequentium ex Romana in alias Eccleſias profluxiſſe videtur, atque eas indicere ſingulo menſe, vel ſingula hebdomada ab illius conſuetudine promanaſſe. Quòd ex Sanctis vero in Hieronymi Martyrologio adnotatis fieri conſueuerit

 rit

rit ex iiſdem verbis Vualfridi Strabonis initio huius admonitionis adductis non obſcurè deducitur, atque inſuper quòd litania Sanctorum nominum diceretur, vocatis nimirum Sanctis in humanæ, vt ipſe ait, infirmitatis auxilium. Et ſi enim Litaniæ anniuerſariæ in Eccleſia inſtitutæ primò fuerint ad aliquod Dei flagellum inſtans, vel præſens declinandum, & frequentiùs fieri poterant ad Dei miſericordiam implorandam, attamen ad gratiarum quoque actiones, & gaudium Deo acceptæ gratiæ teſtandum vſu receptas ſcimus. Ita Anaſtaſius in vita Leonis tertij non obſcurè confirmat. Poſt quam enim Pontifex ſe purgauit ſuper quatuor Euangelia, omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & cuncti Clerici, *Litania facta laudes dederunt Deo*. Et S. Gregorius lib. 2. epiſt. Litaniam maiorem celebrari monet, vt non modo miſericordiam Dei ſupplicantes purgari, ſed de antiquioribus, & præſentibus beneficijs referre gratiam mereamur, cui conſonat adductus initio Simeon Theſſalonicenſis.

De Confeſſoris titulo, & Die Natali, ſeu Depoſitionis Sanctorum.

ADMONITIO VIIII.

INTER ea, quæ ex antiquitatis cenſu Martyrologium noſtrum remouere apud eruditos poſſent, aliqua fortè nomina eſſent, pluries in eo appoſita, quæ poſteriora D. Hieronymo ſæcula ſapere videātur: nimirum Confeſſoris titulus Sanctis ijs aſcriptus, qui pro fidei confeſſione nullum in corpore tormentum paſſi ſunt; Deinde natalis dies, vel natale aliquibus accomodatum, qui Martyres, vel ſtrictiſſimè Confeſſores non fuerint; Depoſitionis item vox, quæ aptari poſterioribus ſæculis conſueuit his, qui extra perſecutionum procellam in pace quieuerint. Offendicula hæc remouere pro viribus conabor, vt hinc etiam vetuſtioris noſtri martyrologij pondus non minuatur. Confeſſoris titulus penes antiquos Patres ſpectabilis minus erat, quam Martyris. Vnde apud Euſebium in epiſtola Viennenſis, & Lugdunenſis Eccleſiæ ad Aſiæ, & Phrygiæ fideles cap. 2. ita per interpretē deſignati Martyres loquebantur, *Illi iam verè ſunt Martyres, quos Chriſtus propter fidei confeſſionem ad ſe recipere dignatus eſt, & quorum Martyrium ipſo præclaro vitæ exitu, tamquam ſigillo certiſſimo, obſignauit; Nos autem tenues ſolum, & abiecti Chriſti nomine Confeſſores*. Notiſſimum eſt apud Tertullianum, & Cyprianum illos Confeſſores fuiſſe, qui Chriſti fidem ante Iudicem interpellati confeſſi eſſent, & qui vel carceribus, vel exilio, vel iactura bonorum, vel alia qualibet pœna pro Chriſti confeſſione multati, vitam protrahentes communi deinceps morte quieuerint, vt neque cathecumeni Confeſſoris titulo priuarentur, neque quod magis eſt, hi qui ab eccleſiaſtica diſciplina deflecterent. Hinc apud D. Cyprianum epiſt. 6. Confeſſores praui dicuntur, qui nomen adhuc retinentes a Chriſtianis moribus deuiabant, quos alibi Confeſſores extra Eccleſiam dixit epiſt. 47. & Confeſſores bonos è contra vocauit ep. 4. quos illuſtrauit glorioſis initijs diuina dignatio: Ita donec perſecutionis procella in Catholicos detonuit, & per aliquot deinde annos Confeſſores ſtrictiori vocabulo dicti ſunt, qui ob Chriſti nomen damnum aliquod pertulerunt. Cum verò in Eccleſia Chriſtiani non amplius à gentilibus vexati vitam quietam ducebant, qui pietate ſupra alios excellebant

lebant Confeſſores paulatim appellari cæperunt, & ſenſim in Eccleſia vniuerſa-
nios obtinuit, vt qui ſanctitate pollerent extra Martyris palmam in ſacris dypti-
cis ſub Confeſſoris titulo ſignarentur, quaſi per bona opera contra vitia pugnan-
tes Chriſtum Dominum verum Legiſlatorem confiterentur. Sed hæc confeſſio-
nis ſiguificatio non ita recens eſt in Eccleſia, neque ſeptimo, vel octauo ſæculo,
vt nonnulli putant, emerſit. Caius Pontifex in Actis Sanctorum Martyrum Seba-
ſtiani, & Sociorum circa annum Domini 286. aggregatis omnibus fidelibus vni-
uerſam Sanctorum Eccleſiam ita in Martyres, & Confeſſores diuiſit. *Dominus
noſter Ieſus Chriſtus præſcius fragilitatis humanæ duos credentium in ſe gradus con-
ſtituit confeſſionis ſcilicet, & Martyrij, vt qui Martyrij pondus ſe non poſſe ferre vi-
derentur, confeſſionis gratiam teneant.* Sanctus quoque Ambroſius de Pœnit. lib.
1. cap. 3. non obſcurè ſignificat, ex quocumque vitæ genere Deum confitentes
confeſſionis titulo decorandos. *Diximus quid ſcriptum ſit, colligamus ſententiam:
omnis, inquit, qui me confeſſus fuerit, ideſt ex quacumque vita, ex quocumque ſta-
tu qui confeſſus me fuerit, habebit remuneratorem me confeſſionis ſuæ.* Diuus quo-
que Auguſtinus paſſim docet, in ſcripturis duplicem eſſe confeſſionis ſignificatum,
hoc eſt gementis, & laudantis, vnde qui factis, & vitæ exemplo laudat Deum is
Confeſſor dici poſſit. Extat inter Sermones de Sanctis apud eundem Auguſtinum
poſtremus de vno Confeſſore, in quo palam eſt Confeſſoris titulum vſurpari in
eo ſenſu, quo apud Eccleſiam recentioribus ſæculis accipitur, ideſt pro Sancto
qui martyrium, vel pœnam aliquam per Chriſto non ſit paſſus; Sed aliam Con-
feſſoris ſignificationē nonnulli eliciunt ex libro Sacramentorū Sancti Gregorij, dū
in Miſſa 4. feriæ Sacræ hebdomadæ ita Eccleſiaſtici ordines recēſentur. *Oremus, &
pro omnibus Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus, Acolythis, Exorciſtis, Lectoribus,
Oſtiarijs, Confeſſoribus, Virginibus, Viduis, & pro omni populo Sancto Dei.* Me-
nardus in obſeruationibus ad hunc locum exiſtimat, Pſalmiſtas, & Cantores ſi-
gnificari ſub Confeſſorum nomine, quòd hi in Concilio Cartaginenſi can. 11. in
inferiori Clericorum gradu, ſicut & illi ponantur, eo quòd confiteri Domino in
Sacra ſcriptura paſſim idem ſit, ac Dei laudes decantare, & hoc ſenſu in Conci-
lio Toletano 1. can. 9. videtur prohiberi *ne profeſſa, vel vidua abſente Epiſcopo,
vel Presbytero in domo ſua antiphonas cum Confeſſore faciat*, & can. 6. eiuſdem
Concilij, ne puella Dei *familiaritatem habeat cum Confeſſore.* Cæterum in eo ſen-
ſu, quo nunc Eccleſia vtitur, ad illos ſignificandos, qui pietate inſignes in Chri-
ſto quieuerunt, video Caſſiodorum, qui eo ſæculo, quo Hieronymi martyrolo-
gium in vſu eſſe cæpit, Confeſſoris nomen à Martyribus diſtinctum eadem, qua
nunc vtimur ſignificatione, accepiſſe, dum primo *Confeſſiones fidelium* a paſſioni-
bus Martyrum in eodem Hieronymi martyrologio, ſiue epiſtola ſeiungit, mox
verò quos Martyres intellexerit, quoſue Confeſſores ita declarat. *Scientes quia
non ſolum in agone ſanguinis, aut in virginitate carnis poſita ſunt corona, ſed & om-
nes, qui iuuante Deo vitia ſui corporis vincunt, rectèque credunt, palmam ſanctæ re-
munerationis accipiunt.* Sed manifeſtiſſimè Gregorius Turonenſis, qui librum
de gloria Martyrum ob id ſeiunctim ab eo compoſuit, quem de gloria Confeſſo-
rum inſcripſit. In hoc palam eſt, plura miracula Sanctorum referri, qui Confeſ-
ſoris nomine, iam ſilentibus perſecutionum procellis, in Domino quieuerunt.
Ita in Sancti Gregorij ſacramentario ſub die v. Kal. Septembris legitur. *Interce-
dente B. Auguſtino Confeſſore tuo, atque Pontifice, &c. Sancti Confeſſoris tui Auguſti-
ni nobis Domine pia non deſit oratio, &c. qui B. Auguſtinum Confeſſorem tuum, &c.
& B. Confeſſor tuus Auguſtinus*, & nonis Octobris de S. Marco Papa, quem pro fi-
de paſſum aliquid non narratur, ita legitur. *Interueniente B. Marco Confeſſore tuo*

atque Pontifice. Neque hæc recentius addita Sacramentario vereri poſſunt, quandoquidem ipſius Gregorij tempore officium de martyribus diſtinctum eſſet ab officio Confeſſorum, teſte Micrologo cap. 44. Si ergo in vetuſtiori, quod damus martyrologio, aliquando titulus Confeſſoris occurrat, & Sancto alicui tribuatur, cui fidem, exilio, carceribus, aut tormentis coram Iudice confiteri non contigerit, ſeuerus non ſtatim cenſor poſt ſextum, aut ſeptimum ſæculum indicta cauſa reijciat. Neque ita ſtrictè obſeruari etiam putet conſignatum celebritatis diem ſub natalis voce, quaſi Martyribus tantùm antiquitùs tribueretur. Quamuis enim Tertulliani tempore dies paſſionum Martyrum Natalitia appellari conſueuerint, & id ex priſca maiorum traditione vſitatum confirmet Albinus Flaccus; idem tamen Albinus libro de diuinis off. in cap. Paraſceuis antiquum fuiſſe morem teſtatur, Sanctorum quorumcunque in Domino morientium natalitia celebrandi, atque dies obitus natales nuncupandi: quod ex Origene hauſit libro 3. in Iob. Palam verò eſt idem natalis nomen alijs celebritatibus fuiſſe tributum. Ita Natalis dies Romani Pontificis dicebatur, in quo Cathedram aſcenderat, & ex Epiſtola Hilarij, ac Sixti Pontificum plures ſcriptores deducunt. Exempla ſunt, præter Romanam, aliarum etiam Eccleſiarum, vt apud S. Ambroſium natale Felicis Comenſis Epiſcopi lib. 8. ep. 60. & apud D. Auguſtinum ſerm. 32. de verbis Domini natale Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis, qui pariter ſuæ ipſius Cathedræ ſub natalis nomine meminit Homil. 24. & 25. ac feſtiuitatem Cathedræ S. Petri natalem dixit Serm. 15. de Sanctis. Natales Idolorum prophanos Tertullianus agnouit à Cicerone, alijſque vetuſtioribus edoctus, qui alicuius numinis natalem vocabant templi dedicationem, vt lib. 4. ep. ad Atticum natalis Salutis dicitur dies, quo ſaluti fuerat dedicatum templum, qua ſignificatione in Sacramentario Gregorij 3. Idus Maij dedicatio Sanctæ Mariæ ad Martyres dicitur natale, ſicuti eodē modo appellatur cōmemoratio Sācti Ioannis ante portā Latinam. Sāctus quoque Eligius Nouiomenſis Epiſcopus, qui initio 6. ſæculi floruit, Hom. de Cœna Domini inquit, *Vocatur hac dies Cœna Domini, vocatur & natalis calicis*. Sed antiquū fuiſſe Eccleſiæ morem diem obitus, tàm Martyrum, quàm Confeſſorum natalitium appellare apertiſſimè teſtatur Nicolaus Papa in Epiſtola ad conſulta Bulgarorum cap. 5. his verbis. *Conſuetudinem tenet Eccleſia, vt ſolemnes Beatorum Martyrum, vel Confeſſorum Chriſti dies, quibus ex hoc mundo ad regionem migrauerunt viuorum; nuncupentur natales: ſed & eorum ſolemnia, non funebria tamquā morientium, ſed vt pote in vera vita naſcentium natalitia vocitentur*. Nec diſſimilem vſum apud veteres Eccleſiaſticos ſcriptores obſeruare licet in voce *Depoſitio*, quæ quamuis frequentius Confeſſoribus tribuatur, & ijs qui in pace dormierunt, non tamen incongruè etiam Martyribus, eorumque ſepulturæ accommodari teſtis loculentiſſimus eſt D. Ambroſius, qui Euſebij Martyris, & Epiſcopi Vercellenſis natalem diem, depoſitionem non modo in titulo ſermonis appellat; ſed ita ex eadem voce exorditur. *Depoſitionem S. Euſebij hodie celebramus, &c.* & infra *Vnde, & depoſitionis ipſa dies natalis dicitur, quòd delictorum carcere liberati libertati naſcimur Saluatoris. Sed videamus S. Euſebius cum qua gloria ad hanc diem depoſitionis aduenerit*, Palam autem eſt in ſubterraneis Romanæ Vrbis vetuſtis Cæmeterijs, & in ſepulcralibus inſcriptionibus, ſiue Martyrum, ſiue aliorum fidelium nihil frequentius inueniri quam vſu receptiſſima forma *Depoſitus in pace*. Quod paſſim videre eſt apud Aringhium in Roma ſubterranea, præcipue vero lib. 2. cap. 22. n. 2. Ex quibus conſtare arbitror, quam durus exactor Sauſſayus propter harum vocum vſum minùs, vt ipſe exiſtimabat, appoſitè vſurpatum in Roſuueydi Martyrologio antiquitatem reijciat, quæ ideo libuit adnotare, ne quis ijſdem indu-

ctus

Digitized by Google

ctus rationibus in noſtro pariter vetuſtatem conuelleret: quam quam Confeſſoribus tantùm depoſitionis vocem accomodare animaduerterim. Quia tamen beneuolo lectori ratio videtur reddenda, cur frequentiùs apud antiquos, Martyrum, quam Confeſſorum celebritates occurrant, & Martyrum numerus millies Confeſſores excedat, ab Hugone de S. Victore in libello de Canone myſtici libaminis, ita rationem mutuari licebit. *Sancti Patres, magna, ſubtilique conſideratione inſtituerunt, vt in Canone Miſſæ nullus Confeſſorum, vel Virginum niſi qui martyrio ſãguinis purgatus eſt, nominetur, quoniam de Martyribus nulla dubietas eſt, quin ſtatim de corporibus egredientes, eorum animæ regnum Cælorum conſcenderint. De cæteris autem qui in pace Eccleſiæ tranſierunt incertum eſt vtrum adhuc in alia vita aliquid expiandum habeant, ſicuti de Paſchaſio Diacono refert B. Gregorius, quòd etiam poſt mortem miracula fecerit, & tamen à S. Germano pœnitentiam agens repertus ſit pro leuiſſima culpa, quam nec culpam eſſe credidit, & ideo fletibus non extinxit.* Aliam tamen rationem ita reddit Auctor micrologi de Eccleſiaſticis obſ. cap. 48. *Quod hic ſoli Martyres nominantur hoc ideo factum, quia nondum apud antiquos memoria Confeſſorum adeo celebris erat.* Qua propter dicendum videtur Confeſſores, qui Doctoribus, Epiſcopis, aliiſque Sanctis præponuntur in Lithurgiis Sanctorum Iacobi, Marci, & Baſilij pro Martyribus potius in agone non conſummatis, quam recentiori more pro Confeſſoribus accipiendos eſſe, quemadmodum D. Cyprianus Aurelium Lectorem pluribus confeſſionibus illuſtrem Martyrem dixit ep. 33. Niſi potiùs libeat ſuſpicari Lithurgias illas, ſupereſtite adhuc veteri titulo, in recentiorem vſum aliquando fuiſſe accomodatas.

De dubijs Sanctorum nominibus fraude, vel incuria ſuperadditis, pro veritate explorandis.

ADMONITIO X.

PRÆTER ea, quæ in notationibus ad Apoſtolorum indiculum de priſcorum Hæreticorum fraude in Apoſtolica hiſtoria deturpanda ſparſim animaduertimus, addendū hic eſt, poſterioribus etiã ſæculis fuiſſe, qui Sanctorum Martyrum, & Confeſſorum Acta mendacijs aſperſerint, & veteribus noua inſuendo, ita ſuper inductis laruis amabilem veritatis vultum immutauerint, vt à pijs, doctiſque lectoribus vix agnoſci potuerint. Dæmones hos appellauit Arnobius Afer, quòd ille ab initio ſemper fallax, odio quo in veritatem ardet, perditos ſuique ſimiles homines aduerſus Deum, qui veritas eſt, Satanico æſtro incitauerit. Vixit Arnobius ſub Diocletiano, & iam ſui temporis in ſacra hiſtoria fraudes, ita l. 1. aduerſus gentes lamentatur. *Si qua ſunt literis, conſcriptionibuſque mandata maleuolentia Dæmonum, quorum cum & ſtudium eſt, hanc intercipere veritatem, & conſimilium his hominum interpolata quædam, & addita, partim mutata, atque detracta verbis, ſyllabis, literis, vt credentium tardarent fidem, & geſtorum corrumperent auctoritatem.* Hæreticorum igitur fraude, & Dæmonis aſtu factum primò eſt, vt falſa veris admiſcendo dubiam redderent veritatem, deinde aperto bello in veritatem inſurgendo, omnino falſa pro veris piorum oculis obtruſerint, & falſos, ſuique ſimiles Sancti nomine perduelles in ſacris dypticis, ſynaxariis, aut Calendarijs intruſerint. Et quamquam oculata mater Romana Eccleſia in id ſemper

incu-

incubuerit, vt veram Martyrum ſegetem à ſuperinductis zizanijs ſeiungeret, in tanta tamen ſæculorum intercapedine, vix Catholicorum, linceorumque oculi ab huiuſmodi laruis temperarunt. In Apoſtolicam, & Martyrum meſſem Epiphanij tempore, iam Manichæi, alijque ſectarij inſæuierant. Donatiſtæ, vt Cæciliano Carthaginenſi Epiſcopo inuidiam conflarent, Donati Martyris ita fabulam adornarunt, vt noſtro ſæculo etiam Erudito Roſuueydo impoſuerint, quemadmodū Bollandus animaduertit, apud quem impoſturarum huiuſmodi progreſſus diffuſiùs recenſetur, nimirùm ex Sanctorum actis, alia fuiſſe ab hæreticis dolo malo adulterata, alia non à valde doctis contracta, & interpolata, alia conficta prorſus à tenebrionibus, perditiſque hominibus, alia etiam à Catholicis, vel morum conformandorum prætextu, vel exercendi ſtyli gratia. At ſicuti de fabuloſis narrationibus magno morum, & pietatis detrimento accidit in Italia præſertim noſtra, vt ſub heroum, & equitum nominibus impuri amores, arteſque indignæ dulci blandiloquentiæ lenocinio in adoleſcentium animos inſtillentur, ita ad inflatos magnatum aliquorum tumores amplificandos, & quod deterius eſſet, lucrī captandi cauſa, vtinam non defuerint, qui Sanctos aliquos viros in familias nobilium fabulis additis adoptauerint, vel ignota omnibus ſæculis acta, atque ex proprij cerebri penetralibus deprompta vulgauerint, quibus hominum minùs alioquin dignorum commentitias virtutes adornauerint. Alij præterea ſunt qui ad alicuius regionis, vel patriæ Vrbis dignitatem augendam, & vetuſtatem extollendam ignotos, & nuſquam in Eccleſia conſtitutos Sanctos ambitioni ſeruire cogant, & ad ornandas Eccleſiarum origines, primos omnes Epiſcopos in Apoſtolorum æuum refundant, vt non paruam poſterioribus ſæculis nubem veritati offuſam iri non dubitem. At quia inſtituti noſtri non eſt acta Sanctorum colligere, quod abundè & candidè præſtant Bollandus, & Henſchenius in Belgio, ſed de ſinceritate Sanctorum, qui in vetuſtiori hoc Martyrologio continentur inquirendo animaduertere, an in additionibus aliquod minus candidè appoſitum ſupra vetuſtatem fuerit, quod ſuſpectam veritatem reddere quoquo modo poſſet ab huiuſmodi querimoniis deſiſtimus. Non hic memoratur Xinorides, non Sulpicius Seuerus a Romano Martyrologio iam expuncti, non Theodotus Epiſcopus Laodicenus, non Paphnutius Ægyptius, quos aliqui ab eodem expūgendos opinantur, & nos in ſequenti admonitione indicamus; Non Fauſtus Rhegienſis in Martyrologio Galeſini, & Maurolycii appoſitus, non Ammonius Origeniſta in aliquibus martyrologiis à recentioribus additus, vt adnotauit Bollandus ad diem 26. Ianuarii. Non Lucifer Calaritanus, non Barſanuphius, non alius, quem viderim, in noſtro legitur, qui ſit ab aliquo tanquam dubiæ ſanctitatis notatus. Cum verò præter paucos Galliæ Sanctos vix aliquem additum inuenerim, qui multum à D. Gregorj temporibus exorbitet, neque additiones huiuſmodi ea præſertim ſæcula reſpiciant, quæ magis fraudi locum dare potuerint, ſuſpicionem mihi nullam fabuloſi nominis huc vſque intulerunt. Propria ſæculorum delicta nil magis oſtendit, quam ad eadem coercenda, vel reſtitutæ, vel promulgatæ piorum Principum leges. Romanum Concilium ſub Gelaſio anno 494. iam præter Apoſtolorum hiſtoriam ab hæreticis maculatam, aliqua etiam Acta Martyrum, quæ in Eccleſijs extra Vrbem indiſcriminatim legerentur, & ſuſpicionem fraudis excitauerant, notauit, & ſicuti in eodem Concilio, Gelaſius ſanciuit, neminem ex Catholicis in Sanctorum Martyrum geſtis dubitare debere multiplices tormētorum cruciatus, & maiori etiam gratia Dei toleratos ab ijſdem eſſe, ita de ijſdem Actis addidit. *Sed ideo ſecundum antiquam conſuetudinem ſingulari cautela in Sancta Romana Eccleſia non leguntur, quia & eorum qui conſcripſere nomina penitùs ignorantur*

Digitized by Google

vantur, & ab Infidelibus, & idiotis ſuperflua, aut minus apta quam rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur, ſicuti cuiuſdam Quirici, & Iulitta, ſicut Georgy, aliorumque huiuſmodi paſſiones, quæ ab hæreticis perhibentur compoſita propter quod, vt dictum eſt, ne vel leuis ſubſannandi oriretur occaſio in S. Romana Eccleſia non leguntur. Igitur quia vel ab Hæreticis inquinata, vel à minus doctis, aliqua Sanctorum Acta minùs congrue compoſita erant, Eccleſia Romana non habens maculam, neque rugam omnia tanquam inculpata admittere noluit, & aliqua prorſus reiecit, ac inter apocripha relegauit, quemadmodum Actus nomine Andreæ, Petri, Thomæ, Philippi, Theclæ, & Pauli, & alia quæ Sanctorum geſta reſpiciebant, in eodem decreto adnotata; non tamen exinde Sanctorum Martyrum venerationem voluit imminui, quinimò cum iam nomina Martyrum in Eccleſia recitarentur, vt ex Caſſiodoro vidimus, non longè ab ætate Gelaſij, iam opus Hieronymi de Martyribus, ſiuè epiſtolã, ſiuè martyrologium dixeris, inter piorum manus verſaretur, nõ modo in eo decreto liber ille nõ reijcitur, ſed ſub vniuerſali approbatione inter cuſtodienda, & recipienda *Opuſcula Beati Hieronymi Presbyteri* numerari par eſt credere, nec malè inter illa eiuſdem decreti verba contineri quis exiſtimaret. Equidem ſine aliquo Martyrum Nomenclatore impoſſibile prorſus erat, vt pluries diximus, tot Sanctos in Eccleſia Romana venerari potuiſſe, & ſicuti facile quotidianus numerus vrbanorum memoria excidiſſet, ita faciliùs de exteris accidiſſet, quos tamen vniuerſalis Mater Eccleſia amplectebatur vt filios. Acta igitur aliqua Martyrum, quòd non ita prudenter, aut candidè ſcripta eſſent, tamquam dubiæ fidei in Romanæ Vrbis Eccleſijs legi vetabantur, non verò codex Sanctorum nominum, ſiue Hieronymi deinceps dictum Martyrologium, in quo locus, & dies paſſionis, & plurimorum per orbem Martyrum nomina adnotabantur, hoc etenim deinceps ſub Gregorio tamquam exploratæ fidei, Romana eadem non modo ſuſcipiebat Eccleſia, ſed in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio ſæpiſſimè repetebat. Igitur quemadmodum in Martyrum codice Romano mendum, aut labem inductam, ad illa vſque tempora neutiquam apparet, ita in alijs Martyrologijs, ſeu ſacris dypticis fraudem aliquam irrepſiſſe non obſcurè videtur colligi ex Caroli Magni capitularibus lib. 1. cap. 42. ſeu potiùs Epiſcoporum Concilijs ſub pijſſimo Principe collectis, vt creditur anno 789. caput quippe illud inſcribitur, *De falſis nominibus Sanctorum*, & ſancitur, *vt falſa nomina Martyrum, & incerta Sanctorum memoria non venerentur*. Ita in Concilio Francofurdienſi cap. 42. anni 794. eodem Carolo præſente ſtatutum eſt, vt nulli noui Sancti colerentur. Argumentum hinc videtur deduci, eo tempore ſcriptores aliquos, vel inanis gloriæ ſtudio, vel ad Principis pijſſimi promerendam gratiam, vel quod deterius eſſet, lucri cauſa in Sanctorum dypticis, noua etiam nomina intuliſſe. Ex cætu eorum, qui gloriolæ inanis pruritu, vel lucri inſtinctu nouam Sanctorum hiſtoriam confinxerint, nouoſque Sanctos ſuperinduxerint, ſuſpicantur viri docti aliquos fuiſſe, qui Apoſtolorum nonnullorum Galliæ vitas ſcripſerunt, & de falſarijs huiuſmodi teſtimonia profert vir doctus Ioannes de Launoy in diſcuſſione de duobus Dionyſijs cap. 5. n. 9. & 10. Ita circa annum Domini 848. Hugonem, Abbatem S. Martialis ex Confeſſorum claſſe, primum inter Apoſtolos repoſitum contra Epiſcopi Lemouicenſis ſententiam ex Iordani epiſtola oſtendit, & Gauſbertum Monachum *lucri cauſa* de Sãcto Frõto ſcripturam nouam edidiſſe. Hos verò, & conſimiles grauiter in Cõcilio Lemouicẽſi accuſatos refert ex Damiano Solemniacenſi Abbate, & Letaldo pietate, ac eruditione illuſtribus: Quæ tamen plurimùm videntur diſtare à fragmentis illis Concilij Lemouicẽſis, quæ apud Baronium, & ſeptimo Tomo Conciliorum generalium producuntur. Aliqua igitur San-

Sanctorum geſta, in malæ fidei ſuſpicionem venerunt à Caroli Magni, Ludouici Pij, & deinceps ætate; ac inde falſa aliqua nomina in Martyrologijs irrepſiſſe ſuſpicari licet, Helduini fortaſſe exemplo, qui apud nonnullos etiam Galliæ ſcriptores malè audit, & fraudis inſimulatur; Græcum quippe ab eo viſum Martyrologiũ vetuſtate conſumptum, ſunt qui rideant, cùm de eo altum apud alios ſilentium ſit. Neque hic ad trutinam reuocare eſt animus, Beatos illos viros, qui etiam ex Apoſtolorũ æuo, vel noſtro, vel ſuperiori ſæculo in lucẽ euocati apud Hiſpanos plauſũ obtinuerunt: quòd docti cenſores, non modo illos tanquam dubiæ ſanctitatis reſpuant, ſed veluti ſuppoſititios rejiciant, ſiue ex Chronica Dextri, Maximi, aliiſq; conſimilis farinæ quiſquilijs emerſerint, ſiue ex Granatenſibus laminis, nullius adhuc in Romana Eccleſia ponderis, imo tanquam ſuſpectæ fidei veritis, prodierint. Neque de Sanctis Sardiniæ Martyribus noſtra ætate repertis, minuſque Romæ probatis agere operæ prætium eſt, cum nullus eorum in noſtro martyrologio reperiatur aſcriptus. His tamen omnibus moniti fatemur, Apocriphorum timore quæcunque inuenimus à ſexto ſæculo additiones, non modo alieno charactere in Martyrologio noſtro adnotaſſe, ſed ſi quæ ſuſpicionem excitauerint in notationibus candidè indicare pollicemur, dum tamen nihil tale nactum hucuſque à nobis eſſe, affirmare non dubitamus.

Anniuerſaria in Martyrologijs ſignata temporum momenta non ſemper cum originario celebritatis die conuenire.

ADMONITIO XI.

SVNT docti Viri, qui in argumentum aliquando Hiſtoricæ veritatis, dies in Romano Martyrologio adnotatos ita adducant, vt eodẽ illo die accidiſſe, feſtũ quod Eccleſia celebrat, tanquã certiſſimum accipiant, & tamen minùs id Eccleſiam curaſſe, teſtis eſt S. Petrus Damianus in opuſculo, cui titulũ fecit Dominus vobiſcum cap. 15. vt pote quæ non magni pendat *articulos temporum, ſed ad deuotionem potiùs, & vnitatem reſpiciat animorum*. Exempla de præcipuis ſolemnitatibus adducit, & ſicut in Paſchali gaudio Eccleſiam dicere conſueuiſſe fatetur, *Deus qui hodierna die, &c.* quamquam liquidò cuncti ſciãt computatis temporibus Hæbreorum Paſcha præcedere; ita in Aſcenſione Domini, & S. Pentecoſte, eadem vti voce *Hodie* admonet, licet feſtiuitates illæ, iuxta rationem Paſchalis temporis diſponantur. Neque id tantùm Eccleſiam ſeruare adnotauit in celebritatibus illis, quæ vulgò Feſta Mobilia vocantur, ſed in pluribus etiam Sanctorum commemorationibus eundem morem retinuiſſe docet, B. Ioannis Baptiſtæ exemplo, cuius truncatæ ceruicis natalem diem, quamuis Auguſto menſe commemoret, tempore tamen Dominicæ paſſionis, ſeu Azimorum, ab Herode trucidatum fuiſſe non dubitat. Eadem quoque ratione de S. Iacobi nece, ac D. Petri Vinculis memoriã in Eccleſia agi Sanctus Doctor obſeruat diuerſo prorſus tempore, quo hæc inciderint; Herodes namque Iacobum fratrem Ioannis gladio occidit, & apprehendere Petrum appoſuit, cum erant dies Azimorum, & Petrum à quatuor quaternionibus militum cuſtoditum, vt acta Apoſtolorum habent, poſt Paſcha producere

ducere populo cogitauerat. Quoniã verò alio anni tẽpore, hæc per executiones operum facta,& alio poſtea tempore eorum colendis ſolemnitatibus inſtituta eſſe dignoſcit, rectè quoque exiſtimat ob id, quod in ſolemnitate Paſchali Sancti illi venerari dignè non poterant, ad eorum cultum aliud tempus eſſe Eccleſiaſtica diſpoſitione prouiſum; ac ita omnia pro re noſtra concludit. *Sancta Eccleſia non tam conſtringitur lege temporum, quam vices ad ſuum cohibet nutum*. Hæc autem præmiſimus, ne cum in Vetuſtiori noſtro Martyrologio aliqua occurrerẽt à Romano, & Baronij vſitato diuerſa, hinc aliqui reijciendum eſſe omnino exiſtimarent, cum præter ea,quæ S. Petrus Damiani adnotauit, alia etiam ſint,quæ non ſemper Eccleſiam eodem modo obſeruaſſe demoſtrent, quin potius pro diuerſitate locorum,temporiſque opportunitate, alia iuxta alicuius gentis vſum, vel ſemper, vel aliquo tempore tolerauerit, alia eccleſiaſticis legibus declarauerit. Exemplo in primis ſit Sãctum Paſcha,quod ad plures annos plurimi luna decimaquarta peregerunt, *Non enim Eccleſia*, inquit Ioannes Nicenus de feſto die natali,*omnes tunc poterat coercere, vſque ad tempus pacifici illius Conſtantini, qui celebrata Nicena Synodo os omne hæreticorum obſtruxit*. Nec rè vera ante vnitatem Nicenæ fidei etiam inter Sãctiſſimos Viros de Paſchatis die celebrando vnus ſenſus fuit, vt inde etiam Quartadecimana hæreſis ortum duxerit. At dum Sancti illius Concilij Patres, vt idem Ioannes Nicenus teſtis eſt *Varias feſtiuitates ſingulas diebus proprijs ordinari ſanxerunt*, Paſchalem etiam Canonem ſtatuiſſe apud omnes in confeſſo eſt. Cæterum non tantùm Paſchatis diem,qui lunationibus, & æquinoctio dirigebatur variè obſeruatum legimus, ſed ipſum etiam Domini Natalem. Apoſtolica erat apud Romanos traditio Natalem Domini in diem 25. Decembris incidiſſe, ſed & Iacobi apud Orientales conſtitutio erat, quibus pariter nitebantur Armeni, vt 6. Ianuarij Theophania, tam nati, quam baptizati Domini celebraretur. Neque tamen pugnare Iacobi Epiſcopi conſtitutionem, cum Apoſtolica Petri in Romana Eccleſia traditione putauerat idem Ioannes Nicenus Archiepiſcopus, quòd *à principio alias regulas poſuerãt Apoſtoli ijs qui crediderant ex gentibus dicentes,vt abſtinerent à ſuffocato,fornicatione, & ſanguine. Nunc autem variæ Eccleſiaſticæ regulæ, ac canones, quæ ſpectant ad dogmata, ac doctrinam complectuntur. Non enim eandem Altiſſimus omni tempore legem ſanxit, ſed deniquè tempori congruam*. Quomodo vero, & quando Eccleſia vniuerſa Natalem Domini vigeſima quinta Decembris die ſecundum morẽ Romanæ ſuſceperit, quia in exercitatione de Chriſtiana Epocha diffuſiùs à nobis oſtenditur,vetuſtam eiuſdem diei celebrandi diſparitatem indicaſſe ſufficiat. Præterea negari nequit, alias ex feſtiuitatibus, quæ in Eccleſia recoluntur, diuerſa omnino die ab ea, in qua prototypum inciderit celebrari. Exemplo rurſus ſint Dominici omnes dies, in quibus non tam Domini Reſurrectio memoratur, quam omne id, quod in Sabbatho Iudæorum præſignatum odio Iudaicæ perfidiæ Eccleſia deinde in Dominicum diem tranſtulit,& quod cumulat D.Auguſtinus ſerm. 251. de Tempore, vbi poſt multa de eiuſdem diei inſignibus addit. *Atque ideò S.Doctores Eccleſiæ decreuerunt omnem gloriã Iudiaci Sabbathiſmi in illam transferre, vt quod ipſi in figura,nos celebraremus in veritate*. Quod idẽ eſt, ac docere Sanctos Apoſtolos in aliã diẽ veteris legis myſteria trãſtuliſſe, quæ olim in Iudæorũ Sabbatho non minùs inciderant, quam recolerentur; ſed, & alias tam recentiores, quam vetuſtiores celebritates palam eſt in Eccleſia non ijſdem diebus peragi,in quibus, quod veneratur acciderit. Viſitationis Deiparæ memoriam, quæ menſe Iulio recolitur, Menſe Martio, vel Aprile accidiſſe ex Euangelica narratione colligitur. Inſuper ſi ea vera ſunt, quæ proſtant in Epiſtola Euodij apud

G Nice-

Digitized by Google

Nicephorum lib. 1. cap. 3. certum etiam eſt, vel Stephanum Prothomartyrum eo die, quo eiuſdem Martyrium celebratur nequaquam lapidatum fuiſſe, vel D. Paulum non eodem die vocatum eſſe, quo Eccleſia eius Conuerſionem recolit, cum inter illius Martyrium, & Pauli vocationem ſex menſes interfuiſſe diſertè referat Euodius Apoſtolorum coæuus. Annunciationis Feſtum, ſeu, vt vocant Patres Cõcilij Toletani decimi feſtiuitas Dominicæ Matris, olim pleriſque in Eccleſijs 15. Kal. Ianuarij celebrabatur, vt ex eodẽ Concilio Toletano manifeſtè apparet, quia in Quadrageſimæ tempus luctui deditum incidens non poterat *celebrari condignè, quod interdum Quadrageſima, vel Paſchale feſtum videatur incumbere, in quibus nihil de Sanctorum ſolemnitatibus, ſicut ex antiquitate regulari cantum eſt, conueait celebrari*: quæ ideo verbotenus adduxi, vt inde plures ſolemnitates tempore Quadrageſimæ, vel Paſchæ recurrentes in alios dies fuiſſe antiquitùs translatos appareat, quando Concilium Toletanum ſexto ſæculo iam id ab antiquis obſeruatum confirmet, & xv. Kal. Ianuarij feſtum Annunciationis celebrari debere, ita ex aliarum Eccleſiarum more conſtituat; *In multis itaque Eccleſijs à nobis, & ſpatio remotis, & terris hic mos agnoſcitur retineri; Proinde, vt de cætero quicquid eſt dubium ſit remotum, ſolemnitas Dominicæ Matris die 15. kal. Ianuarij omnimode celebretur*. Alium item Deiparæ Virginis feſtum diuerſo die olim recoli conſueuiſſe ad 15. Kal. Februarij oſtendimus, Obdormitionem nempe, quam ſub Aſſumptionis nomine non ante Iuſtiniani tempora 18. Kal. Septembris ſolemnem haberi cæpiſſe exiſtimamus. Neq. re vera in vnum, certumq; diẽ pro Natalibus Martyrum celebrandis ita ſemper conſenſit Eccleſia, vt pro varietate regionũ non varios etiã celebritatis dies eſſe permiſerit. Ita apertiſsimè his verbis docuit Amalarius de Eccleſiaſt. Officijs lib. 4. cap. 37. auctorem proferens Hieronymum, *Pro varietate regionum diuerſa in honore Martyrum tempora conſtituta*, quæ quidem apud S. Doctorem proſtant in comm. epiſtolæ ad Galatas lib. 2. cap. 4. Quis verò in tanta fidelium preſſura, quantam tempore perſecutionum pati neceſſe erat, minus exquiſitam in diebus Martyrum notationem non tolerauerit? Officioſæ Cypriani Carthaginenſis ſedulitati multorum Martyrum in Africa Natales debemus, quibus præcipuè noſtrum ſcatet Martyrologium: plurimorum tamen non ſolum dies agonis, ſed & nomina deficere, & aliqua nõ accuratè ſignata ſuſpicari iure merito, licet; quandoquidem Romanorum Imperatorum Natales, quibus omnium calami, & publica monumenta deſudabant, incertos fuiſſe, ac multiplices, doctiores Critici apud Suetonium animaduertunt. Tranſlata pariter hinc inde Sanctorum Lypſana, quia celebriores alicubi ferias traſlationis reddebant, quam facilè verum agonis diem, altero remanente, poterant obliterare? Hinc præcipuè in recolendis Sanctorum Apoſtolorum natalibus multiplices illæ celebritates emerſerunt, quas in notationibus ad Indiculum noſtro martyrologio præfixum numerauimus. Paſſim hæc in Romano emendato Martyrologio occurrunt, & facilè ex ipſius doctiſſimi Baronij obſeruationibus, quis eliciet. Vnum nos, aut alterum exemplum pro re noſtra indicabimus. Serapia virgo in ipſo Romano Martyrologio 3. nonas Septembris memoratur, quæ tamen agonem 4. cal. Augusti conſummauit. Nemeſius Diaconus, ac Lucilla virgo eius filia, 8. Kal. Septembris martyrij palmam acceperunt, & ſi eorum Romæ natalis pridie Kal. Nouembris celebretur. Hadrianus martyr Nicomediæ 4. nonas Martij paſſus eſt, & 6. Idus Septẽbris recolitur. Brigitta vidua Romæ decimo Kal. Auguſti quieuit, & octauo Idus Octob. in Romano Martyrologio recenſetur. Hæc vero frequentiùs in illo, quam in vetuſtiori noſtro obſeruare liceret, niſi qui in illius emendationem incu-

buerunt

Digitized by Google

buerunt repetitas ſolemnitates prudenter abſcidiſſent. Negari verò nequit,quin aliqua etiam cõfuſa reliquerint. Galeſinus, qui ſub Gregorio Decimotertio ante Baronium reſtaurare tentauit martyrologiũ, in aliquibus à recentioribus arguitur. Notiſſimus vero in Romano Martyrologio error fuit ad diẽ 24. Ianuarij Antiochiæ noua Martyr Xynorides, quæ tam in edito anno 1580., quã in primo etiam à Baronio emendato, ac notis illuſtrato irrepſit, & non niſi grauiſſimorum eſt virorũ monitis expũcta, quòd nimis ſupinè pro proprio Martyris nomine inductum appellatiuum fuerit. Dolent pariter aliqui inter Galliæ ſcriptores, quòd ex duplici in antiquis martyrologijs memoria Dionyſij, nempe Pariſini 7. Idus Octobris, & Athenienſis 5. Nonas Octobris Galeſinus vnum conflauerit Pariſinum ſimul, & Athenienſem, minùs ſincera Hilduini Areopagitica ſecutus; & nuper Henricus Valeſius in diſſertatione de Martyrologio Romano animaduertit ad diem 2. Nouembris Theodoſium Laodicenum Epiſcopum memorari, qui poſt Nicenum concilium Arrianorum ſectator in Euſtathium catholicum Epiſcopum Antiochenum conſpirauerit, vt teſtis eſt Theodoretus lib. 2. Hiſt. cap. 14. quamuis id ex Beda, Vſuardo, & Adone videatur deſumptum. Nec Combefiſius in notis ad Anonymum de Actis Nicæni Concilij Baronio acquieſcit, quod ad diem 11. Septembris Paphnutium Ægyptium addiderit, Meletianum illum quidem non ſpernendis rationibus aſtruens, cuius Epiphanius, & Athanaſius meminerint. Probarunt quidem Pontifices ſapientiſſimi Romanum Martyrologium, & de eorum, qui emendationi præerant prudentia, & eruditione confiſi, quam emendatum prodire ſatagerunt, ſed adhuc næuos aliquos irrepſiſſe, ſunt, qui conquerantur. Ferrarius ad calcem nouæ Topographiæ Romani Martyrologij aliqua emendanda in ſubiuncto Indice proponit, præſertim quantum attinet ad hiſtoriam, quæ ſanè addit Sauſſaius in apparatu ad Gallicanum Martyrologium cap. 18. *digniſſima notatu ſunt, & propera vindicatione*. Nouovetera quotidie ex cimelijs proferuntur, quæ ante actis ſæculis lucem non minimam afferre poſſint. Equidem ſi Baronius oculatiſſimus Martyrologium Adoni præfixum, & à ſe toties expetitum vidiſſet, ditaſſet vtique Romanas tabulas martyribus plurimis, & obſcuris adhuc, atq; incertis lucem doctiſſimus intuliſſet. Sed dies erit, cum in lucem prolatis, quæ de Martyrologijs Bolandus eiuſque ſocij meditantur ſapientiſſimus alius Pontifex iterum Romanum Martyrologium emendari, & locupletari mandabit, cui ſi aliquid conferre martyrologium noſtrũ contigerit, de maximo in me Dei beneficio, in id ipſum me lætaturum confido. Non equidem Gregorius Decimus tertius, multa laude alioquin dignus poſtremam Eccleſiaſticis tabulis emendationem decreuit: ſed quantum potuit emendatas prodire curauit, nec omnem exhaurire potuit, quam habet Romana Sedes in examinandis Eccleſiaſticis libris auctoritatem. Ita accerrimi iudicij Pontifex Vrbanus Octauus noſtro ſæculo demoſtrauit, qui Sulpitium Seuerum, tam ex ipſo Romano Martyrologio, quam ex Breuiarij lectionibus S. Brunonis prodigioſam conuerſionem expunſit. Cæterum, & ſi aliqua videantur animaduerſione digna, non cuiuſque iuris eſt cenſorem agere, ſed expectandum quovſque re maturè diſcuſſa, emendationem, ſi opus eſt, Eccleſia ipſa decernat. Quanta enim Deus fecerit in diebus etiam alicui ſolemnitati dicatis Eccleſiæ ſuæ Decreta, quamuis fortaſſe non exactè ijſdem reſponderent, quibus ea, quæ recolerentur, contigerint, ex ſequentibus prodigijs facilè erit animaduertere. Epiphaniæ Feſtum celeberrimum dudum in Eccleſia fuit, quòd tribus miraculis ornatum, Magorum aduentu, Chriſti Domini Baptiſmo, aqua ad nuptias in vinum commutata, trina celebritate veneraretur. In hac ſingulariter die 6. Ianuar. putarunt aliqui ex Sanctis Patribus

tria prorſus illa apprimè memoranda euenisse, & D. Ambroſius, non modo ſerm.4. de Epiphania teſtatur, pleroſque memoriæ prodidiſſe hæc tria myſteria eodem die contigiſſe; ſed rurſus ſerm.5. idem repetens ſuam ita addit ſententiam. *Quod licet à diuerſis alterutrum factum eſſe credatur, ego tamen vtrumque factum eſſe confirmo, & aliud ſignum de alio contineri: vtrumque enim factum eſt.* Idem confirmare videtur S.Auguſtinus ſerm. 29. de tempore, & apertiſſimè S. Maximus hom.6. *Sicuti poſteritati ſuæ fidelis mandauit antiquitas, hodie Saluator humani generis caleſtibus oſtenſus indicijs à Chaldais eſt adoratus: Hodie Chriſtus B. Ioannis miniſterio fluenta Iordanis benedictione proprij Baptiſmatis conſecrauit: hodie etiam inuitatus ad nuptias, diuinitatis ſuæ potentiam manifeſtans, aquā vertit in vinū.* His alijſq. minus vetuſtis Auctoribus ductus Salianus Annalium Eccleſiaſt. tom.6. ad annum Chriſti trigeſimnm neceſſe prorſus eſſe exiſtimauit, vt inter Baptiſmum, & Nuptias annus intercurreret, & quinque Paſchata, poſtquam Chriſtus Dominus per Baptiſmum innotuit, ad Crucem vſque præterijſſe. At contra Baronius ſteterat DD.Auguſtino, Paulino, & Maximo, alibi dubia de trina illa ſolemnitate loquentibus, innixus ad annum Chriſti trigeſimum primum num.36. & vno eodemque anno Baptiſmum, & in Nuptijs Vini prodigium accidiſse exiſtimauerat: ita tamen vt cum D. Auguſtino ſerm. 154. de tempore tribus miraculis vnum, eundemque diem communem fuiſſe conſenſerit, non reſpectu menſis, & calendarum, ſed hebdomadæ, & feriarum eius, hoc eſt tria illa myſteria in diem Dominicum incurriſſe, quo & alia Dominus mirabilia fecit ab eodem Auguſtino ibidem numerata, & à Baronio proprijs verbis adducta: quæ quidem tanti Doctoris auctoritate ſuffulta plura euitare incommoda videntur ex alia opinione emergentia, puta non ſtatim poſt Baptiſmum prædicationem à Domino auſpicatam, cum annus ocioſus interponatur, nec vltra quadriennium Dominum prædicationem extendiſſe contra omnium antiquorum ſententiam, præcipuè S. Ignatij, qui eodem ſæculo vixit. Nec eſt, quòd ab Eccleſiæ conſenſu recedere Salianus putet huius opinionis aſſertores, quòd in diuerſis diebus hæc voluerint accidiſſe; Eccleſia enim ſub aduerbio *Hodie* trina illa prodigia ita recolit, quemadmodum ipſe Baronius explicat, & in feſtis mobilibus palam eſt, vt idem dicere ſit *Hodie vinum ex aqua factum eſt ad nuptias*, ac ſi diceretur *Hodie eius rei memoria agitur.* Nec profectò D. Auguſtinus dubium in Eccleſia ſuo tempore, an Miraculum vini pro nuptijs Galileæ in eandem cum Epiphania diem 6. Ianuarij inciderit, tanti fecit, vt illum violare communem fidem timuerit, qui contra exiſtimaret; *licet enim*, inquit ſerm.27. de tempore, *de ſolemnitate huius diei veterum ſit diuerſa traditio, vna tamen ſanctæ deuotionis eſt fides*. De Trina in eadem die coniuncta feſtiuitate antiquam traditionem retulit quidem D.Maximus ſerm. de Epiphania, ſed an alterutrum re vera ipſa die contigerit, incertum ita hominum cognitioni reliquit, *In hac dilectiſsimi celebritate, ſicut relatu paternæ traditionis inſtruimur, multiplici eſt feſtiuitate latandum; ferunt enim Chriſtum hodie, vel ſtella duce à Gentibus adoratum, vel inuitatum ad Nuptias aquam vertiſſe in vinum, vel ſuſcepto à Ioanne Baptiſmate Iordanis fluenta conſecraſſe; ſed quid potiſſimum præſenti hoc factum ſit die, nouerit ipſe qui fecit*, Quamquam verò Eccleſia Romana ab antiquo tempore, non modo tria illa myſteria in die Epiphaniæ recoluerit, ſed quartum refectionis quinque millium hominum etiam retinuerit, vt in antiquo ordine Romano continetur; attamen ſecunda poſt Epiphaniam Dominica die nuptiarum miraculum preſſiùs, vt nunc, venerabatur, & in Sacramentario Gregorij peculiaris eiuſdem diei Miſſa continetur. Cœterum, quia per eandem Epiphaniæ celebritatem

britatem Orientalis Eccleſia, non dum in fide ab Occidentali diuulſa, Dominici Baptiſmi præcipuè recolebat memoriam, & feſtum luminum nuncupabat, inualuit vſus, vt tam in primo, quam in ſecundo Natali Domini Cathecumenis etiam Baptiſmus ſolemni ritu impertiretur, & quovſque à S.Leone Pontifice, Concilijſque vetitum non fuit, Deus omnipotens Eccleſiæ morem, & fidem nouis etiam prodigijs proſequebatur. Ità in die Epiphaniæ, quæ aliquibus eadem erat cum Natali Domini ad Vicum Soroba ſacrum Baptiſterium teſtatur Ioannes Moſchus in Prato c.214. ita exudare conſueuiſſe, vt per tres horas continuis incrementis augeretur, & poſt Baptiſmum peractum alijs tribus horis decreſceret. Ita non minus in Paſchalibus gaudijs, quam in Natalitijs Gregorius Turonenſis refert de glor. Confeſſ. c.69. Ebroduni in Gallia accidere conſueuiſſe, vt lauacrum, quod Marcellinus primus illius Vrbis Antiſtites conſtruxerat, diuinitus exurgentibus aquis impleretur; tunc verò credendum eſt in die Natali aquas ſponte exilire deſijſſe, quando per illud tempus vetauit Eccleſia Baptiſmum conferri; quãdoquidem Ado, qui xij. Kal. Maij in Martyrologio idem miraculum proſequitur, ſuo tantùm tempore referat, Paſchalibus feſtis, non Natalitijs ex ignotis fontibus lauacrum illud impleri, quia non amplius diem Diuino Baptiſmo, vel Natali ſacratum, ſed eum in quem Eccleſia conſenſerat, miraculis Dominus authorare voluerit. Ita & ſi minùs congruè Natalis Dominici dies quinta, vel ſexta Ianuarij in Orientali Eccleſia tempore D.Epiphanij celebraretur, & eodem temporis momento Nuptiarum in Cana Galileæ prodigium incerta originis die recoleretur, dum tam Eccleſia illa non adhuc ſchiſmatica ita ſeruabat, eiuſdem fidem anniuerſario miraculo Deus aduerſus incredulos confirmabat. Notiſſimũ eſt, quod D.Epiphanius refert de fluuijs, ac fontibus in multis locis per illam diem in vinum conuerſis, & oculatus ipſe teſtis de fonte Cyberes ſe bibiſſe, ſicuti ex eo, qui eſt in Geraſa, fratres ſuos. Et quamquam ille Hær. 51. cum alijs multis nequaquam ſentiret, eadem die ſexta Ianuarij Redemptorem noſtrum baptizatum in Iordane fuiſſe, ſed prorſus Domini baptiſmum in ſextum Idus Nouembris reiecerat, & verum Natalis Domini diem non ſexta, ſed quinta Ianuarij accidiſſe proprio computo demonſtraret, idem tamen Epiphanius addit, non modo Deum illius Eccleſiæ fidem vndecima die Tybi, ſeu quinta Ianuarij confirmare, ſed ad Euangelicæ veritatis robur horam ipſam miraculi oſtendere; qua enim hora hauſerunt miniſtri, & ipſe dixit date Architriclino, aquæ illæ fontanæ, vel fluuitiales in vinum mutari palam eſse teſtatur. Verùm, ſicuti D.Gregorius Nanzianzenus orat. in S. Bapt. multis diſputat Eccleſiã Dei non omnia, quæ à Chriſto facta ſunt, eodem tempore, quo ille, peragenda ſuſcepiſſe, ita præter Baptiſmi tempus in ipſa Epiphaniæ celebritate ſuſceptum, ac olim prodigijs illuſtratum, idem S. Doctor de Quadragaſimali ieiunio confirmat, quod ab Eccleſia non eo temporis momento indicatur, quo Dominus, eiuſdem norma, ieiunaſſe prohibetur; ſanè ieiunij terminum potius, quam Baptiſmi Dominici diẽ ab Eccleſia immutatum exiſtimat Honorius de antiquo ritu Miſſæ lib. 3. cap. 45. qui etiam cauſas affert, cur ante Paſcha Quadrageſimale ieiunium ſeruetur. Quemadmodum autem non in omnibus ſemper magni exiſtimauit Eccleſia, vt Myſteriorum dies ſtrictiſſimè ijs reſponderent, in quibus origines incidiſſent, quoniam vnitatem fidei ab hac varietate diſcindi non putauerit; ita Deus ad augendam credentium fidem, vel infidelium perfidiam conuincendam, quod Eccleſia ſanciuerat, non ſemel ſuperadditis miraculis comprobauit. Iam ſupra indicauimus Annunciationis Dominicæ feſtum in pluribus Hiſpaniæ Eccleſijs celebre priſco more fuiſſe die 18. Decemb. Accidit aliquando, vt aduenientes ex Hiſpania

ſpania Monachi, Cluniacum à S.Odilone illius Monaſterij cœnobiarcha peteret, de more ſuo poſſe Annunciationis ſolemnitatem peragere 15. kal. Ian. Indulſit pius ille Pater, ſed nocturnæ viſionis indicio didicit minùs placere Deo, antiquam aliam apud Cluniacenſes conſuetudinem immutari, ſicut refert Glaber Rodulphus lib.3. hiſt. cap. 3. Nec enim Deus conſuetum ibi morem abrogari permiſit, qui communis reliquæ ferè Eccleſiæ eſſet, dum interim in Hiſpania veterẽ alium morem ſeruari non denegaret. Quantum vero, decreta Eccleſiæ de præcipuis feſtiuitatibus Deo curæ fuerint, ipſe docuit, cum Nicæni Concilij de Paſchate conſtitutionem non ſemel prodigijs confirmauerit, & aliquando non paſſus ſit per errorem violari. Confirmauit vtique anniuerſario Baptiſmalis fontis miraculo, quod Nicæna Synodus ſanciuerat in Marciliano Lucaniæ, ſicuti fusè, & eloquenter retulit Caſſiodorus lib.8. variar. ep.33., & Ebroduni in Gallia, vt ex Adone iam diximus, & in Oſem Luſitaniæ campo, vt refert Gregorius Turonenſis lib.1. de glor. Martyr. cap.24. Eodem autem modò, quo Eccleſia decreta probauit, noluit Deus Paſchale idem ſtatutum per errorem mutari. Tempore enim Zoſimi Papæ fons ille baptiſmalis, qui in parua Eccleſia Meltinæ, quotannis in ſacra Paſchatis nocte diuinitus replebatur, inducto in Paſchali computo errore, nequaquam exuberare potuit, ſed die Dominica, quæ rectæ computationi reſpondebat, hora tantùm competenti prodigioſa aqua iuſſu Dei comparuit, vt Paſchaſius Epiſcopus Lilibæi teſtis eſt inter S. Leonis epiſtolas. Ita Gallis, & Hiſpanis de vera Paſchatis die certantibus, dum Hiſpani ad 12. Kal. Apr., Galli vero ad 14. Kal. Maij Paſcha celebrandum contendunt, fons ille apud Hiſpanos iuſſu Dei litem diremit, quòd in Gallorum obſeruatione repletus rectè illos Paſcha celebrare oſtenderit, vt Sigibertus auctor eſt ad annum 573. Ex his omnibus igitur conſtare arbitror, quod quærebamus initio, Anniuerſarios nempe in martyrologio ſignatos dies, & tam ad Dei, Deiparæque Virginis, quam aliorum Sanctorum honorem aſſignatos, non ſemper cum diebus illis calendarum congruere, in quibus, quæ recoluntur euenerint, ſed in id præcipuè Eccleſiam incubuiſſe, vt repræſentata Myſteria temporum opportunitate conſtabilita, ita à fidelibus venerarentur, vt in fidei potius, morumq. prouectum, quam in præciſam dierum obſeruationẽ collimarent; Quæ verò Eccleſiaſtico decreto confirmata eſſent, vel Deus additis prodigijs comprobauerit, vel temerè immutari non permiſerit. Vt enim D.Auguſtinus docuit contra Fauſtum lib. 32. cap.12. *Ea anniuerſariè in Eccleſia celebrantur, quæ inſigniter excellentia certis diebus facta ſunt, vt eorum neceſſariam, ſalubremque memoriam feſtiuitas concelebrata cuſtodiat*; Non ita tamen, vt non alio, quam eo die memoriam celebritatis admittat. De dubia Epiphaniæ origine inquit, idem S. Doctor ſerm. 27. de temp. *In omnibus feſtiuitatem eſſe veram, quia in omnibus filius Dei creditur, & veneratur*. & Diuus Ioannes Chryſoſtomus de vario apud Orientales, & Occidentales Natalis Domini die addit Homil. 2. in Lucam *& illi, qui tunc dicunt naſci Saluatorem, & nos qui hodie dicimus naſci, vnum Dominum colimus, vnũ infantulum ſuſcipimus*. Optarunt equidem primi Concilij Toletani Patres in Sanctioribus ſolemnitatibus vnitatem, ſed ex diuerſitate fidem diſcindi, his verbis non conſenſerunt. *De celebritate feſtiuitatis Dominicæ Matris, cũ nihil fidei ſinceritas per diuerſitatẽ aduerſum incurrat, & vnitatẽ Catholicæ regulæ varietas nulla decerpat; Eſt tamen, quod niſi temporũ vnitate ſeruetur, & diſſidiũ indiſciſſæ vnitatis parturiat, & Sacramentorũ vnitate conſtare nõ valeat*. Quia, & ſi in omnibus vnitatẽ, & veritatẽ ſeruare Eccleſia ſemper ſtuduerit: attamen in veræ magis celebritatis vnitatẽ, quam in originariã kalend. conſonantiã ex dictis incubuiſſe apparet.

EPISTOLÆ

EPISTOLÆ
MARTYROLOGIO VETVSTIORI
SINE ALIO TITVLO PRÆFIXÆ,
ET IN EAS
NOTÆ, ET EXERCITATIONES.

Incipit Epiſtola Chromatij, & Heliodori Epiſcoporum ad Hieronymum Presbyterum.

DOMINO Sancto Fratri Hieronymo Presbytero Chromatius, & Heliodorus Epiſcopi in Dño Salutem. Cum Religioſiſſimus Auguſtus [a] *Teodoſius Mediolanenſium Vrbem fuiſſet ingreſſus, vniuerſoſque Epiſcopos Italiæ ad ſe* [b] *inuitaret, vt cauſam aliquantorum Epiſcoporum, qui ex Ariana fæce ſuas animas inquinaſſent* [d] *perquireret. Contigit, & noſtram paruitatem in eodem* [c] *deuenire concilio. In quo eum dicēda dicta eſſent, & definiēda definita, cæpit Chriſtianiſſimus Princeps S. Gregorium Epiſcopum Cordubenſis Eccleſiæ in eo præferre antiſtitem, quòd omni die, ſiue non ieiunans matutinas, ſiuè ieiunans veſpertinas explicans Miſſas, eorum Martyrum, quorum natalitia eſſent, plurimorum nomina memoraret. Factumque eſt, vt omnes pariter* [f] *ſtatuerent ad tuam ſcribere caritatem, quod vt* [g] *famoſiſſimus feriale de arciuis Sancti Euſebij* [h] *Cæſariæ Paleſtinæque Sacerdotis inquirens Martyrum ad nos dirigas feſta, vt poſſit hoc officium per tuam Sanctam induſtriam melius perfectiuſque Domini Martiribus exhiberi.*

a Theodoſius Auguſtus

b inuitaſſet Cob

d deeſt in Codice Epternacenſi.

c deueniſſe

f ſtatueremus

g famoſiſſimũ

h Cæſareæ

Reſcriptum

[a] Reſcriptum Hieronymi Presbyteri.

a Item Hieronymus Chromatio, & Eliodoro Scis Epis Hieronymus in Dõ æterno ſalutem.

CHROMATIO, & Heliodoro Epiſcopis Hieronymus Presbyter. Conſtat Dñum noſtrum omni die Martyrum ſuorum triumphos excipere, quorum paſſiones à S. Euſebio Cæſarienſi Epiſcopo [b] ſcripta reperimus. Nam Conſtantinus Auguſtus cum Cæſaream fuiſſet ingreſſus, & diceret memorato Antiſtiti, vt peteret aliqua beneficia Cæſarienſi Eccleſiæ profutura, legitur reſpondiſſe Euſebium opibus ſuis ditatam Eccleſiam nulla petendi [c] beneficia neceſſitudine compellente, ſibi tamen deſiderium immobile [d] ſteiſſe; vt [e] quicquid vbique in Republica Romana geſtum ſit erga Sanctos [f] Dñi, Iudices [g] Iudicibuſque ſuccedentes in vniuerſo orbe Romano ſollicita perſcrutatione monumenta publica diſcutiendo perquirerent, & quis Martyrum à quo Iudice, in qua Prouincia, vel Ciuitate, qua die, quaue paſsione perſeuerantia ſua [h] obtineret palmam, de ipſis arciuis ſublata, ipſi Euſebio Regio iuſſu dirigerent. Vnde factum eſt, vt idoneus relator exiſtens, & Eccleſiaſticam hiſtoriam retexeret, & omnium penè Martyrum prouinciarum omnium Romanorum diligens Hiſtoriagraphus declararet. Et quoniam omni die Sacrificium [i] Domino offerentes eorum nomina meminiſſent [k] ſtudentes; qua die ipſa, qua offerunt Sacrificium viatores Diaboli [l] extitiſſent martyrij ſui triumpho pollentes, atque ouantes ad regem ſuum [m] peruenire Chriſtum. Hac de cauſa [n] ſingulorumque dierum feſta conſcripſimus, vt iubere [o] dignamini perenne noſtræ paruitatis nomen memoriam habiturum fore credentes, cum diebus omnibus [p] per tot annorum feſta Sanctorum fuerint nominum [q] feſtiuitates celebrare. Et quoniam per ſingulos dies diuerſarum prouinciarum, diuerſarumque Vrbium pluſquam [r] octingentorum, & nongentorum millia martyrum nomina ſunt nominata, vt nullus ſit, qui non intra quingentorum numerum reperiri [ſ] poſſit excepto die Kalendarum Ianuariarum. Conſiderans inter [t] innumerabiles turbas lectoris animum vnum menſẽ poſſe laſſeſcere, ne idem [u] veniat ſuccincte, & breuiter eorum, qui ſunt in ampliſſima [y] feſtiuitate in ſuis bonis tantum pro omnibus moratus ſum, vt amputato faſtidio vnus de omnibus ſufficiat libellus aſcriptus. Sanè in prima parte libelli omnium Apoſtolorum feſta conſcripſimus, vt dies varij non videantur diuidere quos vna dignitas [z] Apoſtolos in Cæleſti gloria fecit eſſe ſublimes.

b *ſcriptas*

c *beneficij neceſſitate compelli*

d *extitiſſe*

e *vt quid quis vbique*

f *Dei*

g *Iudicibus ſuccedentes*

h *obtinuerit*

i *Deo offerens*

k *ſtudẽs, qui die ipſo quo offertur*

l *exiſterẽt martyri ſuo*

m *peruenerint*

n *ſingulorum menſium ſingulorumq. dierum*

o *dignati eſtis perennem noſtræ paruitatis memoriam fore credentes*

p *per tota anni ſpatia*

q *feſtiuitas celebrata*

r *octingentorum Martyrum nomina ſunt nominanda*

ſ *poſſit ubſcriptas*

t *innumeras turbas Lectorũ animum intra vnum menſem poſſe*

u *eueniat*

y *ciuitate*

z *Apoſtolica*

In

In Epiſtolas ſupraſcriptas.

ADNOTATIONES.

VEREOR, ne poſt acceptiſsimum doctis ferè omnibus doctiſſimi Baronij iudicium, tam de Chromatij, & Heliodori, quam Hieronymi Epiſtolis, Martyrologijs aliquibus vetuſtioribus præfixis, calculum iterare, audaciæ potiùs imputetur, quã veritatis amori. Quia tamen in huius Martyrologij limine eædem pariter proſtãt, ſicut etiam in fronte vetuſtiſſimi Martyrologij S. Vuillibrordi apud Bollandum, & Henſcheniũ, vnde varias appoſitas ſectiones excerpſimus, vt omnia candidè exhibeã, eas præterire non licuit. Sauſſaius, vt in multis à Baronio diſcedit, ita & in hac epiſtolarum cenſura. Nec enim tanti eſſe putat magni illius Cardinalis in eaſdem Epiſtolas argumenta, vt auctoritati Caſſiodori præponderent; quamquam in his ſe nolle immorari profiteatur, quòd facilia conciliatu ſint. At dum ſe caduceatoré largè promittit, vereor ne nouas ſuſcitet diſceptationes. Pacem inter Baronium, & Caſſiodorũ paruo negotio ſe compoſiturum pollicetur, *Si dicamus*, inquit, *illam, quæ commendatur à Caſſiodoro, Hieronymi epiſtolam perijſſe, nec enim quæ hodie circumfertur, hoc nomine, his pulcris characteribus, quibus quam laudat Caſſiodorus, inſignitur conſpicua renidet*. Quinam verò deficiant characteres non explicat; Catalogus equidem ille Beatorum, tanti ab eodem Caſſiodoro habitus, cum non hæreat ſubiunctus, nec alibi quouis ſubſiſtens appareat, dudum excidiſſe fateri conſentaneum magis putat. At quid quæſo erat ſeries illa Sanctorum tempore Vualfridi Strabonis, quæ Epiſtolam Hieronymi ad Heliodorum, & Chromatium conſequebatur, præterquam Beatorum Catalogus ille, qui vltra ſanguinis agones, coronas Virginitatis, & vitiorum corporis victorias in omnibus Sanctorum generibus contineret, niſi Martyrologium? Equidem epiſtolas noſtro Codici præfixas tale argumentum non tangit, cum plurimorum cuiuſque generis Sanctorum nomenclatura ſtatim ſubſequatur. Si ergò integra verba Caſſiodori, cum ijs, quæ Vualfridus enunciat conferantur, & inter hos Beda intercedat, vt ſupra etiam monuimus, nemo prorſus illos de diuerſis epiſtolis loquutos fuiſſe affirmabit, & iam à temporibus Caſſiodori ad Vualfridum, & deinceps Martyrologio ſub Hieronymi nomine epiſtolas eaſdem præfigi conſueuiſſe fatebitur. Fortaſſe nondum Caſſiodori ætate vox Martyrologij innotuerat, ſed quod ille viderat ab Epiſtolis, vt noſtrum, incipiens, Epiſtolæ nomine adornauerat. At Bedæ tempore Martyrologium iam dicebatur, & ex Hieronymi modeſtiſſima epiſtola Euſebio primus tribuebatur labor, ſicuti, & adhuc Cronicon Euſebij dicitur, quod non modo Hieronymus in latinam linguam conuertit, ſed etiam auctum in epitomen deduxit. Verùm, vt equa lance epiſtolarum quas dedimus pondus, & Baronij eruditiſſimi contra eaſdem energia argumentorum expendatur, libuit hic eadem verba adiectis argumentorũ neruis appendere, vt æquo inde lectori calculum ferre non pigeat.

Incipit epiſtola Chromatij, & Heliodori Epiſcoporum ad Hieronymum Præsbiterum. Hos fuiſſe Epiſcopos, D. Hieronymo amicitia, & familiaritate coniunctos nemo neſcit. Vtriuſque in operibus ſuis meminit, & primum inter Aquileienſes ſpectarę virtutis Præsbyteros numeratum, Heliodorum verò iam Epiſcopum Altinenſem eiuſdem Hieronymi litteris plurimum commendatum Aquileienſi

 Concilio

Concilio ſubſcripſiſſe ſcimus anno 381. Chromatium ſeriùs, & poſt Sanctum Valerianum ad Aquileienſis Eccleſiæ, quæ tempore Hieronymi chorus Sanctorum dicebatur, primatum aſcendiſſe notum eſt, vnde ratione dignitatis, non temporis, in epiſtola fuiſſe Chromatium Heliodoro præpoſitum, par eſt credere. Ita paſſim videre eſt apud S. Doctorem in præfationibus ad Tobiam, Salomonem, & Paralipomenon, in quibus Chromatium vocat Epiſcopum Sanctiſſimum, & doctiſſimum, & quem etiam Romana Eccleſia inter Sanctos veneratur die 2. Decembris.

Domino Sancto fratri Hieronymo, Ita conſtanter bini noſtri Codices, & antiquum S. Villibordi, *fratri*, non patri datam Epiſtolam legunt; ita etiam Maurolicys præfert, quamquam Molanus, & Baronius patrem, non fratrem ſcriptum inuenerint. Hinc facilè obiectum primum tollitur, quod Chromatius, & Heliodorus præter antiquum morem Epiſcoporum, qui Sinodi nomine ſcribunt, Hieronymũ patrem dixerint; nam fratrem hic apertiſſimè vocant, quemadmodum D. Hieronymi antiqua editio annorum 1484.

Cum Religioſiſſimus Auguſtus Theodoſius, *&c.* Plura aduerſus hanc narrationem objicit ſapientiſs. Baronius, & quòd ſub Theodoſio contra Arianos nullum memoretur à ſcriptoribus illius ſæculi Concilium, & quòd nec præſente Theodoſio Mediolani conuocari potuerit. Non in primo aduerſus maximum Tyrannum Italico Theodoſij aduentu, anno Imperij decimo, eſſe potuit, cum D. Hieronymus catalogum ſuorum operum retexens ad annum ipſius Theodoſij decimumquartũ, neque à ſe collecti Martyrologij, neque illius epiſtolæ meminerit. Non pariter in ſecundo ad Italiam Theodoſij aduentu aduerſus Eugenium, hoc eſt xvj., & poſtremo ipſius Imperantis anno, cum ſexta die Septembris victoriam conſecutus inde Mediolanum ſe contulerit, & ab hoc tempore ad diem 17. Ianuarij, quo obijt, omnia eius geſta Ambroſius, alijque Scriptores recenſeant. Hæc in notis ad Martyrologium, ex quibus iterum ad annum 388. num. 101. eaſdem epiſtolas explodit; & quamquam ex Caſsiodoro conſentiant D. Hieronymum breuem Sanctorum collectionẽ elaboraſſe, præfixam tamen libello epiſtolam dolet amiſſam, & ab imprudente, vel improbo alijs fuiſſe ſuppoſitas, eo prorſus argumento, quod talis Sancti Doctoris elucubratio in catalogo Eccleſiaſticorum ſcriptorum non fuerit recenſita, cum poſt annos quatuor ille librum de Viris illuſtribus ſcripſerit. At quamquam magni huius Cardinalis ſententias ipſe ſemper ſim reueritus, amore tamen veritatis ductus, licere mihi ſaltem duxi, qualeſcumque in mentem venerint ad ea, quæ objiciuntur, reſponſiones proponere, vt qui in eius opinionem deinceps, his penſatis abierit, nodos ſoluat, & quæſitam veritatem illuſtret. Validiora, quæ ad Epiſtolæ Chromatij, & Heliodori fraudem detegendam Baronius eruditiſſimus acuit argumenta negatiua prorſus ſunt, nimirum ſcriptorum illius ſæculi ſilentium, Ambroſij præcipuè, qui nihil de Concilio Mediolanenſi ſcripſerit, & Hieronymi pariter, qui Synodicæ illorum, vel propriæ epiſtolæ, cui martyrologium ſubnecteretur, non meminerit, cum præſertim ad calcem Eccleſiaſticorum ſcriptorum 14. Theodoſij anno, vel Chriſti 392. quæcumque ſcripſerit, ita recenſeat, vt omnino poſt hunc annum Sanctorum martyrum Indicem conſtruxiſſe dicendum ſit. At hæc non tanti facienda videntur, vt ex his Epiſtolæ illæ explodi debeant, cum ex iiſdem magni Viri Annalibus omnia plana ſint. Dolet is ad annum 382. num. 24. ex vndecima Hieronymi epiſtola plura ſub Damaſi nomine eiuſdem Sancti Doctoris reſcripta perijſſe, eaque præſertim, quæ ex diuerſis Eccleſiarum Concilijs, Romã perlatis conſultationibus ſcripta reliquerit, & de quibus ita ille teſtimonium afferat, *Ante annos plurimos cum*

in

in chartis Eccleſiaſticis iuuarem Damaſum Romanæ Vrbis Epiſcopum, & Orientis, & Occidentis Synodicis conſultationibus reſponderem, &c. hiſq; addit Baronius non modo, ea omnia, ſed ipſa etiam Conciliorum egregia monumenta ſimul periiſſe. At de Apoſtolicis huiuſmodi ad Synodicas epiſtolas reſponſionibus, quas ante annum 384. quo Damaſus eſſe deſijt, ſcriptas eſſe neceſſe eſt, nequaquam expreſsè meminit Hieronymus in catalogo, ſiue quia proprio nomine datæ non eſſent, ſiue, quia in vno epiſtolarum volumine cuius meminit, ſimul continerentur. Cur ergo alia epiſtola, cui ſubnectebatur Martyrum Index ſub eodem Epiſtolarum, vel reſponſionum Synodicarum titulo amplecti non poterat, & vel in eodem epiſtolarum Codice contineri, vel ſeiunctim etiam in Catalogo non memorari, vt de alijs Synodicis epiſtolis clarum eſt? Equidem, vt aliàs lectores monimus Epiſtolæ nomine hoc Martyrum opuſculum vocauit Caſſiodorus, & reſponſio ad Synodicam Epiſcoporum Mediolanenſis concilij epiſtola illa etiam dici poterat. At quanta numerat Caſſiodorus D. Hieronymi opera, quæ nec in Catalogo indidicata, neque vllis manifeſta hodie ſunt, quæ Hieronymi non fuiſſe, hoc ſolo ſilentij argumento incongruum penitus negare eſſet? Nonne D. Auguſtinus lib. de Hær. ad Quodvultdeum in fine alium librum de hæreſibus Hieronymo tribuit, & doluit, non inueniri, ſicuti librum de reſurrectione carnis? Hos verò quis nos docuit, an ante, vel poſt catalogum exarauerit S. Doctor, qui omnia à ſe ſcripta non recenſuit, & quorum plurima Baronius ipſe numerat ad annum 420. num. 42. Hoc igitur argumento epiſtolæ Martyrologio præfixæ non exploduntur; nec alio validiori vrgentur, quòd ſcilicet Concilium Mediolanenſe circa hæc tempora conuocatum non fuerit, vt inde, vel à Synodo, vel Synodi nomine epiſtola ſcribi ad Hieronymum non potuerit. Equidem planè conſtat anno Domini 390. Mediolani Concilium congregatum, & quod mirandum videtur doctiſſimus idem Annalium ſcriptor, eodem pariter anno, & ipſo Theodoſio in Italia, & Mediolani agente collectum fuiſſe teſtatur. At ſicuti probabile eſt inter cætera ad Ariani Seminis reliquias euellendas Synodum fuiſſe coactam, ita dum ſuaderi aliquibus rationibus poteſt, id in primo Theodoſij ad Italiam aduentu accidiſſe, de ſecundo eiuſdem Theodoſij in Italiam reditu ſilebimus. Quanta ſemper fuerit pietas Theoſij, quantoue ſtudio hæreſes omnes extirpare curauerit, non eſt hic opus referre. Plures eruperunt eius ſæculo nouæ hæreſes, ſed Ariana non penitus deſierat; Quamquam enim Sanctus Valerianus Aquileienſis Epiſcopus Chromatij anteceſſor, qui biennio tantùm ante Mediolanenſe Concilium obierat, ex diœceſi ſua omni conatu Arianiſmum extinguere laborauerit, non tamen certum eſt Italiam reliquam ab hiſce ſordibus fuiſſe purgatam; quinimmo cum Theodoſius legem contra Arianos tulerit eodem anno, quo in Italiam venit, ſiue adhuc Cõſtantinopoli ageret, vt editus Codex habet 6. Idus Auguſti, ſiue iam Italiam teneret, vt opinatur Baronius, tali quidem edicto Arianos exagitare voluiſſe probabile eſt, illos ſcilicet, qui reſcripto Valentiniani pro Arianis ſectantibus profeſſionem Ariminenſem innixi, eodem tanquam à Theodoſio promulgato vterentur, q̃ eius nomen inſcriptum de more præferret; At in illos cogitãs Theodoſius animaduertere, edictũ aliud præmittere expediebat. Nec difficile admodũ erat, ex Conciliabolo Ariminẽſi Epiſcopos aliquos adhuc ſupereſſe huiuſmodi labe infectos, vt in Epiſtola, quam diſcutimus, continetur. Si quis vero Concilium Mediolanenſe adhoc vocatum fuiſſe negaret, improbabilis adhuc coniectura non eſſet, quòd ante Synodum à Baronio relatam alius, Epiſcoporum Conuentus Mediolani præceſſerit, ſiuè conuocatis à Theodoſio pro pace Eccleſiæ Epiſcopis, ſiuè ſponte ad illum pietate conſpicuum accurrentibus; quandoquidem non tan-

H 2 tum

tùm clades Theſſalonicenſis Concilium Mediolanenſe præceſſerit, ſed etiam Theodoſij pœnitentia, ut idem Baronius oſtendit. Profectò aliquem Epiſcoporum conuentum Mediolani fuiſſe, antequam Theodoſius iniuſtam Theſſalonicenſium cædem deſtinaſſet, ex D. Auguſt. lib. 5. de Ciuitate Dei cap. 26. elici poſſe videtur, dum eius religioſam humilitatem laudat, quando Theſſalonicenſium grauiſſimum ſcelus, *cui iam Epiſcopis intercedentibus promiſerat indulgentiam*, vindicare quorundam tumultu coactus, Eccleſiaſtica coercitus eſt diſciplina. At cùm non ſemper Mediolani poſtquam in Italiam aduenit Theodoſius moram traxerit, ſed præter breuem Aquileiæ, & Veronæ ſtationem, Romam ſe contulerit, ibique ad plures menſes permanſerit, ac deinde Mediolanum anno 390. redierit, Synodum vtique, cuius S. Ambroſius meminit in reditu, ſeu ſecundo aduentu Mediolanum (aduentus enim poſt longam moram in Vrbe Romana non incongruè appellaretur reditus) collectam fuiſſe ex eiuſdem Ambroſij ad Theodoſium epiſtola non obſcurè deducitur. Iam exoratus pro Theſſalonicenſibus fuerat ab Ambroſio, & poſt Theſſalonicenſem vindictam, iam illum, ad quẽ ſcribit, in aduentu ſuo ita declinauiſſe fatetur Ambroſius. *Vnde colligi poteſt, quod non ingrato aliquo affectu aduentum tuum, ſemper mihi antehac exoptatiſſimum declinare potuerim*; Quin etiam ſequentibus verbis eidem Imperatori obiecerat cauſam abſentiæ ſuæ, quòd nimirum particeps ſecretorum non fieret, vt loqui poſſet: *Emori tamen voluiſſem, quam aduentum tuum biduo, aut triduo non expectare; ſed quid facerem non erat. Factum eſt in Vrbe Theſſalonicenſium, quod nulla memoria habet, quod reuocare non potui, ne fieret. Immo quòd ante atrociſſimum fore dixi, cum toties rogarem*. Igitur Theodoſium Ambroſius pro remiſſione pœnæ Theſſalonicenſium prius rogauerat, & ipſum allocutus fuerat antequam Mediolanum iterum rediret. Sed de Concilio ſtatim ſubiungit, *Et quod ipſe, ſero reuocando, graue factũ putaſti, hoc factũ extenuare non poteram. Quando primũ auditũ eſt, propter aduentũ Gallorum Epiſcoporum Synodus conuenerat, nemo non ingemuit, nullus mediocriter accepit, non erat facti tui abſolutio in Ambroſij communione*. Rectiſſimè ergo Mediolanenſe Concilium in Epiſtola, quam diſcutimus, à Baronio reiecta enunciatum eſſe conſtat, & præſente in Italia Theodoſio conuocatum. Nec de primo ſtatim aduentu in Italiam, & Mediolanum intelligi hæc poſſunt, cum Paulinus in vita Ambroſij teſtis ſit, quòd Theſſalonicenſem cladem præceſſerit alia publica Ambroſij in Theodoſium increpatio pro edicto incenſæ Iudæorum Synagogæ reſtituendæ, cuius rei geſtæ hiſtoriam Ambroſius ad Marcellam ſororem ſuam retexuit. At cum de Theſſalonicenſi clade, idem Sanctus Doctor, in ipſo ſtatim aduentu loquatur, dum Synodus iam cogebatur, clarum eſt, de ſecundo ad Vrbem Mediolanenſem reditu intelligi debere. *Ambroſius enim*, inquit Theodoretus lib. 5. cap. 17. poſt Theſſalonicenſem vindictam *Imperatori Mediolanum aduentãti, & in ſacrum templum ingredi cupienti extra ſacra veſtibula obuiam procedit, &c.* Rectè hinc Baronius in annum 391. Concilium Mediolanenſe repoſuit, quod benè etiam conuenit cum Chromatij, & Heliodori Epiſtola; ſi enim hæc ſcripta eſſet anno 388., ſub quo eandem in Annalibus exagitauit, dubitari etiam de ſinceritate potuiſſet, quod Chromatius non eſſet adhuc Epiſcopus Aquileienſis, ſed circa huius anni finem ſuffectus fuerit Sancto Valeriano eiuſdem Ciuitatis Epiſcopo, vt Baronius idem anno 388. num. 34. recenſuit: cum ſcilicet Ambroſius Aquileiæ eſſet, poſt nuncium incenſæ ſynagogæ die Kal. Auguſti. Quæ omnia, non minus cum epiſtola Martyrologio præfixa mirè conueniunt, quam cum Mediolanenſe Concilio, cum Chromatij, ac Heliodori Epiſcoporum ætate, & aduentu Theodoſij Mediolanum, ſiue is primus,

ſiue

ſiue ſecundus ad illam Vrbem numeretur, qui primus in Italiam omnino fuerit. Ex hoc igitur capite, quæ ad epiſtolarum fraudem arguendam afferebantur, ita euaneſcere viſa ſunt, vt de alijs, quæ obijciuntur, deſperandum non eſſe crediderim.

Vniuerſos Italiæ Epiſcopos, &c. Iure hìc nemo dubitabit, ſi ex Gallia D. Ambroſio teſte, Epiſcopi ad Synodũ Mediolanenſem, ſub aduẽtu Theodoſij conuocati cõuenerant, quin ex vniuerſa Italia vocati etiã fuerint, & non impediti aduenerint.

Ob cauſam aliquantulorum Epiſcoporum, &c. Quamquam ex epiſtola Maximi, ſiue Imperatoris, ſiue Tyranni, quæ primo Conciliorum Tomo ex antiquo Codice Baſilicæ Vaticanæ proſtat, Italiam omnem cum Africa, Gallia, Aquitania, Hiſpania Niceni Concilij decreta ſuſcepiſſe appareat, & hinc in epiſtolis Martyrologij fraudis ſuſpicio oriri poſſet, ſi quis tamen recolat anteactos Iuſtinæ Matris Valentiniani conatus, vt non ſolum in Italia Ariani tolerarentur, ſed ijſdem Baſilicæ traderentur, non ita difficile exiſtimabit reliquias adhuc Arianorũ in Italia ſub aduentum Theodoſij ſuperfuiſſe, & nonnullos adhuc Epiſcopos, quos Synodus, vel purgaret, vel condemnaret, aduixiſſe. Ablatas Catholicis Epiſcopis, ſiue Sacerdotibus Eccleſias, in fine eiuſdem Epiſtolæ Maximi Tyranni, ita quiſque legere poteſt. *Vnde æquum admodum eſt, ne Sancto Nomini dicata conuellas, Italiam omnem, & Venerabilem Romam, cęteraſq. Prouincias ſuis Eccleſijs, ſuis Sacerdotibus reddas.* Hæc tyrannus non Tyrannicè Imperatori à Matre decepto ſcribebat. Maximus is eſt, qui occiſo Valentiniano Theodoſium coegit in Italiam venire, & cuius Epiſtolæ etiam Ruffinus meminit lib. 11. cap. 16. Nec mirum eſſet Arianam labem adhuc in Italia latere, quòd nec Gentilitas ex ipſa Romana Vrbe adhuc propalam exularet. Non me hic fugit doctiſſimum Baronium exiſtimare Concilium Mediolanenſe coactum tantùm eſſe ad hæreſim Iouiniani damnandam, ſeu potius eiuſdem Romanam cenſuram vulgandam, ſed neque id facile deducitur ex epiſtolis Syricij Papæ, & Ambroſij, neque eſſet inconueniens, vt Concilium pro plurium errorum vendicatione cogeretur. Ætas profectò illa, vt diximus, hæreſibus admodum ferax fuit, Manichæis præſertim in Iouiniano repullulantibus, & Ariannis in plura agnomina, & factiones diuiſis: dumq. Acta conciliorum penitus deſunt, non eſt cur epiſtolam ſub Chromatij, & Heliodori nomine, ex eo quod de aliquibus Epiſcopis Ariano commercio inquinatis meminerit, fraudis arguamus, cum ante biennium Iuſtina Arianis apertè fauiſſet. Ex Conſtitutione inſuper Theodoſij circa idem tempus Concilij, & in ipſa vrbe Mediolani promulgata contra omnes hæreſes, quæ non modo Italiam, ſed vniuerſam ferè Eccleſiam maculabant, indictum tunc fuiſſe Concilium facile quis exiſtimaret, præcipuè verò aduerſus Conciliabula Clericorum Arianæ hæreſi fauentium. Cum autem edictum illud Theodoſij in quo de Epiſcopis hæretica labe inquinatis mentio inijcitur, mirè cum epiſtola ex hoc capite à Baronio doctiſſimo mendacij inſimulata congruat, ex ipſis Annalibus hic integrũ non pigebit referre ſub anno 389. num. 76. *Hi, qui ſacri dogmatis retinent Principatum, hoc eſt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, atque Lectores, & qui Clericatus velamine Religioni maculam conãtur infligere ſub cuiuslibet hæreſis, ſiue erroris nomine conſtituti, ex funeſtis Conciliabulis, ſeu intra Vrbem, ſeu in ſuburbanis eſſe videantur, omnino propellantur. Dat. vi. Kal. Decẽbris Mediolani Timaſio, & Promoto coſſ.* hoc eſt iuxta Cuſpiniani epocham anno Xp̃i 389. poſtquam ſcilicet Roma Mediolanum Theodoſius redierat. Cur enim Ariani ab hac lege excludendi eſſent, qui nuper obijciebant Ambroſio, in redemptionem captiuorum ſacra vaſa cõfregiſſe? vt ex eius epiſtola 57. ipſe refert Baronius ad annũ 387. n. 61.

San-

Sanctum Gregorium Cordubenſis Eccleſiæ Antiſtitem, &c. Difficile non eſt, præter vniuerſos Italiæ Epiſcopos,aliquos etiam ex Hiſpania aduenisse ad Mediolanenſe Concilium,ſicuti de Gallicanis Sanctus Ambroſius meminit. De Sancto hoc Cordubẽſi Epiſcopo nullum fateor genuinum monumentum hucuſque inuenire licuit, niſi idem cum Sancto Gregorio Bætico dicatur,& ab Illiberina eiuſdem Bæticæ Hiſpaniæ Prouinciæ Eccleſia ad Cordubenſem, vel è contra tranſlatus. Sanctum equidem Gregorium Bæticum,hoc tempore Sanctitate,& literis conſpicuum floruiſſe,ex Catalogo Sancti Hieronymi liquet,& de eo pluribus agit Baronius ad annum 388., ſicuti in Martyrologio ad diem 24. Aprilis. Sed hic Eliberi, ſeu Illiberi, & Granatenſis Epiſcopus nuncupatur,non Cordubenſis, qui nõ modo huius Concilij tempore floruit, ſed ad vixit etiam poſt annum 392. ex eodem D.Hieronymo Arianorum expugnator egregius. An Gregorius aliquis rè uera hoc tempore fuerit Cordubenſis Epiſcopus, non mihi adhuc bene liquet. Equidem ſi Higinus idem ſit, ac apud Seuerum Adiginus, vt coniectatur Baronius anno 387. num.52.& 54.,qui fuit Confeſſor illuſtris, & Priſcilliani Hæreſiarchæ Antagoniſta, facile accidere potuiſſet, vt hic diem clauſiſſet extremum, & Gregorius eidem in Cordubenſi Eccleſia fuiſſet ſuffectus,cum D. Ambroſius, ita eius iam morituri exilium ſub Maximo Tyranno, quòd Epiſcopis eius aſſeclis communicare noluerit, graphicè deſcribat. *Higinum Epiſcopum Senem in exiliũ duci comperi, cui nihil iam niſi extremus ſupereſſet ſpiritus. Cum de eo conuenirem Comites eius, ne ſine veſte, ſine plumario paterentur extrudi Senem, extruſus ipſe ſum.* Gregorius quidem Beticus, & Eliberi Epiſcopus adhuc, dum librum de ſcriptoribus Eccleſiaſticis cõſcriberet D.Hieronymus,adviuebat,& Gregorius cognomento Hiſpanienſis ab eodem memoratur in Chronica inter Epiſcopos, qui maxime Arianos auerſati fuerint; ſicut Hiſpanienſis pariter dicitur, & laudatur à Theodoſio Imperatore in reſcripto apud Baronium anno 388. num.96. An Cordubenſis dici Gregorius Bæticus potuerit, quòd inſigne prodigium aduerſus Oſium Cordubæ ediderit pro catholica fide, quemadmodum Iſidorus ex Marcellini, & aliorum ſchiſmaticorum libello narrat? Sed hæc,quæ Baronio non arridẽt,ſummè placent Tamayo in Martyrologio Hiſpano, in quo, non modo duo hoc ſeculo Gregorij Illiberini Epiſcopi venerãtur, ſed duo etiã Cordubenſes. At mihi cum ſuo Dextro, Biuario, ac alijs huius farinæ ſcriptoribus omninò Tamayus valeat.

Quòd omni die, ſiue non ieiunans Matutinas, ſiue ieiunans Veſpertinas explicans Miſſas, &c. Duo in his diſplicent, & fraudem ſuadent magno annalium conditori Baronio. Primùm, quod hoc tempore,quinta tantùm feria maioris hebdomadæ, Catholicę Eccleſiæ mos eſſet,ex Auguſtino ep.118. cap. 5. huiuſmodi Miſſas celebrare; deindè quòd impoſtura ſit aſſerere Gregorium ieiunij tempore Natalitia Martyrũ agere, contra Eccleſiæ conſuetudinẽ, & canones Conciliorũ. At nequaquã D.Auguſtin. negare videtur,aliquãdo Miſſas in Veſperis celebrari vſitatum in Eccleſia fuiſſe, ſed quinta id magis feria conſuetum affirmat. Nam in eo incumbens, vt explicaret Ianuario ſingularum Eccleſiarum conſuetudines, quæ neque Diuinis ſcripturis, neque ſanctionibus Conciliorum, aut vniuerſæ Eccleſiæ moribus aduerſarentur,tolerandas eſſe, non damnat in quinta feria Miſſas celebrantes, ſiue mane, ſiue in Veſperis, hoc eſt mane pro his, qui non ieiunabant, Ita enim ait cap.7. *Et quia nonnulli etiam ieiunium cuſtodiunt,mane offertur Chriſto propter prandentes, quia ieiunia ſimul, & lauacra tolerare non poſſunt, ad veſperam verò propter ieiunantes*, ex quibus verbis,ſicuti non obſcuræ educitur, in aliquibus ſaltem Eccleſijs morem fuiſſe,Miſſas in Veſperis celebrare, vt de Gregorio

gorio

Digitized by Google

gorio Cordubenſi hic aſſeritur, ita clarum eſt, reliqua, quæ de feria quinta, vt ſingularia afferuntur, non veſpertinam abſolutè Miſſam reſpicere, ſed veſpertinam Miſſam à non ieiuno celebrandam, quod extram quintam ſacræ hebdomadæ feriam vetabatur. Ita in Conc. Cartag. 3. can. 29. cauetur, vt Sacramentum altaris non niſi à ieiunis hominibus celebretur, excepto vno die anniuerſario, quo Cœna Domini celebratur. De verſpertinis, & matutinis Miſſis extat memoria in can. 30. Concilij Agathenſis ſub Symmacho, quod ex Codice Nicolai Fabri reſtituit Fronto Duceus, & confirmatur ex Gratiano de conſecr. diſt. 5. t. 13. De Miſſis pariter veſpertinis apertè meminit Vualfridus Strabo de reb. eccl. cap. 23. his verbis, *Tempus autem Miſſæ faciendæ ſecundum rationem ſolemnitatum diuerſum eſt. Interdum enim ante meridiem, interdum circa Nonam, aliquando ad Veſperam, interdum noctu celebrantur*. Et de moribus Eccleſiarum communicandi in veſperis quædam habet cap. 20. Quia verò in his parum etiam ſolicitus immoratur Baronius, quaſi hæc rationum momenta ad epiſtolarum fraudem detegendam, & ipſe non magnifecerit, impoſturam magis vrget ex eo, quòd in diebus ieiunij, Martyrum natalitia celebrare, de more Eccleſiæ non eſſet. At quicquid ſit de vetitis natalitijs Sanctorum die ieiunij recolendis, quod ex Canone 51. Laodicenſis Concilij, id tantùm in Quadrageſima vetantis, vniuerſim elicit eruditiſs. Baronius, non videtur ambigendum, de ſolemni Martyrum feſtiuitate tunc cautum ſolummodo eſſe; nam quotidie commemorationes Martyrum, nominibus tantum explicatis peragi poſſe, & conſueuiſſe, cum epiſtola Chromatij, & Heliodori, Sanctus Gregorius Papa in celebri ad Eulogium Alexandrinum Epiſtola apertiſſimè conſentit. Poſtquam enim ſe Codicem habere profitetur in quo diſtinctis per dies ſingulos paſſionibus omnium ferè Martyrum nomina comprehenderentur, addit. *Atque quotidianis diebus in eorum veneratione Miſſarum ſolemnia agimus*. At ſicuti nemo de impoſtura epiſtolæ Gregorij dubitauit, etiamſi quotidianam, non exceptis ieiunijs, celebrationem Miſſarum in Martyrum veneratione expreſſius oſtendat, quam epiſtola Chromatij ad Hieronymum, ita nec reijci inter adulterina debet, quòd de Gregorio Cordubenſi refertur, non Miſſas de feſtiuitate Martyrū quotidie per egiſſe, ſed *eorū Martyrum quorū Natalitia eſſent*, hoc eſt, vt eorum, quorum dies Natalis anniuerſarius intercurreret, ſola plurima nomina memoraret, quod nequaquam vetitum inuenitur. Sanctus certè Aſterius Amaſeæ in Ponto Epiſcopus, qui vixit circa annum Dñi 400., oratione in Sanctos Martyres inquit ex interpretatione Combefis. *Quo circa, vt aliquis ſedulus eſſet Martyrum amans, atque omnium paſſionibus feſti vellet celebritatem litare, ne diem quidem in anno non feſtiuum præteriret*. Quod ſi illicitum quotidie fuiſſet, quotidianas Martyrum celebritates non laudauiſſet. Et quid aliud Epiſcopi Synodi Mediolanenſis à Hieronymo petebant, niſi quod ex Bibliotheca Euſebij Cæſarienſis plura Sanctorum nomina diligentiùs colligeret, vt hinc officium commemorationis melius, perfectiuſque Martyribus exhiberi poſſet? eodem prorſus modo, quo poſt bina ſæcula Sanctum quoque Gregorium Pontificem obſeruaſſe conuincitur.

Factumque eſt, vt omnes pariter ſtatuerent ad tuam ſcribere charitatem, quòd, vt famoſiſſimus, feriale de Arciuis Sancti Euſebij Cæſariæ, Paleſtinæque Sacerdotis inquirens, Martyrū ad nos dirigas feſta, &c. Diuerſimodè hæc ſonāt tam in antiquis noſtris Codicibus, quam in his, ex quibus eaſdem epiſtolas ediderunt Maurolycus, Molanus, & Baronius. Ita enim omnes legunt, *Factumque eſt, vt omnes pariter ſtatueremus ad tuam ſcribere charitatem, vt famoſiſſimos feriales de Archiuis Sancti Euſebij Cæſareæ Paleſtinæ Epiſcopi inquirens, Martyrum ad nos dirigas feſta,*

ſta, vel vt addit Maurolycus *notata feſta*. Senſus autem ex primis verbis elici poteſt, vt D.Hieronymus, iam in Eccleſia pluribus operibus famoſiſsimus, ex Archiuijs, ſeu Bibliotheca Euſebij feriale inquirens, hoc eſt inquirendo componens, ſignata Martyrum feſta ad Epiſcopos Italicos dirigeret; vel intelligi poteſt, ex famoſiſſimis Euſebij ferialibus feſta à Hieronymo excerpi debere, vt Occidentalibus communicaret. At quamuis vtrumq; tolerari poſſit, cum apud neminem de huiuſmodi Euſebij famoſiſsimis ferialibus aliquid legere contigerit, niſi vt infra adnotabimus, apud auctores vitæ S.Syluestri, & S. Valeriani minùs probatę vetuſtatis ſcriptores, prima lectio magis arridet, hoc eſt, vt ex Euſebij eiuſdem opere de Martyrijs, feriale, ſiuè feriarum ſacrarum codicem Hieronymus conſtrueret, vt re vera ex reſpõſione id perfeciſſe cognoſcitur, & Epiſcopi optabant. Non tamen negarem ad vſum Eccleſiæ Euſebium etiam feriale volumen ordinare potuiſſe, quòd pro Eccleſiaſtico vſu iuſſu Conſtantini, non paucos codices Conſtantinopolim tranſmiſerit, vt ſuo loco animaduertimus. Barbara quidem vox feriale eſt pro feriarum Indice, ſeu Kalendario; ſed in Chromatij, quæ reſtant fragmentis, non diſſimilis eſt vox Mercatus pro Nundinis, qua non ſemel vſus eſt in Homilia de Beatit., vt inde ſcire poſſimus, Sanctum Epiſcopum, ſi auctor Epiſtolæ fuit, latini ſermonis candori minus accuratè incubuiſſe. Feriale ideo dictum putarem volumen illud, quia in eo feſtiuitates; quas D. Aſterius hom. v. in feſtum Kalendarum *ferias diuinas* dixit, adnotarentur; & quamquam non me lateat, feriarum in Eccleſia nomen ante Syluestrum Papam in vſu fuiſſe, ſicuti pluribus in locis adnotauit Baronius doctiſſimus: non eidē tamen facile concederem, ideo Sancti illius Pontificis Acta mendaciſſima eſſe, quia ablatis per hebdomadam Idolorum nominibus, dies appellandos decreuerit per feriarum numerum, puta primam, ſecundam, & deinceps ad Sabbathuna vſq; Aliud enim eſt S.Syluestrum hanc numerandi rationem primum inter Chriſtianas induxiſſe, quod falſum eſſe eruditiſſimo Baronio concederem, aliud Romanis, vel in Romana Eccleſia præcipiſſe, vt in poſterũ ad dies ſignificandos, his feriarũ nominibus, & computo vterentur, ꝗ plures vti verũ ſuſcipiũt, & præcipuè Rabanus, qui lib. 2. Inſtit. Cleric. cap. 46. ita de ferijs ſcripſit. *Feria à fando dicũtur, ob quā causā Syluester Papa primus apud Romanos conſtituit, vt dierũ nomina, quæ antea ſecundū nomina Deorum ſuorum vocabant, id eſt Solis, Lunæ, Martis, Mercury, Veneris, Saturni, ferias deinceps vocarent, id eſt prima feria, ſecunda feria, tertia feria, quarta feria, quinta feria.* non ita tamen diem Dominicam primam feriam appellari mandauit Pontifex ille Sanctus, vt portentoſum mendacium Baronius inde exiſtimauerit in illius Actis contineri, quippe idem Rabanus ſubdat, *Sabbathum autem antiquo legis vocabulo vocari præcepit, & primam feriam Dominicā, eo, quod Dominus in illa reſurrexit.* Ex hac ergò feriarum lege, Conſtantino regnante ſancita, ſicuti dies intra hebdomadam conſtituti, feriæ aliquibus, etiam ex antiquis dictæ, in vniuerſa Eccleſia deinceps vocari cæperunt, ita Kalendarium, quod celebritates Martyrum quotidie indicaret, facile feriarum Codex, vel feriale dici potuit, & hoc nomen ab Epiſcopis Chromatio, & Heliodoro in eodem ſæculo vſurpari. Si cui vero etiam Arciui, ſeu Archiuij vox diſpliceret, ſciat Tertullianum aduerſus gentes cap. 19. eadem vſum eſſe, cum D.Ignatio in ep. 9. ad Philadel. ac Concilio Afric. ſub Innoc. Primo, ſicuti Hieronymi tempore Ruffinus Aquilcienſis in interpretatione Ioſephi lib. 2. de Bello Iudaico. & deinde auctor vitæ Gelaſij Primi in libro Pontificali vſi ſunt.

; *Sancti Euſebij Cæſarea Paleſtinæque, &c.* Ad Euſebij Paleſtini, ſeu Pamphili Epiſcopi Cæſarienſis, titulum Sanctitatis, non modo in præuijs ad Martyrologium diſſertationibus

tationibus exhorruit hæreticorum hoſtis Baronius, ſed ita acriter in Annalibus excanduit, vt planè eum iam ab hæreſi defendere nil aliud eſſe profiteatur, *quam Eccleſiam Catholicam impugnare*. Fateor me initio, cum viderim, tam in epiſtola Epiſcoporum Synodica, quam in aſcripta Hieronymo reſponſione ſanctitatis nomen Euſebio tributum, & in aliquibus Martyrologijs pro Sancto memoratum inuenerim, hæſitaſſe, & antiquos Patres, hiſtoricoſque ad eius ætatem proximiores laborioſè euoluiſſe, ſi forte de Ariana labe, cuius illum Sancti Athanaſius, Epiphanius, Theodoretus, Hieronymus, & quintæ Synodi acta manifeſtè inſimulant, excuſari poſſet, vel aliquando reſipuiſſe conſtaret: ex eo præſertim quòd vetuſtius noſtrum Martyrologiũ eadem, qua Vſuardus, & Maurolycus die 11. Kal. Iulij ipſius Sanctitati ita videatur aſtipulari, *In Cæſarea depoſitio Euſebij Epiſcopi*. At quicquid afferant alij, me hic cum doctiſſimo Baronio ſentire profiteor, & quamuis aliqua pro Euſebij reſipiſcientia, & ſanctitate cumulauiſſe fatear, plus tamen ponderis in contraria aſſertione inueniſſe. Ne tamen fucum illis faciam, qui eruditiſſimi alioquin Euſebij miſerentur, & eidẽ fauẽt, libuit in vtramque partem exerceri, & poſtquam ad epiſtolas martyrologio præpoſitas notas expleuerim, de Euſebij aſſerta ſanctitate exercitationem non minus dare placuit, quam ſuo loco, quis nam Sanctus Euſebius ille eſſe potuerit in noſtro Martyrologio memoratus, pro viribus explicare. Verùm quamuis omni ſanctitatis titulo Euſebiũ Pamphili exuendum eſſe exiſtimauerim, ex eo potiſſimum, quòd ita D. Hieronymus ſenſerit, cui in hæreticorum cenſura primas detulit in Romano Concilio Gelaſius, ex hoc tamen capite epiſtolas, quas diſcutimus, vti ſuppoſititias reijciendas eſſe non putarem; potuit enim à librario aliquo, & exſcriptore nouitio nota ſanctitatis appingi, quòd ita ille deceptus in eodem, cui præfigebantur, martyrologio ſanctum Euſebium Cæſarienſem Epiſcopum adnotatum inuenerit, ac facile ex vno Cæſarienſi Paleſtino Euſebio in alterum Cęſarienſem Cappodocem digredi contigerit, vt ſuo loco docebimus. Nec difficile eſſe potuit, vt Chromatius, & Heliodorus, quibus minus proſpectus eſſet Euſebij Pamphili in hæreſim Arianorum relapſus, de more illius ſæculi, Euſebio Sanctitatis notam, præcipuè officij, & dignitatis ratione tribuerint, non autem Hieronymus à cuius ſtylo Sanctum dicere Euſebium, prorſus abhorrere fateor: librarius verò eandem etiam notam in epiſtola Hieronymi nuncupata addiderit. Profectò eodem, quo D. Hieronymus viuebat, ſæculo, ſanctitatis titulus facilè à Viris doctis, pijſque tribuebatur illis, qui dignitate, vel pietatis opinione florerent, non longe ita ab antiquo Eccleſiæ, & D. etiam Pauli more abeuntes, quo Sanctorum nomine Chriſtianos omnes amplecterentur. Idem certè D. Hieronymus Melaniam ſeniorem non ſemel Sanctã dixit, & tamen Origenis erroribus imbutam à Catholico tramite deuiaſſe cõſtat, & ſi Baronius reſipuiſſe coniectetur; anno 409. n. 30. ita aduerſus Luciferianos de Lucifero Calaritano Epiſcopo male ſentiens, Beatũ tamen appellare non deſijt. *Cogor*, inquit, *de B. Lucifero ſecus quicquam, quam & illius meritum, & mea humanitas poſcit exiſtimare*, & quamquam illum excuſet, quòd verbis potius ab Eccleſia, quam rebus diſſenſerit, tamen Luciferum ab Eccleſia eſſe ſegregatum, & in Schiſmate mortuum, dubitari poſſe fatetur Baronius ad annum 362. Ita D. Ambroſius Sanctum vocauit Gratianum Imperatorem, & D. Auguſtinus Sanctum dixit Hilarium Diaconum Luciferianum, cuius tamquam ab Eccleſia diuulſi meminit D. Hieronymus loco ante adducto cap. 8. Eodem pariter ſæculo Sanctus Paulinus Nolanus, non modo eandem Melaniam ſanctitatis titulo decorauit, ſed & Sanctum dixit Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum Origeniſtam, & illius ſectæ patronum. Ita enim Sancti Patres frequentiſſimè ſan-

 ctitatis

ctitatis titulum, honoris gratia, etiam dubiæ fidei Epiſcopis tribuebant, quamdiu eorum cauſa deſperata non eſſet; Ita etiam ſæculo D. Gregorij, in quo ſaltem hoc Martyrologium vetuſtius in vſu fuiſſe exiſtimamus, Ioannes ieiunator, qui in peccatis obijt, ſanctæ memoriæ vocatur lib. 6. regiſtri ep. 6. Sanctum Iuſtinianum, ac Theodoram Auguſtam à ſanctitate morum remotiſſimos, à Patribus ſexti Concilij fuiſſe vocatos, ex antiquis aliquibus Codicibus teſtatur Alemannius ad arcanam Procopij Hiſtoriam; & Alexander Tertius apud Baronium anno 1177. in reſcripto ad Regem Æthiopiæ hæreticum Sanctiſſimi titulo vſus eſt, quo inſigniri à Regionis illius populis ſciebat, vt morem ſine iracundia ſeruaret, non vt Sanctũ, & inculpabilem oſtenderet. Fortaſſe igitur Chromatius, & Heliodorus Sanctum Euſebium dixerunt, decepti à Conſtantini pijſſimi Imperatoris epiſtola ad Antiochenſem Synodum, in qua Euſebium ſanctiſſimum Cæſarienſis Eccleſiæ Epiſcoporum vocauit, non honorario tantùm titulo, ſed quòd ita ex moribus exiſtimauerit. Non hinc ergò quòd Sanctum dicant Euſebium Paleſtinum Epiſtolæ martyrologio præfixæ fraudis imputandæ ſunt, cum potius, ſi cui non arrideat, facili emendatione, ab epiſtola Hieronymi, qui toties Arianum dixit Euſebium, ſanctitatis titulus remoueri poſſit.

Nam Conſtantinus Auguſtus &c. Timet hic fraudem oculatiſſimus Baronius, quòd de Imperiali iuſſione, & de corrogandis ex toto Romano orbe Sanctorum Martyrũ actis, inſigníque Conſtantini beneficientia Euſebius, ſuarum laudum egregius prædicator, nihil adnotatum reliquerit, cum tamen res geſtas à ſe cum Conſtantino, non modo narrare, ſed extollere conſueuerit. At cum illius opuſcula de martyrijs non ſuperſint, malè hinc poſſumus affirmare, quòd Conſtantini munificentiam, & pietatem tacuerit. Euſebius equidem, quamquam epiſtolas ad ſe ſcriptas in ipſius Conſtantini vita retulerit, in proprias tamen laudes non ita apertè erumpit, vt præter eas, quæ ex ipſius epiſtolis elici poſſunt, alias niſi ſummo latendi ſtudio addidiſſe videatur. Neque inficiari poſſumus ad vſum Eccleſiarum ſub Conſtantino, vel ab Euſebio, vel aliunde Martyrum hiſtorias fuiſſe collectas, quandoquidem Romano Imperio ſubiectis gentibus, Idolorum cultu interdicto, ſtatutum à Conſtantino apud Euſebium lib. 4. c. 23. ſeu potius à Concilio Niceno fuerit, *vt conſecratos Martyribus dies honore* omnes proſequerentur. Probabile autem eſt, quòd ſicut pro Conſtantinopolitana Eccleſia Sacros Codices tranſcribendos Euſebio Conſtantinus mandauit, ita etiam hiſtorias Martyrum, ex prouinciarum actis Euſebio inter omnes illius ſæculi ſcriptores in Eccleſiaſticis monumentis verſatiſſimo commiſſa fuerit. Quomodo enim *conſecratos martyribus dies*, præcipuo honore proſequi poterant, vel ut Valeſius vertit *feſtos martyrum dies iuſſu principis obſeruabant* Præſides prouinciarum, niſi ex dypticis, actiſque Prouincialibus in vno, vel pluribus codicibus ſignati eſſent. Equidem ſacri Codices ad Conſtantinum tranſmittendi ab Euſebij arbitrio pendebant, lib. enim 4. cap. 36. pius Imperator optauerat; *vt ſcripturarum volumina, quarum & apparitionem, & vſum maximè Eccleſiæ neceſſarium videbatur*, Euſebius ipſe cognoſceret. Antiquiſſimũ Eccleſiæ fuiſſe morẽ, vt Martyrũ triumphales dies ad eorum memorias celebrandas adnotarentur; & in aliquibus etiam Eccleſijs per dies martyribus conſecratos eorum acta legerentur, alibi à nobis dictum eſt. Hinc facile euenire potuit, vt inter alia Eccleſiaſtica volumina, martyrum etiam Codex, ſeu feſti eorundem dies in Codice ſignati pro vſu Eccleſiæ ab Euſebio ad Conſtantinum tranſmitterentur, & nihil vetat quin aliquod ex illis de antiquis Martyribus opuſculum inſcriberetur Martyrum Pathemata, ſiue Ephemerides, vel vt in Latino-Barbara voce epiſtolæ Chromatij, & Heliodori legitur, Feriale

quam-

Quamquam enim edictum Conſtantini non extet, vt prouincialia de Martyribus acta vndique ad Euſebium tranſportarentur, in ijſdem tamen Conſtantini literis ad Prouinciæ Præfectum continetur, vt pro conſcribēdis ſacris libris,& ad apparandos Codices, quæcumque neceſſaria eſſent, Euſebio promptè ſuppeditarentur. Erat Prouinciæ Præfecto ſumma adminiſtratio, & ex Euſebij libitu pendebat, vt ad ſacros Codices concinnandos etiam Acta Martyrum, vel eorum ſaltē Indices eidem traderentur. Ita enim verba Conſtantini ſunt Chriſtoforſono interprete. *Viſum eſt hoc ſignificare prudentia tua, vt quinquaginta illarum ſcripturarum volumina, quarum, & Apparitionem, & vſum maxime Eccleſiæ neceſſarium cognoſcis, quaque præterea facile legi, & circumferri queant, ab artificibus, ſcitè ſcribendi peritis, politiore membrana deſcribi cures. Noſtra clementia ad Prouinciæ Præfectum litteras dedimus penes, quem totius adminiſtrationis ſumma eſt, vt quæ ad eas conficiendas neceſſaria videantur, omnia ſumma diligentia ſuppeditari curet.* Ex quibus, minùs improbabilia in Epiſtolis Martyrologij ſcripta eſſe, æquus lector penſabit.

Et omnium ferè Martyrum Prouinciarū &c. Has Euſebij collectiones de Martyribus, ſi quis ſtrictè verba epiſtolæ accipere velit, immenſum opus concipere neceſſe haberet, & iurè meritò cum Baronio cap. 6. de Martyrologio Romano affirmandum eſſet, non vnum librum, non centum, non mille ea capere poſſe, ſi prolixè Euſebius hæc, vt cætera Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, proſequtus eſſet. Viginti libros paſſionum Martyrum ſcripſiſſe affirmat Græcus auctor in actis S. Syluestri Romani Pontificis apud Valeſium, ideſt *duas decadas omnium penè prouinciarum paſſiones Martyrum, Epiſcoporum, & Confeſſorum, & ſacrarum Mulierum, & Virginum continere fecit.* Quod ſequentibus verbis repetitur in manuſcripto veteri Breuiario Lemouicenſi apud eundem Valeſium. *Præterea, vt legitur, omnium prouinciarū cum multorum Sanctorum Martyrum paſſiones, & Confeſſorum vitam, ac Virginum cognouiſſet, viginti libros de eiſdem Sanctis ſcriptitauit.* Vndecim tantum libris Euſebium *omnium ferè, cunctis in Prouincijs, certamina Sanctorum Martyrum, Epiſcoporum, Confeſſorum*, intexuiſſe, non viginti legit Combefiſius, qui vitam S. Silueſtri ex Græco codice Mazarinio, poſt Valeſij fragmentum, integrè edidit, & tamen ſiue viginti libris, ſiue vndecim opus de Martyribus Euſebij contineretur, D. Hieronymus, qui Euſebij opera, & Bibliothecam euoluit, non magnum opus, & maxima volumina has de Martyribus collectiones vocauit, ſed *Opuſcula*. At ſicuti ſuſpicari licet, Anonymum Vitæ S. Sylueſtri, & Breuiarij illius ſcriptores vetuſtiſſimos non eſſe, ita facilè etiam coniectari libet, ex eadem Epiſtola Hieronymo tributa deſumpſiſſe, quòd Euſebius *omnium penè prouinciarū paſſiones Martyrum collegiſſet*. Vnde verò habuerint, in duas decadas diuiſum opus fuiſſe, apud alium non legi. Variant hic non nihil huius Epiſtolæ exemplaria; Vbi enim Baronius, vt puto ex Maurolycio, & Molano legit, *Et omnium pene Martyrum prouinciarum, omnium Romanorum, trophæa diligens hiſtoricus declararet*, noſtri Codices vocem illam *trophea* non retinent, ſicuti neque Martyrologium S. Villibrordi, neque vetus editio epiſtolarum D. Hieronymi Parmenſis annorum 1480. Et quidem ſi Euſebius omnium fere Martyrum prouinciarum trophæa declarare animo concepiſſet, hoc eſt diffuſiori ſtylo proſequi, non vnus, neque mille codices ſuffeciſſent. Sin verò tantùm ea explicare deſignaſſet, quatenus opus eſſet, vt ſacrificia Deo offerentes eorum nominum meminiſſe valerent, ſeu vt ex Concilio Niceno iam diximus, vt conſecrati Martyribus dies venerari poſſent, iam paruum opus conciperem, quale & Caſſiodorus, & D. Gregorius deſignarunt. Licet enim Caſſiodorus Euſebij non meminerit, dum codicem Paſſionum Mar-

tyrum aſcetis ſuis propoſuit, ſed Hieronymo collectionis laborem tribuerit, non magnum tamen opus indicauit, dum Epiſtolæ illi nomen accomodat. Et quamquam in breui opere contineri affirmauerit paſſiones Martyrũ, *qui per totum terrarum Orbem floruerunt*, non diuerſa tamen loquendi formula vſus eſt ab ea, quæ in hac D.Hieronymo aſcripta Epiſtola legitur, *omnium penè Martyrum prouinciarum*, hoc eſt non omnino omnium, ſed penè omnium, ſeu plurimorum, vt communis loquendi vſus conſentit, quemadmodum etiam ſcripſit D. Gregorius, *dum penè omnium Martyrum* in vno codice nomina contineri affirmauit. Et quamuis Euſebium hic dicatur collegiſſe Acta Martyrum, quatenus diuinum ſacrificium offerentes, eorum memoriam agere poſſent, non ita intelligendum putarem, quaſi nomina, ſeu paſſiones Martyrum per anni circulum diſtribuerit, ſed quòd tantùm feriatos dies in honorem Sanctorum confuſo ordine in ſuis voluminibus conſignauerit, vt qui deuotioni ſtudens nomina in ſacrificijs commemorare vellet, quantacunque liberet, excerpere poſſet. Etenim ſi Euſebius ſingulorum menſiũ, ſingulorumque dierum anniuerſariam ſeriem in ordinem redegiſſet, quid ineptius Chromatius, & Heliodorus Epiſcopus petere à Hieronymi induſtria poterant, quam vt Martyrum iam per Kalendas adnotata feſta in melius, & perfectius officium Deo, & Sanctis exhibendum tranſmitteret, ſi tantùm in Latinam linguam conuertere debuiſſet? Et quid ineptius D. Hieronymus, vel quiſquis ſub eius perſona latuerit, reſpondere poterat, quàm ſingulorum menſium, ſingulorumque dierum feſta conſcripſiſſe? niſi diceretur inter Euſebij labores, & D. Hieronymi induſtriam hanc fuiſſe diſparitatem, vt ſcilicet Doctor, relicta innumerabili Martyrum turba, eos tantùm ſuccinctè ſingulis diebus accomodauerit, qui in ſuis locis celebriores eſſent, & diuerſo ab Euſebij feriatis codicibus numero, & ordine compoſuerit. Conſonant hæc ijs, quæ ſcripſit vetus Auctor in Paſſione S. Valeriani, ex codice Moſciacenſi: ita enim de Euſebij collectionibus loquitur. *Qui & ſi Martyrum ſingulorum integras non explicuit paſſiones, tamen Chriſtianis deuotis, atque fidelibus, vnde deſcribi, vel celebrari debeant, veraciter intimauit.* Quaſi tantùm loca indicauerit, vnde Martyrum acta haberi poſſent, hoc eſt locum, & diem paſſionis idque in vno codice conſignatum. Addit propterea de eodem Euſebio. *Ita per ſupradicti viri relationem, ab vnius codicis fonte diffuſam, ſcriptis manantibus fidelium, totum Orbem celebranda paſſiones martyrum rigauerunt.* Quæ quidem verba, ſi vetuſtior eſſet Auctor, quam Hieronymo aſcripta epiſtola, non obſcurè confirmarent, ex Euſebij Cæſarienſis collectaneis omne deinceps martyrologium originem duxiſſe.

Pluſquàm Octingentorum, & nongentorum millia martyrum &c. Ita antiqua D. Hieronymi Parmenſis editio numerum Martyrum cum noſtris codicibus exhibet, quemadmodum Vſuardus apud Molanum, & Baronius; Antuerpienſis verò codex S. Villibrordi octingentorum Martyrum nomina tantùm habet. At Maurolycius, ſicuti totius anni cenſum minuit, ita quotidianum auget, *Centum octuaginta millium* Martyrũ nomina in vniuerſo martyrologio refert, & circiter quinque millium quocunque die, dum Codices noſtri, & S. Villibrordi non niſi ſingulo die *quingentorum* numerum explicant. In tanta diſparitate, quis ex libris mendum in numero contraxerit, ignorare me fateor, cum neque quinque millium, nec quingentorum numerus ſingulis diebus aſſignatus multitudinem anni, & maioris cenſus adæquet. Sanctorum Martyrum ſegetem ſupra quamcunque expreſſam multitudinem exuberare non dubito, *ſolique Deo numerabilem* D. Gregorius exiſtimauit hom. 27. in Euang. & ante ipſum D. Cyprianus, non dum Deciana perſecutione ſilente, lib. de exhortat. ad Martyr. cap. 11. *Hoc ampliorem glo-*

gloriam computantes temporis noſtri, quòd cum vetera exempla numerentur, exuberante poſtmodum copia virtutis, ac fidei, numerari non poſſunt Martyres Chriſtiani. Parum autem refert, an maiorem, vel minorem numerum, vel alterutram lectionem ſequamur, cum D. Hieronymus, aut quiſquis reſponſiuam Epiſtolam conſtauit, non omnes Martyres, quos inuenerit, in anniuerſarium circulũ redegerit: ſed ne intra innumerabilem turbam, cito lector laſſeſceret, breuiter eos tantùm recenſuerit, qui in ſuis locis, vel Vrbibus celebriori memoria venerarentur, vt amputato faſtidio vnus pro omnibus paruus codex ſufficeret.

Excepto die Kalendarum Ianuariarum &c. Exempto die legit Baronius, ſed *excepto die* habent cum noſtro Codex Antuerpienſis S. Villibrordi, Vſuardus, Maurolycus, & antiqua editio S. Hieronymi. Nihil autem intereſt, vtro modo ſcriptum ſit, dummodo non inde intelligamus, Kalendis Ianuarij nullos notari Martyres, quia tunc omnino carnificinæ ſiluiſſent, vt explicat Baronius, ſed quòd minor tunc eſſet Martyrum numerus, & ſupra quingentos, vel quinque millia eo die numerari non liceret; ex his enim, quæ eruditiſſimus Baronius adducit ad diem Kalendas Ianuarij, manifeſtè apparet, vel lege cautum, vel antiquo more tanquã piaculum ſeruatum eſſe, ne in ſontes diebus feſtis animaduerteretur: quamquam ſub inhumanis principibus, in Chriſtianos potiſſimum ſæuientibus, accidiſſe non negauerim, vt in celebritatibus ſolemnioribus à cæde Martyrũ non temperarent. At ex ipſis feſtiuis ferijs, quæ in alias cogitationes, & immodicas licentias Principes, ac populum diſtrahebant difficile crederem, vt ipſa Kalendarum Ianuarij die, in quam omnes Sancti Patres declamant, & præcipuè Sanctus Aſterius, vbique Martyrum carnificina, & paſſim exerceretur, vt numerus quingentorum, vel quinquemillium conſtaret, ac proinde non eſſe improbabile, vt minor ea die Martyrum cenſus, in Actis ab Euſebio collectis inueniretur, quòd vniuerſus populus in ſpectacula, & voluptates potius intenderet, quam in edictorum Imperialium ſeueritate exercenda. Egregius locus eſt apud Suetonium de Tiberij ſæuitia lib. 3. cap. 61. *Nullum à pœna hominum ceſſauit dies: ne religioſus quidem, ac ſacer. Animaduerſum in quoſdam ineunte anno nono.* Vnum, aut alterũ Martyrem, in odium religionis noſtræ, detruncatum non dubitarem, vt de Almachio, ſeu Telemacho Hiſtorici referunt etiam ſub Honorio. Igitur cum in noſtro Martyrologio, multi Martyres in ipſis Kalendis Ianuarij adnotentur, nimis ſupine peccaſſet, quiſquis Hieronymo, etiam falsò, epiſtolam tribuiſſet, dum Kalendas Ianuarias pluribus Martyrum nominibus refertas, non animaduertiſſet, & vel non abſtuliſſet, vel epiſtolam non detruncaſſet. Dicendum ergo eſt, epiſtolæ auctorem per illa verba, *vt nullus dies, qui non intra quingentorum Martyrum reperiri poſſit aſcriptus, excepto die Kalendarum Ianuariarum*, ſignificare voluiſſe, diem illum, non modo ſupra quingentos Martyres non exuberare, ſed ne dum talem numerum attingere. Cum verò idem ſcriptor profiteatur, non omnia, quæ inuenerit nomina Martyrum, in Paſſionum codice retuliſſe, ſed tantum eorum, qui in ſuis locis, ſeu Vrbibus celebriori memoria recolerẽtur, facile eſt credere, in Kalẽdis Ianuarij notatos Martyres inſigniores fuiſſe, vt pote qui feſto apud Gentiles die, ſummo in religionem noſtram odio, ac maiori ſæuitia neci trãditi fuerint.

Poſtremum in epiſtola ſub Hieronymi nomine, ad Chromatium, & Heliodorum, remanet offendiculum, idque grauius, & quod omninò me coegit ſentire, re vera à Hieronymo ſcriptam non eſſe: quamquam falſa non contineat, & ante mille annos tot ſæculorum teſtes, eidem Sancti Doctori, vel eandem, vel conſimilem epiſtolam tribuerint: offendiculum inquam mihi inſuperabile, quòd à Sancti Doctoris ſtylo prorſus abhorreat. Iam Sixtus Senenſis in Bibliotheca

ſancta

ſancta monuit, vario dicendi genere Sanctum Hieronymum vti conſueuiſſe, iuxta varium ſcribendi genus. In exotericis namque opuſculis, quæcumque ea ſint, ſiue Parænetica, ſiue Apologetica, ineſſe animaduertit dicendi genus, varia quadam, & admirabili omnium rerum miſtura compoſitum; in enarrationibus verò diuinæ ſcripturæ, ſpreta omni ſæcularium litterarum pompa, ab omni eloquentię ſplendore temperare, & dictione vti ſuccincta tantùm, & aperta. In hoc poſtremo dicendi genere, non eſt tamen illi tam inculta oratio, vt à pedeſtri locutione ſæpè non exurgat, & nitorem cum quadam dicendi energia, non vbique retineat. Cum verò epiſtolę in primo lucubrationis genere ſint, in eo ſcilicet, quòd eloquẽtiæ flores non detrectet, eo magis Hieronymi grandiloquentia, ac ſplendore indigna videretur epiſtola Martyrologio præfixa, quò magis his careret genuinis eiuſdem calami dotibus. Facilè autem accidiſſe putarem, vt à B. Hieronymi obitu, plura eidem anonymorum opera aſcriberentur, partim quòd confuſa aliqua in ordinem ipſe redegerit, & opus ita ab eo diſtinctum, & elaboratum, addito, in tanti viri memoriam, nomine eidem tribui contigerit, partim, quòd nonnulli, ad augendam alicuius operis dignitatem, proprio auctore ignorato, nec obſeruato ſtylo, aliqua tanto Doctori minus conſultè tribuerint: partim verò quòd hæretici indigniſſima quædam, ſuis dogmatibus fauentia, tanto nomine indigniſſimè adornauerint. Poſtremæ huius ſortis ſunt aliqua, iam à Viris doctis exploſa, vt Commentaria in omnes Epiſtolas, & epiſtolæ quædam, quæ non ſolum Pelagianæ ſunt, ſed ipſum Pelagium hæreſiarcham auctorem agnoſcunt. In horum claſſe, quamquam hæreſes non contineant, geminę epiſtolæ ſunt, iam à Sancti Doctoris operibus exulantes, altera Chromatij, & Heliodori ad Hieronymũ, altera Hieronymi ad eoſdẽ reſpõſiua, quę præfigebãtur olim opuſculis inter Apocripha à Gelaſio relatis, diuoque Matthæo Euangeliſtæ tributis *De ortu, ſiue ſtirpe ſanctæ Mariæ, & de Infantia Saluatoris*; Quæ cum omninò ſint Valentinorum, & Gnoſticorum commenta, ad authoritatem illis in poſterioribus ſæculis conciliãdam, huiuſmodi fictis epiſtolis à ſectarijs exornabantur. Secundi generis ſunt, quæ iã olim Hieronymo tributa, ſuis deinde auctoribus reſtituta fuerunt, vt quædam Euſebij, Ruffini, Auguſtini, Gennadij, & aliorum eſſe conſtat. Primi verò generis pro re noſtra videntur plura, quæ ad ritus, diſciplinamque Eccleſiaſticam pertinent, vel quia Damaſus, Hieronymi conſilio vſus, ita obſeruari mandauerit, vel quòd idem Hieronimus ex antiquioribus codicibus confuſa in ordinem redegerit, qualis eſt liber Epiſcopalis, & qui Comes dicebatur, quorum alibi meminimus. Ità contigit pariter D. Hieronymo præfationes quaſdam ad libros noui teſtamenti in antiquis codicibus aſcribi, quę eius ſtylum non redolent, quamquam doctiſſimi Viri eas tanquam genuinas recceperint, & notis, ac Commentarijs illuſtrauerint, vt D. Thomas, & Nicolaus de Lyra. Hæ quãuis in recentioribus ſacrorum Bibliorum voluminibus expreſſum D. Hieronymi nomen non præferant, falſa tamen continere, non niſi temerè quis doceret. Non longè ab his epiſtolas, omnibus ferè antiquis martyrologijs præfixas, abire exiſtimarem, quæ licet à magno cenſore Baronio, vti fictitiæ, & erroribus refertæ prorſus reijciantur, & poſt Baronium alij recentiores gregatim incedentes idem confirment, vetuſtas tamen in pluribus Eccleſijs fuiſſe, & ab aliquo pio Viro compoſitas negari nequit, ſiue ille ex antiqua traditione, ſiue ex vetuſtiori aliquo libro in his contenta retulerit. Hinc alter facilè potuit, tàm martyrologij, quàm lectionarij, & aliorum ad Eccleſiaſticos ritus ſpectantium, libros Hieronymo tributos præfationibus ornare, alter tandem præuijs epiſtolis Hieronymi nomeñ addere, & primam Chromatio, & Heliodoro Epiſcopis, Sancto Doctori familiaribus tribuere

buere

buere, quòd illis alia eiuſdem opera paſſim inſcribi viderit; Explodendas tamen ex hoc capite, tanquam falſas, & mendacijs refertas epiſtolas mihi, non niſi magni Baronij auctoritas ſuaderet, cum omnia in eis contenta, vel omninò vera ſint, vel mitius ſalteminterpretari poſſe videantur.

An Euſebius Cæſarienſis Sanctitatis titulo, quo apud aliquos inſignitur, exuendus ſit.

EXERCITATIO I.

A*Cũcta cecidit sãctitate, qui ab Eccleſia Catholica ſpõte proſilijt*, clamat S. Maximus Martyr in epiſtola ad Petrum Illuſtrem, *quod non niſi per piam confeſſionem, & orthodoxam fidem ſanctificationem recipi, Sanctumque vocabulum poſſie*. Euſebium alioquin doctiſſimum ante Nicenum Concilium propalam Arianum fuiſſe, ex dicendis conſtare arbitròr, reſipuiſſe verò, quod aliqui exiſtimant, ita incertum, vt plurimi ex antiquis non credant. Quid hac in re ſtatuendum ſit, Romani Pontificis iudicium omnino ſit; mei enim non eſt ſanctitatis alicui titulum, vel tribuere, vel abrogare. Ad martyrologij tamen vetuſtioris Euſebio pariter, ac D. Hieronymo tributi lucem addendam, quæ antiqui, magnique viri de eo ſenſerint congerere libuit, vt interim a D. Hieronymi ſententia non diſcederem. Neque hic negarem, quod iam ſupra profitebar, antiquum Codicis ſcriptorem xv. Kal. Iulij, Euſebij alicuius Epiſcopi Cæſarienſis ſanctitatem famoſiori, de quo epiſtolæ martyrologio præfixæ loquebantur, facilè tribuiſſe, atque inde Vſuardo, Petro de natalibus, Maurolycio, Ferrario, alijſque Euſebianæ ſanctitatis aſſertoribus accidiſſe, vt impoſitum ex eruditione, vel dignitate ſanctitatis titulum, ad pietatem, & mores extenderint, nullumque Cæſarienſem Euſebium præter eum, qui Pamphili dicebatur, agnoſcentes, ſine diſtrictiori exanime, quicquid de Euſebio adnotatum viderint, in Hiſtoriographum tranſtulerint. At meminiſſe oportebat præter Cæſaream Paleſtinæ, alias eiuſdem nominis ſaltem duas Vrbes à Geographis memorari, quæ Ceſareæ dicerentur. Et plures etiam S. Viros reminiſci oportebat Euſebij nomine fuiſſe vocatos, quorum aliquis ſub ea die coli potuerit. Pro Euſebio quidem Pamphili à Baronio doctiſſimo repoſitum Euſebiũ Samoſetanum Martyrem videbam, ſed cum hic Dolichiæ diem ſuum obierit, neq; adhuc appareat ad aliquã ex Ceſarienſibus Vrbibus reliquias eius tranſlatas fuiſſe, non niſi per vim Martyrologio noſtro accomodari poſſe verebar, cum expreſsè Euſebij depoſitionem Ceſareæ retineat. Quem autem hic Euſebij nomine Sanctum reponendum eſſe cogitarem, & an Ceſareæ Paleſtinæ, vel Cappadociæ, vel Mauritaniæ legendum foret, quia diffuſius ſuo loco remanet diſcutiendnm, hic in Cæſarienſi Paleſtino parumper lectorem meum detinebo. Bellarminius vtique de ſcript. eccl. poſt Baronium miratur recentiores nonnullos nimio ardore ab Arianiſmo reuocare Euſebium Pamphili tentaſſe. At excuſandi aliquo pacto ſũt; quòd pro Viro eruditiſſimo, ac inter Eccleſiæ Magiſtros ab ipſo etiam Hieronymo annumerato laborauerint, pro illo nempe, qui in Vſuardi martyrologio dicitur, & ad plures annos in Eccleſijs pro ſancto habitus, & veneratus ſit. Quis Euſebium recogitans, vel filium Pamphili Martyris, vel ex ſorore nepotem, vt Nicephorus lib. 7. cap. 16, teſtatur, vel cum eodem Pamphilo in carceribus Con-

feſſo-

feſſorem; vt Photius aſtruit n. 118., & Aphiani Martyris præceptorem, vt ipſe teſtatur libro de Martyribus Paleſtinæ, non optaret, ex Sanctis traducem, Martyriſque ſocium, & magiſtrum Sanctum eſſe? Quis Euagrij hiſtoriæ initium perlegens non cuperet, tantum virum inter Catholicos, & Sanctos Epiſcopos numerari? *Euſebius* (inquit) *cognomento Pamphili vir ſanè, cum in alijs rebus diſertiſſimus, tum in ſcribendo tantùm pollens, vt poſſit lectores ſuorum librorum, & ſi non efficere perfectè Chriſtianos, ita tamen perſuadendo impellere, vt Chriſtianam religionem lubentes colant.* Quis eius celebratam à Conſtantino Imperatore modeſtiam, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ obſeruantiam recolens, dum à propria inferiori ſede in Antiochenam transferri renuit, ab Eccleſia Catholica diuulſum non doleat? Et quem inde Beatum dixerit Conſtantinus apud Sozomenum lib. 2. cap. 18. quòd non ad vnius ciuitatis, ſed ad totius orbis terræ Epiſcopatum idoneus exiſtimaret, perditum eſſe non conqueratur? Admirabilem virum Euſebium vocat D. Hieronymus initio de locis Hebraicis, paſſimque doctiſſimum dicit, & quòd maius eſt cap. 9. in Danielem, Eccleſiæ magiſtrum, & tamen cum alijs ſummis viris extra Eccleſiam eijcit. Verùm negari nequit Arianum Euſebium Pamphili aliquando fuiſſe, ita apertè docente Athanaſio ante Concilium Nicenum, *Euſebius quoque ex Ceſarea Paleſtinæ in literis ad Eufrationem non veritus eſt palam dicere Chriſtum non eſſe verum Deum.* Sed præcipuè quòd ipſemet fidem ſuam ſatis prodat, quemadmodum ex antiquis animaduertit Photius, tùm n. 11. tùm 107. Bibliothecæ, inter recentiores Billius lib. 1. obſ. 23. & poſt eum Gothifredus ad Philoſtrogium lib. 1. cap. 23., qui editas ab Euſebio Ariani dogmatis ſententias diligenter enumerant. At cardo exercitationis noſtræ in hoc verſatur, an poſt Arianiſmum reſipuerit, & poſt damnatam in Niceno Concilio Arij ſententiam pænituerit. Alij profectò Patres fuerunt, qui in hæreſim lapſi ad ſanam deinde mentem redierunt, & inter catholicos computati deinceps ſunt, & talis aliquando Theodoretus fuit, qui S. Cyrilli coæuus, & hoſtis, Neſtorio primum fauit, poſtea reſipuit, & in Concilio Calcedonenſi inter Catholicos recenſeri meruit. Quòd enim falſo aliquis, & fidei Catholicæ aduerſa ſcripſerit, non dum re tunc apertè definita, non hæreticus dicendus eſt, quandoquidem fidei perduellem non faciat aſſertio falſa, ſed contumacia, & aduerſus Magiſtram Eccleſiam obfirmatio, quemadmodum D. Auguſtinus docuit ad Vincentium Victorem lib. 3. de orig. animæ cap. 15. & de dono perſeuerantiæ cap. 21. Reſipuiſſe Euſebium nō modo quòd Niceno Concilio ſubſcripſerit, ſed quòd in Eccleſiæ faciem data Apologia ſe purgauerit ab erroribus Arij, ſunt qui doceant, & in primis Gelaſius Cizicenus quarti ſæculi ſcriptor, qui in Actis Concilij Niceni lib. 2. cap. 1. ita Euſebium dealbat, *Nemo autem exiſtimat virum hunc ex his, quæ de illo fama circumferuntur, quaſi Arij blaſphemiæ conſenſerit, ſed credat ſi quæ protulit, aut ſcripſit Arij dogma tantillum ſubolentia ea, non ex iniquo illius ſenſu protuliſſe vnquam, aut ſcripſiſſe, ſed ex minus curioſa, parumque ſolicita ſimplicitate, vt ipſe in libro Apologetico, quem ad Orthodoxos omnes Epiſcopos miſit, plenius iſta probauit. Vera autem dicere hominem conijciet quicunque prudens conſiderat, quo tempore ille vixit, & ex illo credat, quod nondum ea, quæ ſunt Arij illo tempore audita vſquam fuerant, demonſtrabant verò idem ipſius in Synodo Nicena contra impietatem Arij pro Apoſtolica, & Orthodoxa fide certamina.* Græcus iſte Auctor, cuius opuſculum ſuppreſſo nomine Acta Nicenæ Synodi vocant, & quem Photius n. 88. & 89. Bibliothecæ vnum putat ex Gelaſijs Paleſtinæ Epiſcopis, duo hic videtur adſtruere. Primum quòd innocenter Euſebius à ſe ſcripta ante Concilium Nicenum in vulgus ediderit, nondum damnatis Arij blaſphemijs. Secundum quòd etiam poſt

Conci-

Concilium propriæ ſententiæ librum Apologeticum vulgauerit ad Orthodoxos omnes Epiſcopos, in quo plenè probauerit, ſe ea non attentè ſcripſiſſe, quòd idē eſſet, ac retractionem compoſuiſſe. At cum Socrates, qui primus pro Euſebij reſipiſcentia ſtetit, huiuſmodi Apologiæ non meminerit, dubitari iure poteſt Gelaſium librum Apologeticum Epiſtolam vocare, quā Euſebius ad Cæſarienſes ſuos ſcripſit, excuſationibus potius, quā verę pęnitētiæ argumētis refertā. Dubitari autē nequit Hiſtoriæ libros, in quibus Ario cōſentientia quędā inueniuntur, ante Conciliū editos nō fuiſſe, ſicuti pariter quæ in libris de Euang. præp. & Demonſtratione Arium ſapiunt, cum libros huiuſmodi ante hiſtoriam ſcriptos fuiſſe, ex eiuſdem hiſtoriæ capite ſecundo non obſcurè appareat, & his, aut ſimilibus rationibus Zonaras lib. 3. in Conſtantino, quæ Euſebio de Arianiſmo opponebantur, diluere tentet. Equidem prouectæ ætatis iam erat Euſebius, cum eidem ſynodo interfuit, tùm quòd ſub Diocletiano in carceribus cum Pamphilo, aliiſque Confeſſoribus fuerat, tùm quòd inter primos Epiſcopos ſubſcribit iuxtà antiquum morem, quo Seniores Epiſcopi ante Iuniores Conciliorum decreta confirmant. Nemo autem reſipiſcentiam Euſebij, ſi aliunde conſtaret, immò niſi aliunde ſuſpecta eius fides eſſet, poſſet apertius confirmare, quàm ſinchronus ſcriptor Athanaſius, cuius verba, quæ libenter hic addo ex Decretis Nicenæ Synodi contra Arium, ita per latinum interpretem eidem fauere videntur. *Euſebius ex Cæſarea Paleſtinæ cum pridie abnegaſſet, in eandem ſententiam tamen poſtridie ſubſcripſit, quam etiam Eccleſiæ legendam miſit, dicens eam eſſe Eccleſiæ fidem, & Patrum traditionem, omnibuſq; manifeſto apparuit eum prius, & temerè erraſſe, & fruſtra contra veritatem pugnaſſe. Nam tametſi eum puduit ſcriptis errorem fateri, vt potuit ſe Eccleſiæ excuſauit &c.* Profectò verba illa opinionem ſuam *Eccleſiæ legendam* miſiſſe viderentur ſignificare, quòd publicè ſententiam ſuam ſcripſerit, & faſſus ſit reliquorum Orthodoxorum opinionem eſſe Eccleſiæ fidem, & Patrum traditionem, niſi hæc Epiſtolam ad ſuos datam adhuc ſuperſtitem, excuſationibus, & pudore refertam potius reſpicerent, quàm Apologeticum aliquem librum, vel retractationem à Gelaſio Cyziceno memoratam. Quin potius ex D. Athanaſij verbis appareat, puduiſſe illum errorem fateri, & magis excuſationem, quàm retractationem Eccleſiæ obtuliſſe, *quia puduit ſcriptis errorem fateri, & vt potuit ſe Eccleſiæ excuſauit*. Ex quibus, neque vera reſipiſcentia, neque efficacis retractatio conuincitur. Magis vtiq; ſi Euſebij verba eſſent, quæ in ipſius latino Chronico habentur ad annum 324. bona fide reſipuiſſe probarent, atque ſincero animo in Homouſion conſenſiſſe. Talia enim ſunt. *Alexandrina Eccleſia 19. ordinatur Epiſcopus Alexander, à quo Arius presbyter de Eccleſia eiectus multos ſuæ impietati ſociat. Ad quorum perfidiam coarguendam ſynodus 318. Epiſcoporum in Nicæam vrbem Bythiniæ congregata omnes hæreticorum machinas Homouſij oppoſitione deleuit.* At cum in Græco codice non legantur, & alieno loco videantur appoſita, Viris doctis placuit à B. Hieronymo addita omninò fuiſſe, quòd longe ab erubeſcentia illa diſtare videantur, cuius meminit D. Athanaſius, & quæ fortaſſe intra catholicæ confeſſionis cancellos culpabilis non fuiſſet. In viro ſiquidem tanti nominis, tantiſque editis voluminibus claro, errorem propalam fateri non ex minimis eſſet, & omni prorſus laude digniſſimus extitiſſet, ſi veritati deinceps litans, qui inter Eccleſiæ Magiſtros numerabatur, à ſui ipſius æſtimatione maluiſſet, quàm ab Eccleſia diſcedere; Sed præterquamquod Epiſtolam, quam in ſui excuſationem Euſebium ſcripſiſſe D. Athanaſius addit, eandem eſſe patet cum ea, quam ad Cæſarienſes, vel potius ad Arianos quoſdam, defectionem eidem improperantes dedit, vt Theodoretus refert lib. 1. cap. 2. neque prorſus in ea ſinceram Confeſſionem, & Arij damnationem

D. Athanaſius cognoſcit, ſed vi extortam veritatem, & inuoluntariam damnatæ hæreſis accuſationem. Ad illa namque verba, quæ attulimus ſtatim ſubdit. *In Epiſtola tamen, in qua Dei filium conſubſtantialem, & ex ſubſtantia Patris exiſtere non inficiatur, clarè ſe in errore fuiſſe demonſtrat, miſerque prorſus in eo fuit, quod vt ſe purgaret, coactus ſit Arianos accuſare.* Non enim epiſtolam illam producit Athanaſius, vt Euſebium pænitentem oſtendat, ſed Acacium peruicaciſſimum Arianum, ſuo etiam Præceptori ſtolidè refragantem coarguat, & Arianos omninò apoſtatas eſſe doceret. Ita enim ait. *Vnde eos* (nempe Arianos) *perduelles vndeis, & in primis Acatij aduerſus præceptores ſuos ſtoliditatem deprehendas.* Quamquã verò in his, quæ attulimus, D. Athanaſius apertæ hæreſis Euſebium inſimulare non videatur, quin potius Niceno Concilio ſubſcribentem, dato fidei libello adhæſiſſe conſentiat, dum tamen Arij dogmata apertè impugnare voluiſſe negat, quãuis infamiæ metu ſe Eccleſiæ excuſaret, in Niceno Concilio damnationem Arij non niſi coactum, & nolentem ratam habuiſſe ſignificat. Cæterũ ſicuti illum apertè Arianum poſt Nicenum Concilium apud D. Athanaſium non inuenio, ſed ex propenſione in Arij gregales dubiæ fidei reputatum, ità eundem apud alios inuenio hæreſis ſtudioſè palliatæ manifeſtius inſimulatum. Cùm autem confuſam horum narrationem, etiam in antiquis Eccleſiaſticis Chronologis docti viri ſuſpicentur, cumque minùs apud illos accurata temporum ratio in recentioribus plures anachroniſmos induxerit, & ex ordinata geſtorum ſerie conſtare facilè poſſit, an Euſebius Cæſarienſis dubiæ fidei, & in Arium propenſus vſque ad mortem extiterit, altiùs, ſed breuiſſimè ea repetere, quæ Euſebium Cæſarienſem reſpiciũt, mihi licere arbitratus ſum, & inſuper quia à Baronio doctiſſimo diſſentire in aliquibus cogor, ea vetuſtiorum teſtimonia ad amuſſim adducere, ex quibus Chronologiam contexuerim. Qua quidem in re vbi teſtem habere potui D. Athanaſium, quia Sanctus, quia coæuus, & pars magna eorum fuit, ab eo non diſceſſi, in alijs verò D. Epiphanium, Theodoretum, Socratem, Sozomenum, Philoſtorgium, quamuis pariter Arianum, authores eidem æuo proximiores ſequendos ita duxi, vt quæ vnus tacuit, ex altero ſupplerem, nec ſuas interim partes Euſebio eidem negarem, vel in his quæ ex publicis monumentis refert, vel in quibus veteratoriè ſe geſſiſſe, non apertè conuinci poſſet. Arius ergo Eccleſiæ Alexandrinæ, quæ eſt in Ægypto Presbyterij, Meleti primùm fautor, deinde in Petrum Epiſcopum Alexandrinum infenſus, ſuſcepta ab Achilla Petri ſucceſſore venia, & ab Alexandro, non minùs propter ingenij acumen magni exiſtimatus, quàm in dubijs diſputationibus toleratus, dùm primum dogma impium per modum diſceptandi induxit, ità deinde peruicaciter retinuit, vt Eccleſia cum ſuis fautoribus ab Alexandro interdiceretur. Hinc presbyteris aliquibus in ſuam doctrinam, & non exigua populi multitudine adductis, Epiſcopos quoque proximiores lucrari contigit, inter quos *Euſebium eo tempore Nicomediæ Epiſcopum virum illuſtrem, & in aula Imperatoris magno honore habitum*, non modò ſuæ opinionis gregalem acquiſiuit, ſed antagoniſtam habuit. Inde acriùs excitata contentione, cum Alexãder Epiſcopus Alexandrinus in Catholici dogmatis conſtantia egregiè perſiſteret, Concilium in Bythinia cogitur, in quo Epiſcopi Arij fautores, Alexandrum in eandem ſententiam cogere poſſe ſperarunt. Cæterùm in irritum cedentibus conatibus *Arius mittit legatos ad Paulinum Epiſcopum Cyri, & Euſebium cognomento Pamphilum Eccleſiam Cæſareæ Paleſtinæ gubernantem, & Patrophilum* Epiſcopum Scythopolis orauit, vt ſibi Presbytero liceret populum ſibi fauentem, ad conuentus vocare, quia Alexandrinis presbyteris ita mos eſſet. *Iſti cum alijs etiam Epiſcopis in Paleſtina in vnum congregati poſtulationi Arij ſuffragati ſunt.* Hinc

primas

primas Arianorum turbas, ſatis dilucidè ortas eſſe, narrat Sozomenus lib. 1. cap. 14. Arij autem dogmata facilem aditum in Euſebium Cæſarienſem inuenerunt, quia ex Origene, quem plurimi ſemper ipſe fecerat, defluxerant, nec ab editis iam per Euſebium libris, vnde forte, vel didicerat Arius, vel dogmata fouerat, non abhorrebant, & quia, vt in literis Arij, apud Theodoretum lib. 1. cap. 5. cõtinetur, inter eos fuerat Euſebius Cæſarienſis, quos anathemate Alexander Epiſcopus ferierat, & tandem quia iam Euſebius Arij defenſionem ſcriptis ſuſceperat, vt ex Epiſtolę Nicomedienſis Euſebij ad Paulinum in hiſtoria eadem Theodoreti cap. 6. apparet. Ex his diſſentionibus, quas cùm alijs etiam ægrè ferebat Conſtantinus, Concilium Nicenum originem duxiſſe in confeſſo eſt. In hoc primum Arij partes Euſebium tutatum eſſe, mox cùm Catholicis non ſine pudore conſenſiſſe, & decretis fidei conſubſtantialis coactum ſubſcripſiſſe iam vidimus: altiùs verò hic repetiuimus, vt quàm fortes, & annoſas in Euſebij animo Arij dogma radices egerit, deducatur, & quàm difficile ab animo ſcientia inflato auelli deindè paſſus ſit. Parta igitur inter Epiſcopos pace, & poſt Concilium Nicenum, cum iam anno Conſtantini vigeſimo, vt Sozomenus memorię conſignat lib. 2. cap. 18. omnia ſedata eſſent, & vt ipſe pariter Euſebius in vitæ Conſtantini cap. 57. lib. 3. fatetur, auctor eſt Socrates lib. 1. cap. 18. prima in Ægypto ſemina diſcordiarum *ſtatim poſt confectum Concilium*, opera Euſebij eiuſdem Cæſarienſis emerſiſſe; *quòd ſecum decreuerat, ea quæ in Concilio Niceno conſtabilita erant, ſua ſententia neutiquam confirmare*. Ad hæc pacis, & tranquillitatis tempora, tumultus pro noui Epiſcopi electione Antiochiæ excitatos idem refert Euſebius lib. 3. c. 59. vt in ſui laudes artificioſè deſcenderet, & modeſtiæ ſuæ, ac canonicæ obſeruantiæ ſignũ à Cõſtãtino laudatum interſereret: ſed ſuppreſſis, vt ipſe inquit, Epiſtolis, *ne calumnia notam, his qui erant in crimen vocati* inureret, dubium ſatis reliquit, quis nàm tumultus ille fuerit, & ex cuius Epiſcopi electione promanauerit. Pro Euſtathij Epiſcopi electione, excitatas turbas putat Baronius ante Nicenum Concilium, quòd Euſtathius Antiochenus eidem Niceno ſubſcripſerit. At cùm Nicena Synodus, ad aliquot ſaltem menſes perdurauerit, pluraque diſcuſſa fuerint in eo dogmata, nondum coacto Concilio inceptam fuiſſe diſſentionem ſuſpicarer, & in ipſo Concilio abſolutam; Quandoquidem non ab Antiochenis inter ſe diſcordantibus, & alijs in Euſtathium, alijs in Euſebium Cæſarienſem propenſis, Euſtathij in Antiochenum Epiſcopum electio fuerit, ſed Nicena ipſa ſacra Synodus, Euſtachium in Antiochenam ſedem tranſtulerit. Si enim ea vera ſunt, quę tradit Sozomenus lib. 1. cap. 2. iam Criſpo, & Conſtantino Cæſaribus accidit, vt vacãte Antiochena Eccleſia *Epiſcopi Nicea coacti Euſtathium propter cùm vitæ, tùm doctrinæ præſtantiam admirati dignum iudicarunt, qui ſedem Apoſtolicam capeſſeret, & ob eam cauſam, cum eſſet Epiſcopus Beroeæ Vrbis finitimæ illum inde Antiochiam tranſtulerunt*, quod ità intelligerem, vt Patres Concilij ab Antiochenis electum Euſtathium ad diſſentiones ſopiendas confirmauerint, ità enim docet Theodoretus, ex quo fortaſſe aliqua confundens Sozomenus accepit, vt ſcilicet non Philogonio, ſed Romano, Antiochena ſede vacante, Euſtachius ſubſtitutus fuerit; præſtat igitur Theodoretum ipſum audire lib. 1. cap. 7. ità de inito Concilio Niceno ſcribentem. *Statim vt ſeſſum eſt, Euſtathius ille magnus (qui Philogonio cuius ſupra mentionem feci, ex hac vita ad aliam meliorem tranſlato, Epiſcopatum Eccleſiæ Antiochenæ obtinuit, quippe cum Epiſcopi, & Sacerdotes, & vniuerſus populus Chriſto deditus communibus ſuffragijs, inuitum Eccleſiam pro Philogonio paſcere coegerant) ille inquam Euſtathius Imperatorem laudis inſignibus ornare, & ei pro ſingulari ſuo ſtudio erga res ſacras eximia gloriæ præconia tribuere capit &c.*

Digitized by Google

pit, &c. Hæc autem ideò integrã tranſcripſimus, vt in hoc etiam Euſebium videamus Euſtathij gloriam ſilere, quòd tantùm narret de Vita Coſtantini, ſe in eiuſdẽ primo ad Nicenum Concilium ingreſſu orationem habuiſſe; Silentij verò cauſam facile eſt coniectare, quòd ſimultas illi cum Euſtathio eſſet. Ex ipſo enim Euſebio patet, altercantibus pro noui Epiſcopi canonica electione Antiochenis, plures ipſum Euſebium Cæſarienſem, etiam quadam vi à Cæſarea abducere volentes, in Antiochenum Epiſcopum poſtulaſſe, ipſe verò renuiſſe, ſiue ſponte, ſiue quia de voluntate Conſtantini conſcius id reijceret, quod Imperator non admiſiſſet. In Epiſtola equidem, quam ad populum Antiochenum dedit Imperator, apud eundem Euſebium lib. 3. Vitæ Conſtantini cap. 58. non ideò ſacris Canonibus repugnare dixit, alienæ Eccleſiæ Epiſcopum in aliã Eccleſiam transferri, vt paſſim erat eo ſæculo vſitatum, ſed quòd in electione, & ſuffragijs penſandis Eccleſiæ canon non fuiſſet ſeruatus, ac proinde Conſtantinum Euſebij electionem ratam non habuiſſe, quamquam de animi moderatione Euſebium ipſum ampliſſimè interim ad demulcendum animum laudauerit. Has autem populi Antiocheni turbas accidiſſe in Euſtathij electione, quamuis in narrationis ſerie ſubticeat Euſebius, attamen ex titulo cap. 57. inſcripti *De tumultu propter Euſtathium Antiochiæ ſuſcitato*, manifeſtè apparet, in noui Epiſcopi electione ſciſſuras illas Antiochenæ Eccleſiæ accidiſſe. Neque enim Theodoretus dixit vniuerſum populum (Antiochenum hic intellige, quid enim Nicenus populus in Antiocheni Epiſcopi electione?) Euſtathium elegiſſe, ſed vniuerſum Chriſto deditum, hoc eſt Catholicorum cætum, nam Schiſmaticorum partem facilè eſt in Euſebium Arij fautorem deſcendiſſe. Cum verò diſſentio hæc Antiocheni populi diuerſa omnino ſit ab ea, quando poſt plures annos Euſtathius ab Euſebianis depoſitus exulauit, & iterùm Euſebius Pamphili ad eandem ſedem expoſtulatus fuit, confundenda tempora non ſunt, & motus hic Antiochenus ab alio ſeiungendus. Nec difficile eſt ſimultates inter Euſebium, & Euſtathium ortas, ex opinionum pariter diſcrepantia, & Arij iam ab Euſebio ſuſcepta protectione, originem duxiſſe, ſed etiam ex æmulatione quadam accreuiſſe, Socrates enim lib. 1. cap. 18. Euſebium refert ab Euſtathio ortodoxo Epiſcopo acriter perſtrictum, *vt pote fidem in Concilio Niceno roboratam deprauantem. Euſebius Pamphili, tùm ſe fidem illam non omnino violare aſſereret: tùm Euſtathium, vt Sabelÿ opinionem inducentem, grauiter inſimularet.* Quæ ideo etiam afferre non detrectaui, vt hinc pariter apud Catholicos Euſebium malè audientem cognoſcamus, & dubiæ religionis à fidelibus deinceps etiam fuiſſe habitum. Sed quæ poſt Nicenum Concilium nouæ turbæ excitatæ ſunt, & quas Euſebius Cæſarienſis fouit, animaduertere expedit. Euſebius Nicomedienſis, qui vt aliqui volunt, ſubcribere in voce Conſubſtantialis noluit, vel vt alij narrant, quamquam ſubſcripſerit, ſtatim & iterum pro Arianis claſſicum intonauit, à Conſtantino in exilium cum ſocijs mittitur *poſt tres à Synodo menſes*, quemadmodum Philoſtorgius notat in excerptis lib. 1. cap. 10. At per fraudem dato pænitentiæ libello, quòd Socrates narrat lib. 1. cap. 5. ab exilio Euſebius reuocatur, & Eccleſiæ ſuæ reſtituitur, idque *poſt tres annos integros*, vt idẽ addit Philoſtorgius, tùm apud Photium, tùm diffuſius apud Nicetam in Theſ. ortod. fidei lib. 5. cap. 8. in fin. *exacto* nempe *triennio*. Hunc autem Nicomedienſẽ Euſebium *ſtatim à reditu ſymbolum hæreticæ fidei propoſuiſſe, & vbique miſiſſe ad euerſionem Synodi Nicenæ, & Alexandrum Epiſcopum Alexandriæ depellendum, & abdicandum*, ſubdit Philoſtorgius lib. 2. cap. 7. in eo corrigendus, quòd pro Athanaſio Alexandrum poſuerit fortaſſe ſcriptoris vitio, quandoquidem tertio, vel quarto anno poſt Nicenum Concilium Athanaſius Eccleſiæ Alexandrinæ præfuerit,

fuerit ſuffectus Alexandro, qui à Niceno Concilio quinto menſe deceſſerat, vt auctor eſt Theodoretus lib. 1. cap. 26. Philoſtorgio adſtipulatur Socrates lib. 1. cap. 18. dum Euſebium, & Theognidem, ab exilio reuocatos omne ſtudium ad euertendam Nicenam Synodum contuliſſe narrat, duobus nominibus ad eam rẽ impulſos, improba videlicet Arij opinione, & odio, quo aduerſus Athanaſiũ flagrabant. Inter primos autẽ impietatis conatus fuit, ſanctos, catholicoſque Antiſtites magis eorum votis repugnantes à proprijs ſedibus exturbare. In primis narrat Philoſtorgius lib. 2. cap. 7. Euſtathium Antiochiæ Epiſcopum incontinentiæ accuſatum, ac depoſitum exulaſſe, quod Euſebij, & ſociorum opera perpetratum, addit Theodoretus lib. 1. cap. 21. in eo non ſequendus, quod vel falsò, vel fortaſſe per anticipationem ſcripſerit, vt infra oſtendemus, Euſebium Nicomedienſem Conſtantinopolitanam iam Cathedram obtinuiſſe. Calumniam meretricis longius illic proſequitur Theodoretus, & pro re noſtra Euſebium Ceſarienſem ſceleris non minùs, quam hæreſis ſocium, ità depingit. *Illi autem* (poſtquam amicè ab Euſtathio Antiochiæ recepti fuerant) *vbi venere ad Sacra Hieroſolymorum loca, & Euſebium Epiſcopum Ceſareæ, Patrophylum Scythopolitanum, Aetium Liddæ Epiſcopum, & Laodiciæ Theodotum ſuæ opinionis fautores, alioſque quos labes Ariana infecerat, viderunt facinus, quod per inſidias molirentur illis aperuerunt, quibus comitati rediere Antiochiam.* Et quamquam aliqui doctrinæ Apoſtolicæ propugnatores clamarent, per calumniam Euſtathium adulterij reum inſimulari, eundem tamen illi abdicauerunt; & Imperatori celeriter crimen perſuadentes, *caſtitatis Athleta velut adulter ſimul, & tyrannus in exilium pellitur.* Concilium tunc coactum Antiochiæ, habet Socrates lib. 1. cap. 18. & Euſtathio abdicato, grauem ibi ortam ſeditionem narrat de nouo Epiſcopo eligendo, cùm populus in duas factiones diuideretur, *Quarum altera, Euſebium cognomento Pamphilum Cæſareæ Paleſtinæ Antiochiam transferri, obnixè contenderet, altera Euſtathium denuo reducere magnopere laboraret.* In hac ſeditione Socrates putat Euſebium Antiochenam Cathedram accipere renuiſſe, & propterea ab Imperatore maximopere commendatum eſſe. At quia tempus Antiochenæ pro eo excitatæ tumultuationis Euſebius ipſe non aliter ſignat, quàm per Eccleſiæ pacem Niceno Concilio ſubſecutam, hanc eandem illius Eccleſiæ ſciſſuram diu perduraſſe ſuadeor, & per Epiſcoporum, breui interuallo, ſibi inuicem ſuccedentium, repetitam electionem non ſemel redintegratam fuiſſe exiſtimo, præſertim poſt Euſebianorum ab exilio reditum; Quod in Epiſtola Conſtantini indicatum conijcio, cum non pro reſtitutione Euſtathij, ſed vacante Eccleſia pro noui Epiſcopi electione de ſuffragijs certatum eſſe narratur. Malè quaproter Socrates ad octo annos Antiochenam Eccleſiam Epiſcopo caruiſſe, & Eufronium tandem ab hæreticis Epiſcopum deſignatum refert, nam Theodoretus ſtatim lib. 1. c. 22. Eulabium ſubſtitutum Euſtathio narrat, quo paulò poſt mortuo Antiochenos *Euſebium Epiſcopum Cæſareæ* ad ſe transferre poſtulaſſe, eo verò renuente, vel Imperatore vetante Euphronium elegiſſe, quo etiam poſt annum, & menſes aliquot obeunte, Epiſcopatus ad Placentium delatus ſit, qui Flaccillus alijs dicitur, & in Conciliabulo Tyri ſubſcripſit; ſed in his omnibus præualens Arianorum factio, cuius farinæ fuerit, ſubdit his verbis Theodoretus, *In horum omnium animis delituit Ariana labes.* Ex Euſtathij ergo viri ſanctiſſimi abdicatione, & Epiſcoporum Arianorum intruſione non difficile eſt arguere, cur Antiocheni Ariana fæce maculati, tanto ſtudio Cæſarienſem Euſebium in Epiſcopum efflagitauerint, quia ſcilicet occultè Arianum eſſe ſcirent. Hic autem circa tempus Antiochenæ ſeditionis omninò à Baronio eruditiſſimo diſcedere vel inuitus cogor, quòd contra omnes Eccle-

ſiaſti-

ſiaſticæ hiſtoriæ ſcriptores Euſtathij exilia ad Conſtantij tempora retulerit, & in annum 340. reiecerit; Supra Theodoretum enim, Socratem, & Philoſtorgium iam adductos, Sozomenum addere poſſumus lib. 2. cap. 18. & D. Hieronymum in Chronico, qui omnes ſub Conſtantino, non ſub Conſtantio, id apertiſſimè referunt. Nec eſt quod Theodoretus Euſtathij abdicationem referat, cum iam Euſebius Nicomedienſis Conſtantinopolitanus eſſet Epiſcopus, nam vel id per prolepſim addidit, vel in eo manifeſtè deceptus eſt, quòd viuente Conſtantino Euſebius eam Cathedram arripuerit, cum alioquin doceat turbas Antiochenas ſub Conſtantino excitatas eſſe. Plurimi equidem non facerem Euſtathium eiectum dici, quia fidem Nicenam propugnaret, & ideo tunc expelli non potuiſſe, quia ne mutire quidem contra eandem fidem ſub Conſtantino liceret, Euſebianos enim clam, ſed omnibus viribus eandem infringere tentaſſe, catholicoſque varijs tecnis circumueniſſe, ita notum eſt, vt probatione non indigeat; Quandoquidem, & ſi Euſtathius ob fidem re vera exulauerit, extructis tamen incontinentiæ calumnijs, alijſque impoſitis ſceleribus, ita apud facillimum Imperatorem ſubdoli egerunt Ariani, vt in Euſtathij proſcriptionem deſcenderet. Quod ergò ex Athanaſio ad ſolitariam vitam agentes, ac Hieronymo de ſcript. Eccl. adducitur, vulgatus error eſt librariorum, qui Conſtantium pro Conſtantino vtrobique repoſuerunt, & in Athanaſio quidem conuincitur, quia Flaccillum Euſtathij depoſiti ſucceſſorem in Synodo Tyria, ſub Conſtantino indubiè habita, circa annum 334. omninò retinet, & apud Hieronymum pro Conſtantio Conſtantinum antiqui codices referunt, præcipue editio anni 1480., quemadmodum in Græco Sophronius conſtanter exhibet. At præter hæc, illud amplius ſuadere doctiſſimo Baronio poterat, Euſtathium ſub Conſtantino fuiſſe proſcriptum, quod indubiè Athanaſio idē prorſus euenerit. Iam poſt reditum Euſebij Nicomedienſis ab exilio, turbæ illæ, quæ in Ægypto excitatæ erant, ſtudio, vt diximus, Euſebij Cæſarieſis ità inualuerāt, vt Cōſtātinus calumnijs pluribus ludificatus, tādē Athanaſiū expelleret. Theodoretus ergo primam per milites calumniam Sancto Epiſcopo axtructam narrat lib. 1. cap. 26., quaſi Tyrannum quendam, per impoſitū Ægypto tributum foueret, ſed Athanaſius Conſtantinopolim pergens tecnas primas diſſoluit, quàm fortaſſe, vt Socrates innuere videtur, Euſebius Cæſarienſis primū commouerat, eas enim fraudes, quas deinde in Athanaſium Ariani conſtruxerant cap. 28. iam ab Euſebio Nicomedienſi, cum ſocijs ab exilio reuocatis, promotas fuiſſe palam eſt, quippe qui accuſatores multorum ſcelerum ad Conſtantinum deduxerant, & ſuaſerant contra Athanaſium *Cæſareæ Palæſtinæ (ibi enim complures erant Athanaſio infeſti) concilium conuocari*. In Vrbe ab Arianis ſubdolè propoſita, quid de Euſebio eiuſdem Ciuitatis Epiſcopo ſperare illi poſſent, & qualem ſe præſtaturum ſpoponderit in cauſa Athanaſij, pro Religione re vera inducta, ſed fabulis aliorum ſcelerum adornata, coniectari facilè eſſet, niſi Theodoretus ipſe animaduertiſſet, Athanaſium Concilium Cæſareæ indictum refugiſſe, *propter illius Vrbis antiſtitem*, atque ideo Conſtantinum iuſſiſſe, vt Concilium Tyri cogeretur, datis, tàm ad eoſdem Epiſcopos conuocandos, quam ad Athanaſium litteris, amarulentia, & bile in detrectantem refertis. Iam trigeſimus annus Conſtantini imperantis agebatur, quemadmodum notat Socrates lib. 1. cap. 20. & Athanaſius, qui Concilio Cæſarienſi non obtemperauerat, *quod fraudolentum iudicium, tùm Euſebij illius Vrbis Epiſcopi, tùm alterius Euſebij Epiſcopi Nicomediæ, tùm aliorum, quos circa ſe habebant veritus eſſet*, vt Sozomenus addit lib. 2. cap. 24. licet grauiùs vrgeretur, *circiter menſes triginta profectionem diſtulit. Poſtea autem cum vehementius impelleretur venit Tyrum*. Verùm ex eo, qui Concilia-

liabulo Tyrenſi præſedit, & eiuſdem Concilij exitu arguere quiſque poſſet, quæ fides Euſebij Cæſarienſis tunc fuerit palam in Catholicos infenſi, & alijs quæſitis cauſis hæreſim occultantis. Sed tam apertè S. Epiphanius eundem Euſebium perfidæ illius congregationis, & iuſſu Conſtantini Præſidem; Arianæ hæreſis ſuſpectum pingit Hæreſi 68. vt eundem potius à fide Apoſtatam, quàm dubiæ fidei inſimulatum fuiſſe doceat, quemadmodum per interpretem audire opportuniſſimum erit, hoc pacto primum de Conſtantino loquentem, *Iubet autem conuocari Synodum in Phœnice in Vrbe Tyro, & iuſſit iudicare cauſam hanc Euſebium Cæſareæ Epiſcopum, & alios quoſdam; erant autem hi quodammodo magis inclinati ad Arianorum vanitatem.* Parum autem dixiſſet Epiphanius, ſi Euſebium Cæſarienſem occultè tantùm Arianum indicare voluiſſet, niſi in eodem Conciliabulo, ab Ægyptijs Catholicæ partis Epiſcopis, & præſertim à S. Potamone Confeſſore, omnimodæ Apoſtaſiæ inſimulatum referret. Neque audiendum hìc putarem Binium in animaduerſionibus ad Conciliabulum Tyrium, qui abnegatæ fidei notam Euſebio Nicomedienſi, non Cæſarienſi tribuerit, cum apertiſſimè D. Epiphanius iam dictis ſequentia verba ſubnectat, quæ niſi de Euſebio Cæſarienſi Præſide, ac Iudice poſſunt intelligi. *Et vocati ſunt Epiſcopi Ægypti Catholicæ, & ſub Athanaſio Principe quidem veri, ac maiores, & in Deo illuſtrem vitam habentes. Inter quos erat Beatus Potamon, magnus ille Heracleæ Epiſcopus, ac Confeſſor, ſed & ex Meletianorum partibus, qui Athanaſium accuſabant. Quem autem zelotes eſſet pro veritate, ac recta fide prædictus Beatus Potamon liberum habens os, & qui nunquam perſonam alicuius ſuſcæpit; oculo enim in perſecutione propter veritatem orbatus erat, cum vidiſſet Euſebium ſedentem, ac iudicantem Athanaſium ſtantem, ſuperatus triſtitia, & lacrimans ob ea, quæ apud veritatis profeſſores fiunt, inuectus eſt voce magna contra Euſebium, ac dixit. Tu ſedes Euſebi, & Athanaſius innocens exiſtens à te iudicatur, quis tulerit talia? Dic verò mihi tu nonne mecum fuiſti in Carcere tempore perſecutionis? Et ego quidem oculum amiſi pro veritate, tu vero nihil mutilatũ in corpore habere videris, neque teſtimonium per confeſſionem prębuiſti; ſed ſtetiſti viuens nulla parte detruncata, quomodo diſceſſiſti è carcere, niſi quòd promiſiſti his, qui neceſſitatem perſecutionis nobis intulerunt, id quòd nefarium eſt te facturum, aut ſanè feciſti?* In eo verò conuentu Apoſtaſiæ notam Euſebio Ceſarienſi obiectam ab Ægyptijs Catholicis fuiſſe, confirmant Synodalis epiſtolæ verba hæc apud Athanaſium Apologia 2. *Non ne Euſebius Cæſarienſis de Immolatione Idolorum à noſtris Confeſſoribus accuſatus fuit?* Ni fortè ante Tyri Synodum apertius de immolatis (quod hic à S. Potamone tantum dicitur) à pluribus etiam accuſatus fuerit. Pergit hìc S. Epiphanius narrare ab obiecto crimine Euſebium ſe purgare non laboraſſe, ſed indignatum Potamoni de tyrannico more, intẽtatum iudicium diſſoluiſſe, non quòd Tyri tunc Conciliabulum omnino diſſolutum ſit, ſed quòd detectis in Athanaſium calumnijs, Euſebius interim diſcedens, nonnullos Epiſcopos Arianos in Ægyptum ad nouas fraudes parandas miſerit, vt idem D. Epiphanius addit. Nec diſſimiles in Aſclepam Gazeum Epiſcopum fraudes paratas fuiſſe ſuſpicor, quamuis Catholicus pariter Epiſcopus ad Tyri conciliabulum vocatus fuerit cum alijs nonnullis, *qui ob doctrinæ prauitatem accuſabantur*, inter quos Theodoretus lib. 1. cap. 29. Aſclepam numerat, & Athanaſium; Quamuis enim Imperator, vt variorum criminum accuſationes diſſoluerentur, conciliũ indixerit, de prauitate tamen doctrinæ, orthodoxos ab Arianis accuſatos fuiſſe dubitari nequit; Detectis verò in Athanaſium calumnijs de Macarij poculo, & Arſenij bracchio eo modo, quo Theodoretus refert lib. 1. cap. 30. *cum oporteret, & accuſatores, & Iudices* (hic Euſebium Cæſarienſem ex Epiphanio accenſeo, quòd

Iudex eſſet) *qui facinoris erant conſcij præ pudore ſe in latebras addere, optaréque, vt tellus ſibi dehiſceret, Concilium tumultu, ac ſeditione complerunt*, & Athanaſium *quem paulo ante cædis reum egerant diſcerpere, & mactare aggrediuntur.* Feciſſentq; niſi qui ab Imperatore tranquillitati præpoſiti erant, Athanaſium hoſtium manibus ereptum, & naui impoſitum recta ad Imperatorem direxiſſent, ac ita ſeruaſſent incolumen. Tunc Aſclepas falſi pariter criminis inſimulatus abſoluitur, eodem prorſus tempore, quo Dalmatius Cenſor iuſſu Conſtantini, iam Sycophantiam de poculo agnoſcentis, vt Athanaſius ſcribit Apol. 2. n. 607. de Arſenij homicidio iudiciũ Antiochię peragebat, ita enim de Aſclepa Athanaſius ipſe Apologia 2. p. 594. *Aſclepas comminiſter noſter in ſacris prolatis Actorum monumentis Antiochia confectis docuit, cum ibi ſimul, & accuſatores, & ipſe Euſebius Cæſarienſis adeſſent* iudicio Epiſcoporum, qui huic cauſæ præſidebant innocentem pronunciatum eſſe. Delictum Aſclepæ Gazei explicat Sozomenus lib. 3. cap. 7. hoc eſt in crimen vocatum fuiſſe ab Arianis quibuſdam, *quòd altare euerterit*. Hæc autem omnia afferre non piguit, vt qualem ſe in Orthodoxos gereret Euſebius, hinc etiam dilucidè appareret. Quæ cum & Tyri, & Antiochiæ peragerentur, iamq; de occiſo rediuiuo diſſolutum eſſet fabulæ argumentum, Conſtantinus ex eodem Athanaſio p. 607. *inhibuit iudicium Cenſoris, litteraſque miſit, quibus calumnias improbabat, Euſebianoſque in Oriente contra Athanaſium venientes inhibuit, re infecta abire iuſſit*. Et quod addit Socrates lib. 1. cap. 22. mandauit, *vt Concilium maturè ſe Hieroſolymam reciperet*. Interim qui calumnias ideo in Catholicos ſtruebant, vt Arium ab exilio iam reuocatum in communionem reciperent in Encæniorum feſto ſui voti compotes fiunt. *Itaque Epiſcopi nulla interpoſita mora Tyro Hieroſolymam properè iter faciunt, ſolemne feſtum ob locorum illorum conſecrationem celebratur, Arius cum ſuis in Eccleſiam recipitur, quem referebatur erroris ſui pœnituiſſe, & propterea ab ipſis merito receptum eſſe, Athanaſium autem communi conſenſu relegatum*. Nequid verò in quocunque conciliabulo deeſſet, quod ad alicuius Catholici perniciem dirigeretur, Hieroſolymis Marcellum Ancyræ Epiſcopum de falſa libri a ſe editi doctrina inſimulant, & iudicium eius depoſitionis incipiunt. At cum Conſtantinus reſciuiſſet hæc omnia per vim, & tumultum perpetrata, & eidem Athanaſius omnia denunciaſſet, Epiſcopis per litteras hæc præcepit. *Omnes qui ad Concilium Tyrium coactum conueniſtis è veſtigio ad Caſtra noſtra maturaretis, vt que ipſa veſtrum iudicium æquum, ſincerumque commoſtraretis me audiente. At Euſebius* (ſubdit Sozomenus lib. 2. cap. 27.) *eiuſque fautores ad Imperatorem profecti Concilium Tyri habitum iuſta, æquaque de Athanaſio decreuiſſe conſtanter affirmarunt*, & falſis inductis teſtibus, nouiſque calumnijs Athanaſium onerantes eo vſque Imperatorem circumuenerunt, vt Athanaſium in Gallias, tandem relegauerit, quemadmodum omnes hiſtorici fatentur, Socrates, Theodoretus, Sozomenus, ſed Athanaſius ipſe exul, qui Cæſarienſis Euſebij apertè meminit, dum vtrumque Euſebium tanti facinoris incuſat, poſt Conſtantini Epiſtolam ita Conſtantinopolitanum conuentum retulit. *Quibus cognitis conſcij ſuorũ facinorum, cæteris Epiſcopis à profectione retentis, ſoli Euſebius, Theogmis, Patrophilus, & alter Euſebius, Vrſacius, & Valens. principem adierunt abſque omni mentione calicis, aut Arſenis. Deerat enim illis eius rei fiducia, ſed aliud crimen commentitium detulerunt, Athanaſium ſcilicet minatum eſſe ſe impediturum, quo minus frumentum ex Alexandria in patriam Cæſaris deueheretur, & paulo infra emicuit ibi Cæſaris ira, et omiſſo iudicio, quid in expectatione erat nos in Gallias relegauit.* Neque his contentus Euſebius, vt Marcellum etiam Ancyranum deijceret ipſius iudicium Conſtantinopoli iterum aſſumendum curauit, quòd ita Socrates narrat.

rat. *Vbi verò Concilium cum feſtinatione dimiſſum erat (Imperator enim Epiſcopos Conſtantinopolim accerſiuerat) Tandem de Marcelli cauſa Conſtãtinopoli coram Euſebio, et alijs Epiſcopis, qui cum eo erant, denuo diſceptatum eſt*; nec finem Iudicium habuit, quin Marcellus de gradu Epiſcopali deijceretur, culpato hæreſis Pauli Samoſetani libro, cuius ſe deinde in Concilio Sardicenſi Marcellus purgauit, vt idem Socrates in fine capitis addit. Hæc autem diffuſiùs adduxi, vt eo magis Euſebij perfidia clareſcat, quem Cæſarienſem, non Nicomedienſem fuiſſe, ex eodem Socrate patet cap. 24. lib. 2. dum ſubdit *librum eius*, hoc eſt Marcelli, *Euſebium tribus libris confutaſſe*, ex quibus idem Socrates alibi Apologiam pro Euſebio Cæſarienſi retexuerat. Hucuſque igitur, anno iam trigeſimo Imperij Conſtantini labente, qualis fuerit Euſebius Cæſarienſis, facilè conſtare arbitror, qualis verò fuerit poſt horribilem Arij mortem, quę hoc tempore Conſtantinopoli, aperta Dei prouidentia accidit, & an cum his multis reſipuerit, quibus proficua mors Arij fuit, optandum potius, quam credendum arbitror. Certè plurimi ex ijs, qui ante decepti erant, conuerſi ſunt, ideò nimirum, quòd *non quiuis alius, ſed ipſe Dominus, blaſphemijs impetitus, condemnauerit hæreſim aduerſus ſe conflatam*, quæ verba ſunt Athanaſij ad Serapionem p. 523. Inter hos certè reſipuit Conſtantinus, toties ab Arianis circumuentus, idem enim Athanaſius ad ſolitarios p. 653. teſtis eſt, quòd *ſi Arium ſub oculos ſuos admiſit, cum tamen eum periurum, ac proinde effuſis viſceribus diſruptum iacere cognouiſſet, nulla beneuolentia proſequutus eſt, ſed eum re cognita damnatum, et pro hæretico habuit*. Quid autem Euſebius ad hæc? Nil adnotatum de eo præcipuè inuenio, ſed ex Athanaſio eodem ad Serapionem p. 523. ſuſpicor mortuum Arium non abominaſſe, ſed cum Euſebianis ſepeliſſe, *Euſebiani autem magnopere confuſi ſocium coniurationis ſepelierunt*; & alibi non conuerſos Euſebianos refert orat. 1. contra Arianos p. 130. ſed omnibus innotuiſſe *fractas eſſe Euſebij ruinas, Arijque ſpem fruſtra fuiſſe*. Quis verò Euſebius iſte fuerit, an Nicomedienſis, an Cæſarienſis ignoro, Cæſarienſem equidem, vel ſigniferum Euſebianorum, vel gregalem adfuiſſe non dubito, quòd Conſtantinopoli eſſet. Et quamquam mihi non ita apertè conſtet, quomodo poſt Arij mortem Euſebius Cæſarienſis ſe geſſerit, & an verſipellis pellem mutauerit, vereor tamen obdurato corde in eadem ſententia permanſiſſe; Conſtantinus enim non multo poſt Ariũ obijt, hoc eſt anno, & paucis menſibus ab exilio Athanaſij apud Theod. lib. 1. cap. 32. Quo defuncto, ac vix Athanaſio reſtituto, Euſebius Cæſarienſis pariter deuixit, hac de ſe opinione relicta, vt Ariani adhuc Theodoreti ætate lib. 1. cap. 12. ipſum *velut eiuſdem cum ipſis doctrinæ fautorem venerarentur*. Poſt mortem verò Arij, Euſebium in eadem ſententia permanſiſſe, non inde educerem, quoniam in gratiam Conſtantij Imperatoris Ariani finxerit Conſtantinum paulò ante obitum Nicomediæ baptiſmum ſuſcepiſſe, quo argumento doctiſſimus Baronius putat ad annum 324. Euſebium propenſi admodum in Arianos animi conuinci; neque enim id tantùm aſſerit Euſebius, ſed tamquam vulgo receptum extat, apud Socratem lib. 1. cap. 26., Theodoretum lib. 1. cap. 32. Sozomenum lib. 2. cap. 32. Gelaſium Cyzicenum apud Photium cod. 88. D. etiam Hieronymus apertiſſimè, ita in appendice ad Euſebij Chronicon confirmat. *Conſtantinus extremo vitæ ſuæ tempore, ab Euſebio Nicomedienſi Epiſcopo baptizatus, in Arianum dogma declinat, à quo vſque in præſens tempus Eccleſiarum rapina, et totius orbis eſt ſequuta diſcordia.* Neque ab his longè abijt D. Ambroſius in orat. de funere Theodoſij: quos omnes quantumuis deceptos ab Epiſtola Synodica Ariminenſium catholicorum, quæ tùm apud Theodoretum lib. 2. cap. 19. tùm apud Socratem lib. 2. cap. 29. tùm apud Sozomenum lib. 4. cap. 17. proſtat, exiſtimemus cum Baronio, quòd

mendum in ipſa irrepſerit, & loco Conſtantis, Conſtantinus ab inſcio librario ſuppoſitus fuerit, non tamen inde argui tàm graues ſcriptores poſſent de animo in Arium propenſo, præſertim quòd D. Athanaſius, ex quo Synodicam illam Epiſtolam corrigendam eſſe Magnus Annalium Pater contendit, in binis Græcis Codicibus, tam Commelinianæ editionis anni 1600. quàm Pariſinæ recentioris anni 1627. non Conſtantem, vt Petrus Nannius latinus interpres vertit, ſed Conſtantinum omnino exhibeat: quemadmodum ante mille annos retinet Caſſiodorus in Tripartita, & quod magis eſt, legitur apud D. Hilarium Conſtantino ferè ſupparem in fragmento epiſtolæ Ariminenſis. At ſicuti ex Baptiſmo Conſtantini apud Euſebium non magnum argumentum de illius Arianiſmo capi poſſe exiſtimarem: quòd Arianorum Baptiſmum Eccleſia non reſpueret, id expreſſiſſimè codē docente D. Hieronymo aduerſus Luciferianos, ità de eodē Conſtantini baptiſmo, cuius antiquiſſima queſtio eſt, vt idem fatetur Baronius ad ann. 324. n. 42. ea me venerari profiteor, quæ Romana Eccleſia, tàm in Martyrologio, quàm in Breuiario ſentire videtur, & à ſeptingentis, & amplius annis etiam Græci affirmant in Actis S. Sylueſtri, & in Menologijs ad diem ſecundam Ianuarij; quamquam nuperrimè Valeſius in notis ad cap. 41. libri quarti de vita Conſtantini, non modo eiuſdē Baptiſmū apud Euſebiū in extremo vitę ratū habere videatur, ſed cathecumenum Conſtantinum non niſi Heliopoli propè finem vitę fuiſſe contendat. Cum igitur (vt ad Euſebium redeamus) incertum ſit, an poſt mortem Arij pœnituerit, tantiſque argumentis appareat, ante Concilium Nicenum, ſcriptis etiam libris, propalàm Arianum fuiſſe, poſt Nicenam verò fidem ſemper cum alijs Euſebianis orthodoxum videri ſtuduiſſe, occultè verò in Arium propenſum, & Catholicis infenſum fuiſſe, dubiæ quoque fidei in Eccleſia habitum ſemper non dubitarem, quòd Socrates etiam veritate compulſus non abnuit, dum ipſum fatetur vti bilinguem malè apud pleroſque audiuiſſe lib. 1. cap. 18. quantumuis alibi ab Arianiſmo eundem per Apologiam purgare laborauerit. Hanc Orientalis Eccleſiæ ſententiam eſſe, & Euſebium inter ſuſpectæ fidei homines relatum, teſtis eſt Nicephorus, qui ſcriptis Euſebium palinodiam recantaſſe non conſentit, & de Socratis Apologia hæc adnotata reliquit lib. 7. cap. 37. *Ego verò ſi ille quidem ſine ſcripto rectam complexus eſt opinionem, Socrati non refragor, ſin autem ex ſcriptis illius, quæ legi, res ſit diiudicanda multum abeſt, vt ſanam, ſinceramque einſdem fidei ſententiam fuiſſe putem*, & deinde rurſus lib. 9. cap. 12. ad Socratem Euſebium defendentem addit. *Ego quidem talem potius virum eum fuiſſe velim, Eccleſia autem Catholica non talia fortaſſe indicat, quam potius ſequi par eſt*, concluditque denique occultum huius rei iudicium Deo relinquendum; Apertiùs vero Arianiſmi Euſebium inſimulauit Photius pluribus ante Nicephorum annis ep. 144. ad Cōſtantinū Patriciū his per interpretem verbis. *Euſebius ille Pamphilis ſiue ſeruus, ſiue amicus Arianiſmo infectus fuit. Hoc libri ab illo ſcripti clamant. Hunc morbum tandem inuitus ipſe confeſſus eſt, ſed ipſamet reſipiſcentia ſua magis ſe patefecit non reſipuiſſe. Nec enim per Apologiam, vt videri voluit, perſuadet ſe à priori hæreſi receſſiſſe, aut ſanctæ, & vniuerſali Synodo conſentire: ſed prodigioſe commini ſcitur Homouſij ſectatores in ipſius ſenſum transijſſe, & in ſua ſententia ſimul acquieuiſſe. Hoc ita eſſe, cùm multa alia confirmant, tùm quam ſcripſit ad ſuos Cæſarienſes Epiſtola. Sed quòd, vt ab initio Arij dogmata fouit, ità ad finem ſuum ea amplecti non deſtiterit, plerique intelligunt, & multa ſunt quæ facilè perſuadent.* Qui pariter Photius de Euſebij callida hæreſis occultatione etiam poſt Arium apertè ſcripſit Bibliothecæ. c. 127. Nec diſſimilem Eccleſiæ vniuerſæ conſenſum elicere poſſumus, ex his, quæ in ſeptima Synodo, ſeu Nicena ſecunda, circa annum Domini 787. Epiphanius

phanius Diaconus ad confutandam pſeudoſeptimam Synodum Actione 6. in medium protulit. Præterquamquod enim Synodus illa Euſebij teſtimonium tamquam Ariani reiecerat, ne quis obijceret ea ante reſipiſcentiam ſcripta fuiſſe, ità Epiphanius. *Si verò quidam hunc defendentes dicunt, ſubſcripſiſſe illum in Synodo, concedamus ita fuiſſe; ſed labijs ſuis veritatem honorauit, cor autem longè fuit ab ea.* Et infra. *Si enim corde credidiſſet ad iuſtitiam, & ore confeſſus eſſet in ſalutem verum ſermonem, vtique pro ſcriptis ſuis veniam poſtulaſſet, horum correctionem faciens, & pro epiſtolis ſuis profectò verbum rationis feciſſet, ſed hoc nullatenus vſq; fecit; manſit enim ſicut Æthyops non mutata pelle.* Igitur ſicuti hinc deducitur, eo tempore etiam aliquos fuiſſe, qui pro Euſebio decertarent, ita illius Concilij Patres, ſaltem Epiphanio non repugnando, fatentur, Euſebium veteratoriè Niceno Concilio ſubſcripſiſſe, & Arianiſmum, vt alij eiuſdem ſectæ præſtiterunt, occultaſſe Conſtantini, & Catholicorum metu; Hoc enim ſemper, & vbique Euſebiani omnes ſtuduerunt, ex D. Athanaſio Apol. 2. *vt & hæreſim in Eccleſia immitterent, & ipſi interim damnati hæreſeos non haberentur.* Deceptus igitur eſt poſt quingentos ferè annos Vſuardus, qui xi. Kal. Iulij eius ſanctitatem ita commemorat. *Ciuitate Cæſareæ Paleſtinæ Sancti Euſebij Epiſcopi, et Confeſſoris Viri excellentiſſimi ingenij, et hiſtoriographi.* Deceptus de reſipiſcentia eſt Ado Vienneſis in chronico, vbi ad annum 337. hæc ſignata reliquit. *Euſebius Cæſareæ Paleſtinæ in ſcripturis diuinis ſtudioſiſſimus, ac Bibliothecæ diuinæ cum Pamphilo Martyre diligentiſſimus perueſtigator moritur, qui primum in Arianam hæreſim lapſus ad Catholicum dogma correptus redijt.* Deceptus eſt Freculphus Lexouienſis, qui chronic. lib. 3. cap. 17. de his agens, qui Concilio Niceno interfuerunt, non modò apoſtaſiæ maculam ab Euſebio conatur abſtergere, ſed tempore perſecutionis in fide nobiliter perſeueraſſe prædicat. *Pariterque Euſebius Pamphili Cæſarienſis Eccleſiæ Pontifex, qui tempore perſecutionis nobiliter in fide perdurauit, & multorum illuſtrium opuſculorum Auctor fuit ſagaciſſimus.* Ex his fontibus aliquos ex recentioribus in Euſebij ſanctitatem conſpiraſſe, facilè eſt credere. Ita Petrus de Natalibus in Sanctorum Catalogo vitam eiuſdem Euſebij retexuit. Ita Maurolycus in Martyrologio non modo ad xi. Kal. Iulij cùm Vſuardo, ſed iterum, & ſeiunctim ad 19. Kal. Sept. Euſebij memoriam refricauit. Ità Ferrarius in Catalogo Sanctorum, qui in Romano Martyrologio non ſunt, Euſebium Cæſarienſem ad diem 21. Iunij in album Sanctorum retulit. Sed in eo ſupra alios decipitur, quòd Galeſinum auctorem eiuſdem ſententiæ producat, cum re vera Galeſinus ad eandem diem de Euſebio in Martyrologio ſilens, in notis potius rationes adferat cur remouerit, & auſus non ſit Euſebium in Martyrologio numerare. Ità inter recentiſſimos deceptum putarem Sayſſaium Gallicani Martyrologij non infimæ notæ ſcriptorem, dum in marginalibus notis ad Epiſtolam Vvariharij cap. 10. Apparatus, refert Lemouicenſem Eccleſiam Euſebium illum pro Sancto colere, & non tam pro magno habet, quòd Ferrarius in Catalogo Vrbano Pontifici dicato inter Sanctos retulerit, quamquod Vrbanus idem non improbauerit; At pari momento exiſtimare debuerat, Galeſinum contra ſentientem è Martyrologio ſuo Gregorio XIII. dicato, Euſebium Cæſarienſem remouiſſe, non modò Gregorio non refragante, ſed in Romano Martyrologio iuſſu eius recognito, quòd remoueretur probante, tùm in prima editione 1583. tùm in recentiori, additis ad id exponendum Baronij notis. Itaque cum teſtes tàm multi inter antiquos ſuppetant, qui ſuſpectam Euſebij fidem prodant, & occulti Arianiſmi labem inurant, recentiores non audiendi ſunt, & vrius prò omnibus mihi Hieronymus eſſet, qui non longè ab Euſebio vixit, & in omnibus literis verſatus hiſtoriæ etiam incubuit, & appen-

appendicem ad eiuſdem Euſebij Chronicon reliquit. Sanctus profectò Hieronymus, non modo Arianæ labis ſuſpectum Euſebium habuit, ſed vt hæreticum palam, & ſine hæſitatione damnauit; Vnum verò, aut alterum ex ipſius operibus fragmentum proferre libuit, ne omnia quæ de Euſebij Arianiſmo paſſim profert, hic impingam. Lib. igitur primo Apologię aduerſus Rufinum cap. 2. his verbis Euſebium Arianorum anteſignanum appellat, & Origeniſtam agnoſcit. *Sex libris, vt antea iam dixi Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus, Arianæ quondam ſignifer factionis, pro Origene ſcripſit, latiſſimum, & elaboratum opus, & multis teſtimonijs appellauit Origenem iuxta ſe Catholicum, ideſt iuxta nos Arianum eſſe.* Et epiſtola 65. ad Pammachium, & Oceanum, ita eundem contumacem Arianæ hæreſis propugnatorem deſcripſit. *Fortiſſimos libros contra Porphyrium ſcribit Apollinarius, Eccleſiaſticam pulchrè Euſebius hiſtoriam texuit, alter eorum dimidiatam Chriſti introduxit Oeconomiam, alter impietatis Arij apertiſſimus propugnator eſt.* Ne quis autem dicat Euſebium apud D. Hieronymum non ſemper, ſed quondam, & ante Concilium Nicenum, cum Hiſtoriam ſcripſit, ſigniferum, & propugnatorem Ariani dogmatis fuiſſe, eiuſdem Sancti Doctoris aduerſus Rufinum lib. 2. c. 4. verba ſine vllo ſubterfugio prolata audiat, dum Pamphili Martyris pro Origene non agnoſcit Apologiam, ſed *quam nos,* inquit, *Euſebij Arianorum Principis probauimus.* Audiat etiam dum coactus Euſebij eruditionem laudare, quid de eius fide ſenſerit ad Rufinum eodem pariter loco apertiſſimè ſuam ſententiam explicantem. *Vir doctiſſimus Euſebius, doctiſſimum dixi non Catholicum, ne more ſolito mihi, et in hoc calumniam ſtruas.* Et in Apologetico eodem aduerſus Rufinum rurſus. *Laudaui Euſebium in Eccleſiaſtica Hiſtoria, in digeſtione temporũ, in deſcriptione Sanctæ Terræ: et hæc ipſa opuſcula in Latinum vertens mea lingua hominibus dedi. Num ex eo Arianus ſum, quia Euſebius, qui hos libros condidit, Arianus eſt?* Eſt inquam, non fuit. Quanti verò D. Hieronymum de hæreticorum cenſura Eccleſia ſemper fecerit, quod alibi etiam diximus, hic ex Gelaſij verbis in Concilio Romano T. 3. Conciliorum p. 662. adducimus, & in hoc exercitationi de Euſebio coronidem imponimus. *Sed quoniam D. Hieronymus eum* (Ruffinum ſcilicet) *in aliquibus de arbitrij libertate notauit, illa ſentimus, quæ prædictum B. Hieronymum ſentire cognoſcimus, et non ſolum de Rufino, ſed etiam de vniuerſis, quos vir ſæpius memoratus zelo Dei, et fidei Religione reprehendit.*

Pro D. Hieronymi ſententia contra Euſebium Cæſarienſem de Arianiſmo inſimulatum.

EXERCITATIO II.

HVCVSQVE de Euſebij Cæſarienſis minùs probatæ fidei reſipiſcẽtia, qualiacunque digeſſeram, dum noua, & accurata eiuſdem Hiſtoriæ editio Pariſijs prodijt, in qua vir doctus Henricus Valeſius, non modò veterum omnium Euſebij Orthodoxiam aſſerẽtium, vel impugnantium teſtimonia profert, ſed de vita, & ſcriptis eiuſdem diſſertationem præponit. Et quamuis diligenter omnia non minùs retexuiſſe, quàm perpendiſſe videatur, in omnia tamen, & ego cupidè euagatus, ac omnibus iterum ad amuſſim reuocatis, ſententiam nullatenus mu-

mutare potui, verùm in eadem perſiſtens, iterum, & breuiter exerceri placuit. Propendet Valeſius non modò in Euſebij catholicam fidem, ſed cùm Gallicana Eccleſia in ſanctitatem, ac ſanctitatis venerationem deſcendit, tantò vtique conatu, vt indubiæ, & celeberrimæ ſanctitatis Doctorem Hieronymum ingratitudinis inſimulare, & immodicum Euſebij perſecutorem, ac infamatorem nuncupare non vereatur. Mitius quidem, quamquam priuatas inimicitias cum Euſebio geſſerit, egiſſe Athanaſium animaduertit, & iratus D. Hieronymo, ita iracundiam ſuam prodit. *Hieronymum verò quis patienter ferat; qui non contentus Hæreticum illum, & Arianum dicere, Arianorum ſigniferum non ſemel nominat?* & poſt pauca addit. *Hieronymus verò qui nullas odij cauſas aduerſus Euſebium habebat, immò qui ex illius ſcriptis tãtoperè profecerat; qui Chronicon eius canonẽ, & librũ de locis Hebraicis in latinum ſermonem conuerterat, hoc Euſebium infamat elogio, quòd ne infeſſiſſimi quidem hoſtes vnquam illi tribuerunt. Cuius rei cauſam inuenire non poſſum, niſi quod Hieronymus ſuſcepto aduerſus Origenem odio, cunctos eius dogmatum defenſores, ac præcipuè Euſebium noſtrum immodicè eſt perſecutus.* Fatetur quidem Valeſius Euſebium, quamuis Arianorum ſigniferum dici poſſe non velit, cum Arianorum ſigniferis poſt Nicænam Synodum perpetuò verſatum fuiſſe. Sed ignorare non debuerat etiam D. Athanaſium non ſigniferum tranſlatitia illa voce Euſebium dixiſſe, ſed magis propria voce Arianorum Magiſtrum vocaſſe, dum Acacij peruicaciſſimi Ariani, & reliquorum Arianorum præceptorem nuncupauit in tractatu de Synodis Arimini, & Seleucij. Idem etiam apud Theodoretum obſeruare potuerat, cuius fragmentum ex Cõmentarijs epiſtolæ ad Hebræos de Arianis loquens attulerat, *Euſebio certè Paleſtino credere eos oportet: quem patronum ſuorum dogmatum appellant*, nempè Ariani; parum autem differt, ſiue Patronum, ſiuè ſigniferum, ſiuè anteſignanum dixeris. Talem quidem agnouerat Ægyptiorum Epiſcoporum Synodus apud D. Athanaſium in Apol. ſecunda aduerſus Arianos, cum ad Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopos ſcriberet, adhuc viuente Euſebio, & turbas contra ipſos concitante. *Non ne Euſebius ob Arij inſaniam aduerſus nos irruit, & alios idem eum ipſo ſentientes adducit*, quæ non de Euſebio Nicomedienſi intelligenda ſunt, ſed de Cæſarienſi; idem quippè repetitur in Epiſtola Synodica eorundem Epiſcoporum Ægypti ad Tyri conciliabum; *Scitis enim*, inquiunt, *eos noſtros inimicos eſſe, & cur non ità pridem Euſebius Cæſarienſis* (tanquam ſignifer notatur, quia tanquam Iudex in Arianorum malignantium collegio illo præſidebat) *inimicitias aduerſus non ſuſceperit*. Cùm verò Valeſius, Athanaſium, quamuis infenſiſſimum hoſtem innuat Euſebij, mitius de eodem loquentem inducat, acriùs verò obiurgantem Hieronymum, minùs videtur Sanctorum virorum artes callere. Quòd enim Athanaſius, cum Euſebio priuatam aliquã cauſam ſimultatis haberet (ſi tamen vlla pręter religionem erat) mitius ſe gere debuerat, ne quis malè ſuſpicaretur, odij cauſa acerbius aliquod protuliſſe. Sed Hieronymus, qui mortuo Euſebio ſcripſit, & quantum ex Euſebij ſcriptis, & voce, Ariani profecerint, ſciebat, zelo, quo in Eccleſiam pollebat, non penicillo mitiori Euſebium Arianæ ſectæ patronum deſignare in dogmatibus debuerat, ſed vt vitarentur in Viri alioquin doctiſſimi libris errores; acerbiùs notare expediebat, & perſtringere. Quòd enim odio in Euſebium non ardceret, præterquam dum dogmata Origenis, vel Arij proſequeretur, palam ex adductis in præterita exercitatione conſtat, dum Euſebium doctiſſimum, & eruditiſſimum, ac Eccleſiæ Magiſtrum appellare non veretur. Sicuti igitur malè Valeſius D. Hieronymo ingratitudinis, odij, & infamiæ in Euſebium notam inurit, neſciens quanto ſemper odio Apoſtolici Viri, à S. Ioanne Euangeliſta moniti, in Hæreticos

exar-

exarſerint, ita minùs neruoſè orthodoxiam Euſebij, & Sanctitatem tueri videtur. Et ſi enim præmittat, non ſe Euſebij defenſionem concinnare, ſed iudicium Eccleſiæ, & Patrum ſententiam potius ſequi velle profiteatur, in eius tamen reſipiſcentia ſparſim ita laborat, vt catholicum, & pro ſanctitate cum Eccleſia Gallicana venerandum, non parum deſudaſſe videatur. Percurrenda igitur nobis ſunt momenta rationum, vt cur illi aſſenſum non dederimus, noſtras quoque rationes reddamus. Pro Euſebio igitur aſſumit Valeſius, quòd palam Concilio Niceno ſubſcripſerit, & proinde Hiſtoriarum libri, ac alia ante Concilium ſcripta minùs contra ipſum adduci poſſint, non dum opinione damnata: quòd ipſe in eadem Nicena Synodo Apoſtolici Symboli, eiuſque formæ auctor fuerit, cui tantum ad confutandam noui dogmatis impietatem reliqui Patres addiderint, *Deum verum de Deo vero, genitum non factum conſubſtantialem Patri*: quòd vocem Homouſion, ſeu Conſubſtantialem initio quidem recuſauerit, deinde ab Epiſcopis edoctus admiſerit: quòd in libris contra Marcellum, & in orationibus de fide aduerſus Sabellium, quos certè poſt Concilium Nicenum ſcripſit, tàm rectè videatur ſentire, & contra Arij ſententiam catholicè loqui, vt eos damnauerit, qui dicerent filium Dei de non extantibus fuiſſe factum, & fuiſſe tempus, cum non eſſet. Addit quòd Occidentales omnes vno ferè excepto Hieronymo de Euſebio honorificè ſenſerint, & Gallicana Eccleſia Sanctorum numero eum aſcripſerit; idque ex Victorio Aquitano, Vſuardo, alijſque colligi poſſe docet, quibus ſatius ſit credere, quam Orientalibus ſchiſmaticis. Affert deinde, quòd nulla maior ſit auctoritas, quàm Pontificum Romanorum Gelaſij, & Paſchalis, quorum alter inter Catholicos ſcriptores Euſebium repoſuerit, alter ab omni hæretica labe immunē pronunciauerit. Quòdſi aliqui, quia Euſebius Orientalis fuit, putent magis Oriētalibus credendum, Socratem, & Gelaſium Cizicenum inter Orientales eſſe audiendos, qui de Euſebio benè ſenſerint. Negat interim ex his, quæ Epiphanius narrat in Hæreſi Meletianorum poſſe deduci, Euſebium Idolis aliquando ſacrificaſſe, eoſque falli, qui ita fuiſſe ſeribant. Neque enim Potamo ille Heracleopolitanus Epiſcopus, & Confeſſor inſimulauit de Idolatria Euſebium, ſed tantùm quòd ſaluus è carcere dimiſſus, ſuſpicandi anſam præbere potuerit: cū Euſebius alio modo dimiſſus fuerit è carcere, quàm obiecerit Potamo: & cum dubium aliquibus ſcriptoribus ſit, de Euſebio Nicomedienſi intelligenda à Potamone obiecta prorſus eſſe, quia ille, non Cæſarienſis in Tyria Synodo præſederit. Negat inſuper Septimæ Synodi iudicium eſſe attendendum, quòd id obiter tantùm, & non data opera peractū ſit, nullo adhibito diſcrimine, inter libros ante, vel poſt Concilium Nicenum ab Euſebio exaratos, vti conſtat de epiſtola ad Alexandrum à Concilio reiecta. Quibus omnibus pro Euſebio adductis, eiuſque orthodoxia, quia non difficile mihi viſum eſt è contra pro D. Hieronymo reſpondere, breuiuiter omnibus ſatisfaciendum putaui. Primùmque Valeſio concedo, neque D. Hieronymum, neque alium ex antiquis Patribus ignorantiam Euſebio obiecisse, imò de eius eruditione, ac inſigni doctrina optimè ſenſiſſe, ac in primis D. ipſum Hieronymum, qui non ingrato animo, ſed candidè ex eo profeciſſe fatetur. Non ita tamen facilè aſſentior, quòd Euſebius Nicænæ fidei Symbolum compoſuerit, cum D. Baſilius epiſt. ad Innocentium 319. Hermogenem deceſſorem ſuum ex hoc præcipuè extulerit, quòd *magnam illam, & firmiſſimam fidem in magna illa Synodo conſcripſit*, vt vertit, & notat Combefiſius ad Gregorium Præsbyterum Cæſarienſem n. 15. Et re vera quomodo Nicena fides, vel Nicenum Symbolum Euſebio tribui poteſt, ſi, vt idem Valeſius fatetur, Sancti reliqui Patres illud addiderunt, quod Euſebius ſubdolè tacuerat, & erat prorſus Nicena fides, quæ ad cum

Ario

Ario diſceptabatur. Equidem ex eodem ſilentio conuincitur, Euſebium non ſponte in Homouſion conſenſiſſe, ſed Ario quantum potuit fauiſſe, licet poſtea Cæſarienſibus ſuis, vt notat Photius, ſuadere laborauerit, in vocem conſubſtantialem à ſe inuentam Patres deſcendiſſe; quam tamen vocem vſque ad mortem ipſe renuit, vt infra patebit, admittere. Nec eſt quod in libris aduerſus Marcellum, atq; de Eccleſiaſtica Theologia aduerſus Sabellium, poſt Concilium Nicænum conſcriptis, contra Arium videatur ſentire, ac expreſsè docere, Dei filium creaturam non eſſe; quia è contra nunquam catholica illa voce Homouſion vti voluit, vt idē Valeſius fatetur, quin potius ex Orat. aduerſus Sabelliū appareat, vocē Homouſion nequaquam illi placere, quòd ſcripturarum non eſſet, & prætérea vigentibus adhuc Arianorum conatibus, contra Niceni Concilij à ſe ſubſcripti decreta auſus ſit dicere, vocem illam tollendam ad ſedandas lites. Qualis ergò vſque ad mortem animus illi fuerit in Arianos propenſus, inde ſatis liquet, quòd in hoc laborabat, vt voce illa ſublata, reliqua Concilij decreta Ariani poſſent in ſuos ſenſus detorquere. Bilinguem verò, & non ſinceræ fidei ex ijſdem, quæ Valeſius adducit, antiquorum teſtimonijs ſatis videtur conuinci, ex D. præſertim Athanaſio mitiùs, quàm D. Hieronymus cum Euſebio agenti. Inquit ergo D. Athanaſius in epiſt. de decretis Synodi Nicenę, Euſebium confeſſum fuiſſe, *Dei filium conſubſtantialem, & ex ſubſtantia Patris exiſtere*. Et rurſus in Epiſtola ad Epiſcopos Africæ, ex ijſdem literis ad ſuos ab Euſebio ſcriptis, idem D. Athanaſius verba hæc affert. *Nouimus quoſdam ex priſcis eruditis, & praclaros antiſtites, alioſque ſcriptores, cum Patris, & Filij Deitate loquerentur voce Homouſij vſos eſſe*. Si ergo non modo Euſebius in Homouſion ſuſcripſit, & filium Patri eſſe conſubſtantialem ſuſcepit, ſed vocem illam Concilij Nicæni fatetur nouam non eſſe, ſed priſcorum eruditorum, ac præclarorum antiſtitum, cur in poſtrema ſenectute aduerſus catholicam illam vocem inſurgit, & deleri ſuadet, quia ſcripturarum non eſſet, niſi vt Arianis faueret, & à decretis Niceni Concilij deflecteret? Quod verò Confeſſor Potamo de Idolatria Euſebio obiecerat, facilè Valeſio conſentirem vulgatum non fuiſſe, niſi apud Ægyptios Confeſſores, apud quos, vt ex Athanaſij Apologia 2. in ſuperiori exercitatione adnotaui, de Immolatione Idolorum accuſatus fuerat. Nemo enim alius Euſebio conſimile crimen obtrudit, neque D. Hieronymus, qui in eundem zelauerat; potuerat namque aliquo fauore, quia eruditiſſimus, è carceribus nulla confeſſionis cicatrice inuta educi; potuerat ſine Idolatria aufugere. Difficillimū ſiquidē fuiſſet, à catholicis in Epiſcopū notoriū Apoſtatam ſublimari, ac longiſſimo tempore tolerari. Neque multū ponderis habere video, quidquid ex Occidentalibus Patribus, & Eccleſia Gallicana educitur. Quòd enim Victorius, ſiue Aquitanus, ſiue Capuanus in Canone Paſchali Beatum dicat Euſebium Cæſarienſem, ex alibi dictis non magnifaciendum videtur, quando virum eruditum, & Epiſcopum, titulo quidem dignitatis ornare voluiſſe appareat, non verò eidem, morum, & fidei ſanctitatem illam aſcribere, quam D. Hieronymo manifeſtè tribuere videtur in eiuſdem verbis à Valeſio adductis. *Recenſitis igitur fidelibus hiſtorijs veterum, Beati ſcilicet Euſebij Cæſarienſis Paleſtinæ Ciuitatis Epiſcopi, viri in primis eruditiſſimi, atque doctiſſimi Chronicis, prologoque, ac perinde his quæ à ſancta memoriæ Hieronymo ijſdem Chronicis ſunt adiecta*. Quātum verò ponderis habeat in alicuius ſanctitate ſtatuenda Gallicana Eccleſia contra Romanam, quæ Euſebium à Martyrologio remouit, catholicorum omnium iudicio relinquerem, niſi ex ipſo vetuſtiſſimo Galliæ Eccleſiæ lumine S. Hilario Pictauienſi, vel coęuo, vel ſuppare, Euſebiū perduellē eſſe conſtaret. Is igitur libello ſecundo ad Conſtantium Auguſtum Conſtantini filium, ità lòquitur; & cum

D. Au-

D. Auguſtino in Iulianum lib. 2. *Catholicus loquitur, Inſignis Eccleſiarum Doctor loquitur, Hilarius loquitur. Inquit ergo* nouella, *& teterrima lues, non corrupti aeris, ſed execrandorum blaſphemorum Ariana effuſa eſt; ita illi, qui ante crediderunt, inanem ſpem immortalitatis habuerunt. Nuper didicimus, commenta haec fuiſſe inuenta, & à duobus Euſebijs, & à Narciſſo, & Theodoro, & ab Stephano, & Achatio, & Menophanto, & imperitis, atque improbis duobus adoleſcentibus Vrſatio, & Valente, quorum epiſtola proferuntur &c.* Duos Euſebios Cæſarienſem, & Nicomedienſem ætate ſua Arianorum, vel ſigniferos, vel duces intelligere D. Hilarium nemo negabit, qui poſt Conſtantinum, & Nicenum Concilium ſub Conſtantio Arianam ſectam, datis etiam epiſtolis, promouere laborauerint. Fruſtra autem Valeſius Gelaſij, & Pelagij Romanorum Pontificum auctoritatem conatur adducere, quaſi alter inter catholicos Eccleſiæ ſcriptores Euſebium numerauerit, alter ab omni hæreſis ſuſpicione his verbis in epiſt. mihi 6. non 3. ad Æliam Aquileienſem immunem declarauerit. *Quid namque in hæreſiarchis Origene deterius, & quid in hiſtoriographis inueniri Euſebio honorabilius poteſt? Et quis noſtrum neſcit in libris ſuis, quantum Origenem Euſebius praeconijs attollat? Sed quia Sancta Eccleſia ſuorum fidelium corda benignius, quam verba diſtrictius penſat, nec in hæreticis ſenſum proprium teſtatio Euſebij abſoluere potuit. Nec rurſum Euſebium laudati Origenis culpa damnauit.* Duo hic Valeſium pro Euſebio ſuo educere velle exiſtimarem, alterum à Pelagio, ſeu potius à D. Gregorio tunc Diacono, & epiſtolam illam exarante, vt teſtatur Paulus Vuarnefridus lib. 3. de Geſt. Long. cap 10., non modò honorabiliorem inter hiſtoricos Euſebium à Pontifice illo iudicatum, quàm inter Eccleſiæ fideles numeratum. Alterum ab Eccleſia propter Origenis errores non fuiſſe damnatum. De primo nulla quæſtio eſſe poteſt, nemo enim Euſebio honorabilem in Eccleſiaſtica hiſtoria locum non dedit. Dubitari verò poteſt, an verba illa, *Eccleſia ſuorum fidelium corda benignius penſat* de Euſebio prolata ſint, an verò de Gregorio Nyſſeno, *magnis Origenem laudibus* extollentem, vel de Hieronymo qui ibi dicitur *tanto erga Origenem fauore* interdum ferri, *vt penè diſcipulus eius eſſe videatur*. At ſine diſtinctione prolata concedamus, & de Euſebio fuiſſe etiam cumulatè intelligenda. Poterat ne hoc ità curſim dictum in epiſtola, ſeu potius libro, vti vocat B. Gregorius lib. 2. ep. 36. ad Epiſcopos Hiberniæ, illud irritare, quod data opera ſuperiori ſæculo de libris Apocriphis Gelaſius Pontifex in Romano Concilio ſanciuerat? Nonne Hiſtoriam Euſebij inter Apocripha, & non ſuſcipienda primum numerauerat, poſtea verò propter eruditionem non omninò damnandam ità decreuerat? *Chronica Euſebij Cæſarienſis, & eiuſdem Eccleſiaſticę hiſtoria libros: quamuis in primo narrationis ſuę libro tepuerit, & poſtea in laudibus, atque excuſatione Origenis ſchiſmatici vnum conſcripſerit librum: propter rerum tamen notitiam ſingularem, quę ad inſtructionẽ pertinent, uſquequaque non dicimus renuendos.* Eccleſia igitur iam Euſebij libros, tanquam fidelis ſui nequaquam ſuſceperat, quinimò tanquam ſuſpectos cauendos eſſe decreuerat, ſed propter rerum notitiam ſingularem tollerauerat, & non omninò reſpuerat. Pelagius igitur, aut D. Gregorius ea de Euſebio curſim ſcribens, non hæc retractata voluit, ſed tantùm oſtendere benignioris Eccleſiæ morem fuiſſe, quòd ſicuti proprium, quem nouerat Hæretici ſenſum, ex cumulatis per ſuos ſcriptores laudibus abſoluere non conſueuerat, ità pro huiuſmodi hæreticorum laudibus, neque de hæreſi laudatores damnare, vt quemadmodum Gelaſius propter Origenis defenſionẽ; ac laudes Euſebium Apocriphum, non omninò reſpuerit, immo propter rerum ſingularem notitiam, indicata interim fidelibus ſuſpecta fide, tollerandum cenſuerit; ità & Pelagius cenſuit, Euſebium hono-

nora-

notabiliorem inter hiſtoricos laudati Origenis culpa non fuiſſe damnatum, nontamen doctrinam eius ab Arij hæreſi immunem fuiſſe declarauit. Miror autem contra Gelaſij decretum Valeſium putare, eundem Gelaſium in opere de duobus Naturis Euſebium inter Catholicos ſcriptores retuliſſe, quaſi opus illud Gelaſij Romani Pontificis genuinum fuerit, non verò Gelaſij Ciziceni, vt non leuioribus coniecturis oculatiſſimus Baronius ad annum 496., & Bellarminius de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in vtroque Gelaſio docent, quorum Cizicenum alibi oſtendimus, Euſebium ab Arianiſmo purgare laboraſſe. Iudicium verò Septimæ Synodi quomodo tergiuerſari poteſt? maximam quidem habere auctoritatem ipſe Valeſius fatetur, nec præcipitis iudicij, vt probare ille conatur, inſimulari poteſt, quòd Euſebij reſipiſcentiam non admiſerit, cum optimè nouerit, prius quidem illum Nicænæ Synodo ſubſcripſiſſe, ſed duplici animo, ac ſimulato, poſtea verò in priore ſententia occultè perſtitiſſe, nec ſcriptis ſuis veniam deinde ab Eccleſia poſtulauiſſe. Dolendum igitur potius eſt, tantæ eruditionis, & Eccleſiaſticæ doctrinæ virum, excuſari ab Arianiſmo, vel ſaltem à dubia fide non poſſe, non verò Sanctum Doctorem Hieronymum, quòd Euſebium Arianorum principem ſigniferum vocauerit, ingratitudinis, obtrectationis, & odij veluti culpabilem traducere. Quis enim catholicus, vt phraſi eiuſdem vtar, Valeſium patienter ferat ita de Sanctiſſimo Doctore loquentem? Non ego equidem, qui cum Gelaſio Pontifice non Euſebium Arianæ labis quàm maximè ſuſpectum, ſed D. Hieronymum acerrimum Catholicorum dogmatum cenſorem, & ſanctitate clariſſimum cum vniuerſa Eccleſia venerari non deſiſtam.

Digitized by Google

DE FESTIS APOSTOLORVM DIEBVS INDICVLVS

VETVSTIORI MARTYROLOGIO PRÆFIXVS, ET IN EVNDEM NOTÆ, EXERCITATIONES, ALIAQVE ADDITA MONVMENTA.

INCIPIT * *FESTA APOSTOLORVM.*

** incipiunt*

III. Kal. Iulij.
Natalis Petri, & Pauli.
II. Kal. Decembris.
Paſſio Sancti Andreæ Apoſtoli.
VIII. Kal. *
Natalis Sancti Iacobi.

* Auguſti

VI. Kal. Ianuarij.
Aſſumptio Sancti Ioannis, & Ordinatio Iacobi.
XV. * Ianuarias.
Natalis Sancti Thomæ Apoſtoli.

* Kal.

Kal. Madij.
Natalis Philippi, & Iacobi Apoſtoli.
VIII. Kal. Septembris.
Natalis Sancti Bartholomæi.

XI. Kal. Octobris.

Natalis Sancti Matthæi Apoſtoli.

V. Kal. Nouembris.

Natalis Apoſtolorum Simonis, & Iudæ.

*

vi. Kal. Mart. ex D. Gregorij Sacramẽtario, alijsq; Martyrologijs.

Matthias de LXX. Diſcipulis vnus, & pro Iuda Scarioth duodecimus inter Apoſtolos ſubrogatus, electus ſorte, & ſolus ſine cognomento, cui datur Euangelij prædicatio in Iudæa.

EOdem charactere in vtroque Codice, tàm Cathædralis Lucenſis, quàm, & membranaceo Muſæi noſtri, Indiculus iſte Martyrologio, quod Vetuſtius diximus, cum ſodalitulo præfigitur. Conſimilem quoque exhibet in Actis Sanctorum tom. 1. Eruditiſſimus Ioannes Bollandus, & de Sacra hiſtoria optimè meritus, ſuo pariter præpoſitum Martyrologio, quod Hieronymi inſcribitur, & S. Villibrordi olim fuit. Huius ſpecimen, tùm in præfatione generali, tùm nuper cum Godefrido Henſchenio repoſuit tom. 3. ad diem 6. Kal. Martij. Idem ex impreſſis à prototypo laminis, vt conferri commodè cum Indiculo noſtro poſſit, iterum exhibere placuit.

Notitia de locis Sanctorum APOSTOLORVM.

III. Kal. Iulij Natalis Apoſtolorum S. Petri, & Pauli Romæ.

II. Kal. Decembris Natalis Sancti Andreæ Apoſtoli in Ciuitate Patras Prouinciæ Achias. * (* Achaiæ.)

VI. Kal. Ianuarij. Natalis Apoſtol. S. Iacobi Fratris Domini, & Ioannis Euangeliſtæ. * (* in Epheſo.)

VIII. Kal. Iulij. Natalis dormitionis Santi Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ in Epheſo.

XII. Kal. Ian. Natalis Sancti Thomæ Apoſtoli in India, & tranſlatio Corporis eius in Edeſa. V. Kal. Iulij.

VIII. Kal. Auguſti. Natalis Iacobi Apoſtoli Fratris Ioannis Euangeliſtæ in Hieroſolymis.

Kal. Maij. Natalis Sancti Philippi Apoſtoli in Ciuitate Hierapoli Prouinciæ Aſſiæ.

VIII. Kal. Septembris Natalis Sancti Bartholomæi Apoſtoli qui decollatus eſt in India iuſſu Regis Aſtiagis.

V. Kal. Nouẽbr. Natalis Apoſtoli Simonis Cananæi, & Simonis Zelotis, qui à Templorum Pontificibus occiſſunt in Suanis Ciuitate Perſarum.

IN APOSTOLORVM INDICVLVM
EXERCITATIONES, ET NOTÆ.

Quatuordecim in Indiculo Apoſtoli Vetuſtius Martyrologium eſſe ſuadent.

EXERCITATIO I.

ORBIS Columnæ Apoſtoli, vt Sanctus aliquando dixit Ignatius in ep. ad Philad. 9. quam benè in ipſo Martyrologij veſtibulo præfiguntur. Hos vniuerſa ſemper Eccleſia ſingulari veneratione recoluit, nec ab eius inſtituto diſceſſit, quicumque eoſdem in anniuerſario Martyrum circulo, repetito Syllabo, præſignauit. Et ſi enim quorumcumque Apoſtolorum Natales dies, in hoc, quod damus, Hagiologio, proprio deſcribantur laterculo, quia tamen ipſorum *vita, & nomina vbique terrarũ decantãtur*, vt D. Chryſoſt. hom. 21. in Ioan. ſcripſit, ſiuè id ex varia fidelium conſuetudine, ſiuè iterata Sanctorum Corporum tranſlatione, ſiuè multiplici Baſilicarum dedicatione contigerit, in tantum eorundem celebritates exuberarunt, vt incertum pluribus eſſe potuerit, ſub qua communius die cuiuſque ſolemnia indicari deberent. Nemo igitur inconſultò factum exiſtimabit, quòd in huius Martyrologij limine ſanctiores illorum feriæ prenotarentur. Adonem facilè conſimilis indiculus monuit, vt ſuo etiam Hagiologio libellum de celebritatibus Apoſtolorum præmitteret, quaſi *latiùs, & paulò apertiùs cũcta deſcribens, infirmioribus, & minùs legere valentibus* inſeruire ex inſtituto voluerit. Quòd verò in hac Apoſtolica ſerie dignitatis ordo non omninò videatur ſeruari, quod in Diui Marci Euangelio præſtitum exiſtimauit Chryſoſtomus, ex indifferenti apud cæteros Euangelicos ſcriptores eorum enumeratione prouenire facilè potuit. Alij enim Euangeliſtæ, Mattheus ſcilicet, & Lucas cum Marco in primatu Petri concordes, in reliquis Apoſtolicis viris enumerandis ita differunt, vt prælationis ordinem penitùs neglexiſſe videantur. In hoc autem Indiculo, non tantùm duodecim Apoſtolorum celebriores dies communi more recenſentur, ſed duo extra duodenarium numerum Apoſtolorum celebritates adduntur, idque, vt puto, ex vetuſtiſſimo Eccleſiæ, vel Patrum ſtylo. Antiquiſſimi profectò, & ante

D.Hie-

D. Hieronymum Sacræ Scripturæ interpretes, non intra duodenarium limitem Apoſtolos nuncupatos cohibuerunt, ſed Pauli, & Iacobi cognomento Iuſti additione, ad decimum quartum numerum extenderunt. Ità ex eodem D. Hieronymo patet, dum in caput decimum ſeptimum Eſaiæ oraculum de quatuordecim oliuis interpretatur, & ex antiquis Eccleſiæ Patribus in ſuis commentarijs repoſuit. *Duas oliuas, & tres, & quatuor, & quinque quatuordecim Apoſtolos interpretantur, idest duodecim, qui electi ſunt, & tertiumdecimum Iacobum, qui appellatur frater Domini, Paulum quoque Apoſtolum vas electionis.* Qui verò antiqui interpretes ità ſenſerint, cum S. Doctor ibidem non exprimat, ex Proemio ad Euſtochium haurire facilè poſſumus, nam in Eſaiam ſcripſiſſe, & in aliquibus auctores ſibi fuiſſe, refert Martyrem Victorinum, Origenem, Euſebium Pamphili, Didimum, & Apollinarium. Sin verò clariſſimi, vel ſanctitate, vel doctrina, & vetuſtiores ante D. Hieronymum interpretes, verba illa Eſaiæ de Quatuordecim Oliuis totidem Apoſtolis conuenire, & aptari poſſe putauerunt, vtique rem notam, pluribuſque receptam appoſuiſſe fatendum eſt. Alioquin quomodo probabiliter obſcurum illud oliuarum propheticum numerum, cum ignoto alio Apoſtolorum, & inaudito calculo explicare commodè potuiſſent? Non modò ergo ſentire illos oportuit Iacobum fratrem Domini, & Paulum extra duodenarium ordinem Apoſtolos eſſe nuncupatos, ſed pluribus etiam in Eccleſia ſæculo illo fuiſſe compertum, atq; ita paſſim conſueuiſſe numerari. Quæ cum ita ſint, dum Vetuſtiori Martyrologio præfixus Indiculus, eoſdem Paulum, & Iacobum extra duodenarium ordinem Apoſtolis ſuperaddit, & quatuordecim cum antiquis apud D. Hieronymum expoſitoribus ad amuſſim enumerat, quicunque illi ſint, non modò Martyrologij vetuſtatem non infringit, ſed antiquæ quodammodo traditionis roborat conſonantia. Quod monuiſſe ante omnia placuit, ne quis nouum putans quatuordecim in Indiculo Apoſtolos numerari, inde Martyrologium vniuerſum conuellendi anſam arripiat. Non enim me latet Galeſinum, & Molanum negare tres ſub Iacobi nomine Apoſtolos vnquam fuiſſe, & in adnotationibus ad Romanum nuncupatum, & Vſuardi Martyrologium, non modò id apertè docuiſſe, ſed magnum inſuper Annalium conditorem Baronium acri omnes cenſura notaſſe, qui tertium Iacobum extra duodenarium Apoſtolorum ordinem *nimis*, vt ait, *imprudenter* conſtituerint, quòd ex apocripho Clementis fonte hanc primùm aſſertionem hauſerint, deinde in alios inconſultiſſimè propagauerint. Verùm cùm non deſint Scriptores pariter graues, imò & vetuſtiores, qui cum Indiculo hoc in tertio Apoſtolorum Iacobo conſentiant, æqui bonique patiatur Lector, vt re altius repetita, parum hic velitando exercear, & ni fallor oſtendam quantos, qualeſque Scriptores cenſura illa perſtringat, & quibus argumentis contraria ſententia non minùs validè propugnetur.

De

De Tribus ſub Iacobi nomine Apoſtolis.

EXERCITATIO II.

ET ſi non deſint,qui Clementis Conſtitutiones,non ita facile,vt eruditiſſimus Baronius reijciant, hanc tamen tanto veritatis amaſio veniam dabo, vt inter Apocripha cum ipſo reponendas eſſe conſentiam; vltro etiam Dorotheum addam, eiuſdem plane de tribus Iacobis ſententiæ apertiſſimum aſſertorem; At non protinùs antiquis cæteribus Patribus, & non vulgaris notæ ſcriptoribus inconſultiſſimæ imprudentiæ notam inuram. Nicephorus primus eſt, qui tanquam minoris ponderis ſcriptor à Baronio traducitur, deindè vniuerſim, quiſquis ità ſentire contigerit. Contra hos omnes D. Hieronymum ita in Heluidium declamantem, & tres Iacobos negantem opponit, & quòd magis eſt Paulum ipſum Apoſtolum in aciem deducit, qui non alium pronunciet Iacobum fratrem Domini, niſi alterum ex duobus, qui inter duodecim communiter numerantur. Cumulat deinde Clementem Alexandrinum, & Euſebium Pamphili, qui duos tantùm Iacobos inter Apoſtolos conſtituant, alterum ſcilicet cognomento Iuſtum de templi faſtigio præcipitem actum, alterum, qui capite abſciſſo è vita migrauerit. His addi poterat, & aſcriptū Hippolyto Martyri de duodecim Apoſtolis Commentariolū, & Anonymi Oecumenio prefixi conſimilis tractatulus; alter enim obſcurè Iacobum Alphæi, cum Iacobo Iuſto in morte, & ſepultura confundit, alter verò apertiſſimè eundem eſſe confirmat. At hi omnes tertium Iacobum de medio tollunt, eo prorſus ſingulari argumento, quòd Iacobus Alphæi vnus, & idem ſit, cum Iacobo, qui Iuſtus, & frater Domini dicebatur. Verùm prærerquamquod D. Hieronymus, vt vidimus in Eſaiæ Commentarijs, eos peruetuſtos ſcriptores non reijcit, qui præter duodecim electos tertiumdecimum Iacobum fratrem Domini a Iacobo Zebedei, & Iacobo Alphæi ſeiunctim adderent, non deſunt pariter ex antiquis alij, qui ſicuti Paulum, ita & Iacobum alterum duodenario numero addant, & qui ex apocriphis libris lutulenta non hauſerint. Diſputat profectò acerrimè S. Doctor Hieronymus aduerſus Heluidium de duobus Iacobis, & tertium eo ſenſu reſpuit, quòd falſiſſimum, & turpiſſimum exiſtimaret, fratres Domini nuncupatos filios eſſe ex Ioſepho illibatæ Virginis Mariæ, quòd impurus ille perduellis conabatur oſtendere. His autem neruis impetebat Heluidium. Nemini dubium eſt, duos fuiſſe Apoſtolos Iacobi vocabulo nuncupatos, Iacobum nimirum Zebedei, qui & maior, & Iacobum Alphæi, qui & minor. At Iacobus minor Mariæ filius, quem ſcriptura commemorat, aut eſt Apoſtolus, aut non. Si Apoſtolus eſt, filius erit Alphæi, & non de illis Domini fratribus, de quibus apud Ioannem dicitur, quòd in Chriſtum non crederent. Si non eſt Apoſtolus, ſed tertius neſcio quis Iacobus frater Domini, quomodo appellatur Minor, inquit D. Hieronymus, cum Maior, & Minor non inter tres, ſed inter duos ſoleant præbere diſtantiam. At Iacobus qui frater Domini dicebatur, prorſus erat Apoſtolus, cum D. Paulus ad Galatas alium in Hieruſalem Apoſtolorum non inuenerit, *niſi Iacobum fratrem Domini*, qui cum Petro, & Ioanne Eccleſiæ dicebantur Columnæ. Filius equidem Zebedei eſſe non poterat, quòd ex Apoſtolicis actis iam Martyr occubuiſſet. Ex his S. Doctor conuincere ſe poſſe exiſtimabat, Mariam, quæ apud Lucam Iacobi Minoris, & Ioſetis Mater dicebatur, & Mater Domini non erat, vxorem potius fuiſſe Alphæi, & Sororem Mariæ Ma-

tris

tris Domini, quæ vſitato ſcripturæ more binomia, ex viro quidem Alphęi, Maria verò Cleophæ à patris nomine vocaretur; ita vt qui fratres Domini dicebantur filij eſſent materteræ eius, qui antea non credentes poſtea crediderint. At cum D. Hieronymo ſufficeret, contra Heluidium oſtendiſſe, eos, qui dicebantur fratres Domini, Mariæ Virginis re vera non eſſe filios, quòd alijs rationibus conuincebat, ac fortaſſe cognoſceret, non tam validè probatum, quòd Maria Cleophæ vxor eſſet Alphæi,ità candidè de tribus Iacobis, ſeu de duabus Marijs claudit argumentationem. *Verùm in hac parte contentioſum funem non traho. Alia fuerit Maria Cleophæ, alia Maria Iacobi, & Ioſetis, dummodo conſtet, non eandem Mariam Iacobi, & Ioſetis eſſe quam Matrem Domini.* Ex quibus verbis, præter Sancti Viri candorem rem ſibi non ita certam prorſus affirmantis, coniectari etiam non incongruè licèt, quòd adhuc adoleſcens Romæ contra Heluidium ſcribens Hieronymus Hegeſippum non viderit. Antiquiſſimus enim, & ſinceriſſimus Eccleſiæ chronologus, Mariam Cleophæ, non vtique ipſius filiam fuiſſe docuerat, ſed vxorem, & Cleopham eundem fratrem fuiſſe Ioſephi, qui Sponſus Beatæ Virginis erat; vnde ſicut Ioſeph pater Domini dicebatur, ita & Cleopha auunculus exiſtimaretur, & qui erant Domini conſobrini, vt Iacobus, Simon, Iudas, & Ioſetus, fratres quoque conſueto ſcripturæ more nuncuparentur. At cum Maria vxor Cleophæ ſoror etiam Mariæ matris Domini eſſet, non modo quòd ita D. Hieronymus ſentit, ſed quòd ita in Euangelio Sancti Ioannis ſcriptum maximè ſit, vtique eodem tempore vxor Alphęi dici non poterat, nec ita binomia, vel à Cleopha tanquam a Patre, cùm vir eſſet, & ab Alphæo tanquam a viro, cum vxor eſſet Cleophæ, nuncuparetur. Iam verò ſi Maria Cleophæ mater Iacobi, & Ioſetis prorſus vxor Alphæi non ſit, & è contra Alphæi filius Iacobus ille ſit, qui Alphęi, & minor dicebatur, iam tertium etiam Iacobum addere neceſſe eſt, qui non tam Iacobo Zebedęi, ſiuè maiori ſuperuixerit, quàm alius ſit à Iacobo Alphæi, quia Cleopham patrem agnoſcat. Hoc breuiter, ſed iuxta Hegiſippi antiquiſſimi hiſtoriam, confirmat Theodoretus in epiſtolam ad Galatas. *Iacobus vocatur quidem frater Domini, ſed non erat natura, ſed nec fuit Ioſephi filius, vt quidam exiſtimarunt ex priori matrimonio natus, ſed erat quidem Cleopha filius, Domini autem conſobrinus. Habuit enim Matrem Matris Domini ſororem.* Hinc poſt plures annos D. Hieronymus, dum Pauli Epiſtolas enarraret, fortaſſe vidit, non admodum difficile, eſſe ijs reſpondere, quę de duobus tantũ Iacobis contra Heluidiũ adduxerat, nec incongruum primò putauit, Iacobum fratrem Domini, extra duodenarium numerum, inter Apoſtolos conſtituere, ſicut & Paulum: deinde ea tacitè retractauit, quæ de duobus tantùm Iacobis contra Heluidium docuerat, quamquam ne cætera in eadem Apologia contenta infringere videretur, aliqua his verbis cõfirmaſſe appareat: *Memini me dum Romæ eſſem, impulſu fratrum, librũ de Sanctæ Mariæ Virginitate edidiſſe perpetua, in quo mihi neceſſe fuit, de his qui fratres Domini dicti ſunt, diutiùs diſputare; Vnde qualiacunque ſunt illa, quæ ſcripſimus, his contenti eſſe debemus. Nunc hoc ſufficiat, vt propter egregios mores, & incomparabilem fidem, ſapientiamque non modicam, frater dictus ſit Domini, & quòd primus ei Eccleſiæ præfuerit, quæ prima in Chriſtum credens, ex Iudæis fuerat congregata.* Cùm autem omnem hic reticeat de Iacobo Hieroſolymorum Epiſcopo genealogiam, & eundem etiam ex duodenario numero tacitè remoueat, tamen ingenuè fatetur, alios etiam extra illum ordinem fuiſſe Apoſtolos, quòd cõtra Heluidium noluiſſe alioquin apparet. *Quòd autem exceptis duodecim quidam vocentur Apoſtoli, illud in cauſa eſt, omnes, qui Dominum viderant, & eum poſtea prædicabant fuiſſe Apoſtolos appellatos.* Neque S. Doctor ita vniuerſim de Apoſtolici nominis ſignificatio-

ne ſtatuere alioquin cogebatur, niſi quæ aduerſus Heluidium, de duobus tantùm ſub Iacobi nomine Apoſtolis, retractare voluiſſet. Diuus etenim Paulus in eo loco, quem S. Doctor interpretabatur, præter Iacobum Iuſtum, ſeu fratrem Domini nullum alium induxerat, cui extra duodenarium numerum Apoſtolici muneris explicatio aptari poſſet, eo quòd tantùm dixerit, *Alium autem Apoſtolorum vidi neminem præter Iacobum fratrem Domini*. Sin verò S. Hieronymus, hunc cum Iacobo Alphæi eundem eſſe, & intra duodenarium numerum adhuc exiſtimaret, vtique talem confirmare expediebat, aut ſaltem ſinere, vt ex libro contra Heluidium alij in eadem ſententia permanerent; & tamen ideo nomen Apoſtoli extra numerum duodenarium alijs conuenire addidit, vt Iacobum Epiſcopum, ſeu fratrem Domini, de quo longam deinde narrationem inſtituit, Apoſtolum eſſe dictum oſtenderet, ea prorſus ſignificatione, qua extra duodecim eſſet: quod idem eſt, ac alium præter Iacobum Zebedæi, & Alphæi, inter duodecim numeratos, tertium addere Iacobum. Ne quis verò putaret de alio, præter Iacobum fratrem Domini nuncupato Apoſtolo, loquutum eſſe, aliam ſubnectit ex epiſtola ad Corinthios Diui Pauli auctoritatem, ex qua propalam colligi poſſet, non modo alios præter duodecim vocatos fuiſſe Apoſtolos, ſed inter hos eminentiori quodam gradu Iacobum fratrem Domini fuiſſe recenſitum. *Quia viſus eſt poſthac illis vndecim*, inter quos nemini dubiū eſſe poteſt, quin vterque Iacobus Zebedæi, & Alphæi prorſus includatur. *Deinde viſus eſt, pluſquam quingentis fratribus ſimul, ex quibus multi manent vſque adhuc deinde viſus eſt Iacobo*. Vnde obiter aduerſus id negantes animaduertere licet D. Paulum, qui pro duobus Iacobis adducitur, alium Iacobum ab vndecim Apoſtolis prorſus diſtinguere, præſertim cum ſtatim addat, *deinde Apoſtolis omnibus*. Minimè autem D. Hieronymus dubitauit Iacobum, cuius extra vndecim meminit D. Paulus, eundem eſſe ac cognomento Iuſtum, & fratrem Domini, cùm totus in ipſius laudes deinde ſit, quas apertiſſimè ex Hegeſippo mutuatur, & cuius fragmentum in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis adduxit. Hinc conijciebam, D. Hieronymum in adoleſcentia contra Heluidium ſcribentem nondum vidiſſe Hegeſippum, & quòd contra magni hiſtorici fidem putauerit Mariam Iacobi, vxorem fuiſſe Alphæi, cum fuerit Cleophæ, & quòd Iacobum fratrem Domini in Iacobum Alphæi hoc fundamento conflauerit, ſed quòd iam ætate confectus in Eſaiam, & D. Paulum ſcribens, mutata ſententia, Iacobum eundem Iuſtum, & fratrem Domini, Apoſtolum quidem, ſed extra duodenarium numerū, eſſe conſenſerit, quod idē eſt, ac in tertium Iacobum conſentire. Nec alioquin accuratiſſimi Baronij ad ann. 44. n. 37. authoritas me in aliam ſententiam rapuit, quòd nimirum magis D. Hieronymo contra Heluidium ſcribenti, quàm eidem Eſaiam enarranti credendum ſit, cum poſtremæ curæ omnium calculo meliores eſſe reputentur; Neminem enim mihi negaturum exiſtimo S. Doctorem in Eſaiam, & Paulum poſt Apologiam in Heluidium ſcripſiſſe, quandoquidem id apertè pateat, tùm ex cap. 44. in Ezechiel. his verbis, *Romæ aduerſus Heluidium illius temporis Hæreticum in adoleſcentia non grande librum ſcripſiſſe me noui*, tùm quod in Proœmio Eſaiæ ad Euſtochium ſcribere profiteatur, *ætate, & corporis imbecillitate confectum*, & quamquam in D. Paulum commentaria ante Eſaiæ labores ediderit, id tamen non niſi poſt reditum Bethlem perfecit, & aliena manu *propter oculorum, & totius corporis infirmitatem*, quæ ex proœmio tertij commentarij, iam ingraueſcentem ætatem, non adoleſcentiam arguunt. Nec incongruum eſt, ſenem, & in Sacræ Scripturæ interpretatione conſummatum in aliam ab ea, quam adoleſcens ſequutus fuerit, ſententiam deſcendiſſe, ex eo præſertim, quòd opus aduerſus Heluidium in ardore adoleſcentiæ ſcri-

ptum non magni feciſſe Sanctus Hieronymus videtur, tùm ex his, quæ in Eſaiam de eo reliquit, tùm quod in Ezechielem opus adoleſcentiæ vocauerit, quamquam doctiſſimum ſit, & omnium Catholicorum iudicio tanto doctore dignum. Accedat quòd in eiuſdem opere de Scriptoribus Eccleſiaſticis, quod nemo negare poteſt ex ijs eſſe, quæ prouecta iam ætate D. Hieronymus compoſuerit, vitam Iacobi fratris Domini retexuit, in qua dum eundem filium fuiſſe Ioſeph ex alia vxore negat, & filium fuiſſe Mariæ ſororis Matris Domini profitetur, altiſſimè de Alphęo ſilet, cum tamen, niſi à priori ſententia diſceſſiſſet, congruentiſſimum eſſet, vt Patrem oſtenderet. Silet quidem eundem eſſe cum Iacobo Alphæi, & Alphæi filiũ, ſed in adducto Hegeſippi fragmento tacitè ſuam retractationem inuoluit. *Suſcepit Eccleſiam Hieroſolymæ* (inquit ex Hegeſippo) *poſt Apoſtolos frater Domini Iacobus cognomento Iuſtus, multi ſiquidem Iacobi vocabantur*. Verba enim illa *poſt Apoſtolos* Sanctũ Doctorem fugere non poterãt, quin ille extra duodenarium numerum Iacobum Epiſcopum conſtitueret, & tamen Apoſtolum agnoſceret, ſubdit enim, *Hic eſt de quo Paulus Apoſtolus ſcribit ad Galatas, alium autem Apoſtolorum vidi neminem niſi Iacobum fratrem Domini*. Parũ autem refert, ſiue cũ D. Hieronymo Iacobum Epiſcopum Eccleſiam illam gubernaſſe accipiamus, vt interpretatur Hegeſippi laciniam, *poſt Apoſtolos*, vel ex illius fragmenti recentiori Combefis interpretatione dicamus, *vna cum Apoſtolis*, cum vtraque lectio Iacobum fratrem Domini à duodenario Apoſtolorum numero ſatis apertè diſtinguat. Mirari verò hìc ſubit Chriſtophorſonij vetuſtioris interpretis licentiam, qui contra Græci authographi fidem verterit, atque ita fortaſſe oculatiſſimo Baronio impoſuerit, *cum cæteris Apoſtolis*. Integrum quapropter ex melioris notæ codicibus hìc libet Hegeſippi fragmentum apponere eo modo, quo nuperrimè accuratiſſimus Henricus Valeſius Græcam Euſebij hiſtoriam latinam fecit, vt inde etiam quæſitam veritatem attingamus. *Eccleſiæ inquit* (Hegeſippus) *adminiſtrationem vna cum Apoſtolis ſuſcepit Iacobus frater domini, qui iam inde à Chriſti temporibus ad noſtrã vſque ætatem Iuſtus cognominatus eſt. Nam multi quidem eodem nomine Iacobi vocabantur*. Illud enim Græce *metà tòn Apoſtòlon*, rectè Rufinum vertiſſe *Cum Apoſtolis* addit in adnotationibus Valeſius, quia Apoſtoli vna cum Iacobo Hieroſolymitanam rexerunt Eccleſiam, non tamen ille ſupra Apoſtolos erat, vt Rufinus ex Clementis Recognit. dixerat cap. 2. ſed infra Apoſtolos, quod ſignificare fortaſſe voluit D. Hieronymus dum verteret, *poſt Apoſtolos*. His addo curſim, vt Hegiſippi de pluribus Iacobis aſſertio roboretur, Græcos in Menologio Baſilij 4. Idus Septembris, alium neſcio quem Iacobum recolere ſine Apoſtoli nomine, qui adſtans Dominicæ Cruci ſanguinem, & aquam ex latere Redemptoris fluentem collegerit. Qualis verò fuerit Hegeſippus Apoſtolis ætate proximus, quantum inſcribendo candoris, & apud antiquos authoritatis, partim ex D Hieronymo de ſcript. Eccl. partim ex Euſebio lib. 2. cap. 22. & lib. 4. cap. 8. quiſquis haurire facilè poterit, dum alter ſinceritatis, & veridici Scriptoris laudes in eo complectitur, quòd Chriſtianorum vitam ſectando, *dicendi quoque exprimeret charactere*: alter verò qui paſſim eiuſdem teſtimonio, tanquam irrefragabili vtitur, eundem appellet hiſtoriæ accuratiſſimum ſcriptorem, veritatis defenſorem, ac patronum, & ſinceræ minimèque fucatæ traditionis auctorem. Non vtique Baronio negarem, Clementem Alexandrinum lib. 7. Inſtitutionum apud Euſebium lib. 2. c. 1. aſſerere duos fuiſſe inter Apoſtolos Iacobos, alterum cognomento Iuſtum, qui ex templi faſtigio præceps datus, fullonis fuſte percuſſus interierit, alterum qui capite truncatus ſit. Sed in rebus hiſtoricis, non quidem concederem tanti ponderis Clementem eſſe, quàm Hegeſippum, tum ætatis ratione, quòd integro

ferè ſæculo Hegeſippo iunior ille fuerit, tùm rerum in Eccleſia geſtarum peritia, cum apud eundem Euſebium lib. 1. c. 12. palam ſit, Clementem in Apoſtolica hiſtoria erraſſe, dum Cepham, qui Petrus omninò eſt, non modò à duodenario Apoſtolorum numero ſegregauerit, ſed inter ſeptuaginta Diſcipulos relegauerit, & fortaſſe Clemens non ita ſtrictè aſſeruit, duos fuiſſe Iacobos, vt tertium omninò inter Apoſtolos numeratum negauerit; in Valeſij enim accurata interpretatione, ſicut in antiqua Rufini, atque communiori Chriſtoforſonij, *duo fuere Iacobi*, tantum legitur, nullaque additur reſtrictiua particula, quod tres eſſe non potuerint. Verùm in ſeptimo Hypotip. vt in Cepha, ità & in Iacobo fuiſſe allucinatum Clementem inter Apocriphos à Gelaſio relatũ maximè timerem. Scripſerat ille quidem libro 6. *Poſt Seruatoris aſcenſum Petrum, Iacobum, & Ioannem, quamuis Dominus ipſos cæteris prætuliſſet, nõ idcircò de primo honoris gradu inter ſe contendiſſe, ſed Iacobum cognomento Iuſtum Hieroſolymorũ Epiſcopum elegiſſe*, quaſi Iacobus electus non ex illo ternario numero eſſet, & tamen libro octauo Iacobum Iuſtum fuiſſe ſcribit, cui cum Ioanne, & Petro *Dominus poſt Reſurrectionem ſcientiæ donum impertijt*, & qui fuſte Fullonis occiſus eſt, quæ pugnare inter ſe videntur. Quantis verò erroribus Clementis Alexandrini libri Hypotypoſeon aſperſi ſint, notat Photius Bibliothecæ num. 109. ſiue ipſe errauerit, ſiuè quis alius eius perſonam indutus, Arianis fauens, vt notat Rufinus in Apologia pro Origene. Nec eſt quòd illius ſententię de duobus Iacobis aſſertores, adiutorem ſibi Euſebium Cęſarienſem, aſciſcant, cum ipſe, vel oppoſitum docuerit, vel hæſitanter Clementi Alexandrino adhæſerit. Profectò ex ijſdem paulo ante adductis D. Pauli verbis Euſebius Iacobum fratrem Domini non inter duodecim Apoſtolos numerauit, ſed inter ſeptuaginta Diſcipulos, ità recenſuit. *Atque ſi placet obſeruatione notare, plures quam ſeptuaginta Diſcipulos ſeruatoris noſtri extitiſſe facilè reperies, etiam vel Pauli ſolum vſus teſtimonio, qui affirmat illum, poſtquam à mortuis reſurrexiſſet, apparuiſſe primum Cephæ, deinde duodecim, poſtea pluſquam quingentis fratribus ſimul deinceps viſum eſſe Iacobo. Hunc autem non modò vnum ex his, qui in diſcipulorum numero habebantur, verùm etiam ex illis, qui ſunt fratres Domini nuncupati, extitiſſe conſtat. Poſt verò quaſi complures præter iſtos fuiſſent, qui ad duodecim ſimilitudinem, & exemplum nominabantur (qualem Paulum fuiſſe accepimus) adiungit, deinde viſus eſt omnibus Apoſtolis*. Non me latet verba illa in numero diſcipulorum Iacobum reponentia, non modò in Rufini interpretatione non legi, ſed neque etiam in codicibus Græcis Mazzarinio, Mediceo, ac Fukeriano. At in codice Regio, quo vſi ſunt, Robertus Stephanus, & Valeſius proſtare certum eſt, nec in noua editione Valeſium doctiſſimum aliquid immutare voluiſſe, quòd multi ex veteribus id ſcripſerint, & D. Paulum in epiſtola ad Corinthios huic opinioni fauere videretur. Et quamquam idem Euſebius ex ſexto, & ſeptimo Clementis Hypotypoſeon illa duo fragmenta produxerit, ex quibus duos fuiſſe Iacobus comprobari videatur, attamen Clementi in hoc conſenſiſſe non videtur, cùm antea in eodem capite 12. docuerit Iacobum Iuſtum nõ Alphęi, ſed ipſius S. Ioſeph ante Virginem deſponſatam fuiſſe filium, atque ideo fratrem Domini nuncupatum. Si enim qui capite ſub Herode truncatus Iacobus filius Zebedæi fuit, vt probatione non eget, relinquitur, vt alius Alphęi, nõn Ioſeph filius illi numerandus ſit, ſi nimirùm duos tantùm agnouiſſet cùm Clemente, non verò tres, vel plures cum Hegeſippo. Contra hunc duorum tantummodò ſub Iacobi nomine Apoſtolorum numerum Græcorum Eccleſia pugnat, quæ tres fuiſſe non dubitat, & Iacobum Iuſtum, non minùs à Iacobo Alphæi, quam à duodenario Apoſtolorum cætu diſtinguit, dum Iacobum Alphæi fratrem Matthæi, & æquè

Digitized by Google

cum ipſo publicanum die nona Octobris martyrium compleuiſſe legit, Iacobum verò Iuſtum, ac fratrem Domini, tùm vigeſima tertia die Octobris recolit, tùm ſolemniùs Dominica ante Chriſti diem natalem vna cum Dauide, ac B. Ioſeph eiuſdem Iacobi conſanguineis, vt inter cætera Græcorum Hagiologia extat in Menologio Baſilij Imperatoris. Nec à Græcorum Menæis antiqui, Græcique Sancti Patres diſſident, Chryſoſtomus præcipuè, Epiphanius Hom. 33. in cap. 7. Matthæi, Theodoretus, & ante ipſos Cyrillus Hieroſolymitanus; quorum primus non modò Iacobum Alphæi à fratribus Domini diſtinguit, ſed fratrem Matthæi, ac æque publicanum demonſtrat vnius, & eiuſdem Alphæi pariter filium, quemadmodum ex Euangelio Marci videtur etiam non obſcurè deduci. Et rurſus cap. 1. epiſtolę ad Galatas Iacobum fratrem Domini manifeſtiſſimè filium Cleophæ, non Alphæi conſtituit, Sanctus Epiphanius verò tanquam notoria contra Collyridianos afferens, poſt enumeratos Apoſtolos duodecim, ac inter illos Iacobum Alphæi, hos omnes docet per orbē Euangelium intonaſſe cum Paulo, Barnaba, ac cæteris, myſteriorū verò auctores eoſdē fuiſſe *vna cum Iacobo* (quem apertè à duodecim diſtinguit) *Domini fratre, ac primo Hieroſolymarum Epiſcopo*. Duo autem obiter prò Iacobo apud eruditum Doctorem adnotare licet. Primùm hoc eodem loco non obſcurè Iacobo vetuſtiorem lithurgiam tribui, quòd ipſe inter cæteros Apoſtolos myſteriorum fuerit anteſignanus, licèt enim *duodecim Apoſtoli ſacrificarent Euangelium ſuper terram, vnà cum Paulo, & Barnaba*, addit tamen Epiphanius id actum eſſe, *Myſteriorū duce Iacobo fratre Domini, & primo Epiſcopo Hieroſolymarum*. Secundum verò quod licet animaduertere apud Epiphanium contra Nazaræos eſt, Iacobum Iuſtum poſt paſſionem, ſiue aſcenſionem Domini, ſtatim non minùs Epiſcopum, quam Apoſtolū extra duodenarium numerum fuiſſe conſtitutum; ex eo enim Sacerdotalem dignitatem in Eccleſia agnoſcit ex ſemine Dauid Epiphanius, quia ipſe Dominus Pontifex, & Pontificum pręfectus ſtatim conſtituerit Iacobum fratrem appellatum, Apoſtolum, & Epiſcopum. Verùm vt vnde digreſſi ſumus redeamus, Theodoretus ità in tertium Iacobum conſenſit, vt Matthæum, & Iacobum filios Alphæi, & inter ſe fratres ſub communi etiam patria non inficietur per interpretem aſcribere ad verba illa pſalmi 67. *Principes Iuda Duces eorum &c.* ex his namque Tribubus (Iuda ſcilicet, Zabulon, & Nephtalim) *Apoſtoli*, inquit, *originem duxerunt, & illi quidem qui vocabantur fratres Domini, ex tribu Iuda plane genus traxerunt. Petrus autem, & Andreas, & Iacobus, & Ioannes, & Philippus ex vico Bethſaida fuerunt, Matthæus, & Iacobus dicti ſunt habitaſſe Capharnaum, Simon Zelotes Cananeus nominatus eſt, omnia autem hæc loca Galileæ ſunt, Zabulon autem, & Neptalim ſuam ibi habuerunt ſortem*, quod ex Iſaia, & Matthæo confirmat. Cum autem certum ſit Iacobum fratrem Domini ex tribu Iuda fuiſſe, certū etiam eſt Theodoretum non eum miſcuiſſe cum Iacobo ex vico Bethſaida, neque cum Iacobo Capharnaum inhabitante, ſicuti inter fratres Domini, & in ipſa tribu Iudæ, Iudam Iacobi enumeraſſe non dubitarem. Cyrillus verò Hieroſolymitanus in Cathecheſi 4. & 14. dum Paulum ad Corinthios interpretatur, ac illos recenſet, quibus Chriſtus poſt mortem apparuit, 12. nempè Apoſtolos, ac quingentos fratres, viſum poſtea eſſe declarat Iacobo, & reliquis Apoſtolis, vt cum Paulo omnino à duodecim Apoſtolis diſtinxerit. Coronidem tādem his imponat Gregorius Nyſſenus orat. 2. de Reſurrectione Cyrillo coæuus. Is expreſsè docet Mariam, quę in Euangelio dicitur mater Iacobi, non fuiſſe matrem Iacobi Alphæi, qui comparatiuè ad Iacobum Zebedei minor vulgò nuncupabatur, ſed matrem fuiſſe Iacobi Parui ita vocati, quòd extra numerum duodenarium Apo-

ſto-

ſtolorum prorſus exiſteret, vt hinc apertiſſimè deducatur, præter Iacobos, qui inter duodecim erant aſcripti, adhuc alium Iacobum fuiſſe, qui paruus diceretur, & frater Domini eſſet, cum Ioſete, Simone, & Iuda. At ipſum audire libet ex Laurentij Siſanij interpretatione, *Marcus autem Iacobi parui, & Ioſæ matrem eam vocauit, quoniam alter erat Iacobus Alphæi magnus idcircò, quia duodecim Apoſtolis connumeratus erat. Nam paruus non erat de numero eorum.* Hinc ſoluitur D. Hieronymi argumentum de comparatione maioris, ac minoris Iacobi, non enim minor, ſed paruus Iacobus ille dicebatur, qui erat extra numerum Apoſtolorum, comparatione ad Apoſtolatus dignitatem; Iacobus verò Alphæi minor reſpectu Iacobi Zebedei, maior reſpectu Iacobi Iuſti dici ſine abſurdo poterat. Cùm vetuſtioribus hiſce, Sanctiſque Patribus, præter Nicephorum à Baronio doctiſſimo exagitatum, conſentiunt alij etiam minùs vetuſti Hiſtorici, vt Theodorus Metochita, qui ex interpretatione Meurſij p. 63. ait, *Iacobus iſte quidem frater Domini, non de numero diſcipulorum duodecim eſſe, tamen primas inter illos obtinere*, ſed magis etiam Glycas P. 3. Ann. qui tres fuiſſe Iacobos Apoſtolos nuncupatos acerrimè defendit. Ab hac ſententia, quæ ferè Græcorum omnium eſt, non diſcedit inter latinos Author Commentarij in epiſtolam ad Galatas D. Ambroſio tributi, qui ſiue fuerit Hilarius Diaconus Romanus Luciferianorum fautor, vt ſuſpicatur Bellarminius, vel Sanctus aliquis Hilarius ita à Sancto Auguſtino vocatus, profectò antiquus eſt ſcriptor, & ſub Damaſo cum D. Hieronymo floruit. Neque ex hoc Indiculo tantùm tres ſub Iacobi nomine Apoſtolos Eccleſiam quoq; Occidẽtalem recoluiſſe apparet, ſed prorſus ex Vetuſtiori ipſo Martyrol. & alio à nobis S. Hieronymi paruo nũcupato. In his enim 8. vel 7. Kal. Aprilis Paſſio Iacobi frãtris Dñi. x. Kal. Iulij. Natale S. Iacobi Alphęi Apoſtoli, & 8. Kal. Aguſti, Paſſio Iacobi Apoſtoli, quẽ Zebedei filiũ, & Ioãnis Euãgeliſtę fratrẽ fuiſſe ex infra dicẽdis apparet, & expreſsè habetur in notitia de locis Sanctorũ Apoſtolorũ Martyrologio Romano Bollandi præfixa. Conſentit cum Indiculo, & Martyrologijs noſtris Æthiopũ Miſſa, ſeu Canon vniuerſale, ex antiqua, vt par eſt credere, traditione Tom. 6. magnæ Patrum Bibliothecæ; in oratione enim pro abſolutione celebrantium petitur, vt miniſtrantes abſoluantur *Per os duodecim Apoſtolorum, & Sancti Iacobi Epiſcopi Hieroſolymitani, & Sancti Pauli, & omnium ſeptuaginta duorum diſcipulorum.* Verùm, cùm Iacobum cognomento Iuſtum, vel fratrem Domini extra duodenarium Apoſtolorum numerum reponimus, & paruum cum Nyſſeno nuncupatum obſeruamus, non ita intelligi volumus, quin ſaltem poſt ſuſceptam cathedram pręcipuus inter Apoſtolos diceretur, & vna ex Eccleſiæ columnis mereretur vocari. Quod, dum infra in præcipua eiuſdem Cathedræ celebritate monſtramus, hìc abſtinemus à laudibus. Interim, dum à grauiſſimi doctiſſimi ſcriptoris cenſura tot antiquos ſcriptores vindicaſſe ſperamus, lectorem noſtrum monitum volumus, ne recentiores, qui ex Eccleſiaſticis Annalibus ſine alio labore crambem recoquunt, audire facilè velit, & ne eruditorum, qui in Martyrologium ſcripſerunt, auctoritate illectus, noſtrum, quod damus, & vetuſtius, ſyncerumque arbitramur, primo ſtatim aſpectu deſpiciat.

III. Kal. Iulij.

Natalis Sancti Petri, & Pauli.

DE Apoſtolorum, quæ circumferuntur, hiſtorijs, ita demiſsè magnus ſentit Baronius, vt veritatem inde haurire poſſe deſperet. In tanta ſæculorum, & Apocriphorum caligine, præter ea, quæ ille cumulat, tàm in Annalibus, quàm in Notis ad Martyrologium, qualemcunque facem addere ex inſtituto laborabimus. De die, locoque paſſionis Sanctorum Petri, & Pauli quamuis clariora ſint omnia, quòd aliqua ex Apoſtolicis Actis, aliqua ex grauioribus, & vetuſtioribus Patribus aſſerantur, perduelles tamen quidã eò veſaniæ deuenerunt, vt cõtra omnẽ antiquitatem, comprobantibus hoc ipſum extra Apocriphos, Iuſtino, Ireneo, Hegeſippo, Euſebio, Tertulliano, Cyrillo Hieroſolymitano, alijſque antiquis Patribus, Petrum Romæ vnquam fuiſſe negauerint. At quamquam Indiculus noſter Romæ paſſos non habeat, in Martyrologij tamen nomenclatura deinceps aſſeritur, & in notitia de Locis Sanctorum Apoſtolorũ in fronte Vetuſtiſſimi Martyrologij Bollandi, ac inſuper in hiſtoria Marcelli D. Petri Diſcipuli continetur. Hanc notationis loco ex manuſcripto penes me antiquo Codice exhibere placuit, quòd non modo locum, & diem paſſionis oſtendat; ſed poſtremum cum Simone Mago Apoſtolorum certamen, ac triumphum deſcribat: eoque magis, quòd eius fragmentum à Ludouico Iacobo ad calcem Pontificiæ Bibliothecæ expoſitum, integræ narrationis ſaliuam mouere doctis potuerit. Miror tamen eundem fugiſſe, quòd maior ſui fragmenti portio edita iam ſit apud Surium in Actis Nerei, & Achillei, & vſque ad verba illa, *nam altera die &c.* ipſiſſima ſit Marcelli Preſbyteri apud eundem epiſtola, ipſumque latuerit reliquum poſt epiſtolam addirũ initium potiùs, quàm hiſtorię diffuſioris notabilem partem eſſe. Animum quoque addidit idem Bibliothecæ ſcriptor, dum monuit fragmentum illud ex Codice Flauianenſi à viris doctiſſimis quàm maximè fuiſſe expetitum. Hoc Marcelli antiqui Scriptoris, & ex Diſcipulo Simonis Magi, Santi Petri aſſeclę, & Romani Presbyteri opuſculum agnouit Sigibertus Gemblacenſis de viris illuſtribus ſub eodem titulo, quem infra hiſtoriæ Marcelli præponimus, cui opuſcula etiam alia Trithemius aſcribit, niſi vnicum opus ſub diuerſa Epigraphe fortaſſe dicendum ſit, hoc eſt.

De conflictu S. Petri, & Simonis Magi liber vnus.
De Actibus Petri, & Pauli liber vnus.
De Artibus Simonis liber vnus.

Auctor verò Bibliothecæ damnatus Geſnerus vnicam tantum Marcelli hiſtoriam agnouit, & hoc titulo deſcripſit.

De conflictu Sancti Petri, & Simonis.

Hanc, vt inuenimus in antiquo, & ante quingentos annos, deſcripto Hædino Hagiologio, Paſſionale nuncuparo, ex noſtro Muſæo candidè exhibemus, & ex Sigiberto titulum facimus. Scimus equidem in antiquis Paſſionalibus libris ferè omnibus proſtare, editam tamen ex integro neſcimus.

De mirificis rebus, & Actibus Beatorum Petri, & Pauli, & de Magicis artibus Simonis Magi.

CVM veniſſet Paulus Romam, conuenerunt ad eum omnes Iudæi dicentes. Noſtrã fidẽ, in qua natus es, ipſam defende; Non eſt enim iuſtum vt tu cũ ſis Hæbreus ex Hebræis veniens gentiũ te magiſtrum indices, & incircumciſorum defenſor factus, tu cum ſis circumciſus fidem circumciſionis euacues. Cum ergo Petrum videris ſuſcipe contra eum contendere, quia omnem obſeruationem noſtræ legis euacuauit: Excluſit Sabbatiſmum, & Neomanias, & legittimas ferias inaniuit. Quibus Paulus reſpondit: Me Iudæum eſſe, & verum Iudæum, hic poteritis probare, cum & Sabbatum obſeruare, & circumciſionem verè poteritis aduertere. Nam Sabbato die requieuit ab operibus Deus. Nos habemus Patres, & Patriarchas, & Legem. Quid tale prædicat Petrus in Regno gentium? Sed & ſi forte aliquam vult introducere nouam doctrinam, ſine conturbatione, & ſine inuidia, & ſine ſtrepitu nuntiate ei, vt nos videamus, & in veſtro conſpectu illum ego conuincam. Quòd ſi forte doctrina eius fuerit vero teſtimonio, & Hebræorum libris monita, decet nos omnes obedire ei. Hæc & his ſimilia dicente Paulo perrexerunt Iudæi ad Petrum, & dixerunt ei. Paulus ex Hebræis venit, rogat te vt venias ad eum, quoniam hi, qui eum adduxerunt, dicunt non ſe poſſe dimittere, vt videat quem vult, antequam eum Cæſari inſinuent. Audiens hæc Petrus gaudio gauiſus eſt magno, & ſtatim exurgens perrexit ad eum. Videntes autem ſe præ gaudio fleuerunt, & in amplexibus ſuis diutiſſimè morati inuicem ſe lacrymis infuderunt. Cumque Paulus illi omnem textum ſuorum indicaſſet, & Petrus dixiſſet illi, quas Simonis Magi pateretur inſidias, abſceſſit Petrus ad veſperum mane die altero reuerſurus.

Cumque aurora diei daret initium, ecce Petrus adueniens inuenit multitudinem Iudæorum ante fores Pauli; erat autem inter Iudæos, & Chriſtianos, & Gentiles infinita conturbatio. Iudæi enim dicebant. Nos genus electum, regale, amicorum Dei Abrahæ, Iſaac, & Iacob, & omnium Prophetarum, cum quibus locutus eſt Deus, quibus Deus oſtendit ſecreta ſua; Vos autem ex gentibus nihil in ſemine veſtro magnum niſi in Idolis, & ſculptilibus inquinati execrabiles extitiſtis. Hæc & his ſimilia dicentibus Iudæis gentes reſpondebant dicentes. Nos mox, vt audiuimus veritatem, reliquimus errores noſtros, & ſecuti eam ſumus; Vos autem, & paternas virtutes, ſectas, & prophetarum ſigna vidiſtis, & legem accepiſtis, & mare pedibus ſiccis tranſiſtis, & inimicos veſtros dimiſſos vidiſtis, & columna vobis per diem in Cælo apparuit, & ignis per noctem, & manna vobis de Cælo data eſt, & de petra vobis aqua fluxerunt, & poſt hæc omnia idolum vobis vituli fabricaſtis, & adoraſtis ſculptile; Nos autem nulla ſigna videntes credimus Dominum hunc, quem vos non credentes dereliquiſtis. Hæc & his ſimilia contendentibus dixit Apoſtolus Paulus: Non debere eos has contentiones inter ſe ſuſcipere, ſed hoc magis attendere, quia compleſſet Dominus promiſſa ſua, quæ iurauit ad Abraham Patrem noſtrum, quòd in ſemine eius hæreditarentur omnes gentes, non eſt enim perſonarum acceptio apud Dominum, quicunque enim in lege peccaſſet ſecundum legem iudicaretur; qui verò ſine lege deliquiſſent ſine lege perirent, eſt enim in humanis ſenſibus tanta ſanctitas, vt bona laudet natura, & puniat mala, quæ inter ſe inuicem cogitationes, aut accuſantes puniat, aut remuneret excuſantes.

Hæc

Hæc, & his ſimilia Paulo dicente, factum eſt, vt mitigati eſſent Iudæi, & gentes, ſed principes Iudæorum inſiſtebant, Petrus verò his, qui eum arguebant, quòd Sinagogis eorum interdiceret, dixit. Audite fratres S. Spiritum promittentem Patriarchæ Dauid, quòd de fructu ventris eius poneret ſuper ſedem ſuam. Hunc ergo, cui dixit Pater de Cælis filius meus es tu, ego hodie genui te. Hunc crucifixerunt per inuidiam Principes Sacerdotum; Vt impleret autem redemptionem neceſſariam ſæculo permiſit ſe hæc omnia ſuſtinere, vt ſicut ex coſta Ada fabricata eſt Eua, ſic ex latere Chriſti in Cruce poſiti fabricaretur Eccleſia, qua non haberet maculam, neque rugam. Hunc Deus aditum aperuit omnibus filijs Abraham, Iſaac, & Iacob, vt ſint in fide Eccleſiæ, & non in infidelitate Sinagogæ. Conuertimini ergo, & intrate in gaudium Abrahæ Patris veſtri, quia quod ei promiſit adimpleuit: vnde & Propheta canit. Iurauit Dominus, & non pænitebit eum, tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem melchiſedech. Sacerdos enim in Cruce factus eſt cum hoſtia corporis, & ſanguinis pro omni ſæculo ſacrificium præbuiſſet. Hæc & his ſimilia dicentibus Petro, & Paulo pars maxima populorum credidit, & pauci fuerunt, qui & ipſi ſimulata fide non tamen apertè poſſent eorum negligere monita, vel præcepta. Videntes autem maiores Sinagogæ, & gentium Pontifices, ſiue per prædicationem eorum finem ſpecialiter fieri, egerunt hoc vt ſermo eorum in murmuratione populi eueniret; vnde factum eſt, vt Simonem Magum Neroni preferrent, & iſtos culparent. Innumerabiles enim populi dum conuerterentur ad Dominum per prædicationem Petri contigit, vt etiam vxorem Neronis Libiam, & Agrippæ Præfecti coniugem nomine Agrippinam, ita conuerti, vt à latere ſe ſuorum maritorum auferrent. Per Pauli verò prędicationem multi deſerentes militiam adherebant Domino, ita vt etiam ex cubiculo regis venirent ad eum, & facti Chriſtiani noluerunt reuerti ad militiam, neque ad Palatium. Hinc populis ſeditioſa murmuratione agentibus Simon excitatus eſt in zelum, & cepit de Petro multa mala dicere. Dicens eum magum, & ſeductorem eſſe: Credebant autem illi qui mirabantur ſigna eius: faciebat enim Serpentem ęreum mouere, ſe ipſum autem currere, & ſubito in aere videri. Contra hęc Petrus infirmos curabat verbo, cęcos videre faciebat orando, Demonia iuſſu fugabat, interea, & ipſos mortuos ſuſcitabat: Dicebat autem ad populum, vt ab eius ſeductione non ſolum fugerent, ſed etiam daſererent eum, ne viderentur Diabolo conſentire. Sic factum eſt, vt omnes religioſi viri execrantes Simonem Magum ſceleratum eum adſererent, Petrum verò in laudibus Domini prędicarent. Contra omnes ſcelerati, inluſores, & ſeductores, & peſſimi adhęrerent Simoni, Petrum Magum adſerentes, quod ipſi erant, cum Simonem dicerent Deum eſſe. Qui ſermo vſque ad Neronem Cęſarem venit, & Simonem Magum, vt ad ſe ingrederetur precepit; qui ingreſſus cępit ſtare ante Neronem, & ſubito mutare effigiem, ita vt fieret ſubito puer, & poſthec ſenior, altera verò hora adoleſcentior. Mutabatur ſexu, & ętate, & per multas figuras Diaboli miniſterio iactabatur. Quod cum videret Nero verum hunc eſſe Dei filium eſtimabat: Petrus verò Apoſtolus docebat hunc eſſe furem mendacem Magum turpem ſceleratum, & in omnibus quę ſunt Dei aduerſarium veritatis, nihilque ſupereſſe niſi vt iuſſu Dei eius iniquitas manifeſtata omnibus panderetur. Tunc ingreſſus ad Neronem Simon dixit. Audi me bone Imperator; Ego ſum filius Dei qui de Cælo deſcendi, vſque modo Petrum qui ſe dicit Apoſtolum patiebar, nun ergo geminatum eſt malum: Paulus denique qui & ipſe eadem docet, & contra me ſentit ſimul dicitur cum eo prędicare, quod conſtat quia niſi de interitu eorum cogitaueris, Regnum tuum ſtare non poterit.

Tunc Nero ſolicitudine inſtigatus feſtinanter ad ſe eos iuſſit adduci. Alio autem die cum introiſſent ad Neronem Simon Magus, & Apoſtoli Chriſti Petrus, & Paulus, Simon dixit. Hi ſunt diſcipuli illius Nazareni quibus non eſt tam bene vt ſint de plebe

plebe Iudeorum Nero dixit; Quid eſt Nazareus? Simon dixit. Eſt Ciuitas in Iudęa quę ſemper aduerſum vos fecit; hęc Nazareth dicitur, & ex ipſa fuit Magiſter eorum. Nero dixit. Deus omnem hominem monet, & diligit. Tu quare eos perſequeris? Simon dixit. Iſtud hominum eſt genus qui totam Iudæam peruerterunt ne mihi crederent. Nero ad Petrum ait Quare tàm perfidi eſtis, vt genus veſtrum? Tunc Petrus ad Simonem ait. Omnibus imponere potuiſti, mihi autem nunquam: Ipſos autem, quos deceperas, per me Deus de tuo errore reuocauit, & cum expertum tibi ſit, quod me ſuperare non poſſis, miror qua fronte in conſpectu Regis te iactes per artem tuam Magicam Chriſti diſcipulos ſuperare. Nero dixit. Quid eſt Chriſtus. Petrus dixit. Ille eſt Chriſtus, qui eſt pro redemptione mundi crucifixus, quem hic Simon Magus ſe eſſe affirmat; hic autem eſt homo nequiſſimus, & opera eius Diabolica. Si autem vis ſcire Imperator, quæ geſta ſunt in Iudæa de Chriſto, mitte, & accipe literas Pontij Pilati, miſſas ad Claudium Cæſarem, & ita cognoſces omnia. Nero autem, vt hæc audiuit, iuſſit eas accipi, & in ſuo conſpectu recitari. Erat autem textus ſcripturæ in hunc modum.

Pontius Pilatus Claudio ſalutem. Nuper accidit, & quod ipſe probaui, Iudæos per inuidiam ſe ſuoſque poſteros [1] Ieſum crudeli condemnatione puniſſe. Denique cum promiſſũ ſuũ haberent Patres eorũ, quod illis Deus eorum mitteret de Cælo [2] filium ſuũ, qui eorum Rex meritò diceretur, & hunc ſe promiſerit per Virginem miſſurum ad [3] terras. Iſte itaque me Præſide in Iudæa [4] cum veniſſet, & audiſſent eum cæcos illuminaſſe, leproſos mundaſſe, paralyticos curaſſe, dæmones ab hominibus fugaſſe, mortuos [5] autoritate ſuſcitaſſe, imperaſſe ventis, ambulaſſe ſiccis pedibus [6] ſuper vndas Maris, & multa alia mirabilia feciſſe. Hunc [7] cum omnis populus Iudæorum Dei filium eſſe [8] diceret, Inuidiam contra eum paſſi ſunt Principes Sacerdotum, & tenuerunt eum, & mihi tradiderunt, & alia pro alijs [9] multa de eo mihi mentientes dixerunt, aſſerentes iſtum Magum eſſe, & contra legem eorum agere. Ego autem credidi, ita eſſe, & flagellatũ tradidi illum arbitrio eorum. Illi autem crucifixerunt eum, & ſepulto [10] cuſtodes adhibuerũt. Ille autem militibus meis cuſtodientibus die tertia reſurrexit. In tantùm [11] autem exarſit nequitia Iudæorum, vt darent pecuniam eis [12] dicentes; Dicite quia Diſcipuli eius corpus ipſius rapuerunt; & [13] cuſtodes cum accepiſsent pecuniam, quid factum fuerit tacere non potuerunt; Nàm & illum ſurrexiſſe teſtati ſunt ſe vidiſſe, & [14] à Iudæis pecuniam accepiſse. Hæc ideo ingeſſi ne quis aliter mentiatur, & æſtimet [15] credendo mendacijs Iudæorum.

1 In Hegeſippo deficit Ieſum.
2 pro filio ſuo Hegeſippus legit ſanctum.
3 In terram Heg.
4 Deus Hebræor. cum miſiſſet, eum Hegeſ.
5 etiam
6 per
7 Deficit vox hunc.
8 Deficit eſſe.
9 Deeſt in Heg multa.
10 ſepulcro.
11 enim.
12 Cuſtodibus & dicerent.
13 ſed cum accepiſſet pecuniã.
14 & ſe à Iudæis.
15 Exiſtimet

Cumque perlecta fuiſset Epiſtola Nero dixit Dic mihi Petre, ita per illum omnia geſta ſunt? Petrus ait Ita; non te fallo bone Imperator. Hic Simon plenus mendacijs, & fallacijs circundatus, vt putet ſe, cum homo ſit peſſimus, etiam hoc eſſe, quod Deus eſt; In Chriſto enim ſunt ſubſtantiæ duæ Dei, & hominis; Hominis itaque quem aſſumpſit illa maieſtas incomprehenſibilis, quæ per hominem hominibus dignata eſt ſubuenire; In iſto autem Simone ſunt duæ ſubſtantiæ hominis, & Diaboli, qui per hominem conatur hominibus impedire. Simon dixit miror; te Imperator, hunc te alicuius momenti æſtimare hominem imperitum piſcatorem, mendaciſſimum, & nec in verbo, nec in genere, nec in aliqua præditum poteſtate, ſed ne diutius hunc patiar inimicum, modo præcipiã Angelis meis, vt veniant, & vindicent me de iſto. Petrus dixit; non timeo Angelos tuos; Illi autem poterunt me timere in virtute, & confidentia Ieſu Chriſti Domini mei quem eſſe mentiris. Nero dixit. Non times Petre Simonẽ, qui diuinitatem ſuam rebus adfirmat. Petrus dixit. Diuinitas in eo eſt, qui cordis rimatur arcana: Si ergo Diuinitas eſt in iſto, dicat nunc mihi quid cogito, vel quid facio. Quàm cogitationem meam ante tuam hic mentiatur, prius tuis auribus inſinuo, vt non audcat mentire quid cogito. Nero dixit. Dic mihi quid cogitas. Petrus dixit. Iube mihi

affer-

afferri panem ordaceum, & occultè dari; Cumque hoc iuſſum fuiſset afferri, & dari Petro, accepto pane fregit, & abſcondit ſub manica ſua, & dixit Petrus; Dicat nunc quid cogitaui, quid dictum, quidue factum. Nero dixit. Vis ergo vt credam, quia hæc Simon nō ignorat, qui & mortuū ſuſcitauit, & ſe ipſum decollatum poſt diem tertiū repræſentauit, & quicquid dixit, vt faceret fecit. Petrus dixit ſed corā me nō fecit. Nero dixit. Me adſtāte hæc omnia fecit, nā, & Angelos iuſſit ad ſe venire, & venerunt. Petrus dixit. Ergo ſi quod maximū eſt fecit, quare quod minus eſt nō facit? dicat quid cogitauerim, & quid fecerim. Nero dixit. Quid dicis Simon? Ego me inter vos non conuenio. Simon dixit. Petrus dicat quid ego cogitem. Petrus reſpondit. Quid cogitet Simon me ſcire docebo, dum fecerim quid cogitauerit. Simon dixit. Hoc ſcias Imperator, quia cogitationes hominum nemo nouit, niſi vnus Deus. Petrus dixit. Tu ergo, qui filium Dei te eſſe dicis, dic quid cogitem, quod fecerim modo in occulto, ſi potes exprime Petrus enim benedixerat panem, quem acceperat ordaceum, & fregerat, & dextra, atque ſiniſtra in manica collocauerat. Tunc Simon indignatus, quod dicere non poſſet ſecretum Apoſtoli, exclamauit dicens. Procedāt Canes magni, & deuorent eum in conſpectu Cæſaris; & ſubito apparuerunt Canes miræ magnitudinis, & impetum fecerunt in Petrum. Petrus verò extendens manus in orationem oſtendit Canibus eum, quem benedixerat panem; Quem, vt viderunt Canes, ſubito nuſquam comparuerunt. Tun Petrus dixit ad Neronem. Ecce oſtendi tibi, ſciſſe, me quid cogitauerit Simon non verbis, ſed factis; nam qui Angelos promiſerat contra me eſſe venturos, canes exhibuit, vt ſe oſtenderet non diuinos Angelos, ſed Caninos habere. Tunc Nero ad Simonem dixit. Quid eſt Simon? puto victi ſumus. Simon dixit. Hic & Iudæa, & tota Palæſtina, & Cæſarea iſta mihi fecit, & ſæpè mecum certando, ideò dicit, quia hoc ei erat contrarium; Me ergo vt euaderet didicit hoc. Namque vt dixi cogitationes hominum nemo nouit niſi vnus Deus. Et Petrus ad Simonem dixit. Certè Deum eſſe te mentiris; quare ergo non manifeſtas cogitationes ſingulorum? Tunc conuerſus Nero ad Paulum ſic ait. Tu quare nihil dicis Paule. Paulus dixit. Hoc ſcito Cæſar, quia ſi dimiſeris iſtum Magum tanta agere, magnum malum patriæ tuæ adcreſcit, & regnum tuum à ſtatu ſuo deÿciet. Nero Simoni dixit. Quid dicis tu Simon? Simon reſpondit. Ego niſi me aperte demonſtrauero Deum eſſe, nemo mihi venerationem debitam exibebit. Nero dixit. Et vt quid modo moraris, & non oſtēdis te Deum eſſe vt iſti puniantur? Simon dixit. Iube mihi turrem altam fieri ex lignis, & aſcendam ſuper eam, & vocabo Angelos meos, & præcipiam eis, vt cunctis videntibus in Cælum perferant me ad Patrem meum. Hoc iſti dum facere non potuerint, probabis eos homines eſſe imperitos. Nero autem ad Petrum dixit. Audiſti Petre quid Simon dixerit, ex hoc apparebit quantam virtutem habeat, vel ipſe, vel Deus tuus. Petrus ad hæc reſpondit. Optimè Imperator ſi velles poteras intelligere eum, quia Dæmonio plenus eſt. Nero Imperator dixit. Quid mihi verberum ambigere circuitus facis? Craſtinus dies vos probabit. Simon dixit. Credis bone Imperator quia Magus ſum, cum mortuus fuerim, & reſurrexerim; Egerat enim perfidus Simon præſtigio ſuo vt diceret Neroni. Iube decollari me in obſcuro, & ibidem dimitti occiſum, & ſi non tertia die reſurrexero, ſcias me Magum fuiſſe; ſi autem reſurrexero ſcias me eſſe filium Dei. Et cum hoc fieri iuſſiſſet Nero in obſcuro, egit ille arte Magica vt aries decollaretur, qui artes tandiù Simon viſus eſt, quamdiu decollaretur. Decollatus autem in obſcuro, cum ſcrutatus fuiſſet is, qui eum decollauerat, & caput eius pertuliſſet ad lumen, inuenit caput berbicinum; Sed nihil voluit regi dicere, ne ſe ipſum detegeret, qui iuſsus fuerat, hoc in abditis perpetrare. Hinc ergo dicebat Simon, ſe die tertia reſurrexiſse, quia caput, & membra berbicis tulerat, ſanguis verò ibidem congelauerat, & tertia die oſtendit ſe Neroni, & dixit. Fac

ſangui-

ſanguinem meum, qui effuſus eſt extergi, quia ecce, qui decollatus fueram ſicut promiſi die tertia reſurrexi. Cum ergo dixiſſet Nero craſtinus dies vos probabit, tunc conuerſus ad Paulum ait. Tu Paule quare nihil loqueris, aut quis te docuit, aut quem Magiſtrum habuiſti, aut qualiter in Ciuitatibus docuiſti, vel quales extiterunt per tuam doctrinam? Puto enim nullam te habere ſapientiam, nec virtutem aliquam poſſe perficere. Ad hæc Paulus reſpondit. Putas me contra hominem perfidum, & deſperatum Magum, maleficum, qui animam ſuam morti deſtinauit, cuius interitus, & perditio citò adueniet iſti debere loqui? qui fingit ſe eſſe, quod non eſt, & arte Magica hominibus ad perditionem inludit, huius verba ſi volueris audire, vel fore perdes animam tuam, & imperium tuum; hic enim homo peſſimus eſt, & ſicut Ægyptij Magi Iamnes, & Mambres, qui Pharaonem, & exercitum eius miſerunt in errorem quouſque demergerentur in Mare: Sic, & hic per Patris ſui Diaboli peritiam hominibus perſuadet, & multa mala facit per nichromantiam, & cætera mala, ſi quæ ſunt apud homines, & ſic multos incautos ſeducit ad perditionem Imperij tui. Ego autem verbum Diaboli, quod per hunc hominem diffundi video, gemitibus cordis mei ago cum Spiritu Sancto, vt cito poſsit oſtendi quid ſit; Nam quantum ſe exaltare putat ad Cęlos, tantum dimergitur in Inferno inferiore, vbi eſt fletus, & ſtridor dentium. De doctrina autem Magiſtri mei de qua me interrogaſti non eam capiunt, niſi qui mundum pectus adhibuerint; Nam quæ ſunt pacis, & caritatis ea docui, & per circuitum ab Hieruſalem vſque Hiliricum repleui verbum pacis, & hoc maxime docui vt homines ſe diligant. Docui vt inuicem ſe honore præueniant. Docui ſublimes, & diuites non ſe extollere, & ſperare in incerto diuitiarum, ſed in Deo ponere ſpem ſuam. Docui mediocres victu, & veſtimento contentos eſſe. Docui pauperes in ſua egeſtate gaudere. Docui Patres docere filios ſuos diſciplinam timoris Domini. Docui filios obtemperare Parentibus, & monitis ſalutaribus. Docui poſſidentes reddere vectigalia miniſtris Reipublicæ. Docui vxores diligere viros ſuos, & timere eos, quaſi dominos. Docui viros fidem ſeruare coniugibus, ſicut illę ſibi ſeruare pudorem omnibus modis volũt; Quod enim punit maritus in vxore adultera, hoc punit in marito adultero ipſe Pater, & conditor rerum Dominus. Docui dominos, vt mitius cum ſeruis ſuis agant. Docui ſeruos vt fideliter, & quaſi Deo ſeruiant Dominis ſuis. Docui Eccleſias credentium vnum, & omnipotentem, & inuiſibilem colere Deum. Hæc autem doctrina mihi non ab hominibus, neque per hominem aliquem data eſt, ſed per Ieſum Chriſtum, & Patrem gloriæ, qui mihi de Cęlo loquutus eſt, & dum me mitteret ad prædicationem Dominus meus Ieſus Chriſtus dixit mihi. Vade, & ego ero tecum, & omnia quæcunque dixeris, aut feceris ego iuſtificabo. Nero his auditis ſtupuit, & conuerſus ad Petrum dixit. Tu quid dicis? Et Petrus ait. Omnia quæcunque loquutus eſt Paulus vera ſunt. Nam aliquot anni ſunt ex quo accepi literas ab Epiſcopis noſtris, qui sũt in vniuerſo Orbe Romano, & penè omniũ ciuitatũ epiſtolis ſcripſerunt mihi de factis eius, nam cũ ꝑſecutor eſſet legis Chriſti vox eũ de Cœlo vocauit, & docuit veritatẽ, quia nõ erat ꝑ inuidiã inimicus Fidei nr̃æ, ſed per ignorantiã. Fuerũt enim ante nos pſeudoChriſti, ſicut eſt Simon, fuerunt & pſeudo Apoſtoli, fuerũt, & pſeudoProphetæ, qui contra Sacros apices venientes euacuare ſtuduerunt veritatẽ, & circa hos neceſſe erat agere; hic vero, qui ex infantia ſua nihil aliud ſtudij geſſerat niſi diuinæ legis ſcrutari myſteria, in quibus hoc didicerat, vnde defenſor veritatis, & perſecutor exiſteret falſitatis. Quia ergo perſecutio eius non ex æmulatione fiebat, ſed ex defenſione legis ipſa veritas eum de Cœlo allocuta eſt dicens ei; Ego ſum Ieſus Nazarenus, quem tu perſequeris; Ceſſa me perſequi, quia ipſa veritas ego ſum pro qua videris dimicare. Ergo cum cognouiſſet ita eſſe, deſeruit quod defendebat, & incepit defendere hanc, quam perſequebatur ſemitam Chriſti, qui eſt vera via pure

ambulantibus, veritas nihil fallentibus, & vita credentibus ſempiterna. Simon dixit. Bone Imperator intellige conſpirationem eorum, aduerſum me ſapiunt. Petrus dixit. Nulla veritas in te eſt inimice veritatis, ſed ex ſolo mendacio omnia iſta dicis, & facis. Nero dixit. Tu Paule quid dicis. Paulus reſpondit. Quæ à Petro audiſti hoc, & à me dictum crede, vnum enim ſentimus, quia vnum habemus Dominum Ieſum Chriſtum. Simon dixit. Putaſne Imperator cum his habere diſputationem, qui aduerſum me conſenſum fecerunt? & conuerſus ad Apoſtolos dixit. Audite Petre, & Paule; Si hic vobis nihil poſſum facere veniemus, vbi vos oportet me iudicare. Paulus reſpondit. Bone Imperator vide quales nobis minas intendit. Et Petrus dixit. Cur non irrideas hominem vanum, & alieni capitis, qui ludificatus à Dæmonibus putat ſe manifeſtare non poſſe. Simon reſpondit. Ego vobis parco modo, quoadvſque oſtendam virtutem meam. Ad hæc Petrus reſpondit; Niſi videris Simon virtutem Chriſti Noſtri Ieſu Chriſti non credit ſe Chriſtum non eſſe. Simon dixit; Sacratiſſime Imperator noli iſtis credere, quia hi ſunt, qui circumciduntur, & circumcidunt. Ad hæc Paulus reſpondit. Nos antequam veritatem cognoſceremus carnis circumciſionem tenuimus, at vbi veritas apparuit cordis circumciſione, & circumciſi ſumus, & circumcidimur. Et Petrus dixit ad Simonem. Si mala eſt circumciſio, tu quare circumciſus es. Imperator dixit: Ergo, & Simon circumciſus eſt? Petrus reſpondit. Nec aliter poterat decipere animas, niſi ſe Iudæum ſimularet, & legem Dei docere oſtenderet. Imperator dixit. Tu Simon, vt video zelo duceris, & idea iſtos perſequeris. Eſt enim, vt video, zelus magnus inter te, & Chriſtũ eorũ, & vereor ne ab eis conuincaris, & magnis malis conſumptus eſſe videaris. Simon dixit. Seduceris Imperator? Nero dixit. Quid eſt ſeduceris? Hoc, quod in te video hoc dico euidentem aduerſarium eſſe te Petri, & Pauli, & Magiſtri eorum. Simon reſpondit. Pauli Chriſtus Magiſter non fuit. Paulus reſpondit. Qui Petrum docuit ipſe me per reuelationem inſtruxit, nam quod nos accuſat circumciſos, dicat nunc ipſe quare circumciſus ſit. Ad hæc Simon reſpondit. Qua me hoc interrogatis? Paulus dixit. Eſt ratio, vt te interrogemus. Imperator dixit. Cur vereris reſpondere illis? Simon dixit. Ideo ego circumciſus ſum, quia à Deo præcepta eſt circumciſio illo tempore, quo eam ſuſcepi. Paulus dixit. Audiſti Imperator quid dixerit Simon? Si ergo bona eſt circumciſio, quare circumciſos tradidiſti, & coegiſti eos præcipitanter occidi? Imperator dixit. Sed nec de vobis bene ſentio. Petrus, & Paulus dixerunt. An tu de nobis ſentias bene, vel male non ad rem pertinet, nobis enim neceſſe erit vt quod promiſit Magiſter noſter hoc fiat. Imperator dixit. Quod ſi ego noluero? Petrus dixit. Non quod tu volueris, ſed quod nobis ille pollicitus eſt. Simon reſpondit. Bone Imperator, hi homines circumuenerunt clementiam tuam, & obligauerunt te. Nero dixit. Sed nec tu adhuc me de te confirmaſti. Simon reſpondit. Quantis rebus bonis, & ſignis à me tibi demonſtratis miror, quod adhuc dubitare videris. Imperator reſpondit. Ego neque dubito, neque cuiquam veſtrum conſentio; ſed magis, quod interrogo reſponde mihi. Simon dixit. Nihil tibi iam reſpondeo. Imperator dixit. Ideo hoc dicis, quia mentiris. Et ſi ego tibi nihil poſſum facere, Deus, qui potens eſt faciet. Simon dixit iam tibi reſponſurus non ſum. Imperator dixit. Sed nec ego te computem aliquid, vt enim ſentio, fallax es in omnibus; ſed quid plura vos toti tres inconſtabilitum animum veſtrum oſtendiſtis, & me ita dubium in omnibus feciſtis, vt non inueniam cui credere poſſim. Ad hæc Petrus reſpondit. Ego natione Iudæus ſum, & quę à magiſtro meo audiui, hæc omnia prædico, vt credatis vnum eſſe Deum Patrem inuiſibilem, & incomprehenſibilem, & immenſum, & vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Saluatorem, & Creatorem omnium rerum. Adminiſtratorem generis humano, qui fecit Cœlum, & terram, mare, & omnia

quæ in eis ſunt, qui verus rex eſt, & regni eius non erit finis. Et Paulus dixit. Quæ retulit, & ego ſimiliter confiteor, eo quòd non ſit per alium ſalus, niſi per Ieſum Chriſtum. Imperator dixit. Quis eſt rex Chriſtus. Paulus reſpondit. Saluator omnium gentium. Simon dixit. Ego ſum quem dicis; & ſciiis Petre, & Paule non vobis continget, quod cupitis, vt martirio vos digner. Petrus, & Paulus dixerunt. Adueniat nobis, quod cupimus, & contingat, vt nunquam tibi ſit bene Simon Mage, & amaritudine plene, quoniam quæcunque loqueris mentiris. Simon dixit. Audi me Cæſar Nero, vt ſcias iſtos falſos eſſe, & me de Cælis miſſum, craſtino die ad Cælos vadam, & illos, qui mihi credunt beatos faciam; in iſtos autem, qui me negare auſi ſunt, iram meam oſtendam. Petrus, & Paulus dixerunt. Nos olim vocauit Deus ad gloriam ſuam, tu autem à Diabolo iam vocatus es, ad tormenta feſtinas. Simon dixit. Cæſar Nero audi me. Iſtos inſanos à te ſepara, vt dum venero ad Patrem meum in Cælis, poſſim tibi eſſe propitius. Imperator dixit; & vnde hoc probamus, quia in Cælum vadis? Simon dixit. Iube turrem excelſam fieri ex lignis, & trabibus magnis, & poni in Campo Martio, vt aſcendam in illam, & cum in eam aſcendero imperabo Angelis meis, vt diſcendant ad me de Cælo, & tollant me in Cælum ad Patrem meum, vt ſcias me de Cælis eſſe miſſum. Non enim in terra inter peccatores ad me venire poſſunt. Nero Imperator dixit. Volo videre ſi imples, quod dicis. Simon reſpondit. Iube ergo celerius fieri, vt videas.

Tunc Nero præcepit in Campo Martio turrem excelſam fieri, & præcepit, vt omnes populi, & omnes dignitates ad iſtud ſpectaculum conuenirent. Altera vero die Nero Imperator, cum Senatu, & Equites Romani, & omnis populus, venerunt in Campo Martio ad ſpectaculum, & cum veniſſent vniuerſi, tunc in omni hoc conuentu iuſſit Imperator Petrum, & Paulum præſentari, & ſtatim adducti ſunt ante eum, quibus ſic ait. Nunc habet veritas apparere. Petrus, & Paulus dixerunt. Non eum nos detegimus, ſed Dominus Ieſus Chriſtus filius Dei, quem hic ſe ipſum eſſe mentitus eſt. Et conuerſus Paulus ad Petrum dixit. Meum eſt genibus poſitis Deum exorare; tuum eſt impetrare, ſi quid videris Simonem conari, quoniam tu prior electus es à Domino. Et poſitis genibus orabat Paulus coram omni populo. Petrus autem intuitus eſt Simonem dicens. Incipe, quod cæpiſti, appropinquabit enim, & tua detectio, & noſtra vocatio de hoc ſæculo. Video enim Chriſtum me vocantem, & Paulum. Nero dixit. Et quo ituri eſtis contra meam voluntatem? Petrus reſpondit. Quo nos Dominus vocauerit. Nero dixit. Et quis eſt Dominus veſter. Petrus reſpondit. Dominus Ieſus Chriſtus, quem ego video, nos vocantem. Nero dixit. Et vos in Cælum ituri eſtis? Petrus reſpondit. Quo ipſi placuerit, qui nos vocat illuc ſumus ituri. Ad hæc Simon reſpondit. Vt ſcias Imperator, iſtos fallaces eſſe, mox vt in Cælos aſcendero, mittam ad te Angelos meos, & faciam te ad me venire. Imperator dixit. Fac ergo, vt loquutus es. Tunc aſcendit Simon in turrim coram omnibus, extenſis manibus, coronatus lauro, cæpit volare. Nero, vt vidit, Petro ſic ait. Iſte Simon verax eſt; tu autẽ, & Paulus ſeductores eſtis. Cui Petrus ait. Sine mora ſcies nos veraces eſſe Chriſti diſcipulos; hunc autẽ non eſſe Chriſtum, ſed magum, & maleficum. Imperator dixit. Adhuc perſeueratis in mendacio? Ecce videtis eum Cælum penetrare. Tunc Petrus ad Paulum dixit, Paule erige caput, & vide. Cumque eleuaſſet caput Paulus, lacrymis plenũ, & vidiſſet Simonẽ volantem; ſic ait. Petre quid ceſſas? Perfice, quod cæpiſti, iam enim nos vocat Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Et Nero audiens eos ſubridens dixit. Iam iſti vident ſe victos, modo delirant. Petrus reſpondit. Modo probabis nos non delirare. Paulus ait Petro. Celerius fac, quod facturus es. Et aſpiciens contra Simonem Petrus dixit. Adiuro vos Angeli Sathanæ, qui eum in aera fertis ad decipienda hominum infidelium corda per Deum Creatorem omnium, & per Ieſum

Chriſtum,

Chriſtum, vt eum ex hac hora iam non feratis, ſed dimittatis; & continuo dimiſſus cecidit in locum, qui Sacra Via dicitur, & in quatuor partes fractus quatuor ſilices adunauit, qui ſunt ad teſtimonium victoriæ Apoſtolorum vſque in hodiernum diem. Tunc ad ſonitum eius quomodo crepuit leuauit Paulus caput, & dixit. Gratias tibi agimus Domine Ieſu Chriſte, qui nos exaudiſti, & Simonem magum detexiſti, & nos in veritate tuos diſcipulos comprobaſti. Tunc Nero ira magna plenus teneri fecit Petrum, & Paulum in vinculis; Corpus autem Simonis iuſſit diligenter tribus diebus, & tribus noctibus cuſtodiri, putans eum reſurgere tertia die. Cui Petrus dixit. Erras Imperator, hic iam non reſurget, quoniam verè mortuus eſt, & in æterna pœna dã-natus. Cui Nero reſpondit. Quis te permiſit tale ſcelus perpetrare? Petrus reſpõ-dit. Contentio eius; & ſi intelligas multum eſt ei præſtitum vt periret, ne tantas Deo ad multiplicationem ſupplicij ſui inferret blaſphemias. Nero dixit. Suſpecto animo me feciſtis, ideoque malo exemplo vos perdam. Petrus reſpondit. Non quod tu vis, ſed quod promiſſum eſt nobis neceſſe eſt conſumari. Tunc ira repletus Nero dixit ad Præfectum ſuum Agrippam. Iſtos homines irreligioſos neceſſe eſt male per-dere, & ideo cardis ferreis acceptis, iube eos in Naumachia conſumi; Oportet enim om-nes huiuſcemodi homines male conſumari. Agrippa præfectus dixit. Sacratiſſime Imperator, non congruenti exemplo iubes eos puniri. Nero dixit. Quare non con-gruenti? Agrippa dixit. Quoniam Paulus innocens videtur. Petrus autem, quia homicidij reus eſt, pęna amara patiatur. Nero dixit. Ergo quo exemplo peribunt? Agrippa dixit. Vt mihi videtur iuſtum eſt Paulo irreligioſo caput amputari; Petro autem eo quod inſuper homicidium perpetrauerit, iube eum in Cruce leuari. Nero dixit. Optimè iudicaſti; & confeſtim deducti ſunt Petrus, & Paulus ante conſpectũ Neronis. Paulus decollatus eſt in via Oſtienſe. Petrus autem dum veniſſet ad Cru-cem ait. Quoniam Dominus meus Ieſus Chriſtus de Cęlo ad terram deſcendit, recta Cruce ſublimatus eſt; me autem, quem de terra ad Cęlum vocare dignatur Crux mea, caput meum in terra debet oſtendere, & pedes ad Cęlum dirigere. Ergo, quia non ſum dignus in Cruce, ita eſſe ſicut Dominus meus, girate crucem meam, & capite di-merſo Crucifigite me. At illi verterunt Crucem, & pedes eius ſurſum fixerunt, ma-nus autem deorſum. Conuenit autem ibi innumerabilis populi multitudo maledicen-tes Cæſarem Neronem, ita furore pleni, vt vellent ipſum Neronem incendere. Petrus autem prohibebat eos dicens; Nolite filioli, nolite quæſo hoc agere, ſed magis, quod loquor auſcultate. Ante paucos ęnim dies rogatus à fratribus abſcedebam hinc, & oc-currit mihi in via Dominus meus Ieſus Chriſtus ad portam huius Vrbis, & adoraui eum, & dixi. Domine quo vadis? & dixit mihi. Sequere me, quia vado Romam iterum crucifigi. Et dum ſequerer eum redij Romam, & dixit mihi, Noli timere, quia tecum ſum, quouſque introducam te in domum Patris mei. Et ideo filioli nolite impedire iter meum. Iam pedes mei viam Cęleſtem ambulant. Nolite triſtari, ſed gaudete mecum, quia hodie fructum laborum meorum conſequor. & hæc cum dixiſ-ſet, ait. Gratias tibi ago Paſtor bone, quia oues, quas mihi tradidiſti compatiuntur mihi. Peto vt participent mecum de gratia tua. Commendo tibi oues, quas mihi cre-didiſti, vt non ſentiant ſine me eſſe, qui te habent, & oro vt ſemper auxilio tuo pro-tegantur Domine Ieſu Chriſte, per quem ego gregem hunc regere potui; Et hęc dicens emiſit ſpiritum. Statim apparuerunt ibi viri Sancti, quos nemo vnquam viderat ante, nec poſtea videre potuerunt; Iſti enim dicebant ſe propter ipſos de Hieroſolymis ad-ueniſſe; & ipſi vna cum Marcello Illuſtri viro, qui crediderat, & reliquens Simo-monem, Petrum ſequutus fuerat, abſtulerunt corpus eius occultè, & poſuerunt eum ad terebintum iuxta Naumachiam in locum, qui appellatur Vaticanus. Ipſi autem viri qui ſe de Hieroſolymis dixerunt aduenisſe, dixerunt ad omnem populum, Gaudete, &

exul-

exultate, quia patronos magnos habere meruiſtis, & amicos Domini Noſtri Ieſu Chriſti, Sciatis autem hunc Neronem peſſimum poſt necem Apoſtolorum Regnum tenere non poſſe.

Accidit autem poſthac, vt odium exercitus ſui, & odium populi Romani Nero incurreret, ita enim ſtatuerunt hoc, vt publicè Catomò tamdiu cæderetur, quovſque vt erat mortuus expiraret. Quod cum perueniſſet ad eum hoc conſilium, irruit in eum tremor, & metus intolerabilis, & ita fugit, vt vlterius non appareret. Extiterunt autem, qui dicerent, quòd in ſiluis dum erraret fugiens ex frigore nimio, & fame diriguiſſet, & à lupis eſſet deuoratus. Sanctorum autem Apoſtolorum Petri, & Pauli corpora, dum à Græcis tollerentur in Orientem ferenda, extitit terræmotus nimius, & cucurrit populus Romanus, & comprehenderunt eos in locum, qui dicitur Catacumba, via Appia miliario tertio, & ibi cuſtodita ſunt corpora anno vno, & menſibus ſeptem, quovſque fabricarentur loca, in quibus fuerunt poſita corpora eorum, & illic cum debito reuerentiæ honore, & laudibus himnorum conſiderentur. Et poſitum eſt Beatiſſimi Petri corpus in Vaticano Naumachia, & Sancti Pauli in via Oſtienſi milliario ſecundo. Vbi præſtantur beneficia orationum eorum aſſiduè fideliter poſcentibus ad laudem, & gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Ego Marcellus Diſcipulus Domini mei Apoſtoli Petri, quæ vidi ſcripſi.

In Hiſtoriam Marcelli.

NOTATIONES.

ORDERICVS Vitalis Monacus Vticenſis, qui Eccleſiaſticam hiſtoriam vſque ad annum 1140. ſexagenario maior perduxit, & ſe candidè, quid ex antiquis inuenerit, proferre pollicetur, hanc eandem narrationem vidit, non tamen Marcellum auctorem agnouit, ſed Linum Pontificem, qui græco ſermone eandem ad Eccleſias Orientales ſcripſerit, quamquam Marcello epiſtolam interim tribuat, quam Sanctis martyribus Nereo, & Achilleo exulibus datam extare apud Surium diximus. Quia tamen Sigibertus, & Tritemius cum perantiquo noſtro Codice conſonant, & Marcellum conſimilis hiſtoriæ auctorem agnoſcunt, Marcello, non Lino tribuere maluimus, præſertim quòd ſub Lini nomine alia, plurimumq; ab hac diuerſa narratio, iam ſub Lini nomine edita circumferatur. Huius ipſiſſimæ paruum fragmentum extat apud Aringhium in ſpiſſo, doctoque opere Romæ ſubterraneæ, ex Codice m. ſ. Lateranenſi ſub titulo Actorum Petri, & Pauli Apoſtolorum lib. 2. cap. 5. nu. 9. in quo Marcellus vir illuſtris pariter dicitur, & ex Simonis Magi ſectatore D. Petri Diſcipulũ euaſiſſe, ac vnà cũ ignotis hominibus, qui Hieroſolymis aduenerant occultè Præceptoris funus curaſſe narratur. Neque dubitare quempiam poſſe credidimus, narrationem hanc Marcello tributam impiam illam, ac fraudolentam eſſe poſſe, quæ ſub nomine Lucij, vel Leucij Cherini apud antiquos proſtabat, ita vt ſub Marcelli nobiliſſimi, ac pijſſimi viri titulo perduellis ille latitaret: nam Photius, qui ſpecimen prophani illius libri in Bibliotheca reliquit, teſtis eſt, deteſtandum codicẽ Lucij, vel Leucij Cheri-

ni

ni nomen præferre ſub titulo *Apoſtolorum Periodi*, hoc eſt Apoſtolorum per varias terrarum regiones itinera, quinimmo Acta Petri, Ioannis, Andreæ, Thomæ, & Pauli complecti, ſed enormibus ſcatentia erroribus, qui cum apud eundem num. 154. compendioſè enumerentur, & ab hac Marcelli hiſtoria longiſſimè abſint, illius impudentiſſimi Manichæi opus prorſus non eſſe ſuadent. An verò hæc inter Apocripha reijci debeat, vel inter probata ſuſcipi, doctorum virorum iudicium ſit. Surius eam non edidit inter probatas Sanctorum Hiſtorias, quamuis in antiquis Hagiologijs facilè inueniatur. Ioannes Heſſels Louanienſis Theologus, in Cenſura de quibuſdam Sanctorum Hiſtorijs, hanc illi non placere ſcripſit cap. 6. quia in aliquibus videatur pugnare cum D. Luca in Apoſtolicis Actis, quòd Paulus inducatur quaſi neſciens, quæ Petrus doceret, & quòd fabuloſam Pilati ad Claudium epiſtolam contineat. At cum Paulus initio Hebræis, qui Romæ morabantur, minus notus, neque adhuc Chriſtianus exiſtimaretur, non videtur cum eo pugnare, quod deinde Iudæi ſcirent, eum Chriſtianam religionem docere, vt D. Lucas affirmat. Neque Paulus inducitur neſciens Petrum, & doctrinam eius, quod ita, re vera eſſet, ſed prudentia quadam diſſimularet ad ſedandas turbas, & vt viam ſibi ſterneret ad animarum lucrum. Quapropter ſicuti hiſtoriam hanc non certiſſimæ fidei aſſererem, ita plura veritati conſona continere non dubitarem, ac non eſſe prorſus reijciendam exiſtimarem. Miror tamen Heſſelſium conſulere, vt loco huius Hiſtoriæ liber tertius excidij Hieroſolymitani ſupponatur, qui Ambroſij non Hegeſippi ſit, quaſi epiſtola Pilati ad Claudium totidem ferè verbis in Hegeſippo illo non proſtet.

Pontius Pilatus Claudio ſalutem, &c. Vel Marcellus ex Iuniori Hegeſippo in Anacephaleoſi hanc Pilati epiſtolam accepit, vel è contra Pſeudo Hegeſippus à Marcello; vna enim, & eadem prorſus eſt, quam Baronius etiam in annalibus retulit, & lectorum iudicio reliquit. Eundem vtique continet errorem de Claudio Imperatore, qui tamen facilè emendari poſſet addito Tiberij nomine, hoc eſt *ad Tiberium Claudiũ Cæſarẽ, vel Tiberio Claudio.* Tiberiũ enim ex ſtirpe Claudia Claudium dictũ fuiſſe, ſatis ſuperq; oſtẽdit vulgatiſſimũ illud ſcomma à Suetonio c. 42. relatum, vt *pro Tiberio Biberius, pro Claudio Caldius, pro Nerone Mero* vocaretur. Rurſus Pilatũ Tiberio indicaſſe de Chriſti miraculis, & morte eius teſtes ſunt Tertullianus in Apol. c. 5. & c. 21. & Euſebius l. 2. c. 2. Sed epiſtolæ à Pilato ad Tiberiũ ſcriptæ meminit cũ Oroſio lib. 7. cap. 4. Gregorius Turonenſis Hiſt. l. 1. c. 24. & ex Vaticanæ Bibliothecæ vetuſtis monumentis eiuſdẽ epiſtolę exemplum, ab Euſebio prętermiſſum, refert Sixtus Senenſis lib. 2. Bibliothecę Sanctæ in Pontio Pilato; ac tanquam poſteritate dignum, ne periret, ex eiuſdem Vaticanæ Bibliothecæ ſcrinijs, totidem cum Sixto verbis, tranſtulit Marianus Victorius in Indice ad Diui Hieronymi opera, verbo Pilatus. Huius tamen epiſtolæ apographum, quamquam re non differat ab eo, quod hic apud Marcellum, & apud Hegeſippum proſtat, ac eodem pariter titulo muniatur, ijſdemq. verbis incipiat, in pluribus tamen diſtat, & alius quiſpiam ab Hegeſippo, ſtylum in concinnanda epiſtola, quam prætermiſit Euſebius, fortaſſe exercuit. Fidem, & ipſe cum Baronio nec adſtruo, nec derogo. Ne quid vero prętermittam, quòd Sacræ hiſtoriæ lucem afferre poſſit, aliud epiſtolę Pilati ad Tiberium ectipum ſubdo, quod à notatore quodam in antiqua penes me pagina, cum alijs memoratu dignis hinc inde exceptis, ſcriptum inueni circa annum 1480. Vnde verò habuerit, ſicuti ille non indicat, ita nec ipſe addo, ſed mutilo, vt arbitror, circa finem ſenſu, bona fide exhibeo.

Epiſtola Pilati Ieroſolymorum Præſidis ad Tiberium Cæſarem de morte Chriſti.

PILATVS Tiberio Cęſari Salutem. De Ieſu Chriſto, quem tibi planè poſtremis meis declaraueram, nutu tādem populi acerbum me quaſi inuito, & ſubticente ſupplicium ſumptum eſt. Virum hercle ita pium, ac ſincerum nulla vnquam ætas habuit, nec habitura eſt. Sed mirus extitit ipſius populi conatus, omniumque Scribarum, & Seniorum conſenſus, ſuis prophetis, & more noſtro Sybillis præmonentibus, hunc veritatis legatum crucifixere, ſignis etiam ſuper naturam apparentibus; dum penderet, & Orbi vniuerſo Philoſophorum iudicio lapſum minantibus. Vigent illius Diſcipuli opere, & vita continentia Magiſtrum non mentientes, imo in eius nomine beneficentiſſimi. Niſi ego ſeditionem populi propè extuant, pertimuiſſem fortaſſe adhuc nobis ille Vir viueret. Etſi tuæ magis dignitatis fide compulſus, quam voluntate mea adductus, pro viribus non reſtiterim * *Sanguinem iuſtum totius accuſationis immunem, verum hominum malignitate inique in eorum ſamen (vt ſcripturę interpretantur) exitium pati, & venundari. Vale. Quarto Nonas Aprilis.*

Altera vero die Nero Imperator, &c. Munus in Amphiteatro ligneo, in regione Martij Campi intra anni ſpatium fabricato, Neronem dediſſe, teſtis eſt Suetonius cap. 12. vnde rectè Marcellus narrat, Simonem magum, è turri lignea in Campo Martio ſe volaturum ſpopondiſſe. Spectacula enim ibi Nero edebat, & non longè ab eodem loco Simonem ex aereo volatu orationibus Apoſtolorum deiectum, videtur, ex eodem Suetonio elici poſſe, dum inquit. *Icarus primo ſtatim conatu iuxta cubiculum eius decidit, ipſumque cruore reſperſit.*

Tunc aſcendit Simon in turrim coram omnibus, &c. Simonem in quatuor partes fractum medium crepuiſſe narrat Marcellus, quod non diſſentit à Suetonio loco iam adducto; cubiculum enim Imperatoris cruore reſperſiſſe latè diſruptum videtur innuere, quòd ſanguis nimirum longiùs exilierit. Quamquam enim Arnobius aduerſus gentes lib. 2. ſcribat, Simonem Magum *pondere præcipitatum ſuo, cruribus fractis iacuiſſe, poſt deinde perlatum, Brundam cruciatibus, ac pudore defeſſum ſeipſum præcipitem ex altiſſimi culminis faſtigio dediſſe,* & iiſdem conſimilia etiam addat Hegeſippus recentior, attamen, quòd Romæ Simon diſruptus obierit, docent cum Marcello grauiſſimi, & vetuſti ſcriptores S. Cyrillus Hieroſolymitanus Catacheſi 6., & expreſſe S. Epiphanius hæreſi 21. S. Auguſtinus de hæreſ. 1. & contra Fulgentium Donatiſtam cap. 23. Seuerus Sulpitius hiſt. lib. 2. Nicephorus lib. 2. cap. 36. & alij. Et quamquam nonnulli exiſtimauerint Simonem Magum ad ſuæ poteſtatis oſtentationem ſe volaturum Neroni ſpopondiſſe, quod ex Dione Chryſoſtomo, Suetonio, & Iuuenali videtur Baroniū ad. ann. 68. deduxiſſe, re vera tamen Simon, non ſimplicem tantùm volatum, ſed Chriſti ſeruatoris mendaciſſimus imitator, in Cœlum per Angelos ſuos aſcenſurum ſe iactauerat, quamquam in modum volantis primo ſtatim conatu cœlos penetrare videretur. Non enim Icarum, ideò à Suetonio appellatum eſſe crederem, quòd Icarum pennis onuſtum referret, ſed quod infeliciſſimè vt Icarus cecidiſſet. Quandoquidem non Marcellus tantùm, ſed ſcriptores alij ſacri, & vetuſti non in modum ſimplicis volatus, ſed in modum Dominicæ Aſcenſionis Simonem pręſtigioſum, in Cœlos raptum præſumentem dipingunt. Arnobius appellat, *curſum Simonis Magi, & quadrigas igneas Petri ore difflatas,* quia per Dęmones Simon

P tamquam

tamquam per igneam quadrigam in Cœlum ferretur. Cyrillus vero Hieroſolymitanus ad amuſsim cum Hiſtoria Marcelli conueniens, ita Simonis lapſum orationibus Petri, & Pauli per latinum interpretem aſcribit. *Cum enim prædicaret Simon in Cælos ſe aſcenſurum, & vehiculo Dæmonum in aerem eſſet ſublatus, flexis genibus, ſerui Dei concordiam oſtendentes, de qua dixit Ieſus, quòd ſi duo ex vobis conſenſerint de quacumque re, quam petierint, fiet ipſis: concordiæ hoc telum per orationem emittentes in Magum, deiecerunt illum in terram*; & infra; *ex aere in terram depreſſerunt eum, qui ſe appellabat Deum*. Ita, & Sulpitius Seuerus de Simone, ait, *Qui cum Magicis artibus, vt ſe Deum probaret, duobus ſuffultus dæmonijs euolaſſet, orationibus Apoſtolorum fugatis Dæmonibus, elapſus in terram populo inſpectante diſruptus eſt*. Nec enim Deum tantum, ſe Simon fingebat, ſed Chriſtum omninò peruerſiſſimus, tam Magus, quàm hæreticus ſimulabat, quod ita S. Maximus Taurinenſis ſerm. 5. in Nat. Apoſt. docuit. *Cũ enim idem Simon ſe Chriſtum diceret, & tamquam filium ad Patrem aſſereret volando ſe poſſe conſcendere: atque elatus ſubito magicis artibus volare cæpiſſet, tunc Petrus fixis genibus precatus eſt Dominum, & precatione facta vicit Magicam leuitatem.* Quamuis enim Petro caſus Simonis tribuatur, quod Dæmonibus is imperauerit, & Paulus eidem ceſſerit, vt eſt apud Marcellum, vtriuſque tamen orationibus Magum fuiſſe proſtratum, ſupra his verbis narrauerat, *Inter cætera mirabilia etiam Magum illum Simonem orationibus ſuis de aeris vacuo præcipiti ruina proſtrauerunt*. quæ Nicephoro prorſus conſonant.

Domine quò vadis, &c. ex DD. Ambroſio, & Gregorio rectè hiſtoriã hanc confirmat Baronius, ad annum 69. nu. 6. qui cum Lini Acta, non hãc Marcelli narrationem adducat, eandem non vidiſſe eſtimarem. Locus extat adhuc via Appia à Cardinale Polo reſtauratus ſub titulo, Domine quo vadis, & lapis vbi Domini veſtigia rutilant, in D. Sebaſtiani Eccleſia translatus veneratur.

Et poſuerunt eum ad Therebinthum iuxta Naumachiam in locum, qui appellatur Vaticanus. Aringhius ex codice græco Vaticano de Paſsione B. Petri hæc verba latine reddita adducit in Roma ſubterranea lib. 2. cap. 5. *Deducitur Petrus ad eam partem Montis Vaticani, quę arborem ſupra Therebinthum habet, & infra in ſubiecta planicie Naumachiam*, & de Apoſtoli funere ex eodem Codice addit. *Suſtulerunt corpus Sancti Petri clam, & poſuerunt illud ſub Therebintho propè Naumachiam in loco, qui dicitur Vaticanus*, quod ex m. ſ. Lateranenſi repetit in fragmento, quod cum hiſtoria Marcelli, idem eſſe ſupra coniectauimus. De Neronis Naumachia meminit Suetonius, & quod in Vaticano, ſeu propè eſſet Naumachia pluribus in locis innuit Anaſtaſius, ſicuti in Actis Sebaſtiani Zoem orantem ad B. Petri ſepulcrum deductum eſſe legitur ad Naumachiæ patronum. De loco Therebinthi apud prophanos ſcriptores monumenta inuenire hucuſque non licuit, & niſi alia eſſent cum Marcello conſentientia ſuſpicari liceret, ne hiſtoriæ ſcrip or ab Ilice ad Therebinthum lapſu memoriæ diuertiſſet. De illa Plin. lib. 16. c. 43. *Vetuſtior Vrbe in Vaticano Ilex, in qua titulus æreis litteris Hetruſcis religione arborem tunc dignam fuiſſe ſignificat*, At Sexto Aurelio eſt Vaticanus lucus, in quo plures arbores fuiſſe non eſt inconueniens, & præcelluiſſe Therebintum non eſt impoſsibile, quòd ſponte adhuc etiam in Romanis parietinis innaſcatur, vt refert Panarolus in cathalogo Plant. Amphitheatr.

Extiterunt autem qui dicerent, &c, De morte Neronis omnia clara ſunt apud Romanæ hiſtoriæ ſcriptores, Suetonium præcipuè, quòd ſcilicet propria manu ſe confecerit iuuante Epaphrodito à libellis. At ſub eiuſdem fuga ab Vrbe non defuerunt, qui quamquam funeratus videretur, attamen tumulum floribus exornarẽt,

quaſi

quaſi viuentis, inquit Suetonius cap. 57. *& breui magno inimicorum malo reuerſuri*, vt inde pluribus genus mortis ignotum fuiſſe ſuſpicari liceat. Fugit nudo pede, & tunicatus inter fruticeta, & vepres per arundineti ſemitam, nec niſi ſtrata ſub pedibus veſte ad petitam Villam peruenit, vt non difficile per hyemem rumor exire potuerit, frigore diriguiſſe, & odio nominis ſui à lupis laniatum vulgò iactatũ eſſe. At nemo ex antiquis hoc genus mortis narrauit. Inter varia tamen, quæ de eius exitu ſpargebantur, & id fuiſſe, negare nemo poteſt, cum Tacitus Hiſt. lib. 2. *de vario ſuper exitu eius rumore*, teſtis ſit, & propter dubiam eius mortem plures pſeudoNerones, etiam poſt plures annos emerſerint; & quamquam ex Dione colligere quis poſſet Neronem frigore mori non potuiſſe, quando 8. Idus Iunij anno vno, & 22. diebus, ante initium Veſpaſiani mortuum non obſcurè referat: Suetonius tamen, qui diem Neronianæ mortis nequaquam deſignatam reliquit, ſed tãtùm dixit eo die obijſſe, quo Octauiam interemerat, per hyemẽ deceſſiſſe innuit, & nõ longe jà Kal. Ianuarij, vt ea videntur indicare portenta, quę eius mortẽ anteceſſiſſe refert, hoc eſt Kalendis Ian. exornatos Lares in ipſo Sacrificij apparatu concidiſse, & funeratum ſtragulis albis auro intextis, quibus vſus Kal. Ianuar. fuerat; fruſtra enim hæc longius petita mortem Neronis portendiſse adducerẽtur. Neronis mortem non ſtatim ab Apoſtolorum cæde ſubſecutam eſse putarem, ſed aliquo notabili temporis ſpacio, in quo propalam Nero in Chriſtianos gladium exeruit. In actis quidem vetuſtiſſimis Petri Epiſcopi Alexandrini, nuper à Combefiſio editis narratur, quòd ante necem orante illo, vt perſecutio tandem ceſsaret, audita ſit vox de Cœlo. *Petrus Apoſtolorum Principium, Petrus finis martyrum*; & quemadmodum ex Euſebio conſtat, Petrum Alexandrinum poſtremo perſecutionis anno triumphaſſe, ita probabile admodum eſt Petrum, Apoſtolorum Principem, Martyrum in prima Neroniana perſecutione fuiſse principium, quia in auctorem reputati criminis, ad aliorum exemplum primò ſemper Principes animaduertere ſoleant.

In locum, qui dicitur Catacumba, &c. locus eſt ad Eccleſiam Sancti Sebaſtiani extra Vrbem, ita à multo tempore nuncupatus. Nominis huius vſum apud prophanos ſcriptores non inueni; meminit tamen, qui ſcripſit acta apud Surium *Sanctorum Fauſtini, & Ionitæ* Martyrum ſub Hadriano circa annum Domini 122. Idem tamen videtur Græcè Charachombis, ac locus cauus, & profundus, qui Arenarium, crypta, & ſpecus egeſtæ arenæ vocaretur; Antiquitùs arenę propè Vrbem Romam exuberantes cuniculis excernebantur, & tellus interim in ſpecus efformabatur. Præter ea enim, quæ de Arenarijs, & arenis foſſitijs Plinius lib. 36. cap. 23. & Vitruuius lib. 2. cap. 4. & 6. habent, egregius locus eſt apud Suetonium in Nerone, qui in fuga ſua à Phaonte hortabatur, *vt interim in ſpecum egeſtæ arenæ concederet*, quaſi ex foſſitijs arenarijs ſpecus, & latibula tutiora fierent. Vnde acta Sancti Cornelij Papæ ſepultum dixerunt ad Cryptas, vbi eſt cœmeterium Calliſti, & in actis Sancti Sebaſtiani, & ſociorum apud Baronium ad ann. 286. num. 23. dicitur, *Sepulti ſunt Via Appia milliario ſecundo ab Vrbe, in loco eo, qui vocatur ad arenas, quia cryptæ arenarum illic erant ex quibus Vrbis mœnia ſtruebantur*. Hunc eundem locum fuiſse dictum ad Catacumbas, tam apud D. Gregorium Pontificẽ habemus, quam apud Anaſtaſium Bibliothecarium, quorum alter in vita Nicolai Primi ſcripſit, *In Catacumba vbi corpora Apoſtolorum iacuerunt*. Alter verò hiſtoriam de furatis Apoſtolorum corporibus ab Orientalibus, paulo poſtquam paſſi eſſent, ita refert, vt ab eodem Marcello mutuaſſe videatur. Verba quamquam à pluſimis, qui de Sanctiſſimorum Apoſtolorum Principibus ſcripſerunt allata ſint, attexere tamen hic libuit, vt tempus, & repoſitio Corporum in loco,

qui ad Catacumbas dicebatur, prorſus cum Marcello conuenire quis videat, & Marcelli omnia nō ſtatim inter Apocripha reijciat. *De corporibus verò Beatiſſimorum Apoſtolorum* (inquit D.Gregorius lib.3.ep.30. ad Conſtantinam Auguſtam) *quid ego dicturus ſum? Dum conſtet, quia eo tempore, quo paſſi ſunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorũ corpora ſicut ciuiũ ſuorũ repeterent, quæ ducta vſq; ad ſecundũ Vrbis miliariũ, in loco, qui dicitur ad Catacumbas collocata ſunt. ſed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui, atque fulguris nimio metu terruit, atque diſperſit, vt talia denuo nullatenus attentare præſumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt, & in locis quibus nunc ſunt condita poſuerunt.*

II. Kal. Decembris.

Paſsio Sancti Andreæ Apoſtoli.

OMNES ferè ſcriptores paſſum eſſe Andream affirmāt Patris Achaię Vrbe, & ſub hac etiam die Noticia Apoſtolorum, antiquo Martyrologio pręfixa apud Bollandum, ita confirmat, *II. Kal. Decembris Natalis Sancti Andreæ Apoſtoli in Ciuitate Patras Prouinciæ Achiæ.* Achiæ nempè antiquo quorundam more pro Achaia. In Epiro tamen contermina regione prædicationis ſortem eidem aſcribit Nanzianzenus, orat. 11. aduerſus Arian., & Euſebius dum in Hiſt. l.3.c.1. refert apud quas gentes Chriſtum Apoſtoli prædicauerint, Andream Scythiam obtinuiſſe tradit. At D.Hieronymus ep. 148. ad Marcellũ, in Achaia Apoſtolicos labores eidem tribuit, Chriſtumque Dominum oſtendit omnibus Apoſtolis vbique locorum adfuiſſe, ſingulariter verò interfuiſſe *cum Andrea* in Achaia. Ibi per Crucem triumphaſſe docent Hyppolitus, Dorothęus, & Anonymus apud Oecumenium. His conſonant Baſilius in Menelogio ad diem 30. Decembris, qui Andream fidem Chriſti prædicaſſe refert, non modo in Peloponeſo, & Achaia, ſed in ora Bithynię, Ponti, Traciæ, Scythiæ, in magna Sebaſtę vrbe ad interiores Æthiopes, poſtremo Patris Achaię Peloponneſij, vbi ab Ægea Proçonſule in Crucem ſublatus mortem obierit. Nec diſſimilia habet Hiſtoria Presbyterorum Achaiæ apud Surium, quam probaſſe videtur Eccleſia in Romano Breuiario. Proſtat hæc eadem hiſtoria in antiquo penes me Hagiologio, quæ Præsbyteris, & Diaconibus Eccleſiarum Aſiæ tribuitur, non Achaię, & præter ea, quæ apud Surium proſtant, in fine hæc adduntur: *Martyrizatus eſt autem Venerabilis Dei Andreas Apoſtolus apud Achaiam in Ciuitate Patras, pridie Kal. Decembris ſub Ægea Proconſule.* Cum verò eadem paucis mutatis cum illa coincidat, quæ eſt apud Surium, hic integram exhibere ſuſtinemus. De Crucis forma, ac Crucifixionis modo variat à communi Hyppolitus martyr in opuſculo toties adducto, nempe *Andreas cum Scythis, ac Thracibus prædicaſſet, Cruci affixus eſt Patris in Achaia rectus in olea arbore*, vel vt vertit Lipſius cap.7. lib.1. de Cruce. *Crucifixum Patris in Achaia ad arborem oliua rectum.* Decuſſatam Crucem ex antiquis imaginibus omnes ferè tribuunt Andreæ, ſed ad formam Dominicæ Crucis, & ad rectos angulos concinnatam vidit Maſſiliæ ad S. Victorem Molanus lib.3. de Imag. c.51., & repetit ibi ſeruari Gretzerus de Cruce lib.1. c.4. At

rectum

rectum etiam hominem in Cruce agi apud antiquos conſueuiſſe, ſtipite funibus, vel clauis alligatum, oſtendunt Lipſius, & Gretzerus ijdẽ de Cruce. Rectũ putat Combefis ad opuſculũ Hippolyti dici, ad differentiam inuerſæ Crucis, quam Petrus ſubire optauit, & oleam fuiſſe materiam Crucis ſuſpicatur. At arborem conſcendiſſe, ac ita B. Andream fuiſſe cruciarium Petrus Chryſologus ſentit, dum inquit, *Petrus Crucem, arborem conſcendit Andreas*. Ex hiſtoria equidem Presbyterorũ Aſiæ videtur elici poſſe, rectum, & extenſum Cruci fuiſſe alligatum. *Tunc indignatus Ægeas Cruci eum adfigi præcepit, mandans hoc quæſtionarijs, vt ligatis pedibus, & manibus, quaſi in equuleo tenderetur, ne clauis adfixus citò deficeret*. In equuleo olim Martyres ligno appenſos pependiſſe funibus, aut machinis diſtentos, ex Euſebio hiſt. lib. 8. cap. 11. eruditi educunt, & *noxialem ſtipitem* à Prudentio in hymnis SS. Vincentij, & Rom. vocatum equuleũ obſeruant, quem tamen ad Crucis ſimilitudinem habent Sanctæ Dorotheæ acta apud Suriũ; Sed hæc extra rem non longiùs protrahimus. Andreæ ſepulcrum D. Chryſoſtomi tempore latebat, hom. 26. in cap. 9. ep. ad Hebr. *Nam Petri quidem, & Pauli*, (inquit) *& Ioannis, & Thomæ manifeſta ſunt ſepulcra, aliorum autem, cum ſint tam multi nuſquam ſunt nota*. Quod ergo de Apoſtoli huius ſepulcro Gregorius Turonenſis habet de Gl. martyr. l. 1. c. 31. deque prodigijs Patris in Achaia ad eius corpus coruſcantibus, poſteriora Chryſoſtomo fuiſſe dicendum eſt, & ſepulcrum ibi deinceps, vel inuentum, vel recenter excitatum, vel celebre etiam, quamquam occultum. Equidem de Patrarum Vrbe in Epiſcopalem ab Andrea erectam meminit Martyrologium noſtrum infra nonis Februarij, vbi ex Oriente in Occidentem illius Cathedræ celebritatem tranſlatam ita recolit. *In Oriente Patras ordinatio Epiſcopatus Sancti Andreæ Apoſtoli*. Quæ, & ſi in Romano Martyrologio prętermiſſa ſit, Bedam tamen nõ latuit, qui hac ipſa die non diſſimilibus verbis recenſuit. *In Patras Ciuitate ordinatio Epiſcopatus Sancti Andreæ Apoſtoli*. Hos Græciæ populos docuiſſe medij æui ſcriptores, tanquam notiſſimum aſſumunt, & Fortunatus lib. 5. car. 1. ita cecinit, *Andreæ monitis extat Achaia ſeges*. & alibi lib. 8. c. 4. *Nobilis Andream mittit Achaia ſuum*. Eccleſiam ibi celebrem fuiſſe habet Curopalates in Baſilio, & inde etiam corpus B. Apoſtoli Conſtantinopolim tranſlatum ſub Conſtantino, præter Baſilij Menologium ad diem 30. Nouemb. plures ſcribunt, quamquam magis ad veritatem Philoſtorgius lib. 3. c. 2. Conſtantium, non Conſtantinum legat. At dubitari poteſt; quomodo Iuſtiniani tempore Mummolus ad Andreæ, ſiuè tumulum, ſiuè corpus in Vrbe Patras ſanitati reſtitueretur, vt Gregorius Turonenſis retulit, ſi iam ſub Conſtantio tranſlatum alibi erat, præſertim cum eiuſdem Iuſtiniani tempore in Vrbe regia iterum Sancti Apoſtoli Lypſana maiori Baſilica, & ſepulcro ornata fuerant, vt teſtatur Procopius lib. 1. de ædific. Iuſtin. Verùm fateri oportet, quod idem Turonenſis fatetur, ætate ſcilicet ſua quamuis in Vrbe Patras ſepulcrum Andreæ celebre eſſet, reliquias tamen pluribus in locis venerari conſueuiſſe, vt Conſtantinopoli, & alibi. *Si quidem multæ virtutes, vel ad hoc ſepulcrum, vel per loca diuerſa, in quibus eius reliquiæ collocata erant, oſtendebantur*. An verò paſſus Andreas re vera ſit in Vrbe Patras, & Achaia, vbi ſedem Epiſcopalem fixit, & eius celebris erat memoria, fateor, me plura ancipitem tenuiſſent, niſi Romani, tam Martyrologij, quàm Breuiarij auctoritas aliter ſentire coegiſſet. Adducam tamen, quæ dubitationem mouerunt, vt eruditiores nodum ſoluãt. Iam D. Chryſoſtomum vidimus negantem ſuo tempore ſepulcrum Andreę notum eſſe, cum tamen ipſe non longiùs à Græcia poſitus, imò Gręcorum Patriarcha, quod ita celebre eſſet in Achaia, ignorare vix potuerit, vt hinc aliquis coniectaret Feſtum

Andreæ

Andreę apud Patras fuiſſe potius prędicationis eius memoriam, ſeu Epiſcopatus inſtitutionem, vel Natalem, quam eiuſdem Martyrij in eadem Vrbe conſummati celebritatem. Tranſlatum Patras B. Apoſtoli corpus videtur elici poſſe ex Menologio Sirleti, quod paſſum potiùs referat his verbis in Æthiopia. *Certamen Sancti Andreæ, qui primus ad Chriſti fidem vocatus eſt. Hic cum per totam Bithyniam, Thraciam, & Schytiam, Euangelium Chriſti prædicauit, poſtea Sebaſtapolim profectus, atq; vlteriores progreſſus Æthiopes Chriſti fidem docuit, cuius cauſa Crucifixus eſt ab Ægeate Proconſule, cuius corpus eſt apud Patras Achaiæ.* Satis enim impropriè dictũ videretur ab Ægea Procõſule Martyrio coronatũ apud Patras, quod fidẽ Chriſti apud Æthiopes prędicaſset. At eſto, quòd ſub Ægea paſſus ſit, nõ quòd Euangeliũ ad Æthiopes intulerit, ſed quod Chriſti fidẽ quomodocunq; & in Gręcia etiam vulgauerit, dubiũ adhuc me teneret ipſius noſtri martyrologij auctoritas, quod 4. Idus Februarij non Patris, ſed Bethlem paſsum referat, nõ ſub Ægea Proconſule, vt ex actis Pſeudo Abdiæ Presbyterorum Aſiæ omnes accepiſſe videntur, ſed ſub Herode Rege, hoc eſt *In Bethleem Ciuitate Iudæ ſub Herode Paſſio Sancti Andreæ Apoſtoli*. Hìc autem mirari ſubijt, quomodo diligentiſſimus Baronius idem apud Bedam ſub eadem die expreſsum legere potuerit, & vel prætericrit, vel flocci fecerit. Quòd vir ſummus diu expetitum vetuſtius Martyrologium, vel Hieronymi, vel Romanum non viderit, dolendum vtique eſt, nam plura fortaſſe emendare, pluribusque ditare Romanum Martyrologium potuiſſet. At cur Bedam, quem plurimi ſemper fecit, hoc loco, vel vbi de B. Andrea Apoſtolo alibi agit non adduxerit, difficile eſt diuinare. Nos, vt in editis Bedę codicibus proſtat exhibemus ex quarto Idus Februarij *In Bethleem ciuitate Iudeæ ſub Herode Rege paſſio Sancti Andreæ Apoſtoli*. Hęc cum Indiculo noſtro non pugnant, qui neque locum, aut modum paſſionis exprimit, ſed ab eo diſſentit, qui martyrologio ſiuè Hieronymi, ſiuè Romano apud Bollandum pręfigitur, & multò magis cum Hiſtoria Presbyterorum Achaiæ, quæ apertè paſſum B. Andream in Vrbe Patrarum narrat. Baronius quidem de huius Apoſtoli actis, quam maximè nutat ad annum 69. *Apocriphorum timore*, & quòd huiuſmodi acta à Manichæis corrupta dubię fidei in Eccleſia ſint, etiam à D. Auguſtini, & Philaſtrij tempore. At cum Sanctus Doctor ex ijſdem Manichęorum actis, ſub Leucij nomine, quędã reprehendat, quę in Hiſtoria Presbyterorum Achaiæ non leguntur, hanc, vel ab erroribus repurgatam, vel non eandem eſſe conuincitur. Puriorem hanc ipſam narrationem ab Eccleſia fuiſſe receptam Petri Damiani ętate ex ipſius verbis in ſermone de S. Andrea facilè eſt conijcere, eam enim refert *non immerito in ſingularem auctoritatis arcem ſuſceptam eſſe, quam qui viderunt ſcripſerunt orbi, & miniſtri fuere ſermonis*, ex eodem etiam fonte ante Petrum Damianum hauſiſſe Adonem, Vſuardum, Freculphum, Remigium Antiſiodorenſem, Chriſtianum Druthmarum, & ſi qui ſunt alij octaui ſęculi ſcriptores, facilè eſt coniectare, ſicuti hęc non eſſe acta illa, quæ Innocentius reiecit in epiſtola ad Exuperantium; Sin verò, quæ in hiſtoria Presbyterorum Achaiæ narrantur, vera eſſent, Apoſtolus equidem Andreas, qui ſub Ægea Proconſule, in Crucem actus dicitur ad maximam ſenectutem perueniſſe hoc pacto conijctari liceret. Fluctuauit ſub Imperatorum poteſtate Achaia, & aliquando quidem ſub Principibus Prȩſidialis, aliquando Senatui reddita Proconſularis Prouincia extitit. Proconſularis profectò lege Clodia Ciceronis ætate fuit, & ſub Tiberio potiùs Præſidialis, quòd Principi attributa eſſet; ſed à Claudio iterum Senatui reddita Proconſularis etiam iterum euaſit, quod Suetonius confirmare videtur in Claudio cap. 25. dum Imperatorem illum narrat, *Prouincias Achaiam, & Macedoniam, quas Tiberius*

ad

ad curam ſuam tranſtulerat Senatui reddidiſſe. Vnde ſub Claudio in Apoſtolicis actis legimus Gallionem,qui frater fuit Senecę,Achaiæ Proconſulem fuiſſe. Suſpicari autem indè licet, ſub Nerone Achaiam libertate donatam, proprijs legibus vixiſse,fortaſsè dum Iſthmum perſodere inſaniens deſignauit,& Achaicam peregrinationem ſuſcepit. Nam Veſpaſianus apud Suetonium cap.8. Achaiam libertate adempta in Prouinciā redegit; quod anno eiuſdem Veſpeſiani ſexto eueniſſe Euſebius habet in Chronico. Igitur ſiue Ægeas ſub Claudio, ante Gallionem, ſiuè poſt illum, Proconſul fuerit,difficile videtur, quod in Crucem egerit Andreā, ſed facilius Domitiano imperante. Nam ſub Nerone cum Achaia libertate gauderet, quam ipſi Veſpeſianus ademit, neque eo tempore Proconſules ius ibi dicerent, vtique difficillimum eſt, tunc Andream ſub Proconſule martyrio coronatum, præſertim, quòd tantùm poſtremis Neronianis annis in Chriſtianos ſæuitum legimus. Non igitur ſub Claudio, quòd nulla tunc perſecutio, lege in Prouincias lata,viguit, ſed tantùm Roma Chriſtiani expulſi fuerint. Non ſub Veſpaſiano, aut Tito, quod nullo pariter edicto tunc Chriſtiani vexarentur. Reſtat igitur, vt id ſub Domitiano euenerit, quod etiam hiſtoriæ Presbyterorum Achaiæ magis conſonat, dum ex officio Ægeam Proconſulem in Chriſtianos gladium mouiſſe narratur. *Proconſul itaque Ægeas, Patras Ciuitatem ingreſſus, cœpit compellere credentes Chriſto ad ſacrificia Idolorum*. Expreſſius verò infra,dum Ægeas ex Romanorum Principum decretis in Chriſtianos animaduertiſſe legitur. *Tu Andreas, qui deſtruis templa Deorum, & ſuades hominibus ſuperſtitioſam illam ſectam, quam nuper detectam Romani Principes exterminare iuſſerunt*, verba enim illa in plurali numero *Romani Principes*, Domitianum, qui ſecundus perſecutionem mouit, prorſus videntur attingere; At cum Domitiani perſecutio, vt citiùs,inualuerit anno eiuſdem Imperatoris decimo, & Chriſti nonageſimo tertio, grauiſſimam iam Andreæ ætatem arguere licet. Hæc vt verā fatear, non nihil in me ſuſpicionis induxerant de illius hiſtoriæ ſinceritate. Quamquam enim Ioannes Apoſtolus non modo ad Domitiani, ſed ad Traiani tempora peruenerit,nō ideò tamen de reliquis Apoſtolis ad maximam ſenectutem protractis, ſine teſtibus facilè admittebam,cum Hegeſippus apud Euſebium tamquam quid ſingulare animaduertat,nepotes Iudæ, qui coętaneus Chriſto Domino fuit, & frater illius ſecundum carnem dicebatur,ſub Domitiano ſuperſtites eſſe. *Alij ex genere Domini Saluatoris Noſtri orti, nepotes Iudę (qui frater illius ſecundum carnem dicebatur) adhuc erant ſuperſtites*. Hinc animo repetens Chryſoſtomi, vt diximus ætate, ignotum in Achaia, vel alibi ſepulcrum Andreæ, ſuccurrebat, illius Natale in Achaia, & præcipua Patrarum Vrbe, iam olim celebre, & in noſtro martyrologio ad poſtremam Nouembris diem recenſitum,Sedis Epiſcopalis fixionem fuiſſe potius, vel alicuius reliquiæ, aut corporis tranſlationem, quam exantlati ibi per mortem triumphi monumentum. Hinc non pugnare exiſtimabam, quòd Græciæ Apoſtolus,conſtituta in Achaia Epiſcopali Sede, in Iudæam quoquo modo regreſſus, ſub Agrippa Herode in Bethleem martyrium compleuiſſet. Quia tamen hiſtoriā Presbyterorum, ſiuè Aſiæ, ſiuè Achaiæ non diſplicuiſſe Romanæ Eccleſiæ, alijſque antiquis ſcriptoribus videbam, ſuſtiti, & potiùs ad ſeruandam antiqui martyrologij fidem hariolari libuit, an aliqua paſſus eſſet S. Andreas ſub Herode in Bethleem, quæ non vtique ad mortem, ſed tam grauia alioquin fuerint, vt peculiari memoria à fidelibus recoli mererentur; eodem prorſus modo, quò Romæ Ioannis Apoſtoli Paſſioni natalis dies conſecratus legitur, quamquam mortem ibidem non ſubierit. Equidem ex Apoſtolicis actis ſcimus, quod *iniecit Herodes manus, vt affligeret quoſdam de Eccle-*

ſia

ſia, & quod Petri vincula ſub Herode adhuc Kal. Auguſti venerari non deſierint. Cum verò in præſtantiores Domini diſcipulos tunc Herodis procella incubuerit, & præter Petri carcerem Iacobus mortem ſubierit, nullum ſequeretur inconueniens, ſi Andream, non minimum ex Apoſtolis, aliqua paſſum eſſe ſuſpicemur. In tanta ſæculorum intercapedine, & Apoſtolicæ ſincerioris hiſtoriæ iactura meliora non ſuccurrunt.

Huc vſque ſcripſeram cum Bollandi Acta Sanctorum Menſis Februarij in lucem prodierunt, in quibus ad eiuſdem menſis decimum diem ex antiquis Martyrologijs, non Andreæ Apoſtoli paſſio, ſed Martyrum Andreæ, & Aponij, ſiue Aporij Betheleem in Iudęa memoria recenſetur. At cum inter Martyrologia apud eundem Bollandum emineat, quod Romanum, ſiue Sancti Hieronymi vocatur, cum noſtro in pluribus conueniens, atque mutilum ita proferatur. *In Ciuitate Bethleē Iudę Sanctorum Andreæ*..... ex alijs huius defectum ſupplendum eſſe non diſſentiebam; Primumque ex Rabano, qui ijſdem verbis addit, *& Apponij* reſtituendũ videbatur, deinde ex m. ſ. Martyrologio Tornacenſe S. Martini tempus martyrij addendum nempè, *In Ciuitate Bethleem Iudæ ſub Herode Rege, paſſio Sanctorum Andreæ, & Aporij*, eò magis, quòd his conſentiant expreſsè Notkerus, & Beda m. ſ. in Codice Bauarico. Ex illius ergo vetuſtiſſimi martyrologij ita reſtituta lacuna, & aliorum concordia, Bollandum eruditiſſimum, & in Sanctorum hiſtorijs verſatiſſimum rectè cenſuiſſe apparebat, editum quoque Bedæ Martyrologium corrigendum eſſe, & pro verbis *Sancti Andreę Apoſtoli*, ſequentia *Sanctorum Andreæ, & Aporij*, eſſe reponenda. Verùm cum vir doctiſſimus hìc non recipiat nomen Apoſtoli, ſed legere malit *Aporij* cur ſubderet, nomen Apoſtolorum alioquin attributum eſſe primis Chriſti Diſcipulis, ignorabam, cum prorſus Apoſtoli vocem in Aporij mutatam exulare hinc neceſse ſit. At forte Bollandus hos martyres Andream, & Aporium, ſiuè Aponium ſub Herode Rege paſſos, tanquam Eccleſiæ naſcentis proceres Apoſtolos dicendos etiam eſse ex propria coniectura non tacuit. Profectò cum in illo antiquiore, ſeu Romano Martyrologio ad Andreę nomen nota ſanctitatis ita ſit omnibus litteris in plurali numero extenſa. *In Ciũ Bethlem Iudæ pãs Sanctorum Andreæ*...... Socium deficere ſuadet, qui cum etiam in m. ſ. Corbeienſe Aporius ſit, vt ad decimam diem Februarij animaduerto, facile, ipſe etiam in eam ſententiam deſcendi, vt Aporius vitio librariorũ in codicibus noſtris, & vulgato Beda potuerit in Apoſtolum immutari.

VIII. Kalendas *

*Auguſti

Natalis Sancti Iacobi.

CVM in vtroque Martyrologij noſtri codice, ſine menſis additione Indiculus Apoſtolorum diem tantùm ſignet Iacobo Apoſtolo dicatum *octauo Kalendas*..... hæſitaui, quis nam ex Apoſtolis ſub Iacobi nomine indicaretur, & qualis menſis reſtitui deberet; Aprilem equidem, vel Auguſtum ex menſibus reponendum exiſtimabam, quod deinceps in Martyrologij Calendis octauum Kalendas vtriuſque menſis alicui ex Iacobi Apoſtolis tribueretur. At cum diem octauo Kalendas Aprilis Iacobo fratri Domini dicatum inuenerim, & octauum Kal.

Auguſti

Auguſti Iacobo maiori, ſiue Zebedei, in hunc, & Apoſtolum, & menſem deſcendi, & omninò ſignandum eſſe exiſtimaui, *octauo Kal. Auguſti Natalis S. Iacobi fratris Ioannis Euangeliſtæ*. Ità ſuaſit, tùm Noticia Apoſtolorum Sancti Hieronymi nuncupato Martyrologio præfixa apud Bollandum, tùm apud Adonem opuſculum de duodecim Apoſtolis, ſuo pariter martyrologio præpoſitum; Et ſi enim vetuſtiſſima Noticia illa poſt Andreæ Natalem ſtatim ſignet. *6. Kal. Ianuarij Natalis S. Iacobi Apoſtoli Fratris Domini, & Ioannis Euangeliſtæ*, hanc tamen non præcipuam celebritatem eſſe, ſed ex noſtro Martyrologio ordinationem, ſeu Epiſcopalis cathedræ feſtum didicimus; dum ibidem octauo Kal. Auguſti poſt Ioannis, & Thomæ ſolemnia, Iacobi Zebedei peculiarem hoc pacto memoriam recoli animaduertimus. *Natalis Iacobi Apoſtoli Fratris Ioannis Euangeliſtæ in Hieroſolymis*, ſicuti pariter Ado à vetuſtiori Indiculo monitus, in ſuo de duodecim Apoſtolis opuſculo, tertium poſt Andream Apoſtolici ordinis locum aſſignat Iacobo Zebedei 8. Kal. Auguſti. In hac me quoque ſententia confirmauerunt plures Apoſtolorum hiſtoriæ, & præcipuè Hyppolitus, & Anonymus Oecumenij, qui octauo Kal. Auguſti, feſtum Iacobi Maioris cum omnibus ferè martyrologijs, & manuſcripto penes me vetuſto Hagiologio reponunt. Nec à ſententia deterruit, quia certum ſit ex Apoſtolorum Actis Iacobum Zebedei fratrem Ioannis ſub Herode Agrippæ gladio conſummaſſe martyrium, vel in ipſa Azimorum die, vel ab eâ non longe; auctor enim grauis S. Petrus Damiani, vt alibì diximus, propter ſolemnitatem Paſchalem, ex Eccleſiæ antiquiori inſtituto, ad hanc Iulij diem eiuſdem celebritatem fuiſſe tranſpoſitam, iam me docuerat. Quantis verò mendacijs cuiuſcunque Apoſtoli hiſtoria ab hæreticis, inſulſiſque hominibus reſperſa fuerit, licet ex ſequentibus arguere. Quamquam enim certo certius ſit Hieroſolymis, vel ſaltem in Iudæa ſub Herode Agtippa, Iacobum Zebedei martyrium compleuiſſe, non deſunt tamen, qui in Ciuitate Marmarica paſſum, & ſepultum dicant. Ita Anonymus apud Oecumenium, qui raro ab Hippolito diſſidens, extra Iudæam certaminis locum aſſignans, ab eo prorſus in Iacobo diſcedit. Intra Marmaricam ſepultum etiam habet Freculphus, & maiori diſſonantia in Achaia Marmarica Chriſtianus Grammaticus in Matth. cap. 26. Quòd vero ita inter ſe diſcrepent, qui Apoſtolorum geſta retexuerunt, accidit, quia ab vno in alterũ Jacobum facilis fuit aberratio. Iam vidimus quòd data opera nonnulli, & graues etiam ſcriptores Iacobum Alphæi cum Iacobo Iuſto confundant, ſed quòd alij Iacobum Zebedei cum eodem Iacobo fratre Domini nuncupato in vnum conflauerint, tam grauis eſt error, vt vix mereatur refelli. Clarè apud D. Lucam in Apoſtolicis Actis cap. 12. patet, Iacobum fratrem Ioannis, ſeu quòd idem eſt Zebedei filium, gladio ab Herode occiſum eſſe; antequam Petrus in vincula conijceretur; & tamen in eadem narratione ſolutus à vinculis Petrus fidelibus ait, *nunciate Iacobo, & fratribus hac*, eidem Iacobo ſcilicet, qui in primo Hieroſolymorum Concilio poſt Petrum loquitur. Hunc autem fuiſſe Iacobum fratrem Domini, ex D. Pauli Epiſtola ad Galatas, iam ſupra clarum eſſe oſtendimus, cui poſt Domini Aſcenſionem Hieroſolymitana Eccleſia commiſſa ab Apoſtolis fuit, & tamen Græcorum Menologium Baſilij nuncupatum, ad diem 17. Kal. Decembris, ita de Iacobo fratre Ioannis, & Zebedei filio hiſtoriam narrat. *Eadem die Iugulatio S. Iacobi fratris Ioannis Theologi. Iacobus ex duodecim Apoſtolorum Collegio, filius Zebedei Galilei, qui eum ſecus ſtagnum Genneſareth cum Ioanne Theologo fratre retia ex piſcium captura reficeret, vocatus à Domino, relicto ſtatim Patre ſecutus eſt eum, poſt Domini Aſcenſionem, & Sanctę Dei Genitricis obitum, dum frater Epheſi prædicationis munus obiret, ipſe vt ſuſceptum Hieroſolymitanę Eccleſiæ munus expleret,*

pleres, omnes Iſraeliticas Tribus peragrans Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum prædicabat, Quamobrem Cæſareæ Paleſtinæ retentus ab Herode Tetrarcha, atque iugulatus in Cælum auolauit &c. Tria hic notatione digna videntur. Primum quòd Iacobi Zebedei martyrium poſt Deiparæ obdormitionem cotingerit, deinde quòd Hieroſolymitanam Eccleſiam ipſe regendam ſuſceperit. Tertium quod Cæſareæ Paleſtinæ agonem conſummauerit. De primo cum nihil certi ſtatui poſſit, ad ea, quæ alibi à nobis dicta ſunt, lectorem noſtrum relegamus. De Secundo Clementem Alexandrinum apud Euſebium opponimus, qui *Petrum Iacobum, & Ioannem poſt ſeruatoris ad Cælos aſcenſum, vno conſenſu Iacobum Iuſtum Hieroſolymorum Epiſcopum deſignaſſe*, in libro 6. Hypotypoſeon apertiſſimè docet. Quod (ſi fortè erroris ſuſpecta eſſet in Iacobo Clementis aſſertio) alibi idem Euſebius repetit ex Hegeſippo. Quamuis autem Hegeſippus lib. 2. cap. 22. Iacobum Iuſtum Eccleſiæ adminiſtrationem vna cum Apoſtolis ſuſcepiſſe tantùm ſcribat, communis tamen antiquorum opinio eſt, Epiſcopum fuiſſe Hieroſolymitanum; & ad illus Menologij errorem arguendum ſufficeret, quòd Iacobus Iuſtus, & non Zebedæi Eccleſiæ Hieroſolymitanæ munus, ſeu adminiſtrationem ſuſcepiſſet. At fortè interpretari Menologium poſſet, quòd Iacobus Zebedei munus acceperit regendi Eccleſiam, non quæ Hieroſolymis manſerit, ſed quę poſt necem Stephani diſperſa fuit per Regiones Iudeæ, & Samariæ, ita enim habet Anonymus Oecumenio præfixus, *Iacobus Zebedei duodecim tribubus, quæ diſperſæ erant, Euangelium prædicauit*, tunc enim ex Actis Apoſtolicis patet, Eccleſiam, quæ erat in diſperſione, diuiſam ab ea eſſe, quæ erat Hieroſolymis. Sin verò diſperſæ præfuit Iacobus Zebedei, non vtique improbabile fuiſſet, quòd tertio loco erat animaduertendum, Ceſareę Paleſtinę martyrij palmam accepiſſe, quòd illuc Herodes diuertere ſæpe conſueuerit. Quamquam verò id videatur elici poſſe ex Apoſtolicis Actis, quòd vnica narratione vincula Petri, & necem Iacobi proſequantur, & idem vtriuſque rei tempus per ea verba aſſignent, *Erant autem dies Azimorum*, attamen quòd è vinculis educto per Angelum Petro, Herodes *deſcendens à Iudæa in Cæſaream*, carceris cuſtodes ſecum duci iuſſerit, indicare potius videtur, nec Iacobi obitum, nec Petri capturam Cæſareæ accidiſſe. Si quis autem pro Menologio pugnaret, ac vellet, Herodem paulo ante dies Azimorum Iacobum neci dediſſe Cæſareæ, & aſcendentem Hieroſolymam deinde ad diem feſtum, vt Iudæis, quibus illius mors arriſerat, adularetur, Petrum ibi in vincula conieciſſe nō contenderem. Quidquid enim ſit, Romana Eccleſia, tàm in Breuiario, quàm in Martyrologio 8. Kal. Auguſti à nobis in Indiculo repoſito, adhuc recolit memoriam paſſionis Iacobi Zebedei, quem in Iudæa, & Samaria, poſt Ieſu Chriſti aſcenſum in Cælum, diuinitatem prædicaſſe conſentit.

De Ioannis Apoſtoli Aſſumptione.

EXERCITATIO. III.

IOANNIS immortalitatem, eiuſque recentiorum contentioſas aſſertiones flocci fecit eruditiſſimus Baronius in notis ad Martyrologium, mitiùs tamen ſe egit in Annalibus ad ann. 101. cum his, qui eiuſdem Aſſumptionem piè crediderint, etiam ſi pro re tanta *vnicum* adducat Nicephorum, non magnæ apud ipſum exiſtimationis. Inter eos verò, quos Vir magnus nihili duxit, puto non obſcurè Trapeſuntium indicari, qui opuſculum de Ioanne viuente ſcripſit, non adhuc mihi viſum, & à Beſſarione exploſum. Verùm præter Nicephorum, nec pauci, nec recentiores ſunt, qui viuum ad conſummationem ſæculi Ioannem ſeruari putauerint, & quæ ſolida ex antiquis de ſepultura Ioannis profert idem Baronius, cum eiuſdem Aſſumptione non pugnant. Sunt apud Cæſarium Nazianzeni fratrem dial. 3. antiqui quidam innominati, qui Ioannem adhuc viuere exiſtimauerint, & in eandem ſententiam deſcendunt Sancti Patres, Hilarius, & Ambroſius, quos præterijt Magnus Annalium ſcriptor, fortè quòd non ita apertè, & ex inſtituto rem agerent. *Ioannes* (inquit S. Hilarius lib. 6. de Trinit. aduerſus Arianos) *ſic vſquè ad aduentum Domini manens, & ſub Sacramento diuinæ voluntatis relictus deputatur, dum non mori dicitur, & manere.* Sanctus verò Ambroſius in orat. de exceſſu fratris, ita confirmat. *Magnum pietatis myſterium, vt mors corporis, nec in Chriſto eſſet excepta, ac licet naturæ Dominus, carnis tamen legem, quam ſuſceperat, recuſaret. Et mihi neceſſe eſt mori, illi neceſſe non fuit. An qui de ſeruo dicit, ſi eum volo ſic manere donec venio quid ad te? non potuit ipſe ſic manere ſi vellet?* Et alibi cap. 1. lib. 7. in Lucam, verba illa in Euangelio Lucæ, *ſunt aliqui hic ſtantes, qui non guſtabunt mortem,* de animæ morte, non corporis interpretatur, quia generaliter de multis proferantur, alias de Ioanne non difficile admiſſurus. *Quāuis de Henoch, & Helia nullam mortem corporis acceperimus, & de Euangeliſta Ioanne Dominus dixerit, ſic eum volo manere donec venio, tamen quoniam non de vno Ioanne hic putamus expreſſum, ſed generale de multis hoc eſſe praeceptum, non hic mors corporis, ſed animæ denegatur;* Sciebat quippe D. Ambroſius ſerm. 20. in Pſ. 118. aliquos de morte Ioannis dubitauiſſe, dum inquit *de morte eius aliqui dubitauerunt.* Equidem Ioannes Damaſcenus de Transfig. & Strabus, verba apud Lucam de pluribus prolata, de Ioanne tantùm dicta eſſe opinantur, quinimo venturum cum Helia, & Henoch, vt contra Antichriſtum pugnet in fine ſæculi, ſcriptum reliquit Hippolitus de conſummatione mundi, cui adſtipulantur Pſeudo Dorotheus, Metaphraſtes, & Anonymi alij apud Heliam Cretenſem, qui in Scholijs ad Nazianzeni ſecundam orationem de Theologia, Ioannem Euangeliſtam prodromũ eo ſenſu à Nazianzeno dictum fuiſſe interpretatur, *vt qui etiam tum viuens anteceſſurus ſit Chriſtum in aduentu altero,* ſic enim addit, *quorundam eſt opinio.* Hos tamen, qui ita exiſtimarunt, putat Baronius pugnare cum ipſius Ioannis Apocalypſi, quæ non niſi duos in Chriſti aduentu præcurſores, & teſtes apertè demonſtret cap. 11. Verùm quamquam Hippolytus Portuenſis antiquiſſimus Martyr ab Eccleſia in omnibus, quę de Conſummatione mundi ſcripſit, non recipiatur, multos tamen ex antiquis Hippolyto in hoc conſentire conſtat. Quin potius ex adducto loco Apocalypſis, vnde tam diuerſa oculatiſſimus Baronius de-

ducit, non obſcurè eliciunt ad finem capitis præcedentis, ſe ipſum venturum adũbrare Ioannem, & multos fuiſſe eiuſdem ſententiæ auctores teſtatur Arethas Cæſareæ Epiſcopus in eandem Apocalypſim cap. 19. his per interpretem verbis. *Non eſt autem ignorandum, quòd ex hoc dicto oportet te rurſus prophetare, opinentur multi, Beatum hunc (* Ioannem ſcilicet *) viuum vſque ad ſæculi conſummationem viuere, ac venturum eſſe circa tempora Antichriſti, cum Henoch, & Helia, vt vnà cum illis corrigat eos, qui tunc viuent homines, & quòd ſub Antichriſto interimendus ſit.* Hæc eadem proſtant apud Andream Cæſarienſem Epiſcopum cap. 29. ex quo Arethas opus ſuum coacervaſſe fatetur, tum in proemio, tum alibi. Is tertij ſæculi ſcriptor, & Magni Baſilij in Epiſcopatu ſucceſſor ad ea verba capitis decimi Apocalypſis *oportet te iterum prophetare*, ex latina verſione tertiam ita adducit interpretationem. *Aut Sanctum certè Apoſtolum mortem nedum guſtaſſe, ſed ſub ſæculi conſummationem venturum, vt impoſturarum Antichriſti imperium ſiſtat, atque coerceat.* At iam adductus Martyr Hippolytus, quem idem Andreas Cæſarienſis in Proemio Apocal. vocat virum diuinum, fideque dignum, non ita re vera venturum in fine ſæculi Ioannem dixit, vt obdormire prius non potuerit, & aſſumptum in Cælum, rediuiuum inde in terris reſurgere. Mortem quippe Ioannis apud Cedrenum videtur potius adſtruere, quam vel vitæ, vel Aſſumptioni fauere. Ita enim latinus Cedreni interpres ex Hippolyto habet, *Ioannes Iacobi frater cum in Aſia verbum Dei propagaret, imperante Romæ Domitiano, in Patmum inſulam eſt deportatus. Inde à Nerua reuocatus Epheſum, conſcripto Euangelio, & Patefactione quam conſpexerat, vita exceſſit annos natus centum ſex*, ſed paraphraſticè fortaſſe Cedrenus ex Hippolyto ea deſumpſit, quæ in opuſculo de duodecim Apoſtolis continentur, & poſtrema verba relinquens, ſibi met pugnantem grauiſſimum ſcriptorem effecit. Ita enim latinè proſtant Hippolyti verba. *Ioannes verò in Aſia à Domitiano Imperatore in Patmos inſulam relegatus, vbi etiam Euangelium conſcripſit, ac Apocalypſim vidit. Sub Traiano obdormiuit Epheſi, cuius reliquiæ cum fuiſſent quæſitæ, non fuerunt inuentæ.* Duo in his Hippolyti verbis videntur contineri. Primum quidem Ioannem obijſſe, ſecundum quòd poſt mortem aſſumptus è ſepulcro fuerit, reliquijs nimirum non inuentis. Cum his dilectum Diſcipulum rediturum in fine ſæculi non pugnat quod S. Martyr his verbis docuit in oratione de Mundi conſummatione. *Prior ipſius aduentus præcurſorem habuit Ioannem Baptiſtam, poſterior autem, quo venturus eſt in gloria Henoch, & Heliam, & Ioannem Theologum*, quos tamen a Beſtia occidendos eſſe ſubiungit. Verùm quomodò præcurſor in fine ſæculi Apoſtolus iam ſomno Sanctorum quieſcens eſſe poterat, niſi è ſepulcro rediuiuus aſſumeretur? Aſſumptum equidē non inuentæ reliquiæ demonſtrant, ac ita Hippolytum ſignificare voluiſſe videntur. Quia verò hæc Aſſumptionis probabilis ſententia in noſtro etiam Martyrologio, ſub ipſo Aſſumptionis nomine ſignatur 6. Kal. Ianuarij, quidquid de obitu, eiuſq; deinde tranſlatione teſtes apud antiquos inuenerim, hic libet adducere. Inter hos autem, qui de Ioannis morte meminerint, primus, & vetuſtior fuit S. Polycarpus eiuſdem Apoſtoli diſcipulus, qui in fragmento reſponſionum apud Victorem Capuanum quinti ſæculi Scriptorem, ita præceptoris mortem adumbrat, *& Iacobum quidem nouiſſimum martyrio conſummandū, fratrem verò eius Ioannem tranſiturum abſque martyrio, quamuis, & afflictiones plurimas, & exilia tolerarit.* Concinit eiuſdem Polycarpi diſcipulus S. Irenæus, qui apud Euſebium in Chronico mortem innuit, dum ſcribit *Ioannem Apoſtolum vſque ad Traiani tempora peruenisse*, quod in operibus Irenæi extat lib. 3. aduerſus hæreſes cap. 3. his verbis, *Ioanne autem permanente apud eos vſque ad Traiani tempora*; Sed cum hi de

obitu

obitu Ioannis ita loquantur, vt Aſſumptionem non excludant, alij adduci debent, qui de communi cum alijs morte teſtes antiqui ſint. Polycrates Epheſinus Epiſcopus, & Irenæo coæuus, ita apertè de morte Ioannis loquitur in fragmento epiſtolæ ad Victorem Pontificem Romanum apud Euſebium lib. 3. hiſt. c. 25. & l. 5. cap. 23. *Qui Martyr, & Doctor extitit tandem Epheſi morte conſopitus occubuit*, ſed apertiſſimè Tertullianus Polycrati ſynchronus, qui Diſcipulorũ Domini opinionem, quòd Ioannes non moreretur, ita reprehendit. *Tranſlatus eſt Henoch, & Helias, nec mors eorum reperta eſt, dilata ſcilicet; Cæterum morituri reſeruantur, vt Antichriſtum ſanguine ſuo extinguant. Obijt & Ioannes, quem in aduentum Domini remanſurum fruſtra fuerat ſpes.* Cum Tertulliano ſentit Origenes apud Euſebium lib. 3. hiſt. cap. 1. ex Tomo tertio Commentariorum in Geneſim, vbi ad verbum, *Ioannem Aſiam obijt, vbi reliquum etiam vitæ ſuæ curſum conficiens, Epheſi morte occubuit.* Cæſarius etiam, de quo ſupra in Reſp. ad interr. 177. ita Ioannis mortem apertis verbis retulit. *Ioannes igitur, & omnes Apoſtoli, & Prophetæ è vita exceſſerunt, præter Henochum, & Eliam, qui ſoli adhuc in carne eſſe perhibentur, paulo poſt etiam ipſi interficiendi.* His addi poſſent, qui de ſepulcro Ioannis adhuc ipſorum æuo ſuperſtite non obſcurè teſtantur. Euſebius nempe ipſe Cæſarienſis, lib. 3. hiſt. c. 31. qui ex Papia Ioannis auditore, & Polycarpi familiari, duos fuiſſe Domini diſcipulos Ioannis nomine narrat, alterum Apoſtolum, alterum Presbyterum, vtrumque verò apud Epheſum habuiſſe ſepulcrum his verbis. *Narratio eorum vera eſſe oſtenditur, qui dixerunt, duos eodem nomine nuncupatos in Aſia fuiſſe, duoque illorum Epheſi eſſe ſepulcra, & vtraque ad hanc vſque ætatem Ioannis nomine appellari*; fuerunt quidem ante D. Hieronymum de ſcript. Eccleſ. qui putarent bina illa ſub Ioannis nomine ſepulcra, ad eundem Euangeliſtam, non ad Presbyterum pertinere, quòd idem eſſet, ac exiſti mare alterum ſaltem ex illis vacuum, ſeu honorarium tumulum fuiſſe, & tamen S. Doctor affirmare non dubitauit, eundem Sanctum Apoſtolum Epheſi ſenio confectum ſexageſimo octauo poſt paſſionem Domini anno mortuum eſſe, & iuxta eandem vrbem ſepultum. Et Sanctus Ioannes Chryſoſtomus, qui Epheſi in Concilio contra Epiſcopum Epheſinum præſedit, præter ea, quæ ex ipſo adducit Nicephorus lib. 2. c. 42. non modo in homilia poſtrema de Sanctis duodecim Apoſtolis Ioannem mortuum eſſe ſupponit, dum etiam *poſt mortem tanquam viuum Epheſum curare* prædicat, ſed homilia 26. in Epiſtolam ad Hebræos, de eiuſdem ſepulcro tanquam omnibus noto ita loquitur. *Nam Petri quidem, & Pauli, & Ioannis, & Thomæ manifeſta ſunt ſepulcra.* Quamquam verò in his verbis, non videam ſepulcrum oſſibus plenum, vel oſſibus vacuum expreſsè ſignari, ſed tantùm ſepulcrum eſſe manifeſtum, ſiue Cenotaphium, ſiue Oſſuaria fuerit. At doctiſſimus Baronius totus in eo poſitus, vt oſtenderet Ioannem communi hominum ſorte defunctum, ideo Chryſoſtomum, & Orientales in Synodica ex Actis Concilij Epheſini de Sepulcro loquentes Celeſtino Romano Pontifici, de reliquijs Apoſtoli ſcribenti, ita copulauit, vt ex vtriſque aſſertio illa conflaretur, ſepulcrum non vacuum fuiſſe. Verùm poterat Epheſi Ioannis monumentum, vt infra conſtabit, honorarium eſſe, ſiue cænotaphium in Aſſumptionis memoriam, & reliquiarum nomine præter oſſa aliquid ex viuente ſeruatum intelligi poterat. Cæleſtinus equidem ad Epheſinum Concilium ſcribens ſepulcri non meminit, ſed tantùm de reliquijs his verbis, *ſecundum vocem Ioannis Apoſtoli, cuius reliquias præſentes veneramini.* Quia autem de reliquijs aliqua explicanda inferius ſunt, emergere prius expedit de ſepulcro. Igitur licet de Ioannis obitu, ac monumento ex antiquis Patribus ita conſtet, non ideo tamen explodenda videtur Aſſumptio. Nam, & de Sanctiſſima

etiam

etiam Deipara mors, ſiue obdormitio non negatur, & tamen rediuiuæ ad Cælos celebratur tranſlatio. Non ſunt hìc repetenda, quæ alibi longius de B. Virginis migratione diſſerimus, ſed oſtendere libet, dilectum Domini diſcipulum, adoptiuũque, ſiue vicarium filium, Virgini Matri commendatæ non diſſimilem finem fortitum eſſe felicem, nec valdè diuerſam à Beatiſſima Virgine mortem obijſſe, vt ipſe quondam Beatæ Brigittæ lib. 4. c. 1. his verbis reuelauit. *Ego inſuper poſt matrẽ Dei leniſſima morte de mundo tranſiui, quia cuſtos Matris Dei factus fui.* Et rurſus eadem B. Vidua lib. 4. c. 23. Matrem Domini Ioanni obloquentem ita ſe audiuiſſe narrat. *Tu es quem Deo placuit vocare cum leniſſima morte de mundo propinquius mihi, ego enim quaſi obdormiui in ſeparatione animæ, & corporis, & euigilaui in gaudio perpetuo.* Ita & Chriſtum Dominum de Ioanne reuelaſſe narratur S. Geltrudi lib. 4. Inſin. diuinæ pietatis. *Tali modo complacuit mihi in præſenti vita remunerare quem cum ab omni dolo mortis illæſum, quaſi in iubilo de morte aſſumpſi.* Neque miretur quiſpiam, me hìc probatis reuelationibus vti, quando Euſebius ipſe Chronologus de Beatiſſimæ Virginis Aſſumptione agens ad annum 48. non alio innitatur fundamento, quam quod *quidam ſibi fuiſſe reuelatum ſcribant.* De hac leniſſima Ioannis morte teſtatur etiam Sanctus Auguſtinus Serm. 149. de Temp. his verbis, *Ioannes obdormiuit ſine vulnere, ſine cruciatu,* quam non modo D. Hieronymus aduerſus Iouin. lib. 1. cap. 14. confirmauit ad illa verba. *Si eum ſic volo eſſe quid ad te?* Sed in Aſſumptione ita quoque non obſcurè concordat. *Vnde & ſermo exiuit inter fratres illum Diſcipulum non moriturum. Ex quo oſtenditur Virginitatem non mori, nec ſordes nuptiarum ablui cruore Martyrij, ſed manere cum Chriſto, & dormitationem eius tranſitum eſſe non mortem.* Quòd vero è Sepulcro quaſi dormiens Aſſumptus fuerit, illos omnes opinari credimus, qui vel viuum ſuiſſe ſepultum, vel reliquias eo ſepulto non eſſe inuentas mirantes teſtantur. Inter hos præcipuus eſt Hippolytus Martyr iam ante relatus, cui concinit Anonymus apud Oecumenium, dum ſcribit ſepultum Epheſi adhuc viuentem, *Dei voluntate ſic ordinante.* Ita præter Dorotheum dubiæ fidei ſcriptorem, idem etiam teſtatur D. Hieronymus infra adducendus ex Prologo in Ioannem, & Gregorius Turonenſis, dum lib. 1. Hiſt. franc. ait, *Ioannes Euangeliſta ſenex, & plenus dierum ſe depoſuit in ſepulcro.* Ita Chriſtianus Druthmarus in Matthæum, qui hiſtorias ſe candidè ſequi profitetur ſcriptum reliquit. *Sub Traiano requieuit in Epheſo, ſed nunc corpus eius non inuenitur in terra, & apertum eſt ſarcophagum, in quo iacuit, ſed vacuum eſt. Ignorant autem quid de eo factum ſit, quia ab hominibus non fuit ablatum.* Theodorus etiam Metochita in libro ſingulari hiſtoriæ Romanæ, interprete Meurſio, dum Ioannem ſub Nerua ab exilio reuocatum refert, reliquias ſepulti non eſſe inuentas eodem pariter modo confirmat. *Sub hoc ab exilio reuocatus eſt Theologus, vt Hippolytus nobis auctor eſt, eiuſque poſtea defuncti reliquiæ quæſitæ, nec inuentæ,* vt hinc etiam libello ſub Hippolyti nomine ædito contra Cedrenum fides aſtruatur. At apertiùs in Aſſumptionem Ioannis Græcorum Eccleſia conſentit in Menologio, quod Baſilij dicitur, interprete Petro Archudio. In hoc enim non modo ad diem pridie Nonas Septembris aſſeritur Hermionem Martyrem filiam Philippi Apoſtoli Epheſum aliquando perrexiſſe, vt vna cum ſorore Eutiche Ioannem Theologum adorarent, & non inueniſſe, *Tranſlatus enim iam erat.* Sed clarius ad diem ſeptimo kal. Octobris, quo eius ſepultura narratur, reliquias quæſitas, & non inuentas hoc pacto confirmat. *Tempus, quo è vita diſceſſurus erat prævidit; Dominico igitur die cum fratres docuiſſet, & magna Dei opera dicendo extuliſſet, imperauit diſcipulo, vt paratis hominibus, & quæ ad fodiendum opus eſſent inſtrumentis, ſe conſequeretur, quos in locum quendam ductos iuſſit egeſta altè terra in-*

gen-

gentem in Crucis figura foſſam perducere, in quam ingreſſus, paceque fratribus impertita ſe ſe in foueam compoſuit reſupinum, quo operto diſcipuli diſceſſere, verùm paulo poſt regreſſi viſendi ſtudio, vacuam, & inanem reperere: In titulo autem dicitur, *ſeptimo Kal. Octobris Tranſlatio Sancti Ioannis Theologi, & Euangeliſtæ.* Hac eadem prorſus Metaſtaſis, ſeu Tranſlationis voce cum Menologio vtitur quoque Euchologicus liber Grecorum, tàm in Aſſumptione Sanctiſſimæ Deiparæ indicanda die 15. menſis Auguſti, quàm in emigratione Sancti Ioannis Theologi die 26. Septēbris, vtrobiq; enim Metaſtaſis ſcribitur, quāquā interpres modo translationē, modo emigrationē verterit. Et hanc eandē vocē Menologiū Sirleti in Græco Codice, qui non eſt ad manus retinuiſſe putarem, quòd latine doctus ille Cardinalis verterit die 26. Septembris. *Migratio Sancti glorioſi, & celebris Apoſtoli, & Euangeliſtæ Ioannis cognomento Theologi*, quā Genebrardus in Calendario Græcorum ad eandem diem *Tranſlationem* dixit. Hanc longius obdormitionis nomine Nicephorus lib. 2. c. 42. proſequitur, & extra Epheſiorum Vrbem in tumulo quodam orationibus eius iam conſuetis deputato, accidiſſe narrat, & addit præterea ſepulcrum ſibi effodi præcepiſſe, in quo Crucis ſigno munitus, ac ſepulcralia indutus veſtimenta deſcendit, & appoſito operculo, ſomno, qui Iuſtis debetur, obdormiuerit. *Et Ioannes*, inquit ex latino interprete, *ita diem ſuum obyt. Dei autem ineffabilis, atque inueſtigabilis gloria ea, quam ipſe ſolus nouit, hora illuceſcens corpus eius terrenum, & corruptibile in immortale, & incorruptibile (ò miraculum ingens) tranſmutauit, & in Diuinum Paradiſum itidem, vt omnibus laudibus celebrandam Dei Genitricem, quæ per gratiā Mater eius fuit, recepit; decebat quippe, & ipſam qui matris loco incorruptam ſemper Virginem habuiſſet, & dilectus inprimis mirificè Chriſto fuiſſet, fraterque adeo immortalitatis promptuary extitiſſet, paulatim quodammodo immortalitatis participem fieri. Porrò die ſequenti, quibus id commiſſum fuerat, ita vt præceptum acceperant, ad monumentum venerunt, operculoque eius auulſo nihil ibi aliud, quam ſepulcralia lintea repererunt.* Signa nempe quæ in Cœlum à Deo tranſlatum B. Apoſtolum fuiſſe facile indicarent. His profectò conſona Nicephorus alibi docuerat, hoc eſt lib. 1. c. 35. verba Domini ad Petrum non ita intelligenda eſſe, quaſi Ioannes non moreretur, ſed de eius poſt mortem Aſſumptione omnino debere interpretari. *Non dixit Ieſus quod moriturus non ſit, moriturus eſt enim eo, quo Dei Genitrix modo, confeſtim vero reuiuiſcet, ac reſurget incorruptibili ſcilicet corpore alterum Magiſtri expectaturus aduentum.* Eodem autem modo, quo Beatiſſima Virgo, Ioannem quoque in Cælum tranſlatū eſſe, *Plurimi aſſeuerant*, inquit Auctor ſermonis de Aſſumptione Hieronymo aſcripti, quem tamen Hieronymi, aut Sophronij eſſe eruditiſſimus negat Baronius. His quoque non diſſimilia habet S. Petrus Damiani, Nicephoro inter latinos vetuſtior ſerm. 2. de Ioanne Apoſtolo, & ſiue ex Metaphraſte, ſiue obſcuro illius ſermonis Auctore excerpſerit, addit, in ſepulcro, quo ſe depoſuit Apoſtolus, aliud non eſſe inuentum niſi Manna, *quod ſicut dicitur vſque hodie ſcaturire non deſinat.* Dictis deinde talem coronidem imponit. *Pium eſt arbitrari, vt ſicut de Beata Dei Genitrice creditur, ita etiam B. Ioannes reſurrexiſſe probabiliter afferatur, quatenus ſicut in Virginea fuerunt integritate participes, ita nihilominus in anticipata reſurrectione merito videantur æquales, nec ſit in reſurrectione diuerſitas, quibus tanta fuerat vnanimitas conuerſationis in vita.* Paulo vetuſtior Petro Damiano Fulbertus Epiſcopus Carnotenſis, non modo piū eſſe ita credere aſſerit, ſed eius ſæculo communem ferè piorum omnium eſſe ſententiam, ita teſtatur ſerm. de Natiu. Virginis. *Fuit autem ſepulta Sanctiſſima Virgo in Valle Ioſaphat, vbi eſt edificata Eccleſia in honorem eius & S. Ioannes ſepultus eſt Epheſo. Poſt verò cum Religioſi*

Chri-

Chriſtiani reliquias Matris eius, videlicet Domini, reſpicere vellent, ſepulcrũ vacuũ inuenerunt. Sed & in ſepulcro Ioannis reſpicientes non inuenerunt, niſi Manna. Credidit itaque Chriſtiana pietas, quia Chriſtus Dei filius Matrem ſuam glorioſe reſuſcitauerit, & exaltauerit ſuper Cælos, & quòd B. Ioannes Virgo; & Euangeliſta qui ei miniſtrauit in terra, gloriam eius participare mereatur in Cælo. At de Mannæ è ſepulcro Ioannis ſcaturigine etiam vetuſtius extat apud Gregorium Turonenſem teſtimonium his verbis. *Ioannes verò Apoſtolus, & Euangeliſta Dei poſt peractum, tàm agonis legiptimi, quàm prædicationis ſaluberrimæ curſum viuens deſcendens in Tumulo operiri ſe humo præcepit. Cuius nunc ſepulcrum Manna in modum farinæ hodieque eructat, ex qua beatæ reliquiæ per vniuerſum delatæ mundum ſalutem morbidis præſtant.* Ex his conciliantur, qui non Manna ex ſepulcro Ioannis, ſed puluerem ebullientem ſcripſerunt emergere, quòd puluis ille non niſi Manna eſſet in modum farinæ puluerulentum. De viuente adhuc in ſepulcro Ioanne vigebat D. Auguſtini tempore opinio, & quidam erant, qui verba illa Domini, *Sic eum volo manere*, intelligebant quaſi non defunctus, ſed defuncto ſimilis cubaſſet, & cum mortuus putaretur, ſepultum fuiſse dormientem, & donec Chriſtus veniat ſic manere, ſuamque vitam ſcaturigine pulueris indicare, *qui puluis creditur, vt ab imo ad ſuperficiem Tumuli aſcendat, flatu quieſcentis impelli.* Huic opinioni, quam ex Apocriphis deceptus refert etiã Freculphus Lexouienſis, ſuperuacaneũ exiſtimauit D. Auguſtinus reluctari Tract. 24. in Ioan; de pulueris tamen ſcaturigine incertus hæc addit. *Viderint enim qui locũ ſciunt, vtrũ hoc ibi faciat, vel patiatur terra, quod dicitur, quia & re vera non à leuibus hominibus id audiuimus. Interim cedamus opinioni, quam certis documentis refellere non valemus.* Probabilius tamen putat Sanctus Doctor Ioannis corpus in ſepulcro, vt cætera mortuorum corpora iacuiſse, *ſed ſi verè ibi ſit quod ſparſit fama de terra, quæ ſubinde ablata ſuccreſcit, aut ideo fiat, vt ea modo commendetur pretioſa mors eius, quam nequaquam commendat Martyrium, non enim eum pro fide Chriſti perſecutor occidit, aut propter aliquid aliud, quod nos latet.* Quamquam enim D. Auguſtinus videatur ſentire, Ioannem in ſepulcro, vt cæteros mortuos iacere, de verbis tamen Domini, *Sic eum volo manere*, incertus fluctuat, & quamuis ingenio acutiſſimus torquetur. Nil de reliquijs ad explodendam in ſepulcro viuentis opinionem adfert, cum tamen de probabili morte nullum potuiſset luculentius adducere argumentum, quam oſsa, vel lipſana alicubi ſuo tempore venerari. Quæ enim ſupra de reliquijs opponebantur ex Cæleſtini litteris, & Schiſmaticorum in Epheſino Conciliabulo Synodica dilui facile poſsunt, quando reliquiarium nomine comprehendi conſueuerint capilli, veſtimenta, aliaque vtenſilia viuentis. Ita pro lipſanis Deiparę Virginis, cuius nihil eſt de corpore relictum in terris, Deum haberi voluiſse Veſtem, & Zonam docet, ſiue Andreas Cretenſis, ſiue alius Auctor Encomij prætioſæ Zonæ apud Combefiſium in Auctario latino Græcæ Patrum Bibliothecæ tom. 2. cap. 4. De Ioannis verò tunica meminit S. Gregorius, deque ea more reliquiarum in altari Romæ ſeruata Ioannes Diaconus in eius vita teſtis eſt; Sed Gregorius Turonenſis iam ſupra adductus *beatas reliquias* vocat Manna ipſum ſepulcri, quod per vniuerſum Orbem ſuo tempore diſtributum venerabatur, & apud Epheſios, quibus Celeſtinus ſcribit, proſtare etiam præter Manna in ſepulcro poterant ſepulcralia linteamina, quæ eiuſdem traſmigrationis teſtes relicta in tumulo fuiſse Nicephorus retulit. Nam Synodica epiſtola ad Senatum Conſtantinopolitanum de reliquijs prorſus non loquitur; ſed ad Ioannis in Epheſo ſepulcrum reſpiciens, ita ex Vaticano interprete querelas Schiſmaticorum exponit. *Neque è locis vſque adeo remotis venientibus, Sanctorumque, ac*

trium-

triumphatorum Martyrum, maximè verò Beatiſſimi Ioannis Theologi, & Euangeliſtæ (quem ſummam apud Deum fiduciam, familiaritatemque obtinuiſſe conſtat) monumenta complectendi deſiderio flagrantibus id facere integrum fuerit. Non modò enim Epheſi ſepulcrum Ioannis fuiſſe concedimus, ſed duo ibi fuiſſe ſupra oſtendimus, alterum Ioannis Theologi, alterum Presbyteri; Neque in Græco codice lipſana memorãtur, ſed vbì latinus interpres vertit monumẽta, Græcus codex habet làrnacas, hoc eſt arcas, ſiue conditoria. Et ſi igitur plures ex antiquis in obitũ Ioannis conſentiant, & de ſepulcro teſtificentur, pluribus etiam tranſlationis, vel Aſſumptionis modus non diſplicuit, vt in tanta de eiuſdem obitu, & ſepulturæ hiſtoriæ varietate liceat affirmare, quòd ſicut Petro curioſiùs ſciſcitanti ideo obſcurè Redemptor noſter reſpondit, vt reliquos diſcipulos, & quotquot in illa verba ſcripſerint exitum Ioannis delituiſſe voluerit, ita incerta omnia huc vſque fidelibus eſſe permiſerit, & ſiue viuus è ſepulcro ablatus, ſiue mortuus reuixerit, inter mortis, vitæque crepuſcula ſic in ambiguo eiuſdem monumenta reliquerit; vt non niſi in aduentu eius certi aliquid ab hominibus præſciri, & vnicuique curioſiùs requirenti adhuc reſponderi poſſe voluerit, *Sic eum volo manere, quid ad te?* Nihil profectò faciliùs ex iiſdem Chriſti Domini verbis elici poſſe confitetur Auguſtinus, quam quod & reliqui Apoſtoli crediderunt, *quod ſcilicet non eſſet diſcipulus ille moriturus*, neque magis v11 falſum ab eodem Euangeliſta fuiſſe redargutum addit. *Cur enim ſubiungeret non dixit Ieſus non moritur, niſi ne hominum cordibus, quod falſum fuerat, inhæreret.* Eccleſia tamen Romana in rediuiuum Ioannem videtur eſſe propenſa, nam eandem D. Auguſtini Homiliam in Diſcipuli Deo dilecti celebritate recenſitam, non vltra in Auguſtini dubitationes procedit, ſed ea tantùm verba proſequens, quæ Ioannis immortalitatem videantur reſpicere, ita Euangelicam claudit explicationem. *Sic eum volo manere, &c. Quid enim eſt hoc? Quantum ſapio, quantum capio quid eſt hoc? niſi tu me ſequere per imitationem perferendo temporalia mala, ille maneat donec ſempiterna venio rediturus bona.* Quin etiam Ioanni Euangelica illa verba aſcribit, *ſunt dè hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant filium hominis in regno ſuo.* Quæ de Ioanne intelligi poſſe negauit Maldonatus ad cap. 16. Matth. quòd apud nullum Auctorem præterquam apud Strabum in ea ſententia interpretata inuenerit, Eccleſia tamen eidem Apoſtolo cum Ioanne Damaſceno aſcribit, & in eius laudes pro Antiphona canit. Poſſunt quippe ſignificare, vel Ioannem in ſepulcrum deſcendentem, vt multis antiquis patribus placuiſſe vidimus, viuum adhuc tranſlatum eſſe à Deo, vel ita ad breue tempus mortuum, vt rediuus paulo poſt Aſſumptus mortem guſtare dici nequierit. Bis equidem Martyrologium noſtrum de Aſſumptione Ioannis agit, & Indiculo quem explicamus, & 6. Kal. Ianuarij his verbis. *Aſſumptio Sancti Ioannis Euangeliſtæ apud Epheſum.* Quæ pariter in Martyrologio Hrabani eadem die repetuntur apud Caniſium tom. 6. antiq: lect. Nec me latet Aloyſium ad Vitam S. Ioannis quædam D. Ambroſij verba referre ex ſerm. de Sanctorum Martyribus tempore Paſchali in quibus glorioſa S. Ioannis reſurrectio apertè deſcribatur, ſed cum ſermo ille proſtet adducta verba deſiderantur. Addit Salmeron tom. 2. tract. 33. Petrum Abelardum ſerm. 24. eadẽ verba Diui Auguſtini nomine adducere, quæ in ſerm. 25. de Aſſumpt. B.V. eidem S. Ambroſio aſſignet, ſed & idem Salmeron tom. X. tract. 47. conſimilẽ ſententiã D. Leoni Magno tribuit, quam mihi hucuſque inuenire non licuit.

Quia verò in idem conſonat antiqua Melliti Laodicenſis Epiſcopi hiſtoria, & Ioannis Aſſumptionem confirmat, libuit eandem ex manuſcripto, ac peruetuſto penes meo Hagiologio attexere, quòd multis tamen non ignotam, & ali-

quibus emunctę naris viris nō improbatā viderim, eadē ferè eſt, quæ apud Boninū Mombritiū legitur. Sed quia illius iā peruetuſti codices rariores ſunt, dum noſtras qualeſcumque notationes addimus, nec iteratò edere diſplicuit. Hanc eandem eſſe, qua Sanctus Petrus Damiani, alijque Patres vſi ſunt, Acta, verbaque conferentibus, & ex infra dicendis facile conſtabit. Eandem quoque eſſe, quam Ordericus Vitalis lib. 2. Eccleſ. Hiſtoriæ contractam, mutilamque exhibuit palam eſt, ſicuti illam pariter, quam ex Codice Paſſionali apud Præmonſtratenſes Louanij, vidit Ioannes Neſſels, & in hiſtoriarum cenſura, vti pietati, & veritati conſonam laudauit. Miletum Dei ſeruum codex ille Auctorem præfert, noſter verò Mellitum Epiſcopum Laodiceæ, quemadmodum Mellitum habet etiā Ordericus ſine Epiſcopi titulo, quem tamen Laodicensē eſſe alijſque fidelibus ſcripſiſſe non tacuit. An verò Miletus, vel Mellitus potius dicendus ſit, quamquam non plene liqueat, Orderico tamen, qui ante quingentos annos ſcripſit, & non minoris ætatis Hagiologio noſtro adhæreo, qui Mellitum non Miletum expreſsè legunt. Melitonem Aſianum Sanctum Epiſcopum Sardenſem, cui falſo etiam aſcribitur liber de tranſitu B. Virginis palam conuincitur non eſſe, cum is ſub Aureliano ſecundo ſæculo floruerit, noſter verò Mellitus vulgata iam hæreſi Manichæorum ſcripſiſſe liqueat: Laodicena profectò Eccleſia cuius Epiſcopus enunciatur, non modo in Aſia continetur, vbi D. Ioannes Euangelij ſemina intulit, ſed vnam ex ſeptem Eccleſijs, quas ipſe fundauit, docti in Apocalypſim interpretes paſſim docent, vt dubitandum non ſit, quin Ioannis Acta, & ſinceriores de eius vita traditiones inde habere potuerit, dummodo verum præferat titulum Laodiceni Epiſcopi. An etiam latinus hic ſcriptor ſit, vel è Græco tranſlatus, dum interpretis nomen refert, dicere non auderem. Grauis vtique Auctor eſt, & falſi redargui poſſe non video. Quod enim obicijt eidem Ioannes Neſſels ex Tertulliano de tempore exilij in Pathmo inſula, facile ex infra dicendis diluitur. Quæcumque autem Acta hæc doctioribus reputari poſſint, edere non piguit, cum & Prochori de Ioanne hiſtoria, nemine reclamante, mendacijs aſperſa, & Apocripha pluries iam edita ſit, & de ea non deſint graues ſcriptores, qui fabulis amputatis ad aliorum veritatem confirmandam teſtimonia non vereantur adducere.

VI. Kal. Ianuarij.

Paſsio Sancti Ioannis Euangeliſtæ.

MELLITVS Seruus Chriſti Epiſcopus Laudociæ, vniuerſis Epiſcopis, & Eccleſijs Catholicorum in Domino æternam ſalutem. Volo ſolicitam eſſe fraternitatem veſtram de Leutio quodam, qui ſcripſit Apoſtolorum Acta Ioannis Euangeliſtæ, & Sancti Andreæ, vel Thomæ Apoſtoli. Quædam de virtutibus quidem quæ per eos Dominus fecit, vera dixit; de doctrina verò multa mentitus eſt. Dixit enim docuiſſe eos duo principia, quod execratur Eccleſia Chriſti; Cum ipſe S. Ioannes Apoſtolus in capite Euangelij ſui vnum teſtetur principium, in quo ſemper fuerit verbum, à quo vniuerſa creata ſunt viſibilia, & inuiſibilia. Leucius autem dicit eos docuiſſe duo principia boni, & mali, & bona à bono, mala verò à malo principe ſubſtitiſſe, cum conſtet malum nihil eſſe ſubſtantiale, & penitus nullam Creaturam, neque viſibilem, neque inuiſibilem, quæ poſſit mala intelligi per naturam; Siuè Angelus malus, ſiuè homo malus à Domino bonus factus eſt, & ideo malus, quia contra creatoris ſui voluntatem præſumpſit; Nam, & Angeli, & homines qui

mali eſſe noſcuntur à Iuſto Deo damnantur. Iuſtus autem iniuſtitiam ponit, quam non oriendo Angeli, vel homines, ſed iniuſtè agendo incurriſſe noſcuntur; Prohibita enim à Domino ſeruus ſi perpetrauerit, & iuſſa non fecerit, iuſtè puniendum ſe eſſe cognoſcit, quodque cum ſe ipſum pro ſua præſumptione humiliauerit, & ex toto corde dixerit, peccaui tibi Domine miſerere mei, ſubueniet ei pietas Domini, & qui per iuſtitiam iuſti iudicis puniendus extiterat, per miſericordiam ad indulgentiam reuocatur; Ergo vt verè te peccatorem oſtendas Deum creatorem honora; honoras autem Creatorem, ſi te ſolum culpaueris, cum delinquis, & non adſcripſeris Creatori cum peccas; Vt ex omni parte tua præſumptionem arguas, non tui quæraris opera conditoris. Si enim verè te negligentem accuſaueris delinquentem, ad veram poteris indulgentiam peruenire. Hæc Leucij causâ memorauerim, qui mendacio plenus Apoſtolos Domini aſſeruit docuiſſe, duo principia hominis extitiſſe, vt animam à bono Deo editam, carnem à malo, & neceſſitate carnis animam inuolui peccatis; Quod ſi ita eſſet, qui non peccat omnino non viueret; Sic qui non manducat, aut non bibit, aut non digerit, aut non dormit, ſinè dubio viuere non poteſt. Ità & qui non fornicatur, aut qui non videt, aut qui non furatur, aut qui non aliquid crimen admittit, non poſſe viuere monſtraretur. At verò cum doceatur homo ſine fornicatione viuere, qui ſine victu, & veſtitu viuere non poteſt. Conſtat eum ita conditum à bono Creatore, vt ſine criminibus viueret, cum abſque alimonijs non poſſet omnino conſtare. Denique clauſum carcere, tentum in vinculis, deportatum exilio, abſque criminibus viuere poſſe cognoſcimus, cum abſque cibo, & potu, & digeſtione, & ſomno non poſſe viuere comprobetur. His agnitis ad B. Ioannis Euangeliſtæ actus flectamus articulum, & ad Dominum de hac luce qualiter migrauit explicemus.

*Secundam poſt Neronem perſecutionem Chriſtianorum Domitianus exercuit, vnde factum eſt vt Sãctus Ioannes Apoſtolus tolleretur de Epheſo, & in Pathmos Inſulam in exilium mitteretur, in qua Inſula Apocalipſim, quam ei Dominus reuelauit manu ſua conſcripſit. Domitianus autem eodem anno quo iuſſit Sanctum Ioannem exiliari à Senatu Romano interfectus eſt, & quoniam Deo cura fuit de Apoſtolo ſuo, ex totius Senatus conſulto hoc definitum eſt, vt quicquid Domitianus fieri voluit caſſaretur; Hinc factum eſt, vt Sanctus Ioannes, qui voluntate Domitiani exilio cum iniuria fuerat deportatus, cum honore ad Epheſum remearet. Occurrit autem illi omnis populus virorum, ac mulierum, omnes exultantes, & dicentes, Benedictus qui venit in nomine Domini. Cùm autẽ ingrederetur Ciuitatẽ, Druſiana, quæ ſemper ſequuta eum fuerat, & aduentus eius deſiderio fuerat fatigata, efferebatur, Tunc Sanctus Ioannes videns flentes pauperes, & parentes, ac viduas ſimul cum orphanis clamantes, & dicentes. Sancte Ioannes Apoſtole ecce Druſianam efferimus, quæ ſanctis monitis tuis obtemperans nos omnes alebat ſeruiens Domino in caſtitate, & humilitate, & quotidie deſiderabat reditum tuum dicens, Ecce videam Apoſtolum Domini oculis meis antequam moriar. Ecce tu veniſti, & te videre non potuit * Dominus Ieſus Chriſtus excitate. Druſiana, Surge, & pedibus tuis reuertere ad domum tuam, & præpara mihi refectionem. Ad hanc vocem ſurrexit, & capit ire ſollicita de iuſſione Apoſtoli, ita vt videretur ipſi Druſianæ quia non de morte, ſed de ſomno excitaſſet eam. Factus eſt autem clamor populi per tres horas dicentes. Vnus eſt Deus, quem prædicat Ioannes, vnus eſt Dominus Ieſus Chriſtus. Altera autem die Craton Philoſophus in foro propoſuerat de contemptu mundi ſpectaculum, vt duo iuuenes fratres ditiſſimi, quos fecerat diſtracto patrimonio ſuo gemmas emere ſingulas, quas in conſpectu omnis frangerent populi. Quod cum facerent pueri, contigit tranſitum habere Apoſtolum, & conuocans ad ſe Cratonẽ Phyloſophum ait. Stultus eſt iſte mundi contemptus, qui hominum ore laudatur, ſed condemnatur diuino iudicio. Sicut vana me-*

dicina eſt, ex qua non abſciditur morbus, ita vana doctrina eſt, ex qua non vitia curantur animorum, & morum; Magiſter itaque meus iuuenem cupientem ad vitam æternam attingere his verbis inſtruxit, quibus diceret, vt ſi vellet perfectus eſſe, venderet omnia ſua, & daret pauperibus; quo facto theſaurum in Cælo acquireret, & vitam æternam, quæ finem non habet, inueniret. Craton dixit: Humanæ cupiditatis fluctus in medio poſitus eſt, ſed ſi verè Deus magiſter tuus, & vult hoc fieri, vt pauperibus erogetur cenſus pretij harum duarum gemmarum, fac eas redintegrari, vt quod ego feci ad famam hominum, tu facias ad gloriam eius fieri, quem tuum magiſtrum eſſe commemoras. Tunc B. Ioannes colligens fragmenta gemmarum ponens in manu ſua eleuauit oculos ſuos ad Cælum, & ait. Domine Ieſu Chriſte, cui nihil impoſſibile eſt, qui fractum mundum per lignum Crucis tuæ in tuis fidelibus reſtauraſti, qui nato cæco oculos, quod natura negauerat, reddidiſti, qui mortuum Lazarum, & ſepultum poſt quartum diem ad ſuperos reuocaſti, & omnes morbos, omnemque ægritudinem virtutis tuæ verbo curaſti; Adeſto nunc ſuper iſtos lapides pretioſos, quos ignorantes fructum eleemoſinæ ad plauſum hominum confregerunt, tu Domine per manus Angelorum tuorum modo recupera, vt precio eorum miſericordiæ vſus expletus, faciat tibi credentes peruenire ad tuum imperium, qui cum Patre viuis, & cum Spiritu Sancto, & regnas in ſæcula ſæculorum; Cumque reſpondiſſent fideles, qui cum Apoſtolo erant, & dixiſſent, Amen, ita ſunt ſolidata fragmenta gemmarum, vt nec ſignum aliquod de eo, quod fractum fuerat remaneret. Tunc Phyloſophus Craton, ſimul cum his iuuenibus; & cum vniuerſis diſcipulis ſuis pedibus eius deuolutus credidit, & baptizatus eſt cum omnibus, & cæpit fidem Domini Ieſu Chriſti publicè prædicare. Tunc duo illi fratres venundantes omnia; quæ habere poterant, & dantes vniuerſa egentibus ſequebantur Apoſtolum per Ciuitates verbum Domini prædicantem. Contigit autem vt intrantes vrbem Pergamum, viderent ſeruos ſuos ſericis indutos veſtibus procedentes; & gloria ſæculari fulgentes; & hinc factum eſt, vt ſagitta Diaboli perculſi triſtes efficerentur, quòd ſe in vno pallio viderent egentes, ſeruos verò ſuos potentiſſimos, atque fulgentes. Sed hos dolos Diaboli intelligens Apoſtolus ait. Video vos, & animos veſtros mutaſſe, & vultus propter hoc quod doctrinam Domini Ieſu Chriſti ſequuti omnia quæ habere potuiſtis pauperibus contuliſtis. Vnde ſi vultis recuperare quæ in auro, & argento, & lapidibus pretioſis habuiſtis; Deferte mihi lapides minutos à littore maris. Quod cum feciſſent inuocata trinitate Domini conuerſæ ſunt in gemmas. Deferte mihi virgas rectas in ſingulis faſcibus; quod cum feciſſent, inuocata Trinitate Domini conuerſa ſunt in aurum. Item dixit eis. Tunc dicit eis Sanctus Apoſtolus. Per ſeptem dies ite per aurifices, & gemmarios, & dum probaueritis verum aurum, & veras gemmas, nuntiate mihi. Euntes autem ambo poſt ſeptem dies reuerſi ſunt ad Apoſtolum dicentes. Domine omnes officinas circum iuimus, & omnes dixerunt; Tunc dicit eis S. Ioannes. Ite & redimite vobis terras quas vendidiſtis, emite vobis ſericas veſtes, vt pro tempore fulgeatis vt roſa, ſic dum flos eius, & odorem parit, & ruborem oſtendit, repente marceſcit; Suſpiraſtis enim in veſtrorum ſeruorum aſpectu, & vos effectos pauperes gemuiſtis. Eſtote diuites temporaliter, vt in perpetuum mendicetis. Nunquid non valet manus Domini, vt faciat ſeruos ſuos diuitijs affluentes incomparabiliter, & ſplendentes, ſed certamen ſtatuit animarum, vt credant ſe æternas habituros diuitias, qui pro eius nomine temporales opes habere noluerunt. Denique narrauit nobis magiſter noſter de quodam diuite, qui epulabatur quotidie, & fulgebat in auro, & purpura, ad cuius fores iacebat mendicus Lazarus, qui cupiebat, vel micas, quæ de menſa cadebant accipere, & nemo illi dabat, contigit autem vt vno die ambo deficerent, & ille mendicus duceretur in requiem, quæ eſt in ſinu Abrahæ, ille autem diues mitteretur in flamma incendij, vnde eleuans oculos vi-

dit

dit Lazarum, & ait. Obſecro te Pater Abraham, vt dimittas Lazarum, & intinctum digitum extremum in os meum mittat, quòd crucior in hac flamma, cui reſpondit Abraham dicens, memento fili quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala. Nunc iſte conſolatur, tu verò torqueris. Et in his omnibus chaos magnum inter nos, & vos firmatum eſt, vt neque inde huc, neque hinc illuc tranſire poſſit. Ad hæc ille reſpondit. Sunt mihi quinque fratres obſecro te, vt pergat aliquis qui moneat eos, ne huc veniant ad hanc flammam; cui Abraham ait; Habent Moyſes, & Prophetas, audiant eos. Ad hæc ille reſpondit. Non Domine, niſi reſurrexerit aliquis non crederent. Et ait Abraham: ſi Moyſes, & Prophetas non audient, neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent. Hos autem ſermones ſuos Dominus, & Magiſter virtutum firmabat exemplis; nam cum dicerent ſi quis inde huc verteret credamus ei? Dixit ei, Afferte huc mortuos, quos habetis. Cumque adportaſſent coram illo tria corpora mortuorum velut dormientia excitata ſunt ab eo, qui dabant fidem cunctis ſermonibus eius: Sed vt quid ego de Domino meo referam? cum in præſenti ſint, quos in eius nomine ſuſcitaui vobis præſentibus. In cuius nomine paraliticos curatos vidiſtis, & leproſos mundatos, & cæcos inluminatos, & homines à Dæmonijs liberatos. Sed has virtutum opes habere non poſſunt, qui voluerint diuitias habere terrenas. Denique vos ipſi quando ad infirmos intraſtis inuocato nomine Ieſu Chriſti ſaluati ſunt. Fugaſtis Dæmonia, etiam lumina reddidiſtis. Hæc grat a ablata eſt à vobis, & facti eſtis miſeri, qui eratis fortes, & magni. Sed cum tantus timor veſter eſſet in Dæmonijs, vt iuſſu veſtro homines derelinquerent, modo vos timetis Dæmonia; amator enim pecuniæ ſeruus eſt Mammona, Mammona autem Dæmonis nomen eſt, qui lucris carnalibus præeſt, & dominatur his, qui diligunt mundum. Ipſi autem amatores mundi non poſſident diuitias, ſed ipſi à diuitijs poſſidentur. Nam cum ſit vnus venter, & ſint repoſita tanta, quæ mille ventribus ſatis ſunt, & cum ſit vnum Corpus, & ſint tantæ veſtes, quæ mille hominum corporibus præbere valeant indumenta, vtique quod vti non poteſt cuſtoditur, & cui cuſtodiatur omnino neſcitur. Dicente Sancto Spiritu per Prophetam. Vanè conturbatur omnis homo, quia theſaurizat, & ignorat cui congregat ea. Nudos fuderunt in lucem partus mulierum egentes cibo, & potu, & amictu, nudos recipit terra quos edidit. In commune poſſidemus Cæli diuitias, ſplendor ſolis qui diuitis, & pauperis æqualis eſt, & pluuiarum guttæ, & Eccleſiarum ianua, & fontis ſanctificatio, & remiſſio peccatorum, & participatio altaris, & eſca corporis, & potus ſanguinis Sancti, & Chriſmatis vnctio, & gratia largitoris, & viſitatio Domini, & indulgentia peccati. Hæc omnia abſque perſonarum acceptione æqualis eſt diſpenſatio conditoris. Neque enim aliter diues, aliter pauperibus vtitur donis, ſed miſer, & infelix homo, qui vult plus aliquid habere, quam ſufficit. Naſcuntur enim ei dolores febrium, rigores frigorum, dolores varij in cunctis corporis membris, & neque eſca eſbari poteſt, nec poculo ſatiari. Vt cognoſcat auditas non ſibi pecunias profuturas, quæ repoſita cuſtodibus ſuis ſolicitudinem diurnam, & nocturnam incutiunt, & nec vnius horæ ſpatio quietos eos, aut ſecuros eſſe patiuntur; Nam cuſtodiuntur à furibus domus, dum poſſeſſio colitur, dum aratris intendunt, dum ſoluunt fiſcalia, dum lucris ſtudent potentiorum ſe impetus mitigare nituntur; dum minus potentes ſe nudare contendunt; dum iras ſuas, quibus poſſunt, inferunt, & inlata in ſe vix tolerare poſſunt; dum in blandimento carnis adſentiunt; dum ludere tabulis, & ſpectaculis non perhorreſcunt; dum polluere, & pollui non metuunt, ſubito exeunt de iſto ſæculo nudi, ſola ſecum peccata portantes, pro quibus ſunt pænas paſſuri perpetuas. Hæc dicente Apoſtolo, ecce afferebatur à matre vidua iuuenis, qui triginta dies habebat, quod vxorem acceperat. Venientes autem turbæ, quæ exequias faciebant, ſimul cum Matre eius vidua iactauerunt ſe ad pedes eius, omnes pariter mugitus, & fletus, & gemitus emittentes rogabant, vt in nomine Dei ſui ſicut Druſianam, ſic &

hunc

hunc iuuenem mortuum ſuſcitaret. Tantus autem omnium extitit fletus, vt etiam ipſe S. Apoſtolus vix a fletu, & lacrymis temperaret. Tunc proſternens ſe in oratione diutiſſimè fleuit, & exurgens ab oratione expandit manus ſuas ad Cælum, tacita prece diutiſſimè orauit; Hoc cum feciſſet tertio iuſſit ſolui inuolutum corpus & ait. O iuuenis ſtactea qui amore carnis tuæ ductus, cito animam amiſiſti: O iuuenis qui neſciſti Creatorem tuum, neſciſti ſaluatorem hominum, neſciſti amicum verum, & ideo hoſtem peſſimum incurriſti. Pro ignorantia tua lacrimas Domino ſimul, & preces effudi, vt exurgas mortis vinculo reſolutus, & iſtis duobus Attico, & Eugenio annunties, quantam gloriam amiſerint, & quantam incurrerint pœnam. Tunc exurgens ſtacteus adorauit Apoſtolum, & cœpit increpare diſcipulos eius dicens. Audi Angelos veſtros, & ſatanæ Angelos in veſtra dilectione gaudentes, iam paratum vobis ex coruſcantibus gemmis hecas inſtructas plenas gaudijs, plenas epulis, plenas delicijs, plenas vitæ perpetuæ, plenas luminis æterni, plenas delectationibus, quas amiſiſtis incauti, & acquiſiſtis vobis loca tenebrarum, plena draconibus, plena ſtridentibus flãmis, plena cruciatibus, & incomparabilibus pœnis, plena pudoribus, plena doloribus, plena anguſtijs, plena timore, & tremore; Amiſiſtis loca, plena floribus immarciſcibilibus, plena mulcentia vocibus organorum, & acquiſiſtis loca in quibus, die, noctuque non ceſſat mugitus, vlulatus, & luctus. Iam nihil aliud vobis ſupereſt, niſi vt rogetis Apoſtolum Domini, vt ſicut me reſuſcitauit, & ab interitu ad ſalutem perduxit, ita & animas veſtras, quæ etiam de libro vitæ deleta ſunt, reſuſcitet. Tunc iſte ipſe, qui ſuſcitatus fuerat proſtrauit ſe cum omni populo, & cum Attico, & Eugenio omnes pariter exorabant Apoſtolum, vt intercederet pro his apud Dominum. Quibus Sanctus Apoſtolus hoc dedit in reſponſis, vt per triginta dies Domino pœnitentiam offerrent; In quo ſpatio hoc maximè precarentur, vt virgæ aureæ in ſuam naturam redirent; ſimiliter, & lapides ad vilitatem in qua nati fuerant remearent. Factum eſt autem, vt triginta dierum ſpatio tranſacto, cum neque virgæ mutarentur in lignum, neque gemmæ mutarentur in lapides venientes Atticus, & Eugenius dixerunt Apoſtolo. Semper miſericordiam docuiſti, ſemper indulgentiam prædicaſti, & præcepiſti, vt homo parceret homini, etſi hominem homini indulgere voluit Deus, quanto magis ipſe cum ſit Deus homini, & indulget, & parcit? In peccato noſtro confuſi ſumus, & quod oculis concupiſcentibus mundum delinquimus, oculis flentibus pœnitemus. Oramus te Domine, oramus Apoſtole, vt indulgentiam Dei, quam ſemper prædicas verbis factis oſtendas. Tunc B. Ioannes fleuit, & pœnitentibus vniuerſis etiam pro his interim venientibus dixit. Dominus noſter Ieſus Chriſtus his ſermonibus vſus eſt, vt diceret, Nolo mortem peccatoris, ſed volo vt conuertatur, & viuat. Nam & cum nos doceret de pœnitentibus, Dominus noſter Ieſus ait, Amen dico vobis, quia magnum gaudium eſt in Cælo Angelis ſuper vnum pœnitentem, & conuertentem ſe à peccatis ſuis, & amplior lætitia illis eſt, quã ſuper nonaginta nouem qui non peccauerunt. Vnde volo vos ſcire quia Dominus accepit pœnitentiam eorum. Tunc conuerſus ad Atticum, & Eugenium dixit. Ite, & reportate virgas ad ſyluam, vnde eas aſſumpſiſtis, quoniam ad ſuam ſunt naturam conuerſæ, & lapides, quoniam petræ effectæ ſunt, vt fuerant; quod cum fuiſſet impletum receperunt gratiam, quam amiſerant; ita vt etiam fugarent dæmonia, & ſicut prius infirmos curarent, & virtutes multas per eos Dominus faceret. Cum autem omnis Ciuitas Epheſiorum, immo omnis prouincia Aſiæ Ioannem excolerent, & prædicarent, accidit, vt cultores idolorum excitarent ſeditionem. Vnde factum eſt, vt Ioannem traherent ad templum Dianæ, & vrgerent eum, vt ei fœditatem Sacrificiorum offerret. Tunc B. Ioannes ait. Ducam vos omnes in Eccleſia Domini mei Ieſu Chriſti, & inuocantes nomen Dianæ veſtra, facite cadere eccleſiam eius, & conſentiam vobis.

bis. Si autem hoc facere non poteſtis, ego inuoco nomen Domini mei Ieſu Chriſti, & faciam cadere templum hoc, & cõminui Idolũ veſtrum. Quod cum fuerit iuſtum, vobis videri debet, vt relicta ſuperſtitione eius rei quæ à Deo meo victa eſt, & confracta ad ipſum conuertamini. Ad hanc vocem conticuit omnis populus, & licet eſſent pauci, qui contradicerent huic definitioni, pars tamen maxima conſenſum adtribuit. Tunc B. Ioannes blandis alloquijs exorabat populum, vt à templo ſe longè facerent; Cumque vniuerſi ex interiori parte foras exiſſent voce clara, coram omnibus dixit. Vt ſciat omnis hæc turba, quia Idolum hoc Dianæ Dæmonium eſt, & non Deus, corruat cum omnibus manufactis Idolis, qui coluntur in eo, ita vt nullã in hominibus læſionem faciat. Continuò autem ad hanc vocem Apoſtoli, omnia ſimul cum templo ſuo Idola ita corruerunt, vt fierent ſicut puluis, quem proijcit ventus à facie terræ. Conuerſi ſunt autem eo die duodecim millia gentilium, exceptis paruulis, & mulieribus, & baptizati ſunt conſecrati virtute. Tunc Ariſtodemus, qui erat Pontifex Idolorum repletus ſpiritu nequiſſimo excitauit ſeditionem in populo, ita vt populus contra populum pararetur in bellum. Sed B. Ioannes ait. Dic mihi Ariſtodeme quid faciam, vt tollam indignationem de animo tuo; Cui Ariſtodemus dixit; Si vis vt credam Deo tuo, dabo tibi venenum bibere, quod cum biberis, ſi non fueris mortuus apparet verum eſſe Deum tuum. Cui Apoſtolus ait. Venenum ſi dederis mihi bibere inuocato Domini mei nomine non poterit nocere mihi. Cui Ariſtodemus ait. Prius eſt, vt videas bibentes, & ſtatim morientes, vt vel ſic poſſit cor tuum ab hoc periculo formidare; cui B. Ioannes reſpondit. Iam dixi tibi, tu paratus eſto credere in Dominum meum Ieſum Chriſtum, dum me videris poſt veneni poculum ſanum. Perrexit itaque Ariſtodemus ad Proconſulem, & petiuit ab eo duos viros, qui pro ſuis erant ſceleribus decollandi, & ſtatuens eos in medio foro coram populo fecit eos bibere venenum, qui mox biberunt, ſpiritum exhalarunt. Tunc dixit Ariſtodemus. Audi Ioannes; Aut recede ab iſta doctrina, qua à Deorum cultura reuocaſti populum, aut accipe, & bibe, vt oſtendas omnipotentem eſſe Deum tuum, ſi poſt eaquam biberis poteris incolumis permanere. Tunc B. Ioannes iacentibus mortuis his qui venenum biberant, intrepidus & conſtans accepit calicem, & ſignaculum Crucis faciens in eo dixit. Deus meus Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, cui omnia ſubiecta ſunt, cui omnis Creatura deſeruit, & omnis poteſtas ſubiecta eſt, & metuit, & expaueſcit, cum nos te ad auxilium inuocamus, cuius audito nomine Serpens conquieſcit, Draco fugit, ſilet vipera, & rubeta illa, quæ dicitur Rana, quieta torpeſcit, & Scorpius extinguitur, Regulus vincitur, & Spalangius nihil noxium operatur, & omnia venena, & adhuc ferociora repentia, & animalia noxia tenebrantur, & omnes aduerſæ ſalutis humanæ radices areſcunt. Tu extingue hoc venenum, virus, extingue operationes mortiferas, & vires, quas in ſe habet, euacua in conſpectu omnibus his, quos tu creaſti, oculos vt videant, & cor vt magnitudinem tuam intelligant, & cum dixiſſet, totum ſemetipſum ornauit ſigno Crucis, & bibit omne quod erat in calice, & poſtea quam bibit, dixit. Peto vt propter quos bibi conuertantur ad te Domine, & ſalutem quæ apud te eſt, te illuminante mereãtur. Attendentes autem populi Ioannem per tres horas vultum habere hilarem, & nulla penitus ſigna palloris, aut trepidationem habentem, clamare cœperunt. Vnus eſt Deus verus, quem colit Ioannes. Ariſtodemus autem nec ſic credebat, ſed populus obiurgabat eum. Ille autem conuerſus ad Ioannem dixit. Ineſt mihi adhuc dubitatio; Sed ſi iſtos qui per hoc venenum mortui ſunt, in nomine Dei tui excitaueris, emũdabitur ab omni incredulitate mens mea. Populi autem inſurgebant in Ariſtodemũm dicentes. Incendimus te, & domum tuam, ſi auſus fueris vltra Apoſtolum Dei in tuo ſermone facere laborare. Videns autem Ioannes accerrimè ſeditionem fieri omnibus audientibus ait. Prima eſt de virtutibus Diuinis, quam videmur imitari patientiam,

per

per quam ferre poſſimus incredulorum inſipientiam. Vnde ſi adhuc Ariſtodemus ab infidelitate tenetur, ſoluamus nodos infidelitatis eius, & licet tardè, faciamus tamen eum cognoſcere creatorem ſuum. Non enim ceſſabo hoc opere, quomodo eius poſſit vulneribus prouenire. Vt ſicut medici habentes inter manus ægrum varia medela indigẽtem, ita etiam nos ſi adhuc curatus non eſt, ideoque quod factum non eſt aliud faciamus. Et conuocans ad ſe Ariſtodemum dedit ei tunicam ſuam, & ipſe pallio amictus cæpit ſtare. Cui Ariſtodemus ait. Vt quid mihi dediſti tunicam tuum? Dicit ei Ioãnes. Vt vel ſic confuſus à tua infidelitate diſcedas. Cui Ariſtodemus ait. Et quomodo me tunica tua facit ab infidelitate mea recedere. Cui reſpõdit Apoſtolus. Vade, & mitte eam ſuper corpora defunctorum, & dices ita. Apoſtolus Domini noſtri Ieſu Chriſti miſit, me vt in nomine Dei eius ſurgatis, & cognoſcãt homines, quia vita, & mors famulantur Domino meo Ieſu Chriſto. Quod cùm feciſſet Ariſtodemus, & vidiſſet eos ſurgere adorans Ioannem feſtinus perrexit ad Proconſulem, & cæpit clamare dicens. Audi me Proconſul. Memorem te puto quod contra Ioannem frequentem iram tuam excitaui, & multa mala contra eum egi, vnde vereor ne iram eius experiar, eſt enim Deus ſub ſpecie hominis latens. Nam venenum bibens non ſolum ipſe incolumis perſeuerat, verùm etiam qui veneno mortui fuerant per manus meas tunica eius tactu ſuſcitati viuunt, nulla ſecum ſigna mortis habentes. Dicit Proconſul. Et quid vis vt faciam? Reſpondit Ariſtodemus. Vt veniam poſtulemus, & quicquid nobis iuſſerit faciamus. Tunc venientes ſimul proſtrauerunt ſe, Apoſtolo indulgentiam flagitantes; Quos ille ſuſcipiens oratione cum gratiarum actione obtulit Domino, præcipitque eis vnius hebdomadæ ieiunium agere. Quo expleto baptizauit eos. Qui cum baptizati fuiſſent cum vniuerſa parentela, & affinitate ſua, & familijs ſuis fregerunt omnia ſimulacra, & fabricauerunt baſilicam in nomine Sancti Ioannis, in qua ipſe Sanctus Ioannes aſſumptus eſt hoc ordine. Cum eſſet annorum nonaginta ſeptem apparuit ei Dominus Ieſus Chriſtus cum Diſcipulis ſuis, & dixit ei. Veni ad me quia tempus eſt, vt epuleris in conuiuio meo cum fratribus tuis. Surgens autem Ioannes cæpit ire, ſed Dominus dixit ei. Dominica reſurrectionis meæ die, qui poſt quinque dies futurus eſt, ſic venies ad me; Et cum hoc dixiſſet Cælo receptus eſt. Veniente itaque die Dominica conuenit vniuerſa multitudo in Eccleſia, quæ in eius nomine fuerat fabricata, & à primo pullorum cantu agens miſteria Dei, omnem populum vſque in horam tertiam allocutus eſt, dicens.

Fratres, & Conſerui mei, & cohæredes, & participes regni Dei cognoſcite Dominum Ieſum Chriſtum, quantas virtutes, quanta prodigia, ſigna quoque, & chariſmata ſimiliter doctrinam per me vobis præſtiterit. Perſeuerate in eius mandatis, me enim Dominus iam de hoc mundo vocare dignatur. Poſt hæc iuxta altare iuſſit foueam fieri quadratam, terram eius foras Eccleſiam proijci. Et deſcendens in ea expandens manus ſuas ad Dominum dixit. Inuitatus ad Conuiuium tuum venio gratias agens, quia me dignatus es Domine Ieſu Chriſte ad tuas epulas inuitare, ſciens quod ex toto corde meo deſiderabam te. Vidi faciem tuam, & quaſi de ſepultura ſuſcitatus ſum. Odor tuus concupiſcentias in me excitauit æternas. Vox tua plena ſuauitate melliflua, & allocutio tua incomparabilis eloquijs angelorum. Quoties te rogaui, vt ad te venirem & dixiſti expecta, vt populum liberes creditum mihi, & cuſtodiſti corpus meum ab omni pollutione, & animam meam ſemper illuminaſti, & non dereliquiſti me cum irem in exilium, & redirem, & poſuiſti ori meo verbum veritatis tuæ commemorans me teſtimonia tuarum virtutum, & ſcripſi ea opera, quæ audiui ex ore tuo auribus meis, & vidi oculis meis. Et nunc Domine commendo filios tuos, quos tibi Eccleſia tua virgo vera mater per aquam, & Spiritum Sanctum generauit. Suſcipe me cum fratribus meis ſimul, cum quibus veniens inuitaſti me. Aperi mihi pulſanti ianuam vitæ, prin-

cipes tenebrarum non occurrant mihi, & pes ſuperbia, & manus extranea ad te non tangat me. Sed ſuſcipe me ſecundum verbum tuum, & perduc me ad conuiuium epularum tuarum, vbi epulantur tecum omnes amici tui. Tu es enim Chriſtus filius Dei, cum Patrę tuo, & cum Spiritu Sancto viuis, & regnas in ſæcula ſæculorum. Cumq; omnis populus reſpondiſſent Amen. Lux tanta apparuit ſuper Apoſtolum per vnam ferè horam, vt nullus eam ſufferret aſpectus. Poſtea verò inuenta eſt fouea illa plena, nihil aliud in ſe habens niſi manna; quam vſque hodie gignit locus ipſe, & fiunt virtutes orationum eius meritis, cum omnibus infirmitatibus, & periculis liberantur omnes, & precum ſuarum conſequuntur effectum. Amen.

In Melliti Epiſcopi Laodicenſis de Ioanne Hiſtoriam Notæ.

P*ASSIO S. Ioannis Euangeliſtæ.* Paſſionē hic titulum fecit, vel Mellitus, vel, vt magis credo, quiſquis antiquū Hagiologium ad vſum Eccleſię concinnauit, non quòd re vera Ioannes Martyrio conſummato occubuerit, ſed quòd aliqua pro Chriſto paſſus, apud antiquos Patres inter Martyres numeretur. Calicem quidem Domini bibit, iuxta eiuſdem ſeruatoris vaticinium, & Romæ in ardentis olei dolium potius pro Chriſto vitam effudiſſet, niſi eūdem Dominus ad vlteriorem ætatem peruenire ſpeciali gratia voluiſſet. De Romano hoc Ioannis agone meminit Tertullianus de pręſcript. Euſebius de præparat. Euang. lib. 3. c. 7. & D. Hieronymus ad Iouinianum. Expreſsè autem Martyrem Ioannem vocauit Polycrates ſupra adductus apud Euſebium lib. 3. c. 25. & de eo ita ſcripſit, *Qui denique Martyr, & doctor fuit.*

Mellitus ſeruus Chriſti Epiſcopus Laodiciæ &c. Laodicæa Cælæſiriæ Vrbs Ptolemeo apud Antoninum in Itinerario Laodiciæ nuncupatur, vti ętiam apud D. Hieronymum in Chronico Euſebij ad annum 66.

De Leucio quondam &c. Leucius, Seleucius etiam alijs dictus, de grege Manichæorum fuit, quem Acta quędam Apoſtolorum corrupiſſe auctor eſt D. Auguſtinus de fide contra Manichæos cap. 38. Hos præcipuè Apocriphos hæreticos vocat Philaſtrius, quia Apocriphis vterentur. Præcipuè verò Acta Andreæ, & Ioannis Euangeliſtæ mendacijs reſperſa habuiſſe teſtatur de hær. cap. 40. Seleucium quoque Manichęi diſcipulum edidiſſe, magno Eccleſiæ damno, falſumquoddam Hebræorum Euangelium, aſſeritur in Epiſtola inter Hieronymi ſpuria ad Heliodorum, & Cromatium. Verùm Leucium non omnia Acta Apoſtolorum deturpaſſe habet Mellitus noſter, ſed Ioannis Euangeliſtæ, Andreæ, & Thomæ Apoſtolorum, & fortaſſe id ſignificare voluit Euſebius lib. 3. c. 19. dum ab hæreticis circumferri refert ſuo tempore, quando iam Manichæi emerſerant, Acta quædam *Andreæ, Ioannis, & aliorum nomine veteratoriè ſcripta.* Hiſtoriam Thomæ, cui magnum Manichæi pondus tribuebant, refellit D. Auguſtinus lib. 1. de ſerm. Dom. c. 38. & lib. contra Adamantium circa medium, & aduerſum Fauſtum Manichæum lib. 22. c. 79. Leucium vocat diſcipulum Diaboli Gelaſius in Decreto de libris Apocriphis, & ſcripta eius omnia proſcribit. Ideo enim Apoſtolorum Acta fædaſſe exiſtimandum eſt, vt male ſanam ſuæ hæreſis doctrinam insereret, quod Mellitus noſter addidit.

Dixit enim docuiſſe eos duo principia &c. Hæreſis Manichæorum de duobus principijs

Chriſtiani reliquias Matris eius, videlicet Domini, reſpicere vellent, ſepulcrũ vacuũ inuenerunt. Sed & in ſepulcro Ioannis reſpicientes non inuenerunt, niſi Mannam. Credidit itaque Chriſtiana pietas, quia Chriſtus Dei filius Matrem ſuam glorioſe reſuſcitauerit, & exaltauerit ſuper Cælos, & quòd B. Ioannes Virgo, & Euangeliſta, qui ei miniſtrauit in terra, gloriam eius participare mereatur in Cœlo. At de Mannæ è ſepulcro Ioannis ſcaturigine etiam vetuſtius extat apud Gregorium Turonenſem teſtimonium his verbis. *Ioannes verò Apoſtolus, & Euangeliſta Dei poſt peractum, tàm agonis legiptimi, quàm prædicationis ſaluberrimæ curſum viuens deſcendens in Tumulo operiri ſe humo præcepit. Cuius nunc ſepulcrum Manna in modum farinæ hodieque eructat, ex qua beatæ reliquiæ per vniuerſum delatæ mundum ſalutem morbidis præſtant.* Ex his conciliantur, qui non Manna ex ſepulcro Ioannis, ſed puluerem ebullientem ſcripſerunt emergere, quòd puluis ille non niſi Manna eſſet in modum farinæ puluerulentum. De viuente adhuc in ſepulcro Ioanne vigebat D. Auguſtini tempore opinio, & quidam erant, qui verba illa Domini, *Sic eum volo manere*, intelligebant quaſi non defunctus, ſed defuncto ſimilis cubaſſet, & cum mortuus putaretur, ſepultum fuiſse dormientem, & donec Chriſtus veniat ſic manere, ſuamque vitam ſcaturigine pulueris indicare, *qui puluis creditur, vt ab imo ad ſuperficiem Tumuli aſcendat, flatu quieſcentis impelli.* Huic opinioni, quam ex Apocriphis deceptus refert etiã Freculphus Lexouienſis, ſuperuacaneũ exiſtimauit D. Auguſtinus reluctari Tract. 24. in Ioan; de pulueris tamen ſcaturigine incertus hæc addit. *Viderint enim qui locũ ſciunt, vtrũ hoc ibi faciat, vel patiatur terra, quod dicitur, quia & re vera non à leuibus hominibus id audiuimus. Interim cedamus opinioni, quam certis documentis refellere non valemus.* Probabilius tamen putat Sanctus Doctor Ioannis corpus in ſepulcro, vt cætera mortuorum corpora iacuiſse, *ſed ſi verè ibi ſit quod ſparſit fama de terra, quæ ſubinde ablata ſuccreſcit, aut ideo fiat, vt ea modo commendetur pracioſa mors eius, quam nequaquam commendat Martyrium, non enim eum pro fide Chriſti perſecutor occidit, aut propter aliquid aliud, quod nos latet.* Quamquam enim D. Auguſtinus videatur ſentire, Ioannem in ſepulcro, vt cæteros mortuos iacere, de verbis tamen Domini, *Sic eum volo manere*, incertus fluctuat; & quamuis ingenio acutiſſimus torquetur. Nil de reliquijs ad explodendam in ſepulcro viuentis opinionem adfert, cum tamen de probabili morte nullum potuiſset luculentius adducere argumentum, quam oſsa, vel lipſana alicubi ſuo tempore venerari. Quæ enim ſupra de reliquijs opponebantur ex Cæleſtini litteris, & Schiſmaticorum in Epheſino Conciliabulo Synodica dilui facile poſsunt, quando reliquiarium nomine comprehendi conſueuerint capilli, veſtimenta, aliaque vtenſilia viuentis. Ita pro lipſanis Deiparę Virginis, cuius nihil eſt de corpore relictum in terris, Deum haberi voluiſse Veſtem, & Zonam docet, ſiue Andreas Cretenſis, ſiue alius Auctor Encomij prætioſæ Zonæ apud Combefiſium in Auctario latino Græcæ Patrum Bibliothecæ tom. 2. cap. 4. De Ioannis verò tunica meminit S. Gregorius, deque ea more reliquiarum in altari Romæ ſeruata Ioannes Diaconus in eius vita teſtis eſt; Sed Gregorius Turonenſis iam ſupra adductus *beatas reliquias* vocat Manna ipſum ſepulcri, quod per vniuerſum Orbem ſuo tempore diſtributum venerabatur, & apud Epheſios, quibus Celeſtinus ſcribit, proſtare etiam præter Manna in ſepulcro poterant ſepulcralia linteamina, quæ eiuſdem traſmigrationis teſtes relicta in tumulo fuiſse Nicephorus retulit. Nam Synodica epiſtola ad Senatum Conſtantinopolitanum de reliquijs prorſus non loquitur; ſed ad Ioannis in Epheſo ſepulcrum reſpiciens, ita ex Vaticano interprete querelas Schiſmaticorum exponit. *Neque è locis vſque adeo remotis venientibus, Sanctorumque, ac*

trium-

triumphatorum Martyrum, maximè verò Beatiſſimi Ioannis Theologi, & Euangeliſtæ (quem ſummam apud Deum fiduciam, familiaritatemque obtinuiſſe conſtat) monumenta complectendi deſiderio flagrantibus id facere integrum fuerit. Non modò enim Epheſi ſepulcrum Ioannis fuiſſe concedimus, ſed duo ibi fuiſſe ſupra oſtendimus, alterum Ioannis Theologi, alterum Presbyteri; Neque in Græco codice lipſana memorātur, ſed vbi latinus interpres vertit monumēta, Græcus codex habet lārnacas, hoc eſt arcas, ſiue conditoria. Et ſi igitur plures ex antiquis in obitū Ioannis conſentiant, & de ſepulcro teſtificentur, pluribus etiam tranſlationis, vel Aſſumptionis modus non diſplicuit, vt in tanta de eiuſdem obitu, & ſepultura hiſtoriæ varietate liceat affirmare, quòd ſicut Petro curioſiùs ſciſcitanti ideo obſcurè Redemptor noſter reſpondit, vt reliquos diſcipulos, & quotquot in illa verba ſcripſerint exitum Ioannis delituiſſe voluerit, ita incerta omnia huc vſque fidelibus eſſe permiſerit, & ſiue viuus è ſepulcro ablatus, ſiue mortuus reuixerit, inter mortis, vitæque crepuſcula ſic in ambiguo eiuſdem monumenta reliquerit; vt non niſi in aduentu eius certi aliquid ab hominibus præſciri, & vnicuique curioſiùs requirenti adhuc reſponderi poſſe voluerit, *Sic eum volo manere, quid ad te?* Nihil profectò faciliùs ex ijſdem Chriſti Domini verbis elici poſſe confitetur Auguſtinus, quam quod & reliqui Apoſtoli crediderunt, *quod ſcilicet non eſſet diſcipulus ille moriturus*, neque magis vti falſum ab eodem Euangeliſta fuiſſe redargutum addit. *Cur enim ſubiungeret non dixit Ieſus non moritur, niſi ne hominum cordibus, quod falſum fuerat, inhæreret.* Eccleſia tamen Romana in rediuiuum Ioannem videtur eſſe propenſa, nam eandem D. Auguſtini Homiliam in Diſcipuli Deo dilecti celebritate recenſitam, non vltra in Auguſtini dubitationes procedit, ſed ea tantùm verba proſequens, quæ Ioannis immortalitatem videantur reſpicere, ita Euangelicam claudit explicationem. *Sic eum volo manere, &c. Quid enim eſt hoc? Quantum ſapio, quantum capio quid eſt hoc? niſi tu me ſequere per imitationem perferendo temporalia mala, ille maneat donec ſempiterna venio redditurus bona.* Quin etiam Ioanni Euangelica illa verba aſcribit, *ſunt de hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant filium hominis in regno ſuo.* Quæ de Ioanne intelligi poſſe negauit Maldonatus ad cap. 16. Matth. quòd apud nullum Auctorem præterquam apud Strabum in ea ſententia interpretata inuenerit, Eccleſia tamen eidem Apoſtolo cum Ioanne Damaſceno aſcribit, & in eius laudes pro Antiphona canit. Poſſunt quippe ſignificare, vel Ioannem in ſepulcrum deſcendentem, vt multis antiquis patribus placuiſſe vidimus, viuum adhuc tranſlatum eſſe à Deo, vel ita ad breue tempus mortuum, vt rediuus paulo poſt Aſſumptus mortem guſtare dici nequierit. Bis equidem Martyrologium noſtrum de Aſſumptione Ioannis agit, & Indiculo quem explicamus, & 6. Kal. Ianuarij his verbis. *Aſſumptio Sancti Ioannis Euangeliſtæ apud Epheſum.* Quæ pariter in Martyrologio Hrabani eadem die repetuntur apud Caniſium tom. 6. antiq: lect. Nec me latet Aloyſium ad Vitam S. Ioannis quædam D. Ambroſij verba referre ex ſerm. de Sanctorum Martyribus tempore Paſchali in quibus glorioſa S. Ioannis reſurrectio apertè deſcribatur, ſed cum ſermo ille proſtet adducta verba deſiderantur. Addit Salmeron tom. 2. tract. 33. Petrum Abelardum ſerm. 24. eadē verba Diui Auguſtini nomine adducere, quæ in ſerm. 25. de Aſſumpt. B.V. eidem S. Ambroſio aſſignet, ſed & idem Salmeron tom. X. tract. 47. conſimilē ſententiā D. Leoni Magno tribuit, quam mihi hucuſque inuenire non licuit.

Quia verò in idem conſonat antiqua Melliti Laodicenſis Epiſcopi hiſtoria, & Ioannis Aſſumptionem confirmat, libuit eandem ex manuſcripto, ac peruetuſto penes meo Hagiologio attexere, quòd multis tamen non ignotam, & ali-

quibus emunctę naris viris nō improbatā viderim,eadē ferè eſt,quæ apud Boninū Mombritiū legitur:Sed quia illius iā peruetuſti codices rariores ſunt,dum noſtras qualeſcumque notationes addimus, nec iteratò edere diſplicuit. Hanc eandem eſſe, qua Sanctus Petrus Damiani, alijque Patres vſi ſunt,Acta, verbaque conferentibus, & ex infra dicendis facile conſtabit. Eandem quoque eſſe,quam Ordericus Vitalis lib. 2. Eccleſ. Hiſtoriæ contractam, mutilamque exhibuit palam eſt, ſicuti illam pariter, quam ex Codice Paſſionali apud Præmonſtratenſes Louanij, vidit Ioannes Neſſels, & in hiſtoriarum cenſura, vti pietati, & veritati conſonam laudauit. Miletum Dei ſeruum codex ille Auctorem præfert, noſter verò Mellitum Epiſcopum Laodiceæ, quemadmodum Mellitum habet etiā Ordericus ſine Epiſcopi titulo, quem tamen Laodicensē eſſe alijſque fidelibus ſcripſiſſe non tacuit. An verò Miletus, vel Mellitus potius dicendus ſit, quamquam non plenè liqueat, Orderico tamen, qui ante quingentos annos ſcripſit, & non minoris ætatis Hagiologio noſtro adhæreo, qui Mellitum non Miletum expreſsè legunt. Melitonem Aſianum Sanctum Epiſcopum Sardenſem, cui falſo etiam aſcribitur liber de tranſitu B. Virginis palam conuincitur non eſſe, cum is ſub Aureliano ſecundo ſæculo floruerit, noſter verò Mellitus vulgata iam hæreſi Manichæorum ſcripſiſſe liqueat: Laodicena profectò Eccleſia cuius Epiſcopus enunciatur, non modo in Aſia continetur, vbi D. Ioannes Euangelij ſemina intulit, ſed vnam ex ſeptem Eccleſijs, quas ipſe fundauit, docti in Apocalypſim interpretes paſſim docent, vt dubitandum non ſit,quin Ioannis Acta, & ſinceriores de eius vita traditiones inde habere potuerit, dummodo verum præferat titulum Laodiceni Epiſcopi. An etiam latinus hic ſcriptor ſit, vel è Græco translatus, dum interpretis nomen refert,dicere non auderem. Grauis vtique Auctor eſt, & falſi redargui poſſe non video. Quod enim obicijt eidem Ioannes Neſſels ex Tertulliano de tempore exilij in Pathmo inſula, facile ex infra dicendis diluitur. Quæcumque autem Acta hæc doctioribus reputari poſſint, edere non piguit, cum & Prochori de Ioanne hiſtoria, nemine reclamante, mendacijs aſperſa, & Apocripha pluries iam edita ſit, & de ea non deſint graues ſcriptores, qui fabulis amputatis ad aliorum veritatem confirmandam teſtimonia non vereantur adducere.

VI. Kal. Ianuarij.

Paſsio Sancti Ioannis Euangeliſtæ.

MELLITVS Seruus Chriſti Epiſcopus Laudociæ, vniuerſis Epiſcopis, & Eccleſijs Catholicorum in Domino æternam ſalutem. Volo ſolicitam eſſe fraternitatem veſtram de Leutio quodam, qui ſcripſit Apoſtolorum Acta Ioannis Euangeliſtæ, & Sancti Andreæ, vel Thomæ Apoſtoli. Quædam de virtutibus quidem quæ per eos Dominus fecit, vera dixit; de doctrina verò multa mentitus eſt. Dixit enim docuiſſe eos duo principia, quod execratur Eccleſia Chriſti; Cum ipſe S. Ioannes Apoſtolus in capite Euangelij ſui vnum teſtetur principium, in quo ſemper fuerit verbum, à quo vniuerſa creata ſunt viſibilia, & inuiſibilia. Leucius autem dicit eos docuiſſe duo principia boni, & mali, & bona à bono, mala verò à malo principe ſubſtitiſſe, cum conſtet malum nihil eſſe ſubſtantiale, & penitus nullam Creaturam, neque viſibilem, neque inuiſibilem, quæ poſſit mala intelligi per naturam; Siuè Angelus malus, ſiuè homo malus à Domino bonus factus eſt, & ideo malus, quia contra creatoris ſui voluntatem præſumpſit; Nam, & Angeli, & homines qui

mali

mali eſſe noſcuntur à iuſto Deo damnantur. Iuſtus autem iniuſtitiam ponit, quam non oriendo Angeli, vel homines, ſed iniuſtè agendo incurriſſe noſcuntur; Prohibita enim à Domino ſeruus ſi perpetrauerit, & iuſſa non fecerit, iuſtè puniendum ſe eſſe cognoſcit, quodque cum ſe ipſum pro ſua præſumptione humiliauerit, & ex toto corde dixerit, peccaui tibi Domine miſerere mei, ſubueniet ei pietas Domini, & qui per iuſtitiam iuſti iudicis puniendus extiterat, per miſericordiam ad indulgentiam reuocatur; Ergo vt verè te peccatorem oſtendas Deum creatorem honora; honoras autem Creatorem ſi te ſolum culpaueris, cum delinquis, & non adſcripſeris Creatori cum peccas; Vt ex omni parte tua præſumptionem arguas, non tui quæraris opera conditoris. Si enim verè te negligentem accuſaueris delinquentem, ad veram poteris indulgentiam peruenire. Hæc Leucij causà memorauerim, qui mendacio plenus Apoſtolos Domini aſſeruit docuiſſe, duo principia hominis extitiſſe, vt animam à bono Deo editam, carnem à malo, & neceſſitate carnis animam inuolui peccatis; Quod ſi ita eſſet, qui non peccat omnino non viueret; Sic qui non manducat, aut non bibit, aut non digerit, aut non dormit, ſinè dubio viuere non poteſt. Ità & qui non fornicatur, aut qui non videt, aut qui non furatur, aut qui non aliquid crimen admittit, non poſſe viuere monſtraretur. At verò cum doceatur homo ſine fornicatione viuere, qui ſine victu, & veſtitu viuere non poteſt. Conſtat eum ita conditum à bono Creatore, vt ſine criminibus viueret, cum abſque alimonijs non poſſit omnino conſtare. Denique clauſum carcere, tentum in vinculis, deportatum exilio, abſque criminibus viuere poſſe cognoſcimus, cum abſque cibo, & potu, & digeſtione, & ſomno non poſſe viuere comprobetur. His agnitis ad B. Ioannis Euangeliſtæ actus flectamus articulum, & ad Dominum de hac luce qualiter migrauit explicemus.

*Secundam poſt Neronem perſecutionem Chriſtianorum Domitianus exercuit, vnde factum eſt vt Sãctus Ioannes Apoſtolus tolleretur de Epheſo, & in Pathmos Inſulam in exilium mitteretur, in qua Inſula Apocalipſim, quam ei Dominus reuelauit manu ſua conſcripſit. Domitianus autem eodem anno quo iuſſit Sanctum Ioannem exiliari a Senatu Romano interfectus eſt, & quoniam Deo cura fuit de Apoſtolo ſuo, ex totius Senatus conſulto hoc definitum eſt, vt quicquid Domitianus fieri voluit caſſaretur; Hinc factum eſt, vt Sanctus Ioannes, qui voluntate Domitiani exilio cum iniuria fuerat deportatus, cum honore ad Epheſum remearet. Occurrit autem illi omnis populus virorum, ac mulierum, omnes exultantes, & dicentes, Benedictus qui venit in nomine Domini. Cùm autẽ ingrederetur Ciuitatẽ, Druſiana, quæ ſemper ſequuta eum fuerat, & aduentus eius deſiderio fuerat fatigata, efferebatur, Tunc Sanctus Ioannes videns flentes pauperes, & parentes, ac viduas ſimul cum orphanis clamantes, & dicentes. Sancte Ioannes Apoſtole ecce Druſianam efferimus, quæ ſanctis monitis tuis obtemperans nos omnes alebat ſeruiens Domino in caſtitate, & humilitate, & quotidie deſiderabat reditum tuum dicens, Ecce videam Apoſtolum Domini oculis meis antequam moriar. Ecce tu veniſti, & te videre non potuit * Dominus Ieſus Chriſtus excitate. Druſiana, Surge, & pedibus tuis reuertere ad domum tuam, & præpara mihi refectionem. Ad hanc vocem ſurrexit, & cæpit ire ſollicita de iuſſione Apoſtoli, ita vt videretur ipſi Druſianæ quia non de morte, ſed de ſomno excitaſſet eam. Factus eſt autem clamor populi per tres horas dicentes. Vnus eſt Deus, quem prædicat Ioannes, vnus eſt Dominus Ieſus Chriſtus. Altera autem die Craton Philoſophus in foro propoſuerat de contemptu mundi ſpectaculum, vt duo iuuenes fratres ditiſſimi, quos fecerat diſtracto patrimonio ſuo gemmas emere ſingulas, quas in conſpectu omnis frangerent populi. Quod cum facerent pueri, contigit tranſitum habere Apoſtolum, & conuocans ad ſe Cratonẽ Phyloſophum ait. Stultus eſt iſte mundi contemptus, qui hominum ore laudatur, ſed condemnatur diuino iudicio. Sicut vana me-*

dicina eſt, ex qua non abſciditur morbus, ita vana doctrina eſt, ex qua non vitia curantur animorum, & morum; Magiſter itaque meus iuuenem cupientem ad vitam æternam attingere his verbis inſtruxit, quibus diceret, vt ſi vellet perfectus eſſe, venderet omnia ſua, & daret pauperibus; quo facto theſaurum in Cælo acquireret, & vitam æternam, quæ finem non habet, inueniret. Craton dixit: Humanæ cupiditatis fluctus in medio poſitus eſt, ſed ſi verè Deus magiſter tuus, & vult hoc fieri, vt pauperibus erogetur cenſus precij harum duarum gemmarum, fac eas redintegrari, vt quod ego feci ad famam hominum, tu facias ad gloriam eius fieri, quem tuum magiſtrum eſſe commemoras. Tunc B. Ioannes colligens fragmenta gemmarum ponens in manu ſua eleuauit oculos ſuos ad Cælum, & ait. Domine Ieſu Chriſte, cui nihil impoſſibile eſt, qui fractum mundum per lignum Crucis tuæ in tuis fidelibus reſtauraſti, qui nato cæco oculos, quod natura negauerat, reddidiſti, qui mortuum Lazarum, & ſepultum poſt quartum diem ad ſuperos reuocaſti, & omnes morbos, omnemque ægritudinem virtutis tuæ verbo curaſti; Adeſto nunc ſuper iſtos lapides pretioſos, quos ignorantes fructum eleemoſinæ ad plauſum hominum confregerunt, tu Domine per manus Angelorum tuorum modo recupera, vt precio eorum miſericordia vſus expletus, faciat tibi credentes peruenire ad tuum imperium, qui cum Patre viuis, & cum Spiritu Sancto, & regnas in ſæcula ſæculorum; Cumque reſpondiſſent fideles, qui cum Apoſtolo erant, & dixiſſent, Amen, ita ſunt ſolidata fragmenta gemmarum, vt nec ſignum aliquod de eo, quod fractum fuerat remaneret. Tunc Phyloſophus Craton, ſimul cum his iuuentibus, & cum vniuerſis diſcipulis ſuis pedibus eius deuolutus credidit, & baptizatus eſt cum omnibus, & cæpit fidem Domini Ieſu Chriſti publicè prædicare. Tunc duo illi fratres venundantes omnia, quæ habere poterant, & dantes vniuerſa egentibus ſequebantur Apoſtolum per Ciuitates verbum Domini prædicantem. Contigit autem vt intrantes vrbem Pergamum, viderent ſeruos ſuos ſericis indutos veſtibus procedentes, & gloria ſæculari fulgentes; & hinc factum eſt, vt ſagitta Diaboli perculſi triſtes efficerentur, quòd ſe in vno pallio viderent egentes, ſeruos verò ſuos potentiſſimos, atque fulgentes. Sed hos dolos Diaboli intelligens Apoſtolus ait. Video vos, & animos veſtros mutaſſe, & vultus propter hoc quod doctrinam Domini Ieſu Chriſti ſequuti omnia quæ habere potuiſtis pauperibus contuliſtis. Vnde ſi vultis recuperare quæ in auro, & argento, & lapidibus pretioſis habuiſtis; Deferte mihi lapides minutos à littore maris. Quod cum feciſſent inuocata trinitate Domini conuerſæ ſunt in gemmas. Deferte mihi virgas rectas in ſingulis faſcibus; quod cum feciſſent, inuocata Trinitate Domini conuerſa ſunt in aurum. Item dixit eis. Tunc dicit eis Sanctus Apoſtolus. Per ſeptem dies ite per aurifices, & gemmarios, & dum probaueritis verum aurum, & veras gemmas, nuntiate mihi Euntes autem ambo poſt ſeptem dies reuerſi ſunt ad Apoſtolum dicentes. Domine omnes officinas circum iuimus, & omnes dixerunt; Tunc dicit eis S. Ioannes. Ite & redimite vobis terras quas vendidiſtis, emite vobis ſericas veſtes, vt pro tempore fulgeatis vt roſa, ſic dum flos eius, & odorem parit, & ruborem oſtendit, repente marceſcit; Suſpiraſtis enim in veſtrorum ſeruorum aſpectu, & vos effectos pauperes gemuiſtis. Eſtote diuites temporaliter, vt in perpetuum mendicetis. Nunquid non valet manus Domini, vt faciat ſeruos ſuos diuitijs affluentes incomparabiliter, & ſplendentes, ſed certamen ſtatuit animarum, vt credant ſe æternas habituros diuitias, qui pro eius nomine temporales opes habere noluerunt. Denique narrauit nobis magiſter noſter de quodam diuite, qui epulabatur quotidie, & fulgebat in auro, & purpura, ad cuius fores iacebat mendicus Lazarus, qui cupiebat, vel micas, quæ de menſa cadebant accipere, & nemo illi dabat, contigit autem vt vno die ambo deficerent, & ille mendicus duceretur in requiem, quæ eſt in ſinu Abrahæ, ille autem diues mitteretur inflamma incendij, vnde eleuans oculos vi-

dit

dit Lazarum, & ait: Obſecro te Pater Abraham, vt dimittas Lazarum, & intinctum digitum extremum in os meum mittat, quòd crucior in hac flamma, cui reſpondit Abraham dicens; memento fili quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala. Nunc iſte conſolatur, tu verò torqueris. Et in his omnibus chaos magnum inter nos, & vos firmatum eſt, vt neque inde huc, neque hinc illuc tranſire poſſit. Ad hæc ille reſpondit. Sunt mihi quinque fratres obſecro te, vt pergat aliquis qui moneat eos, ne huc veniant ad hanc flammam; cui Abraham ait; Habent Moyſes, & Prophetas, audiant eos. Ad hæc ille reſpondit. Non Domine, niſi reſurrexerit aliquis non crederent. Et ait Abraham: ſi Moyſes, & Prophetas non audient, neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent. Hos autem ſermones ſuos Dominus, & Magiſter virtutum firmabat exemplis; nam cùm dicerent ſi quis inde huc verteret credamus ei? Dixit ei, Afferte huc mortuos, quos habetis. Cumque adportaſſent coram illo tria corpora mortuorum velut dormientia excitata ſunt ab eo, qui dabant fidem cunctis ſermonibus eius. Sed vt quid ego de Domino meo referam? cum in præſenti ſint, quos in eius nomine ſuſcitaui vobis præſentibus. In cuius nomine paraliticos curatos vidiſtis, & leproſos mundatos, & cæcos illuminatos, & homines à Dæmonijs liberatos. Sed has virtutum opes habere non poſſunt, qui voluerint diuitias habere terrenas. Denique vos ipſi quando ad infirmos intraſtis inuocato nomine Ieſu Chriſti ſaluati ſunt. Fugaſtis Dæmonia, etiam lumina reddidiſtis. Hæc gratia ablata eſt à vobis, & facti eſtis miſeri, qui eratis fortes, & magni. Sed cum tantus timor veſter eſſet in Dæmonijs, vt iuſſu veſtro homines derelinquerent, modo vos timetis Dæmonia; amator enim pecuniæ ſeruus eſt Mammonæ, Mammona autem Dæmonis nomen eſt, qui lucris carnalibus præeſt, & dominatur his, qui diligunt mundum. Ipſi autem amatores mundi non poſſident diuitias, ſed ipſi à diuitijs poſſidentur. Nam cum ſit vnus venter, & ſint repoſita tanta, quæ mille ventribus ſatis ſunt, & cum ſit vnum Corpus, & ſint tantæ veſtes, quæ mille hominum corporibus præbere valeant indumenta, vtique quod vti non poteſt cuſtoditur, & cui cuſtodiatur omnino neſcitur. Dicente Sancto Spiritu per Prophetam. Vanè conturbatur omnis homo, quia theſaurizat, & ignorat cui congregat ea. Nudos fuderunt in lucem partus mulierum egentes cibo, & potu, & amictu, nudos recipit terra quos edidit. In commune poſſidemus Cæli diuitias, ſplendor ſolis qui diuitis, & pauperis æqualis eſt, & pluuiarum guttæ, & Eccleſiarum ianua, & fontis ſanctificatio, & remiſſio peccatorum, & participatio altaris, & eſca corporis, & potus ſanguinis Sancti, & Chriſmatis vnctio, & gratia largitoris, & viſitatio Domini, & indulgentia peccati. Hæc omnia abſque perſonarum acceptione æqualis eſt diſpenſatio conditoris. Neque enim aliter diues, aliter pauperibus vtitur donis, ſed miſer, & infelix homo, qui vult plus aliquid habere, quam ſufficit. Naſcuntur enim ei dolores febrium, rigores frigorum, dolores varij in cunctis corporis membris, & neque eſca cibari poteſt, nec poculo ſatiari. Vt cognoſcat auditas non ſibi pecunias profuturas, quæ repoſita cuſtodibus ſuis ſolicitudinem diurnam, & nocturnam incutiunt, & nec vnius horæ ſpatio quietos eos, aut ſecuros eſſe patiuntur; Nam cuſtodiuntur à furibus domus, dum poſſeſſio colitur, dum aratris intendunt, dum ſoluunt fiſcalia, dum lucris ſtudent potentiorum ſe impetus mitigare nituntur; dum minus potentes ſe nudare contendunt; dum iras ſuas, quibus poſſunt, inferunt, & inlata in ſe vix tolerare poſſunt; dum in blandimento carnis adſentiunt; dum ludere tabulis, & ſpectaculis non perhorreſcunt; dum polluere, & pollui non metuunt, ſubitò exeuns de iſto ſæculo nudi, ſola ſecum peccata portantes, pro quibus ſunt pœnas paſſuri perpetuas. Hæc dicente Apoſtolo, ecce afferebatur à matre vidua iuuenis, qui triginta dies habebat, quod vxorem acceperat. Venientes autem turbæ, quæ exequias faciebant, ſimul cum Matre eius vidua iactauerunt ſe ad pedes eius, omnes pariter mugitus, & fletus, & gemitus emittentes rogabant, vt in nomine Dei ſui ſicut Druſianam, ſic & hunc

hunc iuuenem mortuum ſuſcitaret. Tantus autem omnium extitit fletus, vt etiam ipſe S. Apoſtolus vix a fletu, & lacrymis temperaret. Tunc proſternens ſe in oratione diutiſſimè fleuit, & exurgens ab oratione expandit manus ſuas ad Cælum, tacita prece diutiſſimè orauit; Hoc cum feciſſet tertio iuſſit ſolui inuolutum corpus & ait. O iuuenis ſtacteæ qui amore carnis tuæ ductus, cito animam amiſiſti: O iuuenis qui neſciſti Creatorem tuum, neſciſti ſaluatorem hominum, neſciſti amicum verum, & ideo hoſtem peſſimum incurriſti. Pro ignorantia tua lacrimas Domino ſimul, & preces effudi, vt exurgas mortis vinculo reſolutus, & iſtis duobus Attico, & Eugenio annunties, quantam gloriam amiſerint, & quantam incurrerint pænam. Tunc exurgens ſtacteus adorauit Apoſtolum, & cæpit increpare diſcipulos eius dicens. Audi Angelos veſtros, & ſatanæ Angelos in veſtra dilectione gaudentes, iam paratum vobis ex corruſcantibus gemmis hietas inſtructas plenas gaudijs, plenas epulis, plenas delicijs, plenas vitæ perpetuæ, plenas luminis æterni, plenas delectationibus, quas amiſiſtis incauti, & acquiſiſtis vobis loca tenebrarum, plena draconibus, plena ſtridentibus flāmis, plena cruciatibus, & incomparabilibus pænis, plena pudoribus, plena doloribus, plena anguſtijs, plena timore, & tremore; Amiſiſtis loca, plena floribus immarciſcibilibus, plena mulcentia vocibus organorum, & acquiſiſtis loca in quibus, die, noctuque non ceſſat mugitus, vlulatus, & luctus. Iam nihil aliud vobis ſupereſt, niſi vt rogetis Apoſtolum Domini, vt ſicut me reſuſcitauit, & ab interitu ad ſalutem perduxit, ita & animas veſtras, quæ etiam de libro vitæ deleta ſunt, reſuſcitet. Tunc iſte ipſe, qui ſuſcitatus fuerat proſtrauit ſe cum omni populo, & cum Attico, & Eugenio omnes pariter exorabant Apoſtolum, vt intercederet pro his apud Dominum. Quibus Sanctus Apoſtolus hoc dedit in reſponſis, vt per triginta dies Domino pænitentiam offerrent; In quo ſpatio hoc maximè precarentur, vt virga aurea in ſuam naturam redirent; ſimiliter, & lapides ad vilitatem in qua nati fuerant remearent. Factum eſt autem, vt triginta dierum ſpatio tranſacto, cum neque virgæ mutarentur in lignum, neque gemmæ mutarentur in lapides venientes Atticus, & Eugenius dixerunt Apoſtolo. Semper miſericordiam docuiſti, ſemper indulgentiam prædicaſti, & præcepiſti, vt homo parceret homini, etſi hominem homini indulgere voluit Deus, quanto magis ipſe cum ſit Deus homini, & indulget, & parcit? In peccato noſtro confuſi ſumus, & quod oculis concupiſcentibus mundum delinquimus, oculis flentibus pænitemus. Oramus te Domine, oramus Apoſtole, vt indulgentiam Dei, quam ſemper prædicas verbis factis oſtendas. Tunc B. Ioannes fleuit, & pænitentibus vniuerſis etiam pro his interim venientibus dixit. Dominus noſter Ieſus Chriſtus his ſermonibus vſus eſt, vt diceret, Nolo mortem peccatoris, ſed volo vt conuertatur, & viuat. Nam & cum nos doceret de penitentibus, Dominus noſter Ieſus ais, Amen dico vobis, quia magnum gaudium eſt in Cælo Angelis ſuper vnum pænitentem, & conuertentem ſe à peccatis ſuis, & amplior lætitia illis eſt, quā ſuper nonaginta nouem qui non peccauerunt. Vnde volo vos ſcire quia Dominus accepit pænitentiam eorum. Tunc conuerſus ad Atticum, & Eugenium dixit. Ite, & reportate virgas ad ſyluam, vnde eas aſſumpſiſtis, quoniam ad ſuam ſunt naturam conuerſæ, & lapides, quoniam petra effecta ſunt, vt fuerant; quod cum fuiſſet impleſum receperunt gratiam, quam amiſerant; ita vt etiam fugarent dæmonia, & ſicut prius infirmos curarent, & virtutes multas per eos Dominus faceret. Cum autem omnis Ciuitas Epheſiorum, immo omnis prouincia Aſiæ Ioannem excolerent, & prædicarent, accidit, vt cultores idolorum excitarent ſeditionem. Vnde factum eſt, vt Ioannem traherent ad templum Dianæ, & vrgerent eum, vt ei fæditatem Sacrificiorum offerret. Tunc B. Ioannes ait. Ducam vos omnes in Eccleſia Domini mei Ieſu Chriſti, & inuocantes nomen Dianæ veſtræ, facite cadere eccleſiam eius, & conſentiam vobis.

bis. Si autem hoc facere non poteſtis, ego inuoco nomen Domini mei Ieſu Chriſti, & faciam cadere templum hoc, & cōminui Idolū veſtrum. Quod cum fuerit iuſtum, vobis videri debet, vt relicta ſuperſtitione eius rei quæ à Deo meo victa eſt, & confracta ad ipſum conuertamini. Ad hanc vocem conticuit omnis populus, & licet eſſent pauci, qui contradicerent huic definitioni, pars tamen maxima conſenſum adtribuit. Tunc B. Ioannes blandis alloquijs exorabat populum, vt à templo ſe longè facerent; Cumque vniuerſi ex interiori parte foras exiſſent voce clara, coram omnibus dixit. Vt ſciat omnis hæc turba, quia Idolum hoc Dianæ Dæmonium eſt, & non Deus, corruat cum omnibus manufactis Idolis, qui coluntur in eo, ita vt nullā in hominibus læſionem faciat. Continuò autem ad hanc vocem Apoſtoli, omnia ſimul cum templo ſuo Idola ita corruerunt, vt fierent ſicut puluis, quem projicit ventus à facie terræ. Conuerſi ſunt autem eo die duodecim millia gentilium, exceptis paruulis, & mulieribus, & baptizati ſunt conſecrati virtute. Tunc Ariſtodemus, qui erat Pontifex Idolorum repletus ſpiritu nequiſſimo excitauit ſeditionem in populo, ita vt populus contra populum pararetur in bellum. Sed B. Ioannes ait. Dic mihi Ariſtodeme quid faciam, vt tollam indignationem de animo tuo; Cui Ariſtodemus dixit; Si vis vt credam Deo tuo, dabo tibi venenum bibere, quod cum biberis, ſi non fueris mortuus apparet verum eſſe Deum tuum. Cui Apoſtolus ait. Venenum ſi dederis mihi bibere inuocato Domini mei nomine non poterit nocere mihi. Cui Ariſtodemus ait. Prius eſt, vt videas bibentes, & ſtatim morientes, vt vel ſic poſſit cor tuum ab hoc periculo formidare; cui B. Ioannes reſpondit. Iam dixi tibi, tu paratus eſto credere in Dominum meum Ieſum Chriſtum, dum me videris poſt veneni poculum ſanum. Perrexit itaque Ariſtodemus ad Proconſulem, & petiuit ab eo duos viros, qui pro ſuis erant ſceleribus decollandi, & ſtatuens eos in medio foro coram populo fecit eos bibere venenum, qui mox biberunt, ſpiritum exhalarunt. Tunc dixit Ariſtodemus. Audi Ioannes; Aut recede ab iſta doctrina, qua à Deorum cultura reuocaſti populum, aut accipe, & bibe, vt oſtendas omnipotentem eſſe Deum tuum, ſi poſt eaquam biberis poteris incolumis permanere. Tunc B. Ioannes iacentibus mortuis his qui venenum biberant, intrepidus & conſtans accepit calicem, & ſignaculum Crucis faciens in eo dixit. Deus meus Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, cui omnia ſubiecta ſunt, cui omnis Creatura deſeruit, & omnis poteſtas ſubiecta eſt, & metuit, & expaueſcit, cum nos te ad auxilium inuocamus, cuius audito nomine Serpens conquieſcit, Draco fugit, ſilet vipera, & rubeta illa, quæ dicitur Rana, quieta torpeſcit, & Scorpius extinguitur, Regulus vincitur, & Spalangius nihil noxium operatur, & omnia venena, & adhuc ferociora repentia, & animalia noxia tenebrantur, & omnes aduerſæ ſalutis humanæ radices areſcunt. Tu extingue hoc venenum, virus, extingue operationes mortiferas, & vires, quas in ſe habet, euacua in conſpectu omnibus his, quos tu creaſti, oculos vt videant, & cor vt magnitudinem tuam intelligant, & cum dixiſſet, totum ſemetipſum ornauit ſigno Crucis, & bibit omne quod erat in calice, & poſtea quam bibit, dixit. Peto vt propter quos bibi conuertantur ad te Domine, & ſalutem quæ apud te eſt, te illuminante mereātur. Attendentes autem populi Ioannem per tres horas vultum habere hilarem, & nulla penitus ſigna palloris, aut trepidationem habentem, clamare cœperunt. Vnus eſt Deus verus, quem colit Ioannes. Ariſtodemus autem nec ſic credebat; ſed populus obiurgabat eum. Ille autem conuerſus ad Ioannem dixit. Ineſt mihi adhuc dubitatio; Sed ſi iſtos qui per hoc venenum mortui ſunt, in nomine Dei tui excitaueris, emūdabitur ab omni incredulitate mens mea. Populi autem inſurgebant in Ariſtodemum dicentes. Incendimus te, & domum tuam, ſi auſus fueris vltra Apoſtolum Dei in tuo ſermone facere laborare. Videns autem Ioannes accerrimè ſeditionem fieri omnibus audientibus ait. Prima eſt de virtutibus Diuinis, quam videmur imitari patientiam,

per

per quam ferre poſſimus incredulorum inſipientiam. Vnde ſi adhuc Ariſtodemus ab infidelitate tenetur, ſoluamus nodos infidelitatis eius, & licet tardè, faciamus tamen eum cognoſcere creatorem ſuum. Non enim ceſſabo hoc opere, quomodo eius poſſit vulneribus prouenire. Vt ſicut medici habentes inter manus ægrum varia medela indigẽtem, ita etiam nos ſi adhuc curatus non eſt, ideoque quod factum non eſt aliud faciamus. Et conuocans ad ſe Ariſtodemum dedit ei tunicam ſuam, & ipſe pallio amictus cæpit ſtare. Cui Ariſtodemus ait. Vt quid mihi dediſti tunicam tuam? Dicit ei Ioãnes. Vt vel ſic confuſus à tua infidelitate diſcedas. Cui Ariſtodemus ait. Et quomodo me tunica tua facit ab infidelitate mea recedere. Cui reſpõdit Apoſtolus. Vade, & mitte eam ſuper corpora defunctorum, & dices ita. Apoſtolus Domini noſtri Ieſu Chriſti miſit, me vt in nomine Dei eius ſurgatis, & cognoſcãt homines, quia vita, & mors famulantur Domino meo Ieſu Chriſto. Quod cum feciſſet Ariſtodemus, & vidiſſet eos ſurgere adorans Ioannem feſtinus perrexit ad Proconſulem, & cæpit clamare dicens. Audi me Proconſul. Memorem te puto quod contra Ioannem frequenter iram tuam excitaui, & multa mala contra eum egi, vnde vereor ne iram eius experiar, eſt enim Deus ſub ſpecie hominis latens. Nam venenum bibens non ſolum ipſe incolumis perſeuerat, verùm etiam qui veneno mortui fuerant per manus meas tunica eius tactu ſuſcitati viuunt, nulla ſecum ſigna mortis habentes. Dicit Proconſul. Et quid vis vt faciam? Reſpondit Ariſtodemus. Vt veniam poſtulemus, & quicquid nobis iuſſerit faciamus. Tunc venientes ſimul proſtrauerunt ſe, Apoſtolo indulgentiam flagitantes; Quos ille ſuſcipiens oratione cum gratiarum actione obtulit Domino, præcipitque eis vnius hebdomadæ ieiunium agere. Quo expleto baptizauit eos. Qui cum baptizati fuiſſent cum vniuerſa parentela, & affinitate ſua, & familijs ſuis fregerunt omnia ſimulacra, & fabricauerunt baſilicam in nomine Sancti Ioannis, in qua ipſe Sanctus Ioannes aſſumptus eſt hoc ordine. Cum eſſet annorum nonaginta ſeptem apparuit ei Dominus Ieſus Chriſtus cum Diſcipulis ſuis, & dixit ei. Veni ad me quia tempus eſt, vt epuleris in conuiuio meo cum fratribus tuis. Surgens autem Ioannes cæpit ire, ſed Dominus dixit ei. Dominica reſurrectionis meæ die, qui poſt quinque dies futurus eſt, ſic venies ad me; Et cum hoc dixiſſet Cælo receptus eſt. Veniente itaque die Dominica conuenit vniuerſa multitudo in Eccleſia, quæ in eius nomine fuerat fabricata, & à primo pullorum cantu agens miſteria Dei, omnem populum vſque in horam tertiam allocutus eſt, dicens.

Fratres, & Conſerui mei, & cohæredes, & participes regni Dei cognoſcite Dominum Ieſum Chriſtum, quantas virtutes, quanta prodigia, ſigna quoque, & chariſmata ſimiliter doctrinam per me vobis præſtiterit. Perſeuerate in eius mandatis, me enim Dominus iam de hoc mundo vocare dignatur. Poſt hæc iuxta altare iuſſit foueam fieri quadratam, terram eius foras Eccleſiam proijci. Et deſcendens in ea expandens manus ſuas ad Dominum dixit. Inuitatus ad Conuiuium tuum venio gratias agens, quia me dignatus es Domine Ieſu Chriſte ad tuas epulas inuitare, ſciens quod ex toto corde meo deſiderabam te. Vidi faciem tuam, & quaſi de ſepultura ſuſcitatus ſum. Odor tuus concupiſcentias in me excitauit æternas. Vox tua plena ſuauitate melliflua, & allocutio tua incomparabilis eloquijs angelorum. Quoties te rogaui, vt ad te venirem & dixiſti expecta, vt populum liberes creditum mihi, & cuſtodiſti corpus meum ab omni pollutione, & animam meam ſemper illuminaſti, & non dereliquiſti me cum irem in exilium, & redirem, & poſuiſti ori meo verbum veritatis tuæ commemorans mea teſtimonia tuarum virtutum, & ſcripſi ea opera, quæ audiui ex ore tuo auribus meis, & vidi oculis meis. Et nunc Domine commendo filios tuos, quos tibi Eccleſia tua virgo vera mater per aquam, & Spiritum Sanctum generauit. Suſcipe me cum fratribus meis ſimul, cum quibus veniens inuitaſti me. Aperi mihi pulſanti ianuam vitæ, prin-

cipes

cipes tenebrarum non occurrant mihi, & pes ſuperbiæ, & manus extranea ad te non tangat me. Sed ſuſcipe me ſecundum verbum tuum, & perduc me ad conuiuium epularum tuarum, vbi epulantur tecum omnes amici tui. Tu es enim Chriſtus filius Dei, cum Patrę tuo, & cum Spiritu Sancto viuis, & regnas in ſæcula ſæculorum. Cumq; omnis populus reſpondiſſent Amen. Lux tanta apparuit ſuper Apoſtolum per vnam ferè horam, vt nullus eam ſufferret aſpectus. Poſtea verò inuenta eſt fouea illa plena, nihil aliud in ſe habens niſi manna; quam vſque hodie gignit locus ipſe, & fiunt virtutes orationum eius meritis, cum omnibus infirmitatibus, & periculis liberantur omnes, & precum ſuarum conſequuntur effectum. Amen.

In Melliti Epiſcopi Laodicenſis de Ioanne Hiſtoriam Notæ.

P*ASSIO S. Ioannis Euangeliſtæ.* Paſſionē hic titulum fecit, vel Mellitus, vel, vt magis credo, quiſquis antiquū Hagiologium ad vſum Eccleſię concinnauit, non quòd re vera Ioannes Martyrio conſummato occubuerit, ſed quòd aliqua pro Chriſto paſſus, apud antiquos Patres inter Martyres numeretur. Calicem quidem Domini bibit, iuxta eiuſdem ſeruatoris vaticinium, & Romæ in ardentis olei dolium potius pro Chriſto vitam effudiſſet, niſi eūdem Dominus ad vltiorem ætatem peruenire ſpeciali gratia voluiſſet. De Romano hoc Ioannis agone meminit Tertullianus de pręſcript. Euſebius de præparat. Euang. lib. 3. c. 7. & D. Hieronymus ad Iouinianum. Expreſsè autem Martyrem Ioannem vocauit Polycrates ſupra adductus apud Euſebium lib. 3. c. 25. & de eo ita ſcripſit, *Qui denique Martyr, & doctor fuit.*

Mellitus ſeruus Chriſti Epiſcopus Laodiciæ &c. Laodicæa Cælæſiriæ Vrbs Ptolemeo apud Antoninum in Itinerario Laodiciæ nuncupatur, vti ętiam apud D. Hieronymum in Chronico Euſebij ad annum *66.*

De Leutio quondam &c. Leucius, Seleucius etiam alijs dictus, de grege Manichæorum fuit, quem Acta quędam Apoſtolorum corrupiſſe auctor eſt D. Auguſtinus de fide contra Manichæos cap. 38. Hos præcipuè Apocriphos hæreticos vocat Philaſtrius, quia Apocriphis vterentur. Præcipuè verò Acta Andreæ, & Ioannis Euangeliſtæ mendacijs reſperſa habuiſſe teſtatur de hær. cap. 40. Seleucium quoque Manichęi diſcipulum edidiſſe, magno Eccleſiæ damno, falſumquoddam Hebræorum Euangelium, aſſeritur in Epiſtola inter Hieronymi ſpuria ad Heliodorum, & Cromatium. Verùm Leucium non omnia Acta Apoſtolorum deturpaſſe habet Mellitus noſter, ſed Ioannis Euangeliſtæ, Andreæ, & Thomæ Apoſtolorum, & fortaſſe id ſignificare voluit Euſebius lib. 3. c. 19. dum ab hæreticis circumferri refert ſuo tempore, quando iam Manichæi emerſerant, Acta quædam *Andreæ, Ioannis, & aliorum nomine veteratoriè ſcripta.* Hiſtoriam Thomæ, cui magnum Manichæi pondus tribuebant, refellit D. Auguſtinus lib. 1. de ſerm. Dom. c. 38. & lib. contra Adamantium circa medium, & aduerſum Fauſtum Manichæum lib. 22. c. 79. Leucium vocat diſcipulum Diaboli Gelaſius in Decreto de libris Apocriphis, & ſcripta eius omnia proſcribit. Ideo enim Apoſtolorum Acta fædaſſe exiſtimandum eſt, vt male ſanam ſuæ hæreſis doctrinam insereret, quod Mellitus noſter addidit.

Dixit enim docuiſſe eos duo principia &c. Hæreſis Manichæorum de duobus principijs

 boni

boni, & mali habetur etiã apud Auguſtinum de hæreſ.46. & alios Patres, qui de hæreſibus ſcripſerunt. Plura autem his conſonantia habent inter Græcos recentiores, Leontius de ſectis Act. 2. & Conſtantinus Harmenipolus pariter de ſectis cap. 11.

Secundam poſt Neronem perſecutionem &c. An Epheſo ita relegatus fuerit Ioannes in Inſulam Pathmos, vt priùs Romam, inde in exilium amandaretur, Mellitus nec negat, nec aſſerit. Quòd verò ante exilium Ioannes Epheſum incoluerit, conſentit Euſebius in Chronico, qui in eandem Vrbem ſoluto exilio rediiſſe narrat, *vbi hoſpitiolum, & amicos amantiſſimos ſui habebat,* veteris inquam incolatus apertiſſimos teſtes. Apocalipſim poſtremis Domitiani temporibus exulem in Inſula Pathmos ſcripſiſſe, pluribus ex Irenæo, Tertulliano, & Euſebio oſtendit Baronius, quamquam ex Hippolyto Martyre aduerſus eundem Baronium doceat Combefis, ibidem quoque Euangelium exaraſſe, quod tacet Mellitus. Huius hiſtoriam in hoc putat corrigendam Ioannes Heſſels, quod non in ſecunda Domitiani perſecutione, ſed in prima Neronis Ioannes Apoſtolus fuerit relegatus, quia ita Tertullianus, & ex eo Hieronymus docuerint. Addit Hentenius, qui Arethæ Cappadociæ Epiſcopi commentaria in Apocalypſim vulgauit, eiuſdem quoque ſententiæ fuiſſe Euſebium, qui libro de demonſtratione Euangelica ſcripſerit non à Domitiano, ſed à Nerone eodẽ tẽpore in Inſulã pulsũ fuiſſe Ioannem, quo beatos Chriſti Apoſtolos Petrum, & Paulũ Romæ interemit, & quamquam in Chronico aliter idem Euſebius ſcripſerit, eiuſdem tamen hiſtoricis libris non tantam tribui authoritatem, quantam ijs, qui de Euangelica demonſtratione inſcribuntur, vt pote poſteriùs, & emendatiùs elaboratis. Verùm etſi in vulgatis Tertulliani Codicibus, ſiue in libro de præſcriptionibus, ſiue alibi nequaquam ſcriptum ſit, vigente Neronis perſecutione Ioannem in olei ardentem lebetem immiſſum, ſed tantùm Romæ in oleum igneum demerſum nihil paſſum eſſe, & in Inſula relegatum, aliqua tamen Tertulliani volumina Neronis meminiſſe ſuſpicari poteſt, cum non modo id Heſſelſius, & Hentenius conſtanter aſſerant, ſed quod magis eſt, D. etiam Hieronymus contra Iouinianum id aliquando apud Tertullianum legiſſe profiteatur. Aretham hic excipio, quem ex præfatione in Apocalypſim pro eadem ſententia de Neroniano Ioannis exilio adducit oculatiſſimus alioquin Baronius; Nam præfatio illa interpretis eſt, non Arethę, & tantùm abeſt, quòd Arethas ſub Nerone id accidiſſe exiſtimet, quin potius ad caput ſecundum, ſub Domitiano exulem factum Ioannem Euſebij Pamphili authoritate confirmet. Verùm quæ ex Tertulliano de præſcriptionibus, & Euſebio de Euangelica demonſtratione deducunt, ideo Ioannem ſub Nerone in Inſulam exulaſſe, quia vterque poſt necem Petri, ac Pauli ſtatim eius exilij, ſiue paſſionis meminerint, quaſi ſub Nerone non modò ille exulauerit, ſed Romæ eodem tempore, quo Apoſtolorum principes paſſi ſunt, in ignitum oleum demerſus fuerit, & poſt eorum triũphum in Inſulam deportatus, difficillimè à Tertulliano, & Euſebio extorquentur. Et quidem Tertullianus de præſcr.c.36. in eo poſitus, vt aduerſus hæreticorum præſcriptiones Apoſtolorum traditiones firmaret, Prouincias, & vrbes enumerans, vbi Apoſtolicæ cathedræ præfuiſſent, poſt Epheſum Romam profert, in quam tota Apoſtolorum doctrina eorum ſanguine profuſa fuerit, & eandem ita laudat. *ſtatu fælix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt, vbi Petrus paſſioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apoſtolus Ioannes poſtea quam in oleum ignitum demerſus nihil paſſus eſt in Inſulam relegatur.* Nil hic Tertullianus de Nerone, nil de tempore, ſed paſſionem Ioannis ordine tantùm poſtremam enumerans, & poſt Petri, & Pauli agonem

iam

iam quodammodo ad alia tempora, puta Domitiani, videtur deducere. Paria habet Euſebius, qui Apoſtolorum conſtantiam in promulgatione nouæ legis adducens, poſt enumeratam Stephani, Iacobi Zebedæi, & Iacobi fratris Domini necē addit 3. de demonſtr. Euang. c. 7. *Petrus autem Romæ capite in terrā verſo cruci affigitur, Paulo verò caput abſcinditur, & Ioannes in Inſulam relegatur. Hique, cum talia paſſi eſſent, nullus reliquorum ab incepto deſtitit*. Error autem eorum, qui Ioannem ſub Nerone paſſum eſſe vſtionem, & exilium putauerunt ex corrupto prorſus D. Hieronymi codice emanauit aduerſus Iouin. lib. 1. c. 14. Nā re vera in aliquibus codicibus ſcriptum eſt. *Refert autē Tertullianus quod à Nerone miſſus in feruentis olei dolium purior, & vegetior exierit, quam intrauerit*, & ita habet editio Parmenſis anni 1480., At cum hæc pugnet cū his, quæ paulo ante Sanctus Doctor ſcripſerat, Ioānem Apocalypſim vidiſſe *in Pathmos inſula, in qua fuerat à Domitiano Principe ob Domini martyrium relegatus*, iure merito emendanda eſſe ad aliorum veterum codicum fidem monuit Victorinus, & loco verborum, *à Nerone miſſus in feruentis olei dolium*, reſtituenda hæc eſſe, *Romæ miſſus in feruentis olei dolium*, quæ optimè cum Tertulliano conſonant, & cum Mellito noſtro conueniunt.

Ecce tu veniſti, & te videre non potuit &c. Deficiunt hìc aliqua ex alio vetuſto Codice, & Orderico Vitali ita ſupplenda. *Tunc iuſſit feretrum deponi, & corpus eius reſolui iuſſit, dicens, Dominus Ieſus Chriſtus excitet te Druſiana*. Prodigium hoc excitatę Druſianæ (Druſinam legit Ordericus) etiam habetur apud Abdiam, ſed ibi impuri admiſcentur amores, & dum vxor leges matrimonij detrectans inducitur, Manichęorum dogma refricatur, vt hiſtoriam illam eſſe Leucij Manichęi, neque adhuc integrè à fæcibus purgatam ſuſpicari liceat. Ioannem Apoſtolum Epheſi hominem mortuum ſuſcitaſſe habet Euſebius ex Apollonio Eccleſiaſtico ſcriptore lib. 5. c. 17. quod repetit Sozomenus lib. 7. c. 26.

Alia autem die Craton Phyloſophus &c. Hæc de lapidibus pretioſis confractis, ac reſtitutis, deque conuerſione Cratonis Phyloſophi, ac diſcipulorum hiſtoria eſt etiam apud Abdiam totidem ferè verbis, & hinc fortaſſe Apocripham eſſe putauit Baronius, & exploſit ad annum Chriſti 98. n. 19. tanquam ex Prochoro, vel alijs dubiæ fidei accepta. Innuitur tamen à S. Iſidoro, ſiue is Hiſpalenſis ſit, ſiue iunior in lib. de vita, & morte Sanctorum noui Teſtamenti, & eiuſdem meminit Freculphus Lexouienſis T. 2. lib. 2. cap. 9.

Mammona autem Dæmonis nomen eſt &c. Dæmonem hìc vocat Plutonem diuitiarum Idolum, in quo Dæmones habitare conſueuerunt; alioquin Mammona gentili Syrorum lingua diuitias, ſeu pecuniam ſignificat, vt explicat D. Hieronymus ep. 22. ad Euſtochium de cuſtodia Virginitatis c. 14.

Cumque portaſſent coram illo tria corpora mortuorum &c. Quòd Chriſtus Dominus tres mortuos ſuſcitauerit, hoc eſt Archiſinagogi filiam, Viduæ filium, & Lazarum quatriduanum, notat præcipuè Ireneus lib. 5. cap. 13. ſed quod ad adſtruēdam fidem parabolæ de diuite, & Lazaro ſtatim tria corpora mortuorum ad vitam reuocauerit, ex aliquo Euangelio Apocripho, aut apud antiquum aliquem ſcriptorem, qui non extet, legiſſe Mellitum exiſtimarem. Non tamen falſa proferre dicerem; non enim omnia Chriſti miracula in Euangelio contineri ſcimus, cum multa alia ſigna fecerit Ieſus (inquit S. Ioannes cap. 20.) in conſpectu diſcipulorum, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc, & licet PſeudoAbdias, qui eadem ferè habet, vnicum tantùm adoleſcentem ſuſcitatum narret à Chriſto Domino, non eſſet tamen in Mellito plurium etiam numerus ex plodendus, quando D. Auguſtinus ſerm. 44. de Verbis Domini, deſertis hiſce verbis affirmet, plures quam tres mor-

mortuos in Euangelio memoratos, ad vitā Dominum reuocaſſe. *Tres autem mortuos inuenimus à Domino ſuſcitatos viſibiliter, milia inuiſibiliter. Quot autem mortuos viſibiles ſuſcitauerit, quis nouit? Non enim omnia quæ fecit ſcripta ſunt: Ioannes hoc dicet. Multa alia fecit Ieſus, quæ ſi ſcripta eſſent, arbitror tamen totū mundum non poſſe libros capere. Multi ergo ſunt alibi ſine dubio ſuſcitati, ſed non tres fruſtra commemorati.*

Cum autem omnis Ciuitas Epheſiorum &c. Apoſtolus Ioannes non modo Eccleſiam poſt Paulum gubernauit, *ſed totas Aſiæ fundauit, rexitque Eccleſias*, vt D. Hieronymus teſtis eſt cap. 20. de ſcript. Eccleſiaſt. & iure merito Mellitus addit eundem omnes Aſiæ prouincias excoluiſſe.

Omnia ſimul cum templo ſuo Idola corruerunt &c. Præcipuum Epheſini templi Idolum fuiſſe Dianam multimammiam, cui fanum, teſte Hieronymo, dicatum erat, dubitari nequit. At plures alia Idola Dianæ ibi recondita fuiſſe teſtis eſt, Cæſar de bello Ciuili lib. 3. qui Scipionem narrat pecunias in templo antiquitus depoſitas, *cæteraſque eiuſdem Deæ ſtatuas* inde tolli iuſſiſſe. Quòd vero ſimul cum Idolis fanum illud ad iuſſa Ioannis Apoſtoli corruerit, refert etiam Nicephorus lib. 2. cap. 42. Quod videtur pugnare cum eo, quod Trebellius Pollio ſub duobus Gallienis refert, memorabile nempe templum illud à Scythis, ſeu Gothis eo tempore deuaſtatum, & incenſum, argumento, quod adhuc integrum ſtaret, ſicuti ſub Veſpeſiano, quo viuente Plinius ſcripſit. At Ioannem ex Mellito Epheſum rediјſſe poſt Domitianum, & deinceps hoc edidiſſe prodigium palam eſt, ſicuti Plinij tempore iam ſepties dirutum, & reſtitutum fuerat, vt ipſe teſtatur lib. 16. c. 40 ita in centum quinquaginta, & amplius annorum ſpatio, iterum redintegrari potuerat, vt ſub Gallienis adhuc perſiſteret, & incendi, iterumque vaſtari poſſet.

Dabo tibi venenum bibere &c. Quòd D. Ioannes venenum innoxiè biberit, antiquam fuiſſe Eccleſiæ traditionem ex eo videtur conuinci, quod mos antiquiſſimus fuerit eundem pingere cum calice, & ſerpente. Iſidorus equidem de Patribus noui Teſtamenti, non modo narrat, quòd Sanctus Ioannes lethiferum hauſtum bibens periculum euaſerit, ſed quòd per eiuſdem venenati poculi vim proſtratos ad vitam etiam reuocauerit, quod addit Mellitus, ad cuius hiſtoriam, vel hauſti impunè veneni prodigium, abſque dubio D. Auguſtinus collimauit in ſoliloquijs his verbis. *Pro tua dulcedine guſtanda veneni poculum Ioannes potauit.* Accedat quod in antiquo rituali libro benedictio vini proſtat in feſto D. Ioannis ad venenum præcauendum, quæ non aliud ſignificare videtur, quam Ioannem aliquando venenum innocuè hauſiſſe, cuius meritis idem fideles conſequi poſſe confidant. Mortiferum bibere, & non nocere inter ſigna credentium apud Marcum cap. vltimo recenſetur, & ex Papia refert Euſebius, Barſabam cognomento Iuſtum impunè pariter bibiſſe venenum. Romæ in Eccleſia S. Ioannis ante Portam Latinam. adhuc Calicem ſeruari, in quo Epheſi venenum Apoſtolo propinatum fuit, teſtis eſt Seueranus in monumentis ſeptem Eccleſiarum Romanæ Vrbis p. 465.

Et fabricauerunt Baſilicam &c. Quod hìc Ioanni adhuc viuenti ex abundantia deuotionis Ariſtodemus, ac Proconſul Eccleſiam dicauerint, Petro etiam adhuc in carne commoranti eiuſdem diſcipuli dicaſſe, alibi diximus ad vitam D. Paulini primi Lucenſis Epiſcopi. Sacram hanc Ioannis ædem, quamuis Mellitus non diſtinguat, extra Epheſinam Vrbem fuiſſe ex D. Hieronymo patet, qui in lib. de Script. Eccleſ. ſepultum refert Apoſtolum non in Epheſo, ſed propè. Cum verò in prologo ad ipſius Euangelium eum viuum deſcendiſſe dicatur in defoſſum ſibi ſepulcrum, iam illud ſibi ante paratum ſupponitur, neque improbabiliter in Eccleſia illa, quam ab indigenis olim Ioanni Apoſtolo, & Theologo erectam ante

Ephe-

Epheſum in loco duro, & aſpero narrat Procopius lib. 5. de ædificijs Iuſtiniani circa initium, templum inquam exile planè, & anguſtum, quod diuturnitate temporum collapſum ſolo æquauit Iuſtinianus, vt ampliſſimum, & elegantiſſimum conſtrueret. Illud tamen quamquam breue, & exile in ſumma veneratione apud Epheſios fuiſſe, idem Procopius alibi in hiſtoria arcana teſtatum reliquit.

In qua ipſe S. Ioannes Aſſumptus eſt &c. Quod hic ſub Aſſumptionis nomine, & prorſus eadem voce, qua vtitur Martyrologium noſtrum, apertè dicit Mellitus de rediuiuo Ioanne, obſcuriùs in fine narrat. Poſtquam enim lucem Apoſtolo in ſepulcro iam poſito circumfulſiſſe ad horæ ſpatium refert, quid de Ioannis corpore euenerit neſcius addit. *Poſtea verò inuenta eſt fouea illa plena nihil aliud in ſe habens niſi Manna.* Antea verò Ioannem ipſum orantem induxerat Aſſumptionem ſuam ita præſagientem. *Vidi faciem tuam, & quaſi de ſepultura ſuſcitatus ſũ.*

Cum eſſet annorum nonaginta ſeptem &c. Cedrenus in Nerua ex Hippolyto refert Ioannem vita mortali exceſſiſſe annos natum centum, & ſex, ſed in eo, quod extat Hippolyti opuſculo à Combefis edito, nihil de ætate ſignatum inuenitur. Beda de ſex ætat. obijſſe diem aït, annum agentem nonageſimum octauum, & Vſuardus ad diem 27. Decembris nonageſimum nonum, ſicuti & Ordericus Vitalis, ex hac eadem Melliti hiſtoria. Sed ex antiquis Epiphanius nonaginta annos tranſcendiſſe tantùm habet, dum Euangelium annunciaſſe refert poſt reuerſionem à Pathmo *in ſenecta ipſius poſt nonaginta annos vitæ eius*. D. verò Hieronymus non annos vniuerſæ vitæ eius adnotauit, ſed tantùm poſt paſſionem Domini aduixiſſe ſexaginta ſeptem, vel ſexaginta octo annos refert, quod cum Mellito noſtro non pugnat, poterat enim ferè tricenarius in paſſione Domini ad Traianum vſque ætatem producere, neque annos nonaginta ſeptem, aut nouem excedere.

Dominica reſurrectionis meæ die venies ad me &c. Hęc non ita intelligenda eſſe exiſtimarem, vt ipſa Paſchalis reſurrectionis Domini dies indicaretur. Nulla enim in noſtro, vel antiquo alio martyrologio ſignatur D. Ioannis memoria, quę Paſchali tempori aptari poſſit, ſed prorſus Dominica aliqua oſtenditur dies, in qua ex antiquo Eccleſiæ more, Sanctæ reſurrectionis celebraretur recordatio. Ita ex Ireneo in libro de Paſchate probat Iuſtinus martyr, ſeu potius vetuſtus aliquis ſcriptor Iuſtino recentior in reſponſione quæſtionis 115. ad Orthodoxos, cum ob Dominicæ Reſurrectionis memoriam, ieiunium, & genuum flexionem qualibet die Dominica vetari orthodoxis docet, quemadmodum etiam apud Tertullianum legitur de Cor. milit. cap. 4. Mellitum verò ita intelligi debere, quæ ſequuntur probant, cum ſine vlla Dominicæ reſurrectionis nota Ioannis Aſſumptionem his verbis narrare pergit. *Veniente itaque die Dominica conuenit vniuerſa multitudo &c.*

A primo pullorum cantu agens myſteria &c. Primis Eccleſiæ tẽporibus Chriſtianorum myſteria noctu celebrari conſueuiſſe, idem Tertullianus eodem loco teſtis eſt, qui eadem myſteria vocat, *Euchariſtia Sacramentum antelucanis cœtibus*, & rurſus de nocturnis fidelium vigilijs ex Plinio meminit in Apologetico. Quod enim hora tertia Miſſam celebrari inſtitutum ſit à S. Theleſphoro Papa, vt aliqui exiſtimant, vix cum antiquis conſonat, & recentiorem inſtitutionem ſapere docti animaduertunt.

Fratres, & conſerui mei &c. Quantum diſtet, quæ ſequitur ad Deum oratio, ab illa, quam inducit Abdias vnuſquiſque Iudex eſſe poteſt, quod ea Leucium Manichęum omnino ſapiat, hæc catholicis auribus ſuauiſſimè inſonare poſſit. Quinimmo ex his, quæ apud Petrum Damiani Cardinalem ſerm. 2. de S. Ioan. Apoſtol. fragmentis Hiſtoriæ Ioannis leguntur, facile quiſque ſibi ſuadebit ex Mellito deſumpta

ptã eſſe, & verbis nonnihil in elegantiora mutatis à S. Doctore probatam. Subdere hic autem pro Coronide libet S. Cardinalis argumentum, quo ſupra vſi ſumus, ſcriptores nempe omnes, qui non inuentas Ioannis reliquias mirantur, pro eiuſdem Aſſumptione interpretari debere, *Si enim* (inquit) *Beatiſſimi Virgines iſti videlicet Ioannes, & Maria nullatenus ſurrexiſſent, cur in eorum tumulo ſepulta cadauera non iacerent, cum ſcilicet Beatorum Petri, & Pauli, cæterorumque Apoſtolorum, & Martyrum ſuis quique noſcantur mauſoleis tumulata.*

Si quis verò putauerit hiſtoriam hanc Apocripham eſſe, quia D. Auguſtinus tract. 124. in Ioannis cap. 21. defoſſionem ſepulcri, viuente, ac præſente Ioanne, peractam in Apocrlphis ſcripturis inueniri ſcripſerit, animaduertat primùm, quod ex alijs cauſis Apocripha hiſtoria illa eſſe poterat, quam viderat D. Auguſtinus, nec ideo quicquid in ea contineretur Apocriphum ſtatim eſſe, nam & in Prochoro, & in Abdia, qui à doctis reijciuntur, aliqua veritati conſona etiam continere ijdem eruditi ſcriptores fatentur, deinde recogitet, quòd D. Hieronymus viuum Ioannem in Sepulcro deſcendiſſe, tamquam veritati accomodatum ſuſceperit, ita vt ex hoc capite Melliti hiſtoria inter Apocripha reponi non debeat. Vtriuſque autem Sancti Doctoris verba referre libet; nequis ſtatim reijciendum Mellitum eſſe conſentiat. Sanctus ergo Auguſtinus eorum refellens opinionem, qui pulueris ebullitionem è Ioannis ſepulcro in argumentum, quod ipſe ſub terra cubaret, adducebant, hæc ſubdit. *Quem* (puta Ioannem) *tradunt etiam quod in quibuſdam ſcripturis, quamuis Apocriphis reperitur, quando ſibi fieri iuſſit ſepulcrum incolumen fuiſſe præſentem, eoque effoſſo, ac diligentiſſimè præparato, ibi ſe tanquam in lectulo collocaſſe, ſtatimque eum eſſe defunctum.* Non enim Sanctus Auguſtinus ſcripturam illam, quantumuis Apocripham exiſtimaret, deridet, ſed illos, qui putabant ex flatu non defuncti, ſed dormientis puluerem impelli. Sanctus verò Hieronymus ex noſtra, aut conſimili hiſtoria, quam non Apocripham, ſed ſinceriorem putauit in ſuam præfationẽ ad Euangelium Ioannis, modum obdormitionis eiuſdem transferens, his verbis non ſibi diſplicuiſſe teſtatur. *Et hic eſt Ioannes, qui ſciens ſuperueniſſe diem receſſus ſui conuocatis diſcipulis ſuis in Epheſo per multa ſignorum experimenta promens Chriſtum deſcẽdens in defoſſum ſepulturæ ſuæ locum, factâ oratione poſitus eſt ad Patres ſuos, tam extraneus à dolore mortis, quam à corruptione carnis inuenitur alienus*; Quod etiam repetit præfatione in Apocalipſim, quæ ambo cum D. Hieronymo paſſim in vulgatis Bibliorum editionibus aſcribantur, & tam Euangelio, quam Apocalypſi præfixæ gloſſis etiam à non vulgaris notæ ſcriptoribus illuſtrentur, non eſt cur reijci facile debeant, ſiue Hieronymi re vera ſint, ſiue alterius grauis, & magni ponderis in Eccleſia ſcriptoris.

Ignoſcat autem mihi præcipua veneratione dilectum Domini diſcipulum recolenti humaniſſimus lector, ſi tam aſſertæ eiuſdem Aſſumptioni, quam Melliti idem docentis hiſtoriæ, aliam hic coronidem ex grauiſſimo ſcriptore attexere non erubeſcam, omnia enim, quæ tanti Apoſtoli decus augere quoquo modo poſſent, ſilere piaculum ducerem. Grauiſſimus profectò auctor eſt S. Ephræm Syrus non vtique Diaconus ille Edeſſanus vetuſtior, ſed qui Theopolitanus Patriarca pro Chalcedonenſi Concilio ſupra quartum ſæculum pugnauit, ac plura apud Photium in compendium redacta ſcripſit, & præcipuè librum de Sacris Antiochiæ legibus reliquit. In hoc opere oratione ſecunda explicans verba illa ad Corinthios. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem*, non modo Ioannis immortalitatem, ſeu potius Aſſumptionem profitetur, ſed argumenta eorum neruoſè diluit, qui vel ex Euangelio ipſius Ioannis, vel Euſebio, alijſque mortuum, vt cæteros homines eſſe ſcripſerunt, & inſuper cum Mellito in ſepulturæ modo, ac prodigijs

Digitized by Google

digijs maximopere conſentit. Verba quamquam longiora ex Andreæ Schoti interpretatione adducere libet, vt apud Photium proſtant in Bibliotheca n.229. *Teſtatur id Enoch, Elias, & Ioannes tonitrui filius, adhuc in corpore agentes. Hos enim vt initia totius conditionis noſtræ conditor arripiens omnibus oſtendit, vt niſi Adam peccauiſſet adhuc viueret, niſi quod longam vitam agentes guſtant aliquando mortem etiam ſi in momento oculi. Vide eorum fidem vt è tribus generationibus adducantur, ante legem latam fuit Enoch, poſt legem Elias, tempore gratiæ Decus diſcipulorum. Quare ſi Adam non peccaſſet, cum his incorruptibilis vixiſſet, virginem autem Ioannem ſic ſupereſſe, vt poſtulaſti, vt Enoch, & Eliam traditione habemus, & quod in Euangelio habetur in hunc ſenſum trahitur. Dixit Chriſtus qua morte eſſet moriturus Petrus, & interrogans his auditis de Ioanne Euangeliſta: Patet itaque hunc nihil aliud, quam de morte illius quæſiſſe. Hic autem quid? Nihil aliud de ipſo ex Saluatore audiuit, aliò reſponſionem detorſit, tanquam deſpiciens, & nihili eum faciens doctoris de ipſo prophetiam, & Petri interrogatione de morte interrogantis, an Ioannes eſſet moriturus, & reſpondente Domino, ſi eum volo manere donec veniam quid ad te? Quomodo non illum manſurum in hunc vſque diem veritas prædicit. Quamobrem B. Cyrillus illud ſequere me, de morte Petri dixiſſe Chriſtum accipit. Illud autem exiuit ſermo inter fratres, quia diſcipulus ipſe non moritur, & quæ ſequuntur, non modò nihil pugnat, ſed & conſonat: non enim quis immortalem dixerit, ſed manere cum Enoch, & Elia, vſque ad ſecundum Domini aduentum, quod & Diſcipulus iſte confirmat. Et non dixit ei Ieſus non moritur, ſed ſi eum volo manere donec veniam quid ad te? Et apparet quod immortalem eſſe negauit, manere verò donec veniat confirmauit. Si verò Euſebius Eccleſiaſticæ ſcriptor hiſtoriæ, & tempora, quibus vixit, numerauit, ad vſque Traiani tempora peruenit, nihil prohibet etiam ſi dicat. Hoc vnuſquiſque mente percipiat, tanquam tempora Enoch oſtendat, & quot annos vixerit ſacræ literæ clarè oſtendunt. Sed non propterea quis iuſtus tranſlationem cum corpore inficiabitur. Huic ſententiæ conſentiunt actiones dilecti Ioannis, & vita, quas pauci narrant. Cùm in aliquo loco, vt aiunt, illius monitu poſitus eſſet, quæſitus mox inuentus non eſt, ſed diffundens ſanctimoniam è loco, quo breui tempore continebatur, à quo tanquam ſanctitatis fonte Sacrum vnguentum hauſimus.*

Ex his omnibus patere arbitror Ioannis Apoſtoli Aſſumptionem in noſtro Martyrologio ſignatam, inter noua, vel Apocripha reijciendam non eſſe, & ex tam multis doctis, vetuſtiſque ſcriptoribus, pijsſimæ asſertioni non leue pondus ineſſe, & cui inter Sanctos viros recentiores aſſenſum præbeant, D. Thomas in 4. diſt. 43. art. 3. q. 1. in 2. art. & in opuſc. de Symbolo Apoſtolorum art. 3. & lect. 5. in cap. 21. Ioann. S. Vincentius Ferrerius in ſerm. de S. Ioanne. S. Thomas Villanouanus in concione de S. Ioanne. Albertus Magnus in feſto S. Ioannis q. 2. cum alijs pluribus.

Eadem

Eadem die VI. Kal. Ianuarij

Ordinatio Sancti Iacobi Apoſtoli.

IDEM hìc eſſe puto ordinationem, ac Cathedrę feſtum alibì nuncupatum, vel natalem Epiſcopi, vt vocat Sanctus Ambroſius, & paſſim in Martyrologijs legitur. Celebris adeò fuit apud antiquos Iacobi cognomento Iuſti, ſiuè fratris Domini in Epiſcopum Hieroſolymitanum ab Apoſtolis ordinatio, vt præcipuè Feſtiuitatis nota ſignaretur, etiam in Occidentali Eccleſia. Ad Orienralem celebritatem videtur D. Ioannes Chryſoſtomus reſpicere, dum hom. de duodecim Apoſtolis inquit. *Iacobi Cathedram Iudæa honorat.* Ab hac eadem die non longè, Dominica ſcilicet ante, vel poſt Chriſti natalem Græci memoriam Iacobi venerabantur vna cum Dauide Rege, ac Ioſephi Domini nutricio. Ex veteri pariter inſtituto hanc eandem Iacobi ordinationem ab Eccleſia Mediolanenſi celebrari notat Galeſinus ex antiquiſſimis illius Eccleſiæ Breuiarijs, non quidem 6. ſed 4. kal. Ianuarij ob aliorum ſcilicet Sanctorum feſtiua ſolemnia, quæ Ambroſiano ritu in eadem die coincidebant; 6. tamen Kal. Ianuarij in Carthuſiano Colonienſi codice ſignatam vidit ad Adonem Moſander his verbis. *Item ipſa die ordinatio Sancti Iacobi fratris Domini, qui ab Apoſtolis primus ex Iudæis Hieroſolymis eſt ordinatus Epiſcopus, & in medio Paſcha martyrio coronatus.* Indiculus verò Bollandi ad hanc diem non ordinationem, ſed natalem Sancti Iacobi fratris Domini ſignat æque, ac Ioannis Euangeliſtæ, facile quia natalem vſurpauit pro feſto die ingreſsus ad Epiſcopalem Cathedram, vt Eccleſiaſtici aliqui ſcriptores vocare conſueuerũt, & hãc ipſam diem Ioanni Apoſtolo dicatam Epheſini Epiſcopatus ordinationem exiſtimarunt, eo magis, quòd ſtatim addidere, 8. Kal. Iulij Natalis dormitionis Sancti Ioannis Euangeliſtæ in Epheſo. Vtcumque ſit, non alij, quàm Iacobo Domini fratri aſcribendam putaui, cum eundem ordinatum præcipuum Epiſcopum ex Hegeſippo, & Clemẽte Alexandrino apud Euſebium, & D. Hieronymum manifeſtè appareat, qui tanti viri laudes, ac Martyrium proſequuntur. Euodius antiquiſſimus apud Nicephorum, in Epiſtola lumen vocata, ſcriptum reliquit, quòd in domo Ioannis Euangeliſtæ *Iacobum Iuſtum primum Hieroſolymorum Epiſcopum Apoſtoli ſuffragijs ſuis deſignarunt.* Clemens verò Alexandrinus, Petrum, Iacobum, & Ioannem, poſt ſeruatoris ad Cœlos aſcenſum, cum eſſent à Domino ſummum dignitatis gradum adepti non de gloria, & honore contendiſſe, ſed vno conſenſu Iacobum Iuſtum Hieroſolymorum Epiſcopum deſignaſſe, quod D. Hieronymus confirmat in Catalogo. *Statim poſt paſſionem Domini Hieroſolymorum Epiſcopus ab Apoſtolis ordinatus.* Chryſoſtomus Petrum habet Apoſtolorum Ducem ſedem Hieroſolymis Iacobo tribuiſſe his verbis. *Quod ſi quis percontaret quomodo igitur Iacobus ſedem Hieroſolymis acceperit, reſponderem hunc Petrum totius Orbis Magiſtrum præpoſuiſſe*; ſunt tamen, qui à Domino immediatè Epiſcopale munus ſuſcepiſſe velint. Ita Clemens Romanus quiſquis ille fuerit lib. 8. Conſtit. Apoſtolicarum inquit. *Ab ipſo Domino, & ab Apoſtolis creatus*, ita & Gregorius Turonenſis ab ipſo Domino noſtro Ieſu Chriſto Epiſcopum ordinatum fuiſſe teſtatur, ſed præcipuè vetuſtior, & maioris ponderis in hiſtoria Euſebius lib. 7. cap. 14. Iacobum dicit *à Seruatore, & cæteris eius Apoſtolis* in Epiſcopum

copum

copum delectum in ea fortaſſe Domini apparitione, quam deſcribit ex Euangelio Hæbreorum Sanctus Hieronymus, vel in ea, cuius ſeiunctim D.Paulus meminit, vt ſupra in Iacobo diximus, & adnotamus vj. Cal. Ianuarij. Quamquam verò extra numerum duodenarium Apoſtolorum Iacobus Epiſcopus eſſet, non tamen inter Apoſtolos minoris famę numerabatur. Nam Hegeſippus memoriæ prodidit, Eccleſię adminiſtrationem vnam cum Apoſtolis ſuſcepiſſe. Clemens verò Alexandrinus apud Euſebium auctor eſt lib. 7. Hypotypoſeon, *quod Iacobo Iuſto, Ioanni, & Petro Dominus poſt Aſcenſionem ſuam ſingularem quandam impertijt cognitionem, quam illi reliquis Apoſtolis tradiderunt, reliqui autem Apoſtoli ſeptuaginta Diſcipulis*, ſed quod maius eſt, D.Paulus eundem Eccleſiæ columnam appellare non dubitauit. Ab eius laudibus tanquam apud Euſebiũ, ac Hieronymum decantatis ſuperſedimus, hoc tantùm adnotaſſe contenti, quod non modo ab Eccleſia ipſius in Epiſcopum ordinatio, ſiue ſpiritualis ipſius cathedra, ſed etiam materialis, magna veneratione proſequebatur, quod ita pariter teſtatum reliquit Euſebius Hiſt. lib. 7. c. 14. *Iacobi Apoſtoli cathedram, qui primus erat ad Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Epiſcopatum à Seruatore, & cæteris eius Apoſtolis delectus, quemque fratrem Chriſti nuncupatum Diuina perhibent eloquia, ad iſtud tempus ſeruatam, Epiſcopi, qui illic ordine ſucceſſerunt, pro magno æſtimãt.* Ita de Marci Euangeliſtæ cathedra Alexandriæ obſeruatum adducimus ad diem 23. Septembris, ſed de omnium ferè Apoſtolorum ſedilibus idem etiam teſtatur Tertullianus de Præſcript. cap. 36. & contra Rigaltium rectè animaduertit erudiriſſimus Valeſius ad Euſebium p. 318. Adoloſcentem in Dominicæ Paſſionis tempore fuiſſe Iacobum, ſunt qui putent apud Eliam Cretenſem in orat. xj. Nanzianzeni aduerſus Arianos, quòd illum eundem exiſtiment, qui relicta Sindone nudus à militibus aufugit. At cum Ioannem eundem potius putent plures, ac grauiores ſcriptores, & Iacobus ab Apoſtolis, vel à Chriſto Domino Epiſcopus Hieroſolymitanus ſtatim poſt Paſſionem fuerit ordinatus, tantiſque virtutibus præditus, quantis illi tribuit Hegeſippus, prouectæ potius ętatis virum à ſcriptoribus, quàm adoleſcentem pingi exiſtimarem. Huic ſententiæ conſonat Ioannes Archiepiſcopus Nicenus de Feſto die Natali, dum Iacobum Domini fratrem natu maiorem deſignat, vt pote, *qui venerat Bethleem cum in ea Dominus natus eſt*.

XII. * . . . Ianuarij

* Kalend.

Natalis Sancti Thomæ Apoſtoli.

SVPPLENDVM eſſe incurioſi librarij vitium, appoſita Kalendarum nota, ita apertum eſt, vt rationem reddere non expediat. Translationis tamen feſtum hunc diem fuiſſe, quæ diffuſius infra in Martyrologio ſignantur, planè ita demonſtrant. XII. Kal. Ianuarij. *In Meſopotamia Ciuitate Edeſſa translatio corporis Sancti Thomæ Apoſtoli, qui translatus eſt ex India*. Noticia verò apud Bollandum eadem die paſſum in India eſſe ita Thomam docet. *XII. Kal. Ianuarij Sancti Thomæ Apoſtoli in India*, & ſeiunctim V. kal. Iulij celebrandam eſſe tranſlationem, *& translatio corporis eius in Edeſſa V. Kal. Iulij*, qua etiam die ita tranſlatum repetit Martyrologium noſtrum, *In edeſſa Meſopotamiæ*

T *translatio*

tranſlatio corporis Sancti Thomæ Apoſtoli, qui paſſus eſt in India, & iterum V. kal. Ianuarij, *& in Edeſſa tranſlatio Sancti Corporis Thomæ Apoſtoli*. Cum Noticia Bollandi conuenit Romanum Martyrologium, quod Paſſionem recolit die 21. Decembris, tranſlationem verò die 3. Iulij. Cum eodem conſentiunt Beda, Vſuardus, Ado, & antiquum Fronti kalendarium; Noſtrum verò Hagiologium, ſeu Paſſionale præter antedictas tranſlationes Natalem Sancti Thomæ Apoſtoli ſignat 3. Nonas Iunij, & depoſitionem V. Idus Februarij, in quarum dierum alterutra, ſi ea vera eſſent, Paſſio eius foret celebranda. Quinto menſe feſtum peragi in India teſtatur Gregorius Turonenſis, vbì ad ſepulcrum Thomæ prodigia quædam proſequitur. Verùm ex Euſebio ſupra monuimus apoſtolorum quorumcunque acta incerta eſſe, & ex ipſis antiquioribus ſæculis ab Hæreticis deprauata. Thomas Diſcipulus Manichæi præter Leucium, ſiuè Lucium, de quo ſupra egimus, non dum ſilentibus Eccleſiæ perſecutionibus acta Sancti Thomæ deturpauit, & vt magis confunderet, ille fuit, qui à Manete Pſeudo-Apoſtolus ad Indiam peruerſis dogmatibus inficiendam miſſus eſt. Nil tamen certius apud Sanctos Patres inuenio, quam D. Thomam Indis Euangelium vulgaſſe. Thomæ Indiam in ſortem prædicationis aſcribit Nanzianzenus oratione xi. aduerſus Arianos. *Thomæ India patuit*, inquit Ambroſius in pſ. 45. *Cum Thoma in India* Chriſtus Dominus erat Hieronymo epiſt. 148. & apud Indos conſummaſſe Martyrium habet S. Gaudentius Brixienſis in ſerm. de dedicatione Eccleſiæ, ſi tamen eiuſdem genuinus eſt. Ita, & Menologium Baſilij Imperatoris ad pridie Non. Octobris Sancti Thomę agonem interprete Petro Archudio recenſet. *Poſt Domini Ieſu Chriſti Aſſumptionem eum Apoſtolorum ſinguli in eam, quæ ſorte venerat, regionem profecti docerent, obtigit & Thomæ Indorum regio, vbi Chriſtum prædicans cum ad fidem Regis vxorem, & filium conuertiſſet, defertur ad regem, qui Thomam in carcerem cum alijs vinctis iuſſit detrudi, corruptis autem pecunia militibus Regis filius cum Matre, atque alijs non paucis, carcerem ingreſſi baptizati ſunt. Cum autem idoneum tempus viſum eſt, lecti fuere ex his Presbyteri, & Diaconi, quos vbì reſciuit Rex in Chriſti nomine docere, iratus eductum de carcere Apoſtolum, & militibus traditum iuſſit occidi, quem abductum in montem lancea tranſuerberarunt.* Preſſius tamen in Vrbe Calamina Indiæ triumphaſſe, ita habet Hippolytus. *Abietina lancea quatuor ſui corpibus partibus confoſſus eſt Calaminæ, quæ Vrbs eſt Indiæ, ibique ſepelitur.* Anonymus item apud Oecumenium. *Thomas Apoſtolus veluti maiorum traditio complectitur, Parthis, ac Medis, Perſis, & Germanis, Hircanis, & Bactris Chriſti prædicauit Euangelium. Obdormiuit autem Ciuitate Calamina Indiæ.* Ridiculum eſt, quod aliqui Calaminam inde dictam aſſerunt, quòd calamo D. Thomas confoſſus ſi, ex Apocripho Dorothæo fortaſſe extorquentes, dum ait, *Obdormiuit autem Calamina Ciuitate Indiæ, calamo, quam lanceam vocant occiſus, vbi & honorificè ſepultus* Hagiologium penes me vetuſtius, non lanceis transfoſſum, ſed ab Idolorum Pontifice in Solis delubro gladio tranſfoſſum habet XII. kal. Ianuarias. At quia in pluribus cum fabuloſo Abdia conſentit, & ab Eccleſia diſſentit, quæ Calaminæ telis confoſſum, ac martyrio coronatum legit, illud hìc exhibere tanquã Apocriphum prætermiſi. Quòd autem cum Hippolyto, & Anonymo etiam Eccleſia doceat D. Thomam poſt acceptum ſpiritum Sanctum in multas Prouincias profectum, Parthis, Medis, Perſis, Hircanis, & Bactris Chriſtianæ Fidei, & vitæ præcepta tradidiſſe, & cum adductis Patribus Indiam non recenſeat pugnare non exiſtimo; Nam antiqui Patres ſub Indiæ nomine, non Regionem, quæ propriè India diceretur, ſed quoſcumque longinquos

populos

populos præcipuè Æthiopes, Parthoſque conterminos, Indos vocare conſueuerunt, vt ad Epiphanium adnotauit etiam Petauius; vndè ad Parthos præcipuè miſſum D.Thomam habet Origines lib.3. in Gen. apud Euſebium lib.3. cap.1., ſicuti, & Rufinus, & Theodoretus plures gentes enumerant, quibus Euangelij lumen attulerit. Chryſoſtomus Æthiopes habet, & homil. in Sanctos duodecim Apoſtolos inquit. *Thomas baptiſmate Æthiopes dealbat*; Perſidem Chriſto à Thoma ſubiectam canit Fortunatus carm.1. lib.5.

Bellica Perſidis Thomæ ſubiecta vigori,
Fortior efficitur victa Tiara Deo.

Sophronius, aut quiſquis è Græcis Elogia quædam ad Hieronymum addidit, præter gentes, quas Anonymus apud Oecumenium habet, Parthos, Medos, Perſas, Germanos, Hircanos, & Bactros, Magis etiã prædicaſſe habet, putatq; Baronius doctiſſimus ad ann. 49. num. 33. Sophronium in eundem errorem, ſeu fabulam lapſum eſſe, cum Auctore operis imperfecti ſub Chryſoſtomi nomine hom. 2. in Matth., vt S.Thomas tres illos Magos, qui Chriſtum in Præſepe venerati ſunt, Baptiſmo initiatos ſecum duxerit in Euangelicam meſſem. At Magi, ſeu, vt Anonymus habet Margi, Populi ſunt Mediæ apud Stephanum de Vrbibus, & Herodotum in Clio, & manifeſtè ibi Sophronius, non de tribus Magis, ſed de Populo aliquo loquitur. Ab his, qui præter Indos alias gentes numerant ſub generali nomine multarum Prouinciarum non abhorret Eccleſia, & ſub vniuerſali Barbarorum nomine collegit etiam Chryſoſtomus, dum inquit, *Barbari Thomam honore afficiunt*, Menologium verò Græcorum Sirleti ad diem 6. Octobris hęc habet *Natalis Sancti glorioſi Apoſtoli Thomæ. Hic cum Medis, Parthis, Perſis, & Indis Dei Verbum prædicaſſet in cuſtodiam inijcitur à Rege Smidæo, propterea quòd eius opera crediderant, & baptizati fuerant Vazanes filius, & vxor nomine Tertia, & Migdonia, & Narie. Quapropter quinque militibus traditur, qui ad montem quendam ductum vulnerauerunt.* Obſcurum autem eſt, quomodo ad Vrbem Syriæ, ſiue Meſopotamiæ Edeſſam ex India corpus tranſlatum ſit. Raptum à quibuſdam de fratribus, vel eodem Martyrij tempore, vel paulo poſt habet Abdias, veriſimilia tamen magis M. S. noſtrum Hagiologium, nempè Edeſſanos ab Imperatore Alexandro conciuis ſui Thomę ſacrum pignus ab Indorum Regulis obtinuiſſe, ex quo, vel conſimili fonte exiſtimarem hauſiſse Galeſinum ad V.kal.Februarij, dum Thomam in Vrbe Edeſſa natum affirmat, equidem Edeſſæ antiquitùs D.Thomę ſepulcrum, tanta veneratione proſequebantur, quanta Romæ Petri, & Pauli recolebantur trophęa. Loci Sanctitatem celebrarunt Chryſoſtomus, Ruffinus, Sozomenus, & Socrates. Hinc fortaſse, vt plures feſti dies in peregrinorum commodum iterarentur, pręter verum Paſſionis diem plura etiam tranſlationis ſolemnia addi potuerunt, vt puta quando Calamina Edeſſam Sacrum Corpus tranſpoſitum eſt, & quando à minori Templo in ornatiſſimum, totoque Orbe celeberrimum repoſitum fuit. De tranſlatione illa hìc agi, quando vaſtata Edeſsa Chium, & indè Ortonam ſacra Lypſana delata fuerunt, nequaquam exiſtimarem, quamquam eius meminerit Romanum Martyrologium; ſunt enim recentiora hęc, quàm in vetuſtiori Sanctorum Nomenclatore adnotari potuerint. Equidem ſi qua fides Hagiologij mei, iam dictę m. ſ. narrationi pręſtanda eſset, inter D.Thomę natales adnotari potius potuiſset Epiſcopalis per eundem Apoſtolum ſedis erectio in Ciuitate Mandropoli, quæ Geographis Phrygię eſt, & in qua, dum præter nauigaret ad Indos, plures per Baptiſmum filios genuiſse narratur. Integram hìc exhibere hiſtoriam non libuit, quòd in pluribus cum Abdia coincidat, & nonnulla in coniugij deteſtationem conti-

neat, quæ Manichęi errores adhuc redolent. Quia tamen poſſunt inter Apocripha etiam ſinceriora latere, quęcumque ad Mandrinopolis Sedem, & translationem ex India Edeſſam ſpectare vidi, & alibì obſeruare non licuit, ad calcem notationis apponere placuit, dum interim animaduertere neceſſe eſt, quocumque modo Edeſſam ex Indis S. Thomę corpus tranſlatum fuerit, ipſius tantùm portionem fuiſſe, cum Maffeus lib.8. & alij in hiſtorijs Indicis teſtes ſint, in diruta Vrbe Calamina, ſeu incolarum lingua Meliapor in Coramandelio regno ſub Ioanne Tertio Rege Luſitanię, Sancti Thomę corpus inuentum cum lanceę cuſpide, Viatoris baculi portione, & Vaſe fictili, idemq; biennio poſt Goam in D. Tomę Templum fuiſse tranſlatum. Si quis autem, quę ibi de Actis Sancti Thomæ ex Indorum traditione narrantur, ſcire cupiat, adeat Maffei librum ſecundum, & duodecimum, vbi miraculo confirmatum inueniet diem Thomę Sacrum, quem Occidentalis Eccleſia in eiuſdem memoriam conſecrauit, nempè XII. kal. Ianuarij. In Ciuitate Malipurem paſsum eſse D. Thomam habet Oſorius lib. 3. Hiſt. vbi de prodigioſo Crucis ſigno, dum haſta transfigebatur, eius cruore formato meminit, verbiſq; antiquioribus in eo impreſſis refert per compendia D. Thomæ vitã eiuſque ſub Segamo Rege Paſſionẽ contineri. In Inſula Paliacatte, quæ in magno Regno Coromandel computatur, Vrbem vetuſtam eſſe, ſed dirutam, vbi Corpus D. Thomæ à Chriſtianis Iacobitis ſub cuſtodia conſeruetur, narrat Theuetus Coſm. lib. xj. & ex vetuſto lapide apud Sinenſes, atque Breuiario codice Chaldaico, quæcumque D. Thomas apud Indos, Ethiopes, & Perſas pro fide egerit contineri teſtantur Semedus, & Trigaultius nuperi rerum Sinenſium ſcriptores, & Martinus Martinius adhuc viuens, ac iterum ex Europa in Regnũ Sinarum redux meminit in Atlante Sinenſi apud Blauium T. 6.

Igitur quæ in antiquo noſtro Codice de Mandrinopolitanę Catedræ per D. Thomam erectione proſtãt hæc ſunt. Andrinopolim legit Ordericus Vitalis lib. 2. Hiſt. Eccl. *Poſt ſeptimum diem quo Cæſarea Paleſtinæ ſoluit, eum præpoſito familiæ Regis Indorum nomine Abbanes tenuerunt ambo Ciuitatem Mandropolim, vbi Rex Ciuitatis nuptias filiæ celebraret, in quarum conuiuio in Cœlum fixis oculis orans à Pincerna increpatus, & alapa percuſſus Apoſtolus miraculo allata per canem percuſſoris manus agnitus, ab Hebræa puella coactus eſt benedicere filiæ Regis, eiuſque ſponſo, qui ambo per benedictionem fidei Chriſtianæ etiã agnitionem acquirentes ſacro Baptiſmate meruerunt ab Apoſtolo perfundi, qui inde ſoluit in Indiam.* His ita diffuſiùs narratis, & interpoſitis prodigijs de Mandropolis Epiſcopali ſede ſequentia ſubdit.

Poſt non multum verò temporis miſit (Thomas ſcilicet *) vnum ex diſcipulis ſuis, quem Presbiterum ordinans, ita conſtituit, vt in eadem Ciuitate conſiſtens ordinaret Eccleſiam. In qua multus eſt Deo populus acquiſitus, & eſt ibi ſedes S. Thomæ Apoſtoli vſque in hodieraum diem. Ipſe autem Dionyſius nomine Epiſcopus factus eſt, ſponſamque ſuam Pelagiam nomine conſecrauit, quæ poſt obitum eius duplex martyrium tenuit, vnum quia habere contempſit, alterum quia ſacrificare Idolis noluit, atque his duabus ex cauſis ſententiam decollationis accepit, & ſuper eius tumulum Græcis ſermonibus, & literis ita ſcriptum eſt. In hoc tumulo requieſcit ſponſa Dionyſij Epiſcopi filia S. Thomæ Apoſtoli.*

De martyrio verò eiuſdem Apoſtoli narrat, eum Indiam ſuperiorem ſupergreſſum prodigiorum frequentia, ac prædicationis efficacia plures Domino acquiſiuiſſe, inter quos Treptiam vxorem Regis Aſmedei ad fidem conuertit, vnde iram Regis incurrit. Coniectus proinde in vincula, ac ſuper ignitas lances progredi coactus, tandem ad templum Solis, vt adoraret, iuſſu Regis perducitur, ſed ad nu-

tum

tum Apoſtoli, colliquato per Dæmonem ſimulacro, Pontificum iras, & Apoſtoli palmam non minus, ac Edeſſanam tranſlationem, his verbis ab Abdia diuerſus depingit.

Dicit ei Rex, modo te faciam interficere ſi non adoraueris, & ſacrificaueris Deo Soli. Dixit ei Apoſtolus. Ecce adoro, ſed non Idolum, & adoro, ſed non ſimulacrum. Adoro autem Dominum meum Ieſum Chriſtum in cuius nomine impero tibi Dæmon, qui in iſto ſimulacro lates, vt nullum hominum lædas, metallum ſimulacri comminuas. Statim autem quaſi cera iuxta ignem poſita liquefactum Idolum reſolutum eſt. Tunc omnes Sacerdotes mugitum leuauerunt. Pontifex autem templi eleuans gladium tranſuerberabit Apoſtolum dicens, ego autem vindico iniurias Domini mei. Rex autem cum Caritio ..... facta eſt autem diſſenſio, maior enim pars populi pro Apoſtolo clamabat, ita vt ipſum Pontificem, qui eum percuſſerat quæreret, vt viuus incenderetur. Corpus autem Apoſtoli cum honore Apoſtolico, cum laudibus, & hymnis tranſtulerunt de Eccleſia condientes aromatibus pretioſis, & fiebant ſigna magna, & prodigia in loco vbi poſitus erat. Nam & Dæmonioſi liberantur, & omnes ægritudines curabantur. Denique ſupplicantes Syri Alexandro Imperatori Romano veniẽti vincitori de Perſidis prælio à Xerſe Rege deuicto impetrarunt hoc, vt mitteret ad Regulos Indorum vt redderent defunctum Ciuibus. Sicque factum eſt, vt tranſlatum eſſet de India corpus Apoſtoli, & poſitum in Ciuitate Edeſſa in loculo argenteo, quod pendet ex catenis argenteis, in qua Ciuitate nullus hæreticus poteſt viuere, nullus Iudæus, nullus Idolorum cultor. Sed nec Barbari aliquando eam inuadere potuerunt orationibus Sãcti Thomæ Apoſtoli, ſiue Didimi, qui latus Domini palpans dixit. Tu es Deus meus, & Dominus meus cui &c. Martyrizatus eſt autem B. Thomas Apoſtolus in India prouincia xij. Kal. Ianuarias, Regnante vero Domino noſtro, &c.

Hæc ad annum Chriſti 236. n. v. ſe vidiſſe fatetur Baronius, ſed quòd abſque antiquorum teſtimonio tradita putauerit, non magni fecit. Noſtrum equidem Hagiologium ante quingentos annos ſcriptum eſſe characteris inſpectione tantùm affirmare cuique licebit. Alexander profectò in Chriſtianos iniquo animo non fuit, vt ex Lampridio colligitur, & in pluribus etiam fauit. Oſrhoenos verò, ſiue Edeſſenos illi ingentem ſagittariorum vim contra Germanos dediſſe tradit Herodianus lib. 6. p. 584. vt de illis facile benemereri poſſet, cum pręſertim de Artaſerſe Perſarum Rege victor, & triumphans Romam redierit, vt auctor eſt Lampridius, quamquam Herodianus Alexandrum de Perſarum Bello, non niſi ignominiosè reducem narret. Quę tamen in fragmento hiſtoriæ relato narrãtur de Artaxerſe, & Perſarum Victore Alexandro, cum Lampridio alijſque hiſtoricis non pugnãt, vt hinc falſi redargui facile non poſſint. Thomam Apoſtolum dictum fuiſſe Dydimum, Lebæum, ſiue Corculum apertè conſtat ex Euangelica hiſtoria. An verò Iudas dictus fuerit, vt ex Edeſſeno fragmentò habet Euſebius lib. 1. Hiſt. c. 13. ea videnda ſunt, quæ infra in exercitatione de Iuda Zelote Apoſtolo adducimus.

Kal.

Kal. Madij

Natalis Philippi, & Iacobi Apoſtoli.

INDICVLVS, ſeu Noticia Apoſtolorum apud Bollandum cum Iacobi ſileat memoriam, de Philippo agit. *Kal. Maij Natalis S. Philippi Apoſtoli, in Ciuitate Hieropoli Prouinciæ Aſiæ.* Librarij vitium, qui noſtrum Martyrologium deſcripſit, hìc fateri expedit, quòd contra omnium fidem non in Aſia, ſed in Africa, & Hieròpoli, quæ Ciuitas Aſiæ eſt, paſſum eſſe Philippum bis repetat; & in Elēcho *Kal. Maij. In Africa Ierapoli, natalis S. Philippi Apoſtoli, & in laterculo Kal. Maij In Africa Ierapoli Sanctorum Philippi, & Iacobi.* At excuſari facilè poſſet à lapſu, breuiori enim charactere, dum ſcriptum inuenit in A'S quod in Aſia ſignificat, legit in AF, quod in Africa vertit. Maioris ponderis vtique eſt, quod antiquiſſimi Scriptores Philippum ex duodecim Apoſtolis cum eo, qui vnus ex Septem Diaconis fuit, manifeſtè confundant; quod non video animaduertiſſe Baronium oculatiſſimum, qui mirè de filiabus Philippi inter incerta fluctuat ad annum 58. vbì variam inter Polycratem, & Hieronymum diſcrepantiam notat, deceptus verſione Chriſtophorſoni, qui Ruffinum ſequutus eſt. At ſi Polycrati ſua reſtituantur, omnia in ordinem redigentur, Polycrates equidem antiquiſſimus in allato iam Epiſtolæ fragmento apud Euſebium in verſione Chriſtoforſoni, ita habet, tum lib. 3. cap. 25. tùm lib. 5. cap. 23. *Philippum dico vnum ex ſeptem Diaconis, qui Hieropoli extremum vitæ diem obijt, & duas illius filias, quæ Virgines in extrema ſenectute occubuerunt, quarum altera vitam Spiritus Sancti afflatu piè, ſanctèque inſtitutam degens Epheſi mortem obijt.* Hìc nimia licentia Chriſtophorſonus in Græco contextu Polycratis ſenſum immutauit; non enim ex ſeptem Diaconis, ſed vtrobiq; *tōu dodeca Apoſtolon*, hoc eſt ex duodecim Apoſtolis legit, vt Suffredus Petrus etiam in adnotationibus fatetur, & nuper etiam animaduertit Valeſius in adnotat: ad librum 3. cap. 31. quinimò, & retinet conſtantiſſimè Nicephorus lib. 4. cap. 37. ſiue eius interpres his verbis. *Philippus videlicet ex duodecim Apoſtolis vnus, qui Hierapoli obdormiuit; duæque filiæ eius ad decrepitam vſque ætatem Virgines; & alia præterea filia eius in Spiritu Sancto, rurſus vita abſoluto Epheſi quieſcit.* Idem confirmat D. Hieronymus in Polycrate, dum eiuſdem epiſtolæ fragmentum ità latinum trāſtulit. *Philippum loquor de duodecim Apoſtolis, qui dormiuit Hierapoli, & duas filias eius, quæ Virgines ſenuerunt, & aliā eius filiam quæ Spiritu Sancto plena in Epheſo occubuit.* Et quamquam contra Ioluinianum non videatur concedere præter Petrum, alium fuiſſe vxoratum Apoſtolum, eo quod, *cum de vno ſcriptum ſit, ac de cæteris tacitum intelligere debemus, ſine vxoribus eos fuiſſe, de quibus nihil tale ſcriptum ſignificet.* Non tamen id abſolutè negauit vxorem aliquos ante Apoſtolatum duxiſſe, qui poſtea in Apoſtolicum officium ſegregati coniugale munus reliquerint. De pluribus equidem Apoſtolis coniugatis meminiſſe videtur S. Ignatius Martyr in Epiſtola ad Philadelphienſes, *qui Petrum, & Paulum, alioſque Apoſtolos nuptijs operam dediſſe docuit*, ſicuti expreſsè de Philippo meminit Polycrates, cuius Epiſtolæ fragmentum pluries apud Nicephorum repetitum ſemper Philippum *ex duodecim vnum* conſtantiſſimè legit. Ita & Clemens Alexandrinus lib. 3. Stromatum, & apud Euſebiū lib. 3. cap. 24. dum in eos inuehitur, qui nuptias abrogare inſtituerant, Philippum

inter

Digitized by Google

inter Apoſtolos coniugatos numerat, & filias etiam ſuas viris in matrimonium locauiſſe addit, his per interpretem verbis. *Num ſunt Apoſtolos improbaturi? Petrus enim, & Philippus liberos procreauerunt, Philippus filias viris collocauit in matrimonium.* Ne quis autem putet, vt deceptus Chriſtophorſonus exiſtimauit, tàm Polycratem, quàm & alios antiquos ſcriptores de Philippo Diacono, nõ de Apoſtolo ex duodecim eſſe loquutos, ac proinde Græcum Euſebij codicem eſſe corrigendum, præter ea, quæ dicta ſunt, audiat quid Papias Ioannis Apoſtoli diſcipulus, & ipſius Eccleſiæ Hierapolis Epiſcopus apud Nicephorum ſcriptum reliquerit lib. 3. cap. 20. *Quandoquidem autem idem Papias, alia quoque admiranda quædã in libris ſuis refert à præceſſoribus ſuis per manus ſibi tradita, agedum de eis quoque pauca dicamus; ſtatim enim Philippum eum, qui Hierapoli fuit, & filias propheti ſſas, vt antea dictum eſt, habuit vnum ex duodecim Apoſtolis, non ex ſeptem illis Diaconis, quos in Actis recenſet Lucas fuiſſe memorat, & ſe cum filiabus eius collocutum eſſe ait, vnde intellexerit, ætate ea mortuum quendam reſurrexiſſe.* Ita ex Papia Nicephorus refert, & conſimilia ex eodem Papia habet etiam Euſebius lib. 3. cap. 33. quamquam eodem lib. 3. cap. 25. ex Proclo, ſeu potius Gaij antiqui ſcriptoris diſputatione, non duas, ſed quatuor filias Prophetiſſas Philippo ita aſſignare videatur. *Poſt Hierapoli in Aſia quatuor filiæ Philippi prophetiſſæ fuerunt, ibique tùm illarum, tùm Patris ſepulcrum locatum eſt.* Sed hìc vereor ne tàm Gaius, quàm Euſebius Philippum Diaconum cum Apoſtolo ex duodecim confundant, & quatuor in Actis Apoſtolicis Philippi Diaconi filias Cæſaream incolentes, cum duabus Apoſtoli filijs Hierapoli commorantes immiſceant, & præcipuè Euſebius, qui Cæſareę, Iudea relicta, Hierapolim incoluiſſe putat filias quatuor Philippi ex ſeptem Diaconis, cuius Lucas in Apoſtolicis Actis meminerit: cum tamen ex antiquibus, & oculatis teſtibus Polycrate, & Papia diuerſiſſimæ hæ filiæ ſint è diuerſiſſimis Patribus. Hanc profectò vtriuſque Philippi confuſionem, dum vidit in tam grauibus ſcriptoribus Chriſtophorſonus, textum correxit contra Hieronymi fidem, vt ſcilicet Eccleſiaſticæ Apoſtolorum hiſtoriæ conſonum redderet. At nihil eſſe inconueniens exiſtimo, vt Philippus Apoſtolus ex duodecim filias habuerit, & pariter Philippus Diaconus, ſiue Euangeliſta, & tamen vterque diuerſus ſit, quemadmodum filiæ inter ſe diſtant. Cæſareæ non Hierapoli Philippi ex ſeptem Diaconis filias domum habuiſſe, & quatuor fuiſſe Virgines, quæ propheta rent, Apoſtolorum Acta docent, non duo, & Hierapolim incolentes, vt Papias oculatus, & auritus teſtis depoſuit, cui conſonat D. Hieronymus, qui ad Euſtochium ep. 27. teſtis eſt, adhuc viuente Paula, extare *Philippi ædiculas, & cubicula quatuor Virginum Prophetarum*, non Hierapoli, ſed Cæſareæ in Iudæa. Nec tamen Gaio vetuſto pariter ſcriptori negarem, quatuor etiam filias habuiſſe Philippum Apoſtolũ ex duodecim, quin etiam cum Græcorum Menologio, ſeptem fuiſſe adderem; At omnes fuiſſe Virgines ſicuti Gaius non aſſerit, ita & negare videtur Polycrates, dum binas tantùm Virgines ad ſenium permanſiſſe numerat, & alias filias illum in matrimonium dediſſe, teſtis ſit Clemens Alexandrinus. Quòd autem quatuor omnes Prophetiſſæ eſſent, vt Gaius habet, Polycrates non docuit, qui vnam tantùm Spiritu Sancto plenam Epheſi occubuiſſe teſtatur. Hanc verò filiam fuiſſe Philippi Diaconi, vt ex recentioribus eruditiſſimi aliqui opinantur, Polycrati manifeſtè repugnat, & antiquis omnibus. Quin etiam Græcorum Eccleſiæ in Menologio Baſilij Imperatoris, Pridie nonas Septembris, in quo ita legitur interprete Arcudio. *Hermionis Martyr filia Philippi Apoſtoli floruit Traiano Imperatore. Perrexit aliquando vnà cum ſorore ſua Eutiche Epheſum, vt Ioannem Theologum adorarent, nec inuenerunt, tranſlatus enim*

iam

iam erat. Vt hinc, nō modò binas filias Philippi Apoſtoli, nō Diaconi fuiſſe pateat, ſed eorum nomina innoteſcāt, quarum Hermiones *prophetico afflata ſpiritu*, martyrium ſub Traiano cæptum Epheſi ſub Adriano ſucceſſore capite cæſo conſummauerit, vt ibi narrare pergitur. At nihil cum his pugnaret Philippum Apoſtolum plures filias habuiſſe, quarum aliquæ ad nuptias tranſierint, aliæ virgines permāſerint, & Prophetiſſæ fuerint, vt & filiæ Philippi Diaconi. In prima equidem Eccleſia propherandi gratia pluribus communis fuit, vt de Eccleſia Antiochena Acta Apoſtolorum teſtantur, prophetare enim nòn futura prædicere, ſed de diuinis myſterijs loqui in audientium lingua, doctiores ex D. Paulo interpretantur, vel reuelatam doctrinam docere, vt ſentire videtur Oecumenius. Virgines etiam Apoſtolicorum virorum filias ad vltimam ſenectutem perdurare in prima Eccleſia non inſolens fuit, & præter has vtriuſque Philippi filias, idem Clemens apud Euſebium lib. 3. c. 23. Nicolai ex primis Diaconibus, qui ex Nicolaitarum hæreſi apud poſteros malè, vel potius inconſideratè audiuit, *filias quidem docet ad extremam ſenectutem Virgines permanſiſſe, filium autem vitam puram, & nulla labis contagione aſperſam traduxiſſe*. De duobus Philippi nomine Apoſtolis, quorum alter ex duodenario numero, alter Diaconus, & latiori Apoſtolorum ſignificatione, Apoſtolus etiam vocatur, differentia Nicephorum non latuit, qui poſtquā eadem fragmenta Polycratis, Papiæ; & Clementis attulit, diſcrimen addit lib. 2. cap. 44. & filias, quas D. Lucas in Actis Apoſtolicis Philippo aſcribit, *alterius Philippi*, non Apoſtoli fuiſſe docet, vt reuera manifeſtum eſt. De Philippo Apoſtolo ex duodecim ita Græcorum Menologium ad diem 18. Kal. Decembris, *Philippus ex duodecim Apoſtolis vnus Bethſaida natus poſt Ieſu Chriſti Aſcenſionem miraculorum frequentia inſignis, Traiano Imperatore profectus eſt Hierapolim, cum ſeptem filiabus, & Marianne ſorore ſua, & Bartholomeo Apoſtolo*, vbi pedibus ex muro pendens conſumptus eſt, vt idem Menologium pluribus narrare proſequitur, & repetit 3. Kal. Martij.

Qui igitur Hierapoli in Aſia Philippum oſtendunt, vt Martyrologium noſtrum, vetuſtioribus quidem innituntur, nec cum Philippo Diacono confundunt, quem paſſum eſſe Cæſareæ Martyrologium Romanum habet 8. Idus Iunij, qua tamen die noſtrum Martyrologium Philippum quendam exhibet non Diaconum ex antiquis, ſed Martyrem in Africa. At Menologium Græcorum, tàm Baſilij, quā Sirleti ad vndecimam Octobris diem, Philippum Diaconum exhibent, eumque Trallianum, in qua Vrbe addunt in pace quieuiſſe. Paſſus igitur eſt Philippus Apoſtolus in Aſia Hierapoli, de quo ita Hippolytus in opuſculo de duodecim Apoſtolis. *Philippus prædicans in Prygia Hierapoli crucifixus eſt, capite deorſum verſo ſub Domitiano Principe, eodemque loco ſepelitur*, quod ex Græco Codice Cardinalis Sirleti confirmat Baronius ad diem Kal. Maij. Nicephorus tamen hìc ab Hippolyto diſſentit, in id quod *Philippum* quidem tanquam victimam quandam in columnam capite ſuſpenſum, Bartholomeum verò directum in lignum ſub Crucis formam, Hierapoli infideles egiſſe referat, & Bartholomeum prodigijs conuerſo populo ſolutum, Philippum interim martyrio functum. Euſebius addit in Chronico præter Crucis patibulum, lapidibus etiam obrutum fuiſſe, non quidem ſub Domitiano, ſed ſub Claudio ad annum Chriſti 54. *Philippus Apoſtolus Chriſti apud Hierapolim Aſiæ Ciuitatem, dum Euangelium populo nuntiaret, Cruci affixus lapidibus opprimitur*. Hippolyto conſentit Paſſionale noſtrum m. ſ. in quo cum initio eadem ferè habeat, quę apud PſeudoAbdiam proſtant, ſed minus forte Apocripha prætermittere placuit, & ea tantum prodere, quę, poſtquam in Aſiam redijt, veritati conſona viſa ſunt. Ita igitur poſt narratam Scythiæ per

pro-

prodigia conuerſionem poſtrema Philippi Acta proſequitur. *Ordinatis autem Clericis, Epiſcopis, & Presbyteris, vel Diaconibus, atque Eccleſijs multis inſtructis, ipſe per reuelationem ad Aſiam reuerſus, in Ciuitate Hierapoli commoratus, Hæreſim malignam Hebionitarum extinxit, qui docebant non verum natum ex Virgine Dei filium aſſumpſiſſe. Erant autem duæ filiæ eius Sacratiſſimæ Virgines, per quas Deus multitudinem Virginum lucratus eſt. Ipſe Philippus ſeptimo die migrationis ſuæ vocauit ad ſe omnes Præsbyteros, & Diaconos, ſed & vicinarum Vrbium Epiſcopos, & dixit eis, Hos ſeptem dies mihi Dominus in iſta vita conceſsit. Memores eſtote Domini noſtri Ieſu Chriſti, Dominus autem complet promiſſum ſuum, & corroborat Eccleſiam ſuam. Hæc, & his ſimilia prædicante Apoſtolo Domini anno octogeſimo ſeptimo, tentus ab indefidelibus, crucifixus, lapidatuſq; perrexit ad Dominum, & in ea Ciuitate poſitum eſt Sanctum Corpus eius. Et poſt aliquantos annos duæ Sacratæ Virgines filiæ eius dextra, læuaque ſepultæ, vbi præſtantur beneficia Dei, orāte Apoſtolo Philippo, &c.*

Fragmentum hoc ſicuti ab Abdia diſſonat in Paſſione Philippi, itá etiam ab Orderico Vitali, qui ex eadem Pſeudo Abdiæ hiſtoria videtur excerpſiſſe; cum illa tamen in hoc conſentit, quòd Apoſtolus ætatis ſuæ annorum octuaginta, & ſeptem, kal. Maij, nulla inducta Martyrij notitia, perrexerit ad Dominum. Conſonat pariter cum Euſebio in Chronico, & Hippolyto martyre ſupra adductis. De Ebione, eiuſque falſo dogmate in primis Eccleſiæ crepundijs præter antiquos alios meminit S. Ignatius ep. 9. ad Philadelphienſes.

Eadem die

Sancti Iacobi Apoſtoli.

SVPEREST, vt reliqua ſub hac die kal. Maijs in Indiculo de Iacobo Apoſtolo proſequamur. Satis ſuperque iam oſtendiſſe credimus, Iacobum fratrem Domini à Iacobo Zebedei, & Iacobo Alphæi fuiſſe diuerſum, & quamquam extra numerum duodecim Apoſtolorum, inter Apoſtolos tamen fuiſse recenſitum, ſicuti propter inſignem virtutem, ac doctrinam Eccleſię columnam fuiſſe nuncupatum. Hic cognomento *Oblias, quod ſignificat murum*, vt tradit S. Epiphanius, vel Iuſtum, vt Metaphraſtes, Sacerdotio apud Hebræos iuxta vetus Sacerdotium functus erat, & illi Dominus primū ex Hebręis concredidit thronum, & quamquam non verè frater Domini eſſet, ſed conſobrinus, frater tamen Domini dicebatur, *propter conuictum, propter educationem*, & propter quod fratris loco ipſum Dominus habebat, vt latè diſſerit idem Epiphanius Hær. 29. & 78. cui tamen in hoc non adhæſimus, quòd Iacobus frater Domini diceretur, quaſi ex primis D. Ioſephi nuptijs ortus eſſet, quamquam id Euſebius, alijque ex antiquis dixerint; Magis enim vetuſtiori teſtimonio Hegeſippi ſtandum eſt, qui Cleophæ, non Ioſephi filium fuiſſe docuit. Huius merita, & memoriam Eccleſia recolit ſub hac die, vt ex Romano Martyrologio; & Breuiario conſtat. Veruntamen propriam Natalis, ſeu paſſionis hanc non eſſe feſtiuitatem Hegeſippus idem ab Eccleſia ſuſceptus indicat, dum in Paſchali ſolemnitate martyrium conſummaſſe apertè oſtendit, ſicuti alibi ex Petro Damiani tranſlatum in hanc diem propter Paſchale feſtum animaduertiſſe meminimus. Micrologus verò non mo-

do Kal. Maij Iacobum, & Philippum venerari ex antiquioribus monumentis aſſerit, ſed omnium Apoſtolorum memoriam recoli, qu d omnibus Paſchalis lætitia debeat eſſe communis. *Ideo*, enim inquit, *inuenitur in Martyrologys, ſiue in Sacramentarÿs feſtiuitas Sanctorum Iacobi, & Philippi, & omnium Apoſtolorum.* Et quãquam apud Græcos, vt ex eorum Menologijs, ac Calendarijs apparet, omnium Apoſtolorum feſtiuitatem ſub vna die, puta pridie Kal. Iulij celebratam, antiquiſſimum tamen fuiſſe morem illum, & in Eccleſijs Occidentis communiter ſeruatum anceps ſum, & ex Sacramentario Gregorij non elicio, in quo de hac Apoſtolorum omnium ſolemnitate ne verbum quidem, ſicuti neque apud Bedam, Vſuardum, vel Adonem. Et fortaſſe Romæ tantum in vſu fuit, quòd Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum non modo Philippo, & Iacobo dicata eſſet, ſed omnibus Apoſtolis, vt in diplomate Io: Tertij ſe vidiſſe affirmat Galeſinus in adnot. ad hanc diẽ. In noſtro verò Martyrologio, non quidem omnium Apoſtolorum indicatur ſolemnitas, ſed præter Philippum, & Iacobum, Matthæus tantummodo additur. Hìc autem animaduertere libet pro Iacobi martyrio, quod ab Eccleſia ſub hac die recolitur, varios inter ſe eſſe ex vna Hegeſippum, & cum Clemente Alexandrino Euſebium, ex altera verò Ioſephum lib. 20. Antiquit. c. 76. Hic enim narrat, quòd *Ananus Pontifex credens ſe inueniſſe tempus opportunum feſto mortuo, & Albino in itinere conſtituto, concilium fecit Iudicum, & quoſdam deducens ad ſemetipſum, inter quos & fratrem Ieſu, qui dicitur Chriſtus, nomine Iacobum, quaſi contra leges agentes accuſans tradidit lapidandos.* Videtur enim indicare ſuper Iacobi necem iudicium intercurriſſe, quamquam ſubdolè, & Iacobum cum alijs, quos Chriſtianos pariter, & Domini diſcipulos facile eſt credere, per aliquam Iudicij formam damnatos fuiſſe, puta Pontificali Iure in Religionis cauſa. Hegeſippus è contra, & Clemens Alexandrinus narrat à Scribis, & Phariſæis è pinna templi tumultuariè deiectum, quòd ingenuè Chriſtum Dominum prædicaret, & inde lapidibus petitum Fullonis tandem vecte fuiſſe peremptum. Hanc fortaſſe hiſtoriæ diuerſitatem animaduertit Hieronymus, ac ita compoſuiſſe videtur, vt Ananus concilium indixerit, ac publicè Iacobum compulerit ad Chriſtum Dei filium denegandum, & contradicentem lapidari iuſſiſſe, qui præcipitatus de pinna templi confractis cruribus, & pro perſecutoribus orans, Fullonis tandem fuſte percuſſus interierit, quaſi Iudicij forma apud Ioſephum tantùm fuerit conuocatio concilij, quæ Anano propter Præfecti abſentiam nequaquam conceſſa erat, propter quod inſimulatus à Iudæis ſub Agrippa Pontificatum deinceps amiſerit. Omnes tamen in hoc conſentiunt, quòd Iacobus more Iudaico, tanquam impius lapidatus martyrium compleuerit, ſed quòd ſocios inſuper in paſſione habuerit, hoc tantùm docuiſſe Ioſephum, ex quo elici poſſe videtur Iacobum paſſum ſub Nerone eſſe, iam vigente perſecutione, quod palam docet Nicephorus Conſtantinopolitanus in chronologiæ cap. 2.

IV. Kal.

VI. Kal. Iunij.

Natalis Sancti Iacobi Apoſtoli.

QVIA in noſtro Martyrologio ſub hac die VI.Kal.Iunij nil de Iacobo legitur anceps fui, an hìc Indiculi noſtri librarius fucum fecerit, & pro X. Kal. Iulij, VI. Kal. Iunij repoſuerit, ad hanc enim diem 22. Iunij ita tertium Iacobum Alphæi diſtinctiſſimè Martyrologium Vetuſtius noſtrum recolit. *In Perſida natalis S. Iacobi Alphai Apoſtoli*. Qui Bollandi antiquo martyrologio alius præfigitur Indiculus, ſed noticia in hoc prorſus ſilet, & Beda tantum in antecedenti VII.Kal.Iunij Iacobi Apoſtoli fratris Ioãnis Euangeliſtę tranſlationem ſignat, cum ſcilicet ab Hiſpanis in vltimis eorum finibus contra Mare Brittannicum sacra eius oſſa condita ſunt.Sed Ado,qui ipſiſſima verba Bedę in libello de feſtiuitatibus Apoſtolorum tranſtulit ad diem 8.Kal. Auguſti ſuſpicionem ingerit, ne recentius addita verba illa ſint ad Bedę Martyrologium, quod purum putum eſſe vti editum eſt, Doctiores non concedunt. Igitur cum Iacobum Alphæi manifeſtè Martyrologium noſtrum à duobus alijs Iacobis, qui ambo in Iudæa paſſi ſunt, & non in Perſide diſtinguat, & tertium Iacobum Indiculus præſens ſeiunctim venerari antiquitùs doceat, Iacobum Alphæi, ſeu minorem hìc deſignari prorſus exiſtimo. Qua in re mirari ſubijt Baronium eruditiſſimum ad annum 44.n.35.ſcripſiſſe,Iacobum Alphæi in externas prouincias profectum eſſe non legi, vt vnum, & eundem cum Iacobo Iuſto conflaret, cum tamen, & in Menologijs Græcorum, & apud Nicephorum prædicationis eius Acta, & Martyrium inter exteras nationes expreſsè recenſeri pateat. Iam diximus eiuſdem negotiationis cum Matthæo participem, & fratrem apud Ioannem Chryſoſtomum Iacobum copulari, quia in Euangelio Matthæus filius Alphæi dicatur, ſicuti & Iacobus, neque enim Iacobus Zebedei frater Ioannis eſſe poteſt, neque Iuſtus frater Simonis Iudæ, & Ioſetis, qui & frater Domini; quia ex Hegeſippo filius fuit Cleophæ non Alphæi, cuius filij fuerunt Iacobus, & Matthæus *Alphai duo*, inquam, *publicani Matthaus, & Iacobus*, vt inquit Chryſoſtomus hom. 33. in Matthæum. Expreſſe id quoque à Græcis dicitur, dum etiam Iacobum hunc per crucem martyrium conſummaſſe canunt nona die Octobris.

Quã tulit Iacobus alacris, Crucem
Conſtantia, Saluator ipſe prodidit
Vt dignus ipſe te fiet: paſſus Crucem
Iacobus occidit Nona die.

Fuit is Matthai publicani, & Euangeliſtæ frater diuinus hic Apoſtolus ad prædicationis munus exiens diuino ſucenſus zelo, omnia Idolorum delubra euertit, fugans morbos, ac malignos ſpiritus. Ita ex Græco tranſtulit Combefis, quod in Menologio Baſilij ad 7. Idus Octobris his per intepretem verbis reperitur. *Iacobus Chriſti Apoſtolus filius Alphai, Matthai publicani, & Euangeliſtæ frater Chriſti, Vrbem, & ea qua ad æternum illius regnum, ſpectant, omnibus promiſcuè Iudæis, & Græcis palam prædicabat, magnamque hominum turbam in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti baptizabat, quod Iudæi indignè ferentes eius interficiendi conſilium cæpere. Quare in vnum locum coacti comprehenſum, & vario crudeliter indigniſſimè affectũ cruciatu, demum ſcipionibus caſum interemere, cum interim Sanctus ad extremum,*

 &

& laudes Domino noſtro Ieſu Chriſto tribueret, & gratias Sancto eius nomini ageret, quòd illius ope exceptum fortiter Diabolum, voluntatiſque eius miniſtros viciſſet, & reddita inter hæc verba illi anima ſepultus eſt. Baſilij Menologio præter Menæa conſonat etiam Græcorum Calendarium apud Genebrardum, in quo eadem die ſignatur *Iacobus Alphæi Apoſtolus*, vt mirari ſubeat cur apud Henricum Caniſium Tomo 5. antiq; lectionum Cardinalis Sirleti Menologium de Iacobo Alphæi prorſus ſileat. Eiuſdem tamen Apoſtoli prædicationem in Paleſtina, & Ægypto, ac martyrij modum longius proſequitur Nicephorus lib. 2. c. 40. *Porro Iacobus etiã Alphæi filius, & ipſe ex duodecim illius vnus, iuxta eius, qui eum regebat, Spiritus Sancti voluntatem, & ductum ab Apoſtolorum corpore ſeiunctus, Gazæ primum, deinde Eleutheropoli, & in vicinis ibi eorundem populorum Ciuitatibus verſans, maxima quæque miracula edit.* Et infra. *Poſthac ad Ægyptios, extremamque eorum Regionem perueniens, & Chriſtum ſeruatorem, & Deum eſſe annuncians, ad Vrbem tandem, cui Oſtracinę nomen eſt, adyt, Atque ibi cum ſatis longo tempore vixiſſet, periculiſque, & certaminibus plurimis conflictatus eſſet, tandem ad confirmandam eorum, quos docuerat, ſalutem Cruci ipſe quoque à quibuſdam, qui verba Dei aduerſabantur, affigitur.*

Cum verò conſtanter Nicephorus habeat Iacobum Alphæi paſſum Oſtracinæ extrema Ægypti Vrbe, cuius meminit Ptolemeus, ſeu potius Paleſtinæ Ægypto conterminæ, non difficile eſt poſt longiora certamina credere Cruci à Iudæis, qui Paleſtinam incolebant ſuffixum fuiſſe, & vel de more antequam crucifigeretur ſcipionibus, ſeu fuſtibus cæſum, vel patibulo ſuffixum, fuſtibus, ſeu crurifragio interemptum fuiſſe. Non eſt autem hic audiendus Ortelius, qui ex Freculpho memoria lapſus Iacobum Apoſtolum in Gloſſario Geographico ſepultum habet Neriti Arminiæ Vrbe, pro Iuda enim Iacobi, Iacobum malè in ſua tranſtulit. Quid vero de Martyrologio noſtro dicendũm eſt, dum in Perſide Iacobi Alphæi memoriam recolit? Vtique nõ ibi paſsũ perhibet, ſed ſolemnia, ſiue Natale in Perſide celebratum illa die recolit, niſi incurioſi Librarij vitium pro Perſa oppido Syriæ Samariæ apud Stephanum, vel pro Perſei ſpecu in Ægypto Perſidem repoſuerit. Præter hæc mihi omnia obſcura ſunt, niſi dicere velimus, Iacobi Alphæi feſtum indicari Kal. Maij, dum ibidem cum fratre Matthæo nudo tantùm nomine recenſetur.

VIII. Kalendas Septembris.

Natalis Sancti Bartholomæi.

LATE' Baronius probat diem hanc celebritati Bartholomæi dicatã, tranſlationis eſſe, non mortis, & Romanum Breuiarium ad aliarum Eccleſiarum conſuetudines indicandas, non abolendas notauit ſub hac die Romæ feſtiuitatem agi, fortaſſe quia in Tiberis inſula, tempore Ottonis ſecundi, tranſlatæ ſacræ reliquiæ fuerint, vt Otho Friſingenſis habet lib. 6. c. 25. vel Baſilica conſecrata. Cum hac eadem die conſonat Bollandi Indiculus antiquo ſuo martyrologio præfixus, ita enim habet 8. Kal. Septembris. *Natale S. Bartholomæi Apoſtoli, qui decollatus eſt in India iuſſu Aſtiagis Regis.* At vetera martyrologia, & Gregorij ſacramentarium pridie huius diei, non 8. Kal. memoriam agunt, & præter Bedam, Adonem,

Vſuar-

Vſuardum, Vvardelbertum, ita quoque noſtrum Martyrologium 9. Kal. Septembris. *In India S. Bartholomęi Apoſtoli*, & rurſus ſub die *Idus Iunij. in Perſida natalis S. Bartholomęi*. In antiquiſſimo etiam Hagiologio Cathedralis Lucenſis 9. Kal. Septembris feſtum S. Bartholomæi adnotatur, & ſub eadem die adeſt hiſtoria tranſlationis Beneuentũ, quemadmodũ ad diem 11. Iunij exhibent memoriam S. Bartholomæi Menologium Sirleti, & Calendarium Græcorum apud Genebrardum. At quemadmodum palam eſt, antiquos ſcriptores Eccleſiaſticos pro Æthiopia Indiam, & vice verſa, vt notauit etiam Ortelius, vſurpare, ita Indiam etiam quamcunque remotiorem Regionem vocare, vt alibi monuimus, non negarem, ſicuti ſub vocabulo Regionis Perſiæ maximam orbis oriẽtalis partem fortaſſe intelligere voluiſſe. De Indica Bartholomæi prædicatione antiqui ferè omnes inter ſe conueniunt, & id expreſsè docet D. Hieronymus in Pantæno ex Euſebio lib. 5. cap. 10. Indiam Æthiopiæ finitimam in ſortem prædicationis accepiſſe, refert Socrates lib. 1. c. 15. & citeriorem, non interiorem Indiam perluſtraſſe addit ex Ruffino lib. 1. c. 9. Dum verò tam Euſebius, quam Hieronymus narrãt, ibi relictum ab eo Euangelium hebraicis literis conſcriptum præcipuum Indiæ Apoſtolum videntur conſtituere. Anonymus apud Oecumenium præterquam quod Bartholomæum Indis, qui fælices appellantur, Euangelium promulgaſſe confirmat, addit etiam in Ciuitate Albano Indicæ Magnæ Armeniæ quieuiſſe. Hippolytus verò preſſiùs de eius martyrio hoc pacto agit, *Bartholomęus cum Indis prędicaſſet, eiſque conſcriptum Euangelium expoſuiſſet, crucifixus eſt & ipſe capite deorſum verſo Albani Magnę Armeniæ Vrbe*. Magnam Armeniam iam citatum Anonymũ Indicam vocaſſe videmus; vt hæc confundi magis pateat, quam inter ſe pugnare. Non ita de Nicephoro lib. 2. c. 40. profari licet, qui bis paſſum Bartholomæum retulit locis maximè disiunctis; Hierapoli cum Philippo rectum in Cruciforme lignum adactum ſcribit, & miraculo dehiſcentis terræ ſolutum, aliquanto poſt tempore Vrbanopoli prouinciæ Ciliciæ in Crucem rurſus actum ad vnicè deſideratum Chriſtum migraſſe refert, ſed alicuius librarij vitio pro Albanopoli Vrbanopolis legitur, ſicuti malè interpres vertit *catà cephalì*, rectum in Cruce, quod capite deorſum verſo ſignificat. Sophronius quidem, aut quiſquis Græcè addidit ad Hieronymum de ſcriptoribus Eccleſiaſticis ait, *Albanopoli oppido Maioris Armeniæ Bartholomæus obdormiuit*, capite deorſum verſo crucifixus, vt ex Hippolyto vidimus. De prima Bartholomæi paſſione, à qua euaſit, extat hiſtoria in Menologio Baſilij ad 18. Kal. Decembris, quam ſupra in Philippo tetigimus, & cum Nicephoro ſentit Gregorius Turonenſis, qui lib. 1. de gl. Martyrum cap. 34. in Aſia paſſum eſſe ex ipſius hiſtoria narrat, & tranſlationem prodigioſam ad Inſulam Liparim refert. De modo quoque Martyrij video à ſe inuicem ſcriptores diſſidere. Sub Aſtiage Rege Indiæ capite minutum refert Apocriphus Abdias, cui non minus m. ſ. Paſſionale noſtrum conſentit, quam hiſtoria in compendium redacta apud Ordericum Vitalem lib. 2. hiſt. Eccleſ. Viuum primùm fuiſſe excoriatum, mox abſciſſo capite ad Cælum migraſſe refert, Romanum Martyrologium, cui conſonant ex additione Molani, Vſuardus, Maurolycius, & Galeſinus. At qui in Crucem actum narrant, vt Græci, fortaſſe primam in Aſia paſſionem reſpiciunt, & in Aſia quidem Bartholomæum euangelizaſſe ita habet S. Ioannes Chryſoſtomus de duodecim Apoſtolis, *Lycaonam ad temperantiam inſtituit*. Hinc Freculphus fortaſſe hauſit, dum ſcribit Bartholomæum Lycaoniam accepiſſe in prędicationis ſortem, ſed cum Indos Euangelium docuiſſet, viuentem adhuc in Albano maioris Vrbe Armeniæ à Barbaris decoriatum terræ fuiſſe conditum addit; cui congruit Chriſtianus Druthmarus in Matthæum cap.

26.

Digitized by Google

26. At in tanta ſcriptorum diſſonantia noſtrum Martyrologium cum pluribus, & vetuſtioribus Bartholomæum Indiæ Apoſtolum agnoſcit, & dum in Perſide natalem eius celebrem fuiſſe notat; vera pariter indicaſſe conſtat. Sub Anaſtaſio Imperatore Perſæ, pace violata, ipſum coegerunt, vt locum quendam Daras nomine ditionis Perſicæ terminum muniret, tunc illum cæleſti viſione monitum repertas Sancti Bartholomæi Apoſtoli reliquias ibi repoſuiſſe Nicephorus ex Euſtathio Syro, alioue coæuo Hiſtorico refert lib. hiſt. 16. cap. 37. At Theodorus Lector; ſeu potius, qui ex ipſius hiſtorijs collectanea excerpſit lib. 2., auctor eſt ab Anaſtaſio Daræ munitiones reſtauratas concidiſſe, quia illò miſſas D. Bartholomæi reliquias reprobaſſet, in ſomnis ita monente Apoſtolo. *Anaſtaſius Imperator condidit Daras, & cum condidiſſet, vidit in ſomnis Bartholomænm Apoſtolum dicentem ſubuertiſſe ipſum Ciuitatis cuſtodiam, quòd reliquias ſuas illò miſſas reprobaſſet*. De Eccleſia in Vrbe Daras D. Bartholomæo conſecrata, & noua eidem ab Imperatore Iuſtiniano extructa meminit Procopius de ædificijs Iuſtiniani lib. 10. Hanc eſſe in confinio Perſicorum montium, & olim pagum fuiſſe ignobilē ab Anaſtaſio diligenter muro cinctum, facilè diſruptum, confirmare videtur Procopius, qui addit à Iuſtiniano propugnaculis non facile euertendis fuiſſe communitum. Hæc autem adducere libuit, vt in Perſide, vel confinijs eius ex magnifico extructo templo, & collatis quomodolibet reliquijs D. Bartholomæi natale, ſeu feſtum diem celebrari potuiſſe nemo inficietur.

XI. Kal. Octobris.

Natalis Sancti Matthæi Apoſtoli.

NEC minoribus ambagibus inuoluuntur Acta Matthæi Apoſtoli, & Euangeliſtę, cum & in loco martirij eius plurimùm inter ſe ſcriptores diſſentiant. Hos in quatuor claſſes diſtinguo. Sunt enim qui in Æthiopia, ſunt qui in Parthia, alij Mirmene Antropophagorū, alij Hierapoli Syriæ, alij in Perſide, vel martyrium conſummaſſe, vel in pace quieuiſſe velint. In Æthiopia poſtquam multos Euāgelio lucratus eſſet, gladio in templo perfoſſum habet in Naddauer Vrbe Apocriphus Abdias, vel Nadaler, vt Ordericus Vitalis legit, quibus minùs fabuloſa continens aſſentitur m. ſ. Hagiologium noſtrum. His occinere videtur non Prudentius, vt habet Combefis, ſed Venantius Fortunatus apud Baronium ad hanc diem, & Socrates Eccl. hiſt. lib. 1. cap. 15. qui Æthiopiā in prędicationis ſortē Matthæo obueniſſe ſcribit; ſicuti multo vetuſtior Origenes lib. 3. in Geneſim, ſi apud Euſebium lib. 3. c. 1. locum a Baronio adductum inuenire licuiſſet. Hebræis quidem fidem primùm prædicaſſe, inde ad alias gentes profectum patrio ſermone Euangelium conſcripſiſſe, refert Euſebius lib. 3. cap. 24. In Æthiopia paſſum habet Martyrologium, & Breuiarium Romanum cuius compendioſa Acta cum diffuſioribus noſtri Hagiologij conueniunt. Quemadmodum Vſuardus, & Ado in libello de feſtiuit. Apoſt. Communior autem videtur ſententia Matthæum prædicaſſe in citeriori Æthiopia, quæ vicinior eſt Ægypto, & quæ Sonnar hodie dicitur, ac mortuum in Ciuitate Luch, vbi etiamnum templa in honorem Sancti Matthæi extare habet ex traditionibus Æthiopum Corn. à lap. cap. 3. proœmij in Matth. Et tamen Anonymus apud Oecumenium ita de eodem ſcribit. *Matthæus*

Euan-

Euangeliſta Euangelium hebraica lingua conſcriptum tradidit. Obdormiuit autem Hieræ Ciuitate Parthiæ, & ibi ſepelitur. Neque diſſimilia ita habet Hippolytus. *Matthæus cum Euangelium Hebraicè ſcripſiſſet Ieroſolymis edidit. Obdormiuitque Hieræ Parthorum Ciuitate.* In quo licet animaduertere editum Hippolyti libellum à Græco, quem vidit Baronius, in hoc diſſentire, quòd ſileat *Matthæum factum victimam Virginitatis*, quæ verba Baronius exiſtimet ad Iphigeniam Virginem reſpicere, quæ non Hieræ Parthorum, ſed Naddauer Æthiopum ex Abdia, & alijs à nuptijs Regis abſtracta ad aram concidit. Freculphus Matthæi ſepulcrum ita etiam ſignat apud Parthos T.2. l.2.c.46. *Primum in Iudæa Euangelizauit poſtmodum in Macedonia prædicauit, requieſcit in montibus Parthorum*, Hieropoli nempe Parthię, ſi qua fides Dorotheo in Sinops. Tertio loco enumerandi ſunt, qui Myrmene Antropophagorum Vrbe obdormiſſe narrant, vt Nicephorus qui Matthæum fruſtra clauis, igneque examinatum, in pace ſpiritum emiſiſſe ſcribit lib. 2. cap. 41. His conſimilia extant apud Abdiam Apocriphum non in hiſtoria Matthæi, ſed Andreæ, qui tamen Matthæum nequaquam occubuiſſe Myrmidone (ita enim non Myrmene legit) ſed inde receſſiſſe, & in Æthiopia poſtea martyrium conſummaſſe. Græcorum Menologium Baſilio aſcriptum de nece Matthæi prorſus ſilet, & Hierapoli Syrię diem ſuum obijſſe narrat ad 16. Kal. Decēbris, dū eiuſdem Acta ita per compendia repetit. *Matthæus, & ipſe ex duodecim Apoſtolorum numero, publicanus etiam Iacobi Alphæi frater, quem Dominus ad Teloniū ſedentē conſpicatus iuſſit, vt ſequeretur, ac ſtatim ſequentem in ſuorū diſcipulorum numero aſcripſit. Octauo poſt Chriſti Aſſumptionem anno, Sanctum Euangelium Hebraicè diuino inſtinctu afflatus Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conſcripſit. Deinde cum multis diuerſarum gentium terris peragratis ad Antropophagos vſque penetraſſes, nuſquam non Chriſti fidem diſſeminans, multaque interim tormenta pertranſiſſet, tandem creato illic Platone Epiſcopo Hierapolim Syriæ conceſſit, vbi plurimis Chriſtiana religione imbutis mortuus eſt.* Quæ ideo adducere placuit, quia ad eandem diem Menologium Sirleti nil aliud exhibeat preterquam *Commemoratio Sancti Apoſtoli, & Euangeliſtæ Matthæi.* Sunt quarto loco qui in Perſide animam Deo reddidiſſe exiſtimarunt, & preſſius in Vrbe Tarſeum. Ita conſtantiſſimè Martyrologium noſtrum 2. *Nonas Maij. In Perſida Natalis Sancti Matthæi Apoſtoli, & Euangeliſtæ*, & rurſus eadem die, quia hìc Indiculus exhibet 11. *Kal. Octobris In Perſida Ciuitate Tarſeum Natalis Sancti Matthæi Apoſtoli, & Euangeliſtę.* Conſonant alter Indiculus apud Bollandum 11. *Kal. Octobris Natalis Sancti Matthęi Apoſtoli, qui paſſus eſt in Perſida.* Conſentit Chriſtianus Druthmarus cap.26. in Matthæum ſcribens. *In Macedonia prędicauit in Perſida interfectus ibi requieſcit.* Sed quod maius, & vetuſtius eſt, D. Ambroſius ita in pſ.45. non modo prædicationem Perſicam, ſed non nil de tempore ſubindicans, *Patuit inter Barbaricos motus Matthęo Perſia*, quaſi in Perſiam tunc Matthæus penetrauerit, cum Barbari tumultuarent, quod facile accidit Neronis anno octauo, quando Bellum Armeniæ factum eſt, Legiones Romanæ ſub iugum Parthicum miſſæ, & agrè Syria retenta fuit, vt Suet. in Nerone c.39. & Tacitus lib. 15. teſtes ſunt. Tarſeum Ciuitas Geographis in Perſide ignota, fortaſſe fuit in Carmaniæ, ſeu Perſiæ promontorio, cuius meminit Arrianus in Indicis, & fortaſſe, qui in montibus Parthorum Matthæum quieuiſſe narrant, ab ijs, qui in Perſide reponunt, non diſſident; nam pluribus Perſę etiam ſub Parthorum nomine, quòd eis tum dominarent Parthi, includi poſſent, ſiquidem ita Plinius in vſu fuiſſe fatetur *Perſis in Parthorum iam pridem tranſlata nomen* lib. 6. c.25. Quin etiam qui Hierapoli, ſiue Hieræ Parthorum obdormiuiſſe docent, vt Hippolytus, Perſidem alio nomine dicere potuiſſent.

V. Kal. Nouembris.

Natalis Apoſtolorum Simonis, & Iudæ.

QVIS quis præter Apoſtolorum Acta à Sancto Luca in Sacris literis conſignata, reliqua incerta, & confuſa omnia ſuſpicatur, ſi quæ de Sanctis Simone, & Iuda Apoſtolis traduntur diligenter inſpexerit, ab eadem ſententia non diſcedet. De eorundem loco, ac genere Martyrij adhuc diſceptatur, & an vnus vario nomine, vel plures ſub iiſdem nominibus Apoſtoli ſint, vel aliqui ex ſeptuaginta diſcipulis in ſimul copulentur, ſcriptores eruditi inter ſe diſſentiunt. Nos, ſicut Eccleſia ſentire videtur, duos Apoſtolos eſſe profitemur, ex eo etiam quòd vetuſtius Martyrologium noſtrum id pluribus conſtantiſſimè doceat. Primum ſub hac eadem in Indiculo prænotata die v. Kal. Nouembris quando eorundem natalem, ſiue ſolemnem diem ita recenſet. *Natalis Sanctorum Apoſtolorum Simonis Cananei, & Iudę Zelotis.* Deinde 3. Kal. Iulij, cum locus etiam natalis exprimitur. *In Perſida natalis Apoſtolorum Simonis, & Iudę.* Et expreſſius cum in eadem Orbis parte paſſos eſſe docet ipſis Kal. Iulij *In Perſide Paſſio Sanctorum Apoſtolorum Simonis Cananęi, & Iudę Zelotis*, deprauatam hìc eſſe apud Bollandum vetuſtiſſimam Apoſtolorum noticiam librarij vitio non dubitarem, & repetitam loco Iudæ Simonis memoriam, ex Calendis Iulij eiuſdem iam penes me vetuſtiſſimi Martyrologij, omnino eſſe emendandam exiſtimarem, & in Indiculo, ſeu noticia legendum eſſe. *V. Kal. Nouembris Natalis Apoſtolorum Simonis, Cananęi, & Iudę Zelotis, qui à templorum Pontificibus occiſi ſunt in Suanis Ciuitate Perſarũ, quia in* Martyrologio Kal. Iulij ita proſtet. *In Perſida Sanctorum Apoſtolorum Simonis Cananei, & Iudę fratris Iacobi.* Niſi quis Simonem retinere noluerit, quòd Iudam appellatum etiam fuiſſe Simonem contendat, ſicuti Baronius obſeruat ad diem v. Cal. Nouembris. Quia vero in quæſtione difficillima, & quam aliqui ſolui non poſſe abſque veritatis periculo, & veterum Patrum præiudicio arbitrantur, vt ſingula ad veritatis libellam expendamus, diffuſiores nos aliquantulum eſſe equus lector patiatur. Et cum non niſi de vno Simone, vel Simeone, eoque Cananeo Martyrologium noſtrum meminerit, & Iudam, non Simonem cognomento Zelotem contra recentiorum vſum indigitet, de vtroque ſeiunctim agere libet. Primumque in Simone, quòd pluribus difficultatibus inuoluatur, diutiùs exerceri oportebit.

Simo-

Simonem Cananæum, pariter cum Iuda, cognomento Zelotem, vnum ex Domini fratribus, & eundem cum Simeone Epiſcopo Hieroſolymorum fuiſſe, ac in Perſide Crucis Martyrio Coronatum.

EXERCITATIO IV.

EX multiplici nominum, aut agnominum vſu, inter Apoſtolos maxima orta eſt poſterioribus ſæculis diſſonantia, vt ex vno in alterum facilis fuerit tranſitus, & id quidem non modo apud recentiores, ſed apud vetuſtos, & eruditos acciderit. Exemplo ſit Apoſtolorum Princeps Petrus, qui plurinomius fuit, Simon nempe, Simon Bariona, Cephas, & Petrus, quorum nominum, vel agnominum aliud ex origine, aliud ex ſuperinducto munere ortum duxit. Inde Clemens Alexandrinus erudītiſſimus ſcrictor in agnomine Cephæ allucinatus, ex ſeptuaginta diſcipulis hunc fuiſſe putauit, non Petrum Apoſtolorum Coripheum. Mirandum quapropter non eſt in alijs Apoſtolis, alios etiam eruditos ſcriptores labi potuiſſe. Ita putat Baronius, ſupra omnes in hiſtoria Eccleſiaſtica verſatus, ad annum 68. n. 6. D. Hieronymo accidiſſe, qui Simonem Zelotem, cum Iuda confuderit propter agnomen Zelotis. At ni, & ipſe fallor, neque D. Hieronymus deceptus eſt, neque ea, quæ eodem loco affert doctiſſimus Baronius ad errores, vt ipſe ait, qui irrepſerunt de Iudæ, & Simonis nomine confutandos, tanti ponderis eſſe credidi, vt quæ explodenda aſſumit, re vera errores fuiſſe pateat, immo potius contrarium veritati magis conſonare ex adducendis rationibus videatur. Duo igitur Eminentiſſimus ille Cardinalis explodere conatur. Primum Zelotis cognomen Simoni tantùm tribui debere. Secundo Simonem à Iuda diſiunctum, & ex duodecim Apoſtolum, omnino fuiſſe diuerſum ab eo, qui apud Hegeſippum Simeon Cleophæ dicitur, & in Epiſcopatu Hieroſolymitano Iacobo ſucceſſit. Primùm contra D. Hieronymum probare nititur, Iudam dici non potuiſſe Zelotem, vt Sancto illi Doctori placuit, quia D. Lucas in Euangelio Simonem tantùm dixerit Zelotem, non Iudam. At diligentius mihi D. Lucæ Euangelium rimanti nuſquam comparuit aduerbium illud *tantum*, ſed in Euangelio Lucæ ſcriptum quidē eſſe Simonē Zelotē, Iudā verò non Zelotē, ſed Iacobi fuiſſe appellatum. Pugnare autē cū Euangelio nō videtur, quòd & Iudas dictus quoque fuerit Zelotes, etiam ſi D. Lucas, vt magis vnum ab altero diſtingueret, Iudam Iacobi appellauerit, quia Simon frequentius Zelotes diceretur. Simon quidem Cananęus dici poterat, non modo vt à Simone Petro diſcriminaretur, ſed à Simone leproſo, ſiue alius à Phariſęo fuerit, ſiue non, & à Simone Nigro, vel Cyreneo, quorum vel Euangelium, vel Apoſtolorum Acta meminerint, & ad diſtinctionem non modo Iudę, qui Barſabas dicebatur, & vir erat primarius inter fratres, ſed etiam Iudę Simonis Iſchariotes, qui Dominū tradidit; Iudas autē Apoſtolus, tā Iudas Iacobi, quā Zelotes nuncuparetur. Et ſicuti non pugnat apud ipſum etiam Baronium, quòd ab vno Euangeliſta Iudas Iacobi dicatur, qui nuncupatur ab alio Thaddęus, ita neque pugnare poteſt, quòd aliquibus Simon Cananęus, ſiue Zelotes dicatur,

alijs Simon Cleophę, alijs Simon Iudę; è contra verò Iudas aliquibus dicatur Iudas Zelotes, ſiue Cananæus, alijs Thaddæus, alijs Lebbeus, quia pluribus ita cognominibus, vel agnominibus ſignaretur. At neque pugnat duos fratres, vt infra oſtendendum mihi eſt, Simonem, & Iudam Zelotes dictos eſſe, ſiue à patria, ſiue ex virtutis Zelo. Nonne in ipſo Euangelio ambo fratres Ioannes, & Iacobus filij Zebedæi vocati ſunt Boanerges, hoc eſt filij Tonitrui? Argumentum equidem ex alicuius ſcriptoris reticentia ex ſe nullam vim legentibus infert. Quod enim ille non dixit, ergo non eſt, argumentum ex puris negatiuis conflatũ videtur, ex quo nihil prorſus ſequitur. At quia Martyrologium noſtrum ſub Hieronymi titulo mirè cum Hieronymo in hoc conſentit, nec tantùm Simonem Cananæum, quod idem eſt ac Zelotem, indigitet, ſed Iudam expreſsè Zelotem, audiendus eſt D. ipſe Hieronymus ad cap. decimum Matthæi. *Primus ſcribitur Simon cognomento Petrus ad diſtinctionem alterius Simonis, qui appellatur Cananæus de vico Cana Galilea, vbi aquam Dominus vertit in vinum.* Et paulo poſt. *Ipſe eſt, qui in alio Euangeliſta ſcribitur Zelotes, Cana quippe zelus interpretatur.* D. igitur Hieronymus Simonem videtur ſentire præcipuè Zelotem eſſe nuncupatum à patria, quia Cananæus eſſet, non tamen negauit, ita etiam à virtutis Zelo appellari potuiſſe. Iudam verò Zelotem præcipuè dictum eſſe à virtutis amore, quamquam non negauit Cananæum. Igitur contra Heluidium inquit, *Iudas Zelotes in alio Euangelio Thaddæus dicitur.* In Commentario vero Epiſtolæ ad Galatas cap. 4. rationem non obſcure reddit, quod ita nuncuparetur. Boni enim Zeli exempla adducens, ita Iudæ Iacobi explicat ardorem, *Apoſtoli Iudæ, ſed non proditoris, qui ob inſignem Zeli in ſe virtutem etiam Zelotes nomen accepit.* Vbi notari debet vis particulę coniunctiuæ *Etiam*, quę ſignificare poteſt, Simonem Cananæum, qui Zelotes diceretur à patria, ſic etiam appellari potuiſſe à zelo virtutis: Nam ipſe Sanctus Doctor in epiſtola 53. ad Riparium, ita eidem zelum virtutis aſcribit, vt eiuſdem zelum Simonis aduerſus Vigilantium in ſe cuperet inueniri. Non igitur D. Hieronymus videtur nomina confudiſſe, neque cum Simone Iudam. Iudam enim, quem fratrem Iacobi in libro de ſcriptoribus Eccleſiaſticis dixit, vel vt alij Codices habent fratrem Domini, etiam pro Thaddæo agnouit, ad eundem cap. 10. Matthæi, & Lebbeum, ſiue corculum appellatum eſſe conſentit, omnino à Simone diuerſum. Quamuis ergo Simonem, & Iudam ſiue ex Patria, ſiue ex bonitatis ardore Zelotes dictos fuiſſe conſentiat, non tamen in vnum confudit, etiam ſi concederetur, Simonem præter Zelotis agnomen Iudam etiam fuiſſe appellatum. Equidem non modo Sophronius, aut quiſquis Gręca ad Hieronymi librum de Eccleſiæ ſcriptoribus quędam addidit, Simonem Cananęum Iudam fuiſſe nuncupatum his verbis, quibus Dorothæus concinit, teſtatur. *Simon Cananæus cognomento Iudas frater Iacobi Epiſcopi, qui & ſucceſſit illi in Epiſcopatu*: ſed Hippolytus vetuſtior, ex quo illi facile acceperunt, id etiam clariſſimè, interprete Combefis, aſſerit. *Simon Cananæus filius Cleophæ, qui & Iudas, poſt Iacobum Iuſtum creatus Hieroſolymorum Epiſcopus.* Quod miror tacuiſſe Baronium, qui libellum Hippolyti apud Sirletum non ſemel ſe vidiſſe fatetur. Si cui verò non arrideret, quod Simon Zelotes Iudas diceretur, quia Iudas Zelotes alius eſſet à Simone, vt re vera fuit, coniecturam meam exhibeo, Simonem nempe non Iudam fuiſſe dictum ſed Iudæ, eodem prorſus modo, quo Iudas dictus fuit Iacobi, non tanquam ex Patre, ſed tanquam ex Fratre maioris nominis, propter ætatem, officium, vel virtutes. Palam eſt, & hic in re notiſſima à pluribus ſuperſedeo, Iudam, qui Canonicam ſcripſit Epiſtolã, Iacobi à Iacobo fratre Epiſcopo Hieroſolymitano fuiſſe dictum, cum alioquin filius eſſet Cleophę ex Maria, & probabile admodum ſit,

Iaco-

Iacobum cæteris fratribus, & Patre ipſo Cleopha celebriorem fuiſſe, tam ex vitæ honeſtate, propter quam Iuſtus à Iudæis vniuerſis dicebatur, tum ratione Sacerdotij, quod illi tribuiſſe S. Epiphanium alibi diximus, ac ex hac nominis celebritate, non modo Matrem, quæ Maria Cleophæ dicebatur, dictam quoque eſſe ab Euangeliſtis Mariam Iacobi, ſed fratrem ipſius Iudam Iacobi pariter cognomento fuiſſe vocatum. At Iudas qui Lebbæus, ſiue Corculus, & Zelotes dicebatur, ſicuti virtutis inſignem ardorem in Zelotis agnomine pręferebat, ex quo inter Apoſtolos celebri ſanctitate eſſe poterat, ita ex alio cognomine Corculus appellatus, omnibus apprimè fuiſſe notum, & carum non obſcure ſignificatur, ita vt Simon poſt mortem Iudæ, qui, vt infra videbimus, præmortuus fuit, Simon Iudæ non Iudas facile diceretur. Hinc coniectare licet in Hippolyti libello mendum aliquod leue irrepſiſſe, puta vnius literulæ; vbi enim legitur *ò tou clopà ò cià Ioudas* legendum forte eſſe *ò cià Iouda* hoc eſt Simon Cananeus *qui Cleophæ, qui & Iudæ*, niſi quis potius mallet pro *ò cià Iouda*, legere *òs cià Ioudas*, hoc eſt ſicuti Iudas, qui pariter filius fuit Cleophæ, quemadmodũ legiſſe videtur Anonymus apud Oecumeniũ ex Latino interprete, *filius Cleophæ ſicut & Iudas*. At parũ intereſt, quod Simon Cananęus cognomēto, nō nomine Iudas diceretur, ſiue ex illuſtri aliqua confeſſione Domini, Iudas enim confeſſio Hebręis ſignificat, ſiue alia cauſa, quãdo Iudas, qui & Thaddęus, & Iacobi cognomēto dicebatur, Iudas proprio nomine vocaretur; nec tanti hęc ſunt, vt lõgius in his immorari ęxpediat. Reſtat igitur vt eundē Simonē hũc eſſe oſtēdamus, qui Iacobo Iuſto ſucceſſit in Epiſcopatu, vt Hippolytus auctor eſt, & ex eo Sophronius, quod nō eſt leuiter trãſigēdũ, cũ errorē id exiſtimauerit grauiſſimus cēſor Baronius, his pręcipuè ductus argumētis. Primò, quòd iã probatũ ſit, diuersũ fuiſſe Simone à Iuda, & Iudã à Simeone ſucceſſore Iacobi, & cõſequēter pateat, Simonē Cananęũ diſtinctũ fuiſſe à Simeone Cleophę, paſſo ſub Traiano. Deinde quòd ita tã Gręci, quã Latini profiteãtur, illi in Menologio, iſti in Martyrologio diuerſis diebus, diuerſiſq; notis memoriã eorũ celebrantes. Tertiò quòd Beda, qui in eundē errorē lapſus fuerat, vt hos duos vnũ Simonē putaret ſētentiã retractauerit. Ad primũ ergo dicimus, quòd etiãſi veriſſimũ exiſtimauerim, cũ eodē Baronio, quãquã diuerſis rationũ momētis, diuersũ eſſe Simonē à Iuda, nō tamen inde elicere omni conatu potui, vt euidenter pateret Simonem etiam Cananęum, qui Iudas, vel Iudę cognomento dicebatur, diſtinctum eſſe à Simeone Epiſcopo Iacobi ſucceſſore. Non me latet Euſebium fortaſſe in eandem ſententiam deſcendiſſe, quia cũ alijs antiquis Patribus exiſtimauerit lib. 3. cap. 10. fratres Domini fuiſſe nũcupatos, quia eſſent ex primis nuptijs filij Ioſeph Deiparę Spōſi, Simeon vero filius Cleophę, & Domini conſobrinus non frater. Quod ſi ita re vera fuiſſet, nō vtique dubitari poſſet, quin Simon Ioſephi filius à Simeone Cleophę omnino diſtaret. At cum in hoc Euſebius, tam ab Hegeſippo, quam ab Euãgeliſtis minus conſultè diſceſſerit, reijciendus omnino eſt, quamuis tanto Chronologo innixi eandem de fratribus Domini ſententiam perfunctoriè ſecuti ſint ferè omnes Gręci Patres, & aliqui ex latinis. Ab Euangeliſtis equidem diſceſſit Euſebius, quòd hi Mariam Iacobi, & aliorum, qui dicebantur fratres Domini Matrem, alio nomine Mariam Cleophę à viro Cleopha dixerunt; ſed euidenter diſſentit ab Hegeſippi verbis à ſemet ipſo relatis, in quibus Iacobi fratris Domini patrem non Ioſephum, ſed Cleopham fuiſſe diſertiſſimè exprimitur. Vnde verò Euſebius hanc excerpſerit opinionem, Origenes, aut ſi quis alius auctor eſt Commentarij in Matthęum cap. 13. non obſcurè indicauit, puta ex Apocriphis fontibus; Ita enim refert. *Fratres autem Ieſu putabant nonnulli eſſe ex traditione Hebræorum, ſumpta occaſione ex Euangelio, quòd titulum habet iuxta Petrum, aut*

 ex libro

ex libro Iacobi, filios Ioſeph ex priori vxore, quæ conuixerat ipſi, antequam duceret
Mariam. Quia verò ęſtimare quis poſſet, ideo Baronium, tanquam notiſſimum
reliquiſſe, Simonem Cananæum diuerſum eſſe à Simeone Epiſcopo, quia ille Si-
mon, hìc Simeon diceretur, audiat Oecumenium docentem ex antiquis Patribus,
nullam inter hæc nomina veram intercedere differentiam; ita enim ſcribit ad D.
Petri Epiſtolam cap. 1. *Simon ſcribitur, & Simeon. Nam à Simeon diminutio eſt Si-*
mon, quemadmodum à Metrodoro Metras, à Menodoro Menas, & à Theodoſio Theu-
das. Sed ante Oecumenium id expreſsè docuerat Origenes idem tract. 5. in Matth.
26. dum Simeonem Liæ filium Patriarcham, cum Petro idem habuiſſe nomen te-
ſtatur, quòd *conueniat ei, qui ita vocatur vt & Simon dicatur, & Simeon, quoniam*
iiſdem literis ſcribunt Hebræi, & Simeonis nomen, & Simonis. Quod ſiue Euſebius,
ſiue D. Hieronymus in chronico confirmat ad annum 63. dum Iacobi Iuſti marty-
rium recenſet, *Iacobus frater Domini, quem omnes Iuſtum appellabant à Iudæis*
lapidibus opprimitur, in cuius thronum Simeon, qui & Simon ſecundus ſubmitti-
tur. Simeonem, & Simonem idem nomen eſſe, habent etiam & Gregorius
Syncellus, & auctor chronici Alexandrini. Nec pariter exiſtimarem inter ea,
quæ, tanquam notiora eſſent, Baronius ſiluit, reputari debere, quòd Simon Cana-
næus, ideo non eſſet Simeon, vel frater, vel conſanguineus Domini, quia non li-
queat ex vrbe Cana, neque Ioſephum, neque Cleopham eius fratrem prodiiſſe:
Quidquid enim ſit de Ioſepho Mariæ Virginis Sponſo, qui in Euangelio dicitur à
Nazareth Galileæ, valdè probabile eſt Saluatorem noſtrum in Cana Galileæ
proxima Vrbe, vel Vico cognatos habuiſſe: quippe qui cum Matre vocatus ibi
fuerit ad nuptias, & inde deſcendens Capharnaum Matrem, fratreſque ſecum
duxerit. Equidem antequam Saluator cum diſcipulis ad nuptias vocaretur *erat*
mater eius ibi, vel quia prius inuitata ad cognatos diuerterat, vel quia moram ibi
trahere conſueuerat; à viculo enim Nazareth Viculus Cana Galileę, non niſi triū
horarū itinere diſtabat, vt plures docent. Si ergo aliquis ex diſcipulis, vel fratribus
Domini Spōſus erat, vt cōmuniter ſacri expoſitores exiſtimāt, & ſi alij Ioannē, alij
Simonē eſſe velint, quis facilius eſſe potuit, quā Iudas, quē ex fratribus, & cognatis
Domini, filios, & nepotes habuiſſe Hegeſippus teſtatur? Parum autem refert, vt Si-
mon Cananæus à Simeone Domini vel fratre, vel conſobrino diſtinguatur, quòd
ille ex Cana Galileæ eſſet, cum Apoſtoli omnes, inter quos ſaltem ex ipſius Do-
mini fratribus Iudas fuit, Galilæi dicerentur, & in ipſius Doctiſſimi Baronij ſen-
tentia, cum Iacobus Iuſtus, non minus inter Apoſtolos, quam inter frates Domini
numeratus, idem omnino ſit cum Iacobo Alphæi, Galileum cum alijs Apoſtolis
fuiſſe, dubitari nequit. At aliam rationem addere libet, quam in re minus dubia
fortaſſe Baronius eruditiſſimus prætererit, puta Simonem fratrem Domini vnum,
& eundem eſſe non poſſe cum Simeone Epiſcopo, quòd ille non modo fuerit ex-
tra numerum duodecim Apoſtolorum apud Origenem cap. 13. Matthæi, ſed cum
Ioſepho fratre pariter Domini, eiuſque germano, illi penitus incompertum; enu-
meratis quippe fratribus Saluatoris, & eorum muneribus, ſubdit. *Porro de Ioſeph,*
ac Simone nos nihil comperimus. Addo amplius, in ſacris litteris Domini fratres
ab Apoſtolis nomine videri diſiunctos, idque in Eccleſiaſtica quoque hiſtoria
obſeruare licere. Sanè in Apoſtolicis Actis cap. 1. vndecim Apoſtolis enume-
ratis additur, perſeuerantes fuiſſe omnes in oratione, cum *Maria Matre Ieſu, &*
fratribus eius; quaſi qui dicebātur fratres Domini ab Apoſtolis hoc titulo diſcer-
nerentur. Ita pariter Euſebius ex antiquorum traditione obſeruauit, dum ad Si-
meonis Epiſcopi electionem conuentum Apoſtolorum recenſuit. *Fama eſt*, in-
quit, *Apoſtolos, & diſcipulos Domini, qui adhuc iſta lucis vſura fruebantur, vna cum*

his

his, quibus cum Domino ſecundum carnem intercedebat cognatio (pleriſque enim iſtorum ad illud vſque tempus vita ſuppetebat) ex omnibus locis in vnum conueniſſe &c. Veruntamen ad hoc obiectum eluendum, præterquamquod Euſebius non de fratribus, ſed quomodocumque de conſanguineis Domini loquitur, certum eſt aliquos ex Domini fratribus inter duodecim Apoſtolos non fuiſſe numeratos, vt Ioſeph, & Iacobus cognomento Iuſtus, vel vt placuiſſe videtur Origeni, neque Simon; aliquos verò recenſitos fuiſſe, vt extra controuerſiam Iudas Iacobi, vel Zelotes. Sicuti ergo nullum aliud ſequeretur inconueniens, ſi in eodem Apoſtolorum cenſu, Simon Domini frater numeraretur, niſi in Origenis ſententia, ita vt veritas magis eluceſcat hæc diligentius perpendenda eſt. Sanè Origenes, tam præfatione in Ioannem, quam lib. 2. aduerſus Celſum ex Euangelio ſecundum Lucam affirmat, Socium Cleophæ in Emmaus tendentis fuiſſe Simonem, hoc autem minus conſonat, niſi diuerſus auctor ſit Commentarij in Matthęum cum his, quę ibi ſcripſit, hoc eſt de Simone, ex fratribus Domini nihil compertum ſe habere, cum tamen illum inter diſcipulos Domini cum Cleopha enumerauerit. Differt etiam ab alijs Sanctis Patribus, qui Socium Cleophæ non Simonem, ſed alium fuiſſe diſcipulum docent; Nam Ambroſio lib. 7. in Lucam de vigilantia, & negligentia ſeruorum, & lib. 10. cap. vltimo Amaon diſcipulus ille dicitur; Sancto Epiphanio Hær. 23. Nathanael, & pluribus alijs ipſe Lucas Euangeliſta, qui proprium nomen tacuerit. Sed eſto *Cleopha, & Simone colloquentibus inter ſe de his quæ acciderant*, Ieſum repente interueniſſe, vt loquitur Origenes aduerſus Celſum, non inde tamen ſequitur Simonem hunc fuiſſe Simeonem ipſius, vel alterius Cleophæ filium, Epiſcopum deinceps Hieroſolymitanum. Simon vtique Origeni memoratus ex duodenario Apoſtolorum numero non erat; Eadem enim hora, qua duo illi Diſcipuli Dominum agnoueruut, *regreſſi ſunt in Hieruſalem, & inuenerunt congregatos vndecim*. Sed quid vetat alium fuiſſe Domini Diſcipulum, extra duodenarium numerum, qui Simon vocaretur? Simon quidem Phariſæus apud Matthæum, & Simon leproſus apud Lucam, familiaris vterque, & hoſpes Domini, non vnus, & idem ſunt D. Auguſtino lib. 2. de conſenſu Euang. cap. 69. Hunc verò, qui dicebatur leproſus, palam Chriſti diſcipulum fuiſſe ex eo argui poſſe videtur, quod furentibus iam in Dominum Iudæis propalam, & in Bethania propè Hieruſalem conuiuio ipſum exceperit. Poſſet etiam inter Simones Saluatoris aſſeclas, Simon Cyrenæus adcenſeri, qui cum pater dicatur Alexandri, & Rufi, nimirum Pater duorum diſcipulorum, potuit tanquam ex numero credentium ad Redemptoris etiam iniuriam angariari. Chriſti fidem ſaltem poſt delatam Crucę Simonem Cyreneum amplexatum eſſe, facile ex Origene deducitur, & aliorum eſt opinio. Atquiſquis fuerit Simon, cum Cleopa apud eundem Origenem deſcriptus, Simon equidem vel Simeon, qui ſub Traiano Crucifixus fuit, non obſcurè ab Hegeſippo inter Apoſtolos numeratur. Enarrato enim eius certamine, poſtremum inter Apoſtolos vita functum, ideo his verbis deſignat, & latentes ad illud vſque tunc narrat prorupiſſe hæreſes, *quia ſacer Apoſtolorum chorus varium vitæ exitum, & diuerſa mortis genera pertulerat*. Rè autem vera Apoſtolorum poſtremus, Simon, vel Simeon diem ſuum clauſit, anno nempe decimo Traiani, vt Euſebius in chronico auctor eſt, quando Ioannis, qui Traiani tempora attigerat, aſſumptus iam erat. Sed hæc fortaſſe diffuſius, quam par ſit explicauimus, non tamen extra rem à nobis prolata credimus, quia interim impedimenta ad vnius Simonis veritatem aſtruendam è via nobis remouiſſe ſperamus. Præſtat nunc igitur in ordinem redire, & reliqua obiecta diluere, illud præcipue, quod Baronio eidem vim magnam intulit, ex Grecorum, & Latinorum Hagiologijs petitum.

titum. Hoc eſt Simonem Cananeum, ideo diſiunctum eſſe à Simeone Epiſcopo, quia apud illos diuerſis diebus,diuerſiſq;notis diſtinguatur.In Menologio Græcorum, quod à Cardinale Sirleto latinitate donatum, iam publici iuris eſt, innititur ferè ſemper Baronius. Ex illo,alijſque fortaſſe Græcorum Calendarijs argumentum vir eruditiſſimus elicuit, Simonem Cananæum à Simeone Epiſcopo differre, quòd de vnoquoque ſeiunctim apud Græcos celebretur memoria, & quòd idem etiam obſeruetur in latinorum Martyrologijs. Sed minoris ponderis fortaſſe argumentum eſt, quam mutare ſententiam cogat. Exemplum in Menologio Sirleti ſit, ne longius euagemus in Simone Cananæo;cuius memoria primum agitur die 22. Aprilis his verbis. *Eodem die Sancti Apoſtoli Nathanaelis, qui fuit Simon Zelotes. Hic fuit ex Cana Galileæ, vbi Chriſtus Dominus inuitatus ad nuptias aquam in vinum conuertit.* Et rurſus die decima Maij diuerſis omnino diebus his pariter verbis. *Sancti Apoſtoli Simonis Zelotæ. Hic Simon eſt Nathanael appellatus, qui Euangelij prædicationem in omnem Mauritaniam, & Aphrorum regionem ſparſit. Poſtremo Britanniam profectus, cum multos Euangelij verbo illuſtraſſet, ab infidelibus Crucifixus illic ſepultus eſt, qui mores habuit Zelo, quem nemine præferebat.* Ab alijs exemplis, tam in Græcorum Calendarijs, quam in Latinorum Martyrologijs, quia frequentiſſima ſunt, ſuperſedeo; Cum enim obitus diuerſa die à tranſlatione,nulla diſtinctiua addita nota, in illis recoleretur, factum eſt, vt facilè apud poſteros repetita etiam inueniretur commemoratio, ex qua ſi quis vellet aſſerere non eoſdem eſſe Sanctos viros, quia ſub diuerſos dies eorum ageretur memoria in maxima abſurda prolabi neceſſe eſſet. Quemadmodum ergò fateor Simeonem Epiſcopum Hieroſolymitanum, ſeparatim à Simone Cananæo in Menologio recoli die 27. Aprilis, & in Romano Martyrologio die 18. Februarij, ita cum in noſtro Martyrologio de Simeone, ſeorſum non agatur, etiam profiteor, ex hac tantum diuerſitate,paſſim in iiſdem numero Sanctis occurrente, nihil certi educi poſſe, niſi aliæ notæ concurrant, ſicuti in alijs Sanctis video voluiſſe Baronium. Igitur animaduertendæ ſunt, quæ intercedunt differentiæ. Prima eſt nominis, quia Simon Cananæus, non Simeon Epiſcopus in Menologio Nathanael nuncupatur. Secunda eſt loci, nam Simeonem Epiſcopum Hieroſolymis paſſum referunt, tam Martyrologium, quam Menologium, Simonem verò Cananæum Menologium habet in Brittannia, Martyrologium in Perſide. Tertia differentia eſt de Euangelicæ prædicationis Regione, nam Simonem refert Menologium fidem docuiſſe in Africa, Martyrologium in Ægypto. Quarta eſt Simeonem propinquum Saluatoris fuiſſe, quod vtrumq; conſentit, at de Simone vtrumque ſilet. Quinta quod Menologium,tam Simonem Cananæum, quam Simeonem Epiſcopum per Crucem palmam meruiſſe doceat, Martyrologium de ſecundo confirmat, de primo Martyrij modum non exibeat. In has differentias breuiſſimè animaduertere expedit. De Nathanaele plurimi ſunt, qui Simonem fuiſſe negent,& ex antiquis alij vnum ex Apoſtolis, alij alterum eſſe velint, quinimo ſint, qui omnino ex duodenario numero abſtrahant, quia iuris peritus eſſet. Plurimi tamen in Bartholomæum concordant, quæ cum videri facile poſſint apud Euangeliſtarũ interpretes non moror. Ad ſecundam differentiæ notam, quòd Natale Simeonis Epiſcopi Hieroſolymis celebre eſſet, quia illius Eccleſiæ Epiſcopus fuit, non dubito, ſed ibi Crucifixum non fuiſſe, ex Hegeſippo inferius palam demonſtrabitur, quòd palmam in Perſide promeruerit, vbi etiam Simon Cananæus ex Romano, noſtroque Martyrologio martyriũ per Crucẽ conſummaui. De loco Paſſionis in Britãnia auctores tãtum ſunt, Nicephorus,& Dorotheus, apud quos legenda fortaſſe eſt, pro Britannia Bactriana Perſidis Regio. Ad tertiam reſponderi poteſt,

quòd

quòd inde nihil deducitur, cum Simonis prædicatio obſcuriſſima antiquis ſit, nihilque de ea narrent, qui aliorum peregrinationes innuunt, Origenes, Nazianzenus, Theodoretus, & Socrates, vt etiam eruditiſſimus fatetur Baronius. Ad quartam, quæ negat ex ſcriptorum ſilentio Simoni Cananæo Saluatoris propinquitatem, opponimus Hippolytum Martyrem, & alios infra adducendos, qui eãdem affirmant, præſertim quòd vel nullum, vel imbecillo ex ſcriptorum taciturnitate deducatur argumentum. Ita & ad quintum reſponderi poteſt; dum enim Romanum Martyrologium ſilet Simonem per Crucem obijſſe, in Græcorum Menologio, tam Simonem, quam Simeonem Crucis tormentum ſubijſſe narratur. Sed iam poſtremum ex Bedæ auctoritate deſumptum obiectum remouere expedit, quòd Venerabilis ille ſcriptor, & in hiſtorijs Eccleſiaſticis non parum verſatus antea exiſtimauerit Simonem Cananæum eundem eſſe cum Simeone Epiſcopo, & contrarium deinde manifeſta retractatione docuerit: ſed audire ipſum expedit. *Porrò Iſidorus arbitratur hunc Simonem eſſe, qui poſt Iacobum fratrem Domini Hieroſolymorum rexit Eccleſiam, quem & nos olim in primo Actorum libro ſecuti ſumus, non ea, qua ſcriptis ſcrupuloſius diſcutientes rati, quod hac ipſe ex certis veterum hiſtorijs didicerat, quod nec adhuc quidem negare audemus*. Ita ergo retractat Beda, vt quamquam in Apoſtolorum hiſtorijs Apocriphis contrarium inuenerit, attamen priorem ſententiam refellere non poſſe fateatur, & non habens quomodo explodat, dum negare eiuſdem veritatem non audet, ſaltem in ambiguo relinquit. Liceat hic igitur pro viribus ambiguitatem tollere, & ex grauioribus, & minùs dubiæ fidei ſcriptoribus oſtendere, Simonem Cananæum cum Simeone Epiſcopo eundem fuiſſe. Iam ſupra indicauimus Simonem Cananæum apud Hippolytũ Martyrem Hieroſolymorum Epiſcopum eſtitiſſe, ſed iterum expedit eundem audire. *Simon Cananæus filius Cleophæ, qui & Iudas poſt Iacobum Iuſtum creatus Hieroſolymorum Epiſcopus obijt, ſepeliturque eodem loco cum annos centum viginti vixiſſet*. Simeonem autem Epiſcopum, ſub Traiano Crucifixum, ſenem centum viginti annorum fuiſſe, ſi quis anceps ſit, ex Hegeſippo omnem ſuſpicionem deinceps amandabit. Anonymum interim audiat apud Oecumenium Hippolyto totidem ferè verbis concinentem. *Simon Cananæus Cleophæ filius, ſicut & Iudas, poſt Iacobum Iuſtum factus eſt Hieroſolymorum Epiſcopus, cumque annos centum viginti vixiſſet, Cruci affixus ſub Traiano Imperatore Martyrium ſubſtinuit*. Huius pariter ſententiæ, præter Iſidorum à Beda adductum, Sophronius fuit, aut quiſquis Græca addidit ad Hieronymum de Eccleſiaſticis ſcriptoribus. *Simon Cananæus cognomento Iudas frater Iacobi Epiſcopi, qui & ſucceſſit illi in Epiſcopatum poſt obitum Iacobi cognomento Iuſti: vixit annos viginti ſupra centum; crucifixus autem ſub Traiano Præfecto mota perſecutione graui dormiuit*. Hi omnes Simonem, ſiue Simeonem Cananæum filium Cleophæ fuiſſe, vel expreſsè docent, vel dum fratrem Iacobi Iuſti, filij pariter Cleophæ eſſe perhibent, ac vno ore in Eccleſia Hieroſolymitana ſucceſſorem, & ſub Traiano Martyrem idem non obſcurè confirmant. Et quamquam Sophronius tantùm doceat Simonem Cananæum fratrem fuiſſe Iacobi Iuſti, dum tamen reliqui filium fuiſſe Cleophæ teſtantur, iam & fratrem Iacobi ex Hegeſippo confitentur. Is autem vetuſtiſſimus ſcriptor bis apud Euſebium lib. 3. cap. 26. Simeonem, qui crucifixus eſt ſub Traiano, ex ſtirpe Dauid prognatum, & ex diuina Domini progenie ſeruatoris, & Domini noſtri ſatum; Cleophæ filium apertiſſimè dixit, & præcipue in longiori fragmento, quod Euſebius adducit in recẽtiſſima Valeſij interpretatione lib. 4. cap. 22. cuius verba hæc ſunt. *Poſtquam Iacobus cognomento Iuſtus Martyrium perinde, ac dominus pertulit, ob eiuſdem doctrinæ prædicationem rurſus frater patruelis Domini Simeon*

meon Cleophæ filius Epiſcopus conſtituitur. Vbi Valeſius notat malè cum Rufino Muſculum, & Chriſtoporſonium vertiſſe *Conſobrini Domini*, cum fratrem patruelem vertere debuiſſent, & quamuis in adductis fragmentis Hegeſippus, expreſsè non docuerit Simeonem eundem fuiſſe cum Simone Cananæo Apoſtolo, cũ tamen in eo vitam Apoſtolorum vocem deſijſſe affirmet, poſtremum ex Apoſtoli deceſſiſſe ſatis apertè conſentit; idque non Apoſtoli nomen latius accipiens; ſed vt ſupra adnotauimus, ab alijs diſtinguens, qui non Apoſtoli, ſed auditores, & Diſcipuli Domini vtcumque fuiſſent. At quomodo Kalendis Iulij Martyrologium noſtrum, & V. Kal. Nouembris Romanum referunt Simonem Cananæum in Perſide coronam accepiſſe; ſi Hieroſolymis ſepultus ſit, vt apertiſſimè iam adductus Hippolytus Martyr referre videtur? Nodum hunc ſoluere fortaſſe difficilè non erit, dum oſtenderimus Simonem, quamquam Epiſcopus Hieroſolymitanus eſſet per Crucem Martyrium compleuiſſe in Perſide, quod miror oculatiſſimum Baronium, alioſque latuiſſe, quantumuis Simonem Epiſcopum ab Apoſtolo Cananæo dirimerint. Meminiſſe igitur oportet Euſebium anno Traiani decimo, ſiue communis æræ 110. ita in editione Baſilienſi Simonis Cleophæ martyrium ſcripſiſſe: *Traiano aduerſus Chriſtianos perſecutionem mouente, Simon filius Cleophæ qui Hieroſolymis Epiſcopatum tenebat cruci figitur*. Quamquam enim in Annalibus vetuſtis legi Cuſpinianus narret *anno Domini* 105. *Simon Cleophæ filius, Hieroſolymis Epiſcopus cruſigitur*, video tamen Baronio, Scaligero, & alijs eã placuiſſe lectionẽ, quæ Simeonis martyriũ in anno decimo Traiani repoſuit, Chriſti nempe 109. vel 110. At quiſquis annus ſignetur, certum eſt non niſi mota Traiani perſecutione Simonem in crucem actum, quin imò poſt Traiani reſcriptum ad Plinium. Primo ſtatim anno Traiani excitatam perſecutionem exiſtimauit Doctiſſimus Baronius in hoc ab Euſebij chronico diſcedens, qui non niſi anno Traiani decimo in Chriſtianos ſæuitum refert. At idem Euſebius non negat ante hoc tempus Chriſtianos aliquos neci à Gentilibus datos, non tamen ex nouo Traiani, ſed poſtremo Domitiani edicto, & fortaſſe lege de ſodalitijs, ſiue hæterijs chriſtianorum, ab alijs Imperatoribus vetitis. Euſebius quidem de Traiani perſecutione agens lib. 3. Hiſt. cap. 26. coactum potius populorum ſeditionibus Traianum, quam ſponte in Chriſtianos animaduertiſſe refert. *Poſt Neronem, & Domitianum ſigillatim in vnaquaque Ciuitate, ſub Traiano Imperio, cuius iam tempora perquirimus, ex ſeditione populi excitata, grauem contra nos Chriſtianos perſecutionis tempeſtatem commotam fama, & ſermone percrebeſcit*; qui enim primis eiuſdem annis Martyres facti ſunt, vnde perſecutionem colligit Baronius, non Traiani, ſed Domitiani edicto id accidiſſe notat diligentiſſimus temporum ſupputator Petauius cap. 9. lib. 5. par. 1. Rationarij temporis ad annum circiter decimum Traiani. Tunc enim inualuiſſe perſecutionem illam ſuſcipit, quam nonnihil Plinius ſecundus Bithyniæ Prætor retundere laborauit; habita ſiquidem quæſtione, cum Chriſtianos falſis criminibus accuſari comperijſſet, datis ad Traianum litteris reſcriptum obtinuit, vt oblati tantum, obſtinatique punirentur. Et re vera reſciſſis à Senatu Domitiani legibus perſecutio in Chriſtianos non niſi ex populorum ſeditione conflari primùm potuerat, quemadmodum notat Euſebius ſicuti falſi criminis inſimulatos Plinius pariter per populorum calumnias fatetur. Simeonem Cleophæ poſt hunc reſcriptum martyrium compleuiſſe ex Hegeſippo animaduerto; Delationis ſiquidem expreſſe meminit. *Ab eodem ſcilicet ſectarum numero quidem Simeonem Cleophæ filium, non modo vt ex Dauidis ſtirpe editum, verum etiam vt Chriſtianum in Iudicium adduxerunt*, quem nimirum ſub Attico conſulari, non modo Cruci affixum narrare pergit, quia delatus, ſed quia *fidem Chriſti conſtanter profeſſus eſt*. Delationis

tionis

tionis igitur palam erant Hæretici illi auctores, & omnia concurrebant ad Simonis Iudicium, quæ in reſcripto pro Chriſtianis obſeruari Traianus præceperat his verbis, *conquirendi non ſunt; ſi deferantur, & arguantur puniendi. qui negau erit ſe Chriſtianum, certe veniam ex pænitentiaimpetret, quod ſine auctore propoſiti libelli locum habere non deberet.* Quod iterum, & infra confirmat Hegeſippus de Traiani temporibus agens *ad qua quidem, Simeon Cleophæ, quem ſupra monſtranimus vitam producens à ſectis Iudaorum, quod ex diuina Domini progenie genus ducebat, per calumniam ſimiliter vocatur in Iudicium; & eius nomen ea de re ita ad Atticum virum conſularem defertur, qui cum multis diebus acerbas plagas pateretur, teſtimonium fidei Chriſti fortiter perhibuit, adeo vt, cùm omnes, tùm ipſe Conſularis ſupramodum miraretur, quo pacto, cum eſſet centum, & viginti annos natus, talem, & tam acerbum plagarum cruciatum ſuſtinuerit. Quibus rebus confectis ad extremum mandatum erat, vt in Crucem ageretur.* Mandato nempe Cæſaris, qui non longe aberat, & quod Simeon certo auctore delatus conſtans in confeſſione Domini fuiſſet. At circa hæc tempora Traianus, nec Hieroſolymis, nec Romæ agebat; ſed Barbarorum bellis implicatus in Perſide, locisque finitimis morabatur; quod vt notiſſimum hic ex ſcriptoribus adducere non laboro. Simeon verò non tantùm coram Attico Conſulari, qui Traiani Imperatoris mandata exequebatur, ſed coram Traiano ipſo delatus, forte quia regia ſtirpe oriundus, & Chriſtianorum antesignanus, coram Cæſare expediebat cauſam dicere, id aperte refert Hegeſippo poſt ſupraſcripta verba, interprete Chriſtoforſono. *Atque ita cum annos centum, & viginti compleuiſſet coram Traiano Cæſare* (quo nihil apertius dici poteſt) *& Attico viro Conſulari fidē Chriſti conſtanter profeſſus eſt.* Non me latet nuper eruditiſſimum Valeſium hunc Hegeſippi locum aliter vertiſſe, hoc pacto. *Atque ita Simeon cum annoſcentum, ac viginti natus eſſet martyrium ſubijt principatu Traiani Auguſti Actico Conſulari legato Syriæ.* Verum pręter quam quòd Acticus Conſularis interpretando dicitur legatus Syriæ, non quod Græcè ita ſcriptum ſit, ratio non apparet, cur infra *epì atticoù* vertēdum ſit coram Actico, & *epì Traianoû*, interpretari debeat principatu Traiani, & non potius, vt Græca verba proſtant, *Coram Traiano Cæſare, & Conſulari Attico.* Equidem vbi Martyrium perfeciſſe Simonem Martyrologium noſtrum, & Romanum notant in Perſide, Traianum tribunal erexiſſe animaduerto, & in tanta ſcriptorum penuria, qui eius geſta recenſeant, addere operæ prætium eſt Zoſimi, & Ammiani Marcellini teſtimonium. Hic lib. 24. in Iuliano refert, oppidum Ozogardam in Perſide, ſe præſente occupatum à militibus, *in quo Principis Traiani tribunal oſtentabatur*; Ille lib. 3. in eodem oppido Perſiæ, quod non Ozogardam dixit, ſed Zaragardiam, fuiſſe teſtatur *ſublime tribunal ex lapide factum, quod incolæ Traiani vocare conſueuerunt*, & tanquam ſingulare quoddam notat Xephilinus in Dyonis Epitome, ex tribunali Traianū ius dicere conſueuiſſe; Si verò coram Traiano Simon cauſam dixit, & ibidem eius mandato in Crucem actus eſt, quomodo Hieroſolymis ſepultum fuiſſe, Hippolytus Martyr narrat? Eo quidem modo, quo eodem tempore, & ſub eadem Traiani perſecutione Sanctus Ignatius ſepultus eſt Antiochię, & Oneſimus pariter Apoſtolorum diſcipulus Epheſi, cum tamen ambo paſſi ſint Romæ; Ab eorum enim diſcipulis, qui ſequuti eos fuerant Romam, in propriā ſedem, ſacris ſtatim aſportatis reliquijs, reſtituti fuerunt. De primo luculentes teſtes ſint D. Ioannes Chryſoſtomus Tom. 5. ſerm. de S. Ignatio, & in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis D. Hieronymus, qui Romæ Ignatium agonem decertaſſe narrant, reliquias verò eſſe Antiochiæ. De Oneſimo Romanum, & alia martyrologia teſtimonium perhibent ad diem 16. Februarij. Iuxta morem igitur fidelium ſuos Epiſcopos comi-

Y tan-

tantium, facilè etiam accidit, vt crucifixi Simeonis Epiſcopi corpus ab eius aſſeclis Hieroſolymas relatum, ibì etiam ſepulturæ traditum fuerit. Vnde rectè Hieroſolymis Natalis eiuſdem ſignetur, & pro celebritate Simonis Cananæi diuerſa dies, tam in Romano, quam in alijs Latinorum Martyrologijs, ſiue paſſionis, ſiue tranſlationis reponatur. Nec Nicephorus, qui Simonem Cananæum paſſum videtur aſſerere in Britannia, ibì obijſſe clarè docet, ſed tantùm fidé Chriſti intuliſſe; quibus verbis ex vetuſtiori ſcriptore mutuatis, cum ſtatim ſubnectat *poſt varias ærumnas mortem per Crucem ſubyſſe*, Simonem in Britãnia obdormiuiſſe, non nihil durius extorquetur, nec reliqua de alijs Simonis Cananæi peregrinationibus quæcunque attulit, nempe in Ægyptum, Cyrenem, Aphricam, Mauritaniam, & Lybiam omnem, occidentalem Oceanum, Inſulaſque Britannicas, cum his, quæ paſſus eſſet in Perſide, pugnare vidētur; Quãuis enim Epiſcopus Hieroſolymitanus fuerit, cum tamen Iacobo Iuſto nõ ſucceſſerit, niſi paulo ante Veſpeſiani in Iudæam aduentum, & poſtremis Nerõis temporibus, ſpacium illi temporis non defuit, quin ante Epiſcopatum in longinquas etiam Regiones Apoſtolicam doctrinam inferre potuerit. Barbaras vtique nationes Simonem docuiſſe habet Chryſoſtomus de duodecim Apoſtolis, ſiue Barbarorum nomine diſſitas ab orbe Romano nationes vniuerſim comprehenderit, ſiue Perſis conterminos, & in Perſarum Regno recenſitos, quos Herodianus lib. 6. Barbaros precipuè vocat, & in libertatem aſſeruiſſe Artaxerſem narrat, dum Perſis Regnum reſtitueret. Hìc autem ſubnectere non diſplicuit Theodoreti antiqui, & apprimè eruditi ſcriptoris teſtimonium, qui plures Apoſtolos in Perſide occubuiſſe, Perſaſque Apoſtolorum monumenta potiora, quam Romanorum leges duxiſſe, ita per interpretem refert. lib, 9. de curat. Græcarum affectionum. *Has itaque nouas leges acceperunt à promulgatoribus Galilæis, quique non timuerunt Romanorum potentiam, ſeſe vltro Crucifixi hominis imperio ſubdiderunt. Atque vt y Romanis legibus viuerent, neque Auguſtus ipſe impetrauit, neque Traianus, qui Perſarum Regna ſubuertit; & tamen Apoſtolorum monumenta Perſæ homines, tãquam cælitus allata fuerint, venerantur*. Quæ ideo afferre libuit, quia Iudæ fratri, tam Saluatoris, quam Simonis, alijſque in Perſide paſſis Apoſtolis, noſtroque Martyrologio ſignatis mirificè congruunt.

De Iuda Simonis Fratre cognomento Zelotes.

EXERCITATIO V.

QVOD in Indiculo noſtro Iudas cognomento Zelotes dicatur, præter ea, quæ ſupra in Simone ex D. Hieronymo attulimus, ad ipſius Indiculi vetuſtatem confirmandam addere hìc expedit, apud Gelaſium Primum in Concilio Romano anni 494. Ordinem ſcripturarum noui Teſtamenti, his verbis claudi, *Iuda Zelotis Apoſtoli epiſtola vna*. Sicuti igitur ex his, quæ hactenus dicta ſunt, Iudam etiam Zelotem vocatum eſſe conſtat, ita planum eſſe arbitror germanum Simonis fratrem fuiſſe ex Cleopha Patre, & Maria Cleophæ, ſeu Iacobi Minoris Matre, & vocatum pariter vt D. Auguſtinus teſtis eſt, ſacrarum hiſtoriarum lingua Domini fratrem, ſeu fratrem conſobrinum; Quòd verò Iudas ſimul, & ſemel cum Simone in Perſide paſſus ſit, non facilè conſentio. Sicuti neque

vnum

vnum,& eundem fuiſſe cum Thaddęo fratre Apoſtoli Thomæ,cuius Euſebius meminit, quamuis, & Thaddæum, & Lebæum vocatum fuiſſe non ignorem. Exordienda igitur à nomine diſcretio eſt, vt & locum, tempuſque Martirij facilius deinde liceat coniectari, Euſebius, & Annalium Syrorum auctor apud eundem lib. 1. hiſt. c. 13. Iudæ nomen Thomæ Apoſtolo ita tribuunt, ex Chriſtophorſoni verſione. *Nam vbi Seruator,excitatus à mortuis in Cælum aſcenderat,Thomas vnus ex duodecim Apoſtolis,diuino quodam impulſu,Thaddæum fratrem (* forte hìc fratris nomen pro condiſcipulo deberet intelligi, niſi ab interprete, non ab Euſebio frater diceretur, *qui erat in numerum ſeptuaginta diſcipulorum Chriſti aſcriptus, prædicatorem, & Euangeliſtam doctrinæ Chriſti ad Edeſſam vſque miſit.* In Annalibus verò Syriaca lingua conſcriptis, in Tabulario Edeſſæ Ciuitatis ita legendum proponit. *Poſtquam Ieſus aſſumptus fuit,Iudas, qui & Thomas dicebatur,Thaddæũ Apoſtolum, vnum ex ſeptuaginta ad Abagarum miſit.* Duo hic animaduerſione digna proponuntur. Primùm, quòd Thomas Iudas quoque vocaretur, deinde quòd Thaddęus ex ſeptuaginta diſcipulis eſſet,non ex duodenario Apoſtolorum choro: quæ duo valde diſtant ab his,quæ ab eadem hiſtoria D. Hieronymus trãſtulit cap. 10. Matth., Thaddæum ſcilicet inter duodecim Apoſtolos recenſitum, eundem cum Iuda eſſe, & Thaddæum non ex ſeptuaginta, ſed ex duodecim Apoſtolum dici debere; ita enim de Simone Chananæo, & Iuda narrationem inſtituit. *Simon Chananæus ipſe eſt, qui in alio Euangeliſta ſcribitur Zelotes, Chana quippe Zelus interpretatur. Thaddæum Apoſtolum,Eccleſiaſtica tradit hiſtoria,miſſum Edeſſam ad Abagarum Regẽ Choſdenæ (* Choſdroenę potius*) qui ab Euangeliſta Luca Iudas Iacobi dicitur, & alibi appellatur Lebbæus,quod interpretatur Corculum, credendumque eſt eum fuiſſe trinomium,ſicut Simon Petrus, & filij Zebedei Boanerges ex firmitate, & magnitudine fidei nominati ſunt.* Trinomium ergo Iudam apud D. Hieronymum,hoc eſt Thaddæum,& Lebæum ex duodecim,non ex ſeptuaginta Apoſtolis fuiſſe palam eſt, in Matthæi, & Lucæ Euangelio. Inſuper eundem fuiſſe,qui ad Abgarum, ſeu Abagarum Edeſſæ Toparcham miſſus fuit. Fatetur equidem idẽ D. Hieronymus, id ex Eccleſiaſtica hiſtoria Euſebij, vt palam eſt,deſumpſiſſe. Duo tamen vel in ſuo codice non inuenit, aut deprauata inuenit, & reliquit. Primò Iudam appellatum fuiſſe Thomam, vel è contra: deinde Thaddæum Apoſtolum fuiſſe ex duodecim, non ex ſeptuaginta. In hac Codicis probabili deprauatione Hieronymo adhærere malim, quam Euſebij vulgatæ lectioni conſentire, præſertim cum D. Hieronymo Hippolytus breuiſſimè conſonet, & clariùs etiam Anonymus Oecumenio præfixus. Horum alter & ſi Iudam Thaddæum dictum fuiſſe reticeat, Edeſſanis tamen Euangelium intuliſſe, ita teſtatur, *Iudas, qui & Lebbæus vbi populo Edeſſæ, ac toti Meſopotamiæ prædicaſſet,obijt Berythi, ac ibi ſepelitur.* Alter Thaddæum addit, & tempus prædicationis ſub Augaro, ſiue Abgaro Rege, his verbis ſignat, *Thaddæus qui, & Lebbæus, & Iudas Iacobi Edeſſanis,& vniuerſæ Meſopotamiæ Euangelium prædicauit,ſub Augaro Edeſinorum Præſide obijt Bereti, & ibidem ſepelitur.* Nicæphorus alios Iudæ ſuperaddit labores, lib 2. cap. 40. Quòd nempe Thaddæus, & Lebbæus nuncupatus *Iudæam primum, & Galilæam Samariam, & Idumæam, deinde Arabiæ Ciuitates, nec non Syriæ, & Meſopotamiæ regiones ſagena Euangelij capit, poſtremo Edeſſam peruenit Augari Ciuitatem, vbi antea alter Thaddæus,ex ſeptuaginta illis vnus,Chriſtum docuerat. Atque cum ibi, ſi quid adhuc ex alterius illius miniſterio deeſſet,pulcherrimè expleuiſſet,Chriſtumque ſimul & diuinis concionibus, & operibus admirandis glorificaſſet, mente pacifica, & quieta ad illum commigrauit.* Quòd verò alias quoque regiones Euangelico lumine Iudas perfuderit, alij docent, & conterminam Meſopotamiæ Armeniam maiorem

teſtis eſt Ioannes Nicenus, qui de Natiuitate Domini ad Zachariam Catholicum Maioris Armeniæ ſcribens, eundem *magni Apoſtoli Thaddæi ſucceſſorem* appellar, quaſi in ea Regione Iudas Epiſcopalem ſibi ſedem conſtituerit. Quòd verò Nicephorus, facile vt Euſebij confuſa diſtingueret, Thaddæum Apoſtolum diuerſum conſtituat ab eo; qui Thaddæus pariter nuncupatus, & diſcipulus inter ſeptuaginta, Abgaro ante Thaddæum, Apoſtolum ex duodecim, Dominum annunciauerit, ex Græcorum Menologio forte deſumpſit, in quo duo Thaddæi ſub diuerſis diebus numerantur, Primus nempe Apoſtolus ad diem 19. Iunij his verbis. *Sancti Apoſtoli Iudæ. Hic in Euangelio Lucæ, & in Actibus Apoſtolorum Iudas nominatur, apud Matthæum verò, & Marcum Thaddæus, & Lebæus appellatur, frater ſecundum carnem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & germanus Iacobi fratris Dei. Hic Epiſtolam ſcripſit Spiritu Sancto plenam, qui & prædicatione infideles homines conuertit, & apud Meſopotamiam Euangelium gentibus diſſeminans verbo Chriſti pietatem Regionibus illis prædicauit, & Edeſſenorũ Ciuitatem peragrans ad Abagarum profectus, illum à morbo curauit. Demum in Artipoli ab infidelibus ſuſpenſus, & ſagittis vulneratus ſpiritum Deo ipſi commendauit.* Deinde alterum Thaddæum, non Galilæum, ſed Edeſſanum ad diem 21. Auguſti recolit, qui Abagarum pariter à morbo, ſiue lepra liberauerit. *Natalis B. Apoſtoli Thaddæi, qui Lebbæus dictus eſt. Et poſt Martyris Baſſæ Edeſſanæ memoriam S. Apoſtolus Thaddæus ex Vrbe Edeſſa Hebræus genere, diuinis litteris eruditus, aſcendit Hieroſolymam in diebus Ioannis Baptiſtæ, cuius prædicationem audiens, & eius Angelicam vitam admiratus ab eo baptizatus eſt. Poſtea Chriſtum videns, & eius ipſius infinita miracula, cæleſtemque doctrinam audiens ſecutus eſt eum, poſt cuius in Cælum aſcenſionem reuerſus in patriam Abagarum Regem baptizauit, eiuſque lepra quod reliquum fuerat, curauit, cum multos alios docuiſſet, & fide illuſtraſſet, Eccleſijs ædificatis, pertranſit Vrbes Lyciæ, cumque Berytum Ciuitatem Phæniciæ veniſſet, & illic multos ad Chriſti fidem conuerſos baptizaſſet, requieuit in Domino.* Hæc aſſentiri videntur ſententiæ aliquorum, qui Thomam Apoſtolum Edeſſæ natum perhibent, quòd eius frater ab Euſebio dictus Thaddæus Vrbem Edeſſam patriam agnoſceret, & Iudas, qui Euſebio, & Syrorum Chronographo dicitur Thomas, pro Thoma, non pro Iuda debet intelligi, quaſi Thomas nomen, Iudas verò agnomen eſſet; ita enim interpretatur iterum Euſebius lib. 2. cap. 1. vbi narrat, quòd Thomas diuino impulſu incitatus, Thaddæum doctrinæ Chriſti Prædicatorem, & Euangeliſtam Edeſſam miſerit ad Abgarũ Oſroenorũ Regem. Cum verò Apoſtolus hic Thaddæus dicatur, & non ex duodecim exprimatur, lato Apoſtoli apud Græcos vocabulo pro vno ex ſeptuaginta Diſcipulis videtur accipiendus. Sin verò alius hic eſt Thaddæus à Iuda Domini fratre, & Apoſtolo ex duodecim, pugnaret, quòd Lebbæus diceretur. Nam hoc agnomen eiuſdẽ Thaddæi, & Iudæ fuit, vt ex Euangelio conſtat, & difficile admodum eſt, alterum Thaddæum trinomium quoque fuiſſe, & cognomento pariter Lebæum, ſiue Corculum. Minùs etiam veriſimile eſt Thomam ciuem fuiſſe Edeſſanum, quòd Apoſtoli omnes apertiſſimè ex Euangeliſtis, & Patribus Galilæi eſſent, vt alibi dictum eſt, ſi quis verò alium Thaddæum addere velit, ne D. Hieronymum, Hippolytum, & Anonymum Oecumenij hallucinatos eſſe de Edeſſana tempore Abagari prædicatione conſentire videatur, interpretari apud Euſebium debet fratrem pro condiſcipulo, & cum Nicephoro addere, poſt Thaddæum Domini diſcipulum, Iudam quoque Apoſtolum Edeſſæ Vrbi, & Toparchæ fidem confirmaſſe, eo prorſus modo, quo Paulus Apoſtolus Epheſijs relicto etiam ibi Epiſcopo diſcipulo Timotheo fidem Chriſti annunciauerit, quam fouit deinde, & ampliauit Ioannes Euangeliſta pariter Apoſtolus. Et inſuper

affir-

affirmare oporteret, Abgarum à morbo, vel non perfectè ſanatum à Thaddæo Domini diſcipulo, qui poſtea à Iuda, vel Thaddæo Apoſtolo integerrimam valetudinem obtinuerit, idque facilius, ſi amplius conſentiat Abgarum, ſiue Abagarum Meſopotamiæ, vel Oſroenorum, vel Choſidenæ Regem, qui poſt Thaddæũ diſcipulum à Thaddæo, vel Iuda Apoſtolo fidem accepit, & ſanatus eſt, alium fuiſſe ab Abgaro pio Rege, qui ſaluatori Domino ſcripſiſſe traditur, & ab eo litteras, & ſpem ſanationis accepiſſe. Profectò alium Abgarum Traiani tempore fuiſſe legitur, apud Dionem ex compendio Theodoſij, *qui Augarus Oſroenus dicitur*, & Edeſſa Traiano obuiam exiens, ſe de tentata rebellione purgauit. At pręterquamquod Iudas, vt deinceps monſtrabimus, ad Traiani tempora non peruenit, difficillimum eſt credere, duos pariter Chriſti diſcipulos Thaddęi nomine ad duos pariter Abgaros, ambo inſanabili morbo implicatos, perueniſſe, & ſatis eſt ad hiſtoriæ perturbationem tollendam Nicephoro tantùm conſentire, inter Chriſti diſcipulos duos fuiſſe Thaddæos, alterũ ex duodecim, qui & Iudas, & Lebæus, alterum ex ſeptuaginta, qui leproſum Regulum primò ſanauerit, quod Beda etiam in retract. ad Acta Ap. cap. 1. probauit. Iudas igitur, ſiue Thaddæus frater Domini, & Apoſtolus non ille nobis ſit, qui Abgaro per baptiſmi lauacrum corporis, & animæ ſalutem intulit, ſed qui deinde, vt Hippolytus Martyr, & Anonymus Oecumenij teſtantur, vniuerſæ Meſopothamiæ, ne dum Edeſſenis Euangelium explicauit. An verò idem Abgarus fuerit, ſub quo Iudas Apoſtolus poſtremò prædicauit, parũ nobis ſcire refert. Facile eſt Edeſſanos Toparchas vti aliquando in Ægypto Ptolemęos, dictos fuiſſe Abgaros, & fortaſſe Rufinus ex alio Syro ſcriptore, vt Abgarum à lepra per Thaddæum diſcipulum mundatum ab alijs diſtingueret, addidit, illum fuiſſe *Vchaniæ filium*; dubitare autem licet in Edeſſano apud Euſebium fragmento mendum librarij irrepſiſſe, & pro Dydimo Iudam ſuppoſitum eſſe, vel potius Iudam inconſultò fuiſſe additum in ipſo codice Euſebij, cum inſcius quidam nomen illud Thaddæo adiũgere voluiſſet. Ratio dubitandi eſt, quod pluries Euſebius hanc eandem hiſtoriam repetit, nunquam tamen Iudã dixit Thomam fuiſſe vocatum, præcipuè verò cum viam ad Edeſſanum fragmentum ſterneris, ita lib. 1. cap. 13. proloquitur. *Thomas vnus ex duodecim Apoſtolis, diuino quodam impulſu commotus, Thaddæum, qui erat in numero ſeptuaginta diſcipulorum Chriſti aſcriptus, Prædicatorem, & Euangeliſtam doctrinæ Chriſti ad Edeſſam vſque miſit.* Et rurſus lib. 2. cap. 1. *Thomas diuino impulſu incitatus Thaddæum doctrinæ Chriſti Prædicatorem, & Euangeliſtam Edeſſam vſque miſit.* Ipſe vero Nicephorus ſuſpicionem auget, *dum ex Tabularijs Ciuitatis Edeſſæ, & libris de Augari rebus conſcriptis* ſe eandem hiſtoriam habuiſſe narrat lib. 2. cap. 7. & tamen plura, quam Euſebius, ex illis adducens, Thomam non Iudam dictum fuiſſe ſcribit; ſed tantum inquit, *Thomas ex duodecim vnus*. Ita & D. Hieronymus, ſiue ex Eccleſiaſtica Hiſtoria, ſiue ijſdem Syriacis Annalibus hauſerit Thomam quidẽ ex duodecim Apoſtolis Thaddæum miſiſſe refert, non verò Thomam dictum quoque Iudam fuiſſe addit. Libuit autem Nicephoro potius adhęrere de vtriuſque Edeſſena prędicatione, quòd Euſebius, ſiue Abgari chronologus Thaddęum ex ſeptuaginta vnum, non vniuerſam regionem, non omnem Meſopothamiam, ſed vrbem tantum Edeſſam Chriſto ſubdidiſſe narrant: Thaddæum verò ex duodecim Apoſtolum, tam Hippolytus, quam Anonymus Oecumenij, vniuerſę Meſopothamiæ Euangelium intuliſſe docent; cum verò incertum ſit quo tempore Thaddęus Apoſtolus in regione illa Dei verbum prædicauerit, indubium autem ſit, Apoſtolos ex duodenario numero non ſtatim poſt Domini Aſcenſionem in prouincias gentiũ profectos eſſe, confirmatur non vnum, eundemque Thaddæum diſcipulum fuiſſe,

cum

cũ ille ex ſeptuagenario numero ſtatim poſt Aſcenſionẽ Domini ad Abgarum dynaſtam miſſus à Thoma Apoſtolo fuerit, tum quia ita in Epiſtola ſub ſeruatoris noſtri nomine ſcripta reperiatur, *cum primum ad eum me recepero ex diſcipulis meis aliquem ad te mittam*, tum quia, vt nuper reſtituit ex pluribus codicibus eruditiſſimus Valeſius, annus quo Edeſſena Thaddæi diſcipuli prædicatio apud Euſebium ſignatur, cum eo prorſus coincidit, quo Domini Paſſio, & in Cælos Aſcenſus conſignatur; Apoſtolus verò ex duodecim longius a Hieroſolymis non deſceſſiſſe iuxta Domini præceptum, niſi poſt duodecim annos, teſtis eſt Apollonius vetuſtiſſimus ſcriptor apud Euſebium lib. 5. cap. 18. His ita conſtitutis obitus Iudæ tempus coniectandum eſt, cum non leuioribus ambagibus implicetur. Viris vtique doctis compertum eſt, Catholicam Iudæ Epiſtolam fidelibus ad ſemina hæreſum auellenda datam eſſe, poſtquam Petrus, & Paulus ſuas ſcripſerint, ita inter alios Oecumænius ad verba illa Epiſtolæ eiuſdem, *Meminiſti verborum, quæ prædicta fuerunt ab Apoſtolis*; addit, *nempe à Petro in ſecunda Epiſtola, & à Paulo in ſingulis fermè epiſtolis, ex hoc autem manifeſtum eſt, quòd extremo tempore hæc ſcripſerit, quum iam curſum ſuum perfeciſſent Apoſtoli*. Poſt Apoſtolos ergo Petrum, & Paulum, ſed non longè ab ipſis diẽ ſuum Iudam obiiſſe fateri oportet. Domitiani enim tempore duos ex illius nepotibus ſuperſtites adhuc fuiſſe, notat Hegeſippus, quaſi non modo iam tunc mortuus eſſet Iudas, ſed aliquo etiam temporis interuallo; & facile quidem eſſet Iudam, vel filium, ex quo nepotes ſub Domitiano ſuperſtites erant, Veſpeſiano imperante occubuiſſe, & Iudam fortaſſe in ſibi commiſſa Orbis parte Euangelicam tubam perſonantem, filium verò Hieroſolymis. Euſebius quippe non obſcurè indicauit lib. 3. cap. 11. *Veſpeſianum poſt vaſtationem Hieroſolymorum mandaſſe, vt omnes ex Dauidis genere prognati diligẽter conquirerentur, quò nemo apud Iudæos ex illa regia ſtirpe in poſterum ſupereſſet, Indeque in Iudæos maximam denuo eladem, & perſecutionem fuiſſe concitatam*. In hac perquiſitione iuſſu Veſpeſiani peracta, Iudam, & filium mortem obiiſſe, ideo aſſerere potiſſimum Hegeſippus videtur, quia peculiariter notat nepotes Iudæ ſub Domitiano adhuc fuiſſe ſuperſtites; per ætatem enim, & filius Iudæ poterat, neque valde ſenex, aduiuere. Ita igitur Hegeſippus. *Aly ex genere Domini ſeruatoris orti nepotes Iudæ, qui frater illius ſecundum carnem dicebatur, adhuc erant ſuperſtites, quorum nomina maleuoli detulerunt tanquam ex ſtirpe Dauidica genus ſuum ducentium. Iſtos verò quidam nomine Iocatus ad Cæſarem Domitianum deduxit, hic enim de aduentu Chriſti, vt Herodes iam olim metu erat non exiguo perculſus. Qui cum ab illis rogaſſet, vtrum eſſent ex genere Dauidis procreati; ita rem ſe habere planè confeſſi ſunt*. Inter hos, qui duo tantum erant laboribus agri addicti, & expreſsè Iudæ nepotes, Simon Apoſtolus, & Epiſcopus iam muneri ſuo, & prædicationi incumbens non aderat, fortaſſe quia mota Domitiani in Chriſtianos, Dauidiſque conſanguineos perſecutione, abſens à Iudæa erat, & gentibus iam ſupra relatis Chriſti fidem vulgabat, vnde ad Traiani tempora ſimul cum nepotibus Iudæ peruenit; illi enim tunc mortem non ſubierunt, ita Hegeſippo narrante, *Domitianum nihil mali contra eos decreuiſſe, ſed tanquam abiectos, & ſimplices aſpernatum liberos illos quidem dimiſiſſe, atque adeo deſtitiſſe à perſecutione, quam ex decreto contra Eccleſiam inſtituerat, iſtos ita periculo, & crimine ſolutos deinceps, tum quod teſtes Domini erant, tum quod eius ſtirpe generati putabantur, Eccleſijs præfuiſſe, & pace iam in Eccleſia conſtituta ad Traiani vſque tempora vitam propagaſſe*. Iudam igitur ſub Veſpeſiano occubuiſſe admodum probabile eſt; an verò martyr triũphauerit, quaue regione, vel vrbe, deinceps inquirendum eſt. Iam aliquos eſſe vidimus, qui in pace quieuiſſe propalam aſſerant, vt Nicephorus, alios, vt Hippolytus

lytus, & Oecumenij Anonymus obijſſe tantùm referunt, ſed hos, qui mortis genus ſilent, fortaſſe Nicephorus ex poſuit, quòd pacifico fine obdormierint. At cum Hippolytus in Simone Epiſcopo, qui crucifixus ex Hegeſippo certò certius fuit, eodem loquendi modo vtatur, ſicuti Anonymus in Philippo, & Bartholomæo, extra controuerſiam martyribus, ex his nihil certi educi poſſe exiſtimarem. Cum verò qui de genere mortis loquuntur, Simonem, ac Iudam martyrio affectos prorſus referant, Martyrem Iudam Apoſtolum fuiſſe non dubitarem. Ita expreſsè Martyrologium noſtrum affirmat, & cũ Simone paſſum, vt ſupra indicauimus, ſignat Kalendis Iulij: ita & Indiculus, ſeu noticia Apoſtolorum apud Bollandum, quamquam vitioſè pro Iuda, alterum Simonem referat, ſed expreſſius in Martyrologio ad diem eundem Calendarum Iulij, vt iam diximus. Quia verò teſtes ex antiquis Patribus deficiunt, ex recentioribus, & ſi in in aliquibus Apocriphis elicere libuit. Dorotheus occiſum tantummodo habet, ſicuti, & Chriſtianus Grammaticus in Matthæum cap. 26. Quod enim ex Hippolyto addit Baronius Beryti conſummaſſe Agonem, in edito Hippolyti libello quoad agonem non inuenio. Abdias Apocriphus, cuius hiſtoria Simonis, & Iudæ vt verbis Rodulphi Tungrẽſis vtar, *hinc inde ſub quadam deuotione indiſcreta collecta periculosè in Eccleſijs legitur*, & Ioannes Heſſels eiuſdem farinæ putat cum hiſtoria Sancti Matthæi, multa indigna habet, quæ ſuſcipiãtur, falſoq; Abdiæ narratio illa adſcribitur; At quiſquis ſit, dum vera falſis admiſcet, quid probari debeat incertum relinquit. Verè vt nobis, videtur, ſcripſit, quòd Simon, & Iudas fratres pariter Domini dicerentur, ac inter ſe germani fratres eſſent: falſa verò, quòd eodem tempore obierint à Sacerdotibus Perſarum occiſi. Simonem enim apud Hegeſippum ſub Traiano obijſſe, Iudam verò ſub Domitiano iam mortuum, ita ſupra probatum exiſtimo, vt ſimul, & ſemel in Perſide martyrio coronari nequierint; & quamquam Ado, & Vſuardus, aliaque Martyrologia ſimul martyrium conſummauiſſe ſcribant, ſimul, hoc eſt in eadem Regione, ſed diuerſo tempore, intelligendum eſſe putarem De genere mortis, Iudam ab infidelibus ſuſpenſum, & ſagittis vulneratum narrat Menologium, reliqui, quos viderim, ſilent. Diuerſa verò quæ de loco Martyrij ſcribuntur, quam longe omnia à veritate, quæ vna eſt, diſcedant, varietas ipſa argumento eſſe poteſt. Beryti occubuiſſe habent Hippolytus, & Dorotheus. Bereti Anonymus Oecumenij. Beryto, vel Antipoli Menologium. Suanis Ciuitate Perſarum Indiculus Bollandi cum Pſeudo Abdia, Niretæ Chriſtianus Grammaticus, Neriti Armeniæ Vrbe Freculphus Lexouienſis. Martyrologium Romanum æque, ac Breuiarium in Perſide glorioſo Martyrio cum Simone coronatum ſuſcipiunt, quod cum Martyrologio noſtro conuenit, & cum Fortunato Pictauienſi lib. 8. Carm. 4. ita canenti.

Hinc Simonem, ac Iudam lumen Perſide gemellum
Læta relaxato mittet ad aſtra ſinu.

Vvandelbertus in Martyrologio Metrico iiſdem concinit. Nec fortaſſe ab his diſſident, qui in Armenia ſepultum exiſtimarunt, quòd Armenia maior in Perſide numerata Perſarmeniam dictam eſſe ſcribat Euagrius lib. 5. cap. 7. Et ſi coniecturæ locus eſſe poteſt fortaſſe apud Hippolytum, & alios pro Beryto Phœniciæ Vrbe legendum eſſe Birthæ, quæ Geographis Vrbs eſt Meſopotamiæ apud Euphratem ſub Archiepiſcopatu Edeſſano, ſiue eiuſdem nominis Ciuitas in Babilonia ad Tigrim; ſi quæ enim fides fabuloſo in plurimis Pſeudo Abdiæ, tam Iudæ, quam Simonis corpora, poſtquam Suanir paſſi ſunt, ab Artaſerſe Perſarum Rege in Babiloniam fuere tranſlata. Suanir verò Perſiæ Vrbs Geographis ignota præterquam Ortelio ex eodem Abdia. Quomodo verò Iudæ corpus Hieroſolymam tranſlatum fuerit, vnde reliquias D. Bernardus acceperit, in-

com-

compertum mihi eſt, ſicuti quomodo tam Simonis, quam Iudæ corpora Romam fortaſſe Hieroſolymis delata in Baſilica Sancti Petri venerentur, adhuc non mihi liquet. Ex antiqua traditione ibi quieſcentes anno 1605. viridibus folijs ſubſtratas ſacras exuuias inuētas eſſe,& noua Ara ſuperimpoſita ibidē addita Epigraphe repoſitas, refert Arenghius in Roma ſubterranea præſertim lib. 2.cap. 7.

XII. Kal. Iunij, vel VI. Kal. Martij.

Matthias de LXX. Diſcipulis.

QVI hunc concinnauit Indiculum, forte quòd 6. Kal. Martij nullam de Matthia inuenerit mentionem, diem feſtum, ſeu Natalem non appoſuit; at in Martyrologio ad diem 12. Kal. Iunij ita ſignatur. *Et alibi Natalis Sancti Matthiæ Apoſtoli.* Locum autem martyrij fortaſſe etiam non expreſſit,quòd incertum ſcriptoribus eſſet. Bollandi Indiculus nihil vndecim Apoſtolis addens de Matthia prorſus ſilet. In Iudæa paſſum videtur Romanum Martyrologium ſentire quòd Natale ibi recolat; Sed cum pro natali, feſtus quiſque dies poſſit intelligi, fortaſſe qui in Æthiopia palmam Martyrij eidem aſcribunt pugnantia non docent.. Ado prædicationem, non martyrium in Iudæa memorat, ſicut & Vſuardus. At Hieroſolymis ſepultum eſſe, apertè refert Hippolytus, quamquam de paſſione nihil omninò ſcripſerit; *Matthias,cum eſſet vnus de Septuaginta, accenſetur duodecim Apoſtolis, eumque prædicaſſet, Hieroſolymis obijt, ac illic ſepultus eſt.* Anonymus apud Oecumenium, qui raro ab Hippolyto diſcrepat, non in Iudæa, ſed in Æthiopia exteriori ad Cælum migraſſe refert, incertum relinquens, an vel gladio, vel ſomno Sanctorum. *Moritur in Æthiopia exteriori in loco vbi Abſari interſectio eſt,poſtquam ibidem prædicaſſet Euangelium.* Conſimilia refert Sophronius, aut quiſquis hæc addidit ad D. Hieronymi librum de Scriptoribus Eccleſiaſticis. *In altera Æthiopia,vbi eſt irruptio Apſari, & Hiſſi portus prædicauit Euangelium, cum eſſent homines agreſtes, & illic dormiuit, & illic ſepultus eſt vſque in hodiernum diem.* Alter hic videtur locus ab eo,in quo Andream Euangelium vulgaſſe idem narrauit, in *Auguſta* nempe *Ciuitate,quæ cognominabatur Magna, vbi eſt irruptio Apſari, & Phaſis fluuij*, *illic incolunt Æthiopes interiores*, quaſi Sophronio exterior Æthiopia ſit in irruptione Aſſaris in Hiſſum, interior vbi Apſaris in Phaſim irrumpit. Meum autem non eſt hic agere Geographum fabuloſæ fortaſſe, vel ignotæ Æthiopiæ, vt veretur Ortelius, præſertim cum Dorotheus Hyſſum portum dicat in Æthiopia interiori, vbi & Phaſis fluuius, cum Hyſſus portus circa Trapezuntem ſit Ptolomæo, & Arriani Periplo. Sunt aliqui Dorothei codices, qui Nyſſum pro Hyſſo legunt; vt in magna Patrum Bibliotheca, *Hic in interiore Æthiopia, vbi Nyſſus Maris portus & Phaſis fluuius eſt, hominibus Barbaris & carniuoris prædicauit Euangelium. Mortuus eſt autē Sebaſtapoli, ibiq; propè tēplum Solis ſepultus.* Si enim Matthias Sebaſtapoli Vrbe Colchidis obierit. Nyſſum legendum videretur, cum & Phaſis fluuius Colchidis ſit Straboni, & Ptolemæo. Non longe ab his abijt Nicephorus lib. 2. cap.40. dum Matthiam primum Æthiopiam peragraſſe narrat,& ab efferatis gentibus multa perpeſſum, multoſque Chriſto lucratum, fortiſſimo animo martyrij corona ſuſcepiſſe. At quoad locum obitus cum Hippolyto conſentit Leuita ille Treuerenſis, qui ex Hebraico damnationum libro geſta S. Matthiæ collegiſſe præfert in titulo, & cum Pſeudo Abdia non diſſi-

diſſimilis farinæ ad eiuſdem hiſtorias ſubnectitur. Hic non Æthiopiæ, aut Sebaſtapoli, ſed Hieroſolymis, & anno poſt paſſionem Chriſti plùs minus 33. eodem tempore, quo Iacobus frater Domini, ſub Albino Præſide, & Anano iuniori Pontifice lapidatum, & ſecuri percuſſum fuiſſe ſingulariter narrat. Græci conſtanter in Æthiopia paſſum referunt, vt in Menologio Sirleti ad 8. diem Auguſti. *Eodem die certamen Sãcti Apoſtoli Matthia, qui vnus ex Septuaginta connumeratus eſt duodecim Apoſtolis pro Iuda Iſchariota; prædicauit autem Euangelium in Æthiopia, vbi multis pro Chriſti fide ſuperatis tormentis ſpiritum Deo tradidit.* At in tanta minùs grauium ſcriptorum de Matthiæ Actis diſſonantia, ita Freculphus cum Indiculo noſtro conſentit, vt alter ab altero exſcribens, ne ſyllabam quidem mutauerit lib. 2. tom. 2. c. 4. Parum etiam diſtat Iſidorus iunior Hiſpalenſis, qui ſæculo ſeptimo floruit, de vita, & morte Sanctorum noui Teſtamenti, & Beda in excuſo Martyrologio, locum tamen martyrij, ſeu natalis in Paleſtina confirmant Rabanus, & Notkerus, & in Iudæa m.ſ. Treuerenſe apud Bollandum.

Hæc ad Dei, & Apoſtolorum gloriam Indiculo potiùs addere libuit, quam Martyrologium longioribus paſſim adnotationibus in farcire.

EMINENTISSIMO PRINCIPI

HIERONYMO

CARDINALI BONVISIO, EPISCOPO LVCENSI,

VETVSTIORIS MARTYROLOGII TVTELARI

AVTHORIS DEVOTISSIMI VOTVM.

Veteranas in Regno CLEMENTIAE
Sacrorum Militum acies
Paratas iterùm ne timeant imbelles animæ.
Ad ſæculorum pacem naſcenti Domino
Cœleſtis quoquè aſtitit multitudo militiæ.
Nemo ex vberrimo Martyrum cenſu
Maximianos adhùc, vel Maximinos regnare
Expaueſcat improuidus.
CLEMENS regnat, & MAXIMVS.
Ad militantis Eccleſiæ Panopliam
Sanctos olim Bellatores inſtruxit
Sanctus, & purpuratus Bethlehemita HIERONYMVS.
Emeritos, quid mirandum, nobiles ſtationarios,
Frementibus vndiquè bellis,
Excitatos à claſsico?
Iam Principi ſacrorum fœderati,
Vel Feciales velit, vel Auxiliarés
Concurrunt ad ſigna.
Sed honeſtata cruore nomina

Ru-

Rubro quærunt charactere ſignari.
Purpurati Cœlites adhùc Purpuram amant,
Et antiqui ducis cognominem
HIERONYMVM CARDINALEM BONVISIVM
Coccinea chlamide decoratum
Seligunt in Ductorem.
Nonne ex Natalibus ſuis verè Porphyrogenitos
Nouam lucem aſpicere decebat in Oſtro?
Vtiquè Cœleſti quodam diſtributi Signifero;
Dum nouum ſibi Solem expectant oriri,
Purpuraſcere gaudent Auroram.
Pręluceat aliquando illis CLEMENTISSIMI Solis radius;
Superinductas interim Authoris tenebras
Primæ magnitudinis SYDVS illuſtret.

Digitized by Google

VETVSTIVS OCCIDENTALIS ECCLESIÆ MARTYROLOGIVM.

Quod ex antiquis codicibus fideliter redditum, Ita à Domini Natiuitate exorditur.

VIII. Kalendas Ianuarij.

IN Bethleem Natiuitas Saluatoris Domini Noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem. Romæ Iouini. Paſtoris. Baſilei. Victorianæ. Acelli. Euticeti. Simphronianæ. Saturnini. Timedi. Ignati. Cyriaci. Gagi. Ianuariæ. Datilij. Et in Cimiterio Apromani Via Latina Romæ paſſio S. Eugeniæ Virginis. Syrmæ, & Anaſtaſiæ. Mediolano Felicitatis. & in Pergamo Saturnini, Conſtantinopoli S. Anaſtaſij.

DECEMBRIS 25.

DE verò Natalis Domini anno, plurimum inter ſe Chronologi diſſentiunt;& de Chriſtianæ Epochæ limitibus, quos annos Chriſti vocant, eiuſque numerandi capite, ita incerta penes ſcriptores ſunt omnia,vt non facilè affirmare liceat,quid vetuſtis temporibus Eccleſia ſeruare conſueuerit. Siuè enim ad Tyrannorum, qui primum regnandi diem menſuram,temporum cõſtituerunt, deteſtandam ſeuitiem, ſiuè ad fidelium pietatem nouis rationibus excitandam, tàm in ſacris monumentis, quam ritibus anni Chriſtiani initium,vel immutauit, vel diuerſis ſæculis, & regionibus diuerſimodè cõputauit. Sunt equidem plura apud antiquos ſcriptores, quę vetuſtiorem,& vſitatiorem Eccleſię Epocham, à Domini Natiuitate deductam ſuadeant, vti pariter Martyrologium noſtrum confirmat. Sunt recentiores doctiſſimi, Scaligerus præſertim, Cuiacius, & Petauius, qui potiùs à Paſchate, vel Domini Paſſione, variabili cardine, Sacrum annũ deductum velint. Eccleſiaſtica alia extant monumenta, quę ſtabili limite a 25. Martij, ſeu Dominicæ Incarnationis die, annum factum enumerent; alia, quæ Romano more, & anni Iuliani lege, ab ipſis Ianuarij Calendis inchoatum oſtendant. Nonnulla, ſed rariora à Chriſti Domini prædicatione, aut ab ipſa fundata Eccleſia, aliqua à prima Romani Pontificis in cathedra Petri ſedentis die, additis Inditionibus, alia a Septẽbri menſe annũ indicent inchoatum. Plu-

Digitized by Google

rima denique ſunt, & frequentiora, quæ per Conſulum faſtos, & Imperatorũ adepti regni initia, vetuſtiores Eccleſiæ tabulas ſignari conſueuiſſe demonſtrent. At ſicut negari nequit, in tanta Chriſtianæ Æræ diſſonantia, ambages plurimas oriri potuiſſe; ita, cum huiuſque rem ex integro diſcuti non viderim, ſubijt animum præ viribus varias Eccleſiæ Epochas diſcernere, & in ipſo Martyrologij limite quidquid inuenerim exhibere. Quia verò ſacri, vel Eccleſiaſtici anni initiũ in hoc vetuſto codice à Domini Natiuitate præfigitur, nonnulla verò vetuſta pariter Martyrologia, alijque ſacrorum rituum codices, non ab ipſo natalitio die, ſed ab eiuſdem profeſto, vel peruigilio annum auſpicentur, de hac etiam diſcrepantia exerceri non nihil libuit; quòd lectorem Chronologum laborem hunc meum æqui, bonique conſulturum non diffidam.

De Vetuſtiori, ac multiplici Eccleſiarum Epocha, deque anni Chriſtiani, ac ſacri numerandi ratione.

EXERCITATIO I.

QVAM varia de Characteribus anni apud exteras gentes tradiderunt antiqui? Quàm multiplex in eorum numerandi ratione vetuſtas fuit? Adeat, qui curioſius hæc rimari velit, Diodorum lib. 1. Bibl., Plinium lib. 7. cap. 48., Gellium lib. 1. Noct. Attic. c. 48. Cenſorinum de die Nat. cap. 15., Clementem Stromateum, Ammianum Marcellinum initio lib. 26., ac præterea D. Auguſtinum lib. 12. de Ciuit. Dei cap. 10. & lib. 5. cap. 14., quos multa enarrantes inueniet. Vagam hanc, & incertam computandi rationem Iulius Cæſar ſub certa lege coercuit, & qui vniuerſo ferè Orbi iura dabat, repetito à Numa Rege Ianuarij principio, à media nocte eiuſdem menſis Calendarum vſque ad mediam poſtremi Decembris noctem annum compoſuit. Non ita tamen id preſtiſtit, vt nedum in remotioribus regionibus, ſed nec ipſa ſeruaretur Italia; quando vt ſucceſſori Auguſto adularentur, teſtis eſt Suetonius lib. 2. cap. 59., quaſdam Italiæ Ciuitates, diem, quò primum ad ſe veniſſet, initium anni conſtituiſſe. At luceſcente poſtmodũ Chriſtiana fide, ab Ethnicorum moribus deflectẽs Eccleſia, inter varia pietatis argumenta, inſinuata fidelibus, Chriſtianã etiam Epocham varijs religionis noſtræ characteribus initiauit, ac in ſacris præcipuè ritibus, ab infidelium numerandi ratione diſceſſit. Hinc Æræ Chriſtianæ caput, modò Dominicę Paſſionis, vel Paſchę nota ſignauit: modò Diuinę Incarnationis, vel Annunciatę Virginis myſterio exornauit: modo Domini Natiuitatem initium anni conſtituit. Quia verò aliter, in his præcipuè, quæ ſacras hiſtoriarum narrationes, vel publica acta deſignarent, Eccleſiaſtici ſcriptores annum frequentiùs inchoauerunt, & inde variæ ſupra indicatæ temporum rationes emerſerunt, per eaſdem excurrere conabimur, non ita tamen ad amuſſim propoſitum in enumerata diſſonantia ordinem ſeruare pollicemur, quin à vetuſtiori, & communiori, tàm Occidentalis, quàm Orientalis Eccleſiæ more exordientes, reliqua, prout loquendi opportunitas feret, quantum breuiſſimo ſtylo licuerit, proſequamur.

Equidem, præter viſitatiorem Dominici Natalis in anno cardinem, quia parum

Ianuarij

Ianuarij Calendæ ab ipſo deflecterent, eundem anni initium cum vulgari, Romana pariter, & Occidentalis Eccleſia retinuit; & ne confuſio in actis publicis oriretur, tam Occidentalis, quam Orientalis, in ijs, quæ pluribus gentibus communia eſſe deberent, vel regnantium Imperatorum annis, vel Conſulibus, vel vtriſque, ita eadem acta conſignauit, vt vel vagum limitem, iuxta adhuc imperantis Regnum, vel ab aliquo, qui ita lege ſanxerit, vſuque receptum fuerit, Regis anno certum terminum retineret. Sicuti enim Catholica Eccleſia à Spiritu Sancto edocta pro Regnantibus Principibus, quantumuis ſceleſtis, ad Deum preces fundere non detractauit, ita eorundem regnorum annis ſacras tabulas firmare non deſtitit, exemplo à ſacra Scriptura deſumpto, in qua poſt captiuitatem reductam, numerari tempora videntur per annos externorum Principum, quemadmodum ad Nicephori Conſtantinopolitani Chronologiam cap. 7. adnotauit Contius. Nulla ſanè vetuſtior in Eccleſia Epocha eſt, quam quæ in Euangelio Lucæ c. 3. Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæſaris ſignatur; & conſimilis ratio temporis menſurandi in Actis etiam Apoſtolorum extat, in quibus licet currentiũ annorum ad amuſſim tempus non apponatur, dum tamen cap. XI. famem ab Agabo prædictam indicari contingit, ſub Claudio, Imperantis nempe principis temporaria nota, incidiſſe monſtratur. Hinc ſacri Scriptores, in his, quæ ad Eccleſiaſticam Hiſtoriam maximè pertinere videbantur, eadem computandi ratione vſi ſunt; quod (vt à multis ſuperſedeam) clarè in re magna patet, hoc eſt in Petri Apoſtoli Romam aduentu, qui ita ab Euſebio indicatur in Chronico. *Anno ſecundo Claudij Petrus Apoſtolus, cum primum Antiochenam fundaſſet Eccleſiam, Romam proficiſcitur*. Ex quo fortaſſe D. Hieronymus eandem ita Epocham firmauit. *Petrus poſt Epiſcopatum Antiochenſis Eccleſiæ, & Prædicationem diſperſionis eorum, qui de circumciſione crediderunt, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Aſia, & Bythinia, ſecundò Claudij anno, ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique viginti quinque annis cathedram Sacerdotalem tenuit, vſque ad vltimum annũ Neronis*. Qui pariter reliquam Apoſtolorum Hiſtoriam regnantium Imperatorum annis diſtinguit, vt de Iacobo fratre Domini, Hieroſolymis Eccleſiam gubernante, refert, *vſque ad ſeptimum Neronis annum*, & Paulum Apoſtolum Romam in vinculis tranſpoſitum fuiſſe oſtendit, *poſt paſſionem Domini vigeſimo quinto anno, ideſt ſecundo Neronis*. Eodem quoque charactere vſus eſt idem Sanctus Doctor, dum non modo quæcunque de Apoſtolis, aliiſque vetuſtis Eccleſiæ ſcriptoribus memoriæ conſignauit, Imperatorũ tunc regnantiũ annis diſtinxit, ſed etiam Apoſtolica Acta à Luca conſcripta, in hanc Epocham ita accomodauit, *cuius* (nempe Sancti Lucæ) *hiſtoria vſque ad biennium Romæ commorantis Pauli peruenit, ideſt vſque ad quartum Neronis annum*. Conſimili quoque temporum nota Eccleſia vniuerſa in Concilijs vetuſtioribus; decretalibuſque Epiſtolis, modo iiſdem Imperantis Principis annis, modo Conſulibus, quod notius omnibus eſſet, publica illa monumenta firmauit. Quod ita frequens; & vulgatum fuiſſe exiſtimauit D. Ambroſius ad cap. 2. Lucæ, vt in deſcriptione ſub Præſide Quirino, non dubitauerit affirmare Natiuitatem Domini Conſulibus fuiſſe ſignatam. *Nam ſi Conſules aſcribuntur tabulis emptionis, quanto magis redemptioni omnium?* Ita Euariſti decretales epiſtolæ, circa annum Domini 112. & deinceps Alexandri, Siſti, Aniceti, & reliquorum ſuccedentium Pontificum Conſulibus notantur, quamquam Binius ad primam Alexandri Pontificis, & Martyris decretalem Epiſtolam exiſtimauerit, nullos Conſules in epiſtolis hiſce à Pontificibus, vel eorum amanuenſibus appoſitos vnquam fuiſſe, ſed aliunde ſubrepſiſſe, fortaſſe quòd mendis frequentioribus ſcatere obſeruauerit. Sed in tam crebra Apoſtolicarum

De anno a Cõſulibus, vel Principibus regnantibus.

carum litterarum per Conſules ſignatura, incredibile eſt, perpetuam fraudem ineſſe. Certè Epiſtolæ plurimæ, quæ ſine vlla hæſitatione genuinę putantur, conſulares notas retinent in Romanis codicibus, vnde primum vulgatæ fuerunt, & geſta Martyrum, quæ exhibet D. Auguſtinus appoſitam per Conſules notam habent *Diocletiano nouies, & Maximiano octies*, ſicuti conciliabulum Cirthenſe, ipſis perſecutionis ſæuiſſimæ temporibus, lib. 3. contra Creſconium cap. 27. conſulares faſtos exhibet *Diocletiano octies, & Maximiano ſepties*, quæ vſitata ſignandi ratio in alio Cirthenſi, paulum recentiori iudicio cap. 29. pariter legitur, *Conſtantio Maximo Auguſto, & Conſtantino Iuniore, nobiliſſimo Cæſare Conſulibus Idus Decembris, ex tota Mociacienſi inducto, & applicito &c.* eandem per Conſules Epocham exhibet, ſub Marcellino Pontifice, Concilium Sinueſſanum, quamquam eius acta non me lateat plurimos eſſe, qui doceant ſpuria eſſe. At Concilium Arelatenſe ſub Silueſtro Papa, biennio ante Nicenum, poſt capitulorum ſyllogen, tempus partim à Domini Natiuitate, partim ab Imperatoribus, & Cõſulibus, in editis Conciliorum voluminibus, ita ſubſignat. *Celebratum eſt autem idem Concilium tempore Beati Silueſtri Papa primi, & Conſtantini Imperatoris circa annum Domini 326. Voluſiano, & Anniano Viris clariſſimis Conſulibus*: quæ verba ſuperaddita recentiori calamo ſuſpicari licet, quòd in m.ſ. Fabri, id Frontone Ducæo in notis atteſtante, eorumdem loco ſequentia magis ad ſæculum illud accomodata, legerentur. *Synodus Epiſcoporum habita in Ciuitate Arelatenſi apud Marinum Epiſcopum Eccleſiæ Catholicæ, temporibus Conſtantini A. Voluſiano, & Aniano VV. CCl. Coſſ.* Ita Concilium Romanum, quamquam pluribus in locis deprauatum, ſub Silueſtro Papa, conſulari nota canônes claudit circa annum Domini 324; qua temporum annotandorum ratione, cum deinceps ferè omnia Concilia, decretaleſquæ Epiſtolæ, tribus ſaltem ſequentibus ſæculis, conſtantiſſimè fulciantur, plurima hìc congerere ſuperſedeo. Quòd vero deinceps in Concilio Mileuitano ſub Innocentio primo, circa annum Domini 416. non modo acta conſulibus ſignentur, ſed Can. 57. relato in Concilio Africano, ſub Cæleſtino, & Bonifacio ſancitum fuerit, vt qui ordinantur per prouincias Africanas, *literas accipiant ab ordinatoribus ſuis, manu eorum conſcriptas, continentes Conſulem, & diē, vt nulla altercatiò de poſterioribus, vel anterioribus oriatur*; ſed aliquando etiam, præter annuos Conſules, addi conſueuiſſe aliam magis fixam, ac certam annos computandi rationem, ex celeberrimo Niceno Concilio apparet, in quo præter Conſularem notam ab Alexandri Imperio; tanquam certo limite, ita annus celebrati Concilij coſignatur. *Canones trecentorum decem, & octo Sanctorum Patrum qui Niceæ conuenerunt, Conſulatu Paulini, & Iuliani, Virorum Clariſſimorum, anno ab Alexandro* DCXXXVI. XIII. Calendas Iulij, *qui eſt* apud Cræcos *dies menſis* Deſis, *ideſt* vt Interpres vertit, *Iuny*, ſed vt in Græco eſt, *Iulio*. Annos ſic ab Alexandro numeratos, ideo addi putat Contius ad Nicephori cap. vndecimum, quòd ex more tunc vniuerſæ Græciæ, & Ægypti in vſu eſſet; ſed an ita communiter Græcia, & Ægyptus tempora computarent, non mihi hactenus liquere fateor. Scio equidem, Socratem lib. pr. cap. 9. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, Concilij Niceni annum, non modo per Conſules adnotare, ſed ab Alexandri Magni regno, tanquam à certo, & terminato limite tempus ita decernere, Chriſtophorſono Interprete. *Quod autem ad tempus Concily attinet, coactum quidem fuit, ſicut ex Annalium Commentarijs conſtat, Paulino, & Iuliano Coſſ. vndecimo Calendas Iuny, anno ſexenteſimo trigeſimo ſexto poſt Regnum Alexandri Regis Macedonum.* Hanc ex Alexandro Magno petitam Æram Græcorum communem fuiſſe, Seleucidarum dictam, cæptamque ab anno ante Chriſtianam ſalutem 312. Petauius

etiam

etiam docet Rationarij temporum lib. 3. parte 2. cap. 13. At vniuerſæ Græciæ, eandem tempora ſignandi rationem tantummodo in vſu fuiſſe, non conſentio; Præterquam quod enim, vt ad Auſonium Scaliger, & ad Suetonium notat Caſaubonus, multæ Ciuitates ſub Imperio Romano proprios annorum characteres habuerunt, nec Conſules Romanos cuiuſcumque anni iudices ſcripſerunt, nec anni Iuliani modulum ſequuti ſunt; Conſtat Nicopolitanos, & Alexandrinos annum ab Auguſtali ſuo numerauiſſe. Huius rei Cuiacium ex non editis Alexandrinæ Vrbis Chronicis teſtem adducit Caſaubonus, qui libro 2. c. 59. Animaduerſ. ad Suetonium penes ſe habuiſſe profitetur, in antiquiſſimis membranis, canonem Paſchalem Græcè ſcriptum, vbi anni caput eſt, non Ianuarius, ſed September: quod in Alexandrina Eccleſia, & alibi obtinuiſſe exiſtimat.

Æra Diocletiani ſiue Martyrum.

Cum verò Caſaubonus id, non alijs ſcriptorum monumentis, explicet, coniecturam noſtram addere libet, hanc nimirum facile Æram Diocletiani fuiſſe, quæ Autumni tempore cœpta in Ægypto, & Græcia ad Iuſtinianum vſque in vſum, præſertim Eccleſiaſticum Paſchalis Cicli, perdurauit. Non enim annorum tantum à Diocletiano computandi ratio ciuilis fuit, ſed ſacra, & Paſchalis, & quæ inſuper aliquibus, in odium ſæuiſſimi, & Chriſtiano nomini infenſiſſimi hoſtis, Æra Martyrum diceretur. Non me fugit Baronium doctiſſimum exiſtimaſſe ad annum 284., cum Scaligero, & Panuino, Diocletianum XI. Kal. Maij ipſis Parilibus, ſeu potiùs Palilibus Imperium accepiſſe, & inde annos Diocletiani ſcriptoribus eſſe numeratos; ſed ſimul cum Baronio alios ſcriptores, ex malo intellecto Mamertini loco, fuiſſe deceptos aſſerit Petauius parte 2. Rationarij temporum lib. 4. cap. 9., & lib. de doct. temporum cap. 30. Quia re vera Diocletianus Carino II. & Numeriano Coſſ. hoc eſt anno Chriſti 282., ante diem 15. Cal. Octobris, Chalcedone renunciatus fuerit Imperator, & 3. Cal. Octobris, cum purpura Nicomediam ingreſſus ſit, ac demum Calendis Ianuarijs ſequentibus Conſul proceſſerit cum Ariſtobolo Collega. Hoc enim non modo egregio loco Chronici Alexandrini firmatur apud eundem Petauium, ſed & ex ijs etiam, quæ de Paſcha ad Emiliæ Epiſcopos ſcripſit S. Ambroſius, noſque infra adducimus, non obſcurè confirmatur. Addit vero Petauius initium annorum Diocletiani ab Auguſti 29. die, Alexandrinorum inſtituto, numerari conſueuiſſe, & ex primo anni cyclo S. Cyrilli non incongruè deducit; quod ſpacium cum non valdè ab Alexandrino Chronico diſtet, non malè in Canone Paſchali apud Caſaubonum circa Autumnum, ac Septembrem Epochę Diocletiani initium coniectauimus. Hanc computandi rationem, non modo collimat locus D. Ambroſij indicatus lib. X. Epiſt. 83., ſed ex eo quòd ipſe nominibus menſium Ægyptiorum vtatur, Alexandrinum computum ſecutum eſſe dubitari nequit, cum notiſſimum ſit, in Nicena Synodo Alexandrinæ Eccleſiæ honorem Paſchalis computi ita tributum fuiſſe, vt non modo ad Eccleſias Orientis, ſed & Occidentis celebrandæ Paſchæ computum inde tranſmitteretur, quod ex Theophili, & Hieronymi Epiſtolis apertè conuincitur. Hic vero audire Ambroſium pro re noſtra expedit. *Octogeſimo autem anno, & nonageſimo tertio, ex die Imperij Diocletiani cum quartadecima Luna eſſet nono Kal. Aprilis, Alexandrini quoque, & Ægyptij, vt ipſi ſcripſerunt cum incidiſſet quartadecima luna, & 20. & 8. die Pharmutij menſis celebrauerunt Paſcha quinta die Pharmutij menſis, quæ eſt pridie Kal. Aprilis, ac ſic conuenere nobiſcum. Rurſus nonageſimo, & tertio anno à die Imperij Diocletiani, cum incidiſſet quartadecima luna in quartum decem diem Pharmutij menſis, qua eſt quinto Idus Aprilis, qua erat Dominica die celebratum eſt Paſcha &c.* Quòd verò in Italia annus Paſchalis ritu Ægyptiorum computaretur, ex his, quæ addit D. Ambroſius confir-

ma-

matur. *Nec abſurdum arbitror, vt inde obſeruandi menſis trahamus exemplum, vbi primum Paſcha celebratum eſſet.* Hæc ex Concilio Niceno fluxiſſe ſequentia oſtendunt. *Vnde & maiores noſtri in tractatu Concilij Niceni eum diem endecateride, ſi quis diligenter intendat, ſtatuendum putarunt, & ipſum menſem nouorum rectè cuſtodierunt, quia in Ægypto hoc primo menſe noua ſecantur frumenta. Hic autem menſis, & primus eſt ſecundum Ægyptiorum prouentus, & primus ſecundum legem, & octauus eſt ſecundum conſuetudinem noſtram.* Dignum autem animaduerſione videtur, quòd ex Italica conſuetudine octauum vocet Aprilis menſem, inde enim datur intelligi, Sacrum, vel Ciuilem annum D. Ambroſij tempore à Septembri menſe auſpicari conſueuiſſe.

De Indictionibus. Quamquam verò, qui de temporum doctrina ſcripſerunt, Pontificiam Indictionem ab ipſis Calendis Ianuarij initium ſortiri, Græcam verò à Calendis Septembris, Cæſaream ab 8. Cal. Octobris doceant, ex ijs tamen, quæ D. Ambroſius ſubdit, non conuincitur, quo die Septembris numerari inciperet, quia tantùm inquit. *Indictio enim Septembri menſe incipit, octauo igitur menſe Kalendæ Aprilis ſunt.* Indictionem plerique Conſtantini ætate prodijſſe putant, ſed Cedrenus ſub Teodoſio inuentam teſtatur, hoc eſt eiuſdem Ambroſij ſæculo. Anni caput antiquiſſimum in Autumno apud Moyſem fuit, quod illorum ſententiæ fauet, qui Mundum in Autumno creatum opinantur; Romam etiam, vnde anni Romani antiquitus deducebantur, conditam tradunt Plutarchus, & Manilius lib. 4. Libram Sole excurrente. Romanis equidem ſolemne fuit, Septembri menſe, ad annos numerandos, clauum figere, vt Sextus Pompeius apertiſſimè oſtendit lib. 3., & Idibus Septembris Polemeus Syluius in laterculo prorſus ſignat, quando inquit. *Roma in æde Mineruali per magiſtratum, annis ſingulis, ex ære clypei* (ita non clauos legit) *figebantur.* Sed de clauo figendo à Conſulibus, & Dictatoribus meliora videnda ſunt, apud Liuium lib. 7. Verùm ſcire amplius oportet, pro Paſchali computo D. Ambroſio fixos menſes non fuiſſe, quòd octauum menſem, non communi vſu computaret, ſed ab Æquinoctio. *Incipit autem menſis, non ſecundum vulgarem vſum, ſed ſecundum conſuetudinem peritorum, ab Æquinoctio, qui dies eſt 12. kal. Aprilis, & finitur XI. kal. Maij.* Vt cunque ſit, Indictio à Septembri numerata, cum Æra Diocletiani congruebat, quæ adhuc in Italia tempore D. Ambroſij in vſu erat, ſicuti in Græcia, & Ægypto, ſeu Alexandria. Ita Menologia Græcorum comprobant, quæ à menſe Septembri, anniuerſarium Sanctorum circulum auſpicantur, vt apud Genebrardum, & expreſsè Menologium Baſilij conſtat, in cuius prima die, non modo indictionis feſtum agitur ipſis Kal. Septembris, ſed origo vetuſtiſſima interprete Arcudio ita deſcribitur. *Indictionis diem feſtum celebrat Eccleſia Dei, à maioribus accepta, quòd hunc diem exiſtimarent eſſe anni principium, cum Indictionem Romani dicant principium, & finem. Eſt igitur dies primus Septembris anni totius principium, & finis &c.* Nec incongruum putaui etiam hìc adducere Græcos, exiſtimantes ſacrum fuiſſe annum à Kalendis Septembris, quòd acceptabilem Chriſtus Dominus eundem declarauerit, & accepto in Synagoga Iſaiæ Prophetæ libro proprio ore conſecrauerit. Subditur enim in eodem Menologij làterculo. *Sed poſtquam Chriſtus Deus noſter, cum vellet benedicere, ac celebre reddere principium anni, vel potius illud tempus totum, quod ante ſæcula creauit, ingreſſus eſt Synagogam, traditusque eſt ei liber Iſaiæ Prophetæ, & aperto eo inuenit locum, vbì ſcriptum erat. Spiritus Domini ſuper me euangelizare pauperibus miſit me, prædicare captiuis remiſſionem, cæcis viſum, & vocauit annum Domini acceptabilem; & reddito libro miniſtro ſedit; ex eo tempore, illius dono, atque munere commendatus eſt nobis ſacratus hic dies, quem grata nos memoria proſequentes*

læti

læti, atque alacres agemus. Hęc de ſacro Gręcorum incipientis anni die feſto in Menologio Caniſij non extant, & ſuſpicionem ingerunt, hoc idem Menologium ab interprete, ad vſum Eccleſiæ latinæ recentiori ſtylo fuiſſe accomodatum. Græcorum equidem Epochæ menſis Septembris conſonat D. Epiphanius, qui in AEgypto adoleſcens vixit, & iam Epiſcopus Conſtantiæ Cypri, Græca lingua Ancoratum, ſeu de fide librum ad Eccleſiam Suedræ in Pamphilia ſcripſit, & morem ſupputandi annos, ſeu annorum ſui temporis characterem, ita interprete Cornario adnotauit. *Hic annus eſt nonageſimus Diocletiani, Valentiniani, & Valentis decimus, Gratiani ſextus, Conſulatus Gratiani Auguſti tertium, & Eſcythij illuſtriſſimi. Indictio ſecunda &c.* Quod rurſus, dum alias quaſdam ſui temporis hæreſes, circa finem Ancorati recenſet, ita confirmat. *Quandoquidem verò noſtro ſæculo prorumpunt aliæ quædam hæreſes, alia ſuper aliam, hoc eſt à tempore Valentiniani, & Valentis Regis, circa decimum regni ipſorum annum, & rurſus circa ſextum annum Gratiani, hoc nonageſimo anno Diocletiani Tyranni &c.* Eandem Paſchalis computi rationem, ſeu Paſchalis anni formam in Romana etiam Eccleſia perduraſſe puto ad ſexti ſæculi initium, quando Dionyſius Exiguus, Caſſiodori ſodalis, modum computandi mutauit, & Dionyſianam AEram Romana Eccleſia probauit. Ita enim Dionyſius Epiſtola prima, poſtquam oſtenderat, Cyrillum inchoaſſe Cyclum ſuum ab anno 153. Diocletiani, & in poſtremum annum 247. deſiſſe. *Nos à 248. anno eiuſdem Tyranni potiùs, quam Principis incohantes, noluimus circulis noſtris memoriam impij, & perſecutoris innectere,* Diocletiani ſcilicet æram, propter eius in Eccleſiam ſæuitiam abominatus. Retinuit hoc idem Alexandrina Eccleſia, quæ ad noſtra vſque tempora non à Diocletiano, ſed à martyribus Epocham ſeruat, vt in Actis legationis Alexandrinæ ad Apoſtolicam Sedem, ſub Clemente Octauo, animaduertere licet in Corollario 6. Tomi Annal. Baronij n.xii. Perdurauit hæc numerandi ratio vſque ad Iuſtiniani Imperium, quando lege cautum fuit, Nouella 47. anno eiuſdem vndecimo, Chriſti n. 537. vt vetuſto Romano repetito more, non modo Conſtantinopoli, ſed in quibuſque prouincijs Romano Imperio ſubiectis, ſiuè in iudicijs, ſiuè vbicunque conficerentur Acta, ante illius anni Conſulem, & Indictionem, Imperantis Auguſti annus præfigeretur, vt in exemplo *Iuſtiniani Auguſti Imperatoris anno XI., poſt Conſulatum Flauij Belliſarij Clariſſimi Viri anno ſecundo die &c.* Quod ortum duxiſſe exiſtimarem, ex anni Paſchalis Romana caſtigatione.

Paucis ſanè ante datam legem annis, hoc eſt 531., non 527. vt Baronius exhibet, Dionyſius Monachus, ſiue Abbas Romanus apud Bedam, vel natione Scytha, moribus Romanus, vt Caſſiodorus eius contubernalis teſtatur, de Diuinis lect. c. 23. Paſchalem Cyclum reformauerat, cuius fragmentum Marianus Scotus exhibet in Chronico; Is abominatus Græcos calculatores, quia à Diocletiani Principis Regno temporum ordinem prætexebant, *Paſchales ſcribens circulos, noluit eis*, ſicut ipſe teſtatur, & Beda refert de Temporum ratione cap. 54., *memoriam impij perſecutoris innectere, ſed magis elegit, ab Incarnatione Domini Noſtri Ieſu Chriſti tempora prænotare, quatenus exordium ſpei noſtræ notius nobis exiſteret, & cauſa reparationis humanæ, id eſt Paſſio Redemptoris noſtri euidentius eluceret.* Ex hoc tempore plures exiſtimant, in Romana, & Occidentali Eccleſia morem inoleuiſſe, vt anni ab Incarnatione numerarentur, qui prius à Domini Paſſione exordiri conſueuerint. Viri enim in temporum doctrina maximè verſati Scaliger, & Petauius paſſim docent, ſacrum Chriſtianorum annum à Paſchate antiquitus initium deſumpſiſſe. At quamquam idem anni cardo videatur Paſſionis, & Paſchatis, nec multum ab eodem limite diſtet recurrens Incarnationis memoria die 25.

Annus Paſchalis, ſiue Æra Dionyſiana.

Martij, aliquando etiam coincidat, multum tamen inter ſe diſtant annorum currentium interuallo.

Annus Paſſionis, & Incarnationis.

Beda quidem ipſo libro, & capite adducto, ſuo tempore teſtatum reliquit, Eccleſiã anni ſacri cardinem, quæ in cereis ſignare conſueuerat, non ab Incarnatione numerare, ſed a Paſſione triginta ſemper, & trium annorum differentia, quam Dionyſiana Incarnationis æra preſeferat: & in re parum animaduerſa Bedę ipſius verba ſubnectere libet. Poſtquam enim oſtendit Dionyſium annos ab Incarnatione numerare addit: *Sancta ſiquidem Romana, & Apoſtolica Eccleſia hanc ſe fidem tenere, & ipſis teſtatur indiculis, quę ſuis cereis annuatim ſcribere ſolet, vbi tempus Dominicæ Paſſionis in memoriam populis reuocans, numerum annorum triginta ſemper, & tribus annis minorem, quam ab eius Incarnatione Dionyſius ponat, adnotat.* Sacrum hunc ritum in Cereis anni numerum apponendi, videretur idem eſſe cum eo, cuius meminit Rupertus Abbas lib. 6. de Diuinis officij cap. 29. de Cerei ſignificatione; At cum in hoc humanitatis Chriſti ſimilitudine *annus ab Incarnatione eiuſdem Domini Chriſti conſequenter* inſcribitur, vt repetit Honorius Aug. in Gemma animæ lib. 3. c. 102. de Annis Incarnationis Domini, qui ſcribuntur in Cereo, diuerſos inter ſe ritus eſſe conſtat. Hoc latiùs explicatur in vetuſto Cathedralis Lucenſis codice Rituali m. ſ. in quo de Sabatho Sancto, & officio eius noctis, ita inter alia ſacra huiuſmodi ceremonia docetur. *Archidiaconus, ſeu Diaconus ſolus Dalmatica indutus in cereo, qui benedicendus eſt, ſignum facit Sanctæ Crucis, & in ipſo ſigno quinque grana incenſi ponit in modum Crucis, & ſcribit cum Grafio circa ipſum ſignum Alpha, & Omega, & ipſum annum Dominicæ Incarnationis circa ipſum cereum, accenditque eum ex igne nouo.* Nequit verò Beda ad hunc ſanctioris hebdomadis morem reſpicere, cum diſertis verbis ritum in cereis anni ſignandi in die Natali referat, non in Dominico Paſchate; ſupra poſitis enim verbis ſequentia ſtatim ſubnectit. *Denique anno ab eius Incarnatione ſeptingenteſimo primo, Indictione decima quarta, fratres noſtri, qui tunc fuerunt Romæ, hoc modo ſe in Natali Domini, in Cereis Sanctæ Mariæ ſcriptum vidiſſe, & inde deſcripſiſſe referebant; A Paſſione Domini Noſtri Ieſu Chriſti anni ſunt DCLXVIII.* Vel enim nequaquam abſonum putauit Eccleſia, quæ ſacrorum potius officiorum annum à Natali Domini inchoare conſueuerat, & nos infra oſtendemus, memoriam etiã paſſionis inter Natalitia gaudia miſcere, vt Sancti Patres aliqui, in iiſdem de Natali Domini homelijs, non detrectant: Vel Cerei iidem erant, qui in præcedenti Paſchate conſuetis cæremonijs ſacrati, iterum in Domini Natale exponebantur, duplicem in Eccleſia anni ſacri rationem præferentes, nempe anni Paſchalis, & cæremonialis: quorum alter ab æquinoctio Verno, alter à Soleſtitio hyemali auſpicaretur. Equidem propter Paſchalem computum annos Eccleſiam a Domini Paſſione numeraſſe vix dubitarem, & ſacri huius anni cardinem, circa Vernum Æquinoctium verſari, ea, quæ ex D. Ambroſio adduximus, apertè conuincunt. Et ſi enim detrectauit Eccleſia Romana Paſcha noſtrum, quo Chriſtus Dominus imolatus eſt, eadem die cum Iudæis ab antiquiſſimo tempore celebrare, & Canone 8. Apoſtolorum decretum ſit, poſt AEquinoctium Vernum celebrari debere, primum tamen menſem eadem fere regula mobilem conſtituit, & annum nouum quibuſdam conditionibus, non modo ab AEquinoctio Verno, ex Domini præcepto Iudæis dato, inchoauit, ſed propria lege apud eundem Ambroſium ſanciuit; ibi enim habetur, *lex autem diem paſſionis exigit, intra primum nouorum debere celebrari*, quæ iiſdem conſonare videntur decretis Nicenæ magnæ Synodi apud Iſidorum Mercatorem in ſua ad collectos canones præfatione. Hinc alibi D. idem Ambroſius de Myſterio Paſchæ cap. 2. inquit, *eſt enim Paſcha verè anni principium*

pium

pium, primi menſis exordium, & vt primo capite dixerat, *recidiuatum fidei annuæ felicitatis gaudium*, & rurſus cap. 5. *Optabilis anni feſtiuitas, & exordia gignentium rerum*. Eandem verò Epocham à paſſione ſcriptoribus eſſe Paſchalem, ſiue à Paſſione Domini, me docet Gregorius Turonenſis, qui ad calcem lib. primi, & lib. 4. hiſtoriarum bis annos colligit à Paſſione Domini ad tranſitum S. Martini, in fine verò libri X. à Maris tranſitu, vſque ad Reſurrectionem Domini, & à Reſurrectione Dominica ad tranſitum S. Martini annorum anacephalæoſim iterum exhibet. Ita Ennodius, forte ad ritum in cereis inſcribendi anni reſpiciens, in Benedictione Cerei 2., quæ extat Tomo quinto Magnæ Patrum Bibliothecæ, Reſurrectionis diem anni principium ſtatuere videtur. *Tu reſurrectionis tua tempore, quo anni vernat reuiuiſcentis infantia, ſumptā ex hoc cōtra procellā, vel omnes incurſus fac dimicare particulam*. Annum nimirum à reſurrectione inchoari deſignans, quem D. Hieronymus à Paſſione numerat in libris de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, tam in D. Pauli, quam in D. Ioannis hiſtoria. Ita præter æram Martyrum, ſiue à Diocletiani regno, Alexandrinam Eccleſiam Paſchalem annum numerare conſueuiſſe, indicare videntur Canones Petri Alexandrini Epiſcopi, qui cathedram illam aſcendit, circa annum Domini tercenteſimum; à perſecutione enim quartum Paſcha numerat T. 1. Conciliorum; Eandem à Paſchate numerandi rationem retinere videtur Concilium Ancyranum Canone 6. in quo magnum diem pro Paſcha intelligi non dubitarem: Conſtantinopolitanam verò Eccleſiam, non modo à Paſſione, vel Paſchate anni computandi rationem confudiſſe, & retinuiſſe, ſed & à Domini Natiuitate annum quoque numerauiſſe, ex Nicephori Conſtantinopolitani Chronologia deducitur. *Sunt enim*, inquit cap. X. *ab Adam vſque ad ſalutarem Paſſionem, & reſurrectionem Domini, & Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti anni quinquemille quingenti triginta tres*, & rurſus cap. XI. de Conſtantini Magni ætate diſſerens, *Anno Imperij eius vigeſimo coacta fuit ſynodus Sancta prima 318. patrum Nicea in Bythinia, anno poſt Chriſtum in carne natum 318., poſt Venerabilem autem paſſionem, & glorioſam reſurrectionem* (codicis mendo in nota numerali) 385. At ſicuti breuiſſimum inter paſſionem, & reſurrectionem interuallum, vnam ab altera æram non diſtinguit, ita non longè ab Incarnationis fixo, certoque limite, in Dionyſiano periodo, abijt Romana Eccleſia, & computum ab Incarnatione retinuit. Quamquam verò anni computandi characterem à Paſchate, vel Domini paſſione, vetuſtiorem in Eccleſia fuiſſe non dubitem, quam qui ab Incarnatione dicitur, & plurima iam ſæcula excurrerint, quibus Romani Pontificis diplomata ad noſtra vſque tempora annis ab Incarnatione ſignentur: Vetuſtiſſimū tamen non eſſe, neque ab ineunte Eccleſia vix dubitarem. Nec enim vetuſtius monumentum huius periodi me vidiſſe memini, quam apud Dionyſium eundem Cycli reſtaurarorem, vel apud Caſſiodorum eiuſdem Dionyſij ſodalem, qui pluties in computo Paſchali de annis à Chriſti Domini Incarnatione meminerunt, vel deinceps in pluribus Occidentis Eccleſijs, præcipuè in Galliæ Concilijs.

De Annis à Natiuitate Domini.

Vetuſtiorem vtique in Eccleſia Epocham exiſtimarem, quæ à Domini Natiuitate deducta, tam in Orientali, quam Occidentali Eccleſia, tam in temporibus ad poſterorum memoriam ſignandis, quam in ſacris cæremonijs longo vſu confirmata fuerit, quidquid de prima à Paſchate, vel Domini Paſſione apud eos vetuſtiori Epocha Viri Doctiſſimi ſtatuerint. Præter illā enim, quæ apud D. Lucam annis Tyberij ſignatur, Eccleſiaſtica, & antiqua monumenta, quæ primi Chriſti ſæculo, & deinceps proximè exarata à temporum morſu, vel Tyrannorum clade ſuperſunt, & præcipuè apud Euſebium fragmenta, nulla exhibetur vetuſtior, quam quæ idem Euſebius affert ex Edeſſanæ Eccleſiæ tabulario in fragmento

illo rerum, à Thaddeo apud eandem Edeſſæ Vrbem, geſtarum, quod è Syriaca lingua tranſlatum in calce libri primi Hiſtoriarum hac temporis nota ſignatum repoſuit. *Iſta Quadrageſimo tertio anno poſt Chriſtum natum geſta ſunt*. Quæ verba cum Edeſſani monumenti ſint, non Euſebij, & initium Chriſtiani primi ſæculi attingant, cum vel non adhuc Romana, & Occidentalis Eccleſia fundata eſſet, vel eodem ferè tempore in aduentu Petri ad Vrbem emergeret, qualis vtique in Syriaca, Hieroſolymitanæ proxima Eccleſia, annorum numerandi ratio in vſu eſſet manifeſtè couuincerent, niſi de Chriſtoforſoni verſione dubitare liceret. Neque verò negari poteſt doctum Virum,& de Eccleſiaſtica hiſtoria optimè meritum puri interpretis leges non præterijſſe, & præſertim in iiſdem Edeſſani fragmenti verbis; ſupra fidem enim Græci codicis addidit, *poſt Chriſtum natum*, quæ verba re vera apud Ruffinum in vulgatis codicibus non extant, ſed ſequentia tantum, *Geſta ſunt autem iſta quadrageſimo, & tertio anno*. Et quamquam certum ſit, non niſi de annis a natiuitate, non autem à paſſione Chriſti intelligenda eſſe, ſuperaddita tamen ad Græcum codicem, quo vſus eſt Ruffinus,omnino videntur. Minus etiam antiquam Chriſtianam Epocham, idem Edeſſanum fragmentum conuinceret, ſi in communi Græco codice vitium irrepſiſſet, vt recentior Euſebij Interpres Valeſius in adnotationibus ad poſtremum caput libri primi animaduertit, tum ex Regio, Fukeriano, Vaticano, ac vetuſtiſſimo Mazarinio codicibus, tùm ex Ruffini fideliſſimo apud Claudium Solium volumine. In his enim omnibus, tam græcè, quam latinè legi teſtatur, *anno quadrageſimo, ac trecenteſimo, non Quadrageſimo tertio*. Sincerioribus his,quas putat vir Doctus,lectionibus vrgentiſſimas addit coniecturas, nempe Edeſſanos ab anno primo Olimpiadis 117., cum Seleucius regnare orſus eſt in Aſia, annos numerare conſueuiſſe, & eorundem annum trecẽteſimum quadrageſimum incidere in annum primũ Olimpiadis 202., decimum quintum nempe Tiberij Cæſaris, quando plerique veterum tradiderunt, paſſum eſſe Chriſtum, quo anno,ea contigiſſe putat, quæ Edeſſanum fragmentum exhibet. At præterquam quod vulgata lectio in pluribus etiam Græcis codicibus retinetur, vt Mediceo, & Regio, quem ſecutus eſt Robertus Stephanus, & in Baſilienſi Henrici Petri, erudita Valeſij emendatio ſuas etiam patitur difficultates, tum quòd cum Euangelij vulgati lectione pugnet, in quo diſertè ſcribitur anno 15. Tiberij Chriſtum Baptizatum ad binas ſaltem Paſchæ celebrationes aduixiſſe, cum Euſebio pariter ipſo pugnaret, ſi ea vera eſſent, quibus plaudit idem vir doctus ad caput primum lib. 2. nempe ex Euodio, Hippolyto Thebano, & auctore Chronici Alexandrini cædem prothomartyris Stephani in annum primum Claudij incidiſſe, D. verò Paulum paucis diebus poſt Stephani Martyrium ad Chriſti fidem conuerſum; quoniam anno ſuæ conuerſionis tertio Hieroſolymam aduenıſſe ipſius Pauli teſtimonio illi didicerant, *& anno Claudij tertio paulo ante obitum Herodis Agrippa ex Luca hiſtoria optimè concludebant*; iiſdem verò temporibus, quibus Paulus Hieroſolymis alium ex Apoſtolis neminem viderat præter Iacobum fratrem Domini fatetur Euſebius eodem lib. 2. cap. 1. *quacunque ſeruator noſter Oſdroenorum Regi promiſerat ad effectum perducta eſſe*; quibus poſitis, non modo quod in fragmento Syrio continetur, ſub Tyberio non contigit, neque ſtatim à Dominica paſſione, vel Aſcenſione, ſed anno potius Claudij ſecundo,vel tertio, cum quibus vulgaris Euſebij lectio optimè conuenit. Non eſt igitur mirandum ſi Euſebius ipſe,quo nullus vetuſtior Eccleſiaſticus Chronologus ad nos integer peruenit,hanc eandem numerandi rationem in Chronico retinuerit; Poſtquam enim ad Chriſtum Dominũ per Olimpiades, annoſque mundi varium Regnorum Breuiarium contexuit, anno Auguſti 42. Chriſtianæ Æræ initium, à quo-

dein-

deinceps poſteriora tempora deducat, ita à Natiuitate Domini conſtituit. *Ieſus Chriſtus filius Dei in Bethlehm Iudeæ naſcitur, quo anno cæpit Chriſtianorum ſalus, qui & primus annus Chriſtianæ ſalutis numeratur*. Chriſtianam igitur Epocham, ſiue annorum Domini originem, in Chriſti Domini Natale Euſebius conſtituit;& quamuis in Eccleſiaſtica hiſtoria vſitatiorem temporum characterem per Imperatorum Romanorum, Conſulumque annos plerumque exhibeat, eandem tamen ſemper Chriſtianam æram à nato Domino, non ab eius paſſione, aut Incarnatione retinuit. Quinimo ad calcem libri ſeptimi hiſtoriarum omnia quæcumque ad Eccleſiam pertinentia narrauerat, ita per Anacephaleoſin complectitur. *Quoniam quidem ſeriem, & rationem ſucceſſionis Apoſtolorum, & Epiſcoporum, ab ortu Seruatoris noſtri vſque ad euerſionem, & vaſtitatem Eccleſiarum deductam, eamque iam ad trecentos, & quinque annos continuatam, hactenus explanauimus, ſequitur vt deinceps &c.* non modo ita ab ortu Domini hiſtoriam deduxiſſe ſignificans, ſed ad annum 19. Diocletiani, quo lib. ſequenti 8. cap. 3. dirutas Eccleſias fuiſſe docet, ſacroſque codices igni traditos,eandē proſequutum fuiſſe,quòd annū a Natiuitate Domini 305. decimonono Diocletiani exiſtimaret congruere. Neque enim poterat aliud à Paſchate, vel Paſſione Domini magis certum anni caput, vel initium firmare, quoniam ſuo tempore de Paſchate celebrando ante Concilium Nicenum omnia incerta,confuſaque apud Chriſtianos eſſent; & quod *prolixo iam temporis ſpatio populus vbique maximè diſſenſiſſet, diuinæque leges, & inſtituta confuſione quadam eſſent permiſta, ita vt temporis, in vno, eodemque feſto obſeruando, varietas, & diſcrepantia maximam diſcordiam Paſchatis ſolemnitatem celebrantibus excitaret*. Quæ verba Euſebij eiuſdem ſunt lib. 2. de vita Conſtantini cap. 5. Hoc eodem pariter Natiuitatis Domini charactere, tanquam Eccleſiaſtica teſſera,aliqua Martyrum geſta ſignantur, & præter ea, quæ apud Metaphraſtem, & ex eo Surium cuicunque obuia ſunt, ita retinent apud Photium codice 256. Acta Sanctorum Martyrum Theophanis, & Alexandri, quæ Politia inſcribuntur, & hoc annorum indice conſignantur. *Decimo nono anno Imperij Diocletiani anno Chriſti* 305. *rurſus in Chriſtianos grauis ſæuijt perſecutio*. Quæ mirè congruunt his, quæ ſupra ex Euſebio adducta ſunt; neque enim dubitare hìc licet annum Domini ab eiuſdem natiuitate computari. Conſimilem Chriſtianam Epocham à Natiuitate inchoatam, & annis Imperatorum firmatam ſequitur Clemens Alexandrinus eruditiſſimus, & vetuſtus ſcriptor lib. 1. ſtromatum, Gentiano Herueto interprete,dum ad ſua tempora Danielis Hebdomades aptat, pluraſque Chronologias antiquas adducit, & in Domini Natiuitate, tanquam in certo limite figit: *fiunt autem*, inquit, *ex quo natus eſt Dominus, vſque ad mortem Comodi anni omnes CLXXXXIIII., menſis vnus*. Eandem ad Natiuitatem Chriſti computandi rationem exhibet Tertullianus aduerſus Iudæos, enumerans prò hebdomadarum Danielis explicatione à primo anno Darij, vſque ad Aduentum Chriſti Chronologicam annorum ſeriem, hoc pacto cap. 8. *Et erunt reliqua tempora annorum in diem Natiuitatis Chriſti,& in Annum Auguſti* 41.,*poſt mortem Cleopatræ anni* 437., *menſes ſex. Vnde adimplentur* 62. *hebdomadæ, & dimidia, quæ efficiunt annos* 437., *menſes vi. in Natiuitatem Chriſti*. Nec diſſonat Oroſius Eccleſiaſticus Hiſtoricus, qui D.Auguſtino conuixit, & annorum ab Vrbe condita periodo vti videtur, annos tamen ab Adamo per Ninum, & Abrahamum, non in Domini Paſſionem, ſed in Natiuitatem ſiſtit lib. 1. cap. 1. Eadem quoque numerandi ratione vſus eſt D.Cyprianus ad Fortunatum de duplici Martyrio,dum commilitones ad pugnam inſtruens in ſtricto temporum interuallo ita Chriſtianæ fidei prouentum oſtendit. *Ecce fratres dilectiſſimi à Domini Redemptoris temporibus anni*

ni fluxerunt plus minus ducenti quadraginta, iamque huius vitis palmites, penè latius ſe ſparſerunt, quam Romanum Imperium. Et quamuis qui Cypriani libro indicem concinnauit, putet hos annos à Paſſione Domini numerari, manifeſtè deceptum tamen eſſe agnoſcet, qui D. Cyprianum paſſum eſſe non ignorauerit in Valeriani, & Gallieni perſecutione, Pomponio Baſſo, & Aurelio Fuſco Conſulibus, hoc eſt anno à Natiuitate 261., ſi enim annus Redemptoris 240. a Paſſione numeraretur additis triginta, & tribus annis 273. conflarentur, duodecim nempe poſt D. Cypriani Martyrium, quo tempore ſicuti hæc, vel alia ſcripſiſſe eſt impoſſibile, ita admodum probabile reor, poſtremo Maximini in Chriſtianos ſæuientis anno libellum illum exarauiſſe. Recentius annorum computandi rationem à natiuitate expreſſam habet, qui ſcripſit Martyrium Pauli Apoſtoli ad Oecumenij ſcholia; non modo enim annum numerat à natiuitate, ſed illum, quo vixit ita demonſtrat. *Conſummatus eſt D. Apoſtolus ſuo martyrio ſexageſimo nono anno ab aduentu Saluatoris Noſtri Ieſu Chriſti. Eſt ergo omne tempus a quo Martyrium ſuſtinuit trecẽtorum triginta annorum vſque ad preſentem nunc Conſulatum, qui quartus quidem eſt Arcadij, tertius vero Honorij, duorum fratrum Imperatorum Auguſtorum, Indictione 9. periodi anni quintidecimi, menſis Iunij* 29. Non me tamen latet Eccleſiam vniuerſam diem Natiuitatis in annorum computo, non ita ad amuſſim perpetuòque retinuiſſe, quin paruo à Calendis Ianuarij interuallo, aliquando iuxta anni Iuliani normam, & communi Romanorum more annum inchoauerit; ſed in ſacris ritibus recentiora hæc magis tempora ſapere exiſtimarem, quam vetuſta. Iam diximus annorũ characteres à Conſulibus in Eccleſiaſticis monumentis, quæ multis communia eſſe deberent, Eccleſiam præcipue Occidentalẽ retinuiſſe, atq; hac temporum nota vetuſtiores Pontificum epiſtolas, Concilia, actaque Martyrum, plurima Conſulum nominibus præſignari oſtendimus, ea fortaſſe ratione, quod initium anni ex imperiali computo, hoc eſt Imperatorum regnantium minutioribus annis, minus certum eſſet, & dies regni inchoati, vndè numerabantur, facile à multis ignorari poſſet.

Annus Romanus vetuſtior.

Certum vtique florente Romana Republica anni caput erat conſulatus, qui licet antiquiſſimis temporibus, vt ex Liuio lib. 31. educitur, iniretur Idibus Martij, vel ipſius Martij Calendis, vt Tibullo placuit; Kalendis tamen Ianuarij deinde ſolemne fuit, tum magiſtratibus ineundis, vt eodem loco docet Liuius, tum anno auſpicando, vt Lucanus cecinit.

Inſtabatque dies, qui dat noua nomina faſtis,
Quemque colit primus ducentem tempora Ianus.

A Numa initium anni Ianuario Menſe ſtatutum plures ſcriptores docent, Plutarchus præcipuè in probl. Huius menſis Calendis deſignati Conſules Conſulatum inibant, & frequenti pompa in Capitolium aſcendẽtes ſolemnibus ſacrificijs Anni fores, vt Sidonius loquitur lib. 18. ep. 6., aperiebant, ſiue vt Claudianus de Stilicone Anni clauſtra pandebãt. Hinc de Ianuario Auſonius cecinit Edyllio 20.

Hic Iani menſis ſacer eſt, en aſpice, vt aris
Thura micent, fumant vt pia thura lares,
Annorum fecitque caput, natalis honorum,
Purpureos faſtis qui numerat proceres.

Hinc de Anno à Conſulibus inchoato Caſſiodorus lib. 2. ep. 1. inquit, *felix a Conſule ſumat annus auſpicium*. Verùm qui, Republica Romana vigente, Conſules annum non ſolum inchoabant, ſed perficiebant, ſub Imperatoribus facilè, altero alteri ad breue tempus ſuffecto, confundere faſtos potuerunt, & in ipſis conſularibus notis ambages in annorum computis inducere, etiam ſi ordinarij Conſules

illi

illi vocarentur, qui initio anni Conſulatum inirent, & annorum ſupputationi normam præfigerent. Dum ergo Eccleſiam per Conſulum ſeries, currentes annos more communi ſignabat, iam à Kalendis Ianuarij, non à Domini Natalitio die annorum exordium videbatur accipere. Niſi dicere magis expediat, quòd interpoſito tantùm breuiſſimo ſeptem dierum interuallo, annum potius à Natali die auſpicatum cum anno Iuliano, & communi Conſulibus ſignato, in publicis monumentis miſceret; quod in æra communi à Domini Natiuitate Chronologi etiam recentiores antiquos imitati, præſtitiſſe apparet, & de ſe ipſo in Annalibus fatetur Baronius. Accidere quapropter potuit, antiquos ſcriptores, dum varia apud varias gentes annorum initia fuiſſe animaduerterent, tanquam certum aſſumere, Romanos in hyemali ſoleſtitio anni cardinem conſtituiſſe. Ita Simplicius quinto de Phiſico Auditu, vbi Philoſophus docet, quæ inter ſe conſequentia dicantur, interprete Sepulueda ſcriptum reliquit. *Non natura, ſed paſſione principia ſunt, quæ non facimus anni principia: à ſolſtitio æſtiuo, vt Athenienſes, vel ab Æquinoctio autumnali, vt qui nunc vocatam Aſiam tenent, vel ab hiberno ſolſtitio quemadmodum Romani, vel ab Æquinoctio Verno, vt Arabes, & Damaſceni.*

Subijt proinde aliquando ſuſpicari, ne primus anni dies in Brumam, vel prope hyemale ſolſtitium forte incidens, Sol nouus ideo vocaretur, quia non modo dies tunc creſcere inciperent, ſed quod Annus à Numa, vel Tarquinio inſtitutus, quamquam à Kalendis Ianuarij exordium ſumeret, tercentis tamen, & quinquaginta quinque diebus tantùm conſtans, circa Brumam, & breuiorem diem, vnde bruma dicebatur, cardinem haberet. Solſtitium enim Brumale *nono Cal. Ianuarij*, vt Columella, vel *fere* 8. *Cal.*, vt Plinius, & alij exhibent, primam anni partem conſtituebat. Idcirco *alijs*, inquit Cenſorinus de die Natali cap. 8. *à nouo Sole, ideſt à Brumali, ab æſtiuo ſolſtitio, pleriſque ab aquinoctio Verno, partim ab Autumnali, quibuſdam ab ortu Virgiliarum, nonnullis ab earum occaſu, multis à Canis exortu incipere annus naturalis videtur.* Quaſi Numa, qui naturali ſapientiæ ſtudio multa peragebat, naturale initium anni conſtituerit. Et quia Annus Chriſtianus à Domini Natiuitate pluribus computabatur, facile fuit, non modo diem Natalis Domini Solem nouum appellari, quia in ſolſtitium Brumale incideret, ſed aliquibus fortaſſe ſuperſtitionibus maculari, quarum obſcurè D. Auguſtinus, & Leo Magnus meminerunt. Hæc cum a nemine viderim animaduerſa paulum libuit immorari, & coniecturæ momenta apponere. Plutarchus rationes enumerans, cur ab Ianuario menſe annum Romani incæperint, tertiam affert, quòd Numa, ad Naturæ potius ordinem reſpiciens cum poſt Brumam ſol progrediendi fine facto conuertatur, & ad nos curſum reflectat, ac quaſi de nouo curſum ſuum incipiat, optimum iudicauerit, idem anni, quod Solis eſſe principium. Solem autem à ſolſtitio ad nos conuerti, & quaſi nouum emergere, parum etiam in Aſtrologia verſatis conſtare arbitror. Nouum Solem, initium anni, ſtatim à Bruma, ita certum videtur Ouidio, vt ex communi loquendi modo, Brumã noui, & veteris Solis limitem apertè vocauerit.

Nouus Sol, ſiue brumale ſolſtitium anni exordium.

> *Bruma noui prima eſt, veteriſque nouiſſima Solis.*
> *Principium capiunt Phœbus, & annus idem.*

Quæ vero hìc de nouo Sole, & anni cardine afferuntur, lucem, & accipiunt, & reddunt ijs, quæ D. Ambroſius ſerm. 16. de Natali Domini in hunc modum protulit. *Bene quodammodo ſanctam hanc diem Natalis Domini Solem nouum vulgus appellat, & tanta ſui auctoritate id confirmat, vt Iudæi etiam, atque Gentiles in hac voce conſentiant*, & rurſus infra. *Solem igitur nouum hanc diem vulgus appellat, & cum dicit nouum, vtique & veterem eſſe demonſtrat.* Hiſque ſimilia habet etiam

D.

D. Auguſtinus, qui cum pluribus locis natum eſſe Chriſtum Dominũ, ex Eccleſiæ traditione, oſtendat die 25. Decembris, ſermone præſertim 40. de Natiuitate Ioannis Baptiſtæ, & 61. de Natali Domini, ex additis à Doctoribus Louanienſibus, ita explicat, vt quæ dicta ſunt, videantur collimare. *Natus eſt Ioannes hodie, ab hodierno minuuntur dies. Natus eſt Chriſtus 8. Kal. Ianuarias ab illo die creſcunt dies.* Verùm de Sole nouo, eiuſque apud Ethnicos ſolemni die, ita ſerm. X. de Natiuitate Domini, qui 61. eſt. *Solemnis erat dies vigeſimus quintus Decembris Ethnicis propter Solem, forte quia tunc creſcere incipiebat dies. Et quoniam ipſa infidelitas, quæ totum mundum vice noctis obtexerat, minuenda fuerat fide creſcente, ideo die Natalis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, & nox incipit perpeti detrimenta, & dies ſumere augmenta. Habeamus ergo fratres ſolemnem diem iſtum, non ſicut infideles propter hunc ſolem, ſed propter eum, qui fecit hunc ſolem.* Dum autem Ethnicis ſolemnem hunc diem fuiſſe D. Auguſtinus agnoſcit, iam aliquo profano cultu obſeruatum intelligimus. Et ſicuti AEgyptij vetuſtiores Caniculam orientem adorabant, quòd in eius ortu annum inchoarent, teſte Horo Apolline, ita & gentiles, ſolem veluti ex Bruma redeuntem, nouumque exorientem, ipſa die ſolſtitij, quo annum auſpicabantur, certis quibuſdam ritibus veneratos eſſe exiſtimarem. Pergit quippe Auguſtinus id quodammodo ſuboſcurè indicare eodem ſerm. 61. *Quod enim Verbum erat Caro factum eſt, vt propter nos poſſet eſſe ſub Sole, Carne quippe ſub Sole, maieſtate autem ſuper vniuerſum mundum, in quo condidit Solem, quem pro Deo colunt, qui mente cæci verum iuſtitiæ non vident ſolem.* Huius adorandi ſolem ſuperſtitioſi moris veſtigium adhuc ſuo tempore inter fideles Romanos perſtitiſſe dolet S. Leo Magnus ſerm. 2. de Natiuitate Domini cap. 5. quos vehementer hortatur, ne Dæmonis fallacijs ſe corrumpi permittant. *De quorundã perſuaſione peſtifera, quibus hæc dies ſolemnitatis noſtra, non tam de Natiuitate Chriſti, quam de noui, vt dicunt, ſolis ortu honorabilis videatur. Quorum corda vaſtis tenebris obuoluta, & ab omni incremento veræ lucis aliena ſunt: trahuntur enim adhuc ſtultiſſimis gentilitatis erroribus.* Et forte inclinatio illa erat ad naſcentem ſolem, cuius idem D. Leo meminit, dum ſcilicet non nulli Chriſtiani ad B. Petri Baſilicam aſcendentes ſuperatis gradibus, *partim ignorantiæ vitio, partim paganitatis ſpiritu, conuerſo corpore, ad naſcentem ſolem ſe reflectebant, & curuatis ceruicibus in honorem ſe ſplendidi orbis inclinabant.* In quem morem S. Pontifex inuehitur de eadem Natalis Domini ſolemnitate ſerm. 7. cap. 4. Ex quibus omnibus elici poſſe videtur, Deum, qui in Sole poſuit tabernaculum ſuum, noui Solis diem, ſuo natali ideo venerabilem conſecrauiſſe, vt fugatis gentilitatis erroribus, hanc noui ſolis apud infideles celebritatem Eccleſia in veræ pietatis incitamenta conuerteret, & quod anni vetuſtiſſimi apud Romanos initium fuerat, ſacri etiam anni cardinem in Eccleſia tenerent; *Ipſe enim Dominus*, inquit D. Auguſtinus ſerm. 60. de Natali Domini, *ipſe de Matre in hac die curſibus ſe ingeſſit annorum.* Et quamquam Eccleſia eadem Romana adhuc ex Paſchali Ciclo, in Pontificijs diplomatibus annos ab Incarnatione retineat, in alijs tamen Epocham à Natiuitate frequentat. Iiſdem enim ipſis diplomatibus, vt vulgentur, dum Hierarchici Miniſtri, vel Tabelliones ſubſcribunt, annos à Natiuitate, non ab Incarnatione reponunt. Ita præter plurima, quæ in Codice diplomatum, vulgo Bullarium nuncupatum, proſtant, id experiri licet in literis Clementis Septimi de Anno Iubilæo, in quibus aliæ aliorum Pontificum Epiſtolæ ab anno milleſimo tercenteſimo inſeruntur, quæ cum anno diuinæ conceptionis, ſeu Incarnationis inſigniantur, annum tamen ipſum, non modo ſacrum, ſed acceptabilem à Natiuitate Domini inchoandum præſcribunt: Et ſicuti pariter Gregorij Decimi tertij diploma

pro

pro anni correctione firmatur, anno Dominicæ Incarnationis MDLXXXI. ita in publicum emiſſum, ipſa miniſtrorum ſubſcriptione, anno à Domini Natiuitate roboratur. Et quamquam plura Romæ celebrata Concilia, ab anno octingenteſimo ad decimum quartum ſæculum, annis Incarnationis obſignentur; Concilium tamen Piſanum ipſa die Incarnationis Dominicæ inchoatum, prima ſtatim actione, & vt ibidem legitur *More Romano*, annum milleſimum quadringenteſimum nonum à Domini Natiuitate præponit. Quem pariter annum à Natiuitate milleſimum quadringenteſimum decimum ſeptimum, & decimum octauum exhibet Concilium Conſtanſienſe: & à Natiuitate pariter annos numerat Concilium Lateranenſe, & poſtremo Tridentinum; & ſi diplomata, quibus Concilia illa indicuntur annis ab Incarnatione muniantur. Nec ideò, quòd à ſexto ſæculo, Dyoniſiana ratio computandi tempora pro Paſchali ciclo, in Eccleſia Romana introierit, euanuit in Italia antiquiſſima, & communis Epocha à Natiuitate; nam aliquę Eccleſiæ Natalis Domini annum in his, quæ ſuperſunt temporum analectis, adhuc veſtigia oſtendunt. Ita in Rauennate Metropolitana, non multò poſt reſtitutum à Dyoniſio ciclum, in Eccleſia Sancti Seueri Inſcriptio appoſita olim legebatur, quæ annum quinquenteſimum ſeptuageſimum quintum à Domini Natiuitate numerabat.

Hæc eſt priſca domus Sancto renouata Seuero,
Cuius honore Deo pſalluntur cantica vero,
Quingentis Domini, ſed denis ſepties annis,
Amplius his quinque, bone lector in ordine iunge,
Imperium retinente ſecundo Iuſtiniano,
Annis vndenis regnando viuus in Orbe,
Virginis à partu, quæ peperit abſque reatu.

Integram ſiquis inſcriptionem cupit, adeat Eruditiſſimum, & Amiciſſimum Virum Ferdinandum Vghellium Tomo 2. Italiæ Sacræ, apud quem etiam Tom. 4. in Epiſcopis Eporedienſibus, ſub anno milleſimo tertio, aliam inſcriptionem inueniet, quæ ſacratam fuiſſe Eccleſiam Sancti Benigni Fructuarienſis, ita anno milleſimo tertio à Natiuitate præmonſtrat.

Milleſimus ſublimis erat tunc tertius annus
Partus Virginei Principis Etherei.

Et quamquam omnia ferè Eccleſiaſtica monumenta noni, vel decimi ſæculi annum ab Incarnatione retineant, aliqua tamen ſemper ex vetuſtiſſimo more annos à Natiuitate firmare obſeruaui, quòd mihi præſertim in Epiſcopali Lucenſis Eccleſiæ refertiſſimo tabulario experiri contigit, conſueto tamen, præterquam Piſanis, errore, vt annus ab Incarnatione inchoatus, non per nouem menſes, vti congruum eſſet, annum à Natiuitate præcedat, ſed ſerius potius tertio ferè menſe, ſubſequatur. Quod mihi aliquando anſam præbuit dubitandi, an anni, qui in Eccleſia ab Incarnatione vocantur, iidem ſint cum annis à Natiuitate, vel cum iiſdem confundantur; quia Natiuitas ipſa Domini pluries à latinis Patribus Incarnatio dicatur, vt manifeſtiſſimè apud D. Auguſtinum ſerm. 22. de tempore in Natali Domini, quem ita exorditur. *Anniuerſaria Domini Incarnatio, & veſtræ fraternitatis tam frequens congregatio exigit à nobis debitum ſermonis officium &c.* Nec ex ſequentibus verbis dubitari poteſt de Natiuitate loquutum, cum ſubdat. *Hodie namque naſci dignatus eſt, per quem facta ſunt omnia.*

Quia vero, vt in ſequenti exercitatione oſtenditur, Natalis Domini dies quibuſdam Eccleſijs, non vigeſimus quintus Decembris, ſed quintus, aut ſextus Ianuarij, ſolemnis erat, & latinis etiam ſecunda Natiuitas in Epiphaniæ die maiori celebri- *Anni exordii ab Epiphania, à prædicatione Domini, & à*

fundata Romana Eccleſia minus frequens.

tate recolebatur, accidit, vt aliquibus anni Chriſtiani, ſeu Eccleſiaſtici, ab eadẽ die Dominicæ manifeſtationis, ſeu Epiphaniæ termino, deducerétur, fortaſſe etiã, quòd dies ille triplici triumpho Auguſti celebris, vt Oroſius lib. 6. c. 20. animaduertit, & Auguſti nomine donatus, aliquibus anni etiam ciuilis initium eſſe potuerit, in ipſius Auguſti gratiam, vt ex Suetonio non diſſimilem anni auſpicandi rationem in huius exercitationis limine indicauimus, vnde facilius in ſacri anni caput tranſire potuerit. Et quia pluribus Eccleſijs eadem pariter Epiphaniarũ die Baptiſmi Dominici memoria, à quo Redemptor noſter innoteſcere cæpit, & prædicationis labores non multo poſt tempore ſuſcepti venerabantur, alia quamquã rariſſimè vſurpata Epocha emerſit, & annorũ aliquibus ratio à Dominica prædicatione ſignatur. Ita apud Euſebium in chronico licuit animaduertere, cum anno Natiuitatis 73. Hieroſolymitanam cladem conſignans, *à 15. Tiberij Cæſaris anno, & ab exordio prædicationis* 43. tempus enumerat. Quod poſt annorum ſummariã repetitionem, tanquam nouæ æræ capite, anno Chriſti trigeſimo primo iam prænotauerat. Aliam pariter, ab hac diuerſam, ſed infrequentem in Eccleſia Epocham exhibent Vaticana monumenta Agapiti Pontificis, quæ Baronius refert ad annum 536. hoc eſt *anno ædificationis Romanæ Eccleſiæ Quadringenteſimo nonageſimo*. Sed hæc temporum ſignandorum menſura, quæ non vt priſci Romani ab Vrbe condita, ſed à fundata per Apoſtolum Petrum Romana Eccleſia deducitur, ſicuti optimè cum eadem Baronij chronologia cohæret, ita minus omnibus vſitatam, alibi me legiſſe non memini. An verò Eccleſiaſtici aliqui ſcriptores in Chronotaxi geſtorum Chriſti, Chriſtianam etiam Epocham ad Hebræorum ciuiles annos, eorumque initium accomodauerint, & inde menſem, quo Dominus baptizatus eſt, deduxerint, ſuſpicari licet ex verbis D. Hieronymi ad cap. 1. Ezechielis, quæ ita proſtant, *Illud quoque intelligendum, quod trigeſimo ætatis ſuæ anno Dominus ad Baptiſma venerit in quarto menſe, qui apud nos vocatur Ianuarius, & eſt anni primus exordio, præter Niſam menſem nouorum, in quo Paſcha celebratur. Apud Orientales enim populos poſt collectionem frugum, & torcularia, quando decimæ deferebantur in templum, October erat primus menſis, & Ianuarius quartus. Quintum verò diem menſis adiungit, vt ſignificet baptiſma, in quo aperti ſunt Chriſto Cæli, & Epiphaniarum dies hucuſque venerabilis eſt, non vt quidam putant Natalis in carne.* Ex eo enim quòd Chriſti baptiſmum in quarto menſe, nemo ex Euangeliſtis repoſuit, videtur dicendum, D. Hieronymum id apud aliquem ex vetuſtis Chronologis legiſſe, qui anni Chriſtiani periodum ad Hebreorum menſuram accomodaret. Enumeratis igitur hucuſque varijs in Eccleſia computandorum temporum rationibus, dum ex dictis pro Paſchali ciclo, alijſque Dominicis feſtis nuncupatis mobilibus, vetuſtam a Domini Paſſione, ſeu Paſchate Epocham ſuſcipio, ita vetuſtiorem, & in publicis Eccleſiæ actis magis viſitatam agnoſco, quæ à Domini Natiuitate deducitur. Hanc ſacrorum rituum pariter, & officiorum caput fuiſſe ex ſequenti exercitatione elici poſſe confido.

De Natalis Dominici celebritate, eiuſque origine, ac Peruigilio.

EXERCITATIO II.

TANDEM à Domini Natiuitate Chriſtianam æram, quandoque ab ipſis Kalendis Ianuarij, quæ parum diſtarent, & propter Conſulares faſtos, Eccleſiam deduxiſſe iam vidimus; Anniuerſariam verò Martyrum memoriam, & Calendarum ſeriem certis diebus, tam in Dei Saluatoris, quam eius glorioſiſſimæ Matris honorem, attributas celebritates, ordinem frequẽtius ſuſcepiſſe à die Natalis Domini exiſtimarem, raró, vel poſterioribus tantùm ſæculis à Ianuarij Kalendis. Antequam enim, indicto ieiunio, ac publicis ſupplicationibus, Ianuarij Kalendæ à profanis ritibus expiatæ, in Domini Circumciſionem tranſierint, quantùm à Sanctis Patribus abominarentur, facilè is intelliget, qui Aſterij, Ambroſij, Auguſtini, Maximi, Petri Chryſologi, & aliorum in die Kalendarum Ianuarij declamationes legerit. Hinc fortaſſe accidit, vt vel in earum odium, vel quòd in die luminum ab ipſis ita vocato, Domini Natiuitatem ſaltem Orientales recolerent, accidit; vt aliquæ Eccleſiæ ſacrum annum inchoarent, non ab ipſis Ianuarij Kalendis, aut à die 25. Decembris, ſed ab octauo, vel ante octauum Idus Ianuarij; quòd ea die natum eſſe Dominum putarent; vt præcipuè exiſtimauit S. Epiphanius lib. 2. hær. 51. Sacri anni limitem diem hunc aliquando fuiſſe diximus, & ex eo confirmatur, quòd Alexandrina Eccleſia anniuerſarium tempus Quadrageſimæ, & feſtum Paſchæ populis in ipſa Epiphaniorum die quotannis prænunciaret, vt Caſſianus teſtis eſt collatione decima, & Iſidorus lib. 1. de Eccleſ. offic. cap. 26. idq; ex Niceni Concilij inſtituto, tã Orientis, quã Occidentis Eccleſijs cõmuni. Patet hoc ex Theophili Patriarchæ Alexandrini epiſtolis ad D. Hieronymum, & D. Hieronymi ad Theophilum; quas enim de Paſchali celebritate encyclicas in Occidentem Theophilus tranſmiſerat epiſtolas, eas in latinum ſermonem S. Doctor conuerterat, vt eæ, Romano Pontifice probante, omnibus Occidentis Eccleſijs communes eſſent, quemadmodum communis nunc iuris ſunt in magna Patrum Bibliotheca. Neque improbabile putarem, Occidentales aliquas Eccleſias, antequam in eis dies 25. Decembris, pro celebriori Natalis Domini ſolemnitate reciperetur, non à Kalendis Ianuarij, ſed ab ipſa Epiphaniorum celebritate, triplici myſterio decorata, initium ſacri anni deduxiſſe. Concilium equidem Aurelianenſe quartum in Gallijs circa annum Domini 545. conſtituit cap. 1., vt Paſcha annis ſingulis in Epiphania populis indiceretur, quem morem adhuc Occidentales Italiæ Eccleſiæ retinent. Quia vero in Concilio Hiſpanico Bracarenſi ſecundo circa annum 572. ſancitur, vt Paſcha fidelibus in Natali Domini annunciaretur; ſubijt dubitare, de ſecundo, ac ſolemniori Natali die id eſſe intelligendum, quia in Romana alijſq; Occidentis Eccleſijs ex veteri inſtituto ipſa Epiphaniorum dies ſecunda, ſed ſolemnior Natiuitas nuncuparetur. Sicuti ergo non negamus Eccleſias aliquas Romano ciuili more dies feſtos Martyrum, alioſque in Kalendarijs adnotatos, à Kalendis Ianuarij inchoauiſſe, ita hæc potius recentiora, quã vetuſtiora ſæcula ſapere dubitamus. Inter ea verò, quæ annum à Kalendis Ianuarij aliquando in Eccleſia auſpicatum docere poſſent, Ptolemæi Syluij laterculum eſſet

apud Bollandum. Is ſub Theodoſio, & Valentiniano floruit circa annum 448. & tam ex Ethnicis, quam Chriſtianis faſtis, aliqua memoria digna in ſuas Ephemerides breuiſſimè tranſtulit. Aliqua in laterculi initio de annis, ac menſibus præmittit, & à Ianuario ideo exordiri profitetur, quòd à Natali Domini eiuſdem menſis Kalendæ parum diſtarent. *Calendarum rationem ſecuti à Ianuario, cuius ante dies octo, & Sol ad celſiorem tramitem ſurgens recurrit; & quod eſt amplius Dominus, & Deus noſter Dei filius Ieſus Chriſtus corporaliter natus eſt, ordiemur.* Vetuſtiorem vtique anniuerſarij circuli, ſiue ſacrorum feſtorum codicem, qui à Kalendis Ianuarij ordinem incipiat videre non contigit, præter Martyrologium S. Hieronymo adſcriptum, vel Epternacenſe, ac S. Villibrordi, ſiue Vetus Romanum à Bollando nuncupatum, & infra ſæpius à nobis adductum. Hoc, & aliud multò recentius à Roſuueydo ſub programmate Veteris Romani Martyrologij vulgatum ſacros faſtos à menſe Ianuario exordiuntur. Vſuardus pariter editus, & eidem vel coeuus, vel parum iunior Vvandelbertus, qui in epiſtola ad Otricum Martyrologio præfixa fatetur, poſt Bedam ſe laboribus Flori Lugdunenſis adiutum, & ſubdit. *Ab hoc ego, ſumptis veteribus, emendatiſque codicibus, Martyrologium librum a Kalendis Ianuary vſque ad finem anni, per dierum ſingulorum occurrentes feſtiuitates, metro edidi.* An verò Ado, ſiue Viennenſis, ſiue Treuerenſis à Kalendis Ianuarij Hagiologium ſuum inchoauerit, vel à recentioribus in vſum recentiorem, ita fuerit accomodatum dubitare licet. Adonis Martyrologium, quod edidit Moſander ad Surium, noſtrumque hædinum ante ſexcentos annos manu exaratum à Ianuario Menſe, Sanctorum ſeriem auſpicantur. At Roſuueydus, qui Adonem ex tribus veteribus manuſcriptis codicibus recenſuit, & puriorem vulgauit, teſtatur in illis Epocham eſſe Domini Natiuitatem, vel à Veſperis ipſius Natalis annum inchoare, quinimmo codicem S. Pantaleonis ex quo Moſander Adonem ſuum tranſtulit, non in Kalendis Ianuarij, ſed in Natiuitate Domini initium anni ſacri præfigere certiſſimè, & conſtantiſſimè aſſerit. Veteres huiuſmodi Adonis codices, Occidentalium ſaltem aliquarum Eccleſiarum vſum oſtendunt ritualem annum à Natiuitate Domini inchoandi. Quod pariter confirmant plura vetuſta Martyrologia apud Bollandū in Præf. Gen. ad Acta SS. §.56. præſertim vero Bedæ manuſcriptū, Centulenſe S. Richarij, aliudq; Letienſe, & Tornacenſe, quod Flori eſſe ſuſpicatur, hos omnes codices *à die Natiuitatis* initium ducere refert, *& plures alios*, quibus binos noſtros ſuccenturiatos eſſe volumus, & Corbeienſem à nobis frequenter adductum. His addimus duo pariter Martyrologia D. Hieronymi nomine donata, quæ olim in manuſcriptis Patauinis Bibliothecis viderat Tomaſinius, quorum alter Cathedralis Eccleſiæ à me fruſtra quæſitus facilè deliteſcit, alterum vero, cuius paruum ſpecimen exhibet in Bibliothecis Patauinis, à Vigilia Natiuitatis exordium accepiſſe patet. Sin verò fragmentum antiquiſſimi Romani Martyrologj, quod primum ſub Tiberio in lucem prodijſſe creditur, & nuper ab Ægidio Bucherio in opere de doctrina temporum editum fuit; tale re vera eſſet, magnum vtique accederet noſtræ ſententiæ fulcimentum. Poſtquam enim ibidem Romanorum Pontificum, à Lucio ad Iulium, depoſitionum memorabiles dies enumerantur, anniuerſaria Martyrum memoria, ita à Natali Dominico inchoatur. 8. *Calend. Ianuarias natus Chriſtus in Bethleem Iuda.* Vetuſtiorem hunc Eccleſiæ Romanæ anni ritualis, ſeu cæremonialis inchoandi vſum à Natalis celebritate, luculenter adhuc teſtantur Sacramentarium Sancti Gregorij, & Lectionarium D. Hieronymo aſcriptum, tam quod eſt inter Liturgica Pamelij editum, quam quod in antiquiſſimo codice Bibliothecæ Lucenſis Sancti Martini ſeruatur. In hoc Prologus extat ſub D. Hieronymi no-

mine ad Conſtantinum, hæc verba circa medium proferens. *Incipientes itaque à Natiuitate Chriſti*, quæ eſt 8. *Cal. Ianuarij in Vigilijs, ad nonam* per ordinem, quem *aſſiduum in Eccleſia* didiceram, lectiones vtriuſque teſtamenti *ſimplicibus miniſtraui*. Idem ritualis anni initium in Romana Eccleſia oſtendit antiquus ordo Romanus, Tomo 10. Bibliothecæ Patrum editus, de anni totius officijs, ac miniſterijs; & ex hoc, vel conſimili codice S. Iſidorus de Eccleſiaſticis officijs cap. 25. annuas celebritates à Dominico Natali incipit explanare, ſicuti & Albinus Flaccus in ipſo limine libri de diuinis officijs; quibus & alij ſacrorum rituum ſcriptores ſuccenturiantur. At quia alia ex enumeratis voluminibus à Peruigilio, ſeu vigilia Natalis Domini, alia, vt noſtrum, & quædam à Bollando indicata, ab ipſomet Natalis Dominici die ſacrum, & ritualem annum deducunt, exiſtimaui maiorem antiquitatem ea redolere, quæ in ipſis ferijs natalitijs caput anni præfigerent, quam quæ à Vigilia, ad Nonam præſertim nuncupata, annum exordirentur. Cum enim hi, alijque conſimiles codices Peruigilium, ſeu ſacram pernoctationem, antiquis fidelibus non raro vſurpatam, cum antecedenti die confundant, ſeu potius in præcedentis diei ferias omnino transferant, iam in recentiorem vſum, quando pernoctationes populorum deſierant, accomodati eſſe videntur.

Vigiliarum, ſeu Pernoctationum in ſacris vſũ vetuſtiſſimum eſſe non inficior, ſiue diuinas, ſiue prophanas literas conſulamus; præter multa enim veteris, & noui teſtamenti teſtimonia, quę Baronius, & Durantius de ritibus Eccleſiæ cumulant, apertiſſimũ eſt Iudith. 6. *dũ conuocatus eſt populus per totam noctem in Eccleſiam.* In prophanis verò celebritatibus, affectante Dæmone Diuinitatis cultum, Peruigilio Romanos vſos eſſe palam eſt, tum ex Cic. 3. de legibus dum in nouis Deis colendis nocturnas peruigilationes adducit, tum apud Suetonium, qui in Galba de cultu fortunę, *anniuerſario peruigilio*, expreſsè meminit. Nihil autem magis decantatum nouiſſimis ſacrorum rituum ſcriptoribus video, quam priſcorum fidelium apud Iuniorem Plinium ſtationes ante lucem, & antelucanos cætus apud Tertullianum. Sed has pernoctationes cum Eccleſiaſticis nuncupatis vigilijs, quę nunc dies ſolemniores antecedunt, vnum, idemque fuiſſe, niſi generali nomine, vix crederem. Furentibus quidem perſecutionum procellis fideles clanculum in cryptis, ſemotiſque domibus, noctù ſacras ſynaxes peregiſſe non dubito, & morem hunc pium, diuiniſque oraculis conſonum in Eccleſia ſeruare ſtuduiſſe Sanctos Patres frequentibus ad populũ ſuaſorijs & hortationibus, ex eorum ſcriptis apertiſſimum eſt; quin etiam vniuerſali Eccleſiæ vſu receptum, ex D. Baſilij Epiſtola 63. ad Clericos Neocæſarieſes, ità clarũ eſt, vt dubitari ex his interpretis verbis nequeat; *Hoc habeo quod dicam, videlicet, qui iam obtinuerũt, ritus omnibus Eccleſijs Dei concordes ſunt, & conſoni. De nocte ſiquidem populus conſurgens, antelucano tempore domum præcationis petit.* Subſequuta verò poſt Conſtantinum Eccleſiæ tranquillitate, Vigilias in more remanſiſſe ex DD. Ambroſio, Hieronymo, & Auguſtino facilè comprobari poſſet. At hæ quotidianæ Vigiliæ erant, & antelucani frequentes cætus, non ſolemne Peruigilium, quod diem celebritatis antecederet; ſacræ inquam pernoctationes illæ erant, noſtro adhuc tempore apud ſtrictioris ordinis cœnobitas vſitatæ, cum ſingulis per annum noctibus ad Pſalmodias, Laudeſque Dei nocturnas peragendas exurgunt: & communibus his vigilijs fideles olim intererant, donec refrigeſcente fidei ardore, pullulantibuſque per noctis opportunitatem vitijs, in populo ſenſim eſſe deſierint, ſolemnioribus tantum relictis pernoctationibus, quæ in noſtras Vigilias deinde tranſierunt. Senſim dixi; nam aliquo tempore ante Dominicum diem, & nocte ipſa Dominica, adhuc permanſiſſe ex Epiſt. 36. inter D. Hieronymi ſpurias, ſiue Paulini, ſiue alterius ex Patri-

Sacrarum Vigiliarum origo

bus vetuſtis ſit, ita patet. *Nec ſanè oneroſum, vel difficile videri debet, etiam delicatis corporibus, in ſeptimana duarum noctium, id eſt Sabbathi, atque Dominicæ portionem aliquam Dei miniſterio deputare.* Quod ex Caſſiani Inſtitutionum cap. 8. & nono, ex Apoſtolica conſtitutione confirmatur. At in ſolemnioribus ferijs, alias ſolemniores antiquitus fuiſſe vigilias, quæ frequentiori populi cœtu, ac maiori celebritate peragerentur, & vſitatis nunc vigilijs reſpondeant, ex Tertulliano ipſo, qui alias de antelucanis cœtibus vniuerſim meminit, elici poſſe videtur, ita vxorem dehortante, ne homini Gentili nuberet. *Quis nocturnis conuocationibus, ſi ita oportuerit, à latere ſuo eximi libenter feret? Quis denique ſolemnibus Paſchæ abnoctantem ſecurus ſuſtinebit.* Ex quibus coniectari poſſe videtur, nocturnos, ſeu antelucanos cœtus, quacunque cauſa indictos breuiores eſſe, ſolemniores, vt in Paſchate, ad totam noctem extendi. A communibus vigilijs ſolemnes pernoctationes diſtinguit etiam D. Hieronymus epiſtola ſeptima ad Lętam his verbis. *Vigiliarum dies, & ſolemnes pernoctationes, ſic Virguncula noſtra celebret, vt nec tranſuerſum quidem vnguem à Matre diſcedat.* Solemniorem Paſchæ pernoctationem in plures vigilias partitam eſſe antiquitus ex Euſebio lib. 6. Hiſt. cap. 27. educi poſſe videtur, dum Philippum Imperatorem Gordiani ſucceſſorem, quia Chriſtianus erat, *cum precationum, in die poſtrema Vigiliæ Paſchalis, vna cum multitudine, particeps fieri vellet*, inter pænitentes reiectum. Quanta verò ſolemnitate Conſtantinus Imperator Paſchalem noctem proſequi conſueuerit, idem Euſebius teſtis eſt lib. 4. de vita Conſt. cap. 22. & 57. Et Paſchale Peruigilium, cuius etiam meminit lib. 7. c. 19. Lactantius, ita Venerabile erat, vt Vigilantius, alioquin vigiliarum ſomniculoſus hoſtis, apud eundem D. Hieronymum cap. 4. reliquas omnes abrogare, præter hanc conatus fuerit, eas nempe exiſtimans reſpuendas, *ne ſæpè videamur Paſcha celebrare.* Ieiunium ſolemnioribus hiſce pernoctationibus ſociatum fuiſſe non dubitarem, & in Veſperis, ſiue prima noctis vigilia ſolui conſueuiſſe credere. Noctem in quatuor vigilias partitam more militari militans Eccleſia diuiſit, quarum prima à Veſpere incipiebat, vt docet Arnobius in Pſal. 129. Hanc D. Ambroſius lib. 7. in Lucam cap. 12. primam vigiliam, & veſpertinam dixit de aduentu Domini. *Venit enim, & Veſpertina, & ſecunda, & tertia vigilia, & pulſare conſueuit.* Ieiunium verò tunc ſolui morem in Eccleſia fuiſſe præter multa Paulinum audire libet, ita in Natali ſeptimo D. Felicis canentem.

Noſtis enim morem, vt ieiunare ſolemus
Ante diem, & ſero libatis veſpere ſacris,
Quiſque ſuas remeare domos: tunc ergò ſolutis
Cœtibus à templo Domini, poſtquam data feſſis
Corporibus requies, ſumpta dape, capimus hymnis
Exultare Deo, & Pſalmis producere noctem.

Quæ ideo adduxi vt ritum vigiliarum, in honorem Martyris, ſolemniorem, eius calamo appingerem.

De origine feſti Natiuitatis Domini.

Verum ſicuti in feſtiuis Martyrum anniuerſarijs, ac in Baſilicarum dedicationibus, ſolemnes vigilias agi conſueuiſſe certum eſt, & ſi non tam celebres fuiſſe exiſtimarem, quam Paſchalis celebritatis Peruigilium; ita anceps ſum, an inter ſolemniores ab antiquiſſimo tempore vigilia, ſiue pernoctatio eſſet, quæ Natalem Domini diem 25. Decembris præcederet. Dubitandi anſam præbent: primò quod Tertullianus, non niſi Paſchalis vigiliæ meminerit, quam poſtea vti ſolemniorem abrogare non eſt auſus Vigilantius, cui neque D. Hieronymus peruigilium Natalitium tanquam celebre oppoſuit: Deinde quòd Domini Natiuitas, tam in Ægy-

pto,

pto, quam apud Græcos plurimos, non 25. Decembris, ſed 6. Ianuarij die cum Theophania, ſeu Epiphania, ipſis etiam Chryſoſtomi temporibus, celebraretur. Amplius quòd D. Auguſtinus in epiſtola 118. ad Ianuarium, non modo Natale Domini inter feſta ab vniuerſa Eccleſia, ipſis Apoſtolis, vel plenarijs Concilijs commendata non numeret; ſed in alia ad eundem epiſtola 119. minus fuiſſe celebrem, non obſcurè conſentiat. Ita enim in prima. *Illa autem quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſeruantur, dantur intelligi, vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenarijs concilijs, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima auctoritas, commendata, atque ſtatuta retineri, ſicuti quòd Domini Paſſio, & Reſurrectio, & Aſcenſio in Cælum, & aduentus de cælo Spiritus Sancti anniuerſaria ſolemnitate celebrantur*. In ſecunda verò ita Domini Natalem diſtinguit. *Hic primum oportet vt noueris, diem Natalis Domini non in ſacramento celebrari, ſed tantum in memoriam reuocari, quod natus ſit, ac per hoc nihil opus erit, niſi reuolutum anni diem, quo ipſa res acta eſt, feſta deuotione ſignificari*. Et ſi verò in Occidentali Eccleſia bis Natale Domini celebraretur, vt ex Caſſiani collatione decima elicitur, minus quidē ſolemniter ad 25. Decembris, ſolemniùs autē 6. Ianuarij, vt infra ex ordine Romano patebit recolebatur. De primo loqui D. Auguſtinū putarē, quòd pluribus locis natum eſſe Dominum die 25. Decēbris Eccleſiæ traditionē eſſe affirmet. Et proinde nec difficile crederē, iam D. Auguſtini ætate diem feſtum Natalis Domini in Eccleſia Occidentali celebrem fuiſſe, quod poſtremo Conſtantini Magni anno ſolemnis haberi cæperit, anno nimirum 336. Ita ſanè Ioannes Nicenus teſtatur in Epiſtola de die Natali, quam Combefiſius ex Græco tranſtulit, & doctis annotationibus illuſtrauit. Is vnde, & à quibus vetuſtioribus ſcriptoribus habuerit, narrat Cyrillum Hieroſolymitanum Epiſcopum ad Iulium Pontificem literas dediſſe, quibus moneret impoſſibile eſſe, vt in Epiphaniæ ſolemnitate triplicis celebritatis memoria in ſacris, ac inter ſe diſtantibus locis perageretur, inter quas celebritates, cum Natalis Domini eſſet, ex Iacobi fratris Domini, ſiue traditione, ſiue permiſſione, accidit, vt Romæ optimè re diſcuſſa, & diligenti, quam exhibet, ſupputatione adhibita, Natalis Domini verum diem in 25. Decembris incidere conſtaret: *Inque hunc modum*, Inquit, *Iulius Romanus Patriarcha menſes Hæbreorum, atque Romanorum compoſuit: à quo tempore capit Romana Eccleſia lætis gaudijs celebrare Natalem Saluatoris diem 25. Decembris, tradiditque celebrandum vniuerſis Eccleſijs*: Hinc addit D. Baſilium non modo in ſuis Moralibus ſignaſſe Saluatoris Natalem diem 25. Decembris, ſed Gregorio Nazianzeno in mandatis dediſſe, *in Synodo Conſtantinopolitana promulgari, ac celebrari 25. Decembris*, quamuis quidam non aſſenſerint; tandem ſub Arcadio, & Honorio, dum hic Byſantiū aliquando accederet, cooperante S. Ioanne Chryſoſtomo Patriarcha, & ex Cypro accerſito S. Epiphanio, definitum quoque in Oriente eſſe, vt eadem die 25. Decembris Natalis Domini celebraretur; quibus aſſenſum, & reliqui deinceps Patriarchæ dederint. Sub Honorio autem feſtum Natalitium iam Romæ ſolemni ritu celebratum, ita narrat. *Romani ſua die Natale Domini celebrarunt, cum lectionibus perfectis, multiſque troparijs, atque modulis* Quanquam verò Ioannes ille Archiepiſcopus Nicenus exiſtimari poſſit iunior Arcadio, Chryſoſtomo, & Auguſtino, valdè tamen conſonat cum his, quæ babet idem Chryſoſtomus in Oratione de noua feſti Natalis Domini inſtitutione. Hanc bomeliam, & ſi Gretſerus ad cap. 8. Codini neget eſſe Chryſoſtomi, eidem tamen validiſſimis argumentis adſtruunt, tam Caſaubonus exercitatione 2. in Baronium, quam Combefiſius in Auctario Bibliothecæ Patrum. Quibus, de inducto recentius Natalitio feſto in catholica Eccleſia, adderem Gregorij Niſſeni aſſertionem, qui orat. de die

Natali

Natali Domini, tanquam de noua integrèque ſuſcepta celebritate, ita non obſcurè lętatur, Siſanio interprete. *Nunc per totum Orbem habitatum, diem feſtum celebrantium, concors ſonus auditur.* Quaſi antea, in diem feſtum Natalis Domini, omnes Eccleſiæ non conuenirent.· Ex his tollitur Baronij doctiſſimi hæſitatio, qui in titulum Homeliæ Pauli Emeſeni, ex Actis Concilij Epheſini cap. 13. fluctuat, an dicta illa re vera fuerit 25. Decembris ipſa die Natalis Domini, vt ipſius Homelię verba ſignificare videntur. Aut enim concludit ad annum 432. n. 74. mendum eſſe in titulo diei, aut Ægyptios, qui Natalem Domini celebrare conſueuerant die 6. Ianuarij, vſum priſtinum reliquiſſe. Ità ſanè: reliquerant enim veterem conſuetudinem Eccleſiæ omnes, & in diem 25. Decembris conuenerant. Hæc omnia quidem clarius in dicta Chryſoſtomi Homelia Pantino Interprete continentur, quæ quia plura non vulgaria ad hanc celebritatem ſpectantia, & Ioannis Niceni narrationi apprimè conſona exhibet, omnino videnda eſt. Erat tunc S. Ioannes Chryſoſtomus, non dum Epiſcopus, ſed Presbyter tantùm, & ſiue orationem dixerit Antiochiæ, ſiue Conſtantinopoli vix decennium præteriiſſe docet, ex quo dies Natalis Domini verus cognoſceretur. *Et quidem*, inquit, *non dum decimus annus eſt, ex quo hic ipſe dies manifeſtè nobis innotuit.* Pergit deinde narrare ex Eccleſia Occidentis, in qua Natalitij diei antiqua traditio erat, in Orientalem, ita eiuſdam celebritatem rediiſſe, vt non omnibus ſtatim arrideret, Dominum menſe Decembri natum eſſe. *Hic dies eum ab exordio ijs, qui in Occidente habitant cognitus fuerit, nunc ad nos demum, non ante multos annos, transmiſſus.* Diſſenſus huius rei inter doctos erat, alij enim tanquam rem nouam reijciebant, alij verò tanquam antiquitati etiam Orientalium conſonam, ſed iam diù antiquatam ſuſcipiendam, & reſtituendam contendebant. *Multus vbique de hoc die ſermo, partim incuſantium, quaſi nouus ſit, nuncque recens inuectus: partim eidem propugnantibus, tanquam antiquo admodum, & vetuſto.* Idque non tantùm Occidentalibus quod iam dixerat, *ſed iam inde à primordio ab ipſa Thracia Gades vſq; incolentibus manifeſtus, & celebris fuerit.* Quæ verba hac prorſus ſignificatione prolata luſoriũ Gretſeri argumentũ, Conſtantinopolim eſſe in Thracia, non admictunt. Quod verò ex antiqua Romanę Vrbis traditione, eaq; veteribus hiſtorijs, ac faſtis auguſtalibus conſona in Orientem celebritas natalitia 25. diei Decẽbris tranſierit, ita idẽ Chryſoſtomus confirmat. *Ex his liquet prima deſcriptionis tempore natũ eſſe, & cui veteres hiſtoriarum codices, qui Romæ publicè aſſeruantur, lectitare libeat, perfacile etiam tempus huius deſcriptionis accuratè diſcere potuerit. Caterum quid hoc ad nos, dicat aliquis, qui illic neque ſumus, neq; fuimus vnquã? Auſculta neq; diffidas; ſi ab illis, qui huiuſce rei exactam cognitionem habent, quique illam Vrbem inhabitant, hũc diem accepimus; nam illi ipſi, qui illic commorantur, multo antè, & ex antiqua traditione ipſum celebrantes, ad nos vſque illius notitiam tranſmiſerunt.* His conſentientia ſunt, quæ idem S. Doctor Homel. 2. in Lucam attulit, non adhuc ſcilicet omnes Orientales conueniſſe in celebrando Dominico Natali die 25. Decembris; ſed rationum momenta pro Occidentalibus magis, quam Orientalibus traditionibus eſſe; hæc verò nimiam prolixitatem cauentes ſubticemus.

Conſonant ergo cum Chryſoſtomo non modo, quę ex Ioannę Niceno de feſto Natalis Domini ſub Iulio ſolemniter inſtituto, & Orientalibus communicato, attulimus; Sed fidem quodammodo augent Clementis non omnibus probatis conſtitutionibus lib. 5. cap. 13. in quibus dies Dominici Natalis, ita ſtatuitur 25. Decembris, vt tamen ſolemnius celebrandum eſſe decernatur ſexta Ianuarij. Nec ab ijſdem diſſident, quæ in antiquo ordine Romano continentur. Quippe quòd non tantùm ibi Epiphania ſecunda Natiuitas dicatur, ſed etiam maiori ſolemnitate

te peragendam ita eſſe doceatur. *Nec hoc prætereundum eſt, quòd ſecunda Natiuitas Chriſti, tot illuſtrata myſterijs, honoratior ſit quam prima*, ſicuti ad verbum etiam repetit Albinus Flaccus de diuinis officijs capite de Baptiſmo Domini. Ex his igitur non malè coniectari exiſtimabam antiquiſſimis temporibus, & ante Iulium Papam, quantumuis traditio in Occidente vigeret, Chriſtum Dominum natum die 25. Decembris, non dum ſtatutum fuiſſe, vt feſtus Natalis dies inter ſolemniores recoleretur, & vigiliam, ſeu ſolemnem pernoctationem haberet; Sed ſenſim aucta, & vbique peruulgata diei celebritate, deinceps feſto ritu in Eccleſia Romana peragi cœpiſſe, & celebrem exinde additam fuiſſe pernoctationem. Hinc conijciebam, multitudinem illam ætatis omnis, quę in ipſo feſto Natalis Dominici die ad Eccleſiam, in initio perſecutionis Diocletiani, & Maximiani conuenerat, ſuccenſo igne concrematam, non quidem 25. Decembris, ſed ſexta die Ianuarij, viginti millium Martyrum numerum expleuiſſe. Quamquam enim Nicephorus id accidiſſe narret lib. 7. cap. 6. *cum Natalis Chriſti feſtus adeſſet dies*, vel vt Metaphraſtes apud Surium ad diem 26. Decembris, quando Chriſtiani *feſtorum maximum* celebrabant, *& celeberrimo totius populi concurſu ad feſtum* conueniebant, eſſe tamen probabiliſſimum celebritatem illam diem Epiphaniarum fuiſſe, non modo in Oriente, ſed in Occidente ſolemnem. Suadet hoc quòd Iulianus Apoſtata eam tanti fecerit, vt veritus, ne initio Imperij Apoſtaſiæ ſuſpectus redderetur, niſi huius diei ſolemnitatem debitè coluiſſet, notam ſuſpectæ fidei ita declinauerit, vt Ammianus Marcellinus his verbis refert, non longè ab initio libri 21. *Vt que omnes nullo impediente ad ſui fauorem illiceret, adhęrere cultui Chriſtiano fingebat, à quo iam pridem occultè deſciuerat, arcanorum participibus paucis, aruſpicinæ, augurijſque intentus, & cæteris quæ Deorum ſemper fecere cultores: Et vt hæc interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes menſe Ianuario Chriſtiani, Epiphania dictitant, progreſſus in eorum Eccleſiam ſolemniter numine orato diſceſſit.* Erat tunc Iulianus in Gallijs, & fortaſſe *apud Pariſios*, eodem ſæculo, quo Nicomediæ multitudo illa Martyrum claruit. Et quanquam ante triginta circiter annos ſub Iulio Pontifice, iam in diem 25. Decembris feſtum primæ Natiuitatis Eccleſia Romana reſtituerit; certum tamen eſt, non ita feſtum illud vſu receptum fuiſſe, vt Epiphaniæ ſolemnia minori celebritate profiterentur. Vigebat enim ſub Siricio, qui triginta circiter annos poſt Iulianum regebat Eccleſiam, adhuc ſolemnitas Epiphaniarum pro Domini Natalitijs, & in tantum vigebat, vt quemadmodum in Paſchate, & Pentecoſte, Baptiſmus etiam in Epiphania fidelibus impertiretur; quod dum cauit Siricius in epiſt. ad Himerium Tarraconenſem cap. 1. n. 2. videtur Nataliciorum feſtum eundem cum Epiphania reputauiſſe, quòd ſolemnius perageretur, *Sola, inquit, temeritate præſumitur, vt paſſim, ac liberè Natalitij Chriſti ſeu apparitionibus*, puta Epiphania, *innumeræ plebes Baptiſmi Myſterium conſequantur*. Quem pariter vſum, tempore Vandalicæ perſecutionis in Africa adhuc viguiſſe teſtis eſt loco ſupra adducto Victor Vticenſis, quemadmodum etiã deinceps S. Leo, dum ad Epiſcopos Siciliæ ſcribens, in die Epiphaniæ, ſicuti adhuc mos erat, baptiſmum celebrari vetauit. De feſto equidem Natalis Domini die ab Epiphaniæ celebritate diſtincto incertum eſt, an lex Romæ circa annum Domini 389. emanata loquatur, Cod. lib. 3. tit. 12. de ferijs, Valente, Theodoſio, & Arcadio Aug. cum in ea præcipitur feriatos in poſterum dies etiam, Natalis, *& Epiphaniarum Chriſti* eſſe debere, vti Paſcha. Sanè hos dies ab inuicem ſeiunctos, feſtiuis gaudijs veneratos conſtat tempore D. Ambroſij, & Auguſtini ex pluribus eorundem ſermonibus, ſiue Homelijs, ſicuti pariter ex his, quæ ſupra adduximus D. Hieronymi verbis in cap. Ezechielis, ex quibus apparet ad-

adhuc eius ætate eſſe, qui putarent, diem Epiphaniæ venerabilem eſſe ex Natale Domini in carne. Verùm ſi ea, quæ in vita S. Theleſphori Pontificis retulerunt Damaſus, aut quiſquis ſit hiſtoriæ Pontificalis auctor, Luitprandus, & Abbo Floriacenſis, quinimo ſi & vera eſſent, quæ eiuſdem exhibet decretalis epiſtola tomo primo Conciliorum, certum etiam eſſet ab anno ſaltem Domini 141. quo Theleſphorus ſedit, non modo Natalis Domini diem in Occidentali Eccleſia celebrem fuiſſe, ſed nocturna vigilia ſolemnem. Ita enim ab eodem Pontifice ſtatutum in decretali epiſtola legitur. *Nocte verò ſancta Natiuitatis Domini Saluatoris Miſſas celebrent, & Hymnum Angelorum in eis ſolemniter decantent*. At obijci duo poſſunt, primùm incertum eſſe, an Theleſphorus de prima, an de ſecunda Domini Natiuitate intelligi præceptum illud voluerit, quòd ſecunda in Romana Eccleſia celebrior, vt vidimus, eſſet; deinde quòd nullibi apud vetuſtiores Patres, nedum Tertullianum, Ireneum, Euſebium, ſed neque Ambroſium, aut Auguſtinum, qui plures in die Natalis Dominici ab Epiphania ſeiuncto ſermones habuerunt, aliquid de vigilia, aut nocturno cætu fidelium in hac ſolemnitate appareat; quin potius omnes interdiu dicti videatur, & apertè ex Auguſt.ſerm. 63. matutino tempore; cum alioquin de Paſchali pernoctatione, ac Paſchę vigilia apud eoſdem plures, & apertiſſima homeliæ proſtent, ſeptem præſertim apud D. Auguſtinum. E contra verò pro ſecundi, & celebrioris Natalis pernoctatione, ac vigilia, tam in Orientali, quàm in Occidentali Eccleſia plura monumenta ſuperſint, & vt reliqua ſileam, luculentiſſimum apud Victorem Vticenſem de perſecutione Vandalica lib. 2. teſtimonium ſit. Refert hic, Euſebium Carthaginenſem Epiſcopum felici cæco, in eadem Vrbe notiſſimo, prodigioſè oculos aperuiſſe in Epiphaniarum pernoctatione, quando iam *ob celebritatem feſtiuitatis hymni nocturni per totam Eccleſiam canenente populo concrepabant*. De Peruigilio feſti Sancti Chriſti Baptiſmatis, quod eadem diem cum Epiphania celebratum eſſe conſtat, meminit Clemens Alexandrinus vetuſtiſſimus Scriptor lib. 1. ſtrom. quãuis Baſilidis ſectatoribus, non vniuerſæ Eccleſiæ morem ita tribuat. *Baſilidis autem ſectatores eius quoque* (nempe Chriſti) *Baptiſmi diem celebrant totam præcedentem noctem in lectionibus transigentes*. Quæ enim, pro Natalis primi vigilia antiquitus ſtatuenda, ex D. Auguſtini epiſtola ad Xantippum Baronius adducit, non tanti ponderis eſſe veremur, vt vigiliam, ſeu ſacram illam pernoctationem in vſu communi Eccleſiæ ſuſceptam eſſe conuincant. In prima quidem vigilia Noctis, ſeu Veſpertina ieiunium ſolui à fidelibus conſueuiſſe, quando ſolemnes pernoctationes peragebant, libenter admittimus; ſed cum D. Auguſtinus expreſſis verbis de vigilia, aut ſacra pernoctatione non meminerit, ſed tantum pæna dignum Presbyterum Geppitanũ exiſtimauerit, quòd in die Ieiunij Natalis Domini apud famoſam fœminam pranderit, cænauerit, atque in vna domo dormierit, ſacram vigiliam, ſeu pernoctationem ex his elici poſſe dubitarem. Primum quia plures eſſent ieiunij dies, qui Natalis Domini dicerentur, & apud Græcos ieiunium Natalis Domini ſeptem diebus erat, vt Balſamon reſpondet ad 53. quæſt. Marci Patriarchæ Alexandrini, & in Gallijs, ex inſtituto S. Perpetui, eodem D. Auguſtini ſæculo, terna in ſeptimana ieiunia numerabantur à depoſitione S. Martini vſq; ad Natalem Domini, vt teſtatur Greg. Turon. lib. 18. Hiſt. Franc. cap. 31., præter illa, quæ in regula Sancti Benedicti annotantur. Deinde quia idem D. Auguſtinus videtur non de vniuerſali Eccleſię ieiunio loqui, ſed de ieiunio in Geppitana Eccleſia ſeruato, quod alijs ſuæ dioceſis commune eſſet, non omnibus prouincijs. Dum enim Xantippo Primati Numidiæ iudicij in presbyterum peracti rationem reddit, ad quid repetendum eſſet huiuſmodi ieiunium ab Eccleſia Geppitana

tana ſeruatum, ſi commune omnibus Eccleſijs fuiſſet, & cur de Geppitana inobſeruantia damnauit *Presbyterum*, qui die ieiunij, quo eiuſdem *loci etiam Eccleſia ieiunabat, abſtinentiam non ſeruauerit*? Sicuti ergo accipienda alia ſuperiora verba videntur, conuictum presbyterum eſſe, inter alia *crimina, quòd die ieiunij Natalis Domini, quo etiam Geppitana Eccleſia, ſicut cætera ieiunabat*, nõ ieiunaſſet, quòd id non commune eſſet Eccleſijs omnibus per vniuerſum Orbem Chriſtianum, ſed cæteris ijs, quæ iuris erant primatis Xantippi; Ita neque negandum, vigiliam Natalis Domini in Gallia paulo poſt celebrari cæptam ex inſtituto Sancti Perpetui anno circiter 482., quemadmodum Gregorius Turonenſis apertiſſimus teſtis eſt lib. 10. Hiſt. *Hic inſtituit ieiunia, vigiliaſque, qualiter per circulum anni obſeruarentur, quod hodieque apud nos tenetur ſcriptum*, numerans deinde ieiunia ea adfert, quæ ſupra indicauimus, nempe, *à depoſitione Domni Martini vſque Natale Domini terna in ſeptimana ieiunia, & mox de vigilijs Natalis Domini in Eccleſia; Epiphania in Eccleſia &c.* Quam profectò vigiliam, ſacramque pernoctationem Natalitiam, ab Epiphania ſeiunctã, non modo ſuo tempore idem Gregorius agnouit, ſed prodigijs fuiſſe plurimũ illuſtratam poſt integrum ferè ſæculum retulit de Gloria Martyrum cap. 86. Minus igitur certum eſt, vetuſtiori tempore, & ante quintum ſæculum vigiliam Natalis Domini ab Epiphanijs fuiſſe diſtinctam, tam de more Eccleſiæ Orientalis, quam Occidentalis. Hinc augetur dubitatio an Epiſtola Sancti Teleſphori Papæ genuina ſit. Iam docti Viri non deſunt, qui adductam decretalem Epiſtolam illius Sancti Pontificis germanam eſſe, non facile conſentiant, ſed recentioris potius alterius Pontificis; ex eo præſertim, quòd in eadem præcipiatur, Miſſarum ſolemnia non niſi hora tertia celebrari debere; quamuis enim idẽ repetant Damaſus, Luitprandus, & Abbo: incongruum tamen eo ſæculo omninò videtur, furentibus in Chriſtianos Imperatorum gladijs, de ſtato ſacrificij tempore decerni, cum Tertulliani teſtimonio, qui poſt Theleſphorum ſub Seuero floruit, Euchareſtiæ ſacrum non niſi clam, & antelucanis cætibus à fidelibus celebraretur, nec Miſſa aliter peragi poſſet, quam noctu, vt non tam ſibi, quam paganorum furori, ac ſacrificij dignitati fideles conſulerent. At ſiue antiquiſſimũ fuerit, ſiue non, ante diem primi Natalis Domini vigeſimum quintum Decembris peruigilium, profectò in antecedentem diem tranſpoſitum, antiquitus eo modo celebrari conſueuiſſe, quo deinde, & poſterioribus ſæculis in vſu fuit, antiquorum teſtimonijs fulcitum non apparet, & vix D. Ambroſij, & Auguſtini temporibus, vſu receptũ fuiſſe licet ſuſpicari. Aduentus verò tempus, ſeu longior in Natalem, ſiue primum, ſiue ſecundum præparatio ex eorundem, vel Sancti Maximi Taurinenſis coæui homelijs facilius videtur educi. Verùm vt tandem finem longiori exercitationi imponamus, ſicuti maiorem vetuſtatem ſapere ex dictis arbitramur, vt à Natiuitate Domini auſpicato anno, ab eadem potius die anniuerſarius Sanctorum Martyrum circulus incipiat, quam à vigilia antecedentis diei, vigilia ad Nonam nuncupata; ita dubitari poſſet, an ex antiquo Eccleſiæ more, poſt ſecundam noctis vigiliam, hoc eſt media nocte, dies Natalis Domini inciperet, vel à prima, ſeu veſpertina. Annum quidem poſt Iulianam correctionem à media nocte ante diem Kalendarum Ianuarij initium Romanis duxiſſe, lata etiam lege, Plutarchus teſtatur Probl. Romano 82., cuius pariter moris cauſam inquirit; Confirmatur id apertiſſimè lib. 2. digeſt. tit. 13. de ferijs, ex Pauli ad Sabinum lib. 13., vbi dicitur, *quòd more Romano dies à media nocte incipit, & ſequentis noctis media parte finitur*. Neque id tantùm in Ciuilibus Actis, ſed etiam in re ſacra, Aul. Gellio auctore lib. 3. noct. Attic. *Romani enim ſacra nocturna, ſi ante mediã noctẽ facta fuiſſent, diei præcedenti tribuebant, ſi poſt in diem ſequentem computabant, quod idem, & in*

& in auſpiciys ſeruabant. At in veræ pietatis ritibus, quid quid de ieiunio ſancitum aliter, & præcipuè fuerit, certum videtur, quòd à Veſpera in Veſperam dies ſacrus extenderetur: atque eodem modo primum anni diem Natali Dominico dicatum à prima noctis vigilia, ſiue à veſperis fuiſſe inchoatum. In veteri enim lege Leuit.23.Iſraelitico populo lege cautum fuit, vt de Veſpere in Veſperem ſabbata cuſtodirent, & quamquam recentius, ex veteri tamen vigiliarum more deductum, ita ab Eccleſia Catholica ſancitum eſſe apparet decreto de Conſ. diſt. 3. c.1. *quo pronuntiandum mandatur laicis, vt ſciant tempora feriandi per annum, id eſt omnem dominicam à veſpera vſque ad veſperam &c.* quo loco dum feriandi per annum dies ſtatuuntur, primus in anni ordine *Natalis Domini* numeratur. Quæ igitur Martyrologia à diurna, ſeu ad nonam vigilia ſacrum Martyrum annum auſpicantur, iam recentiori vſui, quando in diem nocturnæ vigiliæ translatę ſunt, apta eſſe videntur; non enim Sanctorum natales, qui ea die memorantur cum die Natalis Domini conueniunt, ſed ad præcedentem diem pertinent, in quo nequaquam Eccleſia annum ſacrum inchoabat. In cuius aſſertionis robur duo hìc pro coronide libet attexere. Primùm omnia adhuc edita Martyrologia, quamquam communi more anniuerſariam Sanctorum memoriam à Kalendis Ianuarij exordiantur, vt Vſuardus, Ado, & Romanum, non tamen in Dominicę Natiuitatis vigilia, ſed in ipſo die Natalitio, ſacrorum annorum ex Eccleſiaſtica hiſtoria ſupputationem ita proferũt, vt cardinem ſacrorum annorum in hac prorſus celebritate ſitum fuiſſe cognoſcatur, ſecundum quòd ita Romanus Pontifex de anno Iubilęo conſultus reſponderit ex vetuſta Eccleſiæ conſuetudine. Requiſitus enim Bonifacius Octauus, qui ſæcularem Iubilęi aunum reſtituit, vel promouit, an ceptum, vt in Bulla, ſeu diplomate *feſto Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti*, annum extenderetur ad Incarnationis limitem, ipſa Natiuitatis die reſpondit, *quia annus iſte Iubilei finitur hodie*, & infra addit. *Declarat inſuper Dominus noſter ſũmus Pontifex, quod annus iſte Iubilæus trecenteſimus hodie ſit finitus, nec extendatur ad annum Incarnationis, ſecundum quoſdam, ſed ad annum Domini ſecundum ritum Romanæ Eccleſiæ*. Ita ad annum 1300. Tomo 4. Annal. exhibet Odoricus Raynaldus ex Iacobo Cardinali S. Georgij, in cuius m. ſ. opere eadem Bonifacij Octaui ſeruantur diplomata. Quibus nihil clarius pro re noſtra hìc addi poſſe exiſtimauimus.

8. *Cal. Ianuarij, &c.* Præter ea, quæ in ſuperiori exercitatione de ſacri anni Epocha diximus, addere licet, quòd & ſi S. Epiphanius à comuni calculo de die Natiuitatis Chriſti diſcedat, Occidentales tamen Patres ex Eccleſiæ traditione in hanc ipſam 25. Decembris conſentiunt. Extat grauiſſimum Euodij Apoſtolorum diſcipuli teſtimonium apud Nicephorum lib. 2. cap. 3. in Epiſtola vocata lumen, vbi de Beata Virgine. *Peperit autem Mundi ipſius lucem annum agens quindecimum* 25. *die menſis Decembris*; & Clementis Alexandrini aſſertio, qui primo Stromatum natum eſſe Dominum ſcripſit 25. die menſis Pachon, quem Decembrem interpretatur Pamelius ad Tertull. aduerſus Iudæos. Hanc traditionem Eccleſiæ eſſe habet D. Auguſtinus lib. 4. de Trinit. cap. 5., & ad Pſalmum 132., quo loco ipſo die Solſtitij hiemalis 8. Cal. Ianuarij natum videtur innuere, ficuti apertiſſimè ſerm. 40. Louanenſium in Natiuitate S. Ioannis Baptiſtæ. *Natus eſt Chriſtus 8. Cal. Ianuarias, ab illo die creſcunt dies*. Ita & Pruden-

Digitized by Google

dentius in ipſo ſolſtitio natum indicat, non modo quòd præferat in titulo 8. Cal. Ianuarij, ſed quòd in eius diei Hymno cecinerit.

Quod eſt, quod arctum circulum
Sol iam recurrens deſerit?
Chriſtus in terris naſcitur,
Qui lucis auget tramitem.

Conſimilia habet D. Ambroſius ſerm. 12., qui totus in eo eſt, quòd in Natiuitate Domini dies creſcit, & in Ioannis natiuitate decreſcit. Sicuti enim Æquinoctium Vernum in Concilio Paleſtino ſub Victore, circa annum Domini 198., pro certo ſupponitur eſſe 8. Calendarum Aprilium: ita de ſoleſtitio Hyemali dicendum 8. Cal. Ianuarias, quod præter ea quæ paſſim extant de Domini Natiuit. apud D. Auguſtinum tàm in additis à Louanienſibus, quàm à Carthuſianis, & à Sirmundo, clariſſimè ità dicitur in ſerm. 18. de tempore. *Conceptus eſt enim in Æquinoctio Verno, & natus eſt ſolſtitio hyberno.* Præter noſtrum tamen Martyrologium, hac eadem die exhibet Domini Natalem fragmentum antiquiſſimũ Romanum ſub Tiberio, vt creditur, concinnatum apud Bucherium, 8. *Cal. Ianuarias Natus Chriſtus in Bethlehem Iuda.* Cui Polemæus Siluius, Sulpicius Seuerus, & Oroſius conſentiunt; At cæteris apertius D. Ioannes Chryſoſtomus in Homel. de Natiuitate Sancti Ioannis Baptiſtæ, quæ incipit. *De Solſtitijs, & Æquinoctijs Conceptionis, & Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, & Ioannis Baptiſta &c.* Qui in ipſo ſolſtitio natum Dominum, & iam in Orientali Eccleſia traditionem eſſe vulgatam affirmare non dubitauit. Non me tamen latet apud Photium Biblioth. n. 232. Stephanum Tritheitam quæſtionem de die Natalis Domini proferre, & opinionem eorum adferre, qui natum Dominum velint quinto Ianuarij, & eorum pariter, qui natum referant 8. Cal. Ianuarij. Ita omnia turbata, ac incerta reddere vetuſtas valuit.

In Bethlehem Natiuitas &c. Et ſi docti aliqui Viri putent, verum eſſe dicere in Bethlehem natum eſſe Dominum, licet parum longè ab ipſo oppido eundem Virgo Mater peperiſſet; fatendum tamen eſt, magis ad literam verba tam Euangelij, & Prophetarum explicari, quam Martyrologij, ſi in oppido ſtrictiſſimè natum oſtendatur. Ita plures exiſtimarunt ducti auctoritate ſacrarum literarum. Alij tamen extra Bethlehem natum affirmant in ſuburbijs, quorum Baronius ſummus Anteſignanus chorum ducit. Nullum tamen ex vetuſtis ſcriptoribus Doctiſſimus ille profert, qui extra Oppidum natum Chriſtum Dominum expreſsè doceat, præter Euſebium Pamphili, qui in Agro Virginem enixam Infantem docet. Sed vti abſonum, indecenſque, ſcilicet in Agro, & propalam Virginem caſtiſſimã partum edere, in reliquis ferè Baronio calumnioſus reijcit Caſaubonus; Is Euſebij corruptum codicem clamat, & loco vocis *ἀγρου* reponendum *ἀντρου* non male exiſtimat, quòd traditio hæc Eccleſiæ ſit, antiquorum ſcriptorum teſtimonio roborata. Et quamquam Petrus Lanſſelius pro Iuſtino Martyre, & Baronio aduerſus Caſaubonũ differens, cenſuram Euſebiani codicis non probet, Bulingerus tamen pro Baronio catholicus antagoniſta non reſpuit, ſed amplectitur. Antiqui ſanè omnes Patres, non in Agro, ſed in Antro, aut ſpelunca natum Dominum profitentur: Ita Origenes contra Celſum, S. Gregorius Nyſſenus, S. Hieronymus, S. Epiphanius, quinimo Iuſtinus Martyr, qui in Vico Bethlehem proximo Virginem enixam videtur ſentire, non tantùm in ſpecu eueniſſe partum narrat, ſed inde in Mythræ antro Perſarum profanitates hoc exemplo redarguit. Nec verò Sanctus Martyr ita apertè docet extra Bethleemiticum oppidum natum Dominum, quin explicari pro ſententia noſtra non poſſit. Ita enim per latinum Interpretem loquitur. *Nato autem tum Puero in Bethlehem, quia Ioſeph in vico eo non habuit, quo diuerteret, in ſpecum quendam vico proximum conceſſit, atque ibi cum eſſent, enixa eſt Maria Chri-*

ſtum,

ſtum, & in Præſepe poſuit. Vbi in Græco codice nomen *comi* quo pro Interpretis Vico vtitur S.Martyr, vt ex Suida paſſim Gloſſographi docent, non tantùm ſignificat Vicum, ſeu Oppidum, ſed etiam ipſius Oppidi, vel Vrbis Vicum, hoc eſt Viciniam. Quod cum ita interpretari poſſit ſenſus Sancti Martyris erit, Mariam, & Ioſeph locum non inueniſſe in ea Vicinia, in qua publicum erat diuerſorium, ac proinde in ſpecum quendam viciniæ illi proximum ſeceſſiſſe, vbi Chriſtus natus ſit; ſanè hoc pacto videtur D. Hieronymus interpretari Iuſtinum, dum ep. 29. narrat, Paulum diuerſorum peregrinorum condidiſſe in Bethlehem manſiones *iuxta viam in qua Maria, & Ioſeph hoſpitium* non inuenerant: Viam nimirum appellans, quam *Comin* dixerat Sanctus Martyr, & nos viciniam interpretamur, Nec Brocardus quem adducit Baronius extra Bethlehem Ciuitatem ſacrum ſpecum fuiſſe docet, ſed potius intra Vrbem iuxta mænia. Verbam adducere libet parte prima c. 7. §. 56. *In fine Orientali eiuſdem Vrbis, ſub rupe quadam exiſtente tunc temporis iuxta parietem Vrbis, & videtur ſecundum illarum regionum morem fuiſſe locus pro ſtabulo, habens præſepe exciſum in rupe, vt moris eſt illic diſponere præſepia, ortus eſt huic Mundo de Virgine Sol Iuſtitiæ*. Subijt autem in his verbis animaduertere, an Ciuitas Iudæ Bethlehem ante Romanum bellum amplior eſſet, muriſque cincta intra ſe, mæniaque ſua ſpecum, ſeu ſacram ſpeluncam continuiſſet, quæ deinde euerſa Vrbe dici etiam extra Ciuitatem potuerit, & à ſacris ſcriptoribus modo intra, modo extra depingi, prout vel ad tempus nati Redēptoris reſpexerint, vel ad ætatem illam, in qua ſcriberent. Parietum quidem, ſiue murorum Vrbis, ſuo tempore adhuc inter rudera exiſtentium, videtur Brocardus meminiſſe; ſed qualis noſtro tempore Bethlehem ſit, ex Bellonij Topographia audire non pigebit lib. 2. obſeru. cap. 87. *Exiguum pagum, & caſulis malè inſtructum, nihilque elegans continentem, præter magnum, & ſuperbum Franciſcanorum Monaſterium, quod Helena fabricari iuſſit*. In hoc templo adhuc incluſa ſpelunca, intra pagum cogit eam numerare, non extra; Nec deſunt, qui modicę antiquitus Vrbis ſuburbia rideāt, vt inter deſertores Caſaubonus, inter Catholicos Petauius Ration.temp. Parte 2. lib. 4. quamuis aliqui Dominum ibi naſci potuiſſe ſcripſerint. Beda intra Oppidum ſpeluncam collocat, & D. Hieronymus, quo nemo exactius ſcire ſacræ rupis ſitum potuit, intra ipſum Oppidulum conſtituit, quicquid contrariæ ſententiæ aſſertores ex eo educere duriſſimè conentur. Paulam inducit D.Hieronymus ep. 27. pergentem Bethlehem, & quod erat extra Vrbem Sepulchrū Rachel in dextra itineris parte diſtinguens ita addit. *Atque inde Bethlehem ingreſſa, & in ſpecum Saluatoris introiens*, vt dubitari non poſſit intra Bethlehem Dominicum ſpecum à D.Hieronymo computari. Viculum alibi Bethlehem appellat epiſt. nempe 62., ne ſuburbia illi ineſſe credamus, & extra mænia poſitum Saluatoris ſpecum queramus. Minima erat Vrbs etiam ante vaſtatā Hieroſolymā ex Michea, quamquam ex naſcituro Meſſia minima non eſſet dicenda. Ciuitatem tamen Dauid adhuc appellat Euſebius, ſiue Hieronymus de locis Hebraicis, *in qua Dominus noſter, atque Saluator natus eſt; in ſexto milliario à Hieruſalem contra meridianam plagam, iuxta viam qua ducit Chebron*. Sicuti & Ciuitatem, & pagum in varijs Euangeliorum codicibus, ita ſua ætate vocatam teſtatur D. Epiphanius Hær. 51. interprete Cornario. *Quare in quodam exemplari Euangeliſtarum Bethleem appellatur Ciuitas Dauid, in alio vero pagum ipſam vocant, eo quod ad modicam terram deuenerit*.

Romæ, Iouini, Paſtoris &c. Iouinum, & Baſileum habet Romæ paſſos via Latina Martyr. Romanum die 2. Martij, & cum eo Vſuardus, Ado, Beda, & alij. Cum hìc autem addantur vndecim alij Martyres, anceps fui, an duo illi ab alijs Martyro-

rologijs memorati ex horum contubernio fuerint, præſertim cum infra ad diem ſecundam Martij nequaquam Iouinus, & Baſileus recenſeantur. In eadem equidem claſſe cum Martyrologio noſtro Vetuſtiſſimum Bollandi eoſdem Sanctos cō. militones enumerat, vt infra patebit, nonnihil nominibus immutatis. An verò qui hic memoratur Ignatius ille ſit Epiſcopus Antiochenus fama celebris S. Ioannis Theologi diſcipulus, qui ſub Traiano dentibus Beſtiarum molitus, panis mundus Deo paratus Romę conſumauit agonem, affirmare non auderem. Suſpicionem inducit, quod alibi in noſtro non me. moretur, Romanum Martyrologium eius memoriam celebrat, Febr. Calendis vbi plura Baronius. Hac eadem die Ignatiū recolunt Ado in libello de feſtis Apoſtolorum, & Vſuardus in Martyrologio. Sed Græci, tam in Menelogio Sirleti, quā Baſilij eiuſdem martyrium mēſe Decembris die 20. recenſent, & eadem die pro feſto Natiuitatis ī Calēdario Genebrardi, repetitur hoc eſt quinque dies ante noſtrum Martyrologium. Non me latet Latinos tranſlationem Sancti Ignatij agere die 17. Decembris, quam primam ibi eſſe putat Baronius doctiſſimus, ſed illam D. Ioannes Chryſoſtomus notat peragi conſueuiſſe die ſequenti ad D. Pelagiæ Martyris Antiochenæ feſtum, quarum altera in mænologijs Græcorum prima die Iunij, alia 8. die Octobris memoratur, vt potius ſecundam tranſlationem Ignatij recoli dicendum ſit menſe Decēbris, ſiue die 17. cum Latinis, vel 20. cum Græcis. Quod hic vero Ignatius non dicatur Epiſcopus, ſi reliqua conſentirent non magni facerem, quod alibi in hac breuiſſima nomēclatura obſeruari poſſit, ſiue Auctoris, ſiue Librarij omiſſione. Martyrem enim aliquem appellare plus feciſſe antiquos, quā Epiſcopū affirmare videtur de S. Ignatio Chryſoſtomus in eiuſdem oratione Tomo 5. *emiſiſtis eum Epiſcopum, & Martyrem recepiſtis.*

Sanctæ Eugeniæ Virginis. Concordat hic cum omnibus Martyrologijs, & præter notiora eius acta habentur alia contracta in Menologio Baſilij.

Syrmæ, & Anaſtaſiæ &c. Ita legit Martyrologium S. Hieronymi Corbeienſe, nempe *Sirmiæ, & Anaſtaſiæ.* Duas ſub Anaſtaſiæ nomine Martyres, alterām ſeniorem ſub Valeriano, alteram iuniorē ſub Diocletiano, Baronius ad hanc diem adnotauit ex Nicephoro lib. 7. cap. 14. At tertiam addere neceſſe eſt, cum illæ ambę Romę paſſę ſint. Tertiam vero Syrmienſem, & incantatricem eſſe cuius idē Nicephorus meminit lib. 14. cap. 10. & corpus ſub Pulcheria Auguſta Conſtantino polim tranſlatum ita refert. *Eiuſdem* (hoc eſt Pulcheriæ) *Imperij tempore Gennadio Eccleſiam Conſtantinopolitanam curante, reliquiæ etiam Sanctæ Anaſtaſiæ incantatricis ex Sirmio allatæ in Martyrio eius ſunt repoſitæ, quod proximè ad porticum, qua Domini dicitur, ſitum eſt.* Quod Nicephori interpres *incantatricis* vertit Græcum retinet *pharmacolytrias* hoc eſt, vel *Veneficæ,* vel *vnguentariæ,* ſeu vt Genebrardus vertit in Calendario Græco ad diem 22. Decembris, venenorum depultricis. Huius Sanctæ Anaſtaſiæ reliquias anno primo Leonis, Chriſti 457. Conſtantinopolim eſſe allatas, ita refert Cedrenus. *Illo anno allata ſunt Sirmio reliquiæ Sanctæ Martyris Anaſtaſiæ, inq; eius templo depoſita, quod eſt apud Roſtra Donnini.* De eadem traſlatione Sirmienſi agit Theodorus lector in fine lib. 2. Collectionum. *Patriarcha Gennadio allatæ ſunt à Sirmio reliquiæ Sanctæ Anaſtaſiæ, & in Martyrio ipſius depoſitæ, quod in Embolis Dominij ſitum eſt.* Ex his corrigendum putarem librarij errorem tam in noſtro Martyrologio, quam in Corbeienſi, & pro *Sirmiæ, & Anaſtaſiæ* legendum exiſtimarem *Et Sirmij Anaſtaſiæ.* Vt vetuſtiſſimum Bollandi Martyrologium habet. Hanc diuerſam eſſe ab ea, quę ſub Diocletiano gladio perempta in omnibus ferè Martyrologijs hac eadem die recolitur palam eſt, cuius tamen memoriam Græci tam in Baſilij, quam Sirleti Menologio ante triduū agunt, hoc eſt 11.

Cal.

Cal. Ianuarij. Sirmienſem Martyriũ Decembri menſe conſummaſſe habent Acta Sancti Marciani Presbyteri cap. 3. apud Metaphraſtem, quę Bollandus etiam edidit T. 1. ad diem 10. Ian. ex cuius, & Henſchenij humanitate, quia vetuſtiſſimi Martyrologij S. Villibrordi apographũ habere licuit, hic integrum huius diei laterculum apponere non piguit. 8. *Kal. Ianuarij. Natiuitas Domini, & Romæ Iouini, Paſtoris, Baſilei, Victorinæ, Accilæ, Eutici, Simphoriani, Saturini, Temodi, Ignati, Cyriaci, Zagij, Ianuariæ, Datiui, Romæ S. Eugeniæ Virginis, & Sirmi Anaſtaſiæ. Mediolano Felicitatis, & in Pergamo Saturnini, Conſtantinopoli Sancti Anaſtaſij.*

Mediolani Felicitatis &c. Huius Sanctæ Martyris, quæ Mediolani, & aliorũ duorum, qui Pergami, & Conſtantinopoli paſſi ſint nullibi memoriam agi inuenio, pręterquam in adductis vetuſtiſſimo Antuerpienſi, & Corbeienſi Martyrologijs. Quorum poſtremum, quia Typis Pariſinis, dum hæc cuduntur in lucẽ exijt Tomo 4. ſpicilegij Lucæ Dacherij, deinceps cum noſtro, cui maximè conſonat, conferre non pigebit. Vtinam vir doctus, & de ſacra antiquitate optimè meritus purum putum edidiſſet, non verò, vt in præfatione fatetur, à mendis expurgaſſet, ex Antuerpienſi, ſeu Vetuſtiſſimo Bollandi, & ex eodem lacunas, quibus Codex m. ſ. Corbeienſis ſcatet, non ſuppleuiſſet, vel ſaltem diuerſo caractere indicaſſet. Tutius enim qualis lectio illius Martyrologij eſſet, & in quibus à noſtro differret, adnotare potuiſſem. Plura tamen ſignare me poſſe non diffiteor, quòd opera piæ memoriæ Raffaelis Dufreſnij, quam plurimæ variæ eiuſdem m. ſ. Codicis lectiones penes me ſint. In enumerandis huius diei Sanctorum nominibus variat tantùm ille à codicibus noſtris, vt pro Acello Achilleum, pro Sinfroniana Sinfronianum, & pro Datilio Datiuũ exhibeat, in reliquis verò conſentiat. Paruum Martyrologium Lucenſe hæc tantũ habet. *Natiuitas Domini, & Paſſio Anaſtaſiæ Virginis.*

VII. Kal. Ianuarias.

IN Oppido Ieroſolymitano Villa Caphargamala Paſſio S. Stephani primi Martyris Diaconi, & Apoſtoli, qui lapidatus eſt à Iudæis. Romæ depoſitio S. Dionyſij. Helye. Doroſtoli. Antiochia Iuliani. Martiani. Neandri.

DECEMBRIS die 26.

I*N Oppido Ieroſolymitano Villa Caphargamala &c.* Vtrumq; locum rectè hìc explicat Martyrologium noſtrum. Nam extra Vrbẽ Hieroſolymam lapidatum fuiſſe Stephanum docet Eccleſia, quam Eudocia Imperatrix teſte Nicephoro ædificauit *ſtadio vno ab Hieroſolymis, quo loco à percuſſoribus Domini ſaxis ille obrutus immarceſcibilẽ coronam reportaſſe dicitur.* Oppidum verò Caphargamala, ſeu Caphargamola, vt legit idem Nicephorus, viginti ſtadijs ab Hieroſolyma diſtabat, quo loco à Gamaliele Pauli Apoſtoli præceptore Prothomartyris corpus vehiculo aſportatũ, & ſepultum fuit. Apoſtolos tantùm funus Stephani duxiſſe habet D. Hieronymus ad Riparium ep. 57. vbi aduerſus Vigilantiũ diſſerens ait. *Et quid paſſi ſunt Apoſtoli, vt immundũ Stephani corpus tanta funeris ambitione pręcederent, vt facerent ei planctum magnum* Eodem anno

quo

quò paſſus eſt Chriſtus lapidatum aliqui Stephanum volunt 7. Cal. Ianuarias, quod diſertè ſcribitur in excerptis Chronologicis, quæ cum Euſebij Chronico edidit Scaliger pag.68. Duplicis tranſlationis idem meminit Nicephorus, ſed in hanc diem incidit, quæ Hieroſolymis poſt reuelationem Luciani facta fuit ſub Teodoſio circa annum 415. Huius hìc agi memoriam exiſtimarem, quamquam Græcorum Menologia in ſequentem diē ſexto Cal. Ianuarij reponāt, ſicuti in Calēdario Coptico, ſiuè Syriaco Romæ in Collegio Maronitarum aſſeruato, primo menſis Tybi, qui 27. Decembris diei reſpondet, *manifeſtatio corporis Sancti Stephani recolitur*.

Diaconi, & Apoſtoli. Latè patet Apoſtoli nomen, vt ad Indiculum Apoſtolorum diximus, & inter duodecim palam eſt Stephanum non fuiſſe recenſitum, quem Diaconum Iacobi Epiſcopi Hieroſolymitani, ita rēfert S. Ignatius in epiſtola ad Trallianos. *Quid verò Diaconi, quam imitatores Angelicarum virtutum, quæ purum, & inculpatum miniſterium illi (videlicet Epiſcopo) exhibent, vt S. Stephanus S. Iacobo?* In libro ſacramentorum D. Gregorij in oratione ſuper Dyptica, non modo inter Apoſtolos, & Martyres D. Stephanus numeratur, ſed Matthiæ, & Barnabæ præponitur. Quod ideo factum putat Menardus in adnotationibus, quia antè Matthiam paſſus ſit, & par Apoſtolis reputetur.

Romæ depoſitio Sancti Dioniſÿ &c. Nil de Epiſcopatu, aut Pontificali dignitate hìc additur, quamquam omnia Martyrologia in S. Dionyſio Pontifice Romano contentiant, & liber de Romanis Pontificibus hac eadem die obijſſe confirmet ſepultum 6. Cal. Ianuarij, vel ſeptimo, vt alij codices habent. Ita & fragmentum antiquiſſimum Romani Martyrologij, ſeu potius Opuſculum parui inſtar Martyrologij apud Bucherium in Indiculo depoſitionum Epiſcoporum Romanorum *6. Cal. Ian. Dionyſij in Calliſti*, nempe Cæmeterio memoria agitur, ſicut apud eundem in Opuſculo quarto legitur, S. Dionyſium cathedrā tenuiſſe *vſque in diem* ſeptimum Kal. Ianuarij. Martyrologium Vetuſtiſſimum Bollandi, ſeu Antuerpiēſe, præter D. Stephani memoriam Dionyſium Epiſcopali titulo decorat, ſed locus depoſitionis ſilet, in reliquis hoc pacto parum à noſtris differens. *8. Kal. Ianuarÿ. Hieroſolymis S. Stephani Diaconi primi Martyris, & depoſitio Dionyſÿ Epiſcopi. Et alibi Heliæ, Doroſtoli. Antiochiæ Iuliani. Martini. Menandri.*

Doroſtoli. Hic pro Martyris nomine, non Vrbis Myſiæ inferioris accipio. Niſi fortè librarij vitio legendum eſſet *Doroſtori*, vt Doroſtorus Martyr Romæ memoratur infra die 25. Maij. Sed quia Doroſtolus etiam habetur die 8. & 17. Iunij nihil temerè immutandum cenſeo, quia præcipuè Doroſtolum conſtanter legunt m.ss. Antuerpienſe, & Corbeienſe, quorum poſtremum, quia tribus Antiochenis martyribus Iuliano, Martiano, & Neandro Ianuariam addit, integro laterculo meruit apponi. *8. Kal. Ianuarÿ. In Vrbe Hieroſolymitana, Villa Kafargamala, Paſſio S. Stephani Diaconi, Martyris, & Apoſtoli, qui lapidatus eſt à Iudæis. Romæ depoſitio S. Dionyſÿ, Heliæ, Doroſtoli: In Antiochia Iuliani, Martiani, Neandri, Ianuariæ.* De Tribus qui in Martyrologio noſtro ſequuntur Antiochenis Martyribus ſilere cogor.

VI. Kal. Ianuarias.

Aſſumptio S. Ioannis Euangeliſtæ apud Efeſum, & ordinatio S. Iacobi Apoſtoli fratris Domini, qui ab Apoſtolis pri-

mus ex Iudæis Ieroſolymis eſt Epiſcopus ordinatus. Et medio Paſcha martyrio coronatus.

DECEMBRIS 27.

PAtè de S. Ioannis Aſſumptione, ac Iacobi ordinatione ad Indiculum Apoſtolorũ diſſeruimus. Græci non longè ab hac die Iacobi memoriam agebant, hoc eſt Dominica poſt Chriſti diem Natalem. Sed ex peruetuſto inſtituto Galeſinius teſtatur, in Eccleſia Mediolanenſi ordinationem Sãcti Iacobi Apoſtoli venerari conſueuiſſe, non vi, ſed iv. Cal. Ianuarij: quamquam Hieroſolymitanam ordinationem fateatur aſcriptam eſſe 6. Calendas, vt Beda pariter habet; ſed ob alias Sanctorum celebritates ritu Ambroſiano tranſlatam. Celebris hęc ordinatio fuit, quia ex veteri traditione Iacobus Apoſtolus à Chriſto Domino Epiſcopus Hieroſolymorum eſſet ordinatus, vt habent Euſebius lib. 7. hiſt. 19. Chriſoſt. Homel. 38. in ep. Pauli ad Corinth. Epiphanius in Hæreſi Antidot. n. 8. Auctor Menæi ad diem 23. Octobris. Nicephorus Calliſtus lib. 2. c. 38. Ioannis Euangeliſtæ memoriam Kalendarium Copticum exhibet quarta die Tybi, ſiue Trigeſimo Ianuarij, & Menologia in hoc menſe, tam de Ioanne, quam de Iacobo ſilent; huius autem ad Epiſcopatum aſſumpti memoriam ex Martyrologio Corbeienſi, quod B. Hieronymi nomine inſcriptum eſſe teſtatur Henricus Valleſius in adnot. ad cap. 19. Hiſt. Euſebij, 6. Kal. Ianuar. eadem penè verba cum noſtro exhibet. *Ordinatio Epiſcopatus S. Iacobi Apoſtoli fratris Domini, qui ab Apoſtolis primus ex Iudæis Hieroſolymis eſt Epiſcopus ordinatus.* Additur apud Dacherium, *& tempore Paſchalis martyrio coronatus.* Præcedit tamen ita S. Ioannis memoria. *6. Kal. Ian. Aſſumptio S. Ioannis Euangeliſtæ apud Epheſum.* Conſonat Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quod inſuper diem Paſſionis notat 8. Kal. Aprilis, quemadmodum, & in noſtro ibi indicatur. Ita autem illud habet: *7. Kal. Ian. Adſumptio Sancti Ioannis Euangeliſtæ apud Epheſum, & ordinatio Epiſcopatus S. Iacobi fratris Domini, qui ab Apoſtolis primus ex Iudæis Hieroſolymis eſt Epiſcopus ordinatus, & in medio Paſcha martyrio coronatus Hieroſolymis, cuius paſſio 8. Kal. Aprilis.*

V. Cal. Ianuarij.

BEthleem Natale Sanctorum Infantium, & Lactantium, qui ſub Herode pro Chriſto paſſi ſunt. Ancira Galis, Eutici Presbyteri. Domitiani. & in Africa Caſtoris. Octaui. Victoris. Gatticæ. Rogati. Euſebij. Probati. Ianuarij. Catonis Saturi. Reſtitutæ. Saturninæ. Et in Ediſſe tranſlatio S. Corporis Thomæ Apoſtoli.

DE-

DECEMBRIS 28.

B*ethleem &c.* Quod Eccleſia in Romano Martyrologio, ſicut in hoc vetuſtiori, Sanctorum Innocentium feſtum recolat ante Magorum aduentum, ſiue Epiphaniam, videtur illorum Patrum ſententiam confirmare, qui à Natiuitate Domini in eorum aduentum Hieroſolymam longum aliquod ſpacium fluxiſſe opinantur, & ſaltem annum intercurriſſe hic fatendum videtur, quod etiã verbis Euãgeliſtæ optimè reſpõdeat *à bimatu, & infra*. Videãtur quæ à nobis afferuntur in exercitatione de Epiphania.

Infantium, & Lactantium. Infantium Martyrum memoria antiquitus in Eccleſia venerari conſueuiſſe ex Origene, ac D. Auguſtino patet, docuit Baronius, & nos infra in Exerc. de Epiphania comprobamus. An vero de Lactantibus, ſiue eorundem Matribus aliquid Eccleſia recoluerit nihil decerno. Conſtantiſſime Lactantium bini noſtri codices legunt. Extat quidem Homelia, ſub Seueriani Gabalanorum Epiſcopi nomine, in feſto Innocentium, intes eas, quas Albinus Flauus tempore Caroli Magni collegit, in qua diſertis verbis Innocentium Matres inter Martyres computantur. Eadem Homelia legitur quoque inter ſermones Sancti Petri Chryſologi n. 152. & in vtraque hæc verba circa finem leguntur, quæ pro re tanta libuit integra apponere. *Beati Ventres, qui portauerunt tales: beata vbera, quæ ſe talibus infuderunt. Beatæ lachrymæ, quæ pro talibus fuſæ, flentibus gratiam baptiſmatis contulerunt. Nam diuerſo modo, dono vno in lachrymis ſuis Matres, & ſui filij ſuo ſanguine baptizantur; In Martyrio filiorum paſſæ ſunt matres. Nam gladius filiorum pertranſiens membra ad Matrum corda peruenit, & ideo neceſſe eſt, vt ſint præmij conſortes, quæ fuerunt ſociæ paſſionis. Arridebat paruulus occiſori gladio adiocabatur Infantulus. Nutricis loco attendebat lactens percuſſoris horrorem, neſcia lucis ætas moritura gaudebat, infans filius omnem hominem non hoſtem reſpicit, ſed parentem. Matres Martyres tulerunt quicquid & angoris extitit, & doloris, & ideò non carebunt Martyrum gaudio, Martyrij lachrymas quas fuderunt. Hoc loco attendat, auditor attēdat, vt intelligat, Martyriũ non conſtare per meritum, ſed venire per gratiam.*

Ancira Galis. Legendum eſſe Ancyrà Galatiæ non dubito, ſed nihil immutaui. *Euticium* pariter legit in Vſuardo Molanus, non *Eutichium*, vt in Romano Martyrologio, ſicut & reliqua vetuſtiora, quæ *Rogatum* non Rogatianum cum noſtro exhibent. Vetuſtiſſimo Antuerpienſi debemus, ſicuti & Corbeienſi Domitianum fuiſſe Diaconum, quod noſtrum ſilet, quemadmodum edita Martyrologia Africanos, & Thraces martyres qui in noſtris memorantur nõ habẽt.

Edeſſæ Tranſlatio Sancti Corporis Thomæ Apoſtoli &c. Præter ea quæ de D. Thoma, eiuſque tranſlationibus ad Indiculum Apoſtolorũ diximus, addimus Ruffini tempore, qui fuit D. Hieronymo coęuus, non modo templum D. Thomæ dicatum Edeſſæ Moſopotamiæ ſub Imperio Valentis fuiſſe, ſed eius etiam reliquijs Vrbem illam fuiſſe decoratam, vt ex lib. 2. cap. 5. Socrates, & Sozomenus in ſua tranſtulerunt. Dum autem Ruffinus Edeſſam dicit *Thomæ Apoſtoli reliquijs decoratam* non pugnat, quòd pars corporis eſſe potuerit, quando adhuc Indi ſe illum poſſidere profiteantur. Hãc eandem tranſlationem exhibet vtrumq; S. Hieronymi Martyrologium Antuerpienſe, & Corbeienſe, quæ ita ſub hac die integra producimus. Antuerpienſe 5. *Kal. Ian. Bethlem Iudæ Natalis Infantum. Ancira Galatia, Eutici presbyteri, Domitiani Diaconi, & in Africa Caſtori,* Octa-

Octaui, Victoris, Zatta; Rogata, Euſebi, Propati, Ianuari, Saturi, Catonis, Reſtituti, Saturnina, & in Tracia Domictia, & in Ediſſa Tranſlatio Thomæ Apoſtoli. Parum diſtat Corbeienſe. 5. *Kal. Ian. Bethlehem, Natalis Săctorum Infantium, & Lactentium, qui ſub Herode pro Chriſto paſſi ſunt. Ancyra Galatia, Eutici Preſbyteri, Domitiani Diaconi, & in Africa Caſtori, Octaui, Victoris, Gata, Domitiæ, & in Edeſſa Tranſlatio corporis S. Thomæ Apoſtoli.*

IIII. Kal. Ianuarij.

IN Africa Domici. Victuri. Criſcenti. Primiani. Liboſi Epiſcopi. Secundi. Saturnini. Honorati. Victoriæ. Saturi. Felicis. & Romæ Felicis. & Bonifatij Epiſcopi, de ordinatione.

DECEMBRIS 29.

IN *Africa Domici &c.* Quam ferax fuerit Africa Martyrum ex antiquis Patribus congerit eruditè Galeſinius ad tertium Idus Ianuarij, quæ hic non recoquo. Pro Domicio, Victurio, & Liboſo Epiſcopo Martyrologium Romanum exhibet Dominicum, Victorem, & Lyboſum ſine Epiſcopali dignitate, quam Creſcentio aliqui tribuunt, vt Galeſinus, & cum Creſcente Epiſcopo Viennenſi vnum facit. Sed Martyr hic eſt Africanus non Epiſcopus Viennenſis. Liberatum Epiſcopum, & Martyrem ex m.ſ. libro exhibet idem Galeſinius die ſequenti 3. Cal. Ianuarij, quem confirmat ex Equilino, & in noſtro Martyrologio deſideratur; vnde ſuſpicari licet pro Liboſio, Liberatũ additum fuiſſe, & librarij frequentiſſimo errore in ſequentem diem repoſitum. Cum Martyrologio noſtro Corbeienſe planè conſonat, vt traſponere huc non ſit opus. Vetuſtiſſimum Bollandi, ſeu Antuerpienſe nonnihil in ordine differt, & alterum Felicẽ clarius Romæ tribuit. 4. *Kal. Ianuarij. In Africa Natalis, Victoris, Domitij, Creſcentis, & Primiani, Liboſi Epiſcopi, Secundi, Saturnini, Honorati, Victorina, Saturi, Felicis. Roma item Felicis, & Bonifacij Epiſcopi.* Qui Domitius vocatur, & Domicus in noſtro, Martyrologium paruum S. Hieronymi Dominicum ita vocat 4. *Kal. Felicis, Dominici.*

Et Roma Felicis &c. Felicem, ac Bonifacium Romanum Martyrologium exhibet Romæ paſſos cum Caliſto, idque ex Beda, qui Bonifacium Epiſcopum in Cæmeterio Caliſti cum alijs ſepultum narrat. Maurolycius tamen *Sanctorum Bonifacij Epiſcopi, & Confeſſoris* memoriam recolit, quæ propriùs Martyrologium noſtrum attingunt; In quo cum tam Felix, quam Bonifacius Epiſcopus ſociari videantur, ſi quis dixerit Sancti Felicis primi Romani Pontificis, ac Martyris depoſitionem hic adnotari, non pugnarem. Quamquam enim in Pontificali hiſtoria Dionyſius, cui S. Felix ſucceſſit, ſepultus dicatur 6. Cal. Ianuarij, & Eccleſiam ad quinque dies vacaſſe, frequens tamen in ea numeralis notæ mendum à Viris doctis obſeruatur, & Opuſculum depoſitionis Epiſcoporum Romanorum apud Bucherium, de Doctrina temporum cap. 15. Comm. in Victorij Canonem non quarto, ſed ita exhibet 3. *Cal. Ian. Felicis in Calliſti*, hoc eſt in Cęmeterio Calliſti depoſitionẽ. Vt vt ſit de Bonifacio clarius conſtat eſſe primum

mum huius nominis Pontificem, Romanum, qui in Schiſmate Eulalij electus, & ordinatus fuit hac ipſa die, vt euidentiſſimè conſtat ex epiſtola Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Auguſtum data eadem die 4. Cal. Ianuarij, quam ex Vaticano codice exhibuit Baronius ad annum 418. n. 73. Hunc inter Sanctos palam eſt etiam 8. Cal. Nouembris in Martyrologio Romano numerari.

III. Calendas Ianuarij.

IN Alexandria Manſueti. Seueri. Donatæ. Honori. Poloclitis Appiani. *Et Oia Inſula S. Florentij*. Sereni. Pauli. Stephani. Papiani. Cleti. Turonis Perpetui Epiſcopi, & Confeſſoris.

DECEMBRIS 30.

VEL librarij, vel eius qui additamenta huic Martyrologio aptauit, oſcitantiam hic fateri neceſſe eſt, vt alibi etiam animaduertimus. Facilè enim quæ ad margines codicis pridem addiderat antiquarius, in laterculum incurioſus librarius intruſit, hoc eſt inter Alexandrinos Martyres his verbis Florentium computauit, *Et Oia Inſula Sancti Florentij*. Ita ſuadet Martyrologium Romanum, & Vſuardi, quorum primum Alexandriæ Manſuetũ, Seuerum, Appianum, Donatum, Honorium, & Socios Martyres refert. Secundum Alexandriȩ Manſuetum Martyrem exhibet *cum alijs decem*, quorum enumeratio ibi neglecta in noſtro Martyrologio ad amuſſim reponitur, cum ſupra Mãſuetum decem deinde ſocij Martyres numerentur, inter quos quatuor ſunt, qui in Romanis tabulis adduntur. Suſpicionem certam reddidit Martyrologium Hieronymi apud Bollandum, cuius dum vnum, aut alterum diem exhibet, vt oſtendat quantis martyribus ſupra Romanum redũdet pro exemplo ita diem 30. Decembris adducit. *In Alexandria Natalis Manſueti, Seueri, & Appiani, Donati, Honorij, Polycleti, Sereni, Pauli, Papioni, Clisi*. Deficit tamen in codice Bollandi Stephanus, quem inter decem ſocios Codices noſtri numerant, quorum alterum non Donati, ſed Donatæ nomine exhibet fortaſſe ſcriptoris vitio. Mirum tamen eſt inter ſpuria, quæ ex Adone releuit Roſuueydus eadem verba eſſe appoſita, quaſi additio illa Benedictini Monaci ad Adonem, quã primus Moſander diuerſo charactere in antiquo codice ſignatam inuenit, & reiecit, ex noſtro codice irrepſerit, ita enim. *In Inſula Oya Sanctorum Florentij, Sereni, Pauli, Stephani, Papiani, & Cleti*. Quia tamen & Stephanum exhibet quãquam per errorem inter ſocios S. Florẽtij numeratum, cum ſocius ſit Manſueti, confirmat, hunc in Bollandi codice deficere. Ita etiam certiores nos reddit Codex Corbeienſis, ex quo nõ modo librarij noſtri iã dictus error apparet, ſed ſupra Stephanum Martyrem, Clemens etiã hoc pacto ſuperadditur cũ aliquali aliorũ nominũ differẽtia. 3. *Kal. Ianuar. In Alexandria Manſueti, Securi, Donati, Honorati, Polielisi, Appiandi, Sereni, Pauli, Stephani, Papiani, Cleti, Clementis, Turonis Ciuitate Perpetui Epiſcopi, & Confeſſoris. Oia Inſula S. Florenti*. Paruum Martyrologium noſtrum S. Hieronymi duos tantum Martyres exhibet 3. Kal. *Florentis, Manſueti*.

Et Oia Inſula Sancti Florentij &c. Sauſſayus in Gallicano Martyrologio 5. Cal Iulij, ita de Sancto Florentio. *In*

Ho-

Hoyenſi cænobio tranſlatio Sancti Florentij Abbatis, & Confeſſoris, cuius colitur depoſitio die 22. Septembris. Sed ad diem 22. Septembris Florentium Presbyterū Lugdunenſem refert, & Florentium Abbatem apud Lerinum Monaſteriū. Geographi Hoy Inſulam, Latinis Dumnam vocatam, adiacere ſcribunt Inſulæ Scotiæ contra Orcada promontorium, Norvegiam verſus, vt ignorare me fatear, quomodo hæc Sauſſayus confuderit. S. Florentium Confeſſorem habet hac die Molanus ad Vſuardum.

Turonis Perpetui &c. & hunc cum ſuperiori ex additis ad Martyrologium putarem. De Perpetuo meminit Gregorius Turonenſis Hiſt. Franc. lib. 2. cap. 11. & lib. 10. cap. 31. Maurolycius, & Molanus ad Vſuardum hac eadem die, ſicuti Sauſſayus; quamquam is obijſſe Perpetuum doceat 8. die Aprilis, qua die eius meminit Romanum Martyrologium. Floruit circa annum Domini 470.

II. Cal. Ianuarias.

Cartagine Donati. Celeſtini. Saturnini. Bononia Gagi. & Romæ Donati. Pauli. Rogati. Dominandæ. Hylarinæ. & depoſitio S. Silueſtri Epiſcopi. Ratiaria. Ermetis Exorciſtæ. In Prouincia Sicilia Ciuitas Catanenſis S. Stephani. Pomiani. Attali. Fabiani. Corneli. Xiſti Florili. Quottæ. Quintiani. Meneruini. Simphoriani. Ammoni. Fortunati. Secundi. Sequentis. Apionis. Calendionis. Eucpiſti. Exuperanti. Saturnini. Agnetis. Paulinæ. Nominandæ. Domatæ. Rogatæ. Sennionis. Paſſio Sanctæ Columbæ Virginis.

DECEMBRIS 31.

De primis tribus Cartaginenſibus Athletis altū inuenio apud edita omnia martyrologia ſilentium, neque in laterculi capite in Vetuſtiſſimo Bollandi recenſentur.

Bononia Gagi. Neque huius Sancti Martyris memoriam apud alios licuit inuenire præter martyrologium Corbeienſe, quod Gaio Serenum ſocium, vt infra videbimus, addit. At cui ex Vrbibus apud Geographos memoratis ſub Bononiæ nomine aſcribendus ſit Gagius, vel Gaius cum Sereno, ignorare me fateor, niſi ex ſequenti menſe pridie Non. Ianuarij Orientali Bononiæ tribuantur.

Romæ Donati &c. Non modo Romæ ſed Via Salaria in Cæmeterio Priſcillæ Sāctas Martyres cum ſocijs exhibet Romanum Martyrologium, hoc eſt *Donatæ, Paulinæ, Ruſticæ, Nominandæ, Serotinæ, Hilariæ, & ſociarum.* Baronius in adnotationibus addit Adonem de ijſdem agere. At non Ado, ſed eius ſpuria additio aſteriſco à Moſandro notata exhibet aliquas ex his Martyribus, non omnes, partim etiam Viros Martyres oſtendit, non mulieres hoc pacto *Romæ Donati. Pauli, Rogatæ, Dominandæ, & Hilarinæ,* vt parum hæc Adonis additio à noſtro Martyrologio diſſentiat. Verū cum ſub Sanctorum Martyrum nomine de ijſdem cum alijs Virginibus Saturnina, Hilaria, Dominanda, Rogatiana, Serotina, Paulina,

Digitized by Google

lina, Donata meminerit Vvillelmus Malmeſburienſis, corrigendum hic eſſe videtur Martyrologiũ noſtrum, vel potius ſupplenda lacuna Antuerpienſi, & Corbeienſi communis, ex Vaticano peruetuſto, quod non modo ſeptem Virgines, cuius Bibliothecarius meminit in Hadriano accenſeat, ſed alias binas conſocias addat, nimirum *Romæ Via Salaria in Cæmeterio Iordanorum Natale Sanctorum Donata, Paulina, Ruſticiana, Nominanda, Serotina, Hilaria, Rogata, Dominanda, Hilarina*. Putat hinc Aringhius Romæ ſubterr. lib. 4. cap. 29. n. 5. mendũ in numerali nota irrepſiſſe apud Bibliothecarium, qui ſeptem pro nouem ſcripſerit, ac inſuper animaduertit Iordanorum Cæmeteriũ idem eſſe ac Sanctæ Felicitatis, partem nimirum maioris Cæmeterij Priſcillæ à Romano Martyrologio vocati.

Depoſitio Sancti Sylueſtri Epiſcopi. Quod hic nihil de Baptiſmo Conſtantini afferatur nil mirum quod etiam Ado, & Vſuardus ſileant. Meminit tamen inter antiquiores Martyrologij ſcriptores Vvandelbertus hac eadem die, & Vſuardus conſentire videtur, dum Acta Sylueſtri clarè habere refert, ea nempè quæ Gelaſius probauit. An hæc ſint, quæ in Antiquo noſtro Hagiologio, vbi latiùs Conſtantini Baptiſmus, & mundatio lepra deſcribitur affirmare non auderem. Non equidem Euſebio Cæſarienſi tribuuntur, vt illa, quæ refellit Baronius, quamquam & aliqua ex his contineant, quę minus ipſe probauit. S. Silueſtri Acta vetuſta nuper edidit ex Græco antiquo codice Mazarinio, & Medicæo Combefiſius, & notationibus vindicauit, in quibus vexatam nimium controuerſiam de Conſtantini Baptiſmo, lepra, & Arianiſmo ex Actis illis, ac Theophane ad fauorem Romanæ traditionis dirimit. Cæterum Sancti Sylueſtri memoriam agunt Græci in Menologio die ſecunda Ianuarij, tam in eo quod Sirleti, quam in Baſilij ſanctuario, & Conſtantini Baptiſmum confirmant. Apud Latinos legitur Homelia 9. Greg. Magni habita Romæ in Baſilica Sãcti Sylueſtri pro die Natali eiuſdem, vt ſaltem ab illo tempore memoriam eius celebrari pateat; Sed Baſilicam Sanctorum Sylueſtri, & Martini ædificauit Symmachus iuxta thermas Domitianas ante D. Gregorium anno quingenteſimo, vt habetur in hiſtoria Pontificali. Indiculus antiquiſſimus apud Bucherum ita de S. Sylueſtro. *Pridie Cal. Ianuarij Sylueſtri in Priſcillæ Cæmeterio*.

Ritiariæ Ermetis Exorciſtæ &c. alter ex codicibus noſtris legit *Ratiara* Rhetiariæ tamen habet Romanum Martyrologium, & Retiariæ Maurolycius, Molanus, & Galeſinus. Sed Ræatiariam Miſiæ ſuperioris opidum Ratiariã, & Retiariam vocatum eſſe iam adnotauit Ortelius. *Recia* corruptè legit Martyrologiũ Corbeienſe in reliquis à noſtro, ita parũ differens. *2. Kal. Ian. Carthagine, Donati, Cæleſtini, Saturnini. Bononiæ Gai, Sereni, Romæ Donati, Pauli, Rogatæ, Dominanda, Hilarina, & Depoſitio S. Sylueſtri Epiſcopi, & Confeſſoris. Recia Hermetis Exorciſta. In Prouincia Sicilia, Ciuitate Catanea Stephani, Potiani, Attali, Fabiani, Cornelij, Septi, Floridi, Cotta, Quintiani, Meneruini, Symphoriani, Ammioni, Fortunati, Sancti Sequentis, Ammoni, Calendionis, Euelpiſti, Exuperantis, Saturnini, Agnetis, Paulina, Donata, Nominanda, Rogati. Se nonas Ciuitate Paſſio S. Columbæ Virginis*.

In Prouincia Sicilia &c. Nempe Ciuitate Catanenſi. Martyrologium Romanum pro Pomiano habet Pontianum, pro Xiſto Sextum, pro Florilo Florum, & pro Simphoriano Simplicianum, & decem tantum Martyres numerat, quos addit Baronius celebres in eius Eccleſiæ tabulis eſſe. Simplicianum Martyrem pro Symphoriano legit etiam Bollandus in prętermiſſis ad diẽ 24. Ianuarij, & eius reliquias aliquas Cremonæ venerari, ex Peregrino Merula in Sãctuario Cremonenſi educit, quem Epiſcopum fuiſſe habent

habent acta eius tranſlationis, & cum S. Babyla donatum corpus S. Simpliciani à Comitiſſa Matilde exhibet idem Bollandus ad Sancti Babilæ vitam. Ferrarius verò de Sãctis Italiæ negat aduerſus Baronium horum Martyrum memoriam Cataniæ celebrem haberi, neque feſtum eorum ſolemne peragi, aut acta extare; Meminiſſe tamen eorum Bedam, quamquam incertum ſit, ſub quo Tyranno paſſi ſint. Re vera autem Ioannes Baptiſta Groſſius, qui nuper Catanenſis Eccleſiæ notitias congeſſit, addit tantùm hos Sanctos Siculos athletas palmã adeptos eſſe anno Domini 304. cætera exſcripſiſſe fatetur, ex Romano Martyrologio, Philippo Ferrario, Camillo Borello, & Octauio Gaietano. Catanenſis igitur Eccleſia Vetuſtiori Martyrologio noſtro hanc gratiam habeat, quod præter decem Chriſti Athletas in Romano Martyrologio, & apud Bedam numeratos quindecim alios Cæli magis quam ſuos purpuratos Ciues agnoſcat, quorũ tamen aliquos ſilet Vetuſtiſſimum Antuerpienſe à noſtro ordine, & Sanctorum numero diuerſum hoc pacto. *Pridie Kal. Ianuarij Romæ, Donata, Paulina, Ruſticiana, Nominanda, Serotina, Saturnina, Hilaria, & in Cimiterio Priſcillæ depoſitio S. Syluestri Epiſcopi. Cartaginis Donati, Cæleſtini, Saturnini. Romæ Rogata, Dominanda, Hilarina. Retiariæ Hermetis, Siciliæ in Ciuitate Atcinentium Stephani, Pontiani, Attali, Fabiani, Corneli, Sexti, Floridi, Cotta, Quintiani, Minerviani, Simphoriani, Ammoni, Fortunati, Sancti, Sequentis, Apionis, Kalendini, Euelpiſti, Exuperati, Saturnini, Agreſtis. Senonas Paſſio Sanctæ Columbæ Virginis.* An Paulina, Donata, Nominanda, quæ inter Carthaginenſes Martyres, tam in noſtris, quam Corbeienſi codicibus numerantur, ipſæ eædem ſint, quæ inter Romanas recenſentur, & librarij vitio repetantur? Nihil immutaui.

Senonis Paſſio Sanctæ Columbæ. Quãuis ex additis Galliæ Sanctis poſſet hæc Sancta Martyr connumerari, quòd palmam tamen ſub Aureliano acquiſiuerit, rectè potuit in Vetuſtiori Martyrologio recẽſeri, quemadmodum præter noſtros codices Antuerpienſis, & Corbeienſis, adducti confirmant. Ferrarius, qui Sãctæ Columbæ vitam, ex Surio, & Mombritio contraxit, eius corpus addit Ariminum exportatũ, & in Æde maiori honorificentiſſimè coli; è contra in Gallicano Martyrologio Sauſſayus Columbã adhuc Galliæ Celticæ incolam eſſe contendit, ſacraque eius pignora, extructa ad eius tumulum Cænobitica Eccleſia, miraculis coruſcare. Cordubenſem aliã Martirem non eſſe manifeſtè patet.

IANVARIVS

Litanias Indicendas Menſe Ianuario. Habet dies XXXI.

Kal. Ianuarias.

Circumciſio Domini Noſtri IESV Chriſti ſecundum carnem. In Oriente Sancti Stephani. In Nicomedia S. Eufroſini Epiſcopi: Primiani, & aliorum VIIII. In Ritia Euanti. Ermetis. In Bononia Gaggi. Acti. Eracli. In Africa Victoris. Felicis. Narciſci. Argiri. & aliorum quatuor. Papatis. Primiani. Saturnini.

S. Se-

Item Saturnini. Victoris. Honorati. Leuthi. Ermetis. Romæ Via Appia Coronæ, & Milites XXX. In Rauenna depoſitio S. Seueri Epiſcopi. *Auguſtduno depoſitio Beati Agrippini Epiſcopi.*

IANVARII 1.

De Litanijs, in capite cuiuſcunque menſis indici conſuetis, egimus diffuſius in Monitis ad Martyrologium Admonitione octaua. De ijs verò, quæ ad Calendas Ianuarij preſſius ſpectant, audienda infra ſunt, quæ ex Cōcilio Turonenſi afferimus.

Circuncifio Domini Noſtri &c. Vetuſtioribus infrequens eſt Circuncifionis Domini feſtum, cum Calendarum Ianuarij dies potius octauæ Domini nuncuparentur. In Concilio tamen Turonenſi ſecundo Can. 18, quod celebratum fuit anno Chriſti 570., de Circumciſionis feſto die ita Patres ſtatuerunt. *Ad calcandam gentilium conſuetudinem Patres noſtri ſtatuerūt, priuatas in kalendis Ianuarÿ fieri Litanias, vt in Eccleſÿs pſallatur, & hora octaua in ipſis Kalendis, Circumciſionis Miſſa Deo propitio celebretur.* Hinc patet ante plures annos, ex antiquis nempe Patribus, Miſſam Circumciſionis peragi conſueuiſſe. Et quamuis in D. Gregorij ſacramentario dies Calendarum Ianuarij *in octauis Domini nuncupetur*, in præfatione tamen dicitur. *Hodie Circumciſionis diem, & Natiuitatis octauum celebrantes*, & rurſus in Benedictione: *Dei Vnigenitus hodierna die, ne legē ſolueret, quam adimplere venerat, corporalem ſuſcepit Circunciſionem.* Igitur à Diui ſaltem Gregorij tempore feſtum Circumciſionis in Eccleſia celebre erat. Ex Euangelijs Grecorum Caſaubonus, & in eum Bulengerus Diatriba tertia ad caput nonum Exercitationis ſecūdę, hęc pro feſto Circumciſionis vertunt. *In primam Ianuarÿ diem confertur Circumciſio Chriſti in Matutino, & liturgia*, vt etiam in Euchologio Græcorum interprete P. Iacobo Goar p. 911. *Primo die Circumciſio ſecundum carnem Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Circumciſionis commemorationem hac die pariter exhibent Menologia Græcorum, & quod Baſilio Imperatori adſcribitur, narrat, quod Dominus, *vt omnem cauillandi occaſionēm Iudæis adimeret, ſi paululum ab eorum inſtitutis, ac legibus deflexiſſet, voluit octauo ab ortu die ab immaculata Matre, ſimul & Virgine in templum deferri, & circumcidi.* Sed qui venit legem adimplere, non ſoluere, cum dies purgationis ſecundum legem Moyſis non dum prætérijſſent, Virginem, quamquam immaculatam, voluiſſe templum ingredi, non fuiſſet Iudęis adimere cauillandi occaſionem, ſed dare, vt credendum potius ſit domi in Bethleem circumciſionem peractam, vel à Matre diuiniſſima, vel à miniſtris ſacerdotum. Nam & in propria domo Ioannem Baptiſtam præcurſorem circumciſum fuiſſe, nō obſcurè ab Euangelio Lucæ deducitur, cum mater, quæ ex lege exire domo non poterat Ioannis circumciſioni præſens fuerit.

In Oriente Stephani &c. Hinc videtur cōſtare ad Occidentalis Eccleſiæ vſum Martyrologium Vetuſtius fuiſſe, quòd tanquam quid diuerſum adnotetur D. Stephani feſtū apud Orientales. Stephanum hunc putat Bollandus eundem facile eſſe, qui die ſequenti Hieroſolymis cum Vitale recolitur; totidemque verbis ex m.ſ. Hieronymi Martyrologio refert, quod cum noſtro, ita ex impreſſis laminis conſonat, præterquam in narratione Coronæ, vt puto antiquitus ſuperaddita. *Kal. Ian. Circumciſio Domini Nat. Coronæ, qui iubente Aſclepio Vrbis præfecto, cum diceret hodie octaua Dei Caliſunt, ceſſate a ſuperſtitionibus idolorum*

& ſacrificijs pollutis, à gladiatoribus, hac de cauſa occiſus eſt. In Oriente Stephani, Nicomedia Eufroſini Epiſcopi, Priani, & aliorum viiij. In Retia Euanti, Hermetis. In Bononia Gai, Iacti, Heracli. In Africa Victoris, Felicis, Narciſſi, Argiri, & aliorũ iiij. Papa, Primiani, Saturnini, Item Saturnini, Victoris, Honorati, Leuti, Hermetis, ... & Milites 30. Rauennæ depoſitio S. Seueri, cum fratribus ſuis. Auguſtoduno depoſitio Agrippini Epiſcopi.

In Nicomedia S. Euphroſini Epiſcopi. Neque hunc, neque Primianum, aut nouem eius ſocios alibi memorari vidimus. Bollandus Priamianum, vel Prianum, legit tum ex Martyrologio Sãcti Hieronymi, tum ex codice Monaſterij Rhinouienſi.

In Ritia. In Retia legit nuper adductum Antuerpienſe totidem verbis. In Retia Corbeienſe Dacherij vt infra.

In Bononia Gaggi &c. Pro Gaggi, & Acti nominibus Martyrologium Vetuſtiſſimum legit Cai, & Tacti, vtrum melius diuinare eſt; nam Corbeienſe, neq; Actum, neque Tactum exhibet. An idem Gaggius ſit de quo ſine ſocijs Martyrologiũ noſtrũ egit die præcedenti, ſuadet eadem Bononiæ Vrbs, & proximitas. Potuit enim Gaggius, ſiue Gaius antecedenti die triumphare: ſocij verò ſequenti certamen potuerunt conſummare, cum quibus Gaggi repetatur memoria.

In Africa. Eoſdem refert Chriſti Athletas Bollandi adductum martyrologium, quod in ſequentibus mutilum eſt, ita enim Papa, Primiano cũ alijs ſex Martyribus nulla diſcrepantia ſignatis exhibet, in quibus vir doctus Papiæ nomen coniectatur, ſed pro Papa Codices noſtri, ita nomen Papatis manifeſtum exhibent, vt hi Martyres cum ſuperioribus Afris iurè connecti poſſint; quod Corbeienſe martyrologium ita confirmat. *Kal. Ian. Circũciſio Domini Noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem. In Oriente Stephani. Nicomediæ Eofroſini Epiſcopi, Primiani, & aliorum nouem. In Retia Euentij, Hermetis. Bononia Gai, Heraclij. In Africa Victoris, Felicis, Narciſſi, Argiri, & aliorum quatuor, Papatis, Primiani, Saturnini, Item Saturnini, Victoris, Honorati, Leuti, Hermetis. Romæ Via Appia Coronæ militum triginta. Rauennæ depoſitio Sancti Seueri Confeſſoris. Auguſtoduno depoſitio B. Agrippini Epiſcopi. In Ciuitate Ruſpenſi depoſitio Beati Fulgentij Epiſcopi, & Confeſſoris.*

Roma Via Appia &c. Romanum Martyrologium Coronam Militum triginta refert ſub Diocletiano, quemadmodum Beda, Vſuardus, Ado, Maurolycus, & addit Baronius vetera manuſcripta, ex quibus ita Coronam interpretatur, vt nomen proprium non ſit, ſed paſſionem ſignificet per quam Martyres triginta coronati ſint in Cælis. Martyrologiũ Germanicũ addere notat Bollãdus primum in vincula coniectos, deinde capite cæſos, quod etiam Galeſinus confirmat, & auctorem profert in notationibus Anaſtaſium. At noſtrum martyrologium, ſicuti in binis codicibus conſtanter exhibet triginta Martyrũ numerum, ita Coronam ſeiunctum Martyrem exhibet veluti aliorum ducem, & Primipilum. Martyrologium Hieronymi apud Bollandũ Coronam ſeiunctam memorat, vt vidimus, quamquam mutilum ſit in nominibus ante milites triginta. Sed quæ de Corona ſubdit Aſclepio paſſim tributa, vereor ne per errorem antiquarij tribuatur Coronæ, cuius nomen deficit ante milites triginta, tam in laminis, quam in eiuſdem Bollandi ſpecimine. Vnde ad noſtri candorem propè magis accedit Corbeienſe martyrologium Euſebio, vel Hieronymo tributum, quod ita ſcriptum retinere nos monuit piæ memoriæ Dufreſnius. *Romæ, & Via Appia Coronæ, & Militum triginta*, quamquam in edito Dacherij deficiat vtrobique particula, *et* fortaſſe, quòd vir ille doctus ita emendauerit ad mentem Romani martyrologij. Noſtris codicibus ſuffragatur Notkerus his verbis. *Item Romæ Via Appia Coronæ, & Militum triginta, qui ſub Diocletiano Auguſto per confeſſionem Chriſtianæ*

næ

ut fidei martyrio coronari meruerunt. Nihil tamen decerno, quòd infra Idibus Ianuarij viderim repetitum *Romę Via latina Coronę Militum quadraginta.*

In Rauenna depoſitio Sancti Seueri Epiſcopi. Ex additis hunc eſſe dubitari poteſt, quòd Martyr non ſit, attamen cũ Seuerus ſubſcripſerit Concilio Sardicẽſi, & ex lanificio ad Inſulas mirabiliter deductus ſit, alijſq; prodigijs inſignis fuerit, facile etate D. Hieronymi, quem præceſſit, in Eccleſiaſticis tabulis recenſeri pro Sancto potuit. At mirum quòd Eccleſia Rauennas, non primam Ianuarij, ſed Februarij diem depoſitionis eius in officio, & hiſtorijs repoſuerit, quemadmodum Martyrologium Romanum; Baronius tamen in notis aliquã emendanda animaduertit in Chronologia Hiſtoriæ Rauennatis: Martyrologium Vetuſtiſſimum iam adductum exhibet depoſitionem *S. Seueri cum fratribus ſuis*, nulla Epiſcopalis dignitatis memoria, & additis fratribus, de quibus nihil apud ſcriptores inuenire me potuiſſe fateor, niſi intelligamus depoſitum fuiſſe S. Seuerum cum fratribus ſuis præceſſoribus Epiſcopis in eadem Eccleſia. Bollandus, qui diligentiſſimè omnia proſequitur ad diem primum Februarij cum Martyrologio Romano de fratribus tacuit, ſed in præuio Commentario, tam manuſcriptos, quam editos auctores profert, qui Calendis Ianuarij depoſitum S. Seuerum fuiſſe dicant.

Auguſtoduno depoſitio B. Agrippini Epiſcopi &c. Ex additis ad ſuum etiam Hieronymi Martyrologium S. Agrippinum eſſe fatetur Bollandus, & mutato charactere in ſuo Corbeienſi pariter Dacherius, in quo S. Fulgentij memoria additur. Cum verò Agrippinus interfuerit Cõcilio Aurelianẽſi ſecũdo, anno Dñi 533. & tertio 538. ex additis ante D. Gregorium, vel eius tempore affirmare non eſt incongruum.

IIII. Nonas Ianuarias.

IN Antiochia Syridoni Epiſcopi eiuſdem loci. Stracini. Machari Abbatis. Saturi. Poſſeſſoris. Firmi. Maximiani. Ationis. Timothei. Heriſſi. Aſtaxi. Vitalis. Acutæ. Tobiæ. Eugendæ. Et in Æthiopia Rutulæ. Claudiæ. Aurigæ. Vitalis. In Ieroſolymis S. Stephani.

IANVARII 2.

IN Antiochia Syridoni Epiſcopi &c. Iſidorũ hic exhibet Epiſcopũ Martyrologium Romanum ex Beda, Vſuardo, & Veteribus manuſcriptis. Negat tamen Baronius in annotationibus fuiſſe Epiſcopum Antiochenum, quòd neque apud Euſebium, neque apud Nicephorum Conſtantinopolitanum in ſerie Antiochenſium Antiſtitum inueniatur. At cum hic clariſſime *Epiſcopus* eiuſdem loci dicatur, non verò Iſidorus, ſed Syridonus nuncupetur, in cenſura doctiſſimi Baronij non moror. Siridonum cum noſtro ita habet Martyrologiũ Corbeienſe *4. Non. Ian. Antiochia Siridoni Epiſcopi eiuſdem loci. Stratonici, Macarij Abbatis, Saturi, Firmi, Maximiani, Acutionis, Timothei, Hereſij, Arthaxa, Vitalis, Acutę, Tobię. Et in Æthiopia Rutulę, Claudię, Aurigę, Vitalis. Hieroſolymę Stephani.* Varia hic profert Bollandus, & ex ſuo Hiero-

ronymi martyrologio, præſertim hæc verba adducit *Iſiridoni Epiſcopi Antiochia*. Inde Roſuveydi coniecturam addit, quòd nomen Epiſcopi Donus ſit, Iſiri verò nomen loci, vel ergaſtuli. Addit deinde ſuſpicionem ſuam Siridonum, & Iſidorum eundem eſſe, qui fortè, & Iſiridonus ſit appellatus. At ſeiunctim de Siridone Epiſcopo agit Romanum Martyrologium, etiamſi pariter Baronius ignorare fateatur illius ſedem Epiſcopalem. Quapropter veritus ipſe aliquando eram, nè in Martyrologio noſtro pro Syridono Epiſcopo legendum potius eſſet, *Serapionis Epiſcopi*, qui nonus à S. Petro, viginti quinque annis Antiochenam cathedram rexit, & aliqua ſcripſit, catholico prorſus ſpiritu plena, cuius memoria in ſacris Romanis diptychis habetur 30. Octobris, ex eo præſertim, quòd ſub hac die in noſtro Martyrologio nequaquam Serapion memoretur. At Vir Sapientiſſimus, & Clariſſimus Lucas Holſtenius monuit, probatæ fidei manuſcriptos codices, Syridoni Epiſcopi Antiocheni ſub hac die meminiſſe, & ex leui priſci archetypi lapſu magnos errores profluxiſſe; putauit enim legendum *Antiochia Syria Domni Epiſcopi eiuſdem loci*, qui Domnus Nicephoro Cōſtantinopolitano decimus ſeptimus eſt inter Antiochenos Epiſcopos, quāquā Euſebius in Chronico decimum ſextū tantū enumeret. Facilè verò ad Antiochiæ nomen additum fuit Syriæ, vt ab Vrbe Piſidiæ, aliiſque eiuſdem nominis, diſcriminaretur. Fuit Domnus ſubſtitutus Paulo Samoſetano propter hæreſim damnato, & in Epiſtola quintæ Synodi ab Epiſcopis, qui Domnum in Eccleſia Antiochena conſtituerunt, maximoperè laudatum legitur, *qui omni genere virtutū, quę Epiſcopū decēt exornatum fuiſſe* Euſebius docet lib. 7. cap. 24. ex Epiſt. ſynodali. Vixit ſub Aureliano, & iam perſecutionem mouente Diocletiano obierat, vt Euſebius idem addit lib. 7. c. 26. quamquam in Chronico ſub Galieno factum Epiſcopum doceat, & ſub Aureliano vita functum. Idem pie memoriæ Holſtenius præter epiſtolam ad me datā, cuius exēplum ad calcem Admonitionis primę exhibuimus, in Adnotatis marginalibus ad Martyrologium Romanū Baronij quarto Nonas Ianuarij, hæc de Iſidoro Epiſcopo animaduertit. *In veteri Martyrologio S. Hieronymi ſic legitur*. Noſtrum eſt, cuius ſpecimen eidem communicaueram: *Antiochię Siridoni Epiſcopi eiuſdem loci. Cum olim legeretur Antiochię Sirię S. Donni Epiſcopi eiuſdem loci, atque ita perſpicuè ſcriptum in m. ſ. Martyrologio Sereniſſimę Reginę*, puta Succię; Minus ergo corruptum, & facilis emendationis noſtrum eſt, magiſque deprauatum hìc Antuerpienſe, in quo librarij vitio plura immutata hoc pacto apparēt. 4. *Non Ian. Siridoni Epiſcopi Antiochię, & in alio loco Stratonico, Macari, Abbani, Saturi, Poſſeſſoris, Firmi, Maximiani, Acutionis, Thimothei, Heriſſi, Artaxi in . . . . Acuti, Tobię, Eugendę, & in Æthiopia Rutilę, Claudię; Aurigę, Vitalis. De Hieroſol. Stephani.*

Stracini Diſſentit hìc Martyrologium Hieronymi modo adductum à noſtro, quod incertum locum ſequentibus Martyribus accomodet. *Et in alio loco*, & pro Stracinio *Stratonicū*, pro Abbate ſeiunctū Martyrē *Abbanū exhibeat*. At corruptum nomen ſuſpicari licet, & pro Macario Abbano reſtituēdum eſſe Macarium Abbatem. Etenim præter binos codices noſtros, & Corbeienſem, qui ita conſtanter legunt, plurima ferè Martyrologia, tam edita, quam manuſcripta aſtipulantur, quæ de Macario Abbate ſub hac die meminerunt. Duo Inſignes Macarij, Ægyptij ambo, & ferè coæui ſcriptoribus notiſſimi ſunt: alter Alexandrinus dicebatur, quia Alexandriæ Presbyter fuerat: alter Ægyptius. De ſecundo hìc agit Romanum Martyrologium, & de primo v. Ianuarij. Sed & tertius Ægyptius omnibus vetuſtior, qui ab incolatu Piſpiritanus dicitur, addendus eſt, de quo accuratè plura habet Bollandus ad diem 15. Ianuarij. Quis ex tribus hìc me-

memoretur non decerno. Coniectaui aliquando nomen *Stracini* Vrbis potius eſſe poſſe, quam Martyris, & ex leui librarij omiſſione, *Oſtracini* legendum eſſe, Ægypti nempe Vrbe Ptolomeo, in qua vel natus fuerit, vel tranſlatus Macarius Ægyptius in noſtro Martyrologio Abbas vocatus; ſed cum plures ibi Martyres numerentur, qui expreſsè in Antuerpienſi codice incerto loco, & conſueto etiam codicibus noſtris loquendi modo, *& alibi*, aſſignentur, veritus ſum, nè re vera legendum potiùs ſit Abbani quam Abbatis, & pro Stracinio Stratonici.

In Æthiopia Rutule &c. In eodem Martyrologio Hieronymi apud Bollandum Vitalis, qui in noſtro poſtremus eſt ex Martyribus Æthiopiæ, cum Stephano ſociatur, quòd is non in Æthiopia, ſed Hieroſolymis venerari in pluribus Martyrologijs dicatur. Sed contra ſunt codices noſtri, & Corbeienſis, qui Vitalem cum reliquis Æthiopiæ numerant, & fortaſſe Stephanus, qui hac die Hieroſolymis recolitur, Protomartyr eſt, cuius octaui diei ageretur memoria. De octaua S. Stephani, præter martyrologia aliqua, meminerunt D. Auguſtinus in Epiſtola ad Caſſulanum, & Amalarius lib. 4. cap. 38. Vitalem cum alijs Æthiopiæ Martyribus numerandum videtur confirmare Martyrologium m. ſ. Reginæ Sueciæ, in quo legitur. *In Æthiopia Rutuli cum alijs tribus.*

III. Nonas Ianuarij.

IN Heleſponto Ciuitate Paretia Cirici. Primi. Eugeni. Rodi. & Et trium Fratrum. Argei. Narciſci. & Marcellini pueri Chriſtiani. Fili Epiſcopi qui ſub Licinio, & Digo. Iuni. Eugenti. Rodonis. Primæ. In Africa Lucidei. Martialis. Statuliani. Conſtanti. Poſſeſſori. Hylarini. Pennicæ. Firmi. Candidi. Rogati. Eugeniæ. Acutæ. ***Pariſius depoſitio Sanctæ Genoſeuæ Virginis; In Vienna depoſitio Beati Florenti Epiſcopi.***

IANVARII 3.

IN *Helleſponto Ciuitate Paretia &c.* Pariū Vrbem Helleſpōti hic dici Ciuitatem Paretiam non difficile exiſtimo, quod apud Bollandum cum Hieronymi Martyrologio conſentit, quamquam in nominibus Martyrum, eorumque ordine à noſtro diſſentiat. In aliquibus enim ſupra noſtrum abundat, in alijs deficit. Abundat in Theogene, quem cum Cirico, & Primo tribuit Helleſponto, addita deinde Tomis Ciuitate cum Claudione eidem Vrbi Martyres aſſignat Eugenium, Rodum, & tres fratres Argeum, Narciſſum, & Marcellinū puerum Chriſtianum. Deficit verò in eo Filius Epiſcopus, qui ſub Licinio paſſus eſt. In reliquis qui ſequuntur Martyribus ante Afros prorſus conſentit; in Africanis verò parumper variat in ordine. Primus enim Martyr in noſtro eſt Lucideus, quem decimo loco numerat, & Lucidam facit, & pro Pennica Pęnicam, & pro Rogato parua differentia Rogatianum exhibet. Inſuper Claudionem addit, quē Tomis tribuit, quamuis Vſuardi auctius martyrologium inter Africanos

Digitized by Google

nos tantùm Martyres numeret, cum Cirico, qui Helleſponti eſt. Beda, vel ſub Bedæ nomine Martyrologium Leodienſe, in Helleſponto tantùm recenſet Ciricum, Primum, & Diogenem. Quia verò tam Antuerpienſes, quam Corbeienſes codices, noſtrique deprauati videntur, integros laterculos illorum licet apponere, vt cordatus lector inter ſe illos cõferat. Antuerpienſe in laminis ſiue adductum Bollandi martyrologium ita ſe habet. 3. *Non. In Helleſpon. Ciuitate Parethia Ciriei, Primi, Theoginis. & in Ciuitate Tomis, Claudonis, Eugenię. Rodi Triũ fratrum Argei, Nareiſſi, & Marcellini pueri Chriſtiani, & Diogeni, Eugeny, Rodonis, Primę, & in Affrica Martialis, Statuliani, Cõſtãti, Poſſeſſoris Hilarini, Firmi, Cãdidi, Rogationi, Eugenię, Lucidę, Acutę, Paemeę, Pariſi Geneſeuę Virginis. Viẽnę depoſitio Florenti*. Corbeienſe Martyrologiũ Dacherij ita diem preſentem refert. 4. *Non. Ian. In Helleſponto Ciuitate Parethia Cyrici, Primi, Theogenis. Et Ciuitate Tomis Claudionis, Eugeny, Rhodi & trium Fratrum Argei, Narciſſ, & Marcellini pueri, Chriſtiani fili Epiſcopi, Eugenti, Rodonis. In Africa Lucidei, Martialis, Statuliani, Conſtanti, Poſſeſſoris, Hilarini, Pennicę, Firmi, Candidi, Rogatiani, Eugenię, Acutę, Item Candidi. Pariſius Sanctę Genoueſę Virginis. Viennę B. Florenty Epiſcopi, & Confeſſoris*, ex his patet vitio librariorum lacunam eſſe in Martyribus Tomitanis.

Trium Fratrum &c. hos nõ modo Tomis in Põto paſſos habet cum codicibus Antuerpienſe, & Corbeienſe Bedæ aſcriptum Leodienſe Martyrologium, ſed in diem præcedẽtem quarto Nonas reijcit; & de Marcellino puero addit miraculum, ita in Bollandi ſpecimine expreſſum. *In Ciuitate Tomis trium fratrum Argei, Narciſſi, & Marcellini pueri, qui poſt multa tormenta in mare merſus Martyrium conſumauit, cuius corpus ad litus delatum magnis coruſcat miraculis*. Eadem ferè habet Vſuardus non hac, ſed ſuperiori die, qui Marcellinus ſub Licinio deprehẽſus inter Tyrones, cum nollet militare, cæſus ad mortem, & diu carceribus maceratus, in mare merſus martyrium conſummauerit. At maximè cõfuſa hæc ſunt, ſicuti omnia quę Bollandus exhibet in Sanctis Martyribus Theogene, Primo, & Cirino. Niſi quis diceret Theogenem vnum, & idem eſſe cum Marcellino duplici nomine, namquæ vni pænæ tribuuntur, alteri acta adſcribunt.

Fily Epiſcopi. Sunt qui putent Phileam Epiſcopum hic memorari, & ſi ita eſſet, Fileus Epiſcopus legendum eſſet. & diuerſum hunc ſtatuere oporteret à Philæa Epiſcopo Thmuis in Ægypto, de quo plura ad diem 4. Februarij, & qui non ſub Licinio, ſed ſub Maximiano, & Diocletiano paſſus ſit. Martyrologium Bedæ ita habet. *In Tomis Ciuitate Natale Fily Epiſcopi, qui poſt alia tormenta in mare eſt merſus*. Titum hìc Epiſcopũ legit Rabanus, ſed quod inter Tyrones inuentus noluerit militare cum reliquis, quæ idẽ Rabanus addit, confundere ea cũ actis Marcellini, vel Theogenis palam videtur.

Digo Iuni. In noſtro corruptum nomen vtrumque Digo, Iuni vix dubitarẽ, & legerem Theogeni, vel Diogeni, qui Martyr, ſi paululũ in hoc laterculo traſferretur reliqua cum alijs conuenirent; poſt verba enim, *Marcellini pueri Chriſtiani* ſi adderetur, *& Theogeni*, ſeu *Diogeni fily Epiſcopi, qui ſub Licinio*, optimè omnia conuenirent cum Actis Theogenis, qui fuit Filius Epiſcopi, & paſſus eſt ſub Licinio, & in pluribus martyrologijs etiam Diogenes dicitur. Suum equidem Martyrologium Hieronymi Bollandus nequaquam à mendis curare hìc potuit ſine tranſpoſitione; Paruo igitur negotio noſtrum ita reſtitui poſſet. *In Helleſponto Ciuitate Paretia Cirici, Primi, Eugeni, Rodi. Et Tomis trium Fratrũ Argei, Nareiſci, & Marcellini pueri Chriſtiani* (hoc eſt ex Chriſtianis nati) *& Theogeni, vel Diogeni fily Epiſcopi, qui ſub Licinio. Eugentis, Rhodonis &c.* Si quis vero

ro

rò Claudonem ex alijs martyrologijs ante Eugentem, vel Eugenium vellet addere, non moror.

In Africa &c. In his Martyribus Africanis nulla eſt diſceptantia, cum martyrologio Bollandi, ſeu Antuerpienſe, parua cum Corbeienſi, quod alium Saturninum addit. Vſuardus auctius editus Coloniæ Ciricum, & Claudionem inter Africæ Martyres repoſuit, ſed vt arbitror corruptè.

Pariſius Depoſitio S. Genouefę &c. pro Pariſijs Pariſius ſcribi mendum eſt frequés in antiquis martyrologijs antiquariorum vitio. S. Genoueſæ memoriam ex additis eſſe non dubito. Quamquàm de Florentio Viennenſi Epiſcopo ſuſpicari idem poſſet; Quòd ex Matheo Veſt monaſterienſi floruerit anno gratiæ 241., & exul martyrium compleuerit. Plura Bollandus exhibet tum de eo, tum de S. Genoueſa, quam in Domino quieuiſſe habet Galeſinus anno circiter 515. vel 512. vt Aimonius lib. 1. cap. 24. Tu vide apud eundem Bollandum diſcrepãtiam cum Baronio in chronologia.

II. Nonas Ianuarij.

IN Africa Aquilini. Gemini. Eugenti. Martiani. Quinti. Teudoti. Trifonis. In Oriente Bononia Ciuitate Ermetis. Aggei, & Gagi.

IANVARII 4.

QVia hìc omnia conſonant cum Martyrologio Romano à notationibus abſtineo, tantùm addo Bononiam hìc in Oriente, non Italicam dici, vt præter noſtrum Martyrologium in pluribus veteribus m. ſ. legit Bollandus. Quamquam ſub Maximiano paſſos Bononiæ in Italia addat Baronius in Bononienſis Eccleſiæ Tabulis doceri. Sigonius certè de Epiſcopis Bononienſibus, non modo inter Sanctos Italos numerat, ſed inter Iudęorum corpora aliquando proiecta, eorum loca adhuc lapideis crucibus ad memoriam inſignita Bononiæ monſtrari. Binas inſuper adfert inſcriptiones eorum reliquijs appoſitas Gherardaccius in æde Sãctæ Crucis, ſed quarum antiquior annum 1303., recentior 1580. præſeferant. Quia verò Martyrologium Antuerpienſe addit Æduum Epiſcopum, & Corbeienſe alios Martyres libuit integrum vtriuſque laterculum apponere. Antuerpienſe. *Pridie Non. in Africa Aquilini, Gemini, Eugenti, Marciani, Quinti, Theodori, Trifonis; In Oriente Ciuitate Bononia Hermetis, Aggei, Gaii, Ædui Epiſcopi.* Ignorare hìc ſe fatetur Bollandus quis fuerit Æduus Epiſcopus, cũ in nullo alio martyrologio compareat. Cum verò alijs Africanis Martyribus copuletur facile eſt Africanum aliquem Sanctum Epiſcopum æquè Martyrẽ fuiſſe. Pro Aggeo Martyrologium S. Hieronymi paruum m. ſ. tantum exhibet *Agetum*. Corbeienſe Dacherij confuſum eſt, & inter Bononienſes Oriẽtis Martyres quinque addit, qui neque in noſtro, neque Antuerpienſi comparent, & ſequenti die inter Africanos athletas numerantur; vnde iure dubitari poteſt librarij vitio in hunc diem fuiſſe tranſpoſitos. *2. Non. Ianuar. In Africa Aquilini, Gemini, Eugenti, Martiani, Quinti, Theodoti, Triphonis. In Oriente Bononia Ciuitate Hermetis, Agei, Gai, Petri, Marci, Sereni, Senni, Anaſtaſię.* Pro Orientis Bononia martyrologium m. ſ. Vſuardi Leidenſe legit *Ciuitate Balona in Thracia* apud Bollandum.

No-

Digitized by Google

Nonas Ianuarij.

IN Africa Felicis. Secundi. Honori. Luciani. Candedi. Ianuarij. Cæliſphori. Iocundi. Acuti. Petri. Marci. Sermi. Senni. Anaſtaſiæ. In Ieroſolyma Simeonis Prophetæ, cum obtulit ei Dominum IESVM Chriſtum MARIA, & Ioſeph, & depoſitio ipſius Prophetæ; *Et in Antiochia depoſitio S. Simeonis Confeſſoris, qui in columna ſtetit.*

IANVARII 5.

PAuciora hìc habet Hieronymi Martyrologiũ apud Bollandum quam noſtrum. Nil enim de Simeone exhibet, ſed tãtùm Africanos Martyres tredecim; Fermum enim vel Sennum non profert, pro alterutro enim ex his Seuerum ita habet. *Nonis. In Africa Felicis, Secundi, Honori, Luciani, Candidi, Ianuarię, Cæliſloria, Iocũdi, Acuti, Petri, Marci, Seueri, Anaſtaſi. In Antiochia Simeonis Monachi.* Præter Felicem tredecim etiã Martyres Africanos, ita exhibet martyrologium Corbeienſe. *Nonis Ianuarii. In Africa Felicis, Secundi, Honori, Luciani, Gandidi, Ianuarii, Cælesfori, Iocundi, Acuti, Petri, Marci, Sereni, Senni, Anaſtaſię. Hieroſolymæ Simeonis Prophetæ, cum obtulit ei Dominum Ieſum Chriſtum Maria, & Ioſeph, & depoſitio ipſius Prophetæ. Antiochia depoſitio S. Simeonis Monachi, & Confeſſoris, qui in columna ſtetit.* Vnde in m.ſ. martyrologio Reginæ Succiæ corrigenda eſt nota numeralis, & vbi legitur. *In Africa Felicis cum alijs XII.* reſtituendum eſt XIII.

Caliſphori. Suſpicatur hìc Bollandus, qui Cæliſloriæ in ſuo Martyrologio legerat ex duobus nominibus conflatum eſſe, & fortè legendum Cæli, & Floriæ, ſed vnũ nomen eſt in duobus noſtris codicibus, & Corbeienſi manifeſtiſſimum, & ita legit Notkerus quamquam Teleſphorum nõ Celeſphorum exhibeat probabili lapſu librariorum.

Anaſtaſia. Anaſtaſii legit Bollandus, ſed Anaſtaſiæ Notkerus pariter cum noſtro, & Corbeienſi.

In Ieroſolyma Simeonis Prophetæ &c. Ita etiam vt vidimus habet martyrologium Corbeiẽſe, in quo feſtum occurſus S. Simeonis, cum accepit puerum Dominũ in vlnis ſuis, manifeſtè diſtinguitur ab eius depoſitione, quæ tamẽ ex noſtro hac eadem die recolitur. Quanquam vero occurſus Domini, ſiue Hypapante, non niſi poſt quadraginta dies à Natali eſſe potuerit, quia tunc Sanctiſſima Virgo Mater legali immunditiæ non ſubiecta, ſed legem ſeruare volens, templum adire tantùm poterat, vt Filium de more offerret, & redimeret, ſub illo tamen die quadrageſimo, ſiue ſecundo Februarij antiquitus huius myſterij memoriam recoli conſueuiſſe non inuenio, quin potius in Occidentali Eccleſia, ſerius fuiſſe in illud tempus accomodatum. Quapropter de tempore huius inſtitutæ celebritatis libuit hìc aliqua pro re noſtra congerere.

De Feſto die occurſus Domini, eiuſque inſtitutionis tempore.

EXERCITATIO III.

NON ante Gelaſium, proſcriptis lupercalibus, & Iuſtiniani Imperatoris ætate, qui plura arbitratu ſuo ad Eccleſiaſticas diſciplinas ſpectantia conſtituerat, feſtum Hypapantes cæptum eſſe Conſtantinopoli teſtatur Nicephorus hiſt. 17. cap. 28. & Paulus Diaconus anno 15. Iuſtiniani, licet Cedrenus non Iuſtiniano, ſed Iuſtino, & anno Imperij 9. tribuat, quemadmodum confirmat etiam Sigisbertus in Chronico. At apertiſſimè Theophanes lib. 16. Hiſtoriæ ad annum 15. Imperij Iuſtiniani celebritatis huius inſtitutionem ita refert.. *Anno 15. Imperij Iuſtiniani, menſe Octobri, facta eſt mortalitas Biſantij; & eodem anno Hypapante Domini ſuſcepit initium, vt celebraretur apud Byſantium ſecunda die Februarij menſis*. Extat quidem Gregorij Nyſſeni ſermo de occurſu Domini, in quo iam feſtum occurſus peragi in Eccleſia conſueuiſſe apparet; at non tamen ſecunda Februarij die celebratum probatur, neque ante Iuſtinianum, de hac eadem die aliquid apud antiquos Patres extare, Baronius etiam teſtatur. Et ſi enim Combefiſius nimis præcipitis iudicij Baronium ipſum inſimulet, quòd in Methodij Patarenſis Epiſcopi, & Martyris Homelia de Simeone, & Anna, iam à primis Eccleſiæ temporibus feſtum occurſus videatur inſtitutum, ſicuti ex alia Cyrilli Hieroſolymitani Epiſcopi de occurſu Domini oratione pariter cõfirmatum afferat, non tamen inde conſtat in priſca Eccleſia huiuſmodi feſtum die 2. Februarij celebrari conſueuiſſe, quin potius in Occidentali hac quinta die Ianuarij recoli potuit, quòd in ea Orientalium non minima pars Theophaniam, & Natalem Domini celebraret. Nicephorus equidem, non tantùm Byſantij, ſed in toto Orbe terrarum, teſtis eſt, Iuſtiniani tantum tempore indictum fuiſſe Hypapantes feſtum, & Anaſtaſius Bibliothecarius ex Theophane addidit die 2. Februarij. Ex Græcia autem in Occidentem defluxiſſe, diei ſecundæ Februarij celebritatem, rectè coniectatur Vir doctiſſimus Godefridus Henſchenius quòd omnia ferè Martyrologia vetuſtiora nomen ipſum Græcum retineant Hypapantis: eoque libentius in principio Februarij receptam ſolemnitatem eſſe à Romana Eccleſia arbitrarer, quòd Euangelicæ hiſtoriæ, & puriſſimæ Virginis legali quadraginta dierum Purificationi reſpondeat, & quod luminibus luſtrare Vrbem tunc gentilitas conſueuerit in honorem Februi, vel Plutonis: mutato nempè in veræ pietatis ritum falſæ religionis abuſu, vt S. Idelphõſus, & S. Eligius, ſexti ſeculi ſcriptores, in eorũ homelijs apertiſſimè docent, & confirmãt tùm Beda Tom. 2. de ratione tempor cap. 10., tùm reliqui, qui de Eccleſiaſticis officijs ſcripſerunt. Verùm cum antiquiſſimis temporibus, in Eccleſia etiam Orientali, prælatis luminibus feſtum huiuſmodi perageretur, vt luculenter probat oratio S. Cyrilli Hieroſolymitani à Combefis edita T. 2. Auctarij illis verbis, *Populi Gentium vna cum Sion manibus præferentes faces obuiam procedamus*, & infra. *Sic modo lato, feſtiuoque habitu lampades ornemus*. Cumque ſeptimi ſæculi ſcriptor Sophronius id apertiſſimè pariter doceat in oratione de Hypapante, quæ primum prodijt ex codice Regis Galliæ opera Bollandi, ſiue Heichenij ad diem ſecundam Februarij, in eam deueni ſententiam, vt vel in ipſa Theophania, vel paulo ante ipſam antiquitus omnes Chriſti manifeſta-

tiones recolerentur, Natiuitas inquam, Magorum aduentus, Simeonis occurſus, & Domini Baptiſmũ. Certè Gregorius Nazianzenus, qui in die luminum de Baptiſmo Chriſti habuit orationem, vel id penitus mihi docere videtur, vel ſaltem Simeonis occurſum in Eccleſia Orientali ante diem Dominici Baptiſmi, hoc eſt Epiphaniam celebrari conſueuiſſe. *Rurſus Ieſus meus, & rurſus Myſterium*, exordium orationis Nazianzeni eſt, qui cum paulo ante de Ieſu loqutus eſſet, ideſt, vt Nicetas interpretatur, de Domini Natiuitate, pro re noſtra ſubdit. *Quamquam enim Sanctus luminum dies, ad quem peruenimus, quemque hodie diuino beneficio celebrauimus, Chriſti mei, hoc eſt veræ lucis, omnem hominem in mundum venientem illuminantis, Baptiſmum pro principio habeat. tamen hanc quoque vim habeat, vt me luſtret, atque expiet.* Ita purificationis, ſeu luſtrationis diem innuens, quaſi vel Natalem paruo interuallo ſubſequeretur, vel eadem Baptiſmi nocte, vel antecedenti die recoleretur. Sicuti autem certum eſt, ipſa Epiphaniarum die Orientalem Eccleſiam, antiquiſſimis temporibus Domini Natiuitatem recoluiſſe, vt ad 25. Decembris diximus, ita ſequentibus ſæculis ſeiunctim à Baptiſmi feſtiuitate peragi conſueuiſſe ex Occidentalis Eccleſiæ inſtituto, fortaſſe iam in aliquas Orientis Eccleſias illabente, videtur ex eiuſdem Nazianzeni verbis elici poſſe, ex quibus etiam occurſum Domini ante Baptiſmi feſtum fuiſſe celebratum conuincitur. *Ac Chriſti quidem Natiuitatem congruenti ſolemnitate proſequti ſumus; tum ego feſti dux, atque auſpex, tum vós: atque adeó cœtus omnis, tam terrenus, quam Cæleſtis. Cum ſtella cucurrimus, cum Magis adorauimus, cum Paſtoribus diuinitus colluſtrati ſumus, cum Angelis laude, & gloria celebrauimus, cum Simeone vlnis complexi, cum Anna confeſſi ſumus. Atque ei, qui alieno more in propria venit, gratia habeatur, quòd exterum hominem, & peregrinum gloria affecit. Nunc verò facinus, & Myſterium aliud ſequitur.* Quod explicare pergit de Chriſti Baptiſmo dum poſt pauca verba ſubdit, *Chriſtus illuminatur, ſimul illuſtremur. Chriſtus baptizatur, ſimul deſcendamus &c.* & infra *quoniam autem baptiſmi hoc feſtum eſt &c.* vt iam occurſum Simeonis, & Annæ celebratum præterijſſe appareat, vel eadem, vel præcedentibus diebus ante Baptiſmi myſterium. Quod apertiùs Nazianzenus idem confirmare videtur in oratione quadrageſima in ſacrum baptiſmum. *Heri ſplendidum luminum diem celebrauimus, ſalutem enim noſtram proſequi conueniebat;* & poſt aliqua de diebus ſolemnibus amicorum carnis ſubdit, *hodie de baptiſmo, & beneficio hinc accepto ad nos manante diſſeremus*: quaſi dies luminum, ſeu occurſus diem celebrationis baptiſmi immediatè præcederet, quod noſtro Martyrologio optimè conueniret, dum in eo Simeonis Domino occurrentis memoria agitur quinta die Ianuarij: ſexta verò Epiphaniæ, quæ Dominici Baptiſmi myſterio, non minus quam Magorum aduentui dicata fuerat, vt aliàs vberiùs explicamus.

Simeonis Propheta. Domini Hypapante, ſiue occurſum aliquibus etiam dici feſtum S. Simeonis non negamus, & ex codice Remenſi adnotauit Menardus ad Sacram. Gregorij, ſed feſtũ S. Simeonis propriũ hìc recolitur. Propheta Simeon dicitur D. Io: Chryſoſtomo in Homelia de Occurſu: *Simeon ergo cũ eſſet Propheta dicit Gloriã populi tui Iſrael.* Prophetam pariter vocant Cyrillus Hieroſolymitanus in Homel. de Propheta Simeone ex Bibl. PP. T. 13. & Epiphanius de vita, & interitu Prophetarũ; qui nõ modo eidem tanquã Prophetę caput 24. aſſignauit, ſed & Sacerdotẽ fuiſſe docuit, dũ ait, *Simeonis Sacerdos ex tribu Aaron emicuit:* ſed inſtigante diabolo in odium Pueri Ieſu addit. *Nec à Sacerdotibus poſtremũ conſequtũ ho-*

no-

norem humatus eſt.

Cum obtulit ei &c. Sacerdotem quoque Simeonem hìc videtur à Martyrologio noſtro deſignari, cū ei dicatur oblatum puerum tanquam Dei Vicegerenti, & præter Epiphanium, alij ſunt, qui velint, ſacerdotem fuiſſe, & præcipuè Cyrillus Hieroſolymitanus in Homelia de Occurſu Domini, ſiue de Propheta Simeone, dum inquit, *Tuus Sacerdos Simeon in vlnis portans*. Sanctus item Methodius Epiſcopus, & Martyr in Homel. de feſto Purificationis, & Prophetam, & Sacerdotem ita S. Simeonem depingit, *Virum S. Spiritu incitatum, Virum legis Doctorem, Sacerdotio honoratum, prophetia refulgentem &c.*

Et Depoſitio ipſius Prophetæ &c. Romanum Martyrologium cum Beda, Vſuardo, Adone, & cæteris Latinis Simeonē recolunt 8. Idus Octobris. Sed eum Hieroſolymis exhibet ad 2. Febr. S. Hieronymi martyrologium Antuerpienſe, in hoc, vt puto, recentiori vſui accomodatū, in noſtro, & Corbeienſi prorſus prætermiſſum. Ita ad v. Februarij Simeonem Prophetam, qui Chriſtum in vlnis portauit, repetunt Beda, Rabanus, Notkerus, & varia m ss. Martyrologia, quæ ibidem cumulat Bollandus in prætermiſſis. Græci verò in Menologio Sirleti ad ipſam diem Hypapantis, quæ eiſdem prima eſt mēſis Februarij, feſtum Simeonis proferūt, cuius depoſitionem Menologiū Baſilij, cum Occidentali Eccleſia, commemorat quarto Nonas Februarij. Quod autem ſequenti die, tam Simeonis, quam Annæ prophetiſſæ obitum ſignent, hinc non diu Simeonem vixiſſe ab accepto in vlnis Domino, Græcos exiſtimaſſe apparet; ſed qui, eadē die Dominici occurſus, depoſitus apertè à D. Athanaſio indicatur, apertiſſime à Nicephoro docetur. S. ille Doctor in oratione de occurſu Domini, quam genuinam eidem Sācto Doctori aſſerit Combefiſius, tum ex Epigraphe antiquorum codicum, tum ex Athanaſij characteribus, ita Simeonem in ipſis decantatis Domini benedictionibus dimiſſum eſſe non obſcurè profitetur. *Sic ſanè verè hic diuinus Vir, Chriſtique aduentus vocaliſſimus præco, gratias agens. Hoc enim vox illa ſignificat benedicens Deum, in precibus dimiſſus eſt. Puto namque inuiſibili Saluatorem inſtinctu affeciſſe, ac efflaſſe animam, eiuſque per omnia orationem exaudiſſe, atque vt ſeruum proprium, ac cultorem aſſumpſiſſe legis, ac vmbra diuturno obſequio pridem feſſum.* Nicephorus verò lib. 1. ita de ſtatim ſubſequta Simeonis morte caput duodecimum claudit. *Cum Chriſtum Dominū oculis ſuis conſpexiſſet, eundemque in Vlnis geſtaſſet, carnis mole protinus ſolutus, & liberatus eſt.* Hac eadem die Nonis Ianuarij Vetus Martyrologium m. ſ. Reginæ Sueciæ, ita obitum S. Simeonis ſignat. *Hieroſolymæ depoſitio B. Simeonis Prophetæ.*

In Antiochia depoſitio Sancti Simeonis &c. Omnes ferè Latini hac die agunt de Simeone, ſeu Simone ſtylite, cuius corpus depoſitum fuit Antiochiæ. Vide Bollandum, quæ aduerſus Baronium adducat, & quæ de eius vita rariora congeſſit: Is à Siſan erat, & primus, qui ſtudium columnarum excogitauit, vt habet Theodorus Lector l. 1. Collect. Commentarium de illo ſcriptum adducēs, cuius lib. 2. pariter meminit. Obijt ex Antonij eius diſcipuli Hiſtoria feria ſexta, anno quarto Leonis, hoc eſt 461. Sed nec quinta dies Ianuarij anno quarto Leonis incidit in feriam ſextam, ſed tertiam, neque pariter in ſextam eandem feriam cadebat primus Septembris, quo eum Græci colunt. Ex his tamen ſuſpicari licet, hanc potius diem eſſe tranſlationis, ſeu nouæ depoſitionis, quam Natalem. Confeſſoris etiam hic titulus vetuſtiori ſignificatione non accipitur, & quamquam Simeonem ſeniorem vixiſſe ſæculo quinto conſtet, ex Sanctis tamen in Martyrologio noſtro additis putare non eſt incongruum, vt pariter Dacherius in Corbeienſe exiſtimauit.

VIII. Idus Ianuarias.

EPiphania. in Africa Fori, Iocundi, Petri. Marci. Acuti. Ianuariæ. Iuli. Honori. Antonini. apud Syrmiam Anaſtaſi. In Antiochia paſſio S. Iuliani, & Baſiliſſe. In India Celſi. Iuliani. *In Ciuitate Redonis Natiuitas, & ordinatio Epiſcopatus, & Tranſitus S. Miliani Epiſcopi ibidem celebratur.*

IANVARII 6.

EPiphania, quæ Græcis appparitionẽ ſignificat, ſolemnis in eorum Eccleſia erat pro Dominici Baptiſmi myſterio. Antequã enim in Iordane Chriſtus Dominus baptizaretur, vt S. Ioannes Chryſoſtomus ex Euangelio educit, ignotus omnibus erat, ipſi etiam Ioanni Baptiſtæ Præcurſori, qui eum neſciebat. Latinis verò Epiphania præcipuè celebris erat, quod gentibus in Magorum aduentu ſe manifeſtare Ieſus incœperit: quamquam in Ambroſiana Eccleſia Baptiſmi potius, & miraculi nuptiarum recolebatur memoria, quam Magorum aduentus, vt in ſermonibus quinque D. Ambroſij ad populum manifeſtè apparet; in quibus per Baptiſmũ ſemper, & conuerſionem aquæ in vinum manifeſtatio Domini celebratur. Antiquiſſimi ſtyli feſtũ Epiphaniæ in Eccleſia fuiſſe ex Ammiano Marcellino diſcimus lib. 21. & menſe Ianuario celebratum. Apud Latinos equidem plurimum manifeſtatio Domini per Magos in Epiphania recolebatur: Quod patet ex Homelijs Sanctorum Patrum Auguſtini, Leonis, Maximi, & aliorum. Verba Auguſtini afferre præcipuè libet ex ſerm. de tempore 32. quia amplius obſeruatione dignum habeant, Donatiſtas olim in Africa Epiphaniæ feſtum non celebraſſe. *Merito iſtum diem nunquam nobiſcum hæretici Donatiſtæ celebrare voluerunt, quia nec vnitatem amant, nec Orientali Eccleſiæ vbi apparuit illa ſtella communicant. Nos autem manifeſtationem Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quia primitias gentium delibauit, in vnitate gentium celebramus.* Occidentalis ergo Eccleſia quamquam nec Baptiſmi, nec prodigij nuptiarum memoriam neglexerit, præcipuè tamen aduentum Magorum, & in ipſis ad gentes apparitionem Domini celebrabat in Epiphania. Quod ex Sacramentario D. Gregorij, & antiquis Romanæ Eccleſiæ ritualibus libris deinde cõprobatur. Martyrologium in laminis Antuerpienſe cũ noſtro conuenit, quod ita prò opportunitate integrè adductum Epiphaniæ feſtum nudè indicet. *VIII. Idus Epiphania Domini. In Affrica Taleſphori, Flori, Iocundi, Petri, Marci, Acuti, Iannariæ, & alibi Honori, Iuli, Antonini, apud Firmiani, Anaſtaſi. In Antiochia paſſio Sanctorum Iuliani, & Baſiliſſæ. In India Celſi, Iuliani. In Ciuitate Redonis Natalis Sancti Melani Epiſcopi.* Corbeienſe non diſſimilia profert. *VIII. Idus Ian. Epiphania Domini noſtri Ieſu Chriſti. In Africa, Fori, Iocundi, Petri, Marci, Acuti, Iannariæ, Iuli, Honori, Antonini; Item Fori. Apud Sirmium Anaſtaſiæ. Antiochiæ paſſio Sanctorum Iuliani, & Baſiliſſæ. In India Celſi pueri Iuliani, Antonini. Et paſſio S. Fauſtæ. In Ciuitate Redonas, natiuitas, & ordinatio Epiſcopatus, & tranſitus S. Melani Epiſcopi, & Confeſſoris, qui ibidem celebratur* M.S. Martyrologium Reginę Succię.

Epi-

Epiphania Domini noſtri Ieſu Chriſti. In Africa Fori cum alys quinque. In India Celſi, Iuliani. Cum verò non modo in Orientali Eccleſia, ſed Occidentali noſtra Epiphaniæ feſtum celeberrimum fuerit, quòd ſecunda Natiuitas vocaretur,& in Romano Vetuſto Ordine,vt alibi diximus celebrior, quam prima Natiuitas aſſeratur, nimirum ex Domini, & Saluatoris apparitione ad gentes pius Lector ignoſcat, ſi latius ad tantæ Apparitionis gratias agendas, & vbi preſſiùs Martyrologium noſtrũ loquitur, expatiari contingat, & ad ſacræ hiſtoriæ prouentum in Magorum Sanctorum itinere, & hiſtoria nonnihil diffuſius nos viderit exerceri.

DE MAGORVM AD CHRISTVM VENIENTIVM, Hiſtoria, itineriſque tempore.

EXERCITATIO III.

EX Oriente ad Puerum Dominum adorandum profectos Hieroſolymam, & Bethleem, qui in Euangelio Magi dicuntur, probatione apud fideles non eget. Quæ nam verò Orbis pars Oriens ibidem dicatur, quoue tempore Magi iter peregerint parum liquet. Notkerus, vt ab his, qui in Martyrologio Hiſtoriam Magorum retulerint, exordiamur, his non conſentit, qui Caldeos, Indos, aut Perſas natos eſſe exiſtimauerint, nec altero, vel tertio anno à Domini Natiuitate in Paleſtinam veniſſe, ſed Morabitas, vel Ammonitas, ſiue Madianitas S. Hieronymo adſtipulanto, & tertio decimo natalis die, eundem in Bethleem adorare promeruiſſe putat, Orientem regionem eam, vt par eſt credere, cum alijs interpretatus, quæ ad Orientalem plagam Hieroſolymis eſſet. Alij verò quaſcunque etiam longinquas Regiones, dummodo Orientales ſacræ Vrbi fuerint, accipere non recuſant. Oſorius lib. 1. de geſtis Emanuelis, ex Indorũ traditione, Regẽ Crãganoris duobus Magis à Perſide, & Carmania ſocium ſe addidiſſe ad Chriſti venerationem ſcribit. Ex annalibus verò vetuſtiſſimis Calecutij, huius Regni Regem anteſignanum, ſeu primarium Magorum ſocium fuiſſe refert. Semedus, nuperus ſcriptor Sinenſis chorographiæ, narrat, in antiquo lapide illius Regni ſcriptum eſſe, Sydus Natale Domini nũnciaſſe his, qui incolebant regnum Pozù, quod in Sinenſibus Mappis ad Orientem Iudeæ iacet Part. 1. cap. 31. Relationis Monarchię Chinenſis. Reges Tharſis,& Inſulæ,qui Pſalmo 71. memorentur, Tertulliano,Cypriano,Chryſoſtomo, Hylario, Baſilio, Hieronymo,pluribuſque veteribus Magi fuit; qui Dominum adorauerunt. Non verò omnes ex eadem regione profectos conſentiunt. Ex Damaſci vrbe Arabiæ Tertullianus aduenisse ſcripſit. *Nam, & Magos Reges ferè habuit Oriens, & Damaſcus Arabia retro deputabatur antequam tranſcripta eſſet in Syrophænicem ex diſtinctione Syrarum,* inquit aduerſus Iudæos cap. 9. Magos hìc pro Aſtrologis ſuſcipit, vt etiam in lib. de Idolatria. *Magi, & Aſtrologi ab Oriente*

Oriente venerunt. Primi nempe ſtellarum interpretes natum Chriſtum annunciauerunt, primi munerauerunt. Sub Magia ex Plinio Medicina, & Mathematices includebantur, vt ibidem notat Pamelius; Verùm ex D.Hieronymo de ſapientùm genere erant Magi, quos cap.2. Danielis in quatuor genera dirimit, Ariolos, Magos, Maleficos, & Chaldæos. Ariolos, ſiue Incantatores interpretatur, qui verbis rem peragunt; Magos qui de ſignis philoſophantur; Maleficos qui ſanguine vtuntur, & victimis, ac ſæpe contingunt corpora mortuorum; Chaldæos, quos Vulgus Mathematicos vocat. Et quamquam Magos pro Maleficis vulgò accipi fateatur, Chaldæorum tamen ſapientes fuiſſe, ſeu philoſophos affirmat, qui Dominum adorare venerunt. Non tamen defuerunt antiqui Patres, vt Origenes aduerſus Celſum, qui malis artibus infectos, ſed reſipiſcentes Magos Chriſti adoratores exiſtiment. Ab Arabiæ etiam finibus incolas Sabba, & Syderum inſpectores fuiſſe, exiſtimarunt Cyprianus de ſtella, & Magis, quos eadem oratione vocat alienigenas *à fluminibus Æthiopiæ*, & ante ipſum S. Iuſtinus Martyr in dialogo cum Triphone, vt negari nequeat plures ex Patribus vetuſtioribus, Euangelicos Magos ex Arabia deduxiſſe, quibus Baronius ad annum Chriſti 1.n. 25. omninò concinit. Sunt tamen qui Magos non ita Chaldæis admiſceant, quaſi congeneris artis profeſſoribus, ſed ex Babilone, & verè Chaldæorum regione profectos eſſe perhibeant. Ita ſentire videtur Origenes Homel. 13. in num. & expreſsè ſentit Chalcidius Platonicus in Timeum. Alij ex Meſopotamia in Bethleem adueniſſe exiſtimant, quod inde Balaam oriundus eſſet, qui Stellam nati Pueri prænunciam apparituram eſſe prædixerat, vt S. Maximus Taurinenſis Homel. 5. & 6. de Epiph. S. Petrus Chryſol. ſerm. 106. At quia prophetauit in Arabia, Arabes potius inde Reges, vel Regulos coniectatur Baronius. E contra communis ferè ſententia aliorum antiquorum eſt, ex Perſide Magos veniſſe. Ita inter vetuſtiores ſentit Eruditiſſimus Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, S. Baſilius Hom. 25. Iuuencus Presbyter, Prudentius, Chryſoſtomus Homelia 7. Auctor operis imperfecti Homel. 2. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. in Iſaiam, D. Auguſtinus, & alij paſſim. Sed quam latè patuit Perſarum Imperium, & quam latè adhuc patet? Mediam, Aſſiriam, Suſianam, Meſopotamiam, Perſidem propriè dictam, Parthiam, Hircaniam, Margianam, Bactrianam, Paropamiſum, Ariam, Drangianam, Cedroſiam, & Carmaniam adhuc illi Geographi tribuunt. Nulli Regnorum Magis Orientis nomen, à ſcriptura vſitatum conuenit, quam Perſarum, cuius Vrbem Perſepolim Curtius totius Orientis Regiam vocauit. Inſuper Reges cum muneribus adorandi, ita proprium Perſarum, & Parthorum fuit, vt in re clariſſima non ſit immorandum, immò facilè concedendum, Magos nouum Iudæorum Regem cum muneribus de more gentis adorare veniſſe. Aurum ex opulentiſſimo Regno, quis mirabitur, illius vel Reges, vel Regulos attuliſſe? In Suſiana Vrbe Arx, ſeu munitiſſimus locus fuit, vt eſt apud Caſſiodorum, quem *Memnon arte prodiga illigatis Aurò lapidibus fabricauit*; hinc qualis ibi eſſet Auri copia, ſeu vilitas ſatis indicatur. Aromatum mercimonia adhuc in Perſide frequentiſſima, & vberrima ſunt, & inde Myrrham, Thuſque facilè adferre Magi potuerunt, ſiue ex Arabia, ſiue aliundè habuerint; neque neceſſe eſt ex Aromatum munere Arabes affirmare. Apud Indos vltra Gangem, ſeu Orientales nullum ferè aromatum genus deficit, & ex his conterminis gentibus non minus, quam ex Arabibus deferri in Perſidem aromata poterant. Nil autem vetat, cum plures ex Euangelica hiſtoria Magi fuerint, qui natum Dominum adorauerunt, & ex fidelium traditione, & S.Leonis PP. auctoritate, ſaltem tres, qui ex diuerſis regionibus obſeruato ſydere, & diuinitatis inſtinctu, in vnum deinde coeuntes, iter arripue-

puerint, nihil vetat ex varia gente, diſſitiſque locis adueniſſe, quinimmo id Dauidicum oraculum videtur innuere Pſal.71. in verbis illis, *Reges Tharſis, & Inſulæ*, ſiue vt Pagninius noſter legit, *Reges Maris, & Inſularum*. Sanè ex regibus, vel regulis Orientalis Indiæ aliquem ſignificari non eſt abſurdum, quòd Tharſis in Oceano Indico fuerit, ad quam cõtendebant naues profectæ ex Eſiongaber, Ophiræ, vel Taprobanæ proxima Fortæ, vt nouiſſimè placuit Samueli Bocharto Geographiæ ſacræ par. 1. lib. 3. cap. 7. Indos extra Gangem, ſeu Orientales Magyr ab incolis adhuc appellari, autor eſt Niger apud Ortelium, vt hinc etiam Magorum nomen gentes illæ retinere videantur. Reliquos duos Reges ex Arabia, & Æthiopia emigraſſe alia Dauidici vaticinij verba ſignare videntur. *Reges Arabum, & Saba dona adducent*, quæ Pagninius interpretatur, *Reges Seba Arabicæ, & Seba Ethiopicæ munera offerent*. In Hebraico fonte notat Genebrardus, Sabæos Æthiopes Arabicis præponi, quòd prius nomen Chriſto dederint. At Sabæ ſunt etiam Perſici populi Dionyſio Alexandrino, & Saba Æthiopiæ, portus ad ſinum Arabicum, ſeu Mare Rubrum, Straboni. Sabæos habet pariter Ptolemeus in Perſia, vt hinc veriſimile ſit, hos Reges ex Mare, quod Tharſis Hæbreis dicitur, fuiſſe profectos, ex varijs nempe eiuſdem finibus, Indico, ſeu Orientali Oceano communibus, cuius littora populi Sabæ incolebant. At quia non per naues, ſed terreſtri, ſeu pedeſtri itinere, vt notat Proclus, in Paleſtinã Magi penetrarunt, facile etiã eſſe potuit, vt tandem in vnum locum inciderint, vnde ſimul Ieroſolymam ingredi contingeret. Hinc etiam antiqui Patres, qui hos modò Arabes, modò Perſas dicunt, conciliari facilè poſſent, quia alter ex his Regibus ex Arabia, alter ex Perſide, ſiue ex maris Rubri Inſulis profectus eſſet: & quia mare illud Arabibus nõ minus, quã Perſis vlterioribus cõmune fuit. Mare, ſeu Hebreorũ Tharſis, vt omnes fatentur, tam Perſicum, quam Arabicum, & Indicũ Orientale ita dictum præcipuè fuiſſe nemo ignorat, & ex his regionibus Reges Hieruſalem profectos, ex Oriente veniſſe inficiari nemo nequit, ſiue quòd communi ſcriptorum calculo omnes regiones illæ Orientales dicerentur, ſiue quòd etiam Iudeæ Orientales eſſent.

Si quis verò ex Magorum nomine preſſiùs accepto vellet potius, hos reges ex Perſide profectos, non Magodiam inter Arabes cum D. Epiphanio requirat, ſed præcipuam regionem inter Perſas, & Medos agnoſcat, vnde Magi illi reguli, non ab officio, ſed à regione vocati, proficiſci potuerint. Locum in Perſide, quem Magi vocati populi incolebant, latè deſcribit Ammianus libro 23. primùm in confinibus Medorum, deinde poſt mutila quædam, in terra Syromedorum. Initio quidem agros fertiles poſſediſſe narrat, propriamque ſectam habuiſſe, quam Plato Machagiſtram dixerit verbo myſtico, quaſi diuinorum incorruptiſſimũ cultum ſeruarent. His ex Chaldeorum arcanis Bactrianum Zoroaſtrum multa addidiſſe narrat, ſicuti & Hyſtaſpem Regem potentiſſimum, qui ex Indis Brachmanis *rationes mundani motus, & ſyderum, puroſque ſacrorum ritus* exceperat. Hæc Magos illos, iam in multitudinem excreſcentes, *cum diſciplinis præſentiendi futura*, per ſuam quiſque progeniem poſteris ætatibus tradidiſſe addit. Pauci illi erant initio, & apud Perſas in ſacris magnæ exiſtimationis; *Verum aucti paulatim in amplitudinem gentis ſolida conceſſerunt, & nomen: villaſque inhabitantes nulla murorum firmitudine communitas, & legibus ſuis vti permiſſi, religionis reſpectu ſunt honorati*. Numerat deinde per illa loca diſperſas ciuitates, vt dubitari nequeat regionem amplam fuiſſe. — *Magorum Regio, vt communius in Perſia.*

Ex hac gente moribus non improba, & cui ſyderum motus patebant, & naturæ lumine diuinorum incorruptiſſimus cultus inerat, primitias gentium accepiſſe Dominum, non eſt incongruum: & quia ſyderum motibus, non iudicijs obſeruandis in- — *Quomodo per Stellam Magi vocati fuerint.*

Digitized by Google

incumbebat, ad ſe per nouum, mirabileque ſydus vocauit, per Angelum nempe in Stellæ formam, qui Magos duceret, vt explicant patres Concilij Epheſini, ſeu potiùs Theodotus Ancyranus in orat. de Natiuitate Domini Parte 3. Concilij Epheſini. His conſentiunt, quæ proſtant *in hiſtoria inſcripta nomine Seth* apud Auctorem operis imperfecti Homel. 2. in Mattheum, quam licet ex D. Epiphanio Baronius, nonmodo inter Apocriphas, ſed inter Sethianorum hæreticorum commenta reijciat, quaſi id S. Epiphanius docuerit hær. 26.; & 39. cum tum nihil apud Sanctum ſcriptorem inuenire licuerit, niſi Sethianos hæreticos ipſi Seth libros aliquos tribuiſſe, nihilq; ea à veritate Euangelica abſonũ continere videatur, lubuit adſcribere, eo magis quòd auctor ille grauis ſit, licet in aliquibus ab hæreticis cõſpurcatus appareat. De ſcriptura, vnde hauſit quæ narrat, ita iudicandum præmictit. *Scriptura, & ſi non certa, tamen non deſtruente fidem, ſed potius delectante.* Magorum gentem, ibi dicitur, fuiſſe *in ipſo principio Orientis* iuxta Oceanum, apud quos Vaticinium Balaam de apparituro ſydere, ita fidem habuiſſe, vt ad poſteros demandata traditione *duodecim quidã ex ipſis, ſtudioſiores, & amatores myſteriorum eligerentur* ad expectationem Stellæ, qui quotannis poſt menſem in montẽ quendam Victorialem lingua eorum dictum, aſcenderent, vbi lauantes ſe *or:bant, & laudabant in ſilentio Deum tribus diebus*. Hi Magi dicebantur *quia in ſilentio, & voce tacita* Deum glorificabant. Supplebatur eorum numerus ex mortuorum filijs per generationes, donec apparuit eis in monte Victoriali Stella Beatitudinis, *habens in ſe formam quaſi pueri paruuli, & ſuper ſe ſimilitudinem Crucis, & locuta eſt eis, & docuit eos, & praecepit eis, vt proficiſcerentur in Iudæam*. Pergit deinde narrare quod per Biennium præcedebat eos, & quod in itinere, *neque eſca, neque potus defecit in peris eorum*; ſubdit deindè. *Cætera autem, quæ geſta referuntur ab eis, in Euangelio compendioſè poſita ſunt*. Quæ cum in reliquis ab Euangeliſtis narratis, non diſcrepent, abſurda ea continere non video, quæ in Sethianorum libris agnoſcit D. Epiphanius. Nec ab his, quæ ex Ammiano Marcellino adduximus diſcrepare videntur. Is enim in Magorum regione *Coronis montis altiſſimi* meminit, qui Victorialis eodem Coronæ nomine dici videtur. De Magis Mediæ populis meminerunt, ab Ammiano nõ diſſidẽtes, Stephanus de Vrbibus, & Herodotus in Clio; Non vnum tamen montẽ, ſed tres in Regione Magorũ admirandos repoſuit Clemens Alexandrinus 6. Strom., in quibus voces, & ſtrepitus exaudiri conſueuerint; eorum tamen poſtremum, quia audiebantur voces *canentes Pæana, perinde ac qui viciſſent*, facilè Victorialem indè dici potuiſſe, vel Coronam non abſurdũ eſt conijectari. Quòd verò Stella in ſimilitudinem pueri locuta Magis illis fuerit, non videtur ab opinione Patrum Epheſinorum valdè diſtare, qui Angelum fuiſſe putauerint. Non me latet, ſacros interpretes varios modos afferre, quo Magi ex nouo Sydere, natum fuiſſe Regem Iudeorum intelligere potuerint, quos hìc recoquere non eſt ocium. Verùm ſi lectori meo non arrideret, Magos ex voce Angeli in ſydere apparentis, eoſque docentis, natum regem didiciſſe, ſed Stellæ tantùm viſione, quemadmodum verba illa ſignificare videntur. *Vidimus Stellam eius in Oriente, & venimus adorare*, coniecturam noſtram præcipuè ex D. Chryſoſtomo elicitam accipiat: nempe eodem, vel conſimili modo Reges Sanctos natum in Iudæa Dominum percepiſſe, quo Conſtantinus per Crucem, Victoriam habiturum de Maxentio agnouit. Rem ita Photius narrat ex Philoſtorgij Hiſtoria, interprete Gothefredo. *Signum nempe Crucis in Oriente viſum, longius diſtenctum, ſplendore præfulgido, figuram eius exprimente, Stelliſque eam circumcurſantibus Iridis inſtar, & compoſitis ad literarum characterem, quibus lingua Romana hæc exprimebantur. In hoc Vinces*. Nil enim vetaret huius Stellæ, quæ Stellas

reli-

reliquas, vt S. Ignatius Epiſt. 15. ad Epheſios teſtatur, claritate exuperabat, omnes ita radios in modum literarum efformatos retuliſſe, vt vel Chaldaica, vel Magorum lingua characteres præſeferret, quibus breuiter natum Iudæorum adorandum Regem exprimeretur; *& hac quidem Stella ab omnibus videbatur, ſed non ab omnibus intelligebatur*. Quia non omnibus characteres patebant, inquit S. Ioannes Chryſoſtomus Hom. 1. ex varijs in Matthæum; prius enim de ſyderis figura Homel. 6. in Matthæum dixerat, quòd *nec Stella omninò, ſed quadam inuiſibilis virtus in ſpecie ſyderis figurata eſſet*. Equidem D. idem Ignatius, non modo Solem, Lunam, ac reliquas Stellas illi ſyderi chorum duxiſſe affirmat, ſed aliquod aliud ſingulare retinuiſſe, *Vnde prodiret hac, qua apparebat nouitas*. Nullo autem modo facilius ſydus illud habuiſſet ſingulare aliquid, quod Iudeorum natum Regem prænotaret, quam fulgidos caracteres, qui Iudæ Regem natum oſtenderent. Quomodo enim Regē Iudę, tantū ex fulgore, percipere potuiſſent proſpicientes Magi, niſi peculiari ſigno Stellā ipſius Regis eſſe didiciſſent, cum maximè dixerint Herodi *Vidimus Stellam eius*. Euſebius Emiſenus, ſeu quiſquis ſub eius nomine lateat, quid ſimile exiſtimauiſſe videtur, dum inquit Homel. de Epiphania, *ſic illa Stella loquebatur Magis, ſicut iſta litera loquuntur nobis, ſignificando igitur ſequebatur*, idq; non tam noctu, quam meridiano tempore; eodem enim modo, quo de ſigno Conſtantini oſtenſo refert Nicephorus, S. Idem Ignatius Solem nouo ſyderi chorum duxiſſe narrat, & ex antiqua traditione confirmat D. Ioannes Chryſoſtomus Homel. 6. in Matthæum, cùm ita de Magorum Stella loquitur. *Neque enim in nocte cernitur, ſed lucente prorſus die, ac ſole fulgente*.

De tempore orti ſyderis pariter inter ſe interpretes, ſacrique Chronologi digladiantur, & varij in varia diſtrahuntur. Nonnulli biennio ante Domini ortum apparuiſſe volunt, alij eodem, quo Saluator natus eſt tempore, primum Magis viſum, alij vel biennio poſt. Nos qui Commentaria non elaboramus, non ſtatim, ac natus eſt Dominus, Reges Orientales Ieroſolymam profectos arbitramur, ſed ſaltem labente anno, facilèque eorum ſententiā admittimus, qui non niſi poſt natum Dominum ſydus eiuſdem Natiuitatis prænuncium refulxiſſe opinantur, quòd hæc interpretatio magis conſona videatur Euangelicæ literę, & reliquis prodigijs, quæ natum Dominum oſtenderunt. Eſt verò expreſſa D. Auguſtini ſententia Sermone 4. de Epiphania, vbi eodem die Natalis ortum ſydus fuiſſe docet; & ante ipſum D. Cypriani opinio fuit. Is enim, ſiue quis quis ſit grauis auctor homelię de Stella, & Magis, Stellam Arabibus comparuiſſe affirmat, non multo poſt, ac in Iudæa Paſtoribus gaudium fuerat annunciatum. *In Iudæa à Paſtoribus, & Angelis primò ſunt hæc gaudia celebrata, nec multo poſt Arabum fines huius rei notitia penetrauit, & incolis Sabba præclari Stella luminis cæleſte numen nouis ſplendoribus indicauit*. Non enim antequam in lucem editus eſſet diuinus puer, Angelus loquutus eſt ad Paſtores, quos Dei claritas circumfulſit, neque ante facta eſt cum Angelo multitudo cæleſtis militiæ, vt futuram Natiuitatem prænunciaret: Sed nato iam Domino hæc omnia de Cælo prodigia loquebantur. Inſuper neque Magi de naſcituro Domino inquirebant, ſed vbi iam natus eſſet, quia viderant Stellam eius, iam nati Regis Iudæorum prænunciam. Ratio verò, qua ante natū Puerum ortum ſydus in Oriente fuiſſe, ſibi aliqui ex veteribus Patribus ſuadebant, & D. præſertim Chryſoſtomus, erat, quòd longitudo itineris alioquin puerum in præſepe inuenire vetaret. *Si enim*, inquit, *quando Puer natus eſt in Paleſtina, tunc illis Stella apparuiſſet in Perſide: plurimum in itinere tempus terentes, nequaquam illum adhuc in pannis inuenire potuiſſent*. Nulla autem neceſſitas videtur nos cogere, Magos, ſicuti Paſtores, in Præſepe puerum adorauiſſe pannis inuo-

 lutum,

lutum, quinimo potius ex Euangelio conſtare videtur, Magos Dominum inueniſſe, non in præſepe, *ſed intrantes Domum*, in qua non pannis inuolutum veluti paſtoribus Angelus indicauit, *infantem poſitum in præſepio*, ſed *puerum* cum Matre eius, eumque non Brephon, hoc eſt fœtum recens editum, vt habet Græcus Lucæ codex de Paſtoribus, ſed Pædion hoc eſt puerulũ, vt habet Mattheus de puero à Magis adorato. Ex longitudine verò itineris, quam ex Perſide, & extremo oriente, docet ibidem D. Ioannes Chryſoſtomus aduenisſe ſapientes Reges, arguitur potius, non ſtatim, ac natus eſſet Ieſus in Bethlehem venire potuiſſe, & multo magis, vt ipſe addit, *ſi tam vaſto à ſe terrarum ſpatio* ſeparatum quidem Regẽ adoraturi Magi veniſſent, vt ipſe ait Homel. 6. in Mattheum *totum prorſus circumeuntes orbem*; & inſuper aliud miraculum addere neceſſe foret, puta non tantum ſyderis in Oriente prægreſsã viſionem, qua admonerentur naſciturum Dominum *Vidimus Stellam eius in Oriente &c.* Sed alium in itinere nuncium, qui iam natum eſſe reuelaret, vt de nato, non naſcituro Rege Magi poſſent inquirere.

Aptior igitur, & ad Euangelicæ Hiſtoriæ veritatẽ propinquior, eorum Patrum videtur ſententia, qui in ſequentem, vel ſequentes annos Magorum adorationẽ reijciũt, vt Ammonius Alexandrinus profitetur in Armonia, quæ ſub Tatiani nomine proſtat, dum aduentum Magorum poſt tempus illud reponit, quo iam in templo præſentato puero, parentes eius, perficiẽtes omnia ſecundũ Legem Moyſis, reuerſi fuerunt in Galilæam quẽ vetuſtũ ſcriptorem eodem ordine ſequitur; Iuuencus antiquus Presbyter. Pro hac etiam ſententia Euſebius producitur, cum Origene in Catena Græca. Sed manifeſtiſſimè id ſcripſit Euſebius in Chronico, vbi tempora exactè rimatur, & diligentius rem perquiſiuiſſe exiſtimandum eſt. Ibi enim D. Hieronymo interprete anno ſecundo Chriſti ſeu 44. Auguſti narrat, quòd *Herodes cum Chriſti natiuitatem Magorum indicio cognouiſſet, vniuerſos in Bethleem paruulos iuſſit occidi.* Negat Salianus numero 13. in Græco codice, quem edidit Scaliger, hæc apud Euſebium haberi, & potius ea eſſe Hieronymi interpretis. Sed neque hoc minoris ponderis eſſet, tum ex D. Hieronymi ipſius auctoritate, tum quòd ex antiquis ille aliqua addere profitetur. Hanc eamdem ſententiam aliquando ſequutus eſt D. Auguſtinus Homel. 7. in Epiph. quãuis alibi nõ longè à Domini Natiuitate, in ipſo præſepe Diuinum Infantem adoraui ſſe Magos Orientales ſcripſerit. Expreſsè verò Sanctus Epiphanius, non modo obiter ita exiſtimauit hær. 20. contra Herodianos, & hæreſi 30. ſub finem, ſed data opera Hæreſi 51. dum chronologiam annorum Herodis retexuit; ex illis enim educit Mariam, & Ioſeph cum Puero memoria gratia eorum, quæ in Bethlehem facta fuerant, primo anno perfecto, & ſecundo impleto veniſſe à Nazareth. *Non enim*, inquit de Magis, *inuenerunt Mariam in ſpelunca vbi peperit, ſed velut Euangelium habet, in domo*, & infra *Trigeſimo tertio enim anno Herodis naſcitur Chriſtus Dominus, Trigeſimo quinto venerunt Magi.* Quæ vel ex Euſebij chronico hauſit, vel cum eodem concordare apparent. De annis vtique Herodis hic diſputare non eſt animus, quòd intricatiſſima res ſit, & inter recentiores agitata, nec longiorem hanc controuerſiam locus, vel inſtitutum patiatur. Sufficit mihi pro re noſtra oſtendere probabiliſſimum eſſe, non ante annum, ſiue primus is fuerit, ſiue ſecundus, aut tertius, Orientales Magos in Iudæam aduenisſe, quòd Martyrologium noſtrum Innocentium puerorum cædem, poſt Magorum diſceſſum ſubſequtam, tertio die à Domini Natiuitate recenſeat, decimotertio verò Magorum aduentum, quæ eodem prorſus anno, ſi talis ordo ſeruetur euenire nequaquam potuerunt. Monuimus equidem nos alibi Lectores noſtros, dies Eccleſiæ alicui ſolemnitati dicatos, non ita certum argumentum eſſe, quòd in illam ipſiſſimam diem myſterium illud inciderit,

ciderit,

ciderit: at niſi de eiuſdem diei tranſlatione, aliquibus coniecturis aliundè, conſtet, neque temerè contrarium eſſe aſſerendum exiſtimamus. Salianus ex Maldonato, & Suares ad Annũ Mundi 4053.n.25. Eccleſiæ Romanæ iudicium eſſe ſtatuit, eodẽ anno Magos in Paleſtinam profectos, quo natus eſt Dominus, quia tredecim tantum dies inter natiuitatem, & Epiphaniam interceſſiſſe conſentiat. At, ni fallor, Eccleſia in opinionem, quòd annus ſaltem interceſſerit, propendere potius videtur, quam ſecus. Conuenire enim ſimul nequit, *vt* præcedat Innocentium feſtum ad aduentum Magorum, & Magi ante cædem Innocentium aduenerint, niſi ſaltem annus interfluxerit; & tamen Innocentium feſtum ante Epiphaniam recolit Eccleſia. Probãdũ igitur primũ erat, Epiphaniæ feſtum in ſextum Ianuarij diẽ nõ eſſe tranſlatũ, vel de trãſlatione ſuſpicari nõ poſſe. Græci equidẽ, tã in Menologio Sirleti, quàm Baſilij quarto Cal. Ianuarij Innocentiũ memoriam agunt, poſtquam Magorum adorationem 8. Cal. Ianuarij ſeiunctim, ſed eadem die cum Domini Natale recoluerint: Romanum verò Martyrologium cum Beda, Vſuardo, Adone, ac reliquis Latinis, præpoſtero à Græcis ordine, prius Innocentium cædem, quam Magorum aduentum veneratur, quamquam Græci in Menologio Baſilij eadẽ 25. Decembris in Communione Angelicæ monitionis de fuga in Ægyptum clarè doceant, ideo Herodem deluſum à Magis imperaſſe, vt Bethlehemitici pueri, à biennio nati iugularentur, quia *tantum temporis à Chriſti Natiuitate interceſſerat*. Salianus vbi ſupra, alijque nonnulli ſacri interpretes idcirco ſtatuunt, eodem anno, ac poſt natum Dominum breuiſſimo interuallo, Magos Reges Hieroſolymam adueniſſe, quia vox illa ab Euangeliſta appoſita *Ecce* ſignificet, ſtatim nato Chriſto veniſſe, & quaſi ſuperueniſſe natiuitati. At rè vera illud *Ecce*, non tantùm de ſtatim ſucceſſiuo tempore interpretari poteſt, quam de repentino Magorum aduentu. Mirandum enim aliquid enarrans Euangeliſta, & inopinato eueniens, rectè voce illa *Ecce* vti debuerat. Nil enim magis inſperatò Herodi accidere poterat, quam Magorum aduentus, ſiue Græcam, ſiue Latinam interpretationem ſequi maluerimus; Syriaca ſiquidem Hiſtoria *Ecce* illud non exhibet. Sanè aduerbium *Ecce* Grammaticis inopinatum quid ſonat; Vnde Donatus ad Terentij Phormionem inquit, *Ecce autem vox eſt apta his, quæ noua, & improuiſa animo accidunt*. Quid autem magis inopinatum non Herodi tantùm, ſed Iudæis omnibus, quàm Magos, vel Reges Barbaros, ex poſtremis Orientis regionibus ad Herodem, & Ieroſolymam, eiuſdem regiam ſedem, proficiſci, poſtulantes de nouo Rege? Ad Herodem autem illud *Ecce* referri oſtendunt ipſius Euangeliſtæ verba illa, *Cum ergo natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iuda in diebus Herodis Regis*, *Ecce &c*. Videtur enim Mattheus non in id intendiſſe, vt Domini natiuitatem per minutas narrationes deſcriberet, ſed tantùm eamdem accidiſſe in diebus Herodis regis, vt ad reliqua ab eo perpetrata, Chriſtique in Ægyptum fugam viam ſterneret. Rem igitur pluribus rationibus mirandam, quæ pueris Innocentibus trophæum, Chriſto verò Domino exilium parare debuerat, ob oculos propoſiturus, rectè à demonſtratiua particula exorditur, quæ auditoris, aut lectoris attentionem excitaret. Nec deſunt etiam plura coniecturarum momenta, quæ ſuadeant, aduentum Magorum in Iudæam tardiùs eueniſſe, quam pueri Ieſus in templum præſentatio. Si enim Magi perquirentes natum Regem, paucis ante Simeonis occurſum diebus, Hieroſolymam acceſſiſſent, & inde orta Vrbis tumultuatione, vt Herodi regnanti nonnulli adularentur, attentiùs de puero in Bethleẽ ex eorũdẽ vaticinijs naturo inquiſiniſsẽt, quemadmodũ probabile eſt, quãto magis ex occulto Magorũ diſceſſu turbatos ciues, & Herodem ipſum verſipellẽ, & regnandi iuris ſuper omnem malitiam conſultiſſimum, opinandum eſt, ſedulò in

puerum agnoſcendum incubuiſſe? Non enim vel Magi, qui ſapientes putabantur poterant exiſtimare facilè decipi, neque vti rem leuioris momenti, quod illi percunctabantur negligere debuerant, præſertim quia ex eorum aduentu, & inſtantijs, Herodes non minus turbatus fuerat, quam omnis Ieroſolyma cum illo? Quid autem facilius commotis ciuibus erat, quam rumores de nato puero Bethlehemitico, prodigia prope Hieruſalem paſtoribus ad inuicem narrantibus, aſſequi. Equidem, vt D.Iuſtinus antiquitùs teſtatur ad Triphonem, & recentiùs Brochardus, Bethleem non amplius, quam trigintaquinque ſtadijs, aut duobus leucis à Hieruſalem diſtabat, quod ſpatium parum quatuor milliaria noſtra excedit, & Paſtores à ſe viſa nequaquam conticuerant, *ſed omnes, qui audierant, mirati ſunt de his, quæ dicta erant à Paſtoribus ad ipſos*. Concedamus verò hæc à Paſtoribus vulgata, tam Herodē, quam Hieroſolymitas reliquos neglexiſſe, vt pote à plebeis, ignariſque hominibus initio dicta, dum non adhuc Magi, ſiue Reguli, ſiue Reges fuerint, in ſuſpicionem eoſdem de nato puero inquirentes adduxiſſent; Sed poſtquam turbata eſt ciuitas eorundem aduentu, quid faciliùs aures iam ſuſpicioſi Herodis, curioſi vulgi, aut malignantium Scribarum poterat attingere, quam Annam, propalam in templo confitentem Dominum, prophetaſſe, & palam loqutam fuiſſe de puero *omnibus, qui expectabant redemptionem Iſrael*, omnibus inquam Iudæis, quia omnes Chriſtum venturum expectabant? Quid Herodi regnanti adulantibus promptiùs occurrere poterat, quo ſibi eundem deuincerent, quā ea nunciare, quę de oblato Bethlehemitico puero enunciauerunt Simeon Sacerdos, & Anna Propheteiſſa, quæ non diſcedebat de templo? Quid verò facilius, quam Puerum comprehendere, ad Herodem adducere, vel occidere? Minus verò probabile videtur Magorum diſceſſum protrahere in tempus illud, quo Ieſus ſiſteretur in templo: poſt ſecreta nimirum Herodis colloquia, poſt Concilium Sacerdotum, & Scribarum. Sanè non ità rationabile videtur, poſt noui Regis metum, tot dies ab Herode tranſigi potuiſſe, in tanta Bethlehē vicinitate, quin de puero ſciſcitaretur, & quid Magi meditarentur ignorare prorſus velle, ſimul cum reliquis Iudęorum primatibus, quos hæc rimari expediebat: maximè vulgata ex ſapientū Concilio, & refricata memoria, Chriſtū in Bethlehem Iudæ naturum eſſe? Sin vero Magi ante oblatum in templo Puerum, inſcio, & deluſo Herode diſceſſiſſent, quantò longior eſſet tēporis conniuentia, & quantò minus eiuſdem callidæ iracundiæ congrueret? Cupidus erat regnandi Herodes, & vt Ioſephus lib. 17. cap. 10. adnotauit, *crudelis quidem in omnes æqualiter, iræ ſubditus, à iuſtitia verò effrenatus*. Infantis regnaturi ſiue cum ipſo ignoto, aliorū innocentiū cædē, inuſitatū facinus, non ita erat, vt in re ſimili Romanus Senatus non pręluxiſſet. Ante annos enim circiter ſexaginta Cicerone, & Antonio Conſſ. rumor increbuerat *Regem populo Romano naturam parturire*, & Senatuſconſulto cautum fuerat, *vt nemo qui eo anno natus eſſet educaretur*, vt ex Iulio Maratho narrat Suetonius in Auguſto cap. 94. Timere hinc non debuerat Herodes infanticidium, quod Romanis legibus non reputabatur iniquum, & in ipſorum exemplo de noui regis rumore inquirere, & infantem etiam cum alijs tollere, ſine rubore poterat; ita vt quod deinde executus eſt in Bethlehemiticos infantes à bimatu, ſecundum tēpus, quod extorſerat à Magis, ſub Romani Principis cenſura, ex maiorum inſtituto non caderet. Omnem verò ab Herode negligentiam in regnandi metu tollere videtur, diligentia, quam ſignanter Euangeliſta notauit, *diligenter ab ijs didicit tempus Stellæ*, & quod Magos Bethlehem, non tantum ire permiſerit, ſed veluti coegerit, *& mittens illos in Bethleem*. Hæc quidem ex parte Herodis minus congruum reddunt, ante oblationem pueri in templum, aduentum Magorum, & eorū diſceſſum inci-

incidiſſe. Sunt aliqua ex parte, tum nati pueri, tum parentum, quæ idem prohibere videntur. Etenim ſi iam Maria, & Ioſeph munera accepiſſent à Regibus, vix excuſari potuiſſent à lege purificationis, quæ Leuitici 12. iubebat, offerri Agnũ, & pullum Columbæ, ſiue Turturem, niſi offerens ita pauper eſſet, vt Agnum emere non valeret, & illius loco teneretur largiri duos Turtures, vel duos pullos Columbarum, quemadmodum cap. 2. Lucæ parentes Ieſus, *hoſtiam par turturum, aut duos pullos Columbarum*, argumento paupertatis, obtulerunt. Poterat ne Aurum oblatum à Magis ex theſauris ſuis, ita tenue eſſe, vt ad victum plurium dierum non ſufficeret, & ad emendum agnum pro purificatione Matris non valeret? Quomodo occiſis iam in Bethlehem infantibus cum deluſum ſe vidiſſet Herodes, à diſceſſu Magorum, tam liberè ex ipſo oppido Bethlehem potuiſſent filium parentes eius in templum offerre? Aut igitur fatendum eſt non ſtatim, ac ſe deluſum ſenſit Herodes, infanticidiũ Bethlehemiticum mandaſſe, quod in Rege iracundiſſimo, & iuris regnandi zelotypo vix credibile eſt, aut omnino aduentum Magorũ poſt oblationem, & purificationem incidiſſe ſtatuendum eſt, & anno ſequenti, ſi die ſexta Ianuarij Chriſtum Dominum adorauerunt. Equidem eodem anno, ſicut omnibus ſequentibus, Lucæ cap. 2., Hieruſalem, & proximam Bethleem reuerti potuerant Maria, & Ioſeph; *Ibant enim parentes eius per omnes annos in Ieruſalẽ.* Quid facilius, tùm ad myſterij magnitudinem recolendam, tùm ad natale vtriuſq; ſolum reuiſendum, in tanta Hieruſalem proximitate, quàm Bethlehem diuertere? Neque enim, legum obſeruantiſſimi Maria, & Ioſeph, ſemel tantùm in anno puerum deferebant Hieruſalem ſub Paſchali tempore, vt in myſterio diſputationis cum doctoribus innuit Euãgeliſta, ſed tripliciter in anno iuxta legem cap. 16. Deuteronomij. *Tribus vicibus per annum apparebis omne maſculinum tuum in conſpectu Domini Dei tui &c.* nempè, vt ibi, exprimitur in ſolemnitate Azimorum, Hebdomadarum, & Tabernaculorum. Quid ni etiam ex deuotione in Encenijs, quòd feſtus dies abſolutè dicitur in Euangelio, quando hyems erat? Potuit ergo Maria cum filio eſſe primo, vel ſecundo anno Bethlehem, vt anniuerſarium Dominicæ Natiuitatis celebraret, & eadem die, qua natus eſt, ibidem à Magis monſtrante Stella venerari, & poſt tres dies, deluſo Herode, clam diſcendetibus Magis, Infanticidium perpetrari, primo, vel ſecundo anno recurrente.

Eccleſia certè Græcorum, tam in Menologio Sirleti, quam Baſilij, vt diximus, aduentum Magorum die 25. Decembris poſt Natalem Domini, ſed eadem die celebrant, & Infantium cædem die 29; latina verò Eccleſia, & ſi in ſecundam natiuitatem tranſtulit Epiphaniæ, ſeu Magorum ſolemnitatem, adhuc tamen in tertia diei Natalis Miſſa Euangelium aduentus Magorum ita legit, vt quodammodo innuat eadem die myſterium accidere potuiſſe. Nec improbabile eſt Romanam Eccleſiam, diem octauo Idus Ianuarij, Baptiſmo, Nuptiarum prodigio, & Magorum adorationi, hoc eſt triplici Chriſti triumpho aptaſſe, vt Romanos à ſolemnitate profana auerteret. Celebris enim dies erat, vt Oroſius adnotauit lib. 6., ob triplicem Auguſti triumphum, vt celebris quoque exindè apud Chriſtianos fieret ob triplicem Domini gloriam, nempè Barbarorum Regum, & gentium adorationem, Diuinę in Baptiſmo filiationis teſtimonium, ac ex mutatæ aquę prodigio glorię ſuę Manifeſtationem. Probabile tamen eſt, Occidentis Eccleſiam à prima Domini Natiuitate in ſecundam tranſtuliſſe, quòd anniuerſaria celebratione ſeiunctim venerandum eſſe decreuerit. Et ſi enim D. Auguſtini tempore in Eccleſia Africana, & in Romana S. Leonis ætate, die à Natiuitate diuerſo, Magorum aduentum fuiſſe celebratum appareat; non ita tamen certum erat, Magorum aduentum, ſeu Infantis adorationem in eam diem ſextam Ianuarij incidiſſe, quinimo

locus

locus dubitationi relinqueretur. Ita D. Maximus Taurinenſis, Sanctis Ioanni Chryſoſtomo, & Auguſtino ferè coæuus Homel. 7. de Epiphania videtur his verbis innuere, quæ parum diſtant, ab his quæ habet D. idem Auguſtinus ſerm. 29. de Temp. *& quamquam nonnulli hodie Dominum Noſtrum Ieſum Chriſtum, Stella duce, venientibus ab Oriente Magis æſtiment adoratum, alij autem aſſerant eum aquas in vinum mutaſſe, quidam verò Baptizatum illum ab Ioanne confirment, in omnibus Dei filius creditur, in omnibus eſt noſtra feſtiuitas.* Facilè autem accidere potuit, ſextam Ianuarij diem, in qua ante Iulium Pontificem (vt exercitatione de die Natali Domini oſtendimus) plures Dominicam Natiuitatem recolebant, Magorum adorationi præcipuè dicari cæpiſſe, quamquam id non in omnibus ſtatim Eccleſijs fuerit pro eadem ſolemnitate receptum. Ita ſuadere poteſt D. Auguſtinus ſerm. 4. de Epiph. in cuius initio nouam hanc vocat per vniuerſum Orbem ſolemnitatem. *Hodierni diei per vniuerſum mundum noua ſolemnitas, quid nobis afferat feſtiuitatis, quidue anniuerſaria repetitione commemoret, anniuerſario quoq; ſermone tempus admonet, vt loquamur.* Id verò ex eo confirmari videtur, quòd paululum ſuperiori D. Ambroſij ætate non adhuc videretur in Eccleſia Mediolanenſi ſuſceptum, cum in omnibus Homelijs, quæ de Epiph. proſtant, D. Ambroſius de Baptiſmo quidem Chriſti, ac nuptiarum primo prodigio luculenter loquatur: de Magorum verò adoratione nequaquam ſub illa die meminiſſe videatur. Vetuſtatem tamen huius celebritatis, idem S. Maximus Homel. 6. videtur atteſtari, & eodem die, quo Baptiſma Dominicum, ac mutatę aquæ in vinum Miraculum ab Eccleſia Latina recoleretur, Magorum etiam aduentum feſta ſolemnitate repeteret. *Nam ſicut poſteritati ſuæ fidelis mandauit antiquitas, hodie Saluator humani generis, cæleſtibus oſtenſus indicijs, à Chaldæis eſt adoratus &c.* Ex trina enim eiuſdem diei celebritate dubitari nequit, iuxta morem Occidentalis Eccleſiæ, de ſecunda natiuitate, ſeu Epiphaniorum die omnino ſermonem haberi. De hac etiã ſecundæ natiuitatis ſolemnitate loqutum eſſe putarem D. Auguſtinum ſerm. 14. de tempore, dum natum, & adoratum à Magis Dominum eadem die, ita videtur aſſere, *& generans virginitas Mariæ ab Angelis eſt hodie collaudata, & lactans Virginitas Mariæ per Stellam de cælo eſt indicata, & Magorum muneribus eſt honorata.* Non tamen prorſus conſtat ſexta ſemper Ianuarij die, tam in Græca, quam Latina Eccleſia eiuſdem Sacramenti memoriam renouari conſueuiſſe, quòd D. Hieronymi ætate dies potius quinta, quam ſexta eidem muneri deputaretur. Ita apertiſſimè videtur docere cap. 1. Commentariorum in Exechielem ad verba illa. *In quinta menſis &c. Quintam autem diem menſis adiungit, vt ſignificet Baptiſma, in quo aperti ſunt Chriſto Cæli, & Epiphaniorum dies hucuſque venerabilis eſt, non vt quidam putant natalis in carne &c.* Ex quibus elici poteſt, à quinto die Ianuarij in ſextum ab Eccleſia, poſt D. Hieronymi ætatem, Epiphaniorum diem fuiſſe tranſlatum. Dubitari tamen poteſt, an eodem ſæculo in Romana Eccleſia feſtum Epiphaniæ immediatè Natalẽ Domini celebritatem ſubſequeretur, ità vt quinta die Ianuarij ſecunda Natiuitas recoleretur, & Epiphania deinde in ſexta. Anſam dubitandi præbet S. Leo, qui ſermonem primum de Epiphania his verbis exorditur. *Celebrato proximo die, quo intemerata virginitas humani generis edidit Saluatorem, Epiphaniæ nobis dilectiſſimi veneranda feſtiuitas dat perſeuerantiam gaudiorum.* Quaſi feſtum vnum ad alterum proximè conſequeretur. Nec magis liquet, an pariter Innocentium puerorum memoria, poſt primam Dominici Natalis celebritatem, ab Eccleſia iugiter ageretur. Coniecturæ, quod affirmari poſſit, locum dedit Origenes Homel. 3. in diuerſ. initio nempe ſacri anni, poſt Domini Natiuitatem, primitias Martyrum venerari conſueuiſſe, ſecundum ordinem Sancto-

cto-

ctorum, ita enim habet Origenes. *Quique paruuli, & ad memoriam æternæ laudis à beato Euangeliſta in Sancto Euangelio conſcribuntur, horum & memoria ſemper, vt dignum eſt, in Eccleſia celebratur, ſecundum integrum ordinem Sanctorum*, hoc eſt, vt interpretandum videtur, ſecundum integrum, qui ſequebatur, Sanctorum ordinem. Et quamquam ignotum ſit, an immanis carnificina puerorum vnica die in Bethleem, & eius finibus compleretur; Herodis tamen furori, ac ſuſpicioni conſonum magis videtur, vnica die, à multis militibus hùc, illùc directis, abſolutam fuiſſe. Si quis verò in diem illum ipſum incidiſſe, quo & nunc Eccleſia recolit, omninò velit, non pugno. At meminiſſe oportet, eodem anno hæc nequaquam accidere potuiſſe, aſſignato puerorum Innocentium feſto in die 28. Decēbris, & Magorum adoratione in ſexto Ianuarij, cum Magorum aduentus omninò puerorum cædem præceſſerit.

Hæc fortaſſe vidit Euſebius, & cum eo D. Hieronymus in chronico, & vbi ſupra S. Epiphanius, ſiue id ab Egeſippo, ſiue ab Africano, ſiue ab alijs, iniuria temporum deperditis ſacris, ac vetuſtioribus Chronologis, acceperint. Hi enim non modo Magorum aduentum in vnum, aut alterum annum poſt Domini Natalem tranſtulerunt, ſed Innocentium cædem, non ſtatim perpetratam fuiſſe à diſceſſu Magorum, ſed poſtquam omnino cognouit Herodes, ſe ab ijſdem illuſum. Putant aliqui non ſtatim, ac cognouit callidus Rex occultum Magorum diſceſſum, ſe deluſum crediidiſſe, & infantes interfici præcipiſſe; ſed poſt aliquod temporis ſpacium videlicet, vſque ad Purificationis feſtum, cum rumor Pueri Bethlehemitici, ex verbis Simeonis, & Annæ increbreſceret: quæ ſententia Baronio doctiſſimo, & Saliano in Annalibus placuit. At ſicuti tempus aliquod interfluxiſſe concedimus, ita poſt Simeonis occurſum, non modo Innocentium cædem, ſed & Magorum aduentum accidiſſe profitemur, neſcientes interim quomodo oculatiſſimus Baronius, qui feſtum Innocentium antiquiſſimum in Eccleſia probat, in hoc, tam à Romano Martyrologio, quam à cæteris latinis diſſentiat, quòd cædes Innocentium non 28. die Decembris menſis, ſed poſt purificationis celebritatem accidiſſe doceat ad annum 1. num. 41. hoc eſt omnino poſt quadrageſimum diem à Dominica Natiuitate, & Februario, vel Martio, niſi tacitè conſentiat inter Magorum adorationem 6. Ianuarij, & puerorum cladem 28. Decembris annum ferè integrum interfluxiſſe. Nititur quidem Baronius eidem probabili coniecturæ, quā ex Abulenſi etiam Salianus ſuſcepit, ideo non ſtatim, ac ſenſit Herodes Magos illo inſalutato diſceſſiſſe, in iram conuerſum, quia eos putauerit conſpectum, & Vrbem Regiam declinaſſe pudore ſuffuſos, tanquam natum Regem non inuenerint, & dilapidatis ſumptibus, ac irrito labore ſe populorum irriſioni obijcere noluiſſe. His adderem, magis probabile eſſe, ideò adulatores Herodi ſuadere potuiſſe deceptos Magos, quia tardiùs natum Regem requiſijſſent, Herodem nempè ipſum, quem aliqui pro Rege, & Meſſia promiſſo prædicabant, ac inde ortā narrat D. Epiphanius Herodianorum hęreſim. At longior hæc foret conniuentia, quam ſupra adnotatam ab Euangelio diligentiam, callido, & crudeli Regi conueniat. Non enim minus probabile eſt, verſipellem, ſolicitumque Tyrannum inquirere non voluiſſe, quid Magi illi, aut Barbari Reges, ita inſalutato diſcedentes de nato puero in ſuas regiones retulerint; cumque inueniſſet per nuncios natum Iudæorum Regem vbique ab ijſdem prædicari, tum deluſum in iram exarſiſſe, & in Infantium cædem à bimatu, & infra iuxta tempus, quod exquiſierat à Magis, raptum zelo regni fuiſſe. Neque enim deſunt Patres, & Auctores, præcipuè Chryſoſtomus, qui à Bethlehemitica domo Magos exijſſe magiſtros, & prædicatores doceant, quamquam ex Herodis regno clanculum diſceſſiſſe conce-

Non ſtatim à diſceſſu Magorum Innocentium cædes.

dat

dat Homel. 6. & 7. in Matthæum. Vel primo igitur anno, vel ſecundo incipiente, vt probabilius exiſtimarem, veriſimile eſt Magos aduenisse, & quinta vel ſexta die Ianuarij Dominum in Bethlehem adoraſſe. Ad finem verò eiuſdem anni Herodem paruulos iuſſiſſe interfici, quod inter Patres Euſebio, & Proſpero Aquitano in integro Chronico, quod nuper edidit Labbæus, placuiſſe video; qui cum ex inſtituto in temporibus, rebuſque per annos digerendis, ſicuti maius ſtudium impenderunt, ita maiorem fidem mereri videntur. Euſebius quidem ſiue S. Hieronymus, qui Euſebij Chronicon, quà interpretatus eſt, quà ex antiquis ſcriptoribus auxit, anno 44. Auguſti, tam Magorum aduentum, quam infantium cædem retulit, non ita tamen, vt eodem ſecundo anno, Magos Hieroſolymam perueniſſe, & ſtatim paruulos necatos eſſe velit, ſed infanticidium ſine temporis reſtrictione recenſuit anno illo, *cum iam Herodes Chriſti Natiuitatem Magorum iudicio cognouiſſet*, hoc eſt eodem anno, cuius poſtremis diebus feritatem ſuam in Innocentes euomuit. In hanc ſententiam Euſebius alter cōceſſit, ſiue ſit Emiſenus, ſiue Eucherius, qui inter Homelias Albini Flacci iuſſu Caroli Magni collectas ita inquit. *Sed quare à bimatu, & infra? Quia ſecundum Magorum reſponſionem huius ætatis eſſe ſciebat. Præoccupatus enim alijs negotijs, cum iam bene duo anni tranſijſſent, & Magi ad eum non reuerterentur, ſe illuſum eſſe intelligens, his pueros occidere iuſſit.* Addit his Proſper Aquitanus, expreſſe id in Euſebij chronico deficiente, quòd Herodes *biennio poſt morbo intercutis aquæ, & ſcatentibus toto corpore vermibus miſerè, ſed dignè moritur.* Sunt qui exiſtiment, ideo Herodem necem Infantium in ſecundum annum diſtuliſſe, quia Romæ tunc abſens fuerit, quod fortaſſe Emiſenus voluit. Sed negat Baronius doctiſſimus anno 1. n. 48, neque primum, neque ſecundum iter Herodis Romam, in hoc tempus incidere potuiſſe. At in tanta de annis Herodis diſcrepantia, quanta penes recentiores eſt, ſicuti tutum affirmare non exiſtimo, Herodem primo Chriſti Domini anno Romam ad Cæſarem diuertiſſe, ita neque negare neceſſarium. Petauius equidem diligentiſſimus temporum cenſor Rationarij parte 1. lib. 4. cap. 22. paucis ante obitum annis filios Alexandrum, & Ariſtobolum, falſis ab Antipatro fratre criminibus circumuentos, Herodem occidiſſe ex Ioſepho educit, quibus iam ad mortem damnatis, non tamen irrogata adhuc nece, Romam ad Cæſarem conceſſiſſe idem Ioſephus lib. 16. cap. vltimo auctor eſt. Si enim probari poſſet, eodē quo Chriſtus natus eſt anno, Romam Herodem perrexiſſe, palam etiam eſſet aduentum Magorum, & Infantium Bethlehemitarum cladem cum Euſebio in ſequētes annos fore referendam; quod his relinquimus diſceptandū, quibus in re difficillima otium non minus, quā optimorum codicum copia ſufficiat. Id profectò ſi conuinceretur plana omnia eſſent, quæ de Magorum ad Chriſtum venientium tempore, ac Innocentium puerorum carnificina coniectantes adduximus, quæ ſi à ſacris literis, aut Eccleſiæ ſententia vllo pacto diſſentire contingerit, indicta omninò eſſe volumus.

In Africa Fori, Iocundi &c. Plures ſub Seuero anonymos Martyres habet Romanum Martyrologium in Africa, quos ex Pamelij obſeruationibus Baronius putat eſſe eos, quos Sarmenticios, & Semaxios vocauit Tertullianus, hoc enim tormento periiſſe addit idem Martyrologium, quamquam, nec Vſuardus, nec Ado, nec Galeſinus, aut Maurolycus meminerint, Hieronymi Martyrologiū Antuerpiēſe ſupra adductū addit Teleſphorum, & pro Foro Florum legit, ſed Forum habent codices noſtri, & itē Forū repetit Corbeienſe, ac m. ſ. Reginæ Sueciæ,

Digitized by Google

ciæ, vt Fiori omninò legendum ſit. Iuliū verò, Honorium, Antoninum non in Africa, ſed alibi palmam conſequtos eſſe, diſtinguit cum Martyrologio Antuerpienſe Notkerus, qui cum Corbeienſi, & noſtro conſentit in Africanis Martyribus, nec Theleſphorum exhibet.

Apud Syrmiam Anaſtaſij. Cum Syrmij Anaſtaſiam noſtrum Martyrologium die 25. Decēbris indicauerit, anceps fui, an hic illius repeteretur memoriæ, & Anaſtaſiæ legendū eſſe. Sed quia Anaſtaſij etiam conſtanter legit idem Hieronymi martyrologium apud Bollandum, nil muto. In Syria, & Anaſtaſiæ meminit hac die Notkerus. Antuerpienſe deprauatum eſt, & pro Syrmia legit *apud Firmianū.* Corbeienſe cū noſtro conſentit.

In Antiochia Paſſio S. Iuliani, & Baſiliſſæ. Plura de duobus his Sanctis Virginibus coniugibus, ac eorum ſocijs cōgerit Bollandus ad diem nonam Ianuarij. Dum interim in martyrologio Hieronymi Antuerpienſe non Antiochiæ, ſed in Antio paſſio eorūdē corruptè exhibetur; idē tamen in India Celſi, & Iuliani memoriā cum noſtro recolit, Corbeienſe addit Antoninum, niſi errore librarij repetatur Antoninus ex ſocijs Honorij. MS. etiam Reginæ Sueciæ cum noſtro tantum habet. *In India Iuliani.*

In Ciuitate Rhedonis &c. S. Melanij Epiſcopi natalis, ſeu mors ex eius vitæ ſcriptoribus hac die celebratur, qua obijſſe fertur ab anno 530. ad annū 549. Ex ſuperadditis Martyrologio noſtro eſſe nō dubito, & de eo videndi Sauſſayus, & Bollandus.

VII. Idus Ianuarias.

IN Nicomedia Luciani Presbyteri, qui quatuor partibus factus eſt. In Militana Ciuitate Natalis Poliocti. In Eraclea Felicis, & Ianuari. In Græcia Polecoſten. Palladi. Candidæ. Alio loco Poliaſti. Faloronis. Candediani. Euoti.

IANVARII 7.

IN *Nicomedia Luciani, &c.* Nil hic aliud addere expedit, quam ex elogio S. Martyris apud D. Hieronymum cap. 77. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, paſſionem huiuſmodi confirmare. *Paſſus eſt*, inquit, *Nicomediæ ob confeſſionem Chriſti, ſub perſecutione Maximini, ſepultuſque Helenopoli Bithyniæ.* Modum paſſionis, & miranda ſepulturæ reliquiarum, ita addit Notkerus. *In quatuor partes diſſectus eſt; quibus in ſingulis lapidibus ligatis, & in mare demerſis, alia die Helenopoli Bithyniæ integrum corpus, cum ipſis lapidibus inuentum honorificè ſepultum eſt.* His conſentiunt plura martyrologia apud Bollandum, Inter Martyres Antiochenos Lucianum refert Euſebius lib. 8. cap. 25. & lib. 9. cap. 5. qui ex Antiochia in Ciuitatem Nicomedienſium S. Martyrem tranſlatū; in qua tùm Imperator commorabatur, ibìque in carcere coniectum, & trucidatum habet. Cum verò non exprimat modum, quo trucidatus ſit, non pugnat cū Martyrologio noſtro, à quo in quatuor partes diſſectum traditur; varijs tamen tormentis in carcere, non diſſectum in quatuor partes, ſed fame ferè necatum obijſſe, poſt diem Theophaniorum, habét eius Acta apud Simonem Metaphraſtem; quæ tamen in mare deiectum conſentiūt, & auulsā à corpore dexterā manū compagi corporis redditam, non negant. D. quoque Chryſoſtomus poſt diē ſolem-

nem Baptiſmi Domini, ſiue Epiphaniam, agi S. Luciani Martyris feſtum apertè docet: ab Actis apud Metaphraſtem diſſidens, quod fame necatus in carcere, nequaquam in ea verba animam effuderit, *Chriſtianus ſum*; Sed ea verba in pluribus tormentis edixiſſe. Poſtquam enim fame penè mortuum, Idolothytis S. Athletam deijcere impij tentarunt, iterum ad tribunal deduxiſſe narrat, & noua adhibuiſſe tormenta, in quibus, iiſdem verbis diaboli caput cõterens, animam Deo dignam efflauerit. Vnde, quamquam D. Ioannes Chryſoſtomus non doceat, in quo præcipuè tormento certamen cõſummauerit, cum tamen Antiochenus Epiſcopus de Antiocheno Martyre, non admodum à ſuis temporibus diſſito, diuerſa ab Actis Simonis Metaphraſtis doceat, quam fidem illa contra Martyrologium noſtrum mereantur, oſtendit. De Delfino tamen ad fauces ſinus Nicomediæ corpus Martyris deferente meminit Philoſtorgius lib. 2. cap. 13. qui eodem loco Helenã Conſtantini matrem Eccleſiã ædificaſſe narrat, nec elegiſſe *locum illud haud aliam ob cauſam, quam quòd Lucianus Martyr, ibi poſt mortem martyrio obitam, à Delphino depoſitus fuiſſet*. S. Athanaſius ferè coæuus, de S. Luciani certamine, & martyrio ſub Diocletiano, & Maximiano meminit in Synopſi Sacræ ſcripturæ, vbi cum S. Hieronymo catholicum virum exiſtimat, quamquam S. Epiphanius *Hæreſi quadrageſima tertia*, dum eum purgare intendit ab impoſita hæreſi Pauli Samoſetani, contra Lucianiſtas in ſuſpicionem Arianæ hæreſis traducit. Etenim non modò hũc S. Lucianum, quem Iuniorem vocat, *Arianos dixit inter teſtes* citare, ſed hæc addit. *Erat enim etiam hic Lucianus, recens inquam Arianorum hæreſi addictus; de quo poſtea in ipſius ſubuerſione dicemus*. Sed quia forte ipſe Arianorum res pertractans non inuenerit deinde Lucianum revera Ario adhæſiſſe, ſeu potius opinioni ex Origene defluxæ, & ab Ario vulgatæ, nil de eo addit Epiphanius cõtra Ariomanitas hær. 69. præterquamquòd Euſebius Nicomedienſis, deinceps Arianorum anteſignanus, cum Luciano in Nicomedia conuixerat. Cum verò S. Epiphanius perfunctoriè de Luciano cõtra Lucianiſtas agens, nullam rationem de Luciani hæreſi Ariana adducat, niſi quod diſcipuli eius, Euſebius Nicomedienſis, & alij deinceps cum Ario in hæreſim lapſi, ſe vocarent Collucianiſtas, & in Synodo Antiochena Ariani formulam fidei ediderint ſub Luciani nomine, non hinc aliud infertur, niſi Arianos laboraſſe ad propriam ſententiam fulciendam, vt S. Martyrem auctorem falſi dogmatis efficerent, quod Nicephorus adnotauit lib. 9. c. 5. vt ſcilicet *amplitudine Martyris ſuo ſcripto celebritatem vindicaret*. m. ſ. Reginæ Sueciæ ad nomen Luciani hęc addit *Antiochena Eccleſiæ Presbyteri, & Martyris, qui quatuor in partibus diuiſus eſt, & in Mari præcipitatus*. Antuerpienſe nihil habet de martyrio Luciani, ſed dũ addit Luceriũ Diaconũ Antiochenum, *ſilet* Euotum hoc pacto. *VII. Idus. In Nicomedia Luciani Presbyteri, & in Antiochia Luceryj Diaconi. In Melita Ciuitate Polineƈti. In Eraclea Felicis, & Ianuary, & in Grecia Spolicoſti, Pallada, Candida. Alio loco Polianti, Filonis, Candida*. Parum, & in aliquibus tantum nominibus, differt a noſtro Corbeienſe Martyrologium hoc pacto. *VII. Idus Ianuary. In Nicomedia Luciani Presbyteri, qui in quatuor partes demerſus eſt. In Melitana Ciuitate, Natalis S. Polioƈti, Candida. In Heraclea Ciuitate Felicis, & Ianuarii. In Gracia, Ciuitate Polisoſtini, Pallady, Candida. Alio loco Poliarti, Filoronis, Candidiani, Euthici*.

In Militana Ciuitate &c. In Militana Ciuitate habet apud Bollandum martyrologium Hieronymi, quod ante Polioƈtum recenſet, Antiochiæ Lucerium Diaconum, quem repetitum fatetur etiã iiſdem verbis xv. Ianuarij, vbi & noſtrũ propalam exhibet. In Martyrologio quidem Romano Clerus Diaconus Antio-

tiochiæ recenſetur, cũ quo Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, alijq; recentiores conſentiunt, quamquam alia manuſcripta martyrologia à Bollando allata, alia Biliceriu n, alia Licerium, vel Lucerium dicant. Sed qui ſequitur in Militana Ciuitate, ſeu potius Militena Armenię minoris Vrbe, quamquam in eodem martyrologij Hieronymiani ſpecimine ſub Poliecti, non Poliacti nomine in Præfatione generali indicatum viderim, non tamen explicatu n inueni ad ſeptimam diem Ianuarij.

In Heraclea Felicis, & Ianuarij. Horum omnia ferè martyrologia meminerunt, & Romanum præcipuè. Benè hic & alibi Bollando ſit, qui Biuarij, & conſimilium fabulas non audit.

In Gracia Polecoſten Palladij, Candida. ex his m. ſ. Reginæ Sueciæ exhibet tantum. *In Gracia Palladium*. Martyrologiũ paruum m. ſ. S. Hieronymi Lucenſis binos martyres exhibet, alijs non memoratos, neque indicato loco. *VII. Idus Iuliani, Venantij*. Corbeienſe nomen *Polecoſten, vel Policoſtini* pro Græciæ Ciuitate habet, ſed mihi prorſus ignota. *Spolicoſti* legit Antuerpienſe nulla Ciuitatis mentione addita.

Alio loco Poliaſti &c. Hos tres facile eſſe exiſtimarem, quos Bollandus ad xi. diẽ Ianuarij exhibet ſub nomine Polyecti, Candediani, & Philoroni, qui ex martyrologio Tornacenſi igni traditi ſunt, et quorum Acta idem ex Bibliotheca Velſeri exhibet, præſertim quòd in Actis illis, ſeu potius Homelia nullus dies paſſionis ſignetur, quòd ab hac die in vndecimam trahat. Videnda ſunt quę dicimus ad diem 14. Februarij.

VI. Idus Ianuarias.

IN Græcia Ruſtici. Phiſti. Timothei. Iocundi. Raditis. Luci. Petri. Flori. Tili. Fori. Anaſtaſiæ, & alio loco Satthei. *Auguſtoduno depoſitio Beati Egemoni Epiſcopi*.

IANVARII 8.

VArium, & ſupra noſtrum abundans Martyrologium Antuerpienſe hic fatendum eſt. Ita enim diem hunc ſignat. *IV. Idus in Gracia Eucti, Ruſtici, Piſſat, Timothei, Secundi, Lucij, Felicis, Ianuarij, & in Brundiſio Leuci, & in Sirmis Anaſtaſi, Iocundi, Ratitis, Petri, Flori, Tilis, Floriani, Taciæ, & alio loco Rathei. Auguſtoduno, depoſitio Egenoni Epiſcopi*. ſuſpicatur hic iurè mendum Bollandus, & ſatis rationabiliter librarij, vel incuriam, vel inſcitiam, qui ex ſuperiori die, In Græcia Pelecoſten, vel vt Notkerus habet Spolicoſtum, hic in Euctum commutauerit, & ſocium dederit ex eodem ſuperiori die Palladium, quem ibi Palladam dixit. Notkerus cum Timotheo, & Ruſtico, Iocundum Græciæ tribuit non Syrmij, vt facile omnes Martyres, qui in noſtro ſimul numerantur, Græciæ tribui debeant: cum in nullo alio Martyrologio Syrmij aſſignari videã, & Corbeienſe ita ferè cum noſtro conſonet. *VI. Id. Ian. In Gracia Ruſtici, Phiſei, Timothei, Iocundi, Ratitis, Lucij, Petri, Flori, Anaſtaſij, & alio loco Sathei, Marci. In Gallia Ciuitate Belloacus, paſſio Sanctorum Luciani, Mariani, & Iuliani Martyrum. Auguſtoduno depoſitio B. Ægemonij Epiſcopi*. Exhibentur hic ſupra noſtrum Marcus Sathei ſocius, & Martyres tres Bellouacenſes. Calendarium, ſeu paruum martyrologium S. Hieronymi exhibet tantùm

VI. Idus in Gracia Timothei, & aliud Calendarium m.ſ. vetuſtum Canonicorũ Lucenſiũ *VI. Idus S. Seuerini Presbyteri.*

Et alio loco Satthei. Ratheum legit martyrologium Antuerpienſe, vel Patheum, vt habet Bollandus, quod, & Brunduſij Leucium exhibet, quem tamen ad diem XI. Ianuarij idem Bollandus remiſit, tanquam hic minùs opportunè repoſitum.

Auguſtoduno Depoſitio B. Egemoni. De hoc Ferrarius in Catalogo Sanctorũ, & Sauſſayus in martyrologio Gallicano. Meminit S. Gregorius Turonenſis de gloria Confeſſorum, qui Epiſcopatum tenuiſſe docet poſt tres Sanctos Viros Riticium, & Caſſianum, & ante Beatum Simplicium. Septimum inter Auguſtodunẽſes Epiſcopos ſtatuit Damochares, & ex eo Claudius Robertus, ſicut ietiam Galeſinus ex martyrologio manuſcripto in ſuum repoſuiſſe fatetur; meminitque eiuſdem Maurolycius, Rabanus, & alia m.ſ. martyrologia, quæ Bollandus profert. Hunc quamquam ad calcem huius laterculi poſitum ſuſpicari liceat ex additis eſſe, cum tamen S. Caſſiano, qui fuit Germano Epiſcopo Antiſiodorenſi, vel coeuus, vel ſenior ſucceſſerit in Epiſcopatu, iam ſub Valentiniano, vel antea floruiſſe dicendum eſt. Eugemonium Epiſcopum vocat m. ſ. Reginæ Sueciæ.

V. Idus Ianuarias.

IN Affrica Epictati. Iocundi. Quinti. Secundi. Saturnini. Vitalis. Item Quinti. Felicis. Artaxis. Fortunati. Ruſtici. Selli. Quieti, & aliorum VII. Martialis. Saturi. in Smirna Reuocati. Firmini. Poſſeſſoris. Saturnini.

IANVARII 9.

TOT Sanctorum in Affrica Martyrum, nõ modo integra acta perierunt, ſed rudium librariorum culpa, & nomina in varijs codicibus fuerunt immutata. Differt martyrologium Antuerpienſe S. Hieronymi in aliquibus hoc pacto à noſtro *V. Idus in Affrica Epicteti, Quinti, Secundi, Iocundi, Saturnini, Vitalis, Quinti, Vincenti, & Felicitatis. Item Quinti, Felicis, Artaxis, Furctunati, Rufaci, Silli, Quieti, & aliorum ſex, Marcialis. In Smirna Renocati, Firmi, Poſſeſſoris, Ianuarij, Saturnini.* Corbeienſe martyrologium parum à noſtro variat, & tantummodo ita in Smyrnenſibus Martyribus. *In Smyrna, Renocati, Firmi, Silli, Poſſeſſoris, Iannarij, Saturnini, Saturi*, dum in reliquis omnino conuenit. Martyrologium m.ſ. Reginę Sueciæ legit in Affrica *Epicteti, Iocundi, Quinti, cum alijs decem*, quos noſtrum nominatim recenſet, additis cum Corbeienſe, & Romano Anonymis ſeptem, non ſex, vt exhibet martyrologiũ Antuerpienſe. Neque Bollando hic erudititiſſimo facilè aſſentior, qui vnum ex ſocijs illis ſex, vel ſeptem anonymis Pictum putat, cum Saturnino in Affrica exhibitum à Kalendario m.ſ. S. Maximini Treuerenſis; ex ſocio enim Saturnino apparet Epictatum eſſe, vel Epictetum in Pictum, vel decurtatum, vel deformatum. Ad Epiſcopales infulas illum Pamelius, & ex eo Baronius coniectura ſublimant, hoc eſt Epiſcopum Aſſuritanum putant, paſſum ſub Decio, ſed nulla alia coniectura, quã quòd fratrem vocauit Cyprianus Epiſt. 64. Hanc non probauit Holſtenius, & vt falſam reiecit in notis poſthumis ad marty-

tyrologium Romanum ex Actis Sanctarum Perpetuæ, & Felicitatis. His autem Martyribus ea aptanda putat omni iure, quæ adducit Baronius ad diem ſextum Ianuarij de Chriſtianis viuicomburio in perſecutione Seueri conſummatis,ex indubitata eorum actorum fide. Et iam Vir Doctiſſimus in Epiſtola, quam ad me dederat monuerat, ex Actis ijſdem vetuſtiſſimis, Iocundum, Saturninum, Artaxium viuicomburio arſiſſe, Quintum in carcere Martyrem exijſſe mēſe Ianuario: alia que ex Tertulliano,& D. Auguſtino addit, quę videnda omnino ſunt ad calcem noſtræ primæ Admonitionis,& in Actis Sanctorum Perpetuę, & Felicitatis inter opuſcula ipſius Holſtenij poſthuma.

Martialis, Saturi. Enumeratis Affricanis Martyribus iam dictis, ſeptemque anonymis in faſtis noſtris, hi duo adduntur. Horum primus eſt Martialis, quem tamen Bollandus reiecit in prętermiſſos, & addit quòd aliquibus Kalendarijs S. Martialis Virgo dicta ſit, & fortè eadem, quæ S. Marciana; Saturus verò nullibi apud eum extat. An hi verò, qui Smyrnę paſſos addit martyrologium noſtrum, ac Corbeienſe, & in nominibus aliquibus cum ſocijs Perpetuæ, & Felicitatis, ideſt Reuocato, Saturnino, Secundolo, & Saturo Nonis Martij, ex ijſdem vetuſtiſſimis Actis Sanctorū Perpetuæ, & Felicitatis,recoluntur,dubitari poteſt, nè qui ex ijſdem in martyrologiū tranſtulit, aliquantulum confuderit, etſi locus, & nomina varia varios Martyres eſſe ſuadeant

In Smyrna Reuocati &c. An confuſa hæc ſint, quamquam copioſiora nomina Smyrnenſium Martyrum Bollandus exhibeat,ex pluribus,tam editis,quam m.ſs. Martyrologijs dubitari iure poteſt. Sanè Vitalem, & Fortunatum inter Martyres Affricanos, iam in noſtro, & Corbeienſi vidimus numeratos. Galeſinus ex m.ſ. pariter martyrologio Vitalem Epiſcopum, Reuocatum, & Fortunatum, Diaconos Smyrnæ paſſos refert. Vvandelbertus ſimul numerat Quintum,Vitalem, Fortunatum, & Reuocatum, nec vbi paſſi ſint explicat. Martyrologium paruū noſtrum S. Hieronymi ex his binos tantum Martyres exhibet, locò indiſtinctos, & D. Baſilium addit, qui ex alio codice per antiquo S. Baſilius Confeſſor eſt. *V. Idus Sanctorum Fortunati, Reuocati, S. Baſilij*. A noſtris ergo codicibus, & Corbeienſi non diſcedimus.

IV. Idus Ianuarias.

IN Affrica Reuocati. Firmi. Iuſti. Poſſeſſoris. & aliorum duo. Romæ in Cimiterio Via Appia Caleſti. Et depoſitio Miliadis Epiſcopi. In Affrica Saturi. Vitaliani. Felicitatis qui quorum geſta habent Actatis.

Ia-

ITerum hìc aliqua iam dictorū in Affrica Martyrum nomina reperiuntur, & iterum de corruptis faſtis conqueri poſſumus. Nam martyrologium Hieronymianum Bollandi in laminis editum ita legit. *In Affrica Reuocati, Firmi, In Irta Poſſeſſoris, & aliorum duorum. Romæ in Cæmeterio Calliſti Via Appia depoſitio Miltiadis Epiſcopi. In Affrica Saturi, Vitaliani, Felicitatis .... Quinti, Artatis.* Sed nomen Iuſti, quē noſtrū martyrologiū exhibet ī Affrica nō indicata Vrbe, in Antuerpienſi deprauatū eſſe videtur, & pro Iuſto ī Irta repoſitū, niſi vt Bollādus coniectatur, potius legendū eſſet in Cirta, ſeu Cirtæ Vrbe Numidiæ.

Romæ in Cæmeterio &c. Legendum omnino eſt in Cæmeterio Calliſti Via Appia librarij errore, qui particulam et abundanter intruſit, Rectius, vt vidimus Bollandi martyrologiū, & ablato hoc minimo errore prorſus cum noſtro conſonans, ſicuti & Corbeienſe, præterquam quòd pro Iuſto, Nirthum habet. *IV. Idus Ian. In Affrica Reuocati, Firmi, Nirthi, Poſſeſſoris, & aliorum duorum. Romæ in Cæmeterio Calliſti Via Appia depoſitio Melciadis Epiſcopi. In Affrica Saturi, Vitaliani, Felicitatis, Quinti, quorum geſta habet Artaſius.* Non me latet de die obitus Miltiadis Pontificis aliter ſentire Baronium, nimirum quòd ea die obierit, quo in Romano martyrologio ſignatur, die nimirū x. Decembris; ſed ita facilè apud antiquos Scriptores in numerorum notis errores irrepſerunt, vt non ita facilè redargui noſtrum Martyrologium poſſit. Sub hac die x. Ianuarij Notkerus, Vvandelbertus, & complura m.ſs. martyrologia apud Bollandum confirmant. M.S. S. Cyriaci apud Holſtenium in notis Margin. ita hac die habet. *Eodem die Romæ Natalis Melziadis Epiſcopi, & Cōfeſſoris, & aliorum duodecim*, conſonant m.ſs. Reginę Sueciæ quæ habent *IV. Idus Ian. Romæ depoſitio Melciadis Papæ.* His addimus Abbonem Floriacenſem, qui vitas Pontificum nono ſæculo concinnauit, & qui ita de Melchiade ſcripſit. *Sepultus eſt in Cœmeterio Calliſti via Appia IV. Idus Ianuarij*, dies ergo decima Decembris in Romano martyrologio notata potuit eſſe tranſlatio, quæ in noſtro non Melchiadi, ſed Damaſo dicatur. Conſonat pariter cū Vetuſtiori noſtro quartum Bucherij opuſculum antiquum, ſeu Index Pontificum Romanorum ad Canonem Paſchalem Victorij p. 272. Vbi habetur Miltiadem ſediſſe, *ex die 6. Nonas Iulias à Conſulatu Maximiano VIII. ſolo. quod fuit menſe Septembr. Voluſiano, & Rufino vſque in III. Idus Ianuarij, Voluſiano, & Anniano Conſulibus*, & inſuper antiquiſſimum Romani martyrologij fragmentum penes eundem Bucherium *Quarto Idus Ianuarij Meltiadis in Calliſti*. Subintellige Cæmeteriō, & vide diem 6. Nonas Iulij, quo die in noſtro eius memoria repetitur.

In Affrica Saturi, Vitaliani &c. Bollandus nomen Saturi pro Vrbe in Affrica non Martyre legit ad hanc diem, eiuſque vt vidimus martyrologium, ſeu Antuerpienſe poſt Felicitatem addit, Quintum, & Arctatem. Noſtrum tribus numeratis Martyribus, ſiue omnium, ſiue Felicitatis tantū geſta haberi notet, addit Aſtatium, qui an vel Notarius Actorum fuerit, vel alius ſcriptor ignorare me huculque fateor. Corbeienſis vetuſtus Codex, qui Euſebij, vel Hieronymi martyrologium continet, Actorum, vel notarium, vel compilatorem Artacium addit, vt edidit Dacherius. Ita ex varijs lectionibus illius Codicis cum noſtro à me interpellatus tranſmiſit ex Galliæ piæ memoriæ vir Doctiſſimus Raffael Dufreſnius. Acta hæc facilè ea eſſe poſſunt, quæ Vir clariſſimus Lucas Holſtenius ex Africanis vetuſtiſſimis membranis elicuiſſe aliquando ad me ſcripſit, & poſt mortem amiciſſimi Viri Romæ edita ſunt,

III.

III. Idus Ianuarias.

IN Alexandria Petri. Seueri. S. Leuci Confeſſoris. & Abſolami quorum geſta habentur. In Affrica Pirolomi. Donati. Auguſtini Saluij. Felicis. Donati Presbyteri. Ingenui. Quinti. Ianuari. Saturnini. In Spanijs Vincenti. Tegenti. Donati Preſbyteri. Flori. Zemini. Pauſalmi. Eugeni. Victoris. Stephani. & aliorum XII. Et depoſitio Hortenſi Epiſcopi.

IANVARII 11.

ET in hoc laterculo meliorem codicem noſtrũ exiſtimarẽ, quã Antuerpienſem, cum quo notabilis intercedit differẽtia. Seuerum enim poſt Petrum illud nõ exhibet, & pro Abſolamo Alolamum profert, & geſta eorum haberi ſilet. In Affrica pro Pirolamo Philoſomum indicat, pro Ingenuo Eugenium, & relictis Donato, Auguſtino, Saluio, Felice, & Donato Presbytero, numerat tantum in Affrica, cum duobus primis, Quintum, Ianuarium, Saturninũ, ac Vincentiũ, qui inter Hiſpanos nouem in noſtro numeratur, dum illud Donatum, Auguſtinum, Saluium, Felicem, Donatum Presbyterum ab Affricanis Martyribus ſegregatos Hiſpanis accenſet, & Victorem non exhibet. In reliquis cùm noſtro, mutato nonnihil ordine, conſentit. Ita verò, tam in ſpecimine à Bollando in generali præfatione adducto, quam in Laminis Antuerpienſibus expreſſo, continetur. *In Alexandria Petri Lencii . . . . Confeſ. & Alolami. In Affrica Filoromi, Eugeni, Quinti, Ianuarij, Saturnini, Vincenti. In Spanis Agenti, Donati, Auguſtini, Salui, Felicis, Donati Presbyteri, Flori, Zemini, Pati, Pauſalmi, Eugeni, Stefani, & aliorũ XII. & depoſitio Hortenſi Epiſcopi.* Propriùs ad noſtrum Martyrologium, ita accedit Corbeienſe. *III. Idus Ianuarij In Alexandria, Petri, Seueri. S. Leuci Confeſſoris, & Aſſolami, Quinti. In Affrica Philoromi, Ingenui, Quinti, Ianuarij, Saturnini, Vincentij. In Hiſpanijs Augenti, Donati, Auguſtini, Saluij, Felicis. Item Felicis, Donati Presbyteri, Flori, Zemini, Pauſalmi, Eugenii, Victoris, Stephani, & aliorum duodecim, & depoſitio Hortenſis Epiſcopi.* Additur hìc ſupra noſtrum Quintus inter Martyres Africanos, dubium an librarij redundantia, & Vincentium Africæ, non Hiſpaniæ tribuit; ſicuti alios ex Africanis: inter quos tantum m.ſ. Reginę Suecię cum noſtro numerat Saluium.

Petri Seueri &c. Martyrologium perbreue Richenouienſe antiquiſſimũ, cuius fragmẽtum pariter in Præfatione producit Bollandus, legit *in Alexandria Petri Abſalmi*. Hinc memor quod Euſebius Cæſarienſis lib. 8 cap. 20. hoc die *vndecimo nempe Andonai*. 1. *ad tertium Idus Ianuarij*, Petrum, qui Abſolamus dicebatur, Religioſum, vel Monachum per ignem fidem excelſo animo probaſſe refert, ſuſpicabar hìc pro Alexandria legendum eſſe Eleutheropoli, vnde originem ducebat, vel Ceſareæ Paleſtinæ, vbi paſſus erat; ſed nuda nominis coniectura, in tanta Martyrum ſegete, nihil innouandum putaui. Quamquam enim & noſtrum, & alia martyrologia Abſolamum cum Petro aſſocient, non vtique vti agnomen, ſed vt Martyrem diſtin-

diſtinctum ponunt; dum in noſtro mediat Seuerus,& Leucus Confeſſor, in alijs ſaltem Leucus. De Petro Seuero, & Leucio, quorum geſta habeantur, agunt hac eadem die Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Maurolycus, Galeſinius, quos omnes ſub vno Confeſſorum titulo agnoſcunt; ſed cum noſtrum Leucio tantū Cōfeſſoris nomen tribuat, alios fuiſſe M.S.Martyres cum Baronij martyrologio ſuſcipimus. M.ſ. Reginę Sueciæ omittit inter Alexādrinos Petrū,& Seuerum, tantum S. Leucium Confeſſorem enumerans. Omnia ferè edita martyrologia eorum geſta inueniri aſſerunt, ſed nemo etiam ex recentioribus producit.

S. Leucii Confeſſoris. Quamquam hic Alexandriæ Confeſſorem fuiſſe dicatur, attamen ad Leucium Brundiſinum trahitur. Bollandus Doctiſſimus ex Antuerpienſi, vt vidimus, martyrologio ad 8. diē Ianuarij, legit, *& in Brunditio Leucii*, quod in noſtris codicibus, & Corbeienſe deficit. Alexandrinæ Eccleſiæ primò Archipreſbyterum fuiſſe deinde Epiſcopum, habent Acta S. Leuci Brundiſini diffuſiora apud eundem Bollandum, quę in pluribus emendatione indigent. Perſecutionem paſſum eſſe in Ægypto narrant, deinde profectum in Italiam, Brundiſij Epiſcopum, in pace quieuiſſe. An idem Brundiſinus cum noſtro ſit, non decerno; tùm quòd ille in Antuerpienſi martyrologio diuerſo die recolatur, tùm quòd hic Alexandriæ, non Brundiſij Cōfeſſor aſſeratur, tam in codicibus noſtris, quam in Corbeienſe. Et quamquam in Actis illis dicatur, S. Leucij ſolemnitatē celebrari 3. Idus Ianuarij, & ꝙ illa dies dormitionis fuerit affirmetur in Vita ex Breuiario Capuano; attamen quia in pluribus tam m. ſs. quā editis Martyrologijs Alexandriæ cum ſocijs, Petro, & Seuero tribuatur, eundē eſſe Brundiſinum, & hic indicatum Alexandrinum, vix crederē. Confeſſorem in martyrologio noſtro dici, quòd propter fidem paſſus aliqua ſit, non tamen in tormentis obierit, facilè concederem, qui & Martyr etiam dici poſſet. S. Gregorius lib. 9. Ep. 73. Leucium Martyrem vocat, Eccleſiam quinto ab Vrbe lapide habuiſſe innuit; ex reliquijs tamen Brūdiſio ad eādē Eccleſiam tranſlatis, Brundiſinum Leucium aliqui Martyrem illum fuiſſe conuincunt. Sed ille in recentiori operū D. Gregorij editione non Leucius, ſed Leontius dicitur, quemadmodum plura martyrologia, & antiqua aliqua m. ſ. Leontium hac die memorare, aptat Bollandus. Nonnulla edita martyrologia verba illa, quæ poſt Abſolamum addit martyrologium noſtrum, ad Leucium ſubnectunt. *Quorum geſta habentur*, nihilque de Abſolamo proferunt.

Abſolami. Alolami habet m.ſ. Hieronymi apud Bollandum, qui eundem putat, cum Petro Balſamo, ſiuè Abſolamo, cuius geſta profert ad diem tertium Ianuarij, & ex martyrologio Rhinouienſi legit hac die idem XI. Ianuarij *Petrus Abſalmus.* At ſi idem ſit Petrus Balſamo, ſiue Anſelamus, vel Abſelamus corrigenda eſſent alia martyrologia, quæ idē adducit ad diem tertiam Ianuarij ex Euſebio, qui non tertio Ianuarij, ſed tertio Idus refert. Potuit autem in noſtro librarij iniuria facilè vox aliqua omitti, vt vel Eleutheropoli, vel Ceſareæ, vel cum Euſebius dicat, quòd Petrus alio nomine Abſalamus diceretur, Petrus potuit cum Leucio, & Seuero agonem conſumauiſſe Alexādriæ Abſolamus verò, qui & Petrus hic tantū adnotari potuit ſeiunctus à Petro, & legendū tūc eſſet. *Et Abſolami*, quaſi dictum eſſet, & alibi Abſolami. At cum Petrus hic conſtanter paſſus ſit Alexandriæ, ille verò Ceſareæ, diuerſos potius eſſe exiſtimarem, & ne confuſionem cum Petro Alexandrino ingereret, qui martyrologiū cōcinnauit, ſecūdū tantùm nomen retinuiſſe putarē, & pro Petro Abſolamum repoſuiſſe; locus verò Martyrij, potuit non explicari, vt in multis contigiſſe patet.

Saluij. Nullibi magis patet ſinceriores, minuſque deprauatos eſſe codices noſtros ad vetuſtiſſimum Antuerpienſem con-

comparatos, quam in hoc laterculo, in quo iam diximus Martyres aliquos Affricæ ablatos fuiſſe, & Hiſpaniæ aſſignatos. Hoc manifeſtè in Saluio apparet, quem perperam aliqui in Syluiu*m* mutant, vel in Syluanum, vt paruum*m* noſtrum martyrologium S. Hieronymi. *III. Idus. In Cartagine S. Syluani.* Saluium enim inſignem Africæ, & Carraginenſem Martyrem, ex omnibus ferè martyrologijs, & mſ. etiam Reginæ Sueciæ hac die fuiſſe conſtat, in cuius natali, ſermonem habuiſſe Auguſtinum, notat Poſſidius in Indiculo, & ex eo Vſuardus, & Ado, Vvãdelbertus quoq; ità cecinit.

Saluius hinc trinas Kartagine conſecrat Idus.

Depoſitio Hortensij Epiſcopi. Nil de hoc Sãcto Epiſcopo, præterquam in Hieronymi, & Hibernico martyrologio, inueniſſe fatetur Bollandus; Corbeienſe addere poſſumus, iam ſupra indicatum. An fortaſſe Orientius Epiſcopus, quem Vſuardus recolit 5. Maij, & Ferrarius 15. Martij? vel an cum reliquis Africanis athletis recenſendus? Martyrologium Rhiñouvienſe pro Hortenſio habet Gregorium Epiſcopum.

II. Idus Ianuarias.

IN Achaia. Cyriaci. Morcẽti. Saturi. Ciuitas Arabiæ, quod trãſiens ante templum cuiuſdam Idoli, inſufflans cum ſignaſſet fronte, corruit, tenentes eum ibidem obſeruantes duxerunt ad Ducem, & indicantes factum decollatus eſt. In Affrica Zotici. Caſtuli. Quinti. Rogati. Modeſti. Ebiciani. Caretici. Caſtolini. In Ægipto Fironio. Zotici. Caſtuli. Petri. Auentini.

IANVARII 12.

DEficiunt in martyrologio Hieronymiano Antuerpienſe, quæ hìc de Saturo adduntur, tantum hæc habet. *Pridie Idus. In Achaia. Cyriaci, Muſcenti, Saturi. In Affrica Zotici, Caſtolini. In Ægypto Philoroni, Zotici, Caſtoli, Petri, Auentina.* Dubitare hìc iurè liceret ea, quæ dę Saturo adduntur, in noſtro ex alijs recentiotibus martyrologijs tranſlata, & addita vetuſtioti fuiſſe, cum alioquin ſtylum potius nomenclaturæ retineat, & nunquam ferè de Actis Martyrũ aliquid addere ſoleat. At in vetuſto codice Corbeienſe, de quo ſupra, eadem adamuſſim verba continentur, & legit martyrologium illud cum noſtro *Saturi Ciuitas Arati, quod tranſiens ante templum &c.* quæ verba cũ ſequentibus Dacherius, tanquam ſuperaddita, ex edito ab eodem codice remouit; proſtare tamen ſcio, & aliquibus annis ante Dacherij editionẽ, penes me ex illo codice, ſcripta manu Rafaellis Druſreſnij, intèr plures varias lectiones retineo. Vt obiter doleam, Virum doctum in editione martyrologij Hieronymiani Corbeienſis curare maluiſſe, vt emendatũ ex Antuerpienſi prodiret, quã neuis antiquæ ſcriptionis maculatum emitteret, vt fortaſſe mecũ plurimi optauiſſent. Sanè niſi Vſuardus, aliaque martyrologia prodigium inſufflati Idoli, Satyro, vel Saturo tribuerent, vt etiam mſ. Corbeienſe ſuſpicionẽ ſupraſcripta verba induxiſsẽt, ne Morcentio, ſiue Moſcẽtio adſcribendũ potius foret, ac ita legendum. *In Achaia Cyriaci, Morcenti Satula Ciuitate Arabia, qui tranſiens ante templum &c.* Sa-

Digitized by Google

tulam eſſe Ptolæmeo Ciuitatem Arabiæ felicis notiſſimam eſt. Sed cum Beda excuſus, & plurima ſub Vſuardi nomine mss. martyrologia, ac præcipuè Ado legant *apud Achaiam Natale S. Satyri Martyris, Ciuis Arabiæ*, ſicuti etiã retinet m. ſ. S. Martini Tornacenſis apud Bollandum, emendandum potius noſtrum ex Adone exiſtimaui, quia Ado ſuum ex hoc vetuſtiori locupletauerit, vt in Præfatione fatetur, & in noſtris codicibus Adoni m. ſ. Hieronymianum hoc ſuccenturietur. Ex illo igitur ita emendari poſſe credidi, niſi quis cũ Dacherio narrationem prodigij ſuperadditam ratus, remouendam omnino potiùs putaret. *In Achaia Cyriaci, Morcenti, Satyri Ciuis Arabiæ. Qui tranſiens ante templum cuiuſdam Idoli inſufflans illum, cum ſignaſſet ſibi frontẽ corruit, Tenentes eum &c.* Quia verò negari nequit, impropriè ſatis aliquem dici Ciuem alicuius Prouinciæ, vel Regionis, vt Arabiæ, quod ab Vrbe, vel Ciuitate ciuis appellandus ſit, alijs Satyrũ ab Achaia remouerunt, & tribuerunt Arabiæ. Ita vetera quædam m. ſs. apud eũdem Bollandum ſolum Cyriacum in Achaia referunt, ſicuti & Vvandelbertus, ab eodem Bollando correptus, reſtituens pro *Acachia, & Achea. Plebs, &c. Achaa ſuũ pridie recolit Cyriacũ.* Notkerus pariter loco disiungit Cyriacũ à Satyro hoc pacto. *In Achaia Cyriaci. In Ægypto Philoromi. In Arabia Saturi, qui tranſiens &c.* quod repetit Rabanus. Paruum noſtrum S. Hieronymi tantùm habet: *In Achaia Cyriaci* II. Idus; ſicuti mſ. Reginæ Sueciæ; Romanum S. Cyriaci m. ſ. *In Achaia Cyriaci; Moſanti, Saturi. In Affrica Zotici &c.* In his omnibus Africanis martyribus conueniunt noſtri Codices cum Corbeienſe Dacherij, qui ita parum mutatis nominibus habet. *Pridie Idus Ian. In Achaia Cyriaci, Moſceuti, Saturi. In Africa Zotici, Caſtuli, Quinti, Rogati, Modeſti, Ebiciani, Carotici, Caſtolini. In Ægypto Philoromi, Zotici, Caſtuli, Petri, Auentini.* Aliqua nominum differentia intercedit etiam cũ codice Treuirenſi apud Bollandum, qui pro Ebiciano habet Biuianum, pro Caretica, Carotinum. In m. ſ. Dungallenſe legitur Ebicianus, vt in noſtro. Non omnes hos Martyres numerat Romanũ martyrologium, quamuis ſe Baronius reſtituiſſe hæc nomina ex veteri m. ſ. profiteatur: Vereri tamen quis poteſt, ne Corona quadraginta militum, ex die ſequẽti hic minùs congruè addatur.

In Ægypto Phirony &c. Philoromum legit Bollandi Hieronymianum martyrologium ex duobus Codicibus, & pro Auentino Auentinam; ſed Auentinum cum noſtro habet Corbeienſe, & Philoromum legendum eſſe conſentio.

Idus Ianuarias.

IN Affrica Ingenui. Vincenti. Satij. Felicitatis. in Campania, Neapoli Cyriaci. Cimini. Zotici. Eriſi Claſceri. Felicis. Zarij. Romæ Secundi. Via Latina Coronę Militum XL. & alibi Quoſcomo. Eononis, Pictauis depoſitio S. Hilarij Epiſcopi, & Confeſſoris.

I A-

IANVARII 13.

QVEM damus ex martyrologio noſtro laterculum in minimis tantùm à Hieronymiano Antuerpiēſi differt; ſiue in poſtremo ſpeciminis fragmenro, ſiue apud me in laminis. Nulla autem exiſtit differētia, niſi quòd pro Claſcero Gliceriū legit, & pro Zario Ianuariū hoc pacto. *Idus in Africa Ingenui, Vincenti, Satti, Felicitatis. In Campania Neapolim, Zotici, Herifi, Glicerô, Felicis, Ianuarij. Romæ Secundi. Via Lauicana Corona Militum XII., & alibi Quoſquomo, Enonis. Pictauis depoſitio S. Hilarij Epiſcopi.*

In Africa Ingenui &c. Horum Martyrum ſine loco Paſſionis meminit m. ſ. Hybernicum. Alij ex mendoſis codicibus horum aliquos cum ſequentibus Neapolitanis martyribus confundunt. Rectiùs Corbeienſe martyrologium in quo ad Africanos Martyres Modeſtus additur, ad Romanos Rogatum, malè verò in edito Dacherij, Quoſquomus in eos & Quomum ita diuiditur. *Idus Ian. In Africa Ingenui, Vincentij, Sattij, Felicitatis, Modeſti. In Campania Neapoli Cyriaci, Cimini, Zotici, Eriſi, Clereri, Felicis, Ianuarij. Roma Secunda, Rogati. Via Lauicana Coronæ, Militum quadraginta: & alibi eos, Quomo, Eononis. Pictauis depoſitio S. Hilari Epiſcopi, & Confeſſoris.* Supra noſtrum additur in Corbeienſi *Ambiani s. Inuentio Sancti Firmini Epiſcopi, & Confeſſoris*, quē recentius appoſitum non dubito. An Dacherius pro Zario ex Antuerpienſi reſtituerit Zarium ignoro. Ianuarium re vera habet etiam m. ſ. Hibernicum apud Bollandum.

In Campania Neapoli Cyriaci &c. Neque hos Martyres Neapolitani faſti recenſent, quòd adhuc ſcire potuerim; nec diligentia Antonij Caraccioli in Sacris Neapolitanis monumētis eos nobis ſuppeditat; Narrant ſanè S. Sebaſtiani Martyris Acta multa Chriſtianorum millia B. Caij Papæ monitu, duce Chromatio, ad Campaniæ lictora ſeceſſiſſe. Bis mille quingentos nonaginta ſeptem necatos per diuerſa loca Campaniæ ex mſ. codice Fundanæ Eccleſiæ elicit, qui ſupra Caracciolus. Sed hos Neapoli præcisè Martyres fuiſſe non conſtat, quamquam ciuitas illa inter litorales Campaniæ Vrbes numeretur. Triginta & ſex Sanctorum Martyrum ſinè nomine corpora in Monaſterio S. Gaudioſi Neapoli requieſcunt; In S. Paoli maioris ædibus quinquaginta, & duo; In Eccleſia verò Sanctæ Mariæ de Salute extra Vrbem antiquiſſima, & olim S. Gaudioſo dicata Corpus adhuc S. Cyriaci Martyris colitur, vt in Neapoli ſacrâ Cæſaris Eugenij Caraccioli video obſeruatum; ſed hunc Roma allatum, habet inſcriptio anni *1656.* relata à Carolo de Lellis parte 2. Sacræ Neapolis.

Romæ Secundi. Nonnulli Secundinum vocant, Secundinam appellat Bedę m. ſ. Bauaricum, & cum eo Notkerus, qui ſimul cum quadraginta Anonimis Secundinam, & Coronam iungit, hoc pacto. *Romæ Via Lauicana, Secundinæ, Coronæ, & militum Quadraginta ſub Gallieno Imperatore.* m. ſ. Florarium apud Bollandum cum noſtro martyrologio concordat, & cum pluribus Coronam appellatiuè ſumit. Galeſinius addit, Coronam martyrij genus eſſe, hoc eſt ſecuri percuſſos milites illos obijſſe, ſicuti, & Petrus de Natalibus. Quia verò omnes Via Lauicana palmā adeptos habent, in noſtro Lauicanam in Latinā, librarij vitio, mutatam eſſe fateri oportet.

Et alibi Quoſcomi. Quirionem legit Bollandus cum m. ſ. Florario. Corbeienſe in duos martyres corruptè vocem diuidit. Quoſquomum habet eiuſdem Antuerpienſe adductū Hieronymianum martyrologium, parua cum noſtro diffe-

rentia, quemadmodum in Enone, quem Eononem vocat.

Pictauis depoſitio S. Hilarij &c. Hunc ſui temporis Confeſſorem appellat D. Hieronymus lib. 17. Comment. in cap. 61. Iſaiæ: & in Pſal: 58 Beatum Antiſtitem, & inter procellas mundi magnum ſuſtentatorem Eccleſiæ. Confeſſorem proprio dicto vocabulo appellat eum Caſſianus lib. 7. de Incarn: c. 24. & inter procellas perſecutionum ita immobilem perſtitiſſe, vt per inuictæ fidei fortitudinem etiam Confeſſoris ceperit dignitatē. Idibus Ianuarij migrauit in Cœlum, vt plurima habent martyrologia, & eius Acta; quamquam varijs cauſis eiuſdem celebritas, vel in ſequentes, vel alios dies reiecta ſit. Mortuus eſt Pictauiæ, Valentiniano, & Valente regnantibus, vt lib: de ſcript: Eccl. teſtatur D. Hieronymus.

XIX. Kal: Februarij.

IN Antiochia Cleti Diac. de antiquis, multis tormentis paſſi, & in Mare merſi. In Africa Pauli. Succeſſi, Victorini, Saturi, Miſſoris, Geronti, Luciriti, Ianuari, Floridi, Teucoſiæ. Nola Campaniæ paſſio S. Felicis, & Alibi Depoſitio Beati Eufraſi Epiſcopi.

IANVARII 14.

IN *Antiochia Cleti &c.* Lucerium non Cletum appellat martyrologiū Antuerpienſe in laminis ita expreſſum. XVIIII. Kal. Febr. *In Antiochia Lucerij Diaconi, & in Africa Pauli, Succeſſi, Victorini, Saturi, Miſonis, Zerenti, Luctiri, Ianuarij, Florida, & Theocoſia. Nola Ciuitate Campania Sanctorum Felicis, & depoſitio Euphraſi Epiſcopi.* Cletum tamen noſtrum legit, Clerū verò Corbeieſe, quòd ita ſe habet. *XIX. Kal. Febr. In Antiochia Cleri Diaconi de antiquis multis tormentis paſſi, & in Mare merſi. In Africa Paoli, Succesſi Victorini, Saturi, Meſſoris, Gerontis, Lucriti, Ianuarij, Florida. Teocoſa: Nola Campania S. Felicis, & alibi depoſitio Euphraſi Epiſcopi.* Notkerus non Cletum, Clerum, aut Lucerium, ſed Glicerium appellat cum alijs infra adductis mſs. Quòd verò Diaconum de Antiquis dicant, intelligi poteſt, ſiue ex antiquis Diaconibus à temporibus Apoſtolorum, ſiue ex antiquis martyribus. Ex primis ſeptem Diaconibus, equidē Cletus non fuit, quòd ijſdē in Actis Apoſtolicis numeratis nō accenſeatur. Et quamquam Stephanus, tamquā Diaconus Iacobo Epiſcopo Hieroſolymitano miniſtrauerit, notat tamen Oecumenius illos ſeptem non fuiſſe electos Diaconos iuxta gradum, qui nunc eſt in Eccleſia, ſed Diaconos fuiſſe nuncupatos, hoc eſt miniſtros, vt omni cum diligentia diſtribuerent Viduis, & Orphanis ex cōmuni poenu eleæmoſinas; quāquam Baronius pluribus argumentis doceat, hoc eorum pręcipuum munus non fuiſſe, ſed ſacræ potius menſæ miniſtrare.. Potuit tamen electus non ex primis ſeptem Diaconibus eſſe, ſed vel ex his, qui vel primis ſucceſſerunt, vel primi in Eccleſia Antiochena fuerunt. Potuit ex antiquis martyribus eſſe, iuxta modum loquendi Euſebij Cæſarienſis, qui ſua de martyribus opera, partim de antiquis,

par-

partim de recentioribus inſcripſit; Et antiquos illos videtur Martyres intelligere, qui ante perſecutionem Diocletiani fuerunt, vt aliàs animaduertimus. Clerum non Cletum legit Bollandus etiam cum martyrologio Romano 7. die Ianuarij. Antuerpienſe verò non modo Lucerium Diaconum iiſdem penè verbis repetitum VII. Idus Ianuarij, iterum hac ipſa die recenſet, ſed & tertiò inculcat ſequenti XVIII. Kal. Febr. vt par eſt credere Antiquarij vitio, qui hac die 14. Ian. pro Cleto, ſeu Clero Luceriū repoſuerit. Cū Euphraſio Epiſcopo, qui poſtremus in noſtro laterculo numeratur Clerum Diaconum aſſociat, hac eadem die Petrus de Natalibus lib. 11. c. vltimo, ſicuti plura m ſ. martyrologia ſub Vſuardi nomine, quæ Clerum tantùm Martyrem dicunt, non Diaconū, aut vnum de antiquis, qui poſt multa tormenta in mare precipitatus martyriū consūmauit. Vnde ſiue Clerus, ſiue Cletus diuerſus omnino apparet ab eo, qui ī martyrologio Romano die 7. Ian. ex Beda, Vſuardo, Adone, & alijs m. ſs. à Baronio adductis, ſepties tortus, diù maceratus in carcere tādē decollatus martyrium conſummauit. Cletum non Clerum appellant, cum noſtro martyrologiū Eccleſiæ Bruſſellēſis apud Bollandum, & Licerium Diaconum a Cleto diſtinctum Vetuſtius noſtrum die ſequenti exhibet.

In Africa Pauli &c. Ferax Martyrum Africa hos exhibet, tam in noſtro, quam in toties memorato Antuerpienſi, quod decem, vt noſtrum exhibet, nulla alia, niſi hac ferè deſpicabili differentia, vt pro Lucrito Luctirium, pro Florido Floridam, pro Toucoſia Theocoſiam referat. Aliquid variat amplius apud eumdem Bollandum Vetus martyrologium Hibernicum, quòd poſt Ianuarium, Agapitum, Crucesſium, & Eufram addat ante Floridam cum alijs octo anonymis.

Nola Campaniæ Paſſio S. Felicis. Differt mſs. Hieronymianum Bollandi, ſeu in laminis Antuerpienſe, à noſtro, quòd illud Paſſionē nō addat, ſed tantùm Nola Cāpaniæ S. Felicis vt & Corbeiēſe Dacherij; noſtrū vero paſſionē ita ſignet, vt à Confeſſoribus videatur ſeiungere. At confuſa omnia de pluribus ſub vna die Felicibus ſuſpicari licet; quaſi ex eo martyres pariter, & Confeſſores vocentur, quòd pluribus pro Chriſto tormentis ſuperatis in pace quieuerint. Confeſſorem, & Presbyterum Felicem recolit hac die, præter ea, quæ adducit Bollandus, Sacramentarium Gregorij, in cuius prefatione cum de Hæreticorum prauitatibus ſuperatis agatur, eadem apparet cōfuſio, quam apud Adonem, Acta duorum Felicium Confeſſorum cum Actis Felicis V. Papæ confundentem, adeſſe opinatur Bollandus; In eodem enim Sacramentario legitur; *& Confeſſionem S. Felicis memorabilem non tacere, qui nec hæreticis prauitatibus, nec ſæculi blandimentis à ſui ſtatus rectitudine potuit immutari.* Addit ad hæc Menardus, in omnibus antiquis codicibus Confeſſorem Felicem hac die recoli, & ex martyrologio m ſ. Bibliothecæ Corbeienſis hæc verba adducit *XIX. Cal. Februarii apud Nolam Campaniæ S. Felicis Presbyteri, & Confeſſoris*, vbì Dacherius tantùm vt vidimus adducit. *Nolæ Campaniæ Sancti Felicis.* Confeſſorem etiam ita vocat S. Auguſtinus de cura pro mortuis gerenda cap: primo. *Vt ſcilicet in Beatiſſimi Felicis Confeſſoris Baſilica poneretur.* Extant in Hagiologio noſtro perantiquo Acta Felicis Presbyteri, eadē prorſus, quæ ex veteribus mſs. adfert Bollādus ſub titulo *S. Felicis Confeſſoris Presbyteri Romani*, ſed quæ in noſtro Codicæ hac epigraphe Signentur .... *Kal. Febr. Paſſio S. Felicis*; etſi Paſſionis hic nomine abuti codicem illum palam ſit; cum poſt fuſtuarium, exilium, & lapidicidæ labores S. Felicem Nolanos conuertiſſe ad fidem, & poſt annos duodecim in pace quieuiſſe, eadē acta contineant. Sed præter duos hos Felices Presbyteros, & Confeſſores, quorum alterum S. Paulinus Nolanus miris laudibus extulit, & ex quo Beda Hiſto-

riam concinnauit, alterum Acta iam memorata deſignent; tertium addere ex eadem Eccleſia Nolana neceſſe eſt, illum nempe, cuius memoriam ingerunt S. Felicis ſecundi Acta, tamquam frater is fuerit alterius ſenioris Felicis. *Factum eſt poſt completionem Beatiſſimi Felicis Presbyteri, alius Felix germanus eius iunior nomine, & actione, & ipſe Presbyter &c.* Felicem hunc ſeniorem putar illum eſſe Bollandus, qui cum Adaucto diē 30. Auguſti recolitur; ſed cùm via Hoſtiēſi Romæ, non Nolæ S. Felicis memoria renouetur quarto Cal: Septembris in noſtro martyrologio, & 3. Cal. eiuſdem Felix, & Adauctus ſeiunctim recolantur, diſſentire in hoc à Viro doctiſſimo cogor, & ſeniorem illum Felicem Martyrem, & Nolanum, vel Nolæ paſſum confiteri cū Breuiario Nolano. In hoc tres, non duo hac eadē die 14. Ian. celebrātur Felices, quorum primus Martyr fuerit. Traditur ſanè apud Caracciolum de Sacris Eccleſiæ Neapolitanæ monumentis cap.v. ſect. v. ex Breuiario illo, Felicē Presbyterum Præſide Drauo, ob Chriſti Confeſſionē capite plexum, corpuſque eius inhumatum coruis, & canibus fuiſſe derelictum: fratrem verò illi cognominem, pòſt Chriſti editam Confeſſionem, ad Circium deportatum, ibique poſt duodecim exilij annos, die Dominico, data Populo pace, peractiſque miſterijs expiraſse. Tertium autem Felicem, Patre Hermia, in Oriēte natū, Nolam profectum eiuſdē Vrbis creatum fuiſſe Epiſcopum. Horum poſtremum eſſe, quem ita colebat Paulinus, vt ſuum Domenedium diceret, palam eſt, qui & ſi tantùm Presbyter ex eodem S. Paulino fuerit, forte ab alijs Epiſcopus dictus ſit, quòd omnium conſenſu, poſt mortem Maximi, electus Nolanus Epiſcopus, infulas, enixe poſt lando, in Quintum compresbyterum ſuum transtulerit, qui, vt ait Beda, plebem officio, Felix doctrina regeret. Ex tribus ergo vel Nolæ ciuibus, vel Nolæ incolis Presbyteris, qui omnes aliqua pro Chriſto paſſi ſint, mirandum non eſt, dum eadem die omnes Nolæ recolebantur, acta confundi contigiſſe, & modo de Martyre, modo de Confeſſore Eccleſiam ipſam meminiſſe videri. Certè tam in Kalendarijs, quam in Miſſalibus Romanis hac die Felicis Presbyteri, & Martyris colitur memoria; in Breuiario tamen ſub titulo Felicis Martyris, de Confeſſore, qui Nolæ in Pincis ſepultus obdormierit ſine paſſione, hiſtoria narratur. Calendarium Romanum antiquū Fronti nō habet Nolæ, ſed Romæ ita, *die 14. Ianuarij natale S. Felicis in Pincis*, vbi idē Frōto aliqua ad oſtēdēdū affert, locū in Pincis nō eſſe Nolæ, ſed Romæ. Mirum quod martyrologiū paruū noſtrū S. Hieronymi Felicem hīc memoret in Græcia. *XVIIII. Kal. Febr. In Græcia S. Felicis.*

Et alibi depoſito B. Euphratis Epiſcopi &c. Paucula addere habemus ad ea, quæ hic Bollandus congerit, & quis in tanta nominum varietate, tacito Eccleſiæ, cui præfuerit nomine diuinabit? In Affrica Epiſcopum fuiſſe habet Romanum martyrologiū. Baronius ſuſpicatur, Euchratium eſſe, qui Concilio Carthaginenſi interfuerit, & ad quem extat Epiſtola eiuſdem 61. Galeſinius non modo Affricanum Epiſcopum, ſed in Vandalica perſecutione Martyrem exiſtimat, & in Notis pro Euphraſio Euſtratiū legendū monet, Suferanum in Bizacena Prouincia Epiſcopum, qui 28. Nouembris memoratur. Cū plura tamen martyrologia cum Clero, vel Cleto Diacono, qui Antiochiæ recolitur, in ſacris faſtis cōſignēt, ſuſpicionem induxit, an fuerit Euphratis Epiſcopus Antiochenus, qui in Nicephori Chronologia XXXXXIIII. numeratur ſub Iuſtiniano Imperatore. Et quāquam Euagrius, qui Euphratis illius Epiſcopi mortem inter Antiochiæ ruinas refert lib. 4. cap. 5., videatur optimum Epiſcopum deſignare, quòd eius mors aliā nō nouā calamitatē attulerit Ciuitati, attamē cū obitū eius menſe Maio accidiſſe perhibeat, huius Epiſcopi Euphratis depoſitionem ſub hac die videtur excludere, vt in iiſdem ambagibus remanere opus ſit.

XVIII.

XVIII. Kal. Februarij.

IN Ægypto Criſconi. Tyrſi. Leuci. Gainiti. Genomi. Menelampi; Et in Oriente Cornili. Caleſti, & Ceterorum. In Antiochia Liceri Diaconi. & alibi depoſitio Abbacuc Prophetæ. *Remus*, *Depoſitio* S: *Rimedij Epiſcopi*, *& Confeſſoris*. *Pictauis. dedicatio S. Amanti*.

IANVARII 15.

CRiſconi *&c.* In Ægypto pariter ſex Martyres cõmemorat martyrologium Bollãdi toties repetitum, & apud nos in laminis expreſſum, his integri laterculi verbis. *XVIII. Kal. In Ægypto Criſconi, Tyrſi, Lauci, Gainito, Zenonis, Menelai; Et in Oriente Cornelii, Caleſti, & ceterorum. Antiochiæ Luceris Diaconi. Depoſitio Ambasij. Prope Remus. depoſitio Remedi Epiſcopi.* Sed Ciſconi loco Criſconi legit, & pro Leucio Laucium, pro Genonio Zenonem, pro Minelampo Menelaũ exhibet, parua nominum inflexione. Corbeienſe pariter nonnihil in nominibus ita variat. *XVIII. Kal. Febr. In Ægypto Chriſconi, Tyrſi, Leuci, Gaiani, Genonis, Menelampi, & in Oriente Cornelii, Caleſti, & Ceterorum. Antiochiæ Leceri Diaconi, & alibi depoſitio Abacuc Prophetæ. Remis depoſitio S. Remigii Epiſcopi, & Confeſſoris. Pictauis dedicaio Baſilicæ Sancti Amantii.* M. ſ. Hibernicum magis variat; præter Ciſconum enim, & Thirſium exhibet Celauũ, Laucum .... nitium. Alia m. ſ. Creſconium, & Genonem referunt, & in Ægypto omnes concordant agonem conſumaſſe. M. ſ. martyrologium Reginæ Sueciæ, ita legit. *In Ægypto paſſio S. Creſconii, Tyrſi, Leuci, cum aliis tribus.*

In Oriente Cornelii &c. Quamquam martyrologij auctor de his Martyribus agat, tamquam notiſſimis, quòd eius ſocios *Cæterorum* nomine cõpellet, ita etiã Bollando ignoti ſunt, vt nihil de ijs addere potuerit. Nos paruus differentias nominum adnotabimus. Noſtrum cum Corbeienſe Cornili, & Caleſti: illud S. Hieronymo pariter aſcriptũ Antuerpienſe, Cornelij, & Cæleſti nomina ſignat; Rhichenouvienſe itẽ meminit *in Oriente Corneli, & Caleſti*, cæterorũ verò ſilet.

Et alibì Depoſitio Abacuc. De hoc Propheta, ac Micheà ſimul agunt hac die omnia ferè Latinorum Martyrologia, præter Hieronymianum iam adductum Antuerpienſe, in quo nihil de alterutro Propheta legitur. De vtroque tamen agit ad diem hanc ita paruum noſtrum. *XVIII. Kal. Ababuc, & Micheas*, quos etiã ſimul recoli ab Eccleſia Hieroſolymitana notat Vvandingus tom. 3. Annal. ad annum 1342. Fatetur tamen Bollãdus, vetera quædam m. ſs. martyrologia hac die ſolius Abàcuc meminiſſe. Non eadem die Micheæ, & Abacuc inuenta eſſe corpora habet Sozomenus lib: 7. cap. 28. Sed prius Abacuc, *& poſt eum non longo interuallo Michæas*. Nec pariter in eodem loco inuenta eorum corpora narrat; nam Abacuc in Ciuitate Cela vel Cila repertus eſt; Michæas Barathſaria, loco ab ea Ciuitate decem ſtadijs circiter diſtante, vndè mirum non eſt, ſi hìc ſimul cũ Michea non recolatur. Sub Arcadio Imperatore, in Iudæa prouincia, has inuentas eſſe reliquias, anno Domini 396. ſcribit Sigibertus. Anvnus, vel plures Prophetæ Abacuc nomine

fue-

fuerint, doctiſſimè diſputat Bollandus, qui plura colligit.

In Antiochia Liceri Diaconi. Ex Hieronymi martyrologio exhibuit Bollãdus Lucerium Diaconum Antiochenũ ad diẽ ſeptimum Ianuarij; at melioris notæ, vt mihi videtur, Codices noſtri cũ Corbeienſi, qui Lecerium legit, non niſi hac die recolunt. Videantur quæ ad Cletũ adnotauimus precedenti die.

Remus depoſitio. Remis legendum omnino eſt, & pro Remedio Remigium. Menardus ad ſacramentarium Gregorij, ex plurimis Codicibus monuit, pro S. Remigio Remegium ſcribi, & in multis etiam, tam m ſs. quam excuſis libris mutata. g. in d. ſcribi Remedium, & quidem vſitatius; ſicuti animaduertere licet, tam in antiquiſſimis Francorum geſtis Tom: 1. Hiſt: Franc. p. 702. & 703. quam in Fredegario Scholaſtico ad annum 16. Chlodouei; Et quamquam in omnibus martyrologijs Sancti Remigij Natale recolatur Kal: Octobris, qua die etiam feſtum S. Remigij ſuo tempore peragi conſueuiſſe teſtatur Gregorius Turonenſis Hiſt. Franc. lib. 8. cap. 21. dies tamen illa tranſlationis eſt, non obitus, qui ex Frodoardo lib. 1. hiſt. Eccleſiaſticæ Remenſis cap. 17. Idibus Ianuarij ad Cæleſtia regna migrauit: qua die cum recolit Hagiologium Francogalliæ in Bibliotheca Lebbei. Sub hac tamen die 15. Ianuarij eius depoſitionem agunt Carthuſiani Colonienſes in additionibus ad Vſuardum, & vt ſupra adduximus martyrologium Corbeienſe, & Antuerpiẽſe, quod Remus, & Remedium legit. Sanctum hunc Remedium, vel Remigium ex additis ad vetuſtius martyrologium credere par eſt, multo tamen certius apud Pictauienſes dedicatio S. Amantij, de qua nihil inueni in Gallicano martyrologio. Corbeienſe magis expreſsè dicit dedicationem Baſilicæ S. Amantij Pictauij. Reliquias Sancti Amantij Epiſcopi, & Confeſſoris ex Ruthina Ciuitate, vbi fuerat Epiſcopus, & vbi reliquum corpus quieſcit, tranſlatas fuiſſe ad Fontenellẽſe Cœnobium habet Chronicon Fontanellenſe cap. 1. n. 7.

XVII. Kal. Februarij.

ROmæ via Salaria in Cæmeterio Priſcillæ Depoſitio Marcelli Epiſcopi, & Confeſſoris, & via Appia in Cæmeterio Calliti paſſio S. Marthe. Audemi Martyris. Via Cornua in Cimiterio Milites VIIII. & al orum numero XIII. quorum nomina tenentur in lib. Vitæ ſcripta. In Affrica Saturnini, Flauiani, & alio.um VI. ***Arelato Depoſitio S. Honorati Epiſcopi. In Fontenella Depoſitio Landoni Abbatis.***

IANVARII 16.

M*Arcelli Epiſcopi &c.* Via Salaria Romæ ſepultum S. Marcellum Papam, omnia ferè martyrologia docent. Quod verò S. Hieronymi Epternacenſe vocat Bollandus, & nos Antuerpienſe, Confeſſorem Marcellum fuiſſe non addit, quod tamen peruetus Hibernicum, & Corbeienſe retinent. Quamquam enim in erumnis poſitus S. Pontifex mortem ita obierit, vt Martyr etiam dici poſſit, cum tamen morte vi tormentorum illata id non acciderit, neque perperam vocatur Confeſſor, ex his quæ alibi diximus.

Digitized by Google

ximus. Idem in ſ. Hieronymi Martyrologium Antuerpienſe ad quatuor Nonas Octobris habet. *Roma Balbina, Marcelli Epiſcopi*. Sed in noſtro nihil de Balbina, nihilque de Romana Vrbe, ſed tantùm *alibi Marcelli Epiſcopi*, quem Romanum Pontificem ideo non dicerem. Eſtat fragmentum Martyrologij Bedæ apud Amalarium Fortunatum lib. de ord. Antiphonarij cap. 17. his verbis. *XVII. Kal. Febr. Natale S. Marcelli Papæ, qui iubente Maximo Imperatore primò fuſtibus cæſus, & à facie eius, quem corripiebat, expulſus eſt. Deinde audiens, quòd Domum S. Lucinæ quam ipſa damnauerat proſcriptione, & quòd facultatibus eius Chriſtianos donauerit, Eccleſiam faceret, atque in ea Miſſam celebraret in media Ciuitate, iuſſit in eadẽ Eccleſia plancas extrui ad animalia catabuli publici, & eundem ſtabulo Epiſcopum ad ſeruitium animalium deputauit eum cuſtodia publica.* Ex quo fragmento, vt obiter animaduertam, colligitur ſub Bedæ nomine vulgatum martyrologium, vel illius auctoris non eſſe, vel ſaltem valdè mutilum; deficiunt enim in codicibus editis omnia à verbis illis, *deinde audiẽs* vſq; in finem fragmenti. Quæ nam fuerit Priſcella, ſeu Priſcilla, quæ Cæmeterio viæ Salariæ nomen dederit, parum hìc refert inquirere; vetuſtiorẽ ipſo Marcello fuiſſe Priſcellam, cum in eius nominis cæmeterio ſepultus Sanctus ille Pontifex fuerit, dubitari nequit; Sanè cum noſtro martyrologio ſentit auctor vitæ Marcelli in lib: de Romanis Pontificibus, tum in die, tum in loco depoſitionis. *Corpus collegit B. Lucina, & ſepeliuit in Cæmeterio Priſcillæ Via Salaria XVII. Cal: Februarij.* In quo cæmeterio ſepultum quoque fuiſſe Marcellinum anteceſſorem, truncato capite Martyrem, ita ſcribit Albo Floriacenſis. *Marcellus Presbyter collegit noctu, & ſepeliuit eum Via Salaria in Cæmeterio Priſcilla, iuxta Corpus Sancti Creſcentionis 7. Cal. Maij.* Vnde nil mirum, ſi ex nominis, & ſepulcri proximitatè, Græci Marcellinum cum Marcello confuderint. Idem porrò Floriacenſis Albo, ſiue Abbo de Marcelli ſepultura ipſiſſima verba habet, quæ liber Pontificalis Damaſo aſcriptus, quẽ in adducta Marcelli vita, auctorem illius libri non eſſe conuincit ipſius per Sanctum Damaſum Papam ſepulcralis inſcriptio. Hanc ab Andrea Ducheſne mutuatam affert Bollandus, & extat inter Inſcript: Gruteri, vel apud Baroniũ in Appendice T. 3. anno 309. Eam hìc afferre non piguit, vt cum de tollerato exilio laudetur, non malè etiam Confeſſorẽ à noſtro martyrologio appellari innoteſcat, & quam varia à reliquis latinis ſcriptoribus de Marcello contineat.

Veridicus Rector lapſos, quia crimina flere
Prædixit miſeris, fuit omnibus hoſtis amarus.
Hinc furor, hinc odium, ſequitur diſcordia, lites,
Seditio, cædes: ſoluuntur fœdera pacis.
Crimen ob alterius Chriſtum, qui in pace negauit
Finibus expulſus patria eſt feritate Tyranni.
Hæc breuiter Damaſus voluit comperta referre,
Marcelli vt populus meritum cognoſcere, poſſet.

Antiquiſſimum Martyrologij Romani fragmentum apud Bucherium, forte librarij vitio, in diem precedentem ita retulit Marcellum, 18. *Cal. Febr. Marcelli in Priſcilla*. Calendarium, ſeu Martyrol. paruum S. Hieronymi legit *XVII. Kal. Febr. Romæ Marcelli Papæ*, & aliud Calendarium nomine Bedæ inſignitum in Bibliotheca Canonic. Lucenſium addit Martyrem, *XVII. Kal. S. Marcelli Papæ, & Martyris*; ſepultum autem Marcellum habẽt Acta S. Cyriaci, & Siſinnij 17. Cal. Febr. à Ioanne Presbytero, & B. Lucina *in Cæmeterio Priſcilla, via Salaria veteri, non longe ab Vrbe Roma milliario tertio* Plura de hoc Cæmeterio habet Aringhius in Romæ Subterraneæ lib. 4. cap. 28. qui etiam cap. 27. de Via Salaria veteri, pluries in actis Sãctorum Martyrum memorata, eruditè diſſerit. Marcello Eccleſiam, ſiuè titulum fecit Lucina Matro-

na in lib. Pontificali, *& domum ſuam nomine B. Marcelli titulum dedicauit, vbi die, noctuque hymnis, & orationibus Domino Ieſu Chriſto confitebantur, qui non ibi ſepultus fuit, ſed in Cæmeterio Priſcillæ*. Et ipſe S. Pontifex *fecit cæmeterium via Salaria*, illud facile in quo ſepultum fuit. Videantur quæ eruditè de S. Marcello profert Bollandus.

Via Appia. Cæmeterium Calliſti via Appia, ita notū eſt, vt immorari nō expediat; Nō ita tamen noti ſūt martyres Martha, & Audemus, ſiue Audenus, quos Ananum, & Marium S. Hieronymi martyrologium Antuerpienſe vocat. Ex hoc, quia nōnulla alia à noſtro varia exhibētur, integrum diem apponimus. *XVII. Kal. Roma via Salaria in Cæmet. Priſcillæ depoſitio S. Marcelli Epiſcopi, & via Appia in Cæmeterio Calexti paſſio. Sācti Anani. Mari. Via Cornelia VIII IX. miliario in Cæmeterio aliorum XIII. quorum nomina Deus ſcit. In Affrica Saturnini, Fauſtini, Naſſaniani, & aliorum VII. Arelate depoſ. S. Honorati Epiſc.* Ex alijs mſ. martyrologijs nihil lucis his additur, quòd potius fœdis erroribus confundantur.

Via Cornua in Cæmeterio. Ex mſ. Corbeienſi reſtituo via Cornelia; ita enim habet. *XVII. Kal. Februarij Roma via Salaria in Cæmeterio Priſcillæ depoſitio Sancti Marcelli Epiſcopi, & Confeſſoris. Via Appia in Cæmeterio Caleſti paſſio Sanctæ Marthæ, Audeinæ Martyrum. Via Cornelia in Cæmeterio Militum nouem, & aliorum tredecim, quorum nominā in libro vitæ tenētur ſcripta. In Affrica Saturnini, Fauſtini, & aliorū ſex. Arelate depoſitio S. Honorati Epiſcopi, & Cōfeſſoris*. Cornelia via Aureliæ, & Triūphali connexa, iuxta Portuenſem viam gradiebatur, quamquam nonnulli Corneliam Triumphali, atque Aureliæ intermediam inceſſiſſe putent. Cæmeteriū Calepodij hic valde erat celebre, & de hoc intelligi, ſine alia additione putarem. Quamquam enim in Via Aurelia prorſus referatur extructum, proximitate tamen viæ, & ipſius amplitudine in Cornelia poterat etiam computari. Arenarium inter viam Aureliam, & Triumphalem, vbì Cornelia aliquibus ſternebatur, aderat, & ibi ſepulta eſſe Sanctorum Martyrū Euſebij, Vincentij, Peregrini, & Pontiani corpora ex eorundem Actis m.ſ. habet Arenghius lib. v. cap. 15. Romæ Subterr. De Arenario pariter Via Cornelia 13. milliario ab Vrbe memoria renouatur in m.ſs. Actis apud eundem, in quibus Sanctorum Marij, & Marthæ agones referuntur; *qui cū ducti fuiſſent Via Cornelia, miliario 13. ad Nymphas Catabaſſ, ibi in eodem loco decollati ſunt ſub Arenario Marius, Audiſax, & Abacuc, Martha vero in Nympha necata eſt &c.* In alijs vero, codicibus legitur milliario duodecimo vt apud Baronium. An fortaſſe legendum eſſet, Via Cornelia nono milliario in Cœmeterio aliorum tredecim. Ita ferret codex Antuerpienſis, qui vocem Milliarij, vel Militum, ita decurtatam habet, vt vtrumque ſignificare poſſit. Noſtri tamen codices, & Corbeienſis nō *Mil.* ſed *Milites VIIII.* expreſsè oſtēdunt: ita vt Milites nouem, præter officiū anonymi, alij verò tredecim, omnino ſine nomine in calendarijs remanſerint.

In Affrica Saturnini &c. Pro Flauiano martyrologium Hieronymianū Antuerpienſe Naſſanianum, & alios ſeptem numerat in Africa, ſed vterque ex noſtris codicibus, minùs, quam illud corruptis, Flauianum, vel Frauianum legunt. MS. Hibernicum Dungalenſe, non niſi Fauſtinum, & Saturninum, cum alijs ſeptem exhibet. Fortè igitur corrigendus numerus eſt, & pro ſex, ſeptem reponendi, & retinendum Flauiani nomen, vt vſitatius.

Arelati Depoſitio S. Honorati Epiſcopi. Quamquam intrà quintum ſæculum Sāctus Honoratus ſedem Arelatenſem tenuerit, cum ex additis ſit non immoramur, præſertim quòd in omnibus martyrologijs memoretur, & plura de eo habeat Bollandus.

In Fontanella Landoni &c. Honoratum ex additis ſuo Sancti Hieronymi mar-

martyrologio ſatetur etiam Bollandus, ſed de Landone, cum neque illud, neque Corbeiēſe meminerit, in noſtro omnino ſuperadditum reputabo, pręſertim cum in eo aliqua paſſim de Fōtanellenſi cænobio adnotata videā, quæ ſuadere poſſunt, ex illo Martyrologij apographum ad nos fluxiſſe; nequaquā enim, vt alibi monui, additiones ex Italia, minùſque ex noſtra Eccleſia factas eſſe apparent. Siue autem Landonus, ſiue Laudus, aut Laudonus legi debeat, video apud Sauſſayum in additionibus martyrologij Gallicani numerari pro octauo Fontanellenſi Abbate. Fontanella Monaſteriū eſt Rotomagenſis Diœceſeos, inter Rotomagos, ac Pariſios. Sauſſayus tempus, quo S. Lando, ſeu Lādonus vixerit, non indicat. Sin vero eidem S. Vvando duodecimus Fōtanellēſis Abbas eſt, & floruit regnāte Theodoro Cala, Dagiberti ſecundo filio, Vvandonem, ſeu Landonē finem ſeptimi ſæculi ſuperaſſe, & ex recentioribus eſſe Sanctis, qui additi ſint, exiſtimandū omnino eſt.

XVI. Kal. Februarij.

IN Affrica Nicæ. Victoris. Miſtriani. Saluij. Miſeliani. Victurici. Teuſſæ. Fortunatæ. Veneniriæ. Santæ. Saturnini. Ortiſiani. Leucij. Miſſuriani. Vincenti. Albæ. Moſei. Ingenulæ. Victuriæ. In Oriente Rubentis, & Maſteri. In Ægypto Thebaida, depoſitio S. Antonij Monachi. Ligonis paſſio Sanctorum Martyrum Geminorum. Speuſippi. Elaſippi. Melaſippi. Leunillæ. Iunellæ. Neonis, & depoſitio Marcelli Epiſcopi. *In Gallia Ciuitate Beturicas depoſitio S. Sulpicij Epiſcopi, & Confeſſoris.*

IANVARII 17.

ANtuerpienſe S. Hieronymi in laminis editum martyrologium, copioſam Martyrum meſſem ex Affrica cum noſtro ita exhibet, & totidem numero. *Decimo ſexto Calendas in Affrica Muci, Victoris, Miſtriani, Salui, Miſeliani, Victoriei, Teuſſæ, Fortunatæ Veneriæ, Sarta, Saturnini, Hortiſiani, Leuci, Miſuriani, Vincentia, Alba, Timothei, Ingenula, Victoria. In Oriente Nat. Rubentis, & Martyri. In Ægypto depoſitio S. Antonij Monaci. Lingonas paſſio Sanctorum Gemenorum Speuſippi, Elaſippi, Melaſippi, Leonilla, Iunilla, Nenonis Diaconi. Depoſitio Marcelli Epiſcopi.* Variant tamen aliqua inter ſe nomina. Bini noſtri Codices Nicæ meminerunt primo ſtatim limine, pro qua Mucium Bollandus ex ſuo mſ. Hieronymiano reddit, ſicut Rhinouienſe Hibernicum maximè deprauatum exhibet, vel Municum, vel Muccium. Quia verò omnia potius in Mucium, quam in Nicam concordant, fortaſſe Mutij, vel Mucij erit reſtituendum; ſed Micam habet Corbeiēſe. Pro Tecuſa illud Bollādi exhibet Teuſſam, pro Veneniria Veneriam, pro Sāta Sartam, pro Vincentio Vincentiam, pro Moſeo Thimotheum: at quia alia habent Thimoſeum, forte hìc pro Moſeo eſſet reſtituendum Thimoſeum. Moſſeum habet Corbeienſe, ſicut Vincentiam pro Vincentio alia m. ſ. martyrologia video conſignare.

In Oriente Rubentij &c. Aliud S. Hieronymi Antuerpienſe Martyrium pro

Digitized by Google

na in lib. Pontificali, *& domum ſuam nomine B. Marcelli titulum dedicauit, vbi die, noctuque hymnis, & orationibus Domino Ieſu Chriſto confitebantur, qui non ibi ſepultus fuit, ſed in Cæmeterio Priſcillæ*. Et ipſe S. Pontifex *fecit cæmeterium via Salaria*, illud facile in quo ſepultum fuit. Videantur quæ eruditè de S. Marcello profert Bollandus.

Via Appia. Cæmeterium Calliſti via Appia, ita notũ eſt, vt immorari nõ expediat; Nõ ita tamen noti sũt martyres Martha, & Audemus, ſiue Audenus, quos Ananum, & Marium S. Hieronymi martyrologium Antuerpienſe vocat. Ex hoc, quia nõnulla alia à noſtro varia exhibẽtur, integrum diem apponimus. *XVII. Kal. Romæ via Salaria in Camet. Priſcillæ depoſitio S. Marcelli Epiſcopi, & via Appia in Cæmeterio Calexti paſſio Sãcti Anani. Mari. Via Cornelia VIIII. miliario in Cæmeterio aliorum XIII. quorum nomina Deus ſcit. In Affrica Saturnini, Fauſtini, Naſſaniani, & aliorum VII. Arelate depoſ. S. Honorati Epiſc.* Ex alijs mſ. martyrologijs nihil lucis his additur, quòd potius fœdis erroribus confundantur.

Via Cornua in Cæmeterio. Ex mſ. Corbeienſi reſtituo via Cornelia, ita enim habet. *XVII. Kal. Februarij Romæ via Salaria in Cæmeterio Priſcillæ depoſitio Sancti Marcelli Epiſcopi, & Confeſſoris. Via Appia in Cæmeterio Caleſti paſſio Sanctæ Marthæ, Audeina Martyrum. Via Cornelia in Cæmeterio Militum nouem, & aliorum tredecim, quorum nominà in libro vitę tenẽtur ſcripta. In Affrica Saturnini, Fauſtini, & aliorũ ſex. Arelate depoſitio S. Honorati Epiſcopi, & Cõfeſſoris*. Cornelia via Aureliæ, & Triũphali connexa, iuxta Portuenſem viam gradiebatur, quamquam nonnulli Corneliam Triumphali, atque Aureliæ intermediam inceſſiſſe putent. Cæmeteriũ Calepodij hic valde erat celebre, & de hoc intelligi, ſine alia additione putarem. Quanquam enim in Via Aurelia prorſus referatur extructum, proximitate tamen viæ, & ipſius amplitudine in Cornelia poterat etiam computari. Arenarium inter viam Aureliam, & Triumphalem, vbì Cornelia aliquibus ſternebatur, aderat, & ibi ſepulta eſſe Sanctorum Martyrũm Euſebij, Vincentij, Peregrini, & Pontiani corpora ex eorundem Actis m.ſ. habet Arenghius lib. v. cap. 15. Romæ Subterr. De Arenario pariter Via Cornelia 13. milliario ab Vrbe memoria renouatur in m.ſs. Actis apud eundem, in quibus Sanctorum Marij, & Marthæ agones referuntur; *qui cũ ducti fuiſſent Via Cornelia, miliario 13. ad Nymphas Catabaſſi, ibi in eodem loco decollati ſunt ſub Arenario Marius, Audifax, & Abacuc, Martha vero in Nympha necata eſt &c.* In alijs vero, codicibus legitur milliario duodecimo vt apud Baronium. An fortaſſe legendum eſſet, Via Cornelia nono milliario in Cæmeterio aliorum tredecim. Ita ferret codex Antuerpienſis, qui vocem Milliarij, vel Militum, ita decurtatam habet, vt vtrumque ſignificare poſſit. Noſtri tamen codices, & Corbeienſis nõ *Mil.* ſed *Milites VIIII.* expreſsè oſtẽdunt: ita vt Milites nouem, præter officiũ anonymi, alij verò tredecim, omnino ſine nomine in calendarijs remanſerint.

In Affrica Saturnini &c. Pro Flauiano martyrologium Hieronymianũ Antuerpienſe Naſſanianum, & alios ſeptem numerat in Affrica, ſed vterque ex noſtris codicibus, minùs, quam illud corruptis, Flauianum, vel Frauianum legunt. MS. Hibernicum Dungalenſe, non niſi Fauſtinum, & Saturninum, cum alijs ſeptem exhibet. Fortè igitur corrigendus numerus eſt, & pro ſex, ſeptem reponendi, & retinendum Flauiani nomen, vt vſitatius.

Arelati Depoſitio S. Honorati Epiſcopi. Quamquam intrà quintum ſæculum Sãctus Honoratus ſedem Arelatenſem tenuerit, cum ex additis ſit non immoramur, præſertim quòd in omnibus martyrologijs memoretur, & plura de eo habeat Bollandus.

In Fontanella Landoni &c. Honoratum ex additis ſuo Sancti Hieronymi

mar-

martyrologio ſatetur etiam Bollandus, ſed de Landone, cum neque illud, neque Corbeiēſe meminerir, in noſtro omnino ſuperadditum reputabo, prçſertim cum in eo aliqua paſſim de Fōtanellenſi cænobio adnotata videã, quæ ſuadere poſſunt, ex illo Martyrologij apographum ad nos fluxiſſe; nequaquã enim, vt alibì monui, additiones ex Italia, minùſque ex noſtra Eccleſia factas eſſe apparent. Siue autem Landonus, ſiue Laudus, aut Laudonus legi debeat, video apud Sauſſayum in addirionibus martyrologij Gallicani numerari pro octauo Fontanellenſi Abbate. Fontanella Monaſteriũ eſt Rotomagenſis Diçceſeos, inter Rotomagos, ac Pariſios. Sauſſayus tempus, quo S. Lando, ſeu Lãdonus vixerit, non indicat. Sin vero eidem S. Vvando duodecimus Fōtanellēſis Abbas eſt, & floruit regnãte Theodoro Cala, Dagiberti ſecundo filio, Vvandonem, ſeu Landonē finem ſeptimi ſæculi ſuperaſſe, & ex recentioribus eſſe Sanctis, qui additi ſint, exiſtimandũ omnino eſt.

XVI. Kal. Februarij.

IN Affrica Nicæ. Victoris. Miſtriani. Saluij. Miſeliani. Victurici. Teuſſæ. Fortunatæ. Veneniriæ. Santæ. Saturnini. Ortiſiani. Leucij. Miſſuriani. Vincenti. Albæ. Moſei. Ingenulæ. Victuriæ. In Oriente Rubentis, & Maſteri. In Ægypto Thebaida, depoſitio S. Antonij Monachi. Ligonis paſſio Sanctorum Martyrum Geminorum. Speuſippi. Elaſippi. Melaſippi. Leunillæ. Iunellæ: Neonis, & depoſitio Marcelli Epiſcopi. *In Gallia Ciuitate Beturicas depoſitio S. Sulpicij Epiſcopi, & Confeſſoris.*

IANVARII 17.

ANtuerpienſe S. Hieronymi in laminis editum martyrologium, copioſam Martyrum meſſem ex Affrica cum noſtro ita exhibet, & totidem numero. *Decimo ſexto Calendas in Affrica Muci, Victoris, Miſtriani, Salui, Miſeliani, Victorici, Teuſſæ, Fortunatæ Veneriæ, Sartæ, Saturnini, Hortiſiani, Leuci, Miſuriani, Vincentiæ, Albæ, Timothei, Ingenulæ, Victoriæ. In Oriente Nat. Rubentis, & Martyri. In Ægypto depoſitio S. Antonij Monaci. Lingonas paſſio Sanctorum Gemenorum Speuſippi, Elaſippi, Melaſippi, Leonillæ, Iunillæ, Nenonis Diaconi. Depoſitio Marcelli Epiſcopi.* Variant tamen aliqua inter ſe nomina. Bini noſtri Codices Nicæ meminerunt primo ſtatim limine, pro qua Mucium Bollandus ex ſuo mſ. Hieronymiano reddit, ſicut Rhinouienſe Hibernicum maximè deprauatum exhibet, vel Municum, vel Muccium. Quia verò omnia potius in Mucium, quam in Nicam concordant, fortaſſe Mutij, vel Mucij erit reſtituendum; ſed Micam habet Corbeiēſe. Pro Tecuſa illud Bollãdi exhibet Teuſſam, pro Veneniria Veneriam, pro Sãta Sartam, pro Vincentio Vincentiam, pro Moſeo Thimotheum: at quia alia habent Thimoſeum, forte hic pro Moſeo eſſet reſtituendum Thimoſeum. Moſſeum habet Corbeienſe, ſicut Vincentiam pro Vincentio alia m. ſ. martyrologia video conſignare.

In Oriente Rubentij &c. Aliud S. Hieronymi Antuerpienſe Martyrium pro Ma-

Maſtero habet; alia martyrologia corruptiùs Marticū legunt, ſed vberiùs XVI. ſocios addunt. At cum inter ſe concordent, tam noſtri codices, quam illud Bollandi martyrologium, & de Martyribus quadraginta quinque prorſus ſileant, ex corruptis libris nō videtur facile admittendi; cum Corbeienſe præſertim, ita cum noſtro conſonet. *XVI. Kal. Februarij. In Africa Mica, Victoris, Miſtriani, Saluij, Miſilani, Victurici, Thecoſa Fortunatæ, Veneriæ, Satæ, Saturnini, Hoſtenſiani, Leuci, Miſſuriani, Vincentij, Albæ, Moſſei, Ingenulæ, Victuriæ. In Oriente Natalis Rubentiæ, & Marteri. In Ægypto Thebaide depoſitio Antonij Monachi. Lingonis paſſio Sanctorum Germanorum Martyrum Speuſippi, Heleſippi, Melaſippi, Leonella, Meonis, Iunellæ, & depoſitio S. Marcelli Epiſcopi. In Gallia Ciuitate Bituricas depoſitio S. Sulpicij Epiſcopi; & Confeſſoris.*

In Ægypto Thebaida &c. Sancti Antonij res geſtæ ita patent, vt ſatius ſit hìc ſilere, quam quæ eruditiſſimus Bollandus congeſſit repetere. Addi tamen poſſunt quæ Baſilij menologiū habet illi non dum viſum, & videnda chronotaxis Antoniana Theophili Raynaudi.

Ligonis paſſio &c. Planè noſtrum cum Antuerpienſi martyrologio concordat, præter quam in Nenone, quem noſtrum Neonem dicit, & Corbeienſe Meonem. Tergemeni paſſim Sancti Martyres vocantur, & præter multa, quæ apud eruditum Bollandum congeruntur, Menologium Baſilij, fortaſſe ex vi nominis, optimos fuiſſe equorū domitores, & agitatores notat. Plurimum de eorum nominibus inter ſe variant ſcriptores etiam Græci, magis verò de Patria, & loco paſſionis ab inuicem diſcedunt. Cappadoces Menæa Græcorum, & Menologia aſſerunt. Nomina Græca quidē ſunt; ſed à Benigno Martyre baptizati, ſi mutata eſſent nomina in Græcū more, parum conſentaneè ab Equis vocatos eſſe viderentur. Sauſſayus plurimum laudauit, & inter antiquiſſimos repoſuit Vvārharium, qui acta Sanctorum Tergeminorum conflauit; ſed anacroniſmis ſcatēt pluribus, & ex antiquioribus Actis ille cōſarcinauit incurioſè, & aliquibus contradictionibus aſperſit. De Speuſippo, Eleuſippo, & Menalippo, cum Leonilla auia agit hac die Hagiologium Franco-Galliæ Lebbei.

Depoſitio Marcelli Epiſcopi &c. Si inter Lingonienſes aliquis S. Marcellus eſſet Epiſcopus, cum tergeminis ſine loci diſtinctione ſubnectatur, eidem Vrbi aſſignandus eſſet Marcellus, cuius hìc depoſitionis memoria agitur. At cum alibi etiam Sancti viri in noſtro martyrologio recolantur, ſine præcipua loci diſtinctione, neque hìc ita religioſè factum exiſtimo, vt Lingonienſibus Sāctus Marcellus accenſendus ſit. Carthuſiani Mōlonienſes in addit: ad Vſuardum, & m ſ. Florarium apud Bollandum, Viennæ quieſcere tradunt, quamquam alij Dienſem Epiſcopum, vel Aſtenſem, & Martyrem aſſerant.

Bituricas depoſitio Sancti Sulpitij &c. Diſputat Bollandus tùm ad hanc diem, tùm ad 29. Ianuarij de duobus, vel potius tribus Sulpicijs, duobus nempe Epiſcopis; & altero Presbytero cognomento Seuero. Qui hìc memoratur, recentior eſt cognomento Pius, circa annum Domini 647. viuens. Sauſſayus tamen ſenioris tranſlationem vult eſſe, quæ die 29. Ianuarij memoratur, cum dies Natalis fuerit huius menſis decimaſeptima. At dum hac eadem decimaſeptima die de Seuero agit, Pium, non aliū cognomento Seuerum, & Confeſſorem refert. Cum verò noſtrum martyrologium ad diem 29. nullum exhibeat Sulpitium, hìc de ſeniori agere probabile eſt, & ſi ex additis eſſe non dubitauerim. Hagiologium antiquum Lebbei hæc habet Menſis Ianuarij *XVI. Kal. Febr. Bituricas Ciuitate Natalis S. Sulpitij Epiſcopi, & Confeſſoris cuius vita, & mors glorioſis miraculis commendatur.*

XV. Cal. Februarij.

DEpoſitio Sanctæ, ac Glorioſæ Beatæ MARIÆ Matris Domini Noſtri Ieſu Chriſti, & dedicatio S. Petri Apoſtoli, qua primò Romæ Petrus Apoſtolus ſedit. Romæ Sanctæ Priſcæ Virginis, & in Ponto Ciuitate Aſtæ Moyſei, Ammonij. Miceæ, Aſteri. Fortunati. Zezonis. Zezimi. Menelampi. Didali. Valentis; & paſſio S. Tyrſi, cum Socijs ſuis Leuci, & Gallinici. In Affrica Sconiſi. Succeſſi. Valentis. Theleriani. Pauliano. Iulij. Lucis. Victorini. Honorati. Saturnini. Floredi, Luciri, & aliorum XIIII.

IANVARII 18.

CVm plures doctos viros de B. Virginis, hac die notata, obdormitione conſulerim, inſolẽs viſa omnibus eſt cõmemoratio; cũ eiuſdẽ Aſsũptio ex antiquiſſimo Eccleſiæ vſu die 15. Auguſti, recoli docuerit Baronius doctiſſimus. At argumẽtis tãti viri pro eiuſdem celebritatis vetuſtate penſatis, in re tanta ad calcem huius laterculi exerceri libuit. Tu candide lector humaniter eãdem pro veritate perlege, & in vetuſtiſſimo etiam Antuerpienſi, ita ſignari animaduerte. *XV. Kal. Febr. depoſitio S. Mariæ, & Cathedra Petri in Roma. In Ponto Ciuitate Aſſia, Moſei, Ammoni. In Nicea Aſteri, Fortunati, Zenonis, Zozomi, Menelampi, Didali, Valentis, Succeſſi, Tyrſi, Leuci, Gallinici. In Affrica Sconis, Succeſſi, Valentis, Teleriani, Pauli, Iuli, Luci, Victorini, Honorati, Saturnina, Florida, & aliorum XIII. Lurei, & Romæ Via Salaria Priſcella.*

Dedicatio Sancti Petri Apoſtoli &c. Ioannes Fronto in antiquo Calẽdario nullam fieri mentionem cathedræ Sancti Petri Romæ teſtatur, ſed quod addit, non eſſe inter dies feſtos, qui in Sermonibus B. Auguſtini de Sanctis recenſeãtur, fallitur memoria. Non eſſe in Sacramentario Gregoriano Menardi, nec Pameliano, alijſque Calendarijs non pugno: Duo tamen in martyrologio noſtro videntur recoli, dedicatio Templi Sancti Petri Apoſtoli, & memoria eius Cathedræ, qua primum Romæ ſedit; De ſecunda plura hìc colligit Baronius, & ex eo Bollandus, quæ, ne actum agamus, pretermiſimus. De prima, hoc eſt dedicatione dubitari poteſt, an ea fuerit, quam S. Silueſter peregit de templo à Conſtantino extructo, cum hæc 14. Cal. Decemb. adhuc in martyrologio Romano recolatur, & de qua plura ibidem Baronius; at cum de hac noſtrum Martyrologium ad illud tempus ſileat, dubium ingerit, eadem die antiquitus celebrari conſueuiſſe, qua Natalis Cathedræ; niſi potius hæc celebritas illius memoriæ, ſiue ſacelli S. Petri fuerit, quod Anacletus conſtruxit, dum ab eo in Presbyterum conſecratus eſſet, vt refert liber Pontificalis, & Luitprãdus pariter, cum Abbone Floriacenſi. Ab antiquiſſimo quidem tempore Eccleſias dedicari conſueuiſſe, teſtis eſt Euſebius lib. 9. cap. 10. & nos alibi à Petro ipſo primam Eccleſiam Romæ dedicatam oſtendimus. Sed hìc videtur ea dedicatio Eccleſiæ recoli, vbi primum Romæ ſedit Apoſtolorum Princeps, quã in Tranſtiberina Regione, vbi Iudæi habitabant, fuiſſe contendit Conſtantinus Gaietanus in præfatione ad Gelaſium,

hoc,

hoc eſt circa veterem Sinagogam, & D. Cæciliæ Edes. De natali Cathedræ Sancti Petri, ſiue Antiochena, ſiue Romana extant bini S. Auguſtini ſermones, & de Romana luculentum eſt teſtimonium Optati Meleuitani ad Parmenianũ lib. 2. Concordant melioris notæ Hieronymiana martyrologia Antuerpienſe, & Corbeienſe, in quibus cathedræ feſtum exprimitur, & Corbeienſe ita ſe habet. *XV. Kal. Febr. Dedicatio Cathedræ S. Petri Apoſtoli, qua primò Roma ſedit. In Ponto Ciuitate Aſia Moyſei, Amonis, Mica, Aſteri, Fortunati, Zenonis, Zoſimi, Menelampi, Didali, Valentis, & paſſio S. Thyrſi cum ſocijs ſuis Leuci, & Gallinici. In Africa Sconiſi, Succeſſi, Valentis, Feleriani, Pauli, Maiuli, Luci, Victurini, Honorati, Saturnini, Floridæ, Lurici, & aliorum XIIII. & paſſio S. Priſcæ.* Græci, tam in Menologio Sirleti, quam Baſilij die ſuperiori 16. recolunt cathenas S. Petri Apoſtoli, Conſtantinopoli à Chriſtianis ſummè veneratas.

Romæ Priſcæ Virginis &c. Sunt qui putent, Priſcam ſub Claudio, inter mulieres primam etiã fuiſſe ex Romanis Martyribus, ſed plura, quominus id credatur, ſuadent. Acta, quæ edita leguntur, in multis ſunt corrigenda. In hoc tamen conueniunt, vt palmam acquiſierit 18. die Ian. Via Hoſtienſi miliario ab Vrbe plus minus decimo. Hac etiã die Priſcã recolit Antiq: Calend: Rom: à Frontone editum, & de ea plura habet Arenghius T. 1. Romæ Subterraneæ lib. 3. cap. 8. n. 14. Deeſt tamen in antiquo martyrologio Antuerpienſi, vt ex laterculo, iam adducto conſtare poteſt, & in Corbeienſe ad calcem reponitur.

Et in Ponto Ciuitate Aſta &c. Ita alter ex noſtris codicibus legit, dum alter Aſiã retinet, cum martyrologio Corbeienſe, ſed vt reor mẽdosè, & Aſſiam forte magis corruptè Antuerpienſe. In Ponto Vrbs Aſtacis erat, vnde populi Propontidis Aſtaceni, & ſinus Aſtacenus. Hinc ſuſpicari licet vocem Aſta vitio librariorum decurtatam eſſe, & reponendum Aſtacis. Sed & fortaſſe nomen Aſtæ rectè dicitur, cum Aſtæ Thraciæ populi apud Stephanum memorentur; populi verò frequentius ab aliqua cognomine Vrbe nomen accipiãt. Hinc Aſtica Regio apud Geographos legitur,

Miſcæ Aſterij &c. Martyres qui ſequuntur vſque ad Tyrſum, cum ſocijs ſuperioribus in noſtro Martyrologio connectuntur, abſque eo, quod per alium paſſionis locum apertè ſeiungãtur, vt Bithiniæ, vel Ponto abſignandi videantur. Verùm mſ. Bollandi martyrologium, ſeu Antuerpienſe toties adductum, vbi noſtrum habet Miceæ, expreſsè locum aliquem deſignat; legit enim in Micea, & quid ſibi velit ignorare, addit ipſe Bollandus, præſertim cũ alia mſs. legant Micetæ, & noſtrum habeat Miceæ. Sed facilis eſſe poſſet antiquarij lapſus, vt pro Nicæa Vrbe Bithiniæ Miceam, vel Miceæ repoſuerit, cum & antecedentes, & ſubſequentes Martyres in Ponto, vel natos, vel palmam aſſecutos palam ſit. Niceæ Syluanum Præſidem conuiuia peregiſſe ſanguine Chriſtianorum, habent S. Thyrſi acta apud Metaphraſtem, & in martyrologijs adductis, præſertim Antuerpienſi S. Thyrſus cum ſocijs ab alijs Ponti, ſeu Aſtæ Martyribus non diuiditur.

Et paſſio S. Thyrſi cum Socijs ſuis Leuci, & Gallinici. An hi Martyres ijdem ſint, qui & Neuiduno deinceps 13. Cal. Februarij recoluntur, vt putat Bollandus, non facilè delibero, præſertim cum in noſtro martyrologio, & Corbeienſe, non Leucius, vel Lucius, ſed Quiriacus ibi cum Gallinico reponatur. Neque eoſdem eſſe aſſererẽ cum his, qui 2. Kal. Februarij pariter memorantur, quòd Allexandriæ cum Sacerdotibus paſſi dicantur; hi verò vel Niceæ, vel proxima Cęſareæ Vrbe, quæ Ptolomæo etiam dicitur Smyrlea, paſſi, vel ſepulti ſint.

De

De Aſſumptionis, ſeu Dormitionis Deiparæ Solemni Die.

EXERCITATIO V.

GLORIOSÆ Virginis Tranſmigrationẽ, ſiue in cælum Aſſumptionem, antiquo ritu ſolemnem in Eccleſia fuiſſe XVIII. Kal. Septembris, plures ſunt qui doceant. An verò priſcis, & vetuſtioribus ſæculis idem feſtum, eadem die celebrari contigerit, non ita mihi liquere fateor, quin potius ſuſpicari liceat, in Auguſti menſe, vel celebrem non fuiſſe, vel in Occidentali Eccleſia ab eiuſdem Dormitione ſeiunctum. Inter cætera autem, quæ dubitandi anſam prebent, martyrologium à nobis exhibitum eſt, quod ex bino codice ad diem 15. Kalendas Februarij conſtanter eiuſdem Glorioſę Virginis Dormitionem, vel Depoſitionem retinet. Profectò in re hucuſque parum obſeruata, primùm anceps ſubſtiti, & veritus ſum, ne contractum in vtroque codice nomen, videlicet depoſitio, legendum eſſet potius deſp̄, hoc eſt Deſponſatio; facilem enim lapſum librarij in vnius literulæ omiſſione ſuſpicabar, quòd non multum eſſet in Eccleſia recens deſponſationis feſtum, ac aliquibus Kalendarijs menſe Martio, alijs Nouembri, alijs etiam Ianuario memoratum animaduerteremo è contra verò Ianuario menſe Deiparam ad Cæleſtia regna migraſſe, ignotum ante actis ſæculis omnino videretur. Diſſuadebat in primis à Virginis dormitione Ianuario menſe recolenda, Eminentiſſimi Baronij auctoritas, qui in notis ad Romanum martyrologium pro conſtanti videbatur aſſumere, Dei Genitricis Aſſumptionem, ex veteri inſtituto, non modo in Eccleſia celebrem fuiſſe, ſed illa prorſus die decima quinta Auguſti. At quemadmodum pium eſt credere, hanc tranſlatæ Virginis celebritatem ab Apoſtolis fluxiſſe, quod Græca id præſertim Eccleſia exiſtimauerit, ita fatendum eſt, obſcura apud latinos Patres de re tanta omnia monumenta remanſiſſe, vt vix aliquid ante quintum ſæculum de huiuſmodi celebritate inueniatur. Hinc facile animo concipiebam, vt ſicuti Saluator Deus noua, ac multiplici Genitricis ſuæ gloria quotidie magis illuſtrat Eccleſiam, ita celebriorem in dies eiuſdem Virginis Aſſumptionem eſſe voluerit, vt per notiora magnæ Matris trophea, ſpes quoque viuidior in filijs adoptionis accreſceret. Quamquam non ignorem, neotericos ſcriptores eſſe, qui ſine delectu aliena excipientes, plures aſſerant antiquos Patres de Genitricis Sanctiſſimæ Aſſumptione ſcripſiſſe, cum potius probatos illos eſſe Patres, & ſanctitatis nota celebres, quam antiquos dicere debuiſſent. Igitur ne actum hoc agamus, & inutili labore Apocriphos à ſinceris diſcernamus, quod Baronius, alijque preſtiterunt, hanc ex eodem Baronio T. 1. Annal. ad annum 48. catholicam veritatem ſuſcipimus, & deuoto animo veneramur, Deiparã diem aliquando ſupremum obijſſe, & ad Cœlum cum glorioſo etiam corpore aſſumptam tranſmigraſſe; verè proinde Eccleſiam, ſanctèque eiuſdem glorioſæ Aſſumptionis feſtum inſtituiſſe. Eoque libentius vtramque Catholicam veritatem ſuſcipimus, quòd martyrologium noſtrum, non tam XV. Kal. Februarij diem depoſitæ mortalitatis, ſub nomine depoſitionis commemoret, quam & glorioſam ejus in Empireum Aſſumptionem exhibeat, eadẽ pariter die 15. Auguſti, qua Eccleſia vniuerſa in Sanctiſſimæ Matris triumphum, omnium gentium linguis, & omnium fidelium plauſu conſpirat. Et ſi verò Baronius doctiſſimus

Eccle-

Eccleſiam Catholicam, nullam de obitu Dei Genitricis dubitationem admiſtere profiteatur, & quam nonit humanæ fuiſſe naturæ conſortem, humanam pariter moriendi neceſſitatem expertam affirmet; in Vſuardum tamen, & Adonem inuehitur n. XVI. quòd dormitionem, non Aſſumptionem vbique dixerint; præſertim quia Romana Eccleſia in Romani martyrologij antiquiſſimi veſtigio, in ordine Romano, in D.Gregorij Sacramentario, aliiſque Ritualibus antiquis, & Miſſalibus libris, Aſſumptionis vocem ſemper vſu receperit. At memoria excidit magno viro, ex iiſdem quoque adductis libris conſtare, non modo Græcam Eccleſiam, quæ obdormitionis voce frequentiſſimè vtitur, ſed & latinam eandem loquendi formam in vſu habuiſſe. Græci equidem die 15. Auguſti, vt ex Menæis, & Menologijs profert Gretſerus ad cap. 15. Codini lib. 3. Comm. cap 10. hoc feſtum vocant *Dormitionem Sanctiſsimæ Dominæ Noſtræ Deiparæ*, & hoc titulo extant Patrum Græcorum orationes Io. Damaſceni, Andreæ Cretenſis, & aliorum. Mænea quidem poſt titulum de dormitione, eadem ſtatim die addere tranſlationē, quæ latinis idē eſt ac Aſſumptio, animaduertit idē Gretſerus, qui addit, etiam latinam Eccleſiam Aſſumptionem à Dormitione diſtinguere, & Aſſumptionem ſolemni ceremonia celebrare, de Dormitione verò, vtrum eodem die, an aliquo præcedenti acciderit, nihil tradidiſſe. Quòd verò acriter in Vſuardum, & Adonem, doctiſſimus Baronius inſurgat, eoſque prouocet ad antiquiſſima Romani Martyrologij veſtigia, veniam contra magnum Annalium conditorem Gretſerus idem expoſtulat, quia Romanum martyrologium, omnium aliorum vetuſtiſſimum, ſæpe ab ipſo Baronio deſideratū, ſed nuſpiam repertū appareat. Profert hinc pro vetuſtiſſimo martyrologio Romano publicatum ab Heriberto Roſueydo nuper, & in eo die 15. Auguſti hanc inſcriptionem eſſe teſtatur *S. Mariæ dormitio*. At licet illius martyrologij pondus alibi non magnum eſſe docuerimus, ex eo tamen confirmari non ſpernimus, Eccleſiam latinam à voce dormitionis non prorſus abſtinuiſſe. His addimus inter Græcos S. Germanum Patriarcham, ac Leonem Imperatorem cognomento Philoſophum, quorum in dormitione, & tranſitu Glorioſæ Virginis orationes nuper edidit Hippolytus Marraccius noſter, optimè de eadem Sanctiſſima Virgine meritus. Menologium inſuper Sirleti apud Caniſi um adijcimus, quod ad diem 15. Auguſti ſacram Dormitionem Sanctiſſimæ Dei Genitricis Mariæ totidem verbis exhibet. Ita feſtum Aſſumptionis à Theodoro Balſamone in Canonem tertium Apoſtolorum Dormitio dicitur, quamquam in Nouella Emanuellis Commeni, ſicuti in Euchologio Græcorum Metaſtaſis, ſeu Migratio, & Aſſumptio nuncupetur. Inter latinos vſus eſt Dormitionis voce Sergius Papa apud Anaſtaſium Bibliothecarium, aut quiſquis auctor ſit vitæ eiuſdem Sergij in Pontificali libro. Is enim Litaniarum ordinem conſtituens mandauit, vt diebus Annunciationis Domini, Natiuitatis, & dormitionis Sãctæ Dei Genitricis cum litanijs exeant à S. Adriano, & ad Sanctam Mariam populus occurreret. Quam Sergij conſtitutionem repetit ordo Romanus de Purificatione S.Mariæ, Albinus Flaccus de diuinis officijs cap; pariter de Purificatione, & Amalarius Fortunatus lib:3. cap: 43. Neque Sacramentarium Gregorij à conſimili voce Dormitionis, aut Depoſitionis abhorruit, quando in miſſa de vigilia in ſecunda oratione ad complendum hæc verba exhibet, *vt qui Sanctæ Dei Genitricis requiem celebramus*. Cum tamen in tertia Oratione venerandæ Aſſumptionis meminiſſe appareat. Conſimilibus verbis vtitur etiam in miſſa diei Aſſumptionis, cuius & ſi dies celebrari dicatur, in Præfatione tamen, ſuper oblata de Depoſitione aut Dormitione his verbis memoriam agere videtur. *Quam & ſi pro conditione carnis migraſſe cognoſcimus, in cæleſti gloria apud te pro nobis orare ſentiamus*; Et fortaſſe Baronius

nius in Adonem, & Vſuardum excanduit, nõ tantùm pro dormitionis voce, quã quòd cum voce, mortem tantum naturali ordine ſignificante, Vſuardus de ipſa Aſſumptione dubiam quodãmodo Eccleſiam fuiſſe demonſtret, contra fidem antiquarum ceremoniarum. Nam in Sacramentarijs, alijſque Ritualibus libris, ex quibus acceperunt, qui de Eccleſiaſticis officijs ſcripſerunt ante Vſuardum prorſus conſtare, Aſſumptionis Feſtum ab Eccleſia celebratum fuiſſe, nemo negare poteſt. Fluxiſſe huiuſmodi feſtũ ab Apoſtolis, plura docẽt, quæ paſſim ex varijs Patribus recẽtiores adducũt, ex quibus negari nequit aliqua ex Apocriphis libris originẽ traxiſſe. Inſigne monumentum eſt, quòd in Horologio Græcorum apud Gretſerum tali titulo inſignitur. *De exaltatione Panagiæ, quomodo facta ſit, & quare.* Totã verò hiſtoriã de Dormitione, & per Panagiã reuelata Aſsũptione B. Mariæ, quia plurimũ ad rem noſtram conducit, nec vulgaris eſt, hìc maluimus repetere ex ipſo Diurnali; extat etiã huiuſmodi fragmẽtũ in Notis Goar ad Euchologiũ Græcorũ p. 868. *Poſt ſeruatoris noſtri tremendam Reſurrectionem, & Spiritus Sancti deſcenſum vſque ad diuiſionem Apoſtolorum prædicandi cauſa, verſabantur ſimul omnes Apoſtoli concordibus animis: Et cum poſt Orationem menſæ accumberent relicto vacuo loco, in eo puluinar ponebant, & ſuper puluinar partem panis, ex quo comedebant vice, & loco Chriſti: ſumpto autem cibo ſurgentes, & precantes, & gratias agentes, accipiebant fragmentum panis in partem Domini ſepoſitam: & cum id eleuarent, dicebant: Gloria tibi Deus noſter; gloria tibi, gloria Patri, & Filio, & Spiritu Sancto. Et loco eius magnum nomen, dicebant: Chriſtus reſurrexit: vſque ad Aſcenſionem. Ab illo tempore vſurpabant illud, Magnum nomen Sanctæ Trinitatis: Domine Ieſu Chriſte adiuua me. Et hęc quidem iſto modo peragebãtur. Faciebat autem hoc quilibet eorũ, vbicumq; tandem degeret, vſq; ad Obdormotionem Deiparæ. At quando ex toto mundo in vnum conueuerunt, ducti per nubes, propter translationem Dei Genitricis, & Dominæ iuſtis perſolutis, poſt ſepulturam illius, videlicet tertia die, ſe ſe refocillantes, & poſt ſumptum cibum ſurgentes, fragmentum panis, quod Chriſto ſepoſitum, & deſtinatum erat, more conſueto exaltarunt; Cumq. illud Magnum nomen pronunciarent, ò inopinatum miraculum! quæ mortua fuerat, viuentis inſtar, nubibus, & lucidiſſimis Angelorum Choris circumdata in ſublimi apparet; Auete, inquiens, ego vobiſcum ſum omnibus diebus; Hoc ſolatium, & gaudium verbis Filij impertiens. Diſcipuli autem miraculo obſtupefacti, loco eius, Domine Ieſu Chriſte exclamaurunt: Panagia Sanctiſſima Deipara adiuua nos. Deinde ad Sepulcrum adeuntes, nec inuento Sanctiſſimo Corpore, verè ſibi perſuaſerunt; Eam tertio die inſtar ſui Filij corpore rurſus indutam ex mortuis reſurrexiſſe, & in Cęlum aſſumptam eſſe. vt ibi cum Chriſto regnet in ſæcula ſæculorum. Amen.* An hæc reuelatio illa fuerit cuius meminit Euſebius, ſiuè Hieronymus in Chronico, vtique non affirmarem, quòd ab eodem, cui reuelatum fuerit, ſcriptum eſſe doceat, non ab Apoſtolis traditũ. Ita enim Euſebius, D. Hieronymo interprete, ad annum Chriſti quadrageſimum octauum. *Maria Virgo Ieſu Chriſti Mater ad Filium, & Cęlum aſſumitur, vt quidam fuiſſe ſibi reuelatum ſcribunt.* Quaſi de Aſſumptione Deiparæ Euſebij tempore nihil certi in Eccleſia ſtatutum fuerit: quæ dubietas etiam D. Ambroſij ætate perdurabat, dum lib. 2. in Lucam de Simeone, & Anna agens, in morte Genitricis Domini hæret, an gladio à Simeone pręſignato, vel aliter obierit. *Nec litera*, inquit, *nec hiſtoria docet, ex hac vita Mariam corporalis necis paſſione migraſſe.* Hæſitauit pariter, ne dum de Aſſumptione, ſed de morte Epiphanius; quòd ex Sanctis ſcripturis nihil certi eliceret Hæreſi 78. Pro Aſſumptione equidem Mulierem Apocalypſis profert, cui alæ tanquam Aquilæ datæ ſint, & Aſ-

ſumpta fuerit in deſertum: ſed an abſque obitu in incertum reliquit. Thimotheus Presbyter Hieroſolymitanus, qui aliquibus vixit ſeculo quinto, in Oratione de Simeone Propheta Dei ſuſceptore, tomo 13. magnæ Patrum Bibliothecæ ad verba illa, *Et tuam ipſius animam, &c.* non dubitauit aſſerere, *Matrem Domini gladio interfectam, atque cruenta morte affectam, qualem Martyres vita exitum habuiſſent*; ſed hos locutos eſſe ſecundum lucem ſui ſæculi vix dubitari licet, non dum apertè Eccleſia in Aſſumptionem conſentiente, & poſterioribus ſæculis Feſtum Aſſumptionis decernente; Hæc omnia ſatis probabilem aſſertionem Nicephori reddunt, Aſſumptionis nempè Feſtum, non niſi ſub Mauritio Imperatore, lata lege vulgatum, hoc eſt circa D. Magni Gregorij tempora. Veriſimilius tamen eſt, ante Mauritium ſub Martiano inſtitutam huiuſmodi celebritatem fuiſſe, quando Pulcheria Auguſta Marciani vxor, & virgo, inſigne templum, cui Blachernæ cognomen erat, ædificauit, & B. Dei Genitricis corpus, quod adhuc in terris eſſe putauerat, ex Paleſtina in Regiam Vrbem transferri tentauit: emulari fortaſſe cupiens Helenæ pietatem, quæ viuificum Sepulcrum Dei Genitricis, templo in prædio Gethſemani circumdediſſe refert Nicephor: lib. 8. cap. 30. At dum Iuuenalem Hieroſolymorum Archiepiſcopum, & Paleſtinos Epiſcopos, qui ad Calcedonenſe Concilium venerant de hac re conſuleret, à Iuuenali, ex quo Nicephorus lib. 2. cap. 22. Hiſtoriam Obdormitionis, & Aſſumptionis Gloriſſimæ Matris excerpiſſe fatetur, edocta Pulcheria de obitu, ac in Cœlum Aſſumptione mirifica audiuit, & Sepulcrũ tantum, non Corpus Sanctiſſimæ Virginis in Regione Gethſemani ſupereſſe didicit. Tunc Sacrum tumulum cum veſtibus in Blachernarum Templum translatum eſſe addit idem Nicephor. lib. 14. cap. 2. & lib. 15. cap. 14. & pijs Epiſcoporum manibus depoſitum proximè ad Sacram, diuinamq; Menſam, viuente adhuc Martiano, ſub cuius Imperij anno quarto, vel ſexto Pulcheria diem clauſit extremum. Veriſimile inquam tunc eſt, in magno pro Calcedonenſe Concilio Epiſcoporum conuentu, in ipſis Blachernarum templi encenijs, Virginaliſq. tumuli tranſlatione, ac conſecratione, & ad præces pijſſimæ Auguſtæ Pulcheriæ, vulgatam eſſe à Iuuenale Hieroſolymitano de tranſitu Virginis Hiſtoriam, & Feſtum ſolemniter tunc celebrari cœptũ eſſe: quod circa annum Dñi quadringenteſimũ quinquageſimum accidiſſe cõſtaret. Conjectura hæc noſtrà videtur a Nicephoro confirmari lib. 2. cap. 23. poſtquam enim narrauit Hiſtoriam de Aſſumptione Deiparæ præcipuè à Iuuenali Hieroſolymitano, Magno Viro, & Diuino numine afflato, atque ex vetuſta traditione accepiſſe, addit. *Inde fama eſt, non ita pridem Sanctiſſimæ Virginis Sacra primum celebrari cœpta eſſe.* Quæ Iuuenalis per interpretem verba eſſe facile aſſentior. Neque re vera, ante hoc tempus, aliquid de Aſſumptionis Feſto in Eccleſia licuit inuenire. Omnibus enim probatæ fidei Homelijs, cum vetuſtior illa appareat, quæ in collectione Albini Flacci tertia eſt, & Eucherio potiùs Lugdunenſi reſtituenda, quam Euſebio Emeſeno relinquenda, facile conjectari licet, dictam ab Euſebio fuiſſe poſt Pulcheriæ obitum, cum iam in Occidente Feſtũ Aſſumptionis vulgaretur; vltra annum enim 460. vitam Eucherius produxit. Officium profectò huius Feſti à Sanctis Patribus inſtitutum, quod Eucherius innuit, cum his, quæ attulimus non pugnaret, potuerat enim ab Epiſcopis præcipuè Paleſtinæ, in ipſo Concilij Calcedonenſis conuentu inſtitui, & promulgari. *Merito ergo*, inquit, *Sancti Patres conſtituerunt, vt in hac Solemnitate B. V. Mariæ hoc Euangelium legeretur, quæ ſpecialiter quidem per has duas Mulieres ſignificatur.* Quantum verò, poſt impij Neſtorij in Epheſino, & Calcedonenſi Concilio proſcriptum dogma, Sãctiſſimæ Deiparæ laudes, & obſequia apud Eccleſiam excreuerint, palam eſt; & ex eo tempore

pore

pore facilè Aſſumptionis Feſtum potuit per Eccleſias omnes diffundi, iam tum etiam in Græcia prima Dormitionis voce mutata, & Metaſtaſis, ſeu Tranſmigrationis inducto nomine. Sanè ſub Leone Magno Imperatore Marciani ſucceſſore. Glorioſæ Virginis veſte, ex Paleſtina in Regiam Vrbē translata, qui eiuſdē depoſitionis hiſtoriam ſcripſit, non Dormitionis voce tranſitum Deiparæ ſignauit, ſed Metaſtaſis, & Tranſmigrationis. Extat narratio hæc ex Metaphraſte apud Lippomanum, & eamdem nuper ex Græco Regis Chriſtianiſsimi codice Combefiſius, latinam fecit, ſiuè opus ſit Georgij Metropolitæ Nicomedienſis, ſiuè Theodori Presbyteri. In Encomio pariter depoſitionis Zonæ apud eumdem Combefiſium, cuius auctor eſt Heraclio Imperatori ſynchronus, non modo Virginis Aſſumptio, ſiuè tranſmigratio memoratur, ſed eodem Interprete inter Deiparę dies celebriores recenſetur. *Exultauimus cum Anna, & cum Ioachim propter puellæ Dei inexpectatam Natiuitatem lętati ſumus. Cum puellis in Sancta Sanctorum ea prędace adducti ſumus, fauſtū q. nuncium cū Gabriele tulimus; cum multitudine Cæleſtis exercitus Dei Verbi ex ea Natiuitatem glorificauimus, ac cum iiſdem eiuſdem ad natum ſuum Migrationem feſtis gaudijs celebrauimus.* Quòd verò vetuſtiorem omnibus, apud Latinos Patres, Homeliam Euſebij, ſeu Eucherij dixerim, ratio eſt, quia ſermones alij de Aſſumptione, tam D. Athanaſio, quam DD. Hyeronymo, & Auguſtino, ſeu Sophronio tributi, à Viris doctis ſupoſititij exiſtimantur, præſertim à Baronio in Annalibus ad annum 48. Et quamquam ſermonem de Aſſumptione ad Paulam, & Euſtachium in tomum nonum operum D. Hieronymi, tamquam ſpurium, Victorius reiecerit; compertiſſimum tamen eſſe Siphronij, D. Hieronymo coæui, aſſerunt alij, quod Baronius negat. Viguit hæc de celebri illo ſermone quęſtio, etiam nono ſæculo tempore Hincmari Remenſis Archiepiſcopi. Frodoardus enim, qui Hiſtoriam Eccleſiæ Remenſis ſcripſit lib. 3. cap. 25. ex eiuſdem Hincmari Epiſtola ad Fulericum Tricaſſinum Epiſcopum pro *Homelia Sancti Hieronymi de Aſsumptione ipſius Dei Genitricis, quamquidam Monachus Corbienſis Monaſterij non eſſe recipiendam*, contendebat, ita Hincmarum reſpondiſſe refert. Homiliam eamdem à S. Hieronymo *catholicè dictatam, ſicut, & ſtylus, & cautela ſenſus, & intellectus, & alia certa indicia monſtrant, & certa perſona, per quas de partibus Orientalibus, tempore certo delata ad regiones noſtras peruenit, fidem faciunt.* Quæ verba non longè ab ætate ſua, ex Oriente aſportatam fuiſſe Homeliam illam conueniunt, cuius ſtylum D. Hieronymo genuinū non agnoſcit Victorius, ſed alicuius Græci eſſe putat non admodum latinè loquentis: Et ſicuti verba illa *Thetocon eam veraciter confitemur, Dei ſcilicet Genitricem, nec non, Chriſtotocon.* Græciſmum omninò ſapiunt, ita pariter oſtendunt, ſcriptam eſſe poſt damnatum Neſtorium, & Epheſinum, ac Calcedonenſe Concilium, vt proìndè, nec Siphronio tribui poſſit; quæ pariter ratiò ſuadet aliam Homeliam, quæ Athanaſio tribuitur, tanti Doctoris eſſe non poſſe. Verùm, quòd Aſſumptionis, ſeu Tranſmigrationis Deiparæ Feſtum recentius inſtitutum ſit, Nicephori nequaquam opponi debet aſſertio, vtpote qui lib. 17. cap. 28. exemplo Iuſtiniani, & Iuſtini, qui alios Domini feſtos dies ſolemni ritu per vniuerſum Orbem celebrari mandauerant, refert, non longo poſt tempore Mauriciū Sacroſanctæ Dei Genitricis Dormitionem quindecimo Auguſti mēſis die celebrari præcepiſſe; non enim intelligi debet ante Mauriciū Aſſumptionis, ſeu Dormitionis Deiparæ feſtum, nō dum vſu fuiſſe receptum; ſed Mauricij legem non feſti inſtitutionem reſpexiſſe, ſed potiùs accipiendū eſſe ſolemniorem cultum; ita vt Mauricius ad inſtar Iuſtiniani, & Iuſtini, *toto Orbe terrarū*, Aſſumptionem, ſeu Dormitionem celebrari mandauerit, quemadmodum Iuſtinus Nata-

lem Domini, & Iuſtinianus Exceptionē ſolemniores effecerūt feſtos dies licet ante illorū Imperiū in Eccleſia celebres iam diu fuiſsent. Explicationē hanc ex ipſius Nicephori verbis colligi videtur, quibus Iuſtini, & Iuſtiniani leges innuit. *Idem Imperator*, (nempè Iuſtinianus) *tum primùm Seruatoris Exceptionem, toto Orbe terrarum Feſto die honorare inſtituit, ſicut Iuſtinus de Sancta Chriſti Natiuitate fecit. Atque non ita longo poſt tempore Mauricius Sacroſanctæ Dei Genitricis Dormitionē quindecimo Auguſti menſis die celebrari præcepit.* Quod enim pro Feſto occurſus, & Natalis Domini, tam in Iuſtiniani, quam Iuſtini ſanctionibus Nicephorus nihil de conſtituto die addiderit; de feſto verò Dormitionis in Marciani Conſtitutione diem quindecimum Auguſti præcisè ſignauerit, non obſcurè indicare videtur, feſtum hoc in illum diem Sextilis translatum potiùs fuiſſe, quam recenter inſtitutum. Nec doctiſſimi Baronij interpretatio videtur accipienda, nimirùm quòd Mauricius eam ſolemnitatem antea ab Eccleſia vniuerſali inſtitutam, & receptam, ipſe in Oriente tantùm, ſanctione edita, promulgauerit; verbis enim illis Nicephori, *toto Orbe terrarum*, durius accomodatur, & ex non nullis, quæ Baronius idem adducit, feſtum illud in Occidente, vel recentius, vel Mauricio coæuum eſſe conuincitur. Gregorij profectò Sacramentarium, quam quam purum, & ſine additione ad noſtra ſæcula non peruenerit, Mauricio tamen ſuppar eſt, vel poſterius; Nec Eminentiſſimi Bellarminij reſponſio ad quartam dubitationem de Feſtis Sanctorum lib. 3. cap. 16. contrarium conuincit, nimirum, quòd tàm Feſtum Purificationis, quàm Aſſumptionis ætate Hieronymi, & Criſoſtomi inſtitutum fuerit; id enim de Purificatione, ſeu Hypapanthe veriſſimum fateri oportet: de Aſſumptione verò, niſi ſpuria pro Hieronymi legitimis ſuſcipiamus, nullibi conſtare video. Nec negari poteſt Orientis, Imperatores, Iuſtinianum præcipuè, ac eius ſucceſſores, non modo plura quantumuis incongruè, de Eccleſiaſticis ritibus ſtatuiſſe, ſed iura Eccleſiæ ſibi frequenter vſurpaſſe, vt ex eorumdem legibus, & his, quæ de Concilijs, alijſque Sacris inſtitutis ſibi arrogauerūt, paſſim apud Græcos hiſtoricos licet obſeruare; quinimò Conſtantinum Magnum, piumq; Imperatorem, de diebus Feſtis decreta, & leges ſtatuiſſe apud Euſebium legitur lib. 4. de vita Conſtantini cap. 18. At quòd Mauricius Aſſumptionis, ſiuè Dormitionis feſtum tranſtulerit in Auguſti menſem, non modo à noſtro Martyrologio, alijſq; veteribus monumentis non diſſonat, ſed Mauricij pietati, & vetuſtiori eiuſdem Feſti inſtitutioni facilè poteſt accomodari. De die equidem Dormitionis Deiparæ, ante Mauricij conſtitutionem fateor me nihil potuiſſe in Sanctis Patribus inuenire; neque apud Baronium, qui diligentiſſimè omnia de Deiparæ Aſſumptione collegit, tam in Annalibus ad annum 48. quam ad Martyrologij diem 15. Auguſti, aliquid adnotatum vidi. Etenim quod, ex Nicolai Papæ Primi reſponſione ad conſulta Bulgarorum, vetuſtatis argumentum elicit, Eminentiſs. Baronius, non ita efficax videri poteſt, vt quæ dicimus deſtruat. De ieiunijs ſiquidem in Eccleſia ſeruari conſuetis, dum Nicolaus cum Bulgaris, adhuc in Fide nouitijs, agit, ita eorum numerum, & pondus diſtinguit, *Quadrageſimali videlicet tempore, quod eſt ante Paſca, Ieiunio poſt Pentecoſtem, Ieiunio ante Solemnitatem Aſſumptionis Sanctæ Dei Genitricis, & ſemper Virginis, & Dominæ Noſtræ Mariæ, nec non Ieiunio ante Natalis Domini Noſtri Feſtiuitatem, quæ Ieiunia Sancta Romana Eccleſia ſuſcepit antiquitus, & tenet Eccleſia.* Nihil ſanè hìc de antiquitate Feſti Aſſumptionis, in ipſo menſe Auguſti, Pontifex adducit, & ieiunium, ab inſtituto Aſſumptionis, ſeu Dormitionis feſto, quinto ſæculo cæptum, (ſi ita re vera fuiſſet) non niſi antiquum dici poterat, cum Nicolaus anno 856. ſedere in Apoſtolica Cathedra cæperit. Cumque iam tercenti

Digitized by Google

centi ferè anni à Mauritio tunc effluxiſſent, cum ad Bulgarorum quæſita Pontifex ille reſpondit, iam antiquū ieiuniū dici poterat. Nō dum inter celebriores dies Aſſumptionis feſtum, tempore Caroli Magni numeratū eſſe apparet, cū lib. 1. capitularis n. 166. enumeratis feſtis diebus, qui per omnia venerari deberēt, incerta hæc celebritas relinquitur. *De Aſſumptione Sanctę Mariæ interrogandum relinquimus*, quā tamen vti certæ, & ſolēnis deinceps venerationis in Capitularibus Ludouici, & Lotharij recenſeri obſeruamus. Sed explorandum deinceps eſt, an aliqua vetuſtiora Martyrologia, aut aliqua Eccleſiæ monumenta ſuperſint, quæ cum noſtro conſonent, & Depoſitionem in Sepulcro, vel Dormitionem Deiparæ, menſe Ianuario, aliquando celebrem fuiſſe confirment. Profero in primis vetuſtiſſimū D. Hieronymi apud Bollandum, quod & Antuerpienſe ſæpe vocamus, ſiuè ab alijs S. Vuillibrordi, ſiuè Epternacente, ſiuè vetus Romanum nuncupetur. In hoc ad diem 18. Ianuarij tom. 2. de Actis Sanctorum, quam quam Bollandus inter prętermiſſa reiecerit, & in magno fragmento Antuerpiæ apud Moretum in laminis edito, hæc verba præſtant, cum noſtro penitus conſonantia *XV. Kal. Feb. Depoſitio S. Mariæ.* Ita eodem die in vetuſto Calendario Epternacenſi eidem Martyrologio præfixo legitur. *Et Adſumptio Sanctæ Mariæ.* In alijs verò minus vetuſtis, quòd inſolens antiquario viſum eſſet, hac die Aſſumptionem, vel Dormitionem, aut Depoſitionem Mariæ Virginis recoli, ablato titulo repoſitum tantum fuit ad eundē diē 18. Ianuarij, *S. Maria Matris Domini*, puta Feſtum, ſeu commemoratio. In ms. pariter Dungalenſi apud eumdem Bollandum, aliſq; minus vetuſtis Calendarijs legitur. *Electio Beatiſſimæ Virginis Marię*, quæ fortaſſe ibi recolitur, quia translata Aſſumptionis ſolemnitate in Auguſti menſem, pia populorum deuotio hunc diem conuerterit in memoriam electionis ſemper Virginis Mariæ in Dei Matrem. Circa hunc menſem Græcis fuiſſe memoratum diem Dormitionis, ſiuè æternæ quietis Deiparæ, non leue ſeruatur adhuc argumentum in vetuſto Calendario, duobus voluminibus de Vitis Sanctorum pręfixo in Collegio Romano Marontarum, Ægyptia, vel Siriaca lingua conſcripto; ad diem enim 21. Tybi menſis, quæ 16. Ianuarij reſpondet, hæc verba proſtant, interprete Athanaſio Kircherio. *Hac die requieuit Deipara*, & ex modo, & ordine computandi Solemnitates Virginis, quo vſus eſt auctor encomij depoſitionis Zonæ, in verbis ſupra adductis, ſubobſcure deduci videtur, non longè poſt Domini Natalem, Virginis migrationem celebrari conſueuiſſe. An verò Romæ, & vbique, quod Mauricius de celebritate Aſſumptionis ſanciuit, ſtatim ſeruatum fuerit, me fateor ignorare. In hiſtoria quidem Pontificali, ſiuè Anaſtaſij, ſiuè alterius Bibliothecarij fuerit, cuius ſupra meminimus, dum Sergium Papam Litaniam à S. Adriano inſtituiſſe narratur, ex ipſo quo recenſetur ordine, colligi poſſe videtur, Dormitionem S. Dei Genitricis inter Natiuitatem, & Hypapantem Romæ fuiſſe celebrem, hoc eſt ipſo menſe Ianuarij, ita ſiquidē legitur in Anaſtaſij codice, quo vſus eſt Binius in collectione Conciliorum; *diebus Annunciationis Domini Natiuitatis, & Dormitionis Sanctę Dei Genitricis, ac S. Simeonis, quam Hypapantem Græci appellant.* At quia alij aliter, & mutato ordine legunt, nempè Ordo Riomanus, Albinus Flaccus, & Albo Floriacenſis, *Nempè diebus Annunciationis Domini, Dormitionis, & Natiuitatis Sanctę Dei Genitricis Marię*; nihil niſi per leuem coniecturam in his immorari licet; Aliam tamen in rę antiquiſſima, & hucuſq. ſcriptoribus ignota, addere libet ex Epiſtola Euodij lumen appellata, cuius fragmenta exhibet Nicephorus lib. 2. cap. 3. Is, qui Apoſtolorum ſucceſſor fuit, ſeriem annorum aliquorum Sacræ Chronologiæ contexens, ita per interpretem loquitur: *A Stephani deinde Martyrio vſque*

dum

dum Paulum lux circumfudit menſes ſex. Inde vſq. ad Sanctę Dei Genitricis deceſſum annos tres. Quid quid enim ſit de die agonis Diui Stephani, ſiuè cum die inuentionis eius corporis coincidat, ſiuè poſt Natalem Domini, vt eius Feſtum Eccleſia nunc celebrat, ſanè ex Martyrologio Romano die 25. Decembris conſtat, non longè ab Aſcenſione Domini à Iudæis fuiſſe lapidatum, hoc eſt poſt Spiritus Sancti aduentum, electionē ipſius in Diaconum, & prodigia, quæ faciebat in Populo, quæ tempus illud non longè ab Aſcenſione, menſe Maio celebrata in Iunium, vel Iulium extendere facilè poſſunt, à quo ſex menſes, vel ſeptem, vt legit Baronius numerati, Stefani necem in Ianuarium deducerent. Sin verò Deiparæ Dormitio à S.Pauli Conuerſione anno tertio eueniſſet, & anni non craſſiori menſura, & rotundi computentur, vt diuiſio ab Euodio facta per menſes, & ſex menſium ratio importare videtur, non longè à D.Pauli Conuerſione etiam Beatæ Virginis Aſſumptio, ſiuè Dormitio eſſet reponenda. At cum dies Conuerſionis D.Pauli, quam translationem Martyrologium noſtrum appellat, tam in Gregorij Sacramentario, quam in Romano, & Notzeri Martyrologio, & in antiquo Codice Remenſi apud Menardum, die 25. Ianuarij recolatur, non malè circa eumdem diem, quo tertius annus vertebatur, Dormitio Deiparæ reponeretur, nec longè à Domini Natiuitate Matris Dormitio, ſiuè Aſſumptio incideret; cum Euodius idem, *tempus omne à Natiuitate Chriſti vſque ad Dei Genitricis migrationem, annos fuiſſe dicit quadraginta quatuor*. Non enim memoria Dormitionis Deiparæ à 25. die Decembris, quo natum Dominum, idem Euodius profitetur, diſtaret niſi per 24. dies, quos fortaſſe Euodius, in diuiſione ſua annorum per menſes, non dies, flocci fecit. At cum Euodij, & Hyppoliti Thebani cronologia minùs Baronio arrideat, in D.Stephani Paſſionis tempore ſtatuendo, & in numerorum notis errores facilè irrepere potuerint, non omninò his fidendum eſſe conſentio. At cum plura vetera diuerſarum Eccleſiarum monumenta fidem noſtro Martyrologio adaugeant; nobis hęc attuliſſe ſufficiant, vt qui plus otij, ac veterum codicum copiam nacti fuerint, meliora, & magis certa ad Deiparæ gloriam aliquando prodant. Neque hìc pro coronide ſilere libuit, malè inter ſe cohærere, quæ ex Nicephoro, de translatione Sepulcri Sanctiſſimæ Matris Conſtantinopolim attulimus, tempore Pulcheriæ Auguſtæ, cum his, quæ de eiuſdem Sacratiſſimæ Virginis tumulo recentiores oculati teſtes narrant, dum Sacra Hieroſolymorum loca perluſtrarent; nempè adhuc ſacrum intemeratæ Matris ſepulcrum in Eccleſia illa, quam Helena conſtruxit, perſiſtere. Ita Burchardus part. 1. cap. 7. §. 46. diſertè refert ſacrum Virginis Sepulcrum à Seracenis etiam oſculo, & clamoribus veneratum, à ſe etiam ex oſculatum eſſe, pluraq; de eo, eiuſq; Eccleſia addit, quæ breuius repetit Adrichomius nu. 198. Sed præter alios recentiores, nuperrimus teſtis eſt Petrus de Valle in itineribus ſuis epiſt. 13. Aleppo ſcripta de anno *1616*. Sepulcrum Deiparæ adhuc recoli in ima Valle Ioſaphat, vbi torrentis Cedron alueus excurrit; parumq. à ſolo Eccleſiam ſurgere, ex qua per quinquaginta gradus ad Sepulcrum deſcenditur. Sepulcrum ipſum deſcribit ad modum cellulæ; in qua velut altaris menſa ſit, & ſuper quam corpus more Hebræorum fuerit repoſitum. Cum vero cellulam ex viuo lapide excauatam referat, difficillimè exportari potuiſſe confirmat, & adhuc ibi remanere re vera Sepulcrum, cuius oſtium magnus lapis claudebat. Potuit ergo Pulcheria non ſaxeum tumulum, cellulam, ſeu menſam Conſtantinopolim transferre, ſed ſacrum illud feretrum, ad cuius contactum prodigia illa emanarunt, quæ habentur in Hiſtoria tranſitus B.Mariæ, quòd potuit ab Apoſtolis in ipſa ſepulcrali cellula poni, vna cum faſcijs ibidem relictis, in Aſſumptionis argumentum,

&

& à poſteris hæc ſeruata transferri, remanente adhuc Hieroſolymis Diuinæ Matris Sepulcrum in Obdormitionis, ſeu Depoſitionis in noſtro Martyrologio indicatæ monumentum.

XIV. Calendas Februarij.

IN Affrica Pauli. Quinti. Geronti. Genuari. Saturnini. Succeſſi. Germani. Tertuli, & aliorum multorum. Tyberitani. Maioli. Victoriani. Honorati. Fortunati. Iulij. Lucij. Marcuſi. Publi. Felicis. Gagi. Vittalis. Caſſiani. Victoris. Secundi. Primi Hiſpani. Caemari. Item Lucij. Saturnini. Floridi. Calliſti. Molendionis. Hieroſolymę Marthæ, & Mariæ Sorores Lazari. In Carthagine Picariæ. Piæ, & aliorum XXXVIII. Zoſimi. Menelampi. Tyberiani. Fortunati. Romæ paſſio Sebaſtiani Martyris. *Lugduno Ordinatio Epiſcopatus S. Niceti Epiſcopi.*

IANVARII 19.

HOs primò recenſitos in Affrica Martyres, proprijs nominibus indicatos, octo eſſe in omnibus ferè codicibus inuenio, pręter alios Anonymos multos nō tamen, qui ſequuntur his adnectendos eſſe crederem, & ſi doctiſſimus Bollandus id cenſere videatur; nam phraſis ea poſt primos in Affrica vniuerſim enumeratos, *& aliorum multorum*, videtur de more claſſem illam claudere; vnde quòd ſequitur Tyberitani, Maioli &c. alterius claſſis eſſe exiſtimarē pariter in Affrica; legendum enim putarem Tibilitani, vel Tiblitani, loco nimirum iuxta Hipponem Regium Antonino, & D. Auguſtino, quę Tibilis, vel Tibili Vrbs dicebatur, & frequentius Tiblitanę Aquę. Huic Vrbi reliquos Martyres aſſignandos eſſe probabile eſt, quod expreſſius ita habet mar, tyrologium Corbeienſe, quam noſtrum. *XIV. Kal. Febr. In Affrica Quinti, Pauli, Geronti, Ianuarÿ, Saturnini, Succeſſi, Germana, Tertuli, & aliorum multorum. Tibiritani, Maioli, Victuriani, Honorati, Fortunati, Iulÿ, Lucÿ, Marcusÿ, Publÿ, Felicis, Gai, Vitalis, Caſſiani, Victoris, Secundi, Primi, Hiſpani, Cacinari; Item Lucÿ, Saturnina, Florida, Cæleſticę, Molendonis. Hieroſolyma, Martha, & Maria ſororum Lazari. Carthagine Pigaria, Pia, & aliorum triginta octo, Zoſimi, Menelampi, Tyberiani, Fortunati. Lugduni ordinatio Epiſcopatus S. Nicetÿ.* Parū in aliquibus nominibus deflectit illud à noſtro, & pro S. Martyribus ſanctas aliquas profert, vt pro Calliſto Cœleſticā. Martyrologium S. Hieronymi Antuerpienſe in aliquibus pariter nominibus differt; puta pro Germano Germanam, cum Corbeienſi profert, pro Tertulo Tertulam, pro Gagio Gaiam, pro Caemaro Cacinanum, pro Florido Floridā, pro Calliſto Calliſtam, vt ex ſequenti laterculo patet. *XIV. Cal. Febr. In Affrica Pauli, Quinti, Geronti, Ianuarÿ, Saturnini, Succeſſi, Germana, Zertuli, & aliorū multorum. Tiberitani, Maioli, Victoriani, Honorati, Fortunati, Iuli Luci, Marenſi, Pupli, Felicis, Gaia, Vitalis, Caſſiani, Secundi, Victoris, Primi, Spani, Cacinani. Item Luci, Saturnina, Florida, Caliſta, Melendionis. In Hieroſol. Martha, & Maria Sororum Lazari. Carthagine Priaria*

aria

ariæ, Piæ, & aliorum XXXVIII. & alibi Zozimi, Menilampi, Tubariani, Fortunati, S. Niceti. Hibernicum martyrologiũ Dungalenſe corrupta videtur plurima habere, & mſs. S. Martini Tornaci, & Lerienſe pro verbis illis, *& aliorum multorum*, numerum ſatis amplum ita apponunt, *cum alijs ſexcentis*.

Hieroſolymæ Martæ, & Mariæ Sorores Lazari &c. ita etiam habet martyrologium Sancti Hieronymi antiquiſſimum in laminis, vt iam ex adducto laterculo conſtat, ita Corbeienſe, ita mſs. Reginæ Sueciæ, expreſſis his verbis. XIIII. *Kal. Hieroſolymæ Marthæ, & Mariæ Sororum Lazari,* Ita mſs. varia apud Bollãdũ, qui mſ. Hibernico eadẽ omiſiſſe profitetur, ꝙ minùs aptè interpoſitę videãtur Diuę hę Heroides. Aliquod mihi in noſtro immutare religio eſſet, ſicuti de pluribus Magdalenis longius diſſerere ſuperuacuum exiſtimarem: cum paſſim ex vetuſtis Patribus apud Sacros expoſitores huiuſmodi diſquiſitiones prôſtent. Affirmauit ex eruditioribus Bulingerius Diatribe tertia ad Caſaubonum pro Baronio, quòd tamen Baronius longe diſſerens negauit Tomo 1. Annalium. Negat etiam, qui Tertullianũ rediuiuum recenter fecit Georgius Ambranenſis obſeruatione in cap. 11. libri de pudicitia. At Græci antiquitus Patres in duplici Magdalena conſpirant, Victor Antiochenus, Euſebius Ceſarienſis, Ioannes Theſſalonicenſis, & cum Chryſoſtomo, Modeſtus Archiepiſcopus Hieroſolymitanus, ex quo infra aliquid delibamus. Niſi ergo dicamus hìc, & in pluribus mſs. memoriam Mariæ, & Marthæ recoli Hieroſolymis, quamquam alibì obierint, quia in ea regione natæ, & in ea Eccleſia celebres eſſent, difficillimum erit ea ſimul componere, quæ de Magdalena apud Maſſilienſes feruntur, & ab Eccleſia ſuſcipi videntur in Romano martyrologio die 22. Iulij. S. Magdalenæ corpus Epheſi quieſcere habet Gregorius Turonenſis Gallus ſcriptor de Gloria Martyrum cap: 30. Sed Conſtantinopolim Curapalates. & Zonaras, ſub Leone Philoſopho tranſlatum cum corpore Lazari fratris, narrant, ex Inſula Cypro, & in nouo extructo templo Conſtantinopoli repoſuiſſe. Cedrenus tamen in compendio Hiſt: in Leone Imperatore, Reliquias Lazari, & Magdalenæ Epheſo, non è Cypro allatas aſſerit, atque Epheſi, nullo tegmine ſuperaddito, ſuo tempore eius corpus quieſcere, traditum eſſe teſtatur etiam Sigibertus annno 745. qui addit quoq; ex Aquenſi Vrbe tranſlatum ad cœnobium Viceliacum: vbì quieſcere conditum, & toto orbe prędicari habet lib. 3. Hiſt. Vezeliacenſis Hugo Pictauinus, qui eas ſcripſit, & abſoluit anno 1167. Extat apud Photium in Bibliotheca num. 275. contractus ſermo Modeſti Archiepiſcopi Hieroſolymitani in Vnguenta ferentes Mulieres, in quo docetur Magdalenam Virginem illam fuiſſe, ex qua ſeptem Dæmonia Dominus eiecit, & quæ martyr obierit. Tenuit Modeſtus Cathedram Hieroſolymorum circa annum ſexcenteſimum, & in antiquis Hiſtorijs ita accepiſſe docet in verſione Andreæ Schoti. *Hiſtoriæ tradunt, Magdalenã hanc Virginem fuiſſe, & martyrium huius memoratur, vbi dicitur, propter ſummam illius Virginitatem, & puritatem illam, tamquam vitrum purum tortoribus viſam eſſe. Poſt obdormitionẽ Sanctiſſimæ Dominæ noſtræ Deiparæ profecta eſt Epheſum ad dilectum Diſcipulum, vbì curſum Apoſtolorum per martyrium vnguentifera Maria perfecit, nolens ad eſtremum vſque ſpiritum à B. item Euãgeliſta, & Virgine ſeparari.* Quãquam ergo plurimi ex Græcis vnam Magdalenã Epheſi ſepultam videantur aſſerere, quia tamen Nobiles hę Hieroſolymitanę Sorores ab omnibus credebãtur, vel ſaltem ex propinquiori Bethania erant Hieroſolymis valde notæ, in eadem Vrbe à pluribus martyrologijs memorari non eſt abſurdum; ſicuti non negarem, noſtri Martyrologij phraſin à martyrio ijſdẽ adiudicãdo, nõ abhorrere. Verũ præter mſs. codices, in martyrologio Rabani ſub

hac

dic legitur. *Hieroſolyma natale Marthæ, & Mariæ Sororũ Lazari*. Et in Notkero. *Hieroſolymis natiuitas Marthæ, & Mariæ Sororum Lazari.* Conſonant martyrologijs vetuſtiora Sacramentaria, præcipuè quæ Menardus habet ex Codice Rodradi, & ex Codice Remenſi ad Sacramentarium Gregorij p. 37; vbi etiam adducit ex martyrologio S. Hieronymi Corbeienſe, quæ iam notauimus, & in ſequentem diem reijcit, quæ ex Romano martyrologio hac eadem die 14. Kal. Februarij de Mario, & Martha eius coniuge recenſentur; quaſi reliqui codices vitiati ſint, & pro Maria Marium legi debeat. Neque hic ſilere duxi, paruum S. Hieronymi mſ. Calendarium, cum alio codice Bibliothecæ Canonicorum Lucenſium, hac die Marium, & Martham ita adnotare. Alter *XIIII. Kal. Febr. Sanctorum Marij, & Marthæ, Filiorum.* Alter *XIIII. Kal. Sanctorũ Marij, Marthæ, & Andifax.* At cum in pluribus antiquis iam relatis codicibus de Sororibus Lazari manifeſtè commemoratio, & Hieroſolymis explicetur, de antiquis loqui non eſt dubitandum. Neque etiam dicendum eſt de duobus Sororibus Virginibus, ac Martyribus hic agi, cuius certamen ſignat 6. Idus Feb: Baſilij Menologium, quia diuerſiſſimæ à Hieroſolymitanis ſunt.

Carthagine Picariæ &c. Eaſdẽ Sanctas Martyres exhibet, vt vidimus martyrologiũ S. Hieronymi Corbeienſe. Addimus & editũ Notkeri, in quibus omnibus ſubditur, *cum alijs XXXVIII.* Sed de his, qui ſequuntur quatuor Martyribus *Zozimo*, nempè, *Menelãpo, Tybariano, & Fortunato* ſilet Bollandus, quamquam in Hieronymiano, & Dungalenſe proſtare fateatur; quòd eoſdem putet, cuius meminit 18. die Ianuarij. At diuerſa in noſtro nomina diuerſos martyres eſſe ſuadent.

Romæ Paſsio S. Sebaſtiani, &c. Nullibi ſub hac die adnotatum certamen S. Sebaſtiani inuenio. Ex pluribus etenim martyrologijs editis, & mſs. teſtatur Bollandus, & ex Sacramentarijs Menardus, die ſequenti cum Fabiano memoriam ipſius peragi conſueuiſſe. At mirandum hic nullã Fabiani mentionẽ induci, cùm tamen nõ 13. Cal. Febr. ſed 14. ſepultum Via Appia doceant liber Pontificalis, ſeu Damaſi, tam manu notatus in Bibliotheca Canonic. Lucenſium, quam editus, & Luitprandus de Vitis Pontificum. Initio fortaſſe eſſe potuit, vt S. Sebaſtiani Paſſio die 19. recoleretur, quia in ea die paſſus re vera fuerit. At cũ S. Fabianus iam ad Cathacũbas ſub Decio palmã aſſequtus recumberet, & ex Epiſtolis Cypriani appareat, Romæ memoriam eius apprimè venerabilem fuiſſe; ſuperueniente deindè D. Sebaſtiani nõ vulgaris martyris memoria, acciderit vt in eodẽ loco ad Fidelium cõmodum eadem die vtriuſque feſtum recoleretur, quod vnica Miſſa factum Menardus habet, ex antiquo codice Ratoldi. Niſi quis diceret cum Luitprando S. Fabianum coronatum eſſe 14. Calendas Februarij & cum Albone Floriacẽſi ſepultum eſſe 13. Calẽdas Februarij, quando D. Sebaſtianus pariter 14. Cal. coronatus, & ſequenti die 13. Cal. Febr. poſt mediã noctẽ ad catacũbas ſepultus fuit per Lucinã Matronã, vt eius acta habẽt, ac ideò ambobus dies Feſtus ſequens deputatus ſit, & vterque dies S. Sebaſtiano ſignatus, alter nimirum paſſionis, alter ſepulcri.

Lugduno ordinatio Epiſcopatus Sancti Niceti. Hæc ex additis non dubito ad Hieronymi martyrologium. Quòd verò de Nicetio Martyrol. Romanum meminerit die 2. Aprilis, ſciendum depoſitionem eſſe, hac verò ordinationem, quam confirmant Martyrologium Corbeinſe, Vvandelberti, Galeſinij, Caniſij, Sauſſay; Antuerpienſe tantum Nicetium recolit, ſine epiſcopali titulo.

XIII. Cal. Februarij.

ROMÆ in Cœmeterio Fabiani Epiſcopi, & Sebaſtiani. In Cœmeterio Marij. Marthæ. Audifax. & Abbacuc. Lugduno Galliæ. Clementis Presbyteri. In Nicomedia Leonti. Biti. Ciriaci. Vrſi. Cendei. Leuci. Flori. Felicis. Celedoniæ. Marciæ. Neuiduno Tyrſi. Quiriaci, Gallinici.

IANVARII 20.

R*OMÆ in Cęmeterio, &c.* Cœmeterium Calliſti, vt potè cæterorum celeberrimum antonomaſticè cœmeterium dici potuiſſe, teſtis ita eſt D. Cyprianus ep. 9. ad Succeſſum. *Sixtum autem in Cœmeterio animaduerſũ eſſe ſciatis V. Idus Auguſti.* Quem Sanctum Pontificem in Cęmeterio Calliſti martyrio coronatum fuiſſe palam eſt, & adnotauit Pamelius. Reliqua de Fabiano, & Sebaſtiano, die præcedenti animaduertimus. Antiquiſſimum fragmentum Martyrologij Romani apud Bucherjũ de emẽd. temp. ad vict. canon. cap. 15. Fabianũ, & Sebaſtianũ ita exhibet. *XIII. Cal. Febr. in Calliſti, & Sebaſtiani in Catacumbas.* Cum reliquis verò ita antiquum martyrologium Antuerpiẽſe in laminis excuſum *XIII. Cal. Romæ paſſio S. Sebaſtiani, Fabiani Epiſcopi. Via Cornelia miliarum ab Vrbe XII. Marij, & Ambacij. Lugduno Clementis Presbyteri. In Nicomedia Leonti, Cyriaci, Bitteendi, Vrſi, Flori, Felicis, Celedoniæ, Marciæ, Neueduno Tarſi, Leuci, Gallinici, Chiriaci, & in Spanis Vincenti.* De Sebaſtiano addit mſ. martyrologiũ Reginę Sueciæ *XIII. Kal. S. Sebaſtiani martyris, qui fuſtibus diù fatigatus occubuit tempore Dioclețiani.*

In Cęmeterio Marij, &c. nulla extat huius Cœmeterij mentio, quod ſciam, ſed facilè eſt Arenarium illud Via Cornelia ad Nymphas Charabaſſo, in quo Martyres paſſi ſunt, vt eorumdem acta, tum mſs. apud Aringhium Romæ ſubt. lib. 2. cap. 16., tum apud Bollandum, ab ijſdem martyribus nomen deindè accepiſſe, & vocatum eſſe Marij, & Marthæ, &c. quorum corporibus Romam deindè tranſlatis, Arenarij, ſeu Cœmeterij nomen deſierit. Eadem acta expreſsè docẽt, Sanctos hos Perſides martyres hac die coronatos eſſe, non ſuperiori, quo plura martyrologia memoriam eorumdem recolunt; & cauſam, quòd vno die eorum celebritas præueniatur, putat Molanus fuiſſe, quia dies paſſionis eorum martyrio SS. Fabiani, & Sebaſtiani fuerit deputatus.

Lugduni Galliæ Clementis Presbyteri, &c. S. Irenei diſcipulum hunc fuiſſe habetur ex Sauſſayo. Meminit, vt vidimus S. Hieronymi apud Bollandum Martyrologium; ſed ad calcem diei reijcitur in Corbeienſi. De eo agunt Galeſinus, Molanus, & Ferrarius. An inter additos, extra numerum antiquorũ reponi debeat, non facilè aſſererem, cum neque in Antuerpienſi in fine, vt de additis aſſolet, reponatur.

In Nicomedia Leontij, &c. Nouem tantum Martyres, & aliqua nominũ differentia numerantur in Antuerpienſi ſum adducto Martyrologio. Noſtrum addit Leucium, quem idem S. Hieronymi m. ſ. ſequentibus Neueduni ſociat; vbi enim noſtrũ legit Tyrſi. Quiriaci. Gallinici illud refert Tarſum, Leucium, Gallinicum, Chiriacum, ſicut in Dungalenſi pro Leu-

cio

Digitized by Google

cio Leontium haberi animaduertit Bollandus; in Corbeienſi quoque ita vocatur *.XIII. Kal. Febr. in Cœmeterio, Fabiani Epiſcopo, & paſſio S.Sebaſtiani Martyris. In Cœmeterio Marij, & Marthæ vxoris eius, Audifax, & Abacuc. Nicomediæ, Leontij, Biti. Ciriaci, Vrſi, Cendei, Felicis, Caliſdoniæ, Martiæ, Nicetij. Niueduno Tyrſi, Quiriaci, Gallinici, Lugduno Galliæ Ciuitate Clemētis Presbyteri.* Differt Martyrologium hoc Corbeienſe à noſtro, quòd Leontium pro Leucio habeat, cum noſtrum, & Leontium, & Leucium exhibeat, & Florum, qui in Corbeienſi defecit, & in Antuerpienſi memoratur. In his tribus Niueduni, ſiuè Nouioduni Thyrſus cum ſocijs indicatur, ſed ſcriptoribus quos viderim Galliæ ignoratos. De Cyriaco tantum agit incertus, & fluctuans Bollandus ad hanc diem. Thyrſum, Leucium, & Gallinicum eos putat, eſſe Appolloniæ Martyres, de quibus in pleriſq. Martyrologijs agitur die 28. Ianuarij,

XII. Cal. Februarij.

ROMÆ Paſſio Agnetis Virginis. Natalis. Felicis. Fructuoſi. Celſionis. Fulogicæ. Cicilianæ. Auguri. Martialis. Item Felicis. Viti. Candidi. Flori. Leonti. Ciriaci. Fauſtaci. In Nicomedia Euſtaſi Confeſſoris. In Affrica Salutaris, & Ermetis. In Hiſpania Ciuitate Taracona Paſſio S.Fructuoſi Epiſcopi. Auguri, & Elogi Diac. Trecas Paſſio S.Patrocli Martyris. Aruernus Depoſitio B.Auiti Epiſcopi. Saturnini. Quinti. Marini. Dacij. Satyri. Gaddiani. Celiani. Zabullij. Mammas. Vincenti. Aroganti. Victoris. Repoſitæ. Primi. Lucij. Maiulini. Honorati. Marcuſi. Secundi. Caſtini. Gagi. Celeſtini. Ermis Presbyteri, & Publi.

IANVARII 21.

ROMÆ *Paſſio S.Agnetis*, &c. hunc diem paſſionis fuiſſe manifeſtiùs habet antiquum Calēdarium à Fronto editum, in quo ad hanc diem legitur *Natale S. Agnæ de paſſione*, ſicuti antiquum fragmētum Romani Martyrologij penes Bucherium, loco alias adducto *XII. Chal. Febr. Agnetis in Nomentana*. Agna, & Agne apud alios etiam dicitur, vt Bedā; & Vuandelbertum. Reliqua de celeberrima Martyre videātur apud Bollandum. De Agnete eadem die, qua recolitur S.Fructuoſus Epiſcopus cum ſocijs, ſermonem habet D. Auguſtinus de diuerſis 101. inter additos à Doctoribus Louanienſibus, & elogium luculentiſſimum, quo eius vita percurritur, exhibet Sanctus Ambroſius ſerm. 90. Videnda etiam ſunt, quæ dicimus ad diem 18. Octobris.

Natalis Felicis, &c. Hæret Bollandus, vbi nam Martyres hi quatuordecim ſint collocandi, tredecim tantùm illi ſunt, quòd deficiat in mſ. S.Hieronymi martyrologio Fulogica, ſeu Fulogia, quam habet mſ. Dungalenſe. At cum poſt Agnetē illi Romæ numerētur, & in ſequentibus aliorum Patria diſtinguatur, Romæ paſſos fuiſſe veriſimile eſt; &

quam quam nomina aliqua cum Sanctis aliquibus ſuperioris diei conueniant, in tanta Martyrum vbiq. ſegete, & vſitatis nominibus, nihil immutarem[1]. Correctiora in noſtro omnia videntur nomina, quam in codicibus à Bollando allatis, cuius tamen Hieronymianum, ſiue Antuerpiēſe ita hac die omnia exhibet *XII. Cal. Romæ Sancta Agnæ Virginis, Felicis, Fructuoſi, Celſiani, Celiani, Augori, Marcialis, Item Felicis, Cendei, Viti, Flori, Leonti, Cyriaci. Fuſtaci. Nicomediæ Euſtaſis. In Affrica Solutaris, Hermetis. Spania Ciuitate Racona Sanctorum Fructuoſi, Auguri, & Eulogiæ Daci, Trecas S. Patrocli, Aruernius, Depoſitio Auiti Epiſcopi Alibi, Saturnini, Quintini, Marini, Dacij, Saturi, Gaddiani, Celani, Zabuli, Mammaes, Vincentiæ, Rogati, Victoris, Repoſita, Primi, Luci, Manlini, Honorati, Macuſi, Secundi, Caſtini, Cai, Cæleſtini, Ermis Epiſcopi, & Publi, Vincenti. Spoliti Ciuitate Vitalis*. Aliquantulum ita differt Martyrologium Corbeienſe Dacherij, in quo non mihi liquet, cur Patroclus, & Auitus ad calcem in mſ. relegentur, cū in noſtris codicibus, & Antuerpienſe non videātur ex additis. *XII. Kal. Febr. Roma paſsio S. Agnetis Virg. & natalis Felicis, Fructuoſi, Celſionis, Felogica, Caciliane, Augurij, Martialis, Item Felicis, Viti, Candei, Flora, Leontij, Cyriaci, Fauſtaci. Nicomediæ Deuſtaſi Confeſſoris. In Africa Solutoris, & Hermetis. In Hiſpania Ciuitate Tarracone paſſio SS. Fructuoſi Epiſcopi, Augori, & Eologi Diaconi, Saturnini, Quinti, Marini, Dacij, Satyri, Gaddiani, Cæleriani, Zabolis, Mammas, Vincentij, Rogati, Victoris, Repoſitæ, Primi, Lucij, Maiulini, Honorati, Marcuſij, Secundi, Caſtini, Gagi, Caleſtinij, Ermis Epiſcopi, & Publii. Item Leontii. Trecas, paſsio S. Patrocli martyris, Aruernis depoſitio B. Auiti Epiſcopi*.

In Nicodemia Euſtaſi, &c. Bollandi hic mſ. martyrologia Confeſſorem non addunt; ita tamen legit, vt vidimus Corbeienſe. Confeſſionis titulum accipio pro conſtanti tormentorum, & ærumnarum tollerantia, in quibus tamen animam S. Euſtaſius nō afflauerit, quicumq; ille fuerit etiam Bollando ignotus.

In Affrica Salutaris, & Hermetis, &c. Solutarem dicit mſ. Hieronymi apud Bollandum, Salatorem Dungalē. A ſe noſtro vbiq. correctiore non diſcederem.

In Hiſpania Ciuitate, &c. ſub Valeriano, & Gallieno paſſos hos Sanctos Martyres habent acta apud Bollandum, ſed ex hymno Prudentij in Periſtephano corruptum eſſe patet Antuerpienſe martyrologium, in quo pro officio Diaconatus Angurij, & Eulogij addi videtur alius Martyr Daci pro Diaconi, pro Terracone Racona, pro Eulogio Eulogiam. Bis Fructuoſi meminit Prudentius, & in hymno proprio, & inter Martyres Cæſarauguſtanos. Aliqua habet non ſpernenda Martyrologium Hiſpanum Salazarij, in pluribus tamen furfuribus refertū ex D. Auguſtino ſermone ſupra adducto in *Natali SS. Fructuoſi Epiſcopi, Augurij, & Eulogij Diaconorum*. Martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ, pro Augurio habet *Angulis*.

Trecas S. Patrocli, &c. paſſum hac die habent vtraque acta apud Bollandum, vbi de eo plura.

Aruernis Depoſitio, &c. nutat Bollandus, an de primo Sancto Auito Aruenorum Epiſcopo, an de ſecundo hic depoſitio accipienda ſit. At quamquam Auiti Secundi memoriam in Eccleſia Aruernenſi ex Sauarone peragi etiam hac die accipiat, nil vetat de Auito primo hic depoſitionem memorari, quam vis Feſtum 20. Septembris nunc recolatur. Celeberrimum Auiti Aruenſis Epiſcopi Senioris apud Gregorium Turonenſem nomen eſt, qui floruit circa annum Domini 580. vt ex lib. 5. cap. 11. Hiſtoriarum educitur, ſæpiuſq. de eo agit, tam in libro de Gloria Martyrum, quam Cōfeſſorum. Ex additis in Gallia Sanctis ad noſtrum Martyrologium dubitari licet, & in ſuo D. Hieronymi, ſeu Antuerpienſe Bollandus non modo additum

agno-

ſcit, ſed nullum alium recentiorem Sanctum adeſſe notatum exiſtimat. Inter additos reiecit quoque Dacherius in Corbeienſi.

Saturnini Quinti, &c. Cum hi Sancti Martyres ſtatim poſt depoſitionem Auiti apud Aruernos recenſeantur dubium eſſet, an illis eſſent accenſendi. At cum dubitari poſſit, ex ſuperadditis Sanctum Auitum eſſe, malè etiam ab antiquario inter Martyrum ſegetem eſſet repoſitus. Antuerpienſe Martyrologium ſcrupulum remouet; legit enim poſt Auiti commemorationem Aruernis.

Alibi Saturnini, &c. differunt inter ſe ñri codices ab illo in aliquibus nominibus. præſertī verò in Hermete Epiſcopo. M. noſtrum legit Ermetem Presbyterum non Epiſcopum, & de Vitali Spoletano prorſus ſilet, ſicut, & Corbeienſe. Varietatem nominum quiſque conferre poteſt, & an vter codex correctior ex alijs indicare.

XI. Cal. Februarij.

IN Hiſpania Ciuitate Valentia paſſio S. Valerij Epiſcopi, & Vincentij Diac. & martyrum XVIII. cum ſocijs ſuis. Quintiliani, Caſſiani. Matutini. Puluij. Vrbani. Martialis. Fauſti. Pauli. Succeſſi. Petri. Felicis. Ianuarij. Primitiui. Eoboti. Optatiui. Ceciliani. Frontonis. Iuli. Ianuarij. Luberci. Apodomi. Orionis. Mennonis. Hemetis. Ianuariæ. & in Affrica Quiri cum ſocijs ſuis. Gemelli. Saturi. Ianuari. Felicis. Fici. Flori. Orionis. Ad Gemellas. Clementis. Saturnini Municipio.

IANVARII 22.

DE Sancto Valerio Epiſcopo, ac Sancto Vincentio eius Diacono, multa proſtant apud oculatiſſimum Bollandū. Nec diſplicet coniectura, ſocios Sancti Vincentij, qui apud Epternacenſe, nunc Antuerpienſe Martyrologium numerantur, decem, & octo illos eſſe, de quibus Hymnum cecinit Prudentius. Ita verò in martyrologio illo recenſentur *XI. Cal. Spania Ciuitate Valentia S. Valerij Epiſcopi, & Vincentij Diaconi, & aliorum XVIII. Quintiliani, Caſſiani, Matutini, Pului, Vrbani, Marcialis, Fauſti, Succeſſi, Felicis, Pauli, Petri, Ianuarij, Primitiui, Eboti, Cediani, Optati, Frontonij, Iuli, Bellici, Municipa, Techi, Orionis, Memnonis, Ermetis, Ianuaria, Item Ianuarij, Muci, Saturi, Bellici, & Romæ ad aquas Saluias S. Anaſtaſij Epiſcopi.* Martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ apud Lucam Holſtenium in Notis poſthumis Vincentium Epiſcopum non dicit, ſed Protum addens ſocium, ita omnes Diaconos pronunciat. *Spanijs Ciuitate Valentia paſſio Sanctorum Valeri, Proti, & Vincentij Diaconorum cum ſocijs ſuis.* Aptius, & noſtro magis conſonum ita ſe hatet Corbeienſe, vt nihil à noſtro diſſideat, niſi parua vnius, aut alterius nominis inflexione. *XI. Kal. Febr. In Hiſpanijs Ciuitate Valentia paſſio S. Valerij Epiſcopi, Vincentij Diaconi, & martyris; Martyresque octodecim cum ſocijs eorum, Quintiliani, Caſſiani, Matutini, Publii, Vrbani, Martialis, Fauſti, Pauli, Succeſſi, Petri, Felicis, Ianuarii, Primitini, Eboti, Optati, Cæciliani, Frontonis, Iulii, Ianuarii, Luperci,* Apo-

Apodimæ, Orionis, Memnonis, Hermeis, Ianuaria. Et in Affrica Quiri cum ſociis ſuis, Gemelli, Saturi, Ianuara, Felicis, Ticis, Floris, Orionis. Ad Gemellus Clementis, Saturnini, Municipi. Quamquam potius dicendum videatur decem,& octo illos inter viginti quinque recenſeri, qui in noſtro martyrologio, S. Vincentij non minùs dicuntur ſocij, quam & aliorum Martyrum XVIII. Horum nomina, quæ in Antuerpienſi, & Dungalienſi Martyrologijs corrupta legũtur,& à Prudentio videntur abhorrere, in noſtro non deſiderantur,Lubercus,ſiuè Lupercus, & Apodemius, ſeu Apodomus; ſed ex Prudentio nomina libet eo ordine percurrere, quo ipſe recenſet. *Optatus, Lupercus, Succeſſus, Martialis, Vrbanus, Iulia, Quintilianus, Publius, Fronto, Felix, Cecilianus, Euentus, Primitiuus, Apodamus, & quatuor Saturnini non Fortunati,* vt corruptè exhibet mſ. Dungalenſe apud Bollandum. Hos, ante Vincentium, Cæſar auguſtæ coronatos, Prudentius non obſcurè innuit, & ni fallor, cum ipſis aliquid paſſum etiam Sanctum Vincentium, quamquam non ad mortẽ effuſo ſanguine, ſignificare videtur.

Martyrum credas patriam, coronis
Debitam ſacris, chorus inde ſurgens,
Tendens in Cælum niueus togata
Nobilitatis.
Inde Vincenti tua palma nata eſt.
Clerus hinc tantum peperit triumphũ;
Hinc Sacerdotium domus inſulata
Valeriorum.

Ex his educerem plures ex illis Martyribus è Clero fuiſſe. Vndè & Vincentius Leuita ex Clero pariter palmæ ſuſcipiendæ exemplum habuerit, ſicut ex aliquo Valeriæ familiæ, Valerium Epiſcopum, quia illi ad mortem præceſſerit: dum interim Vincentius in tormentis ſocius, parum ſanguinis fudiſſet, ad propinquam mortem reſeruatus; ſubdit enim Prudentius

Non ne Vincenti peregre necandus
Martyr, his terris tenui notaſti,
Sanguinis rore, ſpecimen futuri
Morte propinqua?

Ignotũ erat Prudẽtio,qua præſertim Vrbe paſſus Vincentius fuerit, & Sagunti fortaſſe coronam meruiſſe exiſtimauerat; Cæſarauguſtæ adhuc puerum didiciſſe hoſtem horrendum domare, & ex clericis in tẽplo Cæſarauguſtano, per octies, deciesque partas palmas, eadem laude ſtadium cucurriſſe, non dubitauerat. Sanè paſſum aliquod Cæſarauguſtæ Vincẽtium cum Valerio Epiſcopo Acta eius docent; & Dacianum rabiem ſuam in illa vrbe aduerſus Epiſcopos, Presbyteros, cæteroſque ſacri ordinis miniſtros euomuiſſe tradunt, inter quos Valerius Epiſcopus, & Vincentius Archidiaconus in confeſſione veritatis emicuerint, quos catenis onuſtos Valentiam deinde direxerit, vt per longum iter tormentis vexatos perderet. Valentiæ quapropter, vbi palmam integrè promuerit Vincentius, hac die recoli eius memoriam benè Martyrologium noſtrum indicat, quibus pro communione paſſionis Valerium Epiſcopum, ſocioſque præcipuè ex clero, & decem, & octo, qui antea Ceſarauguſtæ agonem conſummauerunt, addit. Valentiæ illuſtrem ſaltem confeſſionem Sanctum Valerium edidiſſe corã Datiano, contra quam Acta vulgaria apud Methaphraſtem exprimant, teſtatur proſa illa apud Bollandum, ex veteri Breuiario.

Chriſti miles, ad fidei nõ tardus præconia,
Haud expauet Datiani præſidis ſupplicia,
Chriſtũ Deũ in ipſius cõfitens præſentia,
Vnde potens, & præclarus in cæleſti curia.

Saltem igitur ex illuſtri confeſſione Valentię ante Dacianum prolata, memoria eius ibi cum Vincentio, & ſocijs recolebatur, inter quos, præter decem,& octo Cæſarauguſtæ martyrio conſecratos, reliqui in martyrologio noſtro numerati eſſe potuerunt, vel ex cuſtodibus, qui ad prodigioſa Vincentij, per Angelos in carceribus, ſuppeditata ſolatia inſpicientes, in Chriſtum Dominum crediderunt: vel ex fidelibus illis, qui ex vicinis locis ad athletam venerandum accurrerant, eiuſque plagas oſculabantur, & ſangui-

nem

nem in linteis excipiebant, in quos facilè eſt Dacianum rabie furentem animaduertiſſe, quamquam id apertè Acta illa non narrent.

In Africa Quiri &c. Confuſum hic eſſe Antuerpienſe S. Hieronymi Martyrologium ex ſupradictis patet. Quirum, & ſocios Martyres in Africa disertè refert Martyrologium noſtrum, & Corbeienſe. Bellicum neque codices noſtri, neque Corbeienſis recenſent, & de Minutio pariter, quem in Africa exhibet m ſ. Rhinouienſe apud Bollandum, ſilent.

Ad Gemellas. Fluctuaui an legendum eſſet ad Gemellas Municipio. Videbatur enim nomen illud Municipio in binis noſtris codicibus expreſſum proprium magis eſſe Vrbis, quam Martyris. Et quāquam Dacherius in edito Corbeienſi martyrologio *Municipi* legerit, non Municipio, variæ tamen ex puro illo codice lectiones à Dufreſnio ad me tranſmiſſæ, ita legere video. *Ad Gemellas Clementis, Saturnini, Municipio*, vt ſuſpicari hinc liceret tranſpoſitam eſſe Municipij vocē. At cum nomen Martyris eſſe inuenerim, tam in Hieronymiano Antuerpienſi, quā in Dungalenſe apud Bollandum, licet hac die in reliquis valdè deprauata ſint, nihil immutaui, & Dacherij emendationem ſuſtinui. Paſſos hos eſſe Martyres ad Gemellas, Vrbem Africæ propriè dictæ, non dubito, cum Vrbs illa ita ab Antonino vocetur, & illius meminerint D. Auguſtinus, & Notitia Imperij.

X. Kal. Februarij.

IN Mauritiana Ciuitate Neocæſarea paſſio S. Seuerini, & Aquile vxoris eius, Belli. Mamici. Caſtoli. Flori. Saturnini. Baſillæ. In alio loco Corneli Exorciſtæ. In Ancyra Galatia. Donati. Caſtoli. Popice. Clemente cum ſuis omnibus, & alio loco paſſio Sanctorum Eugeni. Macari.

IANVARII 23.

QVamquam Galeſinius putet legendum non eſſe *in Mauritania*, quòd ibi Neocæſarea Geographis non ſit; ſcriptū id tamen notat Ortelius in martyrologijs. His, tam m ſs., quam editis apud Bollandum, martyrologium noſtrum, ac Corbeienſe addere poſſumus. Cæſaream in Mauritania vrbem omnes agnoſcunt. Quid autem vetat Neocæſaream etiam vocatā fuiſſe, quaſi Nouam Cæſaream, quam Iuliam Cæſaream Iuba Rex vocauit? Seuerinus, horum Martyrum anteſignanus, Martyrologio Romano Seuerianus dicitur, ſicut Antuerpienſi, & Corbeienſi; Seuerinus tamen Adoni, qui ex Hieronymiano codice excerpſit, omnino eſt.

Belli, Mamici &c. Martyres, qui ad Seuerinum, & Aquilam vxorem ſequūtur, ſine alia loci diſtinctione Mauritaniæ tribuendi viderentur, præcipuè cum inter hos Florus ille ſit, qui Galeſinio, ex perātiquo codice, filius Seuerini, & Aquilæ aſſeritur: at mſs. Antuerpienſe, tam in laminis editum, quam apud Bollandum, Romæ via Salaria veteri paſſos eſſe ita teſtatur. *X. Kal. Febr. In Mauritania Neoceſaria Ciuitate Sancti Seueriani, & Aquila vxoris eius. Rome via Salaria veteri Belli, Flori, Saturnini, Minuci, Caſtoli, Baſila, & alio loco Corneli exorciſta. Ancira Galatia, Donati, Caſtoli, Papia, Climati. & alio loco Sanctorum Eugeni, Neonis, Machari.* Corbeienſe Martyrologium

rologium cum noſtro conuenit, nec Romæ Bellum cum ſocijs tribuit. Supra noſtros verò codices, Antuerpienſe M., ita Anaſtaſium Martyrem illorum choro addit *X. Kal. Febr. In Mauritania Ciuitate Neocæſariæ paſſio Sancti Seueriani, & Aquilæ Vxoris eius, Belli, Muniei, Caſtuli, Flori, Saturnini, Baſillæ, Anaſtaſij Martyris. & alio loco Cornelij exorciſta. In Ancyra Galatiæ, Donati, Cuſtoli, Popica, Demati cum ſuis omnibus. Et alio loco paſſio Sanctorum Eugenij, Emerentianæ, & Macarii, Pulnii Martyrum.* De Anaſtaſio cum Corbeienſi conſonat Martyrologium, ſeu Calendarium paruum S. Hieronymi mſ.; non tamen hac die, ſed ſuperiori *XI. Kal. S. Vincentii Martyris, & S. Anaſtaſii.* Cum noſtris etiam codicibus conuenit in Popica martyre, quem Papiam vocat Martyrologium Antuerpienſe; diſſidet in Clemente, quem non Climatum, ſed Dematum vocat; & exuberat in poſtrema claſſe, dum Sanctis Eugenio, & Macario ſocios addit Emerentianam, & Puluium, quos ex eodem Martyrologio Corbeienſi refert etiam Menardus, in Adnotationibus ad Sacramentarium Gregorij p. 39. Eugenius, & Macarius in pluribus mſs. & editis Martyrologijs recenſentur apud Bollandum, qui tamen in Prętermiſſis ad hāc diem, reijcit cum Romano Martyrologio in XX. Decembris. Macarium eſſe putat idem Menardus, qui à Iuliano Apoſtata in Oaſim Arabiæ Opidum relagatus, ibidem cum Sancto Eugenio ſecuri percuſſus eſt, vt ſcribit Metaphraſtes in S. Arthemio. Confeſſionis tantum illuſtri titulo decoratos in pace quieuiſſe Eugenium, & Macarium, in Andedone Mauritaniæ Vrbe à Iuliano relegatos, narrat Menologium Baſilij XIII. Kal. Ianuarij. Mſ. Martyrologium Reginæ Sueciæ tantum cum noſtro legit. *X. Kal. Et alibi paſſio Sanctorum Macarii, & Eugenii.* Emerentianam addit Kalendarium noſtrum S. Hieronymi mſ. *X. Kal. S. Emerentianæ Virginis, & S. Macarii.*

VIIII. Kal. Februarij.

IN Antiochia paſſio S. Baſilli Epiſcopi cum tribus Paruulis. & in Ciuitate Neocęſarie Marduni. Maiſuni. Eugeni. Metelli. In Africa Epicteti. Tuppi. Publiani. Cartagine Galei. Romæ Feliciſſimi. Rauenna Saturnini. Marini. Dati. Saturi. Iabelli. Gudodiani. Celeani. Hermetis. Euſtaſi ēp. Mimmæ. Vincentiæ.

IANVARIVS 24.

MIrum, quòd hic Baſillus dicatur Antiochenus Epiſcopus, cum alij omnes Babylam vocent, & vterque ex codicibus noſtris à librarijs corruptus ita ſit. Monet Bollandus, in quibuſdam Martyrologijs, Babillum, & Babellam dici, vndè antiquarij vetuſtioris lapſus excuſabilis apparet. Quæ adduntur de tribus paruulis, ſiuè pueris, cum eodem Epiſcopo martyrio conſummatis Babylam omninò ſignant, & in re nota non moror; tantùm integrum laterculum ex vetuſtiſſimum Antuerpienſi Martyrologio adduco. *VIIII. Kal. Antiochia Babilæ Epiſcopi cum III. paruulis, & Ciuitate Neocaſarea Manduni, Muſuni, Eugeni, Metelli. In Africa Epicteti, Ruppi, Puplicani, Cartagine, Galei. Roma via Salaria Emetri, Maximi, & alibi Saturnini, Marini,*

Marini, Dati, Saturi, Sududiani, Celiani, Iabelli, Euſtaci, Conformitis, Memmæ, Vincentiæ. Mutilum hìc valdè eſt Martyrologium Corbeienſe Dacherij, pluresq. Martyres in noſtro numeratos ſilet, aliquos etiam Antuerpienſe non habet vt ex Neocæſarientibus Metellum, inter Africanos Publicianum, & pro Galeo, vt etiam in noſtro exprimitur, malè habet, Gelici. Diſſidet etiam ab Antuerpienſi in Romanis Martyribus, quorum, cum noſtro, tantùm Feliciſſimum exhibet, nõ Emetrium, vel Màximum, qui facile ſocij fuerũt Feliciſſimi. Nullum etiã ex Rauennatibus athletis, in noſtro numeratis, ità recenſet. *IX. Kal. Febr. In Antiochia paſsio S. Babylæ Epiſcopi cum tribus paruulis. & in Ciuitate Neocæſaria Mardunì, Muſuni, Eugenii. In Africa Epicteti, Ruppi. Carthagine Gelici. Romæ Feliciſſimi cum ſocijs ſuis*. Mſ. Martyrologiũ Reginæ Sueciæ in fine huius laterculi habet. *Romæ Feliciſsimi. Rauenna Saturnini, &c.* Oculatiſſimus Bollandus hos Martyres hac die prætermiſit, quòd eos alibi, nempè 21. Ianuarij, ijſdem ferè nominibus viderit numeratos. At plures in noſtris codicibus ea die producuntur, quam hìc recenſeantur; & nè ab eadem claſſe diſiungantur in paſsione ſocij, qui diuerſa die martyrium fortaſſe compleuerunt, facilè eſt, cum ſocijs nonnullos reciprocari. At in tanta Martyrum redundantia, plura nomina, idem ſonãntia, copulari in diuerſis locis poſse, nequaquã videtur impoſſibile. Hoc etiam facile noſtris temporibus accideret, ex vſitatiorum nominum frequentia. niſi agnominibus diſtinguerentur. Rauennatem Eccleſiam hos ſuos Martyres agnouiſſe, non dum mihi liquet, neq. Rubeus in eius Hiſtoria, neque Ferrarius meminit. Duos tantum ex his recenſet mſ. Reginæ Sueciæ martyrologium, hoc eſt Euſtaſium Confeſſorem, non Epiſcopum, & Saturninum. IX. Kal. *Rauennæ Natalis Sanctorum Euſtaſii Confeſſoris, & Saturnini*. Subdit verò à noſtro Martyrem prætermiſsam, *Eodem die paſsio S. Sabinæ Virginis*. Euſtaſium Martyrem non indicato paſsionis loco, ita exhibet paruum S. Hieronymi mſ. martyrologiũ. *VIIII. Kal. Euſtaſii Martyris*.

VIII. Kal. Februarij.

IN Nicomedia Biti. Romæ translatio Pauli Apoſtoli. In Cartagine Donati. Secundi. Papiæ. Capucaſtulæ. In Sicilia S. Tyrſi. In Africa Epititi. Publiani. Papiæ. In Egypto Catinæ. Agapæ. Fauiani. Sauiniani. & in Salatheo Sodoni. In Rauenna Potioli. Anthimaſius. Sabinus. Leudocius. Theugeni.

IANVARII 25.

QVòd Bitus hac die Nicomediæ martyr, idem ſit cum alijs, quorum memoria agitur die 20. Ianuarij, ſuſpicatur Bollandus. At ſola Vrbis, & nominis coniectura, dum illìc Bitus pluribus aliis aſſociatur, ex dictis die antecedenti minus vrgere videtur. Socios eidem Martyri datos hic non video. Eundem eſſe cum Vito Colonienſium, & Bitio, vel vitiosè Vitio Dungalenſis martyrologij, non dubito. Antuerpienſe Vetuſtiſſimum martyrologium ita legit. *VIII. Kal. Nicomedia Biti, Roma translatio Pauli Apoſtoli, Kartagine Donati, Secundi, Papiæ, Capua Kaſtula, Sicilia Fabiani, Sabiniani.*

in Calatheo Sodonis. Raueſſi Puteolis, Antimaſius, Sabinus, Leodocius, Tengenis; & in Cartagine Agilei. Corbeienſe Dacherij mutilum eſt, quamuis in reliquis non diſſideat. *VIII. Kal. Febr. Nicomediæ Biti. Romæ tranſlatio S. Pauli Apoſtoli. Carthagine Donati, Secundi, Papiæ. In Africa Epicteti, Publiani, Saturi, & Proiecti Martyris.* Reliquit ſaltem Dacherius, *& in Salatheo Sodoni*, quod mihi exhibent illius vetuſti Corbeienſis codicis variæ lectiones, à piæ memoriȩ Dufreſnio tranſmiſſæ. An etiam deficiat nomen Capucaſtulæ, quod in altero ex noſtris codicibus, librarij fortaſſe vitio, vnicum eſt, non mihi liquet. Facilè cum Antuerpienſi noſtrum componi poſſet, ſi pro Capucaſtulȩ reſtitueretur *Capua Kaſtula*, ſeu *Caſtula*. Præſertim cum in altero ex codicibus illis, vnius literulæ omiſſione ſcriptum ſit, *Capua Caſtula*. Huius Martyris hac etiam die meminerunt, Coloniēſes in additionibus ad Vſuardum, & martyrologium Dungalenſe apud Bollandum. In Martyribus Chartaginenſibus, tam Antuerpienſe, quam Corbeienſe cum noſtro conſonat, quamuis mſ. Reginæ Sueciæ magis mutilum, quam Corbeienſe, tantùm ſignet. *Carthagine S. Secundi.*

Romæ tranſlatio S. Pauli. Ita legit Vetuſtiſſimum Martyrologium Antuerpiēſe, ſiue S. Villibrordi, Ita & Corbeienſe. Alia Martyrologia edita habēt Cōuerſionem, vt Romanū. Vtramque cumulat Notkerus, qui ita adhuc dic̄, *Romæ tranſlatio S. Pauli Apoſtoli, & cōuerſio eius apud Damaſcū.* Conuerſionis S. Pauli feſtū per antiquum, iā antiquatū, reſtituiſſe Innocentium III. habet Baronius, & Conuerſionem, non Tranſlationem hac die recolunt, mſ. martyrologium Dungalenſe, & bini Lucenſes antiqui mſs. codices infra adducendi. Romæ conuerſionē D. Pauli non accidiſſe, ſed Damaſci certum eſt; recoli in Vrbe non eſt improprium, quo etiā die potuit priſcis temporibus aliqua etiam ſolemnis reliquiarum tranſlatio celebrari, mihi adhuc incomperta.

In Sicilia Tyrſi. Noſtrum martyrologium, minus quam Antuerpienſe, ac Corbeienſe, corruptum eſſe, docere poteſt locorum, quibus Martyres paſſi hac die ſunt, aperta diſtinctio. Siciliæ, non Fauianum, ſeu Fabianum, & Sabinianū tribuit, ſed Tyrſum martyrologijs ijſdem ignotum: illos verò Martyres, cum alijs ſocijs, Ægypto. In corruptiſſimo Dungalenſe martyrologio apud Bollandum Tirtius quidem numeratur, ſed nulla loci diſtinctione. Ne verò Tyrſum quis vereatur Siciliæ Martyrem fuiſſe, teſtis accedat mſ. Reginæ Sueciæ martyrologium, in quo ſecundus Carthaginenſis Martyr confirmatur, & Tyrſus ita diſertè Siciliæ aſcribitur. *Carthagine S. Secundi, & in Sicilia Sancti Tyrſi Martyris.* Mileti, Thyrſum tribuunt, non Siciliæ, mſs. perantiqua martyrologia, Letienſe, & S. Martini Tornaci apud Bollandum, in huius diei prætermiſſis, vbi putat eſſe Thyrſum Aſiæ Martyrem, ad diē 28. Ianuarij pluribus proſequtum. Sed forte alius Martyr eſt, neque Miletum Cariæ hìc intelligitur, ſed Calabriæ, Siciliæ proximæ.

In Africa Epicteti. Ex his Martyribus Africanis in mſ. martyrologio Dungalenſe Ypictitus, & Puplianus pro Epicteto, & Publiano minima differentia numerantur; ſed qui omnes in Antuerpienſi vetuſtiſſimo deſiderantur. Corbeienſe in Africanis tribus athletis noſtro conſonat; Verùm pro Papia, & Turpio Saturum, & Proiectum Martyrem repoſuit, quod præterijt martyrologium noſtrum. De Proiecto dubium eſſe poteſt, an intelligendus S. Proiectus Aruernorū Epiſcopus, & Martyr, qui in martyrologio Romano hac die recolitur. Sanè in mſ. Reginæ Sueciȩ tantùm dicitur. *Natalis Sanctorum Saminiani, & S. Proiecti.* Piectum (an pro Epicteto ſit?) hac die ſignat Kalendarium S. Hieronymi mſ. in Bibliotheca Canonicorum Lucenſium *VIII. Kal. Conuerſio S. Pauli, & S. Piecti.* quod repetit aliud mſ. in eadem Bibliotheca ſub Bedæ nomine. *Conuerſio S. Pauli,*

li, & S. Pietti. Præiectus dicitur Aruernorum Epiſcopus, non Proiectus, in Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei. De Thyrſo, & Proiecto agit martyrologium Romanum, non hac, ſed ſuperiori die, & Baronium eſſe de Thyrſo deceptum, monet Bollandus ad diem 28. Ianuarij, de Sanctis Martyribus Thyrſo ſeniore, & Callinicio §. 1. n. 5.

In Ægypto Catina. In noſtris codicibus nomen Catinę, interiecto ad Ægyptũ puncto, legitur, vt de more eorundem librariorũ, pro Martyris proprio nomine mihi ſit accipiendum; præſertim cũ locũ ita nuncupatum in Ægypto non inuenerim. Nulli Ægyptij Martyres ab Epternacenſi, ſiue Antuerpienſi martyrologio, vel à Corbeienſi producuntur. In noſtro, præter Fauianum, & Sauinianum, Catina, & Agape indicantur. Martyrologiũ Romanum Agapem hac die recolit, vt addit Baronius ex veteribus mſs. & pro Sauiniano Sabinum habet; ſed quia cum Donato recenſet, videtur Martyribus Carthaginenſibus connumerare. Sufficiat nobis Agapem alijs etiam vetuſtis mſs. memorari. Meminit pariter Galeſinius.

Salathea Sodoni. In Antuerpienſi S. Villibrordi martyrologio eruditiſſimus Bollandus legit pro Salatheo Calatheum, & Siciliæ tribuit, locumque doctè coniectat eſſe Calactam, vel Galatam in eadem Inſula, cui Fabianus, & Sabinianus in illo vetuſtiſſimo mſ. aſſignentur. Sadonem vero, vel Sidonem tribuit Rauennæ, hac nimirum interpunctione. *Sicilia Fabiani, Sabiniani in Calatheo. Sodonis Rauenna*. At dum inſuetum, tam martyrologio illi, quã noſtro, & reliquis vetuſtioribus, morem obſeruo, vt nomen Martyris loco paſſionis præponatur, & illius martyrologij in hoc laterculo confuſionem, nihil in noſtro immutandum arbitror. Salatheæ nomen non longe abeſt ab Vrbe interioris Lybiæ Salathus, à qua & cognomine fluuio Salathios populos habet Ptolemæus; & illius Regiònis, vel Vrbis Sodonem, ſeu Sodonim Martyrem eſſe potuiſſe nihil vetat.

In Rauenna Potiolis. Bollandus qui Sodonem Rauennæ tribuit, Puteolis reliquos, qui numerantur Martyres aſcribit. At cum bini noſtri codices, non Puteolis, ſed Potiolis nomen referant, pro Martyre, non pro Vrbe accepiſſe patet, vnde à ſententia doctiſſimi viri diſcedens eius, quamquam deprauato, Dũgalenſi codici adhæreo, qui Puteolum reliquis Martyribus conſociat. De Artema enim puero, cuius Acta vir eruditiſs. producit, & quem alijs Puteolanis Martyribus accenſet, luculenter agit die ſequenti martyrologium noſtrum, cum Armata alio Martyre. Id ſanè actis il'is non repugnat, cum diem paſſionis non indicent, ſed vt videbimus, in loco ſepulturæ mirè congruant.

VII. Kal. Februarij.

IN Nicea Smirnæ paſſio S. Policarpi Epiſcopi. In Campania Potheolis. Arthematis, & Armatæ. In Laudocia Arthemi. Fabiani. Sabiani. Sidonis. In Rauenna Anthemaſius. Sauinus. Leudocius. Theugenis, cum XXXVI. Martir.

IANVARII 26.

IN *Nicea Smyrna*. Ita iciunè, ac ad calcem laterculi, agit de Polycarpo martyrologium vetuſtiſſimum S. Villibrordi, vt difficile ſit diuinare, an de Polycarpo viro Apoſtolico loquatur, an de alio alibi Martyre; ita enim proſtat in laminis. *VII. Kal. Februarij. In Affrica Datiui, Iuliani, Taelliani, Tellerpta, Neotri, Vincentia, Saturi, Victurina, Secundi, Papa, Canti, Victoris, Emiliani, & aliorum XXXII. Rodonis, Anthematis, Polycarpi*. Cum noſtro magis conuenit Corbeienſe. *VII. Kal. In Nicea Smyrna, Paſſio S. Polycarpi Epiſcopi. In Campania Picteolis, Arthematis, & Armata, Donata. In Laodicea Arthemii, Fabiani, Sabiani, Sidonis, Macarii, Rauenna Anthemaſii, Sauini, Leodocii, Theogenis, & XXXVI. Martyrum, Bethlehem dormitio S. Paula*. Nulli hìc, ſicuti in noſtro, Martyres Africani recēſentur, quòd ferè iidem omnes infra recolantur V. Kal. Februarij; Niceam verò Smyrnæ cum codicibus noſtris etiam Corbeienſe martyrologium retinet, vt mendum vix liceat ſuſpicari. At quid ſibi velit *In Nicea Smirna* fateor me neſcire, niſi Nicea locus quidam fuerit, vel in vrbe Smyrnæ, vel propè, vbi Apoſtolicus Polycarpus agonem conſummauerit. Plures Niceæ Vrbes Geographis ſunt, quòd à Victoriæ nomine vocarentur. An Smyrnæ huiuſmodi locus a Victoria dictus eſſet Nicea? quemadmodū ab amica Epheſo Epheſiacam baſilicam prope Smyrnam fuiſſe habent S. Polycarpi acta, vbi ſepultus fuit S. Buculus primus Smyrnenſium Epiſcopus? Locum fuiſſe Epheſi, qui Smyrna vocaretur auctor eſt Strabo lib. 14., non longè ab initio. An legendum potius *In Nicea, & Smirna*, vtraque inſigni Vrbe, & Regionis capite, memoriam hac die agi de S. Polycarpo, quòd ibi aliqua tranſlatio reliquiarū acciderit, vel alicuius Baſilicæ dedicatio? Equidem dies paſſionis non eſt, qui in chronico Alexandrino notatur VII. Kal. Aprilis, & in actis dicitur VII. Kal. Maij. Sicuti ergo in Græcia die prima Febr. S. Polycarpi memoria agebatur, & die 13. Aprilis Pergami Aſiæ, ſi idē ſit, vt infra in martyrologio noſtro indicatur, accidere potuit, vt cum omnibus ferè Aſiæ vrbibus S. Polycarpus prç fuerit, etiam Niceæ natalis eius dies celebraretur; nam & Niceæ nomine vrbs erat in Macedonia, ſeu vt alij legunt Nice, & Cedreno in Macedoniæ confinibus. Smyrnæ omnino Martyrij triumphum peregiſſe S. Polycarphum certum eſt, extatque illius luculentum apud Euſebium Smyrnenſis Eccleſiæ monumentum, & integram Smyrnenſium epiſtolā nuper latinitate donauit Henricus Valeſius in notis ad Euſebium lib. 4. cap. 15. Plura, & ſelecta habet ad hanc ipſam diē Bollandus, & præter ea, quæ de Paſſionis die ille erudite coniectatur, videndus etiā eſt Samuel Petitus variarum lect. lib. 4. cap. 7. & quæ infra adducimus ad diem primum, & 23. Februarij.

In Campania Putheolis. De S. Arthema, ſeu Arthemate Puteolano Martyre aliqua diximus ſuperiori die, quo Acta eius paſſionis exhibet Bollandus. In his hęc verba proſtāt de fidelibus, eius ſepulturam curantibus. *Nocturnis horis ſanctum illius corpuſculum colligentes in loco illo, qui ab accolis Campania dicitur, religioſè condere ſtuduerunt, qui diſtat à præfata vrbe Puteolana quaſi ſtadiis viginti quatuor*. Hinc ergo patet qualis locus hìc pro Campania accipi debeat. De Armata tamen Martyre, Arthematis ſocio, nihil in actis illis legitur. Donatam addit mſ. martyrologium Corbeienſe, & Bollandus ſuperiori die Antimaſium Sabinum, Leodicium, & Theogenem adiecit, quos tam in præſenti laterculo, quam ſuperiori, Rauennæ, non Puteoli tribuit

mar.

Martyrologium noſtrum.

In Laudocia Arthemi. In Laodicea legit martyrologium Corbeienſe, vel ita emendauit Dacherius. In eo etiam conſtāter referuntur quatuor Martyres Anthemius, Fabianus, Sabianus, Sidonis, qui die præcedenti, in Antuerpienſe, & alijs mſs. apud Bollandum, cum alijs cōfunduntur; Fabianus, & Sabianus, ſeu Sabinianus Siciliæ aſcribuntur, quemadmodum Arthemius Puteolis ſimul cum Anthimaſio Sabino, Leodocio, & Theogene. Hi tamen in noſtro, non modo illa die, ſed & præſenti Rauennæ tribuuntur, hac etiam addita differentia, vt ad Theogenem triginta ſex anonymi Martyres ſuccenturientur. At facile hic lapſum fuiſſe Antiquariū, in nomine Laodicij conjectari licet. Cum enim antecedenti die vidiſſet, Rauennæ Anthimaſiū, & Sabinum, cum Laodicio, & Theogene recoli, eoſdem hic duplici celebritate repetitos eſſe credidit, & quod authographi fortaſſe vitio ſcriptum erat Laodiciæ, pro Laodicio repoſuit; Plura certè tam edita, quam mſs. martyrologia, Theogenem cum XXXVI. Martyribus Laodiceæ tribuunt. In hanc igitur emēdationem propendo, vt Theogenes, qui anonymorum Anteſignanus eſt, idem non ſit ac Rauennas, & pro Laodicio hic reponendum ſit Laodiceæ vrbis nomen, vt Rauennæ tantum Fabianus, & Sabianus relinquantur, ſuperiori etiam die memorati, nè à ſocijs Martyribus ſeiungerentur; in hac verò, quia dies Natalis, & conſummati martyrij fuerit, Fabianus, & Sabianus tantùm exhibeantur. Vſuardus, Ado, Bellinus, Theogenem cum alijs triginta ſex recolunt hac die. In martyrologio Romano Baronij Theogenes Africę tribuitur, & Epiſcopus docetur, qui cum alijs XXXVI. in perſecutione Valeriani martyrium fecerit. Quia vero in adnotationibus Epiſcopus Hipponenſis aſſeritur, pro hac re videndus erit Bollandus ad hunc Theogenem n. 4. Huius Martyris, ſine additione dignitatis Epiſcopalis, memoria Laodiceæ tribuitur in mſ. Rhinauvienſi. Conſonant Galeſinius, & Maurolycus. Petrus vero de Natalibus lib. 3. cap. 25. emendationem noſtram ex Hieronymiano aliquo vetuſto martyrologio ita ratam facit. *Theogenes Martyr, cum alijs triginta ſex Chriſtianis, martyriū paſſi ſunt in Ciuitate Laodicea, eadem premiſſa perſecutione vrgente, qui contemnentes temporalem mortem, coronam vitæ æternæ adepti ſunt VII. Kal. Februarij, vt dicit Hieronymus.* Sunt qui Anonymorum numerum minuant, & vel triginta tres, vel valdè imminutè ſex tantum fuiſſe doceant. Ita videri poteſt apud Bollandum loco adducto n. 1.

VI. Kal. Februarij.

DOnati. Viti. In Africa Miſuriani. Publi. Victoris. Quintilli. Publiani. Feſti. Felicis. Boſoni. Proceſſi. Veneriæ. Marinæ. Fortunati. Theucuſæ. Egodditis. Secūde. Ipictili. Vincenti. Rogati. Primi. Aureli. Elari. Perpetuæ. Iulianę, & aliorum XLIII. Et dedicatio Baſilicæ S. Victoris. In Nicomedia Leaci. In Abollōnia Callenici. Luci. Honorati. Maroſi. Secundi. Caſtigani. Celeſtini. *Sulpicij Epiſcopi, & Confeſſoris.*

I A-

IANVARII 27.

ANtuerpienſe Vetuſſimũ S. Villibrodi Martyrologium iteratam S. Agnetis memoriã hìc recolit in laterculi frõte, cui inter Romanos Martyres, ita Donatum, & Vitum ſubnectit. *VI. Kal. Paſſio S. Agnitis, Donati, Viti. In Africa Miſſuriani, Puplia, Victoris, Quintilli, Pupliani, Feſti, Felicis, Bonoſi, Proceſſi, Veneria, Marina, Fortunata, Tecuſſæ, Godditis, Secunda, Epictuli, Vincenti, Rogati, Primi, Aureli, Hilari, Perpetuę, Iulianę, & aliorum XXIIII. Nicomediæ Laecij. In Apollonia Calentini, & alibi Luci, Honorati, Matroſi, Dati, Iuliani, Cęliani, Saturi, Vincentię, Victorię, & aliorũ XXXII. Item Secundi, Caſti, Gai, Cęleſti.* Corbeienſe de Donato, ac Vito non meminit, ſed vtrũque, ſub Donatiui, & Datiui nomine Africani chori ductorem hoc ordine conſtituit. *VI. Kal. Febr. In Africa Donatiui, Datiui, Miſſuriani, Publi, Victoris, Quintilli, Publiani, Feſti, Felicis, Voſoni, Proceſſi, Venerię, Marinę, Fortunati, Theocoſę, Egoditis, Secundę, Epictili, Vincentij, Rogati, Primi, Aurelij, Helarij, Perpetua, Iulianę, & aliorum XXXXIIII. Nicomedia Leuci. In Apollonia Gallinici, Lucij, Honorati, Maruſi, Secundi, Caſti, Gai, Cæleſtini, Sulpicij Epiſcopi, & Confeſſoris, & dedicatio Baſilica Sancti Victoris.* Quæ omnia, preter primos Martyres, & immutatum in Baſilicæ illius dedicatione aliquantulum ordinem, cum noſtro martyrologio conueniunt. Cum verò Donatus, & Vitus in vetuſtiſſimo Epternacenſi, Romæ Agneti ſuccenturientur, hos Romæ paſſos coniectandum videtur. Idem ſuadere poſſet Martyrologium noſtrum ad vſum Romanę, & Occidentalis Eccleſiæ, dum extra claſſem Africanorum Martyrum pariter repoſuit, & nomen Vrbis non indicauit. Vitum in martyrologio Romano in Auitum conuerſum, Africæ ſub eodem Auiti nomine tribuũt Vſuardus, Vvandelbertus, & alij ſine Donato. At mſs. Leodienſe S. Lamberti, & Dungalenſe Vitum vocant, & Donato iungunt, non præſignato loco certaminis; & quamuis, hiſce vetuſtis mſs. vt vidimus, Antuerpienſe, noſtrumque in binis codicibus conſonent, dubitari tamen poteſt, an Agnes, hìc à vetuſtiſſimo Antuerpiẽſe recenſita, Romana illa ſit, cuius memoria ſequenti die iteratò veneratur. Ratio dubitandi eſt, quòd in Dungalenſi codice turmatim, cum alijs Martyribus Africanis connumeretur, nec primo loco, vt apud Bollandum. *VI. Kal. Fortunati, Agnes Virginis, Veneria, Marina, &c.* & infra etiam Donatum, & Vitum. Nec minus dubitari poteſt confuſum eſſe mſ. martyrologium Reginæ Sueciæ, vt notat Holſtenius in marginalibus, dum pro S. Auito in Africa ita legit. *In Africa, Datiui, Iuliani, Secundi, cum alijs ſex,* & die ſequenti V. Kal., poſt Natiuitatem S. Agnetis Virginis addit. *In Africa Miſſuriani, Publij, Victoris,* ſicuti quinto Kalendas, non VI. Nicomedię Leuciũ, & in Apollonia Gallinicium. Ex quibus huius martyrologij Antiquarium vnum cum altero die confudiſſe apparet, ſi Datiuus, & Iulianus V. Kal. cum alijs recoli debeat. Sinendum igitur hac die Donatum, & Vitum memorari.

In Africa Miſuriani. Conſonat numerus Martyrum nomine ſignatorum, tam in noſtris codicibus, quam in Antuerpienſi, & Corbeienſi. Anonymorũ verò cẽſus eſt in illo tantum viginti quatuor, in noſtro, & Corbeienſi martyrologio ad quadraginta quatuor extenditur; ſex tantum ſunt in mſ. Reginæ Sueciæ; ſed quia infra alius numerus Africanorum Martyrum, aliquibus martyrologijs, cum XXII. anonymis additur, nihil in noſtro immutamus.

Dedicatio Baſilica. Dacherius, vt ſuſpicor, ad calcem laterculi huius dedicationis

tionis celebritatē reiecit, & diuerſo charactere, vt reliqua recentius addita, tanquam quid nouitium notauit. Sed nihil vetat, inter Sanctos Martyres Africanos, in noſtro M. adnotatam alicuius Africanæ Baſilicæ dedicationem eſſe. Sanè D. Auguſtinus in die Natali S. Victoris tractatum habuit, vt ſcribit Poſſidius in Indiculo.

In Nicomedia Leoci. Eundem eſſe Leocium, ſiue Laecium Nicomedienſem Martyrem cum Leucio, qui Cæſareæ Bithiniæ agonem conſummauerit, & cuius memoria agitur die ſequenti, eruditiſſimus Bollandus coniectatur; forte quia ſub Combritio Nicomediæ præſide, ante quā capite Ceſareæ plecteretur, aliqua Nicomediæ paſſus ſit. At ſicuti nil vetat, & alium Leucium eſſe, qui in Vrbe illa, vbi maxima fuit Martyrum laniena, martyrium fecerit, ita negari nequit, & ſequentis diei Leucium in mſ. Reginæ Sueciæ, ita expreſsè Nicomediæ tribui. *Nicomedia Leucij. In Apollonia Calenicij*, qui ita ſeiungitur fortaſſe, ne ſuſpicemur Leucium eſſe Gallinici ſocium.

In Abollonia Callenici. Gallinicum habent ferè omnia martyrologia, præter adductum Reginæ Sueciæ, quod noſtro magis accedit. Antuerpienſe Calentinum pro Calenicio, vel Callenico habet; omnia tamen cum Actis Sanctorum Thyrſi, Leuci, & Callinici, hunc poſtremum Martyrem agonem cōpleuiſſe in Vrbe Apollonia confirmant. Mirandum autem non eſt, quòd diuerſis diebus in martyrologio noſtro horum Sanctorum Martyrum, & ſimul, & ſeiunctim agatur memoria, nam pluribus in locis certamen inijerunt, ac pluribus in locis eorum reliquiæ diſtractæ venerabantur: quam quam Acta ſimul eorumdem certamen contineant. Ex pluribus mſs. codicibus eadē adducit Bollandus ad diē 28. Ianuarij ſequentem, in quibus apparet Sanctorū Martyrū quæſtiones, ac iudicia peracta, partim Nicomediæ, partim Apameç, partī Mileti, partim Cæſareç, partī Apolloniæ. Addit menologiū Sirleti ad diē 14. Decembris, & Niceam pariter Bithiniæ Vrbem. An verò qui Callinicio in martyrologio noſtro Martyres ſuccenturiantur Lucius, Honoratus, & Socij, ex quindecim Sacerdotibus fuerint à Callinico lucrati, vix crederem, cum expreſsè de his memoria in noſtro recolatur die 31. Ianuarij, & in Antuerpienſi vetuſtiſſimo martyrologio non modo Callinico non iungantur, ſed diuerſo quamuis incerto loco adnotētur illis verbis, *& alio loco*. Negare tamen non poſſumus, martyrologia, quæ hìc adducit Bollandus, pro Lucio, Honorato, Matroſo, & reliquis, tam nomine expreſſis, quā Anonymis triginta duobus, manifeſte hos Martyres confūdere cum alijs, qui ſequenti die numerantur, & Africæ tribuuntur. Cum verò codices noſtri cum Corbeienſi, non niſi hac die ſeptem Martyres, vel ſex enumerent, nominibus, præterquam in vno, conſormes, religio mihi fuit, ab his diſcedere. Corbeienſe ſeptem ſacros pugiles profert, quòd Caſtiganium, in noſtris codicibus ſub vno nomine expreſſum, in duo diuidat, nempe Caſtum, & Gaium, qui ſi diuidi ab inuicem debeant, in noſtro martyrologio eſſent Caſtus, & Ganius.

Sulpicii Epiſcopi. Ex additis Sāctū hūc Epiſcopum eſſe vix dubitarem. Huius meminit Bollandus ex Molano, & alijs; quem cum Ferrario Epiſcopum Baiocenſem fuiſſe conſentit. Bituricenſem Sulpicium Epiſcopum, & Confeſſorem recolit Hagiologium Gallofrancicum Lebbei infra 4. Cal. Febr.

V. Kal.

V. Kalendas Februarij.

ROmæ natiuitas S. Agnetis Virginis. In Africa Datiui. Iuliani. Telliani. Reotri. Teliptæ. Vincentiæ. Victorini. Secundi. Papæ. Canti. Victoris. Emeliani. & aliorum XXXV.

IANVARII 28.

ROmæ Natiuitas S. Agnetis. Huius Sanctæ Virginis geminata ſolemnitas, in hoc die etiam Sacramentario Gregorij celebratur, quæ ideo Natiuitas dici videtur, vt à Natali, hoc eſt feſto die ſeparetur. *V. Kal. Februarij* in Sacramentario dicitur *Natale S. Agnes de Natiuitate*, & in Præfatione. *Beata Agnetis Natalitia geminantes. Verè enim huius honorandus eſt dies, quæ ſic terrena generatione proceſſit, vt ad diuinitatis conſortium perueniret.* Maximum hinc ſtudium Romanæ Eccleſiæ patet in S. Virginē Agnetem, vt quæ nullius mortalium propriè dictam in carne terrenam natiuitatem recolat, præter Redemptoris Domini, eiuſque Sanctiſſimæ Matris, ac Præcurſoris Ioannis Baptiſtæ, quo maius non ſurrexit inter natos mulierum; Sanctam quoque Agnetem hoc eodem honore proſequi voluiſſe, non tantum ex noſtro martyrologio, quam alijs vetuſtis Calendarijs patet. Ita in Romano veteri, à Fronto nuper edito, legitur. *Natale Sanctæ Agnæ de Natiuitate*, & in Gemma Animæ lib. 3. c. 25. hac eadem die hæc verba proſtant. *In octaua S. Agnetes ſcribitur de Natiuitate, quia illa die nata dicitur.* De Natiuitate etiam vocatur in codice Remenſi apud Menardum, quamuis in codice Ratoldi, & apud Pamelium *S. Agnetis Secunda*, tantum nuncupetur huius diei commemoratio, vel *S. Agnetis ſecundò*, vt in martyrologio Romano. Ibi tamen notat Baronius memoriam eſſe apparitionis, cùm parentibus ad eius tumulum excubantibus, ſuam gloriam reuelauit. In Hieronymiano Calendario Canonicorum Lucenſium legitur *V. Kalendas Roma Agnes Secunda*, non ſecundò, vt aliquando ſuſpicionem mihi induxerit duas fuiſſe Agnetes Romanas Virgines, de qua re alibi. Interim animaduerto in vetuſtiſſimo Epternacenſi, ſeu Antuerpienſi martyrologio VI. Kal. Febr. vt vidimus, memoriam agi *Sanctæ Agnetis*, hac vero die *V. Kalendas* ita memorari. *Natale Cenſoriani, Victoris, Feſti, Marina, & Perpetua, & Roma Agna Ingenuinum.* In quibus vt obiter animaduertam, quid ſibi velit Ingenuinus me ignorare fateor, ſicuti video præterijſſe Bollandum. Nullus Martyr Ingenuinus, neque noſtris, neque Corbeienſi codicibus legitur.

In Africa Datiui. Datiuum ſuperiori die inter Africanos Martyres numerauit martyrologium Corbeienſe, quem hìc ſilet. In reliquis ita conſentit, vt vnum hic Martyrem conſtituát Pape cantium, qui in duos ita noſtris codicibus diuiditur *Papa, & Cantij*. In illo autem cum alijs hoc pacto numeratur. *V. Kal. Febr. Roma S. Agnetis, Iuliani, Telbiani, Reotri, Telipta, Vincentia, Victorini, Secundi, Papacanti, Victoris, Æmiliani; & aliorum XXXV. Martyrum.* Triginta octo exhibet martyrologium mſ. Dungalenſe. Triginta duo cum multis ex his martyribus legit martyrologium Antuerpienſe ſuperiori die, & alios hìc enumerat, qui neque in noſtro, neque in Corbeienſi recoluntur. Qui verò in noſtro recenſentur, in illo ſupra referuntur die 25. Ianuarij.

IIII.

IIII. Cal. Februarij.

IN Gaualla Ciuitate Sanctæ Paulæ. in Africa Peroſiæ. Victoris. Honorati. In Tuſcia Conſtantini. Epoliti Epiſcopi de Antiquis Treueris depoſitio Beatiſſimi Valerij Epiſcopi.

IANVARII 29.

QVæ nam fuerit Gaualla Ciuitas adhuc ignoro, niſi Gabala legendum ſit, vti profert in Corbeienſi codice Dacherius. *IV. Kal. Febr. In Gabala Ciuitate S. Pauli. In Africa Peruſiæ, Victoris, Honorati; In Turſia Conſtanti, Hippolyti Epiſcopi de antiquis. Treueris depoſitio B. Valerij Epiſcopi, & Confeſſoris.* Obſcurioris etiã vrbis nomine vtitur M. vetuſtiſſimum S. Villibrordi. 4. *Kal. Febr. In Gadaua Ciuitate S. Pauli. In Africa Peruſio, Victoris, Honorati. In Tuſcia Conſtantini, & alibi Ippoliti Epiſcopi. Treueris depoſitio Valerij Epiſcopi.* Nec tantùm in noſtro corrigendum eſſet nomen Gauallæ Vrbis, & mutandum in Gabalum, ſed & Paulæ in Paulum, quòd ita omnia ferè vetera mſs. retineant, & paruum S. Hieronymi martyrologium, ſiue Calendarium mſ. Canonicorum Lucenſium hoc pacto *IIII. Kal. In Treueris Valerij Epiſcopi, Pauli, Victoris.* Gabala Vrbs eſt non longè à Laodicea Syriæ in maris littore Ptolemeo, & Stephano. Gadarã potius ſuſpicatur Bollandus ex ipſo S. Villibrordi martyrologio.

In Africa. Adducta martyrologia cum noſtro ita conueniunt, vt vix admitti poſsit ingenioſa Bollandi tranſpoſitio. Putat enim vir doctus, Romani martyrologij auctoritate legendum eſſe. *In Africa Victoris, Honorati. Peruſio in Tuſcia Conſtantini,* quôd re vera hac die memoria S. Conſtantini Epiſcopi recolatur. Peruſium omnibus martyrologijs in Thuſcia recenſeri palam eſt, & Conſtantinum, nõ Conſtantium ſcriptum eſſe in Antuerpienſi. At cum Conſtantiũ non Conſtantinum conſtanter retineant bini codices noſtri, & Corbeienſis, in quo malè legitur Turſiæ pro Tuſcia idẽ confirmet, non nihil aſſenſum remoratur. Magis vero quòd omnes codices Peruſium, ſeu Peroſiam inter Martyres Africe primo loco numerent. Præter adducta enim martyrologia, Colonieſes Carthuſiani in addictionibus ad Vſuardum, Petroſiam dicunt Martyrem, non Peruſiam. *Item SS. Pauli, Victoris Hippolyti, Honorati, Petroſia,* & mſ. Hibernicum Dungalenſe apud Bollandum eundem, magis omnia confundit, dum omnes hos Martyres Epiſcopos fuiſſe addit, & Peroſiam Treueris tribuit. *Pauli Epiſcopi, Hippolyti Epiſcopi, & Epiſcoporum trium, Conſtantini, Victoris, Honorati, Conſtantia Virginis, Peroſia Treueris.* Fauet tamen Bollandi coniecturæ, quod Conſtantinus hic Epiſcopus dicatur, & quod in mſ. Reginæ Succiæ Africæ tantùm bini Martyres ita aſſignẽtur. 4. *Kal. in Africa Victoris, Honorati, & alibi Hippolyti Epiſcopi de antiquis.*

In Tuſcia Conſtantij. Cum non valdè differat nomen Conſtantij à Conſtantino, facilis lapſus librarij in Antuerpienſi ſuſpicari poſſet. Conſtantius dicitur non Conſtantinus, in Romano martyrologio, qui fuit Peruſinus Epiſcopus, & ita vocatur in Actis ipſius Conſtantij Epiſcopi ſub hac die 29. Ianuarij, qui propè Fulgineum iugulatus, ſepultus tamen Peruſij fuit; propè quam vrbẽ adhuc ipſa die recolitur in propria Eccleſia vocata Arcola, vt refert in Peruſia Au-

guſta Cæſar Chriſpoltus lib. 1. cap. 15.

Epoliti Epiſcopi. Ippolytum, ſiue Hippolytum legendum eſſe docent mſſ. codices Epternacẽſis, & Corbeienſis martyrologij. Hic agi de Hippolyto Portuenſe Epiſcopo; fatetur etiam Bollandus in prætermiſſis, quamquam cum Romano martyrologio, eius memoriam potius recolendam putauerit die 22. Auguſti. Galeſinius, & Ferrarius, cum ſocijs ſub Claudio, in mare merſum habent hac ipſa die 29. Ianuarij, quando pariter eiuſdem memoriam venerantur mſ. Martyrologium Reginæ ſueciæ, & Colonienſes ad Vſuardum. Portuensẽ Epiſcopum fuiſſe habet Georgius Syncellus in Chronico, Nicephorus, Zonaras, & Anaſtaſius Bibliothecarius in collectaneis, quamquam D. Hieronymus ſe neſcire fateatur, cuius vrbis cathedram tenuerit. Martyrem ſanè vocat in proemio ſuper Mathæum. Inter antiquos Patres, Tertulliano, & Origeni coæuum, omnes fatentur, vt non malè dicatur *Epiſcopus ex antiquis*; dum verò vrbis nomen etiam in martyrologio noſtro reticetur, cum D. Hieronymo videtur conſonare. Vixit ſub Alexandro Seuero, vt apertè colligitur ex Paſchali Canone, quem commentarijs illuſtrauit Ægidius Bucherius in libro de doctrina temporum, & quem Euſebius lib. 6. cap. 16. conſtituiſſe aſſerit ad primum Imperatoris Alexandri annum. Theodoretus Epiſcopum, & Martyrem Hippolytum fuiſſe teſtatur, ſed locum, vbì fuerit Epiſcopus ſilet. Gelaſius in libro de duabus naturis Martyrem pariter, & Epiſcopum dicit, & inſuper Arabiæ metropolitam, cui addit Baronius ita fuiſſe, antequam in Italiam veniret, & à Calliſto Pontifice Epiſcopus Portuenſis crearetur tom. 2. Annal. ad annum 229.

Treueris depoſitio B. Valerij Epiſcopi. An ex additis S. Valerius Treuerenſis ſit, licet ſuſpicari. Depoſitionis nomen, Confeſſorem fuiſſe, non Martyrem videtur indicare. Cum tamen fuerit ex Diſcipulis D. Petri, quinimò apud Galeſinium ex ſeptuaginta duobus Domini Diſcipulis, de antiquis Epiſcopis fuiſſe nemo negaret, & tamen eadem, quæ ſupra de Hippolyto formula non additur *ex antiquis*. Plura de eo Bollandus habet, & Acta ex pluribus mſs. profert. Deceptus hic omnino Ferrarius eſt, dum Valeſium Treuirenſem cum Lucenſi cõfundit. Primùm dum negat, Valerium Lucenſem, in illius Eccleſiæ tabulis, Epiſcopum vocari, cum paſſim in Calendarijs, alijſque vetuſtis monumentis Epiſcopus, & Martyr nuncupetur. Secundò quòd putet Valerium Epiſcopum, qui Lucæ colitur eſſe Treuirenſem, quòd is ſine martyrio quieuerit. Valerium quidem Treuerenſem Epiſcopum hac ipſa die 29. Ianuarij obijſſe eius vita habet cap. 5. & Valerium Epiſcopum Lucenſem, & Martyrem Lucenſis Eccleſia hac ipſa die veneratur.

III. Kal. Februarij.

IN Antiochia paſſio S. Epoliti. In Africa Pelliani. Cleri. Felippiani, & aliorum CXXIII.

IANVARII 30.

ITerum hìc Eppolytus pro Ippolyto, ſiue Hippolyto ſcribitur. In Antuerpienſi martyrologio aptius dicitur 3. *Kal. Febr. Antiochiæ paſſio Ippoliti. In Africa Pelliani, Deri, Feliciani, & aliorum CXX*. De Hippolyto Antiocheno Presbytero, hìc agi omnia MM. conſonant, Bedæ, Vſuardi, Adonis, Notkeri, Vvandelberti, Maurolyci, Galeſinij, & Rom. præcipuè martyro-

logium

logium. Nouati prius ſectatorem fuiſſe docet Prudētius in Periſtef., deinde ſchiſmaticum eſſe execratum; & ſenem martyrio coronatum. Monet tamen in Annalibus Baronius, Prudentium tres Hyppolytos confudiſſe, quod & repetit Bollandus.

In Africa Pelliani. Felicianum pro Pelliano exhibet hac die Romanū martyrologium. Pellicanum corruptè legunt Colonienſes Carthuſiani ad Vſuardum. Sed Pellianum omnino legendum eſſe ſuadent vetera martyrologia. Ita Corbeienſe *III. Kal. Febr. In Antiochia paſſio S. Hippolyti Martyris. In Africa Pelliani, Cleri, Felippiani, & aliorum centum viginti quatuor. Cala monaſterio depoſitio Badechildis Reginæ. Corbeia Monaſterio, dedicatio Baſilicę S. Ioannis Euāgeliſtæ*. Tertiò etiam Calendas Febr. mſ. Reginæ Sueciæ habet, *Sanctorum Martyrum Pelliani, Cleri, Philippiani*. Ita etiam mſ. Sancti Martini Tornacenſis apud Bollandum, cuius S. Villibrordi, vt vidimus martyrologium pro Clero Derum mendosè habet, & anonymos Martyres non niſi centum viginti enumerat, dum alia omnia centum viginti quatuor habent. Noſtrum, binique codices, vnde illud excerpſimus, non niſi centum viginti tres retinet. Sed vetuſtius Kalendarium S. Hieronymi in Bibliotheca Canonic. Lucenſium mſ. ita cum alijs conuenit. *III. Kal. In Antiocena Hippolyti cum CXXIIII. Martyribus*.

II. Kal. Februarij.

IN Alexandria Tarſici. Zotici. Ammoni. Commini. Cyriaci. Gerimmi. Gelaſi. Eppoliti. Vrſini. Tyrſi. Et paſſio Sanctorum Callinici, & aliorum XV. Sacerdotum. In Africa Victoris. Publi. Saturnini, & Policarpi.

IANVARIVS 31.

DE numero Martyrum Alexandrinorum inter noſtrum, & Hieronymianum Antuerpienſe minus conuenit. Hoc enim Alexandriæ alios Martyres, præter tres primos non tribuit. Tarſicium, Zoticum, & Ammoniū, varijs tamen nonnihil hoc pacto nominibus. *II. Kal. Febr. In Alexandria Natale Tarſuci, Zotici, Ammonici, & alibi Commoni, Cyriaci, Gemini, Gelaſi, Eppolyti, Vrſini, & paſſio Sanctorum Tyrſi, Gallinici, & aliorum quindecim Sacerdotum. In Africa, Victoris, Pupli, Saturnini, Policarpi*. Corbeienſe, cum noſtro, omnes præter Gallinicum, & qui ſequuntur Sacerdotes, ac Africanos Martyres, Alexandriæ ita tribuit. *Pridie Kal. Febr. In Alexandria Tarſici, Zotici, Ammonij, Commini, Cyriaci, Gemini, Gelaſi, Hippolyti, Vrſini, Tyrſi, & paſſio Sanctorum Martyrum, Gallinici, & aliorum quindecim Sacerdotum. In Africa Victoris, Publy, Saturnini, Polycarpi, Gai*. Martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ, vt plurimum ex vetuſtiori codice decurtatum, dum Geminum, & Vrſinum Alexandriæ aſſignat, reliquos in eadem claſſe numeratos eidem videtur concedere. *In Alexandria Gemini, Vrſini, & paſſio Sanctorum Tyrſi, Callinici, & aliorum XV. Sacerdotum*.

Commini. Commonium habet martyrologium Antuerpienſe, & doctiſſimus Bollandus fatetur, quid ſibi velit, neſcire; dum tamen legit, *& alibi*, non modo ſequentes Martyres ab Alexandrinis ſe-

Digitized by Google

ungit, quos omnia ferè martyrologia confundunt; ſed fortaſſe locum quo illi martyrium fecerunt, ſuggerit; nempe Commone quæ Plinio inſula eſt circa Ioniam lib. 5. cap. 31. Commini quoque populi erant in Equicolis eidem Plinio, qui tamen cum ſuo tempore iam eſſe deſierint, fruſtra adduci poſſunt. Commoni ſunt etiam Ptolemeo Galliæ Narbonenſis populi, & Commani circa Margianā Plinio eidem, ſiue circa Hyrcaniā, recteque prçponeretur, *& alibi*, ſi Regio tantùm, non Vrbs ſtatim ſubiungeretur. Parum autem in noſtris codicibus differt, ſcriptum Commini, à Commoni codicis Antuerpienſis; vnde, nihil in hoc immutando, Martyres Ionij eſſent, Cyriacus, Gerimmus, Gelaſius, Ippolytus, Vrſinus, & Tyrſius. Tyrſium enim aliqua martyrologia apud Bollandum à Callinicio ſeiungunt, & Victori, alijſque martyribus aſſociant. *II. Kal. Gelaſii, Thyrſi* habet Kalendarium Hieronymianum mſ. Verùm mſ. Reginæ Sueciæ, vt vidimus, Thyrsũ Callinico iungit, non Gelaſio, aut alijs.

Et paſſio Sanctorum Callinici. Ex Actis Sanctorum Thyrſi, & Sociorum Martyrum de XV. Sacerdotibus plana ſunt omnia, præſertim in Actis ex mſ. S. Mariæ de Ripatorio cap. 8. Hi eodem die cum Gallinico pariter Sacerdote Idolorum Martyrium fecerunt. Videnda plurima, quæ habet idem Bollandus die 28. Ianuarij, & aliqua, quæ nos adnotauimus ad diem 27. eiuſdem menſis.

In Africa Victoris. Quid quid aliqua mſs. martyrologia de his martyribus cũ Alexandrinis commixtis habeãt, martyrologij noſtri retinenda diuiſio eſt, quod ita etiam habeant Antuerpienſe, & Corbeiẽſe mſs. & inter edita Notkerus. Corbeienſi Gaium inſuper debemus, qui in alijs codicibus non indicatur.

F E B R V A R I V S.

Menſis Februarij habet dies XXVIII.

Kal. Februarij Litanias indicendas.

IN Græcia Sanctorum Polycarpi Epiſcopi. Poenis. Dionyſi. Item Poenis, & aliorum XV. In Africa Publij. Saturnini. Mauriniani. Liboſi. Vincentiæ, & aliorum XIIII. In Rauenna Seueri Epiſcopi. Victoris. Luciani. Apollonaris. Hylari. Ammoni. Zotici. Cyriaci. *Item Seueri Confeſſoris, & depoſitio Picti Epiſcopi*, & Paſſio Sanctorum Vindemialis. Eugeni.

FEBRVARII. 1.

IN. Græcia. Quamquā Smyrnæ Ioniç Ciuitas inter Grçcas vrbes recẽſeatur, atq. ibi tũ Polycarpus, quā Poenius, ſiue Pionius agonem conſummauerint, cum Apoſtolicus ille vir, non tantùm Smyrnenſes, quam vniuerſam Græciam prædicatione illuſtrauerit, ac rexerit, non malè eius Natalis celebritas vniuerſæ Græciæ in noſtro martyrologio tribuitur. Antuerpienſe, ſiue Sancti Villibrordi, quod deinceps Bollandus, & Henſchenius vocant Roma-

manum vetus; Smyrnæ præcipuè S. Polycarpum, & ſocios ita tribuit. *Kal. Februarij. In Zmyrna Ciuitate Natalis Polycarpi Epiſcopi, Poenis, Dionyſi, & aliorum VI. item Poenis, & aliorum V. & in Ponto Focatis. Et in Africa Puplij, Saturnini, Mauriani, Liboſi, Vincentia, & aliorum XXIIII. Rauēna Seueri Epiſcopi, & alibi Victoris, Luciani, Apollinaris, Hilari, Ammonis, Zotici, Cyriaci; Item Seueri Confeſſoris, & depoſitio Picti Epiſcopi, & paſſio Vindemialis, & Eugenij, & in Scotia S. Brigidæ Virginis.* Nec tantùm Smyrnæ, ſed vniuerſæ Græciæ S. Polycarpi Natalem hac die celebratū quoq. tradit martyrologium Corbeiēſe. *Kal. Febr. in Grecia Sāctorū Polycarpi Epiſcopi, Poenis, Dionyſij, itē Dionyſij, item Poenis, & aliorum quindecim Martyrum. In Africa Publij, & Saturnini, Maurniani, Liboſi, Vincentiæ, & aliorū XXIIII. In Rauenna Seueri Epiſcopi, Victoris, Luciani, Apollinaris, Helarii, Ammonii, Zotici, Cyriaci. Item Seueri Confeſſoris, & depoſitio Pieti Presbyteri, & paſſio Sanctorum Vindemialis, & Eugenii. In Scotia S. Brigidæ Virginis.* De S. Polycarpo nihil hîc addimus ad ea quæ ſupra adnotauimus die 26. Ianuarij, & infra die 13. huius menſis adijciemus. De duobus Poenis adducta iam martyrologia cum noſtro conſentiunt, de duobus Dionyſijs non niſi Corbeienſe loquitur. Nec eſt quod Typographi mendum ſuſpicari poſſit in edito à Dacherio, nam ita etiam proſtat, neq; mutato apice, in varijs mſs. lectionibus, quas ex illo codice antequam ederetur habuimus. Bini ergo Pionij, ſiue Poeni facile confuſionem aliquam excitarunt, vnde tam variè in varijs martyrologijs recolantur, & Græci XI. Martij, latini prima Februarij, Pionium cum ſocijs venerentur: Acta verò eius die XII. Martij lauream martyrij accepiſſe tradant. Pugnant verò etiam inter ſe Græci, & Latini de tempore, dum plures Latinorū Pionium paſſum habeant ſub Antonino Vero, Menologium verò Græcorum ſub Decio, ſicuti & Menæa. Late de hac varietate Bollandus differit, & ſatis ſuo more eruditè, ex malè interpretato Euſebio, nodum de tempore ſoluit, dum Acta, & reliqua ad Pionium ſpectantia producit. Et quamquam Acta hæc ſummi iudicij viro Baronio viſa ſint incorrupta, & omni ex parte firma, aliqua tamen inter ſe pugnantia videntur continere, quæ etiam idem Bollandus indicauit. In Euſebio animaduertit Valeſius Adnot. in lib. 4. eiuſdem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ certum eſſe, diem Natalis B. Policarpi apud Smirnæos recoli 7. Kal. Martias; principatu enim Decij, paulo ante Pionij martyrium, ideſt octoginta circiter annis à paſſione Polycarpi in illa die natalem eiuſdem celebraſſe affirmant Smyrnæi in epiſtola ad Eccleſias Ponti. Addit vir doctus non eandem eſſe epiſtolam de Policarpi martyrio cum ea, in qua Pionij, & Metrodori martyrium deſcribitur, malèque id ab interpretibus Euſebio tribui, qui alteram ab altera diſtinguit, quā quam vnam poſt aliam in eodem codice inuenerit. Excuſari autem Euſebium nō poſſe credit, quòd ſub Marco Antonino, iiſdem temporibus, quibus paſſus eſt Polycarpus, martyriū ſubijſſe affirmet Pionium, cum ex Actis ipſius Pionij, Carpi, & Papuli conſtet, illos imperante Decio agonem compleuiſſe. Sicuti ergo natalis Polycarpi, qui in noſtro martyrologio indicatur, non eſt dies illa, qua Smirnæi illius memoriam recolebant, neque dies agonis Pionij, qui ex illius actis fuit ante quartum Idus Martij, in hunc Kalendarum Februarij incidere poteſt, ita potius laudanda videtur noſtri martyrologij lectio, quòd non Smyrnæ, ſed in Græcia huius diei natalem celebrē fuiſſe notet: ſiue aliqua reliquiarum tranſlatio fuerit, ſiue Baſilicæ alicuius Sanctis hiſce martyribus dedicatio. Si quis verò Euſebium ab errore tueri velit, dum binos ſub Pionij, ſiue Pœni nomine Martyres recipit, quorum alter cum Dionyſio ſex ſocios in agone habuerit, alter quinque, vt S. Villibrordi vetuſtiſſimū martyrologium habet, vnum poſſet cum D. Hieronymo agnoſcere S. Polycarpi vel ſocium, vel coæuum, alterum poſte-

rioris

riotis ſæculi ſub Decio. D. Hieronymi inquam; nam in Græco Chronicorum Euſebij codice nihil ad martyrium Polycarpi de Pionio additur, in eo verò, quem latinum D. Hieronymus fecit, ita apertiſſimè legitur. *Perſecutione orta in Aſia Polycarpus, & Pionius fecere martyrium.* In numero ſociorum Pionij varia ſunt inter ſe vetuſta martyrologia. Plurima, Pionio vno tantum numerato, Anonymos XV. adijciunt, vt Vſuardus, Ado, Notkerus, & alia apud Bollandum mſs.

In Africa Publij. Sicuti in Pionij Anonymis ſocijs, martyrologium noſtrum cũ Corbeienſi, ſupra Antuerpienſe redundat, ita in Anonymis Africanis deficit. Illud XXIIII. fuiſſe tradit, noſtrum XIIII. tantum adnumerat. Antuerpienſi conſonat Corbeienſe.

In Rauenna Seueri Epiſcopi. Ita iã adducta martyrologia Bedæ, Rabani, Notkeri, & alia mſs. retinẽt apud Bollandũ, qui diligentiſſime S. Epiſcopi ætatem inquirit, & à Seuero Epiſcopo, & Martyre, qui primo Ianuarij recolitur, diuerſum aſſerit, ac ſediſſe demõſtrat Epiſcopum ab anno 346. ad annum 390. Ferrarius Seuerum huius diei Epiſcopũ Martyrem fuiſſe docet, ſicuti & Petrus de Natalibus lib. 9. cap. 66. Quod magis etiam congruit noſtri martyrologij ſtylo; ad diem enim Kal. Ianuarij, vt de Confeſſoribus aſſolet, depoſitionem notat, hìc vero vt de reliquis martyribus memoriam, ſeu natalem ſignat. Depoſitionem etiam illam dicit Antuerpienſe vetuſtiſſimum martyrologium Kal. Ianuarij, & apertius Corbeiẽſe, in quo additur Confeſſoris titulus; Vtraq; autem Seuerum vti martyrem ſine vlla additione commemorant.

Victoris, Luciani. Sancti ſeptem Martyres, qui in noſtro, & Corbeienſe martyrologio iunguntur Seuero Rauennati Epiſcopo aptius Martyri, quam Confeſſori adnecterentur, niſi vetuſtiſſimum Antuerpienſe in aſſignandis locis, minus quam alia confuſum, horum martyrum claſsẽ a Rauẽna ita diſtingueret, *Et alibi Victoris &c.* Quam incerti loci diſtinctionem confirmat pariter vetus m ſ. Richenouienſe apud Bollandum. Sunt etiam incerto mihi certaminis ſtadio, ſi à Seuero Epiſcopo ſeiungantur.

Itẽ Seueri &c. An Seuerus Epiſcopus, Cõfeſſor fuerit, vel Presbyter, quia ſilet noſtrũ Martyrologiũ, diuinandũ mihi nõ eſt. Seuerum Sulpitium Præsbyterum, Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 67., inter Sanctos numeratum, hac die recoli affirmat. At dubiæ ſanctitatis virum ſub dubio relinquimus. Plures equidem eius errores notat Bellarminius de ſcriptoribus Eccleſiaſticis ad annum 420.

Depoſitio Picti, ſiue Piecti Epiſcopi. Pictũ Martyrem Africanum Bollandus retulit ad nonam diem Ianuarij, ex vnico m ſ. codice S. Maximi Treuerenſis. Pictum hac die Epiſcopum tanto viro, qui tot manu exaratos, editoſque codices vidit, prorſus ignotum eſſe video, & me latere non erubeſco. Meminit tamen, incerto cathedræ loco, martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ kal. Febr. *Et alibi depoſitio Piecti Presbyteri*; & præter Antuerpienſe, & Corbeienſe, de S. alio Piecto meminit kalendarium mſ. S. Hieronymi, ſed ex Proiecto decurtatum ſuſpicati ſumus ad diem 25. Ianuarij.

Et paſſio Sanctorum Vindemialis &c. Eugenium Martyrem ex mſ. martyrologio Richonouienſe, inter plures Martyres, ſine ordine diſpoſitos, exhibet Bollandus. Expreſsè habent Antuerpienſe, & Corbeienſe iam adducta. In paruo Bedæ aſcripto martyrologio m ſ. Lucenſi mutilo, ita ſignantur die ſuperiori II. kal. Febr. *Sanctorum Eugenij, Vindemialis.* Vindemianum Eremitam Bithyniæ habent hac die Græcorum Menæa.

IIII. No-

IIII. Nonas Februarij.

PVrificatio S. MARIÆ Matris Domini Noſtri IESV Chriſti. In Africa Natalis S. Victoris. Maurini. Honorati. Vrbani. Helari. Perpetui. Iulianæ. Briuatulæ, & aliorum LXXIII. Romæ Foroſimproni Via Flamia miliario ab Vrbe CLXXIIII. Laurenti. Eppoliti. & Natalis S. Fortunati. Feliciani. Firmi. Candidi. Caſtulæ. Secundolæ. Cappæ. Rogatiani. Gagi. Gregorij. Felicitatis. Placidi. Item Victoris. Felicis. Martialis. Corniliani. Saluſti. Maricij. Vrbicij. Pupis. Secundiani. Ingenui. Muſtulæ. Victoriæ. Honoſiæ. Foroſi. Proni. Item Victuriæ. Item Victoris. Natalis. Primi. Helari. Rogati. Saturnini. *Aurelianis Ciuitate depoſitio Beati Fluſculi Epiſcopi. & depoſitio Sicariæ Deo Sacratæ Virginis, qui Aurelianus obijt.*

FEBRVARII 2.

ANtiquiſsimum fuiſſe in Eccleſia feſtum Hypapante apud Græcos, & apud Latinos occurſus vocatum, patet ex pluribus Sanctorũ Patrum Homelijs, Methodij, Cyrilli Hieroſolymitani, Chryſoſtomi, Nyſſeni, & aliorũ. In eo myſterium Chriſti Domini Infantis, legalem literam quadrageſima die adimplẽtis, Eccleſia Catholica veneratur. Purificatio S. Mariæ Virginis cum noſtro Martyrologio appellatur, tàm in Sacramentario Gregorij, quàm in Veteri ordine Romano, & in omnibus ferè, tam editis, quam mſs. Martyrologijs, etiam Ægyptiaco, ſeu Coptico apud Bollandum. Græci in Menologio Caniſij hanc celebritatẽ recolunt ſuperiori die; quòd verò nomine Baſilij adornatur, hac ipſe die cum Latinis. Mirum quòd tantam celebritatem prætereat Vetuſtiſſimũ martyrologium S. Villibrordi, ſeu Antuerpienſe, & tantùm memoriam Sancti Simeonis Hieroſolymis ita excitet, niſi forte in ſequenti lacuna nomen *Occurſus* deficiat. *IIII. Nonas in Affrica Victoris, Marini, Perpetuæ, Iuliæ, & aliorum LXXIIII, & Hieroſolymis S. Simeonis . . . In Affrica Honorati, Orbani, Hilari, Priuatulæ, & aliorum XXXIIII. Romæ Foroſimproni Laurenti, Ippolyti. Item Romæ Fortunati, Feliciani, Firmi, Candidi, Caſtolæ, Secundolæ, Rogatiani, Gai, Gregori, Cuppæ, Felicitatis, Placidi. Victoris, Felicis, Marcialis, Corniliani, Saluſti, Maurici, Vrici, Papirij, Secundiani, Ingenui, Muſtulæ, Victoriæ, Bonoſiæ, Fonoſi, Pruni. Item Victoriæ. Item Hilari, Rogati, Saturnini, Auriliani. Depoſitio Floſculi Epiſcopi, & Depoſitio Siguariæ Virginis.* De origine Feſti Purificationis, & eius cœremonijs latè, & eruditè diſſerit ad hũc diem Godefridus Henſchenius, doctiſſimus Bollandi ſocius. Aliqua habet Menardus ad Gregorij Sacramentarium.

In Africa Natalis, &c. Octo, nominibus expreſſos, Africanos Martyres exhibet Martyrologium noſtrum, & anonymos ſeptuaginta tres; ſeptuaginta quatuor cum plurimis, vt vidimus, Martyrologium S. Villibrordi, in quo Sacri pugiles Africani in duas claſſes diuiduntur.

tur. In prima quatuor primi cũ LXXIIII. anonymis recenſentur: in ſecunda, interpoſito tantum Hieroſolymitano Simeone, reliqui quatuor numerantur, & ſupra noſtrum, & Corbienſe Anonymi alij XXXIIII. adduntur. Cum noſtro tamen ita Corbeienſe illud cõſonat 4. *Non. Febr. Purificatio B. MARIÆ, quando repræſentatus eſt IESVS in Templo. In Africa Natalis Victoris, Marini, Honorati, Vrbani, Hilari, Perpetuæ, Iulianæ, Briuatulæ, & aliorum. LXXIIII. Mart. Romæ Foro Simpronij Via Flaminia milliario ab Vrbe centum ſeptuaginta quatuor, Laurentij, Hippolyti. Et Natalis S. Fortunati, Feliciani, Firmi, Candidi, Caſtulæ, Secundulę, Cappæ, Rogatianę, Gal, Gregorij, Felicitatis, Placidi. Item Victoris, Martialis, Corneliani, Saluſtij, Marici, Vrbici, Pubis, Secundiani, Ingenui, Muſtulę, Victurię, Honorię, Foroſi, Pruni. Item Victoris, Natalis Primi, Helarij, Rogatę, Saturnini. Aurelianis Depoſitio S. Fuſculi Epiſcopi, & Depoſitio Sicharia Deo Sacratæ, quæ ibidem obijt.* Variant in Africanorũ numero mſs. Martyrologia, & præter Antuerpienſe, quod eos in duas turmas dirimit, vtrique numerum anonymorum aſſignans, Martyrologium Eccleſiæ Vltraiectinæ Victorem tantùm exhibet, & alios LXXX. quod cum noſtro ideo conuenire videtur, quia cum Victore alios ſeptem nominibus exprimat, & dum LXXIII. ſine nomine addit, octuagenarium numerum implet. Eadem habent Carthuſiani Colonienſes ad Vſuardum. Notkerus, qui parua differentia martyres totidem cũ noſtro exhibet, vnum ad Anonymos addit, nempè LXXIIII. fortaſſe numeralis notę vitio. Mſ. Pragenſe tantùm XXIII. numerat. Aliud Sanctæ Mariæ ad Gradus XXIIII., quinquagenarij numeri nota ob literata, vt facilis eſt in antiquis codicibus lapſus. Variant quoque non nihil nomina, vt animaduertit Bollandus, & vnuſquiſque in adductis expendere de ſe poteſt.

Romæ ForoSempronij via Flaminia, &c. Oculatiſſimus Bollandus hìc putat, Mendum in Antuerpienſi, ſeu S. Villibrordi Martyrologio ſuo ineſſe, cum ſibi ſuadere nequeat, Romæ hos Martyres tribui poſſe, ſi miliaribus CCXXIIII. ab Vrbe Roma Martyrium ſubierunt; præcipuè verò quod idem martyrologium, non ForoSempronij, ſed Foreſini legat, & nomen Martyris, non Vrbis videatur. At nihil immutandum cenſeo, & omninò retinendum ForoSempronij, quod ita etiam præter codices noſtros, & Corbeienſe martyrologium, id retineãt Rabanus, & Notcherus. Quid enim vetaret, Romanos Martyres Forum Sempronij ad necem fuiſſe perductos, ſiuè quòd ibi militarent, ſiuè alicuius Iudicis ibidem præſentia, & tamen Romanis Tabulis aſcriptos eſſe? frequens eſt modus iſte loquendi Veteribus Martyrologijs, codicibus præſertim noſtris, & Corbeienſi, vt Martyres, qui Via Romana aliqua inſigni, vt hic eſt Flaminia, agonem conſummauerint, Romæ tribuantur, notato miliariorum interuallo. Profectò ForumSempronij, Vmbriæ Ciuitas ad Metaurum flumen, non modo Via Flaminia poſita dicitur in Itinerario Antonini, ſed ibi ab Vrbe Roma ad Forum illud milliaria centum, & ſeptuaginta octo numerantur, quæ, cum à recentiori more milliaria computandi, non nihil exuberent, nõ tamen prorſus incongruè in martyrologio noſtro ad centum ſeptuaginta quatuor extenduntur; quem numerum retinet etiam mſ. Sancti Maximi martyrologium apud Bollandum. Notkerus non niſi CLXIII. habet, & peritiores ForiSemproniũ nunc ab Vrbe non amplius, quã CXXV. milliaria diſtare putant; ſed parum hæc referunt, cum tam facilè in vetuſtis codicibus numerales notæ deprauentur. Laurentium, & Hyppolitum Foro Sempronij tribuunt, præter noſtrum, & Corbeienſe, iam dictum S. Maximi martyrologium, & mſ. Aquiſgranenſe. Galeſinius etiam meminit, & Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, qui non niſi nomina

in

in illa Eccleſia retineri docet, & diem hunc Natalis obſeruari. An autem in ea Vrbe, vel alibi, & qua nam perſecutione paſſi ſint, incertum eſſe affirmat.

Et Natalis Sancti Fortunati. Fortunatum aliorum, qui ſequuntur Martyrum anteſignanum, Romæ cum reliquis aliqua martyrologia tribuunt, Romanum in primis, ac Vſuardi; quę tamen non niſi tres ſocios illi aſſignant, Felicianum, Firmum, & Candidum. At Vetuſtiſſimum Sancti Villibrordi, Martyres, quos deinceps numerat, Romæ expreſsè aſcribit, & non nihil in nominibus varium, Romanos indubios pugiles viginti quinque enumerat, vt noſtrum; indubios inquam, quæ enim ſequuntur in illo nomina *Fercoſi, Proni*, ſunt, vt in noſtris codicibus legitur, *Foroſi, Proni*, & verendum eſt, ne vnicum nomen ſit, vrbis nimirum eiuſdem *ForoSimproni*, in duos Martyres, in curia, vel in ſcutia librarij diuiſæ. Sed cum ſacri illi Athletæ, qui milliario centeſimo ſeptuageſimo quarto ForoSempronij paſſi ſunt, Romæ tamen aſſignentur, vel quia ciues, vel alia indicata ſuperius cauſa, & reliqui etiam, (quamquam pro *Foroſi, & Proni* legeretur, *ForoSempronij*), inter Martyres Romanos non malè ab aliquibus reponerentur. Qui enim Fortunato triginta ſocios addunt, vel triginta duo, vt mſ. Sanctæ Mariæ Vltraiecti apud Bollandum, Martyres omnes, tam qui Romæ expreſsè, quā qui ForoSempronij aſcribuntur, pro Romanis recenſere patet, ſiuè in tres, ſiue quatuor choros diuidātur. Martyrologium Corbeienſe in poſtrema claſſe Natalem pro nomine Martyris refert. Sed pro initio diuiſionis alterius claſſis probabilius ſuſcipi poteſt. In Vetuſtiſſimo Antuerpienſe nomen illud non eſt, ſed poſt Victoriam ſtatim additur. *Item Hilari, Rogati, Saturnini.* quod idem eſſet, ac in noſtro, & Corbeienſi. *Item Victoris. Natalis, Primi, Hilarij, Rogata, Saturnini.* Martyrologia hæc, in poſtrema Martyrum turma, ſupra Antuerpienſe addunt alium pugilem, nomine Primum. Galeſinius ex vitiato aliquo codice deceptus, Fortunato Romanorum Martyrum anteſignano addit anonymos triginta millia; at legere debuerat, vel XXXIII, vel XXX. M.; hoc eſt triginta martyres, vt Bollandus animaduertit.

Aurelianis Ciuitate, &c. Quem noſtri codices Fluſculum Aurelianenſem Epiſcopum vocant, & Corbeienſe martyrologium Fuſculum, cum Vſuardo, & Hagiologio Franco Galliæ, alia Floſculum dicunt. Ita Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, Romanum à Baronio emendatum, Notkerus, & auctor Appendicis ad Adonem. Circa annum quingenteſimum S.Floſculus Confeſſor floruit, & ex additis fuiſſe facilè credi poteſt. Videnda hìc quæ erudite congerit Bollandus.

Et Depoſitio Sicharia, &c. Sanctam hanc Virginem Sichariam Deo Sacratam fuiſſe, cum noſtro ma[illegible]rologio aſſerunt Beda, Vſuardus, [illegible]rus, & qui Sanctos aliquos ad Ado[illegible]m addidit. Ex his nō modo Monialem fuiſſe, ſed ſub D. Benedicti Regula vixiſſe educunt Vuion, & Menardus, in eo minus Bollādo accepti, quòd in Antuerpiēſi, ſeu S.Villibrordi vetuſtiſſimo martyrologio memorata, ætatem reſpiciat, in qua D.Benedicti inſtitutum in Gallia, non dum eſſet propagatum, Ex additis à Gallico antiquario Sanctam Virginem eſſe, vix dubitarem.

III. Nonas Februarij.

IN Africa Felicis. Cerelinæ. Felicitatis. *Vampingo Depoſitio Epiſcoporum, Terridi, & Remedij. Lugduno Depoſitio Beati Lupicini Epiſcopi.*

FEBRVARII 3.

IN Africa Felicis. Frequentiſſimè in Martyribus Africanis Felicis, & Felicitatis nomen occurrit. Mediat nomen Cerelinæ, quam vitio librarij Celerinam dicendam eſſe non dubito. Corruptum hìc ita eſt martyrologium Antuerpienſe, vt vix ſuppoſitias vllas ferat. Admiſcet, quos ſuperiori die Laurẽtium, & Hippolytum ForoSempronienſes Martyres indicauerat, & nomina ferè reliqua confundit *III. Nō. Natale Felicis. In ForoSimproni Laurenti, Hippoliti, Felicis, Celeris, Vappini, Code pās Teridi, Remeaÿ, Lugduno, Depoſitio B. Lupicini*. Legendum eſt *Vappinico Depoſitio*, quòd, præter noſtrum, ita etiam retineat Corbeienſe. *III. Non. Febr. in Afri*[illegible] *Felicis, Celerina, Felicitatis; Vappo*[illegible]*poſitio B. Lupicini Epiſcopi*. Pro *Ep*[illegible]*redi* legendum ſic omninò exiſtimarem, *Epi Teredi*. Felicem equidem, ac Felicitatem plurima mſs. martyrologia, ſub hac die apud Bollandum exhibent, & Celerinam auiam Celerini Clerici, ſiuè Lectoris, ſiuè Diaconi, vt pluribus placet, inter Africanas Martyres computatur à D. Cipriano Ep. 37. Hæc S. Martyr Hippone, Baſilicam habuit, in qua D. Auguſtinus ſermonem dixit 236. de tempore. Plurima martyrologia edita, cum Celerina hac die, recolunt Celerinum Diaconum, Laurentium, & Ignatium ſocios. Sed cum de his nihil in noſtris codicibus proſtet, nihil addendum duximus. Africæ Martyres noſtros plura martyrologia apud Bollandum tribuunt. Alios ſocios addit Felici recentius martyrologium Romanum, quos ex mſ. S. Cyriaci, vnde hauſit Baronius, non ita feliciter appoſitos idem exiſtimat Bollandus.

Vapingo Depoſitio Epiſcopi Terridi, &c. Terridum Epiſcopum Vapingenſem in Narbonenſi Prouincia, ſub Aquæ Sextiæ Metropoli, cum Remedio eiuſdem Vrbis Epiſcopo, plures hac die exhibent Galliæ ſcriptores, ſed diuerſo nomine; Tigridem enim, & Tigrim, & Teredum vocãt. Vidẽdus eſt Sauſſaius, & poſt eum Bollandus, qui plura addit. Tygridem refert Sauſſaius Kal. Febr. Remedium hac die III. Nonas. Vtriuſque meminit Petrus de Natalibus lib. 11. cap. vltimo num. 48. qui Martyres fuiſſe exiſtimauit, dum paſſos eſſe refert 3. Nonas Febr.; cũ tamen tam noſtri codices, quam ſupra adducta martyrologia, communi ſtylo, ſub depoſitionis nomine, Confeſſores fuiſſe profiteantur, nihil muto. An ex additis ſint dubitare poſſum, affirmare non poſſum. Dacherius, qui ſub diuerſo charactere eoſdem cum Lupicino exhibet, ex additis fuiſſe exiſtimauit.

Lugduno Depoſitio B. Lupicini, &c. Aliqua de hoc Sancto Epiſcopo affert Raynaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunenſium, quem in Chronotaxi floruiſſe habet circa annum 495. Plura Bollandus, qui reijcit Petrum de Natalibus loco adducto num. 49., quia cum Celerino, & Felice paſſum Lugduni eſſe affirmet. Ex additis facilè eſt ſuſpicari.

II. Nonas Februarij.

FOroSempronij Natalis Gemini. Gelaſi. Magni. Donati. Aquilinę. Gemini. Item Donatæ. Themoi Filiæ Epiſcopi cum Filia ſua.

FEBRVARII 4.

FOroſempronij, &c. Vrbi Foroſemproniēſi adnotati Martyres tribuuntur, quam quam Romę aliqua Martyrologia etiam aſſignent, vt Vſuardus, Bellinus, Maurolycus, & alia mſs. apud Bollandum: ea nimirum ſignificatione, quam noſtro Martyrol. vſitatam, ſecunda Februarij die adnotauimus. Antuerpienſe Vetuſtiſſimū Martyrologium ita ferè cum noſtro conſentit. *Pridie Non. Febr. In Foro Simphroni Natalis Gemini, Gelaſi, Manna, Aquilini, & Donata. Item Gemini. Item Donati, Thimoi Filia Epiſcopi cum filia ſua.* Corbeienſe eadem habet, deprauatum in Thimophilo. *Pridie Non. Febr. Foro Simphronij Natale Gemini, Gelari, Magni, Donata, Aquilini, Gemini, Item Donata, Themophili Epiſcopi cum Filia ſua.* Gelaſium, non Gelarium habent codices noſtri, & ita legendum ſuadet repetitio Antuerpienſis, item Gelaſij. An vero Magni, vel Manniæ legendum ſit non decerno. Manniam habet mſ. Martyrologium S. Cyriaci Romæ: mſ. Laticnſe Magnum: Beda Mamnum, vel Mannum cum mſ. Aquiſgranenſe, & Diuitis Augiæ. Magnum legunt Vſuardus, Bellinus, Maurolycus, & alij. Vndè nihil muto.

Themoi Filia Epiſcopi, &c. Ægyptiæ Ciuitatis nomen latinis minus cōſonum, Antiquarios feſelliſſe ſuſpicatur Clariſſimus Henſchenius, & reſtituēdæ Thmui, & Filiam Epiſcopum in Phileam commutandum exiſtimat. De magni nominis Martyribus Philea, & Philoromo agit pluries Euſebius, & Acta ex Rufino producit idem Henſchenius, qui plura ex eodem Euſebio doctè colligit, hic non repetenda. Alia Acta nuper ex Græco Mazarinio codice, edidit Franciſcus Combefis, ſiuè Metaphraſtem, ſiue alium auctorem agnoſcant, quæ tamen, Combefis ipſe fatetur, ægre cum illis componi poſſe, niſi quibuſdam, quæ ipse notat, animaduerſis. Alexandriæ, non Thmui, agonem Phileam cum Philoromo, abſciſſo capite compleuiſſe, ex Actis à Ruffino recognitis deducit Henſchenius, & in ſuis diſertè doceri addit Combefis. Thebaidæ tamen, non Alexandriæ paſſos eſſe exiſtimat nuper Valleſius ad Euſebij librum 8. cap. 9. quòd Culcianus, ſub quo Martyrium fecerūt, præſes Thebaidis eſſet, vt docet Epiphanius. Proinde melius Trithemium de Scriptoribus Eccleſiaſticis, ex antiquis mſs. Thebaide legiſſe; non quòd in ea Prouincia Phileas Epiſcopus fuerit, ſed quòd ibi paſſus ſit. Sanè Poſſeuinus in Apparatu Sacro, ex Martinienſi codice ms. teſtatur, adnotatum à Suffrido Petro pro *Thmuis* haberi *Thebais*, quod etiam ita retinet codex Sigiber. mſ. At errorem hunc eſſe putat Henſchenius, preter id quod Thebais Regio ſit, non Vrbs; ex malè intellectis Euſebio, & Nicephoro. Valeſius tamen, qui biennio poſt Henſchenium notas ſuas in Euſebium vulgauit, Trithemium laudat. Hæret Henſchenius idem Vir. doctiſſimus in S. Villibrordi vetuſtiſſimo Martyrologio, quòd præter Filiam, ſiue Phileum Epiſcopum, ita addat, & filiam *cum filia ſua*. Id etiam vidit in mſ. Richenouienſe, his verbis retineri. *Timue Epiſcopi cum filia ſua*; præterito

nempè librarij vitio, Epiſcopi nomine. His codices noſtros addimus, qui conſtanter legunt *Themoi Filię Epiſcopi cum Filia ſua*. Et quamquam ex Vrbis, & Epiſcopi nomine in Corbeienſe mendosè conſcetur nomen, *Themophili Epiſcopi*, additur tamen *cum filia ſua*. Profectò nihil de filia Phileæ Epiſcopi Thmuitenſis in Actis indicatis expreſsè notatur, cum tamen conatus vxoris, ac fratris, vt eum à Chriſtiana fide auerterent, indicentur. Ex Ruffino quidem lib. 8. cap. 9. ſcimus, *quod innumera Fidelium multitudo, ex eadem Vrbe* (Thmuis) *Paſtoris ſui veſtigia ſequens, perſecutione Diocletiani Martyrio coronata eſt*. Et filiam fidelem, ſi habuiſſet Phileas, cur non ſequuta eſſet cum Paſtore Patrem? Cur ſuaſionibus patris chriſtiana eſſe non poterat; & cum ipſo in fide permanere, quamquam reliqui filij, vel Idolis addicti, vel timore perculſi Idolatræ eſſent? Manifeſtè de filijs, & coniunge Acta à Ruffino recognita teſtantur, dum Culcianus præſes Phileæ exprobrauit, *Quòmodo ergo, qui ad filios tuos, & Coniugem conſcientia eſt, non cuſtodis?* ad quæ reſpondens Philea filios, & vxorem non negauit, ſed dixit. *Quoniam, quæ ad Dominum conſcientia eſt, eminentior eſt*. Ita ipſius frater Aduocatus, vt eum ad Idolatriam flecteret, circumſtabat cum propinquis, complectentes genua, & orantes, *vt reſpectum haberet vxoris, & curam ſuſciperet liberorum*. Cum tamen de Filia cum eo coronata, nihil ſpeciale addant, ſiue Latina Ruffini Acta, ſiue Græca Combeſis, hærere etiam me fecerunt, ne hìc de Philea, & Philoromo agatur, ſed de Filia alio alterius Vrbis Epiſcopo, & Filia eius agonis ſocia, quorũ res geſtæ perierint. Sanè in Actis antiquis à Combeſis editis Phileę, & Philoromi dies Natalis ſtatuitur, non 3. Nonas Februarij, ſed vel 24. diè Menſis Pachon, iuxta Ægyptios, vel potius Choeac, *iuxta Romanos verò VIII. Kal. Ianuarij*. De Vrbe etiam dubitari poteſt. An pro Themois legendam eſſet Themiſæ, quæ Africę propriæ Opidum eſt Ptolemeo; vel ſi legendum eſſet Thimois, vt habet Martyrologium Antuerpienſe, quod magis accuratè locorum nomina exprimit, cogitandum adhuc remaneret; an Timus Vrbs eſſet Aſiæ propria Nicephoro Calliſto, quæ Temis in chronico Euſebij vocatur? fateor me in eam partem propendere, vt Filia Epiſcopus cum filia ſua martyre diuerſi ſint à Philea, & Philorimo.

Nonas Februarij.

IN Sicilia Cataniæ Paſſio S. Agathæ Virginis. Reuocati. Gelaſi. Saturi. Felicis. Saturnini. In Oriente Patras Ordinatio Epiſcopatus S. Andreæ Apoſtoli. *In Vienna Depoſitio Auiti Epiſcopi*.

FEBRVARII 5.

DIuæ Agathæ, celeberrimæ Martyris, memoria, ita apud omnes viget, & communi Eccleſiarum conſenſu hac die recolitur, vt nihil à nobis explicandum exigat, cum nihil de eâ ſingulare Martyrologium noſtrum contineat. Ad ea, quæ cumulat Bollandus addi poteſt, & Lucam Patriam noſtram, Etruriæ liberam Vrbem, de B. Agathæ integra, & incorrupta mammilla gloriari, quæ theca argentea incluſa, vetuſtis inſculptis in ea literis id atteſtantibus

tibus

tibus, antiquiſque diplomatibus affirmantibus, ſeruatur in per vetuſto, & nobili Aſceterio Sanctæ Iuſtinæ, vt diximus ad Vitam, & monumenta Sancti Silai Epiſcopi Hibernienſis, & fuſius Deo dante explicabimus in noſtris Lucenſis Eccleſiæ Dypticis.

Reuocati Gelaſi. Sanctos Martyres, qui ſequuntur, & Siciliæ Sanctæque Agatæ ſociantur; Siculos eſſe exiſtimare licet. Ita enim, & vetuſtiſsimum Epternacenſe, nunc Antuerpienſe cōfirmat. *Nonas Febr. In Sicilia Ciuitate Catenas Natale Agatha Virginis, Reuocati, Saturi, Felicis, Saturnini, Gelaſij. In Patras Ciuitate ordinatio Epiſcopi Sācti Andreæ Apoſtoli. Vienna Auiti Epiſcopi*. Et quamquam in ſociorum ordine variet Corbeienſe, in reliquis ab illo non diſſentit. *Non. Febr. in Sicilia Catana Ciuitate paſſio Sanctæ Agathæ Virginis, Saturi, Reuocati, Gelaſij, Felicis, Saturnini. In Oriente Patras Ciuitate, ordinatio Epiſcopatus Sācti Andreæ Epiſcopis, & Martyris. Vienna depoſitio Auiti Epiſcopi, & Confeſſoris*. Eodem modo locum paſſionis horum quinque Martyrum ſilēt plura Martyrologia apud Bollandum, quorum aliqua nonnullos etiam prætermittunt. Ex Richenouiuienſi codice, alioquin plurimum corrupto, idem Bollandus, non Siciliæ, ſed Africæ Sanctos hos pugiles tribuit, neque negari poteſt, nomina illa ex vſitatis in Africa eſſe.

In Oriente Patras. Conſonat cum noſtris codicibus vetuſtiſſimum Martyrologium, ſemper adductum in Ordinatione Epiſcopatus, ſeu natale Cathedræ Sancti Andreæ Apoſtoli apud Patras, & conſentiunt mſ. Treuerenſe, Beda, Rabanus, & Notkerus. Vnde manifeſtè apparet Corbeienſe adductum Martyrologium, dum ad S. Andreæ nomen addit *Epiſcopi*, corruptum eſſe; ex fide enim omniū antiquorum legēdum eſt *Apoſtoli*, cuius Epiſcopalem Sedem Patras fuiſſe, pluribus diximus ad Indiculum Apoſtolorum.

In Vienna Depoſitio S. Auiti, &c. De Sancto hoc Epiſcopo Viennenſi, qui floruit circa annum 490., plura eruditè ſuo more colligit hac die Bollandus, quæ fruſtra hic impingerentur. Videndus Sauſſayus, & alij Galliæ Sacræ ſcriptores. In Hagiologio Lebbei, ita hac die legitur. *Vienna B. Auiti Epiſcopi, & Confeſſoris, cuius fide, & induſtria, atque ammirabili doctrina, ab infeſtatione Arianæ hæreſeos Gallia defenſa ſunt*. A' Gallico tamen Antiquario, in vetuſtiori martyrologio, S. Auitum ſuperadditum eſſe, licet ſuſpicari.

VIII. Idus Februarij.

ROmæ Via Appia in eiuſdem Cimiterio paſſio Sancti Sotheris Virginis. In Achaia Saturnini. Reuocati. In Ceſaræa Cappadociæ paſſio S. Dorotheæ. Ethiopoli. Scolaſtici. *Et Depoſitio S. Vedaſti Epiſcopi*. In Seracuſa paſſio S. Lucianę Virginis. Antoliani. Saturnini.

FEBRVA-

FEBRVARII 6.

QVia omnia de Cœmeterio Sotheris, ſeu Sotheridis Via Appia, propè cœmeterium Calliſti, deque eius paſſione, ac ſepulcro colligit Bollandus, tam ex editis, quam ex mſs. codicibus ad diem decimam Februarij, ab eorundem repetitione abſtinemus. Hac tamen die 6. Febr. eãdem recolunt Beda, Rabanus, Notkerus, Maurolycus, & alij, præcipuè verò Martyrologium Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & Corbeienſe, quorum primum ita legit, *VIII. Idus Febr. Roma Via Appia Natalis Soteretis. In Achia Saturnini, alibi Renocata, Dorota, Theophili Scolaſtici. Siracuſſa paſſio Sanctæ Lucia Virginis. Alibi Antholiani, Saturnini*, ſecundum verò ita habet *VIII. Idus Februarij. Roma Via Appia in eiuſdem cœmeterio paſſio Soteris Virginis, & Martyris. In Achaia Saturnini, Reuocati, Victuria. In Cæſarea Cappodocia Paſſio Sanctorum Dorothea, & Theophili, Scolaſtici. Siracuſia paſſio Sãcta Lucia Virginis, Antoliani, Saturnini. Elnone Monaſterio depoſitio S. Amandi Epiſcopi, & Confeſſoris. Atrebatis Depoſitio S. Vedaſti Epiſcopi, & Confeſſoris.* Hac eadem die 8. Idus Soteris Virginis memoriam recolit mſs. Reginæ Suecix. *Roma Via Appia in cœmeterio iuxta Catacumbas, paſſio Soteris Virginis.* Iiſdem 8. *Idus* Calendarium Hieronymianum mſ. Lucenſe, *Soteris Virginis, Dorotheca*. Fatetur idem Bollandus, vetuſtiora eſſe mſs., quæ Soteris memoriam ſignent 6. Februarij, quam quæ decimo; ſed ſe ſequi malle Romani Martyrologij ordinem, quod decima die Soteris Natalem recenſet. Noſtrum quoque, & Corbeienſe ad decimam Februarij, vt videbimus, Sothyrim proferunt, ſocijs etiã additis, & die vndecima Sorothedim. Sed has eſſe diuerſas Martyres credere non eſt incongruum; ad quarum diſtinctionem noſtri martyrologij auctor huius diei Soterim Virginem vocat, & non modo Romæ coronatam, ſed Via Appia in cæmeterio ſepultam.

In Achaia Saturnini. Achiam pro Achaia antiquis dictam, ſicuti retinet martyrologium Antuerpienſe, alibi diximus. Ad Saturninum, & Reuocatum Corbeienſe addit Victoriam, legitque non Reuocatum, ſed Reuocatam. Nonnulla martyrologia apud Bollandum addunt Theophilum, vel Theophilam; ſed facilè eſt Theophilum Scolaſticum cum his martyribus confudiſſe. Martyrologium Antuerpienſe, in Martyrum choris diſtinguendis magis accuratum, in Achaia non niſi Saturninum recenſet, & alibi Reuocatam, Dorotam, & Theophili Scolaſticum; qui martyres ſi eodem loco paſſi eſſent Ceſareæ Cappadociæ tribuendi forent ex noſtro, & Corbeienſi Martyrologio. *In Achaia Saturninum* tantùm exhibet mſ. Reginæ Sueciæ. Reuocatum non Reuocatam, cum codicibus noſtris legit Molanus, & alij, ſed Victoriam, præter Corbeieſe, nullum aliud Martyrologium, quod viderim, exhibet. De Dorothea, & Theophilo videantur adnotata ad diem 12. Februarij.

Depoſitio S. Vedaſti. Librarij vitium hìc agnoſco laterculum interpolantis. Quod enim in vetuſtiori codice, vel ad calcem, vel adoram libri adnotatum, & additum erat, in ipſum laterculum intruſit. Floruiſſe S. hunc Atrebatenſem Epiſcopum ab anno quingenteſimo ad quingenteſimum quadrageſimum, pluribus coniecturis probat Bollandus, qui eiuſdem Vitã, aliaſque de eo hiſtoricas obſeruationes profert. In Corbeienſi Dacherij martyrologio ad calcem diei inter addita reponitur. Hac etiam die cum S. Amando Vedaſtum recolit Hagiologium antiquum Franco Gallicum Lebbei.

In Siracuſa paſſio S. Luciana. Luciam non Lucianam Virginem, habent martyrolo-

tyrologia Antuerpienſe, & Corbeinſe iam adducta. Quare videtur hìc nomen corrigendum. An eadem Sancta Virgo Siracuſana ſit, de qua idem martyrologium noſtrum agit ad diem 13. Decẽbris, & quem omnes ferè Eccleſiæ illa die venerantur, nihil decerno, cum hìc paſſionis dies eſſe potuerit, ille alicuius ſolemnis translationis. Equidem paſſio non Natalis hic dicitur, & ſub hac ipſa die S.Luciam Virginem Siracuſanam recolunt, apud Bollandum in prætermiſſis, martyrologium mſ. Leodienſe S. Lamberti, & Aquiſgranenſe S. Maximini.

Antholiani, & Saturnini. Hi martyres ſuccenturiantur in martyrologio noſtro S.Lucianæ, aut Luciæ Siracuſanæ. Sed in accurato Antuerpienſi ſeiunguntur, addita diſiuntiua nota *Alibi*. De Saturnino agit martyr. mſ. Aquiſgranẽſe An Antholianus Martyr ſit, qui Aruernis in Gallia colitur, de quo plura colligit Bollandus, minùs veriſimile videtur, quòd illi Saturninus ſocius addatur in adductis mſs. martyrologijs, diuerſus ab eo, quem in Achaia veneratum hac ipſa die vidimus.

VII. Idus Februarij.

IN Britannis Ciuitate Auguſta. Natalis Auguli Epiſcopi. Anatholi. Andreæ. Ammonis. Statiani. Nepotiani. Saturnini. Luci. Saturnæ.

FEBRVARII 7.

IN Britannis Ciuitate Auguſta, &c. Martyrologiũ S.Villobrordi vetuſtiſſimum legit Ciuitate Auguria, hoc pacto. *Et VII. Idus Februar. Brittania Ciuitate Auguria Natale Auguli Epiſcopi, & Martyris, & alibi Anatholi, Ammonis, Staciani, Nepotiani, Luci, Saturnini, & Saturni.* Corbeienſe cum noſtro ita ad amuſſim conuenit. *VII. Idus Februarij, In Brittannijs Ciuitate Auguſta. Natalis Auguli Epiſcopi, Anatoli, Andreæ, Ammonis, Statiani, Nepotiani, Saturnini, Lucij, Saturnæ.* Martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ pro Auguſta legit *Ciuitate Agaſta*. Auguſta tamen legit martyrologium Romanum, in quo Augulus Epiſcopus hac eadem die recolitur, quamquam Baronius nihil de Vrbe doceat, & quo tempore floruerit ſe ignorare fateatur. De tempore quo vixerit, aut palmam promeruerit S. Augulus, latè diſſerit ad hãc diem Godefridus Henſchenius, qui etiam de Auguſta Brittannorum eruditè multa notat. Ex quibus *Auguſta Vrbe* legendum apparet, non *Auguria*, vel *Agaſta*. Londinum, Regiam Angliæ Vrbẽ, dictam eſſe Auguſtam Trinobantum docet Ortelius, & ex Ammiano Marcellino planè conuincitur. Auguſtæ Vrbi Augulum Epiſcopum, & martyrem tribuunt Beda, Vſuardus, Ado, Petrus de Natalibus, & plura mſs. martyrologia ab Henſchenio adducta. Martyrologiũ, ſeu Calendarium Hieronymianum paruum mſs. Lucenſe, Marium ſocium addit, reliquis ignotum, hoc pacto *VII. Idus Aguli, Marij, Lucij*.

Anatholi, Andreæ, Ammonis. Deficit Andreas in vetuſtiſſimo iam adducto martyrologio Antuerpienſe, & pro Saturna Saturnus dicitur. In Veteri S. Cyriaci Romano mſ. Anatholius tantùm indicatur. In mſ. Reginæ Sueciæ 7. Idus legitur. *Et alibi Anatolij, Ammonis, Nepotiani.* De Andrea prꝑter codices noſtros,

& Cor-

& Corbeienſem, meminit etiam mſ. Richenouienſe apud Bollandum in prætermiſſis, qui putat eumdem fortaſſe dicendum, qui die decima infra recolitur Bethlehemi. Sed de loco Martyrij altũ vbiq; ſilentium. An Londini cũ Augulo certauit? vel potiùs Romæ, quando vetuſtius Occidentalis Eccleſiæ martyrologiũ, quod & Romanum putamus, niſi alium locum indicet paſſos eſſe in Vrbe Roma veriſimile reddat? Ita paſſim Galeſinium exiſtimare certum eſt; qui ignoti loci martyres non ſemel Romę tribuit. Sin verò Ammonius Martyr Romanus eſſet, à me hic aliquid peculiaris adnotationis iure merito expoſtularet. Quandoquidem ſacrum Ammonij Martyris corpus, mihi in Diuum tutelarem à Sanctæ memoriæ Vrbano Octauo Pontifice Maximo, benigniſsimè elargitum, nunc in Hetruria, ac patria, liberaque Vrbe Luca, anniuerſaria celebritate veneretur; non quidem ſub hac die, ſed ſexto Calendas Iulij, quę ſolemni eiuſdem Sacri pignoris translationi reſpondet. Extractum fuit S. Ammonij Martyris corpus ex Cęmeterio Calliſti Via Appia, ipſius Summi Pontificis iuſſu, ab Eminentiſſimo Ioanne Baptiſta Alterio Cardinali, tunc Vices Pontificias Gerenti, ſub anno MDCXLIII., cum disertè de adepta per Martyrium corona teſtarentur, impreſſa cum nomine palma, & ſanguinis in eius ſepulcro ſeruata ampulla. Fouit rem omnem, ſingularis pietas, ac in me humaniſſimi animi propenſio Illuſtriſſimi Ioannis Baptiſtæ Spadæ, tunc Patriarchæ Conſtantinopolitani, nunc Eminentiſſimi Cardinalis: & ſacrum pignus à Vicesgerenti Alterio traditum fuit Romę in manus, meo nomine ſuſcipientis, Reuerẽdiſſimi Patris, ac Venerandæ memoriæ affinis mei Dominici Tuccij, Generalis Religionis Matris Dei, ſexto nonas Iulij eiuſdem anni; quòd in Epiſcopali Curia Lucæ probatum, coram Generali Vicario Eminentiſs. Cardinalis Marci Antonij Franciotti, tunc Lucenſis Epiſcopi, pridie Calendas Nouembris ſequenti anni à me donatum fuit Nobili, ac Religioſiſſimo Viro Ludouico Cittadellio Priori, & reliquo Capitulo Inſignis Collegiatæ Eccleſiæ SS. Ioannis, & Reparatę, vt in eadem vetuſtiſſima, ac Baptiſmali Baſilica publicæ venerationi exponeretur, ſicuti VI. Cal. Iulij anni MDCXLIIII ſolemni celebritate peractum fuiſſe patet, etiam quoad reliqua ex publicis monumentis, tum manu Bernardini Pieronij Epiſcopalis Cancellarij, ſub hac die 31. Octobris 1643., tum Paulini de Caſolis Tabellionis Lucenſis, die 25. Iunij 1664. Extat S. Ammonij Martyris ſepulcralis inſcriptio penes Aringhium tomo 1. Romæ Subterran. pag. 593. his verbis. *Ex Cœmeterio Calliſti cum Vaſculo Sanguinis.*

IN PACE AMMONIVS VICTOR
QVI VIXIT ANNIS XVIII.
MENSES V.
DEFVNCTVS EST XIII. KAL.
OCTOBRIS.

Fateor me ignorare, an Ammonius noſter Romanus Martyr, qui Victor nuncupatur, ſiue ex aliquo patrato militari facinore, ſiuè Tyranno, & tormentis ſuperatis, Tribunus ille fuerit, qui, vt in Actis S. Vrbani Pontificis legitur, cum Fauiano, & Calliſto pariter Tribunis, ad pedes S. Vrbani corruens, orauit, vt iam inſtante perſecutionis tempore preces pro eis funderet, ac deinde Sanctum eundem Pontificem iam Martyrio coronatum ſeppelliuerit in cœmeterio Pretextati, quod cœmeterij Calliſti pars erat. Neque enim apertè alibi me legiſſe memini, Chriſtianos hos Tribunos palmã promeruiſſe. In iiſdem profectò S. Vrbani Actis narratur, pſallentes cum alijs Chriſtianis per noctem, ac Anolini Commẽtarienſis ſtatim Martyrio defuncti, Baptiſmo interfuiſſe. Vndè facile ad Iudicẽ deferri potuiſſe elicitur, & munere ſepeliẽdi martyres defungẽtes, facilè eſt credere, Martyrio eiſdem à S. Pontifice prænunciato, decoratos fuiſſe. At nihil temerè pronunciandum mihi eſt:

Suffi.

Sufficiat probabilia attuliſſe. In fragmento Martyrologij mſ. Bedæ attributi, in Bibliotheca Canonic: Lucenſium, hac die legitur *VI. Idus S. Alexandri, & Ammonij.*

VI. Idus Februarij.

IN Arminia Minore Natalis Dioniſij. Emiliani. Sebaſtiani. Romæ Depoſitio S.Pauli Epiſcopi.

FEBRVARII 8.

IN *Armenia*. Cum Martyrologio noſtro prorſus conſonat vetuſtiſſimum Antuerpiẽſe, toties adductum, immutato tamen non nihil ordine, & addito hoc pacto S.Lucio. *VI. Idus February. In Armenia minore Natale Dioniſi, & Sebaſtiani, Emiliani. Romæ Depoſitio S.Pauli Epiſcopi. Alibi Lucii*. Idem repetit martyrologium S. Hieronymi Corbeienſe *VI. Idus Febr. In Armenia minore Natalis Dionyſij, Emiliani, Sebaſtiani. Romæ Depoſitio Sancti Pauli Epiſcopi, & alibi Lucii*. Nonnulla martyrologia apud Bollandum Dionyſium omittunt: alia Sebaſtianum. Sunt tamen, qui exiſtiment Æmilianum hunc, & Dionyſium ex minore Armenia illos eſſe, quorum alter, nẽpè Æmilianus Epiſcopus fuerit Trebiates: Dionyſius verò nobilis adoleſcens, eiuſdem Sancti Epiſcopi ſocius: Ita Iacobillus, alijſq. Vmbriæ ſcriptores aſſerunt. Et quam quam de Emiliano Epiſcopo Bollandus egerit ad diem 28. Ianuarj, & nequaquam conſentiat, eundem eſſe cum Æmiliano Armeno, qui hac die 6. Idus recolitur, quia tamen ex Iacobillo Emiliani Epiſcopi Acta Italicè ſcripta profert, ne Lucanæ Vrbis Epiſcopum in Trebiatem, minùs appoſitè, conuerti ſinamus, aliqua hic amore veritatis ſubnectere libuit. Vereor enim ne Iacobillus Vir alioquin clarus, & pius, dum vulgari ſermone Vitas Sanctorum Vmbriæ ſcriberet, ad aliquas temporum contradictiones tollendas, aliquid immutauerit, vel vt ipſe exiſtimauit, emendauerit. Quod in Actis S.Emiliani Epiſcopi licet ſuſpicari, & alibj in libro noſtro de Etruſcæ pietatis originibus animaduertimus. Extat quidem penes me, iam à pluribus annis, & antequàm Iacobillus Hiſtoriam de Sanctis Vmbriæ ederet, vita, & paſsio S. Emiliani Epiſcopi, quam Conſtantinus Gaietanus Abbas Benedictinus ex duplici per antiquo codice deſcriptam, altero nempè Bibliothecæ Anicianæ Collegij Gregoriani, altero Cathedralis Spoletinæ ad Lucenſem Rempublicam tranſmiſit, & eidem, tanquam illius Vrbis Emilianus Epiſcopus fuerit inſcripſit. In vtroque codice, vnde mſ. meum apographum deſumptum eſt, nunquam de Trebia, ſiuè Treui mentio inducitur, ſed Æmilianus ſemper Lucanæ Vrbis Epiſcopus dicitur, his verbis. *Et cum didiciſſet, quod in Ciuitate Lucana non eſſet Epiſcopus*. vt infra. *Venerunt in Ciuitatem ſuam Lucanam*, Fruſtra verò additur ab Vmbriæ nouiſsimis ſcriptoribus, quòd Ciuitas Lucana Trebia Matuſca fuerit appellata, cum neque Trebiæ, ſeu Treuij Vmbriæ Oppidum, vnquam fuerit Trebula Matuſca, iuxta Reatem in Sabinis, vt etiam cenſet eruditiſsimus Bollandus; neque in Italia ulla Lucana Ciuitas apud veteres ſcriptores inueniatur, præter Lucam noſtram Hetruriæ Vrbem, quæ ab Eccleſiaſticis præſertim ſcriptoribus, & ſtylo Romanæ Eccleſiæ paſſim Ciuitas Lucana dicitur.

Fateor equidem, Acta S. Emiliani Epiſcopi, ac ſociorum penes me mſs. corrupta in aliquibus ita eſſe, vt vix ſenſus percipiatur, immò, quod oculatiſſimum Bollandum aufugit, eadem, mutatis duntaxat nominibus, continere, quæ apud Petrum de Natalibus in Vita S. Pantaleonis Martyris proſtant, & quod maius eſt ijſdem penè verbis, ac illam conſtrui. Nil autem vetat, S. Æmilianum fuiſſe Lucenſem, aut Lucanum Epiſcopum, & agonem ſub Auguſtali Thuſciæ propè Peruſiam, ac Spoletum compleuiſſe; cum nec nouum, nec inuſitatum fuerit, S. Martyres, Epiſcopos præcipuè, ad diuturniores, & duriores ærumnas lõgius diſtrahi, & vbi à Iudice tribunal ſiſteretur, etiam occidi. Sed de his plura in noſtris Lucenſis Eccleſiæ Dypticis.

Roma depoſitio S. Pauli Epiſcopi. Deficit in noſtro Lucius, qui tamen in Corbeienſi, & Antuerpienſi vetuſtiſſimo non Pauli Epiſcopi ſocius aſſeritur; ſed alibi, extra Vrbem, venerari dicitur. De eo ſilet mſ. Reginæ Sueciæ, in quo tantùm legitur: *VI. Idus. Roma depoſitio S. Pauli Epiſcopi*. In Calendario S. Hieronymi mſ. Pauli Epiſcopi memoria agitur, non hac die 6. Idus, in qua tãtùm legitur *S. Seneri*, ſed ſequenti *V. Idus. Roma Pauli Epiſcopi, & Sauini Canuſina*. Martyrologium Romanum cum S. Paulo, quem non Epiſcopum, ſed Martyrem tantùm conſtituit, non modo Lucium addit, ſed Cyriacum, quos tamen Baronius in adnotationibus fatetur reſtituiſſe, ex mſ. Martyrologio S. Cyriaci; ſed in hoc Bollãdus Thomam, non Cyriacum, legi affirmat, & Paulum Epiſcopum vocatum, tanquam Confeſſorem ſub depoſitionis titulo venerari teſtatur; ita enim habet. *Romæ depoſitio S. Pauli Epiſcopi, & depoſitio S. Thomæ*. Beda vulgatus, Rabanus, & Notkerus recolunt depoſitionem Pauli Epiſcopi, & Iulij Papæ. Sanè depoſitionis vox addita Confeſſorem, non Martyrem Paulum Epiſcopum indicare videtur; ſed omnia mſs., in qua Vrbe fuerit Epiſcopus, omninò ſilent. Si Paulus Romanus Pontifex foret intelligendus, quod negat Bollandus, ex recentioribus additis eſſet, & vetuſtiſſimum etiã illud Antuerpienſe Martyrologium ad octauum ſæculum traheret. Sed diuinare nolumus. Thomæ depoſitionem, & Cyriacum exhibet noſtrum Martyrologium ſequenti die.

V. Idus Februarij.

SVeno apud Cyprum Natalis Alexandri. *In Alto Monte ſuper Sambre Depoſitio S. Asberti Epiſcopi*. Ammonis. Alexandria Pauli. Chuniſi. Ad Membras Ammonis. Emiliani. Laſſe. Poemi. Didimi. Item Ammonis, & aliorum XXXVIII. Et depoſitio S. Thomæ Apoſtoli. In Ægypto Iulili. Pleſſei. Tyrſi. Roni. Germani. Orphani. Mili. Guti. Oridion. Agatori. Recumbi. Baſtamij. Armatæ. Prothi. Orioni. Coloti. Arati. Teoniæ. Ippij. Luſi. Saturnillæ. Epitimi. Serapion. Liaſtamoni. Papiæ. Pampiri. Dioſcodi. Erudij. Potamon. Petecon. Decommini. Ippiæ. Zotici. Cyriaci.

FEBRVA-

FEBRVARII 9.

SVenum, ſiue Sueuúm locum ſuiſſe apud Cyprũ, in quo celebres Martyres fuerint Alexander, & Ammonius, nõ modo ex codicibus noſtris, & Corbeienſi patet, ſed ex alijs mſs. à Bollando adductis confirmatur, in quibus *Sueno*, ſiue *Sueno apud Cyprum* ſcriptum proſtat: ſicuti etiam apud Notkerum, Rabanum, Bedam vulgatum, & alios recentiores. Quinam verò locus Suenum, ſiue Sueuum fuerit, neque Baronio, neque Henſchenio conſtat. Antuerpienſe martyrologium vetuſtiſſimũ in laminis locũ ſilet, & tãtùm habet. 5. *Id. Febr. Apud Cyprũ natale Alexãdri, Ammoni, & aliorũ XX. Alexãdria, Pauli, Dionyſi, & ad Mẽbras, Ammonis, Emiliani, Laſſe, XXXVIII. & Didimi, Poemi, itẽ Ammonis, & aliorũ depoſitio Thomæ. In Ægypto Iuli, Milicuti, Tirſi, Pleſei, Roni, Orbaſi, Orimonis, Agathonis, Recũbi, Baſtami, Sermata, Prothirsionis, Colori, Luſi, Arati, Theonitæ, Ippi, Germani, Saturnilla, & Pectimi, Serapionis, Liaſtamonis, Papiæ, Pampiri, Dioſcodi, Erodi, Poſamonis, Peticonida, Cummini, Zotici, Cyriaci, Ippiæ*. Corbeienſe cum noſtro conuenit. Legit tamen *Sueuo*, non *Sueno*, non modo in edito Dacherij, ſed in mſs. varijs lectionibus Raphaelis Dufreſnij in Muſeo noſtro. *V. Idus Febr. Sueno apud Cyprum Natalis Alexandri, Ammonis. Alexandria, Pauli, Dionyſij, & Membras, Ammonis, Emiliani, Laſſa, Poeni, Didymi, item Ammonis, & aliorum XXXIIII. & depoſitio Thomę.* Reliqua ita Dacherius exhibet. *In Ægypto Iuliani, Pleſci, Tyrſi, Roni, Germani, Orſaſi, Miliguti, Oridion, Agathon, Recumbi, Baſtami, Armata, Prothiorion, Coloti, Arati, Theonia, Yppuluſi, Saturnillæ, Epitimi, Serapion, Liaſiimoni, Papia, Pampiri, Dioſcori, Erudij, Potanion, Petecon, Decomini, Dioſcodi, Zotici, Cyriaci, Papiæ. In Patrona Natalis Furſci Confeſſoris.* De reliquis, aliorum locorum Martyribus, pro opportunitate adductis, infra agendum eſt; ſufficiat hic adnotare, neque in noſtris codicibus, neque in Corbeienſi anonymos XX. ſocios, qui in Antuerpienſi Cypris martyribus adduntur, enumerari, cum tamen eoſdem pariter exhibeat apud Henſchenium Richenouienſe vetus mſ. martyrologium.

Alexandriæ Pauli &c. Ita etiam legit mſ. Reginæ Sueciæ, ſed confuſis Anonymis Afris martyribus. *Alexandria Pauli, Dionyſij, & aliorum viginti octo.* Ita etiam confuſum videtur martyrologium Romanum, in quo legitur *V. Idus Febr. Nat. Alexandri, & aliorum XXXVIII.* Baronius, Romæ Alexandrum cum triginta octo ſocijs tribuit, nullo alio adducto auctore, vt notant Ferrarius in Catalogo, & Henſchenius, quam illud S. Cyriaci martyrologium, cui repugnant, non modo iam adducta, ſed alia vetera mſs. In noſtro emendandus error librarij eſt, qui Chuniſium pro Dionyſio oſcitanter repoſuit:

Et ad Membras. Membruſſa, ſiue Membruſa, & Membrum Vrbs Africæ eſt Geographis inter Carthaginem, & Hypponem. Hoc loco paſſos eſſe, qui enumerantur Martyres probabile ſatis eſt, minima tantùm nominis varietate, vt exiſtimat etiam Henſchenius. Sed minima etiam vocis mutatio eſſet, ſi ad Mãbrim legeretur, Arcem nimirum à Diocletiano, Chriſtianorum infenſiſſimo hoſte conſtructam, & à Iuſtiniano reſtauratam, vt habet Procopius de Ædificijs Iuſtiniani lib. 2. Sed quia in Hieronymiano martyrologio Afri martyres diligenter ſæpe adnotantur, & ferè omnes codices ad Mẽbras retinent, locum qui Membrum in Antonini Itinerario dicitur, non dificile ſuſcipio. Variant aliqui codices in Anonymorum Martyrum numero; nam Aquiſgranenſe, & Auctarſum Vſuardi habent triginta ſeptem. Corbeien-

ſe triginta quatuor: noſtrum verò, & Antuerpienſe triginta octo, quibus magis adhæreo.

Depoſitio S. Thomæ Apoſtoli. Confundunt aliqua mſs., & edita martyrologia Thomam Apoſtolum, cum alio ignoto Martyre, forte quia vetuſtiora, vt Antuerpiēſe, & Corbeiēſe nō addunt Apoſtoli dignitatem. Sed cum noſtris codicibus legit mſ. Leodienſe, quod habet *Depoſitio S. Thomæ Apoſtoli.* Quæ de Thoma Apoſtolo inuenire licuit, ad Indiculum Apoſtolorum adduximus.

In Ægypto Iulili. In Ægyptijs martyribus variant martyrologiā Antuerpiēſe, & Corbeiēſe à noſtris codicibus, tū in ordine, tū in aliquibus nominibus, tū in numero. Conſonant in numero triginta duorū Martyrū inter ſe Antuerpienſe, & Corbeiēſe; differūt tamen à noſtro, ſ quo triginta quatuor recēſētur. Differētia verò inde oritur quod Corbeienſe, ex duobus nominibus vnum conflat, nempe ſub Hippolutio coniungit Hippum; & Luſium, in noſtris codicibus, & Antuerpienſi diſparatos. In noſtris pariter codicibus puncto interiecto diſtinguuntur Milius, & Gutus, qui tamen vnus Milicutus Antuerpienſi, & Miligutus Corbeienſi ſunt; quamquam re verā in excuſis laminis Antuerpienſis, ita nomen illud ſcribatur, vt duos Martyres ſignificare poſſit; hoc pacto *Mili Cuti.* Diuiditur etiā in noſtris nomen Prothirionis in duo, nēpe Prothi, & Orionis, quę ſi componantur par erit in omnibus numerus Martyrum Ægyptiorum. Differentiam aliqualem in nominibus omittimus, quia facile vnuſquiſq; ſingula ſingulis cōferendo eā elicere per ſe poteſt. Aliquos ex his adducit Henſchenius ex mſs. martyrologijs Richenouienſe, & S. Maximi Treuirenſis, in quo Orion legitur, non modo à Protho diſtinctus, ſed nulla Prothi memoria. Hunc verò ab Orione martyrem fuiſſe ſeiunctum, vt codices noſtri, interiecto puncto, docent, manifeſtiſſimè etiam habet mſ. martyrologium Reginæ Sueciæ, in quo licet Ægyptij Martyres non integrè numerentur, ſed pauci tantum, inter hos tamen Prothus ab Orione ita diſtinguitur. *V. Idus Alexandriæ Pauli, Dionyſij, & aliorum viginti octo. In Ægypto Pleſii, Orfaſii, Agathonis, Prothi, Orionis, Cyriaci.*

In Alto monte &c. ad calcem laterculi additamentum hoc reiecimus in Notationibus, & ſi religioſè illud, vt eſtat in codicibus noſtris, in laterculo reliquerimus. Antiquarius Fontanellenſis S. Ansbertum Epiſcopum ad oram libri adiecerat, ſed librarius inopportunè inter Martyres Cyprios intruſit, facili tamen emendatione. Depoſitio hęc adnotata S. Ansberti Epiſcopi Rotomagenſis omnino congruit cū vita eiuſdē S. Epiſcopi, à coęuo ſcripta apud Bollandum, & Henſchenium, in qua legitur S. Virum, qui fuit ante Epiſcopatum Abbas Fontanellenſis, exulem obijſſe in Monaſterio Alti Montis, *quod eſt ſitum in Territorio Hannanno,* ſeu Hānoniæ in Belgio *ſuper Sābre fluuiū*, vt habetur cap. 8.: & ſomno pacis ibi in Domino quieuiſſe, vt legitur cap. 9. *die 5. Iduum Februariorū.* In chronico Fontanellenſi Tomo 3. ſpicilegij Dacherij narratur, Magni Præſulis Ansberti tranſlationem, de Baſilica S. Pauli, ad Baſilicam S. Petri Fontanellenſem, peractā fuiſſe anno Dominicæ Incarnationis ſeptingenteſimo quarto Indit. 2. pridie Kal. Aprilis, & ſanctum eiuſdem corpus in Baſilica S. Pauli quieuiſſe *annis nouem*; vnde tranſlatio ab Alto Monte, & depoſitio in Eccleſia S. Pauli Fontanellenſis contingere potuit, circa annum Domini ſexcenteſimum nonageſimum quintum.

III. Idus

IIII. Idus Februarij.

D*Epoſitio Auſtrebtánæ Abbatiſſæ in Pauliaco*. In Alexandria paſſio Apollonis. Prothei. Orionis. Plauſi, & Aliorum XX. In Roma Sotyris. Zotici. Herenæ. In Campania Natalis Siluani Epiſcopi, & Confeſſ: In Bethleem Ciuitatem Iudæ ſub Herode paſſio S. Andreæ Apoſtoli, *& Santonici Ciuitate depoſitio* S. *Troianis Epiſcopi, & Confeſſoris, & Baldegundæ Abbatiſſæ.*

FEBRVARII 10.

ANtiquarius Monacus hìc iterum ſui ordinis Abbatiſſam aliquando adnotauit ad oram antiqui codicis, ſed incōſultus librarius in fronte laterculi tranſpoſuit. Sanctā Auſtrebertam Virginem Pauliacenſem, in Normannia Abbatiſſam, pluribus virtutibus, & miraculis illuſtrē, ſeptimo ſeculo floruiſſe ex pluribus deducit Bollandus. Vitam habet Surius, quam notis illuſtratam, & auctiorem edidit ad hanc diem, qua obijt, idem Bollandus. In Hagiologio Lebbei Gallofrancico, ita eiuſdem depoſitio adnotatur. *Quarto Idus. In pago Rotomagenſi S. Auſtrebertæ Virginis*. Vnde reſtituendum Auſtrebertæ nomen eſt pro Auſtrobertana.

In Alexandria paſſio &c, Mutato ordine, & nonnihil vt puto confuſo, eoſdem Alexandrinos martyres, ita profert martyrologium vetuſtiſſimum Antuerpienſe. 4. *Idus Febr. Romæ natalis Soteris, & via Lauicana Zotici, & Amantij. Alexandria paſſio Appollonis, Prothei, Orionis, Plauſi, & aliorum XX. Hirenea. In Terracina Natalis Siluani Epiſcopi, & Confeſſoris. In Ciuitate Bethleem Iuda paſſio Sanctorum Andrea*. Pro Plauſo martyrologium Corbeienſe habet Plauum, à noſtro parum in reliquis ita diuerſum. 4. *Idus Febr. In Alexandria paſſio Apollonis, Prothei, Orionis. Plaui, & aliorum XX. Romæ Soteris, Zotici, Iacinthi, Hirenei, Dionyſij. In Campania natalis Siluani Epiſcopi, & Confeſſoris. Bethlehem ſub Herode paſſio Sanctorum Andrea, Apori. Sanctonas Ciuitate, depoſitio Vrbani Epiſcopi, & Confeſſoris, & Baldegunda Abbatiſſa*. De martyribus hiſce Alexandrinis nulla eſtat memoria in editis, quæ viderim martyrologijs. In mſ. S. Maximini Treuerenſis penes Bollandum adnotatur Apollo, ſiue Apollonius ſine ſocijs, & die ſuperiori Orion, & alij mille ſexcenti: ſed numerus ſupra omnia martyrologia excedit, & numeralem notam emendandam exiſtimarem, ex noſtris, & alijs adductis codicibus, quibus addimus mſ. Reginæ Sueciæ, in quo ita legitur. 4. *Idus Alexandriæ Apollonij, & aliorū XX.*

In Roma Sotyris. Apud Gruterum Inſcript. pag. 110. Soter viri nomen eſt, & mulieris pag. 662. De Sotheride, ſeu Sothiride Virgine Romana egimus ad diem ſextam Februarij. An eadem hìc repetatur, tanquam inſignioris martyris memoria, vt de D. Agneſe palam eſt, non decerno. Quòd ſine vlla Virginis additione hìc recolatur, ancipitem me reddidit, an viri, vel mulieris martyris nomen eſſet, preſertim quòd in codicibus noſtris, & Corbeienſi Zotico, & Hyrenæ ſocietur. Apud Surium Tomo [illegible]. die 22. Maij in Actis S. Pancratij eidem coæua martyr Soteris ſtatuitur. Deficiunt in noſtro Hyacinthus, & Amantius, quorum poſtremus numeratur in Antuerpienſi; Iacynthus verò in Corbeienſi, cum Dionyſio, alijs ignoto martyre. Mancos hìc fatemur codices noſtros,

cum

cum Hyacinthus, & Amantius in omnibus ferè martyrologijs recolantur, Romano nempe, Rabani, Vſuardi, Adonis, & Notkeri. At ſicuti Amantius alterius Zotici, qui Getulius dicebatur, ſocius fuit, ita facile accidere potuit, vt magis hic corruptum Antuerpienſe quã noſtrũ, & Corbeienſe martyrologium fuerit; cum non modo Amantius in illo addatur, ſed paſſum cum Zotico via Lauicana aſſeratur, quod ex Actis, apud Baronium confuſis, profluxiſſe rectè ſuſpicatur Bollandus: cum Zoticus ille via Lauicana martyrio coronatus cum Amantio, diuerſus ſit à Zotico, qui preſenti die recolitur. Sotheridem Virginem non Romæ, ſed in Oriente martyrẽ aſſert Notkerus, qui ſtrictim eiuſdem agonem percurrit.

In Campania &c. Siluanum, Epiſcopum Veliternum in Campania, exiſtimat Baronius fuiſſe, cuius hac die memoria agitur. Sed expreſſe martyrologium D. Hieronymi vetuſtiſſimum, ac Antuerpienſe Epiſcopum fuiſſe Terracinæ affirmat: non Veliternum, idque magis appoſitè in Campania, cuius prouinciȩ Epiſcopum, tum codices noſtri, tum Corbeienſe martyrologium tradit, ac inſuper Confeſſorem non Martyrem, vt habet etiam Notkerus. Socium exilij S. Siluerij Papæ fuiſſe coniectatur Bollandus.

In Bethlehem &c. Quia conſtanter bini codices noſtri paſſionem ſub Herode exhibent S. Andreæ Apoſtoli, nihil mutamus, nihilque addimus ad ea, quæ diximus in Indiculo Apoſtolorũ, niſi quod mſ. Corbeienſe, in pluribus cum martyrologio noſtro conueniens rè vera legat, *Apori*, & non Apoſtoli, ſicuti, tacito Herodis Regno, ita etiam confirmat mſ. Reginæ Sueciæ. *In Bethlehem Ciuitate Iudæ paſſio Sanctorum Andreæ, Apori.* Rabanus legit pro Aporio *Appony*, Notkerus cum mſ. Tornacenſe apud Henſchenium, paſſoseſſe hos Sanctos Martyres *ſub Herode Rege* diſertè confirmat.

Santonici &c. Troianus Epiſcopus Santonenſis, ac Confeſſor, quamquam alijs die trigeſima Nouembris recolatur, in hanc tamen decimam Februarij referunt Beda, Rabanus, Notkerus, Galeſinius, & Sauſſayus, quorum poſtremus teſtatur huius S. Pontificis celebritatem in hanc ipſam diem, ex antiquo inſtituto, celebrari, quia tunc fuerit in Epiſcopum ordinatus, & ſub Clodoueo Rege ad cæleſtia Regna vocatus. Depoſitionis diem fuiſſe 4. Idus Febr. ita docet mſ. Reginæ Sueciȩ. *Santonis Ciuitate depoſitio Troiani Epiſcopi.* Corrigendum quapropter in martyrologio Corbeiẽſi Dacherij Vrbani nomen, & legendum omnino *Troiani Epiſcopi, & Confeſſoris*, quẽ tamen ex additis ad vetuſtius martyrologium non dubito, ſicuti & Sanctam Baldegundam Abbatiſſam, de qua nihil ſe inueniſſe etiam fatetur Bollãdus, niſi nomen à Rabano, Notkero, Molano, Caniſio, Menardo, Dorganio, Ferrario in ſacris tabulis fuiſſe aſcriptum, quibus addimus, & Corbeienſe ſupra adductum martyrologium.

III. Idus Februarij.

IN Apimia Poemis. Eofraxi. In Campania Baſiliani. Amanti. Eulici. In Africa Victuris. Felicis. Ianuari. Vitalis. Zotici. Cyriaci. Ammonij. Occomini. Pelleonici. Baſili. Romæ Sorothedis.

FEBRVARII 11.

IN *Apamia &c.* Apamia, ſiue Apamæa quadruplex Geographis Vrbs eſt; alia Syriæ metropolis: alia Bithyniæ: tertia Piſidiæ: quarta Galliæ in comitatu Fuxenſi. Anceps hic eſt doctiſſimus Henſchenius, cui nam ex his Poenium, & Eufraxium martyres tribuat: candidè tamen fatetur, vetuſtiſſimū S. Hieronymi Antuerpienſe martyrologium in eo corruptum eſſe, quòd pro Apamia, Campaniam ita retineat. 3. *Idus Februarij in Campania Poenis, & Eupraxi, & in Armenia Batili, & in Vulturno Caſtrenſis. In Campania Baſiliani, & alibi Amanti, Tulici; In Africa Felicis, Victoris, Ianuari, Vitalis. Et alibi Zotici, Cyriaci, Ammoni, Occomini, Peleonici, Baſili. Roma Soratedis.* Magis cum noſtro, & alijs conſonat martyrologium Corbeiēſe, quod ita Apamiam non Campaniam retinet 3. *Idus Febr. In Apamia Poenis, Eofraxi, Armatæ. In Campania Baſiliani, Amantij, Tabici; In Africa Victoris, Felicis, Ianuarij, Vitalis, Zotici, Cyriaci, Ammonis, Pelionici, Baſilij, Germani. Roma Serotedis.* Reginæ Sueciæ mſ. martyrologium de Apamea conuenit, ſed Eufraxium tantum numerat. 3. *Idus in Apamia Eufraxi.* De Armata, cuius meminit Corbeienſe, nihil in alijs martyrologijs inuenio, mſ. Richenouienſe apud Henſchenium non niſi Poenum, & Eufraxium habet; ita & Notkerus. Suſpicari quapropter licet, Corbeienſem codicem decurtatum eſſe, & pro verbis illis Antuerpienſis, *& in Armenia Baſili*, librarium repoſuiſſe, *Armata*, & Baſiliū, inter Africanos martyres infra numeratū, tanquam fruſtra repetitum omiſiſſe; Ita Baſilianum, Campaniæ ſubſequentem martyrem, codices aliqui cum Apamienſibus confundunt. Conſentit Antuerpienſi vetuſtiſſimo aliud Richenouienſe apud Henſchenium, in quo habetur. *In Armenia Baſilii.* Vnde etiam fateri oportet, codices noſtros mancos in hoc Armeniæ martyre Baſilio eſſe.

In Campania. Quamquam vetuſtiſſimum, ſupra adductum martyrologium, librarij vitio, pro Apamia Campaniam præſetulerit, vt plurimum tamen in aſſignandis locis, magis quam alia diſtinctū, comparet. Exhibet inter cætera ante Baſilianum Campaniæ martyrem S. Caſtrēſem, in Vulturno, opido prope Capuam, Campaniæ item martyrem, quem pluribus, addita vita, exornat Henſchenius. Fatetur tamen vir clariſſimus pag. 520. ad Antuerpienſe ſuum martyrologium additum fuiſſe, quòd ex Africanis Epiſcopis fuerit, in Vvādalica perſecutione, ad Campaniæ lictus appulſis. Quapropter mirandum non eſt, ſi in noſtris codicibus, Corbeienſi, alijſque deficiat. De S. Caſtrenſi aliqua habet Ferrarius; ad hanc diem: Baſilianum in Campania plura mſs. martyrologia exhibent apud eundem Henſchenium; quibus addimus mſ. Reginæ Sueciæ, in quo poſt Eufraxium Apamienſem legitur. *In Campania Baſiliani.* Huic ſocios addit Corbeienſe Martyrologium, cum noſtris codicibus, Amantium, & Tabicium, ſiue vt alia vetuſta monumenta legunt, Tubicium, vel vt alter ex noſtris libris retinet, Eulicium. Hos tamen martyres vetuſtiſſimum Antuerpienſe martyrol. Campaniæ nō aſſignat, ſed ita incerto loco tribuit, *Et alibi Amantii, Tulici.* Cōfunduntur hi etiam in alijs mſs. apud Henſchenium cum ſequentibus martyribus Africanis.

In Africa Victuris. Decem ſequentes Chriſti Athletæ tribuuntur Africæ, tam in noſtris, quam Corbeienſi codicibus; ſeiunguntur in vetuſtiſſimo Antuerpienſi, & primi tantùm quatuor in Africa coronati numerantur, reliqui verò *Alibi* incerto loco. Variat Corbeienſe in Occomino, quem ſilet, & cui vario ordine Germanum ſubſtituit; ſed rectiùs noſtrum

Iulianum addidit à Romano martyrologio S. Cyriaci, non optimæ quidem notæ codice, deceptus, vt notat Bollandus; Iulianus enim plurimis mſs. libris martyr Alexandrinus eſt, & aliorum anteſignanus. In mſ. Reginæ Sueciæ pariter, vt in illo S. Cyriaci decurtato, Carthagini Modeſtus tantùm tribuitur, & Alexandriæ meliori iure Iulianus. *Carthagine Modeſti. Alexandria Iuliani.* Antuerpienſe iam adductum martyrologium, in enumerandis Alexandrinis athletis parum à Corbeienſi, noſtriſque codicibus variat, & pro Carporio, Carpophorū exibet; pro Germo Germinum, pro Pāphilo, Pampilum. Sed mſ. Diuitis Augiæ, pro Germino, vel Germo, Germanum exhibet apud Bollandum. De Eminio, præter martyrologium Antuerpienſe, nullum aliud meminiſſe video. Plures anonymos addunt mſs. S. Mariæ Vltraiecti, & S. Maximi Treuirenſis. Ita enim apud eundem Bollandum legunt: *In Alexandria Iuliani martyris, & aliorum* 18. Mſ. Reginę Sueciæ Iulianum tantummodo refert, vt vidimus.

Dorothea Theophili. Alexandrinis martyribus Dorothea, & Theophilus, tam in noſtris codicibus, quàm Corbeienſi ſociantur, immò in Corbeienſi alter Iulianus, alijs ignotus additur. Dorotheæ, & Theophili ſcholaſtici memoriā, Cæſareæ Cappadociæ ex martyrologio noſtro, ac Corbeienſi dedimus die ſecūda Februarij, qua die eruditiſſimus Bollandus acta, & monumenta reliqua protulit; ibi etiam Dorotheæ Alexandrinæ, Deo ſacratæ Virginis, in Maximini Galerij perſecutione, Tyranni libidinem ſtrenuè fugientis, elogia cumulat ex Ruffino, & Euſebio; ſed huic Theophilus ſocius non additur, cum tamen in vetuſtiſſimo Antuerpienſi, Corbeienſi, ac noſtris codicibus manifeſtè recenſeatur. An fortaſſe legendum eſſet Theophilæ, non Theophili? Quòd plures Deum amantes nobiles mulieres, & Virgines, eius exemplo, pro fide, & caſtitate decertauerint, inter quas aliqua inſignior fuit, ab amore in Deum, Theophila nuncupata. Sed fortaſſe antiquarius, qui martyrologium noſtrum cōcinnauit, non niſi vnam Dorotheam maioris famæ cognoſcens, quæ Cæſarienſis erat, eandem cum Alexandrina putauit, & Theophilum, ab ea lucratum, addidit ſocium. Antuerpienſis martyrologij recenſio cautior eſt; non enim Dorotheā, & Theophilum Alexandriæ hac die conſignat, ſed tantum incerto loco *alibi*; quaſi Cæſarienſium Cappadocię ſociorū martyrum memoria etiam alibi, vel ex conſtructa Baſilica, vel reliquiarum tranſlatione, celebris hac die eſſet. Sed quid vetaret, in Alexandrina martyrum laniena, Dorotheam aliquam cum Theophilo, alio martyre fuiſſe celebrem, preſertim ſi ex Corbeienſi martyrologio ſocius Iulianus adderetur; qui Cæſarienſibus Dorotheæ, & Theophilo alioquin ſocius non inuenitur? Ex nudo nomine, in tanta martyrum ſegete, vix ſub diuerſo die, in diuerſa regione, eoſdem martyres fuiſſe licet affirmare.

In Italia Donati. Donatum martyrē Italum; anteſignanum ſocios in agone habuiſſe, ita etiam affirmat mſ. Reginæ Sueciæ. *In Italia Donati cum alijs*; hos verò commilitones nominibus ſignat, tam Antuerpienſe, quam Corbeienſe, noſtrumque adductum martyrologium. Quamquam verò plures martyres in Italia, Donati nomine, Ferrarius fuiſſe doceat, & aliquibus etiam ſocij addantur, nullum tamen ſub hac die refert, cuius ſocij talibus nominibus ſignentur. Latent ergo hucuſque Sancti martyres Itali ſeptem numero, iiſdem plane nominibus in ſacris olim faſtis conſignati: præterquam quod Antuerpienſe, minima differentia, Heradium pro Heraclio enumerat. An verò, quæ poſtremo recenſetur, Eulalia Hiſpana martyr Barcinonenſis ſit, ſuſpicari ex eo licet, quòd hac eadem die 12. Februarij aliqua martyrologia eandem recolant, vt Romanum ex Beda, Vſuardo, Adone, quibus præter recentiores addimus Vvandelbertum, &

Notkerum. Diuerſam tamen facile credimus, quòd in Italia, & cum Italis alijs, adhuc obſcuris martyribus, recolatur die duodecimo Ianuarij. Ferrarius apud Bollandum Vxenti in Salentinis, Eulaliam Virginem, & martyrem coli refert, quam Barcinonenſem, tranſlatis in Italiam reliquijs, ſuſpicatur. At Ferrarius in Catalogo Sanctorum Euleliam vocat, tam in latereulo, quam in notationibus. In alio verò Catalogo Sanctorum Italię Eueliam notat Virginem, & Martyrem Vxenti in Salentinis die 12. Ianuarij, idq; in indice tãtùm; ad ſignatũ enim diem nihil inuenire licuit.

Depoſitio Simplicij Epiſcopi. Depoſitionis nomen, huic martyrologio vſitatum, Simplicium hunc Epiſcopum Confeſſorem fuiſſe, ſuadere poteſt, quòd etiã Confeſſor dicatur Rabano, & Bedæ vulgato. Duo vetuſta martyrologia apud Bollandum, Letienſe, & Tornacenſe, ita S. Epiſcopum Italiæ conſignant. *In Italia depoſitio S. Simplicij Epiſcopi.* Hæret quapropter vir doctiſſimus, an Simplicius Veronenſis ſit, de quo Valerius, & ex eo Ferrarius agit die 20. Nouembris. Ex additis eſſe vix liceret dubitare, ſi præſertim poſt annum Domini quingenteſimum floruiſſet, vt idem notat Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ. De S. Simplicio Viennenſi Epiſcopo, & Cõfeſſore meminit Sauſſayus menſe Febr. ſed tertia die, non duodecima. MS. Reginę Suecię incerto loco ità huius diei laterculo aſcribit. *Et alibi depoſitio Simplicij Epiſcopi.*

Depoſitio Leodegarij Abbatis. Non modo ex additis Sanctum hunc Abbatẽ exiſtimo, ſed nullibi in tabulis Eccleſiaſticis me inueniſſe ſignatum fateor. De Leodegario Epiſcopo, quem Romanum martyrologium recolit die 2. Octobris, præter ea, quæ ibi adducit Baronius, videnda eſſent, quæ habet Andreas Ducheſne tom. 1. Hiſt. franc. ſed hunc non eſſe Abbatem Leodegarium ſatis patet.

Idus Februarij.

IN Nicomedia paſſio S. Ilalianæ. In Alexandria Tulliani. Ammoni. Et Alibi natalis Dicenti. *Lugduno Depoſitio Beati Stephani Epiſcopi.*

FEBRVARII 13.

ABundat in huius diei laterculo martyrologiũ vetuſtiſſimum Antuerpienſe ſupra noſtrum, ac Corbeienſe hoc pacto. *Idus Februarij. In Alexandria natalis Tulliani, Anti, Cyriaci, Ammoni. Nicomediæ paſsio Sanctæ Iulianæ Virginis. Et alibi natalis Dicenti, Lugduno depoſitio Stephani Epiſcopi, & alibi Polianti, Filoronis, Candidi.* Corbeienſe verò differt à noſtro quod ita Decentio addat Simplicium, & pro Iuliana, ſeu Ilaliana, Iulianum exhibeat, *Idibus Febr. In Nicomedia paſſio S. Iuliani. In Alexandria Tulliani, Ammonis, & alibi natalis Dicenti, Simplicij. Lugduno depoſitio B. Stephani Epiſcopi.*

In Nicomedia &c. facilis librariorum lapſus eſſet, ſi Iulianum pro Iuliana repoſuiſſent, vt habet martyrologiũ Corbeienſe, & cum eo alia tam mſs., quam edita apud Bollandum, ſed quia vetuſtiſſimum Antuerpienſe, non modo Iulianam habet, ſed Virginem, facilius cum noſtris codicibus componi poteſt. Accedit & mſ. Reginę Sueciæ, in quo legitur. *Nicomediæ paſſio S. Iulianæ.* Sunt qui Iulianum

lianum martyrem Lugdunenſem faciant, & ibi cum Stephano paſſum affirment, ſed minoris ponderis ſunt. Alij etiam confundunt cum Iuliano Alexandrino, cuius memoriam martyrologium noſtrũ recolit pridie huius diei: alij cum Iuliano Baſiliſſæ Virginis ſponſo, cõmiſcẽt vt Vvandelbertus. Iulianã omnino retinerẽ anceps, an in noſtris codicibus aliorum vetuſtiorum fide, Iulianæ nomen reponendum ſit, vel Ililianæ ſinendum. Vide, quæ infra die 16. Febr. adnotamus

In Alexandria Tulliani &c. Ordine non modo hic differt Antuerpienſe à noſtro martyrologio, ſed & martyrum numero; ad Tullianum enim, & Ammonium addit Antium, & Cyriacum, quos non modo Corbeienſe cum noſtro ſilet, ſed etiam mſ. Reginæ ſueciæ in quo tantùm recenſentur. *Alexandria Tulliani, Ammonij,* Tullianus aliquibus perperam in Iulianum mutatur, & ex Antio, & Cyriaco apud Henſchenium vnum nomen corruptè conflatur.

Et alibi natalis Dicenti. Nihil ad Decentium martyrẽ adnotaſſe Bollandũ, vel Henſchenium inuenio, ſed tantũ in prætermiſſis indicare martyrologiũ Monaſterij S. Cyriaci Romæ eiuſdem meminiſſe. Incerti loci martyrem eſſe, non modo vetuſtiori noſtro, ſed vetuſtiſſimo Antuerpienſi video, cui Corbeienſe Simpliciũ ſocium ſuperaddit. Sanctus Decentius Epiſcopus Piſaurenſis, cui Germanus Diaconus apud Ferrarium die 28. Octobris ſociatur, videtur diuerſus, præſertim ex ſocij diuerſitate.

Lugduni depoſitio B. Stephani. Confeſſorem fuiſſe, ex titulo depoſitionis in martyrologio noſtro, ſatis liquet. Martyrem ſunt qui faciant, vt Petrus de Natalibus, & ex eo fortaſſe Maurolycus. De eo aliqua habet Theophilus Raynaudus, qui vti Confeſſorem in Lugdunenſi Eccleſia venerari teſtatur in Indiculo Sanctorũ Lugdunenſium; hunc floruiſſe, conſentit ſub annum Chriſti 490., ac rectè Molanum in additionibus ad Vſuardum diem obitus eius adnotaſſe Idus Februarij: malè verò Petrum de Natalibus ad diem pridie Idus Februarij, quod re vera ex pluribus mſs. codicibus confirmatur. Diſtinguẽdus S. Stephanus Lugdunenſis Epiſcopus eſt à S. Stephano patria Lugdenſi, ſed Epiſcopo Dienſi, cum is valdè recentior fuerit, vt ex eodem Indiculo patet. Sanctus Stephanus ſenior, quamuis in pluribus, tam mſs. martyrologijs, quam editis recolatur apud Bollandum, ex additis tamen ab Antiquario Gallico vix dubitarem. Calendarium paruum noſtrum S. Hieronymi habet tantùm 1. *Id. Stephani Epiſcopi.*

XVI. Cal. Martij.

IN Thuſcia Spoleti Ciuitate Natalis Sanctorum Vitalis. Cyriani, & Marciani. Valentini. Interamne via Flamminia ab Vrbe Roma miliario LXIII. Natalis S. Vincenti. In Licia natalis Sanctorum Baſiani. Tonion. Moyſeos. Barſion. Dionyſius, & Emonius. Arfaſi. Item Dionyſius Epiſcopus. Orus. Paulus. Leucorus. Orphaſius. Plebius. Amandus. In Militana Ciuitate natalis Policti. In Eraclea natalis Sanctorum Felicis. Ianuari. In Græcia Palladi. Candediani. Poliaſti. Eiloronis. Candidiani. Paſſamonas. Ionas. Ammonius. Topphi. Prodidi. Brecconi Diaconi

Moyſe Lect. In Ciuitate Spoliſio Vitalis, & Milites LXXXIV. In Africa natalis Valentini. In Tera Miliario LIIII. Via Flamminia. Artheni. Marciani. Theoni. Celerini, & Magni. In Sicilia Egias. Iuliani. paſſio S. Seneri. In Alexandria Saturnini. Aduocati. Precconi. Maximi.

FEBRVARII 14.

NVmeroſa Sanctorum martyrum ſeries, in hoc laterculo notata, non parũ diſcrepat ab Antuerpienſis vetuſtiſſimi recentione, magiſque Corbeienſi conſonat. Vtrumque primum afferemus, vt ad inuicem conferri poſſint. Antuerpienſe igitur in laminis ita proſtat. 16. *Kalendas Martij. Interamne via Flaminia natalis Valentini, & Spoliti Ciuitate natalis Vitaliani, Vitalis, Marciani, Feliculæ, Iuliani. In Cilicia natalis Segani, & Iuliani. In Alexandria Baſiani, Tonnionis, Prothi, Luci. Item Cyrion Presbyter, Mayſicos, Baſſiani; Item Agathon exercitus. Item Dionyſius, Ammonius. Item Arbatæ, Arbaſi, Dionyſi Epiſcopi, Pauli, Leniori, Orbaſi, Plebi, Dionyſi Presbyteri, Amanti. In Militana Ciuitate Sancti Polieti. In Heraclea natalis Felicis, Iannari. In Grecia Palladi, Candidiani, & alibi Poliani, Filoronis, Candidi, paſſio Ammonis, Ionas, Sammoni, Stoppi, Protidi, Præconidi, Moiſei. In Ciuitate Spolitio Vitalis, & Militum XLIIII. In Africa Valentini, & Militum XXIIII. Via Flaminia Anthimi, Marciani, Tioni, Celerini, Magni, Iuliani, Paſſio Sancti Seueri. In Alexandria Saturnini, Adiuti, Præconi, Maximi.* In Corbeienſi verò ita legitur. 16. *Kalendas Martij. In Thuſcia Spoleti Ciuitate Natalis Vitalis, Cyrion, & Martiani, Vitalis, Interamne Via Flaminia ab Vrbe Roma Milliario ſexageſimo quarto natalis S. Vincentij, Valeri. In Lycia natalis Sanctorum Martyrum Germani, Iuliani. In Alexandria natalis Sanctorum Baſiani, Tonioni, Moſeos, Baſion, Dionyſij, & Ermon, Arfaſy. Item Dionyſij Epiſcopi, Paulis, Lenioris, Orfaſii, Plebis. Item Dionyſii Epiſcopi, Amandei. In Militana Ciuitate natalis S. Policti. In Heraclea natalis Sanctorum Felicis, Ianuarij. In Græcia Palladij, Candidiani, Poliarcti, Fileronis, Paſſamonas, Ionas, Ammonius, Toppi, Proditi, Preconi, Moyſei, Lectoris, Ianuarij. In Ciuitate Spolitio Vitalis, & Militum nonaginta nouem. In Africa natalis Valentini. Interamne Militum quinquaginta quatuor. Via Flaminia Atheni. Martiani, Thioni, Celerini, Magni. In Sicilia Ægiai, Iuliani, Paſſio S. Sereni Martyris. In Alexandria Saturnini, Aduocati, Preconi, Maximi.* In tanta ordinis, & nominis diſſonantia noſtros magis codices ſequendos eſſe duxi, præcipuè quòd Corbeienſi, aliiſque mſs. martyrologijs magis conſonent.

In Thuſcia Spoleti &c. eodem modo Spoletum Vmbriæ vrbem, Thuſciæ tribuit huius martyrologij ſcriptor, quo alibi Tudertum; minus quidem accurata locorum diſtinctione. Plerique putant, Vitalem hunc eſſe, qui Romæ paſſus eſt cum Felicula, & Zenone; ſed nihil hîc de martyribus illis; quãquam in pluribus Kalendarijs hac die coniunctim memorentur, & mſ. noſtrum S. Hieronymi ita etiam habeat. 16. *Kal. Martij Valentini, Vitalis, Feliculæ, & Zenonis.* Sed Valentinus communiter alijs tribus nõ connectitur, neque de iiſdem tribus hic agi putarem, quòd non Thuſciæ, vel Spoleti, ſed via Ardeatina coronatos fuiſſe Notkerus doceat, & Romæ tribuat. Feliculam cum Vitale Spoleti habet quidem

Ve-

Vetuſtiſſimum martyrologium iam adductum, ſed Zenonem ſilet, & Vitalianum, Marcianum, & Iulianum addit. Diuerſos hos Spoletanos, vel Thuſcos martyres eſſe vix dubitarem. MS. Reginæ Sueciæ binos ex his martyribus Thuſciæ ita tribuit 16. *Kal. Martii in Thuſcia Sanctorum Vitalis, & Marciani.* Henſchenius clariſſimus, qui in huius diei laterculo valde fluctuat, ex martyrologio Richenouienſe, Spoleti, Vitalianũ, & Via Ardeatina Feliculam profert, & corrigendum eſſe putat Antuerpienſe hoc pacto. *Spoleti Ciuitate Vitaliani. Romæ, vel via Ardeatina Vitalis, Felicula*: Marcianum verò cum Iuliano, ex eodem mſ. Richenouienſe, in Ciuitate Ægæa coronatum fuiſſe coniectatur. De Felicula ſilet noſtrum, ac Corbeienſe, quamquam Menardus ad Sacramẽtarium Gregorij, tam in Remenſi codice hac eadem die, quam in mſ. martyrologio Corbeienſi, (alio quidem à Corbeienſe Dacherij, noſtriſque varijs eiuſdem codicis lectionibus, frequenter adductis) ita legi affirmet. *Natale Sanctorum Valentini, Vitalis, Feliculæ, & Zenonis*, addens in Corbeienſe malè legi *Fenicula*. Videndum tamen eſt, cum bis Spoletanæ Vrbi in hoc eodẽ laterculo S. Vitalis tribuatur, quinimmo in Corbeienſe Dacherij tres ſub Vitalis nomine martyres in eadem Vrbe recolantur, an ſemel ſaltem legendum eſſet Vitaliani. Ita ſanè exiſtimarem cũ tam vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quam Richenouienſe in prima claſſe Spoletanorum Vitalianum proferant, quod à noſtris codicibus non abhorret, in quibus Vitalis nomen, ita breuiatum legitur vt Vitalianus etiam poſſit interpretati.

Cyriani. Cyrion legit mſ. Corbeienſe, & pariter inter Athletas Spoletanos reponit: Antuerpienſe verò inter Alexandrinos, & Presbyterum facit. Vitali ſocium Cirionem exhibet, Via Appia in Tuſculano, mſ. Aquiſgranenſe apud Henſchenium, qui putat Presbyterum eſſe, igne combuſtum, infra cum alijs ſocijs, in vetuſtiſſimo Antuerpienſe repoſitum. In tanta nominum vbertate, ſine notabili, ac diſiunctiua additione, nihil vetat, & Cirionem paſſum eſſe Spoleti, ſicuti Valentinum inter martyres Spoletanos non eſſe recenſendum facile concederem, ſed Romæ potiùs tribuendum, quòd in codicibus noſtris videatur ab illis ſeiunctum. In Kalendario Antiquo Fronti ita ſignatur. 14. *Febr. Natale S. Valentini*, & in alio etiam antiqui Breuiarij noſtri hoc pacto. 16. *Kal. Martij Valentini Martyris*. Idem Fronto addit à Theodoro Pontifice Romano dicatam fuiſſe Eccleſiam S. Valentino via Flaminia iuxta Pontem Miluium. Plura de hoc colligit Henſchenius, qui & acta antiqua profert. Sed Valentinus qui ferè cum Spoletinis numeratur facile Epiſcopus Interamnæ in Vmbria eſſe poteſt, qui Martyr hac etiam die recolitur, & cuius monumenta ad hanc ipſam diem colligit Henſchenius: facileque eſſe potuit, vt librarius noſtrorum codicum, Valentinũ Interamnæ oſcitanter propoſuerit, qui poſtponendus eſſet poſt Cyrianum, & Marcianum hoc pacto. *Interamne Via Flaminia ab Vrbe Roma Miliario LXIII. Sancti Valentini, & Natiuitas S. Vincentii*; præcipuè quòd ita retineat vetuſtiſſimum Antuerpienſe, nec Interamne Vmbriæ ciuitas à Spoleto magis, quam per 12. milliaria diſtet, & plurima, tam mſs., quàm edita martyrologia id confirmẽt. Plures Valentini hac die in Actis SS. Bolland. & Henſchenij venerantur; ſed hunc habet etiam martyrologium Romanum, & acta eſtant apud Surium.

Interamna. Mendum hic eſſe ſuſpicari licuit, & quomodo videretur emaculandum diximus. Interamne Ciuitas Vulgo Terni, via Flaminia ſita erat, & circa eandem diſtantiam ab vrbe Roma, vnde præcipuæ viæ initium capiebant. Præter Valentinum, martyrologium noſtrum binis codicibus Vincẽtium exhibet ſicuti Corbeienſe, alia verò ſilent, etiam apud Bollandum, & Henſchenium ex pluribus mſs. prolata. An fuerit Vincentius Epiſcopus Meuanienſis, qui non longe

longe ab vrbe illa, nunc inſigni oppido, diœceſis Spoletanæ in Vmbria, inter vrbem ipſam, & Portalium tumulatus eſt, & cuius natalis dies etiam Interamne celebris eſſet, hæreo adhuc incertus. Equidem in Actis S. Vincentij, quæ Lucæ, vbi corpus eius veneratur, in vetuſtis mſs. ſeruantur, diſertè narratur, poſt multa tormenta Sanctum Confeſſorem, cum pluribus fidelibus, corpus Dominicũ ſuſcipientem 8. die Iunij ſpiritum Deo reddidiſſe, ac Glyceriam nobilem fœminam mercato à paganis ſacro corpore, ſepulturæ dediſſe in prædio ſuo, quod vocabatur Campus ſaluis, *Inter Portilione, & Meuania, miliario ab vrbe Roma plus minus LXXXXIIII.* Et quamquam Meuania, vt teſtatur Philander ad 2. Vitruuij librum, opidum ſit in via Flaminia, attamen cum in S. Vincentij Meuenatis hiſtoria, nil de Interamne dicatur, & maior à Romana vrbe diſtantia in ſepulcro eius notetur, quam in martyrologio noſtro exprimatur, nihil decerno. Locorum in Vmbria propinquitas ſuſpicionem mouit. Lucenſis Eccleſia in Hetruria, vbi S. Vincentij Epiſcopi Meuenatis corpus ſeruatur, non hoc die, ſed *6.* Iunij natalem eius celebrat. Talicium Vincentio ſocium addit martyrologium Corbeienſe, reliquis omnibus mihi viſis martyrologijs ignotum; ex huius ſocij nomine videtur Vincentium Meuanienſem excludi, cum Benignus Diaconus, non Talicius ſocius in eius actis exprimatur.

In Lycia Natalis &c. An pro Lycia legendum ſit Cilicia hic dubius hæreo. Lyciam cum noſtro habet martyrologiũ Corbeienſe, & Lyciæ aſcribit Germanum, & Iulianum Martyres. In noſtro verò omiſſis Germano, & Iuliano, Lyciæ ſeries illa martyrum aſcribitur, qui in pluribus martyrologijs Alexandriæ tribuuntur. Vnde noſtrum in hac parte decurtatum fateor. Cum verò infra Iulianus in Cilicia repetatur, aptius hic videtur pro Cilicia Lyciam retineri, & ſupplendos potius eſſe ex Corbeienſi in codicibus noſtris Germanũ, & Iulianũ vel Seganum, & Iulianum ex Antuerpienſi. Ne quid verò ſileam, quod veritatem collimare poſſit, cum infra ab Alexandrinis martyribus, primo loco numeratis, in pluribus martyrologijs, alia Alexandrinorum martyrum claſſis adiungatur, ſubijt dubitari, an diuerſæ vrbes, Alexandriæ nomine donatæ, eſſe potuerint, in quibus Chriſtiani athletæ palmã meruerint. Geographi, & inter hos Ortelius *26.* vrbes, Alexandriæ titulo nuncupatas, apud idoneos ſcriptores reperiri animaduertit. Lycia non modo Regio eſt Aſiæ, inter Cariam, & Pamphiliam, quæ maior Lycia dicitur, ſed alia minor Regio Troadis iuxta Idã M., cuius Homerus, & Strabo meminerunt, & in qua natum Apollinem fabulantur. Troadem ſuo tempore Alexandriam vocatam fuiſſe habet Plinius, & Vrbem in ea Regione numerat Ptolemeus Alexandriam nomine, cuius etiam Liuius, videtur meminiſſe. An numerati Martyres, Alexandriæ tributi in alijs martyrologijs, in noſtro verò Lyciæ, illius Alexandriæ fuerũt, quæ in Lycia minore conſtituitur? Fortaſſe incongruum ita ſentire non videretur, niſi maiori diſtinctione codex Corbeienſis ſuos Lyciæ martyres, ſuoſq; Alexandriæ tribueret.

Baſiani. Lacunam in martyrologio noſtro iam diximus ſuſpicari, ex Corbeienſi reſtituendam, in quo Baſſianus cum alijs tredecim Martyribus Alexandriæ aſcribitur. Totidem, & in noſtro martyres cum Baſiano ſunt. Plures tamen in Antuerpienſi numerantur, in plures claſſes diuiſi. Horum aliqui, ſed non omnes Romano, Bedæ, Vſuardi, alijſq; tam mſs., quã editis martyrologijs, apud Henſchenium in ſylloge Hiſtorica noti ſunt. Pluribus Baſſus anteſignanus eſt. Vetuſtioribus codicibus, Corbeienſi, & noſtris Baſſianus eſt Choriphæus. Dionyſius Epiſcopus ſemel in noſtro recenſetur: bis in Corbeienſi. Pro Tonione plures codices Antonium habent. Sed Tonnionem retinet etiam Antuerpienſe, quod vnum tantum Dionyſium Epi-

ſcopum

ſcopum exhibet, & alium in noſtro numeratum Dionyſium, Præsbyterum fuiſſe notat. Quem Ermonionem dicit Corbeienſe, noſtri codices habent Emoniū. In ſecunda claſſe, quam ducit Dionyſius Epiſcopus, ante Paulum, in noſtro Orus numeratur, qui deficit in Corbeienſi. Parum verò refert, an Leuiorius cum Corbeiēſi legamus, vel Leuiorus cum noſtris codicibus. Magis autem refert, quòd in Antuerpienſi Protus, & Lucius in prima claſſe reponantur, & in noſtro, & Corbeienſi deſiderentur: ſiue vnicum ſit nomen Protolycus, vt in mſ. Coloniēſi vidit Henſchenius, & in Notkero; ſiue ex martyrologio S. Hieronymi habet Petrus de Natalibus lib. 3. c. 114.: vel duo Martyres ſint, vt expreſsè retinet Antuerpienſe in laminis impreſsū. In hoc pariter numeratur Cyrion Presbyter, noſtro inter Spoletinos recēſitus, & Agathon, qui exercitus ibi malè pro exorciſta ſcribitur; Agathon enim exorciſta in aliquibus editis martyrologijs nūcupatur, & Baſſianus lector. In eodē etiā additur Ammonius, & Arbata, ſiue Armata, in noſtris, & Corbeiēſi codicibus prçteriti. Ex his martyribus aliquos in mare merſos, alios igne combuſtos habent cum Martyr. Romano Notkerus, & Vſuardus: alios capite cæſos, ſicuti Petrus de Natalibus, & Galeſinius confirmant ex martyrologio S. Hieronymi, quod cū noſtro non prorſus conuenire ex hac etiā aſſertione cōuincitur. Ex his quoq; nonnullos 5. Idus Febr. iā fuiſſe recenſitos nō difficilè concederē.

In Militana Ciuitate &c. Melitenæ, ſiue Melitine legendum eſſe videretur, pro Vrbe, & Regione Cappadociæ Ptolemeo, & Stephano; nam in *Militanæ Ciuitate* legit tam Antuerpienſe, quam Corbeienſe martyrologium; niſi omnino Militenæ Armeniæ vrbe legendum ſuaderent Acta S. Polieċti ab Henſchenio ſuperiori die adducta, & plura tam mſs., quam edita martyrologia confirmarent, quæ Sanctum Martyrem Idibus Februarij venerantur. Cum noſtro tamen ad hanc diem XVI. Kal. Martij S. Polieċtum recolunt, tam Antuerpienſe, quam Corbeienſe, & mſ. S. Maximi prope Treuiros, in quo legitur ad diem 14. Februarij. *In Militana Ciuitate Armenia Natale S. Polieċti Martyris.* Vide quæ dicta ſunt ad diem ſeptimum Ianuar.

In Heraclea Felicis &c. Sanctos hos Martyres Felicem, & Ianuarium coniectatur Bollandus in prætermiſſis, eoſdem eſſe, qui in Romano martyrologio die ſeptima Ianuarij recoluntur, & eorum numerationem hìc eſſe repetitam. At mirandum eſt, quomodo tam Poliectus in Militana Ciuitate, quam in Heraclea Felix, & Ianuarius, in Græcia Palladius, & Cādidianus, & alibi Polianus, ſiue Poliares, Filoron, & Cādidus hìc eodē fere ordine repetātur, quo ad VII. Idus Ianuarij in vetuſtiſſimū Antuerpienſe S. Hieronymi, in Corbeienſi, noſtroque reponuntur. Vnum, alterumque Martyrem iterata veneratione, vel ex aliqua reliquiarū tranſlatione, vel Eccleſiæ dedicatione diuerſis diebus in pluribus martyrologijs adnotari non eſt incongruum; tot verò, in tam diuerſis locis, tam ſeptima die Ianuarij, quam 14. Februarij eodem ordine memorari, ſine errore fieri vix mihi ſuadere poſſum. Vnde verò error emanauerit, ſicuti me fateor ignorare, ita antiquiſſimum fuiſſe non dubito, & fortaſſe, qua homines ſumus, ab ipſo vetuſtioris martyrologij ſcriptore, cum eadē ferè proſtent tam in Antuerpienſi, quam Corbeienſi, noſtriſque binis codicibus. Ad hāc ipsā diē XVI. Kal. Martij, ita legit mſ. Reginç ſueciæ. *In Heraclea Felicis, Ianuarii. In Gracia Palladi, Candidiani.*

Paſſamonas Ionas &c. Ita etiam legit martyrologium Corbeienſe cum codicibus noſtris, vt ſuſpicionem facile induxerit, Paſſamonas locum fuiſſe aliquē certaminis, aut natalis ſequētiū martyrū, quorū Anteſignanus Ionas fuerit. At cū nuſquam Paſſamonas, vel quid ſimilis denominationis apud Geographos compareat, & ex martyrologio Antuerpienſi mendum apertè percipiatur, legendum eſſe, *Paſſio Ammonis Ionas &c.* liben-

libenter conſentio, & corrigendos eſſe, tam Corbeienſem, quam codices noſtros: ita vt alia claſſis Martyrum Græcorum à Paſſione S. Ammonij incipiat, & pro Ammonio poſt Ionam repetito, legendus ſit Sammonius, vt habet martyrologium Antuerpienſe. In Corbeienſe verò, in quo, non modo Ianuarius additur, ſed ex interpunctione Dacherij Lector pro martyre numeratur, cū officiū ſit Moyſei, cui ſubnectitur, exiſtimarem Præconio notam Diaconi eſſe addendam ex noſtris codicibus, in quibus manifeſtè Moyſeus Lector, & Præconius Diaconus aſſeruntur. Hinc leue mendū ex Antuerpienſe remoueri poteſt, in quo cum legatur *Praconidi*, reſtituendum videtur *Praconi Diaconi*.

In Ciuitate Spolitio &c. Alium Vitalē Martyrem Vrbi Spoletanæ, à ſuperiori ſeiunctum, qui plurium Militum ſimul coronatorum Dux fuerit; hìc recenſeri apparet. Spolitium pro Spoleto corruptè ſcriptum palam videtur. Militum numerus in Antuerpienſi minor eſt, nempe Vitalis, & Militum XLIIII. In noſtris codicibus fere geminatur ad LXXXIIII. In Corbeienſi magis etiam exuberat, habet enim natalem *Vitalis, & Militum nonaginta nouem*. Reliqua me latent.

In Africa Nat. Valentini. Niſi codices noſtri, ita apertè legerent, & tam Antuerpienſe vetuſtiſſimum, quam Corbeienſe martyrologium in aſſignando Africæ Valentino conſpirarent, de inſigni tranſpoſitione ſequentia ſuſpicionem induxiſſent, nempe prius legendum eſſe. *Interamne Milliario LIIII.* vel potius *LXIIII. Valentini*: deinde *In Africa Artheni, vel Anthini, Marciani &c.* Iam ſupra de Valentino Interamnenſi Epiſcopo, & Martyre aliqua diximus, quem Spoleto aſcriptum fuiſſe conijciebamus. Si quis illum Spoletanum, & non Epiſcopum vellet, & hunc potius Interamnenſem putaret, ita mendosè tranſpoſitum, non pugnarem, ſed adducta mſs. martyrologia apertiſſimè Valentinum Martyrem Afrum fuiſſe docent, ac inſuper vetuſtiſſimum Antuerpienſe, ſiue Epternacēſe ſocios illi adiungit milites viginti quatuor.

Interamne &c. Iterū in Vmbria Martyres Interamnenſes numerantur. Dacherius in Corbeienſi martyrologio legit. *Interamne milites quinquaginta quatuor.* Deinde in alia claſſe *via Flaminia Athenium, Martianum*, & reliquos. At licet ſine vlla Interamnæ vrbis, aut militum coronatorum memoria vetuſtiſſimū Antuerpienſe viæ Flaminiæ, eiuſq; Martyrum meminerit, cum noſtri tamen codices; ac Corbeienſe martyrologium Interamnam exprimant, libentiùs illorum lectionem, quam Dacherij amplector, & breuiatum nomen *Militum quinquaginta quatuor* facilius *milliario quinquageſimo quarto via Flaminia* interpretor, iuxtà martyrologij noſtri morem, quā *Militum quinquaginta quatuor*. Nihil enim vetat, hos Martyres, via Flaminia, milliario quinquageſimo quarto coronatos, Vrbi Interamnenſi aſcribi, cū Vrbs ipſa, vt diximus, in via Flaminia ſita fuerit. Et quamuis longiùs Interamna ab Vrbe Roma diſtaret, potuiſſent hi Martyres, eadem via, milliario tantùm quinquageſimo quarto, ſupremo ſupplicio affici, vel ex Interamna ad locū illum paſſionis deduci, vel poſt necem reducti eidem ciuitati aſcribi, & in ea deinde celebres eſſe.

In Sicilia Ægias. Ægeæ in Cilicia legunt alij, ac ita emendandum vetuſtiſſimum Antuerpiēſe, ſeu Romanum, coniectatur Henſchenius, ex antiquo Richenouienſe, *quòd in Ægea ciuitate Iuliani, Marciani* memoriā recolat. Et licet Notkerus, *In Ægea Ciuitate S. Iuliani* tantùm meminerit, cū Marcianum alterius claſſis eſſe manifeſtū ſit ex pluribus mſs. legendum cum Corbeienſe exiſtimarem. *In Sicilia Ægias Iuliani*, ſiue Ægias nomen ſit Vrbis, vel Martyris. Pro Vrbe accipiendum nomen Egiæ, vel Egeæ libentius exiſtimarem, quòd ita habeant adducta martyrologia Notkeri, & Richenouienſe. Reſtitui verò poſſet librarij lapſus,

lapſus, ſi pro Ægea in Sicilia legeretur Egeſte, quę Vrbs illius Inſulę quondam fuit, vel potius Egyne eiuſdẽ Inſulæ Vrbe, quã aliqui Eggyne legunt, & cuius meminit Cicero in Verrem. Iulianum verò, frequentiſſimo in martyribus nomine, diuerſum putarem ab eo, qui Lyciæ cum ſocio tribuitur.

Paſſio Sanctis Seueri. Seuerum non Senerum habet vetuſtiſſimum Antuerpiẽſe, vel Serenum, vt legit Dacherius in Corbeienſi. Hunc putat Bollandus in prætermiſſis facile eſſe, qui prima Ianuarij Rauennæ colitur, & Seuerinum dici in S. Hieronymi vetuſtiſſimo, ſiue Antuerpienſe teſtatur, ſed Seuerum, non Seuerinum in eiuſdem laminis apertè inuenio.

In Alexandria. Quatuor hos indicatos Alexandriæ martyres fatetur Henſchennius nullibi ſe inueniſſe, præterquã in adducto martyrologio S. Hieronymi Antuerpienſe. At præter codices noſtros, meminit etiam Corbeienſe, in quo Aduocatus, ex interpunctione Dacherij nomen martyris eſt, non officij. Martyrologium tamen Reginæ Sueciæ mſ. habet *Alexandria Saturnini aduocati*, relictis duobus alijs: & Antuerpienſe pro Aduoto Aduocatum legit. Diſtinctos hos eſſe ab alijs Alexandrinis athletis, hac eadem die, in diuerſis martyrologijs Alexandriæ tributis, non dubitarem: ſiue tempore, ſiue occaſione Martyrij diſiunguntur. In codicibus noſtris hi tantùm Alexandriæ paſſi numerantur.

XV. Kal. Martij.

IN Antiochia Natalis S. Iuſippi Diaconi. Zenonis. Apolloni. Fœbi. Romani. Zoſimi. Barale. Zocij Presbyteri. Rufini. Interamne Natalis S. Agapæ Virginis. Saturnini. Caſtulæ. Magni. Luci. Rogati. Ioannis, & aliorum xij. Vuarciana in Spania paſſio S. Loquunfas. In Syria Auanti. Xiſti. Pompini. Gemelli. Victoris. Generoſi. Item Victoris. Gemelliani. Coturni. Caſtuli.

FEBRVARII 15.

PArùm differt à noſtris codicibus Corbeienſe martyrologium, huius dici laterculum ita conſignans. *XV. Kal. Mart. in Antiochia Natalis Ioſeppi Diaconi, Zenonis, Apollonis, Phoebi, Romani, Zoſimi, Baradi, Rufini, Zotij Presbyteri. Interamne Natalis S. Agape Virginis, Saturnini, Caſtulæ, Magni, Lucij. Rogati, Ioannis, & aliorum duodecim martyrum. Barcinone in Hiſpanijs, paſſio Sanctæ Loguumfas. In Syria Auenti, Sixti, Pompini, Gemelli, Victoris, Generoſi. Item Victoris, Gemelliani, Coturni, Caſtuli, Iannarii, & depoſitio S. Siluinii.* Nec diſſonat vetuſtiſſimum Antuerpienſe, ſeu Hieronymanum Bollandi, quod ita in laminis proſtat. *XV. Kal. Martii. Antiochiæ Natalis Ioſippi Diaconi, Zenonis, Apolloni, Phœbi, Romani, Zoſimi, Barals, Zoci Presbyteri, Rufini. Interamne Natalis Sancti Agapis Virginis, Saturnini, Caſtolæ, Magni, Luci, Rogati, Iohannis, & aliorum XII. Arciana in Spanis paſſio Locufati. In Syria Aduenti, Xyſti, Pomponi, Gemellæ, Victoris, Generoſi, Itẽ Victoris, Gemelliani,*

Cuturni, Caſtolæ. Aliquos ex his Antiochenis Martyribus cõfirmat Hẽſchenius ex varijs mſs. martyrologijs. Ioſippũ legit etiã mſ. Reginæ Sueciæ, vt Ioſephus Hymnographus Græcorũ durè, hic videatur reponi in Notationibus Romani martyrologij, cũ ille Diaconus, & Martyr Antiochiæ fuerit. An verò Romanus martyr Antiochenus ille ſit, cuius meminit Euſebius de Martyr. Paleſtinæ cap. 2. ex ſocijs incertũ eſſe arbitramur. Martyrium alterius S. Romani Antiochiæ idem Euſebius deſcripſit in lib. de Reſur. & Aſcenſ. à Sirmundo edito p. 92.

Interamne Nat. S. Agape. Virginitatis decus raro Viris tribuitur, ſepè mulieribus. Vnde in vetuſtiſſimo Antuerpienſi prò *S. Agapi Virginis*, reſtituendũ cum alijs eſſe videtur *S. Agapæ Virginis*. De Vrbe Interamnenſi, eiuſque antiquitate latè diſſerit Franciſcus Angelonius in Etruſca Hiſtoria Ciuitatis Terni, vbi etiam de S. Agape, eiuſque ſocijs martyribus agit, præter ea, quæ ad hanc diem habent Romani martyrologij adnotationes, Ferrarius de Sanctis Italiæ, & Iacobillus de Sanctis Vmbriæ. Romanum martyrologium ex ſocijs S. Agapæ quatuor recenſet Saturninum, Caſtulum, Magnum, & Lucium, ex martyrologio mſ. S. Cyriaci. Beda non niſi Saturninũ, & Caſtulum profert, ſicuti Rabanus. Mſs. Leodienſe, & Tornacenſe apud Hẽſchenium Anonymos addunt non XII. ſed XXX. Rogatum, & Ioannem adijciunt Codices noſtri, cum Corbeienſe, & Antuerpienſe. Sanè ad diem 15. Februarij Angelonius repoſuit quatuor illos Martyres à S. Agape ſeiunctim ſepultos prope Torrentem Paſſarum. Iacobillus ex Eccleſiæ Interamnenſis inſtituto, ſicuti & Henſchenius in diem 17. Februarij tranſtulerunt.

Vuarciana in Spania &c. Arciana in Spanis legit etiam iam adductum Antuerpienſe martyrologium. Barcinone in Hiſpanijs Corbeienſe. Cucufatis, & Barcinone legendum ſuſpicatur Bollandus in prætermiſſis. Mirandum eſt Hiſpanicos Sanctorum ſcriptores, Salazarium precipuè, qui tam facilè Martyres alibi paſſos in Hiſpaniam transferunt, de hoc Locum fate, ſeu Loquunfate non meminiſſe. Varcia Geographis Galliæ Belgicæ Vrbs eſt Antonino cognita, quã Ortelius in Comitatu Burgundiæ ſuſpicatur. Varciani Populi Pannoniæ ſunt Ptolemeo, & Plinio. Varcilienſes verò Ambroſio Morales ſunt Hiſpaniæ citeriores populi, locũque hodie Varcile ad Tagũ ſeſquimilliario ſupra Toletum eſſe docet. Sin verò ſequi maluerimus Antuerpienſe vetuſtiſſimũ Martyrologium, quod in nominibus locorum magis accuratum videtur, & Arciana retinendum ſit, forte oppidum eſſet Hiſpaniæ Tarraconenſis, quod hodie Hariſa dicitur, & *Arci* veteribus dicebatur, vel potius Arcos inter Harizzam, & Medinam cæli. Si quis verò pro Arciana Arcilaie legeret, is in Tarraconenſi regione Archiſanam dici ex Moletio apud Ortelium diſceret. Cucufatem, ſeu Quoquoſatem hic recoli repetita veneratione aliqui putant; ſed is poſtridie in noſtro, alijſq; martyrologijs, & Barcinone veneratur. Locumphatem conſtanter Antuerpienſe, Corbeienſe, noſtrique codices legunt, vt nihil mutare magis conſultum viſũ ſit.

In Syria Auenti &c. in hac Syrorum Martyrum claſſe parùm in nominibus diſtat noſtrum à Corbeienſe, & Antuerpienſe Martyrologijs. Caſtulam, & Gemellam vocat Antuerpienſe, quos Gemellium, ſiue Gemeblium, & Caſtulum alij codices vocant. Pro Pompinio illud habet Pomponium, & Corbeienſe Ianuarium addit reliquis ignotum.

XIIII.

Digitized by Google

XIIII. Kal. Martij.

IN Brittannijs Natalis Sãctorum Fauſtini. Iouittæ, & Aloble Sidionis. Hierapi. Martialis. Nũdinari. Peſſiani. Pauli. Gallonis. Honori. Iocundi. Memini. Vincenti. Fructuoſi. Primi. Cicili. Fabiani. Pauli. Maximi. In Spania Barcilona paſſio S. Quoquofatis. In Africa Maximi. Item Vincenti. Pauli. Honorati. Mari. Item Maximi. Itẽ Pauli. Martialis. Therapi. Marci. Marpi. Marcellini. Itẽ Marci. Donati. Secundi. Marcopi. Lucelle. Item Secundi. Sauli. Stuporis. Muſtaci. Preſentis. Secundæ. Maximæ. Ionellæ, & cũ eis LIIII. Item Fiſſimati. Pamphili. Valentis Diaconi. Seleuci. Perſidi. Theophili. Iuliani cum Ægyptijs numero V. milia. *& Alibi Depoſitio Tetradi Epiſcopi.*

FEBRVARII 16.

FAuſtinum, & Iouittam, Presbyterum nempe, & Diaconum, Brixiç Martyres in Gallia Tranſpadana, ſuperiori die 15. Febr. plura, tam edita, quam mſs. Martyrologia ab Henſchenio adducta conſignant, vt ex proximitate diei, & nominum ſimilitudine ſuſpicari quis poſſet legendum, non in Brittannijs, ſed in Brixia, vel in Brixianis. At cum non modo codices noſtri, ſed Corbeienſe martyrologium conſtanter legant, *in Brittannys*, quemadmodum etiam mſ. Reginæ Sueciæ, nihil immutandum duximus, præſertim quòd pro Iouitta Iouentiam, Corbeienſe legat, & Iuuẽtium codex Reginç Sueciæ hoc pacto 14. *Cal. In Britannÿs Sanctorum Fauſtini, Iuuenti*. Magis etiam in nominibus variat Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, dum Fauſtinianum, & Iuuentiam ita Brittanniæ in integro laterculo tribuit. *XIIII. Kal. Martÿ. In Brittanis natalis Sanctorum Fauſtiniani, & Iuuentiæ. In Hiſpania Barcinone natalis Cucubatis. In Campania Cumbas natalis Iulianæ, & alibi Pleſi, Dionyſi, Hierapi, Marcialis, Nundiani, Peſſiani, Pauli, Gallonis, Honori, Iocundi, Memmi, Vincenti, Fructuoſi, Primi, Fabiani, Cicili, Pauli, Maximi. In Africa Maximi, Vincenti, Pauli, Honorati, Mauri. Item Maximi, Pauli, Marcialis, Terapi, Marci, Marobi, Marcellini, Donati. Item Marci, Secundi, Macrobi, Lucellæ. Item Secundi, Syſuli, Stupuris, Muſtaci, Preſentis, Secundæ, Maximæ, Iunillæ, & cum eis CIIII. Fiſſinari, Pampili, Valentis Diaconi, Serleuci, Perſidi, Teofili, Iuliani, cũ Ægyptys numero V. mil. & alibi depoſitio Tetradi Epiſcopi*. In Britannijs etiam ita retinet Corbeienſe, vt parum à noſtro in reliquis etiam diſſentiat. *XIIII. Kal. Mart. In Brittannys natalis Sanctorum Fauſtini, Iuuentiæ. Et alibi Bleſi, Donati, Dionyſÿ, Hierapi, Martialis, Nundinarÿ, Proſiani, Pauli, Gallonis, Honory, Iocundi, Memmÿ, Vincentÿ, Fructuoſi, Primi, Cicilÿ, Fabiani, Pauli, Maximi, Vrbani. In Hiſpania Barcinone paſſio S. Cucufatis. In Africa Maximi. Item Vincentÿ, Pauli, Honorati, Mari. Item Maximi. Item Pauli, Martialis, Terapi, Marci, Marpi. Nicomedia paſſio S. Iulianæ Virginis, & Martyris. Item Marci, Martialis, Marcelli, Donati, Secundi, Marcopi, Lucellæ. Item Secundi, Maximæ, Sauli, Stuporis, Mu-*

ſtaci, Præſentis, Secundæ, Iunillæ, & cum eis centum quinquaginta quatuor, Fiſſinari, Pamphili, Valentis Diaconi, Seleuci, Profidi, Theophili, Iuliani cum Ægyptijs numero quinque millium, & alibi depoſitio Tetradi Epiſcopi. In hac copioſa Martyrum ſerie, ex varijs locis collecta, maior Vrbium, & Regionum, in quibus coronam acceperint, deſiderari notitia poteſt. Nonnulla tamen magis diſtincta habet Antuerpienſe Martyrologium, quamquam ſingulis adductis codicibus ſuæ maculæ non deſint.

Fauſtini, & Iouittæ. Variant, vt diximus, ex varijs mſs. libris, horum Martyrum nomina; magis ſincera exiſtimanda ſunt, quæ in vetuſtiſſimo Antuerpienſi ſignantur. Si enim exemplar illud, ex Britannia à S. Villibrordo Anglo in Belgium fuerit deportatum, vt Bollandus exiſtimat in Generali Præfatione, minus ſanè ſcriptorem errare potuiſſe credendū eſt in re patria, vel ſaltē facilè librarij errorē eidē emendare licuiſſe. Vnde Fauſtinianum, & Iuuentiam, quàm Fauſtinum, & Iouittam, ſcriptum eſſe maluerim; præſertim quòd Fauſtinianum habet etiam mſ. martyrologium Aquiſgranenſe, & Hermannus Greuen ad Vſuardum.

Et Aloble Sidionis. Librarij oſcitantiam hic agnoſco in vtroque ex codicibus noſtris, qui pro *Alibi Bleſi, Dionyſi, ſcripſit Aloble Sidionis*. Emendatio ita patet, tam ex Antuerpienſi, quam Corbeienſi iam adductis martyrologijs, vt immorari non expediat. Addit Corbeienſe, poſt Bleſum anteſignanum, non Dionyſium, vt Antuerpienſe, ſed Donaſium primò, deinde Dionyſium. Sed Donaſius à noſtris codicibus etiam exulat, vt ab Antuerpienſe, in quo Pleſius dicitur non Bleſius, huius ſacræ cateruæ dux, quemadmodum legunt Martyrologium Aquiſgranenſe mſ. & Hermannus Greuen in additionibus ad Vſuardum, apud Henſchenium. Octodecim laureati in hac claſſe numerantur penès martyrologium Antuerpienſe, & codices noſtros. Viginti ſunt Corbeienſi, in quo præter Donaſium, in fine Vrbanus additur. Pro Nundiano, & Memmio martyrologij Antuerpienſis, Nundinarium habent Corbeienſe, & noſtrum, quod Meminium pro Memmio exhibet.

In Hiſpania, &c. Memoriam hic agi de S. Cucufate, ſeu Quoquofate Barcinonēſe Martyre, iam ex adductis Martyrologijs mſs. palam eſt, ſicuti ex Richenouienſi apud Bollandum, in prætermiſsis huius diei, & ex Notkero, qui eum Cucufatem non Quoquofatem, aut Cucubatem, vt Antuerpienſe martyrologium vocat, ſed ita retinet. *In Hiſpania Ciuitate Barcillona S. Cucufatis martyris.* Sin verò paſſus S. Cucufates fuerit die 25. Iulij, vt in actis eius legitur apud Surium, huius diei 16. Febr. ſolemnitas, alicuius tranſlationis dicenda erit, & illius fortè, quam Galli ſcriptores referunt, & quæ narratur apud Surium in vita S. Cucuphatis, die 25. Iulij, to. 7. recentioris editionis Colonienſis. Ibi enim legitur à Fulrado Abbate tranſlatum fuiſſe S. Corpus ad Cellā SS. Martyrum Dionyſij, & Sociorum 14. Cal. Martij, in ſaltu Vogaſo, vbi dicitur Lebraha, tempore Caroli Imperatoris. In Martyrologio Corbeiēſi S. Cucufatis memoria agitur etiam die 25. Iulij; quod non modo in edito apud Dacherium patet, ſed ex mſ. eiuſdem Bibliothecæ habet quoque Menardus ad Sacramentarium Gregorij: quamquam die illa de Sancto Cucufate ſileant, tam codices noſtri, quam vetuſtiſſimum Antuerpienſe. Verùm tranſlationis feſtum diem agi in Cœnobio Octoniano, propè Barcinonem ex legendario antiquo affirmat Ioannes Tamayus ad diem 29. Aprilis in martyrologio Hiſpanico, qui præter caput, etiam corpus reliquum ibi aſſeruari contendit, contra Galliæ ſcriptores. Norkerus acta eius compendioſè adducit ad diem 25. Iulij, & caput Pariſijs tranſlatum, & ſeruatum ad ſua vſque tempora teſtatur, dupliciſq; trāſlationis meminit Sauſſayus. Cucufatem Martyrem exhibet martyrologium

mſ.

mſ. Treuirenſe ad diem 12. Februarij, cum S. Felice, qui ex Scyllitana Africæ Vrbe (vt de S. Cucufate teſtatur vbi ſupra Notkerus), Barcinonem appulerit cum S. Gerunda, de qua ad diem primam Augusti.

In Africa Maximi. Inter numeroſam xxvj. Africanorum martyrum turmam, tam in noſtro, quam Antuerpienſi martyrologio explicatam, interponit Corbeienſe Sanctam Iulianam Nicomedienſem, cui aliquos ex his martyribus adnectit, qui noſtris codicibus, non Nicomediæ, ſed Africæ videntur tribui. At cum in ſueto ſtylo S. Iuliana dicatur in Corbeienſi martyrologio Virgo, & Martyr cum Martyr iam ſine expreſſa additione intelligi debuerit, videtur huius Sanctæ Virginis memoriam in codice illo fuiſſe interiectã, & recenté eſſe additioné, quemadmodum idem ſuſpicari licet accidiſſe vetuſtiſſimo Antuerpienſi, in quo legitur. *In Campania Cumbas. Natalis Iulianæ.* Quamuis enim Bollandus in Commentario præuio ad acta S. Iulianæ Nicomedienſis, plura adferat, quæ doceant. Cumis (legendum enim ita eſt pro voce Cumbas) paulò poſt necem, Nicomedia corpus Sanctæ Iulianæ tranſlatum quieuiſſe; attamen cum prius Puteolis Sanctæ eius reliquiæ ſeruatæ, & non niſi ſub Lõgobardorũ feritate Cumas tranſlatæ fuerint, non potuerunt etiam in Antuerpienſe Martyrologio verba illa, niſi recentius, interpolari, hoc eſt ex Bollandi coniectura, ab anno ıͻ lx iij. quando Longobardi Italiã inuaſerunt. Verùm in Antuerpienſi additio illa nullam parit in reliquis Martyribus confuſionem: & cum in eo, atque codicibus noſtris producta ſeries viginti quinque Martyres Africanos, nominibus ſignatos enumeret, & centum quatuor Anonymos, librarij vitio in Corbeienſi à primis vndecim reliqui ſeiungi vidẽtur. Inſuper in hoc martyrologio martyres nomine ſignati viginti ſex ſunt, repetito nimirum Martiale: anonymi verò plurimum exuperant, & ad centum quinquaginta quatuor aſcendunt. Cum ergo martyrologium noſtrum alio loco de Iuliana Nicomedienſi meminerit, puta die 13. Februarij, & 29. Martij, in hac autem die 16. Februar. de illa prorſus ſileat, minus hoc eſſe interpolatum apparet. Anonymorum numerus in noſtris codicibus minor cõparet, puta LIIII.; ſed facilis lapſus librarij eſſet à numerali nota C. in L., niſi martyrologium mſ. Richenouienſe, & aliud S. Cyriaci Romæ à Baronio laudatum, legerent etiam LXIII. apud Henſcheniũ, cui magis Antuerpienſis lectio arridet. Vnus, aut alter ex his martyribus alijs martyrologijs numeratur, ſed integra corona non niſi in adductis, parua nominum, quæ obſeruari poteſt, diſſonantia.

Item Piſſimari. Aliam Sacram Martyrum turmam videtur indicare, poſt anonymorum numerum, particula *Item*, qua huius martyrologij auctor vti ſolet, cum nomen idem alicuius martyris repetitur, vel cum non addito Vrbis, aut regionis nomine, alia Sanctorum claſsis adducitur. Coniectura hic autem ducor, hos eſſe duodecim martyres, qui apud Euſebium lib. 8. cap. 12. recenſentur. Fulcit coniecturam Valens Diaconus, Pamphilus, Seleucius, Theophilus, ſiue Thodolus, apud Euſebium expreſsis nominibus indicati, qui pariter ad hanc diem numerantur, & quinque Ægyptij, qui duodenarium numerum explentes, fortaſse in militiam aſcripti, quinque milites dicendi ſunt, non quinque millia. Conſonat dies certaminis ab Euſebio ſignatus decimus ſextus Menſis Peritij; *ideſt ſecũdum Romanos ad decimumquartum Calendas Martij.* & Chriſtophorſoni verſio videretur coniecturæ noſtræ fauere, dum Ægyptios illos, Cæſarea Palæſtinæ redeuntes, poſtquam Confeſſores aliquos in Ciliciam, ad metalla damnatos, deduxerunt, à cuſtodibus portarum, fidem ſuam non negantes captos fuiſſe narratur: verba enim Euſebij ita vertit: *Iſti Ægyptij, ſimulatq. Confeſſores illos, qui erant ex Cilicia, ad metalla vsque*

vſque, quæ ibi erant, produxerunt, domum redierunt. In quibus videtur verbum illud *produxerunt* officium Ægyptiorum indicare, quaſi ad metalla damnatos ſub cuſtodia deduxiſſent, vt militibus mos erat. In Martyrologio Romano hac die Ægyptij quinque martyres venerantur, Prophetarum ſignati nominibus, quæ non illi impoſita à parentibus fuerant, ſed quæ ſibi ipſis impoſuerunt, dum iam falſi ſe Chriſtianos eſſe, ad Iudicis tribunal trahebantur, vt narrat Euſebius. Pamphilus, Valens, & ſocij complures, cum Helia, Hieremia, Iſaia, Samuele, & Daniele, hac die recoluntur in Menologio Baſilij, & diuiſa deinde claſſe Porphirius, Iulianus, & Theodolus. Eorundem Acta, ex Euſebio collecta, ſeiunctim edere pollicetur, ex codice Mediceo Regis Galliæ, Henſchenius ad diem Kal. Iunij, quæ talem titulum præſeferant. *Certamen Sanctorum, & glorioſori, Chriſtum Martyrum Pamphili Valentis, Pauli, Seleuci, Porphyry, Theodoli, Iuliani, Ægyptiorum*. Confuſa eſſe horum Sanctorum nomina ſuſpicatur idem Henſchenius, & hæret, quid ſignificet in Martyrologio vetuſtiſſimo Antuerpienſe, *Siſſiani*, vel *Fiſſiani*, & an locus fuerit Cæſareæ, damnatorum cædi deſtinatus, qui ita vocaretur? Fiſſimari tamẽ legitur in binis noſtris codicibus, & Fiſſinari minima mutatione in Corbeienſi, quod nomen martyris videtur, ex pluribus fortaſſe illis, qui in Menologio Baſilij indicantur. At quamquam Pamphilus Presbyter cũ Valẽte Diacono, & Paulo in Romano Martyrologio, ſeorſim ab alijs, recolantur ad Kalendas Iunij, aliquibus tamen hac ipſa die, cum alijs ſupra adductis, memorantur, vt puta Græcis in Menæis, & Anthologio, & inter latinos Galeſinio. Duodecim re vera Euſebius profert, quorum ſaltem certamen cæptum fuerit XIIII. Kal. Martij, hoc eſt Pamphylũ Presbyterum Cęſarienſem, Valentem Diaconum Æliæ, ſeu Vrbis Hieruſalem, Paulum Iannitarum oppido oriundum, aliàs illuſtrem confeſſorem, quinque Ægyptios Prophetarum nomine vocatos, Porphyrium adoleſcentulum ex Pamphili familia, decimum Seleucum militem, aliàs confeſſorem, vndecimum Theodolum ſenem, & moribus grauem, duodecimum Iulianum cũ Seleucio pariter Cappadocem, qui omnes *Manipulus eorum*, Euſebio dicuntur, *qui in ſubeundo Martyrio comites Pamphili eſſe meruerunt*. Non tamen hæc omnia in adductis martyrologijs, nempè Antuerpienſi, & Corbeienſi, & noſtra ita plana ſunt, quin aliquorum nominum diuerſitas dubium pariat. Primumque nomen Fiſſinari, ſeu Fiſſimari Euſebio, & ex eo Metaphraſti, ac Græcorũ Menologijs ignotũ eſt: Antuerpiẽſi Martyrologio Pãpilius, Corbeienſi, & codicibus noſtris Pamphilus apertè dicitur. Perſidius, qui Profidius in Corbeienſi eſt, & Perſidus in Antuerpienſi, pro Prophyrio Græcorum, & Euſebij: Theophilus omnibus iiſdem adductis martyrologijs, pro Theodolo legi debet, Paulus, verò omninò deficit. At ſicuti facilè nomina ad Euſebij, & aliorũ fidem corrigi poſſunt, ita fortaſſe librarij errore vtrobique Paulus in hac martyrum corona deficit, quòd ſupra inter alios martyres incerti loci, vel Africæ, ter, aut quater repetatur. Niſi quis diuinando potius, quam coniectando dicere maluerit, Paulum fuiſſe binomium, & Fiſſimarum, ſeu Fiſſinarum dictum etiam fuiſſe contendat, vt Petrus, qui & Abſolamus Euſebio paulò ante nuncupatur.

Iuliani cum Ægyptijs numero V. mil. Iulianum in Ægypto Martyrem cum ſocijs quinque millibus Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & cum Martyrologio Romano alia mſs. apud Henſchenium hac die referunt. Videnda tamen, quæ eruditè animaduertit Bollandus ad diem nonam Ianuarij, de pluribus Iuliani nomine Martyribus: Sanè hic ſi Pamphili ſocius fuit, malè quinque millium Ægyptiorum dux conſtituitur, & breuiatum illud verbum *mil.* vel legendum eſt, vt ſupra diximus militum, vel omninò remouen-

mouendum; cum quinque tantum martyres Ægyptij fuerint, qui cum Iuliano, & alijs Pamphili ſocijs coronam acceperunt.

Et alibi depoſitio Tetradi Epiſcopi. Tetradum, vel Tetradium Epiſcopum cum noſtro, eodem modo, ac die, recolunt Martyrologium vetuſtiſſimum Antuerpienſe, Corbeienſe, & Lętienſe apud Bollandum; qui putat Tetradium fuiſſe Epiſcopum Bituricenſem, & Concilio Agathenſi anno iↄ vj. & Aurelianeſi iↄ ix. interfuiſſe. Vnde ex additis à Gallico Antiquario vix dubitarem.

XIII. Kal. Martij.

IN Africa Ciuitate Concorde paſſio Sanctorum Donati. Secundiani. In Aquileia Criſcentiani. Eutici. Concordiæ. Iuſtæ. Romuli. Salini. Siluani. & aliorum LXXIIII. Quorum nomina Deus ſcit. Et alibi Ianuari. Item Ianuari. Feliciani. Donati. Caſti. Item Donati. Victoris. Agapæ. Donatæ. Gundiniæ. Datiui. Fortunionis. Marcelli. Quintiani. Iuliæ. Ianuari. Creſcenti. Celeſtini. Saturni. Gypionis. Felicitatis. Donatiani. Victoriæ. Emiliæ. Baſſulæ. Ebaſij. Saturi. Secundi. Felicis. Octauiani. Fauſtinæ. Albinæ. Rogatianæ. Victoris. Marci. Cetulæ. Rutulæ. & Guouili.

FEBRVARII 17.

SIcuti martyrologium Corbeienſe à noſtris codicibus parũ in hoc laterculo differt, ita multum Antuerpienſe vetuſtiſſimũ. Vtrumq; de more ad collationem adducere libet. *XIII. Kal. Martij. In Eff. natalis Chriſanti, & in Babilonia Policroni. Paſſio Sanctorum Donati, Secundiani. Aquileia Criſentiani, Eutici. Concordiæ Iuſtæ, & alibi Rumuli, Saloni, Saluiani, & aliorum XXXIIII. & alibi Ianuarij, Feliciani, Donati, Victoris, Agapæ, Donatæ, Codenis, Datiui, Furtunionis, Marcellæ, Quintiani, Iuliæ. Item Ianuarii, Caſcenti, Celeſtini, Saturnini, Cyptonis, Felicitatis, Donatiani, Victuriæ, Emiliæ, Baſſillæ, Saturis, Ebaſi, Secundi, Felicis, Octauiani, Fauſtiniæ, Albinæ, Venuſtinæ, Rogatianæ, Victoris, Marci, Cetulæ, Rutuli, Siluani, Gouili.* Ita vetuſtiſſimum S. Villibrordi. Corbeienſe verò hoc pacto. *XIII. Kal. Mart. In Africa Ciuitate Concordiæ paſſio Sanctorum Donati, Secundiani, Pamphili. In Aquileia Criſantiani, Eutici, Concordiæ, Iuſtæ, Romoli, Saloni, Siluani, & aliorum LXXXIIII. quorum nomina Deus ſcit. Et alibi Iannary, Feliciani; Item Ianuarii, Donati, Caſti. Item Donati, Victoris, Agapæ, Donatianæ, Guddinis, Datiui, Fortunionis, Marcellæ, Quintiani, Iuliæ. Item Iannarii, Creſcentii, Cæleſtini, Saturni, Gypionis, Felicitatis, Donatiani, Victuriæ, Emiliæ, Baſſulæ, Saturi, Ebaſi, Secundi, Felicis, Octauiani, Fauſtini, Albinæ, Rogatianę, Victuris, Marci, Cetulæ, Rutulæ, Siluani, Guouili.*

In Africa Ciuitate Concordæ. A Corbeienſe noſtrum in alio non differt, niſi in Pamphilo, quem illud ſuperaddit, pręteritum in alijs Martyrologijs. Hos duos Donatum, & Secundianum exhibet quidem vetuſtiſſimũ S. Villibrordi, ſed nullo paſſionis loco indicato. An breuiatum illud nomen, in limine eiuſdem poſitum

ſitum

ſitum *In Eff.* reſtituendum ſit mutata prima littera *In Africa* incertus fluctuo; quamquam enim facilis eſſet librarij error, nullibi tamen ſub hac die in Africa Criſantius comparet, ſed tantùm Criſantianus, qui conſtanter etiam in eodem Martyrologio, ſicut & alijs Aquileiæ tribuitur. *In Effeſo* igitur potiùs videtur legendum Criſantij, ſicuti Babiloniç Policronium noſtris codicibus, & Corbeienſi prçteritum, relinquendum eſſe exiſtimamus. Suadet legendum in Efeſo, non in Africa perantiquum martyrologium mſ. Richenouienſe apud Henſchenium, in quo apertè legitur, *XIII. Kal. Martij in Effeſo Chryſanthi*. De Polichronio Epiſcopo Babiloniæ, & Cteſiphontij proximæ Vrbis, inter alia ab eodem Henſchenio collecta, disertè meminit ad hanc ipſam diem Notkerus, vt in hac parte mutilos codices noſtros cum Corbeienſi fateri neceſſe ſit, & in loco paſſionis Donati, & Secundiani Antuerpienſe decurtatum eſſe. Hos Africæ tribuit Notkerus. Alia verò tam edita, quã mſ. martyrologia, ſine vlla Prouinciæ additione, Vrbi Concordiæ aſſignant, vt Martyrologium Romanum, Vſuardi, & alia ab Henſchenio eruditiſſimo adducta, qui non dubitat, ex Ferrario præſertim, & Barbarano Concordiæ Venetorum dirutæ Vrbi, prope Aquileiam eos aſſignare, cum pluribus ſocijs. At quia, tã in binis codicibus noſtris, quã in Corbeienſi disertè illi martyres Cõcordiæ Africanæ Vrbi tribuuntur, ab his nõ diſcedimus. Adrumetũ Plinij; vel Adrumettus Ptolemei, vel Hadrumentum latinis, in Inſcriptionum volumine apud Smetium, dicitur, *Colonia, Concordia, Vlpia, Traiana, Frugifera, Hadrumentina*, & eſt Africæ propriæ Vrbs, vt adnotauit Ortelius. Non ergo Vrbs in Africa deſideratur, quæ Concordia dicta ſit. Nec deſunt alij, qui Africæ tribuant, vt Notkerus; & mſ. Colonienſe S. Mariç ad Gradus. Sed diſertiſsimè mſ. martyrologiũ Reginæ Sueciç, his verbis, *XIII. Cal. in Africa Ciuitate Concordum paſſio Sanctorum Donati, Secundiani. In Aquileia Chryſantiani, & alibi Romoli, Saluiani cum aliis LXXXIIII.* Concordiæ igitur Italicæ alij infra notandi Martyres tantùm debentur.

In Aquileia Criſcentiani. Alijs Chryſentianus dicitur, Chryſantus Notkero, quem mſs. aliqua apud Henſchenium antesignanum notant populoſæ turmæ nonaginta martyrũ, ſeorſim ab his octoginta quatuor, qui apud alios Cõcordiæ Italiæ tribuuntur; ſed prçter Euticium, ſiuè Eutichium, etiam Notkero, & Antuerpiẽſi martyrologio memoratum, nõſtri codices, cũ Corbeienſe, nullos alios ſocios addunt, niſi qui poſt Concordiam ſequuntur. Dubium etiam eſt, an pro Vrbe, vel martyre accipiendum ſit. Aliqua martyrologia ſunt, quç Chryſantianum tantum Aquileiæ tribuant, vt quædam ab Henſchenio adducta, & à nobis indicatum martyrologiũ Reginç Sueciç.

Concordia Iuſtæ. Vetuſtiſsimus Sancti Hieronymi, vt vidimus, Martyrologium Iuſtum, non Iuſtam habet, quem tantum, & non alios ſequentes Concordiæ aſſignet, ſi nomen ibi eſt Vrbis, non Martyris. At cum ex his, quæ ex Ferrario, & Barbarano adducit acris iudicij vir Henſchenius, Martyres, qui deinde ſequutur adhuc Concordiæ in Italia recolantur, non videtur ambigendum in adductis codicibus noſtris, Corbeienſi, & Antuerpienſi Concordiç nomen Martyris non eſſe, ſed Vrbis in Italia, ſub Aquileienſi Patriarchatu. Iuſtum igitur, ſiuè Iuſtam, Romolum, Salinium, ſiuè Salonium, Siluanum cum ſocijs, Concordiæ martyres tribuendos eſſe probabilius apparet. Ex his ſeptuaginta quatuor Anonymos noſtri codices referunt: octoginta quatuor Notkerus, & Corbeienſe Martyrologium: octoginta ſex cum Romano Martyrologio, Petrus de Natalibus, & ab Henſchenio adducta mſs. Cũ verò Ferrarius, Donatum, & Secundianum Coucordiæ Italiæ tribuat, ſiue Vicentini Martyres, Cõcordiç ſepulti, Donatus, & Solonus ijdem ſint cum Donato,

to, & Secundiana Concordiæ martyribus, ſiue non, quod indubium verti fatetur idem Ferrarius, dicendum hìc eſſet Donatum tantum deficere: Iuſtam verò, & Siluanũ noſtri martyrologijs deberi. *Et alibi Ianuarii*. Trigintanouem martyres in adductis codicibus noſtris, Antuerpienſe, & Corbeienſe,incerto loco coronatis, pariter numerantur. Horum aliqui in alijs mſs. martyrologijs apud Henſchenium indicantur, omnes ſimul non niſi in adductis. Hos vidit Notkerus, ſed omnes recenſere fortaſſe piguit; inquit enim. *Alibi Ianuarii, & aliorum valdè multorum*. Variant non nihil nomina, & Marcellus Corbeienſis, & Lętienſis codicis, Marcella eſt in Antuerpienſi, & noſtris: Gaddinius alijs, nobis eſt Gundinia, & Antuerpienſi Codene Cypton alijs, noſtris eſt Gipion.

XII. Kal. Martij.

IN Africa Natalis Sanctorum Publij. Iuliani. Marorobi. Item Iuliani. In Trapis Pauli. Maximi. Marcelli. Marobi. Marcianis. Gemini. Romuli. Siluinæ. Caſſici. & Fructuoſi.

FEBRVARII 18.

QVos in antecedentis diei laterculo vetuſtiſsimũ Antuerpienſe Martyrologium Concordiæ Italicę martyres propalam non expreſſit, ita in limine huius diei ſignat. *XII. Kal. Martii. In Italia Ciuit. Concordia Natalis Rutuli, Siluani, Claſici, Secũdini, Fructuli, Damaſi, Interrapis Pauli, Marcialis, Maximi, & alibi Marcelli, Marcrobi, Gemini, Rumuli, Siluina, Carſici, Fructuli*. De his Concordię Martyribus nihil habet Ferrarius de Sãctis Italiæ, nihil codices noſtri, nihil Corbeienſe Martyrologiũ, quod, ſupra noſtrũ, aliquos ita addit Martyres Africę. *xii. Kal. Martii. In Africa Natalis Sãctorum Rictuli, Syluani, Claſici, Secundini, Fructuli, Damaſi, Orion. Interrapis Pauli, Maximi, Marcelli, Marcobi, Martialis, Gemini, Romuli, Syluina, Cuſici, Fructuli, Ianuarii*. Sed re vera nulos ſupra noſtrũ martyrologiũ addit Corbeiẽſe; librarij ſiquidẽ errore, qui in codicibus noſtris Africæ tribuũtur, ſequẽti die in Corbeienſi xij. Kal. adnotantur. Et quamquam bini ſint codices noſtri, & paruo ætatis inter ſe interuallo diſiuncti; attamen quia Corbeienſis codex magis cum Antuerpienſi in hoc concordat, & Rutulus cum Siluano, & ſocij, pluribus Martyrologijs, hac ipſa die 18. Febr. recoluntur, non ſequenti, noſtrorum codicum librarios potiùs culpamus, & ita reſtituendam Africanorum martyrum ſeriem hac die putamus. *In Africa Natalis Sanctorum Rutuli, Siluani, Claſſici, Secundini, Fructuli, Damaſi. Interrapis Pauli, Maximi, Marcelli, Marorobi, Marcianis, Gemini, Romuli. Syluinę, Fructuli*. Si quis autem in prima claſſe, poſt Damaſum, addere Orionem ex Corbeienſi martyrologio velit, non pugnabo. Is tamen neque in Antuepienſi, neque in codicibus noſtris numeratur, neque etiam in pluribus mſs. ab Hẽſchenio adductis. In his conſtat, Rutilum cum ſocijs ad hãc diem pertinere; quamquam cum Antuerpienſi eadem mſs. Concordiæ Italiæ Vrbi illos tribuere videantur: & aliqua differentia Africæ, non Concordiæ, aſcribat Martyrologium Romanum, ex fide vetuſti codicis apud Baronium. Lucium quidem Anteſignanum mſ. Monaſterij S. Cyriaci, cui inniti ſolet idem Baronius non habet, vt notat Henſchenius.

ſed apud alia mſs. Vltraiectinum, & Bruxelléſe legitur, & in editis libris ſub Vſuardi nomine, ac Bellinij, & Galeſinij. Rutilum pariter ad hanc diem decimum octauum refert mſ. Reginæ Sueciæ cum Syluano, & Anonymis duodecim, hoc pacto. *In Africa Natalis Sāctorū Rutuli, Siluani, & aliorum duodecim*. Quin, & Notkerus ita confirmat ad calcem huius diei. *In Africa Rutuli, Siluani, Claſſici, Secundini, Fluctuli, Damaſi*. Kalendarium S.Hieronymi mſ. in Bibliotheca Canonicorum Lucenſium binos tantum Martyres ita profert. XII.Kal. *Rutuli Damaſi*, ex quibus iam adducta codicum noſtrorum emendatio confirmatur. An Rutilus hic anteſignanus Rutilius Martyr ſit Tertulliani, qui fugam prius emerat, deindè fortiſſimè dimicauit, viuicōburio coronatus lib. de fuga in perſecutione cap.5.? difficile eſt affirmare.

Interrapis. Quid vero Interrapis Vrbs, an Martyr aliquis? inquit ad hanc vocem Henſchenius. Sanè nomen iſtud nonniſi in Antuerpienſi, Corbeienſi, & noſtris codicibus apparet; in quibus ita breuiatum ſcribitur. *In Trapis*. Duplici trāſcriptum profert Corbeienſe Martyrologium Dacherij, vnico exhibet ſignatum codex idem ex varijs lectionibus Rafaelis Dufraſnij ad me Pariſijs tranſmiſſis. *Interapis, Pauli, Maximi*. An legendum in Trempis pro Trampe Ioniæ Vrbe, euius meminit Stephanus, vel Trampyæ Vrbe in Epiro iuxta Bunimam eidem Stephano, & Lycophroni? *Interamnis* aptius fortaſſe vtrobique reſtitui poteſt, quemadmodum legit Notkerus *Interamnis, Pauli, & aliorum multorum*. Ex quibus etiam verbis conijcerē, reliquos martyres omnes, qui in hac claſſe memorantur iuxta codicem, quo vſus eſt Notkerus, Interamnenſi Vrbi Vmbriæ tribuendos eſſe. Verùm vetuſtiſſimum S. Villibrordi, ſeu Antuerpienſe martyrologium, non niſi Paulum, Marcialem, & Maximum, poſt vocem *in Terrapis* enumerat, reliquos autem alterius, & incerti loci. ſicuti etiam legit Richenouienſe apud Henſcheniū. Martyres eſſe indicat his verbis, *& alibi Marcelli, &c.* poſt Paulū quidē ita omnes in noſtris codicibus, & Corbeienſi ſuccenturiantur, vt alij multi Notkero reuera dici potuerint.

XI. Kal. Martij.

IN Africa Natalis Sanctorum Rutuli. Siluani. Claſſici. Secundini. Fructuli. Damaſij. Baechei. Marcelli. Tullij. Lampaſij. Maruli. Iulij.

FEBRVARII 19.

IN *Africa*. Repetenda hic nō ſunt, quæ pridie huius diei de errore librarij diximus, qui Africanos martyres, huic laterculo debitos, in ſuperiorē diē trāſtulit, illoſue pridianis Kalēdis deſtinatos, hic repoſuit. Vndè reſtituendū laterculū hoc pacto credimus. *In Africa natalis SS. Publij, Iuliani, Marobi. Itē Iuliani, Barechei, Marcelli, Tullij, Lāpaſij, Maruli, Iulij*. Ita parū diſtat ab hac ſerie Antuerpiēſis martyrol. cenſus *XI. Kal. Martii. In Affrica Pupli, Marubi, Iuliani, Baceſei* ❙ *Itē Iuliani, Marcelli, Tuli, Lampaſi, Maiuli, Iuli*. Nec à Corbeienſi in alio diſtabit, quā in martyre Saturnino enumerando poſt Iuliū, qui reliquis ignoratur. *XI. Kal. Martii. In Africa Natalis SS. Publi, Iuliani, Marubi.*

Item

Itē Iuliani, Barechei, Marcelli, Tullii, Lāpaſi, Maiuli, Iuli, Saturnini. Ex his nouē tantùm numerantur Rabano, qui Iulium omictit. Vndecim habet, non tamen omnes nominibus diſtinctos, mſ. Reginę Sueciæ *Publii, Macrobii*, (ita & alia mſs. pro Marubio legūt) *Iuliani, & aliorū octo* Vndecim pariter notat Notkerus, qui Paulum addit. Ita & mſ. Richenouuienſe apud Henſchenium vndecim Africanos Martyres reddit, quòd Maximillam, non Paulum, aut Saturninum recenſeat. Differētias aliquas in nominibus, ex varijs mſs. martyrologijs, adfert idem Hēſchenius, quas hìc vano labore non recoquimus. An qui, vel Marulus, vel Maiulus, vel Mauilius, ſiue Manilius, vt in altero ex noſtris codicibus legi poſſe videtur, Africanus Martyr Adrumeticus ſit, cuius meminit Tertullianus in libro ad Scapulam cap. 3., & qui ad beſtias damnatus, protomartyr Africæ à Pamelio, & Lacerda dicitur, nihil decerno.

X. Kal. Martij.

APud Cyprum natalis Potamine. Miſis. Didimi. Romæ Via Appia in Cimiterio Calliſti depoſitio Gagi Epiſcopi, & alij. Victoris. Coronæ, & aliorum X.

FEBRVARII 20.

FAcilis librarij lapſus, in vtroque ex noſtris codicibus, emendari etiā facilè poteſt ex Antuerpienſi, & Corbeienſi martyrologijs, hìc ad inuicem de more collatis. *X. Kal. apud Cyprum Potami, Nemeſis, Didimi. Roma Gai Epiſcopi, & alibi Victoris Chronana, & aliorum X.* Ita habet Antuerpienſe, in quo pro *Potamine, & Meſis* aptius legitur *Potami, & Nemeſis*. Non tamen Corbeienſe à noſtro diſtar, cum eius antiquarius eadem veſtigia preſſerit. *X. Kal. Martij apud Cyprum natalis Potamina, Miſis, Didymi, Iocundi, Flori. Roma via Appia in Cameterio Caleſti Depoſitio Gai Epiſcopi. Et alibi Victoris Corona, & aliorum X.* Condonandus eſt illi tamen leuis error, dum adiectione duorum Martyrum compenſatur, nem pe Iocundi, & Flori, quos indicatos non video in plurimis, tam editis, quam mſs. martyrologijs ab Henſchenio adductis. In his ſicut aliqua ſunt, quæ pro Potamio Potamiā referant, ita etiā aliqua Potaminiam, vel Potaninium exhibeant. Petrus de Natalibus lib. 12. n. 73. ita inquit *Putamius, & Nemeſius in Cypro Inſula paſſi ſunt X. Kal. Martij.*

Roma Via Appia &c. Cœmeterium Calliſti fuiſſe Via Appia notiſſimum eſt, & quamuis Antuerpienſe vetuſtiſſimum, non indicato præcipuè ſepulturæ loco, tantùm habeat. *Roma Gai Epiſcopi*, cum noſtro tamen concordat Corbeienſe, & mſ. Richenouienſe apud Henſchenium: quin etiam cum Notkero mſ. Reginæ Sueciæ hoc pacto. *X. Kal. Roma Via Appia in Cęmeterio Calliſti depoſitio Gai Epiſcopi.* Pro Gaio, ſiue Caio Antiquarium noſtrum ſemper Gagium ſcribere, alibi diximus; & quamquam plura edita, & mſ. martyrologia hac die X. Kal. Martij Gaium Pontificem Romanum recolant, non deſunt tamen, qui eius memoriam venerari malint die X. Maij, ſeu 22. Aprilis. Ità martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Ado. Notkerus quidem cum noſtro conſentit, & magis mſ. Richenouiēſe, Bollādi, & Henſchenij, in quibus Gagius Epiſcopus vocatur, & hac die re-

recenſetur. *X. Kal. Martij Romæ via Appia in Cæmeterio Calliſti depoſitio Gagi Epiſcopi*. Cum vero S. Caius Pontifex Romanus, non modo iam dictis Martyrologijs recolatur die 22. Aprilis, ſed expreſſius ibi non depoſitio, ſed paſſio adnotetur, libuit ſuſpicari, hanc X. Kal. Martij celebritatẽ, depoſitionẽ eſſe, ſiue corporis in meliorem, vel aptiorem locum Cœmeterij Calliſti repoſitionem, non propriè dictam depoſitionem, quæ pariter martyrologio noſtro repetitur ad X. Kal. Maij, ſicut in Antuerpienſi, & Corbeienſi, quo loco magis appoſitè mſ. Reginæ Sueciæ non depoſitionem, ſed paſſionem hoc pacto refert. *X. Kal. May. Romæ paſſio S. Cay Papæ, qui cum Eccleſiam IX. annis, menſes IIII. dies XII. rexiſſet, Martyrio coronatur ſub Diocletiano Principe, cum Gabinio fratre*. Quod de Gabinio dictũ, non eadem die, ſed in eadem perſecutione intelligendum eſt, alioquin minùs reſponderet ijs, quæ habet de Gabinio Henſchenius ad diem 19. Febr. ſeu Baronius ad annum 295. Tom. 2. Sanctum Caium Martyrio coronatum die 22. Aprilis, ſeu X. Kal. Maij, habet Luitprandus, Abbo Floriacenſis de Vitis Põtificum, & auctor ipſe Pontificalis libri. In tertio pariter vetuſto opuſculo, inſtar martyrologij, apud Bucheriũ de doctrina temp. cap. 15. ſub titulo *Depoſitio Epiſcoporum*, ita ſignatur, vt depoſitionis vox martyribus Põtificibus ibi communis ſit. *Kal. May Cay in Calliſti*. Cõfirmatur id etiam ex quarto eiuſdem Bucherij opuſculo antiquo, quo vſus eſt Cuſpinianus. Ita enim de Cai Pontificali regimine narratur. *Caius annis duodecim, menſibus quatuor, diebus ſeptem. Fuit temporibus Cari, & Carini, ex die XVI. kal. Ianuarij Conſ. Caro II. & Carino, vſque in X. kal. May, Diocletiano VI. & Conſtantio II, Conſulibus*. In duobus diuerſis Kalendarijs Lucenſis Eccleſiæ diuerſimodè Caium indicatum inuenio. In vetuſtiori, quod libro Comitis S. Hieronymi præpoſitum, Calendarium, ſeu paruum S. Hieronymi martyrologium libuit appellare ita adnotatur *X. kal. Martis Potamii, Gagi Confeſſoris*, & X. Kal. Maij tantummodo *Gagi*: In recentiori, hædino tamen, ac vetuſto, quod ordini Breuiario ſecundum conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ præfigitur, ita ſcribitur in Februario menſe, *X. kal. Gaii, & Sociorũ eius Martyrum*, & menſe Maij *X. kal. Sotheris, & Gaii Papæ, & Martyris*, ad quam diem poſt Sotheris Pontificis lectiones hæc de S. Gaio adduntur. *Gaius natione Dalmatinus, ex genere Diocletiani Imperatoris, ex patre Gaio ſedit annos IX. menſes iv. dies xii. fuit autem temporibus Carini, à die XVI. kal. Ianuarii, à Conſulatu Cari II. & Carini, vſque in diem x. kalendas Maii, Diocletiano iiii. & Conſtantio II*. Sanctus Gaius equidem ex his eſt, qui Martyr, & Confeſſor dici poſſet, & ex eius vita in libro Pontificali apertè deducitur his verbis. *Hic fugiens perſecutionem Diocletiani in Cryptis habitans Confeſſor quieuit, martyrio coronatus poſt annos octo*. Sacrum eius corpus, ætate noſtra repertum, die 25. Aprilis anni Chriſtiani 1622., in Cœmeterio Calliſti docet Aringhius lib. 3. Romæ ſubterraneæ cap. 11. p. 454. ex Cæſare Becillo, qui Sancti Pontificis Acta collegit, nondum nobis viſa: & mira Dei prouidentia inuentum eſſe addit in vigilia illius diei, quo Natale eius in Eccleſia Romana celebratur. An ſocij, qui in adducto Calẽdario notantur, illi ſint, qui Petro de Natalibus indicãtur lib. 12. n. 74. ex Martyr. Hieronymi, *Caſus, Victor, & Panthamiæ eodem die Romæ palmam percipiunt*, hoc eſt X. Kal. Martij, non mihi liquet.

Et alibi Victoris, & Coronæ. De Victore, & Corona martyribus in Syria agit Martyrologium Romanum ad diem XIV. Maij ex Beda, Vſuardo, Adone & alijs. Eorum Acta refert ex Lipomano, & Mombritio Surius. Alexandriæ Coronam, & Victorem cum pluribus ſocijs recolit vetuſtiſſimum Antuerpienſe ad 8. kal. Maij, cui concinit Corbeienſe. Coronam tantum habent Alexandriæ, pridie illius diei, eadem martyrologia,

 cum

cum noſtro, in quo ad diem 24. Aprilis Coronata dicitur, nõ Corona. Equidem plura edita, & mſs. apud Henſchenium exhibent hac die X. kal. Martij Coronã, & Victorem: Sed vetuſtiſſimum Antuerpienſe, in hoc ab alijs diuerſum, pro Corona aptius fortaſſe *Chronanam*, aliam a Corona Martyrem ſignat. Anonymos decem his martyribus addunt Antuerpienſe, Corbeienſe, & noſtrum. Alios decem adijciunt, & viginti numerant Beda, Rabanus, & Notkerus cũ mſ. Aquiſgranenſe. Sunt etiam Martyrologia ab Henſchenio adducta, quæ Anonymos penitus taceant. Non ita mſ. Reginæ Sueciæ, quod ita cum noſtro conuenit. *Et alibi Victoris, & Corone, & aliorum decem*. An incertum locum, ſub verbis illis, *& alibi*, omnibus ferè melioris notæ codicibus communem, ſuſpicari licet Romę fuiſſe, cum poſt Cæmeterium Calliſti in depoſitione Gai Romæ ſtatim indicetur? Victorem quidem, & Coronam, aliqua martyrologia Romæ cum Gaio tribuunt. Vitio tamen id factum putat acris iudicij vir Henſchenius.

VIIII. Kal. Martij.

IN Africa Natalis Sanctorũ Verole. Secundini. Seruoli. Syrici. Felicis. Iocundi. Saturnini. Fortunati, & aliorum XVII. & alij Victorini. Mapalici. Puſſitimi. Thedre. Grippini. Secundi. Petri. Secundoli. Dinaris. Ruſtici. Titi. Tumuli. Maſſedi. Iuſti. Securi. Maſſeri. Glorioſi. Alciatoris. Iuſti. Amatoris. Secunde, & Syrici.

FEBRVARII 21.

MArtyrum ferax Africa plurimos etiam Chriſti milites hac die ſacris faſtis conſignat. Martyrologium noſtrum Vrbem Africæ præcipuam pro Sanctorum Natalibus non conſtituit, ſed dilucidius hoc pacto Vetuſtiſſimum Antuerpienſe. *viiii. kal. Martii. In Africa Ciuitate Adrumiti natalis Sanctorum Veruli, Secundini, Seruoli, Sirici, Felicis, Saturnini, Fortunati, Iocundi, & aliorum xviii. & alibi Victurini, Mappalici, Puſtitimi, Criſpini, Secundioli. Dinaris, Titi, Ruſtici, Tumuli, Maſſedi, Iuſti, Securi, Maſſeri, Glorioſi, Alciatoris, Iuſti, Amatoris, Secunda, Sirici*; Regionem tantùm, non Vrbem, cũ noſtro pariter notat martyrologium Corbeienſe. *ix. kal. Martii. In Africa natalis Sanctorum Viruli, Secũdini, Seruuli, Scirici, Felicis, Iocundi, Saturnini, Fortunati, & aliorum ſeptemdecim. & alibi Victurini, Mappalici, Puſitini, Thedra, Criſpini, Petri, Secundole, Dinaris, Ruſtici, Titi, Tumuli, Maſſedi, Iuſti, Securi. Item Maſſedi, Glorioſi, Alciatoris; Item Iuſti, Amatoris, Secunde, Syrici, Iocunde*. In primis horum octo nominibus ſignatorum corona, omninò cum noſtro conueniunt adducta martyrologia, præterquam quòd codices noſtri Verulam pro Verulo reliquorũ duce, præferunt. In Anonymis pariter noſtrum, & Corbeienſe conſonant. Superabundat in vno Antuerpienſe. Adrumeti hos eoſdem conſignat, præter adducta plurima ab Henſchenio edita, & mſs. martyrologia, manu etiam exaratũ Reginæ Sueciæ, ita in anonymis abũdans, vt in alijs deficiens. *In Africa Ciuitate Adrumeti, Natalis Sanctorum Veruli, Secundi, Seruuli, Siricij, & aliorum xxi.* à quibus ſi reliquos in noſtro no-

minibus

minibus conſignatos quis detraxerit, decem, & ſeptem remanebunt, vt etiam apud Notkerum, qui penitus cum noſtro martyrologio conuenit. Martyres hos fuiſſe perſecutionis Vandalicæ putat Baronius in Nor. ſed à Galeſinio deceptus, non à mſ. martyrologio S. Cyriaci, vt notat Henſchenius. De his ita Petrus de Natal. ex Martyrologio Hieronymi lib. 12.n.75. *Verulus, Secundinus, Serulus, & alij XX. In Africa Ciuitate Adrumeto paſſi ſunt X. Cal. Martij.* Adiumetum, ſeu Hadrumetum, & Adrumentum nota eſt Geographis Africæ propriæ dictè Ciuitas, quam etiam vocatam eſſe Concordiam adnotauimus ad diẽ 17. Februarij.

Et alibi Victurini. In ſecunda Martyrum claſſe exuberat, tam noſtrum, quàm Corbeienſe martyrologium ſupra vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quod in illis Chriſti milites viginti duo accenſeantur, in hoc tantùm decem & nouem: deficiunt enim Thedra, Petrus, & Iocunda. Pro Alto etiam Alciatorem, ſeu Altiatorem apud Henſchenium reponendum eſſe nõ dubito, penes quem ex varijs martyrologijs Petrus ſuppletur. Reliquos noſtro, & Corbeienſi debemus. Notkerus, de more nominibus pro minori tedio decurtatis, anteſignanum Victorinum cum Mappalico, & plurimis alijs hoc die venerari *alibi* incerto loco teſtatur. Cum Victurino vnum, aut alterum refert mſ. Reginæ Sueciæ, & anonymos ſexdecim, ita vt non niſi decem, & nouem cum Antuerpienſe cognouerit. *Et alibi Victurini, Criſpini, Ruſtici cum aliis xvi.* Mſ. Calendarium S. Hieronymi Canonicorum Lucenſium ducem primæ claſſis, & proſtremum Secundæ ita refert. *viiii. kal. Veroli, Sirici*. Mappalicum exhibet martyrologium noſtrum inter Martyres Africanos die 17. & 18. Aprilis. Mappalici nomen in Africa frequens erat, vt hinc coniectari liceat hos, quamuis *alibi* enunciatos, Africæ eſſe nihilominus aſcribendos. Mappalicum cũ ſocijs extollit S. Cyprianus. Epiſt. 8.

VIII. Kalendas Martij.

Natalis Sancti Petri Apoſtoli Cathedra, quam reſedit apud Antiochiam. In Nicomedia Nat. Tecle Virginis Diſcipule Pauli Apoſtoli. In Africa natalis Sanctorum Victurini. Neuceri. Palati. Donati. Fortunati, & aliorum XXVIIII. Romæ Via Tyburtina ad Sanctum Laurentium natalis S. Concordiæ. Syrmium. Natalis. S. Sereni, & aliorum LXII. In Nicomedia Eutyri. Palatini. Victurinæ. Paulæ. Emeretæ. Antoninæ. Datiuæ. Rogatianæ. Antigæ. Vrbanæ. Maximæ. Marinæ. Maronæ. Peregñæ. Filiæ. Secundolæ. Iuſtæ. Caſtolæ. Florenti. Victuriæ. Marcellinæ. Caſtæ. Donatillæ. Libore. Flauianæ. Item Donatæ. Fortunatæ. Luciani. Ame. Reginæ. Cyriaci. Galaci. Valeri. Gurgoni.

F E-

FEBRVARII. 22.

MVtatis non nihil nominibus, inter ſe collata Martyrologia Antuerpienſe, & Corbeienſe parum à noſtro diſcrepant. Illud feriẽ Sanctorum ita exhibet. *viii. Kal. Martii. Cathedra Petri in Antiochia, & Romæ natalis Concordiæ. In Antiochia natalis Galli Conſulis. Natalis S. Teclæ Virginis. In Africa Sanctorum Victorini, Enciri, Pallatini, Donati, Furtunæ, & aliorum xxviii. Sirmi natalis Sereni, & aliorum xvi. Item Nicomediæ Euteri, Palatini, Victorinæ, Paulæ, Emeritæ, Antonianæ, Datiuæ, Rogatianæ, Antigæ, Vrbanæ, Maximæ, Marinæ, Matronæ, Perigrinæ filiæ, Secundulæ, Iuſtæ, Caſtolæ, Florentii, Victoris, Marcellinæ, Caſtæ, Donatolæ, Liboſæ, Flauiæ, Dotæ, Furnatæ, Luciani, Amicæ, Reginæ, Cyriaci, Galatii, Valerii, Gorgiani.* Corbeienſe verò ſacros huius diei faſtos ita profert. *viii. kal. Martii. Natalis Cathedræ S. Petri Apoſtoli, qua ſedit apud Antiochiam. Nicomediç natalis Teclę Virginis diſcipulę S. Pauli Apoſtoli. In Africa natalis Sanctorum Victurini, Nuccri, Palatini, Donati, Fortunæ, & aliorũ xxviiii. Romæ via Tiburtina ad Sanctum Laurentium Natalis S. Concordiæ, Felicis. Syrmia natalis S. Seneri, & aliorum lxxii. Item Nicomedi, Enteri, Palatini, Victorinæ, Paula, Emeritæ, Antoninæ, Datinæ, Rogatiani, Antigæ, Vrbanæ, Maximę, Marinæ, Matronę, Peregrinæ filiæ, Secundolæ, Iuſtæ, Caſtulæ, Florenti, Victuriæ, Marcellini, Caſtæ, Donatulæ, Liboſæ Flantani mart. Item Donatæ, Fortunati, Luciani, Amiæ, Reginæ, Cyriaci, Valerii, Gurgonii, Felicis.*

Natalis Cathedræ &c. Idem eſt ſacris medij æui ſcriptoribus Natalis dies, ac celebritas, aut ſolemnitas, vt alibì diximus. Hìc igitur Natalis Sancti Petri cathedræ, qua reſedit Antiochiæ, nil aliud eſt, quam celebritas, ſeu cultus memoriæ S. Petri Apoſtoli, cum cathedram poſuit Antiochiæ, ſiue dicatur, vt in Antuerpienſi martyrologio *Cathedra Petri in Antiochia*, ſiue cũ Corbeienſi, *Natalis cathedræ S. Petri Apoſtoli, qua ſedit apud Antiochiam*, ſiue Cathedra S. Petri apud Antiochiam, vt in pluribus martyrologijs apud Bollandum. Proximius ad vetuſtioris noſtri dicendi modum accedit fragmẽtum antiquiſſimum Romani martyrologij apud Bucheriũ, quod eſt opuſculum tertium adductum in notationibus ad Canonem Victoris cap. 15. *viii. kal. Martii Natale Petri de Cathedra.* Vetus hoc fuiſſe in Eccleſia feſtum elici poteſt ex ſerm. 15. de Sanctis D. Auguſtino tributo, vbì de Cathedra Antiochena agi dubitari nequit, cũ in eos inuehatur, qui ea die ritu gentilium ſuper tumulos defunctorum cibos, & vina conferrent. Huiuſmodi ferales ritus apud Gentiles menſe Februario peragebantur, epulis ad ſepulcra collatis ab his, quibus ius ibi parẽtandi erat, & hinc feralia dicebantur, vt auctor eſt Varro lib. 5. de lingua Latina, & obſeruant Philologi ad lib. 2. Faſtorum. Ioannes Beletus apud Bollandum putat, feſtum hoc inſtitutum ab Eccleſia fuiſſe eodem die, quo abominanda illa ab Ethnicis fiebãt, *vt ſolemni hoc feſto, prauæ illius conſuetudinis feſtum omnino extingueretur. Vnde etiam ab illis epulis feſtum hoc appellatum eſt B. Petri Epularum.* At quamquã hoc videatur conſonare cum ſermone D. Auguſtini iam indicato, minùs tamen congruit eum antiquis kalendarijs, in quibus feralia Sacra non die 22. Februarij, ſed 18. indicantur, vt notat Dempſterus ad c. 4. Antiq. Roſini. p. 342.; ſeu potius apud Ouidiũ XIII. kal. martij, hoc eſt die 17. Februarij, vt idem Roſinus animaduertit lib. 4. c. 6. At quidquid Roſinus ex ſuis faſtis doceat, cum vetus Calẽdarium apud Bucherium p. 282. *ix. kalend. Feralia* indicet, *viii. kal. Cariſtia, vii. Terminalia*, & vetuſtius marmoreũ Romę in ædibus Maffeiorum ad diem 21.

Fe-

Digitized by Google

Februarij ita etiam Feralia notet, *D. Feral. F.* ac pro inde Ethnicorum illud Feſtum in Peruigilio, Cathedræ Antiochenæ incidat, non malè appellari potuit feſtum B. Petri epularum. Quod verò eruditiſſimus idem Bollandus ex Siluij laterculo educit ad diem iſtum, depoſitionem peragi S. Petri, & Pauli, quæ etiam Cara cognatio diceretur, *quoniam tunc, & ſi fuerint viuorum parentum odia, tempore obitus deponuntur*; Videntur hæc potius alludere ad celebritatem chariſtiorum, quæ proximo die à Feralibus peragebatur, & cum hac ipſa die Cathedræ coincidebat, vt educitur ex Ouidio lib. 2. Faſtorum; ſed pro re noſtra luculentius id teſtatur Valerius lib. 1. cap. 1. dum inquit. *Conuiuium etiam ſolemne maiores inſtituerunt, idque Chariſtia appellauere, cui præter cognatos, & affines nemo interponebatur.* Vnde tam ex Ferali epulo precedentis feriȩ, quam ex conuiuio cognatorum eiuſdem penè diei, potuit hoc Cathedræ Antiochenæ feſtum appellari *S. Petri Epularum* apud Beletum, qui ante 400. annos de ſacris ritibus ſcripſit. Verùm ante Beletum huius ſuperſtitionis apponendi epulas ad ſepulcra mortuorum in feſto cathedræ S. Petri meminit Concilium Turonenſe 2. can. 22., vbi Presbyteris etiã, paſtoribus que imponitur, vt ab Eccleſijs eos repellant, qui in huiuſmodi fatuitatibus perſeuerare maluerint. *Et amplius*, ibì ſubditur, *ad neſcio quas petras, aut arbores, aut fontes, deſignata loca Gentilium, perpetrare, quæ ad Eccleſiæ rationem non pertinent.* Quibus verbis non dubito ad Ethnicorum ſuperſtitionem reſpici, quãdo Deo Termino ſacrificantes, feſta illa celebrabant, quȩ Terminalia dicebantur, non hoſtias cedẽtes, ſed liba, & frugũ offerẽtes primitias, vt ex Plutarcho quȩſt. Rom. 15. idem elicit Roſinus, in hoc non ſequendus, quòd putet feſta hæc in hunc 22. Februarij diem incidere, cum re vera in adducto marmoreo kalendario die 23. conſignentur. Ritus quidem ab Ouidio indicati magnam lucem adferunt Concilij Turonenſis verbis, quæ cum præter inſtitutum ſint, non libuit adducere. Poſſumus tamen educere, in hoc Chriſtianorum feſto S. Petri Cathedrȩ, à populis adhuc reliquijs ſuperſtitionum gentilium inquinatis, inſtigante Diabolo, quæ antecedentis diei erant, & quȩ apud Ethnicos ad ſequentem pertinebant, accomodata eſſe, ac proinde à Sanctis viris animaduerſa, & vetita fuiſſe. Celebritatem hanc D. Auguſtinus, ſi tamen illius ſermonis genuinus auctor eſt, nuncupauit *Natale Sedis S. Petri*, eodem modo, quo in noſtro, alijſque antiquis martyrologijs legitur. Verum iuxta antiquiſſimorum Patrum teſtimonia S. Petri cathedram Antiochenam recoli conſueuiſſe ab Eccleſia VIII. kal. Martij teſtatur Paulus Quartus Pontifex in Bulla Feſti Cathedræ S. Petri Romanæ ſub anno 1558. Antiochiam autem Syriæ hìc intelligendam apertiſſimum eſt, quod non tacuit Notkerus.

In Nicomedia Natalis. Exhibet hìc vetuſtiſſimũ Antuerpienſe Gallum Cõſulem Antiochiæ, vel veneratum, vel paſſum. Huius memoriam cum nullum aliud Martyrologium recolat, neque apud Henſchenium aliud de eo proſtet, ſilentium, & nobis indicimus. In eo etiã deficit locus paſſionis Teclæ Virginis, qui tamen, tam in codicibus noſtris, quã in pluribus editis, & mſs. libris indicatur hac ipſa die. Eam Notkerus elogio proſequitur, & non modo Nicomediæ fuiſſe venerabilem teſtatur, ſed diſcipulam D. Pauli, & omnino celebrem illam Heroinam, quam vniuerſa Eccleſia die 23. Septembris in Romano Martyrologio veneratur, & de qua plura videri poſſunt in Notationibus ſummi Viri Baronij. Cur verò Nicomediæ, hìc aſſignetur, cum Seleuciæ etiam in noſtro Martyrologio tribuatur 9. Kal. Octobris, ibique tam celebre habuerit ſepulcrum, vt frequens ad illud antiqua eſſet peregrinatio, affirmare difficile eſt. An propter celebritatem nominis Teclæ, addita illa verba ſunt ab antiquario minus in antiquis verſato *Diſcipula Sancti Pauli*, quæ in vetuſtiſſimo Antuerpienſi deſiderantur?

derantur? Num Tecla hæc Nicomedienſis diuerſu eſt? vel illa non Nicomediæ, ſed Antiochiæ Piſidię, vbi cum Paulo fuit, eius aliqua celebris memoria recolebatur? Num ex Antuerpienſi reſtituendum eſt. *In Antiochia Natalis Galli Conſulis, natalis Sanctæ Teclæ Virginis*; quaſi eadem loco vbi Gallus Cõſul celebris erat, ſolemnis etiam eſſet dies Teclæ? De Sanctæ Virginis Antiochenis laboribus, ita D. Hieronymus in epiſt. ad Oceanum, *Thecla, poſt tentationem paſſionis Antiochia, à Paulo prohibetur pariter pergere*. At cum non modo Codices noſtri, ſed Corbeienſe martyrologium, Beda, Rabanus, iam adductus, Notkerus, & mſs. S. Cyriaci, Richenouienſe, & Lætienſe Nicomediæ tribuant apud Bollandum in prætermiſſis, quinimmo diſcipula S. Pauli etiã dicatur in editis illis Martyrologijs, ſicuti in mſ. Tornacẽſe, & Aquigranenſe, nihil mutandum duxi, quòd in Vrbe Regia Nicomediæ, ex aliqua reliquiarum translatione, vel Baſilicæ dedicatione, celebris eſſe potuerit, hac die natalis Theclæ, D. Pauli diſcipulæ, Addimus iam dictis mſ. Reginæ Sueciæ, in quo ad 8. Kal. Febr. nihil de D. Pauli diſciplina additur, ſed tantum ſignatur. *Nicomedia Natalis S. Teclæ Virginis*, & iure meritò eruditiſſimus Henſchenius veretur, in vetuſtiſsimo Antuerpienſi, ex librarij incuria, nomen Vrbis Nicomediæ deſiderari, quod infra in alijs ſenumerandis martyribus explicatum videtur in verbis. *Item Nicomediæ*. Hæc enim dicendi formula de more indicat, alium ex martyribus Nicomediæ iam fuiſſe memoratum. De Tecla Virgine, eiuſque Natale Nicomediæ, agitur etiam in martyrologio noſtro ad diem 12. Septembris cum Deofilo, & Matrona, vt hinc augeatur ſuſpicio Teclam Nicomedienſem diuerſam fuiſſe ab Iconienſi, ſiue Iſaurienſi, & reliqua de S. Paulo eſſe olim addita ab incurioſo Antiquario.

In Africa S. Victurini. Cum Victurino anteſignano alij quatuor, nominibus ſignati, martyres recenſentur, & tam in noſtro, quam Corbeienſi XXVIIII. Anonymi. Ita etiam habet mſ. Aquiſgranenſe, & aliud Guilielmitarum, à Pamelio ad epiſt. Luciani indicatum, & Auctarium Vſuardi. Hinc magis veriſimile redditur in Antuerpienſi, vnius notam numeralem in fine fuiſſe obliteratam, dum non niſi XXVIII. ſignantur. Pro Neucerio, aut Nucerio Eucerium habet idem Antuerpienſe, & pro Fortunata Fortunam. An Palatinus officij nomen ſit in Heucerio, & nos cum Henſchenio ignorare fatemur; ſi Palatus, qui forte aliis, vt Pamelio Paulus eſt, non Palatinus legi debeat, vt noſtri bini codices habent, vtique nomen Martyris eſſet, non officij; eo magis quód punctũ poſt Neucerium interiacet. Ex Paulo tamen cum Donato, & Fortuna coniectauit Pamelius, hunc martyrum chorum ex illis cõflatum, qui in eadem Luciani Epiſtola, inter opera D. Cypriani memorantur.

Romæ via Tiburtina. De S. Concordia D. Hippolyti Martyris Nutrice, hic agi, ex loco Sepulturæ, Via Tiburtina ad S. Laurentium, facile quis exiſtimare poſſet, niſi diuerſus eius celebritatis dies videretur obſtare; qui enim expreſsè in Romano Martyrologio ſignatur idem cũ S. Hyppolito Idibus Auguſti, quo die S. Hippolyti memoria etiam in martyrologio noſtro recolitur, dubiam reddit aſſertionem. De ſepultura S. Hippolyti ad S. Laurentium. prӕter ea, quæ adducit Aringhius lib. 4. Romæ ſubter cap. 16. ex codicibus Vaticano, & Vallicellenſi, plura habent eiuſdem S. Hippolyti Acta; quæ ſeiunctim ab hiſtoria S. Laurentii exhibet vetuſtiſſimum Hagiologium noſtrum ad diem Idus Auguſti. In his narratur Concordiam plumbatis cæſam emiſiſſe ſpiritum præſente Hippolyto, & in cloacam proiectæ corpus inuentum fuiſſe decimo tertio die à paſſione ipſius S. Hippolyti. Cum vero ille Martyrium fecerit idibus Auguſti, Concordiæ ſepultura incidit in VII. Cal. Septembris, quã ex cloaca eductã ſepelliuit Iuſtinus Præſ-

Digitized by Google

byter propè corpus S.Hippolyti *in Campo iuxta Nimphas, ad latus agrum Veranũ*; Via nempe Tiburtina ad S. Laurentium. At ſicuti incertum mihi eſt, cur hac die S.Concordia recolatur, cum Idibus Auguſti agonem conſummauerit, ita certum eſt, plura Martyrologia hìc cum noſtro conſentire. Mſs. Richenouienſe, & Colonienſe adducit in prętermiſſis Bollandus, in quibus *Via Tiburtina ad S. Laurentium* S. Concordiam venerari affirmetur, quam etiam perſecutione Deciana trucidatam habent, Beda, Rabanus, & Notkerus, non tamen addunt Hippolyti martyris fuiſſe nutricem. His ſubnectimus mſ. Reginæ Sueciæ in quo 8. Kal. Febr. pariter legitur. *Romæ via Tiburtina Natalis S.Concordiæ.* Felicem etiam profert S.Concordię ſocium, martyrologium Corbeienſe, ſed qui nullibi in alijs martyrologijs mihi compareat.

Syrmium Natalis S. Sereni, &c. Et ſi vetuſtiſſimum Antuerpiẽſe Martyrologium, hac eadem die, Serenum cum alijs XVI. vel XIII. Syrmij paſſum referat, inter prætermiſſos tamen retulit Bollandus, quòd ſequenti die in Martyrologio Romano venerari viderit. At præter codices noſtros, & Corbeienſe martyrologium, etiam mſ. Richenouienſe, Sereni nomine mutato in Seuerum, exhibet, cum alijs LXXI. Serenum verò appellant mſs. Lętienſe, & Tornacenſe. Serenum Monachum in Pannonia inferiori fuiſſe plura, tam edita, quam mſs. Martyrologia teſtantur; etiam ſi alij Serenũ, alij Senerum, alij Synerium vocent; vt Notkerus ſequenti die, quando Bollandus idem plura Sancti Martyris monumenta congerit. De Anonymis ſocijs ſeiunctim idem agit, & varietatem notę numeralis oſtendit: dum alia Martyrologia LXXII., proferunt, alia LXI., alia cum noſtris codicibus LXII., vt ad VII. Kal. Martij habent Beda excuſus, mſ. Monaſterij Centulenſis, Ado, & complura mſs. S. Sereni acta profert idem Bollandus, & à quorundam recentiorum quiſquilijs emundat.

In Nicomedia Eutici. In numero Nicomedienſium martyrum cõcordant codices noſtri cum vetuſtiſsimo Antuerpienſi; quamquam nonnihil in nominibus differant, vt vnicuique patet. Corbeienſe pro Nicomedia Vrbis nomine Nicomedium martyrem refert; ſed mendum ſuſpicari licet, emendandum ex Antuerpienſi, & codicibus noſtris, in quibus triginta quatuor martyres ab iniuria temporum vindicati numerantur. Hos in aliis, quam in vetuſtiſsimo illo non vidit Henſchenius, qui fluctuat an Palatinus, & Filia ſint nomina propria Martyrum. In codicibus ſanè noſtris tanquã diſtincti Martyres Palatinus, & Filia maiuſculis à capite literis, ac punctis vtrinque diſtinguntur. Pro Euticio tamen Antuerpiẽſe habet Euterium, ſicuti Corbeienſe, in quo Rogatianus ſcribitur, non Rogatiana; vt in noſtro, & vetuſtiſſimo legitur; è contra Victuria in noſtro, & Corbeienſi dicitur, qui Victor, ſiue Victorius Antuerpienſi eſt; quemadmodum cum noſtro Marcellinam retinet, nõ Marcellinum, vt Corbeienſe. Donatilla, & Flauiana; Donatula, & Flauia Antuerpiẽſi sũt, ĩ quo Dota, & Furnata, Donata, & Fortunata dicuntur. Flauianus pro Flauiana in Corbeienſi legitur, & Amia pro Ama, ſiue Amica. Gurgonium etiam cum noſtro pro Gorgiano, Antuerpienſe profert; ſicut Martyrologium Lebbei; & Felicem alium pro coronide ſuperaddit ad alium Felicem Concordię Romanæ ſocium, qui ambo in codicibus noſtris, & Antuerpienſi ignorãtur. Grogonium pariter pro Gorgiano legi in martyrologio mſ. Lebbei; notæ in Additionibus ad tomum tertium Februarij; Bollandus, ſiue Henſchenius.

VII. Kal. Martij.

IN Pannonis Seneroti. Antigoni. Rutuli. Libij. In Aſia Natalis Policarpi Epiſcopi cum alijs XII. Zmyrna natalis Sanctorum Herotis. Garpori. In Africa Griſconis. Zenonis. Iminandri. Carmiani. Arionis. Ippoliti. Diuduri. Menelanti. Actore. Petri. Lambeſis. Luciniani. Felicis, & aliorum XXXVI. In Aſia Cuſconi. Sinorus. Heruli. Zenon. Menalippi. Sincritis. Syrici cum ſocijs eorum.

FEBRVARII 23.

IN *Pannonijs*. Martyres, quos codices noſtri cõſtituunt in Pannonijs, Senerotum nempe, Antigonum, Rutulum, & Libium, S. Hieronymi vetuſtiſſimum Antuerpienſe M. in Pannonia inferiori Sirmi preſſius ſignat. Coſbeienſe pariter cum vetuſtiori noſtro martyrologio in Pannonijs collocat, & Rogatianum martyrem addit, cum Marchianenſe, & Aquicintino mſs. apud Bollandum. Noſtro pariter conſonant Rabanus, Notkerus, & Beda, qui tamen in libro edito Seronedum pro Seneroto exhibet, ſicuti aliqui ex recentioribus retinent. Martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ non Sirmij, non Rogatianum refert, ſed tantùm legit. *In Pannoniis Natalis Sanctorum Seneroti, Antigoni, Rutuli, Libij*. Verùm integrum laterculum tam Antuerpienſis, quam Corbeiẽſis exhibere hìc de more libet. *VII. Kal. Martii. In Sirmi Sinerotis. Antigoni, Rutuli, Libii. In Aſia Natalis Policarpi Episcopi cum aliis xii. Smirni natalis Sãctorum Herotis, Carpofori. In Affrica Criſconi, Zenonis, Minandri, Cariniani, Arionis, Ipoliti, Diodori, Menelanti; Athoræ, & alibi Petri, Lambeſis, Luciani, Felis, & aliorum xxxv. In Aſia Simonis, Heruli, Cuſeumi, Menallippi, Zenonis, Inertis, Sirici*. Hæc Antuerpienſe martyrologium, Corbeienſe verò. *VII. Kal. Mart. In Pannoniis Seneroti, Antigoni, Rutuli, Libii, Rogatiani. In Aſia Policarpi Epiſcopi cum aliis xii. Martyribus. Smyrnæ SS. Erotis, Carpori, Geronti. In Africa Griſgoni, Zenonis, Minandri, Cariniani, Arionis, Hippolyti, Diodori, Menelanti, Athroræ, Petri, Lambeſis, Luciane, Felicis, & aliorum xxxvi. In Aſia Coſconi, Synorus, Heruli, Zenonis, Menalippi, Sinertis, Syrici cum ſociis*.

In Aſia Natalis Policarpi. Sunt qui Romæ, non in Aſia Sanctum Polycarpũ hac die recolant, eumque non Epiſcopũ, ſed Præsbyterum. Ita Vſuardus, Notkerus, Ado, Vvandelbertus, & cum alijs recentioribus martyrologium Romanũ. Addit Bollandus plura mſs. martyrologia, & eruditè ſuo more de S. Presbytero plura colligit, & diſponit. Addimus nos mſ. Reginæ Sueciæ. *Roma S. Policarpi Presbyteri cum alijs xiii.* Eſt etiam penes me Calendarium vetuſtum mſ., Breuiario præpoſitum, in quo legitur Februarij *vii. kal. Policarpi Presbyteri, & Mart.* Martyr quidẽ aſſeritur, contra id, quod plura mſs. martyrologia apud eundem Bollandum videãtur docere, dum in illis Confeſſor, non Martyr aſſeritur. At non modo codices noſtri, ſed Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, ac Corbeienſe martyrologium, hac die conſtanter in Aſia Polycarpum Epiſcopum recolunt cum alijs XII. Et cum his conſentit Rabanus, & ex recentioribus Galeſinius.

kalendarium item S.Hieronymi mſ.apud Canonicos Lucenſes, quamquam S.Polycarpum Epiſcopum hac die eſpreſſè nō proferat, dum tamen addit XII. ſocios Aſiaticum ita ſignare videtur. *vii. kal. Febr. Polycarpi cum aliis xij. Presbyteris*; Etſi verò inſignis Martyris, & Apoſtolici Epiſcopi memoriam iā egerit martyrologium noſtrum kalendis Februarij, ad Orientalem tamen Eccleſiam reſpiciens, tanti Martyris celebritatem cum eadem Eccleſia repetere voluiſſe credibile eſt, hac die 23.Februarij. Ita kalendarium Græcorum à Genebrardo editū ad diem 23. Febr. his verbis exhibet. *Polycarpus Martyr Smyrnenſis Epiſcopus.* Ita etiam in Menologio Sirleti apud Caniſium eadem die exprimitur. *Sacroſancti Martyris Polycarpi Smyrnæ, qui fuit diſcipulus S. Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ.* Et diffuſiùs ad diem ipſum 23. Febr. Menæa, & Menologium Baſilij, quantumuis corrigēdum in illis ſit, quòd agonem cōſummauerit in Deciana perſecutione, cum id ſub M. Aurelio Antonino euenerit, vt palam docet Euſebius in Chronico; Minus etiam cum martyrologio Romano Menologium illud conſonat, dum narrat interprete Arcudio, quòd *comprehenſus tandiu tortus eſt, dum animam efflaret*. Equidem Romanis faſtis igni traditus, & gladio confoſſus martyrium cōſummauit. Quod diſertè ſcribitur apud Euſebium lib. 4. Hiſt. cap. 15. in fragmento epiſtolę, quam ad Eccleſias Pōti ſcripſit Eccleſia illa Smyrnēſis, cui Polycarpus ipſe præerat. In magno hoc venerandæ antiquitatis monumento, quod Græcè integrum edidit Vſſerius, & latinitate deinde donauit vir eruditiſſimus Henricus Valeſius dicitur, Beatum Polycarpum martyrio ſuo, velut ſignaculo quodam, perſecutioni in Aſia finem impoſuiſſe. Sed quando ad amuſſim accideri, cum non exprimat, in magnas diſputationes viros doctos conjecit, nobiſque iterum eadem, pro re noſtra diſcutiendi impar onus impoſuit.

De die Natali S. Polycarpi.

EXERCITATIO VI.

CVM ergo difficile amodum ſit ex epiſtola Smyrnenſium diem agonis S.Polycarpi ad amuſſim haurire, hic exerceri non nihil placuit. In epiſtola illa tantum narratur, milites S. Epiſcopum comprehendiſſe in Veſperis Paraſceue, & deduxiſſe in Vrbem die magni Sabbathi. Hunc diem, cum alij interpretati ſint, vt Bucherius, primum Azimorum, putarunt etiam B. Polycarpum paſſum eſſe die 26. Martij, quo die agonem eius notat auctor chronici Alexandrini. Edouardus Liueleius cenſet Sabbathum magnum dictum eſſe, in quod ſolemnitas Purim, ſeu dies ſortium incidiſſet, qui dies anno Chriſti 167. fuerit 22. Februarii, quando captum eſſe Polycarpum, & ſequenti martyrium compleuiſſe, vult idem Liueleius. Contra Bucherium ſtat Iacobus Vſſerius de anno Macedonico cap. 3.; negat enim, Sabbathum, quod initium erat Azimorum magni nomine dictum fuiſſe. Hunc riprehendit Henricus Valeſius in Notationibus ad Euſebium p. 70, quòd S.Ioannes in Euangelio his verbis Bucherianę ſententiæ faueat, *Erat enim magnus dies ille Sabbathi*. & quòd idem confirmet Anaſtaſius Sinaita orat. 3. de Reſurret. Idem etiam Valeſius Liueleio non acquieſcit, & Vſſerio contra Liueleium in hoc fauet, quòd epiſtola illa à Chriſtianis ad Chriſtianos ſcripta fuerit, & Chriſtianorum potius feſtū, ſub nomine illius Magni Sabbathi, indicari congruum ſit, quā Iudaicam quamcumque ſolemnitatem. Addit quòd Liuelei opinio pugnet cum

Smyr-

Smyrneorũ epiſtola,in qua Polycarpum captũ narratur die Paraſceues ſub veſpe-
ram, ſequenti verò die, qui erat magni Sabbathi, fuerit perductus in vrbem, &
martyrij laurea donatus; Liueleius verò vult S.Polycarpum captum die Sabbathi,
ſequenti verò flammis abſumptum. Vſſerius Sabbathum magnum Smyrnenſi cle-
ro dictum putat, quod proximũ Paſcha antecedebat, quamuis in Dominicam
Paſcha non caderet, more Eccleſiarum Aſiæ tempore Polycarpi, in quibus cum
Iudæis Paſcha celebrabatur Luna decima quarta, nulla diei Dominicæ habita ra-
tione. At quantumuis Aſiatici cum Iudæis in celebratione Paſchæ conueniſſent,
nequaquam Vſſerio concedit Valeſius, Smyrneum clerum Sabbathũ magnum cũ
Iudæis obſeruaſſe, & ad chriſtianos ſcribentem indicare voluiſſe. Capellus pri-
mum Sabbatum Quadrageſimæ magnum à Smyrnenſibus vocari coniectatur; ſed
minus etiam Valeſio probatur. An primum Sabbathum Quadrageſimæ fuerit, vel
aliud,difficillimũ eſt ſtatuere,nec Cycli Paſchalis anfructuoſas vias hic libet per-
currere.Aliquod ex Quadrageſimæ Sabbathis indicari abſonum non videtur. Sa-
ne Ieiunium Quadrageſimæ magnum vocabant Græci, & Quadrageſimam ipſam
magnã dicebant,vt ex Euchologio Græcorum apparet in Miſſę Pręſantificatorum
declaratione p. 190. Vnde Quadrageſimæ Sabbatha magna etiam dicta fuiſſe veri-
ſimile eſt, quòd in eis, & Dominica tantum, ex Canone 49. Laodicenæ Synodi,
liceret ſacrificium offerre,& ex Canone Sanctorum Martyrum memoriam ſolem-
niter tantùm conceſſum eſſet, celebrare. Hon enim hunc Sabbathum magnum
fuiſſe,quòd Paſcha precederet, dici poteſt, ſi Natale S. Polycarpi cõſtanter à Grę-
cis celebrabatur die 23. Februarij, neque in Smyrnenſium epiſtola dies Paraſce-
ue Sabbathum illud magnum præcedens, dicitur magnus, cum tamen ex eodem
Euchologio, Paraſceue, quæ Sabbathum à nobis Sanctum nuncupatum antece-
dit, magna Paraſceue eadem ratione Smyrnenſibus dicenda videretur,ſicuti apud
Codinũ de off.Conſt.cap.13.diſertè nũcupatur. Quòd in fine epiſtolæ Smyrnenſiũ
diſertè ſcribatur, Polycarpum paſſum eſſe die 2. menſis Xanthici, ideſt 7. Kal.
Martij, vt vertit vetus interpres illius epiſtolæ apud Vſſerium, rectè conuenit,cum
martyrologio noſtro, alijſque adductis,in quibus S. Polycarpi Natale hac die,
non in Occidente, ſed in Aſia fuiſſe celebrem ſcribitur. Verùm ſi licet, in tanta
Doctorum virorum controuerſia, quidquid ſentiam candidè proferre, putarem
ſanè eadẽ ratione, qua Valeſius refellit Vſſeriũ, & Liueleiũ, hoc eſt diem magnum
Sabathi non eſſe Hebraico more accipiendum, ſed ad aliquam chriſtianorum ſo-
lemnitatem aptandum, quia epiſtola illa à Chriſtiana Eccleſia, ad Chriſtianos
Philomelienſes, ſiue Philadelphienſes ſcribatur: ita auctorem Chronici Alexan-
drini potuiſſe decipi, ex Iudaica ſignificatione minus aptè ab Epiſtola Smyrnen-
ſium accepta *Sabbathi magni*: dũ videlicet Hebraico more putauerit, de Sabbatho
ante Paſcha id eſſe accipiẽdum.Smyrnenſes igitur magnũ Sabbathũ illũ appellare
exiſtimarẽ, non tantum quòd Sabbatũ aliquod magnæ Quadrageſimæ eſſet; ſed
quòd deinceps S. Polycarpo conſecratũ fuerit; vt potè in quo Polycarpus ille paſ-
ſus ſit, qui ex eadẽ epiſtola Doctor inſignis, & ſummus Martyris nũcupatur: ſed
qui à Gentili populo in Theatro acclamatus eſt, *Doctor Aſiæ, & Pater Chriſtiano-
rum*; fuit enim captus in veſperis diei præcedentis, Paraſceue in Græco codice
appellata, non modo ad diem Pro ſabbathi ſignificandum, ſed quòd dies ille ad
martyrium, & natalem Polycarpi fuerit tanquam preparatio, & paraſceue. Neq;
difficile videretur Smyrnenſi Eccleſiæ fuiſſe, ſequentẽ diẽ Sabbathi in magni ago-
nis, & magni Martyris, *admirandi, Apoſtolici, & Prophetici Doctoris*, memoriam
magnum ſimplici titulo, & ſine alio myſterio indigitatum, propterea quòd Po-
lycarpus *Martyrio ſuo, vel vt ſignaculo quodam, perſecutioni finem impoſuerit*, ma-

gno

gno inquam illo Sabbatho coronatus, in quo perſecutio Aſianæ Eccleſiæ ceſſauit. Quantis verò ambagibus, ſi aliter locus ille, *In Ciuitatem deduxerunt de magni Sabbathi* interpretetur, penes ſcriptores inuoluatur, videri poteſt apud Valeſium loco indicato, & apud Samuelem Petitum variar. lect. lib. 4. cap. 7. Is de magno Sabbato cum Bucherio ſentiens, ad nodum ſoluendum, cogitur annos ante vertere, & à chronico Euſebij diſcedere. Verùm ea amplius expedit animaduertere, quæ adnotata ſunt in fine epiſtolæ Smyrnenſium, tam apud Vſſerium Armachanum, quam apud Valeſium. *Paſſus eſt autem B. Polycarpus die ſecundo menſis Xāthici, ante diem ſeptimum Cal. Martias, magno Sabbatho hora octaua.* In hoc parergo in quo additur, Caium integram epiſtolam accepiſſe, ex libro Irenæi diſcipuli Sancti Polycarpi, qui Caius verſatus ſit cum Irenæo, & ex Caio Socratem Corinthium, deinde Pionium, ab eodem S. Polycarpo per viſionem monitum, excerpſiſſe: cum dies agonis ita literis conſignetur, & per antiquum interpretem editionis Vſſerianæ dies Natali S. Polycarpi ita apertè indicetur: ſi addatur Græcæ Eccleſiæ conſenſus, in Menæis, Menologijs, ac Kalendarijs, Sanctum Epiſcopum eadem die 7. Kal. Martij vbique recolentis, ſatis neruosè comprobatum apparet, non alium fuiſſe celebrem Polycarpi Natalem diem, quam XXIII. Febr. ita vt idē Valeſius exiſtimauit, nefas eſſe, de die paſſionis eius amplius dubitare. At mirum eſt, in Græco codice, ex eadem Vſſeriana editione à Valeſio producto, non 7. kalendas Martias legi, *ſed epta Calandon Maion*: quin etiam Acta S. Polycarpi latinè reddita in diuerſis codicibus antiquis, cum Græca illius epiſtolæ Vſſeriana editione plurimùm conuenire. Ita enim apud Bollandum proſtant, ex ipſius epiſtolæ, vt apparet, parergo. *Martyrium conſummauit B. Polycarpus menſis Xantici incipientis ſecunda die, ante 7. Cal. Maias, Sabbatho magno, hora octaua.* Quod in alijs actis ex tribus mſs. codicibus latinis apud eundem pariter repetitur. Non me fugit, aliquos etiam Græcos codices legere potuiſſe *ſeptimo* kalendas Martij, non Maij, illos præſertim, quibus vſus eſt Metaphraſtes, ante multos annos, in Actis S. Pionij exornādis. In his apud Lippomannum, & Surium, Pionium captum fuiſſe ſcribitur. *Vigeſima tertia menſis Februarÿ cum Sabbathum magnum inſtaret. Natali ſcilicet B. Martyris Polycarpi, vigente Decÿ Imperatoris perſecutione.* Quaſi Sabbatum illud magnū nil aliud eſſet, quam Natale Polycarpi, vt ſupra interpretati ſumus, & eſſet Aſiaticis mobile feſtum Natalis S. Polycarpi. Videtur enim difficillimum, poſt ſexaginta circiter annos à paſſione Polycarpi, Pionium capi potuiſſe die Natalis S. Polycarpi, qui pariter eſſet Sabbathum magnum, niſi Sabbathum magnum idem eſſet Smyrnenſibus, ac Natale S. Polycarpi, quod primò in Sabbathum aliquod magnum incidiſſet, deinde verò 23. Februarij in eius magni Sabbathi memoria, idem nomen retinuiſſet. Verùm his non videntur conſentire Acta illa S. Pionij, quæ ex mſ. codice S. Maximini profert Bollandus ad 1. Febr. In his enim cap. 1. n. 2. initium certaminis Pionij ita ſignatur. *Secundo itaq; die ſexti menſis, qui dies eſt 4. Idus Martÿ, die Sabbathi maiore, Geminum, Pioniū, Sabinam, Aſclepiadem, Macedoniam quoque, & Leuinum Presbyterum catholicæ Eccleſiæ, vis perſecutionis inuenit.* Hunc fuiſſe diem, qui Natalem S. Polycarpi precedebat, ſequens de viſione martyrij narratio conuincit. *Ergo cum ante diem, quàm natalis Polycarpi adueniret, cum Sabina, & Aſclepiade deuotus inſiſteret ieiunÿs, vidit in ſomnis ſequenti die ſe eſſe capiendum.* Fuiſſe autem diem illum Sabbathi ita ſignatur. *Facta igitur oratione ſolemni, cum die Sabbatho Sanctum panem, & aquam deguſtaſſent, Polemon, ſiue Æditu us aduenit, ſtipatus &c.* & in fine, iam conſummato Pionij certamine, tempus ita adnotatur. *Acta ſunt hæc, vt Romani dicunt IV. Idus Martii, vt Aſiani menſe ſexto die Sabbathi hora diei decima.* Conueniunt ergo in Sabbathi die ſimul hæc, & alia acta ex Simeone Metaphraſte, nam Pionij

Pionij capturam incidiſſe in profeſto S. Polycarpi etiam in his narratur. *Pionius igitur pridie natalis diei S. Polycarpi futurum prauidit, vt eo ipſo die caperentur.* Quod peractum die Sabbathi ita ſubditur. *Cum igitur precationibus incubuiſſent, & Sabbatho Sanctum panem, & aquam cepiſſent, ſuperuenit Polemo.* De Sanctorum verò Martyrum in forum aduentum hæc ſubduntur. *Impletum eſt totum forum, & ſuperiores porticus, tùm viris Græcis, atque Iudæis, tùm etiam mulieribus. Nam cum magnum eſſet Sabbathum feriabatur.* At pugnarent hæc inter ſe cum Actorum initio, in quibus dicitur captum eſſe Pionium die 23. Februarij, niſi rectè intelligantur. Iudicium ſanè tunc abſolutum non fuit: ſed poſt publicam in foro interrogationem: poſt carcerem: poſt iteratam in forum eductionem, ac ad dolorũ templa attractionem: poſt aduentum Proconſulis Smyrnam. Igitur aliquo interuallo ante quartum Idus Martij quæſtio cepta eſt, ſed Martyrium conſummatum 4. Idus Martij, vt in fine rectè adnotatur, & in his Acta apud Metaphraſtem cum alijs conueniunt, quòd geſta hæc ſint *ante iv. Idus Martias more Romanorum, Aſiæ autem more ſeptimi menſis vndecimo die Sabbathi.* Vnde corrigenda ex his videntur Acta illa, quæ diem capturæ cum die poſtremi certaminis confundunt; Pugnãtia pariter alia quædam in his comparent, puta quòd Acta alia, ſexto Aſianorũ menſe, id accidiſſe velint, alia ſeptimo. Chronicon Alexandrinum habet Pioniũ occubuiſſe Indit. XIV. *Proclo Aſiæ Proconſule iv. Idus Martias, hoc eſt Aſiaticorum calculo ſexto menſe xii. Sabbathi hora decima.* Sed Polycarpum paſſum eſſe *vii. kalendas Aprilis magno Sabbatho,* diſertè habetur in eodem Chronico Alexandrino. Vſſerius lib. de Anno ſolari Macedonum, & Aſianorum cap. 1. affirmat Smyrneos præter morem reliquarum Aſiæ Vrbium menſem Xanthicum exorſos fuiſſe à die 25. menſis Martij. Sed Valeſius non conſentit; quia ad illud probandum nullam rationem afferat. At forte Vſſerius ex patergo ad epiſtolam Smyrnenſium educebat, certamen Polycarpi ſecunda die Xanthici menſis accidiſſe, quod cum tempore chronici Alexandrini componens ſeptimum kal. Aprilis pro ſecunda die Xanthici menſis apud Smyrneos accepit. E contra Valeſius Smyrneos à conſueta Macedonum menſiũ diſpoſitione non receſſiſſe exiſtimat, & apud Aſianos Xanthici menſis initium in 22. Februarij incidere affirmat, & corrigendum ad calcem epiſtolæ Smyrneorum illud *Caladon Maion* exiſtimat, & reſtituendum *Calandon Martion,* vt legit vetus illius epiſtolę interpres. At neque maiorem rationem ipſe affert, Aſianos, & Smyrneos Xanticum mẽſem a die 22. Februarij incæpiſſe, quàm Græcos omnes S Polycarpi memoriam recoluiſſe die 23. Februarij. Verùm hunc fœdiſſimum errorem in illis Actis eſſe iam decreuerat ſummus cenſor Scaliger in animaduerſ. ad Chronic. Euſebij, edit. nouiſs. p. 221. Ridiculum enim putauerat magnum Sabbathum in Februarium vnquam incurrere poſſe, cum citiſſimum Paſcha ſit in XXII. Martij. Hinc critico ſupercilio de more in Baronium debacchatus, dum nodum ſoluere neſcit, cur latini 26. Ianuarij, & Græci 23. Februarij S. Polycarpi natalem recolant, martyrologia damnat, quòd inquit plura contineant, quæ ad veram Hiſtoriæ regulam dirigi non poſſint. At cum de magno Sabbatho iam ſupra dictum ſit, Scaligero ſibi ipſi plaudente relicto, dubium remanet, an Xantichus menſis re vera Macedonibus, & pluribus Aſiaticis in Februario inciperet. Ex Galeno quidem Comment. 1. in primum epidem: apparet Macedonum annos cum Latinorum menſium initijs nequaquam conuenire, ſed puncta Æquinoctialia, & ſolſtitialia in principio menſium Macedonum incidere & in principio Dij menſis Autumni eſſe æquinoctium, initio Artemiſij Vernum. Verba per interpretem Cruſerium adducã maximè ad rem noſtram ſpectantia. *Apud Macedones Vernum Æquinoctium principio Artemiſii, ſic æſtiuum ſolſtitium initio Loi. Nam in principiis menſium, quorum meminimus Æquinoctia, & ſolſtitia*

fiunt

Digitized by Google

fuiſſe apud Macedones. At quis melius Galeno Pergamenſi in Phrigia, ſeu Myſia mẽſes Macedonum conterminorũ ſcire potuit? quin ſi varius eſſet, & vagus annus Macedonicus, quis ætati S. Polycarpi proximior, ferè ſynchrono Galeno adduci poteſt? Ex Galeno igitur Xanthicus, Martius eſt, vel è Martio, & Aprili conflatus menſis erit. Æquinoctium enim Vernum ſæculo, quo Galenus floruit, & ante, poſt anni Iuliani correctionem in 24. vel 25. diem Martij incidere, nemo eſt qui ignoret, ex Columella, Plinio, & alijs. Si ergo Artemiſius menſis ab Æquinoctio verno originem ſumebat, & Xanthicus Artemiſium immediatè præcedebat, jam & Februarij poſtremam partem attingere neceſſe erat, & demptis duobus Februarij diebus ex triginta, iam in 22. circiter diem Februarij initium Xanthici incidebat. Non me latet Ioſephum Hebreum, menſem Niſan Hebræorum cum Xanticho compoſuiſſe, atque eundem putaſſe; videlicet lib. 1. antiq; Iudaic. cap. 5., & lib. 3. cap. 12. & 13. & expreſſius lib. 10. cap. 4. in quibus locis ex antiqua Ruffini interpretatione, primum menſem Niſan Hebreorum Macedones Xantichum nominare apertè docet. Hinc apud Suidam, & alios, Xanthicus menſis prò Aprili accipitur, & Aprili apud Antiochenos Xanthicum menſem reſpondere Socrates teſtatur lib. v. Hiſt. capite 21. At cum Galenus expreſsè Æquinoctium vernum initio Artemiſij, non Xanthici, apud Macedones fuiſſe doceat, & ſecundo Xanthici die Natalis Polycarpi fuerit, iam rectè in martyrologijs à nobis adductis notatur, penes Aſiaticos die 23. Februarij natalem eſſe S. Polycarpi Epiſcopi, cum de Græcorum, & Macedonum menſibus conſcium magis fuiſſe Galenum, quàm Ioſephum Hebræum credere congruum ſit. Hæc addere libuit Valeſianæ aſſertioni, cum interim ad manus non ſit liber Iacobi Vſſerij Armachani de Anno Macedonico. Cum verò Sabbathum illud, in quo primùm incidit Natalis dies S. Polycarpi, quacumque ratione magnum dictum fuerit, vagum quot annis eſſe oportuerit, mutatis nempe ad nouilunia Paſchalibus terminis; veriſimile admodum eſt, vt quieſcente deinde perſecutionum procella, Smyrnenſis Eccleſia, quod in epiſtola illa optauerat, conſequeretur, hoc eſt, vt fideles conuenirent aliquando *ad Natalem eius martyrij diem cum hilaritate, & gaudio celebrandum*, & diem illam tantæ celebritatis figerent in aliquo ſtabili menſis termino. Hinc fortaſſe accidere potuit, vt Græci aliqui kalendas ipſas Februarij inſigni Martyre ornarent, quemadmodum in martyrologio noſtro vidimus, prima huius menſis die cum Pionio, & alijs Smyrnenſibus martyribus *In Græcia S. Polycarpi Epiſcopi* memoriam recolit; reliqui verò Aſiatici cum Smyrnenſibus eandem menſis Xantichi ſecundam diem, ſiue vigeſimam tertiam Februarii, agonis, & triumphi genuinam retinuerint. Finem igitur difficillimę exercitationi imponẽtes, qualecumq; tandem fuerit Sabbathum illud magnum; tantas tricas inſerens; exiſtimamus, Natalem S. Polycarpi in Aſia die 23. Februarii tantis teſtimoniis firmari, vt vix de eo liceat dubitare; tranſpoſitum verò in Eccleſia Latina ad diem XXVI. Ianuarii dici fortaſſe poteſt, quia in dies Quadrageſimæ plurimùm incideret, atque eodem modo, ac alijs celebritatibus accidit, in alium diem tranſlatum, vt de aliis alibi animaduertimus.

Cum alijs xij. Item etiam addunt bina iam adducta Martyrologia, vt dubitari nequeat, hos Sanctos illos Philadelphe ſes fuiſſe, cum S. Policarpo coronam adeptos. Ad fragmentum enim Epiſtolæ Smyrnenſium, ita ſubdit Euſebius lib. 4. cap. 15. *Hæc de B. Policarpo, qui cum alijs xij. Philadelphenſibus apud Smyrnam martyrio*

tyrio

tyrio eſt coronatus. Presbyteros vocat calendarium S. Hieronymi adductum, ſed breuiatũ fortaſſe nomen Philadelph. aliquis inſcius librarius in Presbyteros cõmutauit. Ad Apoſtolici viri, totiuſq; Aſiæ doctoris agonem ex vicinis vrbibus, vt Smyrnę Philadelphia erat, Presbyteros acceſſiſſe, neque impoſſibile, neque improbabile eſſet. Sunt tamen mſ. quæ ſocios addant Polycarpo Romano Presbytero; & xiij., non duodecim enumerent, vt mſ. martyrologiium Reginæ Sueciæ ſupra adductum. Acta illius S. Polycarpi præcipua, & quæ beatum illius finem doceant, hucuſque non comparent, & an cum ſocijs martyr, vel Cõfeſſor obierit, mihi in obſcuro latet.

Zmyrnæ Natalis, &c. Zmyrnam pro Smyrna in antiquis monumentis aliquan do legi docet Aldus in orthographia, ex vetuſtis inſcriptionibus, confirmatque martyrologium Antuerpienſe in laminis, eodem cum authographo caractere expreſſum, ad Kalendas Ianuarij. Pro Garporo illud, & Notkerus Carpophorum cum Herote proferunt; cum noſtro tamen Carporum, non Carpophorum exhibent optimę notæ martyrologium Aquicintium, & Marchianenſe, quæ etiam Gerontium adijciunt, codicibus noſtris, & Antuerpienſi præteritum, ſed indicatum à Corbeienſi. De antiquis martyribus fuiſſe Herotem, & Garporum teſtatur vetus mſ. S. Martini Tornacenſis apud Bollandum.

In Africa, &c. Tredecim Chriſti pugiles, parum mutatis nominibus, exhibẽt martyrologium noſtrum, Antuerpienſe, & Corbeienſe. Notkerus, qui longam nominum ſeriem faſtidit, duos tantùm profert Gryſionium, ſiue Griſconium antesignanum, Zenonem, & alios multos. In duas claſſes hos partitur Antuerpienſe. Non enim Affricæ tribuit, niſi primos nouem, alios cum ſocijs anonymis *alibi* paſſos eſſe ſtatuit. Cum tamen plura edita, & mſs. martyrologia cum noſtris, & Corbeienſi codicibus Africæ omnes tribuant, *Alibi* quidem, ſed in eadem Orbis regione paſſos eſſe conſentirem. Ita apud Bollandum obſeruari poteſt, qui aliquam nominum differentiam notat. Variat etiam Antuerpienſe in martyrum anonymorum numero quorũ xxxv. tantùm recenſet, dũ in noſtro martyrologio, & Corbeienſi xxxvi. ſcribuntur, & ex Marchianenſi apud eundem Bollandum totidem confirmantur.

In Aſia Cuſcori, &c. Aſiaticos ſeptem tantùm martyres hic exhibet vetuſtiſsimum Antuerpiẽſe martyrologium, quorum Anteſignanus illi eſt Sinon, qui alijs, non modo Sinorus eſt, ſed cui præcedat Cuſconius, illi Cuſcum is nuncupatus. Marchianenſe mſ. non primo loco Cuſconium refert, ſed ſine nomine, ac numero ſocios addit, quemadmodum mſ. Aquicinctinum, ac Richenouienſe, quæ Corbeienſi, & codicibus noſtris, in ſociorum memoria, ac numero præcedentium conſonant.

VI. Kal. Martij.

IN Cæſarea Cappadociæ Natalis Sãctorũ Heruli. Luci. Sirgi. Romæ Abſolanas. In Porto Primitiuæ. Nicomedia Editius. Palpetri. Luciani. Felicis. Vrbani. Marthæ. Creſcentie. Florentini. Rogatulæ. Donatulæ. Item Donatulæ. Marcelline. Rumadi. Felicianæ. Nine. Caſti. Iafferis. Tuliani. Iuliæ. Ionule. Gahis. Exuppi. Daciani. Flauiani. Ianuari. Securis. Diddi. Sellaris. Subitane. Gemiliane. Fortunate. Peregrine. Victorici. Ma-

Xx xenti.

xenti, Gegoli, Iuliæ, Luciani, Honorati, Flauiani. Felicis. Saturi, Feliciſſimi, Victoris, Mariæ, Ianuari, Ruffiniani. Fortunati, Aurili. Rutili. In Nicomedia Natalis Sanctorum Luciani Presbyteri, Petri. Palatini. Euitiæ. In Ægypto paſſio Sanctorum Victorini. Victoris. Niuictæ. Nicofori. Serapionis. Dioſcori.

FEBRVARII 24.

Natalem Sancti Matthię Apoſtoli, à Corbeienſi martyrologio indicatum, Codices noſtri cum Antuerpienſe non habent. Neque antiquis temporibus, in vniuerſa Occidentali Eccleſia, hac die fuiſſe celebrem probant, quæ Menardus notat ad D. Gregorij Sacramentarium, dum alia mſs. hanc S. Matthię celebritatem nō exhibent. Ita autem, mutato à noſtris codicibus ordine, huius diei laterculum ſignat vetuſtiſsimum Antuerpienſe, *VI. Kal. Mart. in Portu Natalis Pauli, & Primitiui. In Ceſarea Cappadocia natalis Sanctorum Heruli, Luci, Georgij, Abiolonis. Nicomedia, Luciani, Editi, Petri, Felicis, Orbani, Martha, Criſconinę, Gagi, Florenti, Donatilę, Rogatila. Item Donatilę, Marcellinę, Rummadi, Feliani, Nidę, Flaui, Afferis, Atulini, Sannlę, Cabis, Diciani, Ianuarij, Diddi, Securis, Sellaris, Exuppi, Iubitana, Gemelianę, Iulię, Fortunatę, Peregrini, Victorici, Maxenti, Gegoli. Item Luciani, Honorati, Flauiani, Felicis, Caſti, Saturi, Feliſſimi, Victoris, Mariæ, Ianuaria, Rufiniani, Fortunati, Aureli, Rutuli. Nicomediæ natalis Sanctorum Luciani Presbyteri, Petri Palatini, Auiti. In Ægypto paſſio Sanctorum Victorini, Victoris, Niniuitia, Nicofori, Serapionis.* Corbeienſe martyrologium, noſtris ſemper codicibus magis conſonum, ita huius diei ſacros faſtos abſoluit. *VI. Kal. Mart. Natalis Matthiæ Apoſtoli, In Cæſarea Cappadociæ natalis SS. Eruli, Lucij, Sergij. Romæ Abſolonas in porto, Primitiua. Nicomedia Editij, Palphetri, Luciani, Felicis, Vrbani, Marthæ, Creſcentia, Florentinæ, Rogatula, Donatula; Item Donatulæ, Marcellina, Rommodi, Feliciana, Nina, Caſti, Iafferis, Tulliani, Iuliani, Iulię, Ianulę, Gabis, Exuppi, Daciani, Flauiani, Ianuarii, Securis, Diddi, Sellarii, Subitanæ, Gemelliana, Fortunatę, Peregrinę, Victurici, Maxentii, Gegoli, Iulię. Item Luciani, Honorati, Flauiani, Felicis, Saturi, Feliciſſimi, Victoris, Marię, Ianuarię, Rufiniani, Fortunati, Aurili, Rutuli, Fauſtini. Nicomediæ Natalis SS. Martyrum Oceani Presbyteri, Petri Palatini, Æuitii. In Ægypto natalis SS. Victorini, Victoris, Nuitię, Nicophori, Claudiani, Dioſcori, Serapionis.*

In Cæſarea Cappadocię, &c. Pro Sergio, ſiue Sirgio Georgium hic exhibet vetuſtiſſimum martyrologium Antuerpienſe, in Heruli tamen, & Lucij nominibus conſonat. An hic Sergius ille fuerit, cuius Acta profert Salazarius, & ex eo Henſchenius, non affirmarē, cum licet in die paſſionis conueniant, paſſum tamen Sergium, ſine ſocijs narrent, & Monachum fuiſſe doceant. Eoſdem Cappadociæ Martyres totidem ferè verbis etiam enumerat Notkerus. *In Cæſarea Cappadocia, Heroli, Lucii, & Sergii Martyrum.* Mſ. Reginæ Sueciæ Sergiū ſilet & pro Herulo Heracliū ita profert. *vi. Kal. Cęſarea in Cappadocia natalis SS. Heraclii, Lucii,* nec deſūt alia mſs., licet valdè, vt apparet confuſa, quæ Heraclium eſſē habeant, & pro Sergio Georgium. Lucius, ſiue Lucas aliquibus mſs. martyrologijs Epiſcopus eſt, & ipſius Cæſareæ, vt Aquiſgranenſi, Tornacenſi, & S. Cyriaci Romano apud Henſchenium. An Abſolonas ſiuè Abſolonus inter martyres Cæſarienſes debeat cum vetuſtiſſimo

mo Antuerpienſi computari non liquet. Cum eodem Henſchenio mendum potiùs eſſe exiſtimarem, & cum codicibus noſtris, & Corbeienſi Romæ, potius vt infra eſſe tribuendum. Malè etiam ſcriptū ibi legitur pro Abſolono Abiolonus. De Sergio hæc habet Petrus de Natal. lib. 11. num. 76., *Sergius Martyr in Cæſarea Cappodocia paſſus 17. Cal. Martii, cuius, vt dicit Ado, geſta preclara habentur.*

Romæ Abſolanus. Parum murato nomine, ita etiam Abſolonum, vel Abſolanum Romæ tribuit Notkerus. *Item Romæ Abſalonis*, quod cum noſtris codicibus, ac Corbeienſi conuenit. Abſolanum, quamquam confuſis alijs aliorum locorum martyribus, Romæ pariter tribuunt Greuen in Auctario Vſuardi, mſ. Richenouienſe, & Aquiſgranenſe, apud Henſchenium.

In Porto Primitiua. Ita & Corbeienſe martyrologium. Legendum verò eſſe in Portu Romano, non difficile ex immediatè antecedēti ſignato Vrbis Romæ loco conijcitur. Paulum ſunt, qui Primitiuæ ſocium addant, vt vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quod Primitium non Primitiuam legit. Secundulam, & Ianuariam Virgines etiam ſuperaddit mſ. Tornacenſe, Paulum, non pro Martyre, ſed pro Cœmeterij nomine ita ſignat. *Eodem die in Portu Romano in Cœmeterio Pauli, Natalis Secundolæ, & Ianuariæ Virginum.* In Portu Romano etiam Beda, non Primitiuum, ſed Paulum, Secundolam, & Ianuariam exhibet. Primitiuum Cæſareæ alij aſcribunt, vt mſ. S. Cyriaci. Romæ verò Auctarium Greuen, & mſ Richenouienſe. In tanta varietate codices noſtros, ac Corbeienſem in Primitiua vniformes ſequimur; præſerti quòd omiſſo Paulo Primitiuum tantùm exhibeant mſs. martyrologia Tornacenſe, & Letienſe. Primitiuam legit non Primitiuum mſ. Cyriaci, cuius ope Baronius in Romano martyrologio eam addit, ex conſenſu veterum mſs.

Nicomedia Editius &c. Lucianus, non Editius, pro antecignano notatur in vetuſtiſſimo Antuerpienſi, qui tamen tertio loco in noſtris codicibus, & Corbeienſi recenſetur. Sed cum tres Luciani Nicomedienſes in ijſdem noſtris codicibus hac die numerentur, & ſeiunctim Lucianus Presbyter cum Petro Palatino, & Eutio, non bene cum Richenouienſi mſ. martyrologio aptari poſſunt. Hoc enim legit apud Henſcheniū. *In Nicomedia Luciani Presbyteri, & aliorū XLIII.* Verùm qui hìc numerātur anonymi, nō modo quadraginta, & nouem ſunt, cum primi ordinis Luciano, ſed ſi Palatinus nomen Martyris ſit, non officij, atque poſtremi Martyres, Lucianus, Petrus, & Euitius addantur, ſunt omnes Nicomedienſes quinquaginta tres. Quamquam verò, in vetuſtiſſimo quoque Antuerpienſi, horum Martyrum vniuerſa turma Nicomediæ tribuatur, vereri tamen poteſt, ne aliquid, tam in ipſo, quam noſtro, & Corbeienſi deficiat. Ad quid enim, poſt enumeratos Martyres vſq; ad Rutilum, addi debeat, iterum *Nicomediæ*, vel *in Nicomedia Natalis S. Luciani Presbyteri*, ſiue vt legit Corbeienſe *Oceani Presbyteri*, ſi vno eodemque loco omnes coronati eſſent? ſuſpicioni anſam præbet Notkerus, qui Iulianum, & Iuliam, atque alios plurimos Africæ ita tribuit; *In Africa Iuliani, Iuliæ, & aliorum plurimorum.* Quaſi decem, & ſeptē tantùm Martyres Nicomedienſes eſſent, vſque ad Tullianum, vel decem, & octo, vt ſcribitur in martyrologio Corbeienſi, reliqui verò Africæ aſſignari debuerint. Iulianus, & Iulia in codicibus noſtris coniunctim non leguntur, at in adducto Corbeienſi poſt Tullianum *Iulianus, & Iulia* numerantur, penes quod diuiſum à poſtrema Nicomedienſium claſſe, quinquaginta, & vnus Martyres recenſentur, hoc eſt ſuperadduntur Iulianus; & Fauſtinus. In Antuerpienſi varijs nominibus, & ordine, Nicomediæ omnes tribuuntur. Vidit improprium loquendi modum Henſchenius, & putauit Martyres, qui additur deinceps in Antuerpienſi,

ſi, hoc eſt *Nicomedia Natale S. Luciani Presbyteri, Petri, Palatini, Aduiti*, ab alio quopiam, non à S. Hieronymo, vel ab eo, qui primò martyrologium concinnauit, ſuperadditos fuiſſe: quaſi diuerſos Martyres putauerit, qui re vera ijdem eſſent. Lucianum nempe iam numeratum, Petrum, & Aduitum, ſiue Aduitium, qui idem ſit, cũ Editio ſupra indicato. At qui Petrus eſt in Antuerpienſi, in noſtris codicibus, & Corbeienſi Palpetrus dicitur, & Euitia, non Editius, qui Luciano, ſeu Oceano Presbytero in poſtrema Nicomedienſiũ claſſe ſociatur. Prꝺterea, ſi Lucianus, non Oceanus dicendus Presbyter Sanctus eſt, hac vtique Præsbyterij nota ab alijs Lucianis primæ claſſis ſeiungitur. Nomina ſanè quædam cum Africanis martyribus, qui hac die in Romano martyrologio, tam Galeſinij, quam Baronij recoluntur, congruunt, & eorum Acta optimæ notæ proſtant apud Suriũ, & in Baronij Annalibus ad Annum CCLXII, Apprehenſos ſimul in his narratur Lucium, Montanum, Flauianum, Iulianum, Victoricum, Primolum, Renũ, & Donatianum: Donatianum cum Primulo, in carcere mortuos, feſtinaſſe ad coronam diſtinguitur: Victor Presbyter commartyr dicitur, Flauianus Diaconus poſt biduum coronatus, eiuſq; vnici filij mater eumdẽ ad martyriũ cohortans aſſertur. Nicenus, & Paulus iam palmam adepti: Quartilloſia, ſiue Tharquillæſia etiã ſoror memorãtur; & huius maritum, & filium ante triduum martyrium compleuiſſe. Lucianus, Herennianus Hypodiaconus, & Ianuarius cathecumenus eorum auxiliarij nuncupantur. Verùm cum in Actis hiſce nulla Iulia ſit, & tantum ex nominibus in martyrologio noſtro, Corbeiẽſi, vel Antuerpienſi expreſſis poſt Iulianum, & Iuliam, Notkero quoq; memoratam, non niſi Victuricus, Victor, & Flauianus indicentur, non ita certum eſt, hanc ſacrorum pugilum cohortem, vel ad Nicomediam non pertinere, vel eos, qui in Actis illis recenſentur, alterius chori non eſſe; cum preſertim Lucianus Epiſcopus Carthaginenſis deinde fuerit, neque tunc martyrio defunctus. In nominibus, quæ intercedit differentia inter codices noſtros, Antuerpienſe, & Corbeienſe MM. facile vnicuique eſt obſeruare.

In Nicomedia Natalis Sanctorum Luciani, &c. pro Luciano Oceanum Preſbyterum ſignari in martyrologio Corbeienſi iam diximus. Lucianum tamen habent Notkerus, Greuen in Auctario Vſuardi, Mſs. martyrologia Tornacenſe, & Richenouienſe, & quod adduximus vetuſtiſſimum Antuerpienſe. Addimus mſ. Reginæ Sueciæ, in quo legitur. *Nicomedia natalis Sanctorum Luciani Presbyteri, Petri, Palatini*. An S. Lucianus Præsbyter Nicomediæ coronatus, idem ille ſit, quem 7. Idus Ianuarij plura cum noſtro martyrologia recolunt, non affirmarẽ. Potuit hic cum Petro, Palatino, & Æuitia, vel Æuitio, repetita memoria venerari, quòd illi ſeptimo Ianuarij, alij Martyres ſocij eius in Februario paſſi fuerint. At quid vetat in tanta Martyrum laniena, Nicomediæ iterata, plures Presbyteros Lucianos agonem in eadẽ vrbe perfeciſſe? præſertim cum Luciani nomen frequens tunc maximè eſſet. De Palatino etiam poteſt dubitari, an proprium, vel officij nomen ſit; in noſtris codicibus, interpũctione, tanquam Martyr à Petro diuerſus, ſeiungitur.

In Ægypto. Niſi ſub hac die ſacros hos Ægypti Athletas adnotarent etiam Antuerpienſe, & Corbeienſe martyrologia, facile librarij lapſum in vetuſtiori noſtro ſuſpicatus eſſem; quòd nimirum ſequentis diei initium ad calcem huius laterculi inſuiſſet. At præter illa, multi põderis martyrologia, ex his martyribus duo, nempe Victorinus, & Victor Niniuita in Richenouienſi mſ. hac die memorantur, ſicut & Serapion in martyrol. Aquiſgranenſi: Mſ. Reginæ Sueciæ ita etiam VI. Kal. legit. *In Ægypto paſſio Sanctorum Victurini, Victoris*. Septem tamen Martyres in hoc choro fuiſſe plura martyrologia ab Henſchenio

die

die ſequenti adducta, manifeſtè docent. Plura Papiam addunt, qui in nullo ex indicatis martyrologijs, vetuſtiori nempe noſtro, Antuerpienſi, & Corbeiēſi legitur; ſed Niniuittam Antuerpienſe, Niuiuitam Corbeienſe, Niuictam codices noſtri, Niuentiam Richenouienſe mſ. eius loco habent. Tam verò Græci, quam Latini ab Henſchenio adducti, de Niniuicta ſilent, & Papiam omnes celebrant. Differunt Græci, qui non in Ægypto paſſos hos Martyres ſcribunt, ſed in Vrbe Corintho. In Papię martyrio pariter à latinis diſſentiunt, dū illi in mari merſum, hi gladio cęſum prædicant: non nihil etiam in nominibus variant, vt inde dubitari quis poſſit, an re vera ijdē Martyres ſint.

V. Kal. Martij.

IN Africa Natalis Sanctorum Donati. Iuſti. Rutuli. Herenei. Piſionis Aurili. Primuſi. Ingenuæ. & aliorum XLV. & alibi Ingone. Fortunati. Puſinni. Herenni. Item Iuſti. Creſcenti. Rogatiani. Ianuarij. Lucioſe. Item Fortunati. Pamfilia Natalis Sanctorum Neſtoris, & Caſte.

FEBRVARII 25.

EX Africanis octo Martyribus à codicibus noſtris enumeratis, ac nominibus expreſſis, quinque tantum hic habet Notkerus: tres martyrologium Romanum. Vetuſtiſſimum verò Antuerpienſe, noſtris codicibus proximius, tam nominibus ſignatos, quā Anonymos ita refert. *V. Kal. Mar. In Africa natalis Donati, Hirenei, Piſinionis, Aururli, Rutuli, Primati, Ingenulæ, & aliorum XLV. & alibi Ingone, Fortunata, Puſſini, Hirenei, Iuſti, Creſcenti, Reuocati, Ianuariæ, Lucioſa, Caſtæ, Fortunati. Pāpilia Natalis S. Neſtoris.* Adhuc autē ad veſtius noſtrū proximius Corbeienſe legit. *V. Kal. Mart. In Africa natalis Sāctorū Donati, Iuſti, Rutuli, Herenei, Piſionis, Aurili, Primon, Ingenua, & aliorū XLVI. & alibi Ingona, Fortunata; Puſſinni, Herenei; Item Iuſti, Creſcenti, Rogati, Aniani, Ianuaria, Lucioſa; Item Fortunati, Victorini. In Pamphilia natalis Sanctorum Neſtoris, & Caſtæ, Claudiani.* Ex his duos habet Kalēdarium noſtrum S. Hieronymi mſ. *V. Kal. Donati, Ingenui*; ſunt aliqua mſs., quæ in Anonymorum numero videntur diſſentire, vt Treuirenſe martyrol., in quo *aliorum quinquaginta vnius* memoria agitur, & Centulenſe, quod *quinquaginta* tantum ſignat; ſed re vera non diſſentiunt; illud enim Donatum, & Iuſtū tantum numerat, ſex verò nominibus non ſignatos, dum tamen ſupra quadraginta quinque apponit, quinquaginta & vnum non malè reddit. Hoc verò, quia Donatum, Iuſtam, & Ingeniam nominatim indicat, quinquaginta tantum innominatos refert. Sunt etiam martyrologia mſs., quæ etſi integrum octonarium numerum propria appellatione non exhibeant, anonymos tamen XLV. referant, vt Romanum S. Cyriaci, Richenouienſe, & Pariſienſe apud Henſchenium, penes quem nominum etiam varia inflexio obſeruari poteſt, & cum noſtris conferri.

Et alibi, &c. Differt Corbeienſe martyrologium à codicibus noſtris, cū quibus vt plurimum conſonat; in his enim, incerti loci martyribus recenſendis, & numero excedit, & in nominibus aliquibus etiam diſſonat. Illud Sacros Athletas

tas duodecim exhibet, noſtrum verò decem, & Antuerpienſe vndecim. Exhuberat tamen Corbeienſe in poſtremo Sacræ turmæ Victorino; Anianus ſiquidẽ in alium Martyrem ab inſcio librario diſciſſus eſt, nempe in Rogatum, à Rogatiano; Rogatianus ſiquidem non Rogatus, tam in noſtris codicibus, quam Pariſino Labbei apud Henſchenium dicitur; licet in Antuerpienſi deficiat cum Victorino, qui pariter in noſtro deſideratur. Caſta Martyr inter hos à vetuſtiſſimo illo numerata Pamphiliæ in codicibus noſtris, & Corbeienſi tribuitur. An Donatus, & Hirenæus ex martyribus ſint in Epiſtola Luciani memoratis, vel Aurelius adoleſcens ille ſit, cuius meminit S. Cyprianus ep. 23. dubitat Henſchenius.

Pamphilia Natalis. Sunt martyrologia mſs. quę Creſcentium ab Afris martyribus ſeiungant, & Pamphiliæ tribuant; alia quæ Caſtam Afris addant, vt de Antuerpienſi diximus: ſunt quæ Claudianũ adijciant, vt Corbeienſe, cui illum omnino debemus, fortaſſe ex Actis S. Neſtoris apud Surium. Neſtorem tantùm habet Antuerpienſe, & Richenouienſe, quem Epiſcopum in Pamphilia fuiſſe, teſtantur aliqua mſs. martyrologia, die ſequenti, apud Henſchenium. Nos nihil immutãdum in codicibus noſtris duximus, quia Nockerus ita habet hac ipſa die. *Pamphilia Neſtoris, & Caſta*, cui concinunt mſs. martyrologia Aquiſgranenſe, Tornacenſe, Lætienſe apud Bollandum in prætermiſſis, licet poſtremum Caſtum pro Caſta exhibeat. De Neſtore Epiſcopo Magydenſi, Martyre Pergæ in Pamphilia, plura ſuo more eruditè congerit Hẽſchenius, & Acta ex Surio, aliiſq; mſs. codicibus notationibus illuſtrat in ſequenti die.

IIII. Kal. Martij.

NAtalis Sanctorum Alexandri. Neſtoris. Theonis. Epion. Iuſti. Donatiui Ampliati. Ingenui. Epioni. Anthi. Fortunati, & Aliorum XXVI. In Alexandria Felicis cum ſocijs ſuis.

FEBRVARII 26.

DIſſidẽt hic martyrologia mſs. in aſſignandis, nõ tam Martyribus, quam locis. Vetuſtiſſimum S. Hieronymi Antuerpienſe cum codicibus noſtris, & Corbeienſi, primo Martyrũ choro vrbem, aut regionem certaminis non tribuit, ſed tantum nomina hoc pacto recenſet. *iiii. kal. Mart. Natalis Sanctorum Alexandri, Neſtoris, Iuſti, Teonis, Epuion, Donatiui, Ampliati, Ingenui, Epion, Anthi, Fortunati, & aliorũ XXXV. In Alexandria Felicis*. Corbeienſe verò ita exhibet. *iv. Kal. Martij Natalis Sanctorũ Alexãdri, Neſtoris, Theonis, Epion, Anti, Fortunati, & aliorum XXVII. In Alexandria Felicis cum ſocijs ſuis*. Poſt Neſtorem, & Caſtam, à nobis die præcedenti adnotatos, mſ. Reginæ Sueciæ, quo vſus eſt Holſtenius, ita prepoſtero ordine ex his aliquos notat. *In Alexandria Felicis, cum ſocijs ſuis, & alibi natalis Sanctorum Alexandri, Iuſti, Theonis, & aliorum xxviii.* Calendarium, ſeu martyrologium paruum S. Hieronymi mſ. Lucenſe, *Februarij iiii. kal Alexandri Felicis* nomina tantum profert, vtriuſq; nimirum turmæ duces. Plura martyrologia, tam edita, quam mſs. apud Henſchenium, tam primam, quam ſecundã claſſem Alexandriæ tribuunt, & inter ſe confundunt. Notkerus, Alexandrum putat Alexandriæ Eiſcopum, qui Nice-

no concilio interfuit, ſed in adductis codicibus manifeſtè Martyres ſunt. Qui ſequuntur poſt ſecundum Epionem, Antiochiæ tribuendos monet oculatiſſimus Henſchenius, qui tamen vnum tantùm Epionem ſuſcipit. Sed cum non modò in codicibus noſtris, ſed etiam in Corbeienſi Epion, & Epionius ſeiunctim recenſeantur, ſicuti in Antuerpienſi, alter non videtur remouendus; præſertim quòd in Antuerpienſi, non Epion, ſed aliqua nominis differentia Epuion dicatur. Suſpicatus aliquando ſum, an nomina Epion, Anthi, ita distinctè librarij vitio ſcripta, vnum tantum nomen eſſet Epionanthi; at cum nullum ex antiquis martyrologijs ita legat, arridet magis, quod eidem Henſchenio placuit, vt pro Anthi breuiata voce legi debeat Antiochiæ, quia ita expreſsè habeat mſ. Richenouienſe, in quo Fortunatus additur, ſiue Presbyter, vt Petro de Natalibus, & Bellinio, ſiue Epiſcopus, vt in mſ. Vltraiectino, ſiue Martyr tantùm fuerit, vt in mſ. Colonienſi. Anonymorum numerus in plerisq; codicibus varius eſt. Henſchenius ex varijs coniecturis ſuſcipit numerum XXXII. vt habent martyrologium Antuerpienſe, & Centulenſe. Noſtrum cum Corbeienſi, & martyrologio S. Cyriaci Romano, in præſignato numero XXVII. conſonat. Vnum addit, vt vidimus, mſ. Reginæ Sueciæ.

In Alexandria Felicis. Socios non habet cum S. Felice paſſos, vetuſtiſſimum omnium Antuerpienſe. Ex editis Notkerus, ita cum noſtro, & Corbeienſi martyrologio conuenit. *Item in Alexandria Felicis cum ſocijs ſuis*. Et quamquam plura mſs. apud Henſchenium Alexandrinos Martyres cum alijs primæ claſſis confundant, plura tamen de ſocijs meminerunt. MS. Reginæ Sueciæ ab illo diuerſum, quod hic adducit Henſchenius, de ſocijs pariter meminit. Petrus de Natalibus lib. 11. n. 77. ex martyrologio S. Hieronymi, ita de Fortunato, Felice, & ſocijs. *Fortunatus. Presbyter: & Felix cum alijs XXVII. quarto Cal. Martij paſſi ſunt.*

III. Kalendas Martij.

IN Theſſalonica Natalis Sanctorũ Alexandri. Antinoguni. Abundanti. Titiani. Magari. Seueriani. Gaiani. Fortunionis. Ianuari. In Africa Diuniſi, & aliorum XXIII. In Ciuitate Zmyrna Aſiæ Natalis Sanctorum Seruiliani. Datiani. Leandri.

FEBRVARII 27.

QVam variè Sanctos hos Theſſalonicenſes Martyrologia referant, & alia Alexandriæ, alia Romæ, ſiue edita, ſiue mſs. ſignẽt, animaduertit ad hanc diem Henſchenius. Nos, tribus optimę notę martyrologijs Antuerpiẽſi, Corbeienſi & noſtro innixi, ab ijſdẽ non deflectimus. Primũ ita ſe habet in laminis Moreti. *iii. Kal. Mart. Natalis Alexandri. in Teſſalonica Antigoni, Abundianti, Titiani, Magari, Seueriani, Calani, Furtinionis, Ianuarij; In Africa Dionyſij, & aliorum XXIII. In ciuitate Smyrna natalis Sanctorum Seruiliani, Datiani, Leandri*; Corbeienſe martyrologium cum noſtris codicibus Alexandrum à reliquis Theſſalonicenſibus non diſiungit. *iii. Kal. Mart. In Theſſalonica natalis Sanctorũ Alexandri, Antigoni, Abundantij, Titiani, Magari, Seueriani, Gaiani, Fortunionis, Ianuarij, Lucioſa, Rutuli. In Africa Dionyſij*

nyſij, & alierum XXXIII. Id. In ciuitate Smyrna Aſiæ natalis Sanctorum Seruiliani, Datiani, Leandri, Menelampi. A Macedonica Chriſti falange Alexandrum remouet mſ. Reginæ Succiæ, in alijs etiam martyribus decurtatum. *iiii. kal. Mart. In Theſſalonica Abundanty, Titiani, Seuerini. In Africa Dionyſij. In ciuitate Smyrne Aſiæ Sanctorum Seruiliani, Datiani, Leandri.* Paruum martyrologiū S. Hieronymi, ſiue Calendarium mſ. tantum ex Macedonum, ſeu Theſſalonicenſium claſſe vnum, ex Smyrnenſi alterum ita profert. *iii. kalend. Antigoni, Datiani.* Emendandum ergo in codicibus noſtris parua nominum differentia, & reſtituendum, pro Antinogono, Antigonum, & fortaſſe pro Magario Macarium.

In Africa Dionyſij, &c. In numero ſociorum Dionyſij Afri differt ab alijs nonnihil martyrologium noſtrum. Antuerpienſe cum nonnullis ab Henſchenio adductis XXIV. recenſet. Sed cum noſtro in numero XXIII. concordat mſ. Lebbei: exuberat Corbeienſe, quod XXXIIII. pro XXIIII. exprimit, ſuperaddita numerali nota X. In mſ. Reginę Sueciæ anonymi non adduntur, ſed tantum legitur *In Africa Dionyſij.*

In ciuitatę Zmyrna. Ita librarij noſtrorum codicum pro Smyrna ferè ſcribunt Zmyrnam; vt alibi adnotauimus. In martyrum numero, & loco paſſionis cōſentiunt Antuerpienſe vetuſtiſſimum iam adductum, & mſs. Richenouienſe, Lætienſe, Tornacenſe apud Henſchenium; quibus addimus mſ. Reginæ Sueciæ. Corbeienſe, præter Seruilianum, Datianū, & Leandrū, ſuperinducit Menalippum, reliquis martyrologijs ignotū.

II. Kal. Martij.

NAtalis Sanctorum Celeris. Pupilli. Gagi. Serapionis. Iuſtiopoli. Claudiani. Theophili. Victorini. Saturnini. Euthecariæ. Aſtutæ. Muſtilæ. Alexandri. Victori. Secundille. Nicopori. Diudori. Papiæ. Machariæ. Felicis. Eunuculi. Ianuari. Quintini. Manſueti. Hermetis. Sathei. Donati. Seruiliæ. Veneriæ. Baſellæ. Item Seruiliæ. Item Veneriæ. Ianuariæ. Sterculæ. Siluiani. Mamyrre. Rufine. I

FEBRVARII. 28.

VArios huius laterculi martyres, ex varijs mſs. martyrologijs, ſparſim adductos, colligit Hēſchenius, vt ad fidem vetuſtiſſimi Antuerpiē-ſis ſcitè accomodet. Triginta, & ſex in duas claſſes diuiſos illud ita profert. *Pridie Kal. Mart. In Alexandria Natalis Celeris, Pupilli, Serapionis, Iuſti, Claudiani, Theofili, Victurini, Saturnini, Euthecia, Aſtuta, Muſtila, Alexandria, Victuris, Secundilla, & alibi Nicopori, Didori, Papiæ, Maccaris, Tella, Felicis, Gagi, Enuculi, Ianuarij, Quintiniani, Manſueti, Hermetis, Gethei, Donati, Seruilia, Veneria, Baſilia, Ianuaria, Stercola, Siluana, Mamminta, Rufinia.* Exuberat martyrologium Corbeienſe, & licet ſub vna claſſe, & incerto loco, nihilominus triginta nouem Chriſti Athletas, hoc pacto enumerat. *Prid. kalend. Mart. Natalis Sanctorum Celeris, Pupilli, Gai, Serapionis, Iuſti, Opoſi, Claudiani, Theophili, Victurini, Saturnini, Euticia, Aſtuta, Muſtila, Alexandri, Victori, Secundilla,*

læ, Nicofori, Diodori, Papiæ, Machariæ, Felicis, Eunuculi, Ianuarij, Quintiani, Manſueti, Hermetis, Gittei, Donati, Seruiliæ, Veneriæ, Baſillæ. Item Seruiliæ; Item Veneriæ, Ianuariæ, Stercula, Siluiani, Manirræ, Rufinæ, Leandri. Ex his aliquos etiam refert martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ, ab eo diuerſum, quod adducit Henſchenius. *Prid. kal. Natalis Sanctorum Celeris, Pupilli, Serapionis, Theophili, & alibi Felicis, Gai, Quintiani, Manſueti Alexandriæ, Victurini, Secundillæ.* Duos tantùm primos indicat Calendarium S. Hieronymi Lucenſe *mſ. 11. Kal. Caleris. Pupulli.*

Celeris, Pupulli. Primæ claſſis Martyres vſque ad Nicophorum eſſe, & alterius loci, monemur tam ab adducto codice Antuerpienſi, quam à mſ. Reginæ Sueciæ. Ex illo didicimus Alexandrinæ Vrbi eſſe aſſignandos: ex codicibus verò noſtris, & Corbeienſe martyrologio plures Martyres ſupra illud addendos eſſe diſcimus. Illud quidem in aſſignandis locis magis accuratum experimur, & proinde noſtrum, & Corbeienſe martyrologium magis confuſum, hìc fateri cogimur. Primam ergo Martyrum turmam Alexandriæ eſſe aſſignandam exiſtimamus, etiam quia Notkerus ita confirmat. *Prid. Cal. Martij In Alexandria Sanctorum Celeris, Pupulli, Gai, Serapionis.* Cerealem, & Eupulum marginali nota ad Celerem ſignat, qui Notkerum edidit Caniſius. Aſtipulantur pro loco Alexandriæ, Beda editus, & ex eo & mſ. S. Cyriaci, Romanum emendatum martyrologium, in quo pro Celeri, Cerealis, & pro Pupillo Pupulus legitur. Confirmant id mſ. Lætienſe, Tornacenſe, & Richenouienſe, in quo Eppolus etiam numeratur, qui Epotus martyrologij Corbeienſis facile eſt, ſeu potius Opilus noſtrorum codicum. In his non negamus, duo nomina librariorum vitio coniuncta fuiſſe, quæ ſeiunctim legenda ſint, nempe pro Iuſtiopulo, Iuſtum, & Opolum. Henſchenius perſpicaciſſimus cum in alijs mſs. martyrologijs ſeparatim viderit Macarium, Rufinum, Iuſtum, & Theophilum numerari, de his ab alijs ſeiunctim Hiſtoricam ſyllogen contexuit; præcipue quòd viderit, horum aliquos Romę fuiſſe à Galeſinio aſcriptos, ex quo fortaſſe Eminent. Baronius hauſit primò, & ex veteribus mſs. confirmauit. At ex melioris notæ codicibus, eoſdem eſſe, vel primæ Alexandrinorum claſſis, vel ſecundæ Martyrum incerti loci, magis cōſonum videtur. Iuſtus ad primam Alexandrinorum claſſem in Antuerpienſi refertur, ſicuti, & Theophilus, & in ſecunda ſuſpicari licet Maccarum eſſe, qui alijs Macarius. Rufunia ad calcem ſecundæ claſſis illius martyrologij repoſita Corbeienſi Rufina eſt, ſicuti & codicibus noſtris: alijs verò Rufinus.

Nicopori, Dioſcuri. Prima Alexandrinorum Martyrum turma Antuerpienſi vetuſtiſſimo in Secundella, ſeu Secundilla ſiſtitur, atque Nicoporus alterius manipuli anteſignanus eſt, vt eadem ferè ſeruata Martyrum ſerie, qui poſt Nicoporum in noſtris codicibus, & Corbeienſi, numerantur, ad alteram incerti loci turmam pertineant. Diſſenſus eſt in Gaio, ſeu Gagio, qui vetuſtiſſimo illi & mſ. Reginæ Sueciæ ſecundæ claſſis eſt, noſtris verò codicibus, & Corbeienſi tertius eſt primæ, ſeu Alexandrinorum. Poſt Felicem etiam Gagius recenſetur in mſ. Colonienſi S. Mariæ ad Gradus; ſed cum Iuſtum antecedat, qui quartus eſt Alexandrinorum in Antuerpienſi, tertius verò in mſ. S. Maximini, & quintus in mſs. Aquiſgranēſi, & Labbei, licet in hoc pro Gaio, ſiue Gagio, Gaia legatur, in his præcipuè poſtremis, vnam cum altera claſſe ſimul confundi manifeſtè patet. Noſtro, & Corbeienſi martyrologio conſentit, vt vidimus, Notkerus, conſentit & Beda, qui apertè Gaium in Alexandrinorum claſſe reponunt. Aliqua etiam intercedit cum reliquis nominibus differentia; dum aliqui pro Nicoporo Nicephorum legunt, pro Euthecaria, Euticiam, vel Eutheciam; pro Gitteo Gatteum, pro Alexandro Alexandram.

Digitized by Google

exuberat Corbeienſe in Leandro, quem cum Dacherius diuerſo charactere non ſignauerit, inter reliquos Martyres numerandos cenſuit. Sed forte S. Leandrus Confeſſor ſuperioris diei eſt; in illo ſiquidem apud Adonem, & alios nuncupatur Epiſcopus Hiſpalenſis. In Calendario mſ. Hędino ad vſum Breuiarij apud nos II. Kal. Februarij Macarius tanquam anteſignanus ita notatur. *Macarius, & ſociorum eius Martyrum, & tranſlatio S. Auguſtini.* Ex his martyribus aliquos, ſed indiſtinctè, affert Petrus de Natalibus lib. 11. n. 80. ex martyrologio S. Hieronymi. *Macarius, & Ruſinus: Iuſtus, & Theophilus pridie Cal. Martij martyrio coronantur.*

M A R T I V S.

Kalendis Martij.
Litanias indicendas Menſe Martio.
Habet dies XXXI.

NAtalis Sanctorum Leoni M. Donati. Abundanti. Adraſti. Caraſi. Nicofori. Donatellæ, & aliorum VIIII. In Africa Atriani. Victuri. Secundille. Maſſilia Hermetis. Gitthei. Felicis. Enucculi. Ianuarii cum Alijs XXIIII. Andegauis Ciuitate depoſitio S. Albini Epiſcopi.

MARTII 1.

HVcuſque laudatiſſimis laboribus Ioannis Bollandi, & Godefridi Hēſchenij nō parum adiuti, Vetuſtius martyrologium noſtrum, varijs lectionibus adornatum dedimus. Deinceps pluribus mſs. codicibus, quibus illi gaudent deſtituti, quod reliquum eſt candidè exhibebimus, & ex illorum Antuerpienſi, ſeu vt ijdem appellant, vetuſtiſſimo Romano, Corbeienſi, & alijs mſs. codicibus noſtris, quà explicatum, quà emendatum, quà confirmatum dabimus, vt pauculis adnotationibus additis, qualecumque obſequiū Sanctis martyribus hactenus, & vt plurimum latentibus, pro noſtro modulo tribuamus.

Natalis Sanctorum Leonis M. &c. De loco paſſionis Sanctorum ſeptem martyrum, qui nominibus exprimuntur, ac nouem anonymorum, ita cum noſtris codicibus ſilet Corbeienſe martyrologium. *Kal. Martij Natalis Sanctorum Leonis, Donati, Abundantij, Adruſti, Cariſii, Nicofori, Donatellæ, & aliorum nouem Martyrum. In Africa Adriani, Victuri, Secundillæ. Maſſiliæ Hermetis, Ghitthei, Felicis, Ennuculi, Ianuarij cum aliis XXXIIII. Andegauis ciuitate depoſitio S. Albini Epiſcopi, & Confeſſoris.* Non ita vetuſtiſſimum Antuerpienſe in aſſignandis locis magis accuratum. Africæ enim non tam primæ turmæ martyres, quam alios hoc pacto tribuit: *Kal. Mart. In Africa Natalis Sanctorum Leonis, Donati, Habundi, Adraſti, Cariſſi, Nicefori,* Do-

Digitized by Google

Donatillæ, & aliorum viiii. In Africa Adriani, Victori, Secundillæ. Maſſilia Hermetis, Gittei, Felicis, Enuculi, Ianuarii, & aliorum xxiiii. Andicauis depoſitio Albini Epiſcopi. Ex his martyribus Leonem, Donatum, Abundantium, Nicephorum cum alijs nouem reſtituit Baronius in martyrologio Romano ex mſ. Monaſterij S. Cyriaci. De Leone martyre ſub hac die, non indicato loco paſſionis, meminit Petrus de Natal. lib. 11. n. 82. ex martyrologio S. Hieronymi. Galeſinius cũ alijs alterius claſſis, & loci, Leonem cum Hermete, & Adriano Maſſiliæ tribuit, & Donatum Carthagini. Hunc Cathagini pariter tribuit Maurolycius, ſed Adrianum cum Hermete eadem diſſonantia Maſſiliæ, ſicuti legitur apud Petrum de Natalibus loco adducto n. 81. & Vſuardum, ex quo alij videntur accepiſſe. Quamuis autem qui Donatum Carthagini aſſignant, videantur quodamodo & ſocios Africæ tribuere, nullus tamen codex id apertè profert, præter vetuſtiſſimum Antuerpienſe, in locis aſſignandis, vt ſæpe diximus, magis accuratum; eſſe tamen paſſos hos martyres in perſecutione Vandalica, vt de Donato habet Galeſinius, non conſentio, cum in vetuſto noſtro, & S. Hieronymi martyrologio illius perſecutionis Martyres expreſſè nuſquam recenſeantur.

In Africa Atriani. Secunda hæc eſt Africanorum martyrum claſſis in vetuſtiſſimo martyrologio Antuerpienſi: quæ etiam Africæ tribuitur, tam à Corbeienſi, quam à codicibus noſtris. His, quamuis decurtatum conſonat mſ. Reginæ Sueciæ, quod Adrianum, & Victurium a martyribus Maſſilienſibus liquidò ita diſtinguit. *In Africa Adriani, Victuri, Maſſilia Hermetis, Felicis.* De Secundilla vbique ſilentium inuenio in editis hucuſque martyrologijs.

Maſſilia Hermetis. Adrianum inter Maſſilienſes martyres numeratur Vſuardo, Petro de Natalibus, Maurolyco, Galeſinio, & Bellini martyrologio; ſed Africanis rectius tributum vidimus, & ex non optimæ notæ codicibus libros illos hauſiſſe patet, dum inter Maſſilienſes præter Hermetem ſocios reliquos, tam nominibus ſignatos, quam anonymos ſilent. Felicis meminit, vt vidimus mſ. Reginæ Sueciæ.

Andegauis. S. Albinus Epiſcopus Andegauenſis, omnibus ferè martyrologijs, hac depoſitionis die memoratur. Meminit Gregorius Turonenſis de Glor. Confeſſ. cap. 99. & vitam à Fortunato Presbytero ſcriptam producit Surius. Vixiſſe circa annum 540. habet Baronius. Ex additis antiquo martyrologio exiſtimamus. In Calendarij vetuſti fragmento mſ. Canonicorum Lucenſium Bedæ aſcripto legitur. *Kalendis Martii Albini,* & in alio pariter Hieronymiano *Kalen. Martii depoſitio Albini.*

VI. Nonas Martij.

NAtalis Iorgij. Herolij. Abſaloni. In Ceſarea Capadociæ Lucij Epiſcopi. Primitiui. Secundolæ. Ianuariæ.

MARTII 2.

N*Atalis Iorgii.* Neque nomina, neque martyrum ordo ad amuſſim, in diuerſis martyrologijs, inter ſe reſpõdent. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe non Iorgium, ſeu Georgium notat anteſignanum, ſed Herolum, hoc pacto. *VI. Non. Martii Heroli, Georgii, Abſoloni. Cæſarea Capodocia Luci Epiſcopi, Primitiui, Roma, Secundola, Ianuaria.* Corruptum videtur Corbeienſe, & in aſſi-

aſſignandis locis mutilum, ſicuti in martyribus numerandis redundans. *vi. Non. Mart. Iorgi, Herculi, Abſolomi, AErenei, Lucii, Primitini, Secundola, Ianuarie, Luciosa*. Sed ſine alio additamento nuda nomina quantas ambages inducere poſſunt? In Romano martyrologio hac die 2. Martij Cæſareæ Cappadociæ memoria recolitur Lucij Epiſcopi, Abſalonis, & Lorgij, quos ita reſtituiſſe ex vetuſtis exẽplaribus profitetur Baronius. Sed hi vidẽtur Cæſarieñſes martyres, de quibus egimus ad diem 24. Februarij, vbi pro Georgio, ſiue Iorgio codices noſtri legunt Sorgium, vel Iorgium, alij verò mſs. libri Sergium. Incerto hic loco tribuuntur, ſed tam in vetuſtiſſimo Antuerpienſi, quam in codicibus noſtris a Cæſareæ martyribus ſegregantur. Beda etiã, nõ ſignato loco, Abſalonium, Herglium, & Largum producit, ex quo Galeſinius hauſit, qui Lorgiũ alijs ſcriptum fatetur.

In Cæſarea Cappadocia Lucii Epiſcopi. Lucam dicit, non Lucium Beda editus. MS. Reginæ Sueciæ cum vetuſtiſſimo martyrologio concordat in hoc, vt Cæſarienſes tantùm martyres agnoſcat Lucium, & Primitiuum. *vi. Nonas Cæſarea Cappadocia Lucii Epiſcopi, Primitiui.* Vereor quapropter, ne in Corbeienſi pro voce *Cæſarea* irrepſerit *Ærenco*; dum promiſcuè, & ſine locorum diſtinctione cuncti huius dici martyres in vnica turma recenſentur. Ita ex S. Hieronymi martyrologio, vel decurtato, vel confuſo Petrus de Natalibus lib. 11. num. 83. Lucium primæ claſſis martyribus miſcet. *Lucius Epiſcopus, Abſalon, & Largus martyrio coronati ſunt vi. Non. Martii.* Conſimilia habet Bellinus de Padua.

Secundolę, Ianuarię. Has Sanctas martyres vetuſtiſſimum Antuerpienſe Romæ tribuit. In Portu Romano eaſdẽ exhibet mſ. Tornacenſe martyrologium ad diem 24. Februarij, vt ibi diximus, & Virgines vocat. Corbeienſe Lucioſam addit, alijs, quos viderim, prætermiſſam.

V. Nonas Martij.

FElicis. Lucioli. Iuſti. Fortunati. Marciæ. Hierotis. Antigoni. Ianuari. Tutelle. Gabiani. Quiri. Iuli. Marini. Item Felicis. Florini. Donati. Fortuni. Helbiani. Gagi. Paule. Gaioſe. Galle. In Africa Gaiole. Felicis, & depoſitio Reliquorum Emeteri. Celledoni. Item Felicis. Sauiniani. Galogori. Item Emeteri. Felicis. Item Celedoni. Item Iuli. Felicis. Marini. Donatæ. Nicefori. Cariſſimi. Claudiani. Papiæ. Luciole. Saliani. Iunule. Aſtri. Socij. Georgij. Iſici. Siſinni. Caſti. Baſili. Soli. Artilaſi. Antonij. Citici. Eutici. Gorgoni. Aſcilipi. Frunumi.

MARTII 3.

F*Elicis. Lucioli.* In prima hac martyrum turma Vetuſtiſſimum martyrologium Antuerpienſe, non modo Florianum, & Caſtum, alterum ducem Felicis, alterum ſequacem hac die conſtituit ſupra codices noſtros, & Corbeienſem; ſed expreſsè locum paſſionis indicat Africam fuiſſe, vel reliquis orbis partibus Sanctorum pugilum feraciorem, vel quæ induſtria Cypriani, & Sanctorum aliorum Epiſcoporum magis accuratos Notarios habuerit. Ita verò ho-

hodiernos faſtos exornat. *v. Non. Mart. In Africa Floriani, Felicis, Caſti, Lucioli, Iuſti, Fortunati, & aliorum, Quirilli, Maurini, Donati, Furtuni, Hebiani, Gagi, Paulæ, Gaioſæ, Gallæ. In Africa Caiole, Felicis, Emeteri, Celedonij, Felicis, Sabiniani, Calagori, Meteri. Item Celedoni, Iuli, Felicis, Marini, Donatæ, Nicefori, Cariſſimi, Claudiani, Papiæ, Luciolæ, Felicis, Sabiani, Iunulæ, Foui, Aſteri, Georgi, Siſinni, Baſili, Artilai, Iſici, Cirici, Eutici, Gorgoni, Antoni, Frunimi, Aſelipi, Caſti, Soli*. In duos manipulos prima claſſis diuiditur. Primi ſex ſunt nominibus expreſſi, quadraginta verò anonymi. Horum nulla in Corbeienſi, aut alijs codicibus noſtris memoria extat. Alium manipulum ducit Marcia, cui alij decem martyres ſuccenturiantur; Marcia alicuius agminis dux ita à Vvandelberto deſignari videtur. *Quinas, Marcia pio, nonas defendit amore*. Secundæ claſſis Africanorum Caiola dux eſt, cum alijs quinque; dubium enim remanet, an Calagori nomen martyris ſit, vel Vrbis, infra diſcutiendum. Corbeienſe martyrologium, minus in loci aſſignatione accuratum, cum noſtro ferè conuenit hoc pacto. *v. Non. Mart. Felicis, Luciolę, Iuſti, Fortunati, Martiani, Martię, Hierotis, Antigoni, Ianuarii, Tutellę, Gabiani, Quiri, Iulii, Marini. Item Felicis, Floriani, Donati, Fortuni, Helbiani, Gagi, Paulę, Gaioſę, Galloſę, Gallę, Lupicini. In Africa Gaiolę, Felicis, Depoſitio reliquorum Emeritę, Cellidoni. Item Felicis, Sauiniani, Galogori. Item Emeriti. Item Felicis. Item Ecęledoni. Item Iulii, Felicis, Marini, Donatę, Nicefori, Cariſſimi, Claudiani, Papię, Luciolę, Sabinianę, Iunolę, Aſterii, Phocii, Geòrgii, Iſici, Siſinnii, Caſti, Baſiliſoli, Artilai, Antonii, Cyriei, Eutici, Gorgonii, Aſclipii, Frunimii, Zoſimi.* Vnũ, & alterum ex his producit Calendarium mſ. S. Hieronymi *v. Nonas Felicis, Lucioli*, & alterũ Calendarium Breuiario hædino præfixum exhibet *v. Non. Marini, & Aſtirii Martyrum*. De Felice, Luciolo, Fortunato, Marcia, ac ſociis agit martyrologiũ Romanum, ex Beda, & alijs veteribus mſs. Corbeienſe ſupra codices noſtros, & Antuerpienſe martyrologiũ Martianum addit, & præter Gaioſam, & Gallam ijſdem indicatã addit Galloſam, & Lupicinum, iiſdem præteritum. Pro Quiro, & Iulio geminis martyribus in noſtro, & Corbeienſi, Quirillum profert vetuſtiſſimum illud cũ Galeſinio, qui legit Quiriuli: ſed Iuli legẽdum eſſe diſiunctim à Quiro, patet ex repetionis formula martyrologij noſtri, & Corbeienſis, in quibus dicitur *Item Iuli*. Florianus primo loco in Corbeienſi, & noſtro non numeratur, ſed infra, ſicuti Caſtus, Antigonus, Ianuarius, Tutella in Antuerpienſi non recenſentur; ex his tamen aliqui, corruptis non nihil nominibus, ex mſs., & Beda, ita Romæ tribuit Galeſinius. *Romę Sanctorum Felicis, Lucioli, Fortunati, Martię, Herodis, Antigonii, Ianuarii, Tutellę, Gabiani, Quiriuli. Item Felicis, Floriani, Donati*. Quæ ex Martyrologio S. Hieronymi imperfecto defluxiſſe non dubito.

In Africa Gaiole. Gaiolum legit mſ. Reginæ Sueciæ *V. Nonas. In Africa Gaioli*. Sed Caiolam, vel Gaiolam retinẽt martyrologia Vetuſtiſſimum, & Corbeienſe; quorum alter Felicem ſocium addit, cum quatuor alijs martyribus: alter Felicem tantùm.

Et depoſitio reliquiarum. Emeterium, & Celedonium cum alio Felice, & Sabiniano inter Africanos martyres numerat vetuſtiſſimum Antuerpienſe martyrologium. Noſtri codices depoſitionem reliquiarũ Emetherij, & Celledonij cõmemorant, vt videtur in Africa. *Reliquiarum* enim potius videtur legendum, quã *reliquorum*, licet aliquibus enumeratis ſocijs, intollerabile etiam non ſit, reliquorum Martyrum depoſitionem in Vrbe Emerita fuiſſe celebratam. Pro Emeterio ſiquidem legit Emerita Corbeienſe martyrologium Dacherij; & ad Emeritam vrbem Luſitaniæ, olim Archiepiſcopalem, & quæ etiam Auguſta Emerita dicebatur, aliquã factã eſſe reliquiarum

rum Celedonij depoſitionem, vel tranſlationem non eſt improbabile. In Hemitirij, & Cheledonij martyrum Caliguritanorum memoriam eſtat Hymnus primus Prudentij de Coronis, in quo aliqua de eorum certamine percurritur. Dolet tamen is præcipua eorum acta deſiderari. Milites fuiſſe innuit, & vexilla Cæſaris reliquiſſe, quod bene Emeritæ Vrbi aptaretur ab Auguſto conditæ, & Emeritæ ideo nuncupatæ, quòd Emeritis,ac veteranis militibus ad incolendum tradita eſſet. Patronos fuiſſe colonorum affirmat, *quos Hiberus alluit*, inter quos Emeritam numerari ex Auſonio patet in Catalogo, cui memorabile eſt, *nomen Iberum Emerita*. Notkerus non ab Emerita Calagurrim, Hemetherium, & Chelidonium tranſlatos ad martyrium refert, dum Acta compendioſè percurrit, ſed à Legionẽſi Galliciæ militari ſtatione Calagurrim perductos, & ibi martyriō coronatos,ſicuti etiam legitur apud Vſuardum, Adonem, & Petrum de Natalibus lib.3. c.172. Socios hos martyres habuiſſe nemo ex his indicat, Acta quippe vetuſtiora, Prudentij ætate, iam deperdita, nil mirum etiam recentius deſiderata fuiſſe.

Galogori. Tam in codicibus noſtris, quam in Corbeienſi, & Antuerpienſi *Galagori*, ſeu *Calagori* videtur pro nomine Martyris accipi. At cum deinde Emeteri, Felicis, & Celedonij memoria repetatur Calaguri, vel Calagurri nomen accipiendum omnino videtur pro Vrbe Hiſpaniæ Tarraconenſis ad Iberum fluuium, vbi Prudentius, Emeterij, ſeu Hemetherii, & Cheledonij memoriam laudibus proſequitur, quemadmodum hac die V. Nonas Martij, in Romano martyrologio, Vſuardi, Adonis,& Notkeri, aliorumque recentiorum expreſsè recolitur. An Iulius, & reliquorum ſeries ad Calagurrim, vel aliam regionem pertineat non mihi adhuc liquet. Marinus, & Aſterius plurium martyrum interpoſitione, in adductis codicibus diſiũcti, in editis martyrologijs Romano, Vſuardi, Adonis, Notkeri, & ex hiſtoria Eccleſiaſtica Euſebij lib. 7.c. 15.& 16. Cæſareæ Paleſtinæ tribuuntur; ſed cum neque apud Euſebium, neque apud Nicephorum, qui eadem repetit lib. 6. cap. 13.& 14., alij ſocij numerentur; iam inclinante Valeriani perſecutione, imo iã Gallieni procella vigente, vix eoſdem eſſe cum enumeratis credimus. Poſt repetitam Celedonij, & Emitherij memoriam, 27.martyres in Antuerpienſi recenſentur, totidemque in codicibus noſtris, ac Corbeienſi, in quo numerus idem eſt, quamuis Zoſimus alijs præteritus, ſuperaddatur, quia Baſilius, & Solus in vnum conflantur. Solum ſeiunctim eſſe martyrem Antuerpienſe vetuſtiſſimum ita docet, vt non modo a Baſilio ſeiungat, ſed poſtremum vltimæ claſſis tantorum martyrum enumeret. Differentia, quæ in nominibus, vetuſtate, & librariorum incuria depravatis, inter adductos codices intercedit, elicere per ſe poterit curioſus lector.

IIII. Nonas Martij.

NAtalis Martyrũ DCCC. Romæ depoſitio Iulij Epiſcopi. Roti,& aliorum XXVII. Arcillai. Gagi. Palatini in mare merſi. Aſteri. Vrani. Siſinni. Pauli. Philippi. Hieriphili. Baſili. Cipeciri. Gregorij. Eutici. Victorini. Pecculi. Quirini. Mari. Honorati. Aſclipiadis. Siſinni. Felicis. Lucis. Gaiore. Fortuni. Item Luci. Peluiani. Ruſtici. Floriani. Donati. Helariani. Fortunati. Gagi. Pylyci.

Digitized by Google

lici. Antonini. Frunini. Aſclepiadis. Fortunionis. Caſti. Fortij, & aliorum numero XVI. In Nicomedia paſſio Sancti Adriani cū alijs numero XXXIII.

MARTII 4.

MArtyrum Romanorum acies minor eſt in codicibus noſtris, quam in Corbeienſi, octingenti tantū apud nos numerātur, nongēti, in illo hac ſerie. *iv. Non. Mart. Natalis Martyrum nongentorum Romę depoſitio Iulii Epiſcopi, Roti, & aliorum triginta nouem; Archelai, Gai, Palatini in mare merſi, Aſterii, Vranii, Siſinnii, Pauli, Philippi, Heriſeli, Baſilii, Tepiceri, Gregorii, Eutiei, Victuri, Victurini, Marii, Honorati, Aſelepiadis, Siſinnii, Felicis, Lucii, Gaioſę, Fortunati. Item Lucii, Pelwiani, Ruſtiei, Floriani, Donati, Helariani; Item Fortunati. Item Gaii. Pylici, Antonii, Fronimi, Aſelipiadis, Fortunionis, Caſti, Fortii, & aliorum nouendecim. Nicomedię paſſio Sanctorum Adriani cum aliis triginta tribus*. Antuerpienſe verò Romanos adductos martyres ita decimat; vt non niſi decem exhibeat. *iiii. Non. Mart. Romę Martyrum X. Item Romę Iuli Epiſcopi; & aliorum xxvi., & alibi Fati, Ancilai, Palatini, Aſteri, Vruni, Siſinni, Philippi, Hereſili, Tipecini, Grigori, Baſili, Eutici, Victorini, Peceuli, Quinini, Eutoci, Honorati, Aſelepiadis, Siſinni, Pauli, Luci, Fortuni, Luci, Gagiorę, Felicis, Pelwiani, Gagi, Iuli, Ruſtiei, Mari, Floriani, Donati, Hilariani, Fortunati, Gagi, Pilici, Antonini, Frunimi, Aſelepiadis, Fortunonis, Caſti, Forti, & aliorum xvi. Nicomedię Andriani cum aliis xxiii.*

Nat. DCCC. Martyrum. Tantæ carnificinæ locum, neque Corbeienſe martyrologium, neque noſtri codices proferunt. In ea quidem cū Galeſinio ſententia aliquando fui, vt qui in capite laterculi, ſine vrbis, aut regionis nomine martyres notarentur, Romæ eſſent tribuendi, quòd vetuſtius noſtrum, non minus ac Antuerpienſe, vt placuit viris doctiſſimis Bollando, & Henſchenio, ad vſum eſſet Romanæ, ſeu Occidentalis Eccleſiæ. At cum non ſemel id accidiſſe viderim librariorum vitio, non ita tuto & vniuerſim id affirmandum eſſe didici, præſertim ex vetuſtiſſimo illo Antuerpienſi, in quo martyrum claſſes, & loca certaminis, vel celebritatis accuratius indicantur. Aſſertionem tamen noſtram plurimùm veritati conſonare ex capite huius diei apertum eſt, in quo populoſū martyrūm Anonymorum agmen, in noſtro, & Corbeienſi, ſine diſtincto loco ſignatum, Romæ deberi ex vetuſtiſſimo Antuerpienſi didicimus, quamuis numeralis nota tanto diſcrimine ab illis diſtet. Nongentos hos fuiſſe cum martyrologio Corbeienſi habent Beda, Vſuardus; Ado, Notkerus, & Romanum martyrologium cum recentioribus; In his additur, hos Romæ non modo ſepultos, ſed preſſius via Appia ad S. Cæciliam, hoc eſt in Cæmeterio Calliſti, cuius pars ad D. Cæciliam dicebatur, vt docet Aringhius Romæ Subterr. lib. 3. cap. 14. Octingentos tamen cum Lucio Papa, ita habet cum codicibus martyroligij noſtri Calēdarium vetuſtum S. Hieronymi mſ. *iiii. Non. Lucii Papę, & DCCC. Martyres.* Ita & Vvandelbertus, qui apud Molanū legit. *Martyrum, & octingentorum turba optima fulget,* quamuis ad oram libri ſcriptum ſit *Martyrio, & nongentorum.* Nongentos nos potius credimus multiplici codiçum fide.

Romę depoſitio Iulii Epiſcopi. Pro Iulio S. Lucium Pontificem Romanum hic exhibent, nulla Iulij memoria indicata, martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Vvandelbertus, & alij

alij recentiores. Addimus, præter iam dictum Lucenſe Calendarium Hieronymianum, aliud Kalendarium antiquum mſ. in quo legitur Martij. *iiii. Non. Lucii Papæ, & Martyris*. Facilis quidem eſſet lapſus literarum a Lucio in Iulium, & facilè eſſet admittendus, niſi martyrologia Antuerpienſe, & Corbeienſe, cum binis codicibus noſtris Iulium, legerent, non Lucium: quibus aſtipulatur etiam mſ. Reginæ Sueciæ, IIII. Nonas idem retinens. *Romæ in Cæmeterio via Appia depoſitio Iulii Epiſcopi, & aliorum xxvi.* At plures codices ſunt, qui Lucium recolunt. In primis verò antiquiſſimi martyrologij Romani fragmentum apud Bucherium loco pluries adducto. In hoc licet non quarto, *ſed tertio Nonas Martii Lucii in Calliſti* cœmeterio memoria repetatur; cum tamen diem depoſitionis Iulij Papę cōſignet, *Pridie Id. Aprilis in via Aurelia milliario iii.* in Calliſti, ſatis Lucium à Iulio in die, & modo commemorationis diſtinguit. Nec difficile potuit euenire, vt pro IIII. Nonas, III. tantum temporis iniuria in eo codice legeretur, ſicuti etiam apud Abbonem Floriacenſem, & magis corruptè apud Luitprandum. I. Nonas Martij Lucij obitus conſignatur. Præterea in libro Pontificali diſertè ſcribitur Lucium Papam à Valeriano capite truncatum eſſe, *quarto Nonas Martii*. Eodem pariter modo ſcriptum proſtat in codice, quo vſus eſt Boſius in Actis S. Cęcilię. Ex binis etiam vetuſtis codicibus mſs. Bibliothecę Canonicorum Lucenſium, alter legit S. Luciū capite truncatum III. Nonas Martij, alter IIII. Eadem quoq; differentia adnotatur in varijs lectionibus ad Anaſtaſium Bibliothecarium editionis Regiæ Pariſinæ; fortaſſe quia vna die martyrium cōſummauit, altera ſepultus eſt. Quid autem mirum in die paſſionis codices eſſe varios, ſi tanto inter ſe diſtant interuallo in tempore Pontificatus? Euſebius lib. 7. cap. 2. ex recentiori Valeſij interpretatione affirmat, Lucium Cornelio ſuffectum, *vix octo menſium ſpatio* perſunctū eſſe eo munere, & moriendo Epiſcopale munus Stephano reliquiſſe. Nicephorus interprete Langio lib. 6. cap. 7. adhuc ſpacium illud coarctat, *& non integris ſeptem menſibus* Eccleſiam adminiſtraſſe affirmat. Vetuſtiſſimi tamen codices sūt, qui annos tres, & amplius illi in Pontificatu tribuant; ita mſs. membranæ Palatinæ antiquiſſimæ in Vaticana Bibliotheca, & mſ. codex Reginæ Sueciæ à Damaſo Epiſcopo, vt profertur conſcripto; in illis ſediſſe aſſeritur *Ann. iii. menſes iii. dies iii.* & in hoc totidem verbis confirmatur, quemadmodum me nuper Antuerpiæ monuit Vir humaniſſimus, & doctiſſimus Danielus Papenbrochius S. I. Bollandi, & Henſchenij in colligendis, & illuſtrandis Sanctorum Actis coadiutor, & ſocius. Nè verò Lucam patriam meam tanti Pontificis, & martyris debito fraudem honore, addere etiam libuit, quam variè in Patre, ac Patria Lucij aſſignanda vetuſti codices, & ſcriptores inter ſe differant. Adductæ membranæ Palatinæ, ac Reginæ Sueciæ codex cum communi libro Pontificali inquiunt. *Lucius natione Romanus ex Patre Porphurio*; & tamen Anaſtaſius Bibliothecarius editus ex mſ. Vaticano, & cum duobus mſs. collatus *Natione Tuſcū de Ciuitate Luca ex Patre Lucino* diſertè Lucium tuiſſe affirmat; quod pariter ad oram Anaſtaſij Bibliothecarij editionis Regię adnotatur. Quid ſi ex longo incolatu patria diceretur Romanus, ex origine Lucenſis patre binomio Porphirio Lucino? coniecturā adiuuat Lucij nomen inter Lucenſes priſcos vſitatum; quod docet Lucius ille Caſtronius Petus, cuius meminit Cicero epiſt. fam. 209. & Lucius Papa tertius ſine vlla cōtrouerſia Lucenſes. Hūc Vmbaldū ante Allucingum vocatum, facile eſt, ex gentili ſuo Lucio Martyre, Lucij nomen aſſumere voluiſſe. Sancti igitur Martyris Lucij hac die memoriam agi plurimorum codicum fide magis ſuſcipimus, quam Iulij. Huius celebritatem, vt nobis hic lapſum librarij magis ſuadeat, martyrologium noſtrum hic verbis exhibet

habet pridie Idus Aprilis *Romæ in Cæmeterio Calep. iii. Milliario Iulij Epiſcopi*. & Antuerpiēſe *Romæ depoſitio Iulij Epiſcopi*, ad quem diem Lectorem noſtrum amandamus.

Roti, & aliorum xxvii. Rotum pariter ſocium, ſiue Iulij, ſiue Lucij Pontificis habet martyrol. Corbeienſe, in quo anonymorū numerus augetur ad xxxix. Mſ. Reginæ Sueciæ non indicato Roto,& vnius numero imminuto, xxvi. ſine nomine Martyres profert: totidemque vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quod Rotum non indicat. Sunt qui Gaio, ſeu Gagio Palatino 27. ſocios anonymos addant, vt Galeſinius, qui ex Romano Bellini martyrologio hauſit. Caium Palatinum in mare merſum habet Vſuardus, cui Bellinus ſubnectit, & alios xxvii., vti etiam confirmāt Maurolycus, & Romanum Baronij martyrologium: Beda etiam, & Ado, qui in numero xxvii. anonymorum conueniunt. In codicibus noſtris, & Corbeienſi Archelaus, Gaio præponitur. Vetuſtiſſimum S. Hieronymi in aſſignandis locis, ac diſtinguendis martyribus magis accuratū, ſocios anonymos Iulio Epiſcopo annectit, *& alibi* non Gaium, ſed Fatium, Archelao, Palatino iungit, cui nulla alia diſtinctione addita, ſpiſſum agmen ſubnectit triginta-nouem Sanctorum, nominibus ſignatorum, & aliorum anonymorum xvi. Inter hos Gagius quidem bis numeratur, non tamen Anteſignanus, vel Palatinus, ſi Palatinus nomen officij eſt, non alterius martyrijs, vt aliàs dubitauimus.

Aſterÿ. Cum hoc triginta nouem Martyres numerat Antuerpienſe vetuſtiſſimum, triginta tantùm quinque Corbeienſe; Triginta ſex noſtri codices oſtendunt. Exuberat enim illud vetuſtiſſimum ſupra noſtrum in Eutocio, Iulio, & altero Gagio, qui alterius claſſis, Palatinus & in mari merſus nobis eſt, ante Aſteriū numeratus. Victurium M. Corbeienſis, ante Victurinum, in reliquis non inuenio, ſicuti repetito nomine Fortunatum, quorum alter Fortunius eſt in Antuerpienſi, & noſtro; Deficiunt ergo in Corbeienſi, Felix, Eutocius, Iulius, & Gaius, qui pariter cū noſtro vel Palatinus, vel Palatini ſocius ante Aſteriū numeratur, & fortaſſe tres, qui deficiūt inter anonymos includuntur, qui xvi. in Antuerpiēſi, ac codicibus noſtris ſunt, nouendecim in Corbeienſi, tribus nimirum additis, qui nominibus non exprimuntur.

In Nicomedia Adriani. Adrianum, ſiue Andrianum, Nicomediæ in Bithynia Martyrem, omnia ferè martyrologia ad hanc diem exhibent, cum ſocijs xxiii. Huius, & alterius, qui filius Probi Imperatoris, ex Ciuitate Byzantij Nicomediam ad martyrium pertexit, latè meminit Menologium Caniſij ad diem 26. Auguſti. Acta S. Hadriani, & ſociorum habet Surius Tom. xi. recentioris editionis, ex quibus corrigendi ſunt codices noſtri, qui addita numerali nota x., non xxiii. ad ſocios anonymos xxxiii., Hadriano iungunt, in quo numero peccat etiam Beda editus, cum reliqua Martyrologia, Romanum, Maurolyci, Galeſinij, & vetuſta alia in additionibus Molani ad Vſuardū xxiii. tantùm retineant. Hadriani, ſiue huius, ſiue alterius meminit martyrologium noſtrum ad diem 6. & 8. Septēbris.

III. Nonas Martij.

IN Africa Adriani. Euuoli. Euſebi. In Antiochia paſſio S. Foce. In Africa Petri. Euſebi. Ruſtici. Heribi. Maris. Palatini, & aliorum VIIII. in Antiochia Vicoris. Adriadi. Pamphili. Palamarti.

Saturnini. Iuſti. Syriæ. Saturni. Martini. Petri. Chariatonis. Sathyri. Marcij, & aliorum XII. & Barbalabiæ.

MARTII 5.

QVam varia ſunt in huius diei martyribus,ſuis regionibus aſſignandis, mſs., quæ adducimus martyrologia? Adrianum, Euuolum, & Euſebium Africæ tribuunt codices noſtri,ſicuti & hoc pacto Corbeienſe M. quod Iulianum, & Octauium addit alijs ignotos. *iii. Nonas Martij. In Africa Adriani, Euoli, Euſebij, Iuliani, Octaui. Antiochia, paſſio Sancta Foca, Ruſtici, Herebi, Maris, Palatini, & aliorum nouem Mart. Antiochi, Victoris, Adriani, Pamphili, Palati, Marti. In Antiochia Saturnini, Iuſti, Lucoſa, Stria, Saturnini, Martini, Petri, Cariathonis. Item Saturnini, Martij, & aliorum duodecim Martyrum, & Barbalabia*. Vetuſtiſſimum S. Hieronymi Epternacenſe, ſiue Antuerpienſe binos tantùm Adrianum, & Euuolum nō Africæ, ſed Græciæ ita aſſignat. *iii. Nonas Mart. in Gracia Adriani, Eunoli. Antiochia paſſio S. Focatis. In Africa Petri, Ruſtici, Heribi, Maris, Palatini, & aliorum viiii. Item Antiochia Victoris, Arriani, Pampili, Euſebi, Antiochia Syria, Saturnini, Iuſti, Cari, Attonis, Petri, Saturnini, alibi Martini, Marci, & aliorum num: xxii. Barbalabea.*

Adriani. Hunc cum Socio Eubulo ſuſpicari licet, eos eſſe Martyres, qui ab Euſebio Cæſarienſi, ſiue lib. 8. cap: 21. editionis Chriſtophorſoni, ſiue libro de martyribus Paleſtinæ cap. 11. editionis Valeſianæ, memorantur. Horum primus *quinto die menſis Dyſtri, ideſt ante diem tertium Nonas Martij, qua die natalis Genij, Publici, vt Gentiles exiſtimant, apud Cæſaream celebratur, Leoni obiectus: ac deinde gladio transfixus martyrium conſummauit. Eubulus vero perinde, ipſis Nonis martij, quod eſt ſeptimo die menſis Dyſtri*. Poſſunt autem hac die ambo numerari, quia ambo, dum ad Confeſſores proficiſcerentur, ad portas vrbis Cæſareæ à militibus capti, paruo inter ſe interuallo agonem perfecerunt. Sed in Paleſtina non in Græcia, eòque minùs in Africa, ambo coronam acceperunt. An Manganæa regio, ex qua profectos Cæſareā habet Euſebius, Græciæ, vel Africæ fuerit? minus probabile videtur, cum non valde longinqua regio videatur deſcribi, quinimmo ipſius Paleſtinæ pars, vt ſuſpicatur Ortelius. In Vanea natos, & Cęſaream profectos habet Menologium Baſilij ad diem 3. Februarij. Sed mihi non minus ignota Vanea eſt,quam Manganea. Euſebius ſocius, qui geminis his martyribus, in noſtro, & Corbeienſi martyrologio additur, imo Iulianus, & Octauius,qui ab eodem Corbeienſi adijciuntur, videntur ſignificare, alios hos eſſe martyres ab Adriano, & Eubulo Cæſarienſibus, vel Manganæis diſtinctos. Euſebium Antiochiæ tribuit Vetuſtiſſimum Antuerpiēſe. Sed forte alius is eſt, quia martyrologio noſtro aſſignatur Africæ, & Corbeienſi non memoratur. Euſebium quidem Palatinum, non indicato agonis loco, cum ſocijs nouem anonymis proferunt Beda, Vſuardus, ac ex ijs Romanum martyrologium, Maurolycus, & Galeſinius, qui paſſos eſſe Antiochiæ in perſecutione Traiani, nullo indicato auctore addit. Eadem cum Beda, & Vſuardo habet, ex martyrologijs vetuſtioribus, Petrus de Natalibus lib. 11.n.84. Ex his ſuſpicor in codicibus noſtris Euſebium tranſpoſitum eſſe, & poſt Marum eſſe reponendum in claſſe ſecunda Africanorum Martyrum, cui alij nouem anonymi ſuccenturientur. In Kalendario Hieronymiano Lucenſi tantùm tres martyres ſignantur: *iii. Nonas Euoli, Petri, Euſebij*, & in alio Kalendario

rio mſs. *iii. Nonas Euſebij, & ſociorum eius Martyrum.*

In Antiochia paſſio S. Focę. De eo etiã Beda agit, Vſuardus, Ado, Notkerus, & recentiores. De S.Phoca, vel Foca glorioſſimo Martyre ea videnda ſunt, quæ in Auctario Græc. lat. Bibliothecæ Patrum affert Combefiſius in notis ad Aſterium. Quæ hic de Phoca adducit Baronius, ſi reuera Sinopenſi Hortulano, de quo agit Aſterius, conueniant, Antiochenſi vtique aptari nequeunt, niſi Aſterius ipſe Amaſenus deceptus ſit, & duos Phocas in vnum conflauerit. Duos in Ponto, & Sinopi Martyres agnoſcit Combefiſius ex menologio Græcorum, alter Olitor, de quo Aſterius, ad Sinopis Iſthmum ſepultus in propria domo, & Horto, vbi in ob iuos hoſpitalitatem exercebat, ab hoſpitibus ipſis capite truncatus: Alter ex Piſcatore Epiſcopus, cuius Acta habẽt Petrus de Natalibus, & Mombritius, & cuius memoriam recolit Romanum martyrologium ad diem 14. Iulij. Illum Antiochiæ martyrium feciſſe, vt Baronius doctiſſimus exiſtimat, minus cum Aſterij homelia congruit, in qua docetur, Martyrem clariſſimum Phocam, antequam ſe hoſpitibus lictoribus, in propria domo patefaceret, foſſam ſibi ad ſepulcrum parauiſſe, & ipſis deinde ſe ſe oſtendentem perſuaſiſſe, vt iniũctum munus implerent. *Dixit, perſuaſit, paſſus eſt, & capite truncatus grata Deo hoſtia oblatus eſt*, inquit per interpretem Aſterius. De ſepulcro verò, & ad illud populorum concurſu, paulo infra. *Sic mendicorum, & erronum turbę ad Sinopes Iſthmum, ceu ad commune aliquod penarium occurrunt*, vt de loco conſũmati martyrij, ac ſepulcro Phocæ Olitoris, dubitari vix poſſit ex Aſterio proximæ Vrbis Epiſcopo; imò ipſius Sinopes Metropolitano. Cũ Antiocheno ergo nihil cõmune habet Sinopenſis, & olitor Phoca. De Epiſcopo verò altero Martyre Phoca agit cũ Romano Martyrologium noſtrum ad diem 14. Iulij, non indicato tamen loco martyrij, quem incertum etiam habuit vetuſtiſſimum Antuerpienſe, dum extra Alexandriam tantùm veneratum fuiſſe innuit, particula illa, *& alibi* poſt Martyrem Alexandrinum; ſed facile eſt Sinopenſem fuiſſe, de quo Græci, cum Phoca Olitore agunt, ad diem 22. Septembris in Menologio Caniſij; nam in Menologio Baſilij, nõ niſi vnus Phoca Epiſcopus Sinopenſis recolitur. De Antiocheno ergo omnia ſunt in obſcuro, cum neq; in noſtro martyrologio, neq; in Antuerpienſi, aut Corbeienſi addatur, niſi Antiochiæ fuiſſe celebrem, eiuſque memoriam ibi vigere exiſtimemus; quæ enim de ſerpente apud Vſuardũ narrãtur, Hortulano aptari nequeunt, ſed Antiocheno Phocæ conueniunt, cui ab Vſuardo, Notkero, & alijs, cõtra venena virtus tribuitur hac ipſa die. De alio Foca fortaſſe Sinopẽſi agit martyrologium noſtrum ad diem 21. Decembris cum Antuerpienſi, ſed incerto loco, *& alibi*. Mendum hìc putarem in mſ. Reginæ Sueciæ, quod Phocam Africæ tribuat, vt puto nominum tranſpoſitione; exhibet enim hęc *iii. Nonas. In Africa paſſio S. Phocę. Antiochię Syrię, Saturnini, Iuſti, Petri*, quippe legendum videretur *Antiochię paſſio S. Phocę. In Africa Petri.* cũ re vera primo loco in codicibus noſtris, & Antuerpiẽſi Petrus Africæ tribuatur, cum aliquibus ſocijs. Saturninus, & Iuſtus cum alio Petro Antiochiæ Syriæ relinquendi ſunt. An fortaſſe ex repetito Antiochiæ Vrbis nomine, ac poſtremo addita diſiunctiua nota *Syrię*, exiſtimandum ſit Phocam Antiochenum Martyrem fuiſſe Antiochiæ, ſiue Piſidiæ, ſiue Cariæ, ſiue alicuius ex pluribus apud Geographos indicatis huius nominis vrbibus, non verò Antiochiæ Syriæ?

In Africa Petri. Corbeienſe martyrologium Petrum nõ habet, neque Africæ tribuit Ruſticum, Herebum, Marum, Palatinum, ſed Antiochenſi Focę ſubnectit. Antuerpienſe cum noſtro conuenit, præter quam in Euſebio, inter Afros repetito, quẽ etiam Corbeienſe prætерijt.

Maris Palatini. Si Palatinus officij no-

nomen eſt, non alterius martyris, tàm in codicibus noſtris, quàm Antuerpienſi, & Corbeienſi martyrologijs Mari, vel Maro, non Euſebio accomodatur. Norkero nomen Martyris eſt, non dignitatis; ita enim legit. *Euſebii, & Palatini, & aliorum octo Martyrum*. Nouem tamen ſocios non octo anonymos Palatino addũt, ſiue Euſebio, ſiuè Mari adducta à nobis mſs. martyrologia, & cum Romano, Beda, Vſuardo, & Petro de Natalibus, Maurolycus, & alij recentiores.

In Antiochia Victoris &c. Pro Adriano Arrianum habet Antuerpienſe martyrologium, & Corbeienſe *Antiochum* pro *in Antiochia*: cui vrbi Vetuſtiſſimum illud Victorem, Arrianum, Pampilium, & Euſebium tribuit. An Antiochia Piſidiæ hìç intelligatur, vel alia ex tredecim eiuſdem nominis diuerſis vrbibus, quas Stephanus recenſet, incertum mihi eſt. Aliam ab Antiochia Syrię exiſtimarem, quòd in accuratiore Antuerpienſi, bis adducta Antiochia, tertio loco tantùm retineat Syriæ differentiam. In noſtro Adrianus dicitur Adriadius; & cum Pamphilo, Saturnino, & Iuſto, Palamartius additur. Hunc in duos martyres partitur martyrologium Corbeiẽſe, hoc eſt in Palatum, & Martium, vetuſtiſſimo Antuerpienſi ignotos, cui etiam Saturninus, & Iuſtus alterius claſſis ſunt, nempe inter eos numerantur, qui Antiochiæ Syriæ tribuuntur. Sed Syria tam codicibus noſtris, quam Corbeienſi, & Notkero, Antiochiæ non iungitur, & in ancipiti relinquit, an regionis, vel Martyris nomen ſit. Quia verò vetuſtiſſimum illud S. Hieronymi martyrologiũ, quod in ſignandis locis magis accuratum alibi agnouimus, ita retinet, magis etiam probabile videtur, in noſtro, & Corbeienſi vocem *Antiochię* deficere, illius ſcilicet, Vrbis quæ ſine alia additione in illo notata, probabile admodum eſt, eſſe diuerſam ab Antiochia Syriæ, cui Saturnus, ſiue alter Saturninus cum reliquis aſſignatur; non modo quia ita habet M. Antuerpienſe, ſed quia idem confirmat etiam mſ. Reginæ Sueciæ, iam adductum. An Cariathon, qui integro nòmine, in noſtro, & Corbeienſi legitur, in duo partiri debeat, vt in eodem Antuerpienſi notatum videtur, nempe Cari, & Actonis, non mihi liquet. Martinus, Marcus, & alij numero XII., in hoc *alibi*, pręter Antiochiam Syrię aſſignantur: in noſtris codicibus Syris martyribus admiſcentur, in quibus Sathyrus ſupra alios abundat; ni forte tertius Saturninus pro Sathyro ſit. Sed in tanta codicum varietate diuinare facilius continget, quam emendare.

Et Barbalabię. Quid ſibi hoc nomen velit, poſt xii. anonymos noſtris codicibus, Antuerpienſi, & Corbeienſi indicatos, me neſcire fateor, & an nomen vnicum martyris ſit anonymis ſuperadditum, an in duo nomina diuiſum Barbę, & Labaæ, vt in Antuerpienſibus laminis apparet, alijs codicibus deſtitutus, non decernò.

II. Nonas.

IN Nicomedia Victoris. Victuri, & Neocepuli. Papiæ. Alexandri. Diodori. Claudiani. Cariſi. Mercuri. Perpetuæ. Felicitatis. Iocundi. Saturnini. Carſi. Nicephori. In Italia Filatagoniæ. Victurini. Ianuli. Siluani. Permiæ. Sattiri. Saturnini. Reuocati. Plamſagioni. Petroni. Diodori. Nigori, & Chariſti.

MAR-

MARTII 6.

NIcomediæ Victorem, & Victorinū omnia edita martyrologia, hac die tribuunt. Mſ. etiam S. Hieronymi antiquum Kalendarium Victurinum refert. *ii. Nonas Victurini*. Aliud etiam mſ. Kalendarium Canonicorum Lucenſium ſub Bedæ nomine *ii. Nonas S. Victoris, & Victurini*, & aliud penes me in peruetuſto Breuiario ita retinet. Vnde in codicibus noſtris pro *Victuri*, reſtituendum eſſe *Victurini*, non dubito, & addendum ex Romano, Vſuardo, Notkero, & alijs, Claudianum, & Baſſam, qui in Corbeienſi, & noſtro deficiunt, in vetuſtiſſimo verò Antuerpienſi ita recenſentur. *Pridie Non. In Nicomedia Victoris, Victorini, Claudiani, Baſſæ, & alibi Nicapoli, Papæ, Alexandri. In Africa Diodori, Claudiani, Cariſi, Mercori, Item Claudiani, Perpetuæ, Felicitatis, Iocundi. Nicomediæ Saturni, Carſi, Victoris, Papiæ, Nicefori, Plamſagoni, Victorini, Ianuli, Siluani, & Permiæ. Item in Africa alibi Satyri, Reuocati. Item Plamſagoni. Item aliæ Petrini, Diodori, Nicofori, Cariſti.*

Et Neocepoli. Eodē prorſus modo, quo codices noſtri Neocepolim legunt, ita etiam retinet Corbeienſe, cuius integrū laterculum de more ſubteximus. *Pridie Non. Mart. Nicomediæ Victoris, Victorini: & Neocepoli, Papiæ, Alexandri, Diodori, Claudiani, Cariſii. Item Claudiani, Mercurii, Perpetuæ, Felicitatis, Iocundi, Saturi. Nicomediæ, Saturni, Caſſii, Victoris, cum aliis duobus Martyribus Papiæ, Nicophori. In Italia Filagoniæ, Victorini, Hianuli, Siluani, Permiæ. Item Saturi, Saturnini, Reuocati, Planſagoni. Italiæ, Petronii, Diodori, Nigori, & Cariſti, Donati, Vibiani.* At poſt Nicomedienſes Martyres vetuſtiſsimum Antuerpienſe legit, *& alibi Nicapoli, Papæ, Alexandri.* Quo loquendi modo intelligere pariter liceret Nicapoli, tam nomen eſſe martyris, quam vrbis, niſi diſertè Notkerus pro nomine Vrbis Nicopolim accepiſſet, non Martyris; poſt Nicomedienſiū enim breuiter indicatum agonem, capitali diuiſione ſubdit. *Nicopoli, Papiæ, Alexandri, & Diodori Martyrum.* Adauget coniecturā, & quòd pro Neocopoli, Nicopoli legendū ſit, quia Victor, Victorinus, Claudianus, Papias, Serapion, Dioſcorus, & Nicephorus, qui in MS. Hiberniæ ad diem 25. Februarij apud Bollandum recenſeretur, in veteri martyrologio Roſuueydi, ſeu potius apud Adonem, Bedam, Vſuardum, Ægypto tribuuntur. Eſt enim Nicopolis Ægypti locus, triginta ſtadijs ab Alexandria diſtans, vt ex Dione, Strabone, ac Ioſepho deducit Ortelius. Sunt tamen qui Dioſpoli, vel Diopoli hos Martyres tribuant, vt Petrus Cabilonēſis in Topographia, ex quo Galeſinius. Corinthi verò agonem perfeciſſe habent Græci in Menologio Baſilij ad diem primam Februarij, ſiue ad diem quintam Aprilis in Menologio Caniſij. Poſt Claudianum in codicibus noſtris Cariſius, Perpetua, Felicitas, & alij quatuor, nulla addita loci diſtinctione, ſuccenturiantur. In Corbeienſi, ſub alio Claudiano poſt Cariſium, militant Mercurius, noſtris codicibus ignotus, Perpetua, Felicitas, Iocundus, & Saturus; deinde alij Nicomedienſes numerantur. At negandum non eſt, quod toties diximus, vetuſtiſsimum Antuerpienſe, in locorum diſtinctione magis eſſe elaboratum, ac proinde illi magis in his adhærendum eſſe. In hoc Diodorus, alter Claudianus, cum Cariſio, & Mercorio, alio Claudiano, Perpetua, Felicitate, & Iocundo Africæ tribuuntur. Perpetuam, ac Felicitatem, cum ſocijs, inter quos Iocundus fuiſſe in Africa Martyres magni nominis, ſequenti die palam erit; potuerunt autem glorioſæ Martyres Perpetua, & Felicitas cum ſocijs aliquibus, hic expreſſis, repetita ſolemnitate proſequi, ne ab illis ſocijs dirimerentur.

Sa-

Saturnini, Carſi. Alia hæc eſt Nicomediēſiū Martyrū claſsis in Antuerpiēſi martyrologio, pluriū hic ſacrorū pugilū feraciori, quā ſint codices noſtri, & Martyrologiū Corbeienſe; quin etiā magis in turmas, locoſq; diſtincti ibi afferūtur: vnde eoſdem noſtros codices hic eſſe, & illud magis eſſe ſequendum conſtat.

Italiæ Filatagoniæ. Ex his martyribus Italiæ à noſtris codicibus tributis, aliqui in ſerie Nicomedienſium apud martyrologium Antuerpienſe ſunt. In hoc bis Plamſagonius repetitur, qui aliquando in noſtro Filatagonius, aliquando Plamfagionius dicitur. Italiæ in illo tantùm tribuuntur Petrinus, Diodorus, Nicophorus, & Cariſtius, qui nonnihil mutatis nominibus poſtremi ſunt in noſtro: licet pro Petrino Petronius, pro Nicoporo Nigorus appellentur. Corbeienſe M. in duas claſſes diuidit Italiæ Martyres, nihil à noſtro differens, præter quam quòd poſt Plamſagonium, iterum interponit vocem *Italiæ*, quaſi turmas eiuſdem loci diuidens; niſi potius Italiæ nomen, aliàs fruſtra repetitum, martyris eſſet, nō prouinciæ, quòd difficillimum eſt decernere. Notkerus pro *Filatagonia* legit in duo diuiſum nomen *Villa Fagonia*, hoc eſt in Italia Villa Fagoniæ Victorini, & Siluani. Locum in Italia, qui Villa Fagonia dicatur, hucuſq; me fateor ignorare.

Nonis Martij.

IN Africa Satyri. Reuocati. Iocundi. Seruani. Rogati. Eroi, & Victurine. In Antiochia Leoci. Satiri. Taxis. Neſtoris, Equini. Saturnini. Reuocati. Secundoli. Italici. In Mauritania Ciuitate Turbitanorum paſſio Sanctarum Perpetuæ. Felicitatis. In Thracia Dandæ. Leunucæ. Sutunde. Artaxi. Quinti. Neſtoris. Secundi. Ferri. Occatus. Idem Dandæ. In Africa Sauri. Siluani. Rogati, & Manili.

MARTII. 7.

EX Actis Sāctarum Perpetuæ, & Felicitatis, quæ cum notis poſthumis Lucę Holſtenij, doctiſſimi olim, & amiciſſimi viri, ad me dum hæc cuderentur, peruenerunt, confuſa eſſe Sanctorum Martyrum nomina ſuſpicari licet, tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi, & Antuerpienſi martyrologijs. Vetuſtiſſimum hoc ita ſacros faſtos proſequitur. *Nonas Martij. In Africa Saturi, Reuocati, Iocundi, Saturnini, alibi Siluani, Rogati, Eroij, Victorina. Antiochiæ Leocis, Taxis, Niſtoris, Equini, Satiri, Saturnini, Reuocati, Secundoli, Italici. In Mauritania Ciuitate Turbitanorum paſſio Sanctarum Perpetua, & Felicitatis. In Thracia Dandæ, Lenucæ, Secundi, Antaxi, Quinti, Niſtoris, Secundi, Serri, Occatis; Item Dandæ. In Africa Satiri, Siluani, Rogati*. Corbeienſe huius diei Martyres ſignat hoc pacto. *Non. Mart. Africa, Satiri, Reuocati, Iocundi, Victurini, Saturnini, Seruani, Rogati, Croci. In Antiochia Leuci, Satiri, Taxis, Neſtoris, Equini, Saturnini, Reuocati, Secundili, Italici, Iocundi. In Mauritania Ciuitate Turbitanorum Paſſio Sanctarum Perpetua, & Felicitatis. In Thracia Dandæ, Leunuacule, Secundi, Neſtoris, Artaxi, Quinti. Item Secundi, Serri, Occatis. Itē Dandæ. In Africa Sauri, Siluani, Rogati, Manili*. Quos in prima Africanorum Mar-

Martyrum claſſe, tria hæc martyrologia produnt, ex his eſſe, qui cum Perpetua, & Felicitate martyrium fecerunt, facile eſt credere. Excidit in codicibus noſtris Saturninus, qui in Antuerpienſi, & Corbeienſi memoratur. Hic cum Iocundo, & Artaxio viuus arſit, & cũ Quinto, qui obijt in carcere in viſione Saturi recenſetur. Reliqui, quamquis in iiſdem actis nominibus non exprimantur, non modo eiuſdem perſecutionis tempore agonem perficere potuerunt, ſed inter plures illos numerari, qui in munere caſtrenſi, in qua Perpetua, & Felicitas pugnauerunt, ad beſtias damnati ſunt. Plures in carcere fuiſſe coniectos, partim habetur in iiſdem Actis, & plures fuiſſe eodem tempore damnatos, hæc verba docent in narratione ipſius inuictæ Martyris Perpetuæ. *Tunc nos vniuerſos pronunciat, & damnat ad beſtias*, Hilarianus nempe procurator, qui tunc, loco Proconſulis, Minucij Timiniani defuncti, ius gladij acceperat: & de multis, eodem certamine, martyribus meminit D. Auguſtinus in tractatu de tempore Barbarico cap. v. *Ante paucos dies natalicia celebrauimus martyrum Perpetuæ, & Felicitatis, comitum. Et cum tot ibi ſint viri, quare iſta duæ præ omnibus nominatur, niſi quia infirmior ſexus, aut æquauit, aut ſuperauit virorum fortitudinem*? Hos omnes in eadem ciuitate Tuburbitanorum palmã accepiſſe veriſimile eſt. Beda hoc eodẽ die, non modo Perpetuæ, & Felicitatis, ſed Reuocati, Saturnini, ac Secundoli memoriam agit, & eorundem Acta breuiter percurrit: vnde educeretur, etiam plures eodem tempore commilitones in carcere fuiſſe, qui præcocem partum Sanctæ Felicitati orationibus impetrarent, niſi ex iiſdem germanis actis liquidius conſtaret. Eadem hic attexuiſſem, digna vt paſſim legerentur, niſi iam Romæ edita ſcirem ex ſchedijs eiuſdem clariſſimi Holſtenij, opera Petri Poſſinij. Totidem Africanos Martyres, cum codicibus noſtris, exhibet Corbeienſe M. quod Crocium, vel Crocum, pro Eroo, vel Eroio profert, à vetuſtiſſimo martyrologio prætermiſſum: in quo tres tantũ Reuocatus, Iocundus, & Saturninus recenſentur: reliqui Siluanus, ſeu Seruanus, Rogatus, Eroius, & Victorina *alibi* paſſos eſſe pronunciatur. Vnde pro Victurino, reſtituendum eſſe Victurina in Corbeienſi vix dubitarem.

In Antiochia Leoci. Leucium habet Corbeienſe, & nouem Martyres illi ſocios adiungit. Leocium tamen legit vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & illi cum codicibus noſtris octo commilitones addit, prætérito nẽpe Iocundo, qui inter Africanos Martyres rectius ab alijs reponitur. Reuocatus, & Secundulus cathecumeni Africani ſunt, & Felicitatis conſocij, & commartyres. Notkerus *In Antiochia Leuci, Saturi, & Neſtoris*, tantùm hac die memoriam agit.

In Mauritania. Tuburbi apud Carthaginem habet mſ. Reginæ Sueciæ, in hoc ab Holſtenio laudatum. Erat enim Tuburbis, ſiue Tuburbũ Ciuitas Epiſcopalis ſub metropolita Carthaginenſi, inter Carthaginem, & Vicum Auguſti, ex Itinerario Antonini: Vrbs quidem Proconſularis, inter quam, & Mauritaniam Numidia intercedit. Corrigenda ergo vox Turbitanorum, quæ tam in Antuerpienſi, quam codicibus noſtris legitur, & reſtituenda Tuburbinatorum ex D. Auguſtini ſerm. 22. inter editos à Sirmundo, vbi inſignes Martyres Perpetua, & Felicitas Tuburbitanæ dicuntur. *In Mauritana Ciuitate Tuburbitanorum*, legit martyrologium vetus Roſuueydi, ex Adone vt aſſolet. Ita Vſuardus, Notkerus, & Beda in martyrologio, qui tamen non Tuburbi, ſed Carthagine agonem compleuiſſe affirmat in lib. de vi. ætat. ſub Seuero Pertinace his verbis: *Perpetua, & Felicitate apud Carthaginẽ Africæ in caſtris beſtijs deputatæ pro Chriſto ix. Mart.* Rabanus pariter retinet apud Carthaginẽ, quis in noſtro Adone mſ. legatur, vt in codicibus Mart. noſtri, & Corbeiẽſis *Turbitanorũ*. De Perpetua, & Felicitate hac die aguntcum Romano, nõ modo omnia

ferè

ferè martyrologia, ſed Canon Miſſæ, & fragmentum pariter vetuſtiſſimum martyrologij apud Bucherium. Meminit Tertullianus lib. de anima, vbi reliquos Martyres vocat Perpetuę fortiſſimę martyris *Commartires*. Plura de iiſdē ſcripſit D. Auguſtinus, quæ omnia cum reliquis ad calcem paſſionis Perp. & Felic. edita Romæ ſunt. Addimus his Græcorū menologium, Baſilij nomine inſignitum, in quo ad diem 11. Febr. certamen Sanctorum Perpetuæ, Satyri, Reuocati, Saturnini, Secundi, & Felicitatis narratur, nōnihil immutata hiſtoriæ veritate. Proſper Aquitanus in Chronico integro ita de Sanctorum martyribus ad quintam perſecutionē agit. *Qua tempeſtate Perpetua, & Felicitas pro Chriſto paſſæ ſunt Nonis Martij, apud Carthaginem Africæ, in caſtris beſtijs deputatæ*. Vbia Perpetua dicitur in Actis, cathecumena honeſta, liberaliter inſtituta, Matrona, nupta, habens patrem, & matrem, & fratres duos, alterum æquè catechumenum, & filium infantem ad vbera. Huius martyrium non admirabile tantùm eſt, quòd beſtias, & reliquas carceris, & tribunalium ærumnas non expauerit; ſed quòd patris blandimenta, minas, & ſenectutis illius commiſerationem, filij lactantis inediam pro Chriſto nihili fecerit: non minus in anima quā in corpore martyr. Felicitas conſerua Reuocati, octauo grauidationis mēſe, orationibus cōmilitonū, enixa in carceribus puellam, ſuperuiuentem, dum anſia eſſet, ne propter ventrem differretur pugna, queribunda in doloribus partus, nihil ſentiens à Vacca indomita eliſa, reticulis cū Perpetua induta & iactata, tandē in medio theatro cū illa, Saturo, aliiſque iugulatur. Fatetur Ioſephus Scaliger p. 221. Animadu. in Cron. Euſebii, quamquam critico tumore inflatus Smyrnenſium apud Euſebium epiſtolam, vel Acta martyrum Lugdunenſium, ita animum eius ſemper affeciſſe, vt à lectione illorum ſemper commotior recederet. Acta equidem Sāctarum Perpetuæ, & Felicitatis huius generis ſunt, & venerabile quippiam ſapiunt, ad pietatem in animum altiùs inſtillādam. Vtinam tantarum Martyrum Perpetuæ, & Felicitatis meritis, & interceſſionibus roborati, perpetuam in cælis felicitatem conſequi mereamur. Vide quæ in epiſtola ad me data clariſs. Holſtenius adnotauit, ad calcem Admonit. 1. et quæ diximus ad diem 9. Ianuar.

In Tracia Dandæ. Nonnihil immutatis nominibus, tam Antuerpienſe, quam Corbeienſe, cum codicibus noſtris decem ſacrorum pugilum chorum in Thracia enumerant, Artaxis, & Quintus ex his eſſent, qui in Actis Sanctorum Perpetuæ, & Felicitatis memorantur, niſi conſtanter non Africæ, ſed Aſiæ tribuerentur. Notkerus aliquos ex his ita refert. *In Thracia Dandæ*, *Eunicæ* pro Lenuca, vel Leunuca Antuerpiēſis martyrologii, & noſtri, *Secundi*, *Sergii*, pro Serri, aut Ferri, *Optati*, pro Occatis.

In Africa Sauri. Saurum etiam legit Corbeienſe: Satirum verò Antuerpienſe; qui cum eo tantùm enumerat Siluanum, & Rogatum. Manilium addunt codices noſtri cum mſ. Corbeienſi. Alii hi ſunt ab his, qui initio laterculi indicantur, quamquam Satirus, & Reuocatus etiam inter illos recenſeantur. Sed nomina hęc frequētis vſus erāt in Africa.

VIII. Idus Martij.

IN Nicomedia Quintili Epiſcopi, & Capitulini. In Africa Rogati. Felicis. Item Rogati. Beromæ. Hereme. Felicitatis. Orbanilli Epiſcopi. Siluani, & Manili.

MAR-

MARTII. 8.

IN *Nicomedia Quintili Epiſcopi*. Quirillum non Quintilium habet vetuſtiſsimũ Antuerpienſe. *VIII. Idus Mart. Nicomediæ Quirilli Epiſcopi, & Capitolini. In Africa Rogati, Felicis, Manili. Item Rogati, Beronia, Aerenda, Felicitatis, Orfani, & Cyrilli, Siluani Epiſcopi*. Quintilium tamen cum codicibus noſtris ita retinet Martyrologium Corbeienſe *viij. Idus. In Nicomedia Quintili Epiſcopi, Capitulini. In Africa Rogatiani, Felicis. Item Rogati, Beroma, Eremæ, Felicitatis, Vrbani, Cyrilli Epiſcopi, Siluani, Manili, Datiani*. Et Quintilis Epiſcopi, & Martyris memoriam agit hac die martyrologium Romanum, ex Beda, & veteribus mſs., quæ Capitolinum addunt, ſicuti etiam mſ. Reginæ Sueciæ *VIII. Idus Quintilli Epiſcopi, & Capitulini*. Eadẽ habet Notkerus, qui *Quintilis Epiſcopi*, non *Quintilli* legit.

In Africa Rogati. Rogatianum habet martyrologium Corbeienſe, librarij vitio, cum Rogatus, tam in codicibus noſtris, quam in Antuerpienſi, & alijs nuncupetur, & in eodem Corbeienſi ex repetitionis nota *Item* conuincitur. Rogatus etiam dicitur Notkero, qui tantùm Felicem illi adiungit. *In Africa Rogati, & Felicis*, deindè veluti alterius ordinis ſubdit. *Natiuitas etiam Cyrilli Epiſcopi, Siluani, & Manili*. At Manilius Antuerpiẽſi primæ claſſis eſt, immò eiuſdẽ penè ordinis cũ nouẽ alijs martyribus. His omnibus Cyrillus dicitur, qui in noſtris codicibus, vt videtur, corruptè Orbanillus Epiſcopus vocatur, nimirum compoſito nomine ex Orfani, ſiue Vrbani, & Cyrilli decurtato. In Calẽdario perantiquo S. Hieronymi, nõ modo Cyrillus dicitur, ſed Rogato ita præponitur. *viij. Idus Cyrilli, & Rogati*. Anteſignanũ Cyrillum Epiſcopum etiã præfert, cum Rogato, Vuandelbertus, & martyrologium Romanum ex Beda, in quo nouem pariter martyres numerãtur, & pro Berema Beata dicitur, pro Orfano Vrbanus, & pro Manilio Mamillius. At mirùm, quòd vetuſtiſſimum Antuerpienſe, non Cyrillo Epiſcopatus dignitatem addat, ſed Siluano, qui agmen claudit. Plures Siluani Epiſcopi, ſub diuerſis diebus, memorantur in Romano martyrologio, nullus hac die. Datianum pro coronide addit martyrologium Corbeienſe; alijs non indicatum.

VII. Idus Martij.

IN Armenia Minore Sebaſtiani, & Milia xl. quorum geſta habentur. Iuliani, & Sici. Cyrilli. In Africa Felicis. Philippi. Cedecesis. Cendei. Mariani. Rogati. & Conceſſij. & Intritu-rio Rodomi in loco Paldiacro pauſatio corporis S. Ansberti Epiſcopi.

Librarij lapſum, non minus in codicibus noſtris, quam in Corbeienſi fateri cogimur; tam enim in edito apud Dacherium, quàm in mſ. penes me, legitur *vij. Idus Martij. In Armenia Sebaſtiani, & militum xl. Iuliani Tſici, Cyrilli. In Africa Felicis, Philippi, Cede, Cedis, Cendei, Maxiani, Rogati, Conceſſi, Iuuenculæ.* Notiſsimum enim eſt, in pluribus martyrologijs quadraginta Martyres, Sebaſtæ in Armenia minori coronatos, hac die recoli. Vnde in noſtro ſic librarij oſcitantiam emendandam credimus. *In Armenia minore Sebaſta Natalis militum xl., quorum geſta habentur*, vel *Sebaſteni milites xl.* Lacunam habet vetuſtiſsimum in Antuerpienſe in laminis. *vij. Idus in Armenia Sebaſtia .... militum xl Item Iuliani, & Sici. In Africa Cyrilli, Felicis, Philippi, Cedeceſis, Cendei, Marsani, Rogati, Conceſſi.* Cyrillus in codicibus noſtris & Corbeienſi, ad Armeniã minorem, & Sebaſtam Vrbem attinet; ſed alterius ordinis à quadraginta militibus, quorũ nomina, quæ hic non recenſentur apud Adonem proſtant; qui non vij. Idus, ſed vj. in mſ. noſtro illorum memoriam recolit, ſicuti apud Vſuardum, & Notkerum. v. Idus. Cum verò Ado ex vetuſtiori noſtro, vt alibi diximus, martyrologiũ ſuũ dictauerit, facile exiſtimamus, hic culpa incurioſi librarij eorum nomina deſiderari, & ex Adone mſ. cui vetuſtius hoc S. Hieronymi martyrologium apud nos ſubnectitur, iterum repoſuimus; præſertim quòd nonnihil diſtent ab his nominibus, quæ protulit Metaphraſtes, & recentiùs Petrus Equilinus, & Galeſinius. *Domitianus, Eunoicus, Siſirenius, Eradius, Alexander, Iohãnes, Claudius, Athanaſius, Valens, Elianus, Melithon, Heedicius, Achatius, Bibianus, Helius, Theodolus, Cyrillus, Flauius, Seuerianus, Cyrion, Valerius, Chudion, Sacerdon, Priſcus, Eutichius, Smaragdus, Philoctimon, Aetius, Michallius, Liſimachus, Domnus, Theophilus, Euticius, Xantius, Aggius, Leontius, Iſitius, Gaius, Gorgonius, Candidus.* De his luculentam orationem habuit D. Baſilius, in qua eorum Acta percurruntur, & exornantur; aliã etiam Nyſſenus eius frater in duo partitam, & S. Gaudentius Brixianus in dedicatione Eccleſiæ. Nomina etiã quadraginta martyrũ, & acta habet Petrus de Natal. l. 3. c. 185. & latius ex Metaphraſte Surius; in quibus diſertè traditur, paſſos hos Sanctos xl. martyres *vij. Idus Martij Licinio Imperatore.*

Iuliani Sici. Hos Africæ tribuit Galeſinius ex antiquis codicibus, quos deprauatos valdè fuiſſe conſtat; nàm ex his, qui re vera Africani ſunt, præter Marianum, vel Maurianum, nullum aliũ exhibet.

In Affrica. Cyrillũ inter Affricanos, non Sebaſtenos Martyres numerat M. vetuſtiſsimum Antuerpienſe, in quo Cedeceſis vnus martyr eſt, quemadmodum & codicibus noſtris, non in duos diuiſus Gedem, & Cedim, vt in Corbeienſi Dacherij.

In Territorio Rodomi. Meram additionem Fontanellenſis antiquarij hic agnoſcimus in S. Ansberto; quod infra etiam apparet ad calcem diei ſequentis. Si quis de S. Ansberto plura deſiderat Bollandum adeat ad diem 9. Februarij. Corrigendus interim hic eſt librarij error, & legendum. *In Territorio Rotmagenſi in loco Paldriaco pauſatio corporis S. Ansberti Epiſcopi.* Quæ cum capite xij. illius vitæ cõſonant. Tranſlatio corporis Sancti, & magni Præſulis ad Eccleſiam S. Petri Fontanellenſis ex Eccleſia Sancti Pauli, cum in chronico illius cœnobij facta fuerit ſub Baino Abbate anno Dominicæ Incarnationis ſeptingenteſimo quarto, iam ante idem tempus ad Fontanellenſe Cœnobium deportatum Sacrum corpus fuiſſe apparet; quod die

die ſequenti notatur. Conſecratus fuit Ansbertus à Landeberto Abbate Fontanellenſi, & Metropolita Lugdunenſi in Epiſcopum Rotomagenſem, Anno DCLXXXVIII., vt legitur in Chronico Vindunenſi p. 202. & obijſſe anno 695. habetur ex Chronico Rotomagenſi p. 365.

VI. Idus Martij.

IN Nicæa Gorgoni. Palatini. Firmi. In Antiochia Agapæ Virginis, & Marianæ. Smyrnæ Phionis. In Perſida numerum martyrum xlij. In Nicomedia Palatini. Firmiani. & Ruſtici. Alexandria Eracli. Zoſimi. Alexandri, & Gaiperi. *Fontanel la Monaſterio aduentus, & exceptio corpus S. Ansberti Epiſcopi.*

MARTII 10.

MAneos hìc agnoſcimus codices noſtros, cum Martyrologio Corbeienſi. Deficit enim prima Alexandrinorum Martyrum cohors, quã ita vetuſtiſsimum Anturpienſe complectitur. *vi. Idus Martij, In Alexandria Natalis Candidi, Valeri, Petri, Marciani, & aliorum xij. Martyrũ. In Nicea Gorgoni, Palatini, Firmi. In Antiochia Agapæ Virginis, & Martyris, Ganis, Smyrnæ, Phionis. In Perſida Martyr. xxij. In Nicomedia Palatini, Firmani, Ruſtici. In Alexandria Eracli, Zoſimi, Alexandri, Gai, Penni, Sancti Atalia Abbatis.* De primis Alexandrinis Martyribus nihil alibi inuenio, & omnes vetuſtiſsimo illi debemus. Corbeienſe cũ noſtro ferè ita conſonat. *In Nicea Gurgonij, Palatini, Firmi. In Antiochia Agapę Virginis, & Martyris, Mariani. Smyrnæ Phionis. In Perſida numero martyrum quadraginta ſeptem. In Nicomedia Palatini, Ruſtici, Pionij. In Alexandria Eraclij, Zoſimi, Alexandri, & Gaipe.* Dubitari tamen poteſt, ne Alexãdrini martyres, qui in Antuerpienſi primo loco memorantur, ex his ſint, qui die ſequenti in Romano Martyrologio proſtant, & ibi aliqua adnotabimus.

In Nicæa Gorgoni. Gregorium cum Firmo pro Gorgonio legit Petrus de Natalibus lib. 11. num. 87. non indicato loco martyrij. Sed Nicæam, & Gorgonium conſtanter retinent adducta, cum noſtro, martyrologia. Cõſonat Galeſinius ex vetuſtis martyrologijs, ſed deprauatis; cum Gorgonio enim, & Firmo Agapem Antiochenſem ſociat, & Antoninum addit reliquis ignotum. Palatinus videtur nomen potius eſſe Martyris, quam dignitatis, vt infra.

In Antiochia Agape. Sancta hæc Virgo, ac martyr Antiochena Marianæ iungitur in codicibus noſtris. Marcianis hæc tamen dicitur Antuerpienſi, Marianus Corbeienſi. De Agape ita meminit Calendarium Hieronymianum noſtrum peruetuſtum *vi. Nonas Agapi.* Agapem Virginem, & Marinam in Antiochia etiã Notkerus hac die veneratur; in ſequenti mſ. Reginæ Sueciæ cum Gorgonio, & Palatino Nicęę, non Antiochiæ martyribus.

Zmyrnæ Phionis. Zmyrnæ pro Smyrnæ dictum codicibus noſtris, alibi monuimus; Phonis non Phionis legit Antuerpienſe martyrologium; fortaſse leuiori librarij errore.

In Perſida. Quadraginta duo martyres in Perſida omnia ferè retinent martyrologia, & cum Romano, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & recentiores;

vndè emendãda numeralis nota in Corbeienſe, & pro xlvi. reſtituendum xlij.

In Nicomedia Palatini. Palatinus nomen hìc martyris eſt, non officij. Conſonat Antuerpienſe martyrologium, & Notkeri, tam in nominus, quam in numero martyrum, diſſonat tantum Corbeienſe: in quo pro Firmano legitur *Pioni*. Firmianum habet Galeſinius ex Beda.

In Alexandria.. Pro Gaipero legit Corbeienſe Gaipem. Antuerpienſe in duos martyres diuidit Gaium, & Penum; quod magis accuratè ſcriptum videtur, & numerum implet, à mſ. Reginæ Sueciç indicatum. *vi. Idus Martij Alexandriæ Zoſimi, & Alexandri cum aliis tribus.*

Fontanellæ Monaſterio. De S. Anſberto, eiuſq. tranſlatione egimus ad calcem diei ſuperioris, & hæc ab antiquario Fontanellenſe addita nõ dubitamus. Habet vetuſtiſsimum martyrologium ſuas etiam additiones; nimirùm Actaliæ Abbatis, ſiuè Actalæ Abbatis, quem Luxouio tribuit Galeſinius, Romanum Bobienſi in Italia Monaſterio, ſicuti & Notkerus.

V. Idus Martij.

IN Cartagine Zoſimi. Alexandri. Filomi Epiſcopi. Candedi. Valeri. Quirilli. Petruni. Gagi. Marciani. Syci. Piperonis, & aliorũ xv. Rogati, & Cendei. In Nicomedia Eunuci, & Gurgoni.

MARTII 11.

TAm Antuerpienſe, quam Corbeienſe Martyrologium plures martyres hac die enumerat, quam noſtrum. Illud enim tredecim Cartaginenſes nominibus exprimit, cum duodecim anonymis; noſtrum vndecim nominibus ſignatos, quĩdecim verò anonymos, numerali fortaſſe nota deprauata, & duos ſequentes recenſet. In Nicomedia Eunucũ tantum, & Gurgonium reponit, dum illud quatuor Nicomedienſes in memoriam ita reuocat. *V. Idus Martii. Kartagine Eracli, Zoſimi, Alexandri, Gai, Pilomi Epiſcopi, Candidi, Valexi, Quirilli, Petruni, Martiani, Sicipi, Perionis, & aliorum xv. Rogati, Cendei. Nicomedia, Eunuchi, Gorgoni, Firmi, Agapiti*. Corbeienſe tredecim pariter cum Antuerpienſi nominibus diſtinguit, & xv. anonymos prçter Rogatum, & Cendeum. In Nicomedienſibus verò ita ſupra vetuſtiſsimum illud in duobus martyribus redundat. *v. Idus Martij. In Carthagine Heraclij, Zoſimi, Alexandri, Philomi Epiſcopi, Candidi, Valerij, Quirilli, Petronij, Gai, Martiani, Tſici, Piperionis, & aliorum quindecim, Rogati, & Cendei, In Nicomedia Eunuculi, Euchi, & Gurgoini, Firmi, Pauli, Fortunati.* Corrigẽda eſt tamen in Antuerpienſi martyrol. differentia in nomine *Sici*, & *Perionis*, & ſcribendum eſt Yſici, vel *Sici, & Piperionis*. *Piperionis* enim præter noſtrum, & Corbeinſe etiam retinet Galeſinius; qui ex his numerat Heraclium, Zozimũ, Candidum, Piperionium, & xx. anonymos, non indicatis in notationibus ſcriptoribus, vndè excerpſerit. Sanè ex his vnus eſt Bellinus de Padua, qui totidem verbis, cum Piperione, & xx. anonymis, reliquos exhibet; Piperionem etiam legit martyrologiũ Romanũ, quod Carthagini tantùm tribuit Heraclium, & Zoſimum; quamquam Alexandrum etiam à Beda inter hos numeratum, Baronius animaduertat. Quin etiam idem vir sũmus, antiquorum mſs. fide, à Petro de Na-

Natalibus diſcedit: licet in eo lib. 3. cap. 191. relatos inter Carthaginenſes martyres viderit Hiradum, pro Heraclio, Zoſimum, Alexandrum, Candidum, & Piperionem cum xx. conſocijs. At fortaſſe Petrum Equilinum reliquit, quòd is ex Adone excerpiſſe in fine capitis profiteatur; cum re vera apud Adonem, neque Moſandri, neque Roſouueydi hi martyres inueniantur, ſicuti neque in Adone noſtro mſ.: eos tamen refert Maurolycus, ad cuius marginalem oram editionis Venetæ 1577., pro Alexandro, adnotatur aliter ſcriptum eſſe; *Alexandriæ Philonis Epiſcopi, Valeri, Candidi, & aliorum xx.* Nec præter rationem ſuſpicari licet, aliqua in vetuſtiſſimo Antuerpienſi corrupta eſſe, & ex ſuperiori die in hunc tranſpoſita: illìc enim Alexandriæ natalis memoratur Candidi, Valerij, Petri, (forte pro Petrunio) Marciani, & relictis tantũ Sicipione, & Perione additur iiſdem verbis, *Et aliorum xij.* Ita facilis librarij lapſus eſſet *Alexandri* pro Alexandriæ ſcribentis. Cum tamen iidem martyres Chartagini in Corbeieſi tribuantur, ſicut in vetuſtiſsimo illo, mãcos maluimus codices noſtros ſuſpicari, quam contra decernere. Non ſilebimus interim Notkerũ die ſuperiori *vi. Idus Alexandriæ* pariter *Heraclij, Zozimi, Alexandri, & Gai*, memoriam proſequi; V. verò Idus nullum ex his nominibus repetere, ſed tantùm Nicomedienſes aliquos Martyres proferre, nempè Euniciũ, Gorgonium, Firmium, & Agapitum Antuerpienſi memoratos; reliquos autem à Corbeienſi adductos nullibi mihi comparere fateor. Pro Valerio, inter Carthaginenſes numerato, Valerianum, & Cãdidum ita exibet Calendarium Lucenſe mſ. Hieronymianum *V. Idus Candidi, & Valeriani*. Aliud verò Calendarium mſ. exhibet, non indicato paſſionis loco, Alexandrum, & Gaium, ſed ſuperiori die *vi. Idus Alexandri, & Gaij martyrum*, hac enim die, v. Idus, habet tãtùm Conſtantinum Confeſſorem.

IV. Idus Martij.

IN Nicomedia Egdoni Presbyteri. & aliorum viiij. Soſogatorum. In Alexandria Zoni Epiſcopi. Alexandri. Diaconi. & Duni. & Netar Diaconi. In Africa Iohandi, & aliorum xliiij. & in Albya Syluani. Romæ depoſitio S. Innocenti Epiſcopi. Raſij Epiſcopi. In Nicomedia Migdoni presbyteri. Item Migdoni. Eutici. Maximæ. Domnæ Virg. Rigini. Marij. Petri. Smaragdi. & Vingeloſi. Helari. Quirini. Mareas. Neſtori. Eugeni. Dorothei. Gorgoni. In Alexandria Orion Diac. In Aſia Carpi. Petuni Epiſcopi. Firmi. Pauli. Agathoni. Macedoni. Patriciæ. Modeſti Presbyteri. Zoſimi Presbyteri. Euſtaſi Presbyteri. Baſeliſſa vxor eius. Feliciſſimi. Iouëniani. Helari. Conceſsi. Zirne Pioni Presbyteri. Romæ depoſitio S. Gregorij Epiſcopi beatæ memoriæ.

MARTII

MARTII 12.

CVr non vnica claſſe Nicomedienſes, vt in ſua vnica Alexādrini, claudantur, ſed vtriusque vrbis ſacri pugiles in duos ordines diſtribuātur, cauſam putarem, varium martyrij tempus, & martyrum etiam variæ turmæ, à diuerſis Eccleſiæ notarijs, in ſacris faſtis conſignatæ. Quod cum non ſemel occurrat, præſertim in Africanis, Nicomedienſibus, Antiochenis, & Alexandrinis martyribus animaduertere libuit. In his enim locis frequens carnificina Chriſtianorum exercebatur, & ad memorias martyrum conſignandas deſtinati notarij, munus impoſitum magis accuratè proſequebantur; Quod dictum velim, ne facilè librarios de incuria culpare accidat. Id in primis videre licet in vetuſsimo Antuerpienſi, in quo bis martyrum manipuli, interiectis alijs, & aliorum locorum martyribus, tam Nicomediæ, quam Alexandriæ repetuntur. Ita enim laterculi ſeries componitur. *iiij. Idus in Nicomedia Egoni presbyteri, & aliorum vii. In Alaxandria Zoni Epiſcopi, Alexandri Diaconi, & Duni.. In Africa Iohannis, & aliorum xliiii, Andini, Albuca, Siluani. Roma Sancti Innocenti Epiſcopi, Raſi Epiſcopi. Item Nicomedia Migdoni presbyteri. Item Migdoni Enneni, Maximi, Donata, Rugini, Mari, Petri, Zmaragdi, Hilari, Enenguli, Inquirini, Mereaſi, Neſtori, Eugeni, Dorothei, Gorgoni: Item Alaxandria Arionis Diaconi. In Aſia Petroni Epiſcopi, Confirmi, Pauli, Carpi, Agationi, Macedoni, Patrici, Modeſti, Domitiani presbyteri, Euſtaſi presbyteri, Baſi, Baſſiliſſa filia, Cionis, Iouiani, Hilari, Conceſſi, Zmyrna Pioni presbyteri, Petrodi presbyteri, Mirdani presbyteri, & aliorum lx. S. Grigori Papa Romenſis*. Eadem recenſendi martyres conſuetudo, etiam in Corbeienſi Martyrologio ſeruatur. *iv. Idus Martij in Nicodemia Egdoni Presbyteri, & aliorum ſeptem ſuffocatorum. In Alexandria Zoni Epiſcopi, Alexandri Diaconi, Duni, & Neonas Diaconi, Iuli. In Affrica Ioānis, & aliorum quadraginta quatuor. Et in Albua Saluiani, Andi, Minandi. Roma Depoſitio S. Innocentii, Raſi Epiſcopi, Iuliani. In Nicomedia Migdoni, Euticii. Item Migdoni, Maximi, Domna Virginis, Rugini, Marii, Petri Smaragdi. & Vingeloſini, Hilarii, Marta, Ner... Eugini, Dorothei, Gurgoni, Matuli. In Alexandria Grion Diaconi, Gai. In Aſia Carpi, Petronii Epiſcopi, Firmi, Pauli, Agatoni, Macedoni, Patricia, Modeſti presbyteri, Domiciani presbyteri, Zoſimi presbyteri, Euſtaſii presbyteri, Baſiliſſa vxoris eius, Felicionis, Iauiniani, Helarii, Conceſſi, Smyrnę Pionis, Metrodi. Romę Depoſitio S. Gregorii Papa beata memorię.*

In Nicomedia Egdoni. Egdonium Presbyterū, eundem cum Migdonio putat Baronius doctiſsimus, melioris notæ codicibus deſtitutus, in quibus, vt vidimus, longè diuerſus eſt, & repetitus Migdonius. De Egdonio Presbytero agunt Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus cum alijs ſeptem, qui vt cæteris Chriſtianis metus adaugeretur, diebus ſingulis ſuffocati ſunt. Vnde numerus in noſtris codicibus expreſſus VIIII. emendandus eſt in ſeptem, vt retinent adducta martyrologia.

In Alexandria Zoni Epiſcopi. Ad Zonam Epiſcopum Alexander tantum, & Dunus Diaconi addūtur in Antuerpiēſi; in noſtro Necat, ſiue Netar Diaconus pariter adiicitur, qui Neonas Corbeiēſi eſt, in quo Iulius etiam ſocius legitur.

In Affrica Iohandis. Ioannes is eſt in Antuerpienſi, & Corbeienſi martyrologijs, in quibus numerus anonymorum xliiij. cum noſtro conſonat, ſicuti mſ. Reginæ Sueciæ infra adducendum. Adduntur deinde in vetuſtiſsimo alij martyres *Andinus, Albuca, Siluanus*. Sed cū noſtro legit etiam Corbeienſe, *& in Albua*, & præter Siluanum, vel Siluianum,

An-

Andrum,& Minandium ſuperaddit. Quę Vrbs, vel regio Albua ſit, difficile eſt aſſerere, præſertim cum in Antuerpienſi Albuca ſit nomen martyris, non loci. Album Promontorium Africæ dicitur Plinio in Proemio libri 3. ſed mendum hic timeo, & hæreo.

Romæ Innocentii Epiſcopi. Beatum Pontificem Innocentium primum, inter Sanctos in Martyrologio Romano recoli, ad diem 28. Iulij ſatis patet: quo die deceſſiſſe referunt, liber Pontificalis, & Albo Florіacenſis. At Beda, & mſs. antiqua apud Galeſiniũ, hac ipſa die iiij. Idus Martij, eius memoriam recolunt, ſicut Ado, & Notkerus, qui eius geſta per cõpendia decurrunt. Raſium alium Epiſcopum addit, qui auctarium Adonis confecit, martyrologium Antuerpiẽſe, & cum codicibus noſtris, Corbeienſe, in quo inſuper Iulianus adducitur. Ad Vrſum Pileatum via Portuenſi, ſiue in Pontiani cœmeterio, ex mſ. Vaticanæ Bibliothecæ, ſepultum, cum Anaſtaſio refert Aringhius Romæ Subterraneæ lib. 2. cap. 19. nu. 11. His verbis illius mſ. *Ad Vrſum pileatum Portu. Anaſtaſius, Innocentius*. Vndè ſubijt dubitare, an pro Raſio, Anaſtaſius reſtituendus eſſet. Vtrumq. Pontificem tranſtulit Sergius in titulum Equitis, quando potuit eorum celebritas in hunc diem aſportari: nec alibi in martyrologio noſtro Anaſtaſius Põtifex Romanus veneratur. Sed adducta martyrologia Raſium conſtanter retinent, fortaſſe alibi, non Romæ Epiſcopum. De hoc nihil exhibet mſ. Reginæ Sueciæ, licet iiij. Idus addat. *Item Romæ Depoſitio Sancti Innocentii Epiſcopi*.

In Nicomedia. Altera Nicomedienſium martyrum turma in adductis martyrologijs recẽſetur, in qua dux eſt Migdonius, cuius memoria cum habeatur in Actis S. Donnæ, & Inde apud Metaphraſtem, & Surium die 26. Decembris, & cum hic inter martyres Nicomedienſes etiam S. Domna Virgo numeretur, eundem eſſe Migdonium arguere liceret: alterum inquam ex duobus Migdonijs, qui in adductis codicibus numerantur, & ſanè is, qui ſecundo loco proponitur, cũ primus in Martyrologio noſtro Presbyter ſit. Et quamquam plurima in iiſdem actis expreſſa nomina hic non recenſeantur, præcipua tamen exprimuntur, nempè Dorotheus, Petrus, & Gorgonius, qui pariter Nicomedienſes martyres apud Euſebium numerantur lib. 8. cap. 6. Quinimò ſicut Domna Virgo, & Migdonius apud Metaphraſtem, ex ipſo Imperatoris Palatio Martyres cũ Dorotheo dicuntur, & dignitatibus ornati, facilè etiam cum Dorotheo apud Euſebium componi poſſunt; non enim is, Dorotheum tantũ certamen tunc iniiſſe narrat, ſed nõ in dicatis nominibus, *reliquos cubicularios pueros*; qui tametſi *ſummi honoris prærogatiua ab Imperatoribus ornati eſſent*, erumnas potius, & mortem ſubire, quam gloriam ſæculi maluerunt. Petri deindè agonem Euſebius proſequitur, *vt ex illo Lectores coniicere poſſint, quid reliquis contigerit*, quorum martyria nihilo inferiora breuitatis ſtudio, omittit. *Id tantum retuliſſe*, inquit, *ſufficiat, quod Dorotheus, & Gorgonius vna cum aliis pluribus, qui in palatio miniſtrabant, poſt cuiuſque modi certamina, eliſis laqueo faucibus, Diuinæ victorię præmiũ adepti ſunt*. Inter hos plurimos, connumeratos fuiſſe reliquos, qui in Martyrologio noſtro recẽnſentur, nihil vetat aſſerere; quamuis enim Euſebius eiuſdem libri cap. 2. doceat, Perſecutionem motam menſe Martio, *apparente die feſto Dominicæ paſſionis*, vt Valeſius interpretatur, vel vt Chriſtophorſonius, *cum ſalutaris paſſionis Dominicæ feſtũ iam præforibus eſſet*, & addat non ſtatim ſæuitũ in martyres, ſed æquatis ſolo Eccleſijs, ſacriſq. codicibus flammis abſumptis, honore tantũ, & libertate primùm ſpoliatos fuiſſe; deinde ſacros Antiſtites in vincula coniectos, & omnes denique ad ſacrificandum impulſos, breui tamen tempore hæc accidiſſe colligitur, & ea narrare Euſebium palam eſt, quæ per literas, & edicta Imperialia ad cius notin-

notitiam peruenerunt: quæ edicta prius promulgata Nicomediæ fuiſſe; vbi duo ex Auguſtis morabantur; & vbi cœpta erat perſecutio, Euſebius ipſe nō obſcure innuit: vndè non videtur pugnare, quòd hi Sancti Nicomedienſes pugiles die 12. Martij, quando non longè dies paſſionis diſtabat, agónem compleuerint. Siquidem vir quidam ſtrenuus, & nobilis, cùm primū edictū contra Eccleſias propoſitū fuerat Nicomediæ, propalam illud, vt impiū diſcerpſerit, *& ſtatim ſupplicia grauiora perpeſsus ſit*, vt eodem cap. 5. docet Euſebius. Penes quem licet nomen tanti martyris non explicetur, non difficile tamen eſſet, inter receſſitos hodiernos athletas numerari, qui decem, & ſeptem in Antuerpienſi martyrologio nominibus exprimuntur, totidemq. in noſtris codicibus, & Corbeiēſi referuntur. Variant quidem nonnihil nomina, & pro Domna Virgine vetuſtiſſimum illud Donatam habet, & pro Vingeloſio, vel Vingeloſinio, Euengulum. Reliquas nominum differentias vnuſquiſque elicere poteſt. An pro Maximo Maximilianus Notkeri accipiendus ſit, quem vt aliorum plurimorū anteſignanum refert, mihi diuinandum non eſt.

In Alexandria Orion Diaconus. Arionem vocat martyrologium vetuſtiſſimū Antuerpienſe, ſed Orionem cum codicibus noſtris Corbeienſe, qui Gaium alijs ignotum addit.

In Aſia Carpi. Petunius Epiſcopus Anteſignanus eſt Aſiaticæ martyrum turmæ in Antuerpienſi martyrologio, ſed Carpus etiā in Corbeienſi præponitur. An Carpus ille ſit, qui ſub M. Aurelio agonem perfecit, non eſt abſurdum recogitare. De eo Euſebius lib. 4. cap. 15. in fine, ait: *Aliorum præterea, qui in Vrbe Aſiæ Pergamo ſub id tempus martyriū paſſi ſunt, acta etiam nunc circumferuntur, Carpi videlicet, Papuli, & mulieris cuiuſdam Agathonices, qui poſt multas, atq. illuſtres fidei noſtræ cōfeſſiones glorioſo exitu conſummati ſunt*; Fortaſſe pro Paulo Papulus, & pro Agathone, Agathonica reſtitui poſſet. De Petunio Epiſcopo nihil habet Euſebius, Petronius non Petunius Epiſcopus in Corbeienſi martyrologio dicitur, ſicut etiam Petronius nuncupatur in mſ. Reginæ Sueciæ IIII. Idus poſt Innocentium Pontificem Romanum.

In Africa Ioannis, & aliorum xliv. In Aſia Petronij Epiſcopi, Modeſti, Domitiani, Zoſimi, Euſtatii Presbyterorum. At decurtatum hoc vbique martyrologium, quinque tantum ex martyribus Aſianis profert; cū quindecim in codicibus noſtris numerentur, ſexdecim in Antuerpienſi, & Corbeienſi. In quorum primo, ad Euſtaſium presbyterum, Baſius cum Baſiliſſa filia additur; filia inquam non vxor, vt in noſtris codicibus, & Corbeienſi dicitur: in quibus cum Baſius deficiat, ſuſpicionem induxit, ne nomen Baſi in fine lineæ poſitum, ad illud *Baſiliſſæ*, quod in capite alterius lineæ ſtatim occurrit, referri debeat, tanquam huius initium à librario per iniuriam repetitum. Tot verò Presbyteri recenſiti in Aſia, illud etiam reſpicere, videntur, quod initio perſecutionis Diocletiani Euſebius lib. 8. c. 3. adnotauit, tunc inquā plurimos Eccleſiarum Rectores, grauiſſima ſupplicia alacri animo perpeſſos, illuſtrium certaminum ſpectacula exhibuiſſe.

Zmyrnæ Pioni Presbyteri. Aliqua ex Actis S. Pionij eius certamen ad hanc diē referre diximus ad vij. kal. Martij, & in Exercit: de Natali S. Polycarpi. Videndā verò ſunt, quæ Euſebius habet lib. 4. cap. 15. poſt Martyrium Polycarpi, & Epiſtolam Smyrnenſium. Metrodorum, quippe refert Presbyterum flammis cōſumptum, & martyrium Pionij prælibat. An Metrodorus is ſit, qui Pionio in Corbeienſi Martyrologio copulatur, ſuſpicari licet, ſed animaduertendū apud Euſebium illū tanquā Marcioniſtā vulgo reputatū, & pro pſeudo martyre potius habitū; inquit enim, *Metrodorus quidam, qui Marcionis ſectæ presbyter dicebatur, flammis conſumptus interijt*. Vndè tanquam dubiæ ſanctitatis non malè à codicibus noſtris, & Antuerpienſi martyrologio exulat. In quo tamen Petrodius Presby-

presbyter, Mirdanius præsbyter, & alij lx. anonymi ſuperadduntur, quorum memoriam apud Euſebium non inuenio.

Romæ depoſitio S. Gregorij. Huius Sancti Pontificis Feſtum diem, ex additis etiam poſt eius ætatem eſſe, nequit dubitari. Ioannes Fronto ad antiquum Calēdarium Romanum die hac 12. Martij notat canone 17. Concilij Clouehouienſis anno 747. eſſe decretum, vt dies Natalitius S. Gregorij celebraretur: & Rodulphus Tungrenſis de canonum obſeruantia prop. 16. animaduertit, antiquitus feſtum D. Gregorij ad diem ordinationis eius fuiſse translatum, donec in Eccleſia Romana, redeunte ad Quadrageſimale tempus Annunciationis celebritate, & D. Gregorium ad locum ſuum redijſse. De S. Gregorio *Papa Romenſi* meminit etiam martyrologium vetuſtiſſimum Antuerpienſe, ex quo, licet ſuperaddita fuerit huiuſmodi commemoratio, elicimus tamen, celebrem fuiſſe diem natalis eius, & in ſacris faſtis relatum ante annum 747. Concilij Clouehouienſis, ſi tempore S. Villibrordi codex ille exaratus fuit, vt Bollandus doctiſsimus exiſtimat.

III. Idus Martij.

IN Nicomedia Macedoni presbyteri. Mitritiæ vxoris eius, & Modeſtæ filiæ eius. Cyrion presbyteri. Saturnini. Ianuarij. Silui. Petroni. Modeſtini. Zoſimi. Euſtaſi presbyteri, & Baſillæ vxoris eius. Eppedodi Diac. cum alijs duo. Gerati. Lacus Carpiſti. Galathæ. Domiſiani Presbyteri. Hyromei. Lucetelle. Zedioni Presbyteri, & Patria vxorem. Partifrigiæ. Item Baſiliſsa. Claonij. In Nicea Ciuitate Theuſete. Hetoris. Filiæ Theodore. Nimpodore. Marci. Arabe. Hi oēs igne concremati ſunt. Iulij Epiſcopi, Alexandri. Picij. Mariæ cum alijs duobus. Dionis. Trabiæ. Quartæ. Niſithei. Nimphadobe. Arabiæ. Pionis. Parte. Victorini. In Theſsalonica. Alexandri. Dione. In Nicomedia Euphraſiæ. Domiciani. Macedoni. Patriciæ. Lucæ. Duoni. Item Domiciani. Scaleruæ. Pactæ. Piomi. Fronimi. Caledi. Item Dioni. Seuerini. Petruni. Pueri. Siluani. Iuliani. Felicis. Elarij. Conceſsi. & Martialis.

MARTII 13.

NIcomedienſium martyrum numeroſa cohors, in duas turmas diuiſa, totum ferè hunc laterculum implet. Horum tres tantùm apud Bedam, Vſuardum, Adonem, Notkerum, Petrum de Natalibus, & alios cum Romano martyrologio recentiores, recoluntur, nempe Macedonius, Patricia eius vxor, & Modeſta filia. Tacent ex his nonnulli Macedonium, quem fuiſse Presbyterum addunt Vſuardus, Ado, Notkerus, & Vuandelbertus, quibus conſonat mſ. Reginæ Sueciæ. At latius confirmant Antuerpienſe, & Corbeienſe Martyrologium, quorum integros laterculos apponimus. Antuerpienſe. *III. Idus Martij Nicomediæ Macedonis presbyteri, Patriciæ*

 vxoris

vxoris eius, & filiæ Modeſtę, Cioni, Saturnini, Ianuari, Salui, Petruni, Modeſtini, Zoſimi, Euſtaci presbyteri, & Baſillę Eppodi Diaconi, & aliorum II. Gerati, Lacus, Carpiſti, Galata, Domiſiani presbyteri, Lucetelli, Hiromei, Zeddoni presbyteri, & Patræ, Claoni, Patyrrigiæ. Item Baſiliſſę, Sicia Ciuitate Theuſtę, Ethoris fili eius, Theodoræ, Nicō Pudore, Mancia, Labę, Iuli Episcopi, Alexandri, Dioni, Marię, & aliorū II. Pioni, Trabiæ, Quartę, Miſthei, Nimphę, Dota, Ariabę. Item Parta, Poenis, Victorini. In Theſsālon Alexandri, Dioni. Nicomediæ Eufraſię, Domitiani, Macidoni, Patriciæ, Lucæ, Duoni. Item Domitiani. Item Dioni, Sallæ, Nuę, Pactæ, Pioni, Pronimi, Callidi, Seuerini, Petruni, Pueri, Saluiani, Iuliani, Felicis, Hilari, Conceſſi, Martialis. Corbeienſe pariter crebrā Nicomediēſiū martyrū memoriā, ita parum à noſtris codicibus diſsentiēs exhibet hac die *iij. Idus Martii. In Nicomediæ Macedonij presbyteri, Matriciæ, vxoris eius, & Modeſtæ filiæ. Cionis presbyteri, Saturnini, Ianuarij, Saluii, Petronis, Modeſtini, Zoſimi, Euſtaſii Presbyteri, & Baſiliſſæ vxoris eius, Eppepodi Diaconi cum aliis duobus. Gerati lacus, Carpiſti, Galata, Domiſiani, Hyromei, Lucetellæ, Zeddonis presbyteri, & Patriciæ vxoris eius, Patyfrigiæ. Item Baſiliſſæ, Claonis, Mineruini. In Nicæa Ciuitate, Theſeute, & Horis filii eius, Theodori, Nympodoræ, Marci, Arabæ: Hi omnes igne concremati. Iulii Epiſcopi, Alexandri, Pionis, Mariæ cum aliis duobus, Dionis, Trabiæ, Quartę, Miſethei, Nymphadobæ, Ariabæ, Poenis, Partę, Victuriæ, Victurini. In Theſſalonica Ciuitate, Alexandri, Dionyſii. In Nicomediæ Eufraſiæ, Domitiani, Macedoni, Patricię, Lucii, Duonii. Item Domitiani, Scallernæ, Pactæ, Pioni, Fronimi, Callidi. Item Dioni, Seuerini, Petroni pueri, Saluiani, Iuliani, Felicis, Hilarii, Conceſſi, Martialis.* Macedonij Sancti Presbyteri, & martyris Sancta martyr vxor Mitricia codicibus noſtris dicitur: Matricia Corbeienſi Patricia: Antuerpienſi, & reliquis omnibus editis martyrologijs. Cionus etiam, qui Antuerpienſi ſine presbyterij nota ſignatur, in Corbeienſi Cion Presbyter vocatur, & in noſtro Cyrion pariter presbyter. An Euſtaſius presbyter, qui cū Baſiliſſa vxore in Corbeienſi memoratur, idem cum vxore ſit, qui ſuperiori die exhibetur, ſuſpicari iure merito poteſt. Quamquam enim Euſtaſius presbyter, cum Baſiliſſa filia, non vxore, recolatur die ſuperiori, & hic Euſtacius presbyter cum Baſsilla, ſine vxoris, aut filiæ additione memoretur; in Antuerpiēſi tamen Martyrologio Baſiliſſam ſcribi debere, docet repetita inferius particula *Item Baſiliſſę*; Hanc eandem Euſtaſij Presbyteri vxorem vocat cum Corbeienſi alter ex codicibus noſtris, quantūuis in altero eorum Baſilla ſcribatur, non Baſiliſſa. Eppipodius Diaconus, Eppodius tantum eſt in Antuerpienſi, & qui duo ſequuntur anonymi in omnibus pariter recenſentur; ita vt primę turmæ Nicomedienſes martyres, ſi Geratilacus, & Partiſrigia, ſeu potius Partyrrigia, ſingularia nomina ſunt, tam in Antuerpienſi, quam Corbeienſi, & noſtro martyrologio, viginti ſex ſacri pugiles vnanimi conſenſu numerantur.

In Nicea Ciuitate. Sicia Ciuitate legit vetuſtiſsimum Antuerpienſe. At prætérquam quòd codices noſtri cum Corbeienſi Niceam conſtanter retinent, non Siciam; Niceæ pariter ciuitati Theoſetam, Horrim, filium eius, Theodoram, Nimphadoram, Marcum, Arabiam, tribuunt Vſuardus, Beda, Ado, Notkerus, & alij recentiores; qui etiam per ignem martyrium compleuiſſe docent. Eſt autem aliqua in nominibus differentia. Theuſta, & Horis filius eius, Nicō, Pudore, Marcia, Raba dicuntur in Antuerpiēſi martyrologio, nulla de viuicomburio inducta mentione, & facilè reſtituendū in illo eſſet, pro Nicō, & Podera, Nimphodora vſitatius nomen, & Marci, & Arabæ pro Manco, & Raba; ſed neque certū eſt an breuiata vox Nicō pro Nicomedia legi debeat, cum infra Nimphodoba,

& Aria-

& Ariaba repetatur. In noſtris codicibus, ac Corbeienſi parum nomina differunt. Alterius claſſis videntur, qui ſequũtur martyres, & qui in adductis editis martyrologijs non proſtant. Iulius nempè Epiſcopus anteſignanus cum alijs quatuordecim ſocijs, quorum nomina variè non nihil in noſtris codicibus ſcribuntur, ac in Corbeienſi, & Antuerpiẽſi martyrologijs. Nimphadoba, in duas martyres apud vetuſtiſſimum diuidi videtur, hoc eſt Nimphã, & Dobam, quod veriſimilius videtur, & pro Araba, Arieba ſcribitur. Emendandum verò in eo ſuſpicor, ſicuti in noſtris, Partam, & Quartam; modus enim loquendi *Item Parta*, idem nomen repetitum oſtendit. Vtrobique igitur legendum Partæ. Picus noſtrorũm codicũ in Antuerpienſi deficit, & Pionius eſt in Corbeienſi, cui Pionius infra adductus Poenis eſt. Ex his Notkerus Iulium Epiſcopum tantum, & Alexandrum complectitur.

In Theſſalonica. Dionyſium hìc pro Dione habet M. Corbeienſe. Alexandrum verò cum Dione exhibent codices noſtri, & M. Vetuſtiſſimum.

In Nicomedia. Iterum, & ſecunda Nicomedienſium martyrum turma producitur. Viginti & vnus in codicibus noſtris, Antuerpienſi, & Corbeienſi numerantur. Hos tranſigit Notkerus, in martyrum redundantia abſortus, his tantummodo verbis. *Item Nicomedia multorum Martyrum*. Euphraſia, quæ Romano martyrologio, Vſuardo, & alijs hac die memoratur, alia eſt ab Euphraſia martyre Nicomedienſe, quæ feliciſſimam hãc pugilum cohortem ducit. Paſſos tantos martyres eſſe initio perſecutionis Diocletiani veriſimile eſt, ex dictis ad diem antecedentem, quorum agones generali recenſione narrat Euſebius lib. 8. cap. 5. & 6.

II. Idus Martij.

EVfroſi. Frunimi. In Nicomedia S. Feliciſſimi. Datiui. Frontine. In Africa Dionæ. Alexandri. Petri. Mammeri. & Nabotis martyrum. Promtonis. In Theſſalonica Eufraſi. Alexandri. Frummi. In Antiochia Nicomediæ. Pionis.

MARTII 14.

NVllo indicato Paſſionis loco ab Eufroſio, & Frunimio huius diei faſtos incipiunt codices noſtri. M. Corbeienſe addit hoc pacto Fortunionem. *Pridie Idus Martii. Eufroſii, Frunimi, Fortunionis. In Nicomedia Feliciſſimi, Datiuæ, Frontini, Iocundi. In Africa Dionæ, Alexandri, Petri, Mammeri, & Naboris martyrum, Frontonis, Mariæ, In Theſſalonica Eufraſii, Alexandri, Frunimi, Baſilii. In Antiochia Nicomediæ Pionis*. Inuerſum ordinem ſeruat vetuſtiſſimnm M. Antuerpienſe, & à poſtremis Theſſalonicenſibus martyribus exorditur. *Pridie Idus Mart. In Theſſalonic. Dionyſi, Alexandri, Palatini, & Romę Innocentii Epiſcopi, Natalis Eufroſi, Frunimi. Nicomedia Feliciſſimi, Datiui, Frontinę. In Affrica Alexandri, Bonæ. In Affrica Petri, Mammeri, Naboris, Comis, Prontonis, Theſſalonica Alexandri, Eufraſi, Fruniṇi. Antiochia Nicomed. Pionis*.

Eufroſi, Frunimi. Galeſinius Carthagini Sanctos hos martyres tribuit, addito Donato, ex Beda, ac mſs. codicibus. Pro Donato M. Corbeienſe Fortunionẽ repoſuit, omnibus aliis ignotum. Quam-

uis enim, tam in noſtris codicibus, quam vetuſtiſsimo Antuerpienſi, non indicato agonis loco, Natalis Eufroſi, & Frunoni tantum, afferatur: cum tamen memoriæ Innocentij Pontificis Romæ ſubrendatur, coniectari licuiſſet, hos martyres ex Romanis eſſe, niſi Notkerus pariter inter Carthagineſes reponeret. *Pridie Idus Martii. Apud Carthaginem Donati, Eufroſii, Fronimi.*

In Nicomedia. Nulla inter adductos codices in his Nicomedienſibus athletis agnoſcitur differentia. Frontinus dicitur in M. Corbeienſi, qui Antuerpienſi, & noſtro Frontina eſt. Ita etiam notat Notkerus. *In Nicomedia Feliciſſimi, Datiui, Frontinæ.* Mſ. Reginæ Sueciæ ferè ſemper mutilum, duos tantum ex his profert *Prid. Idus: In Nicomedia Feliciſſimi, Datiui. In Africa Petri. Theſſalonica Alexandri, cum aliis duobus. Antiochia Pionis.*

In Affrica. In duas claſſes ita partitur Africanos martyres Antuerpienſe M. vt poſt Alexandrum, & Dionem, repetita nota regionis, in ſuſpicionem oſcitantiæ librarium traducat. Equidem in codicibus noſtris ſex, in Corbeienſi ſeptē martyres in vno contubernio continentur, & totidem Notkerus enumerat, iiſdem penè nominibus ſignatos: Mſ. Reginæ Sueciæ Petrum habet tantumodo. Supra noſtros abundat Maria, poſtrema Martyr in Corbeienſe, & Comis ante Frontonē in Antuerpienſe. Sed hæc duo nomina tam diſparata ſunt, vt componi facilè non poſſint. Poſt Nabotum, ſiue Naborem ſcriptum eſt in altero ex codicibus noſtris breuiatum, hoc nomen mřm, quod antiquarius quiſpiam hariolus Mariam fortaſſe reddidit.

Theſſalonica. Altera hæc eſt in M. Antuerpienſi Theſſalonicēſiū martyrū claſſi, quę Eufraſium, & Fruninum, non Frunium complectitur. Horum nomina, quia cum primis, ſiue Carthaginenſibus, ſiue Romanis, hac die memoratis, parua mutatione coincidunt, dubium mouere potuiſſent, an ijdem reuera eſſent, qui ſine loco paſſionis in noſtris codicibus, & M. Corbeienſe ſignantur; at quoniam conſtanter inter Theſſalonicenſes numerantur, & alter Eufraſius ab Eufroſio, omnibus ita dicto, ſeiungitur, nihil mutādum videtur. Baſilius additur in Corbeienſi M. ſupra Antuerpienſe, & noſtrū, quibus cōſonat mſ. Reginę Suecię binos tantum ſocios Alexandro iungens.

Antiochia Nicomedia Pionis. Ita ſcriptum cum noſtro retinet M. Corbeienſe. Decurtatum nomen Nicomed. videtur in Antuerpienſe ſignari; & ſiue viri, ſiue mulieris martyris nomen eſſe libentiùs conſentio, quàm Vrbis.

Idus Martij.

IN Cappadocia S. Longini. In Nicomedia Luci Epiſcopi, & Martyris. Fauſte. Siluij. Ingenuæ. Cartagine Pauli. Salutoris. & S. Iacobi Apoſtoli Fratris Domini. Alexandri. Thephili. Octaui. Theodoli. Petruni. Ieroſolyma Iacobi Apoſtoli. Lucæ Euangeliſtæ.

DE Longino Cappadociæ martyre omnia ferè, tùm edita, tùm mſs. martyrologia hac die agunt. Romanum, Bedæ, Vſuardi, Adonis, Notkeri, & recentiorum militem illum fuiſſe teſtantur, qui latus Domini aperuit, & cuius Acta ex Metaphraſte apud Suriũ proſtant. Sunt qui exiſtiment Longinum oculis captum fuiſſe, & ex contactu pretioſiſſimi ſanguinis, & aquæ de latere diuino fluentis, viſum recepiſſe, ſicuti reuelatum legitur B. Veronicæ de Binaſco cap. 18. eius vitæ. At viris doctis parum probabile videtur, Longinum cæcum militaſſe, ac vulnus ita facile in ſcopum inflixiſſe, vt crura exinde Domino non frangerentur. Nihil tamen vetaret, vno tantum oculo orbatum militare, lanceam in latus figere, & viſum recipere potuiſſe. Verùm, neque in martyrologio vetuſtiſſimo S. Villibrordi, neque in Corbeienſi, neque in codicibus noſtris aliud de Longino, niſi nudum nomen, & locus martyrij legitur. Sicuti neque in mſ. Reginæ Sueciæ, neque in Kalendario peruetuſto hædino penes me, neque in alterius Bedæ aſcripti fragmento, in Bibliotheca Canonic. Lucenſium, ſed tantùm in illis legitur. *Idibus S. Longini m.* Corbeienſe verò Mata integrum diem exhibet. *Idus Martias. In Cappadocia S. Longini Martyris. In Cappadocia Lucii Epiſcopi, & Martyris, Fauſtæ, Siluii, Ingenuæ, Ianuarii, Carthagine Pauli, Solutoris, & S. Iacobi Apoſtoli Fratris Domini, Alexandri, Theofili, Theodoli, Petronii, Manili. Hieroſolyma Iacobi Apoſtoli, Lucæ Euangeliſtæ, Obiit Ratoldus Abbas bonæ memoriæ.* De Milite, ſeu Centurione, qui latus Domini aperuit, & an Longinus proprio, vel appellatiuo nomine diceretur, eruditiſſimè plura colligit Gretſerius de Cruce lib. 1. cap. 34., omnino videndus.

Nicomediæ. Manifeſtus error in adducto nuper M. Corbeienſe librarij incuria dignoſcitur, dum pro Nicomedia Cappadocia iteratò legitur contra omnium codicum fidem. Nicomediæ Lucium Epiſcopum Notkerus ex editis habet, & ex mſs., non modo codices noſtri, ſed martyrologium Reginæ Sueciæ hoc pacto. *Idib. Martii. Nicomediæ Lucii Epiſcopi, & Martyris, Iacobi Apoſtoli fratris Domini.* Lucæ Euangeliſtæ ſocios Lucio Epiſcopo addunt codices noſtri Fauſtam, Siluium, Ingenuam, M. Corbeienſe Ianuarium cumulat; ſed plurimum variat M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe; quoniam Nicomediæ, non modo Luciũ Epiſcopum aſſignat: verũ cum Siluio, & Ingenuo ſocijs, non Fauſtam, non Ianuarium, ſed Petrunium his verbis refert. *Id. Mart. Cappadociæ Longini. Nicomediæ Luci Epiſcopi, Siluii, Pauli, Petruni, Ingenui. Carthagine Pauli, Solutoris, Sãcti Iacobi fratris Domini, Alexandri, Theophili, Octaui, Peruni, Theodoli. Hieroſolymis Iacobi Apoſtoli, Lucæ Euangeliſtæ, Riguli.* Lucius Epiſcopus Nicomedienſis, ex primis martyribus, in perſecutione Diocletiani per hos dies commota, eſſe nequijt, cum Anthimus tunc eſſet Epiſcopus Nicomedienſis, & capite trũcatus inter primitias martyrum, ab Euſebio numeretur lib. 8. cap. 6.

Carthagine. An Paulus tantùm, & Salutor, ſeu Solutor hac die, Carthagini tribui debeant, an verò etiam quinque alij, qui ad memoriam Iacobi Apoſtoli proximè ſequntur, tam in vetuſtiſſimo Antuerpienſi, quam Corbeienſi, & noſtro, non incongruum exiſtimarem; ex eo præcipuè, quòd Notkerus poſtquàm Carthagini Paulum, & Salutarium aſſignauit, quaſi eiuſdem loci, ſed alterius claſſis reliqui eſſent, ex quinque ſequentibus binos videtur eidem Vrbi tribuiſſe, *Carthagine Pauli, Salutaris. Itẽ Alexandri, Theophili.* Octauium ſilet M. Corbeienſe, & illius loco Manilium profert. Sed Octauium referunt codices noſtri,

ſtri, & M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe.

Hieroſolymæ Iacobi. Inter ſolutorem, & Alexandrum, iam dictos martyres Carthaginenſes mediat in tribus adductis martyrologijs memoria *Iacobi Apoſtoli fratris Domini*, deinde ſequitur Hieroſolymis commemoratio *Iacobi Apoſtoli, & Lucæ Euangeliſtæ*. Duo hìc adnotanda videntur. Primùm, cum Iacobus frater Domini, inter Chartaginenſes martyres, ita tribus diuerſis martyrologijs reponatur, videtur poſſe exiſtimari, quòd celebris eſſet Carthagine aliqua Sancti huius Iacobi, vel Baſilica, vel celebritas, quæ diem feſtum Sancti Apoſtoli indiceret, & inter Carthaginenſes ſolemnitates reponeret, dum eadem die Hieroſolymis etiam idem, vel alius Iacobus celebris eſſet. Deinde an idem S. Iacobus Apoſtolus, tam Carthagini, quam Hieroſolymis eſſet veneratus, cum priori Iacobo Apoſtolo addatur titulus fratris Domini, ſecundo tantummodo Apoſtolatus nota accomodetur. Iacobum fratrem Domini, extra duodenarium numerum Apoſtolum fuiſſe nuncupatum, diximus ad Indiculum Apoſtolorum exercit. 2. Veriſimile ergo eſt martyrologij vetuſtioris auctorem vnum ab alterо Iacobo diſtinguere voluiſſe, & Iacobum Iuſtũ hac prerogatiua ab alijs duobus Iacobis ſegregare voluiſſe, quòd frater Domini eſſet, alium vero, ſiue filius fuerit Zebedei, & frater Ioannis Euangeliſtæ, ſiue alius Iacobus Apoſtolus cognomento Alphei, ex Apoſtolico munere indicare tantum voluiſſe. At cum martyrologium noſtrum 8 Kal. Auguſti, tam Iacobi, quam Ioannis fratrum, & filiorum Zebedei memoriam repetat, ſicuti etiam Iacobi fratris Domini, infra 8. Kal. Aprilis, & alibi, & Iacobi Alphei X. kal. Iulij, nihil hìc certi poſſumus aſſerere; præſertim cum nihil ijſdem commune habuiſſe inueniatur Luca Euangeliſta. Vel igitur ex aliqua reliquiarum tranſlatione, vel Baſilicæ dedicatione contingere potuit, vt in vnum hunc diẽ celebritates huiuſmodi inciderent. Martio menſe tranſlatas reliquias Lucæ, & Andreæ Apoſtoli Patra Conſtantinopolim, ſignat Theodorus lector lib. 2. Collect. Sed preſſius Nonis Martij, non Idibus, & cum Andreæ reliquijs, cuius nulla hìc memoria peragitur. Incerta de D. Luca ſunt omnia, non modo quoad obitus feliciſſimi diem, ſed an martyr, vel confeſſor quieuerit, vt alibi adnotamus. De duobus Iacobis dici poſſet, celebritates fuiſſe antecæptas aliquando propter proximum Paſcha, cum Iacobus Zebedei, & alter frater Domini tunc agonem perfecerunt. De Sancti Iacobi Iuſti feſto in alium diem tranſlato, Petrum damianum alibi id docentem adduximus. MS. Reginæ Sueciæ iam productum, cum Luca Euangeliſta, Iacobum Domini fratrem, non alium recenſet. Sed cum decurtatum ſæpe ſit, neque Carthaginenſiũ martyrum meminerit, litem hìc non dirimit. M. Antuerpienſe, poſt Lucam, ſuperaddit Rigulum, mihi, & alijs codicibus ignotum.

XVII. Kal. Aprilis.

IN Aquileia Helari. Taſiani. Daciani. In Nicomedia Caſtori. Dionyſi. Nonni. Sereni. Quiriacæ. Miliſæ. Eugeniæ. Iuliani. Aſplipiodati. In Græcia Cyriacæ. Pampine. Caſſonis.

MARTII 16.

IN *Aquileia*. Niſi conſtanter codices noſtri, M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, Corbeienſe, & aliud Reginę Sueciæ, cum Hilario, & Taſiano, Datianum etiam Aquileienſẽ martyrem ſacris faſtis cõſignarent, mendum in iiſdem irrepſiſſe putarem, & reſtituendum *Tatiani Diaconi*, pro eo quod ſcriptum eſt *Tatiani, Datiani*. Ita ſuaderent Romanum martyrologium, Vſuardus, & Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 203., qui diffuſius eorum acta proſequitur, ac præterea Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, Maurolycus, & Galeſinius. In horum faſtis additur, Felicem, Largum, & Dionyſium in carcere, eadẽ die 17. Kal. gladio, cum Hilario Epiſcopo, & Tatiano Diacono tranſuerberatos fuiſſe, in perſecutione Numeriani. Fatetur tamen Ferrarius, de tribus poſtremis, in Aquileienſi Eccleſia memoriam non peragi; quia aliorum corpora, vbi quieſcant, ignoretur. Notkerus, Hilarium tãtum profert, & Galeſinius in mſs. modo Tatianum, modo Datianum ſcriptum reperiri affirmat. Cum ergo in Aquileienſi Eccleſia minus hęc nota ſint, iniuria ſæculorum, nihil immutandum duximus, & cum Hilario Epiſcopo, & Tatiano Diacono, etiam Datianum ſinẽdum eſſe, & fortaſſe Iulianum addendũ, ex ſequenti Corbeienſis M. laterculo. *xvii. Kal. Aprilis. In Aquileia Hylarii, Taſiani, Datiani, Iuliani Martyris. In Nicomedia Caſtorii, Dionyſii, Nonni, Sereni, Quiriaci, Miliſa, Eugenia, Iuliani, Aſclippiodi, Pionis. In Gracia Cyriaca, Pampini, Caſſionis. Natale Sanctæ Gertrudis*. Antuerpienſe pariter martyrologium Datianum, cum alijs huius diei martyribus ita refert. *xvii. Kal. Apr. In Aquileia Hilari, Taſiani, Datiani. Nicomedia Caſtori, Nonni, Dionyſi, Sereni, Iuueni, Ciriaca, Miliſa, Eugenia, Iuliani, Aſclepiodoti. In Gracia Ciriaci, Pãpiliani, Caſſonis*. Et quamquam in Calendario Breuiarij noſtri hædini, ita hac die 17. Cal. plures ſocij indicentur. *Elarii, & ſociorum eius Martyrum*; de ſocijs tamen ſequẽti die cum codicibus noſtris aptius agendum exiſtimauimus: interim animaduertentes in Corbeienſi M. Iulianum ex Nicomedienſibus martyribus, fortaſſe librarij vitio repetitum, inter Aquileienſes eſſe repoſitum, niſi alius Iulianus ſit martyr Ciliciæ, ex Græcis monumẽtis apud Galeſinium. Tres tantum proſtãt in martyrologio Romano, & vt Baronius addit ex menologio Græcorum.

In Nicomedia. Quamquam in M. Corbeienſi Iulianus Aquileiæ tribuatur, alius tamen eiusdem nominis etiam Nicomediæ aſcribitur, & decem alij martyres in eo numerantur, ſicut in Antuerpienſi, à quo illud in eo diſſidet, vt pro Iuuenio, Pioniũ referat. Cũ vetuſtiſſimo hoc codices noſtri conſentiunt, præter quam quod Iuuenius deſideratur. Corbeienſe M. pro Ciriaca, etiam Quiriacum habet, & pro Aſclepiodoto Aſcleppiodiũ. Mſ. Reginæ Sueciæ, ex his duos tantum in fine laterculi ita exhibet. *Nicomedia Caſtoris, Dionyſii*. Notkerus verò tres tantum. *Nicomedia Caſtoris, Dionyſii, & Nonni*.

In Gracia Ciriaca. In his athletis Græciæ aſſignandis conueniunt martyrologium Antuerpienſe, & Corbeienſe. At Notkerus plurimũ in nominibus diſcrepat, quamuis in numero non diſſentiat. *In Gracia Cyriaci, Florentii, & Ioniani*.

XVI. Kal. Aprilis.

IN Nicomedia Diunifi. Ianuarię. Nonnę. Cyriacę. Victurinę. Marinę. Mariæ. In Aquileia Largi. Helari. Ticiani. Catoni. Datiui. Romæ. Alexandri Epiſcopi. Teuduli Diaconi.

MARTII 17.

IN Nicomedienſium martyrum choro nulla eſtat diſſonantia inter codices noſtros, M. Antuerpienſe, & Corbeienſe, niſi quòd hoc poſtremum decurtatum nomen addit Baſil... hoc pacto. *xvi. Kal. Apr. In Nicomedia Donyſi, Ianuary, Nonnæ, Ciriacæ, Victorinæ, Mariæ, Baſil.. In Aquilea Largi, Hilary, Titiani, Caton, Datiui, Iocundi. Roma Alexandri Epiſcopi, Theodoli Diaconi. Depoſitio Patricy Epiſcopi, & Confeſſoris.* An Maria ea ſit cuius non indicato loco paſſionis agonē percurrit Notkerus, & ex Beda Molanus in additionibus ad Vſuardum, non affirmarem.

In Aquileia. Aliquos fortaſſe ex his martyribus, Hilari, ac Ticiani, ſeu Taſiani ſocios, ſuperiori die à Petro de Natalibus, Ferrario, & alijs recenſeri diximus; ex quibus non niſi Largus hìc producitur. Hilarius, ſi idem eſt, repetitur; qui enim heſterna die Taſianus cunctis ferè dicitur, hìc, vel Ticianus, vel Titianus nuncupatur. Diverſos proinde exiſtimare malui: quoniam Vetuſtiſſimum M. Antuerpienſe aliquam ponit loci differentiam, puta, in Aquileia ad Ponto, ſiue legendum ſit ad Portum Aquileienſem, ſiuè ad Gradus, ſiue relinquendū ad Ponto, vt ibi legitur. Cum enim alia martyrologia hanc loci diſtinctionem non ſignent, propriam, & illius genuinā lectionem retinendam eſſe crederem, & celeberrimi Pontis prope Aquileiam hic mentionem induci putarem. Tabulæ itinerariæ *Ponte Sonti* vocant, & per quatuordecim milliaria ab Aquileia diſtare notant. Iornandes de Rebus Gothicis Theodericum narrat in Italiam tendentem, Venetorum fines ingreſſum *ad Pontem Sontium nuncupatum* caſtrametatum eſſe. Herodianus lib. 8. Maximini in Italiam ingreſſum deſcribens, Pontem hunc prope Aquileiam, in eius aduentu deſtructum narrat, Pontem inquam, & eius ſtructuram ita graphicè proponens. *Quod opus magnum atque pulcherrimum veteres Imperatores lapide quadrato conſtruxerant, pilis veluti quibuſdam paruis ſenſim creſcentibus.* Putat hunc locum fuiſſe ad confluentem amnem, Vipao dictum, Cluuerius Italiæ antiquę lib. 1. p. 188. Facile eſt agonem hìc feciſſe Largū cum ſocijs; quorum ita meminit martyrol. vetuſtiſſimum, *xvi. kal. April. Nicomediæ Dionyſii, Ianuary, Nonnæ, Cyriacæ, Victorini, Mariæ. In Aquilea ad Ponto Largi, Hilari, Titiani, Eatoni, Datiani. Roma Alexandri Epiſcopi, Theodoli Diaconi. In Scotia Patrici Epiſcopi.*

Roma Alexandri Epiſcopi. Ita præter M. Antuerpienſe modo adductum, & Corbeienſe retinet etiam mſ. Reginę Sueciæ. *xvi. Kal. Roma Sanctorum Alexandri Epiſcopi, Theodoli Diaconi.* Alexandrum Romanum Pōtificem antiquo more Epiſcopum appellari nouum in antiquis mſs. non eſt. Cum verò eidem ſocius aſcribatur Teudulus, veriſimile admodum redditur, de Alexandro Papa, & martyre, ac eius ſocio Teodulo, memoriam hìc peragi. Sed plura difficultatem ingerunt. Primùm, quòd hic Theodulus Diaconus, nō Presbyter enuncietur, ſocius verò Alexandri Presbyter fuerit,

vt

vt ex Actis apud Surium apparet: deinde quòd Nonis Maij eorum martyrium acciderit, non die 17. Martij. Verùm in Hiſtoria Pontificali Damaſo aſcripta, non Presbyter, ſed Diaconus Theodulus apertè dicitur, & dies tertius Maij in Actis non expreſsè dicitur martyrij conſummati dies, ſed tantum eorum natalitia celebrari V. Nonas Maij. Sanè ſcriptor illius agonis coæuus non eſt, & maculis ſcatet, Baronij etiam iudicio, nec ita certò, diem illum peracti certaminis fuiſſe conſtat, quin pro natali quęcunq; illorum celebritas accipi non poſſit, vt aliàs oſtendimus. Conſtanter è contra Damaſus, V. Nonas Maij S. Pontificem martyrio coronatum docet, & cum eo Luitprandus, ſiue alius ſit, Albo Floriacenſis, & vetera mſs. Plures fuiſſe Romæ ſepultos ſub Alexandri nomine martyres, etiam Epiſcopos, ex nomine vſitatiſſimo admodũ probabile eſt. Duos ſaltem eodẽ nomine Epiſcopos, ac Martyres in ſacris tabulis inuenio, quorum alter Pontifex Romanus fuerit; alter ignotæ, ſed ſuburbicariæ Vrbis Epiſcopus. Huius ſub Antonino via Claudia coronati, memoria extat in Romano martyrologio die 21. Septembris, quem diem tranſlationis à Damaſo factæ celebrem eſſe docet Ado ad VI. Kal. Decembris, vbi huius S. Alexandri Epiſcopi Acta diffusè proſequitur, & antiquam ſepulchralem Epigraphem ita adducit. *Hic requieſcit Sanctus, & Venerabilis Martyr Alexander Epiſcopus, cuius depoſitio celebratur xi. Kal. Octobris.* At cum Herculanus huic ſocius martyrij, non Theodolus aſtruatur, nequit cum Romano Pontifice confundi, vt videtur facere Aringhius lib. 4. Romæ ſubterr. cap. 22. n. 2. cum nodum de Herculano ſocio S. Alexandri, non admodum feliciter ſoluat. Fortaſſe idem Alexander eſt, qui cum Heraclio, ſiue Herculeo, alijſque ſocijs, non indicatæ vrbis Epiſcopus, à Græcis recolitur die 22. Octobris, tam in Menologio Baſilij, quam Caniſij. Ex dignitatis autem titulo, in multiplici Alexandri nomine, potuit quidem in reliquijs horum Sanctorum confuſio oriri, & ab Epiſcopo in Pontificem facile deflecti. Et ſi enim partes reliquiarum Alexandri Papæ pluribus in locis eſſe poſſint, vbì corpus venerari creditur, tot Vrbes tamen ſunt, quæ tali pignore gloriantur, vt non magna earundem pars, ſi vnus & idem Alexander eſt, vbique aſſignari poſſit. Iam Tibure quieſcere creditur S. Alexandri Papæ, & martyris corpus in Cathedrali Eccleſia, vbì veneratur. Romæ ad S. Sabinam in Auentino Monte anno 1585. inueniri contigit corpora Sanctorum Alexandri Papæ, Euentij, & Theoduli, nimirum in Ara eadem, vbì ab Eugenio Secundo repoſita fuerãt, & in eodem loco ſub Sixto V. honorifico tumulo recondita fuiſſe, teſtatur ſuperadductus Aringhius. In Eccleſia pariter S. Laurentij in Lucina à Cæleſtino tertio anno 1196. in ſolemni conſecratione repoſita eadem corpora fuiſſe adhuc teſtatur inſcriptio hiſce notis exculpta. *Corpora Beatorum Martyrũ Alexandri Papæ, Euentij, Theoduli &c.* Sed extra Vrbem Romam, aliæ non deſunt Vrbes, quæ ſacras eaſdem reliquias poſſidere certò exiſtiment. Parmenſis equè ac Iuſtinopolitana ciuitas corporis S. Alexandri pignore gaudent. Nec Lucam patriam meam à tanti muneris gloria excipio. In ea enim, & peculiari Baſilica ab antiquo tempore extructa, corpus Alexandri Papæ, Euentij, & Theoduli cum catena miraculis coruſcante, quieſcere conſtans traditio eſt, ibique ab Alexandro Pontifice Romano huius nominis ſecundo, qui Epiſcopi Lucenſis titulum retinuit, tranſlata eſſe. Sanè in maiori illius Baſilicæ arã hæc legitur inſcriptio. *Corpus Beatiſſ. Alex. Primi Pont. Max. ſub Adriano Imper. Martyrio coron. vnà cũ catena, qua victus cuſtodiebatur ab Alexandro II. in ara huius templi ſubterranea conditum debita cum reuerentia fuit in hoc altare trãſlatũ anno MDLXXXIII menſe Decemb. curante Nob. Viro Ioanne Arnolfinio AEdituo.* Referuntur hæc à

Cæſare Franciotto de Sanctis Lucenſibus, & à Baronio ad annum 1070. In prima eiuſdem Eccleſiæ fronte extat ſedentis Sancti Pontificis antiquiſſima in marmore effigies; ex qua non leue vetuſtæ venerationis monumentum compareat. Vt verò tandem, quid ſuccurrat, aperiam, putarem in martyrologio noſtro, rè vera hac die Alexandrum Pontificem Romanum, ſiue Epiſcopum venerari, quòd eodem loquendi modo in alijs Romanis Pontificibus recolendis ſcriptū illud vti conſueuerit; ad tertium verò Maij diem alium Romanū quidem Martyrem Alexandrum memorare, cum ſocijs aliquibus eiuſdem nominis, ſed qui non Epiſcopus fuerit; tum quia ibi nulla Epiſcopatus memoria agitur; tum quia ſupra Ebentium, & Theodolum alij ſocij, in actis D. Alexandri Papæ non indicati, recenſeantur. In martyrologio Romano ex veteri ms. Monaſterij S. Cyriaci, Alexandrum, & Theodorum hac die reſtituit Baronius, qui pro Alexandro, cum Theodoro ex veteri inſcriptione legendum non negat Nicandrum, & Theodorum a Sergio iuniore in titulum Equitij tranſlatos, quod repetit Ferrarius. At Alexandrum, & Epiſcopum, non Nicandrum diſertè vocant adducta martyrologia cum codicibus noſtris, à quibus non recedo.

XV. Kal. Aprilis.

IN Alexandria Collegi Diaconi. Coloti Diaconi. Pamponi. Vunepti. Rogati. Quartini. Saturi. Quintaſi. Marini. Generoli. Marti. Rogati. Samphoroni. Auriliæ. Capelledi. Diuniſi. Ianuarij. Victoris. Vogonueti. Samphori cum alijs VIII. Mariæ. In Nicomedia Aplis. Seluoli. In Campania Quinti. Rogati. Ingenuæ. Rogate. Quartillæ. Luciani. Aurili. Saturnini. Victoris, & Mauri. In Mauritania Curenti. Timothei, & Saldæ.

MARTII. 18.

ALexandrum Cappadociæ primum, mox Hieroſolymorum Epiſcopum, Cæſareæ martyrio coronatum, plura hac die edita martyrologia venerantur. Vnde ſubijt primo dubitari, an pro Alexandria Alexandrum Epiſcopum eſſet legendum. At eū vnanimiter cum noſtris codicibus, tam M. Antuerpienſe, quam Corbeienſe, Alexandriæ plures martyres, in ipſo laterculi limine exhibeant, neque de Alexandro meminerint, ab iiſdem non eſſe diſcedendum exiſtimaui. Ita autem vetuſtiſſimum Antuerpienſe ſacram ephemeridē exhibet. *xv. Kal. Apr. In Alexandria Collectici Diaconi, Coloti Diaconi, Pamponi, Parilis, Seruili, Minepti, Rogati, Quartini, Saturi, Marini, Quintaſi, Marti, Item Rogati, Aurili, Capilledi, Dioniſi, Ianuari, Victoris, Couati, Simpori cum alijs viii. Nicomedia Maria, Aprilis, Seruoli, & mil. xxiii. In Campania Quinti, Rogati, Ingenua, Rogate, Quartillæ, Luciaſi, Aurili, Saturnini, Victoris, Mauri. In Mauritania Timothei, Saldiæ.* Ab hoc nonnihil tùm in nominibus, tùm in Martyrum numero, ita variat M. Corbeienſe: *xv. kal. Apr. In Alexandria Collegij Diaconi, Calloti Diaconi, Pampori, Minepti, Rogatiani, Quarti, Saturi, Quintaſi, Marini, Iemſoli,*

li, Marti, Rogati, Sampheroni, Aurili, Capelledi, Dionyſi, Ianuarij, Victoris, Vogonnpti, Samphori cum aliis nouem martyribus, Mariæ cum ſocijs ſuis. In Nicomedia, Aprilis, Seruuli. In Campania Quinti, Rogati, Ingenuæ, Quartillæ, Rogatæ, Luciani, Aurili, Saturnini, Victoris, & Mauri, In Mauritana Curenti, Timothei, & Saldæ, Feliciani, Iocundi. Collegiũ Diaconũ, in codicibus noſtris vocatum, Collecticium appellat M. Antuerpienſe; in quo ſupra Corbeiẽſe, & codices noſtros abundat Pari lis, & Seruilius. Pro Quarto Quartinus in eodem & codicibus noſtris legitur, & pro Rogatiano Rogatus. Samphronius deficit in vetuſtiſsimo, & pro Vogonupto Conuotus retinetur. Anonymi, qui Simporio, vel Samphorio ſociantur in Antuerpienſi, & noſtro, octo ſunt, in Corbeienſi nouem. Maria martyr Alexandriæ in codicibus noſtris, & in Corbeiẽſi cum ſocijs ſuis; in vetuſtiſſimo Nicomediæ tribuitur. Notkerus duos tantùm Alexandrinos Diaconos ita xv. Cal. veneratur. *In Alexandria Collegij, & Colyti Diaconorum.* Collegium verò tantum modo exhibet mſ. Reginæ Sueciæ, in quo & reliquę martyrum turmæ, ita decurtantur. *xv Kal. Alexandrię Collegi Diaconi. In Campania Quinti, Rogati. In Mauritania Timothei cum aliis duobus.* Galeſinius pro Colyto ex corruptis codicibus Cæleſticum martyrem Alexandrię producit, vel potius ex Beda Coleſticum.

Nicomedia Aprilis: Totidem etiã verbis Notkerus, *In Nicomedia Aprilis, & Seruuli* memoriam agit. Vetuſtiſsimum M. Antuerpienſe Mariam præponit, & milites xxiij. anonymos ſuperaddit, qui in noſtris codicibus, & Corbeienſi reticentur: quamuis exuberent apud Galeſinium ex Beda, & alijs mſs. martyrologijs: Nicomediæ enim martyres præfert Aprilim, Ceruolum, Eucarpionem, & ſocios decem millia, fortaſse pro decem militibus; niſi re vera cum Trophimo, & Eucarpione decem millia ſecuri percuſſos, Nicomediæ Menologia Græcorum hac die teſtarentur.

In Campania Quinti. Decem in Cãpania martyres, tam noſtrum, quã Antuerpienſe, & Corbeienſe martyrologia referunt. Vetuſtiſſimum illud pro Luciano Luciaſium retinet. Notkerus tres tantum ex his enumerat Quintum, Rogatum, Ingenuam: duos tantùm mſ. Reginæ Sueciæ, Quintum, & Rogatum. Ferrarius verò de Sanctis Italiæ horum nonmeminit, neque alius, quem viderim, de Sanctis Regni Neapolitani.

In Mauritania: Non niſi Timotheum, & Saldeam hic recenſet M. Antuerpienſe, totidemq. verbis Notkerus; vnde ſuſpicari licuit, ne *Curenti* nomen eſſet oppidi in Mauritania. Cum verò Corbeienſe addat etiam Felicianum, & Iocundum ſupra reliquos codices, & Currentium eſſe martyrem non diſplicuit; præſertim, quòd mſ. Reginę Sueciæ Thimotheo duos alios ſocios ſuper addat, qui Currentius, & Salda eſſe facile poſſent.

XIIII. Kal. Aprilis.

IN Ceſarea Capadociæ Theodori presbyteri. In Africa Lucilli. Baſſi. Friſciani. Pomoeni. Ioſeni. Apolloni. Ammoni. Saturnini. Baſiliæ, & aliorum vij. Theodori Epiſcopi. Catullini. Depoſitio S. Leonti Epiſcopi. Sorenti. Quinti. Quintili, Quartillæ. Marci, & cum alijs viiij. Florenti, & Vonete.

THeodorum Presbyterũ Cappadocem Cęſariẽſem plura martyrologia habent. Notkerus hoc elogio eius memoriã exornat. *In Cæſarea Cappadociæ Theodori presbyteri ſancti, & pij*. Mſ. Reginæ Sueciæ *xiv. kal. Cæſareę Cappadociæ natalis S. Theodori presbyteri. In Africa Baſſi, Lucelli cum aliis xiij.* Vetuſtiſſimum Antuerpienſe. *xiiij. Kal. Apr. Ceſarea Cappadociæ Theodori presbyteri. In Africa Baſſi, & aliorum xx. Lucelli, Viſciani, Pomeni, Ioſippi, Apolloni, Ammoni, Saturnini, Baſiliæ, & aliorum iiij. Theodori Epiſcopi, Catuli, Leonti Epiſcopi, Sorenti Quinti, Quintilli, Quartilli, Segrigori, Marci cum aliis viiii. Florenti Vanectæ:* Theodolum vocat M. Corbeienſe, in quo hodierna dies ita Sacris pugilibus adornatur *xiv. Kal. Aprilis. In Cæſarea Cappadociæ Theodoli presbyteri. In Africa Lucelli, Baſſi, Fiſciani, Pomeni, Ioſeri, Apolloni, Ammoni, Saturnini, Baſilię, & aliorum nouem, Theodori Epiſcopi. Gagi; Gadulini, & Depoſitio S. Leonti Epiſcopi, Sorenti, Quinti, Quintili, Quartillæ, Marci cum aliis nouẽ, Florenti, & Vanectæ.* Galeſinius Theodorum, ſiue Theodolũ presbyterum Cæſarienſem, cum Diodoro Presbytero miſcet, qui in Græcorum Menologio, hac die 19. Martii recolitur. Sed neque hic Cæſarienſis, vel è Cappadocia dicitur, & Marianus Diaconus coniungitur.

In Africa Lucilli. De hac Africanorum martyrum turma, neque Romanum, neque vulgata alia martyrologia agunt. In binas claſſes videntur diuidi, à codicibus noſtris. In prima nouem athletæ numerantur, cũ aliјs ſeptẽ. In ſecunda Theodorus Epiſcopus, & Catullinus recenſentur. Omniũ anteſignanũ Lucillum, ſiuè Lucellum noſtri codices cum Corbeienſi præferunt, ſed Baſſus martyrologio Antuerpienſi dux eſt anonymorum xx. qui in noſtro martyrologio, & Corbeienſi deſiderantur. Vnde tres sũt in illo Africanorum martyrum turmæ. Lucellus, ſecundæ claſſis anteſignanus, ſeptem nominibus expreſſos commilitones ducit, ac totidem anonymos. Noſtrum verò, & Corbeienſe M. poſt Baſſum enumerat Fiſcianum, Pomoenium, ſiue Pomenium, & Ioſerium, qui vetuſtiſſimo illi Viſcianus, Pomenius, & Ioſippus ſunt; anonymi verò non ſeptẽ in noſtris codicibus, & Corbeienſi, ſed nouem recenſentur. Mſ. Reginæ Sueciæ, ſæpè mutilum Baſſum Lucillo pręponit, & anonymos xiij. refert. Notkerus nominum copia de more veritus auditores faſtidire, vniuerſum Africanorum agmẽ his verbis claudit. *In Africa Baſſę, Lucellę, Fuſciani, & aliorum multorum.* Ita etiam Băſſum, & Lucillum, in Baſſam, & Lucillam conuertit. Poſtrema Africanorum martyrum claſſis Theodorum Epiſcopum, & Catullinum continet, & Corbeienſe martyrologium Gagium addit, & Gadulinum pro Catullino retinet. Theodorum, & Apollonium, Epiſcopos ambos, veneratur hac die martyrologiũ Romanum; nec aliam lucem eis præfert Baronius, niſi quòd in Romano veteri, hoc titulo decorati inueniantur, hoc eſt in martyrologio Bellini, ex quo Molanus in additionibus ad Vſuardum, excerpſit. Apollonius ſine Epiſcopale titulo in prima, vel in ſecunda Africanorum martyrum turma; iam ex adductis codicibus numerauimus, & de Leontio mox agemus.

Depoſitio S. Leontii Episc. Depoſitionis nomen, potius Confeſſorem, quam Martyrem indicaret. Galeſinius putat eſſe Leontium Apolloniæ Epiſcopum, virum ſanctitate, & doctrina præclarum, ſed in Notis tantum martyrol. Romanũ vetus adducit, in quo nõ niſi Epiſcopus cũ Apollonio vocatur. Maurolycus cũ ſuperioribus ita iungit. *Ipſa die Sanctorum Theodori, Apollonis, & Leontii Epiſcoporum;*

coporum. Vndè ſuſpicari licet, ex nomine Apollonij Epiſcopi, Apolloniam Vrbem conflatam fuiſſe in martyrologio Hieronymi, quo vſus eſt Petrus de Natalibus lib. 12. num. 9. vbi legitur: *Leontius Epiſcopus Apollonii, eodem die in Chriſto dormiuit*, hoc eſt xiiij. Kal. Aprilis.

Sorenti, Quinti. Surrento Campaniæ Vrbe Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natalibus lib. 12. num. 91. ac martyrologium Romanum Quinctum, Quintillam, Quartillam, Marcum, ac ſocios nouem hac die recolunt. Florentiũ addit Galeſinius ex libris mſſ. Vonetem, vel Vonoctem cum Florentio, poſt anonymos nouem, exhibent adducta à nobis martyrologia, Antuerpienſe, & Corbeienſe, cum codicibus noſtris. De poſtremis duobus nihil reperimus apud Scriptores Regni Neapolitani, nec Ferrarius ex Dauide Rhomæo aliquid addit, niſi quod Quintillam ille legit, non Quintillum, vt Vſuardus. Calendarium Hieronymianum Lucenſe mſ. Florentium cum Theodoro ita admiſcet. *xiiii. Kal. Theodori, Florentii*.

XIII. Kal. Aprilis.

IN Antiochia S. Ioſeph. In Syria Pauli. Cyrilli. Eugeni. Serapionis. Thigrini. Claudi. Exuperi. Victorici. Valentiani. In Fontanella Depoſitio Vvaſrammi Epiſcopi, & Benigno Abbatis.

MARTII 20.

IN *Antiochia S. Ioſeph.* Cum Sanctiſſimi Dei Genitricis Sponſi memoriam vniuerſa nunc Eccleſia, die ſuperiori, recolat, ſubijt dubitatio, an hic de S. Ioſeph Domini Nutricio ageretur. Inauditum ſciebam Antiochiæ Sanctiſſimum Virum deceſſiſſe, quemadmodũ verba vniuerſim prolata, *In Antiochia S. Ioſeph*, accipienda videbantur, & mirabar, cur Deus de Sanctiſſimi Viri ſtirpe, officio, ſublimitate, & iuſtitia clara, eſſe omnia in Euangelica hiſtoria voluerit, de eius tamen ætate, obitus tempore, & loco omnia incerta reliquerit. Et quamquam anteactis ſæculis Sancti Patres, magnæ venerationis teſtimonio, de Ioſepho meminerint, certum tamen eſt, poſterioribus temporibus Sancti Viri cultũ celebriorem eſſe, & poſtremis ſæculis Eccleſiam, templis, aris, ſodalitatibus, encomijs, magis in eundem fuiſſe perpenſam. De die obitus incerta ſunt omnia, & de loco obdormitionis pauca ſcriptores proferunt. Xiv. Kal. Aprilis eius Natalem exhibet martyrologium Romanum, & ad illud Baronius Adonem adducit; neceſſe tamen eſt codicem, aliquem penes illum extitiſſe, ſub Adonis nomine, in quo recenſeretur. Nam neque Ado in edito apud Moſandrum id refert, neque in vetuſto Canonicorum Lucenſium, neque in mſ. noſtro legitur, ſed tantùm apud Roſuueydum, inter Adonis Spuria, & ad calcem reiecta, viſitur. Ioſippus quidem inter Africanos martyres numeratur anteacto die, in vetuſtiſſimo martyrologio Antuerpienſi; ſed neque nomen prorſus conuenit, quia Ioſerus codicibus noſtris, & Corbeienſi martyrol. dicitur, neque Regio Nutriciũ Domini eſſe patitur. In Menologio Baſilij ad diem 25. Decembris ineſt quidem commemoratio Ioſeph Sponſi, cuſtodiſque Virginis, oraculo ab Angelo admoniti; ſed nihil aliud in eo narratur, quam à biennio

poſt

poſt natum Chriſtum, cum puero, & Matre in Ægyptum ſeceſſiſſe. Die verò ſequenti 16., qua Baronius à Græcis recoli Ioſephum addit, ita de eadem fuga in Ægyptum agitur, & titulus ita inſcribitur. *vii. Kal. Ianuarii. Commemoratio fugæ Dei Genitricis in Aegyptum*. Huius memoria, ita in Menologio Sirleti Decembris die 26. ſignatur. *Celebritas Sanctæ Dominæ noſtræ Dei Genitricis ſemper Virginis Mariæ, & Sancti, ac Iuſti Ioſeph eius Sponſi.* In Calendario verò Græcorum ad diem 26. *Dominico die poſt Chriſti Natiuitatem Commemoratio fit Ioſeph Virginis, Dauidis Regis, Iacobi fratris Domini*. Ita in Mæneis apertiùs habetur, vt in Iacobo fratre Domini diximus ad Indiculum Apoſtolorum. In Kalendario Syrorum Dominica ſeptima ante Natalem Domini, quæ in menſe Decembris incidebat, feſtum erat *Reuelationis Ioſeph Sponſi Virginis*. In Occidentali verò Eccleſia diem proprium celebritatis non habuiſſe tempore Ioannis Gerſonis videtur, ex eo colligi, quòd epiſtolam ille ſcripſerit, de feſto S. Ioſeph inſtituendo, parte 4. operum. In Antiquo quidem noſtræ Eccleſiæ Kalendario, penes me circa annum Domini M C. ſemanu exarato non extat, ſed in altero hædino decimi tertij, vt puto ſæculi, & quod ad vſum Minoritarum ſcriptum erat, ita adnotatum inuenio. *xiiii. Kal. Aprilis S. Ioſeph Confeſſoris Sponſi V. Mariæ duplex maius*. Et in alio paulo vetuſtiori pariter hædino, ita etiam disertè ſcribitur. *xiiii. Kal. Ioseph Conf. Nutricii Domini noſtri Ieſu Chriſti duplex*. Antiochiæ, nulla addita diſiunctiua nota, Sãcti Ioſeph meminit fragmentum Calendarij, ſeu martyrologij Bedæ mſ., in Bibliotheca Canonic. Lucenſ. *xiii. Cal. In Antiochia S. Iosebi*. Hunc eumdem eſſe cum Antiocheno, in noſtro martyrologio indicato non dubito. Sancti verò Ioſeph Nazareni non minus dies obitus incertus eſt, quam ætas. Sanctus Epiphanius inter antiquos Patres, & in ſacra Hiſtoria verſatus, Sancto Ioſepho annum *fortaſſe octuageſimum* aſcribit, cum Beatam Virginem ſibi deſponſauit. At Molanus de ſacris Imag. lib. 2. cap. 12. Fabuloſam Ioſephi in decrepita ætate ſenectutem putat, ex Apocripho libello Infantiæ Saluatoris deductã, eamq. ex Gerſone, & Ioanne Heſſelio refellit: Quodq. Iuuenis, ſenilibus moribus, S. Ioseph eſſet, ex ſacræ ſcripturæ prædicationibus, & ex ijs, quæ in eius natali, ex libro Sapientiæ cap. 4. recitat Eccleſia, id comprobare nititur. Priori de prouecta ſenectute aſſertioni illi viderentur fauere, qui S. Confeſſorem, non diu poſt annum Chriſti duodecimum, aduixiſſe putant. Secundæ Sancti illi Patres ſuffragantur, qui adhuc in Domini Paſſione ſuperſtitem opinantur, vt Sanctus Cyprianus ſerm. de Paſſione, & auctor inter eiuſdem opera de virtutibus Cardinal: Sanctus Ioannes Chryſoſtomus Homelia 5. in Matthæum, & Homelia 3. in Acta Apoſtol., Sanctus Ambroſius lib. pr. cap. 10. in Lucam, & de Inſtituto Virg. c. 6. & 7. & ep. 79. Sanctus Auguſtinus ſerm. 81. de tempor., & Arnoldus Abbas de laud. V. M.; Ioannes verò Epiſcopus Theſsalonic. de Chriſti Reſurrectione nu. 15. iam obijſſe putat, cum Dominus triginta annorum factus prædicare cæpit, quoniam Sacri Euangeliſtæ, eo tempore nunquam Ioſephi meminerint. Hinc fortaſſe Drexelius, in Cronologia Virginis, Ioſephum obijſſe putat, cum Mater Domini quadrageſimum ſecundum, Dominus verò vigeſimum octauum annum agerent. Vnde vero excerpſerit Iſidorus Iſolanus lib. de S. Ioſeph, Sanctum Virum mortuũ Nazareth die 20. Iunij, & ſepultum propè corpus Iacobi, ignorare me fateor. Magis Bedæ auctoritati acquieſco, qui lib. de locis Sanctis cap. 6., ſuo tempore affirmat, ſepulchrum S. Ioſeph, propè Sãcti Simeonis ſenis tumulum, in Valle Ioſaphat adhuc à peregrinis venerati; argumento, quòd vel in Vrbe Hieruſalem, vel propè eam. S. Patriarcha ad Cœlum migrauerit. Cum igitur S. Ioſeph,

initio

Initio diei vigeſimi, in noſtro martyrologio, non in Paleſtina, ſed in Syria, & Antiochiæ memoratur, iam ex hoc conſueto loquendi more, martyrem quemdam Antiochenum indicari exiſtimaui, illumque fortaſſe, quem filium Photinæ Samaritanæ, à Chriſto Domino, in puteo ad ſui agnitionem perductæ, cũ Victore fratre, matre ipſa, & aliis commilitonibus hac ipſa die martyrio coronatũ exhibet menologium Sirleti apud Caniſium, & ex eo Baronius ad Romanum martyrologium; quamuis Græci alij in Menæis, & apud Cytheræum eorum meminerint die 26. Februarij. Difficile verò non eſt, cum reliquis Chriſtianis dato Antiochiæ nomine, ſanguinem etiam pro Chriſto cum alijs Fidei teſtibus illos dediſſe. Sanè primus Samariam D. Petrus erudiendam ſuſcepit, & poſt necem Stephani diſperſi Diſcipuli Antiochiæ ſedem cum ipſo poſuerunt, vbi excitata deinceps per Antiochum ſeditione, ex Iudæis, qui Idolis ſacrificare noluerunt, plurimi occiſi ſunt, vt auctor eſt Ioſephus lib. 7. de Bello Iudaico cap. 21., inter quos plures Chriſtianos fuiſſe, non dubitat Baronius T. 1. Annal. ad annum 71. Dubitari etiam poteſt an Ioſeph ille, quem Siriæ aſcribit, cum Paulo, Cyrillo, Eugenio, ac quatuor ſocijs martyribus, hac eadem die Galeſinus, ex martyrologio (vt inquit in adnotationibus) Sancti Hieronymi, atque ex codice mſ. idem cum Antiocheno ſit, alijs nimirùm Syris martyribus breuitatis cauſa ſociatus, qui accuratiùs Antiochiæ, & ſeiunctum ab alijs, in noſtris codicibus recenſeatur. Ita ſanè in vetuſtiſſimo etiam Antuerpienſi ab alijs huius diei Syris martyribus ſeiungitur. *xiii. Kal. Aprilis Nat. Ioſeph. In Syria Pauli, Cyrilli, Eugeni, Serapionis, Tigrini, Claudi, Exuperi, Victorici, Valentini, Domni, & S. Cutberti Epiſcopi*. Et in Corbeienſi. *xii. Cal. Aprilis. In Antiochia S. Ioſephi, Lucæ. In Syria Pauli, Cyrilli, Eugenij, Serapionis, Tigrini, Claudii, Exuperi, Victurini, Victurici, Domni*. Lucas Ioſephi ſocius, qui in Corbeienſi additur, S. Ioſephum Antiochenum à Samaritano diuerſum indicare videtur, cum illius commilitones fuerint Photina mater, Victorinus frater, Sebaſtianus Dux, Anatolius, Phoſius, Photides, Paraſceues, & Cyriaca, in noſtro martyrologio, alijſq. conſimilibus codicibus præteriti.

In Syria Pauli. Non niſi nouem ex martyribus Syris in martyrologio noſtro recenſentur: deficit enim Domnus; in reliquis cum Antuerpienſi M., & Corbienſi conuenit; ſed in hoc, contra aliorum fidem, pro Valentino Victorinus ſignatur. Petrus de Natalibus, ex Hieronymi martyrologio lib. 12. num. 93, non niſi Paulum, Syrillum pro Cyrillo, & Eugeniũ nominibus ſignatos profert, atque alios ſine nomine quatuor: Verùm mutilũ codicem ſequutũ illũ eſſe, ex alijs etiam fragmentis apparet. Eadem habet Vſuardus, & cum eo martyrologium Romanum, alijq; recentiores, Maurolycus, & Galeſinius. Mutilat hanc Syrorum martyrũ claſſem etiam Notkerus, ſed majori nonnihil prouenctu. *In Syria Pauli, Cirilli, Eugenii, Serapionis, Victorici, & aliorum*.

In Fontanella. Antiquarius, qui additiones martyrologio noſtro concinnauit, in Vualfranno, ſiue Vualframno cum pluribus conuenit, præſertum Vſuardo, & Romano martyrologio, vbi videndi ſunt Molanus in Additionibus, & Baronius in Notationibus. Habet hic etiam auctarium ſuum M. Antuerpienſe, ſed vetuſtius, in S. Cutberto Epiſcopo, de quo omnia ferè martyrologia loquntur. Recentius verò eſt, quod Fontanellenſis antiquarius ad Vualtrannum ſuperaddidit, Benignum nempè Abbatem, & Diaconum, cuius acta proſequitur chronicon Fontanellenſe cap. 3. tomo 3. Spicilegij Dacherij, & annum, quo Benignus illius Cœnobij Abbas eſſe deſijt, ſignat DCCXXIII.

XII. Kal. Aprilis.

DEpoſito S. Benedicti Abbatis. In Alexandria Serapionis. Monachi. Ioſeppi. Volutiani. Philocali. Chotinihonis. Nonuni. Luci. Ammoni. Philocarpi. Amatoris.

MARTII 21.

DIuus Benedictus Abbas, qui in fronte laterculi à Fontanellenſi Monaco, vt facilè eſt, ſignatur, ad finem laterculi in martyrologijs Antuerpienſi, & Corbeienſi reponitur, tanquam ſuperadditus; potuit tamen adijci tempore S. Gregorij Papæ Primi, penes quem Vetuſtioris martyrologij memoria proſtat; nam D. Benedictus, iam fama ſanctitatis celebris, obierat tempore D. Gregorij; qui præclariſſimas eius res geſtas toto ſecundo libro Dialogorũ complexus eſt; vt hîc amplius immorari neceſſe non ſit.

In Alexandria. Sanctum Serapionẽ Monachum exhibent primo loco etiam martyrologia Antuerpienſe, & Corbeienſe; in quibus nulla eſtat Epiſcopatus nota. Illud diem præſcriptum ita implet *XII. Kal. Apr. In Alexandria Serapionis Monaci, Ioſippi, Voluſi, Filicali, Gothini Bionis, Nomini, Loci, Ammoni, Filocarpi, Amatoris, & S. Benedicti Abbatis.* Corbeienſe, in nominibus aliquantulũ variũ ab Antuerpienſi, ita cum nr̃o conuenit; *XII. Kal. Apr. In Alexandria Serapionis Monachi, Ioſephi, Volotiani, Philocali, Cotiani, Honis, Nonni, Lucij, Ammonij, Philocarpi, Amatoris. Et depoſitio B. Benedicti Abbatis.* Serapionem Monachum, nõ Epiſcopum, etiam exhibent Beda, & Vſuardus, qui anachoretam, magnarum virtutum virum fuiſſe addit. Anachoretam tantum etiam notat Ado: Notkerus Monachum dicit. Thmuitanæ Eccleſiæ Angelum vocat Hiſtoria tripartita lib. 8. cap. 1., & eiuſdem Eccleſiæ ex Anachoreta fuiſſe Epiſcopum, habet Romanum martyrologium; in cuius adnotationibus lapſum Geographiæ notat Holſtenius: quòd vir nempè doctiſſimus Baronius vrbem Thmues in Scethi poſuerit, à qua longiſſimè diſtet. Decem milliũ Monachorũ Patrẽ appellat Maurolycius Serapionem, ex Petro de Natalibus lib. 3. cap. 217, qui eius geſta retexens, Alexandriæ in pace quieuiſſe narrat xij. Kalendas Aprilis. Reliqui qui ſequuntur martyres, Ioſephus nempè in Corbeienſi M. Ioſeppus in noſtro. Ioſippus in Antuerpienſi eſt, cui Voluſius, non Volutianus, Filicalius, non Philocalus, Gothinius, non Cotianus, aut Cotinius, Bion non Honis, Nominius non Nonnus, aut Nonunius, Locius, non Lucius dicuntur; maiori, quam alibi obſeruauerimus, nominũ differentia. In reliquis enim, tam numero, quam martyrum nominibus inter ſe conueniunt.

XI. Kal. Aprilis.

IN Arbona Ciuitate Natalis S. Pauli Epiſcopi. In Africa Saturnini, & aliorum viiij. In Sebaſtia Decronis. Arionis.

MARTII 22.

PAulum Narbonenſem Epiſcopum, ac illius Prouinciæ Apoſtolum nuncupatum, Vuandelbertus quidem, Ado, & Notkerus hac die *ve*nerantur; ſed Beda, & Vſuardus ſilent. Alter enim idibus Decembris, alter, qui hac die Aphrodiſium Biterrenſem Epiſcopum, Pauli eiuſdem Narbonenſis, vel ſocium, vel diſcipulum proſequitur, illius feſtum diē pridie Idus Decēbris repoſuit. Quod argumētum videtur, priſcis temporibus diē celebritatis adhuc fixū non habuiſſe. Equidē in Narbona ciuitate non Paulum, ſed Secundum, & Paulinum, ita martyrologium vetuſtiſſimum S. Villibrordi hac die recenſet *xij. Kal, Apr. In Narbona Ciuitate, Secundi, Paulini. In Affrica Saturnini, & aliorum viij. In Sebaſta Decroni, Arionis, & aliorum xii.* Corbeienſe verò Paulum cum codicibus noſtris, ita retinet *XI. Kal. Aprilis. In Narbona Ciuitate Natale S. Pauli Confeſſoris. In Africa Saturnini, & aliorum nouem.' In Sabaſtia Decronij, Orionij, Ammoni.* Corrigenda ergo vox Arbonæ in codicibus noſtris, & Narbonæ reſtituendum.

In Africa Saturnini. Saturninū Africanum martyrem, cum alijs nouem, præter Antuerpienſe, & Corbeienſe exhibent martyrologium Romanum, Beda, & Notkerus. Galeſinius putat eſſe de martyribus Vuandalicæ perſecutionis ex Victore lib. 1., apud quem talia mihi inuenire non licuit. Epiſcopum fuiſſe, ex martyrologio S. Hieronymi, ita teſtatur Petrus de Natalibus lib. 12. num. 95. qui tamen Saturnium, non Saturninum vocat *Saturninius Epiſcopus, & alii viiii. martyres in Africa paſſi ſunt xi. kal. Aprilis.* Socium Saturnino addit Fidelem, cum alijs nouē Maurolycus. Baronius in Saturninum propendet, cuius S. Celerinus meminerit in epiſt. ad S. Cyprianum 21.

Sebaſta. Decronium vocat etiā Antuerpienſe, & ex Beda Galeſinius, non Decronium, vt habet M. Corbeienſe: in quo Orion dicitur, qui Bedæ Alion, & Arion eſt in Antuerpienſi, ac codicibus noſtris; in quibus Ammonius ſolum in Corbeienſi memoratus deſideratur. Plures Sebaſtæ nomine Vrbes Geographis memorantur, nec ex ijs, quæ fuerit horum Martyrum mater, exprimitur.

X. Kal. Aprilis.

IN Africa Natalis S. Fidelis. In Antiochia Theodori presbyteri. In Prouincia Carmille Pauli. Cæſareæ Iuliani. In Ciuitate Ceſareæ Agatonis. Alexandri. Fidelis. Thiomoli. Dioniſi. Itē Dioniſi.

MARTII 23.

IN Africa Natalē S. Felicis, cum alijs xx. habet ex Beda hac die Molanus in additionibus ad Vſuardum; ſed S. Fidelis legendū eſſe monent martyrologium Romanum, & Baronius ex veteribus mſs., quamquam viginti anonymos illos nequaquam exhibeant, quos Notkerus non pręterijt. *Item in Africa Fidelis, & aliorū viginti.* Sed hos non enumerat Antuerpienſe *x. Kal. Febr. in Africa Fidelis. Antiochia Theodori Presbyteri. In Prouincia Car-*

milla

millę Pauli, Ceſſaria, Iuliani. In Caſſarea Agatini, Alaxandri, Fidelis, Thimodoli, Dionyſi, item Dionyſi, & aliorum viii. Parum differt M. Corbeienſe *x. Kal. Apr. In Affrica Natale S. Fidelis. In Antiochia Theodori presbyteri. In Prouincia Carmillæ Pauli, Caſarie, Iuliani, Iuli. In Ciuitate Caſaria Agatti, Alexandri. Item Fidelis, Tiomyli, Dionyſi, item Dionyſi, Ruſtici.* An Fidelis, qui Africæ hac die 23. Martij tribuitur, idem ſit cum eo, cuius meminit Maurolycus die ſuperiori, dubitari poteſt; quòd vero viginti Anonymi, quos exhibent Beda, & Notkerus, in Antuerpienſi, Corbeiēſi, & noſtra M.M. non recenſeantur, quæ vt plurimum martyribus vberiora ſunt, aliundè additos fuiſſe, quam ex vetuſtiori Occidentalis Eccleſiæ, iure merito licet dubitare. In tertia claſſe Africanorum martyrum, corruptos codices ſequutus Galeſinius, Felicem pro Fideli profert, & Theodorum, Iulianum, Paulum, & Dionyſium, aliorum locorum martyres, perperam admiſcet. Ità dum Cęſareæ Iulianum, alio fortaſſe errore tribuit, non ſine errore repetit, ſicuti Theodorum, quem ſeiunctum ab Africano Fidele etiam Notkerus profert. *In Antiochia Theodori presbyteri.*

In Prouincia Carmilla. An Carmilla nomen martyris ſit, vel Regionis, iam diu hæreo, & præter Antuerpienſe martyrologiū, ita certo certius retinet Corbeienſis codex, non modo à Dacherio editus, ſed à pię memoriæ Dufreſnio, meis precibus attentè perluſtratus. Prouinciæ nomen pro Narbonienſi tractu, non ita antiquis Latinis vſitatum exiſtimat Ortelius, & fortaſſe, primum ex Latinis, Paulum Diaconum Galliam Narbonenſem dixiſſe Prouinciā putat, Auſonium tamen, hoc nomine vſum, alij exiſtimant, alij etiam Cęſarem lib. 2. de bello Ciuili Prouinciam dixiſſe volunt, quam nos Prouenzam nūcupamus. Carmilla Prouinciæ nomen eſſe magis ſuſcipiēdum videtur, quòd in codicibus omnibus adductis, nullo mutato ordine. Paulo præmittatur, qui voci *Prouincię* ſtatim ſubnectitur, corrupto tamen nomine Carmillæ, cum illius nō meminerint Geographi accuratiores. Ceſareæ verò vocem pro martyrè accipiendam vix dubitarem, præſertim quod *Ceſſaria* in Vetuſtiſſimo M. ſcribatur, in quo reliqui huius laterculi loci notantur, addita propoſitione *in*, vt poſt Iulianum ſtatim *In Caſarea*, alij martyres adnotantur.

In Caſarea. Nominum ſimilitudo, & locus paſſionis Cæſarea coniectare ſinūt, illos, quorum agones narrat Euſebius de martyribus Paleſtinæ cap. 2. editionis Valeſianæ, vel lib. 8. cap. 13. ex Chriſtophorſoni interpretatione, huic martyrū choro accomodari poſſe. Agapius nempè pro Agatio, Alexander, Tyomolius pro Timolao, & Dionyſij duo. Fidelis quidem cum Pauſio non conuenit, & alter Alexander in noſtris martyrologijs non comparet. E contra dies paſſionis non longe diſtat: nam ſex illi, apud Euſebium iuuenes, paſſi dicuntur *ante diem nonum Calendas Aprilis*. hoc eſt ſequēti die, quando martyres octo numerantur, & fortè aliqui ex his, cum Fidele ſocio potuerant, ante illorum agonem, Cæſareę coronari. Sanè ſi ijdem eſſent, quanta nominum inuerſio facta eſſet, dum ex vno in alium codicem per incurioſos librarios trāsferrentur? Ruſticum, in hac Cęſarienſium martyrum claſſe addit M. Corbeienſe, ſicuti Iulium in ſuperiori. Anonymi octo, qui ſecundo Dionyſio in Antuerpienſi M. ſuccenturiantur, in codicibus noſtris, & Corbeienſi deſiderantur. Ex his duos tantū exhibet Notkerus, nempè *In Cæſarea Achatij, & Alexandri.*

VIII.

VIIII. Kal. Aprilis.

IN Syria Seleuci. In Africa Agapiti. Molai. Romuli. Firoſi. Duorum Alexandri. Diophi. In Africa Rogati. Catulæ. Vti. Victorini. Saturniai. Item Saturnini. Salutaris. Aprilis. Ioſeph. Coliondolæ. In Mauritania Secundoli. Veruli. Felicis. Saturnini. Soretis, & aliorum xv.

MARTII 24.

IN Syria. De S. Seleuco Syro Martyre agit hac die martyrologiū Romanum, cum Beda, & Vſuardo, licet Agapitū illi iungat Beda cōtra plurimorū codicū fidē. Antuerpienſe martyrologium ita Seleucum, cū alijs huius diei martyribus cōplectitur. *viiij. Kal. Aprilis. In Syria Seleuci. In Africa Agapi, Timolai, Romuli, Pioni. Alexādri, Diopi. In Africa Rogati, Catulæ, Anti, Victorini, Saturnini, Item Saturnini, Salitoris, Aprelis, Ioſeph, Colioni, Dolę; Et in Mauritania Secunduli, Veruli, Felicis, Item Saturnini, Socretis, & aliorum xiij. Abata*. Eodem modo Seleucium exhibet M. Corbeienſe, in alijs martyribus circa laterculi finem deficiens. *IX. Kal. Apr. In Syria Seleuci. In Africa Agapiti, Molai, Romuli, Phyſon, Alexandri, Diophy. In Africa Rogati, Catulę, Vti, Victurini, Saturnini. Item Saturnini, Salitoris, Aprilis, Ioſeph*. Deſunt ergo poſt Ioſeph, quinque martyres Mauritaniæ, & anonymi xv. De Seleucio, & alijs in Africa ita agit mſ. Reginæ Suecię. *ix. kal. Aprilis. In Syria Natalis S. Seleuci. In Africa Rogati cum aliis nouem. In Mauritania Secundi, Felicis, Saturnini cum alijs xix.*

In Africa. Pro Africa, ſeu fortaſſe Mauritania Cæſarienſi hìc reſtituendum videtur in Palaſtina Cæſareæ; nā plures ex martyribus Paleſtenis in Romano martyrologio, & apud Euſebiū indicati, hìc Africæ minus accuratè tribui videntur, errore vetuſtioris anthographi, vnde mendum in reliquis libris irrepere potuerit, nimirum tam in Antuerpienſi, quam Corbeiēſi. Numerātur ergo Agapius, alter ab eo, qui ſocius fuit Teclæ, & Zimolaus, qui tantum in noſtris codicibus Molaus dicitur, rectius verò in Antuerpienſi Timolaus, natione Ponticus Euſebio: Romulus, Dioſpolitanæ Eccleſiæ Subdiaconus: Piſo, qui Pauſis Euſebio dicitur, Phyſon in M. Corbeienſi, & mendosè in codicibus noſtris Firan: duo Alexandri, alter Ægyptius, alter Gazenſis, vt in ijſdē rectius legitur: & duo Dionyſij, licet in Antuerpiēſi ſcriptum ſit pro Dionyſio *Diopi*, in Corbeiēſi, ac codicibus noſtris *Diophi*; alter nempè Dionyſius Tripolitanus, alter qui res neceſſarias confeſſoribus ipſis miniſtrabat. Hi octo martyres, etiamſi apud Euſebium nono Kal. Aprilis, capite ſimul abſciſſo, Cæſareæ palmam acquiſiuiſſe narretur, die tamen decima quinta Martij in Menologio Græcorum à Caniſio edito memorantur, & ſeptem tantum numero exhibentur: quòd Romulus ab eorundem choro alicuius librarij vitio excludatur. Hic ſanè in Calendario mſ. hædini noſtri Breuiarij tanquam Anteſignanus producitur *viiii. Kal. Romuli, & ſociorum eius martyrum*. Agapitū, & Romulū exhibet etiā Notkerus, ſed in Africa. Ex Paleſtinis aliquos ſuperiori die indicatos etiā eſſe probabiliter diximus.

In Affrica Rogati. Vndecim Africanos martyres notat M. Antuerpienſe: decem vetuſtius noſtrum: Nouem Cor-

beienſe, quod mutilum hìc eſſe iam diximus. Decem verò tantũ numerat martyrologium noſtrum, quia nomina duo Antuerpienſis Colioni, & Dolæ in vnũ conflat Coliondolæ. In noſtro, & Corbeienſi Vtius dicitur, qui in Antuerpienſi Autius nuncupatur, & Salitor, qui Salutaris. Non niſi decem etiam agnouit, qui mſ. Reginæ Sueciæ decurtauit. Rogatũ enim, vt vidimus, in Africa profert, cum alijs nouem.

In Mauritania. Licet Mauritania regio Africæ ſit, ab Africa tamen propriè dicta diſtinguitur, vt vulgare Geographis eſt. Quia verò Mauritania gemina etiam eſt, Cæſarienſis nimirum, & Tingitana, obſcurum remanet, cui ex illis adducti martyres tribuendi ſint. Secundus, non Secundulus, dicitur reliquorũ Dux, in mſ. Reginæ Sueciæ: ſed Secundulus in M. Antuerpienſi, & noſtro nuncupatur, nullaq. alia differentia intercedit, præterquam quod huius vetuſtioris Socrecis, in noſtro Soretis appellatur, & Anonymi, non xiij. ſed xv. numerantur: Deſunt in mſ. Reginæ Sueciæ duo ex martyribus nomine ſignatis, ſed aliorum numerus abũdat, dum xix. anonymi præſcribuntur. Poſt hos Abata additur in M. vetuſtiſſimo, quæ alterius claſſis in Mauritania pariter martyr eſſe videtur. Minus diligenter eoſdem proſequitur Notkerus. *In Mauritania Secundoli, Veruli, Felicis, Saturnini, & aliorum multorum.*

VIII. Kal. Aprilis.

IN Ieroſolyma Dominus IESVS Chriſtus Crucifixus eſt. Et paſſio S. Iacobi Apoſtoli, qui & Frater Domini, ſicut in actibus Apoſtolorum continentur. Et in Galilea Ciuitate Nazareth Adnuntiatio S. Mariæ de Conceptione, quando ab Angelo eſt ſalutata. In Nicomedia Natalis Dule. Victorine. Alexandri. Eufraſte. Caſtulæ. Nicoſtrati. Lucelle, & ccc. mr̄m. S. Theodole, & Depoſitio Iuuini Burgo.

MARTII 25.

PRæter eam, quam iuxta Paſchæ variabilem rationẽ vſque hodie ſeruat Eccleſia, aliam Dominicæ Paſſionis celebritatem, iuxta fixam menſium ſolariũ regulam habuiſſe, niſi aliundè conſtaret ex adnotatis in vetuſtiſſimo M. Antuerpiẽſi, Corbeienſi, & noſtro planum omninò eſſet. Ita illud, cum reliquis huius diei martyribus Paſſionẽ Domini ſignat. *viii. Kal. Aprilis Hieroſolymis Dominus Crucifixus eſt; Paſſio Iacobi Iuſti fratris Domini. Nicomedia Natalis Dulæ, Ancillæ, & alibi Victurini, Alexandri, Euphrate, Caſtuli, Nicoſtrati, Lucellæ, & x. mart. Theodola.* In Corbeienſi verò M. non tantum Paſſio, ſed Conceptio, vel B. V. Annunciatio, vt in noſtro hoc eodem ordine indicatur. *viij. Kal. Apr. Hieroſolyma Dominus Noſter IESVS CHRISTVS Crucifixus eſt. Et Annunciatio Sancta Maria per Angelum. Et paſſio Sãcti Iacobi Apoſtoli, qui & frater Domini, ſicut in Actis Apoſtolorum continentur. In Nicomedia Natale Dulæ, Victurini, Alexandri, Eufraſi, Caſtulæ, Nicoſtrati, Lucella, & quadringentorum martyrum, Sancta Theodola, & depoſitio*

Iunini

Iauini Burgundionis. Et ex veteri more idem etiam habent Vſuardus, quo plurimum vſu eſt Romana Eccleſia, Rabanus, Notkerus, & Vuandelbertus. Mſ. etiam Reginæ Sueciæ, quod, vt monuit me aliquãdo clariſſimus Holſtenius, eſt ante octingentos annos ſcriptum, eadem ita confirmat. *viij. Kal. Annunciatio Beatiſs. Virg. Genitricis Dei MARIAE Hoc eſt Conceptio Domini N. IESV CHRISTI. Hieroſolymæ Dominus Crucifixus eſt. Immolatio Iſaac Patriarchæ.* Ita & martyrologiũ S. Hieronymi apud Salianum T.6. ad annum Xpi 34. in quo hæc verba ille extare teſtatur *viij. Kal. Aprilis Hieroſolymæ Dominus Crucifixus eſt*. Idem cum codicibus noſtris planè congruens exhibet, qui Notas ad librum Bedæ de rat. temp. cap. 45. concinnauit. Memorabilem diem Paſſionis priſcis Chriſtianis fuiſſe, inde elici videtur, quòd implacabilis illorum hoſtis Diocletianus, alijque cum eo imperantes, vt Euſebius notat lib. 8. hiſt. cap. 2. *Menſe Dyſtro, quem Romani Martiũ vocãt, apparente die feſto Dominicæ Paſſionis*. Imperialia edicta proponi fecit, vt Eccleſiæ diruerentur, & ſacri codices incẽderentur. Sed quod Euſebius, inſtante Paſſionis die, mandatum eſſe tradit, eo die peractum, in odium tantæ celebritatis, notat Theodoretus de Curat. Græc. affect. lib. 9. Acciaiolo interprete. *Quodq; magis indignum eſt, in ipſo ſalutiferæ paſſionis die, quo & Paſſionis, & Reſurrectionis memoriã celebramus, omnes Chriſtianorum Eccleſias in Romani Imperij finibus deſtruxerunt.* Cum verò id accidiſſe narret eo die, quo Paſſionis, & Reſurrectionis memoria celebrabatur, in die Paſchæ id accidiſſe videtur ſignificare, ſiue circa eos dies, vt factum dicit Euſebius in chronic. *In diebus Paſchæ Eccleſiæ ſubuerſæ ſunt*. Non vna quidem die, ſed fortaſſe à die magna Paraſceues, ad Dominicum, quo Paſcha ex Paleſtino Concilio celebrabatur. In chronico vetuſtiſſimo apud Caſaubonũ id accidiſſe dicitur, *menſe Dyſtro (Martio) xxv. die*, quod & notat Scaliger in Euſebianis animaduerſ. p. 245., & cum adnotato in noſtris martyrologijs paſſionis die maxime congruit. Quia verò in dubium vertitur ab aliquibus, Chriſtũ Dominum Crucis patibulũ ſubijſſe viij. Kal. Aprilis, ſeorſim poſt adnotata ad hanc diem, aliqua ex antiquis Patribus placuit, in breui exercitatione cumulare.

Et paſſio S. Iacobi Apoſtoli. Cum duo Iacobi nomine Apoſtoli, circa Paſchale tempus, fuerint martyrio coronati: Iacobus inquam Zebedei, & Iacobus frater Domini, Apoſtolus quidem, ſed extra duodenarium numerum, de poſtremo agere martyrologium noſtrum partim palam eſt, partim verò apprimè dubiũ, immò penitùs falſum. Iacobus, qui *Iuſtus* in Antuerpienſi dicitur, & apud Euſebium ex Hegeſippo, ita communiter vocatus legitur, idem & frater Domini eſt. Hunc in Paſchali ſolemnitate, de templi faſtigio deiectum, & Fullonis veſte percuſſum martyrio vitã compleuiſſe, refert idem Hegeſippus lib. 5. Cõmentariorũ, quod facile in die Paraſceues accidere potuit, quando Tribus Iudæorum, & Gentes ad feſtum diem conueniebant. Nam die Paſchę, quomodo fullo ad manus fuſtem habuiſſet, & *arrepto fuſte, quo veſtes exprimere ſolebat*, quomodo Iuſtum interemiſſet, ſi dies ſolemnis fuiſſet, in quã manualibus operibus Iudæi omninò abſtinebant? Rectè igitur, vel frater Domini, vel Iuſtus cognomento Iacobus hac die recolebatur. Perperam autem à ſciolo quopiam antiquario additum eſt, *ſicut in Actibus Apoſtolorum continetur*; nihil enim ibi de Martyrio Iacobi Iuſti narratur, ſed *Iacobum fratrẽ Ioannis*, gladio peremptum ab Herode, diſertè ſcribitur, ante feſtum Azimorum. Videnda verò ſunt, quæ diximus ad Indiculum Apoſtolorum, & Idibus Martij. In Kalendario Hieronymiano perantiquo Commemoratio S. Iacobi fratris Domini in diem ſequentẽ traſponitur.

In Galilea Ciuitate Nazareth. De ſolemni

lemni feſtò Annunciationis Beatiſs. Virginis, hac die ab Eccleſia celebrato, plura eruditiſſimè colligit Baronius, quæ hìc retexere non eſt ocium. Idem eſſe Feſtum Conceptionis Domini, & in eundem diem incidere, quo Paſſio celebratur, antiquam traditionẽ, eſſe Eccleſiæ, ex D. Auguſtino in proxima Exercitatione monſtratur. In chronico Alexandrino Olimp. cccli. huiuſmodi feſtum dicitur ex interprete. *Dies Annunciationis Domina Noſtrę Dei Genitricis*. Qui dies, in excerptis Dogmaticis Euſebij Cæſarieñſis apud Combefiſium, in notis ad Iſaaci Inuectiuas, ita ſignatur, *vigeſima quinta menſis Martij, apud Romanos creauit Deus Cęlum, & terram. In illa Gabriel Virginem ſalutauit dicens, Aue.* Negabant Armeni, Dominicam Annunciationem menſe Martio contigiſſe, & contra illos pugnans Iſaac Catholicus cap. 2. Inuectiuæ, adduxit Euſebium Pamphili, D. Athanaſium, ac D. Ioannem Chryſoſtomum, aliosq. Patres, qui dicunt *Sanctam Deiparam vigeſima quinta Martii fauſta nuncia Gabrielis ore accepiſſe*. Feſtũ verò Annunciationis S. Gregorius Thaumaturgus orat. 2. in Annunciationem, videtur omnibus alijs ſolemnitatibus pręferre, dũ ad auditores ſuos inquit apud eundem Iſaac. Hær. 9. *Cunctas quidem feſtorum celebritates, tanquam victimas, & holocauſta offerte Deo: præcipuè autem, ac præ omnibus Sanctiſſimę Dei Genitricis, illius inquam gratia plena, ac ſemper Virginis Mariæ, Annunciationem*. In peruetuſtó Calendario Hieronymiano Luceñſi die viij. Kal. non Annunciatio, vt in alio peruetuſto pariter legitur, ſed *Incarnatio Domini noſtri IESV Chriſti adnotatur*. De Nazareth Vrbe Galileæ aliqua habet S. Hieronymus de locis Hæbraicis; paruũ ſuo tẽpore vnicũ fuiſſe, ſed maximis vrbibus prępoñẽdum narrat. In hoc Annũciatam Virginem eſſe, & conceptũ in ea Chriſtũ Dominũ patet ex Euang. Luca cap. 1. & ibi multo tempore nutritum; ſed in alia domo illius Oppidi Virginem Annunciatam fuiſſe, in alia Dominum nutritum, ex Eccleſijs ibi conſtructis docent, qui de locis ſacris ſcripſerunt.

In Nicomedia Natalis Dulæ. Sanctæ. Dulæ Ancillæ meminerũt etiam hac die martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Addo, Notkerus: in quo eius martyrium pro Chriſti fide, ac caſtitate repetit Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 230.

Victurini. Cũ ſocijs quíque, nominibus ſignatis, Victorinus, nulla interpoſita loci diſtinctione, Nicomedię videtur in noſtris codicibus cõſignari; ſed in M. vetuſtiſſimo Antuerpieñſe, accuratè magis, incerto quidẽ loco, ſed *alibi* à Nicomedia illi tribuuntur. Verùm in cõmilitonibus anonymis quanta intercedit differentia? Decem tantum martyres habet Antuerpienſe, tercentos martyres ſignant codices noſtri, quadringentos M. Corbeieñſe. Variant etiam non nihil nomina. Victorinus alijs, in noſtro martyrologio Victorina: Eufraſius Corbeienſi, Eufraſta in noſtro dicitur, Euphrata in Antuerpienſi, cui Caſtula, Caſtulus eſt. Theodora, quę Anonymos ſubſequitur alterius claſſis eſt, fortaſſe & alterius loci. Deſideratur in his omnibus martyrologijs D. Hieronymi *Cyrinus martyr, Romæ octauo Calendas Aprilis*, quem habet ex Hieronymi pariter martyrologio Petrus de Natal. lib. 11. num. 99. An qui alibi paſſi dicuntur, cum Anonymis ſocijs, Romæ tribui debeant? ita fortaſſe ſuaderet numerum cclxii. martyrum ibi coronatorũ, quos in Romano martyrologio additos Baronius accepiſſe profitetur ex veteribus mſs., & Vincentio Belluacenſe lib. 10. cap. 98. ſpec. Hiſt.

Depoſitio Iuuini Burgo. Supplendum eſt ex Corbeieñſi martyrologio *Burgundionis*, quem alibi hac die memoratum non inuenio. Plures S. Iuuini nomine Beati viri à Sauſſayo, & alijs Galliæ ſcriptoribus memorantur, ſub hac verò Burgundionis nomine hucuſque aliquem inueniri non licuit, quem tamen, ex additis à Gallico antiquario, non dubitarem.

De Paſſionis Dominicæ ſolemni die.

EXERCITATIO.

PER temporum doctrinas, ac Paſchales veterum Canones, non hìc mihi res agenda eſt, ſed per Eccleſiæ, ac Patrum traditiones, quibus certo certius inniti expedit, quam chronologorum computis; maximis enim difficultatibus implicati, & magnis impletis voluminibus, viri alioquin doctiſſimi in Annis Chriſti Domini non adhuc conueniunt. Quantis vero ambagibus tota illa temporum tractatio inuoluatur, & quam incertis, vagiſque, imò & mere coniecturalibus principijs innitatur, facile ille concedet, qui Scaligeri, Bucherij, Petauij labores, vel è limine ſalutauerit. De die Paſſionis Domini à communiori calculo recedunt Bucherius, & Petauius, qui cum D. Epiphanio; & alijs putant, Dominicæ Paſſionis diem eſſe XXIII. Martij: idque eliciunt præcipue ex Concilio Cæſarienſe ſub anno 197. apud Bedam, & ex Hippolyto Thebano apud Caniſium T. 3. Variarum lectionum. Sed quantis interpretationibus S. Epiphanij aſſertio indigeat, quantiſque laboribus huic aſſertioni accomodetur, docebit Petauius ipſe in notis ad opera D. Epiphanij. Plurimis vero erroribus apud Bedā ſcatere fragmentum illud Palæſtini Concilij, docuit Bucherius in Canonem Paſchalem Victoris cap. 3. p. 99., vbi fragmentum idem, cum integra epiſtola cuiuſdam Philippi vulgauit, & ex vetuſtis codicibus emendauit. Quid vero de Hippolyto Thebano dicendum eſt? Nono ſæculo vixit, & ex Metaphraſte diem Dominicæ paſſionis collegit. Ita enim in adducto Petauij loco, poſt varias Chronologorum ſententias Hippolytus ait *Triginta tres annos in mundo, & hac vita verſatus, & commoratus, & propter ſalutem noſtram mortem paſſus: 23. Martij fuit Cruci affixus: die 24. ſepultus, & 25. reſurrexit: die prima, nimirum Dominica: veluti Metaphraſtes declarat, & Nicomedienſis.* Sed alio die Dominum fuiſſe ſepultum, quo fuit Crucifixus, quis in Hippolyto Thebano tolerauerit contra Euangeliorum fidem? is forte qui interpretetur humaniter, ſepultum Dominum die 24., quòd initium diei 24. Hippolytus duxerit, more Hebræorum, à veſpera diei 23. Ita ſanè interpretatur qui notas ad Hippolytum addidit. Sed quis neſcit Dominum ſepultum ante diem Sabbathi, ac in reliquis Crurifagium perpetratum, nè *remanerent in Cruce corpora Sabatho*? Poſuiſſe eum in Horto *propter Paraſceuen Iudaorū*, teſtis eſt D. Ioannes cap. 19. vel vt vertit Syrus, non Sabatho ingreſſo, ſed quia iam in confinio erat, *& poſuerunt illic Ieſchua, propterea quòd Sabbatum intrabat, quòd prope eſſet monumentum*. Quid etiam magis erroneum ab Hippolyto dici poteſt, quam a morte Ioannis vſque ad ſaluificam paſſionem menſes ſex fluxiſſe, & triginta, & ſex annos Ioannem Baptiſtam vixiſſe, cum non niſi ſex menſibus, ex Euangelio, Domini ætatem ſuperaret? De Epiphanij verò computis quid dicendum eſt? Sanctus, grauis, & doctiſſimus Pater eſt. At vnde diem Paſſionis excerpſerit candide fatetur lib. 2. contra Hæreſes Theſſareſcædecatitas, quibus non conſentit Chriſtum Dominum paſſum eſſe die 8. kal. Aprilis: quamuis illi dicerent, Acta Pilati penes ſe retinere, *in quibus haberetur, Saluatorem die ante octauū Kalendarum Apriliū paſſum eſſe*. S. tamen Epiphanius, eodem Cornario interprete, è contra ſe inueniſſe profitetur Acta Pilati, in quibus indicaretur. *Ante decimum*

cimum quintum Calend. Aprilis paſſionem Chriſti factam; ſed neque his acquieuit, addiditq; ſuam deinde opinionem his verbis. *Re vera autem, veluti ex multa certitudine cognouimus, die ante decimam tertiam Calend. Aprilis, Saluatorem paſſum eſſe accepimus. Quidam die ante decimam Calend. Aprilis aſſerunt. Sed & hi à propoſito exciderunt*. Antea tamen docuerat Paſcha, ſiue Domini Paſſionem nonnullos agere *ante octauum Calendas Aprilis*, fixo die, vt erant Cappadoces. Quod verò in illa Hæreſi L. Quartadecimanorum longius agere detrectauit, in ſequenti I.L latè proſequitur S. Doctor, & reperit Saluatorem paſſum eſſe *die ante 13. Cal. Aprilis*. S. Epiphanio conſentit Græcus auctor Alexander Monachus in libello, ſeu Hiſt. de inuentione S. Crucis apud Gretſeriũ de Cruce Tom. 2. p. 1104. qui non modo natum eſſe Dominum profitetur ante diem 8. Cal. Ianuar. ſed paſſum 13. *Kal. Aprilis*. At ſicuti à traditione Eccleſiæ Occidentalis, S. doctor cum alijs Græcis in eo receſſit, quòd Natum Chriſtum Dominum iteratò aſſerit *ante octauum Idum Ianuarij, quæ eſt quinta Ianuarij menſis ſecundum Romanos*: ita & in die Paſſionis certum eſt ab eadem traditione diſſentire, quam D. Auguſtinus diſertiſſime, his verbis teſtatam reliquit lib. 4. de Trinit. cap. 5. *ſicut à maioribus traditum ſuſcipiens, Eccleſiæ cuſtodit auctoritas, Octauo Calendas Aprilis conceptus traditur, quo & paſſus. Natus autem traditur Octauo Kalend. Ianuarias*: Diſſentit etiam ab Actis Pilati, quæ ſinceriora eſſe putabat illis, quibus innitebantur. Quartadecimani; in his enim dies Paſſionis Domini XV. kal. Aprilis, hoc eſt die 18. Martij ſignabatur, non dies 13. kal. Aprilis, ſeu 20. Martij, quem verum eſſe Pasſionis Dominicæ diem S. Doctor exiſtimauit. Quòd vero dies 13. Kal. Aprilis, vigeſimo tertio Martij non reſpondeat, ita certum eſt, vt immorari non expediat. Locum Epiphanij fatetur Petauius emendationem, potius, quam interpretationẽ requirere, quod & Keplerus, & Bucherius agnoſcunt, atque is præcipue ita emendauit cap. 7. de Paſchali Iudæorum Cyclo, pag. 402. & 403., vt paſſum ad mentem Epiphanij exiſtimauerit Chriſtum X. kal. Aprilis, VIII. kal. reſurrexiſſe. At D. Epiphanium à ſententia ſua diſceſſiſſe, & cum D. Ioanne Chryſoſtomo conſenſiſſe in die Natalis Domini celebrando VIII. kal. Ianuar. adnotauimus ex Ioanne Niceno Exerc. 2. Vnde facile eſt etiam, in die pasſionis Dominicæ à propria ſententia poſt ſcriptos libros ſuos diſcesſiſſe, & Occidentalis Eccleſiæ traditioni in hoc pariter acquieuiſſe. Sanè aliquorum Patrum fuiſſe ſententiam non negarem, Chriſtum potius die 8. Cal. April. reſurrexiſſe, quam Crucem aſcendiſſe, & huius ſententiæ auctorem agnoſco præcipue Theophilum Epiſcopum Cæſarienſem, tempore Victoris Papæ primi, in Actis Concilij Paleſtini: in quam ſententiam Epiſcopi omnes illius Synodi ſubſcripſerunt. *Paſſus namque*, ibi legitur, *eſt Dominus ab vndecimo Kalendas Aprilis, qua nocte à Iuda eſt traditus, & ad octauum Kalendas Aprilis reſurrexit*. Ita retinet ex veteribus mſs. Bucherius, inter epiſtolas Patrum antiquorum de Feſti Paſchalis ratione p. 471., & quamquam in Beda edito legatur Tomo 2. de Vernali Æquinoctio, *Paſſus namque Dominus ab vndecimo Kalend, Aprilium, qua nocte a Iudæis traditus eſt, & ab ſeptimo Kalendas reſurrexit*; Bucherius tamen emendauit 8. *Kalendas Aprilis*, & forte primus etiam numerus erat emendandus, & legendum a ſexto decimo kal. Aprilis, vt in octauo kalend. Domini Reſurrectio aptari poſſet. Conſimilia docet Lactantius Diuinarum Inſtitutionum lib. 4. cap. 10. editionis Venetæ annorum 1493. vbi inquit *Ante diem decimum Calendarum Aprilium Iudæi Chriſtum Cruci affixerunt*; quæ lectio vtique magis congruit; quam quæ in alijs recentioribus libris proſtat, vt in editione Lugdunenſi 1561. *Ante diem ſeptimam Calendarum Aprilium Iudæi*

Chri-

Chriſtum Cruci affixerunt. Quamuis enim aliqui putent illud *ante diem* importare idem, ac pridie illius diei, notant tamen Viri docti cum Roberto Stephano, & nuper animaduertit Valleſius ad lib.2.Hiſt.Eccleſ. Euſebij cap. xi. idem eſſe Græcis, & Latinis ante diem tertium e g. calendarum, ac eſt die 3. calendarum. Huius ſententiæ, puta Dominum die 25. Martij reſurrexiſſe, fuit auctor ſerm. 18. de tempore inter opera D.Auguſtini, quem vel ex hoc ipſius genuinum non eſſe cognoſcimus, his verbis. *Et qua die eſt conceptus in vtero Virginis, in ipſa reſurrexit ab inferis*. Ex hoc inquam non eſſe D. Auguſtini, vt alij nonnulli ſermones de tempore, coniectauimus, quòd in operibus genuinis Sanctus Doctor ſemper Chriſtum Dominum paſſum eſſe ex traditione Eccleſiæ exiſtimauerit 8.Kal.Aprilis, vt præter adducta verba ex libris de Trinitate, idem etiam ita repetat lib. 18. de Ciuit. Dei cap. vlt. *Mortuus eſt ergo Chriſtus duobus Geminis Conſulibus octauo Cal. Aprilis*. Et rurſus lib. Quæſtionum octuaginta trium q. 59. idem inculcat. Hunc in priſca Latinorum Eccleſia communem ſenſum fuiſſe, paſſum ſcilicet Dominum die 25. Martij, tanquam notiſſimum aſſumit Tertullianus Aduerſ. Iudæos cap. 8., quidquid in annis Chriſti numerandis peccauerit. *Menſe Martio, temporibus Paſchæ, die VIII. Calend. Aprilium, die prima azimorum* paſſionem Chriſti perfectam fuiſſe. Ex vetuſtioribus, ſiue Tertulliano, ſiue Africano, hanc aſſertionem facile eſt excerpſiſſe Barbarum auctorem Excerptorum Chronologicorum apud Scaligerum p. 82. his verbis. *Traditus eſt autem Dominus Noſter Ieſus Chriſtus à Iuda, ſub Conſulatu Rubellionis, viii. Kalend. Aprilis*, & infra. repetit. *Tiberio Auguſt. vi. & Soli, eodem anno Dominus noſter Ieſus Crucifixus eſt, ſub Conſulatu Rebellionis viii. Kal. Aprilis, quod eſt Famenoth. xxix.* Eiuſdem ſententiæ fuit inter Græcos, D. Ioannes Chryſoſtomus Homel. de Natiu. S. Ioannis Baptiſtæ, dum hæc de Virginis Annunciatione, & Paſſionis die per interpretem *affirmat. Fuit igitur, vt diximus, quando hæc Angelus ad Mariam Annunciauit* 8.*Kal. Aprilis, menſe Martio, qui eſt dies Paſchæ paſſionis Domini, & conceptionis eius. In qua enim die conceptus eſt, in eadem, & paſſus eſt*. Ita Cyrillus Alexandrinus ad Carthaginenſem Synodum ſcribens anno 443., non dubitauit valde cōſona martyrologijs noſtris aſſerere, hoc eſt Dominum eadem die conceptum, & Cruci affixum, quemadmodum ex mſ. codice exhibet Bucherius ad Victorij Canonem cap. 1. p. 72. *Fugit Ioſeph in Ægyptum (Angelo præcipiente) in menſe Martio, anno reuertente.* Vt obiter hic etiam confirmari a Cyrillo videamus, aduentum Magorum, ſeu Innocentium cædem, non in primo Chriſti anno accidiſſe. *In quo menſe*, pergit Cyrillus, *eduxit Cain Abel iuſtum in campum, vt occideret eum, in typo Chriſti educti ad Prætorium Pilati in ſexta feria; quia eodem die conceptus in vtero eſt: & mortuus in Cruce*. Per idem fere tempus Polemeus Siluius, qui circa annum Domini 448. laterculum ſuum concinnauit, & plura ſimul Chriſtianorum, & Gentilium feſta cumulauit, per idem inquam tempus, Paſſionis diem indicauit in fragmento, quod Bollandus edidit in Præfat. Gener. ad Acta Sanctorum T. 1. *viii. kal. Aprilis noſtrum principium veris. Cruci miſſio Gentilium. Chriſtus paſſus hodie*. Eodem pariter ſeculo Victorius, ſeu Victorinus Canonem Paſchalem ſcripſit, & in eo cap.7. ex Euſebij Chronicis computam ſuum deducens, quibuſdam veluti fundamentis innititur, inter quæ 8. kal. Aprilium mundum inſtitutum fuiſſe ab antiquis traditum, tanquam notum aſſumit, deinde cap.9. *Menſe primo vi. feria viii. Kal. Aprilis, incipiente iam Veſpera, Luna xiv. noctis initio* Hebræos *Agni ſacrificium peregiſſe* ad prædictæ Hiſtoriæ fidem ſupponit. Huic Typo accomodans deinde Domini noſtri Paſſionem docet viii. kal. Aprilis, primo menſe, Luna xiv., veſpere

 pro-

cedente, in prima Azimorum dies conſummatum eſſe, & inquit. *Dominus Ieſus Chriſtus, cænans cum Diſcipulis ſuis, poſtquam ſui corporis, & ſanguinis Sacramenta patefecit, ad montem Oliueti, ſicut Euangelia Sancta teſtantur, progreſſus, ibique detentus eſt à Iudæis, tradente diſcipulo. Deihinc ſexta feria ſubſequente, ideſt vii. kal. Aprilis, Crucifixus eſt, & ſepultus tertia die, hoc eſt v. kal. Aprilis, Dominica reſurrexit à Mortuis*. Cum vero diem cænæ Dominicæ diuerſum eſſe putauerit à die Crucifixionis, non male in diem V.Kal. Aprilis gaudium Reſurretionis tranſmiſit. At malè cęnam Agni Paſchales, die viii.kal. Aprilis celebratam, in diuerſum diem repoſuit, cum certum ſit Dominum, cum Diſcipulis cænam legalem peregiſſe *in qua nocte tradebatur*, & ex diuina lege ſo[l]emnes Hæbreorum dies de Veſpere in Veſperum computarentur, quemadmodum diximus Exerc. II. ex Leuitic. cap.xxiii. Si ergo viii.kal. Paſcha Dominus comedit, eadem Crucifixus, & ſepultus eſt, & non niſi vi. kal. à mortuis reſurrexit, vt infra in noſtro Martyrologio adnotatur. De die Paſſionis Dominicæ 8. kal. Aprilis, ita Caſſiodorus in chronico. *Tib.Cæſ.V.* Coſſ. His Conſſ. Dominus noſter Ieſus Chriſtus paſſus eſt viii. Kal. Aprilis*. Ita etiam legitur initio Opuſculi quarti, ſeu in antiquo Catalogo Pontific. Romanorum Liberij tempore ſcripto, apud Bucherium. *Imperante Tiberio Cæſare paſſus eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus, duobus Geminis Conſulibus viii. Kal. Aprilis*. Vidit Beda hanc eſſe Latinorum Patrum fere omnium ſententiam, & non modo ab ea non diſceſſit, ſed ita confirmatam reliquit lib. de rat. temporum cap. 45. *Quod octauo Kal. Aprilis Crucifixus, vi. Kal. earundem die reſurrexerit, multorum Latinorum Doctorum Eccleſiaſticorum conſtat ſententia vulgatum*. Hæret quidem dubius Doctiſſimus Baronius de die Paſſionis Domini T. 1. Ann. 34. n. 153. & dum nonnullos antiquorum ſcripſiſſe vidit, Redemptorem noſtrum Cruci affixum die 25. Martij, & cum his Tabulas Aſtronomicas non conſentire, quinimo viros in computis conſultiſſimos, de veritate deſperantes, rem inabſolutam alijs reliquiſſe, & ipſe indeciſam prætermictit. Nos Eccleſiæ traditionem cū D. Auguſtinò veneramur, & huic magis fidendum, quam ſupputationibus, incertis principijs prorſus inhærentibus, omnino exiſtimamus. Quòd enim adhuc Eccleſia in diem viii. kal. Aptilis propendeat, quantum vis Dominicam Paſſionē in die vago, & mobili Pareſceues ante Paſcha recolat, argumento eſt, quòd hac eadem die S. Latronem, qui in Cruce Chriſtum confeſſus eſt, adhuc in Romano martyrologio præcipua veneratione proſequatur. Nemo enim ſanæ mentis exiſtimabit, alio die S. Latronem, alio Chriſtum Dominum, cum eodem Cruci ſuffixum, *& ne remanerent in Cruce corpora Sabbatho*, de Cruce pariter depoſitum, diuerſo die mortalis vitæ curſum compleuiſſe. Cur vero aliqui graues viri a communi ſententia diſceſſerint, & Chriſti mortem in 7.kal. relecerint, docet Mariana in Opuſculo de die mortis Chriſti, vbi etiam eorum argumentis reſpōdet. Pro eadē rè videnda poſtrema ſcholia Saliani ad annum mundi 4086. His appendere coronidis vice placuit, diem Paſſionis Dómini apud Græcos celebrem fuiſſe, & appellatum Feſtum ſigni S.Crucis, omnino à feſto Reſurrectionis diſtinctum; quin imò D.Ioannem Chryſoſtomum docuiſſe, ex præcepto D.Pauli inſtitutum in uerbis illis fuiſſe *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus: diem itaque feſtum celebremus*. Ita notat Gretſerius lib. 1. de Cruce cap. 68. ex Homelia de Cruce, & Latr., qui etiam T. 2. aliorum Patrum Homelias cumulat, in die Paraſceues dictas, præcipue vero S. eiuſdem Chryſoſtomi orationem de Cruce, & Cœmeterio, & aliam Georgij Mitylenei. Ex Glyca pariter, & Nicephoro Gretſerius idem notat, feſtum Crucis, ſeu Ligni proximè ante Reſurrectionem eſſe celebratum, id que non ad

me-

meſtitiam, ſed hilaritatem conciliandam in fidelium animis. Ita enim D. Chryſoſtomus initio Homiliç primo loco adductæ. *Hodierna die*, inquit per interpretem, *Dominus noſter pependit in Cruce, & nos feſtiuitatem eius nimia lætitia celebremus, vt diſcamus Crucem totius ſpiritualis gratulationis eſſe ſubſtantiam*, & infra. *Itaq; de cauſa hodie gratulamur*, & poſt adducta D. Pauli verba. *Vides Crucis intuitu præceptam lætitiā*; vt clare hinc appareat diuerſam fuiſſe in Paraſceue, ſeu die Paſſionis Domini celebritatem à feſto Reſurrectionis, etiam in Orientali Eccleſia, ſicuti in Occidentali ex vetuſtiori noſtro Martyrologio dilucidè apparet.

VII. Kal. Aprilis.

ROmæ in Cimiterio Via Lauicana. Natalis S. Caſtuli. In Syrmia Munati presbyteri, & Maximæ Vxoris eius. In Sebaſtia Ciuitate Petri Epiſcopi. In Tracia Sarmateniæ. In Eraclea Martiniani Epiſcopi. In Celer Natalis S. Caſſiani Epiſcopi. In Antiochia Timothei. Diugenis. Madiariæ, & Maximæ. Theodori Epiſcopi. Hyrmi Diaconi. Syrapionis. Ammoni Lectorum In Africa Victoris. Saturnini. Solutoris, & aliorum XII.

MARTII 26.

ALiqua inter codices noſtros, alioſque hac die differentia intercedit, quæ adductis de more integris laterculis expendere libet. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi, ſeu Antuerpienſe M. primo loco ſe offert. *vii. kal. Apr. Romæ natale Caſtuli. In Sirmi Montani Preſbyteri, & Maxima Vxoris eius, & aliorū XL. In ſebaſtia Petri Epiſcopi. In Thracia Sarmata, Arminia. In Arade Marciani. In Celer Caſſiani Epiſcopi. Antiochia, Timothai, Diogenis, Macaſia, & Maxima. In Pentapoli, Libia Theodori Epiſcopi, Herenei Diaconi, Serapionis, Ammoni. In Africa Victoris, Saturnini, Soluturis, & aliorum XIII.* Aliqua addit M. Corbeienſe *VII. kal. Apr. Romæ in Cæmeterio eiuſdem via Lauicana, Natale Sanctæ Caſtulæ, Syrmia. In Syrmia Munati Presbyteri, Maxima vxoris eius, Iocundi. In Sabaſtia Ciuitate Petri Epiſcopi, Paulini. In Tracia, Sarmatinia. In Heraclea Martiani Epiſcopi. In Celer.... natale Sancti Caſſiani Epiſcopi. In Antiochia Timothei, Diogenis, Madiaria, Maxima, Theodori Epiſcopi, Hirini Diaconi, Syrapionis, Ammoni Lectoris, Iuliani. In Africa Victoris, Saturnini, Solutoris, & aliorū quatuordecim.* Tam codices noſtri, quam M. Corbeienſe, non modo Romæ S. Caſtulum conſignant, ſed cum Notkero ex Actis S. Sebaſtiani via Lauicana ſepultū docent. An Caſtuli nomine inſignitum Cçmeterium extaret via Lauicana, nutat Aringhius lib. 4. cap. 12. Romæ ſubterraneæ. Arenarij nomine Cæmeterium ibi fuiſſe, ex iiſdem Actis S. Sebaſtiani deducitur, vt etiam appellari potuerit, non tam Cæmeterium viæ Lauicanæ, quā Caſtuli. Corbeienſe M. legit Caſtulæ contra aliorum omnium fidem, qui Caſtulum retinent, vt Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & Romanum Martyrologiū. Syrmiam pariter ſociam addit aliis ignotam, & quæ facile ex ſequenti Vrbis nomine, librarij vitio, conflari potuerit; in eo enim codice ſicuti in noſtris ſtatim additur. *In Syrmia.*

In Sirmi. Monatium Presbyterum, & Maximam eius vxorem, cum eodem Corbeienſi, exhibet tantum Martyrologium noſtrum. At præterquam quòd vetuſtiſſimum Antuerpienſe Montanum legit non Munatiū, Anonymos XL Socios illi cum Maxima vxore iungit. Montanū retinent etiam martyrologium Romanū, Bedæ, Vſuardi, Adonis, & Notkeri, in quibus fluuio ſubmerſos martyrium coniuges compleuiſſe additur. Corrigendum ergo eſt, non modo noſtrum, ſed Corbeienſe M. & pro Munatio, Montanus eſt reponendus. Ita enim confirmat Vvandelbertus, qui de Montano, & XL. Socijs ſequentia cecinit viii. kal. Aprilis.

Septima Montanum memorat cū coniuge Sancta,
Atque ſimul quadrageno cum Martyre paſſum.

ex Hieronymi, alio à noſtro, Martyrologio, Petrus de Natalibus lib. 3. cap.232. Montani gloriam auget; nam Maximam, quā alia Martyrol. illius coniugem dicūt, Virginem diſerte prædicat, vt Sancti, & Virginalis coniugij gloria, etiam illis tribuenda videatur. Non in fluuium præcipites actos, ſed vinculis ferreis colligatos in mare merſos, ex eodem martyrologio refert, non Syrmij ſed in Oppido Furnio; quod eſſet Furnis Africæ vrbs, D. Cypriano, memorata, dū ep.66. ſcribit Presbyteris, & Diaconibus, & Plebi Furnis cōſiſtentibus. At Sirmi, vel Sirmio, vel in Syrmia omnes fere libri ſcripti, & editi habent, & nonnulli Pannoniā Sirmienſē, quam Paulus Diaconus vocat Gothorū quondam ſedem. Addit Galeſinius ante Maximam Virginem etiam Demetriū Diaconum, & XL. Anonymos, ex codicibus mſs. At pro quadraginta Montani fortaſſe ſocijs illis, ac Demetrio, Iucundum potius adiungit M.Corbeienſe, reliquis ignotum.

In Sebaſtia Ciuitate. Petrum Epiſcopum Sebaſtenum hac etiam die recolit Bellinus de Padua in editione Pariſina anni 1521. & mſ. Rhinouuiēſe apud Bollandum in addendis ad diem 9. Ianuarij hoc pacto. *In Sebaſtia Ciuitate Petri Epiſcopi.* Diuerſū hunc eſſe putarē a D. Petro Epiſcopo Sebaſteno, S. Baſilij germano fratre, cuius monumenta idem Bolldāus collegit ad diem 9. Ianuarij; nā Monaſticā prius vitam profectus, & Confeſſor non Martyr in pace quieuit. Seniorem autem alium Petrum martyrem Sebaſtenum, Gregorius Nyſſenus, item D. Baſilij frater, agnouit, cuius memoria cum alijs martyribus tunc ageretur. Inquit enim ad Flauianū Epiſcopū. *Cum memoriam Beatiſſimi Petri, quæ tum primum celebrari capta eſt, apud Sebaſtem peregiſſem, iiſdemque Sanctorum Martyrum, qui vt eorum cum Petro vixerunt tempore, ita celebrari cum ipſo conſueuerunt; conuerſo itinere, ad meam me Eccleſiam recipiendam.* Putat magnus Baronius, hæc Gregoriū de Petro, iam præ defuncto fratre dicta voluiſſe. At de martyribus ſocijs, qui cum ipſo celebrari conſueuerint, quæ obiter addit Gregorius, alium ſeniorem Petrum, ac Martyrem reſpicere videtur, & facilius huic Petro, inter martyres numerato, aptari poſſent, quam ipſius Gregorij fratri, qui die 9. Ianuarij recolitur in Romano martyrologio; præſertim quod Paulinus ſocius Martyr addatur in M. Corbeienſi. Kalendarium Hieronymianum Canonicorum Lucenſium. Petrum, & Caſtulum, ita vnit. *vii. Cal. Caſtuli. Petri. Paſſio Iacobi fratres Domini.* de quo die ſuperiori egimus.

In Thracia. Sarmatiniam, ſiue Sarmateniam tantum indicant codices noſtri, ac M.Corbeienſe. Armeniam addit Antuerpienſe, neque alibi aliud inuenire licuit. M. Reginæ Sueciæ Martianum Epiſcopum, ita in Thracia recolit. *7. Cal. In Tracia natalis S. Marciani Epiſcopi. In Africa Victoris, & aliorum XIIII.* ſed cum Marcianus in Heraclea celebris deinde dicatur in martyrologijs adductis, facile eſt vt Thraciæ in illo mſ. tributus ſit.

In Eraclea Marcianum, ſine Epiſcopatus charactere, vocat vetuſtiſſimum martyro-

tyro-

tyrologium, quem Corbeienſe etiam Martianum, ſed Epiſcopum dicit. Martinianum Epiſcopum habent codices noſtri. Marcianum in Thracia mſ. Reginæ Sueciæ: fortè quia celebris eſſet in Heraclea Thraciæ, quæ Ptolemæo memorata inter multiplices huius nominis Vrbes, patria, vel locus agonis Marciano Epiſcopo eſſe potuit. In vetuſtiſſimo Antuerpienſi corrigendum illud eſt *in Aruele*, & legendum *in Heraclea*.

In Caler. Ita ſcriptum legitur in M. Corbeienſi, in quo decurtatum nomen eſſe ex appoſitis punctis indicat Dacherius; licet Dufreſnius in varijs lectionibus ad me tranſmiſſis, ita ſcriptum ſignauerit. *In Celer Natalis Caſſiani*. Breuiatum nomen eſſe in laminis M. Antuerpienſis, ita videtur. *In Calēr*. An Cælene Vrbs Phrigię magnę Apamię proxima? vel Celender Ciuitas Ciliciæ littoralis? Tam paſſionis locus, quam reliqua Caſſiani Epiſcopi monumenta in obſcuro mihi ſunt. Vereor tamen, ne Petrus, Marcianus, Caſſianus, qui cum Iouino, & Tecla Romę à Galeſinio tribuuntur hac die ex veter. mſs., confuſa nomina ſint, ex Petro Sebaſteno, Martiano Heracleotico, & Caſſiano Epiſcopis. Ex Galeſinio quidem hęc accepiſſe Baronius fatetur. Tot vero Epiſcopi, quanti hac die recoluntur, uarijs in regionibus, coniectari ſinunt in Diocletiani perſecutione fuiſſe coronatos: quando circa Paſſionis Dominicæ tempus Eccleſię ſolo æquatæ fuerũt, *& omnes vbique Eccleſiarum Antiſtites*, primùm quidem coniecti ſunt in vinculis, poſtea vero ad ſacrificandum omnibus modis coacti.

In Antiochia. Neq; Antiocheni martyres Timotheus, & Diogenes, cum Macaria, & Maxima, alibi comparent, quã in M. Antuerpienſi, Corbeienſi, & noſtro; in quibus tamen poſtremis, pro Macharia legitur Madriaria, vel Madriadria.

Theodori Epiſcopi. Antiochenis quatuor Martyribus Theodorus Epiſcopus, Ireneus, ſeu Hyrmius, & Hirinus Diaconus, Serapion, & Ammonius Lectores in codicibus noſtris, & M. Corbeienſi ſuccenturiantur. Verum, quod plures diximus, M. Vetuſtiſſimum in aſſignandis locis, vbi paſſi vel celebres martyres fuerint, magis accuratum, hoc eoſdem, cum Theodoro Epiſcopo, martyres expreſſe in Pentapoli Libiæ commemorat, cũ Romano martyrologio, Beda, Vſuardo, & Notkero: ex quibus etiam pro Hirmo, ſiue Hirino reponendus videtur Irenæus. Ex plurimis his martyribus nõ niſi Theodorum profert Calendarium noſtrum vetus mſ. *vii. kal. Theodori Epiſcopi*.

In Africa. Conueniunt in Africanorum pugilum numero, & nominibus Antuerpienſe, & noſtrum martyrologium. Corbeienſe pro Victorio Pictorium exhibet, cum alijs XIIII. Totidem, vt diximus indicat mſ. Reginæ Sueciæ, ſed cum Victorium tantum nominibus exprimat, duoſque Saturninum, & Solutorem reticeat, non male quatuordecim anonymos enumerat. Vnde in Corbeienſi reſtituendum eſſe Victórium, & aliorum numerum ad XII. coarctãdum, facile exiſtimarem.

VI. Kal. Aprilis.

IN Ieroſolymis Reſurrectio Domini noſtri IESV CHRISTI. In Africa Romuli. Acuti. Maroli. Pennari. Succeſſe. Miſſiæ. Matutinæ. Donati. Saturnini.

MAR-

MARTII 27.

Veteres omnes Patres, qui Paſſionem Domini in die 8. Kal. Aprilis conſtituunt, Reſurrectionis Gaudium in VI. kal. omni iure reponunt. Ita & martyrologia omnia, ſuperius adducta, in idem conueniunt, Antuerpienſe vetuſtiſſimum, Corbeienſe, noſtrum, & Hieronymianum, ſiue idem, ſiue aliud, quod Auctor adnotationum ad Bedam in medium profert, mſ. Reginæ Sueciæ, Kalendarium Hieronymianum Lucenſe perantiquum, & aliud vetus Breuiario hædino præfixus; inter ædita vero Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & Auctor additionum ad Adonē. Videnda quapropter ſunt à nobis adducta ad diem 8. Kal. Aprilis, & ſubnexam de die Paſſionis exercitationem. Sunt aliqui, vt diximus inter Patres, qui eodem die conceptum eſſe, & Reſurrexiſſe putauerint, ſed pauci ſunt, & contra receptam antiquitus Eccleſię traditionem. Ex Euſebio, & Africano excerpta authoris vetuſtiſſimi apud Scaligerum, quia tempora alia notant de ſolemnioribus Domini feſtis, mox in Eccleſia, vt vocāt, mobilibus, adducere proprijs vrbis libuit. *Surrexit autem Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſub Conſulatu Rubellionis vi. Kal. Aprilis. Aſcendit autem Dominus noſter iii. Nonas Maias. Miſſus eſt autem Spiritus Sanctus Idus Maias.* Laterculus Polemæi Siluij etiam expreſſe Reſurrectionem notat. *vi. Kal. Aprilis. lauationem veteres nominabant. Reſurrectio.* Aliquę Eccleſiæ Paſcha, a feſto Reſurrectionis, quodamodo diſtinguebant; forte quoniam feſtum hoc fixum adhuc retinerent vi. kal. Aprilis: illud mobile venerarentur. Ita apud Gregorium Turonenſem lib. 10. Hiſt. cap. 31. legitur S. Perpetuum conſtituiſſe, vt ſolemniores horum dierum vigiliæ in diuerſis Eccleſijs haberentur, nempe *vi. Cal. Aprilis in Reſurrectione Domini noſtri ad Baſilicā Domini Martini. Paſcha in Eccleſia.* At vt reliquas Sanctorum memorias proſequamur, hic de more integros dies vetuſtiſſimi Antuerpienſis, & Corbeienſis MM. ſubnectimus. Illud quidem. *vi. kal. Apr. Reſurrectio Domini noſtri Ieſu Hieroſolymis. In Africa Romuli, Acuti, Pinnari, Mauroli, Succeſſæ, Miſiæ, Matutinæ, Doti, Succeſſi, Alexandri, Solutoris, Saturnini.* Eadem minima nominum differētia profert Corbeienſe *vi. kal. Aprilis. Hieroſolyma Reſurrectio Domini noſtri Ieſu Chriſti. In Africa Romuli, Acuti, Marobi, Pinnati, Succeſſi, Miſiæ, Matutinæ, Donati, Saturnini.* Pro Doto autem Donatum, cum codicibus noſtris habet Corbeienſe M. & in his Alexander, & Solutor deſiderantur. Succeſſam etiam pro Succeſſo retinent ijdem codices, qui in Marolo, & Pinnaro ad Antuerpienſe proprius accedūt. Nokerus induas claſſes hos partitur, & Martianū addit. *vi. kal. Apr. In Africa Romuli, Acutij, Mauruli, Pinarij, Miſſiæ, Matutinæ, & aliorum. Item Donati, Saturnini, & Martiani.* Plures ſine nomine adducit mſ. Reginæ Sueciæ, de more decurtatum: ex quo tamen appareat, ex duodecim Africanis Athletis binos, in noſtris codicibus, & Corbeienſi, eſſe præteritos. *vi. kalend. Reſurrectio Domini N. Ieſu Chriſti. In Africa Natalis SS. Romuli, Acuti, & aliorum X.* Alter, qui in codicibus noſtris defecit Alexander, ita in Kalendario vetuſto mſ. ſuppletur. *vi. kalend. Alexandri Mart.* quēm pariter ex Martyrologio Hieronymiano, indicat Petrus de Natalibus lib. 12. n. 101, & locum etiam paſſionis oſtendit, diuerſum ab Africa. *Alexander Martyr in Pannonia triumphum ottinuit. v. kal. April.* Hinc ſuſpicari liceret Succeſſum, Saturninum, & Alexandrum in Pannonia fuiſſe Martyres, & alterius claſſis ab Africanis, niſi mar-

martyrologium S. Hieronymi, quo vſus eſt Petrus de Natalibus, in pluribus conſtaret melioris notæ non eſſe. Alexandri, Driziparæ in Pannonia, meminit, cum Vſuardo, Maurolyco, & Galeſinio Mart. Romanum: Driziparam Vrbem addidit Baronius ex Hiſt. Miſcella Pauli Diaconi lib. 17. Succeſſum, & Rogatum cum alijs XVI in Africa exhibet die ſequenti ex mſs. Galeſinius, ſed ex deprauitis codicibus, vt ſuſpicari licet.

V. Kal. Aprilis.

IN Ceſarea Rogati. Alexandri. Dorothei. Audactæ. In Tharſo Ciliciæ Caſtori. *Cauillonno Depoſitio Guntheranni Regis.*

MARTII 28.

EX Cæſarienſibus Martyribus, non niſi Priſcũ, Malchum, & Alexandrum exhibent martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Vvandelbertus. Antuerpienſe Martyrol. Vetuſtiſſimum, cum Corbeienſi, & noſtro relictis Priſco, & Malcho, alios cum Alexandro martyres proferũt, hoc pacto *v. Kal. Ap. apud Cæſaream Ciuitatem Rogati, Alexandri, Dorothei, Audate. In Tharſo Cilicia Caſtori. Item Cæſarea Maria, & in Africa aliorum xiii.* & Martyrologiũ Corbeienſe. *v. Kal. April. In Cæſaria Rogati, Alexandri, Dorothei, Adancta, Modeſti. In Tarſo Cilicia Caſtorij, Menelampi, Cauillonno, depoſitio Gundthranni Regis.* In breui laterculo non parua differentia apparet. Supra quatuor Cæſarienſes martyres, in noſtro, & Antuerpienſi memoratos, Corbeienſe martyrol. Modeſtum quinto loco addit, & aliũ nempe Menelampũ Caſtoro Tharſenſi ſociũ aſcribit, qui apud Vſuardum, Dorotheus eſt, conſentientibus, vt habet Baronius ad Romanum martyrologium veteribus mſs. At ſæpe antiqua hæc mſs. ex Galeſinio ſunt, qui nactus corruptos codices Adauctum, & Dorotheum Cęſariẽſes Martyres, Tharſenſes facit cũ Caſtore, Polluce, & ſocijs. Rogatum vero cum Suceſſo pręcedentis, diei martyribus, alijſque XVI Africæ tribuit. Conſimilem Hieronymianum codicẽ habuit Petrus de Natalibus lib. 12. num. 102. dum inquit. *Caſtor, & Dorothæus Mart. Tharſi. Cilicia paſſi ſunt v. Kal. Aprilis.* Niſi fortaſſe Dorotheus, alter à Cæſarienſi fuerit Alexandri ſocius, qui Alexander alius eſt ab eo, quem edita martyrologia ex Euſebio lib. 7. cap. 12. cum Priſco, & Malcho recolunt hac die. Cum n. Alexandri commilitones, & numero, & nominibus diuerſis ſint, dum nimis frequens eſt illis temporibus Alexãdri nomen, ex hoc tantum reliquos immutandos eſſe non video.

Guntheranni. Cabilone in Gallijs S. Gunthrannum Regem Francorum, cum Romano, omnia fere exhibent martyrologia. De eo plura, notat Baronius, qui ex Sigiberto in chronico, S. Regem obijſſe docet anno Dñi. DXCI. Ex additis à Gallico antiquario hũc eſſe dubitari nequit, & de eo ſi quis plura deſiderat videndi ſunt Galliarum rerum ſcriptores.

IV. Kal. Aprilis.

IN Nicomedia Paſtoris. Victorini. Saturnini. Iulianæ, & Aliorum IIII. In Antiochia Teodori presbyteri. Poentalis. Iuliani. Acacie.

MARTII 29.

IN tres claſſes ita hac die Martyrologium vetuſtiſſimum, ſeu Antuerpienſe exhibitos martyres partitur. *iiii. kal. April. Nicomediæ Paſtoris, Victorini, Saturnini, Dilæ, Iulianæ, & aliorum iiii. Antiochiæ Teodori Presbyteri, Poentalis, & Iuliani. Alibi Achaia.* Achacium pro Achaia in eadem claſſe Antiochenſium repoſuit M. Corbeienſe, in reliquijs cum noſtro conſentiens. *iv. Kal. Aprilis. In Nicomedia Paſtoris, Victorini, Saturnini, Iulianæ, & aliorum iiii. martyrum. In Antiochia Theodori Præsbyteri, Poentalis, Iuliani, Achaci.* Nicomedienſes martyres eodem numero exprimit mſ. Reginæ Sueciæ, non omnes tamen de more ſuis nominibus ſignatos. *iii. Kal. Nicomedia SS. Paſtoris, Victurini, & aliorum ſeptem.* in quibus quatuor anonymi noſtrorum codicum includuntur. Iulianum pro Iuliana profert Notkerus, qui non modo Dolam martyrem, Antuerpienſis codicis cum noſtro, & Corbeienſi ſilet, ſed anonymos etiam; *iv. kal. Ap. In Nicomedia Paſtoris, Victorini, Saturnini, Iuliani.* Paſtorem, & Victorinum tantum producit Maurolycus, & ex eo Galeſinius cum martyrologio Romano, tam veteri apud Belliniā de Padua, quam Baronij, in quo ſub nomine ſociorū contineri poſſunt. Saturninus, & Iuliana à Molano, ex alij martyrologijs addūtur; quibus alios ſine nomine quatuor, ex martyrologio ſcripto, & probato ſubnectit Galeſinius.

Antiochia. Theodorum præsbyterū, cum Poentale, & Iuliano, Antiochiæ tātum tribuit Martyrol. vetuſtiſſimū; Achaiam enim incerto loco *alibi* in tertia claſſe recenſet. Noſtri codices quanquam ſub vna Antiochena vrbe quatuor hos omnes martyres reponant, Acaciam, non Achacium ad illud proximius retinent. De his nullibi, præter adducta mſs. martyrologia memoriam agi inuenio. Kalendarium Hieronymianum Lucenſe de more ex vtraque claſſe vnum depromit, & fere Anteſignanos. *iv. kal. Paſtoris, Theodoli.*

III. Kal. Aprilis.

IN Theſſalonica Ciuitate Domnini. Philopholi. Acaci. Palatini, & alibi Victoris. Marcellini. Satulli. Cruſis. Agathoniæ. Aquilinæ Virginis. Saturnini. Eulaliæ Virginis. Philippoli. *Aurelianis Ciuitate Depoſitio Paſtoris.*

MAR-

MARTII 30.

IN M. Corbeienſe dies 3. kal. Aprilis cum poſtremo, ſeu pridie kal., ita confunditur, vt in vnum conſletur: hoc enim modo ſe habet *iii. Kal. Aprilis. In Theſſalonica Ciuitate Domnini, Philippopoli, Acaci, Palatini, & alibi Victoris, Marcellini, Satulli, Cruſis, Agathoniæ, Aquile Virginis, Saturnini, Eulalia Virginis, Philippopoli, Datini, Paſtoris, In Africa Aneſi, Felicis, Protidæ, Corneliæ, Valeriæ.* ..... Nec tantum laterculum hunc cum ſequenti confuſum agnoſcimus, ſed in plurimis, vt mox apparebit, deprauatum. Non deſunt etiam Antuerpienſi maculæ ſuæ, & eadẽ prorſus ex vno in alterum diem confuſio: ſed quæ non ita difficile cognitu ſit. *iii. kal. Apr. Teſſalonicæ Ciuitate Domnini, Philopoli, Achaici, Palatini, Agadoniæ, Aquilinæ Virginis, Saturnini, Eulaliæ Virginis, Philupuli, Aurilıani, Paſtoris, Ridie kãp. In Africa Aneſi, Felicis, Diodoli, Proiidiæ, Cornilia, Valeria.* Nõ dubito hìc, poſt Paſtorẽ, reliqua ad poſtremũ Martij diẽ pertinere, & omnino legẽdum. *Pridie kal. Apr. in Africa Aneti &c.* vt poſtridie explicabimꝰ

In Theſſalonica. Non niſi quatuor Theſſalonicẽſes martyres codices noſtri exhibent, Domninum, Philopholum, ſeu Philopolum, Acacium, ſiue Achaicum, & Palatinum. Eodem ordine etiam in Antuerpienſi recenſentur, ſed cum ſequentibus vnica claſſe clauduntur. In Corbeienſi tamen ab alijs incerti loci martyribus diſtinguuntur: pro Philopolo autem Philippopulus ſcribitur. Nitorem codicibus noſtris affert Notkerus, & Theſſalonicenſes hoc martyres ita exhibet. *In Theſſalonica ciuitate Domnini, Philipoli, Achaici, Palatini,* & à ſequentibus diſtinguit, quãquã ſecundam claſſim decurtatã producat, Domnium pro Domnino, Philipponium, pro Philipolo, & Lacatium pro Acacio, non indicato agonis loco, numerat Galeſinius, vt aſſolet ex deprauatis codicibus. Theſſalonicæ Maurolycus Domninum, & Victorium habet; Sed male Victorem Theſſalonicæ aſcribit; ſi qua fides noſtris codicibus, & Corbeienſi M. habenda eſt. Victorium cum socijs, & Domnino anteſignano, eidem vrbi Romanum martyrologium aſſignat, & ex Vſuardo, & Beda confirmat Baronius, Vvandelbertus, Victorium comitẽ Domnini fuiſſe cecinit. *Tertia Domnino, comite, & Victore refulget.* Sed comitem potius in die venerationis, quam loco paſſionis, Domnino Victorinum fuiſſe, codicibus noſtris, & Corbeienſi, ita conſentit Notkerus. *Alibi Victoris, Aquilinæ Virginis.* Et mſ. Reginæ Sueciæ, in numero martyrum, & nominibus eorundem pro parte expreſſis, ita conſonat, vt vix locum dubitandi reliquat. *iii. kalend. Theſſalonicæ SS. Martyrum Domnini, Philippici, Aacÿ, Palatini, & alibi Victoris, Marcellini, cum alÿs ſeptem*, illis nempe, qui in noſtris codicibus ſeptennariũ numerum explent. Datiuum addit, & Paſtorem M. Corbeienſe, ſed Paſtor martyr non eſt, ſed Epiſcopus Confeſſor, & Datiui alibi memoria non extat.

Aurelianis. Preſſius eundem Aurelianeſem Epiſcopum Paſtorem habet M. Antuerpienſe. *Aureliani Paſtoris*; at Epiſcopum fuiſſe tacet. Meminit Martyrol. Romanũ, tam Bellini, quam Baronij, qui Adonẽ adducit, ſed inter Adonis ſpuria, non apud Adonẽ, inuenitur. Petrus de Nat. lib. 12. n. 104. vocat Epiſcopũ Palatinum. *Paſtor Epiſcopus Palatinus eodem die* (iii. kal. Ap.) *Aurelianis claruit.* Vereri tamen poteſt, ne ex deprauato codice, ſiue S. Hieronymi, ſiue Vſuardi, vel Adonis, vt profitetur, Palatinum Theſſalonicẽſẽ martyrem cũ Paſtore Epiſcopo confuderit. Notkerus ex vetuſtioribus, eiuſdem ita meminit. *Aureliani depoſitio*

S. Paſtoris; Aurelijs Epiſcopũ, & Confeſſorem repoſuit Sauſſayus in martyrologio Gallicano ad diem 30. Martij, ſed nihil de eius actis, aut tempore, quo vixit præcipuum habet, nihilque de eo profert Hagiologium FrancoGallicum Lebbei. Ex ſuperadditis fuiſſe exiſtimo.

II. Kal. Aprilis.

T*Raſmutatio corporis Sanctorum Vuandone Abbate, & Aſberto Epiſcopo, & Vualframmo Epiſcopo.* In Africa Natalis Sanctorum Aneſi. Felicis. Diodoli. Porti. Abde. Corneliæ, & Valeriæ.

MARTII 31.

NE poſtremus huius mẽſis dies, ſine aliqua deprauatione, in codicib⁹ etiam noſtris ex curreret, Antiquarius Fontanellenſis in ipſo limine, feſtum diem, ad cœnobium ſuum pertinentẽ intruſit. Iam in Antuerpienſi, & Corbeienſi Martyrol. quæ emendanda erant, ad præſentem diem ſpectantia, ſuperiori laterculo emẽdare curauimus, & Vetuſtiſſimum illud, ita rectè reſtituendum exiſtimauimus. *Pridie kal. Aprilis. In Africa Aneſi, Felicis, Diodoli, Protida, Cornilia, Valeria.* Nihil hìc memoratur, quod ad Sanctorũ Vuandonis Abbatis, Asberti Epiſcopi, & Vuaifrãni, pariter Epiſcopi tranſlationem pertineat, quia purum additamentũ in noſtro eſt, octaui ſæculi initio. Ita verò in chronico Fontanellenſi cap. 2. inter geſta Daini Epiſcopi Taruanenſis, & Rectoris Fontanellenſis Cœnobij, tranſlatio hæc literis conſignatur. *Hic namque Bainus Epiſcopus, inter innumera bonitatis ſua opera, que geſſit, etiam corpora Sanctorum Vuandregeſili, Ansberti, atq. Vulfranni in Eccleſiam B. Principis Apoſtolorum Petri de Baſilica S. Pauli tranſtulit.* Et infra. *facta eſt autem hac ſancta tranſlatio anno Dominicę Incarnationis ſeptingenteſimo quarto, Inditione ſecunda, pridie Kal. Aprilis, feria ſecunda.* Nequis autem putet, eandem tranſlationem non eſſe, quam in fronte huius diei antiquarius Fõtanellẽſis indicauit, quoniã Vuando S. Abbas dicatur, non Vuandrageſilus, meminiſſe oportebit, in vita eiuſdem apud Surium Tom. 7. die 22. Iulij, apertè doceri, Vuandonem Abbatem binomium fuiſſe, ac Vuandrageſilum vocatum etiam eſſe. Vuandonem, quod cap. 1. Chronici Fontanellenſis aperte docetur, dũ de S. Vandrageſilo dicitur, *qui & Vuando*. S. Vualfrannus fuit Epiſcopus Senonenſis, & Ansbertus Epiſcopus Rotomagẽſis. Qua ætate vixerint, & obierint habetur in Appendice Chronici Fontanellenſis, de miraculis S. Vulfranni cap. 1. vbi eadem tranſlatio recenſetur. S. Vuandrageſilum in Eccleſia S. Petri quieuiſſe notatur per annos quadraginta, hoc eſt ibi ſepultum fuiſſe anno DCLXIIII. Ansbertum per annos vndecim, hoc eſt fuiſſe ſepultum anno DCICIII. Vulfrannum nouem annis, hoc eſt ſepultum anno DCICV. Meminit huius tranſlationis Galeſinius, qui pro Vuandone Andomenium habet, ſed Vuandrageſilum, Molanus in additionibus retinet.

In Africa. Aniſius anteſignanus eſt Africanorum martyrum, qui Aneſius Antuerpienſi, & Corbeienſi Martyrol. dicitur. In Vetuſtiſſimo illo non niſi ſacri pugiles ſex numerantur: in noſtris codicibus ſeptem; quia Protidia in duos martyres

tyres diuiditur, Portium nempe, & Abdam. Diodolus deficit in Corbeienſi. Reliqua conſentiunt. Portus & Abdas duo pariter martyres ſunt apud Petrum de Natalibus lib. 11. num. 105. ex Hieronymi martyrologio. *Diodolus, Aneſius, Felix, Cornelia, & Valeria, Portus, & Abdas Martyres in Aphrica paſſi ſunt ii. kal. Apr.* Porcium pariter, interpoſita Cornelia, ab Abdia ſeiungit Maurolycus, qui, & reliquos Africanos martyres producit. Diodoli, & Aneſij in Africa meminit Vſuardus, cum Vvandelberto. Pro Diodolo Theodolum habet Romanum martyrologium, in quo Aneſius, Felix, Cornelia, & ſocij memorantur. Vſuardum mendoſe retinere Diodolum putat Baronius, ſed plures codices, Baronio ignoti, Diodolo aſtipulantur. Beda de Aneſio tantum agit. Notkerus ſuſpicionem inducit, ne alij etiam in noſtris codicibus deſiderentur. Nam Abda tantum prætermiſſa, dum reliquos exprimit, ſocios alios vniuerſim ita indicat. *In Africa Sanctorum Aneſij, Felicis, Diodoli, Proti, Cornelij, & Valeriæ cum ſocijs eorum.* Mſ. Reginæ Sueciæ, quatuor à Romano martyrologio indicatos, poſt Corneliam addit, *& aliorum quinque*, vt ad illud Notkeri *cum ſocijs eorum* videatur reſpicere: cũ etiam ſupra codices noſtros, Theodorũ à reliquis Africanis martyribus, ita diſtinguat. *In Pentapoli Libiæ S. Theodori.* Et quamuis Galeſinius, vt plurimum non optimis codicibus innixus, præter Aneſium, Diodolum, Cornelium, & Abdam, cumulet etiam Africæ Theodolum, Dionyſiũ, & alios, ac, vt in Notationibus profitetur, ex codice mſ. & Victore Vticenſi: vetuſtis tamen martyribus recentiores Vvandalicæ perſecutionis male permiſcet. Kalendarium Hieronymianum Canonic. Lucenſium ex his martyribus duo tantum promit. *ii. kal. Aneſij, Felicis.*

APRILIS

Kalendis Aprilis
Litanias indicendas. Aprilis habet dies XXX.

IN Arminia Natalis Sanctorum Paſtini. Quintiniani. Victoris. Secundi. In Eraclea Ciuitate Victoris. Chioniæ. Agapæ, & Herenei. In Theſſalonica Natalis Sanctorum Ingenianæ. Saturnini, Partheni. Dionyſi. Pantheri. Alexandri. In Ægypto Sanctorum Victoris, & Stephani.

APRILIS I.

QVantis Chriſtianæ fidei fortiſſimis teſtibus, ſupra commune Romanũ martyrologium abundet, Vetuſtius noſtrum, magis, magiſque Aprilis menſis aperiet. In hoc copioſiſſima martyrum meſſis abũdat, quòd Diocletiani ſæuiſſima perſecutio mẽſe Martio, vel Aprili cœpta fuerit, vt Euſebius habet libro 8. cap. 2. & repetit ante initium libri de martyribus Paleſtinæ in editione Valeſiana p. 318. Idq; nõ tam Nicomediæ, vnde primum Imperialia edicta prodierunt, quam in Phœnice, Ægypto, Græcia, Cappadocia, Meſo-

potamia, Armenia, Syria, alijſque pluribus locis, quorum martyres per compédia tranſigit Euſebius idem lib. 8. per totum. Nemo autem miretur tantam vbique Africanorum martyrum ſegetem exprimi, tum quia accuratius, de more illius Eccleſiæ, præſertim D. Cypriani ætate, Martyres in Eccleſiaſticis tabulis relati ſunt, tum quia plurimum ibi, & in Ægypto incendium perſecutionis exarſit; Quod teſtatum reliquit in eodem libro Euſebius cap. 6. his verbis. *Vix iam iniri numerus poteſt omnium, qui deinceps in ſingulis prouincijs paſſi ſunt Martyrum; ac præſertim eorũ, qui per Africam, & Mauritaniam, per Thebaidem, & Ægyptum ſunt interfecti*. Prius vero cap. 4. iam in apertum ſe prodente Diocletiano bello in Chriſtianos, vniuerſim docuerat, inexplicabile eſſe, *quot, & quantos Chriſti Martyres in omnibus locis, atque vrbibus cernere licuerit*; *Toto* ſcilicet *perſecutionis decennio*, vt addit cap. 15.

In Arminia. Concordat M. Antuerpienſe, ac Corbeienſe cum noſtro, in martyribus quatuor Armeniæ, primo loco aſſignandis: ſed in nomine Primipuli variant. Partenium vocat Vetuſtiſſimum illud, in diſtinguendis locis magis accuratum, & *in Arminia minore* preſſius hos fidei teſtes conſignat. *kal. April. In Arm. minore Parteni, Quintiani, Victoris, Secundi: In Cæſarea Mariæ. In Eraclea Ciuitate itẽ Victoris, Chionia, Agapis, Herenei. Theſſalonica Ingeniani; Saturnini, Partemi, Dionyſi, Pantheri, Alaxandri. In Ægypto Victoris, Stephanæ.* Corbeienſe, pro Partenio, ſiue Partinio, Fortunium ita exibet. *kal. April. in Armenia Natale Sanctorum Fortuni, Quintiani, Victoris, Secundi. In Heraclea Ciuitate, item Victoris, Chionia, Agapa, Harenes, Caſti. In Theſſalonica, Natale Sanctorum Ingenuæ, Saturnini, Paſtini, Dionyſij, Fanteri, Alexandri. In Ægypto paſſio Sanctorum Victoris, Stephani... Iganau Monaſterio depoſitio B. Vualarici Confeſſoris.* Minorem Armeniam, Ciliciæ, & Syriæ conterminam à maiori diuidit Euphrates Fluuius, in qua cum præcipuæ vrbes ſint Melitene, Satala, & Nicopolis, in vna ex his quatuor adducti martyres agones complere potuerunt. Quintianum etiam tribuit Armeniæ Galeſinius cum Irenæo, ex codice Græco, vnde Baronius ex Galeſinio exiſtimauit, hac die eoſdem in Menologio Græcorum memorari. At niſi Menologium, à viro ſummo adductum, aliud ſit à menologio Caniſij, neque hac die, neque alibi Quintianus cum Ireneo licuit inuenire. Sanè Irenæus alterius claſſis eſt in codicibus noſtris, & Heracleoticus. Notkerus prorſus cũ adductis codicibus ita conſonat. *Cal. Apr. In Armenia Partheny, Quintiani, Victoris, Secundi*: Mariam in Cæſarea martyrem addit M. Antuerpienſe, noſtris codicibus ignotam. Mariam Ægyptiacam Græci in Menologio iam dicto hac die venerantur, & martyrem vocant, quãquã de Maria, Muſca Ægyptia Raynaudi, locutos eſſe appareat. Palæſtina hęc dicitur in Romano martyrologio die ſequenti, vbi videndus Baronius:

In Heraclea. Nulla inter adductos codices differentia in his martyribus intercedit. Kalendarium Hieronymianum vetus Canonicorum Lucenſiũ pro Agape Agapitum refert, & eos nulla locorũ diſtinctione, ita inter ſe confundit *kalend. Apr. Agapeti, Quintiani, Herines*. Caſtum ſupra alia martyrologia exhibet Corbeienſe. Pro Chionia, Agape, & Irene videantur quæ dicimus ad diem V. April.

In Theſſalonica. & hos Sacros pugiles alijs martyrologijs, vel ignotos, vel præteritos, noſtris codicibus, & alijs mſs. debemus. Pro Ingeniano, vel Ingeniana, Ingenuam habet M. Corbeienſe.

In Ægypto. Stephanam legit Antuerpienſe M. contra aliorum multorum fidé, quæ cum Corbeiẽſi, & codicibus noſtris Victorem, ac Stephanum adducunt. Ita Vſuardus, & Romanum martyrologium, Maurolycus, & Galeſinius, qui fruſtra Adonem teſtem profert. Petrus de Natalibus

talibus poſt Venantium Epiſcopum, ac martyrem, ita kal. Aprilis Victorinum Præsbyterum fuiſſe addit. *Victor Presbyter, & Stephanus Martyres eodem die in Ægypto paſſi ſunt.*

IV. Nonas Aprilis.

IN Africa Natalis Sanctorum Amphiani. Victoris, & aliorum XIIII. & alibi Marcellini. Satulli. Sarurnini. Quiriaci. Reginæ. Proculæ, & aliorum III. In Theſſalonica Macedoniæ Theudoli. Agathopi. Maſtiſi. Publi. Valeri cum alijs III. Vrbani. Iuliani. Proculi. Gagi. Agapitis. Dionyſi. Cyriaci. Zoniſi, & alibi Gordiani. *Lugduno Gallis Depoſitio Niceti Epiſcopi.*

APRILIS. 2.

QVia, Amphianum martyrem Paleſtinum, ab Euſebio narratur cap. 4. de martyribus Paleſtinæ, die ſecundo mẽſis Xanthici, quod eſt ante diem quartum nonas Aprilis, admirando certamine Cæſareæ martyrum compleuiſſe, doctiſſimus Baronius Bedã redarguit, qui Amphianum Africæ cum ſocijs tribuerit? At ſiue male Euſebius, Xãthicũ mensẽ cũ Romanõ Aprili, ad amuſſim aptauerit, ſiue alia de cauſa Amphianus, ſeu potius Amphianus noſtro martyrologio Nonis Aprilis recolitur, & hac die cum Beda alius à Lycienſi Amphiano numeratur, cum Victore ſocio, ac alijs XIIII. Ita, quamquã in anonymorum numero varium, exhibet etiã M. vetuſtiſſimum S. Vvillibrordi. *iii. Non. Apr. In Africa Amfiani, Victoris, & aliorum X. & alibi Marcellini, Satuli, & aliorum iiii. Theſſalonica Macedoniæ Theodoli, Agathopidiæ, Maſteſi, Puplij, Valerij, & aliorum iii. Orbani, Iuliani, Proculi, Gagi, Agapetis, Dionyſi, Cyriaci, Zoniſi, alibi Gortoniani, Lugdano Galliæ depoſitio Nici, Epiſcopi. Depoſitio Auſtaſi Abbatis.* Nec diſſimilia profert M. Corbeienſe, cum noſtris codicibus pariter in martyrum ſociorũ numero deprauatum. *iv. Non. April. In Africa Sanctorum Amphiani, Victoris, & aliorum quatuor martyrum. Et alibi Marcelli, Satulli, Marcellini, Saturnini, Quiriaci, Reginæ, Proculi, & aliorũ quatuordecim. In Theſſalonica Macedoniæ, Theodoli, Agatophi, Martis, Publij, Valerij cum alijs tribus, Vrbani, Iuliani, Proculi, Gagi, Agapiti, Dionyſij, & aliorum. Gordoniani, Magni, Iulij, Donati. Lugduno Galliæ depoſitio S. Niceti, & Luxorio Monaſterio, depoſitio Euſtaſi Abbatis*: Deprauatum eſſe in vtroque codice, Antuerpienſi, & Corbeienſi ſociorum Amphiani, & Victoris numerum putaui, quòd Notkerus ad amuſſim cum noſtris codicibus conſentiat *iiii. Non. In Africa natiuitas SS. Ampliani, Victoris, & aliorum quatuordecim*, & Beda pariter editus quatuordecim enumeret. Vnum addit Galeſinius ex mſ. libris. Si quis vero cum Antuerpienſi, bonæ notæ martyrologio, ſentire vellet, & X. tantum anonymos numerare, mſ. Reginæ Sueciæ, ita conſonum inueniet. *iiii. Non. Apr. In Africa Natale SS. Amphiani, Victoris cum alijs numero X.*

Et alibi. Secundam hanc, incerto locõ veneratam, martyrum claſſem, in noſtris codicibus decurtatam fateri expedit,

dit, multoq; magis in Antuerpiēſi M.;niſi in Corbeiēſi codice, vitio librarij Marcellus pro Marcellino repetatur, & niſi librarij oſcitātia anonymorū numerus, qui Africanis martyribus debebatur xiiii., his adijciatur, & iiii Anonymi illis, non his copulentur. Marcellinum, Satulum, ſiue Satullum, cum Saturnino habet M. vetuſtiſſimum, in quo Ciriaca pro Quiriaco ſcribitur, cum alijs quatuor. Vnde numeralis nota addenda eſt in codicibus noſtris, & pro iii. ſocijs legendum eſt iiii. Cum vero hi ſacri pugiles Reginæ, & Proculæ ſuccenturientur, quæ martyres in M. vetuſtiſſimo non extant, dubium inſerunt, an Romę paſſi ſint, qui *alibi* extra Africam in illo dicuntur. Reginæ nomen, inter Sanctas martyres inauditum, putabant aliqui, noſtro ſæculo apud Aringhiū T.2. Romæ ſubterraneæ p.*639.* & à ſacro martyrū cætu explodebāt, & proinde ſepulcralem lapidem, è Romanis cœmeterijs erutum, a Sacris titulis remouebant, quātumuis intertextis Palmarum ramis, conſummati agonis inſignibus, ornaretur, & hanc epigraphem contineret, *Regina Vibas in Domino IESV.* Vibas quidem pro Viuas priſco more accipiebant, ſed reliqua renuebant, nullo alio argumento ducti, quam quòd in ſacris faſtis Reginæ nomen non legeretur, leuiſſima nempe ratione, & quę ex codicibus noſtris, & Corbeienſe facile tolleretur. In fragmēto mēbranaceo Canonicorū Lucenſiū, Martyrologiū Bedæ inſcripto *iiii. Nonas Quiriace, & Procule,* ita memoria recolitur. De Procula mihi alibi non conſtat, & Quiriaca, cum Ciriaca M. Vetuſtiſſimi, conuenit. Reginam exhibet etiam ex Beda Galeſinius.

Theſſalonicæ Macedoniæ. Anceps ſubſtiti veritus, ne Macedoniæ nomen martyris potius eſſet, quam vrbis. At quia Theſſalonica Macedoniæ ciuitas Geographis eſt, etiā prouincia apponi potuit, vt à Theſſalonica Sardorum, cuius meminit Concilium Chalcedonēſe, ſeiungeretur, nihil mutandum duxi, & Macedonem Theſſalonicenſem, huius claſſis primariū martyrem Theodolū eſſe ſuſcepi; Agathopſiū verò, ſeu Agathophiū in M. Corbeienſi, vidi in Vetuſtiſſimo Agathopidiam eſſe. Martius etiam Corbeienſis, Maſtetius illi eſt, ſicuti Maſtitius in noſtris codicibus: in quibus Vrbanus, nō Orbanus legitur, qui ſecūdę claſſis Theſſalonicenſium martyrum anteſignanus eſt. Nullam deinde in reliquis diſſentionem, inueni; ſed ſummum in editis alijs martyrologijs de his martyribus ſilentiū.

Et alibi Gordiani. Gortonianum legit M. Vetuſtiſſimum, & pro alibi *aliorum* legit Corbeienſe librarij vitio, ſicuti fortaſſe *Gordonionius* male ſcribitur.

Lugduno. De Niceta, ſiue Nicetio Epiſcopo Lugdunenſi, agunt hac die fere omnia edita martyrologia, & in primis Romanum, vbi Baronius multa affert. Floruit circa annum 580. Videndi pro eo Galliæ Sacræ ſcriptores, & præcipue Theophibus Raynaudus in Indiculo Sāctorum Lugdunenſium, & Sauſſayus in martyrologio Gallicano.

III. Nonas Aprilis.

IN Nicea Natalis Sanctorum Thomæ. Euagri. Benigni. Chirſti. Areſti. Sinnidiæ. Rufi. Patricij. Apud Thauromenium. in Sicilia Natalis S. Paſſerati. In Mirca Agathe. Meriti de Antiquis. In Ceſarea Paleſtine Natalis S. Theodoſiæ Virg. In Nicomedia Donati, & paſſio S. Amphiuni. In Ciuitate Heumiſiter, Euagri, & Benigni.

APRILIS 3.

PRæter S.Pancratiū, nullū ex huius diei Athletis in Romano martyrologio, nullum apud Vſuardum, & Adonem memoratum vidi: paucos apud Notkerum. Differunt etiam inter ſe codices, quibus innitimur. Antuerpienſe *iii. Non. Ap. In Sicilia Natal. Euagri, Benigni, Chreſti, Euagariſti, Arcſti, Sinnidia, Rufi, Patrici. In Tauromenio Sicilia Prancati. In Miſia Agathemeri. In Ceſarea Paleſtina, Theodoſia Virginis; Nicomedia, Donati, Amphiani, Theumis, Euagri. In Ciuitate Tomis Benigna.* In Sicilia pariter primū Martyrum chorum, ita ducit M. Corbeienſe, tam in Schedijs Duphreſnij, quam in editione, nuper viſa Dacherij. *iii. Nonas Apr. In Sicilia Natalis Sanctorum Thoma, Euagri, Benigna, Chriſti. Ariſti, Sinnidia, Rufi, Patricij, Zoſimi. Apud Taurominiū in Sicilia, Natalis Sancti Pancrati. In Moeſia Agathæmeriti de antiquis. In Caſaria Paleſtina, Natalis Theodoſiæ Virginis. In Nicomedia Donati, & paſſio Amphiani Martyris. In Ciuitate Eumis, Euagri, Benigni.* Mendum hìc eſſe in codicibus noſtris iure poteſt exiſtimari, & cum *In Nicea* conſtanter vterque primos martyres reponat, alij vero codices *in Sicilia*, non parua nominis differentia ſuccurrit. Sed dubitari ſubijt, ne potius codices adducti omnes labem aliquam contraxerint, & in Antuerpienſi; & Corbeienſi nomen Vrbis deſideretur, in noſtris vero Regionis. Nicea quidem Vrbs in Sicilia à Geographis nō indicatur: ſed Neas vnde Netini populi Plinio lib. 3. cap. 8. ac Ciceroni in Verrem Act. V. Neetum Ptolęmæo vrbs eſt, vetuſta olim, & ingens, vt habet Fazellus de reb. Siculis dec. 1. lib. 4. cap. 2. Hinc conicctabam, ſi ita legendum eſſet. *In Neea Sicilia Natalis SS. Thoma &c.* præſertim quòd alter ex codicibus noſtris legit. *In Meea.* Facile que accidiſſe ſuſpicabar, ne ignorata Vrbe, librariꝰ Siciliæ nomen ad Taurominium tranſpoſuiſſet, notiorem quidem inſulæ Vrbem. Ex his martyribus Thomā vtique non ſignat. M. Vetuſtiſſimum, ſed ſupra alios codices Euagariſtium numerat, antiquarij vix dubitabili vitio, qui ex Euangrio, & Ariſtió, altero iam indicato, altero mox ſequenti, nouum martyrem, alijs ignotū conflauerit. Zoſimum addit poſt Patricium M. Corbeienſe. In reliquis nulla, vel minima eſt differentia, vt in Benigno à M. Corbeienſi in Benignam mutato, tā in Schedijs noſtris, quā penes Dacheriū.

Apud Thaurominium. Siue Tauromenium, Græcis celebrem Siciliæ vrbem, celebris eſt memoria S. Pancratij primi Sicilienſium Apoſtoli. De quo cum omnia fere martyrologia loquantur, videnda præcipue ſunt, quæ habet Baronius ad Romanum, ex T. 1. Annalium. *iii. Non. Apr.* Kalendarium Membranaceum noſtrum habet. *Pancratij Martyris.* meminit & Notkerus, ijſdem penè cum noſtro verbis. *Apud Taurominium Sicilia Sancti Pancratij.* Huius S.Epiſcopi quædam habet Ferrarius ad hanc diem in catalogo Sanctorum Italiæ.

In Mirca. Deprauatum Vrbis nomen eſſe in codicibus noſtris ſuadent, non male notæ codices Antuerpienſis, & Corbeienſis, quorum alter. *In Miſia* legit; alter parua differentia in Moeſia. Myra vrbs Liciæ Geographis eſt, quæ Myron Stephano dicitur. Myræum vero vrbs in Africa propria Ptolemæo, ſeu Mileum Antonino. Milei meminit D. Auguſtinus & Synodus Conſtantinopolitana V. quæ eam Numidiæ attribuit. At ſi legendum eſt. *In Miſia*, vt M. vetuſtiſſimum habet, quod in locis appellandis minus deprauatum inuenimus, Regio Aſiæ propriæ eſſet. Myſia regio eſt, & Vrbs Stephano.

no. Seruio Vrbs Moeſia dicitur, vt ſcribitur in Corbeienſi. Quamquam verò ita ferax martyrum Africa fuerit, vt non difficile tribuendi eſſent illi martyres, cũ tamen raro martyrologiũ Hieronymianũ Vrbes Africæ diſtinguat, & alioquin frequentiſſimè in Africa vniuerſim martyres ſuos ſignet, in Vetuſtiſſimi lectionẽ propendo, præſertim ſi verba in noſtris codicibus, & Corbeienſi addita. *Agathemeriſi de antiquis* interpretãda ſint, quaſi martyrem ſignent ex antiquis, & Apoſtolico æuo proximis. Euangelium ſanè citius in Aſia vulgatum, quam in Africa fuit, nempe antequam Romana Eccleſia fundaretur: cum à Romana iam à Petro fundata, profiteatur D. Auguſtinus Africã prima fide i ſemina recepiſſe epiſt. 162. contra Donatiſtas: idque confirmet D. Gregorius lib. 3. epiſt. 32. Codices noſtri vocem *Agathemeri*, ſiuẽ Agathimeriti, in duas diuidunt, hoc eſt *Agata, & Meritis, de antiquis*. Vtra lectio melior ſit, ex aliorum codicum conſenſu erit cõfirmandum.

In Cæſarea Paleſtina. S. Theodoſia apud Cæſaream martyr, in adductis martyrologijs Antuerpienſe, Noſtro, & Corbeienſe Virginis titulo decoratur; ſicuti etiam apud Euſebium dicitur *Theodoſia Virgo ex Vrbe Tyro oriunda*. Eius certamen libro de martyribus Paleſtinis cap. 7. ad calcem libri 8. Hiſt. idem Euſebius deſcribit, & quamuis eius videatur notare martyrium, *die ſecundo Menſis Xanthici, quod eſt ante diem quartum nonas Aprilis*, & eadem die, nempe 2. Aprilis, tam in Romano martyrologio, quam in alijs recolatur, ſi tamen Euſebij verba perpendantur, fuit ille dies, quo nobilis Martir ad vinctos in Prætorio Confeſſores acceſſit, & à militibus correpta ad Præſidem deducta fuit, non conſummati per mortem agonis. Cum enim acerbis, & horrendis tormentis ex cruciata, marinis fluctibus abſorbenda ab eodem Præſide confeſtim damnata fuerit, non eſt impoſſibile, vt integro die in cruciatibus conſumpto, in craſtinum reſeruata, ac deinde mari merſa martyriũ cõpleuerit; Acta breuiter percurrit Notkerus, & in his ſaltẽ diẽ vnum à captura præterijſſe neceſſe eſt: ſiquidem primùm *in Equleo cruciata, deinde ferro onerata, in carcerem truſa eſt; vbi Dei virtute omnia vincula eius diſrupta ſunt, & poſt hæc ſaxo alligata in mari demerſa eſt*. Longius vero ſpacium eius certamen expoſtularet, ſi ad littus per Angelum deportata, iterum Leopardo expoſita intacta perſtitiſſet, donec cæſo capite coronam acceperit iii. Non. Aprilis vt narrat Petrus de Nat. lib. 4. c. 25. Theodora, non Theodoſia dicitur hac ipſa die in menologio Græcorum apud Caniſium: ſed Theodoſia in eodẽ vocatur die 29. Maij, quando iterum recolitur, & verba generoſæ Martyris ad Vrbanum Præfectum referuntur. Poſtquam enim, vix ſpirans, comminutis oſſibus, & viſceribus denudatis interrogatur, an Dijs immolaret, ridenti vultu reſpondit. *erras homo, neſcis me, cum Dei martyribus, communione dignam factam eſſe*. Ille ludibrio ſe haberi cognoſcens, amplius eam torqueri, & in mare proijci iuſſit, quæ omnia longius, quam vnius diei, tempus videntur expoſcère. At non modo ad diem vnum, ſed ad duos ſaltem certamen Virginis inſtauratum fuiſſe, habent acta latina penes mè in vetuſto, & ante ſexcentos annos ſcripto Hagiologio. In his ſulcatam vngulis, ſuſpenſam capillis, ferreis ponderibus, arctiſq; vinculis oneratam, & ſaxo ceruicibus alligato, in profundum maris deturbatam primò narratur, deinde incolumen in littus expoſitã, ad beſtias ab Vrbano Præſide in amphiteatro damnatã, & tandem in obſequium illius rabie ferarum cicurata, gladio ceruicibus amputatis, ſanctam Virginem in pace requieuiſſe docetur. Hæc diffuſius ibi proſequntur, & auctor qui non vulgaris eſt, plura ad morum ſanctitatem perorantem Virginẽ inducit, digna quæ à fidelibus præ manibus haberentur; præſertim cum Surium au-

fugerint. Ex hac Hiſtoria,quæcumque habent in martyrologio Vſuardus ad diē 2. Aprili, & Petrus de Natalibus ſupra adductus, videntur accepiſſe, & eandem eſſe, cuius fragmentum Aringhius affert T. 1. Romæ ſubt. cap. 16. n. 31. ex mſ. Lateranenſe. Conuenit eadem Hiſtoria cum martyrologio noſtro in die paſſionis,quem dominicum fuiſſe affirmat, non vero ſolemne Reſurrectionis feſtū,quemadmodum vertunt interpretes apud Euſebium qui facile diem Dominicum intellexit, Dominicæ Reſurrectioni dicatū, & à priſcis fidelibus, ita nuncupatum, vt alibi diximus. *Hæc autem geſta ſunt in Ciuitate Cæſarea Paleſtinæ. Sancta vero Theodoſia die Dominica impleuit Martyrium ſuum tertio Nonas Aprilis.*

In Nicomedia. Donatum, & Amphianum martyres Nicomedienſes, ita refert hac die Notkerus. *In Nicomedia Donati,& Amphiani.* Alium ab Amphiano,qui paſſus eſt Cæſareæ, & de quo infra agit martyrologium noſtrum, hunc eſſe putarem, quia Nicomediæ, non Cæſareæ, nō in Vrbe Lyciæ Pagas, vnde erat oriundus, venerationem habuit, & quia ſocius illi aſcribitur Donatus, cuius ne verbam quidem Euſebius in Amphiano martyre Paleſtino.

In Ciuitate Heumiſiter. In vtroque codice noſtro, ex vetuſtiori prototypo, apertiſſimū mēdū irrepſit. Legendū enim eſt. *In Ciuitate Thomis item Euagri, & Benigni*. Ita me docet Notkerus, qui regionem etiam addit. *iii. Non. Apr. In Scitia ciuitate Tomis natiuitas ſanctorū Euagri, & Benigni.* Ita Ado, qui ex vetuſtiori noſtro plurimum adiutus, martyrologium ſuum concinnauit: ita Vſuardus, & omnia fere martyrologia cum Romano: in quorum plurimis, cum in Scythia Tomis reponatur, non eſt ambigendum, an Thomum eſſet Ægypti vrbs Antonino, circa Chenobociam. Eſt enim Tomis ſine aſpiratione Vrbs Moeſiæ, ſeu Scythiæ Ponticæ, vel Thracenſis apud Zozimum, Ouidij exilio nobilitata. Vnde facilè emendandum eſt etiam in M. Corbeienſi nomen Eumis, & ſcribendum Tomis, vel Tumis. Maiori animaduerſione dignū videtur in Antuerpiēſi, quòd poſt Amphianum, in eadem ſerie Nicomedienſium martyrum, addatur Theumis, pro alio martyre, cum Euagrio, & in ciuitate Tomis expreſsè Benigna tantum recenſeatur. Equidem huiuſmodi lectio nequaquam noſtris codicibus accomodari poteſt, cum particula, *Item Euagri, & Benigni* importet, ſub nominibus antea productis, nouos martyres indicari, vt re vera initio laterculi, inter Siculos, ſiue Nicenos, aut Neetinos martyres, Euagrius, & Benignus enumerantur, & Beda, Vſuardus, & Ado vtrumq; martyrem Tomis aſcribant. Addimus, ex martyrologio Hieronymiano, Petrum de Natalibus lib. 11 num. 108., qui licet pro Euagrio Eugarium ſcripſerit, cum Benigno tamen Tomis in Scythia copulauit. *Eugarius, & Benignus Mart. coronam percipiunt in Scythia Thomas 3. Non. Aprilis*. Eadem etiam retinēt Maurolycus, & Galeſinius.

II. Nonas Aprilis.

IN Theſſalonica Natalis Sanctorum Agathonis Diaconi. Theodoli, & allbi Pauli. Matutini. Orbani. Saturnini. Quintiliani. Publi. Victoris. Succeſſi. Iuliani, & alij duo Palatini.

APRILIS 4.

QVod raro accidit, Græcorum Menologiũ hac die cum codicibus noſtris, Antuerpienſi, & Corbeienſi martyrologijs omnino conuenit in memoria Theſſalonicenſiũ martyrum Theodoli, & Agathopidis. Diaconum fuiſſe Agathonium, ita enim vocat, eſpreſſe docet Antuerpienſe vetuſtiſſimum, noſtris libris, & Græcorum menologio itá conſonans. *Pridie Non. Apr. Theſſalonicæ Theodoli, Agathoni Diaconi, & alibi Pauli, Matutini, & aliorum X. Orbani, Saturnini, Quintiliani, Pupli, Victoris, Succeſſiæ, Iuliana, Palatini, & aliorum duo.* In tres claſſes diuidit etiã huius diei laterculum Martyr. Corbeienſe; ſed incerti loci claſſem in Paulo, & Matutino ſiſtit. Vrbanum enim, ſiue Orbanum primarium ex ſequentibus martyribus Mediolano aſcribit, hoc pacto. *ii. Nonas April. In Theſſalonica Natalis Sanctorum Agathonis Diaconi, Theodoli. Et alibi Pauli, Matutini. Mediolano Vrbani, Saturnini, Quintiliani, Publij, Ingenui, Victoris, Succeſſi, Iuliani, & aliorum duorum. Palatini, Iulij. Mediolano depoſitio B. Ambroſij Epiſcopi, & Confeſſ.* Abundat in Theſſalonicenſibus martyribus mſ. Reginæ Sueciæ *Prid. Non. Theſſalonicæ SS. Martyrum Thomis, Theodulo, Agathonis Diaconi.* Agathon Diaconus in Romano martyrologio dicitur Agatopolus, & Theodolus titulo Lectoris ornatur, vt in Menologio, & in Actis, quæ ſunt apud Suiium T. 3. In his Agathopus dicitur ſenex, & Diaconus, Theodolus Lector, & iuuenis, qui poſt multa tormenta in mare merſi agonẽ feliciter conſũmauerint, *prid. Nonas April.*

Et alibi Pauli. Siue induas claſſes diuiſi incerto loco hi ſacri pugiles aſcribantur, ſiue altera Mediolano cum Corbeienſi Martyrol. tribuatur, vtraque in reliquis martyrologijs deſideratur. Galeſinius Paulum Ægypto aſſignat ex fide mſs. coturicum, ex quibus alios illi ſocios addit, die ſequenti Non. Aprilis ab Vſuardo, & alijs Martyrologijs veneratos. Decem anonymi primi ordinis, qui in M. Antuer. piẽſi recenſentur, in codicibus noſtris, & Corbeiẽſi nõ proſtant. In hoc, poſt duos Palatinos, additur Iulius. Gemini Palatini facile ex Palatio Imperatoris fuerunt; diſertè enim lib. 8. c. 6. ſcribit Euſebius, plures Regios cubicularios, & qui ſũmi honoris prærogatiua ab Imperatoribus ornati erant, initio perſecutionis Diocletiani, Aprili menſe, Nicomediæ certamen compleuiſſe.

Nonis Aprilis.

IN Nicomedia Natalis Sancti Claudiani. In Ægypto Natalis Sanctorum Marcianæ. Nichanoris. Apollonij. Alexandriæ Didimi presbyteri. Et alibi Quinti. Pancrati. Succeſſi. In Sicilia. S. Honori. In Theſſalonica Natalis Sanctorum Virginum Chioniæ. Herene, & Agape. In Ceſarea Liciæ Natalis S. Amphiani. Et in Cilicia Natalis S. Taraci. Andronici. Probi.

APRILIS. 5.

De Claudiano Nicomedienſi martyre, qui cum Baſſa vxore, diuturnis carceris cruciatibus vexatus, inſigne martyriũ pertulit, omnia Latinorum martyrologia agunt ad ſextam diem Martij. Cum autem Claudiano, cuius hac die celebritas ſignatur, diuerſi ſocij Plautus, & Irenes coiungũtur in Antuerpienſi martyrologio, diuerſum eſſe hoc pacto mihi ſuadent. *Nonas Aprilis. In Nicomedia Claudiani, Plauti, Irenes. In Ægypto Marciani. In Alexandria Didimi presbyteri, & alibi Quinti, Pancrati, Succeſſi. In Sicilia Natalis S. Honori. Teſſalonica Natalis Sanctarum Virginũ Chionia, Herena, Agama. In Ceſarea Lucia, S. Amfiani. In Cilicia Tarxci, Andronici presbyteri.* Nulli ſocij Claudiano ſociantur in libris noſtris, neque in Corbeienſi, vbi tantum legitur. *Nonas Aprilis in Nicomedia Natalis S. Claudiani. In Ægypto Natalis Sanctorum Didimi Preſbyteri, & alibi, Quinti, Pancrati, Succeſſi. In Sicilia Natalis Sancti Honorij, Magni. In Theſſalonica Natalis Sanctarum Virginum Chionia, Herena, & Agapa. In Ceſaria Licia, & Natalis Sancti Amphiani. In Cilicia Natal. Sanctorum Taraci, Andronici, Probi, & alibi Axulfi Epiſcopi, & Confeſſoris.* Martyres alij, qui Ægypto tribuuntur, Galeſinio etiam memorantur ex mſs. codicibus, ſed deprauatis, vel mutilis, vt alibi animaduertimus; Claudianum enim Nicomedienſem, Dydimũ Alexandrinum, Quintũ incerti loci martyrem, ſub vna Ægyptiorum turma confundit; alios vero in noſtro, & adductis martyrologijs ſignatos nõ refert, Martianũ ſcilicet, vel Martianã, Nicanorem, & Apollonium; quos etiam Ægypto aſſignant Vſuardus, Notkerus, & Ado: horum primus Martianũ dicit, poſtremus Martianam: Notkerus, Martinum. Martianã etiã dixit Galeſinius die precedẽti, quo Ægyptijs martyribus Paulum, & Victorem malè addidit. Maurolycus Vſuardo conſonat, & Petrus de Natalibus lib. 11. n. 110. Marcianam etiam ex Hieronymiano, vel Adonis martyrologio ita appellauit. *Martiana, Nicanor, & Apollonius martyr. apud Ægyptum paſſi ſunt Nonis Aprilis.*

Alexandria Didimi. Alexandriæ legẽdum omnino eſt, ex fide aliorum codicũ, non Alexandri, vt alter ex codicibus noſtris retinet. Presbyterum etiam Didimum dicunt M. Antuerpienſe, & Corbeienſe, cum Notkero. Galeſinius putat eſſe Didimum illum, qui cum Theodora inſigni martyrio coronatus eſt: ſed nulla hic Theodoræ memoria habetur. Ex Menologio Græcorum hauſit Galeſinius, in quo die V. Aprilis Theodora, & Didimus venerantur. Vidẽda ſunt autem quæ ad diẽ 29. Aprilis adnotamus de Theodora.

Et alibi Quinti. Quintum, Pancratium, & Succeſſum vnanimiter cum Antuerpienſi, & Corbeienſi exhibet martyrologium noſtrum.

In Sicilia. Ignotus omnino mihi eſt Siculus martyr Honorius, & Maurolycus Abbas Meſſanenſis regionem ſuam Sancti martyris gloria non fraudaſſet, ſi illi pariter innituiſſet: obſcurus eſt etiam Ferrario.

In Theſſalonica. Sanctarum Martyrũ Chioniæ, Hirenes, & Agapæ memoriã agunt Græci in Menologio, & Sanctarũ mulierum tantum titulo exornant die 16. Aprilis. Hac tamen quinta die cum Hirene Theſſalonicæ tribuunt Beda, Vſuardus, Vvandelbertus, Ado, & Notkerus, qui eas Virgines appellant cum Romano martyrologio, in quo 3. non 5. Aprilis recoluntur. Acta ſeruauit Metaphraſtes apud Surium, in quibus pariter mulieres, non Virgines, à Theſſalonica

nica originem duxiſſe aſſeritur, & Irenem poſt Agapem, & Chioniam viui comburio certamen abſoluiſſe Kalẽdis Aprilis, quãdo pariter in Vrbe Heraclea, ex martyrologio noſtro recoluntur. Sanè cum actis hæc non pugnant; non enim in illis dicitur Theſſalonicę martyrium compleuiſſe, ſed origine fuiſſe Theſſalonicenſes; quod minus proprie dictum eſſet, ſi in patria martyrium feciſſent. Ex montibus dicuntur abſtractæ vbi fugerant: ſed locus paſſionis non exprimitur. Horum etiã certamen exponitur in Actis S. Anaſtaſiæ iunioris apud Surium die 25. Decembris, ſed quę multis implicentur difficultatibus; primum enim Aquileiæ decertaſſe, deinde in Macedoniam tranſlatas, ibi curſum perfeciſſe oſtenditur. Cum verò non modo Heraclea Vrbs ſit Macedoniæ, ſed & Theſſalonica, vnde oriundæ erant Sanctæ Virgines, potuerunt, & Heracleæ aliqua pro nomine Domini pati, & Theſſalonicæ celebres eſſe, vt in vtraque Vrbe publico cultu venerarentur. Aquileiæ adhuc recoli docet Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ad hanc diem 5. Aprilis, & fatetur acta correctione indigere, quòd inueriſimilia quædam contineant.

In Cæſarea Lycia. De S. Amphiano aliqua dicta ſunt ad diẽ tertiam Aprilis. Secunda tamen die huius menſis inſignẽ martyrem Amphianum, ſeu potius Apphianum recolit Romanum martyrologium. Ibi notat Doctiſſimus Baronius in Vſuardo, aliiſque Latinis martyrologijs mendum ineſſe; quemadmodum etiã eſſet in Notkero, Corbeienſe M., & codicibus noſtris, in quibus legitur S. Apphianum paſſum eſſe Cæſareæ Lyciæ, cũ tamen apertiſſimè eiuſdem certamen Euſebius deſcribat in Vrbe Cæſarea Paleſtinæ. Mendum quidem adeſſe fatemur leuiſſimę mutilationis, ſed facillimę emẽdationis; hoc eſt, ſi addita diſiunctiua virgula, vel particula coniunctiua, *&* hoc pacto ſcribatur: *In Cæſarea, & Lycia Natalis S. Amphiani*. Conſtat enim ex eodem Euſebio, Apphianum martyrem ex Lycia, & eiuſdem nõ ignobili vrbe Pagas, principis viri filium, & adoleſcentem fuiſſe, qui Cæſareæ quidem Paleſtinæ ad mortem vſque certauerit, ſed Lyciæ in patria etiam ſolemni feſto recoleretur, vel ex martyrij nobilitate, vel tranſlatis deinde reliquijs. Pro *Lucia* ergo nomine, facili lapſu, reſtituendum in M. Antuerpienſi putarem Lyciæ, & aptius legendum eſſe. *In Cæſarea, & Lycia S. Amphiani*.

In Cilicia Natalis. An legendum ſit *Taraci, Andronici Presbyteri*, vt habet M. Antuerpienſe, an *Taraci, Andronici, Probi*, vt profert M. Corbeienſe cum codicibus noſtris, adhuc delibero. Tres inſignes martyres in Cilicia Tharsẽſes, his nominibus ſignatos, recolunt ferè omnia martyrologia cum Romano ad diem XI. Octobris, quo longum, duriſſimumque agonem in Tharſo Ciliciæ compleuerũt, vt eadem acta procõſularia habent apud Baronium ad annum Chriſti 290. nu. 29. Cæptum eſt autẽ certamen 8. kal. Aprilis, vt initio eorundem Actuum dicitur. nu. 2. Sub his nominibus *Taraci, Probi, & Andronici* tres martyres in Paleſtina Martyrologio noſtro, & Corbeienſi memorantur. die 13. Maij, & die 27. Sept. ſeu V. Kal. Octobris in Tarſo Ciliciæ: & iterum 7. Idus Octobris in Cilicia, & VI. Idus inter martyres Africæ. An hi ſemper, & vbique iidem ſint, non facile affirmarem. Inſignes Martyres fuiſſe, & eorum reliquias alibi, & alibi aſportatas non dubito, atque ita plures illorum ſolemnitates inductas fuiſſe, ſicuti ſeptima menſis Maij ſolemnem factam eorum reliquiarum repoſitionẽ, ex Cyrillo in Euthymio notat Baronius ad diẽ XI. Octobris. Forte, vt in illis Actis dicitur, cum ex diuerſis locis originem ducerent, puta Tharacus ex Claudianopoli vrbe Syrie, Probus è Thracia natus in Perge Pãphiliæ, Andronicus Epheſius, & primi ordinis Epheſiorum, poterat etiam pluribus in locis corũ memoria recoli. Pompe-

peiopoli apud Tharſum Ciliciæ detentos eſſe habent Græci in Menologio Caniſij. Mopſueſtiam à Cilicia ductos, cum prius in Cilicia agonem cæpiſſent, & rurſus tortos, ac diuerſis tormentis excruciatos, capite demum abſciſſo triumphaſſe, docet Menologium Baſilij IIII. Idus Octobris. In tanta feſti diei, & loci, vbi certauerint diſſonantia, aliquid certi ſtatuere meis viribus impar onus agnoſco. Si pro nomine Probi, Præsbyter, ita breuitatis characteribus Prb. eſſet reponendus, vt habet M. Antuerpienſe, diuerſos eſſe huius die martyres omnino exiſtimarem; ſed alibi Andonicum Preſbyterum dici non inuenio.

VIII. Idus Aprilis.

IN Nicomedia Firmi. Hermei Epiſcopi. Hymnari. Solutoris. Quiriaci. Moyſi. Romani. Succeſſi. Quartillæ. Romanæ. Donate. Xiſti. Victoris. Quiriace. Gagi. Et in Sirmia Rofine. Moderate. Romane. Secunde cum alijs VII. Florentini. Geminiani. In Africa Natalis Sanctorum Epiphanij Epiſcopi. Donati. Xiſti. Rufini. Modeſti, & aliorum XL. In Macedonia Tymothei. Diogenis. In Alexandria Natalis Cluſi Presbyteri. Pentapoli Tymothei. Machariæ. Tyrie. Marciæ. Maximę. Libiæ ſuperiori Natalis Sanctorum Theodori Epiſcopi. Hereni Diaconi. Serafionis. Ammoni Lectoris. Summiſte. Apricis. Victoris, & alibi Natalis S. Marine, & Tegulianæ.

APRILIS 6.

PRæter paucos ex his martyribus, in aliquibus martyrologijs memoratis, reliquos noſtris codicibus, & alijs, quibus innitimur mſs. debemus. Antuerpienſe vetuſtiſſimum ſacros huius diei faſtos ſequentibus martyribus exornat. *viii. Idus Aprilis Nicomedia Sirmi, Herenei Epiſcopi, Imari, Solutoris, Cyriaci, Morſi, Romani, Succeſſi, Quartilla, Romana, Cyriaca, Sirmi, Donati, Xiſti, Victuri, Gagi, Roſina, Moderata. Item Romana, Secundi, & aliorum vii. Florentini, Geminiani; In Africa Epifani Epiſcopi, Donati, Syxti, Rufini, Modeſti, & aliorum X. In Macedonia Timothei, Dioginis. In Alexandria Cluſi Presbyteri, Pantapoli Timothei, Tyria, Macharia, Marga. Libia Superioris Theodori Epiſcopi, Herenei Diaconi, Serapionis, Ammonis Lector, Luni Miſta, Aprici, Victoris, & alibi Sancta Marina, & Teguliani.* Corbeienſe eoſdem ſacros faſtos ita implet. *viii. Idus Apr. In Nicomedia Firmi, Henei Epiſcopi, Himnari, Solutoris, Quiriaci, Moyſy, Romani, Donati, Syxti, Victoris, Gagi, Satiri, & in Syrmia, Rufina, Moderata, Romana, Secundi cum alijs ſeptem. Florentini, Geminiani, Saturi. In Africa Natalis Sanctorum Epiphanij Epiſcopi, Donati, Sixti, Rufini, Modeſta, & aliorum vndecim. In Macedonia Timothei, Diogenis. In Alexandria natalis Sancti Cluſi Presbyteri. Pentapoli, Timothei, Macaria, Martia, Maxima. Libia ſuperioris, Natalis Superia, Theodori Epiſcopi, Herenei, Diaconi, Sera-*

rapionis, Ammoni, Lectoris, Summiſta, Apricij, Victoris, & alibi Natalis Sanctæ Marinæ, & Teguliani, Vrbani. Firmum, Nicomedienſium martyrum primarium, noſtri codices etiam dicunt, nõ Sirmum, Herinium Epiſcopum non Heneum, & Hymnarum non Imarũ. Succeſſus, Quartilla, Romana, in Corbeienſi deſiderantur, in quo etiam Donatus pro Donata legitur. Sed Donatus cum Sixto, & qui ſequuntur, Sirmi videntur tribui ſuboſcure in M. Antuerpienſi, cum tamen Sixtus, Victor, Quiriaca, & Gagius Nicomediæ aſſignentur, tam in codicibus noſtris, quã Corbeienſi, in quo Satirus additur. Cyriaca in Antuerpienſi etiã Nicomedienſis martyr eſt, cui illiùs Vrbis athletæ non niſi XI. ſunt. XII. in Corbeienſi, in noſtro vero XV. nominibus omnes expreſſi. Notkerus pro Firmo Syrmium non modo legit, ſed pro Vrbe accipit, & Ireneũ Epiſcopum eiuſdem loci fuiſſe teſtatur. Calendarium Hieronymianum Canon. Lucenſ. *viii. Idus Apr. Firmij, Romani*, memoriam agit.

Et in Syrmia Roſina. Syrmienſium martyrũ dux eſt in M. Antuerpienſi Donatus, in noſtro, & Corbeienſi Rufina, quæ illi Roſina dicitur, cum Moderata, & Romana ſocijs, Secundo, & Anonymis ſeptem; poſtquos, veluti alterius Claſſis adduntur Florentinus, & Geminianus ſiue, vt in Corbeienſi M., etiam Satirus, codicibus noſtris, & Antuerpienſi prætericus.

In Africa Epiphanij Epiſcopi. Cum Epiſcopo Africæ Epiphanio nominibus ſignati commilitones Donatus, Sixtus, Rufinus, Modeſtus, & decem alij in Antuerpienſi M. numerantur. Iidem in codicibus noſtris exprimuntur: non decem tamen Anonymi, ſed XL. exprimũtur. In Corbeienſi pro Modeſto, Modeſta legitur, & anonymi vndecim. In mſ. Reginæ Sueciæ. *viii. Idus April. In Africa Natalis SS. Epiphanij Epiſc. Donati, & aliorum xiii*. Ex his emendandum eſſe in Antuerpienſi vnius numeralis notæ defectũ putarem, & in noſtris codicibus pro XL reſtituerem XI. vt alter ex codicibus retinere videtur, & in mſ. Reginæ Sueciæ XIII. relinquerem, vel potius XIIII. quòd poſt Donatum, Sixtus, Rufinus, & Modeſtus breuiatori illo inter anonymos includantur. Idem de numerali nota in Vſuardo exiſtimarem, qui die ſequenti cum Epiphanio Epiſcopo, Donatum, & alios XIII. exhibet. Emendationem noſtrã confirmat Notkerus, qui 8. *Idus Apr. In Africa SS. Epiphanij Epiſcopi, Donati, Sixti, Rufini, Modeſti, & aliorum vndecim* memoriam agit; nec abhorret à martyrologio Romano, in quo poſtridie, poſt Epiphanium Epiſc. Donatum, & Rufinũ, alij tredecim numerantur anonymi, è quibus ſi Modeſtus, & Sixtus demerentur XI. remanerent. Ita Petrus de Natalib. lib. 11. num. 113. non niſi cum Epiphanio Donatum annumerans, quatuordecim anonymos profert, quia tres nominibus expreſſos in illorum numero incluſit. Fragmentum Calendarij membranacei Canonic. Lucenſium *viii. Idus S. Epiphanij* nomen tantum retinet.

In Macedonia. Timotheum, & Diogenem recolit, etiam hac die Vſuardus cum Romano martyrologio, cui aſtipulari addit Baronius vetera mſs. Maurolycius preſſius etiam ſignat agonis locum, nempe in Macedonia ciuitate Philippis. Notkerus librarij, vt videtur errore, pro Macedonia habet Nicomediam, & pro Diogene Theogenem.

In Alexandria. De Cluſio Presbytero Alexandrino, præter quam in Antuerpienſe, Corbeienſe, & noſtro martyrogio, nulla aliunde mihi ſuppetunt monumenta? Chiſium, ita appellat mſ. Reginæ Sueciæ. *In Alexandria Natalis S. Chiſi Presbyteri*. De S. Peleuſio, Alexandrino pariter Presbytero, agunt die ſequenti Vſuardus, Notkerus, & alij, ſed alius is eſt à Cluſio ſeu Chiſio.

Pentapoli Timotheo. Plures regiones Pentapolis nomine vocatæ Geographis memorantur. Maioris famæ ea videtur

quæ

quæ Cyrene Plinio dicitur, & Ptolemeo. Hæc contraponi videtur Lybiæ interiori, tanquã exterioris Libyæ pars; poſt enumeratos enim Pentapolitanos martyres, alij ſubiciuntur in Libya ſuperiori. Vtrãque Notkerus confundit, dum illos cum his martyribus miſcet, & inquit *Pentapoli Lybiæ ſuperioris paſſio S. Theodori Epiſcopi, & multorum martyrum*. Alterius ſanè claſſis eſt S. Theodorus à Pentapolis martyribus, inter quos Tyria eſt, tam Antuerpienſi quã noſtro martyrologio, prætcrita in Corbeienſi. Timotheus, Tyria, Macaria, & Marga Martyres Pentapolis ſunt in Vetuſtiſſimo illo. In noſtro pro Marga Martia, & Maxima eſt, cum Timotheo, Tyria, & Macaria.

Lybiæ ſuperiori. In interiorem, ac exteriorem Lybiam partiuntur potius Geographi, quam ſuperiorem, & inferiorem. Pro ſuperiori interior accipi poteſt, cui in codicibus noſtris, cum Theodoro Epiſcopo, & Herenio Diacono, quinque alij martyres numerantur. Sex ſunt in Vetuſtiſſimo quia Sũmiſta martyr in duo partitur, nempe Iuni, & Miſtæ. Summiſta tamen dicitur etiam vnica voce in martyrologio Corbeienſi, ac ita etiam legiſſe conijcio, qui mſ. Reginæ Sueciæ ex Hieronymiano martyrologio concinnauit, ſeu potius decurtauit; poſt Theodorum enim, & Irenæum quinque alios martyres refert; inter quos vnico nomine Summiſtã legiſſe oportet. *Lybia ſuperiore natalis SS. Theodori Epiſcopi, Irenai Diaconi, & aliorum quinque*. Serafion, ſiue Serapion, & Ammonius Lectores dicuntur, & facile eſt de Clero Africano fuiſſe, in prima ſtatim ſub Diocletiano perſecutione, vt alias diximus.

Et alibi Marinæ. Marinam, & Thegulianum legit M. Antuerpienſe. Marinam, & Thegulianam codices noſtri. Marinam tantum mſ. Reginæ Sueciæ, *Et alibi Natalis S. Marinæ.* Vrbanum alijs ignotum addit M. Corbeienſe, poſt Marinam, & Tegulianum.

VII. Idus Aprilis.

IN Antiochia Syriæ Natalis Sanctorum Timothei. Diogenis. Macharij. Maximi, & alibi Eleuſi Presbyteri. Libiæ ſuperioris Coprice. Victoris. In Alexandria Natalis S. Piluſi Presbyteri.

APRILIS 7.

ABundat ſupra codices noſtros, ad calcem laterculi, in Nicomedienſibus martyribus, Vetuſtiſſimum Mart. S. Villibrordi, videlicet. *vii. Id. Apr. Antiochiæ Syriæ, Timothei, Diogenis, Macharia, Maxima. Et alibi Eleuſi Preſbyteri. Lybiæ ſuperiore Capricę, Victoris; Alexandrię Natalis Peleuſi Presbyteri, & in Nicomedia Cyriacis cum alijs X.* In Lybia ſuperiore præter Victorẽ habet Corbeienſe Martyrol. etiam Donatum. Deficit tamẽ ſicut in noſtro Cyriacus Nicomedienſis, cum alijs anonymis, vt in integro laterculo, quem apponimus. *vii. Id. Apr. In Antiochia Syrię Natalis SS. Timothei, Diogenis, Macharię, Maximę, & alibi Eleuſi Presbyteri. Libia ſuperiore Coprice. Victoris, Donati. In Alexandria Natalis Peleuſi Presbyteri*. Codices noſtri in Antiochenis martyribus Macharium, & Maximum, pro Macharia, & Maxima, Eleuſium pro Leuſio legunt: in reliquis cum Corbeienſe M. conſentiunt. Ex his omnibus præter Peleuſium Præſbyte-

byterum Alexandrinum, alium martyrē non recenſent plura Latina martyrologia, Vſuardi, Adonis, Maurolyci. Notkerus tamen ſupra Peluſium Præsbyterum recolit etiam *In Nicomedia natiuit. S. Cyriaci cum alijs decem*. Ante Notkerum de Cyriaco, & decē ſocijs agit Beda, ex quo Baronius ad Romanum martyrologium, quod in hiſ cū Vetuſtiſſimo Antuerpienſi conuenit, Mutilum eſſe, tam Corbeienſe, quam noſtrum, confirmat mſ. Reginæ Sueciæ, tantum exhibēs. 7. *Idus Antiochię Syrię Natal. SS. Timothei cum alijs tribus.* Calendarium Hieronymianum Lucenſe *vii. Idus Victoris*. Pro Pelenſio Præsbytero Petrus de Nat. lib. XI. num. 114. ex antiquis martyrologijs legit. *Pleuſius Presbyter eodem die in Alexandria in Chriſto quieuit*.

VI. Idus Aprilis.

IN Africa Natalis Sanctorum Thymori. Mecari. Conexi. Maximi, & alibi Conceſſi. Solutoris. Pinnari. Item Succeſſi.

APRILIS. 8.

Breuiſſima martyrū ſylloge clauditur, in his, quibus innitimur Hieronymianis martyrologijs, huius diei Nomenclatura. Antuerpienſe hos tantum martyres refert, & aliqua cum noſtro differentia. *vii. Idus Apr. In Africa Timori, Ianuari, Machari, Conexi, Maximę, Conceſſę, Succeſſi, Pinnari, Item Ammoni*. In duas pariter claſſes diuidit Mart. Corbeienſe vniuerſam martyrum ſeriem. *vi. Idus Apr. In Africa natalis Sanctorum Timori, Moechari, Conexi, Maximi. Et alibi Conceſſi. Salutoris, Pinnari, Ammoni, Succeſſi, Donatę.* Cogimur hic mutilos, in vno martyre Ianuario, fateri codices noſtros, ſicut, & M. Corbeienſe; non modo enim Ianuarium poſt Timorum enumerat Antuerpienſe; ſed concinit eidem Notkerus. *vi. Idus Apr. In Africa SS. Iannarij, Macharij, Maximę, Conceſſę, & aliorum multorum.* In prima Africanorum martyrum turma ſex martyres enumerat Vetuſtiſſimum M.: quatuor tantum codices noſtri cum Corbeienſe; Ianuarium etiam cum Maxima, & Macaria in Africa numerat Romanum martyrologium, In quo ſeiunctim ex Beda veneratur quoque Cōceſſam, ſed Carthagine. Deficiunt ergo tū Ianuarius, tum Conceſſa, quæ alia martyr eſt à Conexio, & pro Maxima in ijſdē codicibus Maximus ſcribitur. Pro Machario, Machariū legit mſ. Reginæ Suæciæ, & enumerato Thimorio, non niſi quinque martyres ſcripſit illius martyrologij Breuiator. *vi. Id. In Africa Themori, Macerij cum alijs iii.*

Et alibi Conceſſi. Incerti loci martyres quinque recenſet M. Antuerpienſe, quorum primus Conceſſus eſt, diuerſus omnino a Carthaginenſi Conceſſa. Ammonius alterius, vel loci, vel temporis eſt, & in noſtris codicibus non indicatur, in quibus, non niſi quatuor Athletæ recenſētur, Conceſſus, Solutor, Pinnaris, & deinde repetitus, cum particula, item Succeſſus, niſi ſit alterius claſſis. In Corbeienſi, non modo Ammonius proſtat, ſed Donata, quæ in alijs deſideratur. Conceſſum, Ammonium, & Succeſſum, profert etiam M. Maurolyci. Calendariū Hieronymianum Vetus Lucenſe ex vtraq; claſſe vnū producit hoc pacto. *vi. Id. Maximi, & Solutoris.* de quibus ita etiam cecinit Vvandelbertus.

Maximus, & Senas Idus tenet, atq; Solutor.

V. Idus

V. Idus Aprilis.

IN Syrmia Natalis V. Virginum quorum nomina Dominus nouit, & alibi Demetri Diaconi. Hylari. Conceſſi. Mari. Syrmionium. Fortunati. Donati, & Natalis VII. Virginum. *In Rauenna dedicatio Oratorij S. Policti.*

APRILIS 9.

VIrginei cruoris feſtum appellari iure merito poteſt dies nonus Aprilis, quando pro gemino Sanctarũ Virginum, ac Martyrum choro antiquitus exultabat Eccleſia. In primo Sirmienſes quinque Virgines: Septem Canonicas in ſecundo ita numerat vetuſtiſſimum Antuerpienſe M. *v. Idus Apr. In Sirmi v. Virginum. Et alibi Demetri Diaconi, Hilari, Conceſſi, Mari, Sirmionis, Fortunati, & vii. Virginum Canonicarum. Rauenna S. Policti.* Non niſi vnum Sanctarum Virginum chorum Sirmij recolit martyrologium Romanum, quæ ſeptem numero ſimul coronatæ fuerint ex Beda, Vſuardo, Adone, & alijs, puta Petro de Nat. lib. 4. cap. 4. Maurolyco, & Galeſinio, qui ex illis acceperũt. At præter codices noſtros, & vetuſtiſſimum Antuerpienſe M. in quibus etiam, aliorum martyrum interpoſitione, diſiunguntur Virginum coronę, addimus, & M. Corbeienſe, quod eadem diuiſione Virgineas martyres exhibet. *v. Id. Apr. In Syrmia Nat. iiii. Virginum, quarum nomina Deus ſcit. Et alibi Demetri Diaconi, Hilari, Conceſſi, Mari. Syrmium Fortunati, Donati, & aliorum ſex. Et Natalis ſeptem Virginum canonicarum. In Rauenna Dedicatio Oratorij S. Policti.* Deeſt in primo Virginum choro numeralis vnius nota, & plurimorum codicum fide reſtituendũ eſt quinque Virginũ. Ita Notkerus, qui duas Virginum turmas, ita pariter refert. *Apud Syrmium Natiuitas ſeptem Virginum quæ in vnum coronari meruerunt. Item natiuitas quinque Virginum.* mſ. Reginæ Sueciæ V. Idus Aprilis. *Syrmij paſſio SS. Quinque Virginum, & alibi Demetrij Diaconi, & vii. Virginũ quæ in vnum meruerunt coronari.* In Adone tam edito Roſuueydi, quam mſ. noſtro, Syrmienſes ſeptem Virgines ita recenſentur. *Apud Syrmium nat. vii. Virginum quæ in vnum meruerunt coronari v. Idus Aprilis.* In Adone, Moſandri additur. *Item v. Virginum quorum nomina Deus ſcit,* quæ verba Roſuueydus inter ſpuria reiecit. Sirmium, Straboni, Zoſimo, & alijs vrbs Pannoniæ inferioris quondam celebris erat, & Sermium ab Euagrio dicitur Sirmis à Iornãde. In hac vrbe primas quinque Virgines agonem compleuiſſe, ex adductis bonæ notæ codicibus, planum eſſe videtur; quamquam non deſint, qui ſeptem alias Virgines Sirmio tribuant, vnum cum altero choro miſcentes. Alij vero, qui eas diſtingunt, partim incerto loco poſt Demetrium, & ſocios, partim Sirmio, ſeu Sirmioni paſſas eſſe affirmant. Sirmium Opidum in Peninſula ad lacum Benacum olim erat, cuius Catullus meminit, & quod amphiteatro lateritio decoratum non ignobile ibi fuiſſe apparet. Sermione ab incolis vocatur, ſed pagus hodie eſt, nullaque ſibi ſeptem Virginum memoria eſtat, neq; apud Ferrarium, neque apud alium, quem viderim. *Sirmionis* nomen martyris potius videtur in M. Antuerpienſe, quod in

minibus minus deprauatam apparet. Vnde incerto loco *alibi*, cũ Demetrio Diacono, Hilarius, Conceſſus, Marus, vel Marius, Sirmionius, Fortunatus, Donatus, & ſi libet etiam anonymi ſex, in Corbeienſi M. expreſſi numerandi eſſent, deinde ſeptem Virgines Canonicæ; Sin vero Demetrius, Conceſſus, Hilarius, & ſocij, Romæ martyrium compleuerunt, vt ex vet. mſ. Monaſterij S. Cyriaci reſtituit in Romano martyrologio Baronius, facile, & ſeptem Virgines Romanæ illæ eſſent, quarũ meminit Anaſtaſius Bibliothecarius in Hadriano primo, his verbis, dum inter Cœmeteria plurima, ab eo reſtaurata numerat *Cæmeterium Iordanorum, videlicet Sanctorum Alexandri, Vitalis, & Martialis Martyrum, ſeu Sanctarum ſeptem Virginum*. Quæ enim hac die ſeptem poſt Demetrium, & ſocios in Romano Martyrologio numerantur, Sirmienſes quinque videntur eſſe, in adductis codicibus, diuerſæ ab alijs ſeptem incerti loci martyribus, quæ Romæ coronam adipiſci potuerunt. Quòd vero in M. Antuerpienſi, & Corbeienſi Canonicæ dicantur, nil aliud ſignificare putarem, quam ſacras Virgines fuiſſe, ſub certa aliqua regula viuentes. Non enim dubium eſt ſaltem in perſecutione Diocletiani ſacratum Virginum Aſceteria in vſu fuiſſe, ac ex Actis SS. Indes, & Domnæ apud Lippomanum, & Surium conſtat, quæ etiam Nicephorus præibat lib. 7. c. 6. Ab Apoſtolorum quoque temporibus Collegia Virginum exiſtebant, & meminit S. Ignatius in Epiſtola ad Philippenſes. Canonicarum Virginum XL. memoriam agit martyrologium noſtrum ad diẽ viiii. Kal. Ianuarij.

In Rauenna. Antiquum hoc, ſeu vetuſtius martyrologium, Rauennæ ſe inueniſſe Ado fatetur in præfatione: ex eo verò quod Rauennæ, Roma deducto codice, ipſe vidit, noſtrum, Antuerpienſe, & Corbeienſe martyrologia fluxiſſe, ex hac ſuperaddita Dedicatione Oratorij S. Polioti, ſiue Poliuti videtur poſſe deduci. Minutiora enim hæc, non niſi ab indigenis, addi ſolent, & ad vniuerſalis Ecclesiæ martyrologium non pertinent.

IIII. Idus Aprilis.

IN Alexandria Apolloni Presbyteri. Grani. Helari. Donati. Conceſſi. Saturnini. Gaiani. In Africa Martyrum XVII. quorum nomina Dominus ſcit, & alibi Pinnati. Succeſſi. Marcelli. In Antiochia Natalis S. Theodori Præsbyteri.

APRILIS. 10.

CVm inter Alexandrinos martyres Philemon nõ numeretur, qui cum Apollonio Monacho, & Præsbytero, igni primum traditus, mox cũ in illo, & alijs in mari demerſus fuit, vt in vitis Patrum legitur cap. 19. part. 1. anſam præbet dubitandi, an idẽ cum hoc re vera ſit, vt Doctiſſimus Baronius exiſtimauit, præſertim cum plurimi ſocij nominibus his exprimantur, qui apud D. Hieronymum, ſeu quiſquis auctor illius libri ſit, nominatim nõ ſignantur. Quamquam enim ſummus ille vir Vſuardum adducat, ac Petrum de Natalibus: Vſuardus tamen Alexãdriæ Apolloniũ Presbyterum cum alijs quinque ſine nomine recolit. Petrus vero de Natalibus lib. 4. cap. 43. dum ex Vitis Patrum Ægyptiorum

rum certamen Apollonij, & ſociorum prælibat, vt Vſuardo fortaſſe ſe accomodaret, Apolloniũ Præsbyterũ dixit,cõtra quod ſcriptum ſit in hiſtoria Patrum, in qua de Apollonio tantum dicitur, quòd Diaconus fuit ordinatus, non Presbyter. *Qui cum vitam magnificam egiſſet inter fratres, etiã Diaconus ordinatus eſt.Tẽpore ergo perſecutionis &c.* De illius vero ſocijs, cũ quibus demerſus eſt Apollonius, Choraula ſ. Iudice, ac militibus, nullus alius nomine exprimitur, niſi Philemon Choraula, neque numerus militum, qui eum vinctum ducebant,definitur. Vnde alius videtur Apollonius Monachus, & Diaconus, à Presbytero cuius Vſuardus cum quinque ſocijs anonymis meminit. Sex tamen commilitones in codicibus noſtris Apollonio iunguntur, & quia nominibus exprimuntur, efficacius etiam alium Apollonium ſuadent à Monacho. Donatam, & Conceſſam pro Donato, & Conceſſo habet M. Antuerpienſe, in quo Gaianus deſideratur,ſicuti Granius in Corbeienſi, pro quo Saturus additur. Vtriuſq; integrum diem de more adducimus,& Antuerpiẽſis primùm *iiii. Idus Apr. Alexandria Apolloni Presbyteri, Grani, Hilari, Donatæ, Conceſſa, Saturnini. In Thracia Gaiani. In Africa xvii. Martyrum, & alibi Pinnadi, Succeſſæ, Marcellę. Antiochię Theodori Presbyteri. In Dacia Gauiani Diaconi.* Corbeienſis deinde. *iiii. Idus April. In Alexandria Apollonis Presbyteri, Gaiani, Hilarij, Donati, Conceſſi, Saturnini, Saturi. In Thracia Natalis Gaiani. In Africa martyrum ſeptemdecim quorum nomina Deus ſcit. Et alibi Pinnati, Succeſſi, Marcelli. In Antiochia Natalis SS. Theodori Presbyteri.* Notkerus ſine ſocijs, ita Apollonij meminit. *In Alexandria Apollonij Presbyteri. In Antiochia S.Theodori Presbyteri. In Thracia Nativ. S. Gaiani. In Africa Martyrum ſedecim, quorum nomina Deus ſcit.* Horum numerum ad XVII. extenditur in noſtris, & alijs adductis codicibus. mſ. Reginæ Sueciæ, ita ad XL. protrahit. iiii. Idus. *In Africa Martyrum XL. quorum nomina Deus ſcit.* Si martyres hi quadraginta eſſent, quorum Martyrum deſcribit Metaphraſtes apud Surium Tomo 3. non omnes eſſent Anonymi, nam non modo Terentius Africanus, & Pompeius, qui in Romano martyrologio ſignantur, etiam in Actis illis memorantur, ſed Maximus, Zeno, Alexander, & Theodotus, qui cum ſocijs reliquis triginta ſex ad Tribunal ſiſtuntur, vnde potius XLI.eſsẽt,quã XL. Sed XXX ex Græcis legit Galeſinius, in quorum Menologio,non niſi quinque hac die memorantur, ſecuri percuſſi ſub Decio Imperatore, & Fortuniano præſide.

In Antiochia. Theodorus Presbyter Antiochenus in martyrologio Romano cum Beda, Adone, & Vſuardo colitur die 23. Octobris; quem eundem eſſe non affirmarem. In additis ad Adonem, & reiectis à Roſuueydo, Theodorus, ijſdem pene verbis cum noſtris codicibus, ita indicatur. *iiii. Id. Apr. Item in Anthiochia S.Theodori Presbyteri,* quod iam vidimus à Notkero confirmatum. Galeſinus de eo agit die ſequenti, & Iuliani Apoſtatæ auunculum, ab eodem acerbè primo cęſum, deinde ſecuri percuſſum addit; ſed ex quo fonte,in notationibus ſilet. Is tamen eſt Bellinus de Padua, cuius verba adducit Molanus in additionibus ad Vſuardum.

III. Idus Aprilis.

IN Mauritania Natalis S. Sylonis. Maximi. Helari. Conceſſi. cum ceteris Sanctis, & Domnini Epiſcopi. In Salona Damatiæ Domionis. Epiſcopi, & Militum VII. & Dalmati. In Africa For-

tunati. Donati. & aliorum CCXL. In Nicomedia Natalis Sanctorum Euſtorgij Presbyteri. Neſtoris. Filonis. Ceremonij. ***Lugduno gall. Depoſitio Siagrij, & Patricij.***

APRILIS 11.

ANtuerpienſe vetuſtiſſimum, ſeu S. Villibrordi martyrologiũ, his Martyribus ſacras huius diei tabulas ornat. *iii. Id. Apr. In Mauritania Salanis, Maximi, Hilari, Conceſſi cum aliis Sanctis, & Domnini Epiſcopi. Salona Dalmaẽ Dominionis Epiſcopi, & Milisum trium, Dalmati. In Africa Fortunatę, Donatę, & aliorum CCXL. Nicomedię Eoſtorgi Presbyteri, Neſtoris, Filonii, Ceremonię. Lugduno Gallię Siagri, Patrici*. Non multum differt Corbeienſe M. *iii. Idus Aprilis. In Mauritania Natalis Saloni, Maximi, Helarij, Conceſſi, cum cęteris Sanctis, & Domnini Epiſcopi. In Salona Dalmatię, Dominioni Epiſcopi, & Milisum nouem, & Dalmatę. In Africa Fortunati, Donati, & aliorum ducentiorum quadraginta. In Nicomedia Natalis SS. Euſtri Presbyteri, Neſtoris, Filoni, Cęremonię. Lugduno Gallię depoſitio Siagrij, & Patricij*. Mirum quam variè primi Martyris nomen ſcribantur. *Salanis*, in Antuerpienſi, *Saloni*, in Corbeienſi, *Sylonis* in codicibus noſtris, & *Soionis* in mſ. Reginæ Sueciæ, ſignatur. *iii. Id. In Mauritania Natalis Sanctorum Solonis, Maximi, Helaris, Conceſſi cum cæteris Sanctis*. Totidem numero Martyres refert Notkerus hac ipſa die. *In Mauritania Salonis, Maximi, & Conceſſi, cum cæteris Sanctis*. Plures, eodem agone, in Mauritania conſummatos Sacros pugiles, manifeſtum exinde apparet. Inter hos aliquos fuiſſe Confeſſores, facile eſt credere, ſub generali nimirum nomine Sanctorum, ſub quo, non ſtricte tantum martyres; ſed vetuſtis ſeculis, propriè dicti Confeſſores, includebantur. Ex vnico autem fonte antiquiſſimo, ſiue S. Hieronymi, ſiue alterius, omnia adducta martyrologia originem duxiſſe, eadem loquendi formula oſtendit. Poſſet etiam Sanctorum nomine contineri, ſacer aliquis clericorum cætus, cui preſſius ſanctitatis titulus deberetur, antiquo more: & ſumũ addit Domninus Epiſcopus, qui poſt eoſdem, tamquam præcipua veneratione dignus, reponitur.

In Salona Damatia. In Salona Dalmatiæ vrbe legendum eſſe clarum eſt, & pro Domione *Domnionis Epiſcopi* memoriam reponendam eſſe, clamant Martyrol. Romanum, Notkerus, Petrus de Natal. cum alij recentioribus, quamuis Vſuardus retineat *S. Domionis* nomen. Cumque Salona Epiſcopalis Vrbs eſſet, ſub Archiepiſcopali Spalatenſi S. Dõnio, vt Holſtenius monet, adhuc anno Chriſti 949. requieſcebat in propria Aſpalatena Eccleſia, teſte Conſtantino Porphirogenito Imperatore lib. de adminiſtr. Imperij cap. 28. Septem milites S. Domnionis ſocios addit Martyrologium noſtrum, tres tantum Antuerpienſe, nouem Corbeienſe, cum Dalmato alio martyre: octo habet tantum martyrologium Romanũ, cum Vſuardo, & Notkero. Notat ibi Baronius Ioannem Quartum Romanum Pontificem, natione Dalmatam, Romam tranſtuliſſe corpora ſociorum S. Domnionis, & eorum nomina ex Eccleſiæ Lateranenſis veteribus monumentis, ita notat *Paulinianus, Telurus, Aſterius, Anaſtaſius, Maurus, Septimius, Antiochianus, & Caianus*, qui octo re vera ſunt. Vnde corrigendum in noſtris codicibus numerum Militum exiſtimamus, & reponendum *Milites viii.* vt ex antiquis Martyrologijs notat etiam Petrus de Natalibus

lib. xi. n. 116. *Domnus Epiſcopus cum Militibus octo Martyres in Dalmatia, Ciuitate Salona paſſi ſunt. iii. Idus Aprilis.*

In Africa Fortunati. Totidem verbis Africanorum martyrum agmen ſignat Notkerus. *In Africa Fortunati, Donati, & aliorum ducentorum quadraginta*. In numero anonymorum conſonant MM. Corbeienſe, & Antuerpienſe, ſed in hoc *Fortunata, & Donata* ſcribitur, non Fortunati, & Donati.

In Nicomedia. Euſtorgium Presbyterum, Martyrem Nicomedienſem, refert ſine ſocijs martyrologium Romanum, ex Vſuardo. Tres illi ſocios aſcribunt codices noſtri, cum Antuerpienſi, & Corbeienſi M. quorũ anteſignanũ Eaſtorgium vocant, Euſtoium vero Corbeienſe, & Eoſtorgium Antuerpienſe. In hoc pro Filonio Filontius eſt, & pro Ceremonio, Cæremonia, ſicut etiam in Corbeienſe legitur.

Lugduno Galliæ. Concordes inuenio in Siagrio, ac Patricio Lugdunenſibus hac die recolendis bini codices noſtri, vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & Corbeienſe martyrologium. Epiſcopum Lugdunenſem Siagrium dicit ex martyrologio Benedectino, Molanus ad Vſuardum. Sicarium Epiſcopum Lugdunenſem, & Confeſſorem refert hac die Sauſſayus, non Siagrium, quamquam alios hoc nomine alibi Epiſcopos afferat, Nicienſem, Auguſtodunenſem, & Æduenſem. Sicarium Epiſcopum ſediſſe ſub annũ Chriſti 425. ſcribit Raynaudus in Hagiologio Lugdunenſe nouiſſimæ edit. p. 81. in cuius Eccleſia S. Sicarium recoli teſtatur Cal. Aprilis, quamuis in Vſuardi martyrologio aſcriptus ſit XI. Aprilis. At ibi non Sicarius, ſed Siagrius dicitur. De Patricio nihil adhuc apud ſacros Galliæ ſcriptores inuenire licuit. Ex additis in vetuſtiori martyrologio licet ſuſpicari. Confeſſores fuiſſe depoſitionis nomen ſuadet.

II. Idus Aprilis.

IN Aſyę Pergamo Natalis Sanctorum Carpi Epiſcopi. Pauli. Yſac. Agazonis. Romæ in Cæmeterio Calipo. tertio miliario Depoſitio Iulij Epiſcopi, & alibi Agapi. Valeri. Publi. Baſſi. Iuliani. Felicis. Pauli. Mauri. Heſtnlæ. Verecunde, & aliorum numero XLII. Quarti. Saturnini. Secundi. Decimi. Darij. Item Secundi. Saturnini. Quinti. Dextri. Victoris. Donati. Varicij. Butti. Venuſti. Titiani. Victoris, Sirille. Luci. Iuſti. Orbanæ. Item Orbanæ. Marci. Ianuarij. Cittini. Paterni. Patini. Putti. Murici. Obtaci. Item Victori. Migoni. Demetri. Marci. Flauiani. Vitalis. Minaliæ. Clementiæ. Victuriæ. Feliciæ. Maximæ. Muſti. Item Marci. Honorati. Laurenti. Arburi. Criſpini. Tertij. Quintuli. Reſtituti. Reuocati. Saturnij. Buttari. Barici. Pauli. Optati. Manili. Petri. Felicis. Proculi. Item Donati. Gemellæ. Euanti. Lazari. Venuſti. Flanini. Rufini. Criſpini. Nabori. Victurini. Donatulæ. Victoris. Acutine, & Tertiæ. In Capũt Natalis Sanctorum Cypriani. Muſculæ. Donate. Nouelle. Ianuari. Siluani. Mutiani. *In Vuapingua Ciuitate depoſitio Conſtantini Epiſcopi.* & alibi Primicari. Cyrillæ. Ma-

cha-

chari. Iſtialis. Venuſti. Item Venuſti. Iuliæ. Felicis. Verecundi cum alijs VII. Eocapi. Tertullæ. Antonie. Muſtilæ. Miggine. Acutine. Item Donate, & alibi Euſemiæ. Macharij. Primæ, & aliorum VIIII.

APRILIS 12.

DE Carpo, Epiſcopo Pergamenſi in Aſia, agit ſequenti die martyrologium Romanum, cum Beda, Vſuardo, & Adone. Græci vero in Menologio ad 3. Id. Octobris. At cum vetuſtiori noſtro Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & Corbeienſe M. cum populoſa martyrum Turma hac ipſa die S. Epiſcopũ referũt; illud que primum *Pridie Id. Apr. In Aſia Pergamo Natalis Carpi Epiſcopi, & aliorum XLVII. Pauli. Iſaac. Agatonis. Romæ Depoſitio Iuli Epiſcopi, & alibi Agapi, & in Capua Quarti, Valeri, Pupli, Baſſi, Iuliani, Felicis, Pauli, Mauri, Hertula, Verecunda, & aliorum XLII. Quarti, Saturnini, Secundini, Decimi, Quarti, Ianuari, Secundi, Quinti, Dextri, Victuri, Donati, Varici, Venuſti, Titiani; Item Victori, Sirilla, Luci, Vrbana. Itẽ Vrbanæ, Marti, Iuſti, Cittini, Paterni, Famni, Butti, Murici, Optati. Item Victuri, Migoni, Demetri, Flauiani, Marci, Vitalis, Minalia, Clementia, Victuria, Felicia, Maxima, Muſti; Item Marci, Honorati, Laureni, Arburi, Criſpinæ, Terti, Quintulæ, Reſtituti, Renocati, Saturnini, Buttaſi, Barici, Optati, Spini, Donati, Manili, Petri, Proculi; Item Donati, Gemelli, Euanti, Lazari, Venuſti, Flauini, Rufini, Valeri, Pauli, Criſpini, Felicis, Nabori, Victorini, Donatulæ, Terti, Victoris, Acutinæ, & Tertia. In Capua Cypriani, Muſeula, Donata, Nouella, Iannari, Silnani, Muciani. In Ciuitate Vappineo Depoſitio Conſtantini Epiſcopi. Alibi Caro, Primi, Cirilli, Marcari, Hilari, Venuſti, Iulia, Verecundi cum alijs VI. Tertulę, Antonię, Muſtilę, Magginę, Acutinę, Donatę, & alibi Euſemię, Item Felicis, Machari, Primi, & aliorum VIII.* Eandem fere Sãctorum cohortem, pluribus turmis diuiſã, ita in ſacris tabulis inſtruit M. Corbeienſe. *Pridie Idus Aprilis. In Aſia Pergamo natalis Sanctorum Carpi Epiſcopi, Pauli, Iſaac, Agathonis. Romę in Cęmeterio Calepodij, Lupicini. Via Aurelia tertio milliario depoſitio Iulij Epiſcopi. Et alibi Agapiti, Baſſi, Iuliani, Felicis, Pauli, Mauri, Herculę, Verecundę, & aliorum numero quadraginta duo, Quarti, Saturnini, Secundi, Decimi, Darij. Item Secundi. Itẽ Saturnini, Quinti, Dextri, Victoris, Donati, Varici, Butti, Venuſti, Titiani. Itẽ Victoris, Syrillę, Luci, Iuſti, Orbanę. Item Orbana, Marti, Iannari, Cittini, Paterni, Pacini, Putti, Murici, Optati. Item Victori, Migone, Demetri, Marci, Flauiani, Vitalis, Dinalię, Clemẽtię, Victurię, Felicię, Maximę, Muſtę. Item Marci, Honorati, Laurenti, Arburi, Criſpini, Tertij, Quintulę, Reſtituti, Renocati, Paterni, Buttari, Varici, Pauli, Optati, Speni, Valenti, Donati, Manili, Petri, Felicis, Proculi; Item Donati, Gemellę, Euanti, Lazari, Venuſti, Fluuini, Rufini, Criſpini, Naburi, Victorini, Donatulę, Victuris, Agutinę, & Tertię, Mameri. In Capua Natalis Sanctorum Cypriani, Muſculę, Donati, Nouelle, Iannari, Silnani, Piuttani, Saturi, Iulij. Et alibi Primi, Cari, Cyrilli, Machari, Hilari, Venuſti. Item Venuſti, Iulię, Felicis, Verecundę, cum alijs nouem, Eocapi, Tertulę, Antonię, Muſtulę, Migini. Item Donatę, & alibi, Euphemię, Machari, Primi, & aliorum nouem. In Vapingo Ciuitate Depoſitio B. Conſtantini Epiſcopi.* S. Carpi Epiſcopi acta, etiam ætate Euſebij Cæſarienſis præ manibus fidelium verſabantur, & poſt martyrium

Pio-

Pionij, ad calcem epiſtolæ Smyrnenſium ſubtenſa, idem Euſebius inuenit, ita vt crediderit etiam S. Polycarpo, tam Pionium, quam Carpum fuiſſe coæuos; cum tamen epiſtola illa ad Eccleſiã Philomelij ſcripta ſit, temporibus Marci, Antonini, Pionius vero, & Carpus cum ſocijs ſub Decio paſſi ſint. De Carpo, Papulo, & Agathonica, ita Acta prælibat Euſebius lib. 4. ad calcem cap. 15. *Aliorũ pręterea, qui in Vrbe Aſię Pergamo ſub idem tempus Martyrium paſſi ſunt, Acta etiam num circunferuntur. Carpi videlicet, Papuli, & mulieris cuiuſdam Agathonicę: qui poſt multas, atque illuſtres fidei noſtrę confeſſiones, glorioſo exitu conſummati ſunt.* Longum eorum certamen narrat Metaphraſtes apud Surium, quia fatetur in Aprili menſe, & die 13. cum Beda, Vſuardo, & Romano martyrologio eorundem memoriam repoſuiſſe, quamquã agonem compleuerint ex iiſdem Actis die 13. Octobri: quo die etiam in Græcorũ Menologio, tam Caniſij, quã Baſilij venerantur. Carpus Epiſcop. Thyatiris dicitur, & Papylus eius Diaconus, in ciuitate Pergamena cum Carpo natus aſſeritur, quamquam infra Papylus idem iudici narret, ſe natum Thyatiri. Sancti athletæ, ex eadem hiſtoria primùm Sardas raptantur, & ibi dum agonem expectant, Agathodorus eorum famulus per flagella coronatur. E Ciuitate Sardonorum Pergamum adducuntur, ibique poſt plurima tormenta capite plectuntur. Sin verò ijdem martyres ſunt, qui in Antuerpienſi, Corbeienſi, & Noſtro martyrologio, poſt Carpũ producuntur, cum his, qui in Actis illis, & Menologijs indicantur, nomina valde corrupta fateri expedit; nam pro Papylo Paulus, pro Agathodore Iſaach, pro Agathonica, Papyli ſorore, Agazonius, vel Agathonius legitur. Male Notkerus pro Carpo Polycarpum reddit, quamuis in Euſebio ad narrationem agonis S. Polycarpi, eiuſdẽ Carpi memoria producatur. In ſocijs tamen omnino cum noſtris conuenit. Dicendum ergo videtur, vel in diuerſis codicibus nomina valde eſſe deprauata, vel Carpum ex diuerſitate ſociorum diuerſũ eſſe ab Epiſcopo Thyatiri. Præſertim ſi illi anonymi ſocij alij eſſent XLVII. ab Antuerpienſi M. tantum indicati. *Pergamo Aſię* inquit Notkerus ad hanc ipſam diem 12. Aprilis, *natiuitas SS. Polycarpi Epiſcopi, Pauli, Iſaac, Agathonis*. Pro Carpo Notkerus memoriam S. Polycarpi, quæ die ſequenti, Pergami pariter agitur in codicibus noſtris hic repoſuit. In noſtro Kalendario Breuiarij Membranacei legitur *Idibus Carpi Epiſcopi.*

Romę in Cœmeterio Calep. Decurtatos hic eſſe codices noſtros agnoſcimus, & cum M. Corbeienſi legendum. *Romę in Cœmeterio Calepodij. Lupicini. Via Aurelia tertio milliario depoſ. Iuli Epiſcopi.* Lupicinium, Romanum martyrem alibi adnotatum non inuenio. De S. Iulio Romano Pontifice huius nominis primo agunt hac die Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & cum Rom. martyrologia recentiorum. Eius obitum tam liber Pontificalis, Damaſo aſcriptus, quam Abbo Floriacenſis, & ex vetuſtioribus quicumque res geſtas Pontificum ſcripſerunt, notant pridie Idus Aprilis, & ſepultum dicunt. *Via Aurelia in Cœmeterio Calepodii milliario tertio.* Ita cum reliquis, mſ. Bibliothecæ Canonicorum Lucenſium peruetuſtum habet. Exulaſſe per decem menſes ſub Conſtantio Ariano omnia ferè martyrologia Latinorum affirmant; ſed refragante doctiſſimo Baronio, tam in Notationibus, quam in Annalibus. Idem narrat etiam Luitprandus, & mſ. Reginæ Sueciæ. Depoſitionis titulo Confeſſorem, non Martyrem fuiſſe docent M. Antuerpienſe, Corbeienſe, & noſtrum. Fragmentum veteris martyrologij apud Bucherium cap. XV. Comm. in Victorij Canon. ita de Iulij depoſitione. *Pridie Idus Aprilis Iulii in via Aurelia milliario iii. In Calliſto.* Non quod ſepultus fuerit in Cœmeterio Calliſti, quod erat Via Appia, non Aurelia, ſed

in Baſilica, quam ipſe Iulius conſtruxerat, vt habet vetus Catalogus Pontificum Romanorum apud eundem Bucherium, *in Via Aurelia milliario iii. ad Calliſtum*, hoc eſt vbi idem S. Calliſtus Pontifex, aliud cœmeterium conſtruxerat, diuerſum ab eo, quod Via Appia Calliſti nomen retinuit; in hoc enim Via Aurelia idem S. Calliſtus ſepultus fuit, vbi antea proprijs manibus S. Calepodium humauerat, ex quo Calepodij deinde nomen accepit.

Et alibi. Non niſi martyrem vnum, incerto loco, aſſignat M. Antuerpienſe hoc eſt Agapium; ſequentes verò decem cum XLII. Anonymis *In Capua*, vel paſſos, vel veneratos fuiſſe indicat. Corbeienſe octo nominibus ſignatos producit, cum alijs ſine nomine XLII. Sed *alibi*, non Capuæ. Codices noſtri Agapium anteſignanum cum alijs nouem, nominatim expreſſis, & innominatis pariter XLII. exhibent, vnica claſſe *alibi*. In Antuerpienſi deinde breuis lacuna interiacet, cui alij ſuccedunt Athletæ nomine proprio vocati LXXV. In codicibus noſtris LXXIII. tantum recenſentur; in Corbeiẽſi vberiori nomẽclatura Lxxvii. Nullos martyres hac die Capuę agnoſcit Ferrarius, cum tamen plures repetat Antuerpienſe Mart. etiam geminata claſſe. Veberiorem tamen numerum poſt illius lacunam, alibi potius aſſignandum eſſe, quam Capuæ crederem, cuius vrbis repetitio dubium ingerit, nc in vetuſtiſſimo codice illo prima vice abundet: quoniam, neque in noſtro, neque in Corbeienſi, niſi poſtremo comparet. In Agapio, vel ſingulari martyre, vel plurium anteſignano Epiſcopalis titulus deſideratur, cum tamen magni nominis Agapius Epiſcopus, in Colonia Cyrthẽſi martyrium circa hos dies fecerit. Hic in alijs perſecutionibus confeſſor illuſtris, ab exilio in Numidiam euocatus, per aliquot dies ante Marianum, & Iacobum agonem compleuit, vt ex Actis horum SS. Martyrum ſinceriſſimis apud Surium, educitur. Vnde ſicut non male illi ad poſtremũ Aprilis diem venerantur, hic per aliquot dies ante illos benè recoleretur. Incertũ eſt cuius vrbis Agapius fuerit Epiſcopus: certum eſt eius orationibus conceſſum, vt cariſſimæ puellæ Tertulla, & Antonia pariter coronarentur; quę martyres, quàmuis incerto loco, hoc tamen die in adductis codicibus memorantur. Plures eo tempore coronatos in ijſdem Actis habetur, vt ad diem 30. Aprilis adnotamus. An ex his aliqui, eodem die cum Agapio, incerto quidem loco, ſed in Africa paſſi ſint?

In Capũt. Ita ſcriptum eſt in geminis codicibus noſtris, quod nomen Vrbem Caputa, quę, & Baputa, in Armenia maiore a Ptolæmeo indicatam ſignificare poſſet. *In Capua* tamen legunt M. Antuerpienſe, & Corbeienſe, vt ad eorũ amuſſim noſtrum corrigendum eſſe videatur. Sacros ſeptem pugiles Capuæ aſſignat M. vetuſtiſſimum illud, totidemque noſtrum. Nouem vero Corbeienſe, in quo ſupra Plutianum, nobis Mutianũ, Saturus, & Iulius adduntur.

In Vuapingua Ciuitate. Vapingũ Vrbs Galliç Narbonenſis apud Alpes Cottias Geographis deſcribitur, Antonino, & Aimonio memorata. Ciuitas Appencenſium dicitur in libro Prouinciarum in Gallia Narbonenſi, ſed Vvapincenſium alij codices legunt, vt notant Ortelius. Huius ſiue Vrbis, ſiue opidi olim Epiſcopus fuit Conſtantinus, de quo hac die agit Romanum martyrologium, ex Vſuardo. Aliqua de eo notat Baronius, & vixiſſe putat circa Annum 441. quando ſubſcripſit Concilio Arauſicano. Meminit eiuſdem ad hanc diem, Bellinus de Padua, & Sauſſayus in M. Gallicano, qui ſub Symmacho Papa, & Clodoueo Frãcorum Rege protochriſtiano vixiſſe affirmat. Petrus de Natal. lib. 11. num. 118. ita de eo, ex veteribus martyrologijs ſcripſit *Conſtantinus Epiſcopus Oppido Vapigo claret pridie Idus Aprilis*. Maurolycus de eo pariter agit hac die, &

Con-

Conſtantium vocat. Confeſſorem dicit Galeſinius, vt depoſitionis nomen ſuadet. Hagiologium Franco Galliæ Lebbei in Aprili legit. *Pridie Idus. Vapingo Conſtantini Epiſcopi*. Dacherius, tanquã ſuperadditum, Sanctum hunc Epiſcopum ad finem laterculi relegauit, quamuis in vetuſtiſſimo Antuerpienſi, eadem ſerie poſt Martyres Capuanos, ſicuti in noſtro collocetur.

Et alibi. Primicarus ſcribitur in geminis codicibus noſtris, qui aliorũ nouem, & anonimorum VII. chorum ducit. Sed aptius poteſt in duo nomina diuidi Primi, & Cari; Carus ante Primum primus eſt in M. Antuerpienſi, in quo primæ turmæ, octo tantum nominibus expreſſi, pugiles numerantur, VI. autem Anonymi. Sed decem in Corbeienſi ſunt proprijs nominibus vocati, nouem alij. Secundę claſſis turma ab Eocapio ducitur, tam in noſtro, quam Corbeienſi M. & cum eo, & Acutino aliç quinque martyres numerantur. In Antuerpienſi Eocapius deſideratur, & ſex martyres mulieres omnes producuntur, inter quas pro Acutino Acutina eſt. Incerto pariter loco, ſed diuerſo tribuuntur Euphemia, ſiue Euphimia, cum Machario, Primo, & alijs anonymis nouem, in codicibus noſtris, & Corbeienſi. In Antuerpienſi verò anonymi octo tantum ſunt, quia Felix additur alijs, qui nominibus exprimuntur.

Idus Aprilis.

IN Calcidonia Natalis S. Euſimiæ, & Eucapiæ poſt multa tormenta requieſcentes. Secutoris. & alibi Ianuarij. Pauli. Paſſæ. Caruli. Carite. Aroazoniæ. Pergamo Aſiæ Polycarpi Epiſcopi, & Pauli Diaconi.

APRILIS 13.

DE S. Euphemia Chalcedonia martyre plura congerit eruditiſſimus Baronius ad diem 16. Septembris, quando eius memoriam recolit Romanum martyrologium, & cum eo Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & alij. Magni nominis Martyrem, ſub diuerſis diebus veneratam fuiſſe difficile non eſt credere. Græci in Menologio Caniſij ad diem XI. Iulij, & rurſus ad diem 16. Sept. eius memoriam agunt. In Concilio Calcedonenſi S. Euphemiæ natalis recolitur 8. Kal. Nouembris. In Menologio Baſilij, neque Septembris, neque Octobris menſe memoratur. In pluribus mſs. hac die Idus Aprilis Euphemiæ celebritas indicatur Chalcedone. Vetuſtiſſimum in primis S. Villibrordi. *Id. Ap. In Calced. Natalis Eufemia, Eucarpi, Secutoris, Caruli, Ianuarii, & alibi Pauli acoliti, Arobi, Baſſa, Carita, Agatonica. Pergami Aſia Polycarpi Epiſcopi, Pauli Diaconi.* Menardus ad ſacramentarium Gregorij p. 150. ex mſs. Bibliothecæ Corbeienſis, præſertim Martyrologio S. Hieronymi habet. *Idus Ap. in Calcedone Natalis S. Euphemia*, quæ à Dacherio, & mſ. noſtro, ita verbis ſequentibus ſupplentur. *Et Euapia, Secutoris. Et alibi Ianuarii, Pauli, Paſſa, Caroli, Caritę, Arobi, Azatonica, Decimi. Pergamo Aſię Polycarpi Epiſcopi, & Pauli Diaconi.* Confirmat idem Martyrol. mſ. Reginæ Sueciæ. *Idibus Apr. In Chalcedonia Nat. S. Euphemię. Pergamo Aſia Polycarpi Epiſcopi, Pauli Diaconi*. Calendarium Hieronymianum

Lucenſe 1. *Idus Nat. S. Euphemiæ Virginis*. In editis verò martyrologijs idem legitur apud Rabanum, & in additionibus Adonis. Notkerus vero iiſdem penè verbis Euphemiam cum Eucarpa recolit, quibus in noſtris codicibus adnotatur Idibus Aprilis. *In Chalcedone Sãcta Euphemia, & Eucarpia poſt multa tormenta requieſcentes*. Meminit hac etiam die S. Euphemiæ Maurolycus, & Galeſinius ex mſ. martyrologio, quod alias S. Hieronymi titulo producit, vt negari nequeat, Latinos plures hac die Idus Aprilis, Sanctæ Euphemiæ Chalcedonenſis Natalem recoluiſſe. An vero ea ſit, quæ celeberrima Martyr eſt apud alios, anſam prebet dubitandi martyrij ſocia Eucapia, ſiue Eucarpia, quam præter Notkerum, codices noſtros, & Corbeienſe M., a nemine ex antiquis video memoratam, multo magis ſi alij Chalcedonenſes martyres, in M. Antuerpienſi, illius in paſſionibus ſocij eſſent, nempe non Eucarpa, ſed Eucarpus, Secutor, Carolus, ſeu Canulus, & Ianuarius, ex his enim nullus in Actis S. Euphemiæ apud Metaphraſtem ſignatur, ſed quadraginta nouem ſimul comprehenſos fuiſſe narratur, quorum Victor, & Soſthenes tantum nominibus exprimuntur, & die 10. Septembris memorantur apud Romanum martyrologium, & Notkerum eorum agonem percurrentẽ. Diuerſam huius diei Chalcedonenſem Euphemiam ab ea, quæ die 16. Settembris coronam accepit, Petrus de Natalibus exiſtimauit. Poſtquam enim celebrioris Euphemiæ Acta dedit lib. 8. cap. 84. aliam lib. 11. n. 119. inter Sanctas retulit, quorum ſola nomina, & dies feſti inueniantur, idque ex antiquis martyrologijs Hieronymiano præſertim. *Euphemia* inquit *Virgo, & martyr Idibus Aprilis coronam percepit*. De alia verò Euphemia dixerat ſepultam eſſe milliario vno à ciuitate Chalcedonia XVI. kal. Octobris.

Et alibi. Ianuarium alterius loci anteſignanum Martyrem proferunt codices noſtri, cum Corbeienſi martyrologio, non Euphemiæ ſocium; cum eo verò alios quinque pugiles ſignant, qui nominibus nonnihil ab Antuerpienſi differunt. Eidẽ tamen Paulus acolithus dicitur, ſicuti in Corbeienſi Decimus, poſtremo, & octauo loco numeratur.

Pergamo in Aſia. An Carpus, vel Polycarpus Epiſcopus Pergamenus hic recoli debeat, non delibero. Polycarpum cum Paulo Diacono omnes codices habent, quibus innitor, & vt vidimus etiã ita retinet mſ. Reginæ Sueciæ. At Carpus nõ Polycarpus eſt Epiſcopus Thyatirenſis in Martyrologio Romano cum Beda, Vſuardo, Adone, Bellino de Padua, & alijs, Paulus verò Diaconus, Papylus illis eſt. Videantur quæ diximus pridie huius diei. Alium à S. Polycarpo Smyrnenſi eſſe vix dubitarem.

XVIII. Kal. Madij.

ROmæ Via Appia in Cœmeterio Pretextati Natalis Sanctorum Tiburtij. Valeriani. Maximi. Quiriaci. Optati. Pati. Saturnini. Marciæ. Pertine. Corneliæ. Conditoris. Tatuli. Interanna Proculi. Valentini. Proſduci. *Et in Lugduno Ciuitate Tranſitus Domni Lamdiberti Epiſcopi* Auurni. Domnæ Virginis cum ſuis Virginibus ſimul Coronatæ, & S. Valeriani. Item Optati. Saturni. Arcillai. Simproni. Prontini. Maximi. Decime. Marciæ. Corneliæ. In Alexandria Frontunis Monachi.

APRI-

APRILIS. 14.

Hieronymiani vetuſtioris martyrologij codices, quibus noſtrum fulcimur, in numero, ac nominibus martyrũ, tam Romanorum, quã Interamnenſiũ variant inter ſe. Antuerpienſe vetuſtiſſimum Sacras diarias tabulas ita ſcribit. *xviii. kal. Mai. Romæ Tiburti, Valeriani, Maximiani, Cyriaci, Dioclitiani, Simphroni, Docimi. Interamne Appolloni, Feni, Optati, Pati, Saturnini, Frontini, Macaria, Cornilia, Conditoris, Tituli, Proculi, Valentini, Producti, Liurni, Dominæ Virginis cum ſuis Virginibus, Sancti Valeriani, & alibi Optati, Saturnini, Arcilai, Simproni, Frontoni, Maximi, Decenia, Marciæ, Corniliæ. Frontoni Monaci.* Corbeienſe M. magis cum noſtris codicibus conuenit *xviii. Kal. Maÿ. Romæ via Appia in Cœmeterio Prateſtati natalis Sanctorum Tiburtÿ, Maximi, Quiriaci, Optati, Pati, Saturnini, Martia, Frontina, Cornilia, Conditoris, Tituli. Interamne, Proculi, Valentini, Profduci, Laurini, Domnæ Virginis cum ſuis Virginibus ſimul Coronata, & Sancti Valeriani; & alibi Optati, Saturnini, Archilai, Simphronÿ, Frontini, Maximi, Decima, Martiæ, Cornilia. In Alexandria Frontoni. Monachi.* Vſque ad Cyriacum, ſeu Quiriacum martyrem Romanum conſonant Antuerpienſe, & Corbeienſe martyrologium, cum codicibus noſtris. Poſt Optatum, qui in his numerantur, ad Interamnam pertinent in Antuerpienſi; in quo poſt Quiriacum, ſeu Cyriacum, Diocletianus, Simphronius, & Docimus Romanis martyribus accenſentur, qui Corbeienſi, & noſtro M. ignorantur. Forte librarius Diocletianum horruit Chriſtiani nominis implacabilem hoſtem, & tã ferale nomen Martyri aptare neſciẽs, cum ſocijs reliquit. Maximus cum Tiburtio, & Valeriano celebris eſt in Actis S. Cæciliæ. Maximianus, non Maximus in Antuerpienſi vocatur, & ſcrupulum inijcit, an Valerianus, & Tiburtius, qui hodie in adductis martyrologijs memorantur, Sponſus, & frater Sponſi Ceciliæ ſint, cum diuerſa die ab illis venerentur, & plures ſocij addantur, de quibus nulla mentio habetur in eiuſdem S. Cæciliæ Actis. At locus, ſeu Cœmeteriũ, in quo ſepulti Sancti Martyres dicuntur, & dies eorum Paſſioni aſſignatus, ſuadere videntur eoſdem eſſe, qui S. Cæciliæ opera, Chriſto nomen dederunt. Cœmeterium Prætextati Via Appia, idem quod Xyſti fuiſſe docet Boſius in Notis ad literas Paſchalis I. de Reuelat. Corporis S. Cæciliæ, & aliquando dictum eſſe ad S. Cæciliam habetur die 4. Martij in martyrologio Romano. Diẽ autẽ XVIII. kal. Mart. natalem fuiſſe SS. Tiburtij, Valeriani, & Maximi docet antiqua inſcriptio, ad Confeſſionem S. Cęciliæ ex Cœmeterio tranſlata, apud eundem Boſium, videlicet. SANCTIS MARTYRIBVS TIBVTRTIO, BALERIANO, ET MAXIMO, QVORVM NATALE EST XVIII. KALEND. MAIAS. Vetus kalendarium à Fronto editum hac eadem die Maximianum, non Maximum exhibet, vt M. Antuerpienſe. Sed Maximũ reliqua ferè omnia martyrologia, tam edita, quam mſs. referunt, & in Sacramentario S. Gregorij horum martyrum feſtum hoc titulo ornatur. *XVIII. Kal. Maÿ Nat. SS. Tiburtÿ, & Valeriani, & Maximi.* In recentiori tranſlatione S. Cæciliæ, & ſociorum narratur à Boſio, inuenta tria hæc corpora fuiſſe, peculiari linteo inuoluta, & eodem loco, vbi primitùs fuerant ſepulta, immota remanſiſſe. Attamen eorum reliquias, alibi etiam veneratas, non deſunt, qui ſcripſerint. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, & Cæſar Franciottus de Sanctis Lu-

Lucenſe 1. *Idus Nat. S. Euphemiæ Virginis.* In editis verò martyrologijs idem legitur apud Rabanum, & in additionibus Adonis. Notkerus vero ijſdem penè verbis Euphemiam cum Eucarpa recolit, quibus in noſtris codicibus adnotatur Idibus Aprilis. *In Chalcedone Sãctæ Euphemiæ, & Eucarpiæ poſt multa tormenta requieſcentes.* Meminit hac etiam die S. Euphemiæ Maurolycus, & Galeſinius ex mſ. martyrologio, quod alias S. Hieronymi titulo producit, vt negari nequeat, Latinos plures hac die Idus Aprilis, Sanctæ Euphemiæ Chalcedonenſis Natalem recoluiſſe. An vero ea ſit, quæ celeberrima Martyr eſt apud alios, anſam prebet dubitandi martyrij ſocia Eucapia, ſiue Eucarpia, quam præter Notkerum, codices noſtros, & Corbeienſe M. a nemine ex antiquis video memoratam, multo magis ſi alij Chalcedonenſes martyres, in M. Antuerpienſi, illius in paſſionibus ſocij eſſent, nempe non Eucarpa, ſed Eucarpus, Securor, Carolus, ſeu Catulus, & Ianuarius, ex his enim nullus in Actis S. Euphemiæ apud Metaphraſtem ſignatur, ſed quadraginta nouem ſimul comprehenſos fuiſſe narratur, quorum Victor, & Soſthenes tantum nominibus exprimuntur, & die 10. Septembris memorantur apud Romanum martyrologium, & Notkerum eorum agonem percurrenté. Diuerſam huius diei Chalcedonenſem Euphemiam ab ea, quæ die 16. Settembris coronam accepit, Petrus de Natalibus exiſtimauit. Poſtquam enim celebrioris Euphemiæ Acta dedit lib. 8. cap. 84. aliam lib. 11. n. 119. inter Sanctas retulit, quorum ſola nomina, & dies feſti inueniantur, idque ex antiquis martyrologijs Hieronymiano præſertim. *Euphemia* inquit *Virgo, & martyr Idibus Aprilis coronam percepit.* De alia verò Euphemia dixerat ſepultam eſſe milliario vno à ciuitate Chalcedonia XVI. kal. Octobris.

Et alibi. Ianuarium alterius loci anteſignanum Martyrem proferunt codices noſtri, cum Corbeienſi martyrologio, non Euphemiæ ſocium; cum eo verò alios quinque pugiles ſignant, qui nominibus nonnihil ab Antuerpienſi differunt. Eidẽ tamen Paulus acolithus dicitur, ſicuti in Corbeienſi Decimus, poſtremo, & octauo loco numeratur.

Pergamo in Aſia. An Carpus, vel Polycarpus Epiſcopus Pergamenus hìc recoli debeat, non delibero. Polycarpum cum Paulo Diacono omnes codices habent, quibus innitor, & vt vidimus etiã ita retinet mſ. Reginæ Sueciæ. At Carpus nõ Polycarpus eſt Epiſcopus Thyatirenſis in Martyrologio Romano cum Beda, Vſuardo, Adone, Bellino de Padua, & alijs, Paulus verò Diaconus, Papylus illis eſt. Videantur quæ diximus pridie huius diei. Alium à S. Polycarpo Smyrnenſi eſſe vix dubitarem.

XVIII. Kal. Madij.

ROmæ Via Appia in Cœmeterio Pretextati Natalis Sanctorum Tiburtij. Valeriani. Maximi. Quiriaci. Optati. Pati. Saturnini. Marciæ. Pertine. Corneliæ. Conditoris. Tatuli. Interanna Proculi. Valentini. Proſduci. *Et in Lugduno Ciuitate Tranſitus Domni Lamdiberti Epiſcopi* Auurni. Domnæ Virginis cum ſuis Virginibus ſimul Coronatæ, & S. Valeriani. Item Optati. Saturni. Arcillai. Simproni. Prontini. Maximi. Decime. Marciæ. Corneliæ. In Alexandria Frontunis Monachi.

APRI-

Digitized by Google

APRILIS. 14.

Hieronymiani vetuſtioris martyrologij codices, quibus noſtrum fulcimur, in numero, ac nominibus martyrũ, tam Romanorum, quã Interamnenſiũ variant inter ſe. Antuerpienſe vetuſtiſſimum Sacras diarias tabulas ita ſcribit. *xviii. kal. Mai. Romæ Tiburti, Valeriani, Maximiani, Cyriaci, Dioclitiani, Simphroni, Docimi. Interamne Appolloni, Feni, Optati, Pati, Saturnini, Frontini, Macariæ, Corniliæ, Conditoris, Tituli, Proculi, Valentini, Producti, Liurni, Dominæ Virginis cum ſuis Virginibus, Sancti Valeriani, & alibi Optati, Saturnini, Arcilai, Simproni, Frontoni, Maximi, Deceniæ, Marciæ, Corniliæ. Frontoni Monaci.* Corbeienſe M. magis cum noſtris codicibus conuenit *xviii. Kal. Maij. Romæ via Appia in Cœmeterio Prateſtati natalis Sanctorum Tiburtij, Maximi, Quiriaci, Optati, Pati, Saturnini, Martiæ, Frontinæ, Corniliæ, Conditoris, Tituli. Interamne, Proculi, Valentini, Proſduci, Laurini, Domninæ Virginis cum ſuis Virginibus ſimul Coronatæ, & Sancti Valeriani; & alibi Optati, Saturnini, Archilai, Simphronij, Frontini, Maximi, Decimæ, Martiæ, Corniliæ. In Alexandria Frontoni. Monachi.* Vſque ad Cyriacum, ſeu Quiriacum martyrem Romanum conſonant Antuerpienſe, & Corbeienſe martyrologium, cum codicibus noſtris. Poſt Optatum, qui in his numerantur, ad Interamnam pertinent in Antuerpienſi; in quo poſt Quiriacum, ſeu Cyriacum, Diocletianus, Simphronius, & Docimus Romanis martyribus accenſentur, qui Corbeienſi, & noſtro M. ignorantur. Forte librarius Diocletianum horruit Chriſtiani nominis implacabilem hoſtem, & tã ferale nomen Martyri aptare neſciẽs, cum ſocijs reliquit. Maximus cum Tiburtio, & Valerjano celebris eſt in Actis S. Cæciliæ. Maximianus, non Maximus in Antuerpienſi vocatur, & ſcrupulum inijcit, an Valerianus, & Tiburtius, qui hodie in adductis martyrologijs memorantur, Sponſus, & frater Sponſi Ceciliæ ſint, cum diuerſa die ab illis venerentur, & plures ſocij addantur, de quibus nulla mentio habetur in eiuſdem S. Cæciliæ Actis. At locus, ſeu Cœmeteriũ, in quo ſepulti Sancti Martyres dicuntur, & dies eorum Paſſioni aſſignatus, ſuadere videntur eoſdem eſſe, qui S. Cæciliæ opera, Chriſto nomen dederunt. Cœmeterium Præteſtati Via Appia, idem quod Xyſti fuiſſe docet Boſius in Notis ad literas Paſchalis I. de Reuelat. Corporis S. Cæciliæ, & aliquando dictum eſſe ad S. Cæciliam habetur die 4. Martij in martyrologio Romano. Diẽ autẽ XVIII. kal. Mart. natalem fuiſſe SS. Tiburtij, Valeriani, & Maximi docet antiqua inſcriptio, ad Confeſſionem S. Cęciliæ ex Cœmeterio tranſlata, apud eundem Boſium, videlicet. SANCTIS MARTYRIBVS TIBVTRTIO, BALERIANO, ET MAXIMO, QVORVM NATALE EST XVIII. KALEND. MAIAS. Vetus kalendarium à Fronto editum hac eadem die Maximianum, non Maximum exhibet, vt M. Antuerpienſe. Sed Maximũ reliqua ferè omnia martyrologia, tam edita, quam mſs. referunt, & in Sacramentario S. Gregorij horum martyrum feſtum hoc titulo ornatur. *XVIII. Kal. Maij Nat. SS. Tiburtij, & Valeriani, & Maximi.* In recentiori tranſlatione S. Cæciliæ, & ſociorum narratur à Boſio, inuenta tria hæc corpora fuiſſe, peculiari linteo inuoluta, & eodem loco, vbi primitùs fuerant ſepulta, immota remanſiſſe. Attamen eorum reliquias, alibi etiam veneratas, non deſunt, qui ſcripſerint. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, & Cæſar Franciottus de Sanctis Lu-

cenſibus Tiburtij, Valeriani, & Maximi, corpora Lucæ in Hetruria, & in Baſilica S. Paulini primi Lucenſis Epiſcopi requieſcere teſtantur; & Eccleſia illa ſolẽni ritu eorum feſtum, in proprio Sacello, hac die recolit. Memini piæ memoriæ P. Barthol. Gauantum, de ſacris ritibus optimè meritum, nos aliquando monuiſſe perperam, Sanctos hos martyres exiſtimari in Eccleſia noſtra quieſcere, cum Romæ integra eorum corpora ſeruentur. Sanè Sanctũ aliquem Maximum Lucæ ſeruari non dubito, eumque Præfecti Cornicularium, qualem Tiburtij,& Valeriani ſocium fuiſſe affirmatur in Actis S. Cæciliæ, exploratum habeo, & ita vocari in peruetuſta membrana dedicationis illius Baſilicæ, quam integram in noſtris Lucenſis Eccleſiæ Dypticis exhibemus. In illius tamen Sacelli ara, antiquis caracteribus, hæc inſculpta tantùm legitur Epigraphe *CORPVS S. Maximi, P. cum alijs*, quod interpretatum ab antiquis Lucenſibus exiſtimarem cum alijs ſocijs, Tiburtio nempe, & Valeriano. At ſi re vera horum martyrum integra corpora anno Domini 1590. Romæ reperta fuerunt, & ibi immota relicta, vt idem, qui ſupra Boſius teſtatur, alius Maximus qui Lucæ colitur eſſet, alij que ſocij. Anteacto vtique ſæculo corpora illa non ita eſtimabantur, integra, vt eorum notabilis portio etiam aliò transferri non potuerit, & præter alia monumenta in Vita S. Angilberti Abbatis Cẽtulenſis, ſeu potius in ipſius ſcripto ibi eſſe reliquias SS. Tiburtij, & Valeriani affirmatur, & in vita B. Rabani Mauri, Rudulfus Presbyter eiuſdem ſancti diſcipulus cap. 6. narrat Oſſa S. Cæciliæ, & SS. Tiburtij, Valeriani, & Maximi, Romæ ad ipſum B. Rabanum, tunc Abbatẽ Fuldenſẽ aſportata anno Dom. Incarn. DCCCXXXVII. & cap. 8. additur in Cænobio Ratheſtorplæ fuiſſe repoſita ab eodem B. Rabano additis carminibus in quibus hæc legebantur:

Germani ecce duo hic pauſant, quos Virgo beata
Lucrata eſt Chriſto dogmate Cæcilia.
Valerianus adeſt vnus, Tiburtius alter
Nomine præclarus, clarior & meritis.
Has tres perſonas Romana ex arce meantes
Suſcepit Hraban Chriſte tuus famulus.

Vel enim Monaci, qui Roma Oſſa Sanctorum tranſtulerant Fuldam, Rabano impoſuerunt, vel corpora illa non integra ita ſunt, vt oſſa quędam nõ deficiant, quarum notabilis portio Lucam etiam translata recoli potuerit, quaſi integrum corpus eſſet, quod ſæpe accidiſſe norunt ſacræ antiquitatis ſtudioſi, & ſine impoſture labe partes reliquiarum non magnas pro toto corpore venerari poſſe, nuper docuit Ricciullus Archiepiſcopus Conſentinus, & qui Romæ diutius Cardinalis Vicarij vices geſſit lucubr. Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 11. n. 5. & deinceps, præſertim ex Theodoreto. Cum verò in adductis martyrologijs Tiburtio, Valeriano, & Maximo alij ſocij addantur, videretur dicendum, vel ex familia Maximi fuiſſe, vel ex Militibus, & Carnificibus, qui cum Maximo baptizati ſunt, quemadmodum in Actis S. Ceciliæ narratur; licet nominibus non exprimantur. Dubitari hìc vero iure merito poteſt, an Cyriacus, ſiue Quiriacus Sanctorum Tiburtij, & Valeriani ſocius, Martyr idem ille ſit, cuius ſacrum corpus ex eodem Cœmeterio, ſiue Prateſtati, ſiue Calliſti via Appia à Ioanne Baptiſta Alterio Epiſcopo Camerinenſi, tunc Romano Viceſgerenti, mox Eminentiſſimo Cardinali, olim extractum, & piæ memoriæ P. Ioanni de Annunciatione Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis in Romana Curia Generalis Procuratoris donatum fuit. Cõſtat enim id ex pluribus publicis documentis cõfectis a D. Ioãne Baptiſta Maro Presbytero Romano, & Proceſſuum conciſtorialium ſecretario, & ex altero precipuè celebrato die 7. Nouembris MDCXLIIII. Ex quo pariter apparet, idem ſacrum corpus, cum facultate donandi, ab vrbe exportandi, & publicæ venerationi exponendi, vna cum lapide

pide ſepulcrali, nomine Ciriachi ſignato, dono mihi traditum fuiſſe à R. P. Franciſco eiuſdem Ordinis Sacerdote. Quod eũ Lucam tranſlatũ, & ab Eminentiſſimi Cardinalis Franciotti Epiſcopi Lucenſis Vicario Generali D. Alexandro Cenamio S. Alexãdri Maioris Priori, ſpectatæ pietatis, ac nobilitatis Viro, probatũ eſſet die XXVII. Decembris anni MDCXLV. die XVII. Ianuarij à mè largitum fuit ſacris Virginibus Monaſterij B. V. Annunciatæ, Oppidi Villæ Baſilicæ in Lucenſi ditione, vt apparet ex publicis monumentis, manu D. Bernardini Pieronij Epiſcopalis Cancellarij, ſub iiſdem diebus exaratis. Sanè martyris huius Cyriaci corpus, in humanam figuram iterum compaginatis oſſibus, adoleſcentis circa pubertatem menſuram adequat, & plumbatis cæſum, quemadmodum de S. Maximo Acta S. Cæciliæ teſtantur, martyrium compleuiſſe, ſatis probabiliter ſuadent oſſa cranij, adhuc ſanguine ſaturata: ſiue Chriſti athleta, de familia S. Maximi fuerit, ſiue alterius originis; quod, quantumuis probabili coniectura fulciatur, affirmare vtique non auderem. Hoc aſſerere pro certiſſimo poſſum Sacrum S. Cyriaci corpus ſupra aram illius Eccleſiæ repoſitum, plurimis quotidie fulgere admirandæ ſanationis donis, & magna illius populi veneratione, quotannis in eius honorem feſtum diem peragi.

Interamne Proculi. Antiquarius Gallicus, ſeu potius Fontanellenſis ad oram libri, vnde codices noſtri ſcripti sũt, Lugduni Lambertum Epiſcopum, eiuſque tranſitum adnotauerat, ſed librarius in medio laterculi minus aptè intruſit; continuantur enim Interamnenſes martyres vſque ad Valerianũ, tam in Antuerpienſi, quam in Corbeienſi martyrologijs; in quibus nihil de Lugdunenſi Lamberto additur. De Proculo Interamnenſi agũt hac die Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & alij recentiores. Proculum eſſe, qui poſt Valentinum Epiſcopum Interamnenſem, cum alijs ſocijs martyrio prope Interamnam coronatus eſt, facile crederem: & quamuis Valentinus alio die ante Proculum agonem compleuerit, ne tamen ſocij disiungerentur, vtriuſq; memoriam iunxit, qui martyrologium vetuſtius concinnauit. Meminit etiam S. Proculi hac die Ferrarius, qui ex Baronij Adnotationibus hæret, an duo fuerint Valẽtini, & Proculi Interamnenſes, quos ſine hæſitatione diſtinguit Iacobillus de Sãctis Vmbriæ. Proſducum, & Lauriniũ illis etiam ſocios addunt M. Corbeienſe, & Antuerpiẽſe; in hoc tamen nõ Proſducus, ſed Productus, non Laurinius, ſed Liurnius dicitur, & in codicibus noſtris corruptè magis Vuinius, vel Auurnius. Acta S. Valẽtini apud Suriũ die 14. Febr. de his nõ agũt, ſed de Proculo Athenienſi, aliiſque ſocijs martyribus, nomine diuerſis, puta Ephebo, & Apollonio diſertè narrant, corpus S. Valentini ad Eccleſiã Interamnenſẽ tranſtuliſſe, & martyrio ibi coronatos, à B. Abũdio eſſe ſepultos.

De Landiberto, ſeu Lamberto Epiſcopo Lugdunenſi agit martyrologium Romanum hac eadem die. Plura habet Theophilus Raynaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunenſium, & paſſim Lambertum vocant Chriſtianæ Galliæ ſcriptores, qui S. Lambertum in Abbatia Fõtanellenſi ſucceſſiſſe S. Vvãdrageſilo, & factum Epiſcopum referunt, circa annum 670. Nonnulli etiam vocãt Landelbertum, & de eo meminit Angradus in vita S. Anſberti apud Surium, die 9. Februarij.

Domnæ Virginis. Domninam vocat Rom. Martyrologium ex Beda, Vſuardo, Petro de Nat., Maurolyco, Galeſinio, non Adone. Ado enim tam in mſ. noſtro membranacco, quam apud Roſuueydum Domnã habet, non Domninã Dominã legit M. Antuerpienſe, Domnã Notkerus. XVIII. kal. Maij. *Interamnis S. Proculi martyris. Item S. Domnæ Virginis, cum ſocijs Virginibus coronatæ.* Hæſitaui an Interamnenſi Vrbi Domna, ſiue

Dom-

Domnina Virgo tribuenda eſſet, S. Proculo ſuccenturiata. Ferrarius nihil de ea retulit in Catalogo SS. Italiæ hac die, ſed ſequenti ex monumentis Eccleſiæ Interamnenſis, quod iterauit in Catalogo generali, incertus tamen, ne circa feſtum diem in illis error irrepſerit. Die 15. de ea agit Iacobillus de Sanctis Vmbriæ, qui cũ Ferrario diſcipulum fuiſſe S. Proculi ſecundi, & ſub Totila Rege Gothorum, martyrio cum ſocijs Virginibus coronatã docet die 14. Aprilis anno 546. qua die Petrus de Natal. lib. XI. n. 121. ita ſcribit ex veteribus martyrologijs. *Proculus Martyr, & Domina Virgo cum ſocijs Virginibus, ipſo die Interamnis paſſi ſunt.* Hunc a Proculo, qui ſub Totila martyrium compleuit diuerſum fuiſſe exiſtimauit, idem Petrus de Natal. cum de illo egerit lib. 1. c. 15. & paſſionis illius celebritatem incidere in diem kalẽdarum Decembris diſertè docuerit, huius verò cum S. Domnina diem paſſionis recolat XVIII. Kal. Maij. Nemo tamen S. Valerianum, qui S. Domnæ, vel Dominæ accenſetur, in ſacros faſtos refert. De S. Domnina, & ſocijs Græci agunt ad diem kalendarum Martij, ſed facile ab Interamnenſi diuerſa.

Item Optati. Cum alter Optatus, inter Romanos martyres, in noſtris codicibus iam fuerit numeratus, particula *item* potius de more, ſub eodem nomine, diuerſum martyrem indicaret, quam loci differentiam. At cum *alibi* non *Item* ſcriptum ſit in MM. Antuerpienſi, & Corbeienſi, non modo alterius claſſis, ſed alterius regionis Optatum cum ſocijs martyrem ſuſcipio, quorum nomina in adductis a nobis martyrologijs parum inter ſe variant, nec alibi inuenire licuit.

In Alexandria S. Frontonis. Sicuti facilis lapſus eſt à Frontino in Frontonem; ita facile fuit Acta S. Frontonis, ſe Frontini Petragoricenſis Epiſcopi, cum vita S. Fronti, ſeu Frontonis Abbatis confundere, vt manifeſtè miſcentur apud Petrum de Natalibus lib. 9. c. 109. quamquam nominibus eos videatur diſtinguere, & die, quo eorum feſtum celebretur. De hoc enim Abbate breuiſſimè agit lib. XI. n. 120. Eius res geſtæ habẽtur in Vitis Patrum lib. 1. cap. 47. & de eo meminit Beda, Vſuardus, & Ado. Notkerus diffuſius Alexandrini, & Nitrienſis Abbatis Frontonis vitam hac die proſequitur.

XVII. Kal. Maij.

PIccino in Aureo Monte. Maronis. Meſſoris. Moſitis. Procline. In Meſopotamia Arcillai. Cypani. Comati. Vironice. Acute. Diogenis Diaconi cum duobus fratribus. In Antiochia Syriæ. Pruſduci. Vironice, & Dionine filiæ eius. Octauiæ. Potamiæ. *Depoſitio S. Paterni Epiſcopi, & Scubilionis Abbatis.* Prodenti. In Audia Galati. Quomal. Arcilati. Potami. In Spaniæ Ceſariæ paſſio SS. Luberci. Apodomi cũ duobus Fratribus. Marciani, itẽ Marciani. Felicis. Itẽ Felicis. Fauſti. Martialis. Fortunati. Siluani. Luciani. & alibi S. Gorgij. *In Autiſiodoro Galliæ dedicatio Baptiſterij, qui eſt iuxta Baſilicam S. Germani Epiſcopi, & Confeſſ. vbi ſunt conditæ Reliquiæ S. Iohannis Euangeliſtæ. In eadem die dedicatione Altaris S. Iuliani Martyris, qui priuatè partibus eſt.*

APRILIS. 15.

IN loco, vbi prima horum ſacrorũ pugilum turma martyriũ fecerit, adducta à me ſemper martyrologia non benè conueniunt. *In Cipino* inquit vetuſtiſſimum Antuerpienſe XVII. Kal. Maij, *Natal. Maronis, Meſſoris, Proclina, Moſitis. In Meſopotamia Arcilai, Comatis, Cipriani, Vironica, Acuta, Diogenis Diaconi cum duobus fratribus. In Antiochia Siria Proſduci, Veronicę, & Dominę filię, Octauię, Pomia, Praditi, Taidi, Agalatię, Quoamalię, Arcilai, Potami. In Spanis Cęſar Auguſta, Luperci, Apodemi cum duobus fratribus, Marciani, Item Marciani, Felicis, Fauſti, Marcialis, Fortunati, Silnani, Luciani, & alibi Sanctę Georgia.* corruptiſſimè videtur ſcriptum illud *in Cipino*, quòd locus ille Geographis, quos viderim ignotus ſit. Corbeienſe M. *xvii. Kal. Maij* legit *Piceno, in Aureo monte Maronis, Meſſoris, Proclinę, Moſitis, Iocundi. In Meſopotamia Arcelai, Cypriani, Comati, Vironica, Acutę, Diogenis Diaconi cum duobus fratribus. In Antiochia Syrię, Proſduci, Veronicę, & Dioninę filię eius, Octauię, Potamię, Prudenti, Foci, Syri. In Taudia Gallitię, Quosmali, Arcelai, Potami, Donatellę. In Hiſpanijs Ceſarię. Paſſio Sanctorum Luberci, Apodimi cum duobus fratribus, Martiani, Item Martiani, Felicis, Fauſti, Fortunati, Siluani, Luciani, Gomali, Parcilai, Eonedis, Micę, Gallieni, Fauſtini, Luciani, ... Epiſcopi, & Confeſſoris, vbi ſunt condita reliquia Sancti Ioannis Euangeliſtę. Et dedicatio Altaris Sancti Iuliani Martyris; qui Briuate paſſus eſt.* Nec tantùm obſcurus mihi eſt Aureus mons in Piceno, ſed præter Maronem minus cõuenire video edita martyrologia, in eiuſdem ſocijs recenſendis, cum codicibus noſtris; Romanum Martyrologium Maronem. Eutichetem, & Victorinum numerat inter ſocios exilij S. Domitillæ, ex Beda, Vſuardo, & Adone: quamquam fateatur Baronius Maronem apud Bedam non extare. Quãtumuis autem è ſocietate S. Domitillæ aſtracti, poſt diuturnos labores martyrium conſummauerint, non tamen eodem loco ſimul coronati fuerunt, ſed Eutycles XVI. milliario, via Nomentana, terram fodiẽs, media via cæditur: Victorinus via Salaria in Aquis Cutilijs ſuffocatur: Maro, qui centeſimo trigeſimo milliario ab Vrbe, eadem via Salaria terram pariter fodiebat, ingenti ſaxo per collum alligatus, idem tanquam leuiſſimum pondus per duo milliaria tranſtulit, ac ita populum eius prouinciæ ad Chriſtum adducens, iuſſu Conſularis occiditur. Quænam verò Prouincia illa fuerit, cui Conſularis ille pręſidebat non exprimitur, neque apud Surium Tomo 5. die 12. Maij, neque in Hagiologio noſtro peruetuſto Hedino; Picenum tamen fuiſſe facile educitur, ex eodem codice, in quo legitur Maronem, ab Hydrope incolumen reddidiſſe curatorem ciuitatis Septimpedanæ, his verbis, quæ apud Surium non proſtant. *Maro verò morbo Hydropis laborantem Curatorem Ciuitatis Septimpedem liberauit.* Septempedam Opidum Piceni fuiſſe nemini dubium eſt. Vnde Plinio lib. 3. cap. 13. In Piceno Opidani Semptempedani, & in Itinerario Antonini à Septempeda ad Vrbem Saloriam milliaria XII. numerantur. Sanſeuerinum Caſtrum hodie putàt eſſe Cluuerius Ital. Antiquæ lib. 2. cap. 11. Hinc facile etiam patet, cur in Romano martyrologio tribus his martyribus, ſocijs quidem in laboribus, & alijs ærumnis, non verò in poſtremo certamine, locus non aſſignetur, cum tribus re vera diuerſis locis agonem compleuerint. De Eutiche, & Victorino ſilet vetuſtius noſtrum martyrolo-

lo-

logium, & Maroni alios ſocios addit, neque in editis martyrologijs, neque apud Ferrarium indicatos. De Aureo monte nihil penes Italiæ Chorographos inuenio in Marchia Anconitana, ſiue Piceno, niſi forte Mons ſanctus ſit, non longe à S. Seuerino, & Septempedanæ Vrbis ruderibus, vt habet Leander Albertus. Notkerus de Sancto Marone ita epilogū Actorum claudit. *Corpus vero eius Populus Chriſtianus rapuit, & condigno honore apud Vrbem Picenum in Monte aureo ſepeliuit*. In tribus Maronis ſocijs Meſſore, Moſite, & Proclina conſonant, cum codicibus noſtris, Antuerpienſe, & Corbeienſe MM. Calendarium Hieronymianum Lucenſe mſ. duos ex his tantum profert. *xvii. Kal. Mai. Maronis, Meſſoris*.

In Meſopotamia. In alijs martyrologijs nullam de his octo martyribus venerationem licuit inuenire. Totidem numero, ac nominibus ſunt in Antuerpienſi, & Corbeienſi.

In Antiochia. De more Gallicus antiquarius, inter Antiochenos athletas, Sanctos Paternum Epiſcopum, & Scubilionem Abbatem interpolauit; M. vetuſtiſſimum vndecim enumerat Antiochenos pugiles, quorum anteſignanus, vt in noſtris pariter codicibus, Profducius ſit, poſtremus vero Potamius. Corbeienſe poſt Prudentium, Focum, & Syrum addit; ſequẽtes vero martyres Quoamaliū, vel Quoamaliam, alio loco tribuit, & pro Taido, & Agalatia legit *In Taudia Gallitia* apud Dacherium; apud me tamen in varijs lectionibus Dufreſnij, poſt Focum, & Syrum legitur. *In Taudia Galliæ Quoamali, Arcelai, Potamiæ, Donatellæ*. Noſtri codices. *In Auda Galeti*, retinent. Verum ſi Gallecìæ tribuendi Sancti martyres eſſent, minus corrupti in vrbis nomine viderentur codices noſtri, dum pro Auria Galleciæ Vrbe, Audiam vnius literulæ mutatione dixiſſent; ſed cum *Galeti*, deinde legant, & *Agalatię* M. Antuerpienſe, facilius in locum aliquem Galatiæ propenderem, vbi frequentiora antiquitus martyrum certamina fuerunt, quā Galleciæ, Sed diuinandum non eſt, & aliorum codicum auxilio, vel emendandus, vel explanandus locus erit.

Depoſitio S. Paterni Epiſcopi. Abrincę in Normania S. Paterni Epiſcopi memoria recolitur, & res geſtæ narrantur in martyrologio Gallicano die 16. ſequenti, vbi etiam S. Scubilionis Enixionenſis Monachi, ſiue Abbatis, & ipſius S. Paterni ſocij, vitam prælibat Sauſſayus, apud Surium, ad hanc diem longius expreſſam. Illorū meminit Vſuardus ad 23. Septembris, qui dies tranſlationis creditur; eadem enim die Paſchatis ambo ad cęleſtia regna migrarunt. S. Paterni memoriā recolit etiam martyrologium Romanum die ſequenti, & in litanijs Pictonicis inuocatum die 16. Aprilis refert, in Notis Henrici Ludouici Caſtanæi ad Litanias Pictonicas, Lebbeus in Bibliotheca ms. T. 2. p. 730. Ex additis hos Sanctos eſſe iam diximus. Floruerunt circa annum 560.

In Spania Cæſarea, quæ Cæſarauguſta Plinio dicitur, Cæſarea Auguſti Prolomeo vocatur. De Cæſarauguſtanis decem, & octo Martyribus agunt ſequenti die martyrologium Romanum, cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, & alijs recentioribus. Sed, cum nominibus apud Prudentium indicatis, vix vnus, aut alter ex noſtris conſonat. Lupercius, & Apodemus hic primarij martyres ſūt. Lupercus, pro Luperco, & Apomidius pro Apodimio in M. Corbeienſi ſcribuntur; Felix, & Martialis, etiam apud Prudentium, inter terſenos Cæſarauguſtanos martyres numerantur, ſed nomina reliqua valde differunt. Decem, & octo quidem in Corbeienſi martyrologio Athletæ indicantur, ſed XII. tantum in Antuerpienſi, & noſtro, in quo pro duobus Marcianis duo Felices ſunt. Gomalus, Parcilaus, Eonedes, Mica, Gallienus, Fauſtina, & Lucianus, quos Corbeienſe M. Cæſarauguſtanis aſſociat, vel alibi, vel in Ponto die ſequenti venerantur, errore libra-

librariorum in hunc tranſpoſiti. Plurimos ex martyribus decem, & octo, à Prudentio numeratis, diximus ad diem 22. Februarij, cum Vincentio recoli Valẽtiæ.

Et alibi S. Georgij. Sanctam Georgiã, non Georgium habet M. vetuſtiſſimum; & Corbeienſe, hoc loco decurtatum, non magis codicibus noſtris, quam illi fauet.

In Antiſiodoro. Minuta hæc additamẽta Gallicum, & Autiſiodorenſem auctorem oſtendunt. De Reliquijs S. Ioannis Apoſtoli videnda ea, quæ de eius Aſſumptione diximus. De S. Iuliano Briuatẽſi martyre in Aruernia, præter, eaquę habet varijs in locis S. Gregorius Turonenſis, extat eius Paſſio apud Lebbeum T. 2. Bibl. p. 567.

XVI. Kal. Madij.

IN Achaia, Corintho Ciuitate Natalis Sanctorum Caliſti. Cariſſi. Leoni Diaconi. Lotæ. Tertiæ. Chriſtianæ. Gallæ. Theodore. Cariſſi, omnium in Mare merſi. Caritone. Cæleſte cum alijs V. Nicc. Calliniæ. Municiæ. Nigiæ. & alibi Martiani. Eniani. Felicis. Hermonis. Vincentij. Tertij. Caliſte. In Mauritania natalis Bariliæ. In Ponto in Sclacelli Martialis. Felicis. Fauſti. Fortunati. Siluani. Luciani. Goamali. Partiali. Leone. Diſmice. Gallieni. Marciani. Fauſtini, & Luciani.

APRILIS. 16.

IN *Achaia*. Adonem ex hoc vetuſtiori, truncatis tamen ſeprẽ martyrum nominibus, ſuũ martyrologium adornaſſe, vt fatetur in Proemio, ex verbis quidem *omnium in mare merſorum*, videtur confirmari. Nomina ſeptem Pugilum, qui tantum cum Calliſto, & Caniſio apud Adonem indicantur, hìc ſingulariter recenſentur. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi in laminis expreſſum, ex marginali nota totidem martyres ita exhibet *XVI. Kal. Maij in Corinto ciuitate Caliſti, Cariſti, Leonidis*. Hìc ex noſtris codicibus, & Corbeienſi reponẽda eſſe duximus, quę ad oram huius diei ſignantur. *Loca, Tertia, Chriſtiana, Galla, Theodoſia, Caliſta. Et Roma in Portu Martialis, & in Collo liueris Vincẽti. Item Cariſſi, Cantonis; Caeleſia cum alijs V. Nica, Gallinia, Monicia, Nigia, & alibi Marciani, Antani, Felicis, Hermoginis; Tertij, & in Mauritania Talis, & Baſilia, & in ponto Marcialis, Felicis. Item Felicis, Fauſti. Furtunati, Siluani, Luciani, Gomali, Parcilai, Eonedis, Mica, Gallieni, Fauſtini, Luciani*. Corbeienſe ita huius diei martyres repręſentat. *XVI. In Achaia Corintho Ciuitate Natalis Sanctorum Caleſti, Cariſſi, Leonidis, Lota, Tertia, Chriſtiana, Galla, Theodori, Cariſſi, omnium in mare merſi, Caritonis, Cæleſta cum alijs, Vnica, Gallinię, Monicia, Nigiæ. Et alibi Martiani, Eniani, Felicis, Hermogenis, Vincentij, Tertij, Caleſti; In Mauritania Natalis Baſiliæ. In Ponto In ſclacelli, Martialis, Felicis, Fortunati, Siluani, Luciani, Goamali, Parcilai, Leonedis, Mica, Gallieni, Martiani, Fauſtini, & Luciani, Iocundi*. Vrbem Corinthi in Achaia reponi, nemini incongruum videri debet, cum in eadem prouincia etiam Corinthum retulerint Pomponius Mela,

& Apuleius, licet Ptolemeo, & Plinio in Peloponneſo ſit. Leonem, non Leonidem noſtri codices vocant, & fortaſſe melius, quòd extremũ nominis illius, culpa librarij, ex officio Diaconi in noſtris expreſſo, Leoni accreuerit. Leonidem tamen habet etiam Notkerus. In Achaia ciuitate *Corintho Nat SS. Calliſti, Chariſij, Leonidis, Chriſtinæ, Gallæ, Theodori, qui omnes in mari demerſi*. In Menologio Grecorum, apud Caniſium, octo martyres die 16. Aprilis producuntur, quorum nomina non valde ab adductis abhorrent, hoc eſt *SS. Martyrum Leonidis, Chariceſſę, Nices, Galenę, Calidis, Nunechię, Baſiliſſę, & Theodorę*.

Caritonę. Tam codices noſtros, quam Corbeienſem, fateri hìc expedit mancos eſſe; in Antuerpienſi ſiquidem Martialis additur in Romano portu, vel paſſus, vel veneratus, cuius memoria cum Calliſto ita in Hieronymiano Kalend. Lucenſi mſ. agitur. *XVI Kal. Mai Martiali, Caliſti*. Qualis autem locus ſit, in Antiquiſſimo M. S. Villibrordi, ita indicatus, *& in Collo Liueris*, alijs coniecturis deſtitutus, ex vbertate martyrũ in Africa, exiſtimarem Collopem fortè eſſe Vrbẽ Numidiæ, quæ Cillops Ptolemeo dicitur, & Chullu, ſeu Cullu municipium eſt Antonino, Collo hodie vocata, vt putat Marius Niger. Duplex locus huius nominis eſt in Africa: alter Collips Magnus, vt diximus in Numidia, alter Collops Paruus eidem Ptolemeo in Africa Propria, vnde Cullucitani, & Collucitana Ciuitas Byzacena in Concilijs. An vero Liueris nomem martyris ſit, vel quid additum, vel corruptum, diuinare non eſt animus niſi omnino mendũ ſit, vt infra XIII. Kal. præſertim cum Liueris, Vincentij, & Caniſi nomina in noſtris codicibus deſint. In his Caritona, non Cariton legitur, & Cæleſtis, non Cœleſia, cum alijs quinq; Anonymis, in Antuerpienſi etiam M. indicatis. Corrigenda quaprοter ſunt in Corbeienſi verba illa, *cum alijs Knicæ Gallinię*, legendum enim eſt *cum alijs V. Nicæ, Gallinicę*: ita enim, & Noſtrum, & Vetuſtiſſimum habent ſatis appoſitè.

Nicæ. Et hìc dubius hæreo, an legendum ſit Nicae pro martyris nomine, an pro Vrbe Nicea, & cum nihil de his martyribus alibi legerim, difficillimum mihi eſt, hoc, vel illud affirmare. Gallinia, ſeu Callinia, Moniſia, & Nigia huius chori ſunt.

Et alibi. In hac Athletarum incerti loci turma, variant inter ſe nonnihil à codicibus noſtris, Antuerpienſe, & Corbeienſe M. illud pro Eniano habet Antanũ: pro Hermonio Hermogenem: Vincentium ante Tertium, & poſt illum Caliſtam, ſeu Caleſtium ſilet; fortaſſe quia Vincentius eſt, qui in Collo eidem vetuſtiſſimo numeratur. Corbeienſe Hermogenem pariter legit, & pro Caliſta Caleſtium.

In Mauritania. Talis & Baſilia legit M. Vetuſtiſſimum. At Corbeienſe cum codicibus noſtris *Natalis Baſiliæ*, quæ lectio magis cũ Notkero congruit, apud quem ita ſcriptum video XVI. kal Maij. *In Mauritania Sanctæ Baſiliæ*. Emendandum igitur eſſet, & legendum in Antuerpienſe *Natalis Baſiliæ*, ſeu *Barilia*, vt habent codices noſtri. Baſillam vocant Adonis additamenta.

In Ponto. Obſcura mihi vox eſt *Inſclacelli*, an martyris, vel loci alicuius nomen ſit. In Vetuſtiſſimo M. non extat. Sed ad vocem *in Ponto* ſtatim ſubſequitur nomen Marcialis. In Corbeienſi Dacheri vnica vox eſt pro martyris nomine *Inſclacelli*, & quatuordecim inde ſacri athletæ numerantur, ſicuti in noſtris codicibus, parua in nominibus differentia. In illo Fauſtus non legitur, in his Iocundus deeſt, & deprauatè ſcriptum eſt *Leone, Diſmicæ*, pro *Leonidis, Micæ*. In Antuerpienſi pariter quindecim martyres ſcribuntur, & pro Inſclacellio, ſi nomen martyris eſſet, numerum impleret alter Felix.

XV. Kal. Maij.

IN Antiochia Natalis Sanctorum Petri Diaconi, & Hermogenis miniſtri. Petri. Fortunati. Marciani. In Africa Barucis. Quinti. Mappalici. Victorici. Donati. Ianuarij. Maconi. Galli. *In Fontanella Monaſterio Depoſitio Vuandoni Presbyteri, & Abbatis.* Item in Africa Theodore. Iuliani Presbyteri, & Meconi.

APRILIS 17.

ANtiocheni martyres Petrus, & Ermogenes omnibus ſere martyrologijs noti ſunt. De his agunt Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, martyrologium Romanum, & recentiores. Petrum Diaconum appellant ex his aliqui, Hermogenem miniſtrum, vt Antuerpienſe. *xv. kal. Maij Antiochia Petri Diaconi, Hermoginis Miniſtri, Petri, Fortunati, Marciani. In Africa Barucci, Quinti, Mappalici, Victorici, Donati, Ianuari, Macori, Galli, Theodora, Iuliani Presbyteri, Meceonis.* Dacherius in Corbeienſi Hermogenem putat miniſtrū Petri, ac ita interpungit. *xv. Kal. Maij. In Antiochia Natalis Sancti Petri Diaconi, & Hermogenis miniſtri, Petri, Fortunati, Martiani. In Africa Buruci, Quinti, Mappalici, Victurici, Donati, Ianuarij. Macori, Galli, Theodori, Iuliani Presbyteri, & Meceoni, Migini, Diomedis, Filippiani.* At Petrus alter, martyr eſt Notkero diuerſus a Petro Diacono. *In Antiochia nat. Sanctorum Petri Diaconi, & Hermogenis, Petri, Fortunati, & Martiani*, quorum duo poſtremi nempe Fortunatus, & Marianus, non Antiochiæ, ſed Africæ aſſignantur in martyrol. Romano ex Beda, & recentioribus, inter quos Maurolycus. Petrus Diaconus, & Hermogenes in fragmēto hędino Bedæ aſcripto, die ſuperiori XVI. Kal. recoluntur. In Kalendario verò Hieronymiano vetuſt. *xv. kal. Petri, Hermogenis.* Perperā hos Petrus de Natalibus Africæ tribuit lib. 11. num. 122. cum aliorum omnium fide, Antiocheni martyres ſint.

In Africa. Barucius, ſiue Baruccius, tam Antuerpienſi, quam Corbeienſi, & noſtro MM. Africanorum pugilum anteſignanus eſt, non Mappalicus, de quo ſeiunctim ab alijs agūt Romanum martyrologium, Beda, Vſuardus, Notkerus, & recentiores. De Mappalico aliqua diximus ad diem 21. Februarij, & quia fere martyrologia omnia Mappalicum à D. Cypriano laudatum hac die recolūt, ſine ſocijs, non eſt præter D. eiuſdem Cypriani mentem, vt ſocios paſſionis habuerit, quamuis nominibus ille non exprimat. *Iſtum nunc Beatiſſimum Martyrem*, inquit de Mappalico epiſt. 8. ad Martyr. & Confeſſ. in editione Rigaltij, *& alios participes eiuſdem congreſſionis, & comites in fide ſtabiles.* Quamuis pro eo quod legitur *Participes eiuſdem congreſſionis.* Notkerus habet. *Principes eiuſdem Congregationis, & Comites in fide.* Pro ſuis commilitonibus, inter cruciatus alacriter oppignoraſſe fidem ſuam, iam D. Cyprianus ita docuerat *Mappalicus ſuo, & collegarum ſuorum nomine Proconſuli repromiſit, nec fefellit in promiſſo ſuo vox fidelis: pugnam quam ſpopondit exhibuit.* Vt dubitari nequeat, in agone ſocios habuiſſe. Et hoc debemus Vetuſtiori martyrologio noſtro, vt comites Mappalici, forte eo ordine, quo agonem

compleuerunt, ſignati nominibus exprimantur.

In Fontanella Monaſterio. De more hìc Fontanellenſis antiquarius Sanctos Martyres interpolauit, additione Vvandonis Abbatis, qui diuerſus eſt a S.Vvãdrageſillo, etiamſi Vvando, & ille diceretur, vt alibi adnotauimus. Hic *Vvando Presbyter* dicitur in Chronico Fontanellẽſe cap.12. & regimen aſsũpſiſſe illius Cœnobij narratur anno D.I.DCCXLII. & obijſſe, decrepitę iam ætatis, anno Dom. Incarn. DCCLVII. Idem ex eodem chronico *Tranſijt xv.Kal.Maij*, quod benè congruit.

Item in Africa. Secunda Africanorum martyrum claſſis, magis quidem diſtincta in codicibus noſtris apparet: Sed vberior in Corbeienſi M., in quo ſupra Thedorum, Iulianum Presbyterum, & Meconium, ſiue vt habet Antuerpienſe Meceoniũ, numerantur Miginius, Diomedes, & Filippianus. Ex his omnibus Africanis martyribus mſ. Reginæ Sueciæ, de more decurtatum, non niſi ſequentes producit *xv. kal. In Africa Victurici, Ianuarij, & Iuliani Presbyteri.*

XIIII. Kal. Madij.

IN Salonica Ciuitate Natalis Sanctorum Septimi Diaconi. Victorici, & alibi Hermonis. In Africa Victoris. Pamphili. Donati. Ianuarij. Micionis. Domni. Turemoni. Syrici. Priſciani. Romæ Natalis Sanctorum Eleutheri Epiſcopi, & Anchiæ Matris eius. Partheni. Coloceri. Febi. Proculi. Apolloni. Fortunati. Criſpini. Expediti. Mappalici. Victorini, & Gagi. ***Autiſiodoro in Gallia dedicatio Altaris ſenioris Eccleſiæ.***

APRILIS 18.

MInus, quam præcedentis diei, ſacræ vetuſtiores Tabulæ inter ſe differunt. M. Antuerpienſe ita eas reprehesentat. *xiiii. Kal. M. Salonas Ciuitate Septimi Diaconi, Victorici, & alibi Hermoginis, & in Africa Victoris, Pampilici, Donati, Ianuari, Micionis, Domni, Turimuni, Sirici, Priſciani; Rome Eleuteri Epiſcopi, & Antea matris eius, Parteni, Caloceri, Febi, Proculi, Apolloni, Fortunati, Criſpini, Expediti, Mappalici, Gagi*. Corbeienſe parua differentia eadẽ proſequitur. *xiiii. kal. Maij. In Salona Ciuitate natalis Sanctorum Septimi Diaconi, Victurici; & alibi, Hermogenis, Dionisij. In Africa Victoris, Pamphili, Donati, Ianuarij, Micionis, Domni, Turemini, Syrici, Priſciani, Iocundi. Roma Sanctorum Eleutheri, & Anthiæ, matris eius, Parthenij, Coloceri, Febi, Proculi, Apollonis, Fortunati, Criſpini, Expediti, Mappalici, Victurini, & Gagi. Antiſſidioro in Gallia dedicatio Altaris ſenioris Eccleſiæ*. Salonas Pannoniæ, vel Illyrici vrbem eſſe alibi diximus. In ea Diocletianum Imperatorem ædes palatinas habuiſſe ſunt, qui narrent apud Ortelium; ex quo nil mirum eſſet, ſi in dira eius perſecutione, odio fidei Chriſtianæ Diocletianus curauerit, vt ex ea Vrbe, in qua aliquando morabatur, fides Chriſti exterminaretur, & frequenter proinde ſint Salonites Martyres. De Septimio illius vrbis Diacono, & Victorico, ſeu

Vi-

Victurio, meminit cum alijs mſ. Reginæ Succiæ. *xiiii. kal. Salonas Ciuitate natalis Sanctorum Septimi Diaconi, Victuri. In Africa Victoris, Pamphilici, Sirici, Priſciani. Roma Eleutherij Epiſcopi, & Antia Matris eius.* In Salonia Ciuitate tantum meminit Septimi Diaconi Notkerus.

Et Alibi. Hermogenem, incerti loci martyrem, ſine ſocio refert M. Vetuſtiſſimum, Dionyſium addit Corbeienſe. Noſtri codices pro Hermogene, Hermonem retinent.

In Africa. Notkerus, Victorem contentus proferre, reliquos ſocios ita præterijt. *In Africa Victoris, cum ſocijs ſuis.* Pro Pamphilo Pampilicum ſcribit M. Vetuſtiſſimum, & nouem Athletas cum Corbeienſe, & noſtro ijſdem nominibus complectitur. mſ. Reginæ Sueciæ, vt vidimus, non niſi quatuor exhibet.

Roma Natalis Sanctorum Eleutheri. Sanctum hunc Epiſcopum omnia ferè, hucvſque edita martyrologia, cum Anthia, vel Anchia Matre hac die venerantur. Martyrol. imprimis Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & alij recentiores, quorum plurimi in Meſſana Apuliæ ciuitate memoriam eius recolũt. Nos de more vetuſtioribus innixi, Antuerpienſi nimirum, Corbeienſi, & Noſtro, Romæ cum pluribus ſocijs paſſum agnoſcimus, quemadmodum, & Acta apud Surium ex Metaphraſte aperte docent, & Menologium, tam Baſilij, quam à Caniſio editum, ad diem XV. Decembris confirmant. Emendat Baronius errorem, qui in Actis, & Menologijs irrepſit, puta eruditũ S. Eleutherium fuiſſe ab Aniceto Pontifice, ac Diaconum, Presbyterum, & Epiſcopum denique Illyrici creatum, ſed paſſum eſſe ſub Adriano. Vnde pro Aniceto Anacletum reſtituit, ſub quo tamen martyrium non feciſſe animaduertit, cum Adriano Imperante, iam Anacletus eſſe in terris deſierit. Illyrici fuiſſe Epiſcopũ Græci omnes docent, cuius vero Vrbis non docent, neque inter plurimas amplę illius regionis ciuitates, aliquam inuenio, quæ Meſſana nuncupetur. Aquileiæ ſediſſe Epiſcopum habent Beda, & Notkerus. Meſſanæ in Sicilia, aduerſus Baronium Eleutherium, cum Anthia matre adhuc recoli teſtatur Ferrarius. Ex Illyrico quidem Romam ductum, vbi natus ex viro conſulari fuerat, & plura tormenta ſub Adriano paſſum, Acta eius docent, in quibus, cum bis aduentus eius in Vrbem repetatur, ſecunduſque reditus, poſt multa tormenta indicetur, aliqua ex his extra Vrbem pati potuiſſe, veriſimile redditur, cum Adrianus, ex Xiphilino, & alijs, in alias prouincias, regioneſque, & vrbes, viſendi cauſa, de more proficiſceretur; neq; eſſet inuſitatum, ſecum reos adduxiſſe, præſertim Chriſtianos, quos Gentiles laboribus, & ærumnis diuturnioribus à propoſito reuocare ſtudebant. Hoc certum ex Actis illis eſt, Eleutheriũ Epiſcopum, cum matre Anthia, duriſſimum certamen Romæ compleuiſſe, Anthiamque matrem, Pauli Apoſtoli diſcipulam, omnium calamis dignã, quæ celebraretur, nihil muliebre cogitantem, aut indignum martyre proloquentem, in amplexibus filij, quem ad pietatem erudierat, lætam, & gloriabundam, eodem gladio perſoſſam, & duplici martyrio animæ, & corporis duplicem accepiſſe coronam. Eleutherium, cũ pluribus ſocijs, martyrium compleuiſſe Græcorum Menologium, quod Baſilij dicitur, narrat dum Præfectum, ſiue Corebum, ſiue Corebonem, vt eius Acta legunt, ſiue Correum, vt habet Beda, ſiue Coreborum, vt Menologium Sirleti, ſiue Corennonium, vt Menæa magna dicunt, non modo per Eleutherium ad Chriſtum traductum fuiſſe, ſed cum & ipſe alios ad fidem traduxiſſet, *cum omnibus fidelibus capite damnatum* occubuiſſe; At cum neque Felix, ab eo etiam Chriſtianus, neque Corebus, hic inter alios martyres, Romæ coronatos, numerentur, alios exiſtimarem fuiſſe Romanos pugiles, eodem die, non eodem

anno

Digitized by Google

anno martyrio perfunctos, præcipue ſi Apollonius is eſt, qui elegãtiſſimam orationem, pro defenſione fidei ſuæ, coram Senatu habuit, & tamen capitali ſupplició ab eodem Senatu damnatus eſt ſub Commodo, apud Euſebiũ lib. 5. Hiſt. cap. 21., non ſub Hadriano. Parthenius item & Calocerus Romani Martyres ſunt, ſed quorũ memoria agitur in fragmento antiquiſſimi martyrologij, apud Bucherium in Victorij Canonem p. 268. menſe Maio, hoc pacto. *xiiii. kal. Iunii Parthini, & Caloceri in Calliſti, Diocletiani ix. & Maximiano viii. Conſſ.* ſi tamen ijdem ſint Eunuchi, ex Diocletiani Palatio, vt ad eam diẽ adnotabimus. Calocerum hunc, martyrem Brixienſem nõ eſſe, facilè quis agnoſcet, licet de Brixienſi hac die agat martyrologium Romanũ. Notkerus XIV. Kal. Maij eorundem ita meminit. *Romę Parthenii, & Caloceri, item Roma Apollonii Senatoris*, cuius res geſtas per compendia tranſigit. De reliquis Romanis martyribus nihil mihi addere licuit. Victorinus quidem martyr è Cœmeterio Calliſti, vbi Parthinius, & Calocerus ſepulti memorantur, Lucæ recolitur, apud nobiles Aſcetrias S. Ioanniš, olim de Capite Burgi nuncupati, nunc vulgo S. Ioannetti, ex largitione P. Hieronymi Florentinij germani fratris mei, ac Sacerdotis, & Theologi Religionis Matris Dei. Huius ſancti pugilis corpus, ex eodem Calliſti cœmeterio extractum, à Ioanne Baptiſta de Alterijs Epiſcopo Camerinẽſe, & ſub Vrbano VIII. Põtifice, Vicarii Cardinalis Vices gerente, eodemque Pontifice iubente, dono datũ, primò P. Ioanni de Annunciatione Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis, in Romana curia Generali Procuratori, vt teſtatum reliquit Ioannes Baptiſta Marus, Conſiſtorialis Notarius ſub anno MDCXLI. die XV. Auguſti, deinde, eadem die, vt idem Notarius affirmat, ſacrum illud pignus, cũ vaſculo ſanguinis, in iam dictum P. Hieronymum Florentinium peruenit; à quo Lucam tranſlatũ, & à Vicario Eminentiſſimi M. Antonii Cardinalis Franciotti Epiſcopi probatũ, die XVI. Maii anni DCXLII. manu Vincentii de Iuſtis Epiſcopalis Cancellarii, ſolemni põmpa in die Dominica, S. Marthæ feſto proximiore, fuit in maiori ara illius Eccleſiæ repoſitum, vbi eodem anniuerſario die, quotannis publicæ venerationi expoſitum veneratur. An idẽ S. Victorinus omnino ſit, non aſſero. Nomen, & locus Cœmeterii Calliſti, vbi ille ſepultus, & vnde hic extractus fuit, ſuadere poſſent.

Autiſiodoro. Hanc eandem dedicationem refert M. Corbeienſe, & nimis ſingulare eſt pro vniuerſalis Eccleſiæ martyrologio, Gallici Antiquarij additamentum. Eiuſdem dedicationis meminit Sauſſayus ad hunc diem, & ſeniorem Eccleſiam, notat S. Stephani, de qua videnda eſt, in Bibliotheca Lebbei, Hiſt. Epiſcoporum Autiſiodorenſium.

XIII. Kal. Madij.

IN *Fontanella Monaſterio depoſitio Chilberti Epiſcopi Abbatis*. In Militana Ciuitate Armeniæ Hermonis. Gagi. Rufi. Expediti. Ariſtonici. Galate, vna die coronatorum. Militinæ Arminie Rufi. Hilaui. Ariſtonici. Fortunati. Donati. Gagi. & in Africa Sericiani. Donati. Heladij. Hermogenis, cum alijs duo. Cauco Liberi Natalis S. Vincenti.

APRILIS 19.

ITerum Fontanellenſis Monaci Auctarium, in fronte laterculi minus opportunè appoſitū, ſecernere oportuit. Quis fuerit Sāctus Chilbertus Epiſcopus, & Abbas inuenire hucvſque non licuit. An fortaſſe Herembertus Epiſcopus Toloſanus, cuius tranſlationem repoſuit Chronic. Fontanellenſe ſub Baino Epiſcopo anno 704. Kal. Maij, ſeu die 31. poſt tranſlationem SS. Vuandrageſili, Ausberti, & Vualfranni, celebratam pridie Kal. Aprilis? An potius Hilbertus Abbas, cui Aigradus Monachus Fontanellenſis inſcripſit vitam S. Ansberti Epiſcopi Rotomagenſis, & ſub quo tranſlatio ipſius S. Ansberti à Monaſterio Altimontis ad Fontanellenſe Cœnobium celebrata eſt? Sed expreſſe Hilbertum fuiſſe Epiſcopum non legi, niſi obſcurè in Chronico Malleacenſi lib. 1. cum ſucceſſor Ansberti Præſulis Rotomagenſis dicitur. In certùm, an illi in Abbaria, vel Epiſcopatu ſucceſſerit. Hunc, ſub S. Hileberti Abbatis Fontanellenſis nomine, recolit Sauſſayus in Appendice Martyr. Gallic. inter Sanctos, quorum diem natalem incompertum habuerit, & obijſſe exiſtimat anno *694*.

In Militana. De his Militanæ Vrbis in Armenia ſacris Athletis agit martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natal. lib. 11. num. 125. & alij, nulla nominis differentia. Galeſinius Theodoſiam Virginem addit ex mſs. codicibus. Veruntamen in vetuſtiſſimis Antuerpienſi, Corbeienſi, & codicibus noſtris, iiſdem nominibus, & eodem ordine recenſentur. In illo primùm. *xiii. kal. Maii. In Armenia Militana ciuitate Hermogenis*. (Hermonem noſtri codices legunt) *Gagi, expediti, Ariſtonici, Rufi, Galatha, Mitiæ, Arminia, Rufi, Hilari, Ariſtonici, Fortunati, Gagi, Donati. Et in Africa Donati, Sericiani, Elladi. Item Ermogenis cum aliis duobus*; *Cauco liberi Natalis S. Vincenti.* Deinde etiam in Corbeienſe M. in quo ad ſecundam Armeniorum martyrum claſſem additur Maiulinus. *xiii. kal. Maii. In Militana ciuitate Armenia, Hermogenis, Gai, Rufi, Expediti, Ariſtonici, Galata vna die Coronatorum. Militina Armenia, Rufi, Hilari, Ariſtonici, Fortunati, Donati, Gagi, Maiulini. In Africa Sereciani, Donati, Heladii. Item Sereciani, & Hermogenis cum aliis duobus. Gauco liberi, natalis Sancti Vincentij.*

Militana Arminia. Anceps fui, an ſequentes martyres eidem vrbi Militenæ in Armenia tribuendi ſint; ſupernaceneū enim videbatur, vt ſtatī poſt enumeratos eiuſdē loci athletas, idē ad amuſſim locus repeteretur, ad alios martyres eidē aſcribendos; auxit ſuſpicionem quod vetuſtiſſimum, non Militene, ſed *Mitine* legit, & *Arminię*, quę nomina eſſe poſſent martyrum, non Vrbis, & Regionis. Si quis tamen cum noſtro, & Corbeienſi retinere voluerit *Militinę Arminię*, non pugnabo, quādo etiam alibi videatur repetita eiuſdem loci notitia, preſertim in Africanis martyribus; iterato nempe loci nomine ad diuerſos, & diuerſi temporis ſignandos martyres. Quin etiam cum Melitena regio ſit Armeniæ minoris ad Euphratem, apud Ptolemæum, non minus, ac ciuitas, in prima martyrum claſſe, nomen Vrbis addi veriſimile ſatis eſt, vt ciuitas à regione diſtinguatur; in ſecunda vero claſſe ciuitatis nomen, ideo reticeri potuit, vt pro regione, non vrbe acciperetur.

In Africa. Diuitem martyrum Africam ferè quotidie oſtēdit Vetuſtius martyrologium noſtrum. Duos Serecianos numerat Corbeienſe: vnde vnō pugilē ſupra noſtrum; & Antuerpienſe abundat. In duobus anonymis omnia conueniunt

mſs.

mſs.MM.De more mſ.Reginę Suecię nomina breuiat,non numerum, in quo cum noſtris codicibus concordat; duobus enim tantum nomine indicatis Donato, & Siriciano, anonymos quinque refert *xiii. kal. In Africa Donati, Siriciani cum alijs V.*

Caucoliberi. Ita Hiſpaniæ Vrbem vocant in memoria Vincentii M.Romanum martyrol. Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Vuandelbertus, Petrus de Natal. & adducta a nobis mſs. martyrologia. Caucoliberis Vrbs Cataloniæ eſt Baronio, potius ex martyrologiis, quam ex Geographis. Ferrarius opidum exiſtimat Hiſpanię citerioris maritimę in Gallia Narbonenſi, inter Helenam, quæ illi in Epiſcopali ſede ſucceſſit, & Gerundã. In fragmento Kalendarii mſ.Canonicor. Lucenſ. legitur *xiii.Kal. SS.Rufi, & Vincentij*. Kalend. Hieronymianum habet *xiii. kal. Criſpini*, quem alibi memoratũ non inuenio; Simonem etiam Diaconum exprimis ſeptem, habet Petrus de Natal. lib. 4.cap. *66*. ex Hieronymi martyrologio, quod diuerſum à noſtris fuiſſe etiam hinc deducitur.

XII. Kal. Madij.

IN Africa Natalis Sanctorum Seruani. Araiaci. Siluaniani. Fortunati. Iohannis. Orati. Donati. Marcie. Geme. Corniliæ. Gemine. Corniliæ. Fortunate. Rome depoſitio S. Victoris Epiſcopi. Felicis. Alexandri. Papie. In Cœmeterio Militario Via Momtana Natalis SS.Siluiani. Aiarici. ***In Autiſiodoro Ciuitate Depoſitio S. Martini Presbyteri, & Confeſſoris.***

APRILIS. 20.

ANte Africanos martyres M. vetuſtiſſimum S. Villibrordi binos Alexãdrinos martyres ita ſignat, in codicibus noſtris, & Corbeienſi deſideratos. *xii.Kal. Maii.In Alexandria Aradi Presbyt. & Tauci. In Africa natal. S. Siluani, Fortunati, Iohannis, Honorati, Donati, Marcię, Gemmę, Cornelię, Fortunatę. Romę Victoris Epiſcopi, Felicis. Alexãdri, Papia. Item Romę Siluani, Aſaiaci, Donata. In ciuitate Antiſiodoro S.Meriani Presbyteri, & Confeſſoris*. Variat in nominibus ac martyrum numero M. Corbeienſe ab antiquario Gallico interpolatum. *xii. kal. Maii. In Africa Natalis Sanctorum Seruiani, Araiaci, Siluaniani, Fortunati, Ioannis, Oratii, Donati, Marcia, Gema, Comelia, Gemina, Cornilia, Fortunati, Vincentii. Roma depoſitio S.Victoris Epiſcopi, Felicis, Alexandri, Papia. Euerduno depoſitio S. Marcellini Epiſcopi, & Confeſſoris; Siluiani, Tiaraei, Donati, Quinti. Autiſiodoro Ciuitate depoſitio S. Martini presbyteri, & Confeſſoris*. Pro Honorato Antuerpienſe M. cum codicibus noſtris legit Orati, vel Oratii. Comiliam, & Geminam, ſupra illud, cum vetuſtiori noſtro, addit Corbeienſe, quod Fortunatum pro Fortunata profert, & Vincentiam alibi non expreſſam. Mſ. Reginæ Sueciæ, cuius librarius ſæpe nominum pertæſus, aliquos nominibus ſignatos inter anonymos reicit, ita de Africanis martyribus inquit. *xii. kal. In Africa nat. Sanctorum Siluiani, Fortunati, Iohannis cum aliis viii.* Sed cum ano-

Sed cùm anonymorum numero, neque Vetuſtioris noſtri, neque Corbeienſis chorum implet, quem ſuperat Antuerpienſe. Pro Seruano kalend. Hieronymianum, pluries adductum legit: *xii kal. Verniani*.

Romæ depoſitio S. Victoris. Romanum Pontificem Victorem, ſub Seuero principe martyrio coronatum, hac etiam die recolunt; omnia fere Latinorum edita martyrologia; præter Romanum, de eo agens V. kal. Auguſti, quando palmam promeruiſſe narrant liber Pontificalis editus, & mſ. peruetuſtus Canonic. Lucenſium; Luitprandus, & Abbo Floriacenſis; ſepultumque aſſerunt iuxta corpus B. Petri Apoſtoli in Vaticano. Felicem, & Alexandrum, Sancti Pontificis in agone ſocios; refert etiam vetuſtiſſimũ martyrologium, Bedæ nomine prænotatum, & in Archiuio Vaticanæ Baſilicæ ſeruatum, his verbis ad diem 20. Aprilis, apud Aringhium Romæ Subt. lib. 4. cap. 26. num. 2. *Romæ depoſitio S. Victoris Epiſcopi; Felicis, Alexandri*. Papiam tamen mſ. hoc non addit, ſicuti neque Donatam inter alios, quos ſubdit Romanos martyres: *Et in cœmeterio martyrum iuxta viã Nomentanam Saluiani, & Aragaci*. Hac etiam die Victoris memoriam recolit mſ. Reginæ Sueciæ XII. kal. *Romæ depoſitio S. Victori Epiſcopi*. Depoſitionis nomen, quamuis vſitatum magis ſit in vetuſtiori noſtro martyrologio, prò Sanctis Confeſſoribus indicandis, pro martyribus quoque non eſſe renuendum, diximus in præuijs admonitionibus.

In Cœmeterio. Romæ ſequentes martyres tribuit M. vetuſtiſſimũ, & ſi cœmeteriũ, quo ſepulti ſint, non exprimat. Corbeienſe, in memoria S. Marcellini Epiſcopi, ab Antiquario improuido interpolatum, illos à Romanis alijs martyribus ſeiungit, & poſt Marcellinum, tanquam eius ſocios enumerat. At ex vetuſto mſ. Baſilicæ Vaticanæ iam adducto, non modo vtriuſque noſtri codicis lectio confirmatur, ſed in aliquo corrigitur; vbi enim ſcriptum eſt via *Momentana*, legendum eſſe *Nomentana* patet. An vero retinendum *in Cœmeterio militari*, vt referunt codices noſtri, an potius *in Cœmeterio Martyrum*, vt habet mſ. Vaticanum, vtrumque tolerabile eſſe videtur. Militare enim cœmeteriũ dici poterat, quòd eodem loco, via Nomentana Sancti milites ſepulti eſſent Papias, & Maurus, vt habet Romanum martyrologium ad diẽ 24. Ianuarij, vel Cœmeteriũ martyrum, eo quòd ad templum Dianæ, in eadem via, plurimi ducti martyres, renuentes ſacrificare, agonem impleuerint. Codices noſtri cum Antuerpienſi vetuſtiſſimo non niſi tres martyres producunt. Siluanum; ſiue Silicianum, Afaiacium, vel Aiaricium; & Donatum: Corbeienſe pro Donata Donatum habet, & alium ſocium nomine Quintum.

In Antiſiodoro. In nomine Sancti Presbyteri Autiſſiodorenſis variant; qui eius hac die memoriam agunt. Maurolycus cum Galeſinio addit etiam Mamertinũ, & Marcianum vocat, atque ita etiam M. Romanum; mſ. Reginæ Sueciæ Marianum dicit. Merianus legitur in vetuſtiſſimo Antuerpiẽſi. Martinum cum noſtris codicibus appellat M. Corbeienſe, forte pro Martiano vti à Petro de Natalibus lib. 11. num. 129., & Bellino de Padua vocatur. Marinus dicitur in Hagiologio FrancoGalliæ apud Lebbeum, hac eadem die, in qua eiuſdem non meminit Sauſſayus. Gallici antiquarii purum hoc additamentum eſſe non inficior.

XI. Kal. Madij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Fortunati. Iohanis. Oratoris Presbyteri. Felicis. Siluij. Vitalis, in Carcere requieſcentes, Ro-

mæ in Cœmeterio Celeſtini, via Appia Natalis Sanctorum Valeriani. Maximi. Tiburtij. Et in Terracina Campaniæ, Natalis S. Ceſarij. Et in Sicilia Nataiis S. Amfelici. Et alibi Victoris. Papiæ. Felicis. ***Et alibi depoſitio Aprunculi Epiſcopi.***

APRILIS 21.

ALexandrinos ſex martyres vetuſtius noſtrũ hac die recenſet: Quinque Vetuſtiſſimũ Antuerpienſe. Quatuor Corbeienſe martyrologium. Illud vt ſequitur. *xi. kal. Maij. Alaxandria Ciuitate Furtunata, Aratoris Presbyteri, Felicis, Salui, Vitatis in Caſarea quieſcentis. Roma Valeriani. Macimi. Tiburtij, & in Terracena Campania Sancti Ceſſari. In Sicilis Appelici. Et alibi Victoris, Papia, Felicis. Depoſitio Aprunculi Epiſcopi. Depoſitio Oedelnaldi Presbyteri.* Corbeienſe, M. in aliquibus a noſtro, & Antuerpienſi, ita proſtat varium, & deprauatum. *xi. kal. Maij. In Alexandria Natalis Sanctorum Fortunati, Aratoris Presbyteris, Felecis filij, Vitalis in carcere quieſcentis. Roma in Cæmeterio Celeſti via Appia Natalis Sanctorum Valeriani, Maximi, Tiburtii, Donati; In Terracina Campania, Natalis Sancti Amphelici, Iocundi, & alibi Victoris, Papia, Felicis, & alibi depoſitio Aprunculi Epiſcopi.* Deficit in Alexandrinorum pugilum turma Iohannes, & Syluius; pro Syluio enim Corbeienſis codex habet *filij*, quaſi Felix filius fuerit Aratoris Presbyteri. At vel Siluium, vel Saluium retinendum eſſe confirmat Notkerus XI. Kal. *Apud Alexandriam natiuitas SS. Fortunati, Aratoris Presbyteri, Felicis, Syluij, Vitalis, qui in carcere quieuerunt.* De omnibus videtur illud prolatum, in carceribus curſum perfeciſſe, quamquã id tantũ Vitato, ſeu Vitali videatur tribuere M. Antuerpienſe; in quo aliorũ codicũ fide, & Romani martyrologii, emendandum illud eſt *in Ceſſarea*, & reponendum *in carcere*, & pro Fortunata reſtituendum eſſe Fortunatum, omnes codices docent. Orator ex codicibus noſtris, paucula differentia, Arator aliorum eſt. Orator etiam Petro de Natal. lib. 4. c. 72. ex Adone dicitur, & Siluius appellatur Silinus, qui omnes multò tempore oneroſis vinculis afflicti, & duriſſima inedia macerati in carcere certamen compleuerint.

Roma. Libet hic adnotare, quod alibi de Kalendis Ianuarii diximus, nullum diẽ apud Romanos, cum in Chriſti fideles ſæuire cæptum eſt, ſine ſanguine fuiſſe, neque ille etiam, qui ex veteri inſtituto, à ſanguine immunis eſſe debuerat. In die Paliliorum, ſeu Pariliorum, qui Natalis vrbis Romæ erat, neq; hoſtia cedebatur; vt Patriæ natalis à cæde, & ſanguine purus eſſet, quemadmodum plures Philologi obſeruant, Stuckius præcipue Antiq. Conuiualium lib. 1. cap. 16., & tamen, tãta illis religio erat, Chriſtinnos impune viuere, vt ipſa die Paliliorum prima, & ſecunda, hoc eſt XX. & XXI. ex vetuſtiſſimis Romanorum Kalẽdarijs, à cæde Chriſtianorum non abſtinuerunt. Repetitur hic Sanctorum Valeriani, Maximi, & Tiburtij memoria in Cœmeterio Calliſti, non Celeſtini; ita enim frequens error codicum noſtrorum emendandus eſt. Cur vero repetatur, cum de ijſdem actum ſit 18. Kal. Maij, cauſa eſſe potuit, vel reliquiarum translatio, vel quòd aliquis ex his martyribus hac die paſſus ſit, vt Maximus, qui non eadem die videtur cęſus, quo Valerianus, & Tiburtius; ſi penès eorum corpora, deinde Maximum in nouo Sarcophago S. Cæcilia ſepeliuit, vt in eius actis continetur.

netur; Ne vero à ſocijs diſiungeretur, cum duobus alijs ſimul recoli, congruum viſum eſſe antiquis,non improbarem.Diuerſos hos eſſe martyres à ſocijs S. Cæciliæ, difficilè admodum videtur, tribus iiſdem coniunctis nominibus; quamquã mſ. Reginæ Sueciæ Victorianum præferat Valeriano *xi. kal. Maij*; *Romæ in Cæmeterio Calliſti Via Appia natal. SS. Victoriani, Maximi, Tiburtij. Nicomedia Pantaleonis Monachi*; *In Campania Nat. S. Cæſarii*. Nec eſt,quòd die 18.Kalend. dicatur, Sanctos hos martyres ſepultos eſſe in Cœmeterio Prætextati, hìc vero in Cœmeterio Calliſti. Nam; vt ibi diximus, hoc erat nomen amplius patens, & totum via Appia Cœmeterium complectebatur: illud vero Prætextati pars tantum erat Arenarij Calliſti. Præter noſtros codices, Antuerpienſe, & Corbeienſe Martyrol. etiam Beda editus,hac die 21. Aprili, Sanctos hos martyres in Cœmeterio Calliſti veneratur, & in additis ad Adonem legitur *xi.Cal.Maii. Romæ in Cæmeterio via Appia SS. Valeriani, Maximi, Tiburtii*. Donatum,alijs ignotum addit Corbeienſe.

In Terracina Campania. Corruptiſſimè mſ.Corbeienſe, M. etiam editum à Dacherio,Amphelicum hìc pro Cęſario repoſuit, cum ſocio Iocundo; Amphelicum enim diſertè in Sicilia paſſum referunt vetuſtiſſimum S. Villibrordi, & bini codices noſtri, cum mſ. Reginæ Sueciæ, nuper adducto; in quibus,ante Amphilicum, Terracinæ Campaniæ S. Ceſſarius recolitur. Vnde librariorum vitio, martyrologium illud decurtatum eſſe apparet, & ex conſimili fonte etiam Adonis Auctarium, ita retinens. XI. Kal. *In Campania S. Amphelici*. De S. Cæſario Diacono Terracinenſi agit martyrologium Romanum,cum cęteris latinis,ad diem primam Nouembris; qua die cum pluribus martyribus Terracinẽſibus Cęſarium, etiam veneratur M. Corbeienſe, & Vetuſtius noſtrum. An idem martyr ſit dubius hæreo. Deſperauit Baronius doctiſſimus in Adnotat. ad Kalend. Nouembris,tempora componere, in quibus S. Cæſarius Diaconus aduixerit, & erroris redarguit,quæ paſſim de eodem habentur. Ad calcem martyrij SS. Nerei, & Achillei, Sanctas Virgines Euphroſinam, & Theodoram,ſub Traiano Imperatore coronatas, Cæſarium Diaconum Terracinæ condidiſſe narratur, & de his martyribus, ſub Luxurio per ignem triũfantibus,meminerunt etiam obſcure acta S. Cæſarij apud Surium die pr. Nouembris, vt vnum eundemq; Cæſarium fuiſſe dubitari nequeat. In Hagiologio noſtro membranaceo perantiquo, breuiſſimum eſt martyrium S. Cæſarij, nihilq; habet de perſecutione Neronis, ſub Claudij nomine deſignati, apud Surium, vt verba illa docent. *Claudius gladio necauit matrem ſuam*. Et quamquam ſub Domitiani Imperio ſecunda perſecutio Chriſtianorũ numeretur;inſtauratio hæc tamen Neronianæ legis, ex Euſebio potius dicenda videtur, quàm noua perſecutio, ſicuti quæ ſub Traiano inualuit,ex eodem Euſebio, tolerata potius ex ſeditione populorum fuit, quàm commota. Vnde non male auctor martyrij S. Cæſarij, eiuſdem conſummationem, in Neronianam perſecutionem retuliſſet: nec facile duos fuiſſe Cæſarios Terracinenſes, hinc deduci deberet. Efficaciori argumento,geminum Cæſarium vrgere videtur, Cæſarij Diaconi doctor, & ſocius Iulianus Præsbyter, qui cum Cæſario ſacco incluſus, & in mare præcipitatus, ſimul apud Terracinam ſepultus fuit kal. Nouembris, & cuius nulla hic inducitur memoria,cum è contra ad Kalendas Nouembris, etiam in martyrologio noſtro, Iulianus cum Cæſario, alijſque pluribus ſocijs memoretur. Vnde videatur potius affirmandum,Cæſariũ kalendis Nouembris veneratum, Tarracinenſem eſſe maioris famæ, alium vero die hac 21. Aprilis, ſacris noſtris tabulis indicatum, diuerſum ab illo eſſe. Græci quidem Cæſarium martyrem cum alijs ſocijs, non

 indi,

indicato martyrij loco, venerãtur die prę-cedenti 20. Aprilis in Menologio Caniſij, & de Cæſario Diacono Africano, qui Terracinæ tentus, cum Iuliano in mare merſus, martyrium compleuerit, agunt die 7. Octobris. Alium quoque Cæſarium recolunt cum Daſio, & alijs quinq; in vrbe Damaſco ad diem kal. Nouẽbris, quos tamen non habet Menologium Baſilij, nec Kalendarium Græcorũ. Videnda hic quæ addimus ad diem kal. Nouemb.

In Sicilia. De Amphelico martyre Siculo ſilet Ferrarius, & Maurolycus, alioquin Siculus. Appelicum vocat M. Antuerpienſe. Campaniæ male illum tribuit M. Corbeienſe, & Iocundum ſocium addit, mihi ignotum: ſicuti *alibi*, incerto loco, ignotos eſſe vulgaris Martyrologijs video, Victorem, Papiam, & Felicem, Vetuſtiori noſtro, Antuerpienſi, & Corbeienſi MM. memoratos.

Et alibi depoſitio Apruncuļi. Treuerenſis Epiſcopus Aprunculus facile eſt, cuius reſtorationem recolit Sauſſayus in ſupplemento Gallicani martyrologij ad diem 8. Martij, & Natalem celebrari ſubdit hac die 22. Aprilis: fuit alius Aprunculus Epiſcopus Aruernorum, ſeu Claramontij, de quo idem Sauſſayus alio die, & Ioannes Sauaro de Sanctis Eccleſiæ Claramontij in Bibliotheca Lebbei. Addit M. Antuerpienſe Oedeluualdium Præsbyterum, qui in vetuſtioris noſtri additionibus non proſtat, & diuerſus videtur ab Oſualdo Epiſcopo Eboracenſi apud Molanum.

X. Kal. Madij.

IN Africa Ierapoli Natalis S. Philippi Apoſtoli. Romæ in Cœmeterio Caleſtini, Via Appia Depoſitio S. Gagi. Papiæ. Primoli. Turdiani. Lugduno Galliæ paſſio S. Eppepodi, & alibi Leonidis. Aratoris. Quiriaci. Baſiliæ. *In Senonis Ciuitate Depoſitio B. Leonis Epiſcopi*.

APRILIS. 22.

ANtiquioris codicis mẽdum fuiſſe, quòd in Africa Hierapoli Sanctus Philippus Apoſtolus, Vetuſtiori noſtro reponatur, non dubito; nam & qui Auctarium ad Adonem conciunauit, in eundem lapidem impegit, tam apud Moſandrum, quam apud Roſuueydum hoc eſt *x. Kal. Maij In Africa Ciuitate Hierapoli natalis S. Philippi Apoſtoli*. Error fortaſſe promanauit ex breuiato nomine, & minus ad leges ortographiæ compòſito, *Fricia*, quod facile in *Africa* mutatus fuerit: conſimilem contracti nominis formulam habet M. Antuerpienſe, dum recte Hierapolim, non in Africa, ſed in Phrigia repoſuit. *x. Kal. Maij In Frigia, ciuitate Hierapoli Philippi Apoſtoli. Roma depoſitio Gai Epiſcopi, & in Cordua ciuitate Parmeni, Elimar, Criſoli Presbyterorum, & Diaconorum, Luci, & Muci, Primoli, Turdiani. Lugduno Gallia Sancti Epepodi, & alibi Leonidis, Aratoris, Cyriaci, Baſilia. In Ciuitate Senonas depoſitio Leonis Epiſcopi*. Sed ex decurtato authographo potius errorem defluxiſſe, docet Corbeienſe, dum Siluanum martyrem prius in Africa repoſuit, deinde Hierapoli Philippum *x. Kal. Maij. In Africa Siluiani. Ciuitate Hierapoli. Natalis Sancti Philippi Apoſtoli. Roma*

Digitized by Google

ma in Cœmeterio Caleſti, Via Appia depoſitio Gai Papa, Primoli, Tierdiani, Lugduno Gallia paſſio Sancti Eppolidi, & alibi Leonidis, Aratoris, Quiriaci, Baſilia. In Senonis Ciuitate depoſitio Leonis Epiſcopi. Sed mirum in noſtris codicibus, errorem iteratum fuiſſe kalendis Maij, vbi Philippi Apoſtoli memoria repetitur; memor enim inſcius librarius, ita proxima hac die ſcripſiſſe, pro eo quod ſcribere debuerat *in Aſia* ſcripſit in Africa. De S. Philippo videnda quæ diximus ad Indiculum Apoſtolorum.

Romæ in Cœmeterio. Et hic emendandus eſt frequens librarij lapſus in codicibus noſtris, & legendum *Romæ in Cœmeterio Calliſti in Via Appia &c.* De S. Gaio, vel Caio Romano Pontifice aliqua dicta ſunt ad diem XX. Februarij. Addimus, præter Romanum martyrologium, Bedā, Adonem, Notkerum, & alios poſteriores, antiquiſſimum fragmentum apud Bucherium in Canonem Victoris cap. 15. his verbis Caium recolere, ſub titulo depoſitionum Epiſcoporum. *x. Kal. Maij, Caij in Calliſti*. Ita etiam in Catalogo Pontificium Romanorum, ſeu Quarto opuſculo antiquo apud eundē Bucheriū p. 272. tēpus notatur, quo Caius Pontificatum tenuit, *eſt die xvi. Kal. Ianuarii Conſulib. Caro II. & Carino vſque in kal. Maii Dioclet. VI. & Conſtantio II. Coſſ.* Corpus S. Cai in Cœmeterio Calliſti noſtra ætate inuentum fuit die 21 Aprilis 1622. in Peruigilio nēpe natalis ipſius S. Pontificis, cuius nomen in lateritio lapide inſculptum his literis erat, CAIO PP. cum ſigno Palmæ, & Chriſti nomine, antiquo more Chriſtianorum, breuiato. In ſepulcro inuenta ſunt aliqua Diocletiani numiſmata, ſub quo coronam accepit, & Pontificalis anulus. Corpus ſub Vrbano VIII. Romæ in ſui nominis Eccleſia repoſitum fuiſſe refert Aringhius Romæ ſubterr. lib. 4. cap. 48. p. 426. Poſt Caium, ſeu Gagium tres ſocij martyres in noſtris codicibus numerantur Papias, Primulus, & Turdianus. M. Corbeienſe pro Papia legit *Papæ*, & Caij titulum exiſtimauit Dacherius, à quo non recedo; tum quòd ita ſcriptum eſt in adducta ſepulcrali coeua inſcriptione, tum quòd ita eum appellat Notkerus. *Romæ via Appia, in Cœmeterio Calliſti natiuitas S. Gai Papæ*; & ab eo Vſuardus, & Ado. Papæ frequens titulus eſt Romanorum Pontificum, præſertim Decij, & Diocletiani æuo, vt paſſim in Actis Martyrum. Commune fere erat, diui Cypriani æuo, omnibus Epiſcopis, & ſub Gregorio tantum VII. Romano Pontifici reſeruatū, vt notat Baronius ad diem X. Ianuarij. Inſolens tamen nomen eſſe martyrologio noſtro fateor, in quo paſſim, Romani Pōtifices titulo tantum Epiſcopi donantur, vt pariter retinet hac die M. vetuſtiſſimū Antuerpienſe. Ex hoc antiquo codice valde etiam dubitamus, an Primulus, & Turdianus Romani martyres ſint: cum in poſtrema claſſe Cordubenſium martyrum in illo reponantur. Sane nullum aliud martyrologiū S. Caio ſocios aſcribit; neque ita mſ. Reginæ Sueciæ. *X. Kal. In Phrygia ciuitate Hierapoli Natalis S. Philippi Apoſtoli. Romæ paſſio S. Caii Papa, qui cum Eccleſiam IX. annis menſes IIII. dies XII. rexiſſet martyrio coronatur ſub Diocletiano Principe, cum Gabino fratre. Eadem die in Corduba ciuitate natalis Parmonj, Elimæ, & Criſotelis preſbyterorum, & Lucæ, & Muci Diaconorum, qui omnes poſt multa tormenta gladio caſi ſunt, ſub Decio perſecutore.* Quæ ideo libentius adduxi, ne dubitare nos ſinant, tam codices noſtros, quam Corbeienſe M. lacunam pati, & poſt verba illa, *depoſitio S. Gagi Papæ*, ſequētia in M. vetuſtiſſimo deſiderari. *In Cordua*, vel Corduba *ciuitate Parmenis, & Elimàr, Criſoli Presbyterorum, & Diaconorum, Lucæ, & Muci*. Hos habet etiam martyrologium Romanum ex Beda, Vſuardo, Adone, & reliquis Latinis; ex quibus licet nullus addat Primulum, & Turdianum, horum tamen inter poſtremos martyres Cordubenſes repoſuit, idem M. vetuſtiſ-

ſtiſſimum Antuerpienſe; in quo pro Elimar Helimena legitur, & pro Criſolo Chryſotelus. Videndus Baronius eruditiſſimus in huius diei notationibus, qui Corduena, non Corduba, legendum putat, vel potius Cordubenna in Perſide; & fortaſſe melius legitur in M. Antuerpienſi Cordua, à qua Cordueni circa Hyrcanum mare. Fuerunt enim martyres illi in Perſide, & Eccleſię Babylonenſis Presbyteri, & Diaconi, vt dicitur in principio Hiſtoriæ S. Laurentij apud Surium. Tomo 8. & ex eodem fonte martyrium compleuerunt in Corduba Perſiæ.

Lugduno S. Epepodi. Martyr Epipodiùs ſub Antonino, ætate adoleſcẽs, Lugduni palmam accepit. De eo Theophilus Raynaudus meminit in Indiculo Sanctorum Lugdunenſium poſtremæ editionis p. 47., & cum eo alij etiam ſacræ Galliæ ſcriptores. Memoriam Epipodij in hac die recolunt M. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & alij recentiores. Epimachus tamen dicitur in Græco Euſebij codice lib 6. cap. 41. editionis Valeſianæ.

Et alibi Leonidis. M. Romanum patrem hunc Origenis agnoſcit, ſub Seuero Alexandriæ paſſum. Si verò is eſt, potuerunt facile Leonidi ſociari martyres alij, quòd Alexandriam, vbi præfecturam obtinente Lęto, Chriſtianorum carnificina exercebatur, multi coronandi ex alijs locis adducerentur, & dum Leonides in carceribus detinebatur, *perſecutionis ardentiſſimum flagraret incendium, atque innumerabiles martyrio coronarentur*, vt refert Euſebius lib. 6. cap. 2.; ſociorum tamen non meminit Petrus de Natal. lib. 11. c. 23. Epiſcopum, & martyrem fuiſſe refert Suida; quod Euſebius tacuit.

In Senonis ciuitate. Ex Gallia etiam ante S. Villibrordum defluxiſſe M. vetuſtiſſimum Antuerpienſe, plura Sanctorũ Galliæ additamẽta ſuadere poſsũt, vt hac etiã die hæc verba docent. *In ciuitate Senonas depoſitio Leonis Epiſcopi.* M. Romanum de S. Leone meminit, & ex veter. mſs. Baronius notat inter fuiſſe Concilio Aurelianenſi ſecundo, quod celebratum fuit anno 536. Eiuſdem etiam memoriam agunt Maurolycus, Galeſinius, ex Romano martyrologio, & Tabulis Eccleſię Senonenſis. Auctor Hiſt. Epiſc. Autiſſiodorenſium cap. 16. in Bibliotheca Lebbæi, ſub Chilberto, & Clotario Galliæ Regibus, cum Eleutherio Epiſcopo Autiſſiodor. floruiſſe confirmat; & interfuiſſe Concilio Aurelianenſi ſecundo. Ità etiam de eo X. kal. Aprilis agit Hagiologium FrancoGalliæ. *Lugduno S. Epipodii Martyris. Ciuitate Senonis depoſitio B. Leonis Epiſcopi*. Aliqua habet Sauſſayus, ad eius vitam ſpectantia.

VIIII. Kal. Madij.

IN Africa Natalis Sanctorum Catulini. Saturnini. Chori. Felicis. Theone. Theodori. S. Georgij. Victorini. Venuſti. Victuri. Nauori. Soluti. Pleni. Siluij. Felicis. Vitalis. Theodone. Fauſtini. Saluni. Valeri. Vrſi. Romæ Naboris. Item Vitalis, & Felicis. In Alexandria Coronæ. In Valentina Ciuitate, in Gallia natalis Felicis Presbyteri. Fortunati Diaconi. Achillęi Diaconi, & alibi Natalis S. Pantalimoni.

APRI-

APRILIS 23.

S. Georgius, in codicibus noſtris, alieno loco, ab inſcio antiquario poſitus, Africanorum viginti pugilum beatum agmen, quoquo pacto rumpit. Nec in Antuerpienſi, aut Corbeienſi martyrologijs locum inter Africanos habet. Illud ita ſacras tabulas implet. *VIIII. kal. Maii. In Africa Gatuloni, Saturnini, Cori, Felicis, Thenna, Theodori, Victorini, Venuſti, Victori, Nabori, Soluti, Pleri, Silui, item Felicis, Vitalis, Theodora, Fauſtini, Saloni, Valeri, Vrſi. Romæ Naboris. Item Silui, itẽ Vitalis, item Felicis; In Alexandria Corona. Valentia ciuitate in Gallia Felicis Presbyteri, Furtunati Diaconi, Cellei Diaconi, & alibi natalis S. Pantalimonis.* Eadem fere Corbeienſe repetit *IX. Kalend. Madii, In Africa nat. Sanctorum Catulini, Saturnini, Ghori, Felicis, Theone, Theodori, Victorini, Venuſti, Victuri, Nabori, Soluti, Pleni, Siluij, Felicis, Vitalis, Theodori, Fauſtini, Valerii, Vrſi. Roma Naboris. Item Siluii. Item Vitalis. Item Felicis, Nonna. In Alexandria Corona. Valentia ciuitate in Gallia Natal. Felicis Presbyteri, Fortunati Diac. Achilles Diac. & Commemoratio Georgii martyris.* Noſtri tamen codices cum Antuerpienſi, ſupra Corbeienſe, vno martyre abundant, Saluino nẽpe, vel Salunio, qui in hoc deſideratur. Nullũ tamen ex latinorũ hucuſq; martyrologijs, Africanos hos martyres nouit.

S. Georgis. In fine laterculi Dacherius. S. Georgium martyrẽ refert in Corbeienſi M. tanquam quid ſuperadditum, & nihil de eo re vera habet Antuerpienſe: hac ipſa tamẽ die eius memoriam recolit cũ plurimis M. Romanum, & Calendarium antiquum à Frõto editũ. Nos de eo ſequenti die aliqua cumulamus.

Romæ Naboris. Sanctum Naborem tantum, Romæ hac die, refert idem Notkerus; cui etſi inter ſocios iungatur Felix, cum tamen Syluius, & Vitalis etiam cum eo numerentur, diuerſos putarem à SS. Felice, & Nabore, qui Mediolani coluntur, & de quibus ad diem XII. Iulij agendum nobis remanet. Nonnam etiã his ſociat Martyrem M. Corbeienſe, alijs præteritam.

In Alexandria Corone. Cum adductis iam codicibus, totidem verbis Notkerus conſonat.

In Valentina ciuitate. Valentiæ Segalaunorum, ſub Metropoli Vienneuſi, ad hanc diem Sauſſayus horum Sanctorum Martyrum Acta percurrit, quos, non modo omnia fere Latinorum Martyrologia hac die recolunt, ſed eorũ Acta ab Anonymo, qui ſe coæuum ſubindicat, ſcripta apud Surium proſtant, ac epiſtolam continent Sanctis Ferreolo, & Ferrutioni datam pro reuelatione martyrij, ſub Aurelio Imperatore. Eorundem paſſio breui compendio libatur in Hagiologio FrancoGalliæ, ſicuti in Romano martyrologio. Celleum pro Achilleo Diacono legit M. Antuerpienſe.

Et alibi natalis S. Pantalimonis. Nihil de hoc S. Martyre habet M. Corbeienſe, nec aliud ſupra codices noſtros addit Antuerpienſe. Idem nomen eſſe cum S. Pantaleone viri docti non dubitant. Eundem verò eſſe, cum Pantaleone Monacho, quem Nicomediæ tribuit mſ. Reginæ Sueciæ ad diem XI. Kal. Aprilis, vt ibi vidimus, nec affirmare, nec negare auderem. Diuerſum a Pantaleone Nicomedienſi Medico, cuius memoria agitur die 27. Iulij, facilè exiſtimarem.

VIII. Kal. Madij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Coronate Virginis. Victori. Zotice. Fortuni. Donati. Felicis. Secundi. Saturnini. Siluani. Itẽ Siluani. Roſine. Liberalis. Meturi. Coniti. Firiani. Barachi. Nabori. Fuſci. Mauenti. Serari. Fortuni. Donati. Floriani. Theonis Presbyteri. In Africa Natalis Sanctorum Fauſtini. Victorini. Saluni. Valeri. Alexandri. Vrbani. Theone. Valeriæ. Fortunatæ. Publi. Foriane. Mammeri. Fauſti. Ianuarij. Secundi. Marciæ. Sambachiæ. Teudoſtie. Valeriani. Vrbani. Luci. Victoris. Et hac die Sydrac. Miſac. Abdenago, iterato nomine, qui & Ananias, Azarias, Miſahel, in Babilonia Ciuitate magna, de camino ignis ardentis ſunt liberati. In Lugduno Ciuitate Galliæ paſſio Sanctorum Alexandri cum alijs numero XXIIII, & dedicatio Cripte, vbi corpora eorum requieſcunt, & Commemoratio Georgij, & S. Pulionis.

APRILIS 24.

ALiam eſſe Coronatam Alexandrinam martyrem à Corona, quæ ſuperiori die Alexandriæ pariter tribuitur, ex noſtris codicibus, & Corbeienſi apparet: tum quòd nomen diuerſum aliquo pacto ſit; tũ quòd illa ſine ſocijs, hæc populoſo martyrum choro anteſignana Virgo præfigatur. Corona tamen non Coronata vetuſtiſſimo Antuerpienſi M. ita vocatur, quinimo etiam librarij errore, cum plurimis Alexandrinis martyribus repetita. *VIII. Kal. Maij. In Alexandria Corona, Victoris, Gotica, Furtuni, Donati, Felicis, Secundi, Saturnini, Siluani, Ruſina, Liberalis, Meturi, Tumnini, Tibiriani, Barachi, Nambori, Fuſcini, Auenti, Serani, Furtuni. Item Donati, Floriani, Theonis Presbyteri, & aliorum XXIIII. In Africa Fauſtini, Victurini, Saloni, Veleri, Orbana, Theona, Valeria, Fortunata, Publiani, Foriani, Memmeri, Fauſti, Ianuari, Secundi, Marcia, Sambucia, Theodiſtia, Valeriani, Orfani, Heris, Victoris, Lucis, Babilonia Magna Ananię, Azarię, Miſael egreſſio de igne. Lugduno in Gallia Alaxandri, & aliorum xxxiiii. Et Sancta Georga, Sancti Paulinnis. Item Alexandria ciuitate Corona, Victoris, Zotici, Fortuni, Donati, Felicis, Secundi, Saturnini, Siluani, Ruſina, Liberalis, Meturi, Tibiriani, Barachi, Nambori, Fuſci, Mauenti, Gerani, Furtuni, Donati, Flori.* Nec tantum viginti tres Alexandrini Martyres ſunt, nominibus expreſſi in Corbeienſi M., ſed viginti quatuor, repetito nimirum Siluano, ſiue Siluiano, hoc ordine *viii. kal. May. In Alexãdria natalis SS. Corona Virginis, Victoris, Zoticia, Fortuni, Donati,* Felicis, *Saturnini, Secundi, Siluani. Itẽ Siluani Ruſina, Liberalis, Meturi, Toniti, Firiani, Barachi, Nabori, Fuſci, Nauenti, Sarani, Fortuni. Item Donati, Floriani, Theoni Presbyteri, Saluni, Theona, Valerię, Fortuni, Publi, Foriani, Memmeri, Fauſti, Martię, Saubacię, Theudeſtię, Valeriani,*

leriani, Vrbani, Herus, Luci, Victuris. Et in hoc die, Sydrach, Miſach, Abdenago, iterato nomine, qui & Ananias, Azarias, & Miſahel, in Babylonia ab igne ardenti liberati ſunt: benedictus Deus. In Lugduno Galliæ, Paſſio Sanctorum Alexandri cum alijs numero triginta quatuor, & dedicatio crypta, vbi corpora eorum requieſcunt. Coronam, ſiue Coronatam Virginem Notkerus ſilet, & Victorium cum Zotico reliquorum duces, ita reliquis in compendio præteritis, recenſet. *In Alexandria Victoris, Zotici cum alijs plurimis.* Caronam Virginem refert hac die Galeſinius ex martyrologio Monachorum S. Benedicti, ſeu potius ex additionibus Molani ad Vſuardum. Anonymos XXIIII., quos alijs Alexandrinis Athletis ſubdit M. Antuerpienſe, alibi indicatos non inuenio. Variant etiam nonnihil aliorum nomina; pro Conito enim, vel Tonito Antuerpienſe legit Tumminitum, & pro Firiano Tibirianum.

In Africa Nat. SS. Fauſtini. Viginti duorum martyrum agmen explicat in Africa vetuſtius noſtrum, & vetuſtiſſimum S. Villibrordi M. decem tantum, & octo decurtatum Corbeienſe; deſiderantur in eo Valerius, Alexander, Vrbanus, Ianuarius, & Secundus; In codicibus verò noſtris deficit Herus, qui ante Victorem, & Lucium in Antuerpienſi legitur. In hoc pariter deeſt Alexander, & pro Vrbano Orbana, pro Fortuna Fortunata, pro Publio Puplianus, & pro alio Vrbano Orfanus ſcribitur. In Corbeienſi pro Fortuna, ſeu Fortunata Fortunius, pro Foriana Forianus, pro Sambachia Sambacia indicatur. In tanta martyrũ meſſe, dies à martiribus vacuus in martyrologio Roſuveydi, quanti Kalendarium illud exiſtimari debeat, facile ſuadet. Notkerus, de more iam in martyrologijs illius æui inducto, vt pauciores martyres, vel Confeſſores adnotarentur, dum aliquid de eorundem rebus geſtis adderetur, à longa nominum ſerie abſtinet, & tantum hac die notat. *In Africa Fauſtini, Victorini, & aliorum plurimorum martyrum.*

Et hac die Sydrac. Notiſſimum locum paſſionis Babylonem referunt codices noſtri. Notkerus ſignat. *In Babylone metropoli Chaldeorũ*. Vetuſtiſſimum Antuerpiẽſe M. *Babylone Magorum Ananiæ, Azariæ, Miſael*, dũ egreſſionem de igne commemorat, & in noſtro, & Corbeienſi mutatio nominum in tribus pueris additur. Babylonem Magorum dixit M. vetuſtiſſimum pro Babylone Chaldeorũ. Niſi quis Magos, hoc eſt Perſarum lingua ſapientes, ſanctos pueros dicat, quos Nabucdonoſor erudiri fecerat in omni Chaldeorum ſapientia. De his agunt ad diem 16. Decembris Romanum martyrologium, Beda, Vſuardus, & Ado, Græci in Menologio Caniſij die ſequenti 17. At in Menologio Baſilij, capite truncato, cum Daniele Propheta martyrium compleuiſſe narratur: quod tamen neque S. Epiphanius de vita, & morte Prophetarum, neque Metaphraſtes apud Surium docent, cum potius Danielem in pace quieuiſſe perhibeant. Si verò martyriũ feciſſe conſtaret, vt Græci narrant, poſſet dies 16. vel 17. Decembris feſtum eſſe Martyrij, in hac vero 24. Aprilis eorundem liberatio à camino ignis venerari poſſet, vt adducta verba exprimunt. De his cum Daniele, Metaphraſtes agit die 12. Iulij. Vnde non modo, quòd in ignem coniecti ex voluntate martyres fuerint, ſed quòd gladio vitam finierint Martyres fortaſſe D. Athanaſio vocantur orat. 13. in Arianos. Quàm verò celebres vetuſtis temporibus in Eccleſia Romana fuerint hi Sancti pueri, ſatis indicãt eorũ imagines, paſſim in vetuſtis cœmeterijs ſignatæ, quas frequenter exhibet Aringhius, præſertim Tomo 2. Romæ ſubt. lib. 4. cap. 47. & lib. 5. cap. 20. vbi de illis longiùs agit. De fornace, in qua coniecti ſunt, eorumque ſepulcris, ſua adhuc ætate ſtantibus, agit Beniaminus, hoſtis Chriſtianorum in Itinerario p. 70. his verbis. *Ad 25. milliaria à Babel, & mil-*

milliario quinque ab Hilam, ſunt in notiſſima valle Palatium deſtructum Nabuedonoſor., & Caminus ignis ardentis, in quē Hananias, Miſael, & Azarias conſecti ſunt. Et iterum de eorum ſepulcris p.73. *eſt locus inter fluuium Cobar, & Euphratem nuncupatus Ezechielis Prophetæ Synagoga, ſeu Dar Melilaba. Ab hoc loco ad dimidium miliarii Hananiæ, Miſael, & Azariæ ſepulcra, cum ſingulis magnis, & pulchris fornicibus viſuntur. magna reuerentia habitis, & inuiolatis*. Solemnem eorum diem dormitionis apud Hebreos fuiſſe ex Martyrologio Hieronymi teſtatur Petrus de Natalibus lib. 1. cap. 71. XVI. Kal. Ianuarij. Vnde diuerſum illi à noſtro fuiſſe Hieronymianum martyrologium apparet, vt alibi etiam adnotauimus.

In Lugduno Ciuitate. Alexander martyr cum ſocijs ab Epipodio, ante biduum memorato ſeiungitur, quòd non eadem die cum eo agonem compleuerit, vt in Alexandri Actis, ex mſs. egregijs exemplaribus Surius habet die 24. Aprilis, ſed interpoſito die. Græcus ille origine Martyr, per crucem completo certamine, in crypta cum Epipodio ſepelitur. De martyribus XXIIII. anonymis, neque S. Epipodij, neque S. Alexandri acta meminerunt, & cum nonniſi eorum memoriam inuenerim in codicibus noſtris, & Corbeienſi, ab Antiquarijs Galliæ interpolatis, ſubijt ſuſpicari ne XXIIII. anonymi, qui hìc Alexandro Lugdunenſi iunguntur, librarij vitio abſtracti ſint à martyribus Alexandrinis, quibus in vetuſtiſſimo Antuerpienſi ſociantur. Sed cum in eodem vetuſtiſſimo, non modo XXIIII., ſed XXXIIII. cum Alexandro recenſeantur, placuit magis librariorum incuria factum eſſe, vt in Alexandrinis Anonymorum numerus ſubiceretur, in Lugdunenſibus decimaretur. Martyrologium Romanum cum Vſuardo, & Adone legit XXXIIII. & mſ. Reginæ Sueciæ cū Hagiologio FrancoGalliç XXXXIIII. Hic Alexander ſecundus Gallicis ſcriptoribus dicitur, ad differentiam alterius Alexandri, qui ſub eadem Antonini perſecutione, profeſſione Medicus, paſſus eſt cum S. Potino die 2. Iunij: Videndus igitur præcipuè Theophilus Raynaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunenſium pag. 30. editionis nouiſſimæ, qui aliqua de crypta, vbi ſepulti ſunt martyres, in illo congerit, ſicuti & Sauſſayus qui Anonymos martyres ſocios tantum numerat XXXIIII. Gregorius Turonenſis de Gloria martyrùm cap. 50. de Crypta in Baſilica S. Ioannis, vbi ſub altare ſepultus eſt etiam S. Irenæus, & hinc inde martyres Epipodius, & Alexander agit, & de prodigijs per puluerem illius cryptæ in ſanandis infirmis teſtatur. De conſecratione verò, ſeu dedicatione cryptæ nihil hucuſque palam inuenire licuit, niſi forte eadem die ſepulturæ Alexandri à Zaccharia Presbytero dicata fuerit, cum illuc S. Irenæi corpus intulit, vt ex Adone colligi poſſet ad diem 28. Iunii in martyrologio.

Et Commemoratio S. Georgij: Diē natalis S. Georgii eſſe diē 23. Aprilis ex Romano, aliis que martyrologiis, ex Hieronymiano, & antiquo Kalendario Fronti ibi diximus. Addimus diem illum cōſūmati agonis apertè indicari in S. Georgii actis, tam ex Metaphraſte apud Surium, quam in certamine, quod Paſicrates eiuſdem, vt aſſeritur, ſeruus conſcripſit. De varietate diei feſti huius præclari martyris hæc habet Notkerus. *vii. kal. May. In Perſide S. Georgij martyris iuxta kalendarium ſagaciſſimi Hieronymi. Cuius paſſio apud Romanos, & penè alios omnes ix. kalendarum Maiarum vt ſuperius notatum eſt, celebris habetur*. Ex his veritus ſum, ne commemoratio S. Georgü hac die 8. Kalendas lapſum aliquem librarii contineret. Suſpicionem auxit, quia M. vetuſtiſſimum, non Georgium hac die, ſed Georgiam cum S. Pauliuno profert, poſt XXXIIII. martyres Africanos hoc pacto. *Et S. Georgæ, S. Paulinnis*. Mutata enim Georgia in Georgium,

Paulio-

Paulionem, ſeu Pulionem aliis martyrologijs ignotum, etiam codices noſtros continere obſeruabam: *Et commemoratio Georgij, & S. Pulionis*, de quibus ne verbum quidem M. Corbeienſe. Ita licuit hariolari, & mendum etiam in ſequenti die 7. Kal. Aprilis ſuſpicari, vt ibi adnotabimus. In Aquileienſi Vrbe vetuſtius hoc martyrologium ab Adone inuentum alibi diximus, vnde nec difficile eſſet, aliqua ab Aquileienſi clero addita fuiſſe, vt commemoratio S. Georgij, cuius natalē diē 8. kal. Maij, ſeu hac 24. Aprilis Aquileiæ, Mediolani, Papiæ, atque alijs multis locis celebrari, teſtis eſt Galeſinius ad non. Kal. Maij, & Kalendarium vetus Breuiario hædino præpoſitum habet etiā penes mè *viii. Kal. Georgi Martyris*. Sed minus eſſet ex variarum Eccleſiarum inſtituto, varijs diebus S. Georgij natalem recoli, magis eſt, tam diuerſa de eo ſcripta eſſe, & ab hæreticis ita immutata, vt Gelaſius eius vitam inter Apocripha reiecerit, quam cenſuram non Gelaſio, ſed Niceno concilio tribuit Petrus de Natalibus lib. 4. cap. 82., qui etiam in Actis S. huius martyris ad calcem, ex pluribus codicibus diſſonantias animaduertit, tum in loco, tum in modo, tum in tempore, tum in Iudicis perſona. Acta ſinceriora ex Metaphraſte apud Surium locum non ſignant: originem illi ex Cappadocia tribuunt: moram aliquam in Paleſtina, & agonem in ea vrbe, vbi Diocletianus Senatum, Conſiliarios, & vxorem haberet, & vnde leges, & edicta in Chriſtianos promanauerint, illi aſcribūt, quæ omnia Nicomediam vrbem ſub Diocletiano Imperialem indicarent. In Perſide eius agonem vetuſtiora martyrologia ſignant, vt die ſequenti VII. kal. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe: *In Perſida Paſſio S. Georgij Martyris*; & Beda apud Petrum de Natalibus. *In Perſide ciuitate Dioſpoli*, cui Vſuardus, Ado, Notkerus, & mſ. Reginæ Sueciæ conſonant ad 9. kal. Maij. Addit verò Notkerus nō ſub Diocletiano, ſed ſub Datiano Rege potentiſſimo, cum ipſius Regis vxore Alexandra, martyrium compleuiſſe. De S. Pulione, ſeu Paulione, altum vbique ſilentium inuenio; De his qui ſequuntur in M. Antuerpienſi martyribus, iam dixi repetitos eſſe plurimos ex Alexandrinis, initio diei indicatis, ijſdem omnino nominibus, & ordine; vt de obſcitantia antiquarii dubitandum nòn ſit. mſ. Reginæ Sueciæ addit in fine *viii. Kal. In Alexandria Theonis Presbyteri.*

VIII. Kal. Madij.

IN Syracuſa Ciuitate Siciliæ Natalis Sanctorum Euodi. Hermogenis, & Caliſte. In Africa Nōbil Marce. Hermenſi Fortunati. *Lugduno depoſitio B. Ruſtici Epiſcopi*.

APRILIS 25.

IN breui laterculo aliquem obliuioſi librarij lapſum agnoſco, auxilio Antuerpienſis, & Corbeienſis codicis. Nullam hic S. Georgij memoriam video, cum tamen Notkerus teſtis ſit, in Calendario Hieronymi hac die S. Georgium memorari, qui etiam de S. Marco addit, *& Feſtiuitas S. Marci Euangeliſtæ a ſuprad. Hieronymo Sancto priori die, ideſt viii. kal. Maiarum auctoritate Euſebij Cæſarienſis deſignata eſt.* Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, ita cum

alijs martyribus Georgium, non Marcum recolit. *vii. kal. Maij Siracuſa ciuitate Euodi, Hermoginis, Caliſti. In Africa Mempli, Furtunati, & in Perſida S. Georgi martyris. Lugduno Ciuitate B. Ruſtici Epiſcopi.* Corbeienſe eadem continet, ſed mutato nonnihil ordine. *vii. kal. Maij. In Syracuſa ciuitate Sicilia natalis Sanctorum Euodij, Hermogenis: & paſſio S. Georgi, Caleſta. In Africa Nubilis, Marca, Hermenphi, Fortunati, Iocundi. Lugduno depoſitio B. Ruſtici Epiſcopi.* De Siracuſanis Martyribus Euodio, Hermogene, & Calliſto agi: M. Romanum cum Adone, & Maurolyco: de primis duobus etiam Vſuardus: de Calliſto cū alijs Galeſinius: Notkerus Calliſtam legit, vt Caleſtam M. Corbeienſe. Petrus de Natalibus ex veteribus MM. lib. ix. num. 129. pro Euodio legit. *Dunadins, & Hermogenes in ciuitate Siracuſana Martyres coronantur vii. kal. Maij.*

In Africa. Veritus aliquando ſum, ne codices noſtri vitiati eſſent, & pro breuitate nomine *Nöbil* lege debere *Natalis*, & pro Marcæ, *Marci*. Id ſuadebat Sacramentarium Gregorij quod habet. *vii. kal. Maij Nat. S. Marci Euangeliſtæ*, confirmabat M. Antuerpienſe in quo Africæ Memphius, & Fortunatus tantum tribuuntur, nulla Nobilis, aut Marcæ memoria. Sed nihil mutandum exiſtimaui, quòd in Schediis Dufreſnii ex mſ. Corbeienſi legerem *vii. Kal. In Africa Nubilis, Marca, Hermemphi cum alijs*, vt edidit Dacherius.

Lugduno depoſitio. De S. Ruſtico, ſeu Ruſticio Lugdunenſi Epiſcopo, alio a S. Ruſtico Presbytero, agit Teophilus Raynaudus in Indiculo SS. Lugdunenſium, qui etiam teſtatur in illius Eccleſiæ Kalendario S. Ruſticii obitum conſignari VII. Kal. Maij. Fuiſſe verò Epiſcopum addit, regnãte Lugduni Gundebado Burgundionum Rege circa annum 490., & Apollinari Sidonio fuiſſe coæuum. Videndus, pro rebus ab eodem geſtis, Sauſſayus, dum ex additis in Gallia facile illum exiſtimamus, tam in noſtro, quam vetuſtiſſimo Antuerpienſi.

VI. Kal. Madij.

IN Axiopoli Aurilij. *Recharij Confeſſoris*. In Antiochia Leonedis. Vindei. In Africa Iuli. Victuri. Syrici. Honorati. Felicis. Pauli. Maximi. Victoris. Simplici. Pollionis. Viti. Calendini. Apollini. Marciane. Feliciſſime. Ethemiæ. Marciani. Lictiſſimi. Simiæ. Germiani. Feliciæ. Euaſiæ. Gemellini.

APRILIS 26.

ANtiquarius Gallicus, dum in codicū noſtrorum apographo, Sanctū Richarium Confeſſorem inter Axiopolitanos martyres incautè repoſuit, alios Chriſti pugiles à Martyrologio Vetuſtiſſimo Antuerpienſi numeratos, incuriosus omiſit. *vi. Kal. M. In Axiopoli nat. Cyrilli, & in Antiochia Eutimia, & Roma Primitini, Aureli; Item Antiochia Leonidis, Vindei. In Africa Iuli, Victurini, Ssrici, Honorati, Felicis, Pauli, Maximi, Victuris, Simplici, Pollionis, Viti, Calendini, Apolloni, Marciana, Feliciſſima, Timia, Marciani, Litiſſimi, Simia, Germani, Felicia, Euaſſia, Gemeling.* At licet in Corbeienſi M. Dacherii, S. Richa-

charius inter ſuper additos ad calcem latereculi reponatur, lacunam tamen in fronte notabilem illud patitur,& eandem cum codicibus noſtris martyrum iacturam, videlicet. *vi.kal. Maij. In Axiopoli Aureli.In Antiochia Leonidis,Vendei,Mary. In Africa Iulij,Victuri, Syrici, Honorati, Felicis, Pauli, Maximi, Victoris, Simplici, Pollionis, Viti, Calendini, Apolloni, Martiana, Feliciſſima, & Hernia, Martiani, Lictiſſimi, Fimia, Felicis, Germani, Felicia, Euaſia, Gemellina cum ſocijs eorum, Siluani. Centulo Monaſterio in Gallia depoſitio S. Richary.* Mirum tamen eſt, nullum ex his martyribus Axiopoli inferioris Myſiæ vrbe, nullum Antiochiæ vel Africæ, & nullum etiam Romæ aſſignatos in Martyrologio Romano memorari, & è contra nullum è Romanis Pontificibus, quos illud recolit, in vetuſtiori noſtro, quatuor codicibus ſuffulto, indicatum inueniri. In mſ. Reginæ Sueciæ,alijs prætermiſſis,egreſſio Noe de Arca, & Marcellini Papæ Romani acta breui ſtilo libantur. Kalendarium tantum Hieronymianum mſ. Lucenſe binos ex his martyrib⁹, nō indicato paſſionis loco, ita refert *vi. Kal. Aurili, Leonidis.* Aurelius, qui Axiopolitanus in Corbeienſi, & noſtro apparet, Romanus eſt in Antuerpienſi; in quo Axiopoli Cirillus, Antiochiæ Eutimia, & Romæ Primitiuus cum Aurelio tribuuntur. In Africanis XXIII. martyribus enumerandis parum inter ſe adducti codices differunt. Corbeienſe pro Ethimia, vel Timia Herniam corruptiſſimè habet,& pro Simia Firmiam. Noſtri vero codices pro Germano Germianum, & pro Gemellina Gemellinum. Corbeienſe ſupra vigintiquatuor ſacros pugiles, & alios anonymos ſine numero addit verbis illis *cum ſociis eorum*, ſed & alterius claſſis alium, Siluanum nempe, omnibus præteritum ſuperinducit.

Richary Confeſſoris. Qui floruit, vt notat Baronius ad martyr.Romanum,circa annum 630. Eius vitam habet Surius,ab Albino Flacco compoſitam,ad hanc diem. E Villa Centula Pontinæ prouinciæ oriundum Presbyterum obijſſe VI. kal. Maij diſertè ſcribitur, & non multò poſt obitum, ad Centulam Monaſterium tranſlatum fuiſſe. Riarium vocat Maurolycus. Sed Tricharium, Vſuardus, Notkerus, & Petrus de Natal. lib. 4. cap. 90. vbi vitam eius collegit. De S Richario agit etiam Hagiologium FrancoGalliæ VI.kal.Maij, & Sauſſayus Abbatem fuiſſe Centulæ Monaſterij in Ambianis addit. A Gallico antiquario vetuſtiori martyrologio additum Richarium fuiſſe non ambigo.

V. Kal. Madij.

IN Tarſo Ciliciæ Natalis S. Caſtori. In Nicomedia Anchini Epiſcopi. Stephani Epiſcopi. Antonini presbyteri. In Lidia Geneſi. Sodalis. Zotici. Marini. Zenoni. Hilpidi. Eppedij presbyteri. Eutici. In Ciuitate Armeniæ Militanæ Hermitis. Hilpidij. Hermogenis. Et Caſtello Aiouie. In Capia Mauri, & Caſti Diaconi. Hulandi Paſi. Priami. In Ægypto Nicomedia Victoris. Maximi. Marciani. Pauli. Germani, cum alijs VII. Gemilliani. Legiſſimæ. Feliciæ. Germane. Felicis. Euanciæ. Victorini. Nicofori. Dioſcori. Papiæ. Serapionis. In Antiochia Thimie. Mauri. Atti. Genoſi. Sodalis.

APRI-

APRILIS. 27.

AD differentiam eiuſdẽ nominis Vrbis Bithyniæ Tarſus hìc Ciliciæ dicitur, ſicuti Ptolemęo, & Socrati. Ioſephus, ipſam regionem Aſię minoris Ciliciam, Tarſum dicit. Sed hæc Ciuitas eſt D. Pauli Apoſtoli patria in Cilicia aſpera. Geminos huic martyres tribuit M. Romanum, nempe Caſtorem, & Stephanum, ex Maurolyco, vt notat Baronius. Vſuardus Caſtorem tantum exhibet, quemadmodum Martyrologium etiam vetuſtiſſimũ Antuerpienſe, cuius integrum laterculum exhibemus. *V. Kal. in Ciuitate Tarſo Ciliciæ Sancti Caſtoris. Nicomedia Antimi, Stephani Epiſcopi, & Antoni Presbyteri, Libandiæ, Zenori Epiſcopi, Generi, Maurini, Sodali, Eutici, Zotici, Hilpidi. Ciuitate Armania Militan Hermitis, Eppei Epiſcopi. Item Helpidi, Hermogenis, & in Caſtel. Aiouia, Capri, Mauri, & Capti Diaconi, Eſandi, Priani. In Ægypto Nicomẽ Victoris, Maximi, Pauli, Marciani, Germani cum alijs VI. Germelina, Letiſſima, Felicia, Germa, Felicis, Victorini, Nicofori, Dioſcori, Serapionis, Papia, Antiochia Timia, Mauri, Atti Diaconi, Gennoſi, Sotalis.* Stephanus, qui Caſtori ſocius apud Maurolycum additur, alterius claſſis eſt, & Nicomedienſis etiam Corbeienſi M. in quo, prò Stephano, Germanus Caſtoris ſocius hoc pacto legitur. *V. kal. Maij. In Ciuitate Tarſo Ciliciæ, Natalis Sancti Caſtori, Germani. In Nicomedia Anchimi Epiſcopi, Stefani Epiſcopi, Antonij Presbyteri. In Lidia Geneſi, Sodalis, Zotici, Marini, Zetoni, Helpidij, Euthicij, Lupicini. In Armenia Ciuitate Militana, Heremitis, Hilpidij, Eppei Presbyteri, Hermogenis. Et alibi Mauri, & Capti Diaconi, Huſandi, Priani, Cypri. In Ægypto Nicomedia, Victoris, Maximi, Martiani, Pauli, Germani, cum alijs ſex, Gemellina, Lactiſſimæ, Feliciæ, Germanæ, Felicis, Euantiæ, Victurini, Nicofori, Dioſcori, Papiæ, Serapionis, Ioannis, Iulij. In Antiochia Thimiæ, Mauri, Arri Diaconi, Genonſi, Sodalis.* Maurolycus ex Petro de Natalibus lib. 11. num. 130. Stephanum ſocium fuiſſe Caſtoris Tarſenſis martyris accepit, ita enim ex vetuſtis martyrologijs, ſiue Hieronymi, ſiue Vſuardi, ſiue Adonis, vt profitetur initio cap. 130. *Caſtor, & Stephanus Martyres Tarſi Ciliciæ paſſi ſunt V. Kal. Maij.* Ita etiam legitur in martyrologio Bellini, & in additionibus Molani ad Vſuardum. Caſtorem tamen ſine alio ſocio habet, cum codicibus noſtris, & vetuſtiſſimo M. Notkerus; Galeſinius ex codicibus non optimę notæ præter Caſtorem, & Stephanum Tharſis in Cilicia Hermetem, & Victorem tribuit, confuſis nimirum aliorum locorum martyribus.

In Nicomedia Anchimi. Anthimi legendum nõ dubito, ex omnium fere aliorum codicum fide. Anthimum legit martyrologium Rom., Bedæ, Vſuardi, Adonis, Notkeri, & aliorum; mſ. Reginæ Sueciæ. *V. Kal. Anthimi, & Stephani Epiſcoporum*, memoriam agit. De S. Anthimo Epiſcopo Nicomedienſi plura Baronius habet in Notationibus. Acta exhibet ex Metaphraſte Surius ad hanc diẽ 27. Aprilis, ſequutus latinorum martyrologia; quamquam in ijſdem Actis diſertè affirmetur, poſt multà certamina, capite truncato, martyrium compleuiſſe die 3. Septembris, quando Græci in Menologijs diem eius natalem recolunt. Percurruntur eiuſdem certamina in Menologio Baſilij, & tanquam peculiare adnotatur, ſacrum eius corpus *poſitum Nicomedia, cùm multa alia admiranda facere, tùm admirabilem capillorum ſubinde renaſcentium comã ſemper promittere*: quod mulieribus conceſſum, vel impetratum putarem, non effeminatis viris; Quando-

quidem

quidem illis, D. Paulus, comam nutrire conceſſit, his ignominioſum decreuit. ep. 1. ad Corinth. c. 11. *Quod vir quidem, ſi comam nutriat, ignominia eſt illi; mulier verò, ſi comam nutriat, gloria eſt illi: quoniam capilli pro velamine ei dati ſunt.* Vereri autem licet, in die paſſionis S. Anthimi apud Græcos mendum irrepſiſſe, vel acta aliquo tempore poſt paſſionem concinnata fuiſſe, cum iam Græca Eccleſia, in proprijs ſignandis vniuerſis feſti diei ſolẽnitatibus, minus accurata, in diẽ tertium Septembris S. Anthimi celebritatem repoſuit. Euſebius quidem Cæſariẽſis lib. 8. Hiſt. cap. 6. Sancti Epiſcopi certamen inter ea narrauit, quæ acciderunt *ſimul, ac edictum contra Eccleſias propoſitum eſt Nicomediæ*, & ſtatim poſt Palatinorum certamen. *Tunc* inquit *etiã Anthimus Eccleſiæ Nicomedienſis Epiſcopus ob confeſſionem Chriſti in eadem vrbe capite truncatus eſt. Huic adiuncta eſt ingens martyrum multitudo*, & infra. *Et hæc quidem in ipſo perſecutionis exordio Nicomediæ geſta ſunt.* Tempus autem, quo ceperat perſecutio, adnotauerat cap. 2. nempe *menſe Dyſtro, quem Romani Martiũ vocãt, appetẽte die feſto Dominicæ Paſſionis, propoſita ſunt vbique Imperialia edicta* de Eccleſijs diruendis, ſacriſque codicibus tradendis. *Non multo poſt aliæ rurſus literæ ſuperuenerunt, quibus mandabatur, vt omnes vbicumque Eccleſiarum Antiſtites primùm quidem conijcerentur in vincula, deinde verò Dijs ſacrificare omnibus modis cogerentur.* Vt rectè tempus, quo Sancti Epiſcopi primùm cæpti, & tormentis expoſiti ſunt, Aprilis finem collimare poſſit, non ad Septembrem extendi. Stephanus Epiſcopus, & Antoninus, ſiue Antonius Presbyter, Euſebio non numerantur cum Anthimo, ſed cum ingenti martyrum, quæ Anthimum ſequuta eſt, multitudine nihil vetat eſſe recenſitos. Antoninus ſcribitur in codicibus noſtris, qui Corbeienſi, & Antuerpienſi M. eſt Antonius Presbyter. Et hoc pariter nomine, ſiue Antonius, ſiue Antoninus Presbyter vocatur, qui in Eccleſia Lucenſi, hac ipſa die recolitur. Is Sancti Paulini primi Lucenſis Epiſcopi diſcipulus, & ab eo Presbyter ordinatus, Neroniana perſecutione vigente, in mõtibus, qui Lucam, Piſaſque Etruriæ Vrbes interiacent, vitam hæremiticam itaduxit, vt ad eum accedentes nouitios Chriſti aſſeclas ſacro baptiſmate ablueret, quemadmodum de S. Torpete Ado teſtatur in Martyrologio die 17. Maij, nec tamen furente Neroniano gladio Thuſcorum martyrum primitias Confeſſor intrepidus ſepelire deſiſteret. Ad hæc pietatis officia, fidemque naſcentem promouendam ſeruauit illum Deus in Neroniana procella, vt etiam prima hæremiticæ vitæ ſemina primus ſaltem in Italia iaceret, in montibus nempe illis, in quibus deinde ſolitariæ vitæ inſtitutum maximè viguit, & hæremitici ordinis primordia in reliquam Italiam emanarunt, quemadmodum in noſtris Etruſcæ pietatis Originibus latiùs oſtenditur. Extat penes me ex veteribus membranis Sãcti huius Præsbyteri, & hæremitæ hiſtoria, & in binis muſæi noſtri mſs. & vetuſtis kalẽdarijs memoria eius recolitur: in altero quidem nonnihil vetuſtiori, ſimul cum B. Sita adhuc in corpore incorrupta Virgine, hoc pacto memoratur menſe Aprilis *V. Kal. Antonii Heremitæ, & Sitæ de Luca*. In altero Antoninus vocatur, vt nũc etiã vulgo dicitur. *V. Kal. Antonini Cõfeſſoris Lucæ.* Extat in Baſilica S. Paulini, & in Sacello, vbi eius corpus ſeruatur, hæc fideliter excerpta inſcriptio, quam ideo proferre libuit, quia apud Siluanum Razzium de Sanctis Etruriæ, & ex eo apud Cæſarem Franciottum de SS. Lucenſibus mutila, & deprauata producitur.

Ecce hìc eſt corpus S. Antonii Presbyteri, & Heremitæ, qui ſepeliebat corpora Sanctorum Martyrum, ſub Nerone Imperatore, & Anolino decollati, die S. Reſurrect. & IIII. die Madii. Sanctè require corpora Epiſcoporũ huius Vrbis Presbyterorum,

rorum, Heremitarum, Militum, Martyrum, & Confeſſorum. S.Dionyſius dedicauit Eccleſiam iſtam in honorem Saluatoris Cæli, & terra, & Sanctorum Martyrum, & Confeſſorum. X. die Octobris tempore S. Clementis Papa, & Martyris Vrbis Romæ ✠ *III.* ✠

Anno Domini MCC. primò inuenctus eſt Beatus Antonius, & de monumento extractus menſe Februarii. Hæc non ideo animaduertere libuit, vt Antonium Lucenſem Presbyterum, & Hæremitam cũ Nicomedienſi confundamus, ſed potius vt librarij noſtrorum codicum inſcitiam notemus, qui Antonium Nicomediæ Presbyterum, ac martyrem, cum Lucenſi Confeſſore, eadẽ die venerato, eundem putauerit, ac ideo Antonium in Antoninum, cum vulgo Lucenſium, immutauerit.

In Lidia. Pro Lidia *Libandia* legit M. Vetuſtiſſimum in locorum nominibus minùs deprauatum. Fortaſſe Lybadia, ſeu Lebadia Vrbs Boetiæ eſt Pauſaniæ, Gellio, & Plinio, qui nullas ibi eſſe talpas docet. *In Lydia* tamen cum noſtro retinet etiam M. Corbeienſe, & ita pariter Notkerus. *In Lydia Geneſii, Sodalis, Zotici, Elpidii, & Eutichii.* In Lydiam non difficilis quidem eſſet lapſus à *Lybadia.* Variat ordinem martyrum Vetuſtiſſimum Antuerpienſe M., & huius turmæ anteſignanum Zenonem Epiſcopum non Geneſium profert, immò illi Generius eſt, non Geneſius. In Corbeienſi, & codicibus noſtris, non ſeptem martyres numerantur, ſed octo, inter quos Lupicinus, alijs ignotus, in Corbeienſi legitur, qui Eppeus Presbyter in Vetuſtiori noſtro dicitur, ſed vitio librarij, Eppeum, è ſequentium Militanorum numero abſtrahentis.

Ciuitate Armenia Militana. Tres tantum Martyres codices noſtri recenſent in Militina Vrbe Armeniæ minoris, quia Eppodium Presbyterum inter Lydiæ, ſiue Lybadiæ ſacros pugiles repoſuit. Eppeum Epiſcopum non Presbyterum vocat M. Antuerpienſe; Sed Præsbyterum retinet Corbeienſe, & mſ. Reginæ Sueciæ; Hermogenem vero hoc pacto militem. *V. kal. In Armenia Epphei Presbyteri, & Hermogenis militis.*

In Caſtello Ioute. Quis locus Caſtellum ſit, in multa huius nominis ſignificatione, arduum eſt decernere. Caſtellum ſine alia additione Straboni eſt Firmi in Picenis nauale. Aliud Antonini inter Fauentiam, & Forentiam, numeratur. Aliud in Mauritania, & alia alibi. Aiouiæ nomen pro martyre accipio in codicibus noſtris; ſequitur enim ſtatim alterius loci deſcriptio nempe *In Capia,* quæ Lybiæ interioris Vrbs eſt, ſiue Africæ propriæ. Huius meminerunt D. Cyprianus, & Victor Vticenſis, & illi Maurus, & Caſtus Diaconi, Huſandus, & Prianus tribuuntur in codicibus noſtris, quos *alibi* incerto loco aſſignat M. Corbeienſe. Pro eo quod dictum eſt *In Capia,* Vetuſtiſſimum habet *Capri*, incertum mihi nomen, ex multiplici locorũ ſignificatione. M. Corbeienſe *Cypri* retinet, ſed pro martyris, quinto loco numerati nomine.

In Ægypto Nicomedia. Cum nulla Nicomediæ titulo Vrbs in Ægypto à Geographis deſcribatur, nomen martyris eſſe conijcio. In M. Antuerpienſi breuiato charactere, *Nicõm* ſcribitur, vt Nicomediæ, & Nicomedis interpretari poſſit. MS. Reginæ Sueciæ de Nicomedia, vel Nicomede ſilet, & martyres quinque nominatim ſignatos exhibet, ſex Anonymos. *In Ægypto Victoris, Maximi, Pauli, Martiani, Germani cum aliis VI.* Septem generatim indicatos habent codices noſtri: ſex verò Corbeienſe, & Antuerpienſe, quibus alia ſacrorum teſtium claſſis ſubnectitur; ex his vndecim tantùm enumerat M. noſtrum: Decem Antuerpienſe: tredecim Corbeienſe. In Antuerpienſi deficit Euantia, vel Euancia, & pro Gemilliano Germellina, profertur. Corbeienſe addit cum noſtris codicibus Euantiam, & ſupra illos Ioannem, & Iulium, ignotos cum reliquis om-

omnibus Latinorum hucuſque editis martyrologijs.

Antiochia. In Antiochenorum martyrum numero adducti iam codices conueniunt; parum in nominibus variant Antuerpienſe, & Corbeienſe MM. Acto, ſiue Actoni titulum Diaconi adijciunt, & in illo pro Sodali Sotulus ſcribitur.

IIII. Kal. Madij.

IN Pannonia Natalis S. Vitalis. Euſebi Epiſcopi. Tyballi. Pollionis. In Alexandria Natalis S. Victurini. In Tarſo Ciliciæ Malinæ cum alijs CLXX. Afrodis. Carilippi Presbyteri. Agapi Lectoris. Euſeui. Eunuci. In Africa Prouintia Numidiæ natalis Sanctorum Manili. Luciani. Victurini. Niciæ Virginis, & aliorum LXXII. Luciani cum alijs CLX. ***In Betorine Ciuitate S. Euſebi Presbyteri, & Confeſſoris.***

APRILIS. 28.

IN aſſignandis certaminum ſtadijs, plurimùm noſtri codices, & Corbeienſe M. ab Antuerpienſe differunt. Hoc vtiq; ſacras huius diei tabulas ità concinnat. *iiii. kal. Madii. Pannonia Euſebi Epiſcopi, Pollionis, Tiballi. In Alexandria Victurini. In Tarſo Ciliciæ Afrodiſi, cum aliis CLXX. Malinę, Calippi Presbyteri, Agapi Lectoris In carme requieſcētis Euſebi, Eunuchi. In Africa Sanctorum Mannilli, Donati, Mauroli, Lucani, Victorinę, Nicę, & aliorum LXX. Lucani, & aliorum CCLXX. Depoſitio Sancti Euſici Presbyteri, & Confeſſoris.* Corbeienſe proximius vetuſtius noſtrum M. attingit. *iv. Kal. Maii. In Pannonia Euſebi Epiſcopi, & Vitalis, Pollionis. In Alexandria Victorini. In Tarſo Ciliciæ Malinę cum aliis centum ſeptuaginta, Afroſi, Carilippi Presbyteri, Agapi, Lecturis, Euſebi, Eunuci. In Africa Proincia Diomedię, Natalis Sanctorum Manilii, Donati, Maurili, Luciani, Victorini, Niciæ Virginis, & aliorum ducentorum octoginta triuin. In Betorine Ciuitate depoſitio S. Euſe Presbyteri*

Vitalem in Pannonia non niſi codices noſtri, & Corbeienſe M. proferunt. Notkerus cum Romano M. Beda, Vſuardo, & Adone de Vitale martyre Rauennate longius agunt. MS. Reginæ Sueciæ Romæ hunc martirem tribuit. *iiii. kal. Romę Natal. S. Vitalis.* Antuerpienſe neq; Romæ, neque Rauennæ, neque in Pannonia Vitalem martyrem exhibet. Kalendarium Hieronymianum Lucenſe nullo indicato paſſionis loco de more ſcribit *iiii. kal. Vitalis*. Ita & fragmentū mſ. quod nomen Bedæ profert in Bibliotheca Canonicorum Lucenſium. *iiii. kal. S. Vitalis martyris*. Et totidem verbis aliud Kalendarium noſtrum membranaceum. Euſebius in Romano martyrologio non indicato certaminis loco, cum Charalippo, Aphrodiſio, & Agapio memoratur, ſed alius ille Euſebius eſt, qui neq; Epiſcopus dicitur, neque cum Pollione, & Tiballo martyrium feciſſe in Pannonia narratur, ſicuti docent codices noſtri. De Triballo martyrol. Corbeienſe non meminit. De Pollione Lectore, & Euſebio Epiſcopo aliqua habet Petrus de Natalibus lib. 4. c. 94. hoc eſt ſub Probo Præſide in perſecutione Diocletiani.

tiani, poſt S. Hyreneum Epiſcopum Syrmienſem, Montanum Presbyterum, & Demetrium Diaconum, Syrmi coronatos, in Vrbe Cibali inferioris Pannoniæ. Euſebium pariter ipſius ciuitatis Pontificem, & Pulionem Lectorem (ita enim non Pollionem vocat) agonem compleuiſſe. De Pollione in Pannonia tantum meminit M. Romanū cum Beda, Vſuardo, Adone, & alijs Latinis recentioribus, vbi Baronius notat errata quædam codicis apud Petrum de Natalibus, quæ patentiſſima ſunt; addere libet in die paſſionis, quam ſignat *v. Kal. Maii.* Petrum a reliquis diſſentire: cum Vſuardus, & alij hac ipſa die IIII. kal. Pollionem referant. Pollionem Lectorem Cibalis habet cum alijs M. noſtrum 4. kal. Iunij. Non enim eadem die cum Euſebio paſſum eſſe fatetur idem Petrus de Natalib. Euſebium quapropter ſine ſocijs, ita recolit mſ. Reginæ Sueciæ. *In Pannonia Euſebii Epiſcopi.* Notkerus propius ad Vetuſtiora martyrologia accedit. *In Pannonia Euſebii Epiſcopi, Tiballi, & Pollionis.* Pro Pollione Apollinarem exhibet in Pannonia alibi Petrus de Nat. lib. 11. n. 132. ex antiquis martyrologijs, quem à Pulione diuerſum exiſtimauit.

In Alexandria. Victurinum martyrem Alexandrinum recenſent cum noſtro M. Vetuſtiſſimum, Corbeienſe, & mſ. Reginæ Sueciæ. *In Alexandria natalis S. Victurini*; reliqua, quæ viderim de Victorino ſilent, & Theodoram, Dydimumque celebrant, in adductis prætermiſſos.

In Tarſo Ciliciæ. Malinam, anonymorum martyrum Tarſenſium centum ſeptuaginta anteſignanum, refert cum noſtro M. Corbeienſe, & Afrodium non Afrodiſium ſequentis turmæ ducem cum eodem præfigit. Concordat Notkerus, licet demptis ſecundæ claſſis nominibus, ita ſcriptum reliquerit. *In Tarſo Ciliciæ, Malinæ cum aliis centum ſeptuaginta, & aliorum multorum.* An Euſeuius, ſiue Euſebius Eunuchus inter Cilices Tarſenſes numerandus ſit, anſam prebet dubitandi Vetuſtiſſimum M. Antuerpienſe, in quo poſt Malinam, Carippum, vel Carilippum Presbyterum, & Agapium Lectorem ſequentia profert. *In Carme requieſcentis Euſebi Eunuchi.* Eunuchū tam codices noſtri; quam M. Corbeienſe interpoſito ad Euſebiū diſtinctiuo pūcto referunt, & Eunuchi nomen pro alio ab Euſebio martyre accepiſſe videntur: In Antuerpienſi officij potius, quā martyris titulus apparet, dum in Carme Euſebiū Eunuchum requieſcere, tanquam quid ſingulare, & præter morem deſignet. Charmis Sardiniæ inſulæ Opidum a Carthaginenſibus cōditum Stephano de Vrbibus, & Charmæi Gens Arabiæ felicis ſunt apud Pliniū, forte à Carman Arabiæ felicis vrbe regia. De Candacis Reginæ Æthiopiæ Eunucho à Philippo Diacono baptizato diſertè ſcripſit S. Lucas in Actis Apoſtolicis, quē ex proceribus illius Reginæ fuiſſe Euſebius teſtatur lib. 2. c. 1. Non malè ergo quis Euſebium exiſtimaret aulæ regiæ alicuius principem, ſiue palatinum fuiſſe, & fortaſſe Reginæ alicuius Arabiæ Eunuchum in Carman, ſiue Carmæ martyrio coronatum. Sed diuinare potius hoc eſt, quam coniectare. Incerto loco Afrodiſium, Caralippum Agapium, & Euſebium martyres referunt hoc die Romanum Martyrologiū, & vt addit Baronius ex Beda, Vſuardo, Adone. & cæteris recentioribus, puta Petro de Natal. lib. 11. num. 131. Maurolyco, & Galeſinio. In Menologio Græcorum Caniſij ſequenti die 29. April. Sanctus martyr Euſebius recolitur. Fortaſſe Eunuchus S. Cercyræ Regis filiæ Iconienſium, quæ à Patre Cercillino pluribus tormentis vexata, cum plurimis eadem die coronata fuit. Iconium inter Cappadociam, & Ciliciam Lycaoniæ Metropolis, ſub ſe Cannam Vrbem continebat. Vnde fortaſſe pro eo quod ſcriptum eſt, *In Carme*, legendum eſſet. *In Canne.* Martyrium S. Cercyre, & aliorum eadem die 29. Aprilis menologium

idem

idem longius proſequitur.

In Africa. Prouinciam Diomediæ vitio legit M. Corbeienſe, pro Numidiæ Prouincia, vt codices noſtri retinent, & Notkerus. ***In Africa, prouincia Numidia Sanctorum Manilij, Donati, Maurolij, Luciani, Victoris, Niciæ Virginis, & aliorum ſeptuaginta duorum***. Conſonat mſ. Reginæ Sueciæ. ***In Africa, prouincia Numidia Nat. S. Manilij, Donati, & aliorum multorum***. Septuaginta tantum anonymos refert Antuerpienſe M. in quo pro Manilio, Mannillius, pro Luciano Lucanus, pro Victorino Victorina exhibetur. Deficit in noſtro Maurilius, qui Maurolus eſt in Antuerpienſi: & in Corbeienſe Africani ſine nomine martyres ad ducẽtos octuaginta tres extenduntur, antiquarij incuria, qui anonymos ſecundæ claſſis in vnum numerum colligens, ordinem, ac cenſum confudit. Sub altero Luciano duce militat ſecunda pugilum turma, & quæ Notkero eſt ducentorum, & ſeptuaginta, in noſtris codicibus ad centum ſexaginta tantùm reducitur, duplici, vt exiſtimo, numeralis notæ iactura; in Vetuſtiſſimo ſiquidem, & Notkero idem numerus proſtat; legendum ergo in vetuſtiori noſtro putarem. *Item Luciani*, ſiue Lucani *cum alijs CCLXX*.

In Betoriue. Euſicium Presbyterum, & Confeſſorem, non indicato celebritatis loco, addit in fine laterculi M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe. In Pago Bituricenſi Patriciaco celebris eſt S. Eutitius, ſiue Euſicius Presbyter, & Abbas, cuius monumenta aliqua exhibet Lebbeus in Patriarchio Bituricenſe p. 373. & ſeq. Sed in Antiquis Bituricenſis Diœceſeos Breuiarijs S. Euſicij Confeſſoris feſtum indicari idem teſtatur die 27. Nouembris, quando deceſſit in Domino, vt in eius vita legitur. Euſis nòn Euſicius dicitur in M. Corbeienſi, in quo etiam Betoriue ciuitate, pro Beturicæ ſcribitur. In noſtris codicibus, non modo Beturiue ſcriptum eſt, ſed pro Euſicio Euſebius. In Vetuſto mem branaceo martyrologio S. Sabini de Leuitania Eucius Epiſcopus, & Confeſſor die 28. Aprilis ita recolitur. *Eodem die Bituricas Ciuitate Sancti Euci Epiſcopi, & Confeſſoris, qui lucens aurum, atque diuitias mundi, huius tanquam ſtercora exhorruit*. Sauſſayus ad Gallicanum martyrologium, in ſupplemento, hac ipſa die, Euſebium præfert martyrẽ, ſocium Aphrodiſij, qui fuit primus Epiſcopus ciuitatis Biterræ ſub metropoli Narbonenſi. Sed Euſebij Presbyteri, & Confeſſoris depoſitio, quæ hìc recolitur vix martyrem fuiſſe ſignificat. Sacræ Galliæ ſcriptoribus, an Euſicius, vel Euſebius, in martyrologio noſtro ab antiquario additus, Bituricenſis, vel Biterrenſis ſit, diſcutiendum relinquimus.

III. Kal. Madij,

IN Alexandria Natalis S. Germani Presbyteri. Proſduci Diaconi. In Nicomedia Prudenti. Marcialis. Sabbati. Codomoni. Baſili. Item Germani. Filucaſi. Búdenti. Vrbani, & Pagatæ. In Africa Grati, & aliorum VI. & Peroſinum Tuſciæ Valentini. Marciani. Benoniæ. Vitalis. Auguſti. Victurini. Manili. Metorine Virginis. Macculi. In Alexandria Pudenti. Marciani. Filocuſi. Teodore Virginis Padis cum alijs duobus.

APRILIS 29.

NOn modo Germanum, & Proſducium Alexādrinos Martyres adducit hac die Galeſinius, ſed ex veteribus mſs. Vitalem, Chriſtophorum, & Vrbanum addit, etiamſi neq; Germanũ fuiſſe Presbyterum, neque Proſducium Diaconum moneat. Chriſtophorus, & Vitalis in mſ. Reginæ Sueciæ die præterito IIII.kal. recenſentur: ſed non Alexandrini martyres reputantur. In noſtris vero codicibus Vitalis, & Vrbanus, hac etiam die memorati, alterius loci pugiles ſunt, vt ex corruptis codicibus Galeſinium accepiſſe, neque hic nouum ſit. Martyrologium Vetuſtiſſimum S. Villibrordi in diſtinguendis locis, quibus celebres martyres fuerunt, minus deprauatum, Alexādriæ non niſi Germanum Presbyterum tribuit, & *alibi*, incerto loco ita Proſdocium, & Valentinum. *iii. Kal. Maij. Alexandria ciuitate S. Germani Presbyteri, & alibi Proſdoci Diaconi, & Valentini. In Nicomedia Prudenti, Marcialis, Sabbati, Cedomani, Baſili. Item Germani, Filocaſti, Budenti, Vrbani, Pacata. In Africa Grati, & aliorum VI. & Peruſio Theuſi, Valentini, Marciani, Bononiæ Vitalis, Auguſti, Victorini, Manili, Metronæ, Macculi. Alexandria Ciuitate Pudenti, Marciani, Filocoſi, Theodora Virginis, Padis cum alis duobus.* Corbeienſe martyrol. cum noſtro conſonat, aliqua tantum parua in nominibus intercedente diſſonantia. *iii. kal. Maij. In Alexandria Natalis Sancti Germani Presbyteri, Proſduci Diaconi. In Nicomedia Prudentij, Martialis, Sabatij, Eodomani, Bareli. Item Germani, Filicoſi, Budenti, Vrbani, & Bigata, Siluani, Iaci. In Africa Gracti, & aliorum ſex martyrum. Et Peruſio Tuſcia, Valentini, Martiani, Bononi, Vitalis, Auguſti, Victurini, Manili, Metronæ Virginis, Maculi, Megini; In Alexandria Pudenti, Martiani, Filocaſa, Theodoſia Virginis, Padis cum alis duobus.* In diſtinguendis Germano, & Proſducio, quem Proſdaum vocat mſ. Reginæ Sueciæ, cum M. Vetuſtiſſimo ita conuenit *iii. Kal.* intercætera. *In Alexandria natalis S. Germani, & alibi Proſdai Diaconi. In Nicomedia Prudentij, Martialis, & aliorum XV.* Primos, Alexandriæ tribuendos eſſe, Vetuſtiori noſtro conſentit Notkerus. *Apud Alexandriam natiuitas Sanctorum Germani Presbyteri, Proſduci Diaconi.* Codicibus illis adhærere mallem, qui diſtinguunt, quam qui confundunt.

In Nicomedia. Nicomedienſes ſacros hos athletas, nõ modo cum reliquis omnibus martyrologiis Romanum ſilet, ſed & Notkerus, qui ferè ſemper aliquos ex Hieronymiano martyrologio profert, hos tacuit. Decem in Nicomedia commilitones ſub Prudentio, & Marciale, etiam mſ. Reginæ Sueciæ memoratis anteſignanis, exhibent codices noſtri. Duodecim Corbeienſe, quod Siluanum, & Iocium addit. Plures vidit qui martyrologium Reginæ Sueciæ compilauit; ſupra Prudentium enim, & Martialem anonymos XV. addidit. At Vetuſtiſſimum Antuerpienſe omnino cum noſtro conuenit, nec niſi decem enumerat; pro Filocaſo tamen Filocaſtum, & pro Pagata Pacatam legit.

In Africa. Gratum cum ſocijs ſex in Africa Vetuſtius noſtrum M., Antuerpienſe, & Corbeienſe vnanimiter referunt, alia verò quæ viderim ſilent.

Et Peroſinum Tuſciæ. Reſtituendum. *Et Peruſia in Thuſcia* ſiue, *& Peruſio Thuſcia* quemadmodum legit M. Corbeienſe, in varijs lectionibus Dufreſnij apud me, & in edito Dacherij; In Vetuſtiſſimo Antuerpienſi pro Peruſio Thuſciæ malè legitur *Peruſio Theuſi*. Emendandũ etiam in Corbeienſi nomen martyris *Bono-*

Digitized by Google

noni, & reponendum *Bononiæ*, vel vt alter habet ex codicibus noſtris Benoniæ. Vetuſtiſſimum idem Antuerpienſe in laminis expreſsè legit Bononiæ, ſed anſam præbet dubitãdi, an nomen Vrbis ſit vel martyris; pro martyre ſuſcipiendum potius videretur, quòd Vetuſtiſſimi huius martyrologij ſcriptor, ciuitatis peculiarem notam addere conſueuerit, vt in hoc ipſo laterculo bis obſeruare licet: vel vt alibi frequenter illi mos eſt, locum cum propoſitione ſignare, vt præcedenti die. *In Alexandria.* Peruſinos Martyres adhuc in propria vrbe ignotos video, cum neque de illis Ferrarius de Sanctis Italiæ agat, neque mihi apud Peruſinos ſcriptores, Cæſarem Criſpoltium, vel Felicem Ciattum aliquid inuenire licuerit. *Bononiæ* pro Vrbe retinet Notkerus, & ad hanc diem pro Vitale, & Auguſto retinet *Vitalis, & Agricola*; quorum tamen feſtum diem agit Eccleſia Bononienſis ad quartum diem Nouembris, vt ibi notat Ferrarius, & cum alijs martyrologijs etiam Romanum. Gherardaccius Tom. 1. Hiſt. Bonon. lib. 1. p. 13. putat anno 301. martyrium compleuiſſe Hermetem, Aggeum, Caium, Agricolam, & Vitalem die 4. Nouembris. S. Paulinus in Natali de aduentu Nicetæ Epiſcopi ad Natalem D. Felicis, Vitalem, Agricolã, & Proculum ſocios fuiſſe, tam in tumulo, quam in agone ita videtur aſſerere.

Vitalem, Agricolam, Proculumque Bononia condit:
Quos iurata fides pietatis in arma vocaret,
Proque ſalutiferis texit victoria palmis,
Corpora transfixos trabalibus inclyta clauis.

Cum igitur alios hic ſocios Vitalis adducta martyrologia conſignent, alium eſſe ab eo, qui die 4. Nouembris etiam in noſtro recolitur, omnino putarem, ſiue Bononiæ, ſiue alibi palmam promeruerit.

In Alexandria. Nulla inter martyrologium noſtrum, Antuerpienſe, & Corbeienſe differentia intercedit in hac ſecunda Alexandrinorum martyrum turma. Pro Filocuſo, ſiue Filicoſo, Filocuſam legit Corbeienſe. Theodoram Virginem Alexandriæ celebrem habent die pecedenti IIII. Kal. Maij martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & alij, ſed eidem Dydimum generoſum athletam ſocium addunt; putant enim hanc Virginem illã fuiſſe à D. Ambroſio 2. de Virg. celebratam, quæ ad Lupanar damnata, per Dydimum incolumis, & incorrupta euaſerit, quamquam vitio librariorum, vt ibi putat Summus Baronius, Antiochiæ id accidiſſe apud D. Ambroſium legatur. Græci pariter in Menologio Sirleti Alexandriæ de Theodora, & Didymo agunt, ſed ſupra ad diem V. Aprilis, quando martyrologium noſtrum Dydimum Præsbyterum exhibet. Potuit enim euenire, vt de luſus iudex Dydimum illa die neci tradiderit, Theodorã vero longius in martyrio protraxerit: Sed ambos ſimul eſſe percuſſos, & coronatos, de martyrio certantes, famã olim fuiſſe innuit D. Ambroſius, Vſuardus verò, & Notkerus eſpreſsè docent. Si quis tamen hanc aliam fuiſſe Theodoram contendat, ex additis ſocijs, & ſilentio Dydimi non pugnarem.

II. Kal. Madij.

IN Alexandria Dorothei Presbyteri. Rodociani Diaconi. Viatoris. Therenti. Martini. Maiorice. Victoris. Claudi. Siluani. Clementi. Honorati. Item Victori. Reducti. Item Honorati. Thelefori.

fori. Primoſi. Rogati. Felicis. Luciani. Coloſi. Item Rogati. Seueri Spice. Cotidie. Fortuni. Iocundi. Iuli. Secundini Epiſcopi. Meriti. Honori. Item Siluani. Saturnini. Emiliani . Item Saturnini. Afferodi. Dugdi. Paſtoris Epiſcopi. Secundiani. Concordi. Marciani. Iacobi. Floria. Gabri. Gaiani. Poſtumi. Mommini. Quintiani. Caſſi. Faſili. Florenti. Demetri. Gududi. Criſpini. Donati . Zeonis. Pomodiani Diaconi cum alijs XXIIII. Secundiani Epiſcopi. Alexandri Diaconi. Babuti. Saturi. Diodori. Ropodiani. & Nomeſis. Romæ depoſitio Quirini Epiſcopi. In Frodiria Rodiciani Diaconi. Terenti. Marini Presbyteri. Dicari cum alis XII. Meturi. Clementis. Luciani. Telesfori. Primoſi. Saturnini. Emiliani. Maioricc. Saturnine. *In Gallia Fontanella Monaſteri tranſlatio Eriberti Epiſcopi, & Confeſſoris.*

APRILIS. 30.

ALexandriam, furente Diocletiani gladio, totius Ægypti carnificinã fuiſſe, alibi animaduertimus, vt mirandũ non ſit, ſæpe Alexandrinos Chriſti milites in ſacris hiſce tabulis ſignari. Nullibi tamen vberior meſſis apparet, & ſupra ſexaginta martyres hodierni numerantur, ac proprijs nominibus exprimuntur. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe martyrologium producere primò libet. *Pridie kal. Maij. In Alexandria Dorothei Presbyteri, Nodaciani Diaconi, Victoris, Terenti, Martini, Maiorica, Victuri, Claudi, Siluani, Orimenti, Honorati, Victorini, Reducti: Item Honorati, Talesfori, Primuſi, Rogati, Felicis, Luciani, Coliſi, Reuocati, Seneri, Cotia, Fortuni, Spinica, Iocundi, Iuli, Eremiti, Honori, Siluani, Saturnini, Emelliani, Saturnina, Afrodi, Clugdi, Paſtoris Epiſcopi, & alibi Secundiani, Concordi, Mariani, Iacobi, Floriani, Gabri, Gaiani, Poſtumi, Momni, Quintiani, Caſſi, Faſili, Florenti, Demetri, Gadudi, Criſpini; Item Criſpini, Donati, Geonis, & alibi Romodiani, Ignei Diaconi, Rumetina; Remiſurini cum alij xxiiii. Secundini Epiſcopi, Alexandri Diaconi, Bubatis, Saturi, Diodri, Ropodiani, Nomenſis. Roma Quirini Epiſcopi. In Frodiria Rodiciani Diaconi, Terenti, Marini Presbyteri, Dagari cum alis xii. Meturi, Clementis, Lucini, Teleſfori, Primoſi, Saturnini, Emeliani, Maiorica, Saturnini, Depoſitio Policroni Epiſcopi.* Corbeienſe martyrologium mutilum hic agnoſco, & de more exhibeo. *Pridie kal. Maii. In Alexandria Dorothei Presbyteri, Rodociani Diaconi, Victoris, Terenti, Martini, Maiorita. Item Victoris, Claudi, Siluani, Demetrii, Iulii, Secundini Epiſcopi; Meriti, Honori. Item Siluani, Saturnini, Affrodi, Dugdi, Paſtoris Epiſcopi, Secundiani, Concordi.e, Mariani, Iacobi, Floriani, Gabri, Gaiani, Poſtumi, Mommini, Quintiani, Caſſi, Farsli, Florenti, Demetri, Gadudi, Criſpini. Item Criſpini, Donati, Zenonis, Domodiani Diaconi cum aliis viginti quatuor, Secundiani Epiſcopi, Alexandri Diaconi, Bubati; Saturi, Diotri, Ropodiani, Nomenſis. Roma Depoſitio Quirini, Secundini. In Afrodiris, Rodociani Diaconi, Terenti, Marini Presbyteri, Dagari cum aliis duodecim, Meturi, Clementis, Lucini, Teleſfori; Primoſi, Saturnini, Emiliani, Maiorica, Saturnini. Depoſitio Polocronii Epiſcopi.*

ſcopi. Nominibus expreſſos Alexandrinos martyres in duas claſſes diuidunt codices noſtri. In prima quinquaginta octo numerant cum anonymis XXIIII. In ſecunda ſeptem nominatim pariter ſignatos. Triginta tantum, & nouem producit in prima turma, cum iiſdem anonymis, M. Corbeienſe, & in ſecundæ turmę ſeptennario numero cum noſtro conuenit. Sed vtrumque minus diſtinctum in aſſignandis locis, quibus paſſi ſunt martyres, exiſtimare licet, quàm iam adductum Antuerpienſe. In hoc non omnes numerati athletæ Alexandrinæ Vrbi tribuuntur, ſed in quatuor ordines diſtributi, triginta ſeptem tantum Alexandriæ conceduntur, decem, & nouem alibi, incerto loco aſcribuntur, & diuerſo pariter ſine nomine loco, quatuor nominatim, & XXIIII. anonymi tribuuntur. Quarta claſſis à tertia, loco non diuiditur, & ſeptem incerti agonis pugiles ſub Secundino Epiſcopo, & Alexandro Diacono reponuntur. Abundat Antuerpienſe etiã ſupra codices noſtros, qui tamẽ in reliquis vberiores ſunt tribus martyribus. Et ſi enim alterum Felicem, Igneum Diaconum, Rumetinam, & Remiſurinum ſupra libros noſtros Vetuſtiſſimum illud recenſeat, poſt Iulium tamen Secundinum Epiſcopum prætermictit, vt alter alterius ope compleri, ac reſtitui debeat. Aliqua etiam in nominibus, ſed parua differentia intercedit. Antuerpienſe in prima claſſe pro Clemente, Orimentium, pro Victore Victorinum, pro Coloſio Cilſium, pro Rogato Reuocatum, pro Spica Spinicam, pro Cotidia Cotiam, pro Merito Emeritum, pro Satnrnino Saturnilum, pro Afferodio Afrodium, pro Marciano Marianum, pro Floria Florianum exhibet; in tertia claſſe pro Pomodiuno, Romodianum, pro Babuto Bubatem, pro Dicario Dagarium, pro Luciano Lucinium profert. Deſunt in Corbeienſi Clementius, Honoratus, Victorius, Reductus, alter Honoratus, Theleſphorus, Primoſius, Rogatus, Felix, Lucianus, Coloſius, alter-Rogatus, Seuerus, Spica, Cotidia, Fortunius, Iocundus. Abundat è contra alter Demetrius, & pro Viatore Victor, pro Afferodio Affrodius, pro Concordio Concordia, pro Mariano, Marcianus, pro Floria Florianus, & pro Babuto, Bulatus in Corbeienſi legitur. Ex huius tamen cum Antuerpienſi in aliquibus nominibus conſonantia, emendanda quædam, diuersè in noſtris ſonantia, nomina putarem, aliqua etiam ſinenda. Quos Sanctos martyres, ab Alexandrinis diſtinctos, in ſecunda claſſe producit Antuerpienſe M. ſocios fuiſſe Secũdini Epiſcopi, Iacobi Diaconi, & Mariani Lectoris vix dubitarem: quorum acta ex oculato, & elegantiſſimæ eruditionis teſte conſcripta, imo vt putat Baronius ex cõmartyre Epiſcopo, aut ſaltem Confeſſore fortiſſimo, elucubrata eſtant apud Surium die poſtrema Aprilis. De Agapio Epiſcopo egimus ad diẽ 17. eiuſdẽ mẽſis, qui cum Secundino pariter Epiſcopo ab exilio, Confeſſor illuſtris, in Numidiam reuocatus ex Muguas, loco in Suburbanis Cirthenſis Coloniæ, & ad vrbem non minus, quàm ad Coronam perductus, per aliquot dies ante Marianum, & Iacobum triumphauit. Inter hos plurimos martyres Secundinus idem Epiſcopus, Marianus Lector, & Iacobus Diaconus recoluntur: Æmilianus etiam martyrio conſummatus in iiſdem actis legitur, gemini item pueri cum Matre ante triduum paſſi inter Africanos martyres quinto, vel VI. Kal. Maij fortaſſe in noſtro martyrologio recenſentur. Mariani, & Iacobi certamen in iiſdem Actis fuſius deſcribitur, & aliorum multorum ita triumphus adnotatur. *Interim per dies plurimos effuſione ſanguinis tranſmittebatur ad Dominum numeroſa fraternitas, nec peruenire ad Iacobum, & Marianum, Clericorũq; victimam rabies inſanientis Præſidis poterat, lateorum tam multis occupata vulneribus. Nam ita inter ſe noſtræ religionis gradus artifex ſæuitia diuiſerat,*

demerſus triumphauerit, & in Scarabatenſi Vrbe, extra portam ſepultus fuerit; facta tamen Barbarorum in Pannoniam incurſione, Chriſtiani fugientes S. Epiſcopi corpus Romam aſportarunt, & via Appia, milliario ab Vrbe tertio ad catacumbas, depoſuerunt. Vnde, quamquã Martyr fuerit, facile depoſitionis nomen in noſtrum martyrologium fuiſſe additũ pro trãſlatione, probabile redditur. Agit tamen de eo Romanum martyrologium ex Beda, Vſuardo, & Adone pridie nonas Iunij, vbi Baronius doctiſſimus, de eo aliqua adducit. Acta eius apud Mombritium proſtant, & contracta apud Petrum de Natalibus lib. 5. cap. 85. in quibus legitur paſſum eſſe *pridie nonas Iunij*. Sed dies pridie Kal. Maij potuit eſſe tranſlationis, ſeu depoſitionis in Cœmeterio Prætextati, quod partem eſſe Cœmeterij Calliſti, ſeu ad Catacumbas, aliàs diximus. Tranſlatum S. Quirini Epiſcopi corpus Roma in Bauariam, tempore Pipini Regis, affirmat Molanus ad Vſuardum in ſecunda editione. Aliqua oſſa etiam Roma Fuldam tranſlata fuiſſe anno 836. ſcribitur in vita B. Rabani apud Henſchenium, ſiue Bollandum T. 3. ad diem 4. Februarij p. 516. & ſeq.

In Frodiria Rodociani. Frodiria pariter legitur in Antuerpienſi, & Corbeienſi MM. ſed vitio librariorum. Nam Frodiria, ſiue Phrodiria nullibi mihi apud Geographos comparet. Vnde legendũ putarem *Aphrodiſia*. Coniecturam excepi ex Menologio Græcorum apud Caniſiũ, in quo ad diem 3. Maij legitur, Diodorum, & Rodopianum Diaconum, tempore Diocletiani Imperatoris, pro Chriſtianæ fidei confeſſione, multas ærumnas à proprijs ciuibus perpeſſos, apud Aphrodiſiam vrbem Cariæ lapidatos, ſpiritum Domino reddidiſſe. Subijt autem dubitare, an in aliquibus martyrologijs, vt Bedæ edito, inter Martyres Alexandriæ, pro Dorotheo Presbytero, Aphrodiſius Presbyter vitio antiquariorum irrepſerit, confuſo nimirum Rodopiano, ſeu altero Rodociano Diacono Aphrodiſienſi cum Alexandrino, & ex Vrbe Aphrodiſia cõflato martyre Aphrodiſio. Similitudo nominum, lacunæ in antiquis martyrologijs frequentes, oſcitantia, ſiue inſcitia librariorum facile id ſuadent.

Tantum aui longinqua valet mutare vetuſtas.

Notkerus pariter cũ Romano M., & Beda legunt. *In Alexandria natiuitas S. Aphrodiſij Presbyteri, & aliorum triginta*. E contra cum codicibus iam adductis Antuerpienſi, ac Corbeienſi, bini noſtri codices Aphrodiſium inter Alexandrinos martyres ſilent, & Dorotheum Preſbyterum aliorum anteſignanum producunt: quibus aſtipulatur mſ. Reginæ Sueciæ. *Prid. kal Maij Alexandria natal. SS. Dorothei Presbyteri, Rodociani Diaconi, Terentij, Martini cum alij LII.* nulla de Aphrodiſio ſuperinducta memoria. Facilem antiquariorum lapſum inducere etiam potuit nominum ſimilitudo, quæ cum Alexandrinis martyribus, & ad Rodocianum Aphrodiſienſem conſequentibus intercedit, hoc eſt Terentij nomen idem, & Marini cum Martino non diſſimilis conſonantia; ſed alios hos eſſe, alterius Rodociani, vel Rodopiani ſocios, ſuadet, quòd Marinus, non Martinus ille præsbyteratus honore decoretur, & reliqui commilitones anonymi XII. cum Dagario numerentur, inter Alexandrinos non aſcripti. Aphrodiſienſes, ſeu Frodiſienſes martyres videntur in duas claſſes diuidi, & ſecundæ anteſignanum eſſe Meturium, ita omnibus adductis codicibus vocatum, cui ſocij octo addantur; inter quos aliqui ijſdem nominibus indigitantur, quibus aliqui etiam ex Alexandrinis ſignatos vidimus. Sed hoc minùs ad ſuadendum valet, hos Cariæ Martyres cum Ægyptijs confundi, quàm diuerſa aliorum commilitonum nomina, diuerſos potius eſſe efficacius comprobantia.

In Gallia Fontanella &c. Additamentum

tum hoc Fontanellenſis Antiquarij confirmatur ex eiuſdem cœnobij chronico cap. 2. in quo narratur anno DCCIIII. ſub Baino Epiſcopo Taruanenſe, illius Aſceterij Rectore, corpus S. Eremberti Epiſcopi tranſlatum fuiſſe ex inferiori loco Eccleſiæ S. Pauli Apoſtoli ad locũ, vbi requieuerat B. Vvandrageſilus: idq; accidiſſe die trigeſimo primo poſt tranſlationem aliorum Sãctorum corporum, quam ſignat pridie kal. Aprilis. Incidit ergo S. Eremberti Epiſcopi Toloſani tranſlatio in diem poſtremam Aprilis. Nec alia tranſlatio eſſe poteſt, quæ facta fuit anno Dominicæ Incarnationis milleſimo vigeſimo ſeptimo ſub Gerardo Abbate, nam vt ibi cap. 7. in Appendice expreſsè notatur, peracta fuit *kalendis Iunij*, & recentior eſt, quam in martyrologio vetuſtiori ſignari potuerit. Tempus, quo S. Erembertus obijt, indicatur eodem cap. ſecundo; dicitur enim ante tranſlationem illam anni DCCIIII. Sancti Epiſcopi corpus, in eadem Baſilica quieuiſſe *annis plus minus triginta tribus*. Pro Eribberto, vel Ereberto in Antuerpienſi, & Corbeienſi adnotatur depoſitio Polocronij, ſeu Polycroni Epiſcopi, ſed cuius Vrbis fuerit antiſtes ſiletur. De S. Polychronio Epiſcopo Virdunenſi agit Sauſſayus quarto Nonas Maij, quo die tranſlationis feſtum agi teſtatur apud Virodunum, nec implicat, pridie kal. Maij depoſitionis celebritatẽ eſſe potuiſſe. Aliquam S. Polychronij Epiſcopi Babylonis, & martyris tranſlationem ſub depoſitionis nomine hic recoli, exiſtimare videtur Henſchenius ad diem 17. Febr. p. 6.

KALENDAS MADII.

Litanias indicendas. Madius habet dies XXXI.

DE initio predicationis Domini noſtri IESV CHRISTI. In Africa Hierapoli natalis Sanctorum Philippi, & Iacobi. Quintiani. Heleotheri. Gagi. Alexandri. Saturnini, & alibi Apolloni. Eufemi. Interamna Miliq. LXIIII. ***In Gallia Nanto Monaſterio tranſitus S. Marculfi.*** **Proculi. Peletti. Agapiti, & Militum XXXIII. & Natalis Mathei, & Iacobi Apoſtolorum. In Oriente Quintini. In Ieroſolyma natalis S. Iude, ſiue Quiriaci Epiſcopi, & Emerite. Natalis S. Saturnini.** ***In Toloſa Serenti Epiſcopi. In Gallia Ciuitate Autiſiodoro Depoſitio S. Amatoris Epiſcopi. Acauno paſſio S. Sigiſmundi Regis. Becora Ciuitate depoſitio S. Iuſti Epiſcopi.***

MAII 1.

A Domini Prædicatione annuas humanæ ſalutis periodos exordiri, indeque aliquos annorũ computum duxiſſe, indicauimus in Exercitatione de Sacri anni Epocha. Ex vetuſtis nunc martyrologiis obſeruamus, Eccleſiam Occidentalem, ſolemni memoria eiuſdem Prædicationis initium, antiquitus recoluiſſe, non diſſimili ratione ab ea, qua initium ſignorum in Cana Galileæ ſub Epiphaniorum nomine celebrabat. Ita præſertim ex vetuſtiori,

quod

quod damus martyrologio apparet, cui ex editis conſonant Notkerus, & Vvandelbertus; his verbis ille *Cal. Maÿ Panſatio Hieremiæ Prophetæ. Initium Prædicationis Domini noſtri IESV CHRISTI.* Alter hoc carmine.

Maias prima ſacrat Chriſti Doctrina Calendas.

Mirandum qua propter eſt, Vetuſtiſſimum Epternacenſe mſ. tantam celebritatem ſub ſilentio inuolere, atq; his verbis ſolùm huius diei faſtos notare. *Maius dies xxx. & vno. kal. Maÿ. Nat. Sanctorum Apoſtolorum Philippi, & Iacobi. In Africa Quintiani, Eleuteri, Gagi, Alexandri, Saturnini, & alibi Apolloni, Eufemi, & Interamne militum XXIII. Proculi, Feliſti, Agapiti, & Militum XXXIIII. & Natalis Mathei, & Iacobi Apoſtolorum, Quintiani. Hieroſolyma natalis Iudæ, ſiue Cyriaci Epiſcopi; Emerita Ciuitate natalis Saturninæ. Auſi Ciuitate in Gallia Natalis Sorentis Epiſcopi. Autiſiodoro Ciuitate Amatoris Epiſcopi. Monaſterio Agauno Sancti Sigimundi Regis Becora Ciuitate Sancti Iuſtini.* Eodem ſilentio, cæptæ diuinæ prædicationis ſolemnia, inuoluit Romanũ martyrologiũ, Beda, Vſuardus, & Ado cum recẽtioribus, vno excepto Maurolyco, qui nõ Kal. Maij, ſed Kal. April. illius memoriam renouat, fortaſſe quòd in mẽſe Maio, chronologis de anni Chriſti computis, eiuſdem predicationis exordia reſpõdere nõ viderentur. At perantiquum Corbeienſe ita diſerte celebritatem prædicationis repoſuit. *kal. Maÿ Initiũ Prædicationis Domini noſtri IESV Chriſti. In Aſia Hierapoli Natalis Sanctorum Philippi Apoſtoli, & Iacobi, Quintiani, Heleotheri, Gai, Alexandri, Saturnini. Et alibi Apolloniÿ, Euphemii. Interamna miliario ſexageſimo quarto Proculi, Peleſti, Agapiti, & Militum triginta triũ, & natalis Mathei, & Iacobi Apoſtolorum. In Oriente Quintini. In Hieroſolyma natalis S. Iudæ, ſiue Quiriaci Epiſcopi. Emeritæ natalis Sancti Saturnini. In Toloſa Natalis Orientii Epiſcopi. Autiſiodero depoſitio S. Amatoris Epiſcopi. Bigorra Ciuitate depoſitio S. Iuſtini Epiſcopi, Magni, Iſici, Phoci. Ambianis Ciuitate natalis Sãctorum Agii, & Acioli Martyrum. Agauno paſſio Sigiſmundi Regis.* Nec primæ prædicationis memoriam, tacuit iiſdem penè verbis mſ. Reginę Suecię. *Kal. Maii. Initiũ Prædicationis Domini noſtri IESV Chriſti.* Cur verò tantam celebritatem neglexerint, qui Romanum martyrologium emendarunt, præcipuam fuiſſe cauſam ſuſpicor, quòd de ea neque Vſuardus, quo ad longum tempus vſu eſt Romana Eccleſia, neque Beda editus, neq; Ado meminerint, ſicuti neque Bellinus de Padua, neq; Galeſinius. Vereor etiã, Viros doctiſſimos vetuſtiora ſub D. Hieronymi nomine non vidiſſe martyrologia. Baronius equidem vir ſummus pluries illud optauit à D. Gregorio indicatum, ſed nanciſci non potuit. Aliud autem plurimi fecit ex Monaſterio Romano S. Cyriaci, quod tamen in multis decurtatum; & maculoſum agnoſcunt Bollandus, & Henſchenius. Vnde contingere potuit, vt feſtum cæptæ a Domino prædicationis, in vetuſtioribus martyrologijs indicatum non inuenerint, ac ita præterierint. Alia etiam cauſa eſſe potuit, quòd dies Kalendarum Maij, non modo Natali SS. Iacobi, & Philippi dicata fuerit, ſed, vt infra apparebit, omnibus Apoſtolis. Poſtremò, quòd notatæ prædicationis initium Baronianæ Chronotaxi de Geſtis Chriſti minus, quo ad tempus, videretur congruerẽ. Cum vero annunciati Cœlorum Regni, noſtræque fidei per auditum primitiæ, non diſſimili veneratione proſequendę videantur, quàm ſignorũ in Cana Galileæ primordia, quòd in Euangelica hiſtoria, tam initium ſignorum, quam cæptæ Predicationis tempus peculiari animaduerſione notetur, placuit in huius vetuſtæ celebritatis die, in Dei, tantique muneris gloriam nonnihil immorari.

De Initio Prædicationis Dominicæ, eiuſque præcipuo tempore, ac celebri die.

EXERCITATIO VII.

BENE priſca fidelium pietas initium doctrinæ, ſiue verba vitæ, & gratiæ, quibus Regnum cœlorum primò nunciatum eſt, præcipua veneratione recoluit. Cæpit quidem Redemptor noſter facere, & docere, cur ergo, quod *fecit initium ſignorum IESVS in Cana Galileæ.* ſingulari memoria proſequi fideles debuerant, lucem verò ortam ſedentibus in vmbra mortis, quando cæpit Ieſus docere, & prædicare regnum cælorum, ſingulari cultu proſequi incongruum reputauiſſent? Vtinam quemadmodum de primæ prædicationis loco, ita de tempore cæptæ prædicationis conſtaret. Vtrumque tamen conſtituere quàm breuiſſimè conabimur. Initium prædicationis Domini noſtri ab eo tempore fuiſſe, quo in Iordane à Ioanne Baptiſta baptizatus eſt, *Quinto decimo anno Tiberii*, palam eſt; ſed inſuper poſt quam ieiunium quadraginta dierum conſummauit, & poſt quam Ioannes ab Herode Galileæ Tetrarcha in carcerem coniectus eſt. Ità ex cap. 4. Mathei liquere arbitror. *Cum autem audiſſet Ieſus, quòd Ioannes traditus eſſet, ſeceſſit in Galileam, & relicta Ciuitate Nazareth venit, & habitauit in Capharnaum &c. Exinde cæpit Ieſus prædicare, & dicere Pœnitentiam agite, appropinquauit enim Regnum Cælorum.* Idem confirmat, & Marcus cap. 1. *Poſtquam autem traditus eſt Ioannes, venit Ieſus in Galilæam, prædicans Euangelium Regni Dei.* Nec, antequã Ioannes in vinculis traditus eſſet, Dominum prædicaſſe putat etiam D. Ioannes Chryſoſtomus Homel. 14. in Mathęum ad verba illa *exinde cæpit prædicare. Exinde quando ſignificat? Ex quo ſcilicet tempore, quo Ioannes in carcere incluſus eſt. Cur autem non ab initio ſtatim eis prædicauit?* Inter alias, quas D. idem Chryſoſtomus cauſas adducit, hanc affert. *Propterea, nec prædicat antequam Ioannes, nec mirabilia operatus eſt, quo ad vſque ille incideret in vincula, ne hac exiſtente cauſa, magna pars populi ſcinderetur. Idcirco nec aliquando ſignum fecit Ioannes, vt ex hoc quoque multitudinem traderet Chriſto, quæ ad eum multitudine ſignorum conflueret.* Conſimilia habet Titus Boſtrenſis, aut quiſquis ſit auctor parui Commentarij in Mathęum inter eiuſdem Chryſoſtomi opera. Nec ſtatim ac ſe Dominus manifeſtauit, prædicationem Euangelij incepiſſe, his etiam verbis tradit Ammonius Alexandrinus, ſeu potius Tatianus Syrus in Euangeliorum Armonia. *Firmata de ſe, editis miraculis, diuinitatis opinione, ad doctrinam Euangelicam longè, lateque diuulgandam IESVS animum conuertit. Quippe qui*, addit D. Chryſoſtomus, *cum ſublimem quandam viuendi introducturus eſſet diſciplinam, quæ nunquam ab illis fuiſſet audita, auctoritatem mandatis ſuis præſtruxit claritate ſignorum. Quia enim æternum regnum, quod prædicabat non apparebat, ex his quæ videntur, etiam illud, quod nondum appareret, facit manifeſtum.* Neque tantum poſt coniectum in vinculis Ioannem putauit Tatianus Chriſtum prædicare cæpiſſe, ſed amplius poſtquam capite truncatus obierat. *Illa enim*, inquit, *crudelitas Ieſum è Galilea migrandi in fines Zabulõn, & Nephtalim occaſio fuit, vbi primum pœnitentiam, regnique cæleſtis confinitatem prædicauit.* At ſicuti cum Euangelio Ioannis videtur pugnare, quòd nullum ſignum Ieſus ediderit, antequam Baptiſta

ſta

ſta in vinculis eſſet, ita quòd relicta Galilea migrauerit in terra Zabulon, & Neptalim, à Mathęo diſſonare videtur, qui potius in Galileam, poſt traditum Ioannem, ſeceſſiſſe Dominum narret. At poſtrema diſſonantia facile concordari poſſet, cum ex vna, puta Galilea Iudeæ, in alteram, ſcilicet Galileam gentium, quæ in finibus Zabulon, & Neptalim erat, poſt Ioannem in vinculis poſitũ tranſfretauerit. In hâc Galileæ parte, ſiue Gentium nuncupata, initium prædicationis Domini accidiſſe, certiſſimè ex ſacris literis, & Euangeliſta Mathęo educi poſſe non diffiteor. Exinde enim prædicare Ieſus cæpit, *cum relicta Ciuitate Nazareth, venit, & habitauit in Capharnaum*, frequentiſſimam inquam, & opulentiſſimam totius Galileæ Vrbem maritimam, vbì plurimis poterat primum ſe oſtendere, moxque apud plurimos prædicationem auſpicari. Capharnaum, quod interpretatur, Ager conſolationis, cathedram fuiſſe primæ prædicationis ex Euangeliſtarum concordia deducit Origenes in Ioannem Tomo X. aduerſus Heracleonem. Quod verò addit idem Origenes, in Vrbe ea, *non ſolum prædicare Dominum incæpiſſe, inſtat Cælorum Regnum; Verùm, vt tres Euangeliſtæ tradunt, primas etiam illic virtutes edidiſſe*, dubitatione non caret, quòd Ioannes, qui cæteris Euangeliſtis apertius, primam geſtorum Chriſti à Baptiſmo Chronotaxim contexuit, primum ſignorum in Cana Galileæ à Domino peractum docet, non Capharnao. At cum pluries Ieſus ex Iudea in Galileam migrauerit, & hinc inde progreſſus iuerit, & redierit, diſtinguendum magis eſt ex ipſo Ioanne, alijſque Euangeliſtis, quando Capharnao cæpit predicare, & an ibi aliquod primum ſignum ad ſe manifeſtandum ediderit. Iam vidimus ad prædicationem ſibi viam ſignis, & prodigijs aperuiſſe, primumque ſe filium Dei manifeſtare voluiſſe, quã nouam Euangelij legem prædicatione promulgaret. Habitauit igitur Ieſus primùm, parentibus ſubditus Nazareth in Galilea, quovſque incipiens eſſe quaſi annorum triginta, Lucæ 3. anno quinto decimo Tiberij *venit à Nazareth Galileæ*, (Marc. 1.) *in Iordanem ad Ioannem vt baptizaretur ab eo* (Mathęi 3.) Prædicabat autem Ioannes baptiſmum pœnitentiæ *in omnem Regionem Iordanis* (Lucæ 3.) *ſed in Bethania trans Iordanem* erat Ioannes baptizans. (Ioannes 1.) *& Baptizatus eſt à Ioanne in Iordane* (Marci 1.) & qui, ex eiuſdem verbis, cæperat ſuboſcurius manifeſtari, apertiſſimè poſt baptiſmum pro filio æterni patris eſt declaratus, tum emiſſa cælitus voce, tum ab ipſo Ioanne profitente, *quòd filius Dei eſſet.* (Ioannes 1.). Regreſſus verò plenus ſpiritu Sancto *à Iordane* (Lucæ 4.) *ſtatim ſpiritus expulit eum in deſertum* (Marci 1.) vt tentaretur: ieiunauit in deſerto *quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur à Satana, eratque cum beſtijs, & Angeli miniſtrabant illi* (Marci 1.). *Regreſſus eſt autem Ieſus in virtute ſpiritus in Galileam* (Lucæ 4.) & venit ad Ioannem, qui de eo teſtificatus eſt. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*: quod altera die pariter videns ipſum ambulantẽ, preſentibus diſcipulis confirmauit (Ioannes 1.). Vnde duo ex diſcipulis eius ſecuti ſunt Ieſum, inter quos Andreas, qui ad eum adduxit Petrum fratrem ſuum; *In craſtinum Ieſus voluit exire in Galileam*, & vocauit Philippum, qui ſecum adduxit Nathanaelem, quibus pro filio Dei ſe manifeſtauit. Die tertia vocatus ad nuptias cum diſcipulis ſuis in Cana Galileæ *fecit initium ſignorum, & videntibus, & credentibus diſcipulis manifeſtauit gloriam ſuam. Poſt hæc deſcendit Capharnaum ipſe, & mater eius, & fratres eius, & diſcipuli eius, & ibi manſerunt non multis diebus, quia cum prope eſſet Paſcha Iudæorum aſcendit Ieroſolymam, vbi non modo eiecit ementes, & vendentes de templo, ſed in Paſcha in die feſto multi crediderunt in nomine eius videntes ſigna eius quæ faciebat* (Ioannes 2.)

Poſt

Poſt hæc ab Vrbe Ieroſolymitana venit Ieſus in terram Iudæam cum diſcipulis ſuis, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat; Erat autem & Ioannes baptizans in Ænnon iuxta Salim, quia aqua multa erant illic, & baptizabantur. Nondum enim miſſus fuerat Ioannes in carcerem. Illìc orta quæſtione de vtriuſque Baptiſmo, ſeu purificatione iterum Ioannes 3. teſtificatus eſt Ieſus diuinitatem. Iam verò *plures diſcipulos* habebat Ieſus, quam Ioannes, & baptizabat per manus diſcipulorum, & id egrè ferentibus Phariſeis (Ioannes cap. 4.) *reliquit Iudæam, & abijt iterum in Galileam.* Et quia oportebat eum tranſire per Samariam, venit in Ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar: ibi mulierem Samaritanam allocutus pro Meſſia ſe manifeſtauit, & manente eo apud Vrbem illam duos dies, *multi crediderunt in eo propter ſermonem eius*, quia verè eſſet Saluator mundi. Poſt duos dies exijt inde, & abijt in Galileam, & venit iterum in Cana Galileæ, vbi abſentem filium Reguli ſanitati reſtituit, & hoc iterum ſecundum ſignum fecit Ieſus cum veniſſet à Iudæa in Galileam (Ioannes 4.) Illic, poſtquam traditus eſt Ioannes, prędicauit Euangelium regni (Marci primo) ſiue, vt clarius habet Mathęus cap. 4. *relicta Ciuitate Nazaret, habitauit Capharnaum, & exinde cæpit prædicare &c.* Hæc eſt apud Euangeliſtas, ni fallor, germana geſtorum Chriſti narratio, à prima nimirum per baptiſmum manifeſtatione ad prædicationis initium; Quæ omnia, ad calcem decimi octaui Tomi in Ioannem Origenes in ſeptem Ieſu itinera diſtribuit. Quamuis autem videatur Chriſtus Dominus, aliquos ante initium prædicationis docuiſſe, & ſaltem Diſcipulos, quos primum in ſui ſequelam adduxit Nicodemum, Samaritanam, eiuſque conciues, qui expreſsè in eum crediderunt, *propter ſermones eius*, attamen nullus Euangeliſtarũ has vocat prędicationes, cum diligentius animaduertenti videantur hi potius ſermones, ante initium prædicationis habiti, eoſque in illud tendere, vt ſe pro Meſſia, & filio Dei manifeſtaret, quod etiam ita palam verbis, & prodigijs confirmabat, vt in ſe credentibus viam Euangelio ſterneret, & nouæ legis promulgationi, antequam Regni Cœlorum doctrinam, & pœnitentiæ prædicationẽ auſpicaretur. Sapienter enim vt habet Auctor operis imperfecti in Mathęum Homel. 6. *inde prædicationis ſuæ ſumpſit initium, quod prædicare conſuetus erat Ioannes, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum Cœlorum: non vt conculcet Ioannis doctrinam, ſed vt magis confirmet*, poſtquam prodigijs ſe pro Dei filio, ac Euangelij auctore detexerat. Pœnitentiã quidem ita prædicauit Ioannes, vt qui baptizarentur ab eo, in aquis etiam confiterentur peccata ſua, quod expreſsè habet Matheus cap. 2. *Baptizabantur in Iordane confitentes peccata ſua*, atque ideo Baptiſmus pœnitentiæ dicebatur. Baptiſmum vero Chriſti, non pœnitentiæ dictum fuiſſe legitur, ſed Baptiſmus ſpiritus Sancti, quia re vera peccata dimittebat. Erat enim baptiſmus Ioannis velut via, & præparatio ad Chriſti baptiſmum, & qui à Ioanne baptizati erant, ab Apoſtolis iterum baptizabantur, vt patet ex cap. X. Actorum, & proindè alter ab altero baptiſmo differebat, vt notat Maldonatus ad cap. 3. Mathęi n. 11. quia Ioannis baptiſmus, non iam acta pœnitentia, ſed vt ageretur: Baptiſmus Chriſti, non vt ageretur, ſed iam acta pœnitentia conferebatur. Vnde D. Cyrillus in perſona Ioannis *Ego præparando lauo aqua inquinatos peccatis, ad initium pænitentiæ.* Verum autem fuiſſe Chriſti, vel Diſcipulorum Baptiſmum in Iudæa terra impertitum, Baptizante adhuc Ioanne, videtur ex his, quæ eodem tempore Nicodemum docuit Saluator noſter, manifeſtè conuinci. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & ſpiritu Sancto non poteſt introire in Regnum Dei.* Et quamquam aliqui ex Patribus putauerint, Chriſti baptiſmum, ante eius mortem, vim non habuiſſe

Digitized by Google

buiſſe expiandi peccata, inter quos numerantur Tertullianus, Ammonius, & Chryſoſtomus, iam quaſi errorem eſſe ita aſſerere, docet Cornelius ad cap. 3. Ioannis V. 22., & in contrariam proſus ſentẽtiam abijt expreſſiſſimè Victor Antiochenus ad cap. 1. Marci, & D. Auguſtinus tract. 15. in Ioannem. Sicuti ergo baptiſmus Ioannis via fuit ad Chriſti baptiſmum, ita & prædicatio eius ad Dominicam prædicationem. Dominus enim, ſilente in vinculis Ioanne, prædicare exorſus, *prædicationem, quam prædicauit ille confirmat*, inquit D. Ioannes Chryſoſtomus, vel vt D. Hieronymus habet ad cap. 4. Mathęi. *Ioanne tradito, rectè ipſe incipit prædicare. Deſinente lege conſequenter oritur Euangelium. Si autem prædicat Saluator, quæ Ioannes Baptiſta ante prædixerat, oſtendit, ſe eiuſdem Dei eſſe filium, cuius ille Propheta ſit.* Et quamuis videatur Victor Antiochenus in Euangelio Marci, aliquam animaduertiſſe differentiam inter prædicationem Ioannis, & Chriſti, quòd ille ad pœnitentiam diſponeret, hic ad regnum inuitaret, & proinde ſcripſerit, *Ioannes quidem dum prædicandi initium in deſerto Iudeæ facit, Cæleſti regno pænitentiam præmittere*, Chriſtũ vero non quidem ſtatim Pœnitentiam agite; Verùm impletum eſt tempus, appropinquauit enim Regnũ Dei: Omnes tamen ſacri expoſitores in hoc conueniunt, vt in Galilea, & Capharnao prædicationem Dominus Ieſus ſit exorſus, in loco videlicet, vbi plurimi ex gentibus erant, qui ideo Galilea gentium dicebatur; quemadmodum Gregorius Niſſenus videtur ſentire ad cap. 15. Cantic. quia locus eſſet Etnicorum. *Galileam (qui locus Etnicorum hominum ſedes erat) nomen aliquod conſequuturam ab eo ſermone, qui libenter ad gentes commigraturus eſſet.* Quia verò Capharnaum, maritima Vrbs, poſita erat in finibus Zabulon, & Neptalim, adimpletum tunc eſſe docet Mathęus, quod dictum erat per Iſaiam prophetam. *Terra Zabulon, & Terra Neptalim, via maris trans Iordanem, Galilea gentium populus, qui ſedebat in tenebris vidit lucem magnam, & ſedentibus in regione vmbræ mortis lux orta eſt eis.* Nec tantum, tunc adimpletam fuiſſe Iſaiæ prædicationem docuit hoc loco Mathęus, ſed Ieſum ideo veniſſe Capharnaum, & ibi Euangelicam exordiri voluiſſe prædicationem, vt præcipuè impleretur Iſaiæ vaticinium. *Et relicta Ciuitate Nazareth venit, & habitauit Capharnaum, vt adimpleretur quod dictum eſt per Iſaiam.* Hinc facile putarem prædicationis initium, luciſque Euangelicæ exortum his, qui ſedebant in tenebris, ab Eccleſia vetuſtis temporibus recoli conſueuiſſe, non modo quòd inde gentibus Euangelium innoteſcere cœperit, ſed quòd tanquam præcipuum noſtræ ſalutis myſterium prænunciatum fuerit à Propheta, & tanquam ſingulare quidpiam in Euangelica hiſtoria adimpletum fuiſſe narretur. De loco igitur cœptæ prædicationis conſtare prorſus videtur. Quo verò anni tempore, quoue dię cęperit Chriſtus Dominus prędicare, ex diuina hiſtoria non ita liquet, & pręter id, quod in vetuſtis martyrologijs adnotatur, dies pręcipuus ſignari nequit; anni verò tempus cum iiſdem congruens ſatis probabiliter e luci poſſe non deſpero. Baptizatum fuiſſe Dominum ante primum Paſcha, quo ſe filium Dei ſignis, & prodigijs manifeſtauit, clarè deducitur ex Ioannis Euangelio, & iam ſupra oſtendimus. Attamen non omnibus vetuſtis Patribus ita placuit. D. Epiphanius Hęr. 51., à traditione Occidentalis Eccleſię diſſentiens, *die Nouembris duodecima, ante ſextum iduum Nouembris, hoc eſt ante ſexaginta dies, plenæ diei aduentus, quæ eſt dies natiuitatis ipſius ſecundum carnem,* baptizatum eſſe pronunciauit, addens complementum triginta annorum à Natiuitate accepiſſe, ea die, qua primum ſignum fecit in Cana Galileę; quaſi eadem die primi prodigij, ac natiuitatis eiuſdem memoria recurreret. A primo autem mi-

miraculo prędicare cępiſſe ita ſubdit. *A primo hoc ſigno alia ſigna, & prædicatio, & alia omnia completionis admirandæ ipſius erga homines benignitatis, & Euangelicæ miraculorum editionis, atque doctrinæ orta ſunt.* His parum conſentanea infra videtur afferre, dum patratum in Cana Calileæ miraculum, tertia prædicationis die ſignat, niſi interpres malè verterit. *Perfectis enim omnibus circa Baptiſmum, & circa tentationem ſuam, ſtatim vbi veniſſet, & diſcipulos ſuſcepiſſet, hoc primum ſignum fecit, tertia die prædicationis in Cana Galilea.* Et iterum à ſemetipſo diſſentire videtur, dum addit, Ieſum prædicare cæpiſſe, poſtquam rediens à tentatione, duos dies manſiſſet apud matrem in Nazareth. *Poſtquam veniſſet ipſe à tentatione, & tranſiſſet per mare, & Iordanem, & profectionem ad propriã inſtituiſſet, digreſſus eò vbi nutritus erat ad matrem in Nazareth, & duos dies manſiſſet, de cætero feſtinans ad hominum ſalutem prædicationis curam habere incipit.* At ſicut D. Epiphanius in die Natiuitatis, & Baptiſmi (niſi vt infra explicetur,) diſſentit ab alijs, ita prædicationem, ſeu ſermones, quos pro ſui manifeſtationẽ Dominus habuit, non diſtinguit à prædicatione Euangelij, quam cæpit poſtquam Ioannes traditus erat. Et quamquam inter cæteros D. Hieronymus ad cap. 1. Ezechielis, Dominici Baptiſmi diem quintã Ianuarij venerabilem fuiſſe docuerit, eiuſdem tamen rei variæ erant antiquitùs ſententiæ, vt teſtis eſt vetuſtus ſcriptor Clemens Alexandrinus lib. 1. ſtromatum. Baſilidis enim ſectatores dicebant præciſum Baptiſmi tempus fuiſſe *quintum decimum annum Tiberij, quintum decimum menſis Tubi. Aliqui autem eum eſſe vndecimum eiuſdem menſis.* Equidem menſis Tubi, vel Tybi coincidebat maiori ex parte cum menſe noſtro Ianuario. Et ſi enim Ægyptiorum annus vagus, ac inſtabilis eſſet, & Plinij ætate decimo octauo Iulij die inchoaretur, Lactantij tamen Firmiani æuo menſis Thoth, qui erat anni illis initium, Septembri noſtro reſpondebat lib. 1. de falſa Relig. c. 6.; & vetus Epigrammatarius in fine libri primi Florilegij menſem pariter Tybicum Ianuario concordare ſupponit, primumque menſem Thoth, cum Romano Septembri conuenire in titulo exprimit, Tybi verò Romani conſulatus exordiũ fuiſſe, ita per interpretem exprimit.

Tybi verò purpuream conſularem veſtem pandit.

hoc eſt, Tybi Ianuario reſpõdere, mẽſi *ſcilicet*, quo apud Romanos, Cõſules annũ aperientes magiſtratum inibant. His conſentit S. Epiphanius, dum vndecimã diem Tybi, qua natum eſſe Dominum putat, quinto Ianuarij congruere non ſemel docet. Ita pariter in Coptico Calendario retinetur, in cuius ſpecimine apud Bollandum cap. 4. Præfat. Gen: ad acta Sanctorum, vndecima die menſis Tybi hæc verba leguntur. *Baptizatus eſt Chriſtus in Iordane Apparitionis die.* At ſi ea vera ſunt, quæ de inſtabili Ægyptiorum anno exhibet Lalamantius lib. 2. de diebus decretorijs, & annus ille Plinij ætate à die 18. Iulij exordiretur, atque fixus & Romanis menſibus accomodatus non fuerit, niſi ſub Diocletiano, fortaſſe Epiphanius ab alijs diſcedit, & menſe Nouembris Dominum Baptizatum putauit, quia ſub Tiberio Tybi menſis in Nouembrem noſtrum caderet, quod quartus eſſet menſis ab initio anni Ægyptiorum. Veteres quidẽ Ægyptios ab ortu Caniculæ, qui ætate Ptolæmei in 19. Iulij incidebat, annum inchoaſſe, & inde in menſibus Ægyptijs, eorumque diebus circa annum Chriſti 140. inſignem differentiam ortum duxiſſe, quam ſatis eruditè, & diligenter expendit Federicus Bonauentura ad Ptolemæi libellum de inerrantibus ſtellis n. 43. Quæ fortaſſe inſignis varietas in D. Epiphanio ambages peperit, dum enim adhuc D. Hieronymi ætate in extrema ſenectute S. Epiphanius ſcriberet, potuit aliqua ex Diocletiani correctione,

ne, & fixo iam reddito Ægyptiorum anno notare,& aliqua ex vetuſtioribus excerpere, qui iuxta vagam annorum Ægyptiorum rationem Chriſti Domini geſta narrauerint; ac proinde facile diſſonantias cum Romanis, & Eccleſiæ annis ſignare S. Doctorem potuiſſe fatendum eſt. Cum ergo ex vago Ægyptiorum computo incertus remaneat dies baptiſmi Domini, incertum pariter erit inde rationem temporum inſtituere pro initio Dominicæ prædicationis indagãdo. Nec tamen, etiamſi cum Occidentali Eccleſia, vetuſtiſque patribus libenter ſuſcipiamus Domini baptiſmum in diem quintam, vel ſextã Ianuarij incidiſſe, determinare facile video tempus ad amuſſim, quando poſt Baptiſmum Dominus primùm prædicationem inierit; Vndè alijs grauioribus coniecturis inhærendum mihi eſſe putaui. Quia verò magis Euangelicæ hiſtoriæ conſonũ eſt, non ſtatim à baptiſmo, vel à proſtrato diabolo, prædicationem Dominum incæpiſſe, ſed ſermones tãtùm aliquos habuiſſe, vt ſe, tam verbis, quam prodigijs pro Meſſia, ſiue Dei filio manifeſtaret, alio tempore, & poſtquam in vinculis traditus fuit Ioannes, prædicationem inchoauiſſe, regnumq; Cœlorum, ac pœnitentiam annunciare cæpiſſe, dicendum videtur, quemadmodum à Mattheo, Marco, & Ioanne, vt vidimus, non obſcurè elicitur. Cum autem id, non niſi poſtquam Hieroſolymis Paſcha Dominus celebrauit, eſſe potuerit, anno nimirum decimo quinto Tiberij, quo in nonam diem Aprilis Paſcha inciderat ex doctorum virorum ſupputationibus, neceſſe quoque eſt, poſt hanc diem, Domini prædicationem auſpicari. Neque negari poteſt à Paſchatis die ad prædicationis initium aliquod dierum ſpatium interceſſiſſe. Redijt enim Chriſtus Dominus celebrata ſolemnitate in Terram Iudeæ, vbi demorabatur cum diſcipulis, & baptizabat, non dum Ioanne tradito, & inde tranſiens per Samariam, deſcendit in Galilæam, & Capharnaum, vbi cæpit prædicare. Quia tamen ex aliquibus verbis, quæ cum diſcipulis habuit dum in Samaria ſederet ad puteum, videtur colligi poſſe, quale nã anni tẽpus tũc intercurreret, hæc expedit adducere ex Ioãnis cap. 4. *Nonne vos dicitis, quod adhuc quatuor menſes ſunt, & meſſis venit. Ecce dico vobis leuate oculos veſtros, & videte regiones, quia albę ſunt iam ad meſſem.* Ex prima horum verborum parte plurimi educunt, dicta hæc eſſe Ianuario, vel Februario menſe, quando ad meſſem apud Iudæos præcocem, quatuor adhuc menſes interiacebant. At quia poſt Paſcha Ieroſolymis celebratum, hæc dicta fuiſſe negare illi nequeunt, ideo quæcumque in Samariã geſta ſunt, in ſecundũ annum poſt baptiſmum reijciunt. At præter quamquod non deſunt antiqui, vt Ammonius Alexandrinus in Euang. Armonia, qui primo prædicationis anno Chriſtum Dominum in vrbem Sichar ad mulieris, & aliorum conuerſionem profectum eſſe affirment, anceps admodum fluctuat hìc Origines Tomo 15. c. 3. in Ioannem; & licet in id propondeat, vt oſtendat, *tempus non fuiſſe meſſis, nec exiſtentis, nec proximæ*, & ſecundam partem, *leuate oculos veſtros, &c.* non literalem, ſed tropologicũ tantùm ſenſum recipere; dubium tamen tempus, quo moratus eſt Dominus in Iudæa, & quo diſceſſerit è Samaria, ita relinquere videtur, vt verba eius apponere quamquam longiuſcula pro re noſtra nõ pigeat. *Obſeruandum itaque eſt poſt Oeconomiam, quæ facta eſt in Cana Galileæ circa mutationem aquæ in vinum, deſcendiſſe dici Dominum Capharnaum, cumq. ipſo matrem eius, & fratres, diſcipulos: vbi manſerunt non multos dies; fuiſſeque in propinquo Paſcha Iudæorum, & Hieroſolymam aſcendiſſe Ieſum: ibique poſtquam ementes, & vendentes de templo eiecit, & Nicodemum erudiuit, veniſſe ipſum; & Diſcipulos eius in terram Iudæam, & illic commoratum fuiſſe cum eis, & baptizaſſe. Quantum igitur tempus ponemus eum in Iudæa conſumpſiſſe, baptizantẽ poſt Paſcha?*

non enim apertè ſcriptum eſt: & apparet, eo quod cognouerint Phariſei Ieſum plu-
res diſcipulos facere, & baptizare quam Ioannes, Ieſum Iudæam reliquiſſe, profe-
ctumq. in Galileam, cum oportet eum tranſire per Samariam, veniſſe ad fontem Ia-
cob, vbi inquit hæc verba. Nonne vos dicitis, quòd ſi quis exiſtimet plurimorum
menſium tempus conſumpſiſſe Ieſum poſt Paſcha in Iudæa baptizantem cum diſci-
pulis ſuis, adeo vt iam inſtaret tempus, quod erat ante quartum menſem meſſis;
adiungedum eſt illi, quod duos dies cum manſiſſet illic apud Samaritanos, poſt hos
exierit in Galilæam: ſcriptumq. eſſe, quod (perinde quaſi nuper Paſchate facto,
rebuſq. quas ipſe egerat Hieroſolymis) cum veniſſent in Galilæam, exceperint il-
lum Galilæi, qui viderant, quæcumq. Hieroſolymis feciſſet. Quia verò vidit Ori-
genes, planum ſatis eſſe, ideo Galilæos Ieſum ſuſcepiſſe, quia recens eſſet geſto-
rum eius in vrbe Hieroſolyma recordatio, quæ non ita poſt plures menſes ad-
mirationem, & reuerentiam, iam non nihil obſoleta memoria, refricaſſent, & ipſe
interim in eam ſententiam propenderet, hæc ſecundo anno poſt baptiſmum ac-
cidiſſe, minori equidem energia ſubdit. *Probabile eſt aliquem ad hæc dicturum,*
nihil obſtare, plurimum temporis eum in Iudæa commoratum, veniſſe ad fontem
Iacob, abeuntem in Galilæam, quando dixit adhuc quatuor menſes ſunt ad meſſem,
nec quicquam abſurdi eſſe, Galilæos eum excepiſſe propter ea, quæ præcedentibus
menſibus ipſe Hieroſolymis egiſſet. Totus autem capite ſequenti in eo poſitus
eſt Origenes, vt verba illa *leuate oculos veſtros, &c.* ſpirituale dictum eſſe omni-
no velit, quod conſequentia ſint ijs, quæ diſcipuli protulerant. *Adhuc quatuor*
menſes ſunt ad meſſem. Verùm ſi hæc diſcipulorum verba literalem ſenſum ſu-
ſcipiunt, cur quæ Ieſus ſubdit, explananda ad literam pariter non ſunt? Non
me latet D. etiam Cyrillum ſentire illud *leuate oculos veſtros, &c.* ſpirituale,
quid ſapere, & fraſim ſcripturæ eſſe ad excitandam mentis aciem; ſed Ieſus non
tantùm diſcipulos hìc monet, vt oculos tollant, ſed ne de mentis acie ſine meta-
phora locutus eſſe videatur, addit *Videte regiones*; quod potius in obtutum
meſſis per campos matureſcentis prouocare eſt, quam in meditationem tantū
ſpiritualis lucri excitare, quamquam ex ſegetum per agros matureſcētium aſpe-
ctu diſcipulos in animarum aduenientium ſalutem prouocare voluiſſe cum D.
Cyrillo crediderim. Arridet quia propter Maldonati, grauis, & eruditi expoſi-
toris interpretatio docentis, primam verborum Domini partem, parœmia ali-
quod vulgatum reſpicere, contra eos dictum, qui de futuro impatienter ſoliciti,
ſtatim ac ſeminant, fructum laboris percipere vellent. Contra hos enim pro-
babile eſt iactatum in vulgus prouerbium *adhuc quatuor menſes ſunt, & meſſis*
uenit, adhuc nempe eſſe tempus recogitandi. Hanc interpretationem ſuadet
ratio, quià alioquin ſequentia è diametro cum antecedentibus pugnarent; nam
ſi quatuor reuera menſes erāt ad meſſem, Saluator noſter prouocare nō pote-
rat ex dicto ad factum: obijcit enim ſtatim linguæ Apoſtolorum eorundem ocu-
los, inſpecturos albeſcere iam ſegetem ad muturitatem. Nec videtur prima pars
literaliter ſuſcipienda, quaſi re vera quatuor menſes eſſent ad meſſem, & ſecū-
da purè tropologicè; quaſi oculis regiones non eſſent iam albæ ad meſſem, ſed
quòd procedentibus ex Vrbe ad Saluatorem ciuibus, iam meſſis Euangelica
parata videretur; quemadmodum communiter verba illa explicantur; At ſen-
ſum huiuſmodi tropologicum putat Maldonatus debere recipere ex vi verborū
metaphoricè prolatorum, quòd ſicuti re vera alba erat ſeges ad meſſem, & ma-
turitatē; ita populi Samariæ iam proximi eſſent ad credendum, & agnoſcendum
Dominum, ſicuti re vera erant. Quòd verò pars prima reſpiciat aliquod, vel
iactatum in vulgus, vel ab Apoſtolis communiter dictum, quod tunc verè in

re

re non eſſet, verba illa indicare protſus videntur, *Nonne vos dicitis*, cui alla opponit Dominus *leuate oculos veſtros*, quaſi tēpus illud, quod frequenter iactabatur in vulgus, vel alia occaſione tanquam diſtans, & longius communi ſermone vſurpabatur, iam initio manifeſtationis ſuæ pertrāſierit, atq; oculis contrariū, & proximū intelligere ſtatim Apoſtoli poſſent. Sanè in verbis Domini parœmia aliquando ſubeſſe libenter cum Maldonato ſuſcipio, præſertim quod Syrus interpres id magis ita videatur exprimere. *Nonne dicitis. Poſt quatuor menſes venit meſſis?* Sed aliam ad literæ veritatem ſuſcipere interpretationem poſſe crederem, ei conſimillimam, quam Græcorum adagium retinet, *ſemper Agricola in annum nouum dites*. Quemadmodum enim, qui ſementem curant, ſpe pleni, ærumnas interim, & paupertatem ſolantur copioſæ futuræ meſſis fiducia, qua ſibi diuitias pollicentur, ita dictum frequenter Galileis, ſiue Apoſtolis cum vulgo fuerit, toleremus incomoda, quatuor menſes à ſemente ad meſſem citò excurrunt, & meſſis venit. In hoc vtiq. ſenſu non difficile videretur, Redemptorem noſtrum, tolerandum eſſe corporale ieiunium, Apoſtolis ſuadere voluiſſe, quòd ſpiritualis alimoniæ ſpes eſſet in proximo, eò magis, quòd non quatuor menſes, vt iactabatur in vulgari ſermone, adhuc expectandi eſſent ad ſegetum maturitatem, ſed iam fruges in montibus ad ſolem expoſitæ citiùs flaueſcerent ſiue albeſcerent ad meſſem: & ſicut diſcipuli ad explendam corporalem famem in proximo meſſuram videbant, ita in aduenientibus Samaritanis, ſpiritualem ſegetem, cui Dominus inhiabat, & in quam ipſi proximè mittendi erant, iam propè eſſe dignoſcerēt, & corporale ieiuniū promptiùs pro animarum ſalute diſcerent tolerare. Non me latet in Hebreorum Calendario quinque, nō quatuor menſes inter ſementem, & meſſem numerari, ſed de triticea, ac farrea meſſe tempus illud acciperem, non de meſſe hordeacea, quæ præcocior erat, & qua pauperes magis victitabant. Quinque panes hordeaceos obtulerunt Domino pauperes Apoſtoli, in vilioris alimoniæ argumentum. Hordeacea meſſis palam ab alia, puta triticea diſtinguitur cap. 8. Iudith, vbi Manaſſes mortuus dicitur *in diebus meſſis hordeaceæ*, diſtinguitur etiam clariùs, & pręcociùs pingitur 2. Regum cap. 21. *Et ceciderunt hi ſeptem ſimul occiſi in diebus meſſis primis, incipiente meſſione hordei*. Parabolam verò, ſiue parœmia à ſemente ad meſſem in cap. hoc S. Ioannis agnoſcunt S. Chryſoſtomus, & Theodoretus, vnde obſcuriſſimi loci non difficilis explicatio mihi videtur emergere. Siue ergò prima, ſiue ſecunda interpretatio magis arrideat, nec inconcinna in difficillima litera compareat, maximè quidem vtraq. fauet Martirologio noſtro; prædicatio enim Domini cæpta, poſtquam in Samariæ Vrbe Sichar biduò commoratus eſt, & in Ciuitatem Capharnaum deſcendit, tempus ad amuſſim inſtantis meſſis attingeret, quæ in Iudeæ regione in menſem Aprilis exeuntem, vel initium Maij incideret. Paſcha ſiquidem, quod Ieſus paulo ante celebrauerat, neceſſe erat menſem nouarū frugum attigiſſe, vt in Exodo habetur præſertim c. 13. Tunc enim ſegetes hordeaceæ in grana matureſcentes, non dum tamen planè maturæ eſſe conſueuerāt, vt patet leuit. 2. quod illarum manipulus altera die azymorum offerebatur, toſtis primum granis, deinde in farina contuſis. In Pentecoſte verò poſt quinquaginta dies, ſiue menſe tertio, qui pro maiori parte Maio reſpondet, offerebant panes primitiarum ex frugibus iam maturis, & frumentis collectis. Cum ergo tempus deſignetur in Euangelio, quo fruges nondum maturæ erant, nec detruncatæ, ſed quæ tantùm albeſcebant ad meſſem, non incongruè Aprilis extremum, vel Maij initium pòterant deſignare. Apud Aegyptios, ſiquidem, non longè à Paleſtinis diſtantes, *peragitur meſſis menſe Maio*, quemadmodum docet Plinius

Digitized by Google

lib. 18. cap. 18. Calendis ergo Maij, quo die Martyrologium noſtrum initium prædicationis Domini noſtri conſignat, meſſis iam ad maturitatem ita perueniſſe poterat, vt etiam paulo ante dici poſſet, *leuate oculos veſtros, & videte regiones, quæ albæ ſunt iam ad meſſem*. Vndè mirari ſubijt eos, qui prædicationis dominicę exordium in chronotaxim referunt, primam tantùm partem, ab Apoſtolis prolatã, pro menſura temporis acceperint, ſecundam verò, quà oculis præſentem regionis ſtatum perluſtrandum Apoſtolis præcipitur, non eſſe ad literam ſuſcipiendã ſibi ſuaſerint, & tempus proximæ meſſis in eâ deſignatum prætermiſerint. Accedat etiam alia coniectura ex ipſomet cap. Ioannis deducta, quæ quamuis neruosè non vrgeat, ſuadet tamen iam Ver fuiſſe adultum, cum Dominus Ieſus venit in Samariam iuxta prædium Ioſeph. Adnotatur ibì tanquam quid ſingulare, ac proprium, quod Redemptor *fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſupra fontem, & hora erat quaſi ſexta*. Si enim Februarius tũc menſis fuiſſet, vt recentiores Chronologi ſtatuunt, hora quaſi ſexta, hoc eſt ferè meridiana magni caloris, aut ieiunij vix dici potuiſſet; cum alioquin, non per hyemem, ſed exeunte Aprili, vel inſtante Maio magis id eſſet congruum. In horas æquales apud Iudæos inæqualis dies diuidebatur. Vnde breuiores erant Februario menſe horę diei, vt in meridie, vel hora ſexta præ ieiunio corpora laxata eſſe non potuerint, multoque minus præ calore, cum Februario menſe hyems eſſet, & tempore Dominicæ Paſſionis ad finem Martij menſis Sacri Euangeliſtæ animaduertant adhuc in Iudæa frigus fuiſſe, & tamen ex calore non minùs, quam labore, & itinere laxatum ſediſſe Ieſum, docet S. Chryſoſtomus homel. 30. in Ioannem. *Vides laboris, caloris, & diſcipulos expectandi gratia ſediſſe Ieſum*. Et apertiùs Cyrillus Alexandrinus lib. 2. in Euangel. Ioannis cap. 79. ad verba illa, *hora erat quaſi ſexta, cauſam attulit, cur iuxta fontem Ieſus ſedere uoluit. Cum enim ad laborem intentior etiã æſtus diei acceſſerit, non uoluptate fontis captus, ſed calore, laboreq. ut homo fatigatus quieſcit.* Ita etiã Theophilactus: *erat enim tempus meridianum. Hora enim inquit, erat quaſi ſexta, atq. ita etiam propter horæ calorem opus habebat refrigerio, & recreatione*. Quæ interpretatio minùs aptè accomodari poteſt hyemali tempori. Accedat, quòd viri religioſiores apud Iudæos, non modo in diebus feſtis, ſed etiam alijs per hebdomadam non prandebant, neque corpus curabãt ante horam diei ſextam, vt pluribus exemplis probat Samuel Petitus var. lect. lib. pr. c. 15. ac propterea niſi per anni tempus acceſſiſſet calor diei, cum itineris labore, non ita inſolens eſſet, horam quaſi ſextam pro matutino prandio adnotare. Collimat etiã in calidiorem iam anni partem ſaltem vernam, quæ poſt Paſcha, ſed ante Pentecoſtem in Euangelica hiſtoria adnotantur de proximo die Feſto Iudæorum cap. 5. Ioannis, quando peracto ſecundo ſigno in Galilæa, Ieſus iterum aſcendit Ieroſolymam, quia *poſt hæc erat dies feſtus Iudæorum*. Dũ enim digladiantur Sacri interpretes, an fuerit Paſcha, vel Pẽtecoſtes, vel Scenopegia, maior pars, Paſchate iam peracto, Pentecoſtẽ fuiſſe putant, vt Chryſoſtomus, Cyrillus, Theophil. Euthymius, & plures recentiores, quod tempus omnino menſi Februario accomodari nequit. Ex his ergo omnibus, vel alijs coniecturis aliqui ex Patribus, in ipſis Calendis Maij cum Martyrologio noſtro initium Dominicæ prædicationis incidiſſe ſcripſerunt, vt Rabanus, qui licet in Martyrologio ſuo id prætererit, in Gloſſa tamen ad cap. 4. Matthæi, idem tam diſertè teſtatur, vt eius verba adducere pro re noſtra expediat. *Hæc prædicatio Chriſti in Capharnaũ, coruſcantibus miraculis incepta dicitur, & poſt annum à baptiſmo incæpiſſe, uel ſecundum alios incæpit Calendis Maij, ut in eodem anno fuerit baptizatus, & ieiunauerit, & aliquantis diebus interpoſitis, quibus fecit, quæ Ioannes ſcripſit, Baptiſta*

piſta incarcerato, prædicare cœpit. Floruit Rabanus Maurus tempore Ludouici Pij, & obijt ſub Ludouico iuniore anno Chriſti 856. qui cum alios ſacrarum literarum interpretes adducat exiſtimantes, initium prædicationis incidiſſe in Calendas Maij, iam qui ita ſenſerint ipſo vetuſtiores fuiſſe neceſſe eſt, ac etiam Notkero, & Vuandelberto, qui tempus illud Calendarum Maij pro initio prædicationis adnotarũt, Rabano, vel Synchroni, vel parum iuniores. Quia verò eadem verba ſine Rabani nomine penes me extant ad oram vetuſti hædini codicis Euangelij S.Matthei, fortaſſe excerpta ſunt ex Strabo Fuldenſi ipſius Rabani diſcipulo, qui gloſſas ordinarias nuncupatas, eodem ſæculo concinnauit. Cum autẽ prorſus eadẽ ſint repetere ſuperſedeo, dũ ex omnibus interim patere arbitror, veteres nonnullos Eccleſiæ ſcriptores, & aliquas ſaltem ex occidentalibus Eccleſijs, primæ Dominicæ prædicationis memoriam in ipſis Calẽdis Maij, vel tradidiſſe, vel recoluiſſe, & inſolens non eſſe, vt eadem in ſacris vetuſtioribus faſtis, ita conſignata permanſerint.

In Africa Hierapoli, &c. Iam alibi diximus huius Martyrologij librarium nõ ſemel infeliciter vrbium, & regionum nomina reddere. Plures hoc nomine vrbes Geographis ſunt, nulla in Africa. Hierapolis Meſopotamiæ Edeſſa eſt: an in hac, vel Hierapoli Phrigiæ Philippus agonem perfecerit, ex his, quæ ad Indiculum Apoſtolorum diximus colligi poteſt. De Hierapoli Phrigiæ vult Baronius ad hanc diẽ intelligi verba Chryſoſtomi Homel. in 12. Apoſtolos *Philippus miraculis conſeruat Hierapolim*. De Philippo intelligẽda, nõ Iacobo hæc ſunt, cum Iacobus Hierapoli nequaquã paſſus ſit, niſi ibidem vtriuſque ſolemnẽ natalẽ peragi conſueuiſſe aliunde conſtaret. Vetuſtiſſimum fuiſſe SS. Iacobi, & Philippi Feſtum, tam in antiquis Martyrologijs, quã Sacramentarijs his verbis teſtatur Micrologus, *Feſtiuitas SS. Iacobi, & Philippi, & omnium Apoſtolorum*, cap. 55. & in antiquo Calendario Romano, quod nuper edidit Fronto, habetur ſub hac die natale Apoſtolorum Philippi, & Iacobi. In Aſia igitur Hierapoli, nõ in Africa legendum eſſet, quemadmodum hoc loco habet Notkerus, dum geſta Philippi ſuo more ſtrictim colligit. *Apud Hierapolim Aſiæ Ciuitatẽ dormiuit, &c.* vt etiã legit Vſuardus; niſi reſtituendum potius librarij tranſponentis errorẽ ſequentia ſuaderent, & legendum. *Hierapoli Natalis Sancti Philippi, & Iacobi. In Africa Quintiani, &c.* Probabilis equidem emendatio videretur, niſi certã redderet Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quod in Africa Quintianum, & ſocios diſertè reponit. Idem error emendandus in Corbeienſi, in quo martyres illi Hierapoli tribuuntur, & non Africæ, ſed Aſiæ. Cum autem hoc ipſo die celebris vbiq. fit S.Iacobi memoria; ſeiungendus ab Africanis martyribus videtur, & vel remouendum Hierapolis ſuperadditum nomen, vt monet M. Vetuſtiſſimum, vel addendum, & *alibi* Iacobi. Sin verò antiquitus ad hanc diem memoria agebatur Philippi, & Iacobi filij Mariæ ſororis Matris Domini, vt habent Beda editus, & Ado: Apoſtoli quidem ambo dici poſſent, ſed extra numerum duodenariũ, vt diximus ad eorum Indiculum. Polycrates equidẽ apud Euſebium lib. 3. c. 31. vnum ex duodecim Apoſtolis Philippũ fuiſſe aſſerit, qui Hierapoli obierit, idq. apud eundem Euſebium lib. 5. cap. 24. repetitur tanquam claris verbis ſcriptum à Polycrate in Epiſtola ad Victorẽ ex nouiſſima Valleſij interpretatione (quidquid Chriſtophorſonus minùs aptè verterit.) *Philippus ſcilicet vnus ex duodecim.*

eim Apoſtolis, qui mortuus eſt Hierapoli, & duæ eius filiæ, quæ Virgines conſenuerunt; alia quoque eiuſdem filia, quæ Spiritu Sancto afflata vixit, & Epheſi requieſcit. Vndè Philippus Apoſtolus malè paſſim cum Philippo Diacono confunditur, vt idem Valeſius in Annotationibus docet, & nos alibi animaduertimus. Iacobum fratrem Domini poſt Philippum recolit Rabanus, & eius martyrium deſcribit.

Et alibi Apollonij, & Euphemi. Neque locus Martyrij exprimitur in noſtris codicibus, neque alijs martyrologijs indicatos binos hos martyres inuenio, præterquam in Antuerpienſe, & Corbeienſe. Quorum primum huius diei ſacros faſtos ita refert. *Kal. Maij Nat. Sanctorum Apoſtolorum Philippi, & Iacobi. In Affrica Quintiani, Eleutheri, Gagi, Alexandri, Saturnini, & alibi Apolloni, Eufemi, & Interamne militum xxiij. Proculi, Feliſti, Agapiti, & militum xxxiij, & Natale Mattei, & Iacobi Apoſtolorum, Quintiani Hieroſol. Natal. Iudæ, ſiue Cyriaci Epiſcopi Emerita Ciuitate Natalis Saturninæ, Auſi Ciuitate in Gallia Natal. Sorentis Epiſcopi, Autiſiodoro Ciuitate Amatoris Epiſcopi, Monaſterio Agauno Sancti Sigiſmundi Regis, Becora Ciuitate Sancti Iuſtini.* Corbeienſe verò ita in integro laterculo proſtat. *Kal. Maij. Initium prædicationis Domini Noſtri IESV Chriſti. In Aſia Hierapoli, Natalis Sanctorũ Philippi Apoſtoli, & Iacobi, Quintiani, Heleotheri, Gai, Alexandri, Saturnini. Et alibi Apollonij, Euphemij. Interamna, Milliario Sexageſimo Quarto Proculi, Peleſti, Agapiti, & militum triginta trium, & Natalis Matthæi, & Iacobi Apoſtolorum. In Oriente Quintini. In Hieruſolyma Natalis S. Iudæ, ſiue Quiriaci Epiſcopi. Emerita, Natalis Sancti Saturnini. In Toloſa Natalis Orientis Epiſcopi. Autiſiodoro depoſitio Sancti Amatoris Epiſcopi. Bigorra Ciuitate, depoſitio Sancti Iuſtini Epiſcopi, Magni, Iſici, Phoei. Ambianis Ciuitate Natalis Sanctorum Agij, & Acioli Martyrum. Agauno Paſſio S. Sigiſmundi Regis.* *Interamna mil. lxiiii.* Codices noſtros hic fateri expedit interpolatos, & non nihil deprauatos. Antiquarius de more ad oram vetuſtioris libri addiderat tranſitum S. Marculphi, & librarius additionem in laterculũ intruſit, & à loco paſſionis Proculum cum ſocijs remouit. Vetuſtiſſimum Antuerpiẽſe vitio pariter laborare ſuſpicor, dum milites anonymos bis repetit. Corbeienſe modum emendationis ſuppeditat, vt primo loco in Antuerpienſi legendum ſit. *Interamna milliario lxiiii. Proculi, &c.* reponendo ſcilicet numeralem notam vnius ad milliariorum menſuram, & reliquendo in anonymis militibus numerum xxxiij., vt conſtanter cum Corbeienſe retinent bini codices noſtri. Diſtantiam vrbis Interamnenſis ab Vrbe Romana animaduertimus, & plures ſub Proculi nomine Martyres, & Epiſcopos Interamne veneratos habet Ferrarius in Cathalogo Sãctorum Italiæ, ſed nullum ſub hac die profert, neq. Peleſtum, neque Agapitum, neque anonymos milites; tam de his, quam de Africanis adductis martyribus ſilent alia monumenta: alium Proculum, cùm alijs ſocijs Interamnę tributum vidimus 7. Cal. Maij.

In Gallia Nanti Monaſterio. S. Marculphum Abbatem Nanti Monaſterio obijſſe neminem è Galliæ ſcriptoribus adnotare inuenio. Molanus in additionibus ita de eo. *In pago Laudunẽſi S. Marculphi Confeſſoris.* De eo tamen agit hac eadem die Sauſſayus, & obijſſe refert in Inſula minoris Britanniæ, eiuſque oſſa ob incurſus Normanicos tranſlata eſſe in Galliam interiorem, & Medurtie poſita. Ipſius meritis addit Reges Chriſtianiſſimos acceptum referre munus ſanãdi ſcrophulas, ac proinde regnum auſpicantes Sancti Presbyteri, & Abbatis ſacram ædem inuiſere in Remenſi agro poſt acceptam vntionem: Remis tamen S. Marculphi celebritatem peragi notat die ſequenti. Floruit ſub Childeberto I.

Na-

Natalis Matthæi, & Iacobi Apoſtolorũ. Difficile non eſt hac die præter Philippũ, & Iacobum ſuperius memoratos, alios etiam Apoſtolos venerari, cum iam ex Menologio dictum ſit, omnibus Apoſtolis diem hunc fuiſſe dicatum; & cum duo Iacobi Apoſtoli recolantur, & primus ex pluribus Martyrologijs frater Domini ſit, reſtat vt qui ſecundo loco cum Mattheo recolitur Iacobus Alphæi dicatur, cum Iacobus frater Ioannis alibi expreſsè memoretur. Cur verò cũ Mattheo iungatur, tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi, & vetuſtiſsimo Antuerpienſi, niſi aliqua communis translatio eorum cultui diem ſacrauerit, vetus fortaſſe Eccleſia eos noluit diſiungere, quòd fratres germani fuerint, & filij Alphæi, vt ad Indiculũ Apoſtolorum diximus ex D. Ioanne Chryſoſtomo, & Menologio Baſilij.

In Oriente Quintini. Ita etiam legit M. Corbcienſe, Antuerpienſe vero retinet *Quintiani*, nullo indicato agonis loco.

In Hieroſolyma Natalis S. Iudæ. Iudam fuiſſe nomine, qui Conſtantini tempore Sãctæ Crucis ſignum reuelauit, & appellatum inde Quiriacum, probatur ex his, quæ habet Gregorius Turonenſis lib. 1. Hiſt. c. 34. dum inquit. *Huius tempore Venerabile Crucis Dominicæ lignum per ſtudium Helenæ Matris repertum eſt, prodente Iuda Hebreo, qui poſt Baptiſmum Quiriacus eſt nominatus.* Epiſcopum hunc deinde fuiſſe omnes concedunt, & Martyrologium noſtrum cum Antuerpienſe, Corbeienſe, & mſ. Reginæ Sueciæ conſentiũt. In hoc ita legitur *Hieroſolyma Natalis Sancti Iudæ Epiſcopi, qui cognominatus eſt Quiriacus.* Rabanus conſimilia tradit his verbis. *In Hieroſolyma paſſio S. Iudæ ſiue Quiriaci Epiſcopi, cui reuelatum eſt lignum Dominicæ Crucis.* Hieroſolymitanum fuiſſe Epiſcopum negat Baronius in adnot. & cũ eo Anconitanum aſſerit Vghellius Abbas amicus noſter Tomo 1. Ital. Sacræ; & inter Anconitanos Præſules recenſet, cui litem non moueo, nec ab alijs motam, ditimo. Hieroſolymitanũ Epiſcopum diſertè tradit Petrus de Natal. lib. 4. c. 117. & cap. 120., quidquid ex eodem Petro educere aliqui apud eundem Vghellium conentur. Vſuardus 4. Non. Maij Hieroſolymis Martyrium feciſſe narrat, & Epiſcopum fuiſſe. *Hieroſolymis paſſio S. Quiriaci Epiſcopi ſub Iuliano Imperatore*, quod totidem verbis repetit Bellinus de Padua. Ado tantùm vocat Epiſcopum, & martyrem glorioſum. Galeſinus in Notis Martyrologij ad eundem diem quarto Nonas, Epiſcopum Anconitanum ex Tabulis illius Eccleſiæ confirmat, & Annam matrem cum Ammonio ſocio coronam ſimul ſuſcipiſſe narrat Hieroſolymis, quemadmodum notat etiam Maurolycus. Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, non modo Epiſcopum Hieroſolymis fuiſſe docet, ſed ita in Actis S. Cyriaci in Eccleſia Anconitana retineri affirmat, quæ ideo cenſura indigere æſtimat, quòd ſub Iuliano Apoſtata S. Cyrillus, & per plures annos, Eccleſiæ Hieroſolymitanæ præfuerit, non Cyriacus, qui falsò etiam Patriarcha Hieroſolymitanus dicitur, nõdum in Patriarchalem Eccleſia illa erecta. Iudam, qui & Cyriacus poſt baptiſmum vocabatur, fuiſſe Epiſcopum omnes fatentur. Hieroſolymitanam non rexiſſe Eccleſiam libenter etiam concederem, ineluctabili argumento, quod S. Cyrillus tempore Iuliani Apoſtatæ Eccleſiæ Hieroſolymitanæ ad longum tempus ſedem tenuerit. Adderem, quod in Catalogo Nicephori Conſtantinopolitani, poſtquam Chriſtiani fuerunt Imperatores, & poſt Macarium, qui in Synodo fuit, & cathedram illam adminiſtrauit annos xx., nullus nomine Iudas, aut Quiriacus, ſeu Cyriacus cõparet, ſed Macario Maximus per annos ſex, huic Cyrillus per annos 62. & Ioannes per 16. ſucceſſerunt, quamquam expulſo Cyrillo ab Arrianis, Pſeudo Epiſcopi tres interim numerentur, Arſenius, ſiue Erennius, Heraclius, & Hilarius. Nihil autẽ vetare video, quòd Iudas Epiſcopus eſſe potuerit in aliqua

Vrbe

Vrbe Hieroſolymitanæ regionis, ſeu Paleſtinæ, quorũ plurimi numerantur apud Gelaſium Cyzicenum lib.2.Concilij Nicæni. Vereor etiam, ne Iudas, ſeu Quiriacus Epiſcopus, qui in vetuſtioribus Martyrologijs Kalẽdis Maij veneratur, cum alio Cyriaco fortaſſe Anconitano, ſiue Epiſcopo illius Vrbis, ſeu per ſacri corporis translationem indigena,confuſus ſit: id tamen affirmare non auderẽ. Eundem eſſe, qui Kalendis Maij, & qui 4. Nonas Maij recolebatur, aſſerit Notkerus,dum quarto nonas longius Acta S. Quiriaci Epiſcopi & Martyris, Annæ matris,& Ammonis Serpentarij, ſiue venefici proſequitur, & de die eius venerationi dicato, ita in fine ſcribit. *Dies Paſsionis eius ſecundum alios hic, ſecundũ Martyrologium verò S. Hieronymi Calendis May celebris habetur*. Nihil habet Notkerus de Anconitana Cathedra, imò deceptus fortaſſe ex Epiſtola Euſebij Papæ infra examinanda de Quiriaco Epiſcopo inquit. *A B. Euſebio Romanæ Vrbis Epiſcopo Hieroſolymorum eſt Antiſtes ordinatus*. Græci S. Cyriacum recolunt die 28.Octobris, nulla Epiſcopalis dignitatis addita his verbis memoria in Menologio Caniſij. *S.Martyris Cyriaci, qui manifeſtauit precioſam Crucẽ Domini ſub imperio Conſtantini Magni, & Helenæ matris*. In menologio verò Baſilij V. Cal. Nouembris ſignatur. *Certamen S. Sacro martyris Cyriaci, qui precioſam Domini Crucem Helenæ monſtrauit*. Expreſsè verò dicitur *Hieroſolymorum Epiſcopum* declaratum ſub Iuliano Apoſtata, Hieroſolymis multa paſſum in aenum iniectum, & lancea confoſſum martyrio conſumptum fuiſſe. Nil ibi de Anna matre, & Ammonio venefico.

Emeritæ Nat. S. Saturnini. Luſitaniæ Vrbs Auguſta Emerita olim dicebatur, & Emerita tantùm Ptolemeo, Straboni, Plinio, & Melæ. Huius vrbis martyr Saturninus eſt in codicibus noſtris,& Corbeienſi: in Vetuſtiſſimo verò M. potius Saturnina dicitur, quæ cum aliundè mihi non compareat, à codicibus noſtris non diſcedo.

In Toloſa Seriẽti Epiſcopi. Orientium legit, non Serientium Corbeienſe Martyr. quemadmodum & Adonis additamentum. *Toloſa Natalis S.Orientis Epiſcopi*. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe Sorentem exhibet Epiſcopum non Toloſæ, ſed Auſi Ciuitate in Gallia: conſentiunt in Orientium Epiſcopum, non apud Toloſates, ſed apud Ciuitatem Auſcium Vſuardus, M. Romanum, Galeſinus,& corrupto nomine apud Auſitam Maurolycius. Orienſium apud Ciuitatem Auſium legit Bellinus. Auguſtæ Auſciorũ, quæ Ptolemeo eſt Galliæ Aquitanicæ Vrbs, Auchz recentioribus, Orientium Archiepiſcopum, & Confeſſorem ad hãc diem Cal. Maii refert Sauſſayus, cuius vitam percurrit glorioſo fine cumulatam anno ix. Sirici Papæ. Quid verò de Oriẽtio Toloſarum Epiſcopo,dicendum erit? facilè mendum nominis Serientis, & Orientis admitti poſſet, ſed quid Toloſæ, cui noſtri bini codices, cum M. Corbeienſi, & Additamento Adonis ſuffragãtur, cum Auſcijs, ſeu Auſcio? Videant qui Galliam Sacrã diligentius proſequntur cũ nihil Sauſſayus de Orientio Toloſano proferat, neq; Sammatthani fratres, in Gallia Chriſtiana.Fortaſſe eiuſdem S. Orientis Auxitani celebris erat Toloſæ memoria, cum Olymbrium Toloſæ Regem ab Imperatore Maximo bello petitum tutatus eſt, & Tholoſanis prodigioſè victoriam peperit, vt in vita eius legitur, quam nuper edidit Lebbeus tomo 2. Biblioth.p.596. Plura etiam de Orientio Auſcienſe Epiſcopo ijdem Sammarthani, qui quintum illius ſedis Epiſcopum docent. Nos in Gallici antiquarij additamento, non amplius immoramur.

Antiſiodoro depoſ. S. Amatoris Epiſc. De hoc S. Epiſcopo agit Romanum M. vbi plura Baronius ex Vſuardo, Adone, & alijs,quẽ vixiſſe tẽporibus Honorij Imperatoris, & obiiſſe anno Dom. 427. docet. Eundem hac die veneratur Vetuſſimum,& Corbeienſe MM., Maurolycus, Galeſinius, Bellinus, & Sauſſayus, qui

vitam

viſam eius proſequitur hac eadem die. Meminit Hagiologium Franco Galliæ Labbei ex antiquo Martyrologio Bituricenſi: eius vitam exhibet Surius tomo 3. & de eo aliqua habet in vita S. Germani Epiſcopi, ſicut adducti Sammarthani, & Hiſt. Epiſc. Autiſſiod. cap. 6.

Acauno Paſſio S. Sigiſmundi Regis. Seduni in Gallia S. Regis memoriam recolit Martyrologium Romanum, vbi plura de eo Baronius ex Beda, Vſuardo, Adone, & alijs. Sauſſayus compendioſè eius acta exhibet, & in Agro Aurelianenſi eiuſdẽ Natalem diem refert, quamquam corpus Pragam ſub Carolo IV. Imperatore translatum doceat. Adductum Franco Galliæ Hagiologium Labbei, ita de eo. *Ciuitate Senonenſi Natalis S. Sigiſmundi Regis.* Agaunum nomen eſſe Monaſterij docet M. Vetuſtiſſimũ Antuerpienſe, & locum in Gallia territorio Sidunenſi Ado, & Notkerus, qui S. Regem vocat Sigmundum filium Gundeuvaldi, Regis Burgundionum, & eius mortem paſſionẽ dixit, quemadmodum etiam Paſſio S. Sigiſmũdi dicitur apud Rabanum, & in mſ. martyrologio S. Sabini de Leuitania in Pyrineis, & quod maius eſt in Romano emendato M. Sed Notkerus adhuc ſuo tempore miraculis eius reliquias coruſcare addit, & quod Sauſſayum video aufugiſſe, præcipuè nimium frigeſcentibus opitulari ita refert. *Adeo vt frigoretici ab eo quaſi ſpecialem expetere ſoliti ſint medicinam, & fideliter expetentes nequaquã priuentur eadem.* Sanctè occubuit ex Adone in Chron. anno 492. vel vt Sigiberto placuit anno ſal. 515. Bellinus die ſequenti exhibet Ciuitate Seduriæ paſſionem S. Sigiſmundi martyris Regis Burgundionũ. Calend. noſtrum Hædinũ mſ. Lvcenſ. pariter die xi. habet *Sigiſmundi M.* Ex Gregorio Turonenſi aliqua de eo habet Surius tomo 5.

Becora Ciuitate S. Iuſti Epiſcopi. Iuſtinum non Iuſtum vocant M. Vetuſtiſsimum Antuerpienſe, & Corbeienſe, in quo additur, vel magni titulus, vel Magnus ſocius cum Iſicio, & Phocio, alijs Hagiologijs prorſus ignotus. Sauſſayũ ferè aufugit, cũ in ſupplemẽto martyrologij S. Iuſtũ Confeſſorẽ talentorũ gratiæ multiplicatione glorioſũ depoſitũ hac die fuiſſe innuit in Caſtro Begorræ, quod & Tarba ad Atyrũ Fluuiũ in Nouempopulonia dicitur; Epiſcopũ vero fuiſſe tacet.

VI. Nonas Madij.

Cæleſtini. Felicis. Cetici. Vrbani. Bellaci. Priuatæ. In Alexandria Saturnini cum Neopoli ſocio ſuo. In Arminia Ciuitate Militana Hilpidi, & Hermogeni. In Alexandria Germani. Celeſtini. Sanctine. *Autiſiodoro translatio corporum Sanctorum Confeſſorum Optati Epiſcopi. Memori presbiteris. & Sanciani presbiteri.*

MAII 2.

IN admonitione de Romano martyrologio diximus Vetuſtius hoc Romani M. titulo exuendum non eſſe, quod ſæpe ſine regionis, aut vrbis nomine martyres aliquos Romanos recolat, quaſi in Romanæ Eccleſiæ codice ſubintelligendum nomen Vrbis veniat. Ita in huius laterculi capite videtur conſtare, dum præter codices noſtros, tam vetuſtiſsimum Antuerpienſe, quam Corbeienſe Martyrologiũ ſacros aliquos pugiles recenſent ſine vrbis, aut regionis titulo, qui ab alijs Romæ tribuuntur, præſertim à Ro-

à Romano emendato M., in quo legitur *Romæ SS. Martyr. Saturnini, Neopoli, Germani, & Cæleſtini, qui multa paſſi in carcerem demum coniecti ibi in Dominum quieuerunt*. Addit Baronius vir ſummus in Notis. Agunt de his item hac die Beda, Vſuardus, Ado, & alij recentiores. At ex his, apud Vſuardum, Bedam, & Adonem, tantummodo Saturninum, & Neopolium, ita inuenire licuit, *eodem die SS. Saturnini, & Neopoli, qui in carcere quieuerunt*. Nec amplius vidi apud Maurolycum, & Bellinum. Quapropter ex recentioribus non niſi Galeſinium reperio, Romanis primis martyribus Saturnino, Neopolio, Germanum, & Cæleſtinum addere, vt in notationibus ſcribit, *ex codice mſ.*, vnde oculatiſsimus etiã Baronius excerpſit. At in Corbeiẽſi & Notkeri M. & codicibus noſtris primi duo Saturninus, & Neopolius, nõ Romæ, ſed Alexandriæ tribuuntur: Saturninus, verò tantùm in Antuerpienſi M.: quod cum Neopolium non proferat, ſed plures prius martyres non indicato paſſionis loco referat, Romæ fortaſſe tributos, ita in claſſem huius diei dirigit. *VI. Nonas Maij. Germani, Cæleſtini, Felicis, Cettini, Vrbani, Bellici, Priuata. In Alexãdria Saturnini, in Armenia Ciuitate Militana Helpedi, & Hermogeni, Eupolitis. Item in Alexandria Germani, Cæleſtini, Scantina. Altiodoro translatio Sanctorum Confeſſorum Optati Epiſcopi, Memmori presbiteri, & Ani presbiteri*. Parum, aut nihil diſtat Vetuſtiſsimũ hoc à Corbeiẽſi, quod ita ſe habet. *VI. Non. Madij. Germani, Cæleſtini, Felicis, Cetini, Vrbani, Hellaci, Priuati. In Alexandria Saturnini cum Eopoli ſocio ſuo. In Armenia Ciuitate Militana, Helpidij, & Hermogenis, Lupi. In Alexandria Germani, Cæleſtini, Sanctini. Antiſiodero, Translatio corporũ Sanctorum Confeſſorum Optati Epiſcopi, Memorij presbyteri, Sanctini presbyteri*. Germanum primæ claſſis anteſignanum codices noſtri non exhibent, forte quia incautus librarius videns eiuſdem nominis martyrem in ſecundo Alexandrinorum ordine, reſecauit in primo. Pro Cetino, vel Cettino Ceticum habent, & cum Antuerpienſi pro Priuato Priuatã. Idem Vetuſtiſſimum mutilum eſt in ſocio Saturnini Eopolo, ſiue Heopolo. Horum ita meminit Notkerus. *In Alexandria Saturnini, & Neopolis, qui in carcere requieuerunt*. Fortaſſe etiam primis ſæculis recẽſebatur S. Milex Romanus martyr, cuius memoria extat in Cœmeterio à Boſio inuento via Portuenſi. Paſſus enim in ſepulcrali Epigraphe dicitur, IV. Nonas Maij, & ex picturis illius dudum ignorati cœmeteri celebrem in Eccleſia Romana fuiſſe dignoſcitur. Videndus pro hac re Aringhius lib. 2. c. 22. Romæ ſubterr. num. 6.

In Armenia Ciuitate Melitana. Siue Melitene; ſiue Melitine legatur, nomen tam Regionis, quam Vrbis Armeniæ minoris eſt Geographis, & Vrbs Archiepiſcopalis. Hìc prò Vrbe apud Euphratem fluuium accipi exiſtimarem. Codices noſtri binos tantùm martyres in hac Vrbe recẽſent Helpidium, & Hermogenem. Antuerpienſe martyrologiũ addit Eupolitem, quem Corbeienſe magna nominis diſſonantia Lupum vocat. Hos alibi memoratos inuenire nõ licuit.

In Alexandria Germani. Antuerpienſe Martyrologiũ ab alia claſſe Alexandrinorum hos ſacros pugiles ſeiungens legit. *Item Alexandria*, & pro Santino, vel Sanctina tertio loco retinet *Scantina*.

Autiſsiodoro. Idem vetuſtiſſimum M. pro Autiſiodoro, vel Autiſſiodoro, minus appoſitè profert *Altiodoro*; forte breuiato nomine Altiſiodori, vt ſcribitur in veteribus Concilijs. Hanc eandem S. Optati presbyteri translationem, præter Antuerpienſe, & Corbeienſe adducta iam MM., indicat Hagiologium vetus FrancoGalliæ Lebbei, his verbis. *VI. non. Autiſſiodoro translatio SS. Confeſſorũ Optadij Epiſcopi, Nemorij presbyteri, & Sãctiani presbyteri*. Optatus S. Epiſcopus dicitur nõ Optadius, & Memorius non Nemorius presbyter in Hiſt. Epiſcoporũ

Autiſ-

Autiſſiodorenſium cap. 14. In hac legitur S.Epiſcopum floruiſſe tempore Vigilij Papæ, & cum Sanctis presbyteris ſuis mortalem vitam exuiſſe prid. Cal. Septembris. *Poſtmodum verò labentibus annis translata eſſe eorum ſacra corpora ad Eccleſiam B. Germani, tam ſolemniter vt in omnibus martyrologijs, & maximè vetuſtis dies translationis eorum inſertus habeatur 6. Nonas menſis Maij.* Emendandum quapropter in Sauſſayo tempus translationis repoſitum in die 2. Martij pro die 2.Maij, & adnotata depoſitio pridie Cal.Decembris, reponenda in pridie Cal.Septembris, quemadmodum præter iam adducta, conſtanter retinēt Vetuſtiſſimū M. Corbeienſe, & vetuſtius noſtrū M. vt ibi adnotauimus, & exhibent Sammarthani Tomo 2. Gall.Chriſtianæ, penes quos xiv. Epiſcopus ſignatur, nullo Sanctitatis ſuperaddito titulo. An verò proſtremus ex Sanctis præsbiteris ſocijs dicendus ſit Anius, vel Sanctinus, vel Sancianus adhuc delibero. In Vetuſtiſſimo legitur *Ani Presbiteri*, in codicibus noſtris ita breuiatum ſcribitur, vt legi poſſit Sancti Ani. Neque negarem facilè etiam ex addito Sancti titulo, Sanctinum conflari potuiſſe.

V. Nonas Madij.

IN Ieroſolyma Inuentio S.Crucis Domini Noſtri IESV Chriſti ab Helena, poſt Paſſionem Domini Ann. ccxxxiij. regnante Coſtantino Imperatore. Provintia Aſiæ in luminata Ciuitate Natalis S. Hermogenis de Antiquis. Romæ Natalis Ebenti. Alexandri. Theodoli. Fortunati. Natalis Arboni. In Africa Mariani. Saturnini. Rufinæ. Fortunionis. Fortunati. *Autiſiodoro depoſitio, & translatio corporum Sanctorum Confeſſorum Euſebi presbyteri, & Auiti Diaconi.*

MAII 3.

CElebritatē Inuentæ Dominicæ Crucis Græci non referunt hac die; quòd, vt Baronius doctiſſimus notat, inter mobilia feſta apud illos numeraretur. Penès latinos equidem præter ea, quæ adducit idem Baronius, antiquam fuiſse ſolemnitatem, alia plura ſuadent. Fronto ad antiquum Calendarium ſuum, quia in eo non memoratur, putat non niſi poſt annum 720. indictum eſſe in Eccleſia latina. Pamelius è contra vetuſtam celebritatem putat ex Micrologi cap.55. vbi legitur. *Euſebius Papa, à B.Petro trigeſimus-ſecundus, conſtituit, vt omnes Chriſtiani Inuentionum S.Crucis V.Non. Maij ſolemniter celebrarent.* Conſimilia habet Luitprandus de Vitis Pontif. in Euſebio, & in eius epiſtola ſcripta ad vniuerſos Epiſcopos Campaniæ, & Thuſciæ continetur, quòd *ſolemniter celebrari præcepit feſtum Inuentionis S.Crucis, quæ ſuis temporibus V. Non. Maij inuenta eſt.* Damaſus, ſeu auctor libri Pontificalis, inuentam quidem ſub Euſebio Pontifice Crucem Domini, non verò feſtum indictum, narrat. Sanè extat epiſtola ad Epiſcopos Thuſciæ, ac Campaniæ ſub nomine Euſebij inter decretales, & tomo 1. Conc., in qua præcipitur, feſtum hoc ſolemniter celebrari V. Non.Maij, & refertur de Conſecr. diſt.2. *Crucis Domin.* Surreptitiam tamen Surius exiſtimauit in notis marginalibus, cui pluribus ra-

tionibus adhæſerunt Baronius, & Gretzerus, à Binio relati in notis ad eandem epiſtolam; à pluribus tamen receptam vti genuinam negari nequit. Rationes præcipuè, vt explodatur, ſunt; quòd in Pontificatu Euſebij, Conſtantinus nondum Chriſtianus fuerit,& Helena mater poſt ipſum ad fidem venerit. Deinde, quòd poſt Nicenum Concilium id euenerit, & non V. Non. Maij, ſed die x iv. Septembris, vt ex Patribus educit Paulinus in epiſt. ad Seuerum, & plures alij ex vetuſtioribus idem docent. At ſiue id ſub Euſebio, ſiue alio Pontifice acciderit temporibus Conſtantini, valde probabile eſt, ab ijſdem temporibus feſtum huiuſmodi in Eccleſia inſtitutum eſſe. Extat cum officio indicatum, tum in Sacramentario Gregorij, tum in lectionario, ſeu libro Comitis D.Hieronymo aſcripto, tum in vetuſtioribus huc vſq; editis martyrologijs Bedæ, Vſuardi, Rabani, Adonis, Notkeri, Vuandelberti. Bini noſtri codices idem retinent, ſicuti M. Corbeienſe, & mſ. Reginæ Sueciæ, quæ hìc de more apponimus. Fatemur tamen in vetuſtiſſimo Antuerpienſe nullam huius celebritatis memoriã proſtare, neq. V.Nonas Maij, neq. xviij. Cal. Octobris, ſed neſcio,qua inſtituti ratione ij. Nonas Maij, his verbis, *Inuentio Sãctæ Crucis Domini*. Corbeienſe verò M. ita huius diei celebritates deſcribit. *V. Non. May Hieruſolymæ Inuentio S.Crucis Domini noſtri I E S V Chriſti ab Helena Regina, poſt paſſionem Domini Anno ducẽteſimo trigeſimo tertio regnante Conſtantino Imperatore, illuminata Ciuitas,& Natalis Sancti Hermogenis. Romæ Natalis Sancti Euentij, Alexandri, Theodoli, Fortunati, Natalis Arbonis. In Affrica Mariani, Saturnini, Rufinæ, Fortunionis, Fortunati. Autiſiodoro translatio ſanctorũ Confeſſorum Euſebij presbyteri, Auiti Diaconi*. Ex hoc eodem, vel conſimile martyrologio Ioannes de Launoy in diſcuſſione de duobus Dionyſijs p. 126. hæc verba adducit *Inuentio S. Crucis ab Helena Regina poſt paſſionem Domini anno ducenteſimo trigeſimo tertio, regnante Cõſtantino Imperatore*. Ex Corbeienſi Bibliotheca ſub Euſebij nomine martyrologium perue tuſtum produxerat Milletus, negauerat de Launoy, Euſebij illud eſſe,quòd Euſebius non tam fœdè errаſſet in annis, cum Dominica Crux inuẽta fuerit ad annum 326.& Conſtantinus imperare cæperit anno 306. Sed annorũ errorem noſtris, & alijs codicibus communem, inferius emendare conabimur, dum interim martyrologia plurima vetuſtiora meminiſſe huius feſti animaduertimus. Extat etiam in perueruſto, & mſ. Hagiologio noſtro ſub nomine Euſebij hiſtoria Inuentionis S. Crucis ad hunc eundem diem. Continet autẽ narrationem eo prorſus modo, & ijſdem ferè verbis, vt apud Ruffinum legitur, ſed prodigioſa Conſtantinopolitanæ Vrbis deſignatio à Conſtantino per Angelum ducem diffusè præmittitur; quod initio miratus ſum, & quomodo ab Inuentione viuificæ Crucis actio disiuncta eidẽ præfigeretur neſciebam, donec me faſti Cõſulares Idatiani monuerint non longè ab hac die,nempe V. Idus Maij, ſeu octaua die poſt Crucis inuentionem à pijſſimo Conſtantino conſtructam vrbem fuiſſe dedicatam. Hæc ex græco aliquo codice ſuppoſito Euſebij nomine fluxiſſe demõſtrant, quæ in fine eiuſdem narrationis adduntur. Mſ. Reginæ Sueciæ, ita habet. V.Non. *Hieroſolymis inuentio ſacroſãctæ Crucis Dominicæ ab Helena Regina anno c c c x x x v. ſub Conſtantino Imperatore*. In omnibus ferè martyrologijs error in annorum numero irrepſit,hoc eſt in numerali nota. Plura enim habent ſignatum annum poſt Dominicam paſſionem ccxxxiij. ita Rabanus,Notkerus, ita M. Corbeienſe, quod in varijs lectionibus mſs. Dufreſnij numeralẽ notam præfert, licet tam de Launoy, quam Dacherius expreſſis nominibus annorum numerum ediderint.Ita & bini noſtri codices mſs. retinent. Euſebius in Chronico ſtatim poſt Nicenam Synodum ſub anno xvi. Conſtantini,& 324 Domini, atq; ita in editione

editione Baſilienſi Sichardi inuentionem Crucis repoſuit. *Helena Conſtantini Mater diuinis monita viſionibus, beatiſſimum Crucis ſignum, in quo mundi ſalus pependit apud Hieroſolymam reperit*. Negat Scaliger caluinianus odio Crucis in animaduerſionibus ad Euſebium, adducta verba eſſe chronologi, ſed in omnibus editionibus producta eſſe totidem verbis ex Rufino lib. 1. c. 8. Hiſt. Eccl. idq. nullum omnium ſcriptorum codicẽ habere, ac proinde quia, neq. Euſebii, neq. Hieronymi putauit eſſe, perduellis cenſor non admiſit. Hunc refellit optimo iure Gretſerus. Addimus ante ſexcentos annos id viſum Hermanno contracto, & in ſuum chronicon tranſpoſitum. Cum verò referantur ſtatim poſt Conciliũ Nicenum, & antequam Conſtantinus filius Conſtantini Cæſar factus fuerit, ſi ſequẽda eſſet, vti proſtat, emendatior Scaligeriana editio, caderet inuentio Crucis in vacuum annũ Domini cccxxiij. nec alius eſſet error vetuſtiſſimi librarij, niſi quod numeralem literam C. mutauerit in X. ſed alio etiam modo erraſſet Antiquarius, qui hoc inuentæ Crucis monumentum in Hieronymianum martyrologium indidit; dum annos à paſſione numerauit, qui erant iuxta Euſebium à Natiuitate computandi. Inuenctæ Crucis diem ſub Helena Regina non fuiſſe v. cal. Maij, ſed in Autumno, & xiv. menſis Septembris, ex Andrea Cretenſe educit Gretſenus de Cruce, lib. 1. cap. 62. & cum Baronio putat, anno proximè ſequẽti à Nicæno Concilio, id eueniſſe, anno ſcilicet reparatæ ſalutis cccxxvi. Quibus ſi magis adhærẽdum lector cordatus putauerit, mendum noſtrorum codicum eſſet ita emendandum, vt ex tribus vnitatis numeralibus notis, nempe iij. conflatus ſextus numerus eſſet hac pacto vj. & facilis lapſus ita etiam facile componeretur. Si quis plura de hac S. Crucis celebritate deſiderat, adeat iam dictum eruditiſſimum Gretſerum, qui ad calcem capitis 64. lucupletioris editionis fatetur, apud Græcos in Menologio notatum ineniſſe diem, quando à B. Helena Crux reperta eſt, fuiſſe 6. Martij, quæ tamen illis non admodum ſolemnis eſſet.

Prouincia Aſia. In altero ex codicibus noſtris verba hæc *Prouincia Aſia* ſubdũtur Conſtantino Imperatori, & mediat interpunctio ad ſequentia verba. *In luminata Ciuitate*. In altero verò à Conſtino Imperatore interpunctione diſiungũtur, & ſequentibus verbis adnotantur. In M. Corbeienſi deſunt verba *Prouincia Aſia*, & ad Conſtantinum Imperatorem ſtatim ſubſequitur tanquam quid adnexum *illuminata Ciuitas*, quaſi ex Inuentione Crucis ſub Conſtantino Hieroſolymæ illuminata fuerit ciuitas, hoc eſt ad Chriſtianam religionem conuerſa. Nihil hic ex Vetuſſimo M. Antuerpienſe nacti ſumus auxilij, detruncatum enim apparet, & cum ſequenti die confuſum hoc pacto. *V. Non. Maÿ natal. S. Hermoginis Romæ Natalis Euenti, Alexandri, Theoduli, & Natalis Arboni. In Africa Mariani, Fortunati, Saturnini, Rufinæ, Fortunionis. Item Fortunati, Ciuitate Autiſiodoro, depoſitio, & translatio Sanctorum Euſebi presbyteri, & Auiti Diaconi. In Nicomedia Natalis Antoniæ. In Africa Natalis Cæleſtini, Felicis, Vrbani, Romani, Bellici, Marciani, Mittuni, Petri, Florianiæ, & in Ceſſarea natalis Silnani, Alexandri, & aliorum xl. & alibi Neſtori Mittoni, Antonini, Autiſiodoro translatio, & depoſitio Corcodomi Diaconi*.

S. Ermogenis. De Hermogene cum niſi nudum nomen, nullo indicato agonis loco, præferat Antuerpienſe, aliunde coniecturæ captandæ ſunt. Notkerus cũ aliqua, noſtris codicibus non diſſimilia de Hermogene adducat, hoc ſaltem ſuadet, Aſiaticum martyrem fuiſſe, & uerba illa Prouincia Aſiæ ad Hermogenẽ pertinere. *In Aſia S. Hermogenis de antiquis*. Aſia quidem minus propriè Prouincia dicitur, cum antiquis tertia Orbis pars, & maior exſtimetur. Sed minor Aſia, ſeu propria, (quàm noſtram appellat Cicero) video aliquando Prouinciã eſſe dictam: quinimò ex Strabone à Romanis

in

in hæreditatem, poſt mortem Attali Regis acceptam, in formam prouinciæ redactam fuiſſe lego, & Aſiam propriè dictam eſſe Aſiæ partem Varroni. In duas hæc à Geographis diuiditur, & quæ ſeptentrionem reſpicit Bythiniam, Galatiã, & Cappadociam comprehendere: quæ ad Auſtrum vergit Lyciam, Ciliciam, & Pamphiliam continere. At in hac minori Aſia, quæ nam Ciuitas Illuminata, vel Luminata ſit aſſerere arduum. Lyminis Cappadociæ oppidum fuiſſe ſcribit Ammianus Marcellinus, vbi Baſiliſcus à Zenone Imperatore fame necatus interijt: vnde lyminata, vel luminata ciuitas in Aſia Minore dici poſſet: ſed diuinandum mihi non eſt, cui neq. notiora ſunt, quæ de Hermogene martyre ex antiquis addũtur. De antiquis Chriſti athletis fuiſſe non dubito, ſiue id ad Euſebij Cæſarienſis opus de veteribus martyrijs, ſiue ad diſcipulorum Domini ætatem referatur. Profectò Ado die v. Octobris, Thraſeã Epiſcopum apud Smyrnam martyrio coronatum *ex antiquis* vocat, & die ſequẽti Sagarium Epiſcopum Laodicenſem *de Antiquis*, pariter dicit, quòd non longe ab Apoſtolorum ætate fuerint.

Roma Natalis Ebenti. In antiquo calendario Fronti hæc eadem leguntur, ad hunc ipſum diem. *SS. Alexandri, Euentij, & Theodoli*. In M. Vetuſtiſſimo iam allato Euentius, Alexander, & Theodolus Romæ indicantur, ſicuti in M. Corbeienſi, in quo Fortunatus ſocius additur, in noſtris etiam codicibus cum Aleſſandro annumeratus. Nihil in his de Pontificatu Alexandri innuitur, neq. vti anteſignanus notatur, neq. Euentius, & Theodolus commilitones dicuntur presbyteri. Et tamen omnia Latinorum martyrologia de S. Alexandro Papa, ac ſocijs memoriam recolunt *V. Nonas Maij*, quemadmodum etiam vetuſtiora acta teſtãtur, tum edita apud Surium, & alios, tum mſs. apud Aringhium Romæ ſubt. lib. 4. c. 22. tum penes me in peruetuſto Hagiologio, in quo legitur *SS. autem ipſorum Natalis eſt V. Maij*, videlicet S. Euentij, & Alexandri, quos Seuerina vnico tumulo ſepeliuit via Nomentana miliario ſeptimo, & Theodolum, quem alio loco ſeorſim tumulauit, vt diffuſius in iiſdem actis narratur: cum verò in illis nulla memoria extet Fortunati, qui in vetuſtiori noſtro, & Corbeienſi tanquam Ebentij, & Alexandri ſocius numeratur, in ſuſpicionem excitauit, ne diuerſi eſſent Ebentius Alexander, & Theodolus ab Alexandro Pontifice, ac ſocijs in paſſione presbyteris; præſertim quòd de more codicum noſtrorum Alexander Epiſcopus non dicatur, & Theodulus Thudulus vocetur, ſicut Euentius Ebentius. Sed parua eſt nominum differentia, & Romani cum cœteris latinorum martyrologijs auctoritas, à ſuſpicione remouit, eo magis, quòd tam liber Pontificalis Damaſo aſcriptus, quam Luitprandus, & Albo Floriacenſis, Alexandri Papæ martyrium ſignent. *V. Nonas Maij*. Liber tamen Põtificalis ab actis Hagiologij noſtri, & Surij in hoc differt, vt Theodolum Diaconum fuiſſe ſcribat, qui cum Euentio fuit ex Oriente presbyter, & Alexandrum decollatum fuiſſe aſſerat, quem in actis per tota membra punctũ conſummaſſe martyrium narratur, quemadmodum idem etiam Vſuardus, Notkerus, Ado, Rabanus referunt, dum acta eadem ſtrictim percurrunt, quibus concinit Romanum martyrologium. Sanctorum Alexandri Euentij, & Theoduli corpora Lvcę in ꝓpria Eccleſia quieſcere à vetuſtiſſimo tẽpore, & ea Lvcam ab Alexandro huius nominis ſecundo Pontifice Romano, & Epiſcopo Lvcenſi vna cum prodigioſa cathena, qua in carcere alligatus S. Alexander fuit, iam diximus in monumentis Mathildæ Comitiſſæ, & de his egit etiam Cæſar Franciottus in Hiſt. SS. Lvcenſiũ. Neq. me latet Tiburi etiam corpus S. Alexandri Pontificis venerari, ſicuti & Romæ, litemq. compoſuiſſe Cardulum in ſuo Tibure, plaudente Aringhio in Roma ſubterranea, partem ſcilicet Sancti corporis Romæ remanſiſſe, partem fuiſſe Tiburi tranſlatam: ſed & alia etiam

compo-

componenda eſſet cum Iuſtinopolitana, & Parmenſi Eccleſia, quarum alterutra penes ſe ſacrum pignus retinere gloriatur, vt adnotauit Ferrarius in Catalogo SS.Italiæ. Sed facile fortaſſe fuit ex ſacris oſſibus SS.Alexandri, & Euentij vnico ſepulcro via Nomentana ſeruatis, binis nempe corporibus plures notabiles partes emerſiſſe, quæ corpus, aut inſignis pars corporis S.Alexandri dici, & venerari mereretur. Nec improbanda hæc populorum pietas, quando etiam Theodoreti ætate non magna reliquiarũ pars pro corpore martyris venerabatur, non ſine populorum laude.

Natalis Arboni. Veritus aliquando ſum, ne Natalis nomen eſſet martyris, qui cum Fortunato, & Arbone ſocij eſſent Ebentij, & Alexandri, non celebritatis, ſed noſtrorum codicum interpunctio, & modus quo breuiato de more charactere ſcribitur in laminis Vetuſtiſſimi martyrologij ſuaſerũt accipiẽdum eſſe pro die natali S.Martyris Arboni, cuius tamen, præter nomen in adductis codicibus ſignatum, reliqua me fateor ignorare.

In Africa Martani. Non niſi quinque Africanos Athletas, indicant codices noſtri, cum M.Corbeienſi; ſex verò M.Antuerpienſe, in quo poſt Marianũ Fortunatus numeratur, & cum repetitionis nota *Item Fortunati*, alius redditur eiuſdem nominis martyr. Vnde licuit ſuſpicari in codicibus noſtris, & Corbeienſi minus aptè Fortunatum cum Romanis martyribus miſceri, qui Africanus ſit.

Autiſſidoro. Additamentum Gallici, ſiue Autiſſiodorenſis antiquarij, quod in codicibus noſtris, & Corbeienſi ad calcem laterculi ſignatur, interpolatur etiã in vetuſſimo Antuerpienſi, in quo, vt infra notamus, confuſa eſt ſequentis diei ſeries cũ hodierno ſegmento. Vnde trãslationem SS.Euſebij, & Auiti vetuſtam eſſe, non minus conijcimus, quam & M. illud in Gallia pariter eſſe auctum. Mirũ, quòd neque depoſitionem, neq. tranſlationem horum Sanctorum Sauſſayus in ſuo martyrologio Galliæ repoſuerit, neque Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei eorum meminerit, cum tamen his verbis eorum memoriam recolat Notkerus. *Autiſſiodoro depoſitio SS.Euſebij presbyteri, & Auiti Diaconi*. Addunt etiam tranſlationem eodem die peractam M. vetuſtiſſimum Antuerpienſe, Corbeienſe, & vetuſtius noſtrum binis codicibus expreſſum. Nihil tamen de tranſlatione, aut horum Sanctorum veneratione in Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodorenſiũ, in Bibliotheca mſ.Lebbei licuit inuenire.

IIII. Nonas Madij.

IN Nicomedia Natalis S. Seneſij. Antonij. In Affrica Natalis S. Cœleſtini. Felicis. Vrbani. Romani. Bellici. Martialis. Mituni presbyteri. Floriani. Petri. Et in Nuricopenſe Locorum, & in Cæſarea Natalis Sanctorum Siluani. In Alexandria xl. martyrum. Neſtori. Mittori. Antonini. *Autiſiodoro. depoſitio, & Translatio corporũ S. Codomi Diaconi, & Confeſſoris In Baſilica S. Amatoris*.

MAII 4.

IN Nicomedia. Deficit in alijs Martyrologijs mſſ. quibus innitimur Sineſius martyr Nicomedienſis, & qui in noſtris codicibus Antonius eſt, Antonia dicitur tam in M. Antuerpienſi, quam Corbeienſi; Huius integrum laterculum primò exhibemus, quia minus in aliquibus deprauatum, quam Antuerpiēſē agnoſcimus. *IV. Non. Maÿ. In Nicomedia Antonię, Iuſti. In Africa Natalis Cæleſtini, Felicis, Vrbani, Romani. Bellici, Martialis, Mittuni Preſbyteri, Floriani, Petri, & alibi Lognorgue. In Cæſaria, natalis Sancti Siluini, Vrbiani. In Alexādria quadraginta martyrum: Neſtori, Mitton, Antonini. Autiſiodero, depoſitio, & translatio corporis S. Corcodemi Diaconi, & Confeſſoris in Baſilica Sācti Amatoris.* Martyrologium verò vetuſtiſſimum Epternacenſe, quamquam excuſum in laminis diem *IV. nonas Maÿ*, his tantum nominibus ſignatum exprimat. *Nicia Cinitate Natalis Antoninæ. In Africa Cęleſtini, & aliorum xl.* noſtrorum tamen codicum, & Corbeienſis auxilio ex ſuperiori die fragmentum illi reſtituimus, ſiue iam adducta verba præmictantur, ſiue ſubnectantur. *In Nicomedia Natalis Antoniæ. In Africa Natalis Cęleſtini, Felicis, Vrbani, Romani, Bellici, Marciani, Mittuni, Petri, Floriani. Et in Caſſarea natalis Syluani, Alexandri, & aliorum xl. Et alibi Neſtori, Mictoni, Antonini. Autioſiodoro translatio, & depoſitio Corcodomi Diaconi.* Conſonat, in aliquibus ex his martyribus ad hanc diem tribuendis, Notkerus, & ex martyrologio Hieronymi Petrus de Natalibus, vt de emendatione vetuſtiſſimi vix dubitari poſſit; quamquam in alijs etiam ſupra adductis martyrologijs Corbeienſi, & noſtro aliquid deſiderari poſſit.

Sineſÿ. Pro Sinetio Iuſtum habet M. Corbeienſe alijs ignotum, ſicuti Sineſius in M. Antuerpienſi ignoratur. In fragmento tamen hædino mſ. Canonicorum Lvcenſium Bedæ nomine inſignito legitur *IV. Nonas S. Seneſÿ martyris.* Et in Calend. Hieronymiano, in eadē Bibliotheca, cum alijs huius diei ſacris Athletis, ita numeratur. *IV. Nonas Antonii, Syluani, Seneſÿ Martyris.* Vereor quapropter, ne Seneſius, vel Sineſius martyr in noſtris codicibus veneratus Lvcēſis Eccleſiæ additamētum ſit. Fallitur Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italię, qui Sanctum Sentium militem, & martyrem hac die apud Lvcenſes venerari, eiuſque corpus apud eos eſſe repoſitum teſtatur. Et ſi enim vetuſta Eccleſia S. Sentio dicata in Vrbe Lvca non longe à foro adhuc exiſtat, nulla tamen traditio remanet ſacrum corpus ibidē venerari. Cum verò addat Ferrarius illud in maiori Eccleſia quieſcere, iam planum eſt S. Sentium pro S. Seneſio accepiſſe facili ſcriptoris errore. Corpus quidem S. Seneſij, dum Ferrarius ſcripſit, in maiori Eccleſia ſeruabatur, quia ex Eccleſia S. Petri, quæ nouo, & eleganti opere cōſtruebatur ad Cathedralem fuerat tranſpoſitum; Nunc verò in Baſilica S. Petri, quæ ex prodigioſa imaginæ Deiparæ ibi translata, Domina Miraculorum nuncupatur Sacrum Senetij corpus quieſcit in Ara maiori, Militem fuiſſe ſuadent ferreæ quædam armillæ, & fibulæ, quæ adhuc inter eius reliquias conſpiciūtur, & ſupra Arcam talis legitur Epigraphe. *Hic requieſcit Corpus S. Seneſÿ martyris.* Franciottus, qui Sanctorum Lvcenſium hiſtoriam edidit, ſub Licinio paſſum exiſtimat Cyzici in Phrigia, ſeu potius Myſiæ ad Propontidem, cuius corpus ſub Damaſo Pontifice Romam primùm, deinde tempore S. Ioannis Epiſcopi Lvcā translatum fuerit. De S. Syneſio Nicomediēſi martyre, qui ante Baptiſmum

Theo-

Theopompus diceretur, meminit martyrologium Romanum ad dië 21. Maij, & eius certaminis hiſtoriam refert Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 33. & cum Theopompo Epiſcopo Nicomediæ in eodem ſepulcro repoſitum refert x. cal. Iunij, qua die nulla memoria agitur Syneſij, aut Theopompi in martyrol. noſtro.

Antonius. Librariorum lapſu Antonius pro Antonia ſcribitur in codicibus noſtris. Reſtituenda qua propter S. Antonia martyr Nicomedienſis, tum auxilio Antuerpienſis, & Corbeienſis MM. tum Notkeri, Bedæ, Vſuardi, Adonis, & præcipuè martyrologij Romani. Addimus ex Petro de Natalibus lib. 4. c. 123. ſequentia, vt appareat alio à noſtro Hieronymiano martyrologio vſum eſſe. *Antonia Virgo apud Nicomediam paſſa eſt, quæ nimirum torta, & variis afflicta cruciatibus, poſt ab vno bracchio tribus diebus ſuſpenſa, deinde in carcerem biennio detruſa à Priſcilliano Præſide nouiſſimè flāmis exuſta eſt IV. Nonas Maii. Hęc Hieronymus in martyrologio*. Quæ verba ad amuſſim penes Notkerum leguntur, nec diſſimilia in alijs Latinorum martyrologijs continentur. Vnde repetitio illa M. Antuerpienſis tollenda videtur, & pro Nicia Antonia reſtituenda *Nicomedia Ciuitate Natalis Antoniæ*. An Iuſtus à Corbeienſi martyrologio additus ſit Viennenſis martyr, & Epiſcopus hac die veneratus in Auctario Adonis, & M. Gallicano non facile admicterem.

In Africa. Cum Cœleſtino anteſignano nouem ſacri pugiles notant in feraciſſima martyrum Africa adducti iam codices. An Florianus huius claſſis ſit, vel NoricoRipenſis adducendus ſuſpicari liceret, niſi conſtantiſſimè, tam in noſtris codicibus, quam Antuerpienſi, & Corbeienſi Africanis iungeretur.

In Nuricopenſe. Apertiſſimè mendum hìc ineſſe fatemur, & legendum omnino *In Norico Ripenſi loco Lauriaco*, quinimò reſtituendum etiam dicimus *Floriani*, ab inſcio librario, detrūcati; dum enim Florianum vidit inter Africanos martyres numeratum, aliumq. ſtatim repetere dum credidit incongruum, lacunam induxit, & reliqua deturpauit. Cum vero hæc lacinia in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi non proſtet, ab Antiquario fortaſſe addita eſſe potuit. Noricum Ripenſe tractus eſt Auſtriæ ad Danubium Viennam vſque, & Lauriacū vrbs olim Metropolitana, nunc Cœnobium, apud Aniſum vrbem; & Fluuium, in quo Sanctum Florianū demerſum fuiſſe acta eius apud Petrum de Natalibus, Rabanū, & Notkerum docent: apud quem pro Nicorio Ripenſi legendum eſſe Norico Rigenſi monuit ad oram libri Caniſius, ſicuti legitur etiam apud Surium tomo 5. in actis diffuſioribus.

In Cæſarea. Mutilos eſſe codices noſtros ſuadent verba illa *Natalis Sanctorum*, Siluano tantum interim numerato. Suſpicionem auget M. Vetuſtiſſimum, in quo legitur, *In Cæſarea natalis SS. Syluani, Alexādri, pro in Alexandria, & xl. martyrum*. Siluinum mendosè habet M. Corbeienſe pro Siluano, dumq. addit Vibianum, & cum codicibus noſtris *in Alexandria xl.* martyrem alium ſocium Siluano addendum eſſe confirmat. De Syluano Gazzenſi Epiſcopo, & martyre Paleſtino hìc agi, omnia Latinorum martyrologia docent, & cum Romano, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, penes quos nullum Vibianum inuenio. De Siluano Epiſcopo Gazenſi meminit Euſebius lib. 8. Hiſt. Eccleſ. cap. 13. inter Præſides Eccleſiarum, qui fidem ſāguine effuſo teſtati ſunt hoc pacto. *Inter martyres autem Paleſtinæ Siluanus Gazæ vrbis Epiſcopus apud æris metalla, quæ ſunt in Phano, cum aliis vndequadraginta capite truncatus*. Sed rurſus de martyribus Paleſtinæ cap. 7. quinto anno perſecutionis refert, quinto mēſis Dij, hoc eſt nonis Nouembris *in eadem Vrbe Cæſarea* Siluanū tunc Presbyterū, & Cōfeſſorem mox Epiſcopum, & martyrē, ac alios quoſdam eius comites ad Metalla apud Phænum Paleſtinæ à Præſidè damnatos fuiſſe exuſtis prius, ac debilitatis pedum iuncturis. Quādo autem ad amuſ-

ſim cum quadraginta Cōfeſſoribus agonem conſummauerit, annum quidem octauum perſecutionis fuiſſe notat Euſebius eodem libro de martyribus Palæſtinæ cap. 13. editionis Valeſianæ, & vnicum diem omnibus communem aſſignat, non tamen illum diſtinguit. Dum verò Siluani elogium texit, & poſtremū perſecutionis ſignaculum vocat, inter ſocios etiā ſpectatiſſimæ virtutis, & incōparabilis memoriæ, numerat Euſebius, Ioannem quendam Ægyptium luminibus orbatum, qui Vibianus fortaſſe in Martyrol. Corbeienſi, corrupto nonnihil nomine dicitur. Cum autem nihil de Alexandro, ſiue Siluani, ſiue aliorum quadraginta martyrum Ægyptiorū ſocio, apud Euſebium inuenerim, in eam ſententiam deſcendi, vt in codicibus noſtris legendum ſit *Cæſarea*, vel tanquam metropoli Palæſtinæ, vbi apud Phænum Sancti martyres agonem compleuerunt, vel quòd Cæſareæ primum damnati ad metalla fuerint, & inter Palæſtinæ martyres ab Euſebio computati. *In Cæſarea* inquam *Sanctorum Siluani, & Ioannis. In Alexandria xl. martyrum.* Non quòd in Ægypto martyrium fecerint, ſed quod in Ægypti metropoli Alexandria xl. martyrū vno die cum Siluano, & Ioāne coronatorū celebris eſſet memoria, quod plurimi eorum, licet in Phœno Palæſtinæ capite truncati, natione tamen eſſent Ægyptij, vt diſertè ibi teſtatur Euſebius, qui vndequadraginta, Ioāne pariter Ægyptio computato, numerat. Græci die 14. Octobris in Menologio Caniſij Syluanum Presbyterum Gazæ venerantur, Euſebium primo loco ſecuti, qui eum Presbyterum Gazæ dixit. Siluanum verò à reliquis xl. martyribus diſtinguit Notkerus, eumq. in Palæſtina, & Gaza vrbe, cuius erat Epiſcopus, Natalem habuiſſe cum pluribus ex ſuis clericis animaduertit; quod de veneratione, non de agone ibi conſummato intelligerem; dum enim *in Metallo Fanenſi* (emendandum *Phænenſi*) *Sanctorum xl. martyrum; qui ſimul capite caſi ſunt* memoriam agit, nihil de martyribus xl. Alexādrinis, vel Alexandri ſocijs refert. Galeſinius, qui duplicem claſſem xl. Martyrum affert, vnam cum Siluano, alteram ſeiunctim, in eodem Phœnenſi metallo, ex Theodoreto lib. 4. hiſt. cap. 20. omnino deciperetur, ſi eos putaret eodem tempore martyrium feciſſe, cum hæc ſecunda turma Confeſſorum, & martyrum à Theodoreto non exprimatur ſub numero quadragenario, ſed partim Virgines Alexandrinas Deo ſacratas, partim monachos, cum xl. Epiſcopis Ægypti, inſtigātibus Arrianis, vel morte, vel exilio coronatos, referat ex epiſtola Petri Alexandrini. Mendum etiā ſuſpicari licet in M. vetuſtiſſimo, dum repetitur, *In Africa Cæleſtini, & aliorū xl.* hos enim alibi præter iam dictos Phœnenſes adnotatos non inuenio.

Neſtori. Alterius claſſis tres ſequentes martyres Neſtorium, Mictorium, ſeu Mictonium, & Antoninum, tam in noſtris codicibus, quam Corbeienſi memoratos eſſe exiſtimarē, & pariter Alexandrinos, niſi quis maluerit cum M. vetuſtiſſimo Antuerpienſi eos *alibi* incerto loco aſſignare.

Autiſſiodori. Depoſitio, & translatio S. Corcodomi Diaconi tam in Antuerpienſi, quam in Corbeienſi MM. memoratur: in codicibus verò noſtris decurtatum nomen legitur *Codomi* Diaconi, & Confeſſoris indicato etiam Baſilicæ S. Amatoris nomine, vbi quieſcit. Curcodomum vocat cum Vſuardo M. Romanum, & Galeſinius, qui martyrem dicit, & ei ſocios aſcribit Antonium, Cœleſtinum, & alios ex Adone, & codicibus mſ. Hos pariter Carcodemo Diacono, ita vocat Sauſſayus, clericos, & martyres iungit idem in M. Gallicano. Sed nihil apud Adonem inuenire licuit ſiue Roſueydi ſiue Moſandri, ſiue mſ. hædinum noſtrum. At mirum, quam varijs nominibus Sanctus Diaconus compellatur. In mſ. Reginæ Sueciæ Corcodinius Cōfeſſor dicitur: In Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodorentium Corcodomus Archidiaconus vocatur, & Leuita cum S. Peregrino Presbytero, & Iouiano Subdiacono

diacono, & alio Iouiano lectore, à Sixto Papa miſſis; Peregrinum poſtmodum Epiſcopum Autiſſiodorenſem, martyrium compleuiſſe narratur; de alijs ſilet Hiſtoria. Carrobbomus non Corcodomus Archidiaconus, & Leuita dicitur in Paſſione S. Peregrini, quam Lebbeus edidit. Nihil verò de Martyrio ſociorũ additur, & Corcondemus ita in Antiquo Hagiologio FrancoGalliæ nuncupatur. *IV. Nonas Maij. Autiſſiodoro Sancti Corcondemi Diaconi*. Vereor quapropter Sauſſayum ex Galeſinio accepiſſe, qui ex mſs., vt pluries diximus, deprauatis, Cœleſtinum Africanum, & Antonium alterius loci, vel Antonium Nicomedienſem Corcodomo Diacono ſociauit. Et quamquam non improbabile fuerit, tempore perſecutionis, martyrio Sanctum Diaconum vitam expleuiſſe, ſicuti & Peregrinus, nullibi tamen apud antiquos dictum inuenio: quin potius ex depoſitionis voce, & titulo Cõfeſſoris in pace quieuiſſe ſuadeor. Cum verò apud Sacræ Galliæ ſcriptores non viderim in quanam Eccleſia corpus S.Corcodomi, non *Codomi*, (vt vitio librarij in noſtris codicibus ſcriptum putarem) quieuerit, vel tranſlatum fuerit, hoc vetuſtiori M. noſtro Autiſſiodorũ debet, vt in Eccleſia S. Amatoris eiuſdem Vrbis Epiſcopi quieuiſſe ſciat. Gallici enim antiquarij hoc eſſe monitum ſuperadditum, non dubitarem.

III. Nonas Madij.

EVthimi Diaconi. In Theſſalonica Natalis Herenei. Peregrini, & Herene. In Africa Gregori. Arcilai, & Felicißimę. In Alexandria Petiui Diaconi. ***In Arelato depoſitio S.Hilari Epiſcopi. In Vienna Depoſitio Nectari, & Niceti Epiſcopi. Autiſiodoro paſſio S. Iueniani Lectoris, & Martiris.***

MAII 5.

EVtimium Diaconum, & martyrem, ita non indicato paſſionis loco, cum alijs huius diei ſacris pugilibus exhibet M. vetuſtiſſimum *III. Nonas Maij. Natalis Eutimi Diaconi Teſſal. ... Herenei, Peregrini, Herene. In Affrica Gregori, Archilai, Feliciſſima, Alexandria Ciuitate Petri Diaconi, Arelate Sancti Hilari Epiſcopi. Vienna depoſitio Nectari, & Niceti, Autiſiodoro paſſia Sancti Iuliani Lectoris*. Nec diſſimilia profert M. Corbeienſe, ijſdem Gallicis additamẽtis locupletatum, *III. Nonas Maij. Eutimi Diaconi, & Martyris. In Theſſalonica Natalis Sancti Herenei, Peregrini, & Herena. In Africa Gregorij, Arcilai, Feliciſſimæ, & paſſio Sancti Trifonis. In Alexandria Petini. Vienna depoſitio Nectarij, & Niceti Epiſcopi. Autiſiodero paſſio Sancti Iuuiniani Lectoris. Arelato depoſitio S. Hilarij Epiſcopi*. Locus paſſionis Euthymij Diaconi Alexandria eſt in Romano M., cui Beda, Vſuardus, & Ado conſentiũt. Vnde ex Adone potius, qui ex vetuſtiori noſtro martyrologium ſuum, vt alibi diximus, auxit, & emendauit, noſtrum viciſſim, ita expleri poteſt. *In Alexandria Euthymii Diaconi in carcere quieſcentis*.

In Theſſalonica. Eoſdem tres Theſſalonicenſes martyres exhibet, cum Romano M., Beda, Vſuardus, Notkerus, & Ado, qui agonem viuicomburio compleuiſſe addunt. Mſ. Reginæ Sueciæ, poſt Peregrinum, & Irene, *Erenea*,

& Peregrini ignibus combuſtorum memoriam addit, repetito Peregrino contra aliorum fidem. Irenem ab Ireneo diſtingunt omnia Latinorum Martyrologia, dum aliqui codices Herenam, vt Corbeiẽſis, Herenum, vt noſtri, & M. Antuerpienſe retinent. De his meminit etiã Petrus de Natalibus lib. 4. c. 133. De Hirene vero ita Menologium Caniſij. *Die V. Maii Sancta Magna martyris Hirena.* Magni titulum martyribus illis Græci deferunt, qui celebriores sũt.

In Africa. Præter codices noſtros, & Antuerpienſe, ac Corbeienſe ſilent alia latinorum MM. tres Africanos pugiles ſub anteſignano Gregorio. Addit ſupra illud, & noſtrum paſsionem Sancti Triſonis martyrologium Corbeiẽſe, Græci prima die Februarij paſsionem martyris Tryphonis ſub Gordiano Imperatore recolunt, ſine ſociorum additione, & non indicato certaminis loco; eundem tamen eſſe non affirmarem.

In Alexandria. Codices noſtri, & M. Corbeienſe Petiuum Diaconum Alexandrinum hac die venerantur; Antuerpienſe non Petluum, ſed Petrum Diaconum indicat in Ciuitate Alexandriæ. Verùm, neque Petiuum, neque Petrum Alexandrinum Diaconum alibi memoratos inuenio.

Arelato depoſitio S. Helari Epiſcopi. Bellarminius de ſcriptoribus Eccleſiaſticis nota ſanctitatis non ſignat Hilariũ Arelatenſem, quòd à S. Leone Papa ſuperbiæ inſimuletur; putat tamen reſipuiſſe, & ſancto fine quieuiſſe. Vti Sanctus autem hac eadem die veneratur in Romano Martyrologio, quamuis in notationibus Baronius aliqua illi ante reſipiſcẽtiam inurat. Eius pariter memoria celebratur in M. Bedæ, Rabani, Vſuardi, Adonis, & præcipuè Notkeri, qui eius vitam compendioſè percurrit, & pluribus laudibus exornat. Numerat P. Theophilus Raynaudus in Apologia pro S. Valeriano Cemelenſi cap. 4. nu. 2, & 3. duos Hilarios, alterum Laicum, alterum Epiſcopum, qui pro Semipelagianis, & Maſsilienſibus ſtarent aduerſus D. Auguſtinum, diuerſosque eſſe ab Hilario Arelatenſi: illum verò, qui Epiſcopus dicitur, & de Pelagiani errore ab Auguſtino Ep. 94. admonetur, fuiſſe Hilarium Narbonenſis Primæ Epiſcopum, qui tunc florebat, non Arelatensẽ ex computo annorũ deduxit. Quamuis enim Hilarius Arelatenſis Epiſcopus, in Epiſtola Proſperi ad Auguſtinum, videatur in dubio remãſiſſe de eiuſdem doctrina, cum in cæteris admirator, & ſectator Auguſtini dubia eidem Auguſtino ſcribens propoſuerit; non inde neceſſariò infertur, in ijſdem dubijs, fortaſſe ab Auguſtino ſolutis, permanſiſſe, & Semipelagianis de cætero fauiſſe. At re vera Semipelagianos aliquando fouiſſe notauit Lucas Holſtenius in mſs. notis ad Martyrolog. Romanũ, & id euidentiſsimè probare teſtatur auctorem antiquitatum Eccleſ. Britann. p. 345. at reſipuiſſe etiam in hoc ex laudibus illi à pluribus ſcriptoribus tributis, deducit Baronius; ſi quid enĩ in credito ſuæ Eccleſiæ iure peccauit, aliena iura, Metropolitæ Viennenſis præcipuè, ſibi vẽdicans, & nimio zelo aduerſus Leonem Pontificem obloquens, vt habetur ep. 89. S. Leonis, ſe tamen purgaſſe de cetero exiſtimandum eſt, cum in electione Rauennij ſucceſſoris, ſanctæ, & beatæ memoriæ Epiſcopus nuncupetur. Sancta humilitate deliniuiſſe animũ S. Leonis docet Sauſſayus in Gallicano martyrologio, & in FrancoGalliæ peruetuſto Hagiologio Lebbei cum alijs deinceps in martyrologio noſtro indidicatis viris ſanctis ità recolitur. III. Non. Maij. *In Gallijs Ciuitate Arelatẽſi B. Hilarii Epiſcopi, & Confeſſoris præclariſſimi, & nobiliſſimi. Item Vienna S. Nocetis Epiſcopi venerabilis Sanctitatis viri. Autiſſiodoro S. Ioniniani Lectoris, & Martyris.* Vita S. Hilarij extat in recentiori editione Surij à coæuo ſcripta diffuſiori ſtilo, in qua de indignatione S. Leonis Papæ in Hilarium agitur. Plura etiam de S. Hilario Arelatenſi vj. Epi-

ſcopo

ſcopo Fratres Sammarthani exhibẽt to. 1. Galliæ Chriſtianæ.

In Vienna depoſitio Nectarij, & Niceti Epiſcopi. De Nicetio præter adducta ex Hagiologio Franco Galliæ agit martyrologium Romanum cũ reliquis Latinis, & Baronius in Notis. Vtrumq. tamen Nicetium ſcilicet, & Nectarium veneratur his verbis Notkerus *Vienna Nectarij, & Nicetij Epiſcoporum*. Vnde miror Sammarthanos eos ita ieiunè præterijſſe, & Sanctitatis titulo exuiſſe. Numerantur illis 13. & 14. Viennenſes Epiſcopi.

Autiſſiodori Paſſio S. Iuueniani. Hũc ex ſocijs fuiſſe S. Peregrini Epiſcopi primi Autiſſioderenſis diximus die ſuperiori ad S. Corcodomum. Titulus martyris Iouiniano lectori tributus probabilem reddit illorum ſententiam, qui etiã Corcodomum martyrio coronatum exiſtimant. De Iuueniano lectore, & martyre Autiſſiodorẽſe meminit Petrus de Nat. lib. xi. nu. 135. Iurianum vocat Rabanus.

II. Nonas Madij.

IN Perſida Natalis S. Matthei Apoſtoli, & Euangeliſtæ. Et primi initiorum Martyrum. *In Gallia Ciuitate Natalis Beatiſſimi Geronti Confeſsoris*. In Africa Natalis Sanctorum Secundiani Epiſcopi. Iacobi. Mariani. Concordiæ. Marinæ. Heliodori. Saturnini. Mediolani Victoris. & Felicis. Item Victoris. Cariciæ. Aufidiæ. Iudith. Emeric. Item Victoris Acute. Fauſtinæ. Helariani. Victoriani. Saturninæ. Gauinæ. Hedenti. Fuſtune. Victoriæ. Prime. Gaiani. Valentine. Fortunati. Poſtumi. Fauſtini. Maiorici. Venuſti. Marſuni. Proceſſe. Secundiani. Importune. Quintiani. Petri. Taſſi. Caſſerici. Mappalici. Veneriæ. Bonefatiæ. Quinti Floriane. Victorini. Domuli. Gaudole. Item Victorine. Criſpini. Poſſiſini. Labori. Maſſille. Gaiani. Saferi. Item Quinti. Rogati. Maxenti. Nine. Virtume. Valerie. Tyronie. Matrone. Citini cum ſocijs eorum, & reliquis Sanctis. Floriani. Herenei. Fortunati. Fauſtini. Gauini. Herenti. Pappalici. Primi. Caſsi. Secundi. Celerini. Heremiæ. Flaui. & Gaiani cum alijs xx. Magropi. Marcellini. Maximi. Baſrobiti. Agutiani. Niceti cum alijs xlij. *Autiſiodoro depoſitio S. Valeri Epiſcopi*.

MAII 6.

ANte Matthei Apoſtoli celebritatem M. Corbeienſe S. Ioannis Apoſtoli Natalẽ ante Portam latinam omnibus ferè latinorum martyrologijs celebrem ita recenſet. *Pridie nonas Maij. Natalis Sancti Iohannis Apoſtoli, & Euangeliſta ante Portam Latinã in feruentis olei dolium miſſi. In Perſida Natalis Sancti Matthei Apoſtoli, & Euãgeliſta. In Galacia Ciuitate natalis Beatiſsimi Gerontij Confeſſoris. In Africa Natalis Sanctorum Secundiani Epiſcopi, Iacobi, Mariani, Concordia, & Marina. Heliodori, Saturnini, Siluani. Mediolanò Victoris, Felicis. Item Victoris, Carica, Aufidia, Iudith, Emerie. Item Victoris, Acuta, Fauſtini, Helariana, Victuriani, Saturnini, Gauini, Adenti, Fortu-*

Fortunati, Victurię, Primi, Gaiani, Valē-tina, Portumi, Iuſtini, Maiorici, Venuſti, Maſſa. Proceſſa, Secundiani, Importuni, Quintiani, Petri. Taſsicaſsirici, Veneria, Bonifacia, Quinti, Florini, Victorini, Memoria, Gaudula. Item Victorini, Criſpini, Poſſinna, Labori, Marſila. Item Gaiani, Faſeri, Maxemi. Nina, Virtunia, Valeria, Tironii, Matrona, Citini cum ſociis eorum, & reliquiis Sanctis. Florione, Herenei, Fauſtini, Gauini, Herenti, Pappalici, Primi, Caſii, Secundi, Celerini, Hieremia, Flaui, Gaiani cum aliis viginti, Magropi, Marcellini, Maximi, Baſroſiti, Aguſtiani, Niceti cum aliis ſeptuaginta ſex. Item Gaiani cum aliis ſeptuaginta duobus martyribus. Antioſiodero Depoſitio Sancti Valerii Epiſcopi. Silet cum codicibus noſtris celebritatem S. Ioānis martyrologium Vetuſtiſſimū, & faſtos huius diei à S. Matthæo ita pariter auſpicatur. *Pridie nonas Maii. In Perſida Mathei Apoſtoli, & primi. In Gallia Natalis Sācti Geronti presbyteri. In Africa Secundiani Epiſcopi, & aliorum xl. Iacobi, Mariani, Concordi, Marina, Eleodori, Saturnini. Mediolani Victorit, Felicis. Item Victoris, Calricia, Aſſidia, Iuthid, Emeria. Item Victoris, Acuta, Fauſtina, Hilariani, Victoriana, Saturnina, Gauina, Hedenti, Fortuna, Victuria, Prima; Gaiani, Valentina, Fortunata, Poſtumi, Fauſtini, Maiorici, Venuſti, Maſſuni, Proceſſę, Secundiani, Importuna, Quintiani, Petri Taſsi, Caſſerici, Mapparici, Benere, Bone Facia Quinti, Florianę, Victorinę, Demori, Gaudola. Item Victorina, Criſpini, Poſsini. Item Felicis, Donati, Labori, Maſillę, Gaiani, Fareri. Item Quinti, Rogati, Maxenti, Ninna, Virtunia, Valeria, Tirani Matronę, Citini, Floriani, Herenei, Fortunati, Fauſtini, Gauini, Hereni, Pappalici, Primi, Secundi, Caſii, Celerini, Hieremię, Flaui, Macrobi, Marcellini, Maximi, Baſrobiti, Aguſtiani, Niſici, & aliorū lxv. Item Gaiani, & aliorum xx. Autiſiord. Depoſitio Valeriani Epiſcopi.* De S. Mattheo Apoſtolo nihil addendum ſuccurrit ad ea, quæ diximus ad Indiculum Apoſtolorum. Romanum Martyrologium, hac ipſa die recolit S. Matthæi translationem Salernum, pro qua ibidem videndus eſt Baronius.

Et Primi initiorū martyrum. Primitiæ martyrū legimus, & de his poſt huius laterculi notationes exercitationē damus.

In Gallia Ciuitate. Sunt qui pro Gallia legunt *Galatię* ciuitate. Ita Auctariū Adonis pridie nonas Maij. *In Galatię Ciuitate Natalis B. Gerontij Confeſſoris.* Et totidem fere verbis adductum iam M. Corbeienſe. S. Geruntium Mediolanenſem Epiſcopum die ſuperiori recolit Galeſinius, quem à noſtro diuerſum putarē. Sauſſayus in ſupplemento hac ipſa die in Gallis Vico Iulij depoſitionem ſanctorum Gerontij Confeſſoris, & Edentij recolit; quod mutatis nonnihil nominibus accepiſſe videtur à mſ. veteri martyrol. S. Sabini de Leuitania, in quo legitur 5. die Maij. *In Gallia Vico Iulii depoſitio S. Neronti Confeſſoris, & Euentii*, immutato nimirum à Sauſſayo in Gerontium Nerontio. Si ergo pro *Galatia* legendum eſſet *Gallia Ciuitate*, pura hæc eſſet, & antiquarij Gallici interpolatio. At Vetuſtiſſimū Antuerpienſe in laminis editum, nos ab hac ſententia remouet, non enim Gerontium Confeſſorem, ſed Presbyterum exhibet eodem ſtylo, quo reliquos martyres adnotare conſueuit, & inſuper nomen Vrbis exprimit *Prumi, vel Primi, in Gal. Gerontii Presbyteri.* An breuiatum nomen Galliæ, vel Galatia legendum ſit ignorare me fateor, ſicuti reliqua de S. Gerontio. An Primopolis vrbs Aſiæ minoris intelligitur, memorata in Chalcedonenſi Concilio, & quæ in Phrigia, vel Galatia recenſeretur? Vel Prumia pagus, & cenobiū in Syluę Arduennæ? At ciuitas eſſe nequit, ita diſertè in codicibus noſtris vocata. Antiquarii Gallici laciniam in veteribus martyrologiis inſertā veremur. Gerontius Epiſcopus in Gallia memoratur tempore S. Leonis epiſt. 51, & 52. ſed quem apud Sammarthanos non inuenerim.

In

In Africa. Sub Secundiano Epiſcopo aliorum ſignifero, ſacri ſex pugiles ſuccenturiantur in codicibus noſtris: ſeptem in Corbeienſi; additur enim Siluanus, qui deficit in M. Antuerpienſe, alioquin lx. anonymis martyribus ſupra reliqua redundante. Notkerus Mariani, & Iacobi memoriam agit, & ad audientium tedium euitandum, amputatis reliquis, ſub *aliorum plurimorum* titulo alios præterijt. Galeſinus Heliodorũ, & Venuſtũ habet cum lxxv. alijs ex Vſuardo, & mſs. vel potius ex Petro de Natalibus lib. xi. nu. *136*. Bellino de Padua, & martyrologio Romano. Si tamen ex Africanis athletis Venuſtus remoueatur, quia in codicibus noſtris, Corbeiẽſi, & Antuerpienſi in Choro Mediolanenſium refeatur, ſeptuaginta quinque vel ſex eſsẽt: computatis nimirum anonymis ſexaginta M. Antuerpienſis. Locum agonis non indicat Rabanus, & Marianum, & Iacobum tantùm exprimit. Iiſdem reuelatum fuiſſe martyrium addit, & in eorum actis ſcriptum eſſe, quæ videre non contigit.

Mediolano. Mſ. Reginæ Sueciæ ita Mediolanenſes martyres ſignat. Pridie non. *Mediolani Victoris, Felicis cum alijs cxxxij.* ſed minor numerus in eo exprimitur, quam in alijs adductis codicibus inuenerim, inter quos tamen non conuenit. Codices noſtri ſub Victore Anteſignano in prima turma quinquaginta ſeptem martyres recenſent, *cum ſocijs eorum, & reliquis Sanctis*, quorum numerus non explicatur. Alia deinde ſuccedit claſſis ſub Floriano Duce, in qua quatuordecim Athletæ nominibus indicantur, & xx. anonymi. Tertia ſub Magropo ſex ſignatos milites oſtendit, & ſine nomine xlij., vt omnes cxxxix. numerum expleant. Martyrologiũ Antuerpienſe, ſupra noſtrum, aliquibus ſacris militibus exuberat, ſub Victore nimirũ ſeptuaginta octo nominatim profert, & lxij. anonymos; ſub Gaiano verò in ſecundo ordine xx., nequaquam proprio nomine indicatos, vt omnes ſint clxi. Redundat ſupra reliquos codices Corbeienſe M. quod, & ſi in primo manipulo ſub Victore, non niſi lij. commilitones educat *cum ſocijs* pariter, *& reliquijs Sanctis*, (legerem aptius, *reliquis Sanctis*) in ſecundo ſub Florione, non Floriano quatuordecim producit, & anonymos xx. In tertio ſub Magropio ſex exprimit nominatim, & lxxvi. ſine nominibus memoria conſignat. In quarto ſub Gaiano lxxij. prorſus anonymos affert. Nihil facilius ab incurioſis librarijs corrumpitur, quam numeralis nota, quod in pluribus vetuſtis chronologis Critici paſſim obſeruant. Quia verò facilior librarij lapſus eſt prætermittere, vel diſturbare numeralem notam, quam addere, cum in his martyrum turmis diſtribuendis codices noſtri, & Corbeienſis accuratiores appareant, quam M. Antuerpienſe, illis videtur magis fidendum, & in horum emendatione laborandum: In prima claſſe abundant codices noſtri ſupra Corbeienſe M. quinque martyribus Fuſtura, Taſſo, Caſterico, Mappalico, Quinto, & Rogato, ex quibus tamen cum Taſſus, & Caſſericus minus aptè in Corbeienſi vnicum nomẽ Taſſicaſſirici conflent, non niſi quatuor nomina in Corbeienſi deſiderantur. In ſecundæ claſſis numero omnino conueniunt, parumq. nominibus differunt. In tertia parum in nominibus inter ſe diſſident, in Anonymorum verò cenſu plurimum; bini enim noſtri codices, qui ex vno fonte fluxerunt xlij. retinent, lxxvi. M. Corbeienſe, nimia diſſonantia producit. Facilius in hoc cum Antuerpienſi conuenirent, vnius enim numeralis notæ mutatione lxij. cum illo referrent. Quarta claſſis Corbeienſis, ſub Gaiano altero, omnino in illis deficit, & ex hoc ſuppleri poſſet addendo nimirum *Item Gaiani cum alijs lxxij. martyribus*. Nominum differentia facile poteſt componi, noſtriq. codices cum Antuerpienſi plures ſanctas martyres mulieres indicant, quam quæ pro viris in Corbeienſi ſignantur. In prima tamen claſſe vetuſtioris noſtri poſt Poſſonium addendi

ſunt

Digitized by Google

ſunt ex Antuerpienſi alter Felix, & Donatus. An Victor Mediolanenſis martyr ex Africa,qui chorum omnem ducit idẽ ſit cum eo, qui in Romano, & alijs martyrologijs ad diem octauam huius menſis recolitur, non putarem; quòd ille etiam in vetuſtiori noſtro reponatur, & alij ſocij addantur. Plura nomina quæ hac die adducũtur Africæ vſitata erant, vt Mappalicus, Matrona, & alia paſſim. Hoc vnum educerem ex Actis alterius Victoris ſcriptis à Maximiano Notario apud Surium tom. 5. tantam martyrum Mediolanenſium carnificinam ſub Maximiano Imperatore accidiſſe,quando in illis actis initio legitur. *Regnante impio Maximiano Imperatore in Ciuitate Mediolanenſi ingens fuit perſecutio Chriſtianorum.*

Autiſiodoro. Frequẽs ſanctorum Autiſiodorenſium additamentum non modo auctorem Gallicum ſuadent, ſed facile Autiſſiodorẽſem. S.Valerius Epiſcopus, qui tertius fuit illius Vrbis Epiſcopus, temporibus Diocletiani, & Maximiani II. Nonas *Maij* migrauit ad Chriſtum, & ſepultus eſt apud montem Autricum ſecus prædeceſſorẽ ſuum *S. Marcellianum Epiſcopum,* vt legitur in Hiſt. Epiſcoporum Antiſiodorenſium in Bibliotheca Labbei cap.3.Valerianum vocat M. Antuerpienſe,ſicuti Maurolycus. Galeſinius martyres Autiſſiodori hac die producit Felicem,& Valerianum ex mſſ., cuius veſtigia premit Sauſſayus nulla inducta in Valeriano Epiſcopalis dignitatis memoria. Valeriũ Epiſcopum dicit M. Corbeienſe, ſed pridie non. pariterq. mſ.Reginæ Succiæ nõ Valeriũ, ſed Stauium Epiſcopum ita exhibet *Antiſiodoro Stadii Epiſcopi*. cuius nulla eſtat memoria in adducta iam Autiſsiodorenſi Hiſtoria, neque apud Sammarthanos, penes quos breuiſsimè S. Valerius tertius Epiſcopus adnotatur, & ſepultus dicitur pridie non. Maij.

De Primitijs Martyrum, eorumq; Sacro die

EXERCITATIO VIIII.

QVando reuera iuſſu Principum in Chriſtianos animaduerti cæptum ſit dubitari poteſt: Ante Neronem Veteres Patres martyrum initia non agnoſcunt. Tertullianus in primis Apol. cap.5. id diſertè docet. *Conſulite commentarios; illic reperietis primum Neronem in hanc ſectam, tum maxime Romę Orientem, Cæſariano gladio ferociſſe. Sed tali dedicatore damnationis noſtrę etiam gloriamur.* Quod in Scorpiaco his verbis iterauit cap. 14. *Vitas Cæſarum legite. Orientem fidem Romę primus Nero cruentauit.* Idem tanquam quid primo caſtigatum videtur innuere Suetonius,dum inter ſingularia quæ ſub Nerone *animaduerſa ſeuerè, & coercita* cap.16. lib.6. *Afflictos* refert *ſuppliciis Chriſtianos, genus hominum ſuperſtitionis nouæ*. Tertulliano conſentit Euſebius, quem auctorem profert Hiſt. Eccleſiæ lib.2. cap.22. & in Chronico ad annum Domini ſeptuageſimũ, D. Hieronymo interprete inquit: *Primus Nero ſuper omnia ſcelera ſua etiam perſecutionem in Chriſtianos fecit.* Sulpitius deinde Seuerus lib.2. ſacræ hiſtoriæ idem adduxit repetitis verbis. Primò de Nerone inquit *dignus extitit qui perſecutionem in Chriſtianos primus inciperet*, & infra. *Hic primus Chriſtianum nomen tollere aggreſſus eſt*. Et poſt Romanum indicatum incendium, & inuidiam in Chriſtianos verſam, addit, *Hoc initio in Chriſtianos*

Digitized by Google

ſtianos ſeuiri ceptum. Poſt etiam datis legibus religio vetabatur. Oroſius pariter Sulpitio coęuus de Nerone ait lib.7.c.6. *Primus Romę Chriſtianos ſuppliciis, & mortibus affecit, ac per omnes prouincias pari perſecutione excruciari imperauit*. Negari igitur nequit, tot antiquis ſcriptoribus ſuffragātibus Neronē primum ex Romanis Principibus Chriſtianos martyres effeciſſe.Nō ita tamen, quòd in Iudæa, & alibi martyres ante Neronem non fuerint; nouæ nimirum religionis odio concitatis à Sacerdotibus populis, non verò à Regionum, & locorum Iudicibus nouis legibus Chriſtiana Religione interdicta. Duo tempora in quibus caſtigati fuerint Chriſtiani videntur apud Tacitum notari, dum Nerone iam in eos gladium exerente, repreſſam in preſens Chriſtianam fidem, rurſus erupiſſe docet. Quando enim primum repreſſa? fortè ſub Tiberio quando, vt Euſebius habet *ex conſulto patrum Chriſtianos eliminari Vrbe placuiſſet, Tiberius per edictum comminatus eſt mortem*. Iam nonnullos accuſatos fuiſſe ex lege id vetantē percipitur, & externæ Religionis reos, aliquos pœna mortis multatos. Romanis enim ex lege vetabatur, ſine Senatu nouam Religionem ſuſcipere. Sunt qui putent ſub Claudio, non obſcurè id Suetonio indicante c.26. *Iudęos impulſore Chreſto aſſidue tumultuantes Roma expulſos*. Sub Iudeorum nomine Chriſtianos Romæ habitos plurimi ex eruditis credunt, quòd exitialis ſuperſtitio(iniurioſiſſime ità à Tacito vocatur Fides noſtra)*per Iudęam etiam inualeſceret*. Chreſtianos ex Chriſtianis, & Chreſtum pro Chriſto per inſcitiam, alios ſcripſiſſe, notat Lipſius ex Tertulliano, & Lactantio ad Taciti Annal. lib. 15. n.84. ſed hæc male aptantur ad verba illa *repreſſa in preſens*, & an exilium ſiue Iudæorum, ſiue Chriſtianorum tumultuantium Religionis cauſa, vnde tumultus, & ſeditio moueri dubium eſſet, repreſſio dici debeat dubium remanet; cum potius ad Vrbis tranquillitatem, & turbas ſedandas Claudium Iudæos expuliſſe appareat, quā ad Religionē nouam vetandā, & grauioribus pœnis interdicendam. Sanè ſignificare videtur, vox Taciti *repreſſa*, leuiorem quandam pœnam indictam ne ſerperet, ſed exilium huiuſmodi nouæ doctrinæ vulgationem in Vrbe Roma frænare poterat, non vero in Romano vniuerſo Imperio, & præcipuè in Iudæa. Si enim Claudius lege præcipue lata Chriſtianum eſſe prohibuiſſet, non vtique primus eſſet Nero, qui datis legibus Chriſtianam Religionem tollere voluiſſet, nec licuiſſet id Sulpitio Seuero, & Oroſio affirmare. Varium ergo tempus ſub ipſo Nerone deſignatum à Tacito putarem. Primum cum ſub generali lege externā Religionis Chriſtianorum exuberantiam reprimere tentauit, deinde cum ad remouendam à ſe ipſo inuidiam ſuccēſæ vrbis in aliquos ſeuijt, poſtremò cum non modo Romæ, ſed per vniuerſum orbem Romanum Chriſtianum eſſe vetuit, quod ex ipſo loquendi modo educi videtur, dūm Tacitus ait, *repreſſaq. in preſens rurſus erumpebat*. In ipſo enim Romanæ Vrbis incendio iam fuiſſe quoquo pacto repreſſam videtur particula illa ſignificare *In preſens*, ac ſeuerius etiam nonnihil vetitam *illud Rurſus erumpebat*. Et fortaſſe primum ex vi veteris legis correpti, qui fatebantur, non qui accuſabantur poſtremo vero cùm deferri permiſſum, *indicio eorum multitudo ingens, haud perinde in crimine incendij, quam odio humani generis*. Primæ repreſſionis Tacitus facem aliquam præbet lib.13. Ann: dum quinquennio ſaltem ante tempus incendij, Nerone ſecundum, & Calpurnio Piſone Coſs. Pomponiam Græcinam nobilem fœminam *ſuperſtitionis externa* ream Plautij mariti iudicio permiſſam refert, & abſolutam. Externam hìc ſuperſtitionē non modo Baronius ad annum 59. ſed Lipſius ad Tacitum Chriſtianiſmum, ſiue vt tunc confundebant, Iudaiſmum intelligunt. Ex hoc tamen indicio patet, non modo iuxta vetus inſtitu-

tum externam Religionem apud Romanos vetitam fuiſſe, ſed non ita ſeuerè coercitam; quando cognitio pœnæ capitis, & famæ, qua prohibebantur Romani exteros ritus ſuſcipere, *ex priſco inſtituto propinquis coram* Plautio marito peracta fuit: vt potius hæc repreſſio dicenda videatur, quam ſæuera animaduerſio. Nec Romæ tantum Chriſtianam Religionem aliqua pœna cohibitam video apud Tacitum, ſed in Iudea pariter,vnde propagabatur origo. Ita impius ille, & in Redemptorem noſtrum,eiuſque Martyres iniquus expreſsè docere videtur *Repreſſaq. in præſens exitiabilis ſuperſtitio* (ita per ſummam iniuriam Chriſtianam fidem vocat) rurſus erumpebat: *non modo per Iudæam originē eius mali,ſed per Vrbē etiam*; vt aliquas ad Religionem noſtram reprimendam hinc datas fuiſſe leges, parum ante appareat: in qua repreſſione Iacobus frater Domini Hieroſolymis, & Marcus Euangeliſta Alexandriæ coronam facilè acceperunt. Conſimili loquendi modo Suetonius vtitur dum acta Neronis refert cap. 16. & inuerſo ordine inquit. *Multa ſub eo, & animaduerſa ſeuerè, & coercita*, quaſi Chriſtianam fidem non modo coercuiſſet, ſed in eam etiam ſeuerè animaduertiſſet;poſt aliqua enim recēſita addit in res noſtras impius pariter, & iniurioſus. *Afflicti ſupplicys Chriſtiani genus hominum ſuperſtitionis nouæ, & maleficę*. In octauū Kal. Iulij huius laniena in Chriſtianos initium refert Romanum Martyrologium à Baronio emendatum,qua die primitias martyrum Romanorum ſub Nerone veneratur, non quod vnica illa, vel ipſa æſtiui ſolſtitij die omnes à Tacito indicati Chriſtiani varijs pœnis afflicti eſſent, ſed quòd opportunum ad horum memoriam recolendam tempus eſſet; quoniam ex incendio vrbis Nero infamatus occaſionem in Chriſtianos ſæuiendi arripuerit. Illud ſanè incendium ex eodem Tacito per ſex dies graſſatum ad exquilias tandem deſeuijt viij. Kal. ſextilis, quod ceptum fuiſſe adnotauit xiiij. Kal. eiuſdem Menſis. Primi autem ſub Nerone martyres in Romano Martyrologio ſignātur, die 28. Februarij cum ſancti illi Presbyteri, ac Diaconi Alexandrini venerātur qui peſtilentia ſub Valerio graſſante, in ægrorum, & morientium pientiſſimo officio deceſſerunt, quos omnes vna,vel illa die extinctos non eſſe certum eſt:ſed ab Eccleſia Romana, ne tantæ charitatis memoria periret, in illa die fideliū oculis incredibile Chriſtianæ pietatis exemplum, ait Euſebius, obiecit, vt per repreſentationis modum robuſtam illam fidem,tanquam martyrum ab antiquis veneratam, aliquo minus ſolemni die recoleret; occaſione nimirum ſuſcepta aliquorū Alexādrinorum martyrum, qui iiſdem Calendis in antiquis tabulis ſignabantur. Neque enim præcox illa martyrum ſeges à Tacito memorata potuit ſtatim poſt ſextum diem Neroniani incendij maturari, ſed in annum ſequentem potius parari, vel tardius, quando in Chriſtianos ſæuitum eſt Neronis iuſſu ad remouendam incendij infamiam. Sanè non ſtatim à die ſexta Chriſtiana clades ortum habuit, quia & ſi maioris flammæ finis ad Exquilias fuit *ſexta demum die*, non ita tamen, vt tunc omnino deſineret, Nam *nec dum poſito metu redibat, leuis rurſus graſſatus ignis, patulis magis vrbis locis, eoque ſtrages hominum minor*. Per nouem dies ignem perduraſſe habet vetus inſcriptio apud Scaligerum in Euſebij chronicon, & alia, vel eadem apud Lipſium ex Romano Lapide propè Baſilicam D.Petri ad lib. 15. Taciti nu. 67. Et quamquam ſuſpicio ſtatim orta eſſet, Neronem data opera Vrbem incendiſſe, *& opinio omnium inuidiam incendij in Principem retorqueret*, non tamen id certo, & propalam *niſi cum vſus eſt patriæ ruinis, extruxitq. domum*. Multa etiam antequam de Chriſtianorum tormentis verba faciat Tacitus, poſt extinctum ignem refert. Vrbis primæ ſolicitam reparationem, cum vtilitate, & decore publico dimenſis vicorum ordinibus,

nibus, latis viarum ſpatijs, cohibita ædificiorum altitudine, & patefactis areis, pluribuſq; additis, quæ longius tēpus expoſtularēt; præter humana enim cōſilia, etiam petita ab eorum dijs per piacula, per vigilias, ſupplicationes, & lectiſternia, non dum tamen infamia decedebat, *quin iuſsum incendium crederetur* Nero *ergo*, ſubdit Tacitus, vt populo iam de auita Religione ſolicito gratificaretur *abolendo rumori ſubdidit reos, & quaſitiſſimis pœnis affecit, quos per flagitia inuiſos vulgus Chriſtianos appellabat.* Ecce prima martyrum ſeges. *Igitur* pergit, *primò correpti, qui fatebantur*, non incendium, ſed Chriſtum, *deinde indicio eorum multitudo ingens, haut perinde in crimine incendij*, nimirū extorta etiam ab inimicis Chriſtiani nominis veritate, *quam odio humani generis conuicti ſunt.* Non vnicum diem hæc requirebant, ſed plures ad indicia, ad confeſſiones, ad dānationem. Preſſiùs verò Tacitus, non tam atrociores pœnas martyrum, quam locum, & fortaſſe tempus, ita deſignat. *Et pereuntibus, addita ludibria, vt ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque vbi defeciſſet dies in vſum nocturni luminis vrerentur.* De loco vero, & tempore ita: *Hortos ſuos ei ſpectaculo Nero obtulerat, & Circenſe ludricum edebat, habitu aurigæ permiſtus plebi, vel circulo* (Lipſius legit, vel curriculo) *inſiſtens.* Non hic accipio Circenſes ludos, & Cereales quorum meminit idem Tacitus ad calcem libri eiuſdem decimiquinti poſt detectam coniurationem, & plurium Romanorum inſignium mortes: hi enim ludi in Circo decreti ſunt adulatione Senatus poſt vitatum coniurationis periculum, qui ludi de more agi debuerant menſe Aprilis, vt notant etiam antiqui Kalendarij, ſed Ludos quidem Circenſes peculiares, & Neroni conſuetos in hortis ſuis, non in Circo maximo. Flagrabat Nero, vt notat Suetonius cap. 22. lib. 6. æquorum ſtudio ab ineunte ætate, & rudimenta aurigandi in Hortis ſuis, ita ſumere conſueuiſſe narrat, vt iam non difficile fuerit hortos ſuos Circenſibus Ludis ita eſſe accomodatos, vt ibi munus illud crudeliſſimum Chriſtianorum ederetur. Pro rudimento enim non initia aurigationis intelligit ibi tantum Suetonius *in horto inter ſeruitia, & ſordidam plebem*, vt etiam notat Tacitus, ſed vt datis Romæ experimentis Achaiam bene exercitatus peteret. Antiquus certè Scholiaſtes Iuuenalis à Pithæo editus ad primam Satiram, & mox adducendis carminibus id peractum innuit *in munere Neronis*, ſpectaculum aliquod illius ſingulare innuens, ſiue ex Tacito, ſiue alio vetuſto ſcriptore. Tigillinum addit idem Scholiaſtes fuiſſe, qui primum ad ſtadios Circenſes Neronem mouerit, & ad illum carmina illa Iuuenalis refert, in quibus ad atrociſſimum Chriſtianorum ludibrium ita alludit.

Pone Tigillinum, teda lucebis in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant.

Quaſi eiuſdem infamis Tigillini inuentum eſſet, vt viui illi in munere Neronis arderent, *de quibus*, inquit Scholiaſtes, *ille iuſſerat cereos fieri, vt lucerent ſpectatoribus, cum fixa eſſent illis guttura, ne ſe curuarent. Nero maleficos)* ita Scholiaſtes vetuſtus iniurioſè etiam, vt gentiles alij Chriſtianos vocat) *homines teda, & papiro, & cera ſuperveſtiebat, & ſic ad ignem admoueri iubebat vt arderent*, miſerabili ludibrio, quemadmodum addit Tacitus, *in vſum nocturni luminis*; nempe in hortorum parietibus, & interuallis ad ſpectacula per ſummam libidinem peragenda Chriſtianos innocentiſſimos ſtipitibus adfixit, vt indicibili tormento acceſſi eiulatibus barbariem paſcerent, & tenebras ad nequitias quaſcumque peragendas depellerent. Flagitiorum ſpecimen in Cœna Tigillini, idem Tacitus disertè pingit. Miror proinde Scaligerum in Euſebium exiſtimare Chriſtianos crematos eſſe alligatos axibus, cera, & pice illitos, vt vſum nocturnorū luminum

præſtarent vigilibus, *vt tunica*, ſcilicet, *moleſta induti per totā noctem ardentes vigilibus eſſent vicem ignium excubiarum*, quaſi Tacitus, quem adducit, expreſsè non doceat, in ſpectaculo Circenſis ludicri, & hortis Neronianis ad incendij infamiam abolēdam, exquiſitiſſimis pœnis, ac ludibrio Chriſtianos incēdiarios putatitios expoſuiſſe, nempe pellibus ferarum laruatos, canibus laniando obijcie̅s, vel crucibus, ſeu quod idē eſt ſtipitibus affixos, & inflammatos, vt procedētibus de more in noctem Neronianis ſpectaculis, præcipue Circenſibus apud Suetoniū *vbi defeciſſet dies in vsū nocturni luminis vrerētur*. Hæ fuerūt in hortis ſuis deliciȩ perditiſſimi hominis, & ex horto Neronis tales primitiȩ martyrum eruperunt, non vnus, aut alter, ſed Taciti eiuſdem teſtimonio, *Multitudo ingens*. Has fuiſſe quidem martyrum primitias nos docuit Sulpicius Seuerus, inquit enim. *Hoc initio in Chriſtianos ſæuiri captum; poſt etiam datis legibus religio vetabatur. Palamq. edictis propoſitis Chriſtianum eſſe non licebat*. Quod vero ad amuſſim tempus, & quam diē atroci illo ſpectaculo Nero funeſtauerit, vel potius martyrum primitijs conſecrauerit, affirmare non auderem; cum enim Circenſe illud munus non fuerit de more in Circo maximo peractum, in diem nonam, aut decimam Aprilis, Circenſibus, & Cerealibus Ludis dicatos non reijcerem, ſed in aliud tempus refunderem. Autumnum ſequentem excludo, cū eodem anno ſi temporum ordo apud Suetonium ſeruatur, poſt incendij cladem ita peſtilentia adnotetur. *Acceſſerunt tantis ex principe malis, probriſq. quȩdam, & fortuita. Peſtilentia vnius Autumni, qua triginta funerum millia in rationem libitina venerunt*. Hyemale id tempus minus aptum ad ſpectacula in hortis edenda videretur, niſi principem incredibilium cupitorem, vt vocat Tacitus, credere quis maluerit, & hyeme ſæuiente, & lue graſſante, ſpectacula in hortis ſuis edidiſſe. Nec contra eſſet, quòd poſt narratas Chriſtianorum clades, in fine eiuſdem anni notet Tacitus vulgata *prodigia imminentium malorum nuntia*; nam & anno ſequenti coniurationis initia recenſet, quam tamen ante incendium palam ex ipſo eſt fuiſſe exequendam, cum inter opportunitates illum occidendi numeretur etiā *cum ardente domo*, (ſua nempe de qua iam egerat libro ſuperiore) *per noctem huc illuc curſaret incuſtoditus*; vt clare pateat, Tacitū non ita annorū ſeriē pro aliqua re geſta ſignāda, ad amuſſim retinuiſſe, quin occaſione nacta, totius rei progreſſum ſub vnico anno coniunxerit, quamuis in plures annos diſtribuendus videretur. Id in Chriſtianorum perſecutione eueniſſe non dubito, non enim datæ ſtatim leges, vt Chriſtiani, vel religioni renunciare, vel mori cogerentur, cum primum carnificina cæpta ſit per ludibriū, & ad arcendā infamiam, mox ad crudelitatem exercendam ſub prætextu publicæ vtilitatis, vt ex verbis Taciti. *Miſeratio oriebatur tamquam non vtilitate publica, ſed in ſæuitiam vnius abſumerentur*. Non diu enim poſt ludificatos ad necem Chriſtianos, legem latam eadem verba, quæ incendio, & inde Chriſtianorum tormentis ſubnectit, videntur indicare. Primi, qui Martyris nomine ſub Nerone dignentur in Martirologijs, tam Romano, quam Bedæ, Vſuardi, Adonis, & Notkeri, quadraginta ſeptem milites ſunt, qui in cuſtodia Mamertini à Beatis Apoſtolis Petro, & Paulo per ſacrum lauacrū regenerati gladio martyrium ſub Nerone fecerunt die x iv. Martij. Hoc autem planum eſt, non eodem ſignato anno, quo incēdium vrbis accidit, agonem compleuiſſe, cum illud non ante diem x ix. Iunij cæperit. Cum tamen eorundem Sāctorum militum præcipua Acta non proſtent, ſed tantum baptizati memorētur in Geſtis SS. Proceſſi, & Martiniani, an ante illos certamen compleuerint, vel poſtea, aſſerere arduum, ne dicam impoſſibile videtur; cumq. vel die 31. Maij, vel 2. Iulij Proceſſus, & Martinianus per gladium triumphauerint, incertum etiam remanet, an in ſecundum annum poſt Neronianum incendium milites xlvij. reponendi

nendi ſint, cum ſaltem primo labente anno Proceſſus, & Martinianus agonem conſummauerint per aliquot dies ante anniuerſarium incenſæ vrbis. Hos quidem geminos, martyres iam in Chriſtianos promulgata lege, Idolis ſacrificium offerre renuentes tormentis addictos, & damnatos ex iiſdem Actis conuincitur, quando in Equleo ſuſpenſi, oblato & reiecto ſacrificij Tripode præco inculcabat *Præcepta Principum contemnere nolite*, quaſi iam ſacrificare, & fidem negare detrectantes contra Principis præcepta ire obiurgarentur. Sanctos quoque Apoſtolos Petrum, & Paulum glorioſè Romæ occubuiſſe iam in Chriſtianos promulgata lege, & in dicta generali perſecutione docet Euſebius in Chronico. Ex veteri autem traditione auctor grauis eſt Clemens Alexādrinus lib. 7. ſtromat. apud Euſebium eūdem Hiſt. lib. 3. cap. 30. D. Petri vxorem ante ipſius ſancti viri certamen fuiſſe coronatam. Aiunt enim B. Petrum cum vxorem ſuam vidiſſet duci ad ſuppliciū, gaudio exultaſſe, quòd à Deo vocata eſſet, eamq. proprio nomine compellantē inclamaſſe, hortatorio, & conſolatorio vocis ſono *Mulier memento Domini*; & quamquam id Romæ accidiſſe vetus traditio non exprimat, probabile admodum ſanctam mulierem, cum filia Petronilla, quæ Romæ virginitatis, & martyrij palmam accepit, (& infra die 31. Maij adnotabimus) Petrum ad Vrbem fuiſſe proſequtam, ſiue Petronilla naturalis, ſiue ſpiritualis illius filia dicenda ſit. Igitur ſicuti palam eſt aliquos martyres fuiſſe ſub Nerone, antequam Apoſtolorum Principes neci traderentur, ita ante illorum trophęa primitias martyrum ibi Deo fuiſſe oblatas non videtur ambigendum, nec incongrue ante Apoſtolorum, immo ante Proceſſi, & Martiniani natalem primorum martyrum in Martyrol. noſtro memoriam conſignari; quadraginta enim ſeptem milites, qui in alijs MM. recoluntur die 14. Martij, in eodem Vetuſtiori noſtro non comparent. Siue igitur primi martyres dicendi illi ſint, qui ad abolendam Neroniani incendij infamiam primò, vt indicari vidimus apud Sulpiciū Seuerū, ſiue qui lata lege, & vetita omnino Chriſtiana Fide Idolis ſacra ſacere propalā renuentes, Chriſtum Dominum ſtrictiſſimè martyres confitebantur, in alterutro choro primitias martyrū agnoſcere, & alterutrū hìc memorari putarem. Romanum M. viij. Kal. Iulij de primis manifeſte intelligit, eoſq. vocat Apoſtolorum diſcipulos, & primitias martyrum, ac in ipſo primo Neroniani incendij die recolit, quòd in odium Chriſtiani nominis, & occaſione incendij martyres, factos eodem incendij initiali die venerari voluerit, non quòd re vera tunc Chriſtiani pœnis affici cœperint, vt ſupra latè probatum vidimus. Si quis vero illos in Romano M. ſignatos velit, in noſtro vero eos eſſe indicatos, qui promulgata in Chriſtianos lege, & vetita fide noſtra, mortem ſubierunt, quòd hi propriiſſime martyres fuerint, illi autem ſimulatione cauſæ ad infamiā vitādam, quaſi incendiarij ſimul, & Chriſtiani neci traderentur, non pugnabo, cum nihil magis expreſſum alibi inuenire licuerit, ſilentibus hìc tam Corbeienſi, quam Antuerpienſi conſimilibus martyrologijs.

Nonas Madij.

IN Nicomedia Natalis Sanctorum Flaui Epiſcopi. Auguſtini Epiſcopi. Item Auguſtini. Trium fratrum Marcellini. Macrobi. Heutheri. In Africa Celerini. Maximi. Victori Epiſcopi. Potentelle, & aliorum multorum. Item Auguſtini Epiſcopi. Victori. Gagi. Anti. Maximi. Celerini. Frontoni. Quinti. Flauiæ. Marcialis. Priuatiani. Septimiæ

miæ . Dextri . Quinte . Ameſi . Donati . Item Donati . Marini . Octauianæ . Item Donati . Nauigi . Pulueri . Rogati . Victori . Mulieri . Fortuni . Victori . Secundi . Cecili . Donate . Saturnini . Item Donati . Iuli . Nauide . Felicis . Fortunati . Criſcenti . Sapide . Rogatiani . Donati . Galici . Iuſtiniani . Vitalici . Rogatiani . Lucelle . Honorati . Felicie, Sauine . Sulliti . Simplici . Flauiæ . Alexi . Cattule . Ianuari . Euticie . Victorij . Peculiaris . Germani . Ercole . Rogati . Maricelle . Odemare . Auide . Saturnine . Felicis . Victori . Proceſsi . Primuli . Donati . Caſtulæ . Secundiani . Donate . Marcialis . Fortunati . Tunnidi . Criſcenti . Germani . Victoriæ . Palatini . Epafroditi . Marcellini . Floriani . Fauſtini Epiſcopi . Item Euſtuci cum alijs xl. In Ciuitate Dioſpoli paſsio S. Gorgij. *Arelato depoſitio S. Helarij Epiſcopi, & Confeſſoris. Auguſtiduno depoſitio Beati Placidi Presbyteri.*

MAII 7.

HVius diei ſacros faſtos ab Inuentione Dominicæ Crucis exorditur Vetuſtiſſimum M. Antuerpienſe : quam celebritatẽ reliqua latinorum, vt vidimus, recolunt diė 3. huius menſis . Fortè eam hìc repoſuit antiquarius ille , vt cum Græcis conueniret, qui hac eadem die in Menologijs Crucis feſtum recolebãt, apparitionis tamen, non inuentionis; cum nimirũ Crux in Cœlo apparuit hora tertia ſub Cõſtantino (legendũ Conſtantio) Imperarore filio Conſtantini Magni . Extat epiſtola Cyrilli Hieroſolymitani ſcripta ad Conſtantium , in qua ſuper Golgotha magni luminis Crucem comparuiſſe docetur. *In diebus S. Pentecoſtes, Nonis Maij, circa tertiam diei horam.* At neq. de die Apparitionis inter Græcos conuenit: Chronicon enim Alexandrinũ refert , accediſſe 3. kal. Febr. cui concinit Chronicon Idacio ſubditum . Sed feſtum Pentecoſtes refert Philoſtorgius, qui plura addit, & ad eum Gottifredus lib. 3. c. 26. Cur vero Inuentio Crucis in M. Antuerpienſi poſtponatur, ignorare me fateor . Integrum laterculum de more exhibemus : *Nonas Maij. Inuentio Sanctæ Crucis Domini. In Nicomedia natalis Flaui Epiſcopi , Auguſtini. Item Auguſtini, & alibi Marcellini, Macrobi, Cuthei, & trium fratrum, & in Conſtantinopoli Achaici . In Affrica Celerini , Maximi, Victuri, Pudentellæ, Allæ , & aliorũ multorum. Item Aguſtini , Victuri , Gai , Anti . Item Maximi, Celerini , Fortuni , Quinti, Flauię, Martialis, Priuatiani, Septima, Dextri, Quinti, Arneſi, Donati . Item Donati Octauiani. Item Donati, Marini, Nauigi , Pulueri , Rogatę , Victuri, Secundi, Celedonię , Saturnini . Item Donatę, Nauidę, Fortunata , Felicis , Iuli, Creſcenti, Gallici, Iuſtiniani, Vitalici, Rogatiani, Lucella, Honorati, Felicia, Sauinæ. Stulti, Simplici, Flauię. Alexi , Catulę, Euticia, Peculiaris, Germana , Rogata, Marcella, Vdemari, Stercola , Saturnina, Primola, Caſtola, Donati, Felicis, Victori, Proceſſi, Antonina, Sapida, Donata , Secundiana. Item Donata, Marcialis, Ianuari, Diuui. Victuri, Tunidi . Item Furtunati , Criſcenti, Germani , Afida , Furtunati . Item Rogata, Epafroditi , Marcellini, Palatini, Fauſtini Epiſcopi, Eutici, & aliorum lvi. In Ciuitate Diaſpoli paſſio Sancti Georgi : Arelato Depoſitio Hilari Epiſcopi . Aguſteduno depoſitio Placiti presbyteri .*

In Nicomedia. Nicomedienſes hi martyres variè in varijs martyrologijs reponũtur, ita vt qui reuera fuerint tres fratres vnanimi corona redimiti, valde ambigi poſſit. Romanum Martyrologiũ ita habet. *Nicomediæ SS. Martyrum Flauij, Auguſti, & Auguſtini fratrum*, quæ verba proſtant etiam apud Vſuardum, & Bellinum de Padua, & ante hunc apud Bedam, & Adonem, ac cœteros latinos recentiores. Aliter legit Notkerus Vetuſtiori noſtro magis accomodatus; diſtinguit enim Flauium, & Auguſtinum à tribus fratribus, quos diuerſo nomine ita profert. *Apud Nicomediam paſſio B. Martyrum Flauij, & Auguſtini, & trium fratrum Marcellini, Macrobij, & Eutichij*. M. Corbeienſi etiam congruit, in quo ſacri huius diei athletæ hoc ordine numerantur. *Non. Maij. In Nicomedia Natalis Sanctorum Flauij Epiſcopi, Auguſtini Epiſcopi. Item Auguſtini. Trium fratrum, Marcellini, Macrobij, Euthicij. In Africa Celerini, Maximi, Victuri Epiſcopi, Potemellæ, & aliorum multorum. Item Aguſtini, Gaiani, Maximi, Celerini, Frontini, Quinti, Flauiæ, Martialis, Priuatiani, Septiminæ, Dextri, Quĩta, Orneſi, Donati, Octauiani. Item Donati, Marianí, Nauigi, Pulueri, Rogatæ, Victori, Secundi, Cecili, Donatæ, Saturnini. Item Donati, Iuli, Nauide, Felicis, Fortunati, Creſcenti, Lapi, Rogatiani, Donati, Gallici, Lucellæ, Honorati, Feliciæ, Sauinæ, Salsi, Simplici, Flauiæ, Alexi, Catulæ, Ianuariæ, Euticiæ, Victuriæ, Peculiaris, Germani, Ercolæ, Rogatæ, Marcellæ, Odemari, Auidæ, Saturnini, Felicis, Victuri, Proceſſi, Promoli, Donatæ, Martialis, Rogatæ, Fortunati, Tunidi, Creſcenti, Germani, Victuriæ, Palatini, Epaphroditi, Marcellini, Floridiani, Fauſtini Epiſcopi. Item Euthici cum alijs quadraginta quinque. In Ciuitate Dioſpoli paſsio S. Georgij. Auguſtiduno depoſitio Beati Placidi Presbyteri*. Legendum ergo videtur in editis Martyrologijs diſiunctiuè illud *Trium fratrum* à Sanctis martyribus recenſitis. Flauius Epiſcopus eſt, tam in Antuerpienſi, quam Corbeienſi, & noſtro, ſicuti Auguſtinus alter, vel Auguſtus Romani Martyrologij, qui tamen in Antuerpienſi Epiſcopus non vocatur. Tres fratres Codicibus noſtris, & Corbeienſi illi eſſe videtur, qui etiam à Notkero diſtinguntur Marcellinus, Macrobius, & Eutichius, ſeu Heutherius, vel Euthicius. At anonymi ſunt in Antuerpienſi, quandoquidem poſt tres illos ſeiunctim additur, *& trium fratrum*. In Rabano minus accurato ex his aliqui ita recenſentur. *In Nicomedia Natalis Flauij Epiſcopi, & Frodisij, Macrobi, Auguſtini Epiſcopi*.

In Africa Celerini. Lacunam hìc patiuntur (ſi lacuna dicenda eſt) tam codices noſtri, quam Corbeienſis ex fide Antuerpienſis; in hoc Achaicus Conſtantinopoli paſſus, profertur ante Africanos pugiles. Sed & aliquid in illo Vetuſtiſſimo M. deſideratur, quãdo in Græcorum Menologio Acatis, (ita enim legit, non Achaici) Quadratus ſocius additur. Fuit Acatius Cappadox, & miles legionis Martiæ ſub Imperatore Maximiano, & ſub varijs præſidibus tortus capite abſciſſo triumphauit. Cachius mendosè dicitur apud Galeſinium, qui Cacium potius dicendum eſſe aſtruit ex Metaphraſte, quamquam in Actis eius apud Surium to. 5. Acathius, vel Acatius ſcribatur, & Centurio nuncupetur, nulla Quadrati iniecta mentione. Narratur tamen plures concaptiuos ſuos ad fidem excitaſſe, & poſt multa tormenta in vrbe Perintho, & Byzãtij eidem collata, capite truncatum 8. die menſis Maij, ſepultum quæ eſſe extra Byzantiũ in loco qui Staurius appellatur. In duas claſſes diuidũtur hìc Africani martyres. In prima Celerinus eſt anteſignanus, dubium an ſit, qui apud D. Cyprianum dicitur ex martyribus prognatus, deinde Maximus, quem diuerſum puto à Maximo incerti loci Martyre apud Galeſinium ex Horologio Græcorum, cum rarò Græci martyrum Africanorũ memoriam recolant. Victurius, qui in An-

miæ. Dextri. Quinte. Ameſi. Donati. Item Donati. Marini. Octauianæ. Item Donati. Nauigi. Pulueri. Rogati. Victori. Mulieri. Fortuni. Victori. Secundi. Cecili. Donate. Saturnini. Item Donati. Iuli. Nauide. Felicis. Fortunati. Criſcenti. Sapide. Rogatiani. Donati. Galici. Iuſtiniani. Vitalici. Rogatiani. Lucelle. Honorati. Felicle, Sauine. Sulliti. Simplici. Flauiæ. Alexi. Cattule. Ianuari. Euticle. Victorij. Peculiaris. Germani. Ercole. Rogati. Maricelle. Odemare. Auide. Saturnine. Felicis. Victori. Proceſsi. Brimuli. Donati. Caſtulæ. Secundiani. Donate. Marcialis. Fortunati. Tunnidi. Criſcenti. Germani. Victoriæ. Palatini. Epafroditi. Marcellini. Floriani. Fauſtini Epiſcopi. Item Euſtuci cum alijs xl. In Ciuitate Dioſpoli paſsio S. Gorgij. *Arelato depoſitio S. Helarij Epiſcopi, & Confeſſoris. Auguſtiduno depoſitio Beati Placidi Presbyteri.*

MAII 7.

HVius diei ſacros faſtos ab Inuentione Dominicæ Crucis exorditur Vetuſtiſſimum M. Antuerpienſe: quam celebritatẽ reliqua latinorum, vt vidimus, recolunt die 3. huius menſis. Fortè eam hìc repoſuit antiquarius ille, vt cum Græcis conueniret, qui hac eadem die in Menologijs Crucis feſtum recolebãt, apparitionis tamen, non inuentionis; cum nimirũ Crux in Cœlo apparuit hora tertia ſub Cõſtantino (legendũ Conſtantio) Imperarore filio Conſtantini Magni. Extat epiſtola Cyrilli Hieroſolymitani ſcripta ad Conſtantium, in qua ſuper Golgotha magni luminis Crucem comparuiſſe docetur. *In diebus S. Pentecoſtes, Nonis Maij, circa tertiam diei horam.* At neq. de die Apparitionis inter Græcos conuenit: Chronicon enim Alexandrinũ refert, accidiſſe 3. kal. Febr. cui concinit Chronicon Idacio ſubditum. Sed feſtum Pentecoſtes refert Philoſtorgius, qui plura addit, & ad eum Gottifredus lib. 3. c. 26. Cur vero Inuentio Crucis in M. Antuerpienſi poſtponatur, ignorare me fateor. Integrum laterculum de more exhibemus. *Nonas Maij. Inuentio Sanctæ Crucis Domini. In Nicomedia natalis Flaui Epiſcopi, Auguſtini. Item Auguſtini, & alibi Marcellini, Macrobi, Cuthei, & trium fratrum, & in Conſtantinopoli Achaici. In Affrica Celerini, Maximi, Victuri, Pudentella, Alle, & aliorũ multorum. Item Aguſtini, Victuri, Gai, Anti. Item Maximi, Celerini, Fortuni, Quinti, Flauię, Martialis, Priuatiani, Septima, Dextri, Quinti, Arneſi, Donati. Item Donati Octauiani. Item Donati, Marini, Nauigi, Pulueri, Rogatę, Victuri, Secundi, Celedomę, Saturnini. Item Donatę, Nauidę, Fortunata, Felicis, Iuli, Creſcenti, Gallici, Iuſtiniani, Vitalici, Rogatiani, Lucella, Honorati, Felicia, Sauinæ. Stulti, Simplici, Flauię. Alexi, Catulę, Euticia, Peculiaris, Germanæ, Rogata, Marcella, Vdemari, Stercola, Saturnina, Primola, Caſtola, Donati, Felicis, Victori, Proceſſi, Antonina, Sapida, Donata, Secundiana. Item Donata, Marcialis, Ianuari, Diuui. Victuri, Tunidi. Item Furtunati, Criſcenti, Germani, Afida, Furtunati. Item Rogata, Epafroditi, Marcellini, Palatini, Fauſtini Epiſcopi, Eutici, & aliorum lvi. In Ciuitate Diaſpoli paſſio Sancti Georgi: Arelato Depoſitio Hilari Epiſcopi. Aguſtoduno depoſitio Placiti presbyteri.*

In

In Nicomedia. Nicomedienſes hi martyres variè in varijs martyrologijs reponũtur, ita vt qui reuera fuerint tres fratres vnanimi corona redimiti, valde ambigi poſſit. Romanum Martyrologiũ ita habet: *Nicomediæ SS. Martyrum Flauij, Auguſti, & Auguſtini fratrum*, quæ verba proſtant etiam apud Vſuardum, & Bellinum de Padua, & ante hunc apud Bedam, & Adonem, ac cœteros latinos recentiores. Aliter legit Notkerus Vetuſtiori noſtro magis accomodatus; diſtinguit enim Flauium, & Auguſtinum à tribus fratribus, quos diuerſo nomine ita profert. *Apud Nicomediam paſſio B. Martyrum Flauij, & Auguſtini; & trium fratrum Marcellini, Macrobij, & Eutichij*. M. Corbeienſi etiam congruit, in quo ſacri huius diei athletæ hoc ordine numerantur. *Non. Maij. In Nicomedia Natalis Sanctorum Flauij Epiſcopi, Auguſtini Epiſcopi. Item Auguſtini. Trium fratrum, Marcellini, Macrobij, Euthicij. In Africa Celerini, Maximi, Victuri Epiſcopi, Potentellæ, & aliorum multorum. Item Aguſtini, Gaiani, Maximi, Celerini, Frontini, Quinti, Flauiæ, Martialis, Priuatiani, Septiminæ, Dextri, Quĩta, Orneſi, Donati, Octauiani. Item Donati, Mariani, Nauigi, Pulucri, Rogatæ, Victori, Secundi, Cecili, Donatæ, Saturnini. Item Donati, Iuli, Nauide, Felicis, Fortunati, Creſcenti, Lapi, Rogatiani, Donati, Gallici, Lucellæ, Honorati, Feliciæ, Sauinæ, Salti, Simplici, Flauiæ, Alexi, Catulæ, Iannariæ, Euticiæ, Victuriæ, Peculiaris, Germani, Ercolæ, Rogatæ, Marcellæ, Odemari, Auidæ, Saturnini, Felicis, Victuri, Proceſſi, Promoli, Donatæ, Martialis, Rogatæ, Fortunati, Tunidi, Creſcenti, Germani, Victuriæ, Palatini, Epaphroditi; Marcellini, Floridiani, Fauſtini Epiſcopi. Item Euthici cum alijs quadraginta quinque. In Ciuitate Dioſpoli paſsio S. Georgij. Auguſtiduno depoſitio Beati Placidi Presbyteri*. Legendum ergo videtur in editis Martyrologijs diſiunctiuè illud *Trium fratrum* à Sanctis martyribus recenſitis. Flauius Epiſcopus eſt, tam in Antuerpienſi, quam Corbeienſi, & noſtro, ſicuti Auguſtinus alter, vel Auguſtus Romani Martyrologij, qui tamen in Antuerpienſi Epiſcopus non vocatur. Tres fratres Codicibus noſtris, & Corbeienſi illi eſſe videtur, qui etiam à Notkero diſtinguntur Marcellinus, Macrobius, & Eutichius, ſeu Heutherius, vel Euthicius. At anonymi ſunt in Antuerpienſi, quandoquidem poſt tres illos ſeiunctim additur, *& trium fratrum*. In Rabano minus accurato ex his aliqui ita recenſentur. *In Nicomedia Natalis Flauij Epiſcopi, & Frodiſij, Macrobi, Auguſtini Epiſcopi*.

In Africa Celerini. Lacunam hìc patiuntur (ſi lacuna dicenda eſt) tam codices noſtri, quam Corbeienſis ex fide Antuerpienſis; in hoc Achaicus Conſtantinopoli paſſus, profertur ante Africanos pugiles. Sed & aliquid in illo Vetuſtiſſimo M. deſideratur, quãdo in Græcorum Menologio Acatis, (ita enim legit, non Achaici) Quadratus ſocius additur. Fuit Acatius Cappadox, & miles legionis Martiæ ſub Imperatore Maximiano, & ſub varijs præſidibus tortus capite abſciſſo triumphauit. Cachius mendoſè dicitur apud Galeſinium, qui Cacium potius dicendum eſſe aſtruit ex Metaphraſte, quamquam in Actis eius apud Surium to.5. Acathius, vel Acatius ſcribatur, & Centurio nuncupetur; nulla Quadrati iniecta mentione. Narratur tamen plures concaptiuos ſuos ad fidem excitaſſe, & poſt multa tormenta in vrbe Perintho, & Byzãtij eidem collata, capite truncatum 8. die menſis Maij, ſepultum quæ eſſe extra Byzantiũ in lóco qui Staurius appellatur. In duas claſſes diuidũtur hic Africani martyres. In prima Celerinus eſt anteſignanus, dubium an ſit, qui apud D. Cyprianum dicitur ex martyribus prognatus, deinde Maximus, quem diuerſum puto à Maximo incerti loci Martyre apud Galeſinium ex Horologio Græcorum, cum rarò Græci martyrum Africanorũ memoriam recolant. Victurius, qui in Antuerpienſi

tuerpienſi M. titulo Epiſcopali non inſignitur, in Corbeienſi, & noſtro diſertè Epiſcopus nuncupatur. In illo etiam Vetuſtiſſimo Sanctæ martyri Potentellæ, ſeu Pudentellæ, alia martyr additur Alla nomine, deinde cum noſtro, & Corbeienſi plurima Sanctorũ addijcitur multitudo, quorum nomina ſcripta ſunt in Cœlo. Innumerabiles dixit Notkerus, dum aliquos, tam primæ, quam ſecundæ claſſis recenſet, *In Africa Celerini, Maximi, Victuri, Potentillæ, Fauſtinæ, & aliorum innumerabilium*. Cõcordat modus loquẽdi Notkeri cum D. Cypriano, cuius ætate maxima fuit in Africa Chriſtianorum carnificina. Vnde illud de exort. ad martyrium cap. xj. *Exuberante poſtmodum copia virtutis, & fidei numerari non poſſunt martyres Chriſtiani*. Vberior eſt ſecunda Africanorum martyrum turma. Nominibus explicatos octuaginta quinque ſacros Heroes proferunt codices noſtri; octuaginta tres tantum M. Antuerpienſe; octuaginta duos Corbeienſe; ſed in anonymis etiam inter ſe differunt. Antuerpienſe maiorẽ numerum exhibet, & ad quinquaginta ſex extendit; quadraginta quinque habet Corbeienſe: quadraginta tantùm codices noſtris. Differentiam adnotare facile eſt, quia verò aliorum codicum auxilio deſtituimur, emendare non eſt facile. Codicibus noſtris debemus, quod ſecundæ Turmæ Auguſtinus anteſignanus Epiſcopus fuerit, cum quo aliquos ex clero paſſos eſſe vix licet dubitare, ſicuti etiam cum Fauſtino Epiſcopo, qui numeratum agmen claudit, & cum Euticio anonymos ducit.

In Ciuitate Dioſpoli. Codices, quibus Vetuſtius M. noſtrum innititur, Antuerpienſis, & Corbeienſis Dioſpoli S. Georgium martyrem referunt. Alibi inuenire non licuit. Dioſpolis nomine variæ Vrbes apud Geographos donantur: magna, & parua in Ægypto, & Paleſtina. An in altera ex his Ægypti, ſeu Thebaidis agonem compleuerit Georgius, vt vnus, & idem ſit cum Georgio martyre Ægyptio, qui cum alijs martyribus in Græcorum Menologio veneratur die 5. Iunij, mihi non dum liquet.

Arelati Dep. S. Hilari Epiſcopi. Ne de ſanctitate Hilarij Epiſcopi Arelatenſis dubitemus, hic eũ repetita memoria venerantur, tã Antuerpiẽſe quã Corbeiẽſe, & Vetuſtius noſtrum M. Vtrobiq. depoſitio non tranſlatio nuncupatur. Ex vetuſto Codice Vita S. Hilarij apud Suriũ nouiſſimæ editionis tomo 5. videtur docere duplicem illius ſepulturam; primũ ad S. Geneſij Baſilicam deinde ad templum Sancti Honorati, quæ fortaſſe duplici eius in diuerſo die depoſitioni reſpondeat. Videnda quæ diximus ad diẽ 5. Maij.

Auguſtoduno depoſitio B. Placidi. S. Placidũ Auguſtodunenſẽ Presbyterum vocant codices noſtri cum M. Corbeiẽſi, & Antuerpienſi, ac Rabano; Epiſcopum verò Molanus in additionibus ad Viuardum, quemadmodum etiam vocat Sauſſayus, qui nihil de Placito addit niſi gloriam confeſſoris. In martyrologio quoq. vetuſto S. Sabini de Leuitania die ſuperiori 6. ita de eo. *Auguſtuduno depoſitio S. Placidi Epiſcopi*. Huius tamen inter Æduenſes, ſeu Auguſtodunẽſes Epiſcopos non meminerũt Sammarthani. Alius hic eſt à S. Placido Confeſſore, qui in Frontonaco Monaſterio quieſcere dicitur in Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei calendis Septembris. Antiquarij Gallici poſtrema hæc additamenta agnouit etiam eſſe Dacherius in M. Corbeienſi.

8 Idus

Digitized by Google

VIII. Idus Maij.

MEdiolano Victoris. Eutici. Marie. Fortunati. Saturnini. Conſtantinopoli Agati militum. Maximi presbyteri. Anthis Diaconi. Areſtini. Marini. Tampi. Victorie. Stercie. Rogate. Florede. Luci. Donati. Victoris. Flauie. Iohanis. Ninne. Caſti. Gagi. Furi. Maximi. Felicis. Iuliæ. Victoris. Marciani. Famoſe. Honoſtei. Nigri. Baptici. Ruſtici. Proceſſi. Secunde. Militi. Feliciæ. Maxime. Datiue. Tuniani. Secundole. Datiee. Gundoni. Tertuli. Cæleſtine. Fatuſtine. Ianuarij. Item Victori. Zetule. Aiale. Fortune. Rogati. Fauſtini. Ceneri. Barachi. Siddini. Nine. Sidi. Mittuni. Sirici. Rogati. Donati. Bacciri. Gatderi. Hereuſi. Donate. Spici. Rogati. Saturnini. Glaudioſe. Vitalis. Ceciliæ. Gallæ. Ianuariæ. Seneri. Rogati. Matronide. Auguſtine. Saturnine. Rufi. Fauſtini. Victoris. Citini. Zaderi. Antiqui. Item Nine. In Aegypto Victoris. Stefane. *In Santonico depoſitio S. Martini. Autiſiodoro depoſitio Eladij Epiſcopi.*

MAII 8.

EX eodem vetuſto fonte promanaſſe videtur codices noſtri, & M. Corbeienſe, cum vtriſque eadem lacuna communis ſit poſt Victorem martyrem Mediolanenſem, nimirum in ſequentium loco aſſignando. Euticius enim, & tres ſequentes ſocij in M. Antuerpienſi Africæ hoc pacto tribuuntur. *VIII. Idus Mai Mediolani Victoris. In Affrica Eutici, Furtunati, Saturnini, Marcia, Conſtantinopoli Agati Militis Maximi Presbyteri, Anthoſi Diaconi, Areſtini, Marini, Tampi, Stercita, Rogata, Victuria, Florida. Item Florida, Luci, Donata, Victoris. Flauia, Iohannis Nina, Gagi, Furi, Maximi. Item Victoris, Iulia, Felicis, Marcialis, Famora, Honeſta, Nigri, Battaci, Ruſtica, Proceſſa, Secunda, Militi, Felicia, Maxima, Datiua, Tuniani, Cutidi, Secundile, Datica, Guddini, Tertuli, Caleſtini, Fauſtina, Cineri, Baraci, Siddiri, Nina, Mittuni, Sirici, Rogati, Donata, Bacciri, Gadderi, Berenſi, Donata, Spici, Rogati, Saturnina, Gladioſa, Vitalis, Cacilia, Ianuaria, Galla, Serene, Rogata, Matrona, Auguſtina. Item Saturnini, Rubi, Victoris, Fauſtini, Cithini, Saderi, Antiqua. Item Nina. In Aegypto Victoris, Stefana. Scantonico depoſitio Sancti Martini Abbatis, Autiſiodoro depoſitio Pelladi Epiſcopi.* Et fortaſſe antiquarius codicum noſtrorum, & Corbeienſis cum Victorem Mediolani coronatum, Maurum, ſiue Afrum eſſe ſciret, & ſequentes quatuor pugiles Africæ tributos videret, eidem illos ſociauit. Verùm aliàs animaduertimus M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe in aſſignandis Vrbibus, vel Prouincijs magis eſſe accuratū, ac proinde in hoc magis eſſe ſequendum eo libentius, quòd Victori Mediolanēſi, aliū, vt puto, ab eo, qui ſupra 6. die plurimorū martyrum ducem vidimus, nullum ſociū tribui inuenimus, neq. in Actis eius à Surio relatis, neq. à Romano M. neq. à Beda, Vſuardo, Rabano, Adone, Notkero, Petro de Natalibus, alijſq. recentioribus, qui agonē eius prǽlibant, & paſ-

paſſionẽ eius referũt hac die 8. Idus Maij: quamquam mſ. Reginæ Succiæ in diem ſuperiorem Nonis Maij eius memoriam ita reponat. *Mediolani natalis S. Victoris martyris, cuius paſſio ibidẽ celebratur.* S. Victorẽ etiã hac die exhibet Calend. mſ. Lucẽſe Hieronymianũ, & meminit eiuſdẽ Greg. Turon. de Gl. martyr. lib. 1. c. 45.

Eutici. Quatuor hos martyres Africæ tribuendos cum M. Antuerpienſi iam diximus, quam quam in M. Corbeienſe Victori Mediolanenſi, ſicuti in codicibus noſtris ſuccenturientur. In eo Marciæ nomen integrum deſideratur, ſed reſtitui facile poteſt, tum ex M. Antuerpienſi, tum ex noſtro, tunc etiam ex mſ. martyrologio S. Sabini de Leuitania, in quo cũ Pallachio Epiſcopo mihi ignoto tres ex his Africanis martyribus ita indicat non die 8. ſed 6. *Eadem die S. Pallachrij Epiſcopi, Eutici, & Marcia, Saturnini*. quos cum integro laterculo, ita addito Fortunato ſocio, refert. M. Corbeienſe. *VIII. Idus. Mediolano Victoris, Eutici .... atia, Fortunati, Saturnini, Conſtantinopoli Agati militis, Maximi Presbyteri, Antis Diaconi, Areſtini, Marini, Tampi, Victuria, Stertiæ, Agate, Florida, Luci, Donati, Victuris, Flauiæ, Ioannis, Nina, Caſti, Gai, Fori, Maximi, Felicis, Martiniani, Famoſæ, Honeſta, Nigri, Baptirij, Ruſtici, Proceſſi, Secundi, Militi, Felicia, Maximæ, Datiua, Tuniana, Secundola, Datiua, Gundini, Tertuli, Cæleſtini, Fauſtini, Ianuarij. Item Victuris, Zetula, Setala, Fortuni, Rogati, Fauſtini, Canerij, Barachi, Siddini. Item Nina, Tidi, Mittuni, Syrici, Rogati, Donatę, Bacci. Item Gadderi, Breuri, Donata, Spici, Rogati, Saturnini, Gaudioſæ, Vitalis, Cæciliæ, Gallæ, Ianuarię, Seueri, Rogati, Matronica, Auguſticia, Saturnini, Ruſi, Fauſtini, Victoris, Citini, Zaderi, Antiqui. Item Nię, Saturi. In Ægypto Victoris, Stephani, Ianuarij. In Santonico depoſitio Sancti Martini, Iuliani. Autiſiodero, Depoſitio Heladij Epiſcopi. Corbeia Monaſterio Translatio Corporis S. Genitani martyris.*

Conſtantinopoli. An Agatius miles, idem ſit cum eo, quem ſuperiori diei dedimus ex Antuerpienſi M. exiſtimare licet, quoniam non modo Miles, & Cẽturio in Menologio Græcorum, ea die nuncupetur, ſed quoniam Romanũ martyrologium eundem quadamodo putauerit, dum Acathium Cẽturionem Græcorum hac die 8. recolit, minima nominis mutatione, & quia in noſtris codicibus, & Corbeienſi ſuperiori die deſideretur. Iam ibi diximus ex Actis eius apud Metaphraſtem, & Surium concaptiuos plures ſuos ad Chriſti fidẽ adduxiſſe; an vero ex his aliqui ſint, qui ſub illo duce in vberrima Conſtantinopolitanorum martyrem turma recenſentur, non affirmarem: ſiquidem Maximus Presbyter, & Anthes Diaconus, qui ſtatim ab Agathio numerantur, iam in acie Chriſti veterani nequeũt inter receẽtiores Chriſtianos ab eodem in vinculis lucratos connumerari. Sub eadem perſecutione Maximini, ſiue Diocletiani brauium meruiſſe facile eſt credere, ac proinde cum Acathio in eadem vrbe paſſos hic recenſeri. Variant in numero Athletarum Codices noſtri à M. Antuerpienſi, & Corbeienſi. Vberiorem meſſem illi exhibent, nempe octuaginta duos: totidem vno minus profert martyrologiũ Corbeienſe; Antuerpienſe vero nonnihil mutilum ſeptuaginta quíque tantum nominatim affert. Differentiam vnuſquiſq., ſi inter ſe laterculos cõferat, haurire poteſt, tam in numero, quam in nominibus. Mſ. Reginæ Succiæ aliquos ex his martyribus, ita notat. *8. Idus. Conſtantinopoli Maximi Presbyteri, Antos Diaconi, & aliorum multorum*. Cur Acathium anteſignanũ prætereat ignoro, niſi forte quia Maximum ſequentis vberrimæ turmæ ducem exiſtimauerit. Illum quidẽ Notkerus non prætermiſit, ſed de more nominibus Hagiologium ſuum onerare noluit: *Conſtantinopoli Agathi militis, & aliorum valde multorũ*. Rabanus Achaicium recolit tantum Cõſtantinopoli pridie huius diei.

In

In Ægypto Victoris. Mirum quòd Ægyptij duo hi martyres, ab omnibus ferè Latinorum martyrologijs hac die venerati, in Romano deſiderentur, & Baroniũ oculatiſſimum aufugerint. Aliqua tamen Stephanum, & Victorẽ legunt, vt Vſuardus, Maurolycus, & Bellinus de Padua. Galeſinius, Stefano, & Victori ſocium addit Belladium, deceptus à codice non melioris notæ, vt alibi diximus; præſertim ſi Elladius dicendus eſſet, vt idem conſentit, quem Epiſcopum Autiſſiodorenſem eſſe infra conſtabit. Mſ. Reginæ Sueciæ Victorem ita Stephano præponit *In Aegypto Victoris, Stephani*, eodem quidem ordine, quo codices noſtri, & MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe indicant; ſed non eodem ſexu, vt noſtrũ & Antuerpienſe, quæ Stefanam, non Stephanum conſtanter legunt cum Notkero. *In Aegypto Victoris, & Stephanæ*, quibus magis adhæreo. Ianuarium addit M. Corbeienſe alijs præteritum, & quem illi ſoli debemus.

In Santonico depoſ. S. Martini. Scantonico legit M. Antuerpienſe, & S. Martini venerationem titulo Abbatis exornat à noſtris, & Corbeienſi codicibus præterito, niſi forte in Corbeiẽſi *vice* Iuliani, inſigni vitio librarij, *Abbatis* titulus reſtituendus eſſet. Breui elogio S. Martinum exornat Sauſſayus hac octaua Maij die. *Apud Senones B. Martini Confeſſoris cognomento Viatoris. Vbi Sanctones* pro Senonibus reſtituendum putarem. Nihil de eo alibi me legiſſe memini.

Autiſſiodoro depoſitio Helladij Epiſcopi. Ita etiam vocat M. Romanum, & Baronius ex Molano, & Demochare. At è contra Hogiologium vetus FrancoGalliæ Lebbei Presbyterum tantum dicit, & vnit Pelagio Epiſcopo. 8. Idus. *In Autiſſiodoro depoſitio Pelagij Epiſcopi, & Elladij Presbyteri*. Cladij Epiſcopi Autiſſiodorenſis quinto loco cathedram illius vrbis retinentis geſta habet Hiſtoria illorum Epiſcoporũ in Bibliotheca Labbei, in qua 8. Iduum Maiarum ſepultum eſſe ſecus prædeceſſores ſuos in Monte Autrico docet, & vixiſſe ſub Conſtantio & Conſtantino filijs Cõſtantini Imperatoris. Meminit Sauſſayus pauca de eo ad hanc diem exhibẽs. Nihil Sammarthani habẽt præter nudũ nomẽ inter Autiſſiodorẽſes Epiſcopos Galliæ Chriſtianæ S. Claudium quinto loco numerantes. Requa componenda Gallicis ſcriptoribus relinquimus, additamenta hæc non minus reputantes, quam in Corbeienſi Monaſterio translationem S. Gentiani martyris, cuius meminit M. Corbeienſe.

VII. Idus Madij.

IN Axiopoli Quirilli. Quindei. Zenoni. Tarſo Ciliciæ. Afrodiſi. Medialano Apoſtolorum Iohannis, Andreæ, & Thomæ in Baſilica ad porta Romana In Perſida Martyres cccx. Conſtantinopoli Natalis S. Timothei. Romæ Via Latina Gordiani. Promoli. Natalis S. Beati Confeſſoris.

MAII 9.

GAleſinius, à corruptis codicibus deceptus Romæ tribuit Quirillum, & Zenonem, qui Axiopoli à plurimis aſcribuntur, & Timotheũ, qui Conſtantinopoli. Ita præter codices noſtros docent primò M. Antuerpienſe hoc pacto. *VII. Idus Maij. In Axiopoli Quirilli, Gindei, Zenonis. In Tarſo Ciliciæ Afrudiſi. Mediolani Ephenici. In Perſida martyrum cccx. Conſtan-*

tinopoli Natalis Timothei, Romæ Gordiani, Primoli, & alibi Beati Confeſsoris . Idem deinde oſtendit M. Corbeienſe, quod aliquibus martyribus ità ſupra illud abundat. *VII. Idus Maij. In Axiopoli Quirilli, Quindei, Zenoni. Tarſo Ciliciæ Afrodiſi, Iocundi, Firmi. Mediolano Apoſtolorum Ioãnis, Andreæ, & Thomæ in Baſilica ad portam Romanam. In Perſida martyrum trecentorum deeẽ. Conſtantinopoli Natalis Sancti Timothei, Romæ via Latina Gordiani, Primuli, Natalis Sancti Beati Confeſſoris*. Concinit mſ. Reginæ Succiæ 7. Idus Maij. *In Axiopoli Natalis SS. Quirilli, Quindei, Zenonis. In Tarſo Ciliciæ Afrodij. In Territorio Carnotino Ciuitatis Caſtro Vindocino natalis S. Beati Confeſſoris*. Vnde tantis monumentis Fulciti Axiopolitani martyres Romanæ ſuffu'ti tribui nõ poſſunt, niſi de aliqua translatione conſtaret, cuius Galeſinius non meminit. Accedat mſ. martyrologiũ S.Sabini de Leuitania, quamquã mendosè eos die 8. Maij referat, & forte vitio illius, qui ex auctographo excerpſit die 8. *In Axiopoli natale SS. Cyrilli, Quidei, & Zenonis, Aphrodiſii, & S. Benedicti Confeſſoris*. Ita ex editis Latinorum martyrol. Notkerus, 7. *Idus Maij. In Axiopoli Quirilli, Quindei, & Zenonis*, memoriam agit. ita, & Rabanus. *In Axiopoli natalis Quirilli, Zindei, & Zenonis*. Axiopolis ciuitas eſt Myſiæ inferioris, vnde Danubius Iſter appellari incipit.

Tarſo Ciliciæ. Patria hęc D. Pauli fuit, atq. olim celebris Academia. Aphrodium vocat Tarſenſem martyrem mſ. Reginæ Succiæ, quem alia MM. Aphrodiſium dicũt. Facile putarem eũdem eſſe martyrem Aphrodiſium ex regione Ciliciæ, cuius glorioſũ certamen ſub Dionyſio Pręſide narrat Menologium Græcorum, die 21. Iunij, niſi martyrologiũ Corbeienſe ſocios Aphrodiſio adderet Iocundum, & Firmum, quorum cum illo non meminit Menologium, neque alibi memoratos inuenio, imò Rabanus, illum tantum recolit. *In Tharſo Ciliciæ Aphrodiſij*.

Mediolano Apoſtolorum Iohannis. Speciale hoc feſtum Mediolanenſis Eccleſiæ laciniam eſſe putarẽ ex aliqua reliquiarum tranſlatione, vel dedicatione Baſilicæ in porta Romana, quam Vetuſtiori martyrologio inſuerit antiquarius Italus tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi. Vnde magis arridet martyrol. Antuerpienſe, in quo legitur *Mediolani Epherici*. Verum nec illius feſti, nec huius martyris memoriam agit Galeſinius Mediolanenſis, neq. in Martyrologio, neq. in alijs illius Eccleſiæ à ſe elaboratis monumentis. De Porta Romana meminit idẽ Galeſinius in transl. S. Nazarij 6. Idus Maij.

In Perſida martyrum cccx. Omnia fere Latinorum edita MM. in numero Sãctorum Perſiæ pugilum conueniunt. Ita M. Romanum. Vſuardi. Adonis, Notkeri, Vuandelberti, & recentiorum. Beda editus numerum auget ad quadringentos facili librarij lapſu decumanam notam in centenariam conuertentis. Quando vero, & quomodo agonem compleuerint nullus, neque Baronius prodit. Forte in Perſecutione Saporis Regis Perſarũ, quã in Chriſtianos mouiſſe auctor eſt D. Hieronymus in Chronico anno 2. Conſtantij, Xpi 347.

Conſtantinopoli. Hærerem an hæc eſſet translatio S. Timothei Epheſo Cõſtantinopolim, niſi Beda, & Ado me ita omnino docerent *Conſtantinopoli Natalis S. Timothei quando ab Epheſo eius ſacra oſſa delata ſunt*, & Notkerus confirmaret *Conſtantinopoli translatio S. Timothei*. Contra enim ſentire viderentur martyrol. Romanum, Vſuardus, Maurolycus, & alij, qui hac die non Timothei tantum translationem, ſed Andreę Apoſtoli, & Lucæ Euangeliſtæ ex Achaia, & ante Timotheum adnotauerunt. Hæſitãtiam tollerent S. Timothei reliquię trãslatæ ſeiunctim ab alijs SS. Andreæ, & Lucæ anno 21. Conſtantij Imperatoris vt ſignat D. Hieronymus in chronico, illæ verò anno 23. niſi pugnaret pro die

Theo-

Theodorus Lector 2. collectan. vbi Timothei translationem repoſuit in viij. Kal.Iulij; reliquias vero Andreæ, & Lvcæ translatas eſſe refert v. non. Martij. Repugnant etiam faſti Idatiani in quibus Cōſtantio viij. & Iuliano Cæſ. Coſſ. legitur, *His Cōſulibus introirūt Conſtantinopolim reliquia Apoſtoli Timotei die Kalen. Iunii*; deinde addit Conſtantio ix. & Iuliano Cæſ. II. *Introierunt Conſtantinopolim reliquię SS. Apoſtolorū Andrea, & Lvca v. non. Martii.* Sed quocūq. die facta fuerit reliquiarū trāslatio, ſolemnē diē, ſeu Natalem Timothei non pugnat ſtatutū eſſe in ſeptimo Idus Maij, quādo ita cōſtanter plures editi, & mſſ. codices affirmant, & potuit cōmunis etiam celebritas Andreę, & Lvcę conſtitui; cū tempore Iuſtiniani refoſſa iterum corpora, iterum etiā ſimul translata ſunt, vt notat Procopius lib. 1. de ædefic. Iuſtiniani.

Roma Via Latina Gordiani. Memoria S. Gordiani iteratur etiam ſequenti die. Fortaſſe quoniam, vt in Menologio Sirleti exprimitur, hac die Orientalis Ecclesia Gordianum Romanum martyrem veneraretur. At Primolus qui ſocius Gordiano additur in codicibus noſtris, Antuerpienſi, ac Corbeienſi, ſuſpicionem moueret, an alius eſſet Gordianus, niſi locus ſepulturæ Via Latina eundem eſſe ſuaderet. Promolus non Primulus dicitur in altero ex codicibus noſtris S.Gordiani ſocius, & Romæ tantum recoli non Via Latina M. Antuerpienſe retinet; nil autem vetaret illud Via Latina in Codicibus noſtris, & Corbeienſi additamentum eſſe inſcij librarij ex laterculo ſequenti.

Nat. S. Beati Confeſſoris. Sanctum hunc, nomine etiam Beatum veneratur M. Romanum ex Beda, & Vſuardo in Caſtro Vendecino; Ita quoq. Bellinus de Padua, Maurolicus, & Sauſſayus, qui cum die hoc 9. Maij nihil aliud exhibeat præter quam quod *In Caſtro Vindocinēſi Epiſcopatus Carnutenſis S.Beati Confeſſoris* in obſcuro eius vitam latere ſuadent. Eadem habere iam vidimus mſ. Reginæ Sueciæ ex Antiquario Gallico. Corrigendus eſt Rabanus, qui *Roma Natalem S.Beati Confeſſoris* hoc ipſo die recolit; Romæ enim nullus alius Beatū tribuit.

VI. Idus Maij.

ROmæ Via Latina in Cimiterio eiuſdem Natalis S. Gordiani. Et in Cimiterio Pretextati, Romæ natalis S. Efimaci, & Maioris. Coni. Quarti. Quinti. Probati. Mocce. Petri. Datiui. Ianuarij. Fortunionis. Tecle. Lucelle. Maxime. Matrone. Aexiopoli Cyrilli. Cendeis. Dionis. Acaci. Criſpionis. Zenonis. Afrodiſi. Priuati. Giddini. Petri. Saturnini. Datiue. Fortuni. Lucelle. Maxime. Matronæ. Mutaci. Silici. Victori. Ianuari. Secuſæ. Bonoſæ. Victorine. Matuli. Conſtantie. Maxime. Ianuari. Gemini. Samini. Peregrine. Eruli. Senteri. Marullæ. Felicis. Indici. Reflenti. Tinni. Felioni. Thuinti; Sileuci. Zeltule. Ianuariæ. Fortunatæ. Theclaciæ. Donati. Rogate. Pauline. Nine. Honori. Candediæ. Secundi. Saturnini. Donati. Felicis. Marci. Nappoli. Cotidei. Dati. Naſomoſi. Satulli. Victoris. Maſuti. Malci. Scueri. Marciani. Fortuni. Saturi. Quintali. Fidelis. Seuerioli. Quinti. Fauſti. Donati. Excritati. Pirioci. Septimi. Lvcini.

ni . Reſtituti . Datiui . Ianuarij . Ninæ . Felicis . Satire . Marcelle. Tuiae . Matrone . Lucuſæ . Victoriæ . Feliciæ . Iocunde . Glorioſe. Rogatine. Victorinæ. Iuliæ. Prime . Fortunati . Marie . Rogati . Monni. Iacobi . Septemine . Maurellæ . Inditi . Tuni . Felicionis . Seleugi. Honorati . Saturni . Lvcini . Zebberiæ . Venuſte . Saturnæ . Cyrilli. Dioniſi , Et alibi depoſitio , ſiue Natalis Iob Prophetæ .

MAII 10.

LOngiores huius diei Ephimeridas vereor , ne in noſtris , & Corbeienſi codicibus minus accurate ſcriptas fateri expediat , cum in M. Vetuſtiſſimo Antuerpienſi magis diſtinctæ compareant regiones,& Vrbes in quibus adnotati martyres , vel paſſi , vel antiquitus venerati fuerint . Primo ergo loco integrum ex eodem laterculum exhibemus . *VI. Idus Romæ paſſio Gordiani . Roma Epimacis , & Midonis Confeſſoris . Via Latina ad Centum aulas, Quarti, & Quinsi . In Affrica Probatæ, Meca, Petri, Datiui , Ianuari , Furtunionis, Theelæ, Lucellę , Maxima Matrona. Axiopoli Cyrilli , Cendis , Dioni , Acaici, Cripionis, Zenonis. Tarſo Cylitiæ, Afrodiſi, Priuati, Giddini, Saturnini, Petri, Datiui, Furtuni , Lucella , Maxima , Matronæ, Muttaci , Cicili, Victuri, Ianuari, Secura, Victuriæ, Bonoſi , Conſtantiæ, Maximi, Gemini, Ianuari , Samni , Perecriæ, Sinteria, Nuli, Maiolæ, Maruli, Felicis, Indidi , Reflenti , Tinni , Filioni, Tinthiſi, Leuci , Zetula, Ianuariæ , Furtunatæ, Teclaciæ, Rogatæ, Paulinæ, Iavari Ninę , Ianuari, Condeliæ , Honoriæ , Saturnini, Saturni, Secundi, Donati , Solutoris, Felicis, Marcinappoli, Coddei , Dati , Naſomoſi . Item Victoris, Saluli, Maſſisi, Malei, Seueri, Marciani, Furtuni, Saturi, Quintali, Seuerioli, Felicis, Quinti, Fauſti, Donati, Excritati, Septimi , Lucini, Reſtituti . Biri'i , Datinæ . Item Iannariæ , Ninæ, Feliciæ, Satiræ, Marcillæ, Matronę, Tuię, Lueſa , Victurinę . Item Felicię, Iocundę, Glorioſę , Rogatinę , Victurinę, Iulię, Primę . Item Furtunati, Manę, Rogati, Munni, Iacobi, Septiminę, Maurelli, Incidi, Tunni, Felicionis , Seleuci, Honorati, Saturnini, Lucini, Gebberię, Venoſtæ, Saturnę, Quintulę. Itē Cyrilli, Dioniſi. Alibi depoſitio Iob Prophetę.* Non tamen ita purũ putamus hac ipſa die M. Antuerpiẽſe, quin & næuos ſuos habeat . Apponemus illi Corbeienſe, vt ſingula deinde cõferamus *VI. Idus Maij. Romę Via Latina in Cimiterio eiuſdẽ Natalis Gordiani, Iulij. In Cimiterio Prętextati Romę Natalis Sancti Epimachi, & Maioris Confeſſoris , Quarti, & Quinti, & Probatę, Męcę, Petri, Ianuarij, Fortunionis, Tcclę. Axiopoli, Cyrilli , Cendis, Dionij, Acciſi, Criſpionis, Zenonis, Afrodiſi, Priuati, Giddini , Petri , Saturnini, Datiui, Fortuni , Lucellę , Maximę , Matronæ, Mutaci , Cicili , Victuri , Ianuari, Sacuſę, Bonoſę, Victurinę , Maiuli , Conſtantię, Maximę , Ianuarii, Gemini , Samini, Peregrię , Eruli, Senteri, Marulli, Felicis, Indici, Reflenti , Tinni , Felioni, Tuinti, Seleuci, Zetulæ, Ianuariæ , Fortunati, Tedetiæ, Donati, Rogatæ, Paulinæ, Ianuari, Ninæ, Honori, Candediæ, Secundi, Saturnini, Donati, Soluto ris , Felicis, Marci, Nappoli, Coddei, Dati Naſo, Moſi, Satuli, Victoris, Maſuti , Malchi , Seueri, Martiani, Fortuni, Saturi, Quintali, Fidelis, Seuerioli, Quinti, Fauſti , Donati, Excritati, Septimi, Lucini, Reſtituti, Birici, Datinæ , itē Ianuarię, Nina , Felicis, Satiræ, Marcillæ , Tuię, Matronę , Lucusę, Victurię. Felicię, Iocundę , Glorioſę , Rogatinæ, Victurina , Iulię , Primę , Fortunati,*

Digitized by Google

nati, Mariæ, Rogati, Monni, Iacobi, Septimia, Maurelli, Incidi, Tuni, Felicionis, Selengi, Honorati, Saturni, Lucini, Zeberia, Venuſti, Saturnini, Quintulæ. Item Cyrilli, Dioniſi. Et alibi depoſitio Iuuenalis, & Iob Prophetæ. In ſacramentario Gregorij 6. Idus Maij Orationes proſtant pro Miſſa *in Natali S.Gordiani, & Epimachi*, & in Calendarijs, ita iunctim venerantur, vt ſimul ſocios fuiſſe martyrij videantur;& re vera pridie huius diei Græci eorum agonem Romæ vtriſq. cõmunem referunt. & elogium ita claudũt, *plurima tormenta ſubeuntes ſecuri percuſſi ſunt* in Menologio Sirleti. Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, qui S. Gordiani Acta delibant, vtrumq. Romæ paſſum videntur aſſerere, diuerſo quidem tempore, & Gordianum expreſsè ſub Iuliano, & poſt Epimachum, quem inſuper addit martyrol. Romanum paſſum eſſe Alexãdriæ, eiuſque reliquias paulo, autẽ triumphum Gordiani translatas fuiſſe Romã, & in cripta deinde ijſdem communi repoſitas, Via Latina. Addit Notkerus de Epimacho hæc verba *Quem ferunt vnũ de ſeptuaginta diſcipulis Domini IESV Chriſti fuiſſe*. Translationem S.Epimachi Alexandria Romam adnotauit Ado; & quamuis in Actis, quæ ex Metaphraſte, & Lippomano habet Surius, non expreſſe dicatur S.Epimachum Romæ certamen compleuiſſe, nihil tamen de Alexandria dicitur, ſed tantum Gordianum conditum fuiſſe *non longe ab Vrbe Roma, plus minus milliario vno, via Latina in cripta vbi iam pridem S. Epimachus ſepultus fuerat*; quæ conſonant cum Vetuſto mſ. Hagiologio noſtro, & alijs mſſ. apud Aringhium infra adducendum. Petrus vero de Nat. lib.4. cap. 149. pariter narrat Gordianum ſepultum fuiſſe, *cum B. Epimacho, quem dudum ante prædictus Iulianus occidi iuſſerat* Via Latina. Diſtinguit quidem martyrol. Vetuſtius noſtrum Gordianum ab Epimacho non modo loquendi formula, ſed Cœmeterio, & loco ſepulcri, ita enim cum Corbeienſi martyrol. & Adone *Romæ Via Latina in Cœmeterio eiuſdem natalis S. Gordiani, & in Cœmiterio Prætextati Romæ Natalis S.Epimaci*. Ita etiam tanquam loco diſtinctos, quamuis in eadem Vrbe, idem videtur confirmare M. Antuerpienſe. *Romæ paſsio Gordiani. Romæ Epimaci.* De S.Gordiano etiã ſeiũctim, & diffuſiùs agit Rabanus. Cœmeterium primo ab Vrbe Lapide Via Latina vocatum fuiſſe Gordiani ex Petro Manlio docet Aringhius Romæ Subterraneæ lib.4. cap. 30. Latinam viam prope Appiam fuiſſe habetur ex actis S. Nemeſij Diaconi, qui capite truncatus inter viam Appiam, & Latinam, ſepultus dicitur via Latina, non longe ab Vrbe. Et fortaſſe cœmeterium Prætextati Via Appia contiguum erat cœmeterio Gordiani, ita vt Notkerus Gordianum velit ſepultum in *Crypta in cœmeterio Prætextati, vbi iam pridem corpus B. Epimachi ſepultum fuerat*. Ad Epimacum addunt ſocios, vt puto librariorum vitio codices noſtri, Maiorem, & Conum hoc eſt, *& Maioris Coni*. Martyrologiũ Corbeienſe legit, & *Maioris Confeſſoris*. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, *Et Midonis Confeſsoris*, vt in noſtris codicibus pro breuiata voce *Coni* reſtituendum videatur *Confeſsoris*. Vereor tamen ne Lacinia hæc ſit, & interpolatio alicuius antiquarij in vetuſtiori prototypo: inuſitatum enim eſt his codicibus nomen Confeſſoris, niſi ad recentiores Sanctos, qui in pace quieuerint indicandos, & nihil cum S. Epimaco S.Maiorem, vel Midonem habere commune, præter locum venerationis, qui Romæ fortaſſe fuerit. An de S. Cetrone cõfeſſore memoria hic agatur ſuſpicari etiã licet. Huius inſignẽ pœnitentiã aſſuti ſibi magni lapidis narrat Petrus de Natal.lib.4.cap.147. A S.Medonę nomen Cetronis nõ valde diſtat, ſicuti nec dies Natalis, qui ſignatur vij. Idus Maij. *Quarti, & Quinti*. Mutilos hic eſſe codices noſtros, & Corbeienſem monet Antuerpienſe, quod ante Quartum, & Quintum addit, *Via Latina ad Centum Aulas Quarti, & Quinti*. Hoc fuiſſe cœ-

cœmeterium Via Latina dictum ad Cẽtum Aulas, & in quò ſepulti fuerint illi martyres, ita habetur apud Bibliothecarium in Hadriano. *Simili modo & Baſilicam SS.Gordiani, & Epimachi; ſeu cemeterium eiuſdem Eccleſiæ, Simplici, & Serviliani, atq. Quarti, & Quinti martyrum, & B.Sophiæ,cum Cemeterio S.Tertulliani foris portam Latinam, à nono renouauit.* Et eo magis reſtituenda in Vetuſtiori noſtro verba illa exiſtimarem, quòd in M. Adonis legantur ex Vetuſtiori Hieronymiano emendato. *Item Romæ via Latina ad Centum aulas natalis SS.Quarti, & Quinti.* Ita in M. Romano, cum quo idem habent Beda, Vſuardus, Maurolicus, Bellinus de Padua, Galeſinius. Notkerus, quod miror, non meminit, cum tamen inter martyres Romanos ſequentes ſuperaddat. *Romæ Falſonis, Viuianæ, & Anitiæ, Lucinæ coniugis eius, cum alijs plurimis Martyribus.* SS.Quartum, & Quintum Capuam fuiſſe translatos habent idem Romanum martyrologium, & Capuanæ Eccleſiæ ſcriptores.

Probati, Necæ. Accuratius decem martyres, qui Probatæ, non Probato ſubnectuntur Africæ tribuit martyrol. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & ſupplendũ eſt Vetuſtius noſtrum, & Corbeienſe additis ante Probatum, ſeu potius Probatam verbis illis, *In Africa*, & in Corbeienſi reſtituendi ſunt Datiuus, Lucella, Maxima, & Matrona, quamuis eadem nomina in vberrima Tarſẽſium nomenclatura legantur. Ea enim Antiquariũ remouiſſe probabile eſt, quòd librarij vitio in alia claſſe crediderit repetitam; ſed cum Codices noſtri cum Antuerpienſi in ſerie Africanorum martyrum conueniãt, & inter Tarſenſes conſtanter Datiuus, Fortunius, Lucella, Maxima, & Matrona repetantur, in tanta Martyrum ſegete non videtur impoſſibile, nuda plurima nomina coincidere.

Axiopoli Cyrilli. Pridie huius diei Axiopolitanos martyres veneratos vidimus Quriillum, Quindeum, & Zenonem. An ijdem hìc cum alijs ſocijs repetantur non decerno. Alios eiuſdem claſſis, ſed altera die coronatus alibi obſeruamus coniũgi, & ne diſiungãtur potius aliquos in ſacra Ephemeride iterata memoria recoli. Cendis in Antuerpienſi martyrologio alter ex his dicitur, non Quindeus, ſed parua differentia. In codicibus noſtris Cindeis vocatur, ſicuti pro Quirillo Cirillus. Noui etiã ſocij adduntur Dion, Acacius, & Criſpionius, ſiue Dionius, Acaicus, & Cripion, vt legit martyrol. Antuerpienſe, vel Dionius Acciſius, & Chriſpionius, vt habetur in Corbeienſe.

Afrodiſij. Et in hac martyrum ſerie locus agonis deficit in codicibus noſtris, & Corbeienſe, qui diſertè adnotatur in martyrol. Antuerpienſi hoc pacto. *In Tarſo Ciliciæ Afrodiſij, Priuati,* cum reliquis centum, & vndecim martyribus nominatim recenſitis. Totidem ſub duce Afrodiſio numerãtur in M. Corbeienſi; in codicibus verò noſtris centum tãtum & octo producuntur; ſed re vera non niſi Ianuarius poſt Paulinam, & Quintula, ſeu Quintuba poſt Saturnam, ante Cyrillum deficiunt; nam Moſus librarij errore cum Noſo confuſus eſt, & ex duobus vnus conflatus Noſimoſis, qui in duo diſtinguitur, tam in Corbeienſi, quã Antuerpienſi. Differunt etiam aliquantulũ inter ſe nomina, & per eorũdem inflexionem Sancti martyres ſexu differre apparent, præſertim in alterutro ex libri noſtris, quod illis emendare facilius erit, qui pluribus mſs. codicibus abundant, ſicuti in adductis differẽtiã agnoſcere vnicuiq. difficile non erit. An Afrodiſius anteſignanus idem Tarſenſis martyr ſit, cuius ſeptimo Idus huius mẽſis egimus, ambigerem, nec tamen negare pernicaciter auderem; potuit enim accidere, vt in tormentis ſocij, alio die conſumarentur, & iunctim tamen eorũdem ageretur memoria, quamuis ex his aliqui, ſeiunctim coronati, propriam diẽ in dypticis retinuiſſent, vt ſupra etiam diximus. Rabanus *VI. Idus Sanctorum*

Faltoni

Falconi, & aliorum martyrum memoriam renouat, ſed locum ſilet.

Et alibi Depoſitio ſiue Natalis Iob. Vereor ne M. Corbeienſe Dacherij depoſitionem *Iuuenalis* retineat pro eo quod noſtri codices legunt, *ſiue natalis*; nullus enim Iuuenalis in alijs mſs. aut editis martyrologijs comparet; Antuerpienſe tantum præfert. *Alibi depoſitio Iob propheta*, quam depoſitionis vocem Antiquarius noſter ſolemniori cultu, Natalem interpretauit. Niſi potius, vt in martyribus aſſolet, pro martyre patientiſſimum virum recoluerit. Ab Antiquo ſanè tempore Feſtum S. Iob paſſio dicebatur, & apud Origenem patet lib. 1. in Iob his verbis *Similiter autem, & in commemoratione Eccleſiæ, in diebus Sanctis legitur paſſio Iob.* Inter martyres ita illum repoſuit S. Chryſoſtomus, Homel. de Iob. *Quis enim, & martyr, cui hic non potuit aquari? imò martyres innumeros hic vnus aquat.* Vndè non eſſe mirandum aliquos libros depoſitionem habere, alios natalem 1. depoſitionem S. Iob retinet Notkerus; mſ. verò Reginæ Sueciæ Natalem. *Et alibi natalis S. Iob Prophetæ.* Brocardus de locis Sanctis lib. 1. cap. 4. §. 9. traditionem hanc affert de ſepulcro S. Iob. *Iuxta Suecham eſt Pyramis, ſub qua creditur B. Iob monumentum contineri.* In hunc menſem omnia ferè Hagiologia memoriam eius recolunt, non tamen eadem die. M. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Vuandelbertus, & mſs. adducti codices in hūc decimum Maij diem conueniunt. Græci tam in calendario Genebrardi, quam in Menologio Caniſij feſtum celebrant die ſexta. Locum memoriæ, quod & natale ſolum fuit terram Hus addit Rom. martyrol. & Maurolycus explicat in finibus Idumeæ, & Arabiæ.

V. Idus Madij.

IN Syrmi natalis S. Montani. In Africa Maioli. Victorinæ. Fortunate. Septimi. Comini. Iulij. Criſpi. Ianuariæ. Primoli. Manili Nerei. Item Manili. Victoriæ. Fortunati. Ianuarij. Romæ Achelli. Sipponi. Epimini. Nerei. Via Salutaria milia. xxij. Natalis S. Antimi. In Aſia Natalis Sanctorum Demetri, Taddei. Depoſitio Nepotiani. *Vienna depoſitio Mamerti, & Martini Epiſcopi.*

MAII 11.

QVi Romæ S. Anthimus ad finem potius laterculi ſignatur in noſtris codicibus, in M. Antuerpienſi ita chorum ducit. *V. Idus. Romæ S. Antimi Infirmi, Montani. In Affrica Maioli, Victorini, Iuli, Ianuariæ, Primoli, Nerei, Manili. Item Manili, Victuris, Fortunati, Ianuari. Roma Achilis, Epimeni, Nerei. In Aſia Sāctorum Dimetri, Attici, Tadhei, & alibi depoſitio Nepotiani. Vienna Natalis Mamerti, & Martini Epiſcoporum.* Cum noſtris codicibus in ordine magis conſonat, quamuis in aliquibus mutilum M. Corbeienſe. *V. Idus Maij. In Sirmia Natalis S. Montani. In Africa, Maiuli, Victorini, Fortunati, Septimi, Iulij, Criſpi, Ianuaria, Primuli, Manili, Nerei. Item Manilis, Victuria, Fortunati, Ianuari, Iocundi, Syppiani, Apimini. Via Salaria miliario vigeſimo ſecundo natalis Sancti Anthimi. In Aſia Natalis Sanctorum Demetrij, Taddei, & depoſitio Nepotiani. Vienna Depoſitio Ma-*

merti, & Mamertini Epiſcoporum.

In Sirmia. De Montano martyre Sirmienſe cum Maxima agit Rom. martyrologium ad diẽ 26. Martij ex Beda, Vſuardo, & Adone, quibus addimus Notkerum, & mſ. Reginæ Sueciæ; cum M. Antuerpienſi; quamuis in codicibus noſtris, & Corbeienſi Munatus ille, non Montanus dicatur. Nihil autem vetaret Montanum hac die veneratum diuerſum ab illo Presbytero eſſe, cum hìc nec Sacerdotij titulus, nec ſocia vxor addatur.

In Africa Maioli. Decurtauit ſuo more Notkerus Africanorum pugilum turmam hoc pacto. *In Africa Maioli, Victorini, Fortunati, & aliorum multorum*. Quatuordecim tãtum nominibus expreſſit M. Antuerpienſe, decem, & ſeptem Corbeienſe, quindecim codices noſtri. At confuſum eſt Corbeienſe: binos enim martyres Syppionum, ſiue Sippianum, & Æpiminium, in Vetuſtiori noſtro Romanos martyres, Africæ tribuit, mutilũ verò in Comino, quem ſilet: abundat tamen in Iocundo alijs ignoto. Deficit etiam in Antuerpienſi Cyrillus binis codicibus noſtris, & Antuerpienſi communis. Alibi ſacros hos Africanos martyres memoratos non inuenio, & pro Fortunato M. Antuerpiẽſe Fortunatã legit.

Romæ Achellus. Tres tantum martyres Romæ exhibet M. vetuſtiſſimum Achilem, Epimenium, & Nereum. Sippionem addunt codices noſtri. Nereum, & Achilleum coniunctim hac die veneratur antiquum calendarium à Fronto editum. Sed vereor ne error fuerit in numerali nota diei cum cœtera omnia martyrologia de illis in craſtinum agant. Malu hìc exiſtimare Achellum, ſiue Achilem, & Nereum diuerſos eſſe à Nereo, & Achilleo maioris famæ: tũ quòd Achilleus die ſequenti expreſsè dicitur in mſs. omnibus adductis martyrologijs, non Achillus, ſiue Achiles: tum quod alij hìc ſocij addantur.

Via Salutaria. Librarij incuriam ſæpe dolemus. Vtinam vbiq; tã facilem emẽdationem admitteret. Pro Salutaria, Salariam viam reſtituendam eſſe aperte patet. S. Antimum in capite laterculi M. Vetuſtiſſimum venetatur, addito tantum loco *Romæ*: Corbeienſe prætorito Vrbis nomine tamquam notiſſimo legit *Via Salaria milliario xxij. S. Anthimi*; totidemque verbis Notkerus, & mſ. Reginæ Sueciæ. Aliqua ex eius Actis notat M. Romanum, quæ extant apud Surium. Meminit eiuſdem Beda, Vſuardus, Ado, & recentiores; ac ſermonem S. Petri Damiani in eiuſdem feſtum exhiber idem Surius. Sunt qui S. Anthimum Presbyterum cum Anthimo Interamniẽſi Epiſcopo confundant, & errorem notat Bollandus ad diem 21. Februarij.

In Aſia. Notkerus inter edita martyrologia ità de his martyribus agit. *In Aſia nat. SS. Demetrij, & Taddei*. Et totidem verbis mſ. Reginæ Sueciæ. Atticũ addit intermedium martyrol. Antuerpiẽſe, quem prætereunt Corbeienſe, & Vetuſtius noſtrum. Reliqua me latent. De Magno martyre Demetrio cognomento Minobleto ex Vrbe Theſſalonica, eiuſque ſocio Neſtore agunt Græci in Menologio ad 26. Octobris, quos alios eſſe putarem.

Depoſitio Nepotiani. D. Hieronymum in hoc vetuſtiori martyrol. labiorẽ aliquod impendiſſe hæc Nepotiani commemoratio innuere videtur. In re nota ſufficiat nobis aliqua tantum ex Notkero adferre. *Item Depoſitio Nepotiani preſbyteri nepotis Heliodori Epiſcopi de ſorore. In cuius Epithaphij conſolatione S. Hieronymus totum mundum pro eis, quæ in eo fiunt malis, & accidunt calamitatibus in luctum, & lamentationem conuertit.*

Vienna depoſitio Mamerti. De Mamerto Viennenſium Epiſcopo, qui ob imminentem cladem ſolemnes inſtituit ſupplicationes, ſeu ante Aſcenſionem Domini Litanias, ita memoria apud omnes celebris eſt, & vt immorari hìc nõ expediat. Vnum addam, ne quomodocumq. patriã meam Lucam aſcripto illi honore fraudẽ, vulgarem ſcil. auctorem ſecundæ partis Elucidarij Poetici Venetijs

tijs editæ S. Mamertum hunc aſſerere Italum fuiſſe, & Patria Lvcenſem, cuius aſſertionis cum nullam apud alium ſcriptorem memoriam inuenerim, vnde acceperit nec fidẽ detraho, nec aſtruo. Vetuſtiſſima quidem Eccleſia S. Mamerto dicata adhuc perſtat in Lvcenſi mõtana ditione, vbi Brancalum dicitur, vigente adhuc adiacentium ruſticorum in Sanctum Epiſcopum deuotione. Eundem Notkerus veneratur breui elogio; memoriam vero vt in Vetuſtiori noſtro ita etiam S. Martini Viennẽſis Epiſcopi agit. *Viennæ Beatorum Epiſcoporum Martini, & Materni*. Vbi manifeſtus librarij error corrigendus, & reſtituendus Mamertus pro Materno, de quo videndus Baronius, & Surius, & Sauſſayus, qui tamen de S. Martino Apoſtolorum Diſcipulo feſtum diem notat ad diem calẽdarum Iulij, quemadmodum etiam Sammarthani, qui tertium Viennenſium Archiepiſcopum in Gallia Chriſtiana breuiſſimè conſtituunt, & decimumſeptimũ diffuſiori ſtylo Mamertum.

IIII. Idus Maij.

ROmę Natalis Sanctorum Nerei. Achillei, & S. Pancratij. Gradi. & Rotheris. Virginis Sotheris. Iohanis. Achillis. Morei. Affroditi cum alijs nũo DIIII. quorum nomina Dñs ſcit. Alexandri. Moyſitis. In Africa Panerati.

MAII 12.

REgionem non centuriã martyrum Romanorũ numerãt hodiernæ Ephemerides. Supra codices noſtros abundat martyrologiũ Antuerpienſe duobus martyribus Cyriaco, & Maximo, & ſupra hoc & illos Corbeienſe in Iulio poſtremæ claſſis. Deficit tamen in Rotere Virgine, quam librarius eandem cum Soteride putauit, & præterijt. Conſtanter tamen eam retinẽt ijdem codices noſtri, & illud vetuſtiſſimum hoc pacto. *IIII. Idus Maij. Romæ Nerei, & Achilei, & Natalis Sancti Pancrati Martyris, Cyriaci, Maximi, Gnati, Roteris Virginis, Soteris, Ioannis, Achilis, Moirei, Afroti, & aliorũ cccciiij. Alexandri, & Moiſitis. In Africa Pracati*. Corbeienſe verò martyrol. hoc ordine *IV. Idus Maij Roma Natalis SS. Nerei, & Achillei fratrum. Et alibi Natalis S. Pancratij, Gradi. & Sotheris Virginis, Ioannis, Achillis, Moiſei, Afroditi cum alijs numero quingentis quatuor, quorum nomina Deus ſcit, Alexandri, Moiſitis, Iulij. In Africa Pancrati*.

Nerei, & Achillei. Romanos celebres martyres omnia recolunt hac die Latinorum martyrologia, Romanum, Bedæ, Rabani, Vſuardi, Adonis, Notkeri, Vvandelberti, & recentiorum. Sepultos Romæ Via Ardeatina in crypta arenaria, iuxta ſepulcrum Petronillæ Filiæ Petri Apoſtoli, à quo ipſi quoque baptizati fuerant, narratur in eorundẽ Actis apud Surium, & in fragmentis mſ. apud Aringhium Romæ ſubt. lib. 3. c. 18. Is quidẽ ea nititur componere cum Beda in loco ſepulcri, dum ille conditos affirmat Sanctos Fratres in cœmeterio Prætextati. Se Notkerum habeò mediatorẽ, qui eorundem Acta per compendia retexens, docet Sanctorum corpora Terracina per cymbam Romam deducta, in prædio S. Domitillæ Via Ardeatina ſepulta fuiſſe, celebritatem vero ſeu Natalem celebrem fuiſſe Romæ in cœmeterio Prætextati. Sanè cœmeterium ſanctos hos martyres habuiſſe via Ardea-

tina ex eo patet, quod Anaſtaſius Bibliothecarius refert illud fuiſſe à Ioanne primo reſtauratum. Romæ pariter titulum vetuſtum habuiſſe docet idē Aringhius, in quo non eſt dubitandum eorumdem Natalem celebrari conſueuiſſe, ſicuti labentibus annis in Diaconia S. Hadriani, vbi eorū corpora iacuerūt. Hinc diuerſo tempore, & per varias translationes nō eſt difficile feſtum eorum diem potuiſſe in cœmeterio Præſtati eſſe celebrem, ſicuti via Ardeatina.

S. Pancratii. De S. Pancratio adoleſcentulo, ac celebri martyre Romano ex Phrigia oriūdo, ac via Aurelia ſepulto, dum omnes paſſim loquuntur, præcipuè in Romano M. Baronius, vulgaria hic iterare non eſt animus. An verò Cyriacus, Gratus, Maximus, & alij qui poſt Pancratium martyres numerantur, ſocij paſſionis fuerint, in Actis eius apud Surium non habetur; tantum Sotheris memoratur, quæ an Rotheris potius fuerit hæreo. Conſtanter ita ſcribitur, tam in codicibus noſtris, quam M. Antuerpiēſi, & à Sotheride alia martyre diuiditur, virginitatis titulo addito. Notkerus tantum de Soteride, non Roteride meminit hoc elogio. *Item paſſio Sanctiſſimæ Virginis Sotheris genere nobilis ſub Diocletiano Auguſto*. De Sothere Romana Virgine, quæ cœmeterium ſui nominis habuit, egimus ad diem 8. Idus Februar. quando in plurimis MM. veneratur. Baronius eruditiſſimus ſentire ibi videtur, eandem illā Sotherim eſſe, cuius in Actis S. Pancratij memoria recolitur, dū ſtatim ſubditur ad paſſionem illius 4. *idus Maii. Eodem tempore paſſa eſt Sacratiſſima Virgo Soteris nobili genere orta*. Sanctæ huius martyris à S. Pancratio ſeiunctim agit Notkerus, & alterius etiam claſſis reliquos martyres exiſtimauit, dū inquit. *Item paſſio SS. Ioannis, Achillis Moyſei, Aphroditi, cum aliis numero quinquaginta quatuor*.

Et aliorum DIIII. Quinquaginta tātum quatuor anonymos habet Notkerus vt vidimus, ſed conſtanter quingentos quatuor bini codices noſtri, & MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe retinent; quod difficile non eſt ſub Diocletiano, quando paſſionem perfecerunt Pancratius, & Sotheris.

Alexandri. Poſtremā hanc Romanorum martyrum turmam, præter adductos codices, nemo indicat. Notkerus Moiſetem Achilli iungit, qui Moreus, vel Moireus eſt codicibus noſtris, & Antuerpienſi; Moiſites quidem Alexandro vtrobiq. iungitur.

In Africa. Solitarius Africæ martyr diuerſimodè ſcribitur. In vetuſtiſſimo legitur *Pracati*, in Corbeiēſi Prancati, ſicuti etiam in codicibus noſtris.

III. Idus Maij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Afrodiſi. Agriffæ. Sauini. Grippi. Lvci. Cyrillæ. Cridulæ cum alijs ij. In Paleſtina Taraci. Probi. & Andronici. In Polentia paſſio S. Victoris. Saturnini. Alexandri. *Treieſto depoſitio S. Seruaſiæ Presbyteri, & Confeſſoris. & Translatio, & dedicatio Baſilicæ*. Agrippe. Agris. Cyrille. Sauini. Creduli. Maximi. Gagi. *Depoſitio Sebaſtiani Epiſcopi. In Ciuitate Autiſiodorenſi Depoſitio, & Translatio corporis S. Marcellini Epiſcopi*.

Anti-

ANtiquarius Gallicus malè huius diei laterculum noſtrum interpolauit, & aliquantulum decurtauit. Facilè apparet ex martyrol. Antuerpienſi. *III. Idus. In Alexādria Aprodiſi, Agrippa, Sabini, Griſi, Lucirilla, Oritulę, & aliorum trium, Paleſtina Taraci, Probi, Androniei, Ponlentia, Victoris. In Vicia Daucti, Saturnini, Alexandri, Agrippę, aeris, Cirilla, Sabini, Credola, Maximi, Gagi. Depoſitio Sebaſtiani Epiſcopi. In Ciuitate Autiſiodoro Depoſitio, & translatio Marcelliani Epiſcopi*. Vereor etiam ne minus ſincerum ſit martyrol. Corbeienſe ita exaratum. III. *Idus Maij: In Alexandria, Natalis ſanctorū Afrodiſij, Agrippę, Sauini, Griſi, Lucii, Cyrillę, Cridula, cū aliis duobus, Iuuini. Treięcto porto in Gallia depoſitio S. Seruaeij Epiſcopi, & Cōfeſſoris. In Paleſtina Taraci, Probi, & Andronici. In Polētia paſſio S. Victoris, & Saturnini. In Alexādria Agrippę, Veris, Cyrilli, Sauini, Maximi, Credili, Gagi: & depoſitio Sebaſtiani Epiſcopi. In Ciuitate Autiſiodoro depoſitio, & trāslatio S. Marcelliani Epiſcopi.*

In Alexandria. Septem martyribus Alexandrinis nominatim expreſſis duos anonymos iungunt codices noſtri, & Corbeienſis, in quo Iouinus poſt illos additur, alijs ignotus. M. Antuerpienſe tres anonymos præfert, dum tamen ex nominatis Cridulam prætermittit, & Lucium, & Cyrillam ſub vno nomine Lucirillæ complectitur. De his ſuo more decurtato agmine meminit Notkerus. *In Alexandria Aphrodiſii Agrippa, & multorum martyrum.*

In Paleſtina. De tribus ſub Taraci, Probi, & Andronici nomine martyribus ad xi. diem Octobris agit martyrol. Romanum ex Beda, Vſuardo, & cœteris latinis. At hos non in Paleſtina, ſed Tarſi in Cilicia agonem perfeciſſe habent Acta apud Metaphraſtem, & ſinceriora Proconſularia apud Baronium anno 290. Diē paſſionis, cum iudiciū cœptū fuerit 8. Cal. Aprilis, quando ex veteri inſtituto Paſſio Domini celebrabatur, & in longius fuerit protractū, incōgruum non eſſet incidiſſe in xiij. Maij. Cur etiam in vetuſtiori noſtro hi tres martyres iterum recolātur v. Cal. Octobris in Tarſo Ciliciæ, & 7. Idus Octobris in Cilicia, & Nonis Aprilis in Cæſarea Lyciæ, vel potius, vt ibi dicimus in Cilicia, non ita facilè eſt decernere. Videantur quæ de his ſanctis martyribus adnotauimus in adductis diebus.

In Polentia. Polentiæ nomen, ſeu potius Pnolentiæ ita ſcribitur in martyrologio Antuerpēſi, vt potius nomen martyris, quam Vrbis eſſe videatur. At ex antiquis martyrologijs Notkerus legit: *In Polentia paſſio ſanctorum Victoris, & Saturnini*. Et in Polentia retinent bini codices noſtri cum martyrol. Corbeienſi. Plura oppida huius nominis Geographis memorantur. Polentia, ſiue Pollētia Vrbs erat Liguriæ apud Tanarum Fluuium nunc exciſa. Meminerunt huius Ptolemeus, Plinius, & Claudianus, de Vict. Stilic. Rudera eius ſparſa nunc viſuntur inter Tanarum, & Bruidam oppidum. Alteram Polentiam in Piceno, inter Maceratam, & Septempedanū, vnde Polentini Plinio, exhibet Ferrarius. Tertia eſt Balearidis maioris oppidum Straboni, Pomponio, & Plinio apud Ortelium. De prima hic agi putarem, vt potè maioris famæ. An Pollentiæ etiam tribuendi ſint, qui poſt Saturninum martyres notantur Alexāder, Agrippa, Agris, Cyrillus, Sauinius, Credulus, Maximus, & Gagius, ſi amoueatur lacinia malè hic appoſita de S. Seruaſio, omnino exiſtimarem, idq; præcipue ex fide martyrol. Vetuſtiſſimi, in quo nulla interpoſita remora, omnes illi martyres iugiter recolūtur, tū etiā quòd *Alexandri*, non in Alexandria conſtāter legunt Codices noſtri cum eodem Antuerpienſi

tuerpienſi, quamuis *in Alexandria* retineat martyrol. Corbeienſe pro Alexandro; & minus quidem appoſitè vt videtur, quia initio laterculi iam Alexandriæ martyres numerauerat.

Traiecto. Interpolatos hic eſſe codices noſtros ex appoſita veneratione S. Seruaſij, ſiue Seruatij Epiſcopi Tungrẽſis iam diximus, & ſi ſtatim poſt Alexandrinos martyres in martyrol. Corbeienſi aſſuatur eadem Lacinia, quæ in Antuerpienſi deeſt. Floruit Sanctus Epiſcopus ſæculo quarto, & interfuit Sardicenſi, alijsq; concilijs. Vnde præ vetuſtate potuiſſet quidem in vetuſtiori martyrol. numerari. At manifeſtum eſt, ex ora vetuſtioris codicis ab inſcio librario alieno loco appoſitum eſſe. De eo tamen omnia latinorum martyrologia agunt, & plura ad Romanum colligit Baronius. Eadem die tranſlationem aliquam eius, & Baſilicæ illius dedicationẽ, cuius ex miraculo niuis eadẽ MM. meminerunt, hìc adnotari non dubitarẽ. In Traiectenſi Vrbe obijſſe refert Gregorius Turonenſis lib. 2. Hiſt. cap. 5. Tranſlationem notat idem Gregorius de Gloria Confeſſ. cap. 72. & prodigioſam niuẽ ad eius ſepulcrum liquatam, donec Baſilica cõſtrueretur. Meminit S. Seruati ad hanc diem antiquum Hagiologium FrancoGalliæ. III. *Idus. Ipſo die S. Seruatij Tungrenſis Epiſcopi, & Confeſſoris.* Vnde in codicibus noſtris pro *Seruaſia*, reſtituendum eſt *Seruatij*, etiam ex fide Rabani, qui eius geſta diffuſiùs proſequitur.

Agrippæ. Fateor me aliquando hæſitaſſe, an in verbis illis *Dedicatio Baſilicæ*, ſi ſtatim iungeretur *Agrippæ*, dedicatio S. Mariæ ad martyres indicaretur, cuius hac die memoriam agunt cum martyrol. Romano alia Latinorum martyrologia, & dubitandi ratio erat, quia Baſilica vocata Pantheon, quæ in honorem Beatæ Virginis, & omnium martyrum à Bonifacio Papa hac die dedicata fuit, Baſilica erat Agrippæ, vt adhuc ſuperſtes inſcriptio docet, & videri poteſt cum reliquis adhanc rem ſpectantibus in Baronij Adnotationibus ad Kal. Nouembris. At cũ nomen Agrippæ, ex M. Antuerpienſi palam ſit, eſſe martyris, & Baſilica S. Seruatij omnibus martyrologijs nota ſit, verba illa *Tranſlatio, & Dedicatio Baſilicæ* ad S. Seruatium pertinere non dubitaui, quamuis loco minus apto repoſita. Ante Saturninum, Alexandrum, Agrippam, & ſocios in martyrol. Antuerpiẽſi *Danctus*, alijs codicibus ignotus exhibetur, & eidem locus cum alijs ſocijs à Victore ſeiunctus aſſignatur *In Vicia*. Vitium hìc vereor; ſed neq; Corbeienſe M. in hoc mutilum, neq; noſtri codices ſuppetias ferunt. Si locus eſt coniecturæ, ex copioſa vbiq; Africanorum martyre meſſe Vrbem, vel Opidum eſſe in Africa putarem, vnde Vicenſis Plebis Africanæ mentio incidat in Coll. Carthaginenſi, vt adnotauit Ortelius. Aliqua etiam obſeruatur nominum differẽtia, & qui Agris in noſtris codicibus eſt, Aeris eſt in martyrol. Antuerpienſi, Veris in Corbeienſi.

Depoſitio Sebaſtiani Epiſcopi. Confeſſorem Sanctum hunc Epiſcopum ſuadet depoſitionis nomen. Cuius vero Vrbis Epiſcopus omninò me fugit; nec alibi eius memoriam licuit inuenire, præterquam in M. Vetuſtiori noſtro, Antuerpienſi, & Corbeienſi.

In Ciuitate Autiſſiodoro. Tam depoſitionem, quam tranſlationem hac die S. Marcelliani Epiſcopi Antiſſiodorenſis, notant mſs. iam adducta Martyrologia. Felici curſu migrauiſſe ad Chriſtum III. Idus Maij habetur in Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodorenſium cap. 2. & floruiſſe ſub Felice, & Eutichiano Rom. Pontificibus. Depoſitionem tãtum refert Notkerus, mſ. Reginæ Sueciæ, & Hagiologium FrancoGalliæ. Obijſſe etiam 3. Idus Maij, & in Autrico monte ſepultum, nec amplius notant Sammarthani, qui ſecundum Autiſſiodorenſem Epiſcopum numerant.

II.Idus

II. Idus Madij.

IN Syria Victoris militis, & Coronæ, qui ſimul paſſi ſunt. In Affrica S. Secundiani. Quarti. Victoriani. Ianuari. Medion. Alexandri. Aframi. Maximini. Proculi. Audacti. Adeodati. In Aſia Maximiani. In Mediolano Victoris. Namoris. Felicis. Ruſtici, & Sanctorum ccciiij. Martyrum, qui cum S. Cyriaco paſſi ſunt. *Aruerñ dedicatio Eccleſiæ, ac Regulæ.*

MAII 14.

EGater Notkerus Acta inſignis paſſionis SS. Victoris, & Coronæ, quæ apud Surium proſtant in elogium redegit, & cum codicibus noſtris in Syria repoſuit, quemadmodũ Romanum martyrologium cum Beda, Rabano, Vſuardo, Adone, Vvandelberti, & alijs recentioribus. Conſonat M. vetuſtiſſimum. *Pridie Idus. In Siria Victoris, & Corona. In Affrica Secundini, Quarti, Ianuari, Mediaui, & Adauiti, Denecutia, Alexandri, Proculi, Aframi, Adeuiti, Adeodati. In Aſia Maximi. Mediolani, Victoris, Nemoris, Felicis, Ruſtici, & alibi ccciiij. martyrum, qui cum Sãcto Cyriaco paſſi ſunt Aruern. ..... Ciuitate Agricolę.* Nec diſſimilia habet M. Corbeienſe. *Pridie Idus Maij. In Syria Victoris, & Corone, qui ſimul paſſi ſunt. In Africa Natalis S. Secundiani, Quarti, Victoriani, Ianuarij, Medion, Alexandri, Afraniani, Maximini, Proculi, Audacti, Adeodati. In Aſia Sancti Maximini. Mediolano Victoris, Timoris, Felicis, Ruſtici, & ſanctorum tricentorum quatuor martyrum, qui cum ſancto Cyriaco paſſi ſunt. Aruernis dedicatio Eccleſiæ Sancti Agricula.* De S. Victore addit cum Notkero mſ. Reginæ Sueciæ è Cilicia fuiſſe oriundum, & tam glorioſos martyres obſeruat Henſchenius tom. v. SS. pluries in martyrologijs venerari, vt etiam ad xx. diem Februarij. Græci in Menologio de S. Victore in Italia ſub Antonino, & Sebaſtiano paſſo, tãtum agunt die xj. Nouembris apud Caniſium, ſed in Calendario ad eandem diem etiam Stephana additur. In Menologio Baſilij non in Italia agonem compleuiſſe narratur, ſed ſub Sebaſtiano Italiæ Duce, ſimul cum Corona, quæ in Calendario Græco nomine Stephanides dicitur.

In Africa S Secundiani. Vndecim ſacri athletæ adducũtur in Africa coronati ſub ſignifero Secundiano, vel Secundino, in noſtrorum, & Corbeiẽſis codicum recenſione. Duodecim ſunt in martyrol. Antuerpienſi. Nec in omnibus idem ordo ſeruatur, nec nomina adamuſſim eadem ſunt. Victorianum, & Medionẽ habent codices noſtri, & M. Corbeienſe. In Antuerpienſi Victurinus, & Medianus dicuntur, ſicuti Adauitus pro Adaucto, qui bis repetitur pro Maximino aliorum codicum, ſupra quos abundat Derecutia. Notkerus de more Secundiano Duce indicato, reliquos martyres ſub generali multorum titulo complectitur, nec alibi comparere video.

In Aſia Maximiani. Maximum non Maximianum vocat martyrol. Antuerpienſe, & Maximinum ex Horologio Græcorum martyrum exhibet hac die Galeſinius, & in Menologio Sirleti Maximi lapidibus coronati elogium breue texitur, non indicato agonis loco,

In Mediolano. Notkerus qnatuor Xp̃i milites Mediolanẽſes ita pariter recolit.

Medio-

Digitized by Google

Mediolani Victoris, Naboris. Felicis, Ruſtici. In nomine Naboris inter vetuſtos libros mſs. non conuenit. Namorem, nõ Naborem vocat Vetuſtius martyrol. noſtrum: Timorem Corbeienſe. Nemorem Antuerpienſe. Camorem legit additamentũ ad Adonem inter ſpuria rejectum à Roſuueydo. Vnde hic non agi de SS. Nabore, & Felice Mediolani maioris famę martyribus exiſtimarem, quos recolunt cum Romano martyrologio alij mſs. codiçes die 12. Iulij.

Et Sanctorum cccciij. Ingentẽ, quæ additur, SS. pugilum turmã, alterius claſſis eſſe modus loquendi doceret, niſi & loco etiam diſtingueret martyrol. Vetuſtiſſimum cæteris accuratius. In hoc tamen tercenti tantum quatuor ità numerantur. *Et alibi ccciij. Martyres, qui cum Cyrico paſſi ſunt*. Ita & in Corbeiẽſe. At alij codices ſunt, qui noſtris in numero aſtipulantur. Notkerus, demptis quatuor, in numero quadringentorum conuenit. *Item quadrigentorum ſanctorum qui cum S. Quiriaco paſsi, ſunt*. Additamentum Adonis, licet cum Mediolanenſibus martyribus coniungat, eodem numero conſignat; *Mediolani Victoris, Camoris, Felicis, Ruſtici, Sanctorũ cccciij. Martyrum, qui cum S. Cyrico paſſi ſunt*. Quis S. Cyricus ſit Anonymorum anteſignanus non exprimitur. Putarem S. Cyriacum Antiochenum martyrẽ, cuius memoria agitur in Vetuſtiori noſtro xvi. Kal. Iuli,. Ex quo numerus etiam emẽdari in alijs codicibus poteſt; ibi enim vt videbimus ſcribitur. *Antiochia Quirici, & Iulitta matris eius, & cũ eis cccciij*. In martyrol. Corbeienſi rotundus tantum numerus exprimitur. *In Antiochia Cyrici, Iulita Matris eius, & quadringentorum martyrum*. Conſonat eadem die M. Vetuſtiſſimum. *Antiochia Cyrico, & Iulitta matris eius, & aliorum ccccíiii*. Peccat in numero Petrus de Natalib. lib. vj. cap. 101. dum gentiles tantum quadraginta quatuor conuerſos narrat, cum quadringẽti quatuor fuerint. Rectè verò addit poſt decem menſes, fuiſſe coronatos. Quod tempus non male noſtro M. reſpondet, cum Cyrici, ſiue Quiriaci, & Iulittæ certamen, non Idus Iulij, ſed xvj. Kal. Iulij referat: dimenſo nimirum vndecimo menſe, ſeu anno intercurrente. Sed mirum tantam martyrum ſegetem Antiochiæ non aſcribi, ſed vel locum omnino reticeri, vel *alibi* incerto loco exprimi; fortaſſe, quod dubium ſit, an Tarſo Ciliciæ, vel Antiochiæ eiuſdem regionis vrbe paſſi ſint Quiricus, & Iulitta. Horum memoriam veneratur Romanũ martyrologium xvj. Kal. Iulij, ne à Sancta Iulitta, à quæ conuerſi ſunt diſſocientur. In Actis horum SS. Martyrum apud Metaphraſtem, & Surium nulla de Anonymis quadringentis martyribus memoria extat, qui tamen apud Petrum de Natalibus ex prodigio reſtitutorũ corporum conuerſi ad Chriſtum, non Tarſo Ciliciæ, ſed in Ciuitate Iconij ſub Alexandro, ſiue Imperatore, ſiue Præſide capite cæſi ſunt pridie nonas Iunij, & in eadem Ciuitate tumulati, vt ſeorſim narrat lib. 5. cap. 86. etiamſi quadraginta tantum quatuor ibi fuiſſe repetat. In hoc ſanè ab Adone, cui plurimũ innititur diſcedit, penes quem xvj. Kal. Iulij numerantur ccccíiij. Reliqua videnda ſunt ad diem 16. Iunij.

Aruernis. In Vetuſtiori prototypo noſtrorum codicum inſcitiam librarij culpamus, qui dum MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe recolunt dedicationem Eccleſia S. Agricolæ, vel ipſius S. memoriam, inſulſe pro *Agricola* reddiderit *ac regulę*. Sed minuta hæc dedicationis feſta auctarium Gallicum ſapiunt.

In

Idibus Madij.

IN Syrmia Tymothei, & alibi vij. Virginum. Alexandri. Digni. Chotitiæ. In Sardinia Simplicij. In Porto Romano Preſtabilis. Felicis. Victoris. Cyriaci. Ianuari. Heroli. Pauli. Meneruì. Aquilini. Heracli. Mediolano Victoris. Lamoſacum paſſio Sanctorum Petri, & Anduci. Pauli, & Diuniſiæ. Auguſtiduno Protecce Epiſcopi.

MAII 15.

TImotheum Syrmienſem martyrem edita Latinorum martyrologia hac die non indicant, ſed poſtridie huius diei. Sirmij S. Timothei, & SS. Virginũ ſeptẽ memoriam recolit Galeſinius ex Beda. Ita etiam SS. Virgines vij. Sirmio videtur tribuere M. Vetuſtiſſimum. *Idus. Sirmio Nat. Timothei, & vij. Virginum, & alibi Alexandri, Digni, Choſtiæ, Inſardi, Simplici, presbiteri. In portu Romano Preſtabilis, Felicis, Victoris, Cyrici, Ianuari, Heroli, Pauli, Minerui, Aquilini, Heradi, Dioniſiæ. Mediolani Natalis Victoris, Lamſa Ciuitate Petri, Pauli, Andreæ.* Sed à Timotheo Sirmienſi eaſdem vij. Virgines ſeiungit M. Corbeienſe, dum *alibi* incerto loco tribuit. *Idus Maij. In Syrmia Timothei; & alibi ſeptem Virginum, Alexandri, Digni, Chr ...... In Sardinia Simplicij. In Portu Romano Præſtabilis, Victoris, Cyrici, Ianuarij, Heruli, Pauli, Minerui, Aquilini, Eracli. Mediolano Victoris. Lamſaco, Paſſio Sanctorum Petri, & Andreæ, Pauli, & Dionyſij, Iulij. Auguſtiduno Retici Epiſcopi.* A Timotheo Sirmienſi ſeptem pariter virgines diuidunt Codices noſtri, & mſ. Reginæ Sueciæ, in quo legitur. Idibus Maij: *In Sirmio nat. S. Timothei. Et alibi vij. Virginũ. Mediolano S. Victoris.* Menologium Græcorum hac die xv. *Virginum, ſeptem ex patria Charchar* memoriam diſertè recolit, illiſq. ſocium addit Audeſium Epiſcopum, cum presbyteris xvi. & Diaconibus nouem, ſiue Bathiſio, Iſacio, & Simeone, qui paſſi ſunt in Perſide. Carchar Vrbs eſt Aſſyriæ Geographis propè Niniuem. Alexander tamen, Dignus, & Chotitia hìc potius SS. Virginum ſocij numerantur, niſi quis diceret Alexandrum fuiſſe Epiſcopum Hieroſolymorũ, qui in eodem Menologio memoratur eodem die; & Alexander tantum dicitur in Græcorum Calendario. Septem etiã mulieres martyres nominibus expreſsę habentur in eodem Menologio ad diem 19. Martij apud Amyſum, ſed virgines non dicuntur, & diuerſi ſocij illis aſſignãtur. Timotheum recolit Vuandelbertus ſequenti die, ſed alium à Sirmienſi, quòd velit eſſe Pauli diſcipulum. Rabanus Sirmio Timotheum, & vj. non vij. virgines recolit, numeralis notæ vitio.

In Sardinia Simplicius. Epiſcopum Fauſinæ Simplicium hac die inter Sanctos refert Romanum martyrologium, eiuſque, & ſociorum martyrum Acta ex Sardinia Inſula Romam delata vidiſſe, ibidem teſtatur Baronius, & eorundem meminiſſe Faram lib. 1. de rebus Sardodorum. Epiſcopum, & martyrem non Fauſinæ, ſed Phauſaniæ fuiſſe tradit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, hac ipſa die, qua animam Deo reddidiſſe refert. Phauſania Vrbs eſt in Prouincia Gallurenſi hodie Terranoua nuncupata, vt idem Ferrarius docet, qui S. Simplicij Acta compendioſiùs refert. Galeſinius poſtridie huius diei in Sardinia exhibet

Xxx S. Sim-

S.Simplicium presbyterum, Diocletianum, Florentium, & Roſulam ſocios ex Beda, & codicibus mſs.; quomodo autē S.Anthimi ſocios S.Simplicio Sardo permiſceat ex Surio in adnotat: ipſe viderit. Sanè Simplicium Presbyterum nō Epiſcopum aſſerit M. Antuerpienſe. Sed Epiſcopum Gallurenſem, & martyrio coronatum, dum lancea ab irato Iudice transfoditur, refert Ioannes Arca de Sāctis Sardiniæ lib.2. qui S.Simplicium ſepultum refert in loco, vbi excitato deinde templo ſedes Ciuitatenſis Epiſcopalis emerſit. Rabanus in Sardinia Simplicium Presbyterum, & in Ciuitate Filaſiana Roſulam memorat.

In Portu Romano. Aliquos eodem nomine martyres in Portu Romano indicat Rom. martyrologium ad diem 2. Martij, nempe Paulum, & Heraclium: At cū illic diuerſi ſocij addantur, & pro Ianuario, Ianuaria adducatur, alios eſſe non videtur incongruum. Nouem nominibus ſignat martyrol. Corbeienſe prætermiſſo Felice: decem codices noſtri: vndecim martyrol. Antuerpienſe addita martyre Dionyſia.

Mediolano Victoris. Ita adducta mſs. martyrologia, Corbeienſe, Antuerpienſe, & Reginæ Sueciæ. Victor qui die 8. huius menſis Mediolani in propria Eccleſia veneratur, vt teſtis eſt Ferrarius, alius ab hoc Victore eſſe videtur, niſi illius hæc eſſet aliqua translatio, aut Baſilicæ dedicatio.

Lamoſacum. Lamſaco legit martyrol. Corbeienſe, *Lampſaci in Helleſponto* M. Romanum. Lamſa Ciuitate martyrol. Antuerpienſe, Vſuardus, & Ado Lamoſacum. Sed ex fide plurimorum codicum Maurolyci, & Galeſinij pro Lamoſacum omninò legendum eſt Lampſacum, non Damaſcum vt habet Beda. An verò hìc locus paſſionis fuerit dubitari iure poteſt ex Græcorum Menologio, in quo ad hanc diem Sanctorū Martyrū Petri, Dionyſij, Chriſtinæ Virginis, Andreæ, & Pauli certamen narratur. Petrus quidē anteſignanus *ex Vrbe Lampſaco* fuiſſe perhibetur *Paulus vero*, *& Andreas ex Meſopotamia* genus duxiſſe affirmatur. At cum hi milites eſſent, vna cum Decino Præſide Abydini, ſub quo militabant Athenas veniſſe, ibi detentos agonem compleuiſſe ſcribitur, præcipue verò Dionyſium, & Chriſtinam. Petrum Abydini toto corpore comminuto tradidiſſe ſpiritum, antequam reliqui Athenas proficiſcerentur, non obſcurè ex ipſo Menologio educitur. Vnde Lampſaco veneratos hos martyres fuiſſe appareret ex Petro eiuſdem vrbis ciue: reliquos vti Petri ſocios. Cum vero in M. Antuerpienſi Dionyſia præter aliorum codicum fidem Romanis martyribus ſocietur, vitio ſcriptoris antepoſitam ſuſpicari licet, & inter martyres Lampſacenos reponendam. Et quamquā apud Latinos vbiq; Dionyſia ſcribatur; in menologio tamen, & Calendario Græcorum Dionyſius conſtanter retinetur, & cū Chriſtina latinis prætèrita Athenis captum ibidem cū Paulo, & Andrea martyrium compleuiſſe dicitur. Horum SS. martyrum Acta habet etiam Petrus de Nat. lib.5. cap.4. aliqua à Græcis differentia. Paſſos nimirum ſub Decio narrat, & Dionyſiam non Chriſtinam Virginem ſociam vocat: Troadæ agonem compleuiſſe affirmat, & eorum corpora ad Vrbem Lemoſacum translata vna cum Petro ibi eſſe tumulata, & eorum memoriam ibi peragi Idibus Maij; quę magis conſona vetuſtiori martyrologio videntur. Iulium addit martyrol. Corbeienſe omnibus ignotum.

Auguſtudono. Protecæ Epiſcopi Auguſtodunēſis memoriam hìc addidit Antiquarius Gallicus, Reticū vocat auctariū M.Corbeienſis. Rethicius Auguſtodunēſis, D.Auguſtino, & Hieronymo bene notus in martyrologio Sauſſaij recolitur die 14. Cal. Auguſti, & iterum eius tranlatio 8. cal. Auguſti in ſupplemēto eiuſdem martyrol. ſicuti in Romano ad diē 19. Iulij. De Proteca, vel Proticio nullibi memoria comparet, neq. apud Sammarthanos inter Epiſcopos Æduenſes.

In

XVII. Kal. Iunij.

IN Eſaurea Natalis Sanctorum Aquilini. Victuriani. Heracri. Paulini. Manerini. In Ciuitate Picino Auſumi. Florenti. & Declitiano. In Ciuitate Epheſo Mengenis. Guiono. Iuuini. In Ciuitate Cortona Vincenti. Niderui. Hereli. Pauli. Meneri. Aquili. Item Pauli. Monorgi. *In Antiſoderinēſi Vico Baioco paſſio S.Peregrini primi Ciuitatis ipſius. Trigaſine depoſitio Fidoli presbyteri, & Confeſſoris.*

MAII 16.

ISauria pro Eſaurea legendum non dubito. An regio, vel vrbs dubium eſt. Vtrumque enim ſignificare poteſt, vel regionem Aſiæ in Galatia Auſtrali, vel eiuſdem regionis cognominem vrbem. Pro Iſauria etiam corruptè legit martyrol. Antuerpienſe in Iſuaria. *XVII. Kal. Iunij. In Iſuaria Aquilini, Victurini, & alibi Heradi, Paulini, Menſerimi. Ciuitate Piceno Auſimi, Florenti, Diocletiani. Ciuitate Efera, Mēgenis, Gaiani, Iouini. Ciuitate Cortuna Vincenti, Niderui, Herceli, Meneri, Pauli, Itē Pauli, Aquilini, Minorgi. Autiſiodoro Ciuitate S.Peregrini Epiſcopi. Ciuitate Trecas Nat. Fiduli presbyt. & Confeſſoris.*

In Iſauria Prouincia Aquilinum, & Victorianum recolit Vſuardus. *In Iſauria Ciuitate Prouincia* corruptè legit Bellinus. Petrus de Natalibus lib.xj. n.141. in Syria hos ſanctos martyres ita repoſuit. *Aquilinus, & Victorianus martyres, quorum geſta habentur in Syria Prouincia paſſi ſunt xvii. Kal. Iunii.* reliqui tantum in Iſauria, vt Romanum M., Notkerus, Ado, & alij recentiores. Ita & M. Corbeienſe. *xvij. Kal. Iunij. In Iſauria SS. Aquilini, Victoriani, Heraclis, Paulini, Minermi. In Ciuitate Piceno, Auſomi, Florentii, Diocletiani, Meminii, Iuſti. In Ciuitate Epheſo Mengenis, Gaioni, Iuuini. In Ciuitate Corthoſa Vincentii, Niderui, Horeli, Pauli, Mineri, Aquili. Item Pauli, Monorgi, Gai. In Autiſſiodero, Vico Baiaco paſsio S.Peregrini Epiſcopi primi Ciuitatis ipſius. Tricaſſino paſſio S.Fidoli presbyteri, & Confeſſoris.* Aquilino, & Victoriano, tam in codicibus noſtris, quam adducto Corbeienſi tres addūtur ſocij, Heraclius, ſiue Eracrius, Paulinus, & Minermius, ſiue Minerinus. At præterquamquod in omnibus editis martyrologijs nulli ſocij adduntur Aquilino, & Victoriano, martyrol. Antuerpienſe adductum, & in diſtinguēdis locis, vt pluries diximus, magis accuratum, tres alios martyres Heradium, Paulinum, & Menſerimum, non Iſauriæ, ſed *alibi* incerto ſcilicet loco tribuit. Heraclium, & Paulinum etiam Aquilino, & Victorino; ſeu Victoriano apud Vſuardum addidiſſe aſſerit Galeſinius ex codice mſ. Victurinam pro Victuriano legit contra omnium fidem mſ. Reginæ Sueciæ 17. Kal. Iunij. *In Iſauriæ Aquilini, & Victurina, quorum geſta habentur.* Acta hæc in pluribus MM. enunciata adhuc mihi latent.

In Ciuitate Picino Auſumi. Qui Auſimum non habent, Florentium, & Diocletianum tantum martyres numerant vt Notkerus. *In Ciuitate Piceno Florentii, & Diocletiani,* & ante illum Rabanus *in Ciuitate Piceno Auximo natale Diocletiani, & Florentini pro Florentio.* Auſoniū pro Auſimo male legit martyrol. Corbeienſe, cum Antuerpienſe, & bini codices noſtri conſtanter Auſimi, vel Auſumi retineant, quod nomen Vrbis eſt in Piceno. Legendum ergo eſt *In Ciuitate*

Piceni Auximi, vel Auxumi. Notiſſima hæc eſt Vrbs Italiæ, quæ hodie vocatur *Oſmo*, & quam Procopius Romanis Metropolim dici affirmat. Ex actis S. Anthimi Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ad diem xj. Maij agit cum Siſinnio Diacono de Diocletio, & Florentio apud Auximum in Piceno ſepultis, vnde fortaſſe, qui in martyrol. Corbeienſi Meminius dicitur Seſinnius dicendus eſſet, Iulium verò quem addit nullibi adnotatum inuenio. Diocletius non Diocletianus ſocius Florentij dicitur in Actis S. Anonymi apud Surium to. 5. ſed adducti codices omnes Diocletianum retinēt, ſicuti Galeſinius, qui malè hac die cum Florentio, & Simplicio Presbytero paſſos in Sardinia docet ex mſ. codicibus, & Surio in geſtis B. Anthimi, in quibus Siſinnius dicitur, non Simplicius, & in Piceno ſaxis cum Diocletio, & Florentio obrutum, ſepultum cum ſocijs eſſe *iuxta Aximum Oppidum*.

In Ciuitate Epheſo. Librarij vitio perperam legitur in martyrol. Antuerpiēſi. *Ciuitate Efera*. cum Ciuitatem Epheſi palam habeāt codices noſtri, martyrol. Corbeiense, & mſ. Reginæ Seciæ. *In Epheſo Mingenis, Gaiani, Iouini*. Ita non nihil vario primo nomine legit etiā Notkerus *Apud Epheſum Miogenis, Gaiani, & Iouini*. Cum Antuerpienſi, & Corbeienſi retinent codices noſtri tres martyres Ephiſinos, quorum primus omnibus Mengenis vocatur, ſecundus noſtris pro Gaiano Gaionus dicitur.

Ciuitate Cortona. Cortona Ptolomeo Vrbs antiquiſſima Vmbriæ eſt, vel potius Hetruriæ, ſed Corbeienſe martyrol. non Cortonam legit, ſed Corthoſa, pro qua Vrbe eſſent Carthoſicorum populi ex nummo Goltzij apud Ortelium. Sed fortaſſe emendatius Notkerus legit Cortinæ. *In Ciuitate Cortina Vincentii, & aliorum*. Cortyna eadem vrbs Geographis, ac Gortyna Cretæ, vel Gortynia Macedoniæ. Sed minori labore Cortina eſt Mauritaniæ Cæſarienſis ciuitas Ptolemæo, quæ alijs Cartenna dicitur, & facilius in hanc propendo ex vbertate martyrum Africanorum paſſim in hoc martyrologio indicata. Cū Vincentio huius vrbis martyre primipilo ſeptem alij cōmilitones numerantur in codicibus noſtris. Octo in Corbeienſi martyrol. In quo Gaius additur, noſtro & Antuerpienſi prætermiſſus; parua in nominibus reliquis intercedit differentia, & cuicūq; facilè obuia.

In Autiſiodorenſi Vico Baioco. Martyrol. Corbeienſe legit Vico Baiaco. Antuerpienſe tantum Ciuitate Autiſiodoro. De S. Peregrino primo illius Vrbis Epiſcopo, ac martyre agit martyrol. Romanum, & cum eo Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, & Hagiologium Franco Galliæ Lebbei. Vitam eius primo loco exhibet Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodorentium, quæ docet abſciſſione capitis S. Epiſcopum martyrium cōpleuiſſe, *xvi. Kal. Iuniarum imperantibus Galieno, & Valeriano*. Acta vetuſtiora habet Lebbeus to. 1. Bibliothecæ p. 526. in quibus legitur à Proconſule in carcere retruſum *Baugiaco loco vbi tunc temporis cuſtodia habebatur*, & ibidem à Chriſtianis poſt multa tormenta, & capitis pœnam ſepultum eſſe *ſub die xvii. Kalen. Iunii*, qui dies cum adductis martyrologijs magis conuenit. In Vico Baugiaco agonem compleuiſſe, & ſepultum eſſe 17. Kal. Iunij confirmat Petrus de Nat. lib. 5. Veteris Kalendarij verba afferūt Sammarthani in quibus hæc proſtent, *xvii. Kal. Iuninas in Territorio Autiſsiodorēſi Vico Baugiaco paſsio S. Peregrini Epiſcopi primi eiuſdem Ciuitatis*.

Trigaſine. In ciuitate Trecas Fidulū presbyterum, & Cōfeſſorē M. Antuerpiēſe. *Tricaſsino* Fidolū M. Corbeienſe. Trecis M. Romanū cū Beda, & Adone. Fidelium minus aptè vocat mſ. Reginæ Sueciæ. Rabanus Fidolum, Notkerus Fiuduliū apud Caſtrum Tricaſſinū, magis codicibus noſtris in loco aſſignando conſonans, exhibet. Vetuſtius nomen Vrbis Lugdunēſis Galliæ Tricaſſium eſt, & Tricaſſini populi, Trecas recentius. Videndus Sauſſayus, & reliqui Sacræ Galliæ ſcriptores.

XVI. Kal. Iunij.

IN Alexandria Victoris. Baſiliæ. In Roma Pathyni. Galligori. Epono. Liberi Epiſcopi. Nimuiduno Heracli. Pauli. Minerci. Aquilini. Victoris. Artemi. Calcori.

MAII 17.

SAcræ huius diei Ephemerides, tam in codicibus noſtris, quam in Corbeienſi conueniũt. Diffidet in aliquibus martyrol. Antuerpienſe, ita expreſſum in laminis. *xvi. Kal. Iunij. In Alexandria Adrionis, Victoris, & Baſilæ. Roma Paterni, & Caloceri, Primini, & depoſitio Libi Epiſcopi. In Veduno Eracli, Pauli, Mineri, Aquilini, Victoris, & alibi Anthemi Galcori.* Deficit in libris noſtris ex Alexandrinis martyribus Adrion, vt in martyrol. Corbeiẽſi *xvi. Kal. Iunii. In Alexandria Victoris, Baſiliæ, Siluani. In Roma Parthinij, Gallicori, Eponi, Liberii Epiſcopi. Neueduno Heraclii, Pauli, Minerii, Aguilini, Victoris, Arthemis, Calcori.* Adrion Alexãdrinorum pugilum Dux memoratur cũ alijs duobus in martyrologio Romano, apud Bedam, Rabanum, & veteres libros mſ., vt ibi notat Baronius. Vnde fateri oportet in Vetuſtiori noſtro martyrol. ſupplendum eſſe Adrionem.

In Roma. Pro Pathinio, & Galligoro *Paterni, & Caloceri* legit martyrol. Antuerpienſi. *Parthinii, & Gallicori* Corbeienſe. Parthenium tantum exhibet Notkerus. Parthenium, & Calocorum Eunuchos vxoris Decij Imperatoris ſepultos Via Appia recolit martyr. Rom. infra x iv. Kal. cum Beda, Vſuardo, Adone, & alijs. Qua die etiam in vetuſtiori noſtro martyrol. recoluntur, vnde alios martyres hac die ſignatos eſſe exiſtimarem, præcipuè quòd in martyrol. Vetuſtiſſimo non Parthenius, ſed Paternus dicatur, & Priminus ſocius addatur, nec Calocerus ſit in codicibus noſtris, ſed Galligorus, & in Corbeienſi parua differentia Gallicori, addito ſocio non Primino, ſed Epone, ſiue Eponio. At ſicuti locum venerationis magis accuratè exprimit mſ. Reginæ Sueciæ, fortaſſe etiam in nominibus exprimendis minus eſt deprauatum, ex Galligoro enim ſiue Calociro, duos martyres format Gallam, & Chorum, & pro Primino Primum retinet xvj. Kal. *Roma Via Salaria veteri natalis S. Parthenii, Galla, Chori, Primi.* vnde in vetuſtiori noſtro legerem pro Epono, *& Primi*.

Liberi Epiſcopi. De Liberio ita mſ. Reginæ Sueciæ poſt adducta iam verba, *& depoſitio Liberi Epiſcopi*, vt titulo depoſitionis, non martyrem, ſed Confeſſorem indicare videatur. In noſtro, & Corbeienſi poſt quatuor recenſitos Romanos martyres, tanquam alius martyr Liberius additur, & Epiſcopus dicitur, eo modo, quo alios Romanos Pontifices adnotare ſolet. Martyrol. Antuerpienſe in laminis non Liberium, ſed Libum Epiſcopum Romanis martyribus iungit, quẽ Epiſcopum alterius vrbis, & Romæ coronatum dicerem, ſi Libus, & non Liberius, tam apertè in alijs codicibus vocaretur. De Liberio Romano Pontifice non meminit Romanum martyrologiũ, ſed Beda editus, & Vvandelbertus ad diem 23. Septembris. Malè audit apud Luitprandum, & Abbonem Floriacenſem, quòd Arrianis aliquando adhæſerir, ſed eius reſipiſcentiam latè probat Baronius in Annalibus ad annum 357. nu. 58.

n.58. Generoſa enim confeſſione, ita præcedentem maculam abſterſit, vt ſolus ferè pro Catholicis ſtaret, quando vt ait D.Hieron. aduerſus Lvcifer. totus orbis ingemuit, & Arianum ſe eſſe miratus eſt. Solus contrà Ariminenſe Concilium pugnauit, & iterum exul exturbatus ab Eccleſia pro Catholico Confeſſore, ac Pontifice à D.Ambroſio ferè coæuo, non modo ſuſcipitur, ſed Beatus, & Sanctus nominatur; quæ cum pluribus proſequatur Baronius à pluribus ſuperſedeo: Cũ verò eiuſdem Liberij Pontificis memoria etiam recolatur in Codicibus noſtris; & MM. Antuerpienſi, & Corbeiẽſi ad diem illam viiij. Kal. Octobris, in hanc ſententiam deſcendo, vt ſiue Liberius, ſiue Libus nuncupetur aliquis S. Epiſcopus martyr ſit, qui Romæ agonem compleuerit, & alius à Liberio Põtifice fuerit.

Neueduno. Nouijduno, vel Nouioduni legunt cum Romano omnia ferè latinorum martyrologia, quæ Heradium Paulum, & Aquilinium cũ duobus alijs hac die venerantur. Beda, Vſuardus, & Maurolycus, Heraclium non Heradium legunt, & Galeſinius, qui plures alterius claſſis martyres ſub vno Heradio copulauit corruptos codices ſequutus. Ex hoc Sauſſayum in ſupplemẽto Gallicani martyrologij accepiſſe non dubito. Menologium Græcorum pro his martyribus adducit eruditiſſimus Baronius in notis, ſed niſi alter Menologium ab eo, quod ex Sirleto edidit Caniſius, adducat vir ille ſummus, præter Heraclium, & Paulinum pro Paulo, & Benedimum, pro Aquilino alios ibi martyres non inueni, præter Solochanum anteſignanum, Pamphamen, & Pamphalum commilitones, qui cum adductis nominibus conueniãt. Notkerus non legit Nouiduno, ſed *Lebidano Heracli, Pauli, & aliorum*. M. Antuerpienſe vetuſtiſſimum in Veduno. An Nouiodunum pro Galliæ Vrbe legendum ſit, vel Nouidunum pro Vrbe Ammiani circa Danubium, ſiue Nouiodunũ Moeſiæ inferioris, vbi Danubius in oſtia effunditur Ptolemæo, ſiue aliud Nouiodunum Antonini in Pãnonia accipiẽdum ſit, alijs ſtatuẽdum relinquã. Quamquam enim Sauſſayus hos, & alios ſequentes martyres Nouioduno Galliæ tribuat, cum ex tribus vrbibus à Geographis hoc nomine in Gallia indicatis, quænam eos martyres veneretur non diſtinguat, neq. aliud addat, niſi quæ ex Galeſino, eiusq; corruptis codicibus accepiſſe videtur, non me in eius ſententiam ire compellit. Cum Heraclio, Paulo, Minereo, Aquilino, & Victore, Artemiũ, & Galeorum eidem Vrbi Nouiduni tribuunt codices noſtri, & martyrol. Corbeienſe, ſed accuratius Antuerpienſe poſtremos duos martyres ab illis ſeiungit *& alibi* incerto loco tribuit. Ne quid autem taceamus, quod ad vetuſtius martyrologium emaculandum cõferre poſſit, addimus, veritos nos eſſe, ne pro Neueduno, legendum eſſet Nideruni, repetita martyrum memoria pridiani laterculi, cum ibi etiam Herclus, Paulus, Menerius, & Aquilus conſimilibus nominibus venerentur. De aliqua codicum corruptela ſuſpicionem hac die ingerit, quod Galeſinius Peregrinum ex ſuis codicibus admiſceat, quem in Kalendario peruetuſto, ſeu paruo Hieronymiano martyrologio Canonicorum Lvcenſium ita ſcriptum inueniam. *xvi. Kal. Maii, Peregrini, Nicandri, & Marciani*.

XV. Kal. Iunij.

IN Alexandria Pantamoni Presbyteri. Hortaſi Presbyteri. Syrapionis Presbyteri. Pantheri. Dioſcori. Palmi. Petecon Diaconis. Cerron. Datiui. Lvci. Maximæ. Hermon Lectoris cum alijs iiij. In Ægypto Dioſcori.

Dioſcori Lectoris, qui multum paſſus eſt. In Conſtantinopoli Eufuchi. Seraionis. Buſtaſi Presbyteri. Patamon. Panteri. Petedondi. Aeram Lectoris. Datiui. Marciani. Lycioſi. Lyciane. Egipne. & alibi Natalis Sanctorum Caſi, & Victoris.

MAII 18.

Diſtingunt codices noſtri Alexādrinos martyres ab Ægyptijs, & dubiū ingerunt, an de alia Alexandria, ex quinque huius nominis vrbibus, accipiendi martyres Alexandrini ſint. Ita etiam diſtinguunt MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, quorum faſtos hìc integros exhibemus. Illud ita proſtat. *XV. Kal. Iunij. Alexandria Potamonis presbyteri, Ortaſi, Syrapionis presbyterorum, Pantheri, Datini, Lyci, & Maximæ, Hermonis lectoris, & aliorum iiij. In Ægypto Dioſcori Lectoris. Conſtantinopoli, Euchi, Serapionis, Buſtaſi presbyteri, Potamonis, Panteri, Petegloni, Dieranti Lectoris, Datiui, Marciani, Lycioſæ, Locani, Egenæ, & alibi Caſſi, Victoris.* Corbeienſe verò parum ab illo differt. *XV. Kal. Iunij. In Alexandria Potamonis presbyteri, Hortaſii, Serapionis, Panteri, Dioſcori, Palmi, Pentecon Diaconi, Ceuron, Dauici, Lyci, Maximæ, Hermon lectoris cum aliis quatuor martyribus. In Ægypto Dioſcori Lectoris, qui multa paſſus eſt. Conſtantinopoli Effuci, Serapionis, Buſtaſi presbyteri, Patmon, Panteri, Peteclondi, Eran lecto-ctoris, Datiui, Maſtiani, Lycioſi, Lycianæ, Eginæ. Et alibi natalis Sanctorum Caſſi, Victoris, Iuliani.* Nomina quidem adducta martyrum Alexandrinorum Alexandriam Ægyptiam videntur ſignificare, quòd omnia ferè in Ægypto vſitata nomina in eorum cenſu contineantur. Potamon Magnus cognomine apud D. Epiphanium in hæreſi Meletianorum, nō Presbyter, ſed Epiſcopus Heracleæ, ſubiectus Eccleſiæ Alexandrinæ, Sanctitate, & confeſſione celebris dicitur, oculo prò veritate mulctatus, & qui tandem ex D. Athanaſio in Epiſt. ad Solitarios martyr. occubuit. In Menologio Græcorum ad diem 24. huius menſis certamen memoratur Serapionis Ægyptij, & eorum, qui cum ipſo, eodē tempore paſſi ſunt. Ex clero Alexandrino ſignatorum martyrum maior cenſus videtur fuiſſe, cum plures Presbyteri, Diaconus, & Lector proferantur. Diuerſum Pitamonem Confeſſorem Epiſcopum Heracleenſem à Potamone presbytero, qui chorum in hoc laterculo ducit, exiſtimarem, quamquam in Romano Martyrol. Potamon Epiſcopus hac die veneretur, cum in adductis omnibus codicibus presbyter nuncupetur, & alijs presbyteris ſocietur. Duodecim nominibus ſignatos exhibet martyrologiū Corbeienſe, & anonymos quatuor, totidemque in martyrologio Antuerpienſi, & codicibus noſtris adnotantur, nulla, vel parua nominis differentia. Mutilat eos nonnihil Notkerus, ex quo tamen videtur colligi poſſe Alexandriam, Ægyptiā hìc eſſe intelligendam, dum ait. *In Alexandria Potamonis, Hortaſii, & Serapionis presbyterorum.* Item in *Ægypto S. Dioſcori Lectoris.* Marcum Papam Rabanus, ita admiſcet Alexandrinis martyribus. *XV. Kal. Hortaſii, & Serapionis presbyteri, & Marci Papæ, & Potamionis.* Oſtaſium pro Hortaſio legit mſ. Reginæ Sueciæ, non Alexandriæ, ſed in Ægypti Prouincia, vt clariùs etiam doceat, Alexandrinos Ægyptios fuiſſe martyres. *In Ægypto Oſtaſii, & Serapionis presbyterorum cum aliis xiii.* numerato nempe Dioſcoro Lectore, de quo ſeorſim agunt codices noſtri. Galeſinius ex Beda Alexandriæ meminit Potamionis, Hortaſij, & ſociorum. Calendarium

Hie-

Digitized by Google

Hieronymianum tantum habet. *XV. Kal. Potamonis*.

Dioſcoris Lectori. Inſignem martyrē addita verba præter morem breuiſſimi nomenclatoris ſignificant, *qui multam paſſus eſt*. Eius agonem per compendia refert M. Romanum, & ex antiquis Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus totidē verbis. Petrus de Natalibus lib.5.cap.9. eadem ferè habet, quæ repetenda non ſunt, vnicuiq. obuia; animaduertere tantum libet auctorem D. Hieronymum in martyrologio, à noſtris ſane codicibus diuerſo, ab eo produci.

In Conſtantinopoli. Duodecim pariter martyres alijs martyrol. editis ignotos, præferunt Conſtantinopoli, tam codices noſtri, quam M. Antuerpienſe, & Corbeienſe, quorum non inferior pars ex Clero eſt. Duos tantùm ex his profert Notkerus immutatis paululum nominibus Heſychium, & Euſtachium; pro Heſychio martyrol. Antuerpiēſe habet Euchium, Eufrechium codices noſtri, Eſfucium Corbeienſe martyrol. Pro Euſtachio Buſtaſium, pro Petedondo Peteglorem, pro Æran lectore Deiereantiū Lectorem, pro Luciana Locanium, & pro Egina, ſiue Egipne Egeriam exhibet martyrol. Antuerpienſe.

Et alibi. Caſſium, & Victorem tātum, habent incerto loco martyres Vetuſtius noſtrum, & Antuerpienſe martyrol. Addit Iulianum Corbeienſe, alijs præteritum, & omnibus editis martyrologijs prætermiſſum.

XIIII. Kal. Iunij.

ROmæ natalis Sanctorum Caloceri. Parteni Eunuchorum, & Vxorem eius, Decij Imperatoris, qui cū eſſet vnus ex his prępoſitus cubiculi, alter primicerius nolentes ſacrificare Idolis à Decio occiſi ſunt, & requieſcunt in Cimiterio iuxta Viam Appiam. In Cimiterio Caleſti Via Appia natalis Patemi. Galigori. Orbane. Incidi. Seleuci. Felicis. Clonici. Creſcenti. Colonicæ. Iulie. Item Orbane. In Alexādria Natalis S. Areni Diaconi. In Ceſarea Cappadocię natalis S. Poliocli. In Affrica natalis Sanctorū Quinti. Primoli. Saluſti. Fortunati duorum Donatoris. Primi. Indice. Lucuſte. Rogate. Orbane. Romanæ. In Getulia Natalis SS. Emili. Preteſtati. Baſiliæ. Partini.

MAII 19.

VEtuſtioris noſtri Martyrologij codices aliquātulū hic corruptos fatemur, tùm quòd tranſpoſitis aliquibus verbis ſenſus pervertitur, tùm quòd præter morē aliqua ad Acta martyrum Caloceri, & Parteni narrēt, ab antiquario aliquo interſuta. Ita ſuadet M. Vetuſtiſſimum. *XIV. Kal. Iunii. Romæ natalis Caloceri, Partheni, Eunuchorum Decii Imperatoris, & Vxoris eius. Natalis, Prenni, Galli, Curi, Vrbani Confeſſoris, Indici, Seleuci, Felicis, Doniei, Creſcenti, Colonicæ, Iulicæ. Item Vrbanæ, Alexandri, Areni Diaconi. In Ceſſarea Cappodociæ Poliochi. In Affrica Quintuli, Primuli, Saluſti, Fortunati, Donatoris. Item Donatoris, Primi, Diceſſi, Lucuſſa, Rogatæ, Orbanæ. In Getulia Emili, Baſili, Prætextatæ, Baſiæ, Partini*. Emendandi ergo noſtri codices ſunt, & legendum *Eunuchorum Decii Imperatoris, & Vxoris eius*, velut legit Ado.

Ado. *Eunuchorum vxoris Decii Imperatoris*, vel vt habet Rabanus. *Natale SS. Coleceri, & Partheni Eunuchorum Vxoris Decii Imperatoris, quorum vnus cum eſſet præpoſitus cubiculi: alter vero Primicerius nolentes ſacrificare Idolis à Decio occiſi ſunt*. Portentum reſonat martyrol. Corbeienſe, dum recolit Calocerum, & Parthenium Eunuchos, & eorum vxores. Quis enim Eunuchos vxoratos legit? Vnde non modo ſenſus peruertitur, ſed vitiatur. Integrum tamen de more exhibemus ex Dacherio. *XIV. Kal. Iunii. Romæ natalis Sanctorum Caloceri, Parthenii, Eunuchorum, & vxorum eorum. Hi ſub Decio Imperatore occiſi, & requieſcunt in Cimiterio iuxta Viam Appiam. In Cimiterio Caleſti Via Appia Paterni, Galicori, Indici, Seleuci, Felicis, Elonici, Chriſti, Calonicæ, Iuliæ. Item Vrbani Ingenuæ, Saturni. In Alexandria Natalis S. Areni Diaconi. In Cæſaria Cappadociæ natalis S. Poliochi. In Affrica natalis SS. Quinti, Primuli, Saluſti, Fortunati, duorum Donatorũ, Primi, Indicæ, Luguſtæ, Roſatæ, Vrbanæ, Romanæ. In Getulia natalis Sanctorum Emeli, Baſeli, Prętextatæ, Baſiliæ Parthimi*. Horum ſanctorũ eunuchorum celebris memoria eſt, & eorum dies Natalis ita in antiquiſſimi martyrologij fragmento apud Bucherium in Canonem Victoris p. 268. ſignatur. *xiii. Kal. Iunii. Parthini, & Caloceri in Calliſti. Diocletiano IX. & Maximiano VIII. Conſſ.* Quæ pugnãt cum his, quæ paſſim in reliquis martyrol., tam editis, quã mſs. notantur, videlicet Sãctos hos martyres ſub Decio, cuius Vxoris Eunuchi erant agonẽ compleuiſſe. Tempus enim quod in hoc fragmento adnotatur in perſecutionẽ Diocletiani cadit, imo in eũdem annũ, quo Diocletianus, & Maximianus purpuram depoſuerunt, hoc eſt quinquaginta circiter annis à mota ſub Decio perſecutione. Cum vero conſtanter Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & cum Romano martyrologio cæteri recentiores ſub Decio paſſos eſſe Sanctos Eunuchos referant, & iidem adducti mſs. codices aſtipulentur̃, erraſſe potius illius fragmenti auctorem dicendum eſſet, quã tantorum codicum fidem nutare; difficile enim videtur in omnibus codicibus irrepſiſſe mendum in nomine Imperatoris, vt pro Decio legendũ eſſet ſub Diocletiano, curius vxoris eunuchi eſſent. At eiuſdem nominis ſocij martyres alij ſub Diocletiano, alij ſub Decio martyrium facere potuerunt, & fortaſſe alij ſunt de quibus egimus ad diem 14. Kal. Maij, & error ex his in alios irrepere potuit 14. Kal. Iunij, vt illi ſub Diocletiano agonem perfecerint, hi ſub Decio, & emendandum fragmentum illud, *& pro xiij. Kal. Iunij*, reſtituendum *xiiij. Kal. Maij*. Quæ addũtur de officio SS. Eunuchorũ in codicibus noſtris leguntur apud Petrum de Natalibus lib. 5. cap. 17. & ante ipſum apud Vſuardum, Adonem, ac cæteros latinos, qui omnes teſtantur Romę fuiſſe ſepultos Via Appia. In Cœmeterio illius viæ addũt codices noſtri, quod eſt Calliſti mox repetitum.

In Cęmeterio Calliſti. Sequentes Romanos martyres in Cœmeterio Calliſti via Appia ſepultos, ac veneratos, Notkerus reticet, qui ex vetuſtiori martyrologio aliquos ſaltem excerpere ſolet. Ita Vſuardus, Ado, martyrol. Romanum, & cœteri latini. Non ita mſ. Reginæ Sueciæ poſt adductos Parthinium, & Calocerum, *Item in Cœmeterio Calliſti Via Appia Natalis Sanctorum Paterni, Gallicoli, cum alijs viiij*. Hos numerant codices noſtri vndecim nominibus expreſſos. Duodecim exhibet martyrol. Corbeienſe, licet tredecim fuiſſe conijci poſſit, ex repetitione Vrbanæ, quæ antea deficit, & Ingenuæ, ac Saturni additione Vberius comparet martyrol. Antuerpienſe, quindecim enim ſacros pugiles recenſet, aliqua etiam intercedente nominum differentia; pro Patenio quidem ſiue Paterno, Prennium habet, & pro Galicoro, in duo nomina diſiunctо, Gallum, & Curum exhibet; Vrbanum confeſſoris nota diſtinguit; pro Clonico, ſiue Elonico Donicum exhibet, & quod no-

men eſt vrbis, tam martyrol. Corbeiẽſi, quam noſtro, Alexander illi eſt, & Arenus Diaconus Romanus, qui nobis Alexandrinus, Vrbana, ſiue Orbana ſignatur, tam in illo, quam in alijs cum repetionis nota *item*, & tamen Vrbanus prior illi eſt, & Confeſſor, non Vrbana. Hæc ſine alijs codicibus emaculare diffi-cile eſt.

In Alexandria. Non ita difficile eſt aſſerere emendandum eſſe martyrol. Antuerpienſe in cætu Romanorum martyrum, & pro Alexandro legendum eſſe Alexandriæ; non modo quia ita binicodices noſtri retinent, cum martyrol. Corbeienſi, ſed quod ita etiam confirmet Notkerus *In Alexandria S. Irenei Diaconi.* Arenum, ſiue Arenium vocat Corbeienſe martyrol. & noſtrum.

In Cæſaria. Poliochum vel Poliocłum Cæſarienſem in Cappadocia martyrem diſtinguunt adducti iam codices, quibus innitimur; ſi reliqua ſilent Hagiologia, niſi Poliotus ſit, vel Polyeꝺtus Cappadox Cæſarienſis, de quo infra omnia latinorum martyrologia agunt xij. Kal. Iunij.

In Africa. Aliquos ex Africano cœtu libat de more Notkerus, dum alios innuit non exprimit. *In Africa Sanctorum Quinti, Primuli, Saluſtii, & multorum martyrum.* Quintulum, non Quintum horum ducem vocat martyrol. Antuerpienſe, & pro Indica, Diceſſium profert, Romanam verò tam noſtrorum, quam Corbeienſis codicis à duodenario numero aufert. Pro Indica in varijs lectionibus Dufreſnij ex mſ. Corbeienſi Iudicam inuenio, & pro illius Luguſta, Lucuſſam video in M. Antuerpienſi.

In Cetulia. Regio hæc eſt Africæ, ſeu Lybiæ interioris, netio frequens, & multiplex. Vnde plures gentes in Africa ſub Getuliæ nomine, ſiue in Mauritania Cæſarienſi, ſiue Tingitana, ſiue inter Carthaginem, & Numidiam. Quatuor martyres tantùm exhibent codices noſtri Emilium, Præteſtatum, Baſiliam, & Partinum; ſed ex MM. Antuerpienſi, & Corbeienſi addendus eſt Baſilius, ſeu Baſelus, & pro Baſilia, vt in primo ſcriptum eſt, Baſia reponenda. Reliqua mihi in obſcuro latent.

XIII. Kal. Iunij.

IN Affrica Natalis Sanctorum Victoriæ. Marcellone. Salſe. Romæ Via Salaria Baſiliſſe. Aurei. Nuſce. Nemaui. Saudeli martyris. Et alibi Natalis Sanctorum Ceruaſi, & Protaſi, & depoſitio Velleſi, & Fauſtini Epiſcopi. *In Ciuitate Bituricas depoſitio S. Augſtregiſſeli Epiſcopi.*

MAII 20.

SAnctas tres martyres Africanas non niſi mſs. codices hac die recenſent, quæ tamen Marcelona codicibus noſtris eſt, Marceloſa, ſeu Marcelloſa alijs dicitur; vt in Antuerpienſi hoc ordine. *xiij. Kal. Iunij. In Affrica Victoriæ, Marceloſæ, Salſæ, Romæ Baſila. In Oſtea Aurea, Nemauſo, Eaudilis martyris, & alibi Gerbaſi, & Protaſi, & Fauſti Epiſcoporum.* Nec aliter ferè Corbeienſe M. ex quo, & noſtro aliqua ſupplenda infra indicabimus. Interim totus laterculus ita ſcribitur. *xiij. Kal. Iuni. In Africa Natalis Sanctorum Victoria, Marcelloſa, Salſa. Roma Via Salaria Baſiliſſa, Aurei, Nuſtia, Nemaui, Baudeli martyris*

martyris; & alibi Natalis Sanctorum Germanorum Geruaſij, Protaſij, & depoſitio Velleſi, & Fauſti Epiſcoporum.

Romæ Via Salaria. Omnia fere latinorum Martyrologia cum Romano Baſillam Virginem, & Martyrem recolunt hac die addito elogio, virtutum, & palmæ. Babillam eam vocat Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 23. qui longius Acta eius proſequitur, nullis tamen ſocijs indicatis, quos illi conſtanter addunt adducti iam codices noſtri, & Corbeienſe, Aureum nempe, & Nuſcam, dum eam non Baſillam, ſed Baſiliſſam vocant. De ſocijs mēdum irrepſiſſe ſuſpicor, vt mox dicam. De Baſiliſſa martyre Romana meminit antiqua inſcriptio in Baſilica S. Pauli apud Aringhium lib. 3. cap. 3. quæ ibidem requieſcit cum Celſo Iuliano, & Martianilla, ſocijs fortaſſe ſepulcri, & nō certaminis *Baſiliſsa cum aliis duobus*, retinet mſ. Reginæ Sueciæ.

Aurei, Nuſcæ, ſeu Nuſtiæ vt legit M. Corbeienſe. Deprauatos hic vereor iā adductos codices, minus tamen martyrol. Vetuſtiſſimum, in quo legitur pro Nuſca, ſeu Nuſtia. *In Oſtea*, ſeu Oſtia *Aureæ*. Et omnino ita reſtituendum puto ex mſs. codice Lateranenſi, & Vallicellano, ex quibus fragmenta Actorum S. Aureæ producit Aringhius Romæ ſubt. lib. 3. cap. 8. n. 9. Primùm cum exilio ad Vrbem Oſtiam deportata dicitur. *Iratus itaq. iuſſit eā leuari à terra Claudius, vinctam catenis in Oſtiam deportari cum viris Religioſis, & ſacris virginibus, & cum omni familia ſua. Poſtquam autem illuc peruenit, cæpit habitare foras muros Oſtiæ ciuitatis in loco, qui vocatur Euariſti, in prædio ſuo, & ibidem die, & nocte ieiuniis, & orationibus epulabatur.* Deinde cum agonem compleuit, vt in altero fragmento. *Lapis magnus ligetur ad collū eius, & demergatur in mare. Cuius corpus ſanctum peruenit ad maris littus, quod B. Nonnus collegit, qui etiam Hyppolitus nū. cupatur, & cum omni diligentia ſepeliuit in prædio ſuo, vbi habitauerat viiii. Kal. Septembris.* De loco omnino conueniūt; De agonis die diſſident Acta. Cum autem S. Aurea alibi in adductis codicibus non veneretur, nihil obſtat, quin ex aliqua translatione in hanc diem eius natalis referri potuerit.

Nemaui S. Saudeli. Haudelum legit alter ex codicibus noſtris, Baudilium M. Antuerpienſe, Baudeleum aptius Corbeiēſe, in quo Nemaui ſcribitur, ſed Nemauſo in Antuerpienſi, ſicuti apud Notkerum, qui acta breuiter percurrit. *In Gallia ciuitate Nemauſo paſsio S. Baldelii, &c.* Nemauſum Vrbs eſt Narbonenſis Galliæ in Occitana regione. De eo omnia latinorum martyrologia agunt, & eius acta breuiato ſtylo cōplectitur Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 23. quæ fuſius proſequitur Sauſſayus.

Et alibi SS. Geruaſi, & Protaſi. Plures martyres coniunctis his nominibus recoluntur in Vetuſtiori M. noſtro, vt Nicomediæ ad diem 19. Iunij, & Mediolani ad diem 28. Iulij. An ijdem ſint in tanta vbiq. martyrum vbertate difficillimum eſt decernere. Aliquam Mediolanenſiū celebritatem agnouit hac die mſ. Reginæ Sueciæ, fortaſſe ab aliquo recentiori antiquario emendatum. *Mediolano Natalis SS. Geruaſii, & Prothaſii.* vide ſequētia.

Et dep. Velleſi, & Fauſtini Epiſcopi. Corruptum hic eſſe videtur M. Antuerpienſe, in quo *alibi* tantum legitur *Gerbaſi*, deinde *& Protaſi, & Fauſti Epiſcoporum*, quaſi Protaſius non ille Mediolanenſis ſit, ſed alius, & Epiſcopus. At mutilum in hoc eſſe ſuſpicari licet, & Velleſium deficere, quem codicibus noſtris conſonū, ita habet M. Corbeiēſe, *& depoſitio Velleſii, & Fauſti Epiſcoporū.* Et fortaſſe melius legitur cū codicibus noſtris *Fauſtini*. Quia ille eſſe potuerit, ad quem ſcripſit S. Cyprianus ep. 67. Eum laudans, quòd ſteterit contra Marcianum Arelatenſem Epiſcopum, qui ſe Nouatiano perfidiæ auctori adiunxerat, & initio epiſtolæ dicitur, *Fauſtinus Collega noſter Lugduni conſiſtens.* S. Helium Fauſtinum vocat Sauſſayus in Appendice, & Theophilus Raynaudus in Indiculo

culo SS. Lugd. Fauſtus Rhegienſis ab aliquibus pro Sancto veneratur, in Regienſi præcipuè Eccleſia ex antiquo more, vt teſtatur Sauſſayus, qui Baronium adducit, re maturius perpenſa in eiuſdẽ ſanctitatem conſentientẽ. Sanctumquoq; aſſerit idẽ Raynaudus Pietatis Lugdun. p.502. ex Sidonio. Addit tamen Sauſſayus eius obitum fuiſſe die 28. Septembris, longe ab illius Fauſti, ſeu Fauſtini Epiſcopi memoria, qui hic recolitur. De Velleſio nihil hucuſq. comperi, neq. de Fauſto, aut Fauſtino aliquid decerno.

Bituricas, De S. Auſtregeſilo Epiſcopo, & Confeſſore agit Rom. martyrologium, vbi videndus Baronius, qui ex Sigiberto putat floruiſſe circa annum 627. Vitã habet Surius to. 5. & Ducheſnius to. 2. Hiſt. coętẽn. Galliæ. Meminerunt Vſuardus, & Sauſſayus cũ alijs Chriſtianæ Galliæ ſcriptoribus. Additamentum huius S. Epiſcopi non legitur; neque in martyrol. Antuerpienſi, neque in Corbeienſi. Plura de S. Auſtregiſilo 27. Bituricenſiũ Archiepiſcopo habent Sammarthani Galliæ Chriſt. To. 1. ex Aimone, & alijs, & addunt Eccleſiam illã Feſtum habere die 20. Maij.

XII. Kal. Iunij.

IN Mauritania Tymothei. Polie. Eutici Diaconi. In Prouintia Ceſarea Polite. Viti. In Africa natalis Sanctorum Victi. Maurelle. Quinti. Primoli. Saluſti. Fortunati. Mirelle. Primi. In Ceſarea Cappadociæ Policuti. Victori. Donati. Quinti. Lucuſe. Primi. Euti. In Britannia natalis Timothei Diaconi, & alibi Natalis S. Matthiæ Apoſtoli. *In Ciuitate Autiſſiodorenſium Depoſitio Pauli, & Anteon. Quadrati, & Beati Valeri presbyteri, & Confeſſoris.*

MAII 21.

IN *Mauritania*. Africani martyres in duas claſſes diuiduntur. Primi Mauritaniæ tribuũtur, quæ regio Africæ eſt, eaq. duplex Cæſarienſis, & Tingitana. Incertum noſtris codicibus eſſet, cui nam Mauritaniæ primus cætus martyrum eſſet aſcribendus, niſi martyrol. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus id de Cæſarienſi apertè docerẽt. Ex iiſdem Petrus de Natalibus, & præcipuè ex Adone refert glorioſo martyrio Sanctos hos Cæſariẽſes hac die occubuiſſe lib. 5. cap. 28. Nihil ſupra codices noſtros in his martyribus addit Martyrol. Antuerpienſe, quinimo ex Polio, & Euticio vnum tantum martyrem Policuticium videtur itâ conflare *xij. Kal. In Mauritania Timothei, Poli, Eutici Diac. In Rauenna Martyria. Ceſſaria Polieuicti. In Affrica Victi, Maurella, Quinti, Primuli, Saluſti, Furtunati, Marcella, Primi. In Ceſſarea Cappodocia, Policuti, Victori, Donati, Quinti, Locuſtę. In Brittannia Timothei Diaconi, & alibi natalis Mathai Apoſtoli. Ciuitate Autiſiodoro depoſitio Valentis presbyteri.* M. Corbeienſe magis cum noſtris codicibus conſonat, quam cum Antuerpienſi, in quo aliqua ſupra illos abundant, vt in S. Martyria Rauennate, quæ & in illis deeſt, & Ferrario alijſque de Sanctis Italiæ ſcribentibus ignota eſt; nõ vero Rabano, qui xij. Calendas in Mauritania Timotheum, *& in Rauenna Martiria* feſtũ indicat. Ita verò M. Corbeiẽſe ſacras ephemeridas exhibet. *xij. Kal. Iunij. In Mauritania Timothei, Poli, Eutici Diaconi. In Prouincia Caſaria, Epoli, Eutici,*

Iocun-

Iocundi. In Africa natalis SS. Maurellæ, Quinti, Primuli, Saluſti, Fortunati, Nirilla, Primi. In Cæſaria Cappadociæ Polieucti, Victuri, Donati. Quinti. In Britãnia natalis Timothei Diaconi. Et alibi Matthei Apoſtoli. In Ciuitate Autiſiodoro depoſitio B. Valis presbyteri, & Confeſſoris.

In Prouincia Cæſarea. An hæc ad Mauritaniam referenda ſint ambiguum, quòd prouincia Cæſarienſis eiuſdẽ pars ſit, & plura martyrol. tres primos martyres Mauritaniæ Cæſarienſi tribuerint. Sed dubium remouet Notkerus; primos enim Mauros martyres, non Prouinciæ Mauritaniæ Cæſarienſi tribuit, ſed Vrbi hoc eſt. *In Mauritania Ciuitate Cæſariẽſi natiuitas SS. Timothei, Pollij, & Eutichij Diaconorũ.* Cũ vero ſecũdus Polieuictus M. Antuerpienſis, ſeu bini martyres Polita, & Vitus codicũ noſtrorũ, aut Epolius, & Eurcius, & Iocundus M. Corbeiẽſis, aſcribantur Prouinciæ Cæſariẽſi, non Vrbi, omnis tollitur ambiguitas. Si quidẽ nomen Cæſaria, ſiue Cæſſaria, quo vtitur martyrol. Antuerpienſe, tam regionem, quam vrbem ſignificare poteſt.

In Africa. Si Vetuſtioris martyrologij concinnator accuratè locos ſignaſſet, quod tamen pluries deſideratur, Africæ proprie dictæ, quæ pars Mauritaniæ Geographis eſt, Sanctus hic cætus eſſet tribuendus. Ex octo martyribus ſacra turma hæc conſtat in codicibus noſtris, & martyrol. Antuerpienſi. Septem tantum refert Corbeienſe; quoniam Victũ anteſignanum præterijt, & Nirillam prò Marcella, ſeu potius Mirella retinet. Octo pariter Africanos Atletas vidit, qui martyrologjum mſ. Reginæ Sueciæ concinnauit, & in pluribus nominibus decurtauit. *xii. Kal. in Africa Natalis SS. Victi,* (ita quoq; cum M. Antuerpiẽſi codices noſtri) *Maurellæ. Quinti, cũ aliis quinque.*

In Cæſarea Cappadociæ. In Cappadocia, & Metropoli Cæſarea Polyectum Victorem, & Donatum recolunt martyrol. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & ex eis recentiores. ex quibus aliqui Polyotum vocant. Polycutũ dicit martyrol. Antuerpienſe cum codicibus noſtris, in quibus præter Victorẽ, & Donatum ſocij aliqui adduntur Quintus, & Locuſta in eodem vetuſtiſſimo, Quintus, Lvcuſa, Primus, & Eutius in codicibus noſtris, quibus binos poſtremos debemus. Martyrolog. enim Corbeienſe non niſi Quintum addit. Quinque igitur Cæſarienſes in Cappadocia martyres exhibet vetuſtiſſimum illud: quatuor Corbeienſe, cum Polyeucto anteſignano: ſeptem codices noſtri, in hoc vberiores. Sex ſaltem agnouit mſ. Reginæ Sueciæ, cui ſi Polyectus, ſiue Polycutus omnibus tanquã dux memoratus adderetur ſeptẽ eſſent; hoc enim ordine ſuppreſſis aliquibus nominibus eos refert poſt Africanos. *Cæſarea Cappadociæ Nat. SS. Donati, Primi, cum aliis quatuor,* ſicuti etiam Primum noſtrorum codicum confirmat.

In Brittannis. De Timotheo Brittãno Diacono ſilent edita latinorum martyrologia præter Notkerum, qui ſcribit. *In Brittannia Timothei Diaconi.* Eiuſdẽ vero natalem proſequitur mſ. Reginæ Sueciæ, totidem verbis cum codicibus noſtris. Conſentit martyrol. Corbeienſe, & concinit Antuerpienſe.

Et alibi Nat. S. Matthiæ Apoſtoli. Pro Matthia Matthæum exhibent MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, ſed Matthiã etiam libenter ſuſcipio, quòd alibi martyrol. Vetuſtiſſimũ eius memoriã nõ recolat, ſicuti etiam vj. kalend. Martij de eo ſilet martyrologiũ Vetuſtiſſimum Et quam quã incerta ferè omnia ſint de Apoſtolis adnotata, de Matthæo tamen, & loco paſſionis eius aliquod ſignatum legitur, vt vidimus *in Perſide,* pridie nonas Maij, & repetitur xi. Kal. Octobris, tam in codicibus noſtris, quam MM. Corbeienſi, & Antuerpienſi. De Matthia verò nihil in ijſdem legimus præterquã in Corbeiẽſi ad vi Kal. Martij, & vt ſuſpicari licet ex recentiori inſtituto. Incertũ eſt etiam vbi Matthias agonem compleuerit. In Iudæa ab aliquibus aſſeritur lapidibus obrutum. Hieroſolymis quieuiſſe

uiſſe, vt habetur in monumento vetuſtiori, quod edidit Brouuerius lib.2. Annalium Treuerenſium, *De regionibus & vrbibus quibus Apoſtolorum corpora requieſcunt.* Rectius proinde de Matthia diceretur *& alibi*, quam de Mattheo, cui non modo Regio, ſed & Vrbs aſſignatur pro triumpho, vt in Adnotatis ad Indiculum Apoſtolorum diximus, vbi etiam aliqua de Matthia cumulamus.

Ciuitate Autiſiodoro. Maius eſt hìc Gallici antiquarij additamentum, quam in alijs codicibus viderim. Martyrologiũ Antuerpiẽſe meminit tantum S. Valentis presbyteri, M. Corbeienſe B. Valis presbyteri, & Confeſſoris, vt etiam mſ. Reginæ Sueciæ, & Rabanus totidem verbis, ex quo Notkerus B. Valis præsbyteri. Facilis eſt Valis in Valentem mutatio, ſicuti etiam in Valerium, vt habent codices noſtri, in quibus ad Valerium nota additur presbyteri, & Confeſſoris. Vallum vocat Sauſſayus, ſed de eo non niſi generalia profert. De Paulo verò, Anteoro, & Quadrato Confeſſoribus item Autiſſiodorenſibus, nihil hucuſq. inuenire licuit. Confeſſores ſuadet depoſitionis nomen ab antiquario Gallico præfixum. Valem presbyterum, à Valente martyre diſtinguit Auctarium Adonis, vbi 12. Kal. Iunij legitur apud Roſuueydum *Autiſiodori depoſitio B. Valis presbyteri, & Confeſſoris, & Valentis martyris*. Valentem martyrem Prætorem vocat Sauſſayus in ſupplemẽto ad hanc diem, & ei anonymum ſociũ iungit. De Vvalo presbytero, & Confeſſore in Ciuitate Autiſiodoro agit Molanus die ſequenti xj. Kal. Iunij.

XI. Kal. Iunij.

ROmæ natalis S. Fauſtini. Timothei. Venuſti. Caſti. Emili. Plaſſi. In Corſica Inſula paſſio S. Iuliæ. *In Ciuitate Autiſiodorenſi depoſitio, & Translatio corporis S. Helenæ Virginis*. In Cæſarea Cappadociæ Natalis S. Poliucti.

MAII 22.

SAnctos Fauſtinum, Timotheum, & Venuſtũ Romæ etiam recolunt hac die Rom. martyrologiſ; at Beda, & Vſuardus, ſeu potius Molanus ad Vſuardum, Fauſtinum tantum & Timotheum habẽt, ſicuti Bellinus de Padua, & Maurolycus, Notkerus aliquos ſocios etiam recenſet. *xi. Kal. Iunii. Romæ nat. SS. Fauſtini, Thimothei, Venuſti cum ſociis eorum.* Ita etiam Adonis Auctarium, non Ado, ſocios alios agnoſcit, dũ Fauſtinũ nominatim, & Timotheum recolit. *Romæ nat. SS. Fauſtini & Timothei, & aliorũ.* Socios plures Fauſtini ita recenſet M. Antuerpienſe non vero Romæ, ſed in Africa. *xi. Kal. Iunii. In Africa Fauſtini, Timothei, Venuſti, Caſti, Emili, Cotti, Rogati, Albini, Rogatiani, Maxenti, & Felicis. Item Caſti. Itẽ Emeli, Plaſſi. In Corſeca Inſola natalis Iuliæ. Ciuitate Autiſiodoro depoſitio, & translatio Helenæ Virginis. In Cappadocia Ceſſareæ Poliuiueti.* Plures ex primis martyribus quos Africæ aſſignat martyrol. Antuerpienſe Romæ pariter cum noſtro tribuit martyrol. Corbeienſe. *xi. kal. Iunij. Romæ natalis Sanctorum Fauſtini, Timothei, Venuſti, Caſti, Emeli, Cotti, Rogati, Maxenti, Felicis, Ianuarii, Conceſſi, Albini. Rogatiani. Item Caſti, Item Plaſſi. In Corſica inſula paſſio Sanctæ Iuliæ Virginis, & Martyris. In Caſaria Cappadociæ natalis Sancti Poliocti.* Ex his decurtatos agnoſcimus codices

noſtros,

noſtros, in quibus non niſi ſex martyres Romæ aſcribuntur, & præter Fauſtinum, Timotheum, & Ruſticum numerantur tantum Caſtus, Emilius, & Plaſſius. Adduntur in Corbeienſi Cottius, Rogatus, Maxentius, Felix, Ianuarius, Conceſſus, Albinus, Rogatianus, & alter Caſtius, vt omnes ſint numero quindecim. Sexdecim hos vidiſſe par eſt credere, qui martyrologium Reginæ Sueciæ reformauit; poſt tres enim à martyrol. Romano adductos, ſubdit *cum aliis xiii.* & fortaſſe ex repetitionis particula *item Caſti, itē Plaſſi*, in Corbeienſi adducto alter Plaſſius deſideratur, qui decimum ſextum numerum impleret. Multorum igitur codicum fide emendandum videtur M. Vetuſtiſſimum, qui quatuordecim omnes quos numerat martyres Africæ tribuit, qui Romanæ vrbi reſtitui debent. Erroris fortaſſe cauſa fuit, quod Caſtus, & Emilius Africani eodem die recolerētur, quos ſeiunctim à Romanis martyribus ita recenſet Rabanus, & ex eo totidem ferè verbis Notkerus. *In Africa Caſti, & Æmilii, qui per ignem paſſionis martyrium conſummauerunt. Scribit B. Cyprianus in libro de lapſis*. Imbelles hi primo cōgreſſu à fide ceciderunt, mox à domino roborati, & igne examinati palmam martyrij ſuſceperunt. De Sanctis his martyribus, eſtat ſermo S. Auguſtini inter vndecim additos ex mſs. Cartuſienſibus. Tractatum vocat Poſſidius in Indiculo. De martyribus Romanis reliqua ignota mihi ſunt, niſi Timotheum illū eſſe, quis diceret in Eccleſia S. Pauli, quieſcentem, cuius meminit inſcriptio apud Aringhium lib. 3. Rom. Subt. cap. 3. nu. 4.

In Corſica Inſula. De S. Iulia agit M. Romanum cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, & cæteris latinis. Acta ſunt collectim ſcripta in Additamento Adonis, ex quo etiam proſtant apud Surium tom. 5. Conſimilem narrationem exhibet Petrus de natal. lib. 5. cap. 29. & Cruci affixam ſpiritum emiſiſſe narrat xi. Kal. Iunij. De ea plura habet Saluator Vitalis in Sacra chronica Corſicæ, pia magis, quam ſolida veritate ſuffulta. Patriam, ac natale martyrij ſolū Nonſam oppidum refert, antiquis Sacrum promontorium vocatum.

In Ciuitate Autiſſodoro. S. Helenam Virginem veneratur hac die Rom. martyrologium, de qua ali qua habet in Adnotationibus Baronius. Meminerunt Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & latini recentiores. In eandem diem incidiſſe S. Virginis depoſitionem, ac tranſlationem docent codices noſtri; quamuis Sauſſayus tranſlationem in diem xij. Cal. Iulij reijciat. Depoſitionem hac die venerari confirmat mſ. Reginæ Sueciæ. M. Corbeienſe de ea agit die ſequenti.

In Cæſarea Cappadociæ. Polioctum hìc repetunt additamenta ad Moſandri Adonem. Iterat martyrol. Corbeienſe. Antuerpienſe verò Poliuiuetum vocat. Vtrum idem Sanctus Cæſarienſis Cappadox ſit, de quo egimus ad diē 21. Maij an diuerſus, & ſi idem, cur repetatur memoria, difficile eſt aſſerere.

X. Kal. Iunij.

IN Spanijs Natalis Sanctorum Epictiti. Aptoni. Baſili Epiſcopi. Item Aptoni. In Africa Quinti. Lvci. *Et paſſio S. Deſiderij Epiſcopi, & martyris*. Iuliani. Felicis. Montanæ. Ianuariæ. Emiliæ. Nonne. Almeridc. Aſti. Baſilei Epiſcopi. Victori. Firmi. Montani. Iuliani. Victorici. Fideli. Donati. Niciæ. Fauſti. Tymotheī.

Epitacium

Piceni Auximi, vel Auxumi. Notiſſima hæc eſt Vrbs Italiæ, quæ hodie vocatur *Oſmo*, & quam Procopius Romanis Metropolim dici affirmat. Ex actis S. Anthimi Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ad diem xj. Maij agit cum Siſinnio Diacono de Diocletio, & Florentio apud Auximum in Piceno ſepultis, vnde fortaſſe, qui in martyrol. Corbeienſi Meminius dicitur Seſinnius dicendus eſſet. Iulium verò quem addit nullibi adnotatum inuenio. Diocletius non Diocletianus ſocius Florentij dicitur in Actis S. Anonymi apud Surium to.5. ſed adducti codices omnes Diocletianum retinēt, ſicuti Galeſinius, qui malè hac die cum Florentio, & Simplicio Presbytero paſſos in Sardinia docet ex mſ. codicibus, & Surio in geſtis B. Anthimi, in quibus Siſinnius dicitur, non Simplicius, & in Piceno ſaxis cum Diocletio, & Florentio obrutum, ſepultum cum ſocijs eſſe *iuxta Aximum Oppidum*.

In Ciuitate Epheſo. Librarij vitio perperam legitur in martyrol. Antuerpiēſi. *Ciuitate Efera*. cum Ciuitatem Epheſi palam habeāt codices noſtri, martyrol. Corbeienſe, & mſ. Reginæ Sueciæ. *In Epheſo Mingenis, Gaiani, Iouini*. Ita non nihil vario primo nomine legit etiā Notkerus *Apud Epheſum Miogenis, Gaiani, & Iouini*. Cum Antuerpienſi, & Corbeienſi retinent codices noſtri tres martyres Ephiſinos, quorum primus omnibus Mengenis vocatur, ſecundus noſtris pro Gaiano Gaionus dicitur.

Ciuitate Cortona. Cortona Ptolomeo Vrbs antiquiſſima Vmbriæ eſt, vel potius Hetruriæ, ſed Corbeienſe martyrol. non Cortonam legit, ſed Corthoſa, pro qua Vrbe eſſent Carthoſicorum populi ex nummo Goltzij apud Ortelium. Sed fortaſſe emendatius Notkerus legit Cortinæ. *In Ciuitate Cortinæ Vincentii, & aliorum*. Cortyna eadem vrbs Geographis, ac Gortyna Cretæ, vel Gortynia Macedoniæ. Sed minori labore Cortina eſt Mauritaniæ Cæſarienſis ciuitas Ptolemæo, quæ alijs Cartenna dicitur, & facilius in hanc propendo ex vbertate martyrum Africanorum paſſim in hoc martyrologio indicata. Cū Vincentio huius vrbis martyre primipilo ſeptem alij cōmilitones numerantur in codicibus noſtris. Octo in Corbeienſi martyrol. in quo Gaius additur, noſtro & Antuerpienſi prætermiſſus; parua in nominibus reliquis intercedit differentia, & cuicūq; facilè obuia.

In Antiſſiodorenſi Vico Baioco. Martyrol. Corbeienſe legit Vico Baiaco. Antuerpienſe tantum Ciuitate Autiſiodoro. De S. Peregrino primo illius Vrbis Epiſcopo, ac martyre agit martyrol. Romanum, & cum eo Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, & Hagiologium Franco Galliæ Lebbei. Vitam eius primo loco exhibet Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodorentium, quæ docet abſciſſione capitis S. Epiſcopum martyrium cōpleuiſſe, *xvi. Kal. Iuniarum imperantibus Galieno, & Valeriano*. Acta vetuſtiora habet Lebbeus to. 1. Bibliothecæ p.526. in quibus legitur à Proconſule in carcere retruſum *Baugiaco loco vbi tunc temporis cuſtodia habebatur*, & ibidem à Chriſtianis poſt multa tormenta, & capitis pœnam ſepultum eſſe *ſub die xvii. Kalen. Iunii*, qui dies cum adductis martyrologijs magis conuenit. In Vico Baugiaco agonem compleuiſſe, & ſepultum eſſe 17. Kal. Iunij confirmat Petrus de Nat. lib.5. Veteris Kalendarij verba affert Sammarthani in quibus hæc proſtent, *xvii. Kal. Iuninas in Territorio Autiſsiodorēſi Vico Baugiaco paſſio S. Peregrini Epiſcopi primi eiuſdem Ciuitatis*.

Trigaſine. In ciuitate Trecas Fidulū presbyterum, & Cōfeſſorē M. Antuerpiēſe. *Tricaſsino* Fidolū M. Corbeienſe. Trecis M. Romanū cū Beda, & Adone. Fidelium minus aptè vocat mſ. Reginæ Sueciæ. Rabanus Fidolum, Notkerus Fiuduliū apud Caſtrum Tricaſſinū, magis codicibus noſtris in loco aſſignando conſonans, exhibet. Vetuſtius nomen Vrbis Lugdunēſis Galliæ Tricaſſium eſt, & Tricaſſini populi, Trecas recentius. Videndus Sauſſayus, & reliqui Sacræ Galliæ ſcriptores.

In

Digitized by Google

XVI. Kal. Iunij.

IN Alexandria Victoris. Baſiliæ. In Roma Pathyni. Galligori. Epono. Liberi Epiſcopi. Nimuiduno Heracli. Pauli. Minerei. Aquilini. Victoris. Artemi. Calcori.

MAII 17.

SAcræ huius diei Ephemerides, tam in codicibus noſtris, quam in Corbeienſi conueniũt. Diffidet in aliquibus martyrol. Antuerpienſe, ita expreſſum in laminis. *xvi. Kal. Iunij. In Alexandria Adrionis, Victoris, & Baſilæ. Roma Paterni, & Caloceri, Primini, & depoſitio Libi Epiſcopi. In Veduno Eracli, Pauli, Mineri, Aquilini, Victoris, & alibi Anthemi Galcori.* Deficit in libris noſtris ex Alexandrinis martyribus Adrion, vt in martyrol. Corbeiẽſi *xvi. Kal. Iunii. In Alexandria Victoris, Baſiliæ, Siluani. In Roma Parthinij, Gallicori, Eponi, Liberii Epiſcopi. Neueduno Heraclii, Pauli, Minerii, Aquilini, Victoris, Arthemis, Calcori.* Adrion Alexãdrinorum pugilum Dux memoratur cũ alijs duobus in martyrologio Romano, apud Bedam, Rabanum, & veteres libros mſ., vt ibi notat Baronius. Vnde fateri oportet in Vetuſtiori noſtro martyrol. ſupplendum eſſe Adrionem.

In Roma. Pro Pathinio, & Galligoro *Paterni, & Caloceri* legit martyrol. Antuerpienſi. *Parthinii, & Gallicori* Corbeienſe. Parthenium tantum exhibet Notkerus. Parthenium, & Calocorum Eunuchos vxoris Decij Imperatoris ſepultos Via Appia recolit martyr. Rom. infra x iv. Kal. cum Beda, Vſuardo, Adone, & alijs. Qua die etiam in vetuſtiori noſtro martyrol. recoluntur, vnde alios martyres hac die ſignatos eſſe exiſtimarem, præcipuè quòd in martyrol. Vetuſtiſſimo non Parthenius, ſed Paternus dicatur, & Priminus ſocius addatur, nec Calocerus ſit in codicibus noſtris, ſed Galligorus, & in Corbeienſi parua differentia Gallicori, addito ſocio non Primino, ſed Epone, ſiue Eponio. At ſicuti locum venerationis magis accuratè exprimit mſ. Reginæ Sueciæ, fortaſſe etiam in nominibus exprimendis minus eſt deprauatum, ex Galligoro enim ſiue Calociro, duos martyres format Gallam, & Chorum, & pro Primino Primum retinet xvj. Kal. *Roma Via Salaria veteri natalis S. Parthenii, Gallæ, Chori, Primi.* vnde in vetuſtiori noſtro legerem pro Epono, *& Primi.*

Liberi Epiſcopi. De Liberio ita mſ. Reginæ Sueciæ poſt adducta iam verba, *& depoſitio Liberi Epiſcopi*, vt titulo depoſitionis, non martyrem, ſed Confeſſorem indicare videatur. In noſtro, & Corbeienſi poſt quatuor recenſitos Romanos martyres, tanquam alius martyr Liberius additur, & Epiſcopus dicitur, eo modo, quo alios Romanos Pontifices adnotare ſolet. Martyrol. Antuerpienſe in laminis non Liberium, ſed Libum Epiſcopum Romanis martyribus iungit, quẽ Epiſcopum alterius vrbis, & Romæ coronatum dicerem, ſi Libus, & non Liberius, tam apertè in alijs codicibus vocaretur. De Liberio Romano Pontifice non meminit Romanum martyrologiũ, ſed Beda editus, & Vvandelbertus ad diem 23. Septembris. Malè audit apud Luitprandum, & Abbonem Floriacenſem, quòd Arrianis aliquando adhæſerit, ſed eius reſipiſcentiam latè probat Baronius in Annalibus ad annum 357. nu. 58.

n.58. Generoſa enim confeſſione, ita præcedentem maculam abſterſit, vt ſolus ferè pro Catholicis ſtaret, quando vt ait D.Hieron. aduerſus Lucifer. totus orbis ingemuit, & Arianum ſe eſſe miratus eſt. Solus contrà Ariminenſe Concilium pugnauit, & iterum exul exturbatus ab Eccleſia pro Catholico Confeſſore, ac Pontifice à D.Ambroſio ferè coæuo, non modo ſuſcipitur, ſed Beatus, & Sanctus nominatur; quæ cum pluribus proſequatur Baronius à pluribus ſuperſedeo: Cū verò eiuſdem Liberij Pontificis memoria etiam recolatur in Codicibus noſtris; & MM. Antuerpienſi, & Corbeiēſi ad diem illam viiij. Kal. Octobris, in hanc ſententiam deſcendo, vt ſiue Liberius, ſiue Libus nuncupetur aliquis S. Epiſcopus martyr ſit, qui Romæ agonem compleuerit, & alius à Liberio Pōtifice fuerit.

Neueduno. Nouijduno, vel Nouioduni legunt cum Romano omnia ferè latinorum martyrologia, quæ Heradium Paulum, & Aquilinium cū duobus alijs hac die venerantur. Beda, Vſuardus, & Maurolycus, Heraclium non Heradium legunt, & Galeſinius, qui plures alterius claſſis martyres ſub vno Heradio copulauit corruptos codices ſequutus. Ex hoc Sauſſayum in ſupplemēto Gallicani martyrologij accepiſſe non dubito. Menologium Græcorum pro his martyribus adducit eruditiſſimus Baronius in notis, ſed niſi alter Menologium ab eo, quod ex Sirleto edidit Caniſius, adducat vir ille ſummus, præter Heraclium, & Paulinum pro Paulo, & Benedimum, pro Aquilino alios ibi martyres non inueni, præter Solochanum anteſignanum, Pamphamen, & Pamphalum commilitones, qui cum adductis nominibus conueniāt. Notkerus non legit Nouiduno, ſed *Lebduno Heracli, Pauli, & aliorum*. M. Antuerpienſe vetuſtiſſimum in Veduno. An Nouiodunum pro Galliæ Vrbe legendum ſit, vel Nouidunum pro Vrbe Ammiani circa Danubium, ſiue Nouidunū Moeſiæ inferioris, vbi Danubius in oſtia effunditur Ptolemæo, ſiue aliud Nouiodunum Antonini in Pānonia accipiendum ſit, alijs ſtatuēdum relinquā. Quamquam enim Sauſſayus hos, & alios ſequentes martyres Nouioduno Galliæ tribuat, cum ex tribus vrbibus à Geographis hoc nomine in Gallia indicatis, quænam eos martyres veneretur non diſtinguat, neq. aliud addat, niſi quæ ex Galeſino, eiusq; corruptis codicibus accepiſſe videtur, non me in eius ſententiam ire compellit. Cum Heraclio, Paulo, Minereo, Aquilino, & Victore, Artemiū, & Galeorum eidem Vrbi Nouiduni tribuunt codices noſtri, & martyrol. Corbeienſe, ſed accuratius Antuerpienſe poſtremos duos martyres ab illis ſeiungit *& alibi* incerto loco tribuit. Ne quid autem taceamus, quod ad vetuſtius martyrologium emaculandum cōferre poſſit, addimus, veritos nos eſſe, ne pro Neueduno, legendum eſſet Niderunī, repetita martyrum memoria pridiani laterculi, cum ibi etiam Herclus, Paulus, Menerius, & Aquilus conſimilibus nominibus venerentur. De aliqua codicum corruptela ſuſpicionem hac die ingerit, quod Galeſinius Peregrinum ex ſuis codicibus admiſceat, quem in Kalendario peruetuſto, ſeu paruo Hieronymiano martyrologio Canonicorum Lucenſium ita ſcriptum inueniam. *xvi. Kal. Maii. Peregrini, Nicandri, & Marciani*.

XV. Kal. Iunij.

IN Alexandria Pantamoni Presbyteri. Hortaſi Presbyteri. Syrapionis Presbyteri. Pantheri. Dioſcori. Palmi. Petecon Diaconis. Cerron. Datiui. Lvci. Maximæ. Hermon Lectoris cum alijs iiij. In Ægypto Dioſcori.

Digitized by Google

Dioſcori Lectoris, qui multum paſſus eſt. In Conſtantinopoli Euſuchi. Seraionis. Buſtaſi Presbyteri. Patamon. Panteri. Petedondi. Aeram Lectoris. Datiui, Marciani. Lvcioſi. Lvciane. Egipne. & alibi Natalis Sanctorum Caſi, & Victoris.

MAII 18.

DIſtingunt codices noſtri Alexādrinos martyres ab Ægyptijs, & dubiū ingerunt, an de alia Alexandria, ex quinque huius nominis vrbibus, accipiendi martyres Alexandrini ſint. Ita etiam diſtinguunt MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, quorum faſtos hìc integros exhibemus. Illud ita proſtat. *XV. Kal. Iunij. Alcxandria Potamonis presbyteri, Ortaſi, Syrapionis presbyterorum, Pantheri, Datiui, Lvci, & Maximæ, Hermonis lectoris, & aliorum iiij. In Ægypto Dioſcori Lectoris. Conſtantinopoli, Euchi, Serapionis, Buſtaſi presbyteri, Potamonis, Panteri, Petcgloni, Dieranti Lectoris, Datiui, Marciani, Lvcioſæ, Locani, Egenæ, & alibi Caſſi, Victoris.* Corbeienſe verò parum ab illo differt. *XV. Kal. Iunij. In Alexandria Potamonis presbyteri, Hortaſii, Serapionis, Panteri, Dioſcori, Palmi, Pentecon Diaconi, Ceuron, Dauici, Lvci, Maximæ, Hermon lectoris cum aliis quatuor martyribus. In Ægypto Dioſcori Lectoris, qui multa paſſus eſt. Conſtantinopoli Effuci, Serapionis, Buſtaſi presbyteri, Patamon, Panteri, Peſeclondi, Eran lectoctoris, Datiui, Maſtiani, Lvcioſi, Lvcianæ, Eginæ. Et alibi natalis Sanctorum Caſſi, Victoris, Iuliani.* Nomina quidem adducta martyrum Alexandrinorum Alexandriam Ægyptiam videntur ſignificare, quòd omnia ferè in Ægypto vſitata nomina in eorum cenſu contineantur. Potamon Magnus cognomine apud D. Epiphanium in hæreſi Meletianorum, nō Presbyter, ſed Epiſcopus Heracleæ, ſubiectus Eccleſiæ Alexandrinæ, Sanctitate, & confeſſione celebris dicitur, oculo prò veritate mulctatus, & qui tandem ex D. Athanaſio in Epiſt. ad Solitarios martyr. occubuit. In Menologio Græcorum ad diem 24. huius menſis certamen memoratur Serapionis Ægyptij, & eorum, qui cum ipſo, eodē tempore paſſi ſunt. Ex clero Alexandrino ſignatorum martyrum maior cenſus videtur fuiſſe, cum plures Presbyteri, Diaconus, & Lector proferantur. Diuerſum Pitamonem Confeſſorem Epiſcopum Heracleenſem à Potamone presbytero, qui chorum in hoc laterculo ducit, exiſtimarem, quamquam in Romano Martyrol. Potamon Epiſcopus hac die veneretur, cum in adductis omnibus codicibus presbyter nuncupetur, & alijs presbyteris ſocietur. Duodecim nominibus ſignatos exhibet martyrologiū Corbeienſe, & anonymos quatuor, totidemque in martyrologio Antuerpienſi, & codicibus noſtris adnotantur, nulla, vel parua nominis differentia. Mutilat eos nonnihil Notkerus, ex quo tamen videtur colligi poſſe Alexandriam, Ægyptiā hìc eſſe intelligendam, dum ait. *In Alcxandria Potamonis, Hortaſii, & Serapionis presbyterorum.* Item in *Ægypto S. Dioſcori Lectoris.* Marcum Papam Rabanus, ita admiſcet Alexandrinis martyribus. *XV. Kal. Hortaſii, & Serapionis presbyteri, & Marci Papæ, & Potamionis.* Oſtaſium pro Hortaſio legit mſ. Reginæ Sueciæ, non Alexandriæ, ſed in Ægypti Prouincia, vt clariùs etiam doceat, Alexandrinos Ægyptios fuiſſe martyres. *In Ægypto Oſtaſii, & Serapionis presbyterorum cum aliis xiii.* numerato nempe Dioſcoro Lectore, de quo ſeorſim agunt codices noſtri. Galeſinius ex Beda Alexandriæ meminit Potamionis, Hortaſij, & ſociorum. Calendarium

Hic.

Digitized by Google

Ado. *Eunuchorum vxoris Decii Imperatoris*, vel vt habet Rabanus. *Natale SS. Coleceri, & Partheni Eunuchorum Vxoris Decii Imperatoris, quorum vnus cum eſſet prapoſitus cubiculi: alter vero Primicerius nolentes ſacrificare Idolis à Decio occiſi ſunt*. Portentum reſonat martyrol. Corbeienſe, dum recolit Calocerum, & Parthenium Eunuchos, & eorum vxores. Quis enim Eunuchos vxoratos legit? Vnde non modo ſenſus peruertitur, ſed vitiatur. Integrum tamen de more exhibemus ex Dacherio. *XIV. Kal. Iunii. Romæ natalis Sanctorum Caloceri, Parthenii, Eunuchorum, & vxorum eorum. Hi ſub Decio Imperatore occiſi, & requieſcunt in Cimiterio iuxta Viam Appiam. In Cimiterio Caleſti Via Appia Paterni, Galicori, Indici, Seleuci, Felicis, Elonici, Chriſti, Calonica, Iulia. Item Vrbani Ingenuæ, Saturni. In Alexandria Natalis S. Areni Diaconi. In Cæſaria Cappadociæ natalis S. Polsochi. In Affrica natalis SS. Quinti, Primuli, Saluſti, Fortunati, duorum Donatorũ, Primi, Indicæ, Luguſtæ, Roſata, Vrbanæ, Romanæ. In Getulia natalis Sanctorum Emeli, Baſeli, Prętextata, Baſilia Parthimi*. Horum ſanctorũ eunuchorum celebris memoria eſt, & eorum dies Natalis ita in antiquiſſimi martyrologij fragmento apud Bucherium in Canonem Victoris p. 268. ſignatur. *xiii. Kal. Iunii. Parthini, & Caloceri in Calliſti. Diocletiano IX. & Maximiano VIII. Conſſ.* Quæ pugnãt cum his, quæ paſſim in reliquis martyrol., tam editis, quã mſs. notantur, videlicet Sãctos hos martyres ſub Decio, cuius Vxoris Eunuchi erant agonẽ compleuiſſe. Tempus enim quod in hoc fragmento adnotatur in perſecutionẽ Diocletiani cadit, imo in eũdem annũ, quo Diocletianus, & Maximianus purpuram depoſuerunt, hoc eſt quinquaginta circiter annis à mota ſub Decio perſecutione. Cum vero conſtanter Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & cum Romano martyrologio cæteri recentiores ſub Decio paſſos eſſe Sanctos Eunuchos referant, & iidem adducti mſs. codices aſtipulentur, erraſſe potius illius fragmenti auctorem dicendum eſſet, quã tantorum codicum fidem nutare; difficile enim videtur in omnibus codicibus irrepſiſſe mendum in nomine Imperatoris, vt pro Decio legendũ eſſet ſub Diocletiano, cuius vxoris eunuchi eſſent. At eiuſdem nominis ſocij martyres alij ſub Diocletiano, alij ſub Decio martyrium facere potuerunt, & fortaſſe alij ſunt de quibus egimus ad diem 14. Kal. Maij, & error ex his in alios irrepere potuit 14. Kal. Iunij, vt illi ſub Diocletiano agonem perfecerint, hi ſub Decio, & emendandum fragmentum illud, *& pro xiiij. Kal. Iunij*, reſtituendum *xiiij. Kal. Maij*. Quæ addũtur de officio SS. Eunuchorũ in codicibus noſtris leguntur apud Petrum de Natalibus lib. 5. cap. 17. & ante ipſum apud Vſuardum, Adonem, ac cæteros latinos, qui omnes teſtantur Romę fuiſſe ſepultos Via Appia. In Cœmeterio illius viæ addũt codices noſtri, quod eſt Calliſti mox repetitum.

In Cęmeterio Calliſti. Sequentes Romanos martyres in Cœmeterio Calliſti via Appia ſepultos, ac veneratos, Notkerus reticet, qui ex vetuſtiori martyrologio aliquos ſaltem excerpere ſolet. Ita Vſuardus, Ado, martyrol. Romanum, & cœteri latini. Non ita mſ. Reginæ Sueciæ poſt adductos Parthinium, & Calocerum, *Item in Cœmeterio Calliſti Via Appia Natalis Sanctorum Paterni, Gallicoli, cum aliis viiij*. Hos numerant codices noſtri vndecim nominibus expreſſos. Duodecim exhibet martyrol. Corbeienſe, licet tredecim fuiſſe conijci poſſit, ex repetitione Vrbanæ, quæ antea deficit, & Ingenuæ, ac Saturni additione Vberius comparet martyrol. Antuerpienſe, quindecim enim ſactos pugiles recenſet, aliqua etiam intercedente nominum differentia; pro Patenio quidem ſiue Paterno, Prennium habet, & pro Galicoro, in duo nomina diſiunctò, Gallum, & Curum exhibet; Vrbanum confeſſoris nota diſtinguit; pro Clonico, ſiue Elonico Donicum exhibet, & quod nomen

men eſt vrbis, tam martyrol. Corbeieñſi, quam noſtro, Alexander illi eſt, & Arenus Diaconus Romanus, qui nobis Alexandrinus, Vrbana, ſiue Orbana ſignatur, tam in illo, quam in alijs cum repetionis nota *item*, & tamen Vrbanus prior illi eſt, & Confeſſor, non Vrbana. Hæc ſine alijs codicibus emaculare difficile eſt.

In Alexandria. Non ita difficile eſt aſſerere emendandum eſſe martyrol. Antuerpienſe in cætu Romanorum martyrum, & pro Alexandro legendum eſſe Alexandriæ; non modo quia ita bini codices noſtri retinent, cum martyrol. Corbeienſi, ſed quod ita etiam confirmet Notkerus *In Alexandria S. Irenei Diaconi.* Arenum, ſiue Arenium vocat Corbeienſe martyrol. & noſtrum.

In Cæſaria. Poliochum vel Polioclum Cæſarienſem in Cappadocia martyrem diſtinguunt adducti iam codices, quibus innitimur; ſi reliqua ſilent Hagiologia, niſi Poliotus ſit, vel Polyeuctus Cappadox Cæſarienſis, de quo infra omnia latinorum martyrologia agunt xij. Kal. Iunij.

In Africa. Aliquos ex Africano cœtu libat de more Notkerus, dum alios innuit non exprimit. *In Africa Sanctorum Quinti. Primuli, Saluſti, & multorum martyrum.* Quintulum, non Quintum horum ducem vocat martyrol. Antuerpienſe, & pro Indica, Dicceſſium profert, Romanam verò tam noſtrorum, quam Corbeienſis codicis à duodenario numero aufert. Pro Indica in varijs lectionibus Dufreſnij ex mſ. Corbeienſi Iudicam inuenio, & pro illius Luguſta, Lvcuſſam video in M. Antuerpienſi.

In Cetulia. Regio hæc eſt Africæ, ſeu Lybiæ interioris, netio frequens, & multiplex. Vnde plures gentes in Africa ſub Getuliæ nomine, ſiue in Mauritania Cæſarienſi, ſiue Tingitana, ſiue inter Carthaginem, & Numidiam. Quatuor martyres tantùm exhibent codices noſtri Emilium, Prætectatum, Baſiliam, & Partinum; ſed ex MM. Antuerpienſi, & Corbeienſi addendus eſt Baſilius, ſeu Baſelus, & pro Baſilia, vt in primo ſcriptum eſt, Baſia reponenda. Reliqua mihi in obſcuro latent.

XIII. Kal. Iunij.

IN Affrica Natalis Sanctorum Victoriæ. Marcellone. Salſe. Romæ Via Salaria Baſiliſſe. Aurei. Nuſce. Nemaui. Saudeli martyris. Et alibi Natalis Sanctorum Ceruaſi, & Protaſi, & depoſitio Velleſi, & Fauſtini Epiſcopi. *In Ciuitate Bituricas depoſitio S. Augſtregiſſeli Epiſcopi.*

MAII 20.

SAnctas tres martyres Africanas non niſi mſſ. codices hac die recenſent, quæ tamen Marcelona codicibus noſtris eſt, Marceloſa, ſeu Marcelloſa alijs dicitur, vt in Antuerpienſi hoc ordine. *xiij. Kal. Iunij. In Affrica Victoria, Marceloſæ, Salſæ, Romæ* [illegible] *Baſila. In Oſtea Aurea, Nemauſo, Eaudilis martyris, & alibi Gerbaſi, & Protaſi, & Fauſti Epiſcoporum.* Nec aliter ferè Corbeienſe M. ex quo, & noſtro aliqua ſupplenda infra indicabimus. Interim totus laterculus ita ſcribitur. *xiij. Kal. Iuni. In Africa Natalis Sanctorum Victoriæ, Marcelloſa, Salſa. Roma Via Salaria Baſiliſſæ, Aurei, Nuſtia, Nemaui, Baudeli martyris*

martyris, *& alibi Natalis Sanctorum Germanorum Geruasij, Protasij, & depoſitio Velleſi, & Fauſti Epiſcoporum.*

Romę Via Salaria. Omnia fere latinorum Martyrologia cum Romano Baſillam Virginem, & Martyrem recolunt hac die addito elogio, virtutum, & palmæ. Babillam eam vocat Petrus de Natalibus lib.5.cap.23. qui longius Acta eius proſequitur, nullis tamen ſocijs indicatis, quos illi conſtanter addunt adducti iam codices noſtri,& Corbeienſe, Aureum nempe, & Nuſcam, dum eam non Baſillam, ſed Baſiliſſam vocant. De ſocijs mẽdum irrepſiſſe ſuſpicor, vt mox dicam. De Baſiliſſa martyre Romana meminit antiqua inſcriptio in Baſilica S. Pauli apud Aringhium lib.3. cap. 3. quæ ibidem requieſcit cum Celſo Iuliano, & Martianilla, ſocijs fortaſſe ſepulcri, & nõ certaminis *Baſiliſsa cum aliis duobus*, retinet mſ. Reginæ Sueciæ.

Aurei, Nuſcæ, ſeu Nuſtiæ vt legit M. Corbeienſe. Deprauatos hic vereor iã adductos codices, minus tamen martyrol. Vetuſtiſſimum, in quo legitur pro Nuſca, ſeu Nuſtia. *In Oſtea*, ſeu Oſtia *Aureæ*. Et omnino ita reſtituendum puto ex mſs. codice Lateranenſi, & Vallicellano, ex quibus fragmenta Actorum S.Aureæ producit Aringhius Romæ ſubr. lib.3.cap.8.n.9. Primùm cum exilio ad Vrbem Oſtiam deportata dicitur. *Iratus itaq. iuſſit eã leuari à terra Claudius, vinctam catenis in Oſtiam deportari cum viris Religioſis, & ſacris virginibus, & eum omni familia ſua. Poſtquam autem illuc peruenit, capit habitare foras muros Oſtia ciuitatis in loco, qui vocatur Euariſti, in pradio ſuo, & ibidem die, & nocte ieiuniis, & orationibus epulabatur.* Deinde cum agonem compleuit, vt in altero fragmento. *Lapis magnus ligetur ad collũ eius, & demergatur in mare. Cuius corpus ſanctum peruenit ad maris littus, quod B. Nonnus collegit, qui etiam Hyppolitus nũcupatur, & eum omni diligentia ſepeliuit in pradio ſuo, ubi habitauerat viiii. Kal. Septembris*, De loco omnino conueniũt; De agonis die diſſident Acta. Cum autem S.Aurea alibi in adductis codicibus non veneretur, nihil obſtat, quin ex aliqua translatione in hanc diem eius natalis referri potuerit.

Nemaui S. Saudeli. Haudelum legit alter ex codicibus noſtris, Baudilium M. Antuerpienſe, Baudeleum aptius Corbeiẽſe, in quo Nemaui ſcribitur, ſed Nemauſo in Antuerpienſi, ſicuti apud Notkerum, qui acta breuiter percurrit. *In Gallia ciuitate Nemauſo paſsio S.Baldelii, &c.* Nemauſum Vrbs eſt Narbonenſis Galliæ in Occitana regione. De eo omnia latinorum martyrologia agunt, & eius acta breuiato ſtylo cõplectitur Petrus de Natalibus lib.5.cap.23. quæ fuſius proſequitur Sauſſayus.

Et alibi SS.Geruaſi, & Protaſi. Plures martyres coniunctis his nominibus recoluntur in Vetuſtiori M. noſtro, vt Nicomediæ ad diem 19.Iunij,& Mediolani ad diem 28. Iulij. An ijdem ſint in tanta vbiq. martyrum vbertate difficillimum eſt decernere. Aliquam Mediolanenſiũ celebritatem agnouit hac die mſ. Reginæ Sueciæ, fortaſſe ab aliquo recentiori antiquario emendatum. *Mediolano Natalis SS.Geruaſii, & Prothaſii.* vide ſequẽtia.

Et dep.Velleſi, & Fauſtini Epiſcopi. Corruptum hic eſſe videtur M. Antuerpienſe, in quo *alibi* tantum legitur *Gerbaſi*, deinde *& Protaſi, & Fauſti Epiſcoporum*, quaſi Protaſius non ille Mediolanenſis ſit, ſed alius, & Epiſcopus. At mutilum in hoc eſſe ſuſpicari licet, & Velleſium deficere, quem codicibus noſtris conſonũ, ita habet M.Corbeiẽſe, *& depoſitio Velleſii, & Fauſti Epiſcoporũ.* Et fortaſſe melius legitur cũ codicibus noſtris *Fauſtini*. Quia ille eſſe potuerit, ad quem ſcripſit S. Cyprianus ep. 67.Eum laudans, quòd ſteterit contra Marcianum Arelatenſem Epiſcopum, qui ſe Nouatiano perfidiæ auctori adiunxerat, & initio epiſtolæ dicitur, *Fauſtinus Collega noſter Lugduni conſiſtens*. S. Helium Fauſtinum vocat Sauſſayus in Appendice, & Theophilus Raynaudus in Indi-

culo SS. Lugd. Fauſtus Rhegienſis ab aliquibus pro Sancto veneratur, in Regienſi præcipuè Eccleſia ex antiquo more, vt teſtatur Sauſſayus, qui Baronium adducit, re maturius perpenſa in eiuſdẽ ſanctitatem conſentientẽ. Sanctumquoq; aſſerit idẽ Raynaudus Pietatis Lugdun. p.502. ex Sidonio. Addit tamen Sauſſayus eius obitum fuiſſe die 28. Septembris, longe ab illius Fauſti, ſeu Fauſtini Epiſcopi memoria, qui hic recolitur. De Velleſio nihil hucuſq. comperi, neq. de Fauſto, aut Fauſtino aliquid decerno.

Bituricas, De S. Auſtregeſilo Epiſcopo, & Confeſſore agit Rom. martyrologium, vbi videndus Baronius, qui ex Sigiberto putat floruiſſe circa annum 627. Vitã habet Surius to. 5. & Ducheſnius to.2. Hiſt. coçten. Galliæ. Meminerunt Vſuardus, & Sauſſayus cũ alijs Chriſtianæ Galliæ ſcriptoribus. Additamentum huius S. Epiſcopi non legitur, neque in martyrol. Antuerpienſi, neque in Corbeienſi. Plura de S. Auſtregiſilo 27. Bituricenſiũ Archiepiſcopo habent Sammarthani Galliæ Chriſt. To.1. ex Aimone, & alijs, & addunt Eccleſiam illã Feſtum habere die 20. Maij.

XII. Kal. Iunij.

IN Mauritania Tymothei. Polie. Eutici Diaconi. In Prouintia Ceſarea Polite. Viti. In Africa natalis Sanctorum Victi. Maurelle. Quinti. Primoli. Saluſti. Fortunati. Mirelle. Primi. In Ceſarea Cappadociæ Policuti. Victori. Donati. Quinti. Lucuſe. Primi. Euti. In Britannia natalis Timothei Diaconi, & alibi Natalis S. Matthiæ Apoſtoli. *In Ciuitate Autiſſiodorenſium Depoſitio Pauli, & Anteon. Quadrati, & Beati Valeri presbyteri, & Confeſſoris.*

MAII 21.

I*N Mauritania*. Africani martyres in duas claſſes diuiduntur. Primi Mauritaniæ tribuũtur, quæ regio Africæ eſt, eaq. duplex Cæſarienſis, & Tingitana. Incertum noſtris codicibus eſſet, cui nam Mauritaniæ primus cætus martyrum eſſet aſcribendus, niſi martyrol. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus id de Cæſarienſi apertè docerẽt. Ex ijſdem Petrus de Natalibus, & præcipuè ex Adone refert glorioſo martyrio Sanctos hos Cæſariẽſes hac die occubuiſſe lib.5. cap.28. Nihil ſupra codices noſtros in his martyribus addit Martyrol. Antuerpienſe, quinimo ex Polio, & Euticio vnum tantum martyrem Polieutieium videtur ità conflare *xij. Kal. In Mauritania Timothei, Poli, Eutici Diac. In Rauenna Martyria. Ceſſaria Polieuicti. In Affrica Victi, Maurella, Quinti, Primuli, Saluſti, Furtunati, Marcella, Primi. In Ceſſarea Cappodocia, Policuti, Victori, Donati, Quinti, Locuſtę. In Brittannia Timothei Diaconi, & alibi natalis Mathei Apoſtoli. Ciuitate Autiſiodoro depoſitio Valentis presbyteri.* M. Corbeienſe magis eum noſtris codicibus conſonat, quam cum Antuerpienſi, in quo aliqua ſupra illos abundant, vt in S. Martyria Rauennate, quæ & in illis deeſt, & Ferrario alijſque de Sanctis Italiæ ſcribentibus ignota eſt; nõ vero Rabano, qui xij. Calendas in Mauritania Timotheum, *& in Rauenna Martiria* feſtũ indicat. Ita verò M. Corbeiẽſe ſacras ephemeridas exhibet. *xij. Kal. Iunij. In Mauritania Timothei, Poli, Eutici Diaconi. In Prouincia Cæſaria, Epoli, Eutici,*

Iocun-

Digitized by Google

Iocundi. In Africa natalis SS. Maurellæ, Quinti, Primuli, Saluſti, Fortunati, Nirillæ, Primi. In Cæſaria Cappadociæ Polieucti, Victuri, Donati. Quinti. In Britãnia natalis Timothei Diaconi. Et alibi Matthei Apoſtoli. In Ciuitate Autiſiodoro depoſitio B. Valis presbyteri, & Confeſſoris.

In Prouincia Cæſarea. An hæc ad Mauritaniam referenda ſint ambiguum, quòd prouincia Cæſarienſis eiuſdẽ pars ſit, & plura martyrol. tres primos martyres Mauritaniæ Cæſarienſi tribuerint. Sed dubium remouet Notkerus; primos enim Mauros martyres, non Prouinciæ Mauritaniæ Cæſarienſi tribuit, ſed Vrbi hoc eſt. *In Mauritania Ciuitate Cæſariẽſi natiuitas SS. Timothei, Pollij, & Eutichij Diaconorũ.* Cũ vero ſecũdus Polieuictus M. Antuerpienſis, ſeu bini martyres Polita, & Vitus codicũ noſtrorũ, aut Epolius, & Eurcius, & Iocundus M. Corbeiẽſis, aſcribantur Prouinciæ Cæſariẽſi, non Vrbi, omnis tollitur ambiguitas. Si quidẽ nomen Cæſaria, ſiue Cæſſaria, quo vtitur martyrol. Antuerpienſe, tam regionem, quam vrbem ſignificare poteſt.

In Africa. Si Vetuſtioris martyrologij concinnator accuratè locos ſignaſſet, quod tamen pluries deſideratur, Africæ proprie dictæ, quæ pars Mauritaniæ Geographis eſt, Sanctus hic cætus eſſet tribuendus. Ex octo martyribus ſacra turma hæc conſtat in codicibus noſtris, & martyrol. Antuerpienſi. Septem tantum refert Corbeienſe; quoniam Victũ anteſignanum præterijt, & Nirillam prò Marcella, ſeu potius Mirella retinet. Octo pariter Africanos Atletas vidit, qui martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ concinnauit, & in pluribus nominibus decurtauit. *xii. Kal. in Africa Natalis SS. Victi,* (ita quoq; cum M. Antuerpiẽſi codices noſtri) *Maurellæ. Quinti, cũ aliis quinque.*

In Cæſarea Cappadociæ. In Cappadocia, & Metropoli Cæſarea Polyectum Victorem, & Donatum recolunt martyrol. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & ex eis recentiores. ex quibus aliqui Polyotum vocant. Polycutũ dicit martyrol. Antuerpienſe cum codicibus noſtris, in quibus præter Victorẽ, & Donatum ſocij aliqui adduntur Quintus, & Locuſta in eodem vetuſtiſſimo, Quintus, Lvcuſa, Primus, & Eutius in codicibus noſtris, quibus binos poſtremos debemus. Martyrolog. enim Corbeienſe non niſi Quintum addit. Quinque igitur Cæſarienſes in Cappadocia martyres exhibet vetuſtiſſimum illud: quatuor Corbeienſe, cum Polyeucto anteſignano: ſeptem codices noſtri, in hoc vberiores. Sex ſaltem agnouit mſ. Reginæ Sueciæ, cui ſi Polyectus, ſiue Polycutus omnibus tanquã dux memoratus adderetur ſeptẽ eſſent; hoc enim ordine ſuppreſſis aliquibus nominibus eos refert poſt Africanos. *Cæſarea Cappadociæ Nat. SS. Donati, Primi, cum aliis quatuor,* ſicuti etiam Primum noſtrorum codicum confirmat.

In Brittannia. De Timotheo Brittãno Diacono ſilent edita latinorum martyrologia præter Notkerum, qui ſcribit. *In Brittannia Timothei Diaconi.* Eiuſdẽ vero natalem proſequitur mſ. Reginæ Sueciæ, totidem verbis cum codicibus noſtris. Conſentit martyrol. Corbeienſe, & concinit Antuerpienſe.

Et alibi Nat. S. Matthiæ Apoſtoli. Pro Matthia Matthæum exhibent MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, ſed Matthiã etiam libenter ſuſcipio, quòd alibi martyrol. Vetuſtiſſimũ eius memoriã nõ recolat, ſicuti etiam vj. kalend. Martij de eo ſilet martyrologiũ Vetuſtiſſimum. Et quam quã incerta ferè omnia ſint de Apoſtolis adnotata, de Matthæo tamen, & loco paſſionis eius aliquod ſignatum legitur, vt vidimus *in Perſide*, pridie nonas Maij, & repetitur xi. Kal. Octobris, tam in codicibus noſtris, quam MM. Corbeienſi, & Antuerpienſi. De Matthia verò nihil in iiſdem legimus præterquã in Corbeiẽſi ad vi Kal. Martij, & vt ſuſpicari licet ex recentiori inſtituto. Incertũ eſt etiam vbi Matthias agonem compleuerit. In Iudæa ab aliquibus aſſeritur lapidibus obrutum. Hieroſolymis quieuiſſe

uiſſe, vt habetur in monumento vetuſtiori, quod edidit Brouuerius lib.2. Annalium Treuerenſium, *De regionibus & vrbibus quibus Apoſtolorum corpora requieſcunt.* Rectius proinde de Matthia diceretur *& alibi*, quam de Mattheo, cui non modo Regio, ſed & Vrbs aſſignatur pro triumpho, vt in Adnotatis ad Indiculum Apoſtolorum diximus, vbi etiam aliqua de Matthia cumulamus.

Ciuitate Autiſiodoro. Maius eſt hìc Gallici antiquarij additamentum, quam in alijs codicibus viderim. Martyrologiũ Antuerpiēſe meminit tantum S. Valentis presbyteri. M. Corbeienſe B. Valis presbyteri, & Confeſſoris, vt etiam mſ. Reginæ Sueciæ, & Rabanus totidem verbis, ex quo Notkerus B. Valis præsbyteri. Facilis eſt Valis in Valentem mutatio, ſicuti etiam in Valerium, vt habent codices noſtri, in quibus ad Valerium nota additur presbyteri, & Confeſſoris. Vallum vocat Sauſſayus, ſed de eo non niſi generalia profert. De Paulo verò, Anteoro, & Quadrato Confeſſoribus item Autiſſiodorenſibus, nihil hucuſq. inuenire licuit. Confeſſores ſuadet depoſitionis nomen ab antiquario Gallico præfixum. Valem presbyterum, à Valente martyre diſtinguit Auctarium Adonis, vbi 12. Kal. Iunij legitur apud Roſuueydum *Autiſiodori depoſitio B. Valis presbyteri, & Confeſſoris*, *& Valentis martyris*. Valentem martyrem Prætorem vocat Sauſſayus in ſupplemẽto ad hanc diem, & ei anonymum ſociũ iungit. De Vvalo presbytero, & Confeſſore in Ciuitate Autiſiodoro agit Molanus die ſequenti xj. Kal. Iunij.

XI. Kal. Iunij.

ROmæ natalis S. Fauſtini. Timothei. Venuſti. Caſti. Emili. Plaſſi. In Corſica Inſula paſſio S. Iuliæ. *In Ciuitate Autiſiodorenſi depoſitio, & Translatio corporis S. Helenæ Virginis*. In Cæſarea Cappadocie Natalis S. Poliucti.

MAII 22.

SAnctos Fauſtinum, Timotheum, & Venuſtũ Romæ etiam recolunt hac die Rom. martyrologiũ; at Beda, & Vſuardus, ſeu potius Molanus ad Vſuardum, Fauſtinum tantum & Timotheum habẽt, ſicuti Bellinus de Padua, & Maurolycus, Notkerus aliquos ſocios etiam recenſet. *xi. Kal. Iunii. Roma nat. SS. Fauſtini, Thimothei, Venuſti cum ſociis eorum.* Ita etiam Adonis Auctarium, non Ado, ſocios alios agnoſcit, dũ Fauſtinũ nominatim, & Timotheum recolit. *Roma nat. SS. Fauſtini & Timothei, & aliorũ.* Socios plures Fauſtini ita recenſet M. Antuerpienſe non vero Romæ, ſed in Africa. *xi. Kal. Iunii. In Africa Fauſtini, Timothei, Venuſti, Caſti, Emili, Cotti, Rogati, Albini, Rogatiani, Maxenti, & Felicis. Item Caſti. Itẽ Emeli, Plaſſi. In Corſeca Inſola natalis Iulia. Ciuitate Autiſiodoro depoſitio, & translatio Helena Virginis. In Cappadocia Ceſſarea Poliniueti.* Plures ex primis martyribus quos Africæ aſſignat martyrol. Antuerpienſe Romæ pariter cum noſtro tribuit martyrol. Corbeienſe. *xi. kal. Iunij. Roma natalis Sanctorum Fauſtini, Timothei, Venuſti, Caſti, Emeli, Cotti, Rogati, Maxenti, Felicis, Ianuarii, Conceſſi, Albini, Rogatiani. Item Caſti. Item Plaſſi. In Corſica inſula paſſio Sanctæ Iulia Virginis, & Martyris. In Caſaria Cappadociæ natalis Sancti Poliocti.* Ex his decurtatos agnoſcimus codices

noſtros,

noſtros, in quibus non niſi ſex martyres Romæ aſcribuntur, & præter Fauſtinum, Timotheum, & Ruſticum numerantur tantum Caſtus, Emilius, & Plaſſius. Adduntur in Corbeienſi Cottius, Rogatus, Maxentius, Felix, Ianuarius, Conceſſus, Albinus, Rogatianus, & alter Caſtius, vt omnes ſint numero quindecim. Sexdecim hos vidiſſe par eſt credere, qui martyrologium Reginæ Sueciæ reformauit; poſt tres enim à martyrol. Romano adductos, ſubdit *eum aliis xiii.* & fortaſſe ex repetitionis particula *item Caſti, itē Plaſſi*, in Corbeienſi adducto alter Plaſſius deſideratur, qui decimum ſextum numerum impleret. Multorum igitur codicum fide emendandum videtur M. Vetuſtiſſimum, qui quatuordecim omnes quos numerat martyres Africæ tribuit, qui Romanæ vrbi reſtitui debent. Erroris fortaſſe cauſa fuit, quod Caſtus, & Emilius Africani eodem die recolerētur, quos ſeiunctim à Romanis martyribus ita recenſet Rabanus, & ex eo totidem ferè verbis Notkerus. *In Africa Caſti, & Æmilii, qui per ignem paſſionis martyrium conſummauerunt. Scribit B. Cyprianus in libro de lapſis.* Imbelles hi primo cōgreſſu à fide ceciderunt, mox à domino roborati, & igne examinati palmam martyrij ſuſceperunt. De Sanctis his martyribus, eſtat ſermo S. Auguſtini inter vndecim additos ex mſs. Cartuſienſibus. Tractatum vocat Poſſidius in Indiculo. De martyribus Romanis reliqua ignota mihi ſunt, niſi Timotheum illū eſſe, quis diceret in Eccleſia S. Pauli, quieſcentem, cuius meminit inſcriptio apud Aringhium lib. 3. Rom. Subt. cap. 3. nu. 4.

In Corſica Inſula. De S. Iulia agit M. Romanum cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, & cæteris latinis. Acta ſunt collectim ſcripta in Additamento Adonis, ex quo etiam proſtant apud Surium tom. 5. Conſimilem narrationem exhibet Petrus de natal. lib. 5. cap. 29. & Cruci affixam ſpiritum emiſiſſe narrat xi. Kal. Iunij. De ea plura habet Saluator Vitalis in Sacra chronica Corſicæ, pia magis, quam ſolida veritate ſuffulta. Patriam, ac natale martyrij ſolū Nonſam oppidum refert, antiquis Sacrum promontorium vocatum.

In Ciuitate Autiſiodoro. S. Helenam Virginem veneratur hac die Rom. martyrologium, de qua aliqua habet in Adnotationibus Baronius. Meminerunt Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & latini recentiores. In eandem diem incidiſſe S. Virginis depoſitionem, ac translationem docent codices noſtri; quamuis Sauſſayus translationem in diem xij. Cal. Iulij reijciat. Depoſitionem hac die venerari confirmat mſ. Reginæ Sueciæ. M. Corbeienſe de ea agit die ſequenti.

In Cæſarea Cappadociæ. Polioctum hìc repetunt additamenta ad Moſandri Adonem. Iterat martyrol. Corbeienſe. Antuerpienſe verò Poliuiuetum vocat. Vtrum idem Sanctus Cæſarienſis Cappadox ſit, de quo egimus ad diē 21. Maij an diuerſus, & ſi idem, cur repetatur memoria, difficile eſt aſſerere.

X. Kal. Iunij.

IN Spanijs Natalis Sanctorum Epictiti. Aptoni. Baſili Epiſcopi. Item Aptoni. In Africa Quinti. Lvci. *Et paſſio S. Deſiderij Epiſcopi, & martyris.* Iuliani. Felicis. Montanæ. Ianuariæ. Emiliæ. Nonne. Almeride. Aſti. Baſilei Epiſcopi. Victori. Firmi. Montani. Iuliani. Victorici. Fideli. Donati. Niciæ. Fauſti. Tymotheī.

Epitacium

MAII 23.

EPitacium Epiſcopum, & Baſileum hac die in Hiſpania veneratur R. martyrologium. Baronius adducit pro iiſdem vetera mſs.,& Recentiores. Inter hos eſt Molanus in additionibus ad Vſuardum, Maurolycus, Bellinus de Padua,& Galeſinius ex martyr:, vt inquit Romano, qui Epitacium aliquibus vocari Epictetum addit. Sicuti re vera vocat cum codicibus noſtris ita conſonum martyrol. Corbeienſe. *x. Kal. Iun. Spanis natalis Sanctorum Epictiti, Aptonii, Baſilii Epiſcopi. Item Aptonii, Iocundi. In Africa Quinti, Luci, & paſſio Sancti Deſiderii Epiſcopi, Iuliani, Felicis, Montanæ, Iannariæ, Emeliæ, Nonnæ, Alemcridi, Aſti, Baſilei Epiſcopi, Victuri, Firmi, Montani, Iuliani, Victurici, Fideli, Donati, Niciæ, Fauſti, Timothei, Siluani, Foci. In Ciuitate Autiſiodero depoſitio, & tranſlatio S. Helenæ Virginis.* Interpolatum à Gallico antiquario M. Antuerpienſe in memoria Deſiderij Epiſcopi ſuſpicari licet, cum Sanctum Deſiderium Epiſcopum Viennẽſem vocat, quem noſtri codices inter Africanos, alij verò inter Hiſpaniæ martyres reponunt, diuerſo videlicet illius ordine. *x. kal. Iun. Spanis Epicti, & Aptoni. Vienna Ciuitate Deſideri Epiſcopi, Baſili Epiſcopi. Item Aptoni. In Affrica Quinti, Luci, Iuliani, Montanæ, Ianuariæ, Emelię, Nonnę, Almeridę, Aſti, Baſilei Epiſcopi, Victori, Firmi, Montani, Iuliani, Victurici, Fideli, Donati, Nicæ, Fauſti, Timothei.* Baſilius Epiſcopus, ſiue Baſileus ita in hoc vetuſtiſſimo martyrologio, Vienneſi preſuli Deſiderio ſuccenturiatur, vt eiuſdem vrbis Epiſcopus, eadem die veneratus appareat. At præter quam quod Baſilius ſiue Baſileus Epiſcopus dicitur, & Hiſpanis martyribus copulatur, tam in noſtris codicibus, quam Corbeienſi, cuius nam Vrbis etiã fuerit Epiſcopus, ita in mſ. Regiuæ Sueciæ indicatur. *x. kal. In Spaniis Ciuitate Valentia Natalis SS. Baſilii Epiſcopi, cum aliis tribus.* Hoc eſt Epicteto, & duobus Aptonijs. De duobus Deſiderijs Epiſcopis Ligonienſe,& Viennenſi ſeiunctim à martyribus Hiſpanis, & ante illos agit Notkerus deinde addit. *Eadem die in Hiſpaniis Epicty,& S. Baſilij.* Vt dubitari nequeat de Lacinia in martyrol. Antuerpienſi inſuta inter Beatos Hiſpaniæ martyres; ſicuti in martyrol. Corbeienſi, & noſtro S. idem Deſiderius in choro Sãctorum Africæ, minus aptè includitnr. Contra fidem mſ. Reginę Suecię, & ſupra codices noſtros Valentinis martyribus martyrol. Corbeienſe poſt ſecundũ Aptoniũ (ita enim legendũ in Antuerpienſi non Aptanium) addit Iocundum.

In Africa Quinti. Sub Quinto anteſignano viginti pugiles ſacros enumerat martyrol. Antuerpienſe: viginti & vnũ codices noſtri: Viginti, & tres martyrol. Corbeienſe; ſupra illud enim addit Felicem, Siluanum, & Focium; ſupra noſtrum verò poſtremos duos. In minori numero hós vidit, qui martyrologium mſ. Reginæ Sueciæ concinnauit, & Cæſareæ ex his aliquos ita aſcripſit. *In Cæſarea Lucii, Iuliani, Felicis cũ aliis x.* Legerem in Cæſarea Mauritaniæ, ſeu Mauritania Cæſarienſi, vt vtraq. lectio ferri poſſit,& vt ſupra die 21. huius mẽſis dictum eſt ex martyrol. Antuerpienſi. De his ita Notkerus. *In Africa Quinti, & Lucii, atque aliorum multorum.*

S. Deſiderii Epiſcopi. Rabanus prætérito paſſionis loco legit x. Cal. *Paſſio S. Deſiderii Epiſcopi,& martyris.* Notkerus, vt ſupra indicauimus, non modo Deſiderium Epiſcopum Lingonienſem cũ alijs ſocijs à Vvandalis interẽptum hac die veneratur, ſed etiam Deſiderium Viennẽſem ſub impia Brunichilde martyrem in territorio Lugdunenſi vico Priſciniaco, quem elogio, & vitæ compendio

pendio

Google

pendio exornare hac ductus ratione, quod ſibi coæuus, Atdo Viennenſis anno D c c c l x x. tamquam de re notiſſima ſcribere prætermiſerit. Diem hunc eſſe paſſionis teſtatur tempore Mauritij Imperatoris: translatum vero eſſe S. Præſulis corpus Viennam docet 3. Idus Februarij. Cum autem in martyrologio ſuo Ado de Deſiderio Epiſcopo Lingonienſi hac ipſa die x. Kal. Maij memoriam agat, de Viẽnenſi ſileat litem dirimit, non modo Martyrologij auctorem fuiſſe Adonem Viennenſem, non Treuerenſem, ſed omninò tempus ſignat, quo illud exarauit, & cõuincit pariter ea, quæ tamquã Adonis ex editione Moſandri adducit doctiſſimus Baronius martyrol. illius non eſſe, ſicuti ad oram libri Colonienſis ſcripta vidit Roſuueydus, & inter addita, ſiue Adonis ſpuria reiecit. Vide in Adnotationibus eundem Baronium, Sauſſayum, & reliquos ſacræ Galliæ ſcriptores. S. Deſiderius, qui apud Sammarthanos 28. Epiſcopus Viennenſis numeratur anno circiter D c v i j. à Theoderico Rege impiæ Brunechildis ſuaſu ex exilio reuocatus, lapidibus obruitur, & martyrio coronatur in territorio Lugdunenſi ſuper fluuium Calaronam. Dies agonis non indicatur, ſed translatum Viennam xj. Februar. illa die ibidem recoli, ijdem Sammarthani docenr.

IX. Kal. Iunij.

IN Iſtria Natalis Sanctorum Zebelli. Seruoli. In Africa natalis S. Saturnini, & aliorum iij. In Porto Romano Natalis S. Vincenti. In Syria Zeoli. Saturi. Timiſſi. Seruili. Saturnini. Felicis. Siluani. Fortuni. Item Zoeli. Strie, & Diocli. In Gallijs Ciuitate Nametis Natalis Sãctorum Rogatiani. Donatiani germanorum, & martyrum.

MAII 24.

IN Iſtria expreſsè natalem Zoili, & Seruuli ita notat cum reliquis huius diei ſacris pugilibus M. Antuerpiẽſe. *viij. Kal. Iunii. In Iſtria Natalis Zoili, Seruuli. In Affrica Sancti Saturnini, & aliorum vi. In Portu Romano Vincenti. In Syria Zoeli, Saturi, Timini, Saturnina, Seruili, Felicis, Siluani, Furtuni; Item Zoili, Siriæ, & Dioclia. In Gallia Ciuitate Namnetis, Rogatiani, Donationi Germanorum, & martyrum.* Non Zoilum, ſed Zoellum, & Seruilium non Seruulũ vocat Iſtrianos martyres M. Romanum, dum iiſdem ſocios iungit Felicem, Syluanum, & Dioclem, quos Syriæ in alia claſſe tribuunt cum codicibus noſtris MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe. Addit in Notationibus Baronius eoſdem ità memorari in Iſtria apud Bedam, Vſuardum, Adonem, & recentiores, nimirum, Bellinum de Padua, Maurolycum, & Galeſinium. Ita eſt, negari nequit, quinimò ita etiam habere Notkerum his verbis addimus viiij. Kal. Iunij. *Eodem die in Iſtria natiuitas SS, Zoelli, Seruuli, Felicis, Syluani, Dioclis.* Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ eorundem meminit, ſed in Tabulis Eccleſiarum Hiſtriæ, Aquileienſis præcipuè, nullam eorum memoriam agi fatetur. At Seruulum, nõ Seruilium, ſub Numeriano Imperatore, & Iunilio Præſide in Vrbe Tergeſtina, ſiue Tergeſte Carnorum in Iſtria paſsũ, ac ſepultum cum ſocijs ix. Kal. Iunij diſertè docet Petrus de Natalibus lib. 5.

cap.36. inter quos fuiſſe Zoilium, vel Zebellium, & Secundinum nihil vetat. Hos enim tantum ſocios refert M. Corbeienſe, cuius integrum laterculum damore damus, animaduertentes interim, Felicem, Syluanum, & Dioclem in alio cætu Sirorum martyrum referri, tam in hoc, quam noſtro, & Antuerpienſi martyrologijs, licet Galeſinius Seruulum affirmet memorari in Tabulis Eccleſiæ Tergeſtinæ, & codicibus mſs. & reliquos ab illo in notis diuidat. *ix. Kal. Iunii. In Hiſtria natalis Sanctorum Zebelli, Seruuli, Secundini. In Africa Natalis Sancti Saturnini, & aliorum vi. Martyrum. In Portu Romano natalis Sãcti Vincentii. In Syria Zoeli, Saturi, Timini, Saturnini, Seruili, Felicis, Siluani, Fortuni. Item Zoeli, Stria, & Dioeli, Maximini. In Gallia Ciuitate Namnetis, Natalis Sanctorum Rogatiani, Donatiani germanorum.* De ſanctis Hiſtræ videantur etiam quæ adnotamus ad diem v. Iunij.

In Africa. Cum Saturnino ſex tantũ anonymos habent MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, vnde corrigenda in noſtris codicibus numeralis nota, & pro iij. reponenda vj. facili librariorum lapſu.

In Portu Romano. S. Vincentij memoriam agit M. Romanum in Portu Romano, vna cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, & reliquis recentioribus, penes quos præter nomen, & locum paſſionis reliqua deſiderantur. An S. Vincentius ſit qui ſacerdotali habitu pictus cernitur vnà cum Sanctis Sennen, Abdon, & Mile in cæmeterio Põtiani apud Aringhium affirmare non auderem. Nõ admodum difficile eſſet ex Portu Romano translatum fuiſſe ſacrum Vincentij corpus in cœmeterium Pontiani, vel initio ibi ſepultũ, quod ſit Via Portuenſi. Vetuſtiſſima S. Vincentij imago extat ex lateritio ſarcophago eiuſdẽ cœmeterij apud eundẽ Aringhiũ to. 1. Romæ ſubt. lib. 2. cap. 383. Sanctũ etiam Vincentium inter martyres, qui Romæ extra Vrbem quieſcerent Via Portuenſi commemorat Vvillelmus Malmesburienſis de Geſtis Anglorum lib. 4. cap. 2. Abundat ſupra reliquos adductos codices in Vincentio mſ. Reginæ Sueciæ; illi enim ſocios xij. anonymos, ita addit *ix. kal. Iunii. In Portu Romano nat. S. Vincentii martyris cum aliis xii.* Verendum tamen eſt ne Anonymi martyres Syri ſint.

In Syria Zoeli. Vndecim Chriſti milites in Syria coronatos exhibent cum codicibus noſtris martyrol. Antuerpiẽſe, Duodecim enumerat martyrol. Corbeienſe; Maximinum enim poſtremo locò addit, alijs præteritum, ſicuti omnes ineditis hucuſq. martyrologijs deſiderantur etiam apud Notkerum. In numerò videtur iam adductum mſ. Reginæ Sueciæ cum Corbeienſi conuenire, dũ anonymos xij. poſt Vincentium numerat, à quo in loco agonis ſunt ſeiungẽdi; vnde verba illa cum alijs xij. ſeiunctim legenda eſſe exiſtimarem. In nominibus horum martyrum inter adductos codices aliqua intercedit differentia, Zoilus in martyrol. Antuerpienſi eſt Zoelus in Corbeienſi, & noſtro; illius Siria, his eſt Stria, & Dioclius eidem eſt Dioclia.

In Galliis. De SS. Rogatiano, & Donatiano Germanis fratribus martyribus Nannetis in Armorica omnia latinorũ edita martyrologia loquuntur, & præter Bedam, Rabanum, Vſuardum, Adonem, Notkerum, Petrum de Natalibus, & Surium apud Baroniũ in Notationibus, videndus eſt Sauſſayus.

Quia vero in adductis omnibus mſs. codicibus, quibus Vetuſtius noſtrum martyrologium fulcimur, nulla de S. Ioanna Diſcipula, & Vxore Chuze Procuratoris Herodis extat memoria, cum tamen eius meminerint S. Lvcas Euangeliſta cap. 8. & 24. & omnes fere qui martyrologia conſcripſerint, ne quid prætereamus ad vetuſtius Hieronymianum martyrologium ſpectans, monendum duximus, hic S. illius Matronæ fortaſſe librariorum incuria, venerationem deſiderari, ſiquidem Petrus de Nat. lib. 5. cap. 35. dum eius vitam breui compẽdio perſtringit ix. Kal. Iunij, dumq. cap. 34. Manaem

naem pariter Domini Diſcipulum, Herodis collactaneum, noui teſtamenti Prophetam, & in Apoſtolicis Actis memoratum, eode die Antiochiæ in Domino obdormiuiſſe narrat, eorũ geſta ſcribere profitetur, *vt dicit Hieronymus in Martyrelogio Sanctorum*.

VIII. Kal. Iunij.

INſula Tuſciæ Ciuitate Lera Natalis Sanctorum Sentiani. Vincenti, & Sanctæ. Mediolano Depoſitio Dioniſij Epiſcopi. Polecrati, & aliorum iiij. Coronati. Vincenti. Iohannis. In Oriente Euſebi. Via Nomentana Miliario octauo Natalis Vrbani Epiſcopi. In Cimiterio Pretextati Doroſtori. In Africa Fabiani. Septini. In Epheſo Iohanis Apoſtoli. Saturnini. Saturi. Timidi. Tomuni. Victori. Sciali. Victoriæ. Flauini. & Depoſitio S.Marcelli Confeſſoris.

M A I I 25.

HEtruſci martyres nuſquam in vulgatis martyrologijs comparent. Martyrol. tamen Antuerpienſe poſt Dionyſium Mediolanensẽ fortaſſe ſuperadditum, ita eos recenſet viij. *Kal. Iun. Mediolani Dionyſi Epiſcopi, & Confeſſoris. Ciuitate Blera Senciana, Vincenti. & Sancta, Policrati, & aliorum iiii. Gortuna Ciuitate Vincenti, Iohannis. In Oriente Eusebi. Via Nominata mil. viii. Natalis Turbani Epiſcopi. In Cinitate Pretextata Doroſtori. In Affrica Fabiani, Septini. Effeſo Ioannis Apoſtoli, Saturnini, Timini, Tomuni, Victuri, Iſtiali, Victurię, Fluini*. S.Dionyſium Mediolanenſem, tam in coditibus noſtris, quam Corbeienſi ſuperadditum eſſe antiquis martyribus ſuadere videtur, quòd inter martyres Bleranos à vetuſtiſſimo illo iugiter numeratos interpolatur. Eodem enim ordine cum vetuſtiori noſtro martyrol. Corbeienſe ſignatur. *viii. Kal. In ſolo Tuſcia, Ciuitate Blera, Natalis Sanctorum Sententiana, Vincentii, & Sancta Iuliana. Medialano depoſitio Dionyſii Epiſcopi, Polegrati, & aliorum quatuor coronatorum, Vincentii, Ioannis, Marii. In Oriente Euſebii. Via Nomentana miliario nono Natalis Vrbani Epiſcopi. In Cimiterio Pratextati Doroſtoli. In Africa Fabiani, Septimi, Iulii. In Epheſo Ioannis Apoſtoli, Saturnini, Tomuni, Victuria, Iſtiali, Victurię, Planii, & depoſitio Sancti Marcelli*. Quid autem ſibi velint in codicibus noſtris verba illa *Inſula Tuſcia Ciuitate Lera*, partim ex martyrologio Antuerpienſi, & Corbeienſi colligo, & corrigo *Ciuitate Blera*, partim vitiata vereor, atq. ita relinquere cogor. Æquè enim ignoro quid ſignificet *In ſolo Thuſcia*, quam *Inſula Tuſcia*. Primo modo omninò legitur in codice Corbeienſi, vt in varijs lectionibus Dufreſnij penes me patet, & nuper apud Dacherium, ſecundo modo in binis codicibus noſtris. Blera Ciuitas, vel Opidulum potius Tuſcorum erat mediterraneum Ptolomæo, cuius incolæ Blerani Plinio, Blerates Straboni dicerentur. Librariorum vitio notat Cluuerius in Tabula itineraria pro Blera ſcriptum eſſe Olera, vnde antiquarius noſter pro Olera, vel Blera ſcripſerat tantum Lera. Quamquam vero Blera Stra-

boni opidulum ſit, in Vita tamen Sabiniani Pontificis apud Luitprandum ciuitas dicitur, ac Pontificem fuiſſe *natione Tuſcum de Ciuitate Blera*, quod repetit Abbo Floriacenſis. Oppidum nunc eſt Bieda nomine Sutrio, & Viterbio vrbibus finitimum. Tres ibi martyres, vel paſſos, vel veneratos refert martyrologio Corbeienſe Sententiatam, Vincentium, & Iulianum. Codices noſtri Sentianum, Vincentium, & Sanctam referunt. Martyrol. Antuerpienſe pro Sentiano Sencianam, & pro Sãcta Scantam exhibet, hiſq. Bleranis martyribus Policratem iungit, & anonymos quatuor, qui in codicibus noſtris per memoriam Dionyſij Epiſcopi interpolantur, ſicut in Corbeienſi.

Coronati. Hic magis martyrol. Antuerpienſi adhæreo, in quo pro voce Coronati, ſeu Coronatorũ retinetur *Gortuna Ciuitas*, & in ea recolitur Vincentius, & Ioannes, qui minus aptè Bleranis martyribus ſociantur. Gortyna vrbs, quondam celebris Cretæ fuit, Gnoſſo finitima, Lucano memorata, & Ouidio. Opidum Macedoniæ minus celebre etiã dicebatur Gortynia, ſicuti & Gortyna vrbs in Arcadia. De celebriori Cretica intelligerem. Martyrol. Corbeiẽſe Vincentio, & Ioanni martyribus ſocium Marium addit.

Mediolano. De S. Dionyſio Confeſſore Mediolanenſi agunt cum Rom. martyrologio Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus, qui duplicem de loco vbi S. Cõfeſſor in exilio poſitus obdormiuit, ſententiam affert, dum alij in Cappodocia, alij in Armenia laudatiſſimæ vitæ curſum compleuiſſe affirmant, & reliquias eius Mediolanum tranſlatas à S. Baſilio, vel vt alijs magis placet à S. Aurelio eiuſdẽ Vrbis Epiſcopo. Plura hac die adnotauit Baronius. Strictim vitã affert Petrus de Natal. lib. 5. cap. 42. & Galeſinus in martyrologio; diffuſius eandem exornauit, & ex omnibus Mediolanenſis Vrbis, tam editis, quam mſ. ſcriptoribus vberius, & elegãter concinnauit amicus noſter Placidus Puccinellius Decanus Caſſinenſis in Sacro Eccleſiæ Mediolanenſis Zodiaco. Sufficiat verò hic ex D. Ambroſio eius ſucceſſore epiſt. 82. coronidem illuſtris cõfeſſionis ſubnectere. *Itaq. vt Euſebius Sanctus prior leuauit vexillum confeſſionis, ita B. Dionyſius in exilii locis propriore martyribus titulo* (vitam) *exhalauit*. Pro martyre illum habuiſſe D. Ambroſium, quòd in ærumnis pro fide poſitus quieuerit, ex pluribus locis patet, præſertim lib. 5. epiſt. in Oratione ad Auxentiũ, & ſerm. 69. vbi narrat, quomodo S. Euſebius Vercellenſis, cuius S. Dionyſius fuerat diſcipulus, cũ ab hæreticorum verſutia liberauerit, & martyrem effecerit.

In Oriente Euſebii. Coniunctos à D. Ambroſio Epiſcopos puto hic nõ diſiũ- ſiſſe vetuſtioris noſtri martyrol. auctorẽ, & cum Euſebium Vircellenſem in die eius natali recolat Kal. Auguſti, eiuſdem in Oriente memoriam hac die in Dionyſij ſocij Natale libẽter repetat, & ambos memorabiles viros, cum D. Ambroſio ep. 82. ad Vercellenſes, eodem die venerare voluerit. *Euſebius ſanctus exiuit de terra ſua*, (inquit D. Ambroſius) *& de cognatione ſua, & domeſtico ocio peregrinationem prætulit. Pro fide quoq. durã prœoptauit, atque elegit, coniuncto ſibi S. memoriæ Dionyſio, qui poſt habuit Imperatoris amicitiam exilio voluntario*. De S. Euſebij in Oriente paſſionibus plura habentur ſerm. 69. inter opera S. Ambroſij, vbi hæc verba de eo proſtant. *Poſt multas iniurias Orientis plagæ illum in exiliũ relegarunt, in quo tãta paſſus eſt, vt martyrii inuictam gloriam reportaret*. In menologio tamen, aut Calendario Orientalis Eccleſiæ, aut alibi hac die memoriã S. Euſebij non inuenio, prærerquam in adductis MM. Corbeienſi, Antuerpienſi, & noſtro.

Via Nomentana. Corruptè legitur in martyrol. Vetuſtiſſimo *Via Nominatæ* pro *Via Nomentana*. Vereor etiam ne mendum aliquod in codicibus noſtris, & Corbeienſi, alijs etiam martyrologijs editis

editis commune irrepſerit, hoc eſt *Via Nomentana* pro *Via Appia*. Plures enim codices S. Vrbanum Pontificem, & Confeſſorem recolunt hac die Via Appia. Ita antiquum Romanum calendarium à Fronto editum hac die 25. Maij *Natalis S. Vrbani Confeſſoris, atque Pontificis Via Appia*. Eadem Appia via in cœmeterio Prætextati ſepultum aſſerunt B. Vrbanū liber Pontificalis, & Abbo Floriacenſis, penes quos legitur quieuiſſe in cœmeterio Prætextati via Appia 8. Kal. Ianuarij. At ex Luitprando corrigendus eſt error librarij, vel typographi, & legendum 8. Kal. Iunij, quia etiam Acta S. Vrbani ex tribus mſs. codicibus Bibliothecæ Vaticanæ exhibent apud Antonium Boſium in Hiſt. Paſſionis B. Cæciliæ Romæ edita 1600. In his legitur, quod Chriſtiani milites, & Tribuni Flauianus, Calliſtus, & Ammonius, cum quibuſdam alijs ſepelierunt in Vrbanum *cum ſuis ſociis in Cęmeterio Prętextati* Via Appia viij. Kal. Iunias. E contra via Nomentana, vel ſepultum, vel veneratum S. Pontificem docent cum noſtris aliſque codicibus martyrologium Romanum, Beda editus, cum Vſuardo, Adone, & Notkero; ex quibus poſtremi non modo via Nomentana, *ſed in Cæmeterio Prætextati* veneratum addunt. Cœmeterium Prætextati fuiſſe via Appia, & partem cœmeterij Calliſti alibi diximus. Quomodo via Nomentana Appiæ oppoſita potuerit eſſe cœmeteriū Prætextati, vel eundem attingere me prorſus latet. Tam autem certum eſt Vrbanum Pontificem ſepultum, ac veneratum eſſe in cœmeterio Prætextati, vt inde aliquando mutato nomine cœmeteriū Vrbani dictū fuerit, vt notat Aringhius lib. 3. nu. 10. ex Bibliothecario locū non indicat Rabanus, ſed cum adducto Frōti calendario ita Confeſſorem vocat. *Romæ S. Vrbani Papę, & Confeſſoris, cuius doctrina multi martyrio coronati ſunt.* Confeſſorem etiam vocant Abbo Floriacenſis, & Luitprandus. Liber Pontificalis ſilet migrationis modum. Marianus Scotus ad annum ccxli. paſſum affirmat ſub Alexandro VIII. Kal. Iunij. Martyrē, ſine hæſitatione aſſerit Baronius ad annum 233. n. 1. Sanè in vetuſtiori martyrol. noſtro, vel Corbeienſi S. Pontificem recoli Via Nomentana dicitur, non vero in cœmeterio Prætextati.

Doroſtoli. Omnia vulgata martyrologia hac die Doroſtori in Myſia Paſicratem, & Valentionem cum alijs duobus memorant, Notkerus præcipuè, qui ſæpius cum martyrol. noſtro conuenit, & Ado, qui ex vetuſtiori ſuum emendaſſe profitetur. Vereri qua propter quis poſſet, ne plurimùm confuſi eſſent codices omnes, quibus Vetuſtius noſtrum roboratur. Minus certè appoſitè in Antuerpienſe legitur *In Ciūs prætextata Doroſtori*. Sed ſicuti facile cum Corbeieſi martyrol. & noſtro accomodari poſſet, & breuiatum illud nomen parua mutatione legi *In cæmeterio Prętextati*, itâ contra editorum omnium fidem accipiē-dum eſſet nomen Doroſtori pro martyre, non pro Vrbe. Beda editus ita retinet *Apud Moeſiam ciuitatem Doroſtero Nat. SS. Paſſioratis Valentionis, & aliorum ſimul coronatorum*. Eadem penè verba habent Vſuardus, Ado, & Notkerus, qui tantum addunt *& aliorum duorum ſimul coronatorum*, quemadmodum etiam retinet Petrus de Natalibus lib. xi. n. 151. Doroſtorus ſanè ſiue Doroſtolon Vrbs Myſiæ inferioris apud Geographos fuit, nunc pagus Bulgariæ, vel ergo nomen Doroſtori reſtituendum ea ante Policratem, vel poſt Dionyſium Mediolanenſē legendam eſſet. *Doroſtoli Policrati, ſeu Paſicrati cum aliis quatuor*, inter quos numerandus eſſet Valentio. In tanta tamen concordia mſs. codicum nihil facile immutarem; facilius enim interpungi poteſt Vetuſtius noſtrum, vt cœmeterium Prætextati Vrbano accomodetur, & poſt nomen Doroſtori apponatur Paſſicratis, & Valentionis, qui Iulium martyrem aliquo ſpatio in martyrio præceſſerunt, vt habetur apud Adonem, & Notkerum infra vj. Kal. Iunij.

In

In Africa. Binos martyres Fabianum, & Septinium ita recolunt adducti mſs. libri, vt apud Latinos editos non proſtent, parumque varient in nomine Septini, quem alter ex codicibus noſtris cum Corbeieſi vocat Septimum, vel Septimium, alter cum Antuerpienſi Septinium. Iulium vero non exhibet niſi M.Corbeieſe, ex quo fortaſſe Doroſtori vrbi reddendus eſſet in ſuperiori claſſe, vt apud Petrum de Natal. lib.1. cap.56.

In Epheſo. Qua die S.Ioannes Euangeliſta Epheſi translatus fuerit, vel obdormierit incertũ eſt apud ſcriptores. Landulphus de vita Chriſti p. p. cap.6. affirmat D.Ioannem Euangeliſtam de carcere huius mundi migrauiſſe ad Cœleſtem patriam in die Natiuitaris S.Ioannis Baptiſtæ, hoc eſt 8.Kal. Iulij, propter cuius ſolemnitatem affirmat, Eccleſiam feſtum Euangeliſtæ tranſtuliſſe in diem tertiam hebdomadæ Natalis Domini; quod fortaſſe accepit à Guglielmo Durando in Rationali diuin.offic. lib.7.c.14. Addit etiam diem illam 27. Decembris S.Ioanni Euangeliſtæ fuiſſe ſacratam, vel quòd illo die eius Baſilica dedicata ſit, vel quia tunc infulatus fuerit Patriarcha Aſiæ. Alio die Græci in Menologio D. Ioannis Theologi migrationem recolunt nempe vj. Kal. Octobris. Plura de ea diximus ad Indiculum Apoſtolorum, quæ hìc repetenda non ſunt. Fortaſſe huius diei feſtum Epheſinæ Baſilicæ dedicatio eſt, cuius meminit Procopius de Ædificijs Iuſtiniani lib. 5. An vero qui ſequuntur martyres Saturninus cum ſex ſocijs in martyrol. Antuerpienſi, vel quinque in martyrol. Corbeienſi, vel ſeptem in codicibus noſtris Epheſini ſint, poſt Ioannem Theologum enumerati hæreo, & vereor, ne ex interlineari, vel marginali additione in prototypo vetuſtiore memoria S.Ioannis in laterculum inter martyres Africanos irrepſerit, & Saturninus cum Septimio, aut Iulio ipſis continuari debeãt. Nomen equidem Saturnini frequens in Africanis martyribus eſt. Nec ſubticere libuit poſt Saturninum, Saturum, Timidium, ſiue Timiniũ, codices noſtros habere Tomũ, meq. ancipitẽ reddidiſſe, an vrbis nomẽ eſſet & legendũ, vel Thomũ in Ægypto apud Antoninum, vel Tomim in Mœſiæ inferiore, Ouidij poetæ exilio celebrem, cui reliqui martyres tribui deberent Victor, Scialus, Victoria, & Flauius ſiue Flauinus, ſeu Fluinus. Qui plures, varioſq; antiquos codices habuerit, decernere id facilius poſſet.

S.Marcelli. Cum neq. locus, vbi S. Confeſſor Marcellus recolatur exprimatur, neque in noſtris codicibus, neq. in Corbeienſi, difficile eſt coniectari, quinam ex plurimis hoc nomine Diuis eſſe potuerit. Additamentum de more Gallici antiquarij licuit ſuſpicari, quòd in martyrol. Antuerpienſi non memoretur. Sed neque inter Galliæ ſacræ ſcriptores vllum hac die Marcellum licuit inuenire.

VII. Kal. Iunij.

NAtalis S.Eracli. Pauli. Mindine. In Africa item Pauli, & Anteon. Quadrati. Rufini. & Valeriæ. In Tutuaratine Tuſcie Natalis Sãctorum Feliciſſimi. Eracli. Paulini. Menedine. Saturi. Victori. Saturnini. Mauri. Saturi. Fortunati, & Themedi. *In Territorio Autiſiodorenſi loco Quociaco Paſſio S.Priſci martyris cum ſotijs ſuis innumera multitudine.*

Chriſti

MAII 26.

CHriſti milites, quos nullo indicato paſſionis loco, in fronte laterculi producunt codices noſtri Heracliũ, Paulum, & Mindinam, eoſdẽ mutato in Paulinum Paulo, & Mendina in Mundinium Africæ tribuit, hac ſerie martyrol. Antuerpienſe. *vij. kal. Iunij. In Affrica Heracli, Paulini, Mundini Auguſtini Epiſcopi, In Affrica Pauli, Ateonis, Quadrati, Rufini, Valeriæ. In Tuder Tuſcia, Feliciſſimæ, Eracli, Paulini, Meridie, Saturi, Victuri, Saturnini, Maſini. Item Saturnini, Fortunati, & Theomedi. Antiſiodoro Ciuitate Paſſio Priſci*. Africæ nomen primæ ma rtyrum turmæ præpoſitum, ſublatum eſſe ex alterius claſsis proximitate, ab antiquiario codicum noſtrorum ſuſpicor, & idem accidiſſe video martyrol. Corbeienſi, in quo tamen ſupra tres indicatos, Iocundus ita ſuperadditur. *vij. Kal. Iunij. Nat. Sãcti Æracli, Pauli, Mindinæ, Iocundi. In Affrica item Pauli, Anteon, Quadrati, Rufini, Valeriæ, Magni. In Ciuitate Tuſcia Natalis Sanctorũ Feliciſsimi, Eracli, Paulini, Menedinæ, Saturi, Victuri, Saturnini, Maurini. Item Saturi, Fortunati, Thomedi. In Territorio Autiſiodorenſi loco Quotiaco, paſſio S. Priſci martyris cũ innumera multitudine.* Ex adductis martyribus cum Eraclius Paulinus, & Menedina ijſdem nominibus, & eodem ordine, quo initio laterculi ſignantur, proſtent etiam inter martyres Thuſcos, de aliqua oſcitantis librarij repetitione ſuſpicionem mouent; at cum paulo aliter Tudertini martyres in Antuerpienſi M. ſcribantur nihil moror; additamentum tamen in illo agnoſco Augnſtini Epiſcopi, qui in Angliã à Gregorio miſſus virtutibus, & miraculis Brittaniam Eccleſiæ adiunxit, vbi additus à S. Vvillibrordo, vel alio illius gẽtis antiquario in Epternacenſe martyrologio fuit, ſicuti in noſtro, & Corbeienſi deſideratur.

In Africa. In alia Africanorum pugilum claſſe, Quadratus ille numeratur, qui ab omnibus ferè latinis martyrologijs recolitur, & in cuius celebritate D. Auguſtinus ſermones habuit vt Poſſidius auctor eſt in Indiculo, & poſt eum Ado, & Notkerus. Meminit Quadrati Africani Romanum martyrologiũ cum Beda, Vſuardo, Adone, & recentioribus, qui nullos eidem ſocios addunt, cum tamen codices noſtri, cum M. Antuerpienſi eidem quatuor commilitones aſſignent, Corbeienſe vero quinque; ſupra Paulũ enim Anteonem, Quadratum, Rufinum, Valeriam, & Maginum numerat. Auctor mſ. Reginæ Sueciæ non niſi quinque vidit in antitypo ſuo. *vij. Kal. In Africa Pauli, Quadrati, cum aliis tribus.*

In Tutuaratinæ. Corruptiſſimum in codicibus noſtris nomen reſtituendũ eſt ex Adone, qui proximè ad horũ lectionem accedit, *In Tudertina Tuſcia*. Notkerus *Tuderto Tuſciæ* legit cum Vſuardo, & Beda. *Tuderti* M. Romanum. *Tuder Tuſciæ* Antuerpienſe, in quo veluti in codicibus noſtris, & Corbeienſe plures, quam tres Tudertini Athletæ numerantur, nempe vndecim. Deficit in Corbeienſi Etruſcæ Vrbis nomen, & aliqui martyres variant. Pro Mundinia codices noſtri legunt Menedinam, & M. Antuerpienſe Meridiam, & pro Thomede, Themedem, vel Theomem. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, non niſi cum Feliciſſimo Heraclium, & Paulinum refert ſub Diocletiano, & Maximiano coronatos ex Tabulis Eccleſiæ Tudertinæ. Tuder, vel Tudertum in libris Cõciliorum Vrbs eſt Vmbriæ, propriè dictæ, non Thuſciæ, vulgo Todi. At ſicuti Peruſia cui Tuder proxima vrbs eſt martyrologijs in Tuſcia recenſetur, ita nec illis abſonum in eadem Prouincia Tudertinos reponere.

In

Digitized by Google

In Territorio Autiſſiodorenſi. Ingentē cum Priſco multitudinem martyrio coronatam recolit etiam R. martyrologiū cum Vſuardo. Notat ibi aliqua Baronius. Notkerus eadem cum Vſuardo penè habet. Acta refert Petrus de Nat. lib. 5. cap. 50. Paſſos ſub Aureliano in Villa Tornaco Aurelianenſis Diœceſis refert: militē vero cū capite S. Priſci aufugientē captū, & obtruncatū prope Autiſſiodorū, & poſt quinquaginta annos à S. Hermano Autiſſiodorēſi inuēta SS. corpora apud locum Quoriacum, conſtructo ibidem cœnobio refert ſcriptor vitæ S. Germani in Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodorenſium ex Bibliotheca Lebbei. Hericius Monachus de miraculis S. Germani lib. 1. cap. 9. locum illud parua differentia vocat Cotiacum. Breuiſſimè de S. Priſco præter morem agit ad hanc diē Sauſſayus, & breuius adhuc Hagiologiū Franco Galliæ.

VI. Kal. Iunij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Aquilini Presbyteri, & aliorum xiiij. In Thomis Helie. Lvciani. Zotici. Martialis. Victori. & Maurini. In Africa Natalis Sanctorum Sacci. Iuli. Daame. Carpiæ. In Sardinia Saluciani. Eutrici Epiſcopi. Criſcentini. Ticiani. Quinti. Sciabili.

MAII 27.

IN altervtro ex codicibus noſtris antiquiſſimi librarij oſcitātia huius diei ſegmētum cum ſuperiori, ita admiſtum erat, vt ſub eodem titulo vij. Kal. Iunij feſtus etiam calendas includeretur. Errorem agnoui, ſed aliorum codicum fide emendādum. Ex Corbeienſe vetuſto Euſebij, & Hieronymi martyrologio, doctiſſimorum humaniſſimorum Virorum Raffaelis Dufreſnij, & Petri de Faultrì aliquorum dierum exemplum habui, & clariſſimi Patris Ioannis Bolandi humanitate ex pluribus vetuſtis codicibus, quibus ille gaudet ita certiſſimum eſſe comperi, ſacraſque huius diei tabulas à martyribus Alexādrinis ex ordiri comperi. Ita vetuſtiſſimum Antuerpienſe. *vi. Kal. Iunij. In Alexandria Acculi Presbyteri, Euangeli, & aliorum xiiij. In Thomis Heliæ, Luciani, Zotici, Marcialis, Victuri, & Murinæ. In Affrica Iuli, Dami, Carpiæ, & aliorum cccc. In Sardinia Saluſtiani, Eutropi Epiſcopi, alibi Creſcentini, Ticiani, Quinti*. Pro Acculo Presbytero Aquilinum habent codices noſtri Aquilum Corbeienſe. *vi. Kal. Iunij. In Alexandria Natalis Sanctorum Aquili præsbyteri, Euangelij, & aliorum quatuordecim. In Tomis Eliæ, Luciani, Zotici, Martialis, Victuri, Maurini, Serauli. In Africa natalis Sanctorum Sani, Iulij. Vaamæ, Carpiæ. In Sardinia Salutiani, Riterici, Criſentem, Titiani .... iti Sciabili*. Ab huiuſmodi Ectypo nō nihil variat editum M. Corbeienſe Dacherij, & pro Sano Saccum, pro Vaama Daamam, pro Criſentem Creſcentinum, & pro Stabili Stabulum profert. Sed quantum diſtant aliorum mſs. codicum ſegmenta ab his, quibus iugiter innitimur, & quanto magis deprauata, ex his quæ ſubnectimus facile quiſque eliciet. Vetus mſ. martyrologium Pariſijs apud Lebbeum ita ſacram Ephemeridem ſignat, nulla locorum differentia. *Aquili, Heliæ, Saui, Iulij, Saluciani, Etruſci, Quinti, Straboli, Euangeli, Luciani. Romæ Reſtituti*. Et quamquam nullus in hoc codice ordo videatur, illi tamen debemus Romanū martyrem

martyrem Reſtitutum, in alijs non indicatum. Alius codex mſ. Monaſterij Rhinouienſis,quo ſæpè vtitur Bollandus hos pauculos martyres exhibet: *Alexādria Aquilini Presbyteri, Euāgeli,& aliorum xiij. Alibi Heliæ*. Quartus vetuſtus codex Monaſterij Diuitis-Augiæ, ſiue Riehenouienſis in Germania ita diem vj. Kal.Iunij conſignat. *Alexandria Aquilini presbyteri, Euangelij, & aliorum xiij. Alibi Elia, Luciani, Marcialis. In Africa Sacer Carpia. In Sardinia Saluciani, Eutici Epiſcopi, Creſcentini, Terrani, Quinti, Sɩabili.* Aliud mſ. Martyrol. Eccleſiæ Aquiſgranenſis in Belgio, ita mutilos etiam ſacros faſtos exhibet. *In Alexandria Natalis Accoli presbyteri, Saluſtiani, Aquilini, Heliæ, Reſtituti, Sauij, Iulij*. Verum & ſi minus perfectos, & deterioris notæ hos codices agnoſeam, quam noſtros, Antuerpienſe, & Corbeienſe MM.;ex eorundem tamen conſenſu emendari ora aliquorum martyrum nomina prodire poſſe non dubitarem. Ad vetuſtius noſtrum magis accedit mſ. Reginæ Sueciæ etiam hac die vberius. vj. Kal. *In Alexandria Nat.SS. Aeuli presbyteri, Euangelij,& aliorum xiij. In Tomis Eliæ, Luciani, Zotici, Martialis, Victuri, Mutianæ. In Africa Nat. Sanctorum Sacei, Iulij, Damiæ, Carpiæ. In Sardinia SS. Saluciani, Eutici Epiſcopi, Criſcentini, Tychiani. Quinti, Sciabili.*

Alexandria. Galeſinus deprauatos, & mutilos codices nactus non modo aliquos ex Alexandrinis, ſed aliorum locorum martyres, ita Romæ tribuit. *Romæ Beatorum martyrū Aquilini, Eliæ, Quinti,& Reſtituti.* Ex his tantum Romæ Reſtitutus tribuitur in martyrol. Lebbei, & id quidē recte cum Reſtitutus martyr via Nomentana ſepultus fuerit vj. Kal. Iunias, vt in fragmēto mſ. Vaticani apud Aringhium lib.4.cap.24. Reſtitutam habet M. Romanum apud Soram. Aquilinum cum codicibus noſtris nō Aeulum aliqua mſs. vocant, vt vidimus, quinimo vt Aquiſgranenſe Aculum ab Aquilino diſtinguit, & vtrumq. exhibet. In Anonymorum Alexādrinorum numero xiiij. omnia ferè conueniunt, & tamen xij. tantum exhibet Notkerus. Euangelus in codicibus noſtris deſidederatur.

In Thomis. Qui alibi incerto loco ſignantur in aliquibus ex adductis codicibus Elias, Lucianus,& quatuor alij ſocij, in noſtro Vetuſtiori, Antuerpienſi,& Corbeienſi MM. Thomis tribuuntur. Veritus ſum an legendum eſſet Thmuis in Ægypto, an Tomis in Ponto. Plures codices ſanè Tomis ſine aſpiratione retinent, vt mſ. Reginæ Sueciæ, Notkerus, Ado, & M. Corbeienſe in exemplo Petri Faultryi. Tomis qui alio nomine Miletus dicitur Vrbs eſt Ferrario in ora maris Euxini, exilio Ouidij nobilis, & ab eo pluribus in locis indicata. Pro Maurino inter Tomitanos martyres Murinā habet martyrol. Antuerpienſe, & Corbeienſe Seruulum addit.

In Africa. Nō modo Africanos martyres non habet Rom. martyrologium, ſed neque Notkerus, qui proximiùs inter edita ad vetuſtius noſtrum accedit. Exuberat Antuerpiēſe, in quō poſt Carpiam, Anonymi Quadringenti numerātur alijs codicibus ignoti. Diuitem martyrum Africā non difficulter agnoſco.

In Sardinia. Vetuſtiſſimum M. quod pluries diximus in locorum diſtinctionibus præ reliquis magis eſse accuratum, in Sardinia non niſi Saluſtianum. & Eutropium Epiſcopum recolit, reliquos verò alibi incerto loco aſſignat. Fauet illi Notkerus, qui Sardiniæ martyrem tantum agnoſcit Saluſtianum. Sed cum noſtris codicibus, ac Corbeienſi fere reliqua adducta martyrologia conueniunt. Sciabilem tamen M. illud vetuſtiſſimum non habet & pro Eutropio Eutricium, vel Euticium Epiſcopum alij codices retinent. Ritericum ſine Epiſcopali nota exhibet Corbeienſe in exemplo Dufreſnij, & Euticium in martyrol. Dacherij.

V. Kal. Iunij.

PAmphilia Zotoli. Primi. Nonna. Cureſi. In Africa Portini. Armiuie. In Sardinia Emili. Felicis. Piriani. Luciani. Romæ via Numentana miliario xiij. Natalis Sanctorum Epegati. Euſtaſi. Victiæ. Caſtulæ. Epicati. Ance. Octubri. Vſorie. Vippia. Hili. Homini. Marcili. Collonie. Maxime. Sylomini. Auittiæ. Comini. Marciane. Flumini. Item Marciane. Caſtule cum alijs vij. *In Ciuitate Pariſius S. Germani Epiſcopi, & Confeſſoris.*

MAII 28.

NOn parum inter ſe diſcrepant codices noſtri cum martyrol. Corbeienſi à martyrol. Antuerpienſi. In hoc Pāphiliæ martyres ſubeicentur, vel potius Africæ hoc ordine tribuuntur. *V. Kal. In Africa natal. Getuli, Nunni, Primi, Auroſi, Proti, Mari, Miniæ. In Sardinia Emili., Felicis, Priami, Feliciani. Roma Vopegani, Euſtaſi, Victia, Caſtula, & Pigati, Ania, Octobri, Vroriæ. Vimpiali, Homini, Marcelli, Cillonia. Maxima, Filomoni, Auetria, Cummini, Marciana, Flumini, Marciane, Caſtula cum aliis vi. Ciuitate Pariſius Depoſitio S. Germani Epiſcopi.*

Pamphilia. Nihil habet Pamphilia cum Africa commune, ſiue pro Vrbe Macedoniæ accipiatur, ſiue pro Aſiæ regione inter Lyciam, & Ciliciã. Cum tamen in pluribus codicibus martyres, qui Pamphiliæ, à noſtro, & Corbeienſi M. aſſignantur, inter Africanos numerentur, ancipitem reddunt, an Pamphiliæ nomen potius martyris Africanæ eſſet, & à capite laterculi *In Africa* eſſet reponendum. Sanè Zetolus, ſeu Cetulus, aut Getulus, Primus, Nōnus, Eureſius, ſiue Arouſius, qui tam in noſtro, quam Corbeienſi M. Pāphiliæ aſcribuntur, Africani ſunt Rhinouienſi, & Richenouienſi mſs. martyrologijs apud Bollandum, qui humaniſſime mihi hęc fragmenta tranſmiſit. Primum ita eos recenſet. *In Africa Cetuli, Auroſi, Proti. In Sardinia Emoli, Priami.* Secundum non nihil vberius, ſed tamen in omnibus mutilum. *In Africa Cetuli, Auroſi, Proti. In Sardinia Emoli, Priami. Roma Epigata, Catuli Martialis. Pariſiis Ciuitate Dep. S. Germani Epiſcopi.* At cum hos libros mutilos, minuſq. in omnibus accuratos agnoſcam, quam noſtri, & Corbeienſis ſint, nihil immutandum duxi, ac potius iuxta horum ordinē Antuerpienſe reſtituendum eſſe exiſtimaui. Ita verò in exemplo à Corbeienſe codice per D. de Faultry deſcripto legitur, *V. kal. Iunias. Pamphilia, Zeuli, Primi, Nonni, Eurioſi, Iulii, In Africa Portuni, Arminia, Secundini. In Sardinia Emuli, Felicis, Primiani. Luciani, Iocundiani. Luci. Roma Via Nomentana miliario xiii. Nat. SS. Epicati, Octubri, * Vroria, Vippiapali, Homini, Maruilii, Cillonia, Maximi, Frolomiui, Anicia, Commieni, Martiani, Flumini, Mariani, Caſſula cum aliis nouem. In Ciuitate Pariſius Depoſitio Sancti Germani Epiſcopi.* Differt nonnihil exemplum hoc ab edito Dacherij, quod poſt Epicatum addat *Euſtaſi, Victia, Caſtula. Item Epicati.* In illo feſtinatione ſcribēdi prætermiſſis. Differt etiam à noſtris nonnihil; inter Africanos enim martyres Corbeienſe M. addit Iocundianum, & in Sardinia Iocundianum pariter, & Lucium. Ex martyrologio mſ. Labbei nullæ ſuppetiæ afferuntur, nullo enim ſeruato ordine, & decurtatis faſtis, ita exhibetur in ſchedijs Bollandi. *Zotoli, Primoli, Æmili. Roma Epagathi, Marciani, Caſtuli. Pariſ. Germani Epiſcopi.* Aquisgranenſe à martyribus enumerandis abſtinet, & Ger-

Germano Pariſienſi adducto, Acta S.Ioãnis Papæ tantum proſequitur, quod etiã retinent mſ. Reginæ Sueciæ, & Norkerus indicatis tantum quatuor Sardiniæ martyribus, nempe Æmilio, Felice, Priamo, & Luciano, quos etiam habent M. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, & recentiores Bellinus, Maurolycus, & Galeſinius. Felicem martyrem mulierem fuiſſe, notat Maurolycus ex Petro de Natalibus lib.xi. n.156.

Romæ Via Nomentana. De hac via alibi dictũ eſt, variaq; eius cœmeteria fuiſſe conſtat. Vrbanus PP. ſupra 8. Calendas ſepultus dicitur via Nomentana milliario viij. Martyres xx. ſub Anteſignano Epegato, vel Vepeganio hic ſepulti eadem via dicuntur, milliario xiii. S.Reſtitutus ex eius Actis apud Aringhium lib.4. cap.24 ſepultus fuit ibidem milliario xvi. Cœmeterium S. Primi, & Feliciani erat milliario xiv., vt vel in hoc, vel non lõge ab eo iacuerint Chriſti adducti milites. Parua, quæ intercedit inter Vetuſtius noſtrum, & vetuſtiſſimũ Antuerpienſe nominum differẽtia vnuſquisq; agnoſcere poteſt. Exuberat in M. noſtro numerus ex viginti in viginti & vnum, quod Vimpialus M. Antuerpienſis in codicibus noſtris diuidatur in Vippiam, & Nilum. Anonymi in Antuerpienſi vi.ſunt: in noſtro vij.; in Corbeienſe ix.in quo deficit Ania, vel Anca, & Vippia, ac Hilus pro vnico martyre accipiuntur Vippiapilo; vnde qui in eo nominibus ſignantur xix. tantummodo ſint.

In Ciuitate Pariſ. Omnia fere latinorum martyrologia S.Germani Pariſienſis meminerunt. Plura de eo cumulat Baronius ad hanc diem, & ex hac vita migraſſe anno 579. tradit Sigibertus. Eiuſdem vitã ſcripſit Fortunatus Pictauienſis apud Surium T.5. & eandem compẽdioſiùs recitant Rabanus, Petrus de Natalibus lib. 5. cap.59. & paſſim ſacræ Galliæ ſcriptores. Defunctũ anno 576. die 28. Maij docent Sammarthani contra Baronium, qui triẽnio poſt in cœlum migrauiſſe monet, & plura digna ſcitu addunt, dum eum xx Pariſienſem Epiſcopum numerant.

IIII. Kal. Iunij.

IN Ciballis Natalis S.Pollionis Lectoris. In Numidia Natalis S. Criſpuli. In Ceſarea Cappadociæ Natalis S.Cyrilli. In Africa Natalis Sanctorum Primi. Accidie. Paſsimoni. & aliorum cliij. In Treueris depoſitio Maximi Epiſcopi de antiquis ibi multa ſigna, & curationes fiunt. Romæ via Aurelia Natalis S.Reſtituti. Via Tyburtina ſeptem Germanorum. In Spanijs Natalis S.Genti. Antiochia Sicimodi. Baſſi. Venuſti. Victori, Pulliemi. In Ceſarea Cappodocie Carchi. Primoli. Finodi. Venuſti. Tredenthei. In Anaunia Natalis Sanctorum Siſinni. Alexandri Martyris.

MAII 29.

SAnctum Pollionem martyrem in Pannonia recolit Romanum martyrologium die xxvii. Aprilis, qua etiam die in noſtro memoratur, ſed in Pannonia vniuerſim non Cibali, quæ Vrbs illius regionis eſt. Ex Actis apud Petrum de Natalibus, vt ibi diximus Lector etiam ille fuit, & Cibali palmam accepit. Propterea an vnus, & idẽ ſit negare timeo. In M. Antuerpienſi vario ordine, & non initio laterculi proponitur, hoc pacto. *iiii. kal. Iunii Romæ natalis Virginis. In Spanis Genti, Numidia, Criſpolis. In Ciballiſ, Pollionis Le-*

ctoris. In Ceſſarea Cappodocia Cyrilli. In Africa Primi, Accidiæ, Baſſ., Mori, & aliorum xliii. Treueris Natalis Maximini Epiſcopi, Romæ Reſtituti. Item Via Tiburtina vii. Germanorum. Antiochia Scimodi, Baſſi, Venuſti, Victuri, Pullieni. Itẽ Cappadocia Carili, Primoli, Venodi, Venuſti, Giſſĩni, Alexandri martyris. Ad noſtrorum codicum ordinem magis accedit M. Corbeienſe, cuius de more integrum laterculum damus, eodem tempore cum noſtro collatum. *iv. Kal Iunii. In Cibalis natalis S. Pollionis Lectoris. & Martyris.* Abundare hic videtur nomen martyris, quod omnes ferè in vetuſtiori M. adnotati martyres ſint. *In Nicomedia S. Cyrilli.* Noſtrum in Numidia S. Criſpulum exhibet, & in Cæſarea Cyrillum, in quo cum Antuerpienſi conuenit. *In Africa natalis SS. Primi, Aaccidiæ, Paſſimoni, & aliorum clxiij.* Noſtrum cum Antuerpienſi anonymos tantum numerat cliii. In Auctario Adonis, ſeu in Adone Moſãdri c l iv. anonymi martyres recenſẽtur cum Primo, Alcidia, & Paſſamone in Africa. *Treueris Depoſitio Maximini Epiſcopi de antiquis.* Maximus in noſtris codicibus nuncupatur nõ Maximianus, ſed contra aliorum fidem; pręter Bellinum de Padua, & Maurolycum, qui pariter Maximum ſcribunt. In iiſdem codicibus noſtris additur. *Romæ Via Aurelia Nat. S. Reſtituti martyris.* Aptius in noſtro martyris titulus ſicuti in Antuerpienſi ſubticetur. *Via Tiburtina ſeptem Germanorum. In Spaniis Nat. S. Genſii. Antiochię Sicimodi, Baſſi, Venuſti, Victori, Pullieni,* ſiue vt in noſtro Pulliemi, ſed Pullieni potius legendum eſt ad fidem M. Antuerpienſis. *In Caſarea Cappadocia Carelli, Primuli, Finodi, Venuſti, Tredentei, Iocundi,* qui in codicibus noſtris deſideratur. *In Anaunnia SS. Siſinii, & Alexandri martyris. Romæ natalis S. Petronilla, Alexandri, Martyrii.* Poſtremos hos Romæ martyres in noſtro omnino deeſſe dolemus, & facile Petronilla Virgo illa eſt, quæ in M. Antuerpienſi librarij vitio deficit, dum tantum initio laterculi legitur, *Romę Natalis Virginis,* & legendum eſſet, *Romæ Nat. Petronillæ Virginis*, & fortaſſe vetuſtioris noſtri compaginator, cum Petronillam recoli vidiſſet in ſequẽtis diei exordio, ab huius calce remouit.

Maximini de antiquis. Dum titulus Confeſſoris non additur, & pro depoſitione Natalis dicitur, videtur hic martyr aliquis deſignari, præſertim cum tam in noſtro, quam Corbeienſi addatur *de antiquis*, quod illum ad prima Eccleſiæ tempora videtur amandare. Rabanus depoſitionem Maximini Epiſcopi, & Confeſſoris Treuirenſis hoc die recolit. Maximinum S. Athanaſij hoſpitem Cratepolius numerat inter Epiſcopos Treuerenſes in eiuſdem præſulum Annalibus, vigeſimum octauum, & huius nominis ſecundum, primum vero, & in ordine xxv. ſub Imperio Probi recenſet, cũ Sammarthani Maximinum primũ xx iv. numerent in ſerie Epiſcoporum, & xxvii. Maximinum iuniorem. Vetuſtiori Sanctitatis titulum non addunt, & ſecundum ſanctitate clarum plurimis proſequntur. At neque is ex antiquis nuncupari poſſe videtur. Sauſſayus Maximinum martyrem recolit Epiſcopum Treuerẽſem, & S. Martini ſucceſſorem die 20. Iunij, at is eſt qui à Cratepolio primus numeratur in Imperio Probi ante Diocletiani perſecutionem, & qui 12. kal. Iulijs pariter dicitur obijſſe; qui enim die 29. Maij lõgiore elogio decoratur apud eundem Sauſſaium S. Athanaſij hoſpes eſt, & Confeſſor, cuius memoriã hac die venerãtur omnia latinorũ martyrologia cum Romano. Fatentur ijdem Sammarthani primis ſæculis vſque ad Agricium incertã eſſe Treuerenſium Epiſcoporum ſucceſſionem, vnde inter primos, & antiquos Maximum aliquem fuiſſe neque etiam certò negari poteſt.

Roma Via Aurelia. S. Reſtitutus ex fragmento Codicis Vaticani apud Aringhium lib. 4. cap. 24. poſtquam extra Capitolium capite cæſus martyrium cõpleuit à Iuſta Matrona ſepultus fuit via Nomentana milliario xvi. ſub die vj. kal. Iunij, & inde ſub Hadriano Papa tranſlatus

latus

latus fuit iuxta Eccleſiam S. Andreæ in Aureſaurio prope Baſilicam S. Mariæ Maioris. Parum Sancti huius Reſtituti dies anniuerſarius ab hodierno diſtaret; ſed plurimum Nomentana Via ab Aurelia diſiungitur. Vnde dubitare licet, an idem S.Reſtitutus ſit. Via enim Aurelia non Nomentana memoratus hic Reſtitutus veneratur à M. Romano, Beda, Vſuardo, Notkero, Petro de Natalibus lib.xi.n.157. Mſ. Reginæ Sueciæ, M.Corbeienſi, & noſtro. Antuerpienſe enim vetuſtiſſimum cum Actis apud Aringhiū, & cū vetuſtiſſima Eccleſia, adhuc reliqua, S. Martyri dicata via Nomentana, non pugnat, dum Romæ tantum Reſtituti memoriam agit, nulla addita Viæ, aut minutioris loci differentiam.

Via Tiburtina ſeptem Germanorū. Sex tantum ita notat mſ.Reginæ Sueciæ. *Via Tiburtina ſex Germanorum.* Sed facilis fuit librarij lapſus in numeri vnius prætermiſſa nota. Septē habēt Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Nat. lib. xi. n.158. & cœteri latini, præter Romanum martyrologium, quod de his ſilet: fortaſſe, quia eorum memoriam agit die xviij. Iulij, cum Symphoroſa matre. Germani ſeptem Anonymi fratres Antiochiæ incerta die martyres recenſentur in Actis S.Iuliani apud Petrum de Natal. lib.2.c.51. Verū hi expreſſe via Tiburtina paſſi, vel venerati enunciātur, non Antiochiæ, & Romæ vel Tiburi. Erat locus cum Eccleſia ſeptem fratribus dicata, via Tiburtina milliario nono, qui *ad ſeptem fratres* vocabatur, & corrupto vocabulo dictus deinde vulgo eſt *A ſette fratte*; ibi enim Symphoroſa mater cum ſeptem filijs coronata nomen loco reliquit, ita vt ab illo vſque tempore Adriani Imperatoris, Ado auctor ſit, Pontifices Sacrorum poſuiſſe nomen loci illius *ad ſeptem Biothanatos* v. Kal. Iulij, quando etiam in M. vetuſtiori noſtro eorum memoria repetitur: fortaſſe ex tranſlatione aliqua, cuius meminit Aringhius lib. 4. cap. 17. Romæ ſubt. Eodem certè die ex Vſuardo, & Adone mater, ac filij agonem non compleuerunt.

In Anaunia. Ita habent Rabanus, Vſuardus, Ado, & Notkerus, qui Syſinnij, Martirij, & Alexandri acta percurrūt, ac martyrium accepiſſe in Anauniæ partibus confirmant. Hanc eſſe regionem Tridentinæ Vrbis proximam Rabanus, & Ado docent. Petrus de Natalibus lib.5.cap.43. Vallem Annoniam vocat. M.Antuerpienſe alijs Cappadociæ martyribus eos ſuccenturiatur, forte quia Syſinnius genere Græcus, & ex prouincia Cappadociæ fuerat, vt Ado addit. Meminit horum martyrum ex Paulino in vita S.Ambroſij M. Romanum, vbi vidēdus eſt Baronius eruditiſſimus. Corrigendum eſt Vetuſtiſſimum noſtrum in fine, & pro martyris titulo, Martyris nomen reſtituendum. De reliquis, qui hac die in Vetuſtiori noſtro adnotantur martyribus, cū nihil notatione dignum ſuccurrat, ſilere cogimur, aliquos tantum hoc mſ. Reginæ Sueciæ fragmento confirmamus. *Apud Nicomediam S.Criſpoli. In Cæſarea Cappadociæ Cyrilli. In Africa Natalis SS. Primi, Baſſimonij, & aliorum eliij. In Spanijs natalis Sancti Gemij.* Animaduertimus hìc tamen, non in Nicomedia S.Criſpolum eſſe reponendum, ſed in Numidia iuxta fidem M. Antuerpiēſis, & codicum noſtrorum.

III. Kal. Iunij.

IN Antiochia Natalis Sici. Palatini, qui multa tormenta paſſi ſunt. Turribus Sardiniæ Natalis Sanctorum Gabini: Criſpuli. In Nicomedia natalis multorum Sanctorum.

Non

MAII 30.

NON alibi Aquileienſes martyres veneratos hac diẽ eſſe inueni, quã huius laterculi initio in martyrol. Antuerpienſi. *iij. Kal. Iunii. In Aquilea Natalis Cãtiani, Eutici, & Eutimi. Antiochia Scpalatini. In Turribus Sardiniæ Gabini, Criſpoli. Numidia multorum ſanctorum.* Veritus qua propter ſum, ne ex eo quòd Cantianus in Aquileia poſtridie recolitur, librarius feſtinata incuria in preſentem diem repoſuerit, vel potius ex ante habita veneratione Cantianus in martyrologio reponatur, quod eiuſdem commilitones Euticius, & Eutimius hac die iij. Cal. fuerint coronati, poſtridie vero Cantianus, cum illis antepoſitus ſit, ne in tormentis ſocij diſiungerentur in cultu. Si quis vero ex diuerſitate ſociorum alium Cantianum eſſe velit, qui ſequenti die in eadem Vrbe veneratur, ſciat plures Cãtianos Aquileiæ ſuo tempore celebres adnotare Venantium Fortun. lib. 4. vitæ B. Martini his carminibus.

Aut Aquileienſem ſi forte acceſſeris Vrbem
Cantianos Domini nimium venereris amicos.

Neq. ita difficile eſſet, vt Cantianus alter, cum alijs ſocijs Mediolanum translatus fuerit, alter Aquileiæ quieſceret, dum Vrbium illarum vtraq; ſacra Cantiani, & ſociorum pignora poſſidere glorietur. Sed aliqua die ſequenti etiam adnotabimus.

In Antiochia. Neque Corbeienſe M. de Aquileienſibus ſanctis martyribus agit, ſed ab Antiochenis huius diei faſtos ita exorditur. *iii. kal. Iunii. In Antiochia Natalis Sanctorum Sici, Palatini, Turribus Sardiniæ Natalis Sãctorum Gabini. Criſpoli. In Nicomedia Natalis multorum Sanctorum.* Legendum igitur eſt diſiunctim Sici, & Palatini, non coniunctim, quaſi Palatinus nomẽ officij, vel dignitatis eſſet, ſed Chriſtiani pugilis, vt habet M. Corbeienſe Dacherij, & Rabanus qui legit, *In Antiochia SS. Martyrum Sicii, & Palatini, qui multa tormenta propter nomen Chriſti paſſi ſunt.* In Antuerpienſi enim editæ laminæ vitio laborant cum *ſci* loco *ſici* ſcriptum ſit. Duos eſſe martyres non modo docent verba iam adducta, & pariter in noſtris codicibus appoſita, *qui multa tormenta paſſi ſunt,* ſed vetuſtius noſtrum D. Hieronymo aſcriptũ idem eſſe cum eo, quo vſus eſt ante octingentos annos Notkerus confirmare videntur; ita enim ille. *In Antiochia Sãctorum Iſichii,* (Sijci ad margines ſcriptum eſt) *& Palatini, qui vt S. Hieronymus ſcribit multa tormenta propter nomen Chriſti ſunt paſſi.* Variat non nihil in nominibus Petrus de Nat. lib. xi. n. 160. dum Sycum, & Platinum eoſdem vocat: magis etiam Maurolycus, penes quem Heſichius, & Phalerinus indigitantur. Bellinus eos Ficum, & Palatinum. Syciũ, & Palatinum, omnino cum noſtris codicibus conueniens, vocat R. Martyrologium cum Beda, Vſuardo, & Adonis auctario. Galeſinius ijſdem nominibus vtitur, vt ait ex D. Hieronymo, & mſs. libris.

Turribus Sardiniæ. Gabinium, & Criſpulum Turritanos martyres omnia latinorum martyrologia venerantur. De his agũt Fara lib. 1. de rebus Sard. p. 71. Dimas Serpio de SS. Sardiniæ, Ferrarius de SS. Italiæ ad diem 30. Maij, vbi Baroniũ redarguit, quòd S. Gauinũ pro Gabinio acceperit. Sunt qui putent Gabinium fuiſſe Epiſcopum. Sed contra Archiepiſcopum Turritanum id aſſerentem, Rota Romana coram Ghiſlerio parte 8. recent. dec. 60. docuit Gabinium, non fuiſſe Epiſcopum, ſed martyrem tantum. Turris vetuſta Sardorũ ciuitas fuit, Turris Libyſſonis, vel Biſſonis Ptolemeo, & Anto-

Digitized by Google

Antonino nuncupata eſt ad orã Sardiniæ Occidentalis, nunc ferè diruta, in cuius locum ſucceſſit Saſſaris. Inter Sanctos Sardiniæ hos numerauit Ioannes Arca ad calcem lib. 2. de SS. Sardiniæ, ſed doluit Acta fuiſſe deperdita, ſicuti S. Gauini Turritani, à Gabinio diuerſi geſta late deſcripſit initio eiuſdem libri 11.

In Nicomedia. Multorum ſine nomine martyrum memoriam hic etiam agit Notkerus, & M. Corbeienſe, cum Auctario Adonis, quamquam M. Antuerpienſe pro Nicomedia Numidiam præferat.

II. Kal. Iunij.

IN Aquileia Natalis S. Petronillæ. Natalis Sanctorum Canti. Cantiani. Proti. Griſogoni, & Cantianelle. Cartagine Datiane. Turribus Sardiniæ Criſcentiani. In Ciuitate Sytha Donatiani. Romæ Via Aurelia Natalis Sanctorum Proceſſi, & Martiniani. In Ciuitate eorumdẽ Natalis Sanctorum Gaulieni. Germani. Victoris. Siluani. Teliſfori. Victorini. Donati. Stialiterti. Rogati. Item Germani. Siluani. Honori. Ciliciæ. Tertule. Leuticæ. Victoriæ. Fortunatæ. Maxime. Rogate. Paulice. Agapie. Caſtulæ. Amelle. Item Tertuli. Lupi. Iuſti. Tecle. In Antiochia Paulini, & Iſici.

MAII 31.

SAnctam Petronillã Virginem omnia ferè latinorum Martyrologia hac die Romæ recolũt. Romanũ præcipuè Bedæ, Rabani, Vſuardi, Adonis, Notkeri, & Vvãdelberti. Inter hos aliqui filiam S. Petri ex vxore ante ipſum martyrem fuiſſe exiſtimant, vt Clemens Alexandrinus teſtatur lib. 7. Strom. & diximus in exerc. de Primitijs martyrũ. Alij, & rectius non natura, ſed ſpirituali adoptione filiam fuiſſe credũt. Inter hos ſunt Baronius anno *66.* & Ferrarius de ss. Italiæ, qui validis id rationibus euincunt, præcipuè ex Actis S. Feliculæ collactaneæ, & Nicomedis presbyteri, qui Paulo poſt mortem Petronillæ ambo ſub Domitiano martyrium fecerunt, quod tempus improbabile reddit S. Petri filiam ea venuſtatæ tunc fuiſſe, vt à Flacco Comite pulchritudinis cauſa in coniugium expeteretur; ſin vero tot annis poſt Petrum obijt, quomodo in eius ſepulcrali inſcriptione S. Petrus ſcribere potuiſſet *A. Petronillæ F. dulciſſimæ?* Fuit ergo S. Petronilla Romana Virgo, & ex præcipua in Petrum Apoſtolorum Principem deuotione, & aliqua ad eius ſepulcrum, vel Oratorium præſtita iugi veneratione filia Petri nuncupata fuit; eo prorsus titulo, quo ſe magna Matilda Comitiſſa indigitabat, vt in eiuſdem monumentis, iam à 25. annis à nobis editis, clariſſime patet, vel vt D. Marcus à S. Petro filius dictus fuit, & Pelagia filia Thomæ Apoſtoli in eiuſdem Actis mſs. Ex his librarij error in codicibus noſtris apparet, qui dum à capite laterculi ſcribere debuerat *Roma S. Petronillæ*, eam cum Aquileienſibus martyribus minus appoſitè immiſceuit, ſicuti librarius alter incurioſus S. Virginẽ Romæ repoſuit in M. Corbeienſi IIII. Kal. Iunij, & ab hac die quo omnia, vt diximus latinorum Hagiologia eandem recolunt, ità inconſultò remouit. *Pridie kal. Iunii. In Aquileia natalis Sanctorum Canti, Cãtiani,*

tiani, Proti, Criſogoni, & Cantianellæ. Cartagine Dacianæ. Turribus Sardiniæ Creſcentiani, Memmii. In Ciuitate Sirtha Dacia. Romæ Via Aurelia natalis SS. Proceſſi, Martiniani, Firmini. Natalis SS. Gaullieni, Germani, Victuri, Siluani, Thelesphori, Victurini, Donati, Iſtiali, Terti, Rogati. Item Germani. Item Silnani, Honori. Cilicia, Tertulæ, Santæ, Victuriæ. Fortunati, Maximæ, Rogatę, Paulicię, Agapię, Caſtulę, Amellæ. Item Tertulę, Lupi, Iuſti, Teclę, Firmi. In Antiochia Paulini, & Iſici. Vetuſtius quidem noſtrũ emẽdandum, vt diximus, initio laterculi docent præcipuè Rabanus, & Notkerus, qui pridie Kal. Iunij *Romę* inquiunt *natiuitas S. Petronellę*, (ita etiam alij vocant,); & quamquam diffuſius eiuſdem Vitam percurrant, ſtatim deinde Aquileiẽſes martyres referunt, ſicuti etiam Vſuardus, & Ado. Via Aurelia ſepultam fuiſſe non Ardeatina vbi S. Nicomedes Feliculam repoſuit, ita habet mſ. Reginæ Sueciæ. *Pridie Kal Romę Via Aurelia S. Petronillæ, Proceſſi, Martiniani.* E contra Aringhius Romæ ſubt. to. 2. lib. 2. cap. 4. ex eiuſdem S. Petronillæ cœmeterio Via Ardeatina in Vaticanum Mauſoleum illius corpus translatum fuiſſe oſtẽdit, & lib. 3. cap. 18. ſepultum fuiſſe S. Petronillam in ſui nominis cœmeterio via Ardeatina, vbi etiã Eccleſiam habuit, pluribus oſtẽdit. Martyrol. Antuerpienſe, quaſi quid additũ, ad calcem huius diei S. Petronillæ, ita meminit. *Pridie kal. Iunii. In Aquileia Cantiani, Proti, Criſſogoni, & Cantinellæ. Sardinia Criſcentiani. In Ciuitate Sirtha Donatiani. Romę Proceſſi, Martiniani, Gallieni, Germani, Victuris, Siluani, Thalisfori, Victurini, Donati, Iſtali, Terti, Rogati. Item Germani. Item Siluani, Honori, Cicilię, Tertulę, Laudæ, Victuriæ, Furtunatę, Maximæ, Rogatę, Paulicæ, Appię, Canſtulę. Item Tertullę, Lupi, Iuſtidę. Antiochię Paulini Iſtici, Sanctę Petronillæ.*

Natalis S. Canti. Tres in Aquileia martyres, ſine alijs ſocijs Cantium, Cantianum, & Cantianillam fratres, ac nobiles Romanos recenſent hac die Rom. martyrologium, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Vvandelbertus, & recentiores Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 70. eorum Acta exhibet, & cum ijs martyriũ ſubijſſe Prothum eorundem Pedagogũ docet, quemadmodum, & martyrol. Romanum, & hic rectè cũ tribus illis martyribus ſociatur. Chryſogonum apud alios ſcriptores præter adductos iam codices nequaquam memoratum inuenio. Cantianillam Virginem, & martyrem idem Petrus de Natalibus præfert in titulo. Cantinellam vocat M. Antuerpienſe pro Cantianilla corrupta voce, vt plurimi codices legunt. De his eſt ſermo S. Maximi inter opera S. Ambroſij n. 75. & apud Surium ad finẽ To. 5. & de his locutum fuiſſe in adductis pridie huius die carminibus Venantiũ Fortunatum arbitrantur in Not. Baronius, & ad hanc diem Ferrarius; fortaſſe quòd Maximus dixerit in ſermone adducto. *Vna eſt illis apud homines appellatio, quibus apud Deum eſt vna vocatio.* At ſupra ſimiles fuiſſe nomine, non eodem ſcripſerat. Locum agonis, & patriam non exprimit Rabanus, ſed Cantium, Cantianũ, & Cantianillam Diocletiano imperante coronatos refert hoc ipſo die 11. Kal.

Carthagine Datiani. De hoc cum cæteris editis martyrologijs ſilet etiã Notkerus. Meminit tamen in laterculi fine mſ. Reginæ Sueciæ. *Carthagine natalis S. Datiani.* Dacianam legit M. Corbeienſe, cum libris noſtris.

Turribus Sardinię. De hac vrbe diximus ſuperiori die. De Creſcentiano agit Rom. martyrologium cum cœteris latinis. Ex Fara libro 1. de Rebus Sardorum Ferrarius in Catal. SS. Italię narrat cum SS. Gabinio, & Criſpulo Creſcentianum Chriſti religionem ſuſcepiſſe, & cum prędictis accuſatum, & non cõprehenſum, paulo poſt martyrio fuiſſe coronatũ, & in Eccleſia Turritana ſumma veneratione habitum. Criſpulum, Creſcentianum, & Gabinium ſub Nerone

Digitized by Google

ne coronam accepiſſe Vitalis aſſerit in Additione ad Annales Sardiniæ A.Chri. ſti 139. contra Serpiam,qui ſub Hadriano tradit martyrium feciſſe. Ioannes Arca de Sanctis Sardiniæ in fine lib. 2. hos ſanctos inter eos refert quorum vitæ, & martyrij ſeries, non niſi breuiſſimo cōpendio innoteſcat ex Beda, Adone, & Vſuardo, vt diximus iij. Kal.

In Ciuitate Sytha. Ita nomen Vrbis ſcribitur in vtroq. codice noſtro; Syrta vero in M. Antuerpienſi, & Corbeienſi. Sitha Meſopotamiæ Opidum eſt Zoſimo lib.3. Dacianum in hac Vrbe coronatū aut veneratum habet idē M. Corbeienſi, ſed Donatianum Vetuſtius noſtrum, & Antuerpienſe Sythenſem martyrem vocat. Forte Cirthae legendum eſſet, quæ Metropolis Africæ vrbs erat, & ibi frequens nomen Donatiani.

Romæ Via Aurelia. De Proceſſo, & Martiniano agit Rom. martyrologium ad diem ſecundam Iulij ex Beda, Vſuardo, & Adone, quā die Acta eorum apud Surium agonem compleuiſſe docent, & in Vetuſtiori noſtro etiam martyrol. eorum memoria repetitur,ſicuti in Antuerpienſi, & Corbeienſi. Cum vero hìc addatur *Via Aurelia* illic verò ex Adone adnotemus in cœmeterio Damaſi, ſubijt dubitari, ne aliqua tranſlatio in alterutro loco recolatur,deductis ex vno in alterum cœmeterium ſacris corporibus. Sanè tam in Actis apud Surium, quam in vetuſto membranaceo Paſſionali noſtro ſepultos ſanctos hos milites docetur via Aurelia 6. Nonas Iulij. Nulli in codicibus noſtris hic adduntur ſocij Proceſſo, & Martiniano. In M.Corbeienſi iiſdem iungitur Firminus. In Antuerpienſe lōga ſeries martyrum ſubnectitur vtriuſq: ſexus, vt ad numerum xxij. extendatur. Alterius ordinis ſunt in Corbeienſi, quo poſt Firminum numerantur, quamuis locus ab Vrbe Roma diſtinctus illis non conſtituatur.In codicibus noſtris,vt mox apparebit, hi omnino à Romanis martyribus loco paſſionis diſtinguntur.

In Ciuitate eorundem.Librarij oſcitātia ſatis hic apparet, & vitiatum Vrbis nomen facile ex Notkero reſtitui poteſt, penes quem in fine huius diei ita legitur. *In Hiſpania Ciuitate Gerunda Germani, Victori, Syluani, Teleſphori, Victorini, & aliorum multorum*. Decurtat plurima martyrum nomina idem Notkerus, nè dum aliquorum ſanctorum vitā de more illius ſæculi ad maiorem audiētium prouenctum percurrit, tædium legentibus pariat: emendandum ergo vetuſtus M. noſtrum, & pro eo quod ſcriptum eſt. *In Ciuitate eorundem* legendum eſt *in Ciuitate Gerunda*, quæ Vrbs citerioris Hiſpaniæ eſt ſub Archiepiſcopatu Tarraconenſi in Catalaunia. Ad tot tantoſq. martyres Prudentium facile eſt alluſiſſe, dum in Periſtephano, & Hymno de martyribus Cæſarauguſtanis eādem ſacris pignoribus diuitem vocauit.

Arctubus ſacris locuples Gerunda.

Germanum ſacri chori ducem ſignat Notkerus, ſed ante illum codices noſtri, & martyrol. Corbeienſe Gaulienum præferunt, vel Gallienum, quemadmodū in Antuerpienſi legitur. In quo non modo deficit vrbis Gerundenſis deſignatio,ſed quæcumq. alierius loci differentia. Deſideratur etiā in Corbeiēſi vrbis nomen, vbi martyres paſſi ſunt, & tantumodo à Romanis diſtingūtur, repetitione *Natalis*, quæ vox iterata alium nouorum martyrū cętū videtur deſignare,cūq;ex xxix. populoſū. Viginti,& octo numerat Gerundenſes martyres vetuſtius noſtrū ſi *Stiali tertius* in duos diuidatur hoc eſt Iſtialum,& Tertium,vt exhibēt MM.Antuerpienſe, & Corbeienſe,in quorū primo tres martyres deficiunt, vt facile erit conferenti colligere. Dubitare in horum martyrū ſerie quis poſſet,an nomen Ciliciæ ſanctę mulieris eſſet, an regionis, niſi M. Antuerpienſe fortaſſe aptius legeret *Cæcilia* non *Cilicia*.

In Antiochia. Paulinū, & Iſicū Antiochenos referunt cū M. Corbeienſi codices noſtri, Iſticum pro Iſico habet Antuerpienſe. Hos ſilet Notkerus, cum alijs latinorum martyrologijs.

Bbbb Kalen-

KALENDIS IVNII

Letanias Indicendas.

Iunius habet dies XXX.

IN Theſſalonica Octaui. In Antiochia Zoſimi, & Tecle. In Africa Criſpini. Romæ. Iouenti. Cyriaci. Exuperanti. Eraclię. Item in Theſſalonica Lucię Virginis, & Acucij Regis Barbarum. Rogati. Germani. Siluani. Bullodi. Ciciliæ. Tertuli. Laute. Victoriæ. Gagi. Fortunati. Maxime. Rogate. Pauline. Agapie. Caſtule. Cotcuſi. Nouelle. Agape. Caſse. Vruriæ. Bublaſe. Fortunati. Martini. Baiani. Rogatiani. Honorati. Donati. Martiani Saturnini. Pontini. Pauli. Petruni. Rutiliæ. Flauij. Quietiæ. Ianuariæ. Nouellę. Item Ianuarij. Goſiæ. Fedoſe. Victorinæ. Matronę. Gaſtulæ. Rogatiane. Quinti. Marci. Gemine. Martialis. Mituni. Item Pauli. Verici. Caſsi. Saturnini. Felicis. Martiani. Donati. Rogate! Fortunate. Donatiani. Item Martiani. Sailis. Caſti. Ianuarij. Item Donati. Hornitsſi. Item Saturnini. Melchi. Siluani. Quintini, Feliciæ. Sillefe. Item Ianuarie. Fortunate. Victorie. Mariæ. Prime. Gemelline: Fauſtine. Item Gemelle. Nouellæ. Donate. Getullæ. Barici. Vrbane. Romane. Primiæ. Tertullæ. Item Caſte. Maxime. Vrbane. Optate. Matrone. Meloſe. Metuni. Moloſi. Secundice. Item Vrbane. Item Vrbane. Gemelline: Saturnine. Proculi. Surdide. Siluane. Rufine. Nitie. Lepaci. Vincentij. Priſce. Hylarij. Felicis. Caſtule. Arabi. Publi, cum alijs cxx. Lupi cum alijs xiij. Caſtulini. Publaſi. Martini. Guiani. Marcelliani. Fledi. Item Marcelliani. Caſti. Marci. Maiori. Proculi. Pagati. Tertij. Sillere. Tertulle. Maiore. Tymothei. Marcellini. Rotili. Germani. Iohanis. Maximi cum alijs lxxv. In Vienna Claudij Epiſcopi.

IVNII I.

VBerrimam hanc martyrũ ſegetem ita etiã ſignat martyrol. Antuerpienſe Vetuſtiſſimum. *Iunius dies xxx, Kal. Iunij. In Theſſalonica Octaui. In Antiochia Zoſimi, & Tecla Virginis. In Africa Criſpini. Roma Iouenti, Cirici, & Superanti, Heraclię. Theſſalonica Lucia Virginis, & Aucia Regis, Rogati, Germani, Siluani, Bulodi, Cæcilia, Tertuli, Lauta, Victuri, Egati, Fortunata. Maxima, Rogata, Paulinę, Appia, Cotenrſę, Nouella, Agapa, Caſſe, Vruria, Bublaſſa, Fur-*

Fartunati, Marciani, Saturnini, Baiani, Rogatianę, Honorati, Donati, Marciani, Saturnini, Potini, Pruli, Petruni, Notilię, Flaui, Quinta, Ianuariæ, Noueliæ, Ianuari, Goſoſia, Fedoſæ, Victurina, Matrona, Caſtuli, Rogatiana, Quinti, Marci, Geminæ, Marcialis, Mituni. Pauli, Verrici, Caſsi. Item Saturnini. Item Martini, Donati. Item Rogati, Iohannis. Item Furtunati, Donatiani. Item Marciani, Sailis. Caſti. Item Ianuari. Item Donati, Ortinſis, Item Saturninæ, Malchi, Siluani. Item Quinti, Feliciæ, Sillefe. Item Ianuariæ, Furtunatæ, Victuriæ, Matriæ, Primæ, Gemellinæ, Fauſtinę. Item Nouellę, Donatę, Zesulæ, Barici, Vrbanæ, Romanæ, Primiæ. Item Fertulę, Caſtæ, Maximę. Item Vrbanæ, Obtatę. Item Manę, Meloſę, Mituni, Maiori, Secundę. Item Vrbanę, Gemellinę, Saturnanę, Proculę, Gordidę, Siluanę, Rufina, Ninę, Sepaci, Vincenti, Priſci, Hilari, Felicis, Caſtola, Aſabi cum aliis cxx. Lupi cũ alijs xiij. Catulini, Publaſſi, Martini, Gaiani, Marcellini, Fledi, Marti, Ciſti, Maiori, Proculi, Epagati, Terei, Sillire, Fertulæ, Maioſę, Timothei, Marcellini, Rogati, Mani, Ioannis, Maximę cum alyi c l x ij. Vienna Dati Epiſcopi. Nec minorem ſanctorum pugilum cenſum refert martyrol. Corbeienſe his uerbis. *Kal. Iunij. In Theſſalonica Octaui. In Antiochia Zoſimi, & Tecla Virginis. In Africa Criſpini. Roma Iuuenci, Cyriaci, Nicomedis martyris. Exuperanti, Eracliæ. In Theſſalonica Lvciæ virginis, & Auceię Regis, Barbari, Regati, Germani, Siluani, Bullodi, Ceciliæ, Tertuli, Lãtę, Victuriæ, Gai, Fortunati, Maximi, Rogatæ, Paulinæ, Agapiæ, Caſtulæ, Coteuſæ, Nouellæ, Agapae, Caſſae, Vruriæ, Bublaſæ, Fortunati, Martini, Saturnini, Baiani, Rogatiani, Honorati. Itẽ Martiani, Saturnini, Põtini, Pauli, Petronij, Rutiliæ, Quietię, Ianuarię, Nonelli, itẽ Ianuarię, Soſię, Fedoſæ, Victurinæ, Matronæ, Caſtulæ, Rogatiani, Quinti, Marci, Geminæ. Item Pauli, Martialis, Mituni, Verici, Caſſi. Item Saturnini, Felicis. Item Martiani. Item ....., Rogati, Iannis. Item Fortunati, Martiani, Saulis, Caſti. Item Ianuarij, Donati, Hortenſi. Item Saturnini, Martini, Malchi, Siluani, Quinti, Feliciæ, Silleſę. Item Ianuariæ, Fortunatę, Victuriæ, Mariæ, Primæ, Gemellinæ, Fauſtini. Item Nouellæ, Donatellæ, Cetuli, Bariei, Vrbani, Romani, Primiæ, Tertullæ. Item Caſtæ. Maximæ. Item Orbani, Optatæ, Matronæ, Meloſæ, Metuni, Meloſi, Secundi, Gemellinę. Item Vrbani, Saturniai, Iuli. Surdidę, Siluanę, Rufinæ, Ninæ, Sepaci, Vincenti, Priſci, Hilari, Felicis, Caſtula, Arabi. Publi, cum alijs centum viginti. Lupi, cum alijs duodecim, Catulini, ... bloſi Martiani, Gaiani, Marcelliani, Fledi. Item Marcelliani, Caſti, Marci, Maiuri, Pronili, Pagati, Tertii, Siliſſę, Feſtulę, Maioſæ, Timothei, Marcellinę, Rutili, Germanæ, Ioannis cum alijs nonaginta. Vienna Claudii Epiſcopi.* Quamuis vero aliquos ex ſacris pugnatoribus mutilet mſ. Reginæ Sueciæ, ità tamen in pluribus, cum iam adductis codicibus conſonat. *Kal. Iunii Natalis S. Nicomedis Martyris, Antiochiæ Natalis ſanctorum Zoſimi, Theclæ. In Africa Natalis S. Criſpini. Roma Cyriaci, cum aliis iii. In Theſſalonica Lvcię virginis, & Euceię, Regis, & aliorum multorum. Vienna depoſitio Helladii Epiſcopi.* Variat ordinem Vetuſtioris noſtri martyrologij Notkerus, & primo loco celebritatem dedicationis Eccleſiæ S. Nicomedis presbyteri, & martyris Romani exhibet, quam in pluribus mſs. martyrologijs antiquis memorari teſtatur Fronto ad hanc diem, quamuis in eiuſdẽ Calendario deſideretur. Exhibent tamen Beda, Vſuardus, & Ado, Notkerus, & Rabanus, ex quibus Maurolycum accepiſſe conſtat. Is tamen non Baſilicam, ſed Altare S. Nicomedis Romæ fuiſſe dedicatum addit. Huius S. Presbyteri Natalem, non hac die celebrari, ſed xvij. kal. Octobris monet cum alijs idẽ Notkerus. Vnde mirandũ nõ eſt, ſi Vetuſtius noſtrũ cum M. Romano hic S. Nicomedis non meminerit.

In Theſſalonica Octaui. Vrbs, & Emporium Macedoniæ Theſſalonica du-

plicem ſanctorũ pugillũ claſſem exhibet, vberior tamen ſecunda comparet In prima Octauius tãtum numeratur, diuerſo, vt par eſt credere, anno à reliquis coronatus. Eius memoria (quod mirandum eſt) in Romano martyrologio non proſtat, quamquam Beda eius meminerit, ſicuti in noſtro Vetuſtiori, Corbeienſi, & Antuerpienſi MM. Martyris Pamphili Cæſarienſis, in omnibus latinorum martyrologijs memorati, nomen præteriri non eſt mirandum, quòd de eo potius ſequenti die cum alijs noſtrum agat, vbi Lectorem remictimus.

In Antiochia Zoſimi. Hunc tantum martyrem ſine Tecla recolit Beda. Vtrumq. Notkerus, reliqua me latent.

In Africa Criſpini. Præter adductos iam mſs. codices nullibi Criſpini memoriam inuenio.

Romę. Nicomedem martyrem alijs Romanis martyribus tertio loco miſcet M. Corbeienſe, tam in edito Dacherij; quam in fragmento ex eodem codice à Menardo adducto in notationibus ad ſacramentarium Gregorij. In codicibus noſtris, & Antuerpienſe deeſt S. Nicomedis memoria, quòd eius hac die, vt diximus Natalis non ſit, ſed vel Baſilicæ, vel Altaris dedicatio. In Romanorum quatuor martyrum nominibus omnes adducti libri conueniunt, nec alios etiam præter quatuor adducit, qui mſ. martyrologium Reginæ Sueciæ compilauit. Ex his Romanum martyrologium Iuuẽtium tantum recolit, vt habet Baronius in Adnotationibus ex Molano ad Vſuardum, & veteribus mſs. à Galeſino etiam adductis, qui addit in his vocari pariter Viuentium, & Vincentium. Varianum martyrem hac die incerto loco exhibet M. Bellini de Padua, quem presbyterum in Gallia fuiſſe teſtatur Maurolycus.

In Theſſalonica. Rabanus ſecundam Theſſalonicenſium martyrum centuriam non indicat contentus tantum Octauium numerare, & in Antiochia Zoſimum. Notkerus hos Theſſalonicenſes martyres, Lyciam, ſiue Luciam, ſiue Luceiam Virginem, & Acuciũ, ſiue Auciam, ſiue Auceiam, ſiue Auceiam Regem, quibus vberrimus ſacrorum pugillũ cætus ſubnectitur, non Macedoniæ, & illius prouinciæ vrbi Theſſalonicæ, ſed Romæ tribuat, quemadmodũ etiã codices noſtri ad diem 18. Decẽbris, vbi aliqua addimus. In ſociorũ nominibus exprimendis non laborauit Notkerus, neq. auctor mſ. Reginæ Sueciæ; pluſquam tercentos fuiſſe ille affirmat: hic indefinitè multos. Centum quinquaginta quatuor in codicibus noſtris numeraui nominatim expreſſos: Anonymos vero in tres claſſes diuiſos, ducẽti & octo, quorum Acta periſſe dolendum eſt. Exuberat numerus anonymorũ in M. Antuerpiẽſi, deficit in nominatis; tres enim vtriuſq. ſexus glorioſi chori nominibus ſignati ad cxlvi. tantum extenduntur. Anonymi autem ad cclxxv. In Corbeienſi minor eſt etiã nominatorũ numerus, maior anonymorũ; illi centũ quinquaginta, & vnus, hi ducẽti viginti duo. Cum vero in his omnibus codicibus in tres turmas partiantur, facili negotio in qua claſſe exceſſus, aut defectus conſiſtat, diſcerni poteſt. In codi. noſtris primus chorus centum, & ſexdecim nominibus conflatur, anonymorum vero manipulus eſt ex centũ, & viginti, quemadmodum etiam in M. Antuerpiẽſi, & Corbeienſi. Lupus qui ſecundã turmam ducit, idem eſt in omnibus, ſocij vero anonymi xij. tantum ſunt in Martyrol. Corbeienſi, vnius numeralis notæ iactura; xiij. vero concorditer in vetuſtiori noſtro, & vetuſtiſſimo Antuerpiẽſi. Tertia claſſis in Corbeienſi, & Antuerpienſi xxi. ſignatos martyres continet, xxij. in vetuſtiori noſtro M. ſed variant ſinguli codices in anonymis tertiæ huius ſectionis. Noſtrum lxxv. tãtum exhibet. Corbeienſe lxxxx. Antuerpienſe c xl ij. Nominum differentiam præterire ſatius duximus, quam minutim diſcernere, cum id vnuicuiq. ſedulo conferenti, facile ſit.

In

In Vienna Claudii. Non Claudium ſed Datum Epiſcopũ Viennenſem ſignat in fine laterculi M. Antuerpienſe. Helladium Epiſcopum pariter Viennenſem recolit mſ. Reginæ Sueciæ. Claudium cum codicibus noſtris retinet M.Corbeienſe, & Ado. Apud Sammarthanos Claudius, ſine ſanctitatis titulo vndecimus eſt Viennenſis Epiſcopus. Nil de eo habet M. Romanum, & Hagiologium FraucoGalliæ Lebbei, pro Claudio *In Ciuitate Latorn*, ſeu potius *Lectorenſi agro* recolit *Natalem Sancti Cleri Archiepiſcopi, & martyris*. De hoc diffuſius agit Sauſſayus in ſupplemento ad Kal. Iunij, ſub Metropoli Auſcenſi in agro Lectorenſi. Et de Claro,& Helladio hac die in Gallicano Martyrologio agitur.

IV. Nonas Iunij.

MArcellini Presbyteri, & Petri Exorciſtæ. Thomoci. In Campania Eraſmi martyris. Rogati cum alijs xlij. Secundi. Maximi. Martiniani. Siluini. Flauiani. Pauli. Petri. Victorie. Matrone. Fauſte. Extricate. Antonine. Saturnine. Donate. Reducte. Maxime. Item Saturnine. Pauli. Rauli. Iulie. Elorentine. Fortunati. Maxime. Vrbane. Feliciſsime. Iuſte. Flauie. Matrone. Marcioſe. Valentie. Fortunati. Venuſte. Donate. Marie. Gallice. Tertulle. Vitalice. Euanci. Item Iuliæ. Samnatre. Poſsine. Item Saturnine. Concordiæ. Donate. Felicis. Valentine. Ianuarie. Maſcule. Lvci. Item Marie. Marcelle. Perei. Datuli. Victorie. Iouiani. Item Maxime. Caſtuline. Gauduli. Modiani. Iuſti. Saturi. Dontole. Samine. Item Iuliæ. Nine. Honoriæ. Donate. Victorię. Marciæ. Item Donate. Calponie. Extricate. Item Saturnine. Cenone. Primoſe. Secunde. Ianuariæ. Rogati. Fauſti. Frōtei. Item Tertulle. Paule. Martialis. Felicis. Ianuarij. Adiutoris. Fortunate. Nominatie. Rogate. Victoriæ. Donate. Mauori. Poſsine. Prime. Vrbane. Tunnini. Ianuarij. Senicionis. Iuliæ. Marciane. Nondinari. Caſti. Dati. Florentine. Victorie. Piſcine. Caſtuli. Saturnini. Victoriani. Fortunate. Nine. Nundini. Saturnini. Cecilie. Marine. Lvcioſe. Feliciæ, Maxime. Prime. Formine. Euaſi. Sildini. Terij. Fuſci. Marcelline. Euaſiæ. Sarmaciæ. Rodiliæ. Item Marie. Salpornie. Caſtole. Caſti. Item Saturnini cum alijs lxxvj. Marie. Iouiniane. Fortunati. Orati. Latinæ. Sabine. Depoſitio Marcelli Epiſcopi. In Ciuitate Ceſarea Thamati. Honorati. Seleuci. Porfiri. Paphili. Paleſtini. Rogate. Lugduni Galliæ xlviij. martyrum, hoc eſt Rogatiani Epiſcopi. Zachariæ presbyteri. Vetthi. Macarij. Aſclepiadis. Siluij. Primi. Vlpij. Vitalis. Cōminis. Octobris. Filomini. Gemini. Iuliæ. Albini. Grate. Milia. Potamie. Pompeie. Rodiane Biblis. Quartię. Materne. Hilpis S.Diaconi. Maturi. Attili. Alexandri. Ponteci. Blandini. Hij ſunt, qui in Ceſarea ſpm reddiderunt. Ariſtei. Cornilij. Zoſimi. Titi. Iulij.

plicem ſanctorũ pugillũ claſſem exhibet, vberior tamen ſecunda compareet In prima Octauius tãtum numeratur, diuerſo, vt par eſt credere, anno à reliquis coronatus. Eius memoria (quod mirandum eſt) in Romano martyrologio non preſtat, quamquam Beda eius meminerit, ſicuti in noſtro Vetuſtiori, Corbeienſi, & Antuerpienſi MM. Martyris Pamphili Cæſarienſis, in omnibus latinorum martyrologijs memorati, nomen præteriri non eſt mirandum, quòd de eo potius ſequenti die cum alijs noſtrum agat, vbi Lectorem remictimus.

In Antiochia Zoſimi. Hunc tantum martyrem ſine Tecla recolit Beda. Vtrumq. Notkerus, reliqua me latent.

In Africa Criſpini. Præter adductos iam mſs. codices nullibi Criſpini memoriam inuenio.

Romę. Nicomedem martyrem alijs Romanis martyribus tertio loco miſcet M. Corbeienſe, tam in edito Dacherij, quam in fragmento ex eodem codice à Menardo adducto in notationibus ad ſacramentarium Gregorij. In codicibus noſtris, & Antuerpienſe deeſt S. Nicomedis memoria, quòd eius hac die, vt diximus Natalis non ſit, ſed vel Baſilicæ, vel Altaris dedicatio. In Romanorum quatuor martyrum nominibus omnes adducti libri conueniunt, nec alios etiam præter quatuor adducit, qui mſ. martyrologium Reginæ Sueciæ compilauit. Ex his Romanum martyrologium Iuuctium tantum recolit, vt habet Baronius in Adnotationibus ex Molano ad Vſuardum, & veteribus mſs. à Galeſino etiam adductis, qui addit in his vocari pariter Viuentium, & Vincentium. Varianum martyrem hac die incerto loco exhibet M. Bellini de Padua, quem presbyterum in Gallia fuiſſe teſtatur Maurolycus.

In Theſſalonica. Rabanus ſecundam Theſſalonicenſium martyrum centuriam non indicat contentus tantum Octauium numerare, & in Antiochia Zoſimum. Notkerus hos Theſſalonicenſes martyres, Lyciam, ſiue Luciam, ſiue Luceiam Virginem, & Acuciũ, ſiue Auciam, ſiue Auceiam, ſiue Aucciam Regem, quibus vberrimus ſacrorum pugillũ cætus ſubnectitur, non Macedoniæ, & illius prouinciæ vrbi Theſſalonicæ, ſed Romæ tribuat, quemadmodũ etiã codices noſtri ad diem 18. Decẽbris, vbi aliqua addimus. In ſociorũ nominibus exprimendis non laborauit Notkerus, neq. auctor mſ. Reginæ Sueciæ; pluſquam tercentos fuiſſe ille affirmat: hic indefinitè multos. Centum quinquaginta quatuor in codicibus noſtris numeraui nominatim expreſſos: Anonymos vero in tres claſſes diuiſos, ducẽti & octo, quorum Acta periſſe dolendum eſt. Exuberat numerus anonymorũ in M. Antuerpiẽſi, deficit in nominatis; tres enim vtriuſq. ſexus glorioſi chori nominibus ſignati ad c x l v i. tantum extenduntur. Anonymi autem ad cclxxv. In Corbeienſi minor eſt etiã nominatorũ numerus, maior anonymorũ; illi centũ quinquaginta, & vnus, hi ducẽti viginti duo. Cum vero in his omnibus codicibus in tres turmas partiantur, facili negotio in qua claſſe exceſſus, aut defectus conſiſtat, diſcerni poteſt. In codicibus noſtris primus chorus centum, & ſexdecim nominibus conflatur, anonymorum vero manipulus eſt ex centũ, & viginti, quemadmodum etiam in M. Antuerpiẽſi, & Corbeienſi. Lupus qui ſecundã turmam ducit, idem eſt in omnibus, ſocij vero anonymi xij. tantum ſunt in Martyrol. Corbeienſi, vnius numeralis notæ iactura; xiij. vero concorditer in vetuſtiori noſtro, & vetuſtiſſimo Antuerpiẽſi. Tertia claſſis in Corbeienſi, & Antuerpienſi xxi. ſignatos martyres continet, xxij. in vetuſtiori noſtro M. ſed variant ſinguli codices in anonymis tertiæ huius ſectionis. Noſtrum lxxv. tãtum exhibet. Corbeienſe lxxxx. Antuerpienſe c xl ij. Nominum differentiam præterire ſatius duximus, quam minutim diſcernere, cum id vnuicuiq. ſedulo conferenti, facile ſit.

In

In Vienna Claudii. Non Claudium, ſed Datum Epiſcopū Viennenſem ſignat in fine laterculi M. Antuerpienſe. Helladium Epiſcopum pariter Viennenſem recolit mſ. Reginæ Sueciæ. Claudium cum codicibus noſtris retinet M.Corbeienſe, & Ado. Apud Sammarthanos Claudius, ſine ſanctitatis titulo vndecimus eſt Viennenſis Epiſcopus. Nil de eo habet M. Romanum, & Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei, pro Claudio *In Ciuitate Latorn*, ſeu potius *Lectorenſi agro* recolit *Natalem Sancti Cleri Archiepiſcopi, & martyris*. De hoc diffuſius agit Sauſſayus in ſupplemento ad Kal. Iunij, ſub Metropoli Auſcenſi in agro Lectorenſi. Et de Claro, & Helladio hac die in Gallicano Martyrologio agitur.

IV. Nonas Iunij.

Marcellini Presbyteri, & Petri Exorciſtæ. Thomoci. In Campania Eraſmi martyris. Rogati cum alijs xlij. Secundi. Maximi. Martiniani. Siluini. Flauiani. Pauli. Petri. Victorie. Matrone. Fauſte. Extricate. Antonine. Saturnine. Donate. Reducte. Maxime. Item Saturnine. Pauli. Rauli. Iulie. Elorentine. Fortunati. Maxime. Vrbane. Feliciſsime. Iuſte. Flauie. Matrone. Marcioſe. Valentie. Fortunati. Venuſte. Donate. Marie. Gallice. Tertulle. Vitalice. Euanci. Item Iuliæ. Samnatre. Poſsine. Item Saturnine. Concordiæ. Donate. Felicis. Valentine. Ianuarie. Maſcule. Lvci. Item Marie. Marcelle. Perei. Datuli. Victorie. Iouiani. Item Maxime. Caſtuline. Gauduli. Modiani. Iuſti. Saturi. Dontole. Samine. Item Iuliæ. Nine. Honoriæ. Donate. Victorię. Marciæ. Item Donate. Calponie. Extricate. Item Saturnine. Cenone. Primoſe. Secunde. Ianuariæ. Rogati. Fauſti. Frōtei. Item Tertulle. Paule. Martialis. Felicis. Ianuarij. Adiutoris. Fortunate. Nominatie. Rogate. Victoriæ. Donate. Mauori. Poſsine. Prime. Vrbane. Tunnini. Ianuarij. Senicionis. Iuliæ. Mareiane. Nondinari. Caſti. Dati. Florentine. Victorie. Piſcine. Caſtuli. Saturnini. Victoriani. Fortunate. Nine. Nundini. Saturnini. Cecilie. Marine. Lvcioſe. Feliciæ, Maxime. Prime. Formine. Euaſi. Sildini. Terij. Fuſci. Marcelline. Euaſiæ. Sarmaciæ. Rodiliæ. Item Marie. Salpornie. Caſtole. Caſti. Item Saturnini cum alijs lxxvj. Marie. Iouiniane. Fortunati. Orati. Latinæ. Sabine. Depoſitio Marcelli Epiſcopi. In Ciuitate Ceſarea Thamati. Honorati. Seleuci. Porfiri. Paphili. Paleſtini. Rogate. Lugduni Galliæ xlviij. martyrum, hoc eſt Rogatiani Epiſcopi. Zachariæ presbyteri. Vetthi. Macarij. Aſclepiadis. Siluij. Primi. Vlpij. Vitalis. Cōminis. Octobris. Filomini. Gemini. Iuliæ. Albini. Grate. Milia. Potamie. Pompeie. Rodiane Biblis. Quartię. Materne. Hilpis S. Diaconi. Maturi. Attili. Alexandri. Ponteci. Blandini. Hij ſunt, qui in Ceſarea ſp̄m reddiderunt. Ariſtei. Cornilij. Zoſimi. Titi.

Iulij.

Iulij. Zotici. Apollonij. Geminiani. Iuliæ. Auſone: Item Emiliȩ. Sãniæ. Pompeie. Domnæ. Amiliæ. Iuſte. Trofine. Antoniæ. Lugduni. Vincentij. Nine. Priſce. Sepace. Hylari. Felicis. Caſtule. Epagati. Emiliæ. Donate. Alibi depoſitio Barbarini Presbyteri. Humati. Euaſi. Honorate. Rogate. Romæ martyrum xlviij.

IVNII 2.

ALiquam inter vetuſtos quibus innitimur codices, & noſtros intercedere differentiam agnoſco. M. Corbeienſe bis repetit ſcriptoris vitio Marcellinum Presbyterum longiſſimãq; martyrum ſeriem Romanæ vrbi aſſignat, in duas turmus diuiſam, hoc ordine: *iv. Nonas Iunias Rome Marcellini Preſbyteri, & Petri exorciſta, & Marcellini presbyteri, Tomati, Rogati cum aliis quadraginta duobus, Secundi, Maxima, Martiani, Siluini, Flauiani, Pauli, Petri, Victurię, Matrona, Fauſta, Extricata, Antonina, Saturina, Donata, Ereducta, Maximę. Item Saturnini, Pauli, Iulia, Florentini, Fortunati, Maxima, Vrbana, Feliciſſima, Iuſta, Flauia, Matrona, Martia, Valentina, Fortunati, Venuſtę, Donata, Maria, Gallica, Tertuli, Vatalicę, Euantii. Item Iulia, Sammata, Poſſinna. Item Saturnina, Concordię. Item Donata, Felicis, Valentenii, Ianuaria, Maſtillę, Luci. Item Martę, Marcella, Proci, Datula, Victurię, Ioniani. Item Manima, Felicis, Tertula, Caſtulina, Gaudoli, Modiani, Iuſti, Saturi. Item Saturi, Felicis, Donata, Ianuari, Fortunati, Saturnini. Item Iulia, Nina, Honoria, Donata, Calponia, Extricata, Felicis, Saturnini, Donata, Cenoni, Primoſi, Secundi, Ianuaria, Rogata, Fauſti, Frontei, Tertuli, Paula, Rogata. Item Secunda, Ianuaria, Martialis, Felicit. Item Felicis, Fortunata, Ianuaria, Adiutori, Fortunati, Nomitia, Paula, Rogata, Victuria. Donati, Mauori, Puſſi, Prima, Vrbani, Tuuini, Ianuarii, Sintionis, Iulię, Martiana, Nondinari, Caſti, Dati, Florentinę, Victurię, Piſcinę, Caſtulę, Saturnini, Victuriani, Fortunati, Nina, Nundina, Saturninę, Cacilia, Marina, Lucioſa, Felicia, Maxima, Prima, Forminę, Euaſi, Saldini, Tertii, Fuſci, Marcellina, Iuſtę, Euaſi, Sarmicię, Rudilia, Maria, Salpurnia, Caſtula, Caſtuli. Item Saturnini cum aliis ſexaginta ſeptem, Iuuiniani, Saturnini, Oratij, Latinę, Sabinę, & depoſitio Marcellini, Iocundi, Iulij. In Ciuitate Caſaria Tamati, Honorati, Seleuci, Porfiri, Phamfili, Paleſtini, Rogata. In Campania Eraſmi Epiſcopi. Lugduno Gallię, Quadraginta, & ſex martyrũ. hoc eſt Rogatiani Epiſcopi, Zacharia preſbyteri, Vethi, Macharij, Aſclipiaditi, Siluii, Primi, Vlpii, Vitalis, Commini, Octobeis, Philomini, Gemini, Iulia, Albina, Grata, Milsani, Potamia, Pompeię, Rodiani, Bliſſi, Quarta, Materna, Hilpis, Diaconi, Maturi, Atbi, Alexandri, Potici, Blandini, Iuſti: Hi ſunt qui in carcere ſpiritum reddiderunt: Ariſtei, Cornili, Zoſimi, Titi, Iulij, Zotici, Apolloni, Geminiani, Iulia, Auſonia. Item Emelia, Iamnica, Pompeię, Domna, Amilia, Iuſtę, Trophima, Antonia, Ninę. Lugduno Vincentij, Nina, Priſci, Sapace, Hilari, Felicis, Caſtula, Epagati, Amelia, Donati. Et alibi depoſitio Barbarini presbyteri, Humati, Euaſi, Honorata, Vincentia. Roma martyrum quadraginta octo.* Noſtri codices Eraſmũ Epiſcopũ Cãpaniæ ita inter primũ, & ſecundũ Romanorũ martyrũ agmen interponit, vt qui ſecundo loco numerãtur milites Chriſti nõ Rom. vrbi martyrum feraciſſimæ, ſed Campanię eſſent tribuendi. Ex M. tamen Antuerpienſi, quod in hoc conſonat Corbeienſi Romanos eſſe ſuadeor, & ex vtroque codice poſt Cæſarienſes martyres Eraſmo Campanienſe Epiſcopo locum aſſigno. Ita etiam Notkerum ex Hieronymiano, cui ſæpè ad-

adheret martyrologio, obſeruare video, qui poſt Marcellini, & Petri memoriam centum octuaginta martyres Romanos indicat cum plurimorum multitudine; ſed Vetuſtiſſimum Antuerpienſe apponendum hic de more eſt. *iiij. Non. Iun. Romæ Natalis Petri Exorciſtæ, & Marcellini presbyteri, Thomati, Rogati, cum alijs xlij. Secundi, Maximę, Martiniani, Siluini, Flautani, Pauli, Petri, Victorinæ, Matronæ, Fauſtæ, Extricati, Antoninæ, Saturninæ, Donatæ, Neduciæ, Maximæ. Item Saturninæ, Paulæ, Iuliæ, Florentini, Fortunati, Maximi, Orbani, Feliciſsimæ, Iuſtæ, Flauiæ, Matronæ, Marcioſæ, Valentinæ, Fortunatæ, Venuſtæ, Donatæ, Mariæ, Gallicæ, Tertulæ, Vitalicæ, Euanciæ. Item Iuliæ, Sammatæ, Poſinnæ. Item Saturninæ, Concordię. Item Donatæ, Felicis, Valentini, Iannari, Luci, Mariæ, Muſtillæ, Marcillæ, Perci, Datulæ, Victuriæ, Funiani; Item Maximi. Item Felicis, Tertulæ, Caſtulinæ, Tullæ, . . atuli, Modiani, Iuſti, Saturi. Item Felicis, Dontulæ, Ianuariæ, Fortunati, Saturninæ, Iuliæ, Ninæ, Honoriæ, Donatæ, Victoriæ. Marciæ, Donatæ, Calponæ, Extricati, Felicis, Saturnini, Donati, Zenoui, Primoſæ, Secundæ, Ianuariæ, Rogati. Fauſci, Fontaci, Tertuli. Item Paulæ. Item Rogati. Item Secundæ, Ianuariæ, Marcialis, Felicis, Fortunati, Ianuari, Adintoris, Fortunatæ, Nomentiæ, Paulæ, Rogatæ, Victoriæ, Donatæ, Maiari, Poſinnę, Primæ, Vrbanæ, Tunnini, Ianuari, Senectionis, Iuliæ, Marcianæ, Nondinari, Caſti dati Florentinæ, Victuriæ, Piſcinæ, Catuli, Saturnini, Victuriani, Fortunati, Nicæ, Nonnidi, Saturninæ, Catiliæ, Marinæ, Lucioſæ, Felicię, Maximę, Primæ, Firminæ, Euaſi, Sildinæ, Tertij, Tuſci, Marcellinæ, Rotę, Euaſiæ, Sarmatię, Rotillę. Item Mariæ, Calpurnię, Caſtulæ. Item Saturninę cum alijs lxxvi. Mari, Iouiani, Fortunati, Orati, Latinæ, Sabinæ, Depoſitio Marcellini Epiſcopi. Ciuitate Ceſsar. Natalis Thamati, Honorati, Salenci, Porfiri, Paſili, Eſtiui, Rogatæ. In Campania Heraſmi. Lugduno Galliæ, xlviij. martyrum, hoc eſt Potini Epiſcopi, Zachariæ presbyteri, Vetti, Macchari, Aſlcipiadis, Silui, Primi, Vlpi, Vitalis, Cummini, Octobris, Filomini, Gemini, Iuliæ, Albinę, Gratæ, Emiliæ, Potamiæ, Pompeię, Rodanæ, Biblis, Quartiæ, Maternæ, Hilpis. Maturi Diaconi, Attali, Alexandri, Ponteci, Blandinæ, Atriſtei Cornili, Zoſimi, Titi, Iuli, Zotici, Apolloni, Geminiani, Iuliæ, Anſonæ. Item Emiliæ, Nicæ, Pompeiæ, Dominæ, Amiliæ, Iuſtę, Tropimæ, Antoniæ. Item alij in Lugduno Vincenti, Nicæ, Priſci, Lepace, Hilari, Felicis, Caſtolæ. Item in eodem loco Epagati, Amelię, Donatæ. Alibi depoſitio Barbaruni presbyteri, Numati, Euaſi, Honorati, Rogatæ. Romæ xlviii.*

Marcellini presbyteri. Ad vſum Romanæ vrbis Vetuſtius M. primò conſtructū fuiſſe dicerē; quòd in huius diei limine non indicato paſſionis loco Marcellinus presbyter, & Petrus Exorciſta Romani martyres producantur. Rabanus Romæ Marcellini presbyteri, & Petri exorciſtæ acta per compendia recitat. *Natalem Marcellini, & Petri Via Lanicana* habet Fronti Calendarium, & de his, eorumque Baſilica inter duas Lauros, via Labicana, plura eruditè congerit Aringhius lib. 4. Romæ ſubt. cap. 9. vbi etiam ex pluribus mſs. codicibus aliqua de his SS. martyribus exhibet, & præſertim, quæ locum Natalis, & diem paſſionis pro rè noſtra hoc pacto demonſtrent. *Quorum corpora Beatorum Marcellini Presbyteri, & Petri exorciſtæ martyrum collegit Lucilla, & poſuit in vehiculo nocte, & adduxit via Labicana milliario ab Vrbe iij. & ſepeliuit ſub die iiij Nonas Iunij in pace*. Vnde dies ab Adone notatus in calce contractæ hiſtoriæ SS. Marcellini, & Petri videtur emendandus, & pro *v. Kal. Settembris* reponendum iv. Non. Iunij; quo die ſepultos eſſe plures codices confirmant, & ex veteri inſtituto natalē eorum celebrari conſueuiſſe conſtat ex Sacramētario Gregorij. Poſtremæ perſecutionis ſub Diocletiano martyres hos fuiſſe ex Epitaphio à Damaſo cōfecto patet, quod

legi-

legitur in fine martyrij eorundem ſanctorum apud Surium. Teſtatur enim Damaſus Pontifex, ſe eorum agonem didiciſſe dum puer eſſet à Spiculatore ipſo, qui eorum capita in Silua Candida abſciderat. Rabanus ſpiculatorem vocat Dorotheũ, & ſub Iulio Papa baptizatũ in ſenectute bona quieuiſſe addit, qui Acta eorũdem SS. Damaſo Lectori dictauerit, vt alij addunt. Extat etiã apud Surium eorundem Sanctorum martyrum translatio ad Gallias, diffuſiſsime ſcripta ab Eginartho, in qua cap. 6. locum ſepulturæ dicitur fuiſſe in crypta prope ſepulcrum S. Tiburtij Via Lauicana tribus paſſuũ millibus ab Vrbe diſtans. Sãctorum Marcellini, & Petri vetuſtiſsimas imagines ex cœmeterio Pontiani Via Portuenſi exhibet idem qui ſupra Aringhius lib. 2. cap. 22. Sub Diocletiano agonem compleuiſſe expreſsè docent Ado, & Notkerus, & aliqua de his Sanctis etiam Baronius colligit in Adnotationibus. Thomathius, ſiue Thomatius, ſiue Thomatius, & Rogatus cum alijs anonymis xlij. in MM. Antuerpienſi, Corbeienſi, & noſtro memorati, an ſocij fuerint Marcellini, & Petri, quibus ſuccenturiantur, ex horum Actis non educitur. Plures adfuiſſe Chriſtianos, qui Arthemium, Candidam vxorẽ, & Paulinã filiã militibus, ſeu Lictoribus abſtulerũt, donec Diuinis miſterijs peractis à S. Marco præsbytero, eos illis redderent, narrat hiſtoria, tam apud Surium, quam Petrum de Natalibus lib. 5. cap. 74. Et ſi-curi tunc milites Marcellinum, & Petrũ detinuerunt, ita non eſt difficile plures Chriſtianos, qui ſacris illis interfuerunt, iram indicis incurriſſe, & in fide præſtantes eadem cauſa, & eodem die fuiſſe coronatos: non tamen vbi S. Presbyter, & exorciſta martyrium fecerunt.

Secundi. Alia hæc eſt ſacrorum pugilum vtriuſq. ſexus numeroſa cohors Romanæ vrbis indigena. Vberior eſt in MM. Corbeienſe, & Antuerpienſe, quã in noſtro; in vtroque enim centum quadraginta quatuor martyres nominatim afferuntur; in hoc non niſi centum triginta tres. Minori numero anonymi exprimuntur in Corbeienſi. quam in Antuerpienſi, & noſtro; in quibus ſeptuaginta ſex ſignantur, in illo vero ſexaginta ſeptem. Qui nam martyres in codicibus noſtris deficiant facile eſt agnoſcere, & ex alijs ſupplere.

Mariæ. Marius non Maria dux eſt aliorum ſex in martyrol. Antuerpienſe; & quia penitus hoc nomen in Corbeiẽſi deficit emendari per me ex alijs mſs. codicibus non licet.

Depoſitio Marcelli. Non Marcellum, ſed Marcellinum Epiſcopum habet martyrol. Antuerpienſe. Marcellinum cum Iocundo, & Iulio martyrol. Corbeienſe. Depoſitionis nomen raro in Vetuſtiori martyrol. martyribus tribuitur, ſed ferè Confeſſoribus. An Romanus Pontifex Marcellus, vel Marcellinus ſub nomine Epiſcopi, inter Romanos, vel ſub Romanis martyribus memoretur, anſam præbet dubitandi idem in omnibus adductis codicibus ſeruatus ordo. Si Marcellus eſſet, nequaquam cum Pontificali Hiſtoria, Luitprando, & Abbone Floriacenſi conueniret; qui illum ſepultum eſſe narrãt 17. Kal. Febr. Sin vero Marcellinus eſſet, neque eius die natalis iiij. Nonas Iunij conueniret cum iiſdem, qui vij. kal. Maij ſepultum affirmant, quamuis vi. Kal. eius vitam breui compendio percurrat Notkerus, & cum Romano M. cęteri Latini, præſertim Baronius, tam in Notationibus, quam in Annalibus ad annum 304. n. 23. Verum Marcellinum non Marcellum hìc venerari exiſtimo, tum quia ita aperte habet M. Antuerpiẽſe, & nonnihil deprauatum M. Corbeiẽſe, tum quia in noſtro eius memoria non recolatur vj. Kal. Maij, quando facilè eſt agonem compleuiſſe, ſed poſt triginta ſex dies, quando ſepultus fuit. Siquidem liber Pontificalis Marcellinum capite truncatum refert cum Claudio, Cyrino, & Antonio, atque iacuiſſe Sanctorũ corpora iuſſu Diocletiani dies xxxvi., vt

in

in codice, quo vſus eſt Baronius, & in collectione Conciliorum legitur, quamuis alij 30. alij 25. retineant. Capite abſciſſo coronam accepiſſe vi. kal. Maij diſerte ſcribit auctor ſub Luitprandi nomine; à quo die ſi xxxvi. numerentur, cõſtat depoſitum ſiue ſepultũ fuiſſe 2. Iunij; tot enim à 26. Aprilis dies intercurrunt; & hinc facile accidit, vt Auctor Vetuſtioris noſtri martyrol. dum ad ſepulturam, tam longe à die paſſionis, reſpexit, nomine depoſitionis diem eius commemorationis vocauerit.

In Ciuitate Caeſarea. Pamphilus Paleſtinus, qui pridie huius diei in Romano aliiſque latinorum martyrologijs veneratur, quomodo in huius menſis primis diebus memoretur dubitari poteſt, cum ille duodecim aſſignatis ab Euſebio ſocijs, recolatur 14. Cal. Martias, vt ibi adnota uimus. Ex comitibus, qui eidem ab Euſebio lib. 2. de Martyr. Paleſtinis cap. xi. aſſignantur, poſtremi tantum Seleucus, & Porphirius hic numerantur, dum alij, ab Euſebio præteriti, adduntur Thamatus, Honoratus, & Rogata. Primò dicerem ſignarum ab Euſebio diem xvi. menſis Peritij, hoc eſt iuxta Romanos x iv. Kal. Martias non fuiſſe cõſummati certaminis, ſed initium pugnæ, cum ſacri athletæ Iudici fuerunt exhibiti; potuit enim in aliud tempus ſupplicium poſtremum differri, & celeberrimi martyris Pamphili presbyteri, & doctoris initium iudicij in ſacris tabulis ex Euſebio adnotari. Secundò, cum tanti martyris veneratio indicetur in pluribus latinorum martyrologijs, & Romano præcipuè Kalendis Iunii, non eſſet etiam improbabilis, eiuſdem & ſociorum veneratio ſecũda die eiuſdẽ menſis. Cum verò ex ſocijs Valens, & Paulus tantum, cum nouem anonymis in Romano martyrol. recenſeantur, hic vero tantum Seleucius, & Porphirius ipſius Pamphili famulus, aliquam ſacrorum corporum translationem indicari non eſſet abſurdum, additis alijs tribus ſacris pignoribus. In ſepulta ad quatuor dies iacuiſſe ſanctorum Pamphili comitum corpora habet Euſebius. Metaphraſtes vero apud Surium tom. 6. addit non vno loco fuiſſe ſepulta, ſed repoſita in pulcris templorum ædibus, & ſacris tradita Oratorijs ad perpetuam memoriam. Vnde mirandum non ſit de omnibus hic memoriam non agi; ſed de his fortaſſe, qui ſimul vel in eodem templo ſepulti ſunt. Nec ſilenda eſt differentia, quæ inter codices noſtros intercedit. Alter nempe Canonicorum Lucenſium pro Pamphilo legit Philorominum, & Phamfilum martyrol. Corbeienſe Dacherij: Paleſtinum deinde, & Rogatam, pro diuerſis martyribus interpunctione ſeiungens. Paſilium habet martyrol. Antuerpienſe, & pro Paleſtino Eſtiuum. At ſi de Pamphilo, Seleucio, & Porphirio Paleſtinis hic cõmemoratio peragitur, non vtique eſt Natalis dies agonis conſummati, cum is in menſem Februarij, inciderit. Euſebius enim loco adducto in editione Valeſij, vel lib. 8. Hiſt. cap. 17. Chriſtoforſonij refert, dum adhuc ſæuitia Præſidis pro ſupplicio Pamphili, & ſociorum in ore omniũ verſaretur, Adrianum, & Euſebium Cæſareæ ſub eodẽ indice Firmiliano martyrium feciſſe: illum quidem quinto die menſis Dyſtri hoc eſt iij. Nonas Martias: hunc vero ipſis nonis Martij, ac proinde ante hos dies Pamphilum cum ſocijs coronatum fuiſſe certiſſimum ſit. Vnde peculiarem aliquam venerationem, ſiue prima die Iunij, ſiue ſecunda celebretur ex Baſilicæ dedicatione, vel reliquiarum translatione indictam fuiſſe dicendam exiſtimarem.

In Campania Eraſmi. Poſt Cæſarienſes martyres hic Eraſmum Epiſcopum Antiochenum in Campania repoſuimus, ex fide MM. Antuerpienſis, & & Corbeienſis, de quo videndus eſt Ferrarius in Catal. SS. Ital. qui putat: Acta Antiocheni Eraſmi cum Formiano fuiſſe confuſa. Heremitam in Libano antea fuiſſe habet Rabanus cum aliis. Aliqua de eo retegit Baronius in Adnotat. Vitam Sancti Eraſmi Antiocheni eſt apud Surium poſtremæ editionis tomo 6. ex Mombritio. At vberiorem

Cccc

riorem ex vetuſtis codicibus aliam au-ctore Gelaſio ſecundo Romano Ponti-fice edidit Conſtantinus Abbas Gaieta-nus ad ipſius Gelaſij vitam, in qua San-ctum Epiſcopum diris tormentis antea vexatum Formijs in Campania in pace quieuiſſe narratur, & Caietam deinde translatum. In tempeſtate à Nautis in-uocari, quoniam in eius paſſione toni-trua, & corruſcationes effulſere, quibus multi territi,& perempti ſunt,addit Mau-rolycus.

Lugduni Galliæ. In martyrol. Corbe-ienſi Lugdunenſes martyres quadragin-ta ſex initio proponuntur, ſed nomini-bus ſignati ſunt quadraginta nouem.Nu-merum non decernit R. martyrologium, ſed numeratis Photino, Sancte, Vetio, Maturo, Pontico, Biblide, Attalo, Ale-xandro, & Blādina ſubdit cum alijs mul-tis ex epiſtola Lugdunenſium apud Eu-ſebium, vt notat Baronius. Octo nomi-natim recenſet non nihil à Romano mar-tyrologio differens Vſuardus, alioſque quadraginta ſubdit. Bellinus de Padua Blandinam tātum refert cum xlvii. mar-tyribus; xlviii. numerat Notkerus, qui & nomina exprimit, ad amuſſim indica-to numero reſpondentia, quemadmodū iiſdem penè verbis omnia proſequitur Ado. Quadraginta pariter,& octo mar-tyres, & proponit, & nominibus appel-lat martyrol. Antuerpienſe, ſed non niſi quadraginta ſeptem inuenio. Deficit enim poſt Maturum numero 26. Sāctes, ſiue Sanctus, cui Diaconi dignitas, non Maturo in omnibus codicibus apponi-tur. Exuberat vero in Corbeienſi Nina, quæ nullibi comparet, & numerū xlviii. excedit, fortaſſe quod ſcriptum prius eſ-ſet Antonina, ex qua duæ martyres e-merſerint Antonia, & Nina, vel potius librarij errore, qui ſequentis ordinis martyrem Ninam in antecedenti repeti-uerit. Parū interſe in omnibus codicibus nomina variāt,ſed quæ facili negocio ex conſentientibus libris emendari poſſint. Sanè in limine primi cœtus Lugdunēſiū martyrum miramur, tam diuerſum no-men produci Epiſcopi anteſignani. Pho-tinum, ſiue Potinum reddunt Epiſcopū ex editis martyrologiū Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Hagiologiū Franco Galliæ Lebbei, Petrus de Natal. & alij recentiores ex Euſebio,& epiſtola Lugdunenſium. Conſentit martyrol. Ve-tuſtiſſimum, & tamen martyrol. Corbe-ienſe, tam ex ſchedijs Dufresnii, quam apud Dacherium, & bini codices Lucē-ſes Rogatianum Epiſcopum pro Potino præferunt nulla nominis ſimilitudine, vt mendum ſuſpicari debeat. Niſi dicamus Rogatianum martyrem fuiſſe inter qua-draginta octo, alijs ab incurioſo librario præpoſitum ablato Pothino, qui apud aliquos ſeiunctim à xlviii. paleſtritis nu-meratur, vt apud Petrum de Nat. lib. 5. cap. 76. penes quem alii xlviii. cum Blā-dina ſociantur. Nulla Pothini memoria extat etiam apud Bellinum de Padua, penes quem eodē numero martyres in-cluſa Blandina producuntur. Sed cum nullus in relictis apud Adonem, & No-tkerum nominibus, quibus tamen fidit Valleſius in Notat. ad Euſebium lib. v. cap. 1. p. 87., proſtet martyr, Rogatiani nomine donatus, licet ſuſpicari, ne pro Reueriano Epiſcopo Auguſtodunenſi; Rogatianus Epiſcopus appoſitus fuerit ex vetuſtiori codice, tam in martyrolo-gio Corbeienſi, quam noſtro. Reneria-nus enim cum decem ſocijs martyrio co-ronatus fuit ſub Aureliano Principe Kal. Iunii, vt teſtatur Petrus de Nat. lib. 5. c. 73. quod accepiſſe addit ab Adone ex *Hieronymi Martyrologio*. Cum vero in Hieronymiano noſtro die pridiano Kal. Iunii nulla compareat Reueriani memo-ria, facilè in hanc diem ſecundam tranſ-poni à librario potuit, & pro Reueriano Rogatianum duplici errore reponi. Du-bitat etiam Henricus Valleſius, qui nu-per Græcam Euſebii hiſtoriam fecit, & Notis illuſtrauit, an nomina Lugdunen-ſium martyrum genuina ſint apud Ado-nem Viennenſem, Vſuardum, & Notke-rum, quòd à Ruffini interpretatione de-cepti Zachariam præsbyterum Lugdu-

nenſem

neniſem fecerint, cum de Zacharia Sacerdote patre S. Ioãnis Baptiſtæ auctor epiſtolæ apud Euſebium loquatur; quem presbyterum, hoc eſt ſeniorem, reſpectu Veſti Epaghati, qui iunior erat, nuncupatur. At cum omnes tam editi, quam mſs. codices Martyrologi cum Gregorio Turonenſe lib. 5. de mirac. martyr. cap. 5. Zachariam inter quadraginta octo martyres numerent, & plurimi presbyterum vocent, ac multorũ nomina martyrum exhibeant, quæ in epiſtola illa nõ recenſentur, non ita facile in ſuſpicionẽ eſſe vocanda crederem, præſertim, quòd deſignatio certi ſupplicij, omnem elidat ſuſpicionẽ. Apud Adonem ſiquidem, & Gregorium Turonenſem ſecuri percuſſum Zachariam narratur, vt etiam adnotauit Raynaudus in Indiculo ſanctorum Lugdunenſium. In hoc quidem cũ Valleſio conuenio, vt Lugdunenſes martyres, quamquam vnica hac die recolãtur, non vnica die fuerint coronati, neque fortaſſe eodem anno. Ex omni Gallia Lugdun. conuentus ludorum fieri conſueuiſſe ad aram Augusti ex Suetonio in Claudio educit idem Valleſius, ac ad ſuam vſq. ætatem perduraviſſe teſtatur Dion. Inde colligit Lugdunenſes martyres menſe Auguſto paſſos eſſe, & eorum natalem diem quarto Nonas Iunij, diu poſt illorum necem, cum inuenctæ reliquiæ fuerunt, conſtitutum eſſe, quo omnium ſimul celebraretur memoria, cum tamen non omnes vno, eodemque die paſſi ſint. Quod indubium etiã penes me eſt, cum huius diei celebritas ab antiquo tempore Lugduni *Dies miraculorum* vocaretur, vt notant Ado, & Notkerus ex prodigio cinerum in Rhodanum à gentilium rabie proiectarum, & ad pietatem fidelium ſolandam ſimul conglobatarum. Ex inuẽtis enim ſacris reliquijs tantoq. miraculo dies feſtus inſtitutus eſt martyrum Athenocenſium; ita nempe vocatis ſacris athletis ex loco Athenaco prope Lugdunum, in quo paſſi ſunt. Ex his aliqui ingentibus prius tormentis affecti in carcere quieuerunt, vt omnes adducti codices fatentur. Vnde emendandus ſupinus Vetuſtioris librarij error *in Caeſarea* pro *in carceribus* ſcribentis. Nomina etiam aliqua ex Euſebio, ſiue Epiſtola Lugdunenſium, & Viennenſium emendanda ſunt. Vettio addendum eſt cognomen Epagathi, ne pro alio martyre eum accipiamus, ſicuti Alcibiades idem eſt, ac Aſclepiades, & Helpis idem, ac Amnas. Alia curioſus Lector conferre poterit cum alijs martyrologijs, & Gregorio Turronenſi, apud quem deficiunt Apollonius, & Geminianus. Blandinus in Blandinam omnino immutandus eſt.

Lugduni Vincentij. Aliam hanc eſſe SS. Lugdunẽſium claſſem aptius his verbis diſtinguit M. Antuerpienſe *Item alij in Lugduno*, & in duos choros diuidit, ſiue interuallo temporis, ſiue alia conditione diſtinctos. Hos cum Vincentio anteſignano non referunt Ado, aut Notkerus. Septem primi ſunt in M. Antuerpienſi, tres ſecundi ordinis, qui ſimul in vnica turma, tam codicibus noſtris, quã Corbeienſi numerantur. In illa Lugdunenſi carnificina plures ex diuerſis locis martyres, Viennenſi præcipue Eccleſiæ trimphaſſe, patet ex Epiſtola apud Euſebium, & alios in carceribus ſpiritum reddidiſſe, alios ad beſtias damnatos, alios capite abſciſſo, & iugulatos triumphales animas Deo reddidiſſe certiſſimum eſt.

Alibi Depoſitio Barbarini. Barbaranũ pesbyterum vocant MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, quem ex depoſitionis nomine Confeſſor potius, quam Martyr credi poteſt. An qui ſequuntur martyres ſint, vel ipſius Barbarini Comites, ſicuti & reliqua ignorare me fateor.

Romae martyrum xlvij. Præciſus numerus anonymorũ Romæ martyrũ cum hoc conueniens alibi non comparet, prçterquam in adductis Antuerpienſi, & Corbeienſi MM. Quadraginta ſex milites ſub Claudio ad diem 21. Octobris: xlvij. ſub Nerone 14. Martij: xlviij. ſub Diocletiano 26. Septembris: xl. in Portu Romano ſub Aureliano 8. Cal. Iulij re-

 colit

colit Romanum martyrologium. Facilius in eam ſententiam proponederem, hos eſſe Sanctos illos milites, qui baptizati fuerunt à S.Petro Apoſtolo in cuſtodia Mamertina,& quos 14. Martij cũ alijs martyrologijs recolit Romanum; quoniam ad illam diem, nullus ex mſs.à nobis frequenter adductis codicibus, eorũ meminerit,& re vera ex Actis SS.Proceſſi, & Martiniani, dies agonis in obſcuro remaneat. Quamquam enim numerus ad amuſſim non reponendeat, antiquarios non latet, quã frequenter in antiquis numerales notæ deprauatæ ſint. Bellinus de Padua non xlvij., ſed xlix. ad illam diem retinet, ſicuti Maurolycus, & Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 199. & lib.6. cap.40. Vtrobique enim legit xlviij. Calendarium Græcorum 6. die Martij quadraginta duo mártyres recolit incertum mihi, an idem ſint, qui latinis die 14. venerentur. Sanè in Actis SS. Proceſſi, & Martiniani veteris Hagiologij noſtri mſs. xlviij. dicuntur, dum tamen fatemur has coniecturas nõ valde vrgere, & Romani martyrol. auctoritatem maioris ponderis eſſe. Videãtur quæ diximus in exercit. de Primitijs martyrum.

III. Nonas Iunij.

IN Africa Quirini. Abidiani. Gagi. Donati. Nepori. Papo. Zinei. Ianuariæ. Demetrie. & aliorum cxlij. S.Iulianæ Virginis. Apud Aritium Ciuitate Thuſciæ Laurenti. N talis S.Thomæ Apoſtoli. Romæ Marcelli. Auidi. Gagi. Donati. Vrbani. Felicis. Meſoni. Paſſomi. Saturni. Ianuarij. Victoriæ. Viriani. Donati. Vrbani. Felicis. Veneriæ. Rogatiane. Fortunati. Extricati. Victorini. Gorgonie. Doge. Felicitatis. Valerie. Priſce. Paulæ. Fortunatæ. Donate. Victoriæ. Synerei. Caſſiani. Quinti. Zetulæ. Victorinæ. Siluani. Gagie. Rogatiani. Aurili. Aproni. Papori. Quinti. Metuane. Liboſi. Emeriti. Fructi. Seueri. Secundi. Flori. Tyronij. Donati. Ianuarij. Seueri. Honorati. Saturnini. Victoriæ. Maturi. Lvciæ. Neptunalis. Criſcentis. Pomponi. Cypri. Tertule. Lvce. Siluane. Publi. Oberce. Iuſti. Domiti. Procule. Rufine. Valerie. Siluani. Venerie. Victoris. Fortunate. Exupie. Flauiæ. Iuſti. Matrone. Fauſtine. Galliciæ. Ianuariæ. Fortunate. Publi. Romani. Petri. Veranti. Aproni cum alijs vij. Siluani cum alijs xciij. Emeritæ. Septimini. Saturnini. Amaſi. Oraſi. *Aurelianis Ciuitate depoſitio S. Leiſardi presbyteri.*

IVNII 3.

QVia in aliquibus mutili cõparent Lvcenſes codices, Antuerpienſis M. integrũ huius diei ſegmẽtum exhebimus primo loco. *III. Nonas Iunij. In Africa Quirini. Abidiani, Grati, Donati, Neporis, Papi, Demetrię, & aliorum cxlvij. Iulianae, Virginis, apud Arenum Tuſciae Laurenti, & aliorum ccct. Natalis Sancti Thomae Apoſtoli. Romae Marcelli, Auuni, Cati, Donati, Meſomi, Paſſemi,*

Paſſemi, Saturni, Ianuari, Victuris, Viriani, Donati, Vrbani, Felicis, Veneriæ, Rogatiani, Fortunati, Extricati, Victurinæ, Gorgoninæ, Toſæ, Felicitatis, Valeriæ, Priſcæ, Paulæ, Fortunata, Donata, Victuriæ, Sinerci, Caſſiani, Quinti, Zetulæ, Victurini, Silvani, Gagiæ, Rogatiani, Aureli, Aproni, Nabori, Quinti, Mettenani, Liboſi, Emeriti, Sexti, Fructi, Severi, Secũdi, Ianuari, Flori, Titoriæ, Donatæ, Ianuariſsæ, Severæ, Ianuariæ, Honorata, Saturnini, Victoria, Maturæ, Luciæ, Neptunalis, Criſcentis, Pompani, Cipri, Tertullæ, Luci, Siluana, Pupli, Obraci, Iuſtæ, Domitii, Procula, Rufinæ, Valeria, Ianuaria, Siluani, Felicis, Veneria, Victoris, Fortunatæ, Exuperiæ, Flauiæ, Iuſti, Matrona, Fauſtina, Gallicia, Ianuaria, Fortunati, Pupli, Romani, Petri, Verani, Aproni, & aliorum cii. Siluani, & aliorum lxxxii. Emerita, Septimini, Saturnina, Saturnina, Amaſi, Oraſi, Aurelianis Depoſitio Leifardi presbyteri. Mutilum tamen magis, quam Vetuſtius noſtrum in vtroque codice agnoſcimus M. Corbeienſe, cum in eo plures Romani martyres deſiderentur. Ita vero proſtat, *iii. Nonas Iunii. In Africa Quirini, Abidiani, Gai, Donati, Nepori, Papozinci, Ianuariæ, Demetria, & aliorum centum quadraginta ſeptem, Sancta Iuliana Virginis, & martyris. Apud Aretium Ciuitatem Tuſciæ Laurentii. Natalis Sancti Thomæ Apoſtoli. Romæ Marcelli, Auidi, Gai, Donati, Meſomi, Paſsemi, Saturni, Ianuari, Victurta, Vriani, Donati, Vrbani, Felicis, Veneria, Rogatiana, Fortunati, Extricati, Victuriæ, Gorgonia, Toga, Felicitatis, Valeria, Priſca, Paula, Fortunati, Donati, Victuria, Seneri, Caſsiani, Quinti, Zetulæ, Victurini, Siluani, Gagia, Rogatiani, Aurili, Aproni, Nabori, Quinti, Metuana, Liboſi, Emeriti, Sexuti, Fructi, Severi, Secundi. Item Ianuari, Flori, Tyturii, Donata, Ianuaria, Severæ, Honorata, Saturnini, Victuria, Fortunatæ, Pabli, Romani, Petri, Veriani, Apronii cũ aliis octoginta quatuor. Eemerita Septimini, Saturnini, Amaſii, Oraſi, Luciani. Aurelianis Ciuitate Depoſitio Sancti Leifardi Epiſcopi.* Mſ. Reginæ Sueciæ inuerſo ordine, & in fine hodierni laterculi, ita aliquos cælites ex adnotatis in Vetuſtiori noſtro exhibet. *In Africa Natalis Sancti Quirini, Gaii, & aliorum liiii. Romae Natalis S. Marcelli, & aliorum multorum. Et alibi depoſitio S. Iuliæ ſacrae puellæ. Et in territorio Aurelianenſi Vico Maiduno Depoſitio S. Liſardi presbyteri, & Confeſſoris.*

In Africa. Ex codice mſ. in Africa recolit Galeſinius Quirinum, Abdianum, Toticum, Iulium, Saturninum, & Iulianam Virginem. Rabanus Quirini tantum natalem in Africa hoc die reddit. Notkerus, qui ſecundo loco Africanos pugiles recenſet, ita de eis ſcribit. *In Africa Quirini, Abidiani, Neophori, Pambo, Ianuariæ, Demetriæ, & aliorũ centum quinquaginta nouem.* Deſunt in Notkero Gaius, Donatus, & Zincius, qui ſi ab anonymis detrahantur ſunt clvi., qui numerus excedit expreſſum ab Antuertuerpienſi, & Corbeienſi MM., hoc eſt cxlviij. Vnde in codicibus noſtris deficere numeralem notam V. agnoſcimus, cum non niſi xlij. exprimantur. Aliqua eſt etiam in nominibus differẽtia. Gaius Gratus eſt in Antuerpienſi, Nicophorus Notkeri, alijs eſt Nicoporus. Papo, ſiue Pambo, & Zincius, in vnum nomen facile diuiſibile conflantur Papozinci in M. Dacherij, in quo Iuliana Virgo, & martyr dicitur. Sed quia alio non diſtincto loco anonymis Africanis connectitur, alterius vel chori, vel temporis martyrem Africæ, cum codice Galeſini relinquimus, nullo ex adductis repugnante.

Apud Aretium. Non modo codices noſtri, ſed Antuerpienſe vetuſtiſſimum, & Corbeienſe Aretinum Tuſciæ martyrem Laurentium, non Laurentinum vocant, cui quadringentos anonymos ſubnectit idem Antuerpienſe, in noſtro, & Corbeiẽſi deſideratos. Rabanus ita eos retegit iij. Nonas. In Tuſcia Laurentij, & aliorum quadringentorum. Notkerus

tkerus, qui Acta SS.Pergentini, & Laurentij, non Laurentini in compendium redegit in quadringentos eiuſdem Vrbis martyres, ita conſonat, *& aliorum plurimorum quadringentorum*. Ducentos tamen ſemiviuos relictos à furore paganorum numerat tantum Petrus de Natalibus, dum SS. Pergentini, & Laurentini acta producit lib.5.cap.80. Laurentium etiam vocat Beda, cui fratrem ſocium addit Pergentinum, vt reliqua ferè latinorum Hagiologia. Valentinum pro Pergentino legit Bellinus de Padua, & alij à Galeſino adducti, & reiecti; in his tamen de quadringentis ſocijs nulla exhibetur memoria, ſicut neque apud Ferrarium ex mſ. Eccleſiæ Aretinæ in Catalogo SS.Italiæ, neque apud Siluanum Razzium de SS.Etruriæ. Quinimo quæ Petrus de Natalibus refert de ducentis ad fidem conuerſis, & à Paganis male habitis, aliter in Actis apud Surium ſonant, & potius ad Pergentium, & Laurentinum, quam ad multitudinem illam referuntur, quemadmodum etiam continetur in Actis Italicè ſcriptis apud eundem Razzium.

Natalis S.Thomæ Apoſtoli. Nihil hìc addimus ad ea, quæ in Indiculo Apoſtolorum congeſſimus.

Romæ Marcelli. Romanos Chriſti pugiles in duas acies diuidunt ſæpe adducti codices. Priorem ducit Marcellus, cui ſexaginta nominibus ſignatos commilitones aſcribit M. Corbeienſe, anonymos vero octuaginta quatuor. Sed vberiori cenſu primam turbam exhibet Vetuſtius noſtrum; expreſsè namque ſignatorum numerum octuaginta nouem eſſe notat, anonymorum vero vij. Adhuc autem vberius tabulas primæ cohortis implet M. Antuerpiẽſe, nominatim enim deſcribit nonaginta, & vnum Romanos martyres: ſiue nomine autem cij. Secunda acies ſub Siluano ſignifero omnino deeſt in M. Corbeienſi; in Vetuſtiori noſtro eſt ignotorum nomine cælitum numerus nonaginta trium; in vetuſtiſſimo Antuerpienſi octuaginta trium; poſſent in anonymus facile codices noſtri, cum Antuerpienſi componi, & in illis pro vij. reſtitui cij., in hoc pro lxxxiij. reponi lxxxxiij. Ex his, qui nominibus exprimuntur, in primo ordine deſunt in M. Corbeienſi xxvij. martyres, qui in noſtro numerantur poſt Saturninum, & Victoriam vſque ad Fortunatum, & Publiũ. Aliquam in nominibus paruam differẽtiam vnuſquiſque adnotare poteſt; ſub quo vero Imperatore coronati, & quo ſacro cœmeterio ſepulti ſancti, ſanctæq. martyres fuerint, nullibi mihi conſtat.

Emerita. An pro Vrbis Luſitaniæ nomine, quæ Auguſta Emerita Ptolomeo, aliiſq. Geographis, an pro nomine martyris Emerita accipienda ſit, hæſitaui plurimùm. At cum neq. in Corbeienſi, neque codicibus noſtris, neque Antuerpienſi in locis aſſignandis accuratiore, nulla Vrbis nota præponatur; aliam potius quinque martyrum claſſem quorum Emerita princeps fuerit deſignari exiſtimaui, donec clarior fax affulgeat.

Aurelianis Ciuitate. Leofardum appellat Rabanus. Laifardum Notkerus; Liſardum Vſuardus, Rom. martyrologium, Hagiologium FrancoGalliç & Petrus de Natalib. lib.5.cap.80. Surius, qui vitam eius largius deſcribit Liphardum præsbyterum, & Abbatem appellat ſepultũ in Eccleſia oppiduli montis Magduni. De eo agit Sauſſayus in Annal. Aurelian. lib.3. c.29. & in Martyrologio Gallicano, & Liephardum vocat. Floruit tempore S. Remigij, & Clodonei Regis.

Nouiduno

II. Nonas Iunij.

NIuiduno Ciuitate Zotici. Attali. Eutici. Camaſi. Quirini. Iuliæ. Saturnine. Galduni. Ninnité. Fortunionis. & aliorum xx. Cirini Epiſcopi. Ebuſti. Ruſtici Epiſcopi. In Sabaria Ciuitate Quirini. Romæ Natalis Pieti. Arecij. Daciani. In Cilicia Natalis Sanctorum Expergenti. Chiſte. Italij. Philippi. Euſtici. Ruſtuli. Iuliæ. Saturnini. Iei. Aconi. Mones. Fortuni. Criſcentiæ. In Sabaria Ruſtuli cum alijs ij.

IVNII 4.

NIniuem Vrbem Aſſyriæ pro Niuernio, ſeu Neuioduno contra aliorũ librorum fidem M. Antuerpienſe in fronte laterculi profert. *Pridie Non. Iunij. In Niniue Natalis Dinoci, Zotici, Attali, Eutici, Camaſi, Quirina, Iulia, Saturna, Galduni, Ninnita, Furtunionis, & aliorum xxv. Cyrini Epiſcopi, Ebuſti, Ruſtici Epiſcopi. In Saba Ciuitate Pannoniæ Quirini. Roma Pieti, Areci, Datiani. In Cilicia Expergenti, Criſta, Iſtali, Philippi, Euſtici, Ruſtuli. Camas. Iulia, Saturnini, Eiagoni, Momna, Funtuni, Eriſcentia. In Sabar Ciuitate Rutuli cum aliis duobus*. M. Antuerpienſi ita conſonat Rabanus. *ii. Nonas. In Niniue Natalis Dinoci, Cameri, Tyrina, Iulia, Saracinæ, Cyprini*. Sed Neuiduno Ciuitati, cum noſtris codicibus, ita plures martyres tribuit M. Corbeienſe. *Pridie Nonas Iunii. Neuiduno Ciuitate Zotici, Attali, Eutici, Amaſi, Quirini, Iulia, Saturnini, Gadduni, Ninitę, Fortunionis, & aliorum viginti octo, Cypriani Epiſcopi, Fauſti, Ruſtici, Siluii. In Sabaria Ciuitate Quirini Romę Natalis Sancti Pieti, Arecii, Daciani. In Sicilia Natalis Sãctorum Expergenti, Chriſtę, Italis, Philippi, Euſtici, Ruſtici, Ruſtuli, Iulię, Saturnina. Ieiaconi, Manę, Fortuni, Creſcentię, Iocundiani. In Sabaria Ciuitate Ruſtuli cum aliis duobus*. Conſonat Notkerus cõtractis de more martyrum nominibus ij. Non. Iunij *Nouiduno ciuitate Zotici, Attali, Eutichii cum aliis multis*. Hi multi in Antuerpienſi nominatim expreſsè xi. ſunt, anonymi vero xxv. In noſtro, & Corbeienſi non niſi decem proprijs vocabulis indicantur; deficit, enim dux turmæ Dinocius. In anonymis alter deficit, & xx. tantum profert, alter abundat, & xxviij. producit. Alterius claſſis ſunt Cyrinus Epiſcopus, qui Cyprianus Corbeiẽſi minus apte dicitur, Ebuſtus, & Ruſticus pariter Epiſcopus. Siluius enim in Corbeiẽſi corruptiſſimè additur pro voce *Epiſcopi*. Ex his non niſi Zoticum, Attalam, & Eutichium Nouioduni Heduorum (hoc eſt Niuernis) produxit Sauſſayus cum aliis multis, vt puto ex Notkero, qui non Attalam, ſed Attalum legit; ex mſ. enim martyrologio S. Sabini de Leuitania, quod veluti additamentum in fragmentis producit ad calcem M. Gallicani, Attalus, vel Attala non exhibetur, ſed tantum die iiij. *Niuiduno Natale S. Saturnini, Zotici, & Eutici*. Duos tantum ex horum martyrum choro indicat mſ. Kalendarium Hieronymianum Lucenſe Zoſimum, pro Zotico, & Camuſium. Geminos Epiſcopos Cyrinum, & Ruſticum cum ſocio Ebuſto ab ijſdem non diſiunſimus, quia in adductis codicibus, à Neuiduno alterius loci aſſignatione non diſiunguntur. Cætera me latent.

In Sabaria Ciuitate. S. Quirinum Epiſcopum Siſcientem hac die recolunt cũ M. Romano, reliqua latinorum. Acta cõtracta habet Petrus de Natalib. lib. 5. cap. 85. diffuſiora Mombritius T. 2. Antiqua pariter, & graui ſtylo conſcripta

Surius

Surius T.6. recentioris editionis. Plura de eo ſuo more colligit Baronius. Siſciæ in Illyrico eius memoriam venerantur, cum ſacris Romanis tabulis ſcriptores plures. Fiſciam pro Siſcia habet Notkerus. Siſciæ in Pannonia emendatius mſ. Reginæ Sueciæ. In Saba Ciuitate M. Antuerpienſe. *In Sabaria* optimè M. Corbeienſe cum codicibus noſtris. Sabariam Plinius Norico annumerat, & Coloniam D. Claudij cognominat. Auſtriæ nonnullis opidum, vel Ciuitas eſt, quã præter lambit Sabarium Flanuium, D. Martini natalibus magis clara, quam Ouidij ibi inuento teſtudinato ſepulcro. Vrbs Pannoniæ ſuperioris eſt, in qua, vt Acta S. Quirini Siſcienſis Epiſcopi apud Surium docent, Sanctus martyr ductus, & in fluuium appenſa mola præceps datus, agonem compleuit *Pridie Nonarum Iuniarum* vt ibi legitur, variæq. deinde trãslationes Romam, & alibi indicantur. De eius triumpho hymnum Prudentius cecinit in Periſtephano, qui ſepultum Siſciæ videtur innuere, reducẽtibus ad Eccleſiam ſuam peremptum paſtorem fidelibus populis. Ortelius Euſebium in chronico emendat, quod Quirinum Epiſcopum Sceſtanum dixerit, pro quo Sciſcianum legendum animaduertit. Huius martyrium Euſebius refert ad annum 314. vel potius 310. editionis Scaligerianæ, vbi ſummatim eius certamen deſcribitur. De S. hoc Epiſcopo aliqua diximus ad diem 30. Aprilis. Plura habet T.1. Annal. Eccl. Vngariæ Inchofer ad annum Chriſti 302, in Prœuio Chronico.

Romæ. Non modo Vrbem, ſed locũ, vbi venerati ſunt martyres adducti, indicat mſ. Reginæ Sueciæ. *Pridie Non. Romae Via Appia SS. Martyrum Recti, Arethei, & Daciani*. Pictum, & Arecium primos vocant M. Corbeienſe, Antuerpienſe, & Vetuſtius noſtrum. Aretium, & Dacianum tantum refert M. Romanum cum Bellino; Plautum, Anetium, & Dacianum Maurolycus. Arecium ſcribendum eſſe nõ Aretium monet Galeſinius, auctoritate antiqui, & rectè mſ. Martyrologij, dum tamen de hoc martyre cum Daciano, Camario, & alijs ex Beda, & martyrol. mſ. agit: aliquos legere pro Camario Camaſinm animaduertit, & reliqua non dum habere explorata fatetur. An Camarius, ſeu Camaſius ſit Camas inter Ciliciæ martyres à M. Antuerpienſi numeratus, hæreo.

In Cilicia. In Sicilia legit Notkerus *SS. Expergentii, & Chriſtæ martyrum*. Ita, & mſ. Reginæ Sueciæ, quamquam valde in nominibus Beatorum variet. *In Sicilia Natalis SS. Itali, Philippi, Euticii, cum aliis x*. Vnde tredecim illi fuiſſe ſignatos martyres apparet. Totidemque numerat M. Antuerpienſe: Noſtrum vero non niſi xij: quòd poſt Ruſulum deficiat Camas, in eodem Antuerpienſi memoratus, qui quidem martyr deſideratur etiam in M. Corbeienſi, licet duo ſuperaddantur Ruſticus, & Iocundianus, qui numerum quartumdecimum implent *in Sicilia*. Ita enim legit pro Cilicia cõtra noſtros codices, atque M. Antuerpienſe; quibus inde magis fidendum exiſtimo, quòd Maurolycus Abbas Siculus, & qui genti ſuæ Sanctorum decus auferre voluiſſe non eſt credendum, ita in ſuo martyrologio retineat. *In Cilicia Sanctorum Pergentii, Philippi, Eutychi, Saturnini, & Iuliæ martyrum*. Ferrarius, qui Sanctos hos martvres omiſit in Catalogo Sanctorum Italiæ Expergentium tantum, & Chreſtam retulit *In Sicilia* ad quartam diem Iunij in Catalogo Generali, ex martyrologio Nocgeri, (Notkeri puto), & Siculo ab Octauio Caietano adducto. *Nullibi tamen* (addit) *in Sicilia coluntur. Paſſi ſunt ſub Diocletiano circa annum Domini* 304., potius ex coniecturis. Nos eos in Cilicia cum melioris notæ codicibus retinemus.

In Sabaria Ciuitate. Ciuitatem hanc eſſe Pannoniæ ſuperioris iam diximus in Hungariæ, Auſtriæ, Styriæq. confinibus. Vnde nil mirum à Romano martyrologio Rutilum cum ſocijs in Pannonia recoli. *Sabaria Ciuitate S. Rutili cum aliis*

duo-

duobus habet Molanus in Additionibus ad Vſuardum prioris editionis. Ruſtulus, non Rutulus cum alijs duobus dicitur in martyrologio Corbeienſi, & noſtro, ſed Rutulus in Antuerpienſi cum alijs pariter duobus.

Nonas Iunij.

IN Egipto Marciani. Nigrandij, & Apolloni, quorum geſta habentur. In Africa Euaſi, & Priuati. Romæ miliario vij. Filocule. Felicitatis. Iappe. Gregorij. Gagi. Ruſtiani. Saturnini. Rogate. Helari. Victori. Muſtuli. Ingenui. Secundi. Mauri. Orbici. Secundiani. Caſtulę. Candidæ. Primi. Feliciani. Fortunati. Martialis. Iuliane. Niander. Sacrini. In Iſtria Zoeli. Saturi. Seruili. Felicis. *In Auſtria paſſio S. Bonifatij Epiſcopi, & martyris*. Siluani. Fortunati.

IVNII 5.

ÆGyptios martyres Marcianum, Nicandrum, & Apolloniũ producit pariter Notkerus; ſed Nicanorem pro Nicandro habet Romanũ Martyrologium, & vt ibi innuit Baronius ex Vſuardo, & Adone, quos tamen in codicibus editis, & mſs. Nicandrum retinere video, Bellinum vero de Padua, & Maurolycum tantum Nicanorem legere, & cũ noſtris codicibus addere *quorũ geſta habentur*, nobis adhuc incomperta. Niſi forte ea ſint, quæ ſtrictim per compendia indicantur in Menologio Sirleti, alijs ignotis commilitonibus ita additis eadem hac *die v. Sanctorum Martyrum Martiani, Nicandri, Apollinÿ, Leonidis, Arÿ, Gorgÿ, Hyperechÿ, Selleniadis, Irenes, & Pambonis. Hi omnes Sancti ſub Ægypti Preſide, eo quòd Chriſtum ipſum abnegare noluerint fame, ſiti, & æſtu vexati, martyrii certamen ſuſtinentes animas ſuas Domino tradiderunt*. Quapropter emendandum video M. Corbeienſe, & Noſtrum, quæ pro Nicandro Nigrandium exhibent. Illud Corbeienſe, cuius integrum laterculum proferimus, Feliculam, & Iocium addit, Græcis ignoratos. *Non. Iunÿ. In Ægypto Martiani, Nigrandi, & Apollonÿ, Feliculæ, Ioci. In Africa Euaſi, Priuati. Roma miliario ſeptimo, Filoculæ, Felicitatis, Pappię, Gregorÿ, Gai, Rutiani, Saturnini, Rogata, Helari, Victuri, Muſtuli, Ingeni, Secundi, Mauri, Vrbici, Secundiani, Caſtula, Candidę, Primę, Feliciana, Fortunata, Martiali, Iuliani, Nicandri, Sacri. In Iſtria Zoli, Saturi, Timini, Saturni, Seruilÿ, Felicis, Silnani, Fortunati, Mammeri. Corbeia Translatio corporis Sancti Pręcordÿ Cõnfeſſoris. Et depoſitio Sancti Bonifacÿ Archiepiſcopi.* Hos etiam martyres Ægyptios Feliculam, & Iocium ſilet M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, in Apollinis nomine Græcis magis conſonũ, quod hoc ordine huius diei cælites veneratur. *Nonas Iunÿ. In Ægypto Marciani, Nicandri, & Apollini. In Affrica Euaſi, & Priuatę. Roma, Felicolę, Felicitatis, Fappæ, Grigorię, Gagi, Rutiani, Saturnini, Rogatę, Hilari, Victuri, Muſtili, Ingenui, Secundi, Mauri, Vrbici, Secũdiani, Caſtula, Candidę, Primę, Feliciani, Fortunati, Marcialis, Iuliana, Nicãdri, Sacri. In Iſtria Zoili, Sateri, Tymini, Saturnini, Seruili, Felicis, Silnani, Furtunati*. Galeſinius qui eoſdem tres martyres Ægyptios producit ex Beda, Vſuardo, Adone, & Græcis, & eorundem res actas fortiter in Maximiani perſecutione legi aſſerit, putat Nicandrum illum

illum eſſe, qui cum Germano in Menologio Græcorum memoratur ſexto Idus, vel 8. Iunij. Sed alius ille Nicander eſt, cum alius eidem comes aſcribatur: Græci vero hac eadem die non modo tres iã adductos, ſed plures alios, vt diximus venerantur, & M. Romanum confirmat. An verò ijdem ſint, quorum memoriam agunt Vſuardus, Ado, & alij recentiores ad Nonas Aprilis, affirmat eruditiſſimus Baronius. Sed in vetuſtiori noſtro ibi Marciana eſt, non Martianus, Nicanor, non Nicandrus, & Apollonius, non Apollines, vt diuerſos etiam reputare non ſit incongruum. Diuerſos pariter Nicandrum, & Martinianum in agro Venefrano propè Atinam, ſub Maximiano martyres hac ipſa die refert Maurolycus, qui Ferrarium in vtroq. Catalogo prætererierunt.

In Africa Euaſium. Binos hoſce ſacros in Africa Athletas præter MM. Antuerpienſe, Corbeienſe, Noſtrum, & mſ. Reginæ Sueciæ alibi memoratos non inuenio, in quorum poſtremo nihil ſuper illa additur. *In Africa Euaſi, Priuati.* Priuatam tamen legit Antuerpienſe.

Romę milliario vij. Plures Feliculas, & Felicitates, vel ſeiunctim, vel alijs ſociatas martyres, & ſub alijs diebus Rom. martyrologium exhibet, nullam vero coniunctim, vt in MM. Antuerpienſe, Noſtro, & apud Notkerum, qui ſuo more ſocios amputando, ijſdem conſentit. *Roma milliario vij. Feliculę, & Felicitatis cum alijs multis.* Excipio M. Corbeienſe, & mſ. Reginæ Sueciæ, quorum primũ Filoculam pro Felicula cum noſtris codicibus legit, ſecundum quod dum Feliculam omnino ſilet preſſius ſignat locum vel ſepulturæ, vel venerationis. *Nonis Iunij. Romæ via Ardeatina milliario vij. Natalis SS. Felicitatis, Gregorii, Saturnini, & aliorum xxii.* Gregoriam mauult mulierem M. Antuerpienſe, & numerum eundem ſignatorum martyrum præfert, cum omnes nominibus recenſiti, tam in illo, quam in codicibus noſtris, & Corbeienſi xxv. non excedant, quamuis nõ nihil inter ſe varient in nominibus virorum, vel Beatarum mulierum. Si enim legendum eſſet inter hos martyres Primi, & Feliciani, non Primæ, & Feliciani, vel Felicianæ dubitari poſſet, an celebres ſub hoc nomine cælites eſſent, qui Via Nomentana in cœmeterio ijſdem dicato, ac propria Eccleſia Romæ recolebantur, vt ex antiquis documentis elicit Aringhius lib. 4. cap. 23. Rom. ſubt. ſed longe ab Vrbe cœmeterium hoc diſtabat, quã per milliaria vij. Erat n. xiiij. ab Vrbe lapide, & inſuper Via Nomentana non Ardeatina, vt de his docet mſ. Reginæ Sueciæ; vnde diuerſos credere expedit, ſicuti etiam ab alio choro martyrum, in quo Primus, & Felicianus indicantur infra v. Idus Iunij.

In Iſtria. Repetuntur fortaſſe aliqui ex martyribus Iſtriæ die 24. Maij adnotati, quòd alij commilitones hac die v. Iunij agonem compleuerint, & primorum memoria iteratur, ne ab ijſdem in tormentis ſocij diſiungerentur. Zoilus, & Seruulus adnotatur in MM. noſtro Vetuſtiori, & Antuerpienſi: In Corbeienſi vero Zoilus dicitur Zebellus, & additur Iocũdianus, ita à martyribus huius diei varius, vt non niſi Seruulus conſentiat. Certum autem eſt codices noſtros hìc eſſe decurtatos, cum non niſi ſex cælites Iſtrianos recolat Zoelum, Saturum, Seruilium, & Felicem, deinde & interpolato S. Bonifacij additamento Siluanũ, & Fortunatum, dum M. Antuerpienſe addit etiam Timinium, ac Saturninum, & ſupra hos omnes M. Corbeienſe adijciat Mammerium.

In Auſtria S. Bonifacii. Caret hoc additamento M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe. De ſancto tamen Bonifacio Epiſcopo Moguntino viro Apoſtolico agũt cum M. Romano Vſuardus, Ado, Notkerus, & alij recentiores. Bedam excipio à Baronio eruditiſſimo adductum, cum vix tempus potuerit attingere, quo S. Epiſcopus, & martyr Bonifacius coronam accepit, vnde licet cognoſcere ſub ipſius nomine editum martyrologium

illius

illius genuinum, vel ſaltem ſine additionibus non eſſe. Obijt S. Bonifacius martyrio coronatus, vt in eius vita à S. Vvilibaldo diſcipulo exarata, aliaq; diffuſiori Othlionis Presbyteri apud Surium To. 6. anno 755. Plura de eo Baronius habet T. 9. Annalium, quæ vti notiora prætermiſimus. Mſ. Reginæ Sueciæ, ita de eo, & ſocijs. *In Friſia Germania paſsio S. Bonifacii Archiepiſcopi, & Eobami eius Epiſcopi cum aliis ſeruis Dei.* Quæ mſ. illud poſt hoc tempus confectum oſtendunt, ſicuti & Hagiologium Franco-Gallicum Lebbei, quod iiſdem fere verbis de S. Bonifacio meminit. Pro Auſtria, in codicibus noſtris legerem potius in Auſtraſia in qua & Palatinatus continetur, pro vaſta ſuperioris Germaniæ regione, in qua prædicauit, & paſſus eſt S. Bonifacius. Socios cum eodem in Friſia paſſos numerat, & nominibus exprimit Rabanus.

VIII. Idus Iunij.

N*ouiduno* Amanti. Lvci. Alexandri. Donati. Peregri. In Affrica Itali. Zotici. Camaſi. Philippi. Attali. Et alibi depoſitio Beati Claudi Epiſcopi.

IVNII 6.

Noſtrorum codicũ librarius repetitum putauit Alexandri, vel Alexãdriæ nomen, & amputauit in Alexãdriæ vrbe memoriam Donati, & Peregrini, Nouiodunenſi ciuitati præter Amantium, Lucium, & Alexandrum eoſdem tribuens. Non ita Notkerus, qui diſertè eos diſtinguit ad finem laterculi. *Nouiduno Amantii, Lucii, & B. Alexandri. Alexandriæ Donati, & Peregrini.* Amantium pariter Alexandrum, & ſocios Nouioduni in Gallijs recolit M. Romanum, cum Vſuardo, Maurolyco, & Galeſinio, qui ſociorum non meminerũt. Oculatiſſimus Baronius putat in Beda edito, qui ſequenti die Amantium recolit Alexandriæ, luxationẽ ineſſe pro Alexandro Nouiodunenſe. Bellinus de Padua hac die ciuitate Lugduno Amantij, & Alexandri meminit, Lugdunum pro Nouioduno ſcribens. Galeſinius in notationibus ad hanc diem monet, aliquos his martyribus ſocium addere Lucium Italum, & de his relatum eſſe in Actis SS. martyrum Marcelli, & Petri, vnde Beda acceperit. *Lucii cum aliis tribus* memoriam addit poſt Alexandrum, & ſocios mſ. Reginæ Sueciæ. Italus nomen martyris ſeiunctim eſt Africani chori, vt mox conſtabit. Magis à plurimorum codicũ lectione diſtat M. Antuerpienſe, qui hodiernos martyres omnes in Africa repoſuit, & pro Alexandria Andreã exhibet, quod ſuſpicionem inducit, ne Alexandriæ nomen martyris mulieris ſit non vrbis. Re vera enim in nullo codice quem viderim excepto Rabano additur Alexandriæ nota ciuitatis, vel loci. Durũ tamen videtur in M. eodem Antuerpiẽſi, tam initio diarij, quam paulo poſt, Africæ repetitum nomen, ſacroſq; teſtes eidẽ tributos, iterum ſub Africa conſignari. Sed accuratiora deſiderare potius in rudibus horum librorum ſæculis, quam inuenire licet. Ita autem illud ſignatur. *viii. Idus. In Affrica Amanſi, Luci, Alexandri, Andreæ, Donati, Peregrinæ. In Africa Itali, Zotici, Camari, Philippi, Attali. Et alibi depoſitio Candi Epiſcopi. Glacinopoli depoſ. Cerati Epiſcopi.* Prò Alexandro, Donato, & Peregrino (niſi Alexandria nomen vrbis ſit) M. Corbeienſe ſanctas martyres hoc ordine Neueduno tribuit. *viii. Idus Iunii. Ne-*

ueduno, Amantij, Lucij, Alexandri, Alexandriæ, Donatæ, Peregrinæ. Paſſio SS. Martyrum Vincentij Epiſcopi, & Benigni Diaconi. In Africa Italti, Zotici, Camaſi, Philippi, Attali. Gratianopoli Depoſitio Carati Epiſcopi, & alibi depoſ. B. Clãdi Epiſcopi. Rabanus ita diem viij. Idus in memoriam reuocat. *In Africa S. Amantii, Lucii. In Alexandria Andreę, Donati, & Peregrini. Depoſitio B. Clãdi Epiſcopi.* Rabanus ita diem viij. Idus in memoriam reuocat. *In Africa S. Amantij, Lucij. In Alexandria Andreæ, Donati & Peregrini. Depoſitio B. Clãdi Epiſcopi.* Beda editus, non modo die ſequenti, vt notauit Baronius, Amantium refert, ſed Alexandriæ Andream, Donatum, & Peregrinum recolit; confirmat tamen, Andream in noſtris codicibus, & Corbeienſi, vel deficere, vel in Alexandriam fuiſſe immutatum. Galeſinius eadem repetit ex Beda, & mſs. ſequenti die. Africanos martyres quinque agnoſcit mſ. Reginæ Sueciæ, quamquam non niſi tres ſingillatim exprimat. *In Africa Natale SS. Zotici, Philippi, Camaſi, cum aliis duobus, Gratianopoli depoſitio Cerati Epiſcopi.* Primos ergo in capite ſacri diarij adnotatos martyres, plurimorum codicum fide, Nouioduni tribuendos eſſe conſentio ſuffragante etiam vetuſto S. Sabini de Leuitania mſ. martyrologio in quo legitur die 6. Iunij. *Niuiduno natale SS. Amantii, Lucii, & Alexandri*, cui pro Amantio, & Alexandro concinit Hagiologium FrancoGalliæ. Sauſſayus vberiores cælites Nouioduni, ſeu Niuernij in Heduis tribuit, Amantium ſcilicet, Alexandrum, Lucium, Andræam, & Peregrinum. Alij Amantius, & Lvcius hac eademdie recoluntur in oppido Cornelij, ditionis Parmenſis. De quibus videndus Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ.

Vincentii Epiſcopi. Quamquam SS. Vincentium, & Benignum prætereat Vetuſtius noſtrum, & M. Antuerpienſe, cũ tamen diſertè eos referat M. Corbeienſe, & omnes fere codices in hoc anniuerſario ſegmento, vel deprauatos, vel mutilos videam, eorum memoriam fraudare piaculum duxi; cum præcipue eorundem ſacra pignora in Patriæ meæ, Lvcenſis Vrbis maioris Eccleſiæ Ara religioſiſſimè venerentur. Qui de Sãcto Vincentio Epiſcopo ſcripſerunt, Benignum Diaconum eius fratrem ab eo ſeiungunt, quoniam Benignus coronam accepit ante diem Cal. Maij, quo die ſepultus fuit. Acta S. Vincentij percurrit Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 93. ſed diffuſiora habemus mſs. in codice hædino Paſſionali Cathedralis Lvcenſis. Conantur Vmbriæ ſcriptores eius martyrium ad tempora Neronis referre, & plures cumulat T. 1. de Beatis Vmbriæ Ludouicus Iacobellius p. 613. At alij, vt Ferrarius, Diocletiano, & Maximiano Imperantibus, agonem compleuiſſe docent, & magis quidem ad mſs. noſtrorum fidem accomodati. In quibus non vnius principis perſecutione, ſed plurium paſſos eſſe SS. Vincentium, & Benignum docetur. Ita enim incipiunt. *Cum iuſſu principum impiiſſimorum perſecutio Chriſtianorum per totum orbem deſeuiret*, quæ verba Neronem videntur excludere, qui primus, & ſolus perſequi Chriſtianos cœpit, & ante illum nemo legem contra Chriſtianos vulgauit. Adnotatur tempus, quando poſt multa tormenta, & prodigia S. Vincentius in Sacrificio Miſſæ tradidit ſpiritum, hoc eſt *ſub die 8. Idus Iunii Coſſ. Ruſo, & Gallo.* Iacobillus, qui eoſdem Conſules notat, putat id accidiſſe anno Dominicæ Natiu. ſeptuageſimo, imperante Nerone, & ſedente Lino. Hoc eſt, vel Nerone vita functo, vel poſtremis eius vitæ periodis, quando alij Conſules erant, nempe Siluanus, & Ottho, iuxta Caſſiodorum à Cuſpiniano explicatum, vel iuxta Faſtos ſiculos Italico, & Trachano, ſiue Tracallo, vel quod aptius videtur Nerone, Cæſare, & Vetere Conſulibus. Ruffus, & Gallus ſub Nerone nuſquam Conſules comparent, ſed triennio ante illius mortem I. Fonteius Capito, & C. Iulius Ruſus Conſules fuere. Neque ijdem Ruffus, &

& Gallus reſpondet ad amuſſim temporibus Diocletiani, ſed optimè Fauſtus, & Gallus, eo nempe anno, quo Diocletianus iuſſit adorari ſe vt Deum, quemadmodum notat Caſſiodorus ex Eutropio; quo initio ſæuiri in Chriſtianos renuentes cæptũ eſſe nõ dubito; quamquã quinquẽnio poſt perſecutionẽ motã eſſe notent Chronographi, ſeu potius crudeliſſimè inſtauratam. Sed hæc in libro noſtro de Etruſcæ pietatis originibus diligentius diſcutimus. S. Vincentium Epiſcopum hac eadem die Maurolycus his verbis refert. *S. Vincentii Epiſcopi Meuiæ ciuitatis iuxta Leuaniam ſepulti, qui ſuperatis cruciatibus, feriſq. manſuefactis deceſſit.* Meuiæ etiam legit Galeſinius, qui potius legendum putat Mædiæ pro Vrbe Traciæ, & S. Vincentium Epiſcopum recenſet ex mſs. Calendario Bergomenſi, & martyrologio vetuſto. Meuiæ legit etiam Petrus de Natalibus pro Meuania Vmbriæ opido Ptolomæo, Straboni, Suetonio, & Tacito memorata, & corruptiſſimè etiam dicitur ſepultum eſſe iuxta Leuaniã, cum in Actis noſtris vetuſtioribus mſs. ſepultũ eſſe inter Portilionem, & Meuaniam miliario ab Vrbe Roma plus minus xciiij. Erat ſanè Meuania Via Flaminia, vt notat Philander ad Vitruuiũ. In Hiſtoria de Sanctis Lucenſibus ſanctos Vincentium, & Benignum illuſtrat Cæſar Frãciottus noſter, & quo tempore Lucam fuerint eorum corpora tranſlata docet, ſicuti aliqua etiam Iacobillus adducit à Franciotto diuerſa. In Calendario Breuiarij noſtri hædini legitur viij. Kal. Iunij. *Vincentii, & Benigni MM. duplex.*

Depoſitio B. Claudii Epiſcopi. Caudiũ pro Claudio minimo librarij lapſu habet M. Antuerpienſe. Veſontione in Gallijs fuiſſe Epiſcopum notat M. Romanum, & ibi Baronius aliqua de eo cumulat ſicuti T. 6. Annal. vbi anno 509. obijſſe docet. De eo Beda meminit die ſequenti, Biſuntinenſem Epiſcopum vocat Molanus in Additionibus, & Confeſſorem, ſicuti Maurolycus, & Galeſinius, & pluribus Sauſſayus in Gallicano martyrologio eius vitam proſequitur. Ceratum Gratianopolitanum Epiſcopum, quem inſtaurant M. Corbeienſe, & mſ. Reginæ Sueciæ apud Sammarthanos in ſerie Epiſcoporum illius Eccleſiæ deſideratur, & in M. noſtro librarij errore poſtridie excolitur.

VII. Kal. Iunij.

G*Ratianopoli Depoſitio Cerati Epiſcopi*. Pauli. Fortunati. Macri. Primoſi. Achaci Monachi. In Africa Victori. Euaſi. Priuatę. Ianuariæ. Donatę. Spiſinę. Quirilli. In Ceſarea Cappadocię Luciani martyris.

IVNII 7.

LAcinia, quæ vetuſtiores huius diei faſtos non nihil interturbat pertinere ad heſternã diem omnino exiſtimo, ex fide præſertim mſ. Reginæ Sueciæ ibi adducto, & MM. Corbeienſe, & Antuerpienſe, quamquã in hoc corruptè *Glaeianopoli* ſcriptũ ſit. Depoſitionis nomen S. Epiſcopum Ceratum Confeſſorem ſuaderet, niſi Sauſſayus in ſupplemento ad Gallicanum martyrologium martyrem diceret, plureſq; ſocios adnumeraret. De martyrio ducem habet Molanum, qui ad præteritã diem paſſionem S. Cerati Epiſcopi ſub Gratiano principe retulit; ex alio martyrol. eiuſdẽ meminit etiam Vvãdelbertus.

Ne

Digitized by Google

Ne vero ſuſpicionem meam ſileam veritus ſum, ne inſcius aliquis antiquarius initiũ huius diariæ tabulæ pro Conſtantinopoli, Gratianopoli legerit, & ex ſuperiori die S. Ceratum in hunc ideo tranſtulerit; & Byſantinos martyres, qui ſequuntur in codicibus noſtris, eidem S. Epiſcopo ſuccenturiauerit. Paulus enim qui nõ indicato paſſionis loco in iiſdem anteſignanus eſt, Notkero Conſtantinopoli S. Paulus Epiſcopus dicitur, & Bizantio his verbis in M. Corbeienſi tribuitur. *vii. Idus Iunii. In Bizantio Ciuitate. Pauli, Fortunati, Maiori, Primoſi, Acaci Monachi. In Africa Victuri, Enaſi, Priuati, Ianuarii, Donata, Spiſſinæ, Quirilli. In Cæſarea Cappadociæ Luciani martyris.* Paulum ſilet, & Epiſcopum Fortunatum ita profert mſ. Reginæ Sueciæ. *vii. Idus Conſtantinopoli SS. Fortunati Epiſcopi cum aliis iv. In Africa natalis SS. Victuri, Enaſii, Quintilli cum aliis iiii. Cæſarea Cappodociæ nat. S. Luciani.* Sed Paulum Epiſcopum, & martyrem Conſtantinopolitanum commemorant martyrol. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, & cœteri latini, & plura de eo cumulat eruditiſſimus Baronius. Socios, quos Fortunato Epiſcopo tribuit mſ. Reginæ Sueciæ, ſub alio choro ita Byzantio à Notkero tribuuntur. *In Bizãtio natiuitas S. Primoſi, Fortunati, Macri, & Macharii Monachi.* Ex his aliqui in mſ. martyrologio S. Sabini de Leuitania ita etiam Byzantiò aſcribũtur. *In Byſantia natalis SS. Fortunati & c. Achaici Monachi.* Achaicum cum Vetuſtiori noſtro legit, non Macharium. An vero Monachus nomen ſit martyris, vel inſtituti hæreo; ſiquidem in martyrol. Antuerpienſi non Monachus, ſed Mochius dicatur, quod valde ab aliorum codicum fide diſtare video: ſacri enim pugiles Byſãtini in illo Africani ſunt, & in duplici nominatim claſſe ſignantur. *vii. Idus Iunii. In Africa Pauli, Fortunati, Macari, Primoſi, Accadi, Mochi. In Africa Victuri, Enaſi, Priuati, Ianuariæ, Donata, Spiſinæ, Quirilli. Cæſareæ Cappadociæ Luciani martyris.*

In Africa. In Vetuſtiori noſtro, Antuerpienſi, & Corbeienſi martyrologiis ſacri ſeptem Africani pugiles ſine vlla controuerſia recenſentur; totidemque eſſe vidit, qui mſ. Reginæ Sueciæ compilauit. Singillatim eoſdem quoque nominibus exprimit Notkerus.

In Cæſarea Cappadociæ. Idem Notkerus S. Lucianũ Cæſarienſem in Cappadocia martyrem initio laterculi veneratur: in fine Vetuſtius noſtrum cum Corbeienſi, & Antuerpienſi. Meminit Ado, & ex eo Maurolycus. Romanum martyrol. cum Vſuardo de eo hac die proſus ſilet. Rabanus ſacros hodiernos faſtos ſub vnica S. Luciani aſſertione hoc pacto deſcribit. *vii. Idus. In Cæſarea Cappadociæ Natiuitas Luciani martyris.*

VI. Idus Iunij.

IN Aegypto Natalis Marciani. In Ceſarea Paleſtine Natalis Criſtis. In Ciuitate Doreſtoro Natalis S. Marci. In Nicomedia Natalis Sancti Vitici. Neſtoris. Carolapis, & Marine. In Sardinia Natalis Saluſtiani. Romæ Nabori. Nazari. In Cæſarea Doroſtoli. Marciæ. Mutiane. Lvciani. Zotici. In Africa Ianuariæ. Donate. Spine. In Nicomedia Euſtũli Epiſcopi. *In Gall. Seſſionis Ciuitate depoſitio S. Medardi Epiſcopi.*

Plures

IVNII 8.

PLures in huius diei albo repoſiti ſancti martyres in latinorum editis martyrologiis deſiderantur. Notkerus tamen plurimùm conſentit, dum plures varijs in locis veneratos recenſet cum Vetuſtiori noſtro, Corbeienſe, & Antuerpienſe MM. quæ de more proferimus. Antuerpienſe. *vi. Idus Iunii. In Ægypto Marciani, Ceſſarea Paleſtina Natalis Euriſtis. Doroſtoro Ciuitate Natalis Sancti Marci. Nicomedia Vitici, Neſtoris, Cari, Lampitis, & Marcina, Actaci. Sardinia. Saluſtiani. Roma Nabori, & Nazari. Ceſſarea Cappodocia Doroſtoli, Creſti, Marcia, Muciani, Helÿ, Luciani, Zotici. In Africa Ianuaria, Muci, Donata, Spiſinnæ. Nicomediæ Euſtoli Epiſcopi. Gallia Seſsionis Ciuitate Medardi Epiſcopi.* Corbeienſe vero, nonnihil vberius ſacras tabulas implet. *vi. Idus Iunii. In Ægypto Natalis Martiani, Iocundi. In Cæſarea Paleſtina Natalis Eriſti. In Ciuitate Doroſtero Natalis Sācti Marci, Lucÿ. In Nicomedia natalis Viſici, Neſtori, Carolapidis, & Marina, Foci. In Sardinia Natalis Sancti Salustiani, Siluanini. In Cæsaria Doroſtoli, Martia, Mutiana, Helianę, Luciani, Zotici. In Africa Ianuariæ, Donatæ, Speſinæ, Iulii. In Nicomedia Euſtili Epiſcopi. In Gallia Ciuitate Sueſsionis depoſitio Sācti Medardi Epiſcopi, & Confeſsoris. Rotomago Ciuitate depoſitio S. Geldardi Epiſcopi, & Confeſsoris.* Ad Ægyptios martyres Iocundum, Marciano, ſiue Martiano ſocium addit M. Corbeienſe, quem aliis præteritum video.

In Cæſarea Paleſtinae. Chriſtem, ſeu potius Euriſtē martyrē Cæſarienſē Paleſtinū, in his quos retulit Euſebius Cæſarienſis proprio libro numeratū non inuenio; meminit tamen mſ. Reginæ Sueciæ 6. *Idus Iunii. Cęſarea Paleſtina Nat. S. Chreſti.* Eriſtium vocat martyrol. Corbeienſe. Chriſtū maluit dicere Notkerus. Tam multiplex in vno nomine varietas.

In Ciuitate Doroſtoro. Alii malunt dicere Duroſtolon Vrbem Myſiæ inferioris, quæ nunc pagus eſt Bulgariæ. Doroſtorus Ammiano etiam dicitur, vt alibi adnotauimus. In hac Vrbe S. Marcus, vel agonem compleuit, vel natus, vel veneratus fuit. Nec aliam illi lucem addere poſſumus, quam Lucium Comitem illi à martyrol. Corbeienſe adiunctum. Solitarium tamen hac die Marcum referunt in Doroſtoris Ciuitate martyrol. Antuerpienſe, & cum Notkero mſ. Reginæ Sueciæ. *In Doroſtoro natale S. Marci.*

In Nicomedia. Non niſi tres Nicomedienſes martyres refert Notkerus Eutichium, Neſtorem, & Marinam. Viticium pro Euticio retinent codices noſtri cum Corbeienſi, & Antuerpienſi martyrologijs. Illud addit Focium, & pro Carolape Carolapidem profert. Antuerpienſe vero in duo nomina diuidit Carum, & Lampitem, pro Marina Marcinam, & pro Focio Acaicium reddit. Vnde in codicibus noſtris poſtremus deſideratur.

In Sardinia. Pro Saluſtiano Iuſtinianum in Sardinia habet Maurolycus. Sed Saluſtianum reddit Vſuardus, & R martyrologium, in quo Confeſſor dicitur, ſicuti apud Galeſinium. In omnibus tamen quibus innitimur mſs. libris nulla ab aliis martyribus differentia ſignatur. Inter martyres ſub Hadriano coronatos Saluſtianum etiā numerat Saluator Vitalis in Additionibus ad Annales Sardiniæ p. 46. vti confeſſorem, & patria Calaritanum agnoſcunt ad hanc diem Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ex Fara, & Dimas, & ad calcem lib. 3. de ſanctis Sardiniæ Ioannes Arca. M. Corbeiēſe addit Saluſtiano ſocium Saluianianum, Sardiniæ, quos viderim, ſcriptoribus ignotū.

Romae Nabori, & Nazarii. In Corbeienſi martyrol. Romani pugiles Nabor, & Nazarius prætermittuntur. Raba-

nus

nus Naborem ita Confeſſorem dicit poſt S.Medardi memoriam. *S.Naboris Confeſſoris*. Vtrumq. tamen cum noſtro, hac etiam die veneratur M. Antuerpiẽſe, quinimò mſ. Reginæ Sueciæ præcipuum in Vrbe celebritatis locum ita deſignat 6. Idus. *Romæ Via Aurelia natalis S.Naboris, & Nazarij*. De SS. hiſce militibus ſub Aurelio Præfecto martyrio coronatis agit martyrologium Romanum cum Beda, Vſuardo, & Adone infra die 12. Iunij, vbi doctiſſimus Baronius diuerſos hos eſſe animaduertit à Nabore, & Nazario Mediolanenſibus. Via Aurelia coronatos cum alijs ſocijs infra adnotabimus, tum iiij. tum iij., tum ij. Idus Iunij.

In Cæſarea Doroſtoli. Quod Vrbis nomen ſupra eſt, hic martyris eſſe dignoſcimus. Quæ nam Cæſarea ex multis intelligi debeat ſilent codices noſtri, & M. Corbeiẽſe. Diſtinguit tamen Antuerpiẽſe in quo expreſsè *Cæſarea Cappadociæ* legitur, & vno amplius martyre Creſto ditatur. Heliana, quę ſupra noſtrum abundat in Corbeienſi, Helius eſt in Antuerpienſi. An Creſtus in hoc libro addatur errore antiquarij pro eo, qui ſupra in Cæſareæ Paleſtinæ recolitur, non eſſet mihi facile diſtinguere; niſi nomen, vt diximus, Paleſtini martyris varium proſtaret in pluribus codicibus; Euriſtus enim non Creſtus dicitur in eodem Antuerpienſe, vt diuerſum eſſe ſuadeat.

In Africa. An ijdem martyres ſint, cũ ijs, qui ſuperiori die venerantur, anſam præbet dubitandi M.Antuerpienſe; adducit quippe Ianuariam, Mucium, Donatum, & Spiſinnam, nulla alia differentia, niſi quod illic alios plures ſocios addit, & pro Mucio Mochiũ refert. Iulium pro Mucio reddit M. Corbeienſe, & Vetuſtius noſtrum, in poſtremo pugile Mucio, vel Iulio deficiens, Spinam pro Speſinna retinet. Eoſdem ſuaderet etiam eſſe Notkerus, dum eorum memoriã hac die non repetit; potuerunt enim cum integro choro ſuperiori die numerari, qui ſeiunctim deinde agonem præſenti die compleuerint.

Nicomediæ. S.Epiſcopus Euſtulus diuerſo, vel anno, vel certamine ab alijs iam adductis Nicomedienſibus martyribus ſeparatim in noſtris libris Antuerpienſi, ac Corbeienſe MM. ſignatur, dum in alijs editis Hagiologijs prætéritum obſeruo.

In Gallia Seſſione. Mendum librarij eſt pro Sueſsore. De S. Medardo cum Romano martyrologio agunt latini omnes, & de eo plura cumulat Baronius, tum in notationibus, tum in Annalibus T.7. ad annum 517. & 564. Sueſsone recolitur, qui primum Epiſcopus fuit Viromãdenſis, & poſt illius Vrbis à Barbaris excidium Nouiomenſis cathedrę inſtitutor, deinde Tornacenſi, vel inuitus cũſtos effectus, poſt felicem obitum, Sueſſonem Clotarij Regis opera ſepeliendus defertur. Vitam eleganti ſtylo Fortunatus Presbyter, ab alijs etiã adauctam ſcripſit quæ apud Surium extat T.6. poſtremæ editionis, penes quem legitur etiam carmen Audoeni Archiepiſcopi Rhotomagenſis de SS. Medardo, & Gildardo eius fratre Epiſcopo Rothomagenſi. Ex his hauſit Sauſſayus, qui ad hanc diem geſta S.Medardi proſequitur. Meminit etiam Hagiologium FrancoGalliæ Lebnei, & vitam ſtrictim habet etiam Petrus de Natal. lib.5. cap.97. qui diem hunc felicis obitus fuiſſe teſtatur. Pro Sueſſonienſe Epiſcopo Sanctum Medardum non agnoſcunt Sammarthani in Gallia Chriſtiana, ſed Nouiomenſem, & Tornacenſem. Apud Sueſſonem vrbem ſepultum refert Gregor. Turonenſis lib. 4. cap.19.

In

Digitized by Google

V. Idus Iunij.

IN Alexandria Maximi Presbyteri. Diomedis. Amandi. Modiani. Alexandri. Ianuari. Romæ mil. xv. *Et in Gallia Popeiae*. Primi, & Feliciani.

IVNII *9.*

SAnctos martyres Primum, & Felicianum, quos initio hodierni ſyllabi proferunt M. Romanum, Rabanus, & cum eo Notkerus, qui vel ex ipſo, vel Viennenſi Adone, omnia ferè in Hagiologium ſuum tranſtulit, Vſuardus, Beda, & alij latini in poſtremũ locum ſeponunt codices noſtri, à Gallico antiquario interpolati. Initio tamen ita veneratur M. Antuerpienſe. *v. Idus. Romæ Primi, & Feliciani. In Alexandria Maximi Presbyteri. In Nicea Ciuitate Diomedis, Amantij, Mutiani, Alexandri.* In ordine magis cum noſtris conuenit, & ab Antuerpienſi magis hoc pacto diſſidet, M. Corbeienſe. *V. Idus Iunij. In Alexandria Maximi presbyteri, Diomedij, Amantij, Muciani, Alexandri, Ianuari. Romæ militum tredecim. In Gallia Pompeiaci, paſſio Sancti Vincentij martyris. Nomentana Ciuitate paſſio Sanctorum Primi, & Feliciani martyrum.* Noſtrorum nos codicum ordinem ſequimur, quamvis hìc deprauatos agnoſcamus, de more nonnulla adnotantes.

In Alexandria. Non niſi Maximum præsbyterum Alexandriæ tribuit martyrol. Antuerpienſe. Notkerus, qui ſæpè nobis facem præfert de Maximo, alijſque connexis martyribus ſilet. Vetuſtiſſimũ quapropter illud, in diſtinguendis locis sẽper magis accuratũ, & mſ. Reginæ Sueciæ ſequenda eſſe duximus, in quibus Diomedes cum alijs tribus, vel iiij. non Alexandriæ, ſed Niceæ Vrbi diſertè tribuitur prætermiſſo Ianuario, tam in libris noſtris, quam in Corbeiẽſi memorato: idque libentius, quòd integrè etiã *Nicea* Maurolycus. *Diomedij Amarãthi, Mutiani, & Ianuarii martyrum* memoriam nono hoc die recolat, & Galeſinius pariter Niceæ in Bythinia eoſdem martyres reponat. Fragmentum mſ. Reginæ Sueciæ de more inſtauramus. *Alexãdria natalis S. Maximi presbyteri. In Nicea Ciuitate Nat. Sancti Diomedis cum aliis iv.*

Romæ. Breuiatum nomen *Mil.* in binis codicibus noſtris dubium reddit animũ, an legendum ſit milites xv., vel milliario xv. Milites quindecim in Vetuſtiori martyrologio Notkerus, ita vidit, & retinuit. *Item Romæ militum quindecim, & Milites.* xiij. agnoſcit pariter martyrol. Corbeienſe. In hoc cum memoria S. Vincentij Galliæ martyris ante Primũ, & Felicianum interponatur, emergit hæſitatio, ne apud Adonem, & Notkerum Sanctorum martyrum Primi, & Feliciani Romæ longius adnotata certamina indicentur. Et ſi enim in Romano martyrol. Bedę, Vſuardi, & aliorum recentiorum inſtauretur memoria, apud illos tamen narratur ex vrbe Roma ductos eſſe ad paſſionem in viam Numentanam miliario iij. & de ſepultura eorum additur, *ſepulti ſunt ad arcus Nomẽtanos intra Arenarium v. Idus Iunij ab vrbe Romana miliario xiii.* Facilis vtique lapſus fuiſſet antiquarij noſtri ex numero xiij. in xv. Ferrarius in Geographico lexico Nomentanum, vulgo Lamentana diſtinguit à Nomento Vrbe, illum pagum Sabinorum eſſe adſtruens, ab vrbe Roma duodecim millia paſſuum diſſitum: hãc vero ciuitatem exciſam ſupra Tibur ad decẽ milliaria, & ab Vrbe Roma diſtantẽ milliaria 26. At plures ſcriptores Vetuſti à

Digitized by Google

Cluuerio adducti lib.2.Ital. antiquæ c.9. & Tabulæ itinerariæ non niſi xiiij. milia paſſum ex Vrbe ad Nomentum via Nomentana ſignāt. Nomentanum quidem opidum nō longe ab Vrbe Roma ſtatuit Stephani Epitomator. Nomentanū agrū decimo ab Vrbe lapide pingit Plinius lib.14. cap.4. Regino inter Romam, & Nomentum non niſi xij. milliaria conſtituit, quæ potius xiii. eſſe Cluuerius teſtatur. Opidulum tamen vocat Nomentum, Strabo lib.5. vt mirandū ſit ſub Diocletiano non modo Promotum Præſidē ciuitatis Nomentanæ fuiſſe, ſed in ea etiā Amphiteatrum fuiſſe ad munera beſtiarum quemadmodum apud Adonem, & Notkerum legitur. Niſi potius dicendum ſit Romam ab eodē Præſide ſanctos martyres miſſos eſſe ad beſtias, & iterum in Nomentanis carceribus retruſos gladio peremptos fuiſſe. Sed Aphiteatrum ad forum vrbis Nomentanæ fuiſſe, & ex vicinis vrbibus ad ſpectaculum plures cōfluxiſſe narrant Acta nonnihil diffuſiora apud Surium T.6. & extra Amphiteatrum à beſtijs illeſos ſacros martyres gladio truncatis ceruicibus agonem cōpleuiſſe docent. In iiſdem etiam legitur Nomentanam Vrbem eſſe xiii. milliario à Romana. Et cœmeteriū ibidem SS.Primi, & Feliciani extitiſſe xiiii. milliario, notat Aringhius lib.4. Rom.ſubt. cap.23. ex variis mſ. codicibus: ex quibus etiam poſt ſilentem tyrannorum procellam conſtructam fuiſſe in eodem loco Eccleſiam educit *ab Vrbe Roma milliario quarto decimo*. Idem etiam teſtatur vetuſtum Hagiologium noſtrum cum editis Actis, & mſs. fragmentis ab Aringhio adductis conſonans. Tranſlata hinc eorundem SS.Martyrum corpora ad S.Stephani Eccleſiā in Cœlio monte à Theodoro Pontifice, qui ſedit ab anno 640. ad 647. narrat liber Pontificalis. Vnde Ado, Notkerus, & reliqui latini qui eos recolunt Romæ in Cœlio monte cū alijs non pugnant, qui *Via Nomentana* eoſdē repoſuerunt, vt mſ. Reginæ Sueciæ. Alios huius nominis ſacros athletas notat oculatiſſimus Baronius ex Actis S.Fidei memoratos apud Surium 6. die Octobris. Vnde difficultas quam tanti fecit ad hāc diem Ferrarius, de multiplici eorundem corporum in variis locis veneratione facile tollitur. De S. Primo in Inſubriam tranſlato videatur Bonauentura Caſtillionæus lib. de antiq. Inſubrium ſedibus Italiæ illuſtratæ p.373. qui inſcriptionem affert S.Primi in oppidum Luuini prope lacum Verbanum ſub Sergio PP. Iuniore tranſlati.

In Gallia Popeię. Pompeiaco aptius legit martyrol. Corbeienſe, & adhuc diſtinctius Notkerus. *In Gallys Ciuitate Agenno loco Pompeiaco paſſio S.Vincentii Leuitæ, & martyris*. Cœtera cupientes ad Gregorium Turonenſem de Gloria martyrum ablegat cap. 105. & Hiſtorię lib.7. cap.35. De S. martyre Aginnenſi Vincentio agit martyrol. Romanum cum cœteris latinis, mſ. Reginę Sueciæ, & M. Corbeienſe Epiſcopum Agenni Nitiobrogum in Aquitania ſecunda. S.Vincentium refert Sauſſayus poſt S. Capraſium primum illius ſedis Antiſtitem, & agonem eius paucis deſcribit. At minus illud Sammarthanis arridet, qui in S. Capraſij elogio inter Epiſcopos Aginnenſes primi, plura de S.Vincentio cumulāt, & cuius ibi celeberrimum feſtum recoli teſtantur die 9. Iunii. Leuitam pariter eſſe tantum affirmat non Epiſcopum mſ. martyrologiū S.Sabini de Leuitania ab eodem Sauſſayo in fine per fragmenta adducto vbi legitur die 6. *Aginno Pompeiaco paſſio S.Vincentii martyris, qui Leuitæ ſtola candore....pro amore Chriſti martyrium adeptus magnis ſæpiſſimè virtutibus fulget*. cuius *poſt longo tempore.. ......tranſlatum*. Corrigendi ſunt ergo, & ſupplendi codices noſtri, & legendū *In Gallia Pompeiaco S.Vincentii martyris.* Quod tamen Gallici antiquarii eſſe additamentum interpolatum agnoſco, in M. Antuerpienſe prætéritū. Elegans carmen ſcripſit de hoc S.Vincentio Fortunatus lib.1. vbi videndæ ſunt eruditæ obſeruationes P.Brouueri.

Romæ

IIII. Idus Iunij.

ROmæ mil..... Baſilidis. Aurisi. Rogati. Ianuarij. Caſſiani. Victori. Martini, & aliorum xx. In Hiſpanijs Criſpoli. In Nicomedia Natalis Sancti Zachariæ. In Autiſioduro depoſitio Cenſuri Epiſcopi.

IVNII 10.

FRequẽs martyrum Carnificina, & eiuſdem nominis ſine alia additione frequẽtiſſimus vſus ancipitem in antiquis monumentis non ſemel me reddidit. Hic etiam fluctuo, an Baſilides, qui Romæ Via Aurelia cum ſocijs à R. martyrologio indicatur is ſit, qui cum Nabore, & Nazario Romæ itidem agonem compleuit, quorum memoriam in Vetuſtiori noſtro egimus 6. Idus Iunij. Si Petri de Natalibus Acta ſequamur lib. 5. cap. 103. eſſent hi martyres Aurelianenſes, vel potius Confeſſores, nempe Baſilides, Tripodes, & Mandales; quos ex Oriente in Italiam transfretaſſe narratur, & diuina ope implorata *ad portũ Ciuitatis Aureliæ, quę eſt in finibus Italię*, perueniſſe, ac ibi vigente Aureliani perſecutione orantes in litore animã efflauiſſe. In Territorio Romano in Etruria, & via Aurelia oppidum fuiſſe Aureliæ nomine teſtatur Ferrarius. Aureliam vocat partem Tuſciæ verſus Circiũ Paulus Diaconus 2. Hiſt. long. 16. & Aurelij, agri meminit Rutilius, vbi Ioſephus Caſtalio maluit legere Aurelium Aggerẽ. Forum Aureliani ab eodem in Oſtienſe mare fundatum, vbi poſtea Pretorium publicum conſtitutum fuit, Vopiſcus in vita Aureliani Imperatoris docet, & locum eundem eſſe vbi primùm Æneas Caſtra poſuit ex Dyoniſio exiſtimat Cluuerius lib. 3. p. 882. Sed Forum Aurelij, cuius meminerunt Tabulæ, Itenerariæ apud eũdem Cluuerium lib. 2. p. 481. & fragmentum Antonini, proprius videtur accedere ad Ciuitatem Aureliam, nõ lõgeà Centũ Cellas, ſeu Ciuitate veteri. Hæc vrbs Aurelia, ſiue forum Aurelij, vbicũq; fuerit in territorio Romano, & ſicut vero proximius eſt, via Aurelia ad inferum mare, non male in R. martyrol. diceretur, & benè ſcriptum eſſet SS. illos martyres Romæ via Aurelia veneratos. Moris enim fuit etiam martyres in Romanis vijs, per plura miliaria ab vrbe diſtantibus, coronatos Romæ tribuere. Ita etiam Notkerus habet, qui varia in varijs codicibus perlegens, & corruptos libros vetuſtiori ſuo æuo cognoſcens ita hos martyres commemorat, *vi. Idus Iunij. Romæ Via Aurelia Miliario xiij. nat. S. Baſilidis martyris, Tripodis, & Mandalis ſub Aureliano Imperatore Præſide Platone, & aliorum xx. martyrũ. Pro Tripode tamen, & Mandale in quibuſdam codicibus in Tripolo Magdaletis ſcriptum reperitur*. Prima verba Notkerus ex Adone accepit, vel Vſuardo, non quidem ex Beda qui 4. Idus Iunij Baſilidem ſocium Cyrini Naboris, & Nazarij ita recolit. *Romæ via Aurelia milliario xiii. Sanctorum Baſilidis Cyrini Naboris, & Nazarii*. Mſ. Reginæ Sueciæ ſub Baſilide Anteſignano collectim plures martyres ita refert. *Item Romę Via Aurelia milliario xii. Natalis SS. Baſilidis cum aliis xxviii.* Hoc quidem magis cũ codicibus noſtris conſonat, in quibus Romæ milliario .... cum Baſilide ſex martyres nominarim diſtinguit, & xx anonymos addit. Totidem ita numerat Corbeienſe M. licet anonymorum numerum nõ proferat. *iv. Idus Iunii, Romæ Natalis Baſilidis, Auris, Rogati, Ianuarii, Caſſiani, Victuri, Martini, & aliorum. In*

Hiſpaniis Criſpoli. In Nicomedia Natalis Sancti Zacheriæ martyris. Autiſiodoro depoſitio Cenſuri Epiſcopi. Dauallum addit martyrol. Antuerpienſe; quod ita cum xx. anonymis numerum xxviij. in mſ. Reginæ Sueciæ expreſſum implet, *iiii. Idus Iunii. Romæ Baſilidis, Araſi, Rogati, Ianuari, Caſſiani, Victuri, Martini, Dauall, & aliorum xx. In ſpanis Criſpoli, Nicomedia Natalis Zachariæ. Autiſiodoro Cenſuri Epiſcopi*. Araſium pro Auraſio, ſiue Aris exibet martyrol. illud nulla in reliquis differentia. Hos ſacros agoniſtas ſub duce Baſilide recenſitos diuerſos eſſe ab his, qui in R. martyrologio cum Tripode, & Mandalo venerantur facile exiſtimo, tum diuerſorum ſociorum ratione, tum quòd illi martyres, non fuerint, niſi voto, & expreſsè Confeſſores, ſi Actis fides habenda ſit; neque etiam Baſilidem ſocium eſſe Nazarij, & Naboris admitterem, vt Beda editus habet, quod ijdem apud ipſum Bedam iterum recolantur pridie Idus. Verum neq; Romani ſunt poſt Baſilidem ſacri adducti pugiles, ſed Afri, vt Rabanus ita diſtinguit, *iv. Idus. In Africa Arelii, Rogati, & aliorum xii.* Quapropter vereri etiam licet, ne perperam xx. martyres Anonymi in choro Baſilidis, Tripodis, & Mandalis miſceantur, cum in Actis apud Petrum de Natalibus nulla anonymorū martyrum memoria extet. Et quāquam martyrologio Romano non aduerſantia diuerſa Acta ſequatur Ferrarius, ex mſ. codice S. Mariæ Maioris, & in his de Aurelia vrbe, & reditu ex Oriente Baſilidis, deque eiuſdem non itineris, ſed carceris ſocijs, Tripode, & Mandale nō diſſimilia narrentur, & martyrio ſimul coronatos via Aurelia 4. Idus Iunij ſub Platone vrbis Præfecto addatur; ſocij tamen xx. martyres Anonymi non indicātur, & apud Rabanum corruptis numeralibus notis non xii. ſed xx. ſunt anonymi Africani, non Baſilidis ſocij.

In Hiſpaniis, S. Criſpolum in Hiſpania martyrem eodem modo indicat præſenti die Vetuſtius noſtrum, Antuerpienſe, & Corbeienſe MM. Reliqua ignorare me fateor. Diuerſum hunc eſſe à S. Criſpolo poſtridie memorato exiſtimarem. De eo tamen ità Rabanus hoc ipſo die *In Hiſpanis Criſpoli, Reſtituti*.

Nicomediæ. Omnia cum Romano latinorum martyrologia S. Zachariam hódie venerantur. Conſentiunt mſs. iam adducta, & liber Reginæ Sueciæ. *Nicomedia natalis S. Zachariæ*, quæ verba etiā Rabani ſunt.

In Autiſſiodoro, S. Cenſurium, vel Cēſorium Epiſcopum, & Confeſſorem habet etiam martyrol. Romanum cum Beda, Rabano, Vſuardo, & alijs. De eo aliqua retegit Baronius T. 5. ad annum 429. nu. 45. & in Notationibus. Meminerunt Notkerus, & Hagiologiū FrancoGalliæ ex vetuſtis. Quibus adnumerari poteſt Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodorēſium cap. 10. obitum eius deſignans 4. Idus Iunij. De eo pluries agit Hericius Monachus de miraculis S. Germani, & præcipuè cap. 15. Decimum inter Epiſcopos Autiſiodorenſes referunt Sammarthani, & à ſæculo migraſſe ſcribunt 4. Idus Iunij. Cenſorium appellat Sidonius lib. 6. ep. 10. Cæſarium vocat Maurolycus. Sed antiquarii Gallici additamentum hic agnoſcimus.

III. Idus Iunij.

ROmæ Natalis S. Baſillæ. Sanctorum Criſpoli. Reſtituti, & translatio Corporis Fortunati Epiſcopi, & martyris. In Aquileia Emeriti. Acreti. Victoriani. Victoris, & Sanctorum Naboris, & Felicis.

Pro

IVNII 11.

PRo Baſilla Aſellam Romæ via Salaria indicat mſ. Reginæ Sueciæ. *iij. Idus Romę Via Salaria natalis S. Aſellæ, & via Nomentana natalis SS. Reſtituti, Criſpoli. Aquileię Emeriti cum alijs iij.* Sed Baſillam habet Auctarium Adonis. *Romæ Natalis SS. Baſillæ, & Baſiliſſæ, & SS. Criſpoli, & Reſtituti*. Baſillam Romæ via Salaria aliqua martyrologia notant die 20. Maij, vt ibi diximus, an eadem Baſilla ſit difficile eſt aſſerere. x. Kal. Octobris Baſillam via Salaria recolit fragmentum antiquiſſimi martyrologij apud Bucherium ad Victorij canonem p. 269. in quo cum tempus martyrij adnotetur, *Diocletiano ix. & Maximiano viii. Coſſ.* ſecundo nēpe perſecutionis anno, nequit accomodari alteri Baſillæ, quæ nomen dedit cœmeterio Hermetis via Salaria, & ſub Valeriano, & Gallieno coronata fuit xij. Kal. Iunij, quinquaginta ferè annis ante Baſillam tempore Diocletiani iuniorem. Vnde duas ſaltem Romæ martyres Baſillæ nomine fuiſſe conſtaret. Cœmeterium Baſillæ erat via Salaria veteri verſus Pontem Miluium, in quo ſepulti fuerunt SS. martyres Protus, & Hiacinthus, vt in Rom. martyrol. iij. Idus Septembris. Baſiliſſa, neque in Vetuſtioris noſtri binis libris, neque in martyrol. Corbeienſi, aut Antuerpiēſi hac die memoratur; Alter enim ita ſcriptum reddit. *iii. Idus Iunii. Romę natalis S. Baſillæ, & SS. Criſpoli, Reſtituti. & alibi translatio corporis Fortunati Epiſcopi. In Aquileia Emeritæ, Acreti, Victoriani, Victoris*. Alter verū Antuerpienſe nonnihil vberius legit. *iii. Idus. Romæ natalis Baſilæ. Item Romæ Criſpoli, & Reſtituti. Translatio in Aquileia Fortunati Epiſcopi. Item in Aquileia Emeriti, Ereti, Victuriani, Victoris. Et alibi Naboris, & Felcis*.

SS. Criſpuli. His quidem Romæ pariter martyres cum Baſilla numerari debent; ſed alterius claſſis, vt expreſsè docet adductum M. Corbeienſe. Alius Reſtitutus videtur ab eo, quē via Aurelia veneratum vidimus ad diem 29. Maii; via enim Nomentana in mſ. Reginæ Suecię reponitur cum Criſpulo, qui ibi non memoratur: De his egit Rabanus pridie huius diei.

Translatio corporis Fortunati Epiſ. S. Fortunati Epiſcopi, & martyris translationem in Aquileia apertè intelligit M. Antuerpienſe. Felicem, & Fortunatum fratres martyres hac eadē die Aquileiæ veneratur martyrol. Romanum cū Beda, Vſuardo, Adone, & Notkero, & apud Ferrarium in Catalogo SS. Italiæ ad diē xiiij. Auguſti. Sed hi non Epiſcopi dicuntur, ſed tantum martyres, & eorum certamen deſcribitur ſub Diocletiano, & Maximiano conſummatum hac die xi. Iunij. in quo ex adductis codicibus celebritas translationis, non palmæ apertè deſcribitur. Apud Venantium Fortunatū S. Fortunati Aquileiēſis repetita memoria legitur, ſed nihil de Epiſcopalib9 infulis dicitur. Vſuardus de S. Fortunato Archidiacono martyre ſocio S. Hermagorę Aquileienſis Epiſcopi agit iiij. Idus Iulij. Neque nobis aliud addere licuit: videātur aliqua ad diem 14. Auguſti.

Aquileiæ. Præter Felicem, & Fortunatum Aquileienſes nullum ex editis martyrologijs alios quatuor martyres adnotare video, & tamen mſ. Reginæ Sueciæ, M. Antuerpiēſe, Corbeiēſe, & noſtrum, iam ſuperius adducta in illis enumerandis concordant.

Naboris, & Felicis. Sacro Aquileienſiū martyrū choro Naborē, & Felicem addidiſſem, niſi M. Antuerpienſe *alibi* illos venerari docuiſſet. Alium Naborem ex Felice ſocio putarē ab eo, quē cū Nazario Romę celebrē diximus ad diē 8. Iunij, & in Rom. M. die ſequenti, ſicuti in alijs mſ. recolitur. Mediolanenſes Naborē, & Felicem Romanum idem martyrologiū 4. Idus Iulij in memoriam reuocat.

Romæ

II. Idus Iunij.

ROmæ Aureli. Baſeledis. Tripoli. Macidaletis. Zabini. Aurili. Donatelle. Secunde.

IVNII 12.

NOn minimum inter ſe diſtant manuſcripta, quibus noſtrum Vetuſtius roboramus. Antuerpiēſe martyrol. ſacram hodiernam nomenclaturā hoc ordine refert. *Pridie Idus Iunii. Tripoli Magdaletis. Romæ Baſilis, Diſtri, Polimatici, Zebuli, Aureli, Donatellæ, Secundæ*. Inverſo ordine martyrol. Corbeienſe primos martyres Romæ tribuit, & fortaſſe omnes, ſi *Tripoli* nomen martyris eſſet. *Pridie Idus Iunij. Romę natalis Aurili, Luci, militum v. Cyrini, Naboris, & Nazarij. Tripoli Macidaleſis Zaboni, Aurili, Donatellę, Secundę*. Tripoli nomen eſſe vrbis omnino videtur in M. Antuerpienſi, cui martyr Magdaletes tantum aſſignatur, licet in mſ. Reginæ Seciæ alij eidem vrbi tribuantur; illi nēpe qui eidem Antuerpienſi Romani cælites ſunt. Magdaletes, ſiue Macidaletes deficit in mſ. illo, ad cuius laterculi finē ita ſcribitur. *Tripoli. Natalis SS. Zabini, Aureliæ, Donatellæ, Secundæ cum aliis iv.* Cōſonat tamen cum Romano M., quod Romæ via Aurelia memoriam redintegrat Baſilidis, Cyrini, Naboris, & Nazarij, nihil aliud addens præter quam quod horum martyrum cœmeterium, vel Baſilicam eſſe via Aurelia *milliario viii*. Qui verò ſint anonymi iiij. ab eodem mſ. memorati in tanta librorum diſſonantia affirmare diffiteor, ſicuti an Tripolis ſit, quæ Syriæ dicitur, vel quæ Barbarię recentioribus, hoc eſt vel vrbs Phœniciæ emporium, vel Africę litoralis apud Syrtim. Magdaletem Tripoli in aliquibus vetuſtis martyrologiis aſcriptū iam vidimus, vt in Notkero ad diem huius menſis x. Cyrinum vero Romę hac die idem Notkerus aſſignat. Sed dum ſub Claudio ſecundo abſciſſo capite, & in Tyberim proiecto coronatum, ac in Lycaonia Inſula ſepultum docet, fatetur ſe ignorare quomodo inde Romam fuerit aſportatus, deceptus nomine Lycaoniæ inſulæ Tyberinæ, quam marittimam, & longinquam putauit. Conſonat etiam cum martyrol. Corbeienſi in memoria Romanorum martyrum Naboris, & Nazari in Galliam translatorum. Baſilidis ille non meminit, ſicuti neq. M. Corbeiēſe, cum tamen Vetuſtius noſtrum, & Antuerpienſe illum recenſeant. Natalem S. Baſilidis inſtaurat hac die vetus Calēdarium Fronti. Addunt alij codices SS. Cyrinum, Naborem, & Nazarium. Mſ. S. Genouefæ Pariſinum, & alius Vſuardus editus Pariſijs 1536. habēt *Mediolani S. Nazarij Martyris*, quibus conſentit Notkerus. Antiphonarius Pamelij refert natalem S. Baſilidis martyris, & eadem die Natalem SS. Cyrini Naboris, & Nazarij, an Romæ, an Mediolani non exprimit. In Sacramentario Gregorij editionis Menardi p. 106. *Pridie Idus Iunii nat. SS. Baſilidis, Cyrini, Naboris, & Nazarii*, qui in orationibus ſemper repetūtur. Romanos hos eſſe martyres non dubito, & Notkero, Petro de Natalibus c. 109. Maurolyco, alijſque aſſentior, dum interim etiam Mediolani S. Nazarium recoli hac die non negauerim. Mediolanenſis Nazarius Romanus fuit, vnde nil mirum aliquando ſimul confundi: alterius Nazari, & Celſi Ebredunenſiū meminit hac die Ado. Videnda hìc eſt diſſertatio Nazariana Petri Puricelli ſolidæ eruditionis, & nobis dum adviueret amiciſſimi viri, pœnes quem de varijs in Eccleſia S. martyris Nazarij celebritatibus diſſe-

ritur

ricus, præſertim c.58. An ſub Aurelij nomine in Vetuſtiori noſtro ante Baſilidem numerati, error irrepſerit, ſuſpicari poſſet pro *Via Aurelia*; ſed cum in omnibus codicibus, martyribus Romanis Aurelius, ſiue Aurilius ſocietur, nihil mutandum duxi, & Tripoli cum noſtro, Corbeienſe, & M. Reginæ Sueciæ poſt Magdaletem, vel Macidaletem reliquos tribuendos eſſe putarem. De varijs horũ Sanctorum translationibus audiendus hic eſt Rabanus qui eas ita ab obliuione redemit. *II. Idus Roma Via Aurelia milliario v. paſſio Martyris Cyrini, Naboris, & Nazarij quorum Naborem, & Nazarium ſimul cum Gorgone martyre tranſtulit à Roma in Galliã Hruoegangus Metenſis Epiſcopus permittente Paulo Papa Romano anno D. Incarnationis DCCLXV. & collocauit prædictus Epiſcopus S. Gorgonem in Monaſterio quod dicitur Gorgia. Sanctum vero Naborem in Monaſterio alio, quod dicitur Nouacella. Sanctũ quoq. Nazarium in Monaſterio, quod dicitur Laureſcha, vbi ſigna, & miracula in ſanitate infirmorum, & debilium ſæpius fiunt.* Quæ de reliquijs non de integris corporibus acciperem, quemadmodum de alijs translationibus, quorum in operibus ſuis Rabanus meminit idem eſſe accipiendum exiſtimarem,

Idus Iunij.

IN Africa Luciani. Fortunati. Creſcentiani, & Teclæ. In Perſida Natalis Sancti Bartholomęi Apoſtoli. Romæ Feliculi.

IVNII 13.

FOrtunatum, & Lucianum in Africa Beatos martyres veneratur etiam hac die Romanũ M. cum Rabano, Beda, mſs. veteribus à Baronio indicatis, & Petro de Natalibus lib. 11. nu. 170. Galeſinius ex Beda pariter, & mſs. memoriam renouat. Maurolycus addit Creſcẽtianum, ex quo Molanus in Addit. Mſ. verò Reginæ Sueciæ Creſcẽtianũ, & Theclã reddidit, quẽadmodum hac ſerie M. Antuerpienſe. *Idus. In Africa Luciani, Furtunati, Creſcentiani, Teclę. In Perſide* (lacunæ ſpacium hic adeſt in laminis) *Roma Feliculæ.* Hiatus ſuppleri poteſt ex vberiori M. Corbeienſe. *Idus Iunii. In Africa Luciani, Fortunati, Creſcentiani, & Tecla Virginis. In Perſida Natalis S. Bartholomei Apoſtoli. Romę milliario ſeptimo Feliculi, Iannarii, Siluani.* Virginitatis titulum in S. Tecla Afra huic M. debemus, neque enim in Antuerpiẽſi, & Vetuſtiori noſtro id exprimitur.

In Perſida. Translationem ab India reliquiarum S. Bartolomei in Liparam inſulam refert hac die Maurolycus. In fines Perſidas ad Vrbem Daras antiquitus ſacra Bartholomei Lipſana translata fuiſſe docet Theodorus Lector lib. 2. Collectan. & Nicephorus lib. 16. cap. 37. Tu vide quæ diximus ad Indiculum Apoſtolorum. Die xi. ſuperiori Bartholomei, & Barnabæ Apoſtolorum memoriã agunt Græci in Menologio.

Romę Feliculi. Feliculum, non Feliculam minimo errore retinent libri noſtri, & Corbeienſis. Feliculam aptius martyrol. Antuerpienſe, cui reliqua latinorum martyrologia conſonant. Eius quæ collactanea S. Petronillæ dicitur, Acta producit per compendia Petrus de Natalibus lib. 5. c. 112. Diffuſius nonnihil Rabanus, & Ado, qui ſepultam à Nicomede presbytero via Ardeatina milliario vij. teſtatur. Sunt etiam Acta apud Surium

Digitized by Google

rium T.5. in Hiſt. SS.Nerei, & Achillei, quæ prælibat martyrol. Romanum. Ianuarius, & Siluanus, quos addit martyrol. Corbeienſe, ſeiunctos à Felicula martyres eſſe, eadem fortaſſe via, & Caſella Nicomedi ſepultos credere par eſt, cum in eiuſdem ſanctæ martyris Actis nō memorentur, neq; apud Surium, neque in Hagiologio Vetuſto noſtro, in quo ſeorſim Acta S.Petronillæ proſtant. De S. Felicula meminit ſequenti die Calendarium Vetuſtum Fronti, qui animaduertit mendum fortaſſe irrepſiſſe in numero, & legendum die xiij.

XVIII. Kal. Iunij.

IN Pagacia Ciuitate Natalis S. Antoni. Afre. In Africa Quintiani. Theuduli. Feſtiue. Cantianellæ. In Aquileia Natalis S. Proti. *In Ciuitate Aurelianis Translatio Corporis S. Aniani Epiſcopi, & Confeſſoris. Seſſionis ciuitate paſſio Sanctorum Valeri, & Rufini Martiris.*

IVNII 15.

NOminum ſimilitudo minus ſcitos antiquarios confudit. Ita in noſtris libris, & Corbeienſi eueniſſe vereor; magis enim accuratum alibi M. Antuerpienſe agnoſco, ac proinde magis hìc ſequendum. *xviii. Kal. Iulii. In Frigia Landa Antheonis. Et in Epheſo Miggenis, Galliani, Iuuini, & in Africa Quintiani, Tecla, Theodoli, & Feſtiua. In Specia Antoni, Afra, Cantianellę. In Aquileia Proti. Ciuitate Aureliani translatio S. Aniani Epiſcopi. Seſſionis ciuitate paſſio Valeri, Rufini*. Breuiato nomini *landa* facem præfert mſ. Reginæ Seciæ, legit enim *xviii. Kal. In Phrygia Ciuitate Laodicea Natalis S. Antiuni, & Afra. In Africa nat. SS. Quintini, Theodoli, cum aliis duobus. Aquileia natalis S. Proti.* Mirum quam hic Antiquarius noſtrorum codicum deluſus ſit. Legerat fortaſſe in Prototypo. In Phrygia Pacatiana Laodicea ciuitate, quæ illius regionis vrbs eſt, in qua Concilium Laodicenum peractum fuit, & amputatis alijs vocibus, Pagacia, vel in Pagia retinuit, & eundem eſſe Antonium cum Antheone exiſtimans mire ea confudit, quæ in M. Antuerpienſi, non tamen ſine aliquo næuo, aptius diſtinguntur. Pacatianæ Phrygiæ meminit Notitia Imperij Oriētalis in Vicario Dioceſæos Aſianæ, vbi videnda ſunt Commentaria Panciroli cap.25. Quamquam enim Laodicea Metropolis minoris eiuſdem Phrigiæ, Nerone imperante terremotu quaſſata perierit, à locupletibus tamen ciuibus facile fuit reſtituta. In Paga quidem, ſiue Pagia ciuitate non Antonium, & Afram, ſed Antigonum, & Afram, ita retinet martyrol. Corbeienſe. *xviii. Kal. Iunias. In Pagia Ciuitate Natalis S. Antigoni, Afri. In Africa Quintiani, Theodoli, Feſtinę, Cancianilla, & Canciani, In Aquileia nat. S. Proti, Iacinthi. Sueſſonis ciuitate paſſio SS. Valeri, & Ruffini martyrum. In Ciuitate Aurelianis Tranſlatio corporis S. Aniani Epiſcopi.* Pagia, ſiue Pagas Euſebio vrbs eſt Lycię non obſcura in lib. de martyribus Paleſtinæ ca.4. vnde Amphianus martyr oriundus dicitur. Specia ignota mihi vrbs eſt in qua Antonius, & Afra M. Antuerpienſi memorātur, niſi forte Sphecia ſit Euboeæ ciuitas. In Phrigia enim Laodicena, ſeu Pacatiana Antheonem repoſuerat, quem ſimul cum Antonio, & Afra alij codices confuderunt, & Vrbem Pagam cum Pacatiana Prygia locum agonis, ſeu vene-

venerationis fecerunt, tam Antheonis, quam Antonij,& Afræ.Cantianella,quæ noſtris codicibus, & Corbeienſi inter Africanos pugiles reponitur, eidem vrbi Speciæ, ſiue Sphеciæ tribuitur,

In Africa. Quintinum pro Quintiano legit mſ. Reginæ Sueciæ, & Theodolum pro Theudolo, & cum duos anonymos tantùm ſignet Vetuſtioris noſtri numerum adequat. Cantianum quinto loco reddit M. Corbeienſe. Teclam pro Cantianella alterius loci martyrem habet M.Antuerpienſe, in quo, dum tres Epheſini martyres indicantur,æquè editis martyrologijs ignoti,ac Afrciani,mutilos eſſe codices noſtros, ac Corbeienſem conuincit.

In Aquileia Proti. Quamquam Petrus de Natalibus lib.5. cap. 7. in paſſione Cantij, Cantiani,& Cantianellæ doceat, Prothum Aquileienſem SS. martyrum præceptorem cum iiſdem capitalem ſententiam ſubijſſe, & eorum ſimul memoriã recoli, die 31. Maij,vt diximus, Prothum tamen ſeiunctim Aquileiæ commemorari hac die 14. Iunij ex Tabulis illius Eccleſiæ docet Ferrarius in Catalogo Generali. Iacinthus qui exuperat in M. Corbeienſe fortaſſe ab antiquario additus ex celebriori fama SS. Prothi, & Iacinti, qui alio tempore, & loco recoluntur nempe xi. Septembris.

In Ciuitate Aurelianis. Primam S.Aniani Epiſcopi Aurelianenſis translationem incidiſſe notat Sauſſayus in ſequentem diẽ 17.Cal. Iulij. Sed redarguitur, non modo ex adductis codicibus Antuerpienſi, Corbeienſi,& noſtris,ſed etiam ex Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei, vbi xviij. Kal. legitur, *Aurelianis Ciuitate Translatiò corporis S.Antiani Epiſcopi & Confeſſoris, & liberatio ipſius Ciuitatis*. Quam liberationem in preſentem diem reſuderat idem Sauſſayus in rebus geſtis S.Aniani. Hunc ſeptimum in ordine Aurelianenſium Epiſcoporum numerant Sammarthani, & quieuiſſe in Domino affirmant die 17. Nouembris an. 453.

Seſſionis Ciuit. Sueſſonis legendum eſſe ſupervacaneum eſt adnotare. Horum SS. Martyrum meminit idem Hagiologium nõ quidem in ipſa vrbe, ſed *in Territorio Sueſſonis ciuitatis SS. Martyrum Rufini, & Valerii*. Acta eorum per compendia refert Petrus de Natalibus lib. 5. cap.116. De iiſdem agunt Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado,& cum R.martyrologio cœteri recentiores,Bellinus, Maurolycus, Galeſinius, & Sauſſayus.

XVII. Kal. Iunij.

IN Doroſtori Natalis S.Iſici. In Aquileia Cantiani. Potiti. Clementis, Cantiane. Conſtantinopoli Natalis Sanctorum Nuci. Migitiæ. Mingin. In Ciuitate Barbariæ Gaiani. Iouiani. Philippi. In Lucana Natalis Niuiti. Candedi. Cantiani. Cantianelli. Proti. Griſogoni. Arteon. Quintiani. Theodoli. In Sicilia Natalis Sanctorum Viti. Modeſti, & Creſcentiani.

IVNII 15.

DE Doroſtoro Vrbe Myſiæ inferioris, ſeu Bulgariæ alias dictum eſt. Huius ciuitatis Iſicium martyrem, Iſichium vocat martyrol. Romanũ, Beda Eſicium, Eſichium Vſuardus, & Ado. Commilito fuit S. Iulij martyris cuius memoria agitur vi. Kal. Iunii, & poſt xx. dies paſſus eſt xvii. Kal. Iunii, vt refert Petrus de Nat. lib. 5. cap. 56. & cap. 119. Vſiciũ vocat martyrolog. An-

Antuerpienſe in hoc integro quotidiano laterculo. *xvii. Kal. Iulii. Doroſtoro Ciuitate Sancti Vſici, Aquileia Cantiani, Iuuini, Muci, Proditi, Clementis, Cantianę. Conſtantinopoli Muci, Megetia, Mingini, Ciuitate Barbaria Gagiani, Iouiani, Philippi. In Lvcania Viti, Candidi, Cantiani, Cantianellę, Proti, Criſogoni, Arteonis, Quintiani, Theodoli. In Sicilia Viti, Modeſti, & Criſcentia.* Sancto martyri Vſicio, ſeu Yſicio Felicem, & Lupum, alijs Hagiologijs ignotos, & qui in Actis S. Iulij, & Hiſichij non memorentur, ſocios addit hoc ordine martyrol. Corbeienſe. *xvii. Kal. Iulii. In Doroſtoro Natalis Sancti Yſici, Felicis, Lupi. In Aquileia Cantiani, Proti, Clementis. In Conſtantinopoli Natalis Sanctorum Nuci, Migetiæ, Mingini. In Ciuitate Barbaria, Caiani, Ioniani, Philippi. In Lvcania, Viti, Candidi, Cantiani, Cantianillæ, Proti, Griſoni, Arteon, Quintiani, Theodoli, Iocundi, Siluii. In Lvcania Natalis Sanctorum Viti, Modeſtę, Creſcentię,*

In Aquileia. In ordine, ac aliquantulum etiam in nominibus inter ſe variant iam adducta mſs, martyrologia. vj. martyres Aquileiēſes numerat Vetuſtiſſimū, quorum ducem ſignat Cantianum, & ſupra Vetuſtius noſtrum Iuuinum, & Mucianum addit. Tres tantum in Corbeiēſi producuntur Cantianus, Protus, & Clemens; ſed Protus ſuperiori die ſignatus, in noſtro Poticius eſt, ſeu Proditius in Antuerpienſi, in quo Cantiana agmen claudit, vt in noſtro. Cantiani nomine plures fuiſſe martyres Aquileienſes ex Venantio Fortunato pridie Kal. Iunij diximus. Mſ. Reginæ Sueciæ cum noſtro conſonat; & quatuor tantum Aquileiæ tribuit, nominibus aliquibus amputatis *xvii. Kal. Aquileię Nat. SS. Clementis Cantiani cum aliis duobus.*

Conſtantinopoli. Tres tantum Cœlites numerant libri noſtri cum Corbeienſi in Byſantina Vrbe, Nucium, qui Antuerpienſi Mucius eſt, Migitiam, ſeu Megetiam, Minginum ſeu Mingitium, vt alter ex codicibus noſtris legit. Reliqua me latent.

In Ciuitate Barbaria. Ità Barbaram Vrbem conſtanter hîc etiam exhibent adducta MM. Corbeienſe, & Antuerpienſe. Barbani Vrbs eſt Ptolomeo, & Arriano in Aſia ad Indi Fluuij Oſtia, quam Berber, vel Meti hodie dictam notat Ortelius. Eſt etiam Prouincia Thraciæ Barbaria, ſicut Gellius lib. 19. c. 19. dixit hominem quendam eſſe Thracium *ex vltima Barbaria*, & Barbaricæ regionis meminit Lampridius in vita Seueri, vt niſi vrbs Barbari in Inſula poſita fuerit, aliqua eſſe poſſit regionis Thraciæ, in qua vel paſſi, vel venerati ſint Gaianus, Iouianus, & Philippus, cum noſtro pariter Vetuſtiori in alijs adductis MM. indicati.

In Lvcania. Nouem in Lvcania martyres numerant M. Antuerpienſe, & noſtrum, vndecim M. Corbeienſe, in quo adduntur Iocundus, & Siluius, reliqua conſentiunt. Plura nomina in hoc martyrum choro ſunt, quæ inter ſocios Cātianorum pridie Kal. Iunij memorantur Aquileiæ, vt Cantianus, Cantianella, Protus, & Chriſogonus. Horum aliquos ex mſ. Vetuſtis martyrologijs Siculis Ferrarius in Generale Catalogo ad hanc diem in Sicilia, & ſub Diocletiano paſſos refert; hoc eſt Artheonem, Niniuitum (pro Vito) Candidum, Quintianum, & Theodolum, cum alijs ſepultos quidem Siciliæ, ſed ignoto loco; eorum tamen in Catalogo SS. Italiæ, in quo etiam Siculos martyres refert, non meminit, ſicuti neq. Maurolycus Siculus. Lvcania latius antiquitus extendebatur continens quidquid inter Silarum Fluuium, & Laum continebatur, cuius pars hodie Baſilicata eſt. Potuit aliqua pars SS. martyrū Aquileienſiū, & Siculorū in Lvcaniam transferri, & ex duplici martyrum claſſe vnius venerationem cōfici, ſed diuinandum non eſt. In Calendario Hieronymiano mſ. Lvcenſi Siculorum martyrū claſſi Candidus adiūgitur, *xvii. Kal. Viti, Modeſti, Candidi, Creſcentię.*

In Sicilia. Sicuti martyres aliquos Siculos vidimus in Lvcania venerari, ita

Lvca-

Lvcani Vitus, Modeſtus, & Creſcentia in Vetuſtiori noſtro, Antuerpienſi, Corbeienſi, & mſ. Reginæ Sueciæ Siciliæ conſtanter tribuuntur, quemadmodum Vſuardi, Bedæ, & Adonis libri cõfirmant. Martyrologium quidem Romanũ Lvcaniæ eos aſſignat prope Fluuium Silarum, ſed nulla eſt repugnatia. S. Vitus enim Puer in Sicilia nobilibus ortus parentibus, fugiens patris impij iram, in Lvcaniam, cum Modeſto, & Creſcentia nutritoribus ſuis abijt: plurima vtrobique tormenta paſſus, poſtremò cum ſocijs in Lvcania coronam accepit. Extãt Acta diffuſiora apud Surium, & apud Petrum de Natalibus contractiora, ſed inter ſe quodãmodo pugnantia, & leuioribus erroribus aſperſa. Quæ habet per cõpendia Ado nullis erroribus maculari videtur; & ſi enim à Diocletiano, vel corã illo paſſim in Actis martyrũ Italiæ aliqua eſſe geſta narrētur: attamen interpretãda ſunt à præſidibus ſuis, & Diocletiani mandata exequentibus fuiſſe perpetrata. Rabanus hoc die S. Vitum narrat multas virtutes operatum eſſe ſub Diocletiano, & Antonino Imper. appoſito nempe perperam Antonini nomine ab inſcio librario. Petrus de Natalibus refert S. Vitum fuiſſe origine nobili Lvcanum, ſed in Sicilia martyrio cum Modeſto, & Creſcentia nutritoribus claruiſſe. At cum ex Patria per nauiculam ad Fluuium Silarum perducti Sanctorũ martyres eſſent, ex Sicilia potius in Lvcaniam transfretaſſe dicendum eſt; quòd Silarus Fluuius ab Occidente Lvcaniæ terminus ſit. Primũm ad territoriũ Conogritanum perueniſſe habent eadem Acta: aptius vero Ado ad Tanagritanũ territorium. non modo in edito à Moſandro, & Roſuueydo, ſed in mſ. noſtro hædino peruetuſto. Eſt autem Tanager, vnde Tanagritanum territorium Lvcaniæ ex Alburno fonte Fluuium, haud Procul à Potentia decurrens. Nec pugnat, quod paſſus ſit in Sicilia, nam & ibi pugnauit S. Vitus, quamquã tormenta illũ in mortem non adegerint. Vnde in Lvcania ex conſummato agone, in Sicilia vt Vetuſtioribus martyrologiis placet, ex origine, & martyrij exordio venerari Vitus cum ſocijs potuit. Præter adductos enim codices, ita etiam mſ. Reginæ Sueciæ. *In Prouincia Sicilia paſſio SS. Viti, Modeſti, & Creſcentia*. Maurolycus Siculus non modo eos Siciliæ tribuit, ſed vt omnino è Lvcania abſtraheret, nõ ad Silarum Fluuiũ, ſed contra omniũ quos viderim codicum fidem Silarum Fluuiũ, in Selinuntem conuertit. Creſcentiæ corpus Mazzaræ in Sicilia aſſeruari aliqui affirmant, tametſi apud Polinianum Vrbem Apuliæ, reliquias horum martyrum quieſcere Auguſtiſſimo tẽplo teſtis ſit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Quæ de trãslatione S. Viti ad Corbeiam adducutur à doctiſſimo Baronio, & alijs vix huic S. Vito accomodari poſſunt, cũ S. Viti corpus translatum in Galliã ex vrbe Roma acceptũ fuiſſe diſertè dicatur. Corrigendi quapropter ſunt codices noſtri, & in eis ad fidem omnium fere mſs. & editorum codicum pro Creſcentiano Creſcentia reponenda eſt. Extant in Hagiologio noſtro mſ. Acta horum SS. martyrum eleganti ſtylo in Homeliæ modum exarata, ſed vna deficiente pagina mutila ſunt, alioquin cordati ſcriptoris opus. Incipiunt *Magnitudinem Dei*.

XVI. Kal. Iulij.

IN Africa Natalis Sanctorum Diogenis. Micæ. Valeriæ. Martiæ. In Sicilia Saturnini. Cendeni. In Antiochia Quirici, & Iulitte Matris eius. & cum eis cccciiij. Martirum. *In Ciuitate Namnetis Natalis S Similini.*

IVNII 16.

QVantum martyribus in Vetuſtiori noſtro diues eſt Africa, tanto magis in R.martyrologio ferè ſemper Africani cęlites deſiderantur, vt in hodierno ſegmento. Exhibet illos tamen in fronte M. Antuerpiẽſe. *xvi. Kal. In Africa Ciriaci, Valeriæ, Marciæ, Diogenis, Micæ. Sicilia Ciuitate Miſana Saturnini, Cendini. Antiochia Cirici, & Iulitta Matris eius, & aliorum cccciiij. Natalis Namnetis, Similiani.* Quatuor tantum Africanos agoniſtas exhibet M. Corbeienſe. *xvi. Kal. Iulij. In Africa Natalis Sanctorum Diogenis, Micę, Valeriæ, Martię. In Sicilia Ciuitate Saturnini, Cendei. In Antiochia Cyrici, Iulittæ matris eius, & cum eis quadringentorum martyrum. In Ciuitate Namnetis Natalis Sancti Similiani.* Totidẽq. enumerat Vetuſtius noſtrum Corbeiẽſi M. conſonum, in quibus Ciriacus prætermittitur. A Notkero auxiliares tabulas non expetimus. lacvnam enim patitur eiuſdem M. apud Caniſium editum vſque ad xiiij. Kal. Iulij. Hos etiam preterijt mſ. Reginæ Sueciæ. Duos ex his in Hieronymiano Calendario Lvcenſi ita indicantur *xvi. Kal. Diogeni, Cirini,* vt puto pro Ciriaco.

In Sicilia. Saturninum, & Cendeum, Maurolycus, & Ferrarius ignorarunt, neque in mſ. Reginæ Sueciæ, neque in Romano M. alijsq. latinorũ memorãtur; eos tamen MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe recolunt.

In Antiochia. Erratum putat Baronius in latinorum omniũ martyrologijs irrepſiſſe, dum Quiricum, & Iulittam Antiochiæ tribuunt, cum ab eorundem martyrum Actis, & Græcorum Menologio pateat martyrium ſubijſſe in Vrbe Tarſo Ciciliæ. Eorum certè hiſtoriam à Manicheis deprauatam Baronius eruditè ab alijs diſcernit. Ciuitate Iconij in Lycaonia ortos Acta germana tradunt, & primum ex Diocletiani edicto fugiſſe Seleuciam, quæ Antiochia Ciliciæ eſt; hinc Tarſum perueniſſe. Tarſus ipſa Dioni lib. 27. Antiochia vocata fuit, vt notat Ortelius. In hac Tarſenſi Vrbe perſequente eos Alexandro Præſide Sanctam Iulittam, filiumq. triẽnem, Quiriacũ triumphales animas Deo reddidiſſe addũt. Cum vero Tarſus proxima, Seleuciæ ciuitas in ijſdem Actis dicatur, neque an Tarſo, aut vicina Antiochia ſepulta, vel translata ſint ſacra pignora narretur, ex pluribus mſs. & editis martyrologijs nequaquam abſonum videtur in proxima Vrbe Antiochia, vel Seulucia fuiſſe translata, aut ſaltem ibidem eorundem Natale veneratum, cum ab vna ex ancillis, quæ capta domina fugerat, cõdita facile ſacra corpora fuerint, non Tarſo vbi Alexander carnificinam exercebat, ſed veroſimilius in proxima Vrbe, vel agro vbi ex anteacto domicilio fugiſſe ancillas credi poteſt; occultè enim ſepulturæ mandatos SS. martyres conſtat, cum pauló poſt reddita pace Eccleſiæ vna ex ancillis adhuc viuens ſub Conſtantino ea reuelauerit. In Tarſi vrbis agro ſepulta habet poſtridie ab eorundem paſſione Theodorus Epiſcopus Iconienſis, qui paſſos eſſe diſertè docet xvi. kal. Iulij, quamquã Græci eorum memoriã recolãt Idibus Iulij, quando improbabile non eſſet ex agro Tarſenſi in vrbem Antiochenam fuiſſe translatos. Quadringẽti quatuor martyres in Actis apud Surium non memorãtur, vel quòd hac die coronati non fuerint, vt diximus ad diem xiv. Maij, vel quòd Acta illa in Homeliam redacta, aliqua prætereant minus ad dici celebritatem ſpectantia. Hic autem illa martyrum phalanx de more Vetuſtioris martyrologij, à Iulitta, & Quirico non diſiunguntur, quia ab ijſdem conuerſi eodem triumphali curru portari debuerint. *Antiochiæ Cyrici martyris, & Iulittę matris eius cũ aliis cccciiij. 16.*

Cal.

Cal. repetit mſ. Reginæ Sueciæ, quos ſimul paſſos apertè ſcribit Ado: in hoc tamen ab adductis Actis diſcedēs, quòd Cyriacus non ex tribunali ab irato iudice in præceps datus palmam acquiſierit, ſed vna cum matre, clauis confixus, erutis oculis,excoriatus, decalvatus, vſtus, lingua decurtatus, gladio tandem abſciſſo capite coronam promeruerit: addit enim Ado *Paſſi ſunt cum eis, & alii cccciiij*. quem numerum etiam Maurolycus conſentit,& Galeſinius ex Beda, & libris mſs. dum verò Galeſinius animaduertit, Quirici pueri, & Iulitte Matris Romæ memoriam celebrari Idibus Iulij, quemadmodum acta apud Petrum de Natalibus docent, diuerſos eſſe martyres ſuſpicatur ab Antiochenis, qui in Iconij vrbe prognati, in ciuitate Tarſenſi certamen compleuerunt. Addi poſſet,quod in Actis illis triennē Cyriacum, vel Quiriacum dicitur à Iudice in gradus tribunalis alliſum cerebro ipſum tribunal aſperſiſſe, in actis vero, quæ Ado prælibat, plurima tormenta ſuſtinuiſſe, & amputatis cum matre ceruicibus triumphaſſe perhibetur. Aliam certè Iulittam veneratur S.Baſilius Homelia v. & potius Cæſarienſem in Cappadocia ſine filio coronatam; & de alijs Cyrico,& Iulitta dubitat etiā Combefiſus in notis ad Theodori Epiſcopi Iconcenſis Epiſtolam ſupra adductam, quam nuper idem vir eruditiſſimus vulgauit in actis à Manicheis corruptis, & à Gelaſio proſcriptis.In eis quędā abſurda Cōbefiſius notat,& germana eſſe quæ in epiſtola illa continētur nō diſſimilia à Metaphraſte exiſtimat.Neſcio vero cur in Latina interpretatione horū SS. martyrum conſummatio ſignetur *Cal. Auguſti* cum in Græca è regione poſita Hiſtoria Julij non Auguſti calendis adnotetur.

In Ciuitate Nannetis. S. Similianum Epiſcopum,& Confeſſorem recolunt hac die in ciuitate Namnetis Vſuardus, & Ado. Meminit etiam R.martyrologium, & Gregorius Turonenſis de Glor. martyr.cap.50. Is fuit qui ſacra martyrum corpora Donati, & Rogatiani ſepulturæ ſub Diocletiano mandauit, & pace Eccleſiæ reddita Nanneti in Armorica ſancto fine quieuit, de quo plura Sauſſayus. Tertius eſt inter Nannetenſes Epiſcopos apud Sammarthanos,qui pauciſſima de eo congerunt.

XV. Kal. Iunij.

QViriaci. Blaſti. Nicandri. Aene. Doroſtoli. Iſicij. Aquile. Canti. Cātiani, & Cantiane. In Alexandria Dioſcori, & Marini Martiris. Romæ Diogenis. In Aquileia Cyriæ. Muſcæ. Valeriane. Mariæ. *In Aurelia Ciuitate Auiti Presbyteri.*

IVNII 17.

MArtyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, alijq; recentiores via Salaria veteri ducentos ſexaginta duos martyres Anonymos in huius diei limine præferunt. Antuerpienſe, & Corbeienſe MM., quos ſine loci nota martyres ſignat Vetuſtius noſtrum, ita Romæ tribuunt. *xv. Kal. Iulij. Romæ Ciriaci, Blaſti, Diogenis, Nicandri, Doroſtoli, Iuſici, Aquila, Cantiani, Alexander. Dioſcori, & Marini. Aquileia Geria, Muſca, Valeriana, Maria. Aurelianis Auiti presbyteri*. Seorſim Romæ Diogenem tribuit M. Corbeienſe, & cum codicibus noſtris in prima Romanorum

martyrum

martyrum claſſe, ita non numerat. *xv. Kal. Iulij. Romæ Quiriaci, Blaſti, Nicādri. Enedoroſtoli Iſici, Aquilæ, Canti, Cātiani, Cantianellę, Proti. Alexādrię Dioſcori, & Marini martyrū. Romę . . . ogeni. Aquileia Cyrię, Muſea, Valeriani, Mariæ. In Aurelianis Ciuitate Auiti presbyteri.* Vvillielmus Malmesb. lib. 4. de Geſtis Anglorum ad Salaria in loco, qui dicitur Cucumeris requieſcere Romæ tradit plures cælites, inter quos Diogenem, & Blaſtum numerat, & in vno ſepulcro ducentos ſexaginta martyres. De Blaſto Tribuno Claudij ſepulto ad Cliuum cucumeris meminit Surius in Actis cclx. martyrum, ſeu SS. Valentini presbyteri, Marij, & Marthæ, T. 2. edit. recent. Ciriacum, Blaſtum, Diogenem, & Nicandrum vnica ſerie includit M. Antuerpiēſe; quod enim ſequitur nomen Doroſtori, an vrbis, vel martyris ſit dubitari iure poteſt; ſubſequitur ſiquidem Iuſicius, qui in codicibus noſtris, & Corbeienſi Iſicius dicitur, & repetitus videtur Iſijcius ſocius S. Iulij martyris Doroſtorenſis ex die xv. huius menſis. Nomen tamen martyris eſſe ſuaderet M. Corbeienſe, quod non Doroſtori, ſed Enedoroſtori legit, niſi in noſtris codicibus Aena martyr, ante vocem Doroſtori ſeorſim legeretur, vnde coniunctim vox Enedoroſtori conflari in Corbeienſi potuerit; Deficit etiam Æna in Antuerpiēſi; ſed eam retinuiſſe prototypum mſ. Reginæ Sueciæ conijcio, quia in eo cum Quirico, vel Cyriaco alij viij. martyres ita numerantur. *xv. Kal. Roma Via Salaria veteri natalis S. Quirici cum alijs. Alexādria Dioſcori, Marini. Aquileia Natalis S. Ciria, cum alijs duobus.* Qui igitur Aquila martyr ſequitur (ita enim conſtāter vocant omnes codices alij, nō Aquileiæ) in octonario numero reponendus eſt, vt nouem martyres Romani euadāt, nempe Quiriacus, Blaſtus, Diogenes, Nicander, Aena, Iſicius, Doroſtolus, Aquila, Cantianus. Adduntur, tam in libris noſtris, quam Corbeienſi, Cantius, & Cantiana in Antuerpienſi præteriti. Conectari qua propter licèt vetuſtiorem antiquarium pro Aquila legiſſe Aquileiæ, vbi Cantius, Cantianus, & Cantianella veneratos vidimus repetita celebritate, idq; elicuit ex die 31. Maij; ſed Aquilam retinemus, & hos omictere magis placuit, tum ex fide martyrol. Antuerpienſis, & mſ. Reginæ Sueciæ, tū quòd alij deinceps, & ſeparati martyres Aquileiæ tribuantur.

Alexandrię. Dioſcorum, & Marinum recolunt pariter in vrbe Alexandria adducti codices mſs. & ex editis Maurolycus.

Romæ Diogenis. Truncatum eſt nomen Diogenis in M. Corbeienſi, quod aperte in libris noſtris legitur. Romanis alijs martyribus in Antuerpienſi, vt vidimus, accenſetur, quoniam eodem loco ad Cliuum Cucumeris ſepultus fuerit, ſed alterius conturbernij eſt.

In Aquileia. Geriam pro Cyria legit M. Antuerpienſe, & ex Aquileienſibus Cyriam, vel Cyriacam tantum, & Muſcam Virgines ſorores ex antiquo Breuiario Eccleſiæ illius profert Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, vbi quieſcere, & venerari affirmat xv. kal. Iunij. In Tabulis Eccleſiaſticis addit anteſignanum vocari Cyriacum, in Breuiarijs autem, & Lectionarijs Cyriam, ſiue Ciriam dici; Valeriana, & Maria, vel ſociæ, vel ſorores Ferrario non memorantur. Valerianam dixi, non Valerianum, vt legitur in martyrol. Corbeienſi, ex fide Vetuſtioris noſtri, & Antuerpienſis M.

In Aureliæ Ciuitate. Aureliam etiam vocat Glaber lib. 2. Hiſt. c. 6. cū alijs vetuſtioribus. Ciuitas Aurelianorū Notitijs Prouinciarum dicitur, & Aurelianis ciuitate legunt adducta Antuerpienſe, & Corbeienſe MM. cum editis Romano, Vſuardo, & Adonis Auctario, & reliquis latinis recentioribus. Aliqua de eo cumulat Baronius. Vita apud Surium proſtat diffuſius ſcripta, in qua Abbas Micialenſis, ſiue Dunenſis dicitur; vnde idem videtur, qui presbyter, & Abbas apud Gregorium Turonenſem.

De

Digitized by Google

De eo plura Sauſſayus, tum in Hiſtor. Aurelianenſi, tum in martyrologio Gallicano ad hanc diem, in qua pariter Hagiologio Franco Gallico memoratur. Rabanus S. Auiti geſta longius proſequitur hoc ipſo die xv. Kal.

XIV. Kal. Iulij.

IN Africa Marciæ. Emili. Felicis. Romæ Marci, & Marcelliani. Thomi. Pauli. Cyriaci. Rauenna Natalis Sanctorum Marthari. Felicis. Emili. Criſpini. In Alexandria Natalis S. Marij.

IVNII 18.

NOn raro Africa in ſacris hiſce faſtis noui aliquid profert, quod editis martyrologijs non eſt commune. Tres cũ noſtris codicibus Africanos pugiles in veſtibulo refert M. Antuerpienſe. *xiiij. kal. In Africa Marcia, Emili, Felicis. Romę Marcellini, & Marci, Thomi, Pauli, Cyriaci. Rauenna Ciuitate Martyrij, Felicis, Emilij, Criſpini. Alexandria Ciuitate Marinę.* Conſonat M. Corbeienſe *xiiij. Kal. Iulij. In Africa Martiæ, Emeli, Felicis. Romæ Marci, Marcelliani, ... Pauli, Cyriaci. Rauenna Natalis Sanctorum Martheri, Felicis, Emeli, Criſpini. In Alexandria natalis Sancta Marina, Theoni.*

Romæ Marci. Via Ardeatina Romæ hos ſanctos martyres fuiſſe celebres, & hac die veneratos, habẽt R. martyrolog. Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, & cœteri latini. Acta eorum cum S. Sebaſtiani geſtis apud Surium viſuntur T. 1. Seiunctim habet Petrus de Natalibus lib. 8. cap. lxxiiij. in quibus ſanctos fratres ſtipitibus confixos, & lanceis transfixos coronam accepiſſe dicitur, ac ſepultos via Ardeatina xiv. kal. Iunij, tempore Diocletiani. Vide quæ infra ad diem 7. Octobris de ijſdem adnotantur.

Thomi. Cyriacum, & Paulum non Thomis, ſed Malacæ in Hiſpania reponit M. Romanum cum Vſuardo, & Petro de Natalibus lib. v. cap. cxxv., qui Malicam non Malacam dicit, *vt habetur*, inquit, *in Martyrologio Adonis ex Datario Hieronymi*. In Hieronymiano quidem Martyrol. Cyriacus, & Paulus non Paula proſtant, tam in Vetuſtioris noſtri codicibus, quam Antuerpienſe, & Corbeienſe, non verò apud Adonem, ſiue editum, ſiue mſ. ſed neque in Hiſpania Bethica Bellino, aut Malacæ, ſed Thomis. Vnde vereor ne diuerſi martyres ſint, præſertim quod Syriacus, & Paula Virgo dicuntur apud Maurolycum, & Galeſinium. Tomis Straboni, & Ptolomæo, Tomeus Stephano, Tomos Plinio Vrbs in Ponto eſt non in Hiſpania, & Ouidij Poetæ exilio clara, vt alibi diximus. Facile vero eſt Paulum, & Cyriacum Tomitanos martyres hac die agonem compleuiſſe, ſed cum alijs commilitonibus, qui alia die coronati ſint, iterum recoli infra xij. kal., ne ab alijs ſocijs diſiungerentur.

Rauenna. Primum ex Rauennatibus cælitibus Martyrium nuncupatum vereri facit, ne triumphi nomen ſit, non ſingularis martyris. Suſpicioni locum præbuit mſ. Reginæ Sueciæ in quo legitur. *xiiij. Kal. Rauenna Natalis SS. martyrum Felicis, Emilij, Criſpini*. At re vera proprium eſſe nomen docet M. Antuerpienſe, & apertius Corbeienſe, ac noſtrum, in quibus inflexum nonnihil ſcribitur nomen Marthari, vel Marteri; longius etiam à Martyris voce deflectit Notkerus, iam à lacuna codicis liberatus.

Ra-

Rauennę Macharij, Felicis, Æmilij, Criſpini, quę neq. in latinis martyrologijs, neque apud Ferrarium, vel alios memorari ſcio.

In Alexandria. Natalem S. Marij deprauato, vt ſuſpicor, nomine, libri noſtri recolunt. Sed cum Romano omnia fere edita martyrologia Marinam exhibent, aliqua virginem addunt, vt Vſuardus, penes quem legitur *Alexandriæ Paſſio S. Marinæ Virginis*; cui à Molano fortaſſe ad oram libri additur *Hanc nos Margaritã nominamus*. Minus placet hoc oculatiſſimo Baronio, qui Adoni tribuit, quod Marina martyr dicatur, contra vetera mſs. quæ de Marina virili habitu Monaſticam vitam ſub Marini titulo amplexata loquuntur. Sed in additamento Adonis, (Vſuardus enim non Ado eius paſſionis meminit) Maria legitur, & Balbina additur. *xiij. Cal. Iulij. In Alexandria S. Mariæ Virginis, & Martyris, & Balbinæ*. Rabanus, & Notkerus non Alexandriæ, ſed Antiochiæ certamen S. Marinæ exhibent, quod paſſioni S. Margheritæ communiter nuncupatæ prorſus conuenit, de qua plura Baronius ad diē 20. Iulij, qua die nihil de Margherita, aut Marina Vetuſtius noſtrum profert. Ex dictis tamen, in codicibus noſtris legendum videtur Marinæ, non Marij, quēadmodum legunt M. Antuerpienſe, & Corbeienſe, dum in hoc additur etiam Theon alijs præteritus.

XIII. Kal. Iunij.

IN Med. Natalis Sanctorum Nazari. Geruaſi. Protaſi, & Celſi Pueri. Romæ Ypoliti. Honori. Euoti. Petri. Valeriæ. Marcelli. Vitalis. Vrſicini. *Et in Fiſcamno Monaſterio depoſitio Childeomaree Abbatiſſæ.*

IVNII 19.

QVamquam diuerſi ordinis fuerint, qui hac die Mediolani recoluntur martyres, ſub vna tamen celebritate cōſueuiſſe in eadem vrbe venerari docent, tam Vetuſtius noſtrum martyrol., quam Corbeienſe, & Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, hac ſerie. *xiij. Kal. Iulij Mediolani Gerbaſi, & Protaſi, Nazari, & Celſi pueri. Romæ Honori, Euodi, Petri, alibi Marcelli, Vitalis, Vrſicini*. Reliquos verò martyres Romæ omnes tribuit, vt primos Mediolani martyrol. Corbeienſe, *xiij. kal. Iulii. In Mediolano Ciuitate Natalis Sanctorum Nazarij, Geruaſii, Protaſi, & Celſi pueri martyrum. Romæ Hyppolyti, Honorij, Euodi, Petri, Valeriæ, Marcelli, Vitalis, Vrſicini*. Eadem in martyribus Romanis confuſio etiam agnoſcitur in libris noſtris. Diſtinguendi quapropter ſunt ad normam Antuerpienſis martyrol. quod in aſſignandis locis natalium magis accuratum eſſe plures diximus. In tres ibi ordines hodierni cælites partiuntur. Mediolanenſi, Romano, & incerti loci *alibi*. De primis in Inſubriæ, ſeu Liguriæ Metropoli videndus eſt Petrus Puricellus ſupra adductus in diſſertatione Nazariana paulo ante mortem doctiſſimi, & amiciſſimi viri, editam Mediolani anno 1656. præſertim cap. 22. n. 7. Solemnis enim hic dies fuit horū SS. martyrum translationi, & repoſitioni factæ à D. Ambroſio Archiepiſcopo, in Baſilica ſanctorum Naboris, & Felicis vt idem auctor docet eodem libro cap. 73. & in alio antea edito, in monumentis ſcilicet Eccleſiæ Ambroſianæ. Beda ad hanc diem rantum meminit Natalis SS. Geruaſij, & Protaſij,

ſicuti

ſicuti Galeſinius, Maurolycus, Bellinus de Padua, Ado, Vſuardus, & martyrol. Romanum;putant enim diem hunc natalem eorum in cœlis fuiſſe, in quo nec incongruum eſt D. Ambroſium ſolemnem translationem etiam Nazarij,& Celſi inſtituiſſe. Omnium ſimul pariter memoriam agunt Græci in Menologio Sirleti, & Baſilij die x iv. Octobris. Eccleſia certè latina Geruaſium, & Protaſium hac die venerata eſt, vt apparet in Sacramẽtario Gregorii, & vetere Fronti Calendario. Notat vero ad ſacramentarium Menardus p.166. in codicibus antiquis, & Miſſa Ambroſiana Prothaſium præponi Geruaſio cõtra recentiorem vſum, quod tamẽ in Vetuſtiſſimo Antuerpiẽſi, noſtriſq; codicibus obſeruatum non video,ſicuti neque apud Rabanum,qui acta percurrit. Notkerus poſt adductam SS. Geruaſij,& Protaſij in vrbe Mediolanẽſi memoriam addit. *Ibidem iuxta martyrologium S.Hieronymi Natiuitas S.Nazarii, & Celſi pueri.*

Romæ. Plures Hypoliti nomine cælites Romæ fuerunt venerati: cum Honorio tamen Euodio,& Petro ſociis, alibi non ſuccurrit. Eos tantum, & nõ alios Romæ xiii. Kal. in fine recolit etiam mſ. Reginæ Sueciæ; hac tamen differentia, vt non Hippolitum, ſed in eius cœmeterio Honorium,Euodium,& Petrum reddat, quod magis placet. *Romæ in Cœmeterio Hippolyti SS.Honorii, Euodi, & Petri.* Totidemq; & iiſdẽ nominibus martyres in vetuſtiſſimo Antuerpienſi, Corbeienſi, & noſtro martyrol. ſcripti ſunt. Emẽdanda quapropter in poſtremis lacuna, & legendum *Romæ in cœmeterio Hyppoliti.* Erat D.Hyppoliti cœmeteriũ in agro Verano via Tiburtina, vel idem, vel propè cœmeteriũ B.Cyriacæ, quòd ità deſignat liber Pontificalis in Hadriani primi vita. *Simul, & cœmeterium B. Hyppoliti iuxta S.Laurentium,quod à priſcis marcuerat temporibus, à nouo renouauit: pari modo, & Eccleſiam B. Chriſti martyris Stephani, ſitam iuxta prædictum cæmeterium S. Hyppoliti ſimiliter reſtaurauit.*

Valeriæ. Marcellum, Vitalem, Vrſicinum refert quidem ſeiunctim à Romanis martyribus martyrol. Antuerpienſe, & *alibi* non Romæ recoli monſtrat: de Valeria tamen non meminit, quæ alioquin Vitali, & Vrſicino iuncta Rauennates cælites eſſe ſatis apertè demonſtrat, ſtylo huius Vetuſtioris martyrologii, in quo Sancti ſimul venerati non diſiunguntur, quamquam dies Natalis in cœlis non idem omnibus fuerit. Vrſicini Medici Liguris natiuiras hodie recolitur à R. martyrologio,Beda, Vſuardo, Adone, & aliis præcipuè Rabano, qui Romæ fuiſſe celebrem affirmat; Verum quia dum in tormentis animo deficeret à Vitale animatus ad pugnam in Vitale ipſo certaminis, & palmæ origo fuit, & Vitalem vxor Valeria ſequta eſt in triumpho, hic non diſiunguntur. Beatorum horum martyrum Acta libat S. Petrus Damiani in Homelia de SS. Vitale, & Valeria, quæ extat etiam apud Surium T. 4. Petrus de Natalibus lib.4. cap. 95. Vitalis, & cũ eo Valeriæ, res geſtas percurrit; Vrſicini vero lib.5. cap. 127. Fuerunt autem SS. Vitalis,& Valeria SS.Geruaſi,& Prothaſii martyrumglorioſiſſimi genitores, vt apud Surium apparet, tum ex ſermone,& epiſtola D. Ambroſii, tum ex Rubeo lib. 1. Hiſtoriæ Rauenatum. De Marcello horum SS. ſocio, aliunde mihi memoria non ſuppetit.

In Fiſcamno Monaſterio. Fiſcãno Monaſterio in territorio Rhotomagenſi præfuit tempore S. Andoeni Rhotomagenſis Archiepiſcopi S.Childemarcha, alijs Childomara, pluribus Hildemarcha Abbatiſſa ſpectatæ ſanctitatis virgo, quæ depoſita in Fontanellenſi cœnobio,à Fõtanellenſi antiquario addita Vetuſtiori martyrol. ſecus, ac alii velint, diem hũc depoſitionis habuit. De ea agunt Sauſſayus in ſupplemento martyr. Gallicani ad diẽ 25.Octobris, Vvion in Martyrol. Benedectino,& nuper P.Arturius à Monaſterio in martyrologio SS. Mulierũ, qui plura de ea in notationibus indicat.

Gggg In

XII. Kal. Iunij.

IN Thomis Ciuitate Pauli. Ciriaci. Paule. Feliciane. *In Fontanella Monaſteriodepoſitio Baini Epiſcopi*. Thome. Felicis. Emili. Vitalis. Criſpinæ. Martiriæ.

IVNII 20.

ANtiquarius Fontanelleſis ſacros huius diei faſtos appoſitione S. Baini Epiſcopi interpolauit,& ablata particula *alibi* poſtremos tres martyres Thomitanis adiunſit. In duas claſſes ſacros Athletas diuidit M. Antuerpienſe,quod initio mutilum eſt; ſilet enim in primi ordinis martyribus locum certaminis. *xii. kal. Iulij. Pauli, Cyriaci, Paulæ, Felicianę,Thomæ, Felicis, Emili. Alibi Vitalis, Criſpini, Martyrię*. Cum libris noſtris M. Corbeienſe, non modo Thomis Ciuitati, primi ordinis cælites tribuit, ſed tres etiam poſtremos nulla addita diſiunctiua nota. *xii. kal. Iulii. In Thomis Ciuitate Pauli, Cyriaci, Paulæ, Feliciani, Thomæ, Felicis, Emeli, Vitalis, Criſpini, Martyriæ*. Ex Thomitanis martyribus non niſi Paulum, & Cyriacum profert Romanum M. ex Vſuardo,& alijs recentioribus.vt ibi notat Baronius. Pro Paulo Paulinum habet Petrus de Natalibus ex M. Hieronymiano lib.11. n.176. & pro Cyriaco Cyprianũ,Felicem vero, ac Felicianam gloria virginitatis hoc pacto exornat. *Paulinus, Cyprianus, Felix,& Feliciana Virgines, & martyres apud ciuitatem Thomis martyrio coronãtur xii. kal. Iulii*. Felicẽ, & Felicianam addũt etiam Maurolycus, & Galeſinius ex mſs.; qui Galeſinius dũ Adonem adducit, alio codice, quã vulgato vſum eſſe conuincitur, vel pro Vſuardo Adonem reddidiſſe. Bellinus de Padua, Paulum, & Cyriacum tantum in Romano martyrol. adducit. Notkerus eodem forte prototypo quo & Vetuſtioris noſtri, & Corbeienſis M. librarius vſus eſt, in Thomis ciuitate nouem omnes martyres ab obliuione redimit; ſed tres poſtremos cum Antuerpienſi, ita ab alijs diſtinguit mſ. Reginæ Sueciæ. *Et alibi Vitalis, Criſpini, Martyrię*.

In Fontanella Monaſterio. S. Bainus Epiſcopus Taruanenſis, & Fontanellenſis cœnobij quintus poſt S. Vvandrageſilum Rector,ad annum Dccvi.& xv. Hildeberti Regis Francorum regimen, & vitã protraxit. Plura de eo habet Chronicon Fontanellenſe cap.2. vbi eiuſdem obitus notatur. *xii. kal. Iulii*. Aliqua de eo cumulat Sauſſayus ad hanc diem, & inter cœteras laudes hanc eidem tribuit, vt de SS. hiſtorijs elucidandis cupidus maximopere fuerit, ac præcipuè Ionam Fontanellenſem Monachum ad vitam S. Valfranni Archiepiſcopi Senonenſis grauiter ſcribendam impulerit. An Iona idem ſit harum additionũ auctor Baino ipſo ſuadente? Aliqua à Monacho Fontanellenſe addita non dubito, ſed omnia ab vno defluxiſſe non exiſtimo, præſertim quæ recentius tempus poſt Ionam reſpiciunt.

XI. Kal Iulij.

SAturnini. Quiriaci. Apollenaris. Pellici. Perſei. Criſimi. Primi. Ianuarij. In Sicilia Rufini,& Marciæ. In Ceſarea depoſitio S. Euſebij Epiſcopi. Hiperidi. Saturnine. Stertie. Hierie.

IVNII 21.

QVos ſine agonis loco ſignant ſacros pugiles, tam libri noſtri, quam martyrol. Corbeienſe, Africanos eſſe teſtantur, tum martyrol. Antuerpienſe, tum mſ. Reginæ Seciæ; quamquam in eiſdem numerandis diſſentiat Vetuſtiſſimum illud, ita quotidianum indiculum renouans. *xi. kal. Iulii. In Africa natalis Cyriaci, Saturnini, Bellici, Perſei, Appollinaris, Creſini. Primę, Ianuarii. Siciliæ ciuitate Siracuſa Rufini, & Marciæ. Cęſarea Paleſtinæ Euſebi Epiſcopi Hiſtographi. Item Hipereli. Saturninæ, Stertii, Hieremiæ.* Hæc, & quæ deinceps dabimus erunt ex codice Antuerpiēſi extra laminas ectypas à Moreto Antuerpię editas, & penès paucos ex eruditis vulgatas, quæ in xii. Kal. Iulij deſinunt. Huius vetuſtiſſimum martyrologij Apographum humaniſſimè mihi communicauit Clariſſimus vir Gothefridus Henſchenius à Clariſſimo item viro Ioanne Bollando impetratum, ſine quo, fateor, difficillimum mihi fuiſſet, in Vetuſtiore noſtro maculas plures abſtergere. Martyres ergo in limine laterculi recēſiti octo ſunt, Saturnino chorum ducente, quorum mſ. Reginæ Sueciæ concinnator nonniſi quinque inuenit, ita enim ſcriptum exhibet. *xi. kal. In Africa Nat. SS. Martyrum Saturnini, & Apollinaris cum aliis tribus.* Septem nominibus ſignat M. Corbeienſe; octauum ſiquidem ita vetuſtas rapuit, vt lacunam nominis Perſei relinqueret *xi. kal. Iulii. Saturnini, Quiriaci, Apollinaris, Bellici.... Criſoni, Primi, Ianuariæ. In Sicilia Rufini, & Martiæ. In Cęſarea Cappadociæ depoſitio S. Euſebi Epiſcopi Hipericli, Saturninæ, Stutię, Ineriæ.* Ex his tres tantum producuntur in Richenouiēſe M. apud Bollandum ad diem 1. Febr. p. 47. *Cyriacus, Bellicus, Chriſimus in Africa.* Primi chori martyres Africanos eſſe confirmant M. Romanum, & Vſuardus, quamquam Cyriacum tantum, & Apollinarem præferāt. Bellinus de Padua elogium ita addit. *In Africa SS. Cyriaci, & Apollinaris virorum mira Sanctitatis.* Ex M. Hieronymiano vel alio vetuſtiori ita etiam habet Petrus de Natalibus lib. xi. n. 178. *Quiriacus, & Apollinaris martyres eodem die in Aphrica palmam ſuſcipiunt*, hoc eſt xi. Kal. Iulij. Rabanus, Notkerus de Africanis omnibus martyribus hac die ſilent. Cum vero ad primam Februarij diem inter alios incerti loci cælites Apollinaris, & Cyriacus memorētur anſam præbuit dubitādi viro doctiſſimo Ioanni Bollādo, an ijdē eſſe potuerint cū Cyriaco, & Apollinari huius diei. Ac ſicuti Vir ille Clariſſimus ex diuerſitate ſociorum diuerſos eſſe exiſtimauit, ita & nos pro noſtro modulo credimus, hos etiam lauream in Africa accepiſſe: illorum vero incertum eſſe agonis locum.

In Sicilia. Rufinum, & Martiam Syracuſanos in Sicilia martyres omnia ferè hac die martyrologia latinorum venerantur: Romanum, Bedæ, Vſuardi, Adonis, Notkeri, Vvandelberti, & recentiorum; nemo tamen Acta exprimit. Petrus de Natalibus lib. xi. n. 178. dum nomina tantum, & certaminis ſtadium ex Hieronymiano M. producit, virginitatis titulo ita Martiam ornat. *Rufinus, & Martia virgo martyres paſſi ſunt in Sicilia Ciuitate Siracuſana xi. Kal. Iulii.* Quod tamen virginale decus, alijs in obſcuro remanet, præſertim ſiculo Maurolyco, & Ferrario in catalogo SS. Italiæ, quos in Tabulis Eccleſiæ Syracuſanę ſignatos eſſe teſtatur.

In Cæſarea. In aliquibus antiquis martyrologijs, ſeu Calendarijs, vel nudum Euſebij nomen legitur, vel locus Cæſareæ tantum, ſine alia additione ſignatur. In Hieronymiano Lucenſium Canonicorum octaui ſæculi Kalendario

tantum legitur, *xi. Kal. Euſebij Epiſcopi.* Notkerus omnino cum noſtris codicibus conſonat his verbis. *In Cæſarea depoſitio S. Euſebij Epiſcopi.* & totidem ad amuſſim verbis S. Euſebij memoriam recolitur in Appendice Adonis: è contra alia mſs. & edita MM. non modo Euſebium proferunt, ſed & Cæſaream, & Epiſcopale munus, ita diſtingunt, vt omnino Euſebium Cæſarienſem Paleſtinũ chronographũ de Arriana hæreſi à pluribus Patribus inſimulatum deſignent. Chorum ducit Vſuardus, quem recentiores ſequti ſunt, malè Adonem in hãc ſententiam trahentes. Bellinus de Padua, Maurolycus, Ferrarius in Generali Catalogo, Sauſſayus, & ex pluribus Eccleſiæ Gallicanæ monumentis Valeſius innupera Euſebianæ hiſtoriæ editione. Fateor equidem errorem hunc (ita libet appellare) vetuſtum eſſe, & ex octauo, vel nono ſæculo defluxiſſe, cum in gratiam piorum Imperatorum ex Martyrol. ſeu ſacrorum nominum catalogo ſanctorum geſta compendioſiùs addi in ipſis martyrum codicibus cæperunt; dum enim pij illi martyrologiorum adornatores præter Euſebium Paleſtinum, multiplici librorũ editione, & Hiſtoriæ præſertim Eccleſiaſticæ celebrem, nullum alium Cæſariẽſem, & Epiſcopum agnoſcerent, in illum plures conſenſerunt, & præcipuas laudes illius addiderunt. Vetuſtus error ex Antuerpienſi M. conuincitur, quod cum ſcriptum fuerit octaui ſæculi initio tempore S. Villibrordi, nõ modo ex Galliæ SS. auctum eſſe aliàs monuimus, ſed ad nomen Euſebij additum fuiſſe duplex gloſſema, vix dubitarẽ, nempe *Paleſtina*, & *Hiſtoriagraphi.* De Euſebio Paleſtino Cæſarienſi latè egimus tum in prævijs ad Martyrologium Vetuſtius admonitionibus, tum in exercitatione ad Epiſtolam Chromatij, & Heliodori, vbi quam male de eius fide, ac Arianiſmo S. Hieronymus, alijq; patres ſenſerint, deque dubiæ ſanctitatis illi tributo titulo longiùs diſputauimus, vt hic eadem repetere otioſi hominis eſſet.

Videndum hìc tantum addimus Leonẽ Allatium eruditum noſtri ſæculi ornamentum in Notis ad initium Commentarij S. Euſtathij Antiocheni in exameron p. 12., vbi confirmat, ſanctitatis titulum, de illius ſæculi more, nõn modo Euſebio Paleſtino Arianæ hæreſis vindici tributum, ſed perniocioſiſſimis alijs hominibus, dignitatis Epiſcopalis ratione. Hinc doctiſſimus Baronius, cui Cæſarienſis Hiſtoriographus male audit, putauit, in martyrologijs remonendum eſſe Euſebij Paleſtini nomen, & reponendum Euſebium Samoſetanum illuſtrem confeſſorem, & martyrem, præcipuè, quòd eius memoriam Græci in Menologio Sirleti die proximo ſequenti venerantur. At quam quam cum viro eminentiſſimo conueniam vt ſuſpectæ fidei Euſebius Cæſariẽſis Paleſtinus, nequaquam ſit in Romano Martyrologio retinendus, non facile tamen, propter vbiq. expreſſum Cæſarienſis vrbis nomen aſſentiri me fateor, vt Euſebij Samoſetani memoria in hiſce vetuſtioribus faſtis peragatur, & quantumuis S. ille Epiſcopus ſumma catholicorum veneratione dignus ſit, cum tamen non Cæſareæ, ſed Dolichæ, quæ vrbs eſt Syriæ apud Euphratem, palmam promeruerit vt Theodoretus auctor eſt lib. 5. Hiſt. cap. 4., vel in propria Samoſatæ Vrbis ad Euphratem poſitæ Eccleſia venerationem receperit, nimis tamen diſtat Cæſareæ nomen à Dolichæ, ſiue Sarmoſatæ appellatione. Cum ergo plures eſſe Cæſareas vocatas vrbes ſuccurrerit, atque inter eas præcipuè fuerit, quæ Cappadociæ Metropolis Mazaca etiam dicta ſit, ſubijt dubitare, an aliquis huius ciuitatis Epiſcopus, in album Sanctorum antiquis relatum hac die recoli potuerit, qui in Cæſarienſem, & Paleſtinum propter ſacræ eruditionis famam, facili, ſed non leui errore mutatus fuerit. Obuerſabatur Euſebius ille Cæſarienſis Cappodociæ Epiſcopus, qui Baſilij magni prædeceſſor, à Nazianzeno vir ſanctus vocatus, & tanquam catholicæ veritatis propugnator.

gnator aduerſus Arianos non minimis laudibus cumulatur. Sed ſũmi viri Baronij auctoritas retrahebat, penes quem in Annalibus Euſebius idem non optimè propter ſimultatem cum Baſilio audit. Hærebam quapropter in Vetuſtioris noſtri Martyrologij lectione, in quo Cæſarea tantùm, ſine vlla additione ſcribitur, & interim ex coæuis ſcriptoribus, quæcumque de Euſebio Cappadoci æ inuenire licuit, in vnum congerebam. Dum verò ita hæſitarem allata ad me fuerunt Pariſijs exempla, & variæ ac optatiſsimę lectiones ex Codice Corbeieſi pluries iam adducto, opera, & humanitate doctiſsimorum virorũ Rafaellis Dufreſnij, & Petri de Faultrij, vidiq; ſtatim in laudato illo codice, ſcriptũ eſſe, quod coniectaueram, *Cæſarea Cappadocia Euſebij Epiſcopi*, vnde reſumptis pro Euſebio Cappadoce viribus, placuit eundem à ſummi viri ſuſpicione, quantũ tenuitati meæ licuit, purgare; vel ſaltem vnica ſequẽti Exercitatione ea complecti, quæ pro eiuſdem aſſerenda ſanctitate, poſsint aliquando ad trutinam reuocari, & Romanæ Eccleſiæ iudicio, ſi ita ijs, quibus emendationis prouincia demandata fuerit, probari, vel infirmari valeant. Ne quis autẽ miretur in codicibus noſtris minùs accuratè Cæſareæ nomen ſuppreſſa prouincia Cappadociæ reponi, idem inter cætera obſeruare poterit 17. Kal. Auguſti. Ab Euſebio Epiſcopo confeſſore quatuor reliquos martyres, quos diſtinguit tempore, non loco M. Antuerpienſe, nullo modo ſeiungunt codices noſtri, & M. Corbeienſe. In hoc tamen pro Hiperide Hipericlum, & pro Stertia Stutiam, & pro Ieria Iaeriam, quam Hieremiam dicit M. Antuerpiẽſe, & pro Stercia Sterciũ legere quis poteſt.

De Euſebio Cappadociæ Cæſarienſi Epiſcopo, eiuſque apud coæuos Patres Sanctitatis opinione.

EXERCITATIO X.

VT Baſilium Magnum, vniuerſæ Eccleſiæ lumen laudibus extolleret Nazianzenus, & Gregorium Patrem ſuum, cui oratorio ſtylo parẽtabat, appoſitè laudaret, perfunctoriè quidem de Euſebio Cæſarienſis Eccleſiæ ante Baſilium Epiſcopo egit: verũ non ita obſcurè, vt beati illius viri merita, & characteres non exprimeret. Acerrimi Vir iudicij Cardinalis Baronius in ſanctos Eccleſiæ Doctores omni iure propenſus, animaduertens inter hunc Euſebium, & D. Baſiliũ ſimultates aliquas interceſsiſſe, dum omnem diſsidij cauſam in Euſebium retorquet, non modo in Sanctorum Epiſcoporum claſſem eundẽ non retulit, neq; proprio calamo laudibus de more ornauit, ſed potius, ne poſteri ipſum quodammodo magni facerent, ad annum 362. num. 63. monita Nazianzeni in deteriorẽ partẽ accepiſſe monſtrauit. Noſtræ exiguitatis nõ eſt cum tanto Viro pugnare, neq; ſanctitatẽ alicui aſſerere. Verùm cũ alius Cæſarienſis Cappadocię Epiſcopus nobis non occurrerit nomine Euſebius, non alienum ab inſtituto noſtro putauimus, pro Euſebio Magni Baſilij deceſſore ea fideliter adducere, quæ in Vetuſtiori Martyrologio locum illi fuiſſe aliquando aſsignatum ſuadere potuerunt. Igitur cum tempore Iuliani Apoſtatæ, & Valentis Arriani Euſebium Cæſarienſem eximiæ pietatis virum à S. Gregorio Theologo, & ſynchrono ſcriptore nuncupatũ viderim, & in perſecutione atrociſsima Iuliani, & Valentis impollutam fidẽ Orthodoxam tenuiſſe, pluraq; fortiter ſuſtinuiſſe, apud eundem ſanctum Doctorem animaduerterem, Confeſſoris ſtrictiſsimè vocati titulo decorandũ apud eundem

etiam

etiam colligi poſſe ſuccurrebat. Dum tamen Euſebij, eiuſq; vitæ ſpicilegium contexo, ſanctitatis iudicium non aſſumo, ſed id omnino S. Romanæ Eccleſiæ me relinquere profiteor. Euſebius Vir Illuſtris, & ſæcularis doctrinæ ornamento decoratus, ac ex orationibus D. Gregorij Nazianzeni eximia probitate præditus, non dum Baptiſmo ſalutari ablutus, renuens, & coactus Cappadociæ ſummam cathedram aſcendit, & quamquam per populi tumultuantis voces, & vim, eo modo, quo etiam Magnus Baſilius eiuſdem ſucceſſor ſedem illam deinde accepit, catholicum tamen, verèq; electum Epiſcopum fuiſſe Nazianzenus non dubitauit affirmare; ſicuti mordicùs exiſtimauit Gregorius ſenior, & Gregorij Theologi pater. Is tanquam ſanctus à Græcis veneratus Kal. Ianuarij, non modo præſens in Euſebij electione conſenſit, ſed pro viribus aduerſus Iuliani Apoſtatæ Præfectum, illius nomine perſecutorem, & cõtra illos, qui titulo religionis Euſebium de ſede deturbare conabantur, ſtrenuè dimicauit. Rem omnem proſequitur D. Gregorius Naziãzenus filius, tũ in oratione de Patris funere, tũ in funebri D. Baſilij laudatione 27. in qua ita ingreſſum Euſebij ad Cæſarienſem cathedram, Iacobo Bilio interprete exorditur. *Cæſareæ Ciues de Archiepiſcopi creatione factioſè inter ſe contendebant (nam alter clanculùm ſe abduxerat, alter requirebatur) acriſque ſeditio erat compreſſuq; ac ſublatu nequaquam facilis. Præter idem enim quòd in hac re preſertim ob fidei feruorem natura ſua ad tumultus excitandos procliuis eſt ea ciuitas, cathedræ inſuper illius ſplendor* (quinquaginta enim ſub Cæſarienſi Metropoli vrbes idem Nazianzenus alibi annotauit) *& gloria contentionis acrioris cauſam afferebat*. Aderant nonnulli Epiſcopi pro noui Præſulis electione, ſed in diuerſa ſtudia populi ſcindebantur: ſe enim ſubduxerat, vt coniectare licet, Baſilius iam illius Eccleſiæ presbyter, & qui plurimis placeret requirebatur, nec inueniebatur; vt interpretatur Baronius doctiſſimus ad annum 362. num. 54. De Baſilio tamen & Euſebio hæc intelligi, quorum alter clanculùm ſeceſſiſſet, alter verò etiam ſe abſcondiſſet, extra dubium videtur. *Tandem*, ſubdit Theologus, *Plebs tota vno conſenſu primarij ordinis virum* (Euſebium nempe) *vnum, eximia illum quidem vitæ probitate præditum, non dum tamen diuino Baptiſmo conſignatum, inuitum, & repugnantem corripientes, ſimulque militaribus copijs, quæ tum in vrbem venerant, opem afferentibus, in ſublimi ſede collocarunt.* Temporũ neceſſitate cogente, & furentibus præcipuè Tyrannorum gladijs mos quidem priſcis temporibus aliquando inoleuit, vt tam Presbyteri, quam Epiſcopi, nullo ſeruato clericali inſtituto, aceruatim in presbyteros, vel Epiſcopos ſacrarentur, vt de Origene, & Paulino Nolano, inter presbyteros palam eſt, & de SS. Hilario Pictauienſi, ac Ambroſio Mediolanenſi inter Epiſcopos ita conſtat, vt id Baronius in Paulino excuſauerit ad annũ 394. n. 90. & in Ambroſio probatum eſſe ab omnibus Epiſcopis docuerit ad annum 375. num. 21. Sed quid in Euſebij Cappadocis electione ſimilius Ambroſianæ accidere poterat? Erat Euſebius primaria nobilitate clarus, eximia morum probitate præditus, literis ſecularibus imbutus, oblatum pariter munus detrectabat, latebat, inuitus, & non dum Baptiſmate ablutus, in cathedra ſedere coactus eſt. Quid inde? non vtiq; erat tam violẽter intruſus, vt ſine Epiſcoporũ præſentiũ conſenſu, vel conniuentia res perficeretur. Neq; re vera Nazianzenus, vel impietatis, aut omnimodæ violentiæ popularem conatum inſimulat. Ita enim narrare pergit populi ardorem. *Euſebium Epiſcopis obtulerant, atque ab his petere, vt eum ſalutari aqua tingerent, atque Archiepiſcopum nominarent, ſuaſioni interim vim admiſcentes, non id quidem admodum grauiter, & modeſtè, admodum tamen piè, atque ardenter; nec enim cuiuſquam virtus, aut pietas oblata occaſione clariùs emicuit*. Laudat igitur potius, quam damnet plebis conatum Nazianzenus, & eandem vim infra appellat egregiam, & honeſtam, præſentes potius atq; ſimu-

ſimulantes, & conniuentes aliquos Epiſcopos redarguens,atque ita Euſebij electionem proſequitur. *Coacti Epiſcopi rore purifico hominem perfuderunt, antiſtitem pronunciauerunt, in throno collocauerunt,manibus tamen potius,quam volũtate ſinceroq. animi affectu.* Minus quidam in hoc laudandi Epiſcopi, quia id neque detrectantes, neque ſincere perfecerũt, potuiſſent namq. vt idem Nazianzenus ſubdit, & diſcedere, & liberè decernere. *Vt enim volentes lubenteſq; diſceſſerunt, acqua vellent libere decernere potuerunt,conſilium inter ſe ineunt, haud ſcio an ſpirituale, ſed ineunt,atq. omnia,quę geſta fuerant abrogare ſtatuunt,eamq. inſtitutionem, vt minus legiptimè factam pro irrita habere.* Per vim ſe intruſiſſe dicebant Euſebium, cum tamen ipſe raptus ad thronum, illatam vim ſubſtinuiſſet, vt expreſsè ſubdit Nazianzenus,*Vim ei, cui non minor vis illata fuerat, obijcientes, ac ſermones quoſdam, petulanter magis, quam ſapienter, eo tempore iactatos vrgentes.* Non omnes Epiſcopi hi erant, ſed nonnulli, quos Gregorius ſenior, & Theologi pater *aequus rerum æſtimator* damnabat, *nec cum ijs, qui huiuſmodi conſilium inibant adductus eſt, nec eorum ſententiam comprobauit: ſed conſtans, atq. inuictus permanſit, haud minus quam ſi nullam omnino vim perpeſſus fuiſſet.* Non ita repugnauerant Epiſcopi quaſi vim paſſi, vnde Gregorius ſenior potius eos culpandos obijciebat, quod periculum noluiſſent ſubire. Quapropter iunior Theologus eorum conſilia, quòd à ſpirituali zelo profecta non exiſtimauerat, modeſte ſe ſupra dixerat ignorare. Senior igitur *cum vtriſq;vis allata fuiſſet, vel viciſſim accuſandos eos eſſe dicebat ſi ipſum accuſarent, vel culpa ſoluendos, ſi ipſum culpa ſoluerent, vel quod iuſtus erat, ne abſoluendos quidem tametſi ipſe crimine ſolueretur.* Putauerat Gregorius in turbulentiſſimo tempore, & quando ex Iuliani Apoſtatæ ira Cæſarienſibus ingentia mala imminebant, non eſſe hæc repaſtinanda. *Longe enim ipſis honeſtius tum futurum fuiſſe periculum ſubire,atq. omni ratione obſiſtere, quam inſidias poſtea moliri, eo præſertim tempore, quo veteres inimicitiæ potius eſſent deponendæ, quam nouæ excogitandæ. Sic enim ſe res habebat. Aderat quippe Imperator aduerſus Chriſtianos fremens, atque hanc electionem irato, infeſtoq. animo ferens, graueſque in eum, qui Archiepiſcopus inſtitutus fuerat, minæ iactabãtur.* Nil magis Euſebij ſanctitatem exprimere poterat, quam eiuſdem electionem Iuliano Imperatori diſplicuiſſe in Orthodoxos omnes, & ſummæ pietatis viros infenſiſſimo, & fortaſſe inter illos fuerat Euſebius de pietate à Nazianzeno nõn ſemel laudatus, qui reliquum adhuc Ceſareæ ex gentilitate fortunæ fanum euerti, curauerat, dum ſub impio, & idolis addicto Imperatore, gentilitati fortuna arrideret, vt idem Nazianzenus innuit oratione prima in Iulianum. Minabatur enĩ non modo propter facinus illud Cæſarienſibus Apoſtata, quam quod Epiſcopũ elegiſſent. *In nouacula acie ſita res ciuitatis erant, ab eo ne die in rerum natura eſſe deberet, an ſeruaretur, ac clemẽtia, humanitatiſq. nonnihil impetraret. Ad eum enim dolorem, quem ob Fortunam ſecundioris fortuna tempore ſolutam, euerſamque capiebat, noua hæc atque inſolens Præſulis electio accedebat, quam publici iuris conuulſionem, atq. oppreſſionem interpretabatur.* Exarſerat etiam in Euſebium electum,qui partes ſibi commiſſæ plebis tuebatur Præfectus Prouiniciæ,*& eos à quibus electus fuerat, vel ut accuſatores illius futuros per litteras accerſebat, non iam leniter, & remiſſe, ſed minis etiam quibuſdam additis, tanquam hoc Imperator flagitaret.* Reſtitit Præfecto Gregorius ſenior à iuniore laudatus, & ad acceptam epiſtolam reſcripſit. *Nos optime Præfecte rerum omnium, quæ geruntur, cenſorem vnum, & regem habemus, qui nunc armis oppugnatur. Is & præſentem electionem expendet, quàm nos ritè, ac legiptimè, atq. ex ipſius voluntate fecimus.* Gregorius igitur Theologus dum Patrem laudat, quòd Præfecto,alijſque Epiſcopis electionem

nem

nem Euſebij minus canonicè factam ex probantibus reluctaretur, quoniam nõ electi renuentis, & detrectantis culpa, ſed plebis pie, & ardenter virum eximiæ vitæ probitate præditum, aliqua admiſſa violentia expoſtulantis electio facta fuiſſet, iam rite, ac legiptime electum fuiſſe Euſebium conſentit, quòd à non reluctātibus Epiſcopis ordinatus *ex Dei voluntate* fuerit. Qualis poſtea Epiſcopus euaſerit Euſebius, quamq; illuſtris Confeſſor, nec Gregorius Theologus, neque alius, quẽ viderim ſcriptũ, per acta aut ſtudio confectas laudes reliquit, ſed cum nõ longo tempore in Epiſcopu advixerit, dum cõſimilem in electione Baſilij tumultum excitatum idem Gregorius narrat, breuiſſimum quidem, ſed illuſtre, ac perſpicuum de Euſebio epithaphium conſcripſit in eadem orat. 27. de funere patris. *Rurſus eadem ciuitas* (nempe Cæſarienſis) *eandem ob cauſam ſeditione laborabat, eo nimirum, qui honeſta, & egregia vi ad Epiſcopatum pertractus fuerat* (Euſebius profectò) *celeri morte arrepto, atq; ad Deũ cuius cauſa in perſecutionibus fortiter, ſtrenueq. decertauerat profectò*. Hoc vtiq. de Euſebio elogium audaciorẽ me fecit vt ipſum Cæſarienſem Cappadocem, non incongrue inter Sanctos veneratum eſſe exiſtimarem. Nec minimi faciendas has Theologi laudes putabam in funere Patris, quòd preſente Baſilio eas dixerit, qui de omnibus pleniſſime conſcius falli non poterat, vt pondus hinc etiam non minus, quã à Gregorij ſanctitate mendacium reſpuente recipiant. Nec diſſimilia de eo habere Nicephorum videbam, quippe qui lib. 11. cap. 18. illius virtutem his verbis per interpretem ornabat. *Fuit autem Euſebius in alijs rebus* (excipit diſſidiũ cũ Baſilio de quo infra) *Vir magnus, tum certaminibus, & periculis pro pietate ſubeundis maxime ſpectatus, & quod eius temporis perſecutio declarauit*. Irato igitur contra Euſebium Iuliano in ea perſecutione, quam idem Nazianzenus pluries omnium teterrimã vocauit, & ideo atrociorẽ, quòd doloſe perduellis odium in Chriſtianos celãs, & martyrij gloriam inuidens carnificinam interim exerceret, quanta paſſus fuerit Euſebius, dum ſtrenuè pro Deo decertaſſe S. Gregorius idem teſtatur, coniectari quidem licet, affirmare in omnium ſilentio non licet. Non vna illi fuit perſecutio, quòd in *perſecutionibus* fortiter pugnauerit; Nam & ad Valentis Imperatoris Arriani tempus peruenit, qui arrepta occaſione diſſidij inter Euſebium Archiepiſcopum, & Baſilium Presbyterum, aduerſus Catholicam Euſebij gregem expeditionẽ ſuſcepit, non vrbem, ſed animas diſiecturus. In hac non minori procella quomodo ſe geſſerit Euſebius, & quam ſtrenuè repugnauerit, idem Nazianzenus in laudes Baſilij intentus innuit potius, quam narret orat. 30. Seceſſerat propter diſſidium in Pontum Baſilius, *cum inſtitit repente nubes grandinis plena, & pernicioſe ſtridens, quę Eccleſias omnes, in quas incidit, proſtrauit, & quaſcumq. inuaſit. Imperator* (Valens inquam Arrianus pervicaciſſimus) *auri amantiſſimus, & Chriſti hoſtis infenſiſſimus, ac duobus his grauiſſimis morbis laborãs, inexplebili nimirum auaritia, & blaſphemia, poſt perſecutorem perſecutor, non quidem Apoſtata, ſed nihilo tamen meliorem ſe Chriſtianis prebens.*. Hunc pergit narrare Nazianzenus expeditionem aduerſus Eccleſiam Cæſariẽſem ſuſcepiſſe, non vrbem, non domos, qui iterum extrui poſſent, expugnaturus, ſed animas ipſas immortales diſtracturus. Impetum cum eo faciebat exercitus eo dignus *Nefarij Eccleſiarum Antiſtites, ſaui orbis illius Tetrarchæ, qui ipſius imperio, & ditioni ſubiacebãt*. Venerũt hi Cæſareã, vt Eccleſiã illã in deditionẽ acciperent. In tanta rerũ perturbatione explicanda Nazianzenus, vt Baſiliũ illius deinde Eccleſiæ propugnatorẽ, in Euſebij auxiliũ accurentẽ enixius, vt par erat, laudaret, quædam quæ in Euſebio deſiderari tunc videbantur, attingit. Horũ nonnulla ex rei eccleſiaſticæ imperitia, aliqua quod adminiſtrum non haberet Baſilium accidiſſe exiſtimauit.

Inquit

Inquit enim *Magnum ergo certamen propoſitum erat, non ignaua etiam multorum alacritas, ſed infirma erat acies, vt pote propugnatore carens, ac perito artifice, tam in doctrinę, quam in ſpiritus facultate.* Vocatũ proinde Baſilium, amore Dei inflammatum aduenіſſe ſtatim addit, in cuius laudes declamabat. Dùm verò quantum aduentus eius Cæſaream opportunus fuerit narrare Theologus aggreditur, & hæc addidit de Euſebio ac Baſilio. *Ille plebem ducebat* (nempe Euſebius,) *hic* (nempe Baſilius) *ductorem; atq. inſtar cuiuſdam leonum curatoris, prapotentem ſcitè cicurabat. Namq. vt nuper in ſublimi cathedra conſtitutus, ac terreni nonnihil adhuc ſpirans, nondumq. in his, quæ ſpiritus erant, numeris omnibus abſolutus, magniſq. fluctibus inferueſcentibus, atque ingruentibus Eccleſiæ hoſtibus opus habebat homine, qui eum manu ductaret, atq. fulciret.* Ex his verbis puto Baronium doctiſſimum anſam accepiſſe de Euſebio non ita bene ſentiendi. At vt candidè loquar meminiſſe etiam oportebat, non animi virtutem in nupero Epiſcopo Euſebio Nazianzenum deſiderauiſſe, ſed Eccleſiaſticam doctrinã, & rerum ſpiritualium notitiam. Cum hæreticis enim, non cum gentilibus pugna tunc inualeſcebat, & quamuis generoſus in propugnando, & in ſæcularibus doctrinis Euſebius eſſet inſtructus, & naturali candore, & præſpicacia præditus, mendacijſq. aduerſiſſimus, vt ep 20. eundẽ pingit Nazianzenus, repente tamen raptus ad infulas, non dum ſpiritualis armaturæ, ac doctrinæ peritiam habebat, vt in tanto Eccleſiarum turbine omnia adamuſſim componere poſſet, ac propugnare. Duo igitur per Epiſcopatus initia in Euſebio deſiderari poſſe videbantur, quæ reprehenſione digna animaduerterat Gregorius. Diſſidium nempe cum Baſilio, in quo forraſſe culpa non caruit, deinde maior in rebus diuinis peritia, ſed à plebe nimis ardẽter cathedram aſcendere coactus, & ab Epiſcopis non reluctantibus conſecratus excuſari in hoc poterat, non ita de concepta, & enutrita ſimultate cum Baſilio, quem ſcientia, ad hæreticorum laqueos diſſoluendos aptiſſimum, longius abeſſe ſuſtinebat, & non reuocabat; & in hoc aliquid humani paſſum eſſe Euſebium Nazianzenus affirmat. Sanè in hoc paululum eſſe immorandum video, & explicandum, an in eo aliquid culpabile apparuerit, & quomodo in reconciliatione ſe geſſerit, quibuſue modis agnita veritate ſe purgauerit, ac pœnitentiam non diſtulerit: deinde quantis poſtea exantlatis laboribus in breui vitæ, quod ſuperfuit curriculo, ſecundæ perſecutionis agonem fortiſſimè expleuerit. Ita ergo Baſilij laudes percurrens Nazianzenus de hoc diſſidio diſſerit. *Cum Baſilio ſimultatem quandam is, qui proximus ante eum Eccleſię prę erat, exercebat: quibus autem de cauſis, aut quo modo præterire ſatius eſt; cæterum exercebat: Vir cætera quidem non ingeneroſus atq. eximia pietate prędıtus, vt perſecutio tum temporis exorta, & acris aduerſus eum ſuſcepta contentio perſpicuè declarauit; ſed tamen in Baſilio humani aliquid paſſus. Neq. enim viles tantum, & plebeios, ſed etiam præſtantiſſimos quoſque viros Momus attingit: vt ſolius Dei ſit omni peccato atque animi perturbatione vacare.* Eruperat contra Euſebium Epiſcoporum aliquorum, vt vidimus turbo, qui & ſi ipsũ adhuc cathecumenũ Baptiſmo abluiſſent, & in Epiſcopũ ordinaſſent, pœnituerat tamen; incertũ vt diximus, an zelo diuino vel humano. Hinc in clero, ac plebe orta eſt diuiſio, pręſertim ſciſſurá fouẽtibus Arrianis. Pro orthodoxis Euſebiũ ſtetiſſe dubitari nequit toties à Naziãzeno in perſecutione laudatus, & qui Sozomeno teſte lib. 6. c. 12. ſub Iouiano catholico principe Antiochiæ cum alijs omouſion tenendum eſſe ſtatuerat, & in concilio Tyanenſi ſub Valentiniano, & Valente cum Occidentalibus, & Romano Pontifice ſenſerat, & tamen ſciſſura magna erat; nam quamuis fuga lapſus Baſilius eſſet, cum tamen

 eodem

eodem tempore, quo Euſebius ordinatus eſt,& ipſe quæſitus fuiſſet ad infulas innocenter, quodammodo turbas fouebat. Nazaræi ſi quidem, ita Monacos vocat Gregorius,quorum princeps ipſe Baſilius iam Presbyter, & doctrina clarus reputabatur, tumultuabant, quippe qui *turpe, & indignum eſſe arbitrati ſunt principis ſui contumeliam, repulſaque iniuriam diſſimulanter ferre*, vel quod in electione reiectus Baſilius ab Euſebio minoris fieri videretur, & à Synodis alijſq. Eccleſiæ conuenientibus reijceretur, fortaſſe etiā, quod Baſilius ipſe Cæſarienſi præsbyterio, ac doctrina clarus, dum non ita demiſsè ſe erga nouum Epiſcopum gereret, alicuius peruicaciæ inſimularetur, vt Nazianzenus ipſe obſcure indicauit, cum à ſe recuſatum honorem innuens, de ipſo ait, *atque à nonnullis, qui rationum illius ignari erant, faſtus inſimulari maluit quam aliquid facere, quod rationibus conſilijſque ſuis aduerſaretur*. Vnde Abbas Vſpergenſis in chronico, vt mos ſchiſmaticis eſt, apertius in Sanctos oblatrandi, anſam arripuit dicendi, Baſilium ex nonnullorum ſententia ſuperbiæ vitio laboraſſe, quemadmodum notat etiam Bilius in huius orationis ſcholio: In idem etiam collimare videtur Sozomenus, non ita ſincerus ſcriptor, qui lib.6. cap.15. per interpretem inquit. *Baſilius non alia de cauſa in Monaſterio Ponti vita quietæ ſe dederat, quam vti Eccleſia, quę exteroqui rebellione Arianorum grauiter exagitabatur, etiam ſua cauſa aliquid damni acciperet.* Narrauerat ante inter Baſilium, & Euſebium ſuſceptas fuiſſe inimicitias, & ex illius ſeceſſione in Pontum populum, & maxime eos,qui animi magnitudine,& ſapientia excellebant Euſebium ſuſpectum habuiſſe, *veluti cauſam, cui Baſilius, vir ob piam vitam, & eloquentiam ſingularem ab omnibus pleno ore laudatus inde fugeret.* Qui autem eſſent in Euſebium concitati, & qui ciuilem contentionem fouerent ita eadem orat.30. notat Nazianzenus. *Et aduerſum eum* (Euſebium nempe) *concitatur Eccleſię pars ſelectior, & ſapientior; ſi modo ſapientiores ij habendi ſunt, quam reliquum mortalium vulgus, qui ſeipſos à mundi conſortio ſegregarunt, ac vitam ſuam Deo conſecrarunt, Nazareos noſtrates dico, atq. in huiuſmodi res preſertim maxima animi contentione incumbentes, qui turpe & indignum eſſe arbitrati principis ſui contumeliam, repulſaq. iniuriam diſſimulanter ferre, perículoſiſſimum facinus aggrediuntur. A magno, & ſeditionis experte Eccleſiæ corpore deficere, ſeſeq. abrumpere conſtituunt.* Ne vero quis dubitaret eorundem Monachorum principem alium quempiam eſſe ex primo clericorum ordine præter Baſilium, qui repulſam paſſus fuerit,audiendus eſt idem Nazianzenus, dum momenta rationum de ſchiſmate illo adducturus Baſilium deinceps non tacuit,& de Nazareis ſeu Monacis ita narrare pergit poſt adducta poſtremo loco poſtrema verba, *non exiguam quoq. multitudinem in ipſius partem amputantes, tam eorum qui plebeio ordine cenſebantur, quam eorum qui magiſtratus gerebant. Idq. autem ob tres cauſas eaſq. firmiſſimas perfacile erat. Primum enim Baſilius tanta apud omnes veneratione erat, quanta haud ſcio, an quiſquam noſtrę ætatis philoſophorum, eamq. vim habebat, vt cohorti ſuæ ſi voluiſſet animum, & fiduciam afferre poſſet.* Id certè Baſilius non præſtitit,ſed potius fugam meditauit, & ſeceſſit in Pontum. At quia turbæ iam erāt excitatæ,& ex ipſius repulſa, ac magna apud omnes exiſtimatione nequaquam difficile erat in Euſebio ſuſpiciones excitare, ne Baſilius eaſdem foueret, præſertim dum illius æmuli, (plures enim fuiſſe etiam poſt Epiſcopi mortem dilucidè alibi narrat Nazianzenus) falſis rumoribus, & calumnijs apud Euſebium iam in ſuſpicionem verſum eum traducere conarentur. Spirabat adhuc Euſebius,vt ex eodem Nazianzeno diximus, nonnihil ſæcularis generoſi-

tatis,

tatis, & natura magnanimus, iraſq. non facile, vt leo comprimens, in Baſilium ferebatur, quem contra ipſum diſſentiones nutrire, ex ipſius vt vocat Nazianzenus, cohorte non prorſus temere ſuſpicabatur. Poterat quidẽ Baſiliũ virũ irreprehenſibilẽ, & Eccleſiaſtica doctrina calamitoſis illis tẽporibus apprimè clarum ac opportunum maioris exiſtimare, ad ſe allicere, ad Synodos vocare, vt Arrianis maiori potentia obſiſteret: ſed humani aliquid paſſus nonnihil tardius è Ponto reuocauit. Reuocauit tamen generosè, vel potius inſigni Chriſtianæ humilitatis exemplo, non modo primus, & tantò dignitate ſuperior ad Baſilium ſcribens, ſed legationem adornans, dum interim titulo defenſoris Eccleſiæ Cæſarienſis vnà cum Gregorio Nazianzeno ipſum decorauerit. Sed pergamus primũ turbas excitatas referre, mox glorioſum tam ipſi, quam Euſebio, Baſilij reditum abſoluemus. Potuiſſet Baſilius, vt iam ex verbis Theologi vidimus, ſuas cohortes in ſchiſmate contra Euſebium firmare, ſed noluit, nec tamen difficile fuiſſet, nam qui negocium Epiſcopo faciebant, hoc iactabant, quòd Euſebius *propter tumultum in ipſius electione coortum ciuitati ſuſpectus erat, vt non magis ritè, ac legittimè, quã tyrannicè præfecturã conſequutus eſſet*. Aliam etiam attingit Nazazienus diſſidij illius, ſeu ſchiſmatis cauſam, nempè occidentales quoſdam Epiſcopos, *qui orthodoxos omnes ad ſuas partes pertrahebant*. Hos putat Billius in ſcholio nu. 53. Luciferum Calaritanum, & Euſebium Vercellenſem fuiſſe Roma Cæſaream miſſos ad Eccleſiam illam trãquillandam. Equidem hi iam inter ſe diviſi adinuicẽ erant: Lucifer enim, quæcũq. diſſidij cum Euſebio Vercellẽſi cauſa fuerit, iam ſe ab eius communione, & Eccleſiæ ſegregauerat imperante Iuliano, & quamquam Luciferiani ſe pro Catholicis venditarent, pars re vera Catholica cum S. Euſebio Vercellẽſi conſentiebat, quemadmodum Baronius ad annum 362. latius diſſerit. Non dum tamen detecta Luceferianorum ſecta, dum vterq. pro Catholico haberetur, & vnuſquiſque orthodoxos ad ſe trahere conaretur, etiam Cæſarienſis ſciſſura fouebatur. Neq. difficile putarem S. Euſebium Vercellenſem pro Euſebio Cæſarienſi dimicaſſe, quòd omnino Cæſarienſis pro Catholico haberetur, non modo quia in pluribus Synodis contra Arianos ſteterit, vt ex Sozomeno diximus, ſed quia catholicus ſemper tam à Baſilio redeunte, quã à Gregorio ſeniori, & Theologo habitus fuerit; facilè proinde eſt credere Apoſtolicum legatum Euſebium Vercellẽſem ratam Cæſarienſis electionem habuiſſe, cum de eius legittima electione, neque Nazianzenus, neque Baſilius ex infra dicendis vnquam dubitauerint. Dum ergo Eccleſia illa inteſtino malo laboraret, & pars Euſebium iam Epiſcopum, pars Baſilium repulſam paſſum reſpiceret, enituit Baſilij virtus ex his, quæ pergit ad ſuperiora verba attexere Nazianzenus. *Quid igitur præclarus ille, & Pacifici diſcipulus, (nec enim his qui conſimilia ipſi inferebant, aut qui ipſius partibus ſtudebant obluctari poterat: nec illius erat dimicare, aut Eccleſię corpus lacerare, alioquin etiam bello vexatæ, atq. ab hæreticis penes quos, tum ſumma rerum erat in periculum adducta: ſimul etiam conſultoribus nobis ſinceriſq. monitoribus in ea re vſus) nobiſcum hinc profectus in Pontum ſecedit.* Laudabili quidem exemplo, ne Euſebij ſuſpiciones augeret, aut ſchiſma quoquo modo foueret, ſeceſſit Baſilius; at Gregorius Nazianzenus, qui neceſſitudinis familiariſſimæ vinculo eidem connectebatur, & Euſebio inuiſus non erat, poteratq. imminenti iam Valentis procellæ ſe murum opponere, ac mediatorem cum Euſebio agere, à Gregorio ſeniore, & Patre longius immorari non permittitur, ſed tam difficile reuocatur, vt vix ſe abſtrahi paſſum fateatur oratione eadẽ 27. in funere Patris: & tamen efflagitante plebe Nazianzena à Patre ordinatum ſacerdotem, vt Arianis opponeretur, narrat, quos repreſſiſſe patrem addit. *Tum*

per ſe ipſe, tum per nos etiam fortaſſe, quos veluti non ignauos, ac degeneres catulos in illos tanquam in ſæuiſſimas beſtias immittebat. Cæſareæ quæ Metropolis paterni etiã Epiſcopatus erat, nil ante cum Euſebio egiſſe mediatorem Gregorium Theologum, dum Baſilio adhuc ille infenſus erat, ex infra dicendis conſtabit. Interim demus Euſebium noſtrum aliquid humani paſſum contra Baſilium, & erraſſe, vel nimis ſuſpicioni addictũ, vel aliorum detractionibus nimium innixũ, (quod videtur per Momũ inuidiæ, vel detractionis numẽ à Naziãzeno adductũ ſignificari,) ſiue non ita magni faciendo Baſilium, vt æquè erat in tam difficili tempeſtate, quin etiam, vt elicitur ex epiſtola Gregorij Theologi ad ipſum Euſebium, quæ editionis Pariſinę vigeſima nona in ordine eſt, non vocando ad Synodos contumelia quadã affecerit, errorẽ equidẽ deinde agnouit, ac ita emẽdauit, vt Chriſtianæ virtutis non minimum exemplum reliquerit. Putat Nicephorus lib. 11. Hiſtoriæ iam adducto, ſponte Baſilium rediiſſe, ac auxiliares manus non tantum Euſebio, quam fluctuanti Cæſarienſi Eccleſiæ vltroneas prębuiſſe, dum omnem reconciliationis laudem Baſilio tribuit, & ante ipſum Sozomenus lib. 6. cap. 15. qui de reditu Baſilij ſcribit *ſua ſponte venit Cæſaream.* Nec aliter videtur Naziãzenũ affirmare, vt puto ex orationis abundantia in Baſilij laudes defluentis. *Quid igitur inquit de Baſilio generoſa illa mentiſque magnitudine præſtans anima, Chriſtiq. amore vere inflammata. Ne longa quidem adhoc oratio comparãda fuit, vt ad nos ſe conferret, nobiſq. adiumento eſſet. Vere ſimul atq. legatione me fungentem aſpexit (erat enim vtriq. noſtrum commune hoc certamen, vt qui fidei defenſores, atq. patroni deſignati eſſemus) ſtatim legationi ceſſit: atque ſpiritualibus rationibus ſecum optimè ſapientiſſimeq. diſtinguens, aliud ſimultatis tempus eſſe (ſi quid etiam huic affectui indulgendum eſſet) nempe pacis, ac tranquillitatis, aliud æquanimitatis, nempe neceſſitatis, ac periculorum tempus, hoc inquam ſecũ reputans confeſtim è Ponto nobiſcũ excedit, atq. erga periclitantẽ veritatẽ zelo exiſtuat, vltroq. ſuppetias nobis affert totũq. ſe Matri Eccleſiæ tradit.* Ex qua de reditu Baſilij narratione nonnulla elici poſſe videtur: primum & ſi non multam, orationem tamen, ſiue epiſtolam ſuaſoriam præceſſiſſe, qua motus Baſilius in manſuetudinẽ alioquin pronus reditui acquieſceret: deinde ad eum legatione Euſebij nomine functũ fuiſſe Gregorium, ad cuius aſpectum ſtatim Baſilius ceſſerit, & reditui aſſenſum prebuerit. Tertio ita alacrem, prontumque in patriam fuiſſe reditum, ita facilem cum Euſebio reconciliationem Baſilij, vt quaſi ſponte facta videretur, illũq; vltro ſuppetias periclitanti fidei attuliſſe dici poſſet. Hoc ſenſu Nicephorus ſcripſit Valentem, & cum eo Epiſcopos Arianos, vt Cæſarienſem Eccleſiam peſſundaret opportunum tempus nactos Cæſaream aduenìſſe, *vt recta ſentientes Eccleſijs exigerent*, puta Euſebium, *propterea quod Baſilius ſeceſſiſſet, & populus Euſeby odio ad diſceſſionem ſpectaret. Cæterum conſili um id fruſtra fuit. Quã primum enim hos Cæſaream perueniſſe nũciatum eſt. Baſilius monaſticis in Ponto ſcholis vale dicto Cæſarẽam, & ipſe redit, & Euſebio rebus omnibus alijs poſthabitis conciliatur, quo quidem facto animi ſui beneuolentiam maximè oſtendit.* Sed res alio modo quo ad ſpontaneum reditum Baſilij euenit, quam Nicephorus videatur narrare, & ex Epiſtolis Nazianzeni quid ipſe pro reconciliatione egerit, & quid antea Euſebius perfecerit luculenter apparet. Sunt enim epiſtolę, quæ ſine oratoria amplificatione ſcribuntur, magnum apud eruditos hiſtoriæ lumen. Igitur ex epiſtola, quæ inopere Baſilij 29. eſt, in Nazianzeni 20. conſtat Gregorium ad Euſebiũ Epiſcopũ Cæſarienſem reſcribentem prima de reducendo Baſilio ſemina ieciſſe, dum eidẽ gratias agendo, quod ipſum laudaſſet, & ad Synodos, & conuentus ſpirituales vocaſſet, arrepta occaſione, quod Baſilium ſuum paruipẽderet, nec ad huiuſmodi

con-

conuentus vocaret, modeſtè increpat, & orat vt vocet, ſpondens Baſilium ad officia reſponſurũ, & ambos eũ ſequuturos, tanquã vmbra corpus. Quid hæc epiſtola, aliaq. officia per amicos exhibita preſtiterint, habetur ex epiſtola alia nempe 19. Nazianzeni ad Baſilium ſcripta, quam ideo ex interpretatione Bilij apponere libuit, vt inde appareat non minus Baſilium opera Gregorij, quam Euſebij ipſius manſuetudine Cesaræam euocatum fuiſſe.

*Tempus iam eſt, vt prudens conſilium ineamus, toleranti*ę*que laude floreamus; nos itaque comparemus, vt nec quiſquam animi magnitudine praſtantior nobis appareat, nec multi noſtri labores, & ſudores temporis puncto collabantur, & euaneſcant. Cur h*ę*c ſcribam quæris? Deo chariſſimus Epiſcopus noſter Euſebius (ſic enim de eo nobis deinceps ſentiendum, & ſcribendum eſt) animo erga nos eſt admodum amico, & ſimultates componendas propenſo, ac tempore velut igni ferrum emollitus. Litteraſq. etiam deprecatrices, & euocatrices ad te miſſurus eſt, quemadmodum & ipſe mihi ſignificauit, & multi ipſius animum perſpicuè cognitum habentes nobis fidem faciunt. Qua antevertamus quaſo, vel ad eum venientes, vel ſcribentes, vel quod erit rectius prius ſcribentes, ac deinde ad eum nos conferentes, ne forte nos pudeat, ſi victi fuerimus, cum vincere licuerit praclare videlicet, & philoſophicè cedendo: id quod plerique à nobis expoſcũt. Mihi itaq. obſequere, & veni, tum ob hanc cauſam, tum etiam propter tempus. Quandoquidem hæretici coniuratis animis Eccleſiam percurſant, partimq. iam adſunt, ac turbas mouent, partim, vt fama iactatur, affuturi ſunt. Ac periculum eſt, ne veritatis doctrina conuulſa diſtrahatur, niſi prima quoque tempore Beſeleelis ſpiritus excitetur hoc eſt ſapientis huiuſmodi diſputationum, & dogmatum Architecti: Quòd ſi tibi opera prętium eſſe videtur, vt ipſe adſim, atq. hac adminiſtrem, tibiq. itineris comitem me adiungam, ne hoc quidem munus defugiemus.*

Clariſſimè vt puto ex hac epiſtola apparet quanta manſuetudine Euſebius cum Baſilio præteritorum pœnitẽtia ductus egerit. Quid enim magis poterat Metropolita cum ſuæ Eccleſiæ presbytero ad Chriſtianæ perfectionis libellam agere poſt ſimultates enutritas, eaſque ex ſuſpicionibus non ita temerè natas, quam ad humilitatẽ primũ ſe cõponere, & in officijs illis, quæ ipſo fatente Gregorio Baſilij amiciſſimo, multi putabãt magis Baſilio conuenire, ita Archiepiſcopũ deſcẽdiſſet, vt cederet, vt litteras ipſe ad presbyterum deprecatrices, & euocatrices daret. Vtique ſi humani aliquod paſſus aduerſus Baſilium errauit Euſebius, ita reſipuit, vt ex ſequenti in eundem manſuetudine iure merito à Gregorio vocatus fuerit *Deo cariſſimus Epiſcopus*, quod nimirum ſe ad amuſſim Euangelicæ legis accomodauerit. Neque enim litteras tantum officij plenas dediſſe ad Baſilium credere pars eſt, quod id non modo Gregorio pollicitus erat, & multi fidem interponebant, ſed quòd legatum Gregorium ipſum ad Baſilium miſerit, vt ex ſuper adductis in orat. de laudibus Baſilij idem Gregorius apertiſſimè docet. E Ponto igitur ſecum excedentem Baſilium ita pingit Gregorius, vt veteris ſimultatis in illius animo fomites quoſdam nequaquam remanſiſſe oſtendat. *Inimicitias*, inquit *ponit*, quaſi nonnihil antea, & ipſe humani paſſus eſſet, *conſulto aciem inſtruit, ſcandala, & offendicula intermedia ſubmouet*; deinde quomodo cum Euſebio ſe geſſerit addit, *Proximum autem Baſilio negocium, ac ſtudiũ hoc fuit Antiſtitem obſeruare, ſuſpicionẽ extinguere* (ex ſuſpicionibus .n. in Euſebio diſſidiũ ortum fuiſſe diximus) *mortalibus omnibus perſuadere, mærorem illum, quo affectus fuerat, tentationem quandam, colluctationemq. peruerſi ſpiritus extitiſſe, honeſta, ac laudabili concordię inuidentis: cæterum non ignarum ſe eſſe, quid obedientiæ, ordiniſq. ſpiritualis leges poſtularent*, & poſt plura officioſè ſanctèq. erga Euſebium à Baſilio

filio præſtita, ac narrata vno verbo colligit tantã illius beneuolentiam hunc conſecutum eſſe *quantum prius apud eum odio flagrare putabatur*, vel vt poſt Billiũ vertit Bilibaldus Pirckeymerus. *Talis erga illum* (Euſebium nempe) *erat beneuolentia, qualis prius ad inimicitias proclinis fuiſſe putabatur*, nonnihil etiam de nutrita cum Euſebio diſſentione Baſilium male apud aliquos audiuiſſe non ſilēs. Sed ablatis ſimultatum nebulis, & Euſebij inſigni pietate cognita, cum iam Baſilius *ſub lege eſset obedientiæ ac ordine ſpiritali*, explanaturus Euſebij ipſius iuſſu librum Prouerbiorum, nil mirum ſi ab his verbis inceperit. *Obediamus igitur bono Patri, certaminum præmia nobis ex ſpiritus oraculis proponenti, qui nos inſtar venatorum in locis inuijs quaſi catuli cuiuſdam venatici indicio curſus noſtri experimentum vult capere*. Homel. 12. init. Prou. Quam vero his miniſtrantibus, Gregorio inquam Theologo, atq. Baſilio, Euſebius profecerit, quantaue virtutum hauſerit incrementa, vtinam aliquis ſcripſiſſet, ſed plurima, quæ Baſilio Euſebij cooperatori tribuit Gregorius, dum in illius laudes data opera decurrit, Euſebio cõmunia fuiſſe vix dubitarem, ſaltem quod permictēdo adiuuaret, ſiue in ſuſtinenda, ſiue in depellendæ hæreticorũ procella, ſiue in ſubſecuta fame demulcenda opus vterq. impēderet. Nõ diu deinde advixiſſe Euſebiũ Theologus narrat, & dum ob tanta præclarè ſub illo geſta Baſilium in eius locum ſubrogatum fuiſſe docet, his vtitur verbis orat. eadem de laudibus Baſilij. *Ob hæc igitur, ac tanta (quid enim omnibus recenſēdis, longiorem moram trahere neceſſe eſt) cum is qui nomen à pietate appoſite ducebat* (Euſebius nempe latinè pius) *ex hac vita migraſset, atque in ipſius manibus animam ſuauiter exhalaſset, ad excelſam Epiſcopatus ſedem euehitur*. Obitum pariter Euſebij in orat. de funere Patris Gregorius refert tanquam optimi Confeſſoris, & celerem fuiſſe innuit, dum iterum in electione Baſilij Vrbs illa tumultuaret. *Rurſus eadem ciuitas eandem ob cauſam ſeditione laborabat, eo nimirum, qui honeſta, & egregia vi ad Epiſcopatum pertractus fuerat, celeri morte arrepto, atq. ad Deum, cuius cauſa in perſecutionibus fortiter, ſtrenueq. decertauerat, profecto*. Ex celeri autē à Gregorio vocata morte Euſebij putat doctiſſimus Baronius ad annum 369. nu. 46. eum repentino, violentoq; morbo confectum ex hac vita ſublatum eſſe, ſed quòd *ſuauiſſime* animam in manibus Baſilij exhalauarit, vel non ita violentam mortem oppetijſſe ſignificaret, vel ſomno Sanctorũ ſuauiter in Dño quieuiſſe: in Deo inquam cuius cauſa in perſecutionibus fortiter decertauerat. Quæ verba fortaſſe doctiſſimus Baronius tacuit, quod ei diſplicuiſſet per quandam violentiam Euſebium Cæſarienſem fuiſſe in cathedrã illam intruſum, cũ de eo & Nectario intelligenda eſſe velit, quæ Nazianzenus alibi in ſui temporis violentas Epiſcoporum electiones declamauerat. At cum de hac honeſta in Euſebium, & egregia vi aliqua infra refricare opus ſit, nunc dixiſſe ſufficiat de eius Beato obitu, ac orthodoxia cum Nazianzeno Baſilium ipſum conſentire, dum eidem ſcribens ep. 21. timere ſe fatetur, ne à *morte Beati Epiſcopi Euſebij*, Eccleſiam Cæſarienſem catholicam aliqui ex hæreticis zizanijs impleant, *& pietatem in hominum animis multo labore ſparſam pernicioſis ſuis doctrinis radicitus euellant*. Nec alibi veritus eſt Baſilius ipſe pientiſſimum Epiſcopum Euſebium appellare, dum ad Meletium ſcribens inter ipſius epiſtolas n. 78. ita loquitur. *Litteras accepi à pientiſſimo Epiſcopo Euſebio, quibus mandatur, vt occidentalibus iterum de quibuſdam Eccleſiis ſcribatur*. Sed quæ poſt mortem laudes adijciuntur cum maioris exiſtimandæ ſint, quamuis à ſanctis viris ſemper inducta laudatio ſuſpicienda ſit, præter ea quæ de eius obitu, ſtrenuaque fortitudine tempore perſecutionum addit poſt eius mortem Nazianzenus, & nos ſupra retulimus, videtur

etiam

Digitized by Google

etiam aliud accedere teſtimonium ipſius Nazianzeni ſcribentis ep.33. ad Sãctum Euſebium Samoſatenſem. Qui cum poſt mortem Euſebij noſtri Cæſaream profectus in noui, & catholici Epiſcopi electione nouiter incumberet, ita expectare ſe nouum paſtorem inquit Nazianzenus *anteceſſoribus Epiſcopis dignum*, vt à claſſe Sanctorum virorum Leontij,Hermogenis,& aliorũ Euſebium non exceperit. Poſt reconciliatum vero ſibi Baſilium non diu Euſebium advixiſſe confirmat etiã Gregorius Presbyter Græcus ſcriptor vitæ Nazianzeni à Bilio interpretatus, qui eiuſdem Theologi opera reuocatum è Ponto Baſilium narrat, *ſedente ad clauum metropolis eius adhuc viro religioſo Euſebio*, de quo parum infra ad reditum Baſilij addit. *Neque multo interiecto tempore præſes Eccleſiæ, quem diximus, meliorem ad vitam translatus eſt*. Non minus ita mortis celeritatẽ ad reditum Baſilij conferens, quam ex morum integritate meliorem vitam defuncto Epiſcopo tribuens. Antequam vero colophonem huic exercitationi imponamus ſcrupulus remouendus eſt, quo fortaſſe motus vir ſummus Baronius Euſebium numquam laudibus extulit, vt potius violenta morte multatum videatur ſubobſcure ſentire; eſt enim offendiculũ,quod Naziãzenus eadẽ oratione de laudibus Baſilij, dũ in Eccleſiaſticis præfecturis ordinẽ ſeruandũ exẽplo eiuſdẽ Baſilij docet, qui per ſacros ordines paulatim ad præsbyteralẽ, & Epiſcopalẽ gradum peruenit, violentam quoadmodo Euſebij electionẽ videatur damnare,cum hæc de Diuina in Baſilium prouidentia ſubdit. *In quo hanc rationem tenuit, vt minimè repente eum ad huiuſmodi gradum ſubveheret, nec eodem temporis momento ſalutari aqua tingeret, ac ſapientia inſtrueret, quemadmodum pleriſq. eorum accidit, qui nunc ad præfecturas inflammati cupiditate rapiuntur, verum ordine ac ſpiritualis progreſſionis lege hoc eum honore afficeret. Nec enim mihi perturbatio illa, temeritaſq. probatur, quę apud nos interdum, & in nonnullis primarias Eccleſiæ ſedes tenentibus oboritur*, & infra. *Vno die Sanctos fingimus, eoſq; ſapientes, & eruditos eſſe iubemus qui nihil didicerunt, nec ad Sacerdotium quicquam ante contulerunt præterquã velle*. Proſequitur, in hæc abſurda oratorio ſtylo declamare, vt in laudes Baſilij diuerſo modo electum deflecteret, putatq. Baronius eruditiſsimus ad annum 362. n.60. Nazianzenum alludere *ad Euſebium,de quo nuper, & ad Nectarium, qui item ex cathecumeno ad Epiſcopatum ſedis Conſtantinopolitanę poſtea euectus eſt*. Sed quidquid de Nectario,alijſq.ſit per calamitoſa illa tẽpora repẽtè ad Epiſcopalem ſedem euectos volentes,& optantes,hæc certè de Euſebio intelligere nequaquã Nazianzenus poterat quẽ renuentẽ, fugientẽ, reluctantem, & *egregia,& honeſta vi* raptum fuiſſe ad Sedem epiſcopalem in funere patris coram ipſo Baſilio docuerat. Tãtum enim abeſt, vt Euſebius cathedram optauerit, & ambitu quæſiuerit, vt omni ſtudio declinauerit; & quamquam ingruẽte Arianorum procella maiorem Baſilio abſente experientiam, ac ſpiritualem doctrinam in Euſebio optauerit,eundem ſemper de modeſtia,pietate, ac fortitudine in perſecutione laudauit,nec vnquam gradum illum ambiſſe, vel obſcurè protulit: quinimo ſtatim poſt ea, quæ contra abuſum illius ſæculi, & vrbis declamauerat, de Euſebio ſermonem inſtituens de diſſentione tantũ cũ Baſilio,ac minori peritia non ambitu,nonnihil virum alioquin *eximia pietate prædictũ* inſimulauit, quòd Hæreticorum auſibus inde animus accreuerit, ac via aperta fuerit ad Eccleſiam Cæſarienſem deuaſtandam *nulla re perinde, vt prædictorum hominum ſimultate*, (Eccleſiaſticorum Cæſarienſium nempe, vt iam dixerat) *atq. illius, qui tunc nobis præerat imperitia*. Sed de hac potius culpandi erant, qui elegerant, & ordinauerant, quam qui coactus impar onus ſuſceperat. Neque Nazianzenus tãtum contra laicos, & Epiſcopos, qui ſtatim extra eccleſiaſticum ordinem aſſumerentur

tur declamauit, ſed & alij Patres paſſim, & Hieronymus præcipuè ep.83. ad Oceanum, D. Gregorius ad Bunichildam Reginam, Leo primus ep.85. & tamen vbi temporũ neceſſitas exigeret, & magna in laico elucerẽt merita, tollerauit, & probauit Eccleſia, vt in Ambroſio, aliiſq. accidit. Hæc quidem ex coæuo, & in eadem Cæſarienſi Eccleſia verſato Gregorio Theologo collegimus. Sunt, & alia de Euſebij ſanctitate teſtimonia, quæ etiam libet afferre. Extat D. Baſilij vita per Amphilochium ſcripta, tùm inter vitas Patrum Roſuueydi, tum in poſtrema Surii Colonienſe editione ad primum Ianuarij diem, in qua aliqua elucent de Euſebij ſanctitate lumina. Huius ſcriptorem & ſi Amphilochium Baſilio coæuum neget eſſe doctiſsimus Baronius, & aliqua continere velit, quæ corrigenda ſint, vera tamen etiam narrare non inficiatur ad annũ 378. n.x. Is igitur ſiue Amphilochius, ſiue alius ſcriptum reliquit, quod Baſilio cum Eutulo ſocio ingreſsuris Cæſarienſium Ciuitatem *in viſione noctis reuelatus eſt tũc Epiſcopo ipſius Vrbis Euſebio nomine horum aduentus, & quòd Baſilius eius eſſet futurus ſucceſſor.* Addit vero quòd miſſis Archidiacono, aliiſq. honeſtioribus clericis in occurſum, Baſilij, ac eius ſocij, *Cum intrarent intuitus eos Sanctiſſimus Epiſcopus, & ſtupefactus in ſimilitudine viſionis Deo gratias egit*. Honorificè igitur ſuſceptis hoſpitibus, ac vniuerſo Clero participata viſione, Epiſcopo Euſebio Clerici *vna voce dixerunt. Veraciter & hoc digna eſt munda vita tua, vt diuinitus reuelaretur is qui poſt te futurus eſt pontificale thronum ornare*, & ſubdit conſentientia ſcriptori vitæ S. Gregorij Nazianzeni, Euſebium ad aduentum Baſilij *non poſt multũ temporis* obijſſe. Et quamquam in hac narratione, quam integram non appoſui videatur, illud fortaſſe veritati minus congruum, quod Euſebius Baſilium non niſi per viſionem agnouerit, quod de tanto viro Cæſareæ notiſſimo, & cum quo aliqua ſimultas interceſſerat videatur difficillimum, vnum tamen me haurire tuto poſſe exiſtimaui apud Græcos, & Cæſarienſes Euſebium fama ſanctitatis, & morum innocentia fuiſſe celebrem. Nihil ergo videtur Euſebio Confeſſori (hoc enim nomen illis temporibus vſitatum, etiam ſtrictiſſimè acceptum, propter inuictũ animi robur in perſecutionibus Euſebio tribuere audeo) voluntarij næui inhæſiſſe, præter ſimultatem cum Baſilio, nec alterius criminis inſimulari poſſe. Hoc autem in tumultuoſa vrbe ex ſuſpicionibus natum S. Gregorius de facinore non damnauit, tantummodo contentus poſt eius mortem ipſo Baſilio amiciſſimo, & Archiepiſcopo preſente, humanã paſſionem appellare. Neq. enim quis credere debet, aduerſa omnia quæcũq, D. Baſilius dolet in libris ſuis ab Euſebio Sancto, pioque viro profluxiſſe, ſed multa in ſciſſura illius Eccleſiæ à factioſis, plurima ab Hæreticis, quibus ſemper reluctauerit, accidiſſe ex eius ſcriptis conuincitur, præſertim ex epiſtola 58. ad Meletium Epiſcopum, in qua iam Euſebio *pientiſſimo*, vt ibi dicitur, coniunctus, inſidias contra ipſum Antiochiæ ſtructas dolet, & inſidioſè contra eum multa adhuc fingi, quæ orat præueniri. Neque enim ſi quid calumniæ in eum ſpargeretur, tacuit Baſilius, quòd presbyter eſſet, & princeps Monacorum, ſed toleranda quidem forti animo docuit, non ſilenda, & de eo orat.x. de odio, & inuidia inquit. *Ad calumnias autem conticeſcere non oportet, non vt contradicendo nos ipſos defendamus, ſed ne mendacio progreſsũ permittamus; circumuentoſq. damno affici patiamur*. Dum vero Euſebium humana paſſione tactum in Baſilij ſimultate, ac nouitium in ſpirituali doctrina in Eccleſia diſciplina verſatum, dum in moribus inuictoq. in perſecutionibus robore laudat, id videtur in Euſebio Gregorium ſeruare, quod in orat. 29. de S. Cipriano mago ſcriptum reliquit. Sanctos viros nimirum, dum ex aliquo errore *ad Saniora conſilia animum appellũt ſe ſe veluti ſignum quoddam ad bene ſperandum*

auto-

ta tollere, & admodum ignaui ſordidiq. animi eſſe eos *qui rerum minus laudandarū commemoratione ſancto alicui contumeliam inferri cenſent*. Nazianzenus quidem in Euſebio reprehendit epiſt. 29. inter Baſilianas, quòd non vocando Baſiliuui Cæſarienſem præsbyterum ad concilia, & Synodos ſpiratales eidem contumeliam intulerit, ſed cœterum ipſum Euſebium; ita laudat, vt optimum omnium quos cognouerit affirmare non erubuerit, hoc eſt, *Virum, & Sacerdotem, & tantum, quem cùm vita, tùm doctrina, canicie quoque, omnium quos cognouimus, optimum eſſe ſcimus*. Quæ per adulationem dicta eſſe, nefas eſt de Nazianzeno ſcribente ſuſpicari. Billius qui ex Græcis Nonni, & Nicetæ ſcholijs ſua confeciſſe profitetur, bis affirmat Euſebium Cæſarienſem Cappodocem Epiſcopum pro fide exulaſſe. Sed quod ad ipſum in exilio agentem, tres epiſtolas Nazianzenus ſcripſerit, vereor ne hallucinetur non aduertens eas non ad Euſebium Cæſarienſem, ſed Samoſetanum ſcriptas eſſe, quem pro fide exulaſſe palam eſt. Negare tamē non velim, antiquos ſcholiaſtas aliunde excerpere potuiſſe, exilium pro fide Euſebium Cæſarienſem pertuliſſe, quòd ex Nazianzeno certum ſit ſub perſecutoribus Iuliano, & Valente pro Chriſti fide ſtrenuè decertaſſe. Videātur Billij ſcholia, tùm ad orat. de laudibus Baſilij n. 51. tum ad orat. de funere Patris n. 34.

Hæc pro Euſebio Cæſarienſi Epiſcopo Cappadoce non Paleſtino libuit cumulare, non ad eius ſanctitatem certiùs aſſerendam, ſed ad emendatam ſimultatem cum D. Baſilio emaculandam, noſtrumq. Vetuſtius Martyrologium dilucidandum, Corbeienſe confirmandū, & vt reliqua Hagiologia, quæ hac die Euſebium Paleſtinum venerantur à minus pia interpolatione vindicentur.

X. Kal. Iulij.

IN Antiochia Sanctorum Gandalici. Iuliani. Graphi. & Sanctorum Martirum dccexiij. quorum nomina Devs habet in libro viuentium. In Perſida Natalis S. Iacobi Alphei Apoſtoli. In Alexandria Ciuitate Natalis S. Rufini Martiris. In Britannia Albini martyris cum alijs dccclxxxix. In Ciuitate Nola Paulini Epiſcopi, & Confeſſoris. Depoſitio Sanctæ memoriæ Nicei Epiſcopi.

IVNII 22.

TAntam Antiochenſium Martyrum ſegetem Romanum M. non exhibet, neque Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, aut alius quem viderim ex recentiorisſius. Notkerus tantum ita in ordinem redegit. *Antiochiæ Natiuitas SS. Martyrum Agathalicę Iuliani, Graphi, & aliorum dcccxiij. quorum nomina Deus habet in libro viuentium*. Antiochiam Syriæ eſſe locum multiplicis agonis accuratè notat M. Antuerpienſe in anonymorum numero ſupra Notkerum redundans, deficiēs in aliquibus ex nomine ſignatis. *x, Kal. Iulij. In Antiochia Syriæ Gamgali, Iuliani, & aliorum dccclxxxviij. in Perſida S. Iacobi Alphei Apoſtoli. In Alexandria Rufini, & aliorum dccclxviij. In Ciuitate Nola Paulini Epiſcopi. Alibi depoſitio S. Memoriæ Niceti*. Exvberat anonymorū Antiochenſium numerus in M. Corbeiēſi ſupra codices noſtros integro centenario

hoc pacto. *x. Kal. Iulij. In Antiochia SS. Gandalici, Iuliani, Grapi, & Sanctorũ martyrum nongentorum tredecim, quorum nomina habentur in libro vitę. In Perſida Natalis Sancti Iacobi Alfęi Apoſtoli. In Alexandria Natalis Sancti Ruſi martyris. In Britannia Albani martyris cum alijs nongentis ſeptuaginta, & octo. In Nola Ciuitate natalis Sancti Paulini Epiſcopi, & Confeſſoris. Et alibi depoſitio Sanctæ memoriæ Niceti Epiſcopi.* Nomina horũ codicum aliquo pacto inter ſe differunt; pro Agathalica enim Notkeri Gandalicium libri noſtri, & Corbeienſe M. legunt, Gamgalium M. Antuerpienſe, in quo Graphius, ſeu Grapius deſideratur. Iulianum martyrem Græci recolunt die præcedenti 21. Iunij, non autem Antiochiæ, ſed Antinopoli vrbe Ægypti. De pluribus ſub Iuliani nomine martyribus videantur, quæ notat eruditiſſimus Bollandus ad diem ix. Ianuarij, penes quem in adductis Actis Iulianum, & Baſilium Antiochiæ Ægypto Metropoli veneratos videre licet; alium vero Iulianum eſſe ab illis, qui per alios dies apud eundem recoluntur, non dubitarem, tum quia Antiochiæ Syriæ in M. Antuerpiẽſi Sanctũ huius diei Iulianũ certamen cõpleuiſſe dignoſcitur, tũ quia nec Baſiliſſæ coniugis, vel ſociorũ memoria hic agitur, tum quia diuerſi commilitones aſſignantur. Quia vero cum Aegyptio Iuliano plures anonymos paſſos eſſe in eiuſdem hiſtoria narratur, & valde multi in hodierno etiam indiculo ſignantur, facile fuit vnum cum altero Iuliano miſcere, & non valde diuerſi nominis vrbes Antinoum, & Antiochiam confundere. Nec etiam ſine nomine ſociorum numerus in adductis codicibus Iuliano Antiochenſi idem ſtatuitur. Octingenti tredecim noſtrorum codicum propè ad Notkeri octingentos quatuordecim accedunt: nongenti tredecim ſunt Martyrol. Corbeienſi: Antuerpienſi vero octingenti ſeptuaginta nouem. De Iuliano qui paſſus ſit Flauiade, ſiue Flaniopoli vrbe Ciliciæ ix. Kal. Iulij agit Petrus de Natalibus lib. 5. cap. 141., & Ariminienſibus patronum aſcribit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ die 22. Iunij, ſed quæ de S. Iuliano Cilice à D. Ioãne Chryſoſtomo, & alijs traduntur, Antiochenſi tribui poſſe non videntur, cui celebrem dicatam fuiſſe Eccleſiam, educitur ex Procopio lib. 2. de Bello Perſico.

In Perſida. Vetuſtioris martyrologij Auctor, tam in Antuerpienſi, & Corbeienſi, quam libris noſtris S. Iacobum Alphei, ab alijs huius nominis duobus nuncupatis Apoſtolis, videtur etiam ex loco, ſiue agonis, ſiue venerationis ſeiũgere. Videnda quapropter ſunt, quæ ad Indiculum Apoſtolorum adnotauimus. Kalendarium Copticum apud Bollandũ T. 3. in prætermiſſis diei quarti Februarij ad illum diem martyrium eius ita ſignat. *S. Iacobus Apoſtolus Filius Alphei hodie patitur.* An in Ægypto? An in Perſco illius Prouinciæ opido? diuinandum mihi non eſt. Kalendarium Hieronymianum per vetuſtum Canonicorum Lvcẽſium Iacobum ita hac die veneratur. *x. Kal. Iacobi Apoſtoli idem Alphei*, quemadmodum, & Rabanus.

In Alexandria. Metropolis Ægypti Alexandria, vberrima plurimorum martyrum mater fuit, inter quos Rufinum, alijs Martyrologijs prætéritũ, Vetuſtius noſtrum, & M. Antuerpienſe indicant: in hoc ſupra aliorum fidem octingenti ſexaginta nouem ſuppreſſis nominibus adduntur ſocij, vt ſuſpicio inde oriatur librarij vitio bis numerum illum ex Antiochenſibus fuiſſe repetitum, vel potius interiecta lacuna, ex Brittanicis athletis ſuppletum. Rufum non Rufinum vocat M. Corbeienſe.

In Brittannia. Albanum plurimi Sãctum martyrum vocant, quem codices noſtri cum Adone Albinum dicunt. De Albano martyre Brittanno agunt hac die Beda, Rabanus, Vſuardus, Vvandelbertus Notkerus, & omnes ferè Brittanniæ ſcriptores cum Gilda ſapiente, & Beda lib. 1. Hiſt. cap. 6. & 7. ſocium ſine

nomine militem Albano tribuunt Romanum M. Vſuardus, & Bellinus. Surius T.6. eius martyrium ex Beda refert, & cur ex Albano Albinus recentius vocari cœperit apud Colonienſes animaduertit. Et quamquam ingentem Sanctorum martyrum multitudinem ea tempeſtate, qua Albanus paſſus eſt, coronatam fuiſſe idem Beda addat, non tamen numerum definit; ſed inquit. *Paſſi ſunt ea tempeſtate Aaron, Iulius, Legionum vrbis ciues* (gemina huius nominis vrbs eſt Albionis in Vvallia) *aliiſque vtriuſq. ſexus diuerſis in locis perplures*. Numerum tamen debemus Vetuſtiori noſtro M.& Corbeieñ, in quo ſupra noſtrum, ſacrorum anonymorum pugilum fere centuria additur; cum S. Albano enim paſſos eſſe narratur Dccccl xxviij., qui in noſtro tantū ſunt Dccclxxxviiij. in Antuerpienſi mutilo Dccclxviiij. Maiorem numerum hac die exprimit Kalendarium hedinum noſtri Breuiarij. *x. Kal. Paulini Epiſcopi, & Confeſſoris, & x. millium martyrum*.

In Ciuitate Nola. De S. Paulino Nolano omnia nota ſunt,& plura doctiſſimè collegit ſuo more Baronius ad Romanū M. & qui notas ad opera S. Paulini ediderunt. Aliqua etiam habent Rabanus, & Notkerus, quæ Baronius non vidit. Vitam auctore Vranio Presbytero ex mſ. codice exhibet Surius T.6.

Depoſitio S. Memoriæ Nicei Epiſcopi. Nicetam, non Niceam S. Epiſcopum dicendum eſſe ex admirando codice Gēnadij ad S. Andream de Valle animaduertit Holſtenius in poſthumis notis ad Romanum Martyrologium. Eſſe autem Nicetam hunc celeberrimum S. Paulini Nolani hoſpitem, cuius Baronius meminit 7. Ianuarij non dubitat, vnde ex Paulini ſocietate facile eſt, memoriam depoſitionis hac die in ſacris hiſce faſtis ſignari. Putat idem piæ memoriæ Holſtenius, quæcumq. habet Baronius ad 7. diē Ianuarij de Niceta in hunc x. Kal. Iulij, diem eſſe transferenda, cum nullum martyrologium editum, vel mſ. eo loco Nicetam Romatianum in Dacia Epiſcopū agnoſcat. Romatiana ciuitas ſub Sardicenſi Metropoli aliquibus Remeſiana, vel Romeſiana dicitur, vnde facilis fuit in Notkero lapſus, dum Nicetam pro Romatiano Romanum Epiſcopum fecit. Quia vero apud Bedam, Vſuardum, & Adonem, Baronius hac die vidit Niceā non Nicetam ſcriptum eſſe, alium Epiſcopum à Daco Romatiano exiſtimauit eſſe, & Aquileienſem, quòd Aquileia Romana aliquando diceretur. At cum conſtanter etiam edita aliqua martyrologia Romatianum Epiſcopum Nicеam hac die veneratum dicant, facilior, & planior emendatio eſt in Niceta, vt habet,& codex ille Gennadij vetuſtiſſimus, & vetuſtiſſimū pariter M. Antuerpienſe, cum Notkero.

VIIII. Kal. Iulij.

INventio corporis Sancti Quintini Martiris. In Nicomedia Auiti. Aritionis. Emeriti. Aliti. Capitonis. & aliorum lxxviij.

IVNII 23.

GAllicus antiquarius, quod ad calcem notare debuerat in fronte laterculi minus appoſitè repoſuit, nempè S. Quintini martyris Inuentionem, quam ad 8. Idus Iulij Auguſtæ Viromanduorum repoſuit Sauſſayus, & ad 31. Octobris B. Eligio Nouiomenſi eius corpus diuino indicio patefactum refert. Vnde mirum non eſt purum additamentum à Martyrologio Antuerpienſi ita exu-

exulare. *VIIII. kal. Iulij. In Nicomedia Auiti, & Cinnami lectoris, & aliorum Artonis, Emeriti, Alici, Cartonis, & aliorum lxviij.* ſicuti pariter in M. Corbeienſi non legitur. *ix. Kal. Iulii. In Nicomedia Auiti, Cinzami, Lectoris, Aritionis, Amirati, Alici, Capitonis, & aliorũ ... xxvij.* Deficit in noſtris codicibus inter Nicomedieſes martyres Cinnamus, vel Cinzamus, vnde aliquam lacunam fateri cogimur, quæ ex mſ. Reginæ Sueciæ, & adductis codicibus repleri poteſt. *ix. Kal. Nicomedia natalis SS. Auiti, Cinzami & alibi Orionis lectoris, & aliorum.* Variant hìc codices, nam aliqui Lectoris titulum aſſignant Cinzamo Nicomedienſi, vt Antuerpienſis, & Corbeienſis; alij Orioni incerti, & alterius loci martyri; vt M. Reginæ Sueciæ, in hoc magis accuratum. De his nihil habet hac die Notkerus, ſed Nicomediæ SS. Virgines Piſtim, Elpim, & Agapẽ, ſeu cũ matre eorũ Sophia, Fidẽ, Spẽ, & Charitatẽ recolit. R. Martyrologiũ Baronij plurimorum Nicomedienſium martyrum memoriã agit, qui ſub Diocletiano agonem compleuerunt, & quorum Euſebius meminit lib.8. & Metaphraſtes ad diem 26. Decembris: qui nempe ex falſo rumore de incendio inſimulati, hac pluſquam Nerionana perſecutione, veri Dei cultores per ſummam alacritatem Nicomediæ coronam acceperunt. Sed vix hi Menſe Iunio coronari potuerunt, cum idem Euſebius cap. 6. recentioris Valeſianæ editionis horum certamen initio perſecutionis hoc colophone conſignet. *Et hæc quidem in ipſo perſecutionis exordio Nicomedia geſta ſunt.* Init ium vero perſecutionis conſtituit, idẽ Euſebius ſtatim à vulgato in Eccleſias edicto, quod menſe Martio, & circa Paſchæ ſolẽnia accidiſſe alibi adnotauimus. Neque nomina ab Euſebio ibi indicata cum Auito, & Cinnamo, ſeu Cinzamo conueniunt.

Aritionis. Artonem habet M. Antuerpienſe, Orionem vero mſ. Reginæ Sueciæ, cui magis adhæreo, quòd etiam horum cælitum turmam à Nicomedienſibus apertè diſtinguat vt ſubobſcure M. Antuerpienſe. Pro Emerito Amiratum profert M. Corbeienſe, ſed Emeritum etiam retinet Antuerpienſe, in quo præter quatuor nominibus ſignatos lxxviij. anonymi adnotantur, qui lxxxi. ſunt mſ. Reginę Sueciæ, tribus nempe Orionis ſocijs inter anonymos relatis. Vnde nulla diſſonantia lxxvij. in codicibus noſtris Vetuſtiſsimo illi æquales ſcribuntur.

VIII. Kal. Iulij.

IN Prouintia Paleſtina Ciuitate Sebaſtia Natalis S. Iohanis Baptiſtæ. Et in Epheſo Natalis S. Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ. Romæ Fiſti. Luceiæ cum alijs xxij. In Ciuitate Auguſtiduno depoſitio S. Simplici.

IVNII 24.

NAtalem non Natiuitatẽ S. Ioannis Baptiſtæ in Paleſtina ciuitate Sebaſtæ Martyrologij noſtri hodiernæ tabulæ proponũt. Quamquam enim omnia ferè Latinorum, & Græcorum Hagiologia hac die Natiuitatem S. Ioannis recolant, nõ eſt ex antiquis, qui affirmet natum eſſe Sebaſtæ ciuitate Samariæ. Tempus quidem congruit cum Euangelica hiſtoria. Nam cum annunciata eſt B. Virgo iam Eliſabeth ſextus menſis erat grauidationis, nonusq. circa vigeſi-

Digitized by Google

vigeſimum quartum Iunij diem complebatur ad partus maturitatem. Cum autē ſatis probabile ſit. Sanctū Præcurſorē ibi natum eſſe, vbi Euangelica hiſtoria docet grauidam Eliſabeth à Virgine ſalutatam, hoc eſt in domo viri Zaccheriæ; & cum hæc ſita eſſet in montanis Iudeæ ſatis etiam certum reddunt S. Ioannem Baptiſtam non potuiſſe naſci in Samaria. Sunt qui putant, vt ex antiquis Notkerus Sichem Sameriæ vrbem eandem fuiſſe cum Sebaſta: ſed aliquo ſpacio hæ vrbes inter ſe diſtant, & inter alios nuperus ſcriptor Petrus à Valle in itineribus ſuis epiſtola ab Aleppo, ſatis accurate diſtinguit. Antiqua Sichem nunc Naplis, ſeu Nauplus, & Paleſtinæ Neapolis vocatur, prope quam adhuc Redemptoris, & Samaritanæ puteus oſtēditur; ſed ab hac ad Samariam, quæ hodie etiam Arabica lingua nuncupata Sebaſtia, ita ab Herode dicta fuit in Auguſti honorem, vt D. Hieronymus notas epiſt. 27. & Strab. lib. 16. dimidij diei iter eſt. Vrbs quidem diruta nunc viſitur, & ruſticorū tugurijs, ac anquorum edificiorum ruderibus vix conſpicua, ſed in qua plurimum adhuc integra ſeruetur Eccleſia Græco ritu à Chriſtianis venerata, in qua non modo, ſubterraneum ſacellum, quod S. Ioannis præcurſoris carceres eſſe affirmant, oſtēditur, verum Regis Herodis iuſſu ibidem aſſerunt fuiſſe capite minutum. At cum plures in Oriente vrbes ſint Sebaſtes, ſiue Sebaſtapoles nuncupatæ, non mirum eſt in hac aliquos fuiſſe deceptos, vt de Bellonio notat idem Petrus à Valle. An ibi re vera fuerint carceres Ioannis Præcurſoris, vel potius in ſubterraneo ſpecu S. Ioannis Baptiſtæ corpus à diſcipulis ſepultum fuerit, & inde erepto, & alio trāſlato, ſacra crypta in veneratione remanſerit, magis veritati conſonum videtur, & cum eo concordat, quod D. Hieronymus ſcriptum reliquit pluribus in locis, epiſtola præcipuè 17. & 27. & de locis Hæbraicis. Clarum eſt enim ex Ioſepho Hębreo S. Præcurſorem in Macherunte caſtello capite fuiſſe truncatum, vt alibi oſtendimus ad diem 8. & 4. Cal. Septembris. Non tamen pugnarem, quòd in Sebaſte Regia vrbe aliquando D. Ioannes fuiſſet in vinculis, & inde cum Herode ad Macheruntis arcem tranſvectus ſub maiori cuſtodia fuerit, ita vt in Macherunte non in Sebaſte coronam acceperit. In marmore exciſum ſepulcrū S. Ioannis Baptiſtæ, & in præcipua Sebaſtes Eccleſia à Saracenis in Mahumeam commutata, ſe vidiſſe teſtatur anno 1283. Brocardus, ac ſepultum inter Heliſeum, & Abdiam prophetas. Locum vero carceris in alia Eccleſia monſtrari in ſupercilio montis, ſed falſo ibi eſſe obtruncatum adhuc iactari addit. Natalem S. Præcurſoris hoc eſt ſolemnem diem proinde Sebaſte celebrari conſueuiſſe non inficior, & teſtantur Ado in libello de feſtiuitatibus Apoſt. IIII. Kal. Septembris, & Notkerus, iam adductus cum Beda, & alijs, quos 4. Kal. Septembris adnotamus: quamquam impius Iulianus ex vrbe Sebaſte ſacras reliquias extraxerit, & diſſipare conatus ſit. Notkerus quidem oſtendere proſequitur D. Ioannem Baptiſtam natum eſſe in Hebron ciuitate Iuda, quòd hæc ad aſylū filijs Aaron, & ſacerdotibus data fuerit, vt palam ſit, alijs etiam Martyrologijs celebrem in Sebaſta fuiſſe Præcurſoris natiuitatem, quoniam ibi eiuſdem reliquiæ venerarentur, non quòd ibi re vera natus fuerit. Vndè rectè M. Antuerpienſe natalem S. Ioannis Baptiſtæ hìc vocat geminatum, ſi in apographo rectè ſcriptum eſt. Diem natiuitatis S. Ioannis Feſtum fuiſſe antiquitus in Eccleſia patet ex SS. Patrum Homelijs, qui pręcipuè animaduertunt nullius hominis Natiuitatem ab Eccleſia celebrari, prætetquam Chriſti Domini, eiuſq. Præcurſoris, vt ex D. etiam Ambroſio educit Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 3. Vocabatur feſtum hoc apud Græcos *lampada*, vt in Homelia S. Ioannis Chryſoſtomi T. 2. edit Par. p. 1001.

In Epheſo. Idem Petrus Epiſcopus Equilinus loco proximè adducto notat S. Ioannem Euangelſtam hac ipſa die

transla-

tranſlatum fuiſſe, ſed Eccleſiam diē eius feſtum in tertiam diem à Dominica Natiuitate, vt magis congruè celebraretur, tranſpoſuiſſe. Fortaſſe ne cum D. Ioannis Præcurſoris ſolemni die confunderetur, aliquando ſequenti die memoria Euangeliſtæ peragi conſueuit, vt retinet Beda editus. Græci enim vt in Calendarijs,& Menologio ad diem 8. Maij Sanctū Apoſtolum recolebant. Hac tamen eadem diem 8. Cal. in Epheſo dormitionem B. Ioannis Apoſtoli retinent Rabanus, & Notkerus, ac ex recentioribus Maurolycus: ex mſs. vero, vt vidimus, Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & Corbeienſe. Videnda hìc ſunt, quæ diximus ad Indiculum Apoſtolorum, & notanda pro D. Ioannis corporali poſt mortem Aſſumptione non modo, quæ ex antiquis Hiſtorijs addit Notkerus, immunem S. Apoſtolum fuiſſe à dolore mortis, & vt creditur, à contagio corruptionis, ſed loquendi modum quod ita retinet Vetuſtiſſimum illud Antuerpienſe. *VIII. Kal. Iulij. In Paleſtina Sebaſti Natalis Ioannis Baptiſtæ Geminatus, & in Epheſo receptio Ioannis Euangeliſtæ. Romæ Feſti, Luciæ, cum alijs xxij. Auſtiduno Depoſitio Simplicii Epiſcopi.* Receptio enim aliquid amplius ſignificare videtur quam obdormitio. Nihil tamen habet ad Aſſumptionem ſignandam M. Corbeienſe. *vij. Kal. Iulij. In Prouincia Paleſtina natalis Sancti Ioannis Baptiſtæ, & Prophetæ. In Epheſo S. Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ. Romæ Feſti, Luccia cum alijs xxij. Auguſtoduno depoſitio S. Simplicij Epiſcopi.*

Romæ Feſti. Male apud Notkerum Auguſtoduno cum Simplicio Epiſcopo Feſtus, & Lucecius legitur, cum Feſtus, & Luceia Romani martyres ſint cum ſocijs xxij. tam codicibus noſtris; quam MM. Antuerpienſi, & Corbeienſi: vnde etiam pro Lucecio legendum eſt *Luceia.* Hæc tamen ſancta martyr, in Appendice ad Adonem prætermictitur, & *Romæ S. Fauſti cum alijs xxij.* memoria recolitur, ita inter anonymos relegata Luceia. M. Romanum pariter non Feſtum, ſed Fauſtum legit, & mēdoſe Beda Fiſcum, quēadmodum ibi notat Baronius. Aliqui fortaſſe ab hodiernis faſtis Luceiam remouerunt, quod ſequenti die recenſeatur; ſed ex alio ſocio, aliam poſtridianam Luceiam eſſe putarem. Maurolycus ordinem interturbat, & poſtponendam inuerſo ordine anteponit. Rabanus Fuſcum non Feſtum, ita retinet. *Romæ Fuſci, Luceæ cum alijs xxij.*

In Auguſtoduno. De S. Simplicio Auguſtodunenſi Epiſcopo agunt hac die Beda, Vſuardus, Rabanus, Notkerus, Bellinus de Padua, Molanus, & emendatum R. Martyrologium. De eo plura habet Gregorius Turonenſis etiam monēte Baronio. Sauſſayus fortaſſe, vt vnum ab altero diſtingueret in hanc diem Simplicium Autiſiodorenſem repoſuit, in ſequenti Auguſtodunenſem. Sed in Hiſtoria Epiſcoporū Autiſiodorenſiū S. illum Simplicium inuenire nō licuit apud Lebbeum, penes quem tamen in Hagiologio FrancoGalliæ Auguſtodunenſis Simplicius hac ipſa die memoratur. Inter Æduenſes Epiſcopos ſextus numeratur à Sammarthanis, & Sardicenſi, ac Agrippinenſi Concilijs interfuiſſe docetur circa annum 346.

VII. Kal. Iulij.

THeſſalonica Lunitani. Theſſalonicæ. Bigati. Lamtani fratris, & in eadem ciuitate Lucelæ virginis, & Aceiæ Virginis.

Corruptos

IVNII 25.

Orruptas nonnihil ſacras huius diei tabulas ſuſpicari licet, tam variæ lectiones vbique occurrunt. Alter ex codicibus noſtris primo loco videtur potius legere *Lanitani*, quã *Lamtani*, & alter pro *Lucelæ* retinent Luciæ, & pro *Aceie*, exhibet *Acie*. De Lanirano, ſiue Lamtano nihil habet Notkerus. Mſ. Reginæ Sueciæ vij. Kal. *Theſſalonicæ S. Lambanitis, & aliorum trium*. Lanitanum vocat etiam anteſignanum martyrem Theſſalonicenſem Corbeienſe M. & pro Theſſalonica Teſaulonicam hoc pacto habet, non Vrbis, ſed martyris nomen. *vij. Kal. Iulii. Theſſalonica Lanitani, Theſaulonica, Bagati germanorum Luceiæ Virginis, & Auceiæ Regis. Eodem die Natalis Vigilii martyris, & ſociorum eius.* Abundat in Africanis, & Alexandrino martyribus M. Vetuſtiſſimum, quorum nullam alibi memoriam inuenio, & in reliquis etiam nonnihil ita differt. *vii. Kal. Iulii. In Africa Natalis Gaudenti, Felicis. In Alexandria Agaconis. Theſſalonica Salonitę, Bigati, Lamtani, & Luceiæ virginis.* An vero, & hoc Vetuſtiſſimum M. incorruptum ſit anſam præbet ſuſpicandi, quod ex Africa, & Alexandria ſuperadditi martyres, tam in noſtris codicibus, quam Corbeienſi ad ſequentem diem pertinent, & aliqui ex his etiam in Antuerpienſi illo repetuntur. Notkerus in diem ſequentem Bigatum reicit, & inter Alexandrinos martyres refert, ad quem diem Africanos martyres aſcribendos eſſe confirmat. Hoc certum eſſe exiſtimarem ad hodiernos faſtos pertinere Theſſalonicenſes martyres Lamtanum, Bigatum, Teſſalonicam, ſiue Theuſalonicam, ſiue Salonitem dixeris, qui omnes Lamtani fratres germani fuerint. Meminit Beda editus hac die. *Theſſalonicę SS. Bigati Lantani*, & Rabanus vij. Kal. *Theſſalonicæ Bigati, Lantani. Romę Luciæ Virginis, & Aceię Regis.*

Lucelæ Virginis. Hanc & Aceiam, quæ Virgines Theſſalonicenſes ſunt in codicibus noſtris, & alijs, Romani ſũt Athletæ, Rabano, & Notkero, qui Aceiam nõ virginem ſed Regem ſignãt hac ipſa die. Notkerus vero ita vberius. *Romæ Luceiæ Virginis, & Auceię Regis, qui cum aliis xxii. pariter martyrio coronati ſunt.* Luciam non Luceiam virginem Romanam cum alijs xxij. recolit etiam hac die M. Romanum. Eandem eſſe Luciam cum Luceiã fatetur Baronius, & eandem eſſe profitetur cum ea, quæ à Beda, Vſuardo, Adone, & Petro de Natalibus memoratur; eandem quoque eſſe, ſiue Lucelam, ſiue Luceiam, cui xxiij. ſine nomine commilitones ſociantur, pridie huius diei in codicibus noſtris, facile conſentirem. Non facile tamen Teſſalonicenſes Lucelam, & Aceiam cum Romanis martyribus Luceia virginem, & Aceia Rege confunderem: cùm quod expreſsè ambo virgines in codicibus noſtris afferantur; tùm quòd ſignatis verbis eidem ciuitati Theſſalonicenſi aſcribuntur, non Romæ: tum quòd de Luceia Virgine, & Aceia Rege memoria expreſsè recolitur Calẽdis Iulij, & infra xv. Kal. Ianuarij. M. Vetuſtiſſimum Theſſalonicæ non niſi Luceiam Virginem tribuit: vnde quis dicere poſſet Lucelam, ſiue Luceiam virginem, quæ Regem Barbarum, ſiue Perſarum ad Chriſti fidem adduxit, origine fuiſſe Theſſalonicenſem, in qua vrbe eius hac die recoleretur Natalis, cum Rege martyrij comite, quamquam ambo agonem Romæ conſummauerint. Sed in actis apud Petrum de Natalibus lib. vj. cap. 111. Luceia Romana origine dicitur non Theſſalonicenſis. Fateor Aceiã Regem non virginem etiam vocari in M. Corbeienſi, non expreſsè indicato certaminis loco, ſed iiſdẽ ad Theſſalonicenſes ſuccenturiatis, quos tamen etiam Romæ tribuit Vvandelbertus. Sed nominum ſimilitudo quantas ambages parere potuit, & peperit? Vigilium cum

ſocijs

ſocijs martyrem incerti loci ab eodem Corbeienſi ſuper additum nullibi memoratum hac die inuenire licuit; niſi Vigilius Epiſcopus, & Martyr Autiſſiodorenſis ſit, cuius trāſlationem recolit Sauſſayus in ſupplemento Gallicani Martyrologij die ſequenti vj. Calend. Iulij. De S. Vigilio agitur in Hiſt. Autiſſiodorenſiū Epiſcoporum cap. 22. in Bibliotheca Lebbei.

VI. Kal. Iulij.

IN Africa Gaudenti. Felicis. Agapiti. Emeriti. Romæ Ioannis, & Pauli. In Alexandria Agathoni. Luceiæ Virginis, & Diogenis.

IVNII 26.

AFricanos athletas Romanum Martyrologiū, aliaque hucvſque edita, pariter cū Alexandrinis prætereunt. Eos tamen non prætermiſit Notkerus, ſed inverſo à noſtris codicibus ordine recenſuit. *In Alexandria Agathonis, Diogenis, & Bigati. In Africa Gaudentii, Felicis Agapiti, & Emerita.* At cum de Bigato cum Lamtano M. noſtrum egerit pridie huius diei, ſicuti, & MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, quando de ijſdem Notkerus ſiluit, dubitari poteſt ex corrupto codice, in hanc diem Bigatum deſcendiſſe inter Alexandrinos martyres, cum fuerit aliorum mſs. teſtimonio Teſſalonicenſis. An vero nominis ſimilitudo Lamtani, & Latini librario Antuerpienſi impoſuerit, & Gaudentius, & Felix Africani minus hìc conſultè repetātur, aliorum eſto iudiciū. Emeritam quidem nō Emeritum alij codices cum Notkero agnoſcunt, ad quorū normam M. noſtrum videtur emendandum, præſertim quòd, tam in Antuerpienſi, quam Corbeienſi Emeritæ ſcriptum ſit. In primo. *VI. Kal. Iulii. Roma Ioannis, & Pauli, & in Teſsalonica Latini. In Africa Gaudenti, Felicis, Agapiti, Emeritę. In Alexandria Lvcię, & Gigni.* Pro Gigno Diogenem cum noſtro retinet M. Corbeienſe hoc pacto. *vi. Kal. Iulii. Romę Ioannis, & Pauli. In Africa Gaudenti, Feliçis, Agapiti, Emerita. In Alexandria Agathoni ... iceia Virginis, & Diogenis.* Diogenes etiam Notkero dicitur, penes quem Luceia virgo inter Alexandrinos martyres non numeratur; ſed plures ſunt codices, qui Luciam, vel Luceiam virginem Ægyptiam hodiernis faſtis adnumerant, & aliam à Romana externi diei fuiſſe doceant, de qua ibi aliqua adnotauimus.

Roma Ioannis, & Pauli. Omnia ferè Latinorum Martyrologia nō modo hodierna die ſanctos fratres Ioannem, & Paulum Romæ ſub Iuliano coronatos recolunt, ſed eorundem Acta prælibant, Notkerus præcipuè Ado, Vſuardus, & Rabanus, quorum aliqui etiam Terentianum campi ductorem memorant, qui primum eos martyrio coronauit, deinde per ipſos ad Chriſtianā fidem conuerſus eorū geſta deſcripſit. Hæc diffuſiora proſtrant apud Surium T.6. editionis nouiſſimæ, & apud Petrū de Nat. lib. 6. cap. 9. nonnihil cōtracta; eorundē martyrū memoriam recolit etiam Calendarium Antiquum Romanum Fronti, & Sacramentarium Gregorij, vbi notat Menardus, in vetuſto mſ. codice etiam Vigiliam adnotari, quemadmodum indicat pariter mſ. Hieronymianū Canonicorum Lvcenſiū in pridiana Vigilia. Baronius ad Romanum Martyrologium plura à nobis non repetenda cumulat.

Romæ

V. Kal. Iulij.

ROmæ mil.viiij. Criſpini. Criſpiniani. Felicis. Spinellæ. vij. Germanorum. In Hiſpania Creſcentis. Miliani. Nemeſi. Primitiui. Iuſtini. Stathei. Eugeni. Nouantiani. Clementis. Marcellini. Ziddini. Hinnuſtici. Zoili. Marcelli. Italicæ. Leli. Capitonis. Tinni. Tuſci. *Et in Inſula Oia translatio corporisis S. Florenti..*

IVNII 27.

DIfficillimæ ſolutionis nodus occurrit. An in ſeptem germanorũ memoria, quæ hìc hodie recolitur ſeptem Sanctæ Symphoroſæ filij, aut ſanctæ Felicitatis indicentur. Vtraque ſancta martyr ſeptem filiorum ſanguine decorata in ſacris noſtris tabulis celebratur. Septem germani fratres ſignatis nominibus cum S. Felicitate infra recoluntur vj. Idus Iulij, ſeptem vero filij S. Simphoroſæ nominatim expreſſi habẽtur xv. Kal. Auguſti. In Romano Martyrologio Sanctæ Felicitatis filij vj. Idus Iulij pariter venerantur, ſicuti & Symphoroſæ xv. Kal. Auguſti. At horum nomina non conueniunt, videntur enim ex his martyribus conflata, qui hac die Hiſpaniæ tribuuntur, nempe Creſcentis, Iuliani, Nemeſij, Primitiui, Iuſtini, Stactei, & Eugenij. Vſuardus, & Ado hac eadem die v. Kal. Iulij apud Tiburtinam Italiæ ciuitatem memoriam recolunt S. Symphoroſæ cum ſeptem illis filijs nominatim indicatis, & diſertè Ado teſtatur locum vbi ſepulti ſunt à Pontificibus ſacrorum nuncupatum fuiſſe ad ſeptem Biothanatos, & *Natale* illorum eſſe *v. Kal. Iulii*. Miror vero doctiſſimum Baronium ad diem 18. Iulij in Adnotationibus Vſuardum adducere, quaſi die illa de S. Symphoroſa, ſeptemq. filijs egerit, cum ad illam diem purum additamentũ appareat Molani ex Bellini Martyrolog. & Vſuardus illos recolat cum Beda, & Adone ad diem v. Kal. Iulij his verbis *Apud Tiburtinam Vrbem Italiæ S. Symphoroſę cum ſeptem filijs Creſcente, Iuliano, Nemeſio, Primitiuo, Iuſtino, Stacteo, Eugenio*. Aliqua addit idem Vſuardus de eorumdem agone, quæ latius Notkerus proſequitur, dum eorum corpora requieſcere notat *via Tiburtina milliario ix.* Dubitari quàpropter poſſet in vetuſto aliquo codice mendum irrepſiſſe & Hiſpanorum martyrum nomina mutilato paſſionis loco ſeptem germanis accomodata fuiſſe, & ita, niſi maxima mihi eſſet Romani Martyrologij auctoritas, ſuaderent, præter codices noſtros, Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & Corbeienſe MM., quorum primum ita hodiernos faſtos recenſet. *V. Kal. Iulij. Romę Natalis vij. germanorum, Criſpi, Felicis, Criſpiani, Spinellæ. Cordoba in Spanis Creſcentis, Iuliani, Remiſi, Fratriæ, Iuſtinæ, Stattei, Nouatiani, Clementis, Marcelliai, Zeddini, Felicis, Venuſti, Zoili, Marcelli, Italicæ, Lali, Capitonis, Tinni, Timaræi,* ſacræ vero Tabulæ in Corbeienſe hoc ordine recenſentur. *V. kal. Iulii. Romæ milliario nono, Criſpi, Criſpiniani, Felicis, Spinellę, & ſeptem Germanorum. In Hiſpania Creſcentis, Iuliani, ... meſi, Primitiui, Iuſtini, Tacthei, Eugenij, Nouatiani, Clementis, Marcellini, Zebdini, Felicis, Hinuſti, Zoeni, Marcelli, Italicę, Lelii, Capitonis, ... ini, Tuechii, Siluani. Eodem die Natalis Sanctorum martyrum Iuſti, & Clementis, atque Octaniani Pontificis. Ambianis inuentio Sanctorum cor-*

porum Fuſciani, Victoriei, atque Gentiani Martyrum. Oia Inſula translatio corporis Sancti Florētii. Accedit mſ.Reginæ Sueciæ, in quo ſeiunctim adnotatur *V. Kal. Romæ Natalis ſeptem Germanorum*. deinde Cordubæ *SS. Martyrum Zoili, Creſcentis, Iuliani, Nemeſii, & aliorum xviii.* ſubijt etiam dubitare, an *ſeptem dormientium* memoria, quæ apud Adonem hoc ipſo die recolitur,ſub titulo ſeptem Germanorum includeretur, quod apud Notkerum *feſtiuitas ſeptem dormientium fratrum* nuncupetur. At præterquam quòd eorundem, ſiue prodigium, ſiue martyrium, non Romæ in Cœlio monte, ſed in cognominis montis ſpelunca prope Epheſinam vrbem accidit,vt tam latinorum, quam Græcorum Hagiologia ſub diuerſis tamen diebus affirmant, accedit quòd nequaquam germani fratres fuerunt, ſed vt ex Hiſtoria apud Metaphraſtem patet Chriſtiani nominis ſocij, & conſueto Chriſtianorum nomine, & charitate fratres erant. Quamobrem in eam facile ſententiam veni,vt ſeptem hìc Symphoroſæ filij cum Beda, Vſuardo, Adone, & Notkero recolantur, quoniã eorum re vera Natalis dies eſſet, vt affirmat Ado; ſed iterum eorundem per agi memoriam xv. Kal. Auguſti, ex aliqua ſolemni translatione,cuius ex vetuſta inſcriptione meminit ad illam diem Emin. Baronius, & Aringhius lib.4.Romæ ſubterr. cap.17. vt ibi adnotamus.

Criſpini. Præcedit in codicibus noſtris Criſpi, ſiue Criſpini, & ſociorum Romanorũ martyrum memoria ad Natalem vij. germanorum, vt etiam in M. Corbeienſi; in Antuerpienſe vero ſubſequitur, & non modo Criſpus dicitur, ſed pro Criſpino Criſpianus legitur. Emendandum ergo putarem Criſpini nomen, & reponendum *Criſpi*, quod ita etiam habeat M. Corbeienſe, & Calendarium Hieronymianum mſ. Canonicorum Lucenſium in quo legitur. *V. Kal. Criſpi*. An Criſpinus, & Criſpinianus hi Sancti martyres ſint,quos in Gallia,& Sueſſione paſſos referũt Chriſtianę Galliæ ſcriptores cum Romano M. ad diem 25. Octobris, & Roma eſſe translatos legitur? At cum eorundem etiam M. Vetuſtius noſtrum ea die memoriam recolat, & nonnihil nomina,omnino verò ſocij Felix, & Spinella, differant, alios eſſe putarem.

In Hiſpania. Locum Hiſpaniæ ſingularem pro ſanctorum Martyrum, ſiue agone, ſiue celebritate non ſignant codices noſtri, quemadmodum neque M. Corbeienſe. Preſſius tamen Cordubam notat Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, cui conſonant pro Zoilo, & anonymis decẽ, & nouem latinorum Martyrologia. At quamuis Prudentius in Hymno de martyribus Cæſarauguſtanis meminerit Zoelli,& Aſciſchi martyrum Cordubenſiũ, cum tamen ſequentes decem,& octo, diuerſis omnino nominibus nuncupatos ab his, qui hìc Hiſpaniæ, vel Cordubæ tribuuntur,Cæſarauguſtæ aſſignet, nõ Cordubæ,patet illos non eſſe de quibus Prudentius cecinit. Sin vero Zoellus Cordubenſis a nteſignanus eſt, & dux anonimorum nonemdecim,quos indicant cum Romano M. Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natalibus,& alij, vnus martyr deficiet, præſertim quoniam in codicibus noſtris, & MM. Antuerpienſi, & Corbeienſi decem tantum, & octo nominibus cum Zoeno, ſiue Zoilo, (ita enĩ conſtanter legunt Vetuſtiſſimum illud,& Vetuſtius noſtrum) recenſentur. At cum non Zoilus, ſed Creſcens ſiue Creſcentius anteſignanus ſcribatur in codicibus adductis, alios hos eſſe martyres Hiſpanos ſuſpicionem ingerunt, præcipuè etiã ſi ſupra quatuor nominibus ſignatos iuxtà mſ. Reginæ Sueciæ alij xviii. anonymi adderentur. Verum ſicuti in hoc codice numerum emendandum exiſtimarem, ita in noſtris libris pro Niliano ex aliorum concordi fide Iulianum reſtituerem. Siluanum addit M. Corbeienſe codicibus noſtris, & Eptarnacenſi ignotum.

In Inſula Oia. Gallicum hoc recentioris ſæculi additamentum à Vetuſtiſſimo M. exulat; retinet tamen cum aliis Cor-

Corbeienſe, & ad Vſuardum addit Molanus,ex quo fortaſſe ad hanc diem Sauſſayus S.Florentii Abbatis translationem hauſit. Oyam Inſulam ſunt,qui confundant cum Hero Inſula, vti nos etiam, & ingenuè fatemur, confudimus ad diem 30. Decembris, cum Hoy Inſula Scotiæ, ſed re vera Oya inſula Aquitãtici Oceani Hero auſtralior eſt, & adiacet Reaco, ſiue Reæ inſulæ è regione Rupellæ. Antiquum ibi fuiſſe Monaſteriũ etiam nunc rudera docent, vt notat Henſchenius ad S. Amandi vitam §. 1. n. 4. Sanctũ Florentium, cuius translatio celebratur die 27. Iunii eundem eſſe putat Ferrarius cũ S.Florentio Abbate Lerinenſi die 22. Septembris, apud eundem memorato in Catalogo generali ſanctorum, in quem errorem etiam Sauſſayus videtur impegiſſe. Molanus in additionibus ad Vſuardum S.Florentii Confeſſoris natalem diẽ repoſuit trigeſimo Decembris, quemadmodum in codicibus noſtris 7. Kal. Ianuarii in eadem Oyo inſula S. Florentij memoria agitur, vt ibi adnotauimus.

IV. Kal. Iulij.

IN Africa Fabiani. Elaphi. Venuſti. Eunuchi. Creſcenti. Alexandri. Theoni. Arionis. Ploeſi. Aſtecij. Apolloni. Amphamon. Phiſoci. Melui. Dioniſi. Hynus. Pannus. Pheuicus. Dioſcori. Turbini. Capitulini. Nicæ. Gurdini. In Alexandria Sanctorum Seneri. Theodori. Paſteſi. Tytiri. Dioniſiniæ. Paſsimi. Pheſci. Diſte. Ambeniari. Dioſcori. Orion. Turbanni. Capitulini. Item Orion. Simiri. Plutarci. Herenei. Heracli. Herothi. Potamini. Marcelle. Baſelidi. Leonidi. Pamboni. Orioſi. Panuberi. Tiline. Nonnicie. Sinidi. Lugduno Herenei Epiſcopi cum alijs vi. Leonidis. Plutarthi. Sereni. Potamiene. Marcelle.

IVNII 28.

SAnctorum Africæ pugilum numeroſã claſſem vidit Notkerus, & ſuo more hac die in nominibus decurtatam, ita producit. *In Africa Fabiani, & Felicis cum aliis multis martyribus*. Signato tamen preſſius anonymorum numero non diſſimilia profert mſ. Reginæ Sueciæ iv. Kal. *In Africa Fabiani. Felicis, & aliorum xxv. Alexãdria Natalis SS. Theodori cũ aliis xxvii. Lugduni Gallia S.Irenæi Epiſcopi*. Non niſi x iv, etiam Fabiano, & Felice adnumeratis, ita exhibet M. Corbeienſe. *IV. kal. Iul. In Africa Sabiani, Felicis. Elaphi, Venuſti, Eunuchi, Creſcenti, Alexandri, Theoni, Arionis, Ploeuis, Aſteſri, Apolloni, Amphimonii, Philoſiſi, Meluii, Dionyſii, ... unus, Pannus, Plebrius, Dioſcori, Tribani, Capitulini, Nica, Gurdini. In Alexandria Sanctorum Sereni, Theodori, Paſtuſi, Titiri, Doniſinia, Paſſimi, Pleſici, . . . ſta, Ambeniani, Diſcori, Orion, Treban, Capitulini, Orion, Seneri, Plutarchi, Herenei Epiſcopi, Heraeli, Heroti, Potamini, Marcelli, Baſilidi, Leonidi, Pamboni, Orioſi, Panuberi, Tilina, Nonnice, Sinidi, Memmii, Iuli. Lugduno Galliæ Herenei Epiſcopi, cũ aliis ſex, Leonidis, Plutarci, Sereni, Potamina, Marcelli, ſiue Vrena. Romæ Leonis papa.* Cum hoc M. prætermiſſo librarij incuria S. martyre Felice, conueniunt codices noſtri. Decem

 tan-

tantum & octo, vel decem, & ſeptem ita numerat M. Vetuſtiſſimum. dum ex illis aliquos Hiſpaniæ tribuit. *IV. kal. Iul. In Africa Fabiani, Felicis, Arionis, Capitolini, & Niſiæ, Elaphi, Venuſti, Eunuchi, Creſcentis, Alexandri, Theonis, Pleoſi, Aſtheſi, Appollonis, Ampamompis, Oſtiſi. Melei, Dioniſi. In ſpanis Penitis, Benueri, Pannbri, Dioſcori, Turboni, Capituli, Bicra, Gurdini. Alexandria ciuitate Sereni, Trardori, Poſtaphi, Tyri, Doſiniæ, Paſimi, Sici, Diſtae, Ambeni, Ariuſi, Dioſcori, Orionis, Turbani, Capitulini. Itē Orionis, Gimiri, Plutarci, Hirenei, Heracli, Heroti, Potomini, Marcelle, Baſilidi, Leonodi, Panoſi, Pece, Sidiſti, Pambuni, Oroſi, Pannberi, Tilini. In Nicaa Sinidi. Lugduno Galliç Hirenei Epiſcopi cum aliis vii. Leonidis, Plutarci, Sereni, Potamiæ, Marcellæ.* Differt etiam Vetuſtiſſimū hóc Antuerpienſe à Corbeienſi, & noſtro MM. in Capitulino, & Nica, qui in his poſtremæ claſſis ſunt; in illo verò prioris. Inſuper & ſuſpicionem illud ingerit, an *Niciæ* nomen vrbis ſit, vel martyris, cum addatur diſiunctiua nota *& Niciæ*, & pro Nica poſterioris claſſis Biccam præferat, & Capitulum pro Capitulino. Qua propter vereri licet librarium, tam noſtrorum codicum, quam Corbeienſis initium laterculi decurtaſſe, quòd Capitulini, & Niciç nomen repetitum eſſe poſtremo loco crediderit. Iam pluries diximus Vetuſtiſſimum illud M. in aſſignandis martyrum locis, accuratius ſcriptum eſſe; & quamquam in adductis codicibus ſub generico Africæ nomine plures martyres includantur, quam in illo, & id etiam in vetuſtioribus libris à Notkero obſeruatum appareat, prætereundum tamen non eſſe crederem alios ex Africanis martyribus ad Africæ vniuerſam regionem ſpectare, alios ad Nicem Africæ Tripolitanæ vrbem, cuius Victor Vticenſis meminit in Creſcentio Nicenſe Epiſcopo, facileq. accidiſſe, vt ſine alia minutiori diſtinctione omnes martyres in alijs codicibus vniuerſim Africæ tribuerentur.

Hynus Pannus. Ex eodem Vetuſtiſſimo codice hìc etiam mendum ſuſpicari licet, & pro Hyno, & Panno legendum eſſe *In Hiſpania*, ſiue antiquo more *In ſpanijs*, vt in illo proſtat. At cum cōtra reliquorum codicum numerus Africanorum martyrum minuatur, dum horum aliqua inſignis portio Hiſpaniæ tribuitur, nihil muto. Nominum differentia ab vnoquoque facile adnotari poteſt.

In Alexandria. Viginti nouem Sacros Alexandrinos martyres exhibent nominatim expreſſos codices noſtri. Triginta & vnum M. Corbeienſe, & Antuerpiēſe. Cum Theodoro xxvij. mſ. Reginæ Sueciæ, ſed anonymos, & decurtato, vt ſuſpicor, ante Theodorum Sereno, ſiue Senero anteſignano. Memmium, & Iulium Corbeienſi M. debemus; nam neq. noſtrum, neque Antuerpienſe, in aliquibus nominibus exprimendis nonnihil interſe diſſonantia, illos recolunt, & fortaſſe cum Sinido ad Niceam ſpectant iuxta Antuerpienſis accuratiorem diſtinctionē. Nec alienum eſt in codicibus noſtris, & Corbeiēſe nomen antecedētis martyris Nonniciæ, vel Nonnicæ legendū eſſe *In Nitea* iuxta vetuſtiſſimum illud. Pariter, qui Ambeniarius vnicum nomen eſt in noſtro, & Corbeienſi MM. apud Vetuſtiſſimum in duo diuiditur, hoc eſt Ambeniū, & Ariuſium, ſicuti illorum Pambonum & Orioſum, in tres martyres partitur Panoſum, Pecem, & Sidim, ita vt ſi ritè cōponantur codices noſtri cū Antuerpienſi in numero ſacrorum Alexandrinorum pugilum conueniant. Durius eſt diſcernere, an Plutarchus, & ſubſequentes eidem primo loco martyres, ijdem ſint Origenis diſcipuli Alexandrini, quorum agones prælibat Euſebius lib. 6. Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ à cap. 3. & deinceps, & ex ipſo Nicephorus lib. 5. Quædam quidem nomina conueniunt Plutarchus, Heraclas eiuſdem Plutarchi frater, qui poſt Demetrium Alexādrinæ Eccleſiæ Epiſcopus fuit, Serenus qui per ignem agonem perfecit. Tertius Heraclides, quartus Neron ambo ſecuri percuſſi. Alter

deinde

deinde Serenus poſt multa tormenta capite truncatus; Ex mulierum cœtu Herair, ſiue Rais, vt eam vocat Nicephorus, adhuc cathecumena per ignem baptiſmũ, & palmam adepta. Septimus apud Euſebium numeratur Baſilides, qui celeberrimam Potamiænam ad ſupplicium ducens, ex aliquo pietatis officio Sanctæ Viragini præſtito, per ipſam impetrato martyrio, meruit capite truncato coronari. Potamiæna tandem ipsa, non tam Virginitatis, quam fidei nobilis agoniſta, quamuis ante Baſilidem apparitorē agonem compleuerit, & poſtremo loco ab Euſebio receſeatur, poſt horribiles cruciatus tamen ferventi pice circumfuſa conſtantiſſimè obiens, non minori gloria triumphauit, cum Marcella Matre viui comburio coronata. Et quam quam plures hic martyres Alexandrini, quã apud Euſebium recenſeantur, nihilominus nõ officeret, quin alij ſub eadem Aquilæ Præfecti Ægyptia carnificina agonem perfecerint, cum Euſebij inſtitutum ibi ſit, non omnes Alexandrinos martyres illius perſecutionis numerare, ſed tantũ Origenis diſcipulos: ſubdatq;ad calcem capitis tertij, plures alios, qui fidem etiã ab ipſo Origene acceperant, perſecutionis illius tempore inclaruiſſe, & ad calcē cap.5. per Potamiænam ex Alexandrinis ciuibus plures alios ad Chriſti fidē tranſiſſe: quorum aliquos nunc pro fide animã dediſſe non eſt incongruum, quamuis diuerſo tempore, & die id accidiſſe certum ſit, quemadmodum palam eſt in ipſis etiam ab Euſebio recenſitis. Hos omnes ex antiquo inſtituto hac ipſa die iiij. Kal. Iulij veneratos in Occidētali Eccleſia præter Romanum M. & adducti iã codices teſtes ſunt Vſuardus, Ado, Notkerus, Bellinus, & alij latinorum recentiores, qui omnes ex Euſebio elicientes de his manifeſtè loquuntur. Vſuardus numerat Plutarchum, Serenum, Heraclidē, Heroim, Potamienam, Marcellam cum alijs tribus nominibus indicatis. Septē tantùm habet Romanum M. Plutarchum, duos Serenos, Heraclidē, Heronem, Raidem, Potamienam, & Marcellam. Baſilidem recolit pridie Cal. Iulij. Pro Rhaide legendum putat Valeſius ad cap. 4. lib. 5. Hiraidem ex fide codicis Regij, & Fukeriani, ſiue potius Heraidem, cuius memoriam Græci celebrant 4. Menſis Martij, vt in Menologio Caniſij, quãuis in Græco Menæo Venetijs edito recolatur die 5. Dubitat idem vir doctus, an Irais virgo Alexandrina, quæ cum alijs apud Antinoum ciuitatem martyrium paſſa eſſe dicitur die 22. Septembris in R. Martyrologio, eadem cum illa ſit. At nõ videtur ambigēdum eandem cũ Rhaide, quæ hic recolitur eſſe, quæ in Menologio Sirleti die 5. Septembris his verbis veneratur, *Natalis B. Martyris Rhaidis, quæ igne conſumpta eſt*. Cõuenit hæc cum Heraide ab Euſebio memorata, quamvis de ea nullam agat memoriam Menologium Baſilij ad illam diem. Alia profectò videtur Herais, cuius meminerunt Menologia ad quartam, vel quintam diem Martij, quoniam eidem alij ſocii aſſignantur Archelaus, Cyrillus, & Photius: alia quæ cathecumina viuicomburio aſſumpta eſt, & memoratur apud Euſebium, & Græcorum Menæa ad 5. Septembris; alia Herais Ægyptia virgo, ſiue Irais de qua tam Romanum M. ad diem 22. Septembris, quam Græcorum Menologia ad diem 23. mentionem habent, & ſi Ierais nuncupetur non Herais. Dum tamen tantam nominum diuerſitatē in vna martyre agnoſcimus, non miremur ex varia librariorum tranſcribentium incuria in plurimis etiam id accidiſſe martyribus, vt inter adductos huius diei faſtos ex variis codicibus licet agnoſcere. De Theodolo ſub hac die meminit M. Sancti Sabini de Leuitania apud Sauſſayum in Appendice, vnde etiam apparet in Vetuſtis, & mſs. Martyrologiis Theodorũ, ſiue Theodolum eſſe non Serenum Alexandrinorum martyrum ducem, vel anteſignanum. Remanet dubium, an quinque ſacri pugiles, qui poſt interpolatam S. Irenæi memoriam recoluntur, iidem ſint, quorum nomina inter Alexandrinos nume-

numerari vidimus, nempe Leonides Plutarchus, Serenus, Potamina, & Marcella. Iam diximus pluries Vetuſtiſſimũ Antuerpienſe M. quamquam cœteros codices vetuſtate antecellat ab antiquario aliquo in Gallia fuiſſe auctum, & interpolatum. Vnde mirum non eſſet, celeberrimũ Irenæum inter celebres martyres fuiſſe repoſitum, quamuis extra ordinem, vt alibi de alijs adnotauimus. Sed fortaſſe Herenus Alexandrinus, qui Epiſcopus dicitur in M. Corbeienſi nominis ſimilitudine anſam dedit, vt Ireneus Lugdunenſis deinde adijceretur. At Hereneus ille Alexãdrinus nequaquã in aliis codicibus Epiſcopus dicitur, & Corbeiẽſis Antiquarius malè ex Euſebio notam epiſcopatus à ſequenti Heracla remouit, & antecedẽti Hereneo tribuit. Fuit enim re vera Heraclas epiſcopus Alexandrinus. Vix autem licet dubitari cum Leonide Origenis patre repetitos martyres ex ijs eſſe, quos ſub Seueri perſecutione numerauit Euſebius libro ſexto, Origenis ipſius vt diximus diſcipulos. Fortaſse vero D. Hieronymus, aut quiſquis Vetuſtius martyrologium concinnauit, hos ab enumeratis diuerſos putauit, quòd illi cum pluribus aliis ſociis recolerẽtur, nec Potamina, ſed Potamius, ſiue Potaminus in prima Alexandrinorum claſſe ſcriberetur; in poſtrema vero Potamia, vel vt noſtri codices aptius legunt, *Potamiena*, *&* *Marcellæ* filiæ, ac matris ageretur memoria. Differt hæc ab alia S. Potamiena martyre iuniore, cuius meminit Pelladius cap. 1. de vit. SS.

Lugduno Herenei Epiſcopi. Celebris eſt apud latinos hac die memoria S. Irenæi Epiſcopi Lugdunenſis, & cum Romano M. Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & aliĩ eiuſdem celebritatem recolũt. Græci verò in Menologio Sirleti apud Caniſiũ S. Epiſcopi, & Apoſtolici viri natalẽ agunt die 23. Auguſti. SS. Patrũ de eo Teſtimonia cumulauit Galeſinius, & ex eo, & Feuardentio Eminentiſs. Baronius, quæ retexere non eſt animus. Plura ſi quis deſiderat adeat Theophilum Raynaudum in Indiculo SS. Lugdunenſium nouiſſimæ editionis p. 69. & reliquos ſacræ Galliæ ſcriptores, quorum nullus, quem viderim, de ſociis martyribus meminit, niſi vniuerſim plurimos ex ciuibus ſub eadẽ perſecutione Seueri fuiſſe cum Irenęo coronatos: quinimmo NotKerus ex Adone addit *cum omni ferè ciuitatis ſuæ populo*. Sex tantùm anonymos commilitones exhibent cum Corbeienſi codices noſtri, ſeptem habet mſ. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe. Inter Epipodium, & Alexandrum martyres ſepultum fuiſſe ex Gregorio Turonenſi educunt Sammarthani, qui de S. Irenæo plura cumulant in Gallia Chriſtiana, & Epiſcopis Lugdunenſibus.

III. Kal. Iulij.

ROmæ Natalis Petri, & Pauli Apoſtolorum. Petri in Vaticano, Pauli vero Via Hoſtienſi. Nauatiani, & aliorum Dccccclxxx. Martyrum, & dedicatio Baptiſterij antiqui Romæ. In Perſida Natalis Apoſtolorum Simonis, & Iudæ.

DE Apoſtolorum Principibus plura dedimus ad Indiculum Apoſtolorum. Petrum in Vaticano, & Paulum via Oſtienſi certamen cōpleuiſſe, ex veteri traditione docet Euſebius lib. 2. cap. 25. ibiq. eorum fuiſſe Trophea ex Caio viro catholico, & aduerſus Proculum vetuſtiſſimo ſcriptore confirmat. An vero eodem die martyrium fecerint, diſputat Baronius clariſſimus in Annalibus, vbi etiam eos refellit, qui eadem quidem die paſſos SS. Apoſtolos exiſtimant, ſed non eodem anno. Verùm Valeſius ad cap. 25. lib. 2. Eccleſ. Hiſt. Euſebij putat, ex Dionyſio Corinthiorum Epiſcopo apud eundem Euſebium non ita certè educi, eodem die triūphum egiſſe, cum tantum *eodem tempore* dixerit, quòd de plurium dierum interuallo explicari poteſt. Prudentius in Hymno de Paſſione Apoſtolorum Petri, & Pauli apertè docuit vno die, ſed non eodem anno certamen compleuiſſe

Vnus vtrumque dies, pleno tamen
innouatus anno,
Vidit ſuperba morte laureatum.

Et inter vtriuſq. necem anni ſpacium interceſſiſſe haurit etiam Valeſius idem ex D. Auguſtini ſermone 28. de Sanctis, ac ex Aratore lib. 2. Hiſt. Apoſtolicæ. Neq; hunc diem fuiſſe certaminis, ſed tranſlationis, ſiue natalis pro celebritate accepti, videtur ex epiſtola Cornelij Papæ poſſe deduci, vel potius ex libro Pontificali in vita Cornelij; vnde Sancti Pontificis epiſtolam, alioquin ſinceram, interpolatam fuiſſe viri docti putant. In ea quidem narratur ex Catacumbis SS. Apoſtolorum corpora, Pauli ad viam Oſtienſem, vbi decollatus fuerat, Petri iuxta locum vbi Cruci affixus in Vaticano, repoſita eſſe 3. Kal. Iulij. At licet hæc narratio improbabilis non eſſet, vti euincit Baronius ad annum 215. n. 3.: non pugnaret tamen tranſlationem eodem die celebratam, quo etiam eorum martyriū completum eſſet; imò id veriſimile admodum videtur, vt eorum ſolemnitas duplici titulo celebrior euaderet. Hoc vtique die tam Latini, quam Græci SS. Petri, & Pauli celebritatem ſignant. In laterculo Polemei Syluij, qui ſcripſit circa annum 448. & cuius aliqua fragmenta edidit Bollandus, Natalis SS. Apoſtolorū non 3. Cal. Iulij notatur, ſed 8. Cal. Martij, his verbis *Depoſitio SS. Petri, & Pauli. Cara cognatio ideo dicta, quia tunc & ſi fuerint viuorum parentum odia, tempore obitus deponuntur*. Ille tamen dies in omnibus latinorum Martyrologijs, vt ibi adnotauimus, Natali Antiochenæ cathedræ tribuitur, ſicuti apud omnes, qui de SS. Petri, & Pauli certamine agunt, dies obitus ſignatur 3. Cal. Iulij. Etſi verò in Eccleſia die ſequenti D. Pauli memoria præcipuè recolatur, id non ex antiquo more, ſed ex inſtituto S. Gregorij eueniſſe, notat Micrologus cap. 4., & in Sacramentario eiuſdem plane conſtat; forte quòd in aliquib⁹ Eccleſijs mos inoleuiſſet, vt dies 3. Calendas propriè D. Petri cultui manciparetur. Vnde Menardus animaduertit in vetuſto codice ſacramentarij Rodradi tantum hac die ſcriptum eſſe. *Natale S. Petri*, & in codice Remenſi *Natalis S. Petri propriè*. Verùmtamen, tam in editis Sacramentarijs iij. Kal. ſignatur Natalis S. Petri, & Pauli, quam in codicibus noſtris, Antuerpienſe, & Corbeienſe ſacri huius diei faſti hoc ordine proferuntur. Antuerpienſe nimirum *iij. Kal. Iulij. Romę Natalis Apoſtolorum Petri, & Pauli, & aliorum Dccccclxxviiij. Item Roma Nouatiani. In Perſida Simonis, & Iudæ Apoſtolorum*. Corbeienſe verò M. ita retinet, *iij. Kal. Iulij. Romæ Natalis Sanctorum Petri, & Pauli Apoſtolorū, & aliorū Dccccclxxxvij. martyrum, & dedicatio Baptiſterii antiqui.* Rabanus iij. Kal. paſſionē SS. Apoſt. Petri, & Pauli, *vno eodemq. die* ſub Nerone martyrio coronatorum, memoriam

vene-

veneratur. Notkerus quamquam vtriuſq. Apoſtoli longius geſta proſequatur, preſſius tamen ſequenti die, non modo Romæ, ſed per vniuerſum orbem ita D. Pauli feſtum diem recolit. *II. kal. Iulii. Roma imo per totum orbem Chriſti, Feſtiuitas S. Pauli Apoſtoli*, quæ Vſuardo cõmemoratio dicitur, & Adoni *celebratio iterum*. Hanc duplicis celebritatis memoriam hìc libuit adnotare, quòd codices noſtri, Antuerpienſis, & Corbeienſis die craſtino illam prætereant.

Nauatiani. Nouatianum reliqui ferè latinorum vocant. Additio ad Adonem habet *Romæ Natalis S. Nouatiani cũ aliis Dccclxxvii.* Silent hæc Romanum martyrologium, Vſuardus, & Bellinus de Padua. Nouatiani etiam non meminit Notkerus, ſed tantum habet *Romæ paſſio nongentorum ſeptuaginta ſex martyrum*, ſicuti & M. Corbeiẽſe. Expreſsè tamen mſ. Reginæ Sueciæ ad hanc diem. *Et in eadem Vrbe* (Roma) *natalis S. Nouatiani, & Dccclxxviii. martyrum.* quod non tam à noſtris codicibus, quam à Vetuſtiſſimo Antuerpienſi adducto confirmatur. Forte aliqui à Nouatiano timuerunt, quoniam ſchiſma primum aduerſus Cornelium Pontificem in Eccleſia Dei, & Romanã intulerit, & hæreſiarcha euaſerit; ſed præcipuè quòd à ſectarijs ſuis martyrio coronatum fuiſſe prædicaretur; vt habet Baronius doctiſſimus T. 2. Annalium ad annum 261. n. 2., vbi ſolidè de martyrio opinionem refellit. In numero Confeſſorum fuiſſe negari nequit ante ſchiſma, id docente, vel Euſebio, vel D. Hieronymo in Chronico, & à Nouato hæreſiarca, ſeductum fuiſſe. Sed quid vetat alium fuiſſe Nouatianum, vel Nauatianum in tanta Romanorum martyrum Segete, cum quo tanta anonymorũ claſſis coronata fuerit? Audiendus hìc eſt Prudentius in Periſtephano de paſſione Hippolyti, dum ſepulcra martyrum Romæ perluſtrans anonyma vidit, plurima numerum tantum indicantia, ita vt ſub vna ſepulcri mole ſexaginta depoſitos fuiſſe animaduerterit,

Sũt, & muta tamen tacitas claudẽtia tũbas,
Marmora quæ ſolũ ſignificãt numerũ.
Quanta virum iaceant coniectis corpora aceruis
Noſſe licet, quorũ nomina nulla legas.

Ne quis vero miretur in Vetuſtiori Martyrologio noſtro ſæpe anonymos multos martyres numerari,

Quorum ſolus habet comperta vocabula Chriſtus.

hæc libuit adnotare: atque etiam, ſi quis contenderet Nouatianum reſipuiſſe, ſciat Hippolitum martyrem, qui quondam Nouati ſectator fuerat, aduerſus eundem Nouatum ſtetiſſe, & illuſtri confeſſione expurgatum, inſignem martyrem fuiſſe. Nouatũ æquè, ac Nouatianum tanquam ſchiſmaticum, & hæreticos plurimi ex patribus auerſantur, non tamen Nonatus, & Nouatianus idem nomen fuit, vt Theodoretus alijque ex Græcis putarunt. Hoc aperte conſtat tùm ex Chronico Euſebij, & Hieronym. tùm magis ex epiſt. D. Cypriani. At ſicuti Nouati nomen, ſatis Romanis vſitatum fuit, ita & Nouatiani frequens eſſe poterat. Nouatus confeſſor frater Timothei, & filius Pudentis Senatoris in M. Romano recolitur die 20. Iunij, & ad Nouatum libros ſuos de Ira dicauit Seneca, vt proinde neceſſe non ſit Nouatianum hac die memoratum ſchiſmaticum illum eſſe Nouatianorũ anteſignanum. Variant in anonymorum numero ſcripti codices, exuberant noſtri ſupra alios dum nongenti octuaginta numerant: alij verò, vt mſ. Reginæ Sueciæ nongentos ſeptuaginta octo: nongentos ſeptuaginta nouem Vetuſtiſſimum Martyrol. Antuerpienſe. Magis autem redũdat Corbeienſe, in quo ſupra nongentos octuaginta, & ſeptem martyres recenſẽtur. Cum Apoſtolo Paulo tres milites martyrium feciſſe docet M. Romanum vj. Non. Iulij. ſed xxxv. cum milite percuſſore ex prodigio lactis effluentis è vulnere ad Chriſtum conuerſos narrat Chryſoſtomus orat. de Principib. Apoſtol. qui coronam acceperunt. Incertum tamen

tamen mihi eſt,ãn hi in adducto nongentorum octuaginta ſeptem numero computentur.

Dedicatio Baptiſterii. Nulla ſolemnis huius dedicationis memoria extat in M. Antuerpienſi;meminit tamen Corbeiẽſe. Cum verò nullum Romæ, neq. in Chriſtiano orbe magis celebre Baptiſterium fuerit, quam quod Conſtantinus cõſtruxit, multiſq. donarijs ornauit in Laterano palatio,eiuſdem hìc dedicationem recoli putarem. Huius adhuc memoria eſtat & Anaſtaſius Bibliothecarius in libello de munificentia Conſtantini *Fontem Sanctum, vbi Baptizatus eſt Auguſtus Conſtantinus*, vocat; ideoq; ſanctũ fontem nuncupauit, quia vt fama eſt, non modo ibi pius Imperator à S. Syluestro mundatus fuerit à lepra, ſed fortaſſe, quòd per dedicationem ab eodem Pontifice fuerit ſanctificatus, ſeiunctim à reliqua Eccleſia Lateranenſi, cuius encenias recolit Romanum M. quinto Idus Nouẽbris: Baſilicã ſub nomine S.Ioannis Baptiſtæ, in loco ſui Baptiſmi à Conſtantino ædificatam, narrat Petrus de Natalibus lib.10.cap.38., quam B. Syluester publicè conſecrauerit. De Conſtantini vocato Baptiſterio paſſim agunt, qui de ſacris vrbis ædeficijs ſcribunt, quos videre licet. Panuinum, & Seuerianum de ſeptẽ Eccleſiis. Sed præcipuè Cæſarem Raſponium de Baſilica, & Patriarchio Later. lib.3. qui, dum hęc cuduntur ad ſacram purpuram meritò euectus eſt.

In Perſida. De Natali SS. Apoſtolorum Simonis,& Iudæ aliqua ad Indiculũ Apoſtolorum cõgeſſimus. Notkerus eadem cum adductis codicibus habet. *In Perſide natiuitas ſanctorum Simonis, & Iudæ Apoſtolorum.* Sed hæc eadem memoria totidem penè verbis habetur infra Kalendis Iulij. Græci ſequenti die omnium Apoſtolorum celebritatẽ recolũt.

II. Kal. Iulij.

IN Africa Natalis SS.Timothei. Zotici. Italiæ. Curſici Presbyteri. Leonis Subdiaconi. In Agrippina Aſchini. Paphili. & *Lemodicas depoſitio S.Martialis Epiſcopi, & Confeſſoris.*

IVNII 30.

LIbrariorum vitio Martyrolog. Corbeienſe, Africanos sãctos martyres ita Romæ tribuit. *Prid. Kal.Iulii. Romæ Natalis Sanctorum Timothei, Italiæ, Gelati, Zoili, Italiæ, Curſici Presbyteri, Leonis Subdiaconi. In Agrippina Aſclini, Pamphili, Lemouicas depoſitio S.Martialis Epiſcopi.* Conſtãter primam martyrũ claſſem codices noſtri in Africa coronam accepiſſe dignoſcũt,& Vetuſtiſſimum Antuerpienſe confirmat. *II.kal.Iulii. In Africa Sanctorum Timothei, Zotici, Italicæ, Zoili, Gelati, Curſici præsbyteri, Leonis Subdiaconi, In Agripina Aſclini, Pampili. Lemodicas depoſitio S.Martialis Epiſcopi, & Confeſſoris.* Notkerus quamquam Timoteum tantum, & Zoticum recenſeat, locum tamen agonis non Romam, ſed Africam ita ſignat. *In Africa Timothei, & Zotici.* Ex his nonnullos etiam refert mſ. Reginæ Sueciæ in fine laterculi prid. Kal. Iulij. *In Africa Natalis Sanctorum Timothei, Zotici, Italiæ, Galati. In Agrippina natal. SS.Aſchini, Paphili.* ita vt dubitari nequeat, reliquorum codicum fide ſub Timotheo anteſignano ſacros pugiles Africanos fuiſſe. Ex his binos incerto loco tribuit hodierna die M. Romanum nempe Caium præsbyterum, &

Leonem ſubdiaconum. Addit ibi Baronis de his agere Vſuardum, & recentiores omnes. Sed nullibi Caium Presbyterum inuenio. Vſuardus Molani, ita legit. *Ipſa die S. Corſici Presbyteri, & Leonis Subdiaconi*. Bellinus de Padua pro Corſico Biſicum retinet. *Ipſo die S. Biſici Presbyteri, & Leonis Diaconi*. Varietatem librorum antiquorum itá hic agnouit Maurolycus. *Ipſe die S. Diſici Presbyteri, ſiue Corſici, & Leonis Subdiaconi martyrũ*. Petrus de Natalibus lib. xi. n. 182. de iiſdem ita meminit *Corſicus Presbyter, & Leo Subdiaconus, paſſi sũt martyrium prid. Kal. Iulii.* Corſicum etiã retinet Galeſinius, & quamquã alias Biſicum dictum fateatur, paſſim tamen in mſs. legi teſtatur *Corſici*, vel etiam *Corſiti*, & monet Leonem non Diaconum, ſed Subdiaconum dicendum eſſe omniũ Martyrologiorum fide, cui adducti iam codices conſonant. Cum vero eos Romæ martyres fuiſſe addat, neque in Notis auctorem proferat, veritus eſſem, ne propria coniectura (quod alibi de incerti loci martyribus aſſerere non dubitauit) id affirmaret, niſi ex aliquo antiquo mſ. accepiſſe ſuaderet M. Corbeienſe, in quo pariter dubitari poteſt, ne *Italia*, vel *Italicæ* nomen repetitum ſit.

In Agrippina. Coloniam Vbiorum vrbem, Agrippinæ Neronis Matris patriam, ad Rhenum hic agnoſco. Martyres vero in eadẽ vrbe coronatos in editis MM., præter Rabanum, & Notkerum nullibi inuenio. Addncta quidem mſs. Aſclinium, vel Aſcliuium, Pamphilium, vel Pampilũ, vel Paphilum conſtanter Agrippinæ aſſignant. Ille II. Cal. inquit. *In Agrippina Aſclepii, Pamphilii.*

Lemodicas. Ita pro Lemouicis vetera ferè omnia mſs. retinent. An S. Martialis fuerit Apoſtolis coæuus apud Galliæ ſcriptores non dũ cõſtat. Serius nẽpe ex Seuero ſulpicio educentibus alijs, Chriſtianam religionem in Gallia fuiſſe ſuſceptã, & ex Gregorio Turonenſi ſub Decio Martialem Lemovicum veniſſe. Inter hos Cordeſius, & ex eo Franciſcus Boſquetus T. 1. Hiſt. Eccleſiæ Gallicanæ, & nuper Ioãnes de Launoy chorum ducunt. Epiſcopus tantum, & Confeſſor hic S. Martialis dicitur non Apoſtolus, vt alij contenduut eſſe vocandum; neq. additur particula *de Antiquis*, vt in Vetuſtiori noſtro mos eſt aliquando ſuperaddi; quinimmo Confeſſoris titulus appendicem, & recentiora ſæcula ſapit. Confeſſorem pariter vocant M. Antuerpienſe mſ. Reginæ Succiæ, Notkerus, & alij. In Corbeienſi tantum dicitur depoſitio S. Martialis Epiſcopi. In Hagiologio FrãcoGalliæ Lebbei adduntur duo presbyteri Alpinianus, & Stratodinianus, quem in Auſtriclinianum emendat idem Lebbeus. Anteacto ſæculo prodijt S. Martialis vita, quæ ab Aureliano eiuſdẽ cathedræ ſucceſſore ſcripta perhibetur, & Abdiæ Babilonio in editione Pariſina ſuccenturiatur, eiuſdem farinę cum Apocripho illo ſcriptore. Ioannes Heſſels in Cenſura de vita quorundam ſanctorum. S. Martialis editã hiſtoriã in multis ſibi diſplicere affirmat. Conſimilis tamen ſeruatur in mſſ. libris Paſſionalibus Bibliothecæ Canonicorũ Lucẽſium. De S. Martiale eiuſq; Apoſtolatu plura habet Lebbeus adductus tomo 2. Bibliothecæ mſ. præſertim in Concilijs Bituricenſe, & Lemouicenſe; ſicuti & plures ſacræ Galliæ ſcriptores, præter Sammarthanos qui ſub Decio S. Martialem floruiſſe veritati magis conſentaneum exiſtimare videntur in Epiſcopis Lemovicenſibus T. 2. Galliæ Chriſtianæ.

Kalendis

KALENDIS IVLII

Litanias indicendas

Iulius habet dies XXXI.

IN Nicomedia Zoeli. Gagi Papæ. Et Natalis Sanctorum Luciæ Virginis, & Aceiæ Regis cum alijs viiij. In eadem Vrbe Eſici. Proceſsi. Martiniani. Marine. Antoni. Sereni. Victoris. In Meſopotamia Zeli cum alijs vj. & aliorum cclxiiij. In Antiochia Seueriani. Zoęli. Epaſi. In Monte Or depoſitio Aaron Sacerdotis. Et depoſitio Primi. Idonij cum aiijs. Et Auguſtiduno depoſitio Leoni Epiſcopi. In Perſida paſſio Sanctorum Apoſtolorum Simonis Chananei, & Iude Zelotis. Egoliſina Ciuitate depoſitio Separci Epiſcopi.

IVLII 1.

MVltis cęlitibus abundat Vetuſtius M. ſupra Romanum emendatū. Primumq. Nicomediæ habet Zoilum, cuius etiam ita meminit. M. Vetuſtiſſimū Antuerpienſe. *Kal. Iulÿ. In Nicomedia Zoili. Romæ depoſitio Gai Epiſcopi. Natalis Luciæ Virginis, & Auceiæ Regis cū aliis viii. Item Romæ Iſici, Proceſſi, Marinæ, Antonini, Sereni, Victoris, Zeli, cum aliis octo. Orionis, & aliorum cclxii. In Antiochia Seueriani, Zoeli, Paſi. Depoſitio Idonei cū filiis. Auguſtoduno depoſitio Leontii Epiſcopi. In Perſida SS. Apoſtolorum Simonis Cananei, & Iudæ fratris Iacobi.* De Zoilo Nicomedienſi meminit etiā mſ. Reginæ Sueciæ. *Kal. Iulii. Nicomedia S. Zoili. Romæ depoſitio Gaii Papę.* Et quamquam de Nicomedienſi Zoilo nihil habeat Notkerus, eiuſdem tamen cum alijs in noſtro indicatis, memoriam, integro de more adducto laterculo, agit Corbeienſe. *Kal. Litania indicitur. In Nicomedia Zoili Martyris. Romę Gaii Papę, & Natalis Sanctorum Luccię Virginis, & Auceię Regis cum aliis octo. In eadē Vrbe Eſici, Proceſſi, Marinæ, Antoni, Sereni, Victoris. In Meſopotamia Zoeli cum aliis ſex: Orion cum aliis octo. Et aliorum ducentorum ſexaginta octo. In Antiochia Seueriani, Zoeli, Epaſi. In Monte Or depoſitio Aaron Pontificis. Et depoſitio Primi, Idoni cum aliis. Auguſtiduno depoſitio Beati Leontii Epiſcopi. In Perſida paſſio Sanctorum Apoſtolorum Simonis Cananæi, & Iudæ Zelotis. Egoliſma Ciuitate depoſitio Beati Eparci Epiſcopi. Cinomannico Aniſola Monaſterio, depoſitio S.P. Karileſi Presbyteri, & Confeſſoris.*

Romę Gagi. Pro Caio ſiue Gaio noſtrorum codicum ſcriptor vbique Gagiū profert. Notkerus plures Romanos, qui ſequuntur martyres per compendia trāſigens, ita de Gaio meminit. *Romæ natiuitas Sancti Gaii Papæ, & aliorum nō paucorum martyrum.* Nec valdè diuerſa habet Auctarium Adonis. *Romę Caii Papæ, & aliorum.* Depoſitionem non natalem

Digitized by Google

dicunt M. Vetuſtiſſimum,& mſ. Reginæ Sueciæ, ad celebritatem, ſeu translationem aliquam deſignandam; rarò enim agonis diem in martyribus depoſitionē vocāt vetera martyrologia. Cum verò vnus tantum Gaius, ſiue Caius penès Pontificalis hiſtoriæ ſcriptores legatur, cumq. conſtanter hunc referant martyrio ſub Diocletiano coronatum x. Kal. Maii,ac in Calliſti cœmeterio ſepultum, mirum cur toties in Vetuſtiori noſtro M. eiuſdem memoria repetatur, vt 20. die Februarii, & 22. Aprilis, vbi de eo egimus. Vix enim vetuſta aliqua depoſitio recoli poteſt,cum in ipſo Calliſti cœmeterio, vbi antiquitus S.Gaij exuuiæ repoſitæ fuerant, noſtrorum patrum ætate inuentę ſint, vt ex Aringhio lib.4.ca.29. ibi adnotauimus. At cū S.Pontifex annis nouē in cryptis ad fideliū ſolamen latuerit,fortaſſe in iiſdē cœmeterijs pluries à fidelibus eiuſdē memoria recolebatur.

Et Natalis S.Luciæ Virginis. Romanā Virginem, ſiue Luciam, ſiue Luceiam cū Anceia Rege Barbaro eius temporali domino,& recolit & eius Acta ſignat Petrus de Natalibus lib.6. cap.4. ad diē 25. Iunij, vbi aliqua ad aliarum huius nominis ſanctarum Virginum diſtinctionem adduximus, ibiq. Luceiam, & Aceiam ambas virgines Theſſalonicenſes exhibuimus. Similitudine nominum deceptos aliquos ex recentioribus non dubito & magnas nubes diſtinctis aliàs martyribus offudiſſe. In Vetuſtiori M. noſtro nulla eſt repetitio, nulla confuſio. Fiſtus,& Luceia cū alijs xxij. aut xxiij. recolitur viij. Kal.Iulii. Deinde vij. Kal.Iulij Lucela,& Aceia Virgines Theſſalonicæ.Nūc Kal.Iulii Lucia virgo,& Aceias Rex cū *filiis nouē*, vel vt alter ex codicibus noſtris legit *cū alijs nouē*,cui reliqua iam adducta mſs. conſentiunt: Notkerus qui ad diem vij. Kal. Iulii videtur confudiſſe Luceiam, & Auceiam virgines, in Vetuſtiori noſtro indicatas vnà cū Lucia, & Aceia Rege, ibi etiam xxii. ſociorum meminit, quemadmodum Vvandelbertus ſuppreſſo in Aceia Regis titulo. Vſuardus, & Ado Aceiam ibi penitus ſilent, ſed Luciæ Romanæ virgini xxii. pariter addunt commilitones, nec aliam, ſiue Luciam,ſiue Luceiam agnoſcunt in hodiernis faſtis. Rabanus eandem hic recoli Luceiam putat, cuius ita meminit viii. Kal. Iulii. *Romæ Fuſci Luceæ cū aliis xxii.* & ſolemnem celebritatē Romę fuiſſe docet, dum in hodiernis faſtis illius ita octauam diem notat Cal.Iulii. *Eadem die Romæ octaua Luceiæ virginis ſanctimonialis cum Anceia Rege ſponſo ſuo*.Sanctimonialem Virginem Luceiam fuiſſe alibi non legi,ſicuti Aceiam Regem eiuſdem ſponſum fuiſſe, quem dominum alii dicunt. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ad diem 25.Iunii ex Petro de Natalibus Acta SS. Lucię, ſiue Luceiæ, & Anceiæ Regis prælibat,eadem tamen vti minus probabilia notat. Dum verò ſocios addit xxii., ab eodem Petro diſcedit, qui nullos martyres illis aſſociat, ſed in perſecutione Diocletiani inquit, *ambo ipſi pro nominis Chriſti confeſſione detenti gladio martyrium impleuerunt vii. Kal. Iulii*. Variant quidem in numero commilitonum Luceiæ virginis, & Auceiæ Regis codices noſtri, qui viiii. omnino ſocios agnoſcunt à M. Corbeienſi. Hoc enim non modo apud Dacherium editū, ſed in ſchediis noſtris viii. tantum retinet, & pro Luceia Luciam hoc pacto legit Kal. Iulii. *Et natalis SS. Luciæ Virginis, & Auceiæ Regis cum aliis octo*, cui vt vidimus concinit martyrol.Vetuſtiſſimum Antuerpienſe.

In eadem Vrbe Efici. Sub titulo *non paucorum martyrū* hos Romanos athletas collectiue ſignat Notkerus.An inter triginta quinque milites reponendi ſunt, qui per prodigiū lactis de ceruice Apoſtoli Pauli emanantis emolliti, gladio & ipſi ceruibus amputatis Chriſtum Dominum confeſſi ſunt,nō affirmo. Tres eorum tantum recolit hac eadem die Romanum martyrol. ſed nomina Longini, Aceſti, & Megiſti, quæ ex veteribus mſſ. addit Baronius in Notis, cum noſtris nō conſonant. D. quidem Chryſoſtomus

in

in Homel. de Princip. Apoſt. eodē gladio cum Paulo triginta quinque ſumma alacritate Deo fuiſſe mancipatos adnotauit. Iſicium pro Eſicio Antuerpienſe martyrol. legit, ſed Eſicium Corbeienſe cum codicibus noſtris, in quibus emēdandum puto librarii errorem, qui cum Proceſſo huius diei martyre, & alio à Proceſſo ſequentis laterculi, Martinianū pro Marina repoſuit, deceptus ſimilitudine, & fama nominis. Ex Corbeienſi igitur, & Antuerpienſi MM. reſtituendū omninò pro Martiniano Marinam putarem. Antonium Vetuſtius noſtrum, & Corbeienſe præſeferunt minima mutatione, non Antoninum, vt illud Vetuſtiſſimum, quod hic mutilum eſſe fatendum eſt, dum Zelum, & alios ſequentes martyres Romæ aſsignat, qui Meſopotamiæ debentur.

In Meſopotamia. Zoelum ſex Anonymorum anteſignanum in Meſopotamia martyrem vocat martyrol. Corbeiēſe: Zelum codices noſtri cum Antuerpienſi martyrol., quod in loco certaminis, vel venerationis deficiens, abundat in numero ſociorum ſupra ſex, alios binos addens. Orion in omnibus mſs. ſuccenturiatur Aſiæ martyribus, aliiſq. ſine nomine ſocii adduntur in duas claſſes codicibus noſtris, & Corbeienſi diuiſi, nempe viii. In prima, & cclxiiii. vel cclxviii. in ſecunda. Vetuſtiſsimum Antuerpienſe primam turmam præterit, & Orioni iungit ſine nomine tantum cclxii. quos alterius eſſe claſsis ex adductis mſs. palam eſt. Hos omnes etiam Meſopotamiæ decurtatis nominibus ita tribuit Notkerus. *In Meſopotamia Zoelli cum aliis plurimis*. Auctarium Adonis deficit in poſtrema claſſe, in aliis conuenit. *In Meſopotamia Zeli cum aliis vi. Orion cum aliis viii.*

In Antiochia. Vetuſtiſſimū martyrol. Antuerpiēſe, dum tres martyres Antiochenos refert, pro Epaſo noſtrorum codicum, & Corbeienſis Paſum ſcribit parui momenti differētia. Hi tamen reliquis editis hucvſque martyrolog. ignorantur.

In Monte Or. Omnibus latinorum martyrologiis celebris eſt Aaron Sacerdotis memoria: hac die memoratur Corbeienſi, ſed in Antuerpienſe deficit. Vidēdus de Aaronis obitu Ioſephus lib. 4. c. 4. Hor mons Arabiæ Petreiæ in finibus eiuſdē, aliquibus cū aſpiratione, aliis vt Corbeienſi, & codicibus noſtris ſine aſpiratione ſcribitur, aliis etiam Horeb dicitur.

Et depoſitio Primi. Non indicato loco, vbi hæc depoſitio veneretur, fruſtra, vt aliquam hic lucem adderem; laboraui. Bini codices noſtri Depoſitionē ſignant Primi, Idonii, cum alijs, totidemq. verbis Corbeienſe M. In Vetuſtiſſimo Antuerpienſi Primus tantum memoratur cum filijs, eiuſq; depoſitio recolitur. Hic loquendi modus omnibus mſs. communiter Sanctos, vel Sanctū aliquem Confeſſorem potius innuere videtur, quam martyrem. Veritus aliquando ſum, ne vnicum nomen eſſet Primidonij. At nihil immutandum duxi; præſertim quòd non modo in edito Corbeienſi M. Dacherij, ſed in ſchedijs Dufreſnij penes me ex illius codicis Prototypo legitur, *& depoſitio Primi, Idoni cum aliis*, iiſdē penè verbis, quibus in noſtris codicibus exprimitur. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe M. Primum ſilet, & Idoneum tantum profert cum filijs. Sed de mutilatione in hodiernis faſtis ſuſpicari iam licuit.

Auguſtoduno. Pro Leone noſtrorum codicum reponendum eſſe Leontiū monent mſs. Antuerpienſe, Corbeienſe, & Reginæ Sueciæ, in cuius laterculi fine legitur. *In Monte Hor depoſitio Aaron Sacerdotis. Auguſtoduno depoſitio Leontij Epiſcopi*. Confirmat idem Adonis Auctarium hac ipſa die, quamuis in martyrologio S. Sabini de Leuitania in Pireneis eius memoria recolatur die 7. Iulij, his verbis. *Auguſtoduno depoſitio S. Leoncii Epiſcopi*. Leonorium hunc appellare videtur Molanus in Appendice ad Vſuardum, Maurolycus Leonem vocat cū codicibus noſtris. Cum vero neq. huius, neq. Idonei, aut Primidoni depoſitio ab alijs

alijs latinorum martyrologijs indicetur, Gallici antiquarij additamentū puto, à quibus neque Vetuſtiſſimū Antuerpienſe videtur immune.

In Perſide. Eadem SS. Simonis, & Iudæ commemoratio habetur etiam in Perſide ad diem 29. Iunij. Hæc autem translationis, ſeu dedicationis memoria non conſummati certaminis fuiſſe videtur, vt diximus ad Indiculum Apoſtolorum. In Hagiologio noſtro mſ. perantiquo ex Abdia Babilonio ſcribitur translationem ad Baſilicam miro ordine conſtructam à Rege Perſiæ poſt tres annos ab eorundem Paſſione peractam fuiſſe Kal. Iulij. Si quæ vero fides habenda eſt Apocripho ſcriptori, eadem eſſet natalis dies certaminis conſummati; ſcribitur enim de Templo, & Rege. *Per tres autem annos fabrica inceſſanter exercuit, & conſummans eam die Natalis eorundem, ideſt Kal. Iulias meruit perdedicare loca Sanctorum.* At ſub Natalis voce celebritatem, ſiue translationis, ſeu alicuius Baſilicæ dedicationis intelligi poſſe alibi monuimus.

Egoliſma, ſeu potius Engoliſma depoſitionem Separci Epiſcopi referūt codices noſtri. Eparcum legit M. Corbeienſe, & pariter Epiſcopum, quamquam Abbatem, ſeu Monachum, & Confeſſorem tantum aſtruant Vſuardus, & Romanum martyrologium. De eo plura Greg. Turonenſis lib. 8. Hiſt. Francorum cap. 8. & eius vita apud Surium T. 7. in quibus Monachus Engoliſma recluſus nūcupatur, & Presbyterū non Epiſcopū obijſſe Kal. Iulij. Abbas vocatur etiam in Romano, & aliorum recentiorū MM. ſicuti in antiquo Hagiologio Lebbei. *Ciuitate Angoliſma S. Eparchii Monachi, & Confeſſoris.* Cum vero conſtanter, tam in binis codicibus noſtris, quam in Corbeienſi Epiſcopus nuncupetur, & Siparcus in illis dicatur, veritus ſum ne alius eſſet ab Eparco Abbate. Videant, qui res Galliæ ſacras tractant, à quibus ſuperadditum fuiſſe ſanctum virum Gregorio Turonenſi coæuum vix dubito. De eo ſilet martyrol. Antuerpienſe, neque inter Engoliſmenſes Epiſcopos à Sammarthanis numeratur, ſed S. Eparchij Ord. Benedictini Abbatia Engoliſmenſis memoratur.

VI. Nonas Iulij.

ROmæ Damaſi. Proceſſi, & Martiniani. Caleſti, & depoſitio Melciadæ PP. Turonis Sanctæ Monegundis.

IVLII 2.

IN Apographo Vetuſtiſſimi M. Antuerpienſis hodierni faſti ita proſtant. *vi. Nonas Iulij. Romę Proceſſi, Martiniani. Item Roma Eutici, Gradini, Aiaxi, Amideani. Depoſitio.* Quos mutilos eſſe poſtremum nomen *Depoſitio* cui nihil additur ſatis docere poteſt. In eodem infortunio & codices noſtri verſantur, in quibus &ſi ſuppleri poteſt, quod in Vetuſtiſſimo ad nomen depoſitionis deficit, nempe Melciadis Papæ; Romani tamen martyres deſiderantur. Integrum magis videtur in Corbeienſi martyrol. hodiernus ſanctorum Indiculus hoc ordine. *vi. Nonas Iulias. Damaſi, & militum duorum Proceſſi, & Martiniani, Calepi, & natale Euſici, & depoſitio Miltiadis Papa, Hiſici, Amida, Amigradina, Arixi, Iocundianille, Turonis ciuitate Sanctę Monegunda.* Vereri tamen poteſt, ne aliquo vitio & vetus Corbeienſis codex laboret. Quamquam enim cōſonent codices noſtri in verbis illis *Romæ Damaſi*, vixq. ad Damaſum Pontifi-

cem

cem referri poſſint, qui 2. vel 3. Idus Decembris ſepultus fuit via Ardeatina ex hiſtoriæ Pontificalis ſcriptoribus, vel quarto Idus Decembris, quando in Vetuſtiori noſtro martyrol. ſancti Pontificis memoria agitur, ancipitem lectorem relinquunt, ad quem re verâ Damaſum referri poſſint; præſertim quòd neque in mſ. Reginæ Sueciæ, neq. in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi vlla Damaſi memoria peragatur. Supplendum quapropter tam in Corbeienſi, quam in codicibus noſtris videretur ex Adone laterculum, & legendum *Romæ in Cœmeterio Damaſi Proceſſi, & Martiniani*. De cœmeterio Damaſi Via Ardeatina latè diſſerit Aringhius T. 1. Romæ ſubterr. lib. 3. cap. 12. Verùm cum Proceſſus, & Martinianus ex eorundem Actis apud Surium T. 7. ſepulti fuerint à Lucina Matrona Via Aurelia in Arenario, quomodo eorum memoria celebris eſſet in cœmeterio Damaſi, ſeu SS. Marcelliani, & Marci ad Catacumbas Via Ardeatina tanta viarũ diſtantia, fateor me ignorare; cum SS. martyrum corpora ibi in proprio cœmeterio antiquitus quieuerint, propriamq; Eccleſiam ibidem habuerint, vt idem Aringhius oſtendit l. 2. cap. 14. Præterea idem Ado in feſtiuitatibus Apoſtolorũ martyrologio præfixis apertè docet ſanctos martyres Proceſſum, & Martinianũ gladio fuiſſe cæſos *foras muros Vrbis Romæ in Via, quæ Aurelia nuncupatur* ſepultoſque à Lvcina Matrona *in prædio ſuo in Arenario iuxta locum vbi decollati ſũt*. & quod maius nobis eſt Vetuſtius etiam martyrol. noſtrũ idem docet ad diẽ 31. Maij. In tanta ſæculorum caligine plura quidem latere poſſunt, pluresq; ſanctorum martyrum translationes, vel corporum integrorum, vel alicuius partis, atq; Eccleſiarum dedicationes accidere potuerunt; præſertim in antiquiſſimis martyribus, & ab Apoſtolorum ſæculo. Si quis vero ſe ab hiſce tricis expedire maluerit noſtrum codicum, & Corbeienſis fidem ſequutus affirmabit, alium Damaſum martyrem Romanum fuiſſe codẽ die Romæ veneratum, quo Proceſſi, & Martiniani Natalis celebratur, quemadmodum, & Caliſtum, qui poſt ſanctos milites in Vetuſtiori M. recolitur. Alios etiam martyres numeratos fuiſſe in veteri Hieronymi M. vereri poſſet ex Petro Equilino lib. 6. cap. 4. dum Ariſtonem, & ſocios numerat ex Hieronymi M. apud Adonem.

Proceſſi, & Martiniani. Videnda hìc quæ diximus ad diem 31. Maij de SS. Proceſſo, & Martiniano, vbi eorundem etiam memoria agitur, quæ forte alicuius ſolemnis translationis, aut Baſilicæ dedicationis eſt. Secundum Iulij diem ſanctis his martyribus dicatum antiquitus fuiſſe præter omnia latinorum martyrol. docet Sacramẽtarium Gregorij, & vetus Calendarium Fronti, in quo legitur Iulij *die 2. Natalis Proceſſi, & Martiniani*. Eadem habentur in calendario Hieronymiano perantiquo Lucenſi. Reliqua de ſanctis militibus, ita etiam in M. Corbeienſi vocatis, nota ſunt, additumq. illud *& militum duorum* eſſe videtur, vt diſtinguantur à Damaſo, & Caliſto, alijs martyribus ab iiſdem, ſaltem officio, ſeiunctis. Minùs etiam hac die vitiatum codicem hunc putamus, quòd de Euticio martyre fidem aſtruat hoc pacto mſ. Reginæ Sueciæ. *Et in eadem Vrbe via Appia Natalis S. Eutycii*. De reliquis verò martyribus, aliquantulum in nominibus à Vetuſtiſſimo Antuerpienſi diuerſis nihil nobis addendum ſuccurrit.

Et depoſitio Melciadæ. De S. Milciadis Papæ depoſitione egimus ad diem x. Ianuarij, quæ cur hìc repetatur ignorare fatemur, niſi idem addamus, quod ante de SS. Proceſſi, & Martiniani iterata veneratione diximus. Forte incertus S. Pontificis dies obitus in varias venerationes traduxit fideles. Anaſtaſio, & Luitprando S. Melciadis obitus ſignatur 4. Idus Decembris: Abboni Floriacenſi 4. Idus Ianuarij: vetus Pontificalis hiſtoria mſ. in Bibliotheca Canonicorum Lucenſium cum primis concordat *iiii. Idus Decembris*. ſed iiij. Idus Ianuarij antiquiſſimus

ſimus

ſimum fragmentum apud Bucherium in Victorij Canonem cap. 15. & iij. Idus Catalogus Romanorum Pōtificum, quo vtitur Cuſpinianus. Errorem hìc agnoſcimus librarij in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi, qui Meltiadem martyribus ſequẽtis diei commiſcuit.

Turonis S. Monegundæ. Sanctæ huius Virginis ex Gregorio Turonenſi vitam habet Surius T.7. Deq;ea agit Romanum martyrologium, & reliqui ferè latinorũ. Notkerus eius memoriam in precedentem diem retulit; quia verò de eadem ſilet Vetuſtiſsimum M. Antuerpienſe facile credimus Gallici antiquarij de more additamentum eſſe.

V. Nonas Iulij.

IN Edeſſa Meſopotamie translatio corporis S. Thomę Apoſtoli, qui paſſus eſt in India. In Alexandria Trifonis, Menelai. Cyrilli. Porforis. Aprici. Criſti. Iuliani. Eracli. Eologi. Emerionis. Cyrionis. Honeſtis. In Tharſo Serene. Hilionis. Strategi. Montani. Atriani. Eſici. Germani. Paſeni. Pauli. In Conſtantinopoli Eufemiæ. Acaci. Ammoni. Thomæ. Triphoni. Menelai. Cerealis. Heracli. Eologi. Item Eologi. Cyonie. Iuliane. Demetrī. Horeſtis. Heliodori. Strategi. Amminiti. Iocundi. Martiniani. Suſtrati. Timothei. Cyoni. Cyriani.

IVLII 3.

DE Thomę Apoſtoli celebritate, ſeu Trāslationis natali die, nihil addendum occurrit ad ea, quę in Indiculo Apoſtolorũ dicta ſunt, prætérquam apud Rabanum eadem ita confirmari. *V. Nonas. Translatio Thomæ Apoſtoli in Edeſſam. Paſſus in vero India.* Vetuſtiſſimum S. Villibrordi martyrologium incurioſi librarij vitio laborat in Apographo noſtro; pro eo enim quod ſcribi deberet *Thomæ Apoſtoli* legitur *Romæ Apoſtolorum hoc ordine. V. Nonas Iulii. In Alexandria Trifonis, Menelai, Cirionis, Eulogi, & Translatio Romę Apoſtolorum, in Edeſſa Miltiadis, Eutici, Porforis, Apricis, Chuſti, Iuliani, Eradi. Item Trifonis, Noreſtis. In Tarſo Cappadociæ Seueri, Helionis, Trategi, Montani, Atrani, Euſuci, Germani, Partheni, Pauli. Conſtantinopolis Eufemię, Acaci, Ammoni, Thomę, Trephoni, Menęlai, Celialis, Eracli, Eulogi, Cioniæ. Iuliani, Demetri, Horeſtis, Heliodori, Strategi, Amedini, Iocundi martyri, Ammi, Suſtrati, Timothei, Cioni, Ciriaci.* Celebrem hac die fuiſſe S. Thomæ translationem confirmat mſ. Calendarium Hieronymianum Lucenſe in quo Iulij. *V. Nonas Translatio S. Thomæ Apoſtoli* ſcribitur, & omnia latinorum martyrologia conſpirant. Petrus de Natalibus Hiſtoriam Translationis proſequitur, & prodigia aliqua recenſet lib. 6. cap. 44.

In Alexandria. Triphonem cum alijs xij. anonymis exhibet Alexandriæ Romanum martyrologium, & vt notat ibi Baronius ex Vſuardo, & libris mſs. Galeſinius addit Triphoni ſocios Seuerinũ, Iulianum, Euphemiam virginem. Sed deprauatis codicibus vſus, aliarum regionum martyres palam cum Ægyptijs confundit. Rectius poſt Triphonem Menelaum cum x. anonymis iungit mſ. Reginæ Succiæ. *Alexandria SS. martyrum Tripho-*

Digitized by Google

Triphonis, Menelai, & aliorum x. In Tarſo Ciliciæ natalis SS. Elionis, Montani Germani cum aliis vi. Conſtantinopoli natalis S. Euphemiæ, Acacii, & aliorum xxii. Quos tamen de more mſ. illud per anonymorum compendia colligit, vberius cos explicat M.Corbeienſe. *V. Non. Iulii in Edeſſa Meſopotamiæ Natalis, & translatio corporis S. Thomæ Apoſtoli, qui paſſus eſt in India. In Alexandria Trifonis, Menelai, Cirionis, Cyrilli, ... forſeris, Apriei, Iuli, Chiſti, Iuliani, Geraeli, Eologi, Emerionis, Horeſtis. In Tarſo Seueri Helionis, Straeei, Montani, Adriani, ... ſiei. Germani, Partheni, Panli. Conſtantinopoli, Eufemiæ, Acaci, Ammonis, Thomæ, Tripon, Menelai, Cerialis, Baraelæ, Eologi, Cioniæ, Iuliani, Demetri, Horeſtis, Heliodori, Strategi, Aminidi, Iocundi, Martyri, Ammi, Suſtrati, Timothei, Chionis, Cyriani.* At non duodecim ſed tredecim Triphonis ſocios nominatim exprimit, quos duodecim tantum numerat Vetuſtiſsimum martyrol. Antuerpienſe, ſi interpoſita Lacinia Edeſſanæ translationis ex incongruo loco auferatur, quemadmodum remouendam decreuit Bollandus, dum Tomo 1. in Præfatione Generali ad Acta ſanctorũ cap. 4. §. 4. illius ſpecimẽ, ita in hodiernis faſtis reſtituit, vt etiam Melchiadis nomen, quod præteritæ diei conueniret, auferret, & decem tantum reliquos Triphoni ſocios aſſignaret. Abundat Corbeienſe in Cyrillo, Iulio, & Emerione. Iulius in noſtris etiam deficit, & primo loco Cirion. Pro Emerione Vetuſtiſſimum legit Triphonem. Petrus de Natalibus lib. 11. n. 88. ex veteribus martyrologiis anonymos Trifonis ſocios ad ducentos extendit. *Triphon, & alii ducenti martyres Alexandriæ paſſi ſunt V. Nonas Iulii.*

In Tarſo. Mirum quod M. Vetuſtiſsimum pro Tarſo Ciliciæ, vt exprimir iam adductum mſ. Reginæ Sueciæ, Tarſum Cappadociæ retineat, ignotam Geographis vrbem in Cappadocia, ſeu quam hucvſque inuenire non licuerit. Maioris famæ fuiſſe Tarſum Ciliciæ vrbem palam eſt, ſed cum & Tharſis opidum fuerit Syriæ, ſeu Comagenes non longe à Samoſatis diſtans, an pro Comagenæ Cappadociam repoſuerit antiquarius imperitus, ignoro. Sine alia additione, vt in codicibus noſtris, ita & in Corbeienſi ſcribitur Tarſus Ciliciæ. Huic Vrbi cum SS. Helione, Montano, & Germano vi. anonimos iungit mſ. Reginæ Sueciæ, totidemq. ſunt, qui in libris noſtris exprimuntur nominibus Tarſenſes martyres, quorum chorum ducit non Helim, ſed vel Serena, vel Senera, vt in altervtro ex noſtris codicibus legitur. Pro Serena Seuerum retinent M. Vetuſtiſſimum, & Corbeienſe, quæ in numero nouem martyrum nominibus ſignatorum cum Vetuſtiore noſtro conueniunt, nec à mſ. Reginæ Sueciæ diſcrepant. Nihil de his habetur in Romano M. aliiſq. recentiori bus.

Conſtãtinopoli Euphemia. Ex his Chriſti Athletis Eulogium tantùm cum ſocijs indicat Romanum M.: ſed Maurolycius addit Acarium, Demetrium, & Euphemiam. Galeſinius tantum Eulogiũ, & Demetrium protulit, quos paſſos narrat ſub Valente Ariano, & in Adnotationibus id excerpſiſse profitetur ex Annalibus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, & mſs. codicibus, vnde Em. Baron. fortaſſe accepit, cum in Adnotationibus addit de Eulogio, & ſocijs hac die Græcos agere in Menologio. Euphemiam magnæ venerationis martyrem ex vrbe Chalcedone Byſantio minus milliario oppoſita, recolunt Græci in Menologio Sirleti non. 3. Iulij die, ſed xi. Eulogius vero nuſquam mihi comparuit, niſi apud Petrum de Nat. hoc ordine lib. 11. n. 189. *Eulogius, & Ochaicus, & Demetrius martyres. Conſtantinopoli eodem die obtinuerunt triumphũ*, hoc eſt v. Nonas Iulij, ex martyrol. Hieronym. Viginti quatuor Byſantini cum Euphemia anteſignana martyres numerantur in codicibus noſtris, qui numero anonymorum in mſ. Reginæ Sueciæ reſpondent. Viginti tres tantum ſub Euphemia recenſet Conſtantinopoli

Mmmm Beatos

Beatos martyres Martyrol. Corbeienſe, ſed xxiiij. cum codicibus noſtris Vetuſtiſſimum Antuerpienſe. Deficit ergo in illo alter Eulogius librarij oſcitantia, quæ ex adductorum fide conuincitur.

IIII. Nonas Iulij.

SAncti Iocundiani. In Syria Sabbatiæ Innocentij cum alijs xxv. *In Gallia Turonis ciuitate ordinatio Epiſcopatus, & Tranſlatio corporis S. Martini Epiſcopi, & Dedicatio Baſilicæ ipſius. Bituricæ ciuitate Natalis Luciani Epiſcopi.*

I V L I I 4.

DEficit in codicibus noſtris locus Paſſionis S. Iocūdiani. Africam tamen eſſe docent Romanum M. cum reliquis ferè latinorum Beda, Vſuardo, Adone, Bellino de Padua, Maurolyco, Galeſinio, & Petro de Natalibus pręcipuè, qui ex Hieronymi, & Adonis martyrologio Iocundianum in Africa per aquæ ſummerſionem martyrium feciſſe refert. Sed purum Hieronymianū M. nō habuiſſe Petrum de Natalibus alibi dnotauimus. Vetuſtiſſimū Antuerpięſe de martyrij genere non meminit, & ſi locum de more ita indicauerit. *IV. Nonas Iulij. In Africa Iocundiani, Sereni, Sabbatia, & Innocentium. Tranſlatio S. Martini in Turnis, Lauriani martyris.* Genus tamen agonis in Iocundiano non ſilet M. Corbeienſe. *IV. Non. Iulij. In Africa Iocundiani in altum miſſi, & Martyris. In Syrmia Sabbatia Innocentij cum alijs xxx. In Gallia Turonis ordinatio Epiſcopatus, & Tranſlatio corporis S. Martini Epiſcopi, & Confeſſoris, & dedicatio Baſilicæ ipſius. Beturino Natalis S. Lauriani Epiſcopi, & Confeſſoris.* Iocundiani meminit ad calcem huius diei mſ. Reginæ Sueciæ. *In Africa S. Iocundiani martyris.*

In Syrmia. Vetuſtiſſimum Antuerpięſe non Syrmij, ſeu Sirmiæ Pannonicæ vrbi Sabbatiam, & Innocentium cum ſocijs tribuit, ſed Africæ, mutato tamen Sirmij nomine in martyrem Serenam. At reliqui codices, & omnia latinorum martyrologia cum Romano Sirmium non Serenum legunt, ac xxx. illis ſocios addūt; pro Sabbatia tamen noſtrorum codicum legunt Sebaſtam, & corruptè Galeſinius Sebaſtianā. Bellinus de Padua pro Syrmio legit Apud Smirnam SS. martyrum Innocentij, & Sebaſtiæ cum aliis xxx. At præter Bedam, qui Sabbatiam retinet, de mſſ. idem teſtatur Galeſinius, & codicibus noſtris conſonat Corbeienſis. In quo tamen anonymorum numerus xcx. in xxx. mutandus eſt, quemadmodum, & xxv. Vetuſtioris noſtri ex omnium aliorum fide.

In Gallia Turonis. Hæc de S. Martini tranſlatione, ac Baſilicæ dedicatione ad Gallicum additamentum pertinent: omnia tamen martyrologia latinorum tanti Confeſſoris celebritatem indicant. Sauſſayus hic dolet ſanctarum reliquiarum à Caluinianis diſſipationem, ſed aliqui ex ſacris oſſibus reſtituta non perijſſe certum eſt, & nuper Regio iuſſu Lucenſis Patriæ meę Cathedralis Eccleſia D. Martino dicata os vnum obtinuit, igne probatum ad confirmandam perduellium rabiem, & cleri Turonenſis pietatem. Celebrem fuiſſe magnorum Epiſcoporū acceptæ Cathedræ diem alibi diximus.

Biturica. Sunt qui Laurianum Epiſcopum, & confeſſorem dicant vt M. Corbeienſe. Sed contra aliorum mſ. & editorum librorum fidem, qui martyrem expreſsè vocant. De eo ita legitur in antiquo

quo FrancoGalliæ Hagiologio Lebbei. *In territorio Bituricę ciuitatis Vico Vaſtinno natalis S.Lauriani Epiſcopi, & martyris, cuius caput Hiſpalim ad Hiſpanias deportatum eſt*. Vaſſeus apud Baronium putat martyrium feciſſe ſub Totila Rege ad annum 544., & Archiepiſcopum Hiſpalenſem fuiſſe. His conſona lib.3. miraculorum S. Auſtregiſili cap. poſtremo in Bibliotheca Lebbei de S.Lauriani ſolemni die, ac eius cathedra leguntur. *Aduenientc itaq. B.Lauriani martyris Hiſpalenſis Epiſcopi ſolemnitate, qua colitur 4. Nonas Iulij, &c.* ſed omnia diffuſius, & apertius patent in eiuſdem Lebbei Bibliotheca inter vitas,& elogia SS.Bituricenſium,vbi legitur integra Paſſio ſancti Lauriani Hiſpalenſis Epiſcopi ex codice mſ. Eccleſiæ de Caſtro Bituricenſi.

III. Idus Iulij.

IN Sicilia Agathonis. Triphonis, & in Thomis Stratoris. Theodoti. Meroni. Rodofie. Secundini. Thomi. Macrini. In Alexandria Natalis Sancti Arpotis.

IVLII 5.

MArtyres Siculi Agaton, & Triphon in codicibus noſtris, Agaton, & Triſina ſunt Romano M. Bedæ, & recentioribus apud Baroniũ. Triphina pariter eſt in Vetuſtiſſimo S. Villibrordi libro. *III. Nonas Iulij. In Sicilia Agatonis,& Triſinia. Et in Tomis Marina,Theodota, & Sodera, Staris, Merona, Rodinia, Secundini,Theoni, Maſrimi. Item Rodopia. In Alexandria Natalis Apotis*. Triphonem tamen non Triſinam retinet M. Corbeienſe, in quo ita Siculis martyribus Iuſtus additur. *iij. Non. Iulij. In Sicilia Agathoni, Triphonis, Iuſti. Et in Thomis Stratonis, Theodoti, Merona, Rodeſia, Secundi, Thomi, Magrini, item Theodoti. In Alexandria natalis S. Arpotis Cõfeſſoris.* S. Agatonis meminjt hac die Calendarium per antiquum Hieronymianum Canonicorũ Lucenſium penes quos in fragmẽto Martyrologij Bedæ aſcripti additur *Agathonis Diaconi*. Rabanus non Triſinam, ſed Triphenam cum Agathone in Sicilia recolit.

Thomis. Tres tantum Thomis in Scythia martyres hodierni faſti exhibent in Romano martyrologio, & Bedæ, nempè Marinum, Theodotũ, & Sedophã. *Tomis Marini, Theodoti, & Sodephę* legit Rabanus, & teſtes libros ſcriptos adducit Galeſinius. Plures exhibet Vetuſtius noſtrum M. in quo ſeptem Thomitani martyres numerantur, quorum chorum ducit Strator ſiue Straton, vt in Corbeienſi, in quo alter Theodotus additur, ſed nullus Theodotus comparet in Vetuſtiſſimo. Verum cum Marina anteſignana, Theodota, & Sodera, alij etiam octo martyres numerantur,ea nominum varietate à codicibus noſtris, & Corbeienſi, quã quiſque obſeruare poteſt.

In Alexandria. Qui in Vetuſtiſsimo Apotis dicitur, in Corbeienſi, & Vetuſtiori noſtro M. Arpotis vocatur, quemadmodum vocat hoc pacto mſ. Reginæ Sueciæ 3. non. *Alexandria natalis Sancti Arpotis.*

II. Nonas Iulij.

IN Alexandria Arithonis. Zeti. Palati. Philippi. Octaua Apoſtolorum Petri, & Pauli. Seueri. In Syria. Neueduno Zotici. Amandi. Sichetis. In Auguſtiduno Depoſitio S.Legontiti Epiſcopi.

IVLII 6.

MVrtilos, & ab alijs mſs. varios nônihil fateri hic expedit codices noſtros. Arithonem vel potius Artotim tantum Alexandriæ tribuit hoc pacto Vetuſtiſſimum M. S. Villibrordi. *Pridie Nonas Iulij. In Alexandria Artotis, & in Syria Zotici, Palladij, & Seueri, Zeti, Philippi, Oratoris. Neueduno Amanti, Artetis. Auguſtoduno Paſſio Leontij Epiſcopi.* Abundat aliquibus martyribus Corbeienſe Martyrologiũ, & cum noſtro magis conuenit. *Pridie Nonas Iulij. In Alexandria Artoti, Zeti, Pallati, Philippi, Seueri, Iuliani. In Syrica Neueduno Zotici, Amandi, Artetis. Auguſtoduno Depoſitio Legontij Epiſcopi, & Confeſsoris. Depoſitio S. Goary presbyteri, & Confeſsoris. Et octaua Apoſtolorum Petri, & Pauli.* Concinit mſ. Reginæ Sueciæ. *Pridie non. Alexandriæ Natalis SS. Palladij, Philippi. In Syria Natalis S. Aratoris. Nouiduno natalis SS. Zotici, Aretis. Lugduno depoſitio B. Leontij Epiſcopi.* Quamquam verò in vno quolibet adducto fragmento ſui næui videantur ineſſe, hoc vnum conſtanter elicio octauam Apoſtolorũ ab antiquario noſtrorum codicum in loco non ſuo fuiſſe interpoſitam, cum Seuerus martyr, qui ſequitur, ſocius omnino ſit Pallati, & Philippi, ſiue martyres Alexandrini ſint ſiue Syri. Cum autem in aſſignãdis martyrum locis, vt plurimum accuratiùs ſit, M. Vetuſtiſſimum facilius conſentirem, vt Syriæ Zoticus, & ſocij tribuantur, quã Syricæ Neuiduno, vt legit M. Corbeienſe, niſi alicui magis arrideret, vt Arator, ſiue Orator, qui in codicibus noſtris deſideratur, poſt vocem illam in Siria adderetur. Quemadmodum in mſ. Reginæ Sueciæ legitur. Niuedunũ in Syria apud Geographos inuenire non licuit, quamquã Nouidunũ triplicẽ in Gallijs indicẽt, & in Moeſia ad Danubium. De Amantio martyre Nouioduni in Æduis meminit Sauſſayus ad diem 6. Iunij, ſed alij eidem aſſignantur ſocij ab his diuerſi, ſicut pariter Zotici meminit ad diem quartam eiuſdem mẽſis ex antiquo martyrologio, vt puto S. Sauini de Leuitania.

Octaua Apoſtolorum. Antiquiſſimam eſſe octaua die celebritatem repetitam SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli patet ex Actis S. Tranquillini martyris in Paſſione S. Sebaſtiani. In eam extat ſermo S. Leonis Papæ. Meminit antiquum calendarium Fronti, & Sacramentarium Gregorij. Tanquam à S. Patribus traditam celebritatem octauæ S. Mariæ, & S. Petri non obſcurè laudat Micrologus de Eccleſ. obſeruationibus cap. 44., vnde non iniuria additam in Vetuſtiori M. exiſtimãmus.

Auguſtoduno. Pro Legontito Leontiũ habent tam Vetuſtiſſimum Antuerpienſe M. quam Corbeienſe, & mſ. Reginæ Sueciæ. In hoc tamen non Auguſtodunenſis, ſed Lugdunenſis Epiſcopus dicitur. Nec tamen in Indiculo SS. Lugdunẽſium Raynaudi inuenire licuit Epiſcopũ illius vrbis fuiſſe. An idem qui ſupra memoratur Kal. Iulij Epiſcopus Auguſtodunenſis? plures aliarum vrbium, vel incerti loci præſules Leoncios ſiue Leontios refert Sauſſayus in martyrol. Gallico, nullum hac die.

In

Nonas Iulij.

IN Alexandria Partheni. Eraclei. Codomuni. Helai. Apollonij. Anoui. Publi. cum alijs xviij. & alibi Pathemi. Parmi. Ammias Pidin ij cum alijs vij. Alexandri. Parmini.

IVLII 7.

PAnthenum virum Apoſtolicum Clemẽtis Alexandrini præceptorem, quem Apem Siculam idem vocat, & de quo præclara ſcripſit Euſebius, & confirmat Rom. M. in Ægypto Chriſtianam Philoſophiã docuiſſe, & Alexandriæ in pace quieuiſſe notum eſt, & recolunt cum eodem Rom. M. hac ipſa die Vſuardus, Ado, Notkerus, Maurolycius, & Galeſinius. An verò is ſit, qui in Vetuſtiori noſtro Parthenus vocatur, & alijs martyribus iungitur, ſicuti vnius, & ſimillimæ literulæ mutatio ſuaderet, ita aliorũ martyrũ ſine vlla tituli diſtinctione numeratio id credere nõ permittit, cũ Panthenus ille in pace, nõ martyr quieuerit. Parmeniũ, nõ Parthenium, ita huius diei martyrem vocat Antuerpienſe M. *Nonis Iulij. In Alexandria Parmeni, Eracli, Heliç, Appolloni, Rodi, & aliorum xviii. Eudomi, Anoni, Pupli. & alibi Partheni, Animati, Prundi, cum aliis xviii. & alibi Alexandri Partinimi.* Nec longè abit M. Corbeienſe. *Nonis Iulii. In Alexandria Parthenii, Eraclii, Eudomoni, Helei, Apollonia, Noni, Publii cũ aliis xviiii. & alibi Parthemi, Animaſi, Pyuidui cum aliis ſeptem. Et alibi Alexandri, Parthimi.* Nec diffidet mſ. Reginæ Sueciæ & ſi nonnihil mutilum. *Nonis Iulii. Alexandria Parthenii, Apollonii, Publii cum aliis numero xix.* Galeſinius Parmeniũ, Heraclium, Heliam, & alios xviiij. Alexãdrinos martyres exhibet ex Beda, & Græcorum Tabulis. A Partheno quẽ Pantherium vocat Maurolycus, Alexandrinos martyres ſeiungit Notkerus, quorum tantũ numerat Heraclium, Heleum, Apolloniũ, Publium, & anonymos xx. cũ tamen Eodomunium, & Anouium ſileat, in anonymorum numero cum noſtro M. conuenit. An in Vetuſtiſſimo Rodi nomen Apollonio additum nomen Patriæ ſit, vel cognomen ex aliorum ſilentio licet ſuſpicari. Apollonius quidẽ Rhodius Poeta, qui Argonautica ſcripſit Alexandrinus patria fuit, ſed vetuſtior eſt, quam martyr in perſecutionibus eſſe potuerit. Nonis Iulij in calendario Hieronymiano Lucenſi perantiquo legitur *Apollonii, Pupli*. Septem Chriſti athletæ nominibus exprimuntur in Vetuſtiori noſtri M. quinque tantum in vetuſtiori; tres in mſ. Reginæ Sueciæ. Corbeienſe in numero expreſſorum martyrum conuenit, in anonymis vno abũdat.

Et alibi. Aliorum extra Alexandriam martyrum memoria in duas claſſes diuiditur. Prima in aliqua nominum differentia parum variat in codicibus noſtris, & Corbeienſi: ab Antuerpienſi multum in Anonimorum numero, cum illis ſeptem tantum numerentur, huic xviij. In illis poteſt deſiderari decimi numeri nota, & ex mſ. etiam Reginæ Sueciç ſuppleri. Deeſt etiam poſt anonymorum numerum in codicibus noſtris particula, non modo claſſis, ſed loci diſiunctiua, *& alibi*, quæ Alexandrum, & Parminum ſiue Parthiniũ à ſuperioribus licet incerto loco diſiũgit. De his neque Notkerus, neq; alia olim edita Martyrolog. meminerũt

Digitized by Google

VIII. Idus Iulij.

IN Nicea Suſtrati. Speri. Eracli. In Auſtria paſſio S.Kyliani. In Syrminia Sanctorum Perenti. Cecyric. In Ceſarea Procopi. Quarti. In Sicilia Pramiati. In Tauromini Seperi. Corniliani, cum alijs lx. In Nicea Eladij. Emmij. Senatoris. Alphi. Seueri. Honorati. Eucoli. Eleti. Straton. Artemi. Eudemon. Elie. Nouaſi. Apolupius cum alijs xviij. In Eraclea Iohanis. Apri. Antheologi. Glitherij. Perenthi. Stratonis. Et alibi Agreti. Primoli.

IVLII 8.

NIceni martyres in duas claſſes ſeorſim poſiti, & tacita particula item, nonnihil ſuſpicari permiſctũt de aliqua in huius diei ſacris faſtis cõfuſione. Vidit eam fortaſſe Notkerus, & ſub vnius Nicæ titulo vtramque claſſem incluſit. *In Nicea Soſtrati, Senatoris, Seueri, & Honorati cum aliis multis*. Patet enim Soſtratum ad primum Nicenorum martyrum ordinem pertinere, Senatorem, Seuerum, & Honoratum ad ſecundam. At Soſtratus cum alijs duobus Spero, et Eraclio noſtrorum codicum, ita Sirmio tribuuntur non Nicex in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi M. *viii. Idus Iulii. In Sirmio Natalis Oſtrati, Spiri, Eracli, & Eperenti, Cecilia. Caſarea Cappadociæ Procopi, Quarti. In Sicilia Pramani. In Tauromini Seneri, Corniliani, & aliorum xl. In Nicea Eladi, Emini, Senatoris, Alethi, Seueri, Honorati, Eucolli, Elenti, Fratoni, Arteni, Eudeminis, Helia, Nonaſi, Alopi cũ aliis xviii. In Heraclea Iohannis, Aprianti, Theoloci, Gliteriæ, Parenti, Stratonis; Alibi Agreſti*. Nicenos martyres non exhibet mſ. Reginæ Sueciæ, ſed tamen videtur cum noſtris codicibus conſentire dum Perentiũ, & Ceciliã Sirmio alijs non premiſsis immediatè tribuit, ad calcem laterculi. *In Sirmia Natalis SS. Perentii, & Ceciliæ. In Heraclea SS. Ioannis, Apri*. Calendarium Hieronymianum aliàs adductũ viij. Idus nõ indicato loco paſsionis legit *Suſtrati, Eracli*. Cũ autẽ apertiùs noſtris libris ita cõſentiat M. Corbeiẽſe nihil immutamus. *viii. Idus Iulii. In Sirmio natalis Oſtrati, Spiri, Oracli, & Epirenti, Cecilia. Ceſarea Cappadociæ Procopi, Quarti. In Sicilia Pramani. In Tauromini Seneri, Corniliani, & aliorum xl. In Nicea Eladi, Emini, Senatoris, Alethi. Seueri, Honorati, Encelli, Elenti, Fratoni, Artemi, Eudeminis, Helia, Nouaſi, Alopi, cũ aliis xviii. In Heraclea Ioannis, Aprianti, Theoloci, Gliteriæ, Parenti, Stratonis, alibi Agreſti*. Emendandum tamen putamus in codicibus noſtris illud *In Sirmiaia*, & reponẽdum. *In Sirmi Natalis*. Sirmis à Iornãde dicitur vrbs Pannoniæ, quæ Straboni, & Zoſimo Sirmiũ eſt. Galeſinius Niceæ in Bithinia non modo Soſtratum, & Heraclium, ſed Primolum, Quartum, & Cillianum, ex alijs regionibus confundit.

In Auſtria. Laciniam ex nota marginali interpoſitam à Gallico antiquario eſſe Paſsionem S. Kiliani in codicibus noſtris ſuadet aliorum adductorum ſilentiũ. Pro Auſtria non eſſe hic accipiendam Germaniæ regionem ad Danubium, ſed vt monet Notkerus Nouæ Franciæ caſtrum, ſeu ciuitatem Teutonico nomine Vvirzburg iuxta Moſam fluuium, palam eſt, tum apud eũdem Notkerum, qui eius acta ſtrictim percurrit, tum in diffuſiori S. Kiliani Epiſcopi Vvirtzburgenſis, ſeu Herbipolenſis vita apud Surium T.7. De eo agit Romanũ M. Beda, & alij latinorũ.

Plura

Plura habet Baronius in Notis, & vitam eius per compendia ſcribit Petrus de Natal. lib.*6*. cap.*66*.

In Cæſarea Procopi. An is Procopius ſit primus Martyr Paleſtinæ, qui ad Præſidis tribunal raptus abſciſſo capite triũphauit 8. Menſis Deſij, hoc eſt iuxta Romanos ante diem ſeptimum Idus Iunias, quemadmodum narrat Euſebius libro de martyribus Paleſtinę in nouiſſima Valeſij editione cap.1. an alius, cuius Acta diffuſiora, & admirabilia ex Simone Metaphraſte retulit Surius ad hanc octauam Iulij diem, ignorare me fateor. Diuerſum hunc eſſe à Paleſtino Protomartyre exiſtimat Valeſius in Notis ad Euſebium p.172. qui etiam acta latina ex mſs. codicibus integra exhibet. In his narratur Procopũ Scythopoli Cæſaream ad Præſidem ductum, priuſquam carceris experiretur anguſtias, capite cæſum die ſeptimo Iulij menſis. Alter verò quamuis Paleſtinus apud Metaphraſtem difficillimo, ac diuturno martyrio perfunctus diuerſus ab illo videatur, idẽ tamen eſt cũ Procopio à Græcis celebrato hac die 8.Iulij. Neuter ex his ſocium habuit Quartum, vel etiam Felicem, vt re vera idem eſſe poſſit cum Procopio Vetuſtioris M. noſtri. Accedat quòd non in Cæſarea Paleſtinæ, ſed Cappadociæ certamen compleuiſſe, aut veneratione accepiſſe conſtanter aſſerunt, tùm M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, tùm Corbeienſe. Nõ niſi Quartum commilitonem addunt Cæſarienſi Procopio Vetuſtius noſtrum, & Vetuſtiſſimum; additur verò à Corbeienſi *Felicis* memoria. Proconium vocat Bellinus.

In Sicilia Pramenſi. Pancratium legi debere ſuaderent, tum appoſitum nomen Siciliæ, in qua inſula celebris eſt S. Pancratij memoria, tum ſequens Taurominij, cuius Vrbis Epiſcopalem cathedram tenuit ab Apoſtolorum æuo. Sed è contra ſuadent Romanum, ac cætera latinorum MM. quæ S.Pancratij Epiſcopi Natalem diem recolunt die 3. Aprilis, quando etiã in Vetuſtiori noſtro celebris eſt eiuſdem memoria apud Taurominium in Sicilia. Confirmat Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, quod hac die non Pancratium, ſed Pramanium in Sicilia exhibet, & ſeiunctim pariter in Taurominio Seuerũ, & ſocios. Pancratium tamen Epiſcopum Taurominij in Sicilia die proxime ſequenti recolunt Græci, & martyribus à Montanis adiunctum narrant. Prancatium pariter legit M. Corbeienſe propius ad Pancratium, quamuis eum diſtinguat à martyribus Tauromini. In his exprimendis adducta mſs. conueniunt: In numero anonymorũ diſcrepat, quòd Vetuſtiſſimũ xl. tantum enumeret, dum alij lx. eſtendunt, decumanæ numeralis notæ manifeſta prælatione, vel tranſpoſitione. Notkerus quãuis Pramcatiũ ſileat, & pro Seuero, aut Sepero Sperũ habeat, in alijs tamen Taurominij martyribus enumerãdis Vetuſtiori noſtro cõſentit. *In Taurominio Speri, & Corneliani cum alijs ſexaginta.*

In Nicea. Quatuordecim Niceni martyres, tã exprimũtur in codicibus noſtris, quam Antuerpienſi, & Corbeienſi, & octodecim Anonymi. Aliqua nominum differentia vnicuiq. obuia comparet, ſed quæ ſine multorum codicum conſonantia emendari nequeat.

In Heraclea. Sex martyres Heracleticos exhibent libri noſtri, totidemq. M. Corbeienſe, & Antuerpienſe, parua nominum differentia: binos tantum mſ. Reginæ Sueciæ, Ioannem nimirum, & Aprũ, quos nõ martyres, ſed cõfeſſores pronũciant vnde vnde Maurolycius acceperit.

Et alibi. Vnicum tantum Agreſtium profert M. Antuerpienſe inter incerti loci martyres. Sed Primolũ addunt tùm codices noſtri, tùm Corbeienſis, & quos vidit non optimæ notæ Galeſinius.

In

VII. Idus Iulij.

IN Mediolano Mochi, & in Thomis Sanctorum Fenoni. Mine. Vitalis. Rufini. Euangelij. Agniti. Cyrilli Epiſcopi igni traditi. In Sicilia Feliciani. Romæ Natalis Virginum Floriani. Fauſtini. Anatholic. Felicitatis. cum Presbyteris vi. Felicis. Philippi. Martialis. Vitatilis. Alexandri cum alijs vj. & Fraterni Epiſcopi.

IVLII 9.

VEreor ne aliqua trãſpoſitionis labe laboret M. Vetuſtiſſimum Antuerpiẽſe, dum Tomitanos martyres ſeiũgens Mediolanenſẽ Mocam in fronte faſtorum apponendam Mimæ, vel Miniæ Tomitanæ ita ſubnectit, vt Vitalem, Rufinam, & ſocios cum Cyrillo Epiſcopo Mediolani videatur tribuere. Italiæ noſtræ sãctos hos martyres auferre non eſt animus, ſed aliorũ codicũ fidẽ obijcere. Corbeienſe quidẽ M. in fine mutilum cũ Vetuſtiori noſtro alioquin conuenit hoc pacto. *vii. Idus. Mediolani Mochi. In Tomis SS. Zenoni, Minæ, Vitalis, Rufina, Euangeli Vriſi, Agnetis, Cyrilli Epiſcopi igni traditi. In Sicilia Feliciani. Romę natalis virginũ Florianæ, Fauſtinæ, Anatholiæ, & Fraterni Epiſcopi.* Notkerus etiã videtur quodamodo conſentire, dum nullos Tomitanos martyres recenſens, Mediolani tantum Mochimum, & nullos ſocios iungit. *Mediolani natiuitas Mochimi,* vbi ad oram Caniſius notat an forte legendum eſſet ſancti Monæ. Galeſinius alioquin Mediolanenſis neq. S. Mochi meminit. Mochium, vel Mocum lego ex fide codicum noſtrorum, & Corbeienſis, nam M. Vetuſtiſsimum legit, vel Mecum vel Mecium hoc ordine. *vij. Idus Iulii. In Thomis Natalis Zenonis, Mimiæ. Et Mediolano Meci, Vitalis, Rufini, Euangeli, Vris, Annitis, Cyrilli Epiſcopi. In Sicilia Feliciani. Romæ Natalis Virginum Floriane, Fauſtine, Anatholiæ, Felicitatis cum presbyteris vii. Felicis, Philippi, Martialis, Alexandri, & aliorum trium.* Pro Fenone reponendum video in Vetuſtiori noſtro Zenonem, & poſt Euãgelium addendum eſſe Vriſium ex fide M. Antuerpienſis, & Corbeienſis.

Cyrilli Epiſcopi. A Tomitanis martyribus ſeiungendus videtur Cyrillus Epiſcopus Gortyæ in Creta omnibus martyrologijs latinorum, & in Menologio Græcorum hac die memoratus. Nomen, & Epiſcopale munus ſuadent eſſe Gortynenſem, magiſq. cõfirmat paſſionis, quod exprimitur, genus, hoc eſt *Igni traditi*, ſignatum, tam in Actis apud Surium Tomo 7. quam in Menologio Caniſij. Cum verò Notkerus Cyrillum Epiſcopũ ſub Lucio duce flammis iniectum, non in Creta, ſed *in Ægypto* agonẽ conſummauiſſe doceat, anſam prebet dubitandi, an martyres, qui Tomis in Myſia maioris famæ vrbe tribuẽdi videntur, fuerint potius Ægyptij, cuius ciuitas eſt Antonino Thomum circa Chenobaſciam. Nihil de loco paſſionis habet Vſuardus in Cyrillo Epiſcopo, nihil Ado, & quod magis eſt, Acta ex mſs. voluminibus apud Surium, neque locum paſsionis, neq. Epiſcopalem Vrbem deſignant, quamuis idem Surius Cyrilli Gortinæ in Creta Epiſcopi titulum appoſuerit, vel ex Menologio Græcorum, vel ex Romano M. Petrus de Natalibus, qui eadem die vij. Idus Iulij Cyrillum Diaconum', & Cyrillum Epiſcopum veneratur, inquit, *Cyrillus Epiſcopus, & Martyr Romæ paſſus eſt* flammis primum iniectus, mox abſciſſo capite. In tanta varietate mirum non eſt paſsionis locum in adductis mſs. &

Ve-

Vetuſtiori noſtro martyrol.non indicari.

In Sicilia Feliciani. In editis hucuſq; martyrologijs Siculus martyr Felicianus non legitur, neque apud Siculum Maurolicium.

Romę. Cum celebritas ſanctarum virginum proponitur pro Floriano, & Fauſtino legendum eſſe Florianam, & Fauſtinam non dubito, præſertim quod ita MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe retineant. Eodem cum noſtris codicibus vitio laborat Notkerus, qui legit Romæ Item *Floriani, & Fauſti.* Calendarium Hieronymianum vetus Florianum pariter non ſine labe legit.*vij.Idus Floriani, Anatholiæ Virginis.*

Anatholiæ. Diuerſam hanc S. Virginem putarem ab Anatholia Thorenſi, cuius ſub hac die meminit Romanum martyrologium, & cum eo Vſuardus, Ado, Notkerus, alijq. latini, tùm quòd alijs ſanctis virginibus ſociatur, tùm quòd ſequenti die in Vetuſtiori noſtro M. expreſſius recolitur. Mſ.Reginæ Sueciæ in hodiernis faſtis Anatholiæ pariter meminit cum Audace, & Martio ſocijs; vereor tamen ne ſegmentum ſeptimi Idus, cum ſexto ſequentis diei confuſum ſit. *7. Idus. Roma Nat. SS. Felicis, Philippi, & in Cœmeterio Prateſtati Natalis S.Ianuarij. Et in eadem Vrbe natalis SS.Rufinę, & Secundæ. Senonas S. Eradi Epiſcopi. In ciuitate Thora apud lacum Velinum paſſio SS.Anatholiæ, & Audacis, Marſi ſub Decio Imperatore.* Felicē quidem, & Philippum inter Romanos martyres numerat Vetuſtius etiam noſtrum M. cum Antuerpienſi. Silet tamen Corbeienſe, quòd fortaſſe antiquarius illius putauerit repetitos eſſe ex Tabulis ſequentis diei inter filios S. Felicitatis, quod minus veriſimile eſt.

Cum Presbyteris ſex. Neque ſanctarū Romanarum Virginum ſanctos ſocios Presbyteros numerat M. Corbeienſe, in hoc expreſsè mutilum. Septem tamen Presbyteros illis adiungit M. Vetuſtiſſimum, quorum quatuor tantum nominibus exprimit, nempe Felicem, Philippū, Martialem, & Alexandrum, ſubdit vero anonymos tres, vt ſeptennarium numerus expleat. In noſtris quoq; libris additur Vitatilis, & anonymorum numerus ad ſex extenditur: quod hos ex numero presbyterorum non eſſe cōuinceret, etiamſi ſeptem primo loco numerarentur, niſi poſtrema numeralis nota in duas vnitates conuerteretur.

Et Fraterni Epiſcopi. A Romanis martyribus Fraternum Epiſcopum ſeiungerem, quemadmodum ita diuiſit M.Vetuſtiſſimum, vt illius non meminerit. Meminit Corbeienſe, ſed non indicata Epiſcopali Vrbe. Ex additis ab Antiquario Gallico facile putarem, præſertim quòd in Antiſiodorenſibus Beatis addendis frequens eſt. Illius vrbis Fraternus Epiſcopus inter cœlites reponitur 3. Cal. Octobris ab Hagiologio FrancoGallico Lebbei, in quo Epiſcopus, & cōfeſſor dicitur, quam quā eadē die apud Sauſſayū inter martyres aſcribatur, ſicuti in ſupplemento ad 3. Kal. Nouembris, quem diem ordinationis, & martyrij cōſtituit. Sed ephemerum S. Epiſcopum 3. cal. Octobris recolit Hiſt. Epiſcoporum Autiſſiodorenſium in Bibliotheca Lebbei, quod repetit Hericius Monachus de Miraculis S.Germani cap.15. & fortaſſe dies hodiernis faſtis aſcriptus translationis eſt.

VI. Idus Iulij.

NAtalis vij. Germanorum, ideſt Felicis. Felippi. Maximi. Siluani. Pretextati. Proculi, & mil. iiij. Rofine. Secunde filiorum eius. Felicitatis. In Sauinis. Anatholiæ. Victoriæ. In Ciuitate Thomis. Marciani. Domni. Fromedi. Iohanis. Seſini. Aureliani. Emiliani, & alio-

rum nũo xxxvi. In Alexandria Leonti. Maurici. Melliti. Acellei. Daneli. Corioni. Antonini. Zeſoni. Euſtaſi. Octaui. Aniceti. Theudori. Chriſi. Candedi. Gorgoni. Archellai. Cyrini. Euphrodiſi. Galani. Autici. Ateri. Athenei. Gagi. Siſione. Auſenti. Valenti. Droditi. Fauſtaſi. Aurelij. Gorgodiani. Cyrioni. Curroli. Noſtini. Seſinne. Caſtri. Creta. Pollani. In Antiochia Maximi. Rudigi. Nironici. Domnine. Maxime. Diogenis. Macharij. Tymothei. Zachei. Yſici. In Africa Natalis Sanctorum Ianuarij. Marini. Naboris. & Felicis, & militũ xij. In Arminia Ciuitate Nicopoli. Milionis. Ioſomodis. Antoroni. Theodoli. Ceſſi. Gagiani. Clerici. Siſinne. Necdoni. Theodoti. Cyrilli.

IVLII 10.

ROmanę Eccleſię vſui deſtinatum Vetuſtius noſtrum martyrologium aliàs exiſtimauimus, hinc vero apertius ſuaderi poſſe videtur, cum ſeptẽ fratres, S. Felicitatis filios, quos Romanos eſſe, & Romæ coronatos nemo inficiatur, & tamen non indicato Paſſionis loco, tanquam ſuperfluo recenſentur, quemadmodum etiam accidit in Calendario Fronti Romano vetuſto, in quo legitur. Die *x. Menſis Iulij. Natale ſeptem fratrum Apij, & Salarię*. Septem fratres omnes putat Via Salaria paſſos idem Fronto: diuerſis vero locis Seueranus Romæ ſubt. lib. 3. c. 53. At maiori diſtinctione opus eſt. Quamquam enim vnica die ſeptem fratres cũ matre Felicitate recolantur, ne quos martyrij gloria, & ſanguinis vinculum coniunxit, in celebritate diſiungerentur; attamen diſiunctim agonem compleuiſſe his rationibus ſuadeor. Antiquiſſimum fragmentum Romani, ſiue martyrologij, ſiue calendarij apud Bucherium hæc habet, *Menſe Iulio, vi. Idus Felicis, & Philippi in Priſcillæ: & in Iordanorũ Martialis, Vitalis, Alexandri: & in Maximi Silani (hunc Silanum martyrem Nouati furati ſũt) & in Prętextati Ianuarij*. Neminem negaturũ arbitror martyres recenſitos eſſe S. Felicitatis filios, & de more illius fragmenti conſtat ſubintelligendum eſſe cœmeterium vbi ſeiunctim inquit, In Priſcillæ, in Ioardanorum, in Maximi, in Prætestati, hoc eſt in illorũ nominum cœmeterijs. Fragmentum hoc à temporibus Liberij Papæ eſſe non iniuria idem Bucherius exiſtimauit in libro de doctrina temporum, & facile ex huius auctoritate adducor, vt credam rã in Vetuſtiori noſtro, quam Corbeienſi, cuius hodiernum ſpecimen de more exhibemus, ab antiquarijs vitiata eſſe nomina aliquot, vt quæ cœmeteriorum eſſent, martyrum propria euaſerint. Septẽ hos fratres ſub diuerſis iudicibus agonẽ compleuiſſe omnia ferè Acta confirmãt, tam edita apud Surium T. 7. & Petrum de Natal. lib. 6. cap. 77. quam mſ. in vetuſto Hagiologio noſtro. Vix autem veriſimile eſt ſub diuerſis iudicibus vno omnes in loco coronatos, cum etiam diuerſis pœnis vexati coronã acceperint. Nec admodũ difficile eſt credere tẽpore perſecutionis in proximis, ijſq. diuerſis criptis, ſeu cœmeterijs fuiſſe ſepultos. Nihil ergo vetat Felicem, & Philippum ſepultos fuiſſe in cœmeterio Priſcillæ, Martialem, Vitalem, & Alexandrum in cœmeterio Iordanorum, Siluanum in cœmeterio Maximi, & Ianuarium in cœmeterio Prætestati, vt fragmentum adductum docet. Cœmeterium Prætextati, & Maximi parum inter ſe diſtabant Via Appia, & vtrumque erat portio cœmeterij maioris, quod Calliſti dicebatur. Cœmeterium Iordanorum erat via Salaria, quod S. Felicitatis nuncupatum fuit, & Alexandri, Vitalis, ac Martialis eius filiorum, qui ibi

ſepulti

ſepulti ſunt, vt habet Aringhius Romæ ſubt. lib.4. cap.29. Et pars erat celebrioris, & amplioris cœmeterij, eadem via Salaria nuncupati Priſcillæ. Vnde facile intelligitur in Vetere Fronti Calendario quid verba illa ſignificent *Apij, & Salaria*. Septem enim fratrum exuviæ partim via Appia venerabantur, partim via Salaria; non enim dubitarem emendandam eſſe vocem *Apii*, & reſtituendũ *Apia* hoc eſt Via, quod aufugiſſe Frontum video. Quamquam vero ſeptem filijs Felicitas mater ſocietur in codicibus noſtris, palam tamen eſt eodem tempore capitalem cum filijs non ſubijſſe ſententiam: tum quod in Actis apud Surium in carcere macerata dicatur: tũ quod apud Petrum de Natalibus loco adducto expreſsè narretur, poſt mẽſes quatuor à filijs mortem ſubijſſe nono cal. Decẽbris, quod repetit lib.10. cap.99. Aliqua proinde emendanda occurrunt in libris noſtris. Septem fratrum nomina eo ordine, quo in Actis apud Surium, & Petrum de Natal. & in Hagiologio noſtro numerantur, videlicet Ianuarius, Felix, Philippus, Silanus, ſeu Siluanus, Alexander, Vitalis, & Martialis. Ita etiam martyrologium R. recenſet, Beda, Vſuar. dus, Ado, Notkerus. Hæc quia non integrè reſpondent videntur emendanda, & quà mutila ſunt ſupplenda, partim ex martyrol. Corbeienſi, partim ex fragmento Bucherij. *Romę in cœmeterio Priſcillæ vii. Germanorum Felicis, & Filippi. In Maximi, Siluani. Ianuarÿ, & Martialis, in Prætextati, Vitalis, Alexandri filiorum S. Felicitatis. Rufine, & Secundæ. Proculi, & militum quatuor.* Proculum non alibi inuenio, ſed milites quatuor hoc pacto in martyrol. Corbeienſi, quod aliqua etiam indiget emendatione. *vi. Idus Iulij. Romę Priſcillæ, & Natalis Sãctorum ſeptem Germanorum, ideſt, Felicis, Philippi, Vitalis, Martialis, Alexandri, Silani, Ianuarii, & millium quatuor. Rufinæ, Secundæ, Lucini. In Sabinis, Anatholię, Victuriæ. In Ciuitate Tomis Martiani, Domni, Tromedi, Ioannis, Seſini, Aurelianidis, Emiliani, & aliorum triginta ſex. In Alexandria Leontii, Mauricii, Melliti, Achillei, Daneli, Corioni, Attoni, Zeſoni, Euſtaſi, Octaui, Aniceti, Theodori, Criſti, Candidi, Gorgoni i, Arcelai, Cyrini, Eofrodiſi, Gelani, Autici, Azeli, Attenei, Gagi, Siſionę, Auxenti, Valentini, Droditi, Fauſtaſi, Aureli, Gorgodiani, Cyrion, Coroli, Noſtini, Siſinnæ, Caſtrici, Apolloni. In Antiochia Maximi, Rodogi, Vironici, Domninæ, Maximæ, Diogenis, Machari, Timothei, Zorchei, Iſici, Moenis. In Africa Sanctorum Ianuarii, Marinæ, Naboris, & Felicis. Et alibi militũ duodecim. In Armenia Ciuitate Nicopoli, Milionis, Diomedis, Antonii, Anitici, Theodoli, Ceſſi, Gaiani, Clerici, Siſinnæ, Nigdoni, Theodoti, Cyrilli.* Nec minori videtur emendatione indigere in ſeptem fratribus enumerandis martyrol. Antuerpienſe, quod Rufinam, & Secundam inter ſeptem Germanos filios S. Felicitatis ita recenſeat. *vi. Idus Iulii. Romæ Natalis Sãctorum vii. Germanorum, ideſt, Philipi, Felicis, Maximi, Silani, Ianuari, Rufinę, Secundæ, & filiorum eius. Felicitatis, Safini, Anatholiæ, Victoriæ, Ciuitate Thomis Marciani, Domni, Diomedi, Ioannis, Siſinni, Aureliani, Emiliani, & aliorum xxxviii. In Alexandria Leonti, Maurici, Melliti, Helici, Orioni, Antonini, Zaſomi, Euſtaci. In Antiochia Maximi, Rodigi, Veroniæ, Domnina, Maximæ, Dioginis, Machari, Timothei, Zacchei, Iſuci. In Africa Ianũariæ, Marini, Naboris, & Felicis, & Primitigani, Viæ Peniſtri milia xii. In Armenia minore Ciuitate Nicopoli, Milionis, Decomedis, Anthoni, Theoli, Ceſſi, Cagiani, Clirici. Item Siſannæ, Negdani, Theoti, Cirilli.* Præter Antuerpienſe adductum martyrol. & noſtrum ſunt etiam alij codices, qui ſeptem germanos cum Rufina, & Secunda cumulant. Ita Menardus ad Sacramentarium Gregorij p. 169. teſtatur in Miſſale Romano mſ. ſeptem fratribus addi S. Rufinam, & Secundam, ſorores quæ non habeantur in excuſis, neq. apud Pamelium, neq. in alijs codicibus mſ.

In Calendario vtiq. Hieronymiano peruetuſto Canonic. Lucenſium vj. Idus nihil aliud adnotatur præter *ſeptem fratrũ filiorum Felicitatis*. In alio vero hedino noſtro mſ. ita legitur. *vi. Idus. Ruffina & Secunda martyrum, & vii. fratrum martyrum*. De mſ. Reginæ Sueciæ iam in proximis præteritis faſtis adnotauimus aliqua eſſe tranſpoſita ex preſenti die vt illa *In Cœmeterio Prateſtati natalis S. Ianuarii*, qui vnum eſt ex filijs S. Felicitatis. Aptius tamen ſubditur *In eadem vrbe Natalis SS. Rufina, & Secundę*. Has ſeiunctim à ſeptem fratribus ita recenſet hac eadem die Notkerus, vt Romæ miliario decimo fundo Plautillæ, quæ dicitur Buxo ſorores, & filias Aſterię, & Aureliæ capite cæſas eſſe referat ex diffuſiori hiſtoria apud Adonem, qui addit agonem compleuiſſe in Silua via Cornelia, & à Plautilla in fundo proprio ibidem eſſe ſepultas. Locus vbi SS. Virgines paſſæ ſunt Epiſcopali cardinea ſede decoratur, & Syluæ Candidæ nomine ſæpius in antiquis monumentis nuncupatum inuenio, quod etiam doctiſsimus Baronius adnotauit. Corpora autem Romam translata in Baſilica Lateranenſi prope Baptiſterium debito honore ſeruantur.

In Sauinis Anatholia. In Sabinis legendum non Sefini, vt martyrol. Vetuſtiſsimum habet. Tollerabile autem eſt etiam in Sauinis, quandò Pelagius Papa decret. 2. cauſ. 16. Bono ſcribit Epiſcopo Sauinati pro Sabinati, aut Sabino. De Anatholia ſuperiori die agunt cum martyrologio R. Vſuardus, Ado, Nokerus, ac cœteri latinorum. Nos aliam putauimus à Thorenſi, ſeu Sabina. Si quis vero eandem eſſe velit non pugnabo, cum in eius Paſsione apud Surium T. 7., hæc verba proſtent. *Percuſſaq; eſt autem Virgo Sacratiſſima Anatholia 7. Idus Iulias, obiit autem ſexto idus Menſis eiuſdem*, vt vterque dies ſacer illi eſſe potuerit. Audax Sancta Virginis ſocius additur in Romano, alijſq. martyrologijs, ſed cum incertum ex Actis ſit an eadem die palmam acceperit fortaſſe à Vetuſtiori noſtro prætermittitur. In mſ. Reginæ Sueciæ die præterita cum Anatholia nõ modo Audax, ſed & Marſius videtur addi tanquam martyr diuerſus in editione Romana fragmentorum Holſtenij, ſed nomen hoc eſt Gẽtis, & officij, & Audax Marſus dicitur in Actis iam adductis ex Marſorum finitimis Populis, qui ſerpentes ſaliua dicebantur vel occidere, vel cicurare, vt ibi palam eſt. Thoram Vrbem aptius exprimit mſ. Reginæ Sueciæ, quam alij codices Thuriam, vel Thyrum. Erat hæc in ea Sabinorũ parte, quæ Equicolis, Marſiſq. coniungitur, vt ibi notat, vel Poſſinius, vel Holſtenius, & adhuc eius rudera multa ſuperſunt ad leuam fluminis Zorani, & S. Anatoliæ Eccleſia in eius ruinis etiam nunc extat à vicinis populis frequentatà. Sanctæ Virgini ſociam videntur tribuere Victoriam, ſeu Victuriã, tam libri noſtri, quam Corbeienſis, cuius nulla eſtat memoria in Actis S. Anatholiæ. Iungitur fortaſſe, quia ſoror erat. Diſtat Torana ciuitas à Trebula Mutuſca 6. paſſuum millibus. In hac Vrbe die 23. Decembris Anatoliæ germana ſoror Victoria gladio in corde tranſuerberata migrauit ad ſponſum, cuius corpus inde in Picenum trãslatum in Oppido ſui nominis conditum eſt, vt Ferrarius ex Petro de Natalibus habet in Catalogo SS. Italiæ. Videnda hic ſunt, quæ notat Holſtenius in Animaduerſis ad Rom. martyrologij diem 23. Decembris.

Ciuitate Thomis, ſeu potius ſine aſpiratione Tomis Vrbe inferioris Mœſiæ ad Pontum Euxinum exilio Ouidij celebre. Cur ibi frequens ſit martyrũ carnificina, & ſępe Tomitani martyres occurrant, putarem quòd in terram illam exportarentur ſontes, vt vitam agerent infelicem. Erat ibi vt Ouidius pingit primo de Ponto ſumma omnium bonorum inopia, maximũ frigus, gens inhumana. Quemadmodum vero apud Euſebium videre eſt ad metalla in Paleſtina damnatos Chriſtianos ſæpe perſecutione

ingruente

ingruente, etiam erumnoſè viuentes per rabiem occidi, ita eſſe poterat, vt Chriſtiani in Pontum deportati, & relegati, in noua perſecutione etiam trucidarentur, & ex verè Confeſſoribus martyres fierent. Tomitanorum equidem martyrum frequens occurrit memoria, & hic ſeptem ſub primipilo Marciano nominibus exprimuntur, triginta vero, & ſex anonymi numerantur in voluminibus noſtris, & Corbeienſi vel potius triginta octo, vt ſignat Vetuſtiſſimum M. Autuerpienſe.

In Alexandria. Nec minus carnificina comparet Alexandria Ægypti Metropolis, in qua codices noſtri vnico cætu triginta ſeptem martyres exhibent, dum Corbeienſe M. triginta ſex tantum numerat, quoniam poſtremi duo martyres Caſtricius, & Apollonius tres sũt in libris noſtris Caſtrus, Cirta, & Pollanus, qui ex M. Antiquiſſimo emendari, vel concordari nequeunt; Mutilum enim hic eſt, & ad Cuſtaſium vſque non niſi nouem primos martyres recenſet.

In Antiochia. Sub Maximo anteſignano libri noſtri decem vtriuſq. ſexus ſacros pugiles proferunt, parum in nominibus à Vetuſtiſſimo M. deflectentes. Vndecim exprimit M. Corbeienſe, quod poſt Iſicium addat Mœnim.

In Africa. Notkerus qui adductas Tomitanas, Alexandrinas, & Antiochenas martyrum turmas in hodiernis Tabulis ſilet, ex Africa quatuor recolit truncatis ceruicibus martyres Chriſti cum Romano martyrol. cœteriſq; latinis, inter quos Naborem, & Felicem Mediolanum tranſuectos, vt infra ad diem iiij. idus adnotamus; milites vero fine nomine duodecim ſilentio prorſus inuoluit. Hos tamen codices noſtri recolũt, & Africanis accenſere videntur; Alibi vero extra Africam M. Corbeienſe reposuit. An librariorum vitio ſcriptum ſit in libris mutilis pro militibus xij. Milliarijs xij. Anſam præbet dubitandi Vetuſtiſſimum S. Villibrordi M. in quo poſt quatuor Africanos martyres legitur, *& Primitigani Via Peniſtri milia xii.* corrupta hæc verba ita reſtituerem. *Primitiui, Gaui, Via Præneſtina milliario xij.* De via Præneſtina, quæ cum Labicana à Porta Exquilina incipiebat videndus eſt Aringhius Romæ ſubt. lib. 4. cap. 8. & 13. vbi fragmentum ex Actis SS. Zotici, & Amantij affert, in quo ita de S. Primitiuo *Primitiuum verò tenentes duxerunt in viam Præneſtinam ad inuidiam Chriſtianorum iuxta Ciuitatem Gauis, & in ea capite truncauerunt*. Erat ciuitas Gaui Gabis, ſeu Gabij ad viam Præneſtinam milliario xi. vel xij. vt patet ex Tabulis itinerarijs. Ferrarius in lexico Geographico xij. habet.

In Armenia minore. Cum plures ſint Vrbes Nicopolis nuncupatæ rectè additur in Armenia minore; eſt enim ibi Ciuitas Epiſcopalis ſub Archiepiſcopatu Sebaſtenſi à Pompeio condita, vt refert Dio. Vndecim apud eam martyres recoluntur in altero ex codicibus noſtris, dum alter ſeptem tantùm indicat librarij incuria. Conſentit in vndenario numero nonnihil in nominibus varium M. Vetuſtiſſimum. Corbeienſe vero addit Aniticium, vt duodenarium numerũ impleat, qui martyr etiam deficit in Vetuſtiſſimo illo, accuratiùs ſacros athletas in duos choros diuidente, quorum primum ducit Milion, ſecundum vero Suſanna. Menologium Græcorum ad Nicopolim Armeniæ pertinere docet ſub Lycinio Rege, & Lyſia Præſide, Leontium, Mauritium, Danielem, & Antonium, quos potius cum alijs Alexandriæ tribuũt codices noſtri cum alijs adductis. An ijdẽ ſint non decerno.

In

Digitized by Google

V. Idus Iulij.

IN Africa Mariani, & Ianuarij. In Arminia Ciuitate Nicopoli Item Ianuarij. Pelagiæ. Romæ Sanctorũ Stephani. Leonti. Maurici. Domni. Militonis. Acellei. Danie. Diomedis. Cyrici. Anthoni. Gaſſimi. Iohanis. Euſtaſi. Octaui. Emiliani. Siſinni. Anici. Theudoli. Ceſſi. Candidi. Gurgoni. Archelai. *In Gallia Floriaco Monaſterio Aduent. & exceptio corporis S. Benedicti Abbatis*. Cyrici. Afrodiſi. Gaiani. Clerici. Anthoni. Gagi. Auſenti. Valentini. Flaui. Nicaoni. Theodoti. Fauſtaſi. Aurili. Gordiani. Cyrioni. Cyrilli. Caſtri. Eutici. In Syria Marciani. In Antiochia Perdicie. Veronicæ, & Speciosæ. In Mauritania Ciuitate Marciani. In Alexandria Eutici. *Et Pictauis Ciuitate depoſitio Baſini Abbatis*.

IVLII 11.

FErax martyrum Africa hodiernos faſtos auſpicatur. Vnicum Marianum ſeiunctum à Ianuario, dum libri noſtri, & Corbeienſis Ianuarium ſimul addunt, exhibet hoc ordine M. Vetuſtiſſimum. *V. Idus Iulii. In Africa Mariani. In Alexandria Eutici, Eufemię, & in Africa Ianuarii. In Armenia minori, Ciuitate Nocopoli. Item Ianuarii, Pelagi, Turmory. Roma Stefani, Leonti, Pelagia, Maurici, Domni, Militonis, Depoſitio Idonei cum filiis. Auguſtuduno depoſitio Achellei, Danihel. Roma Diomedis, Cirici, Anthoni, Iaſoni, Ioannai, Siſinni, Euſtaſia, Octaui, Emiliani, Aniteti, Theodoli, Ceſſi, Candidi, Gorgoni, Arcelai. Item Archelai, Cirini, Aprodiſi, Gogiani, Clerici, Antoni, Gagi, Auxenti, Valentini, Flaui, Nicaoni, Teudoti, Fauſtaſi, Aureli, Gordiani, Cirioni, Cirilli, Caſtrici, Sancti, Eutici. In Siricia Marciani. In Antiochia Prodocia. In Mauritania Ciuitate Caſarea Marciani.* Solitarium etiam Marcianum in Africa exhibet mſ. Reginæ Sueciæ in fine laterculi. *In Africa S. Marciani*. Marianum conſtanter vocant bini codices noſtri cum Corbeienſi, & Antuerpienſi. Alium ſanctum hunc martyrem à S. Marciano Iconienſi putarem, cuius hac die meminit Rom. martyrologium, & certamen ſtrictim percurrit Menologium Græcorum. Adoloſcens fuit à Perino Præſide per ignem, linguæ punctionem, & capitis abſciſſionem probatus, & coronatus. Iulianum addit M. Corbcienſe Africanis martyribus.

Nicopoli. Modus loquendi *item Ianuarii* certiores nos facit Ianuarium alterum Africanum præceſſiſſe. De Nicopoli minoris Armeniæ Vrbe egimus die præcedenti. Ianuarium, & Pelagium illius Vrbis cælites recolunt Rom. martyrol. Beda, Vſuardus, Vvandelbertus, & Ado, ex quo Notkerus, Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 85. & Maurolycus. Pelagium, pro Pelagia habet Vetuſtiſſimũ Antuerpienſe martyrol. & eidem ſubnectit Turmorium noſtris codicibus, & Corbeienſi ignotum; illud Pelagiam infra inter Romanos martyres repoſuit, & interim Alexãdriæ Euticium, & Euphemiam recenſuit, quos tam libri noſtri, quam Corbcienſis prætereunt.

Romæ Sanctorum Stephani, &c. De more Notkerus ſacros Romanos pugiles aliquibus tantum indicatis in compendium redigit, *V. Idus Iulii. Romę*

paſſio

Paſſio SS.Stephani, Leontii, Mauritii, & aliorum multorum. De his nihil hac die Romanum martyrol. Numerum preſſius exprimit mſ.Reginæ Sueciæ ſed iiij.nō v. *Idus Romæ Natalis SS. Stephani, Leontij, Mauritij cum alijs numero xxxviiii*. Populoſam hanc turmam libri noſtri nominatim exprimunt, ſed bini videntur deficere. M.Corbeienſe tribus vt ſequitur abundat. *V.Idus in Afrtea Mariani, & Ianuarij, Iuliani. In Armenia Ciuitate Nicopoli Ianuariæ, Pelagiæ. Romæ Sanctorum Stephani, Leontij, Mauritij, Domni, Militonis, Achillei, Danilæ, Diomedis, Cyrici, Antoni, Iaſon, Ioannis, Euſtaſi, Octaui, Emiliani, Siſinni, Anici. Theodoli, Ceſſi, Candidiani. Item Archelai, Gurgonii, Cyrini, Afrodiſi, Gaiani, Clerici, Antoni, Gagi, Auxenti, Valentini, Flauij, Nicaoni, Theodoti, Fauſtaſi, Aureli, Gordiani, Cyrioni, Cyrilli, Caſtri, Sancti, Eutichii, Maiuli, Siluii. In Syrmia ſancti Martiani. Antiochia, Prodixæ, Veronicæ, Speciosæ. In Mauritania Martiani. In Alexandria Eutici. Et beatæ memoriæ Benedicti Abbatis*. Deficiunt in codicibus noſtris librariorum incuria Iaſon, Sãctius, Eutichius, Maiulus, & Siluius, ſed in Corbeienſi Gaſſimius prætermittitur. Non enim dubitamus Laciniam translationis S.Benedicti Floriaccum, de qua omnia ferè latinorum martyrologia agunt, ex ora marginali inter Romanos martyres minus aptè fuiſſe trãſpoſitam, quemadmodum eodem vitio laborat vetuſtiſſimum S.Villobrodi, in quo minus opportunè in ſacra Romana turba tale additamentum inſuit Gallicus antiquarius. *Depoſitio Idonei cum filiis Auguſtoduno Depoſitio Achellei Daniel*, quæ duo poſtrema nomina ad Romanos martyres pertinent. An pro Idoneo Sydronius reponendus eſt martyr Senouēſis, cuius meminerunt cum Romano M.Vſuardus, Bellinus, Maurolycius, & Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei hac ipſa die quãquam Sauſſayus eius memoriam recolat potius die 3.Iulij? Nihil ſancto huic Sydronio cum Vrbe Auguſtoduno. Numerus Romanorum martyrum in Vetuſtiſſimo M. expreſſus cum Corbeienſi coincidit, videntur tamen, niſi inducta Lacinia fallat, in duas claſſes diuiſi.

In Siria Marciani. In Siricia legit Antuerpienſe martyrol. adductum. In Syrmia Corbeienſe, vtra lectio melior ſit alij codices docebunt.

In Antiochia. Vnicam tantum Prodociam Antiochenam ſignat idem martyrol. Vetuſtiſſimum. Perdiciam vocant libri noſtri, Prodixam martyrol. Corbeienſe. At mſ. Reginæ Sueciæ, quamquã iiij. Idus, cum Vetuſtiori noſtro in Antiochenſium numero conuenit. In Antiochia natalis *SS.Proſdociæ, Veronicæ, & Speciosæ. Alexãdriæ S.Eutici*. Ita in Proſdociæ nomine Vetuſtiſſimum ſequitur.

In Mauritania. Et hunc Marcianũ diuersũ ab alijs exiſtimarẽ, nimirũ Iconiēſi & Africano, cum is potius Marianus ſit non Marcianus. An forte Mariana cuius Acta adfert Bollandus ad diem 9. Ianuarij ex mſ.Ducheſnij? Equidẽ hac Ipſa die 11.Iulij coronatam docēt Cæſarea Mauritaniæ Metropoli. Sed Marcianam conſtanter retinent omnes adducti codices.

In Alexandria. Euticium cum Euphemia initio laterculi profert martyrolog. Vetuſtiſſimũ. Sed de Euphemia nihil codices noſtri, aut M. Corbeienſe. De Euphemia Calcedonenſi agunt hac die Græci in Menologio. Eſt apud Metaphraſtem oratio Conſtantini Epiſcopi Tij. de Inuētione reliquiarum S.Euphemiæ in hunc diem 11. Iulij repoſita, ſicuti apud Surium Tomo 7. quæ tamen celebritas eſt translationis Conſtãtinopoli ad Inſulam Lemnos, & inde rurſus Conſtantinopolim.

Pictauis Ciuitate. Qui Baſinus in noſtris libris dicitur & Abbas, Sauſſayo, Sabinus eſt Anachoreta, & Confeſſor in territorio Pictauienſi, cuius aduentum non depoſitionem recolit hac die; natalem enim pluribus proſequitur 7. Idus Octobris, ſine Abbatis titulo. Sabinum Confeſſorem etiam hoc ipſo die profert in Diœceſi Pictauienſi Galeſinius. Ex

Adone

Adone, Vſuardo, & mſ. codicibus. Maurolycus alios addit in agro Pictauienſi Confeſſores cum Sabino, nempe Albinum, & Syſiam. Qua propter cum Baſinus nullibi compareat, niſi martyr Trũcinnis ad Gandauum apud Sauſſayum infra pridie Idus Iulij, ſuſpicari licet pro Sabino Baſinum ab Antiquario Gallico ſcriptum eſſe.

IIII. Idus.

IN Aquileia Sanctorum Fortunati, & Armigeri. In Sicilia Natalis S. Agathæ Virginis. Nabori, & Felicis. In Mediolano Namoris, & Primitiui. In Cæſarea Sancti Diui, Carniliſi. *Lugduno in Gallia Depoſitio Viuentioli Epiſcopi.*

IVLII 12.

CVm omnia ferè latinorum martyrologia in hodiernis Tabulis de Nabore, & Felice Mediolanẽſibus cœlitibus agant, diuerſimode tamen, vel in nominibus, vel ordine huius diei memorias proſequuntur codices noſtri, ac reliqui quibus innitimur. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi ita texitur. *IV. Idus Iulii. Mediolano Naboris, & Felicis. Romæ Primitiui. In Aquileia Fortunati, & Armigiri. Sicilię ciuitate Cathena Agatha. Cæſarea Cappadociæ Diui, Corni, Lauenti. Lugduno Gallię Viuentioli.* Corbeienſe noſtris voluminibus magis conſonum ita proſtat. *iv. Idus. In Aquileia Fortunati, Armageri. In Sicilia Natalis Naboris, Felicis, Primitiui, Iulii. In Cæſarea Sancti Diui, Corninſi. Lugduno Galliæ depoſitio Viuentioli Epiſcopi.* Mſ. Reginæ Sueciæ ad calcem laterculi. *Mediolani SS. Nemoris, Felicis. Cęſarea Cappodocia Natalis SS. Diui, Cornelii.* Nihil in hodiernis faſtis magis aptè ſcribitur, quã Aquileiæ memoria Fortunati Diaconi, & Hermagore Epiſcopi. Nihil fortaſſe ineptius quã Hermagoram in Armigerum, ſiue Armagerum fuiſſe commutatum. Et tamen Armigerum cum Vetuſtiſſimo retinent codices noſtri. Hermagoram D. Marci Euangeliſtæ diſcipulum antiquitus non ita fuiſſe nuncupatum dubitandi locum concedit Notkerus, qui ita iv. Idus Iulij ſcriptum reliquit. *Apud Aquileiam Natiuitas S. Hermagoræ, vel ſicut in antiquis codicibus inuenitur Hermechoræ primi eiuſdem Ciuitatis Epiſcopi, Diſcipuli S. Marci Euangeliſtæ.* Hermacharam vocat Petrus de Natalibus lib. *6.* cap. 86. & Hermacorem. Sed nõ ita longius hæc abſunt à nomine Armigeri, quin liceat ſupicari in antiquiſſimis libris nomẽ aliquantulum eſſe corruptum. Fortunatus Diaconus, ſiue Archidiaconus cũ S. Hermagora eodem die coronatus, ſimul etiã dignè recolitur. Adducit de eo teſtimonium Fortunati Epiſcopi Pictauiẽſis Notkerus. Martyrologium tamen R. non niſi Hermagoræ meminit. Sicuti neq. Vſuardus, neq. Ado, neque Vvandelbertus. Acta tamen SS. Epiſcopi, & Diaconi coniunctim habent Mombritius, ac Petrus de Natal. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ ſummatim.

In Sicilia S. Agatha. De S. Agata Virgine agit Vetuſtius noſtrum martyrol. ad diem Nonas Februarij, vbi Bollandus pluta colligit. Fluctuat ibi vir doctiſſimus, an quę 12. Iulij etiam in eius Vetuſtiſſimo. S. Villibrordi codice Siciliæ ciuitate Cathena ſeu Cathania aſcribitur, ſit alia fortaſſe iunior Agatha, vel reliquiarum translatio. In noſtra Cathaniæ ciuitas non exprimitur. In Cor-

beienſi

beienſi, neq. Agata, ſed tantum in Sicilia Nabor, Felix, Euſtaſius, Antonius, quorum primos Agatæ iungens martyrol. noſtrum non improbabilem reddit Bollandi coniecturam, aliam eſſe Agatham Catanenſem iuniorem, quæ vetuſtioris nomen accipiens, & imitatione proficiens, acceperit etiam coronam. Siue ergo Agathæ ſuccenturientur, ſiue nō Nabor, & Felix Siculi, tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi memorantur, & diuerſi ab Africanis, vel Mediolanenſibus Nabore, & Felice eſſe videntur. Non me latet, binos horum nominum martyres in omnibus ferè latinorum ſacris tabulis recoli, Romanis præcipue, & omnes ferè ſcriptores Mediolanenſibus illos aſſerere. Ante horum ſacros cancellos S. Ambroſium ep. 85. ad ſororem inueniſſe corpora Sāctorum Geruaſi, & Prothaſij. Ex Africa SS. hos martyres Naborem, & Felicem translatos Mediolanum eſſe ad diem vi. Idus Iulij refert Notkerus his verbis. *In Africa SS. Ianuarii, Marini, Naboris, & Felicis ab conſtantiam Chriſtianę fidei decollatur. Quorum corpora poſtea Mediolanum ſunt trāſlata*, quem diem Natalis, ſeu conſummati certaminis eſſe teſtatur, translationis vero diem hunc ipſum quarto Idus ſignat hoc pacto. *Mediolani translatio ſanctorum martyrum Naboris, & Felicis qui ſexto Idus Iulij cum Ianuario, & Marino in Africa decollati hac die Mediolanū ſunt deportati. De quibus B. Victorem in paſſione ſua credo ſupplicaſſe, ne ſepares me Domine à ciuibus meis martyribus tuis Nabore, & Felice*. Translationis feſtum eſſe, non coronæ etiam Ado teſtatur. At Nabor, & Felix in Africa coronati ijdem eſſe non poſſunt cum eius nominis martyribus, qui in eorundem Actis apud Mombritium, & Petrum de Natalibus extra Vrbem Laudēſem prope Fluuium, Celeram, ſeu potius Silarum, poſt multa tormenta capite truncati, ibidem ſepulti ſunt 4. Idus Iulij. Adhuc enim rudura Pontis, & Portæ veteris Laudepompeiæ guttulis ſanguinis illorum martyrum vt creditur, reſperſa teſtantur, & antiqua traditio, cum noua epigraphe renouata, docet ſeptima diſſertatione Italica de Ciuitate Laudenti Defendētis Lodij p. 351. Naborem, & Felicem milites, qui Mediolani coluntur, eos non eſſe, qui in Africa agonem perfecerunt. Mediolani ab antiquo tempore ſanctorum eorundem corpora iacuiſſe docet Paulinus in vita S. Ambroſij, & ante inuentionem SS. Geruaſij, & Protaſij apprime nota, & venerata eſſe teſtatur. Hinc Maurolycius hæſitans incertum in martyrologio reliquit, an Nabor, & Felix hodie memorati, illi eſſent, qui in Africa vitā pro Chriſto dederūt, vel iuxta portam Laudenſis vrbis ſecuri percuſſi ſunt iv. Idus Iulij. *Mediolani SS. Naboris, & Felicis, & ſociorum ex Africa tranſuectorum, vel qui Mediolani iubente Maximiano in Equuleo flagris, vngulis, & facibus cruciati iuxta portam Laudenſis vrbis ſimiliter decollati, ac tumulati ſunt.* Ita Maurolycius, qui cum Siculus ſit, & plura antiqua martyrologia viderit, vt in Epiſtola ad Cardinalem Emilium profitetur, non eſt credendum prætermiſiſſe etiam adnotare, Naborem, & Felicem inter Siculos martyres ſocios S. Agathæ numeratos fuiſſe. Vnde, quamquam in binis noſtris codicibus, & Corbeienſi aſcripti ſint Siciliæ SS. Nabor, & Felix, fortaſſe emendanda eſſet tranſpoſitio Prototypi ad normam Vetuſtiſſimi Antuerpienſis. *In Aquileia SS. Fortunati, & Armigeri. In Sicilia Natalis S. Agatæ Virginis. In Mediolano Naboris, & Felicis. Romæ Primitiui. In Cęſarea, &c.* Fauet emēdationi M. Reginę Sueciæ 2. Idus Iulij. *Mediolani SS. Nemoris, Felicis. Cęſarea Cappadociæ Nat. SS. Dini, Cornelij*. Nemoris etiam meminit martyrol. noſtrum pro Nabore, vitio, vt puto, librarij. De Primitiuo martyre Romano via Præneſtina vi. Idus Iulij iam dictum aliquid eſt: de Iulio tantum meminit martyrol. Corbeienſe.

In Cæſarea. Nonnulli codices Dium vt Ado. alij Diuum legunt. Cornilius, qui Corninſius in Corbeienſi dicitur, &

Digitized by Google

Cornelius in mſ. Reginæ Sueciæ, duos martyres conſtituit in martyrol. Antuerpienſi, nempe Cornium, & Lauenſium. Vtra melior lectio ſit ignoro. In vnicum martyrem plures codices conſpirāt. Dius Epiſcopus Hieroſolymitanus Narciſſo ſuffectus eſt apud Euſebium lib. 6. c. 10. & alter Dius martyr Alexādrinus apud eundem lib. 8. c. 13. Vnde legendum tanquam vſitatius nomen putarem Dium potius quam Diuum

Lugduno. Viuentiolum Lugdunēſem Epiſcopum recolunt hac die Romanum M. Beda, Nockerus, Molanus, & alij recentiores. Videndus Theophilus Raynaudus in Indiculo SS. Lugdunenſium nouiſſimæ editionis p. 86. vbi de eo plura habet. Nonnulli Iuuentiolum dicunt, vt Beda, alij Viuentiolum vt codices noſtri, & aptius.

III. Idus Iulij.

IN Alexandria Serapionis. Tropimei. Melei. Euangeli, & Propoli. Actali. Zenonis. Propili. Meneo Presbyteri. Trofinæ Virginis.

IVLII 13.

HOrum martyrum chorus Alexandrinus parū diſtat in M. Corbeienſi à Vetuſtiori noſtro; decem in vtroque numerantur, ſed in illo Propili ante Actalum memoria agitur, minime vero Propili ante Meneum. Additur etiam in fine Macrobius poſt Tropimiam, ſiue Trofiniam, qui in noſtro deſideratur Gelonē, quoq; pro Zenone reponit; ſed Zenonis nomini fauet Notkerus, qui etiam Trophimam Virginem non Tropimiam vocat, ſuo more aliquos martyres ſummatim, ita colligens. III. Idus. *In Alexandria Serapionis, Euangeli, Zenonis, & aliorum, & Trophimę Virginis*. Sed conferēda ſunt etiam reliqua mſs. Corbeienſe hoc pacto laterculum ſignat. iij. Idus Iulij. *In Alexandria Serapionis. Tropomei, Melei, Euangelii, & Propoli, Attali, Gelonis, Menei Presbyteri, Tropimia Virginis, Macrobii*. Nec tātum Trophimam Virginem recenſet M. Vetuſtiſſimum, ſed aliam Serapionis ſociam, Propilum, & Macrobium ita ſilet *iij. Idus Iulii. In Alexandria Serapionis, & Trofima, Mellei, Euangeli, Atali, Senonis, Propoli, Menei Presbyteri Trophimę Virginis*. De Serapione Ægyptio, & Actalo meminit hac die Vvandelbertus. Variat Maurolycius in nominibus, Alexandriæ Serapionem, Meleum, Trophoniū pro Trophima, Martialem, & Alexandrum, & ſocios accenſet. Galeſinius longius in nominibus abijt, & Serapionem, Agathōnem, & Arſeniū in martyrologio repoſuit; in Notationibus verò ex martyrologio ſcripto Serapionem, Agatheonem, & Serapium pro Arſenio recenſet, ac eorum martyrium pluribus ſcriptum eſſe ab Artimanno Monacho teſtatur. Fallitur eos eſſe martyres Decianæ perſecutionis, ſi Serapion Alexandrinus idē ſit cum eo, qui in Menologio Græcorum ſub Seuero paſſus dicitur, cuius in Romano martyrol. tantum natalis recolitur, non indicato paſſionis loco, aut ſocijs.

II. Idus Iulij.

IN Africa Donati. In Alexandria Anthioci. Mari. Dagioni. Meneſidei. Namoris. Mammari. Petri. Gumni. & S. Foci Epiſcopi. *Lugduno in Gallia Natalis S. Iuſti Epiſcopi.*

Ab

IVLII 14.

AB Alexandrinis martyribus, quos omnes nõ numerat, ſacras huius diei Tabulas auſpicatur Notkerus. Pro Donato tamen in Africa Donatatã recolit, & Donatum cũ Petro in Africa Maurolycus. Sed Donatũ omnino retinent codices noſtri, quibus ita concinit M. Corbeienſe. *Pridie Idus Iunii. In Africa Donati. In Alexandria Anthioti, Mary. Dagiona, Meneſidei, Numoris, Petrigummi. Et alibi S. Foci Epiſcopi, & Confeſſoris. Lugduno Galliæ natalis S. Iuſti Epiſcopi, & Confeſſoris, Amici Epiſcopi, & Confeſſoris.* Præter Donatum ſociam addit Papillam martyrol. Antuerpienſe, quod in Apographo noſtro locum paſſionis ſilet. *Pridie Iulii. Papillæ, Donati. In Alexandria Antioci, Mari, Dagioni, Meneſidie, Namoris, & Mamaris, Petri, Gummi, & alibi Foca Epiſcopi.* Ante Donatum etiam in Africa Papiã martyrẽ indicat mſ. Reginæ Sueciæ. *Pridie Idus. In Africa Natalis SS. Papiæ, Donati. Et alibi depoſitio B. Amici Presbyteri.* Pro Papia Petrũ fortaſſe legit Maurolycius, & Pró Donato Donatam Notkerus. Sed plures teſtes sũt pro Donato.

In Alexandria. Duos tantum ex Athletis Alexandrinis indicat idem Notkerus. *In Alexandria Natiuitas SS. martyrum Mammarÿ, Petri, & aliorum.* Reliquos ergo debemus Vetuſtiori noſtro, & conſonis mſſ. In Corbeienſi ſeiungendus eſt Petrus à Gummo, & ſupplendus Mammarus ex fide noſtrorum codicum, & Antuerpienſis.

Et S. Foci Epiſcopi. Alibi extra claſſem Alexandrinorum ſeponunt S. Phocam M. Antuerpienſe, & Corbeienſe. Romanum martyrolog. Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, ac reliqui latini hac die S. Phocam Epiſcopum Sinopenſem recolunt in Ponto ſub Traiano martyrio coronatum. Duos tamen Phocas in Adnotationibus agnoſcit etiam eruditiſſimus Baronius, alterum ex Nauta Epiſcopum, alterum Hortorum cultorem. Huius feſtum apud latinos 3. Nonas Martij, illius pridie Idus Iulij peragi addit; ambos tamen apud Græcos die 22. Septẽbris venerari. Traducit hic Combefiſius virum ſummum Baronium, & negat in Notis ad Aſterij encomium de S. martyre Phoca, hoc nomine martyrem à latinis celebratum 3. Nonas Martij, & Gregorio Turonenſi cap. 99. de Glor. martyrũ, alterum eſſe ex ijs, qui apud Græcos coluntur. Quoniam S. Phoca venena pellens Sirus & Antiochię paſſus ſit: ex alijs vero Græcis memoratis, alter filius Pamphili In regione Synopis ſub Traiano gladio, & igne conſummatus fuerit, alter Hortulanus ex Vrbe pariter Synope capite ab hoſpitibus ſuis truncatus triumphauerit, neque à Græcis Epiſcopus nuncupetur. Ex Sinopenſibus alterum, ſi duo reuera ſint, in hodiernis faſtis à latinis venerari, tum Rom. martyrol. docet, tum Notkerus, qui Acta ſtrictim percurrit. *In Ponto S. Phocæ, ſiue Phocatis Epiſcopi, Synopis, qui ſub Traiano Imperatore, Præfecto Africano carcerem, vincula, ferrum, ignẽ pro Chriſto ſuperauit.* Græcis qui ſub Traiano paſſus eſt primus in ordine recenſetur, & re vera Græcis eſt Epiſcopus Synopenſis, clarèq. docetur in Menologio Baſilij, nõ die 22. Septembris, ſed 21. celebritatem habuiſſe. Antiochenſem Vetuſtius martyrol. noſtrum recolit die 5. Martij, vbi videnda, quæ diffuſius diximus. Vnum cum altero confudiſſe D. Aſterium veretur Baronius, & iurè. De Foca Epiſcopo diffuſiora Acta habet Mombritius, anguſtiora Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 98., & ſupreſſo Epiſcopatus titulo eius agonem percurrunt Græci in Menologio Caniſij ad diẽ 23. Iulij, quem eundem eſſe cum alio Synopenſi ſub Traiano paſſo ad diem 22. Septembris nihil vetat. Emendandum qua-

propter eſt in martyrol. Corbeienſe, librarij oſcitantia, qui Phocę titulum Confeſſoris addidit, cum is verè martyrio fuerit coronatus.

Lugduno. Natalem S. Iuſti, quem Gallicus antiquarius addidit, celebrat etiã Notkerus, qui ſubdit reliquiſſe inſignia commentaria in Cantica Canticorũ, deceptus ex nomine Iuſti Orgelitani, vt ſuſpicatur Raynaudus in Indiculo SS. Lugdunenſium, vbi plura de S. Epiſcopo colligit, & epitaphium adducit. Alium Iuſtum Epiſcopum, qui in pace Lugduni quieuerit die 14. Iulij ex Maurolycio, & Petro de Natalibus adducit idem Raynaudus. Verùm de Vetuſtiori hic agit Notkerus vt palam eſt. Viderint Galliæ Chriſtianæ ſcriptores. De Amyco pariter Lugdunenſi Epiſcopo cuius idẽ Notkerus meminit, & Corbeienſe martyrolog. noſtri codices ſilent. Mſ. Reginæ Sueciæ vocat tantum Presbyterum. Agit de eo Raynaudus, & Sauſſayus.

Idus Iulij.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Philippi. Zenonis. Naſei. & x. infantium. In Syrmia Natalis Sanctorum Arippini. Secundi. Maximi. Fortunati. Martialis, & Iacobi Epiſcopi Niſiuis, *qui in corpore multa ſigna fecit, & Arcam Noe ſolus vidit in Monte, nullus alius de his, qui cum eo perrexerant videre eſt permiſſum.* In Porto Romano, hoc eſt inhiſclea Natalis Sanctorum Etropi. Zoſome, & Bonoſe ſororum. In Africa Ciuitate Cartagine Natalis Sanctorum Catulini Diaconi, & reliquorum Martirum, qui requieſcunt in Baſilica S. Fauſte. Ianuarij. Forenti. Pollutane. Iuliæ ſimiliter, & Iuſte.

IVLII 15.

ALexandrinos martyres recolunt hac die ijſdem nominibus, & numero cum Romano martyrol. Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus. Naſeus dicitur in libris noſtris, & Corbeienſi, qui Narſeus alijs eſt, & Maurolycio Narciſſus, ſiue Narſetes. Tenorem pro Zenone legit Galeſinius, ſed Zenonem retinent MM. Corbeienſe, & Antuerpiẽſe, quorum primum hoc ordine ſacros faſtos exhibet. *Idus Iulij. In Alexãdria Natalis Sanctorum Philippi, Zenonis, Naſei, & decem infantium. In Syrmia Natalis Sanctorum Agrippini, Secundi, Maximi, Fortunati, Martialis; Iacobi Epiſcopi Niſibini, qui in corpore multa paſſus eſt, & multa ſigna fecit; & Arca Noe ſolus vidit in monte; nullus alius vidit, qui cum eo erant, nec permiſſum eſt videre. In Portu Romano hoc eſt in Hiſclea Natalis Sanctorum Eutropij, Zoſimi, & Bonoſa ſororis eius. In Africa Ciuitate Carthagine Natalis Sãctorum Catholini Diaconi, & reliquorum martyrum, qui requieſcunt in Baſilica Sancta Fauſta: Ianuaria, Florentii, Pullutane, Iulia, ſimul, & Iuſta. Corbeia Monaſterio Exceptio reliquiarũ S. Dionyſii, & ſociorũ eius.* Vetuſtiſſimũ Antuerpiẽſe hìc confusũ agnoſcimus, vel nos confundẽs. Præter Philippum enim, & Zenonem Alexandriæ addit Siſinnium, Eutropium, Zoſimum, & Bonoſam, quorum tres poſtremi Romani in Portu martyres ſunt tam codicibus noſtris, quam Corbeienſi, Romano, & aliorũ latinorũ martyrologijs.

Infan-

Digitized by Google

Infantes decem Alexandrini apud eoſdē omnes proſtāt, & ex antiquis martyrologijs apud Petrū de Nat. lib. 11. n. 195. Agnouit quidē illius martyrologij ſcriptor Romanos in Portu martyres præter Alexandrinos, & culpari non poteſt, ex duobus turmis vnam conflaſſe. Nec eſſet inconueniens Eutropium inueniri, tā inter Alexandrinos, quam Romanos, cū nomen frequēter vſitatū fuerit. Zozimus nō repetitur, quia inter Portuēſes Zozima eſſe debet non Zoſimus vt ibi aptius legitur. Maius negociū facit Bonoſæ nomen inter Alexandrinos, cum conſtāter omnes Romanam Portuēſem eſſe velint. Si quis vero Honoroſam, Alexandrinis, & Bonoſam Romanis reſtitueret, iam omnia pacata eſſent, & Vetuſtiſſimo illi martyrologio deberemus Alexandrinos illos cælites, qui neque in noſtris, neque in Corbeienſi voluminibus indicantur. Ita illud habet. *Idus Iulii. In Alexandria Natalis Philippi, Zenonis, Siſinni, Eutropi, Zoſimi, Bonoſæ, & infantum x. Et in Sirmi Agrippini, Secundi, Maximi, Fortunati, Marcialis. Et Iacobi Epiſcopi Nizibæ. Romę in Portu Eutropi, Zoſimæ, & Honeroræ ſororum. In Africa ciuitate Cartaginis Catholini Diaconi, Ianuari, Florenti, Polentanæ, Iuliæ, & Iuſtæ.*

In Sirmia. Sirmij aptius legit mſ. Reginæ Sueciæ. *Sirmii Natalis SS. Agrippini, Secundi, Maximi, Fortunati, Martialis.* Totidem beati pugiles numerantur in libris noſtris, & iam adductis Antuerpienſi, & Corbeienſi. His pariter conſentiunt Notkerus, & Beda, qui tamen prò Maximo Maximinum exhibet.

Et Iacobi Epiſcopi. Niſibi pro Niſiuis legi debere non dubito. Iacobus Niſibis in Meſopotamia Epiſcopus ſanctitatis fama clarus in omnibus Hagiologijs recolitur, Siris, Græcis, & Latinis inquit Baronius ad annum 382. At quamuis in Menologio Sirleti, ſeu Caniſij ad diē poſtremum Octobris ornetur elogio, quòd Epiſcopus Antiochiæ Mygdoniæ, quæ & Neſibe dicta, mirabilium operum patrator fuerit, eundem tamen celebratum non inuenio in Syrorum, aut Græcorum calendario apud Genebrardum, neq. in Menologio Baſilij. Maximus fuit Arij antagoniſta in Cōcilio Niceno, etiā libris plurimis ſcriptis, vt auctor eſt Gennadius. Eius vitam Theodoretus recēſuit in Philotheo, vel SS. Patrum hiſtoria apud Surium T. 7. & lib. 1. hiſt. Ecc. c. 7. Ex his accepit Petrus de Nat. lib. 5. cap. 102. qui Iacobū vulgo dictum ſapiētem teſtatur. Nihil autem in his de Noemi Arca inſpecta narratur, ſicuti neque in M. Vetuſtiſſimo. Vnde tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi ab antiquo tempore, & in eorundem prototypo, epiſodium præter morem additū vix dubitarem. Ab antiquo quidem tempore, nam & Notkerus Vetuſtioris martyrol. noſtri veſtigia premens, poſtquam aliqua de Sancti Iacobi Niſibitæ geſtis prælibauit, ijſdem ferè verbis ſubdit. *Adhuc in corpore multa ſigna fecit, & Arcam Noe ſolus in Mōte Armeniæ Tauro videre promeruit, quod nulli alii de his qui cum eo perrexerūt videre permiſſum eſt.* Quod autem de ſeruatis in monte Tauro Arcæ reliquis narratur fabula nō eſt. Euſebius ſiue D. Hieronymus de locis hæbraicis ex antiquioribus chronologis, à Ioſepho primo Antiquitatū Iudaicarum libro adductis, Beroſo Chaldeo, Hieronymo Ægyptio, Canſia, Nicolao Damaſceno, docet in montibus Ararat, ſiue Armeniæ, quos Beroſus montes Carduenorum vocat, vel in monte nomine Beatis ſuper Muniadem reſediſſe Arcam, vel Noemum diluuio ſupereſtitem, & ad multas ætates eius ſigna monſtrari ſolita, imò quoſdam bitumen ex eā euellentes circumferre, quo vterentur, maxime hi qui luſtrarentur, & ſe expiarent. Sed recentius tempore Conſtantis, & Conſtantini, quo S. Epiſcus Niſibites obiit, adhuc reliquias Arcæ perdurauiſſe Philoſtorgius ex vulgari fama teſtis eſt in epitome Photij lib. 3. n. 8., quinimmo ad ſuam ipſius ætatem ſub Theodoſio iuniore perdurare, his verbis interprete Gottifredo addit. *Euphrates*

phrates

Digitized by Google

phrates vero Fluuius ex Armeniis, ſecundum quod quidem apparet, oritur vbi mons eſt Araret, qui etiam num apud Armenios vocatur, vbi Arcam conquieuiſse, ait ſcriptura, in quo etiam num eſſe aiunt haud parua lignorum, ac clauorum fragmenta, qua ibi reliqua facta ſunt. Perdurarunt hæ Arcæ fragmenta ad Beniamini Tudelenſis ætatem, qui in Itinerario ſuo interprete Aria Montano, narrat Niſibin, ſeu Neſibin vrbem duobus itineribus non amplius diſtare à radicibus montiũ Ararat, ſiue Tauri, vbi vrbs eſt Gezir-BenGhamar, nec amplius quatuor milliaribus abeſſe à loco, in quo Noë Arca quieuerat. *Ille autem Arcam* inquit *Ghamar-Ben-Alcheſeb ex Montis dorſo ſublatam in Iſmalcitarum Moſchea vſum translatam adaptauit.* Ex proxima igitur Niſibe S. Epiſcopum ad Arcæ reliquias videndas perrexiſſe non eſt incongruum, & fortaſſe ex infidelitate, eius iteneris ſocios eaſdem videre non meruerunt, cum alioquin ſcriptores adducti nequaquam quibuſdam inuiſibilia eſſe narrent.

In Portu Romano. Sanctos hos Portuenſes martyres iam diximus in Romano martyrol. & apud Bedam, Vſuardum, Adonem, Notkerum, alioſq. recentiores memorari, ac Zoſimam, & Bonoſam ſorores aſſerere. Quid vero ad Romani Portus nomen additum *Hiſclea* ſignificet fluctuo. *In Niſcla* legit martyrolog. Corbeienſe. Alia à me viſa, tam mſs. quam edita MM. ſilent. Cum vero nomen huiuſmodi in Geographis hucuſq; non inuenerim ſubijt dubitare, an pro *Hiſclea* reſtituendum eſſet *in Inſula*. Inter Portum Romanum, & Oſtiam interceſſiſſe Inſulam, quæ à ſacrificijs ibi peragi conſuetis ſacra nuncuparetur, docet Cluuerius in Italia Antiqua, & ex Æthico, alijſq; ſcriptoribus hauſit. At pro re noſtra id ex Actis S. Hippoliti Portuenſis Epiſcopi, & martyris deducere malumus. In his narratur ſacrum corpus à fidelibus humatum fuiſſe non longe à Puteo in quem fuerat proiectus *pedes plus minus ſexaginta in inſula, quæ vno latere littore maris, & à duobus diuiſione alvei Tyberis cingitur.* Ibi erectã deinde fuiſſe Eccleſiam, à Leone III. exornatam, quæ in ipſa Portuenſi vrbe recenſeretur ex Bibliothecario habetur in eiuſdẽ Pontificis vita. In Romano Portu S. Bonoſã, & quinquaginta milites ad fidem adductos, ac martyrio conſecratos habet Romanum martyrol. 8. Idus Iulij ex Actis. S. Bonoſæ, vt ibi notat Baronius, & repetit in Annalibus; atque ex codice Vaticano profert Arighius lib. 2. Romæ ſubt. cap. 25. Acta hæc Romæ aſſeruari vna cum corpore S. Bonoſæ in eius nomine dicata Eccleſia addit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Præceſſerũt L. milites ad coronam, & ſequti ſunt Bonoſã, Eutropius eius frater, & Zoſima ſoror. Ex vetuſtis martyrologijs, & Hieronymiano eadẽ eduxit Petrus in Catalogo lib. xi. n. 194. quæ ita ſignauit: *Eutropius Zoſima, & Bonoſa ſorores martyres Romæ in Portu paſſa ſunt Idibus Iulii.*

In Africa. Africanos hos inſignes martyres etiam Romanum martyrol recolit, quorum anteſignanum Catulinum Diaconum laudauit D. Auguſtinus ex Poſſidij Indiculo, cap. 9. Catulinum, Ianuarium, Florentium, non Forentium, Iuliam, & Iuſtam exhibent etiam Vſuardus, Ado, & Notkerus, qui omnes ſepultos addunt Carthagine in Baſilica Fauſti, quæ celebris eſt in Concilijs, & Victori Vticenſi memorata. Pollutanam martyrem ante Iuliam ſileat edita alia adducta MM. in codicibus tamen noſtris, Corbeienſi, & Antuerpienſi diſerte reponitur inter Carthaginenſes martyres in Baſilica illa quieſcentes.

In

Digitized by Google

XVII. Kal. Auguſti.

IN Ciuitate Hoſtia Natalis Sanctorũ Cyrici. Hilarini. In Mediolano Natalis Sanctorum Mochari. Migetiæ. In Antiochia Sanctorum Theodiſi. Euſtaſi. Dioniſi, & Theodoti. In Ceſarea Natalis S. Pauli, cuius geſta habentur, & Sancti Mammetis, & Natalis Sanctorum Valentini. Theoni. Deocletis.

IVLII 16.

EXterna die Maurolycius Romæ SS. Cyriaci, & Eutropij meminit, ſicuti ante eũ Vvãdelbertus, qui non indicato certaminis loco, incertus eſt, an de Cyriaco carnifice mox martyre Sebaſteno intelligat, & cuius in Antioco Medico meminit Rom. M. At eodẽ die antiquũ Fronti calendariũ Rom. Natalẽ S. Cyriaci exhibet, & hinc coniectari licet illum eſſe, qui in libris noſtris Hilarino, ſiue Hilario ſociatur. Non niſi Hilarinum ex ciuitate Oſtia retulit in hodiernos faſtos martyrol. Corbeienſe. *xvii. Kal. Auguſti. In Ciuitate Hoſtia natalis S. Hilarini. Mediolano natalis SS. Theodoſa, Euſtaſi, Dionyſi, Theodati, Maximi. In Cęſarea natalis SS Pauli, & S. Mametis, Florida. Et alibi Natalis SS. Valentini, Theonis, Diocleti.* Deficit in aliquibus ex adductis martyr.bus Vetuſtiſſimum S. Villibrordi martyrol. hâc ſerie. *xvii. Kal. Auguſti. In Oſtea Natalis Hilari, & Antiochiæ Theodoti, Euſtati, Dionyſi. Mediolano Mocci, & Mogitia. In Cęſarea Pauli, & S. Mãmetis, & alibi Valenti, Nithoni, Coclei.*

Ciuitate Oſtia. Hilarinum hìc omnia ferè latina MM. recolunt, pauperum, & infirmorum hilariſſimum ſuſceptorem ad Oſtia Tiberina; nullum tamen ei ſocium addunt Cyriacum. Hilarini agonẽ ſummatim percurrit Notkerus, & ante eum Beda, Vſuardus, & Ado, qui in perſecutione Iuliani martyrium feciſſe teſtantur; locum tamen agonis nõ ſignant. Petrus de Nat., qui Hilarium cum Vetuſtiſſimo martyrolog. vocat, non Hilarinum in Ciuitate Oſtia paſſum refert, & Aretinum ciuem fuiſſe S. Donati Epiſcopi aliquando contubernalem. Romanũ martyrol. è contra docet cum S. Donato Aretij in Thuſciæ martyrium ſubijſſe, corpus verò ad Oſtia Tiberina fuiſſe translatum, ac illius meminiſſe Acta SS. martyrum Ioannis, & Pauli, & Acta S. Donati, quæ admodum deprauata fatetur. An Cyriacus, qui Oſtiæ tribuitur ſit Epiſcopus ille Oſtienſis, qui cum Maximo Presbytero, & Archelao Diacono apud Oſtia Tiberina paſſus eſt, non cum illis, ſed in carcere capite minutus, cum illis verò ſepultus in Portu Romano, plura ſuaderent, niſi potius eorum Natalis dies eſſet 6. Idus Auguſti in mſ. Bibliothecæ Vallicellanæ apud Aringhiũ Romæ ſubt. lib. 3. c. 8. qua die re vera in Vetuſtiori noſtro martyrol. recolitur. At S. Cyriacus quicumque ille fuerit in veteri Fronti calendario die 15. Iulij ita recolitur. *Natalis S. Cyriaci.* Hilarinus quibuſdam monachus dicitur, ſed in adductis mſſ. & in codice Reginæ Sueciæ hoc titulo non ornatur.

Mediolani. Neque Notkeri martyrologium, neque aliud ex vulgatis horum Mediolanenſium cælitum memoriã venerantur. Moecium, & Mogitiam vocat Antuerpienſe; codices noſtri Mocharium, & Migetiam. Corbeienſe martyrolog. Macharium tantùm exhibet. Galeſinius Mediolanenſes binos hos martyres ignorat, & Marcellinam D. Ambroſij

broſij ſororem hac die recolit.

In Antiochia. Quatuor Antiochenos martyres hic indicat Vetuſtius martyrol. noſtrum: Tres tantùm Vetuſtiſſimū Antuerpienſe: quinque Corbeienſe. Addit enim Maximum, & Theodoſium in Theodoſam vertit. Galeſinius vitiatis codicibus vſus, & Cæſarienſes cum Antiochenis martyribus miſcens, Paulum, Dionyſium, & Theodolum Romæ aſſignat, Euſtachium tantum Antiochiæ relinquens; quem Antiochiæ Syriæ Epiſcopum, & Confeſſorem etiam exhibet martyrol. Romanum cum Beda, Vſuardo, Adone, ac cœteris latinis hac ipſa die. An verò Euſtaſius is ſit poſt Theodoſium in codicibus noſtris numeratus, non facile affirmarem. Euſtaſius Antuerpienſi dicitur propinquiori ad Euſtathiū nomine, ſed cum inter martyres alios Antiochenſcs ſine alia additione numeretur, vix Epiſcopus, & Confeſſor accipiendus videretur, niſi Petrus de Natal. lib. 6. cap. 104. S. Euſtachium Antiochenum Epiſcopum martyris titulo ex Adone ornaret, quoniam ob Catholicam Fidem à Conſtantio Imperatore Ariano in Traianopolim Thraciæ ciuitatem pulſus ibidē exul. obierit vii. Kal. Aug. Quamquam enim ſtrictius Confeſſor dicendus ſit, martyr etiam antiquo Eccleſiæ ſtylo, vt alibi monuimus nuncupari poteſt. Confeſſorem in martyrol. Vſuardus exinde vocat, & Notkerus, qui non modo eū in exilio Traianopoli defunctū cōfirmat, ſed ab alijs tribus martyribus Theodoſio, Dionyſio, & Theodoto ſeiungit. Confeſſorem pariter dictum apud Adonem inuenio, & ſi aliter legerit Petrus de Natalibus. Nec vrget, quod S. Epiſcopus Traianopoli mortalē vitam abſoluerit, vt inter Antiochenos numerari nō debeat; nā in Antiochena Eccleſia rectè illum tanquam proprium Epiſcopum venerari æquū eſſet, nec ſemper in vetuſtiori noſtro Eccleſiaſticis viris, officii, vel dignitatis nota additur.

In Cæſarea. Supplet Notkerus quod librario noſtro exciderat, nempe *In Cæſarea Cappadocia.* Ita enim de Paulo ſcribit ex Hieronymi nuncupato martyrol. ſeu Vetuſtiori noſtro. *In Cæſarea Cappadocia S. Pauli, cuius geſta S. Hieronymo vt ipſe confitetur, agnita, noſtra tarditati ſunt ignota.* quæ verba optimè reſpondent ijs, quæ in codicibus noſtris leguntur. *In Cæſarea natalis S. Pauli cuius geſta habentur.* Inde patet de Vetuſtiori hoc ſub Hieronymo nomine martyrolog. loquutum eſſe Notkerum, quod alibi non conſtet D. Hieronymum alicuius ſancti Pauli Cæſarienſis Cappadocis acta indicaſſe. Profecto niſi ante ſeptingentos annos Notkerus ſcriptum in ſuo codice inueniſſet Cæſareæ *Cappadociæ*, & idem etiam ſuaderet S. Mammetis, aut Mammæ Cappadocis Cæſarienſis ſubſequens ſine alterius loci diſtinctione, aut adiectione memoria, facile putauiſſem, hunc Paulum eſſe, cuius Euſebius Acta proſequitur de martyribus Paleſtinis cap. 8. Is eodem tēporis ſpacio cum alio anonymo Gazenſi, & altera Valentina Cæſarienſi, capitali ſupplicio Cæſareæ Paleſtinæ damnatus fuit die 25. menſis Panemi, hoc eſt non longe ab hodiernis faſtis 8. Kal. Auguſti. Cum enim in Vetuſtiori noſtro 25. Iulij nulla peragatur Pauli Cæſarienſis memoria, ſuſpicari licuiſſet eiuſdem antepoſitam fuiſſe celebritatem. At cum Notkerus *apud eandē Vrbem* Cæſareā Cappadociæ ſtatim ſubnectat prodigioſa, & præter morem prolixiora S. Mammetis Acta, eiuſdē auctoritati acquieui. Subticere tamen non debui Græcos in Menologio Caniſij hoc ipſo die cum Valentiana, & Thea, alijſq. tam viris quam mulieribus Diocæſareę B. martyrem Paulum gladio percuſſum venerari, quoniam facilis fuiſſet nominis Diocæſareæ in Cæſaream vrbē mutatio; præſertim ſi Valentinus Valentina eſſet, & Theon Thea, quos alibi incerto loco indicant celebres fuiſſe omnes adducti codices, Corbeienſis, Antuerpienſis, & Lvcenſes noſtri. Ægyptiæ martyres erant, quæ in Menologio exhibentur Diocæſaream deductæ, ſed ibi

Diocletes

Digitized by Google

Diocletes, vel Cocleus prætermictitur. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe pro Valentino Valentem legit, & pro Theone Nithonem, ſed poſtremæ literæ Valentini, Theoni accomodatæ vtrumq. nomen vitiare potuerunt, & legendum putarẽ *Valentini Thoni, vel Theoni*. De S. Mama, ſiue Mamente illuſtri in Cæſarea Cappadociæ martyre extat Homilia S. Baſilij, in qua eius miracula ſtrictim percurruntur. An idem ſit cum S. Mamante, ſiue Mammete, qui die ſequenti, & rurſus die 17. Auguſti, tam in latinorum MM., quam noſtro memoratur, fluctuo. Plurium Baſilicarum dedicationes celeberrimo martyri, & reliquiarum translationes (de quibus videndus eſt Baronius ad illam diem 17. Auguſti,) plures celebritates parere potuerunt. Natalem S. Mammetis, præter Antuerpienſe, & Corbeienſe martyrol., quod Floridam alijs ignotam martyrem addit habet hac ipſa die. Additamentum Adonis. *Item alibi S. Mammæ.*

XVI. Kal. Auguſti.

IN Africa Sanctorum Aquilini. Sperate. Chindini. Bituri. Azardi. In Mediolano Natalis Sancti Marcelli. In Carthagine Natalis Sanctorum Generoſe. Ianuarie. Et Sicilitanorum, & alibi Natalis Sancti Mamme. In Aſia Nazarij. Ianuarij. Secunde. Donate. Beiſiæ. Maxime. Pauli. Aquilini. Felicis. Cautate. Titiane. Beſſæ. Maxime. Perſyriane. Entati. *Autiſiodoro depoſitio Beati Theodoſi Epiſcopi.*

IVLII 17.

VEreor ne Acta Proconſularia, quę tanquam venerandę antiquitatis Thæſaurum ſapientiſſimus Baronius profert T.2. Annal. ad annum 202. n.ij. re vera Scyllitanorum martyrum non ſint, vel ſaltem nomina aliqua referant, quæ ſeiunctim à Scyllitanis, tam in M. Vetuſtiſſimo S. Villibrordi, quam in Corbeienſe, & libris noſtris proſtant. Acta quidem illa Carthaginenſium martyrum ſunt coram Saturnino Proconſule, ſed Scyllitanorũ dici non video, nulla enim in eis de Scyllitana Patria memoria agitur, ſed in primo forenſi conuentu adſtare præcipiũtur Speratus, Narzales, Cittinus, Donata, Secunda, & Veſtina, in capitali vero sẽtentia additos video ad numerum duodenarium perficiendum Veturium, Felicem, Acyllinum, Lætantium, Ianuariã, & Generoſam. Variant quidem nomina aliquantulũ, ſed ex ijſdẽ eſſe, quæ in prima Africanorũ claſſe Vetuſtioris noſtri recenſentur, nõ dubito hoc eſt. Speratus pro Sperata, Narzales pro Azardio, Cittinus pro Chindino, Veturius pro Beturio, Acyllinus pro Aquilino. Deficiũt ex Africanorum choro in codicibus noſtris Donata, Secunda, & Veſtina; Ianuaria enim, & Generoſa in alia Cartaginẽſium claſſe reponuntur, quibus Scyllitanorum memoria collectiuè ſubnectitur. Mirum autem quomodo reliqua nomina, quæ in Actis illis Proconſularibus proſtant inter martyres Aſiæ, non Africę exinde notata inueniantur, tam in libris noſtris, quam in Corbeienſe hoc ordine ſignato. *xvi. Kal. Aug. In Africa Natalis SS. Aquilini, Speratæ, Chindini, Bituri. Azardi, Menclampi, Zoſimi. Mediolano Natalis S. Marcelli, Iuſtini, Nonni; Carthagine Natalis SS. Generoſæ, Ianuariæ, & Scillitanorum. Et alibi natalis Sanctæ Mammæ. In Aſia Nazarii, Veturij, Ianuarij*

nuarij, Secundæ, Donatæ, Beſſiæ, Maximi, Pauli, Aquilini, Felicitatis, Cutata, Titianæ, Beſſæ, Siriana, Entati, Iuſtini. Antiſiodoro, depoſitio B. Theodoſij Epiſcopi. Aſianos martyres nequaquam exhibet martyrol. Vetuſtiſsimum, & pro in Aſia ita legit Emaſiæ. *xvi. Kal. Auguſti. In Africa Aquilini, Sperati, Quindinis, Bitari, Agardi. Mediolano Marcelli. Kartagine Generoſæ, Ianuariæ, & Scilitanorum. Et alibi Mammę, Emſiæ, Nazarii, Veturi, Ianuari, Secunda, Donatæ, Boſſia, Maximi, Pauli, item Aquilini, Felicis, Cutatæ, Titianæ, Neſię, Siriani, Entati; Autiſiodoro Theodori Epiſcopi.* Rom. martyrol. nõ recẽſet martyres aliquos in Africa, neq; Scillitanos ſeiunctim, ſed Carthagine natalis SS. martyrum Scillitanorum, quos deinde nominatim enumerat, & confirmat mſ. Reginæ Sueciæ. *Carthagine Natalis SS. martyrum Scillitanorum. Sperati, Martialis, Cithini, Veturij, Felicis, Aquilini, Lactantij, Ianuarij, Generoſi, Veſtinæ, Donatæ, Secundæ.* Conſimilia habent varijs nonnihil nominibus, Vſuardus, Ado, & Notkerus, qui varias etiam nominum lectiones ſignant vnicuique facile conferendas. At ſiue omnes enumerati martyres Scillitani ſint, vel ex Plebe Scillitenſi in Africa, cuius memoria eſtat in Collat. Carthag., vel ex huius nominis inſula, vt placet Petro de Natal. lib. 6. c. 210. ſiue eorundem tantũ pars aliqua, vt ex adductis mſſ. potius colligitur, Acta Proconſularia à Baronio adducta emẽdatione aliqua indigẽt, quò ad dies adnotatos. Aſtare iubẽtur martyres in iudicio forenſi xiv. Kal. Auguſti, hoc eſt 19. Iulij *ſequenti die* vigeſimo ante Proconſulem ſiſtuntur, qui licet ſpatium trium dierum ad reſipiſcendum illis conceſſerit, viſa tamen eorum conſtantia, in eos ſtatim capitalem ſententiã promulgauit, & additur. *Conſummati ſunt Chriſti martyres mẽſe Iulio die ſeptimodecimo*, qui dies cum omnibus, tam mſſ., quam editis Hagiologijs commune ſit, nulla indiget emendatione; ſed facilis lapſus in numerali prima nota reſtitui etiam facile poteſt.

In Mediolano. Marcellinam S. Ambroſij ſororem hac die cum Romano M. plures recolunt: Marcellum martyrem mſſ. omnes adducti codices, cui etiam M. Corbeienſe ſocios alijs ignotos addit Iuſtinum, & Nonnum. Notkerus cum libris noſtris, & Antuerpienſi ità conſonat *Mediolani S. Marcelli.*

Alibi natalis S. Mamæ. An S. Mama idem ſit cum Cæſarienſi Cappadoce, cuius heſterna die memoriam fecimus, non decerno. De celeberrimo martyre plures pluribus in locis celebritates peragi potuiſſe, idq. varijs diebus, non difficile eſt credere. Inter incerti loci martyres ſub particula *alibi* Sanctã Mamam retulit martyrologium Vetuſtiſſimum, cui magis accedo. Nuper caput Sanctæ Mamæ argentea Theca incluſum vidi in Vrbe Lvca apud ſacras Sanctæ Iuſtinæ virgines, & integrè ſeruatum cum vetuſtiſſima in Membrana inſcriptione, in qua præter Sanctæ Mamæ nomen nihil aliud præ vetuſtate, legere licuit. Caro adhuc ſuper oſſa exiccata conſpicitur: capilli, barbęque cirri ruffi adhuc cuti hærent. Parthenopæum illud antiquiſſimum eſt, & de eius vetuſtate, ac Imperialibus, Regijſq. indultibus plura diximus ad vitam. S. Silai Epiſcopi Lucenſibus editam. Dubitauit nuper Fronto ad Vetus Romanum calendarium die xj. Nouembris, an S. Mama Eccleſiã Romæ habuerit, in qua Homeliam dixerit S. Gregorius, vt libri editi præferunt, an potius legendum ibi ſit S. Mennæ, vt in tribus mſs. codicibus ſe legiſſe teſtatur.

In Aſia. Tãta penes me eſt Vetuſtiſſimi Antuerpiẽſis M. auctoritas, præcipuè in locis pro veneratione martyrũ ſignãdis, vt licet illi ſua vetuſtatis vitia nõ deſint, minus tamen in hoc eſſe corruptum exiſtimauerim. Minus certè pugnat cũ Actis S. martyrum Scillitanorum, quod aliqui ex aſſignatis Aſię in codicibus noſtris, & Corbeienſi incerto loco *alibi* tribuantur, quando nõ excluſis alijs Africæ

regio-

regionibus, nihil vetat ex his aliquos Scillitanos eſſe potuiſſe, vetaret autem ſi Aſiæ tribuerentur. Confirmare tamen hoc aliorum niſi auctoritate nequimus iam adducti Vetuſtiſsimi M. ſancti Villibrordi.

Autiſiodoro. Theodoſium Epiſcopum Autiſiodorenſem recolunt hac die Rom. martyrol. Notkerus, Additamentum Adonis, Galeſinius ex Tabulis Eccleſiæ Autiſiodorenſis, & Demochare. Aliqua de eo notat Baronius ad hanc diem, & T.6. Annal. quē ſub Clodoueo interfuiſſe Concilio primo Aurelianēſi teſtatur. Eadem fere habet Sauſſayus. Gallici antiquarij additamentum agnoſco, tam in libris noſtris quam Corbeienſi, & Antuerpienſi.

XV. Kal. Auguſti.

ROmæ Via Tiburtina miliario Natalis Sanctę Sempheroſe Matris. vij. Germanorum, quæ cum ipſis eſt poſita Nomina vero vij. Germanorum ſunt hæc Petri. Marcelliani. Ianuarij. Dioniſij. Simproni. Clementis. Germani. Herenei, quorum geſta habentur. In Doroſtoro Natalis Sanctorum Emiliani. Baſſi. Maximi. Pauli. Secunde. Donate. In Africa Natalis Sanctorum Aquilini. Sperati. Ciuini. Creſtini. Lutati. Nazari. Vetuſe. Generoſe. Ianuariæ. Titiane. Heſſe. & Faltei Epiſcopi.

IVLII 18.

SAnctæ Semphoroſæ, & filiorum eius ſeptē germanorum memoriam omnia latinorum fere martyrologia cum Romano celebrāt. Sed nō eadem die. Bod^{a}, Vſuardus, & Ado v. Kal. Iulij. Reliqui ad hāc diem 18. Iulij. His conſentit M. Vetuſtiſſimum. S. Villibrordi, quamquam in laterculi fronte alios martyres præferat. *XV. Kal. Auguſti. In Doroſtoro Natalis Emiliani, Secundæ, Donate, Boſſi, Maximi, Pauli. Romæ Senphorenſia martyris, vij. germanorum Petri, Marcelliani, Ianuari, Dioniſi, Simproni, Clementis, Germani, & Herenei. In Africa Aquilini, Sperati, Caluini, Felicis, Creſtini, Lutati. Nazari, Vetuſa, Generoſæ, Ianuarij, item Ianuarij, Titiani, Neſſæ.* Simphoroſam cum filijs primo loco recenſet, & libris noſtris ita magis conſonum proſtat martyrol. Corbeienſe *XV. Kal. Auguſti. Romę Via Tiburtina millirario nono, Natalis S. Simphoroſæ matris ſeptem Germanorum, quæ cum ipſis eſt paſſa, quorum nomina hec ſunt, Petrus, Marcellianus, Ianuarius, Dionyſius, Simphronius, Clemens, Germanus, Hirenei, Magni. In Doroſtoro Natalis Sanctorum Emiliani, Baſſi, Maximi, Pauli, Secundę, Donatę, Marini, Iuſti. In Africa Natalis Sanctorum Aquilini, Sperati, Ciuini, Felicis, Creſcentiani, Lactati, Mazarii. Vetuſa, Generoſę. Item Ianuarii, Titiani, Heſia, & Faluei Epiſcopi, Iocundi.* Librarius noſtrorum codicū ſiluit quantū à Rom. Vrbe diſtaret locus venerationis S. Symphoroſæ, ac filiorum via Tiburtina. In Corbeienſi exprimitur milliario nono: octauo dicitur in Paſſione SS. Symphorosæ, & ſeptem filiorum edita Romæ ex bonæ fidei codicibus anno 1588. & rurſus tomo 7. Surij poſtremæ editionis Colonienſis. Nonum tamen retinent ferè omnes, atque ita legit Petrus de Natal. qui lib. 6. cap. 111. eadem Acta ſummatim refert. In die completi certaminis ſeptem germanorum

Digitized by Google

conſonāt Acta illa xv. Kal. Auguſti, ſed ante acto die Symphorosā filios ad palpræceſſiſſe narrant. Vnde quis quis Vetuſtius M. diſpoſuit matrem à filijs diſiungere noluit. Fuit S. Symphoroſa vxor Getulij, ſiue Zotici martyris, cuius frater Amatius coronam quoque promeruit, ſed ò quantum diſtant inter ſe nomina ſeptem germanorum in Romano M. Adone, Vſuardo, ſiue hac die, ſiue v.Kal.Iulij, & quantum variant à codicibus noſtris? Numerantur in illis Creſcens, Iulianus, Nemeſius, Primitiuus, Iuſtinus, Stacteus, Eugenius, quæ nomina eodem ordine recenſita v.Kal.Iulij, vbi Vſuardus, & Ado de illis agunt, ſunt Cordubenſium Hiſpanorum martyrum, vt ibi adnotauimus. Equidem Vetuſtius S.Villibrordi martyrologium ante ætatem Vſuardi, & Adonis ſcriptum diuerſimode filios S.Symphoroſæ, ſiue S.Simphorenſiæ exponit, eidemque conſonant bini codices noſtri M.Corbeiēſe, & Notkerus, qui & ſi pluries fateatur ab Adone aliqua accipere, & acta S. Symphoroſæ, & filiorum percurrat die v.Kal.Iulij eiſdem nominibus ſignans, quibus & Ado, hac tamen die Vetuſtioris M. cui paſſim innititur, auctoritate ductus ita ſcribit *xv. Kal.Aug. Romæ Via Tiburtina milliario octauo Nat.SS.Symphoroſa martyris, matriſq. ſeptem germanorum, quæ cum ipſis eſt poſita. Nomina vero Germanorum hæc ſunt Petri, Marcellini, Ianuarii, Dionyſii, Symproni, Clementis, Hereneï.* Germani nomen abſtulit Notkerus, ne pro ſeptem, octo martyres videretur exhibere. Octo tamen numerantur tam in libris noſtris, quam in Vetuſtiſsimo M. Antuerpienſi; in Corbeienſi verò additur nonus, hoc eſt Magnus. At vel Hereneus à reliquo germanorum choro diſiungēdus eſſet, ſicuti & Magnus, qui ſocij quidem paſsionis fuerint, quo ad locum certaminis, fortaſſe etiam quo ad tempus, vel cum Notkero dicendum potens, Germani nomen non eſſe martyris ſingulare, ſed arctioris ſanguinis coniunctionis, quemadmodum Plautus geminum germanum pluries dixit, qui eodem patre, & matre, eodemq. die natus eſſet, quaſi Hereneus germanus geminus fuiſſet cum Clemente. Hæc interpretatio magis libris noſtris cōgrueret, qui ſequentibus verbis Hereneum reliquis fratribus videntur connectere, *quorum geſta habentur*. Dici etiam poſſet quinque primo loco numeratos martyres filios fuiſſe Symphoroſæ, non tamen ex eodem marito, Clementem vero & Hereneum verè germanos, & ex eodē patre; Magnus enim, qui in Corbeienſi M. additur, in reliquis libris non eſtat, niſi Magnus pro Hereneo maiori ætatis acciperetur, quāuis Hereneus poſtremus in paſſione fuerit, ſicuti Petrus vbiq. anteſignanus legitur. An verò quæ in codicibus noſtris geſta, ſiue acta enunciātur, eadē fuerint cū ijs, quæ edita hucuſq. ſunt, & tantū nomina diuerſa ſint, omnino me latet. Equidem vetuſtatem illam, quam promictunt, ſapere non videntur, cum in iiſdem memoria agatur translationis factæ ſub Stefano Papa, qui vix primus eſſe potuit temporibus perſecutionis, ſed ſecundus, vel tertius ad octauum ferè ſeculū. Nec vtiq. aſſererē omnes ſignatos fratres binomios fuiſſe, ſicuti S.Getulius martyr S. Symphoroſæ maritus, qui & Zotius dicebatur, neq; id ſine alicuius vetuſtioris libri auctoritate affirmarem. De ſanctorum martyrum tranſlatione Tiburte Romam agit Baronius ad hanc diem. Extant adhuc veſtigia dirutæ Eccleſiæ via Tiburtina milliario nono ad locum, qui dicitur corrupto vocabulo *A ſette fratte* pro *ad ſeptem fratres*, vt notat Aringhius Romæ ſubt. lib.4. cap.17. quē locum conſummati agonis edita Acta teſtātur à Pōtificibus ſacrorū nuncupatū fuiſſe *ad ſeptē Biothanatos*, hoc eſt nō naturali morte extinctos, de cuius vocis interpretatione ſi quis plura deſiderat videat Adnotationes Roſueydi ad vetus Romanum, & Adonis M. à ſe editū, Lvdouicum de la Cerda in ſacris Animaduerſio-

aduerſionibus, & nouiſſimè Petrum Puricellum noſtri dum adviueret amantiſſimum in diſſertatione doctiſſima Nazariana cap. 27.

In Doroſtoro. Doroſtorus,ſiue Doroſtorũ,aut potius Doroſtolon Vrbs olim Epiſcopalis Myſiæ inferioris,nunc pagus in Bulgaria plurimorum martyrum ferax in anniuerſarijs huius diei Tabulis plures cælites exhibet, nõ tamen eodem numero in codicibus noſtris, ac alijs mſſ. libris; illi ſex tantùm numerant Emilianum, Baſſum, Maximum, Paulum, Secundam, & Donatam. Concinit mſ. Reginæ Sueciæ,in quo tamen poſtremum locum tenentes anonymi ita ſunt xv. Kal. Aug. *Doroſtori in Myſia natalis SS. Æmiliani, Baſſi, Maximi, Pauli cum aliis duobus*. Nec in numero diffidet Vetuſtiſſimũ Antuerpienſe M. pro Donata tantũ mutato ordine Donatum retinens. In Corbeienſi adduntur Marinus, & Iuſtus, quos illi omnino debemus. Ex his anteſignanum tantùm indicat Romanum M. cum VIuardo, & recentioribus latinis, nempe Emilianum, cuius glorioſum certamen celebrant Græci in Menologio etiam à Baronio hac die relato, penes quem alia de celeberrimo martyre legi poſſunt.

In Affrica. Vndecim cœleſtes athletas proferũt ex Africanæ Eccleſiæ vbertate codices noſtri, in quorum ſerie cũ plurium martyrum nomina cũ his conueniant, qui anteacta die celebrãtur,ſiue Scillitani fuerint, ſiue Carthaginenſes de repetita eorundem veneratione ſuſpicionem mouent. Exuberat M. Sancti Villibrordi, & tredecim nominatim exprimit, addit enim Felicem, & alterum Ianuarium. Vnde mutilos hìc duobus martyribus codices noſtros fateri cogimur, & pro Ianuaria Ianuariũ eſſe reſtituendum. Deficit etiam in Corbeienſi M. alter Ianuarius, ſed librarij omiſſionẽ notat particula *item* Ianuario præpoſita: dum vero Felicem confirmat Creſcentiani nomen emendandum videtur, & Criſtinum ex fide aliorum librorum eſſe reponendum.

Et Fulbei Epiſcopi. Cum S. Epiſcopus Fulbeus deficiat in M. Antuerpienſi, an martyribus Africanis iungendus ſit fluctuo. Præſertim cum alijs martyrologijs ignotum videam. Corbeienſe Falueula vocat, & Iocundum ſocium addit, quod ſanctos martyres eſſe ſuadet. Mirũ quod inter Africanos S. Guddenes Carthaginenſis in Vetuſtiori noſtro non memoretur, in alijs Hagiologijs celeberrima, niſi Guddinis ſit xiij. Kal. Martij venerata.

XIIII. Kal. Auguſti.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Siſinni. In Antiochia Sanctorum Machadori. Lampadi. Luciani. Philippi. Petri. Torquati. In Conſtantinopoli Natalis S. Darię. In Spania Natalis Sancti Iuſti. Lugduno Galliæ Natalis Sancti Ruſtici Presbyteri, & Confeſſoris.

IVLII 19.

CVm Alexãdriæ S. Siſinni memoriam recolentes codices noſtri retineãt pluralem numerũ *Sanctorum* quamquam S. Siſinnium tantùm exprimant, ſpem fecerunt ſocios aliquos in alijs libris deſignari. Spes tamen nos feſellit. Nam præter Siſinnium, neq. Antuerpienſe, neque Corbeienſe M. alios commilitones exhibenr. Illud quidem xiiij. Kal. Auguſti. *In Alexandria Siſinni. Et Antiochia*

Mace-

Macedonis, & Lampadi, Conſtantinopoli Daretiæ, Luciani, Philippi, Petri, Torquati. In Spanis Iuſta. Lugduno Galliæ Ruſtici Epiſcopi. Corbeienſe noſtris magis cõſonum eſt, & nonnihil vberius, non tamen in Alexandrinis martyribus. *xiv. Kal. Aug. In Alexandria Natalis ſanctæ Siſinnæ: In Antiochia ſanctorum Machari, Lampadis, Luciani, Philippi, Petri, Torquati, Tinnini, Ioci. Conſtantinopoli Natalis ſanctæ Daria. In Hiſpaniis Natalis ſanctæ Iuſtæ. Lugduno Galliæ Natalis ſancti Ruſtici Presbyteri, & Cõfeſſoris.* Notkerus quoque in Alexãdria S. Siſinnij tantum memoriam recolit, & Hieronymiano M. ferè ſemper innixus reliquos Vetuſtioris noſtri cælites, vel producit, vel innuit, quando reliqua latinorum MM. cum Romano illos prætereũt.

In Antiochia. Macedonem, & Lampadium tantùm Anthiochenos martyres refert. M. Vetuſtiſſimum. Addunt libri noſtri Lucianum, Philippum, Petrum, & Torquatum, & pro Macedone Machadorum exhibent. Corbeienſe pro Machadoro vel Macedone Macharium legit, & ſupra ſex enumeratos adijcit Tinninium, & Iocium, quos omnino illi debemus. Notkerus Antiochiæ Lucianum cùm ſocijs hac die producit. De Luciano Antiocheno, qui paſſus eſt Nicomediæ agunt Græci die 15. Octobris, & nos iam de eo aliqua adnotauimus ad diem 7. Ianuarij. Diuerſum tamen ex ſociorũ ſerie hũc eſſe putarẽ, ſicuti à pluribus alijs qui hoc nomine in martyrol. Vetuſtiori memorantur.

S. Dariæ. Nullam apud Græcos in Menologijs de Daria Conſtantinopolitana memoriam inuenire contigit. Meminit tamen Notkerus, Maurolycius, & mſ. Reginæ Sueciæ *Conſtantinopoli Natalis S. Dariæ. Lugduni in Gallia S. Ruſtici preſbyteri, & Confeſſoris*. Verum non modo Daretiam pro Daria hìc exhibet martyrol. Vetuſtiſſimum, ſed eidem Byſantinæ Vrbi tribuit, & Daretiæ ſuccenturiat Lucianum, Philippum, & Torquatum, quos libri noſtri cum Corbeienſi, & Notkero Antiochiæ omnino tribuunt, quibus vt plurimis magis videtur fidendum.

In Spania. De more aliquorum antiquorum Spania pro Hiſpania legitur. Anceps tamen hæſitaui an libri noſtri hìc aliquantulum vitiati eſſent, & mutili; pro Iuſta nempe matrona Hiſpalenſi vererbar, ne Iuſtus ſcriberetur, ac Ruffina ſocia deficeret, quòd in omnibus latinorum martyrologijs Hiſpaniẽſes hæ duæ martyres hodiernis faſtis conſignentur; præſertim etiam, quòd in Antuerpienſi, & Corbeienſi non Iuſtum, ſed Iuſtam adnotatam viderim. Hanc tamen Hiſpalenſem martyrem ab Hiſpanienſi Iuſto omnino Notkerus, ita diſtinguit *xiv. Cal. Auguſti. In Hiſpaniis Natalis ſancti Iuſti, & in Ciuitate Hiſpalenſi SS. Iuſtæ, & Rufinæ*, quarum acta deinde ſtrictim proſequitur. Vnde ab eodem Notkero comprobatos codices noſtros non mutamus.

Lugduno. S. Ruſticum Lugdunenſem Epiſcopum refert martyrol. Vetuſtiſſimum, ex quo vel conſimili Maurolycius accepit, qui pariter Epiſcopum dicit, dũ alij Presbyterum tantùm, & Confeſſorem prædicant. Paruũ pariter martyrol. ſeu calendarium Hieronymianum mſ. Lvcenſe habet *xiiii. Kal. Ruſtici Epiſcopi*. Eſt quidẽ inter ſanctos Epiſcopos Lugdunenſes Ruſticus, ſiue Ruſtreius, & Ruſticus presbyter, & Confeſſor inter illius vrbis cælites, & vtriuſq. meminit Theophilus Raynaudus in Indiculo SS. Lugdunẽſium, qui illius memoriã agere Eccleſiæ Lugd. calendariũ 7. cal. Maij affirmat, huius die 19. Iulij obitum notat ex Appendice ad MM. Adonis. De primo plura refert. De ſecundo altum in aliis ſilentium teſtatur. De Epiſcopo martyrolog. noſtrum egit eadem die 7. cal. Maij. Decimonono tamen Iulij obijſſe habẽt Sammarthani, & inter Epiſcopos Lugdunenſes decimumquartum numerant T. 1. Gall. Chriſt.

XIII. Kal. Auguſti.

IN Africa Natalis Sanctorum Sabini. Luciani. Petri. Amabilis. Nonnine. Sandi. Agripiani. Medaduli. Reſpectati cum alijs nũo xxiij. In Thebaida Natalis Sancti Victoris. In Damaſco Natalis Sanctorum Sabini. Maximi. Iuliani. Caſsi. Macrobi. Paule. cum alijs x. In Chorento natalis Sanctorum Cyriaci. Donati. Tertij. Appie. Felicis. Neracie. Fructi. Celſi. Theodoli. Caloceri. Partimi. Spreti. Victoris. Maximi. Paſtori. Neſtite. Pauli. Romani. Valeriani. Emili. Caſsi. Romæ Paſseriæ. Macrini. Neſtite. Satyri. Amarini. Emili. & alibi. Secundi.

IVLII 20.

NOn niſi quatuor martyres Africæ tribuit in limine Vetuſtiſſimum S. Villibrordi M. nempe Lucianum, Petrum, Amabilẽ, & Nunninam: reliqui in noſtris, & Corbeienſi codicibus numerati, nõ modo alterius claſſis, & loci ſunt, ſed Victor Thebanus, & Sabinus Damaſcenus ita interponuntur. *xiij. Kal. Auguſti. In Africa Luciani, Petri, Amabilis, Nunninę. Et in Thebaida Victoris. In Damaſco Sauini. In Caſino Seueri, Saudi, Acripiani, Medaduli, Reſpectę, & aliorum xxii. Paſſeris, Maximi, Iuliani, Macrobi, Caſſi, Paulæ, cum alijs x. In Corintho Cyriaci, Donati, Tertii, Appiæ, Felicis, Neratea, Fructi, Celſi, Theodoli, Calori, Partini, Spreti; Item Victoris, Maximi, Marthori, Neſtitæ, Pauli, Romani, Valeriani, Ameli, Caſsi. Romæ Paſſeri, Macrina, Veſtita, Sateri, Ametini, Secundi, Emeli.* Africanorum pugilum anteſignanus hìc eſt Lucianus, ſicuti apud Bedam, & Galeſinium ex libris ſcriptis: in codicibus verò noſtris Sabinus, qui pariter in Corbeienſi hoc ordine ſuperadditur. *xiii. kal. Aug. In Africa natalis SS. Sabini, Luciani, Petri, Amabilis, Nonna, Sauoi, Agrippiani, Medatuli, Reſpectati, cum alys viginti tribus. In Thebaida Natalis Sancti Victoris, Siluani. In Damaſco Natalis Sanctorum Sabini, ... Maximi, Iuliani, Macrobij, Caſſi, Pauli, cum aliis decem. In Corintho Natalis Sanctorum Cyriaci, Donati, Tertii, Appiæ, Felicis, Neratia, Fructi, Celſi, Theodoli, Calori, Parthemi, Spectati, Victoris, Maximi, Paſtori, Neſtitæ, Pauli, Romani, Valeriani, Emili, Caſſi, Magni. Romæ Paſſeria, Macrina, Neſtita, Saturi, Amirini, Emili. Et alibi Secundi. Corbeia Monaſterio dedicatio Baſilicæ B. Stephani Protomartyris.* Sabinus pariter recolitur tanquam aliorum dux inter Africanos in mſ. Reginæ Seueciæ. *xiii. kal. In Africa Natalis SS. Sabin, Duciani* (pro Luciano) *Petri cum aliis numero xxviiii. In Thebaide natalis S. Victoris Corinthi natalis SS. Cyriaci, Donati cum aliis xviiii.* Ex anonymorum autem numero, qui Petro ſuccenturiantur in hoc alioquin decurtato mſ. apparet in illius authographo totidem numeratos fuiſſe in Africa martyres, quantos in noſtris: ſex nempe poſt Petrum recenſitos, & anonymos xxiij., quam numeralem notam retinent, tam libri noſtri, quam adductum M. Corbeienſe,

Saudi Agripiani. Quatuor qui ſequuntur martyres in codicibus noſtris, & Corbeienſi non Africæ, ſed peculiari loco tribuuntur in M. Vetuſtiſſimo, nempe. *In Caſino* cum anonymis xxij., ſeu vt ſupra adducti libri retinent xxiij. quinimo ante Saudum Seuerus dux præponitur, & pro Reſpectato Reſpecta legitur. Pluries diximus M. illud Vetuſtiſſimum in

aſſi-

aſſignandis locis accuratius videri; in alijs enim nihil de Caſino apparet. Vrbs olim erat Epiſcopalis Caſinum, ſiue Caſſinum non ignobilis Samnij, ex cuius exciſæ ruinis oppidum S. Germani emerſit in Latij, Campaniæq; confinibus: memoratur Liuio, Plinio, Silio Italico, & Straboni, neq; aliam huius nominis vrbem apud Geographos inuenio. In hac paſſos eſſe adductos martyres ex illius codicis fide habemus, nec aliud addere licuit, niſi Eccleſiam, ſiue ædiculã S. Seueri prope monaſteriũ Caſinenſe adhuc extare. Sed licet Seuero Epiſcopo Caſinenſi dicata credatur, qui ſanctitate conſpicuus confeſſor obijt 8. Kal. Auguſti, attamen Caſinenſes Monachi hac die xx. illius natalem celebrãt. Vnde ſubijt dubitare, an Seuerus in Caſino alijs præpoſitus S. Epiſcopus fuerit, de quo Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ nonnulla ad hãc diẽ adducit, & rurſus in Catalogo Generali ex Tabulis cœnobij Caſinẽſis. Sed de martyribus agi in adducto martyrol. Vetuſtiſſimo vix dubitarem, præſertim cum poſt anonymos xxij. ſex nominibus expreſſi recenſeantur, cum aliis anonymis x. qui tamen in libris noſtris, & alijs Damaſceni ſunt, non Caſinenſes.

In Thebaide. Victorem tantum in Thebaide recolunt idem Vetuſtiſſimum M. libri noſtri, & mſ. Reginæ Sueciæ. Confeſſorem non martyrem fuiſſe addit Maurolycius. Siluanum ſocium Victori ſubdit M. Corbeienſe alijs præteritum.

In Damaſco. Cum R. martyrologio latinorum ferè reliqui Damaſco martyres tribuũt, qui interpoſitis Caſinẽſibus, ſiue Africanis, ijſdem annumerat, vt vidimus, martyrol. Antuerpienſe; cuius vetuſtatem quamquam veneremur, maculis tamen, & librarorum vitijs ſcatere nõ dubitamus, & ſicut in hoc tranſpoſitionis vitio laborare timemus, cum aliorum conſona fides xvi. martyres Damaſco aſſignet. Ita Romanum martyrol. Vſuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natalibus ex Vetuſtis Hagiologijs lib. 11. n. 197. Bellinus de Padua, Maurolycius, & ex libris ſcriptis Galeſinius. Omnia hæc martyrologia ſex martyres nominibus ſignant, decem abſque nominibus cumulant. Nonnulla Iulianum, alia Sebinum Ducem conſtituunt. M. Corbeienſe pro Paula Paulum exhibet, & in detrito codice ſpacium pro alio martyris nomine præfert, ſupra ſenarium numerum, qui in libris noſtris, alijſq; editis MM. præteritus eſſe facile poteſt Paſſer, ſiue Paſſerius in Vetuſtiſſimo, vt ſuſpicari licet interpolato, ante Maximum nominatim expreſſus.

In Corintho. Corinthiacos viginti duos martyres vnica claſſe includit M. Corbeinſe: viginti tantùm & vnum ſub eodem Cyriaco Duce numerãt libri noſtri, totidemq; martyrol. Vetuſtiſſimũ. In hoc tamen duodecim ſub Anteſignano Cyriaco explicantur, nouem in altera turma ſub Victore producuntur. Notkerus de more breuitati ſtudens tãtum habet. *In Corynthe Cyriaci cũ alijs multis*. Magnus, qui ad viginti vnum additur in martyrol. Corbeienſi, deeſt tam in libris noſtris, quam Antuerpienſi, ſicuti in mſ. Reginæ Sueciæ iam adducto. Cyriacus enim exprimitur, & Donatus cum aliis xviij. qui ſimul complent numerum xxi. Hi omnes in aliis quæ viderim editis MM. deſiderantur.

Romæ Paſſeriæ. Quatuor tantum ex Romanis martyribus exprimit Notkerus Paſſeriam, Macrinum, Saturum, & Emilium. Addunt libri noſtri Neſtitam, & Amarinum, ſiue Amerinum, vt legit M. Corbeienſe iiſdem conſonum. Sed pro Amerino Ametinũ habet martyrol. Antuerpienſe, in quo ante Emilium Secundus additur, qui in Vetuſtiori noſtro & Corbeienſi, non Romæ, ſed *alibi* incerto loco tribuitur. Differentia hæc ex aliorum mſſ. codicum diſſenſu, vel conſenſu diſcerni poteſt, & conciliari: ex editis, qui omnino de his ſilent emendari nequit.

In

XII. Kal. Auguſti.

IN Africa Natalis Sanctorum Victoris. Stercoris. Emiliani. Hugal. Sophiæ. Montani. In Ciuitate Ceſana Natalis Sanctorum Adriani. Heli. Victoris. Patrocli. Ceſariane. Adrianitis. Dimeſi. Felicis. Aurili. Thymogratis. Fauſti. Et in Gallia Maſſilia Natalis Sanctorum Victoris. Alexandri. Dotheri. Feliciani, & Longini.

IVLII 21.

QVàm valdè diſtat à libris noſtris; alijſq. adducendis codicibus M. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi in hodiernis faſtis? Africæ non niſi binos ſacros paleſtritas tribuit: Maſſiliæ totidem: Romæ plures: multos Ceſenæ. Producere illud ad collationẽ de more libet. *xij. Kal. Auguſti. In Africa natalis Boliæ, Stercori: In Maſſilia Victoris, Coronæ. Et Romę Praxedis, Emiliani, Hugalis, Saphi, Montani. Ciuitate Ceſena Adriani, Heli, Victoris, Patrocli, Taeſianæ, Adrianitis. Diomedis, Felicis, Aureli, Timoratis, Fauſti, Alexãdri, Deuterij.* Ex his qui Romæ tribuũtur Emilianus, Hugalis, Saphus, ſeu Suphus, & Montanus Africani cælites ſunt in libris noſtris, ſicuti pariter in M. Corbeienſi, tali ſeruato ordine. *xij. Kal. Aug. Sanctorum Victoris, Stercorij, Emiliani, Hugali, Saphi, Montani. In Ciuitate Ceſena natalis ſanctorum Adriani, Heli, Victoris, Patrocli, Cęſarianæ, Adrianitis, Dimeli, Felicis, Auribi, Typogratis, Fauſti, Theodoti, Iuliani. In Gallia Marſilia Ciuitate natalis ſanctorum Victoris, Alexandri, Deoteri, Feliciani, & Longini. Et natalis ſanctæ Praxedis Virginis.* Suppetias hìc non aliunde accipere licet, cum præter S. Praxedem Romæ veneratam à M. Vetuſtiſſimo nullus ex Africanis, aut Romanis martyribus in alijs editis MM. indicetur. Cum verò bini codices noſtri, & Corbeienſis in idem conueniant ſuſpicari licet in Vetuſtiſſimo illo inter Stercorium & Emilianum interpoſitam ab antiquario inſcio fuiſſe celebritatem SS. Victoris & Coronæ Maſſiliæ, S. Praxedis Romæ, cuius S. Virginis celebris memoria apud reliqua latinorum MM. cum in noſtro, & Corbeienſi deſijt, non ſinit omnino acquieſcere, ne Lacunam hi codices paſſi ſint. Victorẽ Maſſilienſẽ martyrẽ cum ſocijs militibus nõ Corona infra recolũt.

In Ciuitate Ceſana. Notkerus Ceſenam legit, quemadmodum M. Corbeiẽſe & Antuerpienſe ſcriptum in Apographo noſtro. Cæſan Ægypti vrbs eſt, & regio Goſſen etiam vocata. Cæſana Ptolomeo eſt vrbs in India intra Gangẽ alijs Carnaſa, & Cæſani Arabiæ Felicis populi apud Pliniũ. Maioris famæ Cæſena eſt Italiæ vrbs in Gallia Togata, ſiue Æmilia, Ptolemeo, & Plinio etiã vti recentioribus vocata, & ita reſtituẽdum puto in libris noſtris. Tredecim in M. Corbeienſi Ceſenates martyres sũt: adduntur enim à librario noſtro præteriti Theodotus, & Iulianus. Tredecim pariter numerãtur in M. Vetuſtiſſimo; ſed inter hos Alexãder, & Deuterius, qui ex aliorum omniũ fide martyres Maſſiliẽſes ſunt, Victoris, vt mox apparebit, ſocij. Notkerus aliquos tantùm ex his enumerat: reliqua de more generatim exprimit *In Vrbe Cæſena nat. SS. Adriani, Helij, Victoris, Patrocli, & aliorum.* Apud alios altum ſilentium inuenio.

In Gallia Maſſilia. Latius Notkerus ex Adone Acta S. Victoris proſequitur, quæ pariter apud Petrum de Natalibus proſtant lib. 6. cap. 122. S. Victori militi

ſocij adduntur, tres alij milites, Alexander, Longinus, & Felicianus. Dotherius alijs Deutherius puer eſt, qui ad ſepulcrum martyrum orans emiſit ſpiritum. Eleutherius Petro de Natalibus dicitur: Adoni, Notkero, & alijs Deutherius. De S. Victore Epiſcopo Maſſilienſi hac die agit Beda editus, quem alium à Victore milite dicere cogeremur, niſi facilis librarij error potius appareret. De his plura Sauſſayus habet, & Em. Baronius ad Romanum martyrol. An Coronæ nomen, quod additur Victori in martyrol. Antuerpienſi collectiuum eſt ſociorum?

XI. Kal. Auguſti.

IN Gallia Fontanella Monaſterio depoſitio Beati Vandregiſeli Abbatis, & in eodem loco Dedicatio Baſilicæ Sancti Petri Apoſtoli, vbi ipſe venerabilis pater requieſcit in corpore. In Antiochia Natalis Sanctorum Cyrilli. Andreæ. Tebellæ. Auri. Sterthei. Et in Anquira Gallaciæ natalis Sancti Platonis, cuius geſta habentur. Et Militanarum Andreæ. Eliani. Aiaboſi.

IVLII 22.

ADditamentum Fontanellenſis Monaci ad ſegmenti diurni frontem hic agnouimus dum ſacri ſui cœnobij cælites adnotatos, in Vetuſtiori martyrol. martyribus ſuperaddit. Vvandregiſili Abbatis vitam longiori ſtilo contextam exhibet Surius T. 7. poſtremæ Colonienſis editionis. Habet & Lebbeus T. 1. Bibliothecæ mſ. in qua dies obitus notatur pariter xi. Kal. Auguſti. Meminit Vvandelbertus, Romanum M. Maurolycus, & Sauſſayus. Sæculum, quo vixit, & obijt ad calcem eius vitæ notatur, anno nempe nono Vitaliani Papæ, vel vt Baronio placet vndecimo, & ſalutis noſtræ 665. Translatio ité ad Eccleſiam S. Petri anno 729. Plura de S. Vvandregiſilo habentur initio Chronici Fontanellenſis T. 3. Spicilegij Lucæ Dacherij, vbi cap 1. n. 7. agitur de ædificatione Baſilicæ S. Petri ab eodem S. Abbate conſtructæ, in quam anno 704. fuit tranſlatum, & conditum illius corpus à Baino Epiſcopo, vt habetur in eodem Chronico cap. 2. cui magis videtur fidẽ dum, quam adnotatis ad calcem vitę iam adductæ S. Vvandregiſili.

In Antiochia. Et hic de tranſpoſitione, ſeu interpolatione martyrol. Vetuſtiſſimi vereri licet; non enim Antiochiæ alium martyrem præter Andream aſſignat, dum reliquos Auriciæ Ciuitate Gallitiæ cum Platone tribuit hac ferie *xi. kal. Auguſti. Rauennæ Appollinaris. Antiochiæ Andreæ martyris. Auritia Ciuitate Gallitia Platonis, Cyrilli, Tebeli, Auli, Sterici, & Maxilitatorum Andrea, Eliani, Coboſa.* At corruptum hic eſſe vetuſtiſſimum codicem librariorum vitio pluribus conſtare poteſt. De S. Apollinare agitur ab omnibus MM. die ſequenti. Cyrillus Antiochenſium martyrum anteſignanus non modo in libris noſtris, ſed in mſ. Reginæ Sueciæ ita adnotatur. *Antiochię S. Cyrilli Epiſcopi doctrina, & ſanctitate conſpicui cum alijs iij.* totidemq; adduntur nominatim in iiſdem codicibus noſtris Andreas, Tebellius, Aurius, & Sterthius. Conſonat martyrol. Corbeienſe, quam quam vitio detriti codicis deficiat Stertheus, quinimo duobus Antiochenis commilitonibus abundat, Syluano nempe, & Donato interim ſuppreſſo librarij oſcitãtia nomine

ne loci vbi paſſi ſunt. De Cyrillo Antiocheno Epiſcopo plura colligit ad hãc ipſam diem Baronius, quæ repetere ſupervacaneũ. Cyrilli, Andreæ,& Sabelli meminit Antiochiæ Maurolycius. Notkerus addit quod in libris noſtris, & & Corbeienſi deſideratur, Cyrillũ fuiſſe Epũ ſanctitate,& doctrina clarum, cuius Euſebius, & Nicephorus meminerit. *In Antiochia Cyrilli Epiſcopi, Andreæ, & Actebelli.* Cyrillum Epiſcopum martyrẽ fuiſſe non docet Euſebius. Sed dum perſecutionis tempore cathedram tenuiſſe docet, veriſimile reddit martyrio coronatum; neq; enim eodem capite 32.lib.7. Eutichianũ, & Caium Pontifices Romanos docet martyrium feciſſe, & tamen certum eſt martyres fuiſſe. Baronius ex Actis SS. Claudij, & Nicoſtrati refert Cyrillum ob Xpi fidem paſſum in carcere Deo ſpiritum reddidiſſe.

Anquira Gallaciæ. Anciræ Galatiæ legendum eſſe non dubito, & palam eſt, non modo ex omnibus ferè latinorum martyrologijs,ſed ex diffuſis Actis apud Surium T.7.in quibus aperte dicitur Platonem martyrem nobilem ciuem in Ancyra Galatiæ fuiſſe, & poſt multa tormẽta capite cæſum, ac ſepultum extra vrbem in loco,qui vocatur Campus. Hæc ea eſſe acta putarem, quæ in Vetuſtiori noſtro martyrolog.extare dicuntur, vel potius ea, quæ apud Petrum de Natalibus habentur nonnihil varia, & contractiora. In illis diffuſioribus habetur agonem compleuiſſe *Menſis Nouembris xviii.* in his affirmatur *à fidelibus magna reuerentia tumulatum xi. Kal.Auguſti.* In Menologio Græcorum eius memoria celebratur pariter cum Metaphraſte die 18. Nouembris, & additur, non modo ex vrbe Ancyra Galatiæ ortum duxiſſe, ſed fratrem fuiſſe martyris Antiochi. De miraculis S. Platonis eſt S.Nili hiſtoria in ſeptima Synodo Actione 4. Vnde quantũm emendatione indigeat Vetuſtiſſimum martyrol.hinc & ex ſequentibus patet.

Et Militanorum. Maxilitatorum librarij vitio legit martyrolog. S. Villibrordi Vetuſtiſſimum. Corbeienſe cum noſtro ita conuenit. *xi. Kal. Aug. Natalis SS. Cyrilli, Andreę, Tebellis, Auri..... Syluani, Donati. Et in Ancyra Galatia natalis S. Platonis, & Militanorum Andreæ, Eliani, Aioboſi. Depoſitio Vvandrageſili Abbatis, & Confeſſoris.* Hos tres ſacros pugiles ex Cappadocia Melitana vrbe, vel regione fuiſſe putarem,vbi frequens martyrum carnificina.

X. Kal. Auguſti.

ROmæ Via Tyburtina mil. xviij. Natalis Sancti Vincenti. Rauenna Natalis S. Apollenaris. In Laudocia Frigiæ Natalis Sancti Miniſei. Tyſici. Via Acula Natalis Sancte Primitiue.

IVLII 23.

VIncentium Romanum martyrẽ via Tiburtina die ſequenti recolit Romanum martyrol. cum Beda, Vſuardo,Adone, & alijs, vt ibi notat Baronius doctiſſimus, qui addit huic S.Vincentio dicatam Tiburi Eccleſiam fuiſſe. Miliario xviiii. longius quam Tibur vrbs diſtet à Romana, paſſos eſſe libri noſtri docent, quod ſpaciũ ſignat etiam Ado. Notkerus, qui in die celebritatis S. Vincentij Tiburtini cum Vetuſtiori noſtro conuenit,legit *miliario xviii.* Vetuſtiſsimum martyrol.Antuerpienſe, non via Tiburtina, ſed Romæ tãtum Vincentium indicat. *x.Kal. Auguſti Roma Vincentii. In Phrigia Moeniſi, & Sicei. Natalis Primitiua, Tiſici, Appollinaris.*

naris. Nouum non eſt, martyres, qui in vijs Romanis ad incutiendum populis terrorem coronabantur, Romæ in antiquis martyrologijs tribui, & exempla paſſim occurrunt. Vnde Romæ tantum Vincentius tribui poterat, ſed exactius magis additur. *Roma Via Tiburtina*.

Rauenna Natalis S. Apollinaris. De eo die precedēti egit martyrol. vetuſtiſſimum, in quo ſine loci nota inter martyres, vel Phrigiæ, vel incerti loci etiam hac die numeratur. De S. Apollinare Epiſcopo Rauennate S. Petri diſcipulo agit in hodiernis faſtis Romanum martyrol. & cum eo Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus. Ad diem pariter 23. Iulij. S. Apollinaris natalem refert Vetus Calendarium Fronti, & aliud Hieronymianum Lucenſe mſ. Acta eius extāt apud Surium Tomo 7. & cum Abdia Babilonio edita ſunt Pariſijs. Contracta etiam proſtant apud Petrum de Natalibus, & Ferrarium, vt in notioribus immorandū nobis non ſit.

In Laodicea. Preſſius vrbem Phrigiæ notant Laodiceam codices noſtri, & ijſdem penè verbis martyrol. Corbeienſe. *x. Kal. Auguſti. Roma via Tiburtina miliario nono decimo natalis S. Vincētij martyris. Rauenna natalis S. Apollinaris. In Laodicia Phrigia natalis SS. Miniſci, Tiſici, Via Accula natalis S. Priuatę. Alexādrini*. Variant nonnihil Notkerus, ſed binos Laodicenos martyres confirmat. *In Laodicia Phrigia Miniſci, & Iſicbij*. Siccum vocat M. Vetuſtiſsimum.

Via Acula. Via Accula duplici cc. ſcribit martyrol. Corbeienſe, ſed vt in noſtro Notkerus. *Via Acula S. Primitiæ*. ita ſanctam martyrem vocat non Primitiuam, vt libri noſtri retinent cum Romano martyrol., & Petro de Natalibus, qui libro xj. n. 200. ex vetuſtis MM. non via Acula, ſed Romæ hac die x. Kal. Auguſti, Primitiuam virginem quieuiſſe docet. Aliter legit martyrol. adductum Corbeienſe, in quo Priuata pro Primitiua legitur, & ſocius additur Alexandrinus, extra aliorum codicum fidem. Vetuſtiſſimum M. Primitiuam nullo indicato loco paſſionis producit, eique ſocios addit Tiſicium, & Apollinarem. Non enim inter Phrigiæ martyres Tiſicium numerat, ſed Siceum, ita altero martyre abundans. An via Acula Aqula eſt nunc vulgo *Aqua pendente*?

VIIII. Kal. Auguſti.

IN Amiternina Ciuitate miliario lxxxiij. ab Vrbe Romana via Salutaria Natalis Sancti Victorini. In Arminia Ciuitate Natalis Sanctorum Sabatie. Theozoni. Victoris militaris, qui multa tormenta paſsus eſt Emirita cum fratribus 11. Statiani. Capitonis. Siluani. Stercati. Athenogine. Caritonis. In Tyro Ciuitate Natalis Sancte Chriſtine Virginis.

IVLII 24.

IN altero ex noſtris codicibus ad calcem precedentis laterculi ita ſcribitur. *In Ami ternina ciuitate mil. lxxxiij*. In altero verò Martiniano legitur initio hodierni ſegmenti. *viiij. kal. Auguſti. In Amiternina Ciuitate mil. lxxxiij. ab Vrbe Romana via ſalutaria S. Victurini*. Hinc ambages natæ ſunt; breuiatum enim nomē mil. pro militibus, & pro miliario legi potuit. Ex martyrologio Beneuentano adnotauit Holſtenius in animaduerſis ad martyrol. Romanum ſcriptum eſſe *Apud Amiterninam ciuitatem SS. militum lxxxiii. & S. Victorini martyris*. Pluribus pro militibus acceptum breuiatum illud nomen teſta-

teſtatur Notkerus, qui ait, *ix. Kal. Auguſti. Romæ natiuitas S.Victorini. In Amiternina ciuitate militum octoginta triũ.* Petrus de Natalibus ex vetuſtis MM. lib.xi. n.201. *Octoginta tres milites paſſi ſunt in ciuitate Amiternina ix.Kal.Auguſti*. Idem repetit Ado,& ex eo Maurolycius, Galeſinius pariter ex mſ. martyrol. & quod maius eſt idem habet Rom.martyrol. vbi notat Baronius ex proximo Amiterni loco Aquila, tranſmiſſis monumentis, horum SS. martyrum præcipuos fuiſſe Florentium, & Felicem, quorum memoriam agit martyrol. Romanũ ſequenti die. Octuaginta tres ſacros cæſites exhibet etiam martyrol. Vetuſtiſſimum, at non Amiterninos milites, ſed Armenos his verbis. *viiii. kal. Auguſti Armenia minore Sebaſti, Theogenis, Victoris, & aliorum lxxxiii. Romę Victorini Militaris, Acıani, Capitonis, Siluani, Stercati, Athenogeni, Cartonis. In Tyro Criſtinæ Virginis.* At è contra alter ex codicibus noſtris nõ niſi Amiterno Victorinum tribuit, & vrbis illius in Sabinis, ſeu Veſtinis poſitæ via Salaria, diſtantiã exprimit per numeralem notã milliariorum octuaginta. Ita ex me, libroq. meo accepit clariſſimus Holſtenius dum viueret, & adnotauit in Animaduerſis ad martyrol. Romanum ex mſ. Lvcenſi, in quo vir doctus craſſum librarij errorem emendauit *Via Salutaria*, & ſcripſit *Via Salaria*. Ita mſ. Reginæ Sueciæ retinet. *In Amiternina ciuitate mill. lxxxiii. ab vrbe Roma S.Victurini*, & omnino etiam martyrol. Corbeienſe. *ix. Kal. Aug. In Amiternina Ciuitate miliario octogeſimo tertio ab Vrbe Roma, Via Salaria, Natalis Sancti Victorini martyris. In Armenia Ciuitate natalis Sãctorum Sabbaiæ, Theozoni, Victoris, Militaris, Emeritæ cum fratribus duobus Statiani, Capitonis, Siluani, Stercati, Athenoginæ, Cartonis. In Tiro Ciuitate Natalis Sanctæ Chriſtinæ Virginis.* Vereor tamen ne Vetuſtior antiquarius ex Prototypo, vnde librarij, tam noſtrorum codicum, quam Corbeienſis acceperunt, ab Armenia in Amiternum, & à Victorino in Victorium errauerit partim martyres Armenos lxxxiij. in Vetuſtiſſimo M. expreſſos milites Amiterninos efficiens, partim recogitans ab vrbe Amiterno Romam per Salariã viã conſimilem milliariorum diſtantiam, ex Armenis lxxxiij.martyribus, tres tanquã erratum detraxerit, & ineſtricabile nodũ reliquerit. Si locus autem conſimili coniecturæ daretur, relinquendum eſſet, vt iacet in altero ex codicibus noſtris, & Corbeienſi, laterculi initum, & addendum ex Antuerpienſi Armenis martyribus, poſt Victorẽ militarem anonymos lxxxiij. Amiternum iam ſolo equatum tantùm S.Victorini nomen, & Eccleſiam retinet, translata in proximam vrbem Aquilam Epiſcopali ſede. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ 24. Iulij milites lxxxiij. Sipontinos fuiſſe refert ex Paſſ. SS.Florentij, Felicis, & S. Iuſtæ virginis. De S.Victorino tamen martyre, & Epiſcopo Amiternino agit die 5. Septembris cũ martyrol. Romano, Vſuardo, & alijs, ex aliqua fortaſſe translatione cum ad Aquas Cutilias paſſus ſit, & in Eccleſiam ſuam deinde ab Amiterninis fuerit trãſpoſitus. Meminit etiam idem Ferrarius, tam de militibus, quam Victorini in Noua Topographia martyrologij Romani. Amiternum fuiſſe via Salaria ex Antonino, & Tabulis Itinerarijs patet. Vetuſtius noſtrum ad diem 5.Septembris de S. Victorino ſilet.

In Armenia Ciuitate. Ita etiam legit martyrolog. Corbeienſe, niſi antiquus librarius errauerit, vrbem pro Aſiæ regione ſupponendo, vel nomen vrbis proprium detruncando. Armina Plinio Pomponio, & Solino ciuitas eſt Paphlagoniæ circa Sinopem, quam alij Armenam dicunt, alij Almenam. Arminenſes, ſiue Armeni martyres tres ſunt in libris noſtris, Sabaſtia, Theozoſius, & Victor militaris. An Sabatia nomen vrbis eſt Armeniæ, tranſpoſitum à librario inſcio, & pro martyre acceptum? Sabatha Zoſimo lib.3. Vrbs eſt Armeniæ 30. ſtadijs à Seleucia Mediæ diſtans, forte Sabata Plinij. Sed cum vetuſtius martyrol. legat *Armenia Minore Sebaſti*; Armeniæ, &

Sebaſti

Sebaſti nomen relinquendum putarem. Militarem hic pro nomine martyris accepit Dacherius in interpunctione martyrol. Corbeienſis. In codicibus noſtris titulus videtur Victori appoſitus, qui multa paſſus ſit. Cum verò vitiati ſint,vt mox dicemus, tam libri noſtri,quã Corbeienſis Victor non Romæ, ſed Emeritæ Hiſpaniæ vrbi videtur tribuẽdus, & Victorianus Romæ, non Victor (niſi geminus Victor ſit,vt in M.Vetuſtiſsimo) relinquendus.Quoniã quantauis diſtantia ab Vrbe, in Romanis vijs paſſi ſint martyres,Romæ tribuuntur,vetuſtioris martyrol. ſtylo.

Emerita. Tranſpoſuit librarius ex antiquiſſimo codice, tam in libris noſtris, quam Corbeienſi nomen Emeritæ,quod Victorem militarem virum antecedere debuerat,& nubem peperit,quam remouent martyrol.Romanum cum Vſuardo, Adone, & Notkero,qui Emeritæ in Hiſpania S.Victorem recolunt virum militarem, qui cum duobus germanis fratribus Stercatio,& Antinogene nobile certamen compleuerũt.Nomina tam vrbis, quam martyrum corrumpit Petrus de Natalibus lib.6.cap.132. ex vitiato Adonis codice,& Stercatius alijs Eſtortius eſt, alijs vt Maurolycio Tercatius. Videndus Baronius in Notis, qui ſcriptores Hiſpanos adducit. Nihil autẽ vetat cum Victore militari viro preter binos germanos fratres, alios etiam incertamine commilitones adfuiſſe, Capitonem, Siluanum,& Caritonem à Corbeienſi, & libris noſtris expreſſos. Menologium Græcorum ad hanc diem refert certamen *SS. martyrum Menei, & Capitonis* nullo tamen indicato agonis loco.

In Tyro Ciuitate. Niſi aliud maioris ponderis monumentum adducatur pro Tyro Thuſciæ vrbe,prope lacum Vvlſiñum, quam edictum Deſiderij Regis Longobardorum, purum Amnij frigmentum, vix Tyri nomen admicti poſſet in Thuſcia. Fabulam anilem proinde putat Cluuerius Italiæ antiquæ lib. 2. p.559.quã tamen fabulam admiſit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Et hanc Vvlſinienſes ſuadent, vrbem Tyrum ſibi quondam conterminam lacus exvndatione fuiſse abſortam. Ex veteri Romano M. idẽ Cluuerius affert. *ix. Cal. Aug. lacum circa Vulſinium in Italia Chriſtinę virginis* memoriã recolere. Inſulam potius Tyri nomine in Lacu Vultino, ſeu Martano admictit Ortelius ex Celſo Cittadinio. Nõ vrbem, ſed locũ dixit Ado, circa lacum Vvlſinium,dum Acta ſanctę Chriſtinæ percurrit *Apud Italiam in Tyro, quę eſt circa lacum Vultinium natale S.Chriſtinæ Virginis.* Caſtellum in parua inſula fuiſſe munitiſſimum habet Procopius,in quo ſicut Amaleſuntham compulſam Theudatus Rex detinuit, ita & S.Criſtinæ pater,alijque eius carnificinæ præfecti potuerunt detinere, & ſagittis poſtremo cõfodere. Vocari inſulã Biſentinã à Biſento illius oppido affirmat Ferrarius in lexico Geograhico, & in ea martyriũ S.Chriſtinã feciſſe,quod tacuit in Topographia martyrologij. Hinc potuit ſacrũ virginis corpus Vulſiniũ tranſferri,ac ibidem venerari. Neque vrgeret Cluverij coniectura Vvlſinium aliquãdo dictum fuiſſe Tyrum, quod ibi adhuc corpus S.Virginis ſeruetur, nec alia huius nominis vrbs alibi compareat, niſi Vſuardus,& Notkerus ciuitatem ita vocatam fuiſſe affirmarent, quibus non modo noſtri codices, & Corbeienſe M. conſonat, ſed Menologium Græcorum hac ipſa die addens Chriſtinam fuiſſe *ex vrbe Tyro Vrbani cuiuſdam Ducis exercitus filiam.* Cum verò eadem narrentur de alia Chriſtina virgine Panormitana, vt idem Ferrarius animaduertit, hanc cum illa eandem eſſe ſuaderent,niſi Acta vnius alteri tributa per errorem fuerint. Tyrenſem aſſeruari Venetijs in corpore aſſerit Petrus de Natalibus ad calcem Hiſtoriæ S. Chriſtinæ lib.6. c.13. Sed vel pars corporis dicenda eſt, vel alia à Tyrenſi: ſicuti quæ Panormi aſſeruatur, & eadem putatur, vt teſtatur vir ſummus Baronius, cuius Adnotationes non adducimus. Maurolycius Siculus de Panormitana tanquam diuerſa agit 6. Idus Maij.

In

VIII. Kal. Auguſti.

IN Porto Vrbis Romæ Natalis Sanсti Aconiti. Nonni. Paſſio Sancti Iacobi Apoſtoli Agathenis de Natiuitate ſua. Et alibi Natalis Sancti Stercori. Clementis. Iuliani. Caritonis. Emeriti. Sterce. Sticiani. Et in Licia ciuitate Salmon natalis Sancti Xp̄ofari.

IVLII 25.

AD Oſtia Tiberina, vel in Portu Romano Acontium, & Nonnum tantum recolere videntur codices noſtri, ſed vt vereor improprio loco celebritate S. Iacobi Apoſtolo interpolati. Ita me docet martyrol. Corbeienſe, in quo primo loco S. Iacobi memoria ita legitur. viij. Kal. Auguſti. *Matalis S. Iacobi Apoſtoli. In Portu vrbis Romæ natalis S. Aconti, Nonni, Iacobi, Agathoni, Donatiui, Suauis. Et alibi natalis Stercorij, Clementis, Iuliani, Cariathonis, Emeriti, Stecei, Suticiani. In Sicilia Ciuitate Samon Criſtofori martyris. In Hiſpania Barecllona ciuitate paſſio S. Cucūtatis martyris.* Noluit noſtros codices duobus Iacobis ornare antiquarius, & nō niſi Apoſtolū agnoſcens sāctorum faſtos interpolauit, & nonnihil mutilauit. Eodē interpoſitionis vitio laborare vetuſtiſſimū M. S. Villibrordi ex adducēdo laterculo ſuſpicari licet. *viij. kal. Auguſti. Romæ Portu natalis Canti, & Nonni. Hieroſolymis Iacobi Apoſtoli fratres Ioānis Euangeliſtæ. Iacobi Agathonis. Et alibi Stercori, Clementis, Iuliani, Caritonis, Emertti. Senori Suticiani. In Licia ciuitate Samo natalis Chriſtophori.* Contium pro Cantio legendum eſſe crederē parua ab Acontio differentia ſicuti alij codices retinent, & mſ. Reginæ Sueciæ ad calcem huius laterculi; *In Portu vrbis Romæ natalis S. Acontii, Nonni.* Acētius martyr alius eſt ab Acontio confeſſore Romano, cuius vitam Petrus de Natalibus lib. xj. cap. 103. litteris conſignauit. An verò Nonnus is ſit, qui S. Aurcam condidit, vt in eius actis legitur, & Hippolytus, etiam dicebatur vix crederem; quoniam alia die nempe 23. Auguſti in Vetuſtiori noſtro eius memoria agitur. Nonnus agnomen Hyppolyti pariter Portuēſis fuit, & vt animaduertit Baronius ad diem v. Auguſti Monachum ſignificat. Vnde dubitari poſſet an Acontij Nonni, hoc eſt Monachi hìc ageretur memoria. At in antiquiſſimo Bucherij fragmento martyrologij. Acontius, & Nonnus diſtingūtur, quamvis alijs binis enumeratis ſocijs, forte ne ab illis diſiungerentur, in alio die venerentur. Hoc eſt *Nonis Septembris Aconti in Porto, & Nonni, & Herculani, & Taurini.*

Paſſio S. Iacobi Apoſtoli. De tribus ſub Iacobi nomine Apoſtolis egimus ad Indiculum Apoſtolorum. Iacobum Zebedei fratrem Ioānis Euangeliſtæ hìc omnia MM. venerantur. Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 133. eiuſdem Paſsionis diem fuiſſe docet 8. cal. Aprilis, ſed propter feſtum Annunciationis, & Paſſionis Dominicæ Eccleſiam ſtatuiſſe, vt eius triumphi dies idem eſſet, ac translationis Compoſtellam 8. Kal Auguſti.

Agathonis. De eſt in libris noſtris alter Iacobus, & ex fide Corbeienſis martyrologio Donatiuus, & Suauius, quos omnes cum Agathone, ſine Agathene recolit in Portu Romano. Quid autem ſibi velint verba illa ſuperaddita in libris noſtris *de natiuitate ſua* Oedipo mihi opus eſt.

Et alibi. Incerti loci martyres ſeptem ſub Stercorio Duce non alibi indicatos inuenio, niſi in codicibus noſtris, & Corbeienſi

beienſi, minima nominum diferentiæ. Et quamquam aliqua ex his martyribus cum adductis præterita die in Hiſpaniæ, ex reliquorum ſociorũ diuerſitate alios eſſe putarem.

In Lycia. Romanum martyrol. cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, Sãctũ Chriſtophorum Lyciæ tribuit, ſed ex his aliqui Ciuitatem Samo addunt, vt Vſuardus, & Notkerus, qui Samonem vocat. Samos legit Ortelius, & vrbem Lyciæ fuiſſe agnoſcit. Acta S. Chriſtophori in aliquibus caſtiganda profert. Petrus de Natalibus lib. 6. c. 135. de Gigantea ſtatura eius ad xij. pedes extenſa meminit, de Chriſto puero ſuper humeros geſtato quemadmodum pingi ſolet in pluribus Eccleſiis diſertè egit. Alia Acta penes Surium ſunt minùs improbabilia Tomo 7. ad cuius calcẽ ex Miſſali Ambroſiano Præfatio adducitur eius agonẽ ferè complectens, & in qua quadraginta octo millia hominum ex Gentilitate ad Chriſtum Dominum adduxiſſe narratur. Contractiorem vitam habet Vicelius de SS. Eccleſiæ Dei ex Ruggero Fuldenſi in cuius fine hoc addit. *De tranſitione per mare, & alia, quæ pinguntur, nullam Syllabam legi*. De eius tamen pictura vide Molanum aduerſus Melanthonem eam irridentem lib. 2. de Hiſt. SS. Imaginum cap. 27. Sunt qui putent pro Hercule Alexicaco ad tollenda gentilitatis veſtigia S. Chriſtophori imaginem in templorum veſtibulis appingi cæpiſſe. Pluribus quidem in locis ante Eccleſiarum valvas gigantea forma depictum humeris Chriſtum infantem geſtare magno baculo innixum S. Chriſtophorum videre contingit, & vnicuiq. adhuc in diœceſi præſertim Lucenſi licebit. Sub Decio Imperatore baptizatum Anthiochiæ à S. Babila ſimul cum Callinice, & Aquilia, quam ad fidem conuerterat, capite truncatum docent Græci in Menologio die 9. Maii. Videnda etiam quæ ad hanc diem notat Baronius.

VII. Kal. Auguſti.

IN Laudiciæ Frigiæ Natalis Sancti Iouiani. Iuliani. Pantaleonis. Emili. Felicis. Marciani. Maxime. Saturnine. Glorioſe. Item Emili. Et alibi Natalis Sanctorum Mutiane, & Laudaci.

IVLII 27.

IN Phrigiæ Pacatianæ, ſeu magnæ Laodicea Metropolis eſt multorum martyrum ferax. In hac vrbe ſacrorum pugilum decumanum chorum indicant codices noſtri, Corbeienſe verò martyrol. non niſi nouem producit, præterito nimirum Pantaleone. *vii. Kal. In Laodoecia Frigia natalis SS. Ioniani, Iuliani, Emili, Felicis, Martiniani, Maximę, Saturninæ, Glorioſæ, Emili, & natalis SS. Mutiani, Laudatiæ*. Deficiunt etiam Pãtaleo, & Saturnina in martyrol. Vetuſtiſſimo, ſicuti & nomen vrbis Phrigiæ ita deſideratur. *vii. kal. Auguſti. In Frigia Iouiani, & Iuliani, Emeli, Felicis, Martiani, Maxime, Glorioſę. Item Emeli. Alibi Mutiana, & Laudaſia.* Duos Emilios, ſiue Emelios fuiſſe confirmat particula *item* etiam in libris noſtris appoſita, ſicuti alterius, ſed incerti loci martyres eſſe Mutianam, & Laudaiam, ſiue Laudatiam clarè docet ad verbum *alibi*, quod in Corbeienſi deeſt. Adrianum videtur addere Vvandelbertus, dum Emilium, & Martianum ex Phrigibus cælitibus eidẽ copulat.

copulat. Non tamen meminit Notkerus, qui etiam alterum Emilium præterit. *In Laodicia Phrigiæ Iouiani, Iuliani, Æmili, Felicis, Martiani, Maximæ, Saturnini, Glorioſę.* Conſirmat aliquos ex adductis cœlitibus mſ. Reginæ Sueciæ 7. *Kal. In Laodicæa Phrigiæ natalis SS. Iouiani, Æmilij, Felicis, Marciani, & aliorum trium.* Addit in Animaduerſis ad martyr. Rom. Holſtenius, in alio mſ. exprimi nomina trium poſteriorum *Maximę, Saturninæ, Glorioſæ.* Pantaleonem in libris noſtris memoratum Nicomedienſem maioris famæ non eſſe, quem cum M. Romano plurimi latinorum craſtina die venerãtur, ex patria Laodicēna, & ſocijs clarè pateret, niſi quis vitium librarij timeret, ex ſequenti die minus appoſitè in hunc S. martyrem transferentis. Secũdæ claſſis binos martyres neq. Notkerus, neq. alij ex vulgatis exhibent, ſicuti omnes tàm primæ, quàm ſecundæ in R. emendato martyrologio deſiderantur.

VI. Kal. Auguſti.

IN Nola Ciuitate Natalis Sancti Felicis. In Nicomedia Natalis Sanctorũ Iuliæ. Iocunde. Ianuariæ. In Sicilia Natalis Sancti Simeonis. In Ciuitate Autiſiodoro depoſitio Sancti Etheri Epiſcopi.

IVLII 27.

DE tribus ſub Felicis nomine cælitibus Nolanis egimus ad diem 14. Ianuarij. Romanum M. cum Beda, & Veteribus mſſ. vt ibi notat Baronius S. Felicem Nolæ memorat cum Iulia, & ſecunda martyribus. Addit Ferrarius, in Nolana Eccleſia nihil de his inuenire potuiſſe. Notkerus putat hunc 27. Iulij eſſe diem natalem cathedræ, ſeu ordinationis S. Felicis. *In ciuitate Nola S. Felicis de ordinatione Epiſcopatus, vbi multa mirabilia fiunt.* Quod totidem verbis repetit mſ. Reginæ Sueciæ, & fortaſſe melius legit *die ordinationis,* quam *de ordinatione.* In Sacramentario S. Gregorij eſt Miſſa S. Felicis martyris, atq. Pontificis, ſed iv. Kal. Auguſti, quem Menardus putat eſſe S. Felicem Romanum Põtificem, & martyrē. Veritus fuiſſem, ne numeralis nota eſſet immutata in fronte celebritatis illius dici, ac legendum nõ iv., ſed vi. Kal. Auguſti, niſi Menardus alios codices adduxiſſet, qui iv. nõ vi. Kal. retineant. Superſedeo igitur, reliqua de S. Felice martyre dicturus infra iv. Kal. Certum hìc autem eſt celebritatem indicari S. Felicis Nolani; ita enim martyrol. Vetuſtiſſimnm. *vi. kal. Auguſti. Campanię Nola natalis Felicis. Alibi Iuſtæ, Iocundæ, & in Syria Symeonis Monachi, Ianuarii. Autiſiodoro ciuitate depoſitio Hetherei Epiſcopi.* Natalem ex plurimorũ codicum fide accipio pro celebritate ordinationis, vt alibi animaduertimus, & confirmat martyrol. Corbeienſe. *iv. Kal. Aug. In Nola ciuitate natalis S. Felicis de ordinatione Epiſcopatus. In Nicomedia natalis SS. Iulię, Iocundæ, Ianuariæ. In Sicilia natalis S. Simonis. In Autiſiodoro ciuitate depoſitio S. Etherii Epiſcopi, & Confeſſoris.* Abundat Simon in codicibus noſtris S. Felici ſubrogatus, & Nolæ aſcriptus, cuius cum altum apud omnes ſilentium, inueniam, ſubijt dubitare, an Simeon Syrus ſit, cuius meminit martyrol. Vetuſtiſsimum à Siculo diuerſum, vel vitio librarij repetitum ſit loco non ſuo. Multi Simones Monachi venerãtur, quorum alter iunior Armenus eſt, cuius memoriam egit martyrol. Romanum die pre-

precedēti, & Mãtuæ quieuit anno 1016. Sed recentior quocumq. Vetuſtioris noſtri martyrol. additamēto is eſt, ſicuti & alter Treuerenſis, cuius meminit Sigibertus in chronico anno D. 1015. De primo nonnulla indicauimus in Monumentis noſtris Matildæ Comitiſſæ. De reliquis infra agemus.

In Nicomedia. Vereor ne Iulia, & ſecunda, quæ in vulgatis MM. Nolæ cum S. Felice aſcribūtur, licet Secunda Iocunda dicatur, Nicomedīēſes ſint. Vetuſtiſſimum M. locū paſſionis non indicat, & incertum *alibi* relinquit. Noſtrum, & Corbeienſe M. apertè Nicomediam dicunt, quibus ſuffragatur Notkerus, qui Ianuarium addit, & mſ. Reginæ Succiæ his verbis. *vi. Kal, Nocomediæ natalis SS. Iuliæ, Iucundæ, Ianuarij.* Romanum M. Nicomedienſes aliquos martyres hac die profert cum S. Pantaleone Medico, nempe Hermolaum, Hermippum, & Hermocratem, additq. Baronius Bedam hac die de S. Pantaleone Nicomedienſe agere, Græcoſq. in Menologio. At Vſuardus, Ado, & Notkerus die ſequēti S. Pāntaleonem cū Vetuſtiori noſtro recolunt. Codices noſtri cum Corbeiēſi Ianuariā, etiam cum ſanctis binis mulieribus legunt, non Ianuarium, quem Syro Simeoni iungit martyrol. Vetuſtiſſimum.

In Sicilia S. Symeonis. Ita etiam retinet mſ. Reginæ Succiæ. *In Sicilia Natalis SS. Monachi, Simonis*, vt dubiū videatur, an Monachus nomen martyris proprium ſit, vel inſtituti. Notkerus ſeponit Monachi nomen. *In Sicilia Simeonis Monachi*, Corbeienſe M. cum libris noſtris omnino ſilet Monachum, retinet tamen etiam mſ. calendarium Hieronymianum Lucenſe *vi. Kal. Simeonis Monachi.* Cōſonant Vſuardus, Petrus de Natalibus lib. xi. n. 203. *Symeon Monachus ipſa die* (nempe vi. Kal. Auguſti) in Sicilia claruit; nec aliud addit Maurolycius alioquin Siculus. Hunc à Syro cognomento Salo, ſeu ſtulto diuerſum putarem. In Syria quidem, non Sicilia (niſi error librarij ſit) Symeonem Monachum cum Ianuario veneratur M. Vetuſtiſſimū hac die De Symeone Salo Romanum martyrol. meminit ad diem 1. Iulij, vbi notat Baronius, eius quoq; celebritatē agere eadē die Græcos in Menologio. At niſi ſummus vir alio Menologio vſus ſit, cōſtat ex eo, quod ex recēſione Sirleti edidit Caniſius, eius acta, & memoriā Græcos attexere ad diem xxi. Iulij. Syrus hic fuit ex vrbe Edeſſa, & Emeſæ Syriæ pariter vrbe, in Domino quieuiſſe narratur, vt Confeſſor, non martyr dicendus ſit. Socium habuit Ioannem, non Ianuarium vt in eodem Menologio legitur, & in R. martyrologio veneratur die 21. Iulij.

Autiſiodoro. Etherium Epiſcopū Autiſſiodorēſem omnia ferè latinorum martyrologia hac die recoluntur. De eo aliqua Baronius habet in notis, vnde floruiſſe colligitur circa annum 573 Meminit & vetus Hagiologium FrancoGallicum Lebbei, mſ. Reginæ Succiæ, & cum libris noſtris Corbeienſe, ac vetuſtiſsimū M. Antuerpienſe, ex quibus antiquum fuiſſe additamentum agnoſcimus.

V. Kal. Auguſti.

Laudiciæ Frigie Natalis Sanctorum Theophili. Auxentij. *In Dolo Monaſterio Depoſitio Sāſon Abbatis*. Prudenti. Philippi. Alexandri. Zotici. Beſſie. Secunde. Machari. Et alibi natalis Sanctorum Septimiæ. Auguſte Virginis. Nazariæ. Celſæ. In Nicomedia Natalis Sancti Pantaleonis. In Italia Ciuitate Mediolani Sanctorum Geruaſi, & Protaſi. Nazari, & Celſi Pueri.

IVLII 28.

ET hic de more malè cautus librarius auctarium, ad oram vetuſtioris libri poſitum in laterculum intruſit, hoc eſt Sanſonem Abbatem Dolenſem, & Epiſcopum. Notkerus tamen, qui ſæpe ex Vetuſtiori noſtro, aut conſimili venerandos martyres mutuatur, ita laciniam remouet. *v. kal. Aug. In Laodicea Phrigiæ nat. SS. Auxentii, Prudentii, Theophili, Philippi, Alexandri, Zotici, Byſſiæ, Secundæ, & Macharii.* Certiores etiam nos de eadem martyrũ ſerie reddit martyrol. Corbeienſe *v. Kal. Aug. In Laodecia ciuitate Frigiæ nat. SS. Theophili, Auxentii, Prudentii, Philippi, Alexandri, Zotici, Biſſiæ, Secundę, Macharii. Et alibi natale SS. Septimiæ, Auguſtæ virginis, Celſæ, Nazari. In Nicomedia natalis SS. Iuliæ, Secundæ, Ianuariæ, & Natalis Pantaleonis, & Sanſonis Epiſcopi, Siluani. Mediolano natalis SS. Geruaſii, Protaſii, Nazarii, & Celſi pueri. Corbeia Monaſterio dedicatio Baſilicę S. Petri Apoſtoli.* Non tamen ſuis maculis caret: repetitur enim memoria trium ſanctarum martyrum Nicomedienſium die precedenti adnotata, quæ in libris noſtris non iteratur, & Sanſon Epiſcopus etiam minus proprio loco reponitur inter martyres. Variat martyrol. Vetuſtiſſimum à Corbeienſi, & à noſtro non minimum. *v. kal. Auguſt. In Frigia natalis Teofili, Euſeni, Auxenti, Septimæ, Auguſtę Virginis, Nicopolis, Pantaleanis. In Sicilia Conſcomani. Prudenti, Philippi, Alexandri, Zotici, Biſſiæ, Secundæ, Machari, Nazariæ, Celſæ. Mediolano Nazari, & Celſi.* Tranſponuntur hic nomina martyrum, & qui Laodicenſes, alijs MM. ſunt, ſiue Phriges, Siciliæ videtur aſſignari, & alij incerti loci Laodicenis aſſociari. Plurimorum codicum conſenſus noſtris fauet, & confuſa aliqua eſſe in Vetuſtiſſimo martyrol. ſuadnet, præter iam adductos, bini Reginæ Sueciæ mſſ. libri. Alter v. Kal. in fine *Laodicea Phrygiæ natalis SS. Titi* (pro Theophilo) *Philippi, Alexandri.* Alter vberior. *In Laudicia ciuitate Phrigia natalis ſanctorum Theophili, Augentii, Prudentii, Philippi, Alexandri, Zotici, Beſſię, Secundi, Macarii. Et alibi Natalis ſanctarum Settimiæ, Auguſtæ Virginis.* In Phrygia igitur, & vrbe Laodicea nouem martyres rectè in vetuſtiori noſtro martyrol. numerãtur: & alibi incerto loco quatuor, nẽpe Septimia, & Auguſta virgo, Nazaria, & Celſa. Harum poſtremas Siciliæ tribuit martyrol. Vetuſtiſſimum cum S. Coſcomano, ſiue vt alter mſ. Reginæ Sueciæ legit, Coſconiano in noſtris præterito.

In Dolo Monaſtero. S. Samſonis Monaci, ſiue Abbatis, & Epiſcopi diffuſa vita legitur apud Surium T. 7. in qua obitus eius v. Kal. Auguſti ſignatur, & ſepulcrum in Dolo Monaſterio, & Epiſcopali ciuitate Brittanniæ minoris, vt habet etiã Vſuardus. De eo agunt omnia ferè latinorum edita martyrologia. Meminit Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei, & Baronius circa annum ſexcenteſimum floruiſſe addit Sammarthani 800. ſignãt.

In Nicomedia. De S. Pantaleone medico, ac martyre Nicomedienſi agit Romanum martyrol. cum Beda, & Græcis ſupra die 27. Iulij. Vbi ſummus vir Baronius multa de eo, eiuſq. ſcriptoribus colligit hic non repetenda, ſed Beda editionis Baſilienſis, cum Vſuardo, Adone, & Notkero, ac Vetuſtiori noſtro martyrol. hac vigeſima octaua die recolunt, & breuibus acta eius indicant. Diffuſiora habet ex Metaphraſte Surius Tomo 7. in quibus *Nicomedię admirabilis, & magnus inter martyres Panteelemon* dicitur, quamuis Pantaleon vocaretur. Diuerſi nominis cauſa redditur cap. 27. nempe vox de cœlo, quæ in fine vitæ eidem mandauit non amplius vocandum eſſe

Pantoleonem, ſed Pantaleonem, quia plurimi per eum erant miſericordiam conſequturi. Eſtat Hymnus Fulberti Carnotenſis de S. Pantaleone tomo 3. Bibliothecæ magnæ Patrum, in quo aliqua de eius actis inſeruntur, cumq; omnes Nicomedienſẽ fuiſſe affirment, tam origine, quam certamine, videretur in M. vetuſtiſſimo emendandum illud Nicopoli Pantaleonis, & Nicomediæ reponendum. Plures tamen huius nominis ſanctos martyres fuiſſe, præter eos, qui diuerſis diebus vetuſtiori noſtro martyrol. memorantur 26. Iulij, & 23. Aprilis, ſacrum eius corpus plurimis in locis veneratum ſuadere poſſet. In vrbe Lvca Thuſciæ Patria mea iam olim corpus in Baſilica SS. Ioannis, & Reparatæ quieſcere multorum ſæculorum opinio fuit. Caput quidem argentea Thæca inclusum cum integri cranij conſpicua parte obſculandum pijs fidelibus exhibetur die 27. Iulij, & eiuſdem ſanguinis ampullam inter ſacra cimeclia ſeruant in eadem vrbe Religioſi Patres Matris Dei in Eccleſia S. Mariæ Curtis Orlandingorum. Quantis verò locis caput S. martyris veneretur clariſſimis viris Henſchenio, & Papembrochio adnotandum relinquo in vaſto operæ de Actis ſanctorum, à piæ memoriæ Bollando magnis auſibus cæpto.

Mediolani. Nazarij, & Celſi frequẽs inter martyres nomen eſt. Nazaria, & Celſa hac eadem die recoluntur. Ad diẽ 13. cal. Iulij aliqua de his diximus quãdo Nazarij, & Celſi natalem recolit Romanum martyrol.. Ibi Baronius plura exhibet, & nonnulla Molanus ad Vſuardum cum Maurolycio, & Galeſinio. Hanc eſſe diem Paſſionis habetur in Actis apud Petrum de Natalibus, & Surium die 19. Iunij. Aliqua in his Ferrarius emendat in Catalogo SS. Italiæ. Nazarium, & Celſum ſimul venerari à Mediolanenſis teſtis eſt Ado, & nos ad diem illã animaduertimus. Notkerus bis hac ipſa die v. cal. ſãctos ſimul martyres profert, primò ſub natiuitatis titulo, deinde commemorationis voce vſus. Si quis de his plurima eruditè collecta videre cupit adeat doctiſſimi, & dum veneret amiciſſimi viri Ioannis Petri Puricelli Hiſtoricam diſſertationem Nazarianam Mediolani fol. editam 1656. vbi quidquid de SS. Geruaſio, Protaſio, Nazario, & Celſo difficile occurrit, ſolide diſcutitur.

IIII. kal. Auguſti.

ROmæ Via Puerienſe Natalis ſanctorum Abſcodi. Rufi. Felicis. Abdi. Pontiani. Niceti. Et via Portuenſe inibi, eiuſdem mil. vi. Natalis Sanctorum Simplici. Fauſtini. Beatricis. In Africa Natalis Sancti Felicis. Nicete. Poſtinanie. Philippi. *Trecas Ciuitate depoſitio Sancti Lupi Epiſcopi, & Confeſſoris*; Et alibi Natalis Sanctorum Anaſtaſiæ. Philippi. Saturnini. Cęleſti. Patrume. Pelagie. Aurilianis Ciuitate depoſitio Beati Proſperi. *In Fontanella Monaſterio dedicatio Baſilicæ Beati Petri Apoſtoli*.

Portuenſium

IVLII 29.

PORtuenſium martyrum chorum, in duos cætus libris noſtris, & Corbeienſi diuiſum, vnica ſerie ita complectitur martyrolog. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi. *IIII. Kal. Auguſti. Romæ Philippi, Simplicei, Fauſtini, Biatricis, Abſcodi, Abdi, Pontiani, Niceti. In Africa Felicis, & alibi Nicetæ. Poſtunaniæ, Patruinæ, Philippi. Trecas Ciuitate Sancti Lupi, Anaſtaſi, & Philipi, Saturnini, Caleſti, Pelagiæ. Aurelianis depoſitio Proſperi Epiſcopi*. Cum verò inter Athletas via Portuenſi coronatos in libris noſtris, & Corbeienſi nullus Philippus chorum ducat, aut inter eos numeretur, ſubijt dubitari an pro Philippo legendum eſſet ad *ſextũ Philippi* via Portuenſi, pro loco ſcilicet vbi corpora ſanctorum martyrum Simplici, Fauſtini, & Beatricis ſepulta eſſe refert Notkerus ex Adone IIII. kal. Auguſti. Quod confirmat vetus inſcriptio Lapidea ab Emin. Baronio allata *Martyres Simplicius, & Fauſtinus, qui paſſi ſunt in flumen Tibere, & poſiti ſunt in Cæmeterium Generoſi ſuper Philippi*. De loco ſexti Philippi meminerunt etiã Acta apud Petrum de Natalibus, & mſs. apud Holſtenium, ſiue Poſſinium in Animad. ad martyrol. Romanũ, in quibus ſemel dicitur *in ſexto Philippici*. De cœmeterio Generoſæ ad ſextum Philippi diffuſè agit Aringhius lib. 2. cap. 20. Romæ ſubterr. & meminit Æthicus, vt facile primo nomine mutilitato Philippum pro martyre, non cœmeterio acceperit, qui martyrol. vetuſtiſſimum ſcripſit. Corbeienſe verò ita proſtat. *iv. Kal. Aug. Romæ via Portuenſi natalis ſanctorum Abſcodi, Rufi, Abdi, Pontiani, Diceti. Via Portuenſi inibi eiuſdem miliario ſeptimo, natalis ſanctorum Simplicij, Fauſtini, Beatricis, Magni, Donatæ. In Africa natalis Felicis, Niticæ, Poſtinianæ, Philippi. Et alibi natalis ſanctorum Anaſtaſiæ, Philippi, Saturnini, Caleſti, Patruinæ, Iocundini. Aurelianis Ciuitate depoſitio Beati Proſperi Epiſcopi, Trecas Ciuitate depoſitio ſancti Lupi Epiſcopi, & Confeſſoris*,

Romæ via Puerienſe. Nil magis puerile inſcius librarius ſcribere poterat, quam *Puerienſe* pro *Portuenſe* in adductis MM. expreſſo. Mſ. Reginæ Sueciæ primam ſanctorum martyrem claſſem non via Portuenſe, ſed Præneſtina ita repoſuit iiij. Kal. *Via Pręneſtina Abſcodi, Rufi, Abdi, Pontiani, Nicoti. Et via Portuenſe inibi eiuſdem milliario vi. Natalis SS. Simplicij, Fauſtini, & Beatricis*. Error librarij via Præneſtina, pro Portuenſi ſcribentis colligitur ex verbis illis *inibi eiuſdem*, quæ Portuẽſem viam iam memoratam innuunt. Sex via Portuenſi primo loco martyres numerant libri noſtri; addunt enim poſt Abſcodium, & Rufum, alium nomine Felicẽ pręteritum à Corbeienſi, & Antuerpiẽſi mſſ. in quibus, vel quatuor ſcilicet Abſcodius, Abdius, Pontianus, & Nicetius numerãtur, vel quinque cum Rufo. At vetus calẽdarium Fronti die 29. ita ſcriptum habet *nat. SS. Felicis PP. Simplicii, Fauſtini, & Beatricis*. Felicem ſecundum Papam depoſitum incoluiſſe prædiolum ſuum via Portuenſi, indeq; abſtractũ ab hæreticis capite in vrbe truncatum, vt refert Notkerus, facile redderet ibidem fuiſſe ſepultum, quamquam enim acta S. Felicis in pervetuſto noſtro Hagiologio narrẽt illum dum adhuc eſſet presbyter cõſtruxiſſe Baſilicam via Aurelia, ibiq. ſepultũ Anaſtaſius etiam confirmet, in Actis tamen Liberij illum via Portuenſi in ſuo prædio depoſitũ fuiſſe perhibetur, quod Ado, & Beda confirmant ad diem 22. Decembris in martyrol. Hadrianus, & Nicolaus Pontifices S. Felicem honore proſequti ſunt, eiuſq. Eccleſiam via Portuenſi inſtaurauiſſe Anaſtaſius idem te-

ſtis

ſtis eſt, vt ſaltem aliquod poſt tempus ad illam Eccleſiam ſuam fuiſſe tranſlatum hinc appareat. Facileq; eſſe potuit, vt dies natalis tranſlationis in hunc 29. Iulij incideret, cum dies obitus fuerit, vel 3. Idus Nouembris, vt Luitprandus habet, vel 4. Kal. Decembris, vt in libello præcum Marcellini, & Fauſtini à Sirmundo editi continetur, vel iiij. Idus Nouembris vt ſcriptũ eſt in adducto Hagiologio noſtro: quamquam eiuſdem Paſſio ſcriptum in fronte retineat diem *iiii. kal. Auguſti*. Ita etiam ex pluribus codicibus ad Sacramentarium Gregorij notat Menardus iv. Kal. Auguſti, ſolemnem fuiſſe diem Natalis ſancti Felicis, & hunc S. Felicem Papam ſecũdum eſſe à Conſtãtio, ex propria ſede depulſum, & martyrio coronatũ, quidquid Photius ſchiſmaticus contra omnium fidem afferat in excerptis ex vita S. Athanaſij n. 258.: nimirum cæcitate percuſſum, & peſte ſublatum, non martyrem occubuiſſe. Idẽ Menardus ex Bibliothecæ Corbeiẽſi mſ. martyrol. teſtatur ſcriptum eſſe. *Romæ via Aurelia S. Felicis Epiſcopi, & Martyris ſub Conſtantino* (lege Conſtantio) *filij Conſtantini*. Sed in martyrol. ſãcti Hieronymi nullam fieri illius mentionẽ, ſed tantum S. Felicis in Africa, quod edito à Dacherio reſpondet, nõ noſtro. Viã Portuẽſem eãdem fuiſſe cum via S. Felicis martyris docet Æthicus pervetuſtus auctor in Coſmographia. De cœmeterio & Eccleſia S. Felicis via Portuenſi agit Aringhius lib. 2. cap. 18. Romæ ſubt. qui fluctuans, an nomen acceperit à S. Felice S. Hippolyti Portuenſis ſocio, in id tamẽ propendet, vt à S. Felice PP. ſecundo, & martyre denominationẽ acceperit. An Pontianus, qui Portuenſibus hiſce martyribus ſociatur, is ſit, qui via Portuenſi cœmeterio Pontiani nomen dederit, incertus cum codẽ Aringhio hæreo. Equidem Pontianus Pontifex, & martyr non fuit, qui in Sardiniam deportatus in eadẽ Inſula fuſtibus maceratus defunctus eſt 3. Kal. Nouembris, vt notant Luitprandus, & Hiſt. Pontificalis. Hunc S. Fabbianus Romam adduxit cum clericis per nauẽ, & ſepeliuit in cœmeterio Calliſti via Appia, non via Purtuenſi. Veriſimile putat Aringhius Romæ ſubt. lib. 2. cap. 19. cœmeterium Pontiani dictum fuiſſe à Pontiano nobili Romano, qui hoſpes fuit S. Calliſti, & aliorum pluriũ tempore perſecutionis ſub Alexandro Seuero.

Via Portuenſi inibi. In eadem via Portuenſi, ſiue S. Felicis, ſed alio loco, nempe *mil liario ſexto* Natalis SS. Simplicij, Fauſtini, & Beatricis celebratur in martyrol. noſtro, & Corbeienſi. Adnotare autẽ libet, quòd ſicuti ex veteribus monumentis ſupra diximus, locũ vbi SS. hi martyres ſepulti sũt, vocatũ eſſe ad ſextũ Philippi, vnde nomen illud Philippi accreuiſſe M. Antuerpiẽſi dubitauimus, ita milliario ſexto idẽ ſignificare, ac ad ſextũ lapidẽ Philippi ſuſpicamur. Iã vetuſtã inſcriptionẽ, quæ extat in ſacrario S. Mariæ Maioris cũ marmorea arca, vbi primum corpora SS. Simplicij, & Fauſtini iacuerunt, adduximus, addere hìc libet fragmẽtum, quod ex mſs. Bibliothecæ Vaticanæ, & Vallicellenſis attulit Aringhius lib. 2. cap. xx. noſq; pro re noſtra ex vetuſtiſſimo noſtro hædino Hagiologio deſumpſimus, vbi Paſſionẽ SS. Simplicij, Fauſtini, & Beatricis narratur, ſub finem accidiſſe perſecutionis Diocletiani, & Maximiani. Preceſſerunt ad coronam Simplicius, & Fauſtinus in Tiberi Fluuio demerſi. *Quorum corpora Dei nutu inuenta ſunt iuxta locum, qui appellatur ſextum Philippi via Portuẽſe. Tunc B. Beatrix vna cum BB. Criſpo, & Ioanne Presbyteris, & cum aliis Chriſtianis leuauerunt corpora SS. martyrum Simplicij, & Fauſtini de Fluuio, ſepelierũt ea in ſexto Philippi IV. Kal. Auguſti*. In eodem loco ſepultum etiam fuiſſe dicitur S. Beatricem, quæ fuit *eorum germana ſoror* à B. Lucina *vna cum ſuis Sanctiſſimis fratribus ibi in ſexto Philippi iv. Kal. Auguſti*. Quod anniuerſario die recurrente accidiſſe certum eſt, cum poſt coronam SS. fratrum per ſeptem menſes

S. Bea-

S.Beatrix manſerit apud S.Lucinam, deinde à Lucretio carceribus incluſa fuerit, quouſq; de ea cogitaret, hoc eſt donec ſanctam à ſeruis præfocari idem Lucretius in carceribus iuſſerit, quod ſpacium facilè annum potuit implere. De Sanctis hiſce martyribus cum Romano M. omnia ferè latinorum Hagiologia agunt hac die, quibus ita Felicem iungit Vvandelbertus iiij. Kal. Aug.

Felix, Simplicius, Fauſtinus, & alma Beatrix.

Præterito verò Felice, M.Corbeiēſe, tribus fama claris martyribus alios binos addit, nempe Magnum, & Donatam, quos nullibi indicatos inuenio.

In Africa. Natalem S.Felicis Africani tantum exhibent hac die M. Antuerpienſe, & Hieronymianum Corbeienſe, in quo miratur Menardus iam adductus de S.Felice Romano nihil ſignatum legi. Plures in Africa ſub Felicis nomine venerantur in Rom. martyrologio, & bini hoc menſe Iulio, nullus hac die; præſertim cum ſocijs Niceta, ſiue Nitica, Poſtinania, & Philippo: quos tamen alibi aſſignat incerto loco martyrol. Antuerpiēſe, cum reliquis infra adnotandis.

Trecas. Lacinia hæc ex ora codicis in laterculum intruſa fuit à librario, quod ex martyrol. Corbeienſi patet, in cuius fine tanquam additamentum legitur. S. Lupus fama clarus in Hiſtorijs, quod Attilam immaniſſimum Hungarum regē placauerit. Trecaſinius Epiſcopus fuit, eiuſque vitam breuiter percurrit cum Adone, vel ex Adone Norkerus: latiùs antiquus ſcriptor apud Surium. De eo plura Baronius, & alij Galliæ ſacræ ſcriptores. Inter incerti loci martyres etiam in Martyrol. Antuerpienſi tamquam quid ſuperadditum legitur.

Et alibi SS. Anaſtaſia. Alibi ſeiunctim ab Africa nouem martyrum chorum, interpoſito S.Lupo Epiſcopo, refert Vetuſtiſſimum martyrol. Antuerpienſe, ſed ex his, in codicibus noſtris, & Corbeiēſi, vt diximus, tres ſocij ſunt S.Felicis Africani. Incerti enim loci anteſignana martyr eſt Anaſtaſia, cui alij quinque ſuccēturiantur in libris noſtris, ſex in martyrol. Corbeienſi, addito Iocundino. Ex his aliquos ita refert mutilum mſ. Reginæ Sueciæ. *Et alibi natalis S. Anaſtaſia, Philippi, Saturnini, Calliſti, Pelagia.*

Aurelianis. Omnia ferè latinorum martyrologia, quæ de proximè adductis martyribus omnino ſilēt, S.Proſperi memoriam agunt, Romanum imprimis cum Beda, Norkero, & Adonis Appendice, Molano ad Vſuardum, & Galeſinio. Aliqua notat Baronius, ac vixiſſe in Annalibus habet circa annū 463. Additamentum tamen Gallici antiquarij reputo, ſicuti Fontanellenſis Monaci, quod de dedicatione Baſilicę S.Petri illius cœnobij ſuperadditur. Videndi ſunt Sammartani T.2. de S.Proſpero 8. Epiſc. Aurel.

III. Kal. Auguſti.

IN Cimiterio Pontiani ad Vrſum Pileatum natalis ſanctorum Abdo, & Sennes. In Africa Ciuitate Tuburtulo Ceſariæ natalis ſanctorum Maxime. Secunde. Donatelle. Rufi. Priſci. Paternice. Septimiæ. Optionis. Ammonici. Iuſti. Iuliæ. Potamiæ. Abdis. Achenei. Item Maximi. Hoſpis. Donatuli. *Antiſiodoro Depoſitio Beati Vrſi Epiſcopi.*

Cele-

IVLII 30.

Celeberrimi ſancti martyres Abdon, & Sennen ab antiquiſſimo tempore Romæ venerationem acceperunt, in omnibus occidentalis Eccleſiæ martyrologijs indicati. Fragmentum vetuſtiſſimum apud Bucherium habet 3. *Kal. Aug. Adon, & Sennen in Pontiani* (ſupple cœmeterio) *quod eſt ad Vrſum Pileatum*. Ita & vetus calendarium Fronti, in quo Abbon pro Addon legitur, *Die* 30. *Natalis Abbon, & Sennes*. Horum meminiſſe in genitiuo caſu Sennis S. Hieronymi, & Rabani MM. notat Menardus ad Sacramentarium Gregorij, in quo 3. Kal. Auguſti *Natalis SS. Abdon, & Sennen* legitur, & eorum Miſſa præſcribitur. Breuiſſimè eorum meminit martyrol. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi *iij. kal. Auguſti. Romæ Abdo, & Sennis, In Africa Maximę, Secundæ, Donatillæ, Septimæ, Optionis, Ammoni, Iuſti, Iuliæ, Potameni. Itē Maximæ, Hoſpis, Donatulæ. Antiſiodoro Ciuitate depoſitio Vrſi Epiſcopi*. Proximius vero ad libros noſtros martyrol. Corbeienſe. *iij. Kal. Auguſti. In cimiterio Pōtiani ad Vrſum Pileatum Natalis ſanctorū Abdon, & Sennis. In Africa Natalis sāctorum Maximæ, Secūdæ, Donatellę, Rufi, Priſci, Paternicæ, Septimiæ, Optionis, Amoni, Iuſti, Iuliæ, Poetamiæ, Abdis, Acenei. Item Maximæ, Hoſpis, Donatulæ, Siluani, Magnili. Autiſſiodoro Ciuitate depoſitio Beati Vrſi Epiſcopi*. Conſonat mſ. Reginæ Sueciæ 3. *Kal. Romę. In cæmeterio Pontiani ad Vrſum Pileatum SS. martyrum Abdon, & Sennē ſubregulorū, &c.* De cœmeterio Pontiani, ſeu SS. Abdon, & Sennen extra vrbē Romam via Portuenſe ad Vrſum Pileatum plura ex editis, & mſſ. Auctoribus cumulat Aringhius lib. 2. Romæ ſubt. cap. 19. Vbi etiā Tab. 3. ex vetuſtis illius cœmeterij ſubterraneis cubiculis amborum martyrū imagines exhibet pileatas, ſeu potius acuto capitio, & curta chlamide, tunicaq; pellicea ornatas. Nomen præferunt à latere capitis ✠ *ſanctus Abdo* ✠ *sāctus Senna* ✠ Notatur etiam *S. Milix* à latere dextro ſæculari habitu, à ſiniſtro S. Bincētius, palla Sacerdotali amictus, qui SS. martyres in eodem cœmeterio ſepulti venerabantur. Diſtinguitur cœmeterium Portuenſe ad vrſum Pileatum ab alio, item ad Vrſum Pileatum nuncupatum, quòd hoc intra vrbem in exquilijs eſſet, vt alibi diximus, illud extra. Non ſtatim tamen, ac SS. martyres coronam ſub Decio acceperūt, ſepulti ſunt in cœmeterio Pontiani, ſed primùm in vrbe, & domo Quirini ſubdiaconi ad Amphiteatrū, deinde tempore Conſtantini ex eorundem SS. reuelatione via Portuenſi ad Vrſum Pileatum, vt diſertè refert Ado, & ex eo Notkerus. Quæ omnia diffuſiori ſtilo habemus, cum eorundem, & aliorum ſanctorum martyrio, expreſſa in Hagiologio noſtro 3. cal. Auguſti.

In Africa Ciuitate Tuburtulo Cęſarię: Ado legit *Apud Africam Ciuitate Tuburbo Lucernariæ*, ex quo accepit Notkerus, qui ambo ſanctarum virginum, & ſororum Maximæ, & Donatellæ, ac illas ſecutæ puellæ Secundę fortiſſimum agonē proſequuntur; earundem etiam meminerunt, certamenq; breuius indicauerunt Romanum M. Beda, & Vſuardus, nullumq. alium illis ſocium, vel ſociam addiderunt. Sed in libris noſtris quatuordecim martyres adduntur nominibus explicati, ſicuti anonymi pariter xiv. poſt Maximam, Donatellam, & Secundam numerantur in mſ. Reginæ Sueciæ, vbi clariſſimus olim Holſtenius, etiā Lucenſem noſtrum codicem in teſtem adduxit. Totidem numero nominatim etiā exprimuntur in adducto martyrol. Corbeienſi. In mſ. verò Antuerpienſi Vetuſtiſſimo, non niſi nouem referuntur, deficientibus Rufo, Priſco, Paternica, Abdijs,

dis, & Atheneo, ſiue potius Aceneo. Pro Potamia etiã, in eo Potamienus legitur. Notkerus in duas claſſes Africanos martyres partitur, & poſt Maximæ, Donatellæ, & Secundæ recenſitos agones ſubdit. *Item in Africa Ruſi, Priſci, Paternę, Septima, Optionis, Ammonii, Iuſti, Iulię, Potamia, item Maxima*. In quorum manipulo & ſi quatuor. martyrum nomina deſiderentur, diſcimus tamen Potamiã, non Potamienum retinere. An hi tribuendi ſint Tuburbio, cum nulla diſtinctionis nota compareat, non negarem. Tuburbi Lucernariæ legit martyrol. Romanum ex Adone, Vſuardus enim Lucernariæ tantum legit, ſicuti Bellinus de Padua. Hæc ciuitas apud Geographos non comparet, ſicuti neq; Tuburbis, ſiue Tuburbum in Africa, ſeu Mauritania Cæſarienſi; ſed in Africa Mediterranea ſub Archiepiſcopatu Carthaginenſi. Ortelius Lucernariam regionem, & Tuburbum Lucernariæ non niſi ex Adone agnoſcit, & Lucernariam nonniſi ex Vſuardo. Vtrum in Mauritania Cæſariẽſi Tubſcum Taciti, vel Tubuſuptas Ptolomei? Ita non male ſcriptum eſſet in libris noſtris *Tubuſco Cæſarienſi*, quod reſtitui poſſet. Nihil autem decerno.

Autiſiodoro. De Vrſo Epiſcopo meminit etiã Romanum M., Adonis Auctarium, Notkerus, & alij. In Hiſtoria Epiſcoporum Autiſiodorenſium in Bibliotheca Lebbei vndecimus numeratur, & eius vita cap. xi. ſtrictim exhibetur, ac deceſſiſſe octuagenario maiorem 3. Kal. Auguſti, ſepultũ in Baſilica S. Germani, floruiſſe autẽ tẽporibus Ioãnis Papæ, & Felicis, ac Theodorici Regis. Recolit etiam hac die Hagiologium FrancoGalliæ apud eundem Lebbeum; adieciſſe verò S. Epiſcopum Vetuſtiori martyrol. Gallicum antiquarium non dubito.

II. Kal. Auguſti.

IN Africa Ciuitate Sinnada natalis Sanctorum Democriti. Secũdi. Diuniſi. Tyrſi. *Autiſiodoro depoſitio Sancti Germani Epiſcopi, & Confeſſoris. Aunachara Epiſcopi de ordinatione Epãti. Auguſtiduno dedicatio Ecclesiæ Senioris, & Translatio multorum Sanctoru m MM.*

IVLII 31.

MIrũ quantũ in loco agonis SS.MM. aſſignãdo diſtẽt inter ſe M. Corbeienſe, codices noſtri, mſ. Reginæ Sueciæ, & Notkerus ab Vſuardo, Romano M. & vetuſtiſſimo S. Villibrordi. In hoc tantũ legitur. *Pridie Kal. Auguſti. In Phrigia natalis Democrati, Secundi, Dionyſi, Tyrſi. Autiſiodoro Depoſitio Germani Epiſcopi, & Domni Amnani, vel Anenani Epiſcopi*. Huius vetuſtiſſimi codicis fides emendationem Em. Baronij valde confirmat, qui licet fateatur apud Bedam SS. martyres Demetrium, & ſocios Africæ tribui, cum apud Vſuardum, & alios legeret Synnadæ paſſos, reſtituit Synnadæ in Phrigia Pacatiana, ſiue Phrygia magna, in qua Synnada ingens Metropolis erat. Maurolycus ex veteribus libris legerat. *Ciuitate Synope SS. Democriti, Secundi, & Dionyſi*. Magis etiam corruptè Petrus de Natalibus, pariter ex antiquis martyrologijs lib. 11. n. 206. *Democritus, Secũdus, & Dionyſius martyres in Ciuitate Sũmanda paſſi ſunt pridie Cal. Aug.* Synoda habet Bellinus. Sed in Africa Beda cum libris noſtris, non modo tres in Romano M. adductos martyres aſsignat, ſed Tyr-

ſum etiam addit Notkerus. *In Africa ciuitate Sinnada natiuitas ſanctorum Democriti, Secunda, Dionyſi, & Tyrſi martyrum*. M. Corbeienſe libris noſtris cõſonat, & pro Sinnada, Cinnada ita legit *Pridie Kal. Aug. In Africa Ciuitate Cinnada, Natalis ſanctorum Democriti, Secundi, Dionyſii, Tyrſi. Autiſiodero ſancti Germani Epiſcopi, & Confeſſoris. Aunachori Epiſcopi natalitium, ordinatio Epiſcopi. Auguſtiduno, dedicatio Eccleſia ſenioris: & translatio multorum ſanctorum martyrum*. Nec diſſonat mſ. Reginæ Sueciæ. *Prid. kal. Synnada in Africa ſanctorum martyrum Democriti, Secundi, & Dionyſi, Tyri in Syria Tyrſi*, & contra aliorum fidem Tyrſum diuidit à Phrigibus, vel Africanis martyribus. At ſicuti in nõnullis ex adductis ſcriptoribus nomen vrbis deprauatum eſt, ita ſuſpicari liceret, & Phrigiam pro Africa ſcriptũ aliquando fuiſſe, quòd ſcriptum eſſet Sinade pro Sinita. In collatione equidem Carthaginenſi, & apud Victorem Vticẽſem Sinitẽſis locus exprimitur in Africa. Synica, & Synicenſis Epiſcopatus in Africa fuit, cuius meminit D. Auguſtinus lib. 2. cap. 8. & Siniſtenſis tractus meminit idem Epiſt. 128. ad Donatum. Eidẽ Auguſtino Africa ſanctorum martyrum corporibus plena eſt, vt hìc notat Galeſinius, & ferè in Vetuſtiori noſtro M. ſupra reliquos aliarum regionum exuberant, vt nõ difficile eſſet hos etiam Africæ, non Phrygiæ aſſerere.

Antiſiodoro. Vitam S. Germani Antiſiodorenſis Epiſcopi diffuſiùs ſcriptam à Conſtantino presbytero exhibet Surius tom. 7. poſtremæ editionis; conſimilem edidit Lebbeus T. 1. nouæ Bibliothecæ duobus libris explicatam ab Hẽrico Monaco, quæ potius miracula continet. Obijt fama celebris S. Epiſcopus Rauennæ, vbi erat Placidia Imperatrix cum Valentiniano filio pridie Cal. Aug. vt ad calcem eius vitæ notatur. Quia verò corpus ſtatim ad Eccleſiam ſuã reductum fuit, dies eius cõſummatæ peregrinationis Autiſſiodoro ſolemnis tribuitur. Septimus fuit in ordine Eþs, vt habetur in Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiorenſium cap. 7. apud eundem Lebbeum.

Aunachari. Aunarij Epiſcopi legendum potius eſſe non dubito. Anacharium, Aunarium, & Aunacharium vocatum eſſet notat Baronius ad diem 25. Septembris, quando eius obitus recolitur. Natalis vero Cathedræ ipſa die S. Germani pridie Kal. Auguſti, veneratur ex cap. 19. Hiſt. Epiſcoporũ Autiſſiodorenſium iam adductę, vbi plura de eo habentur. Vita quoque eius ex veteribus membranis habetur pridie Kal. Auguſtarũ. Floruit circa ann. 606. vel potius 573. vt Sammartani habent in 19. Autiſſiod. Epiſc. Meminit etiã mſ. Reginæ Sueciæ ad laterculi finem *Aunari Eþi natalitiũ ordinationis Epiſcopatus. Auguſtoduno dedicatio Eccleſia Senioris, & trãslatio multorum SS. martyrum*. Quæ omnia ſicuti cum libris noſtris conſonant, ita à Gallicis clericis addita fuiſse patet.

---

kal. Auguſti.

LITANIAS INDICENDAS.

Auguſtus habet dies XXXI.

IN Antiochia Paſſio Sanctorum Machabeorum vj. Fratrum cum Matre ſua, qui paſſi ſunt ſub Antiochio Rege. Romæ Dedicatio primæ

Eccleſiæ à Beato Petro conſtructe, & conſecrate, & abſolutio eius à vinculis. In Arabia Ciuitate Filadelfie Sinodos martyrum celebratur. Natalis Sanctorum Cyrille. Aquilæ. Petri. Domitiani. Ruſi. Minandri vno die coronati ſunt. Romæ mil.xxx. ab vrbe Natalis Sanctorum Secundine. Donatule. Secundole. Maxime. Iuſte. Manandri. Profuni. In Italia Vercellis Ciuitate depoſitio Sancti Euſebij Epiſcopi, & Confeſſoris. In Hiſpania Gerunda Ciuitate Natalis Sancti Felicis martyris. In Gallia Ciuitate Beturicas Beati Archadi Epiſcopi.

AVGVSTI I.

ANtiochiæ celebrem habuiſſe Eccleſiam ſanctos martyres Machabęos cū matre, docet S. Auguſt. ſer. 109. de diuerſis. Antiochiā Syriæ ſignat Notkerus, vt ab alijs Antiochijs diſtinguatur, & ibi eorundem natalem diem celebrem fuiſſe apparet, ſiue in odium Antiochi tyranni, & SS. martyrum perſecutoris, qui vrbi nomen dedit, ſiue in honorem coronatorum, vt docet D. Auguſtinus ſerm. 109. 110., qui Baſilicam ibidem à Chriſtianis excitatā, & cultam fuiſſe addit: & fortaſſe ab initio prædicationis Euangelicæ, cum primùm Chriſtiani Antiochiæ vocari cæperunt, vt videtur elicere Galeſinius ex Nazianzeni oratione de Machabæis, feſtum Machabæorum apud Græcos fuit celebre. Alia martyrologia Sanctos Machabæos Ieroſolymis, vbi paſſi ſunt, venerantur, vt Maurolycius. Quia vero omnia fere de ſanctis Machabæis nota ſunt à multis hìc ſuperſedimus. Antiquos Patres, qui de his ſcripſerint, adnotauerunt Galeſinius, & Baronius, qui etiam ex Ioſepho Hebræo nomina ſeptem germanorum, & matris indicat, hoc eſt Machabæus, Aber, Machir, Iudas, Achas, Arath, Iacob, mater verò Salamona. Solomonidem vocant Græci in Menologio Caniſij, qui Kalendis Auguſti pariter eorum natalem diem celebrant. Celebriſque iam erat eorum natalis non modo Nazianzeni, Chryſoſtomi, & Ambroſij ætate, vt ex eorum homelijs conuincitur, ſed ex Polemei Syluij laterculo apud Bollandum. Vetuſtiſſimū martyrol. ita ab eorum natali ſacros huius menſis faſtos auſpicatur. *Kal. Auguſti. In Antiochia Machabeorum ſeptē fratrum cum matre. In Tomis Cyrilli, Aquilæ, Domitiani, Ruſi, Menandri, & Romæ Secundi. Et ciuitate Vercellas Natalis Euſebi Epiſcopi, Petri, Ruſini. Item Spanis Gerunda ciuitate Felicis martyris. In Gallijs Ciuitate Biturica depoſitio Sarſadi Epiſcopi.*

Roma dedicatio primæ Eeleſiæ. De inſigni hac, duplicique Romana celebritate ſilet M. Vetuſtiſsimum. Corbeienſe verò ita noſtro concinit, vt vnam tātum, probatuq; difficiliorem indicet. *Kal. Auguſti Litania indicenda. In Antiochia Paſſio ſanctorum Machabęorum ſeptē fratrum cum matre ſua, qui paſſi ſunt ſub Antiochio Rege. Romæ dedieatio primæ Eccleſiæ, & à Beato Petro Apoſtolo constructa, & conſecratæ. In Arabia Ciuitate Philadelphia Synodus martyrum celebratur, & natalis ſanctorum Cyrilli, Aquilæ, Petri, Domitiani, Ruſi, Minandri vna die coronatorum. Roma miliario trigeſimo ab vrbe natalis ſanctorum Secundini, Donatulæ, Secundulę, Maximæ, Iuſtæ, Menandri, ... funi, Siluani, Donati. In Italia Vercellis Ciuitate, depoſitio ſancti Euſebij Epiſcopi, & Confeſſoris. In Hiſpanijs Gerunda Ciuitate, natalis ſancti Felicis martyris. In Gallia Ciuitate Bituricas Beati Arceladi Epiſcopi. In Territo-*

rio Pariſiacenſi, in ipſo loco qui dicitur Lupera, paſſio ſancti Iuſtini martyris. Notkerus, qui ſemper Vetuſtioris noſtri M. veſtigia premit, duplicis celebritatis memoriā in vna Eccleſia indicat his verbis. *Romæ ſtatio ad S. Petrum ad Vincula, quā Eccleſiam ipſe primus in Europa primam conſtruxit, & conſecrauit. In qua poſtmodum cathenæ, quibus apud Hieroſolymā vinctus, & à quibus Angelica viſitatione ſolutus eſt, fidelium cura poſita expetuntur, & coluntur.* De prima celebritate, hoc eſt prima primæ Eccleſiæ à Petro fundatæ dedicatione, eiuſq; ſolemni die, teſtes etiam ſunt Beda, & Rabanus in martyrologijs eiſdem penè verbis, *Romę dedicatio prima Eccleſiæ à B. Petro Apoſtolo constructa, & cōſecrata.* Quod verò prima Eccleſia à Petro dedicata fuerit, quæ à Notkero dicitur S. Petri ad Vincula, tanta dignum diſcuſſione videtur, vt ad calcem huius diei præcipua Exercitatione duxerimus, proſequendū. Interim de alia celebritate Vinculorum S.Petri, aliquid libuit adnotare præter ea, quæ Baronius eruditiſſimè ſuo more congerit. In Sacramentario S.Gregorij *Kal. Auguſti* titulus eſt ad *S. Petrum ad Vincula*, & in oratione prima dicitur. *Deus, qui Beatum Petrum Apoſtolum à vinculis abſolutū inleſū abire feciſti, &c.* vt dubitari nequeat S. Petri vincula ea die venerari, eiuſq; mirandam liberationem recoli. Addit Menardus ex codice Remenſi, *& catena eius oſculantur ipſa die*, quod repetitum affert ex codice Rodradi. In Græca Eccleſia abſolutionem S.Petri à vinculis, eiuſq; catenarum venerationem celebrem fuiſſe habetur ex oratione S. Ioannis Chriſoſtomi apud Metaphraſtem, & Surium T.8. ſiue Proclus auctor ſit, ſiue S.Germanus, vt coniectatur Baronius. In Menologio tamen veneratio cathenæ, qua Petrus Herodis iuſſu vinctus fuit, recolebatur Cōſtantinopoli die 16. Ianuarij in Menologio Caniſij, quæ etiam 17. cal. Febr. in Menologio Baſilij hoc titulo adnotatur. *Adoratio pratioſarum S. Petri Apoſtoli cathenarum*. Ibi verò narratur non vnā ex cathenis, ſed duas, quibus S. Petrus coſtrictus Herodis iuſſu fuit, à quibuſdā fidelibus repoſitas, & per manus traditas poſteris, tandem Conſtantinopoli ab Imperatoribus in D. Petri ædem, Sophiæ templo coniunctam, illatas ſumma eſſe apud Chriſtianos veneratione. E' contra ex his alteram Romam fuiſſe tranſlatam, & ab Eudoxia Theodoſij iunioris filia, in Eccleſia ob id conſtructa, repoſitam notat Baronius adhanc diem ex Sigiberto anno 438., ac propterea Eccleſiam illā dictam fuiſſe Titulum Eudoxiæ. At parùm hæc Vetuſtiori noſtro M. lucem afferunt, cum in eo de Catenarum veneratione nihil apponatur, ſed tantum indicetur celebris dies, quo Petrus abſolutus fuit à vinculis, quaſi vetuſtior celebritas in Eccleſia fuerit, quam catenarum veneratio. Sicuti enim ex Apoſtolicis Actis, dum Petrus in carcere detinebatur, Eccleſia inceſſanter præces pro eo fundebat, ita ex eius per Angelum à vinculis ſoluti libertatem, conceptum gaudiū anniuerſaria memoria proſequi voluiſſe, credere non eſt arduum; in quā diem poſtea, & repoſitionem cathenarum, & earundem venerationem latina Eccleſia conſignare voluerit, ſicuti pariter feſtum dedicationis primæ Eccleſiæ à D.Petro dedicatæ. Quòd enim ſolutio à vinculis Kalendis Auguſti euenerit, probabile non eſt; cum potius ex Actis Apoſt. c.12. conſtet Petrū miſſū in carcerē in diebus Azimorum, vt eum Herodes poſt Paſcha produceret populo. Id autē à Paſchate diſtuliſſe in Kalendas Auguſti non videtur veriſimile, dum cupiens placere Iudæis cogitabat poſt Paſcha eum dare populo: Petrus autē cū liberatus ſit eadem nocte, qua producturus eum eſſet Herodes. non longe à Paſchate liberationē incidiſſe omninò dicēdum videtur, quemadmodum docet auctor Epiſtolæ ad Euſtochium inter Spuria D.Hieronymi 35. Vnde etiam patet ex alia cauſa reprehēſentatiuū hunc diē eſſe Abſolutionis à vinculis Kal. Auguſti.

Ita

Ita feſtum illud vocabatur, atque ita in Hieronymiano pervetuſto Kalendario Eccleſiæ Lvcenſis prænotatur. *Kal. Auguſti Machabeorum. Abſolutio Petri Apoſtoli*. Quod clarius etiam exprimitur in fragmento mſ.martyrologij Bedæ nomine inſignito apud eoſdem Canonicos Lvcenſes. *K. Auguſti. Abſolutio B. Petri à Vinculis, & SS. Machabeorum, Felicis*. Petrus tamen de Natalibus refert ex vetuſtiſſimo inſtituto S. Alexandri Papæ I. & martyris, hunc diem in honorem catenarum D. Petri eſſe ſacratum, poſtquã D. Balbina eiuſdem S. Pontificis monitu catenas D. Petri in carcere, vbi Romæ detentus fuerat, à Quirino patre inuentas, ipſis Kalendis Auguſti in Eccleſia D. Petro dicata repoſuit, & idem S. Pontifex *Feſtum in memoriam cathenarum Petri Calendis Auguſti celebrari inſtituit*; quod ſequenti Exercitatione vnde acceperit indicabimus. Aliter Honorius Auguſtodunẽſis in Gemma Animæ lib. 4. cap. 164. celebritatem hanc inſtitutã eſſe refert, nempe diẽ Kalendis Auguſti celebrem iam fuiſſe ob Victoriam Auguſti, ſed poſtquam S. Petri vincula collata ſunt Romam, & Eccleſia conſtructa in eius honorem S. Petri ad vincula dicta ideo fuit, quia ab Eudoxia Regina in honorem Principis Apoſtolorum ipſa die dedicata eſt, & catenæ ipſius Apoſtoli ibi collocatæ ſunt, alia ratione celebrior ilia dies euaſit. In hanc ſententiam propendet Baronius, & falſo inniti fundamento agnoſcit eos, qui hãc ſententiam ſequntur. Conſtat enim profanum illud Romanorum feſtum non ob Auguſti Victoriam ſolemne fuiſſe, ſed ob æqueſtria certamina in die natalis Claudij Imperatoris, & præterea *quod ea die Martis ædes conſecrata fuit*, vt auctor eſt Dio lib. 60. In honorem quippe Auguſti totus Sextilis menſis dicatus erat, non Calendæ. Vetuſtiorem fuiſſe vinculorum D. Petri venerationem Romæ, quam fuerit aſportatio catenæ, qua vinctus fuit Apoſtolorum Princeps Hieroſolymis per Eudoxiam, videtur ex D. Auguſtini ſermone 29. de Sanctis conuinci, quem in addita mox exercitatione adducemus. Sanè Eccleſiam illam ad Vincula ab Eudoxia Auguſta inſtauratam, vel addito Titulo auctam, & ex Catenarum prodigio celebriorem redditam, & nomen ad Vincula S. Petri clarius accepiſſe, facile admiſterem, quòd ex Tabulis Eccleſiaſticis idem referat Baronius in Annal. T. 5. an. 439. nu. 7. At prius ibi Eccleſiam non extitiſſe non ita libenter concederẽ. In eam quippe Eccleſiam non modo catenam Hieroſolymis acceptam, inditam eſſe, ſed quę Petrum Romæ ſub Nerone cinxit, à Romanis Pontificibus cuſtoditam (prodigijs Deo cultum SS. reliquiarum Apoſtoli ſui cõprobante) fuiſſe nõ detrecto. Cum enim ambæ catenæ inter ſe collatæ eiuſdem generis, & artis inuẽtæ eſſent, ſibi inuicẽ diuino miraculo copulari, & iũgi cõtigiſſe, & vnã effici potuiſſe nõ inficior, *& earum memoria*, vt addit Baronius *Kalendas Auguſti fuiſſe à Romano Pontifice conſecratas, in earumq.* nomen Deo Baſilicam dedicatam ſuſcipio, & ex Romano Breuiario recolo. Nihil autem vetat primum calendarum Auguſti diẽ Abſolutionis à Vinculis S. Petri fuiſſe aſſignatum, tuncque catenas Apoſtoli veneratas, & oſculo etiam populorum expoſitas, vt diximus ex mſſ. codicibus: deinde addito titulo inſtauratam per Eudoxiam, frequentius S. Petri ad vincula vocari cæpiſſe, & antiquo nomine Dedicationis retento, feſtum in Romano M. ſignari optimè potuiſſe *Dedicatio S. Petri ad Vincula*.

In Arabia. Notkerus Vetuſtiori noſtro M. & Corbeienſi congruit in Synodo martyrum Phyladelphienſium. *In Arabia Ciuitate Philadelphia Synodus martyrum celebratur*. Ita & mſ. Reginæ Sueciæ *Kal. Auguſti. Philadelphia in Arabia Synodus SS. MM. celebratur, Cyrilli Aquilæ, Petri, Domatiani, Ruſi, Menandri, Poſthumi vna die coronatorum. In Italia Vercellis Ciuitate S. Euſebij Epiſcopi, & Confeſſoris*, Philadelphia n

Cæle

Cæle Syriæ vrbem cum Ptolemeo Geographi agnoſcunt. D. tamen Hieronymus, cui M. noſtrum tribuitur, de locis Hebraicis Philadelphiam vrbem in Arabia ſtatuit, & Hæbreis vocari teſtatur Rabba, vel Rabbata, & lib. 7. Cõm. in Ezech. cap. 25. Rabbata filiorũ Amon appellatam eſſe Philadelphiam Arabiæ Metropolim, Rabbath à magnitudine dictam. Quid autem Synodus martyrum ibi celebrata ſignificet adhuc delibéro, cum nihil hucvſq. apud eruditos ſcriptores inuenerim. Synodi vocem ſignificare conuentum, ſiue cœtum vulgare eſt. An tanquam in Metropoli Arabiæ martyres coronandi ducebantur caternatim, vt conuentus martyrum videretur? An feſtum aliquod omnium martyrum illius Metropolis erat, vel Natale alicuius loci, vbi plures martyres conuenire conſueuerint, vel ſimul ſepulti fuerint? Romæ equidem cœmeteria aliqua, vbi plures martyres depoſiti fuerant Concilia martyrum appellabantur. Ita Molanus notat ad diem 23. Iunij, vbi cũ Romano M. addit, Ioannem presbyterũ à B. Cornelio item presbytero ſepultum fuiſſe iuxta Concilia martyrum, ideſt vbi multi martyres ſepulti ſunt; ibi enim eſt Synodus quædam, & congregatio martyrum. Explicationẽ educit ex Gaudẽtio in ſermone dedicationis Baſilicæ Cõcilij ſanctorum, ex libro Pontificali in Damaſo, qui *martyrum concilia verſibus adornauit*, & ex geſtis S. Stephani Papæ, vbi Nemeſius *circuibat cryptas, & concilia martyrum*. Hæc autem videntur accipienda, non tam de ſepultis ibi martyribus, quam de Confeſſoribus, & martyrij candidatis ibidem immorãtibus; ſubdunt enim acta illa, *vt vbicũq. inueniſſet Chriſtianum egentem, de facultatibus ſuis ei miniſtraret*, quibus Baronius ſubſcribit, eliciens eandem vocis ſignificationem ex epiſt. D. Hieronymi ad Heliodorum 3. vbi docet Nepotianum Baſilicas Eccleſiæ, & martyrum concilia diuerſis floribus, ac arborum comis obumbrare piè conſueuiſſe. E ſancta Philadelphienſium congregatione, ſeu Synodo aliqua, qui adduntur martyres vna die coronati, reputari poſſunt, quorum ſex numerat cũ libris noſtris M. Romanũ, & cum Beda, Vſuardo, Adone, & Notkero: qui de eis ſeiunctim agens, poſt celebritatẽ Synodi ſtatim ſubdit. *Item natiuitas SS. martyrum Cyrilli, Aquilæ, Petri, Domitiani, Rufi, Menandri vna die ſimul coronatorum*. Poſthumum addit mſ. Reginæ Suecíæ alijs MM. præteritũ. Quid verò dicendum de martyrol. Vetuſtiſſimo in quo Philadelphienſis Synodus ſubticetur, & v. martyres Cyrillus, Aquila, Domitianus, Rufus, Menandrus, non Philadelphiæ, ſed Tomis expreſſe tribuuntur? Reliqui omnes codices repugnant, tam editi, quam mſſ. niſi forte in mſ. Reginæ Sueciæ loco Poſthumi legendum eſſet Tomis. In Badeo regia ciuitate, ſeu Vrbe Regia Arabiæ Felicis, quam cum Philadelphia idem putat Maurolycius, ſub Domitiano Imperatore martyrium feciſſe eoſdem ſex martyres hac ipſa die indicat in martyrologio.

Romę milliario xxx. ab vrbe. Mutilũ & deprauatum ſuſpicari licet hic Vetuſtiſſimum martyrol., quod Romæ Secũdam tantùm martyrem producit, dum martyrol. Corbeienſe nouem ſacros pugiles Romanos exibet, & ſupra noſtros codices Siluanum, & Donatum addit. Dimidiatum nomen ... Funi reſtitui ex noſtris *Poſuni* poteſt. Hos neque Notkerus, neq. alia mſſ., aut edita Hagiologia proferunt.

In Italia. Plana ſunt omnia de S. Euſebio Vercellenſi, & ſacris hiſtoricis notiſſima. Videndus eſt Baronius, qui non modò confeſſorem ſtrictiſſima ſignificatione, ſed martyrem etiam dictum fuiſſe teſtatur. Natalem diẽ eſſe Kal. Auguſti habetur ſerm. 70. inter opera S. Ambroſij, quinimo eidem fuiſſe reuelatum diem illam mortis futuram ex traditione additur. Eius res geſtas compẽdiosè tetigit Notkerus, & exprimit diffuſius Petrus de Nat. lib. 7. cap. 5. Eſtant Tom. 8. Surij poſtre-

Digitized by Google

poſtremæ editionis binæ S. Euſebij Epiſtolæ de ærumnis ſuis,& S.Ambroſij epiſtola ad Vercellēſes, vbi de eius vexillo cōfeſſionis agitur, vt potius D.Ambroſius videatur inter cōfeſſores, quā inter martyres referre,vt libri noſtri ſcribunt.

In Hiſpania. De S. Felice ab vrbe Cęſarea Mauritaniæ Gerundam in Hiſpaniam profecto, vt palmam martyrij conſequeretur,plura habet Baronius in Notis. De Scyllitana ciuitate oriundum fuiſſe narrat Notkerus, qui eius Acta nō ita ſtrictim percurrit, & Gerundæ conditum teſtatur Nonis Auguſti, niſi forte dicere vellet Kalendis Auguſti. Differt narratio eius à Petri de Natalibus adducta hiſtoria lib.7. cap.9. quam cum ex Adonis martyrol.profiteatur excerpere, affirmare nos cogit,illum Adonis diuerſum codicem habuiſſe ab edito, & communi, & emendatius legere, diem conſummati agonis fuiſſe calendas Auguſti, non Nonas. Videantur acta S. Emeritæ apud Bollandum die 12. Febr. & quæ nos diximus ad diē 16. eiuſdē menſis.

In Gallia Ciuitate. Sunt qui Archadium,& qui Arceladium vocent, vt martyrol. Corbeienſe. Sarcadium dicit Vetuſtiſſimum,& forte legendum eſt *S.Arcadi*. Quo nomine ſignatur in Patriarchio Bituricenſi ſcriptoris anonymi T.2. Bibl.Lebbei cap.22. vbi plura de eo cumulantur,& cathedram tenuiſſe docetur ab anno 540. ad 545. Meminerunt Notkerus, vetus FrancoGalliç Hagiologiū, & recentiores ſacræ Galliæ ſcriptores.

De Prima Romæ à D. Petro dedicata Eccleſia.

EXERCITATIO XI.

PRimam primæ Eccleſiæ in Romana vrbe dedicationem iam vidimus in vetuſtiori Martyrologij noſtri binis codicibus, ac Corbeienſi mſ. deſignatam kal. Auguſti, ſicuti in editis apud Bedam, & Rabanum. Quæ nam verò fuerit Eccleſia non exprimitur, niſi apud Notkerum, quem ex antiquis traditionibus, aut monumentis excipiſſe par eſt credere. Expreſsè igitur Notkerus aſſerit Eccleſiam Romæ S.Petri ad vincula nuncupatam, ab eodem in Europa primam fuiſſe conſtructam, & conſecratam. Et re vera emendatum Romanum M., quam quam non doceat Eccleſiam S.Petri ad vincula primā fuiſſe à D.Petro in Europa,vel in Vrbe conſecratam, eiuſdem tamen ita dedicationem recolit *Romę in Exquilijs dedicatio S. Petri ad Vincula*, quæ verba ſi conferantur cum ijs, quæ habent, tam adducti codices noſtri, quam Corbeienſis, & ex æditis Beda, & Rabanus, iam dedicationum S.Petri ad Vinculæ primam fuiſſe à Petro in Europa, vel in vrbe Roma celebratam educitur; cum in Romano nomē dedicatæ Eccleſiæ exprimatur, in alijs primò à D.Petro conſecratæ Eccleſiæ memoria hac ipſa die recolatur. Nec Ado, & Vſuardus ab Em. Baronio adducti lucem pro dedicatione S.Petri ad vincula afferunt, cum vterque tantùm non ſignata dedicatione memoriam ſtationis, ſeu celebritatis illius Eccleſiæ hac die Kal. Auguſti innuat. *Romæ ad S.Petrum ad Vincula*. Bellinus de Padua, ac Maurolycius eadem penè habent. *Romę Sancti Petri ad Vincula*. Galeſinius rationem celebritatis addit, dum miraculum connexionis catenarum ex Sicardo, Beletho, & alijs producit. Sed altiùs hæc repetenda ſunt. Temporibus Apoſtolorū Chriſtianos Eccleſias habuiſſe dubitandum non eſt; cum paſſim, tam in Apoſtolicis Actis, quā in D.Pauli Epiſtolis Eccleſiæ memorentur, ſub duplici ſignificatione,

nempe

nempe pro fidelium communione, quæ Eccleſia etiam Sanctorum dicebatur, & pro domo, ſeu Eccleſia manufacta ad inſtar templi, in qua fidelis populus ad ſacrificandum, orandum, prædicandum, baptizandum, conueniret. Vnde in Apoſtolorum Actis cap. 23. dicitur illos conſtituiſſe *per ſingulas Eccleſias presbyteros*, & D. Paulus 1. ad Corinth. exprobrauit iiſdem contemptum Eccleſiæ Dei, quòd in illis tanquam in proprijs domibus manducarent, & biberent: ac rurſus præcepit, vt *mulieres in Eccleſijs taceant*. Ita ad Timotheum cap. 3. ſcribens monet, quomodo debeat converſari *in domo Domini, quæ eſt Eccleſia Dei viui*. Manufactam, ſeu domeſticam aliquam Eccleſiam Romæ fuiſſe, poſtquam ibi ſedem poſuit, & verbum annunciauit Petrus Apoſtolorum princeps, nemo negaturum eſſe arbitror. Sanè D. Paulus ad Romanos cap. 16. ſcribens è Cenchris apud Corinthum iuxtà Baronij computum anno Chriſti 58. inter plures ſanctos Romæ degentes ſalutari mandat Priſcam, & Aquilam illuſtres confeſſores, *& domeſticā Eccleſiam eorum*. Quamuis autem alias Romanæ vrbis Eccleſias expreſsè non memoret, videtur tamen in illis verbis alias innuiſſe. *Salutate eos, qui ſunt ex Ariſtoboli domo. Salutate eos, qui ſunt ex Narciſſi domo, qui ſunt in Domino. Salutate Aſyncritum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Hermen, & qui cum eis ſunt fratres. Salutate Philologum, & Iuliam, Nereum. & Sororem eius, & Olympiadem & omnes qui cum eis ſunt ſanctos*, vt præter domeſticam Priſciæ, & Aquilæ Eccleſiam, alias ſaltem quatuor deſignare videatur. *Omnes enim*, vt Theodoretus per interpretem docet, *vt eſt veriſimile, ſuos domeſticos ſummam, & abſolutā virtutem docuerant, & diuina myſteria intus promptè, & alacriter peragebant*. Sed idem Paulus Apoſtolus in Epiſtola ex vrbe Roma ad Philippenſes data cap. 4. aliam innuere videtur Eccleſiam in domo, cuius is hoſpes erat: inquit enim. *Salutant vos, qui mecum ſunt fratres*, ad ſynaxes nempe ſacras de more peragendas. Verba ſiquidem in Epiſtola ad Romanos *Salutat vos Caius hoſpes meus, & vniuerſa Eccleſia*, D. Ambroſius, Syrus, & Græcus interpretes cū Pagnino noſtro legūt. *Gaius hoſpes meus, & totius Eccleſiæ*. Facile enim eſt Apoſtolos hoſpitū ſuorū domos in Eccleſias cōuertiſſe, & Fideles ad Apoſtolos ibi hoſpitātes ità cōuenire cōſueuiſſe, vt Eccleſiā, ſiue congregationē ibi facerent. Vnde per interpretē Theophylatus in epiſt. ad Romanos de domeſtica Eccleſia Priſcæ, & Aquilæ, inquit. *Horum itaq. domum Eccleſiam dixit, nec ſolum quia Chriſti fidem exceperāt, ſed quia hoſpitio credentes admitterent*, vel vt Oecumenius interpretatur, *quia omnes domeſtici fideles erant, vt iam domus eſſet Eccleſia*. Ita, & de Ariſtobolo explicat Sedulius. *Ariſtobolus iſte intelligitur congregator fuiſſe fratrū in Chriſto*. & Primaſius D. Auguſtini diſcipulus domeſticam Eccleſiam ita exponit. *Oſtendit in quacumque loco collecti fuerint fratres Eccleſiam eſſe*. At quid dicendum de domo Cæſaris, cuius D. Paulus meminit in Epiſtola ad Philippenſes ex Vrbe ſcripta cap. 4. his verbis? *Salutant vos qui mecum ſunt fratres. Salutant vos omnes ſancti, maximè autem, qui de Cæſaris domo ſunt*. An in domo Cæſaris erat Eccleſia? vel Cæſar alius erat à Nerone, ſub quo data eſt Epiſtola, anno nempe Chriſti ſexageſimo iuxtà Baronij æram? Omnes ferè illius loci expoſitores palatinos, ſeu in officio Imperatoris poſitos fuiſſe accipiunt. Ita idem Primaſius interpretatur *de officio Cæſaris multos fuiſſe conuerſos*, & Imperatoris familiam prædicationē attigiſſe, ac eos qui in Regia diuerſabātur cæteris rebus contemptis Chriſtum Dominū ſectatos eſſe, ibi docent Theodoretus, & Theophylactus Initio naſcentis Romanæ fidei per D. Petrum annunciatæ ſub Claudio, & non dum repreſſæ, facile eſt toleratas fuiſſe Eccleſias, ſeu fidelium congregationes, & de aliquibus domibus Romæ infra patebit, ſed in ipſo Cæſariano palatio fideles cōuenniſſe

niſſe, & Synaxes peregiſſe durum eſt credere. Vnde pro domo Cæſaris legit Oecumenius *ex Cæſaris familia*, quemadmodum etiam interpretatur Pagninus noſter. Conſpicuæ virtutis, & fidei Cæſareanos illos aulicos fuiſſe, ſanctitatis nomen declarat, vt D. Ambroſius animaduertit. Cæſarianis equitibus D. Petrum palam Verbum Dei annunciauiſſe, ac ab illis ſuſceptum auctor eſt Clemens Alexandrinus vetus, & grauis ſcriptor ad calcem Commentarij in primam D. Petri Epiſtolam T. 1. Bibl. PP. Ibi enim non modo illius prædicationis meminit, ſed Petrũ à Cæſarianis rogatum eiſdem Euangelium à D. Marco ſcriptum dediſſe, ita teſtatur. *Marcus Petri ſectator, palam prædicante D. Petro Euangelium Romæ coram quibuſdam Cæſareanis equitibus, & multa Chriſti teſtimonia proferente, petitus ab eis, vt poſſent, quæ dicebantur memoriæ commendare ſcripſit ex his Euangelium, quod ſecundum Marcum vocitatur*. Hos autem Cæſarianos equites, in cuius gratiam Petrus Apoſtolus Euangelium dictauit, cũ iam fideles, & perfecti valde eſſẽt probabile etiam valde eſt propriam, ac non longe à Palatinis ædibus domum, & Eccleſiam habuiſſe. Iam vero Euangelium illud ſub Claudio ſcriptum, nec diu poſt aduentum Romam Petri Apoſtoli, videtur ex Euſebio elici poſſe, qui in Chronico docet, Marcum Roma Alexandriam profectum, Euangelium à ſe Romæ confectũ ibi adnuntiare cæpiſſe tertio Claudij anno. Vnde vel eodem tertio, vel ſecundo anno Cæſarianos equites Euangelium à Petro accepiſſe conſtaret. Hos tamen ſanctos Cæſarianos equites, ſub initium Claudij imperantis, alios putarem à domeſticis Cæſaris, ſeu fidelibus è domo Cæſaris, quorũ D. Paulus meminit in Epiſtolâ ad Philippenſes; videtur quippe ad regnantem Cæſarem reſpicere, cũ inquit *de domo Cæſaris ſunt*, immutatis ſæpe de more ſub nouo principe domeſticis, aut deinde per ſummam inhumanitatem deletis, vt refert Suetonius cap. 35. Cum vero epiſtola illa iuxta computum Baronij, ac Cornelij Romæ ſcripta fuerit anno Chriſti ſexageſimo, ſeu Neronis anno ſeſto, Cæſarianorum verò equitum conuerſio inciderit in annum tertiũ Claudij, & Chriſti quadrageſimũ tertiũ, vel quartum ex longiori temporis quatuordecim circiter annorũ interuallo, eoſdẽ fuiſſe minus veroſimile redditur, ſicuti diuerſos eſſe officij diuerſitas conuincit, dum illi Cæſariani Equites, hi Palatini, ſeu è domo Cæſaris familiares deſignantur. Hos verò ex Lini de S. Paulo hiſtoria à Fabro ex antiquis codicibus edita à D. Paulo conuerſos ita habemus. *Concurſus quoq. multus de domo Cæſaris fiebat ad eum credentium in Dominũ Ieſum Chriſtum, & augumentabatur quotidie fidelibus gaudium magnum*, inter quos (ſi vlla fides apocrypho ſcriptori) Patroclus fuit Neronis pocillator à D. Paulo ſuſcitatus à mortuis, dũ verbũ ſalutis, obdormiendo audiens ex alto lapſus interijt. Eccleſiam, ſeu fidelium conuentũ D. Pauli tunc fuiſſe ad Horrea, ibiq; fideles cõuenire, vbi Apoſtolus morabatur, eadem narrat hiſtoria. Vbi horrea hæc eſſent, cum frequentiſſima indicentur apud ſextum Ruſum, & P. Victorem in quacumque regione, difficile eſt coniectare. In via lata, D. Pauli conductam domum, in Actis Apoſtolicis memoratam fuiſſe, ex veteri traditione Baronius affirmat T. 1. annalium. Verùm quam quam Petrus, & Paulus vnanimiter Romæ fidem Chriſti vulgarent; Petrus tamen multo ante Paulum ſemina verbi Romæ iecerat, & in aduentu Pauli iam ex vrbe fideles in eius occurſum proceſſerant, & Romana fides in vniuerſo orbe, ipſo aſſiſtente gentium doctores, celebris erat, vt dubitandum non ſit primas Romæ Eccleſias à Petro fuiſſe fundatas. Cum vero non ex Apocrypho ſcriptore, ſed ex grauiſſimo Clemente Alexandrino didicerimus, initio ſuæ prędicationis, & aduentus Romam Apoſtolorum principem Cæſarianis equitibus nõn modo Euangelium nunciauiſſe, ſed per Marcum ſcripſiſſe, facilius eſt domum ſacram illis etiam ad conuentus, & Synaxes dedicauiſſe prope illorum excubias, vnde

non facile digredi poterant. Exquilinus collis talis ab initio erat: ab excubijs enim nomen traxiſſe Ouidius primo faſtorum luculentiſſimus teſtis eſt. Incipiebant Exquiliæ ex Pomponio Læto à templo S. Petri ad Vincula,& protēdebantur vſq. ad Eccleſiam S.Crucis, inde ad Thermas Diocletiani, & circumeundo includebant S. Mariam Maiorem, & S.Praxedem vſque ad S. Petrum eundem ad Vincula, ſpacium nempe quatuor millium paſſuum.vt ex Merula notat Pancirolus in Notitia Imperij Occidentalis p.169. In hac Quinta regione Exquilina P. Victor repoſuit Stationis Cohortis vij. Vigilum, vel Cohortes vij. Vigilum, & Amphiteatrum Caſtrenſe ſextus Rufus: turrim militiæ alij, qui res Romanas vetuſtiores rimantur. Cæſarianos equites ibi ſtationes habuiſſe facile eſt credere, dū ſub Claudio cohortes equitibus conſtabant,id docente Suetonio in Claudio cap.25. *Equeſtres militias, ita ordinauit, vt poſt Cohortem,alam; poſt alam tribunatum legionis daret*. At cum latior hæc regio eſſet,duoſq; montes includeret, vt ex Varrone educit Blondus lib.1. locus vbi Eccleſia S Petri ad Vincula conſpicitur, tertiæ potius regioni aſcribebatur, & in Carinis fuiſſe Blondus idem exiſtimat, & cum eo recentiores alij, qui Romana rudera repaſtinant. Ibi Curiam veterem Blondus agnoſcit,in ea nempe Carinarum parte,vbi fornices maximi,inter ruinarum vaſtitatem contra Coloſſeum, apud Eccleſiam ſancti Petri ad Vincula conſpiciuntur, Thermaſq; Titi ſtatuit vbi ruinæ ſunt à S.Mariæ Nouæ Monaſterio ad Coloſſeum. Vbi enim Coloſſeum eſt, ſiue amphiteatrum ſtagna Neronem conſtruxiſſe infra patebit. Carinas è regione, & ad conſpectum Palatij poſitas fuiſſe ex Cicerone orat. de Haruſp. habetur, dum Clodium in ipſius Ciceronis, ac Pompeij domo deſignaſſe dolet *in Carinis ædificare alteram porticum, quæ Palatio reſponderet*. Nero antequam ex Turri militiæ incenſam vrbem ſpectaret,domum quæ eodem incendio perijt, habuiſſe ex Palatino monte ad Carinas extenſam, Antiquarij docent,adductus Blondus præcipuè. Iure ergo merito, ſiue ſub Claudio pro Cæſarianorum Equitum commodo, ſiue ſub Nerone pro Cæſaris familiaribus, non difficile fuiſſet Petrum domū aliquam ad conuentus,& ſynaxes in Exquilijs, vel Carinis elegiſſe, quā etiam in Eccleſiam conſecrauerit. Per humanam ſiquidem prudentiam D Petrum locum quoque elegiſſe, vbi ex populorum, & nobilium frequentia in plebem Euangelium facilius diffunderetur, facile eſt credere. Certè D.Paulus ad vrbem acceſſurus Philemoni ſcripſerat; *Prapara mihi domum*. Ibiq. D.Hieronymus addit. *Venturus ad Romanam ciuitatem, prædicaturus Crucifixum,& inaudita dogmata delaturus, ſciebat ad ſe plurimos concurſuros, & neceſſe erat primùm, vt domus eſſet in celebri Vrbis loco, ad quam facile conuenirent, deinde ab omni importunitate vacua, & ampla, quæ plurimos caperet audientium, nec proxima ſpectaculorum locis,nec turpi vicinia deteſtabilis*. Quidni conſimilem locum pro prima dedicanda Eccleſia D. Petrus elegerit. In Exquilino colle nobiliorum plurimæ ædes, & ad eius radices ex patricia gente illum inhabitante nuncupatus Patricius vicus in erat. Peregrinos etiam ibi hoſpitari cōſueuiſſe, vel proximo Vinimali Colle ex Iuuenalis ſatira 3. educitur, dum nimium exterarum gentium confluxum ad vrbem exagitans ille cecinit.

Exquilias, dictumq. petunt à vimine collem,
Viſcera magnarum domuum, dominiq; futuri.

Nil igitur mirum eſt, ſi in Exquilijs D.Petrus primam domum elegit,& gliſcente Chriſtiana fide ibi primam Eccleſiam dedicauit. Sin vero imperante Claudio id factum ſit, ſacra domus, ſiue Eccleſia potuit ſub Nerone conflagrare, vel in Auream domum ab eodem deinde conſtructam computari, quandoquidem teſtāte Suetonio cap.31. *Domum à Palatio Eſquilias vſque fecit, quam primò Tranſitoriam,*

ſitoriam, mox incendio abſumptam Auream nominauit, enormem hanc quidem, ac illa maiorem, vt idem Suetonius deſcribit. At morem fidelium fuiſſe ſcimus, Eccleſias, vel primarum perſecutionum tempore, vel etiam in Diocletianea vaſtitate dirutas, ſemper cum licuit reſtaurare, quin etiam non dirutas ampliare. Quapropter Euſebius cap. 1. lib. 8. Hiſt. de antiquis fidelibus, ait, *Priſcis ædificijs iam non contenti in ſingulis vrbibus ſpatioſas ab ipſis fundamentis extruerent Eccleſias.* Sed de dirutis, inter quas poterat prima à D. Petro dedicata Eccleſia computari, eſtat edictum Maximiani Imperatoris, ab eodem Euſebio relatũ ad calcem ipſius libri octaui, in quo ita eaſdem reſtaurari conceditur: nimirum libentiſſimè indulgens, *vt omnes Chriſtiani ædes ſuas, in quibus conuentus peragebant, denuo inſtaurare poſſint, ita vt nihil contrarium diſciplinæ ſuæ facere cogantur.* Nec dubitandum eſt cum licuit Eccleſiam ab Apoſtolorum Principe primùm dicatam, quouis modo diruta eſſet, reſtaurare fideles *priſcos* curauiſſe in tanti collati muneris memoriam. Verum non ſtatim, ac probatum eſt, primam in Exquilijs Eccleſiam à D. Petro conſtitutam, ac conſecratam, ſequeretur eam eſſe, quæ S. Petri ad Vincula nuncupata fuit. Plures in eadem etiam regione Eccleſiæ ſunt, quæ huiuſmodi decus ſibi vindicant. Nec mè latet à Baronio eruditiſſimo domum Pudentis Senatoris, quæ ad radices Viminalis collis prope Exquilias erat, Apoſtolis hoſpitalem fuiſſe, vnde illis opportunitas eadem eſſet Cæſarianis equitibus Euangeliũ prædicandi, ac ad Chriſtianos conuentus alios etiã è domo Cæſaris ſuſcipiendos. At cum Pudens Senator non Petri, ſed Pauli diſcipulus dicatur in Actis S. Praxedis filiæ, quæ ex Adone refert Surius ad diem 21. Iulij, & idem repetitur in Actis S. Pudentianæ, ſeu Potentianæ ad diem 19. Maij, recentius nonnihil Chriſtianam fidem amplexatum eſſe dicendum videtur, nempe poſt Pauli aduentum Romam. Clarum autem eſt ex epiſtolis Paſtoris, & Timothei preſbyterorum, ac fratrum earundem SS. Pudentianæ, & Praxadis, Nouatianas, ſiue Thimotinas Thermas non eſſe, niſi ſub Pio Pontifice ad vſum fidelium dedicatas, hoc eſt iuxtà Baronij chronologiam anno Chriſti 162. ipſius Pôtificis Quinto. Tunc enim in Eccleſiam mutatas poſt mortem Nouati, & Pudentianę, apparet ex epiſtola Paſtoris nomine Timotheo fratri directa, & à Baronio ibidem adducta his verbis. *Eodem tempore Virgo Domini Praxedes accepta poteſtate rogauit Beatum Pium Epiſcopum, vt in Thermis Nouati, quę iam in vſu non erant, Eccleſiam dedicaret, quia in eis ædeficium magnum, & ſpatioſum videbatur eſſe, quod & placuit Pio Epiſcopo, & dedicauit Eccleſiam in Thermis Nouati.* Recentior vtiq; dedicatio hæc fuit, quàm à D. Petro Apoſtolorum Principe peragi potuerit, nec alioquin dedicationem ab eodem Petro celebratam infringeret. Obſtaret quidem Baronij ſummi viri auctoritas, qui in Notationibus Romani M. ad diem 19. Maij affirmat. *Maiorum firma traditione præſcriptum eſſe, domum Pudentis Romæ fuiſſe primum hoſpitium S. Petri Principis Apoſtolorum, illicq; primùm Chriſtianos conueniſſe ad Sinaxim coactam Eccleſiam, vetuſtiſſimumq; omnium Titulum Pudentis nomine appellatum, qui item & Paſtoris nomine dictus reperitur, hodie vulgo Eccleſia S. Pudentiana nuncupatur.* Obſtaret profectò tãti Viri aſſertio, niſi contra Ado, & Notkerus ſtarent, qui non Petri, ſed Pauli diſcipulum ex vetuſtioribus, vt par eſt credere, Actis, Pudentẽ fuiſſe diſerte teſtantur. Stat fides etiam peruetuſti codicis noſtri Paſſionalis, in quo acta Pudentis, & filiarum à Paſtore presbytero, vt elicitur ad alium quendam D. Pauli Apoſtoli diſcipulum ſcripta hæc inter alia præferunt. *Hic* (Pudens nempe) *in domum ſuam ſtudio ſancto Eccleſiam ſanctificauit, & pro nos peccatores dedicauit, vbi titulum noſtro nomini conſtituit in Vrbe Roma, quà appellatur in Vico Patricij. Hic Pudens*

doctus à B. Paulo, qui te docuit, & enutriuit. Stant quoque contra Eminentiſs. Viri ſententiam adducti Notkerus, & alij Vetuſtioris Martyrologij codices, ex quibus primam à D. Petro Eccleſiæ dedicationem S. Petri ad Vincula fuiſſe deducitur. Et quamvis nihil vetaret, Pudentem cum filijs, tam Petri, quam Pauli fuiſſe auditorem, cũ à Paulo doctũ affirment veteres codices, & ſcriptores, ex primis diſcipulis, qui Romæ Petrum audierint, & ſuſceperint iam non fuiſſe videtur dicendum. Nec tamen negarem deinceps Petro Apoſtolorum Principi familiarem ita euaſiſſe, vt ab eo ſacrum illud in Muſiua tabella monumentum acceperit, quod adhuc græcis characteribus nomine Petri Hebrei ſignatum in Eccleſia S. Praxedis ſeruatur. Vidit illud, & graphicè expreſſit celeberrimus Epiſcopus Lindanus in Apologetico libro pro S. Petri Lithurgia cap. 17. his verbis. *Tũ erat Pudens iſte D. Petro carus hoſpes, vt ipſi tabellam donauerit, quę Domini IESV effigiem habebat non coloribus depictam, ſed opere Muſaico teſſulatam, cuius fragmentum etiamnum hodie ad D. Praxedis (quę eiuſdem Pudentis filia fuit) videre eſt. Verum ipſa facies Domini, ſublatis ſpectantium peregrinorum pia cupiditate teſſerulis, eſt conuulſa, imo tota reuulſa, relicto tamen Dominicæ faciei veſtigio, quod Dominum Chriſtum oblonga, non craſſa, ſed macilenta, & tenui fuiſſe facie conteſtatur, vt & veriores paſſim Romæ, alibiq. ipſius loquuntur effigies.* Ex hoc tamen in Eccleſia S. Praxedis inſigni ſeruato monumento dubitare licet, qualis fuerit, & vbi domus Pudentis: nec ita videtur apertum, ſicuti an Titulus Paſtoris idem fuerit cum Eccleſia à S. Pio Epiſcopo in Thermis Nouati dedicata. Acta quidem S Pudentis, & filiarum, ex quibus Adonem, Notkerum, Petrum de Natalibus, & alios accepiſſe, & in compendium redigiſſe apparet, cum Epiſtolis à Baronio ad annum Chriſti 162. ex plurium codicum collatione adductis, in omnibus non conueniunt. In illis ex noſtro peruetuſto codice paſſionali dicitur, domum Pudentis fuiſſe in titulum erectam ab ipſo Paſtore præsbytero, non à Pio Pontifice, idq; viuente adhuc Pudentiana, Praxadis ſorore. In eodem verò loco, vbi Titulus dicatus fuerat, rogantibus iiſdem ſanctis ſororibus à B. Pio Pontifice, additur Baptiſterium eſſe deſignatum, & conſecratum, vbi conuentus plurium Chriſtianorum deinde eſſe cœpit, & vbi nonaginta duo ex familia Pudentianæ, & Praxedis baptiſmum ſuſceperunt. In epiſtolis autem à Baronio adductis diuerſa continentur. Primùm S. Praxedem ſeiunctim à Nouato fratre domum incoluiſſe. Poſt mortem quippe Pundentianæ ſororis Nouatum fratrem ad eam veniſſe narratur, & poſt duos fere menſes Praxedem cum S. Pio ad Nouatum ipſum ægrotantem acceſſiſſe, ac in eius domo ſtetiſſe diebus, ac noctibus octo, donec die 13. ad Dominum ille tranſierit, relictis facultatibus ſuis Timotheo fratri, ac Praxedi ſorori. Nunciata hæc additur Timotheo Praxedis germano, & cohæredi à Paſtore præsbytero, & Timotheum in arbitrio ſanctæ Virginis hæreditatem omnem reliquiſſe. Ex his accidit, vt virgo Domini Praxedes rogauerit Beatum Pium Epiſcopum, vt in Thermis Nouati Eccleſiam dedicaret *in vrbe, in loco qui appellatur Vicus lateritiorum, vbi & conſtituit Titulum Romanum, in quo & baptiſterium conſecrauit iiij. Idus Maias.* An vicus lateritiorum idem fuerit cum Vico Patricij me fateor ignore. Domus Pudentis iam pridem in Paſtoris Titulum euaſerat; Thermæ Nouati ædificij amplioris, & ſpacioſi iam obſoletæ erant, ac propterea ibi Eccleſia dedicata eſt à S. Pio Pontifice non presbytero Paſtore, idq; poſt mortem Pudentianæ, non ab ipſa cum ſorore Praxede Pium Pontificem rogantibus, ad vſum ſolemnis in Paſchate Baptiſterij ſacrum fontem excitari, & quidẽ in Titulo Paſtoris, non in Eccleſia ad Thermas Nouati dedicata. Ita enim in Actis illis ſcribitur, quorum hic longius perinde fragmentum

tum atteximus, vt conferre cum literis Paſtoris ad compresbyterum Timotheũ vnuſquiſq; poſſit. Igitur poſt mortem Pudentis patris, qui filius fuerat Puhici,& & Priſcillæ, & poſt mortem Sabinellæ matris à patre in omni Chriſtiana virtute nutritæ, ſanctæ ſorores *Praxedis, & Potentiana omnem facultatem diuidentes inter ſe cæperunt vendere omne patrimonium, & erogare pauperibus. In eodem vero loco, vbi titulum meo nomini pater earum bonę recordationis Pudens dedicauit. Et hoc conſilium inter me, & famulas Chriſti Praxedem, & Pudentianã filias ſacratas conuenit, vt in die Sancto Paſcha, quia deſiderium earum nimio ardore fidei vrgebatur propter familiam communem, quæ gentilis erat, in eodem Titulo fontem Baptiſmi conſtruere mereantur. De quo conſilio itidem conſuluimus ſanctum Pium ſedis Apoſtolica primum Epiſcopum. Cui tanto deſiderio placuit conſilium, vt plus ille exhortaretur fieri in eodem Titulo Baptiſterium. Et ſummo ſtudio feruoris amore ipſe Beatiſsimus Pius Epiſcopus manu ſua fontem deſignauit, & conſtruxit. Perfectum autem fontem Deo adiuuante omnia, perfectæ famulę Chriſti conuocauerunt familiã ſuam, tam de Vrbe, quam de poſſeſſionibus communibus effecerunt diſcuſſionem. Quoſcumq. inueuerunt Chriſtianos donauerunt vinculum ingenuitatis. Quos autem inuenerunt gentiles applicauerunt ad credulitatem legis ſanctæ Chriſtianæ. Et facto conſilio cum veritatis exemplo cũ B. Pio Epiſcopo, in eodem titulo ſecundum normam antiquitatis manumiſſio celebratur, & in die Sancti Paſchæ baptizati ſunt promiſcui ſexus numero nonaginta ſex in eodem Titulo. Et omnia cum conſummata fuiſsent, factus eſſe cæpit conuentus in eodem titulo, vt diebus, ac noctibus gloria Hymnorum non ceſſaret in eodem Titulo.* Hæc libuit apponere, quia apud Surium non proſtant, nec alibi videre licuit. Ex his apparet Titulum Paſtoris ab Eccleſia in Thermis Nouati diuerſum quid fuiſſe, ſicuti & Titulum Praxedis, eiuſq. domum in Actis apud Baronium memoratos ad annum Chriſti 165. interſe fuiſſe diſiunctos. Ex his etiam conuincitur non vnicam fuiſſe domum, quam filijs Pudens reliquerit, vel poſt eius mortem filij, & filiæ incoluerint, ſed plures. Niſi dicamus Nouatum, & Timotheum presbyteros fuiſſe, & non paternam domum, ſed in aſſignatis regionibus aliam ex diſtributis ab Euariſto Pontifice ad fidelium cuſtodiam. Sanctam quidem ſororem Pudentianam ad Nouati Thermas domum incoluiſſe, nomen adhuc relictum ſuaderet, niſi liber Pontificalis doceret S. Pium Pontificem *ex rogatu B. Praxedis dedicauiſſe Eccleſiam Thermas Nouati in Vico Patritij in honorem ſororis ſuæ S. Pudentianæ.* Vnde ex dedicatione nomen accepiſſe, non ex incolatu pateret. Neque tamen negarem domum Pudentis in Titulum à Paſtore erectam prope Thermas Nouatianas fuiſſe. Sed poſtquam eam Pudens ad vſum fidelium, & pauperum aſſignauit, veriſimile eſt cum virginibus filijs aliam in Exquilijs domum incoluiſſe, quæ S. Praxedis deinde Eccleſia fuerit. Neq; in domo Pudentis à Paulo edocti, durum eſt credere, D. Petrum Apoſtolorum Principem deinde ſacra etiam myſteria peregiſſe, poſt illud ſcilicet tẽpus, quo Paulus ad vrbem accedẽs Pudentem Chriſto lucrauit. Vtraq; certè Eccleſia S. Pudentianæ, & Praxedis, hæc in Exquilijs, & Carinis, illa in Viminalis collis radicibus, de vetuſtate inter ſe penes ſcriptores certant. Titulum Paſtoris ad Thermas Nouati, ſeu S. Pudentianæ templum tamquam vetuſtiorẽ præfert Baronius, tam in Notationibus, quã in Annalibus, & antiquiorem omnibus vrbis Eccleſijs prædicat Panuinius de ſeptem Eccleſijs cap. vlt.; qui etiam teſtatur à maioribus traditum, ibi in ſacello muſiui operis à D. Petro primum Romæ incruentum ſacrificium fuiſſe oblatum. Verùm in Eccleſia S. Praxedis, non modò altare ligneum ad modum Arcæ ad dexterã intrantibus oſtenditur, in quo idem Apoſtolorum Princeps Miſſam celebrauerit,

lebrauerit, ſed ad leuam marmorea proſtat epigraphe, quæ eiuſdem ſupra reliquas Eccleſias vetuſtatem affirmet. *In hac Eccleſiarum vrbis vetuſtiſſima, olim domo S.Pudentis Senatoris, patris SS.Nouati, & Tymothei, & SS. Pudentianæ, & Praxedis Virginum, fuit SS.Apoſtolorum Petri, & Pauli hoſpitium primum ad martyrum, & Chriſtianorum baptiſmum, & ad miſsas, ſacramq. Synaxim. Sub altare iacent tria millia corpora SS.Martyrum, & copioſus ſanctorum ſanguis, &c.* Veruntamen difficile admodum eſt in primo ad vrbem Petri Apoſtoli aduentu ſanctas ſorores, ita ætate prouectas fuiſſe, natas, & per baptiſmum renatas; vt primis D. Petri ſacris myſterijs intereſſe potuerint. Si enim Pudens tunc illius hoſpes fuit, anno nempe 43., vel 44., & tunc in eius domo, filijs iam in lucem editis, primum Sacrificium D.Petrus obtulit, & familiæ conuerſæ baptiſmum miniſtrauit, iam cũ Pius factus Pontifex anno Chriſti 162. à S.Virginibus exoratus Nouati Thermas, vel domum Praxedis dedicauit, illæ ſi gemellæ erant decimum octauum ſupra centeſimum annum ſuperabant, & Praxedis dum obijt iuxtà Baronij computum centeſimum, & vigeſimum exceſſiſſe. Quod licet impoſſibile non ſit, tam ſingulare eſt, vt niſi aliqua valida coniectura probetur, admitti non debeat; neq; enim ætate illa tam diu viuere mos erat: imò tanquam valde ſingulare in Auguſti cenſu, ſiue Orbis ab Agrippa deſcriptione, qui centenarium annum excedebant apud Plinium adnotantur. Illarum ergo Eccleſiarum vetuſtas in Pudentem, non in filios, aut filias eſſet referenda, & in poſtremum, non primum D.Petri in Vrbẽ aduentum, cum Pudens D.Pauli, non Petri expreſsè dicatur diſcipulus: Nec corruit, quin ante has Eccleſias aliquod ſaltẽ oratoriũ à D.Petro in eius aduẽtu primo dedicari, aut conſecrari potuerit. Quinimò in primis naſcentis Romanæ fidei crepundijs ſub Petro, & antequam Pudens Chriſto nomen daret, aliquas ſaltem paruas Eccleſias conſtructas, rationabile admodum eſt, & Petrus Venerabilis, qui Romæ aderat anno Chriſti 1145. & 1150. antiquam traditionem ità teſtatam reliquit in diffuſiori epiſtola contra Petrobruſianos ex Bibliotheca Cluniacenſi p. 1159. *Nũquid per 25. annos, quibus Roma Petrus Apoſtolus ſedit abſq; templo, vel Eccleſia, ideſt orationis domo, vel paruo ſaltem oratorio fuit? nonne vt geſtorum veracium ſeries narrat, ſi tamen præter diuinum canonem geſtis aliquibus aſsenſum datis, primus & ipſe princeps Apoſtolorum Petrus in Vrbe orbis capite templum Chriſti inter innumera Gentilium templa conſtruxit?* In primo ipſius Romam aduentu id per leges non vetabatur, & Tiberius ad Senatum nomen Chriſtianum detulerat *cum prærogatiua ſuffragij ſui*, vt teſtatur Tertullianus in Apol. Plura oratoria, plures domeſticas domos, & titulos Cruce ſignatos, vel conſtruxiſſe, vel Chriſtianis ritibus aptaſſe non dubitarem, ampliora quidem ſub Claudio, & antequam Iudæos, vt Suetonius dicit, tumultuantes ex vrbe pelleret, & ſub initium Neroniani Imperij. Tunc enim Petrus, Romam rediens cum reliquis Iudęis Cæſarem fauorabilem inuenit, vt ex Ioſepho educit Baronius ad annum 56. Fortè, & aliqua vetuſtiora gentilium delubra in pios vſus conuertit, quod ſubobſcurè id doleat Iuuenalis ſat. 3.

Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis; quorum cophinus, fænumq; ſupellex.

In cõducto habitauit Paulus Apoſtolica paupertas nota eſt, & initio naſcẽtis Romanæ Eccleſiæ ſub Iudæorum nomine Chriſtianos eſſe comprehenſos Suetonius docet, & eruditi omnes noſcunt. Iuuenalis quidem ſub Traiano ſcripſit, ſed plurimùm Neroniani temporis geſta perſtringit. Palam etiam eſt Apoſtolorum Principem pluribus in locis Romæ Euangelium prædicare, ac Baptiſmum fidelibus miniſtrare non deſtitiſſe, In Tyberi vniuerſim baptizauit apud Tertullianum,

ſed

ſed preſſiùs etiam in fontibus Faunorum, qui à Numa Rege ſacri putabantur, & ad quos Iuuenalis alludere videtur, ſacris verè aquis Chriſtianos lauiſſe conſtās traditio eſt. In Auentino monte fons erat Faunis dicatus, vbi ex antiqua traditione teſtatur Seueranus de ſeptē Vrbis Eccleſijs p.377. pluries D. Petrum ſacris vndis fideles abluiſſe, idq. carmine adhuc prope S. Priſcæ ibi conſtructam Eccleſiam, propeq; eiuſdem aram, teſtatum ita legit.

Montis Auentini nunc facta eſt gloria maior
Vnius veri religione Dei.
Præcipuè ob Priſcę, quod cernis nobile templum,
Quod priſcum meritò pars ſibi nomen habet.
Nam Petrus id coluit, populos dum ſæpè doceret,
Dum faceret magno ſacraq. ſæpe Deo.
Dum quos Faunorum Fontis deceperat error
Hic melius ſacra purificaret aqua.

Pars hæc sūt lōgioris inſcriptionis à Caliſto tertio inſtauratore ibi repoſitæ, in qua Eccleſia adhuc ſacrum vas, quo in miniſtrando Baptiſmo vſus eſt Apoſtolus ſeruari teſtātur, qui ſacra Vrbis monumenta proſequntur; Quinimo, & S. Priſcam biennem cum Conſule Patre ibi à Petro baptizatam addunt, illiuſq. Eccleſiæ altàre ab eodem Apoſtolorum Principe fuiſſe ſacratum teſtatur, qui Romam antiquam, & recentiorem nuper edidit. Cœmeteriū Via Nomentana vulgò ad S. Petri Nymphas vocatum, vbi D. Petrus eos, qui recens ad Chriſti fidem accedebāt ſalutaribus aquis abluebat, in antiquis mſſ. memoratur, illudq. deſcribit Aringhius lib.4. Rom. ſubter cap.20. vbi ex actis mſſ. Beatorū Papiæ, & Mauri in codicibus Later. Vaticanis, & Vallicellēſibus fragmentū hoc affert. *Quorum corpora collegit Ioannes presbyter noctu, & ſepeliuit in via Nomentana ſub die Kal. Febr. ad Nymphas vbi Petrus baptizabat.* Quæ verba, aut conſimilia etiā proſtant apud Surium T. 1. in Actis S Marcelli Papæ, & apud Veceliumin Actis S. Cyriaci, & ſociorum. Notat autem idem Aringhius in quibuſdam Vaticanis, & S. Mariæ ad martyres codicibus pro *baptizabat*, legi *habitabat*, quod non opinatur incongruum; Perantiquum tamen hædinum Paſſionale noſtrum retinet *Baptizabat*. In cœmeterio pariter Oſtriano Petrum ſacro lauacro fideles initiare conſueuiſſe habetur in Actis Liberij, & Damaſi à Panuino editis: in quibus Liberium Via Salaria latitaſſe milliario tertio ab vrbe perhibetur, & locus ita deſcribitur. *Erat autem non longe à Cæmeterio Nouellæ Cœmeterium Oſtrianum, vbi Petrus Apoſtolus baptizauerat.* At Neroniana iam ingruente procella, gladioq; Cæſariano in Chriſtianos exeerto, iam eorum conuentus, & Sinaxes propalam fieri vetabatur, iamq; per cryptas, & ſubterranea loca ſacra peracta à D. Petro myſteria, ibiq; oratoria, & altaria ſacrata, & conſtructa traditio extat, quam idem qui ſupra Petrus Venerabilis teſtatam his verbis ſuo tempore voluit. *Non ne & nos ipſi Romę poſiti frequenter vidimus in criptis antiquiſſimis oratoria, & altaria qualia eo tempore fieri poterant, quæ ab eodem Apoſtolo* (Petro inquam) *conſtructa, & ſanctificata, ſicut per ſucceſſionem fama conſentiens, ac celeberrima proteſtatur, in monumentum tantæ ſanctitatis fidelibus oſtenduntur, & ab ijſdem fidelibus dulciſſimè, ac deuotiſſimè deoſculantur.* Hinc partim furēte perſecutione, partim incendio cōflagratis ædificijs, partim quoque in Auream domum, ex Palatino monte ad Exquilinam à Nerone perductam, conſumptis, dum Chriſtianos iam pœnis afficeret, potuit in ijſdem Exquilijs prima à D. Petro ſacrata domus aboleri, nec ſtatim refici, quemadmodum de Pudentis Praxedis, ac Pudentianæ domibus non ita certum eſt integras remanſiſſe. Ignis enim Neronianus per ſeptē, aut nouem dies in Romanam vrbem debaccatus, *ſexto demum die*, vt teſtatur

Tacitus

Tacitus lib.15. Annal. *apud imas Exquilias finis incendio factus, proruptis in immenſum ædificijs, vt continuæ violentia campus, & veluti vacuum cælum occurreret.* Continuauerat iã Nero domum ſuam, *quà palatium, & Mœcenatis hortos* extendebantur in Exquilijs, nec tamen ignis ſiſti potuit, *quin, & palatium, & domus, & cuncta circum haurireantur*: quin etiam *Delubra Deum, & porticus amœnitati dicatæ latius procidere*. Cœterum Nero *non alia in re damnoſior, quam in ædificando*, vt ait Suetonius, vſus eſt patriæ ruinis, extruxitq; domum, in qua haut perinde gemmæ, & aurum miraculo eſſent, ſolita pridem, & luxu vulgata, quam antra, & ſtagna, & in modum ſolitudinum, hinc ſiluæ, inde aperta ſpatia, & proſpectus, vt proximæ quæq. domus, ſi quæ eſſent vaſtitati ſuperſtites, in Neronianas delicias inſumerentur, quemadmodum coæuus Martialis Epigr. 11. proxima Amphitheatro loca deſcribens apertiſſimè cecinit.

Hic vbi conſpicui venerabilis Amphitheatri
Erigitur moles ſtagna Neronis erant.
Hic vbi miramur velocia munera, Thermas,
Abſtulerat miſeris tecta ſuperbas ager.

Titianas hìc Thermas, velociſſime conſtructas, & quæ circa Eccleſiã S. Petri ad Vincula ab antiquiarijs agnoſcuntur, Martialem indicare nemo etiam ex vulgaribus philologis ignorat. Quia autem alij recentiores ſunt, qui Titianas, ſeu Domitianas Thermas ad proximum Equitij titulum ſiue Eccleſiam S. Silueſtri, & Martini adhuc conſpici contendunt, non ad Eccleſia Sancti Petri ad Vincula, parum hìc erit pro re noſtra immorandum. Nuper eruditus, & de ſacra Romana antiquitate optimè meritus Aringhius Romæ ſubterr. lib. 4. cap. 44. Titianas, Domitianas, & Traianas Thermas in vnum conflat, eaſque ſupponit non eſſe diuerſas, ſed à Domitiano, & Traiano, Domitianas, & Traianas fuiſſe nuncupatas, quòd eaſdem hi, vel nouis deriuatis riuulis, vel alio modo inſtaurauerint. Nuper proinde à Philippino repurgatas oſtendit ſub Eccleſia Sãcti Silueſtri, & eleganti ſchemate deſignatas exhibet. At quamquam non longè Eccleſia S. Sylueſtri, ab Eccleſia S. Petri ad Vincula diſtet, & Titi Thermarum pars eſſe potuerit, quæ nuper repurgata conſpicitur; cum tamen in viridario, ſeu vinea Canonicorum Regularium S. Saluatoris antiquũ illud eſtet, ac memorandum ædificium vulgo *ſette Sale* nuncupatum, quod plurimi aquarum receptaculum ad vſum Thermarum Titi agnoſcunt, Traianas potius Thermas fuiſſe, quæ ad S. Silueſtrum conſpiciuntur, quam Titianas putarem. Erudito Aringhio concederem Titianas, & Domitianas Thermas eaſdem ſub diuerſo nomine fuiſſe, quod Domitianus quidquid reſtauraſſet ſub *titulo tantum ſuo, ac ſine vlla priſtini auctoris memoria* vocari voluerit, vt teſtatur Suetonius cap.5. Amphitheatrum, Coloſſeum nuncupatum, Veſpeſianus condidit, Titus dedicauit *Thermis iuxta celeriter extructis*: ſed Martialis, & vulgi in Domitianum aſſentatio, ex multitudine ſpectaculorum ibi editorum, eidem Amphiteathrum, & fratris Titi Thermas tribuit. Has tamen quarto ſæculo, dum ſextus Rufus, & Publius Victor de regionibus Orbis ſcripſerunt, à Traianis Thermis diuerſas fuiſſe, & diuerſo nomine nuncupatas palam eſt. Rufus in Tertia regione Iſidis, & Monetæ poſt Amphitheatrum Flaui, *Thermas Titi Cæſaris, Thermas Traiani Auguſti, & Limphæum Claudij Auguſti*, ita ſeiunctim numerat. Publius vero Victor in eadem regione, & eodem ordine. *Thermas Titi Cæſaris Auguſti, & Thermas Philippi Cæſaris Auguſti* diſtinctiſſimè numerat. Traianas etiam & Titianas Thermas diuidit Auctor Notitiæ vtriuſq; Imperij Theodoſij iunioris ætate. De Titianis Thermis, & Amphiteatro inſtaurando agebatur in curia ſub Maximo, & Balbino Tyrannis, vt auctor eſt in eorum vita Capitolinus, nec aliter quam Titi Thermæ vocantur,

vt iam tertio, quarto, & quinto ſeculo Titianas proprio nomine nuncupatas, non Traianas fuiſſe pateat. Confundit eas cum vulgo ex proximitate loci liber Pōtificalis, in quo legitur Titulum Equitij conſtructum fuiſſe iuxta Thermas Domitianas, ac B. Silueſtrum titulum ſuum conſtruxiſſe in regione tertia *iuxta Thermas Domitianas, quæ cognominantur Traianæ*. Acceperat id ex Actis Cōcilij Romani ſub Silueſtro, quod dicitur paratum *in Vrbe Roma intra Thermas Domitianas, quę nunc cognominantur Traianæ*. Verùm facilè quis cognoſcet poſtrema verba eſſe gloſſema, & quid ſuperadditum iuxta vulgi opinionem ab antiquario recentiori. Quandoquidem ex adductis ſcriptoribus illius, & ſequentium ſæculorum Titi Thermas, nec Domitianas, nec Traianas fuiſſe dictas, ſed proprio nomine Titianas, appareat. His proximas Traianas fuiſſe non dubito, iuxta quas, vt idem liber Pontificalis auctor eſt, Symmachus *intra ciuitatē Romanā Baſilicam S. Silueſtri, & Martini à fundamentis conſtruxit iuxta Thermas Traianas*. An Thermæ Traianæ dictæ etiam fuerint Domitianæ ambigo. Proſper Aquitanus, & Caſſiodorus ex chronico Euſebij ſub Domitiano narrant *multa opera Romæ facta* in quibus numerant Forū Traiani, Thermas Traianas, & Titianas. Sed de Titi Thermis, & Foro Traiani ab Euſebio, alijſq. poſt eū aſſerta, irridet Scaligerus in animaduerſ. ad Euſebij chronic. pag. 204. fortaſſe minori iniuria, quam alibi. Nobis interim ſcire ſufficiat Thermas à Tito, viuente adhuc Veſpaſiano patre, conſtructas fuiſſe in ipſis Neronianæ Aureæ domus ruinis. Tamquam notiſſimum Martialis aſſumit, Veſpaſianum Titum, & Domitianum, cui blanditur, inſanas Neronis ſubſtructiones deieciſſe, & in publicos vſus conuertiſſe.

Reddita Roma ſibi eſt, & ſunt te prę ſide Cæſar
Deliciæ populi, quę fuerant Domini.

An prima in Exquilijs, & ante Neronianā perſecutionem dedicata à D. Petro Eccleſia incendio deuaſtata fuerit, vel in nouam Neronianam domum aſſumpta, non affirmarem, ſicuti an ſtatim à fidelibus refici potuerit. Amplum reliquum fuiſſe templum vix crederem; quandoquidem Minutius Felix, qui ſecūdo Chriſtiano ſæculo vixit, Cæcilium inducat, de Chriſtianis in occulto myſteria agentibus Octauium interrogantem, *cur nullas aras habent, templa nulla, nulla nota ſimulacra*: & rurſus Octauium Chriſtianum ea non negantem his verbis. *Putatis autem nos occultare, quod colimus, ſi delubra & aras non habemus?* ſumptuoſa nempe, & populorum oculis expoſita templa, vt gentiles oſtentabant. De paruis enim oratorijs, ſiue Eccleſijs hæc intelligenda non eſſe ſequentia demoſtrabunt. S. Linus Petri ſucceſſor conſtituit, *vt mulier velato capite in Eccleſiam introiret*, fruſtra id Romæ præcipiens, ſi nulla ibi Chriſtianorum Eccleſia extitiſſet. Cletus etiā ex B. Petri præcepto *presbyteros ordinauit in vrbe Roma*, vano itidē labore, ſi Eccleſiæ ſaltē domeſticæ ibi nō fuiſſent. Clemens plura conſtituit ad Eccleſiarum cultū ſpectātia. Anacletus, qui presbyter à D. Petro fuerat ordinatus, *Memoriā ipſius Apoſtoli cōſtruxit, & compoſuit*. Memoriā interpretatur S. Auguſtinus lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 10. Eccleſiam martyri dicatam. Saltem ergo Anacletus ſuper ſacrum Petri corpus Sacellum, ſiue Oratorium conſtruxit, & inſuper *alia loca* vbi *Epiſcopi reconderentur ſepulturæ*. Quomodo enim de Eccleſijs Anacletus non eſſet ſollicitus, qui ſepulruram ſuccedentium Epiſcoporum curauit? Euariſtus, qui ſub Domitiano martyrium fecit *Titulos in Vrbe Roma diuiſit presbyteris*. Hi erāt domus diuino cultui mancipatæ, vel prope Eccleſiā, vel Eccleſijs adnexæ, vt infra explicabimus. Sub Euariſto Eccleſias cōſecrandi vſus vigebat; Tomo .n. primo Conciliorum illius decretum refertur, in quo ſtatuitur *Omnes Baſilicas cum Miſſa ſemper debere conſecrari*. Vt iam non modo memorias, & titulos, ſed & Baſi-

Baſilicas, hoc eſt ampliores Eccleſias Chriſtianos habuiſſe certum eſſet, ſi re vera Euariſto, decretum illud tribui, ita certò poſſet. An Neronis gladio furente vetiti Chriſtianorum conuentus fuerint, & Eccleſiæ ſolo æquatæ penes ſcriptores apertè ſancitum non inuenio. Sed tantum Chriſtianos exquiſitis ſupplicijs affectos. Poſt Neronem vero ſub Galba, Otthone, Vitellio Veſpeſiano, ac Tito palam vexatos fuiſſe Chriſtianos non lego. Veſpaſiano imperante, vt Suetonius affirmat cap. 15. *Non temere quis punitus inſons reperitur, niſi abſentè eo, & ignaro, aut certe inuito, atq. decepto*. De Tito verò Dio ſcripſit. *De crimine impietatis nunquam cognouit*. Ita Ethnici Chriſtianam fidem per iniuriam nuncupabant. Potuit ergo his imperantibus, & religione Chriſtiana gliſcente reparari, ſi qui Titulus, Eccleſia, aut Oratorium à D. Petro in Carinis Exquiliarum ſacratum prius fuerit, & vel incendio, vel Neronianæ domus vaſtite conſumptū. Domus Aurea ſub Ottone non dū omninò diruta erat, & ipſe Neronis memoriæ benèuolus *quingentos Hſ. adperagendam Auream domum decreuit*, eodē Suetonio teſte. At Veſpeſianus enormitatem illius domus correpſit, & ſpacium ad priuatas delicias, vel in publicum vſum conuertit, vel priſcis Dominis reddidit; nec vaſtatas incendio Neroniano domus refici vetauit: quinimò Dominis ceſſantibus, alijs permiſit. Verba hæc ſunt Suetonij cap. 8. *Deformis vrbs veteribus incendijs, ac ruinis erat; vacuas areas occupare, & ædificare, ſi poſſeſſores ceſſarent, cuicumque permiſit*. Chriſtianos Petro deuotos, eiuſque adhuc viuentes diſcipulos, primam ab ipſo conſecratam Eccleſiam reſtaurare neglexiſſe, ſi diruta eſſet, abſonum eſt credere, ſi tempore furentis perſecutionis ſub M. Aurelio, & S. Pio Epiſcopo ſedente *Euprepria Titulum domus ſuæ pauperibus aſſignauit*, & *Presbyter Paſtor Titulum condidit*, vt habetur in ipſius Pij epiſtolis ad Iuſtum Viennēſem. Sub Higino Papa, qui ſedere cæpit anno Chriſti 154. iā reficiebantur Eccleſiæ, & decretum ipſius eſtat apud Gratianum de Conſecr. diſt. 1. in quo præcipitur, *vt omnes Baſilicæ cum Miſſa debeāt conſecrari, & Eccleſia deſtructæ*, quæ ſi maiores fuiſſent, *quam ex rebus ad eas pertinentibus reſtaurari poſſint* Epiſcoporū prouidentiæ relinquantur. Longum nimis eſſet adducere ſcriptores, qui priſcis temporibus doceant Eccleſias Romæ fuiſſe. Iam tertio ſæculo ſeptima, & Deciana perſecutione graſſante S. Cornelij ætate ex epiſtola ad Fabianum Antiochenum apud Euſebium conſtat, quadraginta ſex præsbyteros Romæ fuiſſe, quibus totidem Titulos, vel Eccleſias datas eſſe par eſt credere, quamquam idem Cornelius ad Lupicinum Epiſcopum Viennenſem ſcribat, tanram fuiſſe Decianæ perſecutionis atrocitatem, vt Romæ *publicè, neq. in cryptis minoribus miſſas agere Chriſtianis* liceret. Eodem ferè ſæculo Aurelianus, antequā nonā perſecutionē moueret, Chriſtianorum Eccleſiæ meminit in epiſt. ad Senatum apud Vopiſcum; cunctantes enim Senatores in aperiendis libris Sybillinis reprehendit. *perinde quaſi in Chriſtianorum Eccleſia tractarent*, ſed quarto iam ſæculo excurrente circa annum 370., & poſt Conſtantini Romæ in conſtruendis Baſilicis munificentiam, Optatus Mileuitanus quadraginta numerat in Romana Vrbe, ſiue Tēpla, ſiue Baſilicas lib. 2. cōtra Parmenianū. An inter has Baſilica S. Petri ad Vincula recenſeretur exploratū mihi non eſt. Antiquiſsimam fuiſſe, & ante Eudoxiæ tempora, quæ Apoſtolorum Principis cathenas Hieroſolymis Romam aſportauit, non difficile exiſtimarem. An etiam in communi omnium Eccleſiarum ſubverſione per Diocletiani edictū ab Euſebio lib. 8. c. 2. & Theodoreto lib. 5. c. 18. relatū, vaſtata etiam cum alijs Eccleſia Vinculorum fuerit, non negarem. Vix enim ex antiquis, quæ ampliſſimæ ante Diocletianam ipſo referente Euſebio erant, niſi reſtaurata Eccleſia reſtat. Iam verò, quam varia de die feſto Vinculorum D.

Petri

Petri, eiuſq. inſtitutione, & Eccleſiæ conſtructione, ac dedicatione afferantur, non repetenda dedimus in Notationibus ad hunc ipſum diem Calendarum Auguſti. Præualuit hucvſque opinio ab Eudoxia iuniore Eccleſiam S.Petri ad Vincula conſtructam fuiſſe, & præter quæ apud Bedam, & paſſim habentur, minus Chronographiæ congrua, & à Baronio in pluribus emendata, Florauantes Martinellus in ſua Roma, Romæ Etruſca lingua edita anno 1644. fragmentum affert codicis mſ. Monaſterij S.Cæciliæ in Actis S.Cæſarij, & alterius Vaticanæ Bibliothecæ num. 5696. in quibus hæc verba proſtent. *Eudoxia verò, quam ſupra diximus, Theodoſii filia fuit, quæ cum Honorio Auguſta memoria B. Pauli Eccleſiam fundauit, atq. perfecit. eiuſq. filia Eudoxia tantum in Chriſti fide, & amore perfecerat, vt B. Petri Apoſtoli oratorium, quod ad Vincula nuncupatur, in vrbe conſtrueret, quod vſque hodie Eudoxia nuncupatur.* Oratorium inquam non Titulum, non Baſilicam. Seniorem Eudociam vocat Baronius Eudoxiam Iuliam; Liciniam vero Eudoxiam iuniorem Valētiniani tertij vxorem T. vj. ad annum 461. n. xvj. Hanc iuniorem Auguſtam Romam Hieroſolymis catenam attuliſſe, vel Romæ recipiſſe conſentit idem vir ſummus, qui T. v. ad annum 439. non longe ab eadē narratione abit. Conſimilia etiam in Romano Breuiario vna cum prodigio catenarum ad inuicem ſibi connexarum narrantur, non tamen Eccleſiam illam ab Eudoxia conſtructam affirmatur, ſed tantum eo miraculo honorem ſacris illis vinculis haberi cæptum, *vt propterea hoc nomine S. Petri ad Vincula Eccleſia, titulo Eudoxiæ dedicata ſit in Exquilijs, eiuſq. memoriæ dies feſtus inſtitutus Kal. Auguſti.* Inſtaurationē Eccleſiæ, nouāq; recentiorē ſtructurā Titulo Eudoxiæ eiuſq; dedicationē ſub Sixto Pontifice anno Theodoſij 32, & Valentin. 15. cum eodem Baronio ſuſcipio, innouatāq; cum Rom. Breuiario celebritatem, quemadmodū SS. Vinculorū in vrbe religionē propagatā eſſe nō negarē anno Xpi 969. altero nēpe prodigio expulſi dœmonis, vt ibidē legitur. At neq. affirmarē Eccleſiam illam tunc primo erectam eſſe, neq; tunc primò S. Petri Vincula venerari cæpta, ſed nouum, plurimumq; tunc ſanctis vinculis honorem impertitum eſſe, nomenq. datum Eccleſiæ S.Petri ad Vincula cum additione tituli Eudoxiæ. Quod neq. cum Romano Breuiario pugnat, neque à D. Leonis magni ſermone in Natiuitate Machabæorum diſſentit. Succeſſit ſanctus Leo Magnus ſancto Sixto tertio anno Xpi 440. iiſdem Theodoſio, ac Valentiniano imperantibus, & inter ſermones ad populum, qui extant impreſſi vnus proſtat, qui licet *In Natiuitate Sanctorum ſeptem fratrum martyrum Machabæorum* inſcribatur, in dedicatione tamen eiuſdē Eccleſiæ, in qua ſancti fratres quieſcebant dictum eſſe ex illius proemio, & fine conuincitur. Incipit enim. *Gratias dilectiſſimi agamus Domino Deo noſtro, quòd quanta ſit huius diei ſolemnitas etiamſi ego taceam conuentus veſter oſtendit. Tam enim conſpiranti ſtudio, & deuoto animo conueniſtis, vt feſtiuitatis magnificentiā, & ſi ſermo non indicet, congregatio tamen ipſa teſtetur. Duplex enim cauſa lætitiæ eſt, in qua & Natalem Eccleſia colimus, & martyrum paſſione gaudemus.* Natalem Eccleſiæ, ipſius Dedicationem eſſe nemo ignorat. S. Petri ad vincula dedicationem his Kal. Auguſti docent cum Romano Vetuſtiora Martyrologia, in quibus etiam SS. Machabæorum eadem die memoria veneratur. Horum corpora in eadem hac Eccleſia adhuc requieſcere, adhuc recoli omnibus patet. Quid ergo vetat ex duplici lætitia à S Leone indicata ſolemnitatem huius diei ortum duxiſſe, huiuſq; Eccleſiæ S. Petri ad Vincula natalem, ſimul ac SS. Machabæorum memoriam venerari, ibique à S. Pontifice frequentibus ad ſolemnitatem populis ſermonem dictum eſſe? Vetat apud aliquos, quòd Eccleſiæ nomen non adiecerit, ſed vetaret etiam, quod Eudoxiæ Auguſtæ viuentis, nuperq. illius Ba-

ſilicæ inſtauratricis, ac Sixti prædeceſſoris eamdem dedicantis, non meminerit. Vtique non meminit, quinimo vetuſtiſſimam ſuo tempore dedicationem illam eſſe, propalam docet his verbis circa illius ſermonis finem. *Solemnem hanc diem celebritatis, & non ſolum Martyres, ac Martyrum matrem, ſed etiam illius memoriam iuſto honore veneramini, qui hoc die antiquam feſtiuitatem huius loci conſecratione geminauit.* Eudoxiam fortaſſe innuere, aliqui dicerr, & non Eccleſiæ dedicationem, ſed SS. Machabæorum ſolemnem diem antiquam feſtiuitatem hìc vocare. At vetuſta expreſſa celebritas, magnificum ſine nomine ædeficij auctorem, nō SS. Machabæos collimat, vocat enim illum non modo parietum ſtructorem, ſed animarum, & qui vltra ęui ſui terminos, (alterius nempe vetuſtioris æui auctorem indicans) opera ſuæ pietatis extenderit. Audiamus verba eloquentiſſimi Pontificis immediate iam adductis ſubtenſa. *Magnificus quidem ſtructor parietum, ſed magnificentior ædificator animarum, vltra æui ſui terminos opera pietatis extendens, vt vtilitatibus ſuſtitutionum eius etiam in ipſo frueretur deuota poſteritas, & habitando, quod condidit, & faciendo quod docuit.* Doctorem aliquem Eccleſiæ huius Baſilicæ conditorem apertè in poſtremis verbis deſignat S. Pontifex, & quia plures animas Deo lucratus fuit, magnificentior ædificator animarum dicitur. Hæc quidem Apoſtolorum principi congruerent, qui vniuerſam inſtituit Eceleſiam, & documentis Apoſtolis ditauit. Sed quantumuis remnotiſſimam præteriens ſanctus doctor vix nomen Petri, cui maximè deuotus erat & cuius erat ſucceſſor, tacuiſſet. Vnde alium potius magni nominis Sacerdotem, & Eccleſiæ inſtitutorem ſignificare videtur dicendum. Sancto equidem Siluestro huiuſmodi laudes conuenirent, cuius tempore alias, etiam ex Conſtantini Magni diuitijs, ſumptuoſæ, ac magnificæ ſtructuræ Baſilicas ædificatas eſſe conſtat, Eccleſiam vinculis Petri dicatam, eiuſdem Magni Conſtantini ſuaſionibus ſanctū Syluestrum conſtruxiſſe narrat Auctor Epiſtolæ de Vinculis B. Petri ad Euſtochium inter D. Hieronymi Spuria n. 35. Tomo 9. At cum addat ibi carcerem fuiſſe, quem S. Petrus in Vinculis poſitus *ſacri fontis lauacro pluribus baptizatis dedicauit*, dubiam rem facit. In cuſtodia Mamertini Petrum, ac Paulum detentos per nouem menſes, antequam ad necem ducerentur, plures Chriſti filios per baptiſmum genuiſſe, omnes ferè latini docent. Martyrologium in primis Romanū emendatum, aliud Bellini de Padua, Vſuardus, Ado, Notkerus pridie Idus Martij. Prope Tarpeiam rupem Mamertini cuſtodiam fuiſſe apertè deducitur ex Actis SS. Proceſſi, & Martiniani, tùm apud Surium æditis, tùm in peruetuſto Paſſionali noſtro codice manuſcripto. In his narratur Neronem tradidiſſe Beatiſſimos Apoſtolos Petrum, & Paulum, Paulino viro clariſſimo magiſteriæ poteſtatis, qui eos mancipauit *in cuſtodia Mamertini*. Prodigium autem fontis in eadē cuſtodia ex oratione Apoſtolorum emanati, eadem acta ita oſtendunt. *Cumque oraſſent, illico B. Petrus Apoſtolus facto ſigno Crucis in Monte Tarpeo in cuſtodia Mamertini, eadem hora emanauerunt aquæ de monte. Tunc baptizati ſunt Proceſſus, & Martinianus.* Multiplex cuſtodia erat, alia publica, alia priuata, ſeu fideiuſſori commiſſa. Cum ſancti Apoſtoli traditi ſunt cuſtodiæ Paulini viri clariſſimi, priuata, ſeu fideiuſſoria cuſtodia indicari videtur, cui ſubſtituta ſit cuſtodia Mamertini. Sed hæc etiam priuata videbatur, nam in Actis S. Laurentij Sixtus Pontifex includitur *in priuata cuſtodia Mamertini*. De Quirini cuſtodia agitur in Actis S. Alexandri Papæ, & de alijs priuatis cuſtodijs alibi paſſim. Sed de Cuſtodia publica etiam Mamertini vocata meminit Hiſtoria paſſionis Hippolyti, Euſebij, & Marcelli die 28. Decembris apud Suriū his verbis. *Tunc iuſſit Iudex in cuſtodia publica poni, & non ſeparari; ductiq. ſunt in cuſtodiam Mamertini*

mertini. Reos poſt confeſſionem reatus duci ſolitos in publicam cuſtodiam notant Iuris periti. Sed Palmarius Cõſul in Actis S. Callisti Papæ ante confeſſionẽ Chriſtianiſmi à Torquato Tribuno tentus eſt, *ac miſſus in cuſtodia Mamertini*, hoc eſt in priuato carcere; priuata autem cuſtodia vix cum publico, ac communi carcere Tulliano aptari poteſt, & SS. Apoſtolorum cuſtodia Paulino commendata, quam quam ijdem dicantur cuſtodiæ Mamertini mancipati, vix publica cuſtodia dici poteſt. Nullibi autem adnotare licuit Tullianum carcerem in Tarpeia rupe, eundem cum Mamertino eſſe, præterquam ab Vgonio, contra quem diſputat Baronius ad diem 14. Martij Romani Martyrologij. Recentiores qui antiquæ Vrbis rudera inquirentes recentioribus ædeficijs: aptare conantur, diſtingunt etiam ex nomine Tullianos carceres à Mamertinis: illos in Eccleſia S. Nicolai in carcere Tulliano agnoſcunt Mamertinos in Eccleſia S. Petri in Carcere, in quo dudum effigies in marmore prodigioſè impreſſa à D. Petro ſcalas deſcendente conſpiciebatur, & fons miraculo item & orationibus Apoſtolorum è ſubterraneo ſaxo erumpens à fidelibus venerabatur, nunc vero remanet plurima congeſta humo imperuiũs. Hanc S. Petri in carcere Eccleſiam, ſunt qui doceant à S. Silueſtro conſecratam monente Conſtantino Imperatore, & de hac re vera loqutũ eſſe Auctorem epiſtolæ ad Euſtochium exiſtimarem, quæ licet de Vinculis S. Petri inſcribatur, verè de eius carcere loquitur, non de Catenis, & ex hoc capite mendacij non eſt arguenda, neque inter apocriphas narrationes reiicienda. At cum nobis quæſtio ſit de prima Eccleſiæ à D. Petro dedicatione, parum ſoliciti de carceribus erimus, quando cathenas, quibus vinctus fuit, antiquiſſimam venerationem habuiſſe ſcimus. De ferreis Vinculis quibus, vel Hieroſolymis, vel Cęſareæ in cuſtodia detentus fuit Apoſtolorum Princeps, eorumq. veneratione plura extant apud Græcos. De Romanis vinculis in Actis S. Alexandri Papæ, qui quintus fuit à B. Petro, conſtat à fidelibus ſeruata, & à S. Balbina inuenta tradita fuiſſe Theodoræ religioſiſſimæ fœminæ, quæ ſoror erat ſancti Hermes Præfecti nuper martyrio illuſtri coronati. Addit Beda in ſermone de. Vinculis inter Varios Tom. 7. p. 501. edit. Baſil. S. Alexandrum Pontificem dedicationem Eccleſiæ S. Petri ad Vincula peregiſſe. Hiſtoriam ſanatæ Balbinæ gutturoſæ, ſeu ſtrumoſæ contactu catenarum S. eiuſdem Alexandri Pontificis, cum eiuſdẽ apud Surium Actis conſonam Beda refert, in hoc diſcrepans, quòd catenas, ſeu S. Petri Vincula ipſius S. Põtificis monitu conquiſita, procurante Quirino patre, Hieroſolymis aduecta referat, quod edita, & mſſ. S. Alexandri Acta tacent. Omnes quidẽ latini ſcriptores ferrea Vincula quibus Romæ in cuſtodia S. Petrus detentus fuit, inuenta à S. Balbina docent, nõ Hieroſolymis, ſed Romæ, & verba Alexandri ad Balbinã hæc referũt. *Inquire autem Domini mei Petri Apoſtoli vincula, & ea potius oſculare*. Facilẽ innentu, nec lõgius petitam rem ſuadere hæc verba videntur. *Balbina his auditis cum multo ſtudio, ac deſiderio peruenit ad illa vincula, uſq. inuentis gratias egit Domino Noſtro Ieſu Chriſto, proſternenſque ſe in orationem dixit. Benedictum ſit nomen tuum omnipotens Deus, quod per famulum tuum Alexandrum mihi ancillæ tuæ theſaurum ſpiritalem indicaſti; cœpitq. ea vincula cum multo tremore oſculari, & gratias agere regi Cęlorum, deditq. ea Theodoræ religioſiſſimæ fęminæ, ſorori S. Hermetis Pręfecti vrbis, eius ab Aureliano decollati corpus illa collegerat, &c.* His addit Beda in adducto ſermone, S. Alexandrum Papam Vinculorum Feſtum diem inſtituiſſe Cal. Auguſti, & in honorem S. Petri Eccleſiam illam dedicauiſſe. *Sieq. B. Alexandrũ exiens de carcere conſtituit hanc celebrari feſtiuitatem Calendis Auguſti in honorem S. Petri, & eius nomine ædificauit Eccleſiam, quę dicitur ad Vincula, in qua cathena eius deoſculantur à populo deuoto.*

deuoto. Congruerent hæc cum ſupra adductis verbis S.Leonis Papæ, & bene de S. Alexandro diceretur, eiuſdem ſacris inſtitutionibus deuotam poſteritatem frui; quandoquidem S.Pontifex in Eccleſia memoriam Chriſti paſsionis in Miſſa, & ſacram aſperſionis aquam pro habitaculis fidelium inſtituerit. Neque ab eius geſtis abhorreret, quòd dedicatæ Eccleſiæ ſtructor magnificus diceretur, quãdo id agere potuerit pecunijs plurium nobiliũ Romanorum, quos ad Chriſtum conuerterat, vt refert Romanum Breuiarum, præcipuè, vero S.Hermetis Præfecti, & eius ſororis Theodoræ, ac Quirini Tribuni. Martyrium fecit Theodora ante Alexandrum, vt habent Acta apud Petrum de Natal. lib.4. cap. 30. & huic à S.Balbina datæ fuerãt D.Petri cathenæ, quando ductis ad mare, vt alligato ſaxo mergerentur, Chriſtianis omnibus in carcere ab Alexandro baptizatis, *abijt cũ illis etiã Chriſti virgo Balbina glorificans Deũ*. At, quod in Actis nõ exprimitur, ſacra Vincula Theodoræ à Balbina ideo data ſunt, vt in Eccleſia ab Alexandro Pontifice, vel eius præcepto conſtructa, & conſecrata ponerentur. Hadriani tẽpora non pugnant, ſub quo hæc accidiſſe in poſtremis annis Alexandri potuerũt, hoc eſt duodecimo, aut decimotertio Hadriani, ſeu Chriſti 131. aut 132. Nam poſt acerbæ perſecutionis initium, non ita in Chriſtianos inhumanum fuiſſe ex Euſebio docemur. Pugnaret fortaſſe, quod poſt Hermetem martyrio coronatum Alexander Vinculis ſolutus Eccleſiam extructam magnificè dedicare potuerit. Quamdiu in Vinculis ſteterit S. Pontifex in eius Actis non exprimitur, ad longius tempus id fuiſſe videntur docere plura ab eo peracta in carceribus, ex quibus liberum deinde exijſſe non conſtat. Quirinus quidem tribunus poſt ſanatam filiam, baptiſmumq. ſuſceptum, carceres aperuit, Pontificem Alexandrum & virum illuſtrem Hermetem rogauit, vt abſcederent, ſed noluerunt. Ab Hermetis conſummato certamine v. Kal. Septembris ad Alexandri felicem obitum v. nonas Maij nouem ſaltem menſes numerantur, in quibus difficile non fuiſſet è carceribus ſanctum Pontificem exijſſe ad breue tempus, vt Eccleſiam ſponte ibi reuerſurus, dedicaret, vel alicui præsbytero, quod idem eſſet, dedicationem demandauerit. Durandus ſane lib.7. Rationalis diuinorum officiorum de feſti S.Petri ad Vincula inſtitutione tertiam cauſam affert, quòd Alexander Papa inuentis à filia Quirini ſancti Petri cathenis *hoc feſtum in Calendis Auguſti celebrandum inſtituit, & in honorem B.Petri Eccleſiam in vrbe fabricauit, vbi Vincula ipſa repoſuit, & ad Vincula nominauit*. Nec improbabilia hæc eſſent, præſertim ſi locus primæ Eccleſiæ à Petro dedicatæ in Æſquilijs fuiſſet. Quamquam enim per incendia Neronis, & inde ſequtas vaſtitates prima Eccleſia diruta eſſet, poterat facile ſub Alexandro, qui tam in ipſius Actis, quam apud Euſebium initio libri quarti Hiſtoriarum quintus à Petro numeratur, in eodem loco priſcorum relatione cognito iterum excitari. Tunc enim, hoc eſt *circa duodecimum annum Imperij Traiani, cum Euariſtus annos octo in Pontificatu exegiſſet Romę Epiſcopatum ſuſcepit Alexander*, paulo celerius, quam Eminentiſs. Baronio placuerit: Tunc inquam *cum ſeruatoris noſtri doctrina, atq. Eccleſia magis, ac magis in dies effloreſcens continuis incrementis augebatur. Anno* ſiquidem *Principatus Hadriani tertio Alexander Romanæ Vrbis Epiſcopus fato functus eſt*, vt idem Euſebius notat libri quarti cap.2. & 4. illius Eccleſiæ dedicatione iãperacta ſub Alexandro Pontifice, ſi vera ſunt, quæ Beda adnotauit. Vt cumq. tamen ſit, inter vetuſtiſſimas, quorum memoria ad nos peruenerit, Eccleſiam S.Petri ad Vincula numerarem, & Vinculorum S.Petri venerationem vetuſtiorem eſſe, quam ſub Eudoxia iuniore cœperit, luculentiſſimus teſtis eſt D.Auguſtinus in genuino ſermone v. de SS.Petro, & Paulo Apoſtolis, ſeu 39. de ſanctis vbi inquit. *Merito per omnes*

omnes Chriſti Eccleſias auro pratioſius habetur ferrum illud pœnalium vinculorũ. Quæ de memoria, ſeu celebritate vinculorum intelligenda proculdubio ſunt, nõ de Cathenis ipſis, quæ omnibus Chriſti Eccleſijs præſentes eſſe nequierant. Neq. de Hieroſolymitanis cathenis ea dicta eſſe ſuſcipio, ſed de Romanis, in quibus S.Petrus diutius vinctus permanſit,& ex quibus ad Crucem delatus eſt; ſubdit namq. D.Auguſtinus. *Felices cathenæ, quæ nudatis penè oſſibus inhærentes, viuas reliquias de ſanguinis ſudore iam attrita carne rapuerunt, tactuq. membrorum cruciatus ſui ſanctificatur inſtrumẽtum, in quo dum afflictio creſcit ad pœnam, cauſa pœnæ proficit ad gloriam. Felicia Vincula, quæ reum ſuum vſque ad Chriſti Crucem non tam condemnatum, quam conſecratum miſerunt.* Non modo autem Sanctus Doctor prouecta iam ætate erat cum iunior Eudoxia nata eſt, ſed ex Baronij computo, cum Eudoxia anno Chriſti 439. Vinculorum Titulum Romæ erexit, iam à nouennio obierat, vt de celebritate hac occaſione inducta nequaquam loqui potuerit. Titulum Eudoxiæ ab Eccleſia Sancti Petri ad Vincula quid fuiſſe diuerſum infra coniectamus. Vnicam tantum, ſæculo poſt Eudoxiam, Eccleſiam illam ſub Symmacho binos præsbyteros habuiſſe, & proprio Vinculorum nomine, non titulo Eudoxiæ vocatam inuenio in libro Pontificali. Dum enim in Vita Symmachi numerantur, qui pro vero Pontifice occiſi ſunt à ſchiſmaticis ſectatoribus, legitur. *Et multos Sacerdotes occiderunt, inter quos Digniſſimum, & Gordanum presbyteros ad Vincula Sancti Petri.* Sedem tenuit Symmachus ab anno Chriſti 428. iuxta Baronij computum. Anno verò Chriſti 543. Arator S. R. Eccl. Subdiaconus Vigilio Papæ Actus Apoſtolorum carmine heroico ſcriptos obtulit; qui eiuſdem Papæ iuſſu recitati ſunt pluribus vicibus in Eccleſia B.Petri ad Vincula. Docet id Lebbeus Tom. 1. diſſert. Hiſtoricæ de ſcriptor. Eccleſ. in Aratore ex Trithemio,& Tom. 1. ipſius Bibliothecæ mſſ. librorum p. 668. vbi ex codice Vaticano, & Remenſi adducit ipſam oblationis notationem ab Aratore ſignatam, Vigilium nempe præcepientem carmina illa publicè recitari. *Quod cũ fieri præcepiſſet in Eccleſia B.Petri, quæ vocatur ad Vincula, religioſorum turba conuenit, atque eodem Aratore recitante, diſtinctis diebus ambo libri ſunt auditi. Tertio anno,* vt additur, *poſt Conſultatum Baſilij V. C. Indict. VII.* hoc eſt anno Incarn. Dom. 544. In magna tunc venerationem Eccleſiam illam fuiſſe ipſa Aratoris carmina probant, in quibus iam ſub obſcurè Vincula Hieroſolymitana Romam fuiſſe tranſlata his verbis innuit ad calcem libri 1. Tom. 8. Bibl. Patr.

—————— manet omne per annum
Pignoris huius apex, & ſyderis obtinet inſtar
Corpore quod Petrus ſacrauit, & Angelus ore,
His ſolidata fides, his eſt tibi Roma cathenis,
Perpetuata ſalus, harum circundata nexu
Libera ſemper eris, quid enim non vincula præſtent,
Quæ tetigit, qui cuncta poteſt abſoluere?

Ne quis verò Eccleſiam S.Petri ad Vincula confundat cum Eccleſia S.Petri in carceribus, de qua ſub Vinculorum titulo auctorem epiſtolæ ad Euſebium iam ſupra loquutum eſſe monuimus, libuit hìc inſcriptionem attexere, quam ad firmandam Epocham Bonifatij II. Romani Pontificis adducit Lucas Holſtenius in Notis ad illius Synodum Romanam. Cæpit ſedere Ioannes Secundus, qui etiam Mercurius dicebatur, & quem ſaluũ optat Seuerus presbyter, anno Chriſti 532. Kal. Ianuarij, ex chronologico ipſius Holſtenij diagrammate pag. 238. & vetus inſcriptio, quæ hodie etiam extat in Baſilica S. Petri ad Vincula, hæc eſt. *Salbo Papa N. Iohanne cognomento Mercurio ex Sẽ Eccl. Rom. Presbyteris ordinato*

ex

ex Tit. Scī Clementis ad gloriam Pontificalem promoto, Beato Petro Ap̄ Patrono ſuo à Vinculis eius Seuerus Pb̄. Ofr̄ī. & īī Pc̄ Lampadi, & Oreſtis V̄V. C̄C. &c. Mirum quòd in adductis monumentis non magis, quam vno ſæculo ab Eudoxia diſtātibus Baſilica S.Petri, nō Eudoxiæ titulus nūcupetur, ſed ad Vincula, & à Vinculis, retēto nimirū vetuſtiori vſitatiori nomine. Quòd licet non euincat ante Eudoxiā, ita Baſilicam illam nuncupatā fuiſſe, Notkero tamen, & alijs ſupra indicatis coniecturis fauet. Poſito igitur, quod Notkerus docet, & aliæ rationes ſuadent Diuum Petrum Eccleſiam hanc ad Vincula primùm, & primam dedicauiſſe, probabile vtique non eſt Apoſtolorum Principem, & Chriſtianæ virtutis exemplū, eandem proprio nomini conſecratam voluiſſe, ſed Deo potius & Saluator Domino, vt vetus apud Petrum Venerabilem iam adducta traditio confirmare videtur. Titulos proprio nomini erectos, tam in veteri, quam in noua lege animaduerto, Eccleſias non inuenio; quæ cum inſignis ſit differentia, videtur aliquod inter Titulum, & Eccleſiam diſcrimen ponere, quamquam omnes ferè, qui de ſacris Titulis ſcripſerunt, Titulum cum Eccleſia miſcere videantur, vt doctiſſimi Baronius, & poſt eum Gretzerus: ille in Notationibus ad Martyrolog. & in Annalibus; hìc lib.2. de Cruce cap.7. Primos vtiq. Apoſtolicos viros, à quibus primi Chriſtiani didicerunt, Tituli nomen eo potiùs ſenſu vſurpauiſſe credendum eſt, quo in ſacris literis expreſſum, & vſitatum viderint, quam quo gentiles, & Ethnici vſi ſunt. Titulum quid fuiſſe in faſtigium erectum, pro ſigno, ſiue falſæ, ſiue veræ Religionis, vel pro monumento ad poſteros alicùius rei geſtæ, vel conſpicuæ perſonæ in ſacris voluminibus inuenio. Pro veræ pietatis ſigno Iacob Patriarcha Geneſis cap.28. *Tulit lapidem, quem ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in Titulum fundens oleum deſuper.* Ita vouens altare Deo, quod alio tempore ędificauit, & domum Dei dixit, vt patet ex eiuſdem Geneſis cap.31. & 35. Titulum pariter lapideum, quando eum Dominus vocauit Iſrael erexit Iacob *in loco quo locutus fuerat ei Devs.* Sacros duodecim Titulos erexit Moyſes Exodi cap. 24. pro duodecim tribus Iſrael, cum ad radices Montis ædificauit altare, quod ibi palam differt à Titulis. Ethnicos pro falſa religione, Titulos etiam erexiſſe patet ex Numer. cap.3. mandauit enim Devs Iſraelitis intrantibus terram Chanaā, vt *eorum confringerent Titulos, & Statuas,* & 26. Leuitici eiſdem vetauit, ne ſibi facerent Idolum, & ſculptibile, aut *erigerent Titulos.* Non tamen ſemper fuerūt Tituli ſignū rei Deo, aut Idolis deuotæ, ſed monumentū etiā indicabāt alicuius memorabilis facti, aut defuncti hominis. Ita idē Iacobus Geneſ. 31. tulit lapidē, & erexit titulū initi fœderis cū ſocero Labano, & mortua Rachele vxore titulū ſuper eius ſepulcrū erexit, de quo his verbis ſacra pagina teſtatur. *Hic eſt Titulus Monumenti Rachel vſque in præſentē diem.* Sed Abſolon Dauidis Regis filius 2. Reg. cap. 18. erexit ſibi Titulum monumentum nominis ſui *& vocauit Titulum nomine ſuo.* Quemadmodum verò Abſalon Titulum ſuum vocauit *Manus Abſalon*, ita & Iacob primum quod erexit, *domum Dei* inſcripſit. Erat igitur Titulus in lege veteri lapis, vel tumulus in faſtigium erectus ad indicandum prætereuntibus locum eſſe, vel Deo, vel memoriæ alicuius rei geſtæ, vel illuſtris perſonæ dicatum. Initio naſcentis Chriſtianæ legis, dum Euangelica paupertas, & humilitas vulgabatur, vix Titulos alios erectos exiſtimarem, quam in opus religionis, vel ad Eccleſiam mox conſtruendam, Deoq. dicandam, vel ad conuentum in ſignata domo conuocandum, vel ad alicuius ſancti viri defuncti memoriam. Anacletus ſancto Petro, quemadmodum liber Pontificalis teſtatur memoriam conſtituit, hoc eſt Titulum ſuper monumentum. Ita me docet Pudentius, qui ſepulcrum ſancti Pauli via Oſtienſi Titulum eruditè dixit.

Parte alia Titulum Pauli via ſeruat Oſtienſis.

Atq.

Atq. ita etiam à fidelibus vocatas fuiſſe martyrum memorias docet apud eundem Prudentium Tyrannus, qui S.Vincentij oſſa aboliturum ſe minatur, ne *plebs garrula excolat, Titulumq. figat martyris*. Sed Tituli furente perſecutione domus erant à ditioribus Chriſtianis ſignatæ ad pauperum fidelium perfugium, & alimoniam, ſacroſque conuentus. Vetuſtius huius rei monumentum non inuenio, quam in epiſtolis Sancti Pij primi Pontificis ad Iuſtum Viennenſem Epiſcopum, in quarum prima legitur. *Soror noſtra Euprepa Titulum domus ſuę pauperibus aſſignauit, vbi nunc cum pauperibus noſtris commorantes Miſſas agimus*. Cogebantur graſſante tyrannorum, gladio fideles, res ſuas, domuſque relinquere, & profugi, ac latitãtes ex ditiorum collectis eleemoſynis, & in commune collatis clanculum viuere, quod docuit S.Ambroſius in cap.6. epiſtolæ ad Romanos de Triphæna, & Triphoſa laborantibus in Domino. Inquit enim, *labor hic in exhortatione eſt; & in preſſura, & in egeſtate propter Chriſtum, quia domus ſuas relinquebant fugati, & opprobrio erant infidis*. Domus iſtæ pauperibus aſſignatæ, & hoſpitales ad fidelium perfugium aliquo ſigno notari neceſſe erat, vt à profugis cognoſcerentur, nulloq. magis apud eos venerabili, ac facili ſigno inſcribi, vel indicari poterant, quam appicta, vel inciſa Cruce. Salutat D. Paulus cap.4. epiſt. ad Coloſſenſes *Nympham, & domeſticam eius Eccleſiam*. D.Ambroſius domeſticam illam interpretatus Eccleſiam addit *Nympha tam deuota videtur fuiſſe, vt omnis domus eius ſigno titulata eſſet Crucis*, ita ad antiquũ Titulorum morem reſpiciens. Huius generis facile eſt Titulum fuiſſe à Paſtore erectum, cuius idem S.Pius meminit in ſecunda epiſtola vbi inquit. *Presbyter Paſtor Titulum condidit & dignè in Domino obijt*. An huius Paſtoris Titulus idem ſit cum Titulo à Pudente erecto nomine Paſtoris hæreo. Duos Hermas Paſtores nuncupatos agnoſcunt Viri docti, vetuſtiorem alterum Pudentis ſub Pauli diſciplina condiſcipulum, alterum iuniorem S.Pij Pontificis fratrem, de quibus videndus nuper editus Labbeus in diſſertatione de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in Herma. De iuniore loqui Pium crederem, dum poſt annum 162. ex computo Baronij obijſſe certum eſt, ſenior vero vno ferè ſæculo anteiret. Hunc tamen vetuſtiorem Titulo Paſtoris domum ſuam peregrinis, & pauperibus Chriſtianis dedicauiſſe putarem, quemadmodum legitur in adducto ſuperius fragmento Actorũ S.Pudentis, quæ à Paſtore iuniore ſcripta eſſe videntur. Quamquam enim Titulum à Pudente nomini ſuo dicatum fuiſſe, idem Paſtor videatur aſſerere, ita verba explicarem, vt eidem nomini ſuo, hoc eſt Paſtoris dedicatum eſſet, non illi. Neque difficile eſſet Titulum habuiſſe nomen Paſtoris ex ſigno priſcis Chriſtianis vſitatiſſimo, quo Chriſtum ſeruatorem noſtrum indicabant figura paſtoris ouem in humeris ferentem, & in re nota Lectores ad Aringhium amandamus in Roma ſubterranea præſertim lib.6. cap.18. Titulum equidem Pudentis, non Paſtoris vocat Eccleſiam S.Potentianæ Anaſtaſius Bibliothec. in Vita Hadriani primi. In hoc vetuſtiori Paſtoris Titulo prope Thermas Nouati, vel prope dedicatam in eis Eccleſiam S.Pius Pontifex Baptiſterium poſuit, in quo etiam S. Stephani Papæ, ac martyris tempore Nemeſius, ac Lucilla filia eius cum alijs promiſcui ſexus 62. baptiſmum ſuſceperunt, vt in Actis eiuſdem S.Stephani legitur. In hoc etiam vel alio proprij nominis Titulo S.Praxedes apud Baronium anno 164. *Multos Chriſtianos occultabat in eodem Titulo, quos cibo paſcebat*, vt hinc etiam pateat Titulos veluti hoſpitales, ſacraſq. domos fuiſſe, & ab Eccleſijs, dum per mitiores perſecutiones liceret, officio omnino diuerſos. In Eccleſijs quidem Deo dicatis conſuetum cibum ſumere, etiam Apoſtolorum æuo vetabatur. Vnde D. Paulus Corinthios prohibuit in Eccleſijs manducare, quod proprijs domibus conveſci

magis honeſtum eſſet, ſicuti in Eccleſijs mulieres tacere voluit, quod in proprijs domibus non vetauit. Fateor ne dum in Titulis ad pietatem, & religionem ſignatis, ſed etiam in ipſis domibus fidelium, Chriſtianos pauperes tempore perſecutionum conuixiſſe, Synaxes ſacras exercuiſſe, & Miſſas celebraſſe: quin etiam in latibulis, in cryptis, cœmeterijs, ac arenarijs ſacra myſteria perfeciſſe. At quādo licuit, ab Eccleſia Tituli diſcernebantur, ſicuti priuatæ domus ab Eccleſijs. S. Cyriaca, vt ex eius Actis conſtat, *cum feruor perſecutionis inſtaret domum ſuam, qua erat in Cælio Monte, militibus Chriſti*, Sanctis videlicet, *ad conueniendum, & ſacramentū Domini conficiendum obtulit, nullo timore perterrita*. Ita legitur ex mſ. codice Vallicellano apud Aringhium lib. 4. cap. 16. quod explicatur apud Suriū T. 8. in vita S. Laurentij, dum legitur, quod *Cyriaca vidua in domo ſua multos habebat Chriſtianos, & presbyteros, & clericos abſconſos*, & ipſe S. Laurentius circuibat cryptas, & domus, vt pauperibus Chriſtianis de theſauro Romanæ Eccleſiæ ſubveniret. In Titulis Miſſas etiam perſecutione furente celebrari conſueviſſe docet S. Pius in adducta epiſtola de Euprepiæ Titulo: clarum eſt etiā ex vita S. Marcelli in Pontificali libro, quod Lucina Matrona vidua ſuſcepit ex catabulo B. Virum Marcellum, *quę, & domum ſuam nomine Tituli B. Marcelli dedicauit, vbi die, noctuq. hymnis, & orationibus Domino Ieſu Chriſto confitebantur*. Tunc enim, vt D. Chryſoſtomus affirmat orat. 33. in Matthæum, domus erant Eccleſiæ. *Domus priſcis temporibus Eccleſia erant, nunc etiam ipſa Eccleſia in domum redacta eſt; nihil autem in priuata domo carnale loquebantur, nihil nunc in Eccleſia ſpirituale memoratur*. Quod tamen nonniſi furentibus gladijs conceſſum erat. Sub Euariſto anno Chriſti circiter 112. Tituli, hoc eſt domus religioſo vſui mancipatæ, iam multi erant, quos *in Vrbe Roma diuiſit presbyteris*. Ita tituli in domos presbyterales, ac veluti parœcias primis etiam Eccleſiæ temporibus euadebant. Id expreſſius S. Marcellus Papa præſtitit, vt in eius vita in libro Pontificali legitur. *Viginti quinque Titulos in Vrbe Roma conſtituit, quaſi Diœceſes propter Baptiſmum, & pęnitentiam multorum, qui conuertebantur ex paganis, & propter ſepulturas martyrum*. Hinc videtur conſtare prope Titulos, vel in ipſis Titulis fuiſſe fontes Baptiſmales, quemadmodum S. Pius Papa Baptiſterium dedicauit, in Titulo Paſtoris, vt vidimus. Ex Titulis etiam aliquos in publicum fidelium vſum erectos, ac dedicatos fuiſſe exiſtimarem, qui ampliori nomine Tituli Romani vocarentur. Ita Titulum Paſtoris nuncupatum S. Pius Pontifex Titulum Romanum vocauit in adductis epiſtolis Paſtoris, & Timothei apud Baronium. Ita recentius quinti ſæculi initio Innocentius Papa primus *ex delegatione illuſtris fęminæ Veſtinæ Tit. Romanū cōſtituit*, vt legitur in libro Pōtificali, quod ſuadet minus etiam ſolemnes alios Titulos in vrbe Roma eſſe cōſtructos. Annexos quidem hos Eccleſijs fuiſſe putarem, non tamen ipſas Eccleſias. Quis enim crederet viuo alicui Titulum tanquam Eccleſiam inſcribi, & dedicari, & tamen legimus Pudentem Paſtori viuenti (niſi Chriſto ſummo Paſtori intelligendum ſit) Titulū dedicauiſſe. Vidimus etiam S. Lucinā Marcello Pontifici viuenti, & quod maius eſt ex libro Pontificali conſtat ſanctum Syluestrum ſibi ipſi Titulum inſcripſiſſe. *Eiſdem temporibus conſtituit B. Silueſter Titulum ſuum in regione tertia, &c. Titulum ſcilicet Silueſtri*; quem, vt obiter dicam, diuerſum fuiſſe à Titulo Equitij ex eodem libro Pontificali conuincitur, dum diuerſa munera ibi referūtur à Conſtantino tributa Titulo Silueſtri, diuerſa Titulo Equitij. Salutari Crucis ſigno Titulos à Chriſtianis fuiſſe honeſtatos viris ſummis Baronio, & Gretſero placuiſſe video, noſq; etiam ſupra ex D. Ambroſio indicauimus, ſed inſuper coniecturam noſtram addidimus à fidelibus Titulos ſignari potuiſſe, Saluatoris ouem humeris

ferentis

ferentis imagine, quemadmodum ſacra vaſa, aliaq. Eccleſiaſtica vtenſilia ex Tertulliano, & alijs ſignari conſueviſſe educitur. Eccleſias Crucibus erectis, vel pictis vſitatius fuit dedicare, iuxtà illud Ambroſij, ſeu Maximi ſerm. 56. *Eccleſia ſine Cruce ſtare non poteſt*. Quinimo Theodoſius Imperator Cod. lib. 16. tit. 1. de Paganis Lvltima mandauit, vt ſi quæ adhuc gentilium templa reſtarent *collocato in ijs venerandæ Chriſtianæ religionis ſigno diuino cultui dicarentur*. Inualuit tamen à priſca Eccleſia apud fideles vſus, vt non modo in Eccleſijs, & Titulis, ſed ante priuatas Chriſtianorum domus Cruces pingerētur, & eiſdem obijciebat Iulianus Apoſtata lib. de Imag. inquiens. *Crucis ſignum adoratis, imagines illius in fronte, & ante domus pingentes*. Vnde appoſitum tantum Crucis ſignum Titulos, & Eccleſias à priuatis domibus diſtinguere ſatis non poterat, vt neceſſe fuerit nomen etiam Titulis apponere, nempe Pamachij, Veſtinæ, Equitij, &c., & dedicatas Eccleſias etiam ſuis nominibus nuncupare. Cum ergo Tituli, ſaltem initio quid diuerſum ab Eccleſijs eſſent, & deinde neq; omnes Eccleſiæ tituli nomine dicerentur, conſentaneum magis videtur religioſas propriè domus fuiſſe, primum quidem ad pauperes alendos, & presbyteros in fide, ac ſacris myſterijs roborandos, deinde ad parœcias, ſiue diœceſes diſtinguendas. Ædes has præsbyterales Eccleſijs contiguas, vel proximas extitiſſe neceſſe eſt, cum in his vnus, aut plures presbyteri manerent, parrochi munus exercentes, prædiaque poſſidentes ad cultum, & victum aſſignata. Ita in lib. feudorum T. 6. §.. agitur de rebus Eccleſiarum, quæ Epiſcopis, & Abbatibus ſubijciuntur, *& Tituli vocātur*. Ita & Veſtinæ Titulus in libro Pontificali iam adducto videtur à Baſilica diſtingui, & domus nuncupari dum additur. *Ex diſpoſitione Veſtinæ Tituli ſupradicti præsbyteris eſt conceſſa poteſtas*. Eccleſiaſticus ergo Titulus ſine Eccleſia non erat, ſed non omnis Eccleſia Titulus dicebatur. Paſſim enim in Vitis Pontificum occurrunt Eccleſiarum dedicationes, & Baſilicarum conſtructiones, quæ Tituli non vocantur, & plura exempla ſunt in vnica Adriani primi Vita apud Anaſtaſium Bibliothecarium, penes quem tamen Eccleſiæ, quæ titulum habebant, cum ipſo Titulo confunduntur. Exemplo ſit ipſum de quo agimus S. Petri ad Vincula templum, cuius hoc pacto reſtauratio per Hadrianum notatur. *Pariter, & templum Apoſtolorum, quod appellatur Eudoxiæ ad Vincula, totam eius à nouo reſtaurauit Eccleſiam*. Vbi ſuccurrit obſeruatione dignum, Eccleſiam illā non tantum S. Petri ad Vincula vocari, ſed Apoſtolorum. Quod agnomen non ita acciperem, quaſi Apoſtolis omnibus dicata eſſet, ſed quia ab Apoſtolis, hoc eſt Apoſtolorum coriphæo dedicata, ab ipſis Apoſtolis originē traxerit. Plures iam presbyteri ſub vnico Titulo morabantur tempore Symmachi Papæ, & in Concilio Romano primo anno Chriſti 499. ex pluribus titulis bini præsbyteri ſubſcribunt. Deſunt tamen S. Petri ad Vincula Titulares, quòd in ſchiſmate Laurentij Symmacho fauentes trucidati eſſent, vt vidimus: neque ante Symmachum ſubſcribentes presbyteros titulis aſſignatos inuenire licuit. In recentioribus quidem Pontificium diplomatibus Cardinales præsbyteros ita manus ſuas ſubſcribendo, apponere animaduerto, vt ab Eccleſia S. Petri ad Vincula Titulus Eudoxiæ diſtinctus appareat. In Calliſti diplomate pro Eccleſia Catacenſi Tomo 9. Italiæ ſacræ Vghellij p. 502. ſubſcribit *Benedictus Presbyter. Cardin. Sancti Petri ad Vincula Tit. Eudoxiæ*, & in alio Cæleſtini tertij pro Eccleſia Theanenſi apud eundem Vghellium T. 6. pag. 700. ſub anno 1192. ſubſcribit *Bernardus S. Petri ad Vincula Presbyter Card. Tituli Eudoxiæ*. & T. 8. in Bulla pariter Cœleſtini pro Eccleſia Beneventana anno 1159. ſubſcribit pag. 200. *Petrus Presbyt. Cardin. Sancti Petri ad Vincula Tit. Eudoxiæ*. Quæ cum Eccleſiam Sancti Petri ad Vincula à Titulo Eudoxiæ quodāmodo, dum coniungunt,

diuidere videantur, aliæque adductæ rationes, & coniecturæ ſuadeant Eccleſiam illã ad Vincula, ſeu Apoſtolorum ante Eudoxiam ſtetiſſe, nihilque pugnare videatur, quin prima à D.Petro in Vrbe Roma dedicata, aut conſecrata eſſe potuerit, huic tandem prolixæ Exercitationi colophonem addere docent. Vtinam lux aliqua, quantumuis dubia ſacris D.Petri cathenis, eiuſq; dedicatæ Eccleſiæ in tanta ſæculorum caligine affulgeat.

IIII. Nonas Auguſti.

ROmæ Sancti Stephani Martyris. In Antiochia Natalis Reliquiarum Protomartiris Stephani, & Diaconi, *qui Ieroſolymis eſt lapidatus, ex reuelatione Luciani presbyteri corpuſculus eius Ieroſolimis eſt translatus.* Et in Ceſarea Mauritaniæ Theodotæ, & vij. Filiorum eius, quorum geſta habentur, & in Italia Ciuitate Verona Natalis Sancti Felicis, & Sancti Niceti. In Nicomedia Natalis Martyrum nũo vij.

AVGVSTVS 2.

NOnnihil mutilos agnoſcimus codices noſtros in S.Stephani martyris ac Pontificis indicanda celebritate; tum quòd dignitatem, tum quòd præcipuum locũ venerationis ſubticeant. Dignitatem cathedræ exprimit M. Vetuſtiſſimum, de more tamen non niſi Epiſcopum vocat. *IIII. Non. Auguſti. Romæ Stephani Epiſcopi. Et in Bitia ciuitate Theodotæ cum tribus filijs ſuis. Et in Verona Felicis, & alibi Nicetæ. Nicomediæ martyrum numero vij.* Corbeienſe verò M. locum paſſionis non Pontificium munus exprimit. *iv. Non. Auguſti. Romæ in Cimiterio Calliſti S.Stephani Martyris. In Antiochia natalis reliquiarum Sancti Stephani Protomartyris, & Diaconi, qui Hieroſolmis eſt translatus ex reuelatione Luciani Presbyteri. In Cæſaria Mauritaniæ Theodotæ; & ſeptem filiorum eius. Et in Italia ciuitate Romana Natalis SS. Felicis, & S.Niceti. Nicomediæ Natalis Martyrum numero ſeptem cum ſocijs eorũ.* S.Stephani Papæ, & martyris Acta habentur à Molano laudata, & plurium SS. martyrum notitijs referta, quæ penes nos etiam ſunt mſſ. in vetere Hagiologio, & eadem ſunt, quæ ex Cardinalis Baronij Annalibus edita proſtant Tomo 8. Surij editionis Colonienſis nouiſſimæ, vna cũ ijſdem, vel parum diuerſis ex Metaphraſte. In his omnibus capite truncatum narratur, dum ſacrificium Deo offerret in cryptis Via Appia 4. Non. Auguſti. *Cuius corpus ſepelierunt in eadem crypta cum ipſa ſede, vbi aſtans ſanguis eius effuſus eſt, in locum hodie cæmeterium Caliſti, vbi requieſcit in pace*, vt Hagiologium noſtrum habet. Emendandus quapropter librarij error in calendario Frõti, in quo legitur 2. *Auguſti Natalis Sãcti Stephani Via latina*. A' ſocijs enim, Tertulliano præſertim, Via Latina agonem complente, error antiquarij ex ijſdem Actis manauit, qui lapſus etiam conuincitur ex Vetuſtiſſimo fragmento Romani M. apud Bucherium, vbi ſcriptum legitur. *Quarto nonas Auguſti. Stephani in Calliſti.* Quia verò hac die celebris eſt S.Pontificis memoria, tam in Romano emendato M., quam in alijs latinorum, alia addere ſupervacaneum eſt. Notkerus Acta per compendium exhibet, ſicuti Petrus de Nat. lib. 7. cap. xj. & Græcorũ Menologium hac ipſa die.

In

In Antiochia. Romanum M. cum Beda, Vſuardo, Adone, Vvandelberto, Notkero, & alijs recentioribus latinis inuentionem, ſeu potius translationem corporis Sācti Stephani prothomartyris reiicit in ſequentem diem,& pluribus ibi Baronius proſequitur. Animadvertendum tamen eſt de reliquijs S. Stephani duplicem in Vetuſtiori M. noſtro celebritatem indicari, alteram iiij. Nonas Antiochiæ, alteram iij. Nonas Ieroſolymis. Primam exprimit apertius Notkerus. *In Antiochia Nat. reliquiarum S. Stephani Prothomartyris Chriſti, & primi in Eccleſia Diaconi; vbi haberi dicitur vnus de lapidibus, quibus in paſſione ſua percuſſus eſt, & multas ſanitates per eum fieri*. De conſimili lapide Anconam translato teſtatur D. Auguſtinus, & inuentas per Lucianum fuiſſe S. Prothomartyris reliquias,ad plures locos diuiſas perueniſſe,patet ex pluribus. In Africa, & Minorica inſula S. Stephani reliquias miraculis illuſtres fuiſſe habetur ex libello de miraculis S. Stephani, qui aſcribitur Euodio Epiſcopo Vzalenſi, & in Epiſtola Seueri Epiſcopi Minoricēſis, quæ ſcripta creditur anno 423. v. Kal. Martij. Extat etiam Epiſtola Auiti presbyteri ad Balchonium Epiſcopum Bracharenſem circa annum 415. ſcriptam, ad quem pars inuenti corporis tranſmiſſa dicitur, Lucianus verò presbyter, cui reualatū fuit S. Prothomartyris corpus, teſtatur in translatione eius à Villa Caphargamala Hieruſalem, relictos ſibi fuiſſe *de membris eius paruos articulos, imò maximas reliquias; terram cum puluere, vbi omnis eius caro aſſumpta eſt*; quas reliquias pluribus Eccleſijs communicauit. At ſiue ex relato à Notkero lapide, ſiue ex alijs in translatione communicatis reliquijs, certum eſt hac die Antiochiæ, non agonem, ſed reliquiarū natalem, ſiue celebritatem recoli cōſueuiſſe, quæ tanquam ſolemnis in Vetuſtiori noſtro M. Antiochiæ indicatur. Apud Græcos, non hac die, ſed 15. Septembris in Menologio Sirleti, ſiue Caniſij ita ſignatur, *Commemoratio, nec non inuentio reliquiarū S. Martyris Stephani.* In mſ. Martyrologio S. Cyriaci Baronius teſtis eſt nullam hac die Inuentionis memoriam extare,ſed S. Prothomartyris feſtum memorari in Ancona, vbi haberi dicitur vnus ex lapidibus, quibus percuſſus eſt. Inde Bedam corrigendum arbitratur, qui legit ſimul cum Notkero. *In Antiochia S. Stephani protomartyris, vbi haberi dicitur vnus de lapidibus, quibus in brachio percuſſus eſt, & multas ex eo virtutes ſanitatum fieri*. Exiſtimat enim Cardinalis Baronius ex his, quæ D. Auguſtinus habet ſerm. 31. & 32. de diuerſis, legendum eſſe Anconæ non Antiochiæ. Et quidem in Occidentalis Eccleſiæ Martyrologio opportunior videretur natalis reliquiarum Anconæ celebratarum, quā Antiochiæ in Oriente. Sed quia codices noſtri cum Corbeiēſi, Notkero, & Beda *Antiochiæ* conſtanter retinent,nihil immutandum cenſui. Plures enim lapides pluribus in Eccleſijs cum alijs D. Stephani reliquijs venerari potuiſſe, & miraculis vt Anconæ, refulſiſſe,nullum apparet inconveniens. De Inuentione, ſeu Translatione Hieroſolymam die ſequenti agitur.

In Cæſarea Mauritaniæ. Ita etiam legit cū M. Corbeienſi mſ. Reginæ Sueciæ, in quibus pariter vij. filij numerantur martyres ſocij his verbis. 4. *Nonas. In Cæſarea Mauritania Theodota, & vij. filiorum eius, quorum geſta habentur, & in Italia ciuitate Verona natale SS. Felicis, & S Nicetij. Nicomediæ martyrum numero vij.*. At neq. locus Paſsionis, neq. filiorum numerus cum M. Romano concordat. S. Theodoræ enim certamen recolit Niceæ in Bythinia, & tres illi tantùm filios aſsignat, quorum primogenitus Euodius nuncupatur, quemadmodum etiam apud Vſuardum, & Adonem legitur, quorum poſtremus diffuſiùs Acta proſequitur. Concordant Belſinus de Padua, Maurolycius, & Galeſinius: is tamen eandem putat eſſe Theodotam, quam ex Græcis indicauerat 4. Cal.

Baſilicas, hoc eſt ampliores Eccleſias Chriſtianos habuiſſe certum eſſet, ſi re vera Euariſto, decretum illud tribui, ita certò poſſet. An Neronis gladio furente vetiti Chriſtianorum conuentus fuerint, & Eccleſiæ ſolo æquatæ penes ſcriptores apertè ſancitum non inuenio. Sed tantum Chriſtianos exquiſitis ſupplicijs affectos. Poſt Neronem vero ſub Galba, Otthone, Vitellio Veſpeſianò, ac Tito palam vexatos fuiſſe Chriſtianos non lego. Veſpaſiano imperante, vt Suetonius affirmat cap. 15. *Non temere quis punitus inſons reperitur, niſi abſentè eo, & ignaro, aut certe inuito, atq. decepto.* De Tito verò Dio ſcripſit. *De crimine impietatis nunquam cognouit.* Ita Ethnici Chriſtianam fidem per iniuriam nuncupabant. Potuit ergo his imperantibus, & religione Chriſtiana gliſcente reparari, ſi qui Titulus, Eccleſia, aut Oratorium à D. Petro in Carinis Exquiliarum ſacratum prius fuerit, & vel incendio, vel Neronianæ domus vaſtite conſumptū. Domus Aurea ſub Ottone non dū omninò diruta erat, & ipſe Neronis memoriæ beneuolus *quingentos Hſ. ad peragendam Auream domum decreuit*, eodē Suetonio teſte. At Veſpeſianus enormitatem illius domus correpſit, & ſpacium ad priuatas delicias, vel in publicum vſum conuertit, vel priſcis Dominis reddidit; nec vaſtatas incendio Neroniano domus refici vetauit: quinimò Dominis ceſſantibus, alijs permiſit. Verba hæc ſunt Suetonij cap. 8. *Deformis vrbs veteribus incendijs, ac ruinis erat; vacuas areas occupare, & ædificare, ſi poſſeſſores ceſsarent, cuicumque permiſit.* Chriſtianos Petro deuotos, eiuſque adhuc viuentes diſcipulos, primam ab ipſo conſecratam Eccleſiam reſtaurare neglexiſſe, ſi diruta eſſet, abſonum eſt credere, ſi tempore furentis perſecutionis ſub M. Aurelio, & S. Pio Epiſcopo ſedente *Euprepria Titulum domus ſuæ pauperibus aſſignauit*, & *Presbyter Paſtor Titulum condidit*, vt habetur in ipſius Pij epiſtolis ad Iuſtum Viennēſem. Sub Higino Papa, qui ſedere cæpit anno Chriſti 154. iā reficiebantur Eccleſiæ, & decretum ipſius eſtat apud Gratianum de Conſecr. diſt. 1. in quo præcipitur, *vt omnes Baſilicæ cum Miſsa debeāt conſecrari, & Eccleſiæ deſtructæ*, quæ ſi maiores fuiſſent, *quam ex rebus ad eas pertinentibus reſtaurari poſſint* Epiſcoporū prouidentiæ relinquantur. Longum nimis eſſet adducere ſcriptores, qui priſcis temporibus doceant Eccleſias Romæ fuiſſe. Iam tertio ſæculo ſeptima, & Deciana perſecutione graſſante S. Cornelij ætate ex epiſtola ad Fabianum Antiochenum apud Euſebium conſtat, quadraginta ſex præsbyteros Romæ fuiſſe, quibus totidem Titulos, vel Eccleſias datas eſſe par eſt credere, quamquam idem Cornelius ad Lupicinum Epiſcopum Viennenſem ſcribat, tantam fuiſſe Decianæ perſecutionis atrocitatem, vt Romæ *publicè, neq. in cryptis minoribus miſsas agere Chriſtianis* liceret. Eodem ferè ſæculo Aurelianus, antequā nonā perſecutionē moueret, Chriſtianorum Eccleſiæ meminit in epiſt. ad Senatum apud Vopiſcum; cunctantes enim Senatores in aperiendis libris Sybillinis reprehendit. *perinde quaſi in Chriſtianorum Eccleſia tractarent*, ſed quarto iam ſæculo excurrente circa annum 370., & poſt Conſtantini Romæ in conſtruendis Baſilicis munificentiam, Optatus Mileuitanus quadraginta numerat in Romana Vrbe, ſiue Tēpla, ſiue Baſilicas lib. 2. cōtra Parmenianū. An inter has Baſilica S. Petri ad Vincula recenſeretur exploratū mihi non eſt. Antiquiſsimam fuiſſe, & ante Eudoxiæ tempora, quæ Apoſtolorum Principis cathenas Hierololymis Romam aſportauit, non difficile exiſtimarem. An etiam in communi omnium Eccleſiarum ſubverſione per Diocletiani edictū ab Euſebio lib. 8. c. 2. & Theodoreto lib. 5. c. 18. relatū, vaſtata etiam cum alijs Eccleſia Vinculorum fuerit, non negarem. Vix enim ex antiquis, quæ ampliſſimæ ante Diocletianam ipſo referente Euſebio erant, niſi reſtaurata Eccleſia reſtat. Iam verò, quam varia de die feſto Vinculorum D.

Petri

Petri, eiuſq. inſtitutione, & Eccleſiæ conſtructione, ac dedicatione afferantur, non repetenda dedimus in Notationibus ad hunc ipſum diem Calendarum Augusti. Præualuit hucvſque opinio ab Eudoxia iuniore Eccleſiam S.Petri ad Vincula constructam fuiſſe, & præter quæ apud Bedam, & paſſim habentur, minus Chronographiæ congrua, & à Baronio in pluribus emendata, Florauantes Martinellus in ſua Roma, Romæ Etruſca lingua edita anno 1644. fragmentum affert codicis mſ. Monaſterij S.Cæciliæ in Actis S.Cæſarij, & alterius Vaticanæ Bibliothecæ num. 5696. in quibus hæc verba proſtent. *Eudoxia verò, quam ſupra diximus, Theodoſii filia fuit, quæ cum Honorio Auguſta memoria B. Pauli Eccleſiam fundauit, atq. perfecit. eiuſq. filia Eudoxia tantum in Chriſti fide, & amore perfecerat, vt B. Petri Apoſtoli oratorium, quod ad Vincula nuncupatur, in vrbe conſtrueret, quod vſque hodie Eudoxiæ nuncupatur.* Oratorium inquam non Titulum, non Baſilicam. Seniorem Eudociam vocat Baronius Eudoxiam Iuliam; Liciniam vero Eudoxiam iuniorem Valētiniani tertij vxorem T. vj. ad annum 461. n. xvj. Hanc iuniorem Auguſtam Romam Hieroſolymis catenam attuliſſe, vel Romæ recipiſſe conſentit idem vir ſummus, qui T. v. ad annum 439. non longe ab cadē narratione abit. Conſimilia etiam in Romano Breuiario vna cum prodigio catenarum ad inuicem ſibi connexarum narrantur, non tamen Eccleſiam illam ab Eudoxia constructam affirmatur, ſed tantum eo miraculo honorem ſacris illis vinculis haberi cæptum, *vt propterea hoc nomine S.Petri ad Vincula Eccleſia, titulo Eudoxiæ dedicata ſit in Exquilijs, eiuſq. memoria dies feſtus inſtitutus Kal. Auguſti.* Inſtaurationē Eccleſiæ, nouāq; recentiorē ſtructurā Titulo Eudoxiæ eiuſq; dedicationē ſub Sixto Pontifice anno Theodoſij 32, & Valentin. 15. cum eodem Baronio ſuſcipio, innouatāq; cum Rom. Breuiario celebritatem, quemadmodū SS. Vinculorū in vrbe religionē propagatā eſſe nō negarē anno Xp̄i 969. altero nēpe prodigio expulſi dœmonis, vt ibidē legitur. At neq. affirmarē Eccleſiam illam tunc primo erectam eſſe, neq; tunc primò S. Petri Vincula venerari cæpta, ſed nouum, plurimumq; tunc ſanctis vinculis honorem impertitum eſſe, nomenq. datum Eccleſiæ S.Petri ad Vincula cum additione tituli Eudoxiæ. Quod neq. cum Romano Breuiario pugnat, neque à D.Leonis magni ſermone in Natiuitate Machabæorum diſſentit. Succeſſit ſanctus Leo Magnus ſancto Sixto tertio anno Xp̄i 440. iiſdem Theodoſio, ac Valentiniano imperantibus, & inter ſermones ad populum, qui extant impreſſi vnus proſtat, qui licet *In Natiuitate Sanctorum ſeptem fratrum martyrum Machabæorum* inſcribatur, in dedicatione tamen eiuſdē Eccleſiæ, in qua ſancti fratres quieſcebant dictum eſſe ex illius proemio, & fine conuincitur. Incipit enim. *Gratias dilectiſſimi agamus Domino Deo noſtro, quòd quanta ſit huius diei ſolemnitas etiamſi ego taceam conuentus veſter oſtendit. Tam enim conſpiranti ſtudio, & deuoto animo conueniſtis, vt feſtiuitatis magnificentiā, & ſi ſermo non indicet, congregatio tamen ipſa teſtetur. Duplex enim cauſa lætitiæ eſt, in qua & Natalem Eccleſia colimus, & martyrum paſſione gaudemus.* Natalem Eccleſiæ, ipſius Dedicationem eſſe nemo ignorat. S. Petri ad vincula dedicationem his Kal. Auguſti docent cum Romano Vetuſtiora Martyrologia, in quibus etiam SS. Machabæorum eadem die memoria veneratur. Horum corpora in eadem hac Eccleſia adhuc requieſcere, adhuc recoli omnibus patet. Quid ergo vetat ex duplici lætitia à S Leone indicata ſolemnitatem huius diei ortum duxiſſe, huiuſq; Eccleſiæ S. Petri ad Vincula natalem, ſimul ac SS.Machabæorum memoriam venerari, ibique à S. Pontifice frequentibus ad ſolemnitatem populis ſermonem dictum eſſe? Vetat apud aliquos, quòd Eccleſiæ nomen non adiecerit, ſed vetaret etiam, quod Eudoxiæ Auguſtæ viuentis, nuperq. illius Ba-

ſilicæ inſtauratricis, ac Sixti prædeceſſoris eamdem dedicantis, non meminerit. Vtique non meminit, quinimo vetuſtiſſimam ſuo tempore dedicationem illam eſſe, propalam docet his verbis circa illius ſermonis finem. *Solemnem hanc diem celebritatis, & non ſolum Martyres, ac Martyrum matrem, ſed etiam illius memoriam iuſto honore veneramini, qui hoc die antiquam feſtiuitatem huius loci conſecratione geminauit.* Eudoxiam fortaſſe innuere, aliqui dicent, & non Eccleſiæ dedicationem, ſed SS. Machabæorum ſolemnem diem antiquam feſtiuitatem hic vocare. At vetuſta expreſſa celebritas, magnificum ſine nomine ædeficij auctorem, nō SS. Machabæos collimat, vocat enim illum non modo parietum ſtructorem, ſed animarum, & qui vltra ęui ſui terminos, (alterius nempe vetuſtioris æui auctorem indicans) opera ſuæ pietatis extenderit. Audiamus verba eloquentiſſimi Pontificis immediate iam adductis ſubtenſa. *Magnificus quidem ſtructor parietum, ſed magnificentior ædificator animarum, vltra æui ſui terminos opera pietatis extendens, vt vtilitatibus ſuſtitutionum eius etiam in ipſo frueretur deuota poſteritas, & habitando, quod condidit, & faciendo quod docuit.* Doctorem aliquem Eccleſiæ huius Baſilicæ conditorem apertè in poſtremis verbis deſignat S.Pontifex, & quia plures animas Deo lucratus fuit, magnificentior ædificator animarum dicitur. Hæc quidem Apoſtolorum principi congruerent, qui vniuerſam inſtituit Eccleſiam, & documentis Apoſtolis ditauit. Sed quantumuis rem notiſſimam præteriens ſanctus doctor vix nomen Petri, cui maximè deuotus erat & cuius erat ſucceſſor, tacuiſſet. Vnde alium potius magni nominis Sacerdotem, & Eccleſiæ inſtitutorem ſignificare videtur dicendum. Sancto equidem Siluestro huiuſmodi laudes conuenirent, cuius tempore alias, etiam ex Conſtantini Magni diuitijs, ſumptuoſæ, ac magnificæ ſtructuræ Baſilicas ædificatas eſſe conſtat, Eccleſiam vinculis Petri dicatam, eiuſdem Magni Conſtantini ſuaſionibus ſanctū Syluestrum conſtruxiſſe narrat Auctor Epiſtolæ de Vinculis B.Petri ad Euſtochium inter D.Hieronymi Spuria n.35. Tomo 9. At cum addat ibi carcerem fuiſſe, quem S.Petrus in Vinculis poſitus *ſacri fontis lauacro pluribus baptizatis dedicauit*, dubiam rem facit. In cuſtodia Mamertini Petrum, ac Paulum detentos per nouem menſes, antequam ad necem ducerentur, plures Chriſti filios per baptiſmum genuiſſe, omnes ferè latini docent. Martyrologium in primis Romanū emendatum, aliud Bellini de Padua, Vſuardus, Ado, Notkerus pridie Idus Martij. Prope Tarpeiam rupem Mamertini cuſtodiam fuiſſe apertè deducitur ex Actis SS.Proceſſi, & Martiniani, tùm apud Surium æditis, tùm in peruetuſto Paſſionali noſtro codice manuſcripto. In his narratur Neronem tradidiſſe Beatiſſimos Apoſtolos Petrum, & Paulum, Paulino viro clariſſimo magiſteriæ poteſtatis, qui eos mancipauit *in cuſtodia Mamertini*. Prodigium autem fontis in eadē cuſtodia ex oratione Apoſtolorum emanati, eadem acta ita oſtendunt. *Cumque oraſſent, illico B.Petrus Apoſtolus facto ſigno Crucis in Monte Tarpes in cuſtodia Mamertini, eadem hora emanauerunt aqua de monte. Tunc baptizati ſunt Proceſſus, & Martinianus.* Multiplex cuſtodia erat, alia publica, alia priuata, ſeu fideiuſſori commiſſa. Cum ſancti Apoſtoli traditi ſunt cuſtodiæ Paulini viri clariſſimi, priuata, ſeu fideiuſſoria cuſtodia indicari videtur, cui ſubſtituta ſit cuſtodia Mamertini. Sed hæc etiam priuata videbatur, nam in Actis S. Laurentij Sixtus Pontifex includitur *in priuata cuſtodia Mamertini*. De Quitini cuſtodia agitur in Actis S.Alexandri Papæ, & de alijs priuatis cuſtodijs alibi paſſim. Sed de Cuſtodia publica etiam Mamertini vocatā meminit Hiſtoria paſſionis Hippolyti, Euſebij, & Marcelli die 28. Decembris apud Suriū his verbis. *Tunc iuſſit Iudex in cuſtodia publica poni, & non ſeparari; ductiq. ſunt in cuſtodiam Mamertini*

Digitized by Google

mertini. Reos poſt confeſſionem reatus duci ſolitos in publicam cuſtodiam notant Iuris periti. Sed Palmarius Cõſul in Actis S.Calliſti Papæ ante confeſſionẽ Chriſtianiſmi à Torquato Tribuno tentus eſt, *ac miſſus in cuſtodia Mamertini*, hoc eſt in priuato carcere; priuata autem cuſtodia vix cum publico, ac communi carcere Tulliano aptari poteſt, & SS. Apoſtolorum cuſtodia Paulino commendata, quam quam ijdem dicantur cuſtodiæ Mamertini mancipati, vix publica cuſtodia dici poteſt. Nullibi autem adnotare licuit Tullianum carcerem in Tarpeia rupe, eundem cum Mamertino eſſe, præterquam ab Vgonio, contra quem diſputat Baronius ad diem 14. Martij Romani Martyrologij. Recentiores qui antiquæ Vrbis rudera inquirentes recentioribus ædeficijs aptare conantur, diſtingunt etiam ex nomine Tullianos carceres à Mamertinis: illos in Eccleſia S.Nicolai in carcere Tulliano agnoſcunt Mamertinos in Eccleſia S.Petri in Carcere, in quo dudum effigies in marmore prodigioſè impreſſa à D.Petro ſcalas deſcendente conſpiciebatur, & fons miraculo item & orationibus Apoſtolorum è ſubterraneo ſaxo erumpens à fidelibus venerabatur, nunc vero remanet plurima congeſta humo imperuiũs. Hanc S.Petri in carcere Eccleſiam, ſunt qui doceant à S.Silueſtro conſecratam monente Conſtantino Imperatore, & de hac re vera loquutũ eſſe Auctorem epiſtolæ ad Euſtochium exiſtimarem, quæ licet de Vinculis S. Petri inſcribatur, verè de eius carcere loquitur, non de Catenis, & ex hoc capite mendacij non eſt arguenda, neque inter apocriphas narrationes reicienda. At cum nobis quæſtio ſit de prima Eccleſiæ à D.Petro dedicatione, parum ſoliciti de carceribus erimus, quando cathenas, quibus vinctus fuit, antiquiſſimam venerationem habuiſſe ſcimus. De ferreis Vinculis quibus, vel Hieroſolymis, vel Cęſareæ in cuſtodia detentus fuit Apoſtolorum Princeps, eorumq. veneratione plura extant apud Græcos. De Romanis vinculis in Actis S. Alexandri Papæ, qui quintus fuit à B.Petro, conſtat à fidelibus ſeruata, & à S. Balbina inuenta tradita fuiſſe Theodoræ religioſiſſimæ fœminæ, quæ ſoror erat ſancti Hermes Præfecti nuper martyrio illuſtri coronati. Addit Beda in ſermone de Vinculis inter Varios Tom.7. p.501. edit. Baſil. S. Alexandrum Pontificem dedicationem Eccleſiæ S.Petri ad Vincula peregiſſe. Hiſtoriam ſanatæ Balbinæ gutturoſæ, ſeu ſtrumoſæ contactu catenarum S. eiuſdem Alexandri Pontificis, cum eiuſdẽ apud Surium Actis conſonam Beda refert, in hoc diſcrepans, quòd catenas, ſeu S.Petri Vincula ipſius S.Põtificis monitu conquiſita, procurante Quirino patre, Hieroſolymis aduecta referat, quod edita, & mſſ. S. Alexandri Acta tacent. Omnes quidẽ latini ſcriptores ferrea Vincula quibus Romæ in cuſtodia S.Petrus detentus fuit, inuenta à S.Balbina docent, nõ Hieroſolymis, ſed Romæ, & verba Alexandri ad Balbinã hæc referũt. *Inquire autem Domini mei Petri Apoſtoli vincula, & ea potius oſculare*. Facilẽ innentu, nec lõgius petitam rem ſuadere hæc verba videntur. *Balbina his auditis cum multo ſtudio, ac deſiderio peruenit ad illa vincula, ijſq. inuentis gratias egit Domino Noſtro Ieſu Chriſto, proſternenſque ſe in orationem dixit. Benedictum ſit nomen tuum omnipotens Deus, quod per famulum tuum Alexandrum mihi ancillæ tuæ theſaurum ſpiritalem indicaſti; cœpitq. ea vincula cum multo tremore oſculari, & gratias agere regi Cęlorum, deditq. ea Theodoræ religioſiſſimæ feminæ, ſorori S. Hermetis Pręfecti vrbis, cuius ab Aureliano decollati corpus illa collegerat, &c.* His addit Beda in adducto ſermone, S. Alexandrum Papam Vinculorum Feſtum diem inſtituiſſe Cal. Auguſti, & in honorem S. Petri Eccleſiam illam dedicauiſſe. *Sicq. B.Alexandrũ exiens de carcere conſtituit hanc celebrari feſtiuitatem Calendis Auguſti in honorem S.Petri, & eius nomine ædificauit Eccleſiam, quę dicitur ad Vincula, in qua cathena eius deoſculantur à populo deuoto*.

deuoto. Congruerent hæc cum ſupra adductis verbis S.Leonis Papæ, & bene de S. Alexandro diceretur, eiuſdem ſacris inſtitutionibus deuotam poſteritatem frui; quandoquidem S.Pontifex in Eccleſia memoriam Chriſti paſſionis in Miſſa, & ſacram aſperſionis aquam pro habitaculis fidelium inſtituerit. Neque ab eius geſtis abhorreret, quòd dedicatæ Eccleſiæ ſtructor magnificus diceretur, quãdo id agere potuerit pecunijs plurium nobiliũ Romanorum, quos ad Chriſtum conuerterat, vt refert Romanum Breuiarum, præcipuè, vero S.Hermetis Præfecti, & eius ſororis Theodoræ, ac Quirini Tribuni. Martyrium fecit Theodora ante Alexandrum, vt habent Acta apud Petrum de Natal. lib.4. cap. 30. & huic à S.Balbina datæ fuerãt D.Petri cathenæ, quando ductis ad mare, vt alligato ſaxo mergerentur, Chriſtianis omnibus in carcere ab Alexandro baptizatis, *abijt cũ illis etiã Chriſti virgo Balbina glorificans Deũ*. At, quod in Actis nõ exprimitur, ſacra Vincula Theodoræ à Balbina ideo data ſunt, vt in Eccleſia ab Alexandro Pontifice, vel eius præcepto conſtructa, & conſecrata ponerentur. Hadriani tẽpora non pugnant, ſub quo hæc accidiſſe in poſtremis annis Alexandri potuerũt, hoc eſt duodecimo, aut decimotertio Hadriani, ſeu Chriſti 131. aut 132. Nam poſt acerbæ perſecutionis initium, non ita in Chriſtianos inhumanum fuiſſe ex Euſebio docemur. Pugnaret fortaſſe, quod poſt Hermetem martyrio coronatum Alexander Vinculis ſolutus Eccleſiam extructam magnificè dedicare potuerit. Quamdiu in Vinculis ſteterit S. Pontifex in eius Actis non exprimitur, ad longius tempus id fuiſſe videntur docere plura ab eo peracta in carceribus, ex quibus liberum deinde exijſſe non conſtat. Quirinus quidem tribunus poſt ſanatam filiam, baptiſmumq. ſuſceptum, carceres aperuit, Pontificem Alexandrum & virum illuſtrem Hermetem rogauit, vt abſcederent, ſed noluerunt. Ab Hermetis conſummato certamine v. Kal. Septembris ad Alexandri felicem obitum v. nonas Maij nouem ſaltem menſes numerantur, in quibus difficile non fuiſſet è carceribus ſanctum Pontificem exijſſe ad breue tempus, vt Eccleſiam ſponte ibi reuerſurus, dedicaret, vel alicui præsbytero, quod idem eſſet, dedicationem demandauerit. Durandus ſane lib.7. Rationalis diuinorum officiorum de feſti S.Petri ad Vincula inſtitutione tertiam cauſam affert, quòd Alexander Papa inventis à filia Quirini ſancti Petri cathenis *hoc feſtum in Calendis Auguſti celebrandum inſtituit, & in honorem B.Petri Eccleſiam in vrbe fabricauit, vbi Vincula ipſa repoſuit, & ad Vincula nominauit*. Nec improbabilia hæc eſſent, præſertim ſi locus primæ Eccleſiæ à Petro dedicatæ in Æſquilijs fuiſſet. Quamquam enim per incendia Neronis, & inde ſequtas vaſtitates prima Eccleſia diruta eſſet, poterat facile ſub Alexandro, qui tam in ipſius Actis, quam apud Euſebium initio libri quarti Hiſtoriarum quintus à Petro numeratur, in eodem loco priſcorum relatione cognito iterum excitari. Tunc enim, hoc eſt *circa duodecimum annum Imperij Traiani, cum Euariſtus annos octo in Pontificatu exegiſſet Romę Epiſcopatum ſuſcepit Alexander*, paulo celerius, quam Eminentiſs. Baronio placuerit: Tunc inquam *cum ſeruatoris noſtri doctrina, atq. Eccleſia magis, ac magis in dies eſſloreſcens continuis incrementis augebatur*. *Anno* ſiquidem *Principatus Hadriani tertio Alexander Romanæ Vrbis Epiſcopus fato functus eſt*, vt idem Euſebius notat libri quarti cap.2. & 4. illius Eccleſiæ dedicatione iãperacta ſub Alexandro Pontifice, ſi vera ſunt, quæ Beda adnotauit. Vt cumq. tamen ſit, inter vetuſtiſſimas, quorum memoria ad nos peruenerit, Eccleſiam S.Petri ad Vincula numerarem, & Vinculorum S.Petri venerationem vetuſtiorem eſſe, quam ſub Eudoxia iuniore cœperit, luculentiſſimus teſtis eſt D.Auguſtinus in genuino ſermone v. de SS.Petro, & Paulo Apoſtolis, ſeu 39. de ſanctis vbi inquit. *Merito per omnes*

omnes Chriſti Eccleſias auro pratioſius habetur ferrum illud pœnalium vinculorũ. Quæ de memoria, ſeu celebritate vinculorum intelligenda proculdubio ſunt, nō de Cathenis ipſis, quæ omnibus Chriſti Eccleſijs præſentes eſſe nequierant. Neq. de Hieroſolymitanis cathenis ea dicta eſſe ſuſcipio, ſed de Romanis, in quibus S.Petrus diutius vinctus permanſit,& ex quibus ad Crucem delatus eſt; ſubdit namq. D.Auguſtinus. *Felices cathenæ, quæ nudatis penè oſſibus inhærentes, viuas reliquias de ſanguinis ſudore iam attrita carne rapuerunt,tactuq. membrorum cruciatus ſui ſanctificatur inſtrumētum, in quo dum afflictio creſcit ad pœnam, cauſa pœnæ proficit ad gloriam. Felicia Vincula, quæ reum ſuum vſque ad Chriſti Crucem non tam condemnatum, quam conſecratum miſerunt.* Non modo autem Sanctus Doctor prouecta iam ætate erat cum iunior Eudoxia nata eſt, ſed ex Baronij computo, cum Eudoxia anno Chriſti 439. Vinculorum Titulum Romæ erexit, iam à nouennio obierat, vt de celebritate hac occaſione inducta nequaquam loqui potuerit. Titulum Eudoxiæ ab Eccleſia Sancti Petri ad Vincula quid fuiſſe diuerſum infra coniectamus. Vnicam tantum,ſæculo poſt Eudoxiam,Eccleſiam illam ſub Symmacho binos præsbyteros habuiſſe, & proprio Vinculorum nomine,non titulo Eudoxiæ vocatam inuenio in libro Pontificali. Dum enim in Vita Symmachi numerantur, qui pro vero Pontifice occiſi ſunt à ſchiſmaticis ſectatoribus,legitur. *Et multos Sacerdotes occiderunt, inter quos Dignissimum, & Gordanum presbyteros ad Vincula Sancti Petri.* Sedem tenuit Symmachus ab anno Chriſti 428. iuxta Baronij computum. Anno verò Chriſti 543. Arator S. R. Eccl. Subdiaconus Vigilio Papæ Actus Apoſtolorum carmine heroico ſcriptos obtulit; qui eiuſdem Papæ iuſſu recitati ſunt pluribus vicibus in Eccleſia B.Petri ad Vincula. Docet id Lebbeus Tom.1. diſſert. Hiſtoricæ de ſcriptor. Eccleſ. in Aratore ex Trithemio,& Tom.1. ipſius Bibliothecæ mſſ. librorum p.668. vbi ex codice Vaticano, & Remenſi adducit ipſam oblationis notationem ab Aratore ſignatam,Vigilium nempe præcepientem carmina illa publicè recitari. *Quod cũ fieri præcepiſſet in Eccleſia B.Petri, quæ vocatur ad Vincula, religioſorum turba conuenit, atque eodem Aratore recitante, diſtinctis diebus ambo libri ſunt auditi. Tertio anno,*vt additur, *poſt Conſulatum Baſilij V.C. Indict.VII.* hoc eſt anno Incarn. Dom.544. In magna tunc venerationem Eccleſiam illam fuiſſe ipſa Aratoris carmina probant, in quibus iam ſub obſcurè Vincula Hieroſolymitana Romam fuiſſe tranſlata his verbis innuit ad calcem libri 1. Tom.8. Bibl. Patr.

——————— manet omne per æuum
Pignoris huius apex, & syderis obtinet inſtar
Corpore quod Petrus ſacrauit, & Angelus ore,
His ſolidata fides, his eſt tibi Roma cathenis,
Perpetuata ſalus, harum circundata nexu
Libera ſemper eris, quid enim non vincula praſtent,
Quæ tetigit, qui cuncta poteſt abſoluere?

Ne quis verò Eccleſiam S.Petri ad Vincula confundat cum Eccleſia S.Petri in carceribus,de qua ſub Vinculorum titulo auctorem epiſtolæ ad Euſebium iam ſupra loquutum eſſe monuimus, libuit hìc inſcriptionem attexere, quam ad firmandam Epocham Bonifatij II. Romani Pontificis adducit Lucas Holſtenius in Notis ad illius Synodum Romanam. Cæpit ſedere Ioannes Secundus, qui etiam Mercurius dicebatur, & quem ſaluũ optat Seuerus presbyter, anno Chriſti 532. Kal. Ianuarij, ex chronologico ipſius Holſtenij diagrammate pag. 238. & vetus inſcriptio, quæ hodie etiam extat in Baſilica S. Petri ad Vincula, hæc eſt. *Salbo Papa N. Iohanne cognomento Mercurio ex Scē Eccl. Rom. Presbyteris ordinato*

ex

ex Tit. Sc̄i Clementis ad gloriam Pontificalem promoto, Beato Petro Ap̄ Patrono ſuo à Vinculis eius Seuerus Pb̄. Ofr̄ī. & ĪĪ PC̄ Lampadi, & Oreſtis V̄V. C̄C. &c. Mirum quòd in adductis monumentis non magis, quam vno ſæculo ab Eudoxia diſtātibus Baſilica S.Petri, nō Eudoxiæ titulus nūcupetur, ſed ad Vincula, & à Vinculis, retēto nimirū vetuſtiori vſitatiori nomine. Quòd licet non euincat ante Eudoxiā, ita Baſilicam illam nuncupatā fuiſſe, Notkero tamen, & alijs ſupra indicatis coniecturis fauet. Poſito igitur, quod Notkerus docet, & aliæ rationes ſuadent Diuum Petrum Eccleſiam hanc ad Vincula primùm, & primam dedicauiſſe, probabile vtique non eſt Apoſtolorum Principem, & Chriſtianæ virtutis exemplū, eandem proprio nomini conſecratam voluiſſe, ſed Deo potius & Saluator Domino, vt vetus apud Petrum Venerabilem iam adducta traditio confirmare videtur. Titulos proprio nomini erectos, tam in veteri, quam in noua lege animaduerto, Eccleſias non inuenio: quæ cum inſignis ſit differentia, videtur aliquod inter Titulum, & Eccleſiam diſcrimen ponere, quamquam omnes ferè, qui de ſacris Titulis ſcripſerunt, Titulum cum Eccleſia miſcere videantur, vt doctiſſimi Baronius, & poſt eum Gretzerus: ille in Notationibus ad Martyrolog. & in Annalibus; hic lib. 2. de Cruce cap. 7. Primos vtiq. Apoſtolicos viros, à quibus primi Chriſtiani didicerunt, Tituli nomen eo potiùs ſenſu vſurpauiſſe credendum eſt, quo in ſacris literis expreſſum, & vſitatum viderint, quam quo gentiles, & Ethnici vſi ſunt. Titulum quid fuiſſe in faſtigium erectum, pro ſigno, ſiue falſæ, ſiue veræ Religionis, vel pro monumento ad poſteros alicuius rei geſtæ, vel conſpicuæ perſonæ in ſacris voluminibus inuenio. Pro veræ pietatis ſigno Iacob Patriarcha Geneſis cap. 28. *Tulit lapidem, quem ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in Titulum fundens oleum deſuper.* Ita vouens altare Deo, quod alio tempore ędificauit, & domum Dei dixit, vt patet ex eiuſdem Geneſis cap. 31. & 35. Titulum pariter lapideum, quando eum Dominus vocauit Iſrael erexit Iacob *in loco quo locutus fuerat ei Deus.* Sacros duodecim Titulos erexit Moyſes Exodi cap. 24. pro duodecim tribus Iſrael, cum ad radices Montis ædificauit altare, quod ibi palam differt à Titulis. Ethnicos pro falſa religione, Titulos etiam erexiſſe patet ex Numer. cap. 3. mandauit enim Deus Iſraelitis intrantibus terram Chanaā, vt *eorum confringerent Titulos, & Statuas,* & 26. Leuitici eiſdem vetauit, ne ſibi facerent Idolum, & ſculptibile, aut *erigerent Titulos.* Non tamen ſemper fuerūt Tituli ſignū rei Deo, aut Idolis deuotæ, ſed monumentū etiā indicabāt alicuius memorabilis facti, aut defuncti hominis. Ita idē Iacobus Geneſ. 31. tulit lapidē, & erexit titulū initi fœderis cū ſocero Labano, & mortua Rachele vxore titulū ſuper eius ſepulcrū erexit, de quo his verbis ſacra pagina teſtatur. *Hic eſt Titulus Monumenti Rachel vſque in præſentē diem.* Sed Abſolon Dauidis Regis filius 2. Reg. cap. 18. erexit ſibi Titulum monumentum nominis ſui *& vocauit Titulum nomine ſuo.* Quemadmodum verò Abſalon Titulum ſuum vocauit *Manus Abſalon*, ita & Iacob primum quod erexit, *domum Dei* inſcripſit. Erat igitur Titulus in lege veteri lapis, vel tumulus in faſtigium erectus ad indicandum prætereuntibus locum eſſe, vel Deo, vel memoriæ alicuius rei geſtæ, vel illuſtris perſonæ dicatum. Initio naſcentis Chriſtianæ legis, dum Euangelica paupertas, & humilitas vulgabatur, vix Titulos alios erectos exiſtimarem, quam in opus religionis, vel ad Eccleſiam mox conſtruendam, Deoq. dicandam, vel ad conuentum in ſignata domo conuocandum, vel ad alicuius ſancti viri defuncti memoriam. Anacletus ſancto Petro, quemadmodum liber Pontificalis teſtatur memoriam conſtituit, hoc eſt Titulum ſuper monumentum. Ita me docet Prudentius, qui ſepulcrum ſancti Pauli via Oſtienſi Titulum eruditè dixit.

Parte alia Titulum Pauli via ſeruat Oſtienſis.

Atq.

Atq. ita etiam à fidelibus vocatas fuiſſe martyrum memorias docet apud eundem Prudentium Tyrannus, qui S.Vincentij oſſa aboliturum ſe minatur, ne *plebs garrula excolat, Titulumq. figat martyris*. Sed Tituli furente perſecutione domus erant à ditioribus Chriſtianis ſignatæ ad pauperum fidelium perfugium, & alimoniam, ſacroſque conuentus. Vetuſtius huius rei monumentum non inuenio, quam in epiſtolis Sancti Pij primi Pontificis ad Iuſtum Viennenſem Epiſcopum, in quarum prima legitur. *Soror noſtra Euprepa Titulum domus ſuę pauperibus aſſignauit, vbi nunc cum pauperibus noſtris commorantes Miſſas agimus*. Cogebantur graſſante tyrannorum, gladio fideles, res ſuas, domuſque relinquere, & profugi, ac latitãtes ex ditiorum collectis eleemoſynis, & in commune collatis clanculum viuere, quod docuit S.Ambroſius in cap.6. epiſtolæ ad Romanos de Triphina, & Triphoſa laborantibus in Domino. Inquit enim, *labor hic in exhortatione eſt; & in preſſura, & in egeſtate propter Chriſtum, quia domus ſuas relinquebant fugati, & opprobrio erant infidis*. Domus iſtæ pauperibus aſſignatæ, & hoſpitales ad fidelium perfugium aliquo ſigno notari neceſſe erat, vt à profugis cognoſcerentur, nulloq. magis apud eos venerabili, ac facili ſigno inſcribi, vel indicari poterant, quam appicta, vel inciſa Cruce. Salutat D. Paulus cap. 4. epiſt. ad Coloſſenſes *Nympham, & domeſticam eius Eccleſiam*. D.Ambroſius domeſticam illam interpretatus Eccleſiam addit *Nympha tam deuota videtur fuiſse, vt omnis domus eius ſigno titulata eſſet Crucis*, ita ad antiquũ Titulorum morem reſpiciens. Huius generis facile eſt Titulum fuiſſe à Paſtore erectum, cuius idem S.Pius meminit in ſecunda epiſtola vbi inquit. *Presbyter Paſtor Titulum condidit & dignè in Domino obijt*. An huius Paſtoris Titulus idem ſit cum Titulo à Pudente erecto nomine Paſtoris hæreo. Duos Hermas Paſtores nuncupatos agnoſcunt Viri docti, vetuſtiorem alterum Pudentis ſub Pauli diſciplina condiſcipulum, alterum iuniorem S.Pij Pontificis fratrem, de quibus videndus nuper editus Labbeus in diſſertatione de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in Herma. De iuniore loqui Pium crederem, dum poſt annum 162. ex computo Baronij obijſſe certum eſt, ſenior vero vno ferè ſæculo anteiret. Hunc tamen vetuſtiorem Titulo Paſtoris domum ſuam peregrinis, & pauperibus Chriſtianis dedicauiſſe putarem, quemadmodum legitur in adducto ſuperius fragmento Actorũ S.Pudentis, quæ à Paſtore iuniore ſcripta eſſe videntur. Quamquam enim Titulum à Pudente nomini ſuo dicatum fuiſſe, idem Paſtor videatur aſſerere, ita verba explicarem, vt eidem nomini ſuo, hoc eſt Paſtoris dedicatum eſſet, non illi. Neque difficile eſſet Titulum habuiſſe nomen Paſtoris ex ſigno priſcis Chriſtianis vſitatiſſimo, quo Chriſtum ſeruatorem noſtrum indicabant figura paſtoris ouem in humeris ferentem, & in re nota Lectores ad Aringhium amandamus in Roma ſubterranea præſertim lib.6. cap.18. Titulum equidem Pudentis, non Paſtoris vocat Eccleſiam S.Potentianæ Anaſtaſius Bibliothec. in Vita Hadriani primi. In hoc vetuſtiori Paſtoris Titulo prope Thermas Nouati, vel prope dedicatam in eis Eccleſiam S.Pius Pontifex Baptiſterium poſuit, in quo etiam S. Stephani Papæ, ac martyris tempore Nemeſius, ac Lucilla filia eius cum alijs promiſcui ſexus 62. baptiſmum ſuſceperunt, vt in Actis eiuſdem S.Stephani legitur. In hoc etiam vel alio proprij nominis Titulo S.Praxedes apud Baronium anno 164. *Multos Chriſtianos occultabat in eodem Titulo, quos cibo paſcebat*, vt hinc etiam pateat Titulos veluti hoſpitales, ſacraſq. domos fuiſſe, & ab Eccleſijs, dum per mitiores perſecutiones liceret, officio omnino diuerſos. In Eccleſijs quidem Deo dicatis conſuetum cibum ſumere, etiam Apoſtolorum æuo vetabatur. Vnde D. Paulus Corinthios prohibuit in Eccleſijs manducare, quod proprijs domibus conveſci

magis honeſtum eſſet, ſicuti in Eccleſijs mulieres tacere voluit, quod in proprijs domibus non vetauit. Fateor ne dum in Titulis ad pietatem, & religionem ſignatis, ſed eriam in ipſis domibus fidelium, Chriſtianos pauperes tempore perſecutionum conuixiſſe, Synaxes ſacras exercuiſſe, & Miſſas celebraſſe: quin etiam in latibulis, in cryptis, cœmererijs, ac arenarijs ſacra myſteria perfeciſſe. At quãdo licuit, ab Eccleſia Tiruli diſcernebantur, ſicuti priuatæ domus ab Eccleſijs. S. Cyriaca, vt ex eius Actis conſtat, *cum feruor perſecutionis inſtaret domum ſuam, quæ erat in Cælio Monte, militibus Chriſti*, Sanctis videlicer, *ad conueniendum, & ſacramentũ Domini conficiendum obtulit, nullo timore perterrita*. Ita legitur ex mſ. codice Vallicellano apud Aringhium lib. 4. cap. 16. quod explicatur apud Suriũ T. 8. in vita S. Laurenrij, dum legitur, quod *Cyriaca vidua in domo ſua multos habebat Chriſtianos, & presbyteros, & clericos abſconſos*, & ipſe S. Laurentius circuibat cryptas, & domus, vt pauperibus Chriſtianis de theſauro Romanæ Eccleſiæ ſubveniret. In Titulis Miſſas etiam perſecutione furente celebrari conſueviſſe docet S. Pius in adducta epiſtola de Euprepiæ Titulo: clarum eſt etiã ex vita S. Marcelli in Pontificali libro, quod Lvcina Matrona vidua ſuſcepit ex carabulo B. Virum Marcellum, *quę, & domum ſuam nomine Tituli B. Marcelli dedicauit, vbi die, noctuq. hymnis, & orationibus Domino Ieſu Chriſto confitebantur.* Tunc enim, vt D. Chryſoſtomus affirmat orat. 33. in Matthæum, domus erant Eccleſiæ. *Domus priſcis temporibus Eccleſiæ erant, nunc etiam ipſa Eccleſia in domum redacta eſt; nihil autem in priuata domo carnale loquebantur, nihil nunc in Eccleſia ſpirituale memoratur*. Quod tamen nonniſi furentibus gladijs conceſſum erat. Sub Euariſto anno Chriſti circiter 112. Tituli, hoc eſt domus religioſo vſui mancipatæ, iam multi erant, quos *in Vrbe Roma diuiſit prasbyteris.* Ita tituli in domos presbyrerales, ac veluti parœcias primis etiam Eccleſiæ temporibus euadebanr. Id expreſſius S. Marcellus Papa præſtitit, vt in eius vita in libro Pontificali legirur. *Viginti quinque Titulos in Vrbe Roma conſtituit, quaſi Diœceſes propter Baptiſmum, & pęnitentiam multorum, qui conuertebantur ex paganis, & propter ſepulturas martyrum*. Hinc videtur conſtare prope Titulos, vel in ipſis Titulis fuiſſe fontes Baptiſmales, quemadmodum S. Pius Papa Baptiſterium dedicauit, in Titulo Paſtoris, vt vidimus. Ex Titulis etiam aliquos in publicum fidelium vſum erectos, ac dedicatos fuiſſe exiſtimarem, qui ampliori nomine Tituli Romani vocarentur. Ita Titulum Paſtoris nuncupatum S. Pius Pontifex Titulum Romanum vocauit in adductis epiſtolis Paſtoris, & Timothei apud Baronium. Ita recentius quinti ſæculi initio Innocentius Papa primus *ex delegatione illuſtris fœminæ Veſtinæ Tit. Romanũ cõſtituit*, vt legitur in libro Põtificali, quod ſuadet minus etiam ſolemnes alios Titulos in vrbe Roma eſſe cõſtructos. Annexos quidem hos Eccleſijs fuiſſe putarem, non tamen ipſas Eccleſias. Quis enim crederet viuo alicui Titulum tanquam Eccleſiam inſcribi, & dedicari, & tamen legimus Pudentem Paſtori viuenti (niſi Chriſto ſummo Paſtori intelligendum ſit) Titulũ dedicauiſſe. Vidimus etiam S. Lucinã Marcello Pontifici viuenti, & quod maius eſt ex libro Pontificali conſtat ſanctum Sylueſtrum ſibi ipſi Titulum inſcripſiſſe. *Eiſdem temporibus conſtituit B. Silueſter Titulum ſuum in regione tertia, &c. Titulum ſcilicet Silueſtri*; quem, vt obiter dicam, diuerſum fuiſſe à Titulo Equitij ex eodem libro Pontificali conuincitur, dum diuerſa munera ibi referũtur à Conſtantino tributa Titulo Silueſtri, diuerſa Titulo Equitij. Salutari Crucis ſigno Titulos à Chriſtianis fuiſſe honeſtatos viris ſummis Baronio, & Gretſero placuiſſe video, noſq; etiam ſupra ex D. Ambroſio indicauimus, ſed inſuper coniecturam noſtram addidimus à fidelibus Titulos ſignari potuiſſe, Saluatoris ouem humeris

ferentis

ferentis imagine, quemadmodum ſacra vaſa, aliaq. Eccleſiaſtica vtenſilia ex Tertulliano, & alijs ſignari conſueviſſe educitur. Eccleſias Crucibus erectis, vel pictis vſitatius fuit dedicare, iuxtà illud Ambroſij, ſeu Maximi ſerm. 56. *Eccleſia ſine Cruce ſtare non poteſt*. Quinimo Theodoſius Imperator Cod. lib. 16. tit. 1. de Paganis l. vltima mandauit, vt ſi quæ adhuc gentilium templa reſtarent *collocato in ijs venerandæ Chriſtianæ religionis ſigno diuino cultui dicarentur*. Inualuit tamen à priſca Eccleſia apud fideles vſus, vt non modo in Eccleſijs, & Titulis, ſed ante priuatas Chriſtianorum domus Cruces pingerẽtur, & eiſdem objiciebat Iulianus Apoſtata lib. de Imag. inquiens. *Crucis ſignum adoratis, imagines illius in fronte, & ante domus pingentes*. Vnde appoſitum tantum Crucis ſignum Titulos, & Eccleſias à priuatis domibus diſtinguere ſatis non poterat, vt neceſſe fuerit nomen etiam Titulis apponere, nempe Pamachij, Veſtinæ, Equitij, &c., & dedicatas Eccleſias etiam ſuis nominibus nuncupare. Cum ergo Tituli, ſaltem initio quid diuerſum ab Eccleſijs eſſent, & deinde neq; omnes Eccleſiæ tituli nomine dicerentur, conſentaneum magis videtur religioſas propriè domus fuiſſe, primum quidem ad pauperes alendos, & presbyteros in fide, ac ſacris myſterijs roborandos, deinde ad parœcias, ſiue diœceſes diſtinguendas. Ædes has præsbyterales Eccleſijs contiguas, vel proximas extitiſſe neceſſe eſt, cum in his vnus, aut plures presbyteri manerent, parrochi munus exercentes, prædiaque poſſidentes ad cultum, & victum aſſignata. Ita in lib. feudorum T. 6. §.. agitur de rebus Eccleſiarum, quæ Epiſcopis, & Abbatibus ſubijciuntur, *& Tituli vocãtur*. Ita & Veſtinæ Titulus in libro Pontificali iam adducto videtur à Baſilica diſtingui, & domus nuncupari dum additur. *Ex diſpoſitione Veſtinæ Tituli ſupradicti præsbyteris eſt conceſſa poteſtas*. Eccleſiaſticus ergo Titulus ſine Eccleſia non erat, ſed non omnis Eccleſia Titulus dicebatur. Paſſim enim in Vitis Pontificum occurrunt Eccleſiarum dedicationes, & Baſilicarum conſtructiones, quæ Tituli non vocantur, & plura exempla ſunt in vnica Adriani primi Vita apud Anaſtaſium Bibliothecarium, penes quem tamen Eccleſiæ, quæ titulum habebant, cum ipſo Titulo confunduntur. Exemplo ſit ipſum de quo agimus S. Petri ad Vincula templum, cuius hoc pacto reſtauratio per Hadrianum notatur. *Pariter, & templum Apoſtolorum, quod appellatur Eudoxiæ ad Vincula, totam eius à nouo reſtaurauit Eccleſiam*. Vbi ſuccurrit obſeruatione dignum, Eccleſiam illã non tantum S. Petri ad Vincula vocari, ſed Apoſtolorum. Quod agnomen non ita acciperem, quaſi Apoſtolis omnibus dicata eſſet, ſed quia ab Apoſtolis, hoc eſt Apoſtolorum coriphæo dedicata, ab ipſis Apoſtolis originẽ traxerit. Plures iam presbyteri ſub vnico Titulo morabantur tempore Symmachi Papæ, & in Concilio Romano primo anno Chriſti 499. ex pluribus titulis bini præsbyteri ſubſcribunt. Deſunt tamen S. Petri ad Vincula Titulares, quòd in ſchiſmate Laurentij Symmacho fauentes trucidati eſſent, vt vidimus: neque ante Symmachum ſubſcribentes presbyteros titulis aſſignatos inuenire licuit. In recentioribus quidem Pontificium diplomatibus Cardinales præsbyteros ita, manus ſuas ſubſcribendo, apponere animaduerto, vt ab Eccleſia S. Petri ad Vincula Titulus Eudoxiæ diſtinctus appareat. In Calliſti diplomate pro Eccleſia Catacenſi Tomo 9. Italiæ ſacræ Vghellij p. 502. ſubſcribit *Benedictus Presbyter. Cardin. Sancti Petri ad Vincula Tit. Eudoxiæ*, & in alio Cæleſtini tertij pro Eccleſia Theanenſi apud eundem Vghellium T. 6. pag. 700. ſub anno 1192. ſubſcribit *Bernerdus S. Petri ad Vincula Presbyter Card. Tituli Eudoxiæ*. & T. 8. in Bulla pariter Cœleſtini pro Eccleſia Beneventana anno 1159. ſubſcribit pag. 200. *Petrus Presbyt. Cardin. Sancti Petri ad Vincula Tit. Eudoxiæ*. Quæ cum Eccleſiam Sancti Petri ad Vincula à Titulo Eudoxiæ quodãmodo, dum coniungunt,

Digitized by Google

diuidere videantur, aliæque adductæ rationes, & coniecturæ ſuadeant Eccleſiam illã ad Vincula, ſeu Apoſtolorum ante Eudoxiam ſtetiſſe, nihilque pugnare videatur, quin prima à D. Petro in Vrbe Roma dedicata, aut conſecrata eſſe potuerit, huic tandem prolixæ Exercitationi colophonem addere docent. Vtinam lux aliqua, quantumuis dubia ſacris D. Petri cathenis, eiuſq; dedicatæ Eccleſiæ in tanta ſæculorum caligine affulgeat.

IIII. Nonas Auguſti.

ROmæ Sancti Stephani Martyris. In Antiochia Natalis Reliquiarum Protomartiris Stephani, & Diaconi, *qui Ieroſolymis eſt lapidatus, ex reuelatione Luciani presbyteri corpuſculus eius Ieroſolimis eſt tranſlatus.* Et in Ceſarea Mauritaniæ Theodotæ, & vij. Filiorum eius, quorum geſta habentur, & in Italia Ciuitate Verona Natalis Sancti Felicis, & Sancti Niceti. In Nicomedia Natalis Martyrum numero vij.

AVGVSTVS 2.

NOnnihil mutilos agnoſcimus codices noſtros in S. Stephani martyris ac Pontificis indicanda celebritate; tum quòd dignitatem, tum quòd præcipuum locũ venerationis ſubticeant. Dignitatem cathedræ exprimit M. Vetuſtiſſimum, de more tamen non niſi Epiſcopum vocat. *IIII. Non. Auguſti. Roma Stephani Epiſcopi. Et in Bitia ciuitate Theodotæ cum tribus filijs ſuis. Et in Verona Felicis, & alibi Niceta. Nicomediæ martyrum numero vij.* Corbeienſe verò M. locum paſſionis non Pontificium munus exprimit. *iv. Non. Auguſti. Romæ in Cimiterio Calliſti S. Stephani Martyris. In Antiochia natalis reliquiarum Sancti Stephani Protomartyris, & Diaconi, qui Hieroſolmis eſt tranſlatus ex reuelatione Luciani Presbyteri. In Cæſaria Mauritaniæ Theodotæ; & ſeptem filiorum eius. Et in Italia ciuitate Romanâ Natalis SS. Felicis, & S. Niceti. Nicomediæ Natalis Martyrum numero ſeptem cum ſocijs eorũ.* S. Stephani Papæ, & martyris Acta habentur à Molano laudata, & plurium SS. martyrum notitijs referta, quæ penes nos etiam ſunt mſſ. in vetere Hagiologio, & eadem ſunt, quæ ex Cardinalis Baronij Annalibus edita proſtant Tomo 8. Surij editionis Colonienſis nouiſſimæ, vna cũ ijſdem, vel parum diuerſis ex Metaphraſte. In his omnibus capite truncatum narratur, dum ſacrificium Deo offerret in cryptis Via Appia 4. Non. Auguſti. *Cuius corpus ſepelierunt in eadem crypta cum ipſa ſede, vbi aſtans ſanguis eius effuſus eſt, in locum hodie cæmeterium Calliſti, vbi requieſcit in pace,* vt Hagiologium noſtrum habet. Emendandus quapropter librarij error in calendario Fronti, in quo legitur 2. *Auguſti Natalis Sancti Stephani Via latina.* A' ſocijs enim, Tertulliano pręſertim, Via Latina agonem complente, error antiquarij ex ijſdem Actis manauit, qui lapſus etiam conuincitur ex Vetuſtiſſimo fragmento Romani M. apud Bucherium, vbi ſcriptum legitur. *Quarto nonas Auguſti. Stephani in Calliſti.* Quia verò hac die celebris eſt S. Pontificis memoria, tam in Romano emendato M., quam in alijs Latinorum, alia addere ſuperuacaneum eſt. Notkerus Acta per compendium exhibet, ſicuti Petrus de Nat. lib. 7. cap. xi. & Græcorũ Menologium hac ipſa die.

Digitized by Google

In Antiochia. Romanum M. cum Beda, Vſuardo, Adone, Vvandelberto, Notkero, & alijs recentioribus latinis inuentionem, ſeu potius translationem corporis Sãcti Stephani prothomartyris reiicit in ſequentem diem,& pluribus ibi Baronius proſequitur. Animaduertendum tamen eſt de reliquijs S. Stephani duplicem in Vetuſtiori M. noſtro celebritatem indicari, alteram iiij. Nonas Antiochiæ, alteram iij. Nonas Ieroſolymis. Primam exprimit apertius Notkerus. *In Antiochia Nat. reliquiarum S. Stephani Prothomartyris Chriſti, & primi in Eccleſia Diaconi; vbi haberi dicitur vnus de lapidibus, quibus in paſſione ſua percuſſus eſt, & multas ſanitates per eum fieri*. De conſimili lapide Anconam translato teſtatur D.Auguſtinus, & inuentas per Lucianum fuiſſe S. Prothomartyris reliquias,ad plures locos diuiſas perueniſſe,patet ex pluribus. In Africa, & Minorica inſula S. Stephani reliquias miraculis illuſtres fuiſſe habetur ex libello de miraculis S. Stephani, qui aſcribitur Euodio Epiſcopo Vzalenſi, & in Epiſtola Seueri Epiſcopi Minoricēſis, quæ ſcripta creditur anno 423. v. Kal. Martij. Extat etiam Epiſtola Auiti presbyteri ad Balchonium Epiſcopum Bracharenſem circa annum 415. ſcriptam, ad quem pars inuenti corporis tranſmiſſa dicitur, Lucianus verò presbyter, cui reuelatũ fuit S. Prothomartyris corpus, teſtatur in translatione eius à Villa Caphargamala Hieruſalem, relictos ſibi fuiſſe *de membris eius paruos articulos, imò maximas reliquias; terram cum puluere, vbi omnis eius caro aſſumpta eſt*; quas reliquias pluribus Eccleſijs communicauit. At ſiue ex relato à Notkero lapide, ſiue ex alijs in translatione communicatis reliquijs, certum eſt hac die Antiochiæ, non agonem, ſed reliquiarũ natalem, ſiue celebritatem recoli cōſueuiſſe, quæ tanquam ſolemnis in Vetuſtiori noſtro M. Antiochiæ indicatur. Apud Græcos, non hac die, ſed 15. Septembris in Menologio Sirleti, ſiue Caniſij ita ſignatur, *Commemoratio, nec non inuentio reliquiarũ S.Martyris Stephani*. In mſ. Martyrologio S. Cyriaci Baronius teſtis eſt nullam hac die Inuentionis memoriam extare,ſed S.Prothomartyris feſtum memorari in Ancona; vbi haberi dicitur vnus ex lapidibus, quibus percuſſus eſt. Inde Bedam corrigendum arbitratur, qui legit ſimul cum Notkero. *In Antiochia S. Stephani protomartyris, vbi haberi dicitur vnus de lapidibus, quibus in brachio percuſſus eſt, & multas ex eo virtutes ſanitatum fieri*. Exiſtimat enim Cardinalis Baronius ex his, quæ D.Auguſtinus habet ſerm.31.& 32. de diuerſis, legendum eſſe Anconæ non Antiochiæ. Et quidem in Occidentalis Eccleſiæ Martyrologio opportunior videretur natalis reliquiarum Anconæ celebratarum, quã Antiochiæ in Oriente. Sed quia codices noſtri cum Corbeiēſi, Notkero, & Beda *Antiochiæ* conſtanter retinent,nihil immutandum cenſui. Plures enim lapides pluribus in Eccleſijs cum alijs D.Stephani reliquijs venerari potuiſſe, & miraculis vt Anconæ, refulſiſſe,nullum apparet inconueniens. De Inuentione, ſeu Translatione Hieroſolymam die ſequenti agitur.

In Cæſarea Mauritaniæ. Ita etiam legit cũ M. Corbeienſi mſ.Reginæ Sueciæ, in quibus pariter vij. filij numerantur martyres ſocij his verbis. 4. *Nonas. In Cæſarea Mauritania Theodotæ, & vij. filiorum eius, quorum geſta habentur, & in Italia ciuitate Verona natale SS. Felicis, & S.Niceti. Nicomedia martyrum numero vij.*. At neq. locus Paſsionis, neq. filiorum numerus cum M. Romano concordat. S.Theodoræ enim certamen recolit Niceæ in Bythinia, & tres illi tantùm filios aſsignat, quorum primogenitus Euodius nuncupatur, quemadmodum etiam apud Vſuardum, & Adonem legitur, quorum poſtremus diffuſiùs Acta proſequitur. Concordant Belſinus de Padua, Maurolycius, & Galeſinius: is tamen eandem putat eſſe Theodotam, quam ex Græcis indicauerat 4.

Cal.

Cal. Auguſti. Duplicem in mſ. Reginæ Sueciæ Theodoram, ſiue Theodotam memorari video: Cæſerienſem cum ſeptem filijs unam: Nicenam alteram cum tribus filijs. Huius acta cum S. Anaſtaſiæ iunioris Actis proſtant apud Suriū T. 12. ad diem 25. Decembris, in quibus narratur ortam fuiſſe Bythiniæ ciuitate Nicea, ſub Diocletiano vero captam cum tribus liberis in Macedonia, ac captiuam cum iiſdem tranſmiſſam in Bythiniam, ibiq. à Proconſule Bythiniæ cum filijs viuicomburio coronatam. Parum ab hac diuerſam S. Theodotæ, & liberorum hiſtoriam ex Regio codice Græco nuper produxit Combefiſius in Illuſtriū Chriſti martyrum triumphis p. 247. in qua S. Matronam agonem compleuiſſe in Bythinia Niceæ cum liberis docetur, liberorum verò numerus non exprimitur. Huius ſeiunctim à Cæſarienſi Afra, ita meminit mſ. Reginæ Sueciæ. *Nicea in Bythinia paſſio S. Theodotæ cum tribus filijs, qui omnes igne conſumpti ſunt præcipiente Diocletiano Imperatore ſub Comite Leucadio*. Supplendum quapropter putarem in Vetuſtiſſimo M. Antuerpiēſi nomen vrbis, & emendandum nomen Prouinciæ pro Bitia Bythiniam reſtituēdo, hoc pacto. *In Bythina ciuitate Nicea Theodota cum tribus filijs*. De altera verò Cæſarienſi in Mauritania Theodota cum ſeptem filijs, præter aſſenſum noſtrorum codicum, M. Corbeienſis, & mſ. Reginæ Sueciæ, nihil addere me poſſe fateor, & quamquam in omnibus ex adductis libris addatur, *Quorum geſta habentur*, non dum hæc mihi manifeſta eſſe doleo.

In Italia. S. Felicem, & Nicetium in Vrbe Italiæ Verona vnanimes exhibent libri omnes mſ. iam adducti, ac inſuper, Notkerus his verbis. *In Ciuitate Verona Nat. SS. Felicis, & Nicetij*. Diſſidet tamē M. Vetuſtiſſimū, quòd Veronæ tantū Felicis memoriā exhibeat, *alibi* vero incerto loco Nicetiū. Et re vera Panuinus lib. 4. antiquit. Veronenſiū cap 4. ſub Ara maxima Eccleſiæ S. Stephani, paulo extra vrbis portam, conditum eſſe teſtatur corpus S. Felicis Epiſcopi, de Nicetio verò ſilet omnino. Sanctum hunc Felicē Epiſcopum Confeſſorem, non martyrem deſcribit Ferrarius, ipſiuſq. memoriam agit ex monumentis Eccleſiæ Veronēſis ad diem xix. Iulij, nihil de Nicetio ſubdens, quem tamen ex vetuſtis, vt profitetur Martyrologijs, vna cum Felice, ita retinet Maurolycius *Veronæ SS. Felicis, & Nicetæ martyrum*. Nicetam nimirùm non Nicetium retinens, & omnino martyrem ſcribens.

Nicomediæ. Nicomedienſes Anonymos ſeptem mſſ. codicibus omnino debemus, hoc eſt libris noſtris, M. Corbeienſi, Reginæ Sueciæ, & Vetuſtiſſimo Antuerpienſi, in quo non vij. ſed viij. martyres indicantur, niſi error librarij dicendus ſit ex omnium aliorum conſonantia.

III. Nonas Auguſti.

SAncti Matrofili Epiſcopi, & Hermili Martyris. In Conſtantinopoli Natalis Sancti Acellai. Romæ Natalis Sanctorum Diogenis. Stephani. In Ieroſolymis inuentio corporis Beatiſſimi Stephani primi Martyris, & Sanctorum Gamalielis. Nichodemi, & Abibon. *In Auguſtiduno depoſitio Eufroni Epiſcopi*.

Vetu-

AVGVSTI 3.

VEtuſtiſſimi M. Sãcti Villibrordi Diariæ tabulæ à libris noſtris initio præſertim ità variant. *III. Nonas Auguſti. Antiochiæ Stephani. Conſtantinopoli depoſitio Metropoli Epiſcopi, & alibi Hermilæ martyris. Hieroſolymis Inuentio corporis B.Stephani Diaconi Apoſtolorum, & aliorum Gamalielis, Nicodemi. Et alibi Auguſtoduni depoſitio Eufroni Epiſcopi.* Stephanum Antiochenſem non recolunt libri noſtri, ſicuti nẽq. Notkerus, neq. mſ. Reginæ Sueciæ, in eo tantum ab illis differens, quòd Inuentionem S. Stephani ſileat. 3. *Non. Auguſti S.Matrophili Epiſ. & Hermeti martyris. Conſtantinopoli natalis S.Acillæ. Romæ nat. SS. Diogenis, & Stephani. Auguſtoduno depoſitio Euphronij Epiſcopi.* Vberius omnibus comparet M.Corbeienſe. Et ſi enim cum libris noſtris conuenit, quòd initio ſtatim Metrophilum Epiſcopum, & Hermelium martyrem exhibeat, variũ tamen in ordine apparet, pluresq. cælites quam M. noſtrum indicat. De Stephano nihil alicubi comparet præter quam in M.Vetuſtiſſimo. In huius Prototypo vereor, ne Antiochiæ Stephani memoria ad heſternum diem pertinens librarij vitio in hũc tranſpoſita ſit, ſicuti in libris noſtris poſtpoſitum Conſtantinopolis nomen initio laterculi reponendum fateor, quemadmodum etiam in mſ. Reginæ Sueciæ, & Corbeienſi M. in quo diarius indiculus hoc ordine proſtat. *III. Non. Aug. Sancti Metrophili Epiſcopi, & Hermeli martyris. In Conſtantinopoli Natalis Sancti Achillei, Iuſti. Et Natalis Sãctæ.....ddenis martyris. Romę Natalis Sanctorum Erogenis, & Stephani. Hieroſolymis Inuentio corporis Beatiſſimi Stephani primi martyris, & Sanctorum Gamalielis, Nicodemi & Abibonis. In Auguſtiduno depoſitio Eufronij Epiſcopi, & Confeſſoris.* Metrophilum, ſiue Matrophilium Epiſcopum, nominis ſimilitudo ſuaderet Cõſtantinopolitanum credere, niſi id Vetuſtiſſimum M expreſsè doceret. De hoc Metrophane nuncupato agit Romanum die 4. Iunij cum Græcis in Menologio, vbi videnda, quæ notat Baronius. Sancti Epiſcopi vitam ſummatim, ibi Gręci recenſent, filiumq. docent Domitij fratris Probi Imperatoris, ac baptizatum, & cum Tito Epiſcopo Byzantino conuerſatum, tandem in eadem cathedra ſuffectum. Inter Patres Nycænæ magnæ ſynodi numeratur, quãvis eundẽ ſenio, & morbo grauatum non niſi per Vicarium Alexãdrum interfuiſſe, ijdem Græci doceant, & ſub magno Cõſtantino requieuiſſe in Domino. Hormelium, ſiue Hermilium, ſiue Hermillam, ſiue Hermetem martyrem Conſtantinopoli pariter tribuunt, Martyrol. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Bellinus de Padua, Maurolycus, & Galeſinius: quorum aliqui Hermellum, alij Hermolium, alij Hermolaum vocant. Libri noſtri cum Corbeienſi, & mſ. Reginæ Sueciæ, dum eum ſimul cum Metrophane recolunt, Conſtantinopoli ſubobſcurè tribuunt. Vetuſtiſſimum tamen M. non Byſantio, ſed alibi incerto loco martyrem agnoſcit. Acillam ſanè, quæ ijdem adducti codices propalam Conſtantinopoli aſſignant, ſubticet idem Vetuſtiſſimum. Achilleum, non Acillum, vel Acellum vocat M. Corbeienſe, & illi Iuſtum ſocium adiungit reliquis ignotum, & ſanctam martyrem, decurtato iniuria tẽporis nomine, tantùm indicatam..... *ddenis.* Achillam recolit Notkerus his verbis. *Conſtantinopoli S. Achillę.*

Romæ. Notkerus, qui Vetuſtiori M. noſtro ad Adonis codicẽ præfixo, plurimum innititur, hos ſanctos ab alijs prætermiſſos Romanos martyres Diogenẽ, & Stephanum pariter recolit. *Romæ natiuitas SS. Diogenis, & Stephani martyrum*, cui non modo concinunt libri noſtri, ſed iam adducti M. Corbeienſe, &

Reginæ

Reginæ Sueciæ, dum reliqui ſilent.

In Hieroſolymis. De Inuentione reliquiarum S. Stephani,eiuſq. Hieroſolymam translatione extat Epiſtola Luciani presbyteri omnibus probata, tum apud Surium T. 8, tum apud Baronium ad annum 415. Incidit reuelatio prima in ſextam feriam 3. Nonas Decembris. & poſt tres ſeptimanas inuentio, ac vij. Kal.Ianuarij translatio,vt in eadem epiſtola adnotatur. Petrus de Natal. lib. 7. cap.15.traditionem refert, quod dies 3. Nonis Auguſti, ſit dies paſſionis, & vij. Kal. Ianuarij dies translationis. Cur verò Eccleſia has feſtiuitates ita immutauerit,rationem reddit lib. 2. cap. 4. Et hoc fortaſſe hauſit ex Notkero, vel alio cõſimili per antiquo M. Putat enim Notkerus hunc eſſe diem primæ ſepulturæ, quando raptum eſt ſacrum eius corpus de manu Iudæorum, qui illud, ne ſepeliretur,cuſtodiebãt,& B.Gamaliel in Villam ſuam tranſtulit. At hæc accomodari nequeunt M. noſtro,in quo ſimul inuenta corpora ſanctorum Gamalielis,Nicodemi, & Abibonis narratur, qui tempore ſepulturæ S.Stephani non adhuc deceſſerant. Nec aptari poſſunt, quæ de Translatione Conſtantinopolim,& Romã meditatur Baronius. Expreſsè enim legitur, tam in libris noſtris, quam Corbeienſi, & Notkero *Hieroſolymis inuentio corporis, &c.* & additur etiam inuenta ſimul fuiſſe corpora SS. Gamalielis Nicodemi, & Abibi, ſiue Abibonis: nec de Inuẽtione,in epiſtola Luciani memorata, Vetuſtius M. noſtrum intelligere dubitandum non eſt, præſertim quia vij. Kal. Ianuarij,non inuentionem reliquiarum, ſed Paſſionem S. Prothomartyris expreſsè ſignat. Vnde videtur dicendũ permutatos ab Eccleſia celebritatis dies, vt ſolemnius paſſio cum Natali Domini celebraretur, quem admodum Petrus de Natalibus docuit. Subticere autem non libet, quod de Nicodemi, & Gamalielis nominibus idem Lucianus perhibet in epiſtola adducta cap.9. Scriptum nempe fuiſſe altiſſimis literis ſuper lapidem ſepulcralem. *Celiel; quod interpretatur ſeruus Dei, & Apaan, Dardan, quod interpretatur Nicodemus, & Gamaliel.* Nomina hæc propria fuiſſe vix crederem, cum ſemper Nicodemus in Euangelio ſuo nomine nuncupetur, non Apaam, ſed ſignificatiua, vt Celiel Stephanum ſignificabat, non proprio nomine, ſed appellatiuo ſerui Dei. Nicodemi,Gamalielis, & Abibon corpora Hieroſolymis translata in maiori Piſana Eccleſia peculiari ſacello venerantur.

Auguſtoduno. Euphronium S.Epiſcopum Auguſtodunenſem exhibet Romanum M.cuius meminit Gregorius Turonenſis, & Sidonius. Interfuiſſe Concilio Lugdunẽſi, & cõtra Pelagianos epiſtolã Fauſti ſubſcripſiſſe ibi notat Baronius. Meminerunt, præter adductos codices etiam Notkerus, Hagiologium Franco-Gallicum Lebbei, Sauſſayus,& alij ſacræ Galliæ antiquarij,ex quibus olim ad vetuſtius M. additamentum effluxit. Plura de eo Sammartani, qui nonum Epiſcopum Æduenſem numerant, & floruiſſe docent anno 461.

II. Nonas Auguſti.

Romæ via Tiburtina in Cimiterio Natalis Sancti Creſcentiani,& Iuſti. Et Natalis Sancti Sanchinti. In Nicomedia Natais Sanctorũ Sergi, & Bartholomei. *Lugduno Galliæ Aduentus corporis Sancti Iuſti Epiſcopi de Heremo.*

Variat

AVGVSTI 4.

Variet à libris noſtris Vetuſtiſſimi M. Antuerpienſis quotidianus nomenclator, tàm in ordine, quàm nominibus ipſis, ita explicatis, & diſpoſitis. *Pridie Nonas Auguſti. Nicomediæ Iſali.& Romæ Creſcentiani, Iuſtini, Quinti, Bartholomiæ. Translatio S.Iuſti Epiſcopi.* Vberius. & magis noſtro conſonum M. Corbeienſe, ita loquitur. *Pridie Nonas Auguſti. Romę via Tiburtina in Cimiterio natalis SS. martyrum Creſcentiana, & Iuſtæ. Et natalis S.Secinthi. In Nicomedia natalis SS. Segę, & Bartholomei martyris. Lugduno Gallię, aduentus corporis S. Iuſti de Eremo.* Ex duplici verò mſ. Reginæ Sueciæ apertiùs docemur de loco paſſionis, ſeu ſepulturæ, & venerationis SS. martyrum Romanorum. Alter enim in poſthumis Adnotatis Holſtenij legit. Prid. Non. in fine laterculi. *Romę via Lunicana miliario ab Vrbe xiv. natale Sācti Sachinti. Nicomedię natale SS. Sege, & Bartholomæi. Lugduno Galliæ aduentus corporis S.Iuſti Epiſcopi de Eremo.* Exprimit alter ex libris mſ. Reginæ Sueciæ cœmeterium, in noſtris codicibus prętermiſſum. *Romæ Via Tiburtina in cęmeterio S. Laurenty martyris Creſcentiani, & Iuſti, & natalis S.Sachinti. Nicomediæ &c.* vt in primo. Pro Iuſto Iuſtinū habet M. Vetuſtiſſimum, & pro Sachinto, Quintum. Bartholomiam vero contra reliquorum codicum fidem Romæ tribuit ſuppreſſo, vel mutato in Itali nomine Sergio, qui Nicomediæ eſſet tribuēdus cum Bartholomæo. Facile per Cœmeteriū via Tiburtina in codicibus noſtris intellexiſſem cœmeterium Cyriacę in Agro Verano, quod ex S. Laurentij ſepultura clariſſimum eſſet, ſed apertè id confirmat alter mſ. Reginæ Sueciæ, cuius & aliorum adductorum codicū fide Creſcentianum, & Iuſtum lego, nō Creſcentianam, & Iuſtam, vt retinet M. Corbeienſe. An Creſcentius potius quam Creſcentianus dicendus ſit, dubitari poteſt, cum Creſcentius Lector apud Bibliothecarium in Siſto II. ſępultus ſit cum B.Laurentio in cœmeterio Via Tiburtina. Ita dubitari poteſt, an Iuſtus Iuſtinus potius ſit ſanctus presbyter, qui quamplura SS. martyrum corpora in eodem cœmeterio Via Tiburtina cōdidit, cuius meminerunt Acta S.Siſti, & Laurentij, & mſſ. codices Lateranenſis, & S.Petri, vt in fragmento apud Aringhium lib.4. cap.16. n. 5. Is capite ſub Claudio truncatus à fidelibus ſepultus eſt *in crypta, in agro Verona pridie Nonas Auguſti*. At Notkerus Iuſtinum à Iuſto apertè diſtinguit. *Item Romæ Via Tiburtina Creſcentiani, & Iuſti. Item Iuſtini presbyteri, de quo narratur in paſſione S.Laurentij, &c.*

Et Nat. S.Sāchinti. Præterquā in mſſ. adductis iam codicibus de S. Sanchinto, vel vt legit M, Corbeienſe Secinto, vel Sacintho nullam alibi memoriam inuenio. Sepultum eſſe S.Martyrem via Labicana milliario ab Vrbe xiv. alter ex mſ. codicibus Reginæ Sueciæ apertè docet. Reliqua mihi in obſcuro ſunt, ſicuti etiā Nicomedienſes martyres Sergius, & Bartholomœus, qui à Notkero pręteriti, aliam lucem non accipiunt, quam ab adductis mſſ. libris. Segem non Sergium dicunt libri Reginæ Sueciæ, & Segam minima differentia M. Corbeienſe. Iſaliam verò hic tantum Nicomediæ aſſignat M. Vetuſtiſſimum, alijs omnibus ignotam.

Lugduni. S.Iuſtum Epiſcopum Lugdunenſem multis proſequitur Theophilus Raynaudus in Hagiologio Lugdunenſi. Cauſam ſeceſſionis in Eremum Ægyptiam, vbi Eremiticam inter Anachoretas vitam geſſit, & ſanctè obijt, narratur in Actis S.Iuſti apud Surium T.9.

ad diem 2. Septembris. Synchronus S. Ambroſij fuit, & cum eo Cõcilio Aquileienſi interfuit anno 381. tanquam Gallorum legatus. Dies ſeceſſionis ab Epiſcopatu apud eundem Raynaudum notatur 14. Octobris, natalis, ſeu feliciſſimi in Ægypto obitus 2. Septembris; Quarta vero Auguſti dies reuectionis ſacrorum oſſium, vt Ado adnotauit ex Ægypto. De cauſa ſeceſſionis diſputat idem Raynaudus contra Paradinum, & Seuertium, & ex vetuſto Epitaphiorum codice per Quercetanum euulgato, Titulum memoriæ S. Iuſti adfert, in quo eius vita percurritur. Decimus tertius Epiſcopus Lugdunẽſis numeratur à Sãmartanis, qui plura de eo cumulant ab anno 374. Nihil tamen de diebus celebritatis eius addunt. Quamquam verò trãslatio S. Iuſti in omnibus adductis mſſ. codicibus hac die recolatur, minuta hæc de S. Viro in Vetuſtiſſimo M. addita à Gallicis clericis non dubito.

Nonas Auguſti.

NAtalis Sanctorum Herenenti. Heracli. Daſſi. Acſiopolim Herenni. Daſſi. Heracli. Romæ dedicatio Baſilicæ S. MARIAE. In Ciuitate Auguſta paſſio S. Afri. *Auguſtoduno Natalis S. Caſſiani Epiſcopi. Catalonis ciuitate Natalis S. Mimini Epiſcopi*. Et alibi natalis Sanctorũ Floriani, & Filiſtini.

AVGVSTI 5.

SAcros huius diei faſtos, alterius ex noſtris codicibus malè aptus librarius, malè ex Ectypis ſuis accepit, & fluctuans, an rectè ſcriberet, aliquantulum corrupit. Prima ergo laterculi linea, in qua ille dubius hæſitauit, malè appoſita, in altero codice apud Canonicos Lvcenſes deeſt, & reliqua nonnihil tamen detruncata leguntur. *Natalis Sanctorum Herenni, Daſſi, Heracli*. Deficit in his martyribus locus certaminis, qui corruptè in codice Muſei noſtri indicatur, dum legitur *Acſiopoli*, quæ Vrbs nimirũ Myſiæ inferioris eſt Ptolomæo apud quem Danubius ab hac Pontũ vſq. Iſter nominatur. Ita partim corrigit, partim corrigẽdum ſe præbet mſ. Vetuſtiſſimum Epternacenſe, ſeu Antuerpienſe. *Nonas Auguſti. In Axiliopoli Hirenei, Eracli, Daſi. Natalis Oſualdi Regis. Auguſtoduno Caſſiani Epiſcopi. Catalonia ciuitate Mimmini Epiſcopi, & alibi Natalis Floriani, & Filiſtini*. Pro *Axiliopoli* legendũ eſſe Axiopoli non dubito, tum fide mſ. Reginæ Sueciæ, tum Martyrologij Corbeienſis. In illo legitur *Axiopoli Natalis SS. Herenei, Eraclij, & Baſſi*. In hoc. *Natalis Sãctorum Herenti, Heracli, Daſſi, ſiue Baſſi. Axiopoli Hereni, Heracli, Daſſi. Romæ dedicatio Eccleſiæ S. MARIAE. In Ciuitate Auguſta paſſio S. Afræ. Auguſtoduno Natalis S. Caſſiani Epiſcopi. Catalaunis ciuitate Natalis S. Memmi Epiſcopi, & Confeſſoris. Et alibi Natalis Sanctorum Floriani, & Filiſtinæ martyrum*. Ex eodẽ Archetypo accepiſſe videtur, qui Corbeienſe M. exarauit, ac librarius codicis noſtri, quandoquidem in prima linea hæreat pariter, an *Daſſum*, vel *Baſſum* reponeret. Magna hæc trium martyrum in nominibus ſimilitudo, ſicuti per incuriam primò eſſe repetitos ſuadet, ita in prima eadem linea adductos non iniuria remouendos eſſe confirmat, & Axiopoli tribuendos, qui incerto loco aliquibus

bus codicibus aſſignantur. De his cum neque Romanum Martyrologium, neq; Beda, Vſuardus, Ado, aut Notkerus meminerint, ex illis nequit emendari. Si quis verò contenderet, Herenæum ab Herennio, Baſſum à Daſſio, ſiue Datio diuerſos martyres eſſe, ac proinde in binas claſſes diſtribuendos, alteram incerti loci, alterã Axiopolitanæ vrbis, vt mſ. Reginæ Succiæ, cum Corbeienſi, & altero codice noſtro, præſeferre videntur, in tanta martyrum ſegete, nudis nominibus indicata, neque ipſe pervicaciter negarem.

Romæ dedicatio. Non aliter huius dedicationis celebritatẽ exprimit M. Corbeienſe. Hanc M. Vetuſtiſſimum ſilet cũ mſſ. Reginæ Succiæ, Notkero, Vſuardo, & Adone; vt hinc Vetuſtius noſtrum appareat ad vſum fuiſſe Romanæ Eccleſiæ, cuius proprium feſtum erat Eccleſiæ S.MARIÆ dedicatio, ſicuti Kal. Auguſti dedicatio S.Petri in Exquilijs. At ſicuti hanc ideo iu Martyrologio apponi exiſtimamus, quòd prima eſſet à Petro Romæ Chriſto Domino dedicata Eccleſia, ita & illam hodie indicatam eſſe coniectaui, quæ B. Virgini prima Romæ ſolẽniter dedicata fuerit, ſaltem poſt primas ſub Diocletiano dirutas, & ſub Conſtãtino reſtitutas Eccleſias. Vnde libuit de more ad laterculi finem, in re dubia peculiari diſſertatione exerceri.

In Ciuitate Auguſta. Pium quendam errorem ex Afro martyre Auguſtophratenſi, in Afram martyrẽ Auguſto-Vindelicam notat pro re noſtra ante plures annos in ſuo Martyrolog. Notkerus his verbis, quæ ideo integra apponere non piguit. *In Auguſta Euphratenſi natiuitas S. Afri martyris, quorum nominum ſimilitudine, id eſt, & Auguſta, & Afri, noſtrates inducti hac die apud Auguſtam Rhetianam, ſiue Vindelicam paſſionem S. Afræ conſummatam putauerunt. De qua in ſequentibus Deo volente dicemus*. Nil ergo corrigendum in noſtro eſt, & contra plura Martyrologia latinorum nomen Afri, retinendũ, non modo Notkeri monitu, ſed fide etiã mſ. Reginæ Suecia, in quo legitur *In Ciuitate Auguſta paſſio S. Afri*. De Auguſta Euphratẽſi in Syriæ regione, quæ & Comagena dicebatur, meminit Marcellinus, & Auguſtophratẽſis dicitur Aurelio Victori, Theodoreto, & alijs. De Afra martyre Auguſtana-Vindelica die ſequẽti agendum eſt.

Auguſtoduno. Martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, atq; alij S. Caſſianum Epiſcopum Auguſtodunenſem hac die recolunt. Ita & mſ. Reginæ Suecia. Addit Maurolycus à Zenone Epiſcopo Alexandrino conſecratum fuiſſe, quod ex Petro de Nat. lib. 7. cap. 27. accepit. Erat enim genere Ægyptius, vt pluribus proſequitur Sauſſayus. Floruit circa annum Domini 400. Aliqua de eo habet Surius in vita S.Germani Autiſiodorenſis die 31. Iulij. Non fuiſſe Epiſcopum Auguſtodunẽſem primò, ſed Oſtiẽſis ciuitatis in Ægypto, deinde Auguſtoduni docet mſ. Martyrol. S.Sabini de Leuitania in Additionibus apud Sauſſayũ p. 1246. Meminit de eius ſepulcro Greg. Tur. de Gl. Cõf. cap. 74. & plura de eo habẽt Sãmarthani.

Catalonis. Mimmium, nõ Mimminum alij legunt. Plures Memmium, vt Romanum Martyrologium, Beda, Vſuardus, Ado, ſeu potius eiuſdem Auctarium, Notkerus, & alij. *Cathalanis S. Mammij Epiſcopi, & Confeſſoris* Nonis Auguſti memoriam agit Hagiologium Franco Galliæ Labbei, plura refert Sauſſayus, & alij Galliæ ſacræ ſcriptores, qui diſcipulum S.Petri fuiſſe narrant. Notkerus per compendia eius acta decurrit, latiùs Petrus de Nat. lib. 7. c. 25., qui tamen Menium Epiſcopum, & Cõfeſſorem appellat, Mennium Galeſinius. Memmium tamen vocat Greg. Turonenſis de Gl. Cõf. cap. 66. qui miſſum fuiſſe à D. Petro in Gallia omnino ſilet. Corrigẽdum profectò in noſtro Martyrol. eſt Vrbis nomen & reponendum pro Catalone *Cathalannũ*, vel *Catalauni* vrbe Galliæ-Belgicæ in Cãpania. A Gallico ſcriptore Vetuſtiori martyrol. SS. hos epiſcopos Caſſia-

nũ, & Memmiũ additos fuiſſe non difficile ſuadeor pauca eo habẽt Sãmarthani.

Et alibi. De SS.Floriano, & Filiſtino vulgata martyrologia, quæ viderim, ſilẽt, præter Notkerum, qui Cœleſtinum, nõ Fileſtinum Floriani ſocium appellat, incerto pariter loco veheratos. *Alibi Natiuitas SS.Floriani, & Cęleſtini*. Filiſtinam, non Filiſtinũ legit mſ. Reginæ Sueciæ. *Et alibi Floriani, & Filiſtina*, in quo cum adducto Corbeienſi M.cõuenit. Filiſtinum cum codicibus noſtris retinet Antuerpienſe. Reliqua in obſcuro nihil prorſus latent.

De Prima Romæ B. V. MARIAE dedicata Eccleſia.

EXERCITATIO XII.

DEIPARAM ſemper Virginem poſt Chriſtum Dominum ſummo ſemper cultu ab Eccleſia fuiſſe veneratam, eiuſq; venerationem in dies magis magiſq; auctã, non eſt cur hic ſupervacaneo labore retexam. An in Gallijs Sanctæ Dei Genitricis prima Templa conſtructa ſint, vt recentiores illius Regni ſcriptores aſtruunt, & ex illis Benedictus Gononus in Deiparæ chronico, cum ſeriùs trans Alpes euectam religionem noſtram Seuerus Sulpicius antiquus grauis, & Gallus ſcriptor teſtatum reliquerit, nec fidem addo, nec detraho. Circa eadem tempora, vel ante Paulinum Antiochenum, primum Lvcenſium à B.Petro Apoſtolo conſtitutum Epiſcopum, inter Eccleſias Lvcæ in Hetruria excitatas, Acta eius docent, tam mſſ. in maioris illius Eccleſiæ Tabulario, quam edita apud Razzium, & Franciottum, primam ibi Eccleſiam conſtruxiſſe in honorem S.Trinitatis, Virginis Glorioſæ, S.Crucis, & B.Stephani Prothomartyris; ſecundam verò in honorem Saluatoris; & ſingulariter *tertiam in honorem Virginis Glorioſę*, præcipua ſcilicet dedicatione, & cultu; ita vt Itali, & Hetruſci primam Virginis venerationem Gallis non invideant, quinimo ſibi iure aſſerere poſſint, vt à nobis dictum eſt in libro de Hetruſcæ Pietatis originibus, ſi Deus vitam prorogare dignetur, propediem edendo. De primo nunc Romano templo Deiparæ dicato diſquiſitionem mouemus. Petrus de Natalibus lib.7. cap.21. dum celebritatis S.MARIÆ ad Niues originem à tempore Liberij Pontificis retexuit, primam hanc eſſe dedicationem Eccleſiæ, ſub B.Virginis nomine in Romana vrbe videtur aſſerere, *Cum*, inquit, *vſq. ad illud tempus nulla intra vrbis ambitum in honorem B.Virginis fuiſſet Eccleſia fabricata*. Conſentit huic aſſertioni Panuinus de ſeptem Vrbis Eccleſijs, qui auctorem lectionum in vetuſtiori Romano Breuiario pro hac ſententia adducit. Verùm hoc amplius tanquam ſuſpectæ veritatis in Breviario Romano emendato non legitur. De nomine enim huius Eccleſiæ lect. vj. in Feſto S. M. ad Niues poſt narratam à Liberio Pontefice illius Eccleſiæ deſignationem poſt Ioannis Patricij conſtructionem, ac Sixti III. reſtâurationem hæc docentur. *Varÿs nominibus primum eſt appellata Baſilica Liberÿ Sancta MARIÆ ad Preſepe. Sed cum multæ iam eſſent in Vrbe Eccleſia ſub nomine S.MARIÆ Virg. vt qua Baſilica nouitate Miraculi, ac dignitate cęteris eiuſdem nominis Baſilicis preſtaret, vocabuli etiam excellentia ſignificaretur, Eccleſia S.MARIÆ Maioris dicta eſt*. Hoc peculiari Titulo Maioris in Martyrologio noſtro non vocatur, quòd recentioris ſæculi additamentum ſit. Vetuſtius quod occurrat nomen eſt

Liberianæ

Liberianæ Baſilicæ, & in vita S.Martini Papæ primi Anno 640. S. MARIÆ ad Preſæpe. Primum,quod illius ſuperſit,monumentum eſt in libro Pontificali his verbis in vita Liberij, *Hic fecit Baſilicam nomini ſuo iuxta macellum Lybiæ*, ſed ſiue Marcellinus presbyter,ſeu Fauſtinus Diaconus ſchiſmatici,quidem,ſed coæui ſcriptores in libello apud Sirmundum de ſchiſmate Vrſicini, eiuſdem Baſilicæ,ſed eodem pariter nomine meminerunt. In vita Sixti III. appellatur Baſilica S.MARIÆ Matris Domini,& in vita Hadriani primi Baſilica S.Dei Genitricis cognomento Maior, & ad Præſepe nuncupatur. Maiorem ideo dictam eſſe, quòd vetuſtate alias in vrbe B.Virgini erectas præceſſerit,non contendo. Alias ante hanc conſtructas, & eidem B.Virgini dicatas fuiſſe non dubito. S.Calliſtus primus ex eodem Pontificali libro in eius vita *Fecit Eccleſiam Sanctæ Mariæ Tranſtyberim* circa annum Domini ccxxvj. Tranſtyberinam hanc Eccleſiam ſunt,qui putent, non modo primam eſſe, quæ ſub Titulo S.MARIÆ Romæ publicè erigeretur, ſed quæ prima omnium diuino cultui manciparetur, ex memoria prodigij ſponte manantis olei in Chriſti Domini Natiuitate, verbaq. Lampridij in Alexandro adducunt de eadem Eccleſia in Taberna meritoria excitata,quæ iterare hic libet ad oſtendendum tunc viuentium Chriſtianorum feruorem in locis diuino cultui dedicandis. *Cum Chriſtiani quemdam locum, qui publicus fuerat, occupaſſent, è contra Popinarij dicerent ſibi eum deberi reſcripſit: Melius eſſe,vt quomodocumque illic Deus colatur, quam Popinarijs detur.* Priſcis tamen ante Calliſtũ, & Alexandrum temporibus Chriſtianos Eccleſias habuiſſe, ita latè à nobis dictũ eſſe in proxima vndecima Exercitatione credimus, vt fruſtra in hac ſententia refellenda laborandum non ſit. Ad hoc autem vt è ruderibus antiquitatis prima Eccleſia in honorem Deiparæ Romæ conſecrata, quantum mihi liceat, eruatur, ſeiungenda mihi eſſe tempora video, hoc eſt à D.Petro Apoſtolo ad eccleſiarum ſub Diocletiano deuaſtationem. Sanè ante motam à Diocletiano perſecutionem plures Eccleſias in omnibus vrbibus diuino cultui dicatas fuiſſe, eaſq. ampliores Euſebius teſtis oculatus eſt lib.8. Hiſt. cap.1. Inquit enim. *Propter innumerabilem hominum, quotidie ad fidem Chriſti confugientium turbam, factum fuiſſe, vt populi priſcis ædeficijs iam non contenti, in ſingulis vrbibus ſpatioſas ab ipſis fundamentis extruerent Eccleſias.* Quapropter in ipſa Imperiali, ac Pontificia vrbe facile eſt credere, amplas plures Eccleſias conſtitutas,& inter has aliquas etiam Immaculatæ Virgini ſacras ædes dicatas fuiſſe. Pluſquam ſeptuaginta numerant ætate noſtra, qui Romam antiquam, ac recentiorem graphicè deſcribunt. Inter has aliquas vetuſtas eſſe ijdem teſtantur, vt Tranſtiberinam; S.MARIÆ in Coſmedie, Liberatricem, aliamq. in Auentino,& quæ nunc S.Luciæ in Silice nuncupatur, de quibus infra. Difficillimum ergo videtur Baſilicam S.MARIÆ ſub Liberio ex prodigio æſtiuæ niuis conſtructam primam dicere. Verum memoria repetendũ eſt, ſtatim ac Diocletianus Chriſtianæ religioni bellum indixit, omnes vbiq. Eccleſias ſolo fuiſſe equatas, vt latè à nobis dictum eſt exercit. vij.& xi. ex eodem Euſebio, & Theodoreto. Quod cum in decimumnonum annum imperij Diocletiani inciderit, hoc eſt Chriſtianæ æræ iuxta communem computũ ccciij.& Conſtantinus deuicto Maxentio non ante annum cccxij. pacem Chriſtianis dare potuerit, neque etiam ante hoc tempus Eccleſiæ potuerunt, vel inſtaurari, vel nouæ à fundamentis excitari. Imò neque ſtatim. Quamuis enim primas ſub Conſtantino Eccleſias Romæ, vbi Crucis victricia trophæa primùm ille erexit, conſtructas eſſe probabile admodum ſit,& Euſebius de Vita Cõſtantini lib.1. cap.42. ad victoriam contra Maxentium, & gaudia prouinciarum continuo ſubnectat Eccleſiarum extructiones, & amplificationes; non hæc tamen ita intelligenda

Digitized by Google

genda ſunt, vt eodem anno perfici potuerint, quemadmodum Baronius monet ad annum cccxij. n. lxiiij. Rebellantibus enim in Germania Barbaris, illùc quam celeriter progredi compulſus eſt Conſtantinus. Patet autem Euſebiū cap.47.&48. ea collectim narrare nonnulla diſtincti tẽporis habita ratione, & Baſilicarū erectiones in Vrbe, niſi ſub Siluestro in libro Pontificali recenſeri. Cumq. ex auctore ibelli de Munificentia Conſtantini, & vniuerſim ex eodem Euſebio lib.9. Hiſt. cap.xi. editionis Valeſ. Eccleſiæ non niſi poſt Maximini obitum reſtaurari cœperint, ſerius hæc eueniſſe dicendum eſt. *Sublato* quippe, vt ait Euſebius *è viuis Maximino Eccleſiarum quidem ædeficia Omnipotentis Dei beneficio ab ipſis fundamentis renouata extruebantur*. Quod in annum primum Silueſtri, & nonum Conſtantini repoſuit Baronius, hoc eſt ſalutis noſtræ cccxiiij. ſiue potius in annū cccxxiij. in quem Conſtantini epiſtolā ad Euſebium, & omnes Epiſcopos *de reſtaurandis, & ampliandis Eccleſiis*, idem Baronius retulit. Hinc Criſpo II. & Cōſtantino II. Cæſ. Coſſ. hoc eſt Baronij anno cccxxi. Cuſpiniani verò cccxxiij. ad Romanos reſcripſiſſe Conſtantinum apparet lib.1. cod. tit.2. ac licentiam dediſſe, vt vnuſquiſq. quæ vellet Eccleſijs moriendo relinqueret. Vocantùr verò in ea lege non Eccleſiæ, ſed Catholica Concilia, forte quia non dum conſtructæ erant, & per Concilia martyrum, ſeu Conuentus adhuc fideles ad Synaxes non ita propalam conueniebant. Ab hoc ergo tempore inſignes, quæ ſuperſunt Eccleſiæ, vel fundatæ, vel inſtauratæ ſunt. Cum igitur ab anno poſt reditum Syluestri Romam decimo nono Conſtantini, vel vigeſimo quarto ſupra tercenteſimum Chriſtianæ communis æræ, ad annum primum Liberij ccclij. viginti octo tantùm anno intercurrant, cumq. in hoc interuallo nulla compareat Baſilica expreſſe B. Virgini nuncupata, non ita durum videtur, Liberianam Baſilicam poſt Eccleſiarum reſtaurationem primam fuiſſe, quæ ſolemni aliquo ritu dedicaretur. Neque enim ſub Euſebio, aut Melchiade, qui Silueſtrum anteceſſerunt, Baſilicæ memorantur, neq. etiam ſub Silueſtro, niſi poſt Baptiſmum Conſtantini, vt in libro Pontificali legitur, Eccleſiæ, aut Baſilicæ erectæ inueniuntur. A' Marco quidem Pontifice Silueſtri ſucceſſore duas eſſe Baſilicas conſtructas narrat liber Pontificalis. *Vnā via Ardeatina, vbi requieuit, aliam in Vrbe Roma iuxta Paleſtinas.* A' Iulio verò, qui Liberium immediatè præceſſit, duas tantum Baſilicas ædificatas in eodem libro legitur, *Vnam iuxta forum, & aliam via Flaminia*. Quamuis quinque numerentur in antiquo Opuſculo à Bucherio edito, vt infra animaduertimus. Sed nihil in his de Titulo, vel dedicatione exprimitur. Verùm enim vero quamquam Diocletiani edictum omnes Chriſtianorum Eccleſias ſolo equari mandauerit vnam tamen, aut alteram reliquam fuiſſe, & ſumptuoſa aliqua ædificia, vel in publicos, vel priuatos vſus fuiſſe conuerſa, ac profanata, potius quam ſubuerſa ex eodem Euſebio elicitur. De ſuperſtitibus Eccleſijs reſtaurandis hæc verba Cōſtantini ſunt lib.2. de vita eiuſdem cap.46. in epiſtola ad Epiſcopos. *Canctos admonet, vt in opere Eccleſiarum omni ſtadio, ac diligentia incumbant, quo aut reparentur, quæ adhuc manent, aut augeantur in maius, aut ſicubi vſus poſtulauerit noua ædificentur*. De eccleſijs, & rebus ad illam pertinentibus, & in alios vſus conuerſis, hæc in edicto Conſtantini habentur cap.39. & 40. *Omnia ergo quæ ad Eccleſias rectè viſa fuerint pertinere, ſiue domus, ac poſſeſſio ſit, ſiue horti, ſeu quæcumq. alia: nullo iure, quod ad dominium pertinet, imminuto, ſed ſaluis omnibus, atque integris manentibus reſtitui iubemus*. & rurſus de Oratorijs, ſeu memorijs martyrum. *Sed & loca illa, quæ martyrum reliquiis honorata ſunt, & quę glorioſi illorum interitus memoriam ſeruant, quis ambigat ad Eccleſias pertinere*. Aliqua ergo ſacra loca vel à fiſco acquiſita, vel ab alijs vſurpata fuiſſe, ac profanata ex alijs etiam illius

edicti

edicti verbis educitur, quæ Eccleſiis reſtituenda Conſtantinus mandauit, vt ex his aliqua ſeruata eſſe vix liceat dubitare. An Romæ ex his aliquod Oratorium, aut eccleſia B. Virgini dicata, ſuperſtes à Diocletiani vaſtitate permanſerit, non mihi liquere fateor. Sacram Baſilicam certè ſuperfuiſſe non inuenio, ac proinde non longo interuallo nequaquam à veritate abſonum crederem, poſt vaſtata à Diocletiano, ſocijſq. imperatoribus, celebriora ſaltem Chriſtianorum templa, primam fuiſſe Liberianam Baſilicam, vel in ea ſaltem Oratorium à Liberio Deiparæ dedicatum, quod primùm Romæ cõſtrueretur. Ita quidẽ præter veteris Romani Breuiarij lectiones in quinta, & ſexta Breuiarii noſtri membranacei perantiqui ſcriptum legitur, & infra integram hiſtoriam adducemus. Cum verò præter Romanum emendatum Breuiarium non ità apertè ex veteribus hucvſque editis monumentis appareat, dedicationem Liberianæ Baſilicæ à Niuis prodigio originem duxiſſe, & per Liberium celebratam fuiſſe, quin potius in libro Pontificali aſſeratur à Sixto Tertio eſſe ædificatam, hìc paululum erit immorandum. In Vita quidem Liberij nihil aliud legitur, niſi eum nomini ſuo Baſilicam prope Macellũ Liuię conſtruxiſſe. In vita verò Sixti hæc habentur. *Hic fecit Baſilicam Sanctæ MARIÆ Matris Domini, quæ ab antiquis Liberij cognominabatur*. Duo hìc animaduerſione digna occurrunt, verbũm nempe *fecit, & ab antiquis* eandem Baſilicam Liberii fuiſſe nuncupatam. Seniores pro antiquis his acciperem; cũ enim inter Liberium, & Sixtum nonniſi ſeptuaginta circiter anni intercedant, vix antiquum tempus ſignificari poteſt: cum ab auis tempore Sixti quiſque ſcire potuiſſet Baſilicam à Liberio conſtructore, Liberij, vel Liberianam, fuiſſe nuncupatam. Pugnat autem iam eandem Baſilicam Liberij dictam eſſe, & à Sixto ex integro factam, cum ex Liberij nomine, iam ante Sixtum ſtetiſſe conuinceretur. Legendum igitur eſt, vt aliqui codices habent, non *fecit*, ſed *refecit*; ac ita accipienda ſunt verba Hadriani epiſt. 3. ad Carolum Imperatorem. *Sixtus Papa fecit Baſilicam Sanctæ Dei Genitricis MARIÆ cognomento Maiorem, quę & ad Præſepe dicitur*. Eandem verò, prius Liberianam, ita feciſſe Sixtum dicendum videtur, vt quampluribus additis quaſi ex integro eam feciſſe videretur. Ornamenta enumerat liber Pontificalis, & eadem cum imaginibus idem Hadrianus recenſet. *Simili modò, & ipſe in metallis Aureis quamquam in diuerſis hiſtorijs, ſacris decorauit imaginibus*. Extant adhuc ex his ſacræ aliquæ hiſtoriæ muſiuo opere expreſſæ, & ſupra Eccleſiæ maius oſtium antiquæ inſcriptionis reliquiæ perſtant. Integra tamen epigraphe ex Bibliotheca Palatina legitur in Appendice Inſcript. Gruteri p. 1170. Ex qua renouatio Baſilicæ his verbis diſcitur.

Virgo MARIA tibi Sixtus noua tecta dicauit.

Supra maiorem arcum, muſiuo pariter opere ornatum, teſtatur etiam Baronius in Notat. ad diem Nonar. Auguſti verba hæc ſcripta perſeuerare. *Sixtus Plebi Dei*. Tanta vero eſſe addita vetuſtiori Baſilicæ à Sixto, vt abolito veteri nomine nouũ à reſtauratore acceperit, ex Ioanne Diacono in vita S. Gregorij lib. 4. cap. 68. deducitur, qui eandem Sixtianam Baſilicam vocat. Licet vero ante Conſtantinum nullam Eccleſiam Chriſtianorum Baſilicam nuncupatam inuenerim, plures autẽ ad Ethnicorum, & profanum vſum Baſilicas extitiſſe palàm ſit, nõ tamen videtur dicendum Liberium ſanctum Pontificem tempore, quo Arianorum erroribus orbis Chriſtianus concutebatur, ipſeq; pluribus afflictionibus tẽtatus fuerat, in ſæcularem vſum Baſilicam conſtruxiſſe. D. quidem Hieronymus hoc ipſo ſæculo dolet, licentiam Baſilicas in Vrbe ad vſum priuatum excitandi, in eamq. ita inuehitur ep. 18. ad Marcellam. *Vbi* (Romæ inquam) *inſtar palatij, priuatorum extructa Baſilica, vt vile corpuſculum hominis pretioſius inambulet, & quaſi mundo*

quicquam

quicquam poſſit eſſe ornatius, tecta ſua magis velint aſpicere, quam cælum. Ipſo ſedente Liberio iam plures ſacræ Baſilicæ Romæ numerabantur, hoc eſt amplæ,& veluti regiæ ædes, ſiue à Conſtantino, ſiue aliis viris principibus conſtructæ; & Liberius ipſe dum Romam rediit *tenuit Baſilicas S. Petri, & B. Pauli, & Baſilicam Conſtantinianam*, vt in eius vita legitur. Auſam quidem dubitandi daret liber.Pontificalis,Liberium proprio vſui Baſilicam cõſtruxiſſe,dum inquit. *Hic Baſilicam fecit nomini ſuo*, niſi ex antiquis illius Eccleſiæ Liberianæ monumentis conſtaret,Liberium Baſilicam à ſe conſtructam conſecrauiſſe. Ex libro vetuſtiſſimo in Archiuio illius ſacri templi ſeruato fragmentum adducit Seueranus in quo id apertiſſimè affirmatur. *Quam Baſilicam præfatam idem Pontifex* (Liberius) *conſecrauit; in qua quidem Præſepium, Cunabula, fœnum, & Pannos noſtri Redemptoris in eiuſdem Præſepij altare miro ordine reuerenter cum multis aliis Apoſtolorum Martyrum, Confeſſorum, atq. Virginum reliquijs, quorum nomina ſupervacaneum eſt nominare, collocauit.* Additq; idem Seueranus in deſcriptione Eccleſiæ Sanctæ MARIÆ Maioris p.712. ex eiſdem vetuſtis monumentis oratoriũ illud fuiſſe à Liberio conſecratum, quod nunc ſub Ara Sacelli à Sixto V. ſplendidiſſimè erecti integrum eſt repoſitum. Baſilicam à Liberio conſtructam pro ſacro vſu fuiſſe vix dubitarem. Poſt Conſtantinum enim clarum eſt ſacras Baſilicas auguſtiores Eccleſias fuiſſe dictas, & ad ſummum, ſi quid proprio vſui tribuiſſet Liberius, fortaſſe ædes Pontificiæ ad inhabitandum fuiſſent, addito ſacello de quo ſupra. Sed & aliam verba illa libri Pontificalis *nomini ſuo* ferunt interpretationem. Auctor eſt Appianus de Bello ciuili Pompeum, vt Cæſari magis auerſaretur, mille, & quingentorum talentorum munere Paulum Æmilium præpotentem ciuem beneuolum ſibi reddere voluiſſe. Sed addit Gelenio interprete, quòd *Paulus Baſilicam valde inclitam ſuo nomine ex pecunijs huiuſmodi publicè conſtituit.* Hinc inferebam. Eodem modo quo Paulus ex pecunijs ſibi à Põpeo largitis Baſilicam illam excitauit, quæ deinceps Baſilica Pauli dicta eſt, & in regione quarta à Sex: Ruſo, & P. Victore numeratur, potuit etiam Liberius, ſumptibus Ioannis Patricij, & ex pia eiuſdem largitate, ſuppreſſo nomine, vt piiſſimis viris mos eſt, Baſilicam in honorem B.Virginis conſtruere, quæ pecunijs quidẽ Ioannis ædificaretur, ſed nomine Liberij Pontificis appellaretur. Huius autem Baſilicæ aliquam ſaltem partem in ſacrum vſum fuiſſe, quamuis proprio Liberij nomine vocaretur, alia etiam Baſilica Sicinini vocata ſuadet, quæ & ſi Deo conſecrata non dicatur expreſsè, attamen Ammianus Marcellinus profanus alioquin hiſtoricus lib.27. Hiſt. ſcriptum reliquit. *Baſilica Sicinini, vbi ritus Chriſtiani eſt conuenticulum.* Id etiam Ruffinus ſynchronus ſcriptor confirmat, qui lib.2.Hiſt. cap.10., Vrſicini contra Damaſum ſchiſma, & illius in Baſilica Sicinini electionem narrans addit, ſeditioſorum hominum opera tantas turbas excitatas eſſe, *vt replerentur humano ſanguine orationum loca.* Quamuis ergo Baſilica Siciniana ita priuato nomine nuncuparetur, & tamen Eccleſia eſſet, ſiue domus orationis, priuatum Liberij nomen non vrget, Liberianam Baſilicã Eccleſiã non fuiſſe; neq; pugnat quin Deo, & B.Virgini dedicari potuerit. Sunt qui putent Sicinini, vel Sicini Baſilicã, eandem cum Liberiana fuiſſe, quoniam in Exquilijs, & non longe à Liuiæ Macello vtraque diſtaret. At nuper extructa, & ante Damaſum Baſilica Liberij, dum adhuc ſub Damaſo Baſilica Siciniana omnino, & rè, & nomine ſtaret, à Liberiana diuerſam eſſe conuincit. Liberius ergo, qui ſuæ Baſilicæ nomen dedit, non modo ex niuis prodigio in Exquilijs, comitante Romano clero modulum Eccleſiæ iuxta Niuis menſuram deſignauit, ſed accepto ligone, dum terram in circuitu effodere propriis manibus cæpit, nouum inde miraculum vidit exurgere.

exurgere. Quod licet in Romano emendato Breuiario non narretur, in duobus tamen hædinis, & vetuſtis penes me Breuiariis, altero ad vſum iam Parmẽſis Eccleſiæ, altero fratrum Heremitarum S. Auguſtini ita proſtat, vt integram non inelegantem hiſtoriam libuerit ad piorum conſolationem attexere.

Tempore, quo Liberius Papa Apoſtolicæ Sedis regnum ottinebat, quidam Iohannes nomine, non ſolum nobilitate generis, ſed Patriciatus dignitate prȩclarus, cum filium non haberet, quem poſt mortem diuitiarum ſuarum relinqueret ſucceſſorem, vnà cum ſua coniuge, quæ ſibi Diuina prouidentia non ſolum coniugio, ſed etiam piæ mẽtis conſortio fuerat ſociata, Beatiſsimam MARIAM Virginem omnium bonorum ſuorum habere decreuerunt hæredem. Ambo igitur eam deuotis mentibus exorare cæperunt, vt ea iuuante, ſic poſsent ad eius obſequium ſua bona diſponere, quòd ei poſset eorum deuotio eſſe grata.

Annuit eorum pijs præcibus diuina benignitas, quæ ſemper prope eſt omnibus, qui inuocant nomen eius, & volens, vt in honorem ipſius Virginis ab ipſis conſtrueretur Eccleſia, eum, eo tempore nulla eſset in Vrbe ipſius Beatiſsimȩ Virginis vocabulo inſignita, locum in quo Eccleſiam ipſam voluit conſtrui, grandi, & magno miraculo deſignauit. Factum eſt in terra, in circuitu ſicca, & penitus arida remanente, vt locus ipſe fuſis è Cȩlo Niuibus tegeretur.

Et vt clarius, & apertius eſset ipſum miraculum, Nonis Auguſti, quo tempore Niues in calida regione non cadunt, imò quo tempore herbæ ſolis ardoribus exuruntur factum eſt huiuſcemodi ſignum re mirabili; alio alludente miraculo, quod in praefiguratione eiuſdem Virginis, longe antequam mundum illuſtraſset eius glorioſa natiuitas factum fuit, vellere ſic Cȩleſti rore comprobato in area Gedeonis, vt eadem area in circuitu ſicca, & arida penitus remaneret.

Denique ne ambigi poſset, quid ſibi vellet, tam inſolitum, ſtupendumq; miraculum, ipſa Beatiſsima Virgo præfatis Pontifici, & Patricio eadem nocte in ſomnis apparuit, quod locum ipſum ad Baſilicam ſibi conſtruendam elegerat, eiſdem, vt mane facto illuc accederent, & iacerent Eccleſiȩ fundamenta præcepit.

Ad quem locum cum Populi multitudo excitati nouitate Miraculi vnà cum iam dictis Pontifice, & Patritio acceſsiſset, & ipſe Pontifex cȩpiſset proprijs manibus terram effodere in circuitu niuium, ad iaciendum conſtruendæ Baſilicæ fundamentum, ecce priori miraculo aliud diuina diſpoſitione ſucceſſit. Fluida terra ſubito ſe ipſam aperuit, & vbi iacienda eſſent fundamenta demonſtrans, aſtantium animos incredibili lætitia, & admiratione repleuit.

Sæpe verò dictus Patricius de Diuina voluntate ſecurus, ab inde egregiȩ ſtructuræ fundauit Eccleſiam, eamq. demum feliciter conſtructam Situs (Sixtus) *Romanus Pontifex eadem die reuoluto plurium annorum curriculo dedicauit. In qua quanta coruſcauerint ſæpe miracula, quanta beneficia parentur, qui ea ibidem cum deuotione expoſcunt, quanta populorum frequentia in eadem ſancta, & venerabili Baſilica ad honorem, & laudem ipſius Beatiſsimȩ Virginis celebrentur, veſtra caritas non ignorat.*

Expreſſius etiam in alio hædino Breuiario noſtro ſecundum ordinẽ Romanæ Eccleſiæ aſſeritur, Baſilicam hanc non primam fuiſſe, quæ vtcumque Romæ in honorem Deiparæ dedicata, vel erecta fuerit; ſed primam poſt Diocletiani vaſtationem, & Conſtantini licentiam, vt Eccleſiæ reſtaurarentur, vel ampliores conſtruerẽtur. Integra non eſtat in noſtro codice hiſtoria, poſt laudes tamen Virginis quarta, quinta, & ſexta Lectio ita componitur.

Verum qualiter intra Romanæ Vrbis mœnia Beatiſſima Dei Genitrix ſibi ſpecialem, ac ſingularem domum elegerit, atq. patrocinium ſuȩ dignationis almæ Vrbi prȩſtare

 voluerit

voluerit, quia id ratio flagitat dignum duximus ignorantibus reſerare, ſicuti ex geſtis, antiquitatibus, & temporum ſerie legitur, & reperitur.

A temporibus Conſtantini, qui primus inter Auguſtos pro conſtruendis Eccleſijs licẽtiam relaxauit, vſq. ad tempora iunioris Papę Liberij in honorem perpetuæ Virginis Dei Genitricis MARIÆ nulla vnquam intra Vrbem fuerat Eccleſia fabricata.

Et quoniam ſatis videbatur indignum, ne Vrbs, quę totius orbis caput eſſe dignoſcitur, & Chriſtianæ Religionis, omniumq. Eccleſiarum obtinet Principatum, à patrocinio, ſeu à conſtitutione Dei Beatiſſimę Genitricis appareret immunis, placuit Diuinæ prouidentiæ egregiam hanc Vrbem Matris ſuæ habitaculo decorare.

Et rè vera diligentius mihi perquirenti nulla hoc tempore Virgini Deiparæ Romæ conſtructa, aut dedicata Eccleſia expreſsè comparuit ante Baſilicam Liberianã, niſi forte Tranſtiberina, de qua infra. Quod nonnihil obſcurius confirmatur in Breuiario Romano ſub Leone X. Typis Iunctarum Venetijs edito 1545. in feſto S. M. ad Niues Lect. 4. Ibi enim B. Virgo inducitur Liberio Pontifici per viſionẽ præcipiens, Baſilicam ſibi eſſe conſtruendam in loco mirandæ Niuis his verbis. *In quo Baſilicam nomini meo tibi præcipio conſtruendam.* Id verò hac prius inſinuata ratione. *Ita vt quod hactenus erga mei nominis deuotionem ab alijs non fuerit attentatum, per te mihi nunc placuerit conſumari:* hoc eſt quia Eccleſia hactenus illi poſt dirutas à Diocletiano non fuerit dedicata. Quid autem ſignificare velint adductæ poſtremo loco mſſ. lectiones in verbis illis *vſq; ad tempora iunioris Papæ Liberii obſcurum eſt.* An ſenior alius Liberius Pontifex ſedit extra communem Romanorum Pontificum ſeriem? Id profectò alibi adnotatum non inueni. Fortè qui Lectiones illas concinnauit, Liberium exulem cum Arianis cõmunicantem à Liberio reduce, contra Arianos, & Conſtantium pugnantem diuiſit. Sanè cùm bis Liberius, ante & poſt Felicem regnauerit, ante lapſum, & poſt lapſum, quaſi duo Liberij videntur poſſe conſiderari, & iuniorem Liberium dici, qui poſt reditum Romam, pacificè poſt Felicem, quaſi rediuiuus cathedram tenuit. Hinc ſaltem deducitur, poſtquam Romam Liberius redijt, Baſilicam Liberianam conſtruxiſſe, & eadem die dedicauiſſe, quo Niuis miraculum acciderat, eodem nempe recurrente, quo à Sixto III. iterum conſecrata dicitur. Quando nimirum Dei Genitrix à calumnijs impij Neſtorij ex Epheſino Concilio triumphans, voluit Deus, vt vbique maiori cultu veneraretur, & ab eius immenſa bonitate, per Sanctiſſimæ Matris interceſſionẽ vberiora manarent omnium gratiarum fluenta. Quamquam enim ſub Cœleſtino, Epheſinum Concilium contra Neſtorij blaſphemias celebratum fuerit anno Chriſti 431.; Sixtus tamen tertius initio Pôntificatus ſequenti anno idem confirmauit, & Romę tanquam Triumphalem fornicem Baſilicam S. MARIÆ, vel in ampliorem formam redegit, vel ornamentis ita auxit, vt veluti iterum ædificata compareret, pluribus interim vbiq. & vt pareſt credere etiam Romæ, in Deiparæ honorem exurgentibus Templis. Tunc etiam conſtans traditio eſt, & teſtatur Baronius, poſt Epheſinum Concilium Angelicæ ſalutationi illud fuiſſe dulciſſimum. Epiphonema ſuperadditum *Sancta MARIA Mater Dei ora pro nobis, &c.* Aliud verò prodigium, quod Liberio Pontifice terram iuxta ſemitas Niuis fodiente comparuit, & in altero ex codicibus mſſ. noſtris narratur, ex Vallicellenſis pariter Bibliothecæ mſſ. libris confirmat iam ſupra adductus Seueranus p. 960. Is non modo ad primum Liberij ictum terram in accomodatos pro fundamentis hiatus ſpõte deſcendiſſe teſtatur, ſed iuxta niuis modulum deſignatam Baſilicam fuiſſe triangularem, quod libri noſtri ſilent. Ex duplici ergo eodem die coruſcante miraculo mirum non eſt, tam auctorem Liberium, quam Sixtum reſtauratorem

pro

pro ſolemni dedicatione recolenda,eundem diem Nonis Auguſti feſtum eſſe decreuiſſe. Ex his tamen omnibus adductis, & explicatis,Liberianam Baſilicã poſt Diocletianeam deuaſtationem,primam Romæ fuiſſe B.Virgini dicatam non omnino conuincitur; cum difficillimum videatur, Romanorum Pontificum, & ciuiũ Chriſtianorum pietatem tot annis, quot à Diocletiani, & ſociorum perſecutione ad pacificum reditum Liberij,hoc eſt poſt Maxentij cædem iuxta Baronij computum ab anno cccxij. ad ccclvij. ſeu ſextum Liberij, quando Romam redijt, quadraginta ſeptem annis, in aliqua Eccleſia ſine publica Deiparæ veneratione permanſiſſe. Verum licet, ita credere pium ſit, non deſunt attamen validæ ex aduerſo coniecturæ. Meminiſſe igitur oportet, quod ſupra etiam indicauimus, & nunc clarius explicamus, non ſtatim à cæde Maxentij Chriſtianam fidem ita communi voto Romæ floruiſſe, vt quidquid pietas ſuggereret à fidelibus perfici potuerit. Senatus, ac plurimus populus Idolis erat adhuc addictus, & licet Cõſtantinus propalam Chriſtianis faueret, non tamen Baptiſmum ſuſceperat, quinimo refrigeſcente nonnihil ex felicioribus euentis Chriſtianæ fidelitatis ardore Aruſpicinam, qua tunc etiam ipſe vſus eſt,non modo Romanis, ſed omnibus lata lege permiſit, & ex conniuentia ſaltem Ethnicorum aliqualis perſecutio, ita recruduit in fideles, vt Siluester adhuc anno cccxxxiiii. in monte Soracte lateret, nec Baſilicæ, quæ in libello de Munificentia Conſtantini leguntur, niſi eodem reſipiſcente, & poſt hoc tempus erectæ ſint. Recogitandum eſt etiam poſt magni Conſtantini mortem,quantum ex Ariana rabie ſub Cõſtantio catholicis difficillima tempora fuerint, quantaq; Liberius, & in eius exilio chorepiſcopus,& martyr Felix paſſi ſint: & quando etiam Liberius ab exilio redux,& reſipiens,pacem ad cõſtituendas Eccleſias habuerit, vigente deinde poſt Conſtantiũ Iuliani perſecutione, qui Idolatriam reſtituere omnibus viribus conatus eſt. Equidem non ante Chriſtianiſſimum Imperatorem Iouianum, qui Iuliano Dei voluntate ſucceſſit,hoc eſt non ante annum ccclxiii. Baſilicam Liberius commodè excitare potuit, hoc eſt quadraginta circiter annis à primis Baſilicarum ſub Conſtantino cõſtructionibus. Ante hoc tempus autem peruicaciter non negarem, imò libenter aſſentior,Conſtantino iuniore imperante cum fratribus,& ſub Iulio Pontifice in honorem Beatiſſimæ Virginis aliquam fuiſſe Eccleſiam, vel erectam,vel reſtitutã. Quinque ab antiquariis Romanæ vetuſtæ memorantur eccleſiæ,nomine Deiparæ inſignitæ, hoceſt S. M. in Coſmediæ, Sanctæ M. ac Luciæ in Silice, S. M. Liberatricis, ſeu S.Siluestri in lacu, S.M. in Auentino, & Tranſtiberina. Primam à S.Dionyſio Papa conſtructam narrant: ſecundam inter veteres Diaconias ſub Simmaco recenſitam volunt: tertiam à ſancto Siluestro Virgini dicatam à fundatore nomen accepiſſe; quartam vetuſtam putant,quòd antea templum Bonæ deæ eſſet. Sed has neque in Pontificum Hiſtoria, neq. aliis antiquis monumentis licuit ante Liberianam Baſilicam indicatas inuenire. Quintam vtiq. S. M. Tranſtiberinã à Calliſto, vt vidimus, erectam antequam Liberiana exiſteret, & poſt Diocletianum reſtauratam non negarem. Iulius Pontifex,qui poſt Siluerium anteiuit Liberium,non modo binas, quas liber Pontificalis recenſet Baſilicas conſtruxit, ſed ex Vetuſto in membranis catalogo Romanorum Pontificum, ſeu antiquo Opuſculo quarto apud Bucherium de doctrina temporum pag. 273., *multas fabricas fecit. Baſilicam via Portuenſi milliario iii.Baſilicam in via Flaminia milliario ii., quę appellatur Valentini. Baſilicam Iuliam, qua eſt regione vii. iuxta forum D.Traiani. Baſilicam Tranſtiberim regione xiv. iuxta Calliſtum. Baſilicam via Aurelia milliario iii. ad Calliſtum.* Has in ſacrum vſum à Pontifice nõ dubitarem fuiſſe ædificatas. Eccleſiam in Tranſtiberina regione B.M. Virgini à

S.Calliſto, ibi etiam martyrio coronato, dedicatam eſſe ex libro Pontificali ſupra etiam indicauimus. Hanc eandem ad Tabernam olim meritoriam, oleagini fontis ſcaturigine illuſtrem, ſub Diocleriano, vel antea dirutam, in tanti prodigij, ex puriſſima Virgine naſcentis Domini memoriam, vel rurſus ędificatam, vel reſtauratam conſecraviſſe Iulium Papam, auctoritate illius vetuſti monumenti ductus affirmarem, quando & regio Tranſtiberina, & locus ad Calliſtum eandem prorſus Eccleſiam deſignet, quæ deinde in antiquitatibus ab vndecimo præſertim ſæculo, quæ paſſim occurrunt, vocatur S. M. transTiberim Tituli Calliſti. Vetuſtius verò monumentum non occurrit, quam ſub Gregorio II. Romanum Concilium, in quo pro re noſtra apertiſſimus teſtis ſubſcribit *Thalaſſius Presbiter Sanctę Romana Eccleſię tituli Sancta Dei Genitricis, quę appellatur Caliſti transTiberim ſubſc.* ſicuti ergo antiquiorem Liberiana Baſilica Transſtiberinam agnoſco, ita poſtquam illam in Exquilijs S.MARIAE ad Niues eſſe cæpit, frequẽtiori popolorum concurſu veneratam, ac celebriorem fuiſſe non dubitarem. In hac ad finem eiuſdem ſæculi, quo conſtructa erat, Hilarius Pontificatum ſuſcipiens anno 461. tamquam in loco, vbi ſedere Pontifices conſueuerint, conſtituta ſua nonminus, ac in Lateranenſi ſeruari mandauit, vt legitur in libro Pontificali. *Hæc omnia in Baſilica Conſtantiniana, vel ad Sanctam MARIAM conſtituta recondidit.* Ante huius Baſilicæ fores tanquam celeberimo loco Gelaſius primus, qui ſedem tenuit ab anno 493. inuentos Manichæorum *codices ante fores Baſilica Sancta MARIAE incendio concremauit.* Vſitatiùs proinde Sancta MARIA Maior nuncupata fuit ex ratione, quam Petrus Venerabilis adducit lib.2. de Mirac. cap.30. *Habetur Roma Patriarchalis Eccleſia in honore perpetua Virginis Matris Domini conſecrata, qua vulgari ſermone S. MARIA Maior vocatur. Maior autem idcirco, quia poſt Lateranenſem S.Saluatoris Eccleſiã maior dignitate non ſolum Romanis, ſed & totius orbis Eccleſiis eſt.* Vnde dubitare nequit huius dedicationem in Vetuſtiori M. noſtro Nonis Auguſti recoli, quamvis titulus Maioris non addatur. Id enim expreſsè profitetur Romanum Martyrologium, Bellinus de Padua, Maurolycius, Molanus ad Vſuardum, Galeſinius, & à multo tempore Romanum Breviarium.

VIII. Idus Auguſti.

Romæ in Cimiterio Caliſti Via Appia Natalis Xiſti Epiſcopi. Felicis. & Agapiti. Donatiani. Fauſtini. Pretextati. Laurenti. Eppoliti. & milites clxv. & paſſio Sancte Afre.

AVGVSTI 6.

NAtalem S. Sixti in diem heſternam quintã Auguſti retulit Calendarium vetus Fronti, qua quidem die cum Rom. martyrol. de Siſto Rõ. Pontifice agunt Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus cũ alijs recentioribus Latinis. De nominibus, & numero ſociorum mſſ. codices, & editi ſcriptores variant. Vetuſtiſſimũ S. Villibrordi M., ita hodiernos faſtos implet. *vij. Idus Aug. Romæ Syxti Epiſcopi, & Martyris, Feliciſſimi, & Agapiti, Donatiani, & militũ clxx. Paſsio S. Afra.* Anonymorũ numerũ minuit M. Corbeienſe, & no-

& nominatorũ ſeriem cum noſtro auget. *viij. Idus Auguſti. Romæ in cæmeterio Caliſti Via Appia Natalis Sixti Epiſcopi, & Feliciſſimi, Agapiti, Donatiani, Fauſti, Prateſtati, Laurentij, Hyppoliti, & militum clxij. & paſſio S. Afræ.* Nec diſſimilia habet mſ. Reginæ Sueciæ *oct. Idus Aug. Sixti Epiſcopi, & Feliciſsimi, Agapiti, Donatiani, Fauſtini, Præteſtati, Laurentii, Hippolyti, & milites clxv.* ita in anonymorum militum numero prorſus cum libris noſtris conueniens. Clarum eſt autem, qui ſimul & hodierno die recoluntur, non eodem die agonem compleuiſſe, ſed eodem cenſu relatos, ne in confitendo Domino ſocij, in veneratione diſiungerentur. Exemplo ſint Laurentius, & Hippolytus notiores, qui etiam proprio die in Vetuſtiori noſtro iterata veneratione deinceps recoluntur. Liber Pontificalis Damaſo aſcriptus S. Sixtum narrat capite minutũ fuiſſe cum ſex Diaconis, viij. Idus Auguſti, quorum nomina ſunt, Feliciſſimus, Agapitus, Ianuarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus. Et poſt triduum coronam accepiſſe Laurentium Archidiaconum, Claudium Subdiaconum, Seuerum Presbyterum, & Creſcentium lectorem. S. Pontificem addit ſepultum via Appia in cœmeterio Calliſti, ſex verò Diaconos eadem via in cœmeterio Prætextati. In Actis S. Laurentij quæ inſertum habent S. Sixti certamen, apertè legitur, S. Pontificem capite truncatũ ad Cliuum Martis, vna cum Feliciſſimo, & Agapito Diaconis viij. Idus Auguſti. Quo die ſepultum narrant S. Sixtum in crypta in cœmeterio Calliſti, SS. Diaconos in cœmeterio Prætextati. Qui ſubſequntur martyres, Donatianum, Fauſtum, ſiue Fauſtinum, & Prætextatũ inter ſocios S. Sixti numeratos non inuenio. Potuerunt eſſe de clero, & in carnificina illa coronari. Equidem Quarti inſignis martyris, & S. Sixti in agone ſocij memoriam Acta illa non recolunt, & tamen ex D. Cypriani Epiſtola 82. ad Succeſſum, vt notauit etiam Notkerus, Quartum illi fuiſſe in corona ſocium apparet; quinimo dubitari poteſt, an Acta S. Sixti legiptima prorſus ſint, quandoquidem non ante templum Martis, & ad eius cliuum in Platea, ſed in ipſa crypta, ſeu cœmeterio, vbi ſacra Chriſtiani perſecutionum tempore celebrabant, palmam accepiſſe ita D. Cyprianus teſtatur *Xiſtum autem in cæmeterio animaduerſum ſciatis octauo Iduum Auguſtarum die, & cum eo Quartum.* Hunc notiſſimum aliquem ex Clero fuiſſe, ex loquendi modo videtur omninò ſanctus Doctor docere, cum tamen, aliunde, quis, quando paſſus ſit ignoretur. Beda enim Vſuardus, Ado, Notkerus, qui hac die Quartum venerantur, ex D. Cypriano accepiſſe fatentur; ſanctum vero Hippolytum, & Laurentium S. Sixto copulari conſueviſſe habetur in Græcorum Menologio ad diem 2. Auguſti, vbi recẽſitis S. Stephani Papæ Actis additur. *Poſt S. Stephanũ ordinatus eſt Pontifex Sixtus, interfectus & ipſe poſtea cum SS. Martyribus Laurentio, & Hippolyto.* & iterum die x. Auguſti S. Laurentio Sixtum, ita *SS. Martyrum Laurentij Archidiaconi, & Sixti, qui fidem Chriſti profeſſi in Vrbe Romæ ſub Decio Imperatore martyrium paſſi sũt.* Cum autem poſt Stephanum Sixtus II. Pontificalem cathedram aſcenderit, & agonem conſummauerit, quod etiã Acta S. Stephani Latina profitentur, iam ſub Decio, qui Valerianum præceſſit, intermedijs etiam Gallo, & Voluſiano, martyrium facere non potuit. Veritus etiam ſum, ne Prætextati nomen ab incurioſo librario ex cœmeterio, in quo Diaconi S. Sixti ſepulti ſunt translatum ſit ad martyrem; quemadmodum dubiè ſcriptum videtur in Vetuſtiſſimo Romani M. fragmento ſæpius adducto apud Bucherium, in quo legitur. *Menſe Auguſti viii. Idus Sixti in Calliſti, & Prætextati, Agapiti, & Feliciſsimi.* In ſacramentario S. Gregorij *viii. Idus Auguſti Nat. S. Sixti Epiſcopi* tantum memoria recolitur, *& eodem die Nat. SS. Feliciſsimi, & Agapiti.* In Vetuſto, & paruulo M., ſeu Calend. Hiero-

Hieronymiano Lucenſi, ita pariter Præteſtatus omittitur, & tãtum legitur. *viii. Idus Sixti Epiſcopi. Feliciſsimi, & Agapiti. Et Transfiguratio Domini.* In codicibus ergo noſtris pro Felice Feliciſſimũ reponendum eſſe videtur, quamquam ſicuti in hodiernis faſtis S. Laurentius ex Vinculorum pro Chriſto communione à Sixto, & Feliciſſimo non diſiungitur, ita Feliciſſimus cum Laurentio etiam iiij. Idus Auguſti coniunctim veneretur.

Et militum clxv. An hi milites ſint, in Actis S. Laurentij memorati, hoc eſt 46. cum vxoribus ſuis, & cum aliis cxx. via Salaria, qui per anticipationem hic recenſeantur, quòd non multo poſt agonẽ Hippolyti, à Iuſtino eodem Presbytero ſepulti ſint, affirmare non auderem. Alterius claſſis videntur apud Notkerum reputari. Poſt ſancti enim Sixti memoriam ſubdit. *Item Romæ militum centum ſexaginta quinque. Et paſsio Sanctæ Afræ Virginis.*

S. Afræ. Quam Virginem Notkerus dicit S. Afram; Martyrem tantum agnoſcunt, non Virginem reliqua iam adducta mſſ. Sì virginitatis gloria floruit iam ab Auguſtenſi diuerſam, de qua ſequenti die agendum eſt, fateri omnino neceſſe eſſet, cum Auguſtana Meretrix fuerit: An quia militibus Romanis nullo alio indicato agonis loco ſuccenturiatur Afra Romana martyr dicenda eſſet? De Afra alia martyre Brixienſi agit Ferrari us ad diem 24. Maij, quæ pariter non Virgo, ſed vxor Italici fuit. At ſi Actis S. Afræ apud Surium ſtandum ſit, ſequenti quidem die S. Afra Auguſtana cum pluribus martyrologijs venerari deberet, in hodiernis verò faſtis S. Afrus Auguſtanus, qui pridie, quam S. Afra recolẽdus eſt, ad illius terrorem coronatus.

VII. Idus Auguſti.

IN Antiochia Natalis Sanctorum Simfloni. Venerij. & aliorum vi. & in Thuſcia Ciuitate Aretia Natalis Sanctorum Donati Epiſcopi, & Confeſſoris. Auxenti, & Garpenfori. Mediol. Natalis Sancti Fauſtini. Romæ paſſio Sanctorum Martyrum xxvi. *In Prouintia Retia Ciuitate Auguſta Natalis Sanctorum Africæ, & Valeriæ.*

AVGVSTI 7.

ANtiocheni Martyres Simphlonius, & alij ſex anonymi, vel vt in M. Corbeiẽſi ſeptem, minimè alijs hucvſq; editis martyrologijs communes ſunt: neq; etiam Notkero, qui Vetuſtiſſimi noſtri tabulas ferè ſectatur. In Corbeienſi legitur. *VII. Idus. In Antiochia Natalis SS. Simpronii, Veneriȩ, & aliorum vii. Germanorum. In Tuſcia ciuitate Arecia Natalis S. Donati Epiſcopi, & Confeſſoris. Mediolano Natalis S. Fauſtini Martyris. Romæ paſsio martyrum numero xxv. In Prouincia Retia, ciuitate Auguſta Natalis S. Afri, & Veneriæ.* Parum hæc Corbeiẽſis ſanctorum ſeries ab expreſſa in libris noſtris diſtat: plurimum, quæ in Vetuſtiſſimo M. legitur. *VII. Idus Auguſti. Antiochiæ Suffroni, Veneriæ, & Aritio, Donati, & aliorum vii. Auſenti. Mediolano Fauſtini. Romæ paſſio xxv. martyrum Ciuitate Auguſtæ Afræ, Veneriæ.* Anonymi ſeptem ab Antiochenis videntur tranſpoſiti, & librarij vitio, poſt Donatum ſignati. Huic Auxentius ſtatim connectitur in libris noſtris, & Venerius ſcribitur non Veneria. Anonymos ſeptẽ germanos fuiſſe Corbeienſi Martyrologio debemus. Sophro-

Digitized by Google

phroneum, ſiue Symphronium, aut Simplonium Galeſinius Romanis martyribus Petro, & Iuliano accenſet ex mſ. libro, ſed non ſemel ex codicibus deprauatis excipiens, Romæ martyres tribuit, quorum agonis locus non ſignatur.

In Thuſcia ciuitate. S. Donatus Epiſcopus Aretinus, in omnibus martyrologijs notiſſimus Martyr, neſcio cur in libris noſtris, & Corbeienſi Epiſcopus, & Confeſſor nuncupetur, quinimo etiam in mſ. Reginæ Sueciæ *VII. Idus. Donati Epiſcopi, & Confeſſoris, Auxētij, & Carpophori*. Duplicem hac die Donatum venerationi exponit Petrus de Natalibus, alterum Aretinum Epiſcopum, & martyrem, alterum Epiſcopum Epiri, & Confeſſorem. Illius Acta non multum à communibus diuerſa percurrit lib. 7. cap. 33.: huius inſignia prodigia refert cap. ſequenti 34., & eundem eſſe cū Donato Epiſcopo Euoreæ in Epiro in Romano martyrologio die 30. Aprilis veneratо, dignoſcitur. Idem apud Græcos in Menologio Epiſcopus Auteæ dicitur, & apud Petrum de Natalibus in pace quieviſſe vij. Idus Auguſti, ac Venetijs in S. Maria de Murano nunc trāslatum eſſe narratur. Vitam, & prodigia eius habet Sozomenus lib. 7. cap. 25. Inſigneq. addit videri templum ab ipſo denominatum in pago Euoreæ Iſoria nuncupato, prope fontem orationibus impetratū. Coæuus D. Ambroſij S. Epiſcopus fuit, & ſub Theodoſio floruit. Potuit vnus pro altero Donato accipi, & in aliquibus codicibus Euorenſis Epiſcopus in Aretinum ſimilitudine dignitatis, & nominis immutari: potuit, relicto Confeſſoris titulo Aretinus etiam Confeſſor nuncupari, qui verè martyr fuerit. Huius Acta aliqua correctione indigentia, vt oculatiſſimus Baronius notat, & poſt eum Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, proſtant apud Surium, & in Hagiologio perantiquo noſtro diffuſius ſcripta, quorum initium eſt. *Erat quidam puer in Ciuitate Romana, &c.* De Hilatiano, ſiue Hilarino Monaco, S. Donati in paſſione ſocio egimus ad diem 16. Iulij; cumque ante S. Donatum fuſtibus cæſus curſum compleuerit, mirum non eſt in hodiernis faſtis non recenſeri. Poſt cædem enim Hilarini in carcerem S. Donatus coniectus, non niſi etiam poſt aliquos dies capite truncato martyrium fecit. Ad Oſtia Tyberina Hilarinum cæſum refert Petrus de Natalibus, vbi fuerat detentus: Donatus vero in Vrbe Aretio: ſed poſt mortem Oſtiam relatum Hilarinum probabilius putat Baronius; forte quod ibi Monachus aliquando pietatis opera illa exercuerit, quæ in Actis narrantur, & quæ proſtant in Martyrol. Romano die 25. Iunii, vbi de S. Gallicano agitur. Potuit etiam S. Hilarinus ſub Iuliano, dum S. Gallicanus inde expulſus Alexandriā perrexit, ipſe pariter expulſus Aretium petere, ac deinde, vt Oſtiæ olim indigena, vel incola illius vrbis eſſet, à Chriſtianis Iuliani Apoſtatæ perſecutione ſilente ibidem transferri. Alius eſt Donatus Confeſſor Epiſcopus Fæſulanus in Tuſcia, ſed qui in M. Vetuſtiſſimo, & Vetuſtiori noſtro locum habere non poſſit, quòd recentioribus ſæculis etiam ſupra additamēta, floruerit, hoc eſt ad Epiſcopatum fuerit aſſumptus anno circiter 802. Sed mirum, quod S. Donatus Confeſſoris titulo decoratus Eccleſiam in Lucenſi ditione habuerit tempore Deſiderij Regis Lōgobard. nono anno, & Adelchis filij ſeptimo, hoc eſt anno 766. vt in Tabularij Epiſcopalis hædino, & prototypo monumento ſcribitur, Reginolſum Abbatem iam conſtruxiſſe Eccleſiam *in honorem S. Mariæ, & S. Donati Epiſcopi Cōfeſſoris*. Sanè in ea Diœceſi plures erant S. Donato dicatæ Eccleſiæ, vnde etiam pagi plures nomen acceperunt. Videtur autem magis probabile in vrbe Thuſciæ S. Donatū in Thuſcia Epiſcopum, & martyrem ſingularem venerationem ſuſcepiſſe, quam S. Donatum Cōfeſſorem Aſianum in Epiro Epiſcopum. De prodigio vitrei calicis cōfracti, & per S. Donatum Aretinum integrati

tegrati

tegrati meminit S. Gregorius: an vero S.Epiſcopus martyr, vel Cõfeſſor fuerit non explicat. Beda vetuſtior ex editis martyrem ita dicit. 7. Idus Aug. *Apud Tuſciam Ciuitatem Aretio Nat. S.Donati Epiſcopi,& Martyris*. Miraculum veritatis à ſepulto cadauere per viuam vocem extortæ, non idem profectò, ſed ſimile habetur in vtriuſq. Donati Epiſcopi Actis, apud Petrum Æquilinum.

Auxẽti,& Garpenfori. S.Carpophori cum ſocijs vij. Idus Auguſti Romæ memoriam agit fragmentum Vetuſtiſſimum apud Bucherium, vt ſequenti die adnotabimus. Galeſinus hac die ità refert Nouocomi Carpophorum, & Exanthũ martyres cum ſocijs, vt ſuſpicionem induxerit, pro Auxentio reponendum eſſe Exanthium, quos paſſos eſſe 7. Idus Auguſti etiam teſtatur Ferrarius. At cum nomina non nihil varient, & plures cum Carpophoro ſocij nominatim apud hos ſcriptores numerentur, qui in Vrbe Comenſi ſimul coronã acceperint, & quorum nulla hìc extat memoria, alios putarem Auxentium, & Garbenſorum, ſeu vt legit mſ. Reginæ Sueciæ Carpophorum in libris noſtris memoratos. Auxẽtium tantùm habet M. Vetuſtiſſimum. Verùm cum tam is, quam Garbenſorus in vtroq; codice S. Donato ſuccenturietur, nullo alio indicato loco, vterque Aretinæ Vrbi tribuendus videretur, ſi alia aliqua coniectura, quæ nos latet, aſſertio roborari poſſet.

Mediolani. S.Fauſtinum pariter, cum codicibus noſtris, Corbeienſi, Antuerpienſi, & altero mſ. Reginæ Sueciæ vocant Mediolanenſem martyrem Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus. Fauſtum verò militem dicit Romanum Martyrol. Ita Galeſinius Mediolanenſis confirmat in illius Eccleſiæ annalibus, & Tabulis vocari, vnde Fauſtiniana Baſilica nomen acceperit, cuius meminit D.Ambroſius. Hunc Confeſſorem obijſſe non propriè martyrem, addit idem Galeſinius contra aliorum fidem. Acta ſtriſtim percurrit Ferrarius in Catal: SS. Italiæ hac ipſa die, & Fauſtum vocat. An Baſilica Mediolenſis Fauſtiniana nuncupata nomen acceperit à Fauſta, vel à Fauſtino, videatur diſſertatio Nazariana Ioannis Petri Puricelli cap.25. & eiuſdem Monumenta Ambroſianæ Baſilicæ à nu. 75. ad 80. Præter inſtitutum enim noſtrũ eſſet de his longius differere. Fauſtinum legit pariter, non Fauſtum. Petrus de Natalibus ex antiquis, vt profitetur, MM. lib.xi. nu. 210.

Romę. Anonymos Romanos martyres xxv. agnoſcunt M. Corbeienſe, & Vetuſtiſſimum Antuerpienſe cum Notkero. Vnde in libris noſtris auferenda videtur vnius numeralis ſuperaddita nota. Petrum, & Iulianum Romæ paſſos cum xviij. anonymis refert Romanum M. cum Beda, Vſuardo, Adone, Maurolycio, alijſq. recentioribus; ſupra quos nihil addit in Notationibus Baronius, quod maiorem lucem afferat. In Actis S.Afræ apud Surium T.8. in fine dicitur, apud eandẽ Vrbẽ Auguſtanam ipſa die, paſſos eſſe alios xxv. pro nomine Chriſti capitis obtruncationem, quorum aliqui nominibus exprimũtur. Quiriacus nẽpe, vel ex varietate codicũ Cypriacus, Largio, vel Largus, Creſcentianus, Euthychianus, Chárito, Philadelphius, vel Fridalphus, Petrus, & mulieres iſtæ Nimmia, vel Meminia, Iuliana, Diomedea, Leonide, Agape, & alij xiij. quorũ nomina Deus ſcit. Meiſter. Chronic. p. 4. c. 4. tres alios addit Emblaſiam, Cytiam, & Fauſtam. Vicelius hos non Auguſtæ, ſed Romæ tribuit, & inquit eodem die, hoc eſt poſtridie ad coronam Afræ *paſſi ſunt etiam non longe ab Vrbe Roma, Cyriacus, Largus, Smaragdus, Memnia, Iulia, & multi alij pro nomine Chriſti decollati ſunt*. De quibus aliquid dicendũ eſt ad diem vi. Idus Auguſti.

In Prouincia Retbia. De S.Afra, eiuſq; cum S.Afro apud Auguſtanos confuſa celebritate ex Notkero aliqua diximus ad diem Nonis Auguſti. Acta S. Afræ meretricis Auguſtanæ habet Surius ad diem 5. Auguſti T.8. quibus ſinceriora

ibi

ibi putat Baronius, ea quæ Vicelius retulit. Sed hæc nonnihil emendata pars tantum eorum ſunt, quæ apud Surium leguntur. Eſtant apud Vicelium de Sãctis Eccleſiæ Dei p.183. Eodem tamen die, quo Afræ ſepultura curabatur, pro Chriſto etiam paſſas eſſe Hilariam eius matrem Dignam, Eunomiam, & Eutropiã ancillas, tam Surius, quam Vicelius narrant. In die paſſionis, quæ in adductis Actis minimè exprimitur, nequaquam conueniũt Hagiologia. M. Romanum cum Vſuardo, Adone, & alijs in diẽ quintam Auguſti referunt. Notkerus vero, in re propria, magis attendendus. S. Afræ, & ſociarum Agonem hac ipſa die 7. Idus recolit, & ante ipsum Beda editus. *Apud Prouinciam Rhetiæ Ciuitatem Auguſtam Natale S. Afræ martyris.* Vnde corrigendi libri noſtri eſſent, qui Africæ non Afræ memoriam agunt, niſi Afer, & Africus idem nomen grammaticis, antiquario noſtro permiſceret Afrã, & Africam dicere. Corbeienſe M. Natalem Afri celebrat, cui Veneriam ſociam addit, qui in codicibus noſtris Valeria nuncupatur, & quæ ſiue Valeria, ſiue Veneria inter S. Afræ conturbernales nõ legitur. Afram, & Veneriam etiam retinet M. Vetuſtiſſimum, atq. ita etiam legit mſ. Reginæ Sueciæ. *Romę paſsio SS. Martyrum numero xxij. In Prouincia Ratia ciuitate Auguſta Natalis ſanctarũ Afræ, & Veneriæ.* De S. Afra Auguſtana rurſus agit M. noſtrum vij. Idus Octobris nulla addita ſocia. An Veneria agnomen meretricis Afræ eſt, quę à matre Hilaria Veneri Cypriæ dicata fuit, vt in Actis eius legitur? id non patiuntur mſſ., quæ diſtingunt *Sanctarum Afrę, & Veneriæ* memoriam.

VI. Idus Auguſti.

Romæ Natalis Sanctorum Secundini. Severiani. Carpofori. Victorini. Albani. Et in Via Salutaria Hoſtenſi. Cyrici. Largi. Creſcentiani. Memmiæ. Iulianæ. Ciriacitis, & Smaragdi. Secundini. Albani. Victoriani. Fauſtini. Donatæ. Felicis. Et in Nicomedia Natalis Sanctorum Nazari. Iulianæ. Agape Virginis. Euticiani. Corithonis. Diomedis. Metrodore Virginis, & Philadelphiæ Natalis S. Leonidis.

AVGVSTI 8.

EX adducti laterculi inſpectione facile quiſq; agnoſcet, ea quæ ex deprauatis Actis S. Afræ apud Suriũ heſterna die attulimus, ab inſcio antiquario conſarcinata eſſe ex vetuſto aliquo Martyrologio, & faſtis huius diei: quod adnotauit ſuboſcurè Vicelius. Nonnihil verò hodiernum ſanctorum Indiculum deprauatum quoque eſſe ſuſpicamur, tam in libris noſtris, quã in alijs mſſ., quos conferre de more expedit, & primùm cum Vetuſtiſſimo Antuerpienſe. *VI. Kal. Auguſti. Romæ Secũdi, Seueriani, Carpofori, & in Albano Victorini, item Cyriaci, Largi, Creſcẽtiani, Memici, Iulianæ, Cyriacitis, Zmaragdi, Secundi, Albani. Victuriani, Fauſtini, Donatæ, Felicis. Nicomediæ Nazari, Iulianæ, Agagiæ Virginum, Eutyciani, Cornitonis, Diomedis, Metronæ Virginis. Philadelphia Leonidis.* Ex particula *item* Cyriaco addita, videretur in prima martyrum Romanorum claſſe Cyriacum deficere, vel poſt Victorinum legendũ eſſe, *item in Albano Cyriaci, Largi, &c.* At hos in M. Corbeienſi via Salaria paſſos ſcribitur, vel eorum aliquos via Oſtienſi. Ita enim proſtat. *VI. Idus Aug. Romæ Natal.*

SS. Secundini, Seueriani, Carpophori, Victorini, & Albini. Et in via Salaria Oſtēſi, Creſcentiani, Sergi, Memmię, Iulianæ, Cyriacitis, & Smaragdi, Secundini, Albini, Victuriani, Fauſtini, Donatę. Felicis, Syluani. In Nicomedia Natalis SS. Nazari, Iulianæ, Agape virginum, Euticiani, Corintonis, Diomedis, Metrodora virginis, Iuſtæ. Philadelphiæ Natalis S. Leonidis, Agapiti. Locum venerationis Secundi, vel potius, vt etiam codices noſtri retinent, Secundini, exhibet mſ. Reginæ Sueciæ. *VI. Idus. Romę Via Appia Natalis S. Secundini. Nicomediæ Natal. SS. Nazarij, Iulianæ, & Agapæ vir.* & vt addit alter mſ. *Eutichiani, Corinthonis, Diomedis, Metrodoſæ virginis. Item SS. Martyrum Eleutheri, & Leonidis. Philadelphiæ Natalis S. Leonidis.*

Secundini. Ex adductis Romanis martyribus aliqui in vetuſtiſsimo fragmēto M. Romani heſterna die 7. Idus recolūtur: aliqui ſexto Idus cum noſtro. *Septimo Idus Auguſti, Sinodi, Carpophori, Victorini, & Seueriani, Albano, & Oſtēſe.* Deinde. *Sexto (Idus) Oſtienſe, Cyriaci, Largi, Creſcentiani, Memmię, Iulianæ, & Smaragdi.* Ex his docemur horum ſanctorum martyrum aliquos, vel agonem compleuiſſe, vel veneratos eſſe via Appia, quæ ducebat Albanum, aliquos via Oſtienſe. Secundinum, ſiue Secundum viæ Appiæ tribuitur in mſ. Reginæ Sueciæ: & in vetuſtiſsimo Antuerpienſi Seuerianus etiam, & Carpoforus; preſſius verò in Albano Victorinus. Erat enim Albanum Oppidum Procopio 2. Goth. ſtadijs centum quinquaginta ab vrbe in via Appia ſitum, ſeu ad 20. milia paſſuum. Vnde qui codiclbus noſtris primo loco Albanus minus corruptè, & Albinus Corbeienſi martyrologio dicitur, Albanum opidum eſt; quia ita expreſsè habent vetuſtiſsimum Bucherij fragmentum, & Vetuſtiſsimum Antuerpienſe M. A' primo etiam diſcimus ex martyribus primo loco numeratis aliquos ſepultos eſſe via Oſtienſi.

In via Salutaria. Frequens codicibus noſtris librarij error, qui viam Salutariam pro Salaria ſcribit, facile etiā emēdari ex alijs codicibus poteſt, præſertim Corbeienſi, ſicuti pariter nomen *Oſtenſi*, pro *Oſtienſi*. In Romano M. emendato Cyriacus Diaconus, Largus, & Smaragdus tantùm nominibus indicantur, & alij viginti Anonymi illis adijciūtur, qui coronati 17. Kal. Aprilis ſub Diocletiano, & Maximiano à Ioanne Presbytero via Salaria ſepulti, & Marcello PP. trāslati ſunt ad prædium Lucinæ via Oſtiēſi hoc die vi. Idus Aug.. Hæc eadem confirmant Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus, quorum poſtremus cum Adone, eorundem Acta percurrit, partim hac die, partim 17. Kal. Aprilis, vbi nominibus exprimuntur Cyriacus, & Siſinnius Diaconi, Smaragdus, Largus, Creſcentianus cum alijs xx., quos omnia ex Actis S. Marcelli excerpſiſſe teſtantur illa, quæ habemus in vetuſto mſ. Hagiologio. Iam ergo, quæ in libris noſtris, & Corbeienſi M. comparet confuſio, facilè tollitur, cum S. martyres, & ſepulti, & venerati ſint, tū via Salaria, tum Oſtienſi, Cyriacitem, neq. Romanum, neq. alia latinorum MM. exhibent, nec eſt difficile Memmiam, Iulianam, & reliquos cum iiſdem numero xiij. ex ſacra illa turba fuiſſe, qui vno die viginti ſimul coronati fuerunt; quorum aliqui cum Cyriaco, Largo, & Smeragdo tranſlati ſint in viā Oſtienſem, alij via Salaria ad primam venerationem relicti. xxi. habet, non xx. mſ. Hagiologium noſtrum in numero Anonymorum, vt ſemel etiam ſcripſit Ado. Quatuordecim eſſent nominatim ſub vno choro expreſsi martyres, ſi ex M. Corbeienſi, in quo Cyriacus deficit Anteſignanus, eſſet addendus poſtremo loco expreſſus Siluanus, alijs ignotus. Verùm vt candide dicam, quod ſentio veritus aliquando ſum, ne illius codicis librarius nobis aliquando illudat; ſæpè enim, qui ſupra codices noſtros in illo redundant martyres, aut Siluanus, aut Felix ſunt, vt cordatus Lector animaduertere facile poteſt.

In Nicomedia. Septem purpuratos cœlites Nicomedienſes recolit vetuſtius

ſtius noſtrum M., Iuſtam addit octauo loco Corbeienſe alijs adductis mſſ. non memoratam, & Notkero etiam prætermiſſam. Is Nicomedienſes pariter athletas adducit, ſed mutilatos. Philadelphiam pro nomine martyris librarius accepiſſe videtur, palam ex adductis mſſ. codicibus emendandum. *In Nicomedia natalis SS. Nazarij, Iuliani* (pro Iuliana) *& Agapes Virginis, Eutichiani, Philadelfię, Leonidis*. Deſunt Carithon, Diomedes, & Metrodora virgo. Alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ, in duas partitur claſſes Nicomedienſes martyres; & quãuis primam decurtatam adducat, in Secunda Eleutherium, & Leonidem addit. De Leonide ſuſpicari liceret Philadelphienſem eſſe, niſi Eleutherius adderetur. Hos etiam exhibẽt martyrologium Romanum, & Græci in Menologio, vt ibi notat Baronius, loco paſſionis non indicato. Addunt tamen propter fidẽ Chriſti igne conſummatos eſſe. Agapem virginem recolunt Maurolycius, Molanus, & Galeſinius, & ante illos Petrus de Natalibus lib. 11. nu. 111.

Et Philadelphiæ. Leonidem tantum cum Notkero, Philadelphiæ vrbi, ſiue Lydiæ inter Sardes, ſiue Cœleſyriæ, tribuunt codices noſtri, cum M. Vetuſtiſſimo, & mſ. Reginæ Sueciæ. Agapitum addit M. Corbeienſe, alijs omnibus præteritum. Magna nominis diſſonantia Eleutherium Græcorum hunc eſſe non ſinit.

V. Idus Auguſti.

NAtalis Sancti Romani. In Oriente Natalis Sanctorum Firmi. Ruſtici. Permeni. Creſcentiani. Largi. Tyburtij. Tyberiani. Anniciodori. Nomidiani. Laudici. Iuliani. Policarpi. Primi. Xiſti. Agathopi. & aliorum nũo xi. Feliciſſimi. Carpofori. Samaracdi cũ alijs x. In Alexandria Natalis Sanctorum Antonini. Et Onion. Tyburtini. Valeriani. Diuniſi. Felicis. Euticiani. Gagi. Melciadis. Stephani. Vrbani. Luci. Mamori. Saſtiri. Monidiani. Ladicis. Iuliani. Polycarpi. Romæ in Cimiterio depoſitio Diuniſi Epiſcopi. Et in Colonia Natalis Sanctorum Fauſtini. Iſtriani. Marcellini. Secundiani. Xiſti. In Vrbe Lemouis Sancti Martini Priuinſis.

AVGVSTI 9.

AD vſum, non modo Occidentalis Eccleſiæ, ſed Romanæ Matris, accomodatum olim fuiſſe vetuſtius M. noſtrum, aliàs diximus, & ex initio huius diarij ſegmenti confirmatur in libris noſtris. In quorum fronte Romanus re, & nomine martyr ſignatur, non indicato loco paſſionis. Supplet Romanum M. Bedæ, Adonis, Vvandelberti, Notkeri, qui Romæ Romanum militem, in Laurentij confeſſione compunctum, fuſtibus cæſum, & capite multatum referunt; quæ vberius narrantur in Actis S. Laurentij, tam mſſ. in Hagiologio noſtro, quam editis apud Surium. In his de loco ſepulturæ, & venerationis, ita legitur. *Extra portæ ſalaria muros decollatus eſt v. Idus Auguſti. Venit autem Iuſtinus præsbyter noctu, collectumq. corpus eius ſepeliuit in Crypta in Agro Verano*. hoc eſt via Tiburtina. Huius S. Romani corpus ab antiquiſſi-

mo tempore Lucæ in Thuſcia veneratur, inſigni eius nomini dicato templo, & in maiori ara depoſito. Romanum hunc non Romanum vocat Galeſinius, & ſub Iuliano coronari Romæ meruiſſe narrat *ex libro ſcripto*, *Annalibus Hartimani Monachi*, *& Tabulis Eccleſiæ Lucenſis*, ad quam vrbem poſtea delatum eſſe, in martyrologio affirmat. Ex quibus tabulis hoc acceperit, me fateor ignorare. Hoc vnum ſcio, vt in diptycis Eccleſiæ Lucenſis Deo fauente oſtendemus, ab immemorabili tempora, & ante octingentos annos Romanum militem, Sancti Laurentij præuium in paſſione ſocium, in vrbe illa, & propria Eccleſia veneratum. Plures ſub Romani nomine fuiſſe martyres, qui Romæ agonem perfecerint fatemur, & pluribus in locis etiam eundem Sanctũ Militem veneratum, ſiue ex reliquiarum parte aliqua, ſiue nominis ſimilitudine ſcimus. Romanum alium militem cum Claudio, Seuero, Creſcentio recolit Ado 4. Idus Auguſti. Romanum S.Sixti Pontificis Oſtiarum cum eo coronatum teſtantur eiuſdẽ S.Sixti Acta 8. Idus Auguſti apud Petrum de Natal. lib.7. cap.3. & liber Pontificalis in Sixto. Alterius Antiocheni martyris geſta refert Euſebius Cæſarienſis de Reſurr. & Aſcenſ. lib.2. p.92. apud Sirmundũ n., cuius memoriam agimus die 17. Nouẽbris, ſed non alius Lucæ præter iam dictum, ab antiquiſſimo tempore veneratur. Hunc ignota mihi ratione prætereũt, tam M.Vetuſtiſsimum, quam Corbeiẽſe hac die. Illud. *V. Idus Auguſti. Sirmi Natalis Ruſtici. Et Pergamo Creſcentionis, Tiburtij. In Tuſcia Veriani, Marcelliani, Secundiani, Romani, Largi, Tiberiani, Theodori, Nomediani, Laudici, Iuliani, Pauli, Carpi, Primi, Xyſti, Agatopi, & aliorum xi. Simtlini, Nimidiaci, Ladici, Iuliani, Feliciſſimi, Carpophori, Zmaragdi cum alijs x. In Alexãdria Antonini, & Tonioni, Tiberti, Valeriani, Dionyſi, Felicis, Eutitiani, Gagi, Meles, Adoſi, Tebaſi, Vrbani, Luti, Mamini. Roma Cæleſti Dionyſi Epiſcopi, Faſtiniani.* Corbeienſe ita ſacras diarias tabulas diſponit. *V. Idus Auguſti. In Oriente Natalis SS. Firmi, Ruſtici, Primi, Creſcentiani, Largi, Tyberiani. Amij, Tiberiani, Theodoti, Nomediani, Laudaci, Iuliani, Polycarpi, Primi, Xiſti, Agatopi, & aliorum numero xi. Feliciſſimi, Carpofori, Zemaragdi, cum alijs x. & nouem. In Alexandria Natalis SS. Antonini, & Onion, Tiburtini, Valeriani. Dyoniſi, Felicis, Euticiani, Gagi, Melciadis, Stephani, Vrbani, Luci, Mamon, Sattiri, Nimidi, Ladici, Iuliani, Policarpi, Magni, Siluani. Roma in Cæmeterio depoſitio Dionyſi Epiſcopi. Et in Colonia Natalis Sanctorum Viriani, Marcellini, Secundini, Xiſti. Vrbe Lemouicas S. Martini Brinatenſis.* Ab hoc parum noſtri codices recedunt, quos cũ Corbeienſi eodem in aſſignãdis locis, vbi paſsi ſint, vel venerationem acceperint, ſancti martyres minus accuratos agnoſco, quam Vetuſtiſsimum. In illis *Firmi* pro *Sirmi* aliqua inducta tranſpoſitione legitur, quaſi Firmus pro martyre accipi debeat, nõn pro Sirmio vrbe Pannoniæ mũltis martyribus referta. In Sirmij ciuitate non niſi Ruſticũ exhibet M. Vetuſtiſsimũ. Firmum, & Ruſticum, Notkerus producit nequaquã tamen in Oriente, ſed in ciuitate Verona tempore Maximiani, cui ſubſcribit Galeſinius ex Tabulis Eccleſiæ Veronenſis, & Bergomenſis, & Bonino, Mombritio. Ferrarius eorundem Acta refert ſummatim in Catalogo SS. Italiæ, aliqua tamen notat in illis caſtigatione digna, quæ fuſius deſcripta refert Petrus de Nat, lib. 7. cap. xliij. & quod magis eſt Romanum M. emendatum; vbi Baronius, Bedam, & recentiores adducit, inter quos etiam Molanus eſt, qui ex Bellino de Padua, in additionibus ciues Pergamenſes vocat, licet Veronæ fuerint coronati. Bergomenſes ciues fuiſſe omnes fatentur. Vnde facile mendum in M.Vetuſtiſsimo irrepſit poſt Ruſticum, *& Pergamo* pro Bergomi, quæ Cenomanorum in Italia vrbs, Pergamũ etiam Paulo Diacono dicitur.

citur. Verum plurimos cum Firmo, & Ruſtico in Oriente numerant M. Corbeienſe, & noſtrum, quorum præter quã in Firmo, & Ruſtico, veſtigia ſequitur Norkerus, qui longam de more martyrum nomenclaturam decurtans inquit. *In Oriente paſſio multorum Martyrum*. Vereri igitur poſsumus ex Notkero, & alijs adductis legendum eſſe *Pergamo*, ſeu Bergomi, *Firmi, & Ruſtici. In Oriente Primi*, vel vt libri noſtri habent *Permoni, &c.* Niſi forte cum Maurolycio ſatius eſſet legere. *Natalis SS. Ruſtici, & Firmi Pergamenſium. In Oriente SS. Firmini, & Creſcentiani*,

In Oriente. Sicuti ex ſanctis plurimis Orientalis Eccleſiæ in Vetuſtiori M. noſtro indicatis, confirmatur illud Occidentalis Eccleſiæ vſui fuiſſe accomodatum; ità obſcurum eſt, quæ nam regio pro Oriente accipienda ſit. Vniuerſim ea Aſiæ pars ſignificari videtur, quæ nobis verſus Orientem eſt. Parthiam ſunt, qui interpretantur ex verbis illis Plinij. *Oriens murrhina mittit maximè Parthici Regni*. & Tacitus Annal. 11. *Parthus imperium Orientis*. Incerta plurimaq. loca hìc intelligi potius putarem, quæ quindecim Prouincijs contenta ſub Orientis nomine numerat liber Notitiæ Imperij. Harum regionum niſi Primis, vel Permonij nomen vitio ſcriptum putemus, pro Pergomi, Creſcentianus dux erit duodecim, qui ſequuntur commilitonum; maluimus enim plurium codicum fide, Creſcentianum legere, quam Creſcentianam vt libri noſtri retinent; in quibus pro Tyberiano, primo loco in Corbeienſi indicato, Tiburrius legitur, & pro Amio, ſiue Annio, & Theodoto unicum Annitiodori nomẽ exprimitur, quod aptius diuiſum ſonat: In primo Anonimorũ numero libri noſtri cum Corbeienſi conueniunt, ſicuti cũ Vetuſtiſsimo Antuerpienſi, à quo aliquatenus nominibus diſsident, plurimũ vero in Paſsionis, ſeu venerationis loco, Quos vtique in Oriẽte noſtrum, & Corbeienſe M. recolit, illud Tuſcis Colonienſibus ad finem laterculi tribuit, numeratis ſcilicet Viriano, Marcelliano, Secundiano, & reliquis vſq. ad Alexandrinos. Et re vera nomina Italiã, & latinorũ vſũ, quã magis ſapiunt Oriẽtalium. Poſt Smaragdum innominati, in Corbeienſi codice ſunt decem, & nouem, contra Vetuſtiſsimi M. & noſtri fidem, qui decem retinent.

In Alexandria. Antonium tantum nõ Antoninum exhibent hac die Græci in Menologio, nullis ſocijs adnotatis. *Natalis S. Martyris Antonij Alexãdrini, qui propter Chriſti confeſſionem in fornacem ignis iniectus ſpiritum Deo commendans coronatus eſt*. Decem, & ſeptem illi aſſignantur ſocij in libris noſtris, decem & nouem in Corbeienſi M. in quo Siluanus, & Magnus adduntur, non ſine aliqua ſuſpicione ſuperadditi Siluani nominis vt præcedenti die adnotauimus.

Romæ depoſitio Dionyſi. Depoſitionis nomen, quamuis aliquando, & ſepulturæ martyrum accomodetur, attamen Confeſſoribus potius à M. noſtro tribuitur, Cum verò S. Dionyſius depoſitus dicatur in cœmeterio, vetuſtiora illa tempora videtur reſpicere ſepeliendi ritus in Cryptis, & cœmeterijs, & pacem Eccleſiæ redditã non dum fuiſſe ſuaderet, Epiſcopi, & vrbis Romæ nomen Dionyſium Pontificem videretur innuere, ſed nullus ex Põtificalis Hiſtoriæ ſcriptoribus martyrio coronatum affirmat, ex eo fortaſſe, quod ſedes eius in Gallieni imperiũ, pace Chriſtianis reddita, inciderit. Verũ cum etiã temporibus perſecutionũ advixerit, difficillimũ eſt, quin ærumnas aliquas pro fide nõ ſuſtinuerit, ſtrictiſſimè confeſſor dici non potuerit. Depoſitum S. Dionyſium Epiſcopũ fuiſſe 7. cal. Ianuarij ibi vidimus, & cum libris Pontificalibus concordare diximus. Sepultum in Calliſti cœmeterio fragmentum Vetuſtiſſimum Bucherij, liber Damaſi, Luitprandus, & alij docent. Quod cœmeterium hìc indicari non dubito, tũ quia antonomaſticè cœmerium illud maximum, & celeberrimum ſine

alia

alia additione vocari potuit. S.Dionyſius quidèm hac die alijs latinorū MM. Romanus Epiſcopus, vel Pontifex non indicatur. Potuit tamen verus Natalis S.Dionyſij, & depoſitionis celebris dies 26. Decembris, in hunc ab Eccleſia Occidentali tranſponi, propter Sancti Stephani Prothomartyris celebritatem, & proximum Domini Natalem, quemadmodum in alijs feſtis diebus accidiſſe aliàs adnotauimus.

Et in Colonia. Fauſtinum ſilet M.Corbeienſe, & in Colonia tantum quatuor martyres indicat, Virianum, Marcellinū, Secundinum, & Xyſtum. Notkerus hos in martyrologio Hieronymi adnotatos inueniens, contribules ſuos inſcitiæ redarguit, forte quòd hos Coloniæ Agrippinæ, vel Auguſtæ potius tribuerent. Verba prò re noſtra adducere libet. *In Colonia Fauſtini, Marcellini, Secundiani, Veriani iuxta Martyrologium B. Hieronymi: cum à noſtratibus Apocriphorum deliramenta ſectantibus à B.Sixto propter continuationem temporum baptizati, & à Decio dicantur interempti.* Sixti nomen videtur illi negocium feciſſe, quaſi in martyrologio Hieronymi non inuenerit, vel tanquam malè à ſuis acceptum reijceret. Sed in Hieronymiano noſtro, & Corbeienſi Sixtus adducitur non tamen Pontifex dicitur. Apud Coloniā Thuſciæ Vſuardus, Secundianum, Marcellianum, & Verianum veneratur, & per cōpendia paſſionem eorum refert; vberius vero Petrus de Nat.lib.7.cap.42. Ex his Secundianus in Chriſtianos cum Veriano Pictore ſæuiebat; Marcellianus erat ſapientiſsimus, & eloquentiſſimus orator; dumq; inter ſe conferrent Virgilij carmina *Iam redit Virgo, &c.* lumine ſuperno tacti de Chriſto explicantes ad illum conuertuntur, & à Valeriano præfecto Centuncellas puniendi mictuntur, vbi agonem abſciſſione capitis compleuerunt, & in mare demerſis corporibus, & ad lictus redeuntibus eodem loco ſepulti ſunt. Conſimilia habet ex antiquis martyrologijs Maurolycus, quem ſequitur Galeſinius. Acta diffuſiora apud Surium Tomo 8. Centūcellas quidem ductos ad ſupplicium narrant, ſed capitis abſciſſione coronam accepiſſe in loco quodam lxij. miliario ab vrbe Roma; in mare verò proiecta corpora è litore à Diodato abſtracta *Sepulturę apud eum locum, quo capite cęſi ſunt V. Idus Auguſti* demandata referūt. Locus alijs martyrol. Colonia eſt in Thuſcia. Ita etiā exprimit mſ.Reginæ Sueciæ. *In Colonia Tuſcia SS. martyrū Secundiani, Marcelliani cum alijs tribus.* Colonia opidum Etruriæ vulgo Colona apud Lacum Prilem, Roſeto vrbi finitimum deſcribitur à Ferrario in Geographico onomaſtico, quam tamen in Topographia martyrologij prætcrijt. Huius meminit Frontînus lib.1. cap.2. & Ortelio locus eſt in Senenſi Territorio circa Prilium lacum verſus Occidentem. In Vetuſtioribus Eccleſiæ Lucenſis hædinis monumentis locum obſeruaui Colonia dictum in Marittimis regionis Senenſis, vel Populonienſis. In Tuſcanenſi vrbe vulgo *Toſcanella* celebres hos martyres adhuc eſſe idem Ferrarius notat in Catalogo SS. Italiæ, ſicuti in Conuentana & Centumcellenſe Eccleſijs; dum tamen acta ſummatim producit alios ſocios non addit, Fauſtinū videlicet, & Sixtum in codicibus noſtris expreſſos. Idem Acta corrigit de Sixto Pōtifice, quod in notis marginalibus ad Surium etiam adnotatur ſanctos martyres ſcilicet non potuiſſe à Sixto Pontifice confirmari, quoniam ſub Decio Cornelius non Sixtus ſederit; ſed nihil vetat à Sixto adhuc presbytero in fide firmari potuiſſe, qui per anticipationem poſterioris ſcriptoris Pontifex dictus ſit. Equidem in codicibus noſtris, & Corbeienſi Sixtus tanquam martyr, & aliorum in paſſione ſocius numeratur, non tanquā Pontifex. De reliquis, qui Thuſcis martyribus ſuccenturiantur in martyrol. Vetuſsimo iam dictum eſt, & in re dubia ex luxatis,

(vt

(vt timeri poteſt) codicibus nihil certi affirmare licet.

In Vrbe Lemouicis. Pro ſancto Martino Priuenſe à Gallico antiquario ſuper addito, legendum eſſe Martinum Briuẽſem, vel Briuatenſem, ex Briuas pago in finibus Lemouicum, non dubito, atque ita lego in antiquo Hagiologio Franco-Gallico Lebbei. *In Vrbe Lemouicis ſancti Martini Briuenſis*. Hic aufugit Sauſſayum; martyr dicitur in Miſcellaneis hiſtoricis Bernardi Guidonis in quibus cap. 12. legitur. *S. Martinus martyr Briuenſem Villam decorat, cuius fama ſignorum, vſque ad aures Valentiniani Imperatoris peruenit. Cuius geſta habentur. Feſtum eius recolitur V. Idus Auguſti*.

IIII. Idus Auguſti.

ROmæ via Tyburtina Natalis Sancti Laurenti Archid.. Et in Via Appia Feliciſſimi, & alibi Creſcentionis. Archanarei. Iacenti. Ianuarij. Exuperati. Cyrilli. Quinti. Gemini. Quiriaci. Eugeni. Paſtoris. Lucelle. Pontiani. Criſpine. Innocentie. Terentiæ. Leocippi. Sidoræ. Agape. Creſcenti. Euticie. Cyriacæ. Item Leocyppi. & Mariæ Virginis Dei cum alijs vj. innocentibus, qui vno die coronati ſunt. Seſſi. Criſcentiæ. Archanarei cum alijs xxx. quorum numerus Deus habet in libro vitæ.

AVGVSTI 10.

ROmę *Via Tiburtina*. De S. Laurentio notiora omnia ſunt, quam aliquid addere oporteat. Omnia enim martyrologia eiuſdem glorioſa certamina venerantur. Ab antiquiſſimo tempore in Vrbe Roma celebrem eius memoriam fuiſſe teſtatur etiam antiquiſſimum fragmentũ Bucherij aliàs adductum Vetuſtiori noſtro M. conſonum *Quarto Idus Laurentij in Tiburtina*. Polemeus pariter Siluius in laterculo apud Bollandum T. 1. *Quarto Idus natalis S. Laurẽtij martyris*. Græci etiam S. Martyrem hac die recolunt in Menologio cum Sixto. Plures extãt SS. Patrum Homeliæ de laudibus S. Laurentij, quæ obviæ ſunt. Meminit ſacramentarium Gregorij cum duplici Miſſa nocturna, & diurna, vt vigilias habuiſſe dubitandum non ſit. Nos de more mſſ. libros adducimus, vt reliqui hodierni martyres pateant, & confirmẽtur. In primis Vetuſtiſſimum Antuerpienſe. *IV. Idus Auguſti. Roma Laurenti Diaconi, & martyris, & alio loco virorum xi. & Virginum xiij. Ciriaci, Largi, Creſcẽtiani, Memmia, Iuliana, Zmaragdi. In Aretio Afra, militum vii. Vallis Oſtenſa. In Roma Feliciſſimi, & alibi Creſcentionis, Arcanei, Iacinti, Ianuari, Exſuperati, Quirilli, Quinti, Zemmi, Paſtoris, Lucella, Pontiani, Criſpinę, Imorentici, Leocippę, Cerentia, Sidona, Agapa, Croſti, Ciriaca, Leticippi, Eutilia, Maria Virginis, & aliorum v. Creſcentia, Seni. Arſauanei cum aliis xxx*. M. Corbeiẽſe magis cum noſtro conuenit. *IV. Idus Auguſti. Roma Via Tiburtina Natalis ſancti Laurentii Archidiaconi, & martyris. In via Appia Feliciſſimi. Et alibi Croſcentiani, Nerei, Iacinti, Ianuarii, Exuperati, Cyrilli, Quinti, Germani, Gemini, Quiriaci, Eugenii, Paſtori, Lucella, Pontiani, Criſpinę, Innocentii, Terentia, Eleucippi* cum

cum aliis ſex innocentibus, qui vna die coronati ſunt. Seni, Creſcentię, cum aliis triginta, quorum nomina habentur in libro vitæ. In Epheſo Natalis ſeptem dormientium. Non tamen ita conſonant, vt in aliquibus non diſſideant, & codex ille ſuas etiam ærumnas, vt libri noſtri non patiatur. Deficiũt in noſtris poſt Archanarcum, ſiue Nereum, Germanus, & repetitus ante Paſtorem alter Eugenius,& in fine ſeptem dormientes in Epheſo. In illo deeſt Maria Virgo Dei, quæ etiam in Vetuſtiſſimo exprimitur. Cum hoc tamen maior intercedit differentia. Nulla in libris noſtris memoria extat virorum xi. & virginum xiij. incerti nominis, & loci. Repetuntur etiam in illo Ciriacus, Largus,& ſocij in alijs Hagiologijs die pręcedẽti recẽſitis. Deeſt in Vrbe Aretio Afra martyr, quæ ab alijs nõ agnoſcitur. Milites vij. obſcurũ eſt, an Afræ ſocij dici debeant, vel vallis Oſtenſæ indigenæ. Vallis Oſtenſa apud Geographos mihi non occurrit. An legendum eſſet Vallis pro Africæ propriæ loco apud Antoninũ & Oſtenſæ pro martyris nomine? adhuc alijs codicibus deſtitutus hæreo.

Via Appia. Feliciſſimũ hunc eſſe Diaconum, qui ſepultus Via Appia in cœmeterio Prætextati cum S. Sixto Pontifice, & Agapito Diacono coronam accepit, difficile eſt credere, quòd eorum memoria recolatur 8. Idus Auguſti, vt iam vidimus. Quamquam enim codices noſtri, tunc Felicem non Feliciſsimum retineant, omnia fere Hagiologia in Feliciſsimo concordant, vnde alium Romanum huius nominis martyrem hac die veneratum exiſtimare par eſt.

Et alibi. Incerti loci martyrum turba à Creſcentiano, ſeu Creſcentione, tam in libris noſtris, quam MM. Corbeienſi, & Antuerpienſi numerari incipit. Viginti duo nominatim in primo choro recenſentur cum quinque Anonymis in M. Vetuſtiſsimo: tres deinde alterius chori cum xxx. ſine nomine indicatis. Viginti quatuor nominibus expreſsi, cũ innominatis ſex, primam claſſem conſtituunt in libris noſtris: ſecundam tres cũ Vetuſtiſſimo M.& xxx. Anonymi. Corbeienſe vno abundat in expreſsis, hoc eſt viginti quinque proprijs nominibus ſignat, cum vj. innominatis in prima ſerie; in ſecunda deficit Archanareus, qui cum Seno, Creſcentia, ac anonymis xxx. in codicibus noſtris,& Antuerpienſi indicatur. De his omnibus nihil in alijs MM. inuenio. Notkerus totus in Actis S. Laurentij, alios huius diei martyres ſilet, & tantum Romæ militum centum, & quadraginta quinque memoriam agit. Centum ſexaginta quinque milites ſub Aureliano Imperatore Romæ coronatos exhibet Romanum M. Totidem numerant Beda, Vſuardus,& Ado, qui addit, *tunc paſſi ſunt Claudius, Seuerus, Creſcentio, & Romanus ipſo die quo B. Laurentius, poſt tertiũ diem paſsionis S. Sixti,* quæ verba apud Notkerum etiam proſtant. Maurolycius addit via Salaria. At cum adducti quatuor martyres ex turma clxv. eſſe credantur, vt notat Baronius, cumq. nomina cum incerto loco adductis in Vetuſtiori noſtro conueniãt, ex ijſdem illos eſſe non conſtat.

Maria Virginis Dei. Sancta hæc Virgo in M. Corbeienſi præterita, numeratur etiam in Antuerpienſi, in quo tantum Virgo dicitur. In codicibus noſtris additur *Virgo Dei*, vt Deo dicatam fuiſſe, & ex ſacrarum aliquarum Virginum cætu intelligamus. Alibi iam oſtẽdimus etiam in primis Eccleſiæ ſæculis Aſcetaria virginum ſacrarum fuiſſe. Sex qui ſequuntur anonymi vna die coronati Innocentes dicuntur, vel quia infantes, vel quia Virginis, & Mariæ ſociæ. Nec aliam nobis lucem inuenire, vel addere licuit. Septem dormientes in Epheſo, ad calcẽ M. Corbeiẽſis additi, in noſtris codicibus deſiderantur. Horũ memoria agitur à Græcis 4. die Aug. in Menologio Caniſij, vbi etiam eorum nomina producuntur. M. Romanum de his cũ alijs latinis agit die 27. Iulij, vbi videndus eſt Baronius; alij ſeptem dormientes recolunt die ſequenti.

Romæ

Digitized by Google

III. Idus Auguſti.

ROmæ Natalis Sanctorum Tyburtij. Valeriani. Ceciliæ Virginis, & Natalis Sanctæ Suſannæ. Et in Nicopoli paſſio multorum Martyrum, quorum nomina Devs ſcit. Et paſſio Sancti Caſſiani. *Et in Gallia Ciuitate Camaracum depoſitio Sancti Gaurici Epiſcopi, & Confeſſoris.*

AVGVSTI 11.

VEreor ne incurioſus aliquis antiquarius nullũ alium Tiburtium agnoſcens, quã qui cum Valeriano, & Cecilia celebris in Eccleſia eſt, illos etiam male conſultus addiderit. Nam & Sacramentarium Gregorij, & reliqua latinorũ martyrologia Tiburtium tantum Chromatij filium Romæ miliario iij. venerantur. Ita M. Corbeienſe. *III. Idus Auguſti. Natalis S. Tiburtii, & Natalis S. Suſannæ. In Nicopoli paſsio multorum Martyrum, quorum nomina Deus ſcit. Et paſsio ſancti Caſsiani. Ebrocas Natalis S. Taurini Epiſcopi, & Confeſſoris. Cameraco ciuitate, in Gallia Natalis S. Gaugerici Epiſcopi, & Confeſſoris.* Suſpicionem auxit Notkerus, qui Vetuſtioris M. vt plurimum anniuerſarijs faſtis innixus, præter Tiburtij Chromatij filij, & Suſannæ, quæ excurrit Acta, & præter Nicopolitanos martyres nil de Valeriano, & Cæcilia addit. At detinuit, ne deprauatos omnino codices noſtros decerneremus, Vetuſtiſsimi martyrol. S. Villibrodi auctoritas, in quo eadem cum libris noſtris, ita leguntur. *iii. Idus Auguſti. Roma Natalis Tiburti, Valeriani, Cacilia, Suſanna, & paſsio S. Caſsiani Martyris. Nicopoli paſsio multorum martyrum.* Tribus hiſce martyribus ſimul, nullam hac die tributam celebritatem licuit inuenire, niſi forte eorundẽ Titulus ſub Gregorio inſtauratus, vt in reuelatione tempore Paſchalis PP. primi legitur apud Boſium, hac die dedicatus fuerit, & natalis potius fuerit Eccleſiæ illius, quam martyrum: quorum etiam ex aliqua in hoc die tranſlatione potuit iterata memoria recoli.

Et Natalis S. Suſanna. Omnia de S. Suſanna nota ſunt, & eius Acta apud Surium, aliaq. Hagiologia proſtant. Videndus ad hanc diem Baronius. Meminit Calendarium vetus Fronti, & adducti mſſ. codices. Domum Gabinij Patris in qua gladio traſverberata S. Virgo occubuit, inter Diocletianas repoſitam, ita mſ. Reginæ Sueciæ videtur numerare. *Roma iuxta duas domos Diocletianas S. Suſanne, &c.*

Et in Nicopoli. De plurium martyrũ cultu Nicopoli meminit etiam hac die Notkerus. Quæ vero Nicopolis ſit inter plures huius nominis vrbes, affirmare difficile eſt. In Nicopolim Thraciæ, ſiue Bythiniæ propenderem, quòd ibi maior, temporibus præſertim Diocletiani, fuerit martyrum carnificina.

Et S. Caſsiani. An S. Caſsianus Nicopoli, inter multos ſine nomine martyres indicatos, reponi debeat, an Caſsianus Foroſempronenſis ſit, qui cum Hypolyto infra Idibus Auguſti indicari videtur, non mihi liquet. Ferrarius geminos Caſsiani nomine Epiſcopos profert in Catalogo SS. Italiæ, eoſque martyres iiſdem Auguſti Idibus, & pridie Idus Confeſſorem Epiſcopum Beneventanũ. Ex duobus martyribus fama clarior eſt Imolenſis, ſeu fori Syllæ Epiſcopus, qui antea Sabionenſis fuit, & in Rhetia graphijs à proprijs diſcipulis confoſſus, ſub

Iuliano coronam accepit. Hunc in Periſtephano carmine Prudentius proſequitur, & ex eo alius ſcriptor Proſæ apud Surium T.8. Alter Epiſcopus Tudertinus fuit, cuius acta idem Ferrarius producit, nonnihil cum geſtis S. Caſſiani Imolenſis confuſa. Ab his diuerſa de Imolenſi ſcribit Petrus in Catalogo lib. 1. cap.27, dum martyrē Zingitanum in Africa fuiſſe narrat, & quem Ado 3. Nonis Decembris ad Imolenſem ciuitatem translatū ibi miraculis coruſcare ſcripſit. De aliquo S. Caſſiano martyre, cum non addatur Confeſſoris nota, hic agi exiſtimarem, & facile de primo, cum S. Caſſianus, qui cum Hyppolito in vetuſtiori M. noſtro recolitur Idibus Auguſti, eiuſdem S. Martyris ſocius videatur.

Et in Gallia. Gaugericum fere omnes vocant non Gauricum Epiſcopum Cameracēſem, de quo ſimul cum Taurino, à M. Corbeienſe memorato, agit M. Romanum, cum Beda, Vſuardo, & Adone. Vita eius extat apud Surium T.8. & floruiſſe ex Baronio habemus circa an. 615. A Gallico antiquario recentius ſuperadditum ſuadet M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, in quo nulla, neque Gaugerici, neq. Taurini memoria recolitur. Sammarthani, qui T. 1. Galliæ Chriſtianæ S. Gaugericum quintum numerant Archiepiſcopum Cameracenſem obijſſe affirmant anno 594, & aliqua de eo cumulant. Molanus in Natal. Sanctorum Belgi obijſſe notat die xi. Auguſti.

II. Idus Auguſti.

IN Sicilia Ciuitate Cataniæ Natalis Sanctorum Eupoli. Nericie. Venerie, & in Syria vico Magarato Natalis Sanctorum Macharij. Iuliani. Vbi multa regio conuenit Monachorum. Romæ Natalis Sanctorum Criſſantæ, & Dariæ, & qui cum eis paſſi ſunt Claudius. Helaria. Iaſon. Maurus, & milites lxx. & in Iſtria Natalis Sancti Iuliani cum ſocijs eorum.

AVGVSTI 12.

IN Sicilia Catanenſem martyrem Euplum, ſiue Euplium diaconum laudant hac die omnia fere latinorum martyrologia: Græci autem in Menologio, & Metaphraſtes in Actis apud Surium vndecima ſuperiori die, quo ſcribunt agonem perfeciſſe. Sinceriora eiuſdem Acta videntur, quæ Baronius producit T.2. Ann.303. n.145. In quibus tamen de ſocijs martyribus Nericia, & Veneria nihil licuit inuenire. Plures per Euangelij lectionem, ab eo iam iam capite plectendo, veritatis lumen accepiſſe perhibet Metaphraſtes, ſed nomina ſilet, Pridie Idus Septembris Catanæ cū Euplo Serapion etiam Epiſcopus additur infra in M. noſtro. Calendarium vetus Fronti, hac ipſa die Natalē S. Eupli exhibet, ſicuti Hieronymianū Lucenſe Auguſti *II. Idus S. Eupli Diaconi*. cuius vetuſtiſſimam Eccleſiam in Lucenſi ditione prope vrbem indicant monuméta hædina in Epiſcopali Tabulario circa annū octingenteſimū. Ado, Rabanus, & Notkerus eius certamen breuiori ſtylo proſequntur, quemadmodū Petrus de Nat. 7. cap.53. Diffuſiora ſpondet in Nouiſſima Catanēſis Eccleſiæ notitia Groſſius T.2. p 140. etiamſi S. Eupli ſocios ignoret, ſicuti Ferrarius; hos tamen non prætermictit M. Corbeienſe. *II. Idus Aug.*

In

In Sicilia Ciuitate Cathenas Natalis ſanctorum Eupli, Verecię, Venerię. Et in Syria, Vico Gamarato Sanctorum Macharij, Iuliani. Romæ Natalis Sanctorum Chryſanthi, & Dariæ, & qui cum eis paſſi ſunt, Claudij, Elariæ, Iaſonis, Mauri, & militum octoginta ſex. Et in Iſtria Natalis S. Iuliani cum ſocijs ſuis. Ex ſilentio autē ſcriptorum, qui Euplo Diacono Siculo ſocias non addunt Nericiam, & Veneriā, dubitari poſſet alterius loci fuiſſe indigenas, niſi id aperte doceret, M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, in quo cū alijs Veracia, nō Neracia, Syriæ, non Siciliæ tribuitur, quamquam ex proxima repetita *Syria* voce hæſitatio prorſus non tollatur *II. Idus Auguſti. In Sicilia Eupli. In Syria Iuliani, & Marci, Veracię, Venerię. In Syria Natalis SS. Macharij, Iuliani. Romæ Criſtini, & Clarinę, Claudi, Hilari, Iaſonis, Mauri, & militum lxx. In Iſtria Iuliani.* Nullam hic facem præfert mſ. Reginæ Sueciæ, nullam Notkerus, qui tantùm ſecūdæ claſſis Syros producit. Cum verò neq. Iuliani, aut Marci Syrorū memoria exſtet in libris noſtris, aut hodiernis faſtis M. Corbeienſis, in eorum prototypo lacunā fuiſſe ſuſpicamur, vel librariorum incuriam dolemus.

Et in Syria vico Magarato. Ita fere Notkerus. *In Syria vico Magarato Natalis SS. Macharij, & Iuliani vbi multa religio conuenit Monachorum.* Poſtrema verba, quę in libris noſtris etiam proſtant, deſunt in M. Corbeienſi, in quo Syriæ vicus Gamaratus nuncupatur, aliquarum literarum tranſpoſitione. Ex concurſu, qui additur, Monachorum, Aſceta aliquis Macharius in Syria innui videretur. Baronius ad diem 3. Ianuarij plures Macharios adducit. Vicus Magaros, ſiue Magaritum deeſt in martyrol. Vetuſtiſſimo, qui ſi additus eſſet nugationem tollere videretur, quæ apparet in repetito Syriæ nomine. De Macario, & Iuliano martyribus cum alijs ſocijs agūt Gręci in Menologio ad diem 30. Octobris, ſed Alexandrini ſunt, non Syri. De Macario, & Iuliano agit Romanum martyrol. in Syria, ſed ibi Baronius nihil addit præter Bedæ, Vſuardi, & Adonis teſtimonia. Vicum Magariaſſum in Cappadocia, patriam Theodoſij Cœnobiarchæ habet eiuſdē vitæ auctor Cyrillus apud Surium, & Cappadociam LeucoSyriæ Straboni, & alijs aſſignatam inuenio, & Cappadoces Syros dictos alibi adnotauimus. Sed hæc fortaſſe nimis longè petita ſunt. In celebritate SS. Macharij, & Iuliani in Syria plures Monachos cōuenire conſueuiſſe teſtātur, tam libri noſtri, quam Notkerus, hac differentia, vt in illis *multa regio*, hoc eſt ex multis regionibus, in hoc *multa religio* ſcriptum ſit, hoc eſt valde religioſorum Aſcetarum, vel ad religionem multum augendam. Alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ ita legit *in Syria Vico Magaroto Natalis SS. Macarii, & Iuliani.* & Petrus de Nat. lib. 11. n. 214. ex vetuſtis martyrol. Idib. Aug. *Macarius, & Iulianus eodem die in Syria martyrio coronantur.*

Romæ Natalis. Pro Chriſanto, & Daria Chriſtinum, & Clarinā exhibet hic M. Vetuſtiſſimūm S. Villibrordi, & vt ſuſpicari fas eſt, ſcriptoris errore, alia conſimilia nomina, pro alijs accipientis; quod ſuadet reliquorum codicum fides, inter quos mſ. Reginæ Sueciæ. Pridie Idus. *Romæ Natalis SS. Chryſanti, & Darię, & cum eis paſſi ſunt Claudius, Iaſon, Maurus, & milites ſeptuaginta.* Chryſantum, & Dariam virgines, ſanctoſque coniuges Acta apud Petrum de Natalibus lib. 9. c. 105. poſt multas cōfeſſiones, multaq. certamina viuos in fouea defoſſos, & terra, ſaxiſq. obrutos ad cælum euolaſſe narrant viiij. Kal. Nouembris, qua die eorum memoriam recolit Rom. martyrol. Et ſi verò Claudius Tribunus, & Hilaria vxor eius, Iaſon, & Maurus filij cum militibus ſeptuaginta ad Chryſanthi prodigia, & doctrinam crediderint, & per eum baptizati palmam martyrij acceperint, nō tamen id eodem die accidiſſe eadem geſta docent. Equidem præter Hilariam, gladio illi peremptì eadem via Salaria ſepulti ſunt, ſicuti

filij à matre in predio ſuo. Hilaria vero mater ad filiorum tumulũ orãs, dum ab infidelibus, cladem illi intentatibus, ſpacium orandi obtinuit, ſpiritum emiſit, & cum filijs ſepulta eſt alio die, licet eandem venerationem obtinuerit, iij. Nonas Decembris, vt apud eundem Petrum de Nat. legitur lib. 1. cap. 23. At non inſuetum eſt Vetuſtiori martyrol. vt alibi diximus, ſocios certaminis diuerſo die completi, ſub vna celebritate recolere. Quemadmodum Græci de his martyribus docent, quos tamen certum eſt in adnotatis à Petro Equilino diebus agonem compleuiſſe. Quandoquidem in Actis eorundem SS. eleganter ſcriptis à Verino, & Armenio iuſſu Stephani Papę, ſub ipſo Numeriano paſſionis auctore, docetur *ſolemnẽ martyrij eorum diem ab incredibili virorum, & fæminarum, & puerorum multitudine* celebratum eſſe: nõ tamen qualis fuerit exprimitur, nec alio modo ſignatur. In Romano Martyrol. SS. Chryſanthi, & Dariæ memoria agitur die 25. Oct. Diodori verò, & Mariani, qui die ſolemni eorundem martyrum cũ alijs multis occiſi ſunt, paſſio recolitur 1. Decembris, vt incertum eſſe diem inde ſciamus. Quapropter Græci die 17. Octobris, & 19. Martij Chryſanti, Dariæ, Claudij, Iaſonis, Mauri, & Hilariæ ſimul natalem celebrant. Cœmeterium B. Hilariæ Via Salaria erat in ipſius horto, ſiue prædio, vbi eius ancillæ eam ſepulturæ mandauerunt, & Eccleſiam inſuper conſtruxerunt, cuius meminit Bibliothecarius in Adriano primo, & longius proſequitur Aringhius lib. 4. Romæ ſubt. c. 32. Mauri, & Iaſonis corpora à Paſchale I. ad Eccleſiam S. Praxedis tranſlata fuiſſe, appoſitam ibidem inſcriptionem docere, idem Aringhius teſtatur; ſed deinde cum Hilaria matre ab Alexandro PP. ſecũdo, Lucam fuiſſe delata, & in Eccleſia Cathedrali depoſita, vbi adhuc in ſacello Libertatis nuncupato venerantur, monumenta legentibus fidem faciunt, quibus Baronius in Annalibus conſtanter adſtipulatur, & nos latiùs in Dypticis noſtris oſtẽdemus, atq; etiã in editis Matildæ Comitiſſæ monumẽtis docuimus, M. Vetuſtiſſimũ in aliquibus nominibus etiã corrigẽdũ patet, & pro Hilario, Hilaria reponẽda. In Corbeienſi etiã militũ numerus ab lxxxvi. ad lxx. eſt aliorũ omniũ fide reducẽdus, ſiue vt legitur in pluribus codicibus lxxij. vt infra videri poteſt die 29. Nouẽbris, Notkerus pro Hilaria Romana Hilariam matrem S. Afræ Auguſtanæ recolit hac die; ſicuti etiam martyrol. Rom. cum aliis.

In Iſtria. Eadẽ habet ad verbũ Notkerus, & alter ex libris mſſ. Reginæ Sueciæ. Quis autem fuerit Iulianus in Iſtria coronatus, & qui ſocij hucuſq. me fateor ignorare.

Idus Auguſti.

ROmæ Natalis Sanctorum Ypoliti Martyris. Pontiani Epiſcopi. Luciani. Cornilij. Caſſiani. Caleſti cum ſocijs eorum. Sinnada Frigiæ Natalis Sancti Antiocheni Epiſcopi. & Pictauis Ciuitate depoſitio Radegundæ Reginæ.

AVGVSTI 13.

SAncti Hippolyti martyris præclariſſimi memoriam hac die recolunt cum Romano martyrol. omnes fere latini, Beda, Vſuardus, Ado, Rabanus, & Notkerus, & cæteri recentiores. Diem Idus Aug. eidem dicatum habet Prudentius in Periſtephano, & ſepultum in Agro Verano via Tiburtina in cœmeterio Hippolyti

lyti etiam dicto, de quo plura Aringhius lib.4. cap 16. Acta ſeiunctim à S. Laurētij agone extant in Hagiologio noſtro perantiquo mſ., ſed quæ parum diſtent ab ijs, quæ inſerta ſunt in iiſdem S. Laurentij geſtis. Calendarium Antiquum Fronti hac etiam die Natalem S.Hyppolyti exhibet,ſicut & Sacramentarium S. Gregorij. Conſonat M. Vetuſtiſſimū S. Villibrordi. *Idus Auguſti. Roma Hippolyti, Pontiani Epiſcopi, Luciani,Coeleſtis, Caſſiani. Frigia Antonini. Lugduno Antiochi Epiſcopi*. Ita, & vberius M. Corbeienſe. *Idus Aug. Romæ Natalis SS.Hippolyti martyris, Pontiani Epiſcopi,Cornelii,Caſſiani, Caleſti cum ſociis eorum.Synnada Frigiæ natalis S.Antonii Epiſcopi. Lugduno Galliæ natalis S.Anoci Epiſcopi. Pictanis depoſitio ſanctæ Radegundæ Reginæ. Ebrocas ciuitate natalis S. Landulphi Epiſcopi, & Confeſſoris*. Notkerus non modo S.Hippolytum, ſed Concordiam nutricem, & nouem de domo eius eadem die veneratur, ità de more ex Adone accipiens, penes quem ſicuti etiam apud Rabanum non nouem ſed xix. de Hippolyti domo martyres,promiſcui ſexus gladio perempti eodem die recoluntur. In fragmento Vetuſtiſſimo Romani martyr. apud Bucherium non tantum S. Hippolyti nomen legitur via Tiburtina, ſed & Pontiani in cœmeterio Calliſti *Idibus Auguſti.Hippolyti in Tiburtina,& Pontiani in Calliſti*. Quæ verba ideo adduximus, vt tranſlationem S. Pontiani Pontificis è Sardinia per Fabianum Papam,hac ipſa die in Vetuſtiori M. rectè ab antiquiſſimo tempore appoſitam fuiſſe appareat. De S.Pontiano,eiuſq.trāſlatione agit Romanum M. die 19. Nouembris, qua die defunctum habet liber Pontificalis, cum tamen Luitprandus, & Albo Floriacenſis non decimo tertio,ſed tertio calend. Nouembris in Inſula Sardinia afflictum, & fuſtibus maceratum defunctum, ſiue martyrio coronatum affirment. Seiunctim ergo hìc tranſlationis eſt commemoratio, & natalis S.Pontiani non in Sardinia, ſed in Calliſti cœmeterio. Vnde ſubiit dubitare, an Caliſtus, qui cum Caſſiano, Cornelio, & Luciano ſubrogatur Pontiano, nomen cœmeterii eſſe poſſet, non martyris.Sed præterquam quod Caleſtus conſtanter dicitur, tam in libris noſtris, quam Corbeienſi, non Calliſtus, reliqui adnotati ſocii dubitare non ſinunt, ſiue tres nominibus expreſſi, ſiue qui ſine nomine, ac numero indicantur. Caſſianus paſſim Imolenſis hìc accipitur, & ex Prudentio eius vitam compendioſè hac die refert Rabanus. De eo iam ad diem xi. Aug. egimus.

Sinnada. Phrygiæ maioris vrbs eſt Synnada apud Strabonem,ſiue Synada apud Ptolemeum,& apud Socratē ſcholaſticum Phrygiæ Pacatianæ. De Concilio Synnadenſi meminit Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium lib.7.cap.6 Diſſident in nomine Synnadenſis martyris M. Vetuſtiſſimum à Corbeienſi, & noſtro.Illud in Phrygia vrbem nō ſignās Antoninum, ſine vlla Epiſcopalis dignitatis nota producit, Antiochum autem Epiſcopum Lugduni. Antonium vero non Antiochum Epiſcopum Synnadēſem exhibet M. Corbeienſe,& Anocium Lugduni. Sed codices noſtri conſtanter Synnadæ in Phrygia Antiochū Epiſcopum retinent, quemadmodem mſ.Reginæ Sueciæ. *Idibus Auguſti Synadæ Phrygiæ natalis S.Antiochi Epiſcopi. Lugduni Gallia natalis S. Anoceti Epiſcopi*. Notkerus non meminit, neque alia latinorum martyrologia, ſiue Antonius dicendus ſit, ſiue Antiochus.

Lugduni. De S.Antiocho, ſiue Andiocho Epiſcopo Lugdunenſi luculenter agit Raynaudus in Hagiologio Lugdunenſe p.31. vbi tamen ſub annū Chriſti 420. die 15. Octobris obiiſſe narrat ex Romano martyrol. Vſuardo, & Adone. Anocetus, ſiue Anocius alibi non comparet, de Antiochio meminerunt etiam 15. Octobris Sauſſayus, & Sammarthani qui xvi. Epiſcopum Lugdunenſem faciunt: nō autem Vetuſtius noſtrum martyrol. licet in eo frequētes Gallici antiquarii

quarij additiones agnoſcamus.

Pictauis. De Radegunde Regina quamquam nota ſint geſta, tam apud Gallicanos ſcriptores, quam in latinorũ martyrologiis tanquam de additamento multa non congerimus. Meminit inter cæteras ad hanc diem vetus FrancoGalliæ Hagiologium Lebbei, & vitam diffuſius ſcriptam habet Surius Tomo 8.

XVIIII. Kal. Septembris.

GEndara Syriæ Natalis Sancti Fortunati. In Africa Sancti Demetri cum ſocijs, & alibi Eutici. Pauli. Heracli. Poſſeſſori. Parmi. Diſſei. Hermi. Proſpolmi. Proſalami. Bermiæ. Heracli, cum ſocijs. In Aquileia Natalis Sanctorum Felicis. Fortunatæ. Vincentiæ. In Venbera Syriæ natalis Sanctorum Euſebij. Tituli. Conditoris. & Proſpolini.

AVGVSTI 14.

SIue vrbem, ſiue regionẽ, quam noſtri codices Gendaram dicunt, Mẽdarẽ vocat Notkerus in Syria. Sed alteruτro nomine dicta, mihi eſt apud Geographos ignota. Gendaram tamen retineo, id comprobante tùm M. Corbeienſe, tùm mſ. Reginæ Sueciæ. Illud ita. *XIX. Kal. Sept. Gendara Syria natal. S.Fortunati martyris. In Africa natalis S.Demetri. Et alibi Eutici, Pauli, Heracli, Poſſeſſori, Parmi, Diſſei, Hermæ, Proſpolini, Proſalami, Bermiæ, Heracli cum tribus. In Aquileia natalis SS.Felicis, Fortunatæ, Vincentiæ, Vindiraſiri, natalis SS. Euſebij, Siculi, Conditoris, Proſpolami, Caſti, Candidi.* Alterũ verò ex mſſ. Reginæ Sueciæ apud Holſtenium *19. Kal. Septembris. Gendara Syria natalis S.Fortunati. In Africa Natalis ſancti Demetri, & alibi Eutichi, Pauli, Heracli, Poſſeſſoris, Parmi, Diſſei, Herma, Proſpolmi, Proſalami, Bermea, Baracli cũ tribus.* In Syria tantum non explicata, vel vrbe, vel regione ita Demetrium, nõ Fortunatum martyrem indicat M. vetuſtiſſimum Antuerpienſe. *xviiij. Kal. Septembris. In Syria Demetri. Aquileia Felicis, Fortunatę, Eutici, Beriniæ, Pauli, Eracli, Poſſeſſoris, Parmi, Diſſei, Herma, Proſpolini. Proſalimi. Item Heracli cum tribus, Felicis, Fortunati, Vincentię, & Vinderia Seri, Euſebi, Tituli, Conditoris, item Proſpolini.* Mutilum hìc eſſe codicem non inficior, cum alii Fortunatum Syriæ, Demetrium Africæ omnino tribuant, ſicuti etiam confirmat Notkerus.

In Africa. Demetrium Africanum ex veteri Romano martyrolog. aliiſq. mſſ. reſtituit Baronius, & Molanus addidit ad Vſuardum. Galeſinius ex libris mſſ. & Adone etiã Demetrii meminit; ſed neq; apud Adonem editum, neque in noſtro hedino mſ. licuit inuenire. Cum adductis tamen codicibus conſonant Notkerus, Bellinus de Padua, & Maurolycius. Nemo tamen ſocios habuiſſe addit, quos libris noſtris debemus.

Et alibi. Vetuſtiſsimum martyrolog. Antuerpiẽſe, quod magis dilucidè martyres in eorum locis diſtinguit, hìc à librario malè multatũ, cum Aquileienſibus, numeroſam martyrum turmam, incerto loco ab aliis codicibus tributam, iungit, vel potius confundit. Vndecim nominibus exprimit, martyrol. Corbeienſe cum tribus anonymis ſociis, totidemq. Notkerus cum repetito Heracio. *Alibi Eutychii, Pauli, Eracli, Poſſeſſoris, Parmi, Diſsei, Hermæ, Proſpolini, Proſalami, Hermię. Item Heracli cum tribus,* quem-

quemadmodum minimæ nominum diſferentia codices noſtri,

In Aquileia. Eadem hic etiam profert Notkerus. *In Aquileia Natalis Sanctorum Felicis, Fortunatę, Vincentiæ*. alter ex mſ. Reginæ Sueciæ legit, *Aquileia natalis SS. Felicis, Fortunati, Ianuarij*. quorum poſtremum alibi non inuenio memoratum. Fortunatum paſſim legum Latinorum martyrol. nō Fortunatam, & de Felice, & Fortunato agit Romanum ad diem 11. Iunij, vbi plura Baronius, & nos aliqua adnotauimus. Ferrarius eorundem Acta hac ipſa die 14. Auguſti proſequitur, ex peruetuſto Vicentino codice pergameno, & horum corpora, & ſi Aquileiæ agonem compleuerint, apud Vicentinam vrbem venerari teſtatur. Franciſcus Barbaranius, qui nuper Hiſtoriam Eccleſiæ Vicentinæ ſcripſit lib. 1. fuſius per eadem acta excurrit, & quam quam cum Baronio ſentiat diem hunc, quo Vicentini, Felicis, & Fortunati feſtum agunt, non paſſionis, ſed tranſlationis fuiſſe; attamen in Monaſterio S. Coronæ vetuſtiſſimum librū Breuiarium ſeruari teſtatur, ſanctorum fratrum Acta in 9. lectiones diuiſa continentem, in quibus fideliter prolatis miror hæc verba non animaduertiſſe, non tranſlationis, ſed paſſionis diem docentia. *Martyrizati ſunt autem SS. martyres Chriſti ſub die xviij. cal. Septēbris*, quæ vel hunc, vel ſequentem diem collimant. Cum verò conſtanter, tam apud Notkerum, quam in libris noſtris, aliiſq. adductis codicibus Fortunata non Fortunatus martyr dicatur, & inſuper Vincentia comes ſuperaddatur, ſuſpicari ſubijt, an Aquileienſes hi cum Vicentinis, nominibus quidem quoque pacto conuenirent, ſed rè vera iiſdem non eſſent. Ambages plurimas, non ita feliciter diſcuſſas circa eadem Felicis, & Fortunati corpora adducit idē Barbaranius lib. 1. & adhuc & ab anno 1325. Aquileiæ tumulum lapideum ſeruari fatetur SS. Felicis, & Fortunati, Sigiſmundi Regis, & Menæ corpora continentem. At mirum eſt, quod orto diſſidio inter Vicentinos, & Aquileienſes de martyrum reliquijs, corpus Sanctis Felicis apud Aquileienſes remanſerit, ſancti Fortunati ad Vicentinos delatum ſit, vt Petrus de Natalibus auctor eſt lib. 4. cap. 147. apud eundem Barbaranium: cum è contra Venantius Fortunatus in carminibus à Baronio etiam adductis, Felicem, Vicentinis tribuat, & Fortunatum Aquileienſibus, quemadmodum re vera corpus S. Felicis Vicentiæ in Monaſterio S. Viti ſeruari docet vetus monumentum, ſub anno 976. ab eodem Barbaranio in fragmento allatum. Cum vero amborum etiam martyrum corpora, hoc eſt Felicis, & Fortunati Vicentiæ quieſcere affirment bina Henrici primi Imperatoris diplomata, ab eodem Barbaranio adducta, alterum ex his dicendum videretur, aut ſacris lipſanis diuiſis, vtriq. vrbi vtriuſq. medietatem tributā eſſe, & aliorum exemplo ab vtraq. ciuitate affirmari poſſe penes ſe ſāctos martyres verè requieſcere, vel Vicentinos cælites ab Aquileienſibus eſſe diuerſos. Si cui primum magis arridet, ac velit S. Felicis corpus Aquileiēſibus cum Fortunati capite aſſerere, Vicentinis verò corpus S. Fortunati cum S. Felicis capite aſſignare, legere illi opus eſſet in libris noſtris, & alijs conſimilibus adductis codicibus. *In Aquileia S. Felicis, & Vicentiæ Fortunati*. Sed raro, vel nunquam locus paſſionis, aut venerationis in vetuſtiori M. poſtponitur.

In Vembera Syriæ. Ignota non minus mihi Vembara eſt, quam Gendara vrbs, vel regio Syriæ in M. noſtro. Forte Bemmara, vel Bemmaris circa Comagenam Syriæ vrbs accipitur. At diuinandum non eſt, præſertim quòd M. Corbeienſe vnico nomine exhibet Vindiraſiri, & Notkerus deſperans fortaſſe certum locum in Syria oſtendere, in incertum ita relinquit. *Item alibi Euſebij, Tituli, Conditoris*. Syros martyres quatuor, non tres hic nnmerant libri noſtri Euſebium, Titulum, Conditorem, &

Pro-

Proſpolinum ? Proſpolimum. parua differentia horum poſtremum vocat martyrol. Corbeienſe, & addit ad ſenarium numerum Caſtum, & Candidum. Mſ. Reginæ Sueciæ Euſebium presbyterum ita profert, vt ad Romanum Euſebium, omnibus ferè latinorum martyrologijs memoratum, videatur reſpicere, qui nomen Titulo dederit, & conditor illius quodamodo dici potuerit: Titulus enim Euſebij memoratur in Concilio primo Romæ habito ſub Symmacho Papa, & cœmeterium Euſebij præsbyteri erat via Appia, vt deſcribit Aringhius lib. 3. c. 20. Romæ ſubterr. At cum in alijs codicibus Titulus, & Conditor nomina martyrum videantur, & Euſebius presbyter ſub Conſtantio Ariano martyr, qui Titulo Euſebij, non cœmeterio nomen dedit, à Notkero ſeiunctim ab altero Euſebio receſeatur, nihil mutandũ eſſe exiſtimaui, & Syrũ Euſebiũ diuerſum eſſe à recẽtiori, & presbytero Euſebio reliqui: de quo ad hanc diem agunt cum R. Martyrologio Beda, Vſuardus, Ado, Rabanus, ac latini recentiores.

XVIII. Kal. Septembris.

Assumptio Sanctæ MARIAE. Strationis. Philippi. Euticiani. In Nicomedia Natalis Sanctorum cum ſocijs.

AVGVSTI 15.

Et ſi vetuſtiſſimis temporibus Deiparæ Virginis, ſiue depoſitio, ſiue obdormitio, ſiue migratio, nõ hac die celebris in Eccleſia fuerit, ſed potius die 18. Ianuarij, vt ibi latius diximus; potuit tamen Aſſumptionis nomen tunc celebrius euadere, cum eiuſdem feſtum ſub Iuſtiniano cæpit die 15. Auguſti vbiq. celebrari; ita vt tempore Nicolai Pontificis in Reſponſione ad cõſulta Bulgarorum antiqua celebritas iam dici meruerit. Minus Baronio placet obdormitionis titulus, & in Annalibus ad annum 48. Vſuardum, & Adonem reprehendit, quòd minus aptè eodem nomine abutantur, tanquam latinis ſacris ſcriptoribus inuſitato. Gretzero tamen emunctæ naris ſcriptori minus diſplicet, quæ Græcis vſitata vox eſt obdormitionis, & Migrationis, & in adnotationibus ad Codinum Roſuueydi martyrologium defendit, quòd antiquis Aſſumptio Deiparæ cum corpore, & anima non ita liquida fuerit, vt nobis eſt. Notkerus equidem qui ſuo tempore adhuc in controuerſiam poni Aſſumptionẽ refert inter doctiſſimos, poſt relatam Catholici, & venerabilis Patris Gregorij Turonenſis de Virginis Aſſumptione Hiſtoriam, ſuum non eſſe fatetur rem tã grauem in breui Martyrologij opuſculo definire, ac ſubdit quale tunc fuerit vniuerſalis Eccleſiæ ſenſus. *Hoc tamen certiſſimè cum vniuerſali Eccleſia, & credimus, & confitemur, quia ſi reuerentiſſimũ illud corpus, ex quo Deus eſt Incarnatus, adhuc alicubi in terra celatur, reuelatio vtiq. ipſius ad deſtructionem Antichriſti reſeruatur*, quæ ex Vſuardo videtur hauſiſſe. Rabanus tamen eodem ſæculo ita habet xviij. cal. Aug. *Aſſumptio S. MARIAE, & Nicomedia Natale SS. Strationis, Philippi, & Eutichiani cum ſocijs eorum.* Acrius hìc de more Combefiſius in Baronium doctiſſimum inſurgit, quòd non videantur damnandæ tot Græcorũ ſanctiſſimorũ Patrũ Homeliæ de Deiparę obdormitione ſcriptæ, & quod Eccleſia non minus ad breue tempus obdormitionem, ſiue Pauſationem ſuſcipiat, quã corporis cum anima Aſſumptionem. Minoris certè ponderis ſunt, quæ aduerſus Baro-

Baronium Gretſerus affert ex Roſuueydi martyrologio, quod purum eſt calendarium ex Adone confectum, non vetuſtiſſimum Romanum. Nec eidem ſubſtituere poſſumus Antuerpienſe vetuſtiſſimum, quod Romanum vocant Bollandus, & Henſchenius in Actis SS. Menſis Februarij paſſim; ad diem enim *xviij. Kal. Septembris*, hæc tantum habet. *In Nicomedia Stratonis, Philippi, Eutieiani*, nihil de obdormitione, vel Aſſumptione decernens; quinimo ſequenti die Deiparæ natiuitatem recolẽs, depoſitionem S.MARIÆ xv. Kal. Februarij retinet. Calẽdarium perantiquum Romanæ Eccleſiæ, quod edidit Fronto, non Aſſumptionis nomine vtitur, ſed Auguſti xv. die habet *Solemnia de Pauſatione MARIAE.* Et Sergius Papa, qui ſedebat anno 630. in libro Pontificali dicm Aſſumptionis vocat *Dormitionem Sanctæ Dei Genitricis*, niſi hæc potius Bilbothecarij phraſis ſit, quã Sergij; ita vt negari nequeat etiam Latinis Obdormitionis, ſeu Migrationis vocẽ in vſu fuiſſe, eodẽ etiã ſæculo quo Aſſuumptionis nomine vtebantur. Vſuardus, quẽ Baronius doctiſſimus traducit die 14. Aug. Vigiliam *Aſſumptionis* Dei *genitricis* exhibet, ſicuti Obdormitionẽ die 15. quod totidẽ verbis repetit Ado Sacramentariũ S.Gregorij, & Antiquos Ordo Romanus Aſumptionis voce, tã in vigilia, quam in ipſa die vtuntur, ſed migrationis, & mortis voce in Miſſa ſacramentarij apertiſſimè vſa eſt Eccleſia. *Veneranda nobis Domine huius eſt diei feſtiuitas, in qua S.Dei Genitrix mortẽ ſubijt temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit*. Ita in prima Miſſæ oratione, & ſuper oblata. *Subveniat Domine Plebi tuæ Dei Genitricis oratio, quam & ſi pro conditione carnis migraſſe cognoſcimus, in celeſti gloria apud te pro nobis orare ſentiamus*, quam orationem etiam nunc Eccleſia in Romano Miſſali retinet. Videnda hîc ſunt, quæ doctiſſimus Baronius cumulat, qui docet iam Aſſmptionem Deiparæ communi fidelium conſenſu receptam, & in eam vniuerſam Eccleſiam propendere. Quod vero ex S. Antonino addit S.Eliſabeth filiæ Regis Vngariæ fuiſſe reuelatum, die 15. Aug. Sanctiſſimam Virginem è vita migraſſe, & poſt dies 40, nono Kal. Auguſti Aſſumptam in Cœlum fuiſſe, minùs probari teſtatur idem D. Antoninus, & Belethus addit, non eſſe in Romana Eccleſia comprobatum. Reuelatio hæc non eſt S.Eliſabeth filiæ Regis Vngariæ, ſed S. Eliſabeth virginis Sconaugienſis, cuius memoria in Romano M. agitur die 18. Iunij, & proſtat in lib.4. Viſionum eiuſdẽ S. Virginis cap. 1. p. 139. vbi legitur. *Quoniam in eo die, quo nunc celebratur Aſſumptio eius, de vita hac migrauit, quadrageſimo autem die poſt illum, hoc eſt nono Cal. Octobris reſurrexit.* At præter D.Antoninum, & Belethũ, alij ſunt, quibus hæ S.Virginis viſiones non probantur. Hoc certum cum Baronio eruditiſſimo ſuſcipio Tomo 1. anno 48. nu. xij. Catholicam Eccleſiam nullam de obitu Dei Genitricis dubitationem admictere, ſed quam nouit humanæ fuiſſe naturæ conſortem, humanam pariter moriendi neceſſitatem expertam affirmat, & numero 23. *Ex Romanæ Eccleſiæ vſu receptο conſtanter aſſerimus, & profitemur ipſam ſapientiſſimam Dei Genitricem MARIAM, vnà cum ſacratiſſimo illo corpore, quo impartita eſt Deo carnem, in Cœlum eſſe Aſſumptam*. Idq. libentiùs addo, quòd videam à ſeptimo ſaltem ſæculo in Vetuſtiori noſtro M. Depoſitionẽ tanquam naturæ debitam recoli, & Aſſumptionem hac die ſine vlla hæſitatione notari, quid quid de tempore dubitare liceat, quod nec affirmare idẽ Baronius voluit. Hæc ad ea, quæ Exercitatione V. diximus addere libuit.

Nicomediæ. Tres ſanctos hos Nicomedienſes martyres in ſacris faſtis producunt etiam Beda, Rabanus, & Notkerus, qui ſupra M. Vetuſtiſſimum anonymos etiam ſocios addunt cum libris noſtris, quos ſilet M.Corbeiẽſe, & inverſo tantùm ab illis ordine ita loquitur. *viij. Kal. Septembris. In Nicomedia Natalis*

SS. Stratonis, Philippi, & Euticiani. Et Aſſumptio S. MARIAE Matris Domini Noſtri. Alterũ etiam mſ.Reginæ Sueciæ ſocios ita præterit 18. Kal. *Nicodemia Natalis SS. Strationis, Philippi, Eutychiani.* Alterũ omnino cõſonat, addens etiam Tyrſum in Perſide, qui ad diem ſequentem pertinet. *Nicomedia nat. SS. Stratonis Philippi Eutychiani cum ſociis eorũ. Et in Perſide paſſio S.Tyrſi.* De tribus Nicomedienſibus martyribus agit Rom. M. ad diem 17. Auguſti, qua die Baronius de ijſdẽ Græcos in Menologio agere teſtatur. At niſi alio Menologio vſus ſit magnus Cardinalis, quàm Sirleti, aut Caniſij, non niſi ad diem 19. de Euticliano milite, & Strategio, per ignem coronatis in eo agitur.

XVII. Kal. Septembris.

IN Alexandria Natalis Sanctorum Orionis. Emili. Agnati. In Perſida Natalis S.Tyrſi cum ſocijs ſuis.

AVGVSTI 16.

DEcurtatum, ac cum die ſequenti confuſum, tam in libro Muſæi noſtri, quam Cathedralis Lucenſis, huius diei laterculum vidimus, culpa veterum librariorum. Diuiſimus tamen ex aliorum mox adducendorum codicum fide, in duo ſegmenta, nihil addentes, vel immutantes. Primo loco tanquam libris noſtris magis ſemper conſonum martyrologiũ Corbeiẽſe profetimus. *xvii. Kal. Septembris. In Alexandria natalis ſanctorum Orionis, Emeli, Anati, Iuſtini, Luci. In Perſida natalis S.Tyrſi cũ ſociis ſuis.* Alter codex ex mſſ.Reginæ Sueciæ mãcus in Agnato ita comparet. 17. *Kal. Alexandria ſanctorum Orionis, & Emeli. In Perſide natalis S.Tyrſi.* Alter ſeu ſecundus ita. *Alexandria natalis SS.Orionis, Emeli, Agnati. Et Baiocaſino Baſiliaco vico depoſitio Baſilia Virginis.* Vetuſtiſsimum S. Villibrordi iam diximus, prçterita omnino die præcedenti Virginis Deiparæ Aſſumptione, in hodiernis faſtis eiuſdẽ Natiuitatem recolere, & non niſi duos martyres Alexandriæ tribuere, nempe Orionem, & Emelium; Agnatum vero alibi incerto loco. *xvii. Kal. Septembris. Natiuitas S. MARIAE. In Alexandria Orionis, Emeli, & alibi Agnati. In Perſida Natalis S.Tyrſi.* Paruum ſiue calendarium, ſiue martyrologium Hieronymianum vetus Eccleſiæ Lucenſis binos etiam Alexãdrinos martyres ita profert. Auguſti *xvii. Kal. Emili, Orionis.* Notkerus ex libro quinto Hiſtoriæ Tripartitæ in Nicea Bythiniæ natalẽ S. Vrſatij Confeſſoris ſub Licino, & Romæ Serenã Diocletiani Auguſti vxorẽ recolit, mox ſubdit. *In Alexandria natiuitas ſanctorum Orionis, Æmilii. Agnati. In Perſide Thyrſi cum ſociis ſuis.* qui SS. martyres totidem verbis apud Rabanum proſtant. Ex his Alexandrinis martyribus nullum habet martyrol. Romano, neque de S. Thyrſo aliquid addendum ſuccurrit.

XVI. Kal. Septembris.

NAtalis S. Mammetis Monachi. In Calcidona Cappadociæ Natalis S.Euphemiæ. In Alexandria Natalis SS.Orionis, item Mammetis, Emili. Dulci Mammitæ cum ſocijs ſuis.

Digitized by Google

AVGVSTI 17.

CONſuſum hodiernum martyrologij vetuſtioris noſtri ſegmentũ cũ anteacto die iam monuimus, in hoc etiam aliorum codicum fide luxatũ agnoſcimus, & reſtituẽdum initio, ante natalem S. Mammetis Cappadociæ nomen, inſulsè poſt Chalcedonem appoſitum, ità ſuadet martyrol. Vetuſtiſſimũ S. Villibrordi, quod ſanius, & vberius hìc reputamus, & dubium repetitæ memoriæ Alexandrinorum martyrum auferre videtur. *xvi. Kal. Septembris Caſareę Cappadociæ Mammæ Monachi. Calcedoniæ S. Euſemiæ martyris. Item Mammetis, item Orionis, item Emeli, & alibi Diſei, Diſię.* Eodem vitio tranſpoſitionis vocis Cappadociæ laborat alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ, quòd fortaſſe ex eodem Prototypo cum codicibus noſtris manauit. 16. Kal. *S. Mammetis. In Chalcedonia Cappadociæ natalis Euphemię. Alexandria Mammetis, Emili, Diſſes, Mammitæ cum ſocijs ſuis.* Notkerus multus in vita S. Mammæ pueri Cæſarienſis, & in alijs recenſendis perſecutionis Vandalicæ martyribus, nullas hic fert ſuppetias, præterquam *in Alexandria Orionis.* Rabanus præter excurſum vitæ S. Mammetis *in Cæſarea Cappadocię*, nullum aliũ cælitem addit. Corbeienſe verò martyrol. cuius apographum ad nos tranſmiſit piæ memoriæ Raffael Dufreſnius ita cum edito à Dacherio prorſus conſonat *xvi. Kal. Septembris. In Cæſarea Cappadociæ natalis S. Mammetis Monachi. In Chalcedonia Bythiniæ natalis Euphemiæ martyris.* (Virginis legit Dacherius) *Machariј. In Alexandria Natalis SS. Orionis. Item Mammetis, Emolidiſei, Mammitæ cum ſociis ſuis. Iuſtini.* (Iuliani legit Dacherius.) Plures ſanctos Mammæ, ſeu Mammetis, & Mamantis nomine inſignitos inuenio. Alterum ex Gangra Vrbe Paphlagoniæ die 2. Septembris recolunt Menologia Græcorum, tam Baſilij ab Vghellio, quam alterius à Caniſio editi, & eiuſdem anno 15. ætatis certamen narrant. S. Mamæ mulieris, cum ſocijs monaſticam in Perſide vitam profeſſæ, conſummatum martyrium exhibẽt ijdem Græci die 20. Nouembris in Menologio Caniſii, cum in Menologio Baſilij Borthazar Eunuchi, Theclæ, & Annæ tantum nomina exprimantur. Cum verò Suſanna SS. mulierum dux fuerit non Mama, Mammitæ in Vetuſtiori noſtro cum ſociis expreſſæ, difficilè poſſet accomodari. Incerti loci Mamma martyr recolitur in Vetuſtiori noſtro die 17. Iulij, & alius Cæſarienſis pręcedenti die 16. Alius in martyrol. Corbeienſi 21. Ianuarii. De S. Mamante Cæſarienſi in Cappadocia martyre plura colligit Baronius ad hanc 17. diem Auguſti. Acta ex Metaphraſte producit Surius To. 8. prodigijs multis referta, ex quibus colligitur eundem eſſe martyrem, quem ex Gangra Vrbe Paphlagoniæ ortum duxiſſe Græci in Menologiis narrant, & cũ Theodoto, & Rufinæ SS. Confeſſoribus, ſiue parentibus martyribus Cæſaream Cappadociæ aſportatum, vbi puer quidem aliqua paſſus ſit, ſed adultus deinde certamen compleuerit 2. die Septẽbris. Cum verò de Monachatu eius nihil in Actis illis duffuſioribus indicetur, & ex adductis codicibus aliqui, cum libris noſtris S. Mammetem, vel Mamantem Monachum affirment, alium à puero Mama licuiſſet ſuſpicari, niſi & hic Monachus dici mereretur, quòd adultus iam, & confeſſor illuſtris in monte Cæſareæ degens, & templum ibi conſtruens, ad ſe feras, lac emulgens, euocatas cicurauerit, & ex lacte, maiori tamen parte efformato caſeo, & pauperibus diſtributo, aduiueret, ita ſolitariam, & anachoreticam vitam ducens, donec ab Alexãdero præ-

ſide, ac Tyranno Cæſaream iterum tractus, poſt miranda certamina coronatus triumphauerit. Videnda etiam quæ de S.Mama diximus ad diem 17. Iunij, & quæ hac ipſa die 17. Baronius cumulat. S.Mamantem Romanum martyrol.affirmat à pueritia ad ſenectutem vsq; longũ martyrium duxiſſe.

In Chalcedone. De celeberrima Chalcedonenſi martyre Euphemia plura adnotauimus ad diem 13. Aprilis, quando etiam eiuſdem memoria agitur. In eius Actis per Metaphraſtem apud Surium Tomo 9. die 16. Septembris, quando agonem compleuit, nulla de Machario ſocio memoria extat, ita vt ſuſpicionem induxerit, nè eadem Euphemia ſit, quæ incerto loco *alibi* ſignatur in Vetuſtiori noſtro, pridie Idus Aprilis cum Machario, Primo, & alijs nouem. Facile autem accidere potuit, vt in ipſa Vrbe Chalcedonenſi, poſt vetuſtiorem,& celebriorem Euphemiam, fideles aliqui ad exemplum, & imitationem,filijs ſuis Euphemiæ nomen indiderint, & recentior aliqua martyr Euphemia emerſerit. Plures Euphemias fuiſſe facile Baronius concederet in fine adnotationum ad diem 16. Septembris, vbi & nos aliqua addimus.

In Alexandria. Ex martyribus, Alexandriæ in libris noſtris tributis, Orion tantum à Notkero producitur, reliquos fortaſſe ſuſpicatus eoſdem eſſe cum adductis die ſuperiori. Vetuſtiſſimum martyrol. non Alexandriæ,ſed potius Chalcedoni poſt Euphemiã eos,qui ſequũtur cælites, videtur tribuere. At dum per particulam *item*, ad diei præteriti Alexandrinos martyres reſpiciens, alium Mamnetem,alium Orionem,alium Emilium diſtinguit, Alexandrinos fuiſſe videtur concedere; fruſtra enim ſi loco diſtinguerẽtur, vnicuiq. adderetur repetita particula *item*. Abundat idem martyrol. ſupra noſtrum,& Corbeienſe ſanctis ex incerto loco martyribus Diſeo,& Diſia, quos omnino illi debemus.

XV. Kal. Septembris.

PReneſtina Ciuitate miliario ab vrbe xxxiiij. Natalis Agapiti. In Ponto Amiſiæ Ciuitate Natalis Sanctorum Pontimi. Phylanciæ. Helianę Virginis. Marciane Virginis. Et Lancie Natalis Sanctorum Maſſæ Candedi. Diſſei. Amaciæ. Potomi. Martirij. Agapiti. Et Ziaci cum ſocijs eorum.

AVGVSTI 18.

TRigeſimo tertio ab Vrbe lapide, ſiue miliario in Prænestina ciuitate adoleſcẽtulum Agapitũ, varijs cruciatibus vexatum, venerantur in quotidianis hiſce Aduerſarijs cum Romano M. Beda, Vſuardus, Ado, Rabanus, Notkerus, & cæteri latini. Triginta quatuor circiter milliaribus adhuc Præneſte ab Vrbe Roma diſtat verſus Fucinum Lacum. S. Martyris Acta ſummatim attingunt omnia ferè martyrologia. Diffuſiora proſtant apud Petrum de Natalibus lib.7.cap.74. & apud Mombritium, Cardinalis Baronij iudicio corrigenda. In antiquo Frõti calendario hac etiam die *Natalis S. Agapiti* recolitur, & in ſacramentario Gregorij habetur Miſſa S. Agapiti martyris xv. Kal. Septembris. Extant etiam in peruetuſto Hagiologio noſtro diffuſiora eiuſdem

eiuſdem ſancti pugilis geſta, quæ incipiunt *ſub Rege Antiocho pagano,* qui vel Regulus erat, vel Præſes, vt legit Ado, & ex eo Petrus de Natalibus. In ijs etiã ad calcem habetur gladio percuſſum ſpiritum Deo reddidiſſe xv. Kal. Septẽbris, ante Præneſtinam ciuitatẽ, milliario vno in Agro, quod reſpondet miliarijs xxxiij. ita expreſſis in martyrol. Corbeienſi *xv. Kal. Sept. Prӕneſtina ciuitate miliario ab vrbe trigeſimo tertio natalis S. Agapiti, & in Ponto Amecia ciuitate natal. SS. Pontiani, Philantia Helianę virginis, Martiana virginis, & Lanciana. In Africa natalis SS. Maſſa Candida, Diſsei, Amacia, Potomi, Martyrÿ, Agapiti, Eziaci cum ſociis ſuis.* Variant nonnihil nomina in martyrol. Vetuſtiſſimo. *xv. Kal. Septembris. In Peneſtre natalis Agapeti. In Ponto Põtemi, Pilentia. Tatianę, & Marcianę virginum, Heliana, & Lantia, Maſsa Candidę, Diſcia, Macię, Potomi, Martyrii, Agapiti, & Ziai, & B. Arnulfi.*

In Ponto Amiſia. Alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ aptius ſcribit. *In Ponto Amaſia Ciuitate natalis S. Pontiani Phylantię, Heliana Virginis.* Amaſiæ pro Amiſiæ ſcribendum videtur; Amaſia enim Ponti Galatici vrbs eſt in Cappadocia Strabonis Geographi patria, niſi Amiſi potius retinendum eſſet, vt habent libri noſtri; Amiſus ſiquidem vrbs eiuſdem regionis eſt ſub Amaſia Metropoli. Pontimus, ſiue Pontemus anteſignanus Ponticorum martyrum, Pontianus dicitur in altero ex mſſ. Reginæ Sueciæ, dum in altero legitur Pontinus. Tatianam virginem addit martyrolog. Vetuſtiſſimum in libris noſtris, & Corbeienſi præteritam. An quæ poſtremò in adductis codicibus Lancia, ſiue Lantia additur, nomen martyris ſit, vel loci ad ſequentes martyres Maſſæ candidæ pertinens fluctuaui. Lancia enim, vel Antonino Lance, Vrbs Hiſpaniæ eſt, & quæ Aſturiæ maxima vrbs dicitur Dioni lib. 53. Alia eſt etiam vrbs Luſitaniæ ſub Archiepiſcopatu Bracarenſi. Cæſarauguſtæ in Hiſpania Maſſa candida veneratur vt infra. At non Lãcię, ſed Lancianæ legit martyrol. Corbeienſe.

Natale SS. Maſsa Candidę. Dacherius in edito martyrol. Corbeienſi ita nomina illa *Maſsa Cãdida* interpungit vt Maſsã, & Candidã martyres eſſe velit, quemadmodũ re vera apparet, etiam in Martyrol. Vetuſtiſſimo, in quo *Môſsę* non Maſſæ, & in libris noſtris, vbi Candidi non Candidæ legitur. At cum idem martyrol. Corbeienſe ante natalem Maſſæ candidæ locum etiam exprimat in Africa, vix locum dubitandi relinquit, quin de celebri Maſſa Candida Carthaginẽſi martyrologium illud intelligat, præſertim cum ad diem 24. Auguſti, quando à Romano M. Maſſæ candidæ trecentorum Carthaginenſium martyrum memoria agitur, nihil de ijs in Vetuſtiori noſtro ſcriptum inueniamus. Plura notat Baronius de martyrum Maſſa candida ad diẽ illum 24. Auguſti, præcipuè ex ſermonibus D. Auguſtini, inter quos cum mſ. alterum indicet ex codice S. MARIÆ ad martyres, eundem, vel conſimilem quis videre poterit nuper in lucem emiſſum, ab erudito viro Ioãne Baptiſta Maro ex codice Vaticano inſcriptum. *In Natali SS. Martyrum, qui dicti ſunt Maſsa Candida.* Ita autem appellati ſunt, eo quod in fornacem calcariam inſilientes nobile illud martyrium fecerint, quod Pontius Diaconus in Actis S. Cypriani deſcribit. Vticenſem Maſſam cãdidam dictam eſſe refert D. Auguſtinus ſerm. 115. Trecẽtis martyribus conſtitiſſe ſacram illam maſſam fere omnes docent. Diuus tamen Auguſtinus in Pſ 49. *centum quinquaginta tres martyres* habuiſſe affirmat, vbi numeralem notam mendum contraxiſſe putat eruditiſſimus Baronius, quòd Põtius, & alij, trecentos fuiſſe doceant. Ita etiã de antiqua traditione teſtatur Prudentius in Periſtephano, & Hymno S. Cypriani, vbi ex carminum numero mendum ineſſe nequiuit.

Proſiluere alacres curſu rapido ſimul
trecenti,

Gur-

Gurgite puluereo merſos liquor aridus
vorauit,
Præcipitemq. globum fundotenus impli-
cauit imo.
Corpora candor habet, candor vehit
ad ſuperna mentes
Candida Maſsa de hinc dici meruit
per omne ſeclum.

In Hiſpania Tarraconenſi, vbi Aſtures Auguſtani reponuntur, Cæſar Auguſtæ Maſſæ Cādidæ celebris agitur memoria, inter cos plurimos martyres, qui ibi coronati ſunt, & in eorundem Actis legi teſtatur Aringhius lib. 1. cap. 8. Romæ ſubterr. ex Breuiario Cæſar Auguſtano lect. 6. diuino nutu martyrum cineres, velut frumenti candidam maſſam, in portiunculas conglobatas, ab alijs pulueribus ſeiunctas adhuc videri in maſſarum cādidis globis, nitorem ſanguineum demonſtrantibus. Horum Cæſar Auguſtanorum martyrum, qui Maſſa Candida dicti ſunt, & innnmerabiles ferè fuerunt, Hiſtoriam refert Petrus de Natal. lib. 10. cap. 17. ſicut aliorum trecentorum martyrum apud Carthaginem lib. 7. c. 105. addens in fine. *Qui paſſi ſunt ix. Kal. Septembris. Hęc Ado ex Hieronymi Martyrologio*, quod vt alibi diximus diuersū à Vetuſtiori noſtro credimus: quandoquidem ad diem 9. cal. Septēbris in hoc nihil de martyribus Maſſæ Candidæ nūcupatis ſcriptum reperiatur. Maurolycus hac die 15. cal. Carthaginenſium trecentorum martyrum, qui Maſſa Candida dicuntur memoriam recolit.

Diſsei. Diſeum, & Diſiam retulit martyrologium Vetuſtiſſimum in fine præcedentis Diarij ex incerto loco. Diſeam adducti codices prætereunt. Diſeo, ſiue Diſſeo quinque cum ſocijs ſubcenturiatos cælites Africanos eſſe crederem, quoniam ita in martyrol. Corbeienſe ſignari videntur. B. Arnulfus in Antuerpienſe ſuperadditus, inalijs deſideratur.

XIIII. Kal. Septembris.

PONTI in Amacia Ciuitate Natalis Sanctorum Falionis. Rofini. Leonti. Theudoli. Cyrilli. Elaſi. Tymothei. Garde. In Alexandria Natalis Sanctorum Orionis Confeſſoris, & Ieroſolyma Apparitio Sancte Crucis. *In Biturio Vicovillauno depoſitio Sancti Mariani Confeſſoris.*

AVGVSTI 19.

QVotidiani indiculi primos martyres Pōto tribuunt, tam martyrol. Corbeienſe, quā Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & noſtrū, quod cum Corbeiēſe locum etiā, ſiue paſſionis, ſiue venerationis exprimit; Amaſiam nempe ciuitatem Metropolim Ponti, de qua ſuperiori die egemus. Prouinciam ita tantùm indicat Vetuſtiſsimum illud. *xiv. Kal. Septembris. In Ponto Salonis, & Rufini. In Alexādria Orionis. In Fabriteria Magni, Leontij, Thedoli, Cyrilli, Zelati, Timothei, Gadde. In Beturio Ciuitate S. Mariani.* Filionem vocat martyrol. Corbeienſe Pōticum martyrem, vel Falionem, vt in libris noſtris, non Salonem hoc pacto. *xiv. Kal. Septembris. Ponto in Amacia ciuitate natalis SS. Filionis, Rufini, Leontij, Theodoli, Cyrilli, Zelati, Timothei, Gaddæ, Romoli, Sylui. In Alexandria natalis S. Orionis cum ſocijs. Et in Hieroſolyma apparitio S. Crucis. In Bitorico vico Vellauno depoſitio S. Mariani Confeſſoris.*

Et

Et Natalis S. Magni martyris. Conſonat alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ. *xiv. Kal. Ponto in Amaſia ciuitate natalis S.Philionis, Ruffini, Leontij, Theudoli, Cyrilli, Zelati, Timothei, Gadda. In Beturio Vico Vellauno depoſitio S. Mariani Confeſſoris.* Anceps in multa differentia horum, & noſtrorum codicum cum Antuerpienſi ſubſtiti, an Leontius, & poſt eum adducti martyres Amaſeni eſsent, vel Itali ex Fabrateria, vt Vetuſtiſſimum illud vario ordine profert, libris noſtris plures atteſtantur, quam illi, & ex humanitate Clariſſimi viri Ioannis Bollandi alios addere poſſum. Martyrol. Pariſinum apud Labbeum non indicato venerationis loco cum Folione, & Ruffino vnica claſſe omnes claudit. *Folionis, Rufini, Theodoli, Zelait, Magni, & Martirij, Orionis, Biſene, Mariani Confeſſoris. Hieroſolymis reuerſio S. Crucis.* Rhinouienſe, & diuitis Angiæ, non in Ponto, ſed in Portu Amaſiæ ciuitatis legunt. Primum hoc ordine. *In Porto Amaſię ciuitatis Filionis, Rufini, Leontij, Theodoli, Cyrilli.* Secundum ita. *In Porto Amaſię ciuitatis Filionis, Rufini, Leontij, Theodoli, Cyrilli. In Alexandria S. Orionis. In Biturico territorio S.Mariani.* Differt mſ.martyrologium Aquiſgranēſe in Belgio. *Natalis S. Magni, ſeu Andreæ cum duobus..... militibus DC. & VII. In Amaſa natalis Silionis, Rufini, Leontij, Magni, Arionis, Hieroſolymis reuerſio S. Crucis.* Ex tot igitur codicibus iam apertum videtur Leontium, ac ſocios non Fabretariæ cum Magno, ſed Amaſeæ in Ponto cum Filione, & Rufino reponendos eſſe, ac inſuper Romolũ, & Syluium, quos tantum recenſet martyrol. Corbeienſe, in hodiernis faſtis vberius reliquis.

In Alexandria. Præter Orionem alios cælites indicare voluiſſe Prototypi librorum noſtrorum excriptorē in verbis illis apparet *natalis Sanctorum*, qui tamē in M. Corbeienſi ſocij ſine nomine ſunt. Orioni additur Confeſſoris nota in codicibus noſtris, quæ in alijs ſubticetur ad differentiam alterius Orionis Alexādrini, qui præcedentibus diebus xvi. & xvij. cal. Septembris in vetuſtiori martyrol. noſtro indicatur, ſiue vnus, ſiue duo ſint huius nominis martyres.

Hieroſolymæ apparitio. Huius celebritatis non meminit martyrol. Vetuſtiſſimum. Apparitionem S.Crucis in Vrbe Ieruſalem vocant libri noſtri, & M. Corbeienſe Dacherianum. De Apparitione S.Crucis ſub Conſtantio filio Conſtantini Magni Imperatoris diē feſtum agũt Græci die 7. Maij in Menologio Caniſij. Feſtum admirandæ apparitionis ſupra Hieroſolymam factæ Græcos celebrare animaduertit Baronius in Notis ad diē 3. Maij, non illa die xvi. calendas Iunii ex Cyrillo, tunc eius Sedis Epiſcopo, poſt Catecheſes illius hiſtoriam narrante, Metaphraſte, & Menologio Sirleti. At in Menologio illo à Caniſio edito reperire non licuit, niſi die 7.; quinimmo Cyrillum in epiſtola de hac viſione ad Conſtantium apud Metaphraſtem video adnotare, admirandam illam apparitionem incidiſſe per dies Pentecoſtes *Nonis Maij*. Fuſius hanc apparitionis hiſtoriam circa tertiam diei horam Feſti Pentecoſtes, tempore expeditionis Conſtantij aduerſus Magnentium, refert Philoſtorgius lib.3. cap. 26. vbi Gotefredus plures chronologos cumulat. In Faſtis Idatianis ex editione Labbei apparitio hæc tēpore Belli Magnentiani ita notatur. *Apparuit in Oriēte ſignum Saluatoris die 3. Kal. Febr. Luna xxviii.* Aliam apparitionem Crucis ſub Theodoſio iuniore eo anno, quo Valentinianus iunior natus eſt, refert Ammianus Marcellinus, eamq. notat poſt Valentiniani iunioris natalem die vj. Nonas Iulii, & terremotum Paleſtinæ. Oſtēdiſſe ſe enim narrat Dominum noſtrum *ſuper montem Oliueto Hieroſolymæ vicinum*, & multas hinc proximas gentes Baptiſmum ſuſcepiſſe, omniumq. Baptizatorum in tunicis Crucem Chriſti Saluatoris diuinitùs expreſſam refulſiſſe. Quod cum acciderit Hieroſolymis poſt vj.

vj. Nonas Iulii, non indicato ad amuſsim tempore, iam non longe à die Apparitionis, in martyrol. noſtro adnotatæ eueniſſe compertum eſt. Hæc autem addere libuit, ad ea quæ lib. 3. de Cruce cap. 1. 2. & 3. cumulat de Apparitionibus Sanctæ Crucis Gretſerus, qui feſtum Apparitionis apud Græcos ſignat 7. die Maij, tum ex Typico S. Sabæ, tũ ex alijs Græcorum ritualibus; & quamquã Kalendis Auguſti feſtum aliud penes Græcos inueniatur, quod Progreſſio S. Crucis appellabatur, & deſcribitur in eodẽ Typico S. Sabæ cap. 36, nihil tamen neq; apud illos, neq. apud latinos, de ſignata in faſtis noſtris Apparitione hucvsque licuit inuenire. Inuentio enim S. Crucis, quæ in Menologio à Caniſio edito, deficit die 6. Martij, & apud Gretſerum lib. 1. de Cruce. cap. 64. quando à B. Helena inuenta eſt, ex alio Menologio ſignatur, nihil ad Apparitionem 14. Kal. Septembris pertinere videtur. Quapropter cum in mſ. Pariſino Lebbei, & alio Aquiſgranenſi iam adductis non Apparitio, ſed *Hieroſolymis reuerſio S. Crucis* celebritas hæc nuncupetur, indicare potius coniectaui feſtũ illud, quod Hieroſolymis inſtitutum eſt, quãdo Heraclius Crucis lignũ è Perſide reportauit, de quo 14. die Sept. agendum eſt, & veritus ſum, ne ex additis ſit ad Veteſtius M. quoniã in vetuſtiſſimo Antuerpiẽſi nõ inuenitur.

In Biturio. S. Mariani Confeſſoris Eremitæ vitam ex vetuſtiſſimo Eccleſiæ Bituricenſis Breuiario exhibet Lebbeus T. 2. Bibliothecæ p. 432. vbi idẽ Lebbeus notat per totam diœceſim Bituricenſem huius S. Eremitæ feſtum non peragi die 19. Auguſti, vt in Romano martyrol. ſignatur, ſed conſtanter ex diuerſarum editionum Breuiarijs die 19. Septembris. Verum duos nomine Marianos Eremitas Bituricenſes notat Sauſſayus, quorũ alter apud Vicum Spinolaium quieuit, alter ad vicum Euaneucrẽſem, de quo hac die. Vicum Villaunum corrupte vocant codices noſtri, & Vellauno martyrol. Corbeienſe, etiamſi Gregorius Turonenſis lib. de Glor. Confeſſ. c. 81., vbi S. Mariani miracula aliqua deſcribit, vocet Vicum Euannenſem, ſiue Euaonenſem. Sed Gallici ſcriptoris additamentum in eodem vico repetitur ad diem 19 Septembris. Martinum vocat Petrus de Natalib. lib. 11. nu. 217. ſed quanta ex male ſanis codicibus confundit Galeſinius hac die, dum Ponticos martyres Philonem, & Rufinum cum Mariano Bituriæ aſſignat, & martyres ſi mul vocat? Auctarium autẽ eſſe, quod in libris noſtris deficit, & in martyrol. Corbeienſi ſignatur ad calcem, memoria nempe, ſeu *Natalis S. Magni martyris* vix crederem, cum in Vetuſtiſſimo, vt diximus, nõ modo adnotetur, ſed locus paſsionis exprimatur In Fabriteria; quam vocem non ita facilè librarij vitio irrepſiſſe putarẽ. Fabrateriæ tamen potius eſſe ſcribẽdum exiſtimarem, quòd hoc nomine Paterculo indigitetur Italiæ Colonia, & ad Fluuium Tretum Viá latina memoretur apud Strabonem; in Antonini vero Itinerario inter Aquinum, & Fregellas reponitur, vti re vera nunc pagus eſt eodẽ loco in Latio. Anagniæ pariter in latio S. Magnum illius vrbis Epiſcopum, & martyrẽ exhibet hac die martyrol. Rom. & eius Acta percurrit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. An ex Fabretaria Anagniam potuit transferri? Equidem non Anagniæ, ſed Fabriteriæ aſſignat etiã alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ. *Fabriteriæ Magni*. Alium etiam S. Magnum martyrem Cæſarienſem Cappadocem cum paganis duobus millibus quingentis nõnaginta octo refert ad hanc diem Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 76. Parum diſtat ab hoc numero Maurolycius, qui Magni & Andreæ ſocios numerat M. DXCII. ſed Magnum fuiſſe binomium docent Vſuardus, & Rabanus dum natalem *S. Magni, ſeu S. Andreæ martyris cũ ſociis* eodem cum Maurolycio numero ſignatis, recolunt, quemadmodum totidem verbis Ado. De S. Magno martyre, qui & Andreas vocabatur aliqua affert Menardus ad S. Gregorij ſacramentarium,

vbi

vbi etiam teſtatur mſ. martyrologiũ ex Bibl. Corb. retinere xiv. Kal. Septembr. *Nat. S. Magni, ſeu Andreæ martyrum* (lege martyris) cum ſocijs ſuis *duobus millibus quingentis nonaginta ſeptem*, alioſq. mſſ. codices addit, in quibus eadem die S. Magnus, ſine alia additione memoretur. His iungere poſſumus mſ. Aquiſgranenſe iam adductum. Accedat àd noſtrorum codicum mutilationem confirmandam Kalendarium, ſeu Paruum martyrologiũ Hieronymianum mſ. Lucẽſe, quod plurimùm cum vetuſtiori conuenit, in quo ſcribitur Auguſti *xiiii. Kal. S. Magni martyris*. Sub nomine Andreæ tantum ducis exercitus, & ſociorum duorum millium quingentorum nonaginta trium ſub Maximiano Imperatori, & Anthioco duce gladio percuſſorũ, hac ipſa die meminit Græcorum Menologium. Fuſius eius Acta proſequitur Metaphraſtes apud Surium T. 8. curſumq. docet ſortiſſimum ducem cum ſocijs militibus compleuiſſe in regione Androcala in Tauri montis anguſtis die Dominico. Facile autem exiſtimarem Magni nomen itidem fuiſſe adiectiuum, more Græcorum, qui inſignes martyres Magnos dicunt, vt de Andrea patet in Actis illis cap. 9.

XIII. Kal. Septembris.

IN Lucana Natalis Sancti Valentiniani. Leonti. In Alexandria S. Dioſcori. In Sinnada Ciuitate Sanctorum Piſti. Arcij. Diomedis. Agatini. Zeli. Pamphili. Coloui Confeſsoris, & *Depoſitio Phiberti Abbatis*. *In Turonico Caſtro depoſitio Sancti Maſſimi Confeſſoris*.

AVGVSTI 20.

MVltorum martyrum feracem Lucanam vrbẽ, primis præſertim eccleſiæ ſæculis Acta S. Paulini primi eius Epiſcopi, & Petri Apoſtoli diſcipuli docent. Cum enim in Vrbe illa multi fideles eſſent, multæq. Eccleſiæ excitatæ, quando Nero in Chriſtianam fidẽ furere cæpit, & Paulinum cum ſocijs per diuerſa tormenta ſuſtulit, probabile admodum eſſet plures ex populo illo fideli, S. Epiſcopi diſcipulos eſſe coronatos. Sed in Vita S. Antonij Presbyteri, & Eremitæ ipſius S. Paulini diſcipuli expreſsè legitur, quòd ſanctus vir *vbicumq. in Tuſcia, & alibi ſanctorum martyrum, & confeſſorum corpora inueniret malè, & ineptè ſepulta, accipiebat illa, & deportabat in Lucanam ciuitatem ad locum ſepelienda, qui tunc vocabatur temporis ſanctorum Cellula*. Vt ſiue indigenas, ſiue exteros martyres, præter eos, qui in eadem Eccleſia, & alibi recoluntur, alios adhuc ignotos in eadem vrbe quieſcere certum ſit. An ex illis, qui interim ignorantur, fuerint Valentinius, ſeu Valentinianus, & Leontius, quos in mſſ. codicibus noſtris *In Lucana* natalem habuiſſe docetur non improbabile putarem. Et quamquam *in Lucana* ſcriptũ exhibeat martyrol. Corbeienſe pro illi prouincia, quæ hodie Baſilicata aliquibus eſt in Regno Neapolitano, & tota illa antiquis regio erat, quæ inter Silarum, & Laum flumina extẽdebatur: è contra tamen *in Lucana* reliqui codices legunt, & ſuboſcurè Vetuſtiſſimum martyrol. Antuerpienſe ad finem laterculi in ciuitate Lucana. *xiii. Kal. Septẽb. In Alexandria Dioſcori. In Sinnada Ciuitate Piſti, Acari, Diomedis, Agathini, Zeli, Pampi. In Lucana Valentini, Leõti.* Videtur enim illud *in Lu-*

cana ſine alia additione referri ad vocē *Ciuiate*, poſt Sinnadam iam prolatam. At quod non ita apertè Vetuſtiſſimum M. aſſerit, propalam docet alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ in Animaduerſis ad martyrol. Rom. Holſtenij hoc ordine. 13. *kal. In Caſtro Cainone S. Maximi Confeſſoris. In Lucana ciuitate Natalis Sanctorum Valentiani, Leontij. In Alexandria natalis S. Dioſcori. In Sinna ciuitate natalis SS. Piſti, Arcij, Diomedis, Aguſtini, Zeli, Pamphili, Colitij Confeſſoris.* Antiquum calend. Hieronymianum in Bibl. Canonicorum Lucenſium Leontium nō habet, neque Valentinum, ſed Valentinianum legendum eſſe ita cōfirmat *xiii. kal. Valentiniani*, Vnde videretur etiā in M. Corbeienſi, non Lucania, ſed Lucana reſtituenda in hodiernis ſequentibus faſtis. *xiij. Kal. Septembris. In Lucania nat. SS. Valentiani, Leontij. In Alexandria natalis S. Dioſcori. In Sinnada ciuitate SS. Piſtarei, Diomedis, Agatini, Zeli, Pamphili, Coloni Confeſſoris. In Turonico Cainone Caſtro depoſitio S. Maximi Confeſſoris, & depoſitio S. Filiberti,* Hæc, quæ de Lucanis martyribus, in alijs editis martyrol. nequaquā expreſſis, adnotauimus, probabilia quidem viderentur, & fide vetuſti mſ. codicis Reginæ Sueciæ firmata, niſi proximo ſequēti die ijdem ferè martyres repetita veneratione, tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi producerentur in Lucania, nō Vrbe, ſed Prouincia. Vnde quamuis eoſdem non repetat mſ. Reginæ Sueciæ, totidem tamen verbis. *In Lucana Valentini, Leonti* memoriam duplat Vetuſtiſſimum M. Antuerpienſe. Cum vero eadē nomina ſint, alios eſſe martyres difficile eſt credere, licet in Corbeiēſi M. pro Valentiano xii. Kal. ſcriptū ſit. *In Lucana Prouincia Valentini, Leontii*, & in codicibus noſtris pro Valentiniano *In Lucania Prouincia natalis SS. Valentini, Leontii*. Nihil ergo certi decernere mihi fas eſt, ſicuti in Alexandrino Dioſcoro, alijſque in Synnada magnæ Phrygiæ Metropoli numeratis martyribus, nihil addēdum ſuccurrit, niſi quaſdam differentias adnotare. *Piſtiarei* in martyrol. Corbeienſi pro vno nomine ſcribitur, *Arcidiomedis* etiam pro alio vnico nomine in martyrol. Antuerpienſe; aptius tamen in vtroque ex codicibus noſtris ſcribitur ſeiunctim. *Piſti, Arcii, Diomedis*. quemadmodum etiam retinet mſ. Reginæ Sueciæ. Pro Zoſo aptius etiam in his legitur Zelus, & pro Pampo in martyrol. Antuerpienſi Pamphilus. In hoc Colonus, ſiue Colonius non exprimitur, qui Confeſſor in noſtris libris dicitur, ſicuti in martyrol. Corbeienſe, & mſ. Reginæ Sueciæ, vbi Colitius non Colonus nuncupatur, & tamen Rabanus Colonium vocat, qui etiam in faſtis huius diei alia à nobis dicta ita confirmat. *xiii. Cal. Samuelis Prophetæ. In Alexandria natale Dioſcori, & alibi depoſitio Filiberti Abbatis. In Lucania SS. Valentiniani, Leotii. In Sinnada ciuitate natale SS. Piſtici, Arci, Maximi Confeſſoris, Pamphili, Coloni Confeſſoris.*

Depoſitio Filiberti Abb. Addunt alij in Hero, ſiue Herio Inſula, quemadmodum legitur in eius vita apud Surium T. 8. vbi S. Phililibertus cœnobiū ædificauit, in quo & animam Deo reddidit tertio decimo cal. Septembris. Floruiſſe habetur circa annum 640. de quo Beda, Vſuardus, Ado, cum Romano mertyrol.

Turonico Caſtro. Cainonem vocant Caſtrum, cuius hic deficit nomen, alij codices Corbeienſis, & mſ. Reginæ Sueciæ. Meminit martyrol. Romanum, Gregorius Turonenſis, & alij apud Baronium adducti. Tam huius quam S. Philiberti Acta percurrit Sauſſayus in M. Gallicano, & Vetuſtiori martyrol. ſuperadditos non dubito.

In

XII. Kal. Septembris.

IN Spaniјs Natalis Sanctorum Iuli, & Iuliani. Vincenti. Auguri, & Eulodi. In Porto Romano Natalis Sancti Oppoliti. In Sardinia natalis Sanctorum Luxuri. Traiani. Quadrati Epiſcopi. Primi. In Alexandria Natalis Sanctorum Pisti. Semi. Item Quadrati Epiſcopi. Sindofagie natalis Sanctorum Aſtoſij. Diomedis. Zotici. In Lucania Prouincia natalis Sanctorum Valentini. Leonti. In Gauallis vico Mimmatinſi Paſſio Sancti Priuati martyris.

AVGVSTI 21.

HVivs diei integrã ephemeridem primo loco apponimus ex martyrol. Corbeienſi; adnotata inſuper con noſtro ad temporis compendium, quæ intercedit differentia ex Schedijs ad me tranſmiſſis à D. Petro de Faultry Pariſijs *xii. kal. Septembris. In Hiſpaniis* (Spanis iuxta veterem morem in noſtro) *Natalis SS. Iulii,& Iuliani, Vincenti, Eulodi. In Portu Romano Natalis S. Hippolyti martyris.* (aptius quam Oppoliti) *In Sardinia nat. Luxurii, Traiani, Quadrati Epiſcopi, Primi. In Alexandria nat. SS. Piſti, Semi, item Quadrati*, (additur Epiſcopi in noſtris) *Sindophagia nat. SS. Artoſis*, (Aſtoſi in noſtris) *Diomedici*, *Zotici, Azatangoli, Moyſci*, (qui poſt Zoticum in noſtris libris deficiunt. *In Lucana Prouincia natalis SS. Valentini, Leontii. In Cabellitano vico* (in Gauallis vico) *Mimmati* (Mimmatinſi) *paſſio S. Priuati martyris*. Vetuſtiſsimum M. Antuerpienſe mutilum comparet in martyribus Hiſpanis, confuſum in Sardis,& Romanis (dũ ſilet Quadratum Epiſcopum) inter ſe permittis. *xii. Kal. Septembris. In Spanis Natale Vincentii, Iuliani. In Lucana Valentini, Leonti. In Sardinia Luxorii, Angeri, Eulodi. In Portu Roma Ippolyti, Traiani, Quadrati, Primi. In Alexandria Priſti. Semi, item Quadrati Epiſcopi, Sandophagi, Aſtuſi, Diomedis, Zotici, Zatamgeli. Paſſio S. Priuati*. Alter ex mſ. Reginæ Sueciæ martyribus Hiſpanis Iulio, & Iuliano alios tres anonymos addit, quos exprimit alter liber mſ. eiuſdem Reginæ, nimirũ *Vincentii, Anguri, Eulodi*,& quos Vetuſtiſſimum minus appoſitè Sardiniæ tribuit; cui tantum tribuendos eſſe Luxurium, Traianum, Quadratum, ſiue Quartum Epiſcopum, & Primum docẽt codices iidem mſſ. Reginæ Sueciæ, quorum primus legit. *In Portu Romano nat. S. Hippolyti. In Sardinia natal. SS. Quadrati Epiſcopi, Traiani*. Alter verò vberior. *In Sardinia natalis Luxeris, Traiani, Quarti Epiſcopi, Primi*. Vt dubitandum non videatur, Quadratum, non Quartum, vt plures codices confirmant, Epiſcopum fuiſſe in Sardinia.

In Spanis. De SS. Iulio, & Iuliano in Hiſpanijs, ex editis meminit Maurolycius, ſocijs tamen præteritis. Aptiùs verò Rabanus, qui Vincentium non Iuliũ anteſignanum ſignat reliquis non integrè expreſſis. *xii. Cal. In Hiſpaniis natiuitas S. Vincentii, & Iuliani. In Sardinia natale SS. Luxurii, Traiani. In Garali vico Mimatenſi natale S. Priuati martyris*.

In Portu Romano. S. Hippolyti memoriam recolunt die ſequenti Rom. martyrol.& alij ex Latinis, quorum aliqui etiã ad decimum Kalendas eius memoriam extendunt. Putat vir ſummus Baronius

Digitized by Google

hunc eſse Hippolytum Epiſcopum Portuenſem, & plura pro eo ibi cumulat. In adductis omnibus codicibus mſſ. martyr tantum non Epiſcopus dicitur, ſicut etiã apud Bellinum de Padua, & Maurolycium. Cum vero S. Hippolyti memoriã alibi etiam Vetuſtius noſtrum exhibeat, plures cognomines martyres exiſtimarem Romæ paſſos, vel veneratos. Hippolytum Epiſcopum de antiquis recolit iiij. Kal. Febr. quem Portuenſem facile ibi credidimus. Alius Romæ cũ Laurentio iiij. Nonas Febr. Romæ item alius cũ alijs ſocijs xiij. Kal. Iulij, & alius Hippolytus nuper viij. Idus Auguſti, & in Portu Romano alius x. Kal. Septembris cognomento Nonnus, & alius 3. Idus Septẽbris, certos nos reddunt plures Romæ, vel in Romanis vijs ſub Hippolyti nomine martyres fuiſſe.

In Sardinia. Luxurium, ſiue Luxorium martyrem Sardiniæ coronatum xij. kal. Septẽbris ex mſ. codice Hiſtoriæ S. Luxori refert Arca de Sãctis Sardois l. 1. Is ſub Præſide Dilatio, Imperatoribus Diocletiano, & Maximiano agonẽ perfecit Calari, dum miles eſſet. Chriſtianus redditus, ſacris literis incumbens ſiſtitur ante Præſidem, & ſenex fuſtibus contuſus, capite multatus, longe à Calari in deſerto loco Forengiano, ſiue Fordingiano agonem compleuit. Eius Acta habet Mombritius Tomo 2. Nulli ſocij, illi in paſſione ſignantur: at ſicuti Ciſellus, & Camerinus eidem ſociantur in Romano martyrol., non alio communi certamine, quam quòd ſub eodem Præſide, & eodẽ die cum Luxorio paſſi ſint, vt idem Arca teſtatur, ita etiam contingere potuit, vt alij martyres eadem die agonem in Sardinia compleuerint, præcipuè verò Quartus, ſiue Quadratus in Sardinia Epiſcopus, vt exiſtimat Holſtenius, ex fide mſ. vtriuſque adducti Reginæ Sueciæ.

In Alexandria. Quadratum Epiſcopum affert Rom. Martyrologium. quem tamen Baronius ignorare fatetur, cui Eccleſiæ præfuerit, tantum eius memoriam hac ipſa die ſignari addit in veteri Romano martyr. Bellini ſcilicet de Padua, & alio mſ. Maurolycius Quadratum Epiſcopum hìc recolit Athenarum ſub Adriano in Macedonia quieſcentẽ, cuius ſcripta recenſet S. Hieronymus, idque etiam affirmat Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 90. vbi in partibus Macedoniæ in pace quieuiſſe ſignat *xii. Kal. Septembris*, Sed duo hìc memorati diuerſi ſunt: Alter Sardus, alter Alexandrinus, qui etiã Epiſcopus conſtanter dicitur in libris mſſ. noſtris, & in M. Antuerpienſi, quãuis titulus Epiſcopalis in M. Corbeienſe deſideretur, tam in ſchedijs noſtris, quam in Dacheriano exemplo, & alterius claſſis videatur, quam Piſtus, & Seuius.

Sindoſagia. Locus Geographis, quod ſciam ignotus, ſuſpicionem mouet, ne librarij vitio, tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi, & Antuerpienſi legi debeat Syndioſpago, pro loco in Authenticis memorato coll. 9. tit. 22. vbi *Incolas Syndioſpagi* populos quoſdam vocat Iuſtinianus Nouell. 139. Mancos hìc agnoſcimus libros noſtros, tres enim tantum cælites numerantur Aſtoſus, Diomedes, & Zoticus: Zatangelum addit martyrol. Vetuſtiſſimum: Azatangelum, & Moyſeum Corbeienſe.

In Lucania. Quæ de Lucanis martyribus adnotare potuimus, iam præterita die dicta ſunt.

In Gauallis. In veteri Hagiologio Franco Galliæ Lebbei hoc ipſo die xij. Kal. Auguſti legitur. *In territorio ciuitatis Gauallitana paſſio S. Priuati Epiſcopi & martyris, qui paſſus eſt perſecutione Valeriani, & Galieni*. Silent omnes adducti codices Epiſcopalem dignitatem, quam tamen ſignat martyrol. Romanum, vbi aliqua notat Baronius hìc non repetenda. In vita apud Surium T. 8. dicitur Epiſcopus Gaualitanus in Gallia, qui ſedem haberet *in Viculo Mimatenſi*, vt rectè retinent codices noſtri, nec malè ſcribit M. Corbeienſe *Vico Mimati*, corruptè vero alter ex mſſ. Reginæ Sueciæ *Canalus vico Minantiſſi paſſio S. Priuati*.

Mi-

Mimate Gabalorum paſſionem S.Priuati Epiſcopi celebrat etiam Sauſſayus ad hanc diem. Gabalus,ſeu Gaualis, & Gaualitana vrbs, quæ & Mimatum ciuitas eſt ,in Gallia Aquitanica ſub Metropoli Bituricenſi . Meminit S. Priuati apud Gabalos Venantius Fortunatus lib. 8.

Priuatum Gabalus, Iulianum Aruernus abundans
Proferat .
& Sammarthani Tomo 3. Mimatenſem ſecundo loco Epiſcopum conſtituunt, & ex Gregorio Turonenſi martyrium, ex Baronio tempus anno 262. conſignant.

XI. Kal. Septembris.

ROma via Oſtenſe In Cimiterio eiuſdem Sancti Thimotei Diſcipuli Pauli Apoſtoli: & in Porto Romano peregrinorum Martyrum natalis Sanctorum Marcialis. Aureli. Epictiti. Saturnini. Aprilis, & Felicis .In Ponto Neocæſar.Natalis Sanctorum Nectaui. Seui. In Antiochia Natalis Sancti Marini. *In Gallia Natalis Sanctorum Medardi, & Emiliani cum filijs viii.* & Sancti Simphoriani martyris.

AVGVSTI 22.

FAcem hìc aliquam præfert fragmentum antiquiſſimum Romani M. apud Bucherium pluries adductum. *Vndecimo Kalēdas Septembris Timothei Oſtienſe* . Confirmat Timothei memoriam & aliquam cum Apoſtolo Paulo connexionem vetus Calendariū Fronti . *Die 22. Auguſti Natale S. Timothei ad B. Paulum Apoſtolum*, preſſius ita ſignans ſepulcri, vel venerationis locū. Aringhius lib.3. Romæ ſubt. cap.3. n. 4. corpus S. Thimothei martyris adhuc ſeruari teſtatur in Eccleſia S. Pauli via Oſtienſi ſub Altare S.Brigittæ,& inſcriptionem profert ex S.Iuliani oratorio. *Hic requieſcunt oſſa beata Sanctorum Celſi, Iuliani cum Beata Baſiliſsa, & Martianella, ſuperius vero corpus S. Timothei martyris ſub Tarquinio* . Presbyterum, hunc & martyrem fuiſſe ſub Valeriano Imperatore, & Tarquinio eius Præfecto narrat Petrus de Natalibus lib.7.cap.91. quem gladio peremptum ſepultum fuiſſe à S.Sylueſtro presbytero mox Pontifice *in horto cuiuſdam mulieris nomine Theone iuxta ſepulturam B.Pauli Apoſtoli* & paſſum eſſe xi. Kal. Septembris. Anthiochia Romam veniſſe, & Antiochenum fuiſſe præsbyterum docent Acta S. Sylueſtri. T. Surij 12. vnde Petrus de Natalibus accepit. Cœmeterium S. Timothei appellatum via Oſtienſi, ab hoc Timotheo nomen accepiſſe exiſtimat Aringhius idem lib.3. cap. 6. quæ ipſe ex codice Vaticano producit, id ſubobſcurè indicant, nimirum Theonem, vel Theodoram *non longe à ſepultura Beati Pauli Apoſtoli* S. martyris Timothei corpus in horto ſuo ſuſcepiſſe, & Chriſtianis valde placuiſſe , *vt huius nominis martyrem, vicinum exciperent, qui Paulo Apoſtolo, vt quondam Timotheus adhæreret* , non tamen cœmeterium illud S.Lvcinæ cœmeterio valde propinquum, ab hoc S. Timotheo nomē accepiſſe ita expreſsè docent, vt apertius id non deducatur ex vita S. Sylueſtri apud Simeonem Metaphraſtem,& Surium T.12. vbi cap.13. docetur S. Sylueſtrum ad domū ſuam retuliſſe S.martyris Timothei corpus, ac deinde S. Milciadem, impenſas ſuppeditante fideli quadam fœmina, Timotheo ædificauiſſe *Martyrium in quo depoſuit illud corpus martyris* . In hædino

&

& perantiquo Hagiologio noſtro, non legitur, quod martyrium, ideſt Eccleſiã, vel cœmeteriũ edificauerit, ſed de S. Silueſtro ita illud loquitur, *cuius* (Timothei) *corpuſculum S. Syluester occultè medię noctis tempore raptum ad domum ſuam tulit. Ibiq. S. Melciadem Epiſcopum rogans venire fecit, qui cũ omnibus SS. Presbyteris, ac Diaconibus per totam noctẽ in Dei laudibus permanens, eius martyrium prædicanit*. Deinde narratur, Theonem habuiſſe *ortum iuxta ſepulturam S. Pauli Apoſtoli*, & rogaſse Pontificem *vt ſuo ſumptu in ſuo Orto edificans ibi S. Timothei corpus exciperet*; quod apertius cœmeterium, & ſepulturam deſignare videtur. Fama quidem & veneratione clarus Timotheus hic fuit, ſed neque in adductis codicibus, neq. in Sacramentario Gregorij aliud additur, niſi *Natalis S. Timothei martyris*. At cum in libris noſtris, & martyrol. Corbeienſi conſtanter affirmetur, S. Timotheum hac die memoratum, fuiſſe diſcipulum Pauli Apoſtoli, ea quæ hucvſq. dicta ſunt eidem accomodari poſſe non videntur. Quapropter in hanc ſuſpicionem veni, vt cũ de Timotheo Epheſino Epiſcopo D. Pauli diſcipulo, Epheſi martyrio coronato, deinde Conſtantipolim translato hìc nõ agi certum ſit, cum præter alia Vetuſtius noſtrum illum recolat v. Kal. Octobris, de Timotheo tantùm Romano, & Nouati fratre, quæ hìc dicuntur accipi debeãt. Fuit enim Timotheus pariter presbyter, & diſcipulus Apoſtolorum. De Nouato dum agit Romanum martyrol. ad diem 20. Iunij, filium fuiſſe Pudentis Senatoris affirmat, & fratrem *Timothei presbyteri*, ſed Beda editus addit *Romæ S. Nouati fratris Timothei Presbyteri, qui à Beatis Apoſtolis eruditi ſunt*. Cum autem de tanto Viro, & qui martyr, vt mox dicemus, euaſit, memoriam nõ peragi in Vetuſtiori noſtro vix credibile ſit; cumq; Timotheus, qui Romę producitur pridie cal. Iulij, nullã notam præferat, qua presbyter, & diſcipulus Pauli Apoſtoli dici poſſit, & ignotos ſocios habeat, ſuſpicionẽ mouet hũc nõ eſſe. In Rom. quidam martyrol. Romæ Timotheus cum Marco ſignatur 9. kal. Aprilis: ſed hunc ex codice antiqui Monaſt. S. Cyriaci fatetur Baronius reſtituiſſe, nulla tunc addita coniectura, quòd Timotheus filius Pudentis eſſe poſſit. At quia Timotheũ cum Marco agonem compleuiſſe ex epiſtola Pij, quam mox afferemus, didicit Tom. 2. Annal. ad annum 166. n. 2. Timotheum illum eſſe addidit, cuius natalis dies aſcriptus ſit Tabulis Eccleſiaſticis 24. Martij. Equidem in epiſtola S. Pij Papę ſcripta ad Iuſtum poſtea Epiſcopũ Viennenſem hæc verba leguntur. *Presbyteri illi, qui ab Apoſtolis educati vſque ad nos peruenerunt, cum quibus ſimul verbum fidei partiti ſumus, à Domino vocati in cubilibus ęternis clauſi tenentur S. Timotheus, & Marcus per bonum certamen transierunt*. Ex quibus verbis eodem die paſſos eſſe non conuincitur. Timotheum longe à domo Pudentis, & Nouati domicilium habuiſſe diximus ex epiſtola Paſtoris, & Timothei ad Paſtorem, Exercitatione xiij. hoc eſt non in ędibus Patris in Exquilijs, vel ad radices Viminalis, ſed alibi: Quid autem vetaret, prope ſepulcrum Pauli præceptoris ſedem habuiſſe, & via Oſtienſi iuxta eundem fuiſſe ſepultũ? Sed hæc coniectanea ſunt; quibus nihil certius addere poſſumus, niſi quòd ad diẽ illũ 9. Kal. Aprilis in nullis ex mſſ. à me adductis codicibus Timothei, & Marci ſub Antonio memoria agitur, vetuſq; illud martyrol. ſancti Cyriaci à Bollando, & Hẽſchenio, qui in Actis SS. ſæpe eo vtuntur, non magnę auctoritatis exiſtimari. E contra verò de Timotheo Pauli Apoſtoli Romano diſcipulo hìc agi cum libris noſtris, ita conſentit martyrol. Corbeienſe. *xi. Kal. Sept. Romæ via Oſtienſe in cimiterio eiuſdem Nat. S. Timothei Diſcipuli Pauli Apoſtoli, & in Portu Romano Peregrinorum martyrum, & SS. Martialis, Aureli, Epicteti, Saturnini, Aprilis, & Felicis cum ſociis*.

ſocijs eorum Iuſti, & Iulij. In Ponto Neocaſaria Nat. SS. Nectaui, Seui. In Antiochia Nat. S. Marini. Auguſtiduno ciuitate natalis SS. Mineriui, & Emiliani cum filijs viij. & S. Symphoriani martyr. Timotheum fuiſſe diſcipulum S. Pauli Apoſtoli Vetuſtiſſimum Antuerpienſe M. ita ſilet: *xi. Kal. Septembris. Romæ via Oſtiẽſi Timothei, & in Portu Romæ Peregrini Epicteti, Marcelli, Aureli, Felicis Ippoliti, Saturnini. Neocæſarea ciuitate Nectaus, Saui. In Antiochia Marini. Auguſtoduno Galliæ Mineriui, & Emiliani cum filijs viij. & S. Simphoriani.*

Et in Portu Romano. Ex ſocijs S. Hippolyti Portuenſis Epiſcopi hos peregrinos Sãctos martyres putat ad hanc diem Baronius, ex Actis S. Aureæ, vel ipſius S. Hippolyti. Nominibus hos ſignant Beda, Vſuardus, & Ado, ſuntque ijdẽ, qui in noſtris codicibus exprimuntur, vno præterito Aurelio, ſocij etiam anonymi in libris noſtris deſiderantur, quos tamẽ addit M. Corbeienſe, & facile Iuſtus, & Iulius ſunt, ab eodem codice ſuperadditi. Auram ſcribit mſ. Reginæ Sueciæ aptius fortaſſe, quam Aurelius; poſt agonem enim Timothei Antiocheni ſummatim relatum ita habet. *In Portu Romano SS. Peregrinorum martyrum, Martialis, Auræ, Saturnini, Epicteti, Aprilis, &c.* Sepulta enim S. Aurea habetur in fragmẽtis eiuſdem Actorum apud Aringhium ex codicibus mſſ. Lateranenſi, & Vallicellano lib. 3. cap. 8. Romæ ſubter. in Portu Romano, ſiue ad Oſtia Tyberina 9. Kal. Septembris; cum tamen ex ſaxo ad collum alligato demerſam in mari fuiſſe die præcedenti probabile admodũ fuerit. An verò S. Martialis, & ſocij ex ijſdem militibus fuerint, qui in mare præcipitati & ab Euſebio ſepulti fuerint in Campo Oſtiæ, iuxta cryptã via Oſtienſi, vt in ijſdẽ Actis nõ legitur improbabile putarẽ. In M. Corbeienſi in duas claſſes diuidũtur Anonymi peregrini à ſocijs S. Martialis, ſicut etiam in libris noſtris, in quibus legitur *in Portu Romano Peregrinorum martyrum*, & ſeiunctim deinde *Natalis SS. Martialis, &c.* Peregrinos facile eſt, ignoratis nominibus, ita dictos, quòd ad Apoſtolorum limina peregrinatione ſuſcepta, Chriſtum confitentes ad Portũ Romanum in mari mergendi ducti fuerint, vel ibidem alio modo pro Chriſto necati. Nec multum refert, quod martyres illi in Actis S. Aureæ memorati, ſepulti dicantur ad Oſtia Tyberina; quãquam enim Portus Romanus vrbs fuerit ab Oſtia vrbe diſtincta, à leua enim oſtij Tiberini Oſtia erat, à dextra Portus Auguſti, ſiue Traiani; cum tamen Inſula Tyberis, ſeu ſacra tantùm media eſſet, parua erat diſtantia, & vna pro altera vrbe exciſa nõ raro penes ſcriptores accipitur. Verum ab adductis mſſ. libris diſtat martyrol. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & in Portu Romæ; non Peregrinos martyres, ſed proprio nomine Peregrinum aliorum anteſignanum, Epictetum, pro Martiale, Marcellum, Aurelium, Felicẽ, Saturninum, & pro Aprile Hippolytum exhibet. Cum verò Hippolytus ad ſequentes faſtos pertineat, & pro reliquis, reliqui omnes codices conſpirent, ab ijſdem non eſſe diſcedendum putaui, præſertim etiam quòd ex vetuſtis martyrologijs, Hieronymiano præſertim, Petrus de Natal. lib. 11. n. 119. ita idem repetat. *Martialis, Epictetus, Saturninus, Aprilis, & Felix, cum quibuſdam eorum ſociis in Portu Romano martyrium paſſi ſunt xi. Kal. Septembris.*

In Ponto Neocæſarea. Additur in Põto ad differentiam alterius vrbis Neocæſareæ in Bithynia. In Ponto Polemoniaco Cappadociæ Neocæſaria ciuitas eſt Ptolemeo, Ammiano, & Solino. Ibi natale SS. Nectaui, & Seui ex adductis mſſ. libris recolebatur, qui tamen in alijs editis martyrologijs latent, ſicuti Antiochenus Marinus.

S. Medardi. Mineruium non Medardum cum Emiliano, & filijs viij. addit antiquarius Gallicus, tam in M. Antuerpienſi, quam Corbeienſi, librarius verò noſtrorum codicum deceptus celebriori fama S. Medardi in Gallia, nomen Mineruij

neruij corrupit, vnde etiam Anguſtoduni nomen ſubticuit, quod Nouiocomenſis Epiſcopus Menardus fuerit, vel Sueſſonenſis, vt ad diem 8. Iunij dictum eſt, & quod de Mineruio ſequenti die memoriam recolat. Ex fide igitur aliorum codicum reſtituendum videtur. In Gallia SS. Mineruij, & Emeliani cum filijs viij. quemadmodum Anguſtodunum locum venerationis ſignantia retinẽt MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe. Hos tamen præterit Sauſſayus hac die. Videantur, quæ in ſequentem diem adnotamus.

S. Symphoriani. Clariora de S. Symphoriano martyre Anguſtoduni ſunt omnia, & omnia ferè latinorum martyrologia eius memoriam recolũnt. Petrus etiam de Natal. lib. 7. cap. 93. acta breuiora producit: Surius To. 8. diffuſiora. Videndus etiam ad hanc diem Baronius.

X. Kal. Septembris.

IN Aquileia Natalis Sancti Fortunati. Hermonis. Xiſti. Martialis. Hermogerati. Romæ Natalis Sanctorum Laurenti, & trium Puerorum. Habundi. Innocenti. Merendini. Et in Porto Vrbis Romæ Natalis Sancti Ypoliti. qui dicitur Nonnus cum ſocijs ſuis. In Hoſtia Natalis Sanctorum Quiriaci, & Arcilai. In Prouintia Liciæ Natalis Sanctorũ Egias. Claudi. Steri. Neonis. *In Gallia Natalis Sanctorum Minerui. Eliaga cum filijs vij. Remis Ciuitate Natalis Sancti Tymothei, & Apollenaris. Auguſtiduno Flauiani Epiſcopi. Aruernis Natalis Sancti Synodi Epiſcopi.*

AVGVSTI 23.

SÆpius dubitaui, an ex eodem fonte codices noſtri, & martyrologiũ Corbeiẽſe defluxerint, quòd ſæpiſſimè conueniant. At ex hodierno laterculo patet, nõ ex eodem prototypo originem habuiſſe, præſertim in Romanis martyribus. Corbeienſe ſegmentum ita proſtat. *x. Kal. Sept. In Aquileia Natalis Sanctorũ Fortunati, Hermogenis, Xiſti, Martialis, Hermogerati, Iuſti, Gerati. Roma natalis ſanctorum Abundantij, Innocentii, Mirerendini, Magnili. In Portu Vrbis Roma Natalis Sancti Hippolyti, qui dicitur Nonnus, cum ſuis. In Oſtia Natalis Sanctorũ Quiriaci, Archelai. In Prouincia Ciliciæ Natalis ſanctorum Agia, Claudi, Aſterii, Neonis, Domnini cum ſociis eorum. Lugduno Galliæ Natalis ſanctorum Mineruii, Eleazari cum filiis octo martyribus. Remis Ciuitate Natalis ſanctorum Timothei, & Apollinaris. Auguſtiduno depoſitio Flauiani Epiſcopi. Aruernis Natalis ſancti Sidonii cum ſuis. Auguſtiduno depoſitio Flauiani Epiſcopi.* Nec minùs à libris noſtris, nominibus, & ordine diſtat martyrol. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi. *x. kal. Septembris. In Aquileia Natalis Furtunati, Ermoderi. Et in Portu Roma Nũni. Et in Oſtea Arcei. Et Romę ad ſanctũ Laurentium, Innocentum Siſti, Martialis, Hermogerati, Habundi, Innocenti, Mirendini. Item in Oſtea Cyriaci, Archelai. In Prouintia Cicilia Ciuitate Egas Claudi, Aſterii, Neonis, Domnini. Lugduno Galliæ Mineruini, Elezari cum filiis viii. Remis Ciuitate Timothei, Apollinaris. Auguſtoduno Flauiani Epiſcopi. Aruernis Synodi Epiſcopi.* Quamquàm & in hoc Vetuſtiſſimo codice ſuos ſæpe næuos agnoſcam, in hodiernis faſtis ſignandis minùs corruptum eſſe, quã alij, quibus

quibus innitimur, libri; libenter fatemur, & ex ſequentibus patere poteſt. Interim ſpecimen peruetuſti codicis Viennenſis in Additionibus adducendi, vt prægustari poſſit; & ad aliam collationem exhibemus. *X. Kal. Sept. In Aquileia natalis Sanctorum Fortunati, Hermogenis, Xiſti, Marcialis, Hermogerati. Romæ ciuitate nat. Sanctorum Laurenti, Abundi, Innocenti, Merendini, & in porto Vrbis Romæ natalis Sancti Yppoliti, qui dicitur Nonnus cum Socijs eorum. In Hoſtia natalis Sanctorũ Quirinci, & Archelai. Lugduno Galliæ nat. Sanctorũ Mineruii, Eleazarii cum filijs VIII. Remus ciuitate natalis Sanctorũ Thimothei, Apollonaris. Agustodũno Flamiani Epiſcopi. Aruernus natalis S. Sidoni Epiſcopi.*

In Aquileia. Aquileienſes martyres ſilent communia latinorum martyrologia; mſ. tamen Reginæ Sueciæ ita conſonat. *Aquileiæ SS. Fortunati, & Hermogenis cum alijs duobus.* Ferrarius de his agit in Catalogo Generali x. Kal. Septembris, & in Catalogo SS. Italiæ hac eadẽ die. Ex Tabulis Eccleſiæ Aquileienſis, vbi reliquiæ ipſorum habentur, paſſos eſſe Syngidoni in Myſia eodẽ tempore, quo S. Donatus, & ſocij ſub Diocletiano Imperatore, & Victoriano præſide, idem Ferrarius docet. Hermogenes tamen dicitur, non Ermidorus, aut Ermon, qui Lector, & Fortunatus, qui Diaconus Eccleſiæ Syngidonenſis fuiſſent. Cum verò in Tabulis, & Breuiario Aquileiẽſis Eccleſiæ reliqui adducti ſocij Xiſtus, Hermogeratus, & qui in martyrol. Corbeiẽſi adducitur Iuſtus, & Geratus nequaquam exprimantur, ad Romanos martyres pertinere libentius cum M. Vetuſtiſſimo ſuſcipio. Fortunatum habet calendarium Hieronymianum Lucenſe peruetuſtum *x. Kal. Fortunati. Trium Puerorum.*

Romæ. S. Laurentiũ non habet martyrol. Antuerpienſe, & præter S. Laurentium Diaconum celeberrimum nullum alium hoc nomine martyrem Romæ veneratum inuenio in Tabulis Eccleſiaſticis; vnde ex Vetuſtiſſimo martyrol. ſcribendum non dubito *Romæ ad S. Laurentium*, & tranſpoſitos Aquileiam martyres Romæ eſſe reſtituẽdos Xiſtum, Martialem, Hermem, Geratum, ſiue vnico nomine Hermegeratum, & ex martyrol. Corbeienſi Iuſtum; deinde ex libris noſtris tres pueros, Abundium, Innocentium, & Merendinium. Tres pueros alibi numeratos non inuenio, præterquam in calendario Hieronymiano iam adducto, ſed nominibus non expreſſos. De Innocentio inter S. Sixti Pontificis ſocios, qui alijs Vincentius eſt, videnda, quæ notat pugnantia Ferrarius ad diem 6. Auguſti in catalogo SS. Italiæ. Abundius ſepultus apud S. Laurentiũ habetur in S. Laurentij Actis, & cum Irenæo recolitur in martyrol. Romano ad diem 26. Auguſti, vbi nihil legitur in Vetuſtiori noſtro. Præter Mirendinium addit martyrolog. Corbeienſe etiam Magnilium, qui Magnus eſſe potuit ex S. Sixti ſocijs, ſicuti Martialis S. Aureæ, vt mox dicetur.

In Portu Vrbis Romæ. An S. Hippolytus cognomento Nonnus, vel Nunnus Epiſcopus Portuẽſis fuerit, cum nullum in adductis mſs. codicibus de Epiſcopali titulo verbum addatur, nihil inde affirmare licet. In Actis S. Aureæ, cuius fragmentum ex codice Lateranenſi exibet Aringhius lib. 1. Romæ ſubt. cap. 9. nu. 5. & lib. 3. c. 8. n. 9. hæc de Nonno habentur, dum S. Aureæ ſepultura narratur. *Cuius corpus ſanctum, in mare demerſum, peruenit ad maris littus, quod B. Nonnus collegit (qui etiam Hippolytus nuncupatur) & cum omni diligentia ſepeliuit in prædio ſuo, vbi habitauerat 9. Kal. Septembris.* Nonnum fuiſſe Portuenſem Epiſcopum ibi ſupponit Aringhius, ſicuti confirmat Baronius, tum in Notis ad diem 22. Auguſti, quando Rom. martyrol. S. Hippolyti Epiſcopi Portuenſis memoriam recolit; tum in annalibus ad annum 229. nu. 8. Is S. Hippolyti ſocios ex Actis S. Aureæ enumerat Martialem, & reliquos externa die in vetuſtiori noſtro recẽſitos. In cognomine Nonni S. Petrum Damiani deceptum eſſe, ſicuti & Prudentium

in Hymno vndecimo, qui ex tribus Hyppolytis vnum conflauerunt, animaduertit idem Baronius, & Nonnum non niſi Monachum ſignificare addit. S. Hyppolitus ſacromartyr, & Papa dicitur in Menologio Baſilij ad diem 29. Ianuarij, vbi de Cenſorino magiſtro militum, & militibus ab eo ad Chriſti fidem traductis; capite damnatis, agitur, inter quos fuiſſe narratur etiam Chryſa (hæc S. Aurea eſt) & eius ſeruus Sabenus; de S. Hippolito autem hæc, interprete Archudio, ſubdit. *Commotus tanta Chryſtianorum cæde. Hippolytus Papa* (Epiſcopos omnes olim Papas dictos notiſſimum eſt) *& diuino incenſus zelo coram Tyrannum* (is erat Præfectus Claudij Vicarius.) *grauius accuſauit, qui impoſcenti ira correptus Papam, eiuſq. comitatum, Presbyteros, Diaconos, & Epiſcopum acerbiſſimè prius tortos, alligatis ad manus, pedeſque grauiſſimis ſaxis, in mare proijciendos curauit.* Vnde patet, qui fuerint S. Hippolyti ſocij. Epiſcopus inter illos numerabatur etiam Quiriacus, vt ex mox dicendis conſtabit. Militum nomina exprimuntur apud Ferrarium.

In Oſtia. Seiunctim Arceum Oſtienſẽ martyrem recenſuit martyrol. Vetuſtiſſimum ante Romanos. Noſtri codices cũ Corbeiẽſi, & Blumanio, vnico choro exhibẽt in Vrbe Oſtia Cyriacum, ſeu Quiriacum, & Archelaum. Ex Actis SS. Aureæ, Archelaum, ſimul cum Cenſorio, & militibus agonem compleuiſſe narrat Ferrarius ad diem 23. Auguſti in Catalogo SS. Italiæ; Quiriacum verò in carcere necatum x. kal. Septembris. Paſſos ſub Alexandro idem Ferrarius affirmat, ſub Claudio Menologium Baſilij. Cuius vrbis fuerit Epiſcopus Quiriacus, an Oſtiæ, vel alterius vrbis, in Actis non exprimi notat idem Ferrarius: Hos non Oſtiæ, ſed in Portu Romano cum S. Hippolyto ſimul veneratos habet Vſuardus, & ad Oſtia Tiberina martyrol. Romanum, cum Beda, & alijs Latinis. Portum, & Oſtiam apud ſcriptores confundi diximus ſuperiori monuimus.

In Prouincia Licia. Aptiùs legit martyrol. Corbeienſe in Prouincia Ciliciæ, ſed in eodem luto hæret; dum pro vrbe Egea Egiam martyrem, ſiue etiam maiori lapſu, *Agiā* legit; ſed & Liciam retinet Rabanus, qui x. Cal. habet paſſionem *trium fratrum ſub Lyſia Præſide, in Prouincia Lycia ciuitate Ægea, hoc eſt Claudij, Aſterij, Neonis*, quorum acta deinde percurrit, SS. etiam Domninæ, & Theonillæ memoriam admiſcens. Vetuſtiſſimum martyrologium minori diſſonantia Ciciliæ pro Ciliciæ ſcribit, & rectè ciuitatem Egas retinet, (ita enim vocatur Ciliciæ ciuitas apud Tacitum, quæ Straboni Ægeas eſt, Ægæ Ptolemæo, & Stephano.) Lyciam pro Cilicia habet etiam Vſuardus, & ex eo Belinus de Padua, & Maurolycus. Acta SS. martyrum trium germanorum Claudij, Aſterij, & Neonis proconſularia, & ſincera extant apud Surium To. 8. Hi à Nouerca delati, pluribus tormentis vexati, & crucibus affixi nobile certamen compleuerunt. Eadem die in eadem vrbe ſanctæ mulieres Donuina (ita apud Surium ſcribitur, non Domnina) fuſtibus necata, & Theonilla vidua, verè Chriſti imitatrix, nouacula abraſo capite, & ſiluestri rubo coronata, flagellis cæſa, & in ventre vſta, immortalem coronam acceperunt. Hæ fortiſſimè mulieres, quamquam ſanctorum fratrum germanorum in paſſione ſocię non fuerint, cum tamen apud Ægeam, ſub Lyſia Proconſule, decimo pariter kal. Septembris agonem compleuerint, vt ad calcem eorundem Actorum adnotatur, ſimul cum illis in albo ſanctorum, & antiquis martyrologijs fuiſſe ſcriptas, nõ eſt incongruum, licet iniuria temporum, & librariorum incuria deletæ deinde fuerint. Id ſuadent martyrologium Vetuſtiſſimum, in quo retinetur Domnina pro Dõuina, & martyrol. Corbeiẽſe, in quo legitur *Dõninus cũ ſociis ſuis*: immeritò in vtroq; nimirũ prętcrita Theonilla, & Dõuina in Dõninũ immutata. Pro Aterio etiam in codicibus noſtris reſtituendus eſt Aſterius.

In

In Gallia. Sanctum Mineruium cum Emiliano,& filijs viij. martyrol. Antuerpienſe Vetuſtiſſimum,& Corbeienſe non Lugduni, ſed Auguſtoduni veneratum propoſuerunt proximo prçcedenti die, vbi codices noſtri pro Mineruio Medardium exhibuerunt, & nos emendatione dignos duximus. Hodierni faſti in omnibus ferè martyrologijs ſignantur memoria Lugdunenſium martyrum Mineruij, & Eleazari cum octo pariter filijs. Eoſdem eſſe, idem Mineruij nomen, & octo filios ſuccedenti martyri aſſignatos, non difficile ſuadere videntur: immutato dumtaxat Eleazaro in Emilianum, & Lugduno in Auguſtodunum. De Mineruio Lugdunenſi fatetur Raynaudus in Hagiologio Lugdunenſi obſcura ferè omnia eſſe, & quamquam de Eleazaro cum filijs octo diffuſiùs agat, & Indulgentias quaſdam, antiquitus conceſſas pro veneratione eiuſdẽ ſancti martyris, ac filiorum adducat, præter Adonis tamen auctoritatem, qui SS. Mineruium,& Eleazarum cum filijs octo conſeruari affirmat in Crypta, quæ vrbi ab occidenti imminet, & quæ dicitur S. Irenei, reliqua à Sauſſayo adducta de tempore paſſionis non omnino probat, ſicuti omnino improbat, quæ Iulianus Petri in chronico adducit. In Vetuſto Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei xi. kal. Auguſtoduno tantum S. Symphorianus tribuitur, & x. kal. *Lugduno Galliæ SS. Mineruii,& Eleazarii cum aliis octo* memoriam conſignat, & in hoc vnicum eſt, quòd nõ filios Eleazari, ſed ſocios tantum videatur nuncupare, ſicuti Vſuardus. Eleazarum etiam non Emilianum legit Galeſinius ex libris ſcriptis.

Remis Ciuitate. Horũ SS. martyrum venerationem confirmant Rom. martyrol. Beda, Vſuardus, Ado, & Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei. Baronius in Notis ſub Nerone paſſos innuit ex eorũdum Actis, quæ Sauſſayus delibat die præcedenti, dum martyrium feciſſe addit vnà cum Mauro presbytero hìc prætermiſſo.

Auguſtoduno. Flauianum S. Epiſcopũ Auguſtodunenſem in Æduis exhibent etiam M. Romanum, Bellinus de Padua, & ex eo Molanus, Galeſinius, Maurolycius,& Sauſſayus. Inter Æduenſes, ſeu Auguſtodunenſes præſules hunc apud Sammarthanos nõ inuenio numeratum.

Aruernis. Non Synodium, ſed Sidonium vocant S. Epiſcopum adducti codices cum Romano martyrol. vbi vidẽdus in Notis Baronius ex Gregorio Turonenſi, & Gennadio Sidonium laudans, non modo Vitæ ſanctitate, ſed doctrina & litteris clarum, vt eius edita opera teſtantur. Pluribus inſignem cœlitem Sayſſayus proſequitur. Sirmondus eius vitam cõtexuit, ex qua plura acceperũt Sãmarthani, dum Caiũ Solliũ Apollinarẽ Sidoniũ vndecimũ Epiſcopum Claromõtenſem numerant T. 2. Gall. Chriſt. An verò omnes hìc adducti Galliæ cælites Vetuſtiori M. ſuperinducti ſint, non affirmarem, aliquos non dubito.

IX. Kal. Septembris.

IN *Gallia Ciuitate Rodomo depoſitio Sancti Audeni Epiſcopi, & Confeſſoris.* In Antiochia Natalis Sanctorum Zenobi. Capitulini. Emerete. Italice. In India Sancti Bartholomei Apoſtoli. Romæ Sancti Geneſij martyris. *In Gallia Ciuitate Neuerno Natalis Sanctorum Pectrici Abbatis, & depoſitio Sancti Gildardi presbyteri, & Confeſſoris. In Territorio Æduę Ciuitatis depoſitio Eptati presbyteris, & Confeſſoris.*

AVGVSTI 24.

GAllicus antiquarius, & fortè Fontanellenſis, in frõte Auctographi, vnde codices noſtri emanarunt S. Audemi, vel potius Audoeni memoriam appoſuit, quam martyrologiũ Corbeienſe ad calcem, tanquam quid additum repoſuit. *ix. Kal. Sept. In Antiochia natalis ſanctorum Zenobii, Capitolini, Emerita, Italicę, Iuuiani, Iulii. In India Natalis ſancti Bartholomai Apoſtoli. Romę Natalis ſancti Geneſii Martyris. Neverno Civitate depoſitio Patricii Abbatis. In Rothomago Civitate depoſitio ſancti Audoeni Epiſcopi, & Confeſſoris. In Territorio eiuſdẽ vico Luperciaco depoſitio ſancti Gyldardi presbyteri, & Confeſſoris. In Territorio ipſius Ciuitatis depoſitio Sãcti Eptati presbyteri, & Confeſſoris.* S. Epiſcopum omnino ſilet martyrol. Antuerpienſe, quod tamen ſuis additamentis non caret viiij. *Kal. Septembris. In Antiochia Zenoni, Capitolini. Emeritę, Italia. Roma S. Geniſi. In Galliis Civitate Neverna S. Patricii Abbatis, Gedderi presbyteri.* De S. Audoeno tamen Epiſcopo agunt Romanũ martyrol. Vſuardus, Ado, & recentiores, præſertim Sauſſayus. Vitam diffuſiùs ſcriptam habet Surius To. 8. ex quo floruiſſe elicitur ſeptimo ſæculo. Rotomagenſem Epiſcopum vigeſimum primum numerant Sammarthani, qui cathedram aſcendiſſe docent anno *646.* obijſſe verò die 24. Auguſti *676.* aut *677.*

Antiochia. Antiochenos quatuor martyres, in editis martyrologijs præteritos, Vetuſtiori martyrol. debemus, ſine vlla diſſonantia in Antuerpienſi, & Corbeienſi confirmatos, in hoc tamen ſuper adduntur Iuuianus, & Iulius æque alijs ignoti.

In India. Nihil de S. Bartholomeo hac die exhibet martyrol Antuerpienſe in craſtinum differens, quemadmodum martyrol. Romanum, quod die 8. kal. S. Apoſtoli corpus Romam ad Inſulam Tiberinam translatum ſit. Equidem vt obſeruat Menardus ad D. Gregorij Sacramentarium, in omnibus vetuſtis martyrol. & alijs codicibus *9.* kal. Septemb. celebritas eius aſſignatur, ſicuti eius paſſio in perantiquo Hagiologio noſtro, & apud Bedam, Vſuardum, Rabanum, Adonem, Vvandelbertum, & Galeſininm ex mſ. martyrol. S. Hieronymi adnotatur. Rectè igitur in libris noſtris, & Corbeienſi additur *in India*, cum Romæ die ſequenti eius ſolemnitas recolatur, ad quam translationem nequijt reſpicere Martyrol. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, cum ſcriptum omninò fuerit antequam circa annum *983.* Romam S. Apoſtoli reliquiæ translatæ ſint. Aliquam tamen illa die translationem venerari Græci docent die 25. in Menologio. *Relatio SS. reliquiarum S. Apoſtoli Bartholomei.* Reliqua videnda ſunt apud Baronium, & quæ ad Indiculum Apoſtolorum de S. Bartholomœo congeſſimus.

Romæ S. Geneſii. S. Geneſium antiquitùs Romæ illuſtrem memoriam habuiſſe conſtat, quia eandem reſtaurauit Gregorius tertius, & muneribus exornauit, vt habetur in libro Pontificali. Sunt qui Geneſium Romanum martyrem profeſſione hiſtrionem, vel mimum cum Arelatẽſi exceptore confundant. Vtrumque ritè diſtinguit Vetuſtius noſtrum martyrol. cum Corbeienſi, & Antuerpienſi. Arelatensẽ enim die ſequẽti venerantur, & hac ipſa die Romanum, vt etiam benè diſtinguit Vvandelbertus. Extant apud Surium vtriuſq. acta T.8. ſeiunctim contexta; quamquam apud Petrum de Natalibus lib.7. c.110. S. Geneſij mimi hiſtoria Arelatẽſi exceptori accomedetur. In Hagiologio perantiquo noſtro ſub viij. kal. Sept. legitur paſſio S. Geneſij, quæ peracta dicitur *in Ciuitate Arelat.*

quæ

quæ verba ſi demantur nihil remanet cū S.Geneſio Arelatanſi commune, & coincidit in reliquis cū Actis S.Geneſij Romani apud Suriū. Prima autem Hiſtoriæ verba aptiùs proſtāt in mſ.hędino noſtro quā apud Suriū, penes quē incipiūt *Diocletiano Imperante cum per annos quatuor Eccleſię clauſa eſſent Romę miſſus quidam fuit,&c.* Aptiùs verò in codicibus noſtris *Imperante Diocletiano cum ceſſaſſent per annos quatuor Eccleſię Epiſcopi,& Sacerdotes,in hoc tēpore fuit quidam,&c.* Certū eſt enim ex Euſebio Eccleſias non fuiſſe clauſas ſub Diocletiano, ſed ſolo æquatas, & in Epiſcopos, & Sacerdotes primò ſæuitum.In fine etiam tempus paſſionis præciſum adnotatur, ſuſcepta hilariter à S.Geneſio ſententia mortis *viij. Kal.Septemb.eodem Diocletiano IIII.Conſule*, qui dies S.Geneſio Arelatenſi ſacer fuit, vt die ſequenti conſtabit; facile eſt etiam, vt quemadmodum Agonis locus Arelatenſi Geneſio accomadatur, ita & dies celebritatis, & venerationis communis ſit. Vtrumque quidem diſtinguit etiam Vſuardus, ſed vtrumq. forte propter S. Bartholomœi præcedentem diem in viij. Kal. repoſuit. Equidem ix. kal. Vvandelbertus.

Tum quoq. Geneſio reſplendet martyre Roma.

poſtquam D.Bartholomœi celebritatem cecinerat. Mſ. etiam Reginæ Sueciæ retinet 9.kal. *Romę paſſio S.Geneſij martyris. Pectrici Abb.* Patricium Abbatem non Pectricium vocant M. Romanum, Vſuardus, & reliqui, qui eius meminerunt, & Nivernis ita cum Gildrado presbytero recolitur in Hagiologio Franco-Galliæ Lebbei. *ix. Kal. In Gallijs ciuitate Nivernis S.Gildradi presbyteri, & Confeſſ. In eiuſdem territorio S. Patricij Abbatis*. Pro Gildrado *Cedderi* præsbyteri legit M. Antuerpienſe. Eptatum pariter presbyterum exhibet M.Corbeienſe in eiuſdem ciuitatis Niuernenſis territorio,ſed alibi poſtridie huius diei M.vetuſtiſſimum ſub nomine Aptati. Aliter libri noſtri locum venerationis S Presbyteri exhibent in territorio Æduę ciuitatis. Ædui Galliæ populi ſunt Burgundiones hodie vocati, ab Ædua fortaſſe ciuitate, cuius meminit Cæſar 2. Belli Gallici. An pro *Edųę ciuitatis* legendum eſſet *eiuſdem ciuitatis*, id facile concederem, cum Ædua in M. noſtri codicibus paſſim Auguſtodunum potius nuncupetur. Nulla ita eſſet cum M. Corbeienſe diſcrepantia; emendare aliunde non licuit; niſi pro Eptadio Neptadium accipiamus præsbyterum, & Monachum in Æduis veneratum apud Sauſſayum viiij. kal. Septembris in ſupplemento, nō quidem vt legit M. Corbeienſe in territorio Niuernienſi, ſed Cemiduni in Burgundia pago Æduorum. Videndi hìc pro huiuſmodi additamentis ſacræ Gallicæ ſcriptores.

VIII. Kal. Septembris.

NAtalis Sancti Pontiani. In Provintia Syriæ natalis Sancti Iuliani, vbi magnus fit Conventus Monachorū, qui meruit fide coronari. In Capua Civitate Campanię Natalis Sanctorum Rufinę. Euticę cum ſocijs eorum. In Cimiterio eiuſdem Via Nomētana milites xviij. Arelato Natalis Sanctorum Geneſi martyris. Iuli. Hermetis. In Spania Natalis Sanctorum Iuſti. Paſtoris martyrum.

Quemad-

AVGVSTI 25.

QVemadmodum Romæ hiſce Kalendis feſtum S. Bartholomæi Apoſtoli celebratur, ita M. vetuſtiſſimum Antuerpienſe à Bollando, & HenſchenioRomanum nuncupatum, hac ipſa die S. Apoſtoli eiuſdem in India celebritatem indicat. *xiij. Kal. Septembris. Natalis Bartholomæi Apoſtoli in India. In Arelate Geniſi. Romæ Euticetis. & in Syria Iuliani. Alibi Aptati presbyteri. In Capua Rufinæ, Eutieę, Iulii, Hermetis. Spanis Compluto loco Iuſti, Paſtoris.* De S. Pontiano, qui ſacros hodiernos faſtos in libris noſtris exorditur, nihil hìc etiam habet M.Corbeienſe. *viii. Kal. Sept. In Provincia Syria nat. S. Iuliani. In Capua ciuitate Campania natalis ſanctorum Rufini, Euthicii cum ſociis eorum. Arelato natalis ſanctorum Geneſii martyris, Iulii, Hermetis, Ioviani. In Hiſpania natalis ſanctorum martyrum Iulii, & Paſtoris germanorum.*

Natalis S. Pontiani. Cum neque in Corbeienſi conſimili M., neque in Antuerpienſi proſtet S.Pontiani memoria, dicendum videtur in codicibus noſtris à clericis Lucenſibus fuiſſe ſuperadditã. Agitur enim Lucæ S. Pontiani martyris dies feſtus, in ſui nominis Eccleſia à vetuſtiſſimo tempore, vbi corpus eius quieſcit, vt fuſiùs à nobis in Eccleſiæ Lucenſis dypticis adnotabitur. Ita in omnibus illius Eccleſiæ vetuſtis Kalendarijs ſcribitur, vt in hædino Breviarij noſtri. *viii. Kal. Aug. Geniſii, Pontiani, Euſebii, Pellegrini, Vincentii martyrum.* Totidem etiam verbis in Hieronymiano Calend. Vetuſtiori Canonic.Lucenſium; & in alio præfixo membranaceo Miſſali. Verùm hac eadem die Romæ, tam in Romano M., quam apud Bedam, Vſuardum, Adonem, & alios recentiores S. Pontianus recolitur cum Euſebio Vincentio, & Peregrino ſocijs, vt potius mirandum ſit cur deficiat in codicibus Antuerpienſi, & Corbeienſi. Acta apud Surium proſtant T.8. ex Vincentio Bellovacenſi, vbi non Pontianus, ſed Potentianus cõtra reliquorum omnium fidem vocatur. Sepultos cum Pontiano ſocios narrant eadem Acta, non longe ab vrbe Roma viij. kal. Septembris à B. Rufino presbytero, imperante Commodo. Addunt, ex mſ. codice S.Petri fragmenta eorundem Actorum apud Aringhium lib.2. cap.15. nu.3. *Miliario vi. in Arenario inter viam Aureliam, & Triumphalem.* Corpora S.Pontiani, & Euſebij tempore Nicolai Papæ traſlata fuiſſe in Galliam affirmat Ado in Martyr. quod de parte tantum reliquiarum accipiendum eſſe crederem, ſaltem quo ad S.Põtianũ. Sigibertus enim ſcribit in Chron. id accidiſſe anno 865., quando iam Lucam translatum fuerat ipſius S. Pontiani M. corpus à Iacobo Diacono, qui deinde Epiſcopus fuit anno 802. vt ex monumentis Eccleſiæ S.Pontiani, & Tabulario ſecretiori Epiſcopatus Lucenſis conſtat.

In Prouincia Syria. Iulianum martyrem Syrum veneratur etiam Rom. martyrol. & vt addit Baronius ex Vetuſtiſſimis mſſ. Presbyterum, & martyrẽ fuiſſe diſtinguit Maurolycius, fortaſſe ex Petro de Natalibus, qui lib. 11. nu. 224. ex Hieronymi, vel alio, vt profitetur vetuſto martyrol. *Iulianus martyr, & presbyter in Prouincia Syrię 8. kal. Sept. paſſus eſt.* Bellinus de Padua edit. Venetæ 1549. non *in Prouincia* Syriæ, ſed *Striæ S. Iuliani martyris* memoriam agit. Cum verò omnes in Syria S.Iulianum referant, Striam pro Syria à librario malè poſitam dicendum videtur. Nemo tamen ſubdit, quod libri noſtri ex antiquarij alicuius additamento retinent. *Vbi magnus ſit Conventus Monachorum, qui meruit fide coronari.* Verba hæc Iuliano

pariter

pariter addita ad diem 12. Auguſti explicauimus pro frequentia Monachorũ, ad celebritatem accurrentium, & fortaſſe accipi poſſunt pro Templo cum ædibus Monachorum, qui ibi magno numero ſimul viuerẽt. S.Zeno in Pſalmum 126. Conuentum pro ſecretiori Eccleſia accipere videtur. *Conventus quidem Eccleſiarum, ſiue Templi, quos ad ſecretã ſacramentorum religionem, ædificium ſepta claudunt, conſuetudo noſtra, vel domũ Dei ſolita eſt nuncupare, vel templa*. Et adhuc Monaſteria, vel Cõventus ſeptas ædes Monachorum dicere conſuevimus. Habetur apud Surium T. 1. Vita S. Iuliani cognomento Sabæ presbyteri in Syria, qui fuit pater multorum Monachorum, ſed hic martyr non obijt, ſed inſignis confeſſor ex Theodoreto in Philotheo.

In Capua. Sanctas martyres Rufinã, & Euticam, non Rufinum, vt legit martyrol. Corbeienſe, ecolunt hac die libri noſtri, quibus conſonat mſ.Reginæ Sueciæ 8. cal. *Capuę Campanię natalis ſanctarum Rufinæ, Euticæ*. Additur in libris noſtris *cum eorum ſociis*, ſicut in M. Corbeienſe, de quibus ex alijs Hagiologijs nihil mihi addere licuit. Ferrarius tam in Generali Catalogo, quam ſanctorum Italiæ, horum non meminit. Maurolycius die ſequenti S.Ruffi Capuani diſcipuli S. Apollinaris memoriam agit; noſtrũ verò martyrol. vetuſtius S.Rufini meminit die 27. Martyrol. Vetuſtiſſimũ Antuerpiẽſe, ſocios addit Sanctis mulieribus Iulium, & Hermetem, quos codices noſtri, & Corbeienſis S. Geneſio Arelatenſi iungunt, vt infra.

In Cæmeterio eiuſdem. Verba hæc neque in martyrolog. Antuerpienſi, neque in Corbeienſi proſtant, & aliquem Romæ Sanctum martyrem veneratum hìc deficere, monſtrant illa in *Coemeterio eiuſdem*; Viam enim Nomẽtanam ex vrbe Roma Nomentam verſus ortum duxiſſe certum eſt. Et fortaſſe Euſebius, ac reliqui S.Pontiani ſocij, omnibus ferè latinorum memorati, hìc deſiderantur, qui Romæ agonem compleverunt. Exinde Anonymi milites xviij. via Nomentana in eiuſdem viæ Arenario, ſeu cœmeterio recoli potuerunt. Celebrius viæ illus cœmeterium ſanctæ Agnetis erat. Sed eadem via decimo quarto ab vrbe lapide ad arcus Nomentanos erat Arenarium, vbi ſepulti ſunt Primus, & Felicianus martyres, cuius meminit liber Pontificalis in Theodoro. Erat & cœmeterium, ſine alia additione vocatum cœmeterium martyrum, via Nomẽtana, cuius meminit Beda mſ. Vaticanus apud Aringhium lib.4. c.26. n.2. & in hoc SS. milites venerari cum alijs martyribus potuiſſe nihil vetat.

Arelate. De S.Geneſio Arelatẽſi exceptore ſeorſim à S. Geneſio Romano extant Acta apud Surium T.8. elegãter ſcripta à S.Paulino Nolano, & de eodem ſermo ſub Euſebij Emiſeni nomine. De eius miraculis ſcripſit etiam B. Hilarius Arelatenſis. Nulla in his de ſocijs Iulio, & Hermete memoria iungitur, ſicuti neque apud recentiores ſacræ Galliæ ſcriptores, vnde libentiùs illos Capuanis martyribus iungendos ſuſcipio, vt habetur in martyrol. Antuerpienſi. Solemnis dies eſt S.Geneſij, ſiue Romani, ſiue Arelatẽſis hoc ipſo 25. Auguſti in pago Lucenſi *Bargecchia* nuncupato, vbi Eccleſia eſt eiuſdem nomini dicata, & anniuerſarium prodigium ætate noſtra à me etiã viſum perdurat, nec illud breuiter hìc adnotare ad S. Martyris gloriam alienũ duxi. In Pervigilio feſti S. Geneſij (Mimum ſignare, ibi videntur vetuſtæ imagines, & Mimum recolit hoc die Rabanus) magnus fit ex convicinis populis ad Eccleſiam illam concurſus; qui enim Epileptico morbo laborant, familiaribus vel propinquis ſtipati ad ſanationem, vel miranda ſoli circumpoſiti ad Eccleſiam alacres pergunt. Vix terram ſacram illam attingunt, qui huiuſmodi morbo laborant, cum ſtatim epileptico inſultu apprehenduntur, & in terram de lapſi piorum manibus ad Eccleſiæ porticum deuehuntur, totaque pervigilij

nocte

noĉte aliorum auxilio à Porticu, ad Crucem in extremo ſacræ illius telluris appoſitam, vehuntur, & revehuntur, creberrimis morbi paroxiſmis vexati. Plurimi integrã ſanitatem adipiſcuntur, reliquos conſtans fama eſt per annũ à morbo vlterius non apprehendi. Omnia hæc quotannis omnium adſtantium oculis obvia ſunt, digna vt inter miranda ea referantur; quæ tanquam Genuinæ Eccleſiæ ſigna voluit Deus eſſe perennia. Epilepſiam inde circumſtantes populi vocant morbum S. Geneſij, & in illum qui ſtare loco neſcit parœmiam iactant *Tetigit terram S. Geneſii.*

In Spania. Locum, ſiue venerationis ſiue martyrij preſſius ſignat M. Vetuſtiſſimum *Compluto loco*, Carpetanorum nẽpe Vrbe in Hiſpania Tarraconenſi. Ita etiam retinet Maurolycius, qui addit S. Iuſtum, & Paſtorem fratres fuiſſe pro Chriſti fide iugulatos. Germanos etiã vocat M. Corbeienſe. Hos in Gallia videtur conſtituere mſ. Reginæ Sveciæ, poſt recenſitum enim S. Geneſij Arelatenſis agonem ſubdit. *In eadem Provincia natalis SS. Iuſti, & Paſtoris.*

VII. Kal. Septembris.

IN Ciuitate Solona natalis Sanctorum Anaſtaſi martyris. Apolli Civitate Natalis Sanctorum Heclano. Mercurij martyris. Romę in Cimiterio natalis Sancti Baſilli. Maximiliani. Quintini Martyris. In Gallia Civitate Arelato natalis Sanctorum Sevi. Victoris. Primi. Victoris. *Autiſiodora Civitate depoſitio Heleutheri Epiſcopi, & Confeſſoris cum socijs ſuis.*

AVGVSTI 26.

INverſo à noſtris codicibus ordine Vetuſtiſſimum S. Villibrordi martyrologium ſacras hodiernas tabulas à Romanis martyribus auſpicatur. *vij. Kal. Septembris Romę Quinti, Maximiani. Et in Salona Anaſtaſii. Et in Elano Mercurij. Gallia Arelatis Sevi, Victoris, Primi, item Victoris. Auſtiſio, Eleotheri Epiſcopi.* Vberius, & magis libris noſtris conſonum hodiernos martyres in claſſes producit martyrol. Corbeienſe, non ita tamen ſine ambagibus. *xij. kal. Sept. Civitate Salonæ Nat. S. Anaſtaſii martyris ... ſia ciuitate SS. Poeclani, Mercurii Martyrum. Roma in cimiterio nat. SS. Baſilla, Maximliani, Quinti martyrum. Via Pręneſtina militum xxv. Arelato ciuitate nat. SS. Sevi, Victoris, Primi, item Victoris. Autiſiodoro ciuitate depoſitio S. Eleutherij Epiſcopi cum ſociis ſuis Confeſſoribus.* Omnia hic martyrum Acta, quæ viderim, ſilent, & edita martyrologia nullum ex adductis cælitibus indicare video. Maurolycius tantum ex vetuſtis MM. hæc habet. *Salone in Dalmatia ſub Diocletiano S. Anaſtaſii M. in mare demerſi.* De quo etiam egiſſe 12. cal. Auguſti profitetur. At illic Anaſtaſium quidẽ Salonæ producit, ſed qui ſub Aurelio Imperatore nõ Diocletiano paſſus ſit. Hunc ſub Diocletiano in mare merſum fuiſſe probabile reddunt, tum Salo Dalmatarum nauale Straboni, quæ eadem eſt cum Salona Colonia Ptolomei, & aliorum, tum Diocletiani palatium ibi extructum apud ſcriptores celebre. Vnde in libris noſtris pro Solona reſtitui debet Salona vt, habent M. Corbeienſe, & Antuerpienſe. In Menologio Græcorum nullo addito paſſio-

nis

nis loco bis Anaſtaſius martyr recolitur die 25. Octobris, & 5. Decembris: hic obtruncatus in mare demergitur, quemadmodum Anaſtaſius martyr natione Aquileienſis, ingenti lapide ad collum ſuſpenſo, præceps in mare datus agonem compleuit Salonæ Dalmatiæ, vt Acta habent apud Petrum de Natal. lib. 7. cap. 124.

Apolli Ciuitate. Mancum agnoſcere hic cogimur M. Vetuſtiſſimum, in quo vrbis nomen ſubticetur, & ex martyre vrbs efficitur. Deraſum etiam vetuſtate in Corbeienſi nomen ciuitatis, in qua agonem compleuerint, vel veneratione habuerint S. Heclanus, vel Poeclanus, & Mercurius, ſuppleri ex libris noſtris poteſt, in quo Apolli ciuitate legitur, quæ ex Corbeienſi ſuppleri poſſet *Apollonia* (extrema ſyllaba addita) pervetuſtatem non abolita. Sed quantæ apud Geographos vrbes ſub Apolloniæ nomine? quæ nam ex his fuerit aſſerere non niſi temerè poſſem. Nec abſurdum eſſet etiam nomen Apolli retinere, quando binæ huius nominis vrbes in Ægypto Ptolemæo ſunt, maior, & minor. In horum altera Sancti martyres coronam accipere potuerunt, frequentes enim in Æygpto ſanctorum carnificinæ fuerunt.

Romæ in Cæmeterio. Alibi antonomaſticè dictum cœmeterium animaduertimus, quod amplius, & celebrius eſſet, Calliſti nempe via Appia. Sin vero non Baſilli, ſed Baſillæ legendum eſt, vt retinet martyrol. Corbeienſe, de Ipſius S. Baſillæ cœmeterio nomen eſſet accipiendū. Cœmeterium Baſillæ Via Salaria veteri erat, quod ex inductis poſtea SS. Hermete, Protho, & Hyacintho etiam his nominibus appellatum eſt. De S. Baſilla illuſtri martyre Romana agit Romanū martyrol. xiij. Kal. Iunij. Ex hac Baſilla nomen accepiſſe cœmeterium illud affirmat Aringhius lib. 4. cap. 34. At in Actis S. Eugeniæ apud Surium To. 12. vbi Baſilla ſub Valeriani, & Galieni perſecutione Romæ ſnpulta fuerit, non exprimitur. Per aliquos quidem dies ante Prothum, Hyacinthum, ac Eugeniam amputato capite agonē compleuiſſe ex iiſdem Actis educitur; Alterius S. Baſillæ Romæ meminit martyrol. Vetuſtius noſtrum iij. Idus Iunij, & die ſequenti vj. kal. Septembris iterum cum Hermete Romæ Baſilla veneratur, vbi aliqua addimus, & Via Salaria vetere in proprio cœmeterio Baſilla memoratur x. kal. Octobris. Vnde facile non eſt aſſerere, quæ nam Baſilla cœmeterio viæ Salariæ veteris, quod Aringhius deſcribit, nomen dederit. Ex martyrol. noſtro poſtrema eſſe videretur, præſertim quòd in hodiernis faſtis, Maximinus, & Quintus, ſeu Maximilianus, & Quintinus Baſillæ, ſiue Baſillo ſocij adduntur. Hunc præterit mſ. Reginæ Sueciæ, & tantùm 7. kal. pro Baſillo Mercurium, noſtris libris Apolloniatem, ſupponit. *Et in eadem vrbe* (Roma) *natalis SS. MM. Mercurij, Maxiliani, Quintini*. Maximiani nomen frequentius Romanis fuit, quam Maximiliani, & Quinti, quam Quintini. Martyres SS. Milites xxv. quos via Prænestina addit M. Corbeienſe, in libris noſtris deſiderantur, & fortè iidem ſunt, qui præcedenti die in iiſdem recenſentur Via Nomentana num. xviij. Facilis quidem vbique librariorum lapſus in numerali nota nos à ſententia non remoueret, quòd tunc in martyrol. Corbeienſi non indicentur. Rabanus vij. cal. Septmb. Romæ Hereneum, & Abundium ex Deciana perſecutione martyres recolit.

Arelato. De ſanctis his Arelatenſibus martyribus præter adductos mſſ. codices nullam alibi commemorationem inuenio, & Sauſſayum aufugiſſe video.

Autiſiodoro. S. Eleutherium Autiſſiodorenſem tempore Childeberti Regis exhibet Hiſtoria Epiſc. Autiſſiodorenſium cap. 16. vbi eius memoria recolitur die xvj. Kal. Sept. At vetus Hagiologium FrancoGalliæ hac ipſa die 7. Kal. quemadmodum Petrus de natal. lib. xi. nu. 225. Maurolycius, & Molanus in

additionibus confirmant Sammarthani decimum ſextum Autiſſiodorẽſem Epiſcopum referunt Concilio Aurelianenſi ſubſcribentẽ anno 533. & deinceps. Nos pro additione Vetuſtiſſimo noſtro martyrol. ſuſcipimus.

VI. Kal. Septembris.

IN Antiochia natalis Sanctorum Sabaſti. Alexandri Abbatis. In Lucania Potentia Civitate Sanctorum Felicis. Aronti. Sabiniani. Honorati. Et in Capua natalis Sancti Rufini. Romæ natalis Sanctorum Hermetis, & Baſillę. In Conſtantinopoli natalis Sanctorum Olij, & Stephani Diaconi. In Tuma Civitate natalis Sanctorum Marcellini Tribuni, & Mannis Vxoris eius, cum filijs. Iohanis, & Serapionis. Clerici, & Petri militis. Et alibi xl. martyrum, qui de Gręco in Latino tranſlati ſunt. *In Gallia Arelato Ciuitate depoſitio Sancti Caſaris Epiſcopi. Auguſtiduno natalis Sancti Syagri Epiſcopi.*

AVGVSTI 27.

EX Antiochenis martyribus duos tantum Sabaſtium, & Alexandrum exhibẽt libri noſtri. Emeritam ita addit M. Corbeienſe. *vi. Kal. Sept. In Antiochia natalis Sãctorum Sabaſti, Alexandri Abbatum. Emerita. In Lucania Polentia Civitate natalis Sanctorum Felicis, Aronti, Sabiniani, Honorati. Et in Capua natalis Sanctorum Rufi, Magni. Roma natalis ſanctorum Hermetis, & Baſilla, Iulij. Conſtantinopoli natalis ſanctorum Marcellini, Tribuni, & Mannis vxoris eius, cum filijs eius Ioanne, & Serapione: Elerici, & Petri militis. Et alibi quadraginta martyrum, qui de Graco in latinum tranſlati ſunt. Arelato Civitate depoſitio S. Caſaris Epiſcopi, & Confeſſoris. Auguſtiduno natalis ſancti Syagrij Epiſcopi.* Abbates ambos fuiſſe SS. Martyres Antiochenos, ex Corbeienſis martyrol. adducto latereulo videtur educi, ſed Abbatis titulus Alexãdro tantũ tribuitur in libris noſtris; Vetuſtiſſimũ Antuerpiẽſe, Sabbatium, & Alexandrum ſine alia additione ita exhibet. *vi. Kal. Septembres. In Capua natalis Rufi. In Antiochia Sabbati, & Alexãdri & in Lucana Civitate Potentia, Felicis, Aronti, Saviani, Honori. Romę Hermetis, & Baſilla, Stephani. In Thomis ciuitate Marcellini Tribuni, & Manis vxoris cũ filiis Ioanne, Petro. & alibi natales x. martyrum. Galliis Arelatis depoſitio Caſari Epiſcopi, Auguſtoduni depoſitio Suacri Epiſcopi.* Ex nomine autẽ Sabbatij dubitari ſubijt, an Abbatij ſuperadditus titulus cõflatus fuerit; Abbatis quidẽ dignitas recẽtiora perſecutionũ tẽpora reſpicere videtur, paſſim iã cõditis aſceterijs. Sabaſtius, Alexãder, Sabbatius, & Emerita Antiocheni martyres eſsẽt, ſi alicuius antiqui codicis fides clarior accederet. Sabbatium ſocium Trophimi, ſed ante ipſum coronatum Antiochiæ Piſidiæ habet Menologium Baſilij ad diem 18. Septembris, & hunc ipſum putarem.

In Lucania Potentię. Oppidum mediterraneum in Lucania Ptolomœo, & Antonio Potentia, ſicut etiam nunc vocatur in Baſilicata, quatuor martyres habuit, tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi, & parua aliqua nominum varietate in martyrol. Antuerpienſi; ſed qui apud Ferrarium, aliaq; martyrologia

ſilentio

ſilentio involuntur. Horum tantum anteſignandum Felicem nominatim exprimit mſ. Reginæ Sueciæ: reliquos Arontiū, Sabinianū, & Honoratū tāquam anonymos ſub vna collectione ita comprehendit, *vi. Kal. In Lucana natalis S. Felicis cum aliis tribus*.

Capua. Hac ipſa die vj. Kal. Septemb. in codicibus ſacramentarijs Remenſi, & Raroldi apud Menardum natalis S. Rufi recolitur, & in orationibus martyr nuncupatur. Diſcipulum fuiſſe S. Apollinaris teſtantur martyrol. Romanum cum Vſuardo, Adone, & Notkero, qui apud Caniſium ex lacuna aliquorum dierum in hodiernis faſtis emergit. Epiſcopum pariter, & martyrem cum Romano martyrologio venerantur Galeſinius, & Ferrarius, qui S. Priſci primæ illius ciuitatis Epiſcopi ſucceſſorem fuiſſe addit, ex monumētis Eccleſiæ Ravennatenſis, & Capuanæ, & vitā eius breviter percurrit. Vir clariſſimus, & vivēs adhuc amicus noſter Vghellius in Italia ſacra T. vj. inter Capuanos Epiſcopum tertium numerat Rufum à S. Petro ordinatū Epiſcopum Capuanum ex Santuario Monachi. Menardus idem negat, alibi legi, quam in martyrol. Romano, Rufum fuiſſe Epiſcopum, & mſſ. Corbeienſis Eccleſiæ producit, in quibus Rufus tantum martyr nuncupatur, neq; facile in duos eodem nomine, & eodem die Capuæ veneratos Rufos conſentit. Sed alter non Rufus, ſed Rufinus eſſe potuit, ſicuti idem Menardus vocari fatetur in paruo martyrol. Rhemenſi, ſacramentario adnexo. Vtrumque tamen, hoc eſt Rufum Epiſcopum ſub Nerone paſſum, vt habet Maurolycius, & alium cum Carpophoro martyrem ſub Diocletiano, Rufum vocat martyrol. Romanum, ſicut Diaconum fuiſſe ex Capuano Breviario addit Ferrarius, qui ſocium non Carpophorum, ſed prius Calfurnium, deinde Carponium in Baptiſmo vocatum docet, ſub Diocletiano, & Maximiano coronatū. Magnum alteri ex Rufis ſocium addit M. Corbeiēſe, qui in noſtro, & Vetuſtiſſimo deſideratur. Petrus de Natalibus lib. 7. c. 119. dum Acta S. Rufi diſcipuli S. Apollinaris percurrit, de Epiſcopali dignitate, & ſocio tacet, ac decollatum Capuæ vi. Kal. Septēbris affirmat. De S. Rufino Epiſcopo, magnæ ſanctitatis viro, die præcedenti agit Ferrarius, quem tamen diem natalem tranſlationis, eſſe non natalem obitus animadvertit. Cum tamen martyr ibi non dicatur, incertum mihi eſt, an Rufinus in codicibus noſtris expreſſus ſit, vel an *Rufi*, pro *Rufini* aliorum mſſ. fide potius legendum ſit.

Romę. Hermetem, & Baſillam ex aliqua dedicatione Eccleſiæ, ſeu cœmeterij eidem communi, communem hodie venerationem habuiſſe, ex eo coniectari licet, quòd die ſequenti Hermes, Baſilla vero x. Kal. Octobris disiunctim venerentur in Antiquiſſimo fragmento Romani M. apud Bucherium, vt ſuo loco mōſtrabitur. Cœmeterium SS. Hermetis & Baſillæ commune, & vtriuſq. nomine nuncupatū docet Aringhius lib. 4. c. 34. vt ſupra dictum eſt vij. Kal. Sept. Baſilla nobilis Romana martyr non potuit ante Hermetem cœmeterio nomen dare, cū hæc ſub Valeriano, & Gallieno agonem perfecerit, vt in Actis S. Eugeniæ legitur apud Surium To. 12. Hermes verò multo ante ſub Hadriano via Salaria veteri ſepultus fuerit, vt poſtridie docebimus. At cum plures ſub Baſillæ nomine martyres Romanæ fuerint, alia potuit eſſe vetuſtior, alia recētioris ſæculi, vt quæ x. Kal. Octobris recolitur, ſub Diocletiano, & Maximiano coronata.

Conſtantinopoli. S. Villibrordi iam adductum M. Byſantinos hos martyres omiſit, ex aliqua fortaſſe lacuna, quæ librario impoſuit, vt Stephanum inter Hermetem, & Baſillam Romanos martyres reponeret, qui Byſantinus Diaconus eſt in libris noſtris, martyr tantum in Corbeienſi.

In Thumi. Tomis aptius legit martyrol. Corbeienſe pro Vrbe inferioris Myſiæ in ora Ponti Euxini, de qua alibi, ita & martyrol. Romanum cum Beda,

Vſuardo, Adone, & Notkero,penes quē poſt aliquas decurtatas apud Caniſium pagellas, ita in huius laterculi fragmento legitur. *Tomis SS. martyrum Marcellini Tribuni, & vxoris eius Mannea, & filij ipſius Ioannis, & Serapionis Clerici, & Petri militis*. Ioannem, Petrum, & Serapionem filios Manneæ, & Marcellini vocat Romanum martyrol. Vſuardus, & Ado. Ioannem,& Petrum filios tantū vocat martyrol. Vetuſtiſſimum. Apud Notkerum videtur Ioānes tantùm modò filius, Serapio ſeiunctim clericu, & Petrus miles; at *cum filijs* retinent libri noſtri. Nec pugnat, quòd diverſæ profeſſionis fuerint. Corbeienſe martyrol. legit *Elerici* pro alio martyre ante Petrum militem; ſed facilis lapſus librarij eſſet à voce Clerici in nomen Elerici. Petrus de Natalibus lib. 11. nu. 226. ex Vetuſtis martyrologijs Tomitanos martyres quinque ſignat,& Serapionē clericum vocat. Ita etiam Maurolycius, qui ex eorū actis ſub Cluriano Præſide, feris, ac facibus ſuperatis gladio percuſſos,& in ignē coniectos eſſe ſummatim narrat.

Et alibi xl. Martyres. Decem tantùm anonymos, & incerti loci martyres indicat martyrol. Vetuſtiſſimum, in numerali nota decurtatum. Codices enim noſtri, ſicut & M. Corbeienſe quadraginta conſtanter retinent, alijs martyrologijs hac die præteritos. Quadraginta martyrum reliquias,per Neptem S. Baſilij divino monitu conceſſas,ex vrbe Cæſarea Cappadociæ à S. Gaudentio Epiſcopo Brixiano in Italiam tranſlatas, forte hac die recoli accidit. Huius tranſlationis nō modo ipſe S. Gaudentius meminit, ſed ædificata earūdem nomini Eccleſia, Homeliam dixit in eiuſdem dedicatione, & Hiſtoriam tranſlationis contexuit. De alijs quadraginta martyribus ad diem 3. Decembris agit Ferrarius, & hos Veronæ paſſos eſſe narrat, ex illius Eccleſiæ monumentis, ſub Diocletiano, & Maximiano, quæ adhuc venerari in Eccleſia S. Stephani affirmat. Sed de quadraginta martyribus ex Cappadocia, per S. Gaudentium Brixienſem Epiſcopum ad Eccleſiam ſuam tranſlatis, meminit in vita ipſius S. Gaudentij idem Ferrarius in catalogo SS. Italiæ ad diem 25. Octobris. De SS. quadraginta martyribus Sebaſtenis egimus cum Vetuſtiori noſtro vij. Idus Martij, vbi ad Romanum martyrol. plura addit Baronius. Tranſlationis celebritatem hìc indicare viderentur verba illa malè à librario appoſita, *qui de Græco in latino trāslati sūt*, legendū enim eſſet, *qui de Græcia in Italiā trāslati ſunt*; niſi potius ad eorum Acta viderentur referri, quæ ex Græcis codicibus ad latinos pervenerint, ſiue ex Homelijs S. Baſilij, ſiue eiuſdem fratris Gregorij Nyſſeni, ſiue S. Ephrem Syri. Quamquam enim xl. martyres paſſi ſint Sebaſtæ in Armenia, Cappadoces tamen omnes erant, & à ſanctis illis Patribus Græca lingua laudati.

In Gallia. De S. Cæſareo Epiſcopo Arelatenſi plura ad hanc diem Baronius refert: ſicuti, & de Syagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi. Additos ad Vetuſtius martyrol. non dubito, quòd ſexto ſæculo intercurrente ſanctitate floruerint. S. Cæſarij vitam habet Surius T. 8. Petrus de Nat. aliqua de eo breviter notat lib. 7. c. 125. Plura Sauſſayus. Meminit vtriuſq. Hagiologiū FrancoGalliæ Lebbei, vbi Siagrius dicitur, nō Suacrius,vt in martyrol. Vetuſtiſſimo. S. Cæſarium Sammarthani xviij. Epiſcopum Arelatenſem numerant ab anno 524. ad 543. quo obijſſe docent die 27. Auguſti, & præ cæteris multa de eo cumulant. Syagrium verò Epiſcopum Æduenſem, ſeu Auguſtodunenſem decimum ſeptimum ab anno 567. plurimis proſequntur. Vtriuſque Epiſcopi meminit etiam hac die Rabanus.

Romæ

Digitized by Google

V. Kal. Septembris.

ROmæ Via Salaria in Cimiterio natalis Sanctorum Hermetis. Baſilei. Helie. Stephani Diaconi. In Alexandria natalis Sanctorum Polieni. Serapionis. Hermetis. In Conſtantinopoli natalis Sanctorum Alexandri Epiſcopi, & Viviani Epiſcopi. In Africa Ciuitate Ippone regio Depoſitio Sancti Auguſtini Epiſcopi, & Confeſſoris. In Territorio Aruernis Vrbi Brivatinſe natalis Sancti Iuliani martyris. *Sanctonis Ciuitate depoſitio Sancti Iuliani Epiſcopi, & Confeſſoris.*

AVGVSTI 28.

VIa Salaria veteri Hermetis cœmeteriũ fuiſſe extra Vrbem Romam duobus præteritis diebus diximus. Hunc vero eſſe diem S. Hermeti ſacrum, non modo Vetus Fronti calendarium docet *die* 28. *Hermes*, ſed antiquiſſimum Romani M. fragmentum apud Bucherium menſe Auguſti *v. Kal. Hermetis in Baſilla* (cœmeterio) *Salaria vetere*. Vnde videtur Baſillam ibi prius habuiſſe cœmeterium, vel frequentius ita vocatum, tempore Liberii Papæ, quando creditur calendarium, ſiue martyrologium illud ſcriptũ fuiſſe. Recentius vtique cogeremur dicere Hermetis cæmeterium fuiſſe, ſi illud Pelagius circa annum 577. conſtruxerit, vt habetur in libri Pontificali, & ad calendarium ſuum notat Fronto. Adrianus vero primus *Baſilicam cæmeterij SS. Hermes, Preti, & Hyacinthi, atq. Baſilla miræ magnitudinis innouauit*. Additi ad Hermetem ſocij alterius claſſis ſunt ſub Baſilio anteſignano, ſi Vetuſtiſſimo martyrol. S. Villibrordi ita credimus. *v. Kal. Septembris. Romæ Hermetis. Et in Africa depoſitio Fauſtini Epiſcopi, & Auguſtini Ippone Ciuitate. Item Romæ Baſilei, Heliæ, Stephani, Diaconi. In Alexandria Polici, Serapionis. Conſtantinopolis Alexandri Epiſcopi, Viviani Epiſcopi. In Aruernia S. Iuliani martyris. Seantonas depoſitio S. Viviani Epiſcopi, & Confeſſoris*. Alium Hermetem numerãt libri noſtri inter martyres Alexandrinos, cuius loco Pollionem ita habet M. Corbeienſe. *V. Kal. Sept. Romæ Via Salaria vetere, in Cimiterio natalis ſanctorum Hermetis, Baſillei, Heliæ, Stephani Diaconi, Pollionis. In Alexandria natalis ſanctorum Polieni, Serapionis, Iuſtillæ. Conſtantinopoli depoſitio ſancti Alexandri Epiſcopi, & Viviani Epiſcopi. In Territorio Aruernis Vrbis, Vico Brinate, natalis ſancti Iuliani Martyris. Santones Ciuitate depoſitio ſancti Viviani Epiſcopi, & Confeſſoris. In Africa Civitate Hippone Regio, depoſitio S. Auguſtini Epiſcopi, & Confeſſoris*. S. Hermes clariſſimus martyr in omnibus ferè martyrolog. memoratur, & de eius Actis aliquid prælibatur. Is Vrbis quondã Præfectus, ab Alexãdro S. Põtifice ad Chriſti caſtra traductus, coronam capitis abſciſſione promeruit eiuſq. ſepultura ita in S. Alexandri hiſtoria narratur, *Qui cũ ab Aureliano decollatus fuiſset, corpus eius Theodora collegit, & in Salaria veteri ſepeliuit non longe ab Vrbe Roma die v. kal. Septembrium*. Aurelianus non vtique Imperator erat, ſed Iudex: Martyrium enim S. Hermes fecit ſub Hadriano.

Conſtantinopoli. Natalem S. Alexandri Epiſcopi Conſtantinopolitani, cuius precibus Arrius crepuit medius, omnis ferè martyrologia recolunt, in primis Roma-

Romanum, ad cuius notationes cumulat Baronius omnia, quæ ſcitu digna de tam illuſtri Confeſſore videntur. Vivianum cum Alexandro Epiſcopum addũt libri noſtri, Corbeienſe, & Vetuſtiſſimum M. Antuerpienſe, quem diſtinctum eſſe à Viviano, ſeu Iuliano apud Sanctones infra relato, non dubitarem, ſed nihil hìc addendum ſuccurrit.

In Africa. Hippon Regius dicitur hæc D. Auguſtini ſedes in codicibus noſtris, vt ab Hippone Diarrithos, cognomine pariter vrbe Africæ, diſtinguatur. De Sancto, ac celeberrimo Eccleſię Doctore D. Auguſtino nota ſunt omnia, ſatiuſq; duxi de eo hìc nihil potius, quam pauca dicere. Videndus Baronius, tùm in notis ad martyrol., tùm in Annalibus. Vitam eius ſcripſit Poſſidius, ſiue Poſſidonius, vt alij codices habẽt, eiuſdẽ diſcipulus, Epiſcopus deinde Calamẽſis, & de sãcti eius corporis trãſlatione Oldradus Archiepiſcopus Mediolanẽſis apud Suriũ: De S. Fauſtino Epiſcopo eidẽ dato comite in M. Vetuſtiſſimo nihil hucuſq; addendum habemus.

Arverni. Pro Vrbe Brivatenſe reddendum in libris noſtris eſt Vico Brivatenſe. Ita enim ſcribit Gregorius Turonenſis, qui fuſiùs de S. Iuliano martyre Viennenſi cum S. Ferreolo agit, etiam apud Surium T. 8. Briuate ſcribit apud Aruernos martyrol. Corbeienſe, cum cœteris latinis, & Romano M. vbi conſulendus eſt Baronius, & hac die videndus etiam Sauſſayus. Diem ſolemnitatis eius diviniꝰùs revelatum, *V. kal. Menſis Septimi*, habet idem Gregorius.

Sanctonis. Iulianum, vt in libris noſtris ſcribitur, vocat etiam Bellinus de Padua, alij Bibianum, & Vivianum dicunt. Superadditum S. Epiſcopum veneratur etiam martyrol. Romanum, vbi doctiſſimus Baronius ſcriptores illũ celebrantes cumulat. De eo paſſim agitur à SacræGallię ſcriptoribus, & ſecundus Santonenſis Epiſcopus eſt apud Sammarthanos.

IV. Kal. Septembris.

PAuſatio Sancti Heliſei Prophetæ, diſcipuli Sancti Helię. In Provintia Paleſtina Civitate Sebaſtia natalis Sancti Iohanis Baptiſtæ, & aliorum natalis Sanctorum dcccc. Martyrum, qui eadem die paſſi ſunt. In Syrmie natalis Sanctæ Baſillæ Virginis. In Antiochia Syriæ natalis Sanctorum Nicei, & Pauli. Romæ via Hoſtienſi Felicis. Candidi. Forigæ. Adauſiæ. Gemelline cum ſocijs eorum, & Translatio corporis Valentini Epiſcopi.

AVGVSTI 29.

SAncti Ioannis Baptiſtæ natalem diẽ ſilet in hodiernis Tabulis martyrol. Corbeienſe, eo quod in ſequẽtem diẽ trãſpoſuerit; attamen de S. Heliſeo Propheta, alijſq; cœlitibus de more ita agit. *iv. Kal. Sept. Pauſatio S. Heliſei Prophetæ. In Syrmia natalis S. Baſiliſſæ Virginis. In Antiochia Syriæ natalis SS. Niceæ, Pauli. Romæ via Oſtiẽſe natalis SS. Felicis, Candidæ Virginis, Foriciæ, Adauſiæ, Gemellinę cum ſocijs eorum. Paſſio S. Sabinæ martyris*. Non tamen ſiluit M. Vetuſtiſſimum hoc ordine. *IV. kal. Septembris. Paſſio S. Ioannis Baptiſtæ, & aliorum DCCCC. martyrum. In Sirmi Baſillę Virginis. Antiochiæ Siriæ*

Nyci,

Nyci, Pauli. Romæ Felicis, Candida, Furina, Adauiſa, Gemellina. Vſuatdus non diem Paſſionis, vel Decollationis eſſe concedit S.Ioannis Baptiſtæ, ſed Edeſſenam ſacri capitis inventionem,quam etiã videtur cõprehẽdere mſ.Reginæ Sueciæ. *IV. Kal. Decollatio S. Ioannis Baptiſta, qui primo in Samaria conditus, nunc in Alexandria. Porro caput de Hieroſolymis ad Phœnicem vrbem Emiſſam delatum, &c. Et depoſitio Eliſai Prophetę. S. Sabina Virginis, & Martyris.* Eadem fere, & iiſdem verbis habet de S. Ioanne Baptiſta Notkerus infra adducendus, qui de S.Eliſeo propheta omnino ſilet. S. Eliſeum recolit martyrol.Romannm 14. die Iunij, vbi aliqua notat Baronius, & latinorum martyrologia adducit. Ioſephus Hebreus lib.9. cap. 8. antiq. teſtatur S.Eliſei ſepulcrum apud Iudeæos fuiſſe venetabile, defuncto etiam corpore prodigioſe ad vitam revocato. S.Epiphanius in Hiſt. Prophetarum, ita S. Eliſei pauſationem ſignat. *Caterum omne debitum ſolvens in Sebaſtapoli Samariæ ſupremo honore affectus eſt.* Incertus qua. propter ſubſtitiſsẽ ad verba illa,quę poſt memoriam Heliſei in noſtris libris adduntur *in provincia Paleſtina Civitate Sebaſtia*, tanquam quæ, tam ad Eliſeum, quã ad Ioannem Baptiſtam referri poſſent, niſi eadem prorſus ad diem 24.Iunij de S.Precurſore ſcriberentur. Quia tamen video penes recentiores, tam paſſionis locum S.Ioannis Baptiſtæ, quam tempus præciſum in dubium vocari, placuit de more in re dubia, poſt huius laterculi reliquas notationes, immorari nonnihil, & exerceri.

Et aliorũ. Ita SS.martyres nongẽti cũ celebritate S.Ioa. Baptiſtæ connectũtur, vt non modo eodem die, ſed eodẽ etiam loco videantur aſcribi. Tantam cælitum turbam hic ſilet martyrol. Corbeienſe, quòd eam ſequenti die recenſeat. Non tacuit tamen martyrol. Vetuſtiſſimum,& cum Paſſione quidem S. Ioannis Baptiſtæ copulauit, non tamen locum ſignauit, quem martyrol. Corbeienſe incertũ notat *Alibi* ſequenti die. Reliqua edita martyrolog. eoſdem prætereunt. Samariæ mille quingentos octuaginta martyres ſub Coshroe Rege Perſarum recolit Romanum martyrol, die 22. Iunij. Sed neque numerus, neque dies venerationis congruit.

In Syrmia. Dum vario modo plura martyrologia, & nomen, & locum paſſionis S. Baſillæ Virginis indicant, nihil de eiuſdem actis inſinuant. Bellinus de Padua habet *in Syria S. Baſilla*, & eadem verba repetit Molanus in additionibus ad Vſuardum. Baſillam cum libris noſtris vocat martyrol. Romanum emendatum, ſed apud Smyrnam, vbi Baronius teſtes advocat Romanum aliud M. & manuſcripta. Maurolycius ex veteribus libris legit *Syrmii nat. S. Baſillę*, Baſilam, & in Syrmio retinet etiam Petrus de Natalibus lib. 11. n. 231. In loco convenit martyrol.Corbeienſe, ſed Baſiliſſam per Baſilla exhibet. Vetuſtiſſimum cum M. noſtro omnino convenit, & in nomine, & in loco vrbis Sirmij in Pannonia inferiori, de qua alibi diximus.

In Antiochia Syria, Niceam, & Paulum martyres Antiochenos recolit etiã Romanum M. ex mſſ. antiquiſſimis, & Molano in additionibus ad Vſuardum. Eorundem tamen meminerunt,ante Molanum,Petrus de Natalibus lib.xi.n.230. Bellinus de Padua, & Maurolycius. Niceum vocant libri noſtri non Niceam, & Nicium martyrol. Vetuſtiſſimum.

Roma Via Hoſtienſi. Nomen Felicis, & Adauſiæ,inter Romanos Oſtienſis viæ martyres, librarios aliquos puto mouiſſe, vt ſcriberent Felicis,& Adaucti,quos potius die ſequenti cum alijs mſſ. recolunt codices noſtri. Plurimos martyres, Felicis nomine inſignitos, in omnibus martyrologijs facile eſt nanciſci, & cum diuerſis ſocijs. Hic ſanctæ martyres illi ſociæ additæ,Felicis promiſcuum, tam fœminæ, quam maſculo nomen, mulierem hanc fuiſſe ſuaderet, & illarũ anteſignanã eſſe.Libri quidẽ noſtri Candidũ ſecundo loco inter Oſtienſes cælites numerant

merant, ſed Candida hæc eſt Vetuſtiſſimo martyrolog. & inſuper Virgo etiam M. Corbeienſi. Petrus de Natalibus lib. xi. n.229. non indicato loco Candidam virginem in pace quieviſſe habet 4. cal. Septembris. Qua etiam die Bellinus de Padua, & Maurolycius ex Vſuardo S. Candidam virginem recolit. Romæ autē tribuunt M. Romanū,& Galeſinius, additq. in notis Cardinalis Baronius in marmorea tabula Eccleſiæ S. Praxedis Romæ inter alios martyres etiam S.Cādidam numerari. Cur vero Felicem, Gemellinam, Forigam, ſiue Foriciam, ſiue Furinam, Adauſiam, ſiue Adauſiam cum anonymis ſocijs, in noſtris, & adductis codicibus indicatas, reliqui prætermiſerint, incurioſos librarios culparem. Notkerus, qui vt plurimum vetuſtioris M. veſtigijs inſiſtit, de his omnibus ſilet, & tantumodo S.Sabinæ celeberrimæ Romanæ martyris acta indicat. Hæc quæ in Corbeienſi martyrol. proſtat, in vetuſtiſſimo, & noſtro deſideratur.

Translatio Corporis S.Valentini. Duo S. Valentini Epiſcopi in Martyrologio Gallicano Sauſſaij memorantur, vnde ſuſpicio emerſit, hoc de more eſſe Francici antiquarij additamentum. Alter .n. Treuirenſis Epiſcopus, & martyr 17.cal. Aug.: alter Tungrēſis ſignatur 7.Idus Iunij. Huius natalem celebrari cum Candido Epiſcopo docet 8. Idus Februarij, illius inventionem 4.Nonas Martij. Valentinum martyrem, ſine Epiſcopali titulo in Monaſterio Frontonaco recolit Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei calendis Septembris. Valentinum confeſſorem non indicato loco producit cum S.Maximiliano martyrol.Romanum die 29. Octobris, ex veteribus mſſ., & Molano in Addition., vt ibi notat Baronius. Sed Molanus vtrumque recolit in Pataujenſi Ciuitate, hoc eſt Patauiæ in Norico, cuius S.Valentinus eſt Patronus. Diuerſos tamen hos putat Ferrarius in notationibus ad diem 7. Ianuarij, & huius memoriam agit die 4. Auguſti in catalogo Generali. Cuius nam S. Valentini Epiſcopi ex adductis, hæc translatio ſit, dum locus venerationis non additur, me fateor ignorare. S.Valentinum Argentoratenſem Epiſcopum quarto loco referunt Sammarthani T. 2. Galliæ Chriſtianę ex Godefrido Henſchenio in Diatriba de tribus Dagobertis Francorum regibus,& ex Vvimphelingio ſanctū nūcupatum, & quem cum alijs prædeceſſoribus inter diuos receptum arbitratur, an & huius hic memoretur trāslatio, me prorſus fugit.

De loco, & die, quo natus, & ſepultus eſt S. Ioannes Baptiſta.

EXERCITATIO XIII.

CVm aliqua de S.Præcurſoris natali,ſeu Martyrij die dicta à nobis ſint IIII. Calendas Iulij, pluraq; de Caſtro Macherunte vbi capite ab Herode Antipa, ſeu Tetrarcha minutus eſt, vi. calendas Octobris dicenda ſint, cum in martyrol. Vetuſtiori noſtro, & alijs mſſ. codicibus, idem Macheruntis caſtrum, ſiue vrbs, ab Herode Aſcolonita ibi condita, conceptionis locus dicatur, hic paucis contenti erimus. S.Ioannem Baptiſtam verè martyrem fuiſſe docet Suar. diſp.24.sect.4. Sed de martyrij loco, & tempore varia à varijs producuntur. Salianus alioquin in ſacra hiſtoria

ſtoria verſatiſſimus Ioſephum traducit, quòd ſcripſerit S.Ioannem Baptiſtam ab Herode in Macheruntc Caſtello, carceribus mancipatum, ibiq. occiſum, quoniam caſtrum illud *in finibus Arabiæ ſitum* fuerit, & ex hoc capite erroris illum arguit ad annum 4083.num.v. At malè Salianus in hoc Ioſephum reprehendit. Erat enim Macherus celeberrimum caſtrum Regni Iudeæ trans Iordanem, ab Alexandro Rege munitum, & ab Herode Aſcalonita reſtauratum, vt idem Ioſephus narrat, & ex eo, & alijs nos latè infra oſtendimus Exercitatione XIV. Iure quidem in Ioſephum inuehit Salianus de cauſa impiæ necis ab Herode pepetratæ, cum in ea adducenda ab Euangelica hiſtoria diſſideat. Refert ille, quod cum magnus populorum concurſus fieret ad Ioannem,plebsq; auida doctrinam illius ſuſciperet,veritus ſit Herodes, ne forte illius perſuaſione populi tumultuarent, & à regno ſuo ſecederēt, ac inde melius crediderit, priuſquam noui aliquid fieret præuenire hominem nece, & ex ſola hac ſuſpicione vinctum in Caſtellum Macheruntem abduxiſſe Ioannem, ibiq. neci dediſſe. Verùm Herodiadis conſilium, & ferinum odium narrant Euangeliſtæ, ex correctione, quòd Herodi non liceret habere vxorem Philippi fratris,& ſtultum illius iuſiurandum, & incautā promiſſionē puellæ ſaltatrici præſtitam, cuius vinculo, dum vel conſultò voluit, vel ſe aſtrictum putauit, ne à regijs promiſſis cadere videretur inter primores regni,impiam obtruncationem mandauit. Galileæ quapropter necatum, & ibi prius in vinculis poſitum contra Ioſephum concludit Salianus anno ſequenti 4084. numero 19. Licet enim Herodes Tetrarcha eſſet Galileæ, ibiq; ius diceret, idque veriſimile redderet,Ioannem Galileæ in vinculis fuiſſe poſitum, ibiq. obtruncatum: cum tamen idem Herodes regionem trans Iordanem etiam regeret, & inſigne Macheruntis caſtrum eiuſdem ibi iuris eſſet, vt non modo ex eodem cap. 9. & x.lib.18. Antiquitatū Iudaicarū apertè deducitur, ſed ex pluribus in adducta exercitatione conuincitur, fruſtra Ioſepho mendacium impingitur. Neque Macheruntinæ tantum arci dominabatur Tetrarcha Herodes,ſed quā maximè congruum erat, vt in Regia ibi ab Herode patre conſtructa, & munitiſſima arce,tunc temporis permaneret. Iam Herodiadis inceſto, inſanoq. amore captus Herodes, propriam, legiptimamq. vxorem Arethæ Regis Arabum filiam abijcere ſecretò adulteræ ſpoponderat. Præſciuit vxor futuram ſibi ignominiam, & conſulto patre,blandis verbis ab Herode impetrauit ſeceſſum ad Macheruntis caſtrum, & fortè propter vicinam Callirhoem ſimulauit balnei delicias. Permiſit Herodes, ac ibi in limite Iudeæ cum Arabia à miniſtris Arethę ſuſcepta, ad patrem futuræ expulſionis conſcium deducitur. Hinc inter Aretham, & Herodem cruentum bellum exarſit, & ex inſigni victoria iam Arabis parta, non difficile cogebatur Herodes fines ſuos in fortiſſima arce, vbi Regia erat, etiam ſua præſentia tueri. Hæc non difficile reddunt, Ioannem ibi in vinculis poſitum cuſtodiri, dum regni proceribus, qui eum ad bellum ſequebantur, natale conuiuium Herodes fecit, in quo deinde iuſtus ille fuerit malierum inſidijs obtruncatus. Ex Euangelio ſanè conſtat mentem Herodis non fuiſſe, vt illum perderet, ſed cuſtodiret, ne populi circa Iordanem, vbi Ioannes prædicabat, occaſione belli ab illo decederent, vt narrat Ioſephus. Poterat enim Herodes timere, ne dum Sanctus non modo in eo inceſtas nuptias reprehenderat, ſed *de omnibus malis quæ fecerat*, obiurgauerat, plebs ad virtutem à Ioanne erudita in publicum legis præuaricatorem inſurgeret, quod re vera cum Euangelica hiſtoria non videtur pugnare;Lucas enim inquit cap.3. *Herodes autem Tetrarcha cum corriperetur ab illo de Herodiade vxore fratris ſui, & de omnibus malis, quæ fecit Herodes, adiecit & hoc ſuper omnia, & incluſit Ioannē*

in carcere. Facile eſt ab Herodiade inſtigatum, nam ex Marci cap.6. *Herodias inſidiabatur illi, & volebat occidere eum, nec poterat. Herodes enim metuebat Ioānnem, ſciens eum virum iuſtum, & ſanctum, & cuſtodiebat eum*. Non tantum igitur Herodes propter publici criminis acrem reprehenſionem in vinculis Ioannem arctauerat; ſed cuſtodiebat quia eum timebat; timor autem non ex proprijs Ioannis viribus emergebat, ſed ex populo ſancto Prophetæ addicto; timebat quippe plurium ſibi malorum conſcius, ne deuota plebs, & ad iuſtitiam erudita à ſua obedientia diſcederet, ac proinde ad ſecuritatem carceri Ioannem mancipauerat. Nam *& cuſtodiebat eum & audito eo multa faciebat, & libenter eū audiebat*, idq. propter populi timorē: iratus quidē erat propter obiecta crimina, *& propter Herodiadem vxorem fratris ſui*, quæ eum ſummo odio proſequebatur, ſed volens eum occidere timuit populum, quia *ſicut prophetam eum habebant, ſeditionem quippe populi verebatur propter Ioannem, à quo ſciebat turbas in Iordane plurimas baptizatas*, inquit D. Hieronymus ad caput illud Mathei. Errauit ergo in hoc Ioſephus, quia neſcierit Herodiadis artibus Baptiſtam fuiſſe peremptum, quem metu tantùm turbationis regni obtruncatum putauit. Facile quidem fuiſſet callidæ mulieri in eius amorem irretitum Herodem ſuadere, vt Ioannem metu populi à populo abſtraheret, & cuſtodiret, vt ipſa interim opportunitatem nacta illum etiam perderet. Quod re vera accidit, *Cum veſana mulier amatorem ſuum ad id conſuluiſſet*, vt habet auctor Orationis de aſportatione manus S. Ioannis Antiochiam apud Metaphraſtem. Conuiuium Herodis non tantum Galileis paratum fuit, vt in Galilæa necem Ioannis fuiſſe perpetratam conuincat Salianus, ſed magis principibus, & militū tribunis, quod præſens fuiſſe bellū cōfirmat, cœnā natalitiam parauit apud Marcū cap.6. *Et cum dies opportunus accidiſſet, Herodes natalis ſui cœnam fecit Principibus, & Tribunis, & primis Galileæ*: opportunus nempe dies artibus Herodiadis, vel Herodi ex condicto. Sunt enim qui exiſtiment iuſiurandum Herodis non ſtultum fuiſſe, ſed callidum, & cum Herodiade conſultum, vt Ioannem ſub pallio ſeruati iuramenti perderet, ac ſe in procerum conſpectu apud populum de nece iuſti viri purgaret. In Macheruntinis ergo tutiſſimis carceribus, & munitiſſima arce ad populi tumultus fugiendos Ioannes primùm cuſtoditus, deinde *in carcere*, vt Matthæus habet c. 14. obtruncatus fuit. Caput ſeorſim datū puellæ, & à puella matri ſuæ, vt idē Marcus addit, ac ſeorſim etiam in terra abſconditū: reliquū verò corpus ab Herodiade quòpiam abijci iuſſum, & à diſcipulis furtim ſublatum, vt habet Nicephorus lib.2. Hiſt. cap.9. ijdē diſcipuli venientes tulerunt, & poſuerunt illud in monumento, vel vt Syriacus habet *audierūt diſcipuli eius, & venerunt, ſuſtuleruntq. truncum eius, & poſuerūt in domo ſepulcri*. Erat autem non longe Ieſus, vel à loco mortis, vel à loco ſepulcri, nam ijdem Ioannis diſcipuli, ex Mattheo cap.14. *Tulerunt corpus eius, & ſepelierunt illud, & venientes nunciauerunt IESV*. Caput non Macherunti in regia domo profundè ab Herodiade ſepultum remanſit, vt docet Nicephorus, & auctor commentarij de S. Propheta apud Metaphraſtem cap.21. ſed metu proximæ reſurrectionis ab Herode Hieroſolymam tranſpoſitum, ac in propria domo humatū ob timorē, ne propheta reſurgeret, ſi corpus cum capite ſepultum eſſet, vt refert Petrus de Natal. lib.7. cap.132. ex lib.xi. Hiſt. Eccleſiaſticæ. Veriſimile autem eſt diſcipulos truncum cadauer, (ne decenti ſepultura careret, vel ne Herodiades, ſummo in Ioannem odio flagrans defuncto illuderet, quemadmodum diſcriminali acu, ſancti linguam cōfodiſſe auctor eſt S. Hier. aduer. Ruffinum lib. 3.) in locum extra Herodis ditionem tumulandum detuliſſe, & vt vetus habet traditio plurimorum ſcriptorum teſtimonio roborata in Vrbe Samariæ Sebaſte, nuper

ab

ab Herode Aſcalonita, vel ædificata, vel reſtaurata poſuerunt. Ita D.Hieronymus teſtatur epiſt. 27.dum iter Paulæ deſcribit. *Vidit duodecim Patriarcharum ſepulcra, & Sebaſten ideſt Samariam, quæ in honorem Auguſti ab Herode Græco ſermone Auguſta eſt nominata. Ibi ſiti ſunt Heliſæus, & Abdias Propheta, & quo maior inter natos mulierum non fuit, Ioannes Baptiſta*, pergens deinde narrare quantum ante eorum ſepulcra energumeni, quaſi ibi adhuc S. Ioannis oſſa quieſcerent, torqueantur. Ruffinus è contra eiuſdem S. Hieronymi antagoniſta lib. xi. hiſt. eccleſ. dum ſub Iuliano narrat paganos in omnem ſæuitiam efferbuiſſe, inquit, *Accidit, vt apud Sebaſten Paleſtinæ vrbem ſepulcrum Ioannis Baptiſtæ mente rabida, & funeſtis manibus invaderent oſſa diſperderent, &c.* Ex qua diſperſione collectas reliquias Hieroſolymam delatas fuiſſe addit ad Athanaſium, licet D.Hieronymus etiam ad cap.1. Abdiæ, videatur aſſerere, reliquias S.Ioannis in Samaria adhuc fuiſſe repoſitas. Sebaſtæ, ſiue Auguſtæ Samariæ corpus præcurſoris fuiſſe humatum in loco, quo prius erat alterum ſepulcrum Prophetæ Eliſæi, docet auctor encomij apud Metaphraſtem, extructũ, ibi deinde inſigne templũ addit, quod tractu temporis defluẽs, in ſolam domunculã euaſerit, *quæ vocabatur ſacrorum vaſorum cuſtodia, in qua etiam incluſi loculi prophetarum conſeruabantur*. Ab Apoſtolorũ tẽporibus ibi etiã Ioannis ſepulcrũ fuiſſe tradit, dum Lucas Euangeliſta tactus deſiderio transferendi ſacrum illud corpus ex vrbe Sebaſtena Antiochiã, explere votũ non potuit, *quoniã diligenter ſeruabatur, ablata manu dextera eã portauit in ſuã ciuitatẽ* Antiochiã. Verũ non pugnat, Monacos Hieroſolymam ex Rufino aliquas collectas reliquias transtuliſſe, aliquas à Sebaſtenis fidelibus recollectas in eodẽ ſepulcro repoſitas, D.Hieronymi æuo adhuc ibi venerari. Magis pugnat cum veteribus Hiſtoricis, quod Græci recentiores aſſerunt, nimirum ibi fuiſſe in vinculis poſitũ Ioannem, & obtruncatũ, cũ ſacellũ illud ſubterraneũ quod adhuc oſtenditur Sebaſtæ in Samaria, locus ſit ſepulcri, non carceris, quem in alia ſemidiruta Eccleſia Græci Monaci oſtendunt, vbi domum regiam Herodis fuiſſe prædicant, quemadmodum habetur in nuperis Petri à Valle itineribus. Sed Herodis ſenioris, & Aſcalonitæ conditoris Regia domus illa erat, non Antipæ Herodis, & Tetrarchæ, qui nullum Ius in Samaria obtinuit. Quippe quòd poſt mortem ſenioris Herodis medietas regni in Archelaum peruenerit, hoc eſt Idumæa, Iudæa, & Samaria: in qua regione Sebaſtam præcipuè Ioſephus numerat lib.17.cap.17. dum hæc eadem refert. Et cum poſt Archelai decennium Syriæ diſpenſationi adiunctam regionem illam narret Ioſephus, tempore inceptæ à Ioanne prædicationis, Pilatum eidem præfuiſſe, Philippo adhuc viuente, certum eſt, quintodecimo Tiberij anno. Quare fruſtra Ioannes in vinculis Samariæ, ſiue Sebaſte quæritur, ſi ab Herode Tetrarcha Galileæ in carceribus poſitus capite minutus eſt. Si verò, vt traditio illa Græcorum habet, Samariæ aliquãdo in vinculis Ioannes ad Herodis voluntatem detentus fuit, id neceſſe eſt accidiſſe ex Pilati permiſſione, vt Herodi Macheruntem perducendus traderetur, quemadmodum idem Pilatus Chriſtum, quia Galileus dicebatur, ad Herodem Hieroſolymis commorantem remiſit, idque forte, quia Ioannes trans Iordanem natus, ex natura ſubditus eſſet Herodis, vt exercit.XIIII. ſatis probabile duximus. Atque hoc ſenſu intelligenda velim, quæ diximus ad diem 24. Iunij, dum ex regia vrbe Samariæ in Macheruntem cum Herode ad maiorem cuſtodiam fortaſſe tranſpoſitum diximus, non quòd ibi Tetrarcha Herodes ius vllum habuerit, ſed quòd ad Sebaſtenam traditionem retinendam, ibi in carceribus, iuſſu Pilati ad aliquod tempus detentus, mox Herodi conſignatus fuerit. Errandi mihi præbuit occaſionem adductus ſupra auctor Orationis de exportatione manus dexteræ S.Ioan-

nis Antiochiam cap.7. qui poſt narratam Sebaſtenæ vrbis ab Herode ſeniori cōditæ hiſtoriam, ſcripſit in ea poſt illum obtinuiſſe Principatum Tetrarcham Herodem filium, ibiq. fixiſſe *regiam, in qua etiam fuit illud conuiuium, quo Propheta fuit occiſus, & iuxta quam fuerat in vinculis hic Sacer Propheta in quodam tenebroſo reorum domicilio*. Admiſeram enim Ioannem ibi in vinculis poſitum eſſe potuiſſe, non verò ibi obtruncatum. Sed re vera nullum ibi ius habuit Tetrarcha Herodes, niſi illic priuatam domū habuiſſet, vt Hieroſolymis tempore paſſionis dominicæ. Vti certum quidem ſuſcipio ex allatis ſcriptoribus, S. Præcurſorem Sebaſte fuiſſe à diſcipulis tumulatum inter duos Prophetas Eliſeum, & Abdiam in Eccleſia eidem dedicata, quam Mahumetani, ſeruant adhuc, vt Zuallardus, qui Terram ſanctam perluſtrauit anno 1586. teſtis eſt in Hieroſolymitano Itinerario, & poſt eum Aquilantes Rocchetta anno 1596. & poſtremò Petrus à Valle. Non ſilebo tamen Aquilantem Rocchettam in ſuo Itinerario Terræ Sanctæ Tract.2. cap.25. n.xi. accuratè narrare de Sebaſtena vrbe nihil reliquum eſſe, præterquā in angulo deſtro Vicum paruum Arabum domicilium, à quo in colle adhuc dirutæ Eccleſiæ pars conſpiciatur, murus, nempe ſacelli, per quod aquæductus excurrit deſinens in Tumbam marmoream, vbi diſcipuli Ioannis ipſius præceptoris corpus repoſuerunt inter Eliſæū, & Abdiā, & vbi oſtenditur alia marmorea pila, in qua dicunt S. Ioannem Baptiſmum miniſtrare conſueviſſe: neq. carceris ibi Rocchettus meminit. Loco igitur vbi Præcurſor Domini martyrium fecit, & vrbe, in qua à diſcipulis ſepulturæ träditus eſt, ita cōſtitutis, Natalitius paſſionis dies, non minimis ambagibus involutus, remanet inquirendus. Iuxta Paſchalem celebritatem ex Beda in Marcum cap.6 Baptiſtam capite truncatum ſentire videtur Baronius T.1. ann.33. n.1. & ex Ioannis Euangelio colligit n.9. Salianus verò ad annum mundi 4088. Chriſti verò 32. n.21. ex Nicephoro lib.1. Hiſt. cap.19. martyrio Ioannem coronatum exiſtimat circa anni finem, nimirum ex Nicephori interprete *triginta, & duobus annis, & menſibus inſuper ſex munere in terris ſuo explendo peractis*. Quod præter adductū à Saliano Nicephorum, proſtat etiam apud vetuſtiorem Metaphraſtem in Comm. de S. Ioanne penes Surium T. 8. cap.32. vbi ſanctus eius obitus ſignatur *cum triginta duos annos, & ſex menſes peregiſſet in terra*. Cum ergo Ioannes Saluatorem noſtrum ſex menſibus ætate præceſſerit, iam natus 24. Iunij, obiiſſe palam eſſet in ipſo nati Domini pervigilio 24. Decembris. At antiqui codices latini IIII. Kalend. Septembris Decollationem capitis Sancti Ioannis Baptiſtæ recolunt. Ita Sacramentarium Gregorij, tam apud Pamelium To. 2. Liturgicorum, quam à Menardo editum, & notis illuſtratum IV. Cal. Septembris retinet *eadem die Decollatio Sancti Ioannis Baptiſtæ*, quam pluribus additis orationibus in mſſ. codicibus Rodradi, Ratoldi, & Remenſi, etiam memorari teſtatur idem Menardus. Inter Vetuſtiores Martyrologos Beda editus 4. *Cal. Sept. habet. Paſſio & Decollatio, vel potius inuentio capitis B. Ioannis Baptiſtæ, quem Herodes, vt Euangeliſtæ referunt, decollari præcepit*. Cum tamen purum illud eſſe Bedæ martyrologium viri docti non conſentiant, audiendus potius ille eſt ex Retractationibus in Acta Apoſt. cap.1. vbi poſt quam ſtatuit Ioannem obtruncatū fuiſſe imminente feſtiuitate Paſchali, ita de feſto Decollationis in antiquis codicibus, & martyrologijs ſignato 4. cal. Sept. inquit. *In libro Sacramentorum natale eius 4. Calendarum Septembrium denotatum eſt. Et in Martyrologio, quod Euſebij, & Hieronymi vocabulis inſignitum eſt, legitur, 4. Cal. Septembris. In Edeſſe Emeſa ciuitate Phenicie Prouinciæ natale Ioannis Baptiſtæ die, quo decollatus eſt: non ſpecialiter ipſum diē Decollationis eius, ſed diem potius, quo caput eius in eadem*

Edeſſa

Edeſſa ciuitate repertum, atq. in Eccleſia eſt conditum deſignans. Quod ex Marcellini Chronicis accepiſſe Beda profitetur. Verum Marcellinus in Theſauro temporum Scaligeri Indict. 6. Inuentionem capitis præcurſoris, Emeſæ factã, non 4. cal. Septembris, ſed 24. Februarij refert, media hebdomada ſacrorum ieiuniorum. Quapropter nequit intelligi, quomodo ex Marcellino Inuentio ſacri capitis ſit 4. cal. Septembris, cum ſecunda illa inuentio ſignetur die 24. Febr. Eadem ferè habet Vſuardus 4. Cal. *Decollatio, vel potius inuentio capitis Beatiſſimi Ioannis Baptiſtę. Siquidem decollationem eius circa ſolemnitatem Paſchalem eueniſſe, ex Euangelica comprobatur lectione, qua tamen hic feſtiuè colitur, quando caput eius repertum eſt ſecundò in Edeſſa (Emeſa) ciuitate, atq. in Eccleſia conditum*. Sed hæc videntur diſtare ab adducto Martyrologio Hieronymi, in quo 4. Cal. Septembris non modo inuentio capitis in Edeſſa Emiſena (Emeſam vbique lego) Phœniciæ recolitur, ſed additur celebritatem illam eſſe *die quo decollatus eſt*. Prima capitis inuentio per Monachos in loco, quo ſepultum fuerat, in Bedæ nomine edito Martyrologio, ita indicatur 6. cal. Martij. *Et inuentio capitis Pręcurſoris tempore Marciani Principis, &c.* quod perlatũ eſt Emesã. Ex Bedæ retractationibus accepit Ado, tũ in libello de feſtiuit. Apoſtolorũ, tũ vi. cal. Martij, & ex martyrologio Euſebij, & Hieronymi, ex quo eadem verba profert, & interpretatur diem feſtũ illum 4. kal. Septembris eſſe quidem Decollationi dicatum, non ita tamen, quòd illa die capite Præcurſor minutus ſit, ſed quòd caput eius in Emeſa ciuitate repertum in Eccleſia illius vrbis conditum ſit. Verùm aliter Ado ipſe legit iiij. Cal. Sept. nempe, *eodem die veneratur Decollatio S. Ioannis Baptiſtæ, qui primò in Samaria eſt conditus, nunc in Alexandria*, quaſi huius diei ſolemnitas tranſlationis potius corporis Præcurſoris Samariam, & ſolemnis ibi ſepulturæ, quã capitis in Emeſena eccleſia fuerit, quamquam memor illius translationis, eiusdem memoriam, ita ſtatim addiderit, *Porrò caput de Hieroſolymis ad Phenicię vrbem Emisã delatum eſt*. Quæ omnia totidem verbis apud Rabanum etiam proſtant. Adonis veſtigia premit Notkerus, qui ex Beda, vel Marcellino comite hiſtoriam mutuatus, feſtum inuentionis, & translationis ſacri capitis ex Herodis regia domo Emeſam, putat incidere in vi. cal. Martij, quo die eandem cum Adone recolit: quarto verò Kal. Sept. in codice Caniſij interpoſita lacuna ſilet Notkerus, licet ad diem 24. Februarij ex Euſebij, ac Hieronymi martyrologio, 29. Auguſti diem eſſe decollationis videatur confirmare, ac ſimul docere, diuinum Præcurſorem obtruncatum fuiſſe imminente feſtiuitate Paſchali, in Caſtello Macherunta: corpus vero in ciuitate Sebaſtæ eſſe ſepultum, dum caput Hieroſolymis humatum fuit & Emeſam aſportatum, deinde Conſtantinopolim, ſicuti procedente tempore oſſa etiam translata Hieruſalẽ fuerunt, deinde Alexandriã. Ex vetuſtiori ergo capitis tranſpoſitione Hieroſolymam ex arce Macheruntis, & ex antiqua deinde translatione reliqui corporis, ab Vrbe Sebaſtena ad eandem Hieroſolymitanã, anſam errandi acceperunt, qui Ioannis carcerem in Herodis Regia, ac ipſius ſepulcrum Hieroſolymis fuiſſe exiſtimarunt, ſicuti qui ex ſubterranea Sebaſtena Ioannis ſepultura, ibi eſſe necatum crediderunt, vt cum auctoreorationis adductæ de exportatione manus dexteræ Sancti Ioannis Antiochiã, tradunt etiam vt vidimus Monaci Græci recentiores. E verbis pariter à Beda, Adone, & Notkero adductis ex martyrologio Euſebij, & Hieronymi patet, vt aliàs diximus, illud cum noſtro Vetuſtiori non prorſus conuenire; in codicibus enim tam Cathedralis Lucenſis, quam noſtro, nihil aliud ſignatur, præterquam. *In Prouincia Paleſtina ciuitate Sebaſtia natalis S. Ioannis Baptiſtę*: nihilq. interim de capitis inuentione, eiusq. celebritate Emeſena in Phœnicia additur. Et quamuis nulla de

S.Ioanne

S.Ioanne Baptiſta memoria agatur hac die in M.Corbeienſi;in Vetuſtiſsimo tamē expreſsius ipſa Præcurſoris paſsio notatur. *IIII. Kal. Septembris. Paſſio Sancti Ioannis Baptiſtę*. Quinimo in antiquo hædino Hagiologio noſtro, in quo iiij. Kal. Septembris ſub titulo paſſionis Sancti Ioannis Baptiſtæ ex Euangelijs, & Ioſephi antiquitatibus legitur, quomodo poſtquam Dominus duodecim Apoſtolos, & ſeptuaginta diſcipulos elegit, ab Herode inſidijs Herodiadis in Caſtello Macherunte capite truncatus S.Ioannes fuerit: ad calcem narrationis additur, *paſſus eſt autem B. Ioannes Baptiſta, & Præcurſor D.N. IESV Chriſti IIII. Kal. Sept.* Hieronymianū item paruū M. ſeu Kalendarium Lucenſium Canonicorū, ita etiam meminit, Septembris *iiij Kal. Sanina. Decollatio S. Ioannis Baptiſtæ*: & bina Calēdaria pręfixa binis hædinis, ac vetuſtis Breuiarijs noſtris retinēt iiij.Kal.Sept. *Decollatio S. Iohannis Baptiſtæ*. Hi omnes codices, neque die 29. Auguſti tranſlationis Emeſenæ meminerunt, neq. vllam indicant S.Ioannis Baptiſtæ celebritatem ad diem 24. Februarij. Tantum autem abeſt, vt in die translationis ſacri capitis Emeſam Phœniciæ, ſcriptores conueniant, vt potius ex auctore libelli de inuentione capitis S.Ioannis Baptiſtæ apud Surium T.8. depoſitio capitis *in Eccleſia Emeſenorum in ſuo templo*, notetur, *vigeſimo quinto menſis Octobris*, non 4. cal. Septembris, aut vi. Cal.Martij, dū è contra à ſexto ſaltem, & ſeptimo ſæculo obtruncationem, ſeu paſſionem S.Ioannis Baptiſtæ ab Eccleſia Occidentali celebrari conſueuiſſe vnanimes adducti codices docent hoc ipſo die xxviiij. Auguſti. Nec remorari nos debet, quod in tractatu de Reuelatione capitis B.Ioannis Baptiſtę inter ſpuria D.Cypriani expreſsè doceatur, diem quartum calēd. Septēbris ſolemnem eſſe Præcurſori, tùm propter Eccleſiæ in vrbe Alexandriæ dedicationem, ſub Theodoſio Imperatore, & Theophilo Patriarca, ac reliquiarum eius ibidem repoſitionem, tum propter ſacri capitis ibidem aduentum; ac proinde feſtum illud non Decollationem eſſe vocandum, ſed collectionem reliquiarum, vt ibi explicatur. Tractatus enim ille à recentiori Gallo antiquario confectus, plura falſa continet, & refellitur à Baronio in Adnot. ad eundem diem 29. Auguſti. Græci quidem in Menologio, ſiue primam, ſiue alteram Capitis inuentionem recolunt die 24. Febr. ità apud Caniſium. *Inuentio pretioſi capitis Sancti Præcurſoris Ioannis Baptiſtæ*, & alteram Inuentionem pariter indicant ſacri capitis *multo ante abſconditi, & ex Comanis* allati in vrbem illuſtriſſimam, *& vna cum Paſtore, & fideliſſimo Imperatore*, in ſacro loco repoſiti die xxv. Maij in eodē Caniſij, ſeu Sirleti codice, quæ diffuſius narrâtur in Menologio Baſilii, interprete Arcudio. In Regia nempe Herodis vaſe fictili abſconditum ſacrum caput fuiſſe, donec à duobus Monacis Hieroſolymis inuentum, & furto ad Emeſenorum vrbem translatum ibi permanſit, *quoad Michael Imperator, qui Orthodoxiam reſtituit, & Ignatius Patriarcha Conſtantinopolim deportauit, vt in S. Ioannis fide, vrbis tutela eſſet*. Præter has enim à Græcis memoratas trāslationes, quæ in calendario Græcorum Genebrardi die 24. Febr. vocantur, *Prima, & ſecunda inuentio capitis Præcurſoris Domini*, communem cum latinis celebritatem indicat Menologium idem Caniſij die 29. Auguſti. *Decollatio pretioſi capitis Sancti Prophetæ Præcurſoris Ioannis Baptiſtæ apud Vrbem Hieroſolymorum*. Non quòd ibi martyrium S.Ioannes fecerit, ſed quod caput ibi tranſpoſitum diem ſolemnem Decollationis Hieroſolymis conſtituerit. Diem hunc obtruncationi dicatum eſſe in Orientali Eccleſia habetur in Conſtit. Emanuelis apud Theod. in Nomocanone Photij, & apud Codinū de Officijs Conſtantinop. cap. xv. & inter feſta, quibus Imperator procedere ſolet, numeratur priùs Natiuitas Prodromi, deinde die 29. Auguſti *Decollatio venerandi Præcurſoris*, totidem verbis expreſſa etiam in Calendario Genebrardi

nebrardi,ſicuti etiam ad calcem Euchologij Græcorum,interprete Iacobo Goar vbi Epiſtolæ, & Euangelia per 12. menſes legenda præſcribuntur, ſub menſe Auguſti die 29. legitur. *Decollatio venerandi Prophetæ Præcurſoris, & Baptiſtæ Ioannis*. Verumtamen diem hunc non fuiſſe diem Paſſionis, ſeu truncati capitis plurimi docent, & monet Romanum emendatum martyrologium, & cum eo Baronius. In illo quippe legitur IV. Kal. Sept. *Decollatio S. Ioãnis Baptiſtæ, quem Herodes circa feſtum Paſcha decollari præcepit*. Quinimò expreſsè additur non eſſe hunc diem paſſionis, ſed in eo memoriam ſolemniter recoli, quando eius venerandum caput ſecundò inuentum fuit. Ab hac Romani martyrologij aſſertione diſcedit Salianus, & potius Ianſenio adhæret., cui minus arridet ratio Bedæ, & aliorum, qui ex Matthæo educunt Chriſtum, audita morte Iohannis,ab eius diſcipulis relata, ſeceſſiſſe in deſertum, ibiq. pauiſſe quinque millia hominum. Quod prodigium Ioannes cap.6. ſcribit proximo iam Paſchate contigiſſe.Ratio Ianſenij, & Saliani eſt, quòd Matthæus cap.14. narrationem cædis Ioannis per parentheſim inducat, eo quòd Herodes Tetrarcha audiens famã miraculorum IESV, putauerit ipſum eſſe Ioannem redivivum, nec illius diſcipulos veroſimile eſt,tam ſerò Dominum de Præcurſoris morte certiorem feciſſe, vt iam vulgatis Chriſti miraculis, Herodes timuerit Ioãnem à mortuis ſurrexiſſe, ac proinde vacillare argumentum de morte tunc nunciata, cum in deſertum abijt, & ſequtæ ſunt turbæ ſine viatico. Iam enim cum illos multiplici pane cibauit ante Paſcha,percrebuerant poſt Ioannis obitum miracula Chriſti, & inde rediuiuum Ioannem Herodes timuerat. Verùm quamvis Herodes etiam ante Ioannis cædem miracula Chriſti in eiusdem Tetrarchia frequenter patrata ſcire potuerit,quando idem Ioannes in vinculis,cum audiſſet opera Chriſti, ad eum duos diſcipulos miſit; attamen dici poteſt, tunc ſolum Ioannem rediuiuum timuiſſe, quando apud aliquos iam rumor increbuerat, vt inquit Luca *Heſitabat enim, eo quòd diceretur à quibuſdam, quia Ioannes ſurrexit à mortuis*, quemadmodum & Apoſtoli Domino retulerunt aliquos ipſum eſſe Baptiſtam credere. At quidquid ſit de tempore, quo Herodes timuit rediuiuum Ioannem, certum videtur ſtatim ab audita à diſcipulis Ioannis ſepultura Dominum in deſertum ſeceſſiſſe: nam apud S. Matthæum legitur, *& venientes nunciauerunt IESV*, ſtatimque ſubditur, *quod cum audiſset IESVS ſeceſſit inde in nauiculam, & turbas eum ſequentes in deſerto cibauit*. Tam vero frequenter miracula Dominum trãſeuntem, vel alicubi immorantem, ſequebantur, pertranſiens quippe ſanabat omnes, vt vix Regem, Galileam, & TransIordanem incolentem fugere fama poſſet. Timorem autẽ, tunc inualuiſſe, quando aucto reſurrectionis rumore, ex conſcientia perpetrati ſceleris, iã credere Herodiades incipiebat reſurrexiſſe Ioannem, licet ſeiunctim à corpore caput abſcõdiſſet in humo, vt habet Metaphraſtes, vel tranſmiſiſſet ſepeliendum ex arce Macheruntina Hieroſolymam,vt alij docent. Tunc ſanè difficillimus alioquin timor probabilior euaſerat. Nec diſcipuli Ioannis mortẽ eius Domino nunciauerunt, ſed quòd corpore potiti ad ſepulturam in Samarià illud repoſuiſſent; inquit enim Matthæus. *Et accedentes diſcipuli eius tulerunt corpus eius, & ſepelierunt illud, & venientes nunciauerunt IESV*, non mortem, quæ iam potuerat eidem innoteſcere, ſicut alijs iam nota erat, ſed ſanctum corpus ſepulturæ dediſſe. Quod an ſtatim poſt mortem euenerit dubium eſt. Herodiades Ioannem poſſe reſurgere timebat, & Metaphraſtes ita teſtatur, in Commentario de Ioanne Baptiſta cap.21. *Magnus enim timor*, inquit, *& magnitudo eius, quem habebat odio, efficiebat, vt ipſa ſibi caueret. Neque permiſit caput coniũgi cũ corpore, dubitans, ne ſic reſurgeret, & ad priores rediret reprehenſiones. Sed ſi inquit*

quit, apud me caput rectè abſcondatur, id non facile potuerit reſurgere. Vnde ſi Macherunte caput humauit, non difficile fuiſſet, vt Ioannis diſcipulis permitteret, corpus aliò aſportare extra ditionem Tetrarchiæ, vt eo magis à capite diſiungeretur: ſin verò corpus inſepultum abijci mandauit, vt ex Nicephoro diximus, facile fuiſſet diſcipulis illud tollere, & in Samariam tranſportare. Quantum uerò temporis diſcipuli in aſportatione, ac decenti illius ſepultura inſumpſerint, Metaphraſtes non docet, ſed *honorificè* illum quidem *in loco inſigni* ſepulturæ dediſſe. Hæc aliquod ſpaciū requirebant, præſertim quòd à Macherunte Samaria, ſeu Sebaſtes per plura millaria diſtabat, & diſcipuli in morte à Ioanne aberant; audita enim ipſius nece, *diſcipuli eius venerunt, & tulerūt corpus eius*, vt habetur cap. 6. Marci. Cum ergo non niſi audita morte diſcipuli venerint, & non niſi tranſlato corpore in Samariam, & funeribus peractis Ioannis, ad IESVM acceſſerunt ea nūciantes, quæ perfecerint, etiam ſi Dominus continuo nauim aſcenderit, & à patrato miraculo ſatiatæ exurientis Turbæ proximum eſſet Paſcha, non tamen hoc neceſſitatem infert, paulo ante, & in proxima Paſchali ſolemnitate Ioānem martyrium ſubijſſe, ſed potius aliquod temporis ſpacium ante Paſcha videtur requirere. Verùm cum plurium latinorum ſententia ſit, Ioannem ante, & prope Paſcham martyrium feciſſe, & Græcis circa finem anni id accidiſſe placuerit apud Metaphraſtem, & Nicephorum, iam in vtraque ſententia dies decollationis, ſeu eiuſdem celebritatis ſignatus IV. Kal. Septembris, tam in Martyrologio Vetuſtiori noſtro, quam alijs adductis codicibus repræſentatiuus eſſet, ſiue id Eccleſia voluerit, vt animaduertit Baronius (tranſlata in aliud tempus memoria propter ieiunium, & ſolemnitatem Paſchalem) ſiue immutato celebritatis die, quòd in Natalem Domini incideret. Facile eſt autem à fidelibus diem 29. Auguſti, pro decollationis memoria, ſeu Natali paſſionis firmatum eſſe, tam in Orientali, quā Occidentali Eccleſia, quòd in eo aliqua eiuſdem reliquiarum, vel capitis ſolemnis tranſlatio euenerit, vnde ſimul tranſlationis, vel capitis inuentionis dici potuerit, & etiā decollationis vocaretur, vt ex Beda, & alijs ſupra vidimus.

III. Kal. Septembris.

ROmæ natalis Sanctorum Gaudentiæ virginis cum reliquis tribus, & natalis Sanctorum Felicis, & Audacti.

AVGVSTI 30.

VSberius in hodiernis faſtis Corbeienſe Martyrol. apparet, quoniā & D. Ioannis Baptiſtæ paſſionem, & nongentorum martyrum memoriam ad hanc diem ex ſuperiori tranſtulit, ſed mutilum reuera eſt, dum Felicem, & Adauctum omnibus memoratos ita prætermictit. *III. Kal. Roma natalis S. Gaudentiæ Virginis cum reliquis tribus. In Prouincia Paleſtina ciuitate Sabaſtia paſſio S. Ioānis Baptiſtæ, & alibi natalis nongentorum martyrum, qui eadem die paſſi ſunt.* Vetuſtiſſimum verò S. Villibrordi, ita cum libris noſtris conuenit. *III. Kal. Septembris Romæ Felicis, Adauti, Gaudentiæ virginis cum alys iij.*

Gaudentię. Sanctæ huius Romanæ virginis, non aliud quam nomen ex temporis voracitate relinquitur. Agunt de ea

Roma-

Romanum M. Beda, Vſuardus, Petrus de Natal. lib.xi.n.132. Bellinus de Padua, Maurolycius, Galeſinius, quorum aliqui anonymos tres ſocios adijciunt, alij prætermiſerũt. Nihil hic addit Baronius præter vetuſtos codices, neq; Ferrarius in catalogo SS. Italiæ. Virginẽ fuiſſe peculiari corona notant, tam libri noſtri, quã reliqui ferè omnes, quorũ aliqui dũ martyrẽ expreſſe non vocãt, anſam dubitãdi Ferrario dederũt, an martyr fuerit; ſed ex mſſ. & vetuſtioris M. ſtylo dubitationi locus non relinquitur. Notkero tamen non memoratur, neque Adoni.

Et natalis SS. In M. Vetuſtiſſimo Romæ primùm Felicis, & Adaucti memoria agitur, quam Gaudentiæ, & ſociorum. Vnde ſanctos hos martyres Romæ eſſe tribuendos liquet. Felix in eius Actis apud Surium T.8., plurimùm ex Adone concinnatis, Presbyter fuit: Adauctum verò ſocium, proprio ignorato nomine, quod ſe ad agonem addiderit, vocatum teſtatur: ſub Diocletiano coronam abſciſſo capite compleuiſſe eadem docent, ac ſepultos iij. Kal. Sept. via Oſtieſi, vbi radicitùs ſuperſtitioſa arbor iuſſu S. Felicis euulſa prodigiosè fuit, & deinde ædificata Baſilica. De cœmeterio Comodillæ antea nuncupato, de ſepultura SS. Adaucti, & Felicis via Oſtenſi prope S. Paulum, atq. Eccleſia iiſdem dicata tẽpore S. Damaſi PP. ab alijs Pontificibus Leone III. & Paulo I. reſtaurata, agit ex mſſ. Aringhius Romæ ſubt. lib. 3. cap. 4. Cum his verò nequaquam conſonant, quæ habet mſſ. Reginæ Sueciæ de SS. Felice, Adaucto, & ſocijs ſincerè, vt arbitror, & ex genuino fonte prolata. Felicem & Adauctum cum Fortunatiano, & Septiminio narrãt, temporibus Diocletiani primum in Africa, vbi alter nempe Felix Epiſcopus fuerat ciuitatis Tubzocenſis, alter nempe Adauctus Presbyteri munere fungebatur, & reliqui duo lectores clerici eſſent, tentos & carceribus afflictos, deinde in Sicilia variè à perſecutoribus vexatos, vinculis, & carceribus maceratos, tandem gladio conſummatos eſſe; incertum mihi, an Sicilia, vel Venuſia ciuitate Apuliæ, agonem compleuerint. Venuſij venerationem, ac ſepulcrum accepiſſe, translatis fortaſſe ex Sicilia corporibus, idem Martyrologiũ docet, cuius ſcriptor Acta vidiſſe non dubito, dum SS. martyres captos à Magnelliano curatore xviij. kal. Iulias docet, & Felicem lvi. annorum virginem obijſſe: minutiora enim hæc in Vetuſtioribus martyrologijs adnotari mos non erat. Tubzucum vrbem Africæ fuiſſe non dubito, & fortaſſe Tabaſicenſis locus in Numidia, cuius meminit Victor Vticenſis: alios hos ſacros pugiles fuiſſe à Romanis Felice, & Adaucto, tum ex diuerſis ſocijs, tum ex loco paſſionis planè conſtat. Quamquam vero Romanorũ martyrum Acta apud Surium duos ſanctos Felices germanos fratres, eodem tempore delatos Draconi vrbis Præfecti, amboſq. presbyteros fuiſſe doceant, dum tamen iunioris geſta nõ proſequuntur, dubium relinquerent, ne alius à mſ. Reginæ Sueciæ eſſet, niſi omninò id excluderet proprium Adaucti presbyteri nomen, Epiſcopalis dignitas Felicis in Africa, & locus vbi tandem quieuerunt in Apulia, ex Africa, & Sicilia, non ex Romana vrbe iactati. Præſtat autem fragmentum mſ. codicis vetuſti Reginæ Sueciæ de more hìc inſerere. *III. Kal. Septembris. In Venuſia ciuitate Apuliæ natalis SS. Felicis Epiſcopi Ciuitatis Tubzocenſe, & Adaucti Presbyteri, & Fortunatiani, & Septimini lectorum, qui temporibus Diocletiani in ſua Ciuitate tenti à Magnelliano Curatore xviii. Kal. Iulij. Inde multis diu vinculis, & carceribus macerati, & in Africa, & in Sicilia, tandem gladio conſummati ſunt: Felix lvi. annorum virgo obijt.* De alio Felice Nolano Presbytero, & verè Confeſſore, vt pote, qui tempore perſecutionis aduiuens, ea tandem ſilente in pace quieuerit, agit Ferrarius ad hanc ipſam diem in Generali Catalogo, vbi animaduertit diuerſum hunc eſſe ab eo, qui colitur die 14. Ianuarij, licet Petrus

de Natalibus Acta vtriuſque confundat lib. 7. cap. 138. Meminit Maurolycius, penes, quem non indicato loco, recolũtur Ianuarius presbyter, Fortunatus, & Septimius Lectores, qui ſaltem officio ijdem videntur cum alijs à mſ. Reginæ Succiæ indicatis.

II. Kal. Septembris.

IN Treveris depoſitio Sancti Paulini Epiſcopi, & Confeſſoris. Et Ancyria Gallia natalis Sanctorum Gaiani. Iuliani. Rufini. Vincenti. Siluani. Vitalici. Antiquiri. Emiliani. Florenti. Iuſti. Iulij. Antinei. Maximi. Item Vitalici. *Et depoſitio Sancti Elladi Epiſcopi*. Syrgi. Florentini cũ ſocijs ſuis. *Autiſio doro. Ciuitate Sancti Optati Epiſcopi, & Confeſſoris cum ſocijs ſuis.*

AVGVSTI 31.

SAncti Paulini Treuerẽſis Epiſcopi celebris memoria eſt, non modo in Romano martyrol., ſed apud alios ferè omnes latinos Martyrographos. Corbeiẽſe ita hodiernas Tabulas producit. *Pridie Kal. Sept. Treveris depoſitio S. Paulini Epiſcopi, & Confeſſoris: hic in exilio requieuit. Ancyra Galatia natalis SS. Gaiani, Luciani, Rufini, Vincentij, Siluani, Vitalica, Antiquora. Emelini, Florentini, Iuſtę, Iulię, Antinei, Maximi. Item Vitalica. Et depoſitio S. Ellady Epiſcopi, Syrgi, Florentini, cum ſanctis ſocijs eorum. Antiſiodoro depoſitio S. Optati Epiſcopi, & Confeſſoris*. Præter ea, quæ hac ipſa die adducit pro Sancto exule, ac Confeſſore Paulino Treuerenſi, Cardinalis Baronius, videndus eſt Merſæus in Annal. Archiepiſcoporum Treuirenſium, vbi docet S. Paulinum à S. Martino Turonenſi conſecratum, & à D. Ambroſio dilectum, & excultum; in exilium ob fidem pulſum ſub Conſtantio Ariano Imperij eius 20. notat S. Hieronymus in Chronico, vnà cum Rhadiano, quos vocat Galliarum Epiſcopos; deinde anno 23. eiuſdem impij Imperatoris, Xp̃i 363. ita eiuſdem obitum notat. *Paulinus Treuirorum Epiſcopus in Phrygia exulans moritur*. Vnde ſiue à D. Hieronymo, ſiue alio ſcriptore potuit in Martyrologium Vetuſtius referri: & quia inter ærumnas exilij mortuus eſt, coronã paſſionis accepiſſe dicitur ab Vſuardo, Adone, Notkero, & Romano M. vnde expreſſe martyr vocatur à Petro de Nat. lib. 7. c. 139. Corpus Treuerim deinde translatum cum alijs SS. pluribus martyribus inuẽtũ fuiſſe in crypta anno Domini MLXXI. docet Sigibertus in Chronico. Eiuſdem hac die venerationem, ſiue Sancti obitus fuerit, ſiue translationis ita ſignat martyrol. Vetuſtiſſimum. *Pridie Kal. Septembris. Treveris depoſitio Paulini Epiſcopi, & in Ancyra Galytia Gaiani, Iuliani, Rufini, Vincenti, Siluani. Et Italica Emiliani, Florenti, Iuſta, Iulia, Anthinei. Item Italicę. Eladi Epiſcopi, Sergi, Florẽtiana. Autiſiodoro Optati Epiſcopi.*

Ancyra Galliæ. Noſtrum codicum Gallicus antiquarius, in gentem ſuam propenſus, ſæpe pro Galatia Galliam ſcripſit, vt ſæpe monuimus. Galitiam etiam malè poſuit pro Galatia librarius M. Vetuſtiſſimi, optimè vero ſcripſit exceptor M. Corbeienſis, & mſ. Reginæ Succiæ *Ancyrę Galatię*. Immutato autem nomine Vitalici, aut Vitalicæ, quod conſtanter retinẽt libri noſtri cum Corbeienſi

beienſi in Italicam,ad ambages nos deduxiſſet, an Italica pro martyris nomine, an loci, vel vrbis accipiendum eſſet, quòd Italica Hiſpaniæ Bæticæ oppidum Ptolemeo, & alijs ſit. Si enim pro oppido acciperetur, non omnes numerati martyres Ancyrani eſſent, ſed primi tãtùm quinque ſub Gaiano eorum duce. Tutius tamen exiſtimaui, plures, & bonæ notæ codices amplecti, quam vni tantum inſiſtere, præſertim quia mſ. Reginæ Succiæ omnes hìc enumeratos martyres, quamuis ſingillatim non exprimat, collectim Ancyræ ita tribuit. *Ancyræ Galatiæ natalis SS. Gaiani, Iuliani, Ruſini cum aliis xi.* quorum numerus ad Elladium vſq. Epiſcopum, omnes in libris noſtris nominatim explicatos Ancyranos martyres complet, quemadmodum etiam quot quot in Corbeienſi Martyrologio, & Vetuſtiſſimo eodem recẽſentur. In hoc tamen deſunt Antiquirius, ſiue Antiquira, & Maximus. Neque hic negandum eſt, nomina aliqua (vt paſſim etiam alibi) quæ in aliquibus codicibus ſanctorum virorum martyrum ſunt, in alijs ſanctarum mulierum propria eſſe, idq. eueniſſe librariorum oſcitantia, qui malè poſtremas nominum ſyllabas ſignauerint.

Et depoſitio S. Elladi Epiſcopi. Inter Ancyranos cælites S. Elladium Epiſcopum numerandum non eſſe depoſitionis nomen, quod paſſim recentioribus ſanctis confeſſoribus accomodatur, ſuadere poteſt. Socium illi addit, non indicato paſſionis loco, Aulianum pariter Epiſcopũ Maurolycius, quẽ alibi memoratũ hac die nõ inuenio. Elladiũ Viennenſem Epiſcopum, & Confeſſorem recolit Gallia apud Sauſſayum calendis Iunij Elladium Autiſſiodorẽſem, cuius vita legitur in Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiod. cap. v. venerantur Galliæ Hagiologia 8. Idus Maij. Nec videretur (ſi eiuſdẽ Vrbis Epiſcopus fuiſſet) in Additamento diſiungandus ab Optato Autiſſiodorenſi, qui deinde recolitur. Dubius etiam hæreo, an S. Epiſcopus interpolatus ſit ante Sirgium, vel Sergium, & Florentinium, ſiue Florentianam, ac ſocios, vel an hi, iiſdem Ancyranis martyribus ſint copulandi. Helladium Ægyptium Epiſcopum, & martyrem cum Stephano, & Victore pariter Epiſcopis indicat Petrus de Nat. lib. xi. n. 138., ſed qui martyres ſint, & 8. Idus Maij recolantur, non pridie cal. Septembris. Sammarthani quinto loco S. Eladium, nudo dumtaxat nomine repoſuerũt inter Epiſcopos Autiſſiodorenſes.

Optati Epiſcopi. De Optato Autiſſiodorenſi Epiſcopo, qui cum ſociis ſuis BB. Vrſo, Theodoſio, & Gregorio in Eccleſia S. Germani communi veneratione recolitur, die poſtrema Auguſti agit Sauſſayus. Vita eſtat in Hiſt. Epiſc. Autiſſiodorenſium apud Lebbeum cap. 14. vbi eodem die pridie Kal. Sept. venerari docetur, ſanctos Presbyteros Sanctinum atq. Memorium, tam vitæ, quam beati obitus ſocios, quos in libris noſtris ſub ſociorũ nomine memorari libenter exiſtimarem; cum in eodem etiam Sarcophago requieſcant, vt habet etiam Hericus Monachus de Mirac. S. Germani Autiſſiod. cap. 15. Sanctum Optatum ceſſiſſe è vita die 31. Auguſti habent decimo quarto loco Epiſcoporum illius Eccleſiæ Sammarthani, nec aliud addunt.

KAL. SEPTEMBRIS.

Litanias Indicendas

September habet dies XXX.

SAncti Reguli martyris. In Capua aquaria Natalis S.Priſci. In Tuturtina Tuſciæ Natalis Sanctorum Terrentiani Epiſcopi. Felicis. Donati. In Villa Herdona in Apolia Syracuſæ natalis Sanctorum Eucti. Hermogenis. Caliſti. In Africa Ciuitate Toniza natalis Sanctorum Taſcij. Dubitati. Valenti. Donati. In Carthagine natalis Sanctorum Fortunati. Donati. Felicis. Bellauſia Prima natalis Sancti Marciani Epiſcopi. Et alibi natalis Sanctorum Siſinnij. Amauxi. *Cenomanis Ciuitate depoſitio Sancti Victoris Epiſcopi, & Confeſſoris. Sennonis Ciuitate depoſitio Sancti Lupi Epiſcopi, & Confeſſoris.*

SEPTEMBRIS I.

QVamquam apud Cardinalē Baronium in notationibus ad Kalēdas Septembris mſ. S. Reguli Hiſtoria producatur, & ex hac carmina quædam tanquam Bedæ adducantur: attamen ſancti huius Epiſcopi memoriam, præterquam in codicibus noſtris, recoli in aliis, quibus inſiſtimus mſſ. non inuenio. Vetuſtiſſimū Antuerpienſe M. primò dabimus. *Kal. Septembris, in Apulia Felicis, & Donati, & in Capua Priſci, & in Catinę Conſtāti Aquiria S. Priſci, Terentiani Epiſcopi, Herdena Siracuſſa Erodi, Hermoginis, Caleſtæ. In Africa Taſciæ, Dubitati, Valenti, Donati, Kartaginis, Fortunati. In Carthagine Primi, Materni, & alibi Siſinni, Amauſi. Colomanis Victoris Epiſcopi, & Confeſſoris.* Nec in Corbeienſi S.Regulus memoratur. *Kal. Septembris Litania Indicenda. In Capua Aquiria natalis S.Priſci martyris, Magnilis. In Tudertana Tuſcia natalis SS. Terentiani Epiſcopi, Felicis, Donati, Siluani. In villa Her Donati. In Apulia Syracuſa natal. SS. Euoti, Hermogenis, Caleſtæ, Iuliani. In Africa ciuitate Touiza natalis SS. Tuſciæ, Dubitati, Valentij, Donatę. In Carthagine natalis SS. Fortunati, Donati, Felicis. Et alibi natalis SS. Martiani Epiſcopi, Siſinni, Amauis. Cenomanis ciuitate depoſitio S. Victoris Epiſcopi. Ambianis ciuitate S. Firmini Epiſcopi, & Cōfeſsoris. Egidij Abbatis.*

S. Reguli martyris. Carmina, quę in Notationibus ad hanc diem Baronius affert, legi in martyrologio Vuandelberti hædino mſ. apud Lucenſes Canonicos ex quo fortaſſe immutata accepit, qui S. Reguli in Africa Epiſcopi, & in Tuſcia martyris Acta illa mſſ. contexuit, cuius Baronius meminit. Quamquam enim Vuādelberti omnino ſit metricum illud Martyrologium, nullum tamen Auctoris nomen in eo codice præfert, vnde facile ab illius vitæ ſcriptore celeberrimo martyrol. auctori Bedæ tributū fuit. Vbi autem Vuandelbertus habet.

Septēbris Ioſue tenet, orditurq. Calēdas.

in perantiquo, & ante quingentos annos

ſcripto

Digitized by Google

ſcripto codice illo Lucenſi legitur.

Septembris Regulus tenet, orditurq. Calendas,
Regulus antiſtes, qui ſuum caput enſe peremptum
Portauit binis Chriſto ſtadijs faciente,
Cuius reliquias nunc vrbs Lucenſis adorat.

Quæ pariter carmina ijſdem verbis ſcripta leguntur ad calcem vitæ, ſeu paſſionis S.Reguli in vno ex magnis hædinis codicibus Paſſionalibus Canonicorum Lucenſium. Et vt verùm fatear, ſuſpicor, ab illius Eccleſiæ clericis, vbi S.Reguli Epiſcopi corpus quieſcit, & ſolemnis eſt memoria, hæc VVandelberti carmina eiuſdem S.Reguli celebritati fuiſſe accomodata, & quæ Baronius Acta mſſ. habuit, ex Lucenſi Eccleſia defluxiſſe. Neque negarem ab ijſdem clericis, in fronte hodierni laterculi librorum noſtrorum, memoriam S. Reguli ad vſum Lucenſis Eccleſiæ ſuperadditam fuiſſe, cum S.Epiſcopus, (vt ex mſſ. Actis, & eius vita apud Cæſarem Franciottum, & Siluanum Razzium Italicè ſcripta patet) non ex antiquis martyribus fuerit, ſed ſub Totila coronatus, hoc eſt circa annum 550. Ex Africana Arianorum perſecutione profugum, & vi tempeſtatis impulſum ad Populonij ſolitudinem perueniſſe, ibiq. Eremiticam vitam ducentem, Tyranni Totilæ iuſſu capite trũcatum expetitam martyrij coronam accepiſſe narratur in eius vita, ac eiusdem aſſeclas, & diſcipulos fuiſſe Cerbonium, & Felicem. Archiepiſcopum in Africa vocant Acta SS.Iuſti, & Clementis, quæ typis Florẽtinis edidit Auguſtinus Florentinus Camaldulenſis; ſed quam ibi cathedram tenuerit, & quæ ibi pro fide geſſerit ſilẽtio inuoluuntur. Sedatæ maris procellæ, caputq. enſe truncatũ per bina ſtadia proprijs manibus delatũ, & diſcipulorũ interim alloquutio inter eius ſanctitatis prodigia numerãtur. In Populoniæ finibus ſepultum, atque ex erecta ibi Baſilica ſacrum corpus Lucã fuiſſe translatum docent Acta translationis apud Ferdinandum Vghellium amicum noſtrum, & in Italiæ ſacræ voluminibus clariſſimum Tom.1. ex Vaticana membrana, quæ licet cum lectionibus in eius celebritate apud Lucenſes legi conſuetis conueniant, multa tamen egere correctione in dypticis noſtris Deo fauente oſtendemus. Hac etiam die S. Regulum, cum Felice Epiſcopo eius ſocio, Piſis in cathedrali venerari, vbi eorum corpora quieſcant, idem Vghellius affirmat. Ferrarius tamen poſt Razzium aliquas ibi reliquias aſſeruari non corpus ſcripſit, & vbi S.Felix paſſus ſit ignorari ex Tabulis illius Eccleſiæ deducit. Equidem ſi idem S.Regulus Piſis, & Lucæ veneratur, vt idem dies, Epiſcopalis dignitas, martyrij titulus ſuadent, in Piſana Eccleſia potius S.Felicis corpus quieſcere, cũ aliquibus S.Reguli reliquijs dicendũ eſſet, quam S.Reguli. Dum enim hæc ſcriberem Eminentiſſimus Cardinalis Epiſcopus Lucenſis Hieronymus Bonviſius ſacras ſuæ Cathedralis reliquias ſedulò perluſtrans, adaperto S. Reguli marmoreo tumulo, inuenit Sancti martyris oſſa candidiſſima, optimèq. ſeruata, & à quibus pro humani corporis integritate vix aliquæ particulæ deficere poſſint, vt ex Actis illius viſitationis cõſtat. Inuenta etiam in eadem lapidea Arca fuerunt parua ad quadrantis menſuram. ænea, & vetuſta numiſmata, quorum aliqua penes me repoſita malè ſculptum Lucæ Vrbis nomen præferunt, ibidem illa, vt credere par eſt tempore trãslationis incluſa. S.Reguli præter adductos ſcriptores meminit Romanũ martyrologium. Hic cum Epiſcopus Africanus, fuerit à Regulo Epiſcopo Arelatenſi, cuius vitam ſcribit Petrus de Natal. lib.4. cap.15. omnino alius eſt.

In Capua Aquaria. Deeſt *Via Aquaria*, ſicuti in Corbeienſi M. & legendum, ita eſſe docẽt cum Martyrologio Romano, Beda, Vſuardus, Ado, & alij; ex quibus Petrus de Natalibus hauſit lib. 8. cap.15. Capuanos de vijs gloriariſolitos habetur apud Ciceronem orat. 11. ad

ad populum contra Rullum. Aquariam proinde viam facile eſt apud illos magni fuiſſe nominis. S. Priſcum martyrem omnia ferè latinorũ martyrolog. teſtantur fuiſſe vnum de antiquis Chriſti diſcipulis. Primum Epiſcopum Capuanum etiam vocant recentiores, vt Galeſinius, & Ferrarius ex antiquis Eccleſiæ Capuanæ monumentis, quod etiam Baronius in Annalibus conſentit ad annũ 46. Confoſſum fuiſſe, non ad Viam Aquariã, ſed ad Vicum Aquarium habet idẽ Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, qui alium etiam Priſcum recentiorem Africanum Epiſcopum cum pluribus ſocijs ad litora Campaniæ ex Vvandalica perſecutione appulſum, & Capuanæ Eccleſiæ præpoſitum narrat ex iiſdem Eccleſiæ Capuanæ monumentis, & Romano martyrol. Viam non vicum vocant Acta S. Priſci; narratur enim quod ille *ante ciuitatem in via, quæ ducit Beneuentum cum duobus miniſtris ſuis habitabat*, prope quem locum coronam accepit, & humatus eſt in vetuſtiſſimo ab illius nomine vocato S. Priſci cœmeterio, vt animaduertit in Apparatu ad antiquitates Capuanas Camillus Pellegrinius diſſert. 2. Italica p. 350. Magnilium ſocium S. Priſci omnino Corbeienſi M. debemus, alibi enim mihi non comparet.

In Tuturtina Tuſcię. In Tudertina Ciuitate Tuſciæ legendum eſſe omnino exiſtimo, facem præcipuè præbente M. Corbeienſe. Tuderti in Vmbria legit Romanum M. vti re vera oppidum nunc eſt in Vmbria, ſed Antonino Tudernum oppidum eſt Tuſciæ, alijs Sudernum in agro Viterbienſi. Terentiani Epiſcopi Acta ſe habuiſſe Baronius notat ad hanc diem ab Eccleſia Tudertina, & Martyriũ ex Breuiario Capuano. Eadem præfert per compendia Petrus de Nat. lib. 7. c. 126. & fuſiùs Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ; qui etiam veterem Eccleſiæ Tudertinæ hymnum affert. Sepultum extra Vrbem Tudertinam octauo milliario in loco, qui Colonia dicitur, Kal. Sept. idẽ addit. Petrus de Natal. lib. 7. cap. 136. Flaccum Idolorum Sacerdotem Terentiano ſocium iungit, & ambos decollatos iuxta flumen ſecus murum ciuitatis iij. Kal. Septembris affirmat; ſepultũ verò octauo miliario ab Vrbe in loco, qui dicitur Petroſo. De ſocijs Felice, & Donato, ac M. Corbeienſis Siluano nullus alius codex, aut editus ſcriptor, quam viderim, loquitur. Niſi ex xij. illis fratribus Africanis fuerint, quorum certamen carmine ſcripſit Alfanus Epiſcopus Tomo x. Surij, quorum ætate ſeniorem Donatum Presbyterum S. Cyprianus ordinauit, Felicem verò Hyppodiaconũ. Siluanus à Corbeienſi additus inter xij. fratres non numeratur. Hos verò in diuerſis locis Apuliæ agonem compleuiſſe, idem Alfanus docet.

In Villa Herdona. Vel inſignem librarij noſtri errorem detegit M. Corbeienſe, vel inſigniorem præfert. Legit enim in Villa Har Donati. Herdunæ aptius meo iudico legit Martyrol. Vetuſtiſſimum, ſeu potius Herdoniæ, quæ Vrbs eſt Dauniæ in confinio Apulorum, & Hirpinorum, obſcuri antiquitùs nominis, vt habet Silius lib. 8. nunc exciſa, & Erdonia etiam ſine aſpiratione alijs nuncupata. Quia verò Villa, ſeu potius diuerſorium inter Aſculum, & Ceriolam re vera nunc eſt, rectè additur in libris noſtris *in Apulia*, ſcilicet Daunia, non Peucetia. Syracuſam hìc pro Vrbis nomine acceperunt librarij noſtri, & natalem SS. vel addiderunt, vel potius poſtpoſuerunt. Nos cum M. Vetuſtiſſimo Siracuſsæ pro nomine martyris potius accipimus, & legimus. *In Villa Herdona in Apulia natalis SS. Siracuſsę, Euoti, Hermogenis, Calliſti*, ad cuius normam reſtituendum etiam putarem M. Corbeienſe in hoc magis luxatum, licet in eo Iulianus poſt Caliſtum ſuperaddatur. Poſtridie Græci in Menologio Euodium Calliſtam, & Hermogenẽ fratres nõ indicato paſſionis loco recolũt, ex quibus Rom. M. emẽdatum à Baronius accepit.

In Africa. Tonizam vrbem in Africa apud Geographos hucuſq. non inueni

ueni, niſi forte Toneiſa ſit Antonini, vel Thiniſſa Ptolemei, aut Tunes recentiorũ, in Africa propria. Quatuor, qui in libris noſtris recenſentur martyres Africani, in alijs martyrologijs memoratos non inuenio. M. Corbeienſe pro Taſcio Tuſciam ſcribit, & pro Donato Donatam. Taſciam pro Taſcio tantum retinet M. Antuerpienſe: in reliquis cum libris noſtris conuenit, prætermiſſo tamen Vrbis Tonizæ nomine.

Carthagine. Tres cum codicibus noſtris Carthaginenſes cælites recolit M. Corbeienſe, Fortunatum, Donatum, & Felicem, qui ex xij. fratribus Africanis eſſe poſſent Adrumenti ciues. Hi ad Carthaginem euocati, carcerem ibi, fuſtuariq. ſub Valeriano Præfecto perpeſſi ſunt, donec ab eodem, metu Carthaginenſis ſeditionis, in Apuliam per nauim abſtracti diuerſis locis coronarentur. Donatũ, & alterũ Felicẽ in Ecana, ſiue Troia in fundo Sẽtiano gladio trũcatos, Septembris primo adductus ſupra Alfanus Archiep. Salernitanus apud Surium docet, quamuis Fortunatianũ, alijs Fortunatum, in Apulia cum tribus fratribus ſeiunctim à Donato, & altero Felice coronatũ doceat cap. 42. Ferrarius, de his agit, ſed minus diſtinctè ex monumẽtis Eccleſiæ Beneuẽtanæ, & in eadẽ *vrbe* certamen tuliſſe ſimul omnes affirmat. Baronius Acta illa metrica Alfani corrigit in notis. Chartagine tantũ Fortunatũ, corrupto nonnihil Vrbis nomine, recolit M. Vetuſtiſſimum; Fortunatum vero Donatum, & Felicem mſ. Reginæ Sueciæ *Kal. Septembris. Carthagine natalis SS. Fortunati, Donati, Felicis*.

Bettauſia Prima. Primum pro Prima habet M. idem Antuerpienſe, & Carthagini cum Materno tribuit. *Alibi* verò incerto loco, tam Martianum Epiſcopum, quam Siſinnium, & Amauium refert M. Corbeienſe. Libri noſtri ignotã Bettauſiam exhibent. Incertum mihi, an nomen Martyris ſit, vel loci. Martianum Epiſcopum Terdonenſem recolit Rom. martyrol. 6. Maij, Syracuſanum die 14. Iunij; Græci vero die 30. Octobris: nequaquam tamen ſocij iunguntur Siſinnius, & Amauxius, ſiue Amauius.

Cenomanis. S. Victorem Epiſcopum Cenomanenſem hac die etiam refert M. Romanum, vbi Baronius aliqua addit ex Molano ad Vſuardum: meminit Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Maurolycius, & diffuſiùs Sauſſayus. Quæ de ipſo S. Liborij ſucceſſore refert Gregorius Turonenſis de Gloria Confeſſ. habet etiam Surius T. 9. Sammarthani Liborio ſtatim S. Victorẽ nudo tantum nomine ornatum ſubſtituunt, & poſt Victorem Victorium, vel Victurium, de quo Gregorius Turonenſis ſcripſerit. Inter fuiſſe Concilio Andegauenſi 453. & Turonenſi 461. & obijſſe Calendis Septembris addunt.

Senonis. De S. Lupo Epiſcopo Senonenſi agunt, qui ſupra. Vitam diffuſiorem habet Surius initio Tom. 9.: contractiorem Petrus de Natalibus lib. 8. cap. 20; floruit circa annum 630. vel potius 616. vt habent Sammarthani To. 1. Galliç Chriſtianç, quẽ ab exilio reuocatum obijſſe docent Kal. Septembris cum ordine 19. in Archiepiſcopatu Senonẽſi ſederet; ſuperadditnm tamen à Gallico antiquario, vnà cum S. Victore Cenomanenſi non dubito.

IIII. Nonas Septembris.

IN Nicomedia Natalis Sanctorum Zenonis. Gorgoni. Monolappi. Theotæ cum filijs ſuis, & Cuſconi. In partibus Appamiæ natalis Sanctorum Anthoni, & Antonini. In Cartagine Natalis Sanctorũ Dubitati. Tuſci. Valentini. In Sicilia natalis Sanctorum Eupli. Ioſeph. Feli-

Felicis. Secundi. In Alexandria natalis Sancti Theodori. In Antiochia natalis Sancti Timothei. *Lugduno Galliæ depoſitio S.Iuſti Epiſcopi, & dedicatio Baſilicæ ipſius. Auguſtiduno depoſitio S.Syagri Epiſcopi.*

SEPTEMBRIS 2.

NIcomedienſes martyres Zenonem, eiuſq. filios Concordium, & Theodorum exhibet Romanum M., quorum certamen, vt addit Baronius, legitur in veteri Breuiario Eccleſiæ Capuanæ. Aliter hos martyres notat M. S. Villibrordi. *IIII. Nonas Septembris. In Nicomedia Zenonis, Theodotę, & filiorum eius Gorgoni, Menolappi, Coſconi. In Pariſijs Apamia Antoni, & Antonini. Karthagine Dubitati, Tuſci, Valentini. Sicilia Eupli, Ioſeph. In Apulia Felicis, Secundi. In Alexandria Teodori. Et Antiochia Timothei. Lugduno Iuſti Epiſcopi.* Gorgonium hic Menolappium, & Coſconium veneratur M. Vetuſtiſſimum tanquam Theodotæ filios; ſed diuerſus in libris noſtris ordo, tanquam anonymos, filios Theodotæ agnoſcere videtur, & alios ante Theodotam, & ſeiunctim recenſet, quemadmodum etiam M. Corbeienſe. *IV. Nonas Sept. In Nicomedia natalis Sanctorum Zenonis, Gorgonij, Monolappi, Theodota cum filijs ſuis: & Coſconi. In partibus Apamia natalis Sanctorum Dubitati, Tuſciç, Valentini. In Sicilia natalis ſanctorum Eupli, Ioſephi, Felicis, Secunduli, Iulij. In Alexandria natalis S. Theodori martyris. In Antiochia natalis Sancti Timothei martyris. Lugduno Gallia, depoſitio S. Iuſti, & dedicatio Baſilica ipſius Sancti. Stabulaus Sancti Remacli Epiſcopi, & Confeſſoris. Corbeia Monaſterio, dedicatio Baſilica Sãcti Martini Pontificis.* Pro Concordio etiam mſ. Reginæ Sueciæ Gorgonium habet ſeiunctim à Theodotæ filijs anonymis 4. Nonas. *Nicomediç SS. martyrum Zenonis, Gorgonij. Theodota cum filijs ſuis.* Menalippum igne conſumptum memorat hac die Menologium Caniſij, ſed incerto loco: Zenonem vero die ſequẽti, qui in lebetem plumbo feruẽti plenum iniectus Deo animã reddidit. De Theodota cum tribus filijs agunt Græci in Menologio ad diem 29. Iulij. Hæc ex Vrbe Nicæa, ijſdem temporibus cum S. martyre Anaſtaſiã viuens, à Leucio Præſide, cuius nuptias detrectauerat, miſſa ad Nicetium Præfectum Bithyniæ, & ſimul cum tribus filijs, in diſciplina Domini ab eadem eruditis, in caminum ignis iniecta, martyrio cum ipſis coronata eſt.

In partibus Apamię. Notkerus *apud Appamiam B.Antonij martyris* memoriã exhibet. Antoninum vocat in Apamia martyrem Vſuardus. Pamiæ in Gallia Antoninum pariter recenſet Romanum M., vbi Card. Baronius animaduertit, nõ Apamiæ in Syria, vt multi opinati ſunt, ſed Pamiæ apud Toloſam ex Tabulis eccleſiæ Palentinæ, vbì eius reliquiæ quieſcunt paſſum eſſe. At martyrium feciſſe Apamiæ, in Syria, habent Acta eius apud Petrum de Natalibus, quem iam Presbyterum, dum loca ſacra cum quibuſdam fidelibus viſitaret, ad radices Montis Apamiæ truncato capite, accepiſſe coronam narrat. Vetuſtiſſimum M. Antuerpienſe Pariſijs Antonium, & Antoninum martyres tribuit cum Apamia, quam pro alia martyre accepiſſe videtur, non ſine errore ex plurimorum codicum fide. Apamiam ad Aurigerũ amnem, cis Pireneos montes, ſub diœceſi Toloſona, ex Maſſonio deſcribit Ortelius, in qua S. Antoninum martyrem recolit Hagiologium FrãcoGalliæ apud Lebbeum, penes quem etiam To. 1. Bibliothecæ p.685. eſtat paſſio B.Antonini martyris, *qui paſſus eſt ſub Apamis ciuitate IV. Nonas Sept.* Ex mſ. codice S. Al-

bini

biui Andegauenſis fuſiùs hæc ſcripta eſt, neq. à Petro de Natalibus diſſentit, niſi quòd Apamia oppidum in Syria nō deſcribitur, & pro ſanctis locis non Paleſtinam intelligit, ſed *loca ſacra vbi Sanctorum corpora quieſcebant*. Flumen verò, vbi S.martyris caput abſciſſum, iactatū eſſe, ſcribit Petrus de Natalibus, Arcia in Miraculis ad paſſionem ſubiunctis vocatur, quod in Garonnā defluit; ex quo flumine per Tarnis fluuium in Auarionis alueum decurrentē, in Valle ſacrum pignus ſubſtiterit, quæ tunc Nobilis vocabatur, vbi S. Capiti Eccleſia, non ſine prodigijs fuerit conſtructa, dum reliquū corpus alibi propè Apameam remanſerit. Vnde rectè in libris noſtri, & Corbeienſi, quoniam in duobus locis S.Antonini venerabantur reliquiæ, dicitur, *In partibus Appamiæ*. Sauſſayus Apamiæ in Aquitania Antoninum Præsbyterum, & martyrem, & in loco ad fluuium Augeram exhibet, vbi martyrio coronatus fuit, ibi Abbatiam deinde fideles creuiſſe addit, quæ ſub Bonifacio VIII.in Epiſcopalem ſedem euecta fuerit. Vetus martyrol. S.Sabini de Leuitania in Pirenæis hac ipſa die 2. Septembris S.Antonino ſocios videtur addere his verbis *Apud Apamiam ciuitatem paſſio S.Antonini martyris, & paſſio SS.Aniceti, & Formi fratris eius tempore Diocletiani*. Sed hos in die paſſionis ſocios S. Antonini eſſe, non in certamine crederem. Verùm S. Antonius, & Antoninus Apamienſes martyres diuerſi ſunt in libris noſtris, & M. Corbeienſi; coniunctim verò hìc venerantur, quòd Apamiæ ambo paſſi ſint, ſed alter eorum, qui Antonius dicitur Apameæ Syriæ, alter Apameæ Aquitaniæ. De Antonino Apamienſi Syro propalam agunt poſtridie libri noſtri, vbi aliqua addenda videantur.

Carthagine. Africa martyrū ferax, editis alijs MM. ignotos tres martyres exhibet in libris noſtris, & M. Vetuſtiſſimo, hoc eſt Dubitatū, Tuſcū, & Valētinum. Addit Corbeienſe Donatū, dum pro Tuſco Tuſciā, & pro Valētino Valentiū refert.

In Sicilia. Pro Secundo Secundulū legit M. Corbeienſe, & Iulium ſupra codices noſtros exhibet. M. Vetuſtiſſimā ſæpe in locis diſtinguēdis accuratius Siciliæ non niſi Euplum, & Ioſephum tribuit: Apuliæ verò Felicem, & Secundū. De Euplio, & Serapione Confeſſ. Catanæ in Sicilia agit Ferrarius in vtroque Catalogo ex illius Eccleſiæ Tabulis, Beda, & Adone ad diem xi. huius menſis. Sed non idem Euplus videtur ex ſocio Serapione, non Ioſepho, & Confeſſoris titulo. Alium Euplum Diaconum retulimus ad diem 12. Auguſti.

Alexandriæ. Alijs editis martyrol. ignotus Alexāder, in libris noſtris Corbeienſi, & Antuerpienſi ſingulariter recolitur. Epiſcopalis nota quidem non additur, ſed cum ſæpè in Vetuſtiori M. nil niſi nomen indicetur, non pugnat, quin Theodorus Epiſcopus Alexandrinus eſſe poſſit, qui ſpinis coronatus, ad Seruatoris noſtri imitationem, & alapis cæſus, per vrbem ad irriſionem circunductus, in mare proiectus, & ſeruatus, obtruncatus tandem, in eadem Alexandrina Vrbe ſepultus, à Græcis recolitur die huius Menſis Septembris xij. tùm in Menologio Caniſij, in quo Epiſcopus dicitur, tum in Menologio Baſilij in quo martyr tantùm, nōn Epiſcopus vocatur, & fuſiùs eius certamen narratur.

Antiochiæ. Timotheus Antiochenus hac die in vulgatis huc vſq martyrolog. non indicatur, & dum in eius venerationem cum libris noſtris conſpirant martyrol. Vetuſtiſſimum, & Corbeienſe, nihil addendum ſuccurrit.

Lugduno. S. Iuſtus Lugdunenſis Epiſcopus celebris eſt, tam in Romano martyrol. quam apud reliquos latinos. Aliqua de eo habet Baronius: omnia eleganter Theophilus Raynaudus in Hagiologio Lugdunenſe. Vitam exhibet Surius Tomo 9. Anno 381. Interfuit cū S.Ambroſio Concilio Aquil. vt etiam ad annum illum notat Baronius. Deceſſum eius hac die 2. Sept. notant Rabanus, & Vſuardus, à quo diſcedentem

Adonem redarguit idem Raynaudus, cũ tamen in Rom. martyrolog. emendato eius obitus ſtatuatur pridie Idus Octobris, & dies 2. Septẽbris trãslationi eius ab eremo aſſignetur. Nos de eius trãslatione ab Eremo egimus ad diem 4. Auguſti: Baſilicæ verò dedicatio eodem hìc die ſignatur. Sancti viri obitus diem apud Raynaudum nõ inuenio, ſicuti neq. apud Sauſſayum, neq. apud Sammarthanos, qui ex Lirinenſi mſ. codice vitam eius indicant, nõ obitum. Decimus tertius Lugdunenſis antiſtes ab illis numeratur, & in antiqua inſcriptione acta eius ſtrictim indicantur, ſed quæ hic de Eccleſiæ dedicatione apponuntur Antiquarij additionem ſapiunt.

Auguſtoduno. De S. Siagrio agit Sauſſayus ad diem 27 Auguſti. At hìc expreſsè eius depoſitio memoratur, ſicuti in mſ. Martyrologio S. Sabini de Leuitania vbi hæc habentur, non vbique obuia ad diem 2. Septembris. *Auguſtoduno depoſitio S. Siagri Epiſcopi, & Confeſſoris, qui pro quodam fugitiuo eius Eccleſiam petẽti primiariæ charitatis reddit ſupplicium* (ſubſidium melius videtur Sauſſayo legendum) *Gregem commiſſum, quem magna pietate, & modeſtia, ac patientia multis rexerat annis, derelinquens, ſe Eremo dedit, Domino adherens cultoribus eius S. Machario, Sanctoq. Paphnutio, quorum vita, & morum particeps extitit.* At vt cãdidè dicam, quod ſententio, vereor, ne exceptor incurioſus ex vetuſtiori codice fucum fecerit, & Acta S. Iuſti Lugdunẽſis, qui hac eadẽ die recolitur S. Siagrio aſcripſerit. Cum S. Iuſtus fugitiuum ad Eccleſiam furenti populo innocenter reddens, de inculpabili culpa ſupplicĩũ contra ſemetipſum ſecedẽs in Eremum ſumpſit. De S. Siagrio agitur cap. 19. Hiſtoriæ Epiſcoporum Autiſſiodorenſium in Aunario, cum quo interfuiſſe Cõcilio Matiſconenſi anno xxiv. Regni Guntrãni additur, imo in vita S. Aunarij apud Lebbeum T. 1. Bibliothecæ additur, huius Epiſcopi, tunc pueri præceptorem fuiſſe S. Siagrium, ſeu Syagrium. Vnde valdè ſenem S. Syagrium obijſſe fatendũ eſt. Plura Sammarthani in decimoſeptimo Æduenſi Archiepiſcopo colligit de S. Syagrio ab anno 567. ad 691. Sed hæc minutiora videant ſacræ Galliæ ſcriptores.

III. Nonas Septembris.

IN Alexandria Natalis Ariſtoippi Epiſcopi, & in regione Appamię Vico Aprocavito ſub Conſtantio Imperatore, prouintia Syrię natalis Sãctorum Antonini Pueri ann. xx. & Areſti Epiſcopi, cuius geſta habentur. *In Aquileia ingreſſio reliquiarum Sanctorum Andreæ Apoſtoli, Lucæ, Iohannis*, & alibi Natalis Sanctorum Eufimię. Syrici, & Taritoni, cum ſocijs eorum.

SEPTEMBRIS 3.

ARiſtoippum Epiſcopum Alexandriæ variè in nomine immutant alij mſ. codices. Arippum vocat M. Vetuſtiſſimũ, & Epiſcopi titulũ omiſit. *III. Nonas Septembris. In Alexãdria Arippi, & in Syria Antonij Pueri, & Ariſtoni Epiſcopi, & in Caudis Vitaliani Serici, Lucæ, Nepotis, Ioannis, Euphemię, Sexiei. & Aritoni.* Ariſtonippum vocat minus vſitato nomine M. Corbeienſe S. Epiſcopum Alexandrinum *III. Non. Septembris. In Alexandria natalis S. Ariſtonippi*

ſtonippi Epiſcopi. & in regione Apamiæ, prouincia Syriæ natalis S. Antonij pueri, Areſti Epiſcopi. In Aquileia ingreſſio reliquiarum SS. Andreę Apoſtoli, Lucę, Ioannis Euangeliſtarum. Et alibi natalis SS. Euphemiæ, Syriæ Ariſtoni cum ſocijs eorum. Ariſtionem Græci in Menologio Caniſij ad hanc ipſam diem recolunt Alexandriæ Epiſcopum, qui per ignem probatus in cœlum migrauerit. Fuſius Ariſtionis martyris Epiſcopi Alexandrini certamen proſequitur ad hanc ipſam diem Menologium Baſilij. An idem Ariſtio ſit, ac Ariſtoippus, cum Alexandriæ pariter vterque dicatur Epiſcopus, & eodem die veneretur, facile immutatio nominis credi poſſet librariorium inſcitia. Cum verò proximiùs ad Ariſtionem Græcorum accedat Ariſton, ſiue Areſtus Epiſcopus poſt Antonium puerum Syrum enumeratus, anceps ſubſtiti, ſi forte Ariſtion Epiſcopus fuerit Alexandriæ minoris, non Ægyptiæ, ſed Ciliciæ, vel potius Syriæ, vt habet Ptolemæus ad Iſſicum ſinum, vulgo hodie Alexandretta. Suaſit, quòd in ſylloge Epiſcopotum maioris Alexandtiæ, neq. Ariſtion, neq; Ariſtoippus compareat in Catalogo Chronologiæ Nicephori, vulgo Conſtantinopolitani. Si quis enim primum eſſe contendat, Epiſcopum quidem Alexandriæ coronatum, vt docent Græci, ſed qui alterius vrbis ſub Alexandrina Metropoli ſedem tenuerit, & Alexandriæ vbi frequens erat martyrũ carnificina, certamen compleuerit, non pugnabo. Rabanus vtrumq; memorat Ariſtippum ſcilicet, & Ariſtonem his verbis. *iij. Nonas. In Alexandria Ariſtippi Epiſcopi, & in Syria Antonini pueri annorum xx., & Ariſtonis Epiſcopi, & in Caudis Vitaliani.*

Antonij pueri. Romanum Martyrologium Beda, Vſuardus, Ado, Bellinus de Padua, & Maurolycius Capuæ Antoninum puerum, & Ariſteum Epiſcopum recolunt, & Acta extare innuunt, quæ periiſſe exiſtimat Baronius. Ea tamen ſtrictim prælibat Petrus de Natalibus; dum verò Antoninum puerum non xx. annorum, vt plurimi codices habent, ſed tantùm decennem volũt ad fidem Chriſti Ariſtæum duxiſſe, cum quo deinde tentus, & varijs ſupplicijs cruciatus, amputato capite triumphauerit iij. Nonas Septemb. alium à Syro omnino eſſe docerent. Ex ea enim narratione conſtaret, Ariſteum nequaquam Epiſcopum fuiſſe, tùm quòd Epiſcopus ibi non dicitur, tùm quòd ab Antonino puero edoctus aſſeritur, non è contra minor à maiori, atq. ità Martyrium compleuiſſe. Ex Eccleſia Capuana, neque Baronius, neq; Ferrarius aliquid de his afferunt, quinimò Ferrarius inter eos martyres Capuanos in indice refert, de quibus nõ ſit officium. Vuandelbertus Antoninum quidem puerum triumphantem hac die canit, & Ariſteum Antiſtitem, ſed locum paſſionis non exprimit. At non modo libri noſtri Antoninum Puerum annorũ xx. & Areſtium (non Ariſteum vocant) Epiſcopum nequaquam Capuæ recolunt; ſed omnino in Syria, & Apamæa, quæ regio eſt, & eiuſdem nominis Metropolis Syriæ. Ita etiam M. Corbeienſe licet ætatem pueri non exprimat, & Areſtium S. Epiſcopum dicat, non Ariſtæum. Martyrol. Vetuſtiſſimum Apameæ non meminit, ſed tantummodo in Syria Antoninum puerum, & Ariſtonem Epiſcopum recolit, quemadmodum Rabanus, vt vidimus. Tẽpus etiam præter morem ſignant codices noſtri, nimirum ſub Conſtantio Imperatore, quod ita confirmat mſ. Reginæ Sueciæ iij. Non. *In Prouincia Syria ſub Conſtantio Imperatore S. Antonii adoleſcentis annorum xx. & Areſti Epiſcopi, cuius geſta habentur*. Antonium, ſiue Antoninum Apamienſem Syrum omninò diuerſum putarem ab Antonio, ſiue Antonino Apamiẽſi Gallo, de quo egimus ſuperiori die; illum enim ex Actis apud Petrum de Natalibus lib. 8. cap. 24. ab infidelibus, ſeu Paganis, quos impugnabat, detentum, capite minutum, & in fruſtrà diſcerptũ martyrium feciſſe narratur: hunc ſub Con-

Digitized by Google

ſtantio Imperatore paſſum, in pace alioquin Eccleſiæ ſub Conſtantino parta, ab Arianis trucidatum veriſimilius eſſet cũ Areſtio, ſeu Areſtione Epiſcopo, niſi is Alexandrinus Epiſcopus ſit à Græcis hac die, vt diximus, memoratus. Quæ enim verba adduntur in Vſuardo, & Adone, *quorum geſta habentur*, neque in M. Corbeienſi, neq. Antuerpienſi proſtant, & tam in libris noſtris, quam in M. Reginæ Sueciæ ad Areſtium tantum, ſeu Ariſtionem referuntur, *cuius geſta habentur*. Nec horum compendium adhuc apud Græcos deeſt, præſertim in Menologio Baſilij. Galeſinius Antoninum martyrẽ Apameæ, & Ariſtionem Alexãdriæ Epiſcopum martyrem retulit in diẽ præcedentẽ, & Notkerus tacuit. Nè autẽ de Antonino martyre Apamienſi aliquid, quod ſuccurrat ſileamus, ex Ferrario addimus in Notationibus Generalis Catalogi ad diem 2. Septembris Antoninum in Syria martyrem, diuerſum non eſſe à Pamienſi Aquitano, neque ab eo, qui apud Placentiam paſſus eſt, & vnum martyrem diuiſum apud pleroſq. confundi. Ac ita re vera eſſe comperi ex lectionibus, quas in codice lectionarij antiqui Eccleſiæ Placentinæ apud me mſ. habeo. Quamquam enim in Calendario eidem præfixo S. Antonini celebritas indicetur 4. Nonas Iulij, & in lectionibus, non ex Vrbe Apamea, ſed è Pannoniæ opido nobilibus ortum parẽtibus ſub Maximiano coronam accepiſſe narretur, eodem tamen modo cum Apamienſe, ſiue Pamienſe Aquitano in flumine proiectum fuiſſe narratur, & ijſdem prodigijs ſanguinem, ac reliquias fuiſſe collectas affirmatur. Verum non tãtum in codicibus noſtris locus Paſſionis in regione Apamiæ ſignatur, ſed additur in Corbeienſe M. Prouincia Syriæ, & ſcrupuloſè *in Vico Aprocavito*, qaæ minutiora, vt verum fatear, additamentum antiquarij recentioris ſapiunt, contra Vetuſtioris martyrologij ſtylum. Videantur etiam, quæ diximus ad diem 30. Septembris.

In Aquileia. Nec ab additamento abhorret ſingularis Vrbis celebritas. Aduentus nimirum ad Aquileieſem vrbem ſanctarum reliquiarum Andreæ Apoſt. Lucæ, & Ioannis Euang & veriſimile eſt in Vetuſtioris martyrologij contextu, cuius prototypum Aquileiæ Ado ſe inveniſſe fatetur, ab Aquileienſibus clericis ſuperadditum fuiſſe. Cum tamen in Vetuſtiſſimo M. inter martyres Caudinos, Lucas, & Ioannes memoretur, ſuſpicionem mouet, ne qui huiuſmodi additamentũ poſuit, vel ex eo excriptor, fucum fecerit, eosq; à martyrum illorum cœtu expunxerit, & ex codice Adoni annexo, ita immutato, in noſtris libris, & Corbeienſe translatio illa defluxerit. Vmbras indicamus, vt alij lucem addant, præſertim quòd ijdem fere cœlites Mediolano aſcribãtur die 27. Nouẽbris.

Et alibi SS. Quos incerto loco martyrol. Corbeienſe, & noſtrum tres nominatim martyres, cum anonymis ſocijs proferunt, hos Vetuſtiſſimum S. Villibrordi ſingillatim exprimit, & locũ Paſſionis certum indicat. *In Caudis.* Nullam huius nominis, ſiue regionem, ſiue vrbem inuenio præter Caudium, & Caudi vrbem Samnij, quæ etiam Caudinæ fauces, & furculæ dicuntur. Caudium eſt illa Straboni, & Ptolemeo. Caudi apud Antoninũ in Apulia lego. Euphemia, quæ hic chorum ducit alia eſt ab Aquileienſi, quæ cum diuerſis ſocijs in Romano martyrol. & apud alios memoratur. Vitalianus, Lucas, Nepos, Ioannes, & Seuirius ſunt, qui in noſtris libris, & Corbeienſi, vel omictuntur, vel nominibus non expreſſi ſub ſociorum compendio comprehendũtur cum Euphemia, Siricio, & Ariſtone, ſeu Tartone.

In

II. Nonas Septembris.

IN Angira Gall. natalis Sanctorum Rufini. Siluani. Macelli. Gaiani Hepidi. Antonini. Euſtichi. Maximi. Euſebij. Item Gaiani. Vitalici. Gaiſuti. Magni. Caſſi. Saturnini. Donati. Eleuſi, cum ſocijs eorū. Romę in Cimiterio Maximi; Via Salaria depoſitio Bonifatij Epiſcopi. Ad ſcām Felicitatem natalis Sanctorum Magni. Caſti. Saturnini. In Gallia Ciuitate Cauallonentium natalis Sancti Marcelli martyris. Treueris depoſitio S. Paulini.

SEPTEMBRIS 4.

LEgendum eſſe Ancyra Galatiæ, frequens librariorum error aliàs nos monuit. Confirmat M. Corbeienſe. *Prid. non. Sept. In Ancyra Galatię natalis SS. Rufini, Syluani, Mamelli, Caiani, Helpidi, Antonini, Euſtici, Maximi, Euſebi, item Gaiani, Vitaliea, Gaiſon, Magni, Caſti, Saturnini, Donati. Eleuſi cum ſoeijs eorum. Roma in Cimiterio Maximi, Via Salaria, depoſitio Bonifacij Epiſcopi. Ad ſanctam Felicitatem natal. SS. Magni, Caſti, Saturnini, Firmini. In Gallia ciuitate Cabillone, natalis S. Marcelli martyris. Treueris depoſitio S. Paulini Epiſcopi.* Neque leui mendo càret M. Vetuſtiſſimum, dum pro Galatiæ legit Gallitiæ. *II. Nonas Septembris. In Aneira Gallitiæ natalis Marcelli, Gaiani, Belpidæ, Antoni, Rufini, Siluani, Euſtoci, Maximi, Euſebi. Item Gaiani Italicæ, Gauſunti, Magni, Caſti, Saturnini, Donati, Decisi. Roma Maximi, Bonifaci Epiſcopi, Magni, Marcelli Epiſcopi.* Cum Corbeienſi M. codices noſtri xvij. martyres ex Ancyrana vrbe, parua in nominibus differentia, producunt ſub Rufino anteſignano. Vetuſtiſſimum ſignat eorundem ducem Marcellum. Reginæ Suecicæ mſ. in nominibus decurtatum in capite Siluanum indicat; decem tamen, & ſeptem martyres vidit, qui martyrol. illud mutilauit. *Pridie non. Aneyre in Galatia natalis SS. Syluani, Marcellini, Maximi cum aliis xiiii.* Tres tantum primos Rufinum. Siluanum, & Vitalicium recolit Romanum martyrol., quos pueros vocat, ex Beda, Vſuardo, Adone, Bellino de Padua, Maurolycio, Galeſinio. Ita etiam puerilem ætatem teſtatur Petrus de Natal. lib. xi. nu. 236. ex vetuſtis martyrologijs. *Tres pueri martyres, ſcilicet Rufinus, Saluinus, Vitalicus apud Ancyram Galatiæ paſſi ſunt pridie Non. Sept.* Nec alios præter tres in Romano martyrol. adductos refert Norkerus, qui ſociorum non meminit. Vitalicam non Vitalicum reddunt Beda, & Ado. Codices noſtri cum Corbeienſi, quamuis tres primo loco ſignatos pueros fuiſſe nō exprimāt, ſupra alios codices, nō modo nominibus expreſſis exuberant, ſed anonymos ſine numero addunt *cum ſociis eorū.*

Roma in cæmeterio. Ad Catacumbas in cœmeterio Calliſti prope earundem ingreſſum ex Eccleſia S. Sebaſtiani vidi, dum Romæ eſſem ſepulcralem epigraphem, his notis in marmore ſignatam. *Sancto martyri Maximo.* Cœmeterium antonomaſticè vocatum fuiſſe, quod Calliſti etiam dicebatur alibi animaduertimus ex ep. 9. S. Cypriani ad Succeſſum, vbi Sixtum ſcribit in cœmeterio animaduerſum. Maximus Commentarienſis ibi quidem ſepultus fuit,

ſed

ſed 13. Cal. Decembris vt habent Acta eius mſſ. in codice Sãctæ Mariæ ad martyres apud Aringhium lib. 3. cap. 11. n. 14. qui nu. 21. eandem inſcriptionem S. Maximi præfert *Sancto martyri Maximo*, duoſque ibi eiuſdem nominis martyres, ambos Commentarieſes, fuiſſe ſepultos concedit. Hunc Maximũ Cõmentariẽſem Acta apud Card. Baroniũ anno 259. n. 13. ſepultum fuiſſe docent 13. cal. Februarij, quo tamen die in Vetuſtiori noſtro M. non recolitur. Nomen autem apud Romanos frequens, plures in cœmeterio ampliſſimo, & præ cæteris celeberrimo eodem nomine ſepultos non vetat. De alio S. Maximo videnda etiã infra, quæ exhibemus ad diem viij. Kal. Nouembris, & 9. cal. Decẽmbris, & an Maximus eſſe potuerit ex cœmeterio Calliſti noſtra ætate extractum, vt ibi adnotamus.

Via Salaria. Bonifacium primam Romanum Epiſcopum, ſeu Pontificem ſepultum eſſe *Via Salaria*, docent Pontificalis Hiſtoriæ ſcriptores, ſiue Damaſus, ſiue Luitprandus, ſiue Abbo Floriacenſis, qui tamen defunctum narrant 8. *Kal. Nouembris*. At certum eſt, in tempore, quo obitus antiquorum Pontificum ſignantur, plura errata incidiſſe, & ſi vera ſunt, quæ ijdem notãt, hoc eſt Zoſimum anteceſſorem Bonifacij deceſſiſſe 7. vel 8. cal. Ianuarij, & Epiſcopatum vacuum non fuiſſe vltra dies xi., vt notat Abbo Floriacenſis, Bonifacius ſedere cœpit, quinta, vel ſexta die Februarij: cui ſi poſt tres annos completos addantur menſes octo, ac dies 6. vel 7. quanto ſpacio ſediſſe narrant, iam non 8. cal. Nouembris obijſſe certum eſſet, ſed duodecimo vel 13. Septembris, quod magis ad martyrologium noſtrum, & tempus in eo adnotatum accederet. Sin vero poſt mortem Zoſimi Eccleſia per vnicum tantum diẽ paſtore orbata fuit, vt ex literis Symmachi ad Honotium Anguſtum colligit erudiſſimus Baronius ad annum 418. n. 74., & ſtatim ab electione Bonifacij illa ſcripſcrit 4. cal. Ianuar. hoc eſt 28. Decẽbris, quando Eulalius, à paucis extractus ab exequijs Zoſimi electus in ſchiſmate fuerat, & amplius ſi ſupra diem electionis Bonifacij, ſeù annos tres tunc completos, ſuper addantur menſes octo, & dies ſeptem, quando eiuſdem obitus ſignatur, iam eiuſdem depoſitio in diem quartam Septembris incidere conuinceretur. Inter Cœlites Bonifacium primũ Pontificem numerat Petrus de Natalibus lib. 4. cap. 160.; ſed diem obitũs non ſignat. Apud Bedam adducitur libellus de miraculis Bonifacij Papæ, & hunc eſſe valde probabile eſt. Eccleſiæ S. Bonifacij Confeſſoris, & Pontificis meminit Bibliothecarius in vita Hadriani. Romæ, non indicato præcipuo depoſitionis loco, ita de Bonifacio mſ. Reginæ Sueciæ. *Romæ depoſitio Bonifatij Epiſcopi*.

Ad Sanctam Felicitatem. Anceps fui an verba hæc ad Bonifacium Pontificem referenda eſſent, an vero ad ſequentes martyres, Magnum, Caſtum, & Saturninum. Illud ſuadebat, quòd aliqui ex adductis ſcriptoribus Hiſtoriæ Pontificalis Bonifacium ſepultum narrent *via Salaria iuxta corpus S. Felicitatis*, & Damaſus, ſiue Anaſtaſius tempore ſchiſmatis docet, illum incoluiſſe cœmeterium S. Felicitatis martyris Via Salaria, ibique deinde feciſſe oratorium, ac muneribus ditauiſſe ſepulcrum S. martyris Felicitatis, & S. Siluani. At è contra Vetuſtiori M. inſuetum videbam locum venerati martyris poſtponi, nec improbabile ducebam, Magnum, Caſtum, & Saturninũ in cœmeterio S. Felicitatis via Salaria fuiſſe ſepultos. Locum, ſeu cœmeteriũ ad S. Felicitatem deſcribit Aringhius lib. 4. cap. 29. & meminit Bibliothecarius ſupra adductus in vita Hadriani. De Magno, & Caſto agunt cum martyrologio Rom. Vſuardus, & recentiores. Bellinus de Padua addit Maximum, quem ſeiunctim venerantur adducti mſſ. codices. Magnum, & Caſtum Romanos prætermictit M. Vetuſtiſsimum, forte quòd eius libra-

librarius eos inter Ancyranos cælites viderit numeratos, ſed cum libris noſtris, qui Saturninum addunt, ſeiunctim,eoſdē exhibet M. Corbeienſe,quod non modo Saturninum, ſed etiam Firminū addit. De Saturnino via Salaria ſepulto, eiuſq. Eccleſia ab Hadriano Primo reſtaurata, meminit Bibliothecarius adductus in vita Hadriani, eumq. ſepultum, vel in cœmeterio SS.Chryſanthi, & Dariæ, vel prope ex eodem elicitur; quinimo idem qui ſupra Aringhius putat n.9. cœmeterium illud idem cum cœmeterio S. Felicitatis fuiſſe.

In Gallia Ciuitate Cabillone. Marcellum martyrem Cabillonēſem hac die ſignant cum Romano martyrol. Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, & recentiores; quorum aliqui ſummatim eius Acta percurrunt,fuſius repoſita T.9. Surij, vbi inſolens martyrij genus notatur: fuit enim ſecundo à Cabilone milliario defoſſus cingulo tenus, vt rectus ſtans inexcogitabili pœna occideretur, quod tertia die accidit. Hunc Epiſcopum vocat martyrol. Vetuſtiſsimum, quin etiam Epiſcopum, & Confeſſorem mſ.Reginæ Sueciæ cōtra illorum Actorū fidem, vt duos Cabilonenſes Marcellos fuiſſe ſuſpicionem inducant. Inter Cabilonēſes Epiſcopos Sammarthani Marcellum non exhibent.

Treueris.Cur S.Paulini Epiſcopi Treuirenſis depoſitionē hìc repetant, tam libri noſtri, quam martyrol. Corbeienſe, cum eādem indicauerint pridie Kal.Septēbris,difficile eſt affirmare. Niſi pro depoſitione aliqua veneretur trāslatio, vtpote translato corpore ab exilio Phrigiæ vbi martyr obijt.Videnda quæ de Paulino ſupra adnotauimus: videndi etiam Merſæus de Epiſcopis Treuerenſibus, & Sammarthani To. 1. Galliæ Chriſtianæ, qui Paulinum obijſſe narrant anno 361. vigeſimū octauum Epiſcopū Treuirensē, & plura de eo cumulantes, nil de translatione referunt.

Nonas Septembris.

IN Portu Romano natalis Sanctorum Taurini. Herculiani. Ariſtoſi. Et in Capua Campaniȩ natalis Sanctorum Quinti. Arconti. & Donati. In Alexandria natalis Sanctorum Nemſidi. Saturnini, & depoſitio Beati Ingenui Epiſcopi cum ſocijs ſuis. In Aegypto natalis Sanctorū Taurini. Nemorati. Saturnini. Arapollini. *In Gallia Ciuitate Veſontione Natalis Sanctorum Ferrioli, & Ferrucionis cum ſocijs eorum.*

SEPTEMBRIS 5.

IN Portu Romano tres tantùm martyres numerāt codices noſtri: quatuor vero martyrol. Corbeienſe,quod ita ſupra illos exuberat. *Non. Sept.In Portu Romano natalis SS.Taurini, Heroi,Heraliani, Ariſtoſi, & paſſio SS.Thothalielis, & ſororis eius nomine Berbea. In Capua Campania natalis SS. Quinti, Arconti, Donati, Magni, Ianuarii. In Alexandria natalis SS. Memſidi, Sturninȩ Depoſitio Beati Ingenui cum ſociis ſuis, quorum nomina Deus ſcit. In Ægypto natalis SS. Taurini, Nemorati, Saturnini, Arapolloni. In Gallia Ciuitate Veſontione natalis SS.Ferreoli, & Ferrucionis cum ſociis eorum.* Binos tantum cælites purpuratos in Portu Romano ſignat martyrol. Vetuſsimum Antuerpienſe, & binas Alexandrinorum claſſes hoc ordine. *Nonas Septem-*

Septembris. In Portu Romæ Taurini, & Herculani. In Alexandria Euteci, Maximi, Nimpi, Saturnini. Et in Capua Quinti, Areonti, Donati. Alexandria ciuitate Nimfidæ, Saturninæ. Ingenui Epiſcopi. In Ægypto Taurini, Saturnini, Nemoſati, Aropollini. In Galliis ciuitate Veſontione Ferrioli, & Ferrucionis. Ex primis Romanis, ſeu Portuenſibus martyribus Herculanum tantum agnoſcunt Romanũ martyrol. cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, Bellino, Maurolycio, & Galeſinio, qui in Notis, alios addere Hermanum, ſiue Herianum fatetur. Rabanus Taurinum, & Heraculanum, ſiue Herculanum profert: ſed præterito Herculano ex his binos refert mſ. Reginæ Sueciæ. *Nonis Sept. Romæ natalis SS. Taurini, Areſcoſi.* Hercoum addit M. Corbeienſe, qui Nonnus eſt in Vetuſtiſſimo fragmento Romani martyrologij apud Bucherium. *Nonis Septembris Acontii in Porto, & Nonni, & Herculani, & Taurini.* De Acontio, & Nonno Portuẽſibus egit martyrol. Vetuſtius noſtrum ad diẽ 25. Iulij; vnde mirum non eſt hic eſſe prætermiſſos. Forte ſocij fuerunt certaminis, ſed diuerſo tempore ſeorſim coronati, qui nè diſiungerentur, cum Herculano, & Taurino in fragmento illo memorantur. Heraclianus non Herculanus dicitur in martyrol. Corbeienſi, & in noſtris libris minima differentia Herculianus, ſicuti in vetuſtis aliquibus penes me Calendarijs, ſed Herculanum diſertè vocant edita omnia martyrologia. Diuerſum hunc putarem ab Herculano illo via Lauicana ſepulto apud Petrum de Natal. lib. 8. c. 120. eundem tamen cũ eo crederé, cuius meminit lib. 11. n. 238. què in Portu Romano paſſum refert nonis Septembris, & eundem cum eo, qui Parmæ recolitur, vt ex Tab. Eccleſiæ Parmenſis refert Ferrarius in catal. SS. Italiæ. Addit martyrol. Corbeienſe, nullo alio loco paſſionis interpoſito, Thotalielum, & ſororem eius Berbeam. Sed hos in Græcia ex Græco libro habet Galeſinius, vocatq. Thathuelem, & Bebæam, ſeu Beuæam. Hos Menologium à Caniſio editum recolit die præterita quarta Septembris, diffuſius Thatuelis certamẽ enerrans, breuiſſimum verò Beueæ, quod fuſius à Galeſinio deſcribitur, vt videtur ex Menologio Baſilij Nonis Septembris, acerbum quidem in vtroq. & memorandum, licet in Romano M. præteritum.

Et in Capua. Omittunt hic Alexandrinos quatuor martyres Eutecium, Maximum, Nimpium, & Saturninum, ab Antuerpiẽſi memoratos, tam codices noſtri, quam Corbeienſe martyrol. cum Romano, & alijs; nullibi enim memoratos inuenio hac die, vnde illos eſſe mutilatos ſuſpicari fas eſt. Nõ ita de Capuanis accidit, quorum ſaltem aliqui in omnibus editis martyrologijs memorãtur. Tres Romanum ſignat Quintium, Arcontium, & Donatum, cum Beda, Vſuardo, Adone, Petro de Naralibus, Maurolycio, Bellino de Padua, & Galeſino. Notkerus, Eutychetem, & Maronem addit. Magnum vero, & Ianuarium martyrol. Corbeienſe. Rabanus *in Campania Quinti*, tantũ meminit. Beda, Fãtinũ, Nimphũ, & Saturninum memorat, quorum poſtremi ex adductis Alexandrinis videntur. Ferrarius in catalogo SS. Italiæ nullum adfert auxilium: de his enim nihil legi in Breuiario, & Tabulis Eccleſiæ Capuanæ fatetur.

In Alexandria. Ex gemino Alexandrinorum martyrum choro apud Vetuſtiſſimum martyrol. Antuerpienſe aliqui cum Capuanis athletis permixti ſunt: &, qui in libris noſtris interciderunt. Nimphius, vel Nimpius, & Saturninus, primi ordinis apud Bedã, Capuanis aſſociãtur, ſicuti Eutychetus, & Maro apud Notkerũ. Eiuſdem etiam ordinis videntur Euticius, & Maximus, & primi quoque ordinis ſunt Alexandrini Nemphidius, & Saturninus in libris noſtris: ex quibus fortaſſe primi ablati fuerunt, quòd eoſdẽ eſſe librarius, ſiue antiquarius putauerit.

Sed

Sed diuerſi ſexus ſecundi ordinis Alexandrini cœlites ſunt in martyrol.Vetuſtiſſimo, Nimphida ſcilicet,& Saturnina, quāvis nomina eadem ſint. Rabanus *in Alexandria Nimphi, & Saturnini* tantum meminit.

Et depoſitio. Ità cum Alexādrinis ſecundo loco recenſitis martyribus Ingenuum Epiſcopum vnit martyrol. Antuerpienſe,vt Alexandrinum Epiſcopum fuiſſe ſuadeat; præſertim quòd nomine depoſitionis non vtitur. At inter Alexādrinos Epiſcopos apud Nicephorum Conſtantinopolitanum Ingenuus non inuenitur. De aliqua interlineari additione ſuſpicionem mouit, quòd Ingenuus Epiſcopus nuſquam mihi compareat, niſi apud Rabanum hac ipſa die his verbis, *& in Alexandria Nimphi, & Saturnini, & depoſitio B.Ingenui Epiſcopi*. Epiſcopus non dicitur in martyrol.Corbeienſi, ſed expreſsè in Antuerpienſi, & noſtro. An pro Ingenuo legendus eſſet *Ingenuinus*, qui Epiſcopus Sabionenſis confeſſor in exilio obijt, & cuius meminit Petrus de Natal. lib. 3. cap. 85. ſed cum de eo omnia intricatiſſima ſint, & nomen, dieſq. depoſitionis non prorſus conueniant plura non adducimus videnda apud eruditiſſimū Bollandum ad diē v.Februarij. Inter Ebredunenſes Epiſcopos Ingenuum numerant quinto loco Sammarthani, ſed nulla ſanctitatis nota ſignatum.

In Ægypto, Ægyptij quatuor hìc ſignati martyres non alibi indicantur, quod viderim, niſi in codicibus noſtris, Antuerpienſi, & Corbeienſi.

In Gallia. De SS.Ferreolo præsbytero, & Ferrurione Diacono agit Martyrol. Romanum ad diem 16. Iunij cum Beda, Vſuardo,& Adone, vbi aliqua cumulat Cardinalis Baronius; de ſocijs tamen nihil ibi additur. Maurolycius hac ipſa die 5. Septembris de illis ita agit. *Ipſo die SS.Apulei, Ferreoli, & Ferruti*, quam celebritatem in Gallijs Veſuntionenſi ciuitate inuentionem eſſe notat Molanus, à B. Aniano peractam tempore Iuliani Imperatoris, quod à Galeſinio confirmatur. Eiuſdem tranſlationis meminerunt hac die Ferrarius in Generali catalogo, & Sauſſayus in Gallic.Martyr. Vnde additamentum eſſe Gallici antiquarij in M. Vetuſtiori non dubitamus. Præter Apuleium alios ſocios non inuenimus, neq. in Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei, in quo 16. cal. Iulij, ita legitur. *In Gallis apud Vrbem Veſontionem SS. martyrum Ferreoli presbyteri,& Ferrutiani Diaconi, qui à B.Irenæo Epiſcopo ad prędictam vrbem miſſi, poſtea ſub Diocletiano ex cruciati pœnis gladio feriūtur*. Sed quanta temporum perturbatio Irenæi, & Diocletiani? Aliud agnoſcit ſphalma Theophilus Raynaudus, qui in Hagiologio Lugdunenſi de SS. his martyribus agit eruditè, ſocioſq; vocat Felicem, Fortunatum, & Archilleum, ſed huius Tranſlationis non meminit.

VIII. Idus Septembris.

Natalis Sancti Adriani. Romæ Via Salaria natalis Sancti Eleutheri Epiſcopi. In Territorio Cappadociæ Ciuitate Reaten natalis Sancti Quottidi cum ſocijs ſuis.

NAtalis dies S. Adriani, ad frontē hodierni laterculi notatus in codicibus noſtris, à Martyrolog. Corbeienſi, & Antuerpienſi omittitur. Primum ita breues faſtos exhibet. *VIII. Idus Sept. Romę via Salaria milliario ab Vrbe natalis S. Eleutheri Epiſcopi. In territorio Cappadociæ, ciuitate Readden natalis S. Cottidi cum ſociis ſuis*. Breuius etiam M. Vetuſtiſſimū. *VIII. Idus Septembris. Romæ Eleutheri. Cappadociæ ciuitate Teriaten natalis Cuttidi*. Adrianum alibi memoratum hac die non inuenimus, præterquam in paruo Hieronymiano martyrol. ſeu Calendario Lucenſi perantiquo, in quo Septemb. *viii. Idus Eleutherii, & Adriani* memoria indicatur. An idem ſit, qui repetitur infra die 8. non affirmarem. S. Adriani Diaconia celebris Romæ fuit, vbi corpus Nicomedienſis translatum fuit, vt ibi dicemus. Quatuor huius nominis martyres apud Græcos in Menologijs adnotatos inuenio. Primus Cæſareæ die 4. Febr. in Menologio Caniſij, qui 3. Febr. in Menologio Baſilij cum Eubulo ſignatur. Secundus, qui tantum martyr appellatur 17. Aprilis. Tertius cum Natalia vxore, qui Nicomedięſis eſt 26. Auguſti, & de quo infra agendum eſt 8. Sept. Quartus eadem die filius Probi Imperatoris paſſus item Nicomediæ ſub Licinio. Cum hic vero locus non præfigatur, alicuius Romanæ translationis, aut Baſilicæ dedicationis memoriā peragi fortaſſe non eſſet inconueniens, præſertim ex ſequenti Romanæ vrbis nomine.

Romæ Via Salaria. Cum S. Eleutherium Epiſcopum viderint Galeſinius, & Maurolycius non hac die obijſſe, ſed ex libro Pontificali 7. cal. Iunij, in Eleutherium Abbatem, cuius S. Gregorius meminit, & ex eo Surius, declinauerunt. Ita etiam exiſtimauit doctiſſimus Baronius, qui Bedam mendosè putat legere non Abbatem, ſed Epiſcopum, & aſſertionis ſuæ auctorem præfert Adonem. At cum Ado, neque in edito apud Roſueydum, neque in antiquo noſtro hecino Eleutheri meminerit, ſed eius Appēdix, ſiue Spuria additio apud Moſandrū, Eleutherium, neque Epiſcopum, neque Abbatem agnoſcat, ſed tantum ſignet. *Romæ natale S. Eleutheri*, cumq. in adductis martyrol. Corbeienſi, & codicibus noſtris conſtanter retineatur *Eleutheri Epiſcopi*, nihil muto. His addimus mſ. Reginæ Sueciæ, in quo 8. Idus legitur *Romæ Eleutheri Epiſcopi*. Cum verò depoſitionis vox non addatur, certum etiam videtur de aliquo S. Epiſcopo martyre memoriam recoli. Ex vſitato enim loquendi modo, non modo martyr, ſed Romanus Epiſcopus, ſeu Pontifex intelligitur. Exempla paſſim obuia ſunt. Duo tamen obſtare videntur, quin de S. Eleutherio Papa intelligi poſſit. Alterū quod ſupra die 18. Aprilis Eleutherius Epiſcopus Romæ pariter memoretur, deinde quòd dies natalis S. Eleutherij Papæ in pluribus libris ſignatus, cum viij. Idus Septembris non conueniat. In libro quidem Pontificali, ſiue Damaſi, ſiue Anaſtaſij, obitus eiuſdem notatur 7. cal. Iunij: apud Luitprandum 8. cal., apud Abbonē Floriacenſem 9. cal. itidem Iunij. Sed facile obiecta dilui poſſunt. Eleutheriū Epiſcopum cum Attilia matre die 18. Aprilis memoratum, iam non leuioribus momentis diximus Epiſcopum fuiſſe in Illirico, Romæ martyrio coronatum. De die vero natali S. Eleuteri Pontificis reſponderi poſſet, frequentes eſſe in hiſtoria Pontificali de tempore cuiuſque Pontificis errores; raro enim tempus vni Pontifici aſſignatus, cum antecedentibus, aut ſubſequentibus accomodari poteſt. In Eleutherij autem hiſtoria oculatiſſimus Baronius fatetur errarum eſſe in tempore ſedis, & quamuis annos potius, & mēſes eius cathedræ emendare voluc-

voluerit, quam diem obitus, facilius tamen videtur, errorem potuiſſe irrepere in vnica numerali nota diei, vel menſis nomine, quam in ambobus. Conſentit idem Card. Baronius Eleutherium electum in Pontificem fuiſſe die 3. Maij, quòd Soterus ſepultus fuerit die 22. Aprilis, & ceſſauerit Epiſcopatus dies vndecim. At ſi Eleutherius cathedram tenuit annos xv. menſes iij. dies ij. iam obitum eius impoſſibile eſt in 7. 8. vel 9. cal. Iunij incidere, ſed omnino in quintã diem Auguſti. Verùm poſito, iam errore in die natali eius, ſi vnica numeralis nota menſibus adderetur, & legere fas eſſet poſt xv. annum, quo ſedit, menſes IIII. natalis eius dies in quintam Septembris incideret, & cum Vetuſtiori M. noſtro congrueret. An S. Eleutherius martyr, vel confeſſor obierit, incertum etiam Baronio eſt, quamuis in antiquis omnibus Martyrologijs affirmet, martyrem ſcribi 7. Kal. Iunij, cum id mihi non licuerit inuenire niſi apud Bellinum de Padua, & ex eo Molanum, & apud Bedam 6. Kal. dum Vſuardus, Ado, & Notkerus ibi ſilent. In Calendario vtique antiquo hædino, Breuiario libro præfixo penes me, non negarem, ſcriptum eſſe 7. *Kal. Iunij Eleutherij PP. & M.* Nec difficile eſt ſub Imperio Comodi, cum alijs pluribus martyribus palmam accepiſſe. At cum aliàs Vetuſtius martyrol. noſtrum à Romano emendato in die alicuius celebritatis diffideat, non inde abijeciendũ eſſe puramus: ex translationibus enim Sanctorum corporum facile fuit, dies venerationis alicuius immutari, ſicuti etiã de S. Eleutherio Pontifice accidere potuit, qui apud S. Petrum in Pontificali hiſtoria ſepultus dicitur, hìc Via Salaria, vnde translatus in Vaticanum eſſe potuerit. Si cui hæc non arrideant, Eleutherium recogitet alterius Vrbis Epiſcopum, Romæ martyrio coronatum, vel Epiſcopi titulum in Abbatem immutet. Si primum placet auctorem Rabanum inueniet, qui S. Eleutherium Epiſcopum quinquageſimo milliario ab vrbe natalẽ habuiſſe, his verbis docet. *viij. Idus. Zachariæ Prophetæ. Romæ via Salaria milliario ab vrbe quinquageſimo natale S. Eleutheri Epiſcopi.* In antiquis martyrologijs adnotari conſueuiſſe martyres in Romanis vijs coronatos alibi diximus, & vrbi Romanæ aſcribi, quantumuis alterius ciuitatis, & loci eſſe potuerint.

In Territorio Cappadociæ. Vetuſtiſſimum martyrol. nihil de territorio Cappadociæ habet, quod minus propriè videtur additum, ſed tantùm, & vetuſtioris M. ſtylo, *Cappadocia ciuitate Seriaten*. Nomen vrbis non refert Romanum M. ſed in Cappadocia Cottidium Diaconum, Euſebium, & ſocios recolit. Cappadociæ apud vrbem Reaten Cottidium Diaconum tantùm ſignat Vſuardus, quẽ ſequuntur Bellinus de Padua, & Maurolycius. Ado, & Notkerus ſilent. Beda eſt qui Cottidio Diacono Eugebium, ac ſocios addit, & eum ſequitur Galeſinius. Eugenium prætereunt cum libris noſtris alij adducti codices. De Vrbe Cappadociæ, ſiue Reatæ, ſiue Readden, ſiue Teriate, nihil apud Geographos hucvſq; mihi licuit inuenire, neq. etiam de ciuitate Ruetenſi in codice Rabani; ita enim dicitur vrbs S. Cuttidi. viij. Idus Sept. *In Territorio Cappadociæ ciuitate Ruetenſi natale S. Cuttidi, Eugenii Epiſcopi, & ſociorum eius.* Eugenius Epiſcopus in alijs codicibus non memoratur.

VII. Idus Septembris.

Capua Ciuitate Beneuento natalis Sanctorum Seſonti. Ianuarij. Fiſti. Acuti. Deſiderij, & paſſio Sancti Anaſtaſi martyris. *In Gallia depoſitio Sancti Auguſtalis Epiſcopi. Aurelianis depoſitio Sancti Euoti Epiſcopi, & Confeſſoris, & in Territorio Pariſiorum depoſitio Beati Chodoaldi Regis.*

SEPTEMBRIS 7.

LVxatos hìc agnoſcimus libros noſtros, & ope martyrol. Vetuſtiſsimi reſtituimus. *Capua Ciuitate Seſonti, ſiue Senoti. Beneuento Ianuarij,&c.* Hoc enim ordine illud procedit. *VII. Idus Septembris Capua natalis Sinoti. In Beneuento Ianuarij, Feſti, Acuti, Deſiderii. Sancti Anaſtaſij Epiſcopi. Arelate ciuitate Auguſtalis Epiſcopi, Aurelianis, Euorti Epiſcopi. Pariſijs ciuitate Chlonouandi Regis,& Confeſſoris.* Aſtipulatur mſ. Reginæ Sueciæ, in quo 7. Idus adnotatur. *Capua natalis S. Senoti.* Mutilum ſimul, ac luxatū agnoſcimus M. Corbeienſe: deeſt enim Capua ciuitas, & Senotus Beneuento, vt in noſtris aſſignatur. *VII. Idus Septēbris. Beneuento ciuitate nat. SS. Senoti, Ianuarii, Fiſti, Acuti, Deſiderii, & paſſio S. Anaſtaſii cum ſociis ſuis. Arelato ciuitate depoſitio S. Auguſtalis Epiſcopi. Aurelianis ciuitate depoſitio S. Euortii Epiſcopi,& Confeſſoris. Auguſtiduno ciuitate loco, qui dicitur Aliſia natalis S. Reginę martyris. In Territorio Pariſiorum, Vico Nouiento, Depoſitio Beati Clodoaldi Regis, poſtea presbyteri, & Confeſſoris.* De Senoto Capuano martyre, ſiue vt libri noſtri retinent, Seſontio ſeiunctim alibi non agitur, quam in M. Antuerpienſi, & mſ. Reginæ Sueciæ; in alijs enim codicibus Beneuentanis martyribus ſociatur. Pamphilum Capuæ hac die ex Indiculo Eccleſiæ illius memorat Martyrol. Romanū emendatum, & Epiſcopum vocat,& hac die Ferrarius in Indice catal. SS. Italiæ inter Capuanos cœlites refert, de quibus officium non celebratur; ſed nominis diſparitas non ſinit cum Senoto confundere. An idem ſit Seſontius, ſiue Senotus Capuanus cum Soſio Diacono, qui inter martyres Beneuentanos anteſignanus refertur in eorundem, ſeu potius eiuſdem Soſij Actis, dubium reddit aliqua nominis diuerſitas, locus paſſionis, & patria. Soſius in Actis illis à Ioanne Diacono Beneuentano ſcriptis eius, & Diaconus Meſenates dicitur, ac ad Sulphuratoriā Puteolanā, cū Ianuario Beneuētano Epiſcopo Proculo, & Feſto Diaconibus, Deſiderio Lectore, Euticete, & Acutio laicis gladio martyriū cōpleuiſſe, ſed varijs in locis ſepultos eſſe narratur. Puteoli nempe Proculus, Euticetes, & Acutius. Neapoli Ianuarius: Feſtus, & Deſiderius Beneuenti: Soſius Leuita à ciuibus ſuis Meſenatibus raptus in Eccleſia collocatus dicitur die 9. Kal. Octobris, vnde Miſeno deſtructo, in Abatiam Luculani oppidi, quamquā euerſi, in Eccleſia S. Seuerini tranſlatum fuit. Etſi verò negari nequeat, plures ex his SS. martyribus cum allatis in Vetuſtiori noſtro Beneuentanis conueniſſe, cum tamen Proculus deficiat, & Euticetes, & fortaſſe Soſius, non facile videtur, affirmandum eoſdem eſſe. Soſius, & Proculus Diaconi Beneuentani memorātur etiā in Menologio Græcorum Caniſij cum Fauſto, & Deſiderio clericis, ad diem 19. Septembris, qui omnes dicuntur ſocij Ianuarij Beneuentani. Die vero 21. Aprilis, quando eorundem memoria repetitur, additur Acution, & vtrobique ſub Diocletiano paſſos eſſe affirmatur. De S. Soſontio, ſiue Sozontio natione Lyco, ſeu ex Lycaonia agunt hac die 7. Sept., tam Menologium Caniſij, quam Baſilij, paſſūq; ſub Maximo Præſide Ciliciæ narrant; vnde niſi ex Græcia Capuam aliquando tranſlatus ſit, cum Soſontio Capuano confundi nequit. De Ianuario quidem, & Acutio agit iterum M. noſtrum ad diem 19. huius menſis, vbi eos memorat Romanum M. & de S. Ianuario, eiuſq. prodigijs aliqua Card. Baronius addit. Petrus de Natalibus nō eodem tempore Sotium Diaconum cum reliquis coronatum narrat cap. 93. lib. 8. ſed poſt aliquot dies, nempe 9. Kal. Octobris; illos vero 13. Kal. eiuſdem mēſis, in quo cum Actis Ioannis Diaconi non congruit.

Digitized by Google

congruit. Martyrologium noſtrum cum Ianuario, Soſiũ incerto loco recolit infra die 29. Septembris, vt cum Seſontio, Capuano, ſiue Senoto vix ille componi poſſit. De S. Ianuario, & ſocijs in eorundem actis plurima legi poſſunt apud Antonium Caracciolum cap. xx. de ſacris Eccleſiæ Neapolitanæ monumentis, qui eorum natalem antiquitus fuiſſe exiſtimat 13. Kal. Octobris, ſed à Clemente Quarto, ob ferias vendemiales, tranſlatum in 8. Idus Maij. Rabanus Innocentium habet in Campania, præteritum in adductis codicibus, reliquos in vrbe Beneuentana, his verbis. *vij. Idus. Natale S. Chlodoardi Confeſſ. In Campania natale Innocentii, & in Beneuento Ianuarii, Feſti, Acuti, & Synoti, & Deſiderij.*

Paſſio S. Anaſtaſij. Martyrem tantum, non Epiſcopum referunt S. Anaſtaſium, tam codices noſtri, quam M. Corbeieſe; Epiſcopum verò profitetur M. Antuerpienſe. Nihil autem vetat martyrem eſſe ſimul, & Epiſcopum. Quia vero locus non exprimitur, & in aliquibus martyrologijs Anaſtaſius Aquileienſis martyr recolitur, puta in Romano, in Additionibus ad Vſuardum, & apud Ferrarium in catalogo SS. Italiæ, idque ex Petro de Natalibus lib. 7. cap. 124. ſexto, vel ſeptimo Calendas Septembris, ſuſpicari liceret in Vetuſtiori Martyrol. noſtro de Anaſtaſio martyre non Epiſcopo, cultũ hìc renouari. At cum is idem ſit, ac Anaſtaſius in Vrbe Solona Dalmatiæ coronatus, & ciuis Aquileienſis, cuius memoriã diſertè agit idẽ martyrol. noſtrũ ad illam diem, vix credimus eundem in hodiernis faſtis venerari: eòque magis quia M. Corbeienſe ſocios addit, in actis Anaſtaſij Sabinenſis, vel Aquileiẽſis non indicatos, & quia eadem acta martyrium, quod ille habebat in votis, ſubijſſe, quidem narrant, non vero in Epiſcopali dignitate conſtitutum fuiſſe, ſed artem fullonicam exercuiſſe. De S. Anaſtaſio martyre meminit Menologiũ Græcorum Caniſij ad diem 25. Octobris, in quo licet, nec paſſionis locus, nec dignitas Epiſcopalis indicentur, attamen dũ ad Fidẽ Chriſtianã prędicatione multos conuertiſſe narratur, nec Epiſcopale prædicationis munus, nec paſſionis per enſem conſummatæ ſocios excludit.

In Gallia. S. Auguſtalem Epiſcopum Arelatenſem Beda fuiſſe aſſerit, quod Card. Baronius negat eo ductus argumento, quod ſimul cum S. Hilario Arelatenſi ſubſcripſerit Cõcilio primo Arauſicano tempore S. Leonis Papæ. At non ita vrget argumentum, quin S. Auguſtalis ille alterius vrbis Epiſcopus eſſe potuerit, non Arelatenſis, ſicuti neque Cæſarius ibi ſubſcriptus, quamquam S. Cæſarius etiam Arelatenſis fuerit Epiſcopus. Non enim, qui Concilio illi ſubſcribunt propriæ ſedis, nomen apponũt, & ſicuti alium putauit idem Baronius Cæſarium ibi repoſitum anno 441. nu. 3, ita alius Auguſtalis eſſe potuit: nec Demochares, qui in ſerie Arelatenſium Epiſcoporum S. Auguſtalem omiſit, tanti videtur, vt omiſſus reſtitui nequeat, prӕſertim quòd etiam Rabanus hoc ipſo die eius ita meminerit. *Arelate Galliæ Ciuitate natale S. Auguſtalis Epiſcopi.* Sauſſayus, vel ſummi viri Baronij argumenta non vidit, vel diſſimulauit; ad hãc enim diẽ S. Auguſtalem ipſum, qui ſub S. Leone floruit, recolit, & ab ipſo S. Pontifice nominatim ſalutatum refert in ſententiæ limine, quam tulit pro Eccleſiarũ Arelatenſis, & Viennenſis firmanda cõcordia. Arelatenſem Epiſcopum diſertè vocant Martyrolog. Vetuſtiſſimum, & Corbeienſe quamquam in libris noſtris ſedes Epiſcopalis incurioſè prætermittatur, ſicuti in ſerie Archiepiſcoporũ Arelatenſium illum etiam Sammarthani omittunt.

Aurelianis. S. Euurtium, non Euotum Aurelianenſem Epiſcopum ſignat hac die Sauſſayus, & Euurtium pariter vocat Hagiologium vetus Franco Galliæ Lebbei, vbi ſtrictim acta illa indicantur, quæ fuſiùs habet Petrus de natalibus lib. 8. cap. 48. penes quem Euuncius dicitur. De eo agit etiam M. Romanũ cum Beda, Rabano,

Rabano, Vſuardo, & Adone, vnde Euoti nomen corrigendum eſt in libris noſtris, & reſtituendum Euortij, vt habent MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe. Sammarthani Euurtium ſextum Epiſcopum Aurelianenſem numerant, & ex Guyonio migraſſe ad Chriſtum referunt 7. Septemb. anno 390.

In Territorio Pariſiorum. Adductum FrancoGalliæ Hagiologium ita de Clodoaldo presbytero, & Confeſſore ſcriptum retinet. *In Territorio Pariſiacenſi S. Clodoaldi presbyteri, & Confeſſoris, tam generis, quam mentis nobilitate conſpicuus*. Quod enim in M. noſtro Rex nũcupetur euenit, quod filius fuerit Alodomiri Regis Francorum. Ad Romanũ Martyrol. plura de eo cumulat Baronius, ex Beda, Vſuardo, Adone, Gregorio Turonenſi, Sigiberto, Petro de Natal. Videndi etiam cum Sauſſayo sũt reliqui ſacræ Galliæ ſcriptores, ex quibus anteactis ſæculis hęc additamenta ad Vetuſtius M. accreuerunt.

VI. Idus Septembris.

NAtiuitas Sanctæ MARIAE Matris Domini, & natalis Sancti Adriani. In Antiochia natalis Sanctorum Tymothei. Fauſti. In Alexandria natalis Sanctorum Ammoni. Fauſti. Serapionis. Pij. Item Pij. Teofili. Neotheri. & aliorum xviij. Nemeſi. Arioni. Ammoni. Paſſio Sanctorum Petri. Sauini. Demetri, cum alijs xl. Didimi. Mitiſori. Peneti. Achilli. Hyſidori. Serapionis. Magitæ. Oroſei. Siluani. Serapionis, & aliorum dxxij. Demetri. Seueri, cum alijs xi. item Seueri cum alijs xl.

SEPTEMBRIS 8.

SAnctiſſimæ Deiparæ natiuitatem à vetuſto tẽpore celebrem fuiſſe vir ſummus Baronius exiſtimat, non tamen ante D. Auguſtini ætatem, quòd is ſerm. 20. & 22. de Sanctis affirmet, nullius natiuitatem in Eccleſia celebrari, præterquam Saluatoris noſtri, eiuſq. Præcurſoris Ioãnis. Nec vetuſtis temporibus diem certum habuiſſe, quando primum celebrari cæpit, videtur poſſe docere martyrolog. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi, in quo Natiuitas quidẽ Beatiſſimæ Virginis adnotatur, ſed xvij. Kal. Septembris, non vj. Idus, vt ex eiuſdem anniuerſario ſegmẽto, ita clarum eſt. *VI. Idus Septembris. Antiochia natalis Timothei. In Alexandria Ammoni, & aliorum xxx. Fauſti, Serapionis, Pij, item Pij, Theofili, Neotheri, & aliorum xxiij. Nemeſi, Arionis, Ammoni, Petrini. Seueri, Demetri, & aliorum xl. Dudini, Mitoſori, Panemoti, Achilæ, Sidori, Serapionis, Migiliæ, Oroſei, Siluini, Orobionis, & aliorum cxxij. Metri, Seueri, cum aliis xii.* Verùm tam in libris noſtris, quam in fronte Corbeienſis Martyrol. Deiparæ Natiuitas, ita in ſacris faſtis hac die reponitur. *VI. Idus Septembris. Natiuitas Sanctæ MARIAE Matris Domini Noſtri IESV Chriſti ſecundum carnem. Et paſſio S. Adriani martyris. In Alexandria natalis Sanctorum Ammoini, Iuſti, Serapionis, Pii. Item Pii, Theophili, Neoteri, & aliorum viginti duorum, Nemeſi, Arioni, Ammon. Paſſio ſancti Petri, Sabini, Demetrici cum aliis quadraginta, Didymi, Mitiſori, Paneti, Achilli, Iſidori, Serapionis, Migitæ, Oroſei,*

Digitized by Google

ſci, Silaani, Arepionis,& aliorum ſeptingentorum quatuor. Item Denetri, Seueri, cum aliis vndecim. Item Seueri cum aliis quadraginta. In ea die Collectio multorũ martyrum corporum. In Antiochia natalis ſanctorum Timothei, Fauſtiniani. In hoc ipſo die omnia,quæ ſuperſunt latinorum martyrologia edita Sanctiſſimæ Virginis Natiuitatẽ recolunt. Sicuti pariter Græcorum Eccleſia, tam in Menologio Caniſij, quam Baſilij eandem veneratur. Ioannes Belethus apud Petrum de Natalibus teſtis eſt, diem Natalem Virginis priſcos latuiſſe, & per cuiuſdam S. Viri reuelationem innotuiſſe, qui vi. Idus Septembris ſuauiſſimos Angelorum cãtus audiens, Natalitia Virginis celebrari reſciuit. Nulla tamen vetuſtior memoria mihi comparet ex latina Eccleſia, quam in Sacramentario S. Gregorij vi. Idus Sept.& in antiquo OrdineRomano.Quãquam enim ſermo D. Auguſtini in Eccleſia legatur, & ipſius revera ſit, Natiuitati tamen accomodatus eſt, licet in Annunciatione dictus fuerit. Sub Sergio Papa, qui ſedebat anno 630. iam ſolemne erat Natiuitatis Deiparæ Feſtũ, & ea die ſtatæ ſupplicationes fiebant, vt præter Anaſtaſium, ſeu Pontificalem hiſtoriam habent idem Ordo Romanus, & Notkerus proxima die. Mandauit enim Sergius Litanias peragi *in diebus Annũciationis Domini, Dormitionis,& Natiuitatis S.MARIAE*. Dies tamen huic celebritati dicatus præciſè nõ exprimitur. Nona, non octaua die Septembris contigiſſe Beatiſſimæ Virginis ortum colligit Chriſtophorus de Caſtro in Hiſtor. Deiparæ cap.2. & in calendario Romano antiquo apud Frontum nona die ita reponitur. *Menſe ſeptimo die nona Menſis Septembris Natiuitas S. MARIAE.* In adducto S. Gregorij Sacramentario, & oratione ſuper populum dicitur ad v. Idus Septembris illam eſſe *diem, quo Felix eius eſt inchoata Natiuitas*,& in orat. ad Matutinum legitur B.Virginem eſſe *Hodiernæ Feſtiuitatis prolatam exortu*. In Galilea Nazareth felicem natalem contigiſſe, educunt plurimi ex Hippolyto Portuenſi apud Nicephorum lib. 2. c. 3. At nihil ibi de Nazareth expreſſum legitur: ſed tantum Annam nuptam eſſe tertiò *in Terra Galilea*,& protuliſſe Deiparam. Vnde alij in Bethleem Iudeæ, alij Hieroſolymæ natam volunt, Ioachimum quidem fuiſſe Nazarenum, Annam vero Bethleemiticam habet Maurolycius, ex libro Apocripho,cuius meminit Fulbertus Carnotenſis Epiſcopus in ſermone de hoc feſto inquiens. *Hac die peculiariter in Eccleſia recitandus eſſe videbatur ille liber, qui de ortu eius, atq. vita ſcriptus inueniebatur, ſi non indicaſſent eum Patres inter Apocrypha numerandum*. Ex hoc libro, interprete, vt putabatur, Hieronymo aliqua excerpſit Petrus de Natal.lib.8. cap.51. Nazareth natam Virginem plurimi concedunt, ſed ex his ſunt, qui duas ſacras domos Nazareth fuiſſe velint, aliam in qua nata Virgo ſit, aliam in qua Angelicam Salutationem acceperit, vt alibi diximus: De Deiparæ Natiuitate, qui plura deſiderat, adeat Hippolyti Marraccij noſtri, in Sanctiſſimã Virginis propenſiſſimi, pias, ac doctas lucubrationes, præſertim notationes ad Mariale S.Germani orat.1.

Natalis S. Adriani. Sancti Nicomedienſis martyris Adriani natalis cum eiuſdem ſocijs, in hoc Vetuſtiori martyrol. recolitur iiij. Nonas Martij,& eiuſdẽ vel alterius etiam memoria agitur ſupra die 6.Septẽbris, vbi quatuor huius nominis cælites à Græcis veneratos adduximus.Ex varijs autem reliquiarũ translationibus, vel Baſilicarum dedicationibus non negamus, vnius, & eiuſdem Adriani plures celebritates, ſeu natales potuiſſe emergere. Hac equidem die S.Adriani Romæ ſolemnia peragi conſueuiſſe ſuadent, tùm S.Gregorij ſacramentarium, tùm vetus calendarium Frõti, in quo ſignatur *die 8. Natalis S.Adriani*. Animaduertit tamen Molanus hanc eſſe celebritatem translationis S. Corporis Romam, cui conſentit cum Romano martyrol. Cardinalis Baronius, exiſtimans

ſtimans primam translationem Nicomedia Byzantium fuiſſe 7. Kal. Septembris, qua die Græci S. Adriani natalitia colũt. Acta eius apud Surium T. 9. ad diem 8. Septembris, valde pathetica, diem paſſionis non ſignant, attamen hac die præ omnium manibus verſari notat Notkerus, qui ſtrictim eadem delibat, & xxiij. ſocios addit Ado latius eadem percurrit, qui etiam addit non longo poſt tempore à prima Byzantium translatione corpus S. Adriani Romam fuiſſe perlatum, & horum paſſionem eſſe vj. Idus Septembris, in quo à Baronio reprehenditur. Clariſſimus martyr Romæ etiam eſt habitus S. Adrianus, cuius pervetuſta memoria extat apud Arcum Seueri. Rabanus ante Notkerum, & Adonem hæc habet. *vi. Idus natale S. Dei Genitricis, & in Nicomedia natalis ſancti Adriani martyris cum xxiii.*

In Antiochia. Timotheum, & Fauſtũ Antiochenos exhibet M. Corbeienſe poſt Alexandrinos alio à codicibus noſtris ordine; in hoc etiam non Fauſtus, ſed Fauſtinianus alter eorum nũcupatur. Timotheus tantùm in martyrol. Vetuſtiſſimo memoratur; nam Fauſtum in ſecunda claſſe Alexandrinorum recenſitum abſtulit fortaſſe Antiquarius tanquam repetitum. Meminit Vſuardus cũ Romano martyrol. Bellino, & Galeſino, qui mſ. libros producit. Maurolycius non modo Timotheum, & Fauſtum, ſeu Fauſtinum refert Antiochiæ veneratos, ſed eiſdem ſocios addit Amphionem, Seuerum, & Seuerianum, vt par eſt credere, & in præfatione profitetur, ex vetuſtis exemplaribus martyrologiorum.

In Alexandria. Non niſi Ammoniũ, Theophilum, & Neotherium, nominibus indicatos martyres, & alios anonymos xxij. Romanum martyrolog. cum Vſuardo, aliiſq. recentioribus exhibet, & vt ibi putat Baronius eoſdẽ, quos Dionyſius Alexandrinus notat apud Euſebium lib. 6. cap. 34., aliumq. Ammonium hunc exiſtimat eſſe ab alio Alexãdrino, qui vnà cum Fauſto, & Didio paſſus eſt ſub Diocletiano apud eandem Euſebiũ lib. 8. cap. 25. & Nicephorum lib. 7. c. 16. At qui à Dionyſio referuntur ſunt Ammonius, Zeno, Ptolemæus, Ingenuus, & ſenex Theophilus, vt ex his nõ niſi bina nomina conueniant, hoc eſt Ammonius, & Theophilus; reliqui vero Zeno, Ptolemæus, & Ingenuus cum in Vetuſtiori M. non memorentur, niſi inter anonymos includi velimus, ex eadem ratione diuerſitatis ſociorum, quam ibi Cardinalis Baronius affert, licet ſuſpicari, eoſdem non eſſe cum alijs ſub Decio, eiuſq; perſecutione coronatis apud Euſebium. Ex nominibus potius Ammonis, Fauſti, & Didi, ſiue Dimi, & Petri, qui inter alios plures hic producuntur patarẽ, hos ex Epiſcopis, & presbyteris illis eſſe poſſe, quos Alexandriæ, & per totam Ægyptum, & Thebaidem coronatos refert Euſebius lib. 8. cap. 13. recentioris editionis. Profectò cum Euſebius enumeret inter eos Præſides Eccleſiarum, qui religionis, quam prædicabant, ſinceritatem, fuſo ſanguine declararunt, neq; inſtituti eius tunc ſit, vel ſocios addere, vel agones narrare, nihil vetaret, Alexãdrinorum adductum martyrum chorũ, ex eorundem Præſulum, & presbyterorum diſcipulis, ac ſocijs fuiſſe, ſicuti certum eſt, ab eodem Euſebio duos diſtinctos Ammonios Alexãdrinos numerari. Hos in plures turmas diuidunt cum M. Corbeienſi codices noſtri, quamquã in anonymorũ numero aliquantulũ variẽt. Primi agminis ductor eſt Ammonius primus cum alijs ſeptem cęlitibus nominibus ſignatis, & anonymis xviij., vt exhibent libri noſtri, vel xxij. vt martyrol. Corbcienſe, in quo minus apte pro Fauſto Iuſtus legitur. Vetuſtiſſimum M. ſub Ammonio xxx. anonymos indicat, in quibus ſex nominibus expreſſos includere veriſimile eſt, dum Fauſtum, & Serapionem, & alios in ſecundo choro conſtituit cum anonymis xxiij. Secundã turmam ducit in codicibus noſtris, & Corbeienſi Nemeſius cum Arione, & altero Ammonio, quibus M. Vetuſtiſſimũ aſſociat Petrinum, ſiue Petrum, Sacrinũ,

&

& Demetrium cum anonymis xl.; qui tertiæ claſſi videntur potius aſcribendi per verba illa, tam libris noſtris, quam Corbeienſi communia *Paſſio SS.*, quæ mediant, addita diſtinctiua nota, inter Ammonium, & Petrum. Dydimus quartam aciem ducit ad gloriam, qui Didius, ſeu Dius Euſebij (Dudinum legit martyrol. Vetuſtiſſimum) eſſe potuit Preſbyter Alexandrinus, cui alij nouem nominatim indicati ſuccenturiantur, & anonymorum phalangem ducunt, nempe quingentos viginti duos iuxta codices noſtros, vel iuxta M. Antuerpienſe centum tantum viginti duos, vel ſeptingentos quatuor, vt habet M. Corbeienſe. Alter Demetrius cum Seuero quintam nobis turmam explicat anonymorũ vndecim, alius verò Seuerus ſextam quadragenorũ pugilũ. Aliqua in nominibus leuis differentia inter adductos codices intercedit, quæ facili negocio emendari, & conciliari poteſt; melius enim ſcriptũ videtur Demetrius pro Demetrico, Panetius pro Panemotio, cum hæc nomina vſitatiora fuerint. Addit M. Corbeienſe, quod in alijs codicibus deſideratur, in hoc die, ſiue Alexandriæ, ſiue vniuerſim in Ægypto, vt probabilius ex Indiculi ſerie videtur, magnam fuiſſe martyrum carnificinã, quoniã *in ea die collectio multorum martyrum corporum fuerit*.

V. Idus Septembris.

ROmæ Via Lauicana intra duos lauros in Cemiterio eiuſdem natalis Gorgoni. Et in Sauinis miliario ab vrbe xxx. Natalis Sanctorũ Iacenti. Alexandri. Tyburti. In Ceſarea Cappadociæ natalis Sanctorũ Donati. Cleaſi. Fortunati. Ammoni. In Peritis natalis Sancti Marci. Lebrati.

SEPTEMBRIS 9.

GOrgonium illuſtrẽ martyrem Romæ Via Labicana, ſeu Lauicana in hodiernis faſtis exhibet etiam, cum libris noſtris, antiquiſſimum fragmentũ Romani M. apud Bucherium. *Quinto Idus Gorgoni in Labicana.* Confirmat M. Corbeienſe *V. Idus Septembris. Roma via Lauicana inter duos Lauros natalis S. Gorgonÿ. Et in Sabinis miliario ab vrbe, natalis SS. Hiacynthi, Alexandri, Tiburtÿ, Iunini, Siluani. In Cæſaria Cappadociæ natalis SS. Donati, Eleaſſi, Fortunati, Ammonÿ. In Parthis natalis SS. Marci, Libratis, Iulÿ.* Romæ tantum, ſine cœmeterij inter duas Lauros additione, S. Gorgonium indicat hoc ordine Martyrolog. S. Villibrordi. *V. Idus Septembris. Roma Gorgoni, & in Sabinis Iacinti. In Alexandria Tiburi. Cęſaręa Cappadociæ Donati, Cleaſi, Fortunati. In Ponticis Marci.*

Gorgoni. Ad viam latinam Dorotheũ, & Gorgonium veneratur Romanum martyrol. cum Beda, Vſuardo, Adone, ac alijs recentioribus; hos quos Maurolycius addit Petrum ex Euſebio. Putat etiam eruditiſſimus Baronius Gorgoniũ hũc eſſe Nicomediẽſem Palatinum Diocletiani, quem prius Romam, deinde in Gallias translatum docet Sigibertus in Chronico an. 764., huncque ſepultum eſſe via Latina, ex pluribus martyrologijs deducit. At vnde re vera conſtet Gorgonium, qui hac die recolitur, fuiſſe Nicomedienſem difficile eſt aliunde aſſere, quam ex Adonis, Vſuardi, & Bedę martyrologijs; Vetuſtiora enim, quæ adducimus mſſ. Gorgonij tantum memoriam agunt, & Dorotheum ſilent. Accedat, quòd hi martyres cum Petro ab Euſebio

LIIII

ſebio inter primitias martyrũ,in perſecutione ſub Diocletiano excitatæ, referuntur, quando primæ leges contra Chriſtianos vulgatæ ſunt menſe Martio: vix enim edictum contra Eccleſias Nicomediæ vulgatum eſt,cum Ioannis,vel ignoti cuiuſdam nominis, illuſtriſſimi martyris, edictum excerpentis agonem recenſet, mox ſtatim Dorothei, Gorgonij,& Petri ex Imperatorũ familia certamẽ ſignat, vt vix in menſem Septembris eorũ paſſio incidere potuerit; quinimo ex Vetuſtiori noſtro M. Gorgonius, & Dorotheus Nicomediæ recolantur die 12. Martij, quòd rectè cũ Hiſtoria Euſebij cõgruit. Cũ tamen Gorgonius etiã in Vetuſtiori M.noſtro producatur, hũc diẽ trãslationis Romã ex Nicomedia credere par eſt, vel alium eſſe Gorgoniũ. Nil autẽ vetaret Gorgonium, qui Nicomediæ paſſus ſit,Romanum fuiſſe; non enim Euſebius, aut alii, qui ex eo acceperunt, Nicomedienſem ciuem referunt, ſed ex Imperatorum familia, in qua plures Romanos fuiſſe non dubitarem, præcipuè ſi Gorgonius in Imperio Præfecturam geſſiſſet, vt non obſcurè Euſebius docet, quia ſiue ſplendor dignitatis, ſiue generis nobilitas cauſa etiam eſſe potuit, vt corpus Nicomedia Romam deferretur. Magis diſſonat, vt idem Gorgonius ſit cum Nicomedienſi, quod hic Romam translatus dicatur via Latina, noſter vero veneratus dicatur via Labicana inter duas Lauros. Difficultatem vidit Aringhius Romæ ſubt.lib.4. cap.6. Gorgonium enim, tam acta mſſ. in Vaticana, quam Bedam, Vſuardum, & Adonem via latina ſepultum docere vidit, & tamen in codice Vaticano addi via Latina inter duas lauros, quamuis locum inter duas lauros procul dubio via Labicana exiſtere confiteatur. At nulla alia vetuſtioris ſcriptoris auctoritate adducta ſuſpicatur Aringhius, locum alium inter duas lauros nuncupatum extitiſſe etiam Via latina, quòd ibi multæ lauri fuerint. Veterẽ quoque Damaſi Pontificis marmoream inſcriptionem in Titulo Equitij, in Exquilij adhuc ſeruatam, ſeu in Eccleſia S. Martini de Montibus producit idem Aringhius ex proximis cœmeterijs trãslatam, in qua *Magno ſub vertice Montis Gorgonium*, ſeruatum fuiſſe legitur, hoc eſt ſub vertice Eſquilini propinqui mõtis, ſeu via Labicana, quæ à Porta Exquilina incipiebat. Locum quidem, ſeu cœmeterium inter duas lauros vocatum, & in pluribus martyrum hiſtoriis, ac martyrologiis memoratum, via Labicana fuiſſe tertio ab Vrbe miliiario nemo negabit. Vnde ſuſpicari datur in tenota, vt antiquorum monumentorum ſtylus eſt, vetuſtiora Acta, ſeu Martyrologia ſcriptũ habuiſſe, *Via L.*, & alios rectius *Via Labicana* reſtituiſſe, alios minus appoſitè *Via Latina*, & hinc in aliquibus martyrologijs via Latina pro Labicana ſcriptũ inueniri. Maius negociũ faciunt plurimi martyres, qui Gorgonio ſuccẽturiantur apud Rabanum, & qui in noſtris, & adductis codicibus deſiderantur, ſiue librariorum incuria, ſiue edacis temporis iniuria. Hos autem ad integritatẽ Vetuſtioris martyrologij hic non piguit afferre. *V.Idus. Romę Gorgonii martyris, & Candidę, Cyrini, Domitiani, Eunoſci, Siſinnij. Erachilij, Alexandri, Ioannis, Claudij, Athanaſii, Valentis, Eliani, Melicij, Radicis, Acacii, Iuliani, Eliani, Theoduli, Cyrilli, Flaui, Seueriani, Valerii, Chudionis, Sacerdotis, Priſci, Euacii Iuuenalis, Philoctimonis, Etij, Etij, Micalli, Lyſimachi, Theophili, Euticii, Xanthii, Aggsi, Lemnii, Iuſtini, Gaii, Baſilidis. Hi omnes ſimul quadraginta paſſi ſunt tẽporibus Licinii Imperatoris, & Agricolæ Præſidis, & Lycię Ducis.*

In Sabinis. Eadem habent Beda, Vſuardus, Notkerus, Bellinus, Maurolycius, cum Romano M.cui nihil addit Baronius, aut Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Galeſinius ſupra Vſuardum adducit librũ mſ. At Mart. Vetuſtiſſimũ Iacynthum tantnmodo indicat, & pro Alexandro legit. *In Alexandria Tiburi*, ſeu Tiburtii. Facilis lapſus eſſet Alexandri in Alexandriam, quem retinet Vſuardus,

ſed

ſed pro ſancta martyre, non vrbe. Vnde contra tot codicum fidem nihil muto, quinimò Petrum de Natalibus addo, qui ex vetuſtis, vt profitetur, martyrologijs, Hieronymiano præſertim lib. xi. n. 243. Hiacyntum Epiſcopum vocat, & die ſequenti ita veneratur. *Hiacynthus Epiſcopus, Alexander, & Tiburtius martyres in Sabinis milliario ab vrbe xxx. paſſi sũt V. Idus Septembris.* Rabanus Iacynthum tantùm recolit, cuius acta in Sabinis lõgius proſequitur, & Diaconum non Epiſcopum vocat.

Cæſarea Cappadociæ. In M. Vetuſtiſſimo deficit Ammonius: Corbeienſe cum noſtris codicibus conſonat. Notkerus cum reliquis latinis de quatuor Cæſarienſibus martyribus hac die omninò ſilet.

In Peritis. Perita nomen Vrbis eſt ab Alexandro Macedone in India condita; vt auctor eſt in eius vita Plutarchus. Ex ea vix martyrem tam longinquè adnotatum crediderim. Perinthi potius legendum ſubijt, quæ vrbs eadem eſt cum Heraclea Traciæ ad Propontidẽ, in qua regione perſecutionis procella nõ ſiluit. Nec à lectione M. Vetuſtiſſimi longè diſtaret, quod *in Ponticis* legit, hoc eſt in Ponto. *In Parthicis* retinet Corbeienſe; quod eſſet in Parthia Aſiæ regione, quã Cedrenus interiorem Perſidem vocat. Vtra lectio retinenda ſit, cui maior codicum antiquorum copia ſuppetit, ex plurium conſenſu diiudicare poterit. Libri noſtri Marcum, & Libratium, ſiue Lebratium memorant; M. Antuerpienſe Marcum tantum: Corbeienſe Marcum, Libratem, & Iulium, editis reliquis martyrologijs ignotos.

IIII. Idus Septembris.

IN Ceſarea Cappadociæ natalis Sanctorum Eupli. Alexandri. Caprici. Hyſici. Aloponi. Siluani cum alijs v. In Alexandria natalis Sanctorũ Nemeſi. Ammoni. Orionis. Heroſi. & aliorum dcccvj. Didimi. Mererori. Panaepſi. Achillei. Niceti. Item Ammoni. Heroſi. Siluani. Oroſoni. Nimiſini, & aliorum viij. Panemodi. Nicenti. Siluini. Romæ depoſitio B. Hylari Papę, per quem Victor ordinem paſchalem conſcripſit. In Africa Sanctorum Doletatuli. Tuſci. Valentini.

SEPTEMBRIS 19.

DE aliquas nominum differentias, quæ in hodierno Sanctorum Indiculo inter codices noſtros, & Corbeienſe M. intercedunt, maiori temporis iactura ſeorſim adnotemus, libuit eas, in illo de more adducendo, ob oculos ponere. *IV. Idus Septembris. In Cæſaria Cappadociæ natalis SS. Euplię* (Eupli retinent codices noſtri) *Alexandri, Cirociſi* (Capſici), *Hiſici, Alapon*, (Alaponi) *Siluani cum alijs quinque. In Alexandria natalis SS. Nemeſi, Ammonis, Orionis, Neroſi, & aliorum dcccvi.; Didymi, Mereſori,* (Mererori) *Panepſi, Achillei, Niceti, Itẽ Ammonis, Oroſi, Siluani, Oropion* (Oropini) *Nimi, Sini* (Nimiſini vnica voce) *& aliorum nouem* (viij.) *Panemodi, Niceti, Siluini. Romæ depoſitio B. Hilari Papæ* (per quem Victor ordinem Paſchalem conſcripſit.) *In Africa natalis SS. Martyrum Doletatuli, Tuſci, Magari* (deficit in noſtris) *Valentini.* Pro Euplio, ſeu Euplia Cæſarienſi M. Vetuſtiſſimum Euſe-

riam exhibet,& reliquos martyres Cappadoces eodem modo ſilet, hoc ordine *IIII. Idus Septembris: Cęſarea Cappadociæ Euſeriæ. In Alexandria ciuitate Nemeſi, Ammoni, Orionis, Oroſi, Dudini, Meneſori, Panopia, Cellei, Nicetij, Ammoni, Aroſi, Siluani, Aropuni, Nemiſini, & aliorum. Panemoli, Nicetii, Silaini. Romæ depoſitio Hilari Epiſcopi. In Africa Catuli, Tuſci, Valentianæ.* In hodiernis quidẽ faſtis Vetuſtiſſimum hoc M. ſterilius, & anonymis quam plurimis amputatis, decurtatum agnoſcimus. Poſt Cæſarienſes enim enumeratos, Alexandrinos etiam ſeiunctim exhibent codices noſtri, & Nemeſium ſacrorum pugilum in Vrbe Alexandria hac die coronatorum antesignanum, & ducem proferunt cum M. Corbeienſi. Nemeſium ex multis ſocijs, vix crederem Ægyptium eſſe illum, qui Alexandriæ cum latronibus igne conſũptus eſt, vt Dionyſius refert apud Euſebium lib.6. cap.41., cum nullos illi ſocios aſcribant Euſebius, vel Dyoniſius; Ammon pariter, Zeno, Ingenuus, & Ptolemæus, de quibus die ſuperiori egimus, alterius claſſis eſſe videntur. In tres ergo ordines hic Alexandrini pugiles diuiduntur. Primos tres nominatim expreſſos ducit Nemeſius, cui octingenti ſex anonymi iunguntur. Secundi ordinis ductor eſt Didimus, qui nouem alijs nominibus indicatis præit, & quem ſex anonymi ſequntur. Tertium chorum ducunt Panemodius, Nicentius, & Siluinus. In duas tantùm claſſes ſuos cælites Alexandrinos diuidit M. Vetuſtiſſimũ, & ſub generica voce, *& aliorum*, plures includit anonymos, parua in reliquis nominum differentia.

Romæ depoſitio. Dubium eſt, an alter ex codicibus noſtris B. Hilario titulum Papæ, vel Epiſcopi breuiato nomine tribuat. Vterq. titulus, tam Põtifici Romano addebatur, quam alijs Epiſcopis, donec Gregorius Septimus Romanis tantum Pontificibus Papæ nomen reſeruauit. Beda editus, & Rabanus eadẽ prorſus verba habent, quæ in codicibus noſtris, non verò in Corbeienſi proſtant. *Romæ depoſitio Hilarii Papæ, per quem Victurius ordinem Paſchalem conſcripſit*. Meminit hac die S. Hilarij Pontificis Romani, & Confeſſoris, Romanum M. cum Beda adducto, Vſuardo, & Adone, vt monet Baronius, qui Acta eius in Annalibus digeſſit. S. Leoni Pontifici magno ſucceſſit, & vt Abbo Floriacenſis ſcribit, depoſitus fuit ad S. Laurentium in crypta iuxta corpus S. Sixti Epiſcopi IIII. Idus Septẽbris. Victor, ſeu Victurius, vel vt alij legunt Victurinus homo fuit, vt inquit Gennadius de vir. illuſtr. cap.88., natione Aquitanus, qui à S. Hilario inuitatus Paſchalem curſum compoſuit, cuius cyclos erroris poſtea arguerunt Victor Capuanus, Beda, & alij. Sed falluntur, hi qui Victorem confundunt cum Victorino Pictauienſi Epiſcopo, cuius cyclos reprobat Synodus Romana ſecũda ſub Sylueſtro, cum is iam fuerit ante plures annos ſub Diocletiano martyrio coronatus, vt Baronius notat ad diem 2. Nouembris. De Victore Aquitano Lemouicenſi, & qua occaſione cyclum Paſchalem ſcripſerit, videatur Ægydius Bucherius in Victorij Canonem Paſchalem cap.2. Hunc Romam euocatum ſub S. Leone probat, qui S. Pontifex, licet Hilario Archidiacono tunc ſuo, mox etiam in ſede Petri ſucceſſori, negotium commiſerit, totus tamen labor Victoris fuit. Eum enim iam in Clerum Romanum cooptatum ad id munus elegit Hilarius, & ex ipſius, tunc Archidiaconi epiſtola idem deducit Bucherius cap.7. quin ex Præfatione ipſius Victoris ad Hilarium Archidiaconum, Paſchali canoni præfixa, clarè conſtat.

In Africa. Diuerſi ſunt hi martyres ab his, quos Romanum martyrol. cum cæteris latinis exhibẽt, & hos illis, ignotos eſſe video. Pro Doletatulo martyrol. Vetuſtiſſimum legit Catulum, & Corbeienſe Magarum addit,

Romæ

III. Idus Septembris.

ROmæ Via Salaria vetere in Cimiterio Baſillæ natalis Sanctorũ Proti, & Iacintti. Eugenie, & Baſillæ. Et in Porto vrbis Romæ natalis Sanctorum Ingenui, & Epoliti. In Alexandria natalis Sanctorum Syri, & Serapionis. In Apulia natalis Sanctorum Felicis, & Donati. *Lugduno Galliæ depoſitio Sancti Patientis Epiſcopi.*

SEPTEMBRIS 11.

DE Cœmeterio Baſillę via Salaria vetere alibi egimus, nec fruſtra hìc eadem repetimus. De Prothi, ac Hyacinthi natali die ibidem celèbrato, teſtis eſt Antiquiſſimum Romani M. fragmẽtum apud Bucherium. *Tertio Idus. Prothi,& Hyacinthi in Baſillę,*nempe cœmeterio. Eorũ etiam die xi. meminit Vetuſtum Fronti calendarium, S. Gregorij ſacramentariũ, Romanum M., Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, & recentiores. Conſonat M. Vetuſtiſſimũ S. Villibrordi. *III. Idus Septembris. Romæ Proti,& Hyacinthi. Romæ in Portu Hyppoliti. Alexandriæ ciuitate natalis Siri, & Serapionis. In Apulia Felicis,& Donatæ. Lugduno Gallia Pacientis Epiſcopi.* Conſimilia habet M. Corbeienſe, quod cum codicibus noſtris ita conferre libuit. *III. Idus Sept. Romę Via Salaria Veteri, in cęmeterio Baſilla natalis SS. Proti, & Iacinthi, Didimi (* Eugeniæ, & Baſillæ, addunt codices noſtri. *In Portu Vrbis Romæ natalis Sanctorum Ingenui, & Hippolyti martyrum. In Alexandria natalis Sanctorum Syri, & Serapionis. In Apulia natalis SS. Felicis, Donati, Iulij,* (deeſt Iulius in noſtris libris) *Lugduno Gallię depoſitio S. Patientis Epiſcopi.* De SS. Protho, & Hiacyntho agitur latè in Actis S. Eugeniæ apud Surium Tomo 12. Petrum de Natalibus, & alios ad diem 25. Decembris. Didymi nomen, quod additur in M Corbeienſi, non tanquam alterius martyris acciperem, ſed græciſſantis antiquarij, qui Dydimi ſcripſerit pro gemello, ſeu gemino fratre; fuerũt enim, vt notiſſimum eſt, Protus, & Hiacynthus Eunuchi Sanctæ Eugeniæ gemini fratres, quos tamen cum eadem Sancta Eugenia coronatos habet Menologium Caniſij ad diem 24. Decembris. Et quãquam diuerſa die ab Eugenia potuerint agonem complere, ne tamen à ſocia martyre, & domina diſiungerentur, vt frequenter in Vetuſtiori M. euenire poſſe credidi, hìc etiam in libris noſtris additam putarem Eugeniam, & Baſillam martyrem, de qua alibi dictum eſt. Si quis vero Dydimum in Martyrologio Corbeienſi pro martyris nomine accipere vellet, fortaſſe non erraret, ſed illi ſocios addere deberet Diodorum, & Diomedem in Romano martyrol. memoratos Laodicenſes martyres, quorum memoriam recolit Menologium, tam Baſilij, quam Caniſij, Diodorum nempe, & Dydimum hac ipſa die, & eoſdem cum Diomede die ſequenti.

Et in Portu. Iterum Hippolytus in Portu Romano memoratur, quem ex ſocio Ingenuo, diuerſum libet ſuſpicari, ab eo, qui maioris famæ Portuenſis dicitur, & de quo, & alijs huius nominis martyribus egimus ad diem 13. 21. & 22. Auguſti: ſolum tamen Hippolytum exhibet M. Vetuſtiſſimum.

Digitized by Google

In Alexandria. Serapion inter Alexandrinos martyres à Dionyſio illius Vrbis Epiſcopo apud Euſebium lib. *6*. cap.41. in populari perſecutione, quæ per annum Decianam præceſſit, recenſetur, membris fractus, & è cœnaculo deiectus. Cum tamen Syrus ſocius addatur, tam in libris noſtris, quam Corbeienſi, Serapionem martyrem eſſe, à Dionyſio memoratum, non aſſererem, ſicuti neq. affirmarem Serapionem illum eſſe, qui ſub Imperatore Maximiano apud Alexandriam martyrium fecit in mare proiectus, cum ſocijs Hieronideo, Leontio, Seleucio, Valeriano, & Stratone, vt poſtridie notant Græci in Menologio Caniſij.

In Apulia. Apulos cælites Felicem, & Donatum, ſiue Donatam, vt legit M. Vetuſtiſſimum, præterquam in adductis mſſ. codicibus alibi memoratos non lego, niſi in Adonis Auctario, ſeu inter Adonis Spuria apud Roſuueydū, hoc eſt 3. *Idus Sept. In Apulia SS. Felicis, & Donati.* De S. Felice martyre agit etiam hac die Vvādelbertus. *Has ſimul, & Felix felici morte dicauit.* Sed aliū eſſe, cui Regula ſoror martyr fuerit, docet Notkerus, qui vtriuſque certamen narrat. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ Felicis, & Donati non meminit.

Lugduno. S. Patientis Epiſcopi memoria hac die in omnibus fere Latinorū martyrologijs recolitur, Romano, Bedæ, Rabani, Vſuardi, Adonis, &c. De eo aliqua cumulat ibi Baronius; meminit, & Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei. Vitam eius precurrit Sauſſayus hac eadem die: ſed latius omnia de S. Patienſe cumulauit, vir doctiſſimus, & dum hæc cuderentur defunctus Theophilus Raynaudus in Hagiologio Lugdunenſi. Vigeſimum eundem illius Metropolis Epiſcopum numerant Sammarthani ab anno 470. ad 491.

II. Idus Septembris.

IN Pamphilia natalis Sancti Syri. In Sicilia Ciuitate Catina natalis Sanctorum Eupli, & Serapioni Epiſcopi. Romæ natalis Protini. Sanctini. Ypoliti. In Nicomedia natalis Sanctorum Dieſoli. Matrone. Teclæ. Virgo Virg. Heraclię. Et alibi depoſitio Euſebi Epiſcopi. *Lugduno Ciuitate depoſitio Beati Sacerdotis Epiſcopi. In Gallia Ciuitate Auguſtiduno depoſitio Beati Euenti Epiſcopi.*

SEPTEMBRIS 12.

SYrus martyr, qui in Corbeienſi martyrol. prætermittitur, in libris noſtris hodiernos faſtos auſpicatur, & diſertè in Pāphilia Aſiæ regione inter Lyciam & Ciliciam reponitur. In Vetuſtiſſimo verò Antuerpienſi martyrol. non Pamphiliæ tribuitur, ſed Pampiloniæ. Pampelon, quæ Pompeiopolis latinis dicitur Nauarræ Metropolis, alij Pampelion, & vulgo Pamplona dicitur vrbs Hiſpaniæ Tarraconenſis, an Syrum martyrem recolat neſcire me fateor. Sauſſayus, qui reliquos cœlites illius prouinciæ, & vrbis proſequitur in Gallicano martyrologio Syri Pampilonenſis, neq. hac die, neq. alibi meminit, & tamen illum Pampilonæ ſine hæſitatione ita tribuit martyrol. illud Vetuſtiſſimum, *Pridie Idus Septembris. In Pampilonia Siri. In Sicilia Eupli, & Serapionis Epiſcopi. Romæ Perti, Sanctini, Ippolyti. Nicomediæ Ammoni.*

moni. In Aſia Dioſili, Matronę, Teclę virginis, Heracli, & alibi Euſebi Epiſcopi. Lugduno Sacerdotis Epiſcopi. Auguſtoduno Euantij Epiſcopi. De Syro Ticinenſi & Iuuentio Confeſſoribus agit Beda, Vſuardus, Ado, & Notkerus, ſed cum omnes in pace illos quieuiſſe affirment, nil cum Syro martyre commune videntur habere. Syrum martyrem Vvandelbertus agnouit, dum ad hanc diem cecinit,

Martyr mox pridie celſus petit æthera Syrus.

ſed in qua vrbe, aut regione palmam, aut venerationē acceperit prorſus ſilet. Vnde nobis etiam incertum, an Pamphiliæ, vel Pampilonæ tribuendus ſit. Rabanus Syri meminit, ſed diuerſimode, *& in Pampalia natale Syri.* Caniſius ad orā libri ſcripſit *Pamphylia.* Pampla nomen vrbis eſt apud Phauorinum mihi adhuc ignotæ. Nihil ergo decerno, quia nihil etiam de eo in Tabulis Corbeienſis M. quas exhibemus, legitur. *Pridie Idus Sept. In Sicilia ciuitate Cathenas natal. SS. Eupli, & Scrapionis Epiſcopi, Magni. Roma natalis SS. Proti, Sanctini, Hippolyti. Nicomedia natalis Ammonis lectoris. In Aſia natalis SS. Dioſoli, Matrona, Tecla Virginis, Heraclię. Et alibi depoſitio Euſebi Epiſcopi. Lugduno Galliæ depoſitio B. Sacerdotis Epiſcopi, & Confeſſoris.*

Ciuitate Catina. Catana Ptolæmeo, Straboni, & alijs Siciliæ vrbs eſt, non Catina, aut Cathena, à librarijs tam Codicum noſtrorum, quam Corbeienſis malè habita. Hæc vel patria, vel venerationis locus fuit Euplo, ac Serapioni Epiſcopo, & martyri. De Euplo Diacono egimus ad diem 12. Auguſti, vbi videnda, quæ de eius ſocijs adnotauimus. Certaminis in eadem vrbe Catana ſocium Eupli diaconi fuiſſe Serapionem Epiſcopum improbabile non eſt, quos licet diuerſa die martyrium conſummauerint, diſiungere tamen noluerint, qui martyrologium ſcripſerint; vnde in die natali S. Serapionis Euplum eiuſdem Diaconum iterata veneratione addiderint. De his titulo tantum confeſſoris inſignitis egerunt die præterita Maurolycius, & Galiſinius. In Appendice vero ad Adonem pridie idus Septembris legitur. *In Sicilia ciuitate Catanas SS. Eupli, & Serapionis.* Magnum addit ſociū M. Corbeienſe ſæpe ſupra alios exuberans, vel in Magno, vel in Iulio. Magni tamen non meminit Beda, neq. Ferrarius in Generali catalogo ad hanc diem, in qua ex Tabulis Eccleſiæ Catanenſis celebratos refert, additq. ſub Conſtantino, & Irene vixiſſe, ſed vt martyres in libris noſtris Corbeienſi, & Antuerpienſi recenſeri non dubito. De Serapione Alexandrino cum pluribus ſocijs agit hac die Græcorum Menologium, & Rabanus non niſi Euplum in vrbe Siciliæ Cathena recenſet.

Roma. Rurſus cum Hippolyto Romano, alij duo martyres hic indicantur, Protinus, ſiue Pertius, & Sanctinus. Pluries de alijs Hippolyti nomine martyribus egimus ad diem 21. & 23. Auguſti, neq. hic addendum aliquid ſuccurrit, ſicuti nec de ſocijs, alijs omnibus Latinorum martyrologijs ignotis.

In Nicomedia. Mutilos hìc agnoſcimus libros noſtros, & ex fide M. Corbeienſis addendum Nicomediæ, vel ſtylo vetuſtioris huius vſitato, *in Nicomedia Ammonis Lectoris. In Aſia ſanctorum Dioſoli, &c.* Ammonium Nicomediæ lectorem non agnoſcit Appendix ad Adonē, ſed tantum hac die retinet *Nicomedia Sancta Ammona.* Rabanus initio laterculi habet in Antiochia natalem Theophili à noſtris codicibns alieni.

Dioſoli. Non hos martyres Nicomediæ tribuendos eſſe monet M. Corbeienſe, ſed alibi in Aſia, quæ vox deeſt in detruncatis codicibus noſtris, atque ita eſſe confirmat Appendix ad Adonē vbi legitur. *Item in Aſia SS. Diophili Matronę, & Thecla Virginis.* Vnde fruſtra Theclam Nicomediæ, quis ex libris noſtris requireret: Heracliam tamen ſilent Adonis Spuria, quam cum libris noſtris retinet M. Corbeienſe; quinimo in

illis

illis repetita vox Tecla virgo Virg. hæſitare me animo fecit, an ſecundus Virginis titulus Heracliæ deberetur, ſed cum præter morem Vetuſtioris M. ſit titulum præmittere, mendū repetitæ vocis eſſe in Prototypo amborum codicum exiſtimaui. Teclam virginem Iconienſem vix hìc crederem memorari, cum hæc Græcorum prothomartyr ſine ſocijs vbique compareat.

Et alibi depoſitio S. Euſeby. Plures Euſebij nomine, & ſanctitate conſpicuos Epiſcopos fuiſſe non dubito, qualis vero, & cuius vrbis cathedram tenuerit, qui hoc loco indicatur, cum nullas ſuppetias aliunde inuenerim, ſine vlla additione cogor præterire.

Lugduno. Ad finem hodierni indiculi aliquos Galliæ ſanctos de more addiderunt eiuſdem Regni Antiquarij. In primis Lugdunenſem Epiſcopum Sacerdotem, quem etiam recolunt martyrol. Romanum, Beda, Rabanus, & alij recentiores, inter quos nemo aptius Theophilo Raynaudo, qui putat hunc nō eſſe diem deceſſus S. Epiſcopi in vrbe Lugdunēſi, ſed feſtiuæ Pariſijs depoſitionis. Tempore Vigilij Papæ Concilio Aurelianenſi ſubſcripſit, ac ſub Childeberto Rege obijt Pariſijs. De eo ſimul cum Euentio Auguſtodunenſi Epiſcopo meminit Appendix ad Adonem, & de vtroque etiam in menſe Septembris Hagiologiū vetus Lebbei. *Pridie. Lugduni Sacerdotis Epiſcopi. Auguſtoduni Euentii Epiſcopi.* Euancium ita vocat antiquum M. S. Sabini de Leuitania. *Die 12. Auguſtoduno S. Euanci Epiſcopi.* S. Sacerdotis in trigeſimo Epiſcopo Lugdunenſi acta colligunt Sammarthani, & Euantium ex additionibus Vſuardi numerant Septimum Æduenſem Epiſcopum, quem Eminthium, aut Euultium vocari teſtantur in vulgatis Catalogis.

Idus Septembris.

NAtalis Sancti Mamiliani. In Apulia natalis Sanctorum Feliciſſimi, & Secundini. In Alexandria natalis Sancti Theodoli Epiſcopi. In Antiochia natalis Sanctorum Timothei, & Lidori. Auguſtiduno depoſitio Beati Nectari Epiſcopi. In Galliæ Ciuitate Turonis depoſitio Sancti Litori Epiſcopi. Andecauis Ciuitate Sancti Maurilionis Epiſcopi.

SEPTEMBRIS 13.

NVllo indicato agonis loco in codicibus noſtris Mamilianum ſacros huius diei faſtos inchoat, qui tamen, neq. in M. Corbeienſi, neq. Antuerpienſi, de more hic exhibitis, memoratur. *Idus Sept. In Apulia natalis SS Feliciſſimi, & Secundini, Iuſtini. Conſtantinopoli depoſitio S. Ioannis Epiſcopi. In Alexandria natalis S. Theodori Epiſcopi. In Antiochia natalis SS. Thimothei, Theodori. In Turonis ciuitate depoſitio S. Lidorii Epiſcopi. Andegauis ciuitate depoſitio B. Maurilionis Epiſcopi. Auguſtoduno depoſitio B. Nectary Epiſcopi.* Vetuſtiſſimum Antuerpienſe. *Idus Septembris. In Apulia Felicis, Secundi. In Alexandria Theodoli Epiſcopi. Antiochię Timothei. Auguſtoduno Nectari Epiſcopi. Galliis Ciuitate Turonica Dep. Litori Epiſcopi. In Degauis Maurilionis Epiſcopi.* De S. Mamiliano martyre Romano agit Beda die 12. Martij, qui Maximilianum vocat, cum tamen in Romanis illius diei tabulis Mamilianus dicatur. Alter Mamilianus Epiſcopus Panormitanus, qui confeſſor obijt in crypta agri

Romani

Romani, ſeu potius Suanenſis memoratur in Actis S.Nymphæ Virg.quæ ex mſ. codice S.Mariæ Maioris prælibat Ferrarius in catalogo SS.Italiæ ad diem 3.Septembris. Huius corpus Suanæ in Hetruria religioſè aſſeruari teſtatur idem Ferrarius in Catalogo Generali,ibique recoli die 15.Septembris; meminit etiã Baronius in Notationibus ad diem x. Nouembris. Martyr hìc propter multa, quæ pro fide paſſus eſt, ab aliquibus etiam vocatur, & eundem eſſe cum Mamiliano M., qui Piſis veneratur die 15. Septembris idem Ferrarius videtur ſentire, ſicuti tam proxima celebritatis dies ſuadere etiam nobis poſſet.De S. Mamiliano in Thuſcia venerato hìc agi putarem,quòd etiã in veteri Baſilica SS.Antonij,&Georgij,nunc S.Paulini,ſacellum eius nomini dicatum Lucæ extaret,vt in mſ. Hiſtoria Inuẽtionis corporis S.Paulini primi Epiſcopi Lucenſis in ſacrario illius Baſilicæ continetur. Si quis vero de S.Mamiliano presbytero, & martyre Romano, & S.Vrbani Pontificis in paſſione ſocio intelligi velit,cum re vera in Vetuſtiori martyrolog. noſtro aliqui Romani cælites,non indicato certaminis aut venerationis loco, Romæ tribuendi ſint, non pugnabo. Acta quidem S.Vrbani, tam apud Surium,quam apud Boſium in hiſtoria S Cæciliæ poſt varia ſupplicia cũ eodem S.Vrbano illũ capite minutum narrant, ſed ſepultum in cœmeterio Prætextati via Appia 8.cal. Iunij. In Veteri Kalendario mſ. penes mè ad vſum olim vetuſtiſſimæ Baſilicæ S. Donati hac ipſa die *Idus Septembris S. Mamiliani* memoria recolitur. Sicuti in Hieronymiano Canonic.Lucenſium etiã Vetuſtiori *I. Idus S.Mammiliani.* Vnde ſubijt ſuſpicari S.Mamilianum in fronte laterculi ab aliquo Clerico Lucenſi potuiſſe ſuperaddi, ex eo etiam quoniam neque in martyrol. Corbeienſi vt plurimum libris noſtris conſono, neq. in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi eius memoria hac die recolatur.

In Apulia. Secundinũ,& Feliciſſimum Apulos martyres alibi memoratos non inuenio. Neq.in libris noſtris legitur S. Ioãnes Cõſtantinopolitanus in M.Corbeiẽſi relatus,qui Chryſoſtomus eſt,poſtridie à Græcis in Menolog.veneratus.

In Alexandria. S.Theodolum, ſeu Theodorum martyrem Alexandriæ illuſtrem die præcedẽti xii. recolunt Græcorum Menologia. Illud quod Baſilij nomen præfert, dum eius certamen vberius nonnihil proſequitur, Epiſcopalem dignitatem ſilet: alterum verò à Caniſio editum ſacroſanctum martyrem vocat, & Epiſcopum Alexandriæ. Hunc à populari rabie comprehẽſum, propterea quod Chriſtum Dominũ liberè prædicaret, acriter tortum, ſpinis coronatum, in maxilla percuſſum, baculis flagellatũ, per vrbẽ vinctum,& illuſum, in mari demerſum,& ſeruatũ ad Præfectũ iterũ deductũ narrãt, vbi ſcorpionibus iterũ laceratum,capitali tandẽ ſententia agonẽ compleuiſſe teſtantur, & in ipſa Alexãdrina.ciuitate fuiſſe ſepultum. In ſerie præſulũ Alexandrinorum,tempore quo Chriſtum prædicare non liceret, Theodolus, aut Theodorus non legitur apud Nicephorum Conſtantinopolitanum. Theodorus enim Scribon 48. loco in ordine numeratus, & cuius meminit Leõtius de Sectis, ad recẽtiora tempora Græcorum Imperatorum pertinet.

In Antiochia. Timotheum tantum Antiochenum martyrẽ præfert M.Vetuſtiſſimum, quem Rabanus die præterito indicauit. Theodorũ addit M. Corbeiẽſe, qui facile in libris noſtris Lidorius eſt, & alijs Ligorius. Ligorij non Theodori martyris incerto loco cultum hac die proſequitur M. Romanum ex veteribus mſſ. vt notat Baronius. Petrus de Natalibus lib. 8. cap. 73. ex partibus Græciæ martyrem Ligorium fuiſſe narrat, cuius corpus Venetias tranſlatum fuerit, & reuelata cum prodigio paſſio ibi hac ipſa die 13. Septembris recolatur. Nihil verò de Timotheo Antiocheno, aut Theodoro, niſi Lidorius ſit, addendum ſuccurrit. De alio Timotheo

martyre Antiocheno egimus ſupra die 8. Septembris, ſed cum alijs ſocijs. Et de Theodoro martyre Antiochiæ Menologium Caniſij memoriam agit die 24. Nouembris nullis ſocijs additis.

Auguſtoduno. Nectarius Auguſtodunenſis Epiſcopus ex additionibus ſanctorum Galliæ hic conſignatur, cuius geſta proſequitur Sauſſayus ad hanc diẽ in M. Gallicano. Meminit, & mſ. Martyrologium S. Sauini de Leuitania in menſe Septembris, *Die 13. Auguſtoduno depoſitio S. Nectari Epiſcopi*. Interfuit v. Synodo Aurelianenſi, in qua Eutychetis, & Neſtorij hæreſis damnata fuit, vt idem Sauſſayus teſtatur. Sammarthani xvi. Epiſcopum Æduenſem agnoſcunt anno 529. & de eo aliqua cumulant.

Turonis. Quem Lictorium noſtri libri vocant, alii Lidorium dicunt, vt Rabanus. Mſ. S. Sauini, quod adduximus, ita eadem die 13. Sept. *In Gallia ciuitate Turonis depoſitio S. Litoris Epiſcopi*. Lictorium etiam vocat Appendix ad Adonem, & Lidorium Sauſſayus, qui eum S. Martini prædeceſſorem conſtituit. Ita etiam Lidorium appellat martyrol. Corbeienſe. Vetuſtiſſimum vero Litorium; Lycorium Petrus de Nat. lib. xi. n. 246. Sammarthani anno 338. Epiſcopum ſecundum Turonenſem referunt ex Gregorio item Turonenſi, & in Baſilica proprij nominis, hoc eſt S. Lidorij, poſtquã 33. annos ſedit ſepultum eſſe.

Andegauis. S. Maurilium Epiſcopum Andegauenſem S. Ambroſij diſcipulũ cũ Romano martyrol. venerantur hac die Vſuardus, & alij recentiores, vbi notat de eo plura Baronius, præcipuè quòd conſecratus fuerit à S. Martino, & claruerit tempore Theodoſij, & Honorij. Vitam eius à Fortunato diffuſiùs ſcriptam habet Surius Tomo 9. quæ an illius ſit in controuerſia eſſe fatẽtur Sammarthani in quarto Epiſcopo Andegauenſi, & hũc vixiſſe anno 431. vel ſaltem 427. referũt. Eius nomen apud antiquos codices Maurilionis eſt: ita vocat Vſuardus. Appendix ad Adonem Murilionem dicit, Maurilionem verò cum libris noſtris Hagiologium vetus FrancoGalliæ Lebbei. Idibus. *Andegauis S. Maurilionis Epiſcopi, & Confeſſoris*. Videnda quæ in S. Maurilij vita diſcutit Launoius in propria diſſertatione, Pariſiis tertiò edita 1663. dum hæc cuderentur.

XVIII. Kal. Octobris.

EXaltatio Sanctæ Crucis. Romæ in Cimiterio Via Appia natalis Corneli Epiſcopi, & Saturi, & Depoſitio Sancti Diuniſi Epiſcopi, & Confeſſoris. In Africa Ciuitate Cartagine natalis S. Cypriani Epiſcopi. Felicis. Honori. Demetri. Zeti. Et alibi depoſitio Eparci Epiſcopi.

SEPTEMBRIS 14.

EXaltationem S. Crucis illam celebrat Romanum hac die martyrolog. quando Heraclius, Choſdroe Rege deuicto, ex Perſide Hieroſolymam Sãctum eiuſdem Lignum reportauit, cuius hiſtoriam ex lib. 18. miſcell. Pauli Diaconi, ſeu potius Theophanis habet etiam Surius Tomo 9. Cum tamen hoc non ante annum Xp̃i 628. accidiſſe conſtet, minùs hæc celebritas vetuſta dici poſſe videtur, quam in Vetuſtiori martyrol. vel à temporibus S. Hieronymi, vel ſaltem D. Gregorii referri potuerit, præſertim quòd in libris noſtris, & martyrol. Corbeienſi non aliter, quam ſimpliciſſimè

ita

ita adnotetur. *XVIII. Kal. Octobris. Exaltatio S. Crucis. Romę via Appia in Cimiterio Calliſti SS. Cornelÿ Epiſcopi, Saturnini. Et depoſitio S. Dionyſii Epiſcopi, & Confeſſoris. In Africa ciuitate Chartagine natalis S. Cypriani Epiſcopi, Felicis, Honorÿ, Demetrÿ, Zeti. Et alibi depoſitio Eparci Epiſcopi*. Apud Græcos fatetur etiam Baronius feſtum Exaltationis S. Crucis vetuſtiorem originem habere, & in Conſtantinum referri, vt re vera id palam eſt, tam in Menologio Caniſij, quam Baſilij; tunc verò in Eccleſia Latina huiuſmodi celebritatem ſolemnius peragi cæpiſſe, addit Baronius cum S. Crucis Lignum è Barbarorum manibus ablatum pijſſimis gaudijs Chriſtianum orbem impleuit. Non ſtatím tamen per omnes Eccleſias hoc feſtum diffuſum eſſe docet M. Vetuſtiſsimum à S. Villibrordo initio ſeptimi ſæculi ſcriptum, cum in eo Exaltationis feſtum ita prætermictatur. *XVIII. Kal. Octobris. Romæ Corneli Epiſcopi, & Dionyſii Epiſcopi, & in Carthagine Cypriani, & in Tuſcia Felicis, Demetri, & Zottæ, Setiri, Felicis, Honori, Dimetri, & alibi depoſitio Epanti Epiſcopi*. At ſi S. Gregorij Sacramentarium, vt nunc proſtat, eiuſdem S. Pontificis atate confectum fuiſſet, dubitari minime poſſet, in Romana Eccleſia feſtum exaltatæ viuificæ Crucis vetuſtius eſſe, quam Heraclij tempora ferãt. Poſt Heraclium equidem, dum Romanã cathedram tenebat Sergius, hoc eſt ſexaginta circiter annis poſt retractũ è Perſide ſalutare Lignum, idem Pontifex, inuenta in ſacrario S. Petri ſacri eiuſdem ligni inſigni portione, mandauit *die Exaltationis S. Crucis in Baſilica Saluatoris* ab omni populo Chriſtiano adorari, |vt Bibliothecarius, Luitprandus, & Abbo Floriacenſis teſtantur; ex quo iam patet diem Exaltationis S. Crucis notum fuiſſe in Romana Eccleſia, & hac etiam occaſione celebriorem euaſiſſe. Micrologus cap. 55. vtrumq. S. Crucis feſtum conſiderat, nempe Inuentionis, & Exaltationis: illud ſolẽnius celebrari docet, forte quia ſpeciali Eccleſiæ ſtatuto inſtitutum fuerit; hoc verò Exaltationis non ita indictum appareat; quòd nimirum ex populorum pietate prius in Oriente, mox in Occidente inductum fuerit. Exaltatæ Crucis celebritas in Patria mea Luca propter ſacram à Nicodemo in Cruce regnantis Saluatoris fabrefactam imaginem, Vvltum Sanctum nuncupatam, hoc ipſo die magna exterorum, & ciuium frequentia recolitur, & tanquam Exaltatæ Crucis trophæum, primumque regnantis à Ligno Dei ſignum incorruptum ſeruatur, cuius ideo memini, quia de eo ita loquitur vir ſummus Baronius T. xi. Annal. MXCIX. n. 36. *Stat ergo veneranda ſacroſancta imago Chriſti Regis in Cruce pendentis aduerſus infeliciſſimos Inconoslaſtas ſemper loquens, perpetuum ab exordio naſcentis Eccleſiæ monumentum trãſmiſſum ad poſteros*. Liceat etiam hìc addere ex Græcorum Eccleſia, vnde regalis, & prætioſa illa imago octauo ſeculo prodigioſè erupit ad noſtros, quæ xviij. Kal. Octobris de commemoratione Exaltatæ præcioſæ, & viuificæ Crucis Græci notant ad Menologium Baſilij non vulgaria, nec vbique obuia. *Conſtantinus Magnus, primuſque Chriſtianorum Imperator, gerebat aliquando pro imperio bellum, vt quidam dicunt Roma aduerſus Maxentium, vt vero alÿ ſentiunt aduerſus Scythas ad Danubium fluuium, qui cum magnas copias cerneret, ager animo, inopſq. conſilii de rei exitu ſecum dubitabat: ſed noctu oſtenſo ſibi diuinitus Crucis ſigno, cum huiuſcemodi inſcriptione. Conſtantine in hoc ſigno vinces. Erectus, & confirmatus animo ſimillimam Crucem effinxit, quam in prælio præferens hoſtes egregiè vicit*, & poſt aliqua de Baptiſmo Conſtantini, & Helenæ Matris, ac Crucis Inuentione, & adoratione, inſtante populo, vt Crux inuenta oſtenderetur, additur, *Epiſcopo de ſuperiori loco Exaltatam Crucem oſtendente, in hãc vocem magna cum acclamatione populus erupit. Kyrie eleiſon. Ex eo factum eſt, vt quaſi penicillo quodam*

effecta, expreſſaq; fuerit Dominicę Crucis Exaltatio. Huc verba illa referenda videntur, quæ preſſiùs, & obſcuriùs notantur in Menologio Caniſij die 14. Septemb. *Exaltatio pretioſę, & viuificæ Crucis ſub Imperatore Conſtantino Magno, vt hiſtoriarum monumēta teſtantur*. Euchologium Græcorum ad calcem, vbi per 12. menſium feſta, ex Apoſtolo, & Euangelio habendæ lectiones indicantur, concordia cum latina Eccleſia in feſto Exaltationis Sanctæ Crucis ita confitetur in menſe Septembris interprete Goar. *Eiuſdem Menſis 14. Exaltatio pretioſæ, & viuificæ Crucis per totum orbē celebrata*, quod confirmatur apud Gretſerum T. 2. de Cruce p. 1170. ex cap. 12. Menologij in Typico Sabæ, vbi forma, & modus Exaltationis exprimitur. Primùm Græcis ſolemnitas hæc erat initio anni à Kal. Septembris inchoati, vt in Proemio explicationis Hymnorum deſpoticorum notat Theodorus Prodroma, penes quem diffusè ritus exaltandæ Crucis enarrantur. Nec tantùm profeſtô, ſeu vigilia hanc Exaltationis celebritatem ornarunt Græci, vt apud eundem Gretſerum lib. 5. ex Menologijs Anthologio, & Typico, ſed per octauā ante feſtum proprijs hymnis celebrabāt ex eodē Theodoro Prodromo. Sunt etiā apud eundem Gretſerum T. 2. ſexdecim homeliæ à diuerſis Græcis Patribus dictæ de S. Crucis Exaltatione, quas adire poteſt, qui cupit exaltatæ Crucis laudes in tanta celebritate percurrere, nos properamus ad reliqua.

Romæ in cęmeterio. Pluries diximus ſub generico, & antonomaſtico cœmeterij nomine in Vetuſtiori noſtro M. Calliſti nuncupatum exprimi. Hìc verò propalam eſt, cum omni fere ſcriptorum conſenſu S. Cornelius Papa in Calliſti cœmeterio ſepultus fuerit. Non omnes tamen in die conſummati agonis conueniunt, neq. in loco martyrij. Plures tamen, & grauiores ſcriptores depoſitum fuiſſe docent 18. Kal. Octobris. Ita Bibliothecarius, qui narrat ab accepta S. Cypriani epiſtola, contra Cornelium exarſiſſe Decium Imperatorem, illumq. Cētucellis exulem Romam adduxiſſe, & de accepta epiſtola interrogatum in Tellude carceribus incluſiſſe: per aliquos tamen menſes in cuſtodia fuiſſe conſentit, dum 3. Nonas Martij, antequā pateretur, omnia Eccleſiæ bona, Corneliū Stephano Archidiacono ſuo tradidiſſe narrat, & cum ſacrificare nollet capite fuiſſe minutum ante templum Martis, ſepultum à Lucina in crypta iuxta cęmeterium Calliſti 18. Calendas Octobris. Luitprandus, aut quis quis ſub eius nomine latet, diem agonis S. Cornelij ſignat 3. Nonas Martij, cauſamq; necis in ſuſceptam Cypriani epiſtolam refundit, quodamodo martyrij lauream reliquorum reticentia obſcurans. Marianus Scotus ex martyrologijs docet ad annū 261. xviij. Kal. Octobris anno Decij 3. paſſum eſſe Cornelium, & appoſitè etiam Abbo Floriacenſis Centumcellis expulſum narrat S. Cornelium, & ibidem accepiſſe epiſtolam à S. Cypriano martyre in carcere ſcriptam, *Quo etiam loco decollatus martyr* effectus ſit, cuius corpus noctu collectū à B. Lucina, & à clericis ſuis ſepultū fuerit in crypta iuxta cœmeterium Calliſti via Appia in prędio ſuo 18. cal. Octobris: & hac die nō modo in Romano M. ſed à Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, & cœteris recentioribus veneratur. Extant in peruetuſto Hagiologio noſtro ad eandem diem Acta S. Cornelij, quæ incipiūt *Temporibus Decij, &c.*, in quibus narratur, non ex recepta epiſtola, ſed ex Baptiſmo pluribus militibus impertito iratum Decium imperaſſe, vt omnes ſimul comprehenſi ad templum Martis ducerentur, & ſacrificare renuentes capite plecterentur. Vbi in Idolum expuentes, & laudantes Dominum eodem die *Decollati ſint, vna cum Beatiſſimo Papa Cornelio promiſcui ſexus numero xx. & vnū; ſed & Carealis cum vxore ſua Saluſtia ſub die xviij. Calendas Octobrium*. Rabanus concinit *xviij. Cal. Octob. S. Cornely Epiſcopi, cui primum os cum plumbatis*

cæſum

caſum, & ſic decollatus eſt cum alijs xxi. promiſcui ſexus, & Cerealis miles cũ vxore ſua Salluſtia, quam Cornelius ab infirmitate ſanauerat. Paſſus eſt ſub Decio. Saturum Cornelij ſocium, vel in agone, vel in loco ſepulcri, quem codices noſtri exhibent, alibi non inuenio, vnde ſuſpicari libuit librarij vitio ſcriptum *Cornelij Epiſcopi, & Saturi*, pro eo quod ſcribendum eſſet *Cornelij Epiſcopi, & martyris.* Sed cum in M. Corbeienſi Saturnini ſocij memoria addatur, nomen potius breuiatum credere par eſt, & *Saturnini* pro *Saturi* reponendum, qui ex anonymis xx. cum S. Cornelio coronatis eſſe potuerit.

Et Dep. S. Dionyſii. Romanum martyrol. cum Vſuardo S. Dionyſij Romani Epiſcopi, ſiue Pontificis natalem exhibent ad diem 26. Decembris, Beda verò poſtridie. Abbo Floriacenſis, quamquã ſepultum Romæ confirmet in cœmeterio Calliſti, depoſitum tamen aſſerit 6. Kal. Ianuarij. Luitprandus, & Bibliothecarius potius 7. Kal. qua re vera die Vetuſtius M. noſtrum natalem S. Dionyſij veneratur, non depoſitionem, quæ tranſlatio eſſe potuit, vt ibi diximus. Quia vero conſtanter omnes ferè Pontificalis hiſtoriæ ſcriptores natalem S. Dionyſij cõſignant die 26. vel 27. Decembris, de alio alterius vrbis Epiſcopo Romæ depoſito, & Confeſſore hîc agi dubitari poteſt: quamquam alibi de S. Dionyſio hac die venerato nihil ſcriptum inuenerim. Quam vero incerti ſint in Pontificalibus libris dies obitus Pontificum alibi diximus, & in Dionyſio apparet, quem liber Bibliothecarij, Luitprandus, & Abbo Floriacenſis ſediſſe affirmant annos ſex, menſes duos, & dies quatuor; Sin vero ſedit Pontifex, vt primi addunt ab xi. cal. Auguſti, vſq. in diem 7. Kal. Ianuarii, iam tempus ſedis ſignatum falſum eſſe neceſſe eſt; quoniam ſi addantur menſes duo, & dies quatuor ad diem 22. Iulii, obitus eius, ſeu depoſitio incidit in 26. Septembris, non Decembris. Quod quã parum fidendum ſit antiquis numeralibus notis, facilè à librarijs immutatis clarè oſtendit.

In Africa. S. Cypriani celeberrimi martyris, & Epiſcopi Carthaginẽſis omnia nota ſunt. Nec in Africa tantũ dies natalis eius ſolemnis erat, ſed etiam Romæ cum Cornelio Papa, de quibus ita coniunctium in ſacramentario S. Gregorii 18. cal. Octobris. *Eadem die nat. SS. Cornelii, & Cypriani.* Ita antiquum Frõti calendarium Septembris *die 14. natal. SS. Cornelii Pontificis, & Cypriani*, nec minus, vt puto, vetuſtum Hieronymianũ Lucenſe calendarium *xviii. Kal. Oct. Exaltatio S. Crucis, Cornelii, & Cypriani.* Expreſſiùs verò antiquiſſimum Bucherii fragmentum docet S. Cypriani natalem, quamvis paſſus fuerit in Africa, Romæ eodem loco, & in cœmeterio Calliſti fuiſſe celebrem, vbi recolebatur Cornelius. *xviii. Kal. Octobris Cypriani Africæ. Romæ celebratur in Calliſti.* Quod ideo factum apparet, ne Sancti Præſules, qui tẽpore Decianæ perſecutionis vitæ ſanctimonia, animi robore, & frequentibus Epiſtolis inter ſe coniuncti, ac eodẽ die, coronati fuerant, in loco etiam venerationis diſiungerentur: eodem inquam die non eodem anno, cum Cornelius Cyprianum in agone præceſſerit. In huius vita Pontius eius Diaconus vocat, & repetit Cyprianum primitias martyrum in Africa fuiſſe; contrarium tamen apparet ex ipſius S. Cypriani epiſtolis, ni forte de Epiſcopis intelligendum ſit, ita vt ille primus fuerit in Africa Epiſcopus martyr, vt ex eodem Pontio educi poſſe videtur. Notat Baronius eruditiſſimus S. Gregorii Nazianzeni, Metapraſtis, ac aliorum Græcorum communem errorẽ, qui S. Cyprianum Doctorem, & Epiſcopum cum Cypriano martyre, mago, & S. Iuſtinæ ſocio confundunt. Sanctum Epiſcopum ſocios in agone habuiſſe Vſuardus, & Ado ſubdunt, ſed id nõ ita certum habuiſſe conuincunt verba *Referuntur cum eo paſſi Creſcentianus, Victor, Roſula, & Generalis*, quos veneratur quidem hac eadem die Romanum M. emẽdatum,

datum, ſed ſeiunctim à S. Cypriano. Cũ eo tamen paſſos eſſe affirmat Notkerus, eoſdem, quos ſupra martyres Lugdunũ tranſlatos, quinimò cum M. Corbeienſi libri noſtri alios commilitones addunt Felicem, Honorium, Demetrium, & Zetum. At cum non modo nullos eidem ſocios aſſignet Rabanus, qui eius agonẽ percurrit, & ſingulariter locum paſſionis notat *ſexto milliario à Carthargine iuxta mare*, ſed etiã vita S. Cypriani per Pontium eius Diaconum ſcripta, vt habet D. Hieronymus de ſcript. Eccleſiaſticis, cumq. Acta ſyncera apud Baroniũ, & Surium, quæ etiam habemus mſſ. in pervetuſto Hagiologio noſtro, nihil de ſocijs addant, ab aliqua confuſione vix codices noſtros, & Corbeienſem liberari poſſe, crederem. Lacunam adeſſe martyrolog. Vetuſtiſſimum monet, & inde ortam cõfuſionem. In hoc reliquorum omniũ, quæ viderim antiquiſſimo martyrol. & inſignandis locis, vbi paſſi, vel venerati ſint martyres, magis accurato, nulli S. Cypriano aſſignantur ſocii, ſed qui adduntur Felix, Honorius, Demetrius, & Zetus, ſeu Zottum cum aliis tribus, nẽpe Satiro, & altero Felice, ac Demetrio, non in Africa, ſed in Tuſcia veneratos manifeſtè docet, vnde poſt verba illa S. Cypriani Epiſcopi, addendum videtur, *& in Tuſcia Felicis, Honorii, Demetri, Zeti, Saturi*. Ex illius enim codicis fide Satyrus, qui nos ſupra ancipites reddidit, inter Tuſcos cælites reponendus videtur. An vero Felix, & Demetrius repetiti in martyrol. Vetuſtiſſimo redundent, & retinendi, vel amouendi ſint, aliis codicibus deſtituti nõ decernimus.

Et alibi. Epartius, qui in vno ex noſtris codicibus, in altero Eparecius, dicitur, Epantus in Antuerpienſi, & Eparcius in Corbeiẽſi martyrol. vocatur, an ſit Eparchius Epiſcopus Aruernenſis, Sidonij Apollinaris anteceſſor non affirmo. Hic maxime laudatur à Gregorio Turonenſi, & apud Sauſſaynm inter ſãctos illos numeratur, qui proprias hiſtorias non habent: huius tamen meminit in Natali Sidonii die 23. Aug., & in aliquibus tabulis ſignatum refert die 30. Septembris. Sammarthani decimum numerant inter Epiſcopos Claramõtenſes, ſiue Aruernenſes, & ex Gregorio Turonenſi, aliqua de eo referunt, & è viuis exceſſiſſe addunt anno 472. Sidonii Appollinaris deceſſorem. Sed ad hanc ipſam diem præter adductos mſ. codices, ita Eparcum veneratur in metrico martyrologio Vvandelbertus.

Præſulis hic etiam meritum celebratur Eparci.

XVII. Kal. Octobris.

NAtalis Sancti Nicomedi martyris. In Alexandria natalis Sanctorũ Cyrini. Leonti. Serapionis. Croci. Et Ancira Galliæ natalis Sanctorum Seleuci. Valeri. Et in Thomis Ciuitate natalis Sanctorũ Stratori. Valeri. Mercibi. & Gordiani Epiſcopi. In Nicomedia Ciuitate natalis Sanctorum Archij, & Archion. Et in Nocera Campaniæ Natalis Sancti Conſtanti. In Aquira depoſitio Sancti Pauli Apoſtoli, & in Territorio Cauelonenſi Caſtro Tremorcio natalis Sancti Valeriani martyris. *Lugduni Galliæ depoſitio Albini Epiſcopi*.

S. Nico-

SEPTEMBRIS 15.

SAnctũ Nicomedẽ martyrem in hodierno Indiculo non exhibet M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe, & nonnihil mutilum, locum Alexandrinis martyribus Serapioni, & Leontio non aſſignat *XVII. Kal. Octobris natalis Serapionis, Leonti. Et in Ancira Gallitia Seleuci, Faleri, Cyrionis, & in Tomis Stratonis, Macrobi, & in Nuceria Campania Conſtanti, Cyrini, Croci, Valeri, Gordiani Epiſcopi. Nicomedia Artei. In Aquila Paulini Epiſcopi, & Caulomo caſtro Valeriani Martyris. Lugduno Appini Epiſcopi*. Neque Nicomedis initio laterculi meminit M. Corbeienſe, ſed inter Tomitanos martyres ita recenſere videtur. *XVII. Kal. Octob. In Alexandria natalis Sanctorum trium fratrum, Cyrini, Leontii, Serapionis, Croci. In Ancyra Galatia natalis ſanctorum Seleuci, & Valerii. In Tomis Ciuitate natalis ſanctorum Stratorii, Valerii, Merobi, & Gordiani, & Nicomedis martyris. In Nicomedia natalis ſanctorum Arcii, Archeon. Et in Nuceria Campaniæ natalis ſancti Conſtantii. In Anquira depoſitio Pauli Epiſcopi. Et in Territorio Cabillonenſi, caſtro Ternocio, natalis ſancti Valeriani martyris. Lugduno Galliæ, depoſitio Albini Epiſcopi. Natalis ſancti Auadri Abbatis.* At non modo Nicomedem martyrem venerantur cum Romano martyrologio omnes ferè hac die latini Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, Vvandelbertus, & recentiores; ſed Romæ ſub Domitiano via Nomẽtana paſſum diſertè ſcribũt, & ex illis aliqui Acta eius ſtrictim referunt. Vnde datur intelligi, quod pluries adnotauimus, in Vetuſtiori M. noſtro in ſacrorũ faſtorum fronte, ſiue agonis loco, adnotatos martyres eſſe Romanos, vel Romæ peculiariter veneratos. S. Nicomedes presbyter fuit, ac martyrum triumphã-tium corpora ſepulturæ mandabat, vt de S. Felicula palam eſt. Eccleſiam habuit via Nomentana, & eiuſdẽ nominis cœmeterium, vbi in horto Iuſti ſepulturæ locum accepit; de eo agit Aringhius lib. 4. Romæ ſubt. cap. 21. vbi fragmentum ex eiuſdem S. Nicomedis Actis in codice mſ. Vallicellano ita producit. *Cum hæc & multa alia diceret S. Nicomedes presbyter, plumbatis diutiſſimè cæſus migrauit ad Dominum. Corpus vero eius in Tyberim præcipitatum eſt: Clericus autem eiuſdem Presbyteri nomine, & opere Iuſtus collegit corpus eius, & poſuit in biroto ſuo, & duxit ad hortum ſuum iuxta muros Via Nomentana, & illic eum ſepeliuit vii. Kal. Octobris.* Et forte legendum eſſet xvij. Kal. Octobris pro vij. Nam, & vetus Fronti Kalendarium Septembris xv. die natalem S. Nicomedis conſignat, & S. Gregorij Sacramentarium pariter xvii. Kal. Octobris. Sancti Petri Apoſtoli fuiſſe diſcipulum, refert Petrus de Natal. lib. 8. cap. 82. & ex Romano Breuiario, & Geſtis SS. Nerei, & Achillei exhibet per compendia Ferrarius S. Nicomedis vitam in catalogo SS. Italiæ.

In Alexandria. Binos tantum Alexandrinos martyres Serapionem, & Leontium non ſignato loco indicat M. Antuerpienſe. M. Corbeienſe addit cũ libris noſtris Cyrinum, & Crocum, & inſuper, quod in noſtris ſubticetur, tres primos, nempe Cyrinum, Leontium, & Serapionem fratres fuiſſe. Leontium, & Serapionẽ Alexãdrinos martyres Græci recolunt in Menologio Caniſij, hoc eodẽ menſe die tamen xij. ſed dũ alios illis ſocios aſſignant, dubiũ relinquunt, an ijdem re vera ſint, qui ſub Maximiano Imperarore in mare apud Alexandriam proiecti mortalis vitæ finem fecerint. Hos edita hucvſq. martyrologia ſilent, præter Bedam, & Rabanum, qui Serapionem, & Leontium Alexandriæ paſſos referunt.

Et

Et Ancyra Galliæ. Librarius codicum noſtrorum pro Galatia Galliam ferè ſemper repoſuit, & pro Ancyra Galatiæ Vetuſtiſſimum M. Gallitiæ retinet. Beda autem Cyram pro Ancyram habet. Ferrarius in catalogo Generali ad hanc ipſam diem in Ancyra Galatiæ refert SS. martyres, Fleucium pro Seleucio, Valerium, Cyrionem, Strationem, Macrobium, & Conſtantium ex Menolog. Græcorum, & Galeſinio. Sed niſi ſit ex alio Menolog. nullus ex his martyribus hac die legitur in Menologijs Caniſij, aut Baſilij: Galeſinus Ancyræ in Galatia eos refert coronatos ex priſcô codice, pro eo quod Beda habet in Cyra Galatiæ, & de illis martyribus affirmat memoriæ traditũ eſſe à Græcis. Sed ex mſ. codice putarẽ eſſe additum Conſtantium, nobis martyrem Nucerinum; vt alibi enim diximus, Galeſinius non optimæ notæ mſſ. vtitur. Seleucius, & Valerius inter Alexandrinos martyres cum Leôtio, & Serapione adductis numerãtur apud Græcos die 12. Septembris; fortaſſe quia Ancyrani ciues Alexandriæ agonem compleuerint, ſicut Stratonius, qui in Menologio adducto inter eoſdem Alexandrinos computatur, licet in Vetuſtiori noſtro inter Tomitanos Stratorius dicatur, & in Vetuſtiſſimo M. Stratonis nomen retineat. In hoc Ancyranis martyribus Cyrion additur, qui fortaſſe Cyrinus Alexandrinus eſt ſupra adnotatus. Rabanus *xvii. Kal.* refert *Ancyra Galatię natale S. Seleuci, Valerii, & Cyrionis.*

In Thomis. Venerantur in Menologio Baſilij ad diem 13. Septembris Macrobius Cappadox, & Gordianus è Paphlagonia ſub Licinio Imperatore martyres in Scythiam relegati. Scythiam hîc Ponticam intelligerem, cuius Ouidius Tomis relegatus meminit primo de Ponto

Scythicas detruſus in oras.

Vnde non male in Scythia adductos Tomitas martyres paſſos eſſe diceretur. Additur in Menologio illo Macrobius, qui Marubius in noſtris codicibus eſt, & Macrobius diſertè in martyrol. Antuerpiẽſi dicitur Hũc, & Gordianũ in Scythiã profectos præuertentes illuc inueniſſe Zoticum, Lucianũ, & Helium fortiſſimè pro Chriſto pugnantes, quos in carcere coniectos addunt, viui comburio agonẽ compleuiſſe. Valerius, qui illis ſocius additur in libris noſtris, & Corbeienſi, Valerianus in Menologio dicitur, & ſuper ſanctorum ſepulcro plorantem animam Deo reddidiſſe narratur. Rabanus pariter legit in Tomis Stratonis, & Macrobij, & Valerium, ſiue Valerianum omittit. Vnum videretur obſtare, quin Gordianus ille è Paphlagonia eſſe poſſit, quia in Vetuſtiori noſtro memoratus Epiſcopus dicitur: nam ille Palatinus Licinij Imperatoris pingitur, & fortitudine, florenti ætate, & egregia corporis forma ſimul cũ Macrobio ſocio laudatur, quæ minus Epiſcopali muneri cõgruunt, niſi Tomis factus Epiſcopus, dũ exularet, ita martyrium feciſſet. Hæc coniectari licet in multa ſæculorum caligine.

In Nicomedia. Archium, & Archianum, Nicomedienſes martyres, neque in editis MM. neque in Græcorum Menologio memoratos inuenire licuit. Artium tantum exhibet martyrol. Vetuſtiſſimum: ambos martyrol. Corbeienſe.

In Noceria Campaniæ. Nuceria Vrbs in Picentibus apud Sarnum Fluuium, & Campaniæ fines, ſub Metropoli Salernitana, Conſtantium martyrem dudum habuit celebrem, ſed qui neq. Ferrario, neq. aliis, quos viderim hac die memoretur. An pro Conſtantio legendum eſſet Conſtantia, cuius natalis infra die 19. aut 20. in eadem vrbe veneratur, cum Felice Presbytero? id non facile conſentirem; facilius eundem putarem cum Conſtantino, qui deinceps dies 17. recolitur, ex appoſito illi ſocio Sanctinio. Forte enim diuerſo die fuerũt coronati: Cõſtantius 15: Sãctius, ſiue Sãctinius 16. Vnde in pœnis ſocij nõ fuerunt diſiũgẽdi: ſed potius iterata veneratione, ſimul recolendi. Lapſum hîc putarem eſſe librarij

librarij in martyrol. Antuerpienſi, qui inter Tomitas martyres Nucerinum, Conſtantium interpolauerit, nam Cyrinus, & Crocus, qui libris noſtris, & M. Corbeienſi Alexandrini ſunt, huic Nucerino Conſtantio ſuccenturiantur, ſicuti Valerius, & Gordianus Epiſcopus, qui in adductis codicibus Tomitani ſunt. Nulla de Gordiano Epiſcopo inter Nucerinos memoria extat, neq. aliorum adductorum martyrum in ſcriptoribus, quos viderim, ſicuti neq. Conſtantij, qui ex mſſ. conſenſu Nucerinus martyr eſt: niſi ille ſit, qui non hac die, ſed infra 13. Kal. Octobris in Romano martyrol. cum Felice recolitur, de quo ibi agendum nobis eſt. Conſtantem vocat Rabanus, & ſine ſocijs hac ipſa die eius ita meminit. *In Nuceria in Campania natale Conſtantis.*

In Aquira. Anquira legit martyrol. Corbeienſe, ſed Vetuſtiſſimum Antuerpienſe *Aquila*, quæ Vrbs quidem Epiſcopalis eſt in Aprutio Veſtinorum, ſed recentior quam in eodē martyrol. Vetuſtiſſimo ſignari poſſit. *Ancyra, vel Anquyra* legunt Beda, & Rabanus ſciunctim ab Ancyra Galatiæ: eſſe enim potuit Ancyra Phrigiæ, Plinio, & Ptolomeo, vel Macedoniæ de qua Liuius. Ancyram canones Anquiram vocare notat Busbequius apud Ortelium. Huius Vrbis Paulum fuiſſe Epiſcopum, ac martyrem non difficile eſt credere. Emendandus tamen eſt alter ex codicibus noſtris, in quo ſcribitur Pauli Apoſtoli, ex breuiato nomine Pauli Epiſcopi, librarij vitio. Epiſcopum ita vocat Beda 17. cal. Oct. *In Ancyra S. Pauli Epiſcopi,* & Rabanus, *& in Ancyra natale Pauli Epiſcopi.* Paulinum vocat M. Vetuſtiſſimum; At dum codices noſtri, & Corbeienſis addunt depoſitionis nomen, videntur confeſſorem deſignare.

In Territorio Caualonenſi. Notkerus legit in territorio Cauillonenſi pro Cabillonenſi, ſeu Cabilonenſi, vt habet Vſuardus, qui aliqua ex Actis eius prælibat. Diffuſius eadem attingit Ado, & non modo Valerianum martyrem vnū eſſe narrat ex quinquaginta, qui temporibus Antonini Veri in carcerem detruſus, & diuinitus liberatus fuerit, ſed qui in Territorio Cabilonenſium Caſtro Trenortio, ſub Priſco Præſide vngulis laceratus, capitis abſciſſione cōpleuerit agonem. Conſimilia ex Adone profert Petrus de Natal. lib. 8. c. 83. aliqua alibi excerpta addens; diffuſius de eo agit Sauſſayus, qui Caſtrum non Trimorcium vocat, ſed Trinorchium, aliter etiam à Rabano ita memoratum, *Et in Territorio Cabilonenſe Caſtro Nortio natale S. Valeriani martyris.* Meminit cum martyrol. Romano, Beda, & Hagiologium FrancoGalliæ Vetus Lebbei.

Lugduni. S. Albini memoriam agit martyrol. Romanum, Beda, Rabanus, Molanus in additionibus, & breuiter Sauſſayus. Ab aliquibus pro Albino, Alpinum fuiſſe vocatum notat Baronius, ac ante ipsū Galeſinius ex Demochare lib. 2. de Sacrificio Miſſæ. Appinum Epiſcopum vocat martyrolog. Vetuſtiſſimum, ſed Albinus eſt S. Iuſti ſucceſſor in Epiſcopatu Lugdunenſi in Indiculo SS. Lugdunenſium. Floruiſſe circa annum Dñi 390. tam apud Raynaudum, quam Sāmarthanos docetur: ille non tumulatum in Eccleſia S. Stephani, vt habet Demochares, ſed in Eccleſia S. Iuſti affirmat, hi decimumquartum Epiſcopum illius vrbis numerantes, narrant Alpinum etiam vocatum obijſſe die 15. Septembris, & conſtituiſſe Eccleſiā Sancti Stephani.

XVI. Kal. Octobris.

CAlcedonia natalis Sanctæ Eufemiæ Virginis. Romæ natalis Sanctorum Victoris. Felicis. Alexandri. Papiæ. Et in Via Numentana

tana ad Capua in Cimiterio maiore natalis S.Emerentianitis, & Sanctorum Paſies. Felicis. Victoris. Sperate. Nauati. Chorenti. Secunde. Lupati. In Nocerca Priſtiani. Romæ paſſio Sanctæ Ceciliȩ Virginis. Salti, & Tyrſi.

SEPTEMBRIS 16.

MIrum, quòd in Vetuſtiſſimo martyrol. S. Villibrordi S. Euphemia inter Romanas martyres numeretur, non Chalcedone, vbi clariſſima huius nominis martyr celeberrima fuit, idque contra librorum noſtrorum, & Corbeienſis fidem, qui in Tabularum ſacrarum fronte Calcedonenſem recolũt. Ita enim Corbeienſe ſacros faſtos exhibet. *XVI. Kal. Octobris. Calcedone natalis Sanctæ Euphemiæ Virginis. Romæ natalis Sanctorũ Victoris, Felicis, Alexandri, Papiȩ, Magni. In via Nomentana ad Cap. in Cimiterio Martȩ, natalis Sancti Emerentiani. Et natalis Sanctorum Papies, Felicis, Victoris, Sperati, Nauini, Chorinti, Secundæ, Donati, Generoſæ. Item Secundæ, Lupati. In Nuceria Priſciani, Maximi. Romæ paſſio S. Cæciliæ Virginis, Saluti, Tyrſi,* Martyrol. vero Vetuſtiſſimum hodiernos cælites hoc ordine refert. *XVI. Kal. Octobris, Romæ Papæ Felicis, Victoris, Alexandri, Emerentiæ, & Euphemiȩ, Sperati, Nouati, Corinti, Secundæ, Donatȩ, Beſiæ, Generoſȩ,. Item Secundæ. & in Nucerina Priſizani. Romæ Cecilia, & alibi Salui, & Tirſi.*

Chalcedonia. Chalcedonia etiam Liuio dicitur vrbs Bythiniæ Chalcedon alijs dicta, ſiue cœcorum terra ex aduerſo Byzanti. In hac vrbe Euphemiam virginem, celeberrimam in Oriẽte martyrem, & hac die, omnia vulgata latinorum martyrologia recolunt, ſicuti & Menologium à Caniſio editum. Quod verò Baſilio Imperatori tribuitur, hac die S. Euphemiam præterit, cum tamen huius celebritatis diſertè meminerit epiſtola exilij S. Martini Papæ, & martyris ante Baſilium ſcripta, quam ex Græco tranſtulit Anaſtaſius Bibliothecarius, & edidit Sirmũdus in Collectaneis. In illa enim exitus S. Pontificis ſignatur. *Menſe Septembri, die 16. in qua Feliciſſimæ Martyris, & fidem cuſtodientis Orthodoxam, Euphemiȩ pretioſiſſimæ & beatiſſimæ ſecundum anni circulum celebratur memoria.* Qui dies decimus ſextus Septembris feliciſſimi eius deceſſus ſignatur in eiuſdem Euphemiæ Actis apud Metaphraſtem, & Surium Tom. 9. Plures fuiſſe Euphemias Baronius doctiſſimus dubitauit, & ex Vetuſtiori noſtro martyrol. liquere videtur. Euphemia, & Innocentia martyres Vicentinæ hac ipſa' die in Generali Catalogo Ferrarij memorantur, & Euphemia Aquileienſis die 3. Sept. in Romano M. Varijs etiam diebus in Eccleſia Latina Chalcedonenſis Euphemiæ natalem celebrari conſueuiſſe, vt in Græca, idem Baronius adnotauit, noſq; aliquid diximus ad diẽ 13. Aprilis, & 17. Auguſti, & iterum infra die 17. Sept. Romanam aliquam Euphemiam notat martyrol. Vetuſtiſſimum, & vetus Fronti Romanum calendarium cum Lucia Romana ita miſcet. *Die 16. natalis Sanctæ Luciȩ, & Euphemiæ.*

Romæ nat. SS. Romanum M. Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus Romæ Luciam, & Geminianum, ſiue Ieminianũ hac die exhibent, de quibus mirum eſt, neque in codicibus noſtris, neq. in Corbeienſi, & Antuerpienſi memoriam agi, cũ tamen alij Romani martyres, in plures ordines diuiſi indicẽtur, ab illis præteriti, Victor nempe, Felix Alexander, & Papia in primo ordine explicati.

plicati. Magnum addit M. Corbeienſe alijs præteritum. Papam pro Papia primo loco legit martyrol. Vetuſtiſſimum, ſed Papia vſitatum nomen eſt, vt de Papia Mauri ſocio palam legitur in Rom. martyrolog. ſepulto via Nomentana 24. Iunij. Victor Epiſcopus, Felix, Alexāder, Papia venerantur etiam Romæ die 20. Aprilis, vt ibi diximus, ſed hanc eſſe diē paſſionis, illam alicuius expoſitionis, vel translationis putarem. In ſecundo choro via Nomentana Emerentianes, ſiue Emerentianæ, & vt addit martyrol. Anturerpiēſe Euphemiæ memoria agitur, deinde in alio choro nouē martyres in eodē martyrol. indicantur, ſiue vndecim in martyrol. Corbeienſi, qui tantumodo octo ſunt in decurtatis à librario codicibus noſtris. Deficit enim Donata, altera Secunda, & Generoſa. Paſies, Felix, & Victor, fortaſſe tanquam ex primo ordine repetiti, deſunt in martyrol. Anturpienſi, in quo Beſia, Generoſa, Donata, & altera Secūda eorum loco recēſentur. In Corbeienſi pro Nauato, ſeu Nouato habetur Nauinus, & ſupra noſtrum Donata, Generoſa, & altera Secūda numerantur. An Nouatus præsbyter Romanus eſt, de quo aliqua diximus Exercit. XII?

Emerentianitis. Emerentianum hìc habet martyrol. Corbeienſe, & Emerētiam Antuerpienſe, & pro ſancta martyre cum codicibus noſtris ſuſcipimus, quæ, Emerentianes dicta, ſecundo caſu Emerentianitis etiam dici potuerit. De S. Emerenriana virgine S. Agnetis collactanea agit Romanum M. cum Beda, Vſuardo, Adone, ac cœteris latinis ad diem 23. Ianuarij: quo die cum nihil de ea proſtet in Vetuſtiori noſtro, non improbabile reddit eandem hìc recoli via Nomentana, vbi ſepulcrum S. Agnetis erat, & vbi lapidibus ab Idolatris petita coronam accepit, vt habet S. Ambroſius in vita S. Agnetis. Sanè prope B. Agnetem ſepulta eſt in Agello parentum ipſius clariſſimæ virginis. An verò Agellus ille nuncuparetur ad Capreas, & cœmeterium D. Agnetis diceretur maius, dubitari poteſt. In M. Corbeienſi non legitur ad Caprea, ſed breuiato nomine ad Cap. & cœmeterium non maius dicitur, ſed Martæ. Vtramque vocem ſuſpectam habeo, & potius legerem in cœmeterio martyrum: ita enim cœmeterium via Nomentana appellatum inuenio in Martyrologio mſ. Vetuſtiſſimo Bedæ nomine inſignito Vaticanę Baſilicę, cuius fragmentum ex die 20. Aprilis adducit Aringhius lib. 4. cap. 26. nu. 2. *Et in cœmeterio martyrum iuxta viam Nomentanam Saluiani, & Aragaci.* Hoc cœmeterium vocat militare ad illam diem M. noſtrum. Si quis vero maius etiam dictum velit cœmeterium S. Agnetis nuncupatum extra portam via Numentana nō pugnabo. Ampliſſimū fuiſſe, & pluribus cubiculis ornatum docet Boſius, & & ex eo Aringhius, vbi ſupra cap. 27. Ad Capræ paludes locū extitiſſe prope vrbē Romā auctor eſt Feſtus, qui Caprilia appellari agrum illū teſtatur, vulgo ad Capræ Paludes dictum, & forte Capreæ paludes ante vrbē, in qua Romulus euanuit, Plutarco, & Ciceroni idem locus erat. An vero in via Numentana, vel ex Numentana via adhuc decernere non licuit. Ædicula Capraria erat Romæ apud Publium Victorem in Regione vij. via lata, & Sexto Rufo in eadem regione vicus Caprarius.

Et Sanctorū Paſies. Romanorū martyrū altera hæc turma eſt, cuius inter adductos codices in nominibus, & numero differentiam ſupra adnotauimus, dum aliud addere ex aliorū ſilētio non licet.

In Nuceria. Nec pridianos, nec hodiernos Nucerinos martyres alibi ſignatos inuenire licuit. Priſcianum tantùm exhibent libri noſtri. Maximum addit M. Corbeienſe. Maximum cum Theodoto, & Aſclepiodoto Adrianopoli paſſum hac ipſa die recolunt Græci in Menologio Caniſij. Pro Priſciano Priſizanium exhibet M. Vetuſtiſsimum.

Romæ Cæciliæ. Cum Cæcilia Virgine, ac martyre Saltum, ſiue Salutium, & Tyrſum Romæ venerantur codices noſtri cū M. Corbeienſi. Vetuſtiſsimum verò An-

tuerpienſe Romæ tantum Cæciliam Virginem aſſignat, Saluium, & Tyrſum *alibi* incerto loco. An celeberrimæ Cæciliæ aliqua hic veneretur translatio, aut Eccleſiæ dedicatio, me fugit. In illud propenderem, vt non vnam tantum martyrem Cæciliam Romanam agnoſcerem; Equidem Romæ patrum noſtrorum ætate inuenta, & integro corpore quieſcẽs, qualem Antonius Boſius in Actis illius translationis pingit, ſancta virgo in omnium conſpectu fuit, & dum in multis Chriſtiani orbis Eccleſijs reliquiæ, & oſſa ſanctæ Cæciliæ venerantur, aliam Cæciliam eſſe, cuius oſſa ſeiunctim alibi ſeruantur, affirmare cogunt. Colitur Pariſijs in Eccleſia Sancti Nicolai Campeſtris Caput Sanctæ Cæciliæ Virginis, quam ex integritate corporis S.Cæciliæ Romæ in ſuo titulo ſeruatæ fatetur Sauſſayus in Appendice Gallic. martyr. p.1221. alterius S.Ceciliæ virginis eſſe, & alterius S.Virginis Abbatiſſæ in Lotharingia. Aliam martyrem, quæ hodiernis faſtis M. noſtri indicatur, ſuadent etiam ſocij Saltius, & Tyrſius, qui in Actis celebrioris Ceciliæ non comparent.

XV. Kal. Octobris.

IN Neuiduno natalis Sanctorum Valeriani. Magrini. & Gurdiani. In Nocera natalis Sanctorum Conſtantini. Sanctini. Calcedonia Bythinie natalis Sanctorum Euſemiæ. Saleoſi. *Suiportio depoſitio Sancti Pauli Epiſcopi*. Macrobi. Gaudiani. Yſici Epiſcopi, & Martyris. *Leodico natalis S.Landeberti Epiſcopi, & martyris*.

SEPTEMBRIS 17.

NOuioduno in Niuernis SS.Martyres Valerianum Macrinum, & Gordianum ſub Decio coronatos exhibet Sauſſayus poſtridie huius diei, cum tamen hac ipſa die xv. Kal. eorum natalem recolant Romanum M. Beda, Vſuardus, Ado, & alij recentiores, præſertim Galeſinus, qui martyrij titulum aſcribit ex vetuſtis mſſ.; nihil tamen præter diẽ, & locum paſſionis oſtendunt. Hæc etiam ex S. Villibrordi, ſeu Antuerpienſi martyrologio, mutato nonnihil à noſtris codicibus ordine, confirmantur. *XV. Kal. Octobris. Brittannię Socratis Stephani. Et in Niceria natalis Conſtantię, & Sanctia. Neueduno Valeriani, Macrini. Gurdiani. Calcedonię Euſemiæ, Saleoti, Stoporci, Paulini Epiſcopi, Macrobi, Gaudiani, Huſici*. Conſonat magis libris noſtris ita martyrol. Corbeienſe. *XV. Kal. Octob. In Neueduno natalis SS.Valeriani, Magrini, Gurdiani. In Nuceria natalis SS.Conſtantij, Sunctini, Chalcedone Bythiniæ natalis SS.Euphemiæ, Saleoſi. Suiportio depoſitio Sancti Pauli Epiſcopi, Macrobi, Caudiani, Iſici martyris. In Gallia vico, qui dicitur Leodius paſſio S. Landeberti Epiſcopi, & martyris*.

In Nuceria. Conſtantium martyrem Nucerinum ſupra die 15. Septembris dedimus, hic cum Sanctino, ſiue Sunctino, in codicibus noſtris, & martyrolog. Corbeienſi iterum Conſtantius memoratur. At cum in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi Conſtantia, & Sanctia mulieres martyres potius exhibeantur, libuit huic magis adhærere, quòd Conſtantius iam ſupra adductus ſit, ad diem 15. Septemb. Duplex in Italia Nuceriæ nomine Vrbs eſt, alia Vmbrorũ antiquiorum via Flaminia Epiſcopalis; alia Campaniæ Me-

diterra-

Digitized by Google

diterraneæ item Epiſcopalis ſub Archiepiſcopo Salernitano, quæ cum aliquãdo, & ad plures annos Epiſcopo careret in ſacrilegij pœnam, eiuſque Diœceſis pars Salernitano præſuli tributa eſſet, coniectaui ne forte reliquiæ S.Conſtantiæ tũc Salernũ fuerint, vel alio tẽpore aſportatę; in Indiculo enim Eccleſiæ Salernitanæ, quem M.Antonius Columna Marſilius Archiepiſcopus præfixit ſuis conſtitutionibus, S. Conſtantiæ virginis reliquiæ numerantur repoſitæ in Altari maiori Baſilicæ S. Matthei, ſeu Cathedralis Salerni. Verùm cum de Conſtantia martyre Nucerina ſub Nerone vna cum Felice presbytero ex Adone agit Ferrarius infra ad diem 13. Kal. Octobris, & Petrus de Natal.lib.8. cap.36., eandem eſſe ſocij diuerſitas vetauit affirmare. Hæſitaui quapropter non modo cui ex duobus Nucerijs ſanctum martyrem tribuerem, ſed etiam vtrum pro Noceriæ legẽdum eſſet Dronerij apud Salutias, vbi Conſtantinus dux, & miles ex legione Thebæa paſſus eſt, & die ſequenti veneratur, vt ex Inſcriptione apud Ferrarium, & hiſtoria MM.Thebæorum Taurini edita apparet. Sed quia adducti omnes codices conſtanter legunt Nuceriam, & infra die 20. de Felice,& Conſtantio, agendũ nobis eſt,ibi difficultatem pro capto noſtro enodabimus.

Chalcedone. Iterum Chalcedonenſis in Bythinia martyr Euphemia recolitur, tam in libris noſtris,quam MM.Antuerpienſi,& Corbeiẽſi,bis etiam apud Græcos in Caniſij Menologio die xj. Iulij, & pridie huius diei in adductis mſſ.: forte ne ab aliquibus in agone ſocijs, alio die coronatis, diſiungeretur. Vnus tantum commilito additur Saleoſius in codicibus noſtris, & Corbeienſi. Vetuſtiſſimum tamen reliquos addit, qui in illis diſiuncti videntur, Stoporeum nempe, Paulinum Epiſcopum, Macrobium, Gaudianum, & Nuſicium. At qui Stoporeus in illo dicitur, in alijs libris diſiunctim, quaſi pro loco venerationis ſequentium aliorum martyrum ſignari videtur. *Sui portio*.Verum cum ex Geographis ignotus mihi locus ille ſit, pro nomine martyris accipi poſſe non renuo. Paulus non Paulinus Epiſcopus in codicibus noſtris dicitur, & Yſicius pariter Epiſcopus nũcupatur; ſed ille cum depoſitionis nota etiam in martyrol. Corbeienſi videtur proConfeſſore ſignati, in quo Iſicius martyr tantum dicitur, non Epiſcopus. De Paulino cum alijs ſocijs Chalcedone coronato meminit Menologium Caniſij die 17. Maij. Sed reliquorum nomina variant.

Leodico. Apud Leodium Lamberti Epiſcopi natalẽ refert hac ipſa die Romanum M. cum Beda, Vſuardo, & alijs. Vitam habet Surius To.9. & Petrus de Nat. lib.8. cap.86. Laudebertum vocat Notkerus, Landebertũ codices noſtri. Floruiſſe habet Baronius circa annum 697. ſed anno 696.martyrio coronatum die 17. Septembris referunt Sammarthani, qui S.Lambertum 28. loco Leodienſem Epiſcopum notant. De eo ita Rabanus, *in Gallia prope ciuitatem Traiectum in Villa Liudorico paſſio Lamberti Epiſcopi*. Ex additis ad Vetuſtius martyrologium vix dubitarem,ſicuti Socracrates,& Stephanus Britanni in martyrol. Antuerpienſi,de quibus pariter agit Romanum martyrol.cum Beda,Rabano, Vſuardo, & recentioribus.

XIIII. Kal. Octobris.

IN Alexandria Natalis Sanctorũ Trofini, & in Nicomedia Ociani. Xiſti. In Mediolano depoſitio S.Euſtorgi Epiſcopi,& Sancti Satyri.

Bre-

SEPTEMBRIS 18.

BReuiſſimam Ephemeridem in hodiernis Tabulis exhibent codices noſtri cum Corbeiēſi; Vberiorem martyrol. Antuerpienſe, quod in hanc diem cælites, in illis poſtridie numeratos, transfert; nos tamen vtrumq. ex Apographorum fide exhibebimus, ac primum Corbeienſe vti noſtro magis conſonum. *XIV. Kal. Octobris. In Alexandria natalis S. Trophimi. Et in Nicomedia natalis SS. Oceani, Xiſti, Medaci, In Medtolano depoſitio S. Euſtorgij Epiſcopi, Satyri.* Ex M. Antuerpienſe Bollandi, & Henſchenij ſegmentum illud accipiemus, quod codicibus noſtris magis accomodatum videtur, reliqua ad collationem in proximum diem reſeruantes. *XIIII. Kal. Octobris. Calcedonia Trophimi. Et in Nicomedia Ociani. In Mediolano depoſitio Eutropi Epiſcopi, Syxti, Medcthei, Saturi, &c.*

In Alexandria. Plures ſub Trophimi nomine martyres apud Græcos in Menologijs venerantur. Alter qui Antiochiæ Piſidiæ cum Sabbatio agonem exorſus Synade tandem compleuit, hac ipſa die in Menologio Caniſij. Dorymedon eius in corona ſocius infra in Vetuſtiori noſtro die 20. memoratur. Etſi enim vna cum Trophimo in Menologio Baſilij capite damnatus dicatur, potuit tamen non eadem die capite truncari Sabbatius multo ante illum, Antiochiæ coronatus fuit, de quo videtur egiſſe M. noſtrum ad diem 27. Auguſti. Mirum tamen, quòd Alexandriæ tribuant Trophimum, tam codices noſtri, quam Corbeienſe M., dum Antuerpienſe Chalcedoni aſſignat. Trophimū cum Oceano Galeſinius, deprauatis, & mutilis codicibus vſus, hac die Romæ veneratur. Petrus etiam de Natalibus lib. 1 1. nu. 2 5 1. tres cælites ſimul cōfundens, & martyrem Euſtorgium Epiſcopum aſſerens, ita Trophimi meminit. *Trophimus, & Oceanus, atque Euſtorgius Epiſcopus paſſi ſunt Martyrium xiij. Kal. Octobris.* De Trophimo Synade coronato poſtridie agit M. noſtrum, vt alius ab hoc fuerit Alexandrinus. Rabani ſinceriores faſti videntur. *XIV. Kal. Mediolano Euſtorgij Epiſcopi, & Satyri. In Chalcedonia natale Trophimi, & in Nicomedia natale Iociani.*

Nicomedia. Oceanū ſeiunctim à Trophimo in martyrij loco exhibent cōcordes adducti codices noſtri cum Xyſto. Oceanum tantùm Nicomediæ profert M. Vetuſtiſſimum: Corbeienſe vero nō modo Xyſtum addit, ſed etiam Medacium, quem Medetheum illud vocat, & cum Sixto Mediolanenſibus cælitibus addit. Oceani martyris cum Theodoro, Amiano, & Iuliano memoriam agunt Græcorum Menologia ad diem 4. Septēbris, diffuſiùs tamen in Menologio Baſilij. In neutro locus paſſionis indicatur, ſed præciſis membris, & confractis cruribus igne cōſumptos eſſe, narratur ſub Maximiano Imperatore, quod in Nicomedienſi carnificina accidiſſe non eſſet improbabile. Xiſtus tamē, & Medetheus diuerſi focij, diuerſum Oceanum indicare videntur. Iocianum, vt vidimus, vocat Rabanus non Oceanum.

Mediolano. Xyſtus, & Medacius, ſiue Medetheus Mediolanenſibus cœlitibus appoſiti à M. Vetuſtiſſimo ſunt, interpolantis librarij vitio, cum apud Mediolanenſes ſcriptores ignorentur. Aptius proinde cum Oceano Nicomedienſi coniungi exiſtimarem. Depoſitionem Euſtorgij laudatiſſimi Mediolanenſis Præſulis hac quidem die exhibent Romanū M. Beda, Rabanus, & alij recentiores. Primus Epiſcopus in eodē M. nūcupatur, ad Secūdi Euſtorgij Mediolanenſis pariter Epiſcopi diſtinctionem, qui 6. Iunij in eodem Romano martyrol. veneratur, vt ibi notat Baronius. Senior Euſtorgius à D. Ambroſio laudatur, & titulo Confeſſoris

feſſoris ornatur in opere contra Auxentium de traditione Eccleſiarum.Confeſſorē autem, nō multo ante ſilētibus perſecutionibus, ſtrictè acciperem, pro eo, qui in pace quidem quieuerit, ſed aliqua pro Chriſtiana fide perpeſſus fuerit, vt D.Ambroſij verba non obſcurè ſignificant. Byſantinum ciuem faciunt Conſtantini Imperatoris militarem ducem, ac in Inſubria legatum, qui eiuſdē S.Euſtorgij,res geſtas ſcripſerunt.Hūc à clero, & populo ex laicali ſorte ad infulas arreptū narrāt poſt deceſsū Miroclis, ſiue, vt alij docent,Protaſij Mediolanenſis Epiſcopi, illumq. eſſe addunt,qui SS. trium Magorum corpora Conſtantinopoli Mediolanum attulerit, penes quæ ſepultus fuerit circa annum cccxxxiij. xiv. kal. Octobris, vt Ferrarius habet in catalogo SS. Italiæ, & Mediolanenſes ſcriptores adducti ab amiciſſimo viro D. Placido Puccinellio Caſſinenſi Monaco in Italico Zodiaco Mediolanēſis Eccleſiæ p.2. in vita eiuſdem Euſtorgij, qui corruptè Eutropius dicitur in martyrol. Vetuſtiſſimo.

Et S.Satyri. Latè de S.Satyro D.Ambroſij germano fratre agunt Mediolanēſes ſcriptores, in primis Ioannes Petrus Puricellus, eruditus amicus noſter, dum adviueret in Ambroſianæ Baſilicæ monumentis à numero 19.& deinceps; vbi ex Gualuaneo Flamma in hædino mſſ. Indiculo SS. Corporū, quæ Mediolani, & in eius ditione requieſcūt, hæc verba refert. *Feſtum S.Satyri Leuitæ, & Confeſſoris die 17. Septembris. Iacet ad S. Ambroſium.* Quòd fuerit Diaconus nō aliunde videtur conſtare. Dungalus noni ſæculi ſcriptor aduerſus Claudium Ichonomachum hæc habet circa finem libri. *Ambroſius ſuum fratrem Satyrum, quem nimium dilexerat, iuxta S. Martyrem Victorem ſepeliuit.* Deinde Epitaphium ab eodem D.Ambroſio dictatum affert, in quo binomius Satyrus dictus videtur,hoc eſt Vranius Satyrus,niſi pro Vranio cœleſtem intelligamus; contenti tamen erimus duo prima carmina aſcribere.

Vranio Satyro ſupremum frater honorē
Martyris ad leuam detulit Ambroſius.

integrum verò Tetraſtichon adhuc legi in Cappella S.Satyri teſtis mihi eſt adductus ſupra Placidus Puccinellius in libro de Antiquis monumentis Mediolaneſibus Italicè ſcripto p.55. De Satyro aliqua ad veritatem illi ſummopere dilectam habet, qui ſupra Ioannes Petrus Puricellus in diſſertat: Nazariana c.46. S. Satyrum natum putat medium inter Marcellinam, & Ambroſium circa annum cccxxx. non vero defunctū anno ccclxxxiij. vt Emin.Baronius opinatur, ſed ccclxxxviij., quod validis probat argumentis. Ex Vetuſta effigie S. Satyrus ſago indutus reprehesētatur apud eundem Puricellū cap.46. n.18. vt hinc non fuiſſe Leuitam, aut Diaconum etiā ex habitu appareat. Reliqua eius vitæ, ſi quis deſiderat apud eundem legat ex oratione S.Ambroſij in eius funere notabiliora decerpentem. De eo agit martyrol. Romanum die præterita 17.quã, vt notat Galeſinius Mediolanenſis EccleſiaSatyrum veneratur. Sed hac 18. cum Euſtorgio recolunt Maurolycius, Molanus ad Vſuardum,& alij, vt idem Galeſinius fatetur.

XIII. Kal. Octobris.

IN Alexandria natalis Sanctorum Dimetri. Paeli. Nili. Parimadi. Helij. Caſtoris. Saturi. Niceti Epiſcopi. In Neapoli natalis Sanctorum Ianuarij, & Ancij. In Sinada Frigiæ natalis Sancti Trofi. *In Gallia Ciuitate Vienna natalis Sancti Ferioli, & dedicatio Baſilicæ ipſius, & translatio Sanctorum*

Sanctorum multorum Corporum, cum caput S. Iuliani martyris de Briuate ſub Altario poſitum, & in Ciuitate Triueris depoſitio Militi Epiſcopi, & Alibi natalis Sanctorum Trogi Epiſcopi, Pij Diaconi. Quapiliei. Nili. Paterni. Muſicij cum alijs cliij. *In Gallia Territorio Bectoria Ciuitate vico Villauna natalis Sancti Marciani.* In Nocerea Hereme. Et Alibi Beati Epiſcopi. *In Territorio Lingonicæ Ciuitatis Monaſterio Segeſtro depoſitio Sancti Sigonis presbyteri, & Confeſſoris.* Felicis, & Conſtantiæ, qui paſſi ſunt ſub Nerone. Priuati. Euſemiæ. Sigone.

SEPTEMBRIS 19.

IN Paleſtina, non Alexandriæ Pileum, Nilum, & Eliam Epiſcopos hac die veneratur martyrol. Romanum cum Beda, & alijs, vt ibi notat Baronius, qui eorum certamina Euſebium ſcripſiſſe aſſerit lib. 8. cap. 22. & 25. At libro 8. nouæ Valeſianæ editionis cap. 13. hæc de Peleo, & Nilo, eodem Valeſio interprete, habentur. *Sed & quidam Ægyptij Sacerdotes Peleus, ac Nilus cum aliquot alijs illic flammis aſſumpti periere.* Quãquam enim in Pheno Paleſtinæ ad metalla damnati eſſent, non perinde Ægyptij eſſe deſinebant, & Epiſcopi ſub Metropoli Alexandrina. Titulus illius Euſebiani capitis eſt, non de martyribus Paleſtinæ, ſed de Præſulibus Eccleſiarũ, qui religionis, quam prædicabant, ſinceritatem fuſo ſanguine declararunt, vbi de Epiſcopis Nicomediæ, Phæniciæ, ac aliorum locorum agitur. Fuiſſe quidem Peleum, & Nilum cum alijs inter reliquos Confeſſores ad metalla in Paleſtina damnatos, & Epiſcopos, habetur in libro Euſebij de martyribus Paleſtinæ eiuſdem nuperæ editionis cap. 13. vbi narratur Præpoſitum metallorum, dum confeſſores ibi libertate frui videret, eos in turmas diſtribuiſſe, ac quatuor ad ducem, qui militaribus copijs præerat miſiſſe. *Horum duo*, inquit, *erant Ægyptiorum Epiſcopi Peleus, ac Nilus; Tertius presbyter, quartus fuit Patermuthius*, quos, cum nollent religionem ſuam abnegare flammis abſumi præcepit. Vnde quos antea Euſebius præsbyteros dixerat, tùm ex illius capitis titulo, tum ex his, quæ ex libro de martyribus Paleſtinæ adduximus, Epiſcopos fuiſſe patet. Hos cum Romano martyrol. Paleſtinos martyres incongruum nõ eſt agnoſcere, quòd ibi revera agonem compleuerint, ſed neq; incongruè in Eccleſia Alexandrina tanquam proprios, & Ægyptios martyres etiã fuiſſe veneratos diceretur, Confeſſionis, martyrij, & Epiſcopalis dignitatis gloria apprimè venerabiles. Centum viros alios cum Petro, & Nilo Epiſcopis ex Ægypto, & duobus celeberrimis Patremateo, & Helia, & quinquaginta Paleſtinis comprehenſos, & ad metalla damnatos refert Menologiũ Caniſij pridie huius diei, additq centum illos fidem abnegare renuentes, effoſſis oculis, ad metalla traditos beatum finem accepiſſe. Sed in Menologio Baſilij, in quo hac ipſa die 18. certamen SS. Nili, Pelei, Heliæ, & ſociorum recolitur, non modo cum centum *Ægyptijs genere* ad metalla ſanctos illos, nominibus expreſſos, fuiſſe damnatos effoſſo deſtro oculo, ſed præciſis ſiniſtri pedis neruis, & articulis tandem à Duce in fornacem ardentiſſimam fuiſſe coniectos, & coronatos narratur. Notkerus, vnde habuerit, Marcum addit Peleo, & Nilo, quos ſimul Epiſcopos vocat, & hac die cum pluribus clericis pro Chriſto igne conſumptos docet, vt hinc qui Alexandriæ rece-

luntur cum Peleo, & Nilo, vel Epiſcopos, vel clericos fuiſſe hauriamus. Sed de more Corbeienſe martyrol. adducere ad noſtrorum codicum cõſonantiam libet, in quo nomina parte aliqua deformata ex Dacherio apponimus *XIII. Kal. Octobris. In Alexandria natalis SS. Demetri, (* Dunetri) *Pales, (* Pelei reſtituendum eſt) *Nilipacis* (Nili) *Madiheli*, Pacimadi, Helij,) *Caſtoris, Saturnini, Ceti Epiſcopi*, (Saturi, Niceti Epiſcopi) *Caſti, Iulii. In Neapoli natalis SS. Ianuarij, & Aniceti.* (Anci) *& in Synnada Phrigiæ natalis S. Trophi. In Vienna Ciuitate* (in Gallia ciuitate Vienna) *natalis S. Ferreoli* (Ferioli) *& dedicatio Baſilicæ ipſius, & translatio* (Sanctorũ) *multorum corporum cum capite S. Iuliani martyris de Briuate ſub altare poſito. & in ciuitate Treueris depoſitio Militi Epiſcopi. Et alibi natalis SS. Trogi epiſcopi, & Pij Diaconi, Capilei.* (Quapilei) *Nili, Paterni, Muſci, cum alijs centum quinquaginta. In Territorio Biturino, Vico Vellauno* (In Gallia Territorio Rectoria ciuitate, vico Villauna) *natalis S. Mariani* (Marciani) *In Nuceria Hermei*, (Heremæ) *Beati Epiſcopi*) & alibi Beati Epiſcopi) *Felicis, Conſtantiæ, Priuati, Euphemiæ, Sygone. In territorio Lingoris ciuitate in Monaſterio Segeſtro S. Sigonis Presbyteri, & Confeſsoris.* Interpolati circa faſtorum finem ſunt codices noſtri; poſt Beatum enim Epiſcopum, ante Felicem, & Conſtantiam, interponitur veneratio S. Sigonis. Addimus ex martyrol. Vetuſtiſſimo Antuerpienſi, ab incurioſo librario malè habito, quæ ex pridiano laterculo abſcidimus, & in hodiernum reiecimus, plurimorum codicum fidẽ ſequuti. *In Alexandria Demetri, Pallei, Nili, Parimadi, Heli, Caſtoris, Saturni, Niceti Epiſcopi, & Neapoli Ianuarij, & Angi, Et Sinnada Frigiæ Alotropi. In Galliis ciuitate Vienna Ferrioli martyris. Treueris Militi Epiſcopi, & alibi Georgi Epiſcopi, Pij Diaconi, Quapili, Mili, Paterni, Nurci, & aliorum CL. Gallijs vico Veliono inter Beturica Mariana. In Nuceria Heremitis, item Felicis, & Conſtantię, Priuatę, & Euphemiæ, Singoni preſbyteri.* Male hìc habitum à librario venerabile S. Villibrordi martyrologium confirmant, quæ minus aptè repetita die immediate ſequẽti ſignantur in Apographo à Bollando, & Henſchenio dono habito. *xiij. Kal. Octobris. In Alexandria Demetri, Caſtoris, & Aniceti. Et in Campania Neapoli Ianuarij.* Ex fide igitur adductorum codicum martyribus Alexandrinis, ſeu Ægyptijs, ſiue apud Euſebium Paleſtinis, Pileo ſcilicet, Nilo Epiſcopis, Helio, ſiue Eliæ, Patermuthio, ſiue Patremateo, quã Parimadium eſſe putamus in noſtris, Antuerpienſi, & Corbeienſi codicibus, alij etiam nominibus expreſsi adduntur, nẽpe Dunetrius, ſiue Demetrius, Caſtor, Saturus, ſiue Saturnius, & Nicetius Epiſcopi, & cum Corbeienſi martyrol. Caſtus, & Iulius, qui genere etiam Ægyptij fuerint, & ſub Alexandrina Metropoli Epiſcopi. Nec fortaſſe vanum eſſet, eos, qui infra incerto loco tribuuntur, cum centum quinquaginta anonymis iiſdem in Paleſtina paſſis adnumerare, vt mox dicemus.

Neapoli Ianuarii. De Ianuario Epiſcopo Beneuentano, ac ſocijs egimus ad ad diem 7. Septembris; translatum ibi diximus eius corpus Neapolim poſt aliquot ab agone annos, & translationis, ſiue depoſitionis tempus hìc recoli non difficile eſt credere. Græci in Menologio Caniſij, hac ipſa die certamen Ianuarij, Soſij, Procli, Fauſti, & Deſiderii referunt: de Ancio, ſiue Antio nihil exhibent; in Menologio vero Baſilii die 18. Septembris ſocij Ianuarij referũtur Soſſus, Prochus, Eutichius, & Acuſtius Diaconi, Feſtus, & Deſiderus clerici. At in Actis S. Soſij, in quibus S. Ianuarij, & aliorum ſociorum geſta continentur diffusè apud Surium auctore Ioãne Diacono ad diem 23. Sept. To. 9., Euticetes atq. Acutius Laici dicuntur, & ſepulti cum S. Proculo Puteolis; Ianuarium vero Neapolim ex ſulphuratoria, vbi cum

alijs decollatus fuit,fuiſſe trãslatũ additur poſt multorum annorũ curricula,vt illa Acta habent, quæ prælibat Rabanus ad hunc diem, Natalem Sancti Ianuarij vocatũ. An pro Acutio alicuius librarij errore factum ſit, vt Ancius ſcriberetur, ignoro, & an Puteolis Neapolim translatæ eius reliquiæ fuerint. Id affirmare videtur Ferrarius, qui in catalogo SS. Italiæ, Eutichum, & Acutium Neapoli hac die venerari docet. Proculum, Eutychen, & Acutium iuxta Baſilicam S. Stephani addit Rabanus. Videnda quæ ex Antonio Caracciolo, diligenter horum cælitum Acta proſequente, diximus die 7. Septembris.

In Synada Phrygię. Synnada Straboni, & Synada Ptolomæo dicitur maioris Phrygiæ ciuitas, vt aliàs diximus. Natalis in ea Trophij martyris agebatur, qui in ea paſſus ſit. Cum Sabatio, & Dorymedonte, eius memoriam agit Menologium Caniſij, hac ipſa die ſub Imperatore Probo. Quamquam verò Sabatius,& Trophimus agonem ſimul Antiochiæ Piſidiæ cæperint, ibiq. Sabatius flagris diutiſſimè cæſus ſpiritum emiſerit, Trophimus tamen ferreis crepidis calceatus miſſus fuit in Vrbem Synadarum, vbi lucratus Dorymedontem, cum eo obtruncatus eſt. Hæc nonnihil vberius profert Menologium Baſilij, ſed pridie huius diei,vt ibi adnotauimus.Latius eorũ acta proſequitur Metaphraſtes apud Surium T.9. ad diem 19.Sept. Ex quibus pro Trophio in codicibus noſtris reſtituendus videtur Trophimus.

In Gallia. Sanctum etiam Villibrordum Vetuſtiſſimum martyrol. ſuum ex Gallijs ſeruatum ibidem, & auctum habuiſſe, niſi aliunde conſtaret, hinc ſatis luculenter appareret; cum in eo etiam plurium ſanctorum Galliæ additamenta legantur, quæ tamen antiqua eſſe non dubito, ſed quæ martyrologium Vetuſtius interpolare videantur, occaſione à S.Ferreolo martyre ſuſcepta. Feriolum vocant codices noſtri, ſed Ferreolum cum alijs fere Acta apud Surium To. 9. ex peruetuſtis mſſ. codicibus. In Vrbe Allobrogum Vienna, ſub Medulis decimoſexto à Lugduno lapide,teſte Seneca in Ludo Claudij,Tribunus militaris Ferreolus erat, qui cum ſacrificare Idolis nollet, acrius verberatus, & magnis põderibus oneratus in carcerẽ detruditur. Solutis autem diuinitus vinculis liber Rhodanum pernatauit, & in oppoſita ripa iterum à perſecutoribus captus obtruncatur. Hæc Acta illa elegantiora habent. Sauſſayus Briuate in Aruernia, cum Vienneuſis Tribunus eſſet, ſecuri percuſſum narrat, & Viennam cum capite S.Iuliani martyris ſocij illius, prope Briuatem paulo ante obtrũcati, relatum eſſe. Quod codices noſtri cum Corbeienſi confirmant addentes, non modo Viennæ eius natalem celebrari hac die conſueuiſſe, ſed tranſlationem ex Briuatenſi loco capitis S.Iuliani,& plurinorum SS.corporum memorant, cum dedicatione Viennenſis Baſilicæ in honorem S.Ferreoli: quæ minutiora in Vetuſtiori martyrol. purum putum Gallici antiquarij additamentum ſapiunt. Viennam vrbem Biẽnum dici apud Stephani Epitomatorem inuenio, Viennam, vt habet M. Antuerpienſe nullibi. In Briuatenſi territorio S.Ferreolum capite multatum habet etiam pridie huius die Notkerus cum Beda, Vſuardo, Adone, Hagiologio FrancoGalliæ Lebbei, & mſ. martyrol. S.Sabini de Leuitania.

Ciuitate Triueris. Melitum Epiſcopum, & Confeſſorem Treuirenſem Galeſinus recolit hac die, ex illius Eccleſiæ tabulis,qui & Miletum aliquibus dicitetatur. Meletium vocãt Appendix ad Adonem, & Sauſſayus: Melitum dicit Molanus hac eadem die in Addit.ad Vſuardum: Militium,ſine Militum habent cum codicibus noſtris martyrol. Antuerpiẽſe, & Corbeienſe. Petrus Merſæus in Hiſt. Archiep. Treuirenſium quadrageſimum ſecundum illius Eccleſiæ præſulem S. Myletum numerat, mortuum anno 472., ex quo totidem verbis acceperunt Sammarthani, qui Miletum ſan-

ctitatis

ctitatis titulo non ornant.

Et alibi. Interpoſitis à Gallico antiquario aliquibus illius regionis cælitibus, putarem iterum Vetuſtioris M. tabulas hìc continuari, & Trogum Epiſcopum, Pium Diaconum, Quapileũ, Nilum, Paternum, Muſcium cum alijs, centum quinquaginta anonymis ad antiquos martyres pertinere. Georgium pro Trogo legit martyrol. Vetuſtiſſimũ, & Milium pro Milo. Corbeienſe pro Quapileo, ſiue Quapilo, Capileum legit, quos ex his eſſe coniectarem, qui ad metalla in Phæno Paleſtinæ damnati, vel truncato capite, vel flammis exuſti perierere: quos plurimos fuiſſe, & minimè obſcuros, ſexcẽtos inquit Euſebius lib. 8. c. 13., certum eſt. Centum Ægyptios viros, & ex Paleſtina quinquaginta numerant adducta ſuperiùs Menologia, qui numerus adamuſſim reſpondet, centum quinquaginta Anonymis, in MM. Corbeienſi, & Antuerpienſi expreſſis, ſiue centum quinquaginta tribus, in codicibus noſtris, librarij fortaſſe in numerali nota errore, indicatis. Anceps etiã ſubſtiti, an Quapileus, & Nilus ijdem eſſent Peleus, & Nilus, qui repetita veneratione, in ſociorum gratiam, & vt reliqui diſcernantur, iterum hic nominentur, reliqui verò Clerici illi ſint, quos ex Vetuſtioribus, vt profitetur, martyrologijs, Vſuardo præſertim, & Adone adducit Maurolycius, qui Iulium pro Nilo habet, ſicuti & Bellinus de Padua, ex quo ille accepiſſe videtur.

In Gallia territorio. Hagiologiũ vetus Lebbei, ita alteram Gallici antiquarij additionem affert, & in M. noſtro reſtaurat. *Septembris xiij. Kal. In territorio Biturigа Ciuitatis S. Mariani Confeſſoris & Monachi*. Ita etiam in agro Biturico Marianum, non Marcianum Maurolycius refert. Sed Mariani nomine Eremitas duos in Bituricenſi territorio exhibet Sauſſayus ad diem 19. Auguſti, vt ibi diximus. Hæſitauimus proinde, ne alius hic eſſet Marianus; ſed Vicus idem Vellaunia vtrobique additus, vnum, & eundem credere permiſit, & ibi depoſitionem, hìc alium natalem, ſeu celebritatem tranſlationis, aut dedicationis recoli.

In Nocerea. Heremam, ſeu Heremitã Nucerinam martyrem video editis huc vſque Hagiologijs præteritam, & in M. Corbeienſi, ac codicibus noſtris Beatum Epiſcopũ interponi, ex nota fortaſſe marginali vetuſtioris, vt ſuſpicor, codicis. Hac vtique lacinia caret Antuerpiẽſe M. quod Nuceriæ ſtatim in alia claſſe tribuit Felicẽ, Conſtantiã, Priuatam, Euphemiam. Maiorem laciniam interſuit martyrologio noſtro Gallicus antiquarius: præter Beatum enim, *alibi* incerto loco ſignatum Epiſcopum, multis verbis addit in territorio Lingonicæ ciuitatis Sigonem Presbyterum, cuius memoria ad calcem M. Antuerpienſis, & Corbeienſis Dacherij aptiùs reponitur. Vnde ita emendandus ordo videretur, vt Heremæ, ſeu Heremitæ ſubcenturiarentur Felix, & Conſtantia cum alijs ſocijs, ex quibus tamen dolẽdum eſſet, non niſi duos primos martyres in Tabulis Eccleſiaſticis referri, nempe in Romano M. ex Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, Petro de Natalibus, Bellino de Padua, & alijs recẽtioribus, qui omnes Conſtantiã conſtanter legunt cum codicibus noſtris M. Antuerpienſe, & Corbeienſe, contra quam exhibeat Maurolycius, qui *Nuceriæ SS. Felicis, & Conſtantis ſub Nerone paſſorum* memoriam recolit. Emendationem conſimilem ei, quam propoſuimus, eruditus etiam Dacherius ſequitur; verba enim illa, quæ ad calcem repoſuit hodierni ſegmenti, poſt Beati Epiſcopi nomen, in ſchedijs penes mè variarum lectionũ piç memoriç Dufreſnij, & ex codice illo Corbeienſi, hæc vt in libris noſtris ſequntur. *In Territorio Lingonis in Monaſterio Segeſtro Depoſitio S. Sigonis Presbyteri, & Confeſſoris, Felicis, Conſtantiæ, Priuati, Euphemiæ, Sygonæ*. Quod confirmat Notkerus, qui prius Nuceriæ, Felicem, & Conſtantiam recolit, deinde Lingonis Sigonem præs-

byterum. Vereor tamen, ne ex alterius ſortis martyribus Felice, & Conſtantia *alibi* cum Beato Epiſcopo coronatis, error repetitæ venerationis emanauerit in Nucerinis cælitibus, qui die ſequenti in omnibus, quos viderim, mſſ. codicibus Nuceriæ recolũtur, ac proinde ex libris noſtris ablatis verbis illis, *qui paſſi ſunt ſub Nerone*, ab inſcio antiquario ſuperadditis, & quæ neque in codice Corbeienſi proſtant, & ſepoſita etiam lacinia de Sigone presbytero, ita legendum coniectaui. *In Nocerea Heremæ, & alibi Beati Epiſcopi Felicis, & Conſtantię, Priuati, Eufemiæ, Sigonæ*; niſi vt in martyrol. Vetuſtiſſimo proſtat, pro Sigonæ Sigoni legendum ſit, præsbyteri nempe Longonienſis. Sed aliis codicibus deſtitutus, neſcio an deprauatiſſimo loco medelã ex merito attulerim, & dubius etiam ſum, quomodo ſequẽtis diei faſtis mederi poſſit. Optarẽ Beato incerti loci Epiſcopo, lucem aliquam afferre, ſed hucvſque non comparet, niſi S. Beatus ſit, primus inter Lauſannenſes Epiſcopos à Sammarthanis relatus, & qui primus Auenticenſibus Euangeliũ prædicauerit. Sed neque annus ſedis, neq. dies natalis apponitur.

In Territorio Lingonicę ciuitatis; Lingonum vrbs Celtarũ eſt Tacito, & Lingones Celtarum populi; penes quos in Segeſtro, ſeu Sergeſtro Monaſterio memoria S. Segoni præsbyteri, & confeſſoris agitur. Is penes omnes ferè cõfunditur cum S. Sequano Abbate. Sed palam in martyr. S. Sabini de Leuitania diſtinguitur ad diem 18. Septembris, dũ legitur. *Eadem die in territorio Longanicæ ciuitatis Monaſterio Sergeſtro depoſitio S. Segonis presbyteri, & Confeſſoris*. Et ſtatim die ſequenti 19. ſubdit. *In territorio Lingonico depoſitio S. Sequani Abbatis*. Apud Bedam *Segomi* etiam legitur pro Sequano, mendosè, vt putat doctiſſimus Baronius ad hanc diem, quando Sequani M. Romanum apud Lingones memoriam agit. Verum Segoni nomen retinent, non modo libri noſtri, ſed M. Corbeienſe, & Antuerpienſe, vt vidimus. Sint verò Segonus, & Sequanus vnus, & idem, alijs examinandum attentius relinquo.

XII. Kal. Octobris.

SInada Ciuitate Natalis Sanctorum Dormidoni. Dorothe. Priuati. Felicis. Conſtantiæ. Felicis. Conſtantiæ, qui paſſi ſunt ſub Nerone.

SEPTEMBRIS 20.

REpetita nomina Felicis, & Conſtantię codicum noſtrorũ librarijs impoſuerunt; non modo, vt veritus ſum ad calcẽ pridiani laterculi, ſed etiam in hodiernis faſtis, in quibus quædam eſſe confuſa, alia etiam mutila ſuſpicor, & emendanda potius ex MM. Corbeienſe, & Antuerpienſe. Sed neque hoc ſuis mendis caret, dum pro Synada vrbe legit in Syria Frigiæ hoc pacto. *XII. Kal. Octobris. In Syria Frigia natalis Doromis, Dionyſi. Et in Nuceria Felicis, Priuati, Conſtantiæ, Item Felicis, item Conſtantiæ*. Corbeienſe ſacras huius diei tabulas, ita exprimit *XII. Kal. Oct. Sinnada Phrygiæ natalis SS. Dormidoni, Dorothei, Priuati, Felicis, Conſtantiæ, item Felicis. In Nuceria natalis SS. Felicis, & Conſtantiæ, qui paſſi ſunt ſub Nerone*. In Antuerpienſi non modo vrbis nomen, ſed martyris primo loco indicati emendandum eſt.

Conſtat

Conſtat enim ex Menologijs Dorymedonem Trophimi ſocium paſſum eſſe in Synadarum vrbe Phrigiæ, vt diximus ad diem 18. Sept, & propius ad genuinũ nomen accedunt, dum vocant Dormidonem codices noſtri, & Corbeienſis; dubium tamen eſt, an Dionyſius, qui in ijſdem noſtris, & Corbeienſi codicibus, Dorotha, vel Dorotheus eſt ad Synnadenſes martyres cum ſequentibus pertineat, an ad Nucerinos. Ab illis in hoc diſſentit martyrol. Antuerpienſe, quòd Dionyſium cum Dorimede tantũ Phrigiæ tribuat, reliquos Nuceriæ; cum è contra Corbeienſe Dorotheum, Priuatum, Felicem, Conſtantiam, & alterũ Felicem cum Dormidone Synadæ aſſignet: alios vero Felicem, & Conſtantiã ſub Nerone coronatos Nuceriæ. Petrus de Natalibus, qui ex Hieronymiano M. Vſuardo, & Adone initio cap. 130. lib. xi. profitetur deinceps adnotatos martyres cælites ſignare, ita eodem capite nu. 254. Dionyſium, & Priuatum Phrygiæ, non Nuceriæ aſſignat, de Nucerinis enim ex Adone ſeorſim, & alibi agit, hoc eſt. *Dionyſius, & Priuatus martyres in Phrygia paſſi ſunt xij. Kal. Octobris*. Qua pariter die illorum memoriam agit Vſuardus in Phrygia, quinimò Romanum M., cui conſentire Baronius docet vetera mſſ.: ita etiam retinent Bellinus de Padua, Maurolycius, & Galeſinus ex codice itidem mſ. Vnde nihil in libris noſtris immutandum duximus, ſed leuem mutilationem ſupplentes ita reſtituẽdos credimus. *Synada ciuitate natalis SS. Dormidoni, Dorothæ, Priuati, Felicis, Conſtantiæ. In Nuceria natalis SS. Felicis, Conſtantiæ, qui paſſi ſunt ſub Nerone*. Alium Felicem Synadenſibus non addimus, quia in M. Antuerpienſi non proſtat; ſi quis ex Corbeienſi addere velit, non iraſcar. De Dorymedonte Synadis agit Menologium Caniſij pridie huius diei cum alijs ſocijs; poſſent vtique Dionyſius, ſiue Dorotha, Priuatus, & reliqui Phryges eodem die Synadæ venerati, non tamen eodem tempore cum Doſymedonte neceſſe eſt eſſe coronatos. Paſſionẽ SS. Dorymedonis, & Trophimi latius narrat Metaphraſtes apud Surium T. 9. nullis ſocijs additis præter Sabbatium Antiochiæ conſummatum. Dionyſius hac die 20. cum Theodoro, Philippa matre, & Socrate martyres in Perga Pamphiliæ à Græcis venerantur in Menologio Baſilij ex quo accepiſſe Galeſinum agnoſco, cum de illis hac die ſileat Menologium Caniſij, & martyres illos diligentius recolat die 19. Aprilis.

Felicis, Conſtantiæ. Presbyterum fuiſſe Felicem habet ex Adone Petrus de Natalibus lib. 8. cap. 96., qui Felicem, & Conſtantiam pridie huius diei cum Vſuardo, Beda, & M. Romano in ciuitate Nuceria recolit. Verùm alio Adonis codice vſum fuiſſe Petrum de Natalibus, quam ſit editus à Moſandro, & Roſuueydo, fateri expedit: In his enim Felix presbyter nequaquam enunciatur, ſicuti neque in Vetuſto mſ. Adonis martyrolog. penes me, cum nihil ibi amplius, quam ſequentia verba ſignentur die xiij. Kal. Oct. *Apud Nuceriam nat. SS. martyrum Felicis, & Conſtantiæ, qui ſub Nerone paſſi ſunt*. Nec amplius habet Ferrarius in catalogo SS. Italiæ: dum tamen ex Petro de Natalibus Felicem Presbyterum vocat, & Nuceriæ in Picentinis cũ Cõſtantia coronatnm addit: vnde huius reliquias Salernum tranſlatas fuiſſe, coniectauimus ad diem 17. Septembris. Sine vlla nihilominus in veteribus martyrologijs additione, difficile eſt Nuceriam vrbem Epiſcopalem antiquam via Flaminia in Vmbria poſitam ab alia, quæ ad Campaniæ fines in Picentibus, Nuceria Paganorũ dicitur, diſtinguere. Vghellius Tomo pr. & 7. tam Picentinæ, quam Vmbricæ Nuceriæ Felicem, & Conſtantiam tribuit, indeq. vtrique decus illud ſtatuit, quòd in ipſis Chriſtianæ fidei crepundijs fidem ſuſceperint, & ſub Nerone vtrobique Felix, & Conſtantia pro Chriſto vitam profuderint, Attamen hos ſanctos martyres Nuceriæ Pagonorum aſſignat tantum ex fide

Romani

Romani martyrol. 13. Kal. Octobris. Cũ vero non alibi martyrologium illud de Sanctis Felice, & Conſtantia meminerit, nihilq. ibi de alterutra Nuceria ſtatuatur dubium adhuc remanet, cui ex Nucerijs tribuendi ſint. S. Felicem Presbyterum narrat T. 1. idem Vghellius, & Conſtantiam Matronam, Nucerinos ex Vmbria ciues, palmam tuliſſe martyrij ſub prima Neronis perſecutione anno ſal. *69.* die 17. Septembris, vno circiter milliario à ciuitate via Flaminia, quem locum etiã incolæ vocẽt Turrim Neronis. Ibi addit corpora tumulata fuiſſe in Eccleſia S. Mariæ Magdalenæ, donec anno *1590.* vel potius 1580. in Cathedralem Nucerinam translata ſint, interim alterius ex illis martyribus capite Piſaurũ, ad maiorem venerationem tranſpoſito. Eadem, & diffuſiùs ſcripta habet Iacobillus de SS. Vmbriæ p. 728. qui etiam addit Cõſtantiam viduam fuiſſe S. Felicis præsbyteri diſcipulam, quæ in propria domo nouos chriſticolas foueret. Quòniam autem difficillimum eſt binos martyres ſocios, eiuſdem nominis, in eadem Neronis perſecutione, in diſtantibus eiuſdẽ nominis vrbibus, vna die, vel ſaltem duobus tantum interiectis, martyrium ſubijſſe, hos ſanctos cœlites, pace amiciſſimi, & eruditiſſimi viri, vni tantum Nuceriæ Vmbrorum tribuerem, quòd propalam ibi recentius etiam translata eorundem corpora venerentur, Nuceriæ vero Paganorum nulla de ijſdẽ memoria ab eodem Vghellio producatur, quæ SS. martyres illi afferat præter Romanum M. non magis huic, quam alteri Nuceriæ fauens, non die 17. Septembris, vt apud Vghellium, & Iacobillam legitur, ſed die *19.* vel 13. Kal. Octobris. Quod autem ex Indiculo reliquiarũ Salernitanæ Eccleſiæ adduxi ad diem 17. Septembris non tanti ponderis ſunt, vt omnino Conſtantiam, & Felicem Nuceriæ Paganorum tribuere cogant; præſertim quòd de Felice cum Conſtantia non loquatur: hæc tantum virgo non martyr in illo nuncupetur, & eidem Cõſtantiæ Marina, & Triphomena, non Felix addantur ſociæ. Accedat quòd & ſi Priſcus cenſeatur primus eius Epiſcopus ſub Nerone coronatus, quia in Romano martyrol. recolatur die *9.* Maij, vt idem narrat Vghellius, & Nucerini Picentes eundẽ tutelarẽ agnoſcãt, eo quòd in Romano M. ad illã diẽ S. Priſcus indicetur, neq. alibi Priſcus Nucerinus Epiſcopus in eodẽ M. cõpareat: equidẽ prima inde Nucerinorũ Picentinorum ſub Nerone Chriſtianitas corruit, nec Felici, & Conſtantiæ fauet, niſi Priſcus Capuanus intelligatur, qui in proxima Cãpaniæ vrbe fidei ſemina, iacere potuerit ſub Nerone; ſed huius memoria agitur in Romano M. die prima Septembris, non *9.* Maij: & potuit idem Nucerinæ Paganorũ Eccleſiæ ex hac proximitate eſſe Tutelaris.

XI. Kal. Octobris.

IN Mediolano natalis Sancti Victoris Martyris. Et in Perſida Ciuitate Tarſcum Natalis Sancti Mathei Apoſtoli, & Euangeliſtæ. In Peralice Ciuitate natalis Sancti Lucæ Euangeliſtæ.

Ad

SEPTEMBRIS 21.

AD leuam S. Martyris Victoris S. Ambroſium depoſuiſſe Satyrũ fratrem ſuum Mediolani diximus ſupra ad diẽ 18. Septembris. Erat in eadem vrbe Eccleſia S. Victoris, quæ dicebatur ad Corpus, quia alia eſſet pariter S. Victori dicata, quæ dicebatur ad cœlum Aureum, in quo S. martyris reliquiæ iacebant, & vbi S. Satyrus tumulatus fuit, vt probat ibi adductus Puricellus in Ambroſianæ Baſilicæ monumentis n. 19. Feſtum SS. Victoris, & Coronæ ex Galuaneo flamma ibi adducto peragebatur die 26. Aprilis, quorum corpora cum ad S. Euſtorgium iacere idem Puricellus conſentiat p. 25. iam duos Victores martyres Mediolani aſſignare oportet, nempe alterũ, cuius corpus requieſcat ad S. Euſtorgium cum ſocia Corona, alterum in Cappella S. Satyri prope Ambroſianam Baſilicam. Si quis vero duos Mediolanenſes Victores non agnouerit, videat, quæ diximus ad diem 8. Maij, quę hic non ſunt repetẽda. Neque difficile eſſet ex aliqua translatione diem natalis, hoc eſt celebritatis in illa vrbe iterari.

Et in Perſide. Tarſiana vrbs Carmaniæ, ſeu Perſia Ptolemæo eſt, & Tarſium Carmaniæ, ſeu Perſiæ Promontorium, de quo Arrianus in Indicis. Vrbem in qua natalis eſſet S. Matthei non exprimit martyrol. Antuerpienſe, ſed tantum habet; *XI. Kal. Octobris. Mediolano Victoris, & in Perſida Matthei Apoſtoli, & S. Lucæ Euangeliſtæ*. Tarrium habet pro Tarſium martyrol. Corbeienſe Dacherij hoc pacto. *XI. Kal. Octobris. In Perſida ciuitate Tarrium natalis S. Euangeliſtæ Lucæ. Mediolano natalis S. Victoris. Corbeiæ Monaſterio dedicatio Baſilicæ Domni Albini, & Marcellini Epiſcoporũ*. Abdias Babiliorius, ſi qua fides libro apocripho debetur, & ex quo accepiſſe videtur Venatius Fortunatus, in Naddauer Magnæ Æthiopiæ vrbe Mattheũ agonẽ perfeciſes habet, cui etiam Beda aſtipulatur; ſepultum in montibus Parthorum narrat Petrus de Natal. lib. 8. cap. 100. Natalis eius nonis Octobris infra repetitur, ſed celebritas eius hac ipſa die non modo in Romano martyrologio recolitur, ſed in Sacramentario, alijſque Eccleſiæ Kalẽdarijs. Rabanus in Æthiopia ſub Hirtaco Rege Mattheum gladio obijſſe hoc ipſo die narrat. De eo videnda ſunt, quæ diximus ad Indiculum Apoſtolorum.

In Peralice, ſiue in Piralice, vt habet martyrolog. Corbeienſe. Hæc & ſi ciuitas dicatur, tam codici illi, quam noſtris, apud Geographos non dum mihi inuenire licuit. In Bythinia plenum dierum quieuiſſe Lucam refert M. Romanũ xv. Kal. Nouembris. S Gaudentius in Homilia pro dedicatione Eccleſiæ xxxx. martyrum cum S. Andrea apud Patras Achaiæ conſummatũ S. Lucam Euangeliſtam affirmat iuxtà veteres traditiones. Græci ad diem 18. Octobris in pace obdormuiſſe referunt, tam in Menologio à Caniſio edito, quam Baſilij. Sunt qui martyrio coronatum velint, vt Glycas lib. 3. Annal., qui memoriæ proditum eſſe narrat S. Lucam in Olea arbore ſuffixum fuiſſe; quod habet etiam Nicephorus lib. 2. cap. 43. ſed nec deſunt ex Patribus, qui martyrem fuiſſe non dubitent, vt S. Gregorius Nazianzenus, S. Gaudentius iam adductus, & S. Paulinus Nolanus apud Baronium in notis ad diẽ 18. Octobris: qua die translationem recoli apertè docet Vetuſtius martyrolog. noſtrum, ſicuti diem hanc paſſionis fuiſſe conſueta loquendi formula ſuadere videtur. In vita ſeu commemoratione S. Matthei ex Metaphraſte apud Surium dicitur *per Martyrium in Domino quieuiſſe*. T. 9. quamuis nihil de eius agone in Romano, alijſque martyrologijs memoriæ conſignetur.

Digitized by Google

X. Kal. Octobris.

ROmæ via Salutaria Vetere in Cimiterio eiuſdem natalis Sanctę Baſillæ. In Gallia Ciuitate Sedunis natalis Sanctorum Mauricij. Exuperij. Candidi. Victoris. Innocenti. Vitalis. cum ſocijs ſuis v. millium DLxxxv. Martyres. *In Autiſiodoro Ciuitate Galliæ aduentus, & Exceptio Sancti Germani Epiſcopi, & Confeſſoris ab Italia.*

SEPTEMBRIS 22.

BAſilam, ſeu Baſillam martyrem Romanam etiam in martyrolog. Antuerpienſi, ita ſacras hodiernas tabulas exorditur. *X. Kal. Oct. Roma natalis Baſilæ, & S. Maurici cum vi. mil. DCLVI. in Agunis. Et aliorum Candidi, Exuperi, Victoris, Innocentij, Vitalis. Autiſſiodoro Germani Epiſcopi.* Nec diſſonat Corbeienſe martyrol. in quo ita legitur. *X. Kal. Octobris. Roma Via Salaria vetere in Cimiterio eiuſdem natalis S. Baſilla. Sidunis ciuitate in loco, qui dicitur Agaunus natalis SS. Mauricij, Exuperij, Candidi, Victoris, Innocentij, Vitalis cum ſocijs ſex millibus quingentis octoginta quinque ... Autiſiodoro Aduentus, & Receptio corporis S. Germani Epiſcopi, & Confeſſoris ab Italia.* Vulgarem librarij noſtri errorē vanum iam eſt animaduertere, Salutariā ſemper viam pro Salaria ſcribentis. De vtraq. etiam via Salaria Noua, & Veteri alibi egimus. S. Baſillam in cognominis cœmeterio via Salaria veteri venerationem, ſeu natalem habuiſſe præter Vetuſtius martyrol. noſtrum idem expreſsè docet, Antiquiſſimum fragmentum Bucherij his verbis. *X. kal. Octobris. Baſillæ Salaria Vetere Diocletiano IX. & Maximiano VIII. Conſſ.* De Baſilla alia martyre aliquid diximus ad diem 3. Iunij. De B. Baſilla loquitur fragmentum perantiquæ inſcriptionis à Boſio repertæ apud Aringhium Romæ ſubt. lib. 4. c. 37. nu. 37. & cœmeterium illud extra Portam Pincianam S. Hermetis, & Baſillæ nūcupatum ibi docet, & latius deſcribit. Putat idem cap. 34. eiuſdem libri cœmeterium illud Baſillæ fuiſſe nuncupatum à Baſilla glorioſa martyre, quæ regijs orta natalibus ſub Valeriano, & Galieno Imperatoribus nobili martyrio coronata fuit, & cuius memoria in Romano martyrol. recolitur 13. Kal. Iulij, cui facile aſſentior, cum hæc re vera vetuſtior fuerit, quam altera Baſilla hac die venerata, quæ Diocletiano, & Maximiano Conſulibus ex adducto Bucherij fragmento recentius conſummauit agonem; illa nempe circa annum Domini cclxij. hæc vero anno ccciiij. poſtremo perſecutionis, & Imperij Diocletiani, & Maximiani anno, quo ſe à regno abdicarūt.

In Gallia ciuitate Sedunis. In finibus Sedunorum Agaunium locū vbi Thebæa legio fuſo pro Chriſto sāguine triūphauit, eleganter deſcribit Eucherius Lugdunenſis in epiſtola illi tributa ad Syluium Epiſcopum, & repetunt ſcriptores Gallici. Subditur locus Sedunēſis ciuitas, cui BB. Thebæorum martyrum celebritas aſcribitur. Ita Vetus Franco Galliæ Hagiologiū Lebbei cum noſtris, & adductis codicibus conſonat ad hanc diem. *In Gallijs ciuitate Seduno loco Agauno natalis SS. Martyrum Thebeorum, Mauricij, Exuperij, Candidi, Victoris, Innocentii, Vitalis cum ſocijs eorum ſex millibus, ſexcentis, ſexaginta quinque, qui ſub Maximiano paſſi pro Chriſto glo-*

rioſiſſimè

rioſiſſimè coronati ſunt. De his Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, & Romanũ M. hac die, vbi plura de iſtis SS. martyribus Orientalibus notat Baronius. Rabanus ſub Thebæorum nomine ita in hodiernis faſtis eorundem meminit. *x. Cal. SS. Martyrum Thebæorum Mauricii, Cãdidi, Exuperij, & S. Emmerammi martyris*. Plures ſcriptores ſunt, qui numerum anonymorum cœlitum Thebææ legionis fuiſſe ſcribant ſex milliũ ſexcẽtorũ ſexaginta ſex, in noſtris libris nonniſi quinque millia quingenti octuaginta quinque numerantur. Sex millia ſexcẽtos quinquaginta ſex habet M. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe. Eucherius Lugdunenſis, qui Thebæorum martyrum hiſtoriam conſcripſit ea fide, qua ad illũ *Martyrii ordo peruenit, per ſuccedentium nimirum relationem*, Legionem ex Oriẽtalibus militibus deſcribens, non quanto numero eſſet ad amuſſim ſtatuit, ſed quãta ex Romanorum inſtituto eſſe debuerat, his verbis. *Quæ legio ſexmillia ſexcentos ſexaginta ſex viros validis animis & inſtructos armis antiquorum Romanorum habebat exemplo*. Ex Oriente quidẽ in Gallias tanto numero traductos milites, nullo interim deficiente, & integrè ſemper ſuppleto legionis numero, nemo Eucherij tempore, niſi ex reuelatione ſcire poterat. S. Victor qui cum legione numeratur, extra legionem erat ex ipſa Eucherij narratione. Ado pariter non quantus eſſet SS. martyrum numerus exprimit, ſed quantus eſſe debuiſſet. *Legio autem vocabatur, quæ tunc ſexmillia, ac ſexcentos viros in armis habebat*. At non ſemper idem numerus legionis fuit; ſuccedentibus ſeculis pro robore militũ, ac belli neceſſitate apud Romanos varius obſeruatur. Ex Vetere inſtituto minor legio erat ex Liuij verbis lib. 52. *Id precipue Prouinciæ Macedoniæ datum, quòd cum alterius Conſulis legionibus, quina millia, & duceni equites ex vetere inſtituto darentur in ſingulas legiones, in Mecedonia ſena millia peditum ſcribi iuſſa, equites treceni equaliter in ſingulas legiones*. Marium legionem ſex millium peditum primum conſcripſiſſe vulgatum eſt, & ſimilis numerus recentiori æuo remanſit. Vnde Vegetius non longe ab ætate Diocletiani, & Maximiani de legionibus lib. 2. cap. 2. ſcripſit. *Romani legiones habent in quibus ſingulis ſena millia, interdum amplius militare conſueuerit*. Sed cap. 3. quales eſſent ſuo æuo audiamus. *Legionum nomen in exercitu permanet hodieque, ſed per negligẽtiam ſuperiorum temporũ robur infractũ eſt*, & rurſus, *Contubernalibus completis ſtipẽdijs, per teſtimoniales ex more dimiſſis, non ſunt alij ſubſtituti: præterea neceſſe eſt morbo aliquantos debilitari, atque dimiſſos aliquantos militiam deſerere, vel diuerſis caſibus interire*. Vt vix ex Vegetio integra legio vnquam fuerit. Sed demum fuiſſe ex ſex millibus, vt habet Ado, qui numerum, vt puto rotundum, & ea ætate magis vſitatum accipit, attamen de ſexcentis ſaxaginta ſex ſuper additis ex militari regula dubitari poteſt; vtique numerus quinque millium quingentorũ octuaginta quinque codicum noſtrorũ reiciendus prorſus nõ videtur, quoniam additis illis, qui nominibus exprimũtur, ad ſex millium communiorem legionum numerum, à Vegetio indicatum, proximè accedit: neque interim codices, qui ſex millibus quingentis, vel ſexcentis conſtitiſſe Thæbeã legionẽ affirmant, arguerem, cum Vegetius ſupra ſex millia militum legionem etiam conſtitiſſe aliquando cõcedat: eò præſertim, quòd Maximianus aduerſus Bagaudas tumultuoſam gentem arma mouebat, *& ad ſupplementum exercitus*, vt Eucherius addit. Renuerunt SS. Milites ſuperatis alpibus in agro Octodoro Sabaudiæ, ad Idolorum imperatum ſacrificium accedere, & ſeceſſerunt Agaunum. Ibi iuſſu Herculei Maximiani bis decimata legio, omni tandem exercitu immiſſo, in Chriſti fide permanens omnis etiã exarmata trucidatur. Dux ſiue Primicerius legionis S. Mauricius erat; ſignifer Exuperius, & Candidus

PPPPP Senator.

Senator. Horũ ſibi nota nomina profitetur Eucherius, qui Victorẽ narrat veteranum, & vltimæ ætatis ſenio fatigatum militem, ſponte Chriſtum Dominũ confitentem, & ſæuitiam aduerſus piam, ac ſtrenuam legionem deteſtantem, vtrãq. veritatem profitẽtem à commilitonibus martyrio coronatum. Ex eadem legione fuiſſe Vrſum, & alium Victorẽ Silodoro paſſos ex traditione addit, & aliquanto poſt tempore B.Innocentij martyris membra in Rhodano fuiſſe reperta, & Auguſtam trãslata. De Vrſo tamen,& Victore ex eadem legione agit Franco-Galliæ Hagiologium poſtrema Septembris die. Cecinit ſanctorum Thebæorũ certamen Fortunatus,qui non niſi Mauricium ducem,alios ad martyrium hortantem, nomine exprimit. Vitalem addũt Vſuardus,& Ado cum libris noſtris, & aliis adductis mſſ. Conſtantium etiam Petrus de Natalibus, qui hac die x. cal. Oct. coronatos affirmat, quem ſequitur Maurolycius. Romanum martyrol. Vitalem numerat, quem omiſit Sauſſayus, & præter adductos, eundem etiam recẽſent codex Ratoldi, & mſ. martyrologiũ S.Hieronymi, niſi idem cum Corbeienſi, apud Menardum ad Sacramentarium S. Gregorii p.180.Ita etiam Ordericus Vitalis lib.13. Hiſtoriarum Eccl. ſub finẽ. Sedunum ciuitatem in Hiſpania vocat Notkerus errore librarii, cum Valleſiæ Vrbs Epiſcopalis ſit ſub Archiepiſcopatu Tarantaſienſi, ubi reliquiarum cumulus ſanctæ legionis honeſtiſſimè ſeruatur in celeberrima Abbatia S. Mauritij Agaunnenſis.

Autiſſiodoro. Additamentum Gallici ſcriptoris agnoſco, vel clerici Autiſſiodorenſis. S. Germanum Rauenna, qua obiit, tranſlatum Autiſſiodorum, & exceptum ſolemni pompa, ita notat Auctor Hiſtoriæ Epiſcoporum illius Vrbis cap.7. *Ex pridie igitur Kalendas Auguſtarum, qua Confeſſor eximius ſarcina leuatur carnis, caleſtibus eſt inſinuatus ſacrariꝭs, tertius & quinquatemus voluebatur dies, cum ſacri theſaurus corporis propriẹ refuſus vrbi ſolemni obſequio populorum excipitur*; quod ritè conſonat cum codicibus noſtris, & eadem ſunt, quæ habet Hericius Monachus lib. 1. de mirac. S.Germani cap. 22.

IX. Kal. Octobris.

IN Seleucia natalis Teclæ Virginis, quæ Romæ igne depoſito euaſit. Et in Alexandria natalis Sancti Marci Euangeliſtæ. Romæ depoſitio Sancti Liberi Epiſcopi.

SEPTEMBRIS 23.

CLariſſimam martyrem Theclam hac etiam die recolunt cum Romano M. Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus,& cæteri latini, cum quibus conſonat M. Vetuſtiſſimum. *VIIII. Kal. Octobris. In Oriente Teclæ, & in Miſerio Soſsi. In Alexandria Marci Euangeliſtẹ. Romẹ Liberi Epiſcopi*. Nec diſſonat M. Corbeienſe, in quo etiam cum codicibus noſtris locus venerationis exprimitur. *IX. Kal. Octobris. In Seleucia natalis S.Teclæ martyris, & in Alexandria natalis S.Marci Euangeliſtæ. Romẹ depoſitio Sancti Liberii Epiſcopi*. Iconij in Lycaonia, quæ vrbs in Piſidarum, Phrigumq; regionis aditu eſt, Romanum Martyrol. S.Theclæ natalem tribuit, quòd ibi eam D.Pau-

D.Paulus ad fidem Chriſti conuerterit, & ex thalamo veluti eductam in amorem virginitatis incenderit, & quod ibi ex nobili genere orta filia primariæ fœminæ Theocleæ, prima etiam per Thamyrim ſponſum, martyrij rudimenta inchoauerit. At Seleuciæ primam inter mulieres martyrem, ſeu Prothomartyrē obijſſe habet Notkerus, & Baſilius Seleuciæ Epiſcopus. Ibi ſepulcrum magna veneratione ſeruatum, ſuperinducta Baſilica, à peregrinis venerari conſueuiſſe notat ex pluribus Baronius, exemplo S. Gregorij Nazianzeni, qui ob id Seleuciam Iſauriæ conceſſit. Sanctam Prothomartyrem pluribus periculis, ac tentationibus ſuperſtitem in pace quieuiſſe, prodigioſè à dehiſcente terra, vel ingeni ſaxo ſuſceptam, habet idem Baſilius de Seleucia in Hiſtoria S. Virginis apud Surium To. 9. Hoc non conſentit Baronius eruditiſſimus in Appendice ad Tomum 1. Annalium, ſed martyrij corona redimitam ex pluribus SS.Patribus deducit. Parum etiam veriſimilia docere videtur Metaphraſtes, dum nonageſimum annum agentem in tanta ſenectute ab adoleſcentibus turpiter expetitam narrat. Annos quidem nonaginta habentem migraſſe ad cœlum docet Menologium Caniſij ad diem 24.Septembr. & eadem, quæ Metaphraſtes, refert Menologium Baſilij. Romæ per ignem fuiſſe probatam non habent Græci, neque Baſilius Seleuciæ Epiſcopus in Commentarijs de Thecla. Ex Iconio Antiochiam Syriæ profectam Alexandri petulantia, & beſtiarum, tum terræ, tum maris feritate laceſſitam, ad Paulum Myram conceſſiſſe, mox Iconium rediiſſe narrat; inde poſt matrem Theoclæam Chriſto lucratam, Seleuciā Iſauriæ veniſſe, & in proximo monte Ereniticam vitam ducentem, placide *haud quaquā vita defunctam eſſe*, inquit, *ſed (vt pervagatior, veriorq. fert fama) viuam ſubſidentem in terram ingreſſam* addit, quaſi eundem cum S.Ioanne Euangeliſta finem ſortita. Sed antequam Iconiū rediret, vel antequam Seleuciæ ſolitariā vitam capeſſeret, potuit cum Paulo Romam progredi, & iterato ibi ignem expertam martyrem dici eo modo, quo idem S.Ioānes martyr à SS. Patribus dicitur, quia nimirum Romæ in ardentis olei dolium immiſſus à morte fuerit mirè ſeruatus. Ita quidem verba illa addita in libris noſtris, *quę Romæ igne depoſito e uaſit*, videntur ſignificare; neſcio tamen quibus antiquis ſcriptoribus fulciatur. De Tecla, Pauli itidem diſcipula Nicomedięſi egimus ad diem 22. Febralthough. Ruſus in Aſia Tecla virgo memoratur die 12. Septembris, & 17. Nouembris, & in Thracia 20.Decēbris. Vnde vel plures eodem nomine Virgines, ac martyres fuiſſe affirmare expedit, vel Prothomartyrem Iconienſem pluribus locis, & varijs diebus veneratā eſſe, templis quidem excitatis, & dedicatis, non reliquiarū tranſlationibus, ſi Baſilio Seleucienſi in hoc fides adhibenda ſit. Martyrem expreſsè vocāt, tùm libri noſtri, tum martyrol. Corbeienſe, & ex eo quòd pluribus in vrbibus celebris fuerit, non Seleuciæ tantum, Martyrol. Vetuſtiſſimum vniuerſim *in Oriente* veneratam dixit. *In Oriente, Iconio* ciuitate addita, legit etiam Rabanus.

In Alexandria S. Marci. Euangeliſtam S. Marcum, quem Apoſtolum vocat recolit, Menologium Sirleti ad d em 25. Aprilis, quo die etiam eius agonē deſcribit. Gelaſius in decreto de libris Apocriphis affirmare videtur, S.Marcū in Ægypto martyrium compleuiſſe, ſicuti docent Metaphraſtes, & Nicephorus lib. 2. cap. 43. Vnde fruſtra de eius martyrio ex aliorū reticentia dubitatur. Romana quidem Eccleſia, dudum in ſacramētario Gregorij, idē in Præfatione retinuit nimirū, *vt per Sacerdotalem inſulam peruenerit ad Martyrij palmā, &c.* In Lithurgia etiam Æthyopica expreſsè Euangeliſta, & martyr dicitur, ſicuti in antiquis Actis S.Petri Alexandrini, nuper à Combefiſio grecè, & latinè editis. In his ad vniuerſam terram Ægypti, ac

circumpoſitas regiones fidem per prædicationem D. Marcum intuliſſe narratur, & ad locum Bouis nuncupatum Alexandriæ raptum, vitæ finem feciſſe funibus vinctum,& laniatum additur,vt in Menologio , & adhuc locum Alexandriæ monſtrari affirmant, qui loca illa recentius perluſtrauerunt . Gregorius etiam Turonenſis lib. 1. Hiſt. cap. 24. pro Xp̄i nomine martyrio coronatum narrat, quod Rabanus, & Notkerus confirmant ad diem 25. Aprilis. Dubitari poſſet, an natalis dies D. Marci ibi relatus paſſionis ſit, vel translationis , aut alterius celebritatis, cum Vetuſtius M. noſtrum ad illam diem S. Marcum Africanum martyrem,non Euangeliſtam recolat . In Menæis Græcorum S. Marci Euangeliſtæ memoria agitur die xi. Ianuarij , vbi venerandæ memoriæ Bollãdus in prætermiſſis animaduertit Taurum eſſe vicum Conſtantinopoli in Regione 8. Acta equidem Sancti Marci, ex quibus martyrologia accepiſſe videntur penes Surium, & Hagiologium perantiqum noſtrum paſſum docet *apud Romanos vij. Kal. Mag.* , *iuxta Hebræos autem octauodecimo,imperãte Caio*. Quod à S. Hieronymo diſcrepat , qui Anno octauo Neronis vita functum affirmat. Auctor chronici Alexandrini annum, quo Marcus in Ægyptum profectus eſt ad prędicandum,ſignat tertium Caij Caligulæ. Euſebius verò in chronico Sãcti Marci profectionem repoſuit in annum ſecundũ Claudij, quo aduentum S. Petri Romam notat. Eutichius Alexandrinus Patriarcha Marcum Alexandriam profectum fuiſſe docet anno Claudij nono. Hinc non modo incertum eſſe diem paſſionis S. Marci apparet, ſed neque de anno quo in Ægyptum conceſſit cõſtare . Neque etiam de tempore , quo Euangelium ſcripſit, conſonant inter ſe ſcriptores . Sanctus quidem Irenæus apud Euſebium lib. 5. Eccl. Hiſtoriæ c. 8. poſt mortem Petri Euangelium ſcripſiſſe interprete Valeſio ita narrat. *Mattheus apud Hebræos propria eorum lingua conſcriptum Euangelium edidit dum Petrus ac Paulus Romæ Chriſtum prædicarent,& Eccleſiæ fundamenta iacerent . Poſt horum vero interitum Marcus diſcipulus , atque interpres Petri, quæ à Petro prædicata fuerant,& præſcripta nobis tradidit.* Verumtamen Clemens Alexandrinus in lib. Inſtitutionum apud eundem Euſebium lib. 6. cap. 14. viuente Petro Euangelium ſcripſiſſe D. Marcum narrat, & à Petro probatum, quod Euſebius iam etiam docuerat ex eodem Clemente, & Papia Hieropolitano lib. 2. cap. 25. Hæc licet plurium auctoritate fulciantur ideo adduxi, vt ab antiquiſſimis etiam ſcriptoribus pateat , quam varia de Marco, ſicuti de cœteris Apoſtolis ſcripta ſint. De Epiſcopali S. Marci cathedra Alexandriæ ſeruata, ac venerata inſignis extat memoria in Actis ſupra adductis S. Petri Alexandrini , qui in ea ſedere renuens, potius in ſcabello ad illius pedes conſiſtebat, quia cœleſtem, ac ſplendidiſſimam virtutem in ea conſpicere affirmabat .

Romæ depoſitio S. Liberij. Et ſi ſuſpicio nos tetigerit, Liberij Romani Pontificis memoriam agi in Vetuſtiori M. noſtro ad diem 17. Maij, non tamen certi aliquid ibi licuit aſſerere,quod alius eſſe potuerit non Romanæ vrbis Epiſcopus. Beda ſequenti die 8. Kal. Liberij Romani natalem habet,ſed hac ipſa die Vvandelbertus, Appendix ad Adonem, & Petrus de Naralibus lib. xi. nu. 158. *Liberius Epiſcopus Romæ dormiuit nono cal. Octobris.* Rabanus his vetuſtior S. Lini in hodiernis faſtis memoriam recolit Liberij verò infra viij. cal. *Romę natale Priſcillæ,& Liberij Epiſcopi,& Confeſſoris.* De eius ſanctitate, ac conſtantia confeſſionis egimus ad diem illam 17. Maij. S. Liberij Romæ natalem recolit die ſequenti M. Antuerpienſe . Ad calcem autẽ laterculi adnotare libet,in Antuerpienſi martyrologio *S. Soſſi* memoriã recoli, & vt ſcribitur in Apographo nobis à clariſſimis viris Bollãdo, & Hẽſchenio communicato, *in Meſerico*, quæ in libris

noſtris

noſtris deſiderâtur: nec difficile exiſtimarem, in antiquiori Prototypo, vnde martyrol. Corbeienſe, & libri noſtri defluxerũt, incuria librariorum fuiſſe prætermiſſa. Vnde ſi quis vellet addere non repugnarem, quia etiam hac die Rabanus S. Soſij Diaconi Meſenatis natalem refert, & acta eius diffuſius proſequitur. Equidem S. Soſium hunc eſſe Eccleſiæ Miſenatium diaconum, cuius Acta ad hanc diem ex Ioanne diacono exhibet Surius T. 9. non dubito, qui in *Miſeno*, non Meſerico veneratus ſit, non modo tanquam illius Eccleſiæ diaconus, ſed quòd ibidem poſt coronam martyrij à ciuibus ſuis ſepultus fuerit, vt in illis Actis narratur, licet Neapolim inde trãslatus in hac etiam vrbe hodie veneretur. Videnda hìc ſunt, quæ de S. Ianuario Beneuentano ſupra diximus, & Baronius ad hanc diem cõſulendus eſt cum Antonio Caracciolo ſupra adducto, & alijs.

VIII. Kal. Octobris.

IN Macharonta Caſtello conceptio S. Iohanis Bapriſtæ. Et alibi natalis Iuliani. Xpifori. Laurenti. Martialis. Victoris. Gargili. Marci. Nobilis. Victoriæ. Secundulæ. Fauſtine. Valeriæ. Celeriane. Donatule. Lucioſe. *In Gallia Ciuitate Auguſtidunenſi vico Sedulo natalis Sanctorũ Andochi, Tyrſi, & Felicis martyris. Lugd. Galliæ depoſitio Sancti Lupi Epiſcopi. Aruerñ depoſitio Sancti Ruſtici Epiſcopi.*

SEPTEMBRIS 24.

COnceptionem S. Precurſoris Ioannis non modo in Vetuſtioris M. noſtri fronte anniuerſario die proponitur, ſed eodem etiam loco in M. Corbeienſi. *VIII. Kal. Octobris Machironta Caſtello Conceptio S. Ioannis Baptiſtæ. Et alibi natalis SS. Iulij, Chriſtophori, Laurentii, Martialis, Victoris, Gargili, Marci, Nobilis, Victoriæ, Secundolę, Fauſtinæ, Valeriæ, Celerinæ, Donatulæ. In Auguſtoduno ciuitate, vico Sediloco natalis SS. Andocii, Tyrſi, Aprilis, & Felicis martyrum, Luceroſæ. Lugduno depoſitio S. Lupi Epiſcopi, & Confeſſoris. Aruernis depoſitio S. Ruſtici Epiſcopi.* Poſt memoriam vero S. Liberij Romani Pontificis, quam codices noſtri, & M. Corbeienſe ſignant pridie huius diei, conceptionem S. Ioannis Baptiſtæ non indicato loco, ita etiam refert M. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi. *VIII. Kal. Octobris. Romæ depoſitio S. Liberii Epiſcopi, & Conceptio S. Ioannis Baptiſtæ, & alibi Iuliani, Criſtofori, Laurenti, Maleialis, Victoris, Secũdulæ, Fauſti, & Valeriæ, Celerini, Donatellę, Lucioſæ. In Galliis Auguſtoduno depoſitio Lupi Epiſcopi. Aruernis depoſitio Ruſtici Epiſcopi.*

In Macherunta. Baronius vir ſummus in Apparatu ad Annales n. 68. Ioãnem Baptiſtam Domini præcurſorem conceptum affirmat anno ab Vrbe condita 750. Olimpiadis clxxxxiiij. anno primo, Auguſti Imperatoris à Triumvirali inito anno xxxix. die vero viij. cal. Octobris, poſt Æquinoctium ſolemnis ieiunij tempore. Petulanter in eum inſurgit Caſaubonus, & Baroniũ exagitat, quòd illaudabili laudis cupiditate affirmare auſus ſit hac die Præcurſorẽ fuiſſe conceptum, quaſi antiquos Patres, traditionis duces vir doctiſſimus non habuerit, Chryſoſtomum prælertim Homelia de natali Ioannis Baptiſtæ, vbi conceptum expreſſiſſimè habet 8. cal. Octo-

Digitized by Google

Octobris. Benè autem ſit pijſſimi Viri laboribus, cum Vetuſtioris martyrolog. noſtri, aliorumque veterum fide eius roboretur aſſertio, abeātq. hinc Caſauboni Diatribe 3. & Ioſephi Scaligeri Iſagogica. Poterat Baronius præter Chryſoſtomi auctoritatē, id ex alijs antiquis martyrologijs excipere, Bedæ ſcilicet, Adonis, & Vvandelberti iam editis, atq. ex Hieronymi Vetuſtiori martyrolog. apud Petrum de Natalibus lib. 8. cap. 15. *Conceptio S. Ioannis Baptiſtæ viii. cal. Octobris*, ex quibus acceperat à Maurolycius. Nec longius aberant Græci, qui pridie huius diei 23. Septembris in eorum calendario conceptionem S. Ioannis Baptiſtæ recolunt apud Genebrardum. Parū etiam ijdē diſtabāt, in Menologio Baſilij. ex quo non viij. ſed x. cal. Octobris conceptionem S. Ioannis venerantur. Varias quidem fuiſſe de eius conceptionis die ſententias apud Græcos Patres, videtur elici poſſe ex Excerptis Stephani Gobari in Eccleſiaſticis quæſtionibus apud Photium Biblioth. n. 232. qui dubitat, an menſe Octobri cōceptus S. Ioannes fuerit, vel Nouembri: apud Græcos tamen magis viguiſſe opinionem conceptum eſſe die 23. Septembris habetur ex Ioannis Niceni epiſtola de feſto die natalis Dominici, ita computum ſuum exhibentis, interprete Combefiſio. *Porrò menſe vii. die menſis decimo erat expiationis dies, xv. autem erat ſolemnitas Scenopegiæ. Ipſo menſe concepit Eliſabeth, decima die menſis Teſirim in die expiationis, fuitq. xxiii. Septembris conceptio Ioannis, Martii xxv. fuit Annunciatio Dei Genitricis S. MARIÆ. V. vero Menſis Tamnit xxv. Iunii fuit Præcurſoris natiuitas*. At Eccleſiam Occidentalem die 24. Septembris eiuſdem Precurſoris cōceptionē recoluiſſe, præter adducta ſuperius martyrologia, codices noſtros mſſ., Corbeienſem, & Vetuſtiſſimum Antuerpienſem, etiam notatur in martyrolog. Notkeri, & Rhabani, quæ Baronio dum ſcriberet, non innotuerunt. In per-antiquo etiā calendario, ſeu paruo martyrol. Hieronymiano Canonicorū Lucēſio notatur 8. *Cal. Octobris. Cōceptio Sancti Ioannis Baptiſtę*. Ex quibus omnibus apparet quanta fuerit Pręcurſoris dignitas, cuius non modo Natiuitas, quæ inofficioſa Genitoris labia, vt inquit Ennodius, in priſtinam loquelam commouit, ſed & conceptio, qua matrem fœcunditate nobilem fecit ab antiquo tempore veneraretur, tam ab Oriētali, quam Occidentali Eccleſia. Cur uerò huiuſmodi celebritas in Romano emendato martyrologio prætermiſſa ſit, ignorare me fateor. Fortaſſe euenit, quod S. Ioannis in vtero ſanctificationem in die conceptionis recoli Patres illi noluerint, quòd non vti B. Virgo in primo conceptionis, ſiue animationis momēto ab omni originalis peccati labe immunis fuerit, ſed ſexto tantum menſe, quādo ad pręſentiam Saluatoris, & Deiparæ infans exultauit in vtero, vt ex pluribus Patribus exiſtimat Cornelius à lapide in cap. primum Lucæ verſ. 15. & 41. Quantum vero clarè patet, conceptionis Ioannis Baptiſtæ diem celebrem olim, & ab antiquo tempore fuiſſe, tantum in obſcuro locus ille latet, vbi ſenex Eliſabeth filium conceperit, ac Deiparæ Virginis ſalutationem acceperit. Quod enim in codicibus noſtris, & Corbeienſi adnotatur, conceptum nimirum Ioannem eſſe in Macherunte caſtello pluribus ambagibus implicatur, & paradoxum plurimis videbitur. Exercebor tamen de more in difficillima Vetuſtioris Martyrologij noſtri aſſertione, ſi forte ſuperinducta caligo illuſtrari aliquo pacto poſſit. Sed prius etiam de more hodiernas notationes complebo.

Et alibi. Siue Iulianus, ſiue Iulius ſit horum quindecim martyrum antesignanus, neque eorum Acta, neq. locus paſſionis vllibi mihi comparet. Interpolatum agnoſco ex fide noſtrorum codicū M. Corbeienſe, qui enim illi ſanctos Galliæ addidit, Lucroſam, ſeu potius Lucioſam

ſam à ſocijs diſtraxit. Mutilum quoque video martyrol. Antuerpienſe; poſt Victorem quippe in eo deficiunt, Gargelius, Marcus, Nobilis,& Victoria,& pro Fauſto Fauſtinam lego, & pro Celeriana Celerinam.

Auguſtoduni. Andochium præsbyterum, Tyrſum Diaconum,& Felicem Auguſtoduni martyres ſignat hac ipſa die martyrol. Romanum cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, & Petro de Natal., qui acta ſtrictim exhibet lib. 8. cap. 116. Conſimilia libris noſtris habet hac die vetus Franco Galliæ Hagiologium Lebbei. Sauſſayus Felicem non à Policarpo miſſum, ſed in vico, ſeu pago Sedelorum (Sedulo, libri noſtri habent nó Sediloco, vt Corbeienſe) Chriſtianum reſediſſe, qui hoſpes prius Andochij, ac Thyrſi fuerit, deinde paſſionis, & coronæ ſocius.

Lugduni. Ex Anachoreta ſanctus Lupus Epiſcopus Lugdunenſis fuit, vt habetur in Romano martyrol. Beda, Vſuardo, Adone; ſed poſtridie huius diei. A Baronio diſſentit in Monachatu Lirenenſi Theophylus Raynaudus in Indiculo, & Hagiologio SS. Lugdunenſium, qui plura de S.Lupo eruditè colligit, & die 25. Septembris obijſſe ſcribit; quo etiam die eius memoriam agit Hagiologium Franco Galliæ Lebbei, eiuſq. Acta Sauſſayus percurrit. In diem 24. eius celebritatis conſpirant libri noſtri MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe. Anachoretam ex inſula Barbara fuiſſe placuit Sammarthanis in 28. Epiſcopo Lugdunenſi, & Concilio Aurelianenſi III. præfuiſſe anno 538. ac in eadem inſula requieſcere veneratum die 25. Sept.

Aruernis. Ruſticum Epiſcopum Aruernenſem, ſeu Claramõtis Aruernorum hac ipſa die 8. cal. Octob. repoſuit etiam martyrol. Romanum cum Bellino de Padua, Sauſſayo, & aliis. Eius electionem docet Gregor. Turonenſis Hiſt. Franc. lib. 2. cap. 25. Vixit temporibus Honorij Imperatoris, & Valentiniani. Reliqua penes ſcriptores Gallicos videantur, ex quorũ antiquarijs hæc additamenta fluxerunt: Sãmarthani octauum Epiſcopum Claramontenſem numerant mortuum 24. Septembris, & ex Gregorio eodem Turonẽſi S. Artemij ſucceſſorem poſt annum 394. cõſignant.

De Ioannis Baptiſtæ non dum poſito Præcurſoris officio, deq; eiuſdem Conceptionis, & Natiuitatis loco.

EXERCITATIO XIV.

QVi *Ioannem loquitur CHRISTVM prophetat*, inquit ſuauiſſimus Ambroſius in cap. 1. Lucæ de Hom. Præcurſ. Nemo ergo mihi vitio vertat, ſi nimius ero in Ioanne. Sanctos quidem omnes humiliter veneror: Ioanni ſupra omnes aſſurgo, quia inter natos mulierum nemo illo maior ſurrexit, Præcurſoris officium conceptus, naſcens, & moriens ita ſemper præſtitit Saluatori, vt non diſſimili vitæ ordine ſemper præiuerit. Non dum natus aduenientis Domini præſentiam inſinuat Genitrici, prophætat vix natus in patre, pœnitentiæ vias ad Chriſti prædicationem præparat in deſerto: expiatorem Agnum oſtenſurus ad turbas ſolitudines populis implet, & ne ignorantiam prætendant, clamoribus præſignat, & digito: poſtremò præcurſurus ad mortem, quos ad veritatis agni-

tionem

Digitized by Google

tionem diſcipulos initiauerat, ex vinculorum gymnaſio ad euidentiam prodigiorum præmiſit, *ac licet ſancta martyrii morte dormierit*, (dicam eiuſdem Ambroſij verbis ſerm. 65.) *vox tamen eius viuit. Dicit enim & nobis hodie. Parate viam Domini, rectas facite ſemitas eius*. Ioannes igitur Præcurſoris non dum intermiſit officium; clamat adhuc, & aduenienti Domino in cordibus noſtris vſque adhuc parat ingreſſum. An per ſacrarum literarum monita, voces adhuc perſonant, quas clamauit? Ita idem videtur ſentire Ambroſius; ſtatim enim ſubdit. *Semper enim ſcriptura diuina clamat, & loquitur*. Aliter tamen non interruptum præcurſoris officium interpretatur Origenes Homel. 4. in Lucam, latinè his verbis per D Hieronymum loquens. *Quicumq. crediturus eſt in Chriſtum IESVM præcurrit ante ſpiritus, & virtus Ioannis ad animam illius, & præparat Domino populum perfectum, & in cordis aſperitatibus planas facit vias, & dirigit ſemitas, parare Domino plebem perfectam. Non illo tantum tempore præparata ſunt via, & directę ſemitæ. Sed vſque hodie aduentum Domini Saluatoris ſpiritus Ioannis, virtuſque pręcedit*. Quaſi Ioannes non modo in carne venienti, & viuenti Domino olim præparauerit vias, & ante faciē eius pręiuerit; ſed vſque hodie munus præcurſoris exercens, animas quaſcumque longe factas à Deo, ad ipſius præſentiam ſuſcipiendam diſponat. Hæſitaui in hac mihi hactenus inaudita ſententia, & licet à D. Hieronymo interpretatā, timuiſſem afferre, vel de infidelibus tantum intellexiſſem, niſi & eandem ſancto Doctori Ambroſio placuiſſe certior factus eſſem à P. Hieronymo Florentinio amantiſſimo mihi fratre, qui locum indicauit ex c. 1. in Lucam *de turbati Zaccharia confirmatione*. Quamquam enim S. Doctor id nonnihil hæſitanter pronūciet; attamen non infidelibus tātum, ſed omnibus illud videtur accomodare. *Bene etiam præibit ante faciem Domini S. Ioannes, qui prenuncius natus eſt, & prenuncius mortuus eſt. Et fortaſſe hoc myſterium in hac vita noſtra, hodieq. celebratur. Præcurrit enim anima noſtræ quædam virtus Ioannis; cū credere paramus in Chriſtum, vt patret ad fidem animæ vias noſtræ, & de vita iſtius tramite tortuoſo, rectas ſemitas noſtri faciat commeatus, ne anfractu labamur erroris, quo omnis vallis animę noſtræ virtutis fructibus poſſit impleri*. Præcurſoris igitur, ad Origenis mentem, & D. Ambroſij aliqualem aſſenſum, ad huc eſſet officium ſanctas inſpirationes, ac diſpoſitiones impetrare, vel eius meritis id cōcedente Domino, peccatoribus, vel infidelibus compartire, vt obliquæ errantium viæ in diuinas iuſtificationes dirigantur, & ad Chriſtianæ legis amuſſim componantur. Pia quidem mihi viſa ſententia eſt, nec ideo obticere libuit, vt ſi viris doctis, ac pijs talis compareat, in animis fidelium renouetur, & infidelium, vel improborum conuerſio D. Ioannis Præcurſoris patrocinio commendata, & demandatum illi fortaſſe etiam nunc officium, ad reſipiſcentium prouētum fidelium precibus provocetur. Pia hæc etiam præmiſi, vt ſalebroſa, quæ occurrunt de loco, vbi Præcurſor ipſe conceptus, & natus eſt. eius auxilio complanentur.

Igitur neque locus vbi conceptus, natuſq. ſit ſanctus Ioannes Baptiſta apud vnanimes ſcriptores comparet, neque facile eſt in tanta ſententiarum varietate illum aſſerere. Sacri interpretes, ac Geographi recentiores in plurima temporum caligine varia coniectantur, & docent. Nullus Macheruntem, ſiue Caſtrum, ſiue Vrbem dixeris, domum fuiſſe Zachariæ affirmauit, præter quam Vetuſtioris martyrologij auctor, non modo in codicibus noſtris, & Corbeienſi, vt vidimus, ſed in alio etiam peruetuſto Richenouienſis olim Monaſterij prope Conſtantiam, nūc penes doctiſſimos Antuerpienſes Societatis Ieſv Patres Henſchennium, & Papebrochium. In hoc, quod datis ad mè humaniſſimis litteris ijdem teſtantur, ante ſeptingentos annos conſcripto legitur. *VIII. kal. Octobris. Macherunta caſtello*

conceptio

conceptio S. Iohannis Baptiſtæ. Romæ depoſitio Liberii Epiſcopi. In alijs vetuſtis martyrologijs manu exaratis, quibus gaudent, nihil extare monuerunt, præter conceptionem S. Ioannis Baptiſtæ. In mſ. tantum S. Maximini prope Treuiros, aliquid ita ſuperadditum legi affirmarunt: *Conceptio S. Ioh. Baptiſtæ, & alibi caput eius inuentio.* Subijt quapropter vereri, ne ſcriptum antea fuerit in Vetuſtioris martyrologij prototypo *Macherunta Caſtello Inuentio Capitis S. Ioannis Baptiſtæ.* In hoc enim caſtro capite minutum S. Iohannem Baptiſtam omnes ferè ſuſcipiunt, & licet corpus à diſcipulis in Samaria ſepultum fuerit, vt alibi diximus, ſacrum tamen caput in diſco Saltatriculæ donatum, facile eſſet credere, Macherunte relictum, poſt muliebres illuſiones terræ fuiſſe mandatum, niſi Nicephorus lib. 1. Hiſt. cap. 19. prorſus affirmaret ab Herodiade remotis arbitris in abſtruſiori Regiæ loco ſepultum, ac ibi tandem fuiſſe repertum. Cum vero antiquarius ex aliis martyrologijs didiciſſet viij. Kal. Octobris ſancti Præcurſoris conceptionē paſſim recoli, forte pro capitis inuentione conceptionem ſcripſit, & interim vitio librariorum Macheruntis caſtri nomen relictum fuit. Coniecturam quoq. ſuam addidit mihi humaniſſimus idem Papebrochius. An ſcilicet pro voce *Conceptio*, legendum eſſet *Captio*, quaſi dies xx iv. Septembris eſſe illa potuerit, qua Macheruntem coniectus in vinculis primam fuerit Præcurſor adductus, & vndecim ferè menſibus ad proximi anni Auguſtum retentus. Aliam etiam coniecturam daret tractatus de Inuentione capitis S. Ioānis Baptiſtæ inter ſpuria S. Cypriani. In eo quippe narratur, inuentum Macherunte à duobus monachis Præcurſoris caput, Alexandriæ aliis eiuſdem reliquijs additum in Eccleſia S. Baptiſtæ dicata, fuiſſe, indeque conſtatā ex triplici cauſa celebritatem eſſe, nempe collectionis reliquiarum, inuentionis capitis, & illius Eccleſiæ conſecrationis. Ibi enim legitur. *Et ideo hodierna Feſtiuitas collectio B. Ioannis Baptiſtæ, non decollatio nominanda Chriſto annuente, & inuentio, ac reuelatio capitis eius.* Facilis enim lapſus antiqui librarij fuiſſet ex voce *collectio* in vocem *conceptio*. Verùm præterquam quòd nō in vrbe, vel opido Macheruntis, ſed Alexandriæ huiuſmodi celebritas recolenda eſſet, dies etiam feſtus non congruit, ſignatur namque in eodem tractatu iv. Kal. Septembris, non viij. Kal. Octobr. & hiſtoria illa ſub Pipino Rege ſcripta minimi à doctis viris exiſtimatur. Cum ergo plures antiqui codices conſtanter retineant in Macherūnte Caſtello illius conceptionem, & dies viij. Kal. Octobris ab antiquiſſimo tempore, tam in Orientali, quam Occidentali Eccleſia re vera conceptioni S. Ioannis Baptiſtæ dicatus fuerit, quærendum mihi eſt, an huiuſmodi aſſertio cum ſacra hiſtoria ita pugnet, vt cum ea conuenire omnino nequeat.

Aliqua profectò de prodigioſo ſancti Præcurſoris ortu apud ſanctos Euangeliſtas certa ſunt, aliqua indiſtincta, & omnino incerta. Sine dubio eſt D. Ioannē Baptiſtam in propria domo conceptum eſſe, ita enim poſt narratam Zachariæ viſionē inquit D. Luca cap. 1. ver. 23. *Et factum eſt, vt impleti ſunt dies officii eius abiit in domum ſuam: poſt hos autem dies concepit Eliſabeth vxor eius.* Nec alibi ſanctā Eliſabetham filium peperiſſe dicendum videtur, quam in propria domo, vbi eam Beatiſſima Virgo ſalutauit, *intrauit quippe in domum Zachariæ, & ſalutauit Eliſabeth*, cum ea manens quaſi menſibus tribus, quando impleto tempore pariendi illa peperit filium. Certum eſt etiam domum Zachariæ fuiſſe in Montanis, non modo enim Santiſſima Virgo, iam mater pulcræ dilectionis, *abiit in Montana cum feſtinatione*, vt intraret in domum Zachariæ. Sed nato Præcurſore puero, & ſoluta prodigioſè parentis lingua, *factus eſt timor ſuper omnes vicinos* eorum, qui venerant gratulantes, *& ſuper omnia Montana Iudeę*, vbi miracula, & prodigia nati pueri diuulgabantur. Certum eſt etiam domum Zachariæ, vbi conceptus,

& natus eſt Ioannes, fuiſſe in aliqua vrbe, ſiue Iudæ, ſiue Iudeæ, non autem Hieruſalem. Inde enim poſt obitas ſacerdotij ſui vices in templo, abiit domum ſuam, quæ erat in Montanis Iudeæ, licet non deſint ſacri expoſitores, qui Ieroſolymis domum Zachariæ conſtituant, eamq; velint eſſe ciuitatem Iudæ, vbi B. Virgo ſalutauit Eliſabeth, vt mox explicabimus. Sed aliqua prius elucidanda videntur, vt faciliùs ad alia aditus aperiatur.

Zachariam S. Iohannis patrem aliqui confundunt cum Zacharia, qui à Iudæis occiſus eſt inter templum, & altare; quod facile à multis refellitur. Sacerdotem quidem fuiſſe ſanctus Luca teſtatur, & ex ſacerdotali genere, hoc eſt ex poſteris Aaron, quemadmodum Eliſabeth, & ambi pariter ex tribu leui. Creuerant Aaronis poſteri in ingentem multitudinem, quos, vt confuſionem arceret, Dauid Rex in xx iv. familias diuiſit, vt harum vna quæque per ſuas vices Templo pro ſacerdotali munere miniſtraret. In ea ſortitione Abiæ domui octauus locus obuenit ex 1. Paralip. 24. Has etiam partitiones, & vices ad ætatem ſuam perduraſſe teſtatur Ioſeph. Hæbr. lib. 7. Antiq. cap. 15. & vices poſterorum Abiæ ſuppleuiſſe Zachariam in eodem cap. 5. Lucæ legitur. Certum quoque eſt in partitione Terræ promiſſæ, Leuitis nullam partem obveniſſe, quia diuino cultui mancipatis terram colere non expediebat; ſed ex iuribus Sanctuarij viventes, per omnes tribus ſparſi eſſe deberent, ſiue vt præſto eſſent ad miniſtrandū, quicumque Tabernaculum transferri contingeret, ſiue vt toti reliquo populo monita, atque exempla ſalutis præberent, vt ex Abulenſi habet Salianus ad annum Moyſis poſtremum, & primum Eleazari. Præcepit etiam Dominus, ne Leuitæ inter fratres habitarent precario, ſed certas vrbes haberent, quas per omnes tribus diſperſas eſſe voluit numero quadraginta octo, vt habetur cap. 35. Numer., & inter has cōſtituit ſex eſſe in fugitiuorum auxilium, ſiue Aſylū. Harum tres erant trans Iordanem, tres in terra Chanaam. In tribu Ruben trans Iordanem contra Hierichū datæ ſūt Leuitis ad refugium quatuor ciuitates cum ſuburbanis ſuis, vt legitur Ioſ. cap. 21. n. 36. & ad in habitandum Leuitis, & Sacerdotibus *de Tribubus Ruben, Gad, & Zabulon vrbes duodecim*, datæ ſunt filijs Merari ex deſcendentibus Aaron, vt n. 7. Sparſim ergo per vniuerſum Iſrael, hoc eſt per omnes Tribus, Sacerdotes, & Leuitas habitare conſueuiſſe habetur ex 2. lib. Paralip. cap. 12. quando Ieroboam Rex Iſrael eoſdem è regno ſuo abijciens, aliò transfretare coegit, hoc eſt in regnum, vbi imperabat ſuper Iudam, & Beniamin Roboan filius Salamonis. *Sacerdotes autem, & Leuitæ, qui erant in vniuerſo Iſrael venerūt ad eum* (Roboam) *de cunctis ſedibus ſuis, relinquentes ſuburbana, & poſſeſſiones ſuas, & tranſeuntes ad Iudam.* Reſipiſcentibus autem Regibus Iſrael Ieroboam ſucceſſoribus, Sacerdotes, & Leuitas in ſuas vrbes repedaſſe, erectis iterum Deo aris, & deiectis Idolorum delubris, non eſt dubitandum. Ex hoc ergo capite fruſtra in tribu tantum Iudæ domus Zachariæ Sacerdotis requireretur, cum eſſe potuerit in vniuerſo Iſrael, etiam trans Iordanem in Tribu Ruben, niſi Euangelium S. Lucæ preſſiùs doceret, Zachariam incoluiſſe vrbem Iuda, ſiue in Montanis Iudeæ. Verùm dubitare extra rem non erit, an verba hæc S. Lucæ cap. 1. *abijt in Montana cum feſtinatione in Ciuitatem Iuda*, ita accipienda ſint, vt vrbem in tribu Iuda omnino intelligendam eſſe cogant, vel vſitato in ſcripturis more Iudæam pro Iuda etiam ſignificare poſſint. Diſceptatum quidem alibi eſt ad c. 2. Matthæi, vbi natus Saluator dicitur *in Bethlehem Iuda*, an potius legendum eſſet *Iudea*, cum plerique codices, vt ibi teſtatur Maldonatus *Iudea* legant, non *Iudę*. etenim cum S. Luca exprimere noluerit, quænam eſſet ciuitas, quam Zacharias incolebat, minus in hoc videbatur attendendum, an *Iuda*, vel *Iudea* retinendum

fuerit

Digitized by Google

fuerit, quam in Domini Natiuitate, in qua maximè conducebat exprimere, quænam ex duobus in Paleſtina eiuſdem nominis vrbibus eſſet, vbi Dominus naſcebatur, tum pro magnitudine rei, tum ad ſcripturarum veras prędictiones, oſtendendas, vt docuit D.Hieronymus ad caput illud Matthei, & alibi. Neque deſunt qui ciuitatem Iudeæ retineant, non Iudæ, in itinere Virginis ad Eliſabeth. Sanè in nouo Teſtamento Pariſijs edito tribus linguis adducta verba ita in latinā linguam ex Syriaca vertuntur. *Surrexit autem Maria in his diebus, & profecta eſt illis ſtudioſè in Montem in ciuitatem Iudaæ, & ingreſſa in domum Zachariæ, &c.* Nec infra diuerſam vocem habet, dum retinet, *& extitit pauor ſuper omnes eorum vicinos, & in toto monte Iudeæ, iſta prolata ſunt.* Iudeæ etiam vrbem non Iudæ legit Iuuencus Præsbyter lib. 1. Euang. Hiſt. cap. 1. ita Virginis Beatiſſimæ iter deſcribens,

Illa de hinc rapidis Iudaam paſſibus vrbem,
Zachariæq. domum penetrat, grauidamq. ſalutat, &c.

Iudæam etiā vertit Vatablus. Neque hæc interpretatio à vulgatæ Bibliæ lectione videtur diſcreparet. Licet enim primo habeat *in ciuitatē Iuda*, retinet, tamen ſecundo loco *ſuper omnia Montana Iudeæ.* Nec nouū eſſet in ſacra ſcriptura nomen Iudæ pro Iudea aliquando accipi, quando recentioribus præteritis, iam pridē Euſebius Cæſarieñſis lib. 1. Hiſt. c. 6. & in chronicis de Herode Rege Iudæorū loquēs, ita interpretatus eſt vaticiniū Iacob *non auferetur ſceptrum de Iuda*, & D. Hieronymus ad cap. xxij. Hieremiæ verba, illa. *Nec enim erit de ſemine eius vir, qui ſedeat ſuper ſoliū Dauid, & poteſtatem habeat vltra in Iuda*, ita explicat. *Omnes enim fuere captiui, & nullus deinceps de ſtirpe Dauid in terra Iudea tenuit principatum*, idē eſſe ſentiens principatum Iudæ, & Iudeæ. Sub Iudæ autē nomine, ac potentiſſimæ illius Tribus, vniuerſam Hebreorum gentem in ſcripturis ſæpe accipi,ità certū eſt, vt tēpus terere non expediat. Regnum vero Herodis Aſcalonitæ, ſiue alienigenæ tempore, quo Iohannes Baptiſta conceptus, & natus eſt, Iudæā vocatum eſſe, vnicum adducere teſtem ſufficiat D.Lucam eodem cap. 1. quando conceptionem, & natiuitatem Præcurſoris narrare incipiens, ait. *Fuit in diebus Herodis Regis Iudeæ ſacerdos quidam nomine Zacharias.* In Iudeæ autem Regno ſub Herode Aſcalonite Macherum caſtrum, & vrbem in Monte poſitam, numeratam fuiſſe ex Ioſepho pluribus locis patet, præſertim lib. 7. Belli Iudaici c. 25. vbi arcem munitiſſimam deſcribens, eam primò ab Alexandro Rege communitam, ſed à Gabinio Romanorum duce deuaſtatam, & dirutam, poſtmodum ab Herode Aſcolonite propter Arabum vicinitatem, & finium eorundem proſpectum, non modo magno ſtudio reſtauratam, ſed ſuppoſita noua vrbe, quā maxime illuſtratam, & amplificatam fuiſſe narrat, dumq; eius expugnationem ſub Veſpeſiano, & Iudeæ legato Lucilio Baſſo refert, ita elegantem arcis, & vrbis deſcriptionem reliquit, vt ea huic lectorem fraudare piaculum duxerim. Expugnare igitur reliqua Baſſus aggrediens, maximè neceſſarium putauit bellum inferre Macherunti, ipſumq. caſtellū excindere. Nam vt vertit Gelenius, *& ſalutis ſpem habitatoribus certam, & aggredientibus haſitationē, atq. formidinē natura loci præſtare maxime poterat. Nam ipſum quidem, quod muro cinctum eſt, ſaxoſus eſt collis in procerā altitudinē ſurgens, & ob etiam capi difficilis videtur, ſed ne vel accedi poſſit eò natura excogitauit, qua vallibus cum ex omni parte vallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi poſſet: nec tranſire erat facile, nec aggeſtu vlla ratione complers poſſibile.* Quis dubitabit Macheruntem munitiſſimam Iudeę arcem non fuiſſe in Montanis, vel montem eſſe non poſſe, quo Sanctiſſima Virgo pertexit, vt Siriacus, & Pagninus habent? Pergit vero Ioſephus. *Nam ea, qua ab Occidente ſecat vallis ſexaginta ſtadijs diſtenditur, vnde Aſphaltites lacus ei*

limitem facit. Ex hoc verò tractu ipſe Macharus altiſſimo vertice ſupereminet. A Septemtrione autem, & meridie valles magnitudine quidem ſupra dicta cingunt, ſimiliter vero ſunt inextricabiles ad oppugnationem, eius vero vallis, quę ab Oriente eſt, altitudo non minor centum cubitis inuenitur, monte vero ex aduerſo Macherunti poſito terminatur. Ea loci natura perſpecta rex Alexander, primus in eo caſtellum communiuit, quod poſtea Gabinias bello eum Ariſtobulo geſto depoſuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura viſus eſt, & conſtructione tutiſſima propter Arabum præcipuè vicinitatem. Namque opportunè ſitus eſt, eorum fines proſpectans. Magno ergo locum muro amplexus, ac turribus ciuitatem illic fecit incolis. vnde in arcē ipsā ferebat aſcenſus. Vrbs igitur, quæ ſine nomine à Ioſepho trāſigitur, eo prorſus modo, quo ab Euāgeliſta ciuitas, quā incolebat Zacherias Iudæ, vel Iudeæ tantū dicitur, peculiari pariter ſuppreſſo nomine, ab Herode conſtructa erat in ſubiecta decliuitate, vnde aſcenſus in Macherūtis collem incipiebat; vallis verò locū, *qua ciuitas à parte Septemtrionali cingitur* Bauram appellatū eſſe ideo docet, & nomē exprimit Ioſephus, vt cuiuſdā radicis ibi naſcētis, atq. cognominis prodigia, vel fabulas addat. Regiam autē Herodis non in vrbe, ſed in arce ipſa fuiſſe ita proſequitur. *Quin & circa ipſum verticem murum ædificauit, turreſque in angulis ſexagenorum cubitorum erexit in medio autem ambitu regiam ſtruxit magnitudine ſimul habitationum, & pulcritudine locupletem.* Ibi præter ciſternas recipiendis aquis fabrefactas, & bellicum inditum apparatum, rutamq. prodigioſè in eadem regia aroreſcentem Ioſephus narrare non deſtitit, & naturales circumpoſiti vallis dotes. *Fluunt autem,* inquit, *ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter ſe ſapore diuerſi. Aliis namque amari ſunt, aliis nihil dulcedinis deeſt. Multi autem frigidę aquæ ortus, non ſolum in humilioribus locis fontes alternos habent: ſed quod amplius quis miretur, in proximo quadam ſpelunca cernitur, non quidem altè caua, ſaxo autem imminente protecta: ſuper hoc veluti duæ māmæ inter ſe paululum diſtantes eminent: & altera quidem frigidiſſimam fontē; altera calidiſſimum fundit, qui miſti lauacrum ſuauiſſimum prębent, multiſque morbis, ac vitiis ſalutare.* In tanta deſcribendi loci ſedulitate apud Ioſephum quis vrbē, & arcem Iudaici Regni præcipuam non agnoſcet in Tranſamniana regione, ſeu trans Iordanem, vt idem Ioſephus teſtatur lib. 5. cap. 3. inquiens? *Trans Fluuiū quidem tota regio Romanis ceſſit, & vbiq. omnia vſque ad Macheruntа deuicta ſunt.* Munitiſſimum Caſtrum fuiſſe etiam Pompei, & Craſſi tempore idem Ioſephus affirmat lib. 14. Antiq. cap. 12. ibiq. poſt mortem Alexandri Regis prætioſiſſima quæque repoſita fuiſſe ad tutelā narrat lib. 13. cap. 21. quæ confirmat Strabo lib. 16. dum Macherum numerat inter Iudeæ loca, quæ gazis tyramnorum repleta eſſent, cum Pompeus domuit Iudæam. Macherum dixit Stephanus cuſtodiam, ſiue Arcem Iudeæ. Ex Auguſti deſcriptione, & Iudaici regni recentiori conſtitutione diuidit Iudeam Plinius in duas regiones, Galileam Syriæ iunctam, Peream Arabiæ, & Ægypto proximam. *Perea* inquit lib. 5. cap. 14. *aſperis diſperſa monsibus, & cæteris Iudęis Iordane amne diſcreta*; quaſi illic montanam Iudæam ſtatuiſſe videatur. Montes Moab vocat Borchardus, & inter hos proprio nomine directè contra Iericum vltra lacum, & Iordanem montes numerat Abarin, Phagor, Phaſea, & Nebo parte 1. c. 5. §. 26. In proſpectu vero lacus Aſphaltites *à meridie* addit Plinius *Macherus ſecunda quondā arx Iudea ab Hieroſolymis. Eodem latere eſt calidus fons medicæ ſalubritatis Callyroe.* Dum vero cum Hieroſolyma Macherū, ſiue Macheruntē Plinius componit, & ſecundum illi tantū locū cedere affirmet, iam ſiue arcem, ſiue ſuppoſitam vrbē dicas, nō modo ædificiorum, ſed & populorū frequentia celebrem fuiſſe fatendū eſt. Regionem, & locū ex veteri partitione in tribu Ruben fuiſſe computatam conſtat, non in Tribu Iudæ, quod hæc Iordanum

fluuium

fluuium, lacum ſalſum, ſiue Aſphaltitem pro Oriẽtali limite habuiſſet in ſortibus, Ioſue cap.xv. his verbis. *Ab Oriente vero erit mortuum Mare ſalſiſſimum vſque ad extrema Iordanis*. At meminiſſe oportet, quòd D.Hieronymus, ſiue Euſebius de locis Hebraicis monet in verbo Berſabeæ, mirari nos non debere, ſi interdum ciuitates Iudæ in aliis tribus reperiantur. *Tribus enim Iuda bellicoſiſſimis viris pollens, & crebro aduerſarios ſuperans, in omnibus tribubus tenuit principatum, & idcirco etiam aliarum tribuum ſortes in eius interdum funiculo nuncupantur*. Idem ex Berſabea extra terminos Iudæ, quæ Berſabea Iudæ dicitur 4. Regum cap. 2. & ex Beptſame Iudæ in tribu Dan colligit Burchardus P.1. cap.3. §.4.& cap.7. §. 74.& cap.8. §.13. *Arbela terminus, & ipſe Iuda ortum ſolis aſpiciens, eſt & vſq; hodie vicus Arbel trans Iordanem in finibus Pellę*. Quæ verba Euſebij, ſiue D. Hieronymi ſunt de locis Hebraicis. Hinc dubitandũ eſſe non videtur, terminos Iudæ vltra Iordanem fuiſſe extenſos, & in ea præſertim parte vbi Macherus computabatur in finibus Arabum, & Pellæ trans Iordanem. Vnde ſatis probabile apparet Tribũ Iudæ, in eam partẽ, vbi ad Bethabaram erat tranſitus nauium, & Iordanis vadus, funiculum extendiſſe, quando termini Orientales regionis illi aſſignatæ, erant mare ſalſiſſimum, in quod defluebat Iordanus, & *extrema Iordanis*, quæ videntur ad vlteriorem ipſius ripam circumpoſita loca comprehendere. At cum omnino immutatis ſub Romano Imperio, tam Paleſtinæ prouinciæ limitibus, quam nominibus Euangelica hiſtoria, non iuxta priſcas diuiſiones, quæ geſta sũt narrare videatur, ſed iuxta partitiones illius ſæculi, in quo natus eſt, & crucifixus Dominus, conceptus & mortuus Ioannes. Natus eſſe dicitur Saluator *in diebus Herodis Regis*, & ex Ægypto rediſſe, dum *Archelaus regnaret in Iudæa pro Herode patre*. Conceptio item Ioannis ſignatur *in diebus Herodis Regis Iudeæ*, ſub Imperio Romanorum, tunc enim *exiit edictum à Cæſare Auguſto*, & deſcripta, eſt Iudeâ ſub Præſide Syriæ Cyrino. Cum vero manifeſtum ſe reddidit Chriſtus Dominus & Ioannes prædicaret, ita tempus, & Romanorum regnum notatur, *Anno quintodecimo Imperii Tiberii Cæſaris procurante Pontio Pilato Iudæam*, Tetrarcha Galilææ Herode, Philippo Tetrarcha Ituręæ, & Traconitidis, & Lyſania Tetrarcha Abilinę. Iam ergo Paleſtina, ſeu Iſraeliticũ, & Iudaicũ regnũ, non iuxta veterem tribuũ partitionẽ, ſed iuxta recentẽ Romanorum ſtatum, & nomina in Euangelio adducitur, ſiue ſub vnius regni Iudaici titulo ſub Herode ſeniore, ſiue tẽpore Natiuitatis, tam Domini, quam Præcurſoris, & illorum paſſionis ſub vario Tetrarcharum principatu. Vnde hic fruſtra videntur veteres diuiſiones requiri, præterquam ad conferendas veteres præditiones, ſeu ſacræ ſcripturæ adducta teſtimonia, cum potius rerũ geſtarum narrationes ad currentiã tempora accomodari debere mihi facile ſuadear. Aliter ergo Iudeæ nomen accipiendum videtur ſub Herode Rege ſeniore, ſeu Aſcolonite, qui vniuerſæ Paleſtinæ, ſiue Iudeæ dominabatur Auguſti permiſſionẽ: aliter ſub Tetrarchis, quando Pilatus Iudeæ, anguſtius deſignatæ præſidebat. Vnde ſacri Euangeliſtæ, nunc Iudæam in vna ſignificatione, nunc in altera accipere videntur, iuxta communem populorum loquendi vſum. Tempore quidem, quo Præcurſor conceptus eſt, Iudeæ regnum accipiendum videtur iuxta limites Romanos, quando Paleſtinam in Prouinciã redactam ſub titulo regis, vel regni Iudeorũ Herodi Aſcalonitæ regẽdam Romani dederant. Is regno Iudeæ ſuſcepto, nõ modo vltra Iordanẽ ius dicebat, ſed ædificatis in Macheruntis arce regijs ædibus, & in appoſita montis decliuitate noua vrbe, loca illa in Iudæa computata eſſe non dubitarem. Cum vero neque Euangelica Lucæ hiſtoria nomen vrbi tribuat, in qua B.Virgo Eliſabetham ſalutauit, ea nimirũ tantũ indicata ſub nomine ciuitatis Iudæ, ſiue Iudeæ in Montanis: cumq. nec ex Ioſepho, aut alio antiquo ſcriptore appareat, præter amplio-

rem

rem Macheri collis,& arcis, appellationem an alio præcipuo nomine recens condita ab Herode ciuitas nuncuparetur, non minimum mihi momentum fuit ad coniectandum, an Laſa, vel Laza Hebraicè illa eſſet, quæ Calliroe Græcis, & ab ipſo Herode dicta fuit, quaſi bellè fluens. Traducit Ioſephus Herodem regem lib. antiq.19.cap.7. quòd Græcis magis, quam Iudæis familiaris exiſteret,alienigenarum ciuitates nobilitaret, Iudæorum vero Ciuitates non repararet. Quod probabile reddit Calliroem Græco nomine, & à Græcis familiaribus indito,nouam vrbem dixiſſe, minime fortaſſe id probāte Ioſepho,quòd nomine Hebraico vſus nō fuerit; quāuis à Græca ſignificatione neq. Marcherus caſtrum abhorreat. Calliroes tamen Ioſephus meminit eodē lib.antiq.17.c.9.dum poſtremā Herodis ægritudinē narrans inter adhibita remedia Balneū illud ita deſcribit. *Et tranſiens Iordanem fluuium, aquis calidis, quæ ſunt circa Calliroen die, noctuq. fouebatur. Hæ igitur aquę calidæ ſuper alia, quæ habebant comoda etiam potabiles erant. Pergebat autem aqua illa in paludem, quæ ſulphurifera vocitatur.* Idem repetit lib.1. de Bello Iudaico cap.21. conſimilibus verbis, quæ adducere libet, vt aquas illas Calliroe trans Iordanem in lacum bituminis, ſeu mare mortuum defluentes nō longe à Macheruntis arce fuiſſe confirmetur. *Denique Iordanem tranſgreſſus apud Calliroen aquis calidis vtebatur, quæ in lacum feracem bituminis, & qui Aſphaltites vocatur, effluentes pro dulcedine potui ſunt.* Eodem latere cum Macherunte fuiſſe Calliroem iam ex Plinio vidimus,eamq. in Iudæa, quod repetit Solinus, nimius in proximitate ad Ieruſalē, ex Iudeæ deſcriptione. *Callirohoe Hieroſolymis proximus fons, calore medico probatiſſimus, & ex ipſo aquarum præconio ſic vocatus eſt.* Ptolemeus c.16. lib.5. ſiue Tabula 4. Aſiæ, inter vrbes Iudeæ ab Orientali parte Iordanis fluuij tertio loco Callirhoē numerat, Straboni prætéritā. Vix autē dubitarē, quin Callirhoe, ſi ciuitas erat, vt à Ptolemæo dicitur, ea vrbs non eſſet, quā ex Ioſepho ſub Macherūte deſcripſimus, vbi ex binis lapideis māmis aquæ frigidiſſimæ,& calidiſſimæ ſeiunctim fluentes ſaluberrimum multis morbis lauacrum componunt. Inter vrbes prope lacum Aſphaltitem Geneſeos cap. 10. numeratur *Laſa*. Hanc D.Hieronymus Calliroem eſſe affirmat in quæſt. Hebr. ſuper Geneſim his verbis. *Hoc tamen adnotandum videtur, quod Laſa ipſa ſit, quæ nunc Callirhoe dicitur: vbi aquę calidæ prorumpentes in mare mortuum defluunt.* Ex verbis Geneſeos, quæ ibi interpretatur B.Hieronymus, *& fuit terminus Chananeorum vſq. ad Laſſam,* educi poſſe videtur, in veteri partitione (ſi eam tamen Lucas Euangeliſta reſpexit) Tribum Iudæ, quæ ſortem habuit in terra Chananæorum,ad Laſam vſque trans Iordanem funiculum extendiſſe, & Callirhoem recentius dictum opidum, vel vrbem Iudæ in ſtrictiſſima ſignificatione fuiſſe. Verùm enimverò quidquid ſit, & vrbs Callirhoe, vel Macheruntis in Tribu Iuda ſub nomine Laſam computaretur antiquitùs, vt inde ciuitas Iudæ dici potuerit: ſiue Iudeæ regnum ſub Herode Peream, & Macherum vrbem complecteretur, vt ex Ioſepho, & Plinio conſtat, certum ex Euangelio eſt, partem trans Iordanem ab Hebraiaca gente inhabitatam Iudæam fuiſſe nuncupatam, & trans Iordanem Iudeam ætate Chriſti Domini extenſam. Marcus cap.x. *Et inde exurgens venit in fines Iudeæ vltra Iordanem,* & Mattheus cap.19. *Migrauit è Galilæa, & venit in fines Iudeę, trans Iordanem,* ita Galileam diſtinguens à Iudea propriè dicta,quamquàm Galilea in regno Iudeæ vniuerſę computaretur. Trans Iordanem baptizabat Iohannes, ſeu in Iordane, dum ipſe deſertum trans Iordanem incolebat; cum enim ad eum Iudæi miſerunt Sacerdotes, & Leuitas,vt interrogarent, ipſe erat trans Iordanem, vt cap.1. Iohannis. *Hæc in Bethania facta ſunt trans Iordanem vbi erat Iohannes baptizans.* Ibi teſtimonium perhibuit Ioannes quòd Chriſtus Dominus eſſet Agnus Dei, non modo quia ſtatim ad illa verba

ſubditum, ſed quod etiam cap. 3. Diſcipuli Iohannis diſceptantes cum Iudæis de Purificatione ad eum venerunt interrogantes Rabbi, *qui erat tecum trans Iordanem, cui tu teſtimonium perhibuiſti, ecce hic baptizat*. Quamquam enim Ioannes pluribus in locis baptizauerit, initio tamen trans Iordanem baptizabat, vt habetur cap. x. Ioannis; fugiens quippe Dominus Hieroſolymis *abiit iterum trans Iordanem in eum locum, vbi erat Iohannes baptizans primum*, hoc eſt in Bethania, ſeu Bethabara, vbi & Dominus ipſe baptizatus fuerat. Quamquam enim Maldonatus Bethaniam non vltra, ſed citra Iordanem eſſe voluerit, dum tamen fatetur eundem eſſe locum cum Bethabara, male cis Iordanem conſtituit. De ea enim ita D. Hieronymus, ſiue Euſebius de locis Hebraicis *Bethabara trans Iordanem, vbi Iohannes in pœnitentiam baptizabat, vnde & vſque hodie plurimi de fratribus, hoc eſt de numero credentium, ibi renaſci cupientes vitali gurgite baptizantur*. Locus iſte à Macherunte, parum diſtabat, cum non niſi quatuor horarum itinere, ab Aſphaltite lacu diſiungeretur, vt refert Cornel. à Lapide ad caput 1. Ioannis; vel potius vt Natalis animaduertit, non niſi ſeptem milliaribus: aliquantulum certè à fluminis ripa diſtabat. Quamquam enim Bethaniam tranſamnanam, ſiue Bathabaram Ioannes Biſſelius in nouiſſima Topotheſia Paleſtinæ putet fuiſſe Liuiadem campeſtrē vrbem, in Liuiæ Auguſtæ honorem Herodis ſumptibus extructam ad ipſius fluminis crepidinem, longius tamen à Iordane diſtabat, quam ſuper crepidinem fluuij dici poſſet. Moſchus namque in Paleſtina plurimum verſatus in Prato Spirituali cap. 93. Seceſſum ad Eremum narrans Siſinij Epiſcopi, ita inquit. *Erat autem hic ſenex, qui relicto Epiſcopatu ſuo propter Chriſtum venerat prope Caſtellum, quod appellatur Bethabara, & à ſancto Iordane, ſex ferme milliaribus diſtat, ibique vitam ſolitariam agebat*. Quam verò in Paleſtina verſatus fuerit Moſchus, & quam frequens in Aſcetis Paleſtinis, facile cuique opus eius legenti obuium eſt. Meminit is frequenter ſolitudinis Iordani, & præcipuè cap. 179. Cum ergo primùm in Deſerto illo clamaret Iohannes cum ad eum à Ieroſolymis miſerunt Sacerdotes, & Leuitæ. *Fuit* enim ex cap. 1. Marci *Ioannes in deſerto baptizans, & prædicans baptiſmum pœnitentiæ*, cũq; in deſerto teneris ab annis habitauerit, ibiq. manſerit vt Lucæ 1. *vſque in diem oſtenſionis ſuæ, ad Iſrael*, ex his natiuitatis, & conceptionis ſuæ proximus locus indicare videtur: ex deſerto inquam trans Iordanem, proximũ Macherum caſtrum, ſiue vrbem ad radices montis poſitam, & ſub Herode Rege nuper inſtauratam, populiſque refertam. Hanc vrbem Zachariam incoluiſſe Sacerdotem ſanctum, vt in populoſa vrbe, & tunc temporis à Hieroſolymis tantum ex recenti munimine, & inſtauratione ſecunda, inhabitantes Iudæos doceret, patriam religionē ſeruare, non admodum difficile eſt credere, pluribus alijs coniecturis idem ſuadentibus. In hac regione non procul à Callirhoe, quam fontem Heliſæi vocatā teſtatur Bellonius lib. 2. obſeruat. cap. 86. ſcribit montem ac deſertum fuiſſe, in quo Redemptor, & ieiunauit, & tentatus eſt, & deſertum quod Ioannes incoluit: quinimo ad locum ieiunantis, ſeu potius tentati Domini Bellonius ipſe per lapideos gradus aſcēdiſſe narrat, & in ſummitate rudera ſacelli olim à Chriſtianis ibi conſtructi vidiſſe: Conſimile etiam ſacellum dirutum vidit in eadem regione vbi prædicabat, & baptizabat Ioannes in deſerto magis tamen iuxta amnem poſitum, locuſtaſque ibi comeſtibiles coniectatur, quibus præcurſor victitaret. Verum cum Bellonij obſeruationibus ſcriptores, qui ſancta loca perluſtrauerunt recentiores, & vetuſtiores non conſonant. Quippe qui per varias ætates, ex varijs incolarum traditionibus ſuam Topagraphiam concinnauerint, & varia, ac pugnantia ſcribere coacti ſint; vnde tam in loco Natiuitatis, & primæ prædicationis S. Ioannis, quam regionis, vbi Dominus baptizatus ieiunauit, &

tentatus

tentatus eſt, in diuerſa abierũt, & maximas ambages pepererunt. Sanè tàm montem Quarantanæ, vbi Chriſtus ieiunauit, quàm fontem Eliſei, & locum vbi Ioannes baptizans prędicabat nõ longe à Hiericho cis Iordanem pingit nuperus ſcriptor Petrus à Valle in epiſtola ex Aleppo die 15. Iunij *1616*. dum ex Hierichi Villa per planiciem iuxta mare mortuum Hieruſalem regrediebatur. Ab eo vetuſtior Franciſcus Surianus non diſſentit, qui anno 1485. totam Iudeam paragrauit, & graphicè deſcripſit. Hic fontem Eliſei prope Hierichum ſub nouum Quarantanæ conſtituit in diſtantia à Ieroſolymis quatuordecim millia paſſuum, & duobus ante Hierichum, ſeptẽ vero ad Iordanem. Borcardus qui per decenniũ Terram ſanctam peragrauit circa annos Domini 1283. vt ipſe docet P. 1. cap. 7. §. 10. citra Iordanem pariter Montem Quarantanæ conſtituit, ſed diuidit à Mõte, in quo Dominus tentatus eſt, quem ab illo duabus leucis diſtare affirmat capite iam adducto §. 28. In Euangelio quippè legimus, Redemptorem noſtrum ieiunaſſe in deſerto, & à tentatore ductum fuiſſe in montem excelſum ſeorſim à deſerto. Eliſei quidem fontem cis Iordanum omnes ferè ſtatuunt, & tamen Belonius Callirhoem eſſe putauit, quæ vltra Iordanem ſub Macherunte ab antiquis deſcribitur. Nec minus probabiliter; cum ibi aquas calentes, & variorum ſaporum è ſaxis profluere doceat Ioſephus loco adducto, ac facile Eliſeus aquã ſalſam, & amarulentam in dulcem, ac potabilem prodigioſè conuertere ibi potuerit. Diuidit Surianus in tres regiones loca deſerta, in quibus Præcurſor agreſtem vitam duxerit, ac prædicauerit, cum re vera quatuor deſcribat. Primum cõſtituit in Montanis Iudeæ, dum paruulus ille quinquennis eſſet. Deſertum hunc locum vult amænum fuiſſe, & ætate ſua ſilueſtribus pinis refertum, ac ita domui paternæ proximum, vt noctù illuc ſanctus puer ad parentum ſolatium rediret. Secũdum deſertum in Ebron deſcribit obſcurum, & aſperum à primo per viginti millia paſſuum diſtans, & ab Ebron quinque, Eccleſiamq; ibi à fidelibus cõſtructam docet, ad cuius oſtium fons aquæ viuæ adhuc excurrat, & in proximo mõte cœnobium magnum ſub Titulo S. Ioannis Baptiſtæ eſſe affirmat. Ex ſecundo hoc deſerto loco à Deo euocatum narrat in tertium aſperiorem, nempe circa Iordanem, ibiq; pœnitentiæ Baptiſmum, ac prædicationem incepiſſe, ſed cum primũ incoluiſſe doceat cis flumen, deſertum S. Hieronymi deinceps nuncupatũ, ac tranato flumine etiam magis horridum deſertum, quod hodie S. Mariæ Ægyptiacæ ex eius ibi celebri peracta pœnitentia vocatur, iam quartum deſertum Ioannis deſcribit. De poſtremo addit intelligenda eſſe verba illa Lucæ. *Et hęc facta ſunt in Bethania trans Iordanem*, hoc eſt, vt emendat Origenes, in Bethabara villa trans Iordanum *primùm* in Tranſamniana regione, & Bethabora baptiſmũ exercuiſſe Iohannem. Verum quid quid traditiones incolarum poſt tanta ſæcula habeant, ex Euangelio certum ſcimus, & ſupra adnotauimus in Tranſamniana regione, & Bethabara, ſiue in proxima Bethabaræ ripa prædicationem, & baptiſmum *primùm* Ioannem incepiſſe, etiamſi poſtea venerit in omnem regionem Iordanis prædicans, & baptizans. Nec qui Terræ ſanctæ Topographiam contexuerunt ex Arabum, Turcharum, & variorum ibi Catholicorum traditionibus, & narrationibus me à ſententia remouent. Falli enim potuiſſe, & in aſſignandis ſibi traditis nominibus præter voluntatem alios fallere nequaquam dubitarem. Quãta quippe Græci ex quibus plurimæ traditiones emerſerunt à natura fabulantur? Inter cætera, & in re antiquis notiſſima exemplo ſint Samariæ, ſiue Sebaſtes fabulæ, quas pro rè noſtra libet aſcribere, vt varias deinde ſententias de loco conceptionis, & Natalis S. Ioannis Baptiſtæ afferamus. Refert idem Borcardus parte 1. cap. 7. § 12. in Samaria, quæ olim ſedes fuit Regum Iſrael, dupliciem oſtenſam ſibi Eccleſiam S. Ioanni dicatam, alteram, in qua ſepulcrum ipſius

eſſet

eſſet, alteram in montis ſupercilio, vbi regis palatium extructum fuerat. Ibique Monachi Græci, & Chriſtiani Eccleſiam inhabitantes docebant, Baptiſtam ab Herode carceri mancipatum, & in eodem decollatum: quod ipſe Borcardus tanquam abſurdum refellit. In vinculis tamen ibi poſitum ab Herode Antipa conſentit Surianus, & ſi Macherunte capite minutum fateatur. Sed neq. Herodes Antipa poterat Præcurſorem in Sebaſte, ſiue Samaria carceribus includere, cum ibi nullum ius diceret; erat enim Tetrarcha tantùm Galileæ, & regionis trans Iordanem. Vnde S.Iohannis diſcipuli ipſius truncatum corpus in vrbem Sebaſtenam tranſtulerunt tanquam in locum, qui ſub Herodis poteſtate non eſſet, vt alibi diximus. Neque ab huiuſmodi falſa traditione recentiores abſtinuerunt. Petrus à Valle in primis, loco iam adducto. Is tàm à Chriſtianis Arabibus ritu græco Eccleſiam illam colētibus, quā ab alijs Damaſcenis audiuit, & credidit, ſubterraneum in Eccleſia ſacellum carcerem fuiſſe, in quo S.Præcurſor Iohannes cæſo capite, Herodis iuſſu ex hac vita migrauerit. Falſum etiam ſuſpicari licet citra Iordanem locum fuiſſe vbi Chriſtus Dominus ad Ioannem accedens baptizatus eſt, cum ex Euangelica hiſtoria clarum ſit in Bethabara trans Iordanem, vbi primùm Iohannes baptizauit, & de eo teſtimonium dixit, baptiſmum ſuſcepiſſe; & tamen omnes ferè, qui regionem circa Iordanē recentius deſcribunt, non trans flumen, ſed citra oſtendunt locum, vbi Chriſtus Dominus baptiſmum ſuſcepit, & vbi Iohannes communius baptizabat, atq. Eccleſiæ rudera ibi oſtendunt. Ita Petrus à Valle, in epiſtola Aleppo data p.465. æditionis Venetæ, & quod maius eſt ante nongentos annos ita etiam ex Hodoeporico S.Vvillibaldi apud Caniſiū T.4. Antiq.lect. educitur. Pergens enim cū ſocijs ſanctus Epiſcopus ad Monaſteriū S.Ioannis Baptiſtæ, inde per vnū milliariū profectus eſt *ad Iordanē, vbi Dominus fuit Baptizatus, ibi nūc eſt Eccleſia in columnis lapideis ſurſū eleuata, & ſubtus Eccleſiā eſt nūc arida terra, vbi Dominus baptizatus fuit in ipſo loco, & ibi nūc baptizāt. Ibi ſtat Crux lignea in medio, & parua deriuatio aqua ſtat illic, & vnus funiculus extēſus ſuper Iordanē hinc, & hinc firmatur.* A Iordane ad Ierichū ſeptē milliaria aſſignat, ibique fontem Eliſei pariter cum alijs agnoſcit, non ad Callirohem, vt pinxit Bellonius. Diſtantiā Crucis in Iordane poſitæ Beda nonnihil Vvillibaldo vetuſtior ab Oriētali Iordanis ripa ità pinxit de locis Sanctis cap. 13. *In loco in quo Dominus baptizatus eſt, Crux lignea ſtat, vsque ad collum alta, quæ aliquando aqua tranſcendente abſconditur, à quo loco ripa vlterior, ideſt Orientalis in iactu funda eſt.* Verum cum S.Iohannes in omni regione Iordanis prædicauerit baptiſmum pœnitentiæ, iam dubitari nequit etiam cis Iordanem accurrentibus Baptiſmum impertiuiſſe; neque abſurdum eſt Monaſterium eiuſdem nomini excitatum ibi eſſe, & ad peregrinorum, ex proximioribus ſanctis locis accurrentium commoditatem, locum Baptiſmi Dominici in Iordane quidem fuiſſe ſignatū cum Cruce, ſed in citeriori ripa verſus Hieruſalem, & alia ſancta loca, vt non tranato flumine facilius inueniretur, in quo loco Eccleſia deinde fuerit erecta, quæ etiam in Actis S.Mariæ Ægyptiacæ citra fluuium deſcribitur. Accedunt & alia rationum momenta, quibus ſuadeor loca circa Iordanem recentioribus ſeculis incerta admodum eſſe. Iordanem fluuium aquam ſemper lutoſam habere, & turbidam omnes illius regionis Topographi docent, quamuis facillimè clareſcere, & diutiſſimè ſeruari affirmet Princeps Radziuilus in ſuo Hodoiporico, quod nunc non eſt ad manus. Maior fluminis latitudo quadraginta vlnas non excedere affirmant, profunditatem lanceæ menſuram æquare, dum ſcilicet aquis pluribus turget, & nauiculas ſuſtinet. Aliquando enim ita ſubmituntur aquæ, vt alicubi pedibus tranſigi poſſint, & torrentis quodamodo rationem habere videatur. Ex hac lutoſi fluminis natura facile accidere poſſe coniectabar, vt impleto

Digitized by Google

interdum alueo curſum facile immutauerit,& locus, qui olim erat in crepidine trans flumen, ſpatio temporis cis fluminis antiquum alueum euaſerit. Nec me coniectura ſefellit;inueni enim apud adductum, Surianum Iordanem fluuium, dū ille ſcriberet,per milliarium ab antiquo curſu deviaſſe. Verba ex Italica ſancti fluminis deſcriptione lubet adducere. *Ex mare Galileę exiens Iordanus latitudinem retinet quadraginta vlnarū, & lanceæ profunditatem. Per æſtatem in aliquibus locis pedibus traiicitur. Per quinginta milliaria extenditur. Huius fluminis aqua omni tempore turbida eſt, & lutoſa, & in mari mortuo finem habet. Penes fluuium ad mille paſſus ſitum eſt Monaſterium S. Iohannis, vbi ipſe prædicans baptizabat,& quod,dum ibi aderam,incolebant Gręci, illud mox propter Arabum moleſtias derelinquentes. In hoc loco puto Chriſtum fuiſse baptiſmate ablutum, nunc uero flumen mutato alueo per milliarium unum diſtat.* Hanc autem mille paſſuum diſtātiam vbi peregrinationes ad Iordanē deſcribit citra fluuiū eſſe verſus Ierichū clare patet. Sed in recentiori itinere Hieroſolymitano Zuallardi ſcribitur,non vno tantū milliario Iordanem à veteri alueo receſſiſſe, ſed ad bina ferè milliaria verſus Oriētem Solem diſtare ab Eccleſia baptizati Saluatoris, & Ioannis Baptiſtæ; ità refert lib.4. p.268. & poſt eū Aquilātes Rocchetta in Itinerario Terræ Sāctæ Tract.3. cap.12. nu.7. Ex ruderibus autem Monaſteriorum, & ſtationum, quæ ibi, dum Græci Chriſtiani Imperatores imperabant, excitata ſunt, ſacris myſterijs nobilitata olim loca rimari, minus certum exiſtimarē, cū tempore Tiberij,& Mauricij Imperatorum, quando Moſchus Pratum ſuum ſpirituale compoſuit, regionem citra, & vltra Iordanem Aſceterijs pluribus refertam fuiſſe, legentibus clarè pateat, & inde facile ſit ex vna in alteram ex ruinis errare. Quam uerò incerta hodie ſint loca vltra Iordanem,peregrinis euntibus Hieruſalem minus obuia, ex ſequentibus conſtabit. Sunt inter ſacros expoſitores, qui Bethabarā vbi, Ioannes primum baptizauit citra flumen conſtituant:& tamen ex Euangelica hiſtoria, niſi illi vis inferatur,apertè deducitur trans Iordanē fuiſſe. Quod idem Surianus ita confirmat. *Ex alio latere ultra fluuium Iordanem ad Orientem eſt deſertum ubi Maria Ægyptiaca pęnitentiam ègit. Item Bethabara ubi Ioannes baptizabat. Item ciuitas Ephrem ubi Chriſtus ſeceſsit propter metum Iudaorum.* Torquet ſacros expoſitores,Maldonatum præcipuè ciuitas illa Ephrem in regione iuxta deſertum, quò IESVS ſeceſſit apud Ioannem cap.xi. Diuus enim Hieronymus, ſiue Euſebius de locis Hebraicis ita inquit. *Ephram iuxta deſertum,ad quam uenit Dominus IESVS cum Diſcipulis ſuis. Diximus de hac & ſupra ſub Ephron uocabulo.* In uoce uero Ephron nulla alia uerba habet prætérquam. *Ephron in Tribu Iudæ.* Sin verò Ephre, ſiue Ephron ciuitas eſſet in Tribu Iuda, & vltra Iordanem, iam præter adductam ſortem, Tribū Iudæ trans Iordanem extenſam fuiſſe conuinceretur. Longius enim à Ieruſalem abijſſe Dominum cum diſcipulis ſuis omnes fatentur, & Euangelio Ioannis conſonat, vbi legitur. *IESVS ergo iam non palàm ambulabat apud Iudæos, ſed abyt in regionem iuxta deſertum in ciuitatem, quę dicitur Ephrem, & ibi morabatur cum diſcipulis ſuis.* Et veriſimile admodum eſt extra partem illam Iudeæ profugiſſe, quæ tunc ad diſtinctionem Tetrarchiæ Herodis Iudæa preſſius dicebatur,& in Prouinciam redacta,à Præſide Hieroſolymis, fixa ſede, gubernabatur; Herodis enim Antipæ tunc Tetrarchæ regnum in Galilea, & trans Iordanem tantum continebatur, vt diximus ex Ioſepho lib.17.cap.17. & lib.18.cap.14. Quantas etiam ambages, tum in vetuſtioribus, quàm recentioribus locorum appellationibus, ex linguarum varietate nominum mutatio peperit? Quàm diuerſis vocibus, ſub Græcorum, Arabum,& Turcharum imperio vrbes,aliįq. Paleſtinæ loci vocati ſint, ſupervacaneus mihi labor eſſet oſtendere, & in re notiſſima Geographis ſufficit id in Machero

obſeruare,

obſeruare, cuius vetus nomen, ante munitam arcem ſub Alexandro rege, non ita certum eſt. Aquilantes Rocchetta, qui ætate noſtra iter Hieroſolymitanũ deſcripſit Tract. 2. c. 21. Caſtrũ Macherunta fuiſſe monet, vbi Ioſue debellauit Iabinũ Regẽ Aſſor, & vbi ex capillis ſuſpenſus obijt Abſalon in nemore Effraim, ſiue in ſaltu Ephraim, vt habetur 2. reg. c. 18. Ætate ſua Burchardus nõ amplius Macherum, ſeu Macheruntem caſtrum illud vocari refert, ſed Aylon part. 1. cap. 7. §. 12. Quod confirmat Marinus Sanutus Torcellus, qui parum poſt Burchardũ terrã ſanctã graphicè deſcripſit in libro ſecret. fidel. Crucis lib. 3. c. 3. vbi teſtatur Macheruntem vocatum eſſe *Manayn nunc Haylon vbi latuit Dauid, & Ioannes Baptiſta poſitus fuit in carcere*. Si vero vetuſtius nomen Macheruntis Manayn reuera fuiſſet, iam eã vrbẽ Zachariã incoluiſſe difficile non eſſet, quòd vrbs Sacerdotalis vltra Iordanem fuerit aſſignata Leuitis: imò ciuitas refugij in Tribu Dan, ex cap. 21. Ioſue, & 6. Paralipom. Sed quam difficile ſit, vetuſtiora loca, & nomina recentioribus accomodare in Paleſtina, nemo neſcit, & fatetur D. Hieronymus initio lib. de locis Hebr. Nihil autem magis poſtremis ſæculis locos trans Iordanem confudit, & ignotos nobis reddidit, quam eorum, qui Terram ſanctam perluſtrauerunt, in illis indagandis deſiderata ſolertia. Regionem enim illam Tranſamnianam, vt pote peregrinis Occidentalibus minus obuiam, & noſtræ ſalutis miſterijs minus refertam deſcribere neglexerunt. Ita ingenuè idem Burchardus fatetur ad calcem primæ partis his verbis. *Terram autem duarum tribuum, ſcilicet Gad, & Ruben, & dimidia tribus Manaſſe, ex certitudine non ſcribo, quoniam vltra Iordanem non multum peregrinatus ſum, & licet tranſierim, tamen facultas non affuit diligenter notandi eam*. Quod etiam dolet Ioãnes Biſſe lius, qui nuperrimè Terræ Sanctæ Topotheſiam edidit Ambergæ anno 1659. pag. 157. & qui coactus plura ſicco pede tranſire fatetur, quia *deſtitutus terrarum illarum trans Iordanem luſtratoribus eſſet*. Ibi tamen frequens fuerat Chriſtus Dominus, Baptiſmum ibidem ſuſceperat, & à Ioanne, qui eandem regionem ſaltem in prima ſua ad Iſrael prædicatione, ac Baptiſmo incoluerat, apertè diſcipulis monſtratus fuerat, æterno Patre id è cœlo teſtante, ibique Andreas, & Petrus Apoſtolorum primi Chriſtum Dominum agnouerant.

Iam verò de loco conceptionis, & natiuitatis Ioannis Baptiſtæ aliorum ſententiæ adducendę ſunt, vt ſi quid minus veritati conſonum occurrat iuxtà imbecillitatis meæ vires expendatur. Sunt qui non modo vltra Iordanem domum Zachariæ non conſtituant, ſed neque vltra Hieruſalem. Ita Clithoueus in libello de Viſitatione Virginis cap. 2. Beda, Cardinalis Hugo, Albertus Magnus, S. Bonauentura Ekius ſerm. de Viſit. & alij. Hanc ſententiam aliqui etiam D. Auguſtino aſcribũt, qui à Salmerone Tom. 3. Tract. x. refelluntur, eo præcipuè argumento, quod ſancta ciuitas Hieruſalem in Tribu Beniamin, non Iudæ computaretur. Cornelius à Lapide in Lucam n. 39. cap. 1. ex Brocardo, Brẽdenbachio, & Adrichomio, Terræ ſanctæ Chorographis, ciuitatem Iudæ eſſe exiſtimat Emmaus, vbi incipiũt Montana Iudeæ, & Adrichomij præcipuè verba affert docentis nu. 243. domum Zacherię Sacerdotis vno milliario diſtare ab Emmaus iuxta Montana, ibiq. natũ, circumciſum, & in ſpelunca metu Herodis abſconditum puerum docet, proximumque fontem adhuc ibi oſtendi, ex quo B. Virgo apud Eliſabeth manens aquam hauriret: addit in ſuperiori parte domus Zachariæ Eccleſiam mõſtrari vbi ille Spiritu Sancto repletus prophetauit. At Burchardus re vera, non in Emmaus, ſed ad torrentem Botri, ſeu Neeleſchol, ſex leucis contra Ieruſalem, non longe à riuulo, vbi Philippus Eunuchum Candacis baptizauit, domum Zacharię, & ſalutionis Eliſabeth repoſuit cap. 7. §. 63. Ab hac Zachariæ domo tribus leu-

cis conſtituit Nobe Sacerdotum vrbem nunc Bonocopolis nuncupatam §. 69. ibiq. Dauid panes propoſitionis comediſſe refert. Vndè miror quomodo Burchardus pro ea ſententia adducatur, quòd domus Zachariæ fuerit Emmaus, cum in deſcriptione illius Vrbis cap.7. §. 70. ne verbum quidem huius rei addiderit in Veneta editione 1519. Nec pariter longe à torrente Botri, domum Zachariæ repoſuit pluries adductus Surianus. Is ex alia, & diuerſa traditione pag. 71. Itinerarij Hieruſalem Venetijs editi 1524. Montana Iudeæ, non montes, ſed vrbem eſſe docet, quæ ætate ſua in vicum redacta fuerit, ſed in qua adhuc mirabilis Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ remaneat, quamuis ſterquilinio fœdatam aſpexerit, præterquam in ſacello, vbi ille natus perhibetur, à monacis montis Sion decenter culto. Ab hoc vico, & Eccleſia ad iactum ſagittæ domum Eliſabeth deſcribit (mirùm quomodo à Zachariæ viri ſui diuerſam) & vbi diuinā ſalutationé illa accepit: Eccleſiaq; ibi vidiſſe, primùm integram, mox dirutam teſtatur. Fontem quoque Beatæ Virginis nuncupatum à Zachariæ domo ad iactum lapidis diſtantem, & alium in quo Eunuchus Baptiſmum ſuſcepit, ibi etiam indicat, & à Hieruſalem diſtantias ita metitur. *A Hieruſalem ad Monaſterium S. Crucis duo milliaria. Hinc ad milliarij dimidium domus Simeonis Prophetę. A Sancta Crucis cœnobio ad locū vbi Præcurſor natus eſt duo milliaria, cum dimidio, & hinc ad domum Zachariæ, vbi Domina viſitauit Eliſabeth quantum iactus eſt arcus; ab his diſtat fons Philippi, ſeu Eunuchi Candacis per duo milliaria, & deinde que deſertum Ioannis Baptiſtæ pueri à loco vbi natus eſt.* Amœnam hanc regionem pingit, vineis, oliuis, aliiſque ad delicias fructibus ſcatentem; & Monaſterium S. Crucis in ſaltu Libani conſtituit, vbi hortus, & deliciæ Salamonis erant, quæ abhorrere videntur à Montanis, ac deſertis regionibus. Conſimilia habet Antonius Aranda cap.37. apud Barradium T.1. lib.7. cap.12. qui pariter domum Zachariæ in duas diuidit, ſicuti & Ioannes Zuallardus in Itinere Hieroſolymitano Italicè ſcripto, & Romæ edito anno 1587. quamuis Euangelium non niſi vnicam proponat, tam in reditu Zachariæ, & conceptione Ioannis, quam in ſalutatione Virginis ad Eliſabeth in domo Zachariæ. Hieronymus Natalis in Adnotationibus ad Euangelium ſalutationis, duas domos Zachariæ ex traditionibus (vt ad marginalem oram ſcribitur) Arandæ, & Brocardi pariter conſtituit, ad quintum milliare à Hieroſolyma, ad Occidentem, & Meridiem in ciuitate Iudæ, quæ ſex leucis diſtaret à Neeleſchol, ſeu torrente Botri, & ab Hebron tribus leucis ad Septemtrionem. Ciuitatem hanc Iuda inſignem fuiſſe coniectatur, & fortaſſe Aen inter Montanas ciuitates Tribus Iudæ ab Ioſue numeratam, cuius fons inter duas Zachariæ domos fluens amœnam vallem irriget. Addit Zuallardus Eccleſiam, quam domum Zachariæ fuiſſe creditur vocari S. Ioannis in Fonte, & in cubiculo, vbi natus creditur Ioannes, dudum à Chriſtianis ſeruatam fuiſſe cum alijs reliquijs ſacram illius cunam. Baronius in Apparatu ad Annales num.79. à Burchardo diſcedit, quòd locum Montanæ Iudeæ in campeſtribus ſitum dicat, dum S.Luca in Montanis deſcribit, & quod à Chebron, ſiue Hebron Sacerdotali vrbe per nouem leucas diſtet. In Hebron quidem, ſiue Chebron domum Zachariæ fuiſſe exiſtimat vir doctiſſimus, quem Toletus ſequitur, & ante ipſos exiſtimauit Notkerus, vt vidimus ad diem 24. Iunij. Hanc ſententiam pleriſque placere teſtatur Salianus ad annum mundi 4052. num.65. quamuis ipſe Adrichomium ſequatur, qui ex inſpectione Salignіaci anno Chriſti 1522. domū Zachariæ milliario vno ab Emmaus diſſitam deſcribit in Tribu Iuda, & à peregrinis reuerenter ſalutatam affirmat. Petrus à Valle in adducta Epiſtola anni 1616. ex vrbe Bethlehem iter ſuum ad Montana Iudeæ deſcribit per valles, ac petroſos montes in vicum quēdam, vbi fons aquæ

S.Philippi

Digitized by Google

S.Philippi Diaconi vidit. Inde poſt longum iter inter montes, varioſq.vicos ad deſertum S.Ioannis perueniſſe refert, ac in vallis cuiuſdam rupe, ſupra fontem limpidæ aquæ ex viuo lapide ſcaturientem, antrum conſpexiſse, vbi puer Ioãnes habitauit, & ſupra ſpecum paruæ,& dirutæ Eccleſiæ rudera obſeruauit. Inde iter proſequtus verſus Montana Iudeæ, quæ à D.Ioannis deſerto per duo circiter milliaria diſtare exiſtimat,in vertice montis locum inuenit Viſitationis Eliſabeth, vbi magnæ Eccleſiæ ruinas inſpexit, nec valde diſtare locum, ſeu vicum,vbi Præcurſor natus perhibetur,quem Arabes vocant Am-ciareb. Eccleſiam ibi etiam partim dirutam vidit, & paſtorum in ea, ac animalium mapalia; partim adhuc ſtantem in ſubterraneo ſacello vbi Ioannes natus dicitur. Non longe à Hieruſalem, & Bethleheem locum hunc diſtare inde elicitur, quòd vnica die loca illa Petrus à Valle perluſtrauerit, & poſt meridiem, longumque ſomnum, à domo Zachariæ in veſperis Bethleheem redierit. Cum vero Hebron, ut Beda apud Baronium, & Surianus habent xxij. milliarijs ad Hieruſalem diſtet, cum locis prope Emmaus componi nequit: cum Emmaus, ſeu Nicopolis à Hieruſalem non niſi quatuor leucis, ſeu milliarijs octo abeſſe affirmet accuratus ſcriptor Burcardus P.1, cap.5o.Marinus Sanutus non longe à Hieruſalem,& à Betheron inferiore in ſpacio decimoctauo,& quadro 61. domum Zachariæ repoſuit vbi Maria ſalutauit Eliſabeth, ſed nomen Vrbis reticuit. Verùm cum hæc de loco Prædicationis,Baptiſmi, & Natiuitatis Ioannis Baptiſtę incolarum traditionibus tantum innitantur, eæque tam uariæ ſint mutatis pluries, à Chriſtianis ad infideles,principibus, & incolis,his non omnino fidendum diximus. Præter ea enim, quę iam adduximus uereri etiam poſſumus nomina eſſe, uel antiquata, uel innouata,poſtquam loca ſancta à Barbàris deſtructa fuerant,& Chriſtiani omnes, uel occiſi,uel in captiuitatem ducti, ut habet oratio Vrbani II.in Concilio Claramontẽſi apud Robertum Monachum, & alios Hiſt. Hieroſolymitanæ ſcriptores, donec ſub Gothifredo ad manus Chriſtianorum peruenerunt. Tunc enim,ut Iacobus de Vitriaco auctor eſt Hiſtoriæ Hieroſolymitanæ cap.51. ex omni natione confluẽtibus peregrinis, & uiris religioſis reparabantur Eccleſiæ ueteres, & nouę fabricabãtur cum Monaſterijs regularium,qui feruore deuotionis accenſi *eligebant ſibi loca propoſito ſuo, & deuotioni magis competentia*. Ex eo autem tempore potuerunt multa ex opinione mutari, & hoc uel illud myſterium huic, uel illi loco aſcribi. Multa ex traditionibus audita, & cum ſcriptura ſacra pugnantia, corrigit paſſim Burchardus ſedulus, & in ſcripturis uerſatus Terræ ſanctæ perluſtrator,& paſſim in eius deſcriptione cuiq. obuia ſunt. Vnde in tanta traditionum, & ſententiarum uarietate, non ita facile reſpuendum putarem in Vetuſtiori Martyrologio noſtro ſignatum conceptionis, & natalis locum,ſeu domum Zachariæ ultra Iordanem in Macherunte caſtro, ſeu ſubiecta Vrbe Callirhoe, intra Iudeæ limites,Quamquam enim quo nomine ante Herodem Aſcalonitam, & Alexandrum regem uocaretur Macherus incompertum mihi ſit, clarum tamen ex ſupradictis remanſit,Saluatorem noſtrum pluries trans Iordanem in fines Iudeæ ueniſſe, nec longe ab hac urbe baptiſmum à Ioanne percepiſſe. Iam uidimus aliquos ex Paleſtinæ Chorographis ſatis probabiliter exiſtimare deſertum, quod Ioãnes à teneris annis incoluit,non longe à paterna domo fuiſſe, & Nonnus Panopolitanus Vetuſtus Chriſtianus Poeta ita de Ioanne primum deſertum incolente per interpretem cecinit in Paraphraſi cap. 1. Euangelij Ioannis

Vbi profugus hominum exul habitauit vir

Domicilium ſuis radicibus extructum Montana domus.

Primum autem deſertum,ubi à Nonno deſcriptam Sacerdotum, & Leuitarum à Ieroſolymis legationem ſuſcepit Ioannes, fuiſſe trans Iordanem ex Euangelio

ſupra

ſupra monſtratum credimus, deſertumque illud eſſe, quod antonomaſticè deſertum ſolitudinis uocaretur, probabile admodum eſt, prope nimirum montẽ Carmelum, alium à Carmelo Heliæ. De hoc enim ita adductus Iacobus de Vitriaco cap. 52. *Eſt autem alius Carmelus trans Iordanem iuxta deſertum ſolitudinis, in quo latuit Dauid fugiens à facie Saul.* & infra cap. 53. *In hac autem eremi ſolitudine nonniſi locuſtas cum melle Beatus Ioannes edebat*, pergens deinde monſtrare ex relatione Syriaci Monachi, cuius cœnobium in partibus illis erat, Locuſtas animalia non fuiſſe, ſed herbas uocatas *Languſtas*, quarũ magna copia eſſet circa Monaſterium ſuum, adhuc comeſtiles. Nec ideo quòd plures deſerti loci in Iudæa recenſeantur improbabile redditur, prope deſertum ſolitudinis Dominum in Bethabara baptizatum eſſe, quinimo cum ſtatim ac baptiſmum ultra Iordanem ſuſcepit, in deſertum à ſpiritu expulſus fuerit, ut habetur cap. 1. Marci, de proximo deſerto facilius, quam de alio videretur intelligendum, eoque à Precurſore antea inhabitato. Sine alia namque additione, tam de Ioanne ibi dicitur, *fuit Ioannes in deſerto baptizans, & prædicans*, quam de Chriſti Domino poſt auditum de cœlo Patris teſtimonium, *& ſtatim Spiritus expulit eum in deſertum. Et erat in deſerto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.* Nec ante in Galileam ad prædicandum Euangelium deſcendiſſe videtur, quam Ioannes traditus eſſet. Subditur quippe ſtatim à D. Marco. *Poſtquã autem traditus eſt Ioannes venit IESVS in Galileam prædicans, &c.* & expreſſius à D. Matthæo. *Tum reliquit eum diabolus, & ecce Angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei. Cum autem audiſſet IESVS, quod Ioannes traditus eſſet ſeceſſit in Galileam.* Nec difficile eſt credere in partibus trans Iordanem, vbi plurimum baptizauit, & prædicauit, Ioannem captum eſſe, & ab Herode in vinculis coniectum, cum regio illa ſub poteſtate Herodis Tetrarchæ eſſet, atq. ille in Macherunte adeſſet occaſione belli cum Areta Arabum Rege, vt ex Ioſepho educitur lib. 18. antiq. cap. 9. & 10. Deſertum quidem illud, vbi habitauit primùm Ioannes in Matthei Euãgelio cap. 3. vocatũ ſcimus deſertum Iudeæ, & tamen cum ea, quam incoluit ſpelunca, fuiſſe vltra Iordanem teſtem habemus Ioannem Euiratum, ſiue Moſchum ſupraadductum grauiſſimum ſcriptorem, & cuius auctoritatem magni faciunt Ioannes Damaſcenus, Photius, Ioannes Diaconus, & alij adducti à Lipomano. Is Pratum Spirituale à vita ſancti ſenis Ioannis, & ſpelunca Sapſas exorditur, & narrat Sanctum ſenem fugientem Præfecturam Monaſterij Sancti Euſtorgij, & diſcipulum eius, proficiſcentes à ſancta ciuitate in montem Sina, *tranſuadatoq. Iordane fluuio cum vix vno lapide proceſſiſſent*, rigore illum apprehenſum, & febre detentum ita fuiſſe, vt progredi non potuerit, & coactus in ſpelunca S. Ioannis Baptiſtæ quieuerit. Antrũ hoc ſine vlla veneratione tunc à populis ignoratum ſequẽtia docent, integrè pro re noſtra ex interpretatione Auguſtini Camaldulenſis, Tomo 13. Magnæ Patrum Bibl. appoſita. *Cum vero in tantum excreſceret ardor febris, vt ambulare non poſſet, inuenerunt ſpeluncam paruulam, in quam ingreſſi ſunt, vt requieſcerent. Cum vero febris ita inualeſceret, vt ſe vix mouere poſſet, in ipſa ſpelunca tres dies commorati ſunt. Tum Senex in ſomnis aſpexit, quendam aſtantem ſibi, & dicentem. Dic Senex, quò ire vis? Reſpondit ei Montem Sina. Dicit ei, Ne queſo, ne recedas hinc. Cum uerò Seni id perſuadere non poſſet abſceſſit, febris uerò Seni acrius infeſta erat. Rurſus nocte ſequenti idem Seni aſtitit eodem habitu, & ait. Quid Senior affligi vis? Audi me, & nuſquam hinc proficiſcaris. Ait ille Senex: Tu quiſnã es? Reſpondit is, qui apparuerat. Ego ſũ Ioannes Baptiſta, & ideo tibi iubeo, ut nuſquam recedas: Nam ſpelunca iſta breuis maior eſt monte Sina. Quippe in hanc ſæpius Dominus Noſter IESVS, cum me uiſitaret ingreſſus*

greſſus

greſſus eſt. Pollicere ergo mihi, quod hic habitabis, & ego mox tibi ſanitatem reſtituo. Paruit S.Senex, & continuo conualeſcens ibi ad mortem vſque perſiſtens ſpeluncam in Eccleſiam vertit, & Monaſterium congregauit. *Appellatur autem locus ille Sapſas. Iuxta illum ad læuam ſitus eſt torrens Chorat, ad quem miſſus eſt Helias tempore ſiccitatis ex aduerſo Iordanis.* Ex his apertè etiam conuincitur, quã parum in locis ſacris conſtituendis fidendum ſit recentiorum relationibus, ſeu incolarum traditionibus, cum hi ſpelũcam S.Ioannis citra Iordanem pingant, ſicuti quod inhabitabat deſertum. In hac eadem ſpelunca alium ſenem commoratum eſſe narrat idem Moſchus cap.2.tantæ ſanctitatis, vt leones ſecum cubarent, & in ſuo ſinu cibum acciperent. Eadem fortaſſe hæc fuerat, in qua Sanctus Baptiſta, vt Nicephorus habet lib. 1. cap. 14. *alterum cum dimidio annum agens, vnà cum Matre Eliſabetha in ſpelunca quadam ad regionem Montanam ſaluus conſeruabatur, fortaſſe Herodis ſanguinarias effugiens manus*, vt interpretatur Langius. Addit Cedrenus in Comped. Hiſt. Ioannem delituiſſe in ſpelunca quadã, in qua mater obierit, & Angeli deinde Præcurſoris infantis curã ſuſceperint. Prodigiosè ſpeluncam in monte adapertam ex præcibus Eliſabeth narrant antiqua excerpta chronologica, quæ Scaligerus edidit in Theſauro temporum p. 81. Poſtquam enim auctor ille retulit Herodem quærentem puerum Præcurſorem ad necem, Zachariæ patri mortem intuliſſe, hæc de fuga matris, & pueri habet. *Eliſabeth autem cognoſcens, quia querebatur Ioannes, apprehendit eum aſcendens in Montana, & aſpiciebat vbi eum abſconderet, & non erat locus abſcondendi. Tunc ſuſpirans Eliſabeth exclamauit, dicens Mons Dei ſuſcipe me matrem cum filio, & ſtatim ſciſſus eſt mons, & ſuſcepit eos.* Aufugiſſe verò Eliſabethã in eadẽ Montana Iudeæ difficillimum videtur vbi domus Zachariæ erat, ibi enim primum miniſtros Herodis puerum quæſiuiſſe dubitari nequit; Ignoraſſe autem vigilem regem, & callidum Senẽ, quæ in natiuitate Præcurſoris acciderant credibile non eſt, præſertim ſi tam proxima Hieruſalem domus Zachariæ fuiſſet. Forte neque Herodem latere poterant etiãſi in Arce Macheri, vel vrbe Callirhoe ab Herode reſtauratis, vel conſtructis, domus Zachariæ fuiſſet, ſed fugã inde faciliorẽ futurũ in proximũ aſperũ deſertũ, vbi antrũ Ioãnis, à Moſcho diſcribitur, nemo negaret. Hæc quidẽ nõ pugnãt, quin deſerto ſolitudinis proxima eſſe potuerit domus Zachariæ. Sed quia inter apocripha reputantur, non magni põderis, ad illius aſſertionẽ eſſent. Minus tamen difficile apparet, Ioannẽ puerũ Herodis rabiẽ vitaſſe potuiſſe, ſi paterna domus in montuoſis regionibus longiùs à Hieruſalẽ poſitis fuiſſet, quam in proximis montibus, nec longius à Bethlehem poſitis. Minus diuulgata prodigia ſuper omnia montana Iudeæ de nato puero callido Regi innotuiſſent, ſi rumoris origo vltra Iordanem eſſet quam in Bethleem proximis montibus. Ideo enim ſuſpicioſus Rex cædem puerorum, *qui erant in Bethehel, & in omnibus finibus eius* indixit, quia inquirentibus Magis natum regem, ex Iudæorum vaticinijs audierat Herodes, ex Bethleem naturum; & quamtumuis vltra Iordanem aliquem de Ioannis natiuitate rumorem ex Macherunte, & ſubiecta Vrbe, quam ipſe conſtruxerat, & in delicijs habebat, percipere potuiſſet, quia Bethlemiticum vaticinium non attingebant, non erat cur magni faceret. Si quis verò Macheruntis arcem, uel vrbem pro ciuitate Iudeæ, vel Iudæ accipere renuat, conceptionem ibi veneratã ſuſcipiat. Ibi certè in vinculis Præcurſor poſitus, nouũ de Chriſti præbuit teſtimonium: inde tranſmiſſis ad illius miracula videnda diſcipulis, & pro iuſtitia, veritate obtruncatus, Chriſtum Dominum, non tam prædicationis, quam mortis Præcurſor, & prægustator euaſit. Difficile eſt enim ibi Chriſtianos Eccleſiam in tanti viri memoriam non extruxiſſe, vt ibi eius celebritates recolerent; quamquam peregrinantium incuria trans Iordanem loci

vix

vix deſcribãtur, vt ſupra monuimus, vel potius incolarũ incertis traditionibus cõfundantur. Binos tantum ſcriptores vidi qui Macherũtis Eccleſiam indicauerint; alter eſt alibi adductus Zuallardus lib. 4. pag. 268., qui nouiſſimum illius arcis ſtatum ita indicauit, *vltra Iordanum rudera Caſtri ſunt cum Eccleſia, vbi S. Ioannes Baptiſta in vinculis poſitus, & capite minutus fuit. Vocabatur antea Macherunta, & nunc Ailon.* Alter poſt Zuallardum eſt Aquilantes Rocchetta in Itinerario Terræ Sanctæ tract. 3. cap. 12. nu. 5. his verbis ex Italico. *Vltra Iordanem eſt Macherunta, nunc Ailon, vbi veſtigia eius ſunt cũ Eccleſia, in qua S. Ioannes Baptiſta in vinculis poſitus ſecuri percuſſus fuit*, ſcripſit Rocchetta, vt antea diximus poſt decennium à Zuallardo. Trans Iordanem quidem pro certo habeo deſertum Sanctũ Ioannem incoluiſſe; ibiq. primò Regnum Cœlorum Iudęis inauditum, cum baptiſmo Pœnitentiæ prædicare cæpiſſe; ac Chriſtum Dominum abluiſſe non longe à Macherunte. Quod Caſtrum an Coſmos Ptolemei fuerit ignorare me fateor, ſed ab omnibus Geographis ſupra oſtium Iordanis in Aſphaltitem introeuntis poſitum deſcriptum video trans Iordanem, à cuius Oſtio locus vbi Chriſtus baptizatus fuit, non niſi per quinque milliaria diſtabat, vt teſtis eſt Gregorius Turonenſis lib. 1. de Gl. Mart. cap. 17. his verbis. *In vno etenim (Iordanis) reflexu aqua ipſa reuoluitur, in qua nunc leproſi mundantur. Cum autem aduenerint ſæpius lauantur in flumine, donec ab infirmitate purgentur. De publico autem, dum ibi commorati fuerint victum accipiunt: ſanati autem ad propria diſcedũt. Ipſe quoque Iordanis ab eo loco in quinto milliario mari commiſtus mortuo nomen amittit.* Iam ergo non ita abſurdum, ac enorme paradoxum cuiquam deinceps videri velim locum conceptionis S. Ioannis Baptiſtæ in mõtibus Iudeæ trans Iordanem fuiſſe, & vel in Arce Macherunti, vel eidem ſubiecta Callirhoe, deinde nuncupata, vel vetuſtioris nominis Iudaica Laſa, non expreſſo ab Euangeliſta nomine. Doleo autem clariorem lucem obſcuriſſimę Vetuſtioris Martyrologij noſtri aſſertioni addere non potuiſſe.

VII. Kal. Octobris.

IN Aſia natalis Sanctorum Eucarpi, & Bardumani, & aliorum xxvi. Et alibi depoſitio Sancti Marci.

SEPTEMBRIS 25.

ASiani martyris Eucarpi ſocium Bardumanum, Bardonem vocat M. Corbeienſe, cui anonymos tantùm xx. iungit. *VII. Kal. Oct. In Aſia natalis SS. Eucarpi, & Bardonis cum alijs xx. In Gallia Ambianis ciuitate paſſio S. Firmini Epiſcopi, & martyris, & alibi depoſitio S. Marci.* Proprius ad nomen Bardumani, non Bardonis, ita accedit M. Antuerpienſe. *VII. Kal. Octobris. Natalis Bardomani, Eucarpi, & aliorum xxvi. Roma depoſitio Euſebij Epiſcopi, & in Caballono Senatoris, & in Sardinia natalis Luxurij, & alibi Nigeni, Nabroti, Fauſtini. Aruernis Apollinaris Epiſcopi.* At quantùm Vetuſtiſſimum hoc Martyrologium in nominibus Aſianorum martyrum, & anonymorum numero cũ noſtro conuenit, tantùm in reliquis ad ſequentem diem pertinentibus, & cum

hac confuſis diſſonat, vnde vt monuimus die xviiij. Septembris, ita hic etiam cogimur laterculum ſecare, & à verbis illis *Romæ depoſitio, &c.* ſegmentum pro ſequenti die relinquere, ex fide librorũ noſtrorum, & Corbeienſis Martyrologij. Cum ergo in numero anonymorũ Antuerpienſe martyrol. & codices noſtri conueniant, in Corbeienſi videntur reſtituendi alij ſex, & legendum *cũ alijs xxvi.* præſertim quòd ita etiam retineăt Romanum M. Beda, & vetera mſſ. vt ibi notat Baronius, in quibus pariter Bardomianus, & Eucarpus in Aſia martyres venerantur; ſicuti ex Beda Galeſinus, etiam indicauit. In pervetuſto Kalendario Hieronymiano Can. Lucenſiũ legitur vij. Kal. *Eucarpi, Marci*, Rabanus S. Firmiñum ita addit. *vij. cal. natale S. Firmini martyris. In Aſia natale Bardomiani, Eucarpi, & aliorum xxvi.*

Et alibi Dep. S. Marci. Depoſitionis nomen videretur potius Marcum Confeſſorem ſignare quam martyrem, niſi etiam repoſitionem reliquiarum aliquãdo ſignificaret, vt aliàs monuimus. An S. Marci Euãgeliſtæ hìc aliqua reliquiarum translatio memoretur non affirmarem. In Menologio Baſilij Marcus martyr cum ſocijs infra 27. Septembris recolitur, ex Antiochia Piſidię Nicæam adductus, ibiq. obtruncatus. Duo Marci Romani Pontifices veneratione parùm inter ſe diſtantes indicantur à Petro de Nat. lib. 9. cap. 23. & 24. An alter ex his eſſe potuit, qui hac die incerto loco recolitur? videantur, quæ infra ad Nonas Octob. adnotamus.

VI. Kal. Octobris.

ROmæ Via Appia. In Cimiterio Caliſti depoſitio S. Euſebij Epiſcopi. Et in Albano natalis Sancti Senatoris. & in Sardinia natalis Sancti Luxori, & S. Magigni. Naboris. Fauſtini. *Aruerñ dep̃ Apollinaris.*

SEPTEMBRIS 26.

SAnctum Euſebium Romæ librarij errore, pridianas Tabulas cum hodiernis confundẽtis, exhibuit ſuperiori die M. Vetuſtiſſimum, vti ibi adnotauimus, in quo tamen iterum Euſebius producitur alijs derelictis cælitibus, qui ex libris noſtris, & Corbeienſi M. ad hunc ipſum diem pertinent. VI. Kal. *Romæ Euſebij Epiſcopi* tantùm habet, ſed alij ſubſequentes addendi ex ſuperiori laterculo ſunt, vt ita etiam legit M. Corbeienſe. *VI. Kal. Octob. Romæ via Appia in Cæmeterio Caliſti, depoſitio Sancti Euſebi Epiſcopi, & Confeſſoris. Et in Albano natalis Sancti Senatoris, & alibi natalis Sancti Magigi, Naboris, Fauſtini. Et in Sardinia natalis Sancti Luxuri Martyris. Aruernis depoſitio Apollinaris Epiſcopi, & Confeſſoris.* Mirum quòd Vetuſtius noſtrum Martyrolog. in libris noſtris Romæ S. Euſebium Epiſcopum tanquam martyrem recolat cum M. Vetuſtiſſimo vj. Nonas Octobr. hìc vero depoſitionis adhibito nomine videatur cõfeſſorem aſſerere. Luitprandus, ſeu quiſquis ſub eius nomine vitam Pontificum Romanorum ſcripſit, de Euſebio tanquam de Confeſſore videtur loqui, dum nulla martyrij mentione inducta, inquir, *Qui 6. Nonas Octobris migrauit ad Dominum.* Conſimilia habet Abbo Floriacenſis. *Qui etiam ſepultus eſt in Cæmiterio Caliſti via Appia VI. Nonas Octobris.* Quod pariter confirmat liber Pontificalis Damaſo tributus, &

notatur etiam in Hiſt. Pontificali mſ. hedina Canonic. Lucenſium. At Romanũ M. natalem S. Euſebij Romani Pontificis recolit hac die 26. Septembris, cui conſentire animaduertit Baronius Adonem, & vetera mſſ: illius tamen Ado reuera non meminit, ſed Appendix cum Adone Moſandri permixta, quo vſus eſt Baronius his verbis. *Romæ via Appia in cæmeterio Calliſti depoſitio S. Euſebii Epiſcopi, & Confeſſoris.* Confeſſorem etiam vocat Bellinus de Padua. Sed ita apertè non dicitur in Romano martyrol. emendato, quinimò Maurolycius eundem apertè martyrem vocat hac eadem die. *Romæ S. Euſebij Papæ, & martyris ſub Maxentio, vel Galerio.* Is in præfatione ex antiquis martyrologijs accipere profitetur. Ita etiam Petrus de Natalibus Euſebium primum Papam martyrem vocat lib. 9. cap. 123. & ſubdit. *Hic S. Pontifex pro Chriſti nomine martyrio coronatus eſt ſub perſecutione Conſtãtini antequam fieret Chriſtianus.* Diſſonat ab alijs in loco ſepulturæ: aſſerit ſiquidem S. Euſebium ſepultum iuxta corpus B. Petri in Vaticano vi. Kal. Octobris. Galeſinus hæret, an martyrẽ affirmet, vel confeſſorem, & ad hanc diẽ in martyrol. Confeſſorem, in Notationibus martyrem dicit; omnibus vero adductis Vetuſtius, fragmentum Bucherij, ita ad hanc diem memoriam S. Euſebij ſignat in cœmeterio Calliſti. *vi. Kal. Octobris. Euſebij in Caliſti*, ſubintellige cœmeterio. An qui ad diem vj. Nonas Octobris Euſebium repoſuerunt, ex deprauato aliquo codice accipientes pro *vi. Kal.* ſcripſerunt *vi. Nonas?* An ex eo, quod nũc veluti confeſſor depoſitus dicitur, illic tanquam martyr paucis interpoſitis diebus veneratur? De duplici Euſebio Romano Pontifice dubitari poteſt, quemadmodum Marcum duplicem exhibet Petrus de Natalibus, vt heſterna die indicauimus. Sed nihil addendum ſine vehementi ratione putarem. Viuens enim Euſebius perſecutionis tempore, aliqua pati pro fide potuit, licet per mortem agonem non compleuerit. Ita ſtrictiſſimè confeſſor, & martyr etiam dici meruiſſet: qui enim in tormentis confitentes Dominum fidem noſtram teſtati ſunt, reuera martyres dici poſſunt, licet in pace quieuerint, vt alibi ex D. Cypriano adnotauimus.

In Albano. Albani habet M. Romanum hoc ipſo die; Vſuardus *Albano ciuitate*; Appendix ad Adonem, codices noſtri, & M. Corbeienſe in Albano: *Ciuitate Alba* Bellinus de Padua: *ciuitate Albana* Maurolycius, Petrum de Natalibus ſequtus. Longè ab his diſtat martyrol. Vetuſtiſſimum, quod S. Senatoris memoriam recolit *In Caballono.* Cabilo Æduorum vrbs, quæ Cabillonum, & Cabillonia ab antiquis dicitur, nullum præfert apud Sammarthanos Senatorem confeſſorem. Cum ergo expreſsè in aliquibus Martyrologijs Albanæ Vrbis nomen addatur de Ciuitate Alba Latij ab vrbe Roma ſex circiter milliaria diſtante, intelligendum videtur, cuius Epiſcopalis titulus, & rudera tantum ſuperſunt. Albanum Caſtrum ex ruinis eius, vt ferunt, cõſtructum perſtat adhuc, vini fama celebre. Erat etiam Albanopolis, ſiue Albana vrbs in Macedonia Metropolis, ſeu Albania, & aliæ plures, ſiue vrbes, ſiue Caſtra Albæ nomine apud Geographos inueniuntur: Sed ſine alio adiectiuo in Eccleſiæ Occidentalis martyrolog. vix præter oppidum Albanum Latij, alia vrbs videtur accipienda. Verùm, vt Baronius fatetur, nulla Albano, aut finitimis locis S. Senatoris martyris memoria reſtat: neque apud Ferrarium in catalogo SS. Italiæ; quamuis ex Vſuardo, & Tabulis Eccleſiæ S. Marci in Calabria S. Senatorem martyrem, Angitani in Brutijs cum fratribus Viatore, & Caſſiodoro, ac Dominata matre menſe Septembri recolat die 14. Sauſſayus in ſupplemento Gallicani M. vj. Kal. Octobris. *Apud Albanum Galliæ Narbonenſis oppidum S. Senatoris Confeſſoris* meminit, nec amplius addidit; vnde verò acceperit, & quare confeſſorem

voca,

vocauerit me latet, niſi ex Maurolycio, id mutuatus ſit, qui *Ciuitate Albana*, non oppido, *S. Senatoris Confeſſoris* natalem hac die indicat. Apertè quidem martyrem habet Petrus de Nat. lib. 11. n. 261. *Senator martyr in Ciuitate Albana paſſus eſt vi. Kal. Octobris*. Quod cum ex vetuſtiſſimis Martyrologijs, præſertim Sancti Hieronymi accepiſſe profiteatur initio illius cap. 130. conſonantibus etiam libris noſtris, & Corbeienſi, probandum magis videtur.

In Sardinia. S. Luxorii in Sardinia memoriam dedimus ad diem 21. Auguſti, eſt Ioanne Arca. Vitam eius indicauimus, etiam à Mombritio ſcriptam: hìc nihil addendum habemus, niſi quod celebritas hæc repetita fortaſſe eſſe potuerit ex translatione aliqua reliquiarum à deſerto loco Ferongiano, vbi capite trūcatus fuit, ad vrbē Calarim in Monaſteriū S. Luxorij: vel ex dedicatione Baſilicæ, cuius idem Arca meminit de SS. Sardiniæ lib. 1. tùm in vita S. Luxorij, tùm in alia ſequenti SS. Caſelli, & Camerini. Videātur etiam quæ habet Ferrarius de Translatione S. Luxorij, & duorum ſociorum è Sardinia Piſas, in cuius Cathedrali Eccleſia feſtum agitur die 26. Auguſti. In Appendice tamen ad Adonem ſine ſocijs, hac eadem die vj. Kal. Octobris *In Sardinia natale S. Luxorij* memoratur. Anceps hìc fui, an qui ſequuntur in codicibus noſtris martyres Magignus, Nabor, & Fauſtinus S. Luxorio eſſent tanquam ſocij ſuccenturiādi; ſed alios incerto loco *alibi* martyres eſſe me docuerunt Martyrol. Vetuſtiſſimum, diſertè à Sardinia eoſdem diſtinguens, & Corbeienſe, quod non modo per aduerbium *alibi* ab alijs locis diſtinguit, ſed Luxurio Sardo martyri, ſeu Luxorio præponit. Horum tamen nomina variā ſunt: qui enim Magignus in libris noſtris dicitur, & Migignus in Corbeienſi, Nigenius eſt in Antuerpiēſi, cui Nahor eſt Nabrotus.

Aruernis. S. Apollinarem Romæ martyrem coronatum ex mſ. exhibet hac die Galeſinius, qui tamen deprauatos codices habuit. Sed Aruernis conſtanter, tam M. Corbeienſe, quam Antuerpienſe S. Apollinarem Epiſcopum tribuunt. Hunc Sauſſayus in catalogo SS. Galliæ inter cælites numerat, qui proprias hiſtorias, & natalem non habēt, & Adonem adducit, defunctum eſſe docentem 6. Kal. Octobris. Verùm in eius Appendice, non apud Adonē proſtat, vbi Epiſcopum fuiſſe additur, ſicuti in martyrol. Corbeienſi Epiſcopus, & Confeſſor dicitur: Epiſcopus tantùm in Antuerpienſi. In Tabulis apud Damocharem xxi. Epiſcopus Aruernenſis ſcribitur. Apud Sammarthanos Apollinaris decimus quintus Claramontēſis, ſiue Aruernenſis Epiſcopus addita nota Sāctitatis deſcribitur, quamuis in verbis ex Gregorio Turonenſi adductis malè ex Epiſcopatus ambitu videatur audire. Veritus quapropter eſſē, ne potius hìc Apollinaris Sidonius Epiſcopus, & doctrinæ fama clarus veneraretur, qui in adducto à Sammarthanis epitaphio Apollinaris dicitur, & ab Eccleſia Aruernēſi ſanctorum albo aſcriptus colitur, niſi ad Dominum migrauiſſe 12. cal. Septēbris, iidem ex Sirmondo, & eodem epitaphio docerent. Epiſcopalis dignitas in libris noſtris prætermittitur. Meminit tamen Apollinaris Epiſcopi etiam Ferrarius in Catalogo Generali vj. Kal. Octobris, ſed ex Adonis Appendice, & Damochare.

V. Kal. Octobris.

IN Ceſarea Cappadociæ natalis Sancti Eleutheri. In Tarſo Ciliciæ natalis Sanctorum Taraci. Probi, & Andronici. Ad Acia Ciuitate natalis

Sanctorum Coſmę,& Damiani martyrum. In Eſſuſo natalis Sācti Tymothei diſcipuli,ad quęm Paulus epiſtolas ſcripſit. In Territorio Eduę Ciuitate natalis Sancti Florentini.

SEPTEMBRIS 27.

IN natali vrbe Eleutheri conuenit cum libris noſtris martyrol. Antuerpienſe, non ita in reliquis, ut conferendo patebit. Ita enim illius hodiernæ Tabulæ retinent. *V. Kal. Octobris. In Cæſarea Cappadociȩ natalis Eleutheri, & in Byzantio Coſmę, & Damiani, & in Tarſo Ciliciȩ Taraci, Probi, & Andronici Ciuitate Egas Romani martyris. In Epheſo Timothei. Eduæ ciuitate natalis Florentiani.* Vberius, quam libri noſtri, ab his alioquin non diſſonans, ita legit martyrol. Corbcienſe. *V. Kal. Octob. In Cæſaria Cappadociæ natalis S. Eleutheri. In Tarſo Ciliciæ SS. Taraci, Probi, & Andronici, Iuſtini. Adacia ciuitate natalis SS. Coſmi, & Damiani martyrum. In Epheſo natalis S. Timothei diſcipuli Pauli Apoſtoli. In territorio Auguſtoduno ciuitate Sancti Florentini, Siluani, Firmi.*

Eleutheri. De S.Eleutherio milite cum alijs innumeris Nicomediæ coronatis agit Romanum martyrol. cum Beda, Vſuardo, & Adone ad diem secundā Octobris, ubi aliqua congerit Baronius. In Appendice uerò ad Adonem hac ipſa die V. Kal.Octobris legitur. *In Cæſarea Cappadociæ S.Eleutheri.* Vnde cum ex fide horum plurimorum codicum S. Eleutherius hac die veneratus,non Nicomediæ, ſed Cæſaræ conſtanter tribuatur, alius eſſe uidetur à Nicomedieſi: præſertim cū Cæſarienſi nulli ſocij, Nicomedienſi innumeri ferè tribuātur. Eleutheri celebris martyris meminit Theodorus lector in collectaneis, an verò Cæſarienſis, uel Nicomedienſis fuerit non exprimit. De S. Eleutherio ex Tabulis Græcorum Cæſareę in Cappadocia ſub Adriano Imperatore agit Ferrarius ad hanc diem,& vitam,& paſſionem apud Lipomanum extare docet in catalogo Generali. Surius ad hanc diem non retulit. De Græcis fides ſit penes illum, cum neque in Menologijs, neque in Calendario Græcorum hac die mihi compareat.

In Tarſo Ciliciæ. Quinquies in Vetuſtiori noſtro M. Taraci, Probi, & Andronici memoria agitur, nempe die v. Aprilis. xiij. Maij. xxvij. Septembris ix. & x. Octobris. Varias in celeberrimis martyribus ſolemnitates, varijs in locis translatas reliquias, plures Baſilicarum dedicationes parere potuiſſe non eſt difficile. Videnda quæ ad illos dies adnotauimus. Die v. Aprilis vniuerſim in Cilicia eorundem natalis exhibetur, xiij. Maij in Paleſtina, hac die preſſius in vrbe Tarſo. Iterum in Cilicia 9. Octobris. Alibi incerto loco, vel in Africa die x. eiuſdem menſis. Longiora SS. martyrum certamina, partim apud Tharſum Ciliciæ, partim Mopſuetiæ, vt habet Menologium Baſilij, varios etiam natales parere potuerunt. Sed magis vt diximus ad diem v. Aprilis, vbi eorundem conſuminati martyrij diem fuiſſe adnotauimus ex Actis Conſularibus xj. Octobris, quando nulla in Vetuſtiori noſtro eorūdem extat memoria.

Ad Acia ciuitate. Vnica voce locum ſignat M. Corbeienſe, & *Adacia ciuitate* ſcribit, in libris noſtris diuiditur, & propoſito *ad* ſeiunctim ſcribitur, *Acia* verò maiuſcula littera in capite ſignatur. Martyrologium Romanum cum Beda, Rabano, Vſuardo, Adone, & Notkero apud Ægeam, ſiue Ægeæ natalem SS.

Coſmæ,

Coſmæ, & Damiani recolit, quæ Naualc Cyliciæ eſt, & vrbs Epiſcopalis ſub Archiepiſcopatu Anazaberno. Hæc etiam vrbs patria eorum dicitur in Actis Metaphraſtis apud Surium, ibique paſſi referuntur ſub Lycia Præſide hac ipſa die 27. Septembris, germani fratres, ex venerabili matre Theodora geniti. Ægeã Ciliciæ vrbẽ, quamquam plures cognomines ab Ortelio indicentur, explicat SS. Coſmæ, & Damiani patriã fuiſſe Ferrarius in Topographia Martyrologij Romani. Sed mirum, quod etiam ſi apertè Ægeæ nati dicantur, ſe eſſe Arabes his coram iudice verbis SS. martyres profiteantur. *Nos ſi vis ſcire Arabia prouincia ciues ſumus*. Agiæ in Sicilia legit Sauſſayus hac ipſa die, ſed minus Arabiæ commodum nomen. Vetuſtiſſimum Antuerpienſe M. forte vt ambages vitaret, locum eorundem venerationi dicatum Byzantium pro Ægea reddit, non natalem. Vnde coniectari ſubijt locum potius Arabiæ deſignari, qui minus fortaſſe corruptè in libris noſtris indicaretur *ad Aſia* nempe pro *ad Acila*. Acila emporium eſt Arabiæ regionis Plinio, & Acila Straboni in Arabia Felice promontorium, ubi naſci potuerint martyres, & quia in Ægea Ciliciæ paſſi deinde fuerunt is, qui acta concinnauit, facile Acilam, naturæ patriam cum Ægea, natali martyrij confudit. Erant hi SS. martyres gratuiti, ſiue Anargyri Medici, qui circumeuntes ciuitates, & prouincias ægrotos curabãt, vt in Actis ſinceriotibus dicitur apud Metaphraſtem, & in vetuſto Hagiologio noſtro mſ. Vidit Baronius varia horum SS. martyrũ Acta erroribus, & implicationibus referta, quæ ſi quis tueri uelit, alios Coſmã, & Damianũ conſtituere neceſſe habeat. Fateor me quoq. in varia diſtractum, neque prorſus benè de ſincerioribus ſentientem apud Surium ex Metaphraſte, melius verò de noſtris in quibus nihil de munere Palladiæ, aut Camelo loquente legitur, nullas hic addere notationes cogitaſſe, ſed Menologium, quod Baſilij dicitur vires addidit, & in viam quadantenus, reuocauit. In hoc Menologio ex interpretatione Petri Archudij non modo duo diuerſi Coſmæ, & Damiani proponuntur, ſed tres, omnes Medici Anargyri, & gratuiti: Græci nempe, Arabes, & Romani. Hos Acta etiam, quæ oculatiſſimus Baronius ſinceriora putauit, confudiſſe apparet. Adferre autem hìc libet integra quæ Menologium illud habet ad diem xvij. Octobris. Titulus eſt. *Eodem die, certamen Sanctorum Anargyrorum Coſmæ, & Damiani, fratrumq. illorum Anthimi, Leontij, & Eutropij*: eorum verò Elogium ita ſequitur. *Tres ſunt Sanctorum Anargyrorum coniugationes, quibus & eadem Coſmę, & Damiani nomina fuerunt, & Medicinę artem tractauerunt, & Anargyrorum cognomen habuerunt: fuerunt enim alij Theodotæ pientiſſimæ fæminæ filij, qui vita quieta perfuncti in loco Phereman nomine ſepulti ſunt. Alij qui cum Roma degerẽt, præceptore inuido vſi, per dolum ab eo in montem per ſimulationem legendi herbas deducti, lapidibus obruti ſunt. Alij de quibus nunc nobis inſtitutus ſermo eſt Arabes fuere, qui terrarum orbem peragrantes gratuitam morbo aliquo laborantibus operam præbebant. Diocletiani verò temporibus in Ciliciam profecti, & comprehenſi ſiſtuntur Lyſiæ duci, quos varijs affectos ſuplicijs capite damnauit, & tres, qui eos proſequebantur fratres, Anthimum, Leontium, & Eutropium*. De Primis, ſeu Græcis, qui in pace quieuerunt, & quorum acta contentionem de tribus ouis, & humana voce loquentem Camelum, habent, à Baronio exploſa, idem Menologium agit calendis Nouembris; qua die in Menologio Caniſij hæc tantum verba notantur. *Commemoratio SS. Coſmæ, & Damiani filiorum Theodoræ Aſianæ mulieris*. De Romanis, an aliquid in Menologio Baſilij contineatur, prodendũ relinquo his, ad quos integrum illud peruenerit, cum editum ab Vghellio viro celeberrimo, & amico noſtro ad calcem To. 6. Italiæ ſacræ

cræ nonniſi ſexmenſes à Septembri cō-tineat; ſed quod apertè legitur in Menologio Caniſij Kal. Iulij, id apprimè confirmaret *Mēſis Iuly die primo. Certamen SS.martyrum Coſmæ, & Damiani, qui Romæ* (videtur deſiderari *paſſi*) *ſunt ſub Carino Imperatore. Hi cum Medicinę artis eſſent periti, non aliam curationi mercedem, quam in Chriſtum fidem, & confeſſionem recipiebant.* Hæc magis vtique accomodata cauſa martyrij eſt, quam præceptoris inuidia; niſi ad necem ab illo in montem ducti, ibi à ſacrilegis, & infidelibus in odium fidei, & quòd Chriſti fidem pro mercede exigerent, lapidati fuerint. Sub Carino quidem, & Numeriano perſecutionem Romæ viguiſſe pluribus hiſtorijs probat Baronius ad annum 284. De Arabibus Menologiū Baſilij agere profitetur die illa 17. Octobris, qua die pauca hæc indicat Menologium Caniſij. *Sanctorum fratrum Coſmæ, & Damiani, Leontii, Anthimi, & Eutropij.* Omnes quidem fratres fuiſſe docent, etiam ſinceriora Acta in Hagiologio peruetuſto noſtro. Cum vero hic de fratribus, Leontio, Anthimo, & Eutropio, ſiue Euproxio non meminerit martyrologium noſtrum, anſam præberet dubitandi, qui nam ex SS. Coſmæ, & Damiani nomine venerentur. Romani enim martyres ſaltē cū Aſianis non ſunt confundēdi, quòd hi in pace quieuerint: illi martyrio coronati fuerint. Martyres hic expreſſe vocantur venerati hac die Coſma, & Damianus, & cum Aciæ ciuitati tribuantur Arabes exiſtimarem ęquè martyres, & quos in eorum Actis agonem compleuiſſe narratur die 27. Septembris. Hac etiam die Romanos recoli conſueuiſſe, docere videntur Vetus Fronti calendarium, in quo eodē die notatur *Natalis SS. Coſmę, & Damiani*, & Sacramentarium S. Gregorij, in quo pariter v. cal. Octob. eorum celebritas adnotatur, & in orationibus iterata memoria martyres dicuntur. His Eccleſiam Romæ dicatam fuiſſe facilius eſt credere, quam exteris, cuius meminit Bibliothecarius in vita Felicis quarti, & Ioannes Diaconus in vita S. Gregorii lib. 1. Quam uerò Bizantij ædificauit Eccleſiam, miraculo ſanatus Iuſtinianus ſā-ctis Anargyris ex Procopio lib. 1. de Ædef. Iuſt. probabilius eſt Aſianis confeſſoribus dicatam fuiſſe, quam Romanis, & in illorum memoriam, ſiue Eccleſiæ dedicationem martyrol. Vetuſtiſſimū Byzantio tribuiſſe exiſtimarem hoc die natalem SS. Coſmæ, & Damiani. Subijt autem ex Procopio ſuſpicari, an locus Ægeæ in omnibus martyrol. ferè indicatus idem eſſe potuerit, cū Eccleſia illa magnificè extructa ad ſinum Ægeum. Ita enim Procopius dū Ædificium Iuſtiniani SS. hiſce martyribus dicatum deſcribit. *Duo maria vicina ſunt vrbi* (Byzantio), *Ægeum, & Euxinum. Confluunt ad Orientalem plagam vrbis, & confluxu miſta vrbē per circuitum exornant.* Sinū maris pluribus ędeficijs exornatū, Eccleſijs præcipue, reddidiſſe Iuſtinianū, proſequitur docere Procopius, qui *Circa ſinus terminum in arduo ſatis, & edito loco SS. Coſmæ, & Damiano olim templum dedicatum* fuiſſe narrat. Hoc ex impolito, & indigno tantis cælitibus, priſtinā ſtructurā immutādo, magnitudine, & fulgore dignū templū Iuſtinianū illuſtrauiſſe addit. De SS. Anargyris filijs Theodotæ extate gregiū Georgij Metropolitę Nicomediēſis encomiū à Combefiſio latinitate donatum, & editum To. 1. Auctarij magnæ Patrum Pariſinæ Bibliothecæ, in quo Theodotam quoque matrem cœlitibus aſcriptam aſſerit; in eo tamen elogio eos martyres appellatos nō inuenio, vnde de SS. Coſma, & Damiano Cōfeſſoribus Aſianis dictum eſſe encomium illud putarem, quamuis Combefiſius in notis BB. martyribus aſcribat. Mirandū autem non eſt, diem hūc tùm Arabibus, tùm Romanis Anargyris martyribus dicatum fuiſſe; quando enim Acta manifeſte confunduntur, facile fuit, & diem venerationis immutari. Mirum quidem eſt triplici tempore, triplici loco, & in eadem arte verſantes, eodem nomine donatas

donatos fuiſſe fratres Medicos,& Anargyros. At, exemplo aliorum ſeniorum, ſiue martyrum,ſiue confeſſorum Coſmæ & Damiani nomine, alios etiam in amplum charitatis munus gratuitæ medicinæ incubuiſſe,& ſicuti celebriorum, & ſeniorum exemplum, ita & nomen ſuperaddere voluiſſe, quid vetaret? Quid enim pietatis, & veræ charitatis officiū emulare preſſiùs poteſt, quam gratuitæ, & ſine auro medicinæ mercedem petere, Chriſto nomen dare,& ægrotos Chriſto lucrari; vt de Romanis dicitur,quos vetuſtiores eſſe Arabibus patet, cū illi ſub Carino,& Numeriano paſſi dicantur, hi ſub Diocletiano. Aſianos etenim ſub Theodota matre Chriſtiana,& pientiſſima, munus Anargyrorum ſuſcepiſſe, & in pace tandem quieuiſſe magis Eccleſiæ pacem ſapiunt, & recentiora tempora poſt ſedatas perſecutiones. Ægas vt diximus, ſiue Ægeæ SS. Coſmam, & Damianum martyres non agnoſcit M. Vetuſtiſſimum, ſed in hac vrbe Romanū martyrem recolit, quem prætereunt libri noſtri,& M. Corbeienſe; niſi is ſit, cuius primo loco memoria agitur in Menologio Caniſij ad diem 18.Nouembris, non indicato paſſionis loco prætereito etiam in Menologio Baſilij.

In Effuſo. Legendum eſſe Epheſi,ſeu in Eſſeſo ita clarum eſt,vt tempus terere non expediat. Diui Timothei Epiſcopi Epheſini,& D. Pauli diſcipuli celebritas ſignatur in Romano M. die 24. Ianuarij, vt ibi notat Baronius cū cœteris latinis eadem die. Sed Molanus quidem in additionibus ad Vſuardum agit de Timotheo die 24. Vſuardus vero, & Beda die 22.Ianuarij. Idem Molanus ex Sigiberto de viris illuſt. cap.3. Policratem S. Timothei diſcipuli Pauli Apoſtoli vitam ſcripſiſſe addit, quem Policratem preſbyterum vocat Petrus de Nat.lib.3.c.17 dum ex eo ſtrictim vitam contexuit. Vnde ſuſpicari liceret, D.Hieronymum, & Euſebium de eo non meminiſſe, quod miratur Baronius, ſi Polycrates ab Euſebio, & Hieronymo memoratus Epiſcopus fuit Epheſinus, non tantum preſbyter, vt titulus ille præfert. Liſtris ciuitate Lycaonis ortum traditur in Actis iiſdē à Paulo Apoſtolo Epheſi Epiſcopum ordinatum,Ioannis Euāgeliſtæ auditorem,& eius in exilio Vicarium fuiſſe narratur: quem,dū gētiles à feſto Dianæ prohibere nitiretur,furēte populo addūt, fuſtibus, & lapidibus fuiſſe mactatum 9.Kal.Februar.& Epheſi ſepultum.Conſimilia Acta habet Photius in Bibliotheca n.254. nullo indicato auctore. Claua tamen interfectus dicitur, quod prohibuiſſet Epheſos execrāda Gentiliū feſta, & ludos agere ſub Domitiano. Ex hac hiſtoria habetur reuocatū ſub Nerua S. Ioānem Apoſtolo ab exilio, Epheſinæ poſt Timotheū ſedi præfuiſſe, & per ſe, cū ſeptē Epiſcopis Epheſiorū diœceſim rexiſſe vſq.ad Imperiū Traiani.Catagociū Epheſiorū feſtum illud ibi vocatur, quod abrogare tētauit Timotheus,quia in decorus ludus maxime erat,vt ibi pingitur.Quo die celebraretur præteritū eſſe doleo:inde enim tēpus paſſionis nō difficile fuiſſet haurire.Sin autē vera sūt, quę Petrus de Nat. habet dè die paſſionis, & quòd hāc ex Polycrate exceperit,feſtus Timothei dies hic adnotatus facilius eſſet alicuius trāslationis.Quāquam enim 8. cal.Iulij translatas eius reliquias Cōſtantinopolim doceat Theodorus lector lib.2. collect. Menologium tamen Caniſij videtur indicare die 22.Ianuarij ipſius ſolemnitatē Conſtantinopoli celebrari; qua die martyriū eius complectitur Menologium Baſilij, quando in ipſa Epheſina porta confectum ſcipionibus, & ſepultum S Timotheum refert.

In Territorio Æduæ. S. Florentium martyrem *V.Kal. Octobris*, ita refert Hagiologium vetus Franco Galliæ Lebbei. *Caſtro Seuduno S.Florentij martyris*. Appendix ad Adonem non indicato loco Florentinum, cum libris noſtris ita v. cal. profert. *Eadem die S.Florentini martyris*.Florentium tamen vocat Sauſſayus & ei comitem in martyrio addit Hilarium, quos caſtro Seduno ad Rhodanum

num, abſciſſis primum linguis mox capitibus triumphauiſſe ſcribit; ſed Auguſtoduno preſſiùs ſanctos Florentinum, Siluanum, & Firmum exhibet M. Corbeienſe, quod à noſtris non diſſentit. Auguſtodunum enim Æduorum primaria vrbs Ædua etiam Geographis dicitur, vnde Florentius, & Hilarius Sedunenſes in Heluetia alij eſſe viderētur à Florētino Auguſtodunenſi, & ſocijs. S. Florentiū, martyrium paſſum ſub Vvādalis, rexiſſe Eccleſiam Octodorenſem circa annum 411. notant in 2. Epiſcopo Sedunenſi Sammarthani. Illorum meminit Vſuardus in Caſtro Seduno, nempe Florentini, & Hilarij, ſed Florentiū vocat M. Romanū, & cū Hilario Seduni in Gallia, eo tempore paſſum habet, vt ibi notat Baronius, quo Vandali in Gallias irruperunt. In Gallijs Caſtro Seduno corū meminit Petrus de Natal. lib. 8. cap. 124. ex Adone, cum S. Florentij martyris tantùm memoria in eius Appendice inueniatur. Vidit Mauolycius differentiam fortaſſe in Vetuſtis martyrologijs, & Sedunum cum Auguſtoduno, ita miſcuit. *Caſtro Seduno prope Auguſtodunum SS. Florentij, & Hilarij ſub Croco Vandalorum rege.* Martyrologium Vetuſtiſſimū libris noſtris conſonat in loco paſsionis, dum parum varium in nomine Florentianum exhibet Ædua ciuitate. Hunc Vetuſtiori martyrol. noſtro ab antiquario Gallico ſuperadditum putarem, non minus, quam Adoni exiſtimauerint Moſander, & Roſuueydus.

IIII. Kal. Octobris.

IN Africa natalis Sanctorum Martialis. Laurenti. Gurgili. Marij. Fauſtini. Victoris. Candide. Variæ. Longere. Celerine. Donate. Leæ. Lucioſæ. Emili. Gagili. Placedi. & aliorum xx. Longe. Victoriæ. Priſce. Romæ natalis Stactæ. *Autiſiodoro depoſitio Sancti Alodi Epiſcopi. Ciuitate Genua in Gallia dep̄ S. Saloni Ep̄i.*

SEPTEMBRIS 28.

REpetita Romani martyris veneratio in martyrologio Vetuſtiſſimo Antuerpienſi ſuſpicionem mouere potuiſſet, ne in fronte hodierni Indiculi ab incurioſo antiquario poſitus fuiſſet Stacteus, quem libri noſtri poſt Africanos martyres venerantur, ſed nomen aliquantulū diuerſum eſſe animaduerto, & Sterteum primo loco produci, Stacteum verò poſt martyres Africanos: vnde diuerſos eſſe martyres ſuſpicari potius libuit, & Sterteum deficere in libris noſtris, & martyrol. Corbeienſi, quod ab Africanis martyribus ita exorditur. *IV. Kal. Oct. In Africa natalis SS. Laurentii, Fauſtini, Victuriæ, Candida, Valeriæ, Donatæ. Leuæ, Lucioſa, Gagili, Placidi, & aliorū multorum, Longini, Victuriæ, Priſciniani. Romæ natalis S. Stactei. Genua ciuitate depoſitio Salonii Epiſcopi, & Confeſſoris.* Redundat quidem martyrol. Vetuſtiſſimum, in Africanis martyribus, numero, & ordine: quod non minus ſuadet, Sterſeum à Stacteo eſſe diuerſum, quam ex eodem fonte, libros noſtros, non proceſſiſſe conuincat. *IIII. Kal. Oct. Romæ natalis Stertei. Et in Africa Marcialis, & aliorum xx. Leui ..... Longæ, Secundæ, Valeriæ, Donatæ, Leæ, Lucioſa, Emili, Gageli, Placidi, & aliorum xx. Item Longæ, item Victuria, Priſci. Romæ S. Stactei. Autiſiodoro Elodi Epiſcopi. Genua ciuitate Saluini Epiſcopi.* Aliū eſſe

Sterteum,

Sterteum, alium Stacteum Romanos martyres difficile eſt decernere, cũ alibi diuiſi non inueniantur. Rabanus iv. calend. exhibet. *Romæ natale Stectei, & in Africa Martialis, Laurentij, & aliorũ xx.* Ferrarius in catalogo SS. Italiæ ad hanc diem fatetur apud Bedam Sterteum legi, apud alios Stateum, & in Romano M. Stacteum, vti etiam apud Vſuardum. Oculatiſſimus Baronius Sterteũ, & Stacteum pro vno martyre accepit, dum de eodem ſub Stactei nomine meminiſſe docet Bedam, Vſuardum, & recentiores, & ſi in nomine re vera diſſideant. At cum nihil de ijſdem præter nudum nomen, & locum paſſionis compareat difficillimum eſt decernere. Aliquam tamen differentiam addũt Petrus de Natalibus, & Maurolycius ex vetuſtis, vt profitentur, martyrologijs. Alter lib. 11. n. 262. ita de Stacteo. *Stacteus Confeſſor Romæ quieuit iiij. Kal. Octobris.* Maurolycius verò Epiſcopum etiam fuiſſe docet. *Romæ S. Stactei Præſulis.* Non ſolũ ergo nomine apud aliquos Stacteus à Sterteo eſſet diuerſus, ſed officio; ſi ille Epiſcopus fuerit, hìc martyr tantum. Sed Stacteus etiam martyr dicitur in vita B. Rabani apud Bollandum cap 4. quando Fuldam cum alijs reliquijs maximam de eius cineribus partem fuiſſe translatam narratur. At quia nomina facilius potuerunt confundi, leuiores coniecturæ litem non dirimunt.

In Africa. Quamuis in tres claſſes Africanos martyres diuidat M. Vetuſtiſſimum, & in anonymis ſupra cœteros codices abundet: vberius tamen in exprimendis SS. martyrum nominibus M. noſtrum hìc agnoſcimus. In prima claſſe illud Martialem anteſignanũ præfert cum anonymis xx. Laurentium prærerito Martiale ducem conſtituit M. Corbeienſe, & primi ordinis decem martyres nominatim exprimit; prætermittit tamen Gurgilium, Marium, Longeſam, ſiue Longam, Celerinam, & Emilium in noſtris libris ſignatos, & pro Victore Victoriam aptius legit, ſicuti pro Varia Valeriam, & pro xx. anonymis alios multos ſine nomine complectitur. In ſecundo verò ordine, qui tertius in M. Antuerpienſi obſeruatur, vbi libri noſtri tres mulieres martyres indicant, Longam, Victoriam, & Priſcam, Longinum, Victuriam, & Priſcinianum retinet martyrol. Corbeienſe: & Longam, Victoriam, & Priſcũ martyrol. Antuerpiẽſe. In hoc ſecunda claſſis à mutilato Laurentij nomine exorditur, bis anonymis xx. additis. Si ergo ex quatuor codicibus Africani omnes martyres eſſẽt, vt coniectari licet, ita ordinandi in ſacris faſtis, & reſtituendi eſſent. *In Africa Martialis, & aliorum xx. Laurenti, Secundæ, Gurgili, Mari, Fauſtini, Victoriæ, Candidæ, Valeriæ, Donatæ, Leæ, Lucioſæ, Emili, Cagili, Placidi, & aliorum xx. Itẽ Longæ, Item Victoriæ, Priſci.* Ex his omnibus ita collectis, & ſi placet correctis, Romanum M. & Beda non niſi Martialẽ, & Laurentium cum anonymis xx. recolit, quos magnus Baronius putat ſanctos illos eſſe, qui in epiſtola Luciani 21. in operibus S. Cypriani extant: Fluctuat tamen, an Laurentius idem ſit, ac Laurentinus, cuius idem Cyprianus meminit ep. 34. ſed an reliqui re vera ijdẽ ſint, neq. nos decernimus; imò diuerſos eſſe ſuſpicamur, cũ plures alij, qui in epiſtola Luciani recẽſentur, hìc omĩtãtur, & ex pluribus nominibus hic ſignatis, non niſi Martialis, & Victor conueniant, quẽ Martialem, & Fauſtinum diuerſos à Fauſto, & Martiali Cordubenſibus, in alijs martyrologijs memoratis, omnino putarem. An Celerina auia ſit Celerini Diaconi, cuius martyrio atteſtatur Sanctus Cyprianus ep. 34. pariter nõ decerno; cum potius eam eſſe coniectauerim, cuius memoriam egimus ad diem 3. Februarij.

Autiſſiodoro. Ex Abbate S. Germani Autiſſiodorenſis Epiſcopi ſucceſſorem Sauſſayus habet Allodium, ſiue Alodium, quem Gallicus antiquarius Vetu-

ſtiori martyrol. adiecit. Hac die iiij.cal. Octobris deceſſiſſe, & floruiſſe temporibus Leonis Magni, atq. Hilarij Romanorum Pontificum habet Hiſt. Epiſcoporum Autiſſiodorenſium cap.8.& octauum Epiſcopum Autiſſiodorenſem numerant Sammarthani, qui de eius Allodij vita librum extare teſtantur.

Ciuitate Genua. S. Salamonem Genuæ Epiſcopum refert hac die martyrol. Romanum cum Bellino, Maurolycio, & Galeſinio, quem diuerſum putat à Salonio in Gallijs Epiſcopo, S. Eucherij coęuo, Baronius. Huius nempe Salonij, & Genuæ, ſiue Geneuæ in Gallia depoſitionem recolit martyrol. noſtrum cum Corbeienſi, & Antuerpienſi, in quo Saluinus nuncupatur. Vetus Hagiologium FrancoGalliæ Lebbei poſtridie huius memoriam ita agit. iij. Kal. Octobris. *Ciuitate Ianuis S. Salonis Epiſcopi, & Confeſsoris*, hac tamen die Saloni Epiſcopi, & Confeſſoris Ianuis meminerunt Vſuardus, Appendix ad Adonem, & mſ. martyrologium S. Sabini de Leuitania his verbis. *In Gallia ciuitate Genua depoſitio S. Soleni Epiſcopi, & Confeſſoris*, duabus immutatis librarij vitio literulis pro Saloni, quemadmodum ita etiam vocat Rabanus. *In Gallia ciuitate Ianua depoſitio Saloni Epiſcopi*. Salamonis ad oram libri reſtituit Caniſius. Genuam pro Geneua Allobrogum, ſeu Galliæ Vrbe accipiendam eſſe non dubitarem. Salonium vigeſimum Epiſcopum Geneuenſem numerant Sammarthani, qui interfuit Lugdunenſi Cõcilio anno 567. & Pariſino 4. anno 573. nullo ſanctitatis ſuperaddito indicio.

III. Kal. Octobris.

IN Tracia Eutici. Plaudi. Placidi. Ambuti. Eraclie. Traciæ. Romæ milites vj. dedicatio Baſilicæ Angeli Michaelis, vel in monte, qui dicitur Garganus, vbi multa mirabilia Deus oſtendit, & alibi Soſi. Ianuarij. Ambuti. Celedoni. *Autiſiodoro depoſitio Fraterni Epiſcopi.*

SEPTEMBRIS 29.

HEracleæ, & Thraciæ cõmune nomen martyris, & vrbis. & martyris, & regionis ambages in hodiernis tabulis peperiſſe vereor. Eas ita exhibet martyrol. Antuerpienſe Vetuſtiſſimum. *III. Kal. Octobris. Ciuitate Eracla Euitici, & Plauti, & dedicatio Baſilica S. Michaelis. Eracla ciuitate Placidi, Ambodi. Roma Salutari, Poſseſſi, Iannarii, Ampli, Celedoni. Autiſiodoro Fraterni Epiſcopi*. In Corbeienſi verò vbi pro Eracla ciuitate Araclia martyr legitur, Thracię nomen regioni, & martyri identidem commune, nebulas ita offundit. *III. Kal. Octobris. In Thracia Eutici, Plauti, Planciti, Ambuti. Araclia, Thracia, Donata. Roma militum lxviij. Dedicatio Baſilica Archangeli Michaelis in Monte, qui dicitur Garganus. Et alibi Iannarii, Soſit, Ampruni, Celedoni, Iuſtini. Autiſiodoro depoſitio Fraterni Epiſcopi*. Ex pluribus ſub Heracleæ nomine vrbibus primam, ſeu celebriorem eſſe Heracleam Thraciæ, quæ & Perinthus Plinio eſt, nemo ex Geographis ignorat. In hac vrbe, quæ ſine regionis additione, & ſine aſpiratione Eraclea dicitur in martyrol. Vetuſtiſſimo, & in libris noſtris, & Corbeienſi martyrol. in Thracia accipienda videtur. Duo tantum martyres Euticius, & Plautus in Vetuſtiſſimo illo codice

Hera-

Heracleoticæ vrbi tribuũtur,& interpoſita S. Michaelis celebritate, iterum in eadem vrbe Eraclea Placidus, & Ambodus, tanquam diuerſi ordinis martyres ſignari videntur. Sed Eraclia,ſiue Aracla, & Taracia, cõſueto ordine ſeruato, martyres eſſent in libris noſtris; nunquam enim in eis poſtponi locum vbi paſſi ſunt martyres obſeruaui. Quia verò poſt Eraclam, & Traciam martyrol. Corbeienſe, Donatam exhibet, & primos Thraciæ martyres Romanum martyrol. cum Beda, & Vſuardo, non Heracleæ, aut Perintho, ſed vniuerſim Thraciæ tribuit, & Heracleam martyrẽ facit, ſiue Eracletem, vt vocat Vſuardus, vel Heraclam, vt retinet Petrus de Natalibus lib. 11. n. 264. emendandum potius putaui M. Vetuſtiſſimum, & abraſa primo loco ciuitate Heracla, reponẽdum eſſe putaui, ex fide noſtrorum codicum, & Corbeienſis, in Thracia. Si quis vero ciuitatis vocem retinere voluerit Abderam Thraciæ vrbem addere ex Maurolycio poterit, ac ita legere. *In Thracia Abdera Ciuitate Eutichii, Plauti, Heraclea*; Eutichium Epiſcopum ità loco adducto ſuperaddit Petrus de Natalibus. *Eutichius Epiſcopus, Platus, & Heraclas martyres paſſi ſunt in Thracia III. Kal. Octobris.* Profitetur initio cap. illius 130. Petrus de Nat. ex antiquis martyrologijs illa excerpere, præſertim Sancti Hieronymi, & ex vetuſtis pariter codicibus ſua adnotare Maurolycius affirmat. Is Eutychium Epiſcopum, ſed Abderitanum, vel Abderitæ in Thracia paſſum, & veneratum his verbis propoſuit. *In Traciæ ciuitate Abdera SS. martyrum Eutychii Epiſcopi, Plauti, & Heracleæ.* Bellinus de Padua Epiſcopalem dignitatem Eutichio non tribuit, ſed cũ Paulatio, & Heraclea in Tracia martyres veneratur. Platum, legit Beda, Plaudium libri noſtri, Plautum (quod vſitatius eſt nomen, MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe. Igitur nè ex Thracia re non integrè abſoluta diſcedamus, ſequentes martyres Heracleæ in Thracia vrbi Metropoli aſſignandos eſſe putarẽ, vt habet M. Vetuſtiſſimum, & nominandum duo Eracliæ, ſiue Aracliæ, & Thraciæ anteponenda in libris noſtris, & M. Corbeienſe hoc pacto. *Heracliæ Thraciæ Placidi Ambuti, ſiue Ambodi*, & ex fide eiuſdem Corbeienſis etiam *Donatæ*. Si quis autem Thraciæ vniuerſim, & vnica claſſe Placidum, & Ambutum aſſignare velit, & ſtilo Vetuſtioris M. deinde addere. *Heracla Thraciæ, vel Thraciæ ciuitate Heraclea Donatæ,* non pugnabo, & per me licebit.

Romæ. Neque hìc inter adductos codices pacem componere facile eſt. Martyrolog. Vetuſtiſſimum nihil de Sotio habet, & Romæ quinque martyres tribuit Salutarem, Poſſeſſum, Ianuarium, Amplum, & Coledonium. Quatuor tãtum referunt codices noſtri, partim prę teritis, partim mutatis nominibus. Salutarem enim, & Poſſeſſum non exhibẽt; ſed eorum loco Soſium, & pro Amplo Ambutum. Ita etiam cum libris noſtris partim conuenit, partim diſſentit martyrol. Corbeienſe; addit enim Iuſtinum, & pro Ambuto Ampuniũ exhibet. At ſi cuti in hoc conueniũt codices noſtri, & Corbeiẽſis, vt eos, quos Romæ Vetuſtiſſimũ tribuit, *Alibi* incerto loco aſſignẽt, & Romæ anonymos milites. In horum etiam numero valde diſtant: ſextantum ex militari ordine tacitis nominibus martyres ſignant libri noſtri: ſexaginta octo M. Corbeienſe. Vereor tamen ne ad Ianuarium, ſupra etiam veneratum, librarius hìc iterum S. Soſium Meſenatem Diaconum cum Ianuario Beneuentano Epiſcopo addiderit. Sed alium hũc eſſe Ianuarium putarem. Galeſinius Soſium, & Ianuarium Antiochiæ hac ipſa die tribuit ex libro ſcripto.

Dedicatio Baſilicæ. Baſilicæ hìc nomine magna, auguſtaque Eccleſia accipienda nõ videtur. Etenim ſacrũ antrũ Mõtis Gargani, quod impreſſis veſtigijs S. Michaelis adhuc ab antiquo tempore veneratur, parua potius crypta, quam Baſilica dici meretur; ſed quia diuinitùs

addita, & dedicata eſt Eccleſia,ſimul cũ ſacra ſpelunca, prodigiorum ſplendore coruſcãs, rectè regia domus, & Baſilica dici debet; ſicuti etiam in Hiſtoria impreſſa Neapoli appellatur,&Legenda Principis Angelorũ in Mõte Gargano, ad Apuliæ fines ſe mortalibus manifeſtãtis, nũcupatur. Hæc iterũ edita apud Vghelliũ legitur Italię ſacrę T.7.p.122. Eſtat etiam ad finẽ mutila in Hagiologio noſtro pervetuſto,quæ tamen non legẽdæ nomine inſcribitur, ſed hac, Vetuſtiori Martyrologio conſona,Epigraphe ſignatur. *III. Kal. Octobris. De Dedicatione Beati Michaelis Archangeli*. Refertur etiam integrè apud Surium To.9. *& relatio dedicationis Baſilicæ S. Michaelis, &c.* nuncupatur. In hac hiſtoria ſacræ cryptæ Memoria potius appellatur. *Memoriam B.Michaellis Archangeli toto orbe venerandã, ipſius & opere cõdita, & conſecrata nomine demonſtrat Eccleſia, quæ non metallorũ fulgore, ſed priuilegio commendata ſignorum, vili ſacta ſchemate, ſed cæleſti eſt prædita virtute.* Proſequitur ibi auctor narrationẽ ex libello in eadẽ Eccleſia, ut profitetur, poſito: S.Archangelũ propria manu illam cõdidiſſe narrat in vertice montis, in ſaxo ad inſtar ſpeluncæ præcauatã, & tũc prodigio detectã, cum inſperata contra paganos victoria à Sipontinis obtenta, ab ipſo S.Michaele.quaſi humanis veſtigijs altero ſignatõ ſpeluncæ ſeptemtrionali oſtiolo Eccleſia Apedanea eſt cõnſtructa. At dũ Sipontini de Victoria grati S. Michaelli auxiliatori aliã parant à Meridie Eccleſiã, B.Petro, ac Deiparæ Virgini dedicandã, additur dubiũ Epiſcopũ, & Populũ Romanum Pontificem cõſoluiſse; & indicto ieiunio, prodigioſè auctam, & per porticum Septemtrionali Eccleſiæ iunctam conſpexiſſe. Apparet Archangelus Epiſcopo, monetq. illum, ne Eccleſiam à ſe ædificatam, & dedicatam dedicare iterũ velit, ſed tantũ monet, vt in altare iã parato ſacra myſteria cum populo celebret. Cæleſtis huius Baſilicæ S.Michaellis in monte Gargani dedicatio videretur in martyrol. Vetuſtiori ſignari, niſi alium ad calcem eiuſdem hiſtoriæ diẽ prænotari contingeret, additó etiam his verbis ad amuſſim tempore. *Anno à natiuitate quadringenteſimo nonageſimo tertio octauo die menſis Maii indictione 14. facta eſt inuentio Cæleſtis Baſilicæ mirifici, & glorioſiſſimi Principis Michaelis Archangeli in monte Gargano ſedente Gelaſio I. Beatiſſimo Romano Pontifice, ac Imperatore Zenone.* Sed præter quam quod, neque in Hagiologio noſtro, neque apud Surium verba hæc prõſtant in fine hiſtoriæ illius,& ab inſcio Chronologo videntur appoſita, non Eccleſiæ dedicationem, eiuſque memoriam ſignant, ſed apparitionem eiuſdem Baſilicæ; quod minus congruit cum Romano M. in quo non Baſilicæ, ſed ipſius S.Michaellis prima Apparitio in monte Gargano celebratur, ſub Gelaſio Pontifice, eadem die 8.Maij. Patet autẽ non eſſe notam illam temporis à coæuo ſcriptore appoſitam, neque ab erudito Chronologo, quia Gelaſius non tempore Zenonis Imperatoris ſederet, ſed Anaſtaſij, vt notiſſimũ eſt. Vnde annus etiam à Sigiberto notatus 488. minus congruit, cum non ante annum 492. Gelaſius ſedere cæperit. Sin verò id eueniſſet anno 533. vt notatur in Chronico breui S. Vincentij Metenſis, vbi ad annũ 533.legitur Inuentio cryptæ *S.Michaelis*, equidẽ ſub Ioanne ſecũdo Pontifice prodigium illud accidiſſet. Sin verò, vt in chronico Sancti Michaelis in periculo maris, minoris Brittanniæ notatur, *Anno ab Incarnatione Domini DVI. facta eſt reuelatio B.Michaelis in Mõte Gargano ſub Zenone Imperatore, & Gelaſio Papa*, annus ille VI. eſset immutandus in annũ VID. hoc eſt 494.vel proximum,& pro Zenone Anaſtaſius eſſet reponẽdus,ut ibi notat Lebbeus T.1.Bibl.Quidquid verò de anno, ac die apparitionis fuerit, qui in Vetuſtiori M. noſtro nõ adnotantur, neq.in Corbeiẽſi,aut Antuerpiẽſi ad 8. Idus Maii cõſignãtur, certũ eſt hic de dedicatione

Digitized by Google

tione illius Eccleſiæ memoriã recoli,nõ modo quòd ita libri noſtri diſertè doceant, cum iiſdem martyrologijs Corbeienſe, & Antuerpienſe: ſed quòd ita omnia ferè latinorum martyrologia pariter retineant. Et licet memoriam vocet Romanum martyrolog.emendatum, *quando ipſius* (S. Michaelis) *nomine ibi conſecrata fuit Eccleſia*, quæ verba etiam ſunt Vſuardi, & Adonis; apud Rabanũ, tamen III. cal. legitur *dedicatio Eccleſię S. Angeli Michaellis in monte Germano* (Gargano) & pariter *III.Kal.Octobris. Dedicatio Baſilicæ S.Michaelis*, dicitur in ſacramentario Gorgorij. Dedicationis verò hunc fuiſſe diem ex S. ipſius Archangeli reuelatione docet Petrus de Natal. lib.9. cap.130.& Romanũ Pontificẽ, auditis Apparitionis iteratæ prodigijs, in honorem S.Michaelis, & omnium Beatorum Spirituum hunc diẽ III. Kal.Octobris per totum orbem celebrãdum conſtituiſſe. Vvandelbertus tertio Kal. Octobris ab Archangelo ſibi templum fuiſſe ſacratum ita cecinit.

Æthereà virtute potens, princepsq; ſupernę
Militiæ Michael terno ſibi templa ſacrauit..

Dedicationem S.Michaelis celebrari ſancitur inter Aſſumptionem S.MARIÆ,& natalẽ S.Remigij in Capitulare Caroli Magni lib.2 c.35., & in antiquis Antiphonarijs eodẽ modo vocatur.In Calẽdario vetuſto Fronti legitur Septembris die 29. *Dedicatio Eccleſiæ S. Archangeli*, Ità in calend. Hieronymiano Canonic. Luc. mſ. ęque vetuſto ſcriptũ eſt. *III. kal.Dedicatio S.Michaelis Archangeli*.In Græcorum Menologijs hæc dedicatio non ſignatur, ſed S.Michaelis, & aliorum Angelorũ memoria producitur 8. Nouembris:Sancti Michaelis tantum 8. Iunij, & 6. Septembris.

Autiſiodoro. Ex Additione Gallici antiquarij S. Fraternus Epiſcopus Autiſſioderenſis hic recolitur, ſicuti in Adonis Appendice. Meminit Hagiologiũ Lebbei 3. *Kal. Oct. Autiſſiodoro S. Fraterni Epiſcopi, & Confeſſoris*; & licèt confeſſorẽ vocent Vſuardus,ac Bellinus de Padua, martyrem tamen enunciat Sauſſayus, Martyrologij vt puto Romani auctoritate ſuffultus, & Galeſinij. His occinere videntur libri noſtri,& adducta MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, dum confeſſoris titulum non addunt. A Barbaris martyrio coronatum 3. cal. Oct. & S. Alodij ſucceſſorem fuiſſe refert Hiſtoria Epiſcoporũ Autiſsiodorenſium cap.9.Sammarthani verba adducunt antiquorum Autiſſiodorenſium Annalium,in quibus legitur poſt annos xx. à morte S. Allodij Fraternum fuiſſe conſecratum Epiſcopum, *qui eodem die conſecrationis à Barbaris vrbem vaſtantibus eſt martyrio coronatus*. Nonus eſt in ordine Autiſſiodorenſium Epiſcoporum.

II. Kal. Octobris.

IN Plancentia Ciuitate Sancti Anthoni. In Mediolano Tranſlatio corporis Sancti Victoris martyris. In Territorio Ieroſolymitano depoſitio S. Ieronimi Presbyteri.

SEPTEMBER 30.

SVnt, qui Placentiæ martyrem Antonium, Antoninum dicant. Ita M. Corbeienſe. *Pridie Kal. Octobris. In Placentia ciuitate natalis S. Antonini martyris. In Mediolano Translatio corporis S. Victoris martyris. Bethlehem ciuitate depoſitio S. Hieronymi presbyteri.* At Vetuſtiſſimum M. Antuerpienſe cum libris noſtris, non modo Antonium vocat, ſed binos martyres ſuperaddit. *Pridie kal. Octobris. Placentiæ natalis Antoni, & in Mediolano translatio Victoris, & in Meſoli Caſti, & Deſiderii. Betleem Caſtello Hieronymi presbyteri.* S. Antoniũ Placentiæ martyrem ex legione Thebæa agnoſcit Romanum martyrol. cum Vſuardo, & Adone, vt addit Baronius, Horum Vſuardus, Antoninum vocat. & confeſſorem, non martyrem; Adonis vero Appendix, quam pro Adone recipit Baronius idem repetit *Placentiæ Sancti Antonini confeſſoris.* Vnde fallitur Galeſinius, qui martyrem ex Vſuardo eundem vocat, cum potius ex alijs ita dicendum ſit. Maurolycius ex legione Thebæa martyrem profitetur hac die Antoninum. Petrus de Natal. lib. 8. cap. 133. ſocium S. Mauricij martyris in ſacra legione fuiſſe docet, qui de Placentinis finibus egreſſus Oriẽtem peragrauerit, miraculis coruſcans, & in patriam rediẽs ibi abſciſſo capite triumphauerit. Sed hũc diẽ addit eiuſdẽ ſacri corporis inuentioni, & ſepulturæ eſſe dicatũ, quoniam S. Sauino Epiſcopo ſacrum pignus reuelatum ad ſepulcrum Sancti Victoris Epiſcopi conditum fuerit. De S. Antonino agit Ferrarius ad quartam diem Iulij ex officijs Eccleſiæ Placentinæ nuper Romæ probatis, & translationis diẽ aduerſus Baronium in Eccleſia Placentina die 13. Nouẽbris celebrari affirmat. Sed aliam eſſe translationem, quæ recentius recolatur menſe Nouembris, nihil vetat: certè vetuſtiorẽ die 30. Sept. celebrari ſolitam, ante Baronium docuit adductus Petrus de Natalibus. In Calendario Eccleſiæ Placentinę antiquo, & hædino Lectionario, ſeu Breuiario mſ. illius Eccleſiæ præfixo, in Muſæolo noſtro S. martyris memoria his verbis notatur 4. Non. Iulij *S. Antonii martyris,* & rurſus 4. Nonas Septembris *S. Antoni M.* & Idus Nouembris *Inuẽtio corporis S. Antoni* rubris caracteribus: & vt alii feſti dies, ità etiam notatur 4. Idus Iulii, quãdo per lectiones diuiſa eius vita in Eccleſia illa legebatur. Non ibi Placentinus ciuis, ſed à Panoniæ opido Antonius, & Antoninus dicitur, ſub Maximiano nomen in Mauriciana legione dediſſe, ac ita martyrem effectum, prodigio illo corpore inuento, quod alibi indicauimus. Conſentimus quidem Ferrario huius S. Placentini martyris acta cum Apamienſi, de quo egimus die 2. & 3. Septembris, quoque pacto confundi, & videnda hìc monemus, quæ ad diẽ illam tertiam diximus. Quomodo translata S. Antonini martyris oſſa Placentiã fuerint, in lectionibus illis non exprimitur, & in mutilo codice noſtro, quæ in ſolemni die translationis recitari poterant Idibus Nouembris deficiunt. Pluribus de S. Antonino martyre Placẽtino agit Petrus Maria Cãpius in ſpiſſo opere, nuper Italicè edito, Hiſtoriæ Eccleſiæ Placentinæ.

Mediolano. S. Victoris martyris Africani trãslationem Mediolanum hìc memorari putarem. An ita ſit illius Metropolis ſcriptores adeundi, & conſulẽdi ſunt. De S. Victore à nobis aliqua dicta ſunt pluries, & præſertim ad diẽ 28. Septembris, vbi duos ſub Victorij nomine martyres in Eccleſia illa veneratos coniectauimus.

Meſoli. Quamquam in libris noſtris, & martyrol. Corbeienſi Caſti, & Deſi-

derij

Digitized by Google

derij martyrum nulla memoria proferatur, cũ tamen eos diſertè hac die referat martyrol, Antuerpiẽſe, & mutilati hic eſ. ſe poſſint adducti codices, eoſdẽ addere in notationibus libuit. *Meſoli* ſiue Vrbs, ſiue Regio, quæ pro loco venerationis amborum cælitum memoratur, in ancipiti me reliquit. Meſola Straboni Arcadiæ vrbs eſt, & Meſſeniæ opidum Stephano. Meſſoli Plutarcho incõparatione Romanorum, & Græcorum regio, ſiue regnum eſt in Mauritania maiore, ſiue Cæſarienſi, aliis Maſſyli, ſiue Maſſeſyli nuncupata, & hodie regnum Tramiſſenum. In tanta Africanorum martyrum vbertate, quæ paſſim in vetuſtiori martyrolog. indicatur, hos Africanos Cæſarienſes fuiſſe propenderem.

In Terris. Hieroſolymit. De S. Doctore Hieronymo ita clara ſunt omnia, vt recoquenda hic non videantur. Aliqua innuit Molanus, aliqua Galeſinius, plura Baronius, tùm in Notationibus, tùm in Annalibus. Integram ferè vitam ex operibus eius contexuit Marianus Victorius, qui eadẽ notis illuſtrauit, & falſa, & ſuppoſitia perſtringit. Quęcũq; hic cõgererem tanti Doctoris, & hæreticorũ mallei, meritis imparia eſſe non dubitarẽ. Elogium hac poſtrema Septembris die ita Vvandelbertus breui rudiq. ſtylo, ſed verè ſolidèq. cecinit.

Interpres legis, veteriſq. nouæq. probatus
Inſtructor doctrinę, hæreſis damnator iniqua
Hieronymus pridie, Septembrẽ claudit ouantem.

KALENDIS OCTOBRIS

Letanias Indicendas.

October habet dies XXXI.

IN Thumis ciuitate Sanctorum Priſci. Criſcenti. Euagri. Denegothiæ. Fauſtini. Martialis. Ianuarij. *In Fontanella dedicatio Baſilicæ Sancti Seruaci, & Sancti Landibti Epi*. Alexandri. Euprobi. Digne. Gothiæ. Saturnine. Spei. Caſti. Primi. Donati. Paſſici. Propi. Thomis. Chriſti. *In Gallia Ciuitate Autiſiodorenſi Sancti Germani Epiſcopi, & Sancti Vedaſti, Remedii, & Sancti Piatoni.*

OCTOBRIS I.

EOdem vitio interpolationis laborat Kalendis Octobris Vetuſtiſſimum S. Villibrordi, ſeu Antuerpienſe M. ac libri noſtri. Sanctis Thmuitis martyribus incautus librarius additionem interpolauit. Ita vero illud Octobris menſem exorditur. *kal. Octobris. Ciuitate Tomis natalis Priſci, & Euagri. Remis S. Remedi, & S. Germani Epiſcopi. Creſcenti, Demergotia, Fauſtini, Martialis, Ianuarii, Alexandri, Eutropi, Pigra, Cotia, Saturnini, Spei. Caſti, Primi, Donati, Item DIgne. Thomis Ciuitate Chariſti.* Mutilum

vero

verò potius, quam interpolarum agnoſco martyrol. Corbeienſe. *kal. Octobris Litania Indicenda, Priſci, Fauſtini martyris, Alexādri, Eopropi, Saturnini, Spei, Primi, Donati. Item Dignæ, Paſſico, Prapi. In Thomis Iulii. Autiſiodoro depoſitio Germani Epiſcopi. Remis ciuitate S. Remigii. Treueris S. Niceti.* Deficit in hoc martyrol. locus paſſionis plurium martyrum, & in libris noſtris, & Antuerpienſi diuerſimodè ſcribitur. In illis legitur Thumis, in hoc Tomis. Thomum cum aſpiratione eſt vrbs Ægypti circa Chenoboſciam. Thumuis ſiue Thmuis, quæ vox magis etiam libris noſtris conſonat, eſt Ægypti pariter Vrbs Metropolis; Tomis vero ſine aſpiratione, vt pluries diximus, oppidũ eſt Moeſiæ inferioris Ouidij exilio clarum. Sed in imperitis horũ codicũ librariis quis orthographiæ minuras leges obſeruat? In fine hodiernę tabulę iterũ repetitur *Thomis*, & in libris noſtris, ac codicib⁹ Corbeienſi, & Antuerpienſi ſine vlla diſſonantia idem ſcribitur. Quod ſuſpicionem mouet, ne alia ciuitas ad initiũ laterculi legi deberet. Quamquã enim nõ negauerim eandem vrbem, vel locum aliquando eodem die ſignatum in hiſce iiſdem codicibus animaduertiſſe, rarò tamen id accidiſſe conſentio. Quapropter in hac opinione aliquando fui, vt initio ſcriptũ eſſet *Thumuis* pro *Thmuis* inſigni Ægypri vrbe apud Mendeſiũ oſtiũ ſub Alexandrino Patriarca: præſertim quia Thumuis etiã apud Antoninũ ſcribitur. Cum verò Thomis ſiue Tomis ſcriptum inuenerim in Romano martyrol., Beda, Vſuardo, Adone, & Notkero qui primos tres martyres ibi recolũt, & Romanum etiam addat in Põro à ſententia diſceſſi, præſertim etiam, quòd Petrus de Naralibus ex veteribus martyrolog. lib. 11. nu. 267. ita etiam ſcribat. *Priſcus, Creſcens, & Euagrius martyres in ciuitate Thomis ipſo die* (Kal. Octobris) *coronas perceperunt.* Luxatum hìc agnoſcimus pariter M. Antuerpienſe. Inter Euagriũ enim, & Creſcentem, quos eiuſdem ordinis eſſe adducti omnes codices docent BB. Remedius, & Germanus Epiſcopi mediant. Corbeienſe verò mutilum apparet; ſiquidem in eo deficit Euagrius, Creſcentius, & Denegothia, & Ianuario, ac Fauſtino ſuperfluus martyris titulus additur pro Martiali. Luxationis etiam morbo laborãt libri noſtri: inter Ianuarium enim, & Alexandrum vi poſita eſt Fontanellenſis Baſilicæ dedicatio. Pro Pigra, & Cotia, quæ in martyrol. Antuerpienſi indicantur, legir noſtrum Dignæ, & Gothiæ: quæ duo etiam martyres in Corbeienſi deſiderãtur. At tamen Antuerpienſi aliam Dignam debemus poſt Donatum, quamuis in omnibus pariter præteritam. Modus quippe loquendi *Item Dignę*, aliam eiuſdem nominis repetitam martyrem ſupponit. Mutilum etiã in duobus martyribus Antuerpienſe videtur, in Paſſico nimirùm, ſiue Paſſico, & Proprio, ſiue Prepio, qui in libris noſtris, & Corbeienſe numerãtur. Vndè ſi mihi liceret omnibus vitiatis codicibus medelã afferre, hodiernas Tabulas ita componerem. *Thomis* ſiue Tomis *ciuitate SS. Priſci, Creſcenti, Egri, Denegothiæ, Fauſtini, Martialis, Ianuari, Alexandri, Eupropi, Dignę, Gothiæ, Saturninę, Spei, Caſti, Primi, Donati, Item Dignæ, Paſſici, Propi.*

In Fontanella. Alibi diximus ex Fõtanellæ monaſterio fortaſſe librorũ noſtrorum auctographum defluxiſſe; additamenta enim aliqua Fontanellenſis Monaci non rarò occurrunt, vt dedicatio Baſilicæ S. Seruaci, & Landberti Epiſcoporum. Quæ quando celebrata fuerit incertum mihi eſt. Baſilicam S. Seruatij confeſſoris iam extitiſſe anno Incarnationis DCCLVI. contiguam Eccleſiæ S. Petri Fontinellenſis, patet ex miraculo ab incendio illeſæ permanẽtis ſub Vvãdone Abbate illius monaſterij. Id narratur cap. 12. chronici Fõtinellenſis à Dacherio editi.

In Thomis. Variant in nomine martyris Thomitani codices noſtri ab Antuerpienſi: in illis Chritius dicitur, in hoc Chariſtius

Digitized by Google

Chariſtius: toto verò cœlo à Corbeieſi, in quo Iulius pro Chritio, ſiue Chariſtio Thomis exhibetur. Litem alij vetuſti codices dirimere poſſent; fortè Chritius, & Iulianus iungendi eſſent.

In Gallia. De S.Germano Autiſſiodorenſi longius hac die agit Ado, qui natalem eius cum Notkero proſequitur. Reuectionẽ potius eius corporis ex Italia habet Sauſſayus, ſicuti re vera translationem vocat etiam Vſuardus. Scripſit Nerius Monachus hiſtoriam de vita, & miraculis S.Germani Epiſcopi Autiſſiodorenſis, quæ edita eſt To.1. Bibliothecæ Lebbei. Breuiùs vita eius legitur c.7. Hiſt. Epiſcoporum Autiſſiodorenſium. Obijt Rauennæ ſub Valentiniano iuniore, & Placidia matre Kal. Auguſti, ut ibi diximus; depoſitus vero ex Italia in propria Eccleſia die Kal. Octobris, vt ibi legitur, & confirmant Sammarthani.

S.Vedaſti. De Sancto Vedaſto meminit hac die Appendix ad Adonem, ſed pridie huius diei translationem Atrebati factam memorat Sauſſayus, & reddit Molanus rationẽ, ex hoc eſt trãslationis celebritatem in præcedentem diem repoſitam fuiſſe, propter ſolemnia S. Remigij Francorum Apoſtoli. Menardus ad ſacramentarium S.Gregorij in codice Ratoldi ſcriptum eſſe teſtatur. *kal. Octobris natale Sãcti Vedaſti*. & in Mart. Notkeri eadem die *Atrebatis ciuitate B. Vedaſti Epiſcopi*: qui dies eſt non obitus, ſed translationis reliquiarum, vnde in M. Corbeienſe alio ab hoc, quod damus, legi addit Kal. Octob. *Eodem die Translatio corporum SS.Confeſſorum Remigii Remenſis Epiſcopi, & Vedaſti Atrebatenſis*. Alia etiam de translatione S. Vedaſti ad Nobiliacum Monaſterium à S. Autberto Camcracenſi, & Audomaro Tauarnenſe Epiſcopo refert idẽ Menardus p.183. qui Natalẽ pro celebritate trãslationis hic accipi animaduertit, quod, & nos pluries diximus. S.Vedaſti vitam ſcripſit Alcuinus, & eius etiam memoria agitur viij. Idus Februarij, vbi videnda, quæ diximus.

Remedii. Qui communiter Sanctus Remigius eſt, Remedius in alijs codicibus dicitur, quemadmodum etiã eum vocat Notkerus, & ex alijs notat Menardus ad ſacramentarium Gregorij p.182. vbi plura de Sãcto Remigio, ſeu Remedio colligit; præſertim ex codice Remenſis Eccleſiæ, cui Sanctus præfuit. Obijt S.Remigius Idibus Ianuarii, vt teſtatur Flodardus lib. Hiſt. Eccl. Remẽſis cap.17. Sed dies translationis eſt Kal. Octobris, quo die bis translatus eſt, nõ eodem anno, vt notat idem Flodardus lib.1. cap.20. & 21. penes quem omnia ferè de S.Remigio haberi poſſunt. Aliqua etiam ad hanc diem cumulat Baronius, & vita eius per Fortunatum preſbyterum ſcripta proſtat apud Surium Tomo 10. Videndi etiam Sammarthani.

Piatonis. De Platone, ſeu Piatone Epiſcopo conſulendi ſunt recentiores Galliæ ſcriptores in controuerſia ſancti Dionyſij, Sirmundum, de Launyum, & alios, præcipuè Baronium ad Romanum martyrol. hac die. Meminit Vſuardus, Petrus de Natalibus lib.9. cap.11. Bellinus de Padua, Maurolycius. Tornacum S. Presbyterum cum S.Quintino perrexiſſe ex Tornacẽſis Eccleſiæ tabulis docuit Molanus in Indiculo SS. Belgii: alij vt Petrus de Natalibus cũ S.Dionyſio. Sed in perſecutione Maximiani feciſſe martyrium, vt habet martyrol. Romanũ, cum S. Dionyſio accõmodari nequit. Addditamenta hæc eſſe ad Vetuſtius M. non dubitarem.

VI. Nonas Octobris.

Passio Sancti Leodegari martyris. In Nicomedia Eleutherij, cuius geſta habentur. In Antiochia Primi. Quirilli. Pitini. Romæ natalis S. Eu-

 ſebi

ſebi Epiſcopi. Et alibi Ponti. Leonis. Gaiani. Secundiani. Item Secundiani. Platonis. Leonti.

OCTOBER 2.

SAncti Leodegarij paſſionem non eſſe recētioris ſæculi auctariū docere poteſt Vvandelbertus, qui eius tantum hac die meminit. Incuſandus eſt tamen codicum noſtrorū librarius, qui marginales Vetuſtioris M. additiones, ſæpè in eius tabularum, vel capite, vel corpore includit. Hìc in fronte, omni veneratione alioquin dignum, S. Leodegarium addidit, qui in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi non legitur. *VI. Nonas. Octobris. Nicomedia natalis Eleutheri, Antiochia Primi, Quirini, Epeſini. Romę S. Euſebii Epiſcopi, & alibi Pantaleonis, Gaiani, Secundiani, Item Secūdiani, Platonis, Leonti.* Ita etiam martyrol. Corbeienſe, infra ſepoſito Leodegario, vetuſtiores martyres numerat. *VI. Non. Oct. In Nicomedia Eleutheri. In Antiochia Primi, Quirilli, Pitini. Romę natalis S. Euſebi, & alibi Leonis, Gaiani, Secundi, item Secundi, Platonis, Longi. In Gallia paſſio S. Leodegarii Epiſcopi, & martyris.*

S. Leodegarii. Auguſtodunenſis ſancti Epiſcopi certamen hac ipſa die proſequitur Ado apud Atrebates, Villa Siricinio. In Attratis mendosè legit Notkerus. Meminit Romanum martyrol. cum Beda, & Vſuardo; plura etiam notat ibi Baronius, qui ex Sigiberto martyrio coronatū refert anno 685. Vetus FrancoGalliæ Hagiologium Lebbei, ita de eo ſcribit. *In Territorio Adartenſi paſſio B. Leodegarii Auguſtodunenſis Epiſcopi, quē variis iniuriis, & diverſis ſuppliciis afflictum Ebroinus Maior domus Regia interfecit.* Vitam exhibet Petrus de Nat. lib. 9. cap. 13. & per compendia Rabanus die craſtino. Eandem diffuſiùs ex antiquis codicibus edidit Andreas DuCheſnius To. 1. Hiſt. Franc. coæt. p. 600. ex quibus accepit Sauſſayus, & plura collegerunt Sammarthani, qui vigeſimum quartum Epiſcopum Æduenſem S. Leodegarium numerant.

In Nicomedia. S. Eleutherium Nicomedienſem martyrem recolit etiam hac die martyrol. Romanum cum Beda, Rabano, Vſuardo, Adone, Notkero, & recentioribus. Hunc militem ex his fuiſſe narrat Romanū M., qui per incendiū domus regię Diocletiani falsò accuſati, in odiū Chriſtiani nominis aceruatim necati sūt, de quibus agit Euſebius lib. 8. c. 6. ex quo Baronius. Eadē habēt Vſuardus; & diffuſiùs Ado, ex quo Petrus de Nat. lib. 9. cap. 14. qui Acta S. Eleutheri adducit, ea nimirum, quæ in libris noſtris indicantur per verba illa, *cuius geſta habentur.*

In Antiochia. Ex Antiochenis hìc indicatis martyribus Romanum martyrol. tres tantum exhibet, Primum, Cyrillum, & Secundarium ex Molano, & veteribus mſſ. Secundarium etiam vocat Bellinus de Padua, qui eorum meminit; ſed Maurolycius Secundianum vocat, quemadmodum in pluribus mſſ. codicibus ita legi monet Galeſinius. At libri noſtri cum Antuerpiēſe Secundianum inter Antiochenos cælites non numerant; ſed in poſtrema martyrum claſſe, inter incerti loci pugiles recenſent, tertiumq. Antiochenis Epitinum, ſiue Pitinum accenſent.

Roma Natalis. S. Euſebium Romanū Pontificem exhibent etiam hac die Notkerus, & Appendix ad Adonem; penes quos plura, quæ adduntur, dubitare non ſinunt, eſſe Romanum Pontificem, quamuis M. Corbeienſe Dacherij Romæ tantùm Euſebium referat, prætérito Epiſcopali titulo, expreſsè etiā addito in Antuerpiēſe martyrol. & noſtro imò & in Apographo illius codicis

in

in ſchedijs noſtris ex humaniſsimi Dufreſnij munere. De Romano Papa Euſebio plura diximus ad diem 26. Septẽbris, vbi etiam adiecimus eiusdem depoſitionem à Luitprando, Albone Floriacenſi, & libro Pontificali ſignari hac ipſa die vj. Non. Octob. Cũ vero hic na talis tantùm dicatur, ibi vero depoſitio, & depoſitionis locus indicetur, non dubitamus ſub natalis nomine trãslationis etiã alicuius celebritatẽ indicari poſſe.

Et alibi. Ex duobus huius ordinis primis martyribus vnum nomen conflauit librarius M. Antuerpienſis, ex Põtio nempe, & Leone Pantaleonem. Pro Pontio tamen Portium habet M. Corbeienſe in ſchedijs noſtris, dum illud à Dacherio editum typographi, aut amanuenſis incuria Leonem tantum exhibeat: ſicut Secundum pro Secundiano, ſeu Secundino. Vtrumq. enim nomen idem eſſe ſuadet particula *Item* in omnibus codicibus repetita. Alteri Secundiano in libris noſtris ſocij addũtur Plato, & Leõtius. *Platonis, & Longi* legit M. Corbeienſe Dacherij. In ſchedijs noſtris Longi tantũ poſt Secundianũ memoria agitur. In hoc diſcrepãt adducti codices à Romano M., Vſuardo, & alijs, quòd in illis Secundianus, ſiue Secũdarius inter incerti loci martyres numeratur, in his inter Antiochenſes.

V. Nonas Octobris.

IN ciuitate Antiochia Thugeni. In Africa Victoris. Vrbani. Separgi. Et alibi Felicis. Amponi, & Caſti.

OCTOBRIS 3.

VTrumq. diem vj. Nonas, & v. Nonas Octobris incurioſus librarius Prototypi codicũ noſtrorũ ita ſimul immiſcuit, vt ex binis tabulis vnam tantum eſſe voluerit. Manifeſtum errorem diei præcedentis titulus vj. Nonas, & ſequentis quarto nonas innuit, ſed apertiſſimè conuincunt M. Corbeienſe, & Antuerpienſe, illud. *V. Nonas Oct. Antiochia Theogeni. Africa Victoris, Vrbani, Sapargi, & alibi Felicis, Amponii, Caſti*. Hoc Vetuſtiſsimum. *V. Non. Oct. Roma Candida. In Antiochia Theotiſti. In Ægypto Marci, Marcelliani. In Affrica Victoris, Vrbani, Sapargi. Et alibi Felicis, Amponi, & Caſti*. Idem etiam confirmant alii mſſ. codices, quorum ſegmenta ad emendãdum librorum noſtrorum errorem vir clariſſimus P. Ioannes Bollandus ad me mittere olim dignatus eſt, & qui dum hæc cuduntur pijsſimè Antuerpiæ obijt in oſculo, vt par eſt credere, ſanctorum, pro quibus eruditiſſimè deſudauit. Vnum, aut alterum addere libet ex melioris notæ codicibus. In Martyrologio Monaſterij Diuitis Augiæ, ſeu Richenouienſi in Germania ita ſe habet. *V. Non. Oct. Roma Candidi. Et in Antiochia Theoctiſti, & in Ægypto Marci, & Marcelliani. In Africa Victoris, Vrbani, & alibi Felicis, & Caſti*. Aliud mſ. Lebbei, ſeu Pariſinum, in quo tantum nomina ſine additione locorum ſignantur, ita exhibet diem *V. Nonas Octobris. Theugeni, Afri, Victoris, Amponi, Sapargi, Vrbani, Felicis, Caſta, Tichi. Leudegari Mart. Epiſcopi Autiſiod*.

Antiochia. Thugenium Antiochenſem martyrem vocãt libri noſtri; Theogenem aptius martyrol. Corbeienſe, ſed Theotiſtam martyrolog. Antuerpienſe Vetuſtiſſimum, cũ iam adducto Diuitis Augiæ. Idem vnumque nomen non

affirmarē. Alius ms. codex Aquiſgranenſis in Belgio, poſt aliqua ferè, vt in martyrologio Romano, vtrumq. nomen videtur exprimere, licet pro Theugenio, ſiue Theogene Eugenium ita exhibeat. *Eadem die in Ægypto Marci, & Marciani, Candidi. In Antiochia Theotiſti, Eugeni, Victuris, Leodegari, Amponi.* Et quamquam confuſa nomina ſint, videntur tamen pro Theotiſto ſimul & Thugenio atteſtari. Fauet Menologium Græcorū, in quo pariter die tertia Octobris apud Caniſium, non indicato martyrij loco, ambo recolūtur. *Eodē die commemoratio S. Martyris Theogenis, qui pro Chriſti confeſſione ignis flammā pertulit. Item S. Martyris Theoteeni, & Adaucti, enſe peruecuſſi.* Adauctum in diem ſequentem refert Menologium Baſilii, in quo reliqui non adnotantur. At ſicut in libris noſtris, & Corbeienſi deficit etiam martyris Candidæ Romanæ memoria, quam recolunt martyrol. Vetuſtiſſimum S. Villibrordi, (cuius hac ipſa die in recentioribus martyrologiis natale celebratur) & adductum martyrol. diuitis Augiæ, ſiue potius Candidi, vt plures codices cum M. Romano, Vſuardo, & aliis retinent, ita etiam potuit omitti Theoctiſtus, vel Theotecnus.

In Africa. Ægyptios martyres Marcum, & Marcellianū ante Africanos recolit hac die M. Vetuſtiſſimum. Sed ex plurimorum codicum fide ad ſequētem diem pertinent. Africani Victor, Vrbanus, & Separgius, ſiue Sapargius hac ipſa die, vt vidimus in adductis ſupra codicibus venerari debēt; in obſcuro alioquin eorum Actis mihi remanentibus, ſicuti etiam trium ſanctorum martyrum incerto loco triumphātium Felicis, Amponi, & Caſti, quorum tamen ita memoria confirmatur in Appendice ad Adonem. *V. Non. Octobris. In Antiochia S. Theugeni. In Africa Victoris, Vrbani, Sapargi. & alibi Felicis, Amponi, & Caſti.* Maurolycius Felicem tantum, & Caſtum ex his martyribus exhibet.

IIII. Nonas Octobris.

IN Aegypto Marci, & Marciani. In Africa Ciuitate Adaugti Marsſi. Reſtituti. In Acxiopoli natalis Sancti Daſij. & alibi Marcelli Epiſcopi. *Autiſiodoro depoſitio Maſſi Presbyteri.*

OCTOBRIS 4.

ÆGyptij martyres Marcus, & Marcellianus à M. Vetuſtiſsimo antecto die indicantur, vt ibi diximus. In libris verò noſtris hodiernas tabulas ornant, quemadmodum etiam in M. Corbeienſi. *IV. Non. Oct. In Aegypto Marci, & Martiani martyrum. In Africa Marcuſi, Reſtituti. Iulsi. Et alibi S. Daſii, alibiq. Marcelli Epiſcopi. Autiſiodoro depoſitio S. Marſi preſbyteri, & confeſſoris.* Ab his codicibus differt martyrol. Antuerpienſe; indicat enim Romę Balbinam, & Marcellum in noſtris', & illo præteritos. *IV. Non. Oct. Roma Balbina, Marcelli Epiſcopi. & in Africa Adaucti, & in Axiopoli Darſi, & alibi Marcelli Epiſcopi. Autiſiodoro Marſi presbyteri.* De Marcello Romano Epiſcopo, qui in noſtro, & Corbeienſi martyrol. deſideratur, additur teſtis hac ipſa die præter Rabanum mſ. Vetus diuitis Augiæ penes venerandæ memoriæ Bollandum, *IV. Non. Oct. Roma Marcelli Epiſcopi, & in Africa Adaucti, & Reſtituti, & in Axiopoli Daſii. Alibi Marcelli Epiſcopi. Autiſiodoro Marſi presbyteri.* Confirmat

firmat Marcellum pariter, *Mſ. vetus Aquiſgranenſe apud eundem Bollandum. Romæ nat. Marcelli Epiſcopi, Audacti, Daſi, Marubi.* Facile autem eſt, ut qui ex antiquo archetypo, tam libros noſtros, quam M. Corbeienſe excepit, alterũ ex Marcellis Epiſcopis tanquam repetitum amouerit, vel quod veriſimilius videtur in ſextam Octobris diem cum S. Balbina tranſpoſuerit, quamquam ibi Marcus, non Marcellus Epiſcopus in libris noſtris recolatur.

In Ægypto. Alios eſſe fratres Marcellianum, & Marcum à Marco, & Marciano notat ad hanc diem Baronius; unde erroris arguit, qui hìc Marcellianum pro Marciano ſcribunt. Mauricianum vocat Rabanus, qui etiam Marcelli ita meminit IV. Non. *In Ægypto Marci, & Mauriciani. Romæ Marcelli Epiſcopi, & in Africa Adaucti. Autiſiodoro depoſitio Marſi presbyteri.* Horum memoriam recolunt cum Romano M. Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, qui tamen Marcellianum Marci fratrem vocat. Omnes illos fuiſſe docet, quos ſuppreſſis nominibus, agonem cũ alijs innumerabilibus cõpleuiſſe narrat Euſebius lib. 8. cap. 8.

In Africa ciuitate. Mendum hìc ſuſpicor, ex alijs, quos viderim codicibus malè habitis, difficile hìc emendandum. Cum tamen in Menologio Baſilij Adauctus martyr Epheſinus hac die laudetur, eiuſque illuſtre certamen in Meſopotamia conſummatum referatur, cumq. is non modo ciuis Epheſinus dicatur, ſed corpus eius à Calliſtene filia Epheſum reportatum narretur, veritus ſum ne pro Africa ciuitate reponendũ ſit. *Epheſo ciuitate*; ibi enim Adauctum martyrẽ veneratum eſſe patet, ac deinde legendũ in *Africa Maurifi. Reſtituti*, ac etiam *Iulij*, vt habet M. Corbeienſe, in quo Adauctus inter Africanos martyres non legitur: ſicuti neque in alijs codicibus Iulius. Rabanus tamen Adauctum, vt vidimus, Africæ tribuit.

In Axiopoli. In Miſiæ inferioris Axiopoli omnes ferè codices adducti S. Daſium exhibent; nullum tamen ex editis. Græcorum Menologijs ad diem 20. Nouembris S. Daſij agonem narrant Doroſtori, Miſiæ pariter vrbe, & à qua non plurimum diſtat Axiopolis. An vnus, & idem Sanctus martyr ſit, nec annuo, nec renuo. Alter S. Daſius in libris noſtris ad illam diem indicatur.

Et alibi Marcelli Epiſcopi. De S. Marcello Romano Pontifice, ſiue Epiſcopo diſertè agit martyrol. Vetuſtius noſtrum ad diẽ 16. Ianuarii. Vnde vel hic aliqua translatio recolitur, vel de alio Marcello Epiſcopo, & martyre agitur, cuius geſta ſummatim exhibet Ferrarius ex Tabulis Eccleſiæ Rauennatis. Huius meminit Rom. martyrol. die ſequenti, & ex Hieronymo, vita extat apud Surium To. x. in qua licet martyr expreſsè non dicatur, grauiter tamen afflictum migraſſe è vita in perſecutione Aureliani narratur die ſequenti III. Nonas Octobris in Catalogo SS. Italiæ.

Antiſſiodoro. Totidem verbis hæc ad Vetuſtius M. Gallici antiquarij, appẽdix habetur etiam in Appeudice ad Adonẽ. Marſum non Martium vocat Vetus Frãco-Galliæ Hagiologium Lebbei. *Autiſſiodoro S. Marci presbyteri.* IV. Nonas Oct. Marcum pariter vocat martyrolog. mſ. S. Sabini de Leuitania die 4. *Oct. Autiſſiodoro S. Marci presbyteri.* Nihil de eo alibi inuenire, neque apud Sauſſayum licuit. Marſum illum presbyterum facilè crederem, qui S. Peregrini primi Autiſſiodorenſis Epiſcopi, & martyris ſocius fuit, ut in eius Vita legitur in Bibliotheca Lebbei T. 1. p. 526. Marſus enim Presbyter, non Marcus dicitur in M. Vetuſtiſſimo, in noſtro, & Corbeienſe. At cũ non addatur confeſſoris titulus, & tempore perſecutionis advixerit, facile martyr fuit.

In

III. Nonas Octobris.

IN Sicilia Placidi. Eutici, & aliorum xxx. Et alibi Barici. Victorini. Fauſti. Pelagi. *In Gallia Ciuitate Valentia depoſitio Apollenaris Epiſcopi. Et in Gallia Ciuitate Autiſiodoro depoſitio Sanctorum Germanorum Firmati Diaconi, & Flauiane Virginis Deo ſacrate.*

OCTOBRIS 5.

SIculos martyres Placidum, Euticium, & anonymos xxx. ſocios exhibet cũ libris noſtris etiam M. Corbeienſe in ſchedijs noſtris, & apud Dacherium. *III. Non. Oct. In Sicilia Placiti, Eutici, & aliorum xxx. & alibi Barici, Victorini, Fauſti, Pelagii. Valentia ciuitate depoſitio Apollinari Epiſcopis, & Confeſſoris. Autiſiodoro depoſitio SS. Germanorum Firmati Diaconi, Flauiana Virginis.* In numero Siculorum martyrum diſſonat M. Antuerpienſe, Placidum ita præteriens. *III. Nonas Octobris. in Sicilia Natalis Eutici, & aliorum viij. & alibi Barici, Victurini. Galliis Ciuitate Valeraci, Apollinaris Epiſcopi. Autiſiodoro Firmati Diaconi, & Flauia Virginis.* Sed quod maius eſt, ex martyribus, qui Sancto Placido à Gordiano in eius vita ſociantur, Victorinus, & Fauſtus alibi paſſi, aut venerati dicuntur, Firmatus Diaconus, & Flauia virgo Autiſſiodoro tribuuntur. Difficillimum autem videretur in tanta nominum conſonantia, & Siciliæ præmiſſo loco in libris noſtris, & M. Corbeienſi de aliis martyribus memoriam agi, quã de Placido S. Benedicti diſcipulo, eiuſq. Eutichio, & Victorino germanis fratrib⁹, ac eorũ ſorore virgine Flauia. Hi enim in Siciliam Roma ad eum inuiſendum transfretantes in portu vrbis Meſſanæ duriſſimo martyrij genere ab Hiſpaniæ idolatris coronatos fuiſſe, lõgius à Gordiano S. Placidi famulo narratur apud Surium To. x. Accedunt etiam aliæ coniecturæ, hoc eſt triginta anonymi ſocij, qui in libris noſtris, & Corbeienſi adnotantur, & in eadem Gordiani relatione aliquando triginta tres, aliquando xxx. tantum Monachi numerantur, quemadmodum in ea parte Hiſtoriæ, quæ Paſſio dicitur cap. 17. luculenter legitur, quibus ſi addantur Fauſtus, & Firmatus Diaconus nominibus expreſſi, & dies conſummati agonis 3. Nonas Octobris, iam omnia in eadem collimare dicendum eſſet. At alia ſunt, quæ ab aſſensu omnimodo remorantur. In primis Vetuſtiſſimum M. S. Villibrordi, ſeu Antuerpiẽſe, quod licet ſuis maculis temporum, & librariorum iniurijs non careat, minus tamen additionibus lucupletatũ eſt, præſertim à viris religioſis, qui ordinis eorum ſanctos viros Vetuſtiori M. pro ſua deuotione addiderunt, vt in codicibus noſtris aliquando à Fotinellẽſibus Monacis factum videtur, & in Corbeienſi à Corbeienſibus. Vnde cum in hoc S. Placidus in Sicilia, Eutichius, & xxx. ſocij non recenſeantur, ſed Eutichius tantum cum octo ſociis indicetur, ſuſpicionem inducere poteſt, ne Antiquarius aliquis Monachus animaduertens eadem die, qua S. Placidus cum ſociis coronatus fuit, Eutichium in Sicilia cum aliis anonymis recenſeri, quædam etiam nomina ſocij Placidi conuenire, de ſui ordinis martyribus in hodiernis tabulis memoriã agi putauerit, & in Archetypo vnde codices noſtri, & Corbeiẽſis excepti ſunt S. Placidum addiderit, & anonymorum numerum

merum

merũ ab viij. in xxx. ampliauerit; parũ vero de cœteris ſolicitus alibi incerto loco Victorinũ,& Fauſtũ reliquerit, Firmatũ Diaconũ, & Flauiã virginẽ cœlitibus Autiſſiodorẽſibus adnumerari permiſerit, & ſub anonymorũ numero alios S.Placidi ſocios incluſos eſſe reputauerit. Hæc præcipuè ſuſpicionem mouent, quia Acta illa Græcè à Gordiano ſcripta non ita vndequaque oculatiſſimo Baronio placuerunt, & in eis aliqua caſtiganda eſſe cenſuit. At cum in Romano emendato martyrologio cum S. Placido monacho Eutichius, & Victorinus eius fratres, Flauia virgo ſoror, Firmatus, & Donatus Diaconi, Fauſtus cum xxx. alijs monachis Meſſanæ in Sicilia hac die venerentur: cumq; per Summi Põtificis Romani Sixti V.Bullam, Tomo x. Surij relatam, eorundem feſtum diem iij. Nonas Octobris, nuperam vero ſuo tẽpore aliquorum ex illis ſanctis corporibus inuentionem, ac eorum translationẽ celebrari in Meſſanẽſi diœceſi permiſsũ ſit pridie Nonas Auguſti. Et nos Sãctum Placidum, eiuſq. ſocios, nominibus in Romano M. expreſſos cum Romana Eccleſia veneramur, ac potius in eorum memoria recenſenda vetuſtos codices noſtros mancos eſſe credimus, illoſq; ſignatis nominibus ſupplendos ante anonymos xxx. exiſtimamus, ſicuti apud Bedã, Vſuardum, Adonem, & Notkerũ, qui Placidi tantum, & Eutichii cũ ſociis xxx. meminerũt in Sicilia. Reliquos proinde quantumuis nominibus aliquibus conueniant, in tanta martyrum ſegete diuerſos eſſe abſurdum non putauimus, quòd etiam apud Rabanum præterito Placido III. Nonas in Sicilia *natale Enticij, & aliorum triginta* recolatur.

Alibi Cum Baricius, & Pelagius ſocii addantur Victorino, & Fauſto, & à Siciliæ regno ſeiũgantur, ex incerto loco & ſociorũ diuerſitate diuerſos à Siculis eſſe martyres coniectamus; nullam tamẽ lucem aliunde addere potuiſſe fatemur.

Valentia. Rectè codices noſtri reddũt in Gallia, fuit enim S. Apollinaris Epiſcopus Valentiæ Segalaunorum ad Rodanum in Gallia, eiuſq. Vita ex Monaco Lirinenſi extat apud Surium To. 10. Floruit circa annos Dñi 494. ſeu potius 517. quando interfuit Concilio Epatnẽſi vt notant in tertio Epiſcopo Valentinẽſi Sammarthani, & Auiti germanum fratrẽ affirmãt. Meminit cum Beda, & Vſuardo M. Romanum, & Hagiologium Vetus FrancoGalliæ Lebbei.

Autiſſiodori. Flauiana Virgo Deo ſacrata dicitur germana ſoror Firmati diaconi in libris noſtris, ac Corbeienſi, & Deo ſacrata Virgo pariter Flauiana apud Rabanum, non Flauia, quæ fuit ſoror Sancti Placidi, vt iam notauimus: quamquam, & hæc Flauia Virgo in M. Vetuſtiſſimo nuncupetur. Sed vt aliqua etiam differẽtia compareat cum Firmato Diacono, & Flania virgine S. Placidi ſocijs. Formatus ille, hæc Flauiana dicitur in Veteri ſupra adducto Hagiologio III. Non. Oct. *Autiſſiodoro depoſitio Formati Diaconi, & Flauianę virginis.* Martyres expreſsè ibi non dicuntur, neq. Sauſſayus affirmat, quin potius in pace quieuiſſe docere videretur nomen depoſitionis. Ex additis tamen hos cælites à Gallico antiquario agnoſcimus.

II. Nonas Octobris.

IN Capua natalis Sanctorum Marcelli. Caſti. Emili. Saturnini. Romæ Balbine, & depoſitio Sancti Marci Epiſcopi. In Africa Rogati. Saturnini. Fauſtini. Ianuarij. Et Marcialis. In Apulia Caſti; Emili. Saturnini. Ammoni Presbyteri. In Gallia Ciuitate Agenno natalis Sancti Fidis martyris. *In Ciuitate Autiſiodoro depoſitio S. Romani Epiſcopi.*

Vberius

III. Nonas Octobris .

IN Sicilia Placidi. Eutici, & aliorum xxx. Et alibi Barici. Victorini. Fauſti. Pelagi. *In Gallia Ciuitate Valentia depoſitio Apollenaris Epiſcopi . Et in Gallia Ciuitate Autiſiodoro depoſitio Sanctorum Germanorum Firmati Diaconi, & Flauiane Virginis Deo ſacrate .*

OCTOBRIS 5.

SIculos martyres Placidum, Euticium, & anonymos xxx. ſocios exhibet cū libris noſtris etiam M. Corbeienſe in ſchedijs noſtris, & apud Dacherium. *III. Non. Oct. In Sicilia Placiti, Eutici, & aliorum xxx. & alibi Barici, Victorini, Fauſti, Pelagii. Valentia ciuitate depoſitio Apollinari Epiſcopis, & Confeſſoris. Autiſiodoro depoſitio SS. Germanorum Firmati Diaconi, Flauiana Virginis*. In numero Siculorum martyrum diſſonat M. Antuerpienſe, Placidum ita præteriens. *III. Nonas Octobris. in Sicilia Natalis Eutici, & aliorum viij. & alibi Barici, Victurini. Galliis Ciuitate Valeraci, Apollinaris Epiſcopi. Autiſiodoro Firmati Diaconi, & Flauia Virginis.* Sed quod maius eſt, ex martyribus, qui Sancto Placido à Gordiano in eius vita ſociantur, Victorinus, & Fauſtus alibi paſſi, aut venerati dicuntur, Firmatus Diaconus, & Flauia virgo Autiſſiodoro tribuuntur. Difficillimum autem videretur in tanta nominum conſonantia, & Siciliæ præmiſſo loco in libris noſtris, & M. Corbeienſi de aliis martyribus memoriam agi, quā de Placido S. Benedicti diſcipulo, eiuſq. Eutichio, & Victorino germanis fratrib⁹, ac eorū ſorore virgine Flauia. Hi enim in Siciliam Roma ad eum inuiſendum transfretantes in portu vrbis Meſſanæ duriſſimo martyrij genere ab Hiſpaniæ idolatris coronatos fuiſſe, lōgius à Gordiano S. Placidi famulo narratur apud Surium To. x. Accedunt etiam aliæ coniecturæ, hoc eſt triginta anonymi ſocij, qui in libris noſtris, & Corbeienſi adnotantur, & in eadem Gordiani relatione aliquando triginta tres, aliquando xxx. tantum Monachi numerantur, quemadmodum in ea parte Hiſtoriæ, quæ Paſſio dicitur cap. 17. luculenter legitur, quibus ſi addantur Fauſtus, & Firmatus Diaconus nominibus expreſſi, & dies conſummati agonis 3. Nonas Octobris, iam omnia in eadem collimare dicendum eſſet. At alia ſunt, quæ ab aſſensu omnimodo remorantur. In primis Vetuſtiſſimum M. S. Villibrordi, ſeu Antuerpiēſe, quod licet ſuis maculis temporum, & librariorum iniurijs non careat, minus tamen additionibus lucupletarū eſt, præſertim à viris religioſis, qui ordinis eorum ſanctos viros Vetuſtiori M. pro ſua deuotione addiderunt, vt in codicibus noſtris aliquando à Fotinellēſibus Monacis factum videtur, & in Corbeienſi à Corbeienſibus. Vnde cum in hoc S. Placidus in Sicilia, Eutichius, & xxx. ſocij non recenſeantur, ſed Eutichius tantum cum octo ſociis indicetur, ſuſpicionem inducere poteſt, ne Antiquarius aliquis Monachus animaduertens eadem die, qua S. Placidus cum ſociis coronatus fuit, Eutichium in Sicilia cum aliis anonymis recenſeri, quædam etiam nomina ſocij Placidi conuenire, de ſui ordinis martyribus in hodiernis tabulis memoriā agi putauerit, & in Archetypo vnde codices noſtri, & Corbeiēſis excepti ſunt S. Placidum addiderit, & anonymorum numerum

merũ ab viij. in xxx. ampliauerit; parũ vero de cœteris ſolicitus alibi incerto loco Victorinũ, & Fauſtũ reliquerit, Firmatũ Diaconũ, & Flauiã virginẽ cœlitibus Autiſſiodorẽſibus adnumerari permiſerit, & ſub anonymorũ numero alios S.Placidi ſocios incluſos eſſe reputauerit. Hæc præcipuè ſuſpicionem mouent, quia Acta illa Græcè à Gordiano ſcripta non ita vndequaque oculatiſſimo Baronio placuerunt, & in eis aliqua caſtiganda eſſe cenſuit. At cum in Romano emendato martyrologio cum S. Placido monacho Eutichius, & Victorinus eius fratres, Flauia virgo ſoror, Firmatus, & Donatus Diaconi, Fauſtus cum xxx. alijs monachis Meſſanæ in Sicilia hac die venerentur: cumq; per Summi Põtificis Romani Sixti V.Bullam, Tomo x. Surij relatam, eorundem feſtum diem iij. Nonas Octobris, nuperam vero ſuo tẽpore aliquorum ex illis ſanctis corporibus inuentionem, ac eorum translationẽ celebrari in Meſſanẽſi diœceſi permiſsũ ſit pridie Nonas Auguſti. Et nos Sãctum Placidum, eiuſq. ſocios, nominibus in Romano M. expreſſos cum Romana Eccleſia veneramur, ac potius in eorum memoria recenſenda vetuſtos codices noſtros mancos eſſe credimus, illoſq; ſignatis nominibus ſupplendos ante anonymos xxx. exiſtimamus, ſicuti apud Bedã, Vſuardum, Adonem, & Notkerũ, qui Placidi tantum, & Eutichii cũ ſociis xxx. meminerũt in Sicilia. Reliquos proinde quantumuis nominibus aliquibus conueniant, in tanta martyrum ſegete diuerſos eſſe abſurdum non putauimus, quòd etiam apud Rabanum præterito Placido III. Nonas in Sicilia *natale Euticij, & aliorum triginta* recolatur.

Alibi Cum Baricius, & Pelagius ſocii addantur Victorino, & Fauſto, & à Siciliæ regno ſeiũgantur, ex incerto loco & ſociorũ diuerſitate diuerſos à Siculis eſſe martyres coniectamus; nullam tamẽ lucem aliunde addere potuiſſe fatemur.

Valentia. Rectè codices noſtri reddũt in Gallia, fuit enim S. Apollinaris Epiſcopus Valentiæ Segalaunorum ad Rodanum in Gallia, eiuſq. Vita ex Monaco Lirinenſi extat apud Surium To. 10. Floruit circa annos Dñi 494. ſeu potius 517. quando interfuit Concilio Epatnẽſi vt notant in tertio Epiſcopo Valentinẽſi Sammarthani, & Auiti germanum fratrẽ affirmãt. Meminit cum Beda, & Vſuardo M. Romanum, & Hagiologium Vetus FrancoGalliæ Lebbei.

Antiſſiodori. Flauiana Virgo Deo ſacrata dicitur germana ſoror Firmati diaconi in libris noſtris, ac Corbeienſi, & Deo ſacrata Virgo pariter Flauiana apud Rabanum, non Flauia, quæ fuit ſoror Sancti Placidi, vt iam notauimus: quamquam, & hæc Flauia Virgo in M. Vetuſtiſſimo nuncupetur. Sed vt aliqua etiam differẽtia compareat cum Firmato Diacono, & Flauia virgine S. Placidi ſocijs. Formatus ille, hæc Flauiana dicitur in Veteri ſupra adducto Hagiologio III. Non. Oct. *Antiſſiodoro depoſitio Formati Diaconi, & Flauianę virginis*, Martyres expreſsè ibi non dicuntur, neq. Sauſſayus affirmat, quin potius in pace quieuiſſe docere videretur nomen depoſitionis. Ex additis tamen hos cælites à Gallico antiquario agnoſcimus.

II. Nonas Octobris.

IN Capua natalis Sanctorum Marcelli. Caſti. Emili. Saturnini. Romæ Balbine, & depoſitio Sancti Marci Epiſcopi. In Africa Rogati. Saturnini. Fauſtini. Ianuarij. Et Marcialis. In Apulia Caſti. Emili. Saturnini. Ammoni Presbyteri. In Gallia Ciuitate Agenno natalis Sancti Fidis martyris. *In Ciuitate Antiſiodoro depoſitio S.Romani Epiſcopi.*

Vberius

OCTOBRIS 6.

VBerius in hodiernis faſtis M. Corbeienſe apparet, & ſupra libros noſtros Capuanis martyribus Donatellum hoc ordine addit *Pridie Non. Oct. Capuæ natalis SS. Marcelli, Caſti, Emeli, Saturnini, Donatelli. Romæ Balbinæ, & depoſitio S. Marci Epiſcopi, Iuliani. In Africa Rogati, Saturnini, Ianuarii, Fauſtini, Martialis. In Apulia Caſti, Emeli, Saturnini, Ammonii presbyteri. Agenno ciuitate natalis S. Fidis Virginis, & martyris. In Ciuitate Autiſſiodoro depoſitio S. Romani Epiſcopi*. Capuanos cælites omittit martyrol. Antuerpienſe, & ex aliis nonnullos ita diuerſimodè promit. *II. Nonas Octobris in Apulia natalis Caſti, & Emeli, Marcelli, Saturnini. Romæ Ianuarii, Ammoni, Presbyteri. Galliis ciuitate Genua natalis Sanctæ Felicis. In Galliis ciuitate Autiſiodoro Romani Epiſcopi*. Capuanos tamen martyres Marcellum, Caſtum, Emilium, & Saturninum exhibent pariter cum libris noſtris Romanum M., Beda, Vſuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Natalibus, lib. 11. nu. 275. Bellinus de Padua, Maurolycius, & Galeſinius, qui deprauatis codicibus vſus ex libris ſcriptis addit Rogatum, Antonium (forte Ammonium) & Auitum, quorum poſtremum alibi memoratum nõ inuenio; alios aliorum ordinum ſuſpicari licet. Marcellus horum anteſignanus à Petro de Natalibus ex antiquis martyrologijs vt profitetur, Hieronymiano præſertim, presbyter nuncupatur, quod confirmat Galeſinius. Baronius hic coniectatur ex nominibus, ſanctos hos Africanos martyres fuiſſe, quorum reliquias Africani Epiſcopi tempore Vandalicæ perſecutionis, ad Campana littora appellentes Capuæ collocauerint. Ferrarius in catalogo SS. Italiæ, ex Baronio malè accipiens, viro ſummo impingit; docuiſſe eoſdem ſanctos martyres Africanos ſuis ſedibus pulſos in Campaniam veniſſe. At nulla erat in Campania perſecutio in fine quinti ſæculi, cum Vandali Africam martyribus cumularunt, vnde Africani Capuæ coronari martyres potuerint, ſed vt exules, & Confeſſores venerari poterant. At neq. Baronius id docuit, neq. Vandalicæ perſecutionis vllos martyres in Vetuſtiori M. obſeruare licuit ſuperadditos. Negat etiam Ferrarius in Adnot. de his martyribus agi in tabulis Eccleſiæ Capuanæ, quas & mſ., & impreſſas ſe vidiſſe profitetur, cũ tamen id Baronius docuerit. Sed & hoc etiam imponit viro doctiſſimo; nam Caſti, & Emilij Africana nomina ille perpendens, eoſq. Africæ tributos in Romano martyrol. ac veneratos die 22. Maij, dum eoſdem eſſe coniectat, eorundem etiam celebritatem Capuæ (quod iam Romanum M. affirmabat) peragi potuiſſe credidit, & quod eorum reliquias Epiſcopi Africani Capuam attuliſſent ex Victore coniecit, candidè addens in fine notationis *hęc tantùm nobis coniectura ſuppeditat*. Vtinam & nos ſolidi aliquid addere poſſemus. Suſpicionem tamen noſtrã obijcimus ex M. Vetuſtiſsimo, nempè eoſdem facile eſſe ſanctos martyres, qui Capuæ in libris noſtris recoluntur, cum his, qui Apuliæ. Daunia enim Apulia non longiſsimè in Regno Neapolitano diſtat à Capua, facileq. Capuam inſignẽ vrbem potuiſſent transferri S. martyres in Apulia coronati; ijsdẽ quippe nominibus in martyrolog. ſancti cælites Apuliæ tribuuntur, quam in libris noſtris, & Corbeienſi Capuæ. Quinimmo Caſtum, Emilium, & Saturninum iiſdem etiam nominibus ſignatos exhibent in Apulia, quibus, & Capua cõſignant, præter Ammonium presbyterum, Romæ, non in Apulia veneratum, vt addit M. Vetuſtiſsimum. cui propter maiorem in locis diſtinguendis diligentiam magis etiam in hoc inniti libuit. *In Apulia Caſti, & Emili* tantum meminit hac die Rabanus.

Romæ

Roma Balbina. S. Romanæ martyris Balbinæ filiæ Quirini, memoriam renouat Romanum martyrol. cum Beda, Vſuardo, Adone, Notkero, & aliis ad diē 31. Martii. Vetuſtius martyrolog. ex Corbeienſi, & libris noſtris ad diem illā de S. Balbina ſilet. & in hac tantum recolit; quamquam martyrol. Antuerpiēſe biduo ante 4. Nonas Octobris S. Balbinam indicet, hac verò die prætereat. Equidem in fragmento ex Actis S. Balbinæ in codice Vaticano apud Aringhiū Romæ ſubt. lib. 3. cap. 16. n. 6. ſepulturæ eius dies ita ſignatur. *Balbina poſt denictum ſæculi huius curſum ſepelitur iuxta patrem ſuum martyrem Quirinum via Appia in cæmeterio Prætextati prid. Kal. Aprilis*. At cum S. Marcus Pontifex ex deuotione, qua S. Balbinam proſequebatur, cœmeteriū Balbinæ conſtruxerit, in quo ſepeliri etiam voluit, facile accidere potuit, vt dum Sanctus Marcus ad Sancta Balbinam ſepultus hac ipſa die pridie non Octobris venerabatur, etiam ſancta virgo Balbina recoleretur, & non ex paſsione, ſed ex celebritate hic etiam dies vtriuſq. tam ſanctæ Balbinæ, quam ſancti Marci natalis euaderet. In pace S. Virginem quieuiſſe Acta ipſius, & S. Alexandri Papæ docete videntur; notat tamen Ferrarius ad diem 31. Martij ex SS. Flore in vita S. Hermetis, S. Balbinam in via obijſſe cum in mare dermergenda cum aliis duceretur, & ad mare deportatam cum aliis eſſe nos etiam adnotauimus in Exerc. XII. de Vinculis S. Petri agentes. Quod ſi ita eſſet duplici corona redimita venerari S. Balbina deberet, virginitatis, & martyrij. Petrus de Natalibus videtur duas Balbinas agnoſcere, alteram ſepultam in cœmeterio Prætextati pridie Kal. Aprilis, cuius vitā ſtrictim percurrit lib. 4. cap. 19. & in pace quieuiſse innuit, apud patrem ſuum Tribunum Quirinum depoſitam; alteram hac die pariter ſine martyrio quieſcentem his verbis. *Balbina Virgo Romæ quieuit in pace, pridie nonas Octobris*. Diuerſam à cœmeterio viæ Ardeatinæ, quod Balbinæ dicebatur, aliam Eccleſiam Romæ S. Balbinam habuiſſe ita inuenio in vetere hędino libro Canonicorū Lucenſium. *Septi ſolium, qui fuit ordinibus columnarum ſubnixus, fuit templum Solis, & Lunæ. Ibi prope eſt Eccleſia S. Balbinę*. At vna, & eadem duplici die, & duplici loco venerata eſſe potuit ex adducta ratione; Sanctam Balbinam ſine alia depoſitionis additione tāquam martyrem in vetuſtis codicibus memorari animaduertimus.

Depoſitio S. Marci. S. Marcum Romanum Pontificem, & confeſſorem recolūt poſtridie M. Romanum. Beda, Vſuardus, & Ado cum alijs à Baronio ibi indicatis. Liber verò Pontificalis Damaſo aſcriptus hac ipſa die pridie nonas ſepultum, ita diſertè affirmat. *Qui ſepultus eſt cæmeterio Balbinæ via Ardeatina, quod ipſe conſtituens fecit pridie nonas Octobris*. De hoc cœmeterio ita ſcribitur in libro hædino veteri Canonic. Lucenſium. *Cæmeterium Balbinę ad SS. Marcum, & Marcellianum via Ardeatina*; & de S. Marco Pontifice in alio pariter Pontificalis hiſtoriæ libro perantiquo in eadē Bibliotheca ſcribitur, *qui & ſepultus eſt in cæmeterio Valbina Ardeatina, quem ipſe inſiſtens fecit pridie nonas Octobris*. Non negarem tamen eius memoriam fieri in Kalendario Hieronymiano peruetuſto ſequenti die, hoc eſt. *Nonis depoſitio S. Marci Papę*. quod ita etiam exprimitur in alio Kalēdarij antiqui fragmento ſub nomine Bedæ in eadem Canonicorum Lucenſium Bibliotheca. *Nonis S. Marci Papæ*. Conſonat Albo Floriacenſis his verbis in vita S. Marci. *Qui obiit nonis Octobris, & ſepultus eſt in cæmeterio Balbinæ via Ardeatina*. & in Pontificia hiſtoria ſub nomine Luitprandi ita ſcribitur. *Qui nonis Octobris Confeſſor obijt*. Idem proſtat in antiquiſsimo fragmento Bucherij pluries adducto. *Nonis Octobris Marci in Balbinæ*, & in Vetuſto Kalendario Fronti Octobris *die 7. Nat. S. Marci*. Quinimmo, & S. Marci Epiſcopi Romæ memoriam renouant etiam die

Digitized by Google

ſequenti Vetuſtius martyrol. libris noſtri, & Corbeienſis codex, licet hi præſenti die eius celebritatem non taceant. Dubitari quapropter hic poſſet, ne repetita S. Marci veneratio, in conſequẽtibus ſibi inuicem diebus, duos fuiſſe S. Marci nomine Romanos Põtifices ſignificaret. Petrus quidem de Natalibus, ſicuti duas Balbinas diuerſis diebus veneratas protulit, ita & clariùs duos S. Marcos deſcripſit lib. 9. cap. 23. & 24. Marcũ huius nominis Papam primum, natione Romanum, ex patre Probo, Felici primo Pontifici ſucceſsorem ſediſſe annos 8. menſes duos, ac dies x. narrat, & addit ſolum ex Pontificibus Romanis ad Sanctum Silueſtrum vſque martyrium euaſiſſe; ſepultumq; vbi presbyter fuerat ordinatus, in Eccleſia S. Marci, quæ eſt in medio Romæ in regione Pinus, nonis Octobris. Alterum verò Marcum huius nominis ſecundum natione Romanum, ex patre Priſco ſucceſsiſſe docet S. Silueſtro, & ſediſse annos duos, menſes vij. dies xx. & ſepultum in pace in cœmeterio Babilæ via Ardeatina, pariter nonis Octobris: Ambos ſancti titulo ornat, & res ab ipſis geſtas ſeiunctim explicat. Quod ſi verùm eſſet, duplex S. Marci Romani Pontificis memoria in Vetuſtiori M. omni dubitatione careret; nihil autẽ in re difficili decernimus, & aliis, quibus ocium maius, & vberior eruditio ſuppetat, animaduertendum relinquimus. Baſilicam S. Marci foras muros via Appia fuiſſe docet Bibliothecarius in Gregorio III. & re vera cœmeterium Prætextati erat via Appia, ſed illam huius cœmeterij partem, in qua dudum S. Balbina depoſita erat, vocari deinde cæptam S. Marci cœmeterium inter Appiam, & Ardeatinam viam, ex Actis Nicolai PP. Primi To. 3. Conciliorum probat Aringhius lib. 3. cap. 17. Iulianum martyrem, quem Sancto Marco Romæ ſocium addit martyrologio Corbeienſe, alibi non inuenio.

In Africa. Rogatus qui à Galeſinio inter martyres Capuanos recẽſetur, hic Africanorum Anteſignanus eſt, nec in numero, & nominibus diſcrepant libri noſtri à Corbeiẽſ. Ianuarium cum Ammonio presbytero Romæ tribuit, non Africæ martyrol. Vetuſtiſſimum, omnibus Africanis martyribus ſilentio inuolutis; vnde mutilum eſſe, & duplici loco decurtatum dubitari poteſt. Romæ enim ad minus Sancta Balbina deficit. De Apulis martyribus nihil addimus ad ea, quæ initio huius notationis dicta ſunt.

In Gallia. Non Fidis, ſed Fidei nomen ſanctæ virgini, ac martyri Agennẽſi martyrolog. Rom. tribuit cum Beda, Vſuardo, & Adone, vt ibi notat Baronius: ſed Fidis vbiq. nomen ſcriptum inuenio; nõ Fidei, vt amanuenſis, aut tipographi errore apud aliquos legitur: nec diuerſimodè ſcribit Notkerus. Quia vero Fides in nominatiuo dicebatur, potuit Fidei in genitiuo reponi, cum in hoc caſu Fidis apud antiquos omnes ſcribi obſeruetur præterquam apud Rabanum, qui *in Gallijs ciuitate Agenno natale S. Fidei martyris* habet. Acta S. Fidis exhibet ſummatim Petrus de Natalibus lib. 9. cap. 26. Mombritius vero diffuſiùs: Surius To. 7. vt habet Baronius, & recẽter Sauſſayus: ſed Acta eiuſdem, vt extant in pluribus mſſ. edidit nuper Lebbeus T. 2. Biblioth. p. 528. cum libro de miraculis authore anonymo, ſed antiquo, dum S. Fides in pago Rubenico in vicinia vici Conchacenſis tranſlata requieſceret. Sanctæ huius virginis aliqua habent Sammarthani in S. Capraſio primo Epiſcopo Aginnẽſi, ab eiuſdem certamine ad palmã martyrij excitato. An emẽdandam martyrol. Vetuſtiſsimum, quod pro Fide Felicem, & pro Agenna Genuam dixit? vel alium martyrem eſſe Felicem Geneuenſem credendum eſt? De Felice aliũde non mihi conſtat.

Autiſſiodoro. S. Romani Epiſcopi Autiſſiodorenſis vitam breuibus percurrit Sauſſayus, breuiſsimè Hagiologium Frã coGalliæ Lebbei his verbis, Octobris pridie Nonas. *Autiſſiodoro Beati Romani Epi-*

Digitized by Google

Epiſcopi. Rabanus depoſitionis voce vtitur. *In ciuitate Antiſſiodoro depoſitio Romani Epiſcopi*. Appendix ad Adonem martyrem vocat, quod Sauſsayum latuiſſe video. *Pridie non. Octob. Autiſſiodori depoſitio Sancti Romani eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, & martyris*, & quod maius eſt, martyr etiam dicitur in Romano M., vbi Beda, & Ado à Baronio adducuntur teſtes, & Demochares, qui xvij. Epiſcopum illius Eccleſiæ numerat; At cap. 17. Hiſtoriæ Epiſcoporum Autiſſiodorenſium narratur, ſediſſe annos 3. dies 4., & bonis operibus glorioſum, *vt fertur, deciſione capitis martyrium* cõpleuiſſe pridie nonas, ac ſepultum in Baſilica S. Germani, Imperante Iuſtino minore. Sammarthani, qui decimum ſeptimum Epiſcopum Autiſſiodorẽſem numerant, his tantùm verbis Romani meminerunt. *S. Romanus 6. Octobris.*

Nonis Octobris.

ROmæ via Appia depoſitio Sancti Marcelli, & Marci Epiſcopi. In Capua Campaniæ Quarti, & Marcellini. Et Alibi Sanctæ Iuliæ. Sergi. Bacchi. Natalis Sancti Mathei Euangeliſtæ. *Et in Gallia Bituricas Ciuitate Auguſti Presbyteri.*

OCTOBRIS 7.

AN hodiernæ ſanctorum Tabulæ cum poſtridianis confuſę ſint in martyrol. Vetuſtiſsimo, vereri licet, dum hoc die Antiochẽſes martyres adduntur, qui in libris noſtris, & Corbeienſi M. ad ſequentem diem pertinent. Ita verò illæ proſtant. *Nonis Octobris. Roma depoſitio Marci Epiſcopi. Et in Capua Marcelli, Quarti, Marcellini, & alibi Tulliæ, Sigiberti martyris. Matthei Euangeliſtæ. Beturicas Auguſti presbyteri. In Antiochia Dioniſi epiſcopi, Iannarÿ, Fauſtini, Martialis, Priuati, Eracli, Iuliani, Pelagiæ.* Aliter ſed proximius ad codices noſtros hodiernos faſtos ſignat M. Corbeienſe, in quo pro Nonis Octob. ix. Idus ſignatur. *Roma Via Appia depoſitio SS. martyrũ Apulei, & Marcelli Epiſcopi, & Marci Epiſc. & Cõfeſſoris. In Capua Campania Quarti, & Marcellini, & alibi S. Iulia, Syrgi, Bacci, & natalis S. Matthæi Euangeliſtæ. Bituricas ciuitate S. Auguſti presbyteri, & Confeſſoris.* *Roma*. Marcellum Epiſcopum, & Marcum Epiſcopum, illum martyrem, hunc confeſſorem, præmiſſo Apuleio, item martyre, exhibet M. Corbeienſe, & via Appia depoſitos addit, depoſitionis nomine rarò martyribus accomodato in martyrol. Vetuſtiori. Apuleium, & Marcellum nulla Epiſcopalis nota addita martyres recolit martyrolog. Romanum hac ipſa die; ubi notat Baronius de ijsdẽ meminiſſe Bedam, Vſuardum, Adonem, & alios ex Actis SS. Nerei, & Achillei. At in Actis illis Marcellum quidem memoratum inuenio, & Chriſti ſeruũ fuiſſe nuncupatum: de Apuleio autem nihil mihi, neque in Actis illis apud Surium, neque in peruetuſto Hagiologio noſtro inuenire licuit. Hos quidem cum martyrolog. Romano primùm Simoni Mago adhæſiſſe, deinde Petri Apoſtoli diſcipulos, capitis abſciſsione martyrium compleuiſſe narrat Petrus de Nat. lib. 9. c. 30. Marcellum fuiſſe Epiſcopum, vt in martyrol. Corbeienſi legitur, nullibi etiam iuuenio. Vſuardum non Marcellum, ſed Marcum, & Apuleiũ ex ſectarijs Simonis,

Apoſtolorũ diſcipulos, & martyres refert eodem modo, quo Romanum martyrol. & totidem ferè verbis Ado, Notkerus, Bellinus de Padua, Maurolycius & alii, qui conſtanter Marcellum legũt. Vnde apud Vſuardum, Marcellus etiã videtur reſtituendus pro Marco, & Epiſcopalis titulus auferendus in martyrol. Corbeienſi. Marcellus enim vir illuſtris dicitur tantùm, & Petri diſcipulus in Actis SS. Nerei, & Achillei, & in Hiſtoria conflictus Petri Apoſtoli, & Simonis Magi, quam dedimus in Indiculo Apoſtolorum. Sed fortaſſe poſſet addi nomen præsbyteri, quia ita Marcellus nuncupatur in Actis Lini, quæ in hoc admittit Baronius ad annum Chriſti 69. n. 19. De S. Marcello Põtifice Romano hìc nõ agi exiſtimarem omnino, quia vt alibi diximus S. Marcellus non Appia via, ſed Salaria in cœmeterio Priſcillæ depoſitus fuit, quod vocatum etiam fuit ad S. Marcelli, vt eſt apud Bibliothecarium in Vigilio. Nihil autem emendandum ſuccurrit in libris noſtris, cum Marcellus nequaquam enuncietur Epiſcopus, niſi deſiderari poſſet Apuleius, aut forte pro Marcello legẽdus eſſet Marcellianus, vt mox animaduertimus.

Marci Epiſcopi. Videantur, quę de S. Marco Epiſcopo, & confeſſore dicta ſunt pridie huius diei. Viæ Appiæ locus ſuperadditus, quamquam cęmeterio Præteſtati, vbi S. Marcus depoſitus penes aliquos ſcriptores dicitur, facile accomodari poſſet, celebre tamen via Appia fuiſſe Marcelliani, & Marci cœmeteriũ nõ eſt negãdum ex Bibliothecario in Vita Ioannis PP. ſeptimi. *Laborauit*, inquit, *in cœmeterijs Beatorum martyrum Marcelliani, & Marci, Damaſiq. Sancti Pontificis*. Sanctos hos martyres extra vrbem ſepultos, deinde in vrbem translatos, ignoto prorſus ſepulcro, ætate noſtra inuentos in Eccleſia S. Coſmæ, & Damiani cum S. Felicis Papæ corpore, & S. Tranquillini præsbyteri, hãc retinuiſſe vetuſtam, marmoreamque epigraphem refert Aringhius lib. 3. cap. 12. *Hic requieſcunt corpora SS. Marci, & Marcelliani, & Tranquillini presbyteri*. Vnde cũ S. martyr Marcus nõ dicatur Epiſcopus, alium eſse à Marco hac die memorato vix dubitarem, ac proinde Marcellianũ in Marcellum non eſſe commutandum, præſertim, quòd de his diſertè agat M. Vetuſtius noſtrum ad diem 18. Iunii, vt ibi diximus. Hoc addere viſum eſt, ne Sanctus Marcus Epiſcopus, ſeu Pontifex Romanus pridie veneratus, ac ſepultus ad S. Balbinam Via Ardeatina hic cum Sancto Marco, & Marcelliano confundatur; quoniã in vetuſto hædino codice Canonicorũ Lucenſium, in quo eſt Index cœmeteriorũ vrbis, ſcriptũ ſit, *Cymiterium Balbinę ad Sanctos Marcum, & Marcellianum via Ardeatina*. Cœmeterij Calliſti partem, Præteſtati vocatam prius, deinde Balbinæ fuiſſe via Appia iam diximus die præterita, ſed quia cęmeterium illud peramplum viæ Ardeatinæ veteri incumbebat, potuerunt hi ab aliquibus via Appia, ab aliis via Ardeatina recenſeri. Iam proximũ fuiſſe, & cõtiguum S. Balbinæ, ſeu Præteſtati cœmeterium, vbi S. Marcus Pontifex ſepultus fuit, cęmeterio Damaſi, ſiue SS. Marcelliani, & Marci adducta Bibliothecarij verba ſuadent. Vnde nihil mirum Baſilicam S. Marci Papæ foris muros vrbis apud eundem Bibliothecarium in Gregorio III. via Appia reponi, apud alios via Ardeatina: quæ ad confuſionem nominum tollendam libuit adijcere.

In Capua Campanię. Additionem animaduertentes factam Capuæ de regione Campaniæ, dubitationem inge it, ne alia alibi Capua Vetuſtioris martyrol. noſtri ſcriptoris nota fuerit. Aliam quidem apud Geographiæ lexographos nõ inuenio, ſed in Epiſtola Siricij Papæ ad Anyſium, & Epiſcopos per Illyricum conſtitutos in Collectione Holſtenij p. 189. video memorari in partibus illis Capuenſe Concilium, quod à Capua illius regionis vrbe, vel opido dictum nõ dubitarem; vnde fortaſſe Antiquarius Vetuſtioris martyrolog. ſiue Illiricus S. Hiero-

Hieronymus addiderit *Capua Campaniæ.* Hos tamen martyres Quartum, & Marcellinum alibi in editis martyrologiis Capuæ tributos non inuenio, præterquã in Appendice, ſeu inter ſpuria Adonis, vbi totidem verbis hac ipſa die memorantur. Eos Ferrarius etiam præterit, ſicuti Michael Monachus in ſanctuario Capuano. Quartus, & Quintus memorantur, ex via latina Capuam tranſlati vj. Idus Maij in Romano martyrolog., & ex vetuſta in muſiuo opere pictura idem Michael Monachus P. I. Sanctuarij adoleſcentulos Quartum, & Quintum fuiſſe putat. Sed de his egimus ad diem 5. Maij, & alius eſt Quartus hic memoratus. Quartũ presbyterũ Capuanũ nonis Nouembris recolit Beda, & in Vetuſtiori noſtro martyrolog. eadem die Quartus veneratur, alius à ſocio Marcellini, cuius neque alibi memoriam inuenio. Marcellum addit M. Corbeienſe, & forte presbyter ille, cuius in muſiua pictura meminit idem Michael monachus, & ex eo Vghellius in Epiſcopis Capuanis, nec difficilis commutatio nominis Marcelli in Marcellinum eſſet.

Alibi. Deformatum hìc agnoſco M. Vetuſtiſſimum, pro Iulia enim Tulliam exhibet, non modo contra fidem noſtrorum codicum, ſed Romani M., Vſuardi, Petri de Natalibus, Bellini de Padua, Maurolyci, Galeſinij, & aliorum, qui Iuliam venerantur hac die, non Tulliam; præſertim, quia aliam maculam in eum incurioſus induxit librarius, dũ nomina Syrgi, & Bacci, ſeu Sergi, & Bachi in vnicum nomen *Sigibarci* oſcitanter conuertit. Sanctam Iuliam Auguſtæ Euphrateſiæ agonem compleuiſſe habet martyrol. Romanum ſub Marciano Præſide, quemadmodum etiam Vſuardus: ſed amplius narrat, cum Sergio, & Bacco eodẽ loco fuiſſe ſepultam; non quòd eodem tẽpore, & ſub eodẽ iudice certamen abſoluerit, ſed diuerſo cum Iulia ſcilicet ſub Marciano Præſide: Bacchus vero & Sergius in perſecutione Maximiani, ſub Antiocho Duce Orientis coronati fuerint, vt habent eorum Acta diffuſiora ex Metaphraſte apud Surium Tom. x. Quinimmo eadem Acta percurrens Ado, Bacchum ante Sergium in ipſis tormentis animam efflauiſſe narrat, in ciuitate nomine Barbaleſo prope regionem Limitaneorum, ſiue in præſidio Surorum: Sergium vero in ciuitate Roſaphorum, ſeu Riſapha; ſed pauco poſt tempore piorum manibus S. Bacchi corpus trãſlatum eſſe, vbi Sergius iacebat, & iuxta illũ fuiſſe depoſitũ: ſubdit autẽ, *Vbi, & Virgo Iulia, quæ ſub Martiano Præſide martyrium conſummauit, ſociata martyribus ſepulta quieſcit*. quod etiam repetit, & confirmat Notkerus. Quemadmodum ergo Bacchus hac die 7. Octobris veneratur, quia tunc Sergius eius ſocius palmam acquiſiuit, vt Acta teſtantur, licet ille per dies aliquot ante Sergium martyrium fecerit: ita, ne ſocij certaminis, & ſepulcri diſiũgerentur, de Iulia eueniſſe par eſt credere, vt ſcilicet eodem ſepulcro cum ſanctis martyribus Sirgio, & Baccho tumulata, eodem die venerationem acciperet Auguſtæ Euphrateſiæ, vt habet cũ Romano martyrol. Vſuardus. Ambos Bacchum ſcilicet, & Sergium miſſos in vrbẽ Euphrateſiam, ibi martyrium compleuiſſe, non tamen ſimul, & eodem die, habet Menologium Caniſij, neq. iiſdem tormẽtis: Menologiũ verò Baſilij, proſcriptos illos miſſos fuiſſe à Maſſimiano Imperatore Auguſtinopolim refert, vbi agonem compleuerint; hoc eſt Bacchum diutiſſimè cæſum, Sergium poſt calceamenta ferrea, acutis clauis referta, gladio amputata ceruice palmam accepiſſe. An Auguſtinopolis eadem vrbs ſit cum Euphrateſia, & Roſapha, & Sergiopoli, vt vocat Euagrius lib. 4. Hiſt. cap. 27. incertus, qui vetuſtius martyrol. concinnauit, incertum locum ſcripſit *alibi*.

S. Matthei. Nullibi præterquam in mſſ. adductis libris hac die video S. Matthei Euangeliſtæ natalem memorari, neque aliquid addendum mihi ſuccurrit ad ea, quæ ad Indic. Apoſtolorũ adduxi.

Bitu-

Bituricas. De S.Auguſto presbytero agit Romanum martyrolog. hac ipſa die ex Gregorio Turonenſi,ex quo vt notat Baronius acceperunt Maurolycius, & Galeſinius. At præter mſſ. adductos codices eius etiam memoriam renouat Appendix ad Adonẽ. Nihil de eo exhibet Lebbeus in Patriarchio Bituricẽſis pauca Sauſſayus ad hanc diẽ. Sammarthani in Deſiderato vigeſimo Archiepiſcopo Bituricenſi S. Auguſti meminerunt, & ab eo, qui famulus S. Deſiderati fuerit circa annum 550. ædificatam fuiſſe Eccleſiam S.Martini prope Caſtrum, ibiq. Abbatem præpoſitum ab eodem Deſiderato referunt,

VIII. Idus Octobris.

SAnctæ Reparatæ. In Antiochia Diuniſi Epiſcopi. Ianuarij. Fauſtini martyris. Martialis. Priuati. Eracli. Iuliani. & Pelagiæ.

OCTOBRIS 8.

REpetuntur non ſine aliqua confuſionis ſuſpicione Antiocheni martyres, pridianis tabulis expreſsi, in M. Vetuſtiſsimo, ſaltem pro maiori parte nominũ, immutato tamen loco Antiochiæ ibi ſignato,cum incerto *alibi*, & diuerſo numerandi ordine videlicet. *VIII. Idus Octobris. Antiochia Pelagia, & alibi Iuliani, Martialis, Priuati, Faſtini. Roma Euſebi, Eracli, Dionyſi, Candidi tituli ſui. Laodacia Frigia natalis Diodori, & alibi Attici, Lugduli,Septimi,Iuli. Gallia ciuitate Colonia Aggripina Sãcti Gereon, & aliorum cccxcij. martyrum. Creta ciuitate Auguſta natalis Affrenię. Pariſijs ciuitate Sanctorum Dionyſij, Eleutheri praſbyteri, & Ruſtici Diaconi. Roma Marcellini, Gemini, Nuvij, Sanctę Primina. Cilicia Taraci, Probi, Andronaci. Depoſitio Beati Farinilſi*. Diſſonant hæc à libris noſtris noſtris,& martyrol. Corbeienſi, tùm quòd Antiocheni martyres cum Dionyſio Epiſcopo anteacta die referuntur, tùm quòd alij poſtridie iuxta ordinem noſtrorum codicum, & martyrol. Corbeienſis,in hodiernis faſtis recenſentur; nos nihil immutantes libros noſtros,& Corbeienſe martyrol. in concordi faſtorum ſectione ſequi maluimus. In hoc ita breuiter hodierni cælites annotãtur. *viij. Idus Oct. In Antiochia Dionyſij Epiſcopi, Ianuarij, Fauſtini mart. Martialis, Priuati, Eracli, Iuliani, Pelagia.*

S.Reparata. Clariſsimæ in Thuſcia martyris Paleſtinæ Cæſarienſis locum agonis ſubticuerũt in Vetuſtiori M. libri noſtri, ſed neq. nomen hac die exhibẽt M.Vetuſtiſsimũ Antuerpiẽſe, neq. Corbeienſe. Non ita Romanum, Rabanus,& Beda: Adonem addit Baronius de more pro eius Appendice: nec tacuit Notkerus,qui eius Acta delibat: ſtrictim etiam eadem habet Rabanus,& Petrus de Nat. lib.9.cap.39. quæ diffuſiora Mombritius. Habemus & nos eadẽ acta in peruetuſto Hagiologio noſtro mſ. ſub die viij. Idus Octob.in quibus duriſsima,quæ ſuſtinuit tormenta præclara puella numerantur, nõ ſub Decio Imperatore, ſed ſub Decio Præſide, & ciuitas,in qua nata nobili genere agonẽ cõpleuit Cæſarienſis dicitur, nõ verò additur in Paleſtina. Sed Cæſareæ Paleſtinæ agonẽ cõpleuiſſe ante Petrum de Natalibus docuerunt Rabanus, & Notkerus. De Sancti corporis translatione Florẽtiam proceſſu temporis docet idem Petrus de Natal., modum autẽ non docet. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ indicat Florẽtiæ recoli 8.Octobris. Corpus vero Lucæ aſſeruari in Eccleſia S.Ioannis, & rurſus in Indice Sanctorũ corporum

corporum, quæ diuerſis locis aſsignantur repetit corpus *S. Reparatæ virginis, & martyris Lucę in Eccleſia S. Ioãnis: Theani in propria Eccleſia*. Theani corpus S. Reparatæ Virginis, & martyris quieſcere docuit Vghellius T. 6. Italiæ ſacræ in Eccleſia Theanenſi. Templum verò inſigne S. Reparatæ dicatum, antiquitus cõſtruxiſſe tantum Florentinos docet idem Vghellius in Metropoli Florentina, penes quem nihil de S. Virginis corpore ibi aſſeruato legiſſe memini: eidẽ tamen vrbi eandẽ aſtruit Baptiſta Mãtuanus de ſacris diebus lib. 10.

Cęſarienſis eram viuens: poſt fata cadauer
Venit in arua meum Feſulis ſubiecta, cubatq;
Quà Tuſcus decurrit aquis torrentibus Arnus.

ad carmina hæc, quæ Molanus adducit ſub hac die in additionibus ad Vſuardũ, in nota marginali ad verbũ illud *cubatq;* addit *apud Armenſes in territorio Bononię*. At dictum eſt alibi celebriores præſertim martyres pluribus in locis veneratos eſſe, tanquam illic in corpore requieſcerent, quòd ibi notabilis tantum reliquiarum portio ſeruaretur, vt de S. Reparata accidere potuit, quam antiquitus Lucæ in Etruria celebrem fuiſſe non dubito. Eccleſiam habuit ſuo nomini dicatam, & quæ Plebs totius ciuitatis in vetuſtis monumẽtis illius Baſilicæ nũcupatur. Hæc vt plurimũ ſolo ſanctæ virginis, ac martyris titulo vocatur, aliquando SS. Reparatæ, & Pantaleonis, nunc inſignis Collegiata SS. Ioannis, & Reparatæ dicitur ex contigua S. Ioannis Baptiſtæ Eccleſia, olim & ante Chriſti aduentum Idoli alicuius ſuperſtitioni dicata, vt antiqua fert traditio, & ipſius templi ſtructura ſuadet. Corpus S. Virginis, & martyris ibi aliquando quieuiſse aliqua mſs. tradunt, nunc verò vbi requieſcat, & an ibi reliquiæ eius ſint ignoratur. In omnibus Lucenſis Eccleſijs calendarijs eius celebritas notatur, & in Kalendario Hieronymiano peruetuſto Canonicorum Lucenſium ita legitur mẽſe Octobris. *VIII. Idus Reparata Virginis*. In vetuſto codice ſacrarum cęremoniarum in eadem Biblioteca eidem præfixo calendario ſcribitur. *In die S. Reparata Veſperæ maiores, & Miſſa ad S. Reparatam.* In alio Breuiario hædino penes me menſe Octobris ita ſignatur. *VIII. Idus Reparata Virginis, & martyris*. In libro mſ. penes me in quo Italica lingua notantur Hiſtoriæ ſanctorum, quorum corpora in Vrbe Luca requieſcũt pag. 1. ita legitur. *Corpus S. Reparata Virginis, & martyris iacet in Eccleſia S. Ioannis maioris*, & p. 101. vita Sanctæ Reparatæ ex Hagiologio noſtro, aut conſimili, deſumpta narratur, atq; in ea ad calcem hęc Italicè adnotata leguntur p. 103. *Sanctiſſimum eius corpus* (S. Reparatæ) *ſepultũ fuit à Chriſtianis valde deuotè, & deinde translatum Florentiam, & inde Lucam, quod iacet in Eccleſia S. Ioannis maioris, & vocatur S. Ioannis, & Reparatę, cuius corpus veneratur à ſupremo magiſtratu in eius ſolemnitate*. Vetuſtus non eſt liber, ſed à Laurentio Trenta nobili ciue Lucano ſcriptus anno 1585. ex latinis, & vetuſtis, vt profitetur, monumẽtis, & antequã Cæſar Franciottus Hiſtoriam Sãctorum Lucenſium ederet. Appendix ad Adonem S. Reparatæ aliam martyrem ſuperaddit 8. Idus Octobris. *Item Reparata, & Goelæ virginis*.

In Anthiochia Dionyſi. Antiochenos SS. martyres, quorum Anteſignanus Dionyſius Epiſcopus eſt, nullibi memoratos inuenio, præterquam in Molano ex Colonienſium Carthuſianorum additionibus ad Vſuardum, his verbis. *Item Dionyſii Epiſcopi, Ianuarij cum ſocijs eorum*. Hi ſocij, ſupra Dionyſium Epiſcopum, & Ianuarium, quinque in libris noſtris numerantur, excepta Pelagia, quæ in ijſdem ſeiunctim recenſeri videtur, licet in M. Corbeiẽſi aliis videatur ſociari, quemadmodum in M. Vetuſtiſsimo pridie huius diei, vt ibi adnotauimus; hac enim die ibi Dionyſius Epiſcopus Antiochiæ non recolitur, & alibi incerto

loco

loco Iulianus, Martialis, Priuatus, Fauſtinus indicantur, qui dempto Eraclio, inter Romanos martyres ab eodem martyrol. annumerato, ijdem ſunt nominibus cum quatuor ex Antiochenis. Hærebam hic autem, an deprauatio aſcribenda eſſet libris noſtris, & Corbeienſi, an verò Antuerpienſi. Apud Galeſinium videbā ex libris ſcriptis, ſed quibus parum fidendū ſit, Autiſsiodori Sanctos Dionyſium, & Fauſtinum tribui: apud Ferrariū vero in notis adhanc diem in Generali catalogo Galeſinium, & Molanum adduci, quaſi locum venerationis SS. Dionyſi, Ianuarij, & Fauſtini tacuerint, ſed expreſsè Galeſinium videbam pro Dionyſio, & Fauſtino Autiſiodorum ſignare, & ex eo nudis verbis Sauſsayum in ſuplemento tranſtuliſse. Cum ergo in hodiernis faſtis Dionyſium, Ianuarium, & ſocios, inter quos Fauſtinus numeratur, ex pluribus codicibus ſignatos viderem, nō difficile exiſtimaui Antuerpienſis M. antiquarium, vt repetitam aliquorum SS. martyrum venerationem ab hodiernis tabulis auferret, in pridianas Dionyſium Antiocbenum Epiſcopum, ac ſocios tranſtuliſſe; quā incongruam tranſlationem conuincit S. Pelagia Antiochena, quæ omnibus martyrologijs, vt mox adnotabimus viij. Idus Octobris, non verò Nonis recolitur. Vix autem dubitarem, Galeſinium pro Antiochiæ decurtato nomine, Autiſiodori legiſſe, vel etiā ita ſcriptum eſſe in ſuis malæ notæ libris, vt frequenter animaduertimus. At ſicuti vitiatum in hoc eſſe M. Antuerpienſe coniectamus, ita veremur in Romanis martyribus mutilos eſſe libros noſtros, & M. Corbeiēſe, & poſt Pelagiam, reliquoſq. martyres Antiochenos reſtituēda in illis eſſe ad hanc diem verba illa, *Romæ Euſebi, Eracli, Dionyſi, Candidi tituli ſui*. Sed aliorum codicum fide deſtituti, nihil aſſerere audemus, ſicuti de titulo Candidi nihil adhuc inueniſſe fatemur.

Et Pelagiæ. Trium ſub Pelagiæ nomine ſanctarum mulierum memoriam renouant hac die Græcorum Menologia, tam Sirleti, quam Baſilij. Tarſenſem in Cilicia martyrem hic nō agnoſco ſub Diocletiano coronatam, cum inter Antiochenſes martyres numerari Pelagia hæc in adductis mſs. videatur. Hieroſolymis pœnitentem Pelagiam recolit M. Romanum emendatum, & peccatricem, ſeu pœnitentem omnia ferè latinorum martyrologia non indicato venerationis loco hac die recolunt. At quæ Hieroſolymis in Monte Oliuarum pœnitens narratur, Antiochena altera eſt, ex Antiochia Syriæ, vt notant Menologia, ſed quia hæc in cella incluſa quieuit in pace, & in libris noſtris, Corbeiēſi, & Antuerpienſi, nulla addita pœnitentis diſtinctiua nota, inter martyres recenſetur, alteram potius Pelagiam, & tertio loco à Græcis veneratam indicare videntur. Hæc pariter ex Vrbe Antiochiæ Syriæ, nobilibus orta parentibus, in eadem vrbe militibus circumdata Præſidis iuſsu, quòd Chriſtiana eſset, timens integritati ſuæ, ad orientem orans, vt intacta ad Deum rediret, honeſtè induta, mirante Præſide impollutum ſpiritum Deo reddidit, ſub Numeriano Imperatore, vt addit Menologium Baſilij; inchoato quidem in captura martyrio, non vero per tormenta, ita largiente Domino, abſoluto. Hanc ſub Numeriano virginem obijſse non implicat, quemadmodum de pœnitente à Nonno S. Epiſcopo conuerſa implicaret, quod Baronius iure redarguit. De puella hac virgine, & martyre Pelagia Antiochena Homeliam habuit 42. D. Ioannes Chryſoſtomus, in qua Acta ex Menologijs adducta oratorio ſtylo percurrit, & martyrem non ſemel appellat.

Natalis

Digitized by Google

VII. Idus Octobris.

NAtalis Sancti Domnini martyris. In Ciuitate Laodociæ Frigiæ natalis Diodori. Et alibi Attici, Budduli. Luddoni. Septimi. Iu'ij. In Gallia Ciuitate Coloniæ. Agripini Natalis Sanctorum cccxvij. martyrum, quorum nomina Deus ſcit. In Prouincia Creta Ciuitate Auguſta natalis Sanctæ Afræ martyris. Pariſius natalis Sanctorum Diuniſi Epiſcopi. Eleutheri Diaconi, & Ruſtici præsbyteri, & Confeſſoris. Romæ Marcellini. Gemuini. Nuuij, & inter duos Lauros Sancte Priminc. In Cilicia Taraci. Probi, & Andronici.

OCTOBRIS 9.

ABundat in libris noſtris ſupra M. Corbeienſe, & Antuerpienſe Sanctus Domninus martyr, quē forte vti Sanctā Reparatā in pridianis faſtis addere potuerunt Lucenſes clerici, quòd in Vrbe, & Eccleſia illa, cuius vſui codices noſtri inſeruiebant, ſanctus martyr Domninus peculiari veneratione recoleretur, & cui adhuc Eccleſia dicata extat: eiuſdem tamen memoriam agunt omnia ferè latinorum edita Martyrologia, Romanum in primis, Beda, Rabanus, Vſuardus, & eius Acta Moſandri induſtria ex antiquis mſſ. libris eruta, proſtant apud Surium nouiſsimæ editionis Tomo x.; & eadem, in aliquibus nonnihil diuerſa, eſtant etiam in peruetuſto Hagiologio noſtro; in quo pariter Domnini certamen ſignatur quinto decimo milliario à ciuitate Iulia Chriſopoli prope flumen Siſtiorionem vij. Idus Octobris. De hac vrbe videndus eſt Cluuerius Italiæ antiquæ lib. 1. cap. 27. p. 269., qui putat S. Domninum martyrem cæſum eſse circa Fidentiam, & Fluuium Siſterionem; Iuliam verò vrbem Parmā eſse, quæ an aliquando Chryſopolis dicta ſit valde ambigit. De corpore S. Domnini in Burgo quieſcente meminit Luitprandus Hiſt. lib. 1. cap. xi. *iuxta Fluuium Seſterrionē ad Burgum in quo Sanctiſſimi, ac pręcioſi martyris Domnini* (Dominici aliqui legunt) *corpus poſitum eſt*. Poſt S. Domninum libri noſtri Laodicenum martyrem referunt Diodorum, ſeu Theodolum, qui in M. Corbeienſi ita hodiernos faſtos auſpicatur. *VII. Idus Oct. In Ciuitate Laodicia Phrygiæ natalis Sācti Theodoli. Et alibi Atiici, Ludduli, Septimi, Iuli. Colonia Agrippina Ciuitate natalis Sanctorum trecentorum ſeptemdecim martyrum. In Prouincia Creta, ciuitate Auguſta natalis Sancta Afra martyris. In Ciuitate Vienna multorum martyrum. Pariſius natalis Sanctorum Dionyſii Epiſcopi, Ruſtici presbyteri, Eleuthery Diaconi. In Centulo Monaſterio, translatio corporis B. Bicharij Confeſſ. Roma Marcelli, Genuini, Nouy, Iuſti. Inter duas Laurus Sancta Priminę, Cuſti, Iulii. In Cilicia Taraci, Probi, & Andronici. In Centulo Monaſterio depoſitio corporis B. Bicharii Cōfeſs. Corbeia Monaſterio depoſitio Theodori Abbatis*. Iā vero in pridianis tabulis adnotauimus M. Antuerpienſe minus cū Corbeiēſe, & noſtro cōgruere; quoniā in ſuperiorē diē, Ladicenū in Phrigia martyrem Diodorum, vel Theodolum, cum reliquis incerti loci martyribus, aliiſq; hac ipſa die veneratis cælitibus, minus appoſitè tranſtulerit, confuſoſq. eſſe in

codice illo vetuſtiſsimo ſequentes dies vſque ad v. Idus Octobris infra patebit. Vnde videtur reſtituendum *VII. Idus Oct.* à verbis illis *Laodiciæ Frigiæ*, vſque ad finem laterculi iam ſuperiori die integrè appoſiti. Equidē martyres, qui vij. Idus Octobris ſignantur in codice Antuerpiēſe, ex fide noſtrorum codicum, & M. Corbeienſis ad vj. Idus pertinent, demptis Diodoro, & Dionyſio, qui malè ex iam ſupra recenſitis reiterari videntur. Ex pluribus Laodiceæ nomine vrbibus hìc ſignāter exprimitur Laodicea Phrygiæ, ſeu Lydiæ regionis ad Sycum fluuium. Diodorum martyrem hunc Phrygem vocant, tam libri noſtri, quam M. Antuerpienſe bis repetitum; Theodolum verò M. Corbeienſe. Diodorum cum Didymo Græci venerantur Laodiceæ die x. & xj. Septembris cum Diomede, & Dydimo, ſed expreſsè illic ſignatur Laodicæa Syriæ.

Alibi. In libris noſtris non quatuor Incerti loci martyres, vt habent MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe, ſed quinque recoluntur: poſt Atticum enim anteſignanum Buddulus numeratur, qui in illis deſideratur, & pro Lugdunio Lugdulus, ſiue Luddulus in iiſdem ſcribitur; neque alibi horum memoriam licuit inuenire.

In Gallia. Antiquarius Gallicus Coloniam Agrippinam Vbiorum vrbem Germaniæ, in Gallijs conſtituit, deficit proinde vox illa in Gallia in M. Corbeienſi; ſed in Gallijs retinet M. Antuerpienſe, nempe in Gallia ſuperiore vti vocat S. Athanaſius in epiſt. ad ſolitarios, quem emendādum, vel more aſtrologico explicandum monent Sammarthani, cum re vera Agrippina ſit in ea Galliæ parte, quæ Ptolemæo Germania inferior dicitur. Penes eoſdem To. 4. Galliæ Chriſtianæ ſcriptores extant, qui Coloniam Agrippinam in Gallia repoſuerint. Anonymos in hac vrbe martyres recolunt libri noſtri numero cccxvij. totidemq. M. Corbeienſe. Nouemdecim ſupra trecētos cum Gereone habet ad hanc ipſam diem Notkerus. Trecentos decem & octo Petrus de Natalibus cum Gerone, ſiue Gerione, ſed die ſequēti VI. Idus, ex Beda, Vſuardo, Adone, Romano M. & alijs recentioribus, quorum plurimi exiſtimāt ſanctos martyres fuiſse ex legione Thebea. Numerum auget M. Vetuſtiſſimum ad cccxcij. niſi mendum ſit in numerali nota. Videnda, quæ de ſocijs S. Gerionis, & alijs martyribus Mauris poſtridie annotamus, & ad diem xv. Octobris.

In Prouincia Creta. Ex centum vrbibus olim dicta fuit Creta Inſula Hecatompolis. Inter has plurimas vrbes aliquando Auguſtam fuiſſe apud ſcriptores cum non inuenerim, facile fuit ſuſpicari Cretæ nomen in libris noſtris fuiſſe corruptum, præſertim quòd Prouincia non Inſula dicatur. Appendix ad Adonem mendum adeſſe confirmauit, ac emendationem ſubiecit. Ita enim ſcriptum refert vij. Idus Octobris. *In Prouincia Rheta Ciuitate Auguſta Sanctæ Afræ martyris.* Nomen martyris Afræ commune eſt, tam libris noſtris, quam martyrolog. Corbeiēſi, licet Affreuiæ habeat M. Antuerpienſe, & pariter legat *Creta ciuitate Auguſta.* At ſi pro Creta Rhetia ſcribatur nomen vrbis, & martyris ritè componitur, vel ſi mauis etiam Rætia, ſine aſpiratione aliquibus ſcriptoribus nomen vſitatum. In hac vrbe Vindelicorum Afram martyrem venerari teſtes ſunt M. Romanum, Vſuardus, & Ado ad diē v. Auguſti. De ſancta Afra, & Afro aliqua diximus ad diem v. vj. & vij. illius menſis. Dies Paſſionis S. Afræ Auguſtanæ non exprimitur in Actis apud Surium, & Vicelium; vnde menſe Auguſti potuit eſſe, vel tranſlationis celebritas, vel natalis martyrij, ſicuti & hac ipſa die, quando altervtrum affirmare mihi difficile eſt.

Pariſius. De Dionyſio Pariſienſi, & ſocijs longiſſimæ ſunt apud ſcriptores ſacræ Galliæ diſceptationes. An idem fuerit cum Areopagita Athenienſi digladiātur ciuili bello recentiores. Docti aliqui viri

viri non conſentiunt eoſdem eſſe, & inter poſthuma ad martyrologium Rom. animaduerſa Lucæ Holſtenij, accerimi iudicij viri, & eruditi ſcriptoris Romæ edita, adnotatum lego, omnia martyrologia Dionyſium Athenienſem Epiſcopū, & martyrem ab hoc Dionyſio Pariſienſi Epiſcopo, itemque martyre clarè diſtinguere, *quos*, inquit, *nunc vulgò omnes Hilduini auctoritate, & exemplo male cōfundunt*. De Pariſino tantum hìc agitur iiſdem verbis, quibus Milletus aduerſus de Launoy teſtatur proſtare in mſ. martyrologio S. Euſebij ex Corbeienſi Bibliotheca, quod idem facile eſt, ac editum à Dacherio. Celeberrima in Gallia deputationis monumenta colligunt ex Sirmūdo, Milleto, Laonoyo, & non dum edito Marino Sammarthani fratres in Dionyſio T.4. Galliæ Chriſtianæ, & litem ſine deciſione relinquunt. Nec plus in hac cōtrouerſia mihi aſſumere licet, quam Vetuſtioris martyrologij codices velint, in quibus de Atheniēſi ſeiunctim agitur.

Romæ. Appendix ad Adonem, cuius auctor ſicuti multa ex cōſimili Vetuſtiori noſtro martyrol. mutuatur, ita etiā hac die ſcribit. *Romę Marcellini, & Genuini & inter duas Lauros Primina*. Rectè quidem ad fidem librorum noſtrorum, & M. Antuerpienſis, ſed diminutè. Ad Genuinum enim, ſiue Gemuinum addūt Nuuium, vel Nouium, & amplius Iuſtum M. Corbeienſe. Plures Marcellini nomine Romani martyres in Romano martyrol. recoluntur, & etiam in Vetuſtiori noſtro, nullus cū Genuino, ſiue Gemuino. Via Labicana cœmeteriū erat inter duas lauros vocatum milliario tertio ab vrbe, vt latè deſcribit Aringhius lib.4. cap.9. Romæ ſubt. Ibi ſepultam, vel veneratā indicant S. Priminam libri noſtri, & martyrol. Antuerpienſe, quam Primiuam vocat martyrol. Corbeienſe. An *Firmina* potius legendum eſſet? Hæc in cœmeterio inter duas lauros vnà cum Lucilla, conſpicuæ ſanctitatis fœmina, in perſecutione Diocletiani cubiculum ſibi cōſtruxit propè corpus S. Tiburtij Senatoris, & ipſius monitu, & BB. Marcellini, & Petri, horum corpora in eadem crypta inter duas lauros depoſuit, vt ex eorundem Actis habetur. Veriſimile enim admodum eſſet, tam dirę perſecutionis tempore ſanctas mulieres Firminam, & Lucillam, in tam pio exercitio verſantes martyrio etiam fuiſſe coronatas. Cum vero tam Appendix ad Adonem, quam libri noſtri, & Antuerpiēſis Priminam omnino retineant nihil muto.

In Cilicia. Omnia ferè latinorum martyrologia de SS. in Cilicia martyribus Tharaco, Probo, & Andronico agūt infra ad diem xi. Octobris, ad quam diē extant Acta eorundem Proconſularia, ab Heriberto Roſuueido integritati ſuæ reſtituta Tom.x. nuperæ editionis Surij. In his poſt trinam interrogationem, & ſæuiſſima tormenta, ſanctos martyres conſoſſos eſſe in Amphiteatro v. Idus Octobris, ſcribitur ad calcem ex relatione clericorum Ciliciæ. In Tarſo Ciliciæ agonem perfeciſſe videntur docere alia acta ex Metaphraſte, ſed pugnāt cum actis Præſidialibus, quæ paſſionis diuerſa loca diſtingunt: locum verò conſummati certaminis nō exprimūt. Quia autē celeberrimi martyres non ex una patria erāt, Tarachus nempe ex vrbe Claudiopoli, Probus ex ciuitate Perge Pamphyliæ, Andronicus Epheſinus, fieri potuit, vt non tantum in agonis loco recolerentur, ſed educti è ſpecu, vbi primùm ſepulti fuerunt, translationis etiam celebritatem, & natalem haberent. Vnde variç eorundem cōmemorationes exurgere potuerūt, vt apparet in M. Vetuſtiori noſtro, in quo eorum memoria agitur v. Aprilis, xiij. Maij, & xxvij Septēbris, vbi videnda ſunt, quæ diximus. Fortaſſe etiam accidit, vt ſancti martyres, quia in pluribus locis paſſi ſunt, in memoriam celebrati ibi agonis dies feſtos vbique habuerint. Pompeiopoli primùm capti ſunt. Secunda interrogatio facta eſt in Tarſo Ciliciæ. Tertia in Azorbo Ciliciæ ciuitate, vt habent Geſta Præſidialia. Menologium Baſilij,

Mopſueſtiam Archiepiſcopalem vrbem Ciliciæ trāſpoſitos, agonem compleuiſſe affirmat die xij. Octobris: qua etiam die in Menologio Caniſij venerantur. Azorbum ciuitatem corruptè legi in actis illis Præſidialibus veritus ſū, minus verò corruptè in martyrolog. Vetuſtiſſimo ad diem v. Idus Oct. *In Anazoboni*. Vtrobiq; enim reſtituendum putarem Anazarbo, quę Ciliciæ vrbs eſt Dioſcoridis Botanici patria.

VI. Idus Octobris.

IN Africa Euſebij. Eraclij. Dioniſi. Septimi. Sciendi. Salſi. Et Alibi Caiti. Quintaſi. Septimini. Venuſti. Beati. Secundi. Donati. Serene. Criſcenti. Taraci. Probi. Andronici. Niceti. Vitalis. Firmini. Eracli. Caſſi. Euſebi. Florenti. Victoris. Agripini. Maruſi, cum alijs cccxxx.

OCTOBRIS 10.

IAm diximus cælites, qui vij. Idus Octobris in M. Vetuſtiſsimo recenſentur ad vj. Idus diē pertinere ex aliorum, tùm mſſ. tum editorum librorum conſenſu. Quapropter ſub nono die ſignatos in hunc decimum ſacros illius faſtos ità retulimus. *VII Idus Octobris. Frigia Diodori, & Dionyſii. Africa Euſebi, Eradi, Dionyſii, Septimæ, Secundæ, Salſæ, & alibi Caiti, Quintiſi, Septimini, Venuſti, Beati, Secundi, Donati, Serena, Creſcenti, Taraci presbyteri, Andronici, Nicetæ, Vitalis, Firminæ, Eracli, & alibi Caſſi, Euſebii, Florenti, Iocundi. Agrippinę depoſitio Sanctorum martyrum Maurorum cum alijs cccxxx.* Neq. enim in codice illo ad vj. Idus Octobris alij martyres indicantur, niſi aliqui ex Africanis iam cum anteacto dię confuſis hoc pacto. *VI. Idus Octob. In Africa natalis Euſebi, Eracli, Dionyſi, Secundæ, Salſæ.* Neque antiqui exceptoris erratum in venerabili illo S. Vvillibrordi codice tātum arguunt libri noſtri, ſed ita etiam expreſsè conuincit martyrol. Corbeienſe. *VI. Idus Octobris. In Africa Eracli, Dionyſii, Septimię, Secunda, Salſæ. Et alibi Caiti, Quintaſi, Septimi, Venuſti, Beati, Secundi, Donati, Sereni, Creſcenti, Taraci, Probi, Andronici, Niceti, Natalis, Firmini, Heracli, Caſſi, Euſebi, Florenti, Victoris, Agrippinę, Malluſii, cū alijs trecentis triginta martyribus. Eodem die natalis S. Cerbonij in Populonio.* Idem confirmant codices mſſ. Galeſinij alioquin non optimæ notæ; ex his enim Africanis martyribus aliquos, præter quam apud ipſum ex libro ſcripto inuenire non licuit, ſub hac ipſa die his verbis. *In Africa Sanctorum martyrum Euboraci, Euſebij, Sereni, & Probi.* Corruptè quidē, nam in martyrol. Antuerpienſi, & libris noſtris non modo Euſebius eſt anteſignanus, ſed dubitare licet Euboracum pro Eraclio ſcriptum eſſe, ſicuti certum eſt, Serenum, & Probum Africanis permiſceri, qui disiuncti omnino ſunt. Sufficiat autem hinc haurire, Africanos, alioſq. enumeratos martyres ad hanc diē pertinere. Euſebium in Corbeienſi exceptoris vitio deſiderari crederem.

Et alibi. Nouem incerti loci martyres numerantur in libris noſtris, in Corbeienſi, & ijſdem protſus nominibus in Antuerpienſi ante Taracum Probum, & Andronicū; de quibus iam latè dictum eſt alibi, & nuper in pridianis tabulis. Quamquam enim in fine actorum eorūdem ſacrorum pugilum ſcriptum ſit ago-

nem

nem compleuiſſe v. Idus Octobris, diuerſis tamen diebus, & pluries veneratos eſſe monuimus; & licet impoſſibile non ſit alios etiam martyres Taraci, Probi, & Andronici nomine donatos eadem die martyrium feciſſe, vel veneratos eſſe, difficile tamen videtur eadē tria nomina ſimul, & iterum tribus alijs martyribus conuenire. Facilius id quidem accidiſſet ſi Taracus Presbyter fuiſſet, & Andronicus tantum ſocius inter incerti loci martyres numeraretur, vt habet martyrol. Antuerpienſe. Nec Petrus de Natal. diſſentit, dum lib. 9. c. 51. titulū fecit ad hiſtoriam eorundem martyrū *de S. Tharaco presbytero, & Andronico mart.* licet re vera ex ipſa actorum ſerie appareat, quòd Tharacus Ciliciæ non presbyter, ſed miles fuerit emeritus, & ſenex lxv. annorum. Vnde ſuſpicari ſubijt, ne in M. Antuerpienſi nomen Probi, quaſi breuiatum presbyteri librarius legerit, & ita in exemplo ſcripſerit. Sed mirum quod ſequenti die martyrol. Vetuſtiſſimum presbyteralem titulum non Tharaco, ſed Andronico tribuit. Poſt hos ſub eadem claſſe martyres incerti loci *alibi*, quatuor alij cælites laureati numerantur in martyrol. Antuerpiēſi, nempe Niceta, Vitalis (non Natalis vt habet Corbeienſe) Firmina (Firminas eſt eidem Corbeienſi, & libris noſtris) & Eraclius. Qui enim ſequntur tanquam alterius incerti loci martyres in eodem martyrol. Antuerpienſe recenſentur, videlicet Caſſius, Euſebius, Florentius, & Iocundus, quorum poſtremus in codicibus noſtris, & Corbeienſi, non Iocūdus, ſed Victor nuncupatur. Ex his Caſſiū, & Florentium, cum ſocijs ſeptem ſub Maximiano coronatos, narrat Petrus de Natal. lib. 9. cap. 46. apud Beronam vrbem Galliarū, eoſq; ex ccclx. militibus fuiſſe, quos ex Mauritania pro corporis ſui cuſtodia in Galliam Imperator deduxerat. Narrat autem poſt quam legionē Thebeam Maximianus occiderat, hos ſanctos milites illum auerſatos in diuerſa loca fugiſſe. Inter quos cum præcipuè eſſent Caſſius, Florentius, Geron, Maloſus, & Victor, cum trecētis quinquaginta quinque, trino martyrio tribus in locis coronatos eſſe, ac vna & eadem die ab Eccleſia veneratos ex Hellinando affirmat idē Petrus de Natalibus, qui eorum certamina ita diſtinguit. Caſſius, & Florentius cum alijs vij. apud Vrbem Beronam circa Rheunum, vel vt legunt alij, Veronam, vel Petronam; Geron cū ſocijs cccxviij. apud Coloniam Agrippinam; Maloſus, & Victor cum ſocijs xxx. poſt alios fuiſſe coronatos apud Francorum Xanthum, ſiue Troiam nuncupatam vrbē. Caſſium & Florentium recolit martyrol. Romanum Bonnæ in Germania, Coloniæ Agrippinæ Gereonem cum alijs cccxviii. & in eiuſdem territorio Victorem, & ſocios. At Helinandus ex quo accepiſſe videtur Petrus de Natalibus, & qui SS. Gereonis, & ſociorum martyrium ſcripſit apud Surium T. x. Gereonem, Victorem, Caſſium, Florentium cum eorū ſocijs ex legione Thebæa fuiſſe manifeſtè docet, & paſſos vt ſupra, ac diuerſos eſſe à trecētis, & quinquaginta martyribus, qui pro fide catholica trucidati cum S. Gereone, & ſocijs quietem tamen & ſepulcrum habuerunt.

Agrippini. Agrippinæ omnino legēdum eſſe, pro Vrbe non martyre, quæ iam notauimus, & ſequentia docent, & ita prorſus legūt martyrol. Vetuſtiſsimum, & Corbeienſe. Gereon hic non exprimitur, ſed Malluſius, qui eſt vnus, & idē. Monent ſiquidem Vſuardus, & Ado Gereonem cognomento fuiſſe dictum Malloſium, vnde Petrus de Natalibus, & alij emandandi ſunt, qui Gereonem, & Malloſium, ſiue Mallutium duos diuerſos martyres putant. De Mauris martyribus hic agi monet M. Antuerpienſe, ſed hos ex Helinando iam diximus diuerſos eſſe à militibus ſtipatoribus Maximiani, ſeu potius à ſocijs S. Gereonis, quorum memoriam egit Vetuſtius noſtrorum martyrol. pridie huius diei. Nec mirum eſt eos cum S. Malluſio, ſeu Gereone recenſeri, quoniam in eodem loco

ſepulti

ſepulti ſint ; & quamquam Mauri poſt Gereonem, & ſocios coronam acceperint non eodem tempore, ſimul tamen venerationem accepiſſe idem Helinandus docet. In cuius hiſtoria cum non cccxxx. Mauritaniæ milites, ſeu Mauri martyres ſint, ſed cccl. niſi numeralis nota corrupta ſit; alij videntur eſſe ab his, quorum expreſsè memoria agitur infra Idibus Octobris. Libri enim noſtri cum MM. Corbeienſi, & Antuerpienſi anonymos milites omnino legũt cccxxx. quo numero ab Helinando deſignantur ſocij S. Victoris, vnde legendum videretur. *Victoris, Agrippinæ cum Malluſio*. In eodem enim Territorio Coloniæ Agrippinæ cum Victore cccxxx. milites veneratur martyrol. Romanum hac die. Sed videnda eſt diſtinctio, quam ex Helinando infra adducimus Idibus Octobr. Addit M. Corbeienſe ad calcem huius laterculi memoriã S. Cerbonij Epiſcopi Populonienſis, qui in noſtro & Antuerpienſi deſideratur; quamuis in Eccleſia, cuius vſui fuerunt libri noſtri, S. Cerbonij memoria celebris ſit, & propè Vrbem Lucam Eccleſia S. Cerbonio dicata exiſtat, penes quam dudum ſacrarum virginum Parthenopeum fuit, nunc Reformatorum S. Franciſci Aſceterium perdurat.

V. Idus Octobris.

IN Aceruo Siciliæ Sancti Tanaſi Presbyteri. Ampodi. Placidi. Fauſti. Ianuarij. Martialis. Marcelli. In Antiochia S. Eraclei. *Et in Gallia Turonis S. Venantij Abbatis, & Confeſſoris.*

OCTOBRIS 11.

DIem hunc, quẽ in omnibus ferè MM. latinorũ, Sanctis Tharaco, Probo, & Andronico Cilicibus martyribus dicatum legimus, in libris noſtris rectè ne ſit exaratum anſam, præbent dubitandi ſeptem numerati martyres, qui Siciliæ apud illius inſulæ chorographos non inuenio, & tamen ita ſcribitur in M. Corbeienſi. *V. Idus Oct. In aceruo Siciliæ S. Athanaſij presbyteri, Ampodi, Placidi, Fauſti, Ianuarij, Martialis, Marcelli, Iuuiniani. Antiochia S. Eraclij. Eodem die S. Nicaſi, & aliorum martyrum.* Suſpicionem auget M. Vetuſtiſsimum Antuerpienſe, in quo ita legitur. *V. Idus Octobris in Anazoboni Ciliciæ natalis Taraci, Probi, & Andronici presbyteri, Ampodi, Placidi, Fauſti, Ianuarij, Marcialis, Marcelli. Antiochia Eracli.* Plurimũ enim differũt Aceruum Siciliæ, & Anazaborũ Ciliciæ licet Ciliciæ, & Siciliæ nomina facilè poſsent ſimul immutari, & cõfundi. Ferrarius qui in Catalogo SS. Italiæ nullos hac die Siculos martyres profert, in Catalogo nouo Sanctorum die xi. Octobris. *Milij in Sicilia plurimorum Sanctorum martyrum ſub Tertullo Præſide* memoriam recolit, & ex martyrologio Siculo accepiſſe in notationibus fatetur. An Mylæ oppidũ intelligit, ſiue Siciliæ peninſulam, in qua ſolis boues paſcua habuiſſe fabulantur poetæ? An aceruum circa Mylas illud eſſet, quod Seneca natural. quæſt. lib. 3. cap. 26. lutum, ſtercoroſumq; quidpiam vocat, & quod in littus impingit mare circa Meſſanam, & Mylas? diuinandum mihi non eſt. Quòd vero in codicibus noſtris, & Corbeienſe nulla de Tharaco, Probo, & Andronico memoria hac die recolatur, cauſa eſſe potuit, quia duobus præcedentibus diebus, & alibi

de

Digitized by Google

de ijſdem abundè actum ſit. In M. Antuerpienſi ad diem vij. Idus monuimus potius Anazarbo legendum eſſe, quam Anazoboro. Neque mendum ab eodem codice credimus abeſſe, dum Andronico præsbyteratus ordo iungitur, cum in Actis Præſidialibus adoleſcẽs, & puer Andronicus vocetur cap. 3. Vnde ſubiit dubitare, ne in illo deficiat poſt Cilices martyres etiam Siculorum memoria, quæ à Tanaſo, uel Athanaſio presbytero incipit in libris noſtris, & Corbeienſi martyrolog. In hoc non modo ſex ſacri athletæ Siciliæ tribuuntur ſub Athanaſio præsbytero, ſed Iuuinianus additur, in martyrologio noſtro, & Antuerpienſi præteritus. De his non agit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. Maurolycius tamen Siculus horum, mutatis aliquibus nominibus, meminit, non Siciliæ ſed incerto loco. Ita enim hoc *ipſo die Sanctorum Anaſtaſij præsbyteri, Placidi, Geneſij, & ſociorum martyrum*. Ex quo accepiſſe videtur Romanum M. emendatum, vel ex veteribus mſſ. vt ibi notat Baronius.

In Antiochia. S. Eraclius Antiochenus, præterquam in adductis mſſ. noſtris codicibus, alibi non comparet.

In Gallia Turonis. Non xi. hac die, ſed xiij. Octobris Venantium Abbatem, & Confeſſorem refert Romanum martyrol. cum Vſuardo, & Sauſſayo, qui eius vitam percurrit ex Gregorio Turonenſi. Hac tamen die v. Idus eius meminit Rabanus, Notkerus, & Appendix ad Adonem. Ex additis ad martyrologium noſtrum non dubito.

IIII. Idus Octobris.

IN Prouintia Siriæ Sanctorum Euacri, & Proſini. In Aegypto Euſtaſi presbyteri. In Campania Ciuitate natalis Sanctorum Eucariſti. Fortunati. Priſciani. In Rauenna via Laurentina natalis Sancti Ediſti. Romæ via Aurelia Caleſti. Saturi. *Beturicas Sancti Opinionis presbyteri.*

OCTOBRIS 12.

VBerius, magiſque diſtinctum in ſignandis locis comparet in hodiernis faſtis M. Antuerpienſe S. Villibrordi, vtinã non magis confuſum in reliquis, videlicet. *IIII. Idus Octobris. Romæ natalis Hediſti. In Syria Euſtatii præsbyteri, & Eucariſti, Burri, Donatæ. Et in Campania Patra ciuitate Fortunatæ, Euagri, & Proſerię, Fortunati, Priſciani. Romæ Caeleſti, Saturi, Beturi, Caſi, Pilionis, Focei Epiſcopi.* Ab hac ſerie non parum differunt libri noſtri, & illis magis conſonum martyrol. Corbeiẽſe, nimirum *IV. Idus Oct. In Prouincia Syriæ Sanctorum Euagri, Proſiriæ. In Ægypto Euſtaſii præsbyteri. In Campania natalis SS. Eucariſti, Fortunati. In Rauenna via Laurentina natalis S. Ediſti. Romæ Caleſti, Saturi. Bituricas Sãcti Opionis*. Sed conferendi codices ſunt, & expendendi.

In Prouincia Syria. Non Euagrium præsbyterum Syriæ conſignat martyrol. Antuerpienſe cum Proſinio, ſed Euſtaſium præsbyterum, qui in noſtris codicibus, & Corbeienſi Ægyptius dicitur, & Eucariſtum, qui ijſdem Campanus eſt. Exuberat tamen in Burro, & Donata, in libris noſtris, & Corbeienſi præteritis, & cum Rabano magis conuenit, qui ita retinet *IV. Idus. Romæ natale Hediſti, & in Syria Euſtaſi præsbyteri, & Euchariſti Burri, Donati*. Maurolycius quoque Eu-

Euſtathium præsbyterum in Syria veneratur, Euſtachium vocat Galeſinius, vt puto ex Petro de Natalibus, qui lib. xi. n. 283. ita habet. *Euſtachius praesbyter ipſo die (* iiij. Idus Octobris *) in Syria in Chriſto dormiuit. In Scythia* habet Bellinus de Padua. At cũ hic veluti cõfeſſor in Domino quieuiſſe dicatur, ab Euacrio, & Profinio, ſiue Proſiria in libris noſtris, & Corbeienſi tamquam martyres veneratis, videtur differre. Euagrium, Priſcianum, & ſocios martyres Romæ, non in Syria recolit Romanum martyrol. emendatum, ſed vt fatetur Baronius ex veteribus mſſ. apud Galeſinium; penes quẽ in Ediſtio confuſionem agnoſcit, dum cãdidè addit. *In aliquibus codicibus in Syria hi paſſi dicuntur.* His cum libris noſtris, & M. Corbeienſi conſonat Appendix ad Adonem. *In prouincia Syriæ. Euagri, & Proſyriæ. Item Euſtachij praesbyteri.* Quia verò Proſiriæ etiam legit M. Corbeienſe, Profiniæ, vel Profiriæ, non Profini retinendum in libris noſtris concedimus. Priſcianus, qui in Romano M. legitur, & Romæ tribuitur, inter Campanos in iiſdẽ codicibus numeratur, in quibus Ægyptius presbyter Euſtaſius minima differẽtia Euſtachius dicitur.

In Campania Ciuitate. Vrbis nomen ſilent libri noſtri. Corbeienſe M. neque vocem ciuitatis appoſuit. Antuerpienſe *Patra ciuitate* in Campania repoſuit, nouaſq. mihi ambages peperit, donec viderim ex Hiſtoria S. Fortunatæ ſcripta ab Autperto præsbytero apud Caracciolũ in ſacris Eccleſiæ Neapolitanæ monumentis, Patriam vrbem Linternum dici, ad quã ex Cæſarea Paleſtinæ tranſlatum corpus Sanctæ Fortunatæ fuit, & euerſa Patria ciuitate tranſpoſitũ deinde Neapolim Rabanus, & Notkerus, qui Fortunatam tantum martyrem memorant, nomen Patræ Campaniæ poſtponunt, & Patriam pariter ita legunt *In Campania Patriæ Fortunata.* Euchariſtiũ enim cum Bunio, Bonato, & Euſtatio Præsbytero, vt diximus, Syriæ tribuunt. Appendix ad Adonem ita tantum habet *In Campania SS. Euchariſti, Fortunati, & Priſciani.*

Rauenna. Via Lauretina legit Romanum M. & Ediſtium martyrem Rauennatem hac die recolit. Sed Romæ non modo martyrol. Antuerpienſe initio laterculi Hediſtium tribuit, ſed etiam Notkerus, mutata prima nominis litera. *Romæ natalis S. Bodiſti martyris.* At Rauennæ Ediſtium nobilem eius ciuem in poſtrema Diocletiani perſecutione coronatum 4. Idus Octobris refert Ferrarius in catalogo SS. Italiæ, cuius corpus via Lauretina inter Rauennam, & Claſſem ſepultum affirmat ex monum. Eccl. Rauenn. & Hieronymo Rubeo lib. 2. Hiſt. Baronius teſtes adducit Bedam, Vſuardũ, & alios recentiores, inter quos Galeſinium eſſe non dubito, qui animaduertit ſepultum eſſe Ediſtium Rauennæ via Lauretina, quã Laurẽtinam pleroſq. vocare addit, ſed malè, cum Lauretina dicatur à nemore lauris cõſito. De eo ita agit Petrus de Nat. lib. xi. n. 282. ex antiquis vt profitetur martyrologiis. *Hediſtius martyr apud Rauennam via Lauretina paſſus eſt iiij. Idus Octobris.* Et Vvãdelbertus pariter 4. Idus Ediſtium Rauẽnatem martyrem in ſuo metrico martyrologio veneratur.

Romæ. Quia via Aurelia Caleſtus, & Saturus hic recenſentur, qui infra pridie Idus Octobris repetuntur, niſi in martyrol. Antuerpienſi, & Corbeienſi idem ſcriptum eſſet, timuiſſem à librarij errore. Sed repetitionis aliqua cauſa eſſe poteſt, ac proinde videnda ſunt, quæ ad illum diem annotamus.

Beturicas. In martyrol. Antuerpienſi pro eo, quod ſcriptum eſt, *Beturi, Caſi, Polionis* legerem Beturicas Opolionis, vel Opionis, vt habet Sauſſayus. Epionẽ vocat Petrus de Nat. lib. 11. n. 284. presbyterum Aſturicenſem. Codices noſtri habent Opimonem. Appendix ad Adonem hac ipſa die legit. *Bituricas Opinionis presbyteri.* Quod eſt Gallici antiquarij additamentum, ſicuti addit etiã Molanus ad Vſuardũ, cõfeſſorem tantũ S. Opionem appellans. Bituricas, & Biturigas vocant martyrologi vrbem Biturigum.

In

III. Idus Octobris.

IN Spanijs Godoba Ciuitate Fauſti. Marciæ. In Calcidonia natalis ſanctorum Adriani. Fauſti. Ianuarij. Marcelli. In Alexandria Athanaſi Epiſcopi.

OCTOBRIS 13.

SPaniam pro Hiſpania legi apud medij æui ſcriptores alibi animaduertimus. Sed Godoba pro Corduba merus librarij lapſus eſt. Nõ tamen codices omnes ciuitatem exprimunt, ſed martyrol. Antuerpienſe regionem ita tantùm exhibet *III. Idus Octob. In Spanis Fauſti, Marcialis, Adriæ. & in Calcedonia Marcelli, & alibi Fauſti, Ianuarii, Marcelli, Alexãdri, Anathaſi Epiſcopi.* Cum libris noſtris magis conuenit martyrol. Corbeienſe nimirum. *III. Idus Oct. In Hiſpaniis Corduba ciuitate Fauſti, Martiæ. In Calcedonia natalis Sancti Adriani. Itẽ Fauſti, Ianuarii, Marcelli. In Alexãdria Athanaſti Epiſcopi, & Confeſſoris.* Romanum martyrol. Cordubæ in Hiſpania natalem ſignat Fauſti, Ianuarij, & Martialis cum Vſuardo: Beda Fauſtinũ, Marcum, & Adriam habet, hac ipſa die: Ado verò eoſdem Cordubenſes martyres, adnotato etiam certamine, vti apud Vſuardum hac die proſtat, recolit die 28. Septẽbris. Appendix autẽ ad Adonem iij. Idus Octob. ita retinet. *In Hiſpania Corduba ciuitate SS. Fauſti, Martialis, & Ianuarii martyrum*; & tamen dum Fauſtus bis in libris noſtris Antuerpiẽſi, & Corbeienſi repetatur, inſurgit ſuſpicio an Ianuarius cum Hiſpanis martyribus computandus ſit, vel inter incerti loci cælites reponẽdus. Suſpicionẽ augẽt Rabanus, & Notkerus, qui inter Hiſpanos Ianuarium non recenſent, ſed tantum vt Beda habẽt. *In Hispaniis natale Fauſti, Marci, & Andria*, ſiue *Adriæ*. Diuerſi quapropter hi eſſe videntur ab Hiſpanis Fauſto, Martiale, & Ianuario, qui in Rom. M. venerantur, & quorũ Acta habet Lucius Marineus apud Surium T. x. quia diuerſi in Hiſpania venerationis dies 28. Septẽb., diuerſiq. ſocij diuerſos eſse ſuadent. Libri noſtri nonniſi Fauſtum, & Marciam referunt, vt etiam martyrolog. Corbeiẽſe. Rabanus, & vt vidimus, Notkerus, cum M. Antuerpienſe, & Beda, Andriam, vel Adriam addunt, fortaſſe ex Chalcedonenſi Adriano formatam: pro Adriano enim, quem ſilent, Chalcedone Marcellum tantum codices illi exhibent; ſed & alium Marcellum inter incerti loci martyres numerat martyrol. Antuerpienſe, qui Chalcedonenſis vnicus eſt in libris noſtris, & M. Corbeienſi, in his non Martialis, ſed Marcia conſtanter legitur. Petrus in catalogo lib. 9. cap. 61. Fauſtinum, Ianuarium, & Martialem numerat in Hiſpanijs, & agonem breuiter refert ex Adonis martyrologio iij. Idus Octobris. Quod quidem ex aliqua Adonis Appendice haurire potuit, non illa die ex Adone, vel edito à Roſuueydo, vel optimæ notæ mſ. noſtri: cum in eo nihil tale proſtet ad diem iij. Idus Octobris.

In Chalcedonia. Si martyrolog. Antuerpienſe, ut plurimum in ſignandis locis magis accuratum, Calcedoniæ non Adrianum, ſed Marcellum aſsignaret, & alterum Fauſtum cum ſocijs *alibi* incerto loco ſtatueret, nos codicibus noſtris innixi, Chalcedoni Adrianum, Fauſtum, Ianuarium, & Marcellum ſimul tribuiſſemus. Verum quia videtur etiam ab Adriano reliquos diuidere martyrolog.

Corbeienſe, rem in ſuſpenſo relinquimus. Marcũ pro alio Marcello exhibet Maurolycius, & ita Chalcedonenſes ſignat. *eadem die* (iij. Idus Oct.) *SS. Marci, Marcelli, & Hadriani in Chalcedonia*, quod totidem verbis repetit Galeſinius ex libro ſcripto, vt habet in Notationibus.

In Alexandria. Anaſtaſium Epiſcopum Alexandrię recolit Molanus, ex Beda in Additionibus ad Vſuardum, & his verbis Rabanus, & Notkerus. *In Alexandria S. Anaſtaſij Epiſcopi*. Anaſtaſium Epiſcopum vocat M. Antuerpienſe, ſed Alexãdri nomen ibi præponitur non Alexandriæ, facili librarij inuerſione. Conſtanter ibiq. libri noſtri, & M. Corbeienſe exhibent *in Alexandria Athanaſium Epiſcopum*, & vt addit Corbeiẽſe *confeſſorem*. De Athanaſio Alexandrino Epiſcopo, & celeberrimo confeſſore, ac doctore agit Romanum M. ad diem 2. Maij ex Beda, Vſuardo, Adone, ac cœteris latinis: quinimmò etiam ex Græcis in Menologio Sirleti. At dies hæc in calendario Græcorum non eſt ſancti, & magni Patris obdormitio, ſed reliquiarum tranſlatio. Ita enim legitur apud Genebrardum die 2. Maij. *Tranſlatio reliquiarum Athanaſij magni*, contra quàm exiſtimauerit doctiſſimus Baronius, qui diem xv. Kal. Februarij à Græcis tranſlationi dicatum putat. Deficit quidem dies 18. Ianuarij in Menologio, ſiue Sirleti, ſiue Caniſij, ſed in eodem Græcorum calendario ad illam diẽ ita legitur *Athanaſius, & Cyrillus Alexandrini Epiſcopi*, quo pariter die non tranſlatio, ſed commemoratio vitæ, & obitus vtriuſq. ſancti Epiſcopi proſtat in Menologio Baſilij. Ex celebritatis tamen communione non ita certum argumentum deſumi videtur, quòd illo die S. Athanaſius in pace quieuerit; cum S. Cyrilli eodem die memorati natalis in Menologijs ſit die 9. Iunij. Vnde aliquas coniecturas hic addere libuit, S. Athanaſium in terris eſſe deſijſſe mẽſe Octobris. Probabile admodum eſt literas Nicenæ ſynodi, quas ad Siluestrum Pontificem datas exhibet Baronius ad annum Xpi 325. nu. 171. ſtatim à Niceno Concilio abſoluto ſcriptas eſse. Hæ cum ſignatæ ſint die viij. Kal. Iulias, vel eo die, vel præcedenti ſanctæ ſynodo coronidem impoſitam fuiſſe ſuadent, hoc eſt die 23. vel 24. Iunij. Quinque menſes poſt Nicenum Concilium Alexandrum Athanaſij prædeceſſorem advixiſſe diſertè teſtatur Theodoretus lib. 1. cap. 25. Quinimò idem Athanaſius apologia ſecunda docet non integros menſes fuiſſe. *Nondum* inquit, *quinque menſes præterierãt cum B. Alexander mortem obijt*. Feſtinatam tũc fuiſſe Athanaſij electionem ſcribit Epiphanius Hæres. 69. Mos enim in illa Eccleſia erat *non cunctari poſt obitum* Epiſcopi in ſucceſſoris electione, ne ſci'icet cõtentiones in populo fierent. Immò Græcus auctor vitæ S. Athanaſij ita de eius pręproperа electione ſcriptũ reliquit. Defuncto Alexandro Athanaſius, *vt morum ſucceſsor, ita ſtatim etiam Throni euadit*. Electio igitur intra paucos dies perfici potuit, hoc eſt ad menſem Nouembris. Sedit autem Athanaſius, vt Ruffinus, qui tunc cum Melania in Ægypto erat, teſtis eſt lib. 2. cap. 3. non integros annos quadraginta ſex; docet enim defunctum eſſe *quadrageſimo, & ſexto anno ſacerdotij ſui*, hoc eſt non adhuc completo. Et quam quam Cyrillus eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, quadraginta, & ſex integros annos videatur ſignare epiſt. 1. quibus Athanaſius moderatus ſit Eccleſiã: numerũ tamen integrũ potuit accipere, & rotundum, quamuis aliquot diebus eſſet poſtremus annus decurtatus, cum hiſtoriam nõ ſcribet. Decurtatũ enim aliquot diebus nouiſſimum annũ, quamuis erret in numero, docere videtur Menologium Baſilij, dum quadraginta duos annos pro quadraginta ſex ita interprete Arcudio recenſet. *Quamobrem mortuo Alexandro in eius loco ſuffectus Athanaſius incredibile eſt quanta propter orthodoxam fidem, quadraginta duos annos, aut non multo ſecus pertulerit.* Quod ſi ab eius ſedis annis aliquot dies

auſer-

auferrentur, non difficile eſſet beatum eius obitũ in menſem Octobris incidiſſe. Hæc coniectando libuit afferre, ne contra fidem codicum noſtrorum Athanaſiũ in Anaſtaſium vertere cogamur. Præſertim quia alibi martyrologium noſtrũ de tam inſigni confeſſore memoriam nõ exhibeat. Candidè tamen ſilendum non eſt, in vita D. Athanaſij à Græco, & vt profitetur coæuo auctore ſcripta, & quæ proſtat ad calcem Tom. 2. operum D. Athanaſij Commelianæ editionis, tempus, tam ſedis, quam obitus conſignari quadrageſimo ſexto anno ſacerdotij, & decimo octauo die menſis Ianuarii, Gratiano, & Probo conſulibus. At cum dies ille in Occidẽte celebris fuerit antiquitùs, tùm propter memoriam Obdormitionis Deiparæ, tùm ob ſolemnia cathedræ S. Petri, difficile non eſſet natalem S. Athanaſij in alium diem fuiſſe tranſpoſitum.

II. Idus Octobris.

NAtalis Sancti Calixti. Romæ Via Aurelia in Cimiterio Calepodi. Cæleſti. Epiſcopi. Saturi. In Cappadocia. Lupi. Ampodi. Modeſti. Luciani. Satutnini. Simplici. Saturi. Placidis. Cordoba Ciuitate ſancti Lupi. Aurelij. *Lugduno Galliæ Translatio corporis Sancti Iuſti Epiſcopi.*

OCTOBRIS 14.

DIſtinctum martyrij diem à ſepultura, cauſam eſſe putarem, cur Calliſtus Romanus Pontifex bis in vetuſtiori noſtro recolatur, puta preſenti die, & iiij. Idus Octobris, vt etiam indicãt alia mſſ., & ibi adducta MM.; quorum Antuerpienſe eius hic venerationem repetit. *II. Idus Octobris. Romæ Caliſti Epiſcopi, & depoſitio Paulini Epiſcopi. In Cantia, & alibi Cappadocia Campaniæ Saturi, Lupi, Ampedi, Modeſti, Luciani, Saturnini, Simplici, Saturi, Placidi, Domni, Lupi. Lugduno Iuſti Epiſcopi, & Aureli.* In memoria Caleſti, ſiue Calliſti Pontificis conſonat M. Corbeienſe, dum in alijs potius cum libris nôſtris; quam cum Vetuſtiſſimo M. illo congruit, videlicet. *II. Idus Octob. Romæ via Aurelia in cæmeterio Calepodij Caleſti Epiſcopi, Saturi. In Cappadocia Lupranpodi, Modeſti, Luciani, Saturnini, Simplici, Saturi, Placidi. Cordoba ciuitate Lupi, Aurelia, Maximi. Lugduno Galliæ translatio corporis S. Iuſti Epiſcopi, & Confeſſoris.*

Caliſti. Alium Romæ Calliſtum cum ſocijs Felice, & Bonifacio recolit martyrol. Romanum die 29. Decembris, cui aſtipulari addit Baronius, Bedam, & vetera mſſ., ſed ibi in Vetuſtiori noſtro M. Calliſtus non recolitur, ſed Felix, & Bonifacius. Calliſtum ſanctum, ſummumq; Pontificem pridie Idus Octobris martyrio coronatum, docet Hiſtoria Pontificalis Luitprando aſcripta. Albo verò Floriacenſis iij. Idus, qui addit ſepultum fuiſſe in cœmeterio Calepodij via Aurelia milliario iij.. In eodem loco via Aurelia ſepultum cum Adone, & Vſuardo hac ipſa die confirmat liber Pontificalis Damaſo tributus *pridie Idus Octobris*, quo quidem die ſancti huius Põtificis memoriam Romæ celebrari conſueuiſſe docet antiquũ Fronti calendariũ *XIV. die Menſis Octobris Nat. S. Caliſti Pontificis*, & antiquiſsimum fragmentũ Romani M. apud Bucherium menſe Octobris. *Pridie Idus Calliſti in via Aurelia milliario tertio.* De Calepodij cœmeterio via Aurelia vidẽdus Aringhius

lib.2.cap. 12. penes quem fragmenta quædam eſtant Actorum SS. Calliſti ex pluribus mſſ. In his habetur, diem hunc pridie Idus Octobris non eſſe celebrem, quòd in illo S.Pontifex in puteũ demerſus, & ſaxis obrutus martyrium compleuerit, ſed quia poſt dies decẽ, & ſeptem Aſterius presbyter de puteo eum leuauerit,& in cœmeterio Calepodij ſepeliuerit, quemadmodũ etiam narrat Ado, & Acta habent, tam apud Surium, quam in pervetuſto penes me Hagiologio. In his Priuatus miles ſocius additur, non Saturus: ſed S. Priuatum eodem tempore plumbatis cæſum Petrus de Natalibus lib.9. cap. 78. ab Aſterio presbytero ſepultum eſſe narrat xvi.Kal. Nouembris, ad quem diem illius nõ meminit M. noſtrum. Cum vero ibi addatur Auſterium, ſeu Auſterium præsbyterum, poſt ſex dies præcipitatum è Põte, à fidelibus apud Oſtiam fuiſſe tumulatum xiiij. Kal. Nouembris; vt infra patebit, iam dies depoſitionis S. Calliſti in diem iiij. Idus Octobris incideret; quando in Vetuſtiori noſtro M. etiã recolitur. Vvandelbertus S. Calliſtum ſocium aliquem in certamine habuiſse cecjnit, non tamen nomine exprimit. Priuatum Molanus addit ad oram libri, ſed Saturus, tum hac die, tum 4.Idus Calliſtō iungitur in libris noſtris,& martyrol.Corbeienſi, quando etiam in Antuerpienſi memoratur, non vero in hodiernis faſtis. Cum Priuatus, in omnibus ferè martyrologijs latiuorum indicatus, hic non compareat binomium fuiſſe dubitaui, & ſub Saturi nomine hic venerari, sed lucem aliunde non habeo. In Kalendario perue tuſto Hieronymiano Canonic.Lucenſium Octobris II.Idùs legitùr *S.Calliſti Papę*, & IV. Idus *Calliſti, & Agri* mihi prorſus ignoti.

In Cappadocia. Ante Cappadociæ martyres depoſitionem Paulini Epiſcopi habet martyrolog. Vetuſtiſsimum, in Cantio Brittaniæ promõtorio, vt ibi apparet, Cantiam vocat Beda. Sed ſuperadditus S.Paulinus Epiſcopus alibi mihi hac die non comparet, facile S.Paulinus eſt, cuius memoriam agunt M.Romanum & Rabanus Eboraci in Anglia ad diem 10. huius menſis. Ex ſocijs S. Auguſtini primum Archiepiſcopum Eboracenſem fuiſſe habet Richardus Smitheus Epiſcopus Chalcedonenſis in Flor. Hiſt. Eccl. Anglor. lib. 1. cap.4. vbi plurima de Sancto hoc Paulino colligit. Vnde in Cantia vbi regem conuertit, & alibi potuit eius memoria venerari. Cappadociæ martyres xij. numerantur in martyrolog. hoc vetuſtiſsimo, ſed non omnes Cappadociæ tribuendi videntur. Luxatas eiuſdem hodiernas tabulas vereri licet, nec facile eſſet aſſerere quid Campaniæ nomine ſignificare antiquarius ille velit, an regionem, vel martyrem, cum id neque in libris noſtris, neque in Corbeienſi proſtet. In hoc ex duplici martyre, Lupo nempe & Ampodio vnus malè conflatur Luprampodius: hoc autem diuiſo reliqua octo cælitum nomina conſonant, ſicuti in M. Antuerpienſi, ſi poſt Placidum, nõ Domni, ſed Cordubæ reſtituatur, & Lupo Aurelius, ex interpoſitióne S.Iuſti ſuperadditi trãſpoſitus, iterum ſocietur. Romæ ſanctos martyres Ampodium, Modeſtum, Fortunatum, Lucianum, & alios ex libro ſcripto, ſed malæ notæ adfert Galeſinius, eos Romæ de more tribuens, vbi locus non indicatur, qui tamen Cappadoces ex libris noſtris, & MM. Antuerpienſe, & Corbeiẽſe diſertè ſunt. Ex his non ſignato loco Saturninum tantùm, & Lupum exibet Maurolycius ex Bellino de Padua, vnde accepit eadem Molanus. Eorundem etiam meminit M. Romanum, vbi notat Baronius, Lupi tantum Bedam meminiſſe, ſed in veteribus mſſ. Lupum,& Saturninum indicari.

Corduba Ciuitate. Aureliam pro Aurelio habet M.Corbeienſe, in quo etiam Maxintus additur. Aureliam etiam ita retinet Rabanus. *Còrduba ciuitate S. Lupi, & Aurelia*. Ita etiam Appendix ad Adonem pridie Idus Octobris *Cordubę SS.Lupi, & Aurelię*. Aureliam pariter cum Lupo habet Notkerùs. Ferrarius item in catalogo nouo ſanctorum Cordubæ

dubiæ in Hiſpania pridie Idus Octobris SS. martyres Lupum, & Aureliam recolit ex Ioanne Marieta lib. 2. de SS. Hiſpaniæ; Is tamen, qui, quo tempore paſſi fuerint, non exponit, neque ſe in Tabulis Eccleſiæ Cordubenſis id legiſſe fatetur. Pro Aurelio igitur Aureliæ reſtituẽdum in libris noſtris facilè aſſentior.

Lugduni. Translationem S. Iuſti Epiſcopi Lugdunenſis notant etiam hac die, cum M. Corbeienſi, & noſtro Notkerus, Appendix ad Adonem, Maurolycius, Molanus. Sauſſayus in Eccleſia Lugdunenſi recoli hac die teſtatur receſſum S. Iuſti in Ægyptum, ſeu ad Eremum, non de Eremo. Petrus tamen de Natalibus lib. 9. cap. 66. hunc diem obitus S. Epiſcopi in Eremo cõſignat, & confirmat ex deceſſu etiam S. Viatoris poſt dies ſeptẽ, hoc eſt xij. Kal. Nouembris, quemadmodum S. Iuſtus prædixerat, & excepit Petrus de Natalibus ex Adone, qui Viatoris lectoris obitum conſignat die 21. Octobris, & tranſitum S. Iuſti in eremo die 14. Martyrologium etiam S. Sabini de Leuitania mſ. die 14. Octobris ita habet *eodem die tranſitus S. Iuſti ad Eremo*, quem alij interpretãtur receſſum ad eremum. Sed nihil etiam vetaret eodem die in Eremum receſsiſſe, & inde trãslatum fuiſſe Lugdunum eius corpus, vt notant libri noſtri, & martyrol. Corbeienſe. Videantur quæ habet Raynaudus in Hagiologio Lugdunenſe, & nos diximus ad diem 4. Auguſti, & 2. Septẽbris, non enim libet in additamento diutiùs immorari.

Idus Octobris.

IN Gallia Colonia Agripini natalis Sanctorum Maurorum de Militibus. In Capua Lupibli. Via Aurelia in Cimiterio eiuſdem Sanctæ Fortunatæ.

OCTOBRIS 15.

ITerum hic in M. Antuerpienſi ex vno in alterum ſacrarum tabularum diem, loco motos aliquos cælites agnoſco, quos ex fide noſtrorum codicum, & M. Corbeienſis reſtituendos ex ipſa collatione patebit. Illud ita confuſum vt exiſtimamus proſtat. *Idus Octobris. Galliis Colonia Agrippina natalis Maurorũ*, alij qui ſubnectuntur cælites ad diem ſequentem pertinere videntur. *In Baiis Succi, & Africa Ceſa, & aliorum x. Item Mirci, Aufridi, Saturnini, Nerei*. Hos quidẽ poſtridie veneratos ita libris noſtris conſonum præterit M. Corbeienſe. *Idus Oct. Colonia ciuitate natalis SS. Maurorum de Militibus. In Capua Luplili. Via Aurelia in cemeterio eiuſdem Sanctæ Fortunatæ*.

Colonia Agrippina. Ex ſacra Thæbæa legione vberrimam martyrum ſegetem indicauimus ex Vetuſtiori M. noſtro, tũ vij. tum vj. Idus Octobris: vbi ex Actis S. Gereonis per Helinandum ſcriptis apparet, legionis Thebeæ martyres in plures turmas fuiſse diuiſas, vnde tanta emanauit in numerandis militibus anonymis ſcriptorum diſsonantia, quam etiã notat Baronius; in quinq; tamen claſses Helinãdus videtur ſacrorũ pugilũ acies diuidere. Prima quæ ſub duce Mauricio apud Agaunum oppidum triumphauit, & propriè Thebæa legio dicitur. Secunda minor Caſsij, & Florentij cum ſeptem tantùm ſocijs iuxta Bonnam in ripa Rheni. Tertia quæ ſub Gereone cccxviij. in cãpis Agrippinæ ciuitatis. Quarta ſub Victore ad oppidũ Francorũ Troiã cccxxx. pugilũ, vel vt habet M. Romanũ in ditione Colonienſi. Quinta Maurorum cccl. militum

militū à legione Thebea ſeiunctorū, qui eodē tempore,quo alij coronati ſunt,naufragio tranſuecti ex Africa in Galliam, & pro fide necati cum Gereone, & ſocijs quietem, & ſepulcrum ſimul habuerunt, nempè Coloniæ Agrippinę, ut libri noſtri cum M.Corbeienſi, & Antuerpienſi tacito numero retinent. Aureos hos martyres dictos monet Petrus de Natal. lib.9. cap. 67. ccclx. fuiſse, & conditos addit in Baſilica Muſiuo opere deaurata, vnde populi Aureos martyres vocauerint. Hoc accepiſſe fatetur ex Vſuardo: Adonem enim cccl.Mauros martyres tantum numerare teſtatur, & Aureos eadem ratione nūcupatos. Sed tam in Adonis editis, quos viderim codicibus, quam in noſtro mſ. quinquaginta tantum numerantur,ſicuti apud Notkerū, qui ex Adone plurimum accipit, non niſi quinquaginta exprimūtur. Milites fuiſſe adducta mſſ. martyrologia docent, non vero ex legione Thebæa, quemadmodum etiam Helinandus profitetur.

Capua. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ Lupilum, & Fortunatum Capuæ coronatos pugiles refert ex antiquo Breuiario Capuano, Beda, & Galeſinio Idibus Octobris. Fatetur tamen nomen Lupili diuerſimodè ſcriptū eſſe, vt apud Galeſinium, non Lupili, ſed Libulij, & apud Dauidem Romanum in catalogo SS. Regni Neapolitani Luphili nomen ſignari. Vnde mirandum non erit, ſi in codicibus noſtris Lupliblius, in Corbeienſi Luplilius ſcribatur. Rabanus hac ipſa die Litulum ita dixit. *Et in Capua Lituli, & S.Fortunata in Patrias*, & Notkerus Libulium hoc pacto. *In Capua Libuli, & S.Fortunatę*. Petrus de Natalibus lib.11. nu.290. *Luphilus, & Fortunatus martyres ipſo die* (Idibus Octobris) *Capua paſſi ſunt*. Deficit in libris noſtris, & Corbeienſi Fortunatus Capuanus, vel vt alij habent Fortunata, fortaſſe quia antiquarius viderit Romæ ſtatim Fortunatum recoli, & per errorem Capuæ tributum crediderit, ſicuti viceverſa, qui Appendicem ad Adonem contexuit, dū Romæ Fortunatum repoſuit, relicto Capuæ nomine, eidem Vrbi Romanæ Lubulium cum Fortunata, & Modeſto tribuit. *Romæ via Aurelia S. Fortunati martyris. Item Lubulij, Modeſti, & Fortunatæ*. Maurolycius etiam Capuæ Luphilum, & Fortunatum hoc ipſo die tribuit, & Romæ Fortunatū. Plurimorū ergo codicū fide videtur, in libris noſtris, & M. Corbeienſi Capuano martyri Lupliblio, ſeu Lupilio Fortunatū, vel Fortunatā ſociari debere, ex Rabano tamen Fortunata; & quāuis alijs coronata cum Lupilo Capuę dicatur, attamē vel ex natali ſolo, vel ex translatione Patriæ Cāpaniæ vrbe videtur aſsignanda, vt diximus 4. Idus Octobris, hoc eſt Linterno. Excuſandus hic Caniſius, qui nomini Patriæ non acquieſcens, ad oram martyrologij Rabani ſcripſit loci illius *in Patria fortè Imperatricis*. Hoc enim vrbis nōmen non ita eſt obuium. Hos martyres, vt fatetur etiam Ferrarius, quantumuis in Breuiario antiquo Capuano indicatos viderit, in Tabulis tamen Eccleſiæ Capuanæ ad vſum ſacrorum confectis non reperiri alij etiam teſtantur.

Via Aurelia. Non videtur dubitandum hic Romæ ſubintelligendum eſſe. Capua enim, vel Capuæ vrbi proximus locus via Aurelia eſſe non poterat, cum hæc à Porta Aurelia Romanę Vrbis initium capiens, per marittima Hetruriæ, Piſas uſq; extenderetur, ac proinde nequaquā Capuę debet Fortunatus martyr poſt Luphlblium, ſiue Libulium acceſeri Alius martyr hic eſt, etiā illis, qui Fortunatum, vel Fortunatam Capuæ tribuunt, vt Appendici Adonis, & Petro de Natalibus loco adducto. Is ante Capuanos Luphilum, & Fortunatum ita legit. *Fortunatus Martyr Romæ via Aureliæ paſſus eſt Idibus Octob.* De eodē agit Rom. M. Romæ via Aurelia, vt notat Baronius ex Vſuardo, Adone, ſeu potius eius Appendice, & mſſ. veteribus, vt habent etiam Galeſinius. Meminit Bellinus & poſt eum Maurolycius, ſed reliqua S. martyris monumenta non mihi patent.

In

XVII. Kal. Nouembris.

IN Baias Sancti Suſis, & in Africa Caeræ, & aliorum pariter paſſio cclxx. Mirei. Aufidi. Saturnini. Nerei.

OCTOBRIS 16.

IN notationibus ad pridianos faſtos monuimus, in M. Vetuſtiſsimo Antuerpienſi trāſpoſitos eſſe aliquos martyres, qui ad hanc diem pertinerent: ſunt verò qui Baiæ, & Africæ in libris noſtris & martyrol. Corbeienſi tribuantur; ad diem ſiquidem hunc *XVII. Kal. Nouembris. In Aſia Cerea, & aliorum cclxx.* & nihil aliud in illo ſcribitur. In Corbeiēſi vero hodiernæ tabulæ ita codicibus noſtris concordes ſignantur. *xvij. Kal. Nouembris. In Baijs Sancti Suſſi martyris. In Africa Cecra, & aliorum pariter paſſorum cclxx. Merij, Aufidij, Saturnini, Nerei.*

Baias. Deliciarum locus Baiæ, & & opidum in litore Campaniæ poſitum, Romanorum Imperatorum luxurijs decātatum, facilè potuit per ſummam iniuriam Chriſtiani nominis, in ignominiam martyrū euadere, vel ſuffocatis inter calidas aquas cæleſtibus athletis, vel ad deriſionem inter delicias occiſis. Nuſquā mihi comparent S. Suſis acta, quem Suſſium vocat martyrolog. Corbeienſe, & Succum Antuerpienſe, vt quo mortis genere coronam acceperit innoteſcat. An Soſſius vel Soſius diaconus Miſenas, etiam Baias in proximo venerationem habuit, & nomen corruptum eſt?

In Africa. Ex Notkero luxatos hìc vereor libros noſtros, & martyrol. Corbeienſe, & reſtitui fortaſſe poſſent ex Antuerpienſi in hodiernis Tabulis pariter diuulſo. Cecram, vel Cacram, vel Cecam martyrem Africæ ſignari video, tam in libris noſtris, quam MM. Corbeienſi, Antuerpienſi, & ex diuerſa regione diuerſam eſſe à Cerea Aſiana, quæ apud Notkerum, & M. Antuerpienſe memoratur, licet ſuſpicari, cum hæc diſertè Aſiæ tribuatur. Difficultas eſt an ducenti ſeptuaginta anonymi Aſiani ſint, vel Afri. Africæ quidem aſsignantur à Notkero. *In Aſia Cerea. In Africa ducentorum ſeptuaginta pariter coronatorū.* Alij hìc martyres per vocē *pariter* deſiderari videntur, nec iniuria: cum & Africani anonymi x. Cecæ, vel Cecræ ſocij in Antuerpienſi Martyrol. exprimantur, & in altera claſſe (eadem tamen regione) adduntur Mereus, vel Mircus, vel Mirius, Aufidius, vel Aufridius, Saturninus, & Nereus. Anonymi cclxx. in omnibus ferè latinorum martyrologijs Africani ſunt, Romano nimirum martyrol. Vſuardo, Adoni, & Bedę, qui de his die ſequenti agit. Rabanus Aſianam Cæream ab anonymis non ſeiungit. *In Aſia natale Cerea, & aliorum cclxx.*, vt penes illum Aſiani videātur eſſe, non Africani. Aliqui recentiores ex Vvandalica perſecutione hos eſſe exiſtimant, inter quos eſt doctiſsimus Baronius, à Galeſinio accipiens. Sed quamuis apud Vſuardum, & Adonem nonnulli martyres ex Vuandalica perſecutione recenſeantur, qui in vetuſtis noſtris codicibus non proſtant, & hac die præcipuè anonymis illis ſubcenturientur, apertiſsimè tamen, quantumuis Africani ſint, ab illis, vt alterius vel temporis, vel loci, diuiduntur. Ita Bellinus de Padua. *In Africa SS. martyrum ducentorum ſeptuaginta pariter coronatorum. Item SS. Martyrum, &c.* Maurolycius, qui ex vetuſtis codicibus accipere profitetur, locū inſuper paſsionis

nis in hiſce anonymis exprimit. *In Africa apud Leptim, ſeu Tripolim ſanctorũ martyrum ducentorum ſeptuaginta pariter coronatorum*. Quibus per particulam *Item* ſubnectit deinde alios in Vuandalica perſecutione coronatos, & iterum ex Petro de Natalibus accipiens, tanquã diuerſos numerat cum Saturnino, & Nereo alios ccclxv. Verùm ille lib. 11. nu. 291. ſubticens eſſe Africanos, eorum memoriam ita agit. *Saturninus presbyter, & Nereus cum aliis trecentis ſexaginta quinque paſſi ſunt xviij. Kal. Nouembris*. Eoſdem hos eſſe cum cclx. in libris noſtris, & Corbeienſi memoratis, quantumuis numerus vberior ſit, vix dubitarem, niſi Romani M. emendati auctoritas diuerſos hoc eſſe ſuaderet, dum ſeiunctim ab illis, & in alia claſſe repoſuit, ex veteribus mſſ. vt ibi addit Baronius. Ex his Saturnino nomen præsbyteri tributum elicit, quod aliunde mihi non comparet, niſi ex Petro de Natalibus. Hos etiam ab Africanis anonymis alijs ſeiungit Bellinus de Padua, & ex eo Molanus in Additionibus. Ex Vvandalica verè perſecutione martyres eſſe, candidè inquit Baronius, *diuinare eſt cum nullius auctoritate probetur*; quæ verba etiam Anonymis cclxx. accomodari poſſe videntur, ex eo præcipuè vt diximus, quòd nullum ex martyribus Vvandalicæ perſecutionis in martyrol. Vetuſtiori noſtro ſignatũ viderim. Igitur hos anonymos Aſianos fuiſſe, nonniſi ex M. Antuerpienſi, & Rabano deduci poſſe videtur contra aliorum plurimorũ fidem. Vuandelbertus locum hac die non ſignat, ſed *bis centum*, *& decies ſeptem* martyres ſine nomine veneratur.

XVI. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Alexandri. In Mauritania Nini. Victorie. Nobilitane. Mariani. Luci. Cittini. Creſcentiani. Rufiniani. Donati. Defenſoris. Ruſticiani. Seruiliani. Socrati. Veneri. Ianuarij. Muſtoli Quintaſi. Memmæ. Yzitiani. Prime. Donate. Seuere. Victoriæ. Baſillæ.

OCTOBRIS 17.

QVantumuis in adductis aliquibus Tabulis huius menſis deprauatum crediderim M. Vetuſtiſsimum, & iiſdem exceptoris vitijs, ac alij vetuſti codices expoſitum, magis in hodiernis faſtis accuratũ mihi comparet, & ex aliorum collatione ita conſtabit. *xvi. Kal. Nouembris in Alexandria natalis Nicodimis. Nicomedia Alexandri. In Mauritania Nini, Victoris, Iubilitani, Mariani, Luci, & Tinni, Creſcentiani, Rufiniana, Donati, Defenſoris, Ruſticiani, Seruiliani, Socrati, Veneri, Ianuarÿ, Nenſtuli, Quintaſi, Memmia, Lidiaci, Prima, Donata, Seuera, Victoria, Baſilla*. Antiquarius tam noſtrorum codicum, quam M. Corbeienſis inter nomina Nicomedis, & Alexandri martyrum, Nicomediæ, & Alexandriæ vrbium fluctuans, & fruſtra repetita reputans, amputatis primis, Nicomedem vel Nicomedum Alexandrinum nobis abſtulit, quem tamen M. Antuerpienſe ſeruauit. Ita coniectari licuit, dum Corbeienſes tabulas ad collactionem exhibeo, ſignata interim cum noſtris differentia. *xvi. Kal. Non. Nicomedia Alexandri. In Mauritania Nini, Victuris, Nobilitani*, (Victoriæ, Nobilitanæ) *Maritani* (Mariani) *Luci, Cittini, Creſcentiani, Ruſiani*, (Rufiniani,) *Donati, Defenſoris, Ruſticiani, Seruiliani, Sacrati*, (Socrati)

(Socrati) *Veneria* (Venerij) *Ianuarij*, *Muſtolę* (Muſtuli) *Quintaſi*, *Memma*, (deficit Yzotiani) *Primę*, *Donatæ*, *Seuerę*, *Victoria*, *Baſilla*, *Magnili*. Numero quidem pares Mauritani martyres in codicibus noſtris, ac Corbeienſi ſunt, quia in illis abundat Yzotianus, (qui Zidiacus eſt in Antuerpienſi, & deficit in Corbeienſi), in hoc exuberat Magnilius, qui alibi non comparet. In nominibus differentiam, quæ inter noſtros codices, & M. Antuerpienſe intercedit, facile vnuſquiſque cognoſcet.

Nicomediæ. Nicodemum Alexādrinum, præterquam in M. Vetuſtiſsimo S. Villibrordi non video. Alexandrum Nicomedienſem cum Victore, & Mariano Mauritanis, nullo indicato agonis loco, ſimul in Romano M. venerantur, cum Petro de Nat. lib. 11. veteribus mſſ. & recentioribus, vt ibi adnotauit Baronius. Petrus quidem de Nat. nu. 293. Victorem, ita vocat Epiſcopum. *Victor Epiſcopus, Alexander, & Marianus martyres ipſo die* (xvi. Kal. Nouemb.) *paſſi ſunt*, ex quo totidem verbis accepit Maurolycius. Eorundem meminit Bellinus de Padua incerto loco relinquens, ex quo Molanus ad Vſuardum tranſtulit, nulla Epiſcopatus nota addita, ſicuti neq. addit Galeſinius ex libris ſcriptis. Magis hos diſtinxit Rabanus, ex quo fortaſſe accepit Notkerus, quamuis non omnes, ſed Mauritanos aliquos, ita 16. cal. Nouēb. recenſuerint. *In Nicomedia Alexandri. In Mauritania Nini, Victurij, Nobilitani, Mauriani, Lucij, Mictini, Creſcentiani*. Ex omnibus Mauritanis, tam copioſis martyribus, non niſi vnum Ianuarium recolit Kalendarium Hieronymianum Canonicorum Lucenſium *xvi. Kal. Ianuarij*, qui neq. in alijs codicibus anteſignanus eſt.

XV. Kal. Nouembris.

IN Oriente Tranſlatio corporis Lucæ Euangeliſtæ. In Nicomedia Luci. Victorini. In Axiopoli Hermetis, & Taxij. Et iuſta Porta Romana paiſſio S. Agnetis Virginis. In Campania Ciuitate Pitioli Ianuarij, & Eutecis. In Africa Luci. Victoris. Daſi. Leuci. Victorici. Boreſi Epiſcopi. Victoricis. Fauſtini, & Martialis.

OCTOBRIS 18.

NAtalem S. Euangeliſtæ Lucæ exhibuimus xi. Kal. Oct., translationem in hodiernis faſtis referunt libri noſtri, & hoc ordine M. Corbeienſe. *XV. Kal. Nouembris. In Oriente translatio corporis S. Lucæ Euangeliſtæ. In Nicomedia Lucæ, Victurina, Iuſtini. In Axiopoli Hermetis, & Taxis, Iulij. Et iuxta portum Romanum paſſio S. Agnetis Virginis. In Campania Ciuitate Puteolis, Ianuarij, Felicis. Et depoſitio Iuſti pueri. In Africa Luci, Victoris, Daſi, Leuci, Victorici, Bereſi Epiſcopi, Victricis, Fauſtini, Martialis. Ebrocas ciuitate natalis S. Aquilini Epiſcopi, & Confeſſoris*. In multis diuerſum comparet M. Antuerpienſe. *XV. Kal. Nouembris in Axiopoli natalis Lucę Euangeliſtæ, Filipi martyris, & Hermetis. In Nicomedia Agnę. In Oſtea ciuitate Puteolis, Ianuarij, & Entięij. In Africa Luci, Victoris, Daſila, Giſarici, Bereſi Epiſcopi, Victricis, Fauſtinę, Martialis*.

In Oriente. Nemo eſt, qui ſcripſerit Axiopoli, quæ vt aliàs diximus, vrbs Myſiæ inferioris, vbi Danubius Iſter appellari

Aaaaaa

pellari incipit, Lucam Euangeliſtam habuiſse natalem. Vnde ſuſpicari licuit in M. Antuerpienſi S. Lucæ Euangeliſtæ memoriam loco motam eſſe, & legendũ ex fide noſtrorum codicum, & Corbeiẽſis *xv. Kal. Nouembris Nat. Sancti Lucæ Euangeliſtæ. Axiopoli Filippi martyris,& Hermetis*. Pro natali quamcumq; alicuius ſancti, vel dedicationis, aut translationis celebritatẽ ſignari aliàs monuimus. Natalis ergo nomen orientali celebritati pro S.Lucæ translatione non officeret. Videantur, quæ de S. Luca diximus ad diem 25. Septembris. De translatione ex Achaia Conſtantinopolim videndus Baronius ad diem 9. Maij. Sanctorum Lucæ, & Andreæ translatio à Theodoro lectore reponitur in diem v. Nonas Martij, lib. 2. collectan. & potuit translatio hæc in Orientali Eccleſia ſolemnis eſſe etiam ſub Iuſtiniano Imperatore, quando reliquiæ S.Lucæ inuentæ ſunt Byzantij, vt habet Procopius lib. 1. de ædificijs Iuſtiniani. Sed cum M. Romanum, & alia, S.Lucam hac die quieuiſſe in Bithynia doceant, & die 9. Maij translatum fuiſſe ex Achaia, neceſſe eſt, vt alia trãſlatio præceſſerit ex Bithynia in Achaiã, vel ex Thebana vrbe in Achaiam. In illa etenim ſeptem portarum vrbe plenum dierum in pace quieuiſſe S.Lucam docet Metaphraſtes apud Surium To. x. ita Ægyptiam Thebem deſignans licet eandem infra Thæbem Boeotiæ vocet, dum translationẽ narrat S.Lucæ ad vrbẽ Byzantinam. Quamquã enim ex Achia, ſiue Achaia cum S. Andreę corpore trãſlatas S.Lucæ reliquias ibi doceat ab Arthemio iuſſu Conſtantij Imperatoris, prius tamen illud ex vrbe Patras, has vero ex Thebis Boeotiæ aſportatas refert. Nec eſt, quod de translatione Patauium, quam Maurolycius ſub Conſtantio factã docet litem moueamus. Nam licet eam affirmet Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ hac ipſa die, veluti fabulam tamen Petrus de Nat. lib. 9. c. 7. eandẽ antea reiecerat, & in Vetuſtiori martyrol. in idem codicibus noſtris, & Corbeienſi conſpirantibus, orientalis celebritas translationis occidentalibus veneranda proponitur non Patauina. Natalem, ſeu S.Lucæ celebritatem hac die tam Orientali, quam Occidentali Eccleſiæ communem fuiſse Galeſinius, Baronius, & alij docent. In calendario Græcorum die 18. Octobris ſcribitur *Lucas Apoſtolus, & Euangeliſta*. In Menologio, quod latinum fecit Sirletus hæc verba proſtant die 18. Octob. *Natalis S. Apoſtoli, & Euangeliſtæ Lucæ, qui fuit ex Vrbe Antiochia Syriæ... Hic octoginta annos natus dormiuit in Domino*. Longius nonnihil elogium S. Lucæ *Apoſtoli*, vt inquit, *& Euangeliſtæ* contexit Menologium Baſilij, & de translatione omnino ſilens in pace tãtum quieuiſſe concludit. Quamquam verò Conſtãtius in Eccleſiam Conſtãtinopolitanam à ſe excitatam, & quæ magna vocabatur, corpora SS. Andreæ, Lucæ, & Thimotei tranſtulerit, non tamen eodem tempore id feciſſe conuincitur, ſi ea vera ſunt, quæ ſub Theodoſio iuniore Philoſtorgius ſcribit, Gothifredo interprete; Conſtantium nempe magna illa excitata Eccleſia *Andream Apoſtolum ex Achaia tranſtuliſſe in templum, quod is ædificauit, commune Apoſtolorum nomen ferens, ad quod & Patris ſepulcrum excitauit*, tanquam enim quid poſterius factum addit. *Sed & Lucam Euangeliſtam ex eadem Achaia translatum in idem templum tranſtuliſſe*. Quæ cauſa eſse potuit, vt ſeiunctim ab Andrea, & Timotheo, Lucæ Euangeliſtæ translatio celebraretur.

In Nicomedia. Verendum hìc eſt, ne qui martyrologium Vetuſtius concinnauit, vel ex Vetuſtiori autographo excepit, Agnetem Romanam celebrẽ martyrem propè Romanam portam ſepultã recogitans, & pro Portu Romano, Romanam Portã legẽs, Agnem ſiue Agneſem ab vrbe ſua Nicomedia remouerit, & iuxta portam Romanam accomodauerit, duplici errore, primò quòd Luciũ, & Victorium martyres Oſtiæ, vel iuxta Portum Romanum veneratos, Nicomedienſes Romæ iuxta portam, vel portũ indica-

indicauerit. In hoc Vetuſtiſsimum Antuerpienſe minus luxatum videtur, & vnicum emendationis noſtræ auctorem proferimus. Si quis vero lectionem potius noſtrorum codicum, & M. Corbeiẽſis ſequi velit, & poſt Luciũ, & Victorinum Nicomedienſes, Hermetem, & Taxium Axiopolitanos, in alijs editis martyrologijs præteritos, ac in Antuerpienſi aliter ſignatos, Agnetem Romanam hic recoli contendat, ex tantis vbique D. Agnetis reliquijs ſciat dubitatum eſse, an plures fuerint ſub hoc nomine martyres, & aliquas adduxiſſe Bollandum ad diem 21. Ianuarij cap. de reliquijs Agnetis. Aliam quidem Romanam martyrem indicarent verba M. Corbeienſis. *Iuxta portum Romanum Paſſio S. Agnetis virginis.* De celeberrima quippe Agnete nuſquam legitur, quòd martyrium compleuerit iuxta portum Romanum; Eandem tamen eſſe celebriorem non pugnarent verba illa in noſtris codicibus addita. *Iuxta porta Romana paſſio S. Agnetis virginis.* Quoniam præcipua eiuſdem Baſilica, iuxta portam Viminalem Conſtãtiæ Auguſtæ iuſſu erecta, in ipſo vrbis proſpectu erat, ibique ſepulta venerebatur, vt Prudentius cecinit in Periſteph. Hymno 14.

Agnes ſepulcrum, & Romulea in domo
Fortis puellę, martyris inclita
Conſpectu in ipſo condita Turrium.

Græci certè non eodem die, quo latini S. Agnetis memoriam recolunt, ſed 14. Ianuarij, 21. & 5. Iulij. Neque in Actis, quæ S. Ambroſij nomine ſignata paſsim proſtant, diem certum paſsionis ſtatuitur. Verum vetuſtiora Romana monumẽta, quæ adduximus ad diem xij. Kal. Febr. conſtanter illum eſſe paſſionis diem aſſerunt, nec alium coniectandi locum relinquunt, niſi diem hunc xv. Kal. dedicationis Baſilicæ, vel reliquiarum translationis eſſe iuxta portam Romanam, non natalem paſſionis. Cum vero pro porta Romana in Lucio, & Victore Oſtiam ciuitatẽ retineat M. Antuerpienſe, germanam magis lectionem eſſe ſuaderet martyrol. Corbeienſis *iuxta portum Romanum*, vbi Oſtia Tiberina erant, vt alibi diximus. Nicomedienſes martyres in eodem M. Corbeienſi tres ſunt, Luca pro Lucio, Victorina pro Victorino, ſeu Victoria, & Iuſtinus in libris noſtris deſideratus. Sed Iuſtinus Autiſſiodorẽſis martyr ille fortaſſis eſt, cuius vitam contexuit Beda To. 3. operum, & To. x. Surij ad diẽ 18. Octobr. Addit etiã ſupra codices noſtros idẽ M. cælitibus Axiopolis Iulium, ſicuti M. Antuerpienſe, inter Oſtienſes Taxum enumerans, Philippum ſuperaddit.

Ciuitate Petiolis. Puteolis legendum eſſe non ambigo, ſicuti etiam in martyrol. Corbeienſi, vbi *Puterlis* habetur in edito Dacherij. His martyribus hac ipſa die atteſtatur Appendix ad Adonem. *In Campania ciuitate Puteolis Ianuarij, & Eutichij.* Vnde corrigendum videtur idẽ martyrol. Corbeienſe Dacherij, quod Felicem pro Eutiche culpa exceptoris ſubſtitueri t. Ianuarium, & Eutichem cũ aliis ſocijs, Puteolis ductos ad ſulphuris fontes, capite truncatos martyrium ſubijſſe Acta S. Soſij docent, & innuimus ad diem 7. Septembris. Vnde quamuis corpora Neapolim translata deinde ſint, in loco conſummati agonis venerationem etiam habuiſſe non eſt inconueniens. Iuſtum puerum, quem addit M. Corbeienſe, eundem puto cum Iuſtino, cuius ſuperius meminimus, & ſuperadditum ab antiquario Gallico non eſt improbabile.

In Africa. Nouem Africanos martyres cum Bereſio, ſiue Boreſio Epiſcopo in libris noſtris, & Corbeienſi numeratos inuenio; octo tantùm in Antuerpiẽſi; quoniam ex Daſo, & Leuco, Daſiluæ vnicum nomen in eo conſletur, ſicuti pro Victorico Gituricus legitur.

XIIII. Kal. Nouembris.

IN Hoſtia Auſteri. Neapoli. Suſſi. Ianuarij. Feſti. Deſiderij. In Cimiterio Poteolis Proculi. Proſdoti, & Nicee matris eorum. Domne virginis. Aſtibuſti. In Antiochia Syriæ natalis Sanctorum Pelagij. Beronici. Pelagiæ, & aliorum xlviiij. *In Gallia Turonis Depoſitio Columbani Presbyteri.*

OCTOBRIS 19.

SIue Auſterium, ſiue Aſterium S. martyrem præsbyterum Romanũ dixeri, auctores habebis. Aſterium ita vocat martyrol. Antuerpienſe. *xiiii. Kal. Nouembris in Oſtea natalis Aſteri, & in Neapoli Feſti, & Puteolis Proculi, Eutici, Proſdotię, & Nicea matris eius, & Taſſię virginis, Suſſi, Feſti, Deſiderii, Aſti, Buſti. Antiochia Pelagi, Buronici, item Pelagia, & aliorum viii.* Auſterium cum libris noſtris, non Aſterium vocat Corbeiẽſe in aliquibus à M. Vetuſtiſsimo ita diſſidens, *XIV. Kal. Nouembris. In Oſtia Auſteri presbyteri. Neapoli Suſſi, Ianuarii, Feſti, Deſiderii. In Cimiterio Puteolis Proſculi, Proſduci, & Nica matris eius, Domna virginis, Aſti, Buiti. In Antiochia Syria natalis SS. Pelagii, Beronici, Pelagia, & aliorum quadraginta octo martyrum.*

In Oſtia. Auſterium etiam vocat Hagiologium noſtrum perantiquũ in Actis S. Calliſti Sanctum presbyterum, qui poſt ſex dies ſepulturæ coronati Pontificis captus, per põtem præcipitatus, & ad Oſtia Tiberina inuentus, in vrbe Oſtiẽſi tumulatus eſt xiiij. Kal. Nouẽbris. Appẽdix ad Adonẽ hac ipſa die Auſteriũ exhibet, ſed malè pro Oſtia Iſtriã retinet. Auſteriũ tamẽ dicũt acta S. Calliſti apud Surium, ſicuti, & fragmenta quæ adducit Aringhius ex mſſ. Vaticanis, Vallicellẽſibus, & S. Cæciliæ lib. 2. c. 12. Romæ ſubt. de S. Aſterio, ſc iunctim à Calliſto, agit Petrus de Nat lib. 9. c. 89. quem tamen ſepultũ affirmat x. Kal. Nouẽb. ſicuti eius memoriã celebrãt omnia ferè latinorum martyrologia ad eandem diẽ 21. Octob. quando noſtri codices illum ſilent.

Neapoli. Necapoli habet mendosè M. Antuerpienſe, ſed Neapoli legũt, tùm libri noſtri, tum M. Corbeienſe, tûm Appendix ad Adonem his verbis. *Neapoli Suſſi, Ianuarii, Feſti, & Deſiderii.* Soſium, & Soſſium vocatum fuiſſe S. Diaconum martyrem, & Neapolim translatum alibi diximus 7. & 23. Septembris. Quieſcit in Eccleſia S. Seuerini, vt refert Cæſar Dengenius in Neapoli ſacra p. 320. Soſſius dicitur in lectionibus antiquis Breuiarij Neapolitani apud eundem Dengenium p. 10. Socios hìc S. Ianuarij memorari palam eſt, primamque translationem è Marciano fundo Neapolim recoli probabile eſt, quia vetuſtior. Videatur Antonius Caracciolus de ſacris Eccleſiæ Neapolitanæ monumentis c. xx. Meminit S. Soſij martyris Proſper de præd. & promiſſ. dimid. temp. cap. 6. in fine, qui videtur eũ iam Neapoli tribuere.

Puteolis. Proculum martyrem ex ſocijs S. Ianuarij Puteolanos depoſuiſſe in Prætorio Falcidij habent Acta, ſed eidem Euticetem, & Acatium ſocios addunt, & nos alibi diximus; qui autẽ hìc memoritur cũ S. Ianuario, eidẽ ſociatos nullibi inuenio. Cœmeterium habuiſſe vetuſtum, antiquam, celebremque vrbem Puteolis, facile eſt credere, in quo cum S. Proculo ſepulti ſint alij martyres. Procuium, & Niceam eius matrem hac die Puteolis exhibent veneratos Maurolycius,

cius, ex mſſ. Galeſinius, & ex antiquis martyrologijs, vt profitetur initio poſtremi capitis libri xi. nu.296. Petrus de Natalibus. *Proculus, & Nicea mater eius ipſo die* (xiv. Kal. Nouembris) *in ciuitate Puteoli martyrii palmam percipiunt*. De his agit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ & in nouo Catalogo Sanctorũ ad hanc diẽ ex Paulo Regio, & Dauide Rhomæo de SS.Regni Neapolitani. Putat autem Ferrarius in annotationibus S.hunc Proculum diuerſum eſſe ab eo,qui cum S.Ianuario 19. Septembris paſſus eſt, cum ibi nulla Niceæ mentio fiat. Adderem, quòd & diuerſo loco ſepultus ſit, Proculus ſcilicet, & Nicæa in cœmeterio Puteolano,Proculus Diaconus in Prætorio Falcidij, & præterea quòd diuerſi in vetuſtiori noſtro addãtur ſocij,nempe Proſdocius, Domna virgo, Aſtus, & Buſtus. Verùm cum in martyrolog. Antuerpienſi aliqui etiam martyres cum Proculo indicentur, qui ex ſocijs S. Proculi Diaconi fuerunt, nempe Euticius, Suſſius, Feſtus, Deſiderius, hæſitaui, quid re vera ſtatuendum eſſet. Negari nequit hos eſſe ex ſocijs S. Ianuarij, ſed fatendum eſt Neapoli hos cum S. Epiſcopo,ſeiunctim ab vrbe Puteolis,in libris noſtris,&Corbeienſi venerari. Inſuper quæ in his ſãcta virgo Domna eſt, in illo Taſſia dicitur. Vnde aliis codicibus deſtitutus adhuc delibero. In Kalendario Hieronymiano perantiquo Canonic. Lucenſium x iv. Kal. Oct. ſignatur memoria *Proculi Auſterii, & Deſiderii*.

Antiochiæ. De Beronico, & Pelagia Antiochenis agunt hac die Romanum M. Beda, Vſuardus, Notkerus, Ado, & ex recentioribus Petrus de Natal. Bellinus de Padua, Maurolycius, & Galeſinius, qui omnes quadraginta nouem anonymos ſocios addunt,præter Notkerũ,penes quẽ quinquaginta nouẽ tantum proſtãt. Vnde in M.Antuerpienſi numerus mutilus reſtitui debet, & in Corbeienſi vnus martyr addendus. Pelagium omnes ſilent, quamquam anteſignanus omniũ ſit, tam in libris noſtris, quam in M. Corbeienſi, & Antuerpienſi. An S. Pelagia hæc Antiochena martyr illa ſit, cuius elogium S.Ioannes Chryſoſtomus contexuit, vel alia penitens,quemadmodum ſentire videtur Beda editus, Notkerus,& alij,dubium eſſet, niſi alijs martyribus ſociata martyr hæc reputanda eſſet, cum illa pœnitens in pace quieuerit. De puella martyre Antiochena bis etiam agunt Græci in Menologio, nempe x. Iunij, & 8. Octobris, qua die videnda ſunt quæ diximus.

In Gallia Turonis. Columbanus preſbyter Turonenſis hac die veneratus, in libris tantùm noſtris ex Gallici Antiquarij additione producitur, & aufugiſſe Sauſſayum video.

XIII. Kal. Nouembris.

IN Ponteolis Ciuitate Daſi Zoſimi. Ianuarij. Dorothei. Suſſimi. Ianuarianæ. In Nicomedia Euticij. Promaci. Luci. Marcellini. Berrniaci. Item Suſſimi. Ianuarij. *In Galliâ Ciuitate Agenno S.Capraſi martyris*.

OCTOBRIS 20.

QVàm Geographiæ ignarus fuerit, qui in codicibus noſtris ex antiquiori autographo martyrologium Vetuſtius excepit, nomen Ponteoli pro Puteolis facile doceret; Rectè tamen ſcribitur, tam in M. Antuerpienſi, quam Corbeienſi. In illo cum alijs anniuerſarij circuli cælitibus Puteolani martyres ita exarantur, quamuis Nicomediẽſes martyres primo loco numerati,

merati, imminuti numero, & paſſionis loco videantur. *XIII. Kal. Nouembris. Eutici, Promaci, Luci, Marcellini, Puteolis Zoſimi, Dorothea, Ianuaria, Bermiaci, Siſinni. Item Ianuariæ. In Galliis ciuitate Agno Capraſi.* Integrè magis, & libris noſtris magis cõſonum ſacrum diarium proſequitur M. Corbeienſe, videlicet. *XIII. Kal. Nouembris. In Puteolis Ciuitate Daſii, Anoſinimi, Ianuarii, Dorothei, Suſimi, Ianuariæ. In Nicomedia Euſticii, Promachi, Lucii, Marcellini, Berniaci. Item Suſimi, Ianuarii, Iulii. Agenno ciuitate S. Capraſij martyris.*

Puteolis. Ferrarius, qui in catalogo SS. Italiæ diligenter huius prouinciæ cælites eſt proſecutus, Puteolanos hos martyres ignorauit. Corruptè in martyrol. Corbeienſi Zoſimus relinquitur, & pro eo Anaſinimus reponitur. Antonius Caracciolus pridie adductus c. 2. ſect. v. in vetuſto martyrologio mſ. Bibliothecæ SS. Apoſtolorum S. Zoſimum Epiſcopũ ita Neapoli ſignatum inuenit. *XIII. Kal. Nouembris. Puteolis ciuitate natalis Zoſimi Epiſcopi, qui translatus eſt in Monaſterio in Monte Petroſo.* Daſius, qui in libris noſtris, & Corbeienſi chorum ducit, deficit in M. Antuerpienſi, quod à Zoſimo, nulla addita Epiſcopali nota, Puteolanorum martyrum ſeriem exorditur. Ianuarius illi Ianuaria eſt, & Dorothea, non Dorotheus: quod libentius amplector, ex repetita maiori diſtinctione, *item Ianuariæ*, quæ Ianuariana in libris noſtris dicitur. Ex his tres tantum indicantur in calendario Hieronymiano mſ. Can. Lucenſ. *xviii. Kal. Daſij, Zoſimi, Luci*, hos de more Galeſinius ex libris ſcriptis, locum venerationis non præferẽtibus, Romæ tribuit, nempe Datium, Zoſinum & ſocios, Zoſimum ſcribit in Notis.

In Nicomedia. Non niſi quatuor martyres Nicomedienſes, ſuppreſſo venerationis, ſiue agonis loco profert M. Antuerpienſe: ſeptem codices noſtri: octo M. Corbeienſe, in quo poſtremus ſecũdi ordinis Iulius additur, non ſine ſuſpicione, vt candidè fatear, vanæ additionis. Iulius enim pariter Axiopolitanis martyribus additur die præcedẽti, & de aliis aliàs monuimus. In duos ordines diuiduntur ſacri Nicomedienſes Athletæ; quatuor in primo choro ſub Euticio Duce, ſine Euſtacio, vt legit M. Corbeienſe, recenſentur, Promachius nempe, Lucius, Berniacus ſiue Bermiacus. In ſecundo ordine Suſsimus, & Ianuarius ſunt, alij à Suſſio, & Ianuario Campaniæ, niſi hic mendosè illi repetantur, vt ſuſpicionem inijcit Martyrol. Antuerpienſis ſilentium. In Notkeri martyrologio, quod in hoc menſe mutilum explicit, dies immutari ſunt, & xiij. Kalend. Nicomedienſes nonnulli martyres recenſentur, qui ad diem ſequentem pertinent.

Agenno. S. Capraſium martyrẽ Aginnenſem omnia ferè latinorum martyrologia recenſent, & plurimi Acta delibãt, quæ fuſius proſtant apud Surium To. x. Primũ, & Felicianũ fratres cum S. Fide eodẽ tempore capitibus cæſos brauium accepiſſe ibidem narratur, quamuis hic non recolantur. Epiſcopum fuiſſe habet Sauſſayus, & S. Fidẽ pridie Nonis Octobris, non eadem die coronatam docet, quod cum libris noſtris conſonat, vt ad illam diem diximus. Capraſij verò Epiſcopalis titulus in occulto Chriſtiano, vt in Actis dicitur apud Petrum de Nat. lib. 9. cap. 86. vix probabilis videtur, & multò magis, quòd in Actis S. Fidis iuuenis non religioſus pingitur, & ſimul cum illa coronatus dicitur pridie Non. Octob. in Bibliotheca Lebbei T. 2. p. 530. De S. Capraſio ita meminit Hagiologium FrancoGalliæ apud eundẽ Lebbeũ xiii. Kal. Nou. *In Galliis Ciuitate Agenno S. Capraſij martyris.* Plura de eo numerato primo Epiſcopo Aginnenſi referunt, & diſputant Sammarthani Tom. 2. Galliæ Chriſtianæ omnino videndi.

In

Digitized by Google

XII. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Daſi. Zotici. Gagi cum duodecim milibus. Et in Africa Modeſti Eutici. Materi. Diſei. Et in Nicea Bithini. Afrigis. Macharis. Dicei. Proculi. Neapoli. Feſti. Modeſti. & aliorum numero cclxxij. Puteoli Campaniæ Proculi. Euticij. Et Machari. *Lugduno Galliæ Iuſti. Beati Viatoris Pueri Diſcipuli Sancti Iuſti Epiſcopi.*

OCTOBRIS 21.

A Nicomedienſibus martyribus etiam M. Antuerpienſe ſacros hodiernos faſtos auſpicatur. *xii. Kal. Nouembr. In Africa Modeſti, Eutici, Mauri, Diſſei. In Nicea Bythiniæ Apricis, Matthæi. Lugduno Iuſti, Beati Victoris pueri.* Vberius eſt, & codicibus noſtris magis conſonum M. Corbeienſe. *xii. Kal. Nou. In Nicomedia Dasÿ, Zotici, Gaÿ cum Duodecim milibus martyribus. In Africa Modeſti, Eutici, Materi, Diſſei. In Nicea Bythinia Afrigis, Macharÿ, Dicei, Proculi, Neapoli, Modeſti, & aliorum octoginta quatuor. Puteolis Campaniæ Proculi, Euticis, Macharii, Donatella. Lugduno Galliæ Viatoris pueri diſcipuli Sancti Iuſti Epiſcopi.* Nicomedienſium anonymorum numerus, ita in nonnullis codicibus exuberat, vt captum ſuperet. Notkerus cum Corbeienſi M. in numero conuenit. *xii. Kal. Nouembris apud Nicomediam Sanctorum martyrum Daſi, Zotici, Gagi cum aliis duodecim millibus.* Baronius ad Romanum M.; in quo xii. kal. Dacij, Zotici. & Caij Nicomedienſium memoria agitur, cum duodecim nō millibus, ſed militibus, animaduertit ita reſtituiſſe ex antiquis mſſ. & germanam lectionem eſſe militum, non millium, atq; ita re vera legunt Ado, & Vſuardus Maurolycius, & Galeſinius; quin etiam Petrus de Nat. lib. xi. n. 294. ex veteribus martyrologijs, *Daſius, Zoticus, & Caius, cum xii. militibus apud Nicomediā paſſi ſunt xii. Kal. Nouembris.* Vnde corrigendus eſt alter ex codicibus noſtris & M. Corbeienſe, vt etiam Dacherius ad orām libri animaduertit. Mirū quod Græci, qui hac ipſa die horum Nicomedienſium martyrum memoriā celebrant, neq. in Menologio apud Caniſium, neq. in Baſiliano apud Vghellium de 12. militibus mentionem inijciant, ſed fortiſſimum certamen Dacij, Gai, & Zotici laudantes, omnino de militibus ſileant. Subijt quapropter dubitare, an ſub duodecim millium numero S. Vrſulæ, ac ſociarū celebraretur certamen, hoc enim die à Beda, Vvandelberto, Appendice Adonis, & alijs recolitur. At has non duodecim, ſed vndecim mille virgines fuiſſe conſtans fama eſt, & Coloniæ non Nicomediæ venerantur. Retinenda ergo omnino videtur à Baronio probata lectio, & à Vetuſtiſsimo M. Antuerpienſi confirmata, duodecim militum.

In Africa. In quatuor martyribus Africanis enumerandis, vti adducti codices mſſ. concordes ſunt, ita edita alia martyrologia in eorundem ſilentio conueniunt.

Nicaa Bithyniæ. Inter plures ſub Niceę nomine vrbes ſignatur hìc præcipuè quæ in Thracia eſt Niceno Concilio celeberrima. In hac duos tantum martyres recenſet M. Antuerpienſe, nempe Apricium, & Matthæum. Sed Afriges, non Apricius aliorum eſt anteſignanus in libris noſtris, & Corbeienſi, & Macharius

rius non Mattheus dicitur, qui in ordine ſuccedit, deinde Diceus, & Proculus. Hæreo tamen in ſcopulo, an Neapoli, quod ſequitur nomen, martyris ſit, vel vrbis. Pro martyre accepiſſe Dacherium ex modo interpunctionis videtur, quemadmodum in Appendice Adonis etiam Roſuueydus ad xii. Kal. Nouembris. *In Nicæa Bythiniæ Afrigis, Macarii, Dicei, Proculi, Neapoli, Modeſti, & aliorum numero ſeptuaginta duorum.* Ex hac Appendice, quamuis ex Adone id accepiſſe Ferrarius crediderit in nouo catalogo Sanctorum, immutato nonnihil nomine Neapolium pro martyre poſuit. At cum nihil præter putati Adonis auctoritatem addat, nec pondus adijcit, nec nodum ſoluit. In libris noſtris ante Modeſtum, & anonymos Feſtus legitur. In monumētis Eccleſiæ Neapolitanæ Dengenij, & Caraccioli Modeſtus non comparet, & Feſtus inter ſocios S. Ianuarij numeratus Beneuēti, non Neapoli quieſcere dicitur, & venerari. Excedit in libris noſtris anonymorum numerus. In adducta Adonis Appendice ſeptuaginta duo cum Modeſto ſociantur, in martyrol. Corbeienſi octuaginta quatuor; in ambobus ex codicibus noſtris ducenti, & ſeptuaginta duo ſignantur, quos alibi memoratos inuenire non licuit.

Puteolis. Et hi Puteolani martyres in martyrol. Antuerpienſi deficiunt. Proculus, & Euticius ex ſociis S. Ianuarij fuerunt Puteolis coronati, vt ſupra pluries dictum eſt. De Macario nihil addere poſſumus.

Lugduno. Nomen Iuſti primo loco poſitum in codicibus noſtris abundare videtur, & pueri nota impropriè addita. Sin verò locus coniecturæ, nimis fortaſſe latæ eſſet, luxatam hìc putarem Gallici antiquarij additionem, & reſtituerem. *Galliæ Iuſti pueri. Lugduno B. Viatoris diſcipuli S. Iuſti Epiſcopi.* De Iuſto puero Autiſſiodorenſi martyre Belluaci ſepulto Acta habet Petrus de Nat. lib. 9. cap. 80. paſſumq. docet xv. Kal. Nouembris. Sed in Poemate Bedæ (ita enim S. Iuſti, ſeu Iuſtini paſſio To. 3. illius operum, & T. x. Surio per Rithmos mihi videtur cōpoſita) dies conſummati agonis nō ſignatur. Cum verò S. Viator, qui lector, & ſocius S. Iuſti Epiſcopi Lugdunenſis ab aliis dicitur, puer etiam vocetur in martyrol. Corbeienſi, puerum pro adminiſtratore, ſeu ſeruo ſuſcipio, & nihil muto. De S. Viatore apud Gallicos ſcriptores omnia aperta ſunt; & hac eadem die S. Iuſtum, alium à puero, veneratum Claramonte Aruernorum exhibet Sauſſayus.

XI. Kal. Nouembris.

IN Atriopoli Thraciæ Philippi Epiſcopi. Euſebi, & Hermetis. Seueri. In Tracia item Seueri, & alibi paſſio Sancti Legati.

OCTOBRIS 22.

HAdrianopolim Thraciæ vrbem, etiā Ptolemæo, locum, ſiue paleſtræ, ſine venerationis fuiſſe Philippo Epiſcopo, & ſocijs, habet cum martyrol. noſtro etiā Corbeienſe ita expreſſum. *xi. Kal. Nou. In Adrionopoli Thraciæ Philippi Epiſcopi, Euſebii, & Hermetis, Seueri. In Porto S. Valerii martyris. In Thracia item Seueri. Et alibi paſſio Sancti Leugati.* Regionem non vrbem ſignat tantùm martyrol. Antuerpienſe, in reliquis noſtro conſonum. *xi. Kal. Nouembris. In Thracia natalis Philippi Epiſcopi, Seueri, & Hermæ diſcipuli eius, Seueri, Euſebi. Item Seueri, & alibi paſſio S. Leogathi.*

Ha-

Digitized by Google

Hadrianopoli. SS. martyrum Philippi Epiſcopi, Euſebij, & Hermetis memoriã recolunt Vſuardus, Ado, Vuandelbertus, Petrus de Nat. lib. 11. nu. 299. Bellinus de Padua, Maurolycius, & Galeſinius. Martyrol. Romanum addit Seuerũ præsbyterum. Notkerus, quamuis error ſit in numero Kalendarum, Seuerum pariter præsbyterum affirmat, & Hermetẽ Diaconum. *Apud Thraciam in Adrianopoli SS. Philippi Epiſcopi, Euſebij, Seueri Presbyteri, Hermetis Diaconi, qui Eccleſias ab impiis ſpoliari contradicentes martyrio ſunt coronati*. Iuſſu Imperatoris Iuliani ſub Baſſo Præſide, multis tormentis affectos, poſtremo flammarum incendio concrematos agonem compleuiſſe addit Molanus ex Beda, cui conſonat Rabanus xi. Kal. *In prouincia Thraciæ, & in Adrianopolitana ciuitate paſſio Philippi Epiſcopi, & Seueri Presbyteri, atq. Hermetis Diaconi*, dũ eorũ acta proſequitur. Datur vero hinc intelligi, ex Clero omnes fuiſſe; Quandòquidẽ domũ Domini zelati, miniſtris Eccleſias ſpoliare, vel claudere iuſſu Iuliani conantibus, intrepidè obſtiterint. Duos Seueros exhibet inter S. Philippi Epiſcopi ſocios, vel clericos M. Antuerpienſe: vnũ tantũ in primo ordine libri noſtri, & M. Corbeienſe numerant. In Kal. perantiquo Hieronymiano *xi. Kal. S. Philippi* tãtum memoria agitur. S. Valerium martyrem in Ponto nullibi inuenio præterquam in M. Corbeienſi hoc die memoratum.

In Thracia. Alterius ordinis in Thracia, non indicata vrbe, Seuerum exhibẽt libri noſtri, & M. Corbeienſe. Quia verò tantum in Thracia primos numerauit M. Antuerpienſe, ſecundi ordinis Seuerũ non alio charactere diſtinguit, quam *Item* Seueri. Huncalibi ſignatum non comperi, ſicuti neque incerto loco indicatum martyrem Legatum, ſiue Leugatum, ſiue Leogathum.

X. Kal. Nouembris.

IN Attrianopoli Seueri. Dorothei, & in Ceſarea Cappadociæ Seureſi.

OCTOBRIS 23.

RVrſus Hadrianopoli Seuerus recolitur, ſed ex alio ſocio, vt par eſt credere, alius à Seuero presbytero, alioue Seuero martyre pridie in Thracia venerato. Hadrianopolim exhibet hìc etiam M. Antuerpienſe *X. Kal. Nouembris. In Andrionopoli Seueri, & Dorothei. Et in Cæſarea Cappadocia Longini, Seureſi*. Aliter Cæſarienſes martyres exhibet Martyrolog. Corbeienſe x. Kal. Nouẽbris. *In Adrianopoli Seueri, Dorothei. In Cæſaria Cappadociæ Seureſi, Magni, Iuſti. In Gallia depoſitio S. Gratiani martyris*. Deprauato kalendarum numero Notkerus ex Rabano ix. Kal. Nouembris Seuerum, & Dorotheum exhibet, ſed Nicomediæ, nõ Hadrianopoli, & Cæſareæ Cappadociæ Longinum, in quo vterque conuenit cũ M. Antuerpienſi, & dubitationem ingerunt Longinum in codicibus noſtris deeſſe. Græci de Longino Centurione, qui Chriſtum filiũ Dei cõfeſſus eſt in Caluario, agunt in Menologio ad diẽ 16. huius menſis, tam apud Caniſium, quam in Baſiliano. Romanum martyrol. die 16. Martij Cappadociæ illũ recolit, & Acta habet Surius. Duos alios milites Græci addunt, incertũ mihi an ſint, qui ſequuntur Suuerſius, ſeu Seureſius, Magnus, & Iuſtus in M. Corbeienſi. Seureſium quidem aliũ martyrem Cæſariẽſem cum libris noſtris indicat martyrol. Corbeienſe, nõ Seuerſium, vt Antuerpienſe. Adduntur in illo

Magnus, & Iuſtus, qui in noſtris libris deſiderantur. Nono pariter kalend. Galeſinius refert Nicomediæ Seuerum, & Dorotheum. Sed alium Seuerum Nicomediæ poſtridie huius diei dedimus, x. Kal. Seuerum tantum indicat calendariū vetus mſ. Hieronymianum Canonic. Lucenſium.

IX. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Seueri. Vitalis. Felicis. Rogati. Paperi. Victoriæ. Flauiani. Victoris. Ierapoli Frigiæ. Claudiani. Eutheri. Flauiani. Iuſti. & Victoris.

OCTOBRIS 24.

IN breuiori martyrū ſylloge parùm inter ſe diſtant mſſ. codices, quibus Vetuſtius noſtrum M. roboramus. Antuerpienſe hodiernos faſtos ita ſignat. *IX. kal. Nouembris Nicomedia Seueri, Vitalis, Felicis, Rogati, Papiri, Victoria, & in Erapoli Frigia Claudiani, Eugari, Flauiani, Victori, & alibi Flauiani, Iuſti, Victoris.* Ad Nicomedienſes martyres, ſex tantum numero expreſſos in codice illo vetuſtiſſimo, Flauianus, & Victor in libris etiam noſtris indicati, ita adduntur in martyrol. Corbeienſi. *IX. Kal. Nou. In Nicomedia Seueri, Vitalis, Felicis, Rogati, Paperi, Victuris, Flaniani, Victoris. Hierapoli Phrygię Claudiani, Eutheri, Flauini, Iuſti, & Victoris.* Ex his nulli memorātur in martyrologio Romano, neq. apud alia latinorum, quæ viderim. Ex Nicomedienſibus duo ita proſtant in perantiquo Hieronymiano Kal. Can. Luc. *IX. Kal. Vitalis, Felicis.* Seuerus, & Dorotheus, pridie huius diei in noſtro Vetuſtiori memorati, Nicomediæ hac die tribuuntur à Rabano, Notkero, & Galeſino. Vitalis ſine alia loci explicatione indicatur à Bellino de Padua, ex quo Molanus accepit. S. Vitalis *confeſſoris* meminerunt etiam Maurolycius, & Galeſinius, qui id accepiſſe ex Romano martyrol. profitetur, ſeu ex Bellino de Padua. Gratis huic videretur additus confeſſoris titulus, niſi ex Petro de Natalib. illi accepiſſent lib. xr. n. 300. *Vitalis confeſſor quieuit in Chriſto IX. Kal. Noub.* Sed dū Vitalis Nicomediēſis inter martyres cōputatur in adductis codicibus confeſſoris titulus eſſet antiquo more accipiendus.

Ierapoli. Phrygiæ vrbem Hierapolim ab alijs huius nominis vrbibus, in alijs regionibus poſitis diſtinguit cum libris noſtris martyrol. Corbeienſe, & agnoſcit in Phrygia Ptolemæus, ſicuti Stephani epitomator inter Phrygiam, & Lydiam. Huic ciuitati cum Claudiano duce martyres tribuit etiam martyrolog. Antuerpienſe, Eugarium, ſeu potius Eutherium, Flauianum, ſeu Flauinum, & Victorem; alium verò Flauianum cum Iuſto, & alio Victore non Hierapoli, ſed alibi incerto loco aſsignat diuerſimode à libris noſtris, & Corbeienſe Vetuſtiſſimum illud M., quod vt magis in hoc diſtinctum, magis etiam arridet.

VIII. Kal. Nouembris.

ROmæ Maximi, & aliorum cxx. militum, quorum nomina Deus ſcit. In Africa Sanctorum Saturnini. Claudiani. Primi. Flauiani. In

In Sardinia Sauini. Saturi. Aſthentari. In Gallia Ciuitate Seſſonis Sanctorum Criſpini, & Criſpiniani. Claudiani. Rogati. Papiri. Felicis. Vitalis. *Et Sanctonis Translatio corporis Sancti Iubiani Epiſcopi, & Confeſſoris.*

OCTOBRIS 25.

De Chriſti martyre Maximo Romano latinorũ ſilent martyrologia: de aliis verò cxx. ſeu cxxi. cum martyrologio Romano cœtera ferè latinorum hac die memoriam renouant. Hos à Maximo ſeiunctos ita refert M. Vetuſtiſsimum. *viij. Kal. Nouembris. Roma natalis Maximi, & in Sardinia in Turribus Gauini. Item Roma cxx. militum. In Africa Saturnini, Claudiani, Primi, Flauiani, Aſteri, Chari. Gallijs Seſſionis. Criſpini, Criſpiani, Claudiani, Rogati, Paſiri, Felicis, Vitalis.* Cũ Maximo iungit anonymos cxx. martyrol. Corbeienſe iuxta ordinem librorum noſtrorum, hoc eſt *viij. kal. Nouembris. Romę Maximi, & aliorum cxx. militum, quorum nomina Deus ſcit. In Gaualis depoſitio B. Hilarii Epiſcopi, & Confeſſoris. In Africa Saturnini, Claudiani, Primini, Flauiani, Zotici. In Sardinia Sauini, Saturi, Aſteri, Chari. Sueſſionis ciuitate natalis SS. Criſpini, & Criſpiniani martyrum, Claudiani, Rogati, Papari, Felicis, & Vitalis. In Santonas traslatio corporis S. Vibiani Confeſſoris, & Epiſcopi.*

S. Maximi. De clariſſimo Chriſti martyre Maximo duce, vel comite, Millenario hic agi vix dubitarem, qui à puero Chriſtianus alios, quos poterat, ad Chriſti fidem ſuſcipiendam inducebat. Inter ceteros, vt habetur in Actis S. Marcelli Papæ, centum viginti milites ſibi ſubiectos, & à Marcello Põtifice ſacro baptiſmate luſtratos, martyres reddidit. Hi ſub Maximiano Imperatore cum Maximo primùm ad ſeruile opus fodiendæ arenæ damnati, deinde truncatis ceruicibus coronati, ab eodem Marcello Papa, & Ioanne presbytero ſepulti ſunt via Salaria veteri, ſecundo ab vrbe lapide, in cœmeterio ad Cliuum cucumeris. De his agit Baronius To. 2. Ann. 298. nu. 14. Fragmentum certaminis S. Maximi, ac centum, & viginti militum habet Aringhius lib. 4. cap. 35. ex codice Vallicellano. Ante hos ſanctos milites alij xlvi. à S. Dionyſio Papa baptizati, ibidẽ ſepulti fuerãt, hos recolunt hac die martyrol. Romanum, ac cæteri ferè latini præter vxores eorum, quarum ſaltem aliquas martyrio cõſecratas videntur innuere Acta S. Hippolyti apud eundem Aringhium, & in Hagiologio noſtro perantiquo. Eodem etiam loco ſepultos ducentos ſexaginta milites ſub Diocletiano coronatos habet martyrol. Romanum, & Kal. Iulij. Hi diuerſi ſunt ab his cxx. quos in Actis S. Hippolyti, poſt alios xlvi. viij. Kal. Nouẽbris tumulatus fuiſſe additur. *Cum aliis cxx. martyribus, inter quos fuerũt quatuor milites Chriſti Theodoſius, Lucius, Marcus, & Petrus. Hi videntes ad ſe armatos venire, dicebant rogantes omnes, vt primus à primo decollaretur.* Hi in adducto Hagiologio noſtro dicuntur *centũ viginti, & vnus.* Rabanus viij. kal. eadem ita ſtricti m exhibet. *Ipſa die Romæ via Salaria xlvi. militum, qui ſimul baptizati à Dionyſio Papa; & mox iubente Claudio Imperatore decollati ſunt. Ibi ſunt & alii martyres cxxi. inter quos fuerunt quatuor milites Chriſti Theodoſius, Lucius, Marcus, & Petrus. Scriptum in paſſione S. Sixti.* Ex quibus Notkerus & alios accepiſſe non dubito. Sepultos hos fuiſſe propè cineres ſociorum, ex millenario numero concrematorum, habetur in iiſdem Actis S. Marcelli. Per nouem enim menſes S. Confeſſor Maximus cum cxx. militibus arenas effodit, quo tempore à reliquis ſuis militibus viſita-

tione accepta, illos verbis, & exemplo roboratos, ad Chriſti fidem conuertit; hinc ab irato Maximiano fuſtibus cæſus, & cum cxx. militibus ſocijs, truncatis capitibus, coronatus, reliquos etiam à ſe conuerſos, & igne concrematos, ad in eodem loco tumulatos meruit etiam ſocios habere ſepulcri. Nec mirandum eſt, anonymorum cum Maximo militum triumphantium numerum varium eſſe, nam aliqui codices, quos ſequuntur M. Romanum, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, Petrus de Nat. lib. 9. c. 105. habent cxxi. aliqui verò cxx. vt cum adductis mſſ. codicibus Maurolycius retinet.

In Africa. Sancti Africani pugiles, quorum vbiq. anteſignanus eſt Saturninus, quatuor tantùm ſunt in libris noſtris, quinque in M. Corbeienſi, addito nimirum Zotico, cuius Antuerpienſe nō meminit. In hoc potius Aſterius, & Charus à libris noſtris, & Corbeienſi Sardiniæ tributi inter Africanos recenſentur, cui ex mox adducenda coniectura magis adhærere libuit. Laciniam Antiquarij Gallici in M. Corbeienſi additam S. Hilarij Confeſſoris Mimate Gabalorū, & à libris noſtris prætermiſſam, & nos explicare prætermittimus. Videantur ſi libet cum Sauſſayo alij ſacræ Galliæ ſcriptores.

In Sardinia. Aptius in M. Antuerpienſi vnus ex Sardis martyribus explicatur, nempe Turribus vrbe olim Sardiniæ florentiſſima S. Gauini, non Sauini. Huius hiſtoriam ex antiquo mſ. Eccleſiæ Turritanæ explicat Ioannes Arca de Sanctis Sardiniæ initio libri primi, & interfectum abſciſſa ceruice in loco, qui dicitur Portus Balagai, ſeu Balai ad 8. cal. Nouembris diſertè docet. Sancti Gauini ſocij, vel potius præceptores ibi narrantur Prothus Presbyter, & Ianuarius Diaconus, qui eodem loco Promontorij Balæ gladio conſummati ſunt, & vt ibi legitur 8. cal. Nou. Vnde dū alij hic S. Gauini ſocij addantur, nēpe Saturus, Aſterius, & Charus, ſiue vt in libris noſtris librarij errore Saturus, & ex Aſterio, & Charo in vnū conflatus Aſthærarius, ſuſpicionē addunt, hos cum Zotico, & Saturo Africanis iungi debere, vt innuit M. Antuerpienſe, in quo Turribus in Sardinia tantum S. Gauinus recolitur. Huius, & ſociorum Proti, & Ianuarij Acta quoque ſtrictim exhibet ex Fara de reb. Sard. lib. pr. & monum. Eccl. Turrit. ſeu Saſſar. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, & pro S. Gauino aliqua addit in nouo Catalogo SS. ad hanc ipſam diem, ſed videnda ſūt, quæ infra habentur die vi. cal. Nouemb. vbi de SS. Protho, & Ianuario ſeorſim agitur.

In Gallia. Seſſonis pro Sueſſonis vrbem librarius noſtrorum codicum repoſuit. In hac celebris eſt omnibus ferè latinorum martyrologijs SS. Criſpini, & Criſpiniani memoria. Hos recolit in primis Romanum, quod Sueſſone in Gallia ſanctos martyres coronatos habet, deinde tranſlatos. Id ſanè Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, & Hagiologiū vetus FrancoGalliæ non docent, dum eorum certamen attingunt, immò negat Sauſſayus. Martyres, qui tam in libris noſtris, quam Corbeienſi, & Antuerpienſi ſub Claudiano duce, Criſpino, & Criſpiniano ſuccenturiantur, horum certè ſocios fuiſſe in eorum Actis non dicitur, neq. ab his, qui SS. Criſpini, & Criſpiniani memoriā recolunt indicatos video. Quapropter vel incerti loci martyres ſunt, vel ab Africanis illorum interpoſitione divulſi, quod illius regionis vberrima ſanctorum pugilum meſſis facilè mihi ſuaderet.

Sanctonis. Bibiani, ſeu Vibiani, & Viuiani Epiſcopi (ita enim non Iubianum vocant ſcriptores Gallici) translatio recolitur apud Sauſſayū pridie huius diei, ſicuti depoſitio die 23. Auguſti, quam preterijt antiquarius, qui Gallica additamenta Vetuſtiori martyrol. noſtro appoſuit. De S. Bibiano meminit Greg. Tur. cap. 38. de Glor. Conf. & ex eo Sammarthani, qui ſecundo loco Santonenſem Epiſcopum S. Bibianum numerant.

VII. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Sanctorum Luciani. Fori. Eracli. Tuti, & Flori.

OCTOBRIS 26.

NIcomedia vrbs regia, & ſub Diocletiano inſignis Chriſtianorū carnificina, hodiernos faſtos implet cœlitibus in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi martyrol. his nominibus indicatis: *VII. kal. Nouembr. Nicomedia Luciani, Marciani, Flori, & Heraclida, Titi, item Flori.* Mutilum hic cum libris noſtris, ita agnoſco M. Corbeienſe, *VII. kal. Nou. In Nicomedia Sanctorum Luciani, Mardiani, Florii, Heraclii, Tuti.* Alter hic Florus deſideratur cum Marciano in libris noſtris, qui tamen Marcianus dicitur, non Mardianus in martyrol. Antuerpienſi, apud Bedam, Galeſinium, ſicuti etiam apud Rabanum hoc ordine. *VII. Cal. In Nicomedia natale Luciani, Flori, & Heraclida, Martiani.* An Lucianus presbyter ille ſit Antiochienus, qui Nicomediæ ſub Maximiano martyr euaſit, & cuius vitam ſcribit Suidas apud Suriū nouiſſimæ editionis To. x. non affirmarem. Ita quidem exiſtimauit, qui in opus Surij eam indidit ad diem 26. Octobris. Græci tam in Menologio Caniſij, quam Baſilij Lucianum martyrem Antiochiæ Syriæ ortum, relicta domo Nicomediam perrexiſſe, vt labantes vi tormentorum Chriſtianos fulciret, ipſumq. in carcere inedia mortuū, in mare proiectum, & ad littus à delphino delatum narrant, & venerãtur die xvi. Octobris: ſed huic cum nullus ſocius addatur, Nicomedienſi verò huius diei Luciano plures commilitones ſocientur, alium ab illo eſſe dubitare permittunt. Præſertim cum de Luciano presbytero Antiocheno alibi agat Vetuſtius noſtrū M. nempe ad diem vij. Idus Ianuarij. Cum Luciano alios quinque martyres memorat martyrolog. Antuerpienſe, nonniſi quatuor M. Corbeienſe. Romanum M. Luciani, Flori, & ſociorum meminit hac ipſa die, quando Baronius ex Beda Heraclium, & Marciam indicat, & eorum Acta apud Mombritium extare monet. Molanus ad Vſuardum, Luciani, & Florij pariter meminit. Amandum, Lucianum, & Florum, Confeſſores indicat Petrus de Nat. lib. 11. cap. poſtremo n. 303. ſed neq. locum, vbi quieuerint explicat, neq; martyres fuiſſe conſentit; Alios hos eſſe à Luciano, & Floro martyribus diſertè docet Maurolycius, dum poſt indicatos S. Amandum præſulem, Lucianum, & Florum addit. *Nicomedia SS. Luciani, Martiani, Floriani, Heracli, Florii, & Tutij martyrum, & Vrſa Virginis.* Lucianum, & Marcianum, ab his ſeiunctos, & martyres in Africa, exhibet hac die Galeſinius ex libris ſcriptis, & horum agonem proſtare apud Boninum Mombritium T. 2. affirmat, ex quo accepiſſe videtur Baronius; alios verò cum Luciano martyres Nicomedienſes, Marcianum videlicet, Florianum pro Floro, Heraclium, Florum, & Vrſam virginem ſeiunctim eadem die celebrat ex Beda, & libris ſcriptis.

In

tione accepta, illos verbis, & exemplo roboratos, ad Chriſti fidem conuertit; hinc ab irato Maximiano fuſtibus cæſus, & cum cxx. militibus ſocijs, truncatis capitibus, coronatus, reliquos etiam à ſe conuerſos, & igne concrematos, ad in eodem loco tumulatos meruit etiam ſocios habere ſepulcri. Nec mirandum eſt, anonymorum cum Maximo militum triumphantium numerum varium eſſe, nam aliqui codices, quos ſequuntur M. Romanum, Rabanus, Vſuardus, Ado, Nokerus, Petrus de Nat. lib. 9. c. 105. habent cxxi. aliqui verò cxx. vt cum adductis mſſ. codicibus Maurolycius retinet.

In Africa. Sancti Africani pugiles, quorum vbiq. anteſignanus eſt Saturninus, quatuor tantùm ſunt in libris noſtris, quinque in M. Corbeienſi, addito nimirum Zotico, cuius Antuerpienſe nõ meminit. In hoc potius Aſterius, & Charus à libris noſtris, & Corbeienſi Sardiniæ tributi inter Africanos recenſentur, cui ex mox adducenda coniectura magis adhærere libuit. Laciniam Antiquarij Gallici in M. Corbeienſi additam S. Hilarij Confeſſoris Mimate Gabalorũ, & à libris noſtris prætermiſſam, & nos explicare prætermittimus. Videantur ſi libet cum Sauſſayo alij ſacræ Galliæ ſcriptores.

In Sardinia. Aptius in M. Antuerpienſi vnus ex Sardis martyribus explicatur, nempe Turribus vrbe olim Sardiniæ florentiſſima: S. Gauini, non Sauini. Huius hiſtoriam ex antiquo mſ. Eccleſiæ Turritanæ explicat Ioannes Arca de Sanctis Sardiniæ initio libri primi, & interfectum abſciſſa ceruice in loco, qui dicitur Portus Balagai, ſeu Balai ad 8. cal. Nouembris diſertè docet. Sancti Gauini ſocij, vel potius præceptores ibi narrantur Prothus Presbyter, & Ianuarius Diaconus, qui eodem loco Promontorij Balai gladio conſummati ſunt, & vt ibi legitur 8. cal. Nou. Vnde cũ alij hic S. Gauino ſocij addantur, nempe Saturus, Aſterius, & Charus, ſiue vt in libris noſtris librarij errore Saturus, & ex Aſterio, & Charo in vnũ conflatus Aſtherarius, ſuſpicionẽ addunt, hos cum Zotico, & Saturo Africanis iungi debere, vt innuit M. Antuerpienſe, in quo Turribus in Sardinia tantum S. Gauinus recolitur. Huius, & ſociorum Proti, & Ianuarij Acta quoque ſtrictim exhibet ex Fara de reb. Sard. lib. pr. & monum. Eccl. Turrit. ſeu Saſſar. Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, & pro S. Gauino aliqua addit in nouo Catalogo SS. ad hanc ipſam diem, ſed videnda ſũt, quæ infra habentur die vi. cal. Nouemb. vbi de SS. Protho, & Ianuario ſeorſim agitur.

In Gallia. Seſſonis pro Sueſſonis vrbem librarius noſtrorum codicum repoſuit. In hac celebris eſt omnibus ferè latinorum martyrologijs SS. Criſpini, & Criſpiniani memoria. Hos recolit in primis Romanum, quod Sueſſone in Gallia ſanctos martyres coronatos habet, deinde translatos. Id ſanè Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, & Hagiologiũ vetus FrancoGalliæ non docent, dum eorum certamen attingunt, immò negat Sauſſayus. Martyres, qui tam in libris noſtris, quam Corbeienſi, & Antuerpienſi ſub Claudiano duce, Criſpino, & Criſpiniano ſuccenturiantur, horum certè ſocios fuiſſe in eorum Actis non dicitur, neq. ab his, qui SS. Criſpini, & Criſpiniani memoriã recolunt indicatos video. Quapropter vel incerti loci martyres ſunt, vel ab Africanis illorum interpoſitione diuulſi, quod illius regionis vberrima ſanctorum pugilum meſſis facilè mihi ſuaderet.

Sanctonis. Bibiani, ſeu Vibiani, & Viuiani Epiſcopi (ita enim non Iubianum vocant ſcriptores Gallici) translatio recolitur apud Sauſſayũ pridie huius diei, ſicuti depoſitio die 23. Auguſti, quam preterijt antiquarius, qui Gallica additamenta Vetuſtiori martyrol. noſtro appoſuit. De S. Bibiano meminit Greg. Tur. cap. 38. de Glor. Conf. & ex eo Sammarthani, qui ſecundo loco Santonenſem Epiſcopum S. Bibianum numerant.

In

VII. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Sanctorum Luciani, Fori, Eracli, Tuti, & Flori.

OCTOBRIS 26.

NIcomedia vrbs regia, & ſub Diocletiano inſignis Chriſtianorũ carnificina, hodiernos faſtos implet cœlitibus in Vetuſtiſſimo Antuerpienſi martyrol, his nominibus indicatis: *VII. kal. Nouembr. Nicomedia Luciani, Marciani, Flori, & Heraclida, Titi, item Flori*. Mutilum hic cum libris noſtris, ita agnoſco M. Corbeienſe, *VII. kal. Nou. In Nicomedia Sanctorum Luciani, Mardiani, Florii, Heraclii, Tuti*. Alter hic Florus deſideratur cum Marciano in libris noſtris, qui tamen Marcianus dicitur, non Mardianus in martyrol. Antuerpienſi, apud Bedam, Galeſinium, ſicuti etiam apud Rabanum hoc ordine. *VII. Cal. In Nicomedia natale Luciani, Flori, & Heraclida, Martiani*. An Lucianus presbyter ille ſit Antiochienus, qui Nicomediæ ſub Maximiano martyr euaſit, & cuius vitam ſcribit Suidas apud Suriũ nouiſſimæ editionis To. x, non affirmarem. Ita quidem exiſtimauit, qui in opus Surij eam indidit ad diem 26. Octobris. Græci tam in Menologio Caniſij, quam Baſilij Lucianum martyrem Antiochiæ Syriæ ortum, relicta domo Nicomediam perrexiſſe, vt labantes vi tormentorum Chriſtianos fulciret, ipſumq. in carcere inedia mortuũ, in mare proiectum, & ad littus à delphino delatum narrant, & venerãtur die xvi. Octobris; ſed huic cum nullus ſocius addatur, Nicomedienſi verò huius diei Luciano plures commilitones ſocientur, alium ab illo eſſe dubitare permittunt. Præſertim cum de Luciano presbytero Antiocheno alibi agat Vetuſtius noſtrũ M. nempe ad diem vij. Idus Ianuarij. Cum Luciano alios quinque martyres memorat martyrolog. Antuerpienſe, nonniſi quatuor M. Corbeienſe. Romanum M. Luciani, Flori, & ſociorum meminit hac ipſa die, quando Baronius ex Beda Heraclium, & Marciam indicat, & eorum Acta apud Mombritium extare monet. Molanus ad Vſuardum, Luciani, & Florij pariter meminit. Amandum, Lucianum, & Florum, Confeſſores indicat Petrus de Nat. lib. 11. cap. poſtremo n. 302. ſed neq. locum, vbi quieuerint explicat, neq; martyres fuiſſe conſentit; Alios hos eſſe à Luciano, & Floro martyribus disertè docet Maurolycius, dum poſt indicatos S. Amandum præſulem, Lucianum, & Florum addit. *Nicomedia SS. Luciani, Martiani, Floriani, Heracli, Florii, & Tutÿ martyrum, & Vrſa Virginis*. Lucianum, & Marcianum, ab his ſeiunctos, & martyres in Africa, exhibet hac die Galeſinius ex libris ſcriptis, & horum agonem proſtare apud Boninum Mombritium T. 2. affirmat, ex quo accepiſſe videtur Baronius; alios verò cum Luciano martyres Nicomedienſes, Marcianum videlicet, Florianum pro Floro, Heraclium, Florum, & Vrſam virginem ſeiunctim eadem die celebrat ex Beda, & libris ſcriptis.

In

VI. Kal. Nouembris.

IN Frigia Tarſi. Policarpi. Gagi. Eumini. Noconi. Longi. Diudori. Metrobi. Euminiæ. Romæ Mariani. Luci. Vieti. Et in Sardinia Poti. Ianuarij. Tarſei. Comini. & Sancti Florenctis.

OCTOBRIS 27.

IMmutato à libris noſtris ordine ſacras ephemeridas ita exhibet hac die Martyrol. Antuerpienſe, aptiùs etiam vt exiſtimo. *V. kal. Nouembris. Sardinia in Turribus Proti, & Ianuarii. Et in Frigia Eomeni, Canonis, Diodori, & Metroſi. Item in Frigia Tarſi Policarpi, Gagi, Nocori, Logi. Romæ Marciani, Luci, Vieti; Tariti, Cominis, & alibi Florenti.* Quamquam vero cum libris noſtris magis conueniat, & vberius ſit martyrolog. Corbeienſe, minus tamen diſtinctum; quam Vetuſtiſsimum agnoſco. *VI. Kal. Nouembris: In Africa Sanctorum Saturnini, Flauij. In Phrygia Tarſi Polycarpi, Gai, Eumini, Nicomini, Longi, Diodori, Metrobi, Euminę, Tuti. Romæ Mariani, Luci, Vineti. In Sardinia Poti, Ianuarij, Tarrei, Comuina, & S. Florentij.*

In Phrygia: Saturninum, & Flauium Africanos martyres ante Phryges initio laterculi exhibet martyrol. Corbeienſe, quos cum alibi non inuenerim, & libri noſtri non proferant, eidem martyrol. omnino deberi profiteor. Saturnini nomen inter Africanos cælites frequentiſſimum eſſe patuit. Hæſitaui autem, an inter Phryges Tarſi vox martyris eſſet, vel loci. Tarſius Geographis Flumen Troadis eſt, ſiue Phrygiæ apud Zeliam fluens. Prope flumina, vt ſacras poſt completum agonem reliquias in vorticibus abſcóderent, & fidelibus eriperent, à gentilibus plures fuiſſe ſanctos martyres coronatos paſſim in eorũdum Actis occurrit. Niſi autem Tarſus nomen ſit loci, nouem in noſtris libris Phrygiæ martyres numerantur, totidemq. in martyrol. Corbeienſi, & Antuerpienſi; ſed in hoc palã in duos ordines diſtinctiùs diuidũtur, nempe ſub Eumeno anteſignano Cominius, Diodorus, Metrobius, in ſecundo ordine ſub Tarſo, Policarpus, Gagius, ſiue Gaius, Nocomius, & Logius, ſiue Longus. Tutus additur in martyrolog. Corbeienſi, qui neque in Antuerpienſi, neque in noſtro comparet. Ex his aliqui poſtridie v. Kal. numerantur apud Maurolycum, ſed cum alijs aliorum locorum confuſi, qua etiam confuſione inuoluitur Galeſinius.

Romę. Sancti martyres Marianus, Lucius, & Victus, ſiue Viuetus Romæ tributi venerantur in libris noſtris, & M. Corbeienſi. Plures vero Romani athletæ in Antuerpienſi numerantur, nempe Marcianus, pro Mariano, Lucius, Vietus, vt libri etiam noſtri retinent, Tarreus, & Cominius, quorũ alter Tarſius in libris noſtris dicitur, & Conuina alter tribus appoſitè in M. Corbeienſi; in quo hi duo Sardiniæ martyres tribuũtur. Verũ cum Protus. & Ianuarius in Sardinia ſocij, & magiſtri S. Gauini, ſine aliorum additione in eorundem Actis ſignentur, vt alias apparebit, ſequendum hic, vt magis diſtinctum, M. Antuerpienſe putarem, ac ita Tarreum, & Cominium inter Romanos

nos martyres, quamuis alijs martyrologijs latinorum cum reliquis ignotos, eſſe computandos dicerem.

In Sardinia. Protum pro Poto legendum eſſe, & ita reſtituendum patet, non modo ex fide martyrol. Antuerpienſis, ſed ex Actis S.Gauini die 25 venerati, vt ibi diximus. Protum, & Ianuariũ, quamuis magiſtros habuerit Gauinus miles, dũ tamen iuſſu Præſidis vinctos cuſtodit, eosdẽ à vinculis ſolutos, ac in antro latitãtes à Turribus Subarbano primũ animauit, & produxit ad pugnã, deinde præceſſit ad coronã, & cõfortes martyrij obtinuit. Prothus, & Ianuarius in proprijs Actis, quæ poſt hiſtoriã Paſſionis S.Gauini lib. 2. de ſanctis Sardiniæ exhibet Ioannes Arca, in ciuitate Turritana nati Romæ à Caio Papa, alter nẽpe Prothus Præsbyter, alter nẽpe Ianuarius Diaconus ordinantur. Hinc vero in patriam redeuntes diuinum verbum Turribus, Sardiniæ olim florida vrbe, ſub Diocletiano, & Maximiano diſſeminant, à Barbaro Præſide capti, alter ſcilicet presbyter in exilium damnatur, alter nempe Ianuarius iuuenis blanditijs tentatur. Tandem ambo varijs tormentis cruciati, ad mortem gladio occidendi, ducuntur in eundem locum Promontorij Balai, quo Gauinus palmam acceperat. Quamquam verò coronati ibi dicantur 8. cal. Nouembris, difficilè eſt tamen eodem die cum Gauino fuiſſe conſummatos, vt attentè acta illa legentibus patere poteſt; ſed quia corpora in mare proiecta eodem litore inuenta ſunt, & ſimul cum Gauino tumulata, eundem natalẽ diem ſortitos eſſe apparet. Addit idem Arca etiam hiſtoriam recentioris inuentionis, ac tranſlationis, quæ apud eum videri poteſt.

S.Florentij. S. martyrem Florentiũ habet Petrus de Nat. lib. xi. n. 304. apud Tilẽ caſtrũ, & in caſtro Tile eundẽ refert etiam Bellinus de Padua, vnde accepit Galeſinius; ſed eadem habentur in martyrologio Romano, Beda, Vſuardo, & Adone, vt addit ſine alia luce Baronius, ſeu potius in Appendice ad Adonẽ vbi legitur, *vi.kal.Non. S.Florentij presbyteri, & confeſſoris*. Tilicaſtrenſem martyrem prope Lugdunum, in Inſulæ Barbaræ cœnobio, ad Ararim S. Florentium habet Sauſſayus hac die 27. ex perſecutione Vvandalica. Locum nõ indicat martyrol. Antuerpienſe, neque Corbeiẽſe, neque noſtrũ. Facile eſt Tilicaſtrenſem eſſe in Vetuſtiori M. ſuperadditum, & ex vſu loquendi martyrem, non confeſſorem. De S.Florentio martyre Teſſalonicenſi agunt Græci die 13.Octobris, quo eius certamen narrat Menologium Baſilij.

V. Kal. Nouembris.

IN Antiochia Syriæ Marandi. Mauriane. Arcelladi. Et in Cartagine Sãcti Suffroniſiani, & natalis Sanctorum Apoſtolorum Symonis Chananei, & Iudæ Zelotis. Amaranti. Quinti. & Luci.

OCTOBRIS 28.

Rectè ad Antiochenam vrbem ab aliis eiuſdẽ nominis diſtinguẽdam additur *Syria*, tam in libris noſtris, quam in M. Corbcienſi, videlicet. *V.kal. Nou. In Antiochia Syria Marandi, Mariana, Arcelludi. In Garthagine Sancti Suffroniſani. Et alibi SS. Apoſtolorum Simonis Cananæi, & Iudę Zelotis, Amaranti, Quinti, & Iuſti, Lucii,* Antiochiam tantùm, ſiue Syriæ, ſiue

Piſidiæ

Piſidiæ fuerit, non diſtinguit M. Antuerpienſe, in quo pro Marando Zmaragdus ſine aliis ſocijs ità indicatur. *V. Kal. Nouembris. In Antiochia natalis Zmaragdi. In Carthagine Fofroni, & Suani ciuitate Perſarum Simonis, & Iude Apoſtolorum. Mariana, Artheladi. Kartaginis Amarantæ. Quinti, & Luci*. Siue Marandum, ſiue Zmaragdum Antiochenſem dicamus, in obſcuro nobis ſunt Acta martyris, neque affirmare audemus Marcianam, & Arcelladum Antiochenſes illius ſocios eſſe, quin potius Carthagineſes reputari debeant, vt interpoſita SS. Simonis, & Iudæ celebritate M. Antuerpiẽſe ſuadere poſſet, nempe vt Fofronio, ſeu Sufronio ijdẽ continuarẽtur in primo Chartaginenſium cælitum ordine, ſicuti in ſecũdo reponuntur Amarantus, Quintus, & Lucius apertè in M. illo Kartagini triburi. In noſtris etiam libris ex ſanctorum Apoſtolorum interpoſitione, incertum eſt, an illis continuari debuerint.

Suffroniſiani. Ex duobus vocibus inſuetum nomen conflatum eſſe vix dubitarem, & legendum ita crederem. *Chartagine S. Suffroni*, (pro Fofroni, vt legitur in M. Antuerpienſe) *Suanis Natalis SS. Apoſtolorum, &c.* atq; ita emendandũ quoq; putarem, quod etiam magis corruptum eſt, nomen Suffroniſæni in martyrol. Corbeienſi. De SS. Apoſtolis Symone Chananæo, & Iuda Zelote in Perſide coronatis ciuitate Suanis, vel Suanir, videnda ſunt, quæ diximus ad Indiculum Apoſtolorum. Nec aliam lucem hodiernis faſtis addere nobis licũit, cum tam Antiochenos, quam Chartaginenſes martyres hìc ſileant reliqua latinorũ martyrologia.

IIII. Kal. Nouembris.

IN Lucania Sancti Sancciňti. Quinti. Feliciani, & Lucini.

OCTOBRIS 29.

PRimus Cabilunẽſis Epiſcopus, cui Topographia SS. Chriſti martyrum tribuitur ante ducentos annos ſcripta & à Maurolycio edita in fine martyrologij, ità de Luca ciuitate Tuſciæ in Italia tradit. *Hic Hyacinthus, Quintus, Lucius, & Felicianus martyres*. Sed ſuppoſititius liber à doctioribus exiſtimatus, neque apud eundem Maurolycium fidem omnimodã meruiſſe inde videtur elici, quòd martyres apud Primum numerati, non Lucanæ vrbi, ſed Prouinciæ hac die apud eundem tribuantur cum Petro de Natalibus lib. xi. num. 305. his verbis. *Hiacinthus, Quintus, Felicianus, & Lucius martyres in Lucania Prouincia paſſi ſunt IV. Kal Nouembris.* Conſimilia habẽt Rabanus, Beda, & Vſuardus, quorũ poſtremus pro Lucio Iuliũ retinet, licet Rabanus cum libris noſtris Lucinium, ita dicat. *IV. Calendas. In Lucania S. Iacinthi, Quinti, Feliciana. Lucini*. Martyrologium Romanum legit. *In Lucania SS. MM. Hyacinthi, Quinti, Feliciani, & Lucÿ*. Pro Hyacintho Sacinctium retinet M. Corbeienſe, in quo lacuna vniũs martyris ex attritione codicis preſtat, & pro Feliciano, cum Rabano Felicianam, pro Lucinio, Lucium ita exhibet. *IV. Kal. Nouemb. In Lucania Sacinti, ... Quinti, Feliciani, & Luci.* Ex binis hiſcæ bonæ notæ vetuſtis codicibus ſuadeor, Sacinctum pro Hyacintho potius legẽdum eſſe, præſertim quia in codicibus etiam noſtris conſtanter retinetur memoria *Sancti Saneciňti*. Galeſinius Hiacynthum legit, & Luciniam, ſed Felicianam non Felicianum confirmat cum Quincto, ex libris ſcriptis, & Beda in

in Lucania Prouincia, parū vtiq; memor eorum, quæ in notationibus ad diē quarto Idus Iulij de S.Paulino primo Epiſcopo vrbi Lucæ his verbis conſiguauerat. *Qua Hetruriæ ciuitas, ab Euāgelica prædicationis initio fidei Chriſtianæ præceptis imbuta, cum alios habuit Epiſcopos doctrina ſanctitatiſq. laude claros, tum martyres, nempe Hiacynthum, Quinctum, Lucium, & Felicianum*. Hanc vrbem Eccleſiaſticis ſcriptoribus, & antiquo Romanæ curiæ ſtylo Lucanam ciuitatē vocatam eſſe non dubito Sanctos hos martyres in ea aliquando veneratos ignoro. Fidem quapropter Galeſinio, neque aſtruo, neque derogo, ſi aliunde id excerpſerit, quam ex Topographia Primi Cabilionenſis. In calendario Hieronymiano perantiquo Canonic. Lucenſium ita ſcribitur mēſe Octobris *IV.Kal. Quinti, Lucini*, ſed magis ad veritatis libellā Ferrarius, non modo in Lucania paſſos hos SS. martyres putat, ſed non longè à Cangiano, vrbe in Picentinorum, & Lucanorum confinio, ad Compſanam Metropolim ſpectante, martyrium ſubijſſe, quòd in ea vrbe S. Feliciani celebris ſit memoria. Ita in catalogo SS. Italię, vbi etiam notat Baronium, quòd ſcripſerit S.Gregorium ep.7. ind.2. lib. 7. reg. de huius S.Hiacynthi reliquijs meminiſſe, cum de sancti Hiacynthi martyris reliquijs S.Gregorius egerit, qui apud ciuitatem Reatinam in Sabinis non in Lucania celebris erat, & quem Romanum M. veneratur die 9. Septembris.

III. Kal. Nouembris.

IN Nicomedia Ianuarij. Calendionis. Martialis. Germani. Marci. Theofili. Euſebi. In Africa paſſio Sanctorum martyrum numero ccxx. Felicis. Quinti. Lucæ. Luciani. Victoris. Vitalis. Donati. Petri. Mari. Ianuarij. Firmæ. Hermetis. Vrbani. Attici. Et paſſio Sancti Feliciani cum ſocijs ſuis. In Antiochia Ianuarij. Marciani. Nazari. Geruaſi, & Protaſi, & Celſi pueri. *Toloſa Ciuitate Translatio corporis Sancti Saturnini Epiſcopi, & martyris*.

OCTOBRIS 30.

FReques in Vetuſtiori M. noſtro Nicomedienſium martyrū memoria occurrit, quoniam maximè ibi ſæuierunt Diocletianus, eiuſq. atrocitatis ſocij Cæſares. Ibi primum edictum in ſæuiſsima illa perſecutione contra Chriſtianos promulgatum fuit, duobus in eadem vrbe Imperatoribus commorantibus, vt refert Euſebius Eccleſiaſticę Hiſt. lib.8.cap.5. An ſacra hæc, ſub anteſignano Ianuario, ſacrorum pugilū turma ex illis fuerit, qui atrociſsima illa tēpeſtate certamen cōpleuerunt ignorare me fateor, quoniam in editis aliorum martyrologijs memorari non comperi. In M.Antuerpienſi Vetuſtiſsimo ita quidem recenſitos inuenio. *III. Kal. Nouembris Nicomedia natalis Ianuarij, Calendini, Marſiani, Germani, Marci, Theophili. Et in Comſa Maximi, Euſebi. Et in Africa paſſio martyrum ccxx. Item Felicis, Quinti, Lucia, Luciani, Victoris, Vitalis, Donati, Petri, Mari, Ianuarii, Firma, Hermetis, Vrbani, Attici, & Feliciani cum ſocijs ſuis. In Antiochia Ianuarij, Marciani, Nazari, Gerbaſi, Protaſi, & Celſi pueri, Toloſa translatio Saturnini Epiſcopi, & martyris*. Parùm ab illo,

Cccccc noſtriſq.

noſtriſq; codicibus diſtat M. Corbeiẽſe, quod cum ijſdem libris noſtris collatum adducimus. *IIII. kal. Nou. In Nicomedia Ianuarij, Calendianii, Martialis, Germani, Marci, Theophili, Euſebi. Et in Africa paſſio Sanctorum martyrum numero centum viginti* (cum M. Antuerpienſi libri noſtri ccxx.) *martyrũ. Item Felicis* (deeſt item) *Quinti, Lucæ, Luciani, Victoris, Vitalis, Donati, Petri, Mari, Ianuarii, Firiæ* (Firmæ) *Hermetis, Vrbani, Attici, & paſſio Sancti Feliciani cum ſocijs ſuis. In Antiochia Ianuarii, Martiani, Nazarii, Geruaſi, Protaſi, & Celſi pueri. Toloſæ* (ciuitate) *translatio corporis Sancti Saturnini Epiſcopi, & martyris.*

Euſebi Martyrol. Antuerpienſe, magis, & vt plurimum in diſtinguendis locis accuratum, in Comſa Maximum, quẽ addit, & Euſebium, quem à Nicomediẽſibus martyribus diſtinguit, vel coronatos, vel veneratos refert; cum autẽ plurimi hìc ſacri athletæ exprimantur, qui in editis martyrologijs non proſtant; locum paſſionis Maximi, & Euſebij aliunde confirmare non poſſumus. Compſa ſeu potius Compſa vrbs eſt Archiepiſcopalis in Hirpinis, ab alijs etiam Coſta vocata, ſed dum Eccleſiam illam, & illius Archiepiſcopos deſcribit Vghellius Italiæ ſacræ To.6. nulla de SS. Euſebio, & Maximo mentionem inijcit, ſicuti neque Ferrarius in catalogo ſanctorum Italiæ, qui tamen in indice S. Maximum leuitã, & martyrem ſignat Cumis die 30. Octobris. Hunc nihilominus præterit in nouo, & generali catalogo SS. ad illam diem. Maximi martyris Apameæ ſub Diocletiano meminit martyrol. Romanum, quẽ eundem eſſe putat Baronius cum Maximo à Græcis indicato xvii. cal. Octobris. Sed is in Menologio Baſilij cũ Theodoto, & Aſclepiodoro coronatus dicitur Adrianopoli, omneſque natos Marcianopoli Thraciæ. In Menologio ſane Caniſij alia præter hæc verba ad illam diẽ non proſtant. *S. martyris Maximi enſe conſummati*, nullaq; inducitur de agonis loco memoria. An Coſſa Vrbs Tuſciæ ſit poſt Populoniã ab antiquis ferè omnibus Geographis receſſita, & quæ Conſa Onuphrio dicitur, nunc excila apud Orbetellũ non affirmo, fortaſſe eſſe facilius poſſet, cũ neq. ibi SS. Maximũ, & Euſebium veneratos, ac agnitos eſſe ſciã. S. Euſebij martyris nullo paſſionis indicato loco meminit Molanus ad Vſuardũ die ſequenti.

In Africa. Anonymorum phalangẽ ducentorum viginti ſacrorum militum, omnia latinorum ferè martyrologia hoc die venerantur; vnde numeralis nota ſupplenda eſt in martyrolog. Corbeienſi. Aliam ſub Felice anteſignano martyrũ turmam, alijs martyrologijs ignoratam, exhibent cum libris noſtris MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe; in quibus ſacri commilitones quatuordecim nominibus exprimuntur. Tertiam etiam claſſem Felicianus ducit, cui ſocij, numero nõ præfiuito, ſuccenturiantur. Huius ſacræ turmæ meminit Appendix apud Adonem his verbis 3. cal. Nouembris. *Item paſſio S. Feliciani cum ſociis ſuis.*

In Antiochia. Tertium huius anniuerſarij diei, ſub Ianuarij nomine, martyrem, Antiochiæ recolunt adducta cum libris noſtris mſſ. martyrologia, ſexque illi commilitones adduntur, niſi in omnibus ex vitiato autographo mendum irrepſerit. Cum enim inter eos Nazarius, Geruaſius, Protaſius, & Celſus puer numerentur, & ijſdem omnino nominibus cum Celſo puero vocentur, quibus celebres Mediolanenſes martyres indigitantur, ſuſpicionem mouent, ne poſt Marcianum, & ante Nazarium, Mediolani vox deſideretur, vel pro voce Marciani, reſtituenda ſit alia Mediolani. De Nazario, Geruaſio, Protaſio, & cæteris ſub Nerone Imperatore Romæ conſummatis, celebrant Natalem Græci in Menologio Caniſij hoc quidem Octobris menſe, ſed die 14. Verùm cum eodem die etiam eos, cum Celſo puero, Menologium Baſilij recenſeat, & Nazarium Romanum fuiſſe doceat, captum quidem Mediolani, ſed Romam à Præfecto ablegatum,

gatum, & deinde reuerſum ad vrbem Mediolanenſem, ibi cum Protaſio, & Geruaſio, & Celſo puero, abſciſſis capitibus coronatum fuiſſe, vix dubitari poteſt de Mediolanenſibus illa die natalẽ celebrari. Plures dies ex inuentione, translatione, Baſilicarũ dedicatione, & completo agone ſanctis hiſce martyribus dicatos eſſe non dubito, & in Vetuſtiori M. noſtro de his egimus ad diẽ 20. Maij, 19. Iunij, & 28. Iulij Quomodo vero Antiochiæ venerationem habuerint me prorſus neſcire fateor.

Toloſa. De ſancto Saturnino Epiſcopo Toloſano, & martyre pluribus, & pluries agit Sauſſayus in Gallicano martyrol. ad hunc tamen diem translationẽ in libris noſtris, & alijs adductis mſſ. indicatam non recolit, neque pariter Hagiologium FrancoGalliæ vetus Lebbei, ſed eam quidem exhibet mſ. martyrologium S. Sauini de Leuitania totidem verbis cum noſtro, in quo Gallici ſcriptoris additionem agnoſcimus. Sammarthani de ſancto Saturnino primo Toloſatũ epiſcopo plura colligunt, de translatione nihil exhibent.

II. Kal. Nouembris.

IN Africa Daconi. Iuliani. Fortunati. Siluani. Calendionis. Bonifatij. Caſti. Secundi. Gallici. Agapi. Victorij. Feliciſſimi. Donati. Ruſticiani. Fortunati. Romani. Siluani. Mimmi. Angelaſi. Nundini. Felicis. Donati. & aliorum xxviiij. Valeri. Vincenti. In Spania Ianuari. In Macedonia Vitalis. Petri. Criſcenti. Alterni. Victorini. Item Petri. Marcoti. Mammari. Saturnini. Angilanti. Nundini. In Nicomedia Philippi, & Calendionis. In Italia paſſio Sancti Quirini martyris.

OCTOBRIS 31.

ITerum Africa martyrum ferax, & innumerabilium mater nouos alios cælites in hodiernis faſtis producit. Fortaſſe ex clade ſub Diocletiano cæpta, de qua ita Euſebius lib. 8. cap. 7. *Vix iam iniri numerus poteſt omnium, qui deinceps in ſingulis prouincijs paſſi ſunt martyrum, ac præſertim eorum, qui per Africam, & Mauritaniam*. Horum aliquos hoc ordine profert M. Autuerpienſe. *Pridie Kal. Nouemb. In Africa Rogatiani presbyteri, Vincenti diaconi, Ruſticiani, Agapitæ, Victoriæ, & aliorum viij. In Africa Dogoni, Iuliani, Fortunati, Siluiani, Kalendionis, Bonefaciæ, Caſtæ, Secundæ, Sallicæ, Agapini, Victoriæ, & alibi Feliciſſimi, Donati, Ruſticiani, Fortunati, Romani, Siluani, Mimi, Angelaſi. Niuidinis Felicis, Donati, & aliorum xxviiii. Valeri, Vincenti. In Spanis Ianuari. In Macedonia Vitalis, Petri, Creſcentis, Alterni, Victorini, Maſiacoti, Mammani, Saturnini. Nicomediæ Philippi, & Kalendionis. Auguſta Veromãdorũ S. Quintini martyris.* Prima Africanorũ martyrum claſsis ſub Rogatiano præsbytero duce, nempe Vincentij Diaconi, Ruſticiani, Agapitæ, & Victoriæ, neſcio cur deficiat, tam in libris noſtris, quam in M. Corbeienſi. In Epiſtola S. Cypriani Rogatianus presbyter, & glorioſus ſenex cum Feliciſsimo fratre in exemplum reliquis confeſſoribus adducitur, vt cum eis perſeuerantes in fide tandem coronentur. Inter eos, qui in carcere detinebantur parati ad pugnam, mulieres etiam erãt, & pueri: Et quamuis epiſtola illa num. 81. ſcripta ſit Roga-

tiano iuniori, & Sergio, qui hìc non indicantur, alijs etiam confeſſoribus ex titulo communis erat, vnde improbabile non reddit, cum S. Rogatiano presbytero, non dum martyre conſummato (ſi verba S.Cypriani rectè percipio) ſanctas aliquas mulieres, Agapitam puta, & Victoriam coronatas fuiſſe ſimul cum Vincentio Diacono, & Ruſticiano. Ex eadem S.Doctoris epiſtola Rogatianus presbyter, & Feliciſſimus recoluntur in Romano martyrol. & aliis latinorum die 26. Octobrjs : qua die cum in Vetuſtiori noſtro eorum non proſtet memoria, tãtò facilius hìc agi de S.Rogatiano presbytero ſeniore, eiuſq; ſocijs exiſtimari poteſt. Hi primi ordinis Africani cælites in martyrologio noſtro deſiderantur, ſicuti in Corbeienſi, cum quo collatum, ita in paucis differre comperio. *Prid. kal. Nou. In Africa Claconis*, (Daconi retinet noſtrum) *Iuliani, Fortunati, Siluani, Calendionis, Bonifaciæ* (Bonifatij) *Caſtæ* ...... (Caſti, Secundini) *Galliçæ*) Gallici) *Agapi, Victuria, Felicis, Simoni* (ex duobus nominibus vnum conflatur Feliciſſimi in libris noſtris) *Donati, Ruſticiani, Fortunati, Romani, Siluani, Mimmi, Angelaſi, Nuncini* (Nundini) *Feliciſſimi* (Felicis, Donati) *& aliorum viginti nouem Valerii, Vincenti. In Spania Ianuari. In Macedonia Vitalis, Petri, Creſcenti, Alterini, Victorini. Item Petri*, (Item Victorini, item Petri) *Mar*..... (Marcoti) *Mammari, Saturnini, Vigilanti* (Angilãtij) *Nuncini, Magnili*, (Nundini, deficit Magnili) *In Nicomedia Philippi, & Calendionis. Auguſta Viromandorum in Gallia Sancti Quintini*) in Italia paſsio S.Quirini martyris legũt codices noſtri, & initio laterculi nomen Daconi, qui anteſignanus eſt, minus à Dagono M. Antuerpienſis, quàm à Claconio Corbeiẽſis diſſidet.. Bonifacia, Caſta, Secunda, Sallica, ſeu Gallica cum Victoria mulieres martyres videntur in M.Antuerpiẽſi, ſicuti in Corbeienſi. Vnde codices noſtros ad illorũ normã componẽdos exiſtimarem. Feliciſſimus alterius turmæ caput eſt in eodem M. Vetuſtiſsimo, & alibi incerto loco ſignatus, intra Africam reponendus apparet, quia in libris noſtris, & Corbeienſi eiſdem Africanis cœlitibus ſuccenturiatur. Aptius etiam ſcribi videtur Feliciſsimus ex plurium codicum fide, quam vnius Corbeienſis auctoritate in duo diuiſus, vt Felicis, & Simonis.

In Spania. Ianuarius alijs etiam editis martyrologijs ignoratur.

In Macedonia. Sub Vitale ductore duodecim martyres Macedones numerantur in libris noſtris, totidemq; in Corbeienſi. Non niſi octo in M. Antuerpiẽſi; in eo enim deficiunt duo Petri, alter Victorinus, & Magnilius, qui etiam in libris noſtris deſideratur. Dum tamen ad explendum duodenarium numerum in iiſdem Victorinus, & Petrus repetuntur, horum, ſicuti & Africanorum, & Nicomedienſium, qui ſequntur, Acta mihi in obſcuro latent.

In Italia. Pro S.Quirino Italiæ martyre bina martyrologia Antuerpienſe, & Corbeienſe, cũ omnibus ferè ſacræ Galliæ ſcriptoribus, S. Quintinum martyrẽ exhibent Anguſtæ Viromandorum, ſeu potius Veromanduorum, Galliæ Belgicæ vrbe, nunc diruta, & eius ſede Nouiodunum translata. In oppido vocato Sancti Quintini, nunc arce ineſpugnabili, ſeruatur corpus, vbi veneratum docet Sauſſayus, qui eius Acta vberiùs proſequitur, ſicuti eiuſdem memoriam agunt omnia ferè latinorum martyrologia cum Romano. Rabanus non modo S. Quintinũ in Gallijs ſub Maximiano martyrio coronatum refert, ſed poſt annos LII. reuelante Angelo inuentum, & ſepultum fuiſſe viij. cal. Iulij. Quo die etiã in martyrolog. Vetuſtiori noſtro ex Gallicis additamentis annotatur. Sanctum vero in Italia Quirinum hoc die veneratum inuenire non licuit, neque Ferrarius, alioquin cælitum Italicorum diligens ſcrutator meminit ; ex quatuor enim

enim, quos exhibet ſub Quirini nomine martyres nullum in Italia celebrem hûc diem habuiſſe docet, potuit tamen aliqua translatio eundem S. Quirino ſacrum reddere. S. Quirini martyris meminit inter Sanctos, qui in Italiæ Arce Canuſiæ erant ipſius tutelares, in obitu Magnæ Comitiſſæ Matildæ, Præsbyter Domnizo rudis Poeta in eius vita cap. de cultu erga Deum.

KALENDIS NOVEMBRIS.

Litanias Indicendas.

Nouember habet dies XXX.

L*Vgduno Galliæ Ciuitate depoſitio S. Geneſi Epiſcopi, & Confeſſoris. Pictauis Ciuitate Feſtiuitas Sancti Hilarij Epiſcopi, & Confeſſoris.* Petri. Mammeri. Saturnini. In Macedonia Iacobi dedicatio, & Iohanis Apoſtoli. In Trácina natalis Sanctorum Meldagaſi. Iuliani. Victoris. Felicis. Criſcentis. Item Felicis. Satti. Perſeueranti. Octauiæ. Caſſiæ. Maxime. Riſte. Saturnine. Donate. Simplicij. Ceſarij. Et in Ceſarea Cappadociæ natalis Sancti Macedoni, & alibi Sanctorum Ianuarij. Vitalis. Petri. Criſcentis. Victorini martyris. *In Ligonica Ciuitate Caſtrodioni. Benigni. Primi martyris, & Sanctæ Mariæ mart. & S. Melanti. Auguſtiduno Galliæ depoſitio Sancti Primi Epiſcopi.*

NOVEMBRIS 1.

NOn dum Feſtum omnium Sanctorum, vel vniuerſalis Eccleſia ſuſceperat, vel vbique celebrandum ſanciuerat, cum Vetuſtius M. in codicibus noſtris, aut M. Antuerpienſi exaratum, quoniam fuit in fronte calend. Nouēbris eiuſdē non meminerūt. Quando verò celebrari ceperit, ſub Bonifacio quarto, aut Gregorio item quarto omnes ferè ſacrorum ſcriptores ſignant, præcipuè qui notas ſacramentarijs, aut martyrologijs addiderunt, Galeſinius, Baronius, Menardus, & alij. Tempore Caroli Magni non dum vbiq; celebritatem hanc ſuſceptam eſſe, plura ſuadent, Cathnuphus in primis epiſtola ad Carolū Magnum, dum ipſum orat, vt diem ſtatuat in honorem Omnium Sanctorum. In codicibus noſtris mutilum exordium huius menſis agnoſcimus, & Gallicum antiquarium fortaſse Fontanellenſem, demptis aliquibus martyribus, additamentum ex cælitibus ſuis appoſuiſſe. Saniores ergo ex M. Antuerpienſi Vetuſtiſsimo ſacras huius diei ferias exhibemus, vt ex his noſtrorum codicum lacunā ſuppleamus. *Kal. Nouembris. In Aſia natal. Macedonis, Iuliani, Victoris, Felicis, & in Militia Criſtatis, Petri, Mammeri, Saturnini. In Macedonia Vigilanti, Nundini. In Terracina Moldacaſi, Iuliani, Victoris,*

Felicis,

Felicis, Creſcentis. Item Felicis, Satti, Perſeuerantí, Octauiæ, Caſſiæ, Maximæ, Fauſtæ, Saturninę, Donatæ, Simpliciæ, Primæ. In Cæſaræa Cappadociæ Macedoni, & alibi Ianuarii, Vitalis, Petri, Creſcentis, Victorini, Macroti. Rotemis Galliæ ciuitate Lengonenſi Benigni presbyteri, & martyris, & alibi Sanctę Mariæ, & S. Melanti. Auguſtoduno Primini Epiſcopi. Eadem mutilatione laborat martyrol. Corbeienſe, ac codices noſtri, etiamſi in illo aliqua addita videantur, quæ in his non proſtant, nimirùm. *Kal. Nouembris Litania indicenda. Feſtiuitas Omnium Sãctorum. Petri, Mammeri, Saturnini, Magni. Et paſſio Euſtachij martyris cum vxore, & filijs. In Macedonia Baſilis, Iacobi, & S. Ioannis Euangeliſtę. In Terracina natalis Sanctorum Meldegaſi, Iuliani, Victoris, Felicis, Sati, Perſeueranti. Octauiæ, Ceſſię, Eriſtei, Saturnini, Simplicii, Primi, Cæſarii, Magni, Iuſti. In Ceſareã natalis S. Macedonii. Et alibi natalis SS. Ianuarii, Petri, Creſcentis, Victorini, & aliorum martyrum. Caſtro Dinione paſſio S. Benigni presbyteri, & martyris, & S. Melanii. Auguſtoduno S. Primi Epiſcopi. Baiocas ciuitate S. Vigoris Epiſcopis, & Confeſſoris. Sitio Monaſterio depoſitio S. Audomari Epiſcopi, & Confeſſoris. Pictauis ciuitate dedicatio Baſilicæ S. Hilari Epiſcopi, & Confeſſoris.*

Lugduno. S. Geneſium ex Fontanellenſi Abbate Lugdunenſem Epiſcopum pluribus Sauſſayus proſequitur hac diẽ obitus, quamuis propter omnium Sãctorum celebritatẽ tranſlata eius ſolemnia fateatur ad pridie Nonas Nouẽbris, & in Dypticis Lugdunenſis Eccleſiæ cõſignetur xviij. Kal. Maij. Ac nuper vir doctiſſimus Theophylus Raynaudus in Hagiologio Lugdunenſi, dum plura de S. Geneſio Abbate Fontanellenſi, & Bathildæ Reginæ ab eleemoſynis in apertũ proferat cathedrã illius Eccleſiæ tenuiſſe docet ſub annum Chriſti *670.* & dum ex Lugdunenſe calendario ſanctum eius obitum ſignat calẽdis Nouembris, teſtatur etiam corpus eius in Calenſi, agri Pariſiẽſis Abbatia quieſcere. Quæ confirmant Sanmarthani in Geneſio 42. Epiſcopo Lugdunenſi, aliquantulum in tempore Sedis à Raynaudo diſsidentes, dum Lamberto ſucceſſori annum ſignant *668.*

Pictauis. Quam Feſtiuitatem vocant libri noſtri, alij tranſlationem appellant. Ita hoc ipſo die Galeſinius, Molanus, & Ferrarius in nouo catalogo Sanctorum, ex Tab. Eccleſiæ Pictauiẽſis, in aliã diem tranſpoſitam ob Feſtum omnium Sãctorum refert. S. Hilarium magnum Eccleſiæ fulcimẽtum vocat S. Hieronymus, & ad Dominum migraſſe refert in chronico anno *369.* Plurima de eo habent Sammarthani in octauo Pictauienſi Epiſcopo, & vberius omnia de eo cumulat pie memoriæ Ioannes Bollandus Societ. IESV ad diem 13. Ianuarij. Tanti doctoris tranſlationem mirum non eſt; feſtiuitatem Pictauienſem vocaſſe, qui ad Vetuſtius martyrologio additamentum poſuit.

Petrus. In Aſia primùm, vt vidimus, quatuor martyres veneratur martyrol. Vetuſtiſsimum, nempe Macedonem, Iulianum, Victorem, & Felicem, quos non modo in libris noſtris deficere dolemus, ſed etiam ex alijs codicibus confirmari, & dilucidari à nobis non poſse. Antẽ Petrum, Mammerium, & Saturninum, Criſtatus in eodem Antuerpienſi martyrolog. tanquam dux alios ſacros paleſtritas præcedit, quibus in M. Corbeiẽſi additur Magnus. Locus ſiue paſsionis, ſiue venerationis, neq. in hoc, neq. in libris noſtris exprimitur; in illo verò apertè dicitur *Melitia*, quæ ità adamuſſim ſcripta vrbs, vel regio apud Geographos non mihi comparet Melita Cappadociæ vrbs non procul ab Euphrate eſt Solino, & Plinio, Melitine Ptolemæo in Armenia minori contermina regione. Melitena vrbs eſt, & regio Cappadociæ Ptolemæo, & Stephani epitomatori. Melitinæ, ſeu Melitenæ ſcribẽdum eſſe propendeo; tùm quòd hæc metropolis regionis cognominis ſit in Armenia minore

nore,ad quam Imperatores diuertere cõſueuerant, vt notat Ferrarius nouæ Topographiæ in martyrol.Romanum p.76. cùm quòd ibi aliorum martyrum carniſicinam fuiſſe ſæpe doceat idem Rom. martyrol. præcipuè ad diem 13.Febr,19. Aprilis, 5.Septemb., ac frequenter etiã in Vetuſtiori martyrolog. noſtro, veluti plurimorũ martyrũ mater memoretur.

In Macedonia. Et hìc etiam dolere cogimur detruncationem M. Vetuſtioris in M.Corbeienſi, & libris noſtris;pro eo. enim quod in Antuerpienſi Macedoniæ tribuuntur Vigilantius,& Nũdinus martyres, in illo ſcribitur. *Baſilis, Iacobi, & S.Ioannis Euangeliſtæ*.In codicibus verò noſtris legitur *Iacobi dedicatio, & Ioannis Apoſtoli*. Ex his tamen ſimul educerem, legendum eſſe. *Dedicatio Baſilica S. Iacobi Apoſtoli, & S.Ioannis Euangeliſtæ*, quæ an fuerit Macedoniæ ſolemnis, vel alibi diuinandum mihi non eſt. Conſimilis dedicationis celebritas recolitur etiam, tùm poſtridie huius diei, tùm 3. Nonas Nouembris. Ad Macedoniæ,ſiue dedicationem Baſilicæ, ſeu martyrũ memoriam præcedit in martyrol. Corbeiẽſi veneratio S. Euſtachij martyris, cum vxore, & filijs; quæ tamen cum non extet in libris noſtris, neq. in M. Antuerpienſi, eiuſq. feſtum, tàm in latinorum Hagiologijs, quàm Græcorum Menologijs celebretur die 20.Septembris,ex pia alicuius Antiquarij deuotione illìc additum exiſtimarem.

In Tarracina. Sexdecim martyres, partim viros, partim mulieres indicat M.Antuerpienſe, totidemq. libri noſtri: hac tamen differentia, vt licet in vtroque agmen ducat Moldocaſius, ſiue Maldagaſius,poſtremus in illo nõ eſt Cæſarius, ſed inter ſanctas mulieres turmam claudit,quæ nomine Prima eſt in libris noſtris & pro Cæſario ſubſtituitur, poſt hunc M.Corbeienſe addit Magnum,& Iuſtum. De Magno, frequenter in hoc codice apud Dacherium addito, fluctuaui, an potius titulus eſſet celeberrimi martyris more Græcorum in Menologijs,vel proprium nomen. Bis in hodiernis faſtis Magnus additur in martyrol. Antuerpienſi, in libris noſtris præteritus, nempe ad Melitinenſes, & hos Terracinenſes. An Saturninus, quia celeberrimus eſset in regione illa, magnus ideo diceretur, vt Cęſarius,celeberrimus Terracinę vocari potuit, ignoro; dubium excitaſſe ſufficiat, decernant alij. Iuſtus in libris noſtris,aut M.Antuerpiẽſi nequaquam memoratur, & fortaſſe ad ſequentem diem pertinet. In eodem M.Corbeienſi, quamquã duo hi martyres addantur, ſacri agminis numerus xv. nõ excedit. Deficit enim Creſcentius, alter Felix, Maxima, & Donata. In noſtris verò libris pro Fauſtæ nomine Riſta legitur,quæ Eriſteus in Corbeienſi eſt. Ex vberrimo tamen ſanctorũ martyrũ choro, qui ex vrbe Latij Terracina in adductis, mſſ. vnanimiter producũtur,Iulianus tantũ presbyter,& Cæſarius diaconus memorãtur in Romano, & aliis latinorũ martyrologijs. Quamquã vero in Actis apud Surium poſt Iulianũ & Cæſariũ in mare merſos,nõniſi Felicis, & Euſebij martyriũ adnotetur, cũ Leõtis Conſularis in Chriſti confeſsione fortunatiſsimo obitu; ex verbis tamen Cæſarij ad Luxuriũ, antequam mergeretur, conſtat ſub eodem Tarracinenſi equite primario, ſine permiſsione Conſularis, plures martyres,ac ſanctas virgines per ignem fuiſſe coronatas; ita enim Luxurio propinquam mortem minatus eſt Cæſarius. *Te verò Luxuri hodie comedet coluber, vt cognoſcat omnis hac regio, quòd vindicet Dominus ſanguinem ſeruorum ſuorum, & virginum, quas tu ignibus cõcremaſti*. Vnde ſanctarum mulierũ, quæ hoc die numerantur,duplex eſſet corona, virginitatis, & martyrij. Euſebium monachũ, & Felicẽ presbyterũ, qui in hac claſſe non recenſentur,poſt aliquos dies à nece SS.Cæſarij, & Iuliani, martyrium feciſſe, & forte 12.Nouembris,vt ibi adnotabimus, ex iiſdem Actis palam eſt. Quod autem plures S.Cæſario ſocij addantur,neque vnus tantùm felix,ſed duo numerentur, dubium mouet, an Cæſarius

rius

rius ille diaconus, cuius corpus Romæ in Baſilica Heleniana ſeruabatur, & vnius pars etiam Lucæ die ſequenti veneratur, idē ſit,cũ eo,qui hoc die in Vetuſtiori M. noſtro inter Tarracinẽſes martyres poſtremo loco recolitur;& an virgines illæ, incendio concrematæ ſub Luxurio, eſſe potuerint Domitilla, Theodora, & Euphroſina, quas, vt habetur in Actis SS. Nerei, & Achillei, viuicomburio necatas, Cæſarius Diaconus Terracinā veniens ſepeliuit. Diuerſos eſſe Molanus exiſtimauit,Cæſarium diaconum, & aliũ ſimpliciter martyrũ hoc die in additionibus ad Vſuardum memoratum. Hauſit id Molanus ex Bellino de Padua; qui poſt agonem Cæſarij diaconi Tarracinæ expreſſum, *eodem die* Kal. Nouembris addit *S.Cæſarij martyris*. Alius pariter S.Ceſarius martyr, cum alijs ſocijs veneratur à Græcis die 20. Aprilis, penes quos Cæſarius diaconus Africanus cum præsbytero Iuliano Terracinæ in mare demerſus recolitur die 7. Octobris. Apertiſsimũ hoc eſt in Menologio Caniſij, vnde fortaſſe excerpſit Bellinus de Padua, Siquidem hac ipſa die Kal. Nouembris in eo memoria agitur *SS.martyrum Cæſarii, Duſii, & aliorum quinque*; qui detenti in vrbe Damaſco, varijſque cruciatibus vexati, enſe obtruncati ſunt. Verùm ſub Cæſarij nomine plures cœlites in Vetuſtiori martyrol. numerantur, Bini in Cappadocia iij. Nonas Septemb. & Nonis Nouembris, alter 2. Idus, niſi idem potuerit iterata veneratione ſignari; ex his aliqui etiam in Romano martyrol. indicantur, & amplius Cæſarius martyr Arabiſſi die 28. Decembris. Celebrioris tamen diaconi memoriā hoc ipſo die agunt Vetus Fronti calendariũ, & S.Gregorij ſacramentarium, vbi Menardus alios antiquos codices adducẽs, vel corrigenda Acta SS. Nerei, & Achillei. vel duos olim Cæſarios Tarracinæ floruiſſe monet. Antiquum mſ. Hieronymianum Kal. alias adductum, ita etiam habet *Kal. Nouembris omnium Sanctorum, & S.Cæſarij*, & iiſdem verbis loquitur aliud Kalendarium vetuſto Breuiario noſtro hædino præfixum. Hæc etiam die natalem S.Cæſarij Diaconi in eius actis ſtrictim collectis habet Rabanus, & poſt eum Petrus de Nat.lib.x.c.1. & Ferrarius in catalogo SS.Italiæ,vbi ex Baronio notat,corrigenda eſſe S. Cæſarij acta apud Surium, dum Menardus facilius acta SS.Nerei,& Achillei emendari poſſe credidit.

Cæſarea Cappadociæ. De ſancto hoc Cæſarienſi Macedonio meminiſſe tantũ in editis MM. video appendicem ad Adonem. Macedonium martyrem ſub Iuliano Apoſtata cum Tatiano, & Theodulo recolunt Græci die 12. Septembris. Sed locus paſsionis non exprimitur in Menologio Caniſij, & de illis ſilet Menologium Baſilianum.

Et alibi. Deficit ex hac ſanctorum claſſe Vitalis in martyrol.Corbeienſi qui tamen in martyrol. Antuerpienſi exprimitur, quinimmo & his Macrobius iungitur, facile in libris noſtris vitio librarij in ocioſum martyris titulum conuerſus. In M.Corbeienſi poſt enumeratos Ianuarium, Petrum, Creſcentium,& Victorinum pertæſus laboris librarius,duobus amputatis nominibus, fortaſſe ſcripſit *& aliorum martyrum*.

Caſtro Dioni. Caſtro Diuionenſe habet Gregorius Turonenſis de Gloria martyr. c.51. & ita etiā legitur initio Actorũ S.Benigni presbyteri apud Suriũ T.xi. Diuione hodie dicitur in Epiſcopatu Lingonenſi. Huius S.Benigni geſta diffuſiùs proſequitur Sauſſayus, qui eum vocat Burgundiæ Apoſtolum, & Protomartyrem; vnde quod additur in libris noſtris poſt Benigni nomen *Primi martyris*, non pro ſingularis martyris proprio nomine, ſed pro titulo laudis accipimus; nempè illius Lingonienſis regionis fuiſſe Protomartyrem. Dicitur enim miſſum fuiſſe in Gallias à S. Polycarpo, quod habetur etiā in Hagiologio Frãcõ Galliæ Lebbei, & in martyrol. mſ. ſancti Sauini de Leuitania, præter ea, quæ extant in Notis Baronij ad Romanum M.

Mirum

Mirũ quod presbyter fuerit, & Lingonũ Apoſtolus, & tamen inter illius vrbis Epiſcopos non numeretur, & primus Lingonenſis Epiſcopus apud Sammarthanos Senator conſignetur; tamen in Vetuſtiori martyrolog. noſtro Gallicum additamentum ſuadet martyrol. Antuerpienſe, in quo prius ſuperadditi memorantur S. Amantius, & Luſorius in Gallijs Epiſcopi de quibus infra ij. Nonas.

S. Mariæ. Interpolatio Sãcti Benigni, alioquin antiqui martyris mutilum fecit martyrol. Corbcienſe, ac deprauatum, dum relicta S. Maria martyre, Melantiũ alium martyrẽ videtur S. Benigno adnectere. Sed diuiſos eſſe ab illo, tam Mariam, quam Melantium docet martyrol. Antuerpienſe, in quo ſcribitur, *& alibi S. Mariæ, & S. Melantij*. Incertus locus *alibi* neque in Romano M., neq. apud Bedam, Rabanum, Vſuardum, Adonẽ, Notkerum, Bellinum de Padua, & alios exprimitur. Ex ſeruili genere claram martyrem, & prodigijs illuſtratam, dum ad mortem quæritur à Præſide, in ſinum magni lapidis exceptam ad Dominum migrauiſſe ſub Adriano Imperatore refert in eius Actis Vincentius in ſpeculo Hiſtoriali lib. 2. cap. 86. & 87.; & ex eo Surius To. xi. Ex horum lectione educeretur, paſſam eſſe in Veronenſium ciuitate, niſi ad oram libri ex varia lectione haberetur *Netromenſium*, & niſi Petrus de Nat. lib. x. cap. 4. dum eadem Acta percurrit, *Nicomediæ* paſſam eſſe disertè doceret, & ex eo, vt facile eſt credere Maurolycius ad hunc diẽ. Vnde pro *Netromenſium* vrbe apud Vincentium reſtituendum videtur *Nicomedienſium*. Quod placuiſſe puto etiam Ferrario, qui Kal. Nouembris in catalogo SS. Italiæ ſanctæ huius Mariæ Veronenſis non meminit, & nuper Arcturo à Monaſterio in ſacro Gynecęo, qui eam Kal. Nouembris Nicomediæ tribuit. Melantium ſocium eius fuiſſe non explicatur in Actis illis, vnde *alibi* paſſum cum martyrol. Antuerpienſi affirmari poteſt.

Auguſtoduno. Hoc S. Primi Epiſcopi Auguſtodunenſis auctarium legitur etiã in Appendice ad Adonem, & apud Sauſſayum in ſupplemento Gallicani martyrologij Kal. Nouembris, ex Petro Galeſinio, quem laudat, quòd S. Primum Epiſcopum Æduenſem ex tabulis Græcorũ primus reſtituerit. At Galeſinius hoc die Alexandriæ, non Auguſtoduni S. Primum Epiſcopum recolit, quartum ab Apoſtolis illius ſedis ſucceſſorem, & rectè ex Tabulis Græcorum, vt in Notis addidit, potuit Alexandrinum Epiſcopum indicare, difficillimè vero Æduenſem, inter quos Epiſcopos Sammarthani Primo locum non aſſignant.

IIII. Nonas Nouembris.

DEdicatio Baſilicæ Sanctorum Sixti. Eppoliti. Laurenti. In Africa natalis Sanctorum Poliani. Victoris. Hermetis. Iuſti. Vital. Papæ.

NOVEMBRIS 2.

EXulat à libris noſtris Theodoſi Epiſcopi Laodiceni memoria, quã per errorem Bedæ, Vſuardi, & Adonis inductam eſſe in Romano martyrolog. ex Ruffini interpretatione putat nuperus editus ſcriptor Valleſius in diſſertatione de martyrolog. Romanō p. 317. Hunc vt hæreticum Arianum, & Arianorum præcipuum fautorẽ à ſanctorum albo remouendũ exiſtimat, ex ibi adductis rationibus. Quod, cum non cuiuſque ſit decernere, ſed illorum tantùm, quibus à Romano Pontifice correctionis munus demandatum fuerit, indicaſſe

dicaſſe nobis ſufficit. Ex ijſdem tamen rationibus, ſicuti non iniuria vetus Roſuueydi martyrologium arguitur non eſſe Romanum, quia hoc, & alijs erroribus ſcateat, ita cũ in libris noſtris Theodotus ille non extet, viceverſa videtur, Vetus quod damus, eſſe Romanum M. ac ſincerum. Neque re vera Theodotus iſte in M. Antuerpienſi Vetuſtiſsimo memoratur, ſed ab illo, vt à noſtris codicibus, ita abeſt. *IIII. Nonas Nouembris. In Africa Popliani, Victoris, & Puplia, Syxti, Ippolyti, & Laurentij, Hermetis, Iuſti, Vitalis, Papa.* Deficit in M. Corbeienſi dies integer quarto Nonas Nouẽbris, vnde an in eo Theodotus indicatus fuerit, affirmare non licet. In perantiquo quidem Kalendario Hieronymiano ſæpe adducto Theodoti memoria non extat, ſed tantum *IIII. Nonas Victoris, & Iuſti*. Exulat etiam à Martyrologio Rabani, in quo tantum proſtat *IV. Nonas. In Africa natalis Publij, Victoris, Hermetis, Iuſti, & Papa.* Luxatum hìc tamen video M. Antuerpienſe, & ex noſtro reſtituendum. Quæ enim dedicatio Eccleſiæ eſt S. Sixti, Hippolyti, & Laurentij, ac horum ſanctorum Romana celebritas, non paſſionis natale, duplici errore veluti Africana ſignatur, & ſancti tres celeberrimi martyres inter Africanos miſcentur. Igitur primo loco reſtituenda eſt dedicatio Baſilicæ S. Laurentij, Sixti, & Hippolyti, deinde recolendi ſeorſim martyres Afri.

Dedicatio. Quamquam Sixtus ſecundus in cœmeterio Calliſti via Appia coronatus dicatur, ibiq; in Eccleſia ſui nominis ſepultus, cum tamen S. Laurentij Archiadiaconi ſui præceptor extiterit, & martyrij anteſignanus, non malè cũ SS. Laurẽtio, & Hippolyto, in Agro Verano via Tiburtina ſepultis, proprio nomine titulum dedit Baſilicæ, cuius dedicationis memoria hoc die indicatur in codicibus noſtris. Forte celebritas fuit dedicatæ Baſilicæ S. Laurentij à Pelagio ſecundo, qui vt Anaſtaſius in eius vita auctor eſt, *Fecit ſupra corpus Beati Laurẽtij martyris Baſilicam à fundamentis conſtructã*, vel illius Eccleſiæ dedicatio fuit, quã antiquitùs Conſtantinus ædificauerat via Tiburtina, vel feſtũ fuit ex dedicatione alicuius Baſilicæ in Oriẽte. Græci enim, vt patet in Menologio Caniſij, Sixtũ interfectũ fuiſſe cũ SS. martyribus Laurẽtio, & Hippolyto exiſtimabãt ad 4. diẽ Auguſti. *Poſt S. Stephanum ordinatus eſt Pontifex Sixtus, interfectus & ipſe poſtea cum ſanctis martyribus Laurentio, & Hippolyto.* Nihil de hac celebritate inuenire licuit apud Bedam, alioſq. latinos: quod tamen, vt pluries diximus, confirmat Vetuſtius hoc M. ad vſum fuiſse Eccleſiæ Romanæ.

In Africa. Quatuor ex Africanis hiſce martyribus recolit Romanum martyrol. Publium nempe, Victorem, Hermetẽ, & Papiam: Iuſtum, & Vitalẽ addunt codices noſtri. Pro Publio, Publiã retinet martyrolog. Antuerpienſe, & qui in codicibus noſtris Polianus eſt, illi Puplianus dicitur, Publius Rabano: ſicuti qui Papia apud eundem, & Romanũ M. dicitur, Papa nuncupatur in eodem Antuerpienſi, & libris noſtris. De quatuor primis ex Beda agit etiam Galeſinius ex libris mſ. Iuſtum confirmat Rabanus. Cætera me latent.

III. Nonas Nouembris.

Dedicatio Baſilicæ Sancti Andreæ. In Africa Cappadociæ natalis Sanctorum Germani. Theofili. Ceſari. Egrili. Vitalis. Et Alibi paſſio Sancti Agricolæ.

Romæ

ROmæ Baſilicam S. Andreæ conſtruxit Symmachus Papa, qui obijt anno DXIIII. Ita enim liber Pontificalis. *Hic fecit Baſilicam S. Andreæ Apoſtoli apud Beatum Petrum*. Probabile autem eſt eandem dedicauiſſe, qui & ædificauit, præcipuè cum Symmachi pro eiuſdem Eccleſiæ ornamento donaria idem liber recenſeat. Ante Symmachum verò Simplicius, qui obijt anno ccccLxxxiij. aliam Baſilicam S. Andreæ in Exquilijs erectā dedicauit, cuius dedicationis memoriam diſertè indicat liber Pontificalis. *Hic dedicauit Baſilicam Sācti Stephani in Cælio Monte in Vrbe Roma, & Baſilicam Beati Apoſtoli Andreæ iuxta Baſilicā S. Mariæ.* Periiſſe hāc Baſilicam affirmat Baronius, & quædā carmina ibi olim muſiuo opere deſcripta, & à Platina ſeruata profert, in quibus Eccleſiam, non à Simplicio, ſed cuiuſdam teſtatoris pietate fundatā, Simplicium dedicauiſſe refertur,

Simplicius Papa ſacris cæleſtibus aptās
Effecit verè muneris eſſe tui.
Ne quod Apoſtolici deeſsēt limina nobis
Martyris Andreæ nomine compoſuit.

Ædificauit etiam D. Gregorius Magnus in vrbe Roma Monaſterium ſub B. Andreæ nomine, cuius prodigia aliqua pariter refert. An huius vel alterius dedicatio in libris noſtris celebretur, non affirmarem, in eam, quæ à Simplicio peracta fuit, vtpote vetuſtiorem, & dedicationis nomine donatam propenderem. Meminit huius dedicationis pariter in ſacris hodiernis faſtis M. Corbeienſe loci, vel vrbis præterito nomine. *III. Nonas Nou. Dedicatio Baſilicæ S. Andreę Apoſtoli. In Cęſaria Cappadociæ natalis SS. Germani, Theophili, Cæſarij, Egrili, Vitalis. Et alibi Agriculæ Virginis, & martyris. Item Felicis, Creſcentij.* Dedicationem, de qua egimus, omnino præterit martyrol. Antuerpienſe, dum vberiores alioquin cælites exhibet. *III. Non. Nouembris. Ceſarea Cappadociæ natalis Germani, Theofili, Vitalis, Iuſti, & Hermetis, Gobbani, Germani, Teofili, Ceſſari, Egrili. Vitalis. & alibi paſſio Agricoli* non Agricolæ.

In Africa Cappadocię. Inſignem librarij lapſum, pro Cęſarea ſcribentis oſcitanter in Africa, emendandum hìc fateor, niſi aliquos martyres, ex Africa numeratos ante Cappadoces, aliunde conſtaret. Germanum, Theophilum, Cæſarium, ac Vitalem optimè feciſſe martyrium in Cappadocia Cæſareæ teſtatur Romanum martyrol. cui ſuffragari notat Baronius, Bedam, Vſuardum, Adonem, & Petrus de Natalibus. Is lib. x. cap. xviij. ex alio à noſtro diuerſo, Vetuſtiori martyrol. S. Hieronymi nomine inſignito, SS. Germani, Theopoli, Cæſarij, & Vitalis martyrum apud Cæſaream Cappadociæ in perſecutione Decij agonem refert, tardum, ſed perfectum, quòd in ea perſecutione volentibus non permittebatur occidi. Rabanus Domninum aliis præteritum ita addit *III. Nonas in Cæſarea Cappadociæ natale Germani, Domnini Theophili, Vitalis, Iuſti, & Hermetis*. In alio Vetuſto martyrolog. Egrilius additur, atq. 3. Nonas Nouembris, ita ſcribitur. *III. Nonas Nouembris dedicatio Baſilicæ S. Andreę Apoſtoli. In Cæſarea Cappadocię Natalis SS. Germani, Thecbali, Cęſarij, Egrili, Vitalis.* Sed nomen Theophili vſitatius eſt, atque ita ſcribitur in adductis alijs martyrologiis, in quibus pariter Egrilius ante Vitalem recenſetur. Abundant alij cælites in M. Antuerpienſi, nempe Iuſtus, Hermes, Gibbanus; & repetuntur Germanus, Theophilus, & Vitalis, quibus cum de more non addatur particula *item*, ſuſpicionē mouent de ocioſa iteratione librarij. Ex his aliqui iterum recoli videtur Pridie Idus Nouembris.

Et alibi. Sanctus alius Agricola à Bononienſi diuerſus hìc indicari videtur

tur; &ſi enim Vitalis hoc ipſo die veneretur, ab Agricola tamen ſeiunctim, & inter Cæſarienſes Cappadociæ martyres recolitur. Vtriuſq; ſimul memoriam renouat Bononiæ martyrologiū Romanū pridie huius diei, vbi Baronius aliqua notat,& teſtē vocat Vſuardū,qui hac die potius Molanus eſt in Additionibus ad Vſuardum. Vſuardus enim de illis agit die 27.Nouemb.. De eorundem corporibus à D.Ambroſio inuentis clara ſunt quæ habet Gregorius Turonenſis. Certū autem redderetur,ſanctos Vitalem,& Agricolam, Bononiæ ſepultos, hic non referri, ſi Agricola non modo vir nō eſset, vt Bononienſis,cuius ſeruus erat Vitalis; ſed mulier,& virgo,vt eam ſignat martyrol. Corbeienſe. Verùm &ſi ſancti Agricolæ, non ſanctæ in libris noſtris nomen ſcribatur, & Agricoli in M.Antuerpienſe,aliū tamen eſſe docēt, tū dies, qui ad amuſſim Vitalis, & Agricolæ Bononienſium celebritati non reſpondet, tùm quòd *alibi*, non Bononiæ aſſignetur, tùm quia Agricola cum Vitali expreſsè recēſetur Bononiæ in M. Vetuſtiori noſtro v. Kal. Decembris, & rurſus Agricola tantùm Bononiæ iij. Nonas Decembris, & Vitalis pariter Bononiæ die 29. Aprilis.

II. Nonas Nouembris.

IN Africa natalis Sanctorum Primi. Ceſari. Gregori. Porſiri. Saturi. Amanti. Publi. Secundi. Victorini. Perpetuæ. Victoris. Quarti. & in Nicea natalis Sancti Domnini. *Auguſtiduno Galliæ depoſitio Sancti Proculi Epiſcopi. Rotenis Galliæ depoſitio Sancti Amanti Epiſcopi. In Gallia Ciuitate Beturicas depoſitio Sancti Luſoris pueri, & Confeſſoris.*

NOVEMBRIS 4.

ITerum Africa martyribus exuberat. Sub Primo enim aliorum anteſignano duodecim alij nominibus ſignati in libris noſtris produ, cuntur, quorum ſeptē tantùm Galeſinius exhibet ex Beda,& libris ſcriptis. Deficiunt penes illum Saturus, niſi forte pro eo accipiendus ſit Saturninus, deinde Secundus, Perpetua, Victor, & Quartus:& pro Victorino,Victorina ſcribitur, aptiùs quam in libris noſtris ex fide M. Vetuſtiſsimi ita teſtātis. *II. Nonas Nouembris. In Africa natalis Primi, Caſari, Gregori, Porſiri, Amanti, Saturi, Caſari, Victorina, & Perpetua, Subli, Secunde, Victoris, Quarti. In Nicea Domnini. Auguſtoduno Proculi Epiſcopi*. Duodecim pariter numerantur in M. Corbeiēſi, quia alter Cæſarius non additur, vt in Antuerpienſi, in quo ideo xiij. ſunt. Emendandi ergo vidētur libri noſtri,dum Victorina pariter nō Victorinus in illo dicitur, videlicet. *Pridie Non. Nouemb. In Africa natalis SS. Primi, Caſary, Gregory, Porphyri, Saturi, Amanti, Publi,* (non Subli) *Secunda, Victorina, Perpetuę, Victoris, Quarti. In Nicea natalis S. Domnini. Auguſtiduno depoſitio Proculi Epiſcopi. Rotenis ciuitate depoſitio S. Amanty Epiſcopi, & Confeſſoris. Butaricas depoſitio S. Luſoris pueri, & Confeſſoris.* Ex tot Africanis martyribus nullus in Romano martyrologio indicatur. Ex Græcis Porphyrius Epheſinus martyr additur, omnino ab Africano diuerſus, vt habetur in Menologio Caniſij, & fuſiùs in Baſiliano; vbi à ſe ipſo,& per ludum baptizatus Porphyrius ab Angelis prodigioſo plauſu exceptus dicitur.

Et

Et in Nicæa. S.Domnini Nicæni natalem, editis alijs martyrologijs latinorum ignotũ video, præter quã Rabano, qui etiam aliquos ex Africanis adductis martyribus ita ſignat. II. Nonas. *In Nicæa Domnini. In Africa natale Primi, Caſary, Gregorij, Porfirii, Amantij, Saturnini, Victurina, Perpetua.* Græci in Menologio Sirleti binos ſanctos Domninos proferũt ad diem primam Octobris, omnes Theſſalonicenſes. Alterum in Perſide coronatum, alterũ verò à Maximiano Imperatore cruciatum, agonem pariter Theſſalonicæ compleuiſſe in Menologio Baſilij additur. Alter etiam cum Philemone paſſus recolitur in Menologio Caniſij die 21. Martij, qui non indicato certaminis loco, an Nicenus fuerit ignorare me fateor.

Auguſtoduno. Nulla Epiſcopalis dignitatis addita nota S. Proculi martyris Auguſtoduni meminit Petrus de Natal. lib.xi. n.309. ex antiquis martyrologijs. Ita etiam retinet Romanum, vbi Baronius Vſuardum, & Adonem adducit: ſed Appendix ad Adonem non Ado omnino legit *Auguſtoduno S.Proculi Epiſcopi*. Vetus Hagiologium Labbei Pridie non. Nouembris tantùm retinet *Auguſtoduni S. Proculi martyris*. Epiſcopus autem diſertè dicitur in libris noſtris, M. Corbeienſi, & Antuerpienſi, & apud Rabanum, vbi omnia quæ in mſſ. codicibus proſtãt Gallica additamenta ita ſignãtur. II. Nonas *Auguſtoduno B. Proculi Epiſcopi Rotenis*, ſiue Ruthenis. *Gallia natale S. Amantii Epiſcopi. In Galliis Bituricas depoſitio S. Inluſoris pueri, & Confeſſoris*. Ita etiam in mſ. martyrologio S. Sauini de Leuitania hoc die cũ alijs SS. Æduẽſibus Epiſcopis. *Auguſtoduno depoſitio S. Geneſii Epiſcopi, & Confeſſoris, & S. Quarti, & S. Proculi Epiſcopi*. Epiſcopum ſimul & martyrẽ poſt S. Andochiũ Æduenſibus paſtorem fuiſſe ex Auguſtodunenſis Eccleſię Tabulis breuiſsimè indicato agone refert Sauſſayus in Gallicano Hagiologio. Vndecimum Epiſcopum Æduenſem numerant poſt S. Pragmaticum Sammarthani, ſepultum in Eccleſia S.Symphoriani poſt annum 517.

Rotenis Gallia. Rutenæ vrbis in Gallia Epiſcopi S.Amantij vitam habet Surius To.xi. & aliqua de eo narrantur in vita S.Quintiani primò Rutenenſis, deinde Aruernorum Epiſcopi, qui S. Amantio ſucceſſit apud eundem Suriũ die 13. Nouembris. Recolitur idẽ hac ipſa die in Romano M. vbi Beda, Vſuardus, Ado, & alij à Baronio adducuntur. Amantinus vocatur in M. Antuerpienſi calẽdis Nouembris, vbi eius verba adduximus. At vbiq; Amantium dictum inuenio, vt in veteri Hagiologio Labbei pridie non. Nou. *In Galliis ciuitate Rotinus S. Amãtij Epiſcopi, & Confeſſoris*. Segodunum Rutenorum vrbẽ, Rotenum etiam vocauit Aimoinus, cuius primum Epiſcopũ S. Amantium numerant Sammarthani, qui Galeſinium emendant, Redonenſem Epiſcopum ſcribentem pro Rutenenſe, affinitate nominum deceptum.

In Gallia. S. Luſorij, ſiue Luſoris pueri, & confeſſoris memoriam ita exhibet M. Vetuſtiſſimum Kal. Nouembris, ibi adductum. *Betoricas Luſoris Confeſſoris*, qua etiam die ita vetus Hagiologiũ Labbei. *In Gallia territorio Biturigo nuncupante Dolis vico Sancti Luſoris pueri, & Confeſſoris*. Meminit Molanus in additionibus ad Vſuardum, & Gregorius Turonenſis de eo aliqua habet apud Surium To.xj. ad diem quartam Nouembr. qua die in faſtis Bituricenſis Eccleſię venerari teſtatur Sauſſayus. Inluſorium vocat, vt vidimus, Rabanus, nobis facilè librario illudente.

In

Nonas Nouembris .

IN Ceſarea Cappadociæ natalis Sanctorum Domnini. Ceſari. Anronini. Epifani. Gregori. Appiani. Saturnini. Amanti. Publi. In Campania Ciuitate natalis Sanctorum Marcis, & Secundæ. Capua Ciuitate natalis Sanctorum Euraſi, & Quarti.

NOVEMBRIS 5.

ACcuratum magis hac die M. Antuerpienſe Cæſareæ Cappadociæ Dõninum tantùm martyrẽ tribuit, dũ alios alibi agonẽ compleuiſſe ita monet. *Nonis Nouembris. Cæſarea Cappadocia Domnini. In Capua Quarti confeſſoris. In Ecas Marci Epiſcopi, Ceſari, Antonini. Et alibi Epifani, Gregorij, Appiani, Saturnini, Amanti, Pupli. Campania ciuitate Capua Marci, & Secundę, Quarti.* S. Domnini incerto loco martyris cum ſocijs Theotimo, Philoteo, Siluano, & aliorum memoriam ipſo quidem die, ſed præteritis Timotheo, Dorotheo, & Cartherio, renouat M. Romanum emendatum, vt ibi notat Baronius, ex Græcorum Menologio. At niſi vir ſummus alio vſus ſit Menologio, quam Sirleti, ſępè ab eo adducto, hos S. Martyres inde haurire potuiſſe nõ video, cum in hoc die v. Non. vel proximis diebus de illis mentio non compareat, ſicuti neque apud Bellinũ de Padua, qui ſub Romani M. nomine ab aliquibus adducitur: neq; Vſuardus, neq; Ado, neq; alius ex latinis fama claris meminit. Galeſinius tãtùm ſanctos illos martyres producit, *quorum* (inquit in Notationibus) *martyrium gręcè explicatum latinè interpretati ſumus*. Manifeſtiſſimè id quidem ex Menologio Baſilij, quod apertè interpretatur, & quod aliqui putant etiã vidiſſe Baronium. Cum autem inter eos Domninus, & Siluanus recenſeantur coniectari licuit, hos ex illis ſanctis martyribus eſſe, qui Cæſareæ Paleſtinæ, non Cappadociæ ſub Vrbano Præſide Nonis Nouembris agonem cum Syluano presbytero, & confeſſore inchoarunt, nõ autem perfecerunt, dum S. Domninus illuſtris alius confeſſor, viuus combuſtus eſt. Euſebius quidem in libro de martyribus Paleſtinæ ſub Maximo cap. 7. eadem penè refert, quæ habet ex codice, ſeu Baſilij Menologio Galeſinius, præter Domninum, & Siluanum, alijs prætermiſſis. Inquit enim poſt Theodoſiæ virginis certamen interprete Valeſio. *Die quinto menſis Dij, hoc eſt vt Romani dicunt Nonis Nouembris in eadem vrbe Cæſarea Siluanus, qui etiam tum presbyter, & confeſſor erat, ſed paulo poſt ad Epiſcopatus honorem euectus martyrium conſummauit, & alii quidam eius comites; cum pro vera pietate conſtantiam oſtendiſſent ad opus in ijſdem metallis* (apud Phœnum Paleſtinæ) *faciendum, ab eo quẽ dixi præſide condemnati ſunt; decretumq; vt pedum iunctura candente ferro prius ipſis debilitarentur.* Hos verò, quamuis non integrè coronatos, cum Domnino recenſeri putarem, quia incertus alioquin dies paſſionis eorum Euſebio eſſet, & ne ab ipſo Domnino ſeiungerentur, ſubdit namq; ſtatim Euſebius. *Eodem temporis momento, quo aduerſus iſtos ſententiam tulerat, virum quendam innumeris alijs confeſſionibus nobilitatum Domninum nomine, qui ob ſingularem in dicẽdo libertatem vniuerſis Paleſtinis erat notiſſimus, viuum comburi præcepit.* Alibi Siluanum Gazæ Epiſcopum ad metallũ

in

in Phæno damnatum, cum vnde quadraginta ſocijs fuiſſe martyrio coronatum narrat, vt idem certò videatur eſſe. Rectius proinde M. Antuerpienſe, & iuxta Euſebium, Domninum tãtum Nonis Nouembris ex Euſebio ipſo ſignat Cęſareæ martyrem, licet in hoc antiquarius errauerit, quòd Cappadociæ nõ Paleſtinę martyrẽ dixerit: quo pariter librariorum errore implicantur libri noſtri, & M. Corbeienſe. In his etiam extra Euſebij narrationẽ eſſet, quòd Cæſarius, & reliqui ſeptẽ martyres Cæſarienſes ſint, & Domnino ſocij tribuantur, cum in alijs locis ex fide accuratioris illius codicis videãtur venerati. Quamquam nihil vetaret alibi, hoc eſt apud Phænum Paleſtinæ ad metalla damnatos in eadem perſecutione agonem compleuiſſe. Ita verò ſacros faſtos exhibet M. Corbeienſe. *Non. Nouemb. In Cęſarea Cappadocia natalis SS. Domnini, Cæſarij, Epiphanij, Gregorii, Appini, Saturnini, Amantii, Puplii mart. In Campania natalis SS. Marcię, & Secunda. Capua ciuitate nat. SS. Euraſi, & Quarti, Ioci, Ludi.*

Cæſari. Antequam reliquorum octo martyrum ſeriem explicet M. Vetuſtiſſimum, Quartum Capuanum confeſſorem exhibet. Sãcti Quarti die x. Maij Eccleſia Capuana natalẽ celebrat cũ Quinto, qui ſimul via latina Romæ paſſi, Capuã trãſlati fuerunt, vt teſtatur Ferrarius ad diẽ illam, & nos ibi diximus; ſed aliũ Quartum cum Marcellino Capuæ item dedimus Nonis Octobris. Duos Capuæ, ſub eodem Quarti nomine, in hodiernis faſtis profert M. Vetuſtiſſimum, quorum alter confeſſor dicitur. In Breuiario antiquo Capuano ab eodem Ferrario adducto in catalogo SS. Italiæ, Quartum Epiſcopum fuiſſe ſignatur, vt etiam contendit Michael Monachus in Sanctuario Capuano; ſed Beda eum tantùm presbyterum vocat, & eius memoriam recolit nonis Nouembris, illius nempe, qui Iuliani, & Cæſarij martyrum corpora, quæ Tarracinæ ad mare peruenerant, vehiculo impoſita in ſuam domum pertulit, cuius etiam meminit Rabanus. Sed & alium Quartum martyrẽ die ſequenti v. Nouembris cum Euro, & Pardo ex Tabulis, vtputo, Eccleſiæ Capuanæ numerat Vghellius in Capuana Metropoli Italiæ ſacræ, qui poſtremo loco huius diei ab his martyrol. mſſ. & à libris noſtris adducitur, adeo vt tres ſaltem cęlitẽs Capuanos martyres, ſiue paſſionis, ſiue venerationis tempore, diſtinguere liceat. Primus cum Quinto martyr. Secundus præsbyter, & confeſſor. Tertius martyr cum Euraſio. Fortaſſe, & quartus Quarti nomine cum Marcello, quorum poſtremi Ferrarium aufugerunt. Igitur enumerato Quarto Capuano confeſſore, M. Vetuſtiſſimum *In Ecas* Marcum Epiſcopũ refert, deinde Cæſarium, & Antoninũ tantũ, ex octo martyribus, qui poſt Domninum Cæſarienſem in libris noſtris, ſiue ex ſeptem, qui in martyrologio Corbeienſi ſignantur. *Ecas* vt alibi diximus, huius Antuerpienſis M. ſcriptori pro Ægа, librarii vitio poſitum eſſe coniectauimus, quòd in ea Ciliciæ litoralis vrbe, nunc diruta, & paſſim Ægea in martyrol. Rom. nuncupata, aliorum ſanctorũ martyrũ locus paleſtrę fuerit, vt in eodem martyrol. obſeruare licet die 23. Aug. 27. Sept. & 30. Octobris. Ægæ igitur Marcus Epiſcopus, Cæſarius, & Antoninus coronam acceperunt, ſi fas eſt non vrgentibus coniecturis inniti, dũ Ecas locus, vel vrbs apud Geographos inuenire mihi non licuit. Marcus Epiſcopus deficit in libris noſtris, Antoninus in martyrol. Corbeienſi.

Epiphani. Sex cum Epiphanio ductore martyres recolunt adducti codices noſtri, & Corbeienſis, ſed Domnino Cęſarienſi ſuccenturiati. *Alibi* incerti loco magis accuratè ſignat martyrol. Antuerpienſe, qui omnes tamen mihi in obſcuro ſunt; niſi ex damnatis ad metalla fuerint, & ex Siluani ſocijs, vt ſupra coniectauimus.

In Campania Ciuitate. Nomen ciuitatis ſilet martyrol. Corbeienſe, innuunt tantùm, non explicant libri noſtri. Mar-

tyrol.

Digitized by Google

tyrol. Antuerpienſe, cum Marcum, ſiue Marcium, Secundam, & Quartam Capuæ diſertè tribuat, quodamodo docet, vrbē illā Cāpaniæ eandem eſſe Capuā; ſed in duos ordines diſtinctos, martyres eſſe diuerſos. Marciam, & Secundam Campaniæ martyres notat martyrologio Corbeienſe. Marcium, & Secundum libri noſtri in primo ordine. Expreſsius vero Capuæ codices noſtri in ſecundo ordine indicant Euraſium, & Quartum. Ex Appendice Adonis deficeret Pardus ita enim nonis Nouembris legitur. *Capuæ ciuitate Euras, & Quarti, & Pardi martyrum*. Ex M.Corbeienſi deeſſent locus, & Ludus. Horum non meminit Ferrarius, neq; Caracciolus, qui cum Baronio ad 3. Septembris dolet ſacrorum Campaniæ monumentorum iacturam, & ſignanter nobiliſſimæ Capuanæ Eccleſiæ per varios bellorum turbines Acta martyrum fuiſſe deperdita cap. 2. de ſacris Eccleſiæ Neapolitanæ monumentis.

VIII. Idus Nouembris.

IN Nicomedia natalis Sanctorum Adriani. Iuliæ. Euſebi. In Africa natalis Sanctorum Donati. Pauli. Balſami. Domnini. Primi. Dulij. Fortunati. Ianuarij. Forti. Et in Tonize Africæ natalis Felicis. Et in Frigia natalis Sanctorum Ianuarij. Attici. Barici. Mammari. Venericini, & Veneriæ. *In Ciuitate Redonis in Gallia depoſitio S.Mamiliani Epiſcopi, & Confeſſoris.*

NOVEMBRIS 6.

QVamquam M. Corbeiēſe magis libris noſtris conſonum in hodiernis ſcrijs compareat, & tribus magis vetuſtis libris fidendum eſſe videatur, quam vnico; quia tamen in huius laterculi initio accuratius, ac diſtinctius apparet M. Antuerpienſe, non modo illud primo loco exhibemus, ſed eidē magis ſtandū eſſe conijcimus, nimirum. *VIII. Idus Nouembris Nicomediæ natalis Euſebi, Iuliæ, & in Adriopoli Euſtaſi, & Euſebi. In Africa Donati, Pauli, Balſami, Domnini, Primę, Dubiæ, Fortunati, Ianuary, & Quartæ. Et in Toniza Africæ Felicis. Et in Frigia Ianuarij, Attici, Barici, Mamari, Verecini, & Venerię. Rodonis ciuitate Galliæ depoſitio Menelai Epiſcopi.* Martyrologium verò Corbeienſe ita ad collationem proferimus. *VIII. Idus Nouēbris. In Nicomedia natalis SS. Adriani, Iulię, & Euſebia. In Africa natalis SS. Donati, Pauli, Balſami, Domnini, Primæ, Dulię, Fortunatę, Ianuariæ, Quartę. Et in Toniza Africę natalis S.Felicis. Et in Phrygia natalis SS. Ianuarij, Attici, Barici, Mammari, Venericini, & Venerię. Regidonæ natalis S.Melanij Epiſcopi, & Confeſſoris.*

Nicomediæ. Quæ inter adductos codices differentia intercedit, ex vulgatis martyrologijs vix emendari poteſt, cum vnū ex Nicomedienſibus, nullos ex Africanis, paucos ex Phrygiæ martyribus reddant. Euſebium, & Iuliam tantum ſignat M. Antuerpienſe, Adrianum addunt libri noſtri, & M. Corbeienſe, in quo Euſebia pro Euſebio legitur. Hæſitaui, an Adrianus, pro Adriopoli librarius antiquus ſcripſerit, cum in martyrol. Antuerpienſi alter Euſebius cum Euſtaſio addatur, non Nicomediæ, ſed Adriopoli, ſiue potius Adrianopoli, vt alibi diximus, ſed aliunde vitium agnoſcere, & emendare non licet, imò Adrianum confirmare ex Maurolycio, qui Nicomediæ Hadrianum martyrem refert, & ad oram libri eundem eſſe indicat, cum eo, quem

recolit

Digitized by Google

recolit 6. Idus Sept. Calendarium perantiquum Hieronymianum Canic. Lucenſium *VIII. Idus Adriani* tantùm memoriam renouat. Die ſequenti Euſtaſius, Euſebius, & Iulia Nicomediç pariter exhibentur in libris noſtris, & Adrianus etiam cum aliis includitur, vt fauere codicibus illis videatur pro Adriani legiptimo nomine. Sanctorum martyrum memoriam aliàs notauimus aliquando iterari, ex ſociorum in alium diem translato agone, ne in pœnis, & confeſſionibus ſociati in die venerationis diſiũgantur.

In Africa. Sacri nouem pugiles Afri in MM. Antuerpienſi, Corbeienſi, & noſtro pariter nominibus ſub antesignano Donato explicantur, ſed ex aliorum fide poſtremum nomen Forti commutãdum eſt in Quarti, ſeu Quartæ: Primus, & Dulius in Primam, & Duliam: Fortunatus, & Ianuarius viri ſunt in codicibus noſtris, & in Antuerpienſi; mulieres verò in Corbeienſi.

Tonizę. Ita Vrbẽ prope Hipponem vocat Antoninus in Itinerario, quæ Thiniſſa aliis eſt in Prouincia Numidiæ. Tonizę Epiſcopus ſubſcribit Cõcilio Chartaginenſi ſub S. Cypriano apud D. Auguſtinum lib. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 13. penes quem etiam extat S. Felicis memoria Tract. in Pſ. 127. qui memoratur hoc pariter die in Rom. martyrol. Vſuardo, Adone, & reliquis recentioribus.

In Phrygia. Phryges ſex martyres ſunt nominatim indicati in allatis omnibus codicibus: ex hisvnicum tantùm Atticum refert martyrol. Romanum ex Vſuardo, quem malè Africæ tribuit Belinus de Padua, & ex eo Maurolycius. In Phrygia aptiùs Galeſinius repoſuit ex Vſuardo. Venericinum retinent libri noſtri, & martyrol. Corbeienſe, Verecinũ Antuerpienſe.

In Ciuitate Redonis. Mamilianũ Epiſcopum, & confeſſorem exhibet ad calcem huius laterculi Gallicus auctor Appendicis, ſed nominis errore pro Melanio; ita enim pluribus Galliæ ſcriptoribus nuncupatum video. Menelaum tamen vocat martyrolog. Antuerpienſe S. Villibrordi (cuius depoſitionem hodie veneratur Rabanus.) Melanium habet mſ. martyrologium S. Sauini in Pirenæis die 6. Nouembris. *In Gallia ciuitate Redonas depoſitio S. Melanii Epiſcopi, & Confeſſoris.* & viij. Idus Ianuarii Melanium etiam vocat Hagiologium vetus Labbei, qua die ſanctam eius obdormitionem recolit Sauſſayus cum Romano martyrol. De eo aliqua ſcitu digna ibi colligit Baronius, latiùs verò, & omnia ferè Bollandus To. 1. qui vitam exhibet pluribus monumentis locupletatam. Octauum Epiſcopum Redonenſem numerant Sammarthani, quẽ Concilio Aurelianenſi I. ſubſcripſiſſe referunt anno 511. & fragmentum eius vitæ ex mſ. adducunt. In libris noſtris etiam illa die memoria S. Melanij agitur, in qua ſimul ordinatio, translatio, & depoſitio celebrantur, ſicut apud Notkerum: quãquam Sauſſayus in ſupplemẽto Gallicani martyrol. & Sammarthani diem' hunc 8. Idus translationis eſſe celebritatem affirment in Gallica, ſeu minori Brittannia, vrbe Rhedonis. Redonunum vocat Antoninus.

VII. Idus Nouembris.

IN Nicomedia natalis Sancti Euſebi. Pobiſi. Euſtaſi. Mari. Primi. Iuliæ. Ianuarij. Optati. Adriani, & alibi natalis Sanctorum Simphronij. Nicoſtrati. Gaudij. Victoris. Caſtori. Balſami. In Africa natalis Sanctorum Rogati. Donati. Primi. Iulij.

NOVEMBRIS 7.

IMmutato ordine Africanos cœlites ad calcẽ martyrol. noſtri veneratos, in capite ita ſignat M. Antuerpienſe, ſeu S.Vuillibrordi Epiſcopi, cuius hodie glorioſæ depoſitionis memoria aliqua recentiorum martyrologia,& nos cum illis grati animi deuotione veneramur. *VII.Idus Nouembris. In Africa natalis Rogati, Pauli, Primæ, & Balſama. Nicomediæ Euſebi, Pobiſi, Euſtaſi, Mari, Primi, Iuliæ, Ianuarij, Rogatiani, Optati, Andriani, & alibi natalis Simphorii, Nicoſtrati, Gaudi, Victoris, Caſtori, Balſami.* Breuiorem ſanctorum ſyllogen refert martyrologiũ Corbeienſe. *VII. Idus Nouembris. In Nicomedia natalis S.Euſebii, Probiſi, Euſtaſii, Marii, Primi, Iulię, Ianuariæ, Rogatianæ. Optati, Adriani. Et in Africa natalis SS.Rogati, Donati, Primæ, Iulię.*

Nicomedię. vii. Idus Calendarium mſ. perantiquum canonic. Lucenſium *Euſebii* tantũm meminit. Galeſinius ex mſſ. codicibus Nicomediæ quidem Euſebium profert, ſed Rogatiano, & Donato ſociatum. At hi potius ex Africanis martyribus ſuppleti, ex minus probatis codicibus viderentur, niſi eruditus Bollandus ad diem 21.Ianuarij agens de S.Euſtaſio Nicomediæ, in Bithynia coronato, pollicitus eſſet ad diem 7. Nouembris acturum ſe de alio Euſtaſio à martyrol.S.Hieronymi,aliiſq;memorato *cum Poliſio, Primo, Rogatiano*. Quaſi in noſtris codicibus omnino Rogatianum deſiderare cogamur, cum præſertim alij codices Hieronymiano ſuo, ſeu potius Vetuſtiſsimo Antuerpienſi conſonent in Rogatiano inter Nicomedienſes exprimendo, qui tamen Rogatiana eſt martyról. Corbeienſi. In hoc Pobiſius, ſicuti in codicibus noſtris ſcribitur, nõ Bliſius, qui poſt Euſebium ductorẽ numeratur.

Iulia tantùm pro ſancta muliere in libris noſtris, ſicuti in martyrol. Antuerpienſi recolitur. In Corbeienſi eiuſdem ſexus indicantur Ianuaria, & Rogatiana. Decẽ ergo martyres vtriuſque ſexus in MM. Corbeienſi,& Antuerpienſi Nicomediẽſes exhibentur, nouem in libris noſtris, quia deeſt Rogatianus, vel Rogatiana.

Et Alibi. Frequens vbiq; in perſecutionibus, præſertim Diocletiani, martyrum carnificina fuit: plures ſub eodem nomine,etiam iiſdem copulatis nominibus, variis in locis dare cælites potuiſſe non admodum mihi difficile eſt credere, & de immenſo martyrum numero aliqua in prævijs admonitionibus diximus. Quid enim vetat in Indiculo, vbi nomina tantum,& dies paſſionis ſignabantur, vſitatiora nomina,quamtumuis repetita, diuerſis martyribus aptari potuiſſe, quæ omni alia nota diſtinctiua, quam loci carerent? Hìc incerto martyrij loco *alibi* prænotantur Symphonius, ſeu Simphorius, Nicoſtratus, & Caſtor; qui cum Romanis poſtridianis martyrum nominibus conueniant,eoſdem eſſe non negarem, licet Gaudius, Victor,& Balſamus, diuerſi nimirũ ſocij,ſuadere poſsẽt diuerſos eſſe; quia tamen eos retinet M.Corbeienſe in hodiernis faſtis,& alia poſtridie explicanda ratio eoſdem eſſe docet, magis Corbeienſi, quam Antuerpienſi martyrologio acquieſcimus.

In Africa. Siue Rogatum, ſiue Rogatianum dixeris, tres alios martyres ignotos aliis martyrologiis fateri mihi expedit; præterquam Rabano, qui vii. Idus habet. *In Africa natalis Rogati, Donati, Iuliæ, Ianuarii.* Donatam iam diximus à Galeſinio Nicomedienſibus miſceri. De Primo, ſeu Prima præter adducta mſs. martyrologia nemo me docet, niſi repetitio aliqua, vel confuſio ſit à martyribus Nicomedienſibus in Africanos.

Romæ

VI. Idus Nouembris.

ROmæ natalis Sanctorum Simphronis. Claudij. Caſtori. Nicoſtrati. In Africa natalis Sanctorum Primi. Machari. Iuſti. Amaranti. & aliorum xviij. In Nicomedia natalis Sanctorum Euſebi. Celeſti. Euſtaſij, & Marij.

NOVEMBRIS 8.

CVm eodem die, non tamen eodem anno, vt teſtatur Ado in martyrologio ſuo, Romæ ſub Diocletiano quatuor ſacri athletæ triũphauerint, Seuerus, Seuerianus, Carpophorus, & Victorinus vj. Idus Nouembris; in eadem Eccleſia ſepulti, ex quadruplici victoria quatuor Coronati dicti fuerunt. Romæ pariter celebres fuerant in eadem Eccleſia, biennio vetuſtiores Claudius, Nicoſtratus, Symphorianus, Caſtorus, & Simplicius. De his tantùm, & non de illis ſecluſo Claudio agit M. Vetuſtiſſimum, & codices noſtri; de quatuor verò coronatis ſilent, quia horum nomina priſcis ante Miltiadem temporibus exciderant, & ignorabantur, quæ &ſi reuelata deinde fuerint, permanſit tamen ſub eodẽ quinque martyrum numero, minus quidem appoſitè, quatuor Coronatorum veneratio. Quod cum non modo iamdictus Ado doceat, ſed Beda, Vſuardus, & omnes, qui de ſacris ritibus ſcripſerunt id diſertè narrent tam Vetuſtiſſimum M., quam noſtrum ante reuelata quatuor Coronatorum nomina eſſe ſcripta ſuadent. Non negarem tamen quatuor tantum nomina, ex quinque à Romano M. Beda, Vſuardo, & Adone recenſitis exhiberi in libris noſtris, & M. Antuerpienſi, fortaſſe vt quatuor Coronatis, quodamodo accomodarẽtur minori diſſonantia. Pro Simphronio tamen ita Simphorianum exhibet M. Vetuſtiſsimum. *VI. Idus Nou. Romę natalis Simphoriani, Claudi, Nicoſtrati, & Caſtoris. Et in Africa Primi, Cuſtori, Nacharii, Iuſti, Amaranti, & aliorum xxviii. In Nicomedia Euſebii, Celeſini, Marii.* E cõtra M. Corbeienſe, quoniam ſcriptũ fuerit poſt reuelata coronatorum nomina, quinque primos martyres, & quatuor coronatos ſingillatim ita explicat. *VI. Idus Nouembris. Roma natalis SS. Simplicii, Symphroni, Claudii, Micoſtrati, & Sanctorum quatuor coronatorum Seueri, Seueriani, Carpophori, Victorini. In Africa natalis Sanctorum Primi, Macharii, Iuſti, Amaranthi, & aliorum nonaginta quatuor. Et in Nicomedia natalis SS. Damiani, & Euſebii, Caleſti, Euſtaſi, & Marii, Magni.* Calendarium Hieronymianum Lucenſe perantiquum nonniſi quatuor primos martyres ita refert *VI. Idus natalis SS. Claudii, Nicoſtrati, Symphoriani, & Caſtoris.* Simplicium addũt cum Romano martyrologio, Latinorum reliqui. Acta diffuſiora, vnde aliqua martyrologia accepiſſe videntur, proſtãt etiam in vetuſto Hagiologio noſtro. Cum verò primi quinque in Pannonia lapidicidæ eſſent, ibiq; ſub Diocletiano Sirmium progrediente paſſi ſint, vt etiã Petrus de Natalibus docet lib. 10. c. 36. cumq; inde Romã translata eorũ corpora, & via Lauicana ſepulta, ac venerata fuerint vj. Idus Nouembris, celebritas hæc facilè translationis non cõſummati certaminis fuit. Cum ergo pariter incertum eſſet non modo dies, ſed qua vrbe Pannoniæ acciderit eorum martyriũ, potuit ex inde in martyrologio Antuerpienſi, & libris noſtris ad tollendam cõfuſionem pridianis faſtis ſignari incerto loco *alibi*. Seuerus quidem Seuerianus,

Carpophorus,& Victorinus milites cor. niculariј,Romæ plumbatis iuſſu Diocletiani cæſi, & coronati in Romano martyrol. dicuntur; in Actis verò Hagiologij noſtri ſcribitur,nuntiatum eſſe Imperatori Diocletiano, quòd reluctantes ſacrificare noluiſſent. *Hos illico iuſſit,vt ante ipſum ſimulacrum ictibus plumbatarum cęſi deficerent, qui cum ducerentur emiſerunt ſpiritum*. Non in ipſo plumbatarũ tormento: non quatuor, aut quinque, ſed vniuerſim. Vnde coronati videntur vocari in Sacramentario Gregorij (nondum nominibus quatuor coronatorum vulgatis) Symphoniani ſocij; ille enim tanquam aliorum magiſter in allatis mſſ. Actis enunciatur; in Miſſa quippe, & oratione illius diei legitur. *Vt qui glorioſos martyres Claudium, Nicoſtratũ, Symphonianum, Caſtorium, atq; Simplicium fortes in ſua confeſſione cognouimus pios apud te in noſtra interceſſione ſentiamus*. Neque etiam in Præfatione coronatorum numerus exprimitur, ſed tantum dicitur. *Celebrantes Sanctorum natalitia Coronatorum*. Varietas nominis Simphroni pro Simphoriano obſeruari poteſt in variis martyrologiorum libris, in quibus diuerſimodè ſcribitur, vt apparet etiam in antiquis codicibus ad Sacramentarium Gręgorij à Menardo adductis, vt potè qui apud aliquos Symphronianus, vel Sympronianus, apud alios Symphonianus, vel Symphorianus dicatur. Ibi vero idem Menardus vix admittit, obliuionem quatuor coronatorum ſub Melchiade Papa, Diocletiani ipſius temporibus, quando eo in Romana cathedra ſedente multi Chriſtiani ſupereſtites, qui eos nouerant, eorum nomine facilè docere potuerant. Sed Diocletianea Eccleſiarum deuaſtatio, & innumerabilis Chriſtianorũ carnificina non mihi obliuionẽ tam difficilẽ reddũt. Vnde ex Alcuino nec difficile redditur, non modo nomina per incuriam fuiſſe deperdita,ſed etiam diem natalẽ neglectũ; ac ideo ſtatutum eſſe, vt in eorũ Eccleſia quinque cœterorum martyrum natalis celebraretur. Negare item plùrimorum codicũ fide non auderem,in libris noſtris, & M. Antuerpienſi Simplicium eſſe addendũ, ſed an,cum nomina quatuor coronatorũ ignorabantur,Simplicius cum alijs quatuor nominibus expreſsis veneraretur, incertum mihi eſſe fateôr: In Bedæ quidem martyrologio mſ. habetur, Melchiadem Epiſcopum ſtatuiſſe, vt anniuerſarius quatuor coronatorum dies, ſub nominibus Sanctorum quatuor martyrum (non quinque) recoleretur, quẽadmodum in venerãdæ vetuſtatis codice teſtatur Aringhius ſcriptum eſſe lib.4. cap.x.n.21. vbi Bedæ fragmẽtum affert. Vtiq; in libris noſtris Simplicij nomen neq; additur hoc die, neq; præterito.

In Africa. Editis alijs martyrologijs ignotos martyres ex feraciſsima Africa proferunt codices noſtri, partim nominibus ſignati, partim anonymi. Concinunt in nominibus MM. Antuerpienſe, & Corbeienſe; diſſonant in Anonymorum numero: xviij.tantum recẽſent libri noſtri: xxviij. M. Antuerpienſe. Exuberat M. Corbeienſe *& aliorum nonaginta quatuor*. Amaranthus martyr in vrbe Albigenſi pridie huius diei à Romano martyrologio, aliiſq. latinis recolitur, qui alius ab Africano videtur.

Nicomedia. Et ex aliunde ignoratis Nicomedienſibus athletis tres tantum refert martyrol. Vetuſtiſſimum,Euſebiũ, Celeſinum, & Marium. Celeſtem pro Celeſino habent libri noſtri, qui Euſtaſium etiam ſocium addunt. Martyrol. Corbeienſe nõ Euſebium anteſignanum ſignat, ſed ſuperadditum Damianum, Caleſtum pro Cæleſte retinet,& poſtremo Magnum,quem aliàs metuimus titulum eſſe non nomen.

In

Digitized by Google

V. Idus Nouembris.

IN Nicomedia natalis Sanctorum Theodori, & Damiani. Et alibi natalis Sanctorum Donati. Reſtituti. Victorini. Salutaris. Creſcentis. Demetri. Nemeſi. & Exurgi. Romæ natalis Sanctorum Clementis, & Simproni. Et in Spanijs natalis Sanctorum Fauſtini. Ianuarij, & Martialis martyris.

NOVEMBRIS 9.

FRequentes Nicomediæ, vbi acerbiores Chriſtiani nominis hoſtes ſedem habuerunt, martyres referũt Eccleſiaſticæ tabulæ. An qui Theodorus dicitur cum Damiano, Tyro ille ſit, quem cum Romano latinorum martyrologia hac die venerantur, non affirmarem, cum is Amaſeæ, in ardentem caminum iniectus, martyrium aſſecutus ſit, non Nicomediæ. Hunc ab alio duce, diſtinguit Baronius. Sed expreſsè in Caniſij Menologio, tam ad diem 17. Febr., quam 8. Iunij, vbi relatio reliquiarum eius ad Euchaitas celebratur, dux exercitus dicitur, nõ Tyro. Sed vt in ſacris monumentis verſatiſſimus Bollãdus animaduertit ad diem 7. Febr. in Commentar. præuio nu. 3 & 4. per errorem, cum in Nouella Manuellis Comneni 7. Februar. Theodorus dux celebretur: 17. Theodorus Tiro. Cum vèro vterq; ſepultus ſit Euchaitis, non difficile fuit ex altero in alterũ errare. Ex diuerſo ſocio Damiano, & Nicomediæ loco equidem alium eſſe Theodorum putarẽ, in libris noſtris indicatum, & qui in M. Antuerpienſi, & Corbeienſi deſideratur; In illo nimirum his ſignatis martyribus. *V. Idus Nouembris. In Nicomedia Damiani. & alibi Rogati, Reſtituti, Victori, Salutaris, Creſcenti, Demetri, Nemeſi, Georgi. Roma Clementis, Simproni. In Spanijs Fauſti, Iannarij, & Martialis*. Hi in martyrol. Corbeienſi nonnihil confuſi indicantur. *V. Idus Nouembris. In Nicomedia natalis SS. Damiani, Donati, Reſtituti, Victorini, Salutaris, Creſcentis, Demetri, Nemeſii, & Euxergij. Roma natalis SS. Clementis, Symphronii. In Hiſpaniis natalis SS. Fauſti, Ianuarii, Martialis mart.*

Theodori. In Actis latinis mſſ. ex codice Reginæ Sueciæ, quæ Bollandus exhibet To. 4. p. 89. in addendis ad diem 7. Febr. Sãcti Theodori ducis geſta narrantur, & agonem S. martyrem compleuiſſe notatur *menſe Nouembrio, die nono intrante*. Vitiatum à librario codicem ibi ſuſpicatur Bollandus, Tironem enim fuiſſe docuerat, qui die 9. Nouembris martyrium fecit. Cleonicus non Damianus, poſt aliquod tempus ſocius Theodori fuit in agone, ac idem pariter cum eo tirocinium peregerat in legione, quę dicebatur *Marmaritinorum*, vt habet vetus Hagiologium noſtrum mſ. in quo huius Theodori Tironis acta ſinceriora latinè habentur, & in his dies Vivicomburij ſignatus comparet. *V. Idus Nouembris*. Ex his tamen nodus non ſoluitur. Si enim hìc Theodorus Tiro recolitur, Amaſię eſſe debet agonis locus, & Euchaitæ venerationis non Nicomediæ. Alium quapropter Theodorum Nicomedienſem hìc vt diximus, ſuſpicamur ſuperadditum, vel ab inſcio antiquiario pro Nicomedia Amaſiam fuiſſe repoſitam; nec additamenti ſuſpicionem minuit ſilentiũ martyrol. Corbeienſis, & Antuerpienſis. Damianum confeſſorem à S. Theodoro ſeiunctim Nicomediæ hoc die ſignat Maurolycius.

Et alibi. Qui poſt Damianum martyres Nicomediæ videntur tribu in martyrol. Corbeienſi *alibi* incerto loco, tam

in

in martyrol. Antuerpienſi, quam libris noſtris venerantur, nempe cum Donato anteſignano cælites viij. Pro Donato tamen martyrol. illud Vetuſtiſsimum retinet Rogatum, & cum noſtro Georgium, non Euxorgium.

Romæ. Ex fragmento antiquiſsimo martyrologij à Bucherio edito, non modo Clementē, & Simproniū Romæ hoc die veneratos video, ſed etiam Claudiū, & Nicoſtratum ſuperadditos. *V. Idus. Clementis, Semproniani, Claudi, Nicoſtrati in Comitatum*. Verùm hi ijdem ſancti martyres eſſent, cū illis, qui pridie huius diei in omnibus ferc martyrologijs habentur, niſi Clemens pro Caſtore, ſiue Caſtorio exhiberetur. Sin verò Clemens, & Simprònius retineri debent, vt confirmāt martyrologia Corbeienſe, & Antuerpienſe; hi ſanè alij eſſent à quatuor, vel quinq; martyribus præcedentis diei, quibus ex communione ſepulcri alios potuiſſe ſociari non negarem. S. Clemens martyr etiam Romæ recolitur infra die 21. Appendix ad Adonem hac ipſa die ita cū libris noſtris conſonat. *Romæ SS. Clementis, & Symphoriani*.

In Spaniis. Conſonat etiam Appēdix eadem cum noſtris codicibus in Hiſpanis martyribus. *In Hiſpania SS. Fauſti, Ianuarii, & Martialis martyrum*. Pro Fauſtino Fauſtum retinet etiam Maurolycius, qui Iauuarium præterit. Fauſtum pariter legunt martyrol. Antuerpienſe, & Corbeienſe, & parua hæc differentia in libris noſtris emendari poteſt.

IIII. Idus Nouembris.

IN Antiochia natalis Sanctorum Demetri Epiſcopi. Anieſi Diaconi. Euſtoſi; & ſociorum eius. Ianuarij. In Africa Natalis Sanctorum Saturnini. Donati. Annij. Bonij, & aliorum xvij. Romæ depoſitio Sancti Leonis Epiſcopi. *Et in Ciuitate Aurelianis depoſitio Beati Mutoris Epiſcopi*.

NOVEMBRIS 10.

DEmetrium Epiſcopū Antiochiæ cū Aniano Diacono, Euſtoſio, & ſociis xx. veneratur hoc die martyrol. Romanum, cum Beda, Vſuardo, ac aliis recentioribus. Conſentit Rabanus cum aliqua tamen in nominibus differētia. *In Antiochia Demetri, Epiſcopi, Anneſi, Euſtachii, & ſociorum eius*. Subſtiti ad nomen Demetrij Antiocheni Epiſcopi, an forte Demetrianus ille Antiochiæ Eccleſiæ Epiſcopus eſſet, cuius Dionyſius Alexādrinus meminit in Epiſtola ad Cornelium Papam apud Euſebium lib. 6. cap. 46. & rurſus inter illuſtriores Epiſcopos, mollito iam ſub Gallo perſecutionis furore, eundem numerat Dionyſius pariter Euſebianæ hiſtoriæ lib. 7. c. 5. At Demetrianus nullibi mihi martyr cōparuit. Vixit quidem ſub Stephano Pōtifice, ac octaua Valeriani perſecutione vir catholicus, & cum Romana Eccleſia prorſus ſentiens, neq. difficile eſſet talē Epiſcopum perſecutionū tempore martyriū ſubiiſſe; ſed nihil certum hucvſq. ſuccurrit. Hæſitaui etiam an aliquorum codicum Anianus pars nominis Demetriani eſſet, in duo diuiſi Demetri, & Aniani. At dum nulla alterius vetuſti codicis fide coniectura fulcitur, nihil mouendum duxi, præſertim quod Demetrium ſine Aniano retineat cum libris noſtris Rabanus, & M. Antuerpienſe. *IV. Idus Nouembris. In Antiochia Demetri, Anieſi, Euſtoci, & ſociorum eius. In Afri-*

ca

Digitized by Google

ca Saturnini. Annibonię, & aliorũ xviii. Romæ depoſitio Leonis Epiſcopi. Aurelianis Galliæ depoſitio Monitoris Epiſcopi. Ab adductis codicibus, maximè in Antiochenis martyribus diſcrepat martyrol. Corbeienſe; pro Demetrio enim Primum legit hoc ordine. *IV. Idus Nouemb. In Antiochia natalis SS. Primi, Macharii Diaconi, Euſtaſii, & ſociorum eius. Ianuarii, Candidiani. In Africa natalis SS. Saturnini, Donati, Annibonię, & aliorum ſeptemdecim. Romę depoſitio S. Leonis Epiſcopi. In ciuitate Aurelianis depoſitio Beati Monitoris Epiſcopi, & Confeſſoris.* Verùm quamquam Demetrium ſileat, & pro Aniano Diacono Macharium exhibeat martyrol. adductum Corbeiæ, vtrũque tamen cum Vſuardo exhibet Appẽdix ad Adonem. *Antiochiæ SS. Demetri Epiſcopi, Aniani Diaconi, Euſtoſii, & ſociorum eorundem.* Vſuardus pro indefinitis ſocijs alios xx. anonymos enumerat, ſicuti Bellinus de Padua. Maurolycius pro Euſtoſio Euſtathium refert, cũ Demetrio, & Aniano, ſeu Hadriano. Sed quam variè nomina hæc Antiochẽſium martyrum apud veteres ſignantur? Petrus de Natal. lib. 11. nu. 314. ita ex antiquis martyrologiis ſcripſit. *Demetrius Epiſcopus, Amatus Diaconus, Euſtochius, & alij xx. martyres Antiochiæ paſſi ſunt IV. Idus Nouembris.* Pro Aniano Aniesium retinet M. Antuerpienſe, & Anneſium Rabanus, quibus parua differentia aſtipulantur codices noſtri. Nihil hic memoratu dignum addit eruditiſsimus Baronius. Martyrol. verò Corbeienſe, non modo Ianuarium in noſtris libris indicatũ exhibet inter alterius claſſis Antiochenos, ſed Candidianum addit alijs ignotum.

In Africa. Nec maiori luce in alijs martyrologijs donantur Africani martyres ſub duce Saturnino; cui tres nominibus ſignati commilitones ſuccenturiantur, & Anonymi xvii. in libris noſtris. In Antuerpienſi, & Corbeienſi anonymorum numerus congruit, ſed ex binis nominibus Anni, & Bonij in illis Amniboniæ vnicum nomen conflatur. Diſtinctiora ego libentiùs ſequor.

Romę. Pluries diximus, incertam admodum eſſe temporum rationem de ſede Romanorum Pontificum, tam in libro ſiue Damaſi, ſiue Bibliothecarij, quam in alijs Pontificalibus hiſtorijs, in quibus dies ordinationis, & duratio ſedis adnotatur. Non me hìc latet, ex communi ferè ſententia S. Leonis Pontificis primi obitum ſignari 4. vel 3. Idus Aprilis, quinimo in Romano martyrolog. eius memoriã venerari iij. Idus Aprilis. At dubitare licet diem illum non depoſitionis, ſed alicuius translationis celebritatem eſſe, quãdo Hilarij ſucceſſoris ſubrogationẽ in menſem Nouembrem incidiſſe docent Acta Romani Concilij, ſub eodẽ Hilario congregati: ex quibus, & eiuſdẽ Epiſtolis elicitur, eo tempore Romæ cõgregatam Synodũ fuiſſe, quando eiuſdem Pontificis dies natalis erat. Nullus autem alius dies natalis Pontificis dicebatur, quam anniuerſarius electionis ſuæ, ſeu vt etiam vocant ordinationis, quod præter alibi dicta diſertè oſtendũt primi S. Leonis ipſius Pontificis ſermones. Concilium autem illud ſub Hilario celebratum, & vnica ſeſsione completũ in diẽ natalẽ Hilarij incidiſſe, habet epiſtola ad diuerſos Galliæ Metropolitanos his verbis. *Præſidente fratrum numeroſo Concilio ex diuerſis Prouincijs ad diem natalis noſtri, in honorem B. Petri Apoſtoli per Dei gratiam congergato.* & rurſus epiſt. 2. ad Tarraconenſes. *Lectis ergo in Conuentu fratrum, quos Natalis mei feſtiuitas cõgregauerat, literis veſtris, &c.* Cum verò tranſmiſſę de Hiſpania epiſtolæ in ipſo Concilio lectæ ſint, vt patet ex cap. 5. eiuſdem Romani Concilij, iam conſtare videtur, Hilarij natalem, ſeu ordinationis diem anniuerſarium cũ die celebrati Concilij coincidiſſe, hoc eſt cũ xv. calendas Decẽbris anni 467. Acta enim illius Synodi ſeſſione vnica conſummatæ, ita incipiunt. *Flauio Baſiliſco, & Herminerico viris clariſſ. conſſ. ſub die xv. cal. Decembris, reſidente viro* ve-

Digitized by Google

venerabili Hilario Papa,&c. Igitur ordinatio Hilarij, qui S. Leoni ſucceſſit, fuit die xvii. Nouembris, ex quo ſi detrahantur ſeptem vacatę ſedis dies,iam obitus S.Leonis decimo Nouembris in noſtro martyrolog. indicatus mirè cōgrueret. Equidem liber Pontificalis, & Albo Floriacenſis vnanimiter notant,non amplius, quam dies ſeptem vacuam fuiſſe Romanam ſedem in obitu S.Leonis I. Interregnum enim ſeptem menſiū, quod alioquin Baronio ſummo viro placuit,& poſt eum Binio in notis ad adductum Concilium, nimis amplum eſt, & nulla vel inſigni ratione, vel vetuſti ſcriptoris auctoritate roboratur. Quinimmo in eiuſdem S.Leonis electione, tanquam quid illis temporibus ſingulare, adnotatur à Proſpero in Chronico, quadraginta amplius diebus Romanam Eccleſiam Paſtore fuiſſe deſtitutam, quòd mirabili patientia aduentus ipſius S.Leonis, tunc Diaconi,& abſentis expectaretur; nimirum inquit, *vt electi meritum,& eligentium iudicium probaretur*. Corrigendus igitur Marianus Scotus videtur, qui pridie Idus Nouembris ordinationē Hilarij Papæ poſuit,* quoad diem, non quo ad menſem, & in libro Pontificali, aliiſq; conſimilibus reponendum *IV. Idus Nouembris* non *III. Idus Aprilis*. Feſtum S.Leonis, ſeu Natale celebratur in Sacramentario Gregorii IV.Kal. Iulii,ſicut apud Bedam,& Vvandelbertum,ſed eodem die in vetuſto calendario Frontinō obitus ſignatur, ſed *Translatio corporis S.Leonis*. In calendario verò Hieronymiano Canonic. Lucenſium perantiquo Nouembris *IV. Idus S.Leonis Papæ* celebritas reponitur, & conſonat Rabanus *IV.Idus Romæ depoſitio S.Leonis Epiſcopi.*

Aurelianis Mutoris Epiſcopi nomen malè ſcribitur in libris noſtris, cum vbique Monitoris ſit. Aliqua de eo habet Romanum M. vbi Baronius, Bedam, & Adonem adducit,hoc eſt Adonis appendicem. Sancti etiam Monitoris meminerunt Petrus de Natal. lib.xi.n.315.Maurolycius,Galeſinius,& Molanus ad Vſuardum. Plura de eo habet Sauſſayus, aliqua Sammarthani, qui duodecimum Aurelianēſem Epiſcopum recenſent circa finem quinti ſæculi, quos adire poterit huius Gallicæ additionis ſtudioſus

III. Idus Nouembris.

RAuenna Valentini. Feliciani. Octaui. Felicis. Ianuari. Erundini. Victorini. Felicis. Niſi. Iuliani. Vincenti. Ianuari. Giddini. Bonifatij martyris. Minace. Domni. Firmæ. Mariæ. Felicitatis. Feliciæ. Innocentiæ. Fortunatæ. Principe. Domnecelle. Clementine. Ianuariæ. Victoriæ. Alexandria Metropoli natalis Sancti Minatis. Et in Gallia Ciuitate Turonis depoſitio Sancti Martini Epiſcopi, & Confeſſoris. *Lugduno Galliæ depoſitio Verani Epiſcopi, & Confeſſoris.*

NOVEMBRIS 11.

EX Rauennatis Eccleſiæ monumentis potuiſset Vetuſtius martyrolog. pluribus his SS.martyrum nominibus ditari, quando poſitus Rauēnæ Ado in fronte martyrologij ſui Vetuſtius idem apponendum curauit, niſi eoſdem à ſuperaddita S.Martini celebritate interpolatos exhiberet martyrolog. Vetuſtiſsimum Antuerpienſe, quod omnino S. Villibrordi opera à Laurentio Epternacenſe ſcriptum Adonis ætatem antecedit, vt ex generali præfatione ad

Acta SS. T. 1. Bollandi clarum eſt. In hoc ita Rauennates vtriuſq. ſexus cælites ſignantur. *III. Idus. Nouembris. Rauēna natalis Felicis, Valētini, Nouelli, Octaui, Iauuarii, Herundinis, Saturnina, & Amnibonia. Gallia ciuitate Turonis Sācti Martini, Victurini, Felicis, Niſa, Iuliani, Vincenti, item Ianuarij, Goddini, Bonifacij, Miraſi, Domni, Firmi, Maria, Felicitatis, Felicia, Innocentia, Fortunata, Principia, Domnicella, Clementini, Ianuarie, Victuria. In Alexandria Sancti Minatis. Et in Lugduno Verani Epiſcopi.* Sine vlla verò interpolatione Rauennates martyres, ita ſcribūtur in M. Corbeienſi, quod interim libris noſtris conferre libuit, & differentias annotare. *III. Idus Nou. Rauenna natalis SS. Valētini, Feliciani, Octaui, Felicis, Ianuarij, Eurundini* (Erundini) *Victorini, Felicis, Niſei* (Niſi) *Iuliani, Vincenti, Ianuarij, Giddini, Bonifacia mart.* (Bonifatij martyris) *Minaci,* (Minacæ) *Domni, Firma, Mariæ, Felicitatis, Feliciæ, Innocentia, Fortunati,* (Fortunatę) *Principia, Domnicella, Clementini* (Clementinæ) *Ianuarię, Victurię* (Iuliani). Poſt Erundiniū M. Antuerpienſe Saturninū refert, & Amniboniā, quæ martyres sūt Africæ in pridianis Tabulis, & in hodiernis faſtis M. Corbeienſis, & librorū noſtrorū deſiderantur. Vnde nihil mirū ſi vltra xxvij Rauennates cælites ad xxix. extendātur in Vetuſtiſsimo M ſiquidē in Corbeiēſi xxviij ſunt, quia poſtremò Iulianus additur, in codicibus noſtris præteritus. Ex tanta cœleſtium pugilum claſſe Romanum M. non niſi Valentinum, Felicianum, & Victorinum exhibet, ſuffragantibus, vt ibi notat Baronius, Adone, Tabulis Rauennatis Eccleſiæ, & Hieronymo Rubeo. Sed Appendix Adonis, non Ado, habet tantùm *Rauenna SS. Feliciani & Victurini martyrum*, nec amplius Maurolycius, & Galeſinius. Neque ſupra Baronium aliquid addit Ferrarius in catalogo SS. Italiæ, niſi diuerſos hos eſſe à Valentino, Solutore, & Victore, de quibus agitur die huius menſis 13. An inter mulieres martyres Domnicella celebris illa ſit, cuius agonem cecinit III. Idus Nouēb. Vvandelbertus, ignorare me fateor. Domicella minima nominis differentia ita vocatur à Vvandelberto.

Exilium, flagella, minas, tormenta, necemq;
Pro Chriſto perpeſſa ſimul Domicella triumphat.

Victorem in Italia martyrem ita hoc ipſo die refert Menologium à Caniſio editum. *Commemoratio S. Martyris Victoris ſub Antonino Imperatore, & Sebaſtiano Duce pro Chriſti confeſſione in Italia paſſi.* aliumq; eodem die Victorem, cum Vincentio, & Mena recolit idem Menologiū. Sed Vincentius in Menologio Baſiliano Auguſtanus eſt, & Victor idem Italus, ſub Antonino paſſus, non cum Mena, ſeu Memna. Hic ſub Maximiano, vel vt habet Rabanus, ſub Diocletiano agonem ab eo deſcriptum perfecit, quamuis eodem die in Menologio illo veneretur vnico elogio ſimul comprehenſus. Ex Gręcis quidem Galeſinus accepit.

Alexandria. Diem feſtum S. Memnæ martyris eſſe vndecimū Nouembris Syris, Ægyptijs, Græcis, & Latinis teſtatur Bollandus ad diem 13. Ianuarij, qua die etiam obijt S. Ioannes Eleemoſynarius. Vnde pro nomine S. Miniatis in libris noſtris reponendum eſſe videtur *Mennę*, vel *Mennatis*. Menantem legit Maurolycius, ſed malè. Nam in Actis S. Menas dicitur, atq; ita etiam in narratione miraculorum S. martyris Menæ. Mennatem vocat Ado, ſententiam in ſanctum ex tabella dictam referens. Menam habet martyrol. Corbeienſe; niſi ita emendauerit Dacherius. Sanctus quidem Minates dicitur in martyrol. Antuerpienſi, vt in libris noſtris. Acta habet Surius ex Metaphraſte, & contractiora Petrus de Nat. lib. 10. cap. 48. Templum inſigne habebat in Ægypto, & maxima Alexandrię veneratione celebrabatur, vt ex adducta narratione miraculorū Timothei Alexandrini Epiſcopi deducitur. Paſſus eſt in Cotyentium Metropoli, vt narrant

Acta, vnde forte in libris noſtris Metropolis additur. Magnus martyr in Menologijs dicitur, & in Baſiliano Ægyptius quidem genere aſſeritur, & miles, qui Cotiaij Phrygiæ vrbe ſub Numerio Imperatore meruerit. In vita ſanctæ Apollinaris filiæ Imperatoris Arthemij die 5. Ianuarij apud Surium, non modo habetur, ad S. Menæ ſepulcrum peregrinationem in vſu fuiſſe, ſed vel Alexandriæ, vel non longè ab illa. Ita enim legitur cap. 6. *Eamus ad Alexandriam vſq. & Sanctum Menam adoremus.*

Turonis. Sancti ac Thaumatuagi Martini omnia ita nota ſunt, vt hìc aliqua repetere non expediat.

Lugduno. S. Veranus Epiſcopus recolitur, tam in Romano martyrol., quam apud Bedam, Vſuardum, & Adonis Appendicem. Epiſcopum non Lugdunenſem, ſed Gabalitanum affirmat Petrus de Natal. lib. x. cap. 50. At præter martyrol. Antuerpienſe, Corbeienſe, & noſtrum confirmat Lugdunẽſem Epiſcopum etiã Vetus Labbei Hagiologium, & pluribus proſequitur Sauſſayus. Alium verò fuiſſe Veranum Cauallicenſium Epiſcopum à Lugdunenſi probat Raynaudus in Hagiologio Lugdunenſi p. 85. vbi Petrum de Natalibus emendat. Alium quoque Veranum Venciẽſium Epiſcopum refert ad quem ſcripta ſit Hilarij Papæ Epiſtola à Baronio indicata. Hunc Lugdunenſem ad Dominum migraſſe putat anno Xp̃i 460. Raynaudus. Sammarthani eũdem numerãt in cathedra Lugdun. xxi. & ſubſcripſiſſe narrãtin epiſt. Ceretij, & Sabonij ad Leonem Papam, deq; eo ſcripſiſſe Gennadium cap. 63. de viris illuſtr: ex additis tamen ad Vetuſtius martyrol. non dubitarem.

II. Idus Nouembris.

IN Africa natalis Sanctorum Mauruli. Publi. Et in Cæſarea Cappadociæ natalis Sanctorum Germani. Theofili. Ceſari. & Sancti Euſebij.

NOVEMBRIS 12.

CArdinalis Baronius vir ſummus Bedam hìc redarguit, ſiue ſub Bedæ nomine martyrologiũ, quod Aurelium, & Publium Africæ cõſignauerit, cum Epiſcopi Aſiæ fuerint, atq; ita in Romani martyrol. ſacris faſtis reſtituit; putat enim primùm eſſe Aurelium Cyrenium martyrem, ſecundum vero Ælium, Publium, Iulium Deuelſi Coloniæ in Thracia Epiſcopũ, ex epiſtola Serapionis Antiocheni. Hos ſanctos Epiſcopos, ſiue martyres, ſiue ſtrictim confeſſores cõtra Apollinarẽ, & Cataphryges ſcripſiſſe, idẽ docet apud Euſebium lib. 5. Hiſt. cap. 19. Verùm cũ Epiſcopi illi Thraciæ fuerint, pro Africa minori labore ſubſtitueretur Thracia, ſi re vera hìc de illis ageretur, non vero de Africanis martyribus, vt præter Bedam ſcriptum vidit Galeſinius in mſſ. ab eo adductis, & retinet cum libris noſtris Rabanus II. Idus. *In Africa natale Sanctorum Inaruli, Publi.* M. Corbeienſe, in quo Africanis cælitibus Vincentius ita additur ità legit. *Pridie Idus Nou. In Africa natalis SS. Auruli, Publii, Vincentij. In Caſaria Cappadoriæ natalis SS. Germani, Theophili, Caſarii, & S. Euſeby.* Aliter verò retinet hos ſanctos martyres martyrol. Vetuſtiſſimum, & vt vereor librarij errore; cum S. Euticius, qui in Africa tantùm numeratur, etiam poſtridie repetatur cum S. Antonino Cæſarien̄ſi Cappadoce; quin Maurulius, & Publius inter Cæſarienſes computentur hoc ordine. *II. Idus Nouembris in Africa Eutici,*

tici. In Cæſarea Cappadociȩ Antonini, Murili, Pupli, Euſebi, Germani, Theophili, & Cæſari. Euticius hac certè die, vel poſtridie inter Africanos martyres nō refertur in libris noſtrsi, aūt Corbeienſi M. ſed die ſequenti inter Thraces. Maius negociū facit, quòd in Cappadocia Cæſareæ Germanus, Theophilius, & Cæſarius etiam ſupra referantur iij. Nonas Nouembris, vt hìc fruſtra iterari videātur. Sed vt aliàs diximus, cum ibi alij ſocij ſint, hìcq; etiam addatur Euſebius, vel diuerſi martyres ſunt, vel ex accepta à ſocijs in varijs diebus corona, ne diſiūgantur, repetita veneratione, recoluntur. Noſtrorum codicum, & Corbeienſis ſinceriorem lectionem confirmat Appēdix ad Adonem his verbis. *In Cęſarea Cappadocia natale SS. Germani, Theophili, Cæſarii, & S. Euſebii*, quos tamen in alijs martyrologijs memoratos inuenire non licuit, neq́. aliam lucem addere, niſi ſupra adducta confirmare, nimirùm diuerſum nomen Mauruli, ſiue Maurilij in Africanis martyribus nobis ſuadere, non eſſe Aurelium Thraciæ Epiſcopum, qui in faſtis noſtris recolitur, quod etiam confirmat kalendarium Hieronymianum perantiquum Canonic. Lucenſium, in quo legitur Nouembris *ÿ. Idus Maruli*. Non negarem tamen apud Caniſium ad oram martyrologij Rabani pro *Africa* ſcriptum eſſe in *Aſia*, & pro *Inarulo, Aureliū*; ſed vnde is cōtra plurium codicum fidem variā lectionem acceperit ignoro.

Idus Nouembris.

IN Tracia natalis Sanctorum Edicti. Euthecis. Felicis. Hermogenis. & Aggeſti. In Cæſarea Cappadociæ natalis Antonij. Gebennæ. Germane. Manicæ. Et Adriani cum ſocijs ſuis. In Rauenna ciuitate natalis Sanctorum Valentini. Solutoris. Victoris. *Et Rotanus Ciuitate in Gallia depoſitio Sancti Amanti Epiſcopi, & Confeſſoris. In Turonis Ciuitate Galliæ depoſitio Bricci Epiſcopi, & Confeſſoris*. Et alibi depoſitio Sancti Iacobi.

NOVEMBRIS 13.

MOnuimus, vel pridianas Tabulas librariorū vitio in martyrol. Antuerpienſi fortaſſe laborare, vel hodiernas; quoniā in Africa Euticius repetatur, & in Cappadocia Cæſareæ Antonius. Ita enim in illo ſcribitur. *Idus Nouembris. In Africa Eutici. & in Cęſarea Cappadociȩ Antonini. In Thracia Ediſti, Teſis, Felicis, Euticis. Item Felicis, Hermoginis, Egiſti, Zebennȩ, Germani, Mannirȩ, Andrani cum ſociis ſuis. Rauennis ciuitate Valentini, Solutoris. Galliæ ciuitate Rotonis depoſitio Amandi Epiſcopi. Turonis depoſitio Brictionis Epiſcopi. & alibi depoſitio S. Iacobi*. Propius ad codices noſtros ita accedit martyrol. Corbeienſe: *Idus Nou. In Thracia natalis SS. Ædicti, Eutici, Felicis, Hermogenis, & Agieſtis martyrum. Et in Cęſaria Cappadocię natalis SS. Antonii, Gebennę, Germani, Manniſæ, Adriani cum ſociis ſuis. Rauenna ciuitate natalis SS. Valentini, Solutoris, & Victoris. Et alibi depoſitio S. Iacobi Apoſtoli. Rotenas ciuitate depoſitio S. Amantij Epiſcopi, & confeſsoris. Turonis ciuitate depoſitio S. Bricciј Epiſcopi, & confeſſoris*.

Thracia. Euticium Africæ tribuit M. Antuerpienſe, tam in hodiernis, quam pridianis ferijs, & niſi lapſus librarij ſit, alius quidem à Thrace; qui enim Thra-

ciæ aſsignatur cum Edicto, ſiue Ediſto anteſignano, & Euthecis in libris noſtris pro Euticio vocatur; ſocios plures habet, & loco diſtinguitur. In ſocijs multa intercedit diſſonãtia inter libros noſtros & M. Antuerpienſe. Si quidẽ in hoc ſacri pugiles vndecim ſunt, quinque tantùm in illis, & martyrol. Corbeienſi: cum reliqui Cæſareæ Cappadociæ tribuantur. Deficit hìc ad emendationem, & lucem aliorum codicum fides. Rabanus enim S. Bricij tantùm meminit.

Cęſarea Cappadocię. Antoninum hìc Cæſarienſem Cappadocem numerat M. Vetuſtiſſimum, quem etiam pridie huius diei recenſuit. Vereor tamen, ne ex vrbe Cæſarea Paleſtinæ, Cæſaream Cappadociæ diuerterit, qui Vetuſtius martyrolog. concinnauit, & cælites inde translati ex Paleſtinis Cappadoces euaſerint. Menologium à Caniſio vulgatum non hoc die, ſed præcedenti ſub Maximiano Imperatore, (Maximino potius) Antonium, Nicephorum, Zebinam, Germanum, & Manatham virginẽ Cæſareæ obtruncatos refert, ſed an vrbs Paleſtinæ fuerit, vel Cappadociæ non exprimit. Romanum M. Cæſarienſes Paleſtinos recolit Antoninum, Zebinam, Germanum, & Ennotam virginem, ibiq. Baronius, Græcos in Menologio hac die teſtes adducit, cum Euſebio lib. 8. c. 19. Menologium quidem Baſilij die hoc 13. Antonini, Nicephori, Germani, & ſociorum certamen exhibet, ſed inter ſocios Manetho tantùm Scythopolitana numeratur, quæ ſiue binomia fuerit, ſiue nomen corruptum ſit, eadem eſt cum Ennata Romani martyrol.; vt ex agonis genere dignoſcitur. Nullus tamen in hoc Menologio palæſtræ locus exprimitur. Galeſinius, qui hoc ipſo Græco codice Baſiliano vſus eſt, Paleſtinos martyres Antonium, Zebinam, & Germanum cum Ennatha virgine ſeorſim numerat, deinde in Græcia Antoninum, Nicephorum, & ſocios. At eoſdem eſſe, ſignatus Paleſtinorum dies apud Euſebium tertius decimus menſis Dij, *quod eſt Idibus Nouẽb.* ſuadere poteſt: & quamquam non eiuſdem agonis Ennathas virgo ſocia dicatur, eodem tamen die nobili martyrio coronata narratur in Cęſarienſi vrbe, recrudeſcẽte ſub Maximino Imperatore, & Firmiliano Præſide perſecutionis incendio. Eoſdem hos putat ſanctos martyres, ad caput 9. libri de martyribus Paleſtinæ nuperus Euſebij interpres eruditus Valeſius cum iis, qui in Græcorum Menologio exprimuntur, licet Antoninum, non Antonium ibi dictum, ætate ſeniorem, non presbyterum, ſiue Sacerdotẽ animaduertat, & Manatho pro Ennate, & Nicephorum ſocium additum videat. Dies equidem agonis conuenit, nomen vrbis, & aliqua etiam ex martyribus nomina non valde diſcrepant, puta pro Antonio Antoninus, Gebenna pro Zebina, qui mulier non erat, ſed iuuenis patria Eleutheropolitanus, Germanus omnino conuenit, & Manices, ſeu Maneiſes, aut Mannires pro Manetho, ſeu Ennethe, vel Ennathe ſubſtitui poteſt. Supereſſet Adrianus, ſiue Andrianus cũ ſocijs, quorum neq. Euſebius, neq. Menologia meminerunt. Diuerſi ordinis fortaſsè martyres ſunt in eadem vrbe. Hæſitaui, proinde an Adrianus eſſet, qui cum Eubulo ex Regione Manganea Cæſarienſium martyrum certamina vltimus obſignauit apud eundem Euſebium de martyribus Paleſtinæ cap. xi. Sed duo videbantur obſtare, primum quòd Adrianus quinto die menſis Dyſtri, ideſt ante diem tertium Nonas Martias martyrium cõſummauerit; deinde quòd plures ſocij hic indicarentur, & Euſebius nonniſi Eubulam recenſuerit, qui ipſis Nonis Martij agonem compleuerit. Alius perinde Adrianus ſuccurrebat, qui ſub Decio Imperatore Cæſareę martyrium fecerat in Menologio Caniſii, ſed neq. ſocij vlli indicabantur, neq; dies conueniebat quarta Februarij. Immò in Menologio Baſiliano tertia die Februarij Adrianum eundem eſſe agnoſcebam, qui cum Eubulo in Vanea natus, leonibus obiectus, capite multatus Cæſareæ fue-

rit

rit, quemadmodum etiam Euſebius narrat. Nec diuerſus venerationis dies à ſententia dimouebat, quòd nō rarò apud Græcos diuerſo die à conſummato agone martyres venerari contingat. Vnde faciliùs Baronio eruditiſſimo acquieui, & pro Cæſarea Cappadociæ reſtituendam eſſe Cæſareā Paleſtinæ non detractaui; alios enim plures martyres ab his qui nominibus apud Euſebium exprimuntur, fuiſſe Cæſareæ coronatos docent, quæ idem ſubdit, vrbem totam fuiſſe humanis cadaueribus oſſibus, viſceribusq́. inſepultis refertam, inſtaurata ſub Firmiliano Præſide perſecutione. Vnde ſicuti Nicephorus à Græcis numeratus, inter il los eſſe potuit, quos Euſebius nominatim non exprimit, ita & Adrianū cum ſocijs reputaui.

Rauenna. Tres Rauennates martyres Valentinum, Solutorem, & Victorē hoc die recolunt cum Romano M. Beda, Vſuardus, Ado, & recentiores, inter quos Galeſinius animaduertit tres fuiſſe ſub Valentini nomine martyres Rauuenates. Primus, cuius meminerunt Acta S. Dalmatij, & hic cum Solutore, & Victore refertur, alter cum Feliciano ſupra iij. Idus Nouembris, tertius cum Nouale, & Agricola xvij. cal. Ianuarij ſub Diocletiano, primum feciſſe martyrium etiam Ferrarius ad hanc diem, animaduertit cum Romano martyrolog. ex tabulis Eccleſiæ Rauennatis. Victorem prætermiſit M. Antuerpienſe librarij fortaſſe incuria, vt facilè eſt credere.

Rotanus. Redonis in Armorica Galliæ S. Amandum Epiſcopum refert Sauſſayus die ſequenti xviij. Kal. in ſupplemento. Verùm Appendix ad Adonem Rotanis cū libris noſtris ita retinet Idibus Nouembris. *Rotanis ciuitate S. Amātij Epiſcopi, & confeſſoris.* Amantium pariter vocat M. Corbeienſe, ſed Amandū M. Antuerpienſe cum libris noſtris, & mſ. martyrologio S. Sauini de Leuitania die 13. Nouembris, *Rodenis ciuitate S. Amandi Epiſcopi, & Confeſſoris*, die tamen 14. nulla adducta auctoritate veneratum referunt S. Amandum ſeptimum Epiſcopum Redonenſem Sammarthani.

Turonis. S. Brici, ſiue Britij, ſiue Britionis confeſſoris, & in ſede Turonenſi S. Martini ſucceſſoris memoriam hoc die agunt ferè omnia latinorum martyrologia, & Hagiologium Franco Galliæ Labbei. Eius vitam habet Surius ex Gregorij Turonenſis lib. 2. Hiſt. Francorum: aliqua notat Molanus, & nonnulla Baronius, quæ vt notiora relinquimus. Quartum Epiſcopum Turonenſem numerant Sammarthani, anno Arcadij, & Honorij ſecundo.

Et alibi depoſitio S. Iacobi. Cuius nam S. Iacobi memoria hìc recolatur incertū mihi eſt, & ſi etiam eiuſdem depoſitio ſignetur in M. Vetuſtiſsimo ſine vlla alia additione. At martyrol. Corbeienſe preſſiùs ſignat Iacobum Apoſtolum; Fortaſſe S. Ioānis frater, cuius ſedem ſub Herode Tetrarcha in vrbe Cæſareæ Paleſtinæ memorat Menologiū Baſilij poſt biduum, hoc eſt die 15. Nouembris, & breuiſſimè Menologium Caniſij. Tranſlationem reliquiarum ſub depoſitionis titulo hìc memorari credere, quòd dies martyrij in aliud tempus inciderit vt diximus ad Indiculum Apoſtolorum.

XVIII. Kal. Decembris.

IN Eraclea ciuitate Traciæ natalis Sanctorum Clementini. Theodote. Filomini, & aliorum multorum, quorum nomina Deus ſcit. & Eracli.

Apertius

APertiùs, & vberiùs, quã libri noſtri hodiernos faſtos proſequitur M. Corbeienſe. *xviij. Kal. Decembris. In Eraclea ciuitate Traciæ natalis SS. Clementis, Clementini, Theodotæ, Philomini, & aliorum multorum, & ipſa die natalis S. Eraclij.* Strictiùs martyrolog. Antuerpienſe. *xviij. Kal. Decembris. In Eracla Clementini, & Theodoti, Filomoni.* Clemens, quem primo loco inter Heracleoticos martyres ſignat martyrolog. Corbeienſe, in aliis deſideratur. Martyrologium enim Romanum cum Beda, Vſuardo, Vvandelberto, & aliis recentioribus Clementinum, Theodotũ, & Philomenum tantum Heracleæ in Thracia venerantur, nec amplius addit Baronius. Clementium tamen non Clemẽtinum exhibet Maurolycius, quẽ Pontificem, ſiue Epiſcopum vocat, atque illi pariter Theodorum, & Philominum ſocios iungit. Vnde vero acceperit Clementium fuiſſe Epiſcopum me latet; ex vetuſtioribus accipere profitetur in Epiſtola ad Cardinalem Amulium. Clemẽtis non Clementini nomen videtur fauere martyrol. Corbeienſi, in quo Clemens & Clementinus diſtinti producũtur; ſed Clemens non alibi mihi comparet. Rabanus Clentinum dicit, niſi vitium librarij ſit, & ſupra alios Martialem, & Donatum exprimit, ſed poſt Eraclium. Petrus de Natal. cap. vltimo lib. xi. nu. 321. Ex vetuſtis martyrologijs Clementinum nõ Clementem agnoſcit. *Clementinus, Theodorus, & Philomenus mart. apud Thraciã ciuitate Heraclea paſſi ſunt xviij. Kal. Decembris.* In Kalendario Hieronymiano Lucẽſi ſupra adducto xviii. Kal. Decembris Dementini nomen legitur pro Clementino, qui magis ad Clementinũ, quam Clemenſium accedit. Plurimorũ, qui additur in libris noſtris M. Corbeienſi, & Rabano ſine nomine martyrum chorus in Antuerpienſe, & reliquis editis martyrologiis deſideratur.

Et Eracli. Seiunctim ab aliis Thraciæ martyribus Eraclius additur, tam in codicibus noſtris, quam Corbeienſi, & ſine alia additione, tanquam martyr ſub Natalis titulo veneratur: & licet in Appendice Adonis Epiſcopus, & confeſſor ita vocatur 18. cal. Nouembris. *Item S. Eracli Epiſcopi, & Confeſſoris,* apud Rabanum non modo martyr eſt, ſed neque ſeorſim, aut poſtremo loco numeratur, *xviij. Kal. Decembris. In Heraclea ciuitats Thraciæ natalis S. Clentini* (Clementini, vt ad oram libri norat Caniſius) *& Theodota* (Theodoti) *Filomini* (Philomeni) *Eracli, Martialis, Donati, & aliorum multorum ſanctorum.*

XVII. Kal. Decembris.

IN Africa natalis Sanctorum Secundi. Fidentiani. Varici, & Martialis. In Africa ciuitate natalis Sanctorum Siddini, Saturnini. Seruij. Calendionis. Galani. Primigeni. Secundi. Theodoti. Demetri. Parentis. Saturæ. In Antiochia natalis Sanctorum Donati. Reſtituti. Valeriani. & Fructuoſe cum alijs numero xij.

Duplicem

Digitized by Google

NOVEMBRIS 15.

DVplicem Afrorum martyrum turmam explicat hodiernę tabulæ in omnibus,quibus innitimur codicibus. Secundæ tamen claſsis locum agonalem martyrol. Vetuſtiſſimo debemus. *xvij. Kal. Decembris. In Africa Secundini, Fidentiani, Variſi, & Martialis. In Africa ciuitate Ipponēſi Sydidini, Saturnini, Serui, Kalendionis, Galani, Scolindi, Theodoli, Demigri, Parentis, Stratori. Antiochia Donati, Reſtituti, Valeriani, Fructuoſæ, Matronę, & aliorum xiij.* Ex primo Africanorum pugilum ordine tres tantùm recolit Romanum M. Secundum, Fidentianum, & Varicium,cui conſentire Baronius teſtatur Bedam, & vetera mſſ. Deficit tamen in illis Martialis,quem cum libris noſtris & Rabano ita profert Corbeienſe M. *xvij. Kal. Decemb. In Africa SS. Secundi, Fidentēni, Varici, Martialis. In Africa ciuitate nat. SS. Siddini, Saturnini, Serui, Calendionis, Galani, Primi, Genni, Secunda, Theodoti, Demetri, Parentis, Saturæ, Firmæ. In Antiochia natalis SS. Donati, Reſtituti, Valerianæ, & Fructuoſæ cū alijs duodecim. Depoſitio S. Machuti Epiſcopi.* Ex vtroque ordine Africanorum martyrem vnum refert Kalendarium perantiquum Hieronymianum *xvij. Kal. Secūdi, Saturnini*. Sed præterito Saturnino ita reliquos exhibet Rabanus *xvij. cal. In Africa natale SS. Secundi, Fidentiani, Varici, & Martialis.*

In Africa ciuitate. Nomen vrbis,quod incurioſus librarius omiſit, tam in libris noſtris, quam Corbeienſi Hippon eſt, vt retinet M. Antuerpienſe. Dubiū tamen remanet adhuc, an Hippon Regius vrbs Africæ maritimæ ſit Epiſcopalis D. Auguſtini ſedes, vel Hippon Diarrythos eiuſdem oræ ciuitas inter Tabracam, & Vticam. Maioris famæ primam fuiſſe, Regibus dilectam, vt cecinit Sylius Ital. lib. 3. & vnde Regij nomen acceperit, Geographis palam eſt, & hanc eſſe sine alia additione accipiendam putarem. Hipponenſes martyres decem ſunt in M. Corbeienſe, vndecim in libris noſtris quia in illo Primigenius deficit, à martyrol. Corbeienſi in duos martyres diuiſus, nempe Primum, & Gennum. Hinc tredecim martyres exurgerent, quia Firma in eodem M. poſtremo loco additur poſt Saturam, ſeu Stratorium, vt in martyrol. Antuerpienſi ſcribitur. Quia vero alibi in editis libris hi martyres nō comparent, neq; aliquas in nominibus differentias emendare, aut confirmare licet.

Antiochiæ. Donatum cum tribus ſocijs nominibus diſtinctis pręferunt vnanimiter codices,ex quibus Vetuſtius M. noſtrum confirmatur. Anonymi verò xij.in libris noſtris, & Corbeienſi computati,tredecim ſunt in M.Antuerpienſe, ex quo Fructuoſam,nō Fructuoſum legēdum eſſe monemur: præſertim addito Matronæ titulo: niſi hoc nomen martyris non conditionis fuerit; ſiquidem Matronæ proprium nomen frequens inter martyres fuiſſe, pluries in martyrolog. noſtro vſurpatum & quinquies in Menologio Caniſij docere poteſt.

XVI. Kal. Decembris.

IN Africa natalis Sanctorum Rufiniani, Marci. Valeri. Victoris. Pauli. Honorati. Donati. Barici. Vitalis. Ianuari. Iuſti. & alibi natalis Sanctorum Fidentiani. Martialis. Donati. Valeriani. Petiani. Item alio loco in Africa natalis Sanctorum Neri. Pauli. Adriani. Secundiani. Martialis

tialis. Victoris. Anteconi. Aureliani. Marcelli. Marini. Secundini. Fronloni. In Antiochia Auguſtini. Iuſti. Aurici. Pontiæ. Fructuoſæ. Matronæ. Fructæ. Vicentiæ. Marci. Ariſpici. Mariæ. Fiſtæ. Fortunatæ. Felicitatis. In Capua natalis Sanctorum Vitalis. Ianuarij. Iuſti. Aguſtiani. Iuſtæ. *Lugduno Galliæ depoſitio Euceri Epiſcopi.*

NOVEMBRIS 16.

A Capuanis martyribus ſacros huius diei faſtos exorditur martyrolog. Antuerpienſe; ex quibus etiam cæleſtium athletarũ agmen claudit. *xvi Kal. Decembris. In Capua Auguſtini, & Felicitatis. In Africa Vitalis, Ianuarÿ, Iuſtæ. Et alibi Videntiani, Marcialis, Donati, Valeriani, Poetiani, Secundiani, Ruſiani, Marci, Valeri, Victoris, Pauli, Honorati, Donati, Barici, Vitalis, item Ianuarÿ, Iuſti. Item Africa Neri, Pauli, Adriani, Secundiani, Marcialis, Victoris. Antigonæ, Aureliani, Marcelli, Marinæ, Secundinę, Frontoni. In Antiochia Auguſtini, Iuſtæ, Auricæ, Pontiæ, Fructuoſæ, Matronæ, Fructæ, Vincentię, Marcialis, Picimariæ, Foſtę, Formatæ, Felicitatis. Et in Capua Vitalis, Ianuarÿ, Iuſtę, Iuſti, Auguſtini. Lugduno Caſari Epiſcopi.* Repetitos Capuanos martyres infra ſimul iungunt, ſed imminutos Vetuſtius martyrolog. noſtrum, & Corbeienſe, ita inter ſe collata ad ipſius Corbeienſis normam. *xvi. Kal. Decēb. In Africa natalis Sanctorum Ruſiniani Marci, Valeri, Victoris, Pauli, Honorati, Donati, Barici, Vitalis, Ianuarii, Iuſti. Et alibi natalis Sanctorum Fidentiani, Martialis, Donati, Valeriani, Poctiani* (Petiani) *& natalis Sanctorum Nerei,* (Item alio loco in Africa natalis SS. Neri) *Pauli, Adriani, Secundiani, Martialis, Victoris, Victori* (deficit iteratum nomen in libris noſtris) *Anteconi, Aureliani, Marcelli, Marianæ* (Marini) *Secundi* (Secundini) *Frontoni, Maulini,* (deeſt in libris noſtris) *In Antiochia Auguſtini, Iuſtę, Auricę* (Aurici) *Pontiæ, Fructuoſę, Matrondæ* (Matronæ) *Fructæ, Vincentiæ, Marci, Aruſpici,* (Ariſpici) *Marię, Fiſtę, Fortunatæ, Felicitatis, Siluani* (deeſt Siluanus in libris noſtris) *Et in Capua natalis Sanctorum Vitalis, Ianuarii, Iuſti, Auguſtiani, & Iuſtæ. Lugdune Galliæ depoſitio Sancti Eucheri Epiſcopi, & confeſſoris.*

In Africa. Diues martyrum regio iterum plures martyres ad venerationem educit. Ex his Rufinum, Marcum, & Valerium tantùm recolit Romanum M. cum ſocijs, numero, & nominibus non expreſsis. Teſtes ibi venerationis hodiernæ adducit Baronius vetera mſſ. & Petrum de Natalibus, qui etiam lib. xi. nu. 322. Honoratum ita addit, *Ruffinus, Marcus, Valerius, & Honoratus martyres in Africa triumphum percipiunt xvi. Kal. Decembris.* Galeſinius præter tres à Romano martyrologio, Bellino de Padua, & Molano indicatos, Paulum, Honoriũ, Vitalem, & Ianuarium addit ex libris ſcriptis, Honorium, nempe pro Honorato reddens, ſicuti & Maurolicius, penes quem non niſi quatuor à Petro de Natalibus ſignati recoluntur. Ex his Rabanus non niſi duos profert. *Et in Africa Vitalis, Ianuarÿ.*

Et alibi. Hos etiam à primis Africanis ſeiũctos, alibi in eadem regione martyrium feciſſe ſuaderent verba illa in libris noſtris pro tertia Africanorum cælitum claſſe repoſita. *Item alio loco in Africa.* Fidentius Epiſcopus Patauinus (ſi tamen Fidentius cum Fidentiano idẽ eſt) S. Maximi ſucceſſor hac die memoratur à Ferrario ex Tabulis Eccleſiæ Patauinæ, & Scardeonio, qui tamen non martyr, ſed confeſſor in pace quieuerit;

quod

quod Bellino de Padua congruit in Patriæ Eccleſiæ monumentis, vt par eſt credere, verſato, qui hac ipſa die S. Fidentij Epiſcopi, & Confeſſoris, tertij Epiſcopi Patauini memoriam celebrat. Alium Fidentium Epiſcopum, & martyrem Armenum, Altini paſſum habet Petrus de Natalibus lib. x. cap. 66. & hac die viuicomburio coronatum, quem Maurolycius eundem eſſe putauit cum Fidentio Patauino: ſed nulli huic ſocij aſcribuntur, & nomen nonnihil variat. Fidentianus ſecundæ claſsis martyrum anteſignanus eſt, ſub quo in martyrol. Antuerpienſe ſexdecim commilitones numerantur, qui in libris noſtris, nonniſi quinque ſunt; alij enim in primo ordine referuntur: ex quo confirmari videtur, omnes tam primi, quam ſecundi ordinis cælites Africanos eſſe. Vitalis, Ianuarius, & Iuſtus, qui poſtremi ſunt in primo ordine librorum noſtrorum, primum ipſum ordinē conſtant in M. Antuerpiēſi, quod confuſum in vtroque choro fateri expedit ex aliorum codicum conſonātia.

Alio loco in Africa. Duodecim martyres, alterius loci in Africa Chriſtianos bellatores numerat M. Antuerpienſe, totidemq. habent libri noſtri: quatuordecim M. Corbeienſe, iterato nimirum Victore, & addito Maiulino cæteris prætermiſſo.

Antiochiæ. In Antiochenis etiā martyribus exuberat M. Corbeienſe: qui enim in Antuerpienſi decimotertio numero clauduntur, quindecim in illo ſunt. Differentia eſt, quòd Siluanus poſtremo loco indicatus in Corbcienſi, deſideratur in alijs. Ex duobus verò nominibus M. Antuerpienſis, tres in Corbeienſi conflantur: In illo ſcribitur *Marcialis, Picimariæ*: in hoc *Marci, Aruſpici*, ſiue potius Aliſpici, *& Mariæ*. Vnde excepto Siluano quatuordecim numerarētur in adductis omnibus codicibus. De Siluano, frequenter addito in M. Corbeienſi, aliàs ſuſpicionē noſtram dedimus. S. Barlaamū Antiochenū, Chriſtianæ fortitudinis Sceuolam hac die recolūt Græci in Menologio, ſed is in Vetuſtiori Martyrologio noſtro non memoratur.

Capuæ. Duplicem ſeriem ſanctorum, qui Capuanam Eccleſiam ſacro eorum ſanguine fœcundarunt, affert hoc die M. Antuerpienſe, quorum tamen nullibi memoriam inuenire licuit. Auguſtinum, & Felicitatem profert in limine laterculi M. Antuerpienſe, & in fine Vitalem, Ianuarium, & Iuſtum, qui Africani etiam in eodem codice ſunt, & iterum Auguſtinum, & Iuſtam. An fuerint ex ſanctis, qui in Diocletiani perſecutione ex Romana vrbe ad Campaniæ litus appulerunt, vt in Actis S. Sebaſtiani legitur, nō affirmarem. Hi cum multa millia fuerint, non vno in loco quieviſſe credibile eſt, & Capuam, quæ S. Athanaſio in epiſtola ad ſolitarios Metropolis erat Campaniȩ, facile eſt multos ſeceſſiſſe, ibiq. aliquos fuiſſe coronatos. Sed diuinandum non eſt. Qui bis dicitur Auguſtinus in martyrol. Antuerpienſi, Auguſtianus eſt in libris noſtris, & Corbeienſi M. ſed Auguſtinus apud Rabanum *xvi. Cal. in Capua natale Auguſtini.*

Lugduno. Cæſarium Lugdunenſem Epiſcopum habet M. Antuerpienſe in apographo noſtro pro Eucenio Rabani, ſeu vt libri noſtri habent Eucherio. Nullum Cæſarium Epiſcopum Lugdunenſem referunt, vel Sauſſayus, vel Raynaudus, vnde pro Cæſario reſtituendus videtur Eucherius ſenior, & iunior eadē die venerati. De his eruditè diſſerens videndus eſt idem Raynaudus in Lugdunenſi Hagiologio. S. Eucherij clariſſimi ſcriptoris memoriam agit Romanum M. cum Beda, Rabano, Vſuardo, Adone, & cæteris latinis hoc ipſe die 16. cal. Nou. Sammarthani Raynaudum ſequuti duos Eucherios, alterum ſeniorē, xx. Epiſcopum Lugdunenſem, alterum xxvij. iuniorem numerant, ſecundo tamen ſanctitatis titulum non attribuunt: de primo multa cumulant, & de ſecundo aliqua ad ipſius ætatem ſpectantia proferunt.

XV. Kal. Decembris.

IN Cappadocia Ciuitate Campaniæ natalis Sanctorum Auguſtini. Euſarij, & Felicitatis. In Nicomedia natalis Sancti Ammoni. In Aſia natalis Sanctorum Syriæ Matronæ. Teclæ virginis. In Ciuitate Hierapoli natalis Sanctorum Victoris, & Alſi, & Romulæ, quorum geſta habentur. Romæ TransTyberim natalis Sancti Cecili. In Nicomedia natalis Sanctæ Ammone. In Aſia natalis Sanctorum Diobidis Matronæ. Teclæ virginis, & Didæ. In Eraclea Ciuitate natalis Sanctorum Gregorij, & Victoris. In Ceſarea natalis Sanctorum Theodote. Alphei. Zachei. Romani. Carthagine Africæ Dubitatitij. Valentini. Sancti. Calendionis. *In Gallia Ciuitate Aurelianis depoſitio Aniani Epiſcopi, & Confeſſoris.*

NOVEMBRIS 17.

MAlus Geographus, noſtrorum codicum librarius, Cappadociam vrbem in Campania inuenit, nimirum ex breuiato nomine Cap. Cappadociam enormi errore cõflans; facile tamen tolli poteſt ex fide M. Corbeiẽſis, quod cum noſtro collatum primo loco producimus. *XV. Kal. Decemb. In Capua Ciuitate* (additur in noſtro Campaniæ) *natalis SS. Auguſtini, Euſurij* (Euſarij) *Felicitatis. In Nicomedia natalis S. Ammoni. In Aſia natalis Sanctorum Philea* (Syriæ) *Matronę, Tecla virginis. In ciuitate Hierapoli natalis Sanctorum Victoris, & Alfei* (Alſi) *& Romulę* (additur in noſtris quorum geſta habentur). *Roma Transtyberim natalis S. Cecilij. In Nicomedia natalis S. Ammoni* (ſanctæ Ammonæ) *In Aſia Sanctorum Diobidis, & Dida*) Matronæ, Teclæ virginis, & Didæ). *Et in Heraclea ciuitate natalis Sãctorum Gregorię,* (Gregori) *Victoris, & Gemini* (deeſt Geminus) *In Cæſarea natalis Sanctorum Theodora, Alphei, Zacchei, Romani. Cartagine Africa Dubitati, Tuſci,* (deeſt Tuſcus) *Valentij* (Valentini) *Sancti Calendionis, Montani* (deeſt Montanus) *Aurelianis ciuitate depoſitio Aniani Epiſcopi, & confeſſoris.* Capuanos martyres hic nõ habet martyrol. Antuerpienſe, eos ſiquidẽ pridie recoluit, Auguſtinum nempe, & Felicitatem, Euſurium, ſiue Euſarium libri noſtri, & M. Corbeienſe addunt, æquè mihi cum alijs aliundę ignotos. Vetuſtiſsimũ ergo illud ſacras hodiernas Tabulas, in multis varias à noſtris, ita ſignat. *XV. Kal. Dec. In Nicomedia Ammonis. Et in Aſia Matronę, & Teclę virginum. Hierapolim Victoria, Albos, & Rumuli, Ammoni, Roma, Tranſitę, Herabę, Cecili. Nicomedię Sanctorum Diophidis, Matronę, Tolla, Dida. In Eraclea Gregoria, Victoris. In Cęſarea Theodote, Alſi, Saccei, Romani. Kartaginis Africa Dubitati, Tuſci, Valentini. Et in Græcia Sancti Galendionis. In Gallijs Aureliani Epiſcopi, & Confeſſoris.*

In Nicomedia. Nicomedienſem Ammonium, præter quam in allatis codicibus memoratum, alibi non inuenio, niſi in Molani additionibus ad Vſuardum ex Vetuſto martyrol. Cameracenſe.

In Aſia. De Tecla celebri in Aſia martyre egimus ad diem 23. Septembris, vbi etiam huius nominis plures fuiſſe

martyres

Digitized by Google

martyres annotauimus. Die vero 12. eiuſdem menſis ex Adonis Appendice Diophilam Matronam, & Theclam virginē in Aſia veneratas adduximus, quas Nicomediæ præferunt illo die codices noſtri. Martyrol. Antuerpienſe non modo virginitatis laude Teclam ornat, ſed etiam Matronam. De Tecla hac ipſa dic ita Maurolycius. *Item S.Theclæ virginis*. Phileam, quæ Syria in libris noſtris dicitur, alibi memoratam non video, niſi Diophila ſit malè à librario habita, quæ Matronæ, & Theclæ ſocia in Aſia fuerit.

Hierapoli. Victoris, Alphi, & Romuli res præclarè geſtæ, tempore quo vetuſtius noſtrum martyrologium concinnatum ſuit, præ manibus erant: nunc me latere fateor. Hierapolim Phrygiæ intelligerem, quòd alij martyres ibi coronati in Vetuſtiori noſtro alibi memorentur.

Romæ Tranſtiberim. Vniſoni ſunt in Tranſtiberini Cecilij veneratione libri noſtri, & Corbeienſis. Antuerpienſe vero M. pro verbis illis *Tranſtiberim natalis*, duo martyrum nomina inſerit *Tranſitæ, Herabæ*. Vtra lectio melior ſit aliorum codicum multiplex fides docere poterit. Vereor ne ex nomine Cæcilij librarius pro Tranſita, & Hereba repoſuerit Tranſtiberim, quia in ea regione domus S. Cæciliæ clariſsimæ martyris fuerit, vt in eiusdem ſanctæ translatione ſub Paſchale I. legitur apud Boſium. Cæcilium Romanum martyrem alibi non legi.

Nicomediæ. Iterum Ammonius Nicomedienſis producitur in M. Corbeienſi. In Antuerpienſi verò Ammonius inter Hierapolis cælites reponitur, non Nicomediæ. Aptius fortaſſe in libris noſtris *Sanctæ Ammonæ* memoria agitur, & repetio S. Ammonij tollitur.

In Aſia. Diobidem, & Didam Aſianos martyres tantùm indicat hac die M. Corbeienſe. Preſſius locum agonis in Aſia Nicomediam ſignat M. Antuerpienſe, & Diophidi (ita enim legit non Diobidi) ſocios addit Matronam, Tollam, & Didam. Libri noſtri conſonant, ſed pro Tolla Teclā virginē exhibent, quæ cū hoc ipſo die in Aſia iā ſupra memoretur, ne ocioſè repetatur, faciliùs Tolla virgo ſubſtituenda videtur pro Tecla.

In Eraclea. Gregorium, & Victorem æque refert M. Antuerpienſe, ac noſtrū. Corbeienſe Geminum addit aliis ignotum. Eracleam Ponti inter plurimas huius nominis vrbes, vt pote celebriorē acciperem, & quia in Ponto ſub Diocletiano talis martyrum laniena fuerit, vt *ipſo dicto*, quæ geſta ibi ſunt, incutiaut horrorem, quemadmodum Euſebius notat lib. 8. Hiſt. cap. 12. Confirmat coniecturam noſtram Appendix ad Adonem, in qua legitur XV. cal. Dec. *Item Natal. S. Gregorii Epiſcopi, & martyris, apud Pontum*.

In Cæſarea. Paleſtinæ martyres Cæſarienſes fuiſse Alphæum, & Zacchæum dubitare non ſinit Euſebius Cæſarienſis lib. de martyribus Paleſtinæ interprete Valeſio. Cap. enim primo poſt Procopij primi illius vrbis martyris recenſitum agonem, ex plurium numero confeſsorum hos fortiſsimos pugiles ſelegit ad hiſtoriam, quos poſt omnis generis tormenta abſciſsis capitibus interijſſe ſignat xv. cal. Decembris. Additur Romanus ſtatim cap. 2. apud eundem Euſebium, quia eodem die paſſus eſt, & Paleſtinus Cæſarienſis Eccleſiæ Diaconus fuit; quamquam fortiſsimo, ac prodigioſo certamine Antiochiæ non Cæſareæ agonem compleuerit. Huius certamen idē Euſebius alibi narrauit, nempe lib. 2. de Reſurrectione, & Aſcenſione Chriſti, vbi quædam adduntur, quæ in libro de martyribus Paleſtinæ, vel 8. Hiſtoriæ deſiderantur. Ibi Valeſius eruditus eiuſdem interpres, & ſcholiaſtes errorem Græcorum in Menæis arguit, qui duos Romanos martyres, eodem die Antiochiæ coronatos, diſtinguunt, & miratur id Baronio placuiſſe in notis ad martyrolog. Equidem Menologium à Caniſio editū die ſequenti 18. duos Romani nomine pugiles præfert exciſa lingua loquentes,

dum tamen vnum tantùm cum puero coronatũ refert Menologium Baſilij. Duos in Vetuſtiori noſtro Romanos numeratos video: alterum hoc die xv. Kal. veneratum, alium die ſequenti. Sed ex his quæ ibi affert Rabanus, vnus eſſe videtur, in hodiernis faſtis fortaſſe numeratus, ne à ſocijs apud Euſebium diſiungeretur: ſequenti verò die, quia natalis eius fuit. Alpheo, & Zaccheo Diacono Gadirenſis Eccleſiæ Micheam ſocium addit idem Menologium Caniſij, & inter Eccleſiarum præſules numeratos fuiſſe ex codẽ primo capite Euſebij elici poſſe videtur, quamquam cap. 6. lib. 8. Eccleſiarum Antiſtites enumerans, nõ modo Epiſcopos, ſed præsbyteros Diaconos, Exorciſtas, & Lectores complecti videatur. Quæ nam verò fuerit Theodota, quæ in Corbeienſi, & Antuerpienſi MM. Zacchæum, & Alpheum præcedit, cum apud Euſebium, aut Græcorũ Menologia, hoc die non memoretur, ſubijt dubitare, an Theodoſia Cæſarienſis ſit mater Procopij martyris, quam Græci venerantur die 8. Iulij: ſed duodecim mulieres ordinis ſenatorij, eodem tempore obtruncatæ, hic non referuntur. Theodoſia etiam virgo Cæſareæ coronata apud Euſebium habetur cap. 7. ſed quarto nonas Aprilis. Non Theodotam, ſed Theodotum, æque mihi ignotum, habẽt libri noſtri; huius non meminit Romanũ martyrologium, dum Zacchæum, & Alphæum recolit.

Cartagine. Dubitatus Tuſcus, & Valentinus Carthaginẽſes martyres numerantur in martyrol. Corbeienſi, & Antuerpienſi. In codicibus noſtris deeſt Tuſcus vitio librarij, qui Dubitatium ſcripſit pro Dubitato, & Tuſco. Galendionẽ, ſiue Calendionem in Græcia, non Africa repoſuit martyrol. Antuerpienſe, ſæpe, vt diximus, in diſtinguendis locis magis accuratum, & ſocium illi addit Montanum Corbeienſe martyrol.; ſed apud Græcos Galendionem non dum licuit inuenire.

In Gallia. Sancti Aniani Epiſcopi Aurelianenſis vetus FrancoGalliæ Hagiologiũ diſertè hoc die meminit, ſicuti Romanum martyrologium, Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, & recentiores. Aliqua hic notat Baronius, & pluribus Sauſſayus S. Aniani geſta proſequitur. Antuerpienſe martyrol. ſcripturæ vitio laborat; qui enim Anianus fuit, dicitur Aurelianus, Epiſcopalis ſedis nomine vocatus, non proprio. Sancti Aniani vitam habet Surius poſtremæ Colonienſis editionis T. xi. ex Tabulis Eccleſiæ Aurelianenſis, quem floruiſſe teſtantur tempore S. Leonis I. De eo Sammarthani inter Aurelianenſes Epiſcopos pluribus agũt ex Gregorij Turonenſis Hiſt. lib. 2. & poſt vrbem ſuã ab Attilæ ſæuitia liberatam in Domino obijſſe referunt 17. Nouemb. an. 453. tumulatum in æde B. Petri Apoſtoli, nũc dicta ab eius nomine Regalis collegiata S. Aniani in vrbe.

XIIII. Kal. Decembris.

IN Antiochia Ciuitate Romani Monachi. Barale, & Iſici martyris; & in Spania Corduba Ciuitate Aciſcli martyris. Hac die colliguntur ibidem Roſæ. Et in Ceſarea Bonoli Victoris. Maximi. Luciani. Caſteri, & Marciani. In Eraclea item Caſteri, & aliorum xl. Et in Tuſcia Lucca Ciuitate depoſitio Sancti Frigiani Epiſcopi.

Plures

NOVEMBRIS 18.

PLures cælites purpuratos, Romani nomine inſignitos, diuerſis diebus & locis recolit M. Vetuſtiſſimũ, de quibus illud uſurpari aptius poteſt, quod ad inanem gloriæ oſtentationẽ ille dixit *Fortia facere, & pati Romanũ eſt*. Quæ enim fortiter paſſi ſunt Romani duo à Græcis celebritati in Menologio, à Caniſio edito, quamque generosè vterque fidem Chriſti teſtatus ſit, nemo non mirabitur, niſi ex vnico Antiochiæ coronato martyre Romano, duos Græci conflauerint, vt pridie huius diei diximus. Duos, vel vnicum duplici die recolit martyrol. noſtrum: vnum nempe cum Euſebio xv. Kal: alterum hoc ipſo die, quem etiam ita memorat martyrol. Antuerpienſe. *XIIII. Kal. Decembris. In Antiochia natalis Romani, Barili, & Iſici martyris. In Spanis Cordoba ciuitate Aſciclę martyris. In Cæſarea Beuoli, Victoris, Maximi, Luſiani, Cartheri, Marciani. In Heraclea item Cartheri, & aliorum xl.* Nec diſſimilia habet M. Corbeienſe *XIV. Kal. Decembris. In Antiochia ciuitate Romani Monachi, Baralæ, & Heſychij mart. In Hiſpania Cordubæ ciuitate Aciſclæ martyris. In Cæſaria, Bonuli, Victoris, Proximi, Luciani, Cartherij, & Martiani. In Heraclea item Cartherij, & aliorum xl.*

Romani Monachi. Ad alterius Romani Cæſarienſis Diaconi diſcrimen Monachus hic videtur appellari. Quamquam enim vtriuſq; Romani acta ſimul confuſa facile eſſe potuerint, etiam apud Prudentium, ſicuti de Sanctis duobus Hippolytis animaduertit doctiſſimus Baronius; vnicum tamen eſſe Romanum, Cęſarienſem Diaconũm adductę à Valleſio rationes credere non compellunt. Non ſemel Euſebius inculcat Romanũ, cuius certamen deſcribit c.2. de martyr. Paleſtinæ, eiuſdẽ regionis fuiſſe indigenam, & tanquã Paleſtinũ, licet Antiochiæ martyrio defunctum, xv. cal. Decembris inter Paleſtinentes martyres recenſuit. Alium verò Monachum Antiochenſem deſcribunt Acta apud Petrum de Natalibus ex proceribus illius vrbis, qui metu populi in carcere præfocatus fuerit, iuſſu præfecti Aſclepiadis xiiij. Kal. Decembris. Sed ne geſta ab alijs recentioribus accipiamus, ſed ab ipſo Euſebio, repetenda ab ipſo ſunt. Is octaui lib. Hiſt. de Paleſtino, ſeu primo affirmat coram Imperatore, lingua abſciſſa in carcerem detruſum, cum eiuſdem Imperatoris, nempe Diocletiani iam Vicennalia adeſſent, fractis laqueo faucibus vitam dediſſe. Nihil ibi dicitur de Pueri Chriſtum teſtantis martyrio, nihil de martyre abſciſſa lingua loquente, aut de igne cælitùs extincto annotatur; quæ tamen ab eodẽ Euſebio de alio Romano martyre videntur memorata in libro, ſeu ſerm. 2. de Reſurr. & Aſcenſ. cap. 92. Quinimo alterutrius certaminis diuerſa adducitur cauſa. Romanus Diaconus Cæſarienſis dicitur, eo ipſo temporis articulo, quo Eccleſiæ deſtruebantur, & perſecutionis initio, Antiochiam ingreſſum eſſe, dumq; ingẽtem multitudinem virorum ſimul, ac mulierũ cum paruulis ſacrificare Idolis vidiſſet, diuino zelo tactum inclamauiſſe, & illos obivrgaſſe, vnde ad tribunal raptum igni ſtatim tradẽdum eſſe decerneretur. Aliũ verò ab Euſebio ſerm. 2. de Reſurrect. & Aſcenſ. memoratum, nõ ob hanc cauſam martyriũ ſubijſſe narratur, ſed quòd Eccleſiam Antiochenam ex plurimorũ caſu, & fidei abnegatione periclitantem vidiſſet, ſe vltro obtuliſſe ad certamen. Additur etiã quòd non ſtatim ad ignem dãnatus ſit, ſed omnia prius tormentorũ genera pertulerit, tanta vni Iudex impertiens, *quanta omnibus, qui fuerant ſuperati.* Extra vrbẽ ad viuicomburiũ deinde perductũ eſſe dicitur, & cũ ignes accendi vi pluuiæ, & tempeſtatis non potuerint, Tyrannum propterea illũ liberari iuſſiſſe narratur; ſed Iudicem illi linguam pręcidi voluiſſe, & in carcerẽ retrudi; vbi prodigiũ illud acciderit, hoc eſt, vt

qui

Digitized by Google

qui anteą balbus, ac lingua impeditus erat, deinceps rectiſſimè, & ſine lingua queretur. Veriſimilius autem eſt, ſanctũ athleatam antea ſolitarium(religioſus di. citur apud Euſebium ex verſione Sirmundi) ſponte proſilientem ad certamẽ, diuino ſingulari impulſu id peregiſſe, ac Deum pro cauſa ſua periclitanti præcipuè adſtitiſſe, & prodigia addere voluiſſe: puerũ nẽpe, de veritate fidei interrogatũ, teſtimoniũ dantẽ, tùm voce,tùm ſanguine.Quomodo verò Euſebius, qui in libro de martyribus Paleſtinis iteratò docuit, Romanum illum fuiſſe Diaconũ Cæſarienſem, ac Paleſtinum, aliũ Romanum, quem in ſerm. de Reſurr.& Aſcenſ. etiam oratorio ſtylo laudat, ſi Cæſarienſis fuiſſet, talem eſſe tacuiſſet, & cũ Peregrinũ tãtùm illò aduenisse notaret? & dũ ſua magnificare eſt aſſuetus, tãtum patriæ ſuæ decus prætermictere voluiſſe credendũ eſt.Romano Diacono abſciſsã fuiſſe linguã pariter quidã docet Euſebius, non tamen abſq.lingua locutum. Ignis tormentum infrequẽs martyribus nõ erat, neq; linguæ abſciſſio, vt præter alios in Menologio Caniſij proximo die 19. in Heliodoro martyre legi poteſt. An Antiochenus, vel potius peregrinus, & monachus Romanus in carcere occiſus ſit laqueo, Euſebius non docet in adducto 2. lib. de Reſurr.& Aſcenſ. In eo ſanè Acta S. Romani Monachi diſferunt apud Petrum de Natal. lib.x. cap. 75. quòd illum Antiochenum,& nobili proſapia ortum affirmet, Euſebius verò peregrinũ illò aduenisse perhibeat. Qua propter, quæ vir doctus Valeſius in Not. ad cap.2. Euſebij de martyr. Paleſtinæ argumenta profert, cõfuſa quidem vtriuſq; Romani acta in menologio Caniſij, & apud Prudentium ſuadere poſſunt, non tamen vnum tantùm Romanũ eſſe mea ſententia conuincunt. Romanũ, Monacum nuncupatum, illum fuiſſe, qui cum puero,in teſtimonium adducto,martyrium ſubijt, Barelæ ſocij nomen hic ſuperadditum probat. Baralas enim infans dicitur apud Bedam, Adonem, & Vſuardum, qui teſtimonium Chriſto fecit, & ante Romanum, aſtante matre, & hortante ad coronam, abſciſſo capite triumphauit. Puerum adhuc ferè lactentem pingit Prudentius, & infantulum vocat Rabanus. De Romano,& Baralo cum Zocio præsbytero, & aliis egit etiã martyrol.noſtrum ad diem 15.Februarij: de Heſychio vero alio ſocio Romani Antiocheni ſeorſim agunt martyrologiũ Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, ac recentiores, Petrus præcipuè de Nat. lib.x. cap. 76.

In Hiſpania. S.Aciſclum cum Victoria Cordubẽſem martyrem recolit martyrol. Romanum cũm Beda,Vſuardo,& Adone die præcedẽti xv. Kal. vbi aliqua Baronius cumulat ex Breuiario Toletano, & alijs ſacræ Hiſpaniæ ſcriptoribus. S.Aciſclum quidem, nihil de Victoria addens,memorat ita Prudentius

Corduba Aſciſclum dabit, & Zoellum.

Neque Victoriam hac die indicat etiam M.Vetuſtius noſtrum cum Aciſclo,ſicuti neque M.Antuerpienſe, aut Corbeienſe: cum tamen prodigium erumpẽtium Roſarum feſto die SS. Aciſcli, & Victorię referant Vſuardus, & Ado, ex quibus Maurolycius, & Galeſinius acceperunt. Id in Rom. martyrolog. præteritum innuunt libri noſtri breuiſſimè, Aciſclo tãtum tribuentes his verbis, *Hac die colliguntur ibidem Roſa*, quemadmodum Vſuardus, & Ado addunt, *ad commendationem precioſę mortis*. Acta SS.Aciſcli, & Victoriæ habet Ioannes Tamayo in Martyrologio Hiſpanico ex tribus mſſ. antiquis legendarijs die xv. cal. Decembris, ad quorum calcẽ hæc legi teſtatur. *Eorum paſſio euenit anno CCCIII. Imperante Diocletiano. Ad quorum tumulos olim in die commemorationis eorum, Roſa diuinitùs orta colligebantur ad laudem D. N. I. Chriſti*. Quæ adducta velim ad prodigioſam Roſarum eruptionem ex Cordubenſibus monumentis confirmãdam, ac vt martyrolog. illud me vidiſſe cordati lectores ſciant, neq. ignauiæ arguãt,ſed cõſultò me illũ alibi prætermiſſe voluiſſe

voluiſſe pat iantur. Roſis, & malis Februario menſe à Dorothea martyre ad Theophilum tranſmiſſis, eundem ſibi martyrẽ Deum aſciuiſſe, Acta illius narrant. Coronas coruſcantes Roſis, & lilijs albeſcẽtes Cęcilię,& Valeriano Cælitus allatas dedit Angelus, & in paſſione eius legitur, quarũ odore illectus etiã Tiburtius prima hauſit Chriſtianæ veritatis indicia. In Roſa per annũ ſeruante viriditatẽ ſuam, Deiparã aliquãdo aſſenſum præbuiſſe, Immaculatæ Conceptionis ſuæ octauũ venerabilẽ diem eſſe, auctores docent à Raynaudo adducti in Pietate Lugdunẽſi pag. 323: vt hinc nõ ſemel Roſis ad excitandam, ſiue fouendam pietatem vſum eſſe Deum appareat; Præcipuè verò ſacros ſcriptores martyrij decorem, ſacrumque martyrum ſanguinem, & paſſionem Roſarum coronã dixiſſe teſtis eſt Sãctus Cyprianus ep. 9. Ibi enim Eccleſiam laudans, & in Eccleſia fidelium candidos mores, & purpurea martyrum certamina, inquit, *Floribus eius, nec lilia, nec Roſæ deſunt*. In SS. Aciſcli, & Victoriæ tumulis enaſci conſueuiſſe Roſas refert etiam die 17. Nouembris Sauſſayus, antequam eorum corpora ex Hiſpania in Galliam, & ſub Carolo magno Toloſam aſportarentur. Vnde per feſtiuas Roſas, hyeme iam incipiente ad Aſciſcli tumulum ſponte ex ortas, aliquos ad fidem vocatos, plures in fide roboratos, par eſt credere.

In Cæſarea. Sex Cæſarieñſibus martyribus in libris noſtris indicatis, ac à MM. Antuerpienſi, ac Corbeienſi confirmatis, nil addere licuit, neq; ex Cæſarienſi Euſebio, neq; alijs.

In Heraclea. Ponticam Heracleã ex aliàs dictis intelligimus. Caſteriũ cũ Anonymis xl. alibi indicatũ nõ habemus, præterquam in Appendice ad Adonem hoc ipſo die xiv. Kal. *In Hiſpanijs ciuitate Corduba S. Aciſoleni* (lege Aciſcli) *Item Eraclea S. Cortheri, & aliorum xl.*

S. Frigiani. S. Fridianum, ſeu Frigianum, (ita enim vocant aliqua vetuſta monumenta) Epiſcopum Lucenſem, & præcipuè in Aquis Thaumaturgum hac die Eccleſia illa veneratur, nõ quo feliciſsimi eius obitus ſit natalis, quemadmodum ſignauit Petrus de Nat. lib. x. c. 78. ſed ſolemnis tranſlationis dies. Vnde quæ depoſitio dicitur, repoſitio potius vocanda videtur. In vetuſto quidẽ Lucenſis Eccleſiæ Kalendario, Vetuſtiori noſtro M. præfixo, ita eius depoſitio notatur *xv. Kal. Aprilis depoſitio S. Frigiani*, dum hoc die xiiij. Kal. Decembris tãtum ſcriptum eſt, *Sancti Frigiani Epiſcopi, & Confeſſoris*. Hæc etiam ad amuſsim retinet Kalendariũ Hieronymianũ perantiquum Canonic. Lucenſiũ, & diſertè patent in eius vita tum ex pluribus hædinis codicibus Canonicorum eorundem Lucenſium, tum ex vetuſto noſtro Hagiologio. Tranſlationem hanc ſuperadditam putarem M. Vetuſtiſſimo in codicibus noſtris ab Eccleſiæ Lucenſis clericis: nec tamen eam eſſe crederẽ, quæ in dedicatione Baſilicæ S. Fridiani celebrata eſt ab Eugenio III. anno 1146: quia recentior hæc videtur, quam codicũ noſtrorum characteres patiãtur, & quia diuerſa die, puta vj. Idus Februarij cum illius Baſilicæ conſecratione recolebatur; potius verò eam exiſtimarem, quæ ſub Ioanne Epiſcopo ex prodigio mortuæ excitatę puellæ ſolemniter peracta fuit: cum huius Epiſcopi iuſſu ſolemnis tranſlationis dies celebrari cęperit die xiiij. Kal. Decembris, vt antiqui hædini codices paſſionales Canonic. Lucenſium apertè docent. Hanc tranſlationẽ Franciottus noſter in Hiſt. SS. Lucenſium, & vita S. Fridiani refert in annũ DCCLXXXII, quamuis paulo recenſiorem fuiſſe nos validis rationibus ducti exiſtimauerimus in dypticis Lucenſis Eccleſiæ nondum editis. Extat S. Epiſcopi vita per lectiones diſtributa in eius officio Florentiæ edito 1590, in qua diſertè docetur S. Virum extremum mortalis vitæ diem compleuiſſe die xv. Kal. Aprilis: & tamen in die celebratæ tranſlationis S. Fridianũ venerantur Romanum martyrologium Maurolycius, Molanus, Galeſinius, & alij. Plura habet Ferrarius in catologo SS. Italiæ, & Franciottus idem in Hiſtor. SS. Lucenſium, noſq; Deo dante fuſiùs omnia proſequemur in Dypticis noſtris.

In

XIII. Kal. Decembris.

IN Ceſarea Maximi. Muciani. Neoferi. Tubis. Ianuarij. Vitalis. Caſteri. Marciani. Dicenti. Zefori. In Eraclea Sanĉte Mulieri, cum Viduis numero xl. *Auguſtiduno Simplici Epiſcopi:*

NOVEMBRIS 19.

HÆrebā anceps, cui nam Cæſareç tribuendi eſſent decem pietatis athletæ, qui in libris noſtris Cæſarienſi vrbi tribuuntur. An Paleſtinę, vel Mauritanię, vel Cappadociæ. Cum autem eorum ſingillatim Euſebius de martyribus Paleſtinæ non meminerit, Cæſaream Paleſtinēſem reijciebam, nòn ita tamen cōſtanter, vt inter plures anonymos ab eodem Euſebio indicatos, & præteritos contineri non poſſent. Martyrol. Corbeienſe nulla pariter addita diſtinctiua nota Cæſariam, ſiue Cæſaream ita exprimebat. *XIII. Kal. Decembris. In Ceſaria Maximi, Mutiani, Neoferi, Tobis, Ianuarij, Vitalis, Carterij, Martiani, Dicenti, Zephori. In Heraclea Sanctæ Mulieris, cum ſex ſuis quadraginta. Auguſtoduno Simplicij Epiſcopi.* Dubitationem abſtulit martyrol. Antuerpienſe, quamquam in recenſenda martyrum turma nonnihil mutilum compareat; illos enim Cæſareæ Cappadociæ, ita diſertè aſſeruit. *XIII. Kal. Decembris. Ceſarea Cappadociæ Maximi, Muciani, Neophiti, Tobis, Ianuarij, Vitalis, Ianuarij, Dicenti, Zophori. In Eracla Sanctæ mulieris cum viduis numero xl. Auſtiduno Simplici Epiſcopi.* Deficiunt in Cæſarienſium ſerie Carterius, & Martianus, & pro his alter Ianuarius additur; in alijs à libris noſtris non differt. Verùm Rabanus, qui Cappadociæ vrbem confirmat, nonniſi tres cælites Cæſarienſes habet. *XIII. Cal. In Cæſarea Cappadociæ natale Maximi, Muciani, Neophiti, & aliorum xl.* Anonymis his Cæſarienſibus ſuccenturiatas Heracleoticas ſanctas viduas ſciunctim in libris noſtris numeratas vix eſſe dubitarem.

In Eraclea. Ex proximitate Regiæ Nicomedienſis vrbis in Bithynia Heracleam Ponti accipio, vbi non parua fidelium laniena ſub Diocletiano fuit. An vero ſanctæ Mulieris proprium nomen ſit, vel Sācta, vel mulier, vel vtraq; non benè liquet. Facile eſt propriūreticeri, & appellatiuū tantū apponi, vt ſcilicet à viduis xl. diſtingueretur, matrona, ſiue ſancta mulier viro iuncta. Quadragenæ verò Viduæ, à reliquis mulieribus diſtinctæ, & vno choro trucidatæ ſanctam aliquam viduarum ſocietatem innuunt, quam alibi, ſaltem tam numeroſā, me legiſſe non memini, niſi apud Euſebium de laudibus Conſtantini cap. xvij. Numerat is inter miranda Dei opera poſt Eccleſiarum euerſiones, ipſis etiam viuentibus perſecutoribus, eaſdem illuſtriores, vel à fundamentis erectas, vel renouatas, & poſt tantas fidelium clades ſacrarum mulierum non minus, quam virginum floruiſſe Gynæcea. *Qui* inquit ex eiuſdem Valeſij verſione, *poſt tot, ac tantas perſecutionis procellas, & in ipſo diſcriminum feruore innumerabiles veræ philoſophiæ ſectatores, Deiq. cultores viros, ſacras etiam mulieres, & virginū choros, quę perpetuæ animi, & corporis caſtitati ſe addixerant, diuinæ doctrinæ ſuę pręceptis, atque inſtitutis per vniuerſum orbem continuerit, ciboq. & vino ad multos dies libentiſſimè abſtinere, & duram, ac ſeueram vitam agere cum ſingulari*

lari modeſtia, *ac temperantia docuerit?* Vbi aduerſus Chriſtophorſoni interpretationem vir doctus Valeſius animaduertit, ſacras mulieres à virginibus diſtingui, & ſub voce Gynæcon Euſebium mulieres ſacras intellexiſſe, à Parthenopæis, ſeu ſacris virginum locis diſtinctas; mulieres nempe, quæ viris orbatæ Viduitatem ſuam Deo conſecrabant. Sanctarum verò viduarum, ſimul aduiuentium cætum nullibi magis mihi comparuit, quam in numero quadragenario ſimul coronaturū viduarum in libris noſtris adnotato, quem numerum viduarū non facilè admiſiſſem, niſi etiam à martyrol. Vetuſtiſſimo Antuerpienſi aſſereretur, & confirmaretur ab Adonis Appendice. Ex his quidē non dubitarem, in martyrol. Corbeienſi pro eo quod ſcriptum malè eſt, *cum ſex ſuis quadraginta*, reſtituendum eſse, *cum Viduis xl.* licet in Appendice ad Adonem Eracleæ plurali numero *Sanctæ mulieres cum viduis quadraginta* numerentur. Minus enim videtur probabile, plures nuptas mulieres, à viris ſuis ſegregatas ſimul aduixiſſe, vt facile de Viduis eſſe potuit. Quod quia non ita vbiq. obuium, placuit in re ſacra, à martyrologio noſtro indicata cum ſacræ antiquitatis ſtudioſis immorari, poſt explicatum ſequens Gallici Antiquarij additamentum.

Auguſtoduno. Simplicium Auguſtodunenſem Epiſcopū ex additis ad Vetuſtius martyrol. ſuadet etiam Appendix ad Adonem hoc ipſo die. Meminit Hagiologium vetus Franco Galliæ Labbei, & diuerſum Sauſſayus putat à S. Simplicio Auguſtodunenſi Epiſcopo, quem Eccleſia illa colit die 25. Iunij. Aliqua de S. Simplicio habet Ferrarius in nouo, ac generali catalogo Sanctorum. Plura Sammarthani, qui ſextum Æduenſem Epiſcopum referunt, & ſubſcripſiſſe Sardicenſi Concilio, & Agrippinenſi anno 346. Non tamen alium Simplicianum agnoſcunt, quam qui martyrologio recolitur die 24. Iunij.

De Vetuſtis, ſacriſq; Viduarum cœtibus, ac earundem Eccleſiaſticis Officijs.

EXERCITATIO XV.

DAbitur & hoc Sanctis in Eccleſia Viduis peculiare decus, vt turmatim aliquando pro Chriſto ſanguinem fuderint, nec minori vbertate, quam ſacræ virgines die 24. Decembris, quadragenarium numerum æquauerint. De bono Viduitatis gemina Eccleſiæ lumina, Ambroſius, & Auguſtinus ſcripſerunt. Alter eas virginibus æquiparat non longe ab initio libri de Viduis. *Et prope modum*, inquit, *non inferioris virtutis eſt, eo abſtinere coniugio, quod aliquando delectauerit, quam coniugij oblectamenta neſcire*. De bono Vniviratus, in ſecundis nuptijs alioquin claudicans, ita ſcripſit Tertullianus lib. 1. ad vxorem cap. 8. *Vidua habet aliquid operoſius, quia facile non eſt appetere, quod neſcias, & auerſari, quod deſideraueris nunquam. Glorioſior continentia, quæ ius ſuum ſentit, quæ quod viderit nouit. Poterit virgo felicius haberi, vt vidua laboroſior*. Et quamuis cū D. Paulo Auguſtinus virginitatem præferat laudatæ viduali continentiæ, in miniſterium tamen Eccleſiæ, etiam ab Apoſtolorum æuo palam eſt non virgines, ſed Viduas ſeligi conſueuiſſe. Quinimò Viduas collegia, & cætus habuiſſe ante

virgines, quamuis hæſitanter, affirmauit Oecumenius. Quærens enim cur D.Paulus 1. ad Timotheum cap.1. Virginei cœtus non meminerit, ſed Viduarum. per interpretem inquit, *Virgines fortaſſe adhuc non erant*. Iamq́. Viduæ ſub Petro cætum componebant,& congregabantur. Circumſterunt eum Viduæ in vrbe Ioppe flentes, & oſtendentes ei tunicas, & veſtes, quas illis faciebat defuncta Dorcas; eandem Petrus ſuſcitauit, & cum *vocaſſet ſanctos, & Viduas aſſignauit eam viuam* cap.9. Act. Vnde chorus Viduarum videtur à fidelibus, ſeu reliquis Sanctis fuiſſe quid ſegregatum, ac diſtinctum. Sed ante necem Stephani in ipſis naſcentis fidei crepundijs nonne cap.6. *Creſcente numero diſcipulorum factũ eſt murmur Græcorum aduerſus Habreos, eo quòd deſpicerentur in Miniſterio quotidiano Viduæ eorum*? An hæ, ſiue Græcorum, ſiue Hebræorum Viduæ in menſis fidelium, ac illorum communione miniſtrabant, vel eis de communi menſa fidelium miniſtrabatur? Vtrumque puto fuiſſe: & viduæ, quæ miniſtrarent, & Viduæ,quibus miniſtraretur,in prima Eccleſia erant, & per aliqua deinde ſæcula. Pauperes fuiſſe Viduas, quæ deſpicerentur,interpretatur Oecumenius; nam facto murmure, nę duodecim Apoſtoli à Diuini Verbi prædicatione retardarentur, ſeptem Diaconi ſucceſſerunt, qui huiuſmodi miniſterio incumberent, hoc eſt quotidianas eleemoſynas ex publico Chriſtianorum penu diſtribuerent. De miniſtrantibus interpretatur Cornelius 1. ad Timoth. cap.5. Viduis nempe, quæ præeſſent menſis,& eleemoſynis,in quarum loco ſucceſſerint Diaconi, ſiue adminiſtratores.Sed murmur Græcorum aduerſus Hebræos ex vtroque capite oriri potuit, & quòd eorum Viduæ ſeniores, & magis probatæ menſis non miniſtrarent, & ita veluti minùs aptæ deſpicerentur, vel pauperiores, & indigæ, quaſi non eſſent,deſpectui haberentur. Segregatas vero, & ſeorſim Gręcæ linguæ Viduas ab Hebræis vixiſſe, videtur inde elici, quòd hæ non fuerunt deſpectæ. Apertius in Epiſtolis S.Ignatij Apoſtolorum coæui cõgregationes ſanctarum Viduarum iam in vſu Eccleſiæ fuiſſe apparet ex ep.v. ad Philippenſes. *Saluto collegium Virginũ, & coetum Viduarum*. Eas verò in quanta extimatione hábuérit, & habendas eſſe voluerit, ita epiſt.iiij. ad eoſdem Philippenſe oſtendit. *Eas, quæ in Virginitate degunt in pretio habete, veluti Chriſti Sacerdotes, Viduas in pudicitia permanentes, vt altare Dei*. Vnde ad Policarpum ſcribens epiſt.xj. tanquam Epiſcopo dignum munus,eidem Viduas commendat, *Viduæ non negligantur*. Longiorem de Viduis ſermonem D.Paulus inſtituit in prima ad Timotheum epiſtola, in qua manifeſtum eſt duplicis eas generis conſtituere in Eccleſia; aliæ quæ deſolatæ, & pauperes ſumptibus Eccleſiæ paſci deberent, aliæ quæ ad miniſterium ſeligi oporteret; vtraſq. tamen verè Viduas nuncupari poſſe voluit. Non enim Viduas omnes ab Eccleſiæ gazophylacio nutriri debere mandauit, ſed quæ verè Viduæ eſſent hoc eſt (vt apud latinos ab Etruſco antiquiſſimo verbo *Iduare*, & diuidere) diuiſæ eſſent, nõ modo per mortem à viris ſuis, ſed à ſæculo, & humano auxilio deſtitutæ. Quæ enim continentiam ſeruantes, ſed cum filijs vitam agentes rem familiarem curabant, hæ non propriè Eccleſiaſticæ Viduæ erant, neq. de his locutus eſt D Paulus cap.5. vbi inquit. *Quæ autem verè Vidua eſt, & deſolata ſperet in Deum*. Ab Eccleſia ſanè non alebantur, quæ filios, aut nepotes haberent; voluit enim Apoſtolus has primùm domus ſuas regere, & ſi parentes habuerint. eis ſuas vices reddere:excludit etiam quæ aliunde viuere poſſent, *vt non grauetur Eccleſia*. A verè Viduis pariter adoleſcentes ſeiunxit,quas nubere magis cõſuluit: excepit quoque inhoneſtas, otioſas, garrulas, curioſas, vagantes, &c. Alias verò Viduas pingit D.Paulus electiuas, & quę in miniſterium Eccleſiæ admitti deberent. Has enim ſeniores & quæ non minus ſexaginta annis eſſent,

eligi

eligi debere voluit. In his cōditiones aliquas requirit, quas explicat, nēpè, quod vnaqueq; verè Vidua primùm ſit; deinde, *in operibus bonis teſtimoniū habens, ſi filios educauit, ſi hoſpitio recepit, ſi Sanctorum pedes lauit, ſi tribulationem patientibus ſubminiſtrauit, ſi omne opus bonum ſubſequta eſt*. Hæ in cœtum ſacrum admittebantur, & integritatis, ſeu continentiæ votum emittebant, ab illo vſque Apoſtoli Pauli tempore. Id ſacri expoſitores ex Apoſtoli verbis deducunt de damnatis Viduis, & quæ *primam fidem irritam fecerunt*, fidem pro voto explicātes, quæ interpretatio D.Hieronymi eſt ep.xi. & D.Auguſtini in lib. de bono Viduitatis, & aliorum paſsim. Primi generis Viduas, hoc eſt deſolatas, & humano ſeculi auxilio deſtitutas, & quibus de cōmuni fideliū penu miniſtrari oporteret, curæ fuiſſe Eccleſiæ, ſequētibus etiā poſt Apoſtolos annis patet, ex verbis epiſtolę Cleri Romani ad Clerū Carthaginensem de receſſu Cypriani inter eius epiſtolas ſecūda, nimirū *ſiue Vidua, ſiue Thlibomeni*, [hoc eſt egētes, ſiue Clinomeni, & Chænici, vt legit Rigalſius] *habere debent, qui eis miniſtrent*. & ſub Cornelio Papa ſurentibus perſecutionibus, dū Euſebius ex eius epiſtola ordines Eccleſiæ recēſet lib.6.c.43. poſt Oſtiarios Romæ vixiſſe perhibetur *Viduas cū infirmis, & egentibus pluſquam mille, & quingentas, quibus vniuerſis gratia, & benignitas Dei alimenta ſuppeditabat*, & S.Ioannes Chryſoſtomus Homel.67. in Matthęum, ſiue hom.33. ad populum Antiochenum, teſtatur Eccleſiam Antiochenſem ſua ætate, quamuis mediocres reditus poſſideret, pluſquam tria millia Viduarum, & Virginum aluiſſe quotidie. Quamquam verò ab his Viduas adoleſcentes D.Paulus videatur reieciſſe, non tamen eas ab Eccleſia negligi voluit, quæ ab eodem laudatę, ſancto conſeruandæ caſtitatis propoſito, vel ſecundas nuptias detrectarent vel omnino eſſent deſolatæ, vel aliqua infirmitate ita ad labores inhabiles, vt vitam operoſam ſuſtinere non poſſent. Equidem iuniores, vt ait D. Hieronymus ep.9. quę poterāt proprijs manibus laborantes victū ſibi parare, ab Apoſtolo non reiciuntur. Nec eſt credibile eas ſine cura Eccleſię fuiſſe, ſed à probatis, & ſenioribus ſeiunctim vixiſſe probādas, vt in cœtum deinde vel Gynicæum reciperentur. De debilioribus in Concilio Carthaginenſi quinto anno 398. cap.10. patres illi, D.Pauli decreta quodammodo explicantes ſtatuerunt, vt *Viduæ adoleſcentes, quę corpore debiles ſunt, ſumptu Eccleſiæ, cuius Viduæ ſunt ſuſtententur*. Erant ergo Viduæ Eccleſiaſticę, aliæ ex deſolatione, vel neceſſitate verè Viduæ, aliæ electiuæ, & ad munera quædam pietatis ab Eccleſia addictæ, vel ex voto, & ſacro velamine inducto continentiam, & Vidualem integritatem ſeruantes. Has Profeſſas, & verè Viduas vocat Auctor epiſtolæ de ſeptem ordinibus Eccleſiæ inter Diui Hieronymi ſpurias. Ex primis, & deſolatis, indicatas ab Apoſtolo conditiones habentibus, non modo ſacros cœtus, & Collegia Viduarum compoſita fuiſſe crederem, ſed ex his etiam, quę domi ad ſexageſimum vſq. annum in bonis operibus probatę permāſiſſent: quinimo ex his illas præcipuè fuiſſe ſelectas, quæ Eccleſiæ inſeruire deberent, & Diaconiſſæ nuncupabantur, hoc eſt adminiſtratrices, in adductis ſupra D.Pauli verbis docetur. Teſtimonia enim bone actæ vitæ D. Paulus enumerans, præcipuè eas Viduas eligendas monet, quę hoſpitalitatem, & in afflictos eleemoſynas exercuiſſent, quę pietatis opera in pauperrimis, & deſolatis vix inuenire licuiſſet. Iam initio Apoſtolicæ prædicationis Viduas votum caſtitatis emiſiſſe ex eodem D.Paulo vidimus, & apud S.Patres, & Concilia proximis ſequentibus ſeculis ſeruatū conſtat. In adducto Concilio Carthagineſi quarto cap.104. de Viduis legitur, quòd quæ ſtipendio Eccleſię ſuſtentabantur, aliquæ ſe deuouebant Domino, *& veſte laicali abiecta ſub teſtimonio Epiſcopi, & Eccleſiæ religioſo habitu induebantur*, & aſſiduæ in Dei opere eſſe debebant,

vt ex meritis, & orationibus ſuis Eccleſiam adiuuarent. Hæ ſi ad nuptias ſeculares tranſiuiſsēt erāt excommunicatæ, vt in eodem capite decernitur. De Viduis profeſſis meminit Concilium Arelatenſe ſecundum can.27. ſub Siricio Papa circa annum 390. In ſancto huiuſmodi propoſito Vidualis conditionis decus omne conſiſtere docuit his verbis D.Auguſt. cap.12. de bono Viduitatis. *Bonum ergo continentię vidualis luculentius decet, cum pro illo vouendo, & profitendo poſſunt contemnere fæmina, quod & libet, & licet. Sed poſt voti profeſſionem perſeueranter frenandum, & vincendum eſt quodlibet, quia iam non licet.* Iam verò cap.8. idem Sanctus Doctor verba illa D.Pauli, *Volo igitur iuniores nubere,* declarans addit. *Proinde, quę ſe non continent, nubant antequam continentiam profiteantur, antequā Deo voueant, quod niſi reddant iure damnantur.* In Concilio Arauſicano 1.can.27. votum, ſiue profeſſionem Vidualis continentiæ in manus Epiſcopi emitti, & violatæ religionis reas eſſe, quæ fregerint, ita habetur cautum anno 1. S Leonis magni, hoc eſt 441. *Viduitatis ſeruandę profeſſionem coram Epiſcopo in ſecretario habitam, impoſita à pręsbytero veſte Viduali, non eſſe violandam.* De peculiari veſte Viduarum videatur D.Auguſtinus ep.199. ad Ediciam, reprehendens eā, quòd inſcio marito veſtem laicam depoſuiſſet. Hinc deduci poteſt, non omnes re vera marito orbatas fuiſſe, quæ Viduarum ſacrarum nomine vocabantur, & veſtem vidualem, ſeu ſacrā accipiebant; Virgines enim aliquas probatæ caſtitatis, & ſeniores in eorum cenſu fuiſſe receptas infra ex D.Epiphanio conſtabit. Nigellas huiuſmodi veſtes fuiſſe, & à matronali veſte diuerſas, ibi S.Auguſtinus innuit, dum reprehendit Ediciam his verbis, nonnihil pro rè noſtra decurtatis. *Eſt quidam pro modulo perſonę habitus Matronalis à Viduali veſte diſtinctus. Hunc te maritus ſi deponere noluit, ne te veluti vidua illo viuente iactares, puto quia non fuerat in hac re vſque ad diſſentionis ſcandalum perducendus, cui te potius expediret obtemperare candidis moribus, quam in nigellis veſtibus repugnare.* Erant ergo Viduæ aliquæ, & coniugatæ continentiam profitentes in proprijs domibus, etiam ſacro, non laicali habitu indutę. Monachalem vocat D.Auguſtinus ita Eudiciæ ſubdens. *Quia & ſi te indumentum Monacha delectabat, etiam hoc gratius poſſes, marito obſeruato, exoratoq. ſumi, quam illo inconſulto contemptoq; pręſumi.* Nigram fuiſſe vidualem veſtem confirmat Chryſoſtomus in opuſculo ad Viduā iuniorē To.5. de Viduis loquēs, quæ *omnes nigra, ac luctui accomodata ſtolus amictę*, ætate ſua erant. Ita & continentes Epiſcoporū, & Præsbyterorū vxores incedebāt, vt de S.Niceti coniuge refert Greg.Turon. lib.2. Hiſt.c.17. Hinc apertius ſequentibus annis in Cōcilio Toletano quarto, anno 633 Viduæ religioſæ dicebantur, quæ licet ſacrum velamen non recepiſſent, in habitu ſacro pręsbyteris, & Eccleſiæ ſe manifeſtas dediſſent, vt legitur can.85. *Duo ſunt genera Viduarum ſęculares, & ſanctimoniales. Sęculares vidua ſunt, qua adhuc diſponentes nubere laicalem habitum non depoſuerunt. Sanctimoniales ſunt, quę iam mutato habitu ſaculari, ſub religioſo cultu in conſpectu Sacerdotis, vel Eccleſię apparuerunt. Ha ſi ad nuptias tranſierunt iuxta Apoſtolum non ſine damnatione erunt.* Erant quę ſpōte crines tōderent inſtinctu profeſſionis. Has lege lata Theodoſius ab Eccleſiæ foribus arceri mandauit, & Epiſcopis contra Eccleſiaſticam libertatem vetauit, ne fæminas tonſo capite introire in Eccleſias permitteret lib.27. de Epiſcop. Forte quia id nimis frequens erat, & contra Apoſtoli præceptum, ante ſexageſimū annum Vidnę iuniores inter Diaconiſſas numerari conabantur, vt ex eadem lege colligitur. Velamen verò ſacrum dare Viduis non cuicumque licebat, ſed conſulto Epiſcopo præsbyteris. In Concilio ergo Pariſienſi ſub Gregorio IV. anno 829. cap.40. cautum eſt, vt Viduæ inconſulto Epiſcopo non velentur, & cap. 43.

Abbatiſſi

Abbatiſſis aliquibus, quę ſibi ius velandi Viduas vſurpauerant, munus huiuſmodi interdictum eſt. Velamen hoc ſacrum Viduarum fuiſſe coloris albi deducit Garſias Loayſius in Notis ad Concilium quartum Toletanum, quia etiam nunc Viduæ ſæculares Hiſpaniarum pro capitis tegumento geſtent prolixum album velum, quaſi profeſſionis antiquę Vidualis indiciū. Sed in Cōcilio Toletano decimo ſub Vitaliano Pontifice circa annū 655. decernitur, ſacras Viduas in manus Sacerdotis, ſcripto chirographo profeſſionē facere, & ne profeſſio reuocaretur in dubiū, pallio purpurei, vel nigri coloris caput cōtegere debere. Luteū fuiſſe apud Romanos nuptarū flammeū, quo vultus earū velabatur, ex Lucano, & aliis auctoribus Philologi deducunt, & Chriſti flammeū, dixit Hieronymus, virginale velum in epiſt. ad Sabinianum. Eiuſdem coloris ſemper, & vbiq; velum fuiſſe in Virginibus, & Viduis non putarem. Ætate ſua Petrus Abaelardus epiſt. 8. aliud eſſe velum virginum voluit, aliud aliarum mulierum. *Vela earum*, inquit, *non de ſerico, ſed de tincto aliquo lineo panno fiant.* Virginalia velamina: *Crucis ſibi ſignū habeant impreſſum* in ſummitate nempe capitis *candidis expreſſum*, aliarum verò mulierum, ſeu viduarum vela hoc ſigno inſignita noluit. In Ægypto, & Syriæ Monaſterijs morem fuiſſe teſtatur D. Hieron. ep. 48. *vt tam Virgo, quam Vidua, quę ſe Deo vouerint*, crinem Monaſteriorum matribus offerret, capite deinde ligato *ac velato*. Iam verò ab Epiſcopo Viduæ ſacro velamine donatæ, in Eccleſiaſtico ordine computabantur, & in Concilio Matiſconenſi 2. anno 588. Can. 12. decernitur, *vt Viduę velatæ ab Epiſcopis ſine Epiſcopo à iudice ſæculari non iudicentur.* Vnde ab Oecumenio Ordo Vidualis tanquam pars Eccleſiaſticæ Hierarchiæ numeratur, & vt talium de eis agit Iſidorus lib. 2. Officiorum cap. 17. poſt Virgines. Vbi obiter noto, ex verbis S. Pauli 1. ad Timoth. 5. Viduas eligendas eſſe non minus lx. annorū ſcriptum eſſe, fortè vitio librarij xl. In Concilio quidem Agathenſe ſub Symmacho anno 507. ſtatuitur, *vt Sanctimoniales, quantumlibet vita earum, & mores probati ſint, ante annum ætatis ſuæ quadrageſimum non velentur.* & Canone 15. Synod. Calcedon. & Synod. 6. in Trullo, ætas, quam Apoſtolus præſcripſerat 60. annorum relaxatur ad annos 40. Viduæ, quæ continentiam vidualem ſacro ſuſcepto velo profitebantur, benedictæ dicebantur, vt docet Concilium Turonenſe ſecundum, circa annum 570. celebratū Can. 24. ex vetuſtiori Concilio Epaunenſi. *Illud verò, quod aliqui dicunt, Vidua quę benedicta non fuit, quare non debet maritum accipere? cum omnes ſciant, quòd nunquam in Canonicis libris legitur benedictio Vidualis, quia ſolum propoſitum illi ſufficere debet, ſicuti in Enpaunenſibus Canonibus.* At canone 21. Concilij Epaunenſis ſub Symmacho, vt monet Binius anno 509. id his verbis cauetur. *Viduarum conſecrationem, quas diaconas vocant, ab omni regione noſtra penitus abrogamus, ſolam eis pœnitentiæ benedictionem, ſi conuerti ambiunt imponendo.* Diuerſa ergo erat Viduarum benedictio à conſecratione, & ita videtur diſtingui in Sacramentario Gregorij, vbi benedictio veſtis Viduæ à conſecratione Virginum diſtincta oratione ſecernitur. Hinc de velo Viduarum ſanctimonialium diuerſa ſcripſiſſe antiquos Patres monet Garſia Loayſa, in Notis ad Concilium quartum Toletanum: & Gelaſius Papa, qui Apoſtolicam Sedem tenuit ab anno 492. & ſub quo celebratum fuiſſe Concilium illud Epaunenſe aliqui ſcribunt, in epiſtola ad Epiſcopos Lucaniæ vetauit, ne Viduæ velarentur, quòd in ſacris conſtitutionibus, id ſtatutum non eſſet. *Viduas autem velare Pontificum nullus attentet, quod nec auctoritas diuina delegat, nec canonum forma præſtituit.* & infra. *Nam de Viduis ſub nulla benedictione velandis, ſuperius latè, ſufficienterq. prędiximus. Quæ ſi propria voluntate profeſſam priſtini coniugij caſtitatem mutabili mente calcauerint,* periculi

periculi earum intererit, quaſi Deũ debeant ſatisfactione placare, quia (iuxta Apoſtolum) primam fidem irritam fecerunt. Ex his autem patet benedictionem, ſeù conſecrationem diaconæ,ex ordine Romano mox adducendam poſt Gelaſij tempora in vſu fuiſſe reuocatam, niſi, vt de eo viri docti ſuſpicantur, à Gallico antiquario in hoc etiam ordo Romanus interpolatus ſit. Velum quidem conuerſionis, ſeu quod pœnitentiæ dicebatur in Viduis, prohibitum eſſe non videtur. In Decreto enim 27. q.1. cap.*Vidua*, legitur ex Concilio Aurelianenſi, *Viduas quæ ſpontanea voluntate ab altari conuerſionis ſacrę velamen ſuſcipiunt, decreuit ſancta Synodus in eodem propoſito permanere*, & huiuſmodi Viduas ſponte,& ex ſe velamen ſacrum, ſeu Pœnitentiæ ſuſcipere conſueuiſſe videtur elici, ex decreto Nicolai PP. diſt.27. cap. *Quod interrogaſti de fœmina, quę poſt obitum mariti ſui ſacrum velamen ſuper caput ſuum impoſuit, & finxit ſe ſub eodem velamine ſanctimonialem eſſe, poſtea verò ad nuptias redijt*; mandat enim Pontifex eandem pœnitere, & reuerti ad id quod ſpopondit, etiam ſi ab Epiſcopo, vel presbytero velum non acceperit. Plura ſanè Concilia,& Patres declarant publicum continentiæ propoſitum,ſpontaneo velamine, vel habitu demonſtratum, ſufficiens fuiſſe teſtimonium, Viduas illas continentiam vidualem eſſe profeſſas. Verùm hæ, quæ ſibi etiam ſine conſenſu Sacerdotum velum imponebant, ut Baſilicarum excubatrices, & adminiſtratrices euaderẽt, diſplicuerunt Concilio Pariſienſi, vt infra animaduertimus. Et quidem in ordine antiquo Romano ſub rubrica *Ordo ad Diaconam faciendam*, ſacri ritus continentur, quibus diaconæ voto pudicitiæ,ſeu continentiæ emiſſo *in Miſſa ad Diaconam conſecrandam* benedicebantur;leguntur autem initio hæc verba, *Epiſcopus cum Diaconam benedicit, Orariũ in collo eius ponit. Quando autem ad Eccleſiam procedit, portat illud ſuper collum ſuum, ſic vero, vt ſummitas orarij ex vtraque parte ſub tunica ſit.* Diaconam, quam ibi Epiſcopus, vel conſecrat, uel benedicit, Viduam eſſe conuincunt, quæ præſertim habentur in cõſecratione vocata, ſeu præfatione. Dicitur enim ibi arduum, & laborioſum eſſe propoſitũ Diaconę, *nec ſatis diſtãs à perfecta virginitate*, imò cum Viduis illi præcatur ſexageſimus fructus, & Annæ Phanuelis ſanctæ, & intemeratæ viduitatis exemplum adducitur.Velum nõ ab Epiſcopo imponebatur,ſed à ſemetipſa ex altari ſuſceptum; quod congruit cum iam adductis ex libro decretorum; & ità retinet ordo Romanus. *Tunc ponat Epiſcopus orarium in collo eius: ipſa autem imponat velamen capiti ſuo, palam omnibus de altari acceptum.* Accipiebat, quidẽ ab Epiſcopo annulum, & torquẽ, & poſt miſſam paſtorali banno ad pacis confirmationẽ tangebatur.Erant etiã apud Græcos antiquitùs,nonmodo Diaconiſſæ,ſed (niſi idẽ ſit) Viduæ præsbyteræ,hoc eſt ſeniores; quas apud aliquos præcipua quadã cœremonia ordinatas,videtur elici ex Laodiceno Concilio ſub Silueſtro. Canone ſiquidem undecimo in Dionyſij exigui uerſione ſtatuitur. *Quod non oporteat eas, quæ dicuntur presbyteræ, vel præſidentes Eccleſijs ordinari.* Quod ita Iſidorus Mercator paraphraſticè interpretatur. *Mulieres, quæ apud Grę cos Presbyterę appellantur, apud nos autem Viduę ſeniores, vniuirę, & matricularię nominantur, in Eccleſia, tanquam ordinatę conſtitui non debere.* At Theodorus Balſamo ad Can.14. Concil. Calced. teſtis eſt, ſuo tempore illarum ordinationem exoleuiſſe.Verũ quia apud Græcos Presbyteræ,& Epiſcopæ uocabantur, nõ tam Viduæ Epiſcoporũ,& presbyterorũ, quã vxores, quæ etiã ipſis viuentibus ex condicto continentiam propoſuerant, ità vt eorum viri ad ſacros ordines exinde fuerint promoti, facilè eſt Conciliũ illud prohibuiſſe, ne propter periculũ, aut ſuſpicionem incontinentiæ, Viduæ huiuſmodi voluntariæ Eccleſijs præficerentur in miniſterium, neue ita viris olim ſuis proximiores eſſent. Poſteriora,

quippe

quippe concilia plura de hoc ſanciuerunt, ut patet præcipuè ex Canone 20. Cōcilij Turonenſis 2. ad annum 570., vbi apertè Præsbytera, Diaconiſſa, & Subdiaconiſſa accipiuntur, pro uxoribus ſeparatis à Presbyteris, Diaconibus, & Subdiaconibus, ibiq. docetur, qua cautela inter se conuerſare debeant. Verùm, quæ proprie dicebantur Diaconiſſæ, licet ut plurimum ex Viduis eligerentur, non tamen id ita perpetuū erat, vt etiam ex Virginibus ſenioribus eas accipere nō liceret. Docet id manifeſtè D.Epiphanius lib.3. Comp. doctr. fidei Cathol: his per interpretem verbis. *Diaconiſſę conſtituuntur in miniſterium mulierum ſolum propter reuerentiam. Si opus fuerit balnei gratia, aut viſitationis, aut inſpectionis corporum, & ipſę ſint etiam, quæ in vnis nuptijs viduitatem ſeruauerint, aut ſemper virgines ſint.* Quia autē rarò ex Virginibus Diaconiſſæ accipiebantur, vbi eodem libro ſtatus vitæ perfectioris enumeratur, primò virgines S.Epiphanius recenſet; deinde ſolitarios, poſtea continentes, inde Viduas, & nuptos. His omnibus Sacerdotes præfert, qui eligebantur plurimū ex virginibus, deinde ex ſolitarijs, mox ęx continentibus in matrimonio, poſtremo ex unis nuptijs Viduitatē ſeruantibus; & ne à ſacrarum Viduarum cœtu Vidui quodammodo uiderentur excluſi, ſubdit. *Qui ab initio continens Viduus fuerit, poteſt habere locum Epiſcopi, Presbyteri, &c.* Ordinem Diaconiſſarum in Eccleſia fuiſſe agnoſcit S.Epiphanius Hęreſi 89. Collyridian. id ita per interpretem docens, *Miniſtrarum quidem, Diaconiſſarum appellatarum, ordo eſt in Eccleſia*, non ita tamen, vt Diaconiſſarum verus ordo, aut conſecratio eſſet; non enim manus ipſis imponebatur. Vnde can. 10. vulgato magni Concilij Niceni legitur. *Meminimus autem de Diaconiſſis, quę in eadem ſpecie ſunt* (ſęcularium nempe) *quia manus impoſitionem aliquam non habent, vt omnino inter laicos computentur*. Quale verò eſſet Viduarum Diaconiſſarum officium explicat idem S.Epiphanius. Diaconiſſarum munus erat, non ſacrificare, ſed miniſtrare, non loqui in Eccleſia, non viris dominari, ſed alijs mulieribus miniſtrare, aut propter horam Balnei, aut viſitationis, aut affectionis, aut laboris propter honeſtatem. Omnes quidem diaconiſſę viduę appellabantur, nō omnes Viduę erant diaconiſſæ, ſed ex his ſeniores eligebantur. *Obſeruandum eſt autem*, inquit, *quòd Diaconiſſis ſolum, indicuit Eccleſiaſticus ordo, Viduaſq. eas nominauit, & ex his adhuc ſeniores aniculas; nuſquam tamen præsbyteras, aut ſacrificulas conſtituit.* Vt hinc ſciamus Pręsbyterę, vel Epiſcopę titulum non fuiſſe officij, ſed vt diximus anteacti coniugij, & probatæ continentiæ nomen, tanti quidem in Eccleſia exiſtimatum, vt etiam poſt mortem virorum præsbyterorum, & Epiſcoporum viduis illis continentibus nubere Eccleſia ſub excommunicationis pœna prohibuerit; ut in Concilio Toletano 1. Canone 18. circa annum 400. diſertè ſancitur. Seniores etiam Viduas Nonnas vocatas innuit D. Hieronymus ep.22. dum quaſdā non verè Viduas damnat, *quæ Viduitatis præferunt libertatē, caſtæ vocātur, & Nonnæ*; vnde apud nos Etruſcum Nonnarum ſeniorū mulierū nomen manauit. Diaconiſſę autē Viduę, vel ſanctimoniales eligebantur ad miniſteriū baptizandarum mulierū præcipuè. Hæc ex Canone XII. Concilij 4. Carthaginenſis anno 398. tam inſtructę eſſe ad officiū debuerant, *vt poſſent apto, & ſano ſermone docere imperitas, & ruſticas mulieres tempore, quo baptizandæ eſsent, qualiter baptizatori reſpondeāt, & qualiter accepto baptiſmo viuāt.* Forte ex his aliquę ad omne officiū miniſtrandi Eccleſię alicubi ordinabantur & nuncupabantur Diaconiſſę omnimodę, quę ad benedictionē populi capita nō ſubmittere, tanquam de Clero pręſumebant. Vnde hoc vetitum video in Cōcilio Arauſicano I. tēpore Leonis I. can.26. *Diaconiſſæ omnimodæ non ordinandæ: ſi quæ iā ſunt benedictioni, quæ populo impenditur, capita ſubmittant.* Viduarū

etiam

etiam ſacrarum officium in aliquibus Eccleſijs irrepſerat, vt ad Eccleſias excubarent, quod vetitum fuit Concilio Pariſienſi ſub Greg. IV. cap. 42. non modo his, qui ſine conſenſu Sacerdotum ſibi velum imponebant, ſed etiam presbyteris, ne in Baſilicis ſibi commiſſis huiuſmodi obſequium admitterent. Ex ſenioribus,& probatis Viduis cuſtodes, & præſides ſacrarum virginum ſeligi conſueuiſſe videtur apertè etiam deduci ex decreto 74. Concilij magni Niceni in codice Arabico iuxta Turriani editionem. *Vt Monaſteria non relinquantur, ſine ſororibus, inter quas erunt mulieres Viduæ.* De harum electione ea ferè in canone illo adduntur, quę in Viduis requirenda mandauit D. Paulus ad Timotheum. *Hæ autem ex his eligantur, quæ non malè audiant, ex eo vſque tempore, quo fuerunt adoleſcentulę, ſintq. annos natæ ſexaginta, ſicut B. Paulus ordinauit. Et huiuſcemodi diaconiſſæ ad hoc ſolum paratæ ſint, vt fœminas in Baptiſmo ſuſcipiant.* Ex his nō modo diſcimus, Viduas mulieres aliquas in Monaſterijs, ſiue Virginum, ſiue ſacrarum mulierum continentium, vitam duxiſſe, ſed eaſdem in miniſterium pręcipuè fœminarum pro Baptiſmo ſelectas fuiſſe, & Diaconiſſas nuncupatas. Quod equidem congruere videtur cum illorum ſententia, qui verba D. Pauli iam antè adducta de electione Viduę, exiſtimant, non de quacumq. viduata, aut derelicta eſſe accipienda, ſed de Pręfecta Viduarum, vt ex Epiphanio, & Tertulliano deducunt Baronius ad annum Chriſti 34. & Cornelius a Lapide in D. Pauli, adductā epiſtolam, vbi ea non tantum de Pręfecta intelligit, ſed de electis Viduis ad collegium, & Monaſterium Viduarum, vt multis rationibus probare nititur. Iam verò collegia, cætus, ſiue Monaſteria Viduarum tempore acerbioris in Chriſtianos perſecutionis fuiſſe in Eccleſia, patet euidenter ex allatis ſupra verbis Euſebij Cæſarienſis, qui *in ipſo diſcriminis feruore, ſacras mulieres, & virginum choros*, perpetuę caſtitati ſe addixiſſe narrat, hoc eſt ipſa vigente Diocletiani, & Maximiani diriſſima carnificina, quando agonem compleuiſſe quadraginta ſanctas mulieres, ac Viduas in Martyrologio noſtro memoratas, admodum probabile videtur, ſiue Viduę deſolatę, & verè Viduę fuerint, ſiue mulieres continentes, & ſponte quodamodo à viris ſuis religioſis viduatę, quas ſub Viduę nomine comprehendi docent paſſim Philologi. Diaconiſſas ſimul conuiuere cōſueuiſſe, & huiuſmodi cœtus in Eccleſia Occidentali fuiſſe educitur ex lege 17. Theodoſij ſenioris data Mediolani, in qua cauebatur, vt refert etiam Sozomenus lib. 7. c. 6. ne mulieres, niſi filios haberent, & ſexagenarię eſſent caput tonderent, vel in Diaconiſſarum conſortium admitterentur. Verba legis contra ius Eccleſiaſticū emanatæ, & D. Ambroſij admonitionibus repreſſę hęc ſunt. *Nulla niſi emenſis ſexaginta annis, cui votiua domi proles ſit, ſecundum præceptum Apoſtoli, ad Diaconiſſarum conſortium transferatur.* Tonſas fœminas infra vocat Theodoſius, & contubernia habuiſſe indicat. Eodem quidem tempore ex Viduis,& Virginibus conuentus Romę, & Collegia fuiſſe, teſtis eſt D. Auguſtinus, qui ętate ſua in Vrbe vidiſſe teſtatur Viduarum, & Virginum domus ſimul ſub regula, & vnius regimine viuentiū lib. 1. de moribus Eccleſ. Cath. cap. 33. *Multis Viduis, & Virginibus ſimul habitantibus, & lana, ac tela victum, quęſitantibus, præſunt ſingulæ grauiſſima, probatiſſimaq. non tantum inſtituendis, componēdiſq. moribus; ſed etiam inſtruendis mentibus perita, ac paratę.* Has Viduarum domus Gręci apud Suidam Cherambas vocabant, quaſi Gynecęa quędam Viduis tantùm ad inhabitandum aſſignata; vnde martyres quadraginta Viduę ad pugnam exire potuerunt, & coronari. Quęrere autem quis poſſet, cur Eccleſia de Viduis mulieribus ita ſolicita, non modo eaſdem ex proprio Gazophylacio nutrierit, ſed de his tanquam de peculiari ordinis Eccleſiaſtici parte in die Paraſceues orationem inſtituerit,

idq;

idq; vetuſtiſſimo tempore, ut patet ex Sacramentario S.Gregorij, in quo poſt Exorciſtas, Lectores, Oſtiarios, & Confeſſores in eadem oratione expreſsè *pro Virginibus,& Viduis* Eccleſia orat, & ſeiunctim ab *omni populo ſancto Dei*. De Viduis autem viris non tantum, & præcipuè collegia, aut monaſteria non inuenio, ſed neq;de ipſis Eccleſiã ſingulariter, vt de Viduis mulieribus curam geſſiſſe video. Cauſam eſſe putarem, quòd præter fœmineam imbecillitatem, ac neceſſariam honeſtatem,ſi viri vidui religionem profitere vellent facilis eſſet mutatio; nam vel in Monachorum cœtu, & monaſterijs, vel in clericali ordini facilè ſuſcipiebantur. Cœterùm licet eodem modo de mulieribus Viduis cautum eſſet, vt vniuiræ tantùm in diaconiſſarum ordinem, aut miniſterium Eccleſiæ acciperentur, ita neque Polygami ad clericalem ordinem promouerentur; attamen notabilis hæc differentia intercedebat, vt ſtatim atque viri Vidui religionis habitũ accipiebant inter Monachos, vel Clericos, altioris, quam Viduarum ordinis,cõputabantur, vel ſaltem inter continentes numerabantur, qui ſupra Viduas in Eccleſiaſtico ordine à D. Epiphanio uidimus recenſeri. Si verò pauperrimi Vidui eſſent, & imbecilles eodem modo, quo Viduæ deſolatæ, & ex publico Eccleſiæ penu, & fidelium eleemoſynis nutriebantur, ita, & ab Eccleſia ſub pauperis clinici nomine non reijciebantur, & niſi aliunde alimoniam ſibi comparare poſſent inter Thlibomenos reputabantur. Fragilem ſexum difficillimam continentiam profitentem præcipuis orationibus adiuuit Eccleſia, *quia in ipſis*, vt D.Chryſoſtomus docet, *ob habitum coniugij difficilior, & procliuior erat continentia*. Viduas ergo, quæ uerè Viduę erant, honorandas Epiſcopis mandauit Apoſtolus ad Timotheum, & earum pręclarum ordinem commendauit ſemper Eccleſia,& pro eis etiam,vt reliquas ad perfectiorem vitam alliceret,publicè orabat. Sancti Patres de bono viduitatis òb id ſcripſerunt, & Viduas laudauerunt, non quia tantùm viduatę eſſent, &'nõ *ex profeſſione, ſed ex merito,& virtute*, vt ait S.Ambroſius. Talis fuit Anna Phanuelis prima Vidua *de claritate Euangelij*, quę verbis D.Hieronymi epiſt. 9. *Saluatorem Mundi prima ſuſcepit*, tam proxima virginitati, ut de ea Beatus Iſidorus de Diuinis Officijs lib.2.cap.18.ſcriptum reliquerit, *cuius quidem gradus Virginitati penè coniunctus eſt; vnde, & Chriſtum, quē Virgo peperit, Vidua prima cognouit*. Tales quadraginta coronatę Viduę ex hodiernis faſtis antiquitùs veneratæ, quę ſanguinis purpurã indutę, accenſis charitatis lampadibus, ad ſecundas Æterni ſponſi nuptias, maiori gloria, quam ad primas plures virgines tranſierunt. Quam multę erant optimę notæ primis ſæculis Viduæ, & in quantam admirationem gentiles trahebant? De ethnico pręceptore ſuo narrat D.Chryſoſtomus in opuſculo ad Viduam iuniorē, interprete Flaminio Nobilio noſtro, quòd audiens Sancti diſcipuli matrē, quadrageſimum annum natam, iam à uiginti in viduitate permanſiſſe, exclamauit. *En quales mulieres apud Chriſtianos ſunt?* quibus uerbis epiphonema addit Chryſoſtomus. *Tanta non modo apud nos, ſed etiam apud gentiles Viduitatis laus eſt, & admiratio*.

XII. Kal. Decembris.

IN Eraclea Baſſi. Dionyſi. Orionis, & Daſſi. In Cæſarea Agapiti, In Sicilia Ciuitate Meſana. Ampeli, & Gagi. In Hiſpanijs Maxi Pres-

Commentarienſem nō affirmarem, quoniam diuerſi ſocij ſunt, & diuerſa die in Romano M. venerantur, ſecunda nempe Decembris. Deficit in M. Antuerpienſi Tutius, vnde nonniſi x. martyres retinet, obſcuros mihi non minus loco, quam certamine.

X. Kal. Decembris.

ROmæ Sanctæ Ceciliæ virginis. Valeriani. Tyburtij. Maximi. In Alexandria Felicis. Demetri. Zeti. & in Afrigia Criſogeni. Cleti. Verociani. Demetri. Zeti. In Cappadocia Longini. Euticiani. Leonti. & Fauſti. *Auguſtiduno Pragmati Epiſcopi*.

NOVEMBRIS 22.

DE Sancta Cæcilia tantū Miſſam profert Sacramentarium Gregorij, & illius ſeorſim à SS. Tiburtio, Valeriano, & Maximo meminit Rabanus, & calendariū Fronti *die 22. Nou. Natalis Sanctæ Cæciliæ*. Certaminis tamen ſocios non diſiungere, M. Vetuſtioris morem eſſe, alibi animaduertimus. Hinc in libris noſtris S. Virgo cum Tiburtio, Valeriano, & Maximo, quamquam diuerſis diebus agonem compleuerint, ſimul memoratur, quemadmodum etiam in martyrol. Corbeienſi, quod vti noſtro in hodiernis faſtis magis conſonum, minuſq; confuſum primo loco exhibemus. *x. Kal. Decemb. Romæ Cæciliæ virginis, Valeriani, Tiburtij, Maximi. Alexandriæ Felicis, Demetri, Zeti. Et in Africa Chryſogoni, Cleti, Verociani. Item Demetri. Item Zeti. In Cappadocia Longini, Euthici, Leonti, & Fauſtiniani. Auguſtoduno Pragmati Epiſcopi.* Loco motum in hodiernis faſtis agnoſco martyrol. Antuerpienſe; inter Sanctam enim Ceciliam, & ſocios, alij à malè cauto librario cælites interponuntur, vt palam ita eſt. *X. Kal. Decembris. Romæ Cæciliæ. Et in Alexandria Felicis, Zeti, & in Oſtea Demetri, & Honorati, Valeriani, Tiburtij, Maximi, Alexandri, Griſozo, Cleti, Verociani. Item Demetri, item Zeti. In Capua Longini, Euteci, Nini, Leonti, & Fauſti. Leoduno Galliæ Pragmati Epiſcopi.*

Cæciliæ. SS. Tiburtij Valeriani, & Maximi natalis in Vetuſtiori martyrol. noſtro recolitur die xviij. Kal. Maij, vbi videnda ſunt, quæ diximus. Eoſdem tamen cum S. Cæcilia hoc ipſo die recolūt Græci in Menologio à Caniſio edito, & quod reſpuendum eſt ſub Diocletiano Imperatore, quem tamen errorem non retinet Menologium Baſilij. Alia Cæcilia eſt, quæ ſub Diocletiano martyrium fecit, vt ex Actis SS. Saturnini, Datiui, Felicis, & ſociorum martyrum habetur apud Surium To. 2. ad diem xi. Februar. Corrigendus etiam Vſuardus, cum alijs, qui ſub Commodo paſſam eſſe Cæciliā volunt, cum luce clarius ſit, vt notat etiā Baronius, ſub Alexandro martyrium ſubijſſe. Sanctum ſpiritum, poſtquam à ſemiabſciſſione capitis per triduum ſuperuixiſſet, Deo reddidiſſe *menſis Nouembris xxij.* die, teſtantur Acta ex Metaphraſte apud Suriū T. xi. & ſepultam via Appia, vbi plurimi SS. martyres, & Epiſcopi quieſcebant, hoc eſt in cœmeterio Calliſti. Plura de S. Cæcilia habet in Annotationibus ad hāc diem Baronius: omnia ferè Antonius Boſius in Hiſtoria Paſſionis SS. Ceciliæ virg. & ſociorum; qui quamuis una die coronati non fuerint, quoniam prius Tiburtius, & Valerianus

peratore Vrſæ obiectus, & laniatus, diei ſpatio in carcere ſuperuiuens, medio tandem mari lapidibus ad pedes appenſis ſubmerſus eſt, & memorabile martyrium fecit, ipſo atteſtante Euſebio de martyr. Paleſt. cap. 6. *Viceſimo menſis Dij, quod eſt ante duodecimum Calendas Decẽb.* Emendandus ergo Rabani codex, in quo, Baſſo, & Dionyſio Eracleæ tributis, *in Cappadocia Cæſareę Agapiti*, vel Agapij, vt ad oram libri ſcriptũ eſt, memoria recolitur. Corrigendus etiam eſt antiquarius M. Antuerpienſis, qui vt aliàs annotauimus, Cappadociæ nomen non ſemel Cæſareæ addidit, dum Paleſtinæ addere debuiſſet; neſcio tamen cur Orionem Agapio ſocium eadem fide addiderit. Emendandus quoque eſt librarius codicum noſtrorum, & Corbeienſis, qui Agapitum pro Agapio ſcripſit.

In Sicilia. Legendum in Ciuitate Meſſana, qua etiam vrbe SS. Ampelium, & Caium veneratur Rom. martyrologium, cum Vſuardo, & Adone, aliiſque recentioribus. Pro Caio, Gagiũ habet Beda, vſitato etiam ſtylo martyrologij noſtri. Horum meminit Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ; nihil verò addit, niſi aliquos Siculos ſcriptores exiſtimare, ſub immani Diocletiani perſecutione fuiſſe coronatos. Maurolycius Siculus, & Meſſanenſis præter nuda nomina nihil amplius cumulat. Mampelum non Ampelium vocat Petrus de Nat. lib. xi. n. 3.

In Hiſpanijs. Pro Maxio Maximum reponendum ex fide MM. Antuerpienſis, & Corbeienſis non dubito; in quibus pariter octo ſacri Athletæ recenſentur, in alijs editis codicibus deſiderati; ſicuti Antiocheni Baſelius, ſiue Baſilius, & Diuniſius. Baſſum, & Dionyſiũ memorat hoc die Kalendarium perantiquũ Hieronymianum Lucenſe. *XII. Kal. Baſſi, & Dionyſi*. Sed Dionyſium, & Baſſum ſocios Eracleoticos facilius accipiendos eſſe apparet: tùm quia in alijs martyrologijs memorantur, tùm quia coniunguntur.

Taurini. Octauium, & Solutorem tãtum ex Taurinenſibus martyribus refert M. Antuerpienſe, ſed Aduentorem addunt libri noſtri, & M. Corbeienſe. Aduentitium, non Aduentum vocat S. Maximus ſerm. 77. inter opera S. Ambroſij. Ex legione Thebæa milites fuiſſe Hiſt. martyrum Thebæorum Taurini edita docet, & ex ea Ferrarius in catalogo SS. Italiæ eorundem geſta breuiter concinnauit ad hanc diem. Octauius, & Aduentor, ſiue Aduentius Auguſtę Taurinorum agonem compleuerunt; Solutor verò apud Duram Balſiam prope Eporediam, dum Chriſtum prædicaret, & Deorum cultũ deteſtaretur, gladio cęſus eſt. Corpus Taurinum ad ſocios delatum, conſtructo eius nomini templo, cum illis ibidem veneratur, hoc martyrij natali die; eorum quippe translatio ex Taurinenſis Eccleſię Tabulis die 22. Ianuarij recolitur. Taurinum pro Octauio habet Petrus de Natal. lib. xi. nu. 326. vrbem ità in martyrem vertens.

Et Agapæ Virg. Cum Sanctæ huius Virginis inter adductos Taurinenſes cęlites nulla extet memoria, eandem cum ſociis ab illis diſiungendam eſſe credimus. Plures ſub Agapę, ſeu Charitatis nomine Sanctæ mulieres in Martyrologio Romano memorantur, alię apud Ferrarium. Nulla cum his ſociis, vel hac die recolitur.

XI. Kal. Decembris.

IN Antiochia Baſilei. Auxilij. Saturnini. Zeppiri, & Matroni. Baſeliſci. Carali. Eutichi. Calendionis. Romæ natalis Sancti Clementis. In Ciuitate Auſtis Demetri. Honori. Maximi. Quintiani. Siſinni. Staſi. Tuti. Stefani. Pioni. Eracli. Macedoni. Veri. Teodoli.

NOVEMBRIS 23.

EX frequentiſſimo Maximi nomine plures cognomines Romani martyres in ſacris Tabulis emerſerunt. Duo in hodiernis faſtis numerantur, alter in pridianis. Ad diem 13. Kal. huius menſis alium martyrem Maximum innuimus, qui ex codice S. M. ad martyres apud Baronium, per põtem præceps actus in Tiberim, ab Euſebio ſepultus fuit in cęmeterio Calliſti; quod ex eiuſdem codicis fragmento legitur etiam apud Aringhium Romæ ſubt. lib. 3 cap. 11. nu. 14. Ex vberrimo hoc cœmeterio, & ex corpore S. Maximi martyris inde extracto, vt patet ex literis aſſertorijs D. Ioannis Baptiſtæ de Alterijs Epiſcopi Cameracenſis, tunc in vrbe Pontificij Vicarij vices gerentis, dono mihi datum fuit anno 1642. die primi Martij os integrum bracchij, quod eodem anno Lucæ in Epiſcopali curia probatum die 16. Iulij, manu Bernardini Pieronij Cancellarij, ſacris virginibus S. Tereſæ in Caſtro Camaioris Lucenſis ditionis largitus ſum, penes quas deuotè quot annis recolitur S. Maximi martyris memoria die vndecima Septembris, quæ translationis fuit. An is, vel alius à nobis indicatus ſupra die 4. Septembris ex cœlitibus ſit in ſacris huius martyrologij ferijs memoratus, ſicuti pro certo non aſſererem, ita loci vnde extractum S. corpus fuit, valida coniectura id mihi ſuadere fateor. Vnum tantùm Romæ Maximum martyrem in anniuerſarijs hiſce ferijs ita ſignat M. Antuerpienſe. *VIIII. Kal. Decembris. Romæ Clementis Epiſcopi, & in Cimiterio Maximi, Felicitatis. & in Capua Nceani, Criſogoni, Sãcti Marci Epiſcopi. Cæſarea Cappadociæ Verociani, Euticis. Alexandriæ Petri Epiſcopi. In Tuſcia Muſculæ, Felicis, Vitalis, Marociani, Bona, Facienti, Betoricę, Fareti praesbyteri. In Italia Monaſterio Bobio Colummani Abbatis.* Plurimùm autẽ ab his differunt ſacri in M. Corbeienſi expreſsi faſti, in quibus duo Maximi pariter, ſicut in libris noſtris exprimuntur. *IX. Kal. Dec. Romę Maximi, Natalis S. Clementis Epiſcopi, & martyris, Chryſogoni, Sanctæ Felicitatis, Maximi. Et Cedecas S. Marci Episcopi. In Cæsarea Cappadocia Verociani, & Euticis. In Alexãdria natalis S. Epiſcopi. In Tuſcia Muſculæ, Felicis, Vitalis, Martiani, Bonifatiani. Bituricas Sancti Fateri presbyteri. In Italia Monaſterio Bobio depoſitio Sancti Columbani Abbatis. In Gallia Vico Sarcingo depoſitio S. Theodonis praesbyteri, & Confeſſoris.*

Romæ Maximi. Ad diem quartũ Septembris de duobus Romæ Commentarienſibus Maximis egimus. Cœmeteriũ Maximi vocatum, partem fuiſſe cœmeterij Calliſti via Appia etiam diximus ad diem x. Iulij. Vnde dubitari poſſet, an benè ſcriptum ſit in martyrol. Antuerpienſi, *in Cæmeterio Maximi Felicitatis.* S. Felicitas Mater fuit ſeptem filiorum martyrum, vt ibi indicauimus; qui filij ex Actis apud Surium T. 7. neq; vno tẽpore, neq; ſub vno iudice conſummati ſunt. Et quamquam in illis videatur S. Felicitas cum tribus filijs abſciſſo capite coronata, non tamen eadem die, ſed eodem tantum martyrij genere intelligi poſſet. Quandoquidem apud Petrũ de Natalibus lib. x. cap. 99. per menſes quatuor cum dimidio, poſt filiorum necem in carceribus macerata, gladio agonem compleuerit ix. Kal. Decembris. Vnde nonnihil dubium remaneret, an nomen Maximi cœmeterio aptãdum eſſet, vbi S. Felicitas quieuerit, an tanquã alterius martyris nomen ſeiunctim foret accipiendũ. At cum S. Felicitas cum Alexandro, Vitale, & Martiale tribus poſtremis filijs ſepulta ſit via Salaria, non Appia in cœmeterio ſui nominis, vel Iordanorum, tollitur omnis hæſitatio, &

probanda

probanda magis apparet noſtrorum codicum lectio. De cœmeterio S. Felicitatis via Salaria, vbi cum tribus filijs humata fuit, videndus eſt Aringhius lib. 4. cap. 29. Sanctam Felicitatem matrem ſeptem filiorum martyrem ſub Antonino recolit etiam hoc ipſo die M. Rabani.

Clementis. Natalem S. Clementis Pontificis Romani, & martyris exhibẽt etiã hoc die idẽ Rabanus, & Vetus Frõti calendarium cum S. Gregorij Sacramẽtario. Seueranus in Italico libro de ſeptem vrbis Eccleſijs fragmẽtum antiqui martyrologij Vaticanæ Baſilicæ S. Petri affert, in quo conſecratio altaris S. Sudarij, & S. Mariæ ad Præſepe ita indicetur. *IX. Kal. Decembris. In Feſto S. Clementis.* Hieronymianum pariter perantiquum calendarium Canonicorum Lucenſium S. Clementis memoriam ita veneratur. *IX. Kal. Clementis Papæ, & Felicitatis.* In die etiam S. Clementi Papæ dicato conſonant M. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, ac cœteri latinorum, deq. eius corporis in vrbem translatione agit idem martyrologium, vbi videndus Baronius. Acta ex Metaphraſte habet Surius T. xi. & Petrus in catalogo lib. x. cap. 98. Breuiora quidem quam in perueſto Hagiologio noſtrò proſtent, vbi diffuſiora leguntur. In Menologio Græcorum Sancti Clementis Romani memoria agitur cum Petro Alexandrino pridie huius diei, & in Menologio Baſilij die 25.; vbi eius exilium non ſub Traiano, ſed ſub Domitiano ſtatuitur his verbis, interprete Arcudio, quæ ideo adducere libuit, quia varia ſunt ab adductis etiam Hagiologij noſtri actis, & aliorum latinorum, *Epiſcopus Romanus factus à Domitiano Imperatore malè multatus in Ancyrã Galatię relegatus; vbi pariete incluſus obſtructa lapidibus ianua, atque legumine tantum ſuſtentatus, in hoc ſquallore, luctuque exceſſit è vita. Cuius pretioſæ reliquiæ ab Idolatris in profundum proiectæ in lictus, vt fideles referunt eiectæ ſunt in hanc vſque diem miraculorum celebritate inſignes.*

Griſogoni. Cum S. Felicitate (de qua ſupra in Maximo dictum eſt) Chriſogonus, alter Maximus, & Marcus Epiſcopus S. Clementi ſociantur, vt Romæ habuiſſe natalẽ, tam ex libris noſtris, quam M. Corbeienſi affirmare liceat. De Sãcto Griſogono poſtridie memoria agitur in Romano M., in Gregorij ſacramentario, in antiquo Frõti calendario, & apud Bedam, Rabanum, Vſuardum, Adonem & cœteros latinos. Maximum, & Felicitatẽ tantum poſt Clementem ſignat Martyrol. Antuerpienſe; Chriſogonum enim poſt Niceanum cum Marco Epiſcopo Capuæ veneratos fuiſſe diſtinguit. Inter Epiſcopos Capuanos S. Marcus nõ legitur apud Vghelliũ. Michael monachus in Sãctuario Capuano Marcũ Epiſcopũ agnoſcit inter ſocios S. Caſtrenſis ad Campaniæ lictus ex Africa appulſos. Sed hunc confeſſorem, non martyrem a Ferrario veneratum die 14. Iunij fatetur; Verũ Epiſcopũ fuiſſe Bouini Apuliæ vrbis, & in Eccleſia Beneuentana veneratum, ex Tabulis illius Eccleſiæ teſtatur Ferrarius Addit idem monachus in martyrologio ſuo mſ. ſcriptum eſſe. *Nonis Octobris in ciuitate Ecanæ S. Marci Epiſcopi, & Confeſſoris*. Ecæ ſiue Ecana ciuitas eſt Apuliæ, pariter ſub Metropoli Beneuẽtana: vnde difficile Capuanæ Eccleſiæ Marcus ille Epiſcopus tribui poſſet. Libri noſtri nullum peculiarem locum Sãcto Marco Epiſcopo aſſignant. Martyrologium verò Corbeiẽſe Cedecas videtur natalem locum S. Marco aſſignare, mihi penitus ignotum. Cum verò apertè Niceanum, Chryſogonum, & Marcum Epiſcopum Capuæ veneratos doceat Martyrol. Antuerpienſe, inter illius celeberrimæ vrbis ignotos hucvſq. martyres relinquimus.

Cæſarea Cappadociæ. Conſonãt MM. adducta mſs. cum libris noſtris in Cæſarienſibus athletis Verociano, & Euticio; ſed alia lux mihi non affulget.

In Thuſcia. Etruſcos quinque martyres ſub anteſignana Muſcula conſtanter referunt, tam libri noſtri, quam mar-

tyrologiũ

tyrologiũ Antuerpienſe, & Corbeienſe, quorum poſtremus Bonifatianus in Vetuſſimo illo in duos martyres diuiditur Bonam, & Facientium. Multæ vrbes in Tuſcia ſunt, ſed nulla apud Ferrarium de Sanctis Italiæ, nulla apud Siluanum Razzium, qui Italicè ſcripſit de Sanctis Etruriæ, in qua Muſcula cum ſocijs veneretur, mihi ſuccurrit. Sanctum Marcianum in Tuſcia, ac Lucenſi vrbe Kalendis Februarij ex mſ. habet Bollandus T.2. de Actis SS. ad diem 29. Ianuarij. *In Luca ciuitate Sanctorum martyrum Marciani, Valerij, & Tmiliæ.* Calendarum Februarij diem inuentionis fuiſſe aliquorum Sanctorum corporum, non natalis, addit idem Bollandus, & verè quoad mensē, dies enim in monumentis Eccleſiæ S. Paulini Lucenſis, & ſepulcralibus S. Valerij, & Imilij in ſcriptionibus non notatur, ſed corpora inuenta eſſe anno MCCI. menſe Februario vbique affirmatur. Fateor tamen de S. Marcianō nihil hucvſq; inuenire mihi licuiſſe. Plurima ſine nomine SS. martyrum corpora in eadem Baſilica quieſcere ex priſca, præſertim ſub Nerone fidelium laniena, conſtans fama eſt, & plura ſanctorum martyrum oſſa ſeorſim in magna arca lapidea, vbi corpus S. Paulini primi Lucenſis Epiſcopi, & D. Petri Apoſtoli diſcipuli venerantur, ſeruata ſine nomine vidi. In Indiculo Sanctorum corporum in eadem Eccleſia quieſcentium, S. Marcianus an non ſignatis nominibus numeratur.

Bituricas. Phaletrum præsbyterum, & confeſſorem, non Faterium vocant eius Acta apud Labbeum Bibliothecæ T.2., quæ ex Legendario Eccleſiæ Carobrianæ in finibus Biturigum, & Turonum, vbi ipſe curſum conſummauit, ſanctum eius obitum ſignāt IX. Kal. Decēb. qui ſibi ſepultus iacet pluribus coruſcās miraculis. Officium S. Phaletri editum eſt Pariſijs 1647., vbi eius vita, & aliqua miracula continentur. Meminit Hagiologium vetus FrancoGalliæ, hoc eodem die his verbis menſe Nouembris ix. cal. *Bituricas ciuitate Vico Carebrinas* (Carobryas dicitur in eius vita) *S. Faretri presbyteri.* Faretrum vocat M. Antuerpienſe, Faterium cum codicibus noſtris M. Corbeienſe. Phaletrium Sauſſayus, qui eius vitam percurrit.

Bobio. De S. Columbano clara ſunt omnia. Vitam ſcripſit Ionas eius coæuus apud Surium T.xi., Romanum martyrol. eundem recolit xi. Kal. Decembris cum Vſuardo, Adone, Vuandelberto, & alijs recentioribus. In Hiſt. Ionæ apud Suriũ legitur S. Columbanum in cœnobio Bobienſe vita functum beatam animam Cœlo reddiſſe ix. Kal. Decembris, neq; editionis eſt error, cum etiam apud Baronium ad annum DCXV. ex eodem Iona obitus adnotetur nono cal. Decēbris, ſicuti in Vetuſtiori martyrol. repoſuit, qui Auctarium fecit, & Rabanus habet viiij. Kal. *Et in Monaſterio Bobio depoſitio S. Columbani Abbatis.*

VII. Kal. Decembris.

IN Aquileia Ciuitate Sancti Griſogoni, & Eleutheri, & Maximi, & Anthiroditi Epiſcopi. In Africa Mammeri. Saturai. Rogati. Donati, & aliorum xxx. In Peruſcia Tuſciæ S. Feliciſſimi.

 Siue

probanda magis apparet noſtrorum codicum lectio. De cœmeterio S. Felicitatis via Salaria, vbi cum tribus filijs humata fuit, videndus eſt Aringhius lib. 4. cap. 29. Sanctam Felicitatem matrem ſeptem filiorum martyrem ſub Antonino recolit etiam hoc ipſo die M. Rabani.

Clementis. Natalem S. Clementis Pontificis Romani, & martyris exhibēt etiā hoc die idē Rabanus, & Vetus Frōti calendarium cum S. Gregorij Sacramētario. Seueranus in Italico libro de ſeptem vrbis Eccleſijs fragmētum antiqui martyrologij Vaticanæ Baſilicæ S. Petri affert, in quo conſecratio altaris S. Sudarij, & S. Mariæ ad Præſepe ita indicetur. *IX. Kal. Decembris. In Feſto S. Clementis.* Hieronymianum pariter perantiquum calendarium Canonicorum Lucenſium S. Clementis memoriam ita veneratur. *IX. Kal. Clementis Papæ, & Felicitatis.* In die etiam S. Clementi Papæ dicato conſonant M. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, ac cœteri latinorum, deq. eius corporis in vrbem translatione agit idem martyrologium, vbi videndus Baronius. Acta ex Metaphraſte habet Surius T. xi. & Petrus in catalogo lib. x. cap. 98. Breuiora quidem quam in peruetlo Hagiologio noſtro proſtent, vbi diffuſiora leguntur. In Menologio Græcorum Sancti Clementis Romani memoria agitur cum Petro Alexandrino pridie huius diei, & in Menologio Baſilij die 25.; vbi eius exilium non ſub Traiano, ſed ſub Domitiano ſtatuïtur his verbis, interprete Arcudio, quæ ideo adducere libuit, quia varia ſunt ab adductis etiam Hagiologij noſtri actis, & aliorum latinorum, *Epiſcopus Romanus factus à Domitiano Imperatore malè multatus in Ancyrā Galatię relegatus; vbi pariete incluſus obſtructa lapidibus ianua, atque legumine tantum ſuſtentatus, in hoc ſquallore, luctuque exceſſit è vita. Cuius pretioſæ reliquiæ ab Idolatris in profundum proiectæ in lictus, vt fideles referunt eiectæ ſunt in hanc vsque diem miraculorum celebritate inſignes.*

Griſogoni. Cum S. Felicitate (de qua ſupra in Maximo dictum eſt) Chriſogonus, alter Maximus, & Marcus Epiſcopus S. Clementi ſociantur, vt Romæ habuiſſe natalē, tam ex libris noſtris, quam M. Corbeienſi affirmare liceat. De Sācto Griſogono poſtridie memoria agitur in Romano M., in Gregorij ſacramentario, in antiquo Frōti calendario, & apud Bedam, Rabanum, Vſuardum, Adonem & cœteros latinos. Maximum, & Felicitatē tantum poſt Clementem ſignat Martyrol. Antuerpienſe; Chriſogonum enim poſt Niceanum cum Marco Epiſcopo Capuæ veneratos fuiſſe diſtinguit. Inter Epiſcopos Capuanos S. Marcus nō legitur apud Vghelliū. Michael monachus in Sāctuario Capuano Marcū Epiſcopū agnoſcit inter ſocios S. Caſtrenſis ad Campaniæ lictus ex Africa appulſos. Sed hunc confeſſorem, non martyrem a Ferrario veneratum die 14. Iuuij fatetur; Verū Epiſcopū fuiſſe Bouini Apuliæ vrbis, & in Eccleſia Beneuentana veneratum, ex Tabulis illius Eccleſiæ teſtatur Ferrarius Addit idem monachus in martyrologio ſuo mſ. ſcriptum eſſe. *Nonis Octobris in ciuitate Ecanæ S. Marci Epiſcopi, & Confeſſoris.* Ecæ ſiue Ecana ciuitas eſt Apuliæ, pariter ſub Metropoli Beneuētana: vnde difficile Capuanæ Eccleſiæ Marcus ille Epiſcopus tribui poſſet. Libri noſtri nullum peculiarem locum Sācto Marco Epiſcopo aſſignant. Martyrologium verò Corbeiēſe Cedecas videtur natalem locum S. Marco aſſignare, mihi penitus ignotum. Cum verò apertè Niceanum, Chryſogonum, & Marcum Epiſcopum Capuæ veneratos doceat Martyrol. Antuerpienſe, inter illius celeberrimæ vrbis ignotos hucvſq. martyres relinquimus.

Cæſarea Cappadociæ. Conſonāt MM. adducta mſs. cum libris noſtris in Cæſarienſibus athletis Verociano, & Euticio; ſed alia lux mihi non affulget.

In Thuſcia. Etruſcos quinque martyres ſub anteſignana Muſcula conſtanter referunt, tam libri noſtri, quam martyrologiũ

tyrologiũ

tyrologiũ Antuerpienſe, & Corbeienſe, quorum poſtremus Bonifatianus in Vetuſtiſſimo illo in duos martyres diuiditur Bonam, & Facientium. Multæ vrbes in Tuſcia ſunt, ſed nulla apud Ferrarium de Sanctis Italiæ, nulla apud Siluanum Razzium, qui Italicè ſcripſit de Sanctis Etruriæ, in qua Muſcula cum ſocijs veneretur, mihi ſuccurrit. Sanctum Marcianum in Tuſcia, ac Lucenſi vrbe Kalendis Februarij ex mſ.habet Bollandus T.2. de Actis SS. ad diem 29. Ianuarij. *In Luca ciuitate Sanctorum martyrum Marciani, Valerij, & Emilie.* Calendarum Februarij diem inuentionis fuiſſe aliquorum Sanctorum corporum, non natalis, addit idem Bollandus, & verè quoad menſẽ, dies enim in monumentis Eccleſiæ S.Paulini Lucenſis,& ſepulcralibus S. Valerij, & Imilij in ſcriptionibus non notatur, ſed corpora inuenta eſſe anno MCCI. menſe Februario vbique affirmatur. Fateor tamen de S. Marciano nihil hucvſq; inuenire mihi licuiſſe. Plurima ſine nomine SS. martyrum corpora in eadem Baſilica quieſcere ex priſca, præſertim ſub Nerone fidelium laniena,conſtans fama eſt, & plura ſanctorum martyrum oſſa ſeorſim in magna arca lapidea,vbi corpus S.Paulini primi Lucenſis Epiſcopi, & D.Petri Apoſtoli diſcipuli venerantur, ſeruata ſine nomine vidi. In Indiculo Sanctorum corporum in eadem Eccleſia quieſcentium, S. Marcianus an non ſignatis nominibus numeratur.

Bituricas. Phaletrum præsbyterum, & confeſſorem, non Faterium vocant eius Acta apud Labbeum Bibliothecæ T.2., quæ ex Legendario Eccleſiæ Carobrianæ in finibus Biturigum, & Turonum,vbi ipſe curſum conſummauit, ſanctum eius obitum ſignãt IX.Kal. Decẽb. quiibi ſepultus iacet pluribus coruſcãs miraculis. Officium S.Phaletri editum eſt Pariſijs 1647., vbi eius vita,& aliqua miracula continentur. Meminit Hagiologium vetus FrancoGalliæ, hoc eodem die his verbis menſe Nouembris ix. cal. *Bituricas ciuitate Vico Carebrinas* (Carobryas dicitur in eius vita) *S. Faretri presbyteri*. Faretrum vocat M. Antuerpienſe, Faterium cum codicibus noſtris M. Corbeienſe. Phaletrium Sauſſayus, qui eius vitam percurrit.

Bobio. De S. Columbano clara ſunt omnia. Vitam ſcripſit Ionas eius coæuus apud Surium T.xi., Romanum martyrol. eundem recolit xi. Kal. Decembris cum Vſuardo, Adone, Vuandelberto, & alijs recentioribus. In Hiſt. Ionæ apud Suriũ legitur S.Columbanum in cœnobio Bobienſe vita functum beatam animam Cœlo reddidiſſe ix. Kal. Decembris, neq; editionis eſt error, cum etiam apud Baronium ad annum DCXV. ex eodem Iona obitus adnotetur nono cal. Decẽbris, ſicuti in Vetuſtiori martyrol. repoſuit,qui Auctarium fecit,& Rabanus habet viiij. Kal. *Et in Monaſterio Bobio depoſitio S.Columbani Abbatis.*

VII. Kal. Decembris.

IN Aquileia Ciuitate Sancti Griſogoni, & Eleutheri, & Maximi, & Anthiroditi Epiſcopi. In Africa Mammeri. Saturai. Rogati. Donati, & aliorum xxx. In Peruſcia Tuſciæ S.Feliciſſimi.

dis Decembris erratum videatur amanuenſis culpa: hoc enim ipſo die in perantiquo Hieronymiano calendario Lucenſi, ita ſignatur. *VII. kal. S. Proſperi Epiſcopi, & S. Catellini*. Translationem illam hic recoli dubitarẽ, ſuperadditam quidem Vetuſtiori noſtro martyrolog. à Monaco antiquario, cum eiuſdem non meminerint martyrol. Antuerpienſe, aut Corbeiense, & Monaſterium S. Proſperi & Petri Rhegienſis Caſſinenſium Monachorum deinde fuerit, vbi corpus eiuſdem S. Proſperi ſeruari declaratum eſſe in diſceptatione, ibidem refert Vghellius. Sauſſayus S. Proſperum Regienſem in Gallia aſſerit, & depoſitionem recolit 7. cal. Iulii: translationem verò in ſupplemento, ad hunc ipſum diem vii. cal. Decembris. Sammarthani primum Reienſem Epiſcopũ ſub Metropoli Aquenſi in Gallia ſignant, ſed allatis hinc inde rationibus pro Epiſcopatu, ſiue in Gallia, ſiue in Italia cum varijs ſcriptorũ ſententijs, rem indeciſam relinqunt.

VI. Kal. Decembris.

SAnctæ Iocundæ. Romæ Sanctorum Sirici Epiſcopi, & Saturnini. Et in Aquileia Valeriani Epiſcopi. Ammoni. Serene. Romane. In Alexandria Petri. In Africa Monne. Meliſij. Berine. Victoriane. & Marcellini. *Auguſtiduno depoſitio Sancti Amatoris Epiſcopi*.

NOVEMBRIS 26.

EX Veteribus mſſ. S. Iocũdam virginem recolit pridie huius diei Romanum martyrol. vt ibi notat Baronius. Superadditam hic vereri poſſumus, cum alia, quibus innitimur, vetuſta martyrologia eius nõ meminerint. Ad pridianos etiam faſtos pertinere teſtantur Bellinus de Padua, Maurolycius, Molanus in Addit. ad Vſuardum, Galeſinius. Sed diſertè id docet Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, vbi discipulam S. Proſperi Epiſcopi Regienſis apud Regium Lepidi in Æmilia natam, virtutibus, ac meritis fulgentem ad ſponſum migrauiſſe refert vii. Kal. Decembris ex antiquis monumentis Eccleſiæ Regienſis, ex quibus Hymnum antiquum refert. Huius quidem in anniuerſariis hiſce faſtis non meminit martyrol. Antuerpienſe Vetuſtiſsimum videlicet. *VI. Kal. Decembris, Romę depoſitio Sirici Epiſcopi. Et in Aquileia Valentini Epiſcopi.. Et in Capua Nicandri, Caſſiani, & Felicisſimi, Saturnini, Ammoni, Sereni, Heromana. In Alexandria Petri. Et in Africa Nomię, Moleſi, Berenę, Victurinę, Marcellini. Auſtiduno depoſitio S. Amatoris*. Nec diſsidet martyrol. Corbeiense. *VI. Cal. Decembris. Romę Sanctorum Siricij Epiſcopi, & Saturnini. In Aquileia Valeriani Epiſcopi, & confeſſoris, Ammoni, Sereni, Romana. In Alexandria Petri. In Africa Monę, Meliſi, Berinę, Victorinæ, & Marcellini. In Auguſtiduno depoſitio Sancti Amatoris Epiſcopi*.

Roma. Inter vulgata martyrologia Siricium Pontificem hoc tantùm die venerantur Beda editus, & Rabanus, & ſi reliqui ferè ſcriptores cum Pontificali hiſtoria viii. vel ix. cal. Martii eiuſdem depoſitionem conſignent. Abbo Floriacenſis legit 8. cal. Maii, facili in menſis nomine immutatione. De Siricij Pontificis ſanctitate dubius ſaltem fuit Baronius ex epiſtola D. Hieronymi, & in Romano martyrologio non repoſuit, nonnihil etiã cũ ſocordiæ in annalibus inſimulans. In re dubia velitationem

inſtituere

Et Eleutheri. Mutilos hìc eſse codices noſtros, & martyrol. Corbeienſe ſuadet Vetuſtiſsimum Antuerpiēſe, quod poſt Chryſogonum, & ante Eleutherium, Siricium, Donatum, & alios xl. in Africa recolit. Deinde Romæ non Aquileiæ Eleutherium, Maximum, & Anthiroticū Epiſcopum exhibet. Romæ fortaſſe ſcriptum erat etiam in libris noſtris S. Chryſogoni memoria, ſed cum Aquileiæ agonem compleuiſſe antiquarius alibi inueniſſet, pro Roma Aquileiam ſubſtituit, & reliquos martyres tanquam Aquileienſes reliquit. Ita quidem accepit antiquarius martyrolog. Corbeienſis, nam in quodam opido eiuſdem Aquileienſis ditionis Antirodithum Epiſcopum martyrem fuiſſe addit. De Maximo, pluribusque eius nominis martyribus Romanis diximus xi. Kal. Decembris, & alibi. De Eleutherio nihil ſuccurrit addēdum. An in martyrol. Corbeienſe pro oppido ſcribendum eſſet in cœmeterio eiuſdem puta Maximi, quod pars erat cœmeterij Calliſti dubitari poſſet, non à me affirmari. Si verò Romæ Anthirotes, ſiue Anthiroditus Epiſcopus, ſiue Anthirothicus aſſignandus omnino eſt, ſuſpicionem ingerit, ne Antherus is ſit Romanus Epiſcopus in cœmeterio Calliſti ſepultus, cuius alibi memoria non extat in martyrologio noſtro vetuſtiori. Anteros Græcis is dicitur, & Anterotes, vt exemplum eſt apud Euſebium c. 29. lib. vi. Neq. negotium facit, quod obijſſe is dicatur in libro Pontificali iij. Nonas Ianuarij. Antheri, ſiue Antherotis tempus, quo ſupremum ſacerdotium tenuit, incertiſſimum eſt. Damaſo aſcriptus liber duodecim annos illum ſediſſe affirmat. Euſebius illius æuo proximior cum Mariano Scoto, Pontificem non niſi per mēſem agnoſcit: opuſculū autē quartū, ſeu Catalogus perantiquus Romanorū Pontificū apud Bucheriū p. 269. *menſe vno, diebus decē*, aduixiſſe cōſentit. Si ergo concedamus Antherū, vt omnes ferè conſentire vidētur, martyrium feciſſe iij. Nonas Ianuarij, quo die in ſacris Romanis faſtis, ac omnibus ferè latinis veneratur, breuiſsimumque fuiſſe ipſius regnum, iam dies natalis ordinationis, non longe erit à fine Nouembris; quinimmò ſi ſedis eius ſpacium non lōgius quadraginta diebus fuerit, vt Cardinali Baronio placuit in Annalibus ad annum 328. hoc eſt per menſem, & dies decem, & vt Vetuſtiſſimū illud Buckerij editum opuſculum aſſerit, iam adnotatus dies in Vetuſtiori M. natalis ordinationis eſſet, & reliqua planè conuenirent, puta dies obitus, & vnica ordinatio Epiſcopi in menſe Decembris. Natalem ſanè diem ordinationis, ſeu cathedræ in SS. Pontificibus non ſemel à fidelibus veneratum alibi animaduertimus.

In Africa. In ſecunda Africanorum martyrum claſſe ferè conueniunt cum libris noſtris martyrol. Antuerpienſe, & Corbeienſe; differunt tamen in anonymorum numero, cum triginta in codicibus noſtris, & Antuerpienſi numerētur: viginti tantùm in Corbeienſi.

Peruſia. Principem Etruſcorum vrbem Peruſium vocat Procopius Gothic. rer. lib. 1. & 3. vt iam poſt deſolationem ſub Octauiano Cæſare incendio partam, iterum in illuſtrem formam reſtitutam fuiſſe pateat. Graſſante aliqua perſecutione Feliciſſimum ibi fuiſſe coronatum, docet cum adductis codicibus, & Vſuardo Romanum martyrologium. Feliciſſimam tamen vocat vnicum Antuerpienſe martyrol. non Feliciſſimum, pro martyre tamen viro, non muliere exhibēt Bellinus de Padua, & Ferrarius ex Eccleſiæ Peruſinæ Tabulis, vbi ſollicitè Acta S. martyris, ſed fruſtra queſiuiſſe addit eiuſque memoriam in agro Peruſino extare. Galeſinius confeſſorem vocat, ſed teſtem] aſſertionis non adducit. Cæſar Criſpoltius, qui Italicè Peruſiam Auguſtam deſcripſit teſtis eſt lib. 2. c. 5. corpus S. Feliciſsimi martyris requieſcere in propria Eccleſia à Peruſia duorum milliariorum interuallo diſtante, prope Pontem Felcinium. Non tamen alia monumenta affert, præter quam Romanum, & Vſuardi martyrologium.

& præſertim lib. 9. cap. 6. Hunc annum aduerſus Baronium probat Valeſius in notis fuiſſe 311. non 310.

In Africa. Sub Anteſignano Monna quinque martyres, qui tam in libris noſtris, quam adductis reliquis mſſ. ſignantur, in alijs vulgatis martyrologiis deſiderari video.

Auguſtoduno. De S. Amatore Epiſcopo agit martyrol. Romanum vbi aliqua notat Baronius. Meminerunt Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, & alii recentiores. Pluribus eundem proſequitur Sauſſayus. Breuiſſimè ita Hagiologium Vetus Labbei vi. Kal. Dec. *Auguſtoduno S. Amatoris Epiſcopi*, quemadmodum, & Appendix ad Adonem, & Petrus de Nat. ad extremum lib. xi. nu. 333. Primũ Æduenſem Epiſcopum Sãmarthani cõſtituunt Auguſtoduni in Poliandrio ſepultum, vbi eſt Eccleſia S. Stephani inſtrata, tempus verò non ſignant.

De aſſerta in Vetuſtiori Martyrologio noſtro Siricij Romani Pontificis Sanctitate.

EXERCITATIO XVI.

QVamquam in noſtro, & pluribus vetuſtis martyrologijs ſancti Siricij Epiſcopi, ſeu Romani Pontificis memoria veneretur, in emendato tamen Romano nequaquam recolitur, eiuſque ſanctitatem viros doctos illius emendationi præpoſitos ſiluiſſe conſtat. Cardinalis Baronius vidit quidem ad annum 398. num. 1. apud Bedam editum in martyrologio vi. Kal. Decembris ſcriptum eſſe. *Romæ Siricij Epiſcopi*, idemq; vidiſſe par eſt credere in mſ. Martyrolog. Monaſterij S. Cyriaci de Vrbe, ex quo plures cœlites, vel reſtituit, vel in Romano martyrol. reſtituendos curauit, & tamen vir ſummus non modo Siricium Epiſcopum in eodem emendato martyrologio tacuit, ſed vbique propriis verbis ſãctos eius mores ſilens, obiter, & in aliud intentus, apud ſcriptores inſertas laudes adducit, ac aliqua in eius geſtis minimè probat. Primũ verò nõ laudat, quòd Siricius exemplo Damaſi in conſcribendis epiſtolis Hieronymi opera vſus non ſit, neq. eum, vt par erat, fouerit; deinde quòd parum ęquus in S. Paulinum Nolanũ fuerit: Tertiùm, & quod maioris momenti eſt, quia tardus in frenãda Origeniſtarum hæreſi inceſſerit, ſimplex, & improuidus fuerit in tolleranda Ruffini, & Melaniæ hæretica vafritiæ: in tantum, vt Siricius minus velociter periclitanti occurrens Eccleſiæ, cito etiam ex Deo prouidentia ſublatus è vita ſit, erecto interim ſuper cathedram Petri acerrimo Origeniſtarum oppugnatore Anaſtaſio. His quas ex eo colligere potui rationibus oculatiſſimus Baronius Siricij ſanctitatem non aſſeruit, & in eadem ſuſcipiẽda minùs etiam procliues lectores ſuos reliquit. A' poſtrema auſpicabimur, vt pote, quæ culpabilem negligentiam ſapere videatur. Sanè D. Hieronymus in Epiſt. 16. plurimùm laudat Marcellam, quia contra eoſdem hæreticos, ſub ouina pelle Romæ, latitantes inſurrexerit, & de ea ita cum minori laude Siricij ſcriptum reliquit. *Poſtquam ſenſit* (Marcella) *fidem Apoſtolico ore laudatam in pleriſq. violari; ita vt Sacerdotes quoque, & nonnullos monachorum, maximèq; ſeculi homines in aſſenſum ſui traheret, ac ſimplicitati illuderet Epiſcopi, qui de ſuo ingenio cæteros exiſtimabant, publicè reſtitis*. Nihil hinc

detractum

detractum Siricij ſanctitati videtur, quin potius à D. Hieronymo admirantium, ſiue ſimplicitatem dicamus, ſiue candorem, tacitè laudari. Quid facilius erat, quam Ruffinum præsbyterum, Romam Hieroſolymis nuper cum illuſtri Melania redeuntem, fama morum, & doctrina clarum tollerare, & Origenem nondum in pluribus apud latinos malè audientem, quin etiam ipſius Hieronymi licet falſa auctoritate illuſtratum, non ſtatim explodere; præſertim cum Romani Sacerdotes, & nonnulli monachorum aſſenſum Ruffino præberent, & facile apud Siricium laudarent? A' dolo quidem Baronius Pontificem excuſat, non verò à negligentia; culpabilem enim quodamodo videtur aſſerere, dum eundem diuina indignatione ſublatum putat, ne errores Origenis magis diffunderentur. Hanc Siricij ſocordiam, vel ſi modeſtius placet, conniuentiam, in patiendum illorum Pontificum exemplum adducit num. 33. *Qui cauſam fidei paulo ſignius tractauerunt, ac remiſſius curauerunt, & à Chriſto primario omnium Paſtore fuerint, quam celeriter ex hac vita ſubducti*, Verùm non leuem difficultatem habet, quòd celerrimè ex ira, vel prouidentia Dei ſublatus fuerit Siricius, hoc eſt initio iuxta eiuſdem Cardinalis computum, xiiij. anni, cum in præcedentem xiii., & ſalutis 397. Baronius idem Siricii ſegnitiem, vel conniuentiam refundat. Atſi ex communiori calculo, quem etiam teſtatur mox adducendus Bollandus, ſanctus Pontifex (ita ſaltem ex officio vocare libet) non tantùm annos quatuordecim incipientes ſedit, ſed & quindecim; non ita parum in Pontificatu aduixiſſe videretur dicendum, quin multos in diuturnitate cathedræ æquauerit, plures ſuperauerit. Senem admodum fuiſſe Siricium videtur ex Actis Liberii deduci. Cũ enim Liberio extra vrbẽ ab Arianis facto, etiã ex tardiori cõputo Baronij, anno illius ſedis 8. & Chriſti 359. Diaconus miniſtrauerit Siricius, iam ſeptuagenario maiorẽ obiiſſe fatendũ eſt. Anni ſedis Siricio XVI. ferè tribuũtur à libro Pontificali hoc eſt xv. & mẽſes xi. dies xxv. integri: Anni verò xvi. à Proſpero Aquitano in editione Scaligeri numerantur, quamquam apud Labbeum xiv. potius ſignentur. Sed xv. conſtanter habent Marcellinus Comes, Marianus Scotus, & epitaphiũ infra adducendum, ex quo in additionibus ad T. v. ſe corrigit Baronius; & communius vetuſtiores. Quantò autem ſenior Siricius obierit, eò minus dici poſſe videtur, ſublatũ è medio eſſe ex ira Dei ante tempus, præſertim ſi à conniuentia errorum Ruffini, ſiue Origenis ad biennium ſupervixiſſet. Equidem ſuſpicatus ſum, Cardinalem Baronium pro pœna ignauiæ, vitæ breuitatem in Siricio ex D. Hieronymo quodamodo accepiſſe: quoniam ille poſt indicatam Pontificis ſimplicitatem narrare proſequatur, Ruffinum, eiusq. ſectarios verentes, ne amplius latere poſſent, Eccleſiaſticas epiſtolas obtinuiſſe, vt communicantes Eccleſiæ ex vrbe diſcedere viderentur, ſtatimq. ſubdit. *Non multum tempus in medio ſuccedit in Pontificatum vir inſignis Anaſtaſius*. Verùm non in vltionis diuinæ argumentum, ſequtam à conceſſis communicatoriis literis migrationem Siricij, accepiſſe ſanctum Doctorem conuincunt verba, quæ de Anaſtaſij laudatiſſimi Pontificis breuiori vita ſubnectit, hoc eſt, *Quem diu Roma habere non meruit*; malè enim eadem vitæ feſtinata abſciſſio, in vno ad inſimulandam negligentiam eodẽ contextu induceretur, in alio ad ſanctitatis indicium. Sed amplius ex eodem D. Hieronymo epiſtola ſeptima ad Demetriadem de ſeruãda virginitate apparet, nõ ſub Siricio, ſed ſub Anaſtaſio Origenis erroris Romam per Ruffinum, & Melaniã fuiſſe inuectos. Verba non modo liber integra adducere, ſed neceſſe eſt. *Dum eſſes paruula, & ſanctę, ac beatę memoria Anaſtaſius Epiſcopus, Romanam regeret Eccleſiam, de Orientis partibus hæreticorum ſaua tempeſtas, ſimplicitatem fidei, quæ Apoſtoli voce laudata eſt, polluere, & labefactare conata eſt: ſed vir ditiſſimę pau-*

pertatis

pertatis, & Apoſtolicę ſolecitudinis ſtatim noxium percubit caput, & ſibilantia Hydræ ora compeſcuit. Cum ergo communicatorias literas Ruffinus impetrauit à Siricio, cuius ſimplicitati ob id illuſiſſe ſignificare videtur Hieronymus, non dum hæreſis patefacta erat; hoc enim tantum accidiſſe ſub Anaſtaſio adductum ipſius Hieronymi fragmentum demoſtrat, licet penes Marcellum, & alios Ruffini, & Melaniæ familiares, iam malè ſanæ doctrinæ ſuſpicio inualeſceret. Nec quia Siricius aduiuens benè ſenſerit de Ruffino,non dū cognita eius venenata doctrina,à ſanctitate decidit, ſicuti neq.D.Auguſtinus,dū ep.xv.vel 93.inter Hieronymianas. Ruffinū cōciliare Hieronymo laborās,illū magni fecit:quamquā iam apologetica, & amarulēta opuſcula inter vtrūq.vulgarētur ſub Anaſtaſio.Hieronymi enim Apologiā in Ruffinū ſcriptā eſſe patet ex libro tertio,nō ſub Siricio,ſed ſub Anaſtaſio.Negari ſanè nequit D.Hieronymū à Siricio nō magni factū initio Pōtificatus, quòd Romani plures clerici,inuidia, & odio in ſanctum doctorem flagrantes,perſecutionem in eum mouerint, ac graue aliquod crimen ſancto viro impoſuerint; id enim ex illius epiſtolis colligitur, & monet Baronius ad annum 385.n.8. Nec difficile erat magis, magiſq; in eū illos iraſci,ſi palā eos ipſe redarguebat,dū Roeſſet,& in epiſtolis ad amicos poſt diſceſſum datis,vehemēter exagitabat,dū *Phariſæorum Senatum* vocabat, & apertis verbis inſcitiæ, atq. prauorum morum arguebat. Nec difficile etiam fuiſſet Pontificem Siricium criminoſis relationibus adverſus Hieronymū ita circumuentū eſſe,vt ad ſedādos tumultus quodamodo coactus fuerit illum Romæ non retinere,ſed ſanctorū locorum, & ſtudiorum ardore inflammatum, ſinere Hieroſolymam regredi. De S.Doctoris ſeceſſione ab vrbe, ex veteribus hiſtoricis hæc adnotauit Rodulphus de Diceto Anglus in Abbreuiationibus Chronicorum, & in indiculo virorum illuſtrium operi præfixo his verbis,anno 1147. *Hieronymus Eccleſiæ Romanæ presbyter, os Damaſi Papæ, dum omnium iudicio dignus eſſe ſummo Sacerdotio decernitur, quidam ex clericorum, monachorumq. ordinibus diuerſantes, ad effudendum vrbe Hieronymum inſidias parauerunt.* Acceſſit quod S.Doctor in Iouianum Epicurum Chriſtianorū vehementer calamum ſtringens, ita virginitatem extuliſſe viſus eſt, vt matrimonium quodamodo damnare crederetur. Quod licet ab ipſius mente prorſus abhorreret, communis tamen tunc Romæ inualuit opinio,nimium illū fuiſſe in virginitate extollenda, & in nuptijs deprimendis; vnde Pamachius Romæ pariter coactus fuerit exemplaria opuſculorum aduerſus Iouianum ſubtrahere, quod S. Hieronymus ep.52. ad ipſum Pamachium prudenter, & amanter factum laudauit, & exinde Apologiam pro libris aduerſus Iouinianum ſcripſit, ac eidem tranſmiſit magna quidem fiducia conteſtatus, nihil ea in re peccatum fuiſſe, vti re vera omnibus palam tunc apparuit. Verùm ea occaſione Siricium commotum in Pamachium, nedum in Hieronymū,ex omnibus ferè clamoribus, ita idem Hieronymus affirmat. *Audio totius in te vrbis ſtudia concitata. Audio Pontificis, & populi voluntatem pari mente congruere.* An verò amarulentum illud, quod ſequitur,in Siricium iactatum,ſit hæreo. *Minus eſt tenere Sacerdotium, quam mereri*, ſicuti an illud reſpiciat à Radulpho Anglo indicatū, nimirùm quòd Hieronymus omnium iudicio exiſtimatus ſummo Sacerdotio dignus, in electione Siricij poſt Damaſum poſt habitus fuerit, non mihi benè liquet. Hoc vnum omnino crederem,ex opportunitate hæreſis Manichęorum, emulis viam patuiſſe iterum, & maiori conatu Hieronymum calumniandi. Vigebant adhuc in vrbe Manichęorū reliquiæ,& Priſcillianiſtæ Manicheorum ſoboles Eccleſiam nuper quatiebant. In his radicitùs euellendis incumbebat Siricius. Manichæi nuptias inter cætera damnabant; quid mirum, ſi tunc aliquibus minus opportunu vide-

batur nuptias, & matrimonia deprimere, ac virginitatem laudare? Hinc profectò aduerſantes Hieronymo in ipſum arma ſumpſerunt, & ipſè aperte fatetur in eadem Apologia ad Pamachium his verbis. *Dum contra Iouianum preſſo gradu pugno, à Manichæo terga mea confoſſa ſunt. Nonne, quæſo ſtatim in principio operis mei iſta præfatut ſum? Neque enim nos Marcionis, & Manichæi dogma ſectantes nuptijs detrahimus*. Affulſit tamen veritas, nec tantùm ſe luculenter purgauit Hieronymus, ſed ipſius Pamachij opera à Siricio damnatus eſt Iouianus, quod idem eſt ac dicere, Siricium in ſententiam Hieronymi iuiſſe. Sanctus ergo Pontifex non modo Manichæos exturbauit, ſed Iouianum à Hieronymo iuſtè damnatum proſcripſit. Et ſicuti hinc patere poteſt, quantum Siricius Hieronymum fecerit, ita neq. de Siricio malè ſenſiſſe Hieronymum, patet ex his, quæ aduerſus Ruffinum poſt illius deceſſum ſcripſit. Doluit ſæpè Hieronymus, quòd communicatoriam Siricij iam defuncti epiſtolam iactabundus Ruffinus proferret, & quod illam mala fide extorquendo candido Pontifici ante ipſius obitum illuſerit; ſed non vtique Siricium ſubita, aut quam celeri morte ſublatum, ſed ſomno ſanctorum in Domino obdormiuiſſe, ita ſcripſit, *Siricij iam in Domino dormientis profers epiſtolam*, cum re vera, vt iam diximus, non niſi in fine eiuſdem ſedis, vel potius poſt ſancti Pontificis obdormitionem, detectæ fuerint in Origenis latinè redditis erroribus, Ruffini captioſæ artes; quippe qui communicatorias tantùm demortui Pontificis literas habens, nulli præsbytero, quouſque catholicus crederetur, denegatas, opponebat viuenti Anaſtaſio, non ſine Hieronymi ſtomaco, qui in eiuſdem Apologia lib. 3. nu. 44. ſubdit. *Tale quid contra Papam Anaſtaſium diſputans: vt quia Siritij Epiſcopi habes Epiſtolam, iſte contra te ſcribere non potuerit*. Sed & aliæ rationes ſuppetunt, quibus ſuaderi poſſit, nõ ſub Siricio, ſed ſub Anaſtaſio Ruffinum cum ſuo Origene malè Romæ audire cœpiſſe. Theophilus quidem Alexandrinus Epiſcopus anno circiter 399. cum iam ex ipſius Baronij, & Petauij computo, Siricius obierat, & Anaſtaſius ſedere cæperat, congregata Synodo, primus Origenem, & Origeniſtas damnauit, & huius damnationis Synodicas Romam miſit ad Anaſtaſium, & ad Orientis Epiſcopos. Anaſtaſius non ſtatim ac ſedere cœpit Origenis errores proſcripſit, cum neque ante annum 399. illius errores palam ſint detecti. Patet id manifeſte ex Epiſtola 64.; non ante enim hæreſes Origenianæ, & mala Ruffini interpretatio Periarchita patuerunt, quam à Pamachio, & Oceano rogatus Hieronymus integrum idem Origenis Periarchion latinum reddiderit, quod ſanctus doctor non perfecit ante annum 399. ex ipſius Baronius computo nu. 31. Theophilum placidè prius Origeniſtas in viam rectam ducere laborantem, nõ antequam à D. Hieronymo excitaretur, ſed antequam in Occidente aliquid Romanus Pontifex decerneret, Origenem, & Origeniſtas proſcripſiſſe ex pluribus epiſtolis, tam Hieronymi, quã ipſius Theophili clarè deducitur, præcipuè vero ex epiſt. 78. ad Pamachium, & Marcellum. Inde enim conſtat iam annum præterijſſe, ex quo cum latina interpretatione paſchalis Epiſtolæ Theophili, ijſdem S. Doctor nunciauerat Origenianæ hæreſis damnationem in Eccleſia Alexandrina. Quia verò deperditam illam fuiſſe timebat, primo vere ſequentis anni nouam Theophili paſchalẽ, & anniuerſariam epiſtolam, latinè redditam, ijsdem tranſmiſiſſe apparet, in qua pariter Origeniſtarum errores, breuiùs tamen damnarentur. In hac ſecunda excuſat Theophilum, quod minus Origenianos pulſauit. *Si quid autem hic minus aduerſus Origenem dictum eſt: & preteriti anni epiſtola continetur, & hæc quam modo vertimus, breuitati ſtudens dicere plura non debuit*. Non dum Hieronymus certior erat, Romæ Anaſtaſium Synodum Alexãdrinam de damnatione Origenis

probauiſſe

probauiſſe, & optabat prædicationem cathedræ Marci Euangeliſtæ à cathedra Petri Apoſtoli ſua prædicatione confirmari: interim tamen vulgari audiebat, ab Anaſtaſio proſcriptionem Origenis eſſe confirmatam. *Quamquam*, inquit, *celebri ſermone vulgatum ſit, Beatum quoque Papam Anaſtaſium eodem feruore, quia eodem ſpiritu eſt, latitantes in foueis ſuis hæreticos perſecutum, eiuſque literæ doceant damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum eſt.* Ante damnatos vtique à Theophilo Origenis errores D. Hieronymus ſentẽtiam ſuam Romam non tranſmiſerat, ſed eodem tempore: in epiſtola enim 71. ad Theophilum ſcripſit. *Vox Beatitudinis tuæ in toto orbe pertonuit*, datis nempè Sinodicis literis, & ſubdit. *Ex diſpenſatione Dei factum puto, vt eo in tempore tu quoque ad Anaſtaſium Papam ſcriberes, & noſtrã dum ignoras, ſententiam roborares.* Cum ergo Origenis errores, ex mala Ruffini interpretatione ante Anaſtaſium laterent; quid culpabile Siricius omiſerit non apparet, & communicatorias literas Ruffino presbytero de more concedens, dum Ruffinus optimè apud omnes ante vulgatum Periarchion Romæ audiret, crimen nõ videtur vocandum. Quòd autem minus æqui animi in ſanctum Paulinum Nolanum Siriciũ Põtificem fuiſſe, Cardinalis Baronius reputauerit, ex eiuſdẽ Paulini Epiſtola hauſit 1. ad Sulpicium Seuerum, in qua dolens, dum Romę fuit *Zelotyporum incendia clericorum*, addit. *Sed plenius indicare potuerunt conſerui noſtri pueri tui, quantum nobis gratiæ Dominicæ detrimẽtum faciat Vrbici Papæ ſuperba diſcretio.* Inſenſum ex hoc Siricium Paulino deducit Baronius, & cauſas minoris extimationis venatur: vel quòd Pontifex Vrbicus, ſeu Romanus inter ſuos clericos computare illum noluerit, vel auerſatus fuerit, quia repentè ex laico Paulinus vir Conſularis, & Senatorius in Hiſpania presbyter, quamuis coactus, euaſerit. Sed facile potuit ex eodem penu clericorum, & curiæ Paulinus criminari apud Siricium, & inuidiam in eum conflare, ut in Hieronymum, quòd iam Monachus contra laxioris vitæ clericos declamaret. Sed verè etiam fatendũ eſt, Paulinum ex humana ratione optimum non fuiſſe hominum, & eorundem morum extimatorem, dum Siricium ſuperbæ diſcretionis inſimulat, quem Hieronymus nimiæ ſimplicitatis, & innatæ bonitatis quodamodo coarguit; & quamuis ſãctitate morũ Paulinus polleret, minus acris iudicij reputari poteſt, dum de vnoquoq. bonum præſumens, quemadmodum etiam Siricius, etiam Rufinum ex Paleſtina cum pace, & amplexibus Hieronymi diſcedentem magni fecerit, Vigilantium in longo Hiſpaniarum itinere non agnoſcẽs laudauerit, & Melaniam Origeniſtarum errorum anteſignanam ſanctam dixerit, & plurimis laudibus cumulauerit, vt animaduertit etiam Baronius ad annum 397. nu. 111. Cum ergo hæc ſanctitati Paulini non detraxerint, ex eodem prorſus capite, Siricius in pluribus Vetuſtis martyrologijs vti ſanctus veneratus, non videtur à ſanctitate excidiſſe, quem etiam de dolo excuſat Baronius, & de zelo in hæreſes laudat liber Pontificalis. *Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia, & contra omnes hæreſes, & diſperſit per vniuerſum mundum, ac per omnes prouincias, vt in omni archiuio Eccleſiæ conſeruaretur ob oppugnationem contra omnes hæreſes.* & Albo, ſeu Abbo Floriacenſis in eius breuiſſimo elogio. *Qui etiam exoſos habuit omnes hæreticos, maximè Manichæos.* Dolendum quidem eſt diuturnioris vitæ Pontificis acta plurimùm periiſſe, dum tanta aduerſus hæreticos geſſiſſe conſtat: pugnauit cõtra Manichæos, Priſcillianiſtas in pluribus cũ Manichæis ſentientes, & cũ omnes radicitùs Romæ præſertim euellere non poſſet, legẽ à Theodoſio impetrauit, vt ſæcularibus pœnis tollerẽtur, qui arma ſpiritualia deludebãt, vt etiam conicctatur Baronius anno 389. nu. 63. Contra Flauianum ſedis Antiochenæ minus legiptimum occupatorem, & Synodo inobediẽtem, pugnauit etiam iteratò

ad Imperatorem datis literis, & Capuanam ob id Synodum indixit, vt eodem tempore etiam Bonoſum Macedoniæ Epiſcopum, in Beatiſsimam Virginem iniuriũ reprimeret. Iouianũ Epicurum Chriſtianorũ præterea damnauit, & pro eradicandis gentilitatis reliquiis deſudaſse par eſt credere, tùm impetratis aduerſus eos ſæcularibus pœnis à Theodoſio, tùm in Idolorum fanis Romæ deſtruendis, quemadmodum eo ſedente factum eſſe Proſper in Chronico, & D. Auguſtinus teſtantur. Nec morum emendationem neglexit, & continentiam Monachorum, & clericorum, vt ex epiſtolis D. Hieronymi patet, in plurimis etiam Romæ infirmatam, reſtituere laborauit. Meminit Innocentius primus ad Exuperium Epiſcopum Toloſanum cap. 3. Siriciani decreti, dum continentiam ſacerdotum, & leuitarum iterum inculcat, *iuxta beatæ recordationis Viri Siriaci Epiſcopi monita*. Zacharias primus etiam, qui ſedere cœpit anno 741. in epiſt. ad Pipinum, & Epiſcopos Francorum cap. 26. decretum adducens contra incontinẽtiam Monachorum, & Monacharum, ex codice Siricij his verbis vtitur. *In libro decretorum Beati Siricij Papæ continetur*. Et licet ſanctitatis titulum, quo in his verbis ornatur, officium, non mores reſpicere aliquis obiicere poſſet, meminiſſe tamen illum oportet, in tanto actorum eius penes coæuos ſcriptores ſilentio, quanta optimæ vitæ extimatione Siricius Pontifex fuerit, & quam digno ſanctitatis teſtimonio ornetur in epiſtola Valẽtiniani Imperatoris ad Pinianum Præfectum, ab ipſo met Baronio relata ad annũ 385. n. 6. cũ, optimus ſacerdos in ipſo ſtatim limine, ita dicatur. *Populum Vrbis æternæ gaudere concordia, & optimum eligere Sacerdotem, populi Romani eſſe credimus inſtituti, & noſtris gratulamur adueniſſe temporibus*. Hæc de Siricij electione dicta eſſe nemo inficiabitur, & ex ſequentibus conuincitur. *Et proinde quoniam Religioſum Siricium Antiſtitem ſanctitatis, ſic præeſſe Sacerdotio voluerunt, vt Vrſinum improbum acclamationibus violarent*. Plures ad Pontificatum aſpirantes cohibitos eſſe videtur elici ex epiſtola eadem, non modo Vrſino, ſeu Vrſicino ſchiſmatico iterum improbato, ſed & aliis exploſis vnica populi acclamatione, quam tanti fecit Valentinianus, vt magnum inde innocentiæ, & probitatis in Siricio captauerit argumentum. *Si quidem*, addit, *magnum innocentiæ, & probitatis exemplum eſt, in vna acclamatione, & ipſum eligi, & cæteros improbari*. Quanti verò faciendum ſit Valentiniani, non amplius pueri, nec ab Ariana Iuſtina matre per inuia ducti teſtimonium, ab Ambroſio in eius funere dictæ laudes, & declamatæ virtutes ſuadere profectò debent, quas Baronius idẽ annotauit ad annum 392. num vij. Ne quis verò Valentiniani epiſtolam tanquam ſuppoſititiam reijciat, quòd Siricius Pontifex dictus fuerit pridie Idus Ianuarij, epiſtola verò tam ſerò data ſit vi. cal. Martij, animaduertat reſponſiuam eſſe ad Pinianum Præfectum, qui electionem Siricij Imperatori abſenti nunciauerat. Vnde repetitas laudes, vel à Piniano ſcriptas, vel ab aliis Valentiniano relatas hìc poteſt agnoſcere, ex multiplici fonte promanare. Quòd verò nec illis põdus aliquod ſua auctoritate addiderit eruditiſſimus Cardinalis Baronius, neq. in aſſerẽda propalã Siricij ſanctitate procliuis fuerit, & potius iram Dei ſuper eius in hæreſi Origeniſtarũ conniuentiã annotauerit, accidere facilè potuit, quòd noſtra ætate inuenta plura Vetuſtioris martyrologij exẽpla nõ viderit, nec ſatis eſſe, Bedæ, ac martyrologium mſ. S. Cyriaci ad aſtruendam Siricij ſanctitatem, & ad conniuentiæ illius maculã diluendam reputauerit, quam non doloſam, ſed tamen dignã, quæ à Deo celeri morte caſtigaretur, exiſtimauit. Ita me ſentire ſuaſit, vir ſummus quòd anno 367. nu. 5. in Liberij ſanctitate demõſtranda, non aliis auctoribus vſus ſit, quam eiuſdem Bedæ, & Vuandelberti martyrol., nec aliis argumẽtis, quam dignis titulis, quibus poſt abſterſam maculam Arianæ ad tempus communionis

munionis à ſanctis Patribus, Ambroſio præſertim ornatum viderit, nempe ſanctæ, ac beatæ memoriæ, beati, ac beatiſſimi viri. Qui quidem digni, ac honorifici tituli, (euanida illius conniuentiæ nube, quam vir perſpicaciſsimus agnouit,) neque in Siricio deſiderantur. In Domino obdormiuiſſe ſcripſit D.Hieronymus nonnihil in eum commotus, vt fatetur Baronius ad annum 390. nu. 58. Beatæ memoriæ vir nũcupatur ab Innocẽtio I. poſt quadrienniũ ipſius Siricij, & Anaſtaſij in Romana ſede ſucceſſore, & à Zaccharia ad Pipinum B.Siricius. Optimus ſacerdos, Antiſtes ſanctitatis, magnum innocentiæ, & probitatis exemplum in acclamatione dicitur apud Valentinianum. Ab Ambroſio, & Mediolanenſi Synodo paſtorali vigilãtia laudatus, dignus prædicatur, quem oues Domini audiant, & ſequantur, vt ſparſim in hac Exercitatione prætulimus, & in infra adducendo epitaphio clauduntur. Gauiſus autem ſum plurimum, dum Bollandum, & Henſchenium Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ peritiſsimos, ac eruditiſsimos vidi in prætermiſsis diei 22. Februarii de Siricij ſanctitate fuiſſe ſollicitos, quamquam de eius cultu, & veneratione acta, & reliquorum martyrologiorum teſtimonia referenda diſtulerint in diem 26. Nouembris. Non enim interim mſſ. aliqua adducere prætermiſerunt, quæ Siricij ſanctitatem confirment, & quæ hic transferre non grauabor. In primis mſ. Martyrologium illud producunt Monaſterij S. Cyriaci de vrbe, quo ſummus vir Baronius, tam frequenter vſus eſt, & in quo ſcriptum eſſe teſtãtur. *V. Cal. Decembris. Romæ S.Sirici Epiſcopi, & Saturnini.* Rabanum, non dum forta ſſe vulgatum, Baronius etiam non vidit, penes quem vi. kal. Decembris in martyrol. ſignatur. *Romæ depoſitio Sirici Epiſcopi, & Saturnini*, neq. vidit Molani additiones ad Vſuardum, neque Florarium Sanctorum, neque Auctarium Greueni. Sunt Martyrologia, quæ ad diem viij. kal. Martias memoriam S.Siricij recolunt, occaſione fortaſſe S.Sirici martyris etiam illa die in codicibus noſtris memorati, ſed quæ tamen in tanto Pontifice famam ſanctitatis confirment; Ita Calendarium antiquum S.Maximi Treuerenſis apud eoſdem Bollandum, & Henſchenium exhibet *VIII. Cal. Martii Natal. S. Ciricij Papæ*, ità Martyrologium Germanicum Caniſij. Vberiùs tamen eius ſanctitatem aſtruunt vetuſta, & optimæ fidei martyrologia ad diem 26. Nouembris, ab iiſdem eruditis ſcriptoribus adducta. In primis fauet Hieronymianum, ſeu Romanum à nobis Vetuſtiſsimũ Antuerpienſe vocatum, & iam in Notationibus productum, Richenouienſe, quod huius diei tabulas ita auſpicatur *VI. Kal. Decembris. Romæ depoſitio Sirici Epiſcopi*. Eadem confirmat mſ. Aquisgranenſe, in quo pro Siticio ſcriptum habetur *Cyricius*, & Tornacenſe S.Martini, in quo additur, *& Martyris* titulus. Alios etiam codices mſſ. Bedæ nomine ornatos ſubijciunt, qui hac eadem die Epiſcopũ Siricium Romæ conſignent. Sunt & alij mſſ. libri, qui licet dignitatem ſileant hac tamen ipſa die in eiuſdem ſanctitatem conſpirant, vt mſſ. Leodienſia ſancti Laurentij, & S.Lamberti apud eoſdem Bollandum, & Henſchenium. His addimus binos Lucenſes codices, & martyrol. Corbeienſe, tam in ſchedijs noſtris, quam apud Dacherium editum. Nec ſilebimus Petrum de Natalibus lib. xi. c. 3. qui de tempore ſedis cum pluribus conueniens, ſediſſe nempe Siricium annos xv. menſe xi. dies xxv. dũ omnia fere de vita eius ex libro Pontificali excerpit, non in cœmeterio Priſcillæ conditum refert, ſed S.Pontificis geſta claudens, ita inquit. *Dormiuit cum patribus ſuis, & ſepultus eſt ad Sanctum Petrum plenus ſanctitate*. Ante Petrum de Natalibus Ordericus Vitalis, qui, vt alibi diximus, ſenex anno 1141. ex veteribus hiſtoricis accepiſſe profitetur, nonmodo negligentiæ Siriciũ nõ inſimulat, ſed annos xv. eiuſdẽ ſedis enumerãs eũ (laudat) *quia circa gregem Domini valdè ſollicitus fuit*. Et Luitprandus adhuc vetuſtior, aut

quis

Digitized by Google

quis quis ſub eius nomine latet, Siricium *Sanctæ memoriæ Papam* vocauit. Variãt in nomine codices adducti ab alijs tã editis,quã mſſ.dum alij,Siritium,vt apud D. Hieronymũ,& in editione Conciliorũ proſtat; alij Cyriciũ, & Cyricũ, vt in calendario Treuirenſi, & mſ. Aquiſgranenſi iam adductis: alij Sericum, vt Proſper in editione Scaligeri: alij Siniſiũ,vt apud Optatum Mileuitanum lib. 2. contra Parmenianum. Sed Siricium omninò dicendum Valentiniani epiſtola docet, & vetus inſcriptio in Eccleſia S.Pudentianæ à Panuino de ſeptem Vrbis Eccleſijs & à Baronio relata ex vetuſto lapide. *Saluo Siricio Epiſcopo Eccleſiæ Sanctæ*: & in alia ad cœmeterium Priſcillæ, vbi S.Pontifex memorias martyrum reſtituiſſe dignoſcitur. In App. Antiq. Inſcr. p.1172. nu.7.

Siricius pia nunc perſoluit munera Sanctis,
Gratia quo maior ſit bona martyribus.
Omnipotens Deus hunc conſeruet tempore multo,
Mœnia ſanctorum, qui noua reſtituit.

Ridendus, qui Vrſinum in Proſperi chronico ſchiſmaticum improbatum repoſuit, ſicuti apud Hermannum Contractum in editione Baſilienſi. Maius negociũ facit, quod martyr in aliquibus libris conſignetur. Depoſitionis nomen, quo vtuntur M.Vetuſtiſsimum, Rabanus, & alii magis confeſſoribus proprium, quam martyribus,confeſſorem innuunt, ſicuti ex D etiam Hieronymo educitur. Id propalam docet Petrus de Natalibus, & ratio temporum ſuadet, ſilentibus sub Arcadio, & Honorio Romæ perſecutionum procellis. Attamen martyris titulum addunt Greuenus in Auctario ad Vſuardum,non ſine mendo, vt putant viri docti Bollandus, & Henſchennius penes quos tamen Martyrol. S. Martini Tornacenſis recolit *Romæ natale SS.Sirici Epiſcopi,& martyris*; dumq. codices noſtri, ac M.Corbeienſe Siriciũ Epiſcopum Romę cum Saturnino ſine alia additione conſignant,ex vſitata in iiſdẽ codicibus martyres producendi formula,ambos martyres aſſe:ere viderentur; ſubijt proinde hic dubitare, an Siricius Pontifex ſimplici animo præditus, & qui ex bonitate animi ſui reliquos metiebatur, vt affirmat S. Hieronymus,potuerit re vera Pontificatui (vt recẽtiùs S.Cœleſtinus) renunciare, & cœtui vndecim millium virginum cum S.Vrſula ſociatum martyris palmam cũ ijſdem adipiſci. Non me latet viros doctos exiſtimare Acta SS.Virginum illatũ, ex hoc præcipuè capite de ignoto Romano Pontifice, caſtigatione indigere, ſed interim negari nequit,Cyriacum Epiſcopum Romanum in ſacro eorundem martyrum choro à pluribus eſſe numeratum. Verùm quia longioris indaginis hiſtoria SS. Virginum eſſet,pluraq; excutienda venirent, ſi quis harum rerum curioſus extiterit conſulat Baronium in Notationibus ad diem 21. Octobris, & ad annum 383. & Colonienſes huius rei ſcriptores Hermannum Fleien apud Lippelou. Petrum Merſæum Cratepolium in Hiſt. Epiſcoporum Colonienſium, & nuper Crombach in Vrſula vindicata. Ex his aliqui nonnullos Epiſcopos ſanctas virgines comitantes admittunt; Cyriacum omnes ferè negant vniuerſalis Eccleſiæ Pontificem, sed ex Romani Pontificis aliquem fuiſſe ſuffraganeum. De Tempore triumphantis virginei cætus variant ſcriptores. In poſtremis Damaſi annis ante Siricium repoſuit Cardinalis Baronius anno ſcilicet 383. Alij ſub Attila Hunnorum rege earum certamen ſuſcipiunt,ab anno ſcilicet 450. ad 455. ac proinde incerto omnino tẽpore.Cirycium, ſiue potius Cyriacum Pontificem fuiſſe, qui cũ ſacro, & virgineo martyrum choro palmam acceperit, narratur, in reuelationibus S.Eliſabeth virginis Sconaugienſis lib.4. ex inſcriptionibus inuentis anno 1156. pag. mihi 140. Hæc autem inſcriptio itá ibidẽ adnotatur. *S. Cyriacus Papa Romanus, qui cum gaudio ſuſcepit ſanctas virgines, & cum eis Coloniam reuerſus*

martyrium

Digitized by Google

martyrium ſuſcepit. Tranſmiſsi fuerant tituli à G. Abbate Tuicienſi ad ſanctam virginem, vt orationibus impetraret à Deo, vtrum eis *credendum eſſet, an non: habebat quippe ſuſpitionem de inuentoribus Sanctorum corporum: ne forte lucrandi cauſa Titulos illos doloſè conſcribi feciſſent*. Reuelatum autem ſibi eſſe inter cætera S. Virgo refert, Cyriacum ex Brittania nobili proſapia oriundum Apoſtolicam cathedram tenuiſſe per annum integrum, & vndecim hebdomadas, cum virgineus chorus Romam ingreſſus eſt, illumq. in ſerie Romanorum Pontificum fuiſſe, addit, decimũ nonum; cum vero Cyriacũ reclamantibus clericis ex diuina viſione Epiſcopatui renunciauiſſe, & antequã Roma exiret ſucceſſor illi Anterus datũ eſſe dicatur, ac cum ſanctis virginibus paulo poſt Coloniam profectus martyrium feciſſe, cumq; ſancta Elizabeth in cathalogo Romanorum Pontificum illum quæſierit, & non inuenerit, ſibi reuelatum ſubdit, *id ex indignatione Cleri accidiſſe, pro eo quod in ordine dignitatis ſua vſq. ad finem permanere noluiſſet*. Nec fuiſſe agonem completum ſub Attila Rege Hunnorum, ſed ante illum multorum annorum ſpacio, additur, nimirum ſub Iulio Principe Hunnorũ, impulſoribus Maximo, & Aphricano Romanis proceribus, idq. in odium Chriſtianæ fidei, metuẽtibus illis, ne per ſacrũ cœtum multũ Chriſtiana religio augeretur. Non me quidẽ latet S. Eliſabethæ reuelationes omnibus nõ probari, & hanc narrationem aliqua minus probabilia continentem, ac ſuſpicari poſſe, alijs reuelationibus ſuperadditam fuiſſe. Sed quidquid de illa ſit, apertum eſt, Cyriacum ibi memoratum, cum Siricio Pontifice, neque proprio, aut ſucceſſoris nomine (niſi fortè quis pro Antero Anaſtaſium legendum eſſe contendat) neq; ſedis, aut certaminis tempore, congruere, vt aſſerto illius martyrio ea poſſint accomodari. Quapropter his relictis, cum conſtanter Siricij obitus à pluribus auctoribus non in vj. cal. Decẽbris, ſed in viij. cal. Martij recenſeatur, ſepultuſq. dicatur in cœmeterio Priſcillæ, vel vt Petrus de Natalibus refert ad D. Petrum; dubitare liceret memoriã hìc recoli translationis à cœmeterio ad Baſilicam Apoſtoli, niſi quis ex Saturnino ſocio martyre, alium voluerit Siricium Epiſcopum eſſe Romę coronatum, alterius quidẽ vrbis non Romanæ præſulem quemadmodum de Alexãdro ignotæ cathedræ Epiſcopo, Romæ hoc ipſo die uenerato expreſsè docet Ado. Cũ autem eſſe poſſit, vt S. Siricius confeſſor ſepultus in cœmeterio Priſcillæ ſocium in loco ſepulcri, & die celebritatis habuerit Saturninum martyrem, nihil vetaret vtrumq. eodẽ die recoli, alterũ confeſſorẽ, vt in pluribus codicibus depoſitionis nomen ſuadet, alterũ martyrẽ. Cęmeteriũ Saturnini certè pars erat Cęmeterij Priſcillæ, & facile eſt Siriciũ in hoc cœmeterio, à Damaſo anteceſſore reſtituto, fuiſſe ſepultũ, vt infra de Saturnino cõſtat die 29. Sũt etiã qui pro S. Siricio hac ipſa die S. Linũ S. Petri ſucceſſorẽ recolant, vt Ado ipſe, & Bellinus de Padua, ſed plures cũ Martyrologio Romano nono cal. Octob. Linum exhibẽt. Cœterùm cum adducti plurimi codices S. Siricium Romæ Epiſcopum hac die in albo ſanctorum referant, nihil immutandum putaui. Abſterſa enim conniuentiæ macula nõ ſtatim repreſſæ hæreſis Origenianæ, non propalam, ſed per falſam interpretationem Ruffini callidè Romam inuectæ, reliqua omnia obiecta facile diluuntur. Quam verò Siricius in connellendis hæreſibus incubuerit, pręter ſuperius adductos teſtes, Diuum Ambroſium, qui malis blandiri neſciebat, cum alijs Liguriæ Epiſcopis proferre libet. Is acceptis, catholico zelo refertis Siricij epiſtolis de damnatione Iouiniani, & ſociorum epiſt. 80. ita ex Synodo cum ſuffraganeis ſuis reſcripſit Siricio ep. 81. lib. x. *Recognouimus literis ſanctitatis tuæ boni paſtoris excubias, qui fideliter commiſſam tibi ianuam ſerues, & pia ſolicitudine Chriſti ouile cuſtodias, dignũ quem oues Domini audiant, & ſequãtur*. Alias verò D. Am-

broſio

broſio ad Siricium ſcriptas epiſtolas reſponſiuas, quas adducit Ludouicus Iacob S.Carolo in Bibliotheca Pōtificia nō profero, aut enim Siricio Pōtifici ſcripta nō ſunt, vel eidē adhuc Leuitæ, aut Lectori, amoris quidē plenas non laudis,& in editione Pariſina 1549.ſub numero nō 7.& 21.ſed 49.& 54. Addere hîc autem pro coronide libet Siricij epitaphium ex Appendice Antiq. inſcript. pag. 1171. nu.16. olim poſitum in cœmeterio Priſcillæ, quoniam ex eo, non modo virtutes tanti Pontificis, ſed ſedis tempus annorum xv. omnino clareſcunt.

Liberium Lector, mox & Leuita ſecutus.
Poſt Damaſum clarus totos quos vixit in annos.
Fonte ſacro magnus meruit ſedere ſacerdos
Cunctis vt populis pacem tunc ſolidam daret.
Hic pius hic iuſtus felicia tempora fecit.
Defenſor magnus multos vt nobiles auſus
Regi ſubtraheret Eccleſiæ aula defendens
Miſericors largus meruit per ſæcula nomen.
Ter quinos populum, qui rexit in annos amore
Nunc requiem ſentit cæleſtia regna potitus.

His auctoribus, his rationibus, & coniecturis ſuffultus, benè de Siricio Pontifice ſentire, ita illectus ſum, vt omne ſanctitatis eius iudicium ſanctæ, cui præfuit Eccleſiæ, omnino relinquendum eſſe non ignorem.

V. Kal. Decembris.

IN Nicomedia Marcelli. Petri. Nomeri. Sereni. Meliſi. Victorini. In Italia Ciuitate Bononia Agricole, & Vitalis. In Mediolano Lucæ. Andreæ. Iohannis. Seueri. Eufemiæ.

NOVEMBRIS 27.

NIcomedienſes martyres duos numerat hac die Maurolycius, Petrum nempe, & Serenam, qui in libris noſtris ſecundus, & quartus in ordine ſunt eorum, qui ſub Primicerio Marcello in libris noſtris, & Corbeienſi producuntur. Ex Beda tamē, & alijs mſſ. quinque numerat Galeſinius nempe Marcellum, Petrum, Numerium, Hierenam, & Meloſum: id que etiam iuxta recentionem M. Vetuſtiſſimi Anerpienſis, in quo Victorinus alterius claſſis, & incerti loci ita diſcernitur. *V. Kal. Decembris. Nicomedia Marcelli, Petri, Numeri, Herenæ, Moloſia, & alibi Victorini. In Italia ciuitate Bononia Agricola, & Vitalis. Mediolano Lucæ, Andreæ, Ioannis, Seueri, & Euphemiæ.* Serenum non Herenam, & Meluſium non Moloſiam cum libris noſtris habet. Martyrol. Corbeienſe, in quo pariter Victorinus ab alijs Nicomedienſibus non diſiungitur. *V. Kal. Dec. In Nicomedia Marcelli, Petri, Numeri, Sereni, Meliſi, Victorini. In Italia ciuitate Bononia Agricola, & Vitalis, Magnili, Iulij. In Mediolano Luca, Andrea, Ioannis, Seueri, Euphemia. In ciuitate Regienſi S. Maximi Epiſcopi.* Ex Nicomedienſibus martyribus quinque tātùm numerat Rabanus, Victorinum præteriens, alibi non Nicomediæ paſſum *V. Cal. In Nicomedia Natale*

tale Marcelli, Petri, Numeri, Hierenę, & Meloſe.

In Italia. Gallicus ſcriba in M.Corbeienſi non Italiæ,ſed Galliæ clariſsimos in Italia martyres Agricolam, & Vitalē aſſerit, vſus opportunitate cognominis vrbis Bononiæ in Gallia Belgica in Ora Picardiæ. Aruernis ſaltem eos tribuiſſet, vbi præſidente in Epiſcopali cathedra Namatio, translatæ fuerunt eorū reliquiæ à D. Ambroſio impetratæ, & eorundem nomini cathedralis Eccleſia dicata eſt,vt ex Gregorio Turonenſi deducit Sauſſayus in ſupplemento pridie non. Nouembris, qua die tranſlationem etiam nunc recoli teſtatur. Verùm cum neque vrbis nomen, neq. dies venerationis congruant, minus appoſitè traductum Italicæ Bononiæ nomen ad Gallicam Bononiam dicendum eſt. Sanctorū Vitalis, & Agricolæ martyrium melleo ſtylo D.Ambroſius in exhortatione ad virgines deſcripſit, & multiplici pœnarum genere cruciatorum martyrum corpora,cū inueniſſet Bononię Italicę quieſcentia, extulit, & cum clauis, crucis ſigno, ac beato ſanguine, ſub ſacris illius vrbis altaribus locauit, vti etiam confirmat Paulinus in vita Ambroſij. Romanū Martyrol. die 4. Nouembris eorum memoriam veneratur,vbi Baronius,Vſuardum, & recentiores adducit in teſtes. Sed die illa Vſuardus ſaltem vetuſtioris editionis nō meminit,ex Bellino de Padua potius Molanus ea addit, quæ Vſuardus refert hoc ipſo die v. Kal. Decēbr. quando etiam Ado, Vitalis, & Agricolæ natalem cum Vvandelberto recolit. Videnda quæ diximus ad diem 3. Nonas Nouembris, & aliqua apud Ferrarium die 4.Nouembris. Nullibi tamen ſocios Mannilium, & Iulium à M. Corbeienſi memoratos video SS.Vitali,& Agricolæ iunctos, neq. etiam in alijs editis martyrologijs indicatos.

Mediolano. Tranſlationem reliquiarum SS.Andreæ Apoſt. Lucæ,& Ioannis in Vrbe Aquileinſi venerari vidimus ad diem 3. Septembris, quando etiam Euphemia memoratur. An Aquileiam, & Mediolanum eadem ſacra Lypſana diuerſis diebus transferri contigerit, non eſt, qui mihi indicet. Nullus ex his martyribus Apoſtolico titulo inſignitur, vt alij fortaſſe martyres ſint ab Apoſtolis diuerſi. De his quidem apud ſacræ hiſtorię Mediolanenſis ſcriptores nihil adnotatum ſuccurrit.

IIII. Kal. Decembris.

IN Syria Tropomi. Theodoli. Expicaſi. Cuceri. Saturnini. Euſebij. & Iulij.

NOVEMBRIS, 28.

QVos vnico choro includit ſacros pugiles martyrol. noſtrum,in duos ſeiungit vetuſtiſsimum Antuerpienſe. *IIII. Kal. Decembris. In Oriente natalis Trofimi, Theodori, & Pegaſſi, Eucheri. & alibi Euſebij, & Iulij.* Quatuor primos in Oriente veneratos, preſsius cum libris noſtris Syriæ tribuit, binis etiam additis incerti loci martyribus, hoc ordine Martyrologiū Corbeienſe. *IV. Kal. Decemb. In Syria Trophimi, Theodoli, Expectati, Eucherij, Euſebij, Iulij.* In Menologio Caniſij die 23. Iulij; Trophimi, Theophili, ac ſociorum certamen ſub Diocletiano refertur, ſed neque locus agonis ſignatur,neq. Theodolus,ſed Theophilus dicitur, qui ſecundo loco producitur. Sicuti ergo eoſdem eſſe nō difficile affirmarem, ita de illis nihil alibi

me inueniſſe fateor. Kalendarium enim Hieronymianum Lucenſe perantiquum, quod aliquos ſaltem Vetuſtioris martyrologij cælites proferre aſſolet, nihil aliud habet niſi. *IV. kal. Calixti*. Rabanus tamen excepto Saturnino, codicibus noſtris conſonat. *IV. Cal. in Syria Thophimi, Theodoli, Expicaſi, Euieri, Euſebij, Iulij*.

III. Kal. Decembris.

ROmæ Araſonis. Saturnini. Criſanti. & Dariæ. Mauri, & aliorum lxxij. *In Ciuitate Nametis Sancti Saturnini Epiſcopi, & martyris*.

NOVEMBRIS 29.

ARaſonis nomen, quod à M. Vetuſtiſsimo exulat, ſuſpicionem mouet, ne cęmeterij, ſeu loci, vbi Saturninus ſepultus, ſit potius quam martyris vocabulum. Ita fragmentum Vetuſtiſsimi M. apud Bucherium dubiū auget, dum retinet. *III. kal. Decembris. Saturnini in Traſonis*, cęmeterio inquā, vt de more illius vetuſti monumenti ſupplendum eſt. Sanctum Saturninum, & Siſinniū martyres à S. Thraſone in prædio ſuo via Salaria III. Kal. Decembris ſepultos cum ſancto coadiutore Ioanne presbytero, docent eorūdem ſanctorum martyrum Acta, in geſtis S. Marcelli inſerta apud Surium T. 1. vbi de Saturnino ſene, & Siſinnio diacono, poſt varias illis inflictas ærumnas, ex equleo pendentibus capitalem ſententiam nuntiatā eſſe legitur. *Et depoſiti de Equleo deducti sūt in viam Nomentanam milliario ſecundo ab vrbe, & ibi capite truncati ſunt. Eorum autem corpora collegit Thraſon cum Ioanne presbytero, & ſepeliuit in prædio ſuo via Salaria III. Calend. Decembr.* Seiunctim vero Saturninū à Siſinnio ſepulcrū habuiſſe docent carmina, quæ Damaſus ad eius tumulum inſculpi fecit, & quæ apud Gruterum habentur in Append. ad antiquas Inſcript. Cencius camerarius teſtis eſt in libro de Cēſibus cœmeteriū Traſonis ad ſanctum Saturninum nūcupari conſueuiſſe, quinimò ibi excitatam Eccleſiam D. Saturnini vocaram ex Bibliothecario habemus, qui Felicē quartū refert, incēdio abſumptam reſtituiſse. Traſonis cęmeterium in partem cęmeterij Priſcillæ computatum obſeruat Aringhius lib. 4. cap. 33. Romæ ſubterr. atq; in eo ſanctum martyrem Thraſonem ſepultum fuiſſe arbitratur. Cum vero ſancti huius martyris memoriam recolat M. Romanum III. Idus Decembris, qua die pariter in Vetuſtiori M. noſtro memoratur, hìc reſtituendus videretur non modo pro Ariſone Thraſon, ſed etiam legendum *Roma ad Traſonem Saturnini*. Reticet Traſonis nomen, vt diximus M. Antuerpienſe, videlicet. *III. kal. Decēb. Roma Saturnini, Chriſanti, Mari, Daria, & aliorum lx. In Spanis ciuitate Toloſa natalis S. Saturnini Epiſcopi*. Nec ab eo valdè diſſentit M. Corbeienſe. *III. Cal. Decembris. Roma Aroſonis, Saturnini, Chryſanthi, Darię, Mauri, & aliorum lxxij. In Gallia ciuitate Tholoſa natalis Saturnini Epiſcopi, & martyris*. De Saturnino meminit hac die Romanum M. Beda, Vſuardus, Ado, ac recentiores. Item Sacramentarium S. Gregorij hoc ipſo die, & Vetus Fronti Calendarium, cum peruetuſto Hieronymiano Canonicorum Lucenſium infra adducendo.

Chryſanthi. Communis quidem agonis ciuitas, & ſepulcri locus, tempus, ac martyrij genus Chryſanthum, & Dariā cum aliis Saturnino iungunt. De ſanctis coniugibus egimus ad diem 12. Auguſti, vbi

vbi aliquã de varijs eorũdem celebritati dicatis diebus adnotauimus. Romanũ Martyrol. de his agit die 25. Octobris, ad quem diem in martyrologijs mſſ. adductis nihil de SS. Chryſantho, & Daria annotatur, ſicuti neque apud Rabanum, aliisq. æditã Martyrologia, quæ adducit Menardus in Notis ad ſacramentarium p. 187. quo tamẽ loco III. Kal. Decemb. ad S. Saturnini memoriam in codice Remenſi addi teſtatur Chryſanthum: ſicuti in martyrol. mſ. Bibliothecæ Corbeienſis, alio ab eo, quod nuper edidit Dacherius, ſcriptum eſſe. *Ipſo die Romæ natale ſanctorum Chryſanti, & Dariæ virginis*, quæ verba etiam producit ex Adone, manuſcripto nempe aliquo: cum titulus virginis nequaquam Dariæ tribuatur in Appendice Adonis apud Moſandrum, vel Roſuueydum his verbis, *Item Romæ Araſonis, Saturnini, Cryſanthi, Mauri, & aliorum lxxij.* Virginem etiam nuncupatam in Calendario codicis Ratoldi Abbatis refert idem Menardus, *Romæ paſſio S. Saturnini, Criſanti, Dariæ Virginis*, & in paruo martyrolog. mſ. ad calcem codicis Remenſis. *III. Cal. Decembris. Namnetis ciuitate natale Sanctorum Saturnini Criſanti, Eulaliæ, Dariæ.* Abſq; titulo Virginitatis pariter in Vetuſto calend. Hieronymiano Lucenſi ita legitur. *III. Kal. Natale Sãcti Saturnini. Vigilia S. Andreæ. & S. Dariæ, & Chryſanthi*. Maurum, & Papiam milites ex prodigio S. Saturnini, tripodem æreum verbo ſoluentis, nomen Chriſto dediſſe, nec multò poſt martyrio coronatos refert Ado hoc ipso die iij. Kal. Decembris. Cur vero Papias hic non memoretur, fortè ex diuerſo paſſionis die accidere potuit, vel etiam quia alius Maurus fuerit. Vuandelbertus non niſi Maurũ ad hũc diẽ ita producit. *Tertiam Saturnine tibi, Mauroq. dicamus*, cũ Chryſanthi, & Dariæ meminerit III. Idus Octobris. Menologium Caniſij cum Sanctis Iaſone, & Claudio, Maurum etiam fratrem veneratur die 19. Martij, & rurſus cum Iaſone fratre, & alijs die 17. Octobris: quo die in Menologio Baſilij Chryſanthi, & Dariæ Phiſophæ virginis, & vxoris Chryſanthi elogium texitur. Sciunctim ab alijs S. Maurum in cœmeterio Hilariæ via Salaria ſepultum fuiſſe habetur ex inſcriptione S. Damaſi, quæ apud Baronium To. 4. ad annũ 384. & alibi legitur. Cum vero in carminibus illis S. Maurus puer nuncupetur, aliũ à Mauro milite, cuius Ado meminit, fuiſſe ſuſpicari licet. Itam quidem S. Damaſus ſuadet, dum S. Maurum vocat in fine inſcriptionis in Appendice antiqu. inſcript. pag. 1172. n. 1.

Inſontẽ puerum, cui pœna nulla delicti. quem Hilariæ filiũ agnoſcere debemus, non militem adſtantem Saturnino, & Siſinnio, pro fide certantibus, vt deſcribit Ado. Anonymos ſexaginta tantùm ſuperaddit ſocios M. Antuerpienſe. Septuaginta numerantur die 12. Auguſti, ſed ſeptuaginta duo, tam in libris noſtris & Martyrol. Corbeienſi, quam in Apẽdice Adonis, ſine nomine ſocij Chryſanthi, Mauri, & Dariæ recoluntur. An hi ex militum numero fuerint, qui ad martyrium Chryſanthi, cum Claudio Tribuno, eiuſq. familia Chriſto nomen dederint, an verò ex pluribus vtriuſq. ſexus, qui ſolemnem eorundem martyrum diem via Salaria in ſpecu quodam propinquo celebrantes, obſtructo ſpeluncæ aditu, & demiſſa ſuperius terra Numeriani Imperatoris iuſſu, in ipſa diuinorum myſteriorum communione martyrij coronam ſummò cum gaudio perceperint, incertus hæreo; cum militum numerus in Actis ex Metaphraſte apud Surium T. x. non exprimatur, & aliorum eodem die feſto SS. Chryſanthi, & Dariæ coronatorum, numerus videatur exuberare; dicitur enim virorum, fœminarum; & puerorum multitudo incredibilis. Milites fuiſſe exiſtimarem, quia in ijſdem Actis apud Petrum de Nat. lib. 9. c. 105. ſeptuaginta fuiſſe narratur, & ingens martyrum ſuffocatorum numerus apud eundem recolitur Cal. Decembris lib. 1. c. 12. qua die Ado etiam hos à ſe-

ptuaginta militibus diſtinguens, Sanctorum Chryſanthi, & Dariæ hiſtoriã percurrit, & in multitudine illa Diodorum præsbyterum, Marianum diaconum, & plures clericos agnoſcit. Petrus idem de Natalibus Calendas Decembris non diem agonis SS. coniugum fuiſſe docet, ſed dedicationis memoriæ illorum in crypta.

Saturnini Epiſcopi. De ſancto Saturnino Epiſcopo Toloſate, ac multarum gentium Apoſtolo latè agit Sauſſayus ad hanc diem in M. Gallicano. Toleti etiam in Hiſpania ad biennium fuiſſe Epiſcopum idem Sauſſayus affirmat; vnde non male M. Antuerpienſe Hiſpaniæ illum venerari docuiſſet, ſi pro Toloſa Toletum reſtitueretur. Obſcurius mihi eſt, quòd in libris noſtris Nannetis, ſeu Nametis eiuſdem natalis aſcribatur, ſicuti etiam apud Rabanum hac ipſa die proſtat *Nannetis Saturnini Epiſcopi, & martyris*. Vidit etiam Menardus loco ſuperius adducto in Rabano difficultatẽ, nec aliter ſoluit, niſi mutilum ibi martyrologium illud, & poſt vocem Nanneti interſerendum eſſe putauit nomen alicuius ſancti, qui ad hanc Armoricæ regionis ciuitatem pertineat. Sed nullibi mihi comparet ſupplẽdum beati nomen, qui hoc die Nanneti recolatur. Videant ſacræ Galliæ ſcriptores ex quibus hoc additamentum profluxit, & nodum etiã circa martyrij tempus in Saturnino pluribus ambagibus inuolutum ſoluant. Præſertim in Petro de Natalibus lib. 1. cap. v. qui S. Saturninum à diſcipulis Apoſtolorum ordinatum docet, & paſſum tempore Decij, quod docet etiam Gregorius Turonenſis. Rem in ſuſpenſo relinquunt Sammarthani, qui ſcriptores hinc inde congerunt in Saturnino primo Epiſcopo Toloſano.

II. Kal. Decembris.

IN Prouintia Agagiæ Ciuitate Patras natalis S. Andreæ Apoſtoli. In Nicomedia Sanctorum Carinonis. Tyrionis. Et in Antiochia Dõnini. Merocli. In Mediolano Sancti Ambroſij Epiſcopi, & de perceptione Baptiſmi. Romæ Sancti Caſtori, & Euprepetis, & Saturnini. Criſanti. Mauri. Centuli. Theodoli, & Ianuarij.

NOVEMBRIS 30.

ANtiquarius codicũ noſtrorum, quemadmodum pro Caio Gagiũ ferè ſemper repoſuit, ita hic pro Achaia Aghagiam Prouinciã ſcripſit, non minus mẽdosè, quam Achiæ, ut retinet hoc pacto M. Antuerpienſe. *Pridie Kal. Decembr. In Achia ciuitate Patras natalis S. Andreę Apoſtoli. Roma Caſtuli. Eutrepitis; & in Mediolano Ambroſi Epiſcopi. Nicomedia Carionis, Tirionis. Antiochia Domne, Merole, & alibi Centuli, Teodoli, Ianuarij*. Magis libris noſtris conſonum, emẽdatiuq; legit M. Corbeienſe. *Prid. Kal. Decembris. In Prouincia Achaia ciuitate Patras natalis S. Andreę Apoſtoli, & martyris. In Nicomedia Sanctorum Carionis, Tirionis. Et in Antiochia Dommini, Merola. In Mediolano Sancti Ambroſij Epiſcopi de perceptione Baptiſmi. Romę S. Caſtuli, Theodoli, & Ianuarij*. De ſancto Andrea Apoſtolo, præter ea, quæ ad Indiculum Apoſtolorum diximus, nihil nobis addendum ſupereſt. Corpus eius repoſitum primò eſſe Patras Achaiæ Peloponnenſij habent Græci, tam in

Meno-

Digitized by Google

Menologio Caniſij, quam Baſilij.

Nicomedia. Tam Nicomedienſes Carionem, & Titionem, quàm Antiochenos Domninum, ſiue Domnam, & Merolam, ſiue Meroclem alibi in vulgatis martyrologiis inuenire non contigit.

Mediolano. Natalis dies S. Ambroſij infra notatur III. Nonas Decembris; hìc eiuſdem Baptiſmus recolitur, quando raptus ad Epiſcopatum, non dum ſacro fonte lauatus, initium ſacrorum ordinū ſuſcepit, vt deinde in Epiſcopum ſacraretur. Rabanus Baptiſmi non meminit, ſed tantum habet *II. Cal. Et in Mediolano Ambroſij Epiſcopi*. Ordinatio enim Epiſcopatus 7. Idus Decembris fuit, vt Baronius annotauit ad annum Chriſti 384. & 397. ſiue potius ſub Natalis titulo III. Nonas, vt codices noſtri retinēt, & ibi explicabimus. Mos non laudandus illis temporibus inoleuerat, vt Baptiſmus ad finem vſque vitæ differretur, ad crimina in mortis periculo expianda, quod pluribus poſſet doceri, niſi ſatius eſſet in re nota præterire. Hanc ſuſcepti Baptiſmi celebritatem, ob tanti viri memoriam in Eccleſia Occidentali retētam, non eſt mirandum, quando D. Hieronymus in Chronico teſtis eſt, Mediolani Ambroſio Epiſcopo conſtituto omnem Italiam ad rectam fidem conuerſam eſſe; Galeſinius ex Beroldo Ambroſianorum rituum ſcriptore, & illius Eccleſiæ tabulis Sancti Ambroſij Baptiſmum hac ipſa die recolit, & poſtremo die Nouembris poſt Eccleſiaſticam pompam in Ambroſiana Eccleſia Miſsā de Baptiſmo S. Ambroſij celebratā docet, quod ex verbis eiuſdem Beroldi cap. 98. diſſertationis Nazarianæ num. 12. ita affert Ioannes Petrus Puricellus. *Hic obſeruatores debent cantare Miſſam de Baptiſmo S. Ambroſij ad altare eiuſdem*. Beroldus ante quingentos annos ſcripſit Mediolanēſis Eccleſiæ ordinem, vt habet idem Puricellus cap. 97.

Roma. Romanos martyres binos tātum refert M. Antuerpiēſe cum Rabano, nempe Caſtulum, & Eutrepitem, ſiue Euprepiotem: Saturninus enim Chryſanthus, & Maurus repetita ex pridianis faſtis veneratione videntur ſuperadditi in libris noſtris, & M. Corbeienſi: Centulus verò, Theodolus, & Ianuarius, qui pariter in codicibus illis Romæ tribuuntur, in M. Antuerpienſi diuerſo ordine, & maiori diſtinctione *alibi* incerto loco aſsignantur. Ex his Beda, Caſtolum, & Epreptum apud Galeſinium memorat, quos ex mſs. libris etiam educit, & Romæ venerationem habuiſse teſtatur, ſicuti in Romano M. etiam legitur, & à Baronio confirmatur.

KALENDAS DECEMBRIS

Litanias Indicendas.

December habet dies XXXI.

Romæ Candidæ. Amboni. Filati. Lucij. Matronæ. In Africa Victori. Rogati. Mamminari. Aleguati. Quintaſi. Natalis Sancti Caiſiani. Calendionis. Pimini. Donati. Saturnini. Fortunati. Luciani, & Scioptati. *In Gallia Ciuitate Nouione Depoſitio S. Eligi Epiſcopi, & Confeſſoris.*

Marty-

DECEMBRIS 1.

MArtyrologium Antuerpienſe, vt plurimum accuratè diſtinctum, Romæ tantùm ita Cādidam profert. *Kal. Decembris. Romæ Natalis Candidæ. & alibi Oniboni, Filadi, Luci, Matronæ. In Africa Victori, Rogati, Mammari, Elegatæ, Quintuſi, Natalici, Caſſiani, Kalendionis, Pinnini, Donati, Saturnini, Fortunati, Lentani, Optati.* Nec præter Candidam alios martyres Romæ aſsignat Beda editus. Lucium, Rogatum, & Caſſianum Romanæ Candidæ, ſocios addit martyrol. Romanum ex veteribus mſſ., vt ibi addit Baronius, cum tamen Rogatus, & Caſſianus conſtanter inter Africanos reponantur, tam à libris noſtris, quam martyrol. Corbeienſi, & Antuerpienſi. In Calendario peruetuſto Hieronymiano Lucenſi ex his Africanis martyribus tantum Caſſianus indicatur, & pro Cādida, Candidus exhibetur. *Kal. Decembris Caſſiani, & Candidi*, reliquos videtur ex Galeſinio Baroniū accepiſſe, & fortaſſe ex non optimæ notæ codicibus. Martyrol. Corbeienſe ita hodiernos faſtos diſtinguit. *Kal. Decembris. Litania indicenda. Romæ Sanctæ Candidæ, Amboni, Filati, Luci, Matronæ, Iuſtini. In Africa Victori, Rogati, Mammari, Alequatæ, Quintaſiæ, & Natalis S. Caſſiani, Klempimini, Donati, Satarnini, Fortunati, Luciani, & Optati. In Gallia ciuitate Nouiomo Sancti Eligij Epiſcopi, & Confeſſoris.* Rabanus Candidam Romæ veneratur, & pro Omnibone, vel Ambone *Viri boni, & aliorum xxx.* memoriā addit, quos alibi potius, quam Romæ paſſos agnoſcimus. Filatius pro Filadio etiā in libris noſtris dicitur, & in martyrol. Corbeienſi, reliqua ignorantur. Ferrarius nihil addit ſupra M. Romanum, & Galeſinium. Martyrol. Corbeienſe addit Iuſtinum aliis codicibus prætеritum.

In Africa. Quatuordecim celites purpurati in Africa numerantur ſub Anteſignano Victore in M. Antuerpienſi. Tredecim tantùm recenſentur in libris noſtris, quia Natalis pro die feſto Caſsiani martyris ſcribitur, cū potius Natalicus martyr ſit, ſiue nomen martyris in Vetuſtiſſimo M.; duodecim tantum ſunt in M. Corbeienſi non modo ex eadem Natalis voce, ſed etiam quia ex Kalendione, & Pimino, ſiue Pinnino, vnus deprauato nomine martyr Klempiminius formatur. Elegata etiam Aliquatus in libris noſtris, & Corbeienſi ſcribitur. Reliqua mihi de his Africanis pugilibus ignota fateor.

In Gallia. Addita ab Antiquario Gallico Nouiomi ſancti Eligij depoſitio eſt, etiam in Romano M. & apud Bedam, Vſuardum, & Adonem memorabilis. Nouihomi Eligij Epiſcopi, & confeſſoris, cuius vitam admirabilem multiplex ſignorum numerus commendet, natalem diem indicat ipſis Calendis Decembris Hagiologium Vetus FrancoGalliæ Labbei. Nouiomum putant Geographi Oppidum eſſe, quod Nouiodunum dicebatur. Caſtrum ætate D. Medardi, nunc Picardiæ nobilis ciuitas. De S. Eligio aliqua Baronius colligit, & poſt eū Sauſſayus. Diffuſiorem vitam à S. Andoeno ſeu Dido ſcriptam habet Surius To. 12. dignam, quæ omnium manibus teratur. Plura ex eadem vita, & aliis cumulant de S. Eligio xx. Epiſcopo Nouiomenſi Sāmarthani; qui eumdem ex veteribus calendarijs migrauiſſe docent cal. Decembris anno 663.

IIII. Nonas Decembris.

ROmæ natalis Primiti. Pontiani. Pimini. In Mauritania Veri. Securi. Ianuarij. Fortunati. Meggeni. Debbuchi. Victorini. Clemeni. Pontiani. Candidi. Mammeriæ. Agnetis. Donati. Primi. Victorij. Secundi. Septimi. Maximi. Donati. Saturini.

DECEMBRIS 2.

POntianum martyrem cũ anonymis quatuor anniuerſario hoc die recolit Romanum martyrolog., Galeſinius ita illos enumerat. Romæ Pontiani, Priminij, Dimetri, & Iubiani. Tres tantum & diuerſis nominibus ita indicat M. Antuerpienſe. *IV. Nonas Decembris. Romę Pemeri, Pontiani, Pinimi. In Mauritania Veri, Seturi, Ianuari, Victurini, Fortunati, Meggini, Debuthi, Item Victurini, Clemeni, Pontiani, Candidę, Mammariæ, Agnetis, Donatæ, Primæ, Victurinæ, Secunda, Septima, Maxima, Donata, Saturnina.* Pro Iubiniano à Galeſinio indicato M. Corbeienſe Iouianum, qui in libris noſtris deſideratur, hoc ordine refert. *IV. Nonas Decembris Romę natalis S. Primentii, Pontiani, Pimini. In Mauritania Seneri, Securi, Ianuarÿ, Victorini, Fortunati, Meggini, Debbuchi, Victurini, Clemeni, Põtiani, Candida, Mammariæ, Agnetis, Donata, Primæ, Victuriæ, Secunda, Septimię, Maximę, Donata, Saturnina.* Addit Rabanus Romanis martyribus ſupra libros noſtros Iubianum, Daphroſam, & Dimetrium. Fauſtum, & Daphroſam filiam cum S. Viuiana martyre veneratur hac die Ado, & ſepultam addit vbi mater, & ſoror eius Demetria iam ſepultæ erant, vnde Demetria non Demetrium legẽdum eſſet. Iam vero qui Primitius nobis dicitur Primentius apud Rabanum vocatur ſicuti in M. Corbeienſi; Pemerius verò in Antuerpienſi, in quo pro Primino Pinimius legitur, vel Piminius, vt Rabano, & Corbeienſi placet. Dimetrius etiam apud Galeſinium cum Iubiano recenſetur pro Demetria. Ex his mutilationem maiorem in codicibus noſtris agnoſcimus: aliquam etiam in martyrol. Corbeienſi, & Antuerpienſi. Romanum emendatum alios Romę martyres ab his diuerſos habet, Euſebium nempe, & ſocios. Bibianam etiam ſeorſim veneratur. Hæc quidem in adductis codicibus deſideratur, ſed in Calendario Hieronymiano Lucenſi ita ſignatur. *IIII. Nonas S. Viuianę.*

In Mauritania. Pro Seuero anteſignano Maurorum pugilum libri noſtri cum M. Antuerpienſi, & Vvandelberto Verũ indicant, quibus ita conſentit Rabanus. *IV. Nonarum Decembris. In Mauritania Veri, Securi, Ianuary, Victorini.* Seuerum tamen legit Romanum M. cum Beda, & Galeſinio, qui Securum, Ianuarium, & Victorinum ſociant; ſed inter Ianuariũ, & Victorinum alij cælites mediant, & adhuc plures ſubſequntur in libris noſtris. Verum, & Securum fratres vocat in Africa martyrio coronatos Vſuardus. Ex Adone Petrus de Natalib. lib. 1. c. 21. germanos fratres pariter vocat, at quod addit apud Africam paſſos ſub perſecutione Vandalica, neq. in edito Adone, aut eius Appendice legitur, neque in optimæ notæ mſ. Adone noſtro. Vnde etiam malè ex Petro accepit Maurolycius. Nullos Vuandalicæ perſecutionis martyres in Vetuſtiori martyrol. noſtro indicari, alibi diximus, quia Vetuſtius

eſt.

eſt. Sacer martyrum Maurorum chorus vicenarius proſtat in libris noſtris. Vnum ſuperaddit martyrol. Corbeienſe in quo etiam poſt Mammariam ſanctas mulieres fuiſse, quæ annotantur, apparet, & confirmat martyrol. Antuerpienſe; quod cum etiam duos Victorinos recenſeat, ex his vnum in libris noſtris deficere ſuadet.

III. Nonas Decembris.

NAtalis S. Ambroſij. In Oriente Merobi. Claudici, & Felicis. In Nicomedia Vmbici. Felicis. Victori. Iulij. In Africa Criſpini. Magni. Iohannis. Stephani. Victoris. Martini. In Bononia Sancti Agricole. Et in Tingi Caſſiani.

DECEMBRIS 3.

NOn die 3. Decembris, ſed ſeptima Natalem Cathedrę S. Ambroſij cum Mediolanēſi aliæ quoque Eccleſiæ, tam Occidentis, quã Oriētis recolebant. At 3. Nonas nō niſi codices noſtri, ex alicuius Antiquarij additamento. Romanũ martyrol. ordinationem eius eodem die 7. recenſet. Menologium, tam à Caniſio editum, quam a Baſilio elogium laudabilis vitæ texunt, & obdormitionē in Domino illa die recolũt; non ordinationis natalem. Martyrol. Antuerpienſe feſtum S. Ambroſij diem, neque 7. Idus, neq. hoc die retinet; ſed ſacros faſtos ita proſequitur. *III. Nonas Decembris. In Africa Criſpinæ, Mannæ, Martyriæ. In Oriente Merobi, Laudici, Felicis. Nicomediæ Vmbici, Item Felicis, Victori, & Iuli. In Africa Criſpinæ, Ioannis, Stephani, Victoris, Martini, Bononię Italię Agricolæ, & Intingi, Caſtiani.* Ita pariter S. Ambroſij natalem ſilet martyrol. Corbeienſe. *III. Nonas Decembris. In Oriente Merobi, Claudici, Felicis. In Nicomedia Vmbuci, Item Felicis, Victorici, Iulij. In Africa Criſpini, Magnæ, Ioãnis, Stephani, Victoris, Martini, Sauiniani. In Bononia Sanctæ Agricolæ, & Intingi Caſſiani, Criſpini.*

In Oriente. Paululum immutato nomine Myropes, non Merobi legendum eſſe ſuadet Menologium Caniſij, in quo hoc ipſo die sãcta huius nominis martyr Epheſina recolitur, quæ ad ſepulcrũ S. Hermiones, vnius ſcilicet ex filiabus. S. Philippi, vnguentũ colligens, omnibus que tribuens, Myrope ob id dicta fuit & ſub Decio apud inſulam Chium propter fidei Chriſtianæ confeſsionem vectibus grauiter verberata, & crinibus per vrbem tracta, ſpiritum Deo reddidit. Neque aliud obſtat, quin Myropes nomen reſtitui debeat, quam ſocij Claudicus, ſiue Laudicius, & Felix, qui in adductis codicibus ſuperadduntur. Rabanus cum libris noſtris conſonans ita habet. *III. Nonas in Oriente Metrobi, Claudici, & Felicis. In Nicomedia Ambici, Victuri, Iuli. In Africa Criſpini, Maginæ, Ioannis, Stephani, Victoris. In Pannonia S. Agricola, & in Tingi Caſſiani presbyteri.*

Nicomedia. Vmbicium, vel Ambicium, Felicium, Victorem, & Iulium recenſent cum libris noſtris martyrolog. Antuerpienſe, & Corbeienſe; in quibus expreſsè *item Felicis* legitur, quamquã neque Romanum martyrol. cum Beda, & veteribus mſſ., vt addit Baronius, neq. alius codex, quem viderim, Felicem exhibeant inter Nicomedienſes martyres. Pro Vmbico tamen plures Ambicum retinent.

In

In Africa. In duas claſſes Africanos martyres partitur martyrol. Antuerpiēſe, quarum altera in laterculi limine Criſpinam, Marinam, & Martyriam producit. Secunda ſub Criſpina ductore alios quatuor martyres continet Ioannem, Stephanum, Victorem, & Martinū. Ex duobus turmis vnica conflatur in martyrologio Romano, Corbeienſi, & noſtro. At Claudius, qui ex Beda, & Galeſinio Africanis additur, vel Romanus eſt, vel ex Claudico Orientis immutatus fuit. Quinque tantùm in Romano M. numerantur; ſeptem ſunt in martyrol. Corbeienſi; octo in Antuerpienſi, in quo Martyria aliis ignorata in primo ordine reponitur. Sex tantum in libris noſtris inuenio, quia in Corbeienſi Sauinianus additur, qui etiam in Antuerpiēſi deſideratur. In Calendar. Hieronymiano Lucenſi ex his duo tantum martyres indicantur. *III. Nonas. Ioanni, Stephani.*

In Bononia. In Pannonia non Bononia Romanum. Martyrol. retinet cum Beda, Galeſinio, & vt notat ibi Baronius etiam veteribus mſſ. quibus addimus etiam Rabanum. Sed M. Antuerpienſe Vetuſtiſsimum ita Bononiam retinet, vt Italiam etiam addat ad Pannoniam excludendam. Vitalis, & Agricolæ memoriam egimus Bononiæ in Italia die 27. Nouembris. Quamquam enim vna, & eadem die Vitalis ſeruus, & Agricola Dominus agonem non compleuerint, ſimul tamē, vt in paſſione ſocij, recoli potuerunt. Cū autem re vera Agricola, dilato nonnihil martyrio, tardius coronam acceperit, in hanc diem natalem eius facile, & ſeorſim incidere, & celebrari potuiſſe nihil vetat.

Tingi. Librariorum errore tam in Martyrolog. Antuerpienſi, quam Corbeienſe pro martyre *Intingi* ſcriptum videtur, ſed facilis error ex omnibus ferè martyrologijs latinorum, qui Caſsiani exceptoris memoriam proſequuntur, facilè etiam emendari poteſt. Videndus ad Rom. martyrologium Baronius, qui Prudentij de Tingitano Caſsiano carmina affert. Malè apud Rabanum presbyteri titulus additur, & Criſpinus ſocius in M. Corbeienſi nullibi comparet; niſi Criſpina ſit primo loco inter Africanos martyres repetita in M. Antuerpienſi.

II. Nonas Decembris.

SAnctorum Eraclij. Criſtai. Pudenti. Miggini. Victori. Et in Laudocia Metropoli Felicis. Merubi. Filabi. Vmboni.

DECEMBRIS 4.

DIſſonant inter ſe M. Antuerpienſe, Corbeienſe, & libri noſtri in aſſignando agonis loco quinque primis pugilibus hodiernæ ephemeridis. Illud Vetuſtiſſimum primo repetit Orientales martyres pridie veneratos, deinde qui in codicibus noſtris, ſine agonis loco producuntur Nicomediæ diſertè, & hoc ordine tribuit. *Pridie Nonas Decembris. In Oriente Merobi, Laodici, & Felicis. Nicomediæ Eracli, Criſtiani, Potenti, Miggini, Victori. In Laodicia Metropoli Felicis, Metropoli, & alibi Filadi, Vmboni.* E' contra martyrol. Corbeienſe ſacrorū pugilum anteſignanum Eraclium in vrbem conuertit Heracleam, quam locum agonis reliquis conſtituit. *II. Non. Decembris Heraclea Chriſtiani, Pudenti. Migini, Victuri. Et in Laodecia Metropoli Felicis, Matrobij, Faladi, Vmbuni.* At quamuis in binis codicibus martyrolog. noſtri locum, ſiue certamenis, ſiue venerationis librarius incurioſus ſubiicuerit

Eraclium tamen aliorum ducem refert non Heracleam, ſicuti eandem lectionẽ ita confirmat Rabanus. *Eodem die* (2. Non.) *Heracli, Chriſtiani, Pudentis.* Atq; idem docet Vvandelbertus. *Tum pridie cum Victorio, pręcellit Heracleus.* Vt iam dubitandum non ſit Eraclium retinendũ eſſe pro martyre, non Heracleam pro vrbe.

In Laodicea, Metropolis vox addita incertum relinquit, an de Laodicea Lydiæ ad Mæandrum poſita accipienda ſit, quoniã conuentus multarum vrbium, & Metropolis fuit, vel de Laodicea Syriæ, inter Heracleam, & Gabala, Vrbe item Archiepiſcopali, & Metropoli. De prima videretur intelligendum, quòd clariſſima eſſet, & xvi. vrbium non ignotarum caput. Sed adhuc dubium eſt ex inuſitato titulo Metropolis in Vetuſtiori M. ſæpius memoratę Laodiceę ſuperaddito, & nunquam alibi expreſſo, ne vox Metropolis nomen martyris potius ſit. Id ſuadere poſſet repetitum in martyrol. Vetuſtiſsimo nomen idem poſt Felicem, quod vrbi aptari nequit. Et licet in M. Corbeienſi, aut libris noſtris id iteratò non proſtet, potuit tamen à librario antiquo tanquam quid ocioſum, & repetitum auferri, & poſſet etiam illius venerabilis codicis fide reſtitui; ſed fortaſſe ſcribendum eſſet Metropoli, quo nomine ſanctus Epiſcopus nuncupatur III. Nonas Auguſti. In libris noſtris, & Corbeienſi martyrol. prope Felicem, Merobius ſcribitur, non Metropolis. Poſtremi duo martyres Filadius, ſiue Filabius, & Vmbonus in martyrol. Antuerpienſi non Laodiceni ſunt, ſed ab his ſeiuncti, & incerto loco *alibi* aſsignati.

Nonis Decembris.

NAtalis Sancti Criſpini. In Africa Humili. Felicis. Iuli. Potamiæ. Item Criſpini. Eracli. Miſſi. Victoris. Trophimi. Euoarpioni. & aliorum viij. Sanctorum. Candori. Mamſamoni. Pauli. Marci. Suſſi. Briuati. Fulgenti. Matronæ. Filadi. Sanctæ, & Mariæ. Sancti Amanti Epiſcopi.

DECEMBRIS 5.

AN Criſpinus, vel Criſpina legendum ſit ambigo. Martyrol. Romanum hoc die Thebeſtæ in Africa S. Criſpinam D. Auguſtini teſtimonio celeberrimam martyrem veneratur cum Beda, Vſuardo, & Adone, ac cæteris recentioribus, vbi S. Doctoris loca adducit Cardinalis Baronius. At non modo bini codices noſtri, & martyrol. Corbeienſe Criſpinum, eiuſq. natalem, nullo agonis indicato loco, venerantur; ſed & alium Criſpinum diſertè in Africa producunt addita particula *Item*, quæ omnino in illis ſcriptum etiam primo loco Criſpinum fuiſſe dubitare non ſinunt. Criſpinum etiam non Criſpinam habet Rabanus cum aliis huius diei cælitibus hac ſerie. *Nonis. Natale Dalmatij martyris. Natale S. Criſpini, Felicis. In Africa Ciuitate Togara natale Iulij, Potamie, & Grati, & aliorum vij.* Quos tamen ita vberius profert martyrol. Corbeienſe. *Non. Dec. Natalis S. Criſpini. In Africa Humili, Felicis, Iulij, Patomiæ. Item Criſpini, Heracli, Miſſæ, Victoris, Trophimi, Euoarpion, & aliorum viij. Sanctorum Candori, Nanſamoni, Pauli, Marci, Iuſti, Primati, Fulgentij, Matronæ, Feladi, Sancta Maria, Sancti Amantij Epiſcopi.* Sed de more accuratum magis martyrol. Antuerpienſe, & loca diſtinguit, & Criſpinam non Criſpinum ita primùm exhibet.

Nonas

Nonas Decembris. Ciuitate Tegora natalis Iuli, Potamia, Criſpina, & aliorũ vij. In Miſita natalis Criſpini. In Africa Humili, Felicis, Eracli, Miſi, Victoris, Trofimi, Serapioni; & aliorum viij. Gaudonami, Pauli, Marci, Suſſi, Priuati, Fulgenti, Matronę, Feladi, Sanctę, Marię, & alibi Amanti Epiſcopi.

Criſpini. Criſpinæ legendum videretur cũ editis ferè omnibus latinorum martyrologiis, vt diximus, niſi ſolitariũ Criſpinum etiam indicaret martyrolog. Antuerpienſe. Cumq; non incerto loco, ſed *In Miſita*, Criſpinam ſignet, ei magis mihi videretur adhærendum, niſi Miſita ſiue regio, ſiue vrbs incerta etiam mihi eſſet, & ignota. Alius ergo Criſpinus erit à Criſpina apud D. Auguſtinum celebris qui cum Iulio, & Potamia, & alijs vij. vel agonem compleuerint, vel veneratione habuerint in vrbe Tegora, ſeu vt habet Petrus de Natal. lib. x. cap. 130. nu. 3. in ciuitate Togara, vel vt emendatum martyrol. Romanum aptius legit Thagura Numidiæ, vrbe in Antonini Itinerario memorata. Vnde quæ in martyrologio Antuerpienſi Criſpina dicitur Criſpinus potius videtur Thaguritanus martyr omnino diuerſus à Criſpina, quæ in Colonia Thebeſtina certamen perfecit, & in libris noſtris hac die prætermittitur.

In Africa. Sub duplici claſſe codices noſtri omnes ferè huius anniuerſarij diei martyres includunt; quin etiam loco nõ diſtingunt. Septem Africani ſunt, præter tres Thaguritanos, qui nominibus exprimuntur, tam in libris noſtris, quam martyrol. Antuerpienſi, & Corbeienſi, ſed anonymi octo in illis numerantur, nouem in Corbeienſi: ſecũda claſsis Africanorum poſt anonymos recenſita in codicibus noſtris Candorum anteſignanum præfert, ſicut in martyrolog. Corbeienſe; hic tamen in Antuerpienſi deſideratur; in quo agmen ducit Gaudonamus, qui Nanſamonius in libris noſtris, vel Nanſamonius in Corbeienſi dicitur. In his ſacri pugiles ſub ductore Candorio decem ſunt, niſi Sanctæ nomen pro martyris proprio, non pro titulo accipiatur, quemadmodum ſcriptum pro diſtincta martyre videtur in martyrolog. Antuerpienſe: ita enim vndecim eſſent in codice Corbeienſi, & noſtris.

S. Amantius Epiſcopus ex Africano cætu non eſt, id palam docente martyrol. Vetuſtiſſimo *& alibi*. An S. Amantij Ruthenorum Epiſcopi aliqua recolatur celebritas incertum mihi eſt, cũ ſanctus huius Epiſcopi natalis iam indicatus ſit die 4. Nouembris, & eiuſdem Tranſlatio in eius vita edita Tomo 2. Bibliothecæ Labbei inciderit in die 29. Iunij. S. Amantius Remenſis Epiſcopus apud Sauſſayũ in ſupplemento recolitur pariter pridie nonas Nouembris, quem tamen Sammarthani tertium Epiſcopum Remenſem producunt; ſed ſanctitatis titulo nõ ornant, neq. diem obitus ſignant. Eadem die alium Amantium Epiſcopum Luteuę in Gallia Narbonenſi producit Sauſſayus in martyrologio Gallicano. Hunc Epiſcopum non agnoſcunt Sammarthani, qui Sancti Florenſem Eccleſiam recentiorem accipere videntur pro Luteua, ſeu Lodeſue vrbe Occitaniç. Vix autem credi poteſt ſanctum hunc Amantium hic recoli.

VII. Idus Decembris.

IN Africa Zeloti. Fortunati. Gaddi. Hermogeni. Rogati.

DECEMBRIS 6.

BReuiſſimè ſacram Ephemeridem ex Africanis martyribus quinque implent libri noſtri, ac Corbeienſe martyrol. nempe *VIII. Idus Decembris. In Africa Zeloti, Fortunati, Gai, Hermogenis, & Rogatiani*. Plures refert martyrol. Romanum, ſed ab his diuerſos, & recentiores ex Vandalica perſecutione. Ex vetuſtioribus hiſce Rabanus tres indicat. *VIII. Idus In Africa Zeloti, Fortunati, Gathi* pro Gaio. Sed multa telluris intercapedine, & non parua nominum differentia ſacros Athletas hodiernos ita Antiochiæ tribuit in Apographo noſtro martyrol. Antuerpienſe. *VIII. Idus Decembris. In Antiochia Teguli, Fortunata, Agatha, Zotali, & Gobani*. Zelotum pridie huius diei refert Kalendarium Hieronymianum Lucenſe peruetuſtum, & Gratum pro Gaio, ſiue Gatho Galeſinius ex Beda. Putarem omninò alios eſſe Antiochenos martyres in martyrol. Vetuſtiſſimo indicatos, ab Africanis noſtrorum codicum, & M. Corbeienſis, & ex vtriſque ſacrum anniuerſarium diem eſſe conſlandum, dum alia addere non licet.

VII. Idus Decembris.

IN Antiochia Ciuitate Policarpi. Theodoli. & Sapidici.

DECEMBRIS 7.

ANtiochenos martyres Policarpum, & Theodorum tantùm non Theodolū veneratur in ſacris hodiernis Tabulis Romanum martyrol. Beda, & antiqua mſſ., quæ addit Baronius. Plures profert martyrologiū Corbeienſe, quos eidem debemus, non alibi memoratos. *VII. Idus Decembris. Antiochia Polycarpi, Theodori, & Sapici, Seuerini, Secundini, Victorini, Clementis, & Primę. Paſſio Sancti Sauini Epiſcopi.* Ex his pro Sapicio, Sapidicium tantùm addunt libri noſtri, quem tamen ad Antiochenos non pertinere ita monet martyrol. Antuerpienſe. *VII. Idus in Antiochia Policarpi, & Theodori, & alibi Sapidici, & Roma Euticiani Epiſcopi.* Rabanus Polycarpum, & Theodorum Antiochenos refert, & Sauini Epiſcopi Spoletani Acta percurrit, alios verò ſilet, quęadmodum Vuandelbertus, qui cecinit *Septenas retinet Polycarpus cū Theodoro.* S. Eutichianus Romanus Pontifex in libris noſtris poſtridie colitur.

VI. Idus Decembris.

ROmæ Euticiani. Euſebi Epiſcopi. Vrani presbyteri, & Succeſſi Epiſcopi.

Sanctus

DECEMBRIS 8.

SAnctũ Eutichianũ Romanum Pötificem ſilet in hodiernis, his tãtum verbis expreſsis Tabulis, M.Corbeienſe. *VI. Idus Decembris. Euſebij Epiſcopi, Vſanni presbyteri, Succeſſi Epiſcopi*. Bis verò S. Eutichiani meminit M. Antuerpienſe, & pridie, & in huius diei indiculo. *VI. Idus Decembris. Romæ depoſitio Eticiani Epiſcopi, Euſebi Epiſcopi, & Tiranni presbyteri, & alibi Succeſſi Epiſcopi*.

Euticiani. Sanctum Pontificem, ac martyrem Euticianum, ſiue Eutichianũ hac die veneratur cum Beda, Vſuardo, Adone, Vuandelberto, & aliis recentioribus Romanum M. quamquam liber Pontificalis, Pſeudo Luitprandus, & Abbo Floriacenſis agonem compleuiſſe affirment viij. Kal. Auguſti. Vetuſtiſsimũ tamen fragmentum Romani M. apud Bucherium, ita natalem eius ſignat. *vi. Idus Decembris Eutychiani in Calliſti*, putà cœmeterio. Conſonat Vvandelbertus, Petrus de Natal. lib. 1. cap. 45. de quo videndus Cardinalis Baronius tam in Notationibus, quam Annalibus. Lucenſem patriæ meæ ciuem aliqui ex noſtris S.Eutichianum malunt, quam Lunenſem. Sine vetuſto monumento, aut auctore non affirmatem.

Euſebi. Suſpicari liceret Euſebium hunc Epiſcopum Romanum eſſe, quòd nulla alia loci diſiunctiua particula à Romanis cælitibus diſiungatur, ſicuti neque adductum antiquiſsimum fragmentum apud Bucherium loco diſtinguit ab Eutychiano Euſebium, dum ſepultum vtrũque docet in cœmeterio Calliſti; Euſebium tamen recolit vi. Kal. Octobris, cũ M. noſtro, vt ibi diximus. Tirannus itẽ presbyter, ſiue Vſannus, ſiue Vranius ab Euſebio Epiſcopo non ſeiungitur, ſicuti neque Succeſſus Epiſcopus, qui in M. Antuerpienſi *alibi* incerto loco veneratus moſtratur. Sauſſayus in ſupplemẽto Gallicani Martyrologij vj. Idus Decẽbris depoſitionem refert S.Euſebij, Vzani presbyteri, & Succeſsi Epiſcopi, quorum memoriam ex Toloſana Eccleſia, & ex eius dipthycis accepiſſe profitetur. Sammarthani Succeſſum inter Toloſanos Epiſcopos non recenſent.

V. Idus Decembris.

IN Africa Petri. Succeſſi. Baſini. Victori. Tonini. Porphyri. Vrbani. Ianuarij. Mizini. Publiciani. Paſcenti. Item Vrbani. Bonifatij, & aliorum xij. In Antiochia Geronti. Pollentiæ. Siluani. Valentini. Marij. Donati. Victorij. Agnelli. Inventij. Rogati. Hermogenis. Felicis. Euticiani.

DECEMBRIS 9.

AFricanorum martyrum cætum, ſine paleſtræ nomine ita exhibet martyrol. Antuerpiẽſe. *V. Idus Decembris. Natalis Petri, Succeſſi, Turni, Puplicani, & aliorum xx. Vrbani, Iannaria, Nizini, Paſcenti, item Vrbani, Bonifaſię, & aliorum xij. In Antiochia Geronti, Publẽtia, Siluanę, Valentia, Mariæ, Donatę, Victoria, Cantella, Inentia, Rogatę, & alibi Ermogenis, Feliciſſimi, Euticiani.* Horum aliquos cum Anonymis xx. numerat etiam

etiam in Africa veneratos martyrologiũ Romanum, nempe Petrum, Succeſſum, Baſſianum, Primitiuũ. Eiuſdemq. aſſertionis teſtes adducit Cardinalis Baronius Bedã, recẽtiores, & vetera mſſ. Inter recentiores video Bellinum de Padua, qui tres tantùm ita promit. *In Africa SS. Petri, Succeſſi, Baſſiani*, & Galeſinium totidem verbis. Maurolycius, qui pro Baſsiano Baſſinum refert, addit Porphyrium, & Vrbanum ex Petro de Natalib. lib. xi. cap. 130. nu. 4. *Petrus, Succeſſus, Baſſinus, Porphyria, & Vrbanus martyres in Africa paſſi ſunt V. idus Decembris.* Hęc autem libuit adducere, vt mutilum nonnihil agnoſcam M Antuerpienſe, cum in eo Baſſianus, Primitiuus, & Porphirius deſiderentur, quamquam Primitiuus etiã in libris noſtris deficiat, quos cũ martyrol. Corbeienſe ita conferre libuit. *V. Idus Decemb. In Africa Petri, Succeſſi, Baſini, Victoris, Tonini, Porphyri, Vrbani, Ianuariæ* (Ianuarij retinent codices noſtri) *Malani*, (Mizini Publiciani) *Paſcenti. Item Vrbani, Bonifacii, & aliorum viginti trium* (duodecim). *In Antiochia Geronti, Polentiæ* (Pollentia) *Siluani, Valentię* (deficit in noſtris) *Valentinę, Mariæ*, (Marij) *Donatæ, Victuriæ*, (Donati, Victorij,) *Agnillæ*, (Agnelli) *Iuuentiæ, Rogatę*, (Iuuentij, Rogati) *Hermogenis, Felicis, Luticiani, Flauiani*. Euticianus pro Luticiano codices noſtri retinent, & Flauianum ſilent. In Anonymorum numero, quæ intercedit differentiá non leuis eſt, puta à vicenario numero ad duodenarium: At vtrumq. retinendum eſſe docet martyrolog. Antuerpienſe, in quo poſt Puplicianum adduntur & alij xx. vel cum Corbeienſi xxiij. poſt Bonifacium verò alij xij. vt retinent libri noſtri: In Vicenario numero conueniunt martyrol. Romanum, & Rabani, in quo pro Tonino Turnus legitur, vt in martyrol. Antuerpienſi. *V. Idus. In Africa natale Petri, Succeſſi, Turni, Publiciani, & aliorum xx.*

In Antiochia. Decem tantùm Antiochiæ martyres refert martyrol. Antuerpiẽſe, mulieres omnes præter Gerontiũ anteſignanum. Ermogenes, verò Feliciſſimus, & Euticianus, quos ſimul cum Antiochenis vnico choro referunt libri noſtri, & Corbeienſis addito Flauiano, alterius loci ſunt, incerti nimirum *alibi*. In his ergo codicibus diſtinguendi ſunt, & in noſtris à Gerontio ad Ermogenem pro ſanctis mulieribus accipiendi ſunt, & ad fidem Vetuſtiſsimi, & Corbeienſis martyrol. corrigendi.

IIII. Idus Decembris.

VIctori. Conſenti. Adriani. Eracli. Erumentium. Pudenti. Magini. Victoriani. Pauli. Vrbani. Mari Crinicæ. Ceciliæ. Orbanlæ. Criſpinæ. Polentiæ. Priuati. Item Orbanellæ. Romæ depoſitio S. Damaſi Epiſcopi. Germani. Euladi. Euangeli. Draſonis. Mauri. *Et in Ciuitate Aruernis Sancti Agricolæ, & Vitalis martyris.* In Hiſpania Ciuitate Almeri Sanctæ Eulaliæ virginis, & martyris.

DECEMBRIS 10.

SÆpe accuratius martyrolog. Vetuſtiſsimum agnoui, & prædicaui, aliquando tamen mutilũ, aliquando etiam deprauatũ inueni, quod in hodiernis faſtis fatendum video. In frõte enim laterculi Romanos illos martyres exprimit, quos non modo ex fide librorum noſtrorum, & Corbeienſis ad ſequentem diem pertinent; ſed in ipſo Vetuſtiſsimo imminuti etiam poſtridie

referuntur,

Digitized by Google

referuntur, vt conferre vnuſquiſq. poterit, & decernere. Hodierni quidem faſti ita in eo proſtant. *IIII.Idus Decembris. Romæ Trofonis, Pontiani, Capitolini, Prætextati, & aliorum lxxij. & in Spanis Eulaliæ, Victuri, Currentis, Adriani, Eracli, Erumenti, Prudenti, Miggini, Victoriani, Pauli, Marci. Emericta Ciliciç Orbanellæ, Criſpinę, Pulenti, Priuatæ, itē Orbanellæ. Romæ Damaſi Epiſcopi, & alibi Germani, Eladi, Euangeli, Traſonis, Mauri. In ciuitate Aruernis Agricolæ, & Vitalis martyris, & in Spanis Iuliæ Virginis.* Martyrol. Corbeienſe, quod plurimum cum noſtro conuenit à Victorio pariter vberiorem ſanctorum turmam exorditur, non indicato certaminis loco, & parua, quam adnotamus, cū libris noſtris differentia. *IV. Idus Dec. Victori, Conſenti, Adriani, Heracli, Erumentii,* (Frumentium legit alter ex libris noſtris) *Pudenti, Migini* (Maggini) *Victuriani, Pauli; Vrbani, Marci* (Mari) *Ciriniei,* (Crinicæ) *Cæciliç, Orbanellæ, Criſpinæ, Polentiæ, Priuatæ, Vibianellæ* (item Orbanellæ) *Cyriaci, Iulii,* (deficiunt hi duo in noſtris codicibus) *Romę depoſitio Damaſi Papæ* (Epiſcopi) *Germani, Eladi,* (Euladi) *Euangeli, Thraſonis, Mauri. Et in ciuitate Aruernis Agricolæ, & Vitalis martyrum. In Hiſpania ciuitate Emerita* (ciuitate Almeri) *paſſio S. Eulaliæ virginis.* In libris noſtris ſuppreſſa Paſſionis voce, legitur *Eulaliæ virginis, & martyris*, quod idem ſonat. An vero xviij. martyres, qui non indicato agonis loco in libris noſtris recenſentur, ſiue xx. in martyrologio Corbeienſi ſiue xvij. in martyrol. Antuerpienſi Hiſpaniæ ſint aſſignandi, vt in eodem tribui poſt Eulaliam videntur, an incerto adhuc loco relinquendi, non decerno. Prudentius quidem in Hymno 3. pro S. Eulalia Emeritenſe non obſcurè innuit in eadem vrbe perſecutionem cōtra Chriſticolas inueniſſe, vnde plures ibi martyres fuiſſe cōuincitur.

Romę, De S. Damaſo Romano Pontifice aliqua diximus ad diem ſecundum Iulij. Eiuſdem memoriam renouant poſtridie huius diei Romanum martyrol. Beda, Vſuardus, Ado, Vvandelbertus, Rabanus, & alij. Plura de eo habet Cardinalis Baronius in Annalibus, & pluries eiuſdem corpus fuiſſe tranſlatum notat Aringhius lib. 3. cap. 12. nu. 17., vt procliue ſit varias celebritates habuiſſe. Depoſitionem, ſiue ſancti obitus diem menſe Decembris omnes ferè fuiſſe teſtantur, nō omnes in vno die conueniūt. Marcellinus Comes in chronico defunctum ſignat menſe Octobris, in quo à Baronio reprehenditur ad annum 384. num. xi.

Germani. Anceps fuiſſem, an poſt interpolatam S. Damaſi memoriam, qui ſequntur martyres cum reliquis, ſiue Hiſpanis, ſiue incerti loci cælitibus, eſſent aſſuendi; ſed diſtinctos, & ignotæ regionis docuit martyrol. Antuerpienſe, in quo alij quatuor martyres ſub Germano adducuntur, ijdem prorſus, qui in libris noſtris, & Corbeienſi numerantur, qui tamen aliunde mihi non clareſcunt.

Aruernis. Claramonte Aruernorum tranſlationem reliquiarum SS. Agricolæ, & Vitalis ex vrbe Bononia Italiæ docet Sauſſayus ſub Namatio Epiſcopo, & iam diximus ad diem 27. Nouēbris, ſed illius tranſlationis celebritatem pridie Non. Decembris adhuc in eadem Eccleſia recoli addit ipſe Sauſſayus. Cur verò in hanc diem repoſuerit Gallicus Antiquarius me fugit.

Ciuitate Almeri. Emeritæ non Almeriæ Eulaliam virginem, ac martyrem hoc ipſo die venerantur Romanum martyrol. Beda, Vſuardus, Rabanus, Ado, Vvandelbertus, & alii, inter quos vidēdus eſt Card. Baronius. Duplicem Eulaliam martyrem in Hiſpania agnoſcūt Bollandus, & Henſchenius in Actis Sanctorum ad diem xij. Februarij; alteram Barcinonenſem, alteram Emeretenſem, de qua hoc die iiij. Idus omnes ferè latini agunt, & cuius illuſtrem agonem celebrat Prudentius. Rabanus non Emeritenſem, ſed Barchinonenſem iiij. Idus memorat,

memorat, Emeritenſem verò ij. Idus Decembris. Barchinonēſis Acta habet Petrus de Nat. lib. 1. cap. 54. ſed vtriuſque inter ſe confuſa. Almerienſis alia etiam eſſet. Almeria enim Geographis vrbs eſt Hiſpaniæ Bęthicæ litoralis ab Emerita Luſitaniæ veteris vrbe omnino diuerſa; Eulaliæ huius Almerienſis Bęthicæ recurrit etiam memoria infra die 12. Decembris, niſi librarij noſtri errore Almeria, pro Emerita ſcriptum ſit. Iuliam pro Eulalia poſtremo loco in hodiernis faſtis recolit martyrol. Antuerpienſe, quę S. Eulaliæ Barcinonēſis ſocia fuit ex Petro de Natalibus lib. 1. cap. 55. & cuius omnes ferè latini meminerunt.

III. Idus Decembris.

ROmæ Sanctæ Eulaliæ. Traxonis. Pontiani. Capitulini. Pretextati, & aliorum ſine numero multorum. In Alexandria Samnioni, & Meriti. In Hiſpania S. Eutici, cuius geſta habentur. In Antiochia Secundi. Zoſimi. Pauli, & Cyriaci. In Gallia Ambianis Victorici, & Fauſtini martyris, & Sanctæ Mariæ.

DECEMBRIS 11.

DVm Martyrologiū Vetuſtiſsimū Antuerpiēſe memoriam S. Damaſi, eiusq́. depoſitionem repetit in hodiernis tabulis Traſonis, & ſociorum venerationem iteratam promit poſt Eulaliam, hoc ordine. *III. Idus Decembris, Depoſitio Damaſi, Eulalię, Trasonis, Pontiani, Capitulini, Prateſtatę, & aliorum decem. In Alexandria Sammonis, & Emeriti in Spanis Eutici. In Antiochia Secundi, Zoſimi, Pauli, & Cyriæ. In Gallijs Ambianis. Victurici, & Fuſciani martyrum, & alibi Sanctæ Mariæ.* Eulaliam pariter Romæ tribuunt, vt in pridianis tabulis Damaſum, libri noſtri cum M. Corbeiēſi, inter ſe nominibus collatis. *iij. Idus Dec. Romæ Sancta Eulaliæ, Traſonis, Pontiani, Capitulini,* (Præteſtati addunt libri noſtri) *& aliorum multorum ſine numero. In Alexandria Sommoni, & Emeritæ, Vrbani* (Samnioni, & Meriti) *In Hiſpanis Euticiani* (Eutici cuius geſta habentur.) *In Antiochia Secundiani, Secundi* (deficit Secūdianus) *Zoſimi, & Pauli, Kyriaci, Iuſti* (deficit Iuſtus) *Ambianis ciuitate* (In Gallia Ambianis) *natalis Victorici, Fuſciani, & Gentiani martyrum*) in libris noſtris tantum legitur, Victorici, & Fauſtini martyris) *& alibi natalis S. Mariæ, & aliorum multorum* codices noſtri tantum retinent *& Sanctę Mariæ.*

Traſonis. Eulaliam inter Romanas martyres numeraram alibi non inuenio. Niſi cuius reliquias à cœmeterio, ſiue Calliſti, ſiue Priſcillæ extractas noſtro ſæculo, & Antuerpiam allatas ibidem venerationi expoſitas narrat Bollandus in Actis SS. ad diem 28. Februarii. Traſonem martyrol. Antuerpienſe Troſonem, vitio ſcribæ, dixit in pridianis tabulis, & ſocios nominibus expreſſos addidit Pontianum, Capitolinum, & Præteſtatum, quem incautus librarius hoc die in Pręteſtatam vertit contra fidem librorum noſtrorum, & Romani martyrol. in quo cum Beda, & aliis Thraſoni ſocientur Pontianus, & Prætextatus. Thraſo vir togatus, & Chriſtianiſsimus laudatur in Actis S. Marcelli Papæ To. 1. Surij, & de SS. martyribus optimè alioquin meritus celebratur in Actis S. Suſannæ apud eundem Surium T. 9. in hoc præ-

cipuè quòd ornaret Acta martyrũ. Non Traſonem, ſed Tarſonem vocat Petrus de Natal. lib. 1. cap. 58. eiq. tantum iungit Pontianum, & Prætextatum, ſimul coronatos poſt obitum Marcelli Papæ ſub Maximiano, ſeu potius Maxẽtio, vt Ferrarius animaduertit iij. Idus Decembris. Hæc Romano martyrol. Vſuardo, Adoni, & recentioribus conſonant, & de cœmeterio Thraſonis aliqua colligit Aringhius lib. 4. Romæ ſubt. cap. 33. Capitolinum ſocium penes alios non vidi, & adductis codicibus debemus. Martyrol. Antuerpienſe pridie huius diei anonymos addit ſeptuaginta duos, hoc ipſo die decem tantùm. Libri noſtri numerũ ignorant, & cum M. Corbeienſi addunt multos ſine numero; quod Maxentij poſt Diocletianum recrudeſcente carnificina credere non eſt arduum.

Alexandriæ. Sammonius, ſiue Samnion martyr Alexandrinus æquè mihi ignotus eſt, ac Vrbanus, niſi vt vereor, pro Emerita, & Vrbano legendum ſit librariorum oſcitantia *Emerita Vrbe* in Hiſpania Eutici, ſiue Euticiani. Sancti huius Acta proſtare ſuo æuo teſtantur Vſuardus, Ado, Bellinus de Padua, & alij. Nemo tamen ex his explicat, an martyr, vel confeſſor fuerit. Petrus de Natalibus confeſſorem ita fuiſſe docet lib. xv. cap. 130. nu. 5. *Euiichis confeſſor cuius geſta habentur, vt dicit Ado. Cuius feſtum in Hiſpanijs agitur iii. Idus Decẽbris*. Sed Ado confeſſorem Eutichium non affirmat, imò martyrem agnoſcit Baronius, & prope Gades paſſum refert ex Hiſpanis ſcriptoribus. Cum verò in omnibus ferè latinorum martyrol. ſacer hic dies ſit S. Damaſo Pontifici dubitare ſubiit, an idem eſſe potuerit S. Eutichyus, qui ſimul cum eo Romã translatus, inuẽtus fuit noſtro æuo in Eccleſia S. Laurentij, quæ Damaſi etiam nũc vocatur, cum vetuſta hac epigraphe. *Sub hoc altare condita ſunt corpora Sancti Damaſi Papæ, & Confeſſ. & S. Chryſti martyris Eutichii*. Repugnat locus Hiſpaniæ in adductis codicibus expreſſus.

Antiochiæ. Abundat binis martyribus martyrol. Corbeienſe ſupra libros noſtros, & Antuerpienſe martyrol. nempe Secundo, & Iuſto, ſiue Secundiano, & Iuſto, quos tamen omnes alibi memoratos non comperi.

Ambianis. Codices noſtros hìc nonnihil mutilos, & deprauatos agnoſco. Fauſtinum pro Fuſciano habẽt, & Gentianum prætereunt, qui tamen in Corbeienſi, & apud Rabanum ita exhibetur. III. Idus. *Eodem die Fuſciani, Victurici, & Gentiani martyrum*. De iiſdem agit M. Romanum, Beda, Vſuardus, Ado, & alij, præſertim ſacræ Galliæ ſcriptores.

S. Mariæ. Non infrequens eſt inter martyres Mariæ nomen. Incerto hæc loco tribuitur, tam in martyrol. Antuerpienſi, quam Corbeienſi, in hoc vero plures ſine nomine ſocij indicantur, in alijs adductis codicibus præteriti.

II. Idus Decembris.

IN Hiſpania ciuitate Almiriæ Eulaliæ virginis, Hermogenis, Donati, & aliorum xij.

DECEMBRIS 12.

VErum Almerienſis Eulalia virgo martyr producitur in codicibus noſtris. Iterum dubitamus an pro Emerita, Almeria ſcriptum ſit. Videnda quæ de duplici Eulalia indicauimus iiij. Idus. Cum Eulalia pariter Hermogenẽ & Donatam non Donatum habet ita Rabanus. *II. Idus in Hiſpanis ciuitate Emerita natali Eulaliæ virginis Hermogenis, Donatæ, & aliorum xxii*. At Hermoge-

mogenem,& ſocios non Emeritæ, ſed alio incerto loco ita ſignat martyrolog. Antuerpienſe. *II. Idus Decembris. In Spanis ciuitate Emerita natalis Eulaliæ, & alio loco Ermogenis, Donatæ,& aliorum xxij.* Romanũ martyrol. pariter locum Agonis non ſignat, & cum Hermogene, & Donato non xij. ſed xxij. commilitones aſſerit, ex Beda, Vſuardo, Vuandelberto,& aliis. vt notat ibi Cardinalis Baronius, qui ex Theſauro cõcionatorum in paludem demerſos agonem perfeciſſe addit. Eulaliam ſilet martyrol. Corbeiẽſe in reliquis ita conſonans. *Pridie Idus Dec. Hermogenis, Donatę,& aliorum xxii.* De Hermogene, Mena, Callicelado, & Eugrapho Alexandrię ſub Maximiano Imperatore coronatis agit Menologium à Caniſio editum die x. Decembris. Et latius Menologium Baſilij; in quo Hermogenes etiam creatus Epiſcopus dicitur,& cum ſuo Notario, qui fidem noſtram amplexus erat, gladio certamen impleuiſſe. Alexandriæ quidem Hermogenem, Donatum, & alios xxij. tribuit Galeſinius, vt credere par eſt, ex veteribus mſſ., quãquam teſtes adducat Bedam, & Vſuardum, ſed apud Bedam Baſilienſis editionis lego pro Donato Demetrium,& alios xxij. quos palam Alexandriæ non tribuit. Codex Blumanius reliquis emendatior, & de quo plura in Addit. habet. *Et alibi Hermogenis, Donatæ,& alior. xxij.* poſt Amerięſẽ Eulaliã.

Idus Decembris.

RAuenna Tyrſioni,& Leucati Epiſcopi, & confeſſoris, & Valentini. Siracuſa Ciuitate Siciliæ natalis Sanctæ Luciæ virginis. Sancti Succenſi. Saturnini. Caſti. Pauli. Felicis. Quintiliani. Modeſti. Titori. Victorini. Ianuarij. Egedini. Feliciani. Stercori. Felici. Donati. Valerij. Colonici. Saturnini. Vrbani. Maritimi. Victorij. Simplicij, & Securi.

DECEMBRIS 13.

VRſicinum natione Ligurem, profeſsione Medicum à S. Apollinare ad Chriſti fidem perductum, & à Vitale milite nutantem in fide roboratum recolit vetuſtius martyrol. noſtrum die 19. Iunii, vbi aliqua de eo collegimus. At cum Ferrarius in catalogo SS. Italiæ ad diem illam animaduertat, aliquos ſcribere S. Vrſicinum v. Kal. Maij per gladium coronam accepiſſe, adnotatum verò diem tranſlationis fuiſſe, dubium mouere poteſt, an re vera cum M. Antuerpienſi Vrſicinus hic retinendus ſit, vel Vrſion reponendus, vt habet M. Corbeienſe, & Blumaniũ, vel Syrſion, vt exhibent libri noſtri Illud quidem Vetuſtiſsimum ita proſtat in Apographo. *Idus Decembris. Rauennæ Vrſicini martyris, & Leocadi confeſſoris, & Valentinæ. Siracuſa ciuitate Sicilię natalis Sanctę Lucę virginis, & alibi natalis Succenſi, Saturnini, Caſti, Pauli, Felicis, Quintiliani, Modeſti, Titoni, Victorini, Ianuarii, & Godini, Feliciani, Stercori, Iulię, Donatę, Valerię, Colonię, Saturninę, Vrbanę, Martini, Victorię, Simplicię, Securi.* Corbeienſe vero martyrol. Vetuſtiori noſtro magis conſonũ ita cum hoc collatum hodiernos faſtos exhibet. *Idus Decembris. Rauennæ ciuitate Vrſioni* (Tyrſioni) *& Leocadi confeſſoris* (Leucati Epiſcopi,& confeſſoris) *& Valentini martyris. Siracuſa ciuitate Siciliæ natalis S. Lucię virginis,& ſancti Sicenſi* (Succenſi) *Saturnini, Caſti, Pauli, Felicis, Quintiliani, Modeſti* (Titori) *Victorini, Ianuarij, Gerdini* (Egedini) *Feliciani, Stercorii, Felicię* [Felici] *Donatę,*

natę [Donati] *Valeriæ* [Valerij] *Colonicæ* [Colonici] *Saturnini, Vrbanæ*, [Vrbani] *Maritimi, Victuriç* [Victuri] *Simpliciæ*, [Simplici] & *Securi, Datiui*; horũ poſtremus deeſt in libris noſtris.

Tyrſioni. Vrſinum martyrem memorat hoc die Bellinius de Padua, vnde accepit Molanus in Additionibus, qui pariter Leucadium Rauennæ veneratum indicat. Vrſiniũ vocat, & cũ Leucadio Rauẽnæ recoli aſtruit etiam Galeſinius ex veteribus mſs. Vrſinum pariter dicit Maurolycius; ſed *Vrſicini martyris* potius legendum putarem ex fide martyrol. Antuerpienſis. Translationis S. Vrſicini celebritatem eſſe, non diem martyrij ex Tabulis Eccleſiæ Rauennatis teſtatur Ferrarius in nouo catalogo Sanctorum ad hunc diem Idus Decembris, & cum martyr expreſsè dicatur, nequit Vrion confeſſor eſſe, ut habet Galeſinius. Leucadius quidẽ confeſſor eſt, & palam dicitur in adductis omnibus codicibus, in noſtris verò Epiſcopus etiã vocatur. Eleocadius natione Græcus à B. Apollinare ad Chriſti fidem conuerſus, tertius fuit per columbam ad Rauennatem ſedem ſublimatus, qui antea ab eodem Apollinare Diaconus fuerat ordinatus. Leucadius enim dicitur in Hagiologio noſtro perantiquo, non Leuthadius, vt in edita S. Apollinaris vita legitur. Cum tamen is apud Ferrarium in catalogo SS. Italiæ è vita migrauerit 16. Kal. Martij, & idem ex Tabulis Eccleſię Rauennatis eius geſta percurrens translationem Ticinum ab Aſtulpho Longobardorum Rege factam quidem narret, ſed diem nõ ſignet, poſſet hęc indicta celebritas Idibus Decembris indicari, quemadmodum hic adnotatur, niſi potius vetuſtior reliquiarum Vrſicini apud Rauẽnates trãslatio aliqua in hunc diem inciderit, ſimul cum traslatione Valentini martyris. Plures huius nominis cęlites, vel pluries apud Rauennates recoluntur in martyrol. Vetuſtiori, nempe Valentinus, qui die xi. Nouembris, alter qui eiuſdẽ menſis die 23. recolitur, & alter qui apud Ferrarium etiam cum diuerſis ſocijs infra die 16. Decembris memoratur, vt ibi docebimus. Pro S. Leucadio, ſeu Eleuchadio videdus Baronius 16. cal. Martij.

S. Luciæ virg. De S. Lucia virgine Siracuſana, martyre celeberrima omnia plana ſunt, tam apud Surium, quam in omnibus latinorũ Hagiologijs, ac Græcorum etiã Menologijs. Meminit Sacramentarium Gregorij, & Vetus Fronti calendarium, in quo plures Eccleſias S. Luciæ Romæ dicatas idẽ Fronto memorat, & alterius Romanæ Viduæ ab hac diuerſæ titulum ferre putat. Videndæ Notationes eruditiſsimi Baronij. Lucam virginem non Luciam vocat martyrol. Antuerpienſe, ſicuti etiam poſtridie, neſcio an vitio librarij.

Sucenſi. Succenſum plurium martyrum, qui ſequntur anteſignanum vocat etiam martyrol. Antuerpienſe, quod vt aſsolet accuratiùs illos diſtinguit patria à Siracuſana Lucia, dum alibi veneratos, vel paſſos apertè docet, & viginti, & tres diſtinctis nominibus recenſet. Datiuum his addit martyrol. Corbeienſe, ſed dum Titorum, vel Tironum ſilet ſupra noſtros codices non exuberat. Vberrimam tamen martyrum ſegetem, neque in Romano martyrol. neq. aliis indicatam inuenio.

XVIIII. Kal. Ianuarias.

IN Antiochia Druſi, & ſociorum eius numero iij. Zoſimi, & Theodori, & Sanctæ Luciæ virginis. *Lugduno Galliæ S. Viatoris Epiſcopi*. *Viennæ Lupicini Epiſcopi*. *Remis natalis S. Nigaſi Epiſcopi*. Et S. Anaſtaſij, & Sacrepias Pedice, Theudoli.

ANtiochenos martyres Druſum, Zoſimum, & Theodorum exhibent cum M. Romano, Beda, Vſuardus, Ado, & Rabanus. Pro Druſo tamen Druſinam ita cum alijs ſignat M. Antuerpienſe. *xviiij. Kal. Ian. In Antiochia Druſina, & ſociorũ eius triũ, Zoſimi, & Theodori. S. Luciæ Virginis. Lugd. Galliæ Victoris Epiſcopi. Remis natalis Nicati Epiſcopi, & alibi Sancti Aſpidę, & Theoduli. Vienna Lupicini Epiſcopi.* Druſum tamen retinet cum ſocijs tribus M. Corbeienſe parùm à noſtro diuerſum. *xviiij. Kal. Ianuary. In Antiochia Druſi, & ſociorum eius numero trium Zoſimi, & S. Luciæ Virginis. Lugduno Gallię Sancti Victoris Episcopi, & Confeſſoris. Vienna Lupicini Episcopi. Remis S. Nicaſij, & Sacredi, Aſpediæ, Theodoli.* An S. Druſij tres ſocij ſint, qui ſequntur Zoſimus, Theodorus, & Lucia virgo, an vero tres anonymi ab his diuerſi dubium remanet. Anonymi potius eſſe viderentur cum nõ tres, ſed duo tantum Zoſimus, & Theodorus in Romano martyrol. & apud cæteros latinos producantur. Rabanus verò eoſdem Druſi ſocios videtur aſſerere, cum alios non agnoſcat. *xix. cal. Ianuarii. In Antiochia natale Druſi, & ſociorum eius Zoſimi, & Theodori.* Luciam virginem à Siracuſana diuerſam crederem, ſed de qua nihil adhuc inuenire contigit.

Viatoris. Mirum quod ſub huius nomine Epiſcopus in ſerie Epiſcoporum Lugdunenſium non inueniatur, neque apud Raynaudum, neq. apud Sammarthanos. Victor apud aliquos non Viator nuncupatur, vt in martyrol. Antuerpienſi, & Corbeienſi, & hoc ipſo die 14. Decembris in mſ. Martyrol. S. Sabini de Leuitania ita legitur. *Lugduno ciuitate depoſitio S. Victoris Epiſcopi.* Neq. etiam ſub hoc nomine in Lugdunenſi Eccleſia S. Victorem Epiſcopum reperio. Viatorem non Victorem cũ libris noſtris vocant Beda, & Rabanus *Lugduno Galliæ S. Viatoris Epiſcopi.* Sanctum quidem Viatorem, qui Eccleſiæ Lugdunenſis lector, & ſocius Sãcti Iuſti Epiſcopi fuit recolit Raynaudus, eiuſque obitus in Romano martyrol. ſignatur die 21. Octobris, quo die Sauſſayus eius meminit, ſed confeſſoris titulo non Epiſcopali ornatur. Bergomenſem Epiſcopum S. Viatorem veneratur hac die 14. Romanum martyrol. ex Galeſinio, qui id ex tabulis Bergomenſis Eccleſiæ accepiſſe profitetur. Hũc prius Brixienſem Epiſcopum fuiſſe, deinde Bergomenſem, vnde ad cœlos euolauit, habet Ferrarius in catalogo SS. Italiæ ex monum. Eccleſiar. Brixienſis, & Bergomenſis. Hæc tamen in die obitus differunt. Illa in antiquis lectionibus 19. Kal. Ianuarii migrauiſſe profitentur, hæc cal. Ianuarij. Sed Sanctus hic Viator Epiſcopus nihil habet cum Lugdunenſi commune, qui ſiue Victor ſiue Viator dicatur, ex fide plurium codicum Epiſcopum, Lugdunenſem fuiſſe non videtur negandum, quamquam neq. in Gallia Chriſtiana Sammarthanorum, neque in Indiculo Sãctorum Lugdunenſiũ Theophyli Rauynaudi indicatum inuenerim, alioquin Antiquario Gallico ad Vetuſtius martyrologiũ illum addenti benè notum, & in codice Blumanio, qui ſerius ad me peruenit Lugduno Galliæ Epiſcopus aſcribuntur.

Lupicini. De Viennenſi Epiſcopo S. Lupicino agit Appendix ad Adonem, in qua octauus illius ſedis numeratur. Meminit & Maurolycius. Martyrem vocat Sauſſayus, qui eius acta proſequitur. Octauum Viennenſis ſedis Episcopum numerant Sãmarthani fratres To. 1. Galliæ Chriſtianæ, ad quem S. Cornelij Papæ epiſtolam T. 3. Bibliothecæ PP. ſcriptam fuiſſe animaduertunt, non tamen illi ſanctitatis titulum aſcribunt, quemadmodum inter ſanctos recenſent codices noſtri, M. Corbeienſe, & Rabanus.

Nigaſii. Vndecimus Remenſis Epiſcopus S. Nicaſius numeratur in ſerie illius Eccleſiæ Præſulum apud Sammarthanos, quem martyrium cum Eutropia ſorore, & ſocijs feciſſe, ſignant circa finē anni 407. ſiue à Vandalis, ſiue ab Hunnis die 4. Decembris, ſine potius 14. acciderit. Acta habet Surius To. 12. & Frodoardus lib. 1. Hiſt., qui hyemali tempore xix. Kal. Ianuarii, eius memoriam celebrari conſueuiſſe addit. Meminit Rom. martyrol. & cum eo Vſuardus, Ado, Rabanus, & alii recentiores. Florentium Diaconum, & Iocundum ſocios recenſet Frodoardus. Cœterùm Anaſtaſiū, Sacrepium, Aſpidam, ſiue Aſpedicā [ita enim lego ex fine alterius nominis] & Theudolum, ſiue Theodolū alterius ordinis eſſe crederem, incerti nimirum loci *alibi*, vt diſtinguit M. Antuerpienſe, in quo ſicuti in Corbeienſi Anaſtaſius deſideratur. Aſpidiam, & Theodolum tantum numerat Rabanus.

XVIII. Kal. Ianuarias.

INter Africa Fauſti. Luci. Candidi. Mathri. Marci. Ianuari. Victorí. Cecili ani. Maximi. Marciæ. Fortunate. Machaome. Victoriæ. Secundę. Primi. Saturnini. Macruſi. Nini. Reſtituti. & Aliorum numero, xi. *In Ciuitate Aurilionis Maximi presbyteri, & Confeſſoris*. In Scalonia Alei. Promodi. Heliæ. Candidi.

DECEMBRIS 15.

INter frequentiſsimos Africæ martyres Romanum emendatū M. non niſi ſeptem ſub ductore Fauſtino producit, variis etiam nō nihil nominibus apud Bedam. Vberiorem cætum exhibent libri noſtri, & martyrol. Antuerpienſe. *xviii. Kal. Ianuarii. In Africa natalis Fauſti, Luci, Candidi, Cæliani, Maximi, Victoris, Cæciliani, Marciæ, Maſumiæ, Machariæ, Victuriæ, Secundę, Primæ, Saturninæ, Macroſæ, Nimię. & aliorum numero xi. Macroſæ, item Nimię, Reſtitutæ, & aliorum numero xi. In ciuitate Aurelianenſi Maximini presbyteri, & confeſſoris. In Aſcaloninia Aleiæ, Candidi*. Antiquarius tam codicum noſtrorum, quam Corbeienſis martyrol. iterato numero xj. deceptus ſacros faſtos decurtauit, & aliquos ex Africanis martyribus ſilentio inuoluit, vt ex ſerie vtriusque inter ſe, & cū Antuerpienſi collati clarè patet. Corbeienſe igitur ita ſe habet. *xviii. Kal. Ianuar. in Africa Fauſtini, Lucÿ, Candidæ*, [Candidum habent libri noſtri, ſicut & Antuerpienſis] *Materi, Marci, Ianuarii, Victori, Cæciliani, Maximi, Mareię, Machaoniæ*, [Marciæ, Fortunatæ, Machaomæ) *Victorię, Secundæ, Primæ, Saturninae*, (Primi, Saturnini) *Machroſę, Ninę, Reſtitutæ* (Macruſi, Nini, Reſtituti,) *& aliorum xi*. Interpolatur hic in libris noſtris Maximus presbyter Aurelianenſis, & martyribus Aſcalonitis adduntur Aleus, & Promodius, quos ſilet martyrol. Corbeienſe, ita laterculum claudens. *In Aſcalone Heliæ, Candidi. Aurelianenſis ciuitate Maximi presbyteri, & confeſſoris*. Ex Africanis igitur Fauſtus, vbique anteſignanus eſt, Fauſtinus in martyrol. Romano, & Corbeienſi nuncupatus, & in Vetere mſ. Kal. Hieronymiano Lucēſi *xviii. Kal. Fauſtini* nomen legitur, ſicuti apud Bedam, & Rabanum, penes quos ſanctæ aliquæ mulieres, maſculinis nominibus ſignantur. Maximum addit Ra-

banus ſupra Romanum martyrolog. his verbis. *xviii. Kal. In Africa natale Fauſtini, Lucii, Candidi, Celiani, Marci, Maximi, Ianuarii, & Fortunati.* Non tamen Rabanus vniuerſum numerũ exprimit: Martyrologium Antuerpienſe in duas turmas ſacros pugiles diuidit; in eo partim hoc eſt xxi. anonymi ſunt, partim hoc eſt numero decem, & nouem nominibus exprimuntur, quemadmodum in libris noſtris; in quibus & ſi alter Ninus, vel Nina deficiat, abundat Fortunata, vel Fortunatus; qui cum in Corbeienſi deſideretur, in eo non niſi decem & octo ſignati martyres comparent.

Aurilionis. Aurelianis ſcribendum nõ dubito, auctarium hic Gallici ſcriptoris agnoſcens, & interpolationem. Maximinum vocant non Maximum martyrolog. Rom. cum Beda, Vſuardo, Adone, Vvandelberto, Petro de Natal. lib. xi. c. 130. Sauſſayus item Maximinum vocat Abbatem Miciacenſem, & confeſſorẽ, cuius geſta diffuſius proſequitur hoc ipſo die. Maximum tamen cũ adductis libris vocant Bellinus de Padua, & Maurolycius; atq. ita Vetus Hagiologium FrancoGallicum Labbei *xviii. In territorio Aurelianenſium S. Maximi confeſſoris.* Presbyterum vocat codex Blumanius.

Scalonia. Pro Aſcalone ſcriptum nõ dubito, ſicuti emendauit Dacherius in M. Corbeienſi, & emendandum eſt in M. Antuerpienſi, in quibus etiam duo ſacri pugiles ſupplendi ſunt, Aleus, ſiue Aleia, & Promodius in Corbeienſi; Primodius, & Helias in Antuerpienſi: quos codicibus noſtris inter latinos debemus: à Græcis enim in Menologio Baſilij ad diem 19. Decembris elogio celebrantur. Primus ibi dicitur, qui Promodius in libris noſtris vocatur cum ſocijs Areo, & Elia; Erant hi genere Ægyptij, inſtituto Chriſtiani ſanctis confeſſoribus, & martyribus auxiliates. Profecti aliquando in Ciliciam, Aſcalonæ à Portæ cuſtodibus tanquam exploratores capti, & ad Firmilianum Præfectum adducti, Chriſtianos ſe eſſe profeſſi, flagris cõciduntur, deinde Areus igne conſumitur, Primus, & Elias per gladium coronantur.

XVII. Kal. Ianuarias.

RAuennæ Valentini. Naualis. Agricole. Concordi. *Arelato dedicatio Baſilicæ, & Altare S. Geneſii.*

DECEMBRIS 16.

IN Rauennatibus martyribus omnino congruunt libri noſtri cũ M. Antuerpiẽſi videlicet. *xvij. Kal. Ianuar. Ravennæ natal. Valentini, Noualis, Agricolæ, Concordiæ. Sancti Geneſii martyris.* Iuſtinum aliis ignotum addit ad Rauennates M. Corbeienſe. *xvii. Kal. Ianuar. Rauennæ Valentini, Noualis, Agricolæ, Concordij, Iuſtini. Arelati dedicatio Baſilicæ, & altaris S. Geneſii martyris.* Quæ verba eſtant, præter Iuſtinum, etiam apud Rabanum. Neque pariter Iuſtinum profert Ferrarius, qui ſub Diocletiano, & Maximiano narrat Valentinum magiſtrum militum, cum Concordio filio, à S. Dalmatio prodigioſè ſanato, Baptiſmum ſuſcepiſſe, ac deinde cum Nouale, & Agricola capitalem ſententiam accepiſſe 17. cal. Ianuarii ex monum. Eccleſiæ Rauẽnatis, & Hieronymo Rubeo; animaduertit tamen tempus pugnare, quin à S. Dalmatio baptizari potuerint. Alius eſt Valentinus hic Rauẽnas ab aliis duobus pariter Rauennatibus, vt diximus die 13. Decembris. De S. Valentino magiſtro militum, Concordio filio, & ſociis agit Romanum M. hoc ipſo die, vbi Cardinalis

Digitized by Google

nalis Baronius teſtes adducit Bedam, Adonem, & recentiores. Pro Adone tamen Vſuardus eſt ſubſtituendus, cum apud Adonem, tam editum, quam optimæ notæ penes me mſ. nihil de his legere contigerit. Concordium tamen Vſuardus ſilet, ſicuti Petrus de Natalibus lib. xi. c. 130. Bellinus de Padua, & Maurolycius, qui Naualem memorant; vel vt aliqui legunt Noualem; ſed Naualis etiã ita ſcribitur in Kal. Hieronymiano mſ. Lucenſe. *xvij. Kal. Valentini Naualis*.

Arelate. Minutiora hæc de ſingularibus Eccleſijs omnino Gallicum additamentum ſapiunt. De S. Geneſio Arelatenſe agit Romanum M. ad diem 25. Auguſti, noſq; ad illũ aliqua adnotauimus. Potuit ex Eccleſiæ dedicatione etiã hac die S. Geneſij natalis iterari.

XVI. Kal. Ianuarias.

IN Africa Victoris. Victoriani. Adiutoris. Quarti. Honorati. Simplici Ampamoni. Felicis. Vincenti. & aliorum ſimul xxiiij. Octoſi. Quinti. Victoriæ. Dioſcori.

DECEMBRIS 17.

MVtilum hic agnoſcimus M. Antuerpienſe in Africanis martyribus ita numerandis. *XVI. Kal. Ianuarii. In Africa Victoris, Victoria, & aliorũ xxxiii.* Cõſimilem codicem nactus Galeſinius ita lectionem illam cõfirmat 16. cal. Ianuar. *In Africa SS. martyrum Victorij, Victoris, & ſociorum xxxiii.* Vberiores plurimùm ſunt codices noſtri, quibus ita conſentit M. Corbeienſe. *XVI. Kal. Ian. In Africa Victoris, Victoriani, Adiutoris, Quarti, Honorati, Simplicij, Ampamoni, Felicis, Vincenti, & aliorũ triginta nouẽ ſimul. Et Octori, Quinti, Donati, Victoria, Dioſcori, Iuſtiniani.* Deficit in libris noſtris Iuſtinianus, & anonymorũ numerus imminuitur in codice Blumanio; ex fide tamen M. Antuerpiẽſis, & mſs. Galeſinij reſtituerem triginta triũ anonymorũ numerum. Omnis martyrũ cætus in duas turmas diuiditur, quia vel locus in Africa diuerſus in agone fuerit, vel tẽpus. Si verò eoſdem cœlites die ſequenti in M. Antuerpiẽſi memoratos agnoſcimus, Dioſcorus loco omnino diſiunctus erit, *alibi* enim ſignatur. Victorem, & Adiutorem hoc ipſo die exhibet Kalendarium Hieronymianum mſ. Lucenſe.

XV. Kal. Ianuarias.

IN Laudocia ciuitate Theotini. Baſiliani. In Africa Quinti. Simplici. Pompini. Pauli. Aritife. Creſci. Digni. Datuli. Feliciani. Monſitis. Rogatiani martyris. Honorati. Euaſi. Victori. Priuati. Tinni. Saluatoris. Siti. Terſuri. Victorici. Victo. Ceciliani. Semtimini. Ruſtici. Lucaniæ. Honorati. Reductule. Victoriæ. Felicitatis. Quintulæ. Spinuce. Priuatulæ. Cęciliæ. Saturnini. Ceciliani. Namfomonis. Felicis. Vincenti.

Vincenti . Aneſthi. Mulci. Adiutoris. Romæ Lucæ virginis, & Auccie Regjs, ſimul & Antonini . Erenei . Theudori . Papcuſe . Apolloniæ . Apamiæ. Penetis. Coſei. Arionis. Papiſci, & Saturij. Victoris cum alijs viiij. & alibi paſsio S.Afræ. Victoris. Victorini. Baſiliani. Honorati, cum alijs ccc.

DECEMBRIS 18.

AD Laodiceam Lydiæ clariſſimam Metropolim, à Laodicea littorale diſtinguendā addit Romanum martyrol. Laodiceæ in Syria, quæ Archiepiſcopalis pariter ciuitas eſt, ibiq. Theotimum, & Baſilianum recolit cum Beda, vt addit Baronius, & veteribus mſſ.. Antuerpienſe martyrol. vnam ab altera Laodicea nō diſtinguit, & Teotecnum non Theotimum ita exprimit. *XV. Kal. Ianuarii natalis Teoteni, & Baſiliani. In Africa Victoris, Victoriani, Adiutoris, Quarti, Honorati, Simplici, Ampamoni, Felicis, Vincenti, & aliorū xxvii. Tuturi, Quinti, Donati, Victoria. & alibi Dioſcori*. Conuulſum, & luxatum in hodiernis faſtis eſſe M. Antuerpienſe clamant libri noſtri, M. Corbeienſe, & Blumanium: Martyrol. Romanum, Beda editus, Rabanus, Galeſinus, & alii, qui Africanos illos martyres non venerantur, qui in libris noſtris, & martyrol. Corbeienſi pridie huius diei recenſiti ſunt, ſed qui in hodiernis tabulis in ijſdem codicibus adnotantur, puta Quintus, Simplicius, & alij, qui in perſecutione Decij, & Valeriani paſsi ſunt. Ex his Galeſinius Quintum, Dignum, & Honoratum, & ſeiunctim Moiſetem in Africa promit hoc ipſo die, ſicut Rabanus, qui xv. cal. *Laodicea ciuitate Theotimi, Baſiliani. In Africa Quinti, Simplicii, Pomponii, & Pauli* memoriam exhibet. Paulum tantùm ex his memorat xv. cal. Kalendarium Hieronymianum Vetus Lucenſe. Corbeienſe verò martyrologium cum noſtro compoſitum vberiores ſub Quinto anteſignano Africanos cælites, ita exprimit; *XV. kal. Ianuar. Laodicia ciuitate Theotini Baſiliani. In Africa Quinti, Simplici, Pompini* (deficit Paulus) *Artifea* (Aritifæ) *Chreſti* (Creſci) *Digni, Datuli* (deſunt Felicianus, Monſitis, & Rogatianus in libris noſtris memorati pro Vrbano, qui in illis reticetur.) *Vrbani, Martyri, Honorati, Enaſi, Victurini, Saluatoris*. (deſiderantur Priuatus, Tinnius, & Situs) *Terturini* (Terturi) *Victuriæ* (Victurici, Victo,) *Cæciliani, Septimi* (Semtimini) *Ruſtici, Beſſæ, Viciciani* (in libris noſtri hi poſtremi duo non comparent) *Honorati, Lucaniæ, Reductulæ, Victuriæ* (abundat hìc in libris noſtris Felicitas, Quintula, Spinua) *Priuatulæ, Cęciliæ, Saturnini* (deeſt Cæciliana) *Phamonis* (Namphomonis, *Felicis, Vincenti, Areſti, Muſci, Siddini*, (deſideratur Siddinus in codicibus noſtris) *Adiutoris. Roma Luciæ martyris* (Lucæ virginis) *& Anceia Regis ſimul, & Antonini, Erenei* (deeſt Theodorus) *Papenſæ, Apolloniæ, Apamiæ, Poenitis*, (Penetis) *Cuſſenerionis* (Cuſei, Arionis) *Papiſſei* (Papiſci) *Saturii, Satarii*, (deeſt Satarius, ſed additur Victori cū aliis viiij.) *Paſſio S. Afrę virginis* (& alibi paſsio S. Afræ) *Victoris*, (Victorinus additur poſt Victorem) *Baſiliani, Honorati, cum aliis xxii. martyribus*; cū alijs ccc. ſcribitur in libris noſtris, quem numerum librariorum incuria exorbitare credimus, cum Martyrol. Corbeienſe non niſi xxij. referat, quadraginta verò Martyrolog. Vetuſtiſsimum poſtridie huius diei, quando adducti Africani cælites in venerabili illo codice recenſentur, cum alijs, qui ad hodiernas tabulas ex fide plurium librorum pertinent: xxxi. bonæ notæ códex Blumanius tantum exhibet. Non omnes Africanos,

faltem

Digitized by Google

ſaltem eiuſdem loci eſſe monet martyrol. idem Vetuſtiſsimum, in aliquibus etiã nominibus variũ non nihil,& mancum. In duas enim turmas illos partitur, quos libri noſtri,& Corbeiẽſe M. in vno Africanorum agmine concludunt. Primũ triginta quinque vtriuſq. ſexus cælites producit vſq. ad Cecilianam incluſiuè, quando *alibi* incerto loco, ſiue Africæ, ſiue alterius regionis ſecundæ turmæ alios octo numerat, ad Romanos vſque beatos martyres pertingentes. In hoc aptius ſcriptum videtur Nani, & Phamonis pro duobus, quam Namphamonis pro vno tantum martyre, vti ſcriptum eſt in libris noſtris; Nanus enim in Corbeienſi M. deſideratur. In prima Turma pro Pompino Pammorius, pro Aritiſa, vel Artiſa Arteſius, pro Monſite, Moyſetem, per Victorino Victuricã, pro Saluatore Solutorem, pro Beſſa Leſſam retinet M. Antuerpienſe; quod iniurias ſcribæ, vel temporis paſſum quoque eſſe apparet, dum Euaſius, Tirturius, Vicianus,& Spinua in eo prætermictuntur, & martyres in Corbeienſi omiſſi, & in noſtro enunciati ab ea diſertè confirmentur. Vnde in libris noſtris, & ſecunda claſſe, Siddino reſtituto, Namphomone in duo nomina diuiſo, nihil aliud videtur addendum, quam diuiſionis nota, & diuerſi loci diſtinctio *alibi* ante Nanum, & Phamonem. Romanum martyrol. in tres claſſes diuidit Africanos hodiernos martyres: in prima, vt diximus Quartum, Simplicium, & alios numerat: in ſecunda Moyſetem ſeiunctim: in Tertia Victurium, Victorem, Victurinum, Adiutorem, Quartum, & alios xxx. Veritus aliquando ſum, ne nomen Lucaniæ regionis eſſet, non martyris, ſicut Apamiæ nomen vrbis, quibus ſequentes adnexos martyres aſcribi deberent; ſed nulla diſtinctiua nota addita quieui. Alij fortaſſe codices id docere poſſent.

Romæ. Ex veteribus mſſ. monet Baronius xviij. Kal. Ianuarij in Romano martyrol. reſtitutos eſſe Irenæum, Antoniũ, Theodorum, Saturninum, Victorem, & alios xvii. ex perſecutione Valeriani, quos ex Galeſinio accepiſſe vix dubitarem. Aliter hos exhibet Maurolycius; addit enim cũ B. Luceia virgine, & Auceia Rege Perſarum, ab ipſa ad Chriſti fidẽ conuerſo, hos martyriũ compleuiſſe ſub Ælio præfecto, Diocletiano imperante. Numerus martyrum non admodùm differt ab his, qui hoc die recenſentur, partim nominibus ſignati, partim tanquam anonymi in martyrol. Romano relati, vt eoſdem non eſſe vix dubitandũ ſit. Dubium magis eſt, quod Lucia virgo, & Auceia Rex Theſſalonicæ, non Romæ tribuantur in Vetuſtiori martyrol. ad diem cal. Iunij, & rurſus die 25. eiuſdem menſis. Ibi adnotauimus differentiam inter ſcriptores aliquos, qui ſãctos martyres cum ſocijs Romæ tribuũt, quia Lucia virgo, ſiue Luceia Romana fuerit. De Lucia ſiue Luceia Romæ ad diem 25. Iunij agit Romanum martyrol. cum ſocijs xxij. cui conſentiunt Beda, Rabanus, Vſuardus, Ado, Notkerus, & Vuandelbertus. Acta Luceiæ virginis & Aceiæ Regis eius Domini, qui Romã profecti ibi palmam acquiſierint viij. kal. Iulij habet Petrus de Natal. lib. *6*. cap. 4. Cum vero in tam diſſitis locis, ac diebus diuerſis, varijſq. ſocijs Luciæ virginis, & Aceiæ Regis, ſiue Perſarum, ſiue Barbarorum memoria peragatur, niſi alij ſint Teſſalonicenſes martyres, alij Romani, non niſi ex aliqua ſolemni translatione reliquiarum eueniſſe crederem. Videantur, quæ ad dies illos adnotare contigit.

Et alibi. Plures Afræ nomine ſanctas martyres hucuſque exhibuit Vetuſtius noſtrum martyrol. videlicet die 14. Iunij, *6*. Auguſti, atque 9. Octobris, quas ab hac eſſe diuerſas ſignati nominibus diuerſi ſocij, & incertus agonis locus viderentur docere, niſi & amplius inſignis anonymorum commilitonum numerus idem confirmaret.

XIIII. Kal. Ianuarias.

IN Nicea Ciuitate Bithiniæ. Zoſimi. Pauli. Secundi. Cyriaci. Anaſtaſi. & Fiddini Epiſcopi. *Autiſiodoro Beati Gregorij Epiſcopi*. Criſanti, & Dar.j.

DECEMBRIS 19.

NIcæę vrbi Bythiniæ Romanum martyrol. natalem tribuit in hodiernis ferijs ſanctorũ Darij, Zoſimi, Pauli, & Secundi, quorum, vt ibi notat Baronius, Darius tantum ab Vſuardo monſtratur, reliqui ex mſ. Vetuſto codice ſuperadduntur. Cum Dario Zoſimum refert etiam Vuandelbertus, ſed Darium tantùm Niceæ præferũt Maurolycius, & Galeſinius, ex Petro de Natalibus accipientes lib. xij. cap. 130. nu 14. & tamen Darius in MM. Corbeienſi, & Antuerpiẽſi, vbi plures Niceni martyres recenſentur, deſideratur. Fortaſſe in Corbeienſi ab inſcio librario Chriſantus additus Dariã nõ Dariũ ſcribere fecit, ſed poſt antiquarij Gallici interpolationẽ in libris noſtris Criſãtus, & Darius nõ Daria cõparẽt. Pridie huius diei diximus M. Antuerpienſe variũ ab alijs codicibus eſſe in huius diei martyribus aſſignandis; cũ plures, imò ferè omnes enumeret, quos ſupra externa die recenſitos vidimus, quod monẽdum eſſe duximus, integram interim ephemeridem, alioquin luxatam exhibentes. *xiiii. Kal. Ianuarii. In Bithinia natalis Sancti Zoſimi, Pauli, Cyriaci. Et in Suſanis ciuitate Triplana Victoria, Paodicia ciuitate Theotici. In Africa Quinti, Simplici, Pommori, Pauli, Auteſi, Creſci, Digni, Datali, Feliciani, Moyſetis, Rogatiani, Martyri, Honorati, Victurice, Priuati, Tinni, Salutoris, Siti, Victuri, Victurici, Caciliani, Septimi, Ruſtici, Leſsæ, Lucanę, Honorati, Reduſtola. Item Victuria, Filicitatis, Quintolæ, Primæ, Priuatola, Cęcilię, Saturnini, Caciliana. Et alibi Nani, Famonis, Felicis, Vincenti, Areſti, Murci, Siddini, Adiutoris. Romæ Luciæ virginis, & Auceiæ Regis, Antonii, Erenei, Theodori, Papecuſi, Appolloniæ Apamiæ, Paenicis, Caſſei, Arionis, Papiſai, Saturi, Victoris cum aliis viiii. Et alibi paſſio Afra, Victoris, Victorini, Baſſiliani, Honorati cum aliis xl.* Rabanus, qui aliquos ex Africanis martyribus in diem ſuperiorem retulit, Zoſimum, Cyriacum, Paulum, & Secundum, non Nicææ, ſed Nicomediæ tribuit, ſimilitudine nominis eius librario, vel amanuenſi decepto, cũ pręter libros noſtros Niceę illos tribuat etiam hoc pacto M. Corbeienſe. *xiv. Kal. Ianuarii. In Nicea ciuitate Bithyniæ Zoſimi, Pauli, Secundi, Cyriaci, & alibi Sãctorum Anaſtaſii, & Siddini Epiſcoporum Chryſanthi, & Dariæ martyrum. Antiſiodoro Beati Gregorÿ Papę*. Ex his Cyriacum, Paulillum, Secundum, Anaſtaſium, & Sindimium ſocios Nicomediæ tribuit M. Romanum, vt ex Beda, recentioribus, & veteribus mſſ. confirmat Baronius, ſeu potius, vt apparet ex Galeſinio. Verum ex fide tam librorum noſtrorum, quam Corbeienſis, primi videntur Nicçæ relinquendi, Anaſtaſius, & Siddinus Epiſcopi, vel alibi, vel Nicomedię tribuendi. Præterquamquod enim in hodiernis faſtis Martyrol. Antuerpienſe Zoſimum, Paulum, & Cyriacum Bithiniæ, & Niceę tribuit, in poſtridianis, dum idem repetit, Cyriacum, Anaſtaſium, & Siddinum Epiſcopum coniunctim Niceæ videtur ita aſcribere. *In Nicea ciuitate Bithyniæ Zoſimi, Pauli, Secundi, Cyriaci, Anaſtaſi, & Siddini Epiſcopi*. Forte quia Cyriacus

cus cum alijs duobus, nō eadem die cum Zoſimo certamen compleuerint, & ne diſiungerentur, priores etiam cum alijs repetere maluit. Verùm cū Anaſtaſius, & Siddinus, ſiue Siddimius Epiſcopi à Nicenis martyribus in Corbeienſi martyrol. diſiungantur, & Nicomediæ in Romano M. aſſignentur, concederem Nicomediæ, vel alibi coronatos, vel veneratos eſſe, quòd ab alijs Rabanus etiam diſtinguat, & Nicomediæ tribuat. Suſanis ciuitate habet M. Antuerpienſe Triplanam, & Victoriam, alijs codicibus ignotos martyres. Suſanam in Sarmatia vrbem inuenio Silio Italico memoratā, ſed vereor, ne regionis potius nomē ſit, & Triplana vrbs mihi ignota. Laodicenus etiam Theticus vereor; ne Theotinus, vel Theotimus ſit, præcedenti die in libris noſtris, & Corbeienſi martyrol. memoratus, cum hìc non bene habitum martyrologiū Antuerpienſe à librario compareat.

Autiſiodoro. De S. Gregorio Epiſcopo Autiſſiodorenſi agunt Romanum M. Vſuardus, Ado, Rabanus. Beda enim vt notat Baronius deprauatè legit Gregorium Papam, quo in errore verſatur etiā M. Corbeieſe, licet excuſari poſſit, quòd titulus Papæ alijs Epiſcopis communis vetitus tantùm fuerit ſub Gregorio VII. Pontifice, ne alijs tribueretur, quam Romano. Gregorij Autiſſiodorenſis meminit etiam Hagiologium FrancoGalliæ Labbei, & Sauſſayus. Decimus tertius Epiſcopus illius vrbis ſignatur à Sāmarthanis, & obijſſe dicitur die 19. Decembris; contra verò in Hiſt. Epiſcoporum Autiſſiodorenſium cap. 13. vitam depoſuiſſe narratur 14. Kal. Iunij, regnante adhuc Clodoueo Rege, & Iuſtiniano Imperatore, ac temporibus Silucrij, & Vigilij Pontificum ſedem per annos xij. tenuiſſe; ſanctus autem ibi non dicitur; neque apud Sammarthanos. Diſertè tamen ſanctitatem eius teſtatur mſ. martyrologium S. Sabini de Leuitania die 19. Decembris his verbis. *Autiſſiodoro ciuitate depoſitio S. Gregorij Epiſcopi, & Confeſſoris, qui tantæ (vt liber Actionis eius pandit) ſobrietatis fuit, vt in medio mundo potius nouus effulgeret eremita, ſeq. ſapius multis declarauit virtutibus*. Interpolatos attamen hìc eſſe ab Antiquario Gallico libros noſtros non dubitamus.

Chryſanthi. Præter quam in Corbeienſi M. Sanctorum Chryſanthi, & Dariæ martyrum hoc die memoriam non inuenio. Tranſlatas in Gallias Turonem beatorum coniugum reliquias circa annum quingenteſimum nonageſimum refert Sauſſayus ad diem 25. Octobris, qua die eorum memoriam agit M. Romanum. In Vetuſtiori noſtro aliqua diximus ad diem xij. Auguſti; & xxix. Nouembris. Hìc vel indicatam Turonicam, vel aliam tranſlationis celebritatem in Gallia memorari ſuſpicamur, ex Auctario ſcribæ Gallici, vel ab inſcio librario additum Dario martyri Chriſanthum pro Sanctæ coniugis Dariæ celebritate, mutato etiam Dario in Dariam.

XIII. Kal. Ianuarias.

IN Tracia Ciuitate Gildo Baiuli. Romæ Zepherini Epiſcopi. In Oriente natalis Theclæ, & Sancti Liberati.

DECEMBRIS 20.

Liberatum, & Baiulum Romæ ſimul veneratur M.Romanũ,vtrũq. recolunt libri noſtri, ſed diſparatos; Baiulum nempe in Thracia, Liberatum in Oriente. Bedam hìc teſtem adducit Baronius, qui tamen apud Vſuardum Liberatum animaduertit Amphitreæ ignotæ vrbi aſſignari: Iulius à Baiulo diuerſus Geldubæ Thraciæ ex Vſuardo in Rom. pariter martyrol. recolitur, quem fateor me eundẽ cum Baiulo reputauiſſe, vnius ſyllabę vel coniunctione, vel abſtractione. Pro eo enim quod in libris noſtris legitur *In Thracia ciuitate Gildo Baiuli,* Vſuardum legiſſe exiſtimabam *In Thracia ciuitate Gelduba Iulÿ*. Cum libris noſtris cõſentit Rabanus. *XIII.Cal. in Thracia ciuitate Gildo Baiuli*. E' cõtra vero Vſuardo conſonat M.Antuerpiẽſe, quod tamen ex vno in alterum diem luxatum agnoſcimus. *XIII.Kal.Ianuary. In Thracia natalis Iulÿ, & in Litonio Thecla, & Roma depoſitio Zepherini Epiſcopi, & Ignati martyris, & Athanaſii Epiſcopi*. Reliqua, quæ ſequuntur, ad pridianos faſtos pertinere plures ibi adducti codices docent, non ſine repetitione. De more tamen Vetuſtiſſimum codicem non mutilamus, ſed ſubnectimus vt in Apographo proſtat. *In Nicea ciuitate Bithyniæ Zoſimi, Pauli, Secundi, Cyriaci, Anastaſi, & Siddini Epiſcopi. Autiſiodoro ciuitate Beati Gregori Epiſcopi, & alibi Chryſanthi, & Dariæ*. Fatemur autem neq. Geldum, neq. Gildo vrbẽ, vel oppidum in Thracia apud Geographos inueniſſe. Geldubam Ortelius non agnoſcit, niſi apud Vſuardum. Gelduba opidum eſt ad Rhenum, ſiue Vrbs Germaniæ Taciti; & Gildo vrbs Lybię apud Stephani epitomatorem. Sauſſayus, nec Galliæ ſuę deſit, in ſupplemento Gallicani Martyrol. Iulium Geldulæ ad Rhenũ tribuit, quamquam Thraciæ illum diſertè Vſuardus aſſignet. Ferrarius Geldubam Vſuardi putat opidum Myſiæ in confinio Thraciæ, vnde Iulius reponẽdus eſſet in libris noſtris, ſicuti retinet M. Corbcienſe. *XIII.Kal.Ianuar.In Thraciacinitate Gildoba Iulÿ. Natalis Tecla, & Sancti Libertini, Zoſimi*. In reliquis quidem nõ ita fidendum eſſe Corbeiẽſi codici, monuerunt amici Pariſini, valde enim in poſtremis anni diebus detritus liber eſt, ita vt etiam Dacherium diligẽtiſſimum non vltra x. Kal. Ianuarij in editione ſua progredi coegerit, quia cœtera legi non poſſunt. Iulium habet non Baiulum Petrus de Natal. lib.xi. cap.130.nu.16. *Iulius Martÿ in ciuitate Thraciæ Gelduba paſſus eſt xiÿ. Kal.Ianuarii*, quod emendationem librorum noſtrorum iam indicatã cõfirmat, & omninò docet optimus codex Blumianus.

Roma. Tanquam martyr S.Zephyrinus Romanus Pontifex hìc recolitur. De eiuſdem martyrio dubitauit Baronius ad annum 221. nu.2. quamquam in Romano M. vti martyrem veneratum viderit, non tamen excluſit. S.Zephirini Papę, & martyris memoriam cum martyrol.Romano ad diem 26.Auguſti agũt Beda, Vſuardus, Ado, & alij latinorum, qua etiam die ſepultum via Appia in cœmeterio Calliſti docet liber Pontificalis, & vi. Kal. Sept. Abbo Floriacẽſis. Silet martyrol. Vetuſtius noſtrum de Zephyrino in menſe Auguſti, & xiij. cal. Ianuarij tantùm eius natalem refert, cui Rabanus hoc ipſo die aſtipulatur. *Romę Zephyrini Epiſcopi*. & ex veteribus martyrologijs Petrus de Natal. lib.xi.c.130. nu.18. *Zepherinus Epiſcopus eodem die Romę in Chriſto quieuit*, videlicet 13. Kal. Ianuar. Videtur autem innuere in pace quieuiſſe, non martyris coronam accepiſſe: cum tamen eodem libro cap.2. affirmet, omnes Romanos Pontifices vſque ad S.Silueſtrũ, excepto Marco martyrium

tyrium non euaſiſſe. Vuandelbertus pariter Zepherinum antiſtitem decimo tertio Cal.Ianuarij veneratur, ſicuti & Bellinus de Padua, & Maurolycius, & Molanus in Additionibus.

In Oriente. Ex hoc loquendi ſtylo, quo pluries vtitur Vetuſtioris martyrol. noſtri compilator, ad Occidentalem Eccleſiam pertinere exiſtimauimus, & titulum inde fecimus. In Oriente Theclam, & fortaſſe Liberatum recolunt libri noſtri, cum Rabano, qui totidem verbis hoc ipſo die inquit. *In Oriente Nat. S.Theclę virginis, & S.Liberati*. Iconienſem Theclam diſtinguit martyrol. Antuerpienſe. Iconio enim non Liconio legendum eſſe vix dubitarem. Clariſsimam martyrem ex tranſpoſitis reliquijs pluribus in locis, ac pluribus diebus venerari difficile non eſt affirmare. Græci eius celebritatem in Menologio Caniſij indicant die 24. Septembris, & pridie illius diei in martyrol. noſtro, vbi aliqua adnotauimus. An S.Liberatus Orientalis Eccleſię martyr ſit, vel Confeſſor, non ita certum videtur. Petrus de Natalibus, qui ex vetuſtis martyrologijs profitetur accipere lib.xi. cap.130. ad nu. 17. inquit. *Liberatus confeſsor, & Gregorius Epiſcopus eodem die* [xiii. kal. Ianuar.) *in Amphitrea claruerunt*. In Amphirea Liberatum recolit Vſuardus tantùm, non Gregorium Epiſcopum. Amphyciam legit Maurolycius, in qua pariter Liberatum, & Gregorium Epiſcopum conſtituit. Pridie huius diei in Menologio Caniſij Gregorius Grigentinus recolitur, & apud Bellinũ de Padua Gregorius Epiſcopus hoc ipſo die recenſetur, ſed Epiſcopalis ſedes nõ exprimitur. Grigẽtum pro Agrigenti dictũ exiſtimarẽ, an verò pro Amphitrea, ſeu Amphirea, legendũ eſſet, vel Amphiſſiæ, vel Amphiſſæ, adhuc hęreo; altera eſſet Achaiæ vrbs, altera magnæ Græciæ: ſed diuinandum mihi non eſt. Poſtridie horum SS. martyrum venerationem repetit martyrol. Antuerpienſe, vbi Iulium Gildobæ, & in Ampatia ciuitate non tantum Liberatum, ſed Bonidium, & Codiam recolit, ignotis mihi adhuc vrbibus. Translationem S. Ignatij martyris Roma Antiochiam aliqua latinorum martyrologia, vt Vſuardus, celebrant xvi. Kal.Ianuarij, ſed hoc ipſo die eius Natalem recolunt Græci, tam in Menologio Caniſij, quam Baſilij. S.Athanaſius Alexandrinus Epiſcopus ſupra etiam memoratur III. Idus Octob. Horum ſanctorum Epiſcoporum memoria in libris noſtris non extat.

XII. Kal. Ianuarias.

IN Meſopotamia Ciuitate Edeſſa Translatio corporis S.Thome Apoſtoli, qui translatus eſt ab India; cuius paſsio ibidem celebratur v. Non. Iul. In Eraclea S.Paſsi. Romæ depoſitio S.Innocenti Epiſcopi, & paſſio Sanctorum Victoriæ. Bitanze. Zoſimi. Secundi. Aurili. Siliaci. & alibi paſſio Sanctorum Foce. Flori. & Honorati Epiſcopi, & Confeſſoris. *In Pennante Monaſterio depoſitio S.Saiuuoldi presbyteri, atque Abbatis*.

Dc

DECEMBRIS 21.

DE S. Thoma Apoſtolo videantur ea, quæ diximus ad Indiculũ Apoſtolorum. Rabanus in Calamia (aliis Calamina) Indiæ ciuitate lancea transfixum affirmat, ibiq. ſepultum. Diem natalẽ, ſeu coronæ hunc non eſſe, libri noſtri diſertè docent, ſed translationis celebritatem. M. Antuerpienſe paſſionem in hodiernis faſtis ſignat, ſed in hoc etiam laterculo confuſum, aliquos ſanctos martyres ita repetit. *XII. Kal. Ianuarii, Paſſio Thomæ Apoſtoli in India, & in Thuſcia Ioannis, & Feſti. In Thracia ciuitate Gildoba Iuli. Et Romę Zephirini Epiſcopi. In Oriente natalis Teclæ, & in Ampetia ciuitate Bonidi, Codræ, Liberatis. In Meſopotamia Zoſimi, Auruli. Et in Eraclea Baſſi. Et Roma depoſitio Sanctorum Victoriç, & Bothaniç, Secundi, item Zoſimi, & Seriaci, & alibi Foci, Flori, & alibi Honorati Epiſcopi, & confeſsoris.* Depilatũ hîc agnoſco martyrol. Corbeienſe, ſiue à tineis corroſum, ſiue à librario malè multatum. Differt enim in multis à codicibus noſtris, hoc eſt *XII. Kal. Ianuarii. In Meſopotamia natalis, & translatio S. Thomæ Apoſtoli, qui translatus eſt ab India, cuius paſſio ibidem celebratur. In Heraclea S. Paſſini. Romæ depoſitio Sancti Innocentii, & paſſio Sanctorum Focæ, Florii, Honorati Epiſcopi, & confeſſoris.* Ioannẽ, & Feſtum habent in Thuſcia non modo adductum Antuerpienſe martyrolog. ſed cum Romano martyrol. Beda, Vſuardus, Ado, Rabanus, Petrus de Natal. lib. xi. nu. 19. & alij recentiores, vnde in codicibus noſtris librarij vitio non extare verendum eſt. Nuſlibi in Tuſcia veneratos cõparere, aut inuenire potuiſſe fatetur Ferrarius in catalogo SS. Italiæ. Fortaſſe iidem ſunt, de quibus infrà x. calẽd. Ianuarij.

In Eraclea. Paſſum Eracleoticũ martyrem, Paſſinum vocat M. Corbeienſe. Sed Baſſum dicit martyrol. Antuerpienſe, cui concinit Maurolycius.

Romæ. S. Innocentij Romani Pontificis, ſiue Epiſcopi depoſitionem, ſiue ſãctum obitum liber Pontificalis, & martyrol. Romanum referunt v. Kal. Auguſti, quo pariter die ſepultum in cœmeterio ad Vrſum Pileatum teſtatur Abbo Floriacenſis, & confirmat Bellinus de Padua cum Molano ad Vſuardum. Galeſinius in martyrologio Epiſcopum, & cõfeſſorem appellat, ſed in notis vocatum ab aliis martyrem teſtatur, ac præcipuè à M. Romano, quod illud eſſe non dubito ſub Romani nomine à Bellino de Padua editum, vbi v. Kal. Auguſti legitur *Innocentij Papæ, & martyris.* Ex hoc accipiẽs Molanus martyrium tacuit. Diſertè tamen martyrem, & vocauit, & deſcripſit Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 149. ſub Eudoxia vxore Arcadij, ab eo ex cõmunicati. Galeſinius putat martyrem dictum fuiſſe ob admirabilem virtutẽ, ſummamq. conſtantiam, cum martyrum fortitudine comparandam, qua Chryſoſtomi cauſam contra Arcadium, & Eudoxiam ſuſcepit. Cum verò martyrol. noſtrum ad diem illum 28. Iulii nihil de Innocentio indicauerit, & in hũc repoſuerit, videtur vel hũc diem natalis, vel trãslationis alicuius celebritatem indicare: forte quando à Sergio ſecundo, vt Bibliothecarius teſtatur, translatum S. Innocentij corpus è via Portuenſi in Equitij titulum fuit, ibiq. cum Anaſtaſio prædeceſſore repoſitum: ex quo tempore ſuppèraddi potuit, tam in martyrol. noſtro, quàm Corbeienſi, non vero in Vetuſtiſsimo Antuerpienſi. Ex indiculo veteri mſſ. Bibliothecæ Vaticanæ ambos primùm ſepultos fuiſſe *ad Vrſum Pileatũ Portu* refert Aringhius Romæ ſubt. lib. 2. cap. 19. nu. xi. & Vuillelmus Malmesburienſis lib. 4. cap. 2. de Geſtis Angl. enumerans ſanctorum martyrum corpora, quæ via Portuenſi quieſcebant, Anaſtaſium, & Innocentium inter alios profert.

Victoriæ.

Victoriæ. Quamquam cum Innocentio Romæ ſepultos ſex alios vtriuſq. ſexus martyres videatur indicare martyrolog. noſtrum, expreſsius tamen Romæ tribuuntur in martyrol. Antuerpienſe: Innocentio quidem, non niſi die venerationis fortaſſe, & ſepulturæ loco copulati. Poſt Victoriam ſequitur in noſtris libris Bitanza, quæ in Vetuſtiſsimo illo Bothania dicitur; in hoc Secundus, Zoſimus, & Siriacus tantum numerantur: in M. noſtro Aurilius additur, ni forte Aurulus ille ſit, qui cũ alio Zoſimo Meſopotamiæ in Antuerpienſi martyrolog. aſcribitur, & in noſtro prætermittitur. In his omnibus mutilũ eſt M. Corbeiẽſe.

Focæ. De S. Foca, ſeu Phoca aliqua diximus ad diem v. Martij, & 14. Iulij. Alium tamen hunc eſſe putarem ex ſocio Floro. Alibi incerto loco, non Romæ veneratos eſſe docent libri noſtri, & martyrol. Antuerpienſe, quamquam decurtatum Corbeiense eoſdem videatur Romæ tribuere.

Honorati Epiſcopi. Alibi ſanctũ hunc confeſſorem, & Epiſcopum, & ſeiunctim à Foca, & Floro, veneratum docet expreſsè M. Antuerpienſe. An ille S. Honoratus Epiſcopus Toloſanus ſit, quem Sauſſayus poſtridie recolit, proximitas venerationis ſuſpicionem inducere poteſt. Secundus is eſt in ſerie Toloſanorum Epiſcoporũ apud Sammarthanos; ſed felicis obitus dies penes illos non ſignatur.

In Pennante. Huius S. Saiuuoldi presbyteri, & Abbatis à Gallico antiquario ſuperadditi commemorationem alibi confirmatam non licuit inuenire, neq; in optimo Blumanio codice.

XI. Kal. Ianuarias.

IN Antiochia Sancti Baſilei. Romæ via Lauicana inter duos lauros natalis Sanctorum ccc. martyrum, qui omnes vna die coronati ſunt. Et Hoſtia natalis Sanctorum Demetri, & Honorati. Felicis. Flori, & in Porto Romano natalis Sancti Ariſtoni. Et in oppido Ciuit. Romæ via Portuenſe depoſitio S. Felicis Epiſcopi. Et alibi paſſio S. Theodotiæ, & Didimi Monachi.

DECEMBRIS 22.

BAſileum Antiochenum martyrem ex Beda, & mſſ. exhibet hoc die Galeſinius. Epiſcopum vocat his verbis Appendix ad Adonem *XI kal. Ianuarij. In Antiochia S. Baſilei Epiſcopi*. At ſi Baſilia eſſet, vt in M. Antuerpienſi ſcribitur, non Baſilius, fruſtra Epiſcopale munus adderetur. Ita profectò in illo legitur. *XI. Kal. Ianuarij. Antiochiæ Baſiliæ. Roma via Lauicana xxx. martyrum. Et in Oſtea Dimetri, & Honorati, Felicis, Flori. Et in Portu Romę Ariſtoni. Item Romę depoſitio S. Felicis Epiſcopi, & alibi paſſio Theodoſiæ virginis, & Didimi Monachi*. Baſileum in Antiochia martyrem, non Baſileam vocat Rabanus. *XI. Cal. In Antiochia natale S. Baſilei*, atq. eodem modo martyrol. Corbeienſe, in quo ſocius additur Serapion aliis ignotus, ni forte Schirion Alexandrinus ſit, cuius hac die meminit Vſuardus, & ex Euſebio Romanum martyrol. *XI. Kal. Ianu. In Antiochia S. Baſilei, Serapionis. Romę via Lauicana inter duas lauros natalis Sanctorum xxx. martyrum vna die coronatorum. Et Oſtiæ Sanctorum Demetrii, Honorati, & alibi natalis SS. Felicis, Ioannis. Romę via Salenſe*

lenſe depoſitio S. Felicis, & paſſio Sanctæ Theodoſiæ virginis, & Didymi Monachi.

Romæ. Triginta anonymos martyres, inter duas lauros via Lauicana vna die coronatos, explicat in hodiernis tabulis Romanum martyrol. cui aſtipulãtur Beda editus, Vsuardus, Ado, Vuandelbertus, Rabanus, Petrus de Natalibus, Bellinus de Padua, Maurolycius, & ex libris ſcriptus Galeſinius; qui omnes ferè affirmãt ſub Diocletiano fuiſſe coronatos. Quamquam vero in maiori anonymorũ martyrũ numero exuberẽt libri noſtri, & tercentos, nõ triginta ſignẽt: ex adductis tamen codicibus editis, & mſſ. Antuerpienſi, & Corbeienſi xxx. illos fuiſſe facile cõſentirem, licet in Diocletiani carnificina non magnum quid ſit, triginta martyres vna die coronatos fuiſſe, cum dignior immani eius ſæuitia numerus tercentorum eſſet. Ferrarius nihil addit in catalogo Sanctorum Italiæ.

Oſtiæ. Apud Oſtia Tiberina Demetriũ, Honoratum, & Florum martyres indicat Romanum martyrol. Honoratum, Felicem, & Florum cum Dimetrio addit M. Antuerpienſe, noſtris codicibus prorſus conſonum. Martyrol. Corbeienſe Demetrium, & Honoratum Oſtiæ tribuit, alibi verò cum Ioãne, Felicem. Vſuardus tres eoſdem affert, quos etiam numerat martyrol. Romanum cum Adone, & recentioribus, Petro de Natalibus, Bellino de Padua, Maurolycio, Galeſinio, & Ferratio. An iidem ſint Demetrius, & Honorius, qui ſupra xi. cal. Decembris in M. noſtro recoluntur ſuſpicari licet, qui cũ Floro, & Felice hìc repetantur, ne vt alibi monuimus, in cõfeſsione, ac tormẽtis ſocii, in veneratione diſiungerentur.

In Portu Romano. Quamquam Oſtiæ proximus ſit Romanus Portus, non eadẽ tamen ciuitas erat, vt alibi diximus. Vnde rectè Ariſtonis memoria ab aliis Oſtienſibus martyribus ſeiungitur. Antiquiſsimum fragmentum Romani martyrol. apud Bucherium menſe quidem Decembris Ariſtonem in Porto memorat, ſed Idibus, non xi. Kal. At ſicuti legendum eſt in Porto non in Ponto, ita fortaſſe vitium eſſe potuit in nota diei. Ariſtonis non meminit martyrol. Corbeienſe, ſed cum libris noſtris martyrol. Antuerpienſe.

Et in Oppido. Pro via Portuenſe, via Salenſe ſcriptum eſt in codice Corbeicẽſe, tam à Dacherio edito, quam in ſchediis piæ memoriæ Dufreſnij ad me tranſmiſsis. Confirmatur librorum noſtrorũ fides ex Appendice ad Adonem, in qua legitur xi. kal. Ianuarij *Romæ via Portuẽſi depoſitio Sancti Felicis Epiſcopi*, & ex Beda, & Rabano totidem verbis. An pro eo, quod ſcriptum eſt in codice Corbeienſi Via Salenſe reponendum eſſet *ad Inſalſatos*? Ita ſcriptum inuenio in codice hædino Canonicorum Lucenſium, vbi multa ad vrbem Romam ſpectantia proſtant, & xxi. cœmeteria numerantur, inter quæ legitur *Cœmeterium ad Inſalſatos ad S. Felicem via Portuenſe*. Ad Inſalatas vocatum eſſe locum, vbi erat Eccleſia S. Felicis via Portuenſi, elicit pariter ex libro de mirabilibus Vrbis Aringhius lib. 2. Romæ ſubterr. cap. 18. nu. 3. quo capite diſputat à quo S. Felice martyre cœmeterium S. Felicis via Portuenſe nomen acceperit, putatq. à S. Felice Papa huius nominis ſecundo à Conſtantio expulſo. Quamuis enim Bibliothecarius S. Felicis corpus via Aurelia conditum fuiſſe doceat ex actis tamen Liberij vi Portuenſi in prædio ſuo ſepultum fuiſſe colligit, & fortaſſe à fidelibus ex via Aurelia tranſpoſitum eſſe ad prædiolum ſuũ via Portuẽſi, vbi à ſede depoſitus habitauit. Sed neque locus, vbi coronatus fuit, neque dies martyrii idem eſt apud omnes. Capite truncatum cum multis clericis, & fidelibus iuſſu Cõſtantij refert Abbo Floriac. num. 38. & occultè extra murum ad latus formæ Traianæ ſepultũ 3. Idus Nouembris; ſed inde à Damaſo presbytero translatum, & ſepultum via Aurelia 17. kal. Dec. Anaſtaſius, ſiue liber Pontificalis, ſibi inuicem aduerſus, aliter ſcribit in vita Liberij, aliter in vita Felicis; In illa depoſitum ex Epiſcopatu habitaſſe

habitaſſe narrat in prędiolo ſuo via Portuenſe, *vbi & requieuit in pace 4. cal. Auguſti*. In hac verò refert S. Felicem conſtruxiſſe Baſilicam via Aurelia miliario ab Vrbe ſecundo, cum presbyterij honore fungeretur, & emptum agrum eidem Eccleſiæ obtuliſſe, ſed de eius paſſione ita ſcribit. *Qui etiam paſſus eſt in ciuitate Corona cum multis Clericis, & fidelibus occultè iuxta muros vrbis ad lacus Traiani III. Idus Nouembris, & exinde raptum eſt corpus eius à prębyteris, & clericis noſtris cum Damaſo presbytero, & ſepultum eſt in Baſilica ſupradicta, quam ipſe Via Aurelia conſtruxerat XII. kal. Decembris miliario ſecundo*. Liber qui ſub nomine Luitprandi editus eſt, nihil de translatione corporis addens tantum inquit, *Conſtantij precepto, capite truncatur in ciuitate Goranna III. Idus Nouembris*. At ad diem hanc vndecimam Nouembris, nihil in martyrolog. Vetuſtiori noſtro de S. Felice Epiſcopo annotatur: ſicuti neq; xij. Kal. Decembris, aut xvi., vt alij codices retinẽt. Nec difficile eſſet pro vrbe Corona, ſiue Corana, Coram oppidũ inter Latinos, & Volſcos, adhuc non magnum perſiſtens, intelligere: opidani enim eius Cotani apud Plinium dicuntur lib. 3. cap. 5. Facilis emendationis lapſus eſſet librariorum noſtrorum, & reſtitui poſſet. *Et in oppido Cor a, & Romę via Portuenſe S. Felicis epiſcopi.* Sed Cære potius legendũ ſuadet vir ſũmus Baronius, quòd oppidũ illud Latij via Aurelia occurrat: vnde liber Pontificalis, & alij minus accurati ſcriptores accipere potuerunt, via Aurelia S. Felicem fuiſſe ſepultum. Agylla prius Cære vocabatur, vrbs Hetruriæ quondam ſcriptoribus antiquis clara, & Cærites oppidani vocati, ſiue Cæretani. Adhuc in hoc Oppido 17. ab vrbe lapide, ſacras S. Felicis reliquias venerari, teſtis idem eſt Baronius, tũ in Notationibus ad diẽ 29. Iulij, tũ in Annalibus ad annũ 357. n. 46. feſtumq. diem illic peragi addit, relicta nimirum ibidem aliqua reliquiarũ parte, vt de alijs accidit, cum à Damaſo, alijſque fidelibus raptũ eſt corpus, & delatũ ad viam Portuensẽ. Potius igitur in libris noſtris reſtituendũ exiſtimarẽ. *Et in opido Cære, & Romæ via Portuenſe S. Felicis Epiſcopi*. Ruunt ex his quæ dicta ſunt, & ex veterũ MM. fide, quæ cõtra Felicem, eiuſq; dubiam ſanctitatẽ ex Rufino recẽtiores aliqui deducunt apud Ferrariũ in catalogo SS. Italiæ die 29. Iulij, & fides codicis Eugubini nutat in eo, quòd Felicẽ ſupervixiſſe Conſtãtio in ſchiſmate vſq. ad Valẽtem, & Valentinianũ doceat, quinimo etiã arguitur auctor vitę S. Athanaſii apud Photium in excerptis nu. 758. qui S. Felicem martyrem non agnoſcit, ſed peſte obiiſſe conſumptum tradit. Ex loco igitur ſepulturæ, aliquos à S. martyre Felice primo, in S. Felicem ſecũdum deflexiſſe ſuſpicor, præſertim, in Baſilica conſtructa via Aurelia, vbi ſepultus fuerit; hoc enim legitur in vita S. Felicis primi. De die vero, ſiue necis, ſiue translationis, quanta fides ſit adhibẽda libro Bibliothecarii, ſiue Damaſi, docti omnes norunt, qui ſæpè de malè adnotatis numeris, ſiue annorum, ſiue dierum conqueruntur, & Baronius in primis. Incertus equidem dies migrationis, ſiue martyrij eſt, & contra alios Marcellinus presbyter, alioquin ſchiſmaticus, & Luciferianus, ſed æuo Felicis proximior, & quẽ in re notiſsima alios decipere voluiſſe vix eſſet credibile, apud Baronium anno 357. num. 48., bis Vrbe pulſum Felicem narrat, & in ſecunda expulſione inquit, *Decimo Kal. Dec. migrauit è vita*. Dies ergo, qui translationi in libro Põtificali aſcribitur apud Marcellinũ ſchiſmaticũ migrationis eſt. Vnde fortaſſe dies 22. Decẽb. in noſtris, & adductis codicib⁹ ſignatus, facile trãslationi congrueret, & facile à Damaſo, & aliis clericis poſt menſẽ circiter corpus eius raptũ, & alibi depoſitũ eſſe potuit. Vox equidẽ depoſitionis, qua plures codices vtũtur, in vetuſtiorib⁹ martyrol. natalibus martyrũ minus vſitata, trãslationi optimè conueniret. S. Felicem Põtificis Vicarium, & Epiſcopum conſecra-

tum vices Liberij exulantis tenuiſſe, atq; Eccleſiam loco Pontificis gubernaſſe, nequaquam verò fuiſſe Pontificem videntur docere Optatus Mileuitanus, & D.Auguſtinus: alter lib. 2. contra Parmen: alter epiſt. 165. Cum enim ſeriem Romanorum Pontificum retexunt, poſt Liberium Damaſum enumerant, & Felicem omittunt. In lapſu quidem Liberii, vexillum catholicorum erexiſſe Felicem, & fidelibus penè omnibus ad eum confluentibus, pro vero Pontifice habitum non inficior; cum verò poſt reditum Liberii Romam parùm advixerit, & Liberius reſipuerit, non eſt cur ſchiſma fouiſſe dicatur. Baronius quidē anno 357. nu.50. cum iam paratus eſſet S. Felicem ex albo ſanctorum, quantum in ſe eſſet proſcribere, miraculosè in Diaconia SS. martyrum Coſmæ, & Damiani inuētum ſacrum corpus teſtatur, & litē diremiſſe, cum eſſet hac lapidea inſcriptione munitum. *Corpus S. Felicis Papę, & martyris qui damnauit Conſtantium.*

Theodotia. Theodoram communiùs vocant Hagiologia omnia, quam cum Didymo recolunt die 28. Aprilis, vt Romanum martyrol. Beda, Vſuardus, Ado, ac reliqui latini, nec incerto loco, ſed Alexandriæ. Eiuſdem menſis die v. Menologium Græcorum, Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus, ſub Præſide Alexandriæ Euſtratio, Theodoræ, & Didymi memoriam celebrat, & rurſus die 27. Maii in eodem Menologio Caniſij fuſius eorundem Sanctorum certamen deſcribitur, maximo Chriſtianæ charitatis exemplo. Theodotia hic dicitur, Theodoſia in martyrolog. Corbeienſi, & Antuerpienſi, & Didymus Monachus etiā hoc ipſo die dicitur à Rabano. *Et alibi Theodoſię virginis, & Didymi Monachi.* Antiochenam Theodoram fuiſſe, non multo ante ętatem ſuam ſcribit lib. 1. de Virgin. S. Ambroſius, & Antiochiæ miro Dei fauore per Didymum è lupanari ereptam, narrat eleganti ſtylo. Ex hoc fortaſſe, quòd aliqui Alexandrię, alii Antiochiæ mirabile certamen aſcribant, accidere potuit, vt in Vetuſtiori martyrol. incerto loco *alibi* tribueretur.

X. Kal. Ianuarias.

IN Ciuitate Nicomedia natalis Sanctorum ccxlv. martyrum ſimul, quorum nomina Dominus ſcit. Romæ natalis Sanctorum Egeni. Eleutheri. Vrbani. Corneli. Traiani. Euariſti. Metelli. Victoris. Ticiani, Cletij. Siriani. Baſilini. Niceti. Flauiani. Felicis. Pullij. Ancleti. Sopatri. Saturnini. Eufroſini. Caſtulæ, & aliorum Dcc. ſimiliter, & Caleſti. Euticiani, & ſociorum eius ſimul. Petri. Apolloni. Thelij. Xiſti. Item Xiſti. Solani. Eucariſtilli. Baſillimi. Zeferini. Galliti. Corneli. Et alibi natalis Sanctorum Iohanis, & Felicis.

DECEMBRIS 23.

VEtuſtate detritū codicem martyrolog. Corbeienſis nō niſi paruulas lineas hodiernæ ſacræ tabulæ exhibet, nullas poſtridrianæ, & quantum coniectari licet, à codicibus noſtris, & Antuerpiēſi martyrol. varias nimirum. *X. kal. Ianuar. Depoſitio S. Victoriæ Romæ ſub Decio, quę cum eſſet deſponſata viro pagano, & Rel...* neq. enim libri noſtri Victoriæ Eugenio deſpon-

deſponſatæ agonem, præter morem etiã eiuſdem Martyrol. Corbeienſis referunt, neque M. Antuerpienſe Vetuſtiſsimum, in quo anniuerſarius hodiernus circulus ita deſcribitur. *X. kal. Iannar. In Antiochia natalis martyrum xxxv. & in alio loco Euariſti, Victoris, & aliorũ Dccc xxxij. Siſti, Apollinis. Roma Eugeni, Eleutheri, Vrbani, Corneli, Atriani, Euariſti, Metelli, Victoris, Titiani, Elits, Siriani, Baſelini, Niceti, Flauiani, Felicis, Pulli, Anicleti, Sopatri, Saturnini, Euphroſini, Cartule, Cæleſti, Euteciani, & ſociorum eius. Item Petri Apoſtoli, Lini, Telij, Sixti, Solani. Eutariſtuli, Baſilini, Zephirini, Gallini. Item Corneli, & alibi Ioannis, & Feſti.* Quam facile numerales notæ vitientur in antiquis manu exaratis libris omnes norunt, & dolent. At non modo codices noſtri in anonymorũ numero ab Antuerpienſi differunt, ſed in loco paſſionis. In hoc Antiochiæ natalis martyrum xxxv. exprimitur. In illis non Antiochiæ, ſed Nicomediæ numerus martyrum ad ccxlv. extenditur. At ſicuti in loco paſsionis Rabanus codicibus noſtris fauet, ita in numero primi ordinis anonymorum cum Antuerpienſi conuenit. X. cal. poſt Victoriæ ſub Decio recenſitum agonem ſubdit. *In Nicomedia natale martyrum xxxv. & in alio loco Euariſti, Victoris, & aliorum dxxxij.* ita in numero ſecundi ordinis, & incerti loci martyrum etiam ab illo diſcrepat.

Nicomedia. In hac ſub Diocletiano regia vrbe martyrum plurimorum carnificinam fuiſſe disertè docet Euſebius lib. 8. Hiſt. cap. 6. Poſt Anthimi enim Nicomedienſis certamen ſubdit. *Huic adiuncta eſt ingens martyrum multitudo,* deinde cum falsę ſuſpicionis de incendio inſimularētur Chriſtiani, quotquot erãt Nicomediæ Dei cultores, aceruatim cũ ſuis familijs gladio, vel flammis conſumptos perijſſe addit. *Sed alios quoque innumerabiles vinctos, & ſcaphis impoſitos carnifices in profundum mare proiecere.* Vt potius mirandum ſit, tam in martyrol. Romano, quam Vſuardo, Adone, & aliis recentioribus Nicomedieſes ignotis nominibus martyres ad viginti tantũ extendi, quam in M. Antuerpienſi, & Rabano ad xxxv. atq; in libris noſtris magis ad Euſebij hiſtoriam accomodatis ad numerum ducentorum quadraginta quinque.

Roma. Tantam martyrum Romanorum ſegetem aliunde comparere non video, niſi ex Adonis Appendice, in qua numerus octingẽtorũ, & triginta duorum ſine nomine martyrum Romæ ita videtur tribui ad diem x. Kal. Ianuarij. *Item Roma natalis Eugenii, Eleutheri, Vrbani, Cornelij, Traiani, Victoris, Caſtule, Eutichiani, & ſociorum eius, & aliorum octingentorum triginta duorum*. Numerus ſociorum Euthiciani in M. Antuerpienſi non exprimitur, & in libris noſtris non Eutichiano, ſed Caſtulæ ſuccenturiantur ſeptingenti martyres ſimul; Hos ſupra octingentos refert cũ Adonis Appendice Vetuſtiſsimum Martyrol., non quidem Romæ, aut Antiochiæ, ſeu Nicomediæ, ſed alibi incerto loco cum Euariſto, & Victore, qui in codicibus noſtris deſiderantur: vnde eos ſuſpicor mutilos, & luxatos, quod etiam monet Rabanus. Reſtituendum ergo in illis putarem poſt Nicomedienſes anonymos, *& alibi Euariſti, Victoris, & aliorum Dccc xxxij. vel xxxij. ſimul*. Non ita tamen certus ſum, reſtituendos etiam eſſe Sixtum, & Apollinem, qui populoſæ anonymorum turmæ ſuper adduntur in martyrol. Antuerpienſi; videntur quippe ex nominibus Romanorum repetiti, qui in libris noſtris ad triginta quatuor nominibus ſignati extenduntur, ſicuti etiam in eodem Vetuſtiſsimo martyrol. recenſentur. Hi in duas claſſes diſtinguntur. Primam ducit Egenius, ſiue Eugenius, ſecundã in libris noſtris Caleſtus, in illo Petrus. Aliqua quoq. ſed parua in nominibus differẽtia intercedit. In prima pro Troiano Atrianus ſcribitur in M. Antuerpienſi, pro Cleto, Elitus, pro Caſtula Cartula. In ſecũda pro nominibus Petri, & Apollonij librarius Epternacenſis in vetuſtiſ-

ſimo Martyrolog. incurioſè poſuit Petri Apoſtoli, Lini, & pro Gallito, Gallinum.

Et alibi. Ioannem, & Feſtum, incerti loci martyres, pro Ioanne, & Felice noſtrorum codicum hic refert martyrolog. Antuerpienſe. Subijt autem dubitare an Ioannes, & Feſtus, qui xij. cal. Ianuarij in Romano martyrol. Bedæ, Vſuardi, & Adonis, Rabani, & aliorum in Thuſcia venerantur, & tunc in codicibus noſtris prætermittuntur, ijdem eſse poſſint. Eadem quidem nomina ſunt in martyrol. Antuerpienſe; in noſtro nonnihil differunt, dum pro Ioanne, & Feſto Ioannes, & Felix exhibentur incerto loco *alibi*.

VIIII. Kal. Ianuarias.

IN Tropoli Ciuitate Luciani. Romæ natalis Sanctorum Metrobi. Pauli. Zenoti. Theutini. Thimiſti. In Antiochia Syriæ natalis Sanctorum Virginum xl. Canonicarum, & aliorum duo ſimul Droſi, & Donati.

DECEMBRIS 24.

CVm neque in codicibus noſtris, neque in martyrol. vetuſtiſsimo Vigilia Natiuitatis Domini in hodiernis faſtis indicetur, anſam præbuit dubitãdi, non eſſe hoc die in Eccleſia vetuſtiſſimi vſus, vel ſaltem certum eſſe in vetuſtioribus martyrologijs vigilias non indicari. Thomaſinius in Bibliotheca Patauina Martyrologium D. Hieronymi in membranis ſe vidiſſe teſtatur, quod non à die 25. Natalis Domini, vt noſtrum inciperet, ſed à vigilia Natiuitatis, vt Ado à Roſuueydo editus. Antuerpienſe quidem ab initio Ianuarij Anniuerſarium Sanctorum circulum auſpicatur, & nihil de vigilia, ita habet, *VIIII. Kal. Ianuarii. In Tripoli natalis Luciani. Et Romæ Metrobi, Pauli. Genoti, Theotini, Timiſti. Antiochiæ Syriæ Sanctarum virginum numero xl. & aliorum duo Duſi, & Donati*. Neq. Rabanus vigiliæ meminit, & nonnihil immutatis nominibus eadem ferè exhibet. *IX. kal. Ianuarij. In Tripoli ciuitate S. Luciani, & Natale SS. Metrobi, Pauli, Zenoti, Theutini, Timiſti. In Antiochia Syriæ natale SS. Virginum xl. Canonicarum, & aliorum duorum ſimul Druſii, & Donati*.

Tropoli. Thropoli ciuitate etiam legitur apud Bedam, ſed omninò legendũ Tripoli. Ex gemina autẽ huius nominis vrbe, altera quæ Phœniciæ emporium Tripolis Syriæ dicitur, altera Africæ litoralis, quæ ab Europæis Tripolis Barbarica vocatur, quæ nam hic indicetur, non ita conſtat. Lucianum Tripoli tantùm tribuunt, non modo codices noſtri, ſed M. Antuerpienſe, Rabanus, Vſuardus, Bellinus de Padua, Petrus de Natalibus lib. xi. nu. 21. licet is non martyrẽ, ſed confeſſorem vocet, & ex illo Maurolycius. In Romano verò martyrolog. non tantùm Lucianus, ſed Metrobius, Paulus, Zenobius, Theotimus, & Druſus, Tripoli tribuuntur, qui noſtro, & Antuerpienſi Romani ſunt præter Druſum. Baronius ibi adducit teſtes Bedam, Vſuardum, & Adonem cum Veteribus mſſ. At Beda quidem Lucianum, Metrobium, Paulum, Zenotum, Theutinum, & Druſum Thropoli, ſeu Tripoli tribuit: Vſuardus verò Vetuſtioris editionis Louanienſis, quem nunc præ manibus habeo, non niſi Lucianum ſignat. Apud Adonem, ſiue editum Moſandri, aut Roſuueydi, ſiue in mſ. noſtro, aut in eiuſdem Appendice, neq. Lucianum, aut alium

 ex

ex Tripolitanis martyribus inuenire mihi licuit. Vnde martyres illos ad hunc quidem diem ſpectare; Lucianum vero tantum Tripoli tributum video.

Romæ. Metropium, Paulum, & Lucianum ex veteribus non optimæ notæ mſſ. Galeſinius Romæ tribuit, ſed Lucianum iterum Tripoli cum Vſuardo aſſignat, Rabanus quinque martyres ſub anteſignano Metrobio à Luciano diſtinguit: quamuis locum agonis, vel venerationis prætereat. Romæ conſtanter illos venerari docent, tum bini codices noſtri, tũ martyrol. Antuerpienſe. In hoc Cenorus pro Zenoto dicitur, nō Zenobius, & Theorinus, ſeu Theutinus pro Theotimo martyrol. Romani, ſicut Timiſtius pro Druſo, qui alterius ordinis eſt. Alia me latent.

In Antiochia Syriæ. Sanctas Virgines quadraginta varijs tormentis cruciatas, & coronatas in Deciana perſecutionem omnia ferè vulgata martyrologia recolunt, Romanum videlicet, Bedæ, Vſuardi, Adonis, Rabani, Vuandelberti, & recentiorum. Canonicas vero fuiſſe, hoc eſt ſub regola viuētes, præter Rabanũ, & codices noſtros alibi expreſsè non legi. Vuandelbertũ, id quidem ſignificare voluiſſe crederem, dum de quadraginta virginibus cecinit, *Vitam voto, & virtute* cœlo dedicauiſſe, hoc eſt moniales fuiſſe. Expreſſe Menologium Græcorum à Caniſio editum Calendis Septembris vocat quadraginta mulieres martyres virgines, & Moniales, quæ tamen cum non Antiochię, ſed Adrianopoli Macedoniæ natæ dicantur etiam in Menologio Baſilij, & cum præceptore Ammone Diacono plurimum ibi cruciatæ, deinde Heracleam Thraciæ ad Licinium Tyrannum tranſmiſſæ, partim gladio partim igne agonē pro Chriſto compleuerint, diuerſæ videtur eſſe ab Antiochenis, hoc die veneratis. Septem Virginum Canonicarum pariter meminit martyrol. Antuerpienſe v. Idus Aprilis, vt ibi diximus. Sacras Virgines voto obſtrictas in Aſceterijs, ſeu ſacris Gynecæis ſimul aduixiſſe, etiam ante Decij perſecutionē, ita clarum eſſe exiſtimo, vt quod Euſebius aperte teſtatur lib. 2. Hiſt. cap. 17. alia probatione non egeat. Præter ea autem quæ obiter dicta ſunt Execitat. XVI. ſufficiat, in re nota teſtem adducere, ethnicum ſcriptorem Ammianum Marcellinum lib. 18. ſub finem. *Inuentas tamen alias virgines Chriſtiano ritu, cultui diuino ſacratas, cuſtodiri intactas, & religioni ſeruire ſolito more nullo vetante præcepit.* Ita vir paganus de Rege Perſarum ſcripſit Gynecæa; & Monaſteria Chriſtianorum ſub Conſtantio, & Iuliano deſcribens. Quadraginta harum Canonicorum martyrum memoria Ghiniũ aufugit, dum Canonicorum natales vndique congeſſit.

Droſi, & Donati. Pro Droſio Druſũ legunt, vel Duſum martyrol. Antuerpiēſe, & Rabanus; Druſus quidem in Romano martyrol. inter Tripolitanos martyres recenſetur, cum potius inter Antiochenos, ſeiunctim à xl. virginibus numerari debere videatur in adductis codicibus. Sed optimus liber Blumianus, vt in Additionibus conſtabit, virginibus quadraginta Canonicis Antiochenis *aliorum SS. ſimul Druſi, & Donati* memoriam ſignat.

Sacrarum Ephemeridum in vtroq. Lucenſi codice Anniuerſarius Circulus, hucvſq; protractus, ità clauditur, vt dies idem VIII. Kal. Ianuarij in calce indicatus, Eccleſiaſtico pariter Anno finem imponat, ac illius exordium ijſdem verbis reuocet in memoriam.

VIII. Kal. Require retro ad Feſta Apoſtolorum.

Sequitur

Sequitur deinde Oratio,ſiue ſcriptoris, qui Vetuſtius Martyrologium ſub Hieronymi nomine adornauit, ſiue librarij, qui illud priſcis characteribus exarauit. Eandem libuit apponere, ne lectores meos,vel minima parte eiuſdem Martyrologij fraudarem, & eadem pia coronide Animaduerſionibus quibuſcumq; meis optatum finem imponerem.

Martyres Chriſti intercedite pro me apud Dominum, ſimulque Confeſſores, alijque omnes quatenus, quorum Sacratiſſima nomina literis formaui, ſentiam eorum auxilium ad Dominum in præſenti vita, & in futuro conſequar æternam.

Cum verò die XII. Martij, Magno Gregorio Pontifici dicato, hiſce Notationibus poſtremam manum imponere contigerit, demiſsè procumbens in genua Sanctum Doctorem rogo,vt qui Beatorũ Martyrũ codicẽ,in Romanæ Eccleſiæ quotidianis Sacrificiis probauit,& Vetuſtioris Martyrologij ſpecimen ità in Epiſtolis ſuis expreſsũ reliquit,vt à me quoq; luſcioſo dignoſci potuerit, Deum, Dominum, & Iudicem meum mihi placabilem reddere, ac ei, QVI GLORIFICATVR IN CONCILIO SANCTORVM, gratias referre dignetur, quòd me à pluribus annis in eorũ memorijs immeritò verſatum, nihil proficientem, & veritatem per ſæculorum caligines obnubilantem potius, quam detegentem, patienter tolleraucrit. Beatiſſimam quoque Virginem, omnium Sanctorum plenitudinem ſupergreſſam, auxiliatricem expoſtulet, vt ſuis, aliorumque cælitum ſuffragijs Diuinam prouocet miſerationem, quovſque deletis per lauacrum pœnitentię criminibus, humillimo mihi ſeruulo ad Sanctorum veſtigia prouoluto liceat in æternum concinere. CONFITEANTVR TIBI DOMINE OMNIA OPERA TVA, ET SANCTI TVI BENEDICANT TIBI.

PAruum Hieronymianum, ſiue Martyrologium dixeris, ſiue Calendarium, damus ex pervetuſto membranaceo libro Bibliothecæ Canonicorum Lucẽſium, qui Comes S. Hieronymi per anni circulum inſcribitur. Adiecimus, vt datam fidem exoluamus, ex alio hædino codice fragmentum, diuerſo, & inclinato charactere proximè notatum, quod licet in prototypo Martyrologij Bedę titulum præferat, vix indiculus ex Beda contractus eſſe dignoſcitur.

Kal. Ianuarij. Octaua, & Circumciſio Domini N. IESV Chriſti ſecundum carnem. *Kal. Rauennatum S.Seueri Confeſſ. S.Concordij Martyris.*
IIII. Non. S.Yſidori Epiſcopi, & martyris. *IIII. Non. S.Martinæ. S.Euphroſinæ.*
III. Non. S.Genouefæ. *III. Non. S. Macharij Abb.*
II. Non. S.Ageti. *II. S...... Virginis.*
Nonis Simeonis Confeſſoris.
VIII. Idus Theophania ſcm̃. *VIII. Idus Epiphania D.N. IESV Chriſti.*
UII. Idus Iuliani. Venantij. *VII. Idus SS. Iuliani....... Leſſi.*
V I. Idus In Græcia Thimotei. *V I. Idus S.Seuerini presbyteri.*
V. Idus SS.Fortunati. Reuocati. S. Baſilij. *V. Idus S.Baſilij Confeſſoris.*
IV. Idus S.Pauli primi Heremitæ.
III. Idus In Cartagine S.Siluani. *III. Idus S.Felicitatis.*
II. Idus In Achaia Cyriaci. *II. Idus SS. Rogati, & Modeſti.*
I. Idus In Pictauis Hilarij, & S.Saluij. *Idus octaua Epiphaniæ Domini.*
XIX. Kal.Febr. In Græcia S.Felicis. *XIX. Kal. Feb. S.Felicis prasbyteri.*
XVIII. Kal. Abacuc, & Micheas. *XVIII. Kal. S.Mauri Abbatis.*
XVII. Kal. Romæ Marcelli Papæ. *XVII.Kal. S.Marcelli PP. & martyris.*
XUI. kal. Depoſitio Antoni Monaci.
XV. kal. Priſcæ Virginis. *Sol in Aquario.*
XIV. Kal. SS.Marij, & Martæ filiorum. *XIV. SS.Marij, Martha, & Audifax.*
XIII I. Kal. SS.Fabiani, & Sebaſtiani.
XII. kal. S.Agnes Virginis. Fructuoſi Epiſc.
XI. kal. S.Vincentij martyris, & Anaſtaſij.
X. kal. S.Emerentianæ virg. & Macarij.
IX. kal. Euſtaſij martyris. *IX. kal. S.Timothei Apoſt.*
VIII. kal. Conuerſio S.Pauli, & S.Piecti. *VIII. Conuerſio S.Pauli, & Piecti.*
VII. kal. Policarpi epiſcopi. S.Paulæ *S.Iuliani Epiſc. VII. kal. Polycarpi S. Paulæ.*
VI. Kal. S.Aldegundæ virginis. *VI. kal. S.Iulianæ Virg.*
IV. kal. In Treueris Valerij epiſc.. Pauli. Victoris.
III. kal. In Antiocenæ Hyppoliti cũ cxxiv. martyribus.
II. kal. Gelaſij. Tyrſi. *II. kal: SS.Eugenij. Vindemialis.*

Nox habet hora xvij. FEBRVARIVS habet dies xxviij. & quando Biſſexus euenerit habet xxix. Luna vero xxix.

Kal. Februarij. S. Geminiani. *Kal. Febr. S.Geminiani Epiſc. & S. Brigidæ Virginis.*
IV. Non. Purificatio S.Mariæ virginis.
III. Non. Blaſij mart. *III. Non. S.Blaſij Epiſc. & mart.*
II. Non. S.Brigidæ virginis. *II. Non. Aquilinæ Virg.*
Non. S.Agatæ martyris. *Non. In...... S.Agatæ virg.*
VIII. Idus Soteris virginis. Dorotheæ. *VIII. Idus Rmn. S.Dorotheæ virg.*
VII. Idus Aguli. Marij. Lucij.
UI. Idus S.Seueri. *VI. Idus S.Alexandri, & Ammonis.*
V. Idus Romæ Pauli Epiſc. *& Sauini Canuſinæ. V.Non. S.Sauini Epiſcopi.*
IV. Idus Scholaſtichæ Virginis.
III. Idus Paſsio Zacchariæ Profetæ. *III. Non. Ildegundæ Abb.*
II. Idus Felicis Epiſcopi.

I Idus

Idus Stephani Epiſcopi.
XVII.Kal.Mart. SS.Ualentini. Uitalis. Feliculæ,& Zenonis.
XUI. kal. Fauſtini.Iouitę. *Sol in Piſce.*
XIV. kal. S. Iulianæ virg.
XIII. Kal. S.Romuli martyris.
XII. kal. Rutuli. Damaſi.
XI. kal. Publi.
X. Kal. Potamij. Gagi Confeſſoris.
IX. Kal. Veroli. Sirici.
VIII. kal. Cathedra S.Petri Apoſtoli. *VIII. Kal. In Antiochia Cathedra S.Petri.*
VII. kal. Polycarpi cum alijs xij.Presbyteris.
VI. kal. S.Matthiæ Apoſtoli.
V. kal. Donati. Ingenui.
IV. kal. Alexandri. Felicis.
III. Kal. Antigoni. Datiani.
II. kal. Cæleris. Pupilli. *II. kal..... & Vſualdus.*

MARTIVS habet dies xxxi. Luna xxx.

Kal. Martij. Depoſitio Albini. *Kal. Martij S. Albini.....*
UI. Non. Eraclij. *VI. Non. S.Simplicij Papæ.*
V. Non. Felicis. Lucioli.
IV. Non. Lucij Papæ, & occc. Martyres.
III. Non. Euoli. Petri. Euſebij.
II. Non. Victorini. *II.Non.SS.Victoris,& Victurini.*
Non. Felicitatis, & Perpetuæ.
UIII. Idus Cyrilli, & Rogati.
VII. Idus XL. Martyrum.
VI. Idus Agapi. *VI.Idus SS. Felicis.*
V. Idus Candidi,& Ualeriani.
IV. Idus Gregorij Papæ.
III. Idus Macedonij.
II. Idus Leonis Epiſcopi,& martyris. *II.Id. S. Leonis Epiſcopi.*
Idibus Paulini. *Idib. S.Longini.*
XVII.Kal.Apr.Ibernia Patrici epiſc.& Caſtoris.
XVI. kal. Hieroſolymis Quiriaci.
XV. kal. Depoſitio S.Frigiani epiſ. *Sol in Ar.*
XIV. kal. Theodori. Florenti.
XIII. Kal. Uigilia S.Benedicti abbatis. Cyrilli. *XIII. Kal. In Antiochia S. Iacobi.*
XII. kal. Depoſitio S.Benedicti Abbatis.
XI. Kal. Pauli Confeſſoris.
X. kal. Verona Proculi Epiſcopi.
IX. kal. Romuli. Columbæ.
VIII. Kal. Incarnatio D. N. IESV Chriſti. *VII. kal. Annunciatio.*
VII. kal. Caſtuli. Petri. Paſſio Iacobi fratris Domini.
VI. kal. Reſurrectio Domini ſecundũ carnẽ.
V. kal. Rogati. Dorothei.
IV. kal. Paſtoris. Theodoli. *IV. kal. Ordinatio S.Gregorij PP.*
III. Kal. Domnini.
II. kal. Aneſij. Felicis.

APRILIS abeth dies xxx. Luna vero xxix.

Kal. Aprilis. Agapeti. Quintiani. Erenei.
IV. Non. Niceti Confeſſoris. *IV. Non. Quiriacæ,& Pertulæ.*
III. Non. Theodoſiæ Virginis.
II. Non. In Mediolano depoſitio Ambroſij Epiſcopi.
Nonis Agatæ, & Apolloniæ.
VIII. Idus Firmij. Romani. *VIII. Idus Epiphanij.*
UII. Idus Uictoris.
VI. Idus Maximi,& Solutoris.
V. Idus S.Mariæ Heremitæ. *V. Id. S.Antonij Confeſſoris.*
IV. Idus Ezechiel Propheta. *IV. Id.Danielis Prophetæ.*
III. Idus Leonis Papæ, atque Doctoris.
II. Idus Romæ Iulij Epiſcopi. *II.Idus S.Iulij Epiſcopi.*
Idibus Natale S.Euphemiæ virginis.
XVIII. Kal.Maij.Tiburtij,Valeriani,& Maximi.
VUII. Kal. Maronis. Meſſoris. *XVII. kal. S. Lucij martyris.*
XVI. Kal. Martialis. Caliſti. *XVI. SS. Petri Diaconi, & Hermes.*
XV. kal. Petri. Hermogenis. *Sol in Tauro. XV. kal. S.Mariæ Heremitæ.*
XIU. Kal. Euletherij epiſcopi. S.Caliceri.
XIII. kal. Criſpini. *XIII. Kal. SS. Rufi, & Vincentij.*
XII. kal. Seueriani.
XI. Kal. Fortunati.
X. Kal. Gagij. *X. Kal. S.Laurentini.*
IX. Kal. Georgij martyris.
VIII. Kal. Sidrach, Miſach,& Abdenago.
UII. kal. Lætaniæ maiores.& Marci Euangel.
UI. Kal. Aurilij. Leonidis. *VI. Kal.S.Cleti Papæ.*
V. kal. Anaſtaſij Papæ. Antimi. Antonij M.
IV. Kal. Vitalis. *IV. kal. S.Vitalis martyris.*
III. kal. S.Tropis. *III.kal. S.Tropis martyris.*
II. kal. Doroſti. Quirini. *II. Kal. Romæ S.Syrini Epiſcopi.*

Kal. MAII habet dies xxxi. Luna vero xxx.

Kal. Maij. Philippi, & Iacobi Apoſtoli fratris Domini.
VI. Non. Athanaſij epiſc.
U. Non. Alexandri, Euentij, & Theodoli. Inuentio S. Crucis.
IU. Non. Antonij. Siluani. Seneſij martyris. *IV. Non.*

IV. Non. S.Seneſij martyris.
III. Non. Aſcéſio Domini noſtri ad celebrãdũ.
II. Non. S.Ioannis Apoſtoli ante Portam latinam. *II. Non..... Porta latina, & S.Victori.*
Non. Iuuenalis. S.Domitillæ. *Non. Flauiani Epiſcopi.*
UIII. Idus Uictoris. Inuentio Michaelis Archangeli.
UII. Idus Pachomij Abbatis.
VI. Idus Gordiani,& Epimachi. S.Chriſtinę.
V. Idus Mamerti Epiſcopi, qui inſtituit Litanias maiores.
IV. Idus Nerei Achillei, atq; Panchratij.
III. Idus S.Mariæ ad martyres.
II. Idus Romæ Bonifacij.
I. Idus Pentecoſten. Timothei. Digni. *Idib. S.Simplicij.*
XVII. Kal. Iunij. Aquilini.
XVI. kal. Peregrini, Nicandri, & Marciani.
XU. kal. Rotamonis. *Sol in Geminis.*
XIV. Kal. Pudẽtianæ Uirginis. in Luca Theodori Epiſcopi.
XIII. Kal. Romæ Baſillæ. Placidus. Euſtochius.
XII. kal. Victoriæ.
XI. kal. S.Iuliæ, & S.Rufini.
X. kal. Quinti. Luci.
IX. kal. Seruoli.
VIII. kal. Vrbani Papę. Caprazij. Sentij epiſc.
VII. kal. Auguſtini presbyteri.
VI. kal. Aquili. Quinti. *VI. k...... olano Aquilini.*
V. Kal. Epicrati. Germani.
IV. Kal. Siſinni. Alexandri.
III. Kal. Criſpoli. SS.Cantianorum.
II. Kal. Petronillæ virginis.

IVN. habet dies xxx. Luna xxix.

Kal. Iunij. Dedicatio S.Nichomedis.
IV. Non. Marcelli, & Petri.
III. Non. Quirini, Abdiani.
II. Non. Zoſomi. Camaſi. *II. Non. Quirici.*
Nonis. Marciani. Felicitus.
VIII. Idus Amantis. & Litey.
VII. Idus Pauli. Fortunati.
VI. Idus Medardi.
V. Idus Primi, & Feliciani.
IU. Idus Baſilæ,& Caſſiani.
III. Idus Barnabæ Apoſtoli. Reſtitutæ.
II. Idus Baſilidis. Cirini. Naboris,& Nazarij.
I. Idus Luciani. Fortunati.
XVIII Kal. Iulij. Antonij.
XVII. kal. Viti, Modeſti. Candidi. Creſcentiæ.
XVI. kal. Diogeni. Cirini.
XV. kal. Quiriaci. *Sol in Cancrum.*
XIV. kal. Marci, & Marcelliani.
XIII. Kal. Geruaſij, & Protaſij.
XII. Kal. Pauli. Ciriani.
XI. Kal. Euſebij epiſcopi.
X. kal. Iacobi Apoſtoli. Idem Alphei.
IX. kal. Vigilia S.Ioannis Baptiſtæ.
VIII. kal. Natiuitas S.Ioannis Baptiſtæ.
VII. kal. Vigilia Ioannis, & Pauli.
VI. kal. Natale SS.Ioannis, & Pauli.
V. Kal. Criſpi.
IV. Kal. Leoni Papæ. & vigilia Apoſtolorum Petri, & Pauli.
II. kal. Albini Confeſſoris.

IVLIVS habet dies xxi. Luna xxx.

Kal. Iulij. Aaron Sacerdotis.
VI. Nonis Proceſſi,& Martiniani.
V. Non. Translatio S.Thomæ Apoſtoli. *V.Non. Muſtioli.*
IV. Non. Translatio S.Martini.
III. Non. Agathonis. *III. Non. S.Agatonis Diac.*
II. Non. Octaua Apoſtolorũ Petri, & Pauli.
Nonis. Apollonij. Pupli.
VII. Idus Suſtratij. Eraclij. *Obijt Vazo Epiſcopus Leodicenſis.*
VII. Idus Floriani. Anatholiæ virginis.
VI. Idus Septem fratrũ filiorum Felicitatis.
V. Idus Translatio S.Benedicti Abbatis.
IV. Idus Naboris,& Felicis. S.Pelagiæ.
III. Idus Paſſio S.Margaritæ martyris. *III. Idus. S.Margaritæ virg.*
II. Idus Petri. Iuſti Confeſſoris. *II.Id. Sãctorum XI. fratrum.*
I. Idus Theodoti. *Idus S.Philippi.*
XVII. kal. Aug. S.Quirici martyris, & Iulitte. *XVII. kal. SS.Quirici, & Iulitte.*
XVI. Kal. S.Abundij Diaconi. *XVI. Transl. S.Abundij, & Alexandri, & Domitillæ.*
XV. kal. S.Mamæ martyris. *Sol in Leone. XV.Kal. S.Arnulfi Confeſſ.*
XIV. Kal. Ruſtici Epiſcopi. *XIV. kal. S.Arſenij Monachi.*
XIII. Kal. S.Ruphinæ.
XII. Kal. S.Praxedis.
XI. Kal. Cirilli. *XI. Kal. S.Mariæ Magdalene.*
X. kal. Apollinaris epiſcopi.
IX. Kal. Valentis epiſcopi. *IX. kal. S.Valẽtis Epiſcopi, & Vig. S.Iacobi Ap.*
VIII. Kal. Iacobi Apoſtoli. Chriſtophori martyris. Chriſtinæ. *VIII. kal. S.Iacobi Apoſtoli, & Chriſtophori.*
VII. Kal. Pantaleonis martyris.
VI. Kal. Symeonis Monachi.
V. Kal. Nazarij, & Celſi.

IV. kal. Simplicij. Fauſtini, & Beatricis. *VI. Kal. Felicis. Simplicij. Fauſtini.*
III. Kal. SS. Abdon, & Sennem.
II. Kal. S.Germani Epiſcopi *Autiſiodorenſis*

AVGVSTVS habet dies xxxi. Luna xxviiii.

kal.Auguſti.Machabeorũ. Abſolutio Petri Apoſtoli. *kal. Aug. Abſolutio B.Petri à Vinculis, & SS.Machabeorũ, & Felicis.*
IIII. Non. Stephani Epiſcopi. *iiiii. Non. S. Stephani PP.*
III. Non. Euphroni. Ermoli.
II. Non. Iuſti, & Creſcentiani.
Non. Eraclij, & Erenei.
UIII. Id. Sixti Epiſcopi. Feliciſſimi. Agapiti, & Transfiguratio Domini. *VIII. Idus Trasfiguratio.*
VII. Id. S. Donati Epiſcopi. S. Afræ.
VI. Id. Ciriaci Martyris.
V. Id. Vigilia S. Laurentij Martyris, & S. Romani.
IV. Id. S. Laurentij Martyris.
III. Id. S. Tiburtij Martyris.
II. Id. S. Eupli Diaconi.
I. Idus Ipoliti, & Caſſiani Martyrum.
XVIIII.kal.Vigilia S.Mariæ,& Euſebij Presbyt.
XVIII.kal. Aſſumptio S. Mariæ Virginis.
XVII.Kal. Emili. Orionis.
XVI. Kal. Octaua Laurẽtij Diac. S. Euphemiæ.
XV. kal. S. Agapiti. *Sol in Virgo.*
XIV. kal. S. Magni Martyris.
XIII. kal. Valentiniani.
XII. kal. Priuati.
XI. Kal. Timothei. & Simphoriani.
X. kal. Fortunati. Trium Puerorum.
VIIII. kal. S. Bartholomei Apoſtoli.
VIII. Kal. Geneſij. Pontiani. Euſebij. Peregrini. Vincentij.
VII. Kal. Alexandri.
UI. kal. S. Rufi Martyris.
U. kal. Auguſtini. & Ermetis.
IV. Kal. Sauinæ. Decollatio S. Ioannis Baptiſtæ.
III. kal. Felicis. & Audacti.
II. kal. Paulini Epiſcopi.

SEPTEMBER habet dies xxx. Luna xxx.

kal. Septemb. Reguli Epiſcopi. & Proſci Mart.
IIII. Non. S. Gorgonis.
III. Non. S. Euphemiæ.
II. Non. Ioſephi Iuſti Epiſcopi.
Non. S. Recudiani.
VIII. Id. Eleutherij. & Adriani.
VII. Id. Cledoaldi Confeſſoris.
VI. Id. Natiuitas S. Mariæ Virginis.
U. Id. Gorgonij, & Tiburtij.
IV. Id. Elarij Papæ.
III. Id. Natalis Proti, & Iacinti.
II. Id. Luceiæ Sacerdotis.
I. Id. S. Mammiliani.
XVIII. kal. Octobris. Exaltatio S. Crucis. Cornelij, & Cipriani.
XVII. kal. S. Nicomedis Martyris.
XUI. Kal. Euphemiæ. Luciæ. Geminiani.
XV. Kal. Valeriani, & S. Lumberti Martyr. *Sol in Libra.*
XIV. kal. S. Euſtorgij Presbyteri.
XIII. kal. Theodori Epiſcopi
XII. kal. Vig. S.Matthei Apoſtoli. S.Ianuarij.
XI. kal. S. Matthei Apoſtoli, & Euangeliſte.
X. kal. S.Mauricij cum VI .mill.DCLXVI. *X. kal. S. Maurisij cum ſocijs ſuis.*
IX. kal. Lini Papæ, & Teclæ Uirginis.
VIII. kal. Conceptio S. Ioannis Baptiſtæ.
VII. kal. Eucarpi. Marci.
VI. kal. Euſebij Epiſcopi, & SS. Cyptiani,& Iuſtinæ Virg.
V. Kal.SS. Coſmæ, & Damiani.
IV. kal Iuſtini Presbiteri, & Martialis.
III. Kal. Dedicatio S. Michaellis Archangeli.
II. kal. S. Hieronymi Presbyteri.

OCTOBER habet dies xxxi. Luna xxx.

kal. Octobris. S. Remigij. *kal. S. Remigij Epiſc.*
VI. Non. Eulecherij. Primi. *VI. Non. S. Leodagari Martyr.*
V. Non. Audacti, & Marcelli. *V. Non. S. Candida Virginis.*
IV. Non. Marci. Marciani.
III. Non. Plati. Fauſti. *III. Non. S. Balbina Virg.*
II. Non. Rogati. Emilij. *II. Non. Sergij, & Baccli, & dedicatio S. Martini.*
Non. Depoſitio S. Marci Papæ. *Non. S. Marci Papæ.*
UIII. Id. Reparatæ Virginis.
VII. Id. Domnini. Dioniſij cum alijs quatuor Martyribus.
VI. Id. S. Cerboni Epiſcopi.
V. Id. Andronici. *V. Id. S. Venantij Epiſc.*
IV. Id. Calixti, & Agri. *IIII. Idus S. Anaſtaſij Epiſcopi.*
III. Id. Athanaſij. *III. Id. S. Caſſij Epiſcopi.*
II. Id. S. Calixti Papæ.
I. Id. Lupini. Fortunati. *Idus S. Fortunati Papæ.*
XVII. Kal. Nou. S. Galli Confeſſoris.
XUI. kal. Iannarij. *XVI. kal. S. Auſterij, & Deſiderij. Sol in Scorpio.*
XIV. Kal. Proculi. Auſteri. Deſiderij. *XIV. Kal. S. Pe-*

Digitized by Google

S. Telagiæ Virg.

XIII. kal. Daſij. Zoſomi. Luci. *VIII. kal. S. Capraſij Mart. & Tranſlatio corporis S. Pontiani.*

XII. kal. Ylarionis. *XII. Kal. S. Hilarionis Martyris.*

XI. kal. Philippi. *XI. kal. S. Philippi Epiſcopi, & Martyr.*

X. Kal. Seueri. *X. kal. S. Seuerini Epiſcopi.*

IX. Kal. Vitalis. Felicis.

VIII. kal. Criſpini, Criſpiniani. Miniatis. *VIII. kal. SS. Chryſanti, & Dariæ, & Ia . . . . . ti Martyris.*

VII. kal. Luciani. Dedicatio S. Ioannis Baptiſtæ. *VII. Kal. SS. Valerij, & Verlaſtri.*

VI. kal. Uigilia Apoſtolorum Simonis, & Iudæ.

V. kal. Natalis SS. Apoſtolorum Simonis, & Iudæ.

IV. kal. Quinti. Lucini. *IIII. kal. S. Quintiani Martyris.*

III. Kal. Germani Epiſcopi Capuani.

II. kal. S. Quintini. Vigilia omnium Sanctor.

NOVEMBER habet dies xxx. Luna xxx.

Kal. Nouembris. Omnium Sanctorum, & S. Cæſarei.

IU. Non. Victoris, & Iuſti.

III. Non. Hilarij Epiſcopi.

II. Non. Vitalis. Agricolæ.

Non. Ceſaris. Domnini.

UIII. Idus Adriani.

VII. Idus Euſebij.

VI. Idus Natalis SS. Claudij. Nicoſtrati. Symphoriani, & Caſtoris.

V. Idus Theodori Epiſcopi, & Martyris.

IV. Idus S. Leonis Papæ.

III. Idus S. Martini Fpiſcopi, & Mennæ Mart.

II. Idus Maruli.

I. Idibus Turonica. Brici Epiſcopi.

XVII. Kal. Decembris. Dementini.

XVII. kal. Secundi. Saturnini.

XVI. kal. Fidentiani. Neri.

XV. kal. Auguſtini. Aniani. *Sol in Sagittario.*

XIV. Kal. S. Frigiani Epiſcopi.

XIII. kal. Maximi. Ianuarij.

XII. Kal. Baſſi. Diuniſi.

XI. kal. Gelaſij Papæ.

X. Kal. Natale S. Ceciliæ, & S. Longini.

IX. kal. Clementis Papæ, & Felicitatis.

VIII. Kal. Chriſogoni, & Columbani Abbatis.

VII. kal. S. Proſperi Epiſcopi, & S. Catelini.

VI. kal. S. Iocundæ.

V. kal. S. Dalmati.

IV. kal. Calixti.

III. kal. Natale S. Saturnini. Vigilia S. Andreę, & SS. Dariæ, & Chryſanthi.

II. kal. Natalis S. Andreæ Apoſtoli.

DECEMBER habet dies xxxi. Luna xxviii.

Kal. Decembris Gaſſiani, & Candidi.

IV. Non. S. Uiuianæ.

III. Non. Ioannis. Stephani. *& SS. Iaſonis, Mauri, & Hilariæ.*

II. Non. Barbaræ Uirginis.

Non. Zeloti.

VIII. Idus S. Nicolai.

UII. Idus Octaba S. Andreæ. S. Sauini Epiſcopi

VI. Idus Dedicatio Eccleſiæ S. Zenonis.

V. Idus S. Proculi.

IV. Idus Paſſio Eulaliæ Virginis.

III. Idus Ambroſij Epiſcopi.

II. Idus Damaſi Papæ. Manſueti Epiſcopi.

I. Idus Luciæ Uirginis.

XVIIII. Kal. Ian. Druſi. Zoſomi.

XVIII. Kal. Fauſtini.

XVII. Kal. Valentini. Naualis.

XVI. kal. Victoris. Adiutoris.

XU. Kal. Pauli. *Sol in Capricornum.*

XIV. Kal. Gregorij Spoletini.

XIII. kal. Zoſimus, & Darius.

XII. Kal. Paſſio S. Thomæ Apoſtoli.

XI. Kal. S. Demitrij.

X. kal. S. Eugeniæ.

IX. Kal. Metropi. Vigilia Natiuitas D. N. Ieſu Chriſti.

VIII. Kal. Natiuitas Domini, & Paſſio Anaſtaſiæ Uirginis.

UII. kal. S. Stephani Protomartyris.

UI. Kal. S. Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ.

V. kal. SS. Innocentium.

IV. Kal. Felicis. Dominici.

III. kal. Florentis. Manſueti.

II. kal. Depoſitio S. Siluestri Epiſcopi.

De Blumanij Vienẽſis codicis Martyrologio coniecturæ, & à noſtro diſcrepantium lectionum ſeries.

NOtationum additamenta, quæ per Calcographi quinquennalem remoram cogitaueram, in aliud tempus, ſi Deus dederit, ineluctabiles, variæque occupationes differre compulerunt. Quia verò deſignatum Auctarium in id præcipuè collimabat, vt Vetuſtiori noſtro Martyrologio ex alijs antiquæ fidei libris pondus accreſceret, inſperatò accidit, vt Nobiliſs. & Eruditiſs. Baronis Henrici Iulij Blumanij Cæſareæ Maieſtatis Conſiliarij incomparabili humanitate conſimilis codex, nongentis ab hinc annis ſcriptus, Vienna ad me Lucam fortunatiſſimè dirigeretur; Sed varijs infortunijs in itinere retardatus, non niſi ferè abſoluta operis impreſſione peruenit. Nolui tamen ſacræ antiquitatis ſtudioſos, meque ipſum tanta auctoritate fraudare, quin potius collato cum libris noſtris prototypo illo, variantes ſyntaxes, & diuerſimodè ſonantia nomina excerpere libuit, ac ita annotare, vt ex concordia Martyrologio noſtro firmitas, ex diſcrepantia facilior, ſi opus eſſet, emendatio conſurgeret. De perantiqui codicis Blumanij cum noſtris conſonantia clariſſimi, ac doctiſs. Soc. Ieſ. Theologi Godefridus Henſchenius, & Daniel Papebrochius me pridem monuerunt, mox deſiderio, quo flagrant, Sanctorum in Deo gloriæ vndequaque promouendæ, in eiuſdem Nobiliſſimi Baronis notitiam conatus meos deduxerunt. Generoſus verò ille, non modo ſpecimen propria manu exaratum, ſed antitypum ipſum ad me tranſmittere dignatus eſt, tam ſplendido beneficio, vt cum grates aliunde referre non valeam, hic ſaltem publicè teſtatas eſſe voluerim. Licuit per otium venerabilem librum rimari, deque ipſo aliqua præfari non piguit. Membranaceum volumen eſt, quarto, vt dicunt, folio compactum, optimè quòad nomina ſcriptum, ſed vel incurioſi, vel laborem pertæſi librarij culpa, pluribus ſparsim Martyrum nominibus eſt decurtatum; licet raro aliquibus ſupra libros noſtros abundet. Inſuper næuos illos patitur, quos in ipſa collatione indicamus. Minutiora quædam, vel tranſpoſitæ nonnihil recenſionis, vel additæ vocis *Natalis*, vel diſſonantis literulæ, præterquam in Sanctorum nominibus exprimendis, conferentes neglеximus. Ex his tamen vniuerſim animaduertimus, peruetuſti codicis librarium, non benè vbique de orthographia meritum, & à cunctis interpunctionibus alienum, frequenter pro Antiochia Antiociam, pro Alexandria Alaxandriam, pro Macedonia Machedoniam, pro Cæſarea Cæſariam, pro Cœmeterio Cymitirium, pro Victoria, Fortuna, alijſq; conſimilibus nominibus Victuriam, & Furtunam reddere, ſicuti pro Martiale Marcialem, & pro Vrbano Orbanum ſignare. Supra purum antiquiſſimum Martyrum codicem, recentiorum, ſiue Galliæ, ſiue Germaniæ Sanctorum additionibus locupletatum eſſe non dubito: quin etiam, ſiue Fontanellenſis monachi, ſiue Autiſſiodorenſis clerici interpolationibus aliquando eſſe confuſum. Ex Traiectenſi ad Moſam Eccleſia vetuſtius ectypum defluxiſſe Sancti Seruatij Traiecti, vel Tungrorum primi Epiſcopi memoria, capitalibus literis die 13. Maij, ornatiùs ſcripta, *& Sanctiſſimi* præter morem titulo ornata ſuadere poteſt; quemadmodum etiam ad diem 22. eiuſdem menſis dedicatio Eccleſiæ Sancti Michaellis, in Ciuitate Traiecto indicata confirmat. Sed excerptum inde antiquitùs volumen ad vſum poſtmodum fuiſſe Monaſterij S. Petri Veiſſemburgẽſis, non modò ex primæ paginæ fronte conuincitur, vbi recentiùs ſcriptum legitur, *Codex Monaſterij S. Petri in Vuiſſemburgo*; ſed paſsim in ipſius codicis marginibus peruetuſto charactere indicatæ occurrunt dedicationes, & propriæ celebritates Veiſſemburgenſis Eccleſiæ. Caſtrum Veiſſembur-

ſemburgum, ſeu vt ibi ſcribitur Hunnenburg, inter Argentinam, & Spiram reponitur, & adhuc in Spirenſi Diœceſi Abbatiam S. Petri Veiſsemburgenſis Benedictini ordinis eſſe, Sammarthani in Gallia Chriſtiana teſtantur. Ætatem Blumanij huius libri, ſuadere facile poſſent marginea quædam octaui deſinentis, & noni incipientis ſæculi parerga, anni nempe DCCXCVIII. ad VI. Idus Aprilis, & anni DCCCIII. ad V. Kal. Febr. quæ illius æui charactere ſignata, & poſt ſcriptum Martyrologium appoſita, non eſſet ambigendum. Verùm omninò ex primæ paginæ excerptis quibuſdam chronologicis conſtat, ſcriptum eſſe codicē anno Chriſti DCCLXXII. Scriptor enim ille ſupputationis ſummā colligens, inquit. *Ab initio mundi vſque ad Chriſtum anni V. millia, deinde ab Incarnatione Chriſti DCCLXXII.* Solitarius quidem liber eſt, nec prętel aliqua ad gnomones, & vmbras, computumque Paſchalem ſpectantia, Calendarium vllum, ſiue alium Sanctorum indicem adnexum præfert, neque vti Vetuſtius noſtrum cum Adonis martyrologio iungitur: quippe quòd ante Adonem Viennenſem, anno circiter 875. demortuum, ſcriptus omnino ſit. At cum Antuerpienſe, ſeu Epternacenſe Bollandi Martyrologium à nobis ideo Vetuſtiſsimum nuncupatum ſit, quòd omnes hucuſque agnitos conſimiles codices vetuſtate antecellat, cumque poſt vnum tantùm, aut alterius ſæculi dimidium D. Gregorij ætate poſterius ſit, & formam illam retineat, quam Sanctus doctor in Romana Martyrum Collectione vidit, & expreſſam in epiſtola ad Eulogium reliquit, iam æui non repugnante proximitate, & ſtructura, cæteriſque alibi indicatis conſpirantibus, facilè eſt credere, illud cum Gregoriano, omnibus penè noto, vnum, & eundem codicem eſſe per diuerſa antigrapha vulgatum. Quia verò Blumanium, ſeu Veiſsemburgenſe, de quo loquimur, martyrologium poſt Epternacenſe nō magna temporis differentia ſcriptum eſt, & paucis exceptis, eadem ferè continet, idem etiam cum Gregoriano, ſeu Romano Martyrum cathalogo eſſe, fateri expedit. Nec diuerſimodè ſtatuendum videtur de alijs nonnihil recentioribus, vt Corbeienſi, noſtroque, cum eodem prorſus ſtilo, iiſdemq; martyrum per ſingulos dies nominibus conſtruantur. Si quis ergo dixerit martyrologium, quod Ado, cum Rauennæ moraretur, exſcripſit, conſimile imò idem fuiſſe, cum Gregoriano, à ſcopo non aberrabit. Fuit enim, Adone ipſo iudice, *venerabile, & perantiquum Martyrologium ab Vrbe Roma Aquileienſi cuidam Sancto Epiſcopo à Pontifice Romano directum.* Quomodo autem vocare illud perantiquū Ado potuiſſet, ſi nono iam ſæculo labente, à ſexto ſaltem, quò Magnus Pontifex aduixit, exaratum eſſe non agnouiſſet? Quin etiam ſi quis dixerit Vetuſtius, quod dedimus, ipſum eſſe ab Adone exſcriptū, ac operi ſuo, vt profitetur, præfixum, temeritatis argui non deberet; quia, & antiquiſsimis conſimilibus libris congruit, & in ambobus codicibus noſtris, nimirum DD. Canonicorum Lucenſiū, & paruulæ noſtræ Bibliothecæ, Adonis eiuſdem martyrologio, vt ipſe pollicetur, cōnectitur. In paucis quidem exemplum alterum ab altero differre non inficior. Sed quis non facilè conſentiet, varios per ſæcula exceptores, quantum libet accuratos, ita prototypi amuſsim imitari potuiſſe, vt vel nolentes ab ea deflectere non contingeret, & in tanta nominum varietate, ac repetitione aliquid, vel immutare, vel omittere in procliui non eſſet? Quid verò peccare non poterant incurioſi mercenarij? Fortè etiam accidit, vt qui amanuenſibus præerant Antiquarii, quidquid non benè illis arrideret, pro libitu, & ex humana licentia in nouis apographis immutarent. Nouorum quidem Cælitum ſuperinducta per ſæcula fuiſſe auctaria negari nequit, vel innata patriæ beneuolentia, vel vt credere ſatius eſt, ad indigenarum pietatem per domeſtica exempla promouendam. Præter inſignes iam indicatos hiatus, exceptorum leuiores lapſus etiam in Blumanio codice animaduertimus, rariores tamen quam in codicibus noſtris, cum quibus ſicvti magis quā reliqua martyrologia

conſonat, ita etiam plurimùm in Galliæ, & Germaniæ Sanctorum additamentis cō-gruit. Præcedunt in hoc ad oras præmiſsi Paſchalis computi, ab anno DCCLXIII. ad DCCCXLIIII. annotata quædam hiſtorica, recentiori manu, ſed illius æui appoſita, quæ, ne pereât, accepta inde ſubiungimus. Et licet variæ lectiones, ex hoc peruetuſto codice excerptæ, diuerſo, & inclinatiori charactere ſignentur, notulam tamen *Cod. Bl.* aliquando interpoſuimus, vt quæ reuera illius verba ſunt, maiori addita diſtinctione clareſcerent.

DCCLXIII. Hiems valida.
DCCLXVI. Hiems Grandis.
DCCLVII. Pipinus Rex defunctus eſt viii. Kal. Octobris.
DCCLXXI. Carlomannus defunctus eſt ii. non. Decembris.
DCCLXXIIII. Domnus Karolus Italiam capit.
DCCLXXVII. Ludouicus filius karoli Imperatoris natus eſt.
DCCLXXXXII. Hæreſis Feliciana condepnata, & coniuratio Pibpini contra patrem.
DCCCI. Domnus Karolus Romæ Imperator ordinatus eſt. xi. kal. Iul. natus eſt Drugo.
DCCCXIIII. iii. Idus Sept. Hludouicus Imperator factus eſt. v. kal. Febr. Karolus Imperator defunctus.
DCCCVII. Hluthariꝰ Imperator factus eſt.
DCCCXXIII. Idus Iunij natus eſt Karolus filius Iudith. Eodē die ordinatus eſt Drugo.
DCCCXXVIIII. Karolus ordinatus eſt Dux ſuper Alſatiam, Alamaniam, & Riciā. Eodem anno iii. non. Decēbris primo diluculo apparuit lux magna ab Oriente. Conſpiratio contra noſtros.
DCCCXL. Hludouicus Imperator obijt. Eodem anno iii. non. Maij hora quaſi vii. tenebræ diei fuerunt.
DCCCXXXVI. Lux magna in nocte apparuit. Eodem anno Eccleſia B. Petri Apoſtoli à Paganis capta, & diſpoliata eſt, qui cum redire ad propria cum ipſa ſpolia voluiſſent, digno ſuper illos Dei iudicio ruerunt omnes in mare, & perierunt.

Paſchalem computum excipit epiſtola Cromatij, & Heliodori Epiſcoporum ad Hieronymum Præsbyterū, & huius ad illos, vt inſcribitur, reſcriptum. In his pauca ſunt à noſtris codicibus exorbitantia, & quæ magis obſeruatas Grammaticæ leges, quam ſententias reſpiciant. Frater non Pater ab Epiſcopis S. Præsbyter dicitur, ad obiectum inde deductum fortiùs diluendum. Reliqua, ne tædiū legentibus ingerant, omittimus. Epiſtolarum vetuſtas, vt de Antuerpienſi diximus, ex ipſa codicis vetuſtate conuincitur.

Pro Apoſtolorum Indiculo eorundem Breuiarium ſubſequitur, quod ab Hippolyto, & Oecumenij Anonymo diuerſum, integrè etiam obſignato titulo, prætermittere noluimus.

Incipit Breuiarium Apoſtolorum ex nomine, vel locis, vbi prædicauerunt, vbi orti, vbi obiti ſunt.

I. *Simon, qui interpretatur obœdiens, Petrus agnoſcens, filius Iohannis, frater Andreæ dicitur. Ortus vico Betſaida prouincia Galilææ, qui propter Simonem Magum licet Dei occulto nutu Romā peruenit. Ibiq; prædicans Euangeliū xxv. annorum ſpacio eiuſdem Vrbis tenuit pontificatum; ſexto autem & triceſimo anno poſt paſſionem Domini ſub Nerone Cæſare, vt voluit cruce ſuſpenſus eſt, cuius natalicium celebratur. iii. Kal. Iulias.*

II. *Paulus, qui interpretatur pius, ortus ex tribu Beniamin. Apoſtolus gentium, hic ſecundo poſt Aſcenſionem Domini anno baptizatus. & ſub Nerone Romæ eodem die quo Petrus capite truncatus, ibique ſepultus eſt.*

III. *An-*

III. *Andreas. qui interpratatur virilis, vel decorus frater Petri. hic pradicauit Sitiam, & Acaciam. Ibiq; in Ciuitate Patras cruce ſuſpenſus eſt. pridie kal. Decembris.*

IIII. *Iacobus. Qui interpratatur ſubplantator, filius Zebedei frater Iohannis. Hic Spaniā & Occidentalia loca predicatur, & ſub Herode gladio caſus occubuit. Sepultuſq; in Achaiam Marmaricam viii. kal. Auguſti.*

V. *Iohannis. qui interpratatur gratia Dei Apoſtolus, & Euangeliſta filius Zebedei frater Iacobi dilectus Domini prædicatur Aſia in Epheſo. vi. kal. Iannarias ſepultus. Natales alij: viii. kal. Iulias dicuntur quando, & Sancti Iohannis Baptiſta.*

VI. *Thomas. qui interpratatur abiſſus, Didimus hoc eſt Chriſti ſimilis. hic Parthis, & Medis predicatur. Et diſtinans Orientalem plagam. Ibiq; Euangelium predicauit, lantia enim ibi transfixus occubuit, in Calaminia Indie ciuitate. Ibiq; ſepultus eſt in honore xii. Kal. Iannarias.*

VII. *Philippus. qui interpratatur os lampadis a Bethſaida Ciuitate ortus eſt, vnde & Petrus. Gallis prædicauit Chriſtum, Deinde in Frigia prouincia crucifixus eſt; & lapidatus obijt. Ibiq; cū filiabus ſuis quieſcit. Cuius natalicīū. kal. Maias celebratur.*

VIII. *Iacobus Frater Domini Hieruſolimorum primus Epiſcopus. hic dum Hieruſalem Chriſtum Dei filium predicaret de Templo a Iudeis pręcipitatus. Lapidibuſque obpremitur, ibique iuxta templum humatur. Eius natalicium, & ordinatio vi. kal. Iannarias creditur.*

VIIII. *Bartholomeus. Apoſtolus nomen ex Siria lingua ſuſcepit. & interpretatur filius ſuſpendentis aquas. Licaoniam prędicauit, ad vltimum in Albano maioris Arminię vrbe viuens a barbaris decoriatus adq; per iuſſum Regis Aſtragis decollatur, ſicque terrę conditus viii. Kal. Septemb.*

X. *Mattheus, Apoſtolus, & Euangeliſta, qui interpratatur Donatus. hic etiam ex tribu ſua Leui ſumpſit cognomen. Ex publicano electus primū quidem in Iudea euangelizauit. poſt modo in Macedonia, & paſſus in Perſida requieſcit in montibus poſtorum xi. kal. Octubr.*

XI. *Simon Zelotis; qui interpretatur Zolus, hic prius dictus eſt Cananeus, zelo Dei feruens, par in cognomento Petri, & ſimilis in honore. hic accipit Ægypti principatum, & poſt Iacobū iuſtum cathedrum dicitur tenuiſſe Hiorſolimorum. poſt annos cxx. meruit ſub Atriano per crucem ſuſtinere martyrium. paſſus iacet in Porforo. eius natalicium celebratur v. kal. Nouemb.*

XII. *Iudas. qui interpretatur Confeſſor, Iacobi frater in Meſophotamiam, atq; interioribus Ponti prędicauit. ſepultus eſt in Merito Arminię vrbe, cuius feſtiuitas celebratur v. Kal. Nouembris.*

XIII. *Matthias. de ſeptuaginta Diſcipulos vnus, & pro Iuda ſchariotb duodecimus inter Apoſtolos ſubrogatus. Electus ſorte, & ſolus ſine cognomento. Cui datur Euangelium predicare in Iudeam.*

Verùm in ipſo Martyrologij capite Blumanius codex à noſtro diſcrepat, quòd anniuerſarium Sanctorum circulum à Calendis Ianuarij, ad ciuilem potius communis anni, quam Eccleſiaſtici vetuſtioris normam accomodatus, exordiatur. Occidentalis quidem Eccleſiæ antiquiſsimum morem in eo ſeruare videtur, quòd ad diē VIII. Calend. Ianuarij omnem Dominici Natalis celebritatem, maioribus, & purpuriſſo ornatis characteribus præferat, quemadmodum in antiquis alijs martyrologijs, ad recentiorem ſtylum aptatis, animaduertere licet. In horum plurimis, non modo ſacri huius diei initium, veluti totius libri veſtibulum, capitalibus literis, & minio adornatur, ſed in eodē etiā die, vt Romanum quoque emendatum retinet, tanquam noui anni limine, annorum præteritorum computus firmatur, & futuræ inde ſextæ ætatis initium incipit numerari.

Ia-

IANVARII

ERgo die prima has variantes à noſtro lectiones Blumanij codicis annotamus.

1 Acti-Leuthi- S. Seueri Epiſcopi *Appi- Leuci- S. Seueri Confeſs.*

2 Stracini- Arionis- Heriſſi *Stratonici- Acucionis- Heriſi.*

3 In Heleſponto ciuitate Paretia Cirici. Primi. Eugeni &c. *In ciuitate Parechia Cirici, Primi. Theugenis, & in ciuitate Thomis Claudionis Eugens &c.*

Fili Epiſcopi. Digo. Iuni. Rogati. *Feli Epiſc. Digoluni. Rogatiani.*

5 Acuti. Sermi. *Cauti. Serini.*

6 Anaſtaſi. *Anaſtaſia.*

7 Faloronis. *Philoronis.* Euoti. *Eucti.*

8 Phiſti. Flori. Tili. *Phiſci. Floritili.*

9 Abundant in noſtris libris Quintus, & Secundus.

Saturi. *Saturnini.* Poſt Poſſeſſorem in cod. Bl. abundat *Ianuarius.*

10 Iuſti. *Nirtha.* Milciadis Epiſc. *Meltiadis Epiſc.* Feliciſtatis qui. *Felicitatis, Quinti.* habet Aſtaſis. *Habentur, Arcadis.*

11 Ordo eſt immutatus. cod Bl. legit. *In Africa Pirolomi, Dagenni, Quinti, Ianuarij, Saturnini, Vincenti. In Hiſpanis Argenti, Donati, Auguſtini, Saluij, Felicis, item Felicis, Donati presb. Flori.* Stephanus. Hortenſi. *Stephana, Hortinſi.*

12 Morcenti-Ciuitas Arabiæ- quod tranſiens-fronte- Caretici- Fironio. *Moſcenti- Ciuitate Arabiæ- qui tranſiens- Frontem- Carotici- Firoma.*

13 Variat & deficit cod. Bl. in aliquibus martyribus videl, *In Campania Neapolim Ciriaci, Cliceri, Ianuarij, Secundi. Via Lauicana corona militum XL. & alibi Quoſquomo &c.*

14 Cleti- Saturi- Floridi- Eufrati Epiſc. *Cleri- Saturnini- Florida- Eufraxi.*

15 Gainiti. Genomi. *Gagnici, Genononis.*

16 Via Salaria- Priſcillæ. *Via Salutaria- Preſcelle,* & poſt Audemum martyrem in cod. Bl. interpolatur additamentum Fontanellenſe in noſtris poſtremo loco poſitum.

Lãdoni Abbatis. *Landoni Epiſc. & Coſeſſoris.*

Saturnini. Flauiani. *Saturnini, Fauſtini, Fruniani.*

Teuſſæ. Veneniriæ. Sanctæ. *Tecuſa, Veneria, Sata.* Albæ. Moſci. *Albemoſci.* In Oriente Rubentis, & Malteri-Ligonis. *In Oriente natal. Rubentis, & Marteris- Linguis.*

18 Deſunt in cod. Bl. depoſitio Sanctæ, & glorioſæ B. M. &c. & verba etiam illa Romæ S. Priſcæ Virg. Dedicatio S. Petri dicitur *dedicatio Cathedra S. Petri.* In Ponto ciuitate Aſtæ. *In Ponto Ciuit. Aſia.* Theleriani. Pauliani. Iulij. Lucis. *Feleriani, Pauli, Marculi, Luci.* Saturnini. Floredi. Luciri. *Saturninæ, Florida, Luria.*

19 Genuari- Tyberriani- Saturnini. Floridi. Caliſti. *Ianuarij, Tyberiani, Saturninæ, Floridæ, Caliſtæ.*

20 In Cœmeterio Mariæ, Marthæ, Audifax, & Abbacuc- Leuci- Celedoniæ. *In Cymiteria Mariæ, & Martha, Audifax, & Abacuc- Luci- Cælodoma.*

21 Anguri- Candidi- Salutaris Sancti Fructuoſi. Elogi. *Angeria- Candei- Salutaris- Sanctorum Fructuoſi- Eologi.*

22 Et Martyrum XUIIII- Fici. *& Martyrum XVII- Tyrſi.*

23 Seuerini- Mamici- Ancyra Galatia- Clemete. *Seueriani- Munici- Ancyra Galacia- Clemati*

24 Cum tribus paruulis- Maiſuni, Tuppi- Euſtaſi Epiſc. *Cum tribus parum- Muſuni- Ruppi- Euſtaſi Confeſſ.*

25 Riti- *Viti.* In cod. Bl. deeſt in Carthagine.

26 In Nicea Smyrnæ- Polcarpi- Ambenaſius cum XXXVI. *Initia Smyrnæ- Policarpi- Arthemi Aſius cum XXXV.*

27 Ipictili- Caſtigani. *Epictoli- Caſti, Gai.*

29 Sanctæ Paulæ. *Sanctæ Paulæ.*

31 Gerimini- Policarpi. *Gemini, Pollicarpi.*

FEBRVARII.

Die 1. Mauriniani- Picti Epiſcopi. *Mauri, Labni- Picti presbyt.*

2 Ad verba illa Purificatio B. M. dẽptis alijs additur in cod. Bl. *Quando repræſentatus eſt IESVS in tẽplo.* Foroſimproni Via Flamia miliario ab Vrbe CLXXIIII. *Foroſimproſi Via Flaminia, miliario ab Vrbe CLXIIII.* Cappe- Fodoſi. Proni- Saturnini. *Pappia- Foroſia, Pruni- Saturninæ.*

3 Cerelinæ *Celerinæ.*

4 Donati- Germini. *Donatæ- Gemini.*

5 In Sicilia Catania. deficit in cod. Bl. nomen Cataniæ.

6 Sotheris *Sothyris.*

9 Sueno *Sueno,* Interpoſitum additamentum S. Ansberti Epiſc. legitur in cod. Bl. poſt Alexandrum, & Ammonium, eidem etiam tributo titulo *Confeſſ.* Chunili- & dep. S. Thomæ Apoſt- Iulili- Tyrſi. Rom- Mili. Guti- Agathori- Buſtamij. *Dionyſi, & dep. Thomæ- Iuli- Tirſirono- Miligut- Agathon- Baſtamon.*

10 Dep. Abſtreb-tanæ &c. *In Tauliaco Monaſt. dep. Anſterbertana Abb.* In Roma- paſſio S. Andreæ Apoſtoli. *Romæ paſſio Sanctorũ Andreæ, Apori.*

11 Eu-

Digitized by Google

11 Euliçi. *Tulici.*

12 Eulialiæ. *Eulaliæ.* in cod. Bl. deeſt memoria Leodecarij Abb.

13 S. Ilalianæ. *Sancti Iuliani.*

14 Cyriani. *Cyrion.* deeſt in cod. Bl. Valentinus, & poſt verba in Licia nat. Sanctorum additur. *Germani, & Iuliani, In Alaxandria nat. SS.*

Baſſion- Emonius- Leucorus. *Baſion- Arimonius- Leucouus.* Poſt Plebium additur. *Item Dionyſius Epiſc.* Poliaſti - Breconi- Moyſe- In Lera miliario-Arthemi-Theoni- Præconi. *Poſiarti- Preconi- Moyſei- In Thera milucs- Atheni- Thioni- Præcuni.*

15 Foebi-Baralæ- S. Agapæ- Auanti. *Poebi- Barodæ Sanctæ Agapi- Auenti.*

16 Iouitæ, & Aloblæ, Sidionia. *Iouentiæ, & alibi Blesi, Dionyſi.* Poſt Honoratum, & Marum adduntur in cod. Bl. antiquo ſed alio charactere. *Item natalis S. Iuliandæ mart. & Virg.* Fiſſimari-numero V. milia. *Fiſſinari- numero V.*

17 Salini- & aliorum LXXIIII- Gundiniæ-Ianuarij-Saturni- Gypionis- Rutulæ. *Saloni- & aliorum LXXXIIII. Guddinis -Item Ianuari- Saturnini- Gypionis- Rutuli- Siluani* qui additur.

18 Integrum, quia varium cod. Bl. laterculum damus. *In Africa natalis Sanctorum Rutuli, Siluani, Claſſica, Secundini, Fructuli, Damaſi. In Terrapis Pauli, Maximi, Marcelli, Mororobi, Marcialis, Gemini, Rumuli, Siluanæ, Caſſici, & Fructuli.*

19 Pro Rutulo, & ijs qui ſequntur martyribus vſque ad Baccheum cod. Bl. ſequentia nomina exhibet, fortaſſe cum die ſuperiori confuſa. *Tubli, Iuliani, Maruli. Item Iuliani, Barachei* pro Baccheco.

Tullij-Maruli. *Tulij-Maluli.*

20 Et alij. *& alibi.*

21 Verolæ- & alij- Grippini- Secundi- Securi. Maſſedi. *Veroli- & alibi- Criſpini- Sancti- Securi. Item Maſſeri.*

22 Palati-Fortunati- Syrmlum-In Nicomedia-Donatillæ. Liboſæ-Luciani. Amæ. *Palatini- Furtunæ-Sirminis-Item in Nicomedia-Donatulæ, Liboſæ- Lucianæ, Amiæ.*

23 Zmyrna-Carmiani-Sincritis. *Smyrna*, & ita alibi legendum. *Cariniani, Sinerotis.*

24 Abſolanis-Creſcentiæ-Gemelianæ-Uictorici-Iultæ. Luciani-Ianuarij- Euitiæ- Nicophori. Serapionis. *Abſalonas-Creſcentzæ- Gemellianæ- Victuriæ- Iuliæ, Item Luciani- Iannariæ- AEntij- Nicophori, Claudiani, Serapionis.* Deficit in cod. Bl. Maria ſicuti abundat Claudianus.

25 Herenni-Ianuarij-Pamſilia. *Herenna-Ianuariæ-Tamphyliæ.*

26 Epioni- cum Socijs ſuis. *Epion- cum Socijs eorum.*

27 Antinoguſſi. *Antiogum.*

28 Pupilli-Euthiciariæ- Aſtritæ. *Pulli- Euthecæ- Aſtatæ.* A Ianuario vſque ad Seruliam quinque interpoſiti Martyres deſiderantur. Mamirræ. *Manirra.*

Martii.

Die 1. S. Albini Epiſc. *S. Albani Epiſc.*

2 Lucij Epiſc. *Lucæ Epiſc.*

3 Florini- Item Emeteri. Felicis. Item Celedoni- Item Iuli-Saliani-Aſtri. Socij-Aſcilipi. Frunumi. *Floriani- Item Emeteri, item Celedonis Felicis- Item Iulæ- Sabiani- Aſterij, Eocij- Aſclipi, Frunumi.*

4 Arcillai. Fortunati. Gagi- Erunini. *Archillai- Furtunati, Item Gagi- Frunumi.*

5 Heribi. Maris *Heri, Bimaris.*

In Antiochia Victoris. *Antioci, Victoris.*

Adriadi *Adriani.*

Saturnini. Iuſti. Syriæ. Saturni. Martini *In Antiocia. Saturnini, Martini.*

Chariatonis *Chariotonis.*

Sathyri. Marcij *Saturnini, Martij.*

6 Victuri, & Neocepuli *Victurini, & Neochepuli.*

Mercuri. Perpetua *Mercuri. Item Claudiani, Perpetuæ.*

Saturni Carſi. Nicephori. *Nicomedia Saturni, Caſſi, Victoris cum alijs duobus, Papiæ, Nicephori.*

Filatagoniæ *Filaſagoniæ.*

Sattiri *Item Sattiri.*

Plamſagionii Petroni *Plamſagonij, Italiæ. Petroni.*

7 Iocundi. Seruani. *Iocundi, Saturnini, Seruani.*

Dandæ. Leunucæ. Sutundæ. Artaxi. Quinti. Neſtoris. Secundi. Ferri. Occatus. Idem Dandæ. *Dandi, Leonuoi, Secundi. Artaxi, Quinti, Neſtoris, Equini, Saturnini, Reuocati, Secundi, Ferri, Ocatus. Item Dandæ.*

8 Heremæ. Felicitatis Orbanilli Epiſcopi. *Heromæ, AErome, Felicitatis, Orbani, Cyrilli Epiſcopi.*

9 Deficit in fine laterculi in cod. Bl. additio S. Ansberti.

10 Inter Palatinum, & Firmianum additur etiā in cod. Bl. Fontinellenſis lacinia, & Sāсto Ansberto additur titulus Epiſcopi, & Confeſſoris.

Gaiperi. *Gaipeni.*

11 Eunuci *Eunuchi.*

12 Egdoni presbyt. & aliorum VIIII. *Eggedoni presbyteri, & aliorum VII.*

Sofogatorum *Suffocatorum*

& Nethar *& Neonas*
Iohandi. *Iohannis*
& in Albya Syluani. *Andi, & in Albua Salniani.*
Rigini *Rugini*
Modeſti presbyteri Zoſimi presbyteri *Modeſti presbyteri, Domiciani presbyteri, Zoſimi presbyteri.*
Zmirna *Smirnæ.*
13 Macedoni. Mitritiæ *Mathedoni, Matriciæ.*
Sillui-Baſillei *Salui- Baſiliſſæ.*
Parti frigiæ *Partis frigiæ.*
Heſtoris filiæ *Horis filæ Virginis.*
Niſithei. Nimphadobæ Arabiæ *Miſithei, Nini Padobæ, Arabæ,*
Duoni- Scaleruæ. *Duomi, Seallerie*
Ftonimi- Siluani, *Fromini-Saluiani.*
14 Nabotis mart. Prontonis *Naboris Mart. Frontonis.*
In Theſſalonica *In Thera lonica*
15 Luci Epiſc. *Lucini Epiſc.*
Salutoris *Salutaris*
deeſt in cod. Bl. memoria vtriuſque S. Iacobi Apoſtoli
16 Aſpiphodati *Aſclipiodoti*
17 Ianuariæ. *Ianuarij*
Marinę. Marię. deeſt Marina in cod. Bl.
Teuduli Diac. *Teodoli Diac.*
18 Vunepti *Nuuepti*
Pamponi *Tampony*
Quartini *Quarti*
Generoli *Iemſoli*
Uogonueti *Vogonueti*
Aplis *Aprilis*
19 Lucilli- Friſciani. *Lucelli-Fiſciani*
Pomoeni. Ioſeni *Pomeni, Ioſeri*
Quinti Quintili. deeſt Quintilus
Vonetę *Bonoetæ*
20 Valentini *Valenti*
Fontanella depoſito Vuaframmi Epiſc. *Fontanella Monaſterio dep. S. Vulframmi Epiſc.*
21 S. Benedicti Abbatis memoria ita in cod. Bl. habetur in fine laterculi. *Capua Caſtro Caſino tranſitus S. Benedicti Abbatis.*
Chotinionis. Nonuni. *Chotini, Bonis, Nomini*
22 S. Pauli Epiſc. *S. Pauli Conf.*
Decronis. Arionis *Decroni, Orionis.*
23 Agatonis. Fidelis. *Agatus- Item Fidelis*
24 Firoſi. Duorum *Phyſon, Duori*
Saturnini- Salutaris, & aliorum XV. *Saturnini-Salitoris & aliorum XVI.*
25 Deeſt paſſio S. Iacobi Apoſtoli, & alia de Annũciatione ita initio laterculi ſignatur *Adnuntiatio S. MARIAE per Angelum*
Victorinę Euphraſtę. *Victurini- Eufrathæ*
& CCC. Mart. *& CCCC. Mart.*
Iuuini Burgo *Iuuini Burgũn*

26 in Cimiterio Uia. *In Cimiterio eiuſdem Via.*
In Eraclea *in Aracleo*
Maximi-Hyrmi *Maxime-Irmi.*
27 Pennari. Succeſſę *Pinnari, Succeſſi*
31 Lacinia tranſmutationis SS. Vuandonis Abb. Asberti, & Uualfranni Epiſcoporum additur in fine.

Aprilis

Die 1. Paſtini. Quintiniani. *Partini, Quintiani.*
Ciuitate Victoris *Ciuitate item Victoris*
In Ægypto Sanctorum. *In Ægypto paſſio SS.*
2 Et aliorum III. *Et aliorum IIII.*
Theudoli. Agathopi *Theodoli, Agathopi*
Niceti Epiſc. *Niceti Epiſc. & Conf.*
3 In Nicea *In Sicia*
Paſſerati. In Mirca. *Pancrati. In Miſia.*
Paleſtinæ *Paliſti*
Ampliuni *Ampliani*
6 Hermei *Hærenei*
Quiriacæ-Secundæ. *Quiriaci-Secundi*
& aliorum XL. *& aliorum XI.*
Seraſionis. Ammoni *Seraſionis Lectoris*
Apricis-Tegulianæ *Parcij-Thegulian*
7 Machari. Maximi *Macarie, Maximæ*
Piluti *Peluti*
8 Mecari-Pinnari *Macari-Pinari*
9 Natal. VII. Uirg. *Natal. VII. Virginum Canonicarum*
10 Poſt Conceſſum additur *cum cæteris Sanctis, & Domnini Epiſcopi.* Reliqua omnia deſunt in cod. Bl.
11. Deſunt hac etiam die omnia vſque ad *In Salona Dalmaciæ.*
& militum VII. *& milia VII.*
& Dalmati. deeſt in cod. Bl. ſicuti infra poſt Euſtorgium Presbyteri titulus, & nomen Neſtoris.
12 Maior vtique in hoc laterculo comparet lacuna. Pro Agazone Agathonẽ, & pro Heſtula Herulam, pro Secundo Secundam, pro Butto Inittum legit, & poſt Titianum *Item Victoris,* ſed poſt Sirillam ſexaginta ſex nomina Martyrum deſiderantur.
Vnapingua *Vuapingo*
Coſtantini *Beati Conſtantini*
Cyrillæ-Iſtialis *Cyrilli-Stialis*
Migginæ. Acutinæ. *Miginæ, Item Acutinæ*
& alibi Eufemiæ *Euphimiæ*
Primæ *Primi*
13 Arozzoniæ *Aro Azatoniæ*
14 Tiburtij- Pertinæ. *Tiuorti-Fruntinæ*
Tatuli *Tituli*
Tranſitus Domni Lamdiberti
Depoſitio Landiberti
Aiurni. Domnæ *Vurni, Dominæ*
Item Optati. *& alibi item Optati*

A rcillai

Arcillai- Prontini. *Archilai-Frontini*

15 Arcillai *Archelai*

& Dioninæ *& Deonina*

deeſt in cod. Bl. interpolatio de SS. Paterno, & Scubilione

In Audia Galati. *In Tandia Galacia*

Arcilati-In Spaniæ. *Archelai-In Spanijs*

Fortunati- Gorgij. *Furnati-Giorgij*

qui Priuate *qui Briuate*

16 Leoni Diaconi. Lotæ. *Leonedis, Lotæ*

Caritonæ, Celeſtæ. *Caritons Caliſtæ*

Callinæ. Municiæ *Gallinica, Moniciæ*

Bariliæ *Baſiliæ*

In Ponto in Sclacelli. *Inſcla celli*

Fauſti, Fortunati. *Fauſti, Felicis, Fortunati*

Goamali. Partiali. *Gumali, Parcilai*

Leone, Diſmicæ *Leonedis, Micæ*

17 Barucis, Quintj *Baruch.* deeſt Quintus in cod. Bl. ſicuti Fontanellenſis interpolatio, & ſequentia verba. Item in Africa

Meconi *Meceoni*

18 In Salonica *In Salona*

Anchiæ *Antiæ*

19 Deeſt initiò lacinia Fontanellenſis.

Hermonis *Hermogenis*

Heladij. Hermogenis. *Heladij, Serciani Hermogenis.*

cum alijs duo. *cum alijs duobus*

20 Cornilix *Comilæ*

In Cœmeterio Militario. *In Ciuit. miliario.*

In fine additur in cod. Bl., alio, ſed vetuſto charactere, *& natal. S. Geneſi mart.*

21 Fortunati-Oratoris. *Furtunatæ-Aratoris*

22 S. Philippi Apoſtoli. deeſt Apoſtoli

Quiriaci *Quiriciaci*

23 deeſt in cod. Bl. S. Georgij

Romæ Naboris. Item Vitalis. Item Felicis. *Roma Naboris. Item Siluij, Itē Vitalis, Item Felicis*

In fine laterculi additur. *& commemoratio Georgij, & Sancti Pulionis*

24 Coronatæ *Coronæ*

Fortuni *Furtunati*

Poſt Siluanum deeſt *Item Siluani*

Vrbani. Fortunatæ *Orbani-Fortunæ*

Ianuarij. Secundi *Ianuarij item Secundi*

Vrbani, Luci. *Vrbani, Herus, Luci*

& hac die *& hunc diem*

numero XXIIII. *numero XXXIIII.*

& commemoratio Georgij &c. deeſt in cod. Blum.

25 In Africa Nobil. *In Africa Nubilis*

Ruſtici Epiſc. *Ruſtici Epiſc. & Conf.*

26 deeſt in cod. Bl. Recharius Conf.

Pollionis- Germiani. *Pullionis. Germiani*

27 Anchini Epiſc. *Ancini. Epiſc.* in cod. Bl. deficit Eppedius presbyt. fortaſſe eſt qui poſt Hilpidiū ita addditur *Heppei presbyt.*

Aiouiæ. In Capia. *Aluinæ, In Capria*

Caſti Diaconi *Capti Diaconi*

Huſandi Pāni. Priami. *Huſandi Priani*

cum alijs VII. Gemilliani. *cum alijs VI. Gemellini*

Thimiæ, Mauri, Atti. *Thimicæ, Mauri Atti Diaconi.*

28 in cod. Bl. deeſt natalis S. Vitalis

Aſtodis. *Afrodiſi*

Prouintia Numidiæ. *Prouinčia Dum-Mediæ*

Manili. Luciani; Victurini. *Donati Maurini, Lucati, Victuri na*

cum alijs CLX. cum alijs *CCLX.*

Ciuitate S. Euſebi. *Ciuitate depoſ. S. Euſebi*

29 Codomoni. Baſili. *Eodoinoni, Baſeli*

Pagatæ-& Peroſinum *Bagatæ-Perſinum*

Benoniæ *Bononiæ*

30 Maioricæ. Victoris *Maiorica, Item Victoris*

Rogati. Felicis *Rogati. Item Felicis*

Secundini Epiſc. *Secundiani Epiſc.*

Afferodi-Marciani. *Affrodi-Mariani*

Poſt Caſſium in cod. Bl. deſunt nomina Faſili, Florenti, Demetrii & additur. *Sterili,* & poſt Criſpinum *Item Criſpini*

Diodori *Diodri*

Saturninæ *Saturnini*

Monaſteri tranſlat. Eriberti Epiſc. *Monaſtyrio depoſ. Erimberti Epiſc.*

Maii

Die 1. De initio prædicationis *Initium Prædicationis*

In Africa Hierapoli natalis SS. Philippi Apoſtoli. Quintiani *In Africa natalis S. Philippi Apoſtoli Iacobi, Quintiani*

In Gallia Nanti &c. deeſt hæc lacinia in cod. Bl.

Saturnini. *Saturninæ*

Serienti Epiſc. *Orienti Epiſc.*

Becora *Begorra*

2 Caleſtini- Felicis. *Germani, Caleſtini, Felicis*

Cetici-Bellaci *Caetini-Bellapi*

Sanciani presbyteri *Sciani presbyt.*

3 ab Helena *ab Helena Regina*

4 In Nicomedia natal. S. Seneſij. Antonij *In Nicomedia Antoniæ*

Inter Felicem, & Romanū deficit in cod. Bl. nomen Vrbani

In Nuricopenſe locorum *In Nuricore penſe loquorque*

Corporum S. Codomi Diac. & Conf. in Baſilica S. Amatoris. *Corporis Sancti Corcedomi Diac. & Conf. In Baſilica S. Amatorum, Eutimi Diaconi*

5 Euthimi Diaconi memoria in cod. Bl. eſt ad finem antecedentis diei

Arcilai

Arcilai *Archelai*

In fine laterculi additur diuerſo ſed antiquo charactere *Aſcenſio Domini.*

6 Celebritas S. Mathei, & initij Martyrum deeſt in cod. Bl.

In Gallia Ciuitate. *In Galliis Ciuitate*

Heliodori-Mediolahi *Hilidori-Mediolano*

Marſuni-Domuli. *Maſſimi-Domoni*

Poſſibilis *Poſſibi*

Poſt Maſſillam vſq; ad Autiſiodorenſē Epiſcopum Valerium ſilent in cod. Bl. viginti quinque Martyres, in libris noſtris nominibus expreſſi, præter plures anonymos.

7 Inſignis etiā lacuna adeſt in cod. cod. Nonis Maij; vbi pro Eutherio ſcribitur Euthetius. Deeſt titulus Epiſcopi in Auguſtino, tertio loco reperito; & pro Gagio, & Antio vnicum nomen legitur *Gagaute*. Sed à Marciale vſq; ad Tunidum ſexaginta quatuor nominibus in libris noſtris expreſſos Martyres antiquus librarius expunxit.

Floriani *Floridiani*

Euſtuci *Euſtu*

Paſſio S. Gorgij. *Paſſio S. Iorgij*

8 Fortaſſe etiam longioris laterculi pertæſus antiquus librarius ſparſim in hodiernis faſtis codic. Blum. plura martyrum nomina decurtauit: aliqua interim varia ſignamus

Maiæ *Marcie*

Poſt Iohannem ſequentes nouē Martyrēs codicum noſtrorum in Bl. deſiderantur, ſicut Niger, Ruſticus, Felicia, Datiua, Turianus, Datica, Gundonius. Pro Honeſto Honeſtam, pro Tertulo Tertulam, pro Cæleſtina, Celeſtinum, pro Aiala Stjalam, pro Fortuna Fortunium, pro Sido Tidum, pro Hereuſo Bereusū, pro Matronida Matronā, & pro Citino Chitinū retinet. Interim etiam deficiunt alter Victor, Cenerus, Rogatus, Donatus, alter Rogatus, Saturninus, alter Rogatus, Saturnina, Rufus, & alter Victor.

9 Pro Tarſo Ciliciæ malè ſcribitur *Tarſu Cilic*-deeſt in cod. Bl. Mediolanenſis Apoſtolorum celebritas

Promoli *Promoli*

10 Efimaci *Epimaci*

Et Maioris Coni *& Maioris Confeſſoris*

Probati-Lucellæ. *Probatæ-Bucellæ*

Iterum codex Blum. lacunas patitur.

Poſt Dionem deeſt Acacius, & poſt Zenonem quatuordecim martyres deſiderantur, niſi pro Silicio Cilicius exhibeatur.

Poſt Sacuſam, & Bonoſam deeſt Victurina; Poſt Maiulum, non Matulum deeſt Maxima, & Ianuarius, deinde poſt Saminum vndecim cælites omittuntur, ſicuti poſt Ianuariam Fortunata, poſt Theclaciā Donatus. Pro Secundo tamen, Secundam. & pro Saturnino, & Donato, Solutorem reddit, pro Cotideo Goddeum, pro Marciano Marciam, pro Fortuno Fortinū, pro Piriaco Birocium, pro Ianuario Ianuariā, pro Satira Saturā, pro Tuia Tinam. Poſt Victorinam rurſus vſque ad Zebbetiani ſexdecim Martyres incuria librarij omittuntur.

Saturnæ. Cyrilli. *Saturnæ; item Cyrili*

11 In Sirnti-Fortunatæ. *In Sirmia-Fortunati*

Septuni, Comini. *Semtimi, Commini*

Achelli. Sipponi *Achilli, Sipponiæ*

Epimini *Pamini*

Epiſcopi *Epiſcoporum*

12 Achillei, & S. Prancratij. *Achillei fratrum, & nat. S. Pancrati*

& Rotheris Uirginis. *& Soteris Virginis*

Sotheris *Rotheris*

Moyei *Moyſei*

In Africa Pancrati. *In Africa Prancati*

13 ſuperaddita in medio laterculi S. Seruatij memoria ita in fronte cod. Bl. ſcribitur. *In Tretecto depoſitio Sanctiſſimi SERVATII Epiſc. & Conf.* & præterito Ciuitatis Alexandriæ nomine poſt Alrodiſium Agrippā nō Agriſſam legit, ſicuti pro Grippo Griſſū Alexandri. Traiecto &c. *Alexandriæ Agippæ Ageris &c.*

S. Marcellini Epiſc. *S. Marcelliani Epiſc.*

14 Audacti *Adaucti*

Sanctorū CCCIIII. Sanctorū CCCCIIII. cum S. Cyriaco *cum Sancto Cyrico*

dedicatio Eccleſię, ac Regulę. *dedicatio Eccleſia Sanctæ Acrecula*

15 Chotitiæ- Cyriaci *Chotidie-Cyrici*

Anduci-Diuniſiæ *Andrei-Diuniſe*

Protece Epiſc. *Præcece Epiſc.*

16 In Euſarea. *In Cæſaria*

Heracri-Manerini *Heracli-Manercmi*

Declitiano *Diocliciano*

Guiono *Gaiono*

S. Peregrini primi. *S. Peregrini primi Epiſcopi*

17 Pathyni-Minerei. *Parthini-Mineris*

18 Cerron-Hermon. *Ceſſon-Hermone* qui multum *qui multa*

Euſuchi-Egipnæ *Efuchi-Æginæ*

19 Patemi. Galigori *Paterni, Galitori*

Incidi-Poliocli *Indici-Puliochi*

Emili. Preteſtati. *Emili, Baſili, Preteſtate*

20 Marcellonæ *Marcelloſe*

Via ſalaria *Via ſalutaria*

Nuſce-

Nuſcæ- Saudeli. *Nuſta-Baudeli*
& Fauſtini Epiſc. *& Fauſti Epiſcopi*
Augſtregiſſeli Epiſc. *Auſtregiſeli Abbatis*
21 Poliæ. Eutici Diaconi. *Poli. Eutici Diac.*
Politæ. Viti. *Poli. Euiti*
Victori *Victuriæ*
& alibi Nat.S.Matthiæ Ap.deeſt in cod.Bl.
Depoſitio Pauli &c.*Depoſ.Beati Valis preſbyt. & Confeſſ.* & alio charactere *Natal. S.Valentis Mart.*
22 Inter Emilium,qui dicitur Emelius,& Plaſſium,qui dicitur Blaſſius,in codice Blumanio,hæc Martyrum nomina adduntur.*Cotti, Rogati, Maxenti, Felicis, Ianuarij, Conceſſi, Albini, Rogatiani. Item Caſti, Item Emeli*, qui Romæ, non Africæ tributi in noſtris libris deſiderantur. Additur etiam in fine. *In Ciuitate Traiecto dedicatio Baſilicæ Sancti Michaelis Archangeli*
23 Aptoni Baſili. *Optoni, Baſeli*
Item Aptoni *Item Optoni*
Emiliæ-Almeridæ. *Emeliæ-Almiridi*
24 In Iſtria *In Stria*
Zeoli-Timiſſi. *Zoeli Timini*
Striæ *Stitæ*
25 Sentiani *Sentiatæ*
Dep. Dionif-Epiſc. *Dep. Dioni Epiſc.*
Septimi. In Epheſo Iohannis Apoſtoli. Saturnini. Saturi-Timidi-Sciali *Septimi. In Epheſo Saturnini, Saturi-Timini-Staali.*
26 Anteon. Quadrati *Antemi. Quatrati*
In Tutuaratinæ. *In Tuturtina*
Feliciſſimi *Feliciſſimæ*
Mauri. Saturi. *Maurini Item Saturi*
Themedi *Thomedi*
Quociaco *Quotiaco*
innumera multitudine.*numera in multitudine.*
27 Presbyteri, & aliorum. *Presbyteri,Euangelij, & aliorum*
Sciabili *Stiabili*
28 Zotoli-Nonna. *Zetoli-Nonni*
Piriani- Ance *Priani-Ame*
Vſoriæ. Vippia.*Vrorie, Viapia*
Colloniæ-Comini *Cillonia-Commini*
Flumini. Item Marcianæ *Flumini, Marciani*
29 Pulliemi-Carchi *Pullieni-Carelli*
Alexandri Martyris. *Alexandri, & Martyri*
30 Natalis Sici. *Natalis Sanctorum Sici*
31 Natalis S. Petronillæ. deeſt in cod. Bl.
In Ciuitate Sytha· *In Ciuitate Sirtha*
Donatianæ *Donatianæ*
& Martiniani *& Martiani*

In ciuitate eorundem. *In Ciuit. earundem*
Victoris- Ciliciæ *Victuri-Cicilie*
Item Germani.Siluani *Item Germani.Item Siluani*
Leuticæ-Fortunatæ *Lauticæ-Fortunati*
Tertuli *Tertulæ*

IVNII

Die 1. Acuci Regis. *Aucia Regis*
Ciciliæ-Coteuſi. *Cecilaæ-Coteuſæ*
Caſſæ-Quietiæ *Curræ- Quieta*
Donati. Martiani *Donati, item Marciani*
Ianuariæ *Ianuarij*
Nouellæ. Item Ianuarij, Goſiæ. Fedoſæ Victorinæ.Matronæ.*Iannis, Sotiæ, Foedoſæ, Matronæ*
Poſt Matronam viginti duo martyres deſiderantur in cod. Bl.
Hortinſi. Item Saturnini. Melchi.*Hortinſi, Malchi*
Poſt Siluanum,Quintinum,& Feliciam pro Sillefa, Silleſam præfert cod. Bl. & omiſſis altera Ianuaria, Fortunata, Victoria, Mariam exhibet, & præterita Prima, Gemellinam numerat. Deinde omiſſis quindecim Martyribus, Meloſam, Metunum, Moloſum recenſet, & alijs ſex relictis Surdidam adſert. Ita decem alijs ſilentio inuolutis, Publium cum alijs CXX, Lupũ cum alijs XIII. enunciat, ablatis interim ad Iohannem, & Maximum viginti Martyrum nominibus. Maximam tamen pro Maximo ſignat, cum anonymis LXXV. & Claudio Epiſc. Viennenſi.
2 Interpolatam detruncationem pariter exercuit librarius cod. Blumanj 4. Non. Iunij. Marcellini presb. *Romæ Marcellini presb.*
In Cãpania Eraſmi martyris memoria non adeſt in fronte codicis Blum. In quo Thomocum ſequitur Rogatus &c.
Maximi *Maximæ*
Pauli. Rauli. Iuliæ. deeſt Raulus
Florentinæ *Florentini*
Flauiæ.Matronæ *Flauiæ,item Matronæ*
Fortunati-Tertullæ. *Fortunata-Teſtulæ*
Euanci-Samnatræ *Euantia-Sammata*
Maſculæ-Datuli *Muſlulæ-Datulæ,*
Item Maximæ. Caſtulinæ. *Item Maximæ. Item Felicis, Tertullæ. Caſtulinæ.* Deeſt deinde Dontola in cod. Bl. & pro Samina legitur Sarmina. deeſt etiam altera Iulia, & poſt Honoriam quatuor ſequẽtes Martyres cod. ille ſilet, & poſt Calponiam omittit Extricatam,& Saturninam,& poſt Cæſonam, & Primoſam, alijs tribus prætermitis

ritis Fauſtum, & Fonteum ſignat, & poſt alios quatuor omiſſos refert Ianuarium, & Adiutorem. Ita neglecta Fortunata, pro Nominatia Nomitiam ſcribit, cui ſine Rogata, Victoria, & Donata ſociat Mauorũ, Primam, Tunninum, Senetionem, Marcianam, Nondinarum, Caſtum, Datum, Piſcinam, Caſtulum, Victurianum, Ninam, Nundinum, Ceciliam, Marinam, Lucioſam, Forminam, amputatis interim, qui in codicibus noſtris interponuntur Poſſina, Vrbana, Ianuaria, Iulia, Florentina, Victoria, Saturnina, Felicia, Maxima, Prima. Poſt Forminã etiã duodecim nomina Martyrum decurtantur, & poſt aliã Saturninã, non Saturninũ *cum alijs*, non XLVIII, ſed *XXVI.* alios ſex Martyres nominatim expreſſos tacet. Thamati, Honorati, Seleuci, Porphiri, Paphili, Paleſtini, Rogatæ. Lugduno Galliæ XLVIII. Martyr. *Thamati, Seleuci, Pamphili.*] *In Campania Heraſni. Lugduno Galliæ XLVII. Martyres*

Hi ſunt, qui in Cæſarea ſpiritum reddiderunt *Hy ſunt, qui in carcere ſpiritũ reddiderunt cum alijs XVII. Martyr.*

Neque adhuc à detruncatione librarius abſtinuit, decem enim, & octo in Martyrologio noſtro computati in codice illo deſiderantur, & fortè ſunt, qui tantum corrupto numero XVII. indicantur.

Lugduni Vincentij. cui ante Epagatum, & Emiliam, ſiue Ameliam ſex martyres ſociantur prætermiſſi in cod. Bl. ſicuti poſt Epagatum, & Emiliã deſideratur Donata.

Barbarini *Barbaruni*

Humati. Euaſi *Humati*

Honoratæ. Rogatæ. *Euaſi*

3 Papo. Zinei & aliorum CXLII. *Papo Zinci & aliorum CXLVI.*

Sãcte Iulianæ Virginis. *Sãcti Iuliani Mart.*

Deſunt in cod. Bl. Nat. S. Thomæ Apoſtoli, & parùm infra nomina Vrbani, & Felicis.

Uictorini-Paulæ *Victurine-Paulie*

Victorinæ Siluani. *Victurine, Siluane, Siluani*

Papori *Napori*

Emiriti Fructi *Emirite, Sexti, Fructi*

Titonij *Titorij.* Donati, Ianuarij Seneſi Honorati. *Donatæ, Iannaria Seuera, Ianuarij, Honoratæ.* Maturi, *Matura.* Obercæ *Oberei.* Valeriæ, Siluani, Veneriæ. *Valeriæ, Felicis, Veneriæ*

Veranti *Verani.*

Siluani cum alijs XCIII. *Siluani cum alijs LXXXIII.*

Emeritæ, Septimini. Saturnini, Amaſi, Oraſi. *Emeritæ, Septimini, Oraſi, Saturnini, Amaſi*

4 Iuliæ Saturninæ. deeſt Saturnina in cod. Bl. & aliorum XX. *& aliorum XXII.*

Natalis S. Pieti *natalis S. Picti*

Expergenti-Ruſtuli *Erpegenti-Ruſtichi,*

Iei Aconi Mones. *Ieiaconi Momnæi*

In Sabaria Ruſtuli *In Sabaria ciuitate Ruſtuli.*

5 Iappæ-Ruſtiani. *Fappæ-Rutiani*

Candidæ - Feliciani, Fortunati. *Candidæ -Feliciana, Fortunatæ.*

deeſt in cod. Bl. additio S. Bonifatij Epiſc.

6 Alexandri Donati. *Alexandri, Alexandriæ, Donati.*

Poſt Claudium Epiſcopum additur *Gracinopole Cerati Epiſcopi*, qui in M. noſtro memoratur initio diei ſequentis.

7 Pauli. Fortunati. *In Begarecium Pauli Furtunati.*

Acaci Monãc. *Chacaci Mon.*

Poſt Spiſinam deeſt in cod. Bl. Quirillus, & additur poſt Lucianum Martyrẽ, *& Paſſio Bonifacij Epiſcopi, qui paſſus eſt in Vueſtrachia.*

8 In ciuitate Doreſtoro. *In ciuitate Doroſtero*

Natalis Sancti Uitici *Natalis Vitici*

Carolapis - Saluſtiani *Carolapidis - Sancti Luſtiani*

Nazari in Cæſarea Doroſtoli. Marciæ. *Nazari. In Doroſtoli Marcia*

Ianuariæ. Donate. Spinæ *Ianuaria, Helij, Donata, Spiſina*

Medardi Epiſcopi, additur *Confeſſoris*

9 In Gallia Popeie. *In Gallia Pompeia Martyris.*

10 Romæ mil. . . . Baſilidis. Auriſi. *Roma mil. Baſilidis Auſiri.* Ianuarij, Caſſiani deeſt nomen Caſſiani

Sancti Zachariæ. *Sancti Macharia*

11 & tranſlatio corporis. *& alibi tranſlatio corporis.* Et Sanctorum Naboris, & Felicis. *& alibi natalis Sanctorum Naboris, & Fecis.*

12 Romæ Aureli Baſelidis. *Roma Aurili Mil. V. Baſelidis*, & alio antiquo charactere *Cirini, Naboris, & Nazarij.*

13 Deeſt in cod. Bl. natal. S. Bartholomei

Romæ Feliculi. *Roma mil. VII. Feliculi.*

14 In Pagacia. *In Pagia.* Antoni. *Anteoni.*

15 In Doroſtori. *In Doroſtoro.* In Aquileia Cantiani. Potiti. *In Aquileia Santiani Protiti.* Cantianæ *Cantiani.* In Lucana natalis Niuiti. *In Lucana Niuit.* Cantiani *Canciani* Cantianelli *Cantianella.* In Sicilia natalis Sanctorum Viti. Modeſti, & Creſcentiani.

Digitized by Google

ni. *In Sicilia Sanctorum Modeſti*, *& Creſcentis*

16 In Sicilia Saturnini. *In Sicilia ciuitate Saturnini.* Quiriaci, & Iulittæ. *Cyrici*, *& Iulitæ.* S. Similini *S. Similiani*

17 Quiriaci. *Romæ Quiriaci.* Aurelia Ciuitate *Aurelianis ciuitate*

18 Emili-Marij. *Emeli-Mariæ*

19 In Fiſcamno Monaſt. dep. Childeomareæ. *In Fiſcāmo Monaſtbirio Childomaræ.*

20 Ciriaci *Cariaci.* Fontanellenſis addito eſt in fine laterculi cod. Bl. cum titulo Confeſſoris.

21 Pellici *Bellici.* In Sicilia Rufini. *In Sicilia ciuitate Rufini.* In Ceſaria depoſitio S. Euſebi Epiſcopi. *In Caſſaria dep. S. Euſebi Epiſc.* additio interlinearis inter Sterciam, & Hieriam in cod. Bl. habet *Albani Mart.*

22 Gandalici *Gantalicæ.* Deeſt celebritas S. Iacobi Alphei. Nola Paulini. *Nola natal. S. Paulini.* Depoſitio Sanctæ memoriæ Nicei Epiſc. *Alibi dep. Sanctæ Memoriæ Nica Epiſcopi.*

23 Deeſt Inuentio corporis S. Quintini. Aliſi *Alicis*, & in fine additur *Ezenzani Lectoris*

24 deeſt nomen ciuitatis Sebaſtiæ, & memoria S. Ioannis Euangeliſtæ in Epheſo

25 Elegi potius paruum laterculum cod. Bl. dare, quam differentias notare. *Theſſalonica Lamtani*, *Theſſaulonicæ. Et in eadem ciuitate Luceiæ Virginis, & Aceiæ Regis.*

26 Emeriti *Emeretæ.* deeſt Agathon, & SS. Ioannis, & Pauli natalem in fine ita ſignat cod. Bl. *Romæ paſſio martyrum Iobannis, & Pauli*

27 Criſpini. Criſpiniani. *Criſpi Criſpiani.* Creſcentis. Miliani *Criſcentis, Iuliani.* Nouantiani. *Nouaciani.* Ziddini. Hinnuſtici. *Zeddini, Felicis, Hinnuſtici.* Tuſci. *Tuccæ.*

28 Fabiani. Elaphi *Fabiani*, *Felicis*, *Elaphi.* Aſtecij *Aſtefyi.* Phyſocius præmittitur Apollonio, & Amphamoni. Seneri, *Sereni* Paſteſi. *Paſtaſi.* Pheſci. *Pheſici.* Ambeniari. *Ambemari.* omittuntur in cod. Bl. Dioſcorus, Turbannus, Capitulinus, alter Orion, & Simirai, Sinirus dicitur; quemadmodum Leonidus, Leonus, Hereneus Epiſcopus Herenus, Potamiena, Potamiema ſcribitur, preteritis altero Leonide, Plutarcho, Sereno, & Marcella.

29 Nauatiani, & aliorum DCCCCLXXX. *Nenatiani, & aliorum DCCCCLXXVII.* omittitur in cod. Bl. natalis Sanctorum Simonis, & Iudæ

30 Italiæ Curſici. *Italiæ Gelati, Gittæ Curſici.*

In Agrippina Aſchimi Paphili; *In Agrippinæ Aſclini, Pamphyli.*

IVLII

die 1. Luciæ Virginis. *Luceiæ Virginis.* Poſt Proceſſum deeſt Martinianus. Cum alijs VI. & aliorum &c. *Cum alijs VI. Orion cum alijs VIII. & aliorum &c.* Idonij cum alijs. *Idoni cum filijs.* Leoni Epiſcopi *Leontij Epiſc.* deeſt memoria S. Simonis, & Iudæ; & pro Separco ſcribitur Eparcus

2 Ad diſcrimen agnoſcendum breuem ſed vberiorem cod. Bl. ephemeridem apponimus. *Romæ Damaſi. & mil. II. Proceſſi Marciani, Caleſti, Natal. Euti, & dep. Mel..ade Pape, Heſicij, Amidæ, Amigradi, Arixi. Turonus S. Monegunda Conf.*

3 Menelai. Cyrilli. *Menelai, Cyrionis, Cyrilli.* Cyrionis. Honeſtis. In Tharſo Serenæ. *Cyrionis, Horeſtis. In Tharſo Seueræ.* Strategi. *Stratei.* Paſeni. *Partheni.* Euſemię, Acaci. *Euſimiæ Accaci.* Triphoni. Menelai. Cerealis. Heracli. *Tropon, Menelai, Cerialis Beraclæ.* Iulianę-Heliodori- Amminiti- Martiniani-Cyoni. *Iuliani- Hiliodori- Aminui- Martyri, Amichioni*

4 S. Iocundiani in Syria. *In Africa Iocundiani, In alto... miſſi. In Syrmia.* cum alijs XXV. *cum alijs XXX.* Martini Epiſcopi. *Martini Epiſcopi, & Confeſſ.* Beturicę &c. *Beturina Ciuitate nat. S. Lauriani Epiſc. & Confeſſ. & Mart.*

5 Meroni. Macrini. *Meronæ. Magrini. Item Rodoſiæ.*

6 Arithonis. *Arithoſi.* Omittuntur in cod. Bl. octaua Apoſt. & poſt Amandum Sichctis, & pro Legontito ſcribitur Legontius

7 Codomuni. *Eodomuni.* Patherni. Parmi. Ammias. Pidinij. *Parthemi, Parni, Animias, Pinidij.* Alexandri. *& alibi Alexandri*

8 deeſt In Auſtria &c. In Sirminia. *In Syrmia.* In Ceſarea Procopi. *In Caſarea Cappadociæ. Procopi.* Pramiati-Eladij- Eleti- Apoſupius cum alijs XVIIII. *Pranchati- Elachij- Elenti- Apoli. Pini cum alijs XVIIII.* Antheologi-Agreti. *Antheoloci-Egreſti*

9 Rufini. Euangelij. Agniti. *Roſinæ, Euangeli, Vriſi, Agnitis.* Vitatilis *Vitalis*

10 Pręcedit in cod. Bl. *Romæ Priſcillæ, & natalis Sanctorum VII. Germanorum.* Inter Pręteſtatum, & Proculum, mediat, *& S. Ianuarij.* Fromedi- Aniceti- Ateri- Ualenti- Caſtri. Creta, Pollani. *Tromedi- Aniciti- Azeri- Valentini- Caſtrici, & Apolloni.* Ianuarij. Marini. *Iannarij, Marinæ*, & Militum XII. *& alibi milia XII.* Milionis. Ioſomodis. Antoroni. *Milionis, Diomedis,*

 Anto-

ritis Fauſtum, & Fenteum ſignat, & poſt alios quatuor omiſſos refert Ianuarium, & Adiutorem. Ita neglecta Fortunata, pro Nominatia Nomitiam ſcribit, cui ſine Rogata, Victoria, & Donata ſociat Mauorũ, Primam, Tunnimum, Senetionem, Marcianam, Nondinarum, Caſtum, Datum, Piſcinam, Caſtulum, Victurianum, Ninam, Nundinum, Cetilianu, Marinam, Lucioſam, Forminam, amputatis interim, qui in codicibus noſtris interponuntur Poſſina, Vrbana, Ianuaria, Iulia, Florentina, Victoria, Saturnina, Felscia, Maxima, Prima. Poſt Forminã etiã duodecim nomina Martyrum decurtantur, & poſt aliã Saturninã, non Saturninũ *cum alijs*, non XLVIII, ſed *XXVI.* alios ſex Martyres nominatim expreſſos tacet. Thamati, Honorati, Seleuci, Porphiri, Paphili, Paleſtini, Rogatæ. Lugduno Galliæ XLVIII. Martyr. *Thamati, Seleuci, Pamphili.* *In Campania Heraſni. Lugduno Galliæ XLVII. Martyres*

Hi ſunt, qui in Cæſarea ſpiritum reddiderunt *Hi ſunt, qui in carcere ſpiritũ reddiderunt cum alijs XVII. Martyr.*

Neque adhuc à detruncatione librarius abſtinuit, decem enim, & octo in Martyrologio noſtro computati in codice illo deſiderantur, & fortè ſunt, qui tantum corrupto numero XVII. indicantur.

Lugduni Vincentij. cui ante Epagatum, & Emiliam, ſiue Ameliam ſex martyres ſociantur prætermiſſi in cod. Bl. ſicuti poſt Epagatum, & Emiliã deſideratur Donata.

Barbarini *Barbaruni*

Humati. Euaſi *Humati*

Honoratæ. Rogatæ. *Euaſi*

3 Papo. Zinei. & aliorum CXLII. *Papo Zinci. & aliorum CXLVI.*

Sãcte Iulianæ Virginis. *Sãcti Iuliani Mart.*

Deſunt in cod. Bl. Nat. S. Thomæ Apoſtoli, & parùm infra nomina Vrbani, & Felicis.

Uictorini-Paulæ *Victurine-Paulie*

Victorinæ Siluani. *Victurine, Siluane, Siluani*

Papori *Napori*

Emiriti Fructi *Emirite, Sexti, Fructi*

Titonij *Titorij.* Donati, Ianuarij Seneſi Honorati. *Donate, Ianuarie Seuera, Ianuarij, Honorata.* Maturi, *Matura.* Obercæ *Oberei.* Valeriæ, Siluani, Venetiæ. *Valerie, Felicis, Venerie*

Veranti *Verani.*

Siluani cum alijs XCIII. *Siluani cum alijs LXXXIII.*

Emeritæ, Septimini. Saturnini, Amaſi, Oraſi. *Emerite, Septimini, Oraſi, Saturnini, Amaſi*

4 Iuliæ Saturninæ. deeſt Saturnina in cod. Bl. & aliorum XX. *& aliorum XXII.*

Natalis S. Pieti *natalis S. Picti*

Expergenti-Ruſtuli *Erpegenti-Ruſtichi,*

Iei Aconi Mones. *Ieiaconi Momnai*

In Sabaria Ruſtuli *In Sabaria ciuitate Ruſtuli.*

5 Iappæ-Ruſtiani. *Fappe-Rutiani*

Candidæ. Feliciani, Fortunati. *Candite-Feliciane, Fortunate.*

deeſt in cod. Bl. additio S. Bonifatij Epiſc.

6 Alexandri Donati. *Alexandri, Alexandrie, Donati.*

Poſt Claudium Epiſcopum additur *Gracinopole Cerati Epiſcopi*, qui in M. noſtro memoratur initio diei ſequentis.

7 Pauli. Fortunati. *In Begarecum Pauli Furtunati.*

Acaci Monác. *Chacaci Mon.*

Poſt Spiſinam deeſt in cod. Bl. Quirillus, & additur poſt Lucianum Martyrẽ, *& Paſſio Bonifacij Epiſcopi, qui paſſus eſt in Vueſtrachia.*

8 In ciuitate Doreſtoro. *In ciuitate Doroſtero*

Natalis Sancti Uitici *Natalis Vitici*

Carolapis - Saluſtiani *Carolapidis - Sancti Luſtiani*

Nazari in Cæſarea Doroſtoli. Marciæ. *Nazari. In Doroſtoli Marcie*

Ianuariæ. Donate. Spinæ *Ianuarie, Helij, Donate, Spiſine*

Medardi Epiſcopi, additur *Confeſſoris*

9 In Gallia Popeie. *In Gallia Pompeie Martyris.*

10 Romæ mil.... Baſilidis. Auriſi. *Rome mil. Baſilidis Auſiri.* Ianuarij, Caſſiani deeſt nomen Caſſiani

Sancti Zachariæ. *Sancti Macharie*

11 & tranſlatio corporis. *& alibi tranſlatio corporis.* Et Sanctorum Naboris, & Felicis. *& alibi natalis Sanctorum Naboris, & Fecis.*

12 Romæ Aureli Baſelidis. *Rome Aurili Mil. V. Baſelidis*, & alio antiquo charactere *Cirini, Naboris, & Nazarij.*

13 Deeſt in cod. Bl. natal. S. Bartholomei

Romæ Feliculi. *Rome mil. VII. Feliculi.*

14 In Pagacia. *In Pagia.* Antoni. *Anteoni.*

15 In Doroſtori. *In Doroſtoro.* In Aquileia Cantiani. Potiti. *In Aquileia Santiani Protti.* Cantianæ *Cantiani.* In Lucana natalis Niuiti. *In Lucana Niuit.* Cantiani *Canciani* Cantianelli *Cantianella.* In Sicilia natalis Sanctorum Viti. Modeſti, & Creſcentiani.

Digitized by Google

ni. *In Sicilia Sanctorum Modeſti, & Creſcentis*

16 In Sicilia Saturnini-*In Sicilia ciuitate Saturnini*. Quirici, & Iulittæ. *Cyrici, & Iulitæ*. S. Similini *S. Similiani*

17 Quiriaci. *Romæ Quiriaci*. Aurelia Ciuitate *Aurelianis ciuitate*

18 Emili-Marij. *Emeli-Mariæ*

19 In Fiſcamno Monaſt. dep. Childeomareæ. *In Fiſcãmo Monaſthirio Childomaræ*.

20 Ciriaci *Cariaci*. Fontanellenſis addito eſt in fine laterculi cod. Bl. cum titulo Confeſſoris.

21 Pellici *Bellici*. In Sicilia Rufini. *In Sicilia ciuitate Rufini*. In Ceſaria depoſitio S. Euſebi Epiſcopi. *In Caſſaria dẽp. S. Euſebi Epiſc.* additio interlinearis inter Sterciam, & Hieriam in cod. Bl. habet *Albani Mart.*

22 Gandalici *Gantalicæ*. Deeſt celebritas S. Iacobi Alphei. Nola Paulini. *Nola natal. S. Paulini*. Depoſitio Sanctæ memoriæ Nicei Epiſc. *Alibi dep. Sanctæ Memoriæ Nicæ Epiſcopi.*

23 Deeſt Inuentio corporis S. Quintini. Aliſi *Alicis*, & in fine additur *Ezinzami Lectoris*

24 deeſt nomen ciuitatis Sebaſtiæ, & memoria S. Ioannis Euangeliſtæ in Epheſo

25 Elegi potius paruum laterculum cod. Bl. dare, quam differentias notare. *Theſſalonica Lamtani, Theſſaulonicæ. Et in eadem ciuitate Luceiæ Virginis, & Aceiæ Regis.*

26 Emeriti *Emeretæ*. deeſt Agathon, & SS. Ioannis, & Pauli natalem in fine ita ſignat cod. Bl. *Romæ paſſio martyrum Iohannis, & Pauli*

27 Criſpini. Criſpiniani. *Criſpi Criſpiani*. Creſcentis. Miliani *Criſcentis, Iuliani*. Nouantiani. *Nouaciani*. Ziddini. Hinnuſtici. *Zeddini, Felicis, Hinnuſtici*. Tuſci. *Tucci*.

28 Fabiani, Elaphi *Fabiani, Felicis, Elaphi*. Aſtecij *Aſtefyi*. Phyſocius præmittitur Apollonio, & Amphamoni. Seneri, *Sereni* Paſteſi. *Paſtaſi*. Pheſci. *Pheſici*. Ambeniari. *Ambemari*. omittuntur in cod. Bl. Dioſcorus, Turbannus, Capitulinus, alter Orion, & Simiras, Sinirus dicitur; quemadmodum Leonidus, Leonus, Hereneus Epiſcopus Herenus, Potamiena, Potamiema ſcribitur, prçteritis altero Leonide, Plutarcho, Sereno, & Marcella.

29 Nauatiani, & aliorum DCCCCLXXX. *Nenatiani, & aliorum DCCCCLXXVII.* omittitur in cod. Bl. natalis Sanctorum Simonis, & Iudæ

30 Italiæ Curſici. *Italiæ Gelati, Gitta Curſici.*

In Agrippina Aſchimi Paphili; *In Agrippinæ Aſclini, Pamphyli.*

IVLII

die 1. Luciæ Virginis. *Luceiæ Virginis*. Poſt Proceſſum deeſt Martinianus. Cum alijs VI. & aliorum &c. *Cum alijs VI. Orion cum alijs VIII. & aliorum &c.* Idonij cum alijs. *Idoni cum filijs*. Leoni Epiſcopi *Leontij Epiſc.* deeſt memoria S. Simonis, & Iudæ; & pro Separco ſcribitur Eparcus

2 Ad diſcrimen agnoſcendum breuem ſed vberiorem cod. Bl. ephemeridem apponimus. *Romæ Damaſi. & mil. II. Proceſſi Marciani, Caleſti. Natal. Euti, & dep. Mel..ade Pape, Heſicij, Amidæ, Amigradi, Arixi. Turonus S. Monegundæ Conf.*

3 Menelai. Cyrilli. *Menelai, Cyrionis, Cyrilli*. Cyrionis. Honeſtis. In Tharſo Serenæ. *Cyrionis, Horeſtis. In Tharſo Seuera*. Strategi. *Stratei*. Paſeni. *Partheni*. Euſemię, Acaci. *Euſimiæ Accaci*. Triphoni. Menelai. Cerealis. Heracli. *Tropon, Menelai, Cerialis Beraclæ*. Iulianę-Heliodori- Amminiti- Martiniani-Cyoni. *Iuliani- Hiliodori-Amiuiti-Martyri, Amichioni*

4 S. Iocundiani in Syria. *In Africa Iocundiani, In alto... miſſi. In Syrmia.* cum alijs XXV. *cum alijs XXX*. Martini Epiſcopi. *Martini Epiſcopi, & Confeſſ.* Beturicę &c. *Beturina Ciuitate nat. S. Lauriani Epiſc. & Confeſſ. & Mart.*

5 Meroni- Macrini- *Merona- Magrini. Item Rodoſiæ.*

6 Arithonis. *Arithoſi*. Omittuntur in cod. Bl. octaua Apoſt. & poſt Amandum Sichetis, & pro Legontito ſcribitur Legontius

7 Codomuni. *Eodomuni*. Pathemi. Parmi. Ammias. Pidinij. *Parthemi, Parni, Animias, Pinidij*. Alexandri. *& alibi Alexandri*

8 deeſt In Auſtria &c. In Sirminia. *In Syrmia*. In Cęſarea Procopi. *In Caſarea Cappadociæ. Procopi*. Pramiati-Eladij- Eleti- Apoſtupius cum alijs XVIIII. *Pranchati-Elachij-Elenati-Apoli. Pius cum alijs XVIIII.* Antheologi-Agreti. *Antheoloti-Egreſti*

9 Rufini. Euangelij. Agniti. *Rofinæ, Euangeli, Vriſi, Agnitis*. Vitatilis *Vitalis*

10 Prçcedit in cod. Bl. *Romæ Priſcillæ, & natalis Sanctorum VII. Germanorum*. Inter Prçteſtatum, & Proculum, mediat, *& S. Ianuarij*. Fromedi- Aniceti- Ateri- Ualenti- Caſtri. Creta, Pollani. *Tremedi- Aniciti- Azeri-Valentini-Caſtrici, & Apolloni*. Ianuarij. Marini. *Ianuarij, Marinæ*, & Militum XII. *& alibi milia* XII. Milionis. Ioſomodis. Antoroni. *Milionis, Diomedis, Anto-*

Digitized by Google

Antoni, Anaciti.

11 Codici Blumanio debemus poſt Ianuarium, & Pelagium non Pelagiam de eorum paſſione ſequentia. *His tormentis ſubduti, qui non ſolum vngulis, ſed & teſta corpora eorum vſque in diem quartum id eadem paſſione habuerunt.* Ne tamen incurioſus librarius nimis daret poſt Militonem triginta Martyrum nomina detruncauit, relictis tantummodo de Romanis martyribus Flauio, Nicaone, Aurilio, Cyrione, & Caſtro. Pro Perdicia Proditiam ſcripſit, & interpolatum *Aduentum* Corporis S. Benedicti in Galliam aptiùs ad finem tranſmiſit

12 & *Armigeri*. In Sicilia nat. S. Agathę Virg. *Armagri. In Sicilia ciuit. nat. S. Agnetis Virg.* In Mediolano Namoris, & Primitiui. *Mediolano Namoris, Felicis, & Prinitiui.* Carniliſi *Corninſi*

13 Meneo Presb. Trofinę Virg. *Menæ presbyteri, Trofemæ Virg.*

14 Donati. *Donatæ* Antioci. *Antiochi.* Magi. Dagioni. Meneſidei. *Mardagiona. Meneſi, Dici.* & S. Foci Epiſc. *& alibi S. Foci Epiſc. & Conf.* S. Iuſti Epiſcopi. *S. Iuſti Epiſcopi, & Conf. Amici Epiſcopi.*

15 hoc eſt in Hiſclea. *hoc eſt. In biſcla.* Forenti. Pollutanæ. Iuliæ ſimiliter, & Iuſtæ. *Florenti, Pollutanæ, Iuliæ ſimul, & Iuſtæ*

16 Migetiæ- & Natalis Sanctorum Valentini Theoni, Deocletis. Migeti - *& alibi nat. Sanctorum Valentini, Theoni, Diocletis*

17 In Aſia Nazarij. Ianuarij. *Inanſia Nazarij Veturi, Ianuary.* Cautate. *Cutate.* Beſſæ. Maximæ. deeſt Maxima in cod. Bl. & pro Perſyriana *Syriana* ſcribitur.

18 Miliario natalis S. Semperoſę. Mil. *VIIII. nat. Sanctorum Semperoſa.* Ciuini Creſtini. *Ciuini, Felicis, Criſtini.* Vetuſę *Fecuſe.* Ianuarię, Titianę. *Ianuariæ. Item Ianuariæ. Titiani, Heſſæ, & Falbei Epiſc.*

19 In Spania nat. S. Iuſti. *In Hiſpaniis nat. Sancti Iuſti*

20 Caſſi. Macrobi. *Magrepi Caſſi.* Neratiæ- Theodoli. Caloceri - Macrini- -Amerini. *Neratiæ - Theudoli - Caloceri - Marini - Marini*

21 Stercoris. Emiliani. Hugal. Sophię. *Stercory. Emiliani, Huzal Sophy.* Dimeſi *Dimeli* Dotherl. *Deothera.*

22 In cod. Bl. deſũt in Gallia, & reliqua poſt nomen *Vuãdregiſeli Abb.* Pro Tebella legitur Tebellus, pro Gallacia Galatia, & pro voce Militanarum *Malianorum*

23 Mil. XVIII. *Mil. XVIIII.* In Laudocia Frigię. *In Laudacia Frigiæ.* Uia Acula. *Via Accula*

24 Miliario LXXXIII. *Militis LXXXIII.* Emirita cum fratribus II. *Emirita Ciuit. Fratris duobus*

25 Sancti Aconiti. Nonni. Paſſio S. Iacobi Apoſtoli Agathenis. *Sancti Aconti, Noni, Iacobi, Agathenis*

26 In Laudicię- & Laudaci. *Laudatia- Laudaga*

27 Natalis S. Felicis. Additur in cod. Bl. *de ordinatione Epiſcopatus. Multa mirabilia fiunt*, Etherio Epiſcopo additur titulus *Confeſſoris*

28 Laudicię Frigię. *Laudacia Ciuit. Frigiæ* Theophili *Thyophili.* Interpolatio Sanſonis Abbatis eſt additio ad calcem laterculi. Beſſię-Septimię. *Birſiæ- Septimi*

29 A Fontanellenſi additamẽto incipit cod. Bl. *In Fontanella Monaſterio depoſitio Gennardi Presbyteri, & Confeſſ.* Romę Via Puertienſe nat. Sanctorum Abſcodi Rufi, Felicis, Abdi. Pontiani. tres hic Martyris deſiderantur. *Romæ Via Preriſe nat. Sanctorum Abſeode, Pontiani.* Beatricis. *Viatricæ.* B. Proſpero additur titulus *Epiſcopi*, & Fontanellenſis dedicatio omittitur.

30 Ad Urſum pileatum. *Ad Vrſum pilatum.* Tuburtulo Cęſatię *Tiburtu Lucernaria* Optionis. Ammonici- Donatuli. *Optionis Ammonii- Donatula*

31 In Africa ciuitate *Sinnada. In Africa Ciuit. Sinada.* Aunachara Epiſc. de ordinatione Epiſcopati. *Aunadiari Epiſcopi ordinatione Epiſcopati*

AVGVSTI

die 1. Machabeorum VI. fratrum-ſub Antiochio Regè. *Machabeorum ſeptem fratrum- ſub Antioco Rege.* Et conſecratę, & abſolutio eius à vinculis in cod. Bl. non preſtant. Sinodos-Cyrillę-Secundinę-Minandri. Profuni-Gerunda. *Synodus-Cyrilli-Minandri-Pofuni-Ierunda*

2 Rome S. Stephani. *Romæ in Cimiterio Sancti Stefani*

3 Acellai-Diogenis-Nichodemi. *Acellæ. Dragenas-Nicomedi*

4 Natal. S. Creſcentiani. *Natalis Sancti Laurentij Martyris, Criſcentianæ.* Sanchini-Serregi. *Sacbineti-Seta.* Adduntur in cod. Bl. *Natales Sanctorum Herenti, Heracli, Daſſi, ſiue Baſſi*, qui in libris noſtris initium diei ſequentis conſtituunt, pro Herento tamen legitur Herenenti

5 Actiopolim. *In Axiopolim.* Catalonis- Mimini. *Catalaunis- Mimi*

7 Sim-

Digitized by Google

7 Simſioni. Uenerij - Sanctorum. *Sumfroni-Veneriæ- Sancti.* Auxentius, & Carpenforus in cod. Bl. deſiderantur. Martyrum XXVI. *Martyrum numero XXV.* reliqua in codice non ſignantur

8 Carpofori-Cyrici-Secundini. *Carpori-Cyriaci-Secundi*. Albanus, Victorianus, & Iuliana in cod. Bl. omittuntur

9 initiò natalis S. Romani deeſt. Permeni. Creſcentiani- Amitiodori. Nomidiani-Carpofori. Samaracdi-Saſtiri. Monodiani. Ladicis-Iſtriani-Priuinſis. *Permoni,Criſcintianæ- Anni,Teodori, Nomi, Dianæ-Corpori, Iamaragdi- Santiri, Nimidiani, Ladici-Briuinſis*

10 Creſcentionis-Gemini-Creſcenti-Seſſi. *Criſcentionis-Geminæ-Creſti-Seui.* numerus nomina

11 In Gallia ciuitate Camaracum. *In Camaraco*

12 Cataniæ-Nericię: Regio- & in Iſtria. *Cathenas-Veretiæ- Religio-Inſtria*

13 Ypoliti. *Epoliti.* Omittitur in cod. Bl. Caleſtus, & pro Antiocheno Epiſcopo ſcribitur Antiochus, & pro Antiocho Lugdunenſi ſupplendo in Martyrologio noſtro ex emendationibus legit *S. Anoci Epiſcopi*

14 Demetri cum ſocijs. *Dimetri* tantum. Hermi- Bermię. Heracli cum ſocijs. *Hermæ-Berunæ, Heracli cum tribus.* Felicis. Fortunatę, Uincentię. In Vembera Syrię. *Felicis Vincentiæ. Vindara Syriæ.* deeſt etiam Proſpoſinus

15 Additur Aſſumptioni S. MARIÆ, *Matris Domini Noſtri IESV Chriſti*, & in fine *cum ſocijs eorum*

16 S. Tyrſi cum ſocijs ſuis. *Sancti Terſi cum ſocijs eorum*

17 Nat. S. Mammetis Monachi. Additur ante In *Cæſaria.* Nat. Sanctorum Orionis. Item Mammetis deeſt in cod. Bl. vbi pro Emilio, & Diſco legitur *Emeli, Diſſei*

18 Preneſtina ciuitate miliario ab Vrbe XXXIIII. *Triſtina ciuit. mil. ab Vrbe XXXIII.* In Ponto Amiſiæ ciuitate. *Et in Ponto Amaciæ ciuit.* Ziaci. *Eziaci*

19 Falionis. Roſini-Gardę. *Filionis, Roſſini-Gaddæ.* Sanctorum Orionis *Sancti Orionis*

20 In Lucania nat. S. Valentiniani. *In Lucania nat. Sanctorum Valentini, Amiani.* Diomedis-Coloni conf. *Dimedis-Colonicení presb.* deeſt dép. Philiberti Abb. in cod. Bl. Turonico caſtro. *Toronico Kainone caſtro,* & additur in fine. *In Æri Monaſt. dep. Filiberti Abb.*

21 Quadrati- Semi. Item Quadrati Epiſc. *Quatrati - Seui.* Silet Quadratum Epiſc. cod. Bl. & pro Aſtoſio retinet Artorium, & poſt Zoticum addit Azatarium, ac pro in Gauallis legit *In Gaualus*

22 Romæ Via Oſtenſe- Aureli. *Romæ Via O-ſtinſi- Aura.* In Gallia nat. *In Gallia ciuitate Auguſtoduno*

23 Sancti Fortunati- Hermonis. *Sanctorum Furtunati, Hermogenis.* Poſt S. Laurentium deeſt in cod. Bl. & trium puerorum, ſicuti omittuntur quatuor Martyres in Prouincia Licię. Pro Arcilao legitur *Archilai.* Mineruij. Eliaka cũ filijs VII. *Mineruij, Eleazarij cum filijs VIII.* Synodi Epiſc. *Sidonii Epiſc.*

24 In Gallia ciuitate Rodomo depoſ. S. Audeni Ep. & Conf. *dep. Beati Audoini Epiſcopi Rodomaginſis vrbis.* Pro Zenobio cod. Bl. legit *Genobi.* Omittit Emerete, Italicæ & in India S. Bartholomei Ap. Pro Pectrico Abb. retinet *Patrici Abbatis, & Conf. & in Territurio ciuitatis ipſius. Vico Luperciaco dep. S. Geldari presbyt. & Conf.* & in fine addit charactere diuerſo, ſed antiquo *& Natale Sancti Bartholomei Apoſtoli cum õm*

25 In cod. Bl. deeſt nat. S. Pontiani. In Prouintia Syria. *In Prouincia Syria.* qui meruit. *quiqimeruit.* Via Nomẽtana milites XVIII. *Via Numentana miliario XVIII.*

26 Ciuitate Solona. *Ciuitate Solana.* Poſt Anaſtaſium Martyrem adduntur ſequentia in cod. Bl. *Hic fullo* fuit, *quique fidei ſuæ merito inter Martyrum numero meruit coronari. Apolia ciuitate* pro Apolli noſtrorum codicum. Primi, Victoris. *Primi, item Victoris*

27 Aronti. *Oranti.* In Tuma ciuit. *In Tumu ciuit.* de additamento Gallico hæc tantùm habet cod. Bl. *In Gallia Arelato ciuit. dep. S. Siagri Epiſcopi*

28 Via ſalaria. *Via Salutaria Vetere.* Poſt Serapionẽ deeſt nomen Hermetis. Aruernis Vrbi Briuatenſe. *Aruernis Vrbis Vico Briuatins.* Sancti Iuliani Epiſcopi *Sancti Vibiani Epiſcopi*

29 Sebaſtia *Sabaſtia.* S. Iohannis Baptiſtæ *qui paſſus eſt ſub Herode Rege.* Nicei, & Pauli. *Nicea, & Pauli.* Romæ Via Hoſtienſi Felicis. Candidi. Fotigæ Adauſiæ- *Romæ nat. Sanctorum Felicis, Candedi Virg. Foriciæ Adauſiæ.* Additur in fine cod. Bl. alio charactere, ſed antiquo *Romæ Sanctæ Sabinæ Mart.*

30 & nat. Sanctorum Felicis, & Adaucti. Ad-

 ditur

ditur etiam in fine laterculi cod. Bl. alio antiquo charaſtere.

31 ad memoriam S. Paulini Epiſcopi, & Conf. additur in cod. Bl. *Qui cum pro fide Catholica à Conſtantio Imp. filio Conſtantini Imp. exilatus fuiſſet ibidem requieuit.* Ancyria Galliæ Iuſti. Iulij *Ancyra Galatiæ-Iuſtæ-Iulæ*

Septembris

Die 1. deeſt in cod. Bl. memoria S. Regulr. In Tuturrina Tuſciæ nat. S. Terentiani. *In Tuturnina Tuſcia nat. Sanctorum Forentiani.* deeſt etiã In Villa Herdona Sanctij-Caliſti- Taſcij- Donati- Bellauſia. *Euoti-Caliſtæ-Taſciæ-Donatæ. Becauſiæ.* Cenomanis. *Cenomannis.* Additur in fine. *Et in Aquiſcinus paſſio Sancti Vincentij Epiſcopi, & mart.*

2 Theotæ *Theodotæ.* deeſt, & Antonini, & in fine dedicatio Baſilicæ.

3 Uico Aprocauien, *Vico apercauien*

4 In Angira Gall. *Ancira Gallatiæ.* Macelli-Hepidi. Antonini Euſtichi- Vitalici-Caſſi *Marcelli Elpidi. Antonini Antonini Euſtoci- Vitalicæ- Caſſi.* Romæ in Cimiterio Maximum Via Salaria *Romæ in Ciuitate Maximi. Via Salutaria.* Poſt Magnum omittuntur Caſtus, & Saturninus. Cauallonentium *Canillonenſ.* deeſt Titulus Martyris Marcello, & depoſ. S. Paulini

5 Saturnini- *Saturninæ.* Inter Ægyptios Martyres omittuntur in cod. Bl. Taurinus, & Saturninus

6 Natalis S. Adriani. Romæ Via Salaria nat. *Romæ Via Salaria milia ab vrbe natal.* cum ſocijs ſuis *cum ſocijs eorum*

7 Beneuento- Sefonti- Anaſtaſij mart. *Beneuento- Senoti- Anaſtaſij Mart. cum ſocijs ſuis.* Gallicam additionem diuerſimodè habet cod. Bl. *Arelato ciuitate Galliæ dep. Sancti Euortij Epiſc. & Conf. & in territorio Pariſeorum vico Nouigento dep. Beati Chlodoaldi Regis, & Conf. Eodem die. in Gallia locum Aleſiane nat. Sanctæ Reginæ mart. cuius geſta habentur.*

8 Matris Domini, & natalis S. Adriani *Matris Domini noſtri IESV Chriſti.* deeſt in cod. Bl. memoria S. Adriani, Fauſti, item Pij, Ammoni, Serapionis, Demetri, quamquam inter lineas charactere diuerſo, ſed antiquo addatur *Natalis S. Adriani*, reliqua ita differunt. Theofili, & aliorum XVIII. *Theophili & aliorum XXII.* Paneti- Achilli- Magitæ- Oroſci- Siluani- Serapionis, & aliorum DXXIII, *Paneti, Achillæ, Migitæ, Oruſci, Siluani, Aropionis, & aliorum DCCVI.* & in fine additur. *In ea die collecti multorum Martyrum corpora*

9 Intra duos Lauros. *Inter duos Lauros*

10 Eupli- Capriei- Aloponi- Mererori- Achillei- Oroſoni- Nimeſini- Hylari- Victor- Doletatuli. *Euplæ- Cupſici- Alapon- Meriſori- Acellei- Oropon- Nimeſini- Helari- Victurius Doletatuli.* Poſt Nicetum in cod. Bl. deſiderantur item Ammonius, Heroſus, Siluanus, & poſt Panemodum Nicentius.

11 Via Salaria vetere. *Via Salutaria vetere* Proti, & Iacinti. *Proti, & Iacenti, qui fuerunt Doctores Chriſtianæ legis*

12 Ciuitate Catina. deeſt Catina. Protini, Santini *Proti, Sanctini.* Natalis Sanctorum Dieſoli Matrone Teclæ Virgo Virg. nat. *Sancti Ammonæ Matronæ, Teclæ Virginis.* B. Eueti Epiſcopi, deeſt nomen Euentij

13 Mancus in hodierno ſegmento eſt codex Bl. ad noſtros cõparatus. Exhibemus integrè. *Idus Sept. Feliciſſi, Secundini, Nectari Ep. Tironis S. Litori Epiſcopi Andegauis Mauril. Epiſcopi*

14 Exaltatio S. Crucis, *Exultatio S. Crucis Domini noſtri IESV Chriſti.* Romæ in Cimiterio Via Appia natalis Corneli Epiſcopi, *Romæ Via Appia in Cimiterio Caleſti natalis Sanctorum Cornili Epiſcopi,* Demetri. Zoti. *Dimitri. Zeta.*

15 deeſt in cod. Blum. nat. S. Nicomedi mart. In Alexandria natalis Sanctorum Cyrini *In Alexandria natalis Sanctorum trium fratrum Cyrini.* Ancira Gallia *Ancyra Galatiæ.* In Aquira depoſitio S. Pauli Apoſtoli, *In Anquira depoſitio S. Pauli Epiſcopi.* Caſtro Tremorcio *Caſtra Tremorcino*

16 Calcedonia nat. Sanctæ Euſemiæ Uirginis. *Chalchedonia natalis S. Euſemiæ Virginis, & Martyris*, & in Via Numentana ad Capua, *& in Via Numenta ad Capria.* Sanctorum Paſies, Felicis- Victoris, Sperate- Nauiti. Choronti. In cod. Bl. omiſſis Felice, & Victore alij aſſignatur *Paſies, Sperati, Nauiti, Chorathi.* In Nocerea Priſtiani. *In Nocerea Priſciani*

17 In Nocera Natalis SS. Conſtantini, *& in Nocerea natalis Sanctorum Conſtanti.* In Leodico natalis *In Leodico Villa paſſio S. Landiberti Martyris.*

18 Sanctorum Trofini *Sancti Trofimi*

19 Paeli. Nili. Parmadi. Heli. *Palei. Nilipari. Madi. Heli.* Muſicij cum alijs CLIII.

Muſcij

Muſcij cum alijs CL. Bectoria ciuit. Vico Villauna natalis Sancti Marciani. In Nocerea Heremæ. *Betorio Ciuitate Vico Villauno natalis Sancti Mariani. In Noceria Hermæ*

20 Poſt Conſtantiam primo loco numeratam additur, *& in Noceria Felicis, Conſtantiæ qui paſſi ſunt ſub Nerone.*

21 In Perſida Ciuitate Tarſeum. *In Perſida Ciuitate Tarrin*, & in Peralice. *& in Piralice*

22 Ciuitate Sedunis nat. Sanctorum Maurici &c. *Ciuitate Seduniſſe Voctodero valenſe locum agaunum nat. Sanctorum; id eſt, Maurici &c.* cum ſocijs V. milliumDLXXXV. Mart. *cum ſocis ſuis VI. milia DLXXXV. Mart.* exceptio S. Germani. *exceptio corporis S. Germani.*

23 In Seleucia natalis Teclæ Virginis quæ Romæ igne depoſito euaſit. & in Alexandria &c. *In Seleucia natalis Sanctæ Tecla, quæ a Roma igne depoſita euaſit, & ideo multum natal. habet, & in Alexandria &c.*

24 In Macharonta Caſtello conceptio S. Iohannis Baptiſtæ. *Maceronta Caſtello nat. S. Iohannis Baptiſtæ, & Martyr.*

25 Bardumani. *Barduniani.*

26 S. Euſebi Epiſcopi. *S. Euſebi Epiſcopi, & Conf.* & Sancti Magigni. *& alibi natalis Sanctorum Migigni.* Apollinari additur titulus *Epiſcopi*

27 Adacia ciuitate. *Aducia ciuit.* In Effuſo. *& Epheſo*

28 Gurgili-Victoris-Longeræ-Lucioſæ *Gurguli. Victuria-Longeſa-Lucia.* Longæ Victoriæ. deeſt Victoria in cod. Blum., & *Priſci*, non Priſcæ legitur, ſicuti pro Stacta. S. Stacteus recolitur

Octobris

Dies 1. Inter Ianuarium, & Alexandrum additio Fontinellenſis non mediat in cod. Bl. ſed poſt Donatum ante Paſſicum additur *Item Digne. Remus Ciuit, tranſlatio corporis S. Remedij Epiſcopi, & Confeſſoris. In Adruaetis dep. B. Vedaſti Epiſcopi, & Confeſſoris Paſſico Praepi Thomis Thomis Chryſti. In Gallia Ciuit. Autiſiodorenſe S. Germani Epiſcopi, & Confeſſoris*, reliqua omittuntur

2 Initio laterculi non adeſt paſſio S. Leodegari, ſed in fine alio charactere ſignatur. *In Gallia nat. Sancti Leudegari Epiſcopi, & Martyris*

3 In Ægypto deeſt Marcus, & pro Maſſio ſcribitur Marſius.

5 Eutici. *Euti*

6 Inter Africanos Martyres omittitur Saturninus, ſicut inter Apulos ſiue *in Apolia* Emilius, & alter Saturninus. Nat. S. Fidis *Nat. Sanctæ Fidis*

7 Sancti Marcelli, & Marci Epiſc, *S. Marcelli Epiſc. & Marci Epiſc.* Sergi. Bacchi. *Syrgi*, & alio charactere ſuperadditur, *Bacchi.* deeſt natalis S. Matthei, & ad Auguſtum presbyt. additur titulus Confeſſoris.

8 S. Reparata omittitur

9 S. Domninus martyr non memoratur. Diodori-Luddoni. *Diodori Luddoli.* poſt Afrã Martyrem additur. *In Ciuitate Vienna multorum Martyrum.* Eleutheri Diaconi, & Ruſtici presb. & conf. *Eleutheri presbyt. & Ruſtici Diaconi.* Gemuini *Genuini*

10 Sciendi - Salſi - Niceti Firmini. Agripini-Maruſi. *Secundæ - Salſæ - Necæ - Firminæ. Agripinæ-Mallus*

12 Euacri, & Proſini. *Euagri, & Proſiriæ*

13 Godoba ciuit. *Cordoba ciuit.* Adriani. Fauſti. *Adriani, item Fauſti.* Athanaſio additur titulus *Confeſſoris*

14 deeſt natal. S. Caliſti. Placidis- Aurelij- Iuſti Epiſcopi. *Placidi- Aurilie- Iuſti Epiſcopi, & Conf.*

15 In Gallia Colonia Agrippini. *In Gallia Coloniæ Agripiani.* Lupibli. Uia Aurelia. *Luplili via Aurilia*

16 Suſis. Mirei. *Suſſi-Merei*

17 Mariani- Creſcentiani- Memmæ, Yzitiani, *Marianæ-Criſcenciani- Mammæ, Yziciani*

18 Luci. Victorini- Porta Romana- Agnetis-Pitioli-Boreſi-Victoricis. *Lucæ, Victorinæ-Porto Romano- Agnitis-Potioli-Bereſi-Vitricis.*

19 Poteolis-Proſdoti, & Nicee Matris eorum-Aſtibuſti. *Potiolis-Proſdoci, & Nica Matris eius-Aſti Buſti*

20 Ponteolis-Dorothei-Euticij-Luci. *Potioli-Dorotha-Euticis-Luca.* Poſt Bermiacum in cod. Bl. deeſt Item Suſſimi. Innuarij. Abundat verò interlinearis additio. *Et eſt dedicatio ſecretarij Andreæ, & Maremi in Vuiz.*

21 Modeſti. Eutici. Materi. In cod. Bl. deficit Euticius. Bithini- Macharis- Puteoli- Euticii, & Macharii. *Bitinia-Machari-Poteoli-Euticis.* deeſt Macharius alter.

22 In Atriopoli. *In Atrionopoli.* Poſt Seuerum in cod. Bl. deeſt. In Tracia item Seueri. S. Legati. *S- Leugati*

24 Flauiani. Iuſti, & Victoris. Omiſſo Victore legit cod. Bl. *Flauini, Iuſti.*

25 Aſthentari- Seſſonis. *Aſteri Cari- Seſſionis*

26 Inter Lucianum, & Forum cod. Bl. addit

Mariani

Digitized by Google

Mariani

27 Diudori-Mariani-Tarſei. Comini *Diodori*-Mari*æ-Tarrei, Commini*

28 Maurianæ. *Marianæ*.

29 Sanecincti-*Sacinti*

30 Paſſio Sanctorum Martyrum. *Paſſi ſunt Martyres*

31 Bonifatii. Caſti. Secundi. Gallici-Uictorij. Feliciſſimi. *Bonifaciæ, Caſtæ, Secundæ; Gallicæ-Victoriæ, Feliciſſimæ.* Ruſticiani-Angelali. *Ruſtiani Angelaſi*. Poſt Felicem in cod. Bl. deeſt alter Donatus. In Italia paſſio S. Quirini Martyris. *In Gallia paſſio Sancti Quirini Martyres*

Novembris

Die 1. deeſt in cod. Bl. Lugdunenſis depoſitio S. Geneſi. Pictauis ciuit. Feſtiuitas. *Pictauis Ciuit. dedicatio Feſtiuitatis*. Iacobi dedicatio, & Iohannis Apoſtoli: *Dedicatio Baſilicæ Iacobi, & Iohannis Apoſtoli*: In Trancina. *In Tarracina*. Inter Satium, & Octauiam deeſt Perſeuerantius; ſicut inter Simplicium, & Cæſarium abundat *Prima*. In Ligonica ciuit. Caſtrodioni Benigni Primi martyr. *Et Lingonice ciuit. Caſtro, Dioni, Benigni presbyteri Mart.* Additur in fine poſt Primum Epiſcopum *In Sitio Monaſterio depoſitio S. Audomari Confeſſoris*

2 Poliani *Popliani*

3 Deficit in cod. Bl. dedicatio Baſilicæ Sancti Andreæ. Sancti Agricolæ *Sanctæ Agricolæ*

4 Secundi. Victorini-Sancti-Amanti-*Secundæ, Victorinæ-Beati-Amandi*

5 Epifani-Appiani-Marcis-Euraſi. *Epefani-Appini-Mareiæ-Euras.*

6 Primi. Dulii. Fortunati. Ianuarii. Forti. & in Tonize-Venericini-Mamiliani. *Primæ, Duliæ, Furtunatæ, Ianuariæ, Quartæ. & in Toniza-Venericini-Miliani*

7 Inter Ianuarium, & Optatum deeſt in cod. Bl. Rogatianus. Primi. *Primæ*. In fine additur dedicatio Oratorii S. Angeli in ...

8 Simphronis *Simphroni*

9 deficiunt in cod. Bl. nomina Theodori, & Damiani, & alibi natal. Sanctorũ. Et Exurgi-Fauſtini. *Et Exuorgi-Fauſti.* in fine alio charactere additur *& natal. S. Theodori*

10 Aniceſi Diac. Euſtoſi-Donati. Annii. Bonif-Mutoris. *Anieneſi Diac. Eoſtoſi-Donatæ Anni bonifæ-Muntoris*

11 Rauenna Valentini-Erundini-Niſi-Giddini. Bonifatii-Minacæ-Principe Domnecellæ-Clementine. *Rauenna natalis SS. Valentini-Eurindini-Niſæ-Tgiddini-Bonifaciæ-Minaci-Principiæ, Domne Cellæ, Clementiæ.* Verano Epiſcopo additur titulus *confeſſoris*

12 Theofili. *Thiofili.* Additur in fine alio ſed antiquo charactere. *Caſtro Hunuzunburgo niſtario uno, via Montana dedicatio Oratorij Sanctæ ✠ & Sanctæ Mariæ Virginis anno DCCCIII.*

13 Germinæ-Rotanus-Bricci. *Germani-Rotonus-Bricioris*

14 Et Eracli. *Et Bracli in ipſo die*

15 In Africa ciuit.-Galani-Primigeni. *Africa ciuit.-Gelani Primi Geni*

16 Vitalis. Ianuarii-Petiani. *Vitalis, item Ianuarij Poetiani.* Poſt Secundianum in cod. Bl. deeſt Martialis. Victoris-Aureliani Marinæ. Fronloni-Iuſti. Aurici. *Victori-Aureliæ-Marinæ-Frontini-Iuſtæ, Auricæ.* Poſt Auguſtianum in fine deeſt Iuſta in cod. Bl.

17 Syriæ-Gregorii-Dubitatitii. Valentini *Filiæ-Gregoriæ-Dubitati, Tuſci, Valentini*

18 Aciſcli martyr. hac die colliguntur ibidem Riſæ. *Aeiſcle martyr. hac die Roſæ ibidem colliguntur.* deeſt in codice Bl. depoſitio S. Frigiani

19 deeſt in cod. Bl. nomen Caſteri

20 Meſsina Ampeli-Maxi-Agapæ-Emereti. *Miſſana Ampheli-Maximi-Agapi. Emeriti*

21 Zeppiri-Baſeliſci-Eutichi-Demetri-Theodoli. *Zepperi-Baſiliſcæ-Eutici-Dimitri Seodoli*

22 In Afrigia Criſogeni-Demetri. Zeti *Africa Eriſogoni-Item Demetri, Item Zeti*

23 Griſogoni, & Sanctæ Felicitatis-Verocini, & Euticis-Muſculæ. *Criſogoni, & Sancti Felicitatis-Verouani, & Eutici In Alexandria natalis Sancti Epiſcopi-Muſtiolæ.*

24 Et Anthiroditi. *Et in Oppido ciuitatis eiuſdem Anthirotidi.* Saturni-In Peruſcia. *Saturi & in Peroſia*. In fine additur in cod. Bl. *& nat. Iacobi*

25 In cod. Bl. deeſt additamentum S. Proſperi, & poſt Donatum ſequitur Quiriacus

26 deficit S. Iocunda; & ad Valerianum Epiſcopum additur in cod. Bl. *& Confeſſoris* deeſt etiam Ammonius, & pro Victoria ſcribitur *Victurinæ*

28 Tropomi-Cuceri. *Thropymi-Euceri*, & eodem cod. Bl. deſideratur Saturninus. gitur hæc additio in fine, diuerſo ſed tiquo charactere. *eſt commemoratio fratrum noſtrorum, qui in noſtra congregat obiti ſunt*.

29 As

29 Araſonis. Saturnini - Criſanti. *Aroſonis, Nani, Saturnini, Criſanti*; poſt numerum LXXII. additur in cod. Bl. *quorum nomina habentur in libro vitæ. In Galliis Ciuitate, Namtas* pro Namete. In fine alio antiquo charactere. *Caſtro Huuizunburgo miliario vno in Monte dedicatio Oratorij Sancti Pauli Apoſtoli egregij prædicatoris*

30 Agapiæ - Carinonis - Caſtori - Theodoli. *Achaia-Carionis-Caſtoli-Theudoli*.

DECEMBRIS

Die 1. Filati- Mamminari. Aleguati- Quintaſi- Calendionis - Fortunati - Scioptati - Nouione. *Falati - Mammari, Alequatæ, Quiataſe-Klē-Furtunatæ-Sancti Optati-Nouiomo*

2 Primiti - Ianuarii, Fortunati - Candidi. Ma mmeriæ- Donati. Primi. Uictoris, Secundi. Septimi. Maximi. Donati. Saturini. *Primenzi- Ianuarij Victurini Fortunati- Candidæ, Mammariæ, Donatæ, Primæ, Victuriæ, Secundæ, Septimiæ, Maximæ, Donatæ Saturninæ.*

3 deeſt in cod. Bl. nat. S. Ambroſij, & inter Nicomedienſes Martyres Felix.

4 Criſtai- Filabi. Vmboni. *Criſtiani - Pilachi, Vmbuni.* additur in fine. *Longoretto monaſterio tranſitus S. Siramni*

5 Potamiæ - Euoarpion - Briuati. *Pontamiæ-Euocarpion-Priuati*

6 Gaddi. *Gatti.* In fine antiquo, & diuerſo charactere additur. *Et dedicatio Baſilicæ S. Michaellis, & S. Iohannis Baptiſtæ*

7 Theodoli. *Theodori.* In fine additur. *Romæ Euticiani Epiſcopi*, qui in codicibus noſtris ſequentes faſtos orditur.

8 deeſt Romæ Euticiani.

9 Victori-Porphyri-Ianuarij-& aliorum XII. Siluani. Valentini. Marij. Donati. Victorij. Agnelli. Inuentij. Rogati. *Victoris-Purpuri- Ianuariæ- & aliorum XI.-Siluanæ, Valentinæ, Mariæ, Donatæ, Pulluriæ, Aguillæ, Inuentiæ, Rogatæ*

10 Maggini- Priuati-Germani-Draſonis- Sancti Agricolæ. *Miggini- Priuatæ- Germanæ- Traſonis- Sanctæ Agricolæ.*

11 Traxonis-Samnioni, & Meriti-Fauſtini. *Traſonis- Sammoni, & Emeriti-Fuſciani*

12 In Hiſpania ciuitate Almiriæ Eulaliæ Virginis. *In Spaniis ciuit. Almeritæ, Eulaliæ Virginis, & Martyris*, & aliorum XII. & *aliorum XXII.*

13 Zyrſioni, & Leucati Epiſcopi - Luciæ- Succeſſi. *Vrſioni, & Leucati Confeſſoris-Lucæ-Siceſſi.* Inter Caſtum, & Felicem in cod. Bl. deeſt Paulus. Eggedini. *& Gedini.* Deeſt etiam Felicianus ante Stercorium. Felici. Donati. Valerij. Colonici. Saturnini. Vrbani. Simplicij. *Feliciæ, Donatæ, Valeriæ, Colonicæ, Saturninæ, Vrbaniæ- Simpliciæ*; deeſt etiam Victorius inter Vrbanam, & Simpliciam.

14 S. Luciæ- S. Uiatoris- S. Nigati. *S. Lucæ- S. Victoris- S. Nicaſij.* deeſt in cod. Bl. S. Anaſtaſius. Sacrepias Pedice. *Sacrepi, Aſpedæ.*

15 Machri - Machaomæ - Saturnini. Macruſi. Nini. Reſtituti - Aurilioms - In Scalonia Alei. *Matheri- Machaoniæ- Saturninæ, Macroſæ, Ninæ, Reſtitutæ- Aureliani- Aſcalona, Ælei.*

16 & altare. *Altaris-* Geneſij. *Geniſi mart.*

17 & aliorum ſimul XXIIII. Octoſi. Quinti. Victoriæ. *Et aliorum XIIII. ſimul, Octori, Quinti, Donati*, qui deeſt in cod. noſtro. *Victuriæ*

18 In Laudocia ciuitate Theotini - Creſci- Monſitis - Martyris. Honorati - Victori- Terſuri - Ceciliani - Spinteæ - Ceciliani - Namfomoniy - Aneſthi. *In Lauda ciuitate Theoni-Creſti-Moyſitis-Marthyris, Horati-Victuriæ-Tecuri-Caliani.* Deeſt Victo, & additur inter Ruſticū, & Lucaniā in cod. Bl. *Baſſæ-Spinæ-Cecilianæ-Nāſamonis-Areſti.* Poſt Muſcum additur etiam *Siddini- Ereneſ- Penetis - Coſei*, & immutato nonihil ordine Apolloniæ. Victorini- cum alijs CCC. *Ærenei - Panecis- Cuſſei- Apolloniæ. Victorinæ- cum alijs XXXI.*

19 Bithiniæ- Cyriaci, Anaſtaſij, & Fiddini Epiſcopi *Vittiniæ- Cariaci, & alibi Sanctorum Anaſtaſij, & Siddini Epiſcoporum.*

20 Gildo Baiuli. *Gildoba Iulij, &*

21 Edeſſi- Bitanzæ. Zoſimi. Secundi- Sibiacis. *Ediſſa- Biſthanæ, Secundæ, Zoſimi- & Siriaci.* deeſt in cod. Bl. additamentum S. Saruoldi.

22 Sanctorum CCC. Martyrum. *Sanctorum XXX. Martyrum.* S. Theodotiæ, & Didimi Monachi. *Sanctæ Theodoſiæ Virginis, & Didimi Monachi*

23 Sanctorum CCXLV. Martyrum ſimul quorum nomina Deus ſcit. In cod. Bl. valdè numerus imminuitur *Sanctorū XXX. martyrum*, & poſt ſupradicta verba adduntur nomina *Siſtis Apolloni.* Cleti. Ancleti - & aliorum DCC. ſimiliter, & Caleſti. *Cliti-Baſillini* pro Baſſilino- *Aninclisi, & aliorum DCCCXXX. ſimiliter, & Caleſti.* Eucariſtilli. Baſillimi. *Eucharis, Tili, Baſilimi.*

24 Thi-

24 Thimiſti- Droſi. *Thomiſti- Druſi*

25. In Bethleem Natiuitas Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti. Scribuntur hęc verba in cod. Bl. maioribus, & miniatis literis. Acelli- Ignati- Datilii. *Acellei - Agnati - Datini*

26 deeſt in cod. Bl. & Apoſtoli, ſed additur diuerſo, & antiquo charactere inter lineas, *& eſt dedicatio ipſius Baſilicæ in Huutzemburgo*

27 Et medio Paſcha. *& medio Paſcha*

28 Sanctorum Infantium. deeſt in cod. Bl. & Lactantium. Ancyra Galis - Domitiani - Gatticæ. *Ancyra Galatiæ- Domitiani Diaconi-Gattæ.* Poſt Saturninum additur, *Et in Tracia Gaiani, Domicæ*

29 deeſt in cod. Bl. & Romæ Felicis. In fine laterculi additur diuerſo, & antiquo charactere. *Et eſt dedicatio Baſilicæ Sancti Iohannis Euang. in Huutzemburg.*

30 Donatæ- Policliti- Papiani. *Donati- Policliti- Pampiani*

31 Rogati- Ratiaria- Exorciſta- Sicilia - Cataneſis- Pomiani- Floridi- Quotte- Secundi- Sennionis. *Rogatæ- Ritiaria- Exorciſtæ- Siciliæ- Catenſi- Pontiani- Floredi. Cottæ- Sel. Senonis.* In fine additur. *Explicit.*

Ex commiſſione Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi D. D. Hieronymi Cardinalis Bonvisii, Epiſcopi Lucani, & Comitis, &c. Ego infraſcriptus legi perquàm ſeriò, & diligenter *Vetuſtius Occidentalis Eccleſiæ Martyrologium &c. Clariſs. Viri D. Franciſci Mariæ Florentinij Nobilis Lucenſis*. In quo non modò nihil reperi, quod Sanctæ Fidei, aut bonis moribus aduerſetur; quin potiùs opus mihi videtur exquiſita induſtria factum, & eruditum, ac res omnes rationibus, & authoritatibus probatæ, & clariſſimorum virorum ſententijs, magno iudicio, egregièque confirmatæ. Quarè iudico digniſſimum, vt publicam lucem videat ad plurimorum fructum, & vtilitatem.

Lucæ die 2. Aprilis. Anno Salutis 1663.

Ego Ioannes Franciſcus de Podio.

Imprimatur,

Vt ad vniuerſalem Chriſtianæ Reipublicæ vtilitatem tantum opus ſemper viuat, & in memoria æterna ſit Auctor, ſingulari Eruditione, Doctrina, & Prudentia iam celebris.

Flaminius Nobili Vic. Gen.

Vidit Petrus Phanuccius Præpoſ. Off. I. die 3. Aprilis 1663.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX SANCTORVM.

Qui in hoc Vetuſtiori Martyrologio, ac eiuſdem Notis per dies recoluntur, ordine alphabetico digeſtus, & inclinatiori charactere ex Notationibus diſtinctus.

AAron Sacerd. 1. Iul.
Abata in N. 24. *Mart. p.* 396.
Abbacue 20. Ian. proph. 15. Ian.
Abbanus in N. 2. *Ian. p.* 220.
Abda 31. Mar.
Abdenago 24. Apr.
Abdus 29. Iul.
Abdis ſiue Abdes 30. Iul.
Abdo 30. Iul.
Aber in N. 1. *Aug. p.* 693.
Abibon 3. Aug.
Abſalonus 2. Mar.
Abſeodus 29. Iul.
Abſolon 24. Febr.
Abundantius 27. Febr. 1. Mar.
Abundius, ſiue Habundius 23. Aug.
Acacia 29. Mar.
Acacius 30. Mar. 10. Maij. 2. Iul. 9. *Sept. in N. p.* 820.
Accidia 29. Maij.
Aceia Rex 1. Iul.
Aceia virgo 25. Iun.
Acelleus 10. Iul. 11. Iul.
Acellius 25. Dec. 3. Aug.
Achacius 7. Iun.
Achacia 29. Mar.
Achaicus 7. *Maij in N. p.* 512.
Achanareus 10. Aug.
Achas in N. 1. *Aug.* 693.
Achellius 11. Maii.
Acheneus 30. Iul.
Achilleus 12. Mai. *In N.* 25. *Dec. pag.* 208. 10. Sept. diac. 23. apr.
Achillus 8. Sept.
Achillis 12. Maii.
Aciſclus 18. Nou.
Acontius 25. Iul.
Actus 1. Ian.
Actores 23. Feb.
Acucis Rex 1. Iun.
Acuta 2. Ian. 3. Ian. 15. apr. 6. maii.
Acutus 5. ian. 6. ian. 27. mar. 7. ſept.
Acutina 12. apr. 12. apr.
Adauctus 4. oct.
Adauſia 18. aug.
Adeodatus 14. maii.
Adiutor 2. Iun, 17. dec. 18. dec.
Adraſtus 1. mar.
Adria in N. 23. *oct. p.* 915.
Adrianus 4. mar. 5. mar. 5. mar. 21. iul. 6. ſept. 8. ſept. 13. oct. 6. nou. 7. nou. 13. nou. 16. nou. 20. dec.
Adrianitis 21. iul.
Adrion in N. 17. *Maij.* 535.
Aduentor 20. nou.
Aduocatus 24. febr.
Ædnus Epiſc. in N. 4. *Ian. p.* 223.
Aeues 17. iun.
Æmilianus Epiſc. in N. 8. *Febr. p.* 305.
Aeran 18. maij.
Aeretus 21. iun.
Afferodius 30. apr.
Affroditus 12. maij.
Aframius 14. maij.
Afra 14. iun. 6. aug. 10. *Aug. in N. p.* 746. 9. oct. 18. dec.
Afrea 7. aug.
Afrus 5. aug.
Afrigis 23. oct.
Afrodis 28. apr.
Afrodiſius 9. maij. 10. maij. 13. maij
Afroditius 11. iul.
Agape 25. ian. virg. 15. feb. Virg. 8. Aug. Virg. 20. Nou. 17. Feb. 10. Mar. 1. Apr. 5. Apr. 1. Iun. *ſeu Charitas* 23. *Iun. p.* 622. 8. *Aug. in N. p.* 741. 10. Aug.
Agapius 12. Apr. 31. Oct. 28. Apr.
Agapia 31. Maii. 1. Iun.
Agapita in N. 31. *Oct. p.* 941.
Agapitus 24. Mar. *in N.* 14. *Ia. p.* 253. 26. *Iun.* 8. *Aug. in N. p.* 740. 6. *Aug.* 17. Aug. 17. Aug. 20. Nou. 1. Maii.
Agapitis 2. apr.
Agatha 3. apr. virgo 5. feb. 12. iul.
Agathenis 25. iul.
Agathonus 15. mar. 26. Iun.
Agathonia 30. mar.
Agathonis 4. apr. 5. iul.
Agathopus 2. apr.
Agatus 23. mar. 8. maii.
Agathious 20. aug.
Agaton 9. feb.
Agatopus 9. aug.
Agazon 12. apr.
Aggeus 4. ian.
Aggeſtus 13. Nou.
Aggius 9. *Sept. in N. p.* 820.
Agnatus 16. aug.
Agnellus 9. dec.
Agnes 31. dec. virgo 21. ian. virgo 18. oct. 28. ian. 2. dec.
Agnitus 9. iul.
Agreius 8. iul.
Agricola 3. nou. 27. nou. 3. dec. 10. dec. 16. dec.
Agriſſa. 13. maii.
Agrippæ Baſilicæ translatio, & dedicatio 13. maii.
Agrippianus 20. iul.
Agrippinus 10. oct. epiſc. 1. Ian.
Agris 13. maii.
Agutianus 6. maii.
Aiaboſus 22. Iul.
Aiaricus 21. apr.
Aiaxius in N. 2. *Iul. p.* 640.
Aiouius 27. apr.
Albanus 8. aug.
Alba 17. Ian.
Albina 17. feb. 2. iun.
Albinus 22. Iun. 22. *Maij in N. p.* 544. Epiſc. 1. mar. Ep. 15. ſept.
Alciator 21. feb.
Aleus 15. dec.
Alequatus 1. dec.
Alexander 9. feb. 26. feb. 27. feb. 28. feb. 6. mar. 10. mar. 11. mar. 12. mar. 13. mar. 13. mar. 14. mar. 14. mar. 15. mar. 17. mar. 23. mar. *in N. eadem die p.* 394. 24. mar. 24. mar. 24. mar. 25. mar. *in N.* 27. *Mart. p.* 406. 28. mar. 3. apr. 5. apr. 10. *Apri. in N. p.* 427. 20. apr. 24. apr. 24. apr. 30. apr. 1. maii. 3. maii. 12. maij. 14. maii. 15. maii. 29. maij. 2. iun. 6. Iun. 9. iun. 28. iun. 7. iul. 9. iul. 21. iul. 28. iul. 27. aug. 28. aug. 9. ſept. *in N.* 9. *Sept. p.* 820. 10. Sept. 16. ſept. 1. oct. 17. oct.
Alexandrinus in N. 23. *Iul.* 678.
Alexius 7. maii.
Alſius 17. nou.
Altus 23. iun.
Alla in N. 7. *Maij p.* 514.
Almerida 23. maii.
Alodius Epiſcopus 28. ſept.
Alolamus N. 11. *Ian. p.* 247.
Aloponius 10. ſept.
Alpheus 17. nou.
Alphius 8. iul.
Alpinianus in N. 30. *Iunii p.* 636.
Aliolamus 11. ian.
Alternus 31. oct.
Amabilis 20. Iul.
Amacia 12. aug.
Amandus 14. feb. 9. iun. 6. iul. 26. *Oct. in N. p.* 931.
Amantius 15. ian. 11. feb. 6. iun. 4. nou. Epiſc. 4. nou. Ep. 13. nou. 5. nou. 5. dec.
Amarantus 18. oct. 8. nou.
Amatinus 20. iul.
Anatius 3. iun.
Amator 11. feb. 11. mar. 1. maii. Epiſcopus 26. nou.
Amantius 1. ſept.
Ambentatius 28. iun.
Ambonus 1. dec.
Ambroſius 3. dec. Epiſc. 30. nou.
Ambutus 29. ſept. 29. ſept.
Amia 22. feb.
Amella 31. maii.

Ameſius

Ameſius 7. maii.
Amſelieius 21. apr.
Amida in N. 2. Iulij p. 640.
Amideanus ibidem. Amigradina ibid.
Amius 3. iul.
Amilia 2. iun.
Amminitus 3. iul.
Ammon in N. 1. Maij p. 490.
Ammonius 31. dec. 18. ian. 31. ian. 1. feb. 11. feb. *in N. 7. Febr. p. 304.* 12. feb. 13. ſeb. 14. feb. *in N. eadem die p. 319.* 19. mar. *in N. 22. Martij p. 393.* 26. mar. 31. mar. 6. apr. 8. *Ap. in N. p. 424.* 3. iul. 30. iul. 8. Sept. 8. ſept. 9. ſept. 10. ſept. 10. ſept. Presbyt. 5. oct. 17. nou. 26. nou.
Ammonis 7. feb. 9. feb. 9. feb. 9. ſeb.
Ammibonia in N. 11. Nou. p. 963.
Ampamouius 17. dec.
Ampelius 20. nou.
Amphamon 28. iun.
Amphianus 2. apr. 5. apr.
Amphiunus 3. apr.
Ampliatus 26. feb.
Ampodius 1. oct. 14. oct.
Amponius 2. oct.
Ananias 24. apr.
Anaſtaſia 25. dec. 5. ian. 8. ian. 29. iul.
Anaſtaſius 25. dec. 6. ian. *in N. 24. Ian. p. 280. 11. Apr. p. 428,* 26. aug. 7. ſept. 14. dec. 19. dec.
Anatholius 7. feb. *in N. 20. Martij p. 391.*
Anatholia 9. iul. 10. iul.
Ancia 28. maij.
Anchia 18. apr.
Anehinus Epiſcopi 27. apr.
Ancius 19. ſept.
Ancletus 23. dec.
Andochius 24. ſept.
Andreas 7. feb. 22. iul. 22. iul. *in N. 19. Aug. p. 763.* 27. nou. apoſt. 30. nou. apoſtol. 9. maij. Eiuſdem Baſilicę dedicatio 3. nou. eiuſdem Epiſcopatus ordinatio 5. feb. Paſſio 20. feb. tranſlatio 3. ſept.
Andreus 15. maij.
Andrus in N. 12. Mart. p. 375.
Andronucus 5. apr. 13. maij. 27. ſept. 9. oct. 10. oct.
Aneſius 31. mar.
Angelaſius 31. oct.
Angilantius 31. oct.
Anianus Epiſc. 14. iun. Ep. 17. nou.
Anicetus in not. 2. Sept. p. 803.
Anicius 11. iul.
Anioitus 10. iul.
Anieſus diac. 10. nou.
Aniſicius in N. 10. Iul. p. 655.
Animias 7. Iul.
Anitia in N. 10. Maii. p. 522.
Anna in N. 1. Maii p. 490. & *in N. 17. Aug. p. 757.*

Annius 10. nou.
Anniciodorus 9. aug.

Anonymi

Aurei in N. 15. Oct. p. 920.
Centum quadrag. Sept. 3. iun.
Centum quinquag. tres 29. maij.
Item 19. ſept.
Cent. Septuag. 28. apr. 28. apr.
Cent. Sexaginta quinque 6. aug.
Centum viginti 1. iun.
Cent. viginti tres 30. ian.
Decem 20. ſeb. 9. aug. 15. iul. 20. iul.
Decem octo 8. ſept. 8. iul. 7. iul. 8. nou.
Decem octo cum Socijs 22. ian.
Decēſeptē 21. ſeb. 10. apr. 10. nou.
Ducenti 23. dec.
Ducenti quadraginta 11. apr.
Ducenti ſeptuaginta 16. oct.
Ducenti ſeptuaginta duo 21. oct.
Duc. ſexaginta quatuor 1. iul.
Ducenti viginti 30. oct.
Duo 29. apr. 13. maij. 29. apr. 10. ian. 4. iun. 13. mar. 19. apr.
Duodecim 30. apr. 15. nou. 9. dec. 12. dec. 11. ian. 15. feb. 23. feb. 5. mar. 26. mar.
Duodecim mille 21. oct.
Filia Filiæ Epiſcopi. 4. feb.
Filij Idonij 2. iul.
Filij Septem Eliage 23. aug.
Emiliani 22. aug.
Theodotc 2. aug.
Theothæ 2. ſept.
Fratres Tres 3. ian.
Fratres *Auguſt.* 7. maij.
Germani Septem 27. iun. 29. maij.
Machabei Septem 1. aug.
Mater Sept. Machab. 1. aug.
Matres lactantes Innocētiū. 28. dec.
Mauri 15. oct.
Milites duodecim 10. iul.
Mil. quadraginta 13. ian.
Mil. quatuor 10. iul.
Mil. quindecim 9. iun.
Mil. ſeptem 5. iun. 11. apr.
Milites nouem 16. ian.
Milites octoginta quatuor 14. ſebr.
Milites quadraginta 9. mar.
Milites ſeptuaginta 15. aug.
Milites triginta 1. ian.
Milites triginta tres 1. maij.
Multi 29. ian. 7. maij. 30. maij. 11. aug. 14. nou. 11. dec.
Multorum tranſlatio 31. iul. 19. ſept.
Nonaginta tres 3. iun.
Nongenti 29. aug.
Nongenti octoginta 29. iun.
Nouem 1. ian. 1. mar. 5. mar. 12. mar. 19. mar. 22. mar. 12. apr. 1. iul. 18. dec.
Octo in N. 31. Oct. p. 940.
Octingenti 4. mar.
Octingenti octoginta nouē 22. iun.
Octingenti ſex 10. ſept.
Octingenti tredecim 22. iun.
Octo 18. mar. 1. iul, 10. ſept. 5. dec.

Palatini duo 4. apr.
Paruuli tres 24. ian.
Presbyteri ſex 9. iul.
Quadraginta 6. apr. 4. maij. 7. maij. 27. aug. 8. ſept. 8. ſept. *in N. 24. Nou. p. 997.*
Quadraginta duo 10. mar. 12. apr. 1. iun. 6. maij.
Quadraginta octo 19. oct. 2. iun.
Quadraginta quat. 27. ian. 12. mar.
Quadraginta quinque 25. feb.
Quadrag. quatuor 16. iun. 14. maij.
Quatuor 2. ian. 29. martij. 18. maij. 25. maij.
Quatuordecim 1. feb. 18. ian. 2. apr. 27. maii.
Quindecim 1. ſeb. 11. mar. 24. mar.
Quingenti quatuor 12. maii.
Quingenti viginti duo 8. ſept.
Quinquaginta quatuor 16. feb.
Quinque 16. apr. 10. ſept.
Quinque mille 16. feb.
Quinque mille quingenti octog. quinque 22. ſept.
Sacerdotes quindecim 31. ian.
Septem 28. maii. 27. apr. 3. iun. 7. iul. 9. ian. 19. mar. 6. apr. 12. apr. 2. aug.
Dormientes in Epheſo 30. Aug. p. 746.
Septingenti 23. dec.
Septuaginta duo 28. apr. 29. nou.
Septuaginta octo 23. iun.
Septuaginta quatuor 17. feb.
Septuaginta quinque 1. iun.
Septuaginta ſex 2. iun.
Septuaginta tres 2. feb.
Sex 16. ian. 29. apr. 28. iun. 1. iul. 9. iul. 7. aug. 10. aug.
Sexaginta 8. iul.
Sexaginta duo 22. feb.
Sexdecim 4. mar.
Sicilihani 17. Iul.
Socij Adriani 13. nou.
Caleſti 15. ian.
Caleſti 13. aug.
Clementis 23. ian.
Conceſſi 11. apr.
Cytini 6. maii.
Demetri 14. aug.
Eleuſi 4. ſept.
Euſtoſi 10. nou.
Eutice 21. aug.
Euticiani 15. aug.
Euticiani 23. dec.
Feliciani 30. oct.
Felicis 26. feb.
Ferrucionis 5. ſept.
Florentini 31. aug.
Gemelline 29. aug.
Heleutheri 26. aug.
Heracli 14. aug.
Ingenui 5. ſept.
Iuliani 31. aug.
Mammite 17. aug.
Optati 31. aug.
Priſci 26. maii.
Quiri 22. ian.

Quotidi

Digitized by Google

Quottidi 6. ſept.
Syrici 23. ſeb.
Taritoni 3. ſept.
Tyrſi 28. ian
Ypoliti . 25. aug.
Ziaci 17. aug.
Trecenti 28. dec. 21. dec: 25. mar.
Trecenti decem 9. maii.
Trecenti decem ſeptem 9. oct.
Trecenti triginta 10. oct.
Tredecim 16. ian. 1. iun.
Tres 2. apr. 2. apr.
Triginta 10. aug. 4. oct. 14. nou.
Trginta octo 9. feb. 19. ian.
Triginta quinque 28. ian.
Triginta ſex 23. feb. 26. feb. 10. iul.
Triginta tres 4. mar. 24. maii.
30. aug. 14. dec.
Viduæ quadraginta 19. nou.
Viginti 6. maii. 4. iun. 10. iun.
10. ſeb. 28. ſept.
Viginti duo 24. iun.
Viginti octo 22. feb. 31. oct.
Viginti quatuor 1. mar. 24. apr.
30. apr.
Viginti quinque 4. iul.
Viginti ſeptem 4. mar.
Viginti ſex 16. feb. 7. aug. 25. ſept.
Viginti tres 20. iul. 17. dec. 27. feb.
Virgines quadraginta 24. dec.
Virgines quinque 9. apr.
Virgines ſeptem 15. maij.
Canonica in N. 9. *Ap. p.* 425. 9. apr.
Vndecim 9. aug. 8. ſept. 15. dec.
Vxor Parteni 19. maij.
Ansbertus Ep. 9. feb. 9. mar. 10. mar.
31. mar.
Anteennius 16. nou.
Antemiaſius 26. ian.
Anteon 21. maij. 26. maij.
Antheolocus 8. iul.
Antherus in N. 24. *Nou. p.* 997.
Anthius 26. feb.
Anthimaſius 25. ian.
Antiochianus in N. 11. *Ap. p.* 428.
Anthiocus 14. iul.
Anthiroditus Ep. 24. nou.
Anthis Diac. 8. maii.
Antolianus in N. 6. febr. p. 303.
Anthonius 11. iul. 11. iul. 1. ſept.
30. ſept.
Antius 7. maii.
in N. 13. *febr. p.* 314.
Antiga 22. feb.
Antigonus 23. febr. 3. mar.
Antimus 11. maii.
Antineus 31. aug.
Antinogunus 27. feb.
Antiochus Ep. 13. aug.
Antiocus Ep. 13. aug.
Antiquius 8. maii.
Antiquirius 31. aug.
Antolianus 6. feb.
Antonia 12. apr. 2. iun.
Antonius 17. ian. 3. mar.
ſiue Antoninus in N. 27. *Apr. p.* 463.
4. maii. 14. iun. 1. iul. 13. nou.
Antonina 22. feb. 2. iun.
Antoninus 6. ian. 4. mar. 27. apr.
4. maii. 10. iul. 9. aug. 2. ſept.
3. ſept. 4. ſept. 5. nou. 18. dec.
Apamia 18. dec.
Apion 31. dec.
Apodnmus 22. ian. 15. apr.
Apollinaris 1. feb. 21. iun. 23. iul.
23. aug. 26. ſept. Ep. 5. oct.
Apollo 26. apr.
Apollonius 15. feb. 19. mar. 10. apr.
18. apr. 1. maii. 2. iun. 5. iun.
28. iun. 7. iul. 25. dec.
Apollonia 18. dec.
Apollonis 10. feb. 5. apr.
Apolupius 8. iul.
Appianus 30. dec. 5. nou.
Appia 20. iul.
Aprus 8. iul.
Apricius 3. iul.
Apricis 6. apr.
Aprilis 28. mar. 24. mar. 22. aug.
Apronius 3. iun. 3. iun.
Apruneulus Epiſcopus 21. apr.
Apronius 23. mai 25. maii.
Apuleius in N. 13. *Sept. p.* 827. & 7. *Oct. p.* 901.
Aquila 23. ian. 17. iun. 2. aug.
Aquilius 16. maii.
aquilina 4. feb. 30. mar.
aquilinus 4. ian. 15. maii. 16. maii.
17. maii. Presb. 27. maii.
17. iul. 17. iul. 18. iul.
Ep. 18. *Oct. in N. p.* 923.
arabe 13. mar.
arabus 1. iun.
arabia 13. mar.
Aradius in N. 20. *Apr. p.* 448.
araiacius 20. apr.
arapollines 5. ſept.
araſon 29. nou.
Arata 1. *Aug. in N.* 693.
aratus 9. feb.
araionus 12. apr.
Arbata in N. 14. *Febr. p.* 319. & 6. *Iul.* 646.
arborus 3. maii.
arburus 12. apr
arcelladius 28. oct.
areellaus 15. apr.
archadius epiſcopus 1. aug.
archanareus 10. aug.
archelaus 11. iul.
archellaus 10. iul.
Archelaus in N. 28. *Iun. p.* 631.
archetis 6. iul.
Archillaus in N. 5. *Sept. p.* 821.
archis 15. ſept.
archion 15. ſept.
arcis 20. aug.
arcilaus 5. maii. 13. aug.
arcilacius 15. apr.
arcillaius 4. mar. 14. apr.
arconiius 5. ſept.
arecis 4. iun.
arenus diac. 19. maii.
areſtus 3. apr. 3. ſept. 18. dec.
areſtiaus 8. maii.
arfaſius 24. feb.
argeus 3. ian.
argirius 2. ian.
arion 8. ſept. 23. feb. 21. mar.
20. iun. 18. dec.
arippinus 15. iul.
ariſteus 2. iun.
ariſtoippus 3. ſept.
ariſtolius 5. ſept.
ariſton 22. feb.
ariſtonicus 19. apr. 19. apr.
arithon 6. iul.
aritiſe 18. dec.
aririon 23. iun.
Arius in N. 5. *Iun. p.* 579.
Arixius in N. 2. *Iul. p.* 640.
armaſa 26. ian. 9. feb. *in N.* 11. *Febr. p.* 311. 14. *febr. p.* 319.
armenia 19. apr.
armigerus 21. iul.
arminia 19. apr. 28. maii.
arnulphus in N. 18. *Aug. p.* 760.
aroaznnia 13. apr.
arogantius 21. ian.
arontius 27. aug.
aropion 8. ſept.
arpotix 5. iul.
artaxis 9. ian. 7. mar.
artemius 17. maii. 8. iul.
arteon 16. iun.
arthema 26. ian.
arthemius 26. ian.
arthenius 14. feb.
artilaſius 3. mar.
aſchlinius 30. iun.
aſclipius 3. mar.
aſclipiades 4. mar. 4. mar. 1. iun.
aſclipiodorus 16. mar.
aſtaxius 2. ian.
aſterius 18. ian. 3. mar. 4. mar.
11. *Apr. p.* 428. *in N.* 23. aug.
15. *Oct. in N. p.* 934.
aſteſius 28. iun.
aſthenharius 25. oct.
aſtus 23. maii. 19. *Oct. in N. p.* 927.
aſtibuſtius 19. oct.
aſtoſius 21. aug.
aſtuta 18. feb.
aterius 10. iul.
athanaſius epiſcopus 13. oct.
in N. 10. *Sept. p.* 820.
atheneus 10. iul.
athenogine 24. iul.
ation 1. ian.
atrianus 2. mar. 3. iul.
attalus 31. dec. 4. iun. 6. iun. 13. iul.
attus 27. apr.
atticus 9. oct. *in N.* 11. *Maij p.* 524.
30. oct. 6. nou.
attilius 2. iun.
aucela rex 18. dec.
audactus 18. mar. 24. maii. 30. aug.
audemus 16. ian.

andoſinus

audeſius epiſc. in N. 15. maij p. 531.
audifax 20. ian.
aunachara epiſc. 31. iul.
auentius 15. feb.
auentiuus 12. ian.
aufidius 16. oct.
aufidia 6. maii.
augſtregiſſelus epiſc. 20. maii.
augulus epiſc. 7. feb.
auguſtalis epiſc. 7. ſepr.
auguſta virgo 28. iul.
auguſtus 29. apr. presb. 6. oct.
auguſtianus 16. nou.
auguſtidunenſis Eccleſiæ dedicatio 31. iul.
auguſtina 8. maii.
auguſtinus 11. ian. ep. 7. maii. 7. maii. ep. 28. aug. 16. nou. 17. nou.
auida 7. maii.
auidius 3. iun.
auitus 21. ian. epiſc. 5. feb. 3. maii. presb. 17. iun. 23. iun. 6. Oct. *in N. p.* 898.
auittia 28. maii.
aulianus epiſc. in N. 31. Aug. p. 797.
aureus 20. maii.
aurelius 27. ian. 26. *Apr. in N. p.* 46. 10. iul. 22. aug. 14. oct.
aurelianus 10. iul. 16. nou.
aurius 22. iul.
auricius 16. nou.
auriga 2. ian.
aurilius 24. feb. 25. feb. 18. mar. 26. apr. 3. iun. 12. iun. 12. iun. 12. iul. 21. iul. 21. dec.
aurilia 18. mar.
aurisius 10. iun.
auſentius 10. iul. 51. iul.
auſona 2. iun.
auſterius 18. oct.
auſtrebertana abbatiſſa 10. feb.
auſtriclianus, ſeu ſtratodinianus in N. 30. Iun. p. 636.
auſuinius 16. maii.
auticius 10. iul.
auxentius 28. iul. 7. aug.
auxilius 21. nou.
azardus 17. iul.
azarias 24. apr.
azatangolus in N. 21. Aug. p. 765.

B

Balutius 30. apr.
Bacchus 6. oct.
Baccuius 8. maii.
Baſrobitus 6. maii.
Baianus 1. iun.
Bainus Epiſcopus 20. iun.
Baiulus 20. dec.
Balbina 6. oct.
Baldegunde 19. feb.
Balſamus 6. nou. 7. nou.
Bapricins 8. maii.
Baptiſterii dedic. 29. iun.
Barachus 24. apr. 8. maii.
Barala 15. feb. 18. nou.
Barbalabia 9. mar.
Barbarus 1. iun.
Barbarinus Presb. 2. iun.
Bardumanus 25. ſept.
Barecheus 19. feb.
Baricius 12. apr. 1. iun. 4. oct. 6. nou. 16. nou.
Barilia 16. apr.
Barlaamus in N. 16. Nou. p. 971.
Bartholomeus 4. aug. apoſt. 13. iun. apoſt. 24. aug.
Barucis 17. apr.
Baſeledes 12. iun.
Baſelius 29. apr.
Baſelidus 28. iun.
Baſeliſca 21. nou.
Baſeliſcus 20. nou.
Baſella 28. feb.
Baſelus in N. 19. maii p. 540.
Baſianus 14. feb.
Baſileus 25. dec. 28. aug. 21. nou. 22. dec.
Baſilius 11. feb. 3. mar. 4. mar. 15. *Mart. in N. p.* 381. epiſc. 23. maii, 20. nou.
Baſilianus 12. feb. 18. dec. 18. dec.
Baſilides 10. iun. 9. *Sept. in N. p.* 820.
Baſilia 19. mar. 22. apr. 17. maii. 19. maii.
Baſiliſſa 6. ian. 22. mar. 13. mar. 20. maii.
Baſilla 23. ian. 53. mar. 51. iun. 29. aug. virg. 29. aug. 11. ſept. 22. ſept. 17. oct.
Baſillius 14. ian. 26. aug.
Baſillimus 23. dec.
Baſinius 11. iul. 9. dec.
Baſius in N. 12. Mart. p. 377.
Baſſus 19. mai. 13. apr. 29. maii. 18. iul. 20. nou.
Baſſilinus 23. dec.
Baſſion 14. feb.
Baſtamus 9. feb.
Baſtula 17. feb.
Bathiſius in N. 15. Maii. p. 531.
Baudelius 20. maii.
Beatus 9. maii. Epiſc. 19. ſept. 10. oct. 21. oct.
Beatrix 29. iul.
Bellacus 2. maii.
Bellus 23. ian.
Bellicus 4. maii. *in N. 22. Ian. p. 279.* 21. iun.
Benedictus 21. mar. 51. iul.
Beniguus 20. mai. *in N.* 57. *Ian. p.* 260. 3. apr. 3. apr. 6. *Iun. in N. p.* 582. 1. nou.
Benouia 29. apr.
Berbea in N. 5. Sept. p. 809.
Berina 26. nou.
Bermiacus 20. oct.
Bermia 54. aug.
Berome 8. mar.
Berouicius 19. oct.
Beſſe 17. iul. *in N. 18. Dec. p. 1034.*
Beſſia 17. iul, 28. iul.
Biblis 2. iun.
Bigatius 25. iun.
Bitanza 21. dec.
Bitus 20. ian. 25. ian.
Biturius 17. iul.
Blandinius 2. iun.
Blaſtus 57. iun.
Bleſus in N. 16. feb. p. 324.
Bolia in N. 21. Iul. p. 655.
Bonifatianus 23. nou.
Bonifatia 6. maii.
Bonifatius 31. oct. Ep. 29. dec, Ep. 5. iun. Ep. 4. ſept. 21. nou. 9. dec.
Bonius 10. nou.
Bonolus 18. nou.
Bonoſa 10. maii. 15. iul.
Boreſius Epiſc. 18. oct.
Borthazar in N. 17. Aug. p. 757.
Boſonus 27. ian.
Bricius Epiſcopus 13. nou.
Briuatula 2. feb.
Bublaſa 1. iun.
Buddulus 9. oct.
Budentius 29. apr.
Bullodius 2. iun.
Burrus in N. 12. Oct. p. 913.
Buſtaſius Presb. 18. maii.
Buſtus in N. 19. Oct. p. 927.
Buttatus 12. apr.
Buttus 12. apr.

C

CAcmarius 19. ian.
Cacra 16. oct.
Caianus in N. 11. Apr. p. 428.
Caitus 10. oct.
Calcorus 57. maii.
Caledius 13. mar.
Calendinus 26. apr.
Calendion 31. dec. 31. oct. 31. oct. 30. oct. 15. nou. 17. nou. 20. nou. 21. nou. 2. dec.
Caleſtus 10. ian. 16. *Apr. in N. p.* 442. 13. aug. 12. oct. 14. oct. 23. dec. 16. apr.
Caleſtinus 31. dec.
Caliſta 16 apr. 25. apr.
Callinius 25. Iul. in N. 682.
Calleniceus 27. ian. 31. ian.
Callinia [illegible] 16. apr.
Calliſtus 29. ian. 2. ſept.
Calocerus 19. maii. 10. iul.
Calpouia 2. iun.
Camas 4. Iun. in N. p. 578.
Camaſius 6. iun.
Camorinus in N. 21. Aug. p. 766.
Candedus 5. ian. 11. mar. 15. iun. 10. iul. 17. aug. 29. aug.
Candedianus 7. ian. 14. feb. *in N. 10. Nou. p. 961.*
Candedia 10. maii.
Candida 7. ian. 5. iun. 9. *Sept. in N. p.* 810. 28. ſept. *in N.* 3. *Oct. p.* 891. 1. dec.

Can-

Candidus 3. ian. 11. ian. 2. feb. 11. iul. 22. ſept. 2. oct. *in N. 7. Oct. p. 906.* 15. dec. 15. dec.
Candorus 5. dec.
Caniſius in N. 26. Apr. p. 442.
Canonica Virgines 7. in N. 9. Apr. 425.
Cantius 28. ian. 31. maii. 17. iun.
Cantiana 17. iun.
Cantianella 31. maij. 14. iun.
Cantianellus 15. iun.
Cantianus 31. maij. 15. iun. 15. iun. 15. iun. 17. iun.
Capelledius 18. mar.
Capiton 23. iun. 27. iun. 24. iul.
Capitulinus 8. mar. 28. iun. 28. iun. 24. aug. 11. dec.
Capratius 20. oct.
Caralus 21. nou.
Caraſius 1. mar.
Carellius 29. maii.
Carericius 12. ian.
Caricia 6. maii.
Carilippus presbyt. 28. apr.
Carinon 30. nou.
Cariſius 6. mar.
Cariſsius 16. apr.
Cariſsimus 3. mar.
Carita 13. apr.
Caritona 16. apr.
Cariton 24. iul. 25. iul.
Carinianus 23. feb.
Carolapis 8. iun.
Carpa 2. feb.
Carpus 13. mar. Epiſc. 13. apr.
Carpia 27. maii.
Carpiſtus 13. maii.
Carpoforus 8. aug. 9. aug.
Carporus 12. feb.
Carra 1. iun.
Carſius 6. mar.
Carulus 15. apr.
Carus, ſeu Primicarus 13. apr.
Caſus 18. maii.
Caſſericus 6. maii.
Caſſius 30. apr. 6. maii. 1. iun. 20. iul. 20. iul. 9. oct.
Caſſianus 19. ian. 22. ian. Ep. 26. mar. 3. iun. 10. iun. Ep. 5. aug. 11. aug. 13. aug. *in notis 26. Nou. p. 979.* 1. dec. 3. dec.
Caſſicus 18. feb.
Caſſia 1. nou.
Caſſon 16. mar.
Caſta 22. feb. 25. feb. 1. iun.
Caſterius 18. nou. 18. nou. 19. nou.
Caſtus 17. feb. 24. feb. 3. mar. 4. mar. 1. *Apr. in notis p. 412.* 27. apr. 8. maii. 22. maii. 2. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 4. ſept. 4. ſept. 1. oct. 2. oct. 5. oct. 5. oct. 31. oct. 13. dec.
Caſtiganius 17. ian.
Caſtinius 21. ian.
Caſtola 2. iun. 22. feb.
Caſtolus 23. ian. 25. ian.
Caſtolinus 12. ian.
Caſtori 28. dec. 16. mar. 28. mar.
27. apr. 7. nou. 8. nou. 30. nou. 19. ſept.
Caſtrenſis in notis 11. Feb. p. 311.
Caſtrus 10. iul. 11. iul.
Caſtula 25. ian. 2. feb. 15. feb. 24. mar. 25. mar. 7. maii. 28. maii. 31. maii. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 5. iun. 23. dec.
Caſtulus 12. ian. 12. ian. 15. feb. 26. mar. *i N. 22. Maij p. 544.* 2. iun.
Caſtulina 2. iun.
Caſtulinus 1. iun.
Caſtus 30. Sept. in notis p. 889.
Caſus in notis 17. Oct. p. 913.
Catharina in notis 25. nou. p. 998.
Catellinus in notis 25. nou. p. 998.
Catina 25. ian.
Catonius 17. mar.
Cato 28. dec.
Catrula 7. maii.
Catulinus 23. apr. Diac. 15. iul.
Catullinus 19. mar.
Cauco 29. apr.
Caurata 17. iul.
Cecilius 7. maii. 27. nou.
Ceciliana 18. dec.
Cecilianus 22. ian. 18. dec.
Cecilia 8. maii. 2. iun. virgo 11. aug. virgo 16. ſept. virgo 22. nou. 10. dec. 18. dec.
Cecitia 8. iul.
Cedecesſis 9. mar.
Celeanus 24. aug.
Celedonius 29. ſept.
Celedonia 20. iun.
Celeriana 24. ſept.
Celerina 28. ſept.
Celerinus 14. feb. 6. maii. 7. maii. 7. maii.
Celeris 28. feb.
Celeſta 16. apr.
Celeſtis 29. iul. 8. nou. Ep. 14. oct.
Celeſtina 8. maii.
Celeſtinus 21. ian. 27. ian. 17. feb. 2. maii. 2. maii. 4. maii.
Celianus 21. ian.
Celisforius 5. ian.
Celledonius 3. mar. 3. mar.
Celſa 28. iul.
Celſus 6. ian. 19. iun. 20. iul. 28. iul. 30. oct.
Celſion 21. ian.
Cendeus 20. ian. 9. mar. 11. mar. 10. maii.
Cendenus 16. iun.
Cenerus 8. maii.
Cenona 2. iun.
Cenion 18. maii.
Cenonus 2. Iun. in N. p. 568.
Cenſurius Epiſc. 10. iun.
Centulus 30. nou.
Cerbonius Epiſc. in N. 10. Oct. p. 912.
Cerſyra in N. 28. Apr. p. 466.
Ceratus Epiſc. 7. iun.
Cerealis 3. iul. 4. *Sept. in notis p. 831.*
Cerelina 3. feb.
Ceremonius 11. apr.
Ceſſaſius 28. maii.
Ceſariana 21. iul.
Ceſarius 21. apr. Epiſc. 27. aug. 1. nou. 3. nou. 4. nou. 5. nou. 12. nou.
Ceſſius 11. iul.
Ceticius 21. maii.
Cetula 17. feb.
Chariaronus 5. mar.
Chariſtius 6. mar.
Charus 25. Oct. in N. p. 934.
Chilbertus Epiſc. 19. apr.
Childeomara 19. iun.
Chindinus 17. iul.
Chionia 1. apr.
Chiriſtus 3. apr.
Chiſta 4. iun.
Chodoaldus Rex 7. ſept.
Chorentius 16. ſept.
Chorus 21. apr.
Chotinion 21. mar.
Chotitia 15. maii.
Chriſtina in N. 15. Maii. p. 532.
Chriſius 10. iul.
Chriſtianus 4. dec.
Chriſtina Virgo 24. iul.
Chriſtophorus 25. iul. 24. ſept.
Chricus 1. oct.
Chronia Virgo 5. apr.
Chroninna in notis 20. febr. p. 233.
Chryſn. ſiue Aurea i N. 3. Aug p. 772.
Chudion in notis 9. Sept. p. 820.
Chuntſius 9. febr.
Cicilus 16. feb.
Ciciliana 21. ian.
Cicilia 1. iun.
Cilicia 31. maii.
Cimaſus 4. iun.
Ciminus 13. ian.
Cinzamus, ſeu Cinnamus in notis 23. Iun. p. 622.
Cipeurus 4. mar.
Ciprianus 12. apr.
Ciriacus vide etiam Cyriacus 12. ian. *in notis 16. Iun. p. 598.* 20. ian. 21. ian. 1. feb. 9. feb. *in notis 13. Feb. p. 314.*
Ciriacitis 8. aug.
Ciricus 3. ian. 3. mar.
Cirillus 9. mar. *in N. 28. Iun. p. 631.*
Cirinus Epiſc. 4. iun. *in notis 25. Martii p. 398.*
Ciſellus in notis 21. Aug. p. 766.
Citinus 8. maii.
Cittinius 12. apr. 17. oct.
Citurninus 25. dec.
Ciuinus 18. iul.
Clacinius in notis 31. Oct. p. 942.
Claonius 13. mar.
Claſcerus 13. ian.
Claſſicus 19. feb.
Claudius 20. mar. 30. apr. Epiſc. 1. iun. Ep. 6. iun. 12. aug. 23. aug. 9. *Sept. in notis p. 820.* 8. nou.
Claudianus 24. feb. *in notis 25. Febr. p. 350.* 28. febr. 3. mar. 6. mar. 5. apr. 24. oct. 25. oct. 25. oct. 25. nou.

Claudius 3. dec.
Claudia 1. ian.
Claudius in notis 1. Ian. p. 220.
Cleaſius 9. ſept.
Clemenus 2. dec.
Clementius 3. apr.
Clementia 11. apr.
Clementinus 14. nou.
Clemens 23. ian.
in N. 30. Decemb. p. 213. 23. ian.
Presbyt. 20. ian. 30. apr. 19. iun. 27. iun. 18. iul. 25. iul. 9. nou. 14. *Nou. in N. p.* 968. 21. nou. 7. *Dec. in notis p.* 1022.
Clementus in notis 9. nou. p. 959.
Clerus 30. ian. 27. aug. Diaconus 14. ian.
Clericus 10. iul. 11. iul.
Cletus 30. dec. 22. nou. 23. dec.
Clonicus 19. maii.
Cluſius Presbyt. 6. apr.
Codomus Diac. 4. maii.
Cohondola 24. mar.
Collegius Diac. 18. mar.
Colocerus 18. apr.
Colonica 19. maii.
Colonicus 13. dec.
Coloſius 30. apr.
Colotus 9. feb. Diac. 18. mar.
Colouius 20. aug.
Colūbanus Presbyt. 19. oct. 23. nou.
Columba Virgo 31. dec.
Comatus 15. apr.
Comilia 20. apr.
Cominus 11. maii. 27. oct.
Commitius 31. ian. 2. iun.
Conceſſa 8. Apr. in N. p. 424.
Conceſſus 9. mar. 12. mar. 13. mar. 8. apr. 9. apr. 10. apr. 11. apr. 22. *May in N. p.* 544.
Concordius 30. apr. 16. dec.
Concordia 17. feb. 22. feb. 6. maii. 2. iun.
Conditor 14. aug.
Conexus 8. apr.
Conus 30. maii.
Conitus 24. apr.
Coſtomanus, ſiue Coſconianus in N. 28. iulii p. 685.
Conſentius 30. dec.
Conſtantius 3. ian. 15. ſept.
Conſtan[illegible] 10. maii. 19. ſept. 20. ſept. 20. ſept.
Conſtantinus 29. ian. Epiſc. 12. apr. 17. ſept.
Coprica 7. apr.
Corion 10. iul.
Choriton 8. aug.
Cornelius 31. dec. 29. ian. Epiſc. 14. ſept. 23. dec. 23. dec.
Cornelia 14. apr.
Cornilius 15. ian. 2. iun. 13. aug.
Cornilianus 2. feb. 8. iul.
Cornilia 31. mar. 20. apr.
Cothinſus 12. iul.
Coronaria Virgo 24. apr.
Coronatus 25. maii.
Corona 1. ian. 20. feb. 23. apr. 14. maii. *ſiue Stephanides in N.* 14. *maii. p.* 529.
Coſmus 27. ſept.
Cotenſa 1. iun.
Cotideus 10. maii.
Cotidia 30. apr.
Cottius 22. *maii in N. p.* 544.
Coturnius 15. feb.
Credulus 13. maii.
Creſcentius 7. feb. 25. feb. 19. maii. 28. iun.
Creſcentiana 9. aug.
Creſcentianus 13. iun. 15. iun. 4. aug. 8. aug. 14. *ſept. in notis p.* 831.
Creſcentia 24. feb. 4. iun.
Creſcens 27. iun. 9. nou.
Creſcius 18. dec.
Creſtinus 18. iul.
Creta 10. iul.
Cridula 13. maii.
Crinica 30. dec.
Criſanta 22. aug.
Criſantius 29. nou. 30. nou. 19. dec.
Criſcentius 19. dec. 7. maii. 7. maii. 1. oct. 10. oct. 10. aug.
Criſcentianus 17. feb. 31. maii. 17. oct.
Criſcentia 20. aug.
Criſcentinus 27. maii.
Criſcention 10. aug.
Criſcens 3. iun. 31. oct. 1. nou. 1. nou.
Criſconius 15. ian.
Criſimus 31. iun.
Criſpus 11. maii.
Criſpinus 10. aug. 5. *dec. in N. p.* 1021. 10. dec.
Criſpinus 12. apr. 13. apr. 18. apr. 19. *apr. in notis p.* 448. 30. apr. 30. apr. 6. maii. 11. iun. 18. iun. 20. iun. 27. iun. 25. oct. 20. nou. 3. dec. 5. dec. 5. dec.
Criſpinianus 27. iun. 25. oct.
Criſpon 10. maii.
Criſpolus 10. iunii. 11. iun. 29. maii. 30. maii.
Criſtus 3. iul.
Criſtis 8. iun.
Crocus 25. ſept.
Crucis Inuentio 3. maii.
Apparitio 18. aug.
Exaltatio 14. ſept.
Crucefſius N. 24. ian. p. 253.
Cruſis 30. mar.
Cucufates vide Quoquoſates
Culicius 11. feb.
Cupficus 10. ſept.
Curentius 18. mar.
Cureſus 28. maii.
Currolus 10. iul.
Curſicus Presbyt. 30. iun.
Cuſconius 23. feb. 2. ſept.
Cuſerius 18. dec.
Cyonus 3. iul.
Cyonia 3. iul.
Cyprus 3. iun.
Cyriacus 9. aug. in notis p. 740.
Cyprianus 15. apr. Epiſc. 14. ſept. 29. nou.
Cyriaca 16. mar. 17. mar. *in notis* 20. *mart. p.* 390. 10. aug.
Cyriſcus 25. dec. 13. ian. 31. ian. 31. feb. 14. feb. 22. feb. 2. apr. 7. *apr. in notis p.* 423. 14. *apr. in n. p.* 437. 12. *maii in notis p.* 525. 1. iun. 18. iun. 10. iun. 20. iul. 8. aug. 10. *dec. in notis p.* 1025. 14. dec. 19. dec.
Cyrianus 5. iul.
Cyricus 15. maii. 13. iul. 21. iul. 16. iul.
Cyria 17. iun.
Cyrills 11. apr. 13. maii. 13. maii. 1. aug.
Cyrillus 20. mar. 8. *martii in notis p.* 369. 10. maii. 10. maii. 29. maii. 3. iul. *in notis* 2. *iulii p.* 641. Epiſc. 4. iul. 10. iul. 11. iul. 22. iul. 10. aug. 18. aug. 9. *ſept. in notis p.* 810.
Cyrinus 10. iul. *in notis* 9. *ſept. p.* 810. 15. ſept.
Cyrion Presbyt. 13. mar.
Cyrionus 10. iul. 11. iul.
Cyrionis 3. iul.
Cytinus 6. maii.

D

DAama 19. maii.
Dacianus 24. feb. 16. mar. 4. iun.
Dacius 25. ian.
Daconus 31. oct.
Dalmata in notis 11. *apr. p.* 418.
Dalmatius 11. apr. 5. *dec. in notis p.* 1010.
Damaſus 2. iul. Epiſc. 10. dec.
Damaſia 11. apr.
Damaſius 19. feb.
Damianus 12. febr. 27. ſept. *in notis* 8. *nou. p.* 957. 9. nou.
Danstianus 6. aug.
Dands 7. mar. 7. mar.
Danelus 10. iul.
Dania 31. iul.
Daphroſa in notis 2. *dec. p.* 1017.
Daria 19. iul. 12. aug. 29. nou.
Darius 12. apr. 19. dec.
Daſius 18. oct. 20. oct. 21. oct. 3. oct.
Daſſus 5. aug. 20. nou.
Datus 24. ian. 10. maii. 2. iun.
Datiſmus 31. maii. 27. feb.
Datica 8. maii.
Datilis 25. dec.
Datiua 22. feb. 8. maii. 10 maii.
Datiuus 28. ian. *in N.* 25. *dec. p.* 1080. 17. feb. 14. mar. 17. mar. 30. *martii in notis p.* 409. 10. maii. 10. maii. 18. maii. 18. maii. *in notis* 13. *dec. p.* 1029.
Datula 2. iun.

Datulus

Datulius 18. dec.
Dauetus in notis 13. *maii p.* 528.
Debbuchius 2. dec.
Decima 14. apr.
Decimus 12. apr. *in notis* 14. *apr. p.* 435.
Declitianus 16. maii.
Decomminus 9. feb.
Decronis 22. maii.
Defenſor 17. oct.
Demetrius 30. apr. Diac. 9. apr. 12. apr. 30. *apr. p.* 471. 11. maii 3. iul. 14. aug. 8. ſept. 8. ſept. 14. ſept. 9. nou. Epiſc. 10. nou. 15. nou. 21. nou. 22. nou. 22. nou. 22. dec.
Demetria 3. iun.
Democritus 31. iul.
Denegorhia 1. oct.
Deocletis 16. iul.
Derecuti a in N. 14. *maij p.* 529.
Deſiderius 19. oct. Epiſc. 23. maii. 7. ſept. *in N.* 30. *Sept. p.* 888.
Dexter 12. apr. 7. maii.
Dicanus 30. apr.
Diceus 21. oct.
Dicentius 13. feb. 19. nou.
Didalus 18. ian.
Dida 17. nou.
Diddios 24. feb.
Didimus 9. feb. 20. feb. Presbyt. 5. apr. 8. ſept. 10. *Sept. in N. p.* 823. 22. dec.
Didunius 10. ſept.
Digna 1. oct. 7. *Aug. in N. p.* 739. & 1 *Oct. p.* 889.
Dignus 15. maii. 18. dec.
Dimelus 21. iul.
Dimetrius in N, 2. *Decembr, p.* 1017.
Dinaris 21. feb.
Dinocius in N. 4. *Iun. p.* 575.
Diobidei 19. nou.
Diocles 24. maii.
Diocletianus in N. 14. *Apr. p.* 435.
Dioditus 10. iul.
Diodolus 31. mar.
Diodorus 6. mar. 6. mar. 10. *Sept in N. p.* 823. 9. oct.
Diodrus 30. apr.
Dioſolus 12 ſept.
Diogenes 6. apr. 7. apr. Diac. 15. apr. 16. iun. 17. iun. 26. iun 10. iul. 3. aug.
Diomedes 9. iun. *in N.* 17. *Apr. p.* 444. 11. iul. 8. aug. 20. aug. 21. aug. 10. *Sept. in N. p.* 823.
Diona 13. mar. 14. mar.
Dionius 13. mar. 13. mar.
Dionina 15. apr.
Dion 10. maii.
Dionyſia in N. 15. *Maij. p.* 532.
Dionyſius, & infra Diuniſius 26. dec. 8. feb. 14. feb. Ep. 14. feb. 16. mar. 23. mar. 23. mar. 1. apr. 2. apr. *in N.* 18. *Apr. p.* 445. 10. maii. Epiſc. 25. mai. 28. iun. 16. iul. 18. iul. 7. Oct. *in N. p.* 906. Epiſc. 9. oct. 10. oct. 20. nou.
Dioniſinia 28. iun.
Diophius 24. mar.
Dioſcorides 9. feb.
Dioſcorus 24. feb. 17. apr. 18. maii. 18. maii. 17. iun. 28. iun. 20. aug. 17. dec.
Diſcus 17. aug. 17. *Aug. in N. p.* 758. 21. oct.
Diſci in N. 17. *Aug. p.* 758.
Diſmica 26. apr.
Diſſeus 12. aug.
Diſta 28. ian.
Diudorus 18. feb. 27. oct.
Diuditus 23. feb.
Diugenes 26. mar.
Diuus 12. iul.
Diuniſius 1. feb.
Diuniſius 27. feb. 17. mar. 18. mar. 31. iul. 9. aug. Epiſc. 9. aug. Epiſc. 14. ſept. 20. *Sept. in N. p.* 846. Epiſc. 8. oct. Ep. 9. oct. 20. nou.
Diuniſia 17. maii.
Dosimus in N. 14. *Apr. p.* 435.
Doga 3. iun.
Doletarulos 10. ſept.
Domata 31. dec.
Domicus 29. dec.
Domicianus 13. mar. 13. mar.
Domicia 28. dec.
Dominanda 21. dec.
Dominicus in N. 19. *Dec. p.* 252.
Domion Epiſc. 11. apr.
Domiſianus Presbyt. 13. mar.
Domitius 3. iun.
Domitianus 28. dec. 1. aug. 9. *Sept. in N. p.* 820.
Domna Virgo 12. mar. Virg. 14. apr. 2. iun. Virgo 19. oct.
Domnecella 11. nou.
Domnus 18. apr. 10. iul. 10. iul. 31. nou.
Domnina 10. iul. 23. *Aug. in N. p.* 770.
Domninus 30. mar. Epiſc. 11. apr. 23. *aug. in N. p.* 770. 9. oct. *in N.* 3. *Nou. p.* 949. 4. nou. 5. nou. 6. nou. 30. nou.
Domulus 6. maii.
Donarius in N. 16. *febr. p.* 224.
Donata 4. feb. 4. feb. 12. feb. 17. feb. 22. feb. 3. mar. 6. apr. 12. apr. 12. apr. 20. apr. 7. maii. 7. maii. 7. maii. 8. maii. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. ion. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 3. iun. 7. iun. 8. iun. 17. iul. 18. iul. *in N.* 29. *Iul. p.* 689. 8. Aug. *in N.* 1. *Sept. p.* 803. & 16. *Sept. p.* 837. 28 ſept. 29. *Sept. in N. p.* 884. & 12. *Oct. p.* 913. 17. oct. 1. nou.
Donarella 1. mar. 12. iun. 30. iul.
Donatellus 6. *Octob. in N. p.* 898.
Donatianus 25. *Iulij in N. p.* 681.
Donatus 30. dec. 31. dec. 31. dec. 31. ian. Presbyt. 21. ian. 23. ian. 25. ian. 27. ian. 12. feb. 16. feb. 17. feb. 17. feb. 17. feb. 22. feb. 25. feb. 28. feb. 1. mar. 3. mar. 4. mar. 27. mar. 3. apr. 6. apr. *in N.* 7. *Apr.* 423. 9. apr. 10. apr. 11. apr. 12. apr. 12. apr. 17. apr. 18. apr. 19. apr. 19. apr. 20. apr. *in N.* 20. *Apr. p.* 249. 24. apr. 24. apr. 30. apr. 7. maii. 7. maii. 7. maii. 7. maii. 7. maii. 8. maii. 18. maii. 10. maii. 10. maii. 10. maii. 21. maii. 23. maii. 31. maii. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 3. iun. 3. iun. 3. iun. 3. iun. 6. iun. 14. iul. 20. iul. 22. *iul. in N.* 676. *in N.* 1. *Aug. p.* 696. Epiſc. 7. aug. 1. ſept. 1. ſept. 1. ſept. 4. ſept. 5. ſept. 9. ſept. 11. ſept. 1. oct. 10. oct. 17. oct. 30. oct. 31. oct. 31. oct. 6. nou. 7. nou. 10. nou. 14. *Nou. in N. p.* 968. 15. nou. 16. nou. 16. nou. 24. nou. 25. nou. 1. dec. 2. dec. 9. dec. 12. dec. 13. dec. 17. dec. 24. dec. 9. nou. 2. dec.
Donatianus 31. maii. 24. maii. 2. iun. 17. feb. *in notis* 24. *Feb. p.* 348.
Donatiuus 26. feb.
Donator 19. maii. 29. maii.
Donatulus 22. feb. 24. feb. 24. feb. 12. apr. 30. iul. 1. aug. 24. ſept.
Donnus Epiſc. in N. 2. *Iun. p.* 220. *in notis* 14. *Oct. p.* 917.
Dontola 2. iun.
Dorimedon 19. *Sept. in notis p.* 844.
Dormidonus 20. ſept.
Doroſtolus 26. dec. 8. iun. 17. iun.
Doroſtorus 25. maii.
Dorotha 26. ſept. 6. feb.
Dorothea 12. feb.
Dorotheus 12. mar. 28. mar. Presbyt. 30. apr. 20. oct. 23. oct. 2. *Iunij in notis p.* 570.
Dotherus 21. iul.
Druſius 14. dec.
Dubitatus 1. ſept. 2. ſept.
Dugdus 30. apr.
Dula 25. mar.
Dulius 6. nou.
Dunetrius 19. ſept.
Dunus 12. mar.
Duominus 13. mar.

E

EBaſius 17. feb.
Ebentius 3. maii.
Ebicianus 12. ian.
Ebulſius 4. iun.
Edictius 13. nou.
Ediſtus 22. oct.
Edirius 24. feb.
Efimacus 10. maii.
Egdonus Presbyt. 12. mar.

Ego-

Egedius 29. dec.
Egemonius Epiſcopus 8. ian.
Egeuns 23. dec.
Egia 14. feb. 23. aug.
Egigna 18. maii.
Egodditis 27. ian.
Egrilius 3. nou.
Eladius Epiſc. 8. maii 8. iul.
Elaphus 28. iun.
Elarius 17. ian. 13. mar.
Elaſius 18. aug.
Elaſippus 17. ian.
Elegius Epiſcopus 1. dec.
Eleatius 8. iul.
Eleuſius 4. ſept. Presbyt. 7. apr.
Eleutherius 17. ſept. Epiſc. 18. apr.
Epiſc. 6. ſept. 2. oct. Diac.
9. oct. 14. nou. 23. dec.
Eliaga 23. aug.
Elianus 22. iul. 9. Sept. in notis
p. 820. bis.
Elia 8. iul.
Elladius Epiſc. 31. aug.
Elorentina 21. iun.
Elpis ſeu Spes in N. 23. Iun. 622.
Emaſia in notis 17. Iul. p. 668.
Emelianus 18. ian.
Emerentiana in notis 23. Ian. p. 280.
Emerentianitis 16. ſept.
Emereta 22. feb. 24. aug. 27. Aug.
in notis p. 780.
Emeretus 26. iun. 20. nou.
Emena 6. maii.
Emenon 3. iul.
Emerita 1. maii. 3. iun.
Emeritus 3. iun. 11. iun. 13. iun.
25. iul. 11. dec.
Emeterius 3. mar. 3. mar.
Emilius 22. maii. 28. maii. 18. iun.
18. iun. 20. iun. 20. iul. 20. iul.
26. iul. 26. iul. 26. aug. 17. aug.
28. ſept. 5. opt. 5. opt.
Emilianus 8. feb. 9. feb. 30. apr.
30. apr. 20. iul. 11. iul. 18. iul.
21. iul. 22. aug. 31. aug.
Emilia 17. feb. 19. maii. 23. maii.
2. iun. 2. ion.
Emirita 24. iul.
Emonius 14. feb.
Emmeramus in notis 22. Sept. p. 851.
Eniaous 16. apr.
Enimius 8. iul.
Entatus 17. iul.
Enucculus 1. mar.
Enbamus Epiſc. in notis 5. Iun. p. 581.
Eobotus 22. ian.
Eodomonus 29. apr.
Eodomunus 7. iul.
Eofraxius 11. feb.
Eologius 3. iul. 3. iul. 3. iul.
Eononis 15. ian.
Eorapius 12. apr.
Eothyopus 15. iul.
Epaproditus 7. maii.
Epagatius 2. iun.
Eparcus Epiſcopus 14. ſept.
Epaſius 1. iul.
Epegatus 18. maii.
Epicatus 28. maii.
Epictatus 9. ian.
Epictitus 24. ian. 23. maii. 22. aug.
Epiminius 22. maii.
Epion 26. feb. 26. feb.
Epiphanius 5. nou Epiſc. 6. apr.
Epitimus 9. feb.
Epitius 25. ian.
Epolitus 30. ian. Epiſc. 29. ian.
31. ian. 2. feb. 6. aug. 21. ſept.
2. nou.
Eppedius Presbyt. 27. apr.
Eppepodius 22. apr. Diac. 13. mar.
Epratus Presbyt. 24. aug.
Equinius 17. mar.
Erachilius in notis 9. Sept. p. 820.
Eracleus 7. iul. 11. oct.
Eraclius 1. ian. 10. mar. 12. Mart.
in notis p. 172. 26. maii. 16. maii.
9. iul. 8. iul. 5. oct. 7. Oct. p. 906.
10. oct. 10. oct. 26. oct. 14. nou.
21. nou. 4. dec. 5. dec. 19. dec.
Eraſia 1. iun. 29. ſept.
Eraſmus 2. iun.
Erberti Epiſc. tranſlatio 30. apr.
Ereoles 7. maii.
Ereneus 18. dec.
Ericius 13. ian.
Eriſogenus 22. nou.
Ermes Exorc. 31. dec. 1. ian. 1. ian.
4. ian. 21. ian.
Ermis Presbyt. 21. ian.
Erous 7. mar.
Erudius 9. feb.
Erulius 10. maii.
Erundinus 11. nou.
Eſicius 1. iul. 3. iul.
Etius bis in notis 9. Sept. p. 810.
Ethemia 26. apr.
Etherius Epiſcopus 27. iul.
Euacius in notis 9. Sept. p. 820.
Euacrius 11. oct.
Euagrius 3. apr. 1. oct. 12. Oct. in
notis p. 913.
Euaneia 27. apr. 2. iun.
Euangelus 13. iul. in notis 27. Maij
p. 554.
Euantius 1. apr. 12. apr. Epiſc.
12. ſept.
Euariſtus 23. dec.
Euaſius 2. iun. 2. iun. 5. iun. 7. iun.
18. dec.
Euaſia 26. apr. 2. iun.
Eucapia 13. apr.
Eucariſtus 12. oct.
Eucarpius 25. ſept.
Eucerius Epiſc. 16. nou. 28. nou.
Euchus in notis 1 1. Mart. p. 372.
Euchariſtillus 23. dec.
Eueolus 8. iul.
Eudemon 8. iul.
Euelpiſtus 31. dec. in notis 21. nou.
p. 990.
Eufemius 1. maii.
Eufemia 13. apr. 3. iul. 17. aug.
Virgo 16. ſept. 19. ſept. 17. ſept.
... 23. nou.
Eufunia 23. apr. 3. ſept.
Eufra in notis 14. Ian. p. 253.
Eufraſius 14. mar. Ep. 14. ian.
Eufraſia 13. mar.
Eufrates 25. mar.
Eufiodiſius 10. iul.
Eufronius Epiſcopus 3. aug.
Eufroſius 24. mar.
Eufroſinus Epiſc. 1. ian. 23. dec.
Eufuchus 18. maii.
Eugen.la 3. ian.
Eugenius 3. ian. 11. ian. 23. ian.
24. ian. 1. feb. 12. mar. 20. mar.
28. iun. Epiſc. 6. Sept. in notis
p. 812. 10. aug. in notis p. 746.
Eugenia 3. ian. 16. mar. 11. ſept.
Virgo 25. dec.
Eugeotius 3. ian.
Euglecius 9. iul. 10. dec.
Euitia 24. feb.
Euladius 10. dec.
Eulalia 12. feb. Virgo 30. mar.
Virgo 10. dec. 11. dec. Virgo.
13. dec.
Eulelia in notis 12. febr. p. 314.
Eulodius 21. aug.
Eulogius Diac. 21. ian.
Euminius in notis 12. Febr. p. 313.
Euminus 17. oct.
Eununia 27. oct.
Eunomia in notis 7. Aug. p. 739.
Eunoſolus in notis 9. Sept. p. 820.
Eunuclius 28. iun.
Eunuchus 11. mar. 28. apr.
Eunuculus 28. feb.
Euoarpion 5. dec.
Euodius 25. apr. in notis 2. Aug.
p. 728.
Euotius 7. ian. 19. iun. 1. ſept.
Epiſcopus 7. ſept.
Euphemia in notis 11. Iul. p. 656.
Euplus 2. ſept. 10. ſept. 12. ſept.
Eupolites in notis 2. May p. 492.
Eupolus 12. aug.
Euprepetis 30. nou.
Euprobus 1. oct.
Euraſius 5. nou.
Euſarius 17. nou.
Euſebius 28. dec. 5. mar. 5. mar.
Epiſc. 28. apr. Presbyt. 28. apr.
25. maii. Epiſc. 21. iun. Epiſc.
1. aug. 14. aug. 4. ſept. Epiſc.
12. ſept. Epiſc. 26. ſept. Epiſc.
2. oct. 8. Oct. in notis p. 908.
10. oct. 10. oct. 22. oct. 30. oct.
6. nou. 7. nou. 8. nou. 12. nou.
Epiſc. 2. dec.
Euſebij Presbyt. tranſlat. 3. maii.
Euſeuius 28. apr.
Euſis in notis 28. Apr. p. 467.
Euſtachius 1. nou. In notis p. 945.
Euſtaſius 21. ian. 24. ian. Presbyt.
12. mar. Presbyt. 13. mar.
28. maii. 11. iul. 16. iul. Preſbyt. 12. oct. 6. nou. in notis
p. 954. 7. nou. 6. nou.

Euſtatius 10. iul.
Euſtichius 4. ſept.
Euſticius 4. iun.
Euſtorgius Presbyt. 11. apr.
Epiſc. 18. ſept.
Euſtoſius 10. nou.
Euſtucius 7. maii.
Euſtulus Epiſcopus 8. iun.
Euecis 18. oct.
Euthecaria 28. feb.
Euthecia 13. nou.
Eutherius 24. oct.
Euius 21. maii.
Eutica 25. aug.
Euticetus 25. dec.
Eutichius 21. nou.
Euticius 17. feb. 3. mar. 4. mar. 12. mar. 27. apr. 8. maii. Diac. 21. maii. 4. iun. in N. p. 640. 2. iul. 11. iul. 11. iul. 10. aug. 14. aug. 29. ſept. 4. oct. 21. oct. 11. dec. 28. dec.
Euticianus 8. aug. 9. aug. 15. aug. 21. nou. 8. dec. 9. dec. 13. dec.
Eutācia 7. maii.
Eutācis 20. oct. 21. oct. 23. nou.
Eutāmius Diac. 5. maii.
Eutimia 26. Apr. in N. p. 460.
Eutirius 21. feb.
Eutricius Epiſcopus 27. maii.
Eutropia in N. 7. Aug. p. 739.
Euuolus 5. mar.
Excritatus 10. maii.
Expeditus 18. apr. 19. apr.
Expergentius 4. iun.
Expicaſius 28. nou.
Extricara 2. iun. 2. iun.
Extricatus 3. iun.
Exuorgius 9. nou.
Exuperantius 31. dec. 1. iun. 10. aug.
Exuperius 20. mar. 22. ſept.
Exuperia 3. iun.
Exuppius 24. feb.

F

Fabianus 31. dec. Epiſc. 20. ian. 26. ian. 16. feb. 25. maii. 28. iunii.
Falbeus Epiſc. 18. iul.
Falſon in N. 10. Maij p. 522.
Falneus in Notis 18. Iuly p. 671.
Famoſa 8. maii.
Faſtilius 30. apr.
Faterus Presbyt. 23. nou.
Fatuſtina 8. maii.
Fatinus in N. 4. Mart. p. 361.
Fanianus 25. ian.
Fauſtaſius 10. iul. 1. iul.
Fauſtatus 21. ian.
Fauſta 15. mar. 15. apr. 16. apr. 24. apr. 2. iun.
Fauſtus 22. ian. 10. maii. 23. maii. 2. iun. 21. iul. 8. ſept. 8. ſept. 4. oct. 12. oct. 13. oct. 13. oct. 20. nou. 22. nou. 15. dec.
Fauſtina 17. feb. 6. maii. 2. iun. 3. iun. 24. ſept.
Fauſtinus 16. ian. 16. feb. 16. apr. 23. apr. 24. apr. 6. maii. 6. maii. Epiſc. 7. maii. 8. maii. 8. maii. 20. maii. 22. maii. 9. iul. 29. iul. 6. aug. 7. aug. 8. aug. 9. aug. 26. ſept. 28. ſept. 1. oct. 5. oct. 8. oct. 18. oct. 9. nou. 11. dec.
Febus 28. apr.
Fedoſa 1. iun.
Felicius 13. dec.
Feliciana 24. feb. 10. iun.
Felicianus 2. feb. 17. feb. 18. Martij in N. p. 386. 5. iun. 9. iun. 9. iul. 11. iul. 29. oct. 30. oct. 13. nou. 13. dec. 28. dec.
Felicia 12. apr. 26. 27. apr. 7. maii. 8. maii. 10. maii. 1. iun. 2. iun. 11. nou.
Felicion 12. mar. 10. maii.
Felix 29. dec. 29. dec. 1. ian. 5. ian. 7. ian. 9. ian. 11. ian. 13. ian. 14. ian. 20. ian. 21. ian. 21. ian. 22. ian. 22. ian. 27. ian. 2. feb. 3. feb. 5. feb. 11. feb. 12. feb. 14. feb. 17. feb. 21. feb. in N. 21. Febr. p. 338. 23. feb. 24. feb. 26. feb. 28. feb. 1. mar. 3. mar. 3. mar. 3. mar. 3. mar. 3. mar. 3. mar. 4. mar. 8. mar. 9. mar. 13. mar. 24. mar. 31. mar. 12. apr. 12. apr. 12. apr. 15. apr. 15. apr. 16. apr. 16. apr. 20. apr. 21. apr. 21. apr. 23. apr. 23. apr. 23. apr. Presbyt. 23. apr. 24. apr. 26. apr. 27. apr. 30. apr. 2. maii. 4. maii. 6. maii. 7. maii. 7. maii. 8. maii. 10. maii. 10. maii. 10. maii. 14. maii. 15. maii. 19. maii. 21. Maij in N. p. 544. 23. maii. 24. maii. 28. maii. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 3. iun. 3. iun. 5. iun. 11. iun. in N. 15. Iun. p. 596. 18. iun. 18. iun. 20. iun. 26. iun. 27. iun. 8. Iulii in N. p. 648. 9. iul. 20. iul. 10. 12. iul. 17. iul. 18. Iul. in N. p. 671. 20. iul. 21. iul. 26. iul. 27. iul. 29. iul. 29. iul. 1. aug. 2. aug. 6. aug. 8. aug. 9. aug. 14. aug. 22. aug. 27. aug. 29. aug. 30. aug. 1. ſept. 1. ſept. 2. ſept. 11. ſept. 5. Sept. in N. p. 811. 14. ſept. 16. ſept. 16. ſept. 19. ſept. 20. ſept. 20. ſept. 24. ſept. 2. oct. 18. Oct. in N. p. 923. 24. oct. 25. oct. 30. oct. 31. oct. 1. nou. 1. nou. 6. nou. 11. nou. 12. nou. 13. nou. 20. nou. 22. nou. 23. nou. 25. nou. 3. dec. 3. dec. 4. dec. 5. dec. 9. dec. 13. dec. 17. dec. 18. dec. 22. dec. Epiſc. 22. dec. 23. dec. 23. dec.
Feliciſſima 26. Apr. 5. mart. 2. iun.
Feliciſsimus 24. ian. 24. feb. 26. maii 9. aug. 10. aug. 13. ſept. 31. oct. 24. nou. in N. 26. Nou. p. 999
Felicitas 25. dec. 10. ian. 13. ian. 19. ian. 2. feb. 3. feb. 17. feb. 6. mar. 7. mar. 8. mar. 3. iun. 5. iun. 9. iul. 10. iul. 21. nou 16. nou. in N. 16. Nou. p. 970. 17. nou. 18. nou.
Felicula in N. 14. Febr. p. 317. in N. 5. Iun. p. 579.
Felieulus 13. iun.
Felionus 10. maii.
Felippus 10. iul.
Felippianus 30. ian.
Fenonus 9. iul.
Fermus 5. ian.
Ferolus 19. ſept.
Ferqli baſ. dedic. 29. ſept.
Ferriolus 5. ſept.
Ferrucion 5. ſept.
Fertulla 1. iun.
Feſtus 27. ian. 19. oct. 21. oct. 1. Dec. in N. p. 1040.
Feſtiua 14. iun.
Feuus 7. mar.
Fidelius 23. maii.
Fidelis 23. mar. 23. mar. 10. maii.
Fidentianus 15. nou. 16. nou.
Fidentius Ep. in N. 16. Nou. p. 970.
Fidis 5. oct.
Fidolus Presbyt. 16. maii.
Filabus 4. dec.
Filadius 5. dec.
Filathagonia 6. mar.
Filatins 1. dec.
Filius Epiſcopus 3. ian.
Filibertus 20. aug.
Filia 22. feb. 13. mar. Epiſc. 4. feb.
Filii Martyrum, vide inter anonym.
Filion 18. aug.
Filiſtinus 5. aug.
Filocula 5. iun.
Filocuſius 29. apr.
Filomus Epiſcopus 11. mar.
Filominius 2. iun. 14. nou.
Filonius 21. apr.
Filoron 7. ian. 14. febr.
Filucaſius 29. apr.
Finodius 29. maii.
Firianus 24. apr.
Firmatus Diac. 4. oct.
Firma 30. oct. 12. nou. 15. Nou. in N. p. 969.
Firmus 2. ian. 3. ian. 10. ian. 2. feb. 10. mar. 12. mar. 6. apr. 9. 9. Maii in N. p. 518. 23. maii. 9. aug. 27. Sept. p. 878.
Firmianus 10. mar.
Firminus 9. ian. Epiſc. in Notis 1. Sept. p. 798. 10. oct. in N. 4. Sept. p. 807. & 24. Sept. p. 855.
Firon 24. mar.
Fiſcianus 19. mar.
Fiſsimarus 16. feb.
Fiſtus 24. iun. 7. ſept.
Flaccus in notis 1. Sept. p. 800.
Flauius 6. maii. 27. Oct. in N. p. 936.

Epiſc. 7. maii. 21. iul. 1. iun.
Flauiana 22. feb. Virg. 4. oct.
Flauianus 24. feb. 24. feb. 12. apr. 2. iun. Epiſc. 13. aug. 24. oct. 25. oct. 9. Dec. in N. p. 1024. 23. dec.
Flauia 7. maii. 7. maii. 8. maii. 2. iun. 3. iun. 3. iun.
Flauinus 12. apr. 26. maii. 24. oct.
Fledius 2. iun.
Floreda 28. maii.
Floredus 18. ian.
Florentius 30. dec. Epiſc. 3. ian. 22. feb. 19. mar. 30. apr. 16. maii. 27. iun. 31. aug. 10. oct.
Florentina 2. iun.
Florentius 24. feb. 6. apr. 31. aug. 27. ſept.
Florenſis 27. oct.
Florus 8. ian. 11. ian. 20. ian. 21. ian. 22. ian. 20. Febr. in N. p. 350. 23. ian. 3. iun. in N. 26. Oct. p. 931. 26. oct. 21. dec. 22. dec.
Floriana 6. maii.
Florianus 4. mar. 24. apr. 4. maii. in N. 4. May. p. 499. 6. maii. 9. iul. 5. aug.
Florida in N. 16. Iul. p. 667.
Floridus 14. ian. 19. ian.
Floridianus 7. maii.
Floria 30. apr.
Florilius 31. dec.
Florinus 3. mar.
Fluminius 28. maii.
Fluſculus Epiſc. 2. feb.
Foca 5. mar. 21. dec.
Focens Epiſc. in N. 12. Oct. p. 913.
Focis 3. mar. Epiſc. 14. iul.
Focus in N. 15. Apr. p. 440. in N. 8. Iun. p. 585.
Fonteius 15. iun.
Forentius 15. iul.
Forus, ſiue Florus 6. ian. 16. oct. 8. ian.
Foriana 24. apr.
Foriga 29. aug.
Formina 2. iun.
Formus in N. 2. Sept. p. 803.
Foroſius 2. feb.
Portius 6. nou. 4. mar.
Fortunata 17. ian. 22. ian. 22. feb. 22. feb. 24. feb. 20. apr. 12. maii 21. maii. 31. maii. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 3. iun. 3. iun. 3. iun. 14. aug. in N. 12. Octob. p. 913. 15. octob. in N. 15. Oct. p. 920. 12. nou. 16. nou. 15. dec.
Fortunatus 31. dec. 9. ian. 18. ian. 19. ian. 19. ian. 27. ian. 3. feb. 23. feb. 24. feb. 25. feb. 25. feb. 26. feb. 3. mar. 4. mar. 25. Mart. in N. p. 372. 9. apr. 11. apr. 15. apr. 16. apr. 17. apr. 18. apr. 19. apr. 20. apr. 21. apr. Diac. 23. apr. 25. apr. 3. maii. 3. maii. 6. maii. 6. maii. 7. maii. 7. maii. 8. maii. 11. maii. 19. maii. 24. maii. 26. maii. 1. iun. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 3. iun. 5. iun. 5. iun. 7. iun. Epiſc. 11. iun. 19. iun. 12. iul. 15. iul. 14. aug. 28. aug. in N. 30. Aug. p. 796. 1. ſept. 4. ſept. 5. Sept. in N. p. 811. 12. oct. 31. oct. 31. oct. 6. nou. 1. dec. 3. dec. 6. dec.
Fortuna 24. apr. 8. maii.
Fortunius 3. mar. 4. mar. 24. apr. 24. apr. 30. apr. 7. maii. 10. maii. 10. maii. 14. maii. 4. iun.
Fortunioo 17. feb. 27. feb. 4. mar. in N. 24. Mar. p. 379. 3. maii. 19. maii. 4. iun.
Fortuntus 10. maii.
Fotius in N. 28. Iun. p. 631.
Fratres vide inter anonymos.
Fraterous Epiſc. 9. iul. Ep. 29. ſept.
Frauianus 16. ian.
Frigianus 28. nou.
Fronimus 13. mar.
Froutonus 7. maii. 16. nou.
Fronto 22. ian.
Frontunis 24. apr.
Fructa 16. nou.
Fructus 3. iun. 10. iul.
Fructulus 18. feb. 19. feb.
Fructuoſa 15. oou. 16. nou.
Fructuoſus 21. ian. Epiſc. 21. ian. 16. feb.
Frunimus 3. mar. 3. mar. 24. mar.
Fulgentius 5. dec. in N. 1. Ian. p. 219.
Fulion in Notis 10. Maii. p. 522.
Fulogia 21. ian.
Furius 8. maii.
Euſcianus in N. 10. Dec. p. 1027.
Fuſcius 24. apr. 2. iun.
Fuſtuna 6. maii.

G

Gabianus 3. mar.
Gabinius 30. maii.
Gabsius 30. apr.
Gaddius 6. dec.
Gaddianus 21. ian.
Gaggius, ſiue Gaius 1. ian. 25. dec. 31. dec. 4. ian. 19. ian. 21. ian. 2. feb. Epiſc. 20. feb. 28. feb. 3. mar. 4. mar. 4. mar. 11. mar. 19. Martii in N. p. 388. 2. apr. 6. apr. 18. apr. 19. apr. 22. apr. 2. maii. 7. maii. 8. maii. 13. maii. 1. iun. 3. iun. 3. iun. 5. iun. PP. 1. iul. 10. iul. 11. iul. 9. aug. 21. oct. 27. oct. 20. nou.
Gagia 3. iun.
Gagilius 28. ſept.
Gahis 24. feb.
Gaianus 28. dec. 27. feb. 20. apr. 30. apr. 6. maii. 6. maii. 1. iun. 15. iun. 11. iul. 31. aug. 4. ſept. 4. ſept. 2. oct.
Gainitus 15. ian.
Gaiola 3. mar.
Gaiora 4. mar.
Gaioſa 3. mar.
Gaipen 10. mar.
Gaiſutus 4. ſept.
Gaius in N. 31. Ian. p. 292. in N. 12. Mart. p. 376. 16. Maii. in N. 534. 9. Sept. in N. p. 820.
Galacius 22. feb.
Galanus 10. iul. 15. nou.
Galatha 13. mar.
Galatus 15. apr.
Galduuus 4. iun.
Galcius 24. ian.
Galicius 2. maii.
Galigorus 19. maii.
Galla 3. mar. 16. apr. 8. maii.
Gallus 17. apr. in N. 23. Febr. p. 336.
Gallica 2. iun.
Gallicus 31. oct.
Gallicia 3. iun.
Galligorus 17. maii.
Gallinicius 18. ian. 20. ian.
Gallitus 23. dec.
Gallon 16. feb.
Galogorus 2. mar.
Gamalielis 3. aug.
Gandalicius 22. iun.
Gargilius 24. ſept.
Garpeniorus 2. aug.
Garporus 23. feb.
Gaſimus 11. iul.
Gaſtula 8. iun.
Gatda 18. aug.
Garderius 8. maii.
Gatrheus 28. feb.
Gattica 28. dec.
Gaudentius 26. iun.
Gaudentia Virgo 30. aug.
Gaudianus 17. ſept.
Gaudius 2. nou.
Gaudola 6. maii.
Gaudolus 2. iun.
Gauina 6. maii.
Gauinus 6. maii.
Gaulienus 31. maii.
Gauricus Epiſcopus 11. aug.
Geldardus Epiſc. in N. 8. Iun. p. 585.
Gebenna 13. nou.
Gegolus 24. feb.
Gelaſius 31. ian. 4. feb. 5. feb.
Gema 10. apr.
Gemeblius 15. feb. 22. ian.
Gemella 12. apr. 1. iun.
Gemellianus 15. feb.
Gemellina 1. iun. 3. iun. 29. aug.
Gemellinus 16. apr.
Gemiliana 14. feb.
Gemillinus 12. apr.
Gemina 10. apr. 1. iun.
Geminus 4. ian. 4. feb. 18. feb. 10. maii. 2. iun. 17. Nou. p. 972. in N.
Geminianus 6. apr. 2. iun. 16. Sept. in N. p. 836.
Gemmus 4. feb. 10. aug.

Generalis

Generalis in N. 14. Sept. p. 831.
Generoſus 18. mar.
Generoſa 17. iul. 18. iul. 16. *Sept. in N. p.* 836.
Generoſus 15. feb.
Geoeſius 27. apr. 55. aug. 1. nou. 24. aug.
Geneſij baſ. dedic. 16. dec.
Genonus 15. ian.
Genoſius 27. apr.
Genoueſa Virgo 3. ian.
Gentianus in N. 8. Maij p. 517. *in N. 1. Dec. p.* 1026.
Genius 29. maii.
Genuarius 19. ian.
Geouinus 9. oct.
Genuus in N. 25. Nou. p. 969.
Georgius 3. mar. 23. apr. 24. apr.
Geraius 13. mar. *in N. 23. Aug. p.* 770.
Gereon qui, & Malſins in N. 10. Oct. p. 91.
Geriminus 31. ian.
Germana 27. apr. 13. nou.
Germanus 19. ian. 9. feb. 26. apr. 27. apr. Presbyt. 29. apr. 29. apr. 2. maii. *alius in N. 4. Maij p.* 493. 7. maii. 7. maii. Epiſc. 28. maii. 31. maii. 31. maii. 1. iun. 1. iun. 3. iul. 18. iul. Epiſc. 31. iul. 10. *Aug. in N. p.* 746. 22. ſept. Epiſc. 1. oct. 30. oct. 3. nou. 12. nou. 10. dec.
Germani Baptiſterii dedic. 15. apr.
Germius 12. feb.
Gerontius 14. ian. 19. ian. *in N. 23. Febr. p.* 345. Epiſc. 6. maii. 9. dec.
Gervaſius 19. iun. 28. iul. 30. oct.
Getulla 1. iun.
Giddinus 10. maii. 11. oct.
Gibbanus 3. nou.
Gildardus Presbyt. 24. aug.
Gillienus 16. apr.
Gittheius 1. mar.
Glaudioſa 8. maii.
Glitherius 8. iul.
Glorioſa 10. maii. 26. iul.
Glorioſus 31. feb.
Goamalus 16. apr.
Goarius in N. 6. Iul. p. 646.
Gobanus 6. Dec. in N. p. 1022.
Gordianus 2. apr. 9. maii. 10. maii. 11. iul. Epiſc. 15. ſept.
Gorgios 15. apr. 7. maii. 5. *Iun. in N. p.* 579.
Gorgodianus 10. iul.
Gorgonius 3. mar. 10. mar. 12. mar. 10 iul. 5. ſept. 9. ſept.
Gorgonia 3. iun.
Goſia 1. iun.
Gothia 1. oct.
Gradinus in N. 2. Iul. p. 640.
Gradus 12. maii.
Gratius 10. apr.
Graphius 21. iun.
Grata 2. iun.
Gratus 29. apr.
Gregorius 5. feb. 4. mar. Epiſc. 12. mar. 5. maii. 5. iun. 4. nou. 5. nou. 17. nou. Epiſc. 19. dec. 20. *Dec. in N. p.* 1039.
Grippus 13. maii.
Grippinus 21. feb.
Griſcon 23. feb.
Griſogonus 31. maii. 15. iun. 24. nou.
Gaddenes in N. 18. Iul. 671.
Gudodianus 24. ian.
Gududus 9. apr.
Guionius 16. maii.
Gummi 14. iul.
Gundinus 17. feb.
Gundonius 8. maii.
Guntheramnus Rex 28. mar.
Guouilius 17. feb.
Gurdianus 17. ſept.
Gurdinus 28. iun.
Gurgilus 28. ſept.
Gurgonius 22. feb. 11. mar. 11. iul.
Gutius 9. feb.
Gypton 27. feb.

H

HAbundius 23. aug.
Heclanus 26. aug.
Hedeonus 6. maii.
Hediſtus in N. 15. Oct. p. 913.
Heladius 19. apr.
Helaus 7. iul.
Helarius 2. feb. 2. feb. 12. mar. 12. mar. 16. mar. 17. mar. 10. apr. 11. apr. Epiſc. 5. maii. Epiſc. 7. maii. 5. iun.
Helarianus 4. mar. 6. maii.
Helaria 12. aug.
Helbianus 5. mar.
Helena Virgo 22. maii.
Heleotherius 1. maii.
Heleutherius Epiſc. 26. aug.
Helus 21. iul.
Heliana Virgo 17. aug. 8. *Iun. in N. p.* 585.
Helias 27. maii. 28. aug. 15. dec.
Helius 19. ſept.
Heliodorus 6. maii. 3. iul.
Heliſeus Propheta 29. aug.
H. Iya 26. dec.
Hemeſis 22. ian.
Hepidius 4. ſept.
Herachius 5. aug.
Heraclia 12. ſept.
Heraclius 12. feb. 15. maii. 17. maii. 28. iun. 3. iul. 5. aug. 14. aug. 14. aug.
Heracrius 16. maii.
Herais 28. Iun. in N. p. 631.
Herculianus 5. ſept.
Herelius 16. maii.
Herema 8. mar. 19. ſept.
Heremia 6. maii.
Herena 10. feb. 5. apr. 5. maii.
Hereneus 25. feb. 1. apr. 5. maii. 6. maii. 28. iun. 18. iul.
Hereoentius 5. aug.
Herenius Diac. 6. apr. Epiſcopus 28. iun.
Herenouus 25. feb. 5. aug.
Herentius 6. maii.
Hereuſius 8. maii.
Heribius 5. mar.
Herioeus Epiſc. 6. apr.
Heriſſus 2. ian.
Hermemphius 25. apr.
Hermes 24. ian. 28. feb. 1. mar. 25. aug. 27. aug. 28. aug. 28. aug. 18. oct. 22. oct. 30. oct. 2. nou. 3. *Nou. in N. p.* 949.
Hermilius 3. aug.
Hermiporſpolmius 24. aug.
Hermis 27. apr.
Hermogenes 2. maii. 6. dec. 17. apr. 19. apr. 25. apr. 27. apr. 3. maii. 1. ſept. 13. nou. 9. dec. 12. dec.
Hermogeratus 23. aug.
Hermon 18. maii. 16. apr. 18. apr. 19. apr. 23. aug.
Herolius 15. maii. 2. mar.
Heroſius 20. ſept.
Herothus 28. iun.
Herotis 23. feb.
Herous in N. 5. Sept. p. 809.
Herulius 23. feb. 24. feb.
Herus in N. 24. Apr. p. 452.
Heſſa 18. iul.
Heſtula 12. apr.
Hetor 13. mai.
Heuthecius 7. maii.
Hierapius 16. feb.
Hieria 21. iun.
Hieriphelus 4. mar.
Hierotis 3. mar.
Hilarius vide Hylarius 1. feb. Epiſc. 13. ian. 9. apr. 17. *Sept. in N. p.* 682. 1. iun. Epiſc. 10. ſept. *Epiſc. in N. 25. Oct. p.* 934.
Hilarinus 16. iul.
Hilarius 19. apr.
Hilion 3. iul.
Hilpidius 27. apr. 21. apr. 1. maii.
Hilpis 2. iun.
Hina 3. iun.
Hinnuſticus 27. iun.
Hiperides 21. iun.
Hirmius Diac. 26. mar.
Hiſpanus 29. ian.
Hius 27. maii.
Hominius 28. maii.
Honorata 5. iun.
Honoratus 29. dec. 1. ian. Epiſc. 16. ian. 18. ian. 19. ian. 21. ian. 27. ian. 29. ian. 2. feb. 16. feb. 24. feb. 4. mar. 12. apr. 26. apr. 30. apr. 30. apr. 7. maii. 10. maii. 1. iun. 2. iun. 3. iun. 8. iul. 27. aug. 18. nou. 17. dec. 18. dec. 18. dec. 18. dec. Ep. 21. dec. 22. dec.

Honorius 30. dec. 5. ian. 6. ian. 16. feb. 5. apr. 30. apr. 10. maii. 31. maii. 19. iun. 14. ſept. 21. nou.
Honoria 2. iun.
Honoreſa in N. 15. Iul. 663.
Honoſia 2. feb.
Honoſteus 8. maii.
Horeſtes 3. iul. 3. iul.
Horninſius 1. iun.
Horoſius 10. ſept.
Hortaſius Presbyt. 28. maii.
Hortenſius Epiſcopus 11. ian.
Hoſpis 30. iul.
Hugal 21. iul.
Humatus 2. iun.
Humilius 5. dec.
Huſandus 27. apr.
Hylarius 2. iun. Epiſc. 1. nou. PP. 10. ſept.
Hylarina 31. dec.
Hylarinus 3. ian.
Hymnarius 6. apr.
Hyous 28. iun.
Hyperechius in N. 5. Iun. p. 579.
Hyromeus 13. mar.
Hyſicius 10. ſept. *in N. 2. Iul. p. 640.*
Hyſidorus 8. ſept.

I

Iabellus 24. ian.
Iacentius 10. aug. 9. ſept.
Iacintus 11. ſept.
Iacob in N. 1. Aug. 693.
Iacobus 30. apr. 6. maii. 10. maii. Epiſc. 15. iul. 1. nou. 13. nou. Apoſt. 15. mar. Ap. 1. maii. Ap. 1. maii. Apoſtol. 25. iul. Eiuſdem Apoſtoli ordinatio 17. dec. Frater Domini 15. mar.
Iacobus Alphei 22. iun.
Iaffer 24. feb.
Iamaracdus 9. aug.
Iamnica 2. iun.
Ianuariana 20. oct.
Ianuaria 25. dec. *in N. 26. Dec. p. 209.* 6. ian. 22. ian. 24. feb. 28. feb. 2. mar. 8. maii. 10. maii. 11. maii. 23. maii. 1. maii. 1. maii. 2. maii. 2. maii. 3. maii. 3. maii. 7. maii. 8. maii. 3. *iun. in notis p. 575.* 17. iul. 18. iul. 27. iul. 13. nou.
Ianuariſſa in notis 3. Iun. p. 575.
Ianuarius 28. dec. 5. ian. 7. ian. 15. ian. 14. ian. 22. ian. 22. ian. 22. ian. 11. feb. 14. feb. 15. *Febr. in notis p. 322.* 17. febr. 17. febr. 17. febr. 24. febr. 25. febr. 27. feb. 28. febr. 2. mar. 3. mar. 13. mar. *in notis 15. Mart. p. 381.* 17. mar. 18. mar. *8. Apr. in notis p. 424.* 12. apr. 12. apr. 13. apr. 17. apr. 18. apr. 24. apr. 7. maii. 8. maii. 10. maii. 10. maii. 10. maii. 10. maii. *in notis 10. Maii p. 522.* 11. maii. 14. maii. 15. maii. *22. Maii in notis p. 544.* 2. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 3. iun. 3. iun. 9. iun. 10. iun. *in N. 13. Iun. p. 593.* 21. iun. 10. iul. 11. iul. 13. iul. 15. iul. 17. iul. 18. iul. *in N. 18. Iul. p. 671.* 10. aug. *in N. 14. Aug. p. 753.* 7. ſept. *30. Aug. in N. p. 796.* 19. ſept. *5. Sept. in N. p. 809.* 29. ſept. 1. oct. 5. oct. 8. oct. 11. oct. 13. oct. 17. oct. 18. oct. 19. oct. 20. oct. 20. oct. 27. oct. *in N. p. 936.* 30. oct. 30. oct. 30. oct. 31. oct. 1. nou. 6. nou. 6. nou. 7. nou. 9. nou. 10. nou. 11. nou. 12. nou. 16. nou. 16. nou. 19. nou. 25. nou. 30. nou. 2. dec. 9. dec. 13. dec.
Ianulus 6. mar.
Iaſou 12. aug. *in N. 11. Iulij p. 657.*
Idſomodes 10. iul.
Idonyus 1. iul.
Ieiaconimones 4. iun.
Ieronymus Presbyt. 30. ſept.
IESV CHRISTI Circũciſio 1. ian.
Crucifixio 25. mar.
Epiphania 6. ian.
Natiuitas 25. dec.
Prædicationis initium 1. maii.
Reſurrectio 27. mar.
Transfiguratio in N. 6. Aug. p. 736.
Ignatius 25. dec.
Igneus Diac. in N. 30. Apr. p. 471.
Iminandus 23. feb.
Importuna 6. maii.
Incidius 19. maii.
Indica 19. maii.
Indicius 10. maii.
Inditius 10. maii.
Ingeniana 1. apr.
Ingenua 15. mar. 18. mar. *19. Maij in N. p. 536.*
Ingenuus 21. ian. 23. ian. 2. feb. 26. feb. 5. iun. 5. ſept. 11. ſept.
Ingenuia 17. ian.
Innocentes 28. dec.
Innocentius 23. aug. 4. iul. *7. Sept. in N. p. 814.* 22. ſept. Epiſc. 21. dec. Epiſc. 12. mar.
Innocentia 10. aug. 21. nou.
Inmula 24. feb.
Inſitius 9. Sept. in N. p. 820.
Iote ſquintius 9. ian.
Intrampis 18. feb.
Ioanna in N. 24. Maij p. 548.
Ioannes 15. feb. 20. apr. 21. apr. *27. Apr. in N. p. 464.* 8. maii. *in N. 4. Maij p. 500.* 12. maii. 25. maii. 2. iun. 26. iun. 8. iul. 10. iul. 11. iul. 27. aug. *3. Sept. in N. p. 806.* Apoſt. 9. maii. *Ante portã Latinã in N. 6. Maij p. 503.* Ap. 25. maii. *9. Sept. in N. p. 810.* Ap. 1. nou. *Epiſt. 23. Sept. in N. p. 826.* Euang. 24. iun. *in N. 22. Dec. p. 1043.* Euang. 27. dec. 13. dec. *in N. 21. Dec. p. 1040.* 3. dec. 27. nou.
Ioãnnes Bapt. 24. iun. Decollatio 29. aug.
Conceptio 24. ſept.
Ioannis tranſlatio 3. ſept.
Iob Propheta 10. maii.
Iocius in N. 29. Apr. p. 468. 5. Iun. in N. p. 579. in N. 19. Iul. p. 672.
Iocunda 10. maii. 27. iul. 16. nou.
Iocundianilla in N. 2. Iulii p. 640.
Iocundus 5. ian. 6. ian. 8. ian. 9. ian. 16. feb. *in N. 20. Febr. p. 331.* 6. mar. 7. mar. *17. Martii in N. p. 384. 18. Mart. in N. p. 387. 26. Mart. in N. p. 404. 21. Apr. in N. p. 452. 13. Maii in N. p. 524. 21. Maii in N. p. 542. 23. Maii in N. p. 546. 29. Maii p. 558. in N. 4. Iun. in N. p. 578. in N. 8. Iun. p. 585. in N. 15. Iun. p. 596. in Notis 18. Iul. p. 671. in N. 10. Oct. p. 918.* 30. *Apr. in N. 9. Maii p. 518.* 3. iul.
Iocus in N. 5. Nou. p. 953.
Iocundianus 4. iul. *in N. 28. Maii p. 556.*
Iohandus 12. mar.
Iona 14. feb.
Ionella 16. feb.
Iorgius 2. mar.
Ioſeph 20. mar. 24. mar. 2. ſept.
Ioſeppus 11. mar.
Ioſerius 19. mar.
Iouenianus 12. mar. *ſiue Iouinianus in N. 12. Oct. p. 912.*
Iouentius 1. iun.
Iouianus 2. iun. 25. iun. 26. iul. *in N. 2. Dec. p. 1017.*
Iouinus 25. dec. 21. feb. *13. Maii p. 527.*
Iouiniana 2. iun.
Iouitta 16. feb.
Ipictilus 27. ian.
Ippia 9. feb.
Ippius 9. feb.
Ippolitus 23. feb.
Ireneus in N. 5. Apr. p. 419. in N. 5. Iun. 579.
Iſacius in N. 15. Maii p. 531.
Iſalius in N. 4. Aug. p. 723.
Iſicius 3. mar. 31. maii. 15. iun. 17. iun. 18. nou.
Iſtialus 12. apr.
Italus 6. iun.
Italica 27. iun. 24. aug.
Italicus 7. mar.
Italia 30. iun.
Italius 4. iun.
Iubianus 18. aug.
Iubiani Epiſc. tranſlatio 15. oct.
Iudas Epiſc. 1. maii. Ap. 20. iun. Zelotes 1. iul. *1. Aug. in N. 693.* Zelotes 28. oct.

Iudith

Digitized by Google

Iudith 6. maii.
Iuinus 16. maii.
Iuliana 27. ian. 2. feb. ſiue Hlaliana 13. feb. 29. mar. Virgo 3. iun. 5. iun. 3. iul. 8. aug. 8. aug.
Iulianus 26. dec. 6. ian. 6. ian 28. ian. 12. febr. 12. *Febr. in N. p.* 313. 14. feb. 24. *Febr. in N. p.* 348. 16. feb. 18. feb. 18. feb. 5. *Martii in N. p.* 362. 9. mar. 13. mar. 16. mar. 16. *Mart. in notis p.* 383. 23. mar. 29. mar. 2. apr. 4. apr. 12. apr. Presbyt. 17. apr. 18. *Maii in notis p.* 356. 23. maii. 23. maii. 25. *Maii in notis p.* 550. 22. iun. 3. iul. *in notis* 6. *Iulii p.* 646. 11. *Iul. p.* 657. 20. iul. *in notis* 21. *Iul. p.* 675. 25. iul. 26. iul. 9. aug. 9. aug. 12. aug. 11. aug. 21. aug. 25. aug. 28. aug. 31. aug. 1. *Sept. in N. p.* 798. 24. ſept. 9. *Sept. in N. p.* 810. *in N.* 5. *Oct. p.* 900. 8. oct. 31. oct. 1. nou. 11. nou. 25. nou.
Iuliani Altaris dedic. 15. apr.
Iuliani tranſlatio 19. ſept.
Iulia 17. feb. 24 feb. 24. feb. 12. apr. 8. maii. 10. maii. 19. maii. 22. maii. 1. iun. 1. iun. 2 iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 4. iun. 4. iun. 15. iul. 27. iul. 30. iul. 6. oct. 6. nou. 7. nou.
Iulius 6. ian. 18. ian. 19. ian. 22. ian. *Papa in N.* 8. *Febr. p.* 306. 19. feb. 19. feb. 3. mar. 3. mar. Epiſc. 4. mar. *in N.* 12. *Mart. p.* 374. Epiſc. 13. mar. *in N.* 23. *Mart. p.* 394. *in N.* 4. *Apr. p.* 418. Epiſc. 12. apr. 16. apr. 30. apr. 7. maii. 11. maii. 12. *Maii in N. p.* 519. *in N.* 15. *Maii. p.* 532. 25. *Maii in N. p.* 552. 27. maii. 2. iun. *in N.* 8. *Iun. p.* 585. 28. *Iun. in N. p.* 630. 3. *Iulii in N. p.* 642. 12. *Iulii in N. p.* 659. 34. *Aug. in N. p.* 777. *in N.* 1. *Oct. p.* 890. *in N.* 4. *Oct. p.* 894. 18. *Oct. in N. p.* 923. 19. *Oct. in N. p.* 927. & *p.* 928. *in N.* 11. *Nou. p.* 963. 21. aug. 22. *Aug. in N. p.* 769. 25. aug. 31. aug. *in N.* 2. *Sept. p.* 802. Epiſc. 2. ſept. 9. *Sept. in N. p.* 819. 9. oct. 10. *Sept. in N. p.* 823. 7. nou. *in N.* 27. *Nou. p.* 1011. 28. nou. 10. *Dec. in N. p.* 1025. 3. dec. 5. dec.
Iulitus 9. feb.
Iulitta 16. iun.
Iunella 17. ian.
Iunius 3. ian.
Iunula 3. mar.
Iurianus 9. aug.
Iuſippus Diac. 15. feb.
Iuſta 17. feb. 22. feb. 2. iun. 2. iun. 15. iul. 1. aug. 8. *Aug. in N. p.* 741. 16. nou.
Iuſtinianus in N. 17. *dec. p.* 1033.
Iuſtus 10. ian. 21. feb. 21. feb. 25. feb. 26. feb. 3. mar. 5. mar. 12. apr. 27. *Apr. in N. p.* 464. Epiſc. 1. maii. 4. *Maii in N. p.* 498. 31. maii. 2. iun. 2. *Iun. in N. p.* 568. 3. iun. 3. iun. *in N.* 5. *Iulii p.* 645. Epiſc. 14. iul. 18. *Iulii in N. p.* 671. 19. iul. 30. iul. 4. aug. 4. aug. *in N.* 22. & 23. *Aug. p.* 769. & 70. 25. aug. 31. aug. *in N.* 9. *Oct. p.* 909. 21. oct. *in N.* 23. *Oct. p.* 931. 24. oct. 1. *Nou. in N. p.* 945. 2. nou. 3. *Nou. in N. p.* 949. 8. nou. 16. nou. 16. nou. 16. nou. *in N.* 10. *Dec. p.* 1027.
Iuſti Epiſcopi tranſlatio 14. oct. *puer* 18. *Oct. in N. p.* 923.
Iuſti Baſilicæ dedic. 2. ſept.
Iuſtianus 7. maii.
Iuſtinus 27. iun. 30. *Nou. in N. p.* 1016. *in notis* 13. *Sept. p.* 846. *in Notis* 16. *Dec. pagina* 1032. 17. *iul. in N. p.* 668. 17. *Aug. in notis p.* 757. 27. *Sept. in notis p.* 878. 29. *Sept. in notis p.* 884. 18. *Oct. in notis p.* 923.
Iuuenianus 7. maii.
Iuuinianus in N. 24. *Aug. p.* 776.
Iuuentius 9. dec.
Iuuenalis 9. *Sept. p.* 820.
Iuuinus 25. mar. *in N.* 15. *Iun. p.* 596. *in N.* 9. *Sept. p.* 819

K

Kilianus 8. iul.

L

Laborius 6. maii.
Lacius 13. mar.
Lactantes Matres Innocentium 28. dec.
Ladicius 9. aug.
Lambeſis 23. feb.
Lamoſa 15. maii.
Lampadius 19. iul.
Lampaſius 19. feb.
Lamtantus 25. iun.
Lancia 17. aug.
Landebertus Epiſc. 17. ſept. Epiſc. 14. apr. eiuſdem Baſilicæ dedic. 1. oct.
Landonus 16. ian.
Largus 17. mar. 8. aug. 9. aug.
Laſſa 9. feb.
Latina 2. iun.
Laudaie 26. iul.
Laudicius 9. aug.
Laurentius 2. feb. 12. apr. 3. iun 6. aug. Archid. 10. aug. 23. aug. 24. ſept. 28. ſept. 2. nou.
Laurianus Epiſcopus 4. iul.
Laurinius in N. 14. *Apr. p.* 437.
Laura 1. iun.
Lautica 31. maii.
Lazarius 12. apr.
Leacius 27. ian.
Leander 27. feb. 25. *Febr. in N. p.* 354.
Lea 28. ſept.
Legatus 22. oct.
Legiſſima 27. apr.
Legontius Epiſc. 6. iul.
Leiſardus Præsbyt. 3. iun.
Lelius 27. iun.
Lemtius 9. *Sept. in N. p.* 820.
Leocius 7. mar.
Leocippus 10. aug. 10. aug.
Leodecarius 12. feb.
Leodegarius 2. oct.
Leonides 28. iun. 22. apr. 26. apr. 28. apr. 8. aug.
Leoninus 1. mar.
Leo 30. iun. 16. apr. Ep. 22. apr. Ep. 1. iul. 2. oct. Diac. 16. apr. Epiſc. 10. nou.
Leontius 20. ian. 21. ian. Epiſc. 19. mar. 10. iul. 11. iul. 20. aug. 21. aug. 11. *Sept. in N. p.* 824. 15. ſept. 2. oct. 22. nou.
Leucatus Epiſcopus 13. dec.
Leucius 11. ian. 17. ian. 18. ian. 20. ian. 18. oct.
Leucon 14. feb.
Leudocius 25. ian. 26. ian.
Leunilla 17. ian.
Leunuca 7. mar.
Leuthius 1. ian.
Liaſtamonus 9. feb.
Liberius 19. apr. Epiſc. 17. maii. Epiſc. 23. ſept.
Liberalis 24. apr.
Liberatus 20. dec.
Libius 23. feb.
Libur 22. feb.
Liboſius 1. feb. 3. iun. Epiſc. 29. dec.
Licerius Diac. 15. ian.
Lictiſsimus 26. apr.
Lidorius 13. ſept.
Litorius Epiſc. 13. ſept.
Liuer in N. 16. *Apr. p.* 442.
Logus in N. 27. *Oct. p.* 936.
Longa 28. ſept
Longeſa 24. ſept.
Longinus 21. iul *in N.* 23. *Oct. p.* 931. 22. nou.
Longionus 15. mar.
Loquunſas 15. feb.
Lorigius 27. oct.
Lora 16. apr.
Lubricius 22. ian. 15. apr.
Lucania 18. dec.
Lucas 13. mar. *in N.* 20. *Mart. p.* 391. 3. iun. *in N.* 3. *Sept. p.* 806. 30 oct. 27. nou. Euang. 21. ſept. Euang. 15. mar. Virgo 8. dec.
Lucæ tranſlat. 3. ſept
Lucæ Euang. tranſl. 18. oct.
Luceia 24. iun. Virgo 25. iun. 16. *Sept. in N. p.* 836.

Lucella 16. feb. 25. mar. 7. maii. 10. maii. 10. maii. 10. aug.
Lucerius Diac. in N. 7. Iun. p. 242.
Lucerella 13. mar.
Lucioſa in N. 2. Martii. p. 356.
Lucius 8. ian. 19. ian. 19. ian. 21. ian. 7. feb. *in N. 8. Febr. p.* 306. 15. febr. *in N. 14. Febr. p. 319.* 24. feb. Epiſc. 2. mar. 4. mar. *PP. in N. 4. Mart. p. 359.* Epiſc. 15. mar. 21. mar. 12. apr. 24. apr. 8. maii. 13. maii. 18. maii. 23. maii. *in N. 28. Maii. p.* 556. 2. iun. 6. iun. *in N. 7. Iun. p. 585.* 9. aug. 14. oct. 17. oct. 18. oct. 18. oct. 20. oct. 27. oct. 28. oct. 1. dec. 15. dec.
Luciana 22. feb. 18. maii. Virgo 6. feb.
Lucianus 5. ian. Presbyt. 7. ian. 1. feb. 24. feb. 24. febr. Presb. 24. feb. 18. mar. 15. apr. 16. apr. 16. apr. 28. apr. 28. apr. 30. apr. 30. apr. 27. maii. 28. maii. 7. iun. 8. iun. 13. iun. 19. iul. 20. iul. 13. aug. 14. oct. 26. oct. 30. oct. 18. nou. 25. nou. 1. dec. 24. dec.
Lucideus 3. ian.
Lucia 1. iun. 3. iun. Virgo 25. iun. Virgo 1. iul. Virgo 13. dec. 14. dec.
Lucillus 19. mar.
Lucina in notis 10. Maii. p. 525.
Lucinus 10. maii. 10. maii. 29. oct.
Lucinianus 23. feb.
Luciola 3. mar.
Luciolus 3. mar.
Lucioſa 25. feb. 2. iun. 24. ſept. 28. ſept.
Lucioſus 18. maii.
Lucitius 8. ian.
Lucis 18. ian. 4. mar.
Lucus 27. ian.
Lucuſa 10. maii. 21. maii.
Lucuſta 19. maii.
Luddonus 3. oct.
Ludus in N. 5. Nou. p. 953.
Lupatius 16. ſept.
Lupus 31. maii. 2. *maii in N. p. 492.* 2. iun. *in N. 15. Iun. p. 596.* Epiſcopus 29. iul. Epiſc. 1. ſept Epiſc. 24. ſept. 14. oct. *in N. 14. Oct. p. 917.*
Lupicinus Epiſcopus 3. feb. *in N. 3. Mart. p. 357. 12. Apr. in N. p. 421. 27. Apr. in N. p. 464.* Epiſc. 14. dec.
Luphbius 26 oct.
Luſius 9. feb.
Luſorius 4. nou.
Lutatus 18. iul.
Luxorius 26. ſept.
Luxurius 21. aug.
Lyſimachus 9. Sept. in N. p. 810.

M

MAcedo *in N. 1. Nou. p. 941.*
Macedonius 12. mar. 13. mar. Presbyt. 13. mar. 2. nou. 21. nou.
Macedonia 2. apr.
Macellus 4. ſept.
Maceulus 29. apr.
Machabæus 1. Aug. in N. 693.
Machadorus 19. iul.
Machaoma 15. dec.
Macharius 2. ian. 53. ian. 7. apr. 12. apr. 12. apr. 2. iun. 10. iul. 28. iul. 12. aug. *in N. 17. Aug. p. 757.* 21. oct. 8. nou.
Macharia 28. feb. 6. apr.
Machutus Epiſc. in N. 16. Nou. p. 969.
Macharis 21. oct.
Machar in N. 3. Aug. p. 643.
Marcianus 15. iun. in notis p. 596.
Macidaletis 12. iun.
Macrobius in N. 13. Iulij p. 660.
Macioſa 2. iun.
Macboius 17. apr.
Macrinius 20. iul. 15. iul.
Macrobius 20. iul. 17. ſept. 7. maii.
Macrotius in N. 1. Nou. p. 946.
Macruſius 15. dec.
Madiaria 26. mar.
Magarius 27. feb.
Magignus 26. ſept.
Maginus in N. 26. Maij p. 553.
Magita 8. ſept.
Magnus 4. feb. 14. feb. 25. feb. *in N. 20. Iul. p. 174. in N. 29. Iuly p. 689. in N. 9. Aug. p. 743.* 4. ſept. 19. *Aug. in N. p. 761. qui & Andreas in N. 19 Aug. p. 762. 27. Aug. in N. p. 781. 5. Sept. in N. p. 809. 12. Sept. in N. p. 825. 8. Nou. in N. p. 957. 16. Sept. in N. p. 836. 23. Oct. in N. p. 931. 1. Nou. in N p.* 944. 3. dec.
Magnilius in N. 31. Oct. p. 942.
Magnilus in N. 1. Sept. p. 798. & 17. Oct. p. 923.
Magrinus 17. ſept.
Magropius 6. maii.
Mainicus 23. ian.
Mailus 31. maii.
Maiora 1. iun.
Maiorus 1. iun.
Maiorica 30. apr. 30. apr.
Maioricus 6. maii.
Maior 10. maii.
Maiſunus 24. ian.
Maiulinus in N. 19. Apr. p. 447.
Maiulus 10. maii. *in N. 15. Iul. p.* 657.
Malcus 10. maii.
Malina 28. apr.
Malluſius 10. oct.
Mamilianus 13. ſept. Epiſc. 6. nou.
Mamminarus 14. iul. 32. oct. 6. nou.
Mamma 17. iul.
Mammerius 14. mar. *in N. 5. Iun. p.* 580. 1. nou. 24. nou.
Mammeria 2. dec.
Mammertus 11. maii.
Mammetes 16. iul. 17. aug. 17. aug.
Mamminarius 1. dec.
Mammita 17. aug.
Mamon 9. aug.
Mamyrra 28. feb.
Manaes in N. 24. Maii p. 549.
Manetho, ſiue Mannius 13. Nou. in N. p. 966.
Manica 13. nou.
Manlius 7. mar. 8. mar. 15. *Mart. in N. p. 381.* 12. apr. 28. apr. 29. apr. 11. maii. 11. maii.
Mannilius in N. 27. Nou. p. 1011.
Mannis 27. aug.
Manſuetus 30. dec. 28. feb. 28. mar.
Manymas 21. ian.
Mappalicus 21. feb. 17. apr. 18. apr. 7. maii.
Marandus 28. oct.
Marca 25. apr.
Marcella 10. maii. 5. iun. 28. iun. 28. iun.
Marcellus 17. feb. Epiſc. 16. ian. Ep. 17. ian. 18. feb. 18. feb. 20. apr. 25. maii. Epiſc. 2. iun. 3. iun. 19. iun. 27. iun. 17. iul. 4. ſept. Epiſc. 3. oct. 5. oct. 6 oct. 7. *Oct. in N. p. 903.* 21. oct. 13. oct. 16. nou. 27. nou.
Marcellianus 1. iun. 2. iun. 18. iun. 18. iul.
Marcellina 21. feb. 24. feb. 2. iun. 27. iun.
Marcellinus 3. ian. 16. feb. 30. mar. 2. apr. 6. mar. 7. maii. 1. iun. Presbyt. 1. iun. 9. aug. 27. aug. 6. oct. 9. oct. 20. oct. 26. nou.
Marcellini Epiſcopi translatio, & depoſitio 13. iun.
Marcellona 21. maii.
Marcus 5. ian. *in N. 8. Ian. p. 243.* 6. ian. 16. feb. 16. feb. 17. feb. 13. mar. 18. mar. 11. apr. 12. apr. 1. maii. *Papa in N. 18. maii p. 537.* 1. iun. 1. iun. 8. iun. 18. iun. *in N. 12. Aug. p. 749.* 9. ſept. Euang. 23. ſept. 25. ſept. 25. ſept. *in N. 3. Oct. p. 893.* 4. oct. Epiſc. 6. oct. Epiſc. 7. oct. 30. oct. 16. nou. 16. nou. 20. nou. Epiſcopus 23. nou. 5. dec.
Marcialis 29. apr. 7. maii. 22. aug. 5. oct.
Marciana 5. apr. 26. apr. 28. maii. 28. maii. 2. iun. Virg. 17. aug.
Marcianus 14. feb. 14. feb. 11. mar. 15. apr. 15. apr. 16. apr. 17. apr. 26. apr. 27. apr. 29. apr. 29. apr. 8. maii. 10. maii. *in N. 27. Maii p. 536.* 18. maii. 5. iun

5. iun. 8. iun. 10. iul. 11. iul. 21. iul. 26. iul. Epiſc. 1. ſept. 19. ſept. *in N.* 3. *Oct.* *p.* 894. 4. octob. 30. oct. 26. *Oct.* *in N.* *p.* 935. 18. nou. 19. nou. 23. nou. 25. nou. *in notis* 23. *nou.* *p.* 995.
Marcianis 18. feb.
Marcia 20. ian. 3. mar. 6. apr. 14. apr. 14. apr. 20. apr. 24. apr. 8. maii. 2. iun. 8. iun. 18. iun. 21. iun. 13. oct. 15. dec.
Marcius 5. mar. 5. nou.
Marcilius 28. maii.
Marcopus 26. feb.
Marcotus 31. oct.
Marcuſtus 2. maii.
Marcuſius 19. ian. 21. ian.
Mardunus 24. ian.
Mareas 22. mar.
Mariana 10. mar.
Marianus 9. mar. 3. maii. 6. maii. 11. iul. 18. aug. 17. oct. 27. oct.
Maricius 2. feb.
Maridagiona 24. iul.
Maria 19. ian. 24. feb. 13. mar. 17. mar. 18. mar. 1. *Apr.* *in notis* *p.* 412. 10. maii. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 27. iun. 10. aug. 1. nou. 12. nou. 5. dec. 15. dec.
MARIÆ Deip. depoſitio 18. ian.
Purificatio 2. feb.
Annunciatio 25. mar.
Aſſumptio 15. aug.
Natiuitas 8. ſept.
Baſilicæ dedicatio 5. aug.
Marina 17. ian. 22. feb. 6. apr. 6. maii. 2. iun. 8. iun. 5. iul. *in notis* 5. *Iul.* *p.* 645.
Marinus 21. ian. 24. ian. 3. mar. 3. mar. 18. mar. 27. mar. Presbyt. 30. mar. 8. maii. 17. iun. 10. iul. 18. *Iul.* *in notis* *p.* 671. 22. aug. 16. nou.
Maritimus 23. dec.
Marius 16. feb. 20. ian. *in notis* 7. *Febr.* *p.* 303. 4. mar. 12. mart. 9. apr. 25. *Maii in notis* *p.* 549. 28. iunii. 30. oct. 28. ſept. 7. nou. 8. nou. 10. dec. 9. dec.
Marobius 18. feb.
Marnlus 22. mar.
Marona 12. feb.
Maronis 15. apr.
Marorobius 18. feb.
Maroſius 27. ian.
Marpius 16. feb.
Marſius Præsbyt. 3. oct.
Marſunus 6. maii.
Martharius 18. iun.
Martha 16. ian. 19. ian. 20. ian. 24. feb.
Martius 18. mar. 3. *Martii in notis* *p.* 364.
Martia 16. iun.
Martialis 3. ian. 9. ian. 21. ian. 22. ian. 2. feb. 16. feb. 16. feb. 13. mar. 15. apr. 16. apr. *in notis* 16. *Apr.* *p.* 442. 4. maii. 27. maii. 1. iun. 2. iun. 5. iun. Ep. 30. iun. 9. iul. 15. iul. 23. aug. 24. ſept. 28. ſept. 1. oct. 8. oct. 21. oct. 18. oct. 30. oct. 9. nou. 14. *nou.* *in notis pagina* 968. 15. nou. 16. nou. 16. nou. 25. nou.
Martianus 26. dec. 4. ian. *in notis* 3. *Martii* *p.* 357. 16. apr. 30. apr. 2. iun. 2. iun. 1. iun.
Martinus 5. mar. Præsbyt. 20. apr. 30. apr. 8. maii. Epiſc. 11. maii. 1. iun. 1. iun. 10. iun. Epiſc. 4. iul. 9. aug. Epiſc. 11. nou. 3. dec. baſilicæ dedic. 4. iul.
Martinianus 31. maii. 5. iun. 1. iul. 2. iul. Epiſc. 26. mart.
Martiria 20. iun. 21. *Maii in notis* 543. 3. *Dec.* *in notis* *p.* 1019.
Martirius 3. iul. 29. *Maii in notis* *p.* 558. 17. aug.
Marula 10. maii.
Maruſius 3. oct.
Maſcula 1. iun.
Maſſa 17. aug.
Maſſedius 21. feb.
Maſſerius 21. feb.
Maſſilia 1. mar.
Maſſilla 6. maii.
Maſtiſius 2. apr.
Matterius 17. ian.
Maſuetus 10. maii.
Matres martyrum. Vide inter anonymos.
Materius 21. oct.
Matharius 25. dec.
Matriqia 13. mar.
Matrona 6. maii 10. maii. 10. maii. 20. maii. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 3. iun. 1. ſept. 25. *nou.* *in notis* [illegible] 969. 16. nou. 17. nou. 17. nou. 1. dec. 5. dec.
Matronus [illegible] 21. nou.
Matronides 8. maii.
Matrophilus Epiſc. 3. aug.
Matthæus Ap. 1. maii. Ap. 6. maii. Apoſt. 21. ſept.
Eiuſdem Apoſt. natiuitas 6. oct.
Matthia Ap. 21. maii. *in notis* 24. *Febr.* *p.* 346.
Maturus 5. iun. 3. iun.
Matutius 27. mar.
Matutinus 22. ian. 4. apr.
Mauentius 24. apr.
Mauius 7. iun.
Mau ilus 29. feb.
Maulinus 22. ian.
Maulinus in notis 26. *nou.* *p.* 970.
Mauorius 1. iun.
Maurella 10. maii. 21. maii.
Maurus 18. mar. 11. *Apr.* *in notis* 428. 22. apr. 27. apr. 27. apr. 26 maii. 5. iun. 12. aug. 29. aug. 30. nou. 20. dec.
Mauri CCL. Martyres in notis 15. *Oct.* *p.* 920.
Mauriana 18. oct.
Mauricius 10. iul. 11. iul. 22. ſept.
Maurilion Epiſc. 13. ſept.
Maurinus 1. feb. 27. maii.
Maurinianus 21. feb.
Maurulus 22. nou. *ſiue Maurilius in N.* 28. *Apr.* *p.* 466.
Maxentius 24. feb. 6. maii. 25. *Maij in N.* *p.* 544.
Maxus Præsbyt. 30. nou.
Maxima 16. feb. 22. feb. 12. mar. 26. mar. 26. mar. 6. apr. 8. maii. 10. maii. 10. maii. 10. maii. 18. maii. 28. maii. 31. maii. 1. iun. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 20. iul. 17. iul. 17. iul. 26. iul. 30. iul. 30. iul. 1. aug. 1. nou.
Maximus 14. feb. 16. feb. 16. feb. 16. feb. 18. feb. 7. apr. 8. apr. 10. *Apr.* *in N.* *p.* 427. 11. apr. 14. apr. *in N.* 14. *Apr.* *p.* 436. 14. apr. 21. apr. 26. apr. 27. apr. 7. maii. 7. maii. Præsbyt. 8. maii. 8. maii. 12. *Maii* *p.* 525. *in N.* 13. maii. Epiſc. 29. maii. 1. iun. 1. iun. Præsbyt. 9. iun. 10. iul. 10. iul. 26. *Iulii in N.* *p.* 666. 15. iul. 17. iul. 20. iul. 20. iul. 20. aug. 31. aug. 4. ſept. 4. ſept. *in N.* 16. *Sept.* *p.* 837. 25. oct. 14. *Oct.* *in N.* *p.* 918. 30. *Octobris in N.* *p.* 939. 18. nou. 19. nou. 21. nou. 22. nou. 23. nou. 24. nou. 2. dec. Præsbyt. 25. dec.
Maximianus 2. ian. 14. maii.
Maximilianus 26. aug.
Maximinus 14. maii. *in N.* 24. *Maii* *p.* 548.
Mechärius 8. apr.
Meconius 17. apr.
Medacius 28. *Sept.* *in N.* *p.* 840.
Medadulus 20. iul.
Medardus 21. aug. Epiſc. 8. iun.
Medetbeus 18. *Sept.* *in N.* *p.* 840.
Medion 14. maii.
Meea 18. ian.
Meſonius 3. iun.
Meggenus 2. dec.
Melanius 1. nou.
Menaſippus 17. ian.
Melchius 1. iun.
Melciades PP. 2. iul. 9. aug.
Meldagaſius 1. nou.
Melerus 23. iul.
Melicius 9. *Sept.* *in N.* *p.* 810.
Meliſus 27. nou. 26. nou.
Melitius Epiſc. 19. ſept.
Mellinus 20. nou.
Mel itus 20. iul.

Meloſa 1. iun.
Meluius 28. iun.
Meminius 26. feb.
Memma 17. oct.
Mommerius 24. apr.
Memmia 8. aug.
Memmius in N. 28. Iun. p. 630.
Memorij Præsbyt. tranſlatio 2. maii.
Mena ſiue Mina in N. 11. Nou. p. 963.
Menalippus 23. feb. *in N. 27. Febr. p. 352.*
Menander 1. aug.
Menedina 26. maii.
Menelaus 3. iul. 3. iul.
Menelampus 18. ian. *in N. 18. Mart. p. 407.*
Menclantius 23. feb.
Meneo Præsbyt. 23. iul.
Menerius 16. maii.
Menerinus 26. maii.
Meneruius 15. maii.
Meneruinus 31. dec.
Meneſideus 14. iul.
Mengenis 16. maii.
Mennon 22. ian.
Mercurius 6. mar. 26. aug.
Mercius 16. oct.
Mercurius in N. 6. Mart. p. 365.
Merendinus 23. aug.
Meretorius 10. ſept.
Meritus 30. apr.
Meritida 3. apr.
Merobius 3. dec.
Meroclius 30. nou.
Meronius 5. iul.
Merubius 15. ſept. 4. dec.
Meſſor 15. apr.
Metellus 24. ian. 23. dec.
Metorina Virgo 29. apr.
Metrobius 27. oct. 24. dec.
Metrodora Virgo 8. aug.
Metuana 3. iun.
Metunus 1. iun.
Meturius 24. apr. 30. apr.
Mica 16. iun.
Micallus 9. Sept. in N. p. 810.
Michaelis Archang. Baſilicæ dedic. 29. ſept.
Micheas Proph. in N. 15. Ian. p. 255. 17. Nou. in N. p. 974.
Micion 18. apr.
Migdonius Præsbyt. 22. mar.
Migdunus 22. mar.
Migetia 16. iul.
Miggina 22. apr.
Migginus 4. dec. 10. dec.
Miginius in N. 17. Apr. p. 444.
Migitia 15. iun.
Migonius 12. apr.
Miles in N. 4. Maii. p. 492.
Milius 9. feb.
Miliades Epiſc. 10. ian.
Milianus Epiſc. 6. ian.
Milia 2. iun.
Milion 20. iul.
Miliſa 26. mar.
Militana 27. apr.
Militaris 24. iul.
Milites, vide inter anonymos
Militius 8. maii.
Militina 19. apr.
Militon 11. iul.
Milix in N. 30. Iul. p. 690.
Miminus Epiſc. 5. aug.
Mimma 24. ian.
Mimnius 31. oct.
Minaca 11. nou.
Minander 1. aug.
Minates 11. nou.
Mindina 26. maii.
Mina 9. iul.
Minaudius in N. 12. Martii p. 374.
Minelampus 15. ian. 29. ian.
Minerecius 17. maii. 22. *Aug. in N. p. 769.*
Mineruius 23. aug.
Minginus 15. iun.
Minireus 23. iul.
Minutius in N. 23. Ian. p. 279
Mirella 21. maii.
Mirdanus in N. 22. Mart. p. 376.
Miſach 24. apr.
Miſelianus 17. ian.
Miſis 20. feb.
Miſſus 5. dec.
Miſsia 27. mar.
Miſſor 14. ian.
Miſſurianus 17. ian.
Miſtrianus 17. ian.
Miſurianus 27. ian.
Mitiforus 8. ſept.
Mittorus 4. maii.
Mittunus 8. maii.
Mirunus 1. iun. Præsbyt. 4. maii.
Mizinus 9. dec.
Mocharus 28. iul.
Mochus 9. iul.
Moderata 6. apr.
Modeſta 13. mar.
Modeſtus 12. ian. *in N. 12. Ian. p. 251.* 9. feb. Præsbyt. 12. mar. 18. *Mart. in notis p. 407.* 6. apr. 15. iun. 14. oct. 21. oct. 21. oct. 13. dec.
Modeſtinus 23. mar.
Modianus 2. iun. 9. iun.
Mocca 10. maii.
Moenis in notis 10. Iul. p. 65[illegible]
Molaus 24. mar.
Molendion 19. ian.
Moloſus 1. iun.
Mominnius 30. apr.
Monegundes 2. iul.
Monicia 16. apr.
Monidianus 9. aug.
Monna 26. nou.
Monnus 10. maii.
Monolappus 2. ſept.
Monorgius 16. maii.
Monſitis 18. dec.
Montana 23. maii.
Monranus 11. maii. *in notis 24. Feb. p. 348.* 23. maii. 3. iul. 2. iul. 17. *nou. in notis p. 972.*
Morcentius 21. ian.
Moreus 12. maii.
Moſeus 17. ian.
Moſitis 15. apr.
Moyſes 18. ian. 14. feb. 14. febr. 6. apr. *in notis 25. Aug. p. 765.*
Moyſitis 12. maii.
Mucianus 19. nou.
Mulierus 19. nou.
Multi martyres. Vide inter anonymos.
Munatus Præsbyt. 26. mar.
Muricus 12. apr.
Muſca 27. iun.
Muſcus 18. dec.
Muſcius 19. ſept.
Muſcula 12. apr. 23. nou.
Muſtacius 16. ſept.
Muſtila 2. feb. 28. feb. 12. apr.
Muſtolus 17. oct. 5. iun.
Mutacus 10. maii.
Mutiana 8. iun. 26. iul.
Mutianus 12. apr.
Mutos Epiſc. 19. nou.

N

NAbor 12. apr. 22. apr. 24. apr. 8. iun. 12. iun. 11. iun. 10. iul. 26. ſept.
Nabotis 14. mar.
Namſomon 18. dec.
Namor 14. maii. 12. iul. 14. iul.
Namſamonus 5. dec.
Nanus in notis 18. Dec. p. 1055.
Naporius 3. iun.
Nappolus 10. maii.
Narciſcus 1. ian. 3. ian.
Naſeus 15. iul.
Naſonoſus 10. maii.
Naualis 16. dec.
Nauatus 16. ſept.
Nauatianus 29. iun.
Nauida 7. maii.
Nauigius 7. maii.
Nauorius 23. apr.
Nazaria 28. iul.
Nazarius 8. iun. 19. iun. 17. iul. 18. iul. 28. iul. 8. aug. 30. oct.
Neander 26. dec.
Necar Diac. 12. mar.
Necdonus 10. iul.
Nectarius 5. maii. Epiſc. 13. ſept.
Nectanius 22. aug.
Nemanius 20. mar.
Nemeſius 27. iun. 8. ſept. 10. ſept. 9. nou.
Nemſidius 5. ſept.
Nemoratius 5. ſept.
Neocepulus 6. mar.
Neon 17. ian. 23. aug.
Neopolis 2. maii.
Neotherius 8. ſept.
Neporius 3. iun.
Nepos in notis 3. Sept. p. 806.
Nepotianus 5. feb. 11. maii.
Neptunalis 3. iun.

Neracia

Digitized by Google

Neracia 20. iul.
Nereus 11. maii. 11. maii. 12. maii. 16. oct.
Nerius 26. nou.
Nericia 12. aug.
Neſtira 20. iul. 20. iul.
Neſtorius 12. mar. 4. maii.
Neſtor 25. feb. 26. feb. 7. mar. 7. mar. 12. apr. 8. iun.
Neucerus 22. feb.
Niandrus 5. iun.
Nieander 17. iun. *in notis* 17. *Maii. p.* 536.
Nicandrus in notis 26. *nou. p.* 999.
Niezonus 11. iul.
Nica 17. ian. 16. apr. 28. iun.
Nicea 17. oct.
Nicennus in notis 23. *nou. p.* 994.
Niceforus 3. mar. 6. mar. *in notis* 13. *nou. p.* 966.
Niceus 29. aug. Epiſc. 22. iun.
Nicentius 10. ſept.
Niceta 29. iul.
Nicetus 23. dec. Epiſc. 2. apr. Ep. 5. maii. 6. maii. 29. iul. 2. aug 20. ſepr. Epiſc. 19. ſept. 10. oct.
Niceti Epiſcopi ordinatio. 19. ian.
Nichanor 25. apr.
Nichodemus 3. aug.
Niehomedus 15. ſept.
Nicia 23. maii. Virgo 28. apr.
Nicodimus in N. 16. *oct. p.* 922.
Niçoforus 24. feb. 1. mar. 27. apr.
Nicoporus 28. feb.
Nicoſtratus 25. mar. 7. nou. 8. nou.
Niderunus 16. maii.
Nigarus Epiſc. 24. dec.
Nigia 16. apr.
Nigorus 16. mar.
Nigrandus 5. iun.
Nigrus 8. maii.
Nilus 19. ſept. 19. ſept.
Nilianus 27. iun.
Nimiſinus 16. ſept.
Nimphadoba 23. mar.
Nimpodora 13. mar.
Nina 14. feb. 6. maii. 8. maii. 8. maii. 26. maii. 10. maii. 2. iun. 2. iun. 2. iun.
Ninus 17. oct. 15. dec.
Nimma 8. maii.
Ninnita 4. iun.
Nironiena 20. iul.
Niſus 11. nou.
Niſiſteus 13. mar.
Niſiiſta 24. feb.
Ninitus 15. iun.
Nobilis 25. apr. 24. ſept.
Nobilitana 17. oct.
Nocoras in N. 27. *Oct. p.* 936.
Nocomus 27. oct.
Noe egreſſio de Arca in N. 26. *Apr. p.* 461.
Nomenſis 30. apr.
Nomerius 27. nou.
Nomidianus 9. aug.
Nominanda 31. dec.
Nominata 1. iun.
Nondinarius 2. iun.
Nonna 17. mar. *in* N. 23. *Apr. p.* 451. 23. maii. 28. maii.
Nonnius 16. mar. 25. iul.
Nonnicia 28. iun.
Nonnina 20. iul.
Noninus in N. 17. *Iul. p.* 668.
Nonunus 21. mar.
Noſtinus 10. iul.
Nouautianus 27. iun.
Nouaſius 6. iul.
Nouella 12. apr. 1. iun. 1. iun. 1. iun.
Nouellus in N. 11. *Nou. p.* 963.
Nucius 15. iun.
Nundinarius 16. feb.
Nundinus 2. iun. 31. oct. 31. oct.
Nuſca 20. maii.
Nuuius 9. oct.

O

Obercius 3. iun.
Obtacus 12. apr.
Orcaius 7. mar.
Occominus 11. feb.
Ocianus 18. ſept.
Octauius 28. dec. *in N.* 5. *Martij p.* 362. 15. mar. 1. iun. 20. iul. 11. iul. 11. nou. 20. nou.
Octauianus 17. feb 7. maii.
Octania 15. apr. 1. nou.
October 2. iun.
Octorus 17. dec.
Octubrius 28. maii.
Odemara 7. maii.
Oioſcorus 28. iun.
Olius 27. aug.
Omori 9 aug.
Opinion Præsbyt. 12. oct.
Oppolitus 21. aug.
Opiata 3. iun.
Optatus 22. ian. 12. apr. 14. apr. 14. apr. Epiſc. 3. aug. 7. nou.
Optati Epiſc. tranſlatio 2. maii.
Option 30. iul.
Oraſius 3. iun.
Oratius 20. apr. 2. iun.
Orator Præsbyt. 21. apr. *ſiue Arator in N.* 6. *Iunij* 646.
Orbana 12. feb. 12. apr. 12. apr. 19. maii. 19. maii. 19. maii.
Orbanella 10. dec. 10. dec.
Orbanus 4. apr.
Orbanillus Epiſc. 8. mar.
Orbiens 5. iun.
Oridion 9. febr.
Orion 22. ian. 22. ian. 9. feb. 10. feb. *in* N. 18. *Febr. p.* 329. Diac. 12. mart. 28. iun. 28. iun. 1. iul. 16. aug. 17. aug. 18. aug. 10. ſept. 20. nou.
Orioſus 28. iun.
Oroponus 10. ſept.
Oroſeus 8. ſept.
Oroſius 24. dec.
Orphanus 9. feb.
Orphaſius 14. feb.
Ortiſianus 17. ian.
Orus 14. feb.

P

PActa 23. mar.
Padis 29. apr.
Paſenius 3. iul.
Paſia 16. ſept.
Pagata 29. apr.
Pagatus 1. iun.
Palamartius 5. mar.
Palatus 22. feb. *in N.* 5. *Mart. p.* 364. 6. iul.
Palatinus 22. feb. 24. feb. 4. mar. 5. mar. 10. mar. 10. mar. 30. mar. 7. maii. 30. maii.
Paleus 19. ſept.
Paleſtinus 2. iun.
Pallachius Epiſc. in N. 8. *Maij p.* 516.
Palladius 7. ian. 14. feb.
Palmus 18. maii.
Palpetrus 24. feb.
Pambon 28. iun. 5. *Iunii in* N. *p.* 579.
Pamphilius, vel Pamphilus 12. feb. 16. feb. *in N.* 17. *Febr. p.* 327. 5. mar. 18. apr. 20. aug.
Pamphelus in N. 17. *Maii p.* 536.
Pamphamon in N. 17. *Maii p.* 556.
Pampina 16. mar.
Pampirius 9. feb.
Pamporius 18. mar.
Panaepſius 10. ſept.
Pancratius Epiſc. 3. apr. 5. apr. 12. maii. 12. maii. 8. iul.
Panemodius 10. ſept.
Panetius 8. ſept.
Pannus 28. iun.
Pantaleon 26. iul. 28. iul.
Panialimonus 23. apr.
Pantamodius præsbyt. 15. maii.
Panterus 18. maii. 18. maii. 1. apr. 18. maii.
Panuberus 28. iun.
Papa, ſiue Papates. 28. iun.
Paperus 24. oct.
Papeuſa 18. dec.
Paphius in N. 16. *Sept. p.* 837.
Paphilus 2. iun. 30. iun.
Papianus 30. dec.
Papia 25. ian. 25. ian. 9. feb. *in N.* 24. *Febr. p.* 349. 28. feb. 3. mar. 6. mar. 20. apr. 21. apr. 22. apr. 27. apr. 14. *Iul. in* N. 661. 18. ſept.
Papilla in N. 14. *Iul.* 661.
Papirus 25. oct.
Papiſcus 28. dec.
Papo 3. iun.
Pappalieus 6. maii.
Paraſceues in N. 20. *Mart. p.* 391.
Pardus in N. 5. *Nou. p.* 954.
Parent 5. nou.
Parilis in N. 18. *Mart. p.* 386.
Parimadus 19. ſept.

Parmidiſſeus 24. aug.
Parminius 7. iul.
Parnus 7. iul.
Parta 13. mar.
Partenius 19. maii. 1. apr. 18. apr. 7. iul. 7. iul.
Partialis 16. apr.
Partifrigia 13. mar.
Partimus 30. iul.
Partinius 19. maii.
Paſcentius 9. dec.
Paſſamon 14. feb.
Paſſa 13. apr.
Paſſemius 3. iun.
Paſſer, ſiue Paſſerius in notis 20. Iul. p. 674.
Paſſeria 20. iul.
Paſſus 21. dec.
Paſſicus 1. oct.
Paſſimus 28. iun.
Paſsimonius 29. maii.
Paſtephius 28. iun.
Paſtinus 1. apr.
Paſtor 20. iul. 25. dec. 29. mar. 30. mar. Epiſc. 30. apr. 10. aug. 25. aug.
Paramon 18. maii.
Patemius 19. maii.
Paternus 12. apr. Epiſc. 15. apr. 19. ſept.
Paternica 30. iul.
Pathinus 17. maii.
Patus 14. apr.
Patiens 21. ſept.
Patinus 12. apr.
Patricia 12. mar. 13. mar.
Patricius 3. apr. 21. apr.
Patria 23. mar.
Patroclus 21. ian. 21. iul.
Patruina 29. iul.
Paula 29. ian. 22. feb. 3. mar. 2. iun. 3. iun. 20. iun. 20. iul.
Paulinianus in notis 12. Apr. p. 428.
Paulinus in notis 26. mart. p. 404.
Paulus 30. dec. 31. dec. 14. ian. 19. ian. 22. ian. Epiſc. 8. feb. 9. feb. 14. feb. 16. feb. 16. feb. 16. feb. 26. feb. *in notis* 14. *Febr. p.* 346. 4. mar. *in notis* 12. *martii p.* 373. 12. mar. 15. mar. 20. mar. 22. mar. 23. mar. 4. apr. 12. apr. 12. apr. 13. apr. Diac. 15. apr. 26. apr. 27. apr. 15. maii. 15. maii. 16. maii. 16. maii. 17. maii. 24. maii. 26. maii. 26. maii. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 7. iun. 18. iun. 20. iun. 26. iun. 3. iul. 16. iul. 17. iul. 18. iul. 30. iul. 24. aug. 29. aug. Epiſc. 17. ſept. 6. nou. 16. nou. 16. nou. 5. dec. 10. dec. 11. dec. 13. dec. 18. dec. 19. dec. 24. dec. Apoſt. 29. iun.
Pauli Apoſt. tranſlatio 25. ian.
Depoſitio 25. ſept.
Octaua 6. iul.
Paulianus 18. ian.
Paulica 31. maii.
Paulina 31. dec. 10. maii. 1. iun.
Paulinus 16. maii. 16. maii. 31. maii 22. iun. Epiſc. 31. aug. Epiſc. 4. ſept. *Epiſc.* 14. *Oct. in notis p.* 918.
Pauſalnius 21. ian.
Pecculus 4. mar.
Pectricus 24. aug.
Peculiaris 7. maii.
Pedica 14. dec.
Pelagius 11. iul. 4. oct. *Epiſc. in notis* 8. *maii p.* 517.
Pelagia 19. iul. 8. oct. 19. oct.
Peleſtus 1. maii.
Pelleonicus 21. feb.
Pelhanus 9. ian.
Peluianus 4. mar.
Penetis 18. dec.
Penis 1. feb. 1. feb.
Pennarus 27. mar.
Pennica 3. ian.
Peregrus 6. ian.
Peregria 10. maii.
peregrina 22. feb. 24. feb.
peregrinus 5. maii, Epiſc. 16. maii. *in notis* 17. *maii p.* 536.
pereathus 8. iul.
perentius 8. iul.
perfidus 16. feb.
Pergentinus in notis 3. *Iun. p.* 575.
permonius 9. aug.
perofia 29. ian.
perpetua 27. ian. 6. mar. 7. mar. 4. nou.
perpetuus 2. feb. Epiſc. 30. dec.
perſeus 21. iun.
perſeuerantius 1. nou.
perſytiana 17. iul.
peſtianus 26. feb.
petamia 2. iun.
petecon 9. feb. Diac. 18. maii.
petedonius 18. maii.
petianus 16. nou. 16. nou.
petiuus Diac. 5. maii.
Petrodius in notis 12. *mart. p.* 376.
petrus 5. ian. 6. ian. 8. ian. 13. ian. 22. ian. 22. ian. 21. feb. 23. feb. 24. feb. 5. mar. 5. mar. 12. mar. 14. mar. Epiſc. 26. mar. 12. apr. Diac. 17. apr. 4. maii. 6. maii. 10. maii. 20. maii. 25. maii. Exorc. 2. iun. 2. iun. 3. iun. 19. iun. 18. iul. 29. iul. 29. iul. 1. aug. 27. aug. 8. ſept. 30. oct. 31. oct. 31. oct. 1. nou. 1. nou. 25. nou. 26. nou. 27. nou. 9. dec. 23. dec.
Petrus Apoſt. 29. iun.
Eiuſdem octaua 6. iul.
Cathed. Romæ. 18. ian.
Cath. Antioch. 22. feb.
Baſilicæ Dedic. 22. iul.
29. iul. 1. aug.
Abſol. à vinc. 1. aug.
petronius 6. mar. 13. mar.
petronilla 31. maii. *in notis* 29. *maii p.* 558.
petrunius 31. mar. 13. mar. 15. mar. 1. iun.
petunus Epiſcopus 12. mar.
Phamonus in notis 18. *Dec. p.* 1035.
pheſicus 28. iun.
pheuicius 28. iun.
Philippa in notis 20. *Sept. p.* 447.
Philippianus in notis 17. *Apr. p.* 444.
Philoſtimon 9. *Sept. in notis p.* 820.
Philemon in notis 4. *nou. p.* 951.
philippus 4. mar. 9. mar. 4. iun. 6. iun. 15. iun. 6. iul. 9. iul. 15. iul. 19. iul. 28. iul. 29. iul. 29. iul. 15. aug. *in notis* 18. Oct. p. 925. 31. oct. Epiſc. 22. oct. Ap. 22. apr. Apoſt. 1. maii.
philippolus 30. mar.
philocalus 21. mar.
philocarpus 21. mar.
philopholus 30. mar.
phiou 10. mar.
phiſtius 8. ian.
Photina in notis 20. *martii. p.* 391.
Photius in notis ibidem.
Photides in notis ibidem.
phylancia 17. aug.
phyſoeus 28. iun.
piaton 1. oct.
picatia 17. ian.
picius 13. mar.
pictus 4. iun.
pia 19. ian.
pieeus Epiſc. 1. feb.
pius 8. ſept. 8. ſept. Diac. 19. ſept.
Pilion in notis 12. *Oct. p.* 913.
pilifius præsbyt. 7. apr.
piminus 1. dec. 2. dec.
pinnarius 8. apr.
pinnatius 10. apr.
piomus 12. mart.
pionus 21. nou. præsbyt. 12. mar. 23. mar. 24. mar.
piperon 11. mar.
piriocius 20. maii.
pirolomus 31. ian.
piſcina 2. iun.
piſion 25. feb.
Piſtis, ſeu Fides 23. *iun. in notis p.* 622.
piſtus 20. aug. 21. aug.
pitinus 2. oct.
placidus 2. feb. præsbyt. 7. maii. 28. ſept. 29. ſept. 4. oct. 12. oct.
placides 24. oct.
plantagonius 6. mar.
Plaſſius 22. *Maii in n. p.* 545.
plaſtus 21. maii.
plation 2. oct.
platon 22. iul.
plandus 29. ſept.
plauſius 10. feb.
Plautus in notis 5. *Apr. p.* 419.
plebius 24. feb.
plenus 23. apr.
pleſſeus 9. feb.

ploeſius 28. iun.
plutarchus 28. iun. 28. iun.
pobiſius 7. nou.
poebius 15. feb.
poemus 9. feb.
poemis 11. feb.
poentalis 29. mar.
poſunius 1. aug.
poleclitus 30. dec.
polecoſten 7. ian.
polecratus 25. maii.
polentia 10. dec.
polianus 2. nou.
Poliantus in N. 13. Feb. p. 314.
poliaſtus 7. ian. 14. feb.
policarpus 31. ian. Epiſc. 26. ian. Epiſc. 1. feb. Epiſc. 23. feb. Epiſc. 13. apr. 9. aug. 9. aug. 27. oct. 7. dec.
polictus 14. feb.
polieti oratorii dedic. 9. apr.
Policronius in N. 17. Febr. p. 328.
policutus 21. maii.
polia 21. maii.
polienus 18. aug.
polioclius 19. maii.
polioctus 7. ian.
polita 11. maii.
poliuctus 22. maii.
pollanus 10. iul.
pollentia 9. dec.
pollion 26. apr. 28. apr. 29. maii. *in N. 28. Aug. p. 783.*
pollutana 15. iul.
pomenius 19. mar.
pomianus 31. dec.
pomodianus diac. 30. apr.
pompeia 2. iun. 2. iun.
pompinus 15. feb. 18. dec.
pompoius 3. iun.
pontecus 2. iun.
pontius 2. oct.
pontianus 19. iul. 10. aug. Epiſc. 13. aug. 25. aug. 2. dec. 2. dec. 11. dec.
pontia 16. nou.
pontiinus 27. aug.
pontinus 1. iun.
popeia 9. iun.
popica 23. ian.
porfirius 2. iun. 4. nou. & *in N. eadem die p. 950.* 9. dec.
porforus 3. iul.
portius 31. mar.
portinus 28. maii.
poſſeſſor 2. ian. 3. ian. 9. ian. 10. ian. 14. aug.
Poſſeſſus 29. Sept. in N. p. 884.
poſſiua 2. iun. 2. iun.
poſſinnus 12. feb.
poſſiſinus 6. maii.
poſtinania 29. iul.
poſtumus 30. apr. 6. maii. *in N. 1. Aug. p. 696.*
potamius 15. apr.
potamia 15. apr. 30. iul. 5. dec.
potamiena 26. iun.
potamina 20. feb.
potaminus 28. iun.
potainorus 9. feb.
potentella 7. maii.
potius 27. oct.
potiolus 25. ian.
potitus 15. iun.
potomus 17. aug.
pragnatius Epiſc. 22. nou.
preconius 14. feb. Diac. 14. feb.
prepius 2. oct.
preſens 16. feb.
preſtabilis 15. maii.
preteca Epiſc. 15. maii.
pretextatus 19. maii. 25. maii. 10. iul. 6. aug. 21. dec.
prianus 27. apr. 28. maii.
prima 3. ian. 12. apr. 6. maii. 10. maii. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 27. oct. *7. Dec. in N. p. 1022.*
primus 3. ian. 19. ian. 21. ian. 27. ian. 2. feb. 16. feb. 6. maii. 6. maii. 19. maii. 20. maii. 21. maii. 28. maii. 29. maii. 2. iun. 5. iun. 9. iun. 12. iun. 9. aug. 28. aug. 26. aug. 1. oct. 2. oct. 25. oct. 1. nou. Epiſc. 1. nou. 4. nou. 6. nou. 7. nou. 7. nou. 8. nou. *in N. 25. Nou. p. 969.* 2. dec. 25. dec.
primianus 1. ian. 29. dec.
primicarus, ſeu potius, primus, & Carus. 12. apr.
primigenius 15. nou.
primina 9. oct.
Priminus in N. 17. Maij p. 535.
primitus 2. dec.
primitiua 24. feb. 23. iul.
primitiuus 12. ian. 1. mar. 7. mar. *26. Apr. in N. p. 460.* 27. iun. 12. iul. *in N. 9. Dec. p. 1024.*
primolus 12. apr. *14. Febr. in N. p. 348.* 9. maii. 21. maii. 22. maii. 21. maii. 29. maii. 8. iul.
primoſa 2. iun.
primoſus 30. apr. 30. apr. 7. iun.
primulus 7. maii.
primuſius 25. feb.
principa 11. nou.
priſca 1. iun. Virgo 18. ian. 2. iun. 3. iun. 28. ſept.
priſcus 26. maii. 30. iul. 1. ſept. *9. Sept. in N. p. 820.* 1. oct.
priſcianus 18. apr. 16. ſept. 12. oct.
priuata 2. maii. 7. iun.
priuatus 10. maii. 5. iun. 21. aug. 19. ſept. 20. ſept. 8. oct. *in N. 14. Oct. p. 918.* 5. dec. 10. dec. 18. dec.
priuatianus 7. maii.
priuatula 18. dec.
probatus 18. dec. 10. maii.
probus 5. apr. 13. maii. 27. ſept. 9. oct. 10. oct.
proceſſa 6. maii.
proceſſus 27. ian. 7. maii. 8. maii. 31. maii. 1. iul. 2. iul.
procus 2. iun.
proclina 15. apr.
procopius 8. iul.
procula 2. apr. 3. iun.
proculus 2. apr. 12. apr. 14. apr. 18. apr. 1. maii. 14. maii. 1. iun. 2. iun. 10. iul. 19. oct. 21. oct. 21. oct. Epiſc. 4. nou.
prodentius 15. apr.
prodicia 11. iul.
Proferia in N. 12. Oct. p. 913.
promacius 20. oct.
promodius 15. dec.
promton 14. mar.
pronius 2. feb.
prontinus 24. apr.
propilus 13. iul.
propolus 13. iul.
proſalamus 24. aug.
prosdotus 19. oct.
proſducus 14. apr. Diac. 29. apr.
proſinus 12. oct.
proſperus 29. iul. 25. nou.
proſpolinus 14. aug.
protaſius 20. maii. 19. iun. 28. iul. 30. oct.
protheus 10. feb.
prothus 9. feb. *in N. 22. Ianuarij p. 277. in N. 14. Febr. p. 318.* 31. maii. 14. iun. 15. iun. 11. ſept.
protidius 14. feb.
protina 14. apr.
protinus 12. ſept.
prudentius 29. apr.
pruſducius 15. apr.
publaſius 1. iun.
publius 19. ian. 21. ian. 27. ian. 31. ian. 1. feb. 18. feb. 2. apr. 4. apr. 24. apr. 1. iun. 3. iun. 3. iun. 7. iul. 4. nou. 5. nou. 12. nou.
publianus 24. ian. 25. ian. 27. ian.
publicianus 9. dec.
pudentius 29. apr. 28. iul. 4. dec. 20. dec.
puerus 13. mar.
pulion 24. apr.
pullienus 29. maii.
pullius 23. dec.
puluerius 7. maii.
pulnius 21. ian. *in N. 23. Febr. p. 280.*
pupillus 28. feb.
pupis 2. feb.
puſinnus 25. feb.
puſsitimus 21. feb.
puttius 12. apr.
pydiuus 7. iul.
pylicus 1. mart.

Q

Quadraginta Martyres, & eorum diſtincta nomina in N. 9. Martij p. 370.

Qua-

Quadratus 21. maii. *in N.* 7. *Maij.* *p.* 513. 26. maii. 21. aug. Ep. 21. aug.
Quapileus 19. ſept.
Quarta 13. mar.
Quartus 12. apr. 10. maii. 14. maii. 8. iul. 6. *Aug. in N. pag.* 735. 6. oct. 4. nou. 5. nou. 17. dec.
Quartia 2. iun.
Quartilla 18. mar. 19. mar. 6. apr.
Quartinus 18. mar.
Quietus 9. ian.
Quieta 2. iun.
Quindeus 9. maii.
Quintalus 10. maii.
Quintaſus 18. mar. 10. oct. 17. oct. 1. dec.
Quinta 7. maii.
Quintus 4. ian. 9. ian. *in N.* 11. *Ian. p.* 247. 11. ian. 12. ian. 19. ian. 21. ian. 7. mar. 18. mar. 19. mar. 5. april. 11. april. 17. apr. 6. maii. 6. maii. 7. maii. 10. maii. 10. maii. 19. maii. 21. maii. 21. maii. 23. maii. 27. maii. 1. iun. 3. iun. 3. iun. 10. aug. 5. ſept. 28. oct. 29. oct. 30. oct. 17. dec. 18. dec.
Quintianus 31. dec. 17. feb. 30. apr. 1. maii. 6. maii. 14. iun. 15. iun. 21. nou.
Quintilius 19. mar Epiſc. 8. mar.
Quintilianus 22. ian. 4. apr. 13. dec.
Quintillus 27. ian.
Quintinus 28. feb. 1. maii. 4. iun. 23. iun. 26. aug.
Quintinianus 1. apr.
Quintula 18. dec. 10. *Maij in N.* *p.* 522.
Quinctulus 22. apr.
Quirus 22. ian. 3. mar.
Quiriaca 16. mar. 6. apr.
Quiriacus 30. ian. 12. feb. 2. apr. 6. apr. 14. apr. 22. apr. 17. iun. 21. iun. 10. aug. 23. aug. 25. nou.
Quiricus 16. iun.
Quirillus 11. mar. 9. maii. 27. iun. 2. oct.
Quirinus 4. mar. 12. mar. Epiſc. 30. apr. 3. iun. 4. iun. 4. iun. 31. oct.
Quomal 25. apr.
Quoquoſates 16. feb.
Quobſcemus, ſiue Quirion 25. iun.
Quorra 31. dec.
Quotidius 8. ſept.

R

RAdegunda Regina 13. aug.
Radicius 9. *Sept. in N. p.* 810.
Raditis 8. ian.
Raſius Epiſc. 12. mar.
Recumbus 9. feb.
Reducta 2. iun.
Reductus 30. apr.
Reſlentius 10. maii.
Regina 22. feb. 2. apr.
Regula in N. 11. *Sept. p.* 824.
Regulus 1. ſept.
Remaclus Epiſc. in N. 2. *Sempt. p.* 802.
Remiſurinus in N. 30. *Apr. p.* 471.
Remedius 1. oct. Epiſc. 15. ian. Epiſc. 3. feb.
Remus in N. 24. *Febr. p.* 348.
Reotrus 28. ian.
Reparata 8. oct.
Repoſita 21. ian.
Reſpectaius 20. iul.
Reſtituta 28. dec.
Reſtitutus 12. apr. 10. mai. 17. *Maij in N. p.* 555. 29. maii. 10. *Iun. in N. p.* 590. 11. iun. 3. oct. 9. nou. 15. nou. 15. dec.
Reuocata 6. feb.
Reuocatus 9. ian. 10. ian. 5. feb. *in N.* 12. *Febr. p.* 312. 6. mar. 9. mar. 7. mar. 12. apr.
Richarius 26. apr.
Riginus 11. mar.
Regulus in N. 15. *Mart. p.* 383.
Riſta 1. nou.
Rodius 3. ian.
Rodiana 2. iun.
Rodicianus Diac. 30. apr.
Rodilia 2. iun.
Rodocianus Diac. 30. apr.
Rodoſia 5. iul.
Rodon 3. ian.
Roductula 18. dec.
Rodus in N. 7. *Iulij p.* 647.
Roſſinus 18. aug.
Roſina 6. apr. 24. apr. 10. iul.
Rogata 31. dec. 2. feb. 18. mar. 8. maii. 10. maii. 19. maii. 31. maii. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 5. iun.
Rogatus 28. dec. 31. dec. 3. ian. 11. ian. 7. ian. 15. feb. 7. mar. 7. mar. 8. mar. 8. mar. 9. mar. 18. mar. 18. mar. 18. mar. 18. mar. 24. mar. 28. mar. 30. apr. 30. apr. 6. maii. 7. maii. 7. maii. 8. maii. 8. maii. 8. maii. 8. maii. 10. maii. 22. *Maij in N. p.* 544. 31. maii. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 10. iun. 5. oct. 24. oct. 25. oct. 7. nou. 24. nou. 1. dec. 6. dec. 9. dec.
Rogatiana 2. feb. 17. feb. 22. feb. 1. iun. 3. iun.
Rogatianus 25. feb. 7. maii. 7. maii. *in N.* 22. *Maij p.* 544. 24. maii. 1. iun. Epiſc. 2. iun. 3. iun. *Præsbyt. in N.* 31. *Oct. p.* 941. *in N.* 7. *Nou. p.* 956. 18. dec.
Rogatia 2. iun.
Rogatina 10. maii.
Rogatula 24. feb.
Romana 6. apr. 6. apr. 19. maii. 13. iun. 26. nou.
Romanus 15. feb. 6. apr. 4. maii. 20. iul. 9. aug. Epiſc. 6. oct. 31. oct. 17. nou. 18. nou.
Romonus 3. iun.
Romula 17. nou.
Romulus 17. feb. 18. feb. 24 *mar.* 27. mar. 19. *Aug. in Notis p.* 761.
Ronus 9. feb.
Ropodianus 30. apr.
Roſarum Feſtum 18. nou.
Roſula in N. 15. *Maij p.* 532. 14. *Sept. p.* 831.
Rotheris Virgo 12. maii.
Rota in N. 2. *Iun. p.* 569.
Rotus 4. mar.
Rotilius 1. iun.
Rubens 17. ian.
Rudigius 10. iul.
Ruffina 28. feb.
Ruffinus 12. apr. 4. ſept.
Ruffinianus 24. feb.
Rufus 3. apr. 19. apr. 19. apr. 8. maii. 14. iun. 29. iul. 30. iul. 1. aug.
Rufina 2. iun. 3. iun. *in N.* 17. *Aug. p.* 757. 25. aug.
Rufinus 15. feb. 6. apr. 3. maii. 26. maii. 21. iun. 22. iun. 9. iul. 27. aug. 31. aug.
Rufinianus 17. oct. 16. nou.
Rumadus 24. feb.
Rumetina in N. 30. *Apr. p.* 471.
Ruppius 24. ian.
Ruſtianus 5. iun.
Ruſticianus in N. 31. *Oct. p.* 942.
Ruſticus 8. ian. 9. ian. 21. feb. 4. mar. 5. mar. 10. mar. *in N.* 23. *Mart. p.* 394. Epiſc. 15. apr. 8. maii. 14. maii. Epiſc. 4. iun. *in N.* 4. *Iun. p.* 578. Præsbyt. 19. iul. 9. aug. Epiſc. 24 ſept. Præsbyt. 9. oct. 18. dec.
Ruſticianus 17. oct. 31. oct.
Ruſtulus 4. iun. 4. iun.
Rutilius 1. iun.
Rutula 2. ian.
Rutulus 17. feb. 19. feb. 23. feb. 24. feb. 25. feb.

R

SAbaſtus 27. aug.
Sabaſtianus Epiſc. 13. maii.
Sabaria 4. & 14. iul.
Sabarius in N. 19. *Sept. p.* 844.
Sabbatus 29. apr.
Sabbatia 4. iul.
Sabenus in N. 23. *Aug. p.* 772.
Sabianus 26. ian. 3. mar.
Sabina 2. iun. *in Notis* 29. *Aug. p.* 786.
Sabinus 25. ian. 20. iul. 20. iul.
Sabinianus 27. aug.
Saccedon 9. *Sept. in N. p.* 820.
Saccus 27. maii.
Saccinius 29. oct.
Sacerdos Epiſc. 12. ſept.
Sacrepia 24. dec.

Sacrinus

Digitized by Google

Sacrinus 5. iun.
Sactirus 9. aug.
Saterius 6. maii.
Sailis 1. iun.
Saiuuoldus Presbyt. 21. dec.
Salamona, & Salomnides in N. 5. Aug. p. 693.
Salda 18. mar.
Saleoſius 17. ſept.
Salinus 17. feb.
Salonius Epiſc. 28. ſept.
Salpornia 2. iun.
Salia 20. maii.
Salſius 10. oct.
Salius 16. ſepr.
Saluaror 18. dec.
Salueianus 27. maii.
Saluius 11. ian. 17. ian.
Salunius 23. apr. 24. apr.
Saluſlius 2. feb. 19. maii. 22. maii.
Saleſtia in N. 14. Sept. p. 831.
Saluſlianus 8. iun.
Saluraris 21. ian. 24. mar. 9. nou.
Salurarius in N. 29. Sept. p. 884.
Saluror 15. mar.
Sambachia 24. apr.
Samina 2. iun.
Saminus 10. maii.
Sammaria 2. iun.
Sammonius 11. dec.
Sanebintus 4. aug.
Sancta 25. maii. 5. dec.
Sanctius 31. dec.
Sanctiani Præsbyt. tranſl. 2. maii.
Sanctina 2. maii.
Sanctinus 12. ſept. 17. ſept.
Sandius 20. iul.
Sanſon 28. iul.
Sapida 7. maii.
Sapidicius 7. dec.
Sappa 5. iun.
Sarapion 24. feb.
Sarmacia 2. iun.
Sarmatenia 26. mar.
Sata 17. ian.
Sathyrus 5. mar.
Satius 13. ian.
Satira 10. maii.
Satirus 7. mar. 6. *Apr. in N. p. 422.*
Sattheus 8. ian.
Sarrius 1. nou.
Sattirus 6. mar.
Satryrus 7. mar.
Satullus 30. mar. 2. apr. 10. maii.
Saturarus 24. nou.
Sarura 15. nou.
Saturnus 19. Maij in N. p. 536.
Saturus 28. dec. 29. dec. 2. ian. 9. ian. 10. ian. 12. ian. 24. ian. 22. ian. 24. ian. 5. feb. 17. feb. 24. feb. 18. mar. 30. apr. 10. maii. 24. maii. 25. maii. 26. maii. 26. maii. 2. iun. 5. iun. 14. ſept. 19. ſept. 12. oct. 24. oct. 14. oct. 25. octob. 4. nou.
Saturius 18. dec.
Saturinus 2. dec.
Saturna 7. feb. 10. maii.
Saturnus 17. feb. 5. mar. 14. apr. 10. maii. 3. iun.
Saturnius 22. apr.
Saturnilla 9. feb.
Saturninus 3. Iun. in N. 575. & 21. Nou. p. 963.
Saturninus 28. dec. *in N. 3. Ian. p. 123.* 30. apr. 6. maii. 7. maii. 8. maii. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 5. *Iun. in N. p.* 580. 21. iun. 26. iul. 1. oct. 1. nou. 25. dec. 29. dec. 31. dec. 31. dec. 1. ian. 1. ian. 9. ian. 9. ian. 11. ian. 16. ian. 17. ian. 18. ian. 19. ian. 19. ian. 21. ian. 22. ian. 23. ian. 24. ian. 31. ian. 1. feb. 2. feb. 5. feb. 6. feb. 6. feb. 7. feb. 14. feb. *in N. 19. Febr. p.* 330. 21. feb. 28. feb. 5. mar. 6. mar. 6. mar. 7. mar. *in N. 7. Martii p.* 367. 13. mar. 18. mar. 19. mar. 22. mar. 24. mar. 24. mar. 24. mar. 26. mar. 27. mar. 29. mar. 30. mar. 1. apr. 2. apr. 4. apr. 10. apr. 12. apr. 12. apr. 12. apr. 14. apr. 23. apr. 24. apr. 30. apr. 30. apr. 30. apr. 1. maii. 1. maii. 2. maii. 3. maii. 6. maii. 7. maii. 8. maii. 8. maii. 10. maii. 10. maii. 13. maii. 24. maii. 24. maii. 25. maii. 26. maii. 1. iun. 2. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 3. iun. 3. iun. 4. iun. 4. iun. 5. iun. 16. iun. 21. iun. 29. iul. 22. aug. 4. ſept. 4. ſept. 5. ſept. 5. ſept. 5. oct. 5. oct. 5. oct. 14. oct. 16. oct. 25. oct. 27. *Oct. in N. p.* 936. 31. oct. 1. nou. 5. nou. 10. nou. 15. nou. 20. nou. 21. nou. 16. nou. 28. nou. 29. nou. Epiſc. 29. nou. 30. nou. 2. dec. 13. dec. 13. dec. 15. dec. 18. dec. 23. dec.
Saturnini Epiſc. tranſlat. 30. oct.
Sarytus 21. ian. 20. iul. 15. ſept.
Saturus in N. 14. Oct. p. 927.
Sauina 7. maii.
Sauinus 26. ian. 8. *Febr. in N. p.* 306. 13 maii. 13 maii. 8. ſept. 25. oct. *Epiſc. 7. Dec. in N. p.* 1022.
Sauinianus 25. ian. 3. mar. 3. *Dec. in N. p.* 1019.
Saulus 16. feb.
Saurius 7. mar.
Scalerua 23. mar.
Sixbirion in N. 31. Dec. p. 1041.
Scrabilis 27. maii.
Scialus 25. maii.
Scioptatus 1. dec.
Scolaſticus 6. feb.
Sconiſius 18. ian.
Scubilion 15. apr.
Sebaſtianus 19. ian. 10. ian. 8. feb. 9. mar. *in N. 30. Mart. p.* 391.
Secunda 27. ian. 16. feb. 21. feb. 6. apr. 8. maii. 2. iun. 12. iun. 10. iul. 17. iul. 18. iul. 28. iul. 30. iul. 26. ſept. *in N. p.* 837. 15. dec.
Secundus 29. dec. 5. ian. 9. ian. 13. ian. 19. ian. 21. ian. 25. ian. 27. ian. 28. ian. 1 2. feb. 16. feb. 16. feb. 17. feb. 7. mar. 1. apr. 12. apr. 12. apr. 24. apr. 24. apr. 6. maii. 7. maii. 10. maii. 2. iun. 3. iun. 5. iun. 15. iul. *in N. 17. Iul. p.* 667. 20. iul. 31. iul. 2. ſept. 10. oct. 10. oct. 31. oct. 4. nou. 5. nou. 15. nou. 15. nou. 20. nou. 2. decemb. *ſiue Secundianus 10. Dec. in N. p.* 1027. 11. dec. 19. dec. 21. dec.
Secundianus 2. feb. 17. feb. 30. apr. Epiſc. 30. apr. Epiſc. 6. maii. 6. maii. 7. maii. 14. maii. 5. iun. 9. aug. 2. oct. 2. oct. 16. nou. 11. *Dec. in N. p.* 1026.
Secundica 1. iun.
Secundidus 8. aug.
Secundilla 28. feb. 1. mar.
Secundina 1. aug.
Secundinus 19. feb. 21. feb. Epiſc. 30. apr. 5. iul. 8. aug. 13. ſept. 16 nou. 7. *Dec. in N. p.* 1021.
Secundola 2. feb. 22. feb. 2. mar. 8. maii. 1. aug. 24. ſept.
Secundolus 21. feb. 7. mar. 24. mar.
Securus 30. dec. 21. feb. 2. dec. 13. dec.
Secur 24. febr.
Secuſa 10. maii.
Secutor 13. apr.
Seleucius in N. 11. Sept. p. 824.
Seleucus 16. feb. 24. mar. 19. maii. 2. iun. 15. ſepr.
Seleuga 10. maii.
Sellaris 24. feb.
Sellemiades in N. 5. Iun. p. 579.
Seluolus 18. mar.
Silurus in N. 12. Oct. p. 913.
Semphoroſa 18. iul.
Semtiminus 18. dec.
Senator 8. iul. 16. ſept.
Senerus 14. feb. 8. maii. 18. iun.
Senerotus 23. feb.
Seneſius 4. maii.
Senicion 2. iun.
Sennus 5. ian.
Sennis 30. iul.
Sennon 31. dec.
Sencerus 16 maii.
Sentianus 27. maii.
Seodolus 21. nou.
Sepaca 2. iul.
Sepacus 1. iun. Epiſc. 1. iul.
Separgius 2. oct.
Seperus 8. iul.
Septem Dormientes in Epheſo 26. Aug. in N. p. 746.

Septemia 17. maii.
Septeminus 10. maii.
Septimus 10. maii. 11. maii. 9. oct. 10. oct. 1. dec. Diac. 18. apr.
Septimia 28. iul. 30. iul.
Septiminus 3. iun. 10. oct.
Septiminus in N. 12. Apr. p. 428. in N. 30. Aug. p. 796.
Septunus 25. maii.
Sequens 31. dec.
Sercianus in N. 19. Apr. p. 447.
Seraion 18. maii.
Serapion Epiſc. 12. ſept.
Serapion 9. feb. 28. feb. 20. mar. 21. mar. 6. apr. 17. apr. 13. iul. 27. aug. 28. aug. 8. ſept. 8. ſept. 11. ſept. 15. ſept. *in N. 21. Dec. p. 1441.*
Seratus 24. apr.
Serena 3. iul. 17. *Aug. in N. p.* 757. 10. oct. 26. nou.
Serenus 30. dec. 22. feb. 16. mar. 28. iun. 1. iul. *in N. 4. Iulii p. 644.* 27. nou.
Sergus 4. aug. 7. oct.
Sericianus 19. apr.
Serientius Ep. 1. maii.
Seruaci baſ. dedic. 1. oct.
Seruanus 7. mar. 20. apr.
Seruaſia Præsbyt. 13. maii.
Seruius 15. nou.
Seruilius 24. maii. *in N. 18. Mart. p.* 386. 5. iun.
Seruilianus 27. feb. 17. oct.
Seruilia 28. feb. 28. feb.
Seruolus 24. feb. 24. maii. 17. *Maii in N.* 554.
Seſinus 10. iul.
Seſinna 10. iul.
Seſootius 7. ſept.
Seuera 17. oct.
Seuerus 1. ian. *in N. 5. Ian. p.* 224. 21. ian. Epiſc. 1. feb. 1. feb. 30. apr. 10. maii. 3. iun. 3. iun. 6. iul. 8. iul. 8. ſept. 8. ſept. 22. oct. 22. oct. 23. oct. 24. oct. 27. nou.
Seuerianus 12. feb. 27. feb. 1. iul. 8. aug. 9. *Sept. in N. p.* 820.
Seuerinus 23. ian. *Præsbyt. in N. 8. Ian. p.* 244. 13. mar. 7. *Dec. in N. p.* 1022.
Seueriolus 10. maii.
Seuerius in N. 3. Sept. p. 806.
Seuus 10. aug. 21. aug. 22. aug. 26. aug.
Seureſius 23. oct.
Sextus 3. Ian. in N. p. 575.
Fiagrius 21. apr.
Sicaria Virgo 2. feb.
Sicius 9. mar. 30. maii.
Sicimodus 29. maii.
Siddinus 8. maii. 15. nou. Epiſc. 19. dec.
Sidius 6. maii.
Sidion, vel potius Dionyſius 16. feb.
Sidon 16. ian.
Sidora 10. aug.
Sidrach 24. apr.
Sigiſmundus Rex 1. maii.
Sigona 19. ſept.
Sigon Præsbyt. 29. ſept.
Sildinus 12. iun.
Sileucus 10. maii.
Silacius 21. dec.
Silicus 10. maii.
Silleſa 1. iun.
Sillus 9. ian.
Sillira 1. iun.
Siluana 1. iun. 3. iun. 3. iun.
Siluaninus in N. 8. Ian. p. 585.
Siluanus 17. feb. 17. feb. 19. feb. 6. mar. 10. feb. 7. mar. 8. mar. 23. mar. 12. apr. 15. apr. 16. apr. *in N. 22. Apr. p.* 452. 24. apr. 24. apr. 26. *Apr. in N. p.* 461. 30. apr. 29. *Apr. in N. p.* 468. 30. apr. 4. maii. 6. *Maii in N. p.* 505. 14. maii. 31. maii. 31. maii. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 3. iun. 3. iun. 5. iun. *in N. 13. Iun. p.* 593. 10. iul. *in N. 20. Iulii p. 674. in N. 22. Iulii p. 676.* 8. *Aug. in Notis p.* 740. 9. *Aug. in N. p.* 743. 27. *Sept. in N. p.* 878. 16. *Nou. in N. p.* 970. 24. iul. 2. *Aug. in N. p.* 696. 31. aug. 1. *Sept. in N. p.* 798. 4. ſept. 8. ſept. 9. *Sept. in N. p.* 819. 10. ſept. 10. ſept. 31. oct. 31. oct. *in N.* 5. *Nou. p.* 952. 9. dec.
Siloanianus 20. apr.
Silueſter Epiſc. 31. dec.
Siluianus 28. feb. 12. mar. 20. apr.
Siluius 15. mar. 13. mar. 21. apr. 23. apr. 23. apr. 1. iun. 15. *Iun. in N. p.* 596. 11. *Iul. in N. p.* 657. 19. *Aug. in N. p.* 761.
Siluina 18. feb.
Siluinus 2. iun. 10. ſept.
Simeon in N. 15. Maii p. 531.
Simflonus 7. aug.
Simia 26. apr.
Similinus 26. iun.
Simirus 18. iun.
Simon 23. feb. *in Notis* 19. *Apr. p.* 448.
Simphorianus 31. dec. 22. aug.
Simphoronus 18. mar.
Simphroniana 25. dec.
Simphronianus in N. 25. Dec. p. 108.
Simphronius 7. nou. *in N. 14. Apr. p.* 435. 8. nou.
Simplicianus in N. 31. Dec. p. 35.
Simplicius 26. apr. Epiſc. 12. feb. *in N. 23. Febr. p.* 314. 7. maii. 24. iun. 29. iul. 14. oct. Epiſc. 29. nou. 17. dec. 18. dec. 25. maii. 1. nou. 13. dec.
Simpronius 14. apr. 18. iul. 9. nou.
Sinceriis 23. feb.
Sinidus 28. iun.
Sionidia 3. apr.
Sippionus 21. maii.
Sirgius 24. feb.
Sirianus 23. dec.
Sirinianus in N. 19. Apr. p. 443.
Siricius 8. maii. 24. *Nou. in N. p.* 997. Epiſc. 26. nou.
Sirilla 12. apr.
Siſinna 10. iul.
Siſinnius 3. mar. 4. mar. 4. mar. 29. maii. 11. iul. 19. iul. 9. *Sept. in N. p.* 820. 21. nou. 1. ſept.
Siſiona 10. iul.
Siſta 16. nou.
Siſtus, vide infra Xiſtus 18. dec.
Sixti baſ. dedicatio 2. nou.
Smaragdus 12. mar. 8. aug.
Socii Martyres Vide inter Anonymos.
Socrates 17. oct. 27. *Sept. in N. p.* 838. & 10. *p.* 847.
Sodalis 27. apr. 27. apr.
Sodera in N. 5. Iul. p. 645.
Sodonus 25. ian.
Solochanus 17. *Maii in N. p.* 536.
Solanus 23. dec.
Solus 3. mar.
Solutus 23. apr.
Solutor 26. mar. 6. apr. 8. apr. 13. nou. 20. nou.
Sopatrus 23. dec.
Sophius 21. iul.
Sophia in N. 23. Iun. p. 622.
Sorentius 19. mar.
Soretis 24. mar.
Sorothedis 21. feb.
Soſius 29. ſept. 23. *Sept. in N. p.* 855.
Sotheris 12. maii. Virgo 6. feb.
Sotyris 10. feb.
Specioſa 11. iol.
Spes 1. oct.
Sperata 17. iul. 16. ſept.
Speratus 18. iul.
Sperus 8. iul.
Speſina in N. 8. Iun. p. 585.
Speuſippus 17. ian.
Spica 30. apr.
Spicus 8. maii.
Spina 8. iun.
Spinellus 17. iun.
Spinua 18. dec.
Spiſina 7. iun.
Spretus 10. iul.
Stacte 28. ſept.
Staſius 21. nou.
Statheus 27. iun.
Statianus 7. feb. 14. iul.
Statulianus 3. ian.
Stemnius Epiſc. in notis 6. *Mai. p.* 506.
Stephana 8. maii.
Stephanus 30. dec. 31. dec. 1. ian. 2. ian. 1. ian. Epiſc. 15. feb. 2. apr. Epiſc. 27. apr. 17. *Apr. in notis p.* 462. 10. iul. 2. aug. 3. aug. 9. aug. 17. *ſept. in notis p.* 438. 21. nou. 3. dec. Diac. 27. aug. Diac. 28. aug. Protom. 26. dec. Protom. 2. aug.

2. aug. Protom. 3. aug.
Stercatus 24. iul.
Sterceus 25. iul.
Stercia 8. maii.
Stercônia 21. iul.
Stercorius 25. iul. 13. dec.
Stercula 18. feb.
Stertheus 22. iul. *in N. 28. Sept. p. 882.*
Stertia 21. iun.
Stiale 8. maii.
Stialitertius 31. maii.
Stietanus 25. iul.
Stracinus 1. ian.
Strategus 3. iul. 3. iul.
Straton 15. aug.
Straton 5. iul. 8. iul. 11. *Sept. p. 824. in N.* 8. iul.
Stratonicus in N. 2. Iun. p. 220.
Straronius 15. ſept.
Stria 24. maii.
Stupon 16. feb.
Suanius 25. Iul. in N. 681.
Snbitana 24. feb.
Succeſſa 27. mar.
Succeſſus 14. ian. 18. ian. 19. ian. 22. ian. 4. apr. 5. apr. 6. apr. 8. apr. 10. apr. 9. dec. Epiſc. 8. dec.
Sûceſſus 23. dec.
Suconda 7. mar.
Suffronifianus 28. oct.
Sullitus 7. maii.
Sulpicius Epiſc. 17. ian. Ep. 27. ian.
Summiſta 6. apr.
Surdida 1. iun.
Suſanna 12. feb. 11. aug. 12. *Aug. in N. p. 757.*
Suſſius 16. oct. 19. oct. 5. dec.
Suſſimus 20. oct. 20. oct.
Suſtratus 3. iul. 8. iul.
Syagrius Epiſc. 27. aug. Ep. 2. ſept.
Syeus 11. mar.
Sylomious 28. maii.
Sylon 21. apr.
Symeon 5. ian. Proph. 5. ian. 27. iul. 27. iul.
Symon Ap. 29. iun. Chan. 1. iul. Chan. 28. oct.
Synereos 3. iun.
Synodius Epiſc. 23. aug.
Syrapion 26. mar. Præsbyt. 18. maii.
Syrgus 31. aug.
Syrus 12. ſept. *in N. 25. Apr. p. 441.* 12. ſept.
Syricus 21. feb. 21. feb. 23. feb. 18. apr. 26. apr. 3. ſept.
Syridon Epiſc. 2. ian.
Syria 5. mar. 15. apr. 17. nou.
Syrma 25. dec.
Syrmonius 9. apr.

T

Tactus in N. 1. Ian. p. 218.
Talicius in N. 14. Febr. p. 318.

Tampus 8. maii.
Tanaſius Præsbyt. 11. oct.
Taracus 5. apr. 13. maii. 27. ſept. 9. oct. 10. oct.
Taritonus 3. ſept.
Tarſeus 27. oct.
Tarſicus 31. ian.
Taſianus 16. mar.
Taſcius 1. ſept.
Taſſia in N. 19. Oct. p. 927.
Taſſus 6. maii.
Tatiana in N. 18. Aug. p. 758.
Taurius in N. 20. Apr. p. 448.
Taurinus 5. ſept. 5. ſept.
Taxis 18. oct.
Tebellius 22. iul.
Tecla 10. maii. Virgo 22. feb. 31. maii. 1. iun. 13. iun. 12. ſept. Virgo 23. ſept. Virgo 17. nou. 17. nou. 20. dec.
Tecuſa 17. ian.
Tegentius 11. ian.
Telipta 28. ian.
Teliſforus 30. apr. 31. maii.
Tellianus 28. ian.
Telurus in N. 11. Apr. p. 428.
Teoſolus 8. ſept.
Teonia 9. feb.
Tecentius 30. apr. 10. *Apr. in N. p. 427.*
Terentia 10. aug.
Terentianus in N. 26. Iun. p. 616.
Terrentianus Epiſc. 1. ſept.
Terridus Epiſc. 3. feb.
Tertia 12. apr. 15. apr.
Tertius 12. apr. 16. apr. 1. iun. 2. iun. 20. iul.
Tertula 31. maii. 31. maii. 1. iun.
Tertulus 19. ian. 8. maii. 3. iun.
Tertulla 12. apr. 1. iun. 2. iun. 2. iun.
Terturius 18. dec.
Tetradius Epiſc. 16. feb.
Teucoſia 14. ian.
Teudoros 4. ian.
Thaddeus 11. maii.
Thamatos 2. iun.
Tharis 7. mar.
Thecla in N. 17. Aug. p. 757.
Theclacia 10. maii.
Thedra 21. feb.
Theguliana 6. apr.
Thelerianus 18. ian.
Theleſforus 30. apr. *in N. 6. Ian. p. 140.*
Thelius 23. dec.
Themedius 26. maii.
Themous 4. feb.
Theodiſius 16. iul.
Theodola 25. mar.
Theodolus 15. mar. 4. apr. 15. iun. 20. iul. *9. Sept. in N. p. 820.* Epiſc. 13. ſept. 28. nou. 2. dec.
Theodon Epiſc. in N. 23. Nou. p. 993.
Theodora 13. mar. 16. apr. 17. apr. 13. apr. Virg. 29. apr.
Theodorus 14. dec. Præsbyt. 19. mar.

Epiſc. 19. mar. Præsbyt. 23. mar. Præsbyt. 29. mar. Præsbyt. 10. apr. Epiſc. 16. mar. Ep. 6. apr. 23. apr. 28. iun. 2. ſept. 9. nou.
Theodoſius Epiſc. 17. iul.
Theodoſia 22. dec. Virgo 3. apr.
Theodota 2. aug. 14. nou. *in N. 5. Iul. p. 645.*
Theodotus 5. iul. *in N. 10. Apr. p. 419.* 10. iul. 11. iul. 16. iul. *17. Aug. in N. p. 742.* 15. nou.
Theodulus 30. nou.
Theofilus 15. mar. *12. Sept. in N. p. 825.* 3. nou. 12. nou.
Theofolius 11. feb.
Theogenes in N. 3. Ian. p. 221.
Theona 23. apr. 24. apr.
Theon 14. feb. *18. Ian. in N. p.* 601. 28. iun. 16. iul. 26. feb. Præsbyt. 24. apr.
Theophilus 28. feb. 28. iul. 30. oct.
Theota 22. ſept.
Theozon 24. iul.
Therapius 16. feb.
Therentius 30. apr.
Theucuſa 27. ian.
Theudeſtia 24. apr.
Theudolus 2. apr. 14. iun. 11. iul. 18. aug. 14. dec. Diac. 17. mar.
Theudorus 10. iul. 18. dec.
Theugenis 25. ian. 26. ian.
Theuſeta 13. mar.
Theutinius 24. dec.
Thigrinus 20. mar.
Thimia 27. apr.
Thimiſtius 24. dec.
Thimorus 8. apr.
Thiomolus 23. mar.
Thiophilus 16. feb.
Thomas 3. apr. 20. iun. 3. iul. Ap. 9. maii. Ap. 9. feb. Ap. 3. iun.
Thomæ Apoſt. tranſl. 28. dec. 3. iul. 21. dec.
Thomus 18. iun. 5. iul.
Thomeeus 2. iun.
Thalalicles in N. 5. Sept. p. 809.
Thudolus 3. maii.
Thugenius 2. oct.
Thuinthus 10. maii.
Thymogrates 21. iul.
Tiburtius 9. aug. Vide infra Tyburtius.
Ticianus 17. mar. 27. maii. 23. dec.
Tilius 8. ian.
Tilina 28. iun.
Timedus 25. dec.
Timidus 25. maii.
Timinus 14. maii. *in N. 5. Iun. p.* 580.
Timotheus 2. ian. 8. ian. 18. mar. 26. mar. 6. apr. 6. apr. 7. apr. 3. iul. 2. ſept. Vide infra Thymotheus.
Tinninus in N. 19. Iul. p. 671.
Tinnus 10. maii. 27. iun. *in N. 16. Oct. p. 912.* 18. dec.
Tirſus 15. ian.
Titus 21. feb. 2. iun.

Titiana

Titiana 17. iul. 18. iul.
Titianus 27. feb. 12. apr.
Titorus 13. dec.
Titulus 14. apr. 14. aug.
Tobia 2. ian.
Tolla in N. 17. Nou. p. 973.
Tomon 14. feb.
Tomunus 25. maii.
Toninus 9. dec.
Tonnion in N. 14. Febr. p. 318.
Topphius 14. feb.
Torquatus 19. iul.
Trabia 13. mar.
Tracia 29. ſept.
Traianus 21. aug. 23. dec.
Tranſfiguratio Domini in N. 6. Aug. p. 736.
Traſon 10. dec.
Traxon 11. dec.
Tredentheus 29. maii.
Trifena in N. 5. Iul. p. 545.
Trifon 4. ian. *in N. 5. Maii. p. 502.*
Triphonius 3. iul.
Triphon 3. iul. 5. iul.
Triplana in N. 19. Dec. p. 1037.
Trofius 19. ſept.
Trofina 2. iun. Virg. 13. iul.
Trofinus 18. ſept.
Trogus Epiſc. 19. ſept.
Troianus Epiſc. 10. feb.
Tromedius 10. iul.
Tronus 10. maii.
Trophimus 5. dec.
Tropimeus 23. iul.
Tropomus 28. nou.
Tuia 10. maii.
Tullianus 24. feb.
Tullianus 13. feb.
Tumulus 21. feb.
Tunianus 8. maii.
Tuunidus 7. maii.
Tunninus 2. iun.
Turbannus 28. iun.
Turbinus 28. iun.
Turdianus 22. apr.
Turemonius 18. apr.
Turmorius in N. 11. Iul. p. 636.
Tuſcus 27. iun. 2. ſept. 19. ſept. *in N. 17. Nou. p. 972.*
Tutella 3. mar.
Tutius 26. oct. 21. nou.
Tyballus 18. apr.
Tybarianus 19. ian.
Tyberianys 9. aug.
Tyberianus 19. ian.
Tyburtius 14. apr. 11. apr. 11. aug. 9. ſept. 22. nou.
Tyburtinus 9. aug.
Tycus 22. ian.
Tymotheus 9. maii. 15. maii. 21. maii. Diac. 21. maii. 22. maii. 23. maii. 1. iun. 30. iun. 10. iul. 18. aug. 23. aug. 8. ſept. 23. ſept. Diſcip. 23. aug.
Tyria 6. apr.
Tyrion 30. nou.
Tyronia 6. maii.
Tyrſus 28. ian. 20. ian. 25. ian. 31. ian. 9. feb. 31. iul. 16. ſept. 24. ſept.
Tyrſionus 13. dec.
Tyſicus 23. iul. 31. iul.
Tyturus 28. iun.
Tytorius 3. iun.

V

Valens 10. iul. 18. ian. *in N. 9. Sept. p. 820.* 1. ſept. Diac. 16. feb.
Valentia 2. iun. *9. Dec. in N. p. 1024.*
Valentina 6. maii 1. iun.
Valentinus 14. feb. 14. feb. 20. mar. 14. apr. 29. apr. 11. iul. 16. iul. 11. aug. Epiſc. 29. aug. 2. ſept. *in N. 9. Sept. p. 821.* 19. ſept. 11. nou. 13. nou. 17. nou. 9. dec. 13. dec. 16. dec.
Valentinianus 20. aug.
Valeriana 17. iun.
Valerianus 14. apr. 14. apr. 21. apr. 24. apr. 20. iul. 9. aug. 11. aug. 15. ſep. 17. ſept. 15. nou. 16. nou. 22. nou. Epiſc. 26. nou.
Valeria 31. mar. 24. apr. 6. maii. 26. maii. 3. iun. 3. iun. 16. iun. 19. iun. 7. aug. 24. ſept.
Valerius 22. feb. Epiſc. 22. ian. Ep. 29. ian. *Epiſc. in N. 30. Ian. p. 290.* 11. mar. 2. apr. 12. apr. 13. apr. 24. apr. Epiſc. 6. maii. Præsbyt. 21. maii. 14. iun. 15. ſept. 15. ſept. 22. *Oct. in N. p. 930.* 13. 1. oct. 16. nou. 13. dec. *in N. 23. Nou. p. 998.*
Varianus in N. 1. Ian. p. 566.
Varicus 15. nou.
Varicius 12. apr.
Varia 28. ſept.
Vedaſtus 1. oct. Epiſc. 6. feb.
Valleſius 10. maii.
Venanſius 11. oct.
Veneniria 17. ian.
Venerus 17. oct.
Veneria 27. ian. 28. feb. 18. feb. 6. maii. 3. iun. 3. iun. 12. aug. 6. nou.
Venerius 7. aug.
Venuſta 10. maii. 2. iun.
Venuſtus 12. apr. 12. apr. 11. apr. 11. apr. 23. apr. 6. maii. 22. maii. 29. maii. 29. maii. 28. iun. 10. oct.
Veranus 3. iun. Epiſc. 11. nou.
Verecunda 12. apr.
Verecundus 12. apr.
Verus 21. nou. 2. dec.
Vericus 1. iun.
Verocianus 22. nou. 23. nou.
Verola 21. feb.
Veronica 11. iul.
Verulus 24. mar.
Veſtina in N. 17. Iul. p. 667.
Verrbius 2. iun.
Vetuſa 18. iul.
Veucricinus 6. nou.
Viator 30. apr. *14. Sept. in N. p. 831.* 21. oct. Epiſc. 14. dec.
Vibianus in N. 4. Maii p. 498.
Vicitianus in N. 18. Dec. p. 1034.
Victia 28. maii.
Victorius 28. feb. 12. apr. 24. apr. 30. apr. Epiſc. 7. maii. 7. maii. 7. maii. 7. maii. 7. maii. 7. maii. 8. maii. 10. maii. 23. maii. 25. maii. 26. maii. 27. maii. 29. maii. 5. iun. 7. iun. 10. iun. 1. dec. 3. dec. 4. dec. 9. dec. 10. dec. 18. dec. 31. oct. 2. dec. 9. dec. *in N. 19. Dec. p. 1037.* 13. dec.
Victoriana 25. dec.
Victorianus 19. ian. 6. maii. 14. maii. 16. maii. 2. iun. 11. iun. 8. aug. 11. dec. 17. dec.
Victoricus 24. feb. 20. mar. 17. apr. 18. apr. 23. maii. 18. oct. 11. dec. 18. dec.
Victorices 18. oct.
Victoria 29. dec. 2. feb. *in N. 6. Febr. p. 302.* 17. feb. 6. maii. 7. maii. 8. maii. 10. maii. 11. maii. 20. maii. 21. maii. 25. maii. 31. maii. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun. 2. iun. 1. iun. 1. iun. 3. iun. 3. iun. 3. iun. 10. iul. 14. ſept. 28. ſept. 17. oct. 17. oct. 24. oct. *in N. 31. Oct. p. 941.* 11. nou. *in N. 18. Nou. p. 976.* 15. dec. 17. dec. 18. dec. 21. dec.
Victorianus in N. 21. Apr. p. 450.
Victorina 25. mar. 6. maii. 10. maii. 10. maii 11. maii. 1. iun. 3. iun. 26. nou.
Victorinus 14. ian. 18. ian. 28. ian. 21. feb. 24. feb. 28. feb. 4. mar. 13. mar. *20. Mart. in N. p. 391.* 24. mar. 29. mar. 18. apr. 23. apr. 24. apr. 27. apr. 6. maii. 31. maii. 3. iun. 24. iul. 8. aug. 4. oct. 18. oct. 31. oct. 31. oct. 1. nou. 4. nou. 9. nou. 11. nou. 27. nou. 2. dec. *in N. 2. Dec. p. 1018. 7. Dec. in N. p. 1023.* 13. dec. 18. dec.
Victor 28. dec. 1. ian. 1. ian. 11. ian. 17. ian. 19. ian. 21. ian. 27. ian. 28. ian. 29. ian. 31. ian. 1. feb. 2. feb. 2. feb. 2. feb. 12. feb. 15. feb. 17. feb. 17. feb. 20. feb. 24. feb. 24. feb. 5. mar. 6. mar. 18. mar. 18. mar. 26. mar. 30. mar. 1. apr. 1. apr. 1. apr. 2. apr. 4. apr. 6. apr. 6. apr. 7. apr. 12. apr. 12. apr. 12. apr. 18. apr. Epiſc. 20. apr. 21. apr. 24. apr. 26. apr. 27. apr. 30. apr. 6. maii. 6. maii. 6. maii. 7. maii. 7. maii. 8. maii. 8. maii. 8. maii. 8. maii. 10. maii. 13. maii.

13. maii. 14. maii. 14. maii. 15. maii. 15. maii. 17. maii. 17. maii. 18. maii. 31. maii 3. iun. 11. iun. 1. iul. 20. iul. 20. iul. 21. iul. 21. iul. 21. iul. 24. iul. 26. aug. 26. aug. Epiſc. 1. ſept. 16. ſept. 16. ſept. 22. ſept. 22. ſept. 22. *Sept. in N. p.* 852. 24. ſept. 28. ſept. 2. oct. 10. oct. 18. oct. 24. oct. 24. oct. 30. oct. 1. nou. 2. nou. 4. nou. 7. nou. *in N.* 11. *Nou. p.* 963. 13. nou. 16. nou. 16. nou. 17. nou. 17. nou. 18. nou. 20. nou. 25. nou. 3. dec. 5. dec. 17. dec. 18. dec. 18. dec. 23. dec.
Victoris Baſilicæ dedic. 27. ian.
Tranſlatio 30. ſept.
Victuria in N. 12. *Febr. p.* 312.
Victurius 29. dec. 1. mar. 4. *Martii in N. p.* 361. 6. mar. 23. apr. 26. apr.
Victuricus 17. ian.
Victuria 17. ian. 2. feb. 22. feb. 12. apr.
Victurina 22. feb. 7. mar. 17. mar.
Victurinus 22. feb. *in N.* 25. *Febr. p.* 350. 6. mar. 12. apr. 18. *Apr. in N. p.* 446. 28. apr. 29. apr.
Victur 12. feb. 15. feb.
Viduæ. Vide inter anonymos.
Vietus 27. oct.
Vigilius in N. 25. *Iun. p.* 625.
Vincentius 11. ian. 13. ian. 17. ian. 21. ian. 27. ian. 12. feb. 14. feb. 16. feb. 16. feb. 16. apr. 19. apr. 16. maii. 24. maii. 25. maii. 25. maii. 2. iun. *Epiſc.* 7. *Iunii in N. p.* 581. 23. iul. 21. aug. 31. aug. 31. oct. *Diac. in N.* 31. *Oct. p.* 941. 11. nou. *in N. p.* 963. 17. dec. 18. dec. 2. iun. *in N.* 9. *Ian. p.* 244. Diac. 22. ian. *Epiſc. in N.* 24. *Febr. p.* 318.
Vincentia 24. ian. 28. ian. 1. feb. 20. *Apr. in N. p.* 448. 14. aug. 16. nou.
Vindeus 26. apr.
Vindemialis 2. feb.
Vingeloſus 12. mar.
Vippia 28. maii.
Virgines. Vide inter anonymos.
Virianoa 3. iun.
Vironica 15. apr. 15. apr.
Virtuma 6. maii.
Vitalianus 10. ian. *in N.* 14. *Febr. p.* 317.
Vitalica 1. iun.
Vitalianus in N. 3. *Sept. p.* 807.
Vitalicus 7. maii. 31. aug. 31. aug. 4. ſept.
Vitalis 1. ian. 2. ian. 9. ian. 19. ian. 11. feb. 14. feb. 14. feb. 12. apr. 21. apr. 23. apr. 23. apr. 28. apr. 29. apr. 8. maii. 2. iun. 19. iun. 20. iun. 9. iul. 22. ſept. 10. oct. 24. oct. 25. oct. 30. oct. 31. oct. 2. nou. Pr. 2. nou. 3. nou. 16. nou. 16. nou. 19. nou. 23. nou. 25. nou. 27. nou. 10. dec.
Vitatilis 9. iul.
Vitus 21. ian. 27 ian. 27. apr. 21. maii. 21. maii. 15. iun.
Vitieus 8. iun.
Viuentiolus Epiſc. 12. iul.
Viuiana, ſeu Bibiana in N. 2. *Dec. p.* 1017.
Viuianus Epiſc. 28. aug.
Vlpius 2. iun.
Vmbicius 3. Dec.
Vmbonus 6. dec.
Vogonucius 18. mar.
Voloſianus 21. mar.
Voneta 19. mar.
Vranius 4. mar. Præsbyt. 8. dec.
Vrbana 22. feb. 1. iun. 1. iun. 1. iun. 1. iun. 2. iun. 2. iun.
Vranus 22. ian. 2. feb. 24. feb. 2. apr. 6. *Apr. in Notis p.* 403. 24. apr. 29. apr. 2. maii. 4. maii. Epiſcop. 25. maii. 3. iun. 9. aug. 2. oct. 30. oct. 9. dec. 9. dec. 10. dec. 13. dec. 18. *Dec. in N. p.* 1034. 23. dec.
Vrſatius in N. 17. *Aug. p.* 756.
Vrſa in N. 26. *Oct. p.* 935.
Vrſus 20. ian. 23. apr. Epiſc. 30. iul. 22. *Sept. in notis p.* 852.
Vrſicinus 19. iun.
Vrſinus 31. ian.
Vruria 1. iun.
Vſoria 28. maii.
Vtus 24. mar.
Vvandonus Præsbyt. 17. apr.
Vvandoni tranſl. 31. mar.
Vuandregiſelus 22. iul.
Vuframmus Epiſc. 20. mar.
Vvframmi Epiſc. tranſl. 31. mar.
Vvneptius 18. mar.
Vxor Martyr. inter anonymos.

X

Xanthius in notis 9. *Sept. p.* 820.
Xiſtus 31. dec. 15. feb. 6. apr. 6. apr. 6. aug. 9. aug. 9. aug. 23. aug. 18. ſept. 23. dec. 23. dec.

Y

Ymilia in notis 23. *nou. p.* 995.
Ypolitus 19. iun. 13. iul. 13. aug. 12. ſept. Vide etiam Hippolitum.
Yſac 12. apr.
Yſicius 10. iul. Epiſc. 17. ſept.
Yſitanus 16. oct.
Yzotianus in notis 17. *Oct. p.* 923.

Z

Zabinus 11. iun.
Zabullius 21. ian.
Zacharia 10. iun. Præsbyt. 2. iun.
Zacheus 10. iul. 17. nou.
Zaderus 8. maii.
Zatangelus in notis 21. *Aug. p.* 766.
Zaryus 13. ian.
Zebberia 16. maii.
Zebellus 24. maii.
Zeddonus Præsbyt. 16. mar.
Zeferinus 23. dec.
Zeforus 19. nou.
Zelus 1. iul. 10. aug.
Zelotus 6. dec.
Zelula 10. maii.
Zeminus 11. ian.
Zenobius 24. aug.
Zenonius 27. apr. 9. maii.
Zenon 15. feb. 23. feb. 23. feb. 10. *Apr. in notis p.* 427. 10. maii. maii. 13. iul. 15. iul. 2. ſept.
Zenotus 24. dec.
Zeon 30. apr.
Zepherinus Epiſc. 20. dec.
Zeppirius 21. nou.
Zetinus 18. ian.
Zeſonius 10. iul.
Zeſon 18. ian.
Zetus 6. iul. 14. ſept. 22. nou. 22. nou.
Zetolus 28. maii.
Zetula 8. maii. 3. iun.
Ziacus 17. aug.
Ziddinus 27. iun.
Zidiacus in notis 17. *Oct. p.* 923.
Zitieius 3. iun.
Zocius Præsbyt. 15. feb.
Zoelus 24. maii. 24. maii. 5. iun. 1. iul. 1. iul.
Zoilus 27. iun.
Zonus Epiſc. 12. mar.
Zoniſus 2. apr.
Zoſimus 19. ian. 15. feb. *in notis* 3. *Mart. p.* 538. 10. mart. 21. mart. Præsbyt. 22. mar. 13. mar. 1. iun. 2 iun. 20. oct. 11. dec. 14. dec. 19. dec. 21. dec.
Zoſoma 15. iul.
Zotica 24. apr.
Zoticus 12. ian. 12. ian. 13. ian. 21. ian. 1. feb. 9. feb. 10. feb. 11. feb. 27. apr. 27. maii. 1. iun. 4. iun. 6. iun. 8. iun. 30. iun. 6. iul. 28. iul. 21. aug. 21. oct. 25. *Oct. in notis p.* 934.

Erratorum, & emendationum Mantiſſa.

pag.	1. tempore	*lege*	tempora.
	6. viraret		vetaret.
	8. leſtos		feſti.
	Presbiteris		Presbyteris.
	Cartaginenſis		Carthaginéſis,ſeu potius Carthaginenſis.
	10. emulatur		æmulatur.
	11. exibuit		exhibuit.
	16. proterea		propterea.
	19. pretermiſit		prætermiſit.
	20. euagemus		euagemur.
	25. fulcitum		fulctum.
	26. quam breuitati		quæ breuitati.
	in titulo capitis, autographis.		apographis.
	27. apud Bedæ		apud Bedam.
	30. caracteres ignauimus.		charactere ſignauimus.
	31. Edibus		Ædibus.
	octauum ſæculum		nonum ſæculum.
	& poſt eũ Rabanus		& ante eũ Rabanus
	& Notkerus		& poſt eũ Notkerus
	32. Vvandrageſili		Vvandregiſili.
	qui ſeptimo ſæculo		qui octauo ſæculo.
	Vvandrigi ſilus		Vvandregiſilus.
	Brigida		Brigitta.
	34. Pariſius		Pariſijs.
	39. ritum		rituum.
	40. Educenſeo		Educenſi.
	qui nono ſæculo vixit.		qui vndecimo ſæculo vixit.
	43. per Chriſto		pro Chriſto.
	49. iuter		inter.
	Iudaci		Iudaici.
	50. Ecclefaſt.		Eccleſiaſt.
	52. diuotio		deuotio.
	53. Antiſtites		Antiſtes.
	dum tam		dum tamen.
	Quadragaſimali		Quadrageſimali.
	indicatur		indicitur.
	57. ADNOTATIONES		ANNOTATIONES.
	vetuſſimi		vetuſtiſſimi.
	ſectiones		lectiones.
	55. alibi quouis		alibi quouis modo.
	vt equa lance		æqua lance.
	58. antiquum		antiquus.
	59. monimus		monuimus.
	Conciliabolo		Conciliabulo.
	61. vendicatione		vindicatione.
	ſtatuereut		ſtatuerent.
	64. Sabbathuna		Sabbathum.
	67. dedimus pones, quem.		dedimus, penes quem.
	68. vt ſcilicet Doctor		vt ſcilicet S. Doctor.
	69. anno nono		anno nouo.
	diem Calendas		Calendas.
	eidem Sancti		eidem Sancto.
	71. Samoſetanum		Samoſatenum. & ita corrige vbique amanuenſis errorem.
	Ceſarienſibus		Cæſarienſibus.
	Ceſaree		Cæſareæ bis diphtõgum reſtitue.
	73. appareat		apparet.
	74. exiſtimetus		æſtimatus.
	75. Subſrcipſerit		ſubſcripſerit.
	77. Ceſarienſem		Cæſarienſem.
pag.	78. axtructam	*lege*	aſtructam.
	79. bracchio		brachio.
	80. incolumen		incolumem.
	82. queſtio		quæſtio.
	Pamphilis		Pamphili.
	85. ſe gere		ſe gerere.
	86. vt catholicum		vt ad catholicum aſtruendum.
	87. & non ſinceræ fidei.		& non ſinceræ fidei extitiſſe.
	cicatrice inuta		cicatrice inuſta.
	88. tollerauerat		tolerauerat &
	93. duo extra		duæ extra.
	95. cæteribus		cæteris.
	96. Ab Eccleſia		Eccleſiæ.
	99. Iacobus		Iacobos
	111. ſub Lioi nomine. bis per errorem repetititum auferatur.		
	113. apparntibus		apparentibus.
	extuant		extuantis.
	per latum, Brundam.		perlatum Brundam,
	volatum		volatũ ſpoponderat.
	quadrigao		quadrigas.
	114. eſtimarem		exiſtimarem.
	116. Dorothæus		Dorotheus, & ita alibi ſcribendum.
	118. octaui ſæculi		noni ſæculi.
	120. reſtituta lacuna		impleta lacuna.
	mutatam		mutatam,
	deberet		deberet.
	Aprilem, vel Auguſtũ.		Martium, vel Iuliũ.
	ex Iacobi Apoſtolis.		ex Iacobis Apoſtolis
	octauum Calendas.		octauus Calendas.
	octano Calendas Apr.		octauum Calendas Apr.
	122. ad illus		ad illius.
	125. Celeſtino		Cæleſtino.
	126 ædito		edito.
	ad diem ſeptimo Cal.		ad diẽ ſeptimũ Cal.
	128 præcioſa		precioſa, & ita deinceps ſine diphtõgo
	Celeſtinus		Cœleſtinus.
	quarelas		querelas.
	129 rediuus		rediuiuus.
	de Sanctorum		de Sanctis.
	penes meo		penes me.
	130 memine		nemine.
	Neſſels		Heſſels.
	137 Laodiciæ		Laodicia.
	potius		poſitus.
	139 Victorinus		Victorius.
	adſtruendam		aſtruendam.
	deſertis		diſertis.
	140 à Scythis		à Scythis
	145 Nunzianzeni		Nazianzeni.
	148 Ethiopes		Æthiopes.
	150 in A'c		in As.
	in AF		in ÆE.
	151 antiquibus		antiquis.
	155 ſed noticiæ		ſeu noticia.
	Matheus Alphæi duo, inquam publicani.		Matthæus. Alphæi duo publicani.
	159 exiſtimet		exiſtimat.
	in ſinops		in ſynopſi.
	161 ſupecinducto		ſuperinducto.
	ſcrictor		ſcriptor.

3

163 omnibus

Digitized by Google

pag.		
163	omnibus apprimè	omnibus apprimè]
	fuiſſe notū,& catū.	notus,& catus.
	Simone à Iuda	Simonem à Iuda;
165	qui ſocium	quia ſocium.
	docent	doceat.
168	conſobrini	conſobrinum
	fratrem paruelem.	fratrem patruelem.
169	referent	referente.
	opere prætium	operæ pretium.
174	mictam	mittam.
179	Scaligerus	Scaliger.
181	detractauit	detrectauit.
	vt à multis	vt multis.
183	tranſmicteretur	tranſmitteretur.
186	de diuinis officii	de diuinis officijs.
187	in Dionyſiano	in Dionyſiana.
191	quæ non lacimus	quæ nos facimus.
206	Verbam adducere	verbā adducere.
209	locus depoſitionis	locum depoſitionis.
211	flauus	flaccus
	intes eas	inter eas.
214	Hoy inſula	videnda ea quæ notātur ad diē 27. Iulij.
219	etate	ætate.
220	ſamoſetano	ſamoſateno.
226	Nazianzenis	Nazianzeni
	ſed inſtigante diabolo.	ſed inſtigante Iudæos diabolo
227	in Corbeienſe	in Corbeienſi,quod alibi paſſim emendandū amanuenſis vitio.
230	Origenes Homel.	Origenes Homilia.
232	cum tum nihil	cum tamen nihil.
234	probabiſſimum	probatiſſimum.
236	naturum	naſciturum.
241	memoriæ	memoria.
242	Samoſetani	Samoſateni.
246	ſæculo nono	ſæculo decimo.
247	nuda	ex nuda.
248	fuiſſe M. S.	fuiſſe Sanctos.
250	notiſſimnm	notiſſimum.
251	in Eos, & Quomum.	in Enonē,& Quomū
	In S. Paoli	In S. Pauli.
252	depoſitio B. Enfraſi Epiſcopi. ſcribendum effet inelinato charactere.	
254	enixè poſtlando	enixè poſtulando.
255	paruus	paruas
259	Dagibetti	Dagoberti.
260	Molonienſes	Colonienſes.
267	ſupiunt	ſapiunt.
271	oſcitanter diuiſit calcographus in columnas primas lineas.	
275	Aruernis depoſitio B. Auiti Epiſcopi. Debuiſſet ſcribi charactere Italico.	
276	Dungalē. A ſe noſtro	Dungalenſe à noſtro
	Aruenorum	Aruernorum.
	Aruenſis	Aruernenſis.
281	martyroigij	martyrologij.
288	quo maius	quo maior.
290	Valeſium	Valerium.
298	ſuppotias	ſuppetias.
304	emēdādus eſſet numerus paginarū ad 312	
	ſequenti anni	ſequentis anni.
305	originibur	originibus.
312	die peragitur	die memoria peragitur.
316	recenrione	recenſione.
320	Corbeienſe	Corbeienſi.
	Henſchennius	Henſchenius.
321	Antuerpienſe	Antuerpienſi. & ita bis in eadē pagina,& 325

pag.		
	Hieronymanum	Hieronymianum,
326	glorioſori Chriſtū.	glorioſorum Chriſti.
328	Vetuſtiſſimus	Vetuſtiſſimum.
339	noſtri	noſtris.
	nulos	nullos.
336	Valerius lib. 1.	Valerius max. lib. 1.
340	accideri	acciderit.
	Græca	Græcè.
341	ſummus Martyris.	ſummus Martyr.
343	debachatus	debacchatus.
349	ad veſtius	ad vetuſtius.
	referant	referunt.
352	falange	phalange.
355	Adrianum inter.	Adrianus inter.
356	dici	diei.
361	martyriis	martyris.
361	obiuos	obuios.
361	recenſeretur	recenſentur.
368	puellā, ſuperuiuentē.	ſuperuiuentē puellā.
371	maneos	mancos.
376	nuneupaitur	nuncupatur.
377	in fronte pagine Februarius, ſcribe MARTIVS.	
	Cōcilij Clouechouiēſis.	Cōcilij Clouechonienſis. bis eadem pagina.
378	Matricia Corbeiēſi	Patricia Antuerpienſi,
	Matricia Corbeienſi	Patricia Antuerpienſi,
382	tam Carthagini	tam Carthagine.
385	Martii in fronte paginæ.	MARTIVS.
391	qui accuratius	quòd accuratius.
399	in Titulo exercitationis addendus numerus VII.	
401	in ſumma pagina MARTII.	MARTIVS.
	Homel.	Homil.
	computam	computum.
404	omnes fetè	omnes ferè.
407	depranitis	deprauatis.
408	Belliniam	Bellinum.
	ex alij	ex alijs.
409	Corbeienſe	Corbeienſi.
	ita difficile	ita difficilis.
	reliquat	relinquat.
417	ne verbam	ne verbum.
418	cotur, icum	codicum.
427	quorum Martyrū	quorū martyrium.
431	quia fatetur	qui fatetur.
433	Chalcedonia	Chalcedonenſi
	martyre	martyres
437	ſine impoſture	ſine impoſturæ.
440	Lupercus pro Luperco	Lubercus pro Luperco.
441	*Maij in Corinto.*	*Maij. In Corinto.*
453	& Pontificalis	& Pontificalem
	anulus	annulum.
	coeua inſcriptione	coæua inſcriptione.
	D. Cypriani æuo	D. Cypriani ætate.
471	pro Saturnino	pro Saturnino.
472	inemendabilis vnius paginæ numeralis error.	
	eius memoriē	eius memoriam.
477	vſu eſt	vſa eſt.
478	Exercitatio VII. legendum VIII.	
481	die; præipuus	dies præcipuus.
490	in Vetuſtiſſimo veru.	in Vetuſtiſſimo verò
493	inductum eſſe	inductam eſſe.
496	cum Aleſſandro	cum Alexandro.
	Tiburi tranſlatam	Tibur tranſlatam.
497	mereretur	mererentur.
498	ſacrum Seneti.	ſacrum Senoſij.

pag.		
504	primitiæ martyrum legimus	Primitias martyrum legimus.
505	in M. Antuerpienſe aliouquin LX. anonymis martyribus ſupra reliqua redundante.	in M. Antuerpienſi, quod alioquin LX. anonymis martyribus ſupra reliqua MM. redundat.
510	canibus laniando	canibus laniandos.
511	aiiquot dies	aliquot dies.
513	Acatis	Acati.
514	tantũ codices noſtris.	tantũ codices noſtri.
516	S. Pallachsi Epiſcopi martyrem turma	S. Pallachij Epiſcopi. Martyrum turma.
517	Requa componenda.	Reliqua cõponẽda.
	Medialano	Mediolano.
	Hogiologium	Hagiologium.
520	paulo, autem triumphum	paulo ante triumphum.
522	monet Antuerpiẽſe.	monet Antuerpienſe.
524	Malu hic labiorem aliquod impendiſſe	Malui hic laboris aliquid impendiſſe.
525	Se Notkerum	ſed Notkerum.
527	Pnolentiæ	Ponlentiæ.
539	curius vxoris	cuius vxoris.
540	netio	natio.
543	Vetuſtiſſimum eius	vetuſtius eius.
547	Ac do	Ado.
548	de Sanctis Hiſtræ	de Sanctis Hiſtriæ.
550	Galeſinus	Galeſinius, ita & alibi paſſim ſcribendum.
551	in Antuerpienſe c ante Policratem legendam eſſet	in Antuerpienſi. eſt ante Policratem. legendum eſſet.
552	meq; anteipitem	meq; ancipitem.
558	Maximiauus	Maximinus.
559	differentiam Martyris	differentia. martyrij.
561	Ex Actis S. Felicula. Paulo poſt venuſtatæ immiſceuir	ex Actis S. Feliculæ. paulò poſt. venuſtate. immiſcent.
568	interponit	interponunt.
570	die natalis	dies natalis.
573	diem quarto quo omnium ſimul trimphaſſe.	diem quartum, quo die omnia ſimul. triumphaſſe,
574	Faciliusin eam ſententiam proponederem non reponendeat exhebimus Siſcienſem	facilius in eam. ſententiam propenderem. non reſpondeat. exhibemus. Siſcienſem.
582	Pro quatuor incurioſè repetitis lineis nõ longè ab initio col. 2. repone ſequentia. Superadditam eſſe vocem *Nanidani* ab antiquario Gallico conſentit Rabanus, dum ita diem.	
583	VII. Kal. Iunij legendum putat	VII. Idus Iunij. legendum putat.
585	Saluianianum	Siluanianum.
586	pro Sueſſore deinde Tornacenſi IXVIII. Iunij. IVNII 15.	pro Sueſſone. deinde Tornacenſis. XVIII. Iulij. IVNII 14.
594	Ianuarius & Siluanus.	Ianuariũ & Siluanũ.
595	in M. Corbeienſe Afrciani XVII. kal. Iunij	in M. Corbeienſi. Africani. XVII. Kal. Iulij.
	Andiani	Aniani.
	Vſcin.	Vſicum.
596	aducta	adducta.
597	Sanctorũ Martyres.	SS. Martyres.
598	Homeliam	Homiliam.
599	XV. Kal. Iunij	XV. kal. Iulij.
602	XIII. kal. Iunij	XIII. kal. Iulij.
603	in Homelia	Homilia.
604	XII. Kal. Iunij	XII. Kal. Iulij.
604	Fontanelleſis	Fontanellenſis.
606	remouendum	remouendum.
	Euſebium Samoſetanum	Euſebiũ Samoſatenũ
	& infra Samoſetani.	Samoſateni.
	receperit, nimis tamen.	receperit, nequit hic aptari; nimis enim.
607	vel infirmari,	vel infirmari valeant.
	ſed malè de ipſo	ſed nõ benè de ipſo.
609	minus quidam iuſtus erat	minus quidem. iuſtum erat.
610	Catbolicam Euſebij. gregem.	Catholicum Euſebij
612	fugam meditauit, vite	& fugam meditatus vitæ.
614	per ſe ipſe exiſtuat prontumq; inopere	per ſe ipſum exæſtuat. promptumq; in opere.
615	prima quoq; tẽpore. deſcendiſſet pars eſt	primo quoq; tẽpore. deſcendiſſe. par eſt
616	recenſedis ſed quòd *ſuauiſſime* exhalauarit	recenſendis. ſed quòd *ſuauiter.* exhalauerit.
617	eximia pietate prædictum.	eximia pietate. prædictum.
618	doctrina in Eccleſia.	doctrina, & Eccleſiæ.
619	tatollere Synodos ſpiratales. ſed cæterum ipſum Euſebium, ita laudat ſed Samoſetanum depoſitio S. memoriç Nicei Epiſc. ex recentioriſius	attollere. ſynodos ſpiritales. Cæterum ipſum Euſebium ita laudat. Samoſatenum. ſcribi debuerãt charactere Italico. ex recentioribus.
620	Opido 2.	Oppido 1.
623	Sichem Samerlæ notas Epiſt. 27. anquorum Homelijs	Sichem Samariæ. notat Epiſt. 27. antiquorum. Homilijs, & infra Homilias.
625	& Alexandrino	& Alexandrinis.
620	Aquitaotis Oceani.	Aquitanici Oceani.
633	Antuerpiẽſẽ, & Corbeicoſe.	Antuerpiẽſi, & Corbeienſi.
636	ibi Baronis	ibi Baronius.
637	Gagi Papæ	Romæ Gagi Papæ.
643	in fronte paginæ IVNIVS	IVLIVS.
644	alibia dnotauimus	alibi annotauimus.
651	numerus expleat	numerum expleat.
654	qui vnum eſt ſancta Virginis	qui vnus eſt. ſanctæ Virginis.
656	quos tam libri noſtri quam Corbeienſis prætereunt	quos coniunctim tã libri noſtri, quã Corbeienſis prætereunt, & ſeiunctim tantùm Eutucium recolunt.

657 quos

Digitized by Google

pag. 657	Floriaccum	Floriacum.
659	rudum Pontis	rudera Pontis.
	Laudenti	Landenſi.
663	S. Epiſcus	S. Epiſcopus.
668	Homeliam.	Homiliam.
670	dicenduin potens	dicendum potius.
671	Fulbei Epiſcopi.	Falbei, & Falbeus infra
673	Victor Thebanus.	Victor Thebeus.
674	libraroru n	librariorum.
675	non Corona	non Coronam.
679	laterculi initum	laterculi initium.
	ſolo equatum	ſolo æquatum.
	quam Victorini	quam de Victorino.
680	frigmentum	figmentum.
	Acentius martyr	Acontius martyr.
	Corbeienſis martyrologio	Corbeienſis martyrologij.
682	aliqua ex his martyribus	aliqui ex his martyribus ijdem videantur.
	Ex teliquorum	ex reliquorum tamen.
	S. Petrus de Natalibus.	Petrus de Natalibus
	IVLII 27.	IVLII 26.
	In Phrigiæ Pacatianæ, ſeu magnæ	In Phrigiæ Pacatianæ, ſeu Magnæ regione.
683	illius dici	illius diei.
685	ſuadnet	ſuadet.
686	ſacra cimerlia	ſacra eimelia.
	Mediolanenſis	Mediolanenſibus.
687	Sanctorum martyrē.	Sanctorum martyrum
688	ſepultum etiam	ſepultam etiam.
692	vocatum eſſet	vocatum eſſe.
696	diemillam mortis futuram	diem illum mortis futurum.
697	in vetuſtioris Martyrologij	vetuſtioris Martyrologij.
	dedicationum S. Petri ad Vinculæ	dedicationem S. Petri ad Vincula.
699	aſsiſtente gentium Doctores	atteſtante gentium Doctore.
703	ad fidelium cuſtodiam	ad fidelium cuſtodiā, domū elegiſſe
704	& Praxedis	& Praxedes.
	& vigeſimum exceſsiſſe	& vigeſimum exceſsiſſet.
706	non ad Eccleſia	non ad Eccleſiam.
713	tunc venerationem.	tunc veneratione.
714	& Salnaror Domino,	& Saluatori Domino
716	Eccleſiam inſcribit.	Eccleſiam inſcribi.
720	Cæſerienſem	Cæſarienſem.
723	variet a libris	variat à libris.
	Nicomedia Iſali	*Nicomedia Iſalia*
	mutato in Itali	mutato in Italiæ.
725	in Gallia	in Gallias.
726	nihil prorſus	mihi prorſus.
728	nonnulla diſtincti.	nulla diſtincti.
	tantum anno	tantum anni.
	ſolo eqnari	ſolo æquari.
730	dedicati potuerit	dedicari potuerit.
736	Anguſtenti	Auguſtenſi.
737	narrantut	narrantur.
	ſcribitur, Reginolfū. Abbatem	ſcribitur; ibi enim proſtat Reginolfū Abbatē.
738	Baſilica Mediolenſis	Baſilica Mediolanēſis.
740	aut Silnanus, aut Felix ſunt	aut Siluanus, aut Felix, aut Magnus ſunt.
	facile poteſt	facile poteſt etiam ſequenti die.

pag. 742	& Bonino, Mombritio.	ex Bonino Mōbritio.
743	quam magis ſapiunt	magis ſapiunt, quam
	Orientalium	Orientalium.
	ſtrictiſſime confeſſor	& ſtrictiſſimè Confeſſor.
745	Deur	Deus.
749	neque Iuliani	neq; alterius Iuliani.
750	Equilino diebus	Equilino diuerſis diebus.
753	re vera ijſdē nō eſſent.	re vera ijdem non eſſent.
756	habet Martyroli Romano	habet Martyrol. Romanum.
757	Theodoto, & Rufinæ	Theodoto, & Rufinæ.
761	Vetuſtiſsictum	Vetuſtiſsimum.
763	*Depoſitio Phiberti*	*Depoſitio Philiberti.*
	pro illi prouincia	pro illa prouincia.
765	inter ſe permittit	inter ſe permiſtis.
767	Alius Romæ cum Laurentio	Alius Romæ legitur cum Laurentio.
	Idus Septembris, certos nos reddunt	Idus Septembris hi certos nos reddunt.
776	VIII. kal. Septembrlis	VIII. kal. Septēbris.
777	ecolunt hac die	recolunt hac die.
780	pro additione Vetuſtiſſimo noſtro	pro additione in Vetuſtiori noſtro.
	an Abbatij	an Abbatis.
781	anteſignandum	anteſignanum.
782	ſeiunctim clerica	ſeiunctim clericus.
783	In Territorio Aruernis &c. ſcribenda ſunt vt ſequentia Italico charactere.	
	in libri Pontificali	in libro Pontificali.
785	Baſiliſſam per Baſilla,	Baſiliſſam pro Baſilla.
787	Saluianus	Salianus.
788	vel Herodi ex cōdicto abſconditum reliquū; verò	ex Herodis cōdicto abſconditum: reliquum verò.
789	torquentur	torquerentur.
	decennium	deceſſum.
790	Terræ antæ	Terræ Sanctæ.
793	Herodiades reſurrexiſſe	Herodiades incipiebat reſurrexiſſe.
	tranſmiſſet	tranſmiſiſſet.
795	an Sicilia	an in Sicilia.
	Prefecti	Præfecto
	prætermictunt	prætermittunt.
	doceant	docent.
797	diſiungandus	diſiungendus.
798	producnntur	producantur.
801	cylio	exilio.
802	in libris noſtri	in libris noſtris.
804	omictit	omittit.
806	omictuntur	omittuntur.
809	tomina	nomina.
810	enerrans ſuſius	enarrans fuſius.
812	omictitur	omittitur.
813	Eugebium	Eugenium.
814	vtdetur	videtur.
815	prætermictatur	prætermittatur.
	& vbique emendandus conſimilis error, ſiue amanuenſis, ſiue Typographi.	
818	addit, ex Adone	auget, dum ex Adone
	eptembris	Septembris.
	patarem	putarem.
822	SEPTEMBRIS 29.	SEPTEMBRIS 30.
	De aliquas nominum.	Vt aliquas nominum.
828	Necturius	Nectarius.
830	Theodorus Prodtoma.	Theodorus Prodromus.

831 Meta-

Digitized by Google

pag. 831	Metapraſtis	Methafraſtis.
834	tratorius	Stratorius.
	deinde viui comburio.	addmit viuo combu-rio.
	memoratur	memoratus
	ſimul; cum	ſimul cum.
836	Byſanti	Byſantij.
837	Baſies Felix & Victor,	de enda hęc nomina.
847	martyres cœlites	martyres
	venerantur	venerantur.
891	robore	robore.
853	ingeni ſaxo	ingenti ſaxo.
856	acciperat	acceperat.
857	prophatae	prophetat, & infra etiam.
858	compartire	impertiri.
860	quicumque	quocumque.
861	diſcreparet	diſcrepare.
	vt ea huic	vt ea hic.
	& ob etiam capi	*& ob id etiam capi*
	cum ex omni parte	*cum ex omni parte.*
863	ſine tempore	ſuo tempore.
	ois Iordanum	cis Iordanem.
866	trans Iordanum	trans Iordanem.
	indicate	indicari.
	ſub nonum	ſub montem.
	Bethabora	Bethabara.
868	tum in vetuſtioribus	tam in vetuſtioribus.
872	Bibh appoſita	Bibliothecæ appoſita.
873	ſiceitas	ſiccitatis.
	futurem	futuram.
880	extate gregium	extat egregium.
882	Apoſtolo	Apoſtolum.
885	Taracia	Tracia.
891	ex hoc eſt	hoc eſt
	Sirmundū, de Iaunrum, & alios præcipue Baronium	Sirmūdus Iaunyus, & alij præcipue Baronius.
892	Bomæ	Romæ.
895	in Appeudice	in Appendice.
898	in Adnot.	in Annot.
	conectatur	coniectat.
899	ad ancta Balbinam	ad Sāctam Balbinam.
	pridte non	pridie nonas.
	Bibliotheca	Bibliotheca.
900	Martyrologio Corbeienſe	Martyrologium Corbeienſe.
904	noſtris noſtris	noſtris.
907	ſiſtorionem	ſiſterionem.
909	Galliæ chriſtianæ	Galliæ Chriſtianæ
	celeberrima	celeberrimæ
	Vutuſtioris	Vetuſtioris.
	deputationis	diſputationis.
	& Antuerpienſis	& Antuerpienſe
	Primiuam	M. Primuam.
	exurgere	exſurgere.
911	Firminus	Firminus.
914	martyres	martyribus,
	venerätis	veneratis.
916	aliquot diebus	aliquibus diebus.
	hiſtoriam nō ſcribet	hiſtoriā nō ſcriberet
917	venerationem	venerationem
918	eſtant	extant.
	Brittauiæ	Britanniæ.
919	diuiſas	diuiſos.
922	hoc eſſe	hos eſſe.
	ac alij vetuſti codices.	ac alios vetuſtos codices.
925	Martyr. Corbeienſis	Martyr. Corbeienſe.

pag. 926	dixeri	dixeris.
928	explicit	definit.
	post *XII. Kal. Nouembr.* lin. 5. notarum addenda ſunt. *In Nicomedia Daſeonetis, Zotici, Gai, & XII. Militum.*	
932	alia latinorum	alium latinorum.
933	tumulatus	tumulatos.
940	Tuſcię poſt Populoniam	Tuſciæ ſit poſt Populoniam.
944	proferat	profert.
945	Euſebius Monachus	Euſebium Monachum.
	& Felix presbyter	& Felicem presbyterū.
946	martyrum	martyrem.
	Menandus	Menardus.
949	& Petrus de Natal.	& Petrum de Natal.
953	alibi incerti loco	incerto loco.
959	videntur tribu	videntur tribui.
960	& cum noſtro Georgium non Euxorgiū	& Euxorbium cum noſtro non Georgium
963	Saturninum refert	Saturninam refert.
964	ita additur	deme. ita.
	Cæſarienſi	Cæſarienſi.
965	in libris noſtse	in libris noſtris.
	confirmate	confirmare.
968	ſine Epiſcopum	ſiue Epiſcopum.
973	tepetio	repetitio.
976	queretur	loqueretur.
	athleatam	athletam.
	quidam docet	quidem docet.
979	coronatu tum	coronatarum.
980	Philippenſe	Philippenſes.
981	ſecunda	ſecundæ.
	alie electiuæ	aliæ electiuæ.
	bone actæ	benè actæ.
987	in clericali ordini	in clericali ordine.
990	Richenouienſis	Richenouienſe.
	precipitatum	præcipitatum.
992	ſcriptore	ſcriptores.
995	in eadē Eccleſia quieſcentiū S. Marcianus an nō ſignatis nominibus numeratur	in eadem Eccleſia ſignatis nominibus quieſcentium S. Marcianus non numeratur.
1000	antiquioria	antiquiora.
1001	ex Dei prouidentia	ex Dei prouidentia.
	uaſritie	vafritie.
1003	percubit	perculit.
	Sicicio	Siricio.
	dum Ro-eſſet	dum Romæ eſſet.
	hæc adnotauit Rodulphus his verbis anno 1147.	hæc annotauit anno 1147. Rodulphus his verbis. dele reliqua
	emulis	æmulis.
1004	quantum Siricius	quanti Siricius.
	ipſius Baronius	ipſius Baronij.
	Periatchita	Periarchi ita.
1005	Siricius etiam Rufinū.	dele, etiam.
1009	datum eſſe dicatur	datus eſſe dicatur.
1010	An-erpenſis	Antuerpienſis.
1011	vbi præſidente.	quo præſidente
	Aquileinſi	Aquileienſi.
1013	itam quidem	ita quidem.
1014	emendatuſq;	emendatiuſq;
1024	Corbeienſe	Corbeienſi.
	Antuerpienſe	Antuerpienſi.
1035	Paminoſius	Pammorium.
	Arteſius	Arteſium.
1047	perſecutionem	perſecutione.
	regola	regula.

Digitized by Google

Digitized by Google